

HISTORIA
INSIGNIUM ILLUSTRUM
SEU
OPERIS HERALDICI
PARS SPECIALIS
Autore
PHIL. IACOBO SPENERO
D.

Francofurti ad Mœn. Impensis Ioannis Davidis Zunneri. 1680.

HISTORIA
INSIGNIUM ILLUSTRUM
SEU
OPERIS HERALDICI
PARS SPECIALIS
Autore
PHIL. IACOBO SPENERO
D.

Francofurti ad Mœn. Impensis Ioannis Davidis Zunneri. 1680.

HISTORIA
INSIGNIUM ILLUSTRUM
SEU
OPERIS
HERALDICI
PARS SPECIALIS.

CONTINENS
DELINEATIONEM INSIGNIUM
PLERORUMQUE REGUM, DUCUM,
PRINCIPUM, COMITUM & BARONUM
IN CULTIORI EUROPA,
CUM
EXPLICATIONE SINGULARUM TESSE-
RARUM, & MULTIS AD FAMILIARUM
DECORA, TITULOS ATQUE JURA
SPECTANTIBUS,
NEC NON
TABULIS ÆNEIS, SCUTA GALEASQUE
IN OPERE EXPLICATA OBTUTUI EXPONEN-
TIBUS,
ET
INDICIBUS NECESSARIIS.
AUTORE
PHILIPPO JACOBO SPENERO D.
EDITIO SECUNDA.

FRANCOFURTI AD MOENUM,
EX OFFICINA ZUNNERIANA,
APUD JOHANNEM ADAMUM JUNGIIUM.

GIESSÆ, Typis JOHANNIS MULLERI,
Anno MDCC XVII.

HISTORIA

285

OPERTIS

HERALDICI

PARS SPECIALIS

CONTINENS

DE LINEATIONE SINGULARUM TRIBUS

PLETORUMQUE REGUM, DUCUM,

PRINCIPUM, COMITUM & BARONUM

IN CULTORI-HERALDIA

EXPLICATIONE SINGULARUM TRIBUS

RARUM & MULTIS AD FAMILIAS

DECORATISSIMOS ATQUE

SPECTABILISSIMOS

DE

TABULIS, SCUTIS, CRUCIBUS

IN OTIA EXPLICATA

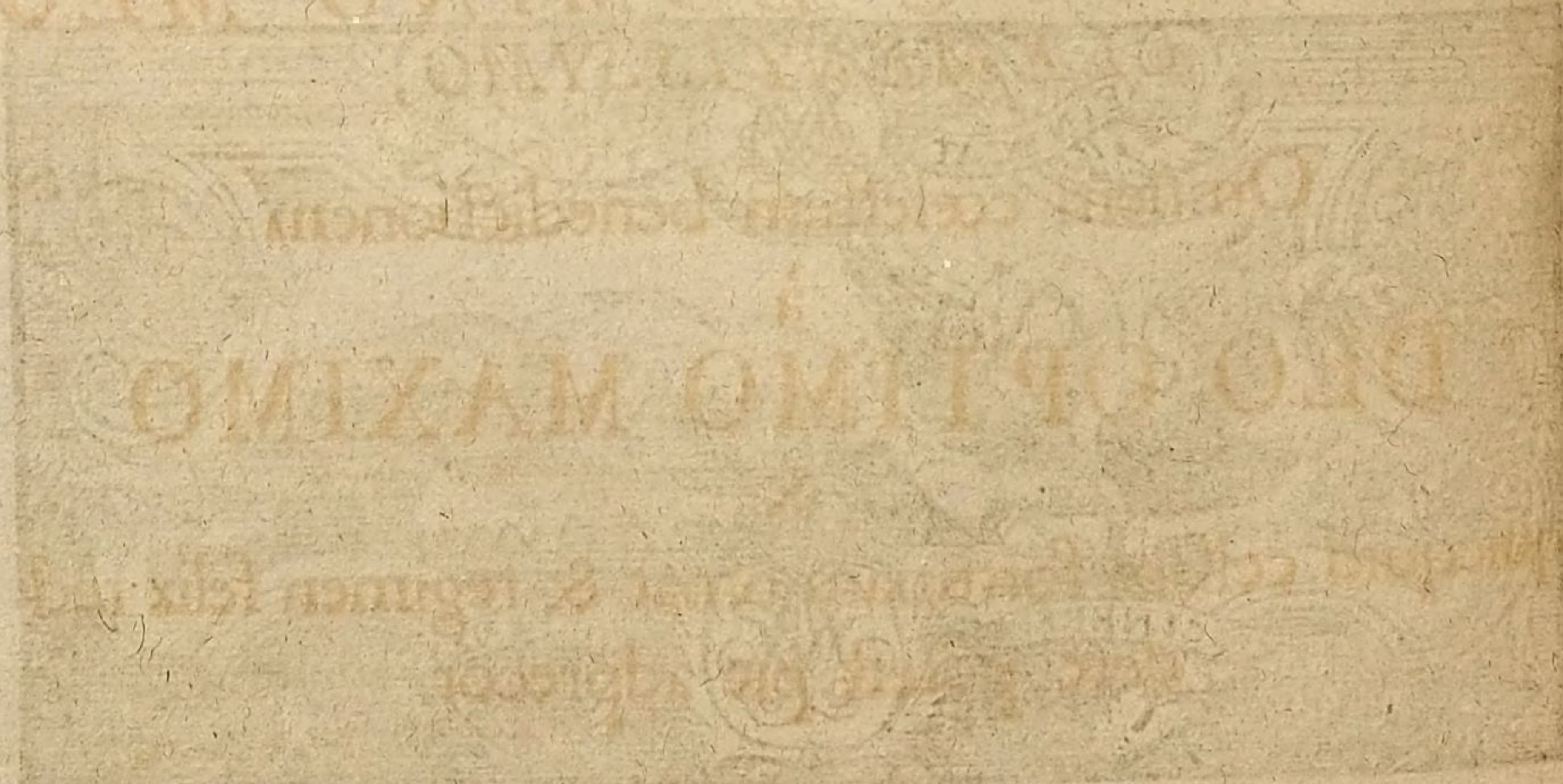
ET

2. PRINCIPIBUS

CAUSIS

PHILIPPO JACOBO

PRIMO

EX OFFICINA

ADAM

DE

SERENISSIMO
PRINCIPI & DOMINO,
DOMINO
JOHANNI
GEORGIO,
DUCI SAXONIÆ, JULIACI,
CLIVIÆ & MONTIUM,
LANDGRAVIO THURINGIÆ,
MARCHIONI MISNIÆ,
COMITI PRINCIPI HENNEBERGÆ,
COMITI MARCÆ & RAVENSBERGÆ,
DOMINO RAVENSTEINII, &c.
S. ROM. CÆSAR. MAJEST.
CAMPIMARESCHALLO LOCUMT.
& CHILIARCHÆ,
PRINCIPI & DOMINO MEO
CLEMENTISSIMO,

Omnem cœlestem benedictionem

à

DEO OPTIMO MAXIMO

&

quicquid celsam fortunam ornat & regimen felix red-
dere potest pie adprecor.

PRINCIPI & DOMINO
DOMINO
JOHANNI
GEORGIO

DUCI SAXONIAE JULIACI
CLIVAE & MONTIUM
LANDGRAVIO THURINGiae
MARCHIONI MISNIAE
COMITI PRINCIPIS HENNERBERGAE
COMITI MARCAE & RAVENSBURGAE
DOMINO RAVENSTENII &c
S. ROM. CAESAR. MAJEST.
CAMPIMARSCHALLO LOCUMT.
& CHILARCHAE

PRINCIPI & DOMINO MEIO
CELESTINO

Omnia ecclesiarum benedictionem

DEO OPTIMO MAXIMO

quidquid cellam formam omne & regnum felix sed
deus potest pie adpescat

SERENISSIME PRINCEPS,

PRINCEPS & DOMINE CLEMEN-
TISSIME.

Illustre argumentum est, quod præsens
opus tractat, Illustrium nimirum & non uno sub-
limitatis gradu Celsarum stirpium tesseræ, com-
mentario Historico illustratæ. Tale verò alii, quàm
quod inter pleraque reliqua multùm emineret, no-
mini inscribere, cæteris minus dignum videbatur;

unde Princeps quærendus fuit, cui sacrarem Principum ista decora.
Sed illum diu quærere non necesse habebam, quando Vestra, Prin-
ceps inclute, in me meaue studia propensio ultro ad hoc me invitare
apparebat, ut Patronum Historiæ huic meæ exorarem, qui in autorem
se jam dudum talem demonstravit; Neque enim unus elapsus est an-
nus; ex quo Clementissimum in me meosque animum experior, mul-
tis utique documentis sæpius demonstratum.

Suscipies ergò, Princeps non majorum magis & sublimiori for-
tunæ gloria, quàm propriæ virtutis luce Serenissime, serena fronte
& æquo animo librum, qui non sua arte nec auctoris dignitate, sed ar-
gumenti circa tot decora & aliarum & Vestræ gloriosissimæ stirpis, cui
cæteræ pleræque, uti quæque nobilissima est, ita propiori consanguini-
tatis aut affinitatis vinculo connectuntur, occupati nobilitate aditum
facilem sibi promittit, & si qua Magni Principis, quod facile fieri pot-
est, protectione egeat, Tuam impertiri non dedignaberis. Ita me
sperare jubet Vester in literas & quibuscunque publica commoda juvari
queunt studia amor, si etiam ab illo favore recessero, quem tamen
erga me sæpius monstratum grata veneratione recolo.

Non aliud superest, quando eorum, (quorum animos de multa-
rum & integrarum provinciarum salutæ curæ semper occupant, otio
prolixiori sermone abuti haudquaquam decet) quàm ut votorum,
quibus quotidie Vestra Benignissimo in cælis Patri commendare so-
leo, huc adscribam summam: ut immensa ejus bonitas, cui tantum
universa Domus Vestra Augusta, & in ea Ipse, fulgidum ejus sidus,
jam debetis, non desinat quotidie beneficia sua in Vos, Te, Princeps

DEDICATIO.

optime, Conjugem inclutam, liberos in spem futuri ævi adolescentes florentissimos, agnatos avorum gloria dignos, augere, & quæ hominis, quæ Patris, quæ Mariti, quæ Principis, quæ Christiani vota sunt vel esse possunt aut debent, in Vobis ubertim implere. Benedicat Dominus Vestro regimini, ut & Ecclesia floreat, & ditiones pace atque omnium rerum abundantia fruantur, & justitia pariter ac subditorum obsequium nec non ministrorum fides publicæ felicitatis tam instrumenta quàm testimonia longe lateque agnoscantur, & ad posteros celebrentur; atque adeò à majoribus accepta decora, à quibus tot laudatissima exempla etiam post plurium seculorum lapsum hoc ævum nostrum illustrant, cum innumeris divinæ beneficæ gratiæ documentis in longam posteritatem porro propagentur. Inprimis verò qui Vestram Domum sub initium vindicatæ ex Romanis tenebris Evangelicæ lucis hujus radiis primùm illuminavit, eamque in sancta ejus confessione hætenus conservavit, promissa majorum pietati nunc etiam divite mensura impleat, nec patiatur unquam in Vobis exempla deesse, quibus omnes alii Ecclesiæ nostræ cives ad sequelam constantiæ dignæque Evangelio vitæ æterna vestra gloria invitentur. Ita temporis & æternitatis Dominus bene Vobis esse jubeat hoc in tempore pro gratiosa sua voluntate diutissimè, ut aliquando in æternitate sit optimè, & cum desinent, quæ in hoc seculo Vobis aliisque variorum insignium fulserant symbolica decora, æterna ejus, qui est Leo de Juda, aquila suos super alis portans, gallina pullos ad se recipiens, lilium amoenissimum, rosa fragrantissima, murus firmissimus, fastigium & solum fulcrum sanctæ structuræ & omne illud, quicquid quocunque symbolo hic designari potuit, gloria illustremini, tot Soles unius Solis radiis æternùm radiaturi. Scribebam Francofurti ad Mœnum, clō loc LXXX. ipsa septimana, qua Salvatoris sui vulnera, passionem & mortem Ecclesia piè meditatur, cujus meriti gratia nostra etiam vota Patri æterno grata reddat & exauditionem impetret. Ita voveo

SERENISS. V. CELSITUD.

ad pia vota & obsequia humillima

devotissimus subjectissimus

PHILIPPUS JACOBUS SPENERUS D.

LECTORI BENEVOLO

SALUTEM.

Uodecimus jam volvitur annus, ex quo edito Commentario de Saxonis insignibus integri operis de insignibus spem feceram, additâ etiam universi illius *σημαγεφία*. Nec defuturus eram fidei publicè datæ, si penes me staret, de otio meo disponere, vel ei plures horas tribuere, quas si non omnes, saltem penè omnes officium publicum, quo per DEI gratiam fungor, sibi postulat. Verum quando in hoc negligere, quæ ejus ratio requirit, non licebat, & subinde alia quæ agenda incumbabant partem horarum à muniis pastoralibus vacuarum sibi vindicabant, tot annorum mora hætenus intercessit. Ubi sæpe plurium mensium spatio nec ista fugitivo oculo intueri permillum fuit, nedum ut continuò incumberem. Accessit hoc etiam; quòd ubi manus admovece cœperam, longe majoris molis rem deprehendi, quàm prius perspicere poteram & plura adhuc deesse, quam in apparatu jam meo haberem. Hæc & promissum factum simul pensanti non alia expeditior ratio visa est, quam si partem eorum ederem, quæ luci parata jam essent, reliquis in aliud tempus rejectis. Cùm verò duæ partes omnino sint operis totius, quarum prior generalis *σημαγεφία* insignium rationes exponet, & regulas, cujus *σημαγεφία* dicto de Saxonis insignibus commentario inserui, posterior specialis historiam exponit tesserarum, quibus Europæ cultioris magnates & proceres gloriantur: Ab hac initium facere visum est, partim quòd hujus argumenti expectatione plures teneri, & ea historia plurium studia historica juvari nossem, partim quòd in ea faciliùs impressionis fieri posset initium, quando nulum ab altero dependet caput, cum in generali parte ægre ullum ante omnia conscripta capita prælo commendari posset. Itaque partem hanc specialem primùm luci expono publicæ, vel saltem libros ejus tres priores, quibus maxima pars Illustrium continetur insignium: Partem generalem & quartum hujus specialis partis librum, quo *σημαγεφία*, ea nimirum insignia, in quibus explicandis non sufficit supellex mea, nec ab iis, quorum sunt illa decora, in tempore necessaria communicata sunt, repræsentabuntur, in aliud tempus, cùm Deus vitam & valetudinem prorogabit, otiumque aliquod largietur rejiciens.

Porro de pluribus in antecessum monendus est Lector. Primò ne hic recensere Imperatoris, Regum, Electorum, Ducum, Principum, Comitum & Baronum insignia: quod verò attinet equestrem nobilitatem, nulla exempla adduxi eorum, qui non saltem Baronum vel Dynastarum illustrium titulo incluti essent. Nullo id reliquæ nobilitatis contemtu fit, in qua plures familias reperiri scio, & profiteor, antiquitate & nobilitate pluribus novis Comitibus vel Baronibus æquales vel etiam superiores; sed quia opus nimix molis futurum erat, si quis illas familias singulis capitibus explicare conaretur: tum paucissimæ sunt quarum in manibus meis

AD LECTOREM.

hærent genealogiæ, quarum tamen notitiam explicatio illa & methodus, quam mihi summi, exigit. Unde hanc mihi ipse ut dicerem legem necesse fuit, ut intra Baronum ordinem subsisterem. Quod equestres stirpes attinet, earum decora in parte generali, & quidem potissimum capite V. enumerabuntur, in quo figuræ, quæ in scutis occurrere possunt, recensentur, atque illa insignia quævis ad figuram suam referendi occasio erit commodissima. Si quis verò istorum etiam historicam & plenam deductionem publicè edere debeat, cum longè locupletiori apparatu instructum esse necesse est.

II. Secundum illud est, quod inter familias istis dignitatibus illustres nullum selectum fecerim, novæ an antiquæ sint, & ista axiomata sua à longa annorum serie repetant, vel recentius virtute aut quocunque modo acquisiverint: & quod Germanicas nostras attinet, inter Imperii proceres vel ordines numerentur, an è censu illo exempti sint. Ita etiam Illustrissimæ stirpes ægre ferre nequeunt, hinc lateri ipsarum eas junctas, quæ origine æquales non sunt, quas tamen Supremorum Capitem, Imperatorum aut Regum suprema potestas titulis æquavit. Neque ego ille sum, cui hoc competat, ut arbitrium interponam inter ipsas, aut invidiam vel odium exinde resultaturum sustinere valeam.

Eadem causa est III. quod ordo dignitatis nullus servatus est: quemcunque enim elegissem, citra aliorum injuriam aut invidiam id facere non poteram. Itaque Alphabeticus placuit, in quo nemo indignari potest seriei literarum à non uno millenario annorum usitatæ. Quando verò tres libri hinc continentur, in primum retuli, quorum plenioram cognitionem habebam, & maturius acceperam, quæ me scire necesse erat. Proximus liber locum dedit illis, qui post istos sua subministrarunt, vel diligentia mea interim invenit, quæ illustrandis illis necessaria erant. In tertium referri necesse fuit, quæ diutius expectavi, & ad finem jam properantibus operis allata fuere. Unde nulla honoris prærogativa est in ordine librorum, cum in omnibus compareant ex supremis principibus aliqui, & alii sortis imparis, quod ipsa *αὐτοψία* docet. Novi fuisse Viros Nobilissimos, qui optassent saltem illum dignitatis ordinem servatum esse, qualis in Sibmachero fuit, ut Reges una serie, post hos Electores, tum Principes, inde Comites, demum Barones enumerarentur. Nec diffiteor, id longè futurum fuisse elegantius. Verum enim vero hac methodo nec operis fieri potuisset initium, nisi jam supremorum illorum capitum tesseris satis explicatis, ut deinde ad reliquos pararetur transitus: jam verò in regiis etiam *δείγματα* erant, in quibus hærebam: unde non alia ratione maturari opus potuit, quàm si nullus ordo esset. Præterea non satis cavere offensas aliquarum familiarum potuissem ob rationem non unam. Ex omnibus ergo difficultatibus non aliter me extricare poteram, quam si nullus vel Nationum vel dignitatum, sed solus alphabeticus ordo servaretur, quo modo cum vel aliquis numerus tantum paratus fuit insignium, mox imprimendi initium fieri, & hætenus semper continuari opera potuit. Quidquid verò confusionis ita commissum videri potest, omne illud index, qui triplex adjectus est, in ordinem rediget.

AD LECTOREM.

Quartum quod observandum duco illud est, in familiis Germanicis Joannis Sibmacheri à Paulo Fürstio continuatum opus Armoriale (*Wappenbuch*) fundamenti loco substratum & à me servatum esse, nisi ubi aliunde de istius erroribus cognovi, atque adeo illud correxi. Si verò in aliis erraverunt viri isti, de quibus certiora non edoctus sum, non alia fide quam ipsorum nitor. Sunt autem ab ipsis familiis longè maxima pars mihi subministrata, vel aliunde à me conquistata, in quibus vel de Sibmacherianis confirmatus sum, vel rectius edoctus.

V. Genealogicam notitiam plerumque præmittere studui, quia illa non parum scutarias tesseras illustrat: quibus verò usus sim autoribus in singulis ferè memoratur, & lector, unde hauserim vel qua fide tradam, eruditur.

VI. Quamplurima ab iis, quorum symbola tracto, mihi communicata sunt, quæ fide ipsorum nituntur, de quo tamen ego non responderim. Non diffiteor enim ad me missa ex locis illustribus, de quorum veritate plurimum mihi dubium est, (uti scio tabulariorum in antiquioribus chartis majorem sæpe esse inopiam, quam quis credat, ob varia superioris ætatis bella, & tum antiquis horum monumentorum servandorum curam defuisse, sæpe etiam modernorum industriam hac in parte laborare: imo aliquoties de quibusdam moniti quidam fassi sunt sua *παροξήματα* in studio plerisque ignoto. Alii, quæ communicassent, ita exprimi volebant, quibus refragari non licuit. Inprimis autem veterum traditionum valde mihi suspecta fides est. Ita cum Q. Curtio Rufo dicam 9, 1, 34. *Equidem plura transcribo quàm credo, nam nec adfirmare sustineo, de quibus dubito: nec subducere, quæ accepi.* Quæ semel monuisse sufficiat.

VII. Quod ad tabulas æri incisas attinet, hæ quoque ordine destituuntur, imo ille turbatior est, quàm ipsorum capitum, unde reperies in prioribus tabulis quædam scuta, quorum illo loco explicationem inferere cogitaveram, sed cum eo ventum esset, ob defectum adhuc necessariorum subsidiorum in posteriores libros rejicere sum coactus: verum illi *αποδείξεις* parata ex indice est medela. Cæterum sculptæ sunt Gallico more punctulis aut lineolis vel transversis, vel perpendicularibus vel diagonalibus vel cancellatis expressa tinctura metallorum vel colorum, qualia scutula sub finem in extrema tabula repræsentabuntur, illis inservientia, quibus exotica illa consuetudo nondum nota est, quia hætenus nostri literis initialibus colorum solebant indicia facere. Ubi verò minutiores sunt figuræ, quam ut lineolis illis satis distingui colores potuerint, ad explicationem typis expressam recurrere necesse erit. Galeas omnes deauratas exhibui, quando ille vulgatus jam illustrium mos est, de cujus antiquitate aut de jure, ut & aliis, quæ multi sibi arrogant, hic non disputo. Quod numerum attinet, clathrorum in galeis, nulla distinctio observata est. Quamvis enim apud Gallos leges aliquæ à fecialibus propositæ & receptæ legantur, nostris tamen discrimen ullum in his observatum esse nullibi vidi.

AD LECTOREM.

VIII. Quod attinet jura familiarum, vel titulos quibus sua dominia & ditiones acquisiverint, aut sibi deberi prætendant, lecutus sum, vel ea quæ communicata sunt ab ipsismet illustribus, vel quæ in aliis scriptoribus Historiarum, genealogiarum, aut juris publici extiterunt, aut peculiaribus scriptis publice proposita sunt, Ea plerumque in compendium redegi, pro hujus operis ratione. Qua in re protestor, nullius me partis agere advocatum, sed tantum historicè referre, quæ in controversia fuerint, & ultro citroque sunt disputata. Meum verò non est tantas componere lites, vel pro altera parte pronunciare, unde cum comparare potui, utriusque partis vel juxta posita vel diversis partibus locata fundamenta expressi, uti ex illis quæ acceperam didici. Nec hoc opus est, ex quo quisquam pro se alleget, & jus suum ita corroborari vel cum contraria tradidi infirmari credat: cum privatus homo nec ejus auctoritatis sim vel opus meum esse velim, ut quisquam exinde aliquid in sui juris compendium trahat, aut trahi patiatur. Scribo imprimis historiarum studiosis, ut hi aliquam de isto argumento capiant notitiam, non plenam neque decisivam cognitionem hic quærant, sed istam duntaxat, quæ eorum conditioni convenit: imò potius tantum manu ductionem præbeo, à qua deinceps, ubi de illis rebus accuratiora & certiora illos discere necesse fuerit, ad alios ire illos jubeo, qui ampliores propinent crateres, cum hic de prægusto agatur. Si qua argumenta unius partis non ea vi vel ~~expressi~~ expressi, quam ea optaret, non studio id factum est, sed quod aliter non constitit, cum paratus fuisset, subministrata fideliter exprimere, vel si quid in his etiam desideretur quarto libro lubens inserere. Neminem enim offendere est animus, & si quis se, quod haud opinor, offensum credat, rectiora edoctus ita satisfacere paratus sum, ut sequenti operi inseram. Multò minus novas condiciones & bella fovere studeo, pacis tam amans quàm Martis si quisquam alius osor, adeo ut in universa nostra Europa potius omnes prætensiones extinctas mallet, & quemvis suis tantum tranquillè frui longè farius censerem, quàm ullius hominis sanguine quoscunque etiam non injustos titulos redimi. Ita qui innoxio modo circa ista argumenta me versari credo, nemini quicunque ille sit, noxam facere cupio, atque ita rem ab omnibus æqui amantibus susceptum iri confido. Imò hac causa viris aliquibus illustribus, adeoque inclutis ad Comitia legatis pagellarum impressarum majorem partem in tempore transmissi, qui, si quid in illis correctione egeret, maturè moneri optarem, & monitus obsequuturus essem.

IX. Phrasi ob nomina propria sæpe usus sum barbara: quamvis enim multè maxima pars nominum propriorum ad Latinarum vocum affinitatem potuisset traduci (quod semel iterumque factum est) prævidi tamen exinde orituram obscuritatem, de qua in aliis multi queruntur, ita servare voces non Latinas & in constructione etiam e. g. Comes de &c. cum vulgo loqui quam ex Latio arcessens voces minus intelligi malui.

X. Quæ-

AD LECTOREM.

X. Quædam, quæ errata erant & inter relegendum observavi, in-
dici primo inserui, prout etiam quasdam additiones, quæ à quibusdam
viris illustribus hætenus missæ erant.

XI. Sunt adhuc in manibus non pauca insignia illustrium, in qui-
bus describendis jam laboravi, sed in pluribus non mihi ipsi satisfacere
possum, & spes adhuc fuit aliunde, quæ doceri opto, impetrandi: alia
plane me adhuc latent, vel licet scuta adsint, galearum ornatus deest,
quem tamen methodus mea æque requirit. Hæc omnia quarto reservo
libro, eosque rogatos volo, quorum interest, ut ea intra semestre ad
me mittere dignentur, ut deinceps operi posthac prodituro inseri que-
ant. Sereniss. Famil. Wirtenbergiæ insignia in hoc opere non compa-
rent, quod his ipsis demum diebus, cum jam inserendi facultas non
esset, ad me transmissa sint documenta varia, multa cum industria Sere-
nissimi mandato, imprimis ab Excellentissimo Dn. Joh. Ulrico Pregizero,
Professore Illustris Tübingensis Collegii Celeberrimo, post perlustra-
tum ferè universum Ducatum collecta & concinnata: Ex quibus quæ
hujus nostri instituti sunt excerpta sequentem librum ornabunt, atque
enarrabo, quæ familiæ Inclutæ decora & mea in illam observantia po-
stulant.

XII. Mentionem etiam faciendam eorum, qui nostra studia juve-
runt, ipsa jubet gratitudo: porro eorum prætereo nomina, ne prolixior
sim, qui suorum Dominorum, quibus inserviunt, scuta vel quæ ad ex-
plicationem eorum faciunt, transmisere, ex quibus aliquos hinc inde
expressi. De universo autem opere & mea industria potissimum meriti
sunt Perillustris Baro Hohbergius Wolfgangus Helmhardus, cujus fa-
miliæ caput 42. libri II. sacratum est, & qui avi sui cura congestam & à
se auctam notitiam plerarumque Illustrium familiarum, quæ Austriam
ornant, indefessa in me juvando industria suppeditavit: Illustris Gebhar-
dus ab Alvensleben, Sereniss. Administratori Magdeburgico à consiliis
intimis, qui in historiarum & familiarum non nostri solum imperii, sed
reliquæ Europæ cognitione neminem, credo, habet superiorem, ego
vero mea qualiacunque studia in hisce ab ipso plurimum promota inge-
nuè confiteor, cui etiam magna pars additionum & emendationum de-
betur, quas indici primo insertas monui: Magnificus J. C. Anton. Schott,
Sereniss. Electoris Saxonici Consiliarius, & ad Comitatus Ratisponensia lega-
tus, cujus & affinitate gloriator (quando vitrici mei sorore ipse natus est) &
promptissimam voluntatem multo meo commodo expertus sum, cum à
reliquis Nobilissimis & Excellentissimis Legatis, qui Comitiorum causa
Ratisponæ agunt, quamplurima obtinuerit, quæ ipsorum Principes con-
cernerent, & chartas nostras illis lustrandas obtulerit; & Amplissimus
Joannes Moth Reg. Maj. Dan. Secretarius, qui non solum Regiæ familiæ
decora, sed & quamplurima regni illius illustres procures concernentia
communicavit, quæ cum nondum pro methodo nostri instituti elaborari
potuissent, maxima ex parte sequenti libro reservantur. Horum bene-
ficio, quod præ aliis in juvando instituto fuerint benigni & seduli, meri-
to publicè etiam commendandum fuit, ut Lector sciret, cui ista debeat.

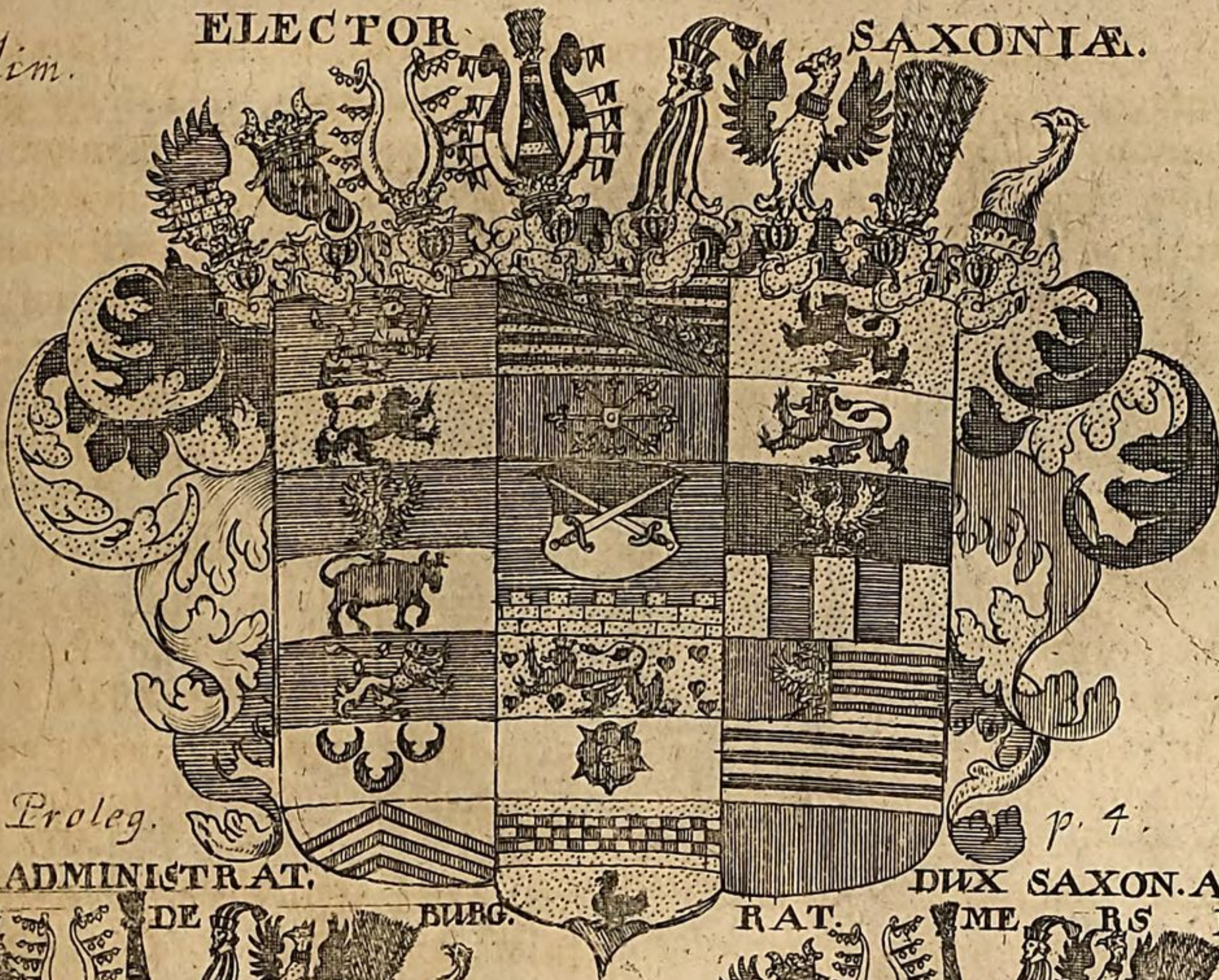
AD LECTOREM.

XIII. Quod indices concernit, tres adornati sunt; primus exhibet familias, quarum insignia integris capitibus vel partibus plenè explicantur, & Tabulis æneis exprimuntur: Secundus tradit nomina familiarum, regnorum, principatuum, comitatum, dominiorum, quorum tesserae repræsentantur & explicantur, vel in areolis majorum illorum scutorum, indice priori exhibitorum, vel incidenter in tractatione istorum. In tertio leguntur nomina dominorum vel ditionum aut arcium & locorum, quorum mentio fit in titulis vel tractatione ipsa, utpote quod locum præbeant habitationis certis Proceribus, vel ab illis lineæ denominentur, vel quod aut quo jure ad aliquas familias delata sint, vel quocunque demum modo illorum mentionem ita in textu facere necesse fuit, ut è lectoris re visum sit, nomen in indice etiam legi.

XIV. Cum absque Serenissimæ familiæ Saxonicae insignibus opus hoc prodire non debuerit, integrum denuo commentarium ante hos duodecim annos editum huic operi inferere seu potius præmittere sub nomine Prolegomenorum visum est, ut tamen tractatio eadem forma prodiret, qua tum prodit, nisi quod quædam emendata & aucta sunt: Licet si ad modum reliquorum in omnibus debuisset adornari, plurima adhuc à methodo nostra nonnihil abludentia mutari & contrahi necesse fuisset, sed malui ita relinquere, uti prius conceptus fuit, & eum toti operi præfigere.

Sed hic terminus esto præfaminis: precor DEUM, ut illa etiam opera nostra aliquorum bono, imprimis eorum commodo serviat, qui historicis studiis incumbunt, & aliquando publicis adhibendi consiliis atque negotiis, de hoc etiam argumento & decoribus familiarum illustrium plura scire necesse habent, quæ multa investigatione hinc inde conquirere hætenus opus fuit, cum ista opera effectum sperem, ut collecta repentes plurimo labore posthac supersedere possint. In id enim mihi laborandum, & impigra industria olim congesta nunc verò in ordinem redacta, publicæ luci exponenda credidi, ut alii partem horarum his alioqui non sine fastidio impenderent reliquis suis curis & studiis lucrifacere possent. DEUS familias istas, quas in Christiano orbe multa hætenus gloria cumulavit, pro gratiosa sua voluntate porro conservet atque augeat: imprimis verò proceres sua gratia tales præstet, qui non tam titulorum fastu, insignium horum, si absque virtute sint, vana ambitione, & potentiæ amplitudine gloriantur, sed omnes, quibus hanc etiam benedictionis temporalis partem DOMINUS dominantium indulgit, non proprio fruendam, sed sub beneficiario jure administrandam, ita demandata potestate in timore Supremi sui DOMINI utantur, ut appareat eos credere, quod non sui honoris causa vivant, & propriæ gloriæ cum aliorum plerumque injuria amplificandæ studeant, verum omnia cælo accepta, familiarum illustrem splendorem & ἐξοχλῶ, dignitatem præ reliquis mortalibus concessam, potestatem in regna, principatus & ampliores augustioresve terras & subditos suos, in celebrationem gloriosissimi nominis divini, (in quam omnes ipsorum gloriæ radii, inde etiam venientes, reflecti debent) imprimis in sanctissimi Evangelii Christiani dignitatem atque illam decentis sanctimoniam sua autoritate & exemplo curandam promotionem, & subditorum, quibus corpore & animo bene esse debet, salutem ea fide & studio conferant, uti olim justissimo judici de administratione sua reddituri sunt rationem. Ita non leonum tantum fortitudinem, defendendis ab injuria subditis necessariam, & alias in ipso seculo prædicari solitas virtutes excolendas sibi meminerint, sed istas etiam, quibus in seculo parum est pretii, ast ab omnibus, qui CHRISTUM profitentur & ejus nomine regnant, æque exiguntur, fidem, pietatem, temperantiam, castitatem, justitiam, mansuetudinem, humilitatem, clementiam: atque hac ratione futurum est, ut cum appropinquet dies, quo abolebit REX REGUM, solus regno & imperio dignus, omnem principatum & omnem potestatem & virtutem (πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν 1. Cor. 15, 24.) ipsi non confundantur, sed loco horum radiorum cum tempore deficientium, quibus hic fulserant, æterna luce circumfusi in communionem gloriæ veniant ejus, qui eos suo sanguine emit, & non terrenæ tantum dignitati, sed æque ac alios, si unica in meritum ejus fide oblata recipiant, æternæ salutis destinavit.

ELECTOR SAXONIÆ.

Proleg.

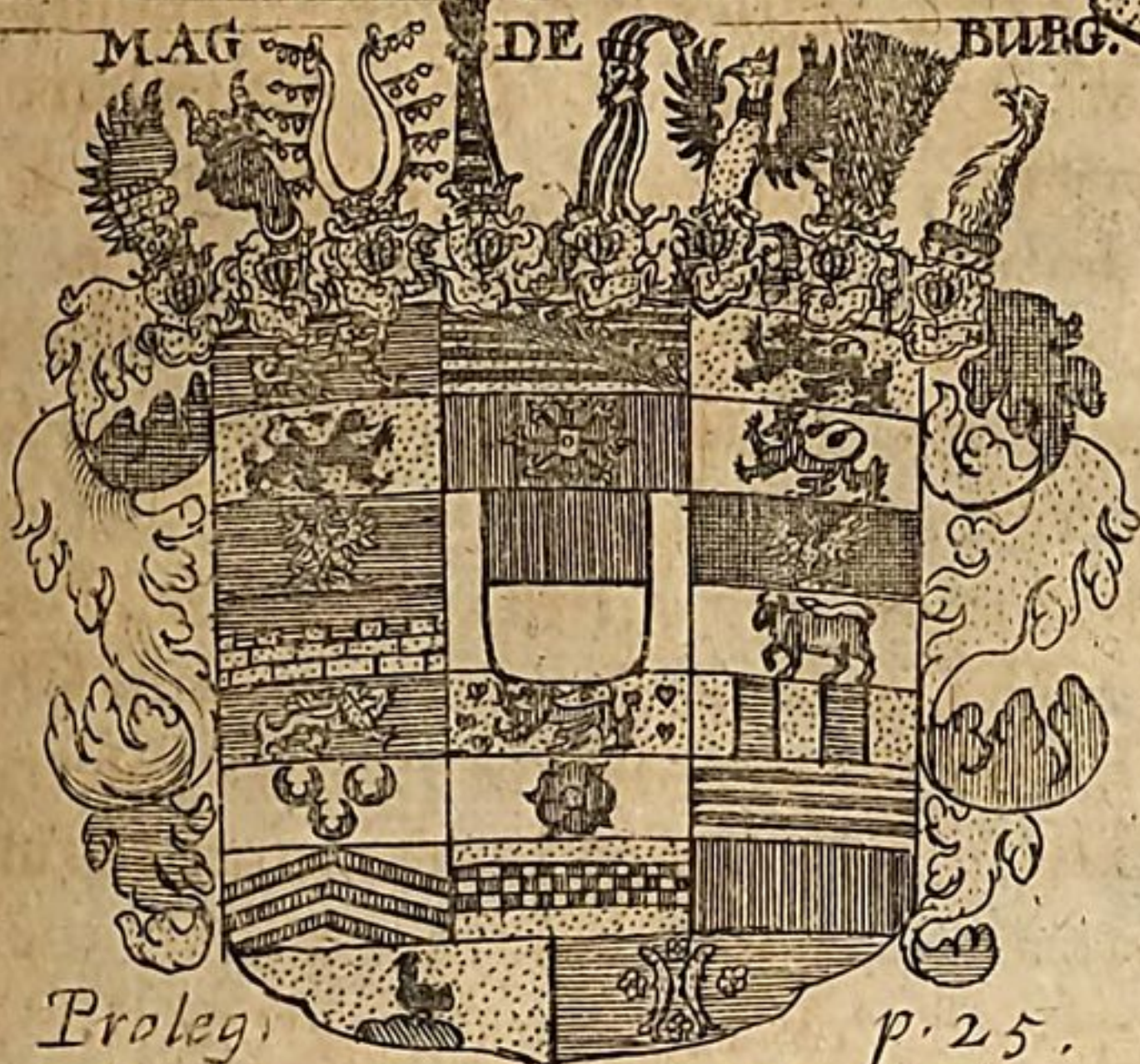
p. 4.

DUX SAXON. ADMINISTRAT.

DUX SAXON. ADMINIST.

MAG. DE BURG.

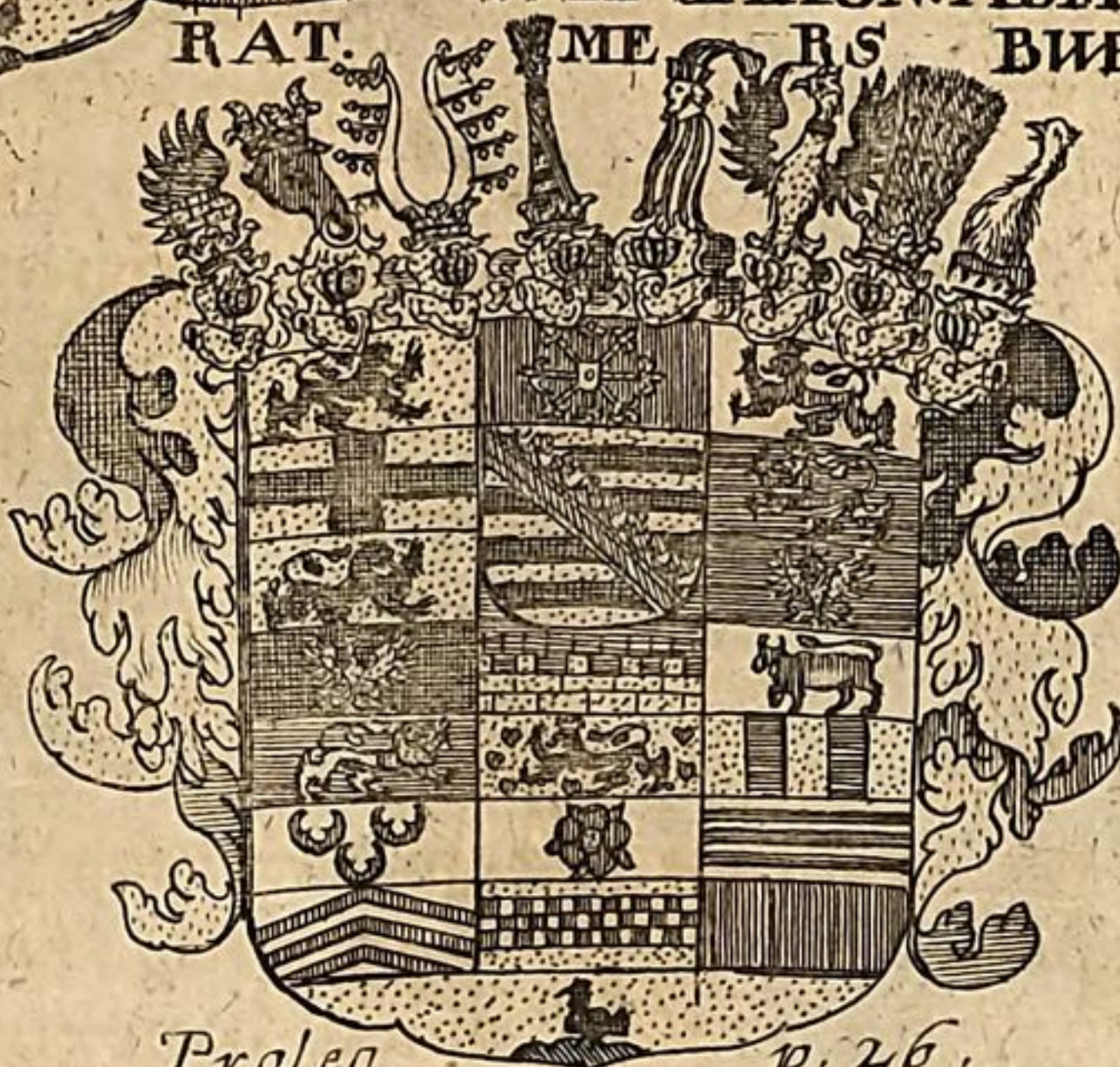
RAT. ME. RS. BURG.

Proleg.

p. 25.

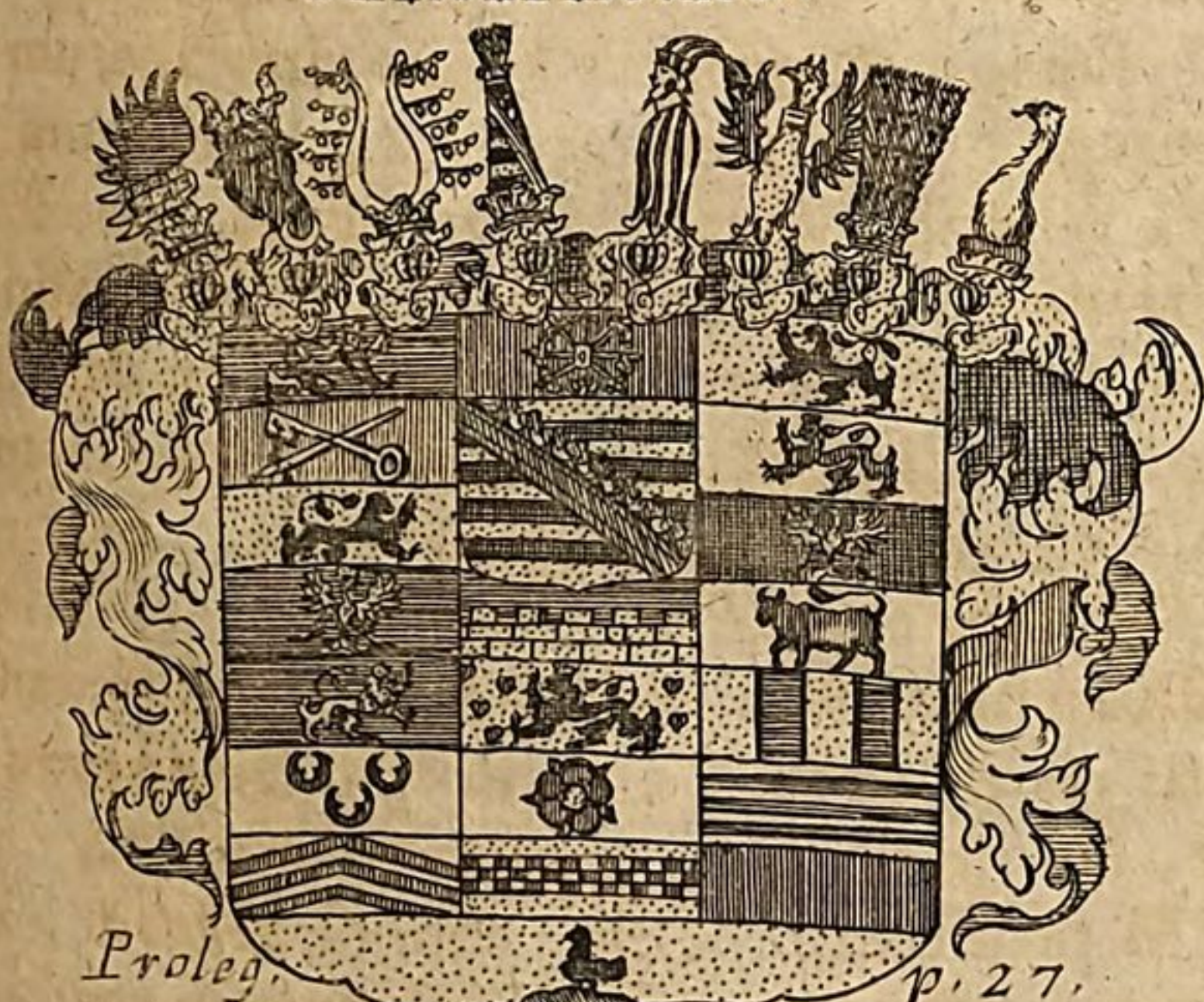
DUX SAXON. ADMINIST. NAMBURG.

Proleg.

p. 26.

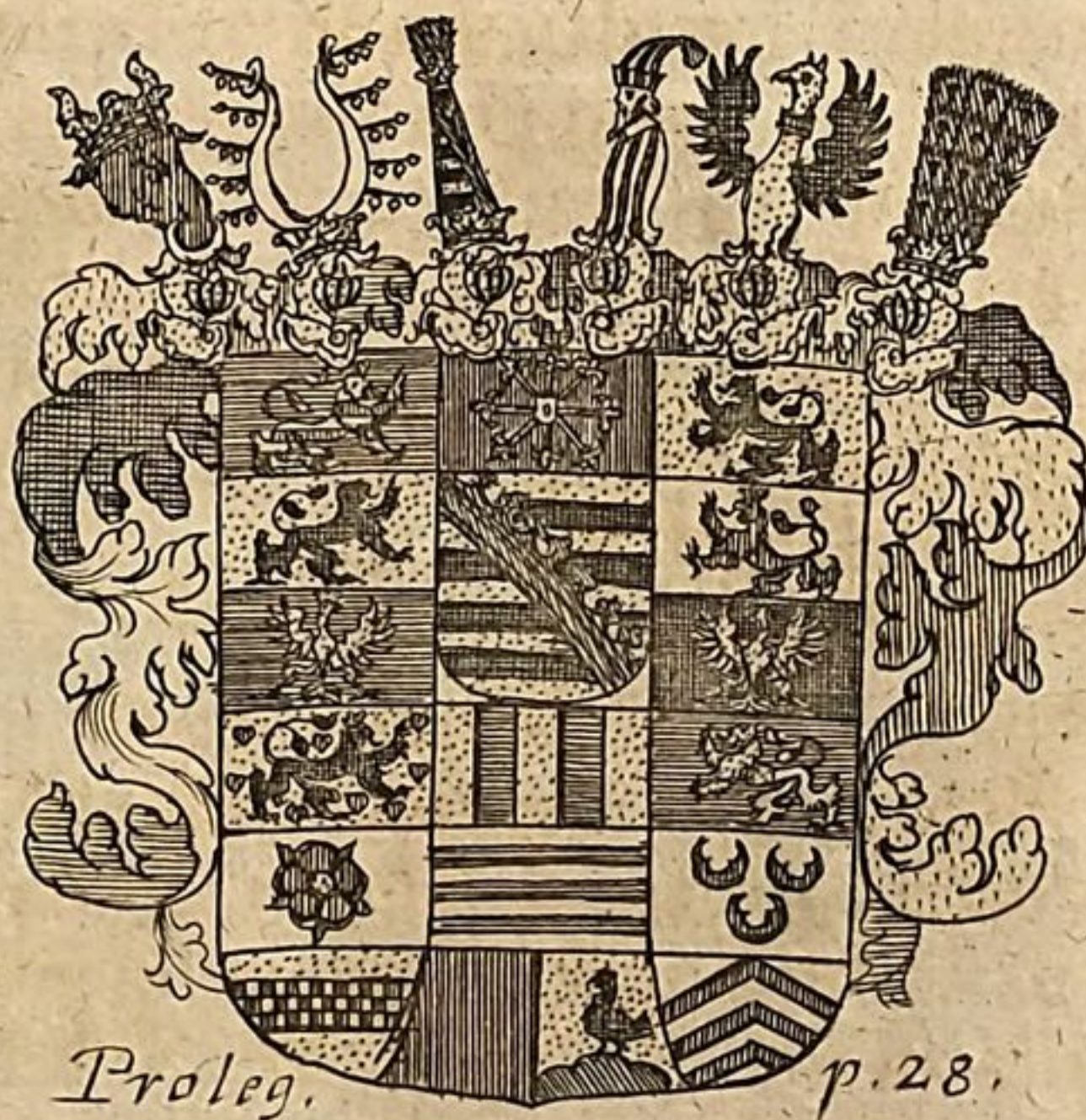
DUC. SAXONIÆ LIN. ERNESTINÆ.

Proleg.

p. 27.

DUC. SAXONIÆ.
(Lin. Isenac. ex Sayn.)

Proleg.

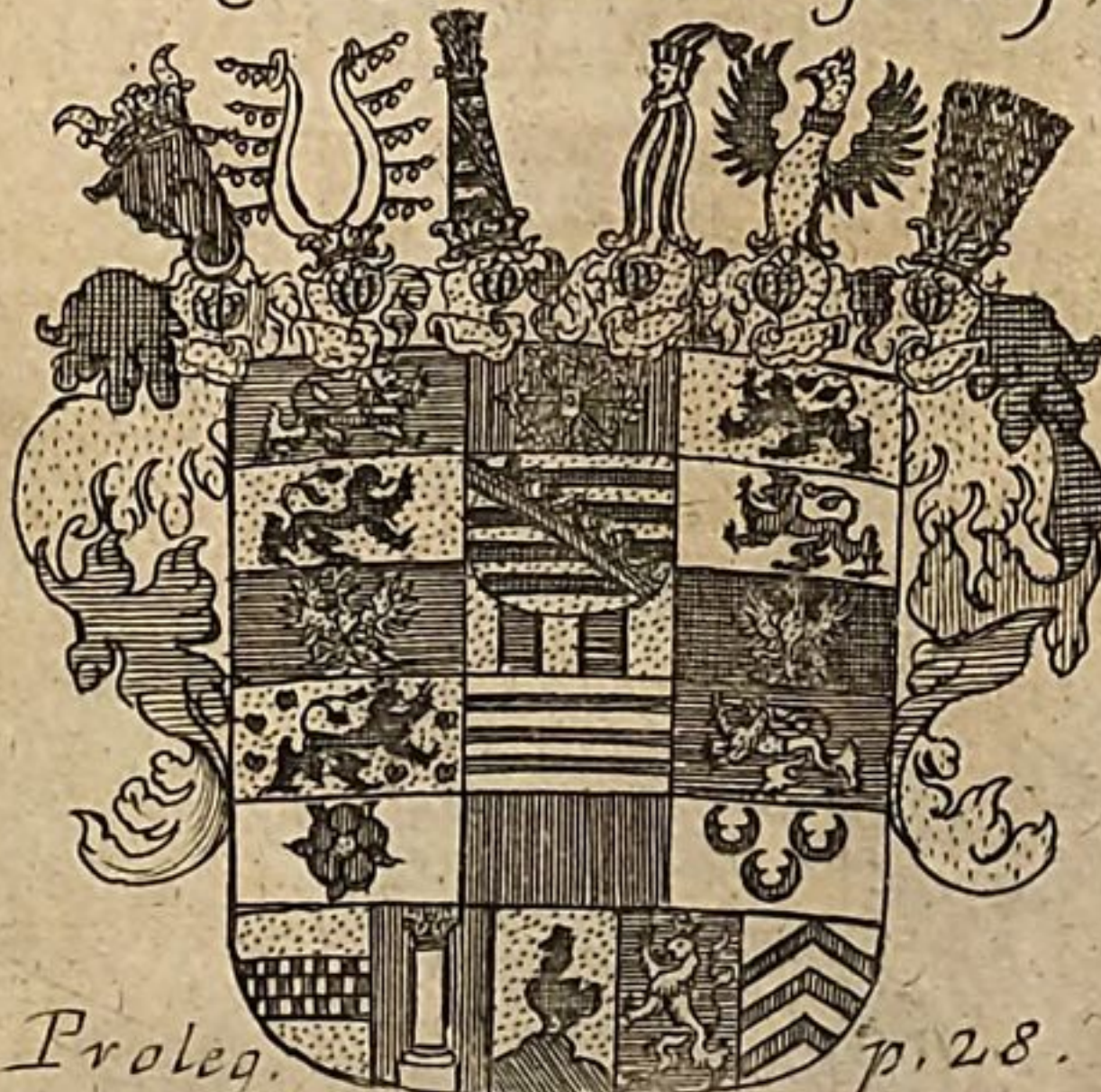
p. 28.

DUX SAXONIÆ.
(dux Frider. Lin. Goth.)

Proleg.

p. 28.

Proleg.

p. 28.

II.
M. ALB.
NA

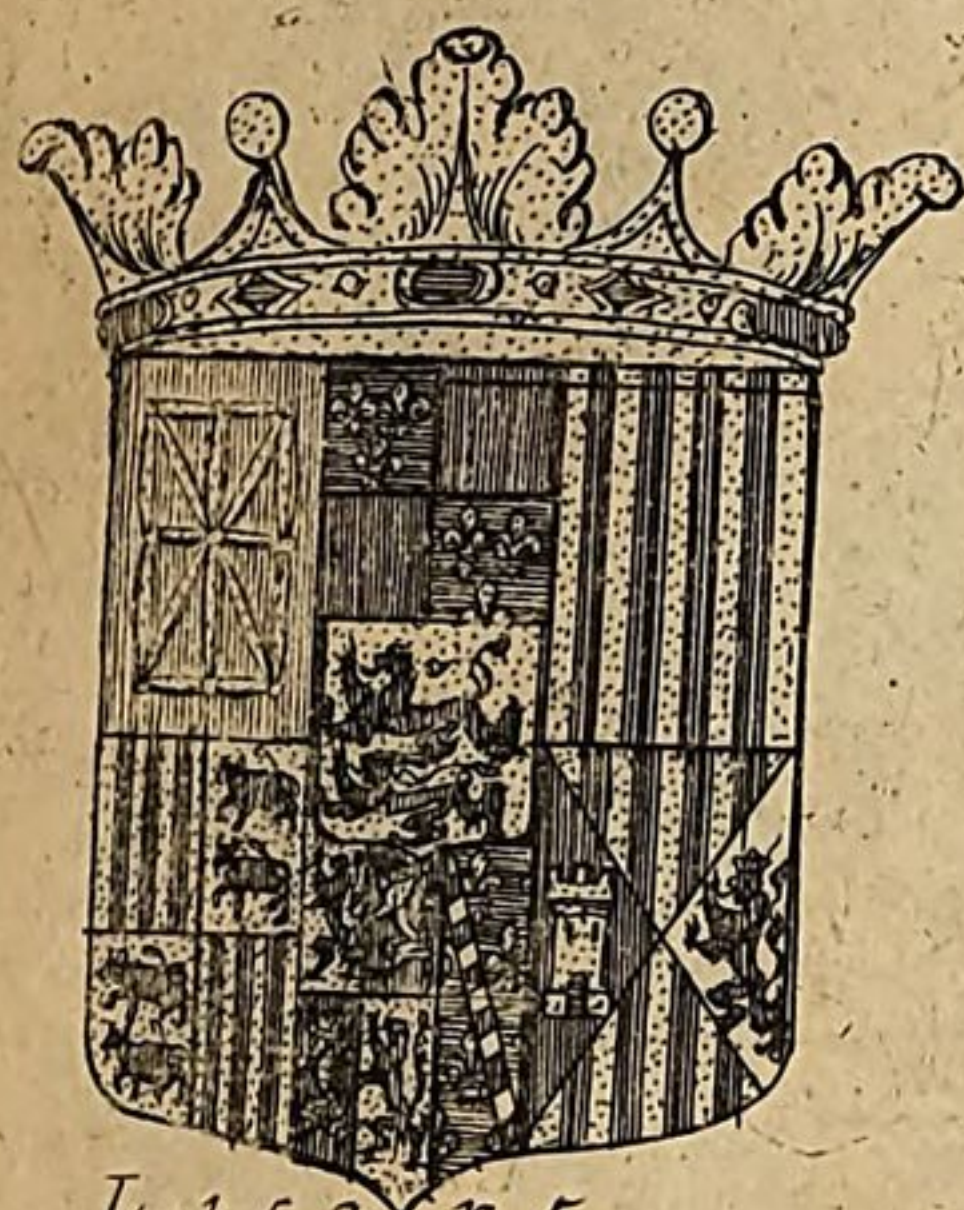

L. 11.
TOUX DE
AL

AL

T.I.
DOM. ALBRETANA REG.
NAVARRAE.

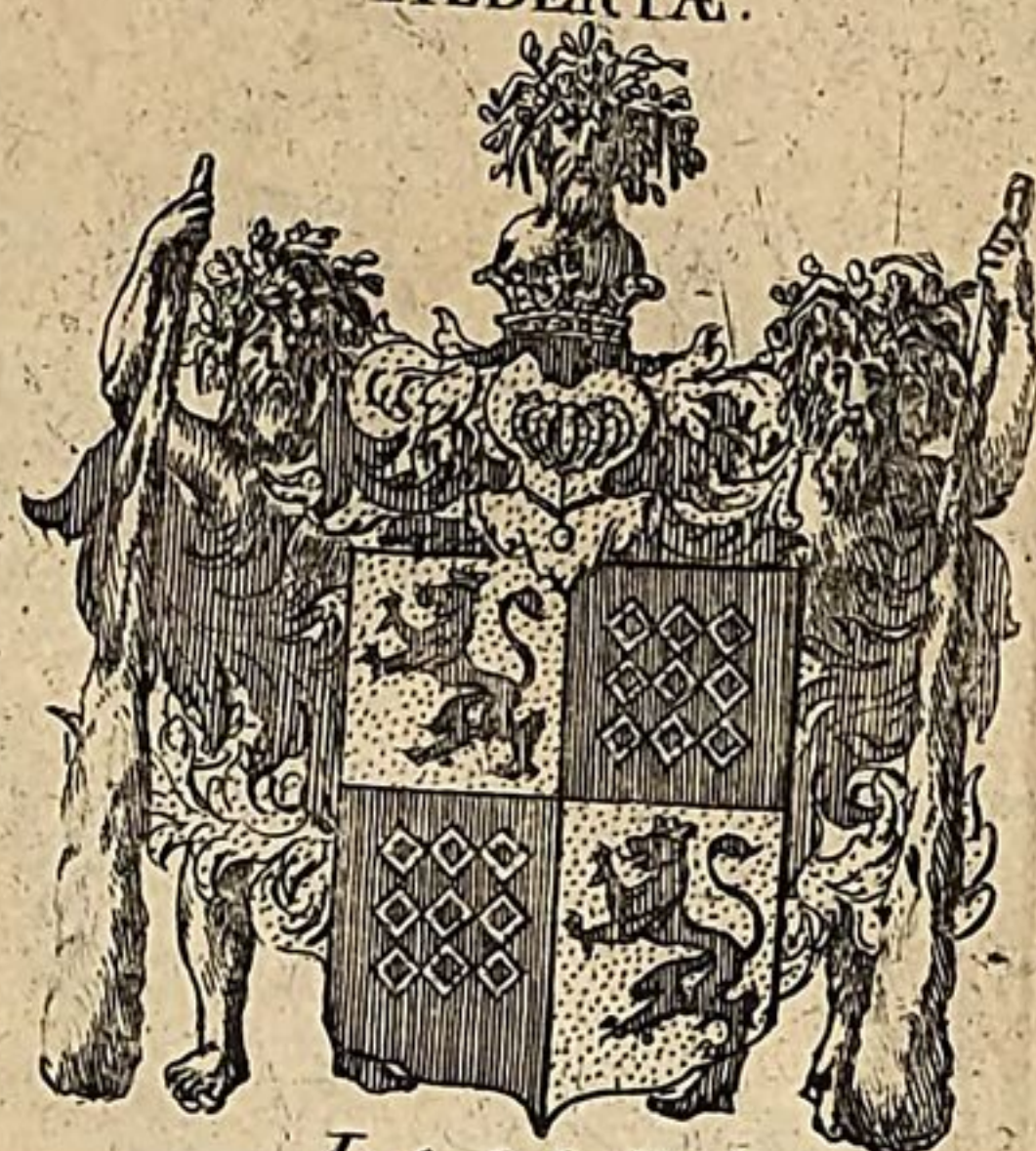
L. 1. c. 2. p. 5.

REX ANGLIAE S. MAGNAE
BRITANNIAE

L. 1. c. 3. p. 9.

DUX DE LVYNES FAM.
ALBERTA.

L. 1. c. 1. p. 1.

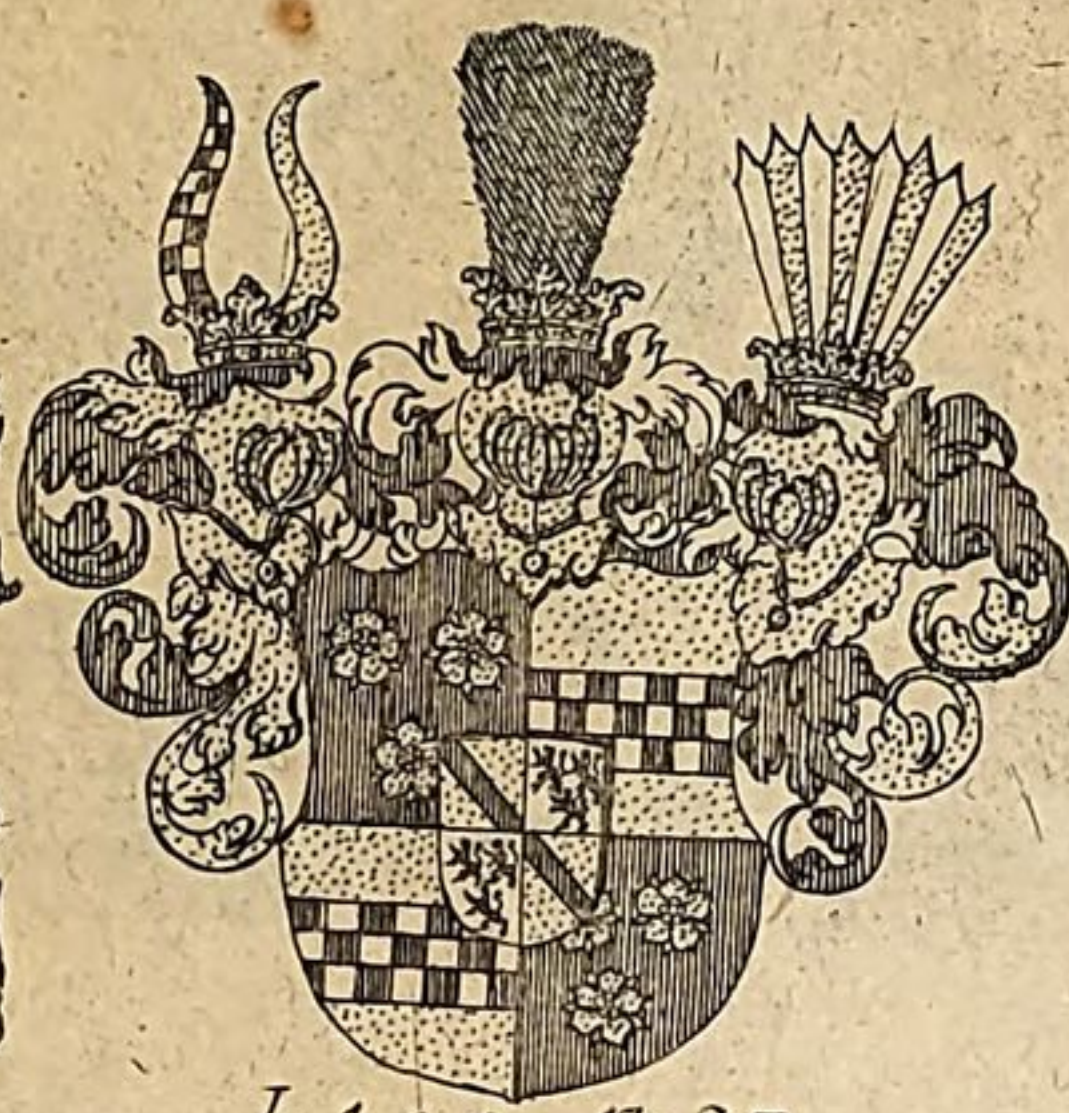
DUX DE CHAUNES FAM.
ALBERTA.

L. 1. c. 1. p. 2.

PRINC. ANHALTINI FAM.
ASCANIAE

PRINC. ARENBERGA.

L. 1. c. 4. p. 23.

PRINC. ANHALTINI EX ASCA-
NHS LINEA SERVESTANAE.

DUX SAXON. INFERIORIS. EX
FAMIL. ASCANIA.

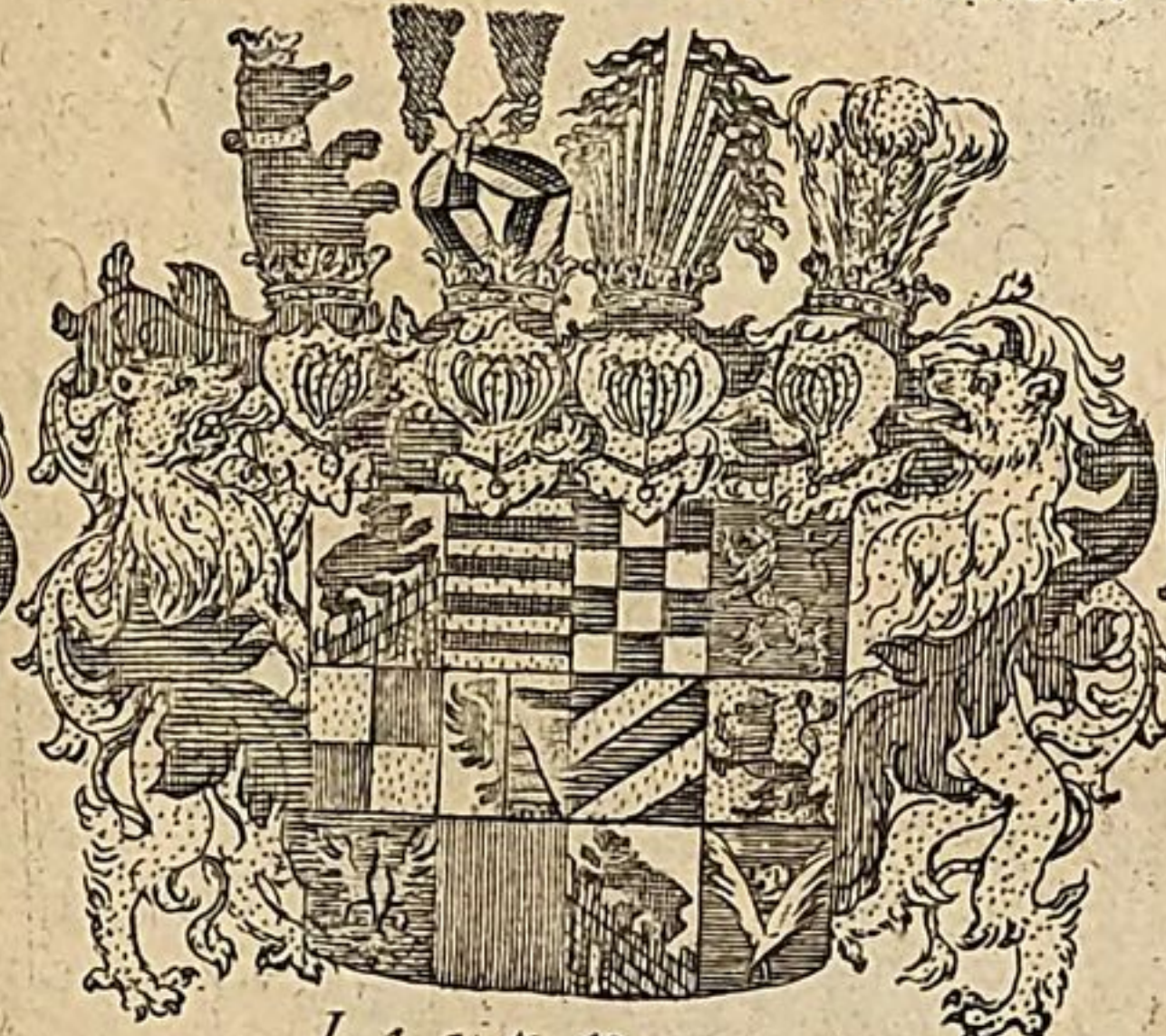

L. 1. c. 5. p. 25.

COM. DE BERINGEN. EX
ANHALTINIS.

L. 1. c. 5. p. 33.

L. 1. c. 5. p. 38.

MARCH. PESCARIA ET VASTI
FAM. AVALOS.

DUX DAUMONT.

L. 1. c. 5. p. 38.

DUX MUTINA S. MO-
DENA FAMIL. ATESTINA.

L. 1. c. 6. p. 39.

L. 1. c. 7. p. 41.

L. 1. c. 8. p. 41.

L. 1. c. 9. p. 43. 46.

REX HISPANIARUM.

IMPERATOR AUG.

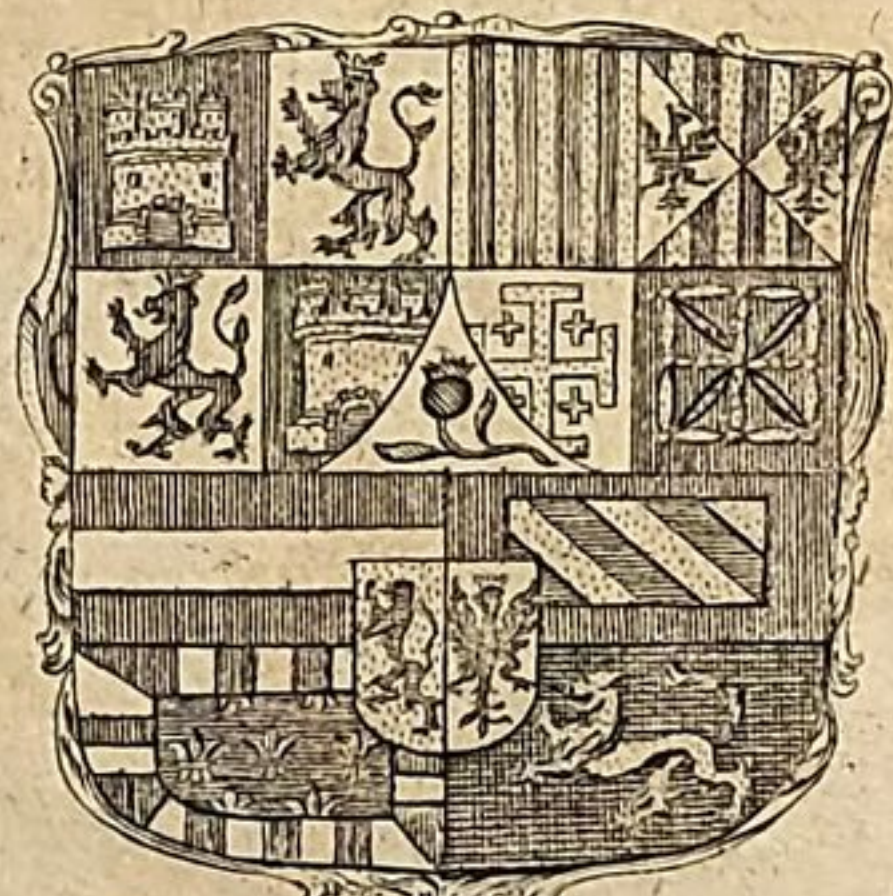
*In Caroli V. Sigillo
impositum aquilæ Imperialis
pectori scutum.*

L. 1. c. 38. p. 162.

L. 1. c. 9. p. 56.

L. 1. c. 38. p. 182.

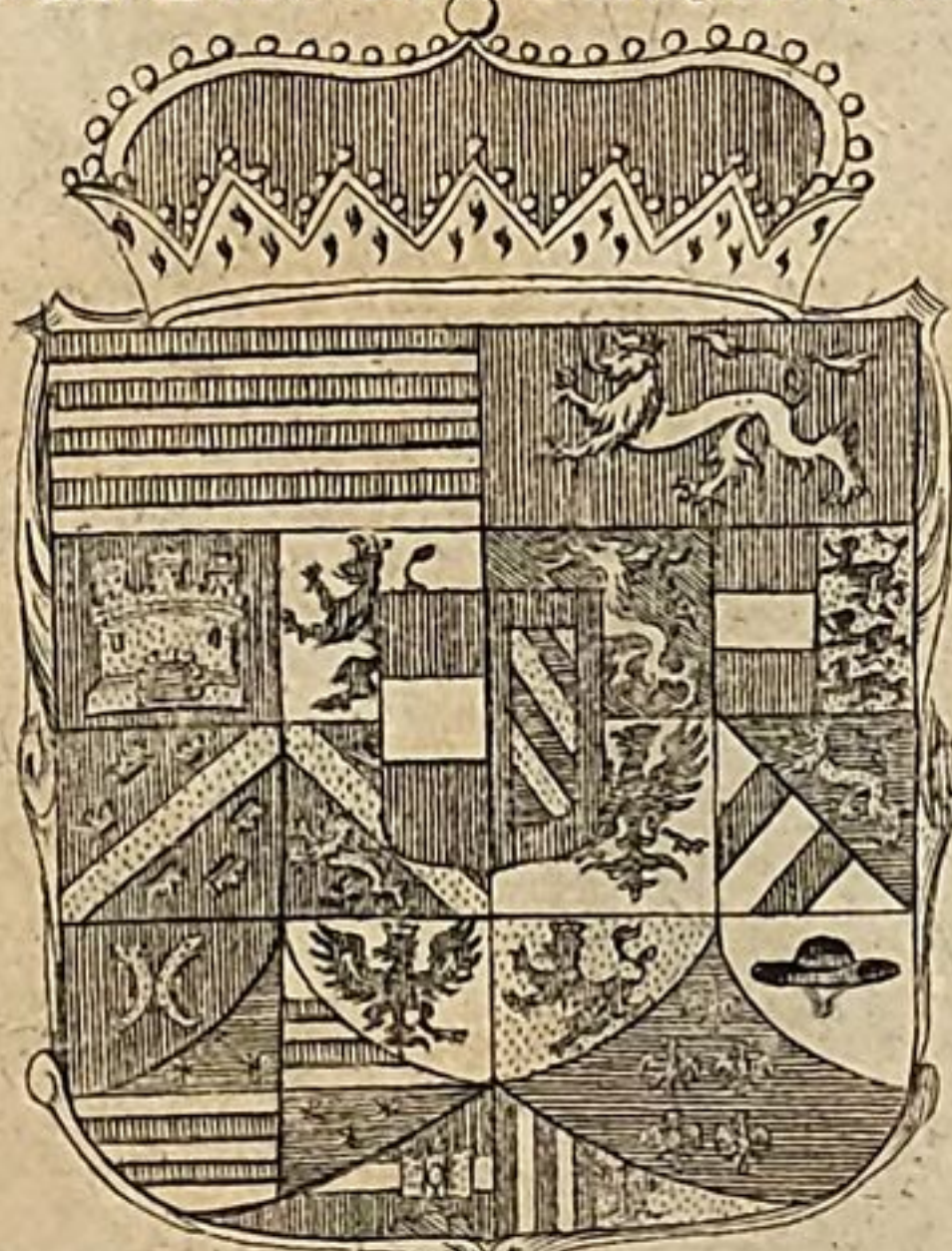
ARCHID. AUSTRIÆ.

FERDIN. III. ARCHIDUX.

ARCHID. AUSTRIÆ.

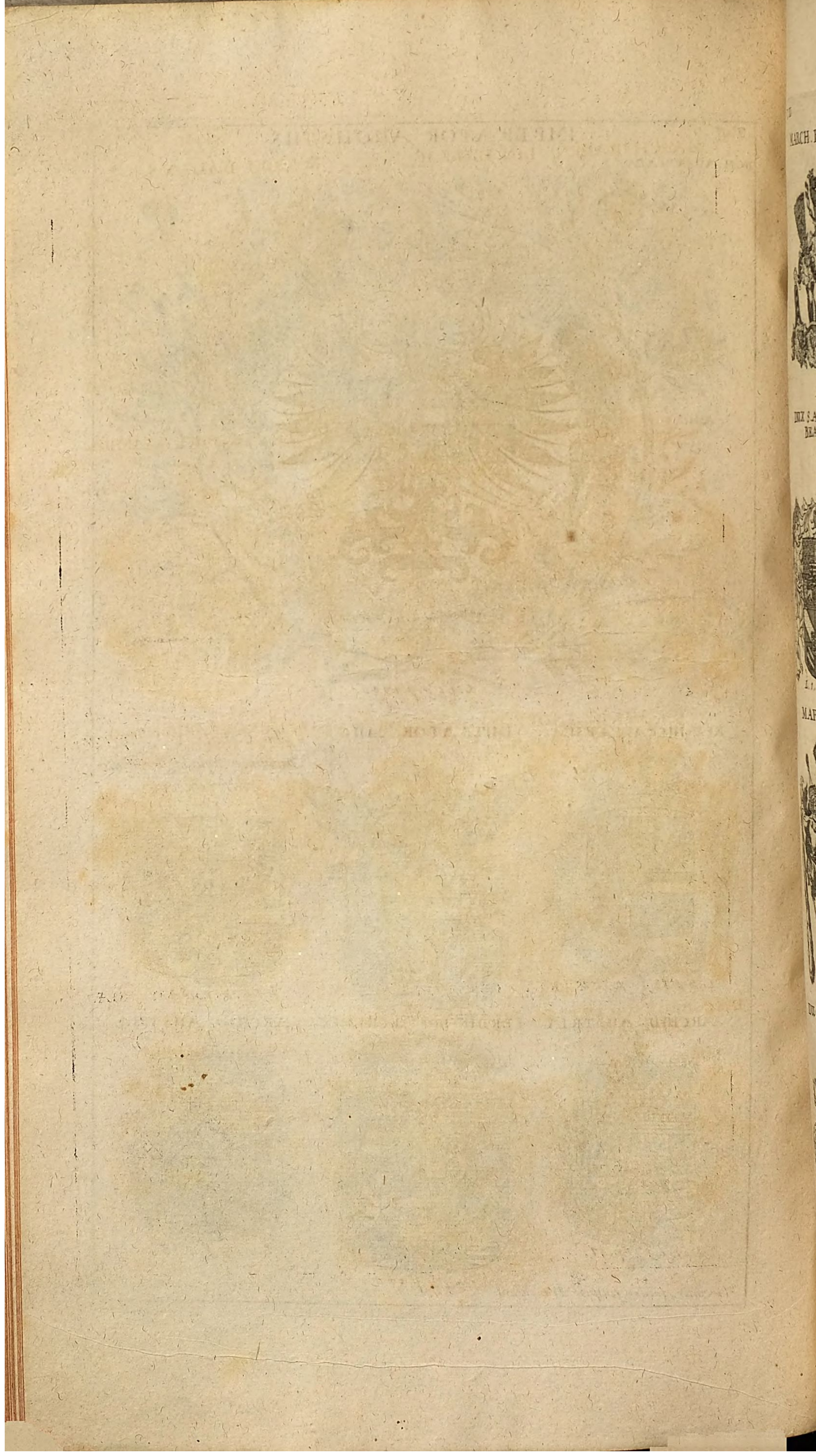

L. 1. c. 9. p. 57.

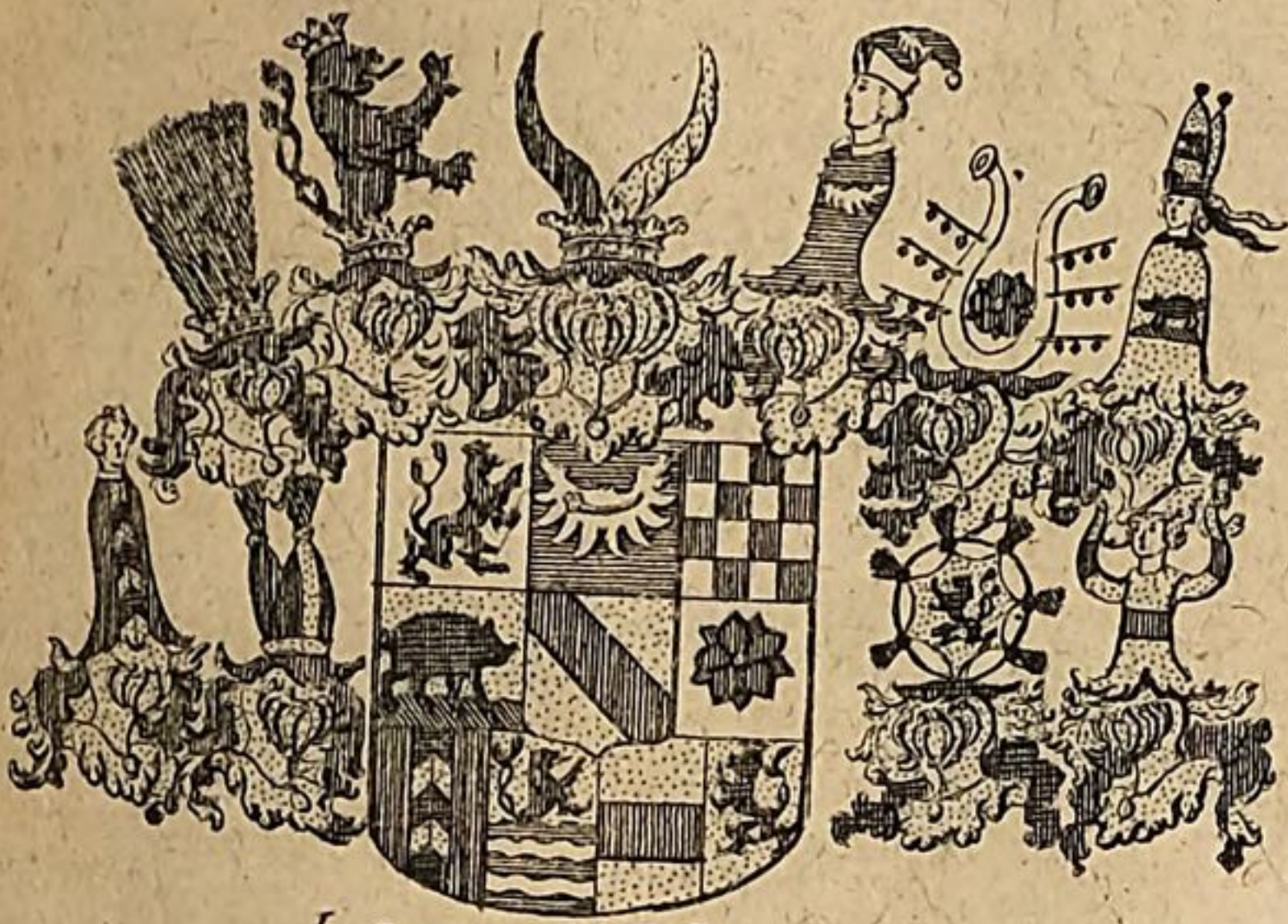

L. 1. c. 9. p. 58.

Martinus Haëller sculpsit Francofurt. L. 1. c. 9. p. 57.

MARCH. BADENS. LIN. DURLAC.

L. 2. c. 4. p. 380.

DUX S. ANIANI. FAM.
BEAUVILLIERS.

MARCH. BADENS.

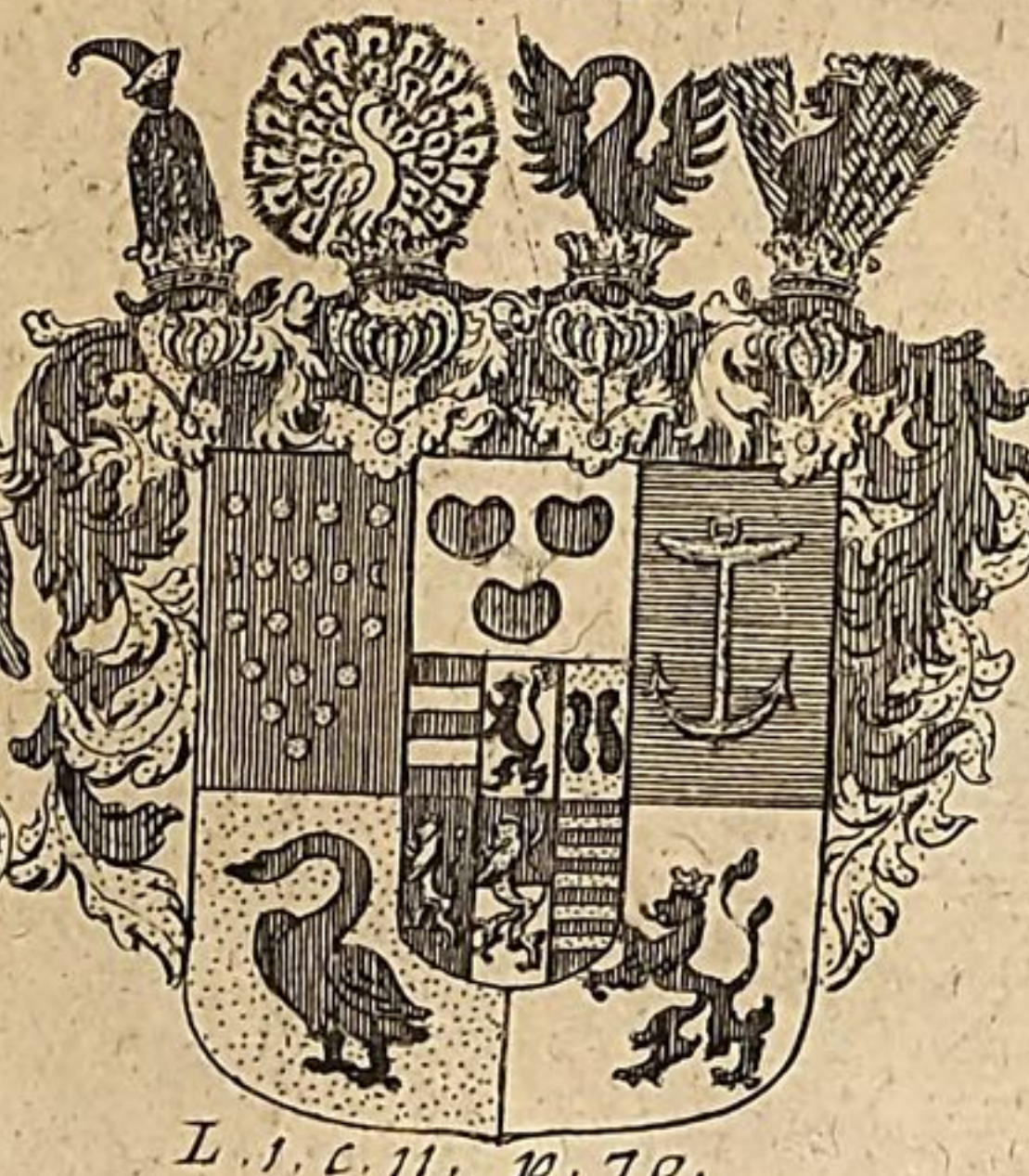
L. 2. c. 4. p. 385.

C. BENTHEIMI ET TECK-BORGIAE DUCES GANDIAE.
LENBURGI.

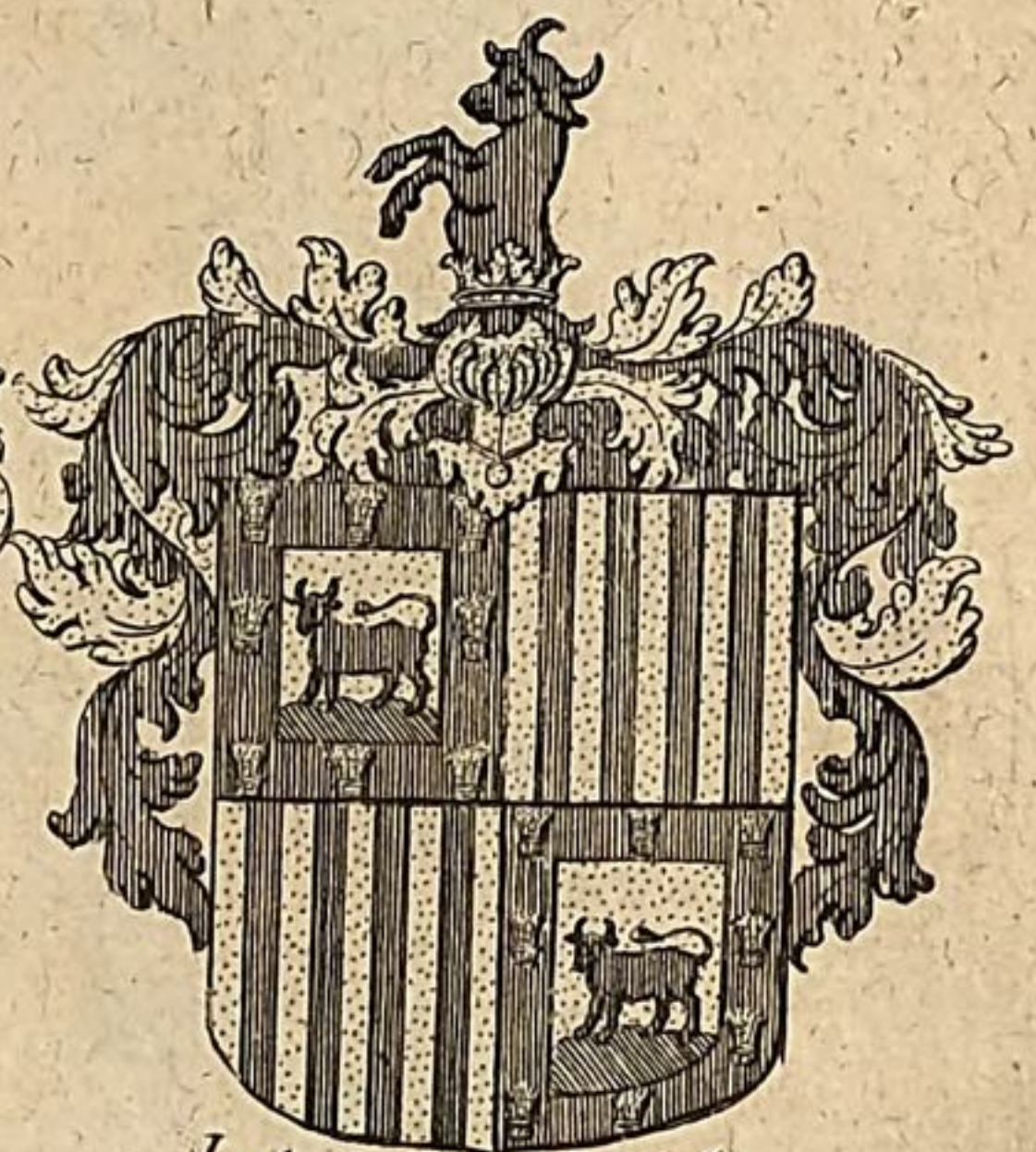

L. 1. c. 10. p. 68.

MARCHIO BRANDEBURG. ELECTOR.

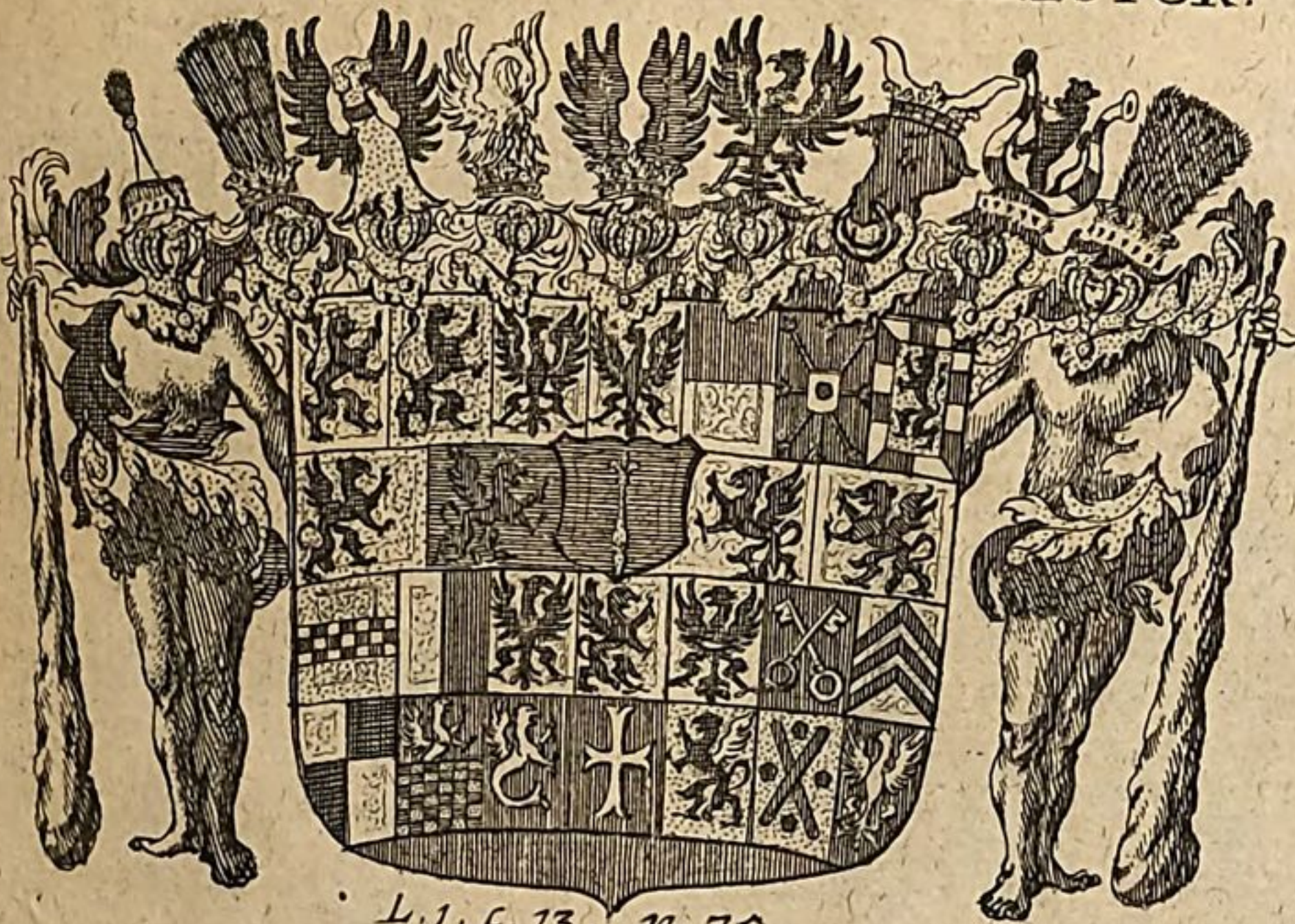

L. 1. c. 11. p. 70.

L. 1. c. 12. p. 74.

MARCHION. BRANDEBURG.
LIN. FRANCONICA.

L. 1. c. 13. p. 75.

DUC. BRUNSVICI ET LUNÆ-
BURGI.

L. 1. c. 13. p. 95.

COM. ET MARESCAL. GUE-
BRIANI FAM. BUDES.

M. Haüller sc. L. 2. c. 9. p. 397.

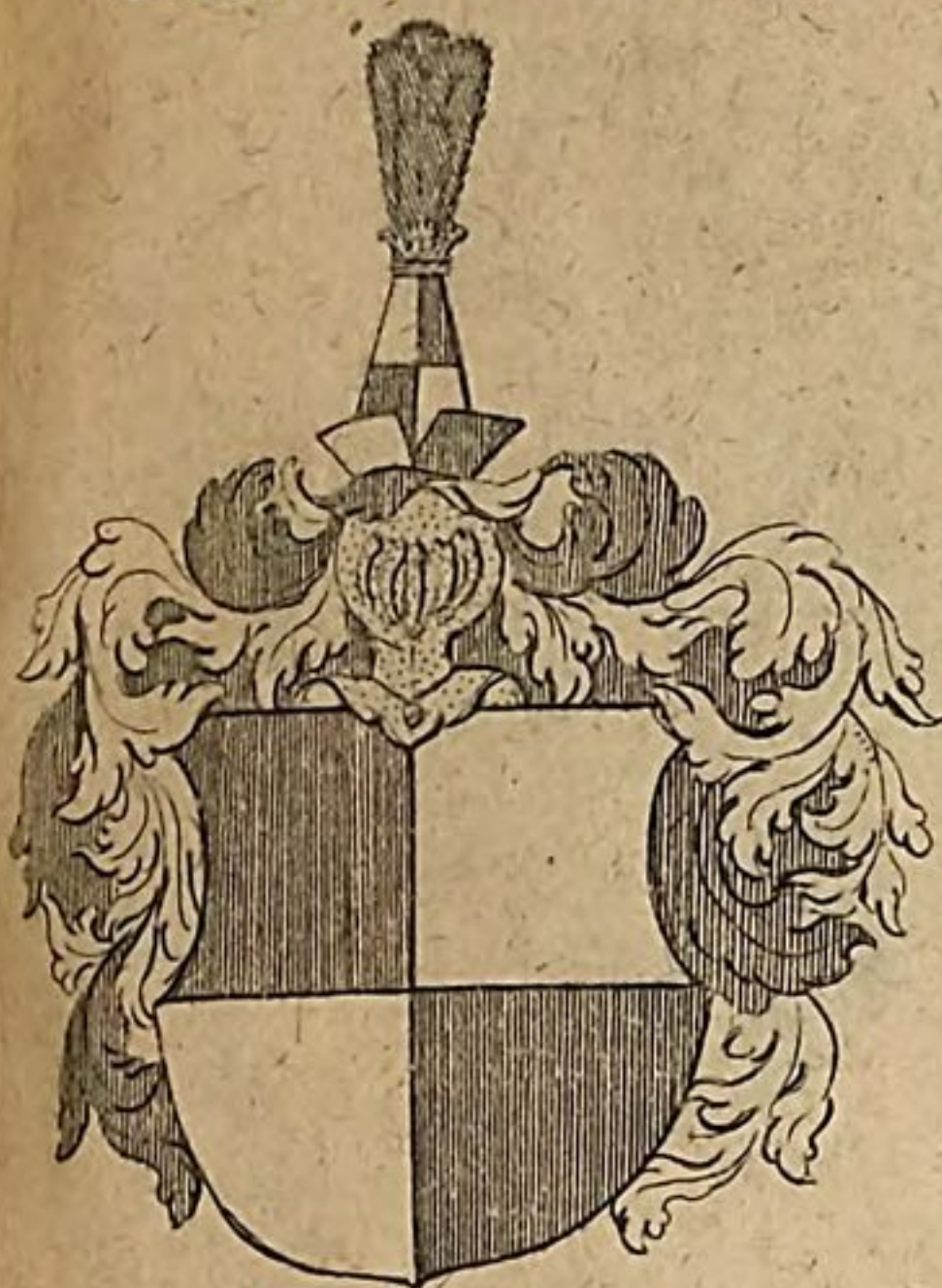

L. 2. c. 9. p. 407.

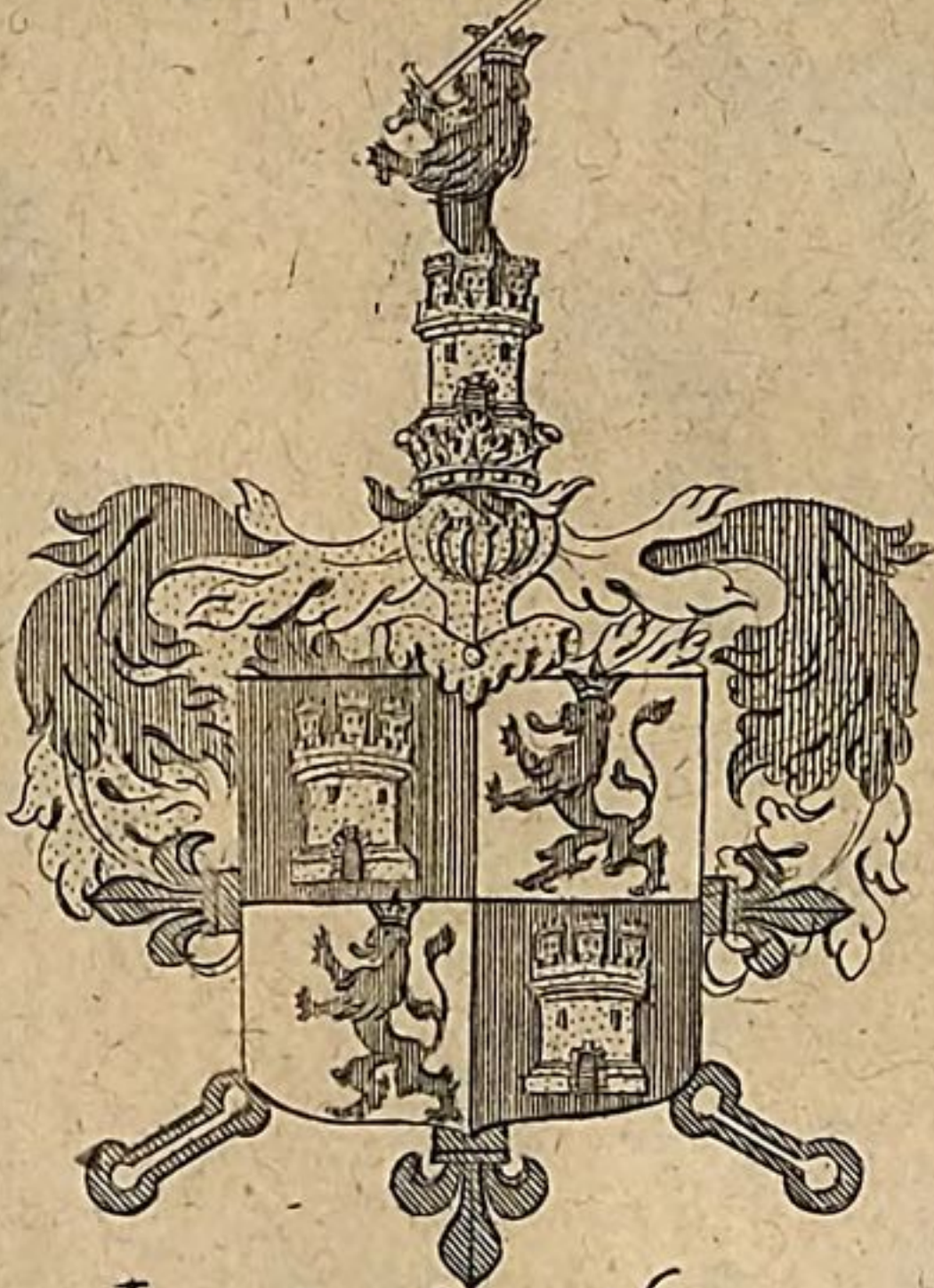
L. 1. c. 14. p. 98.

TAB. IV.
COM. A CASTEL

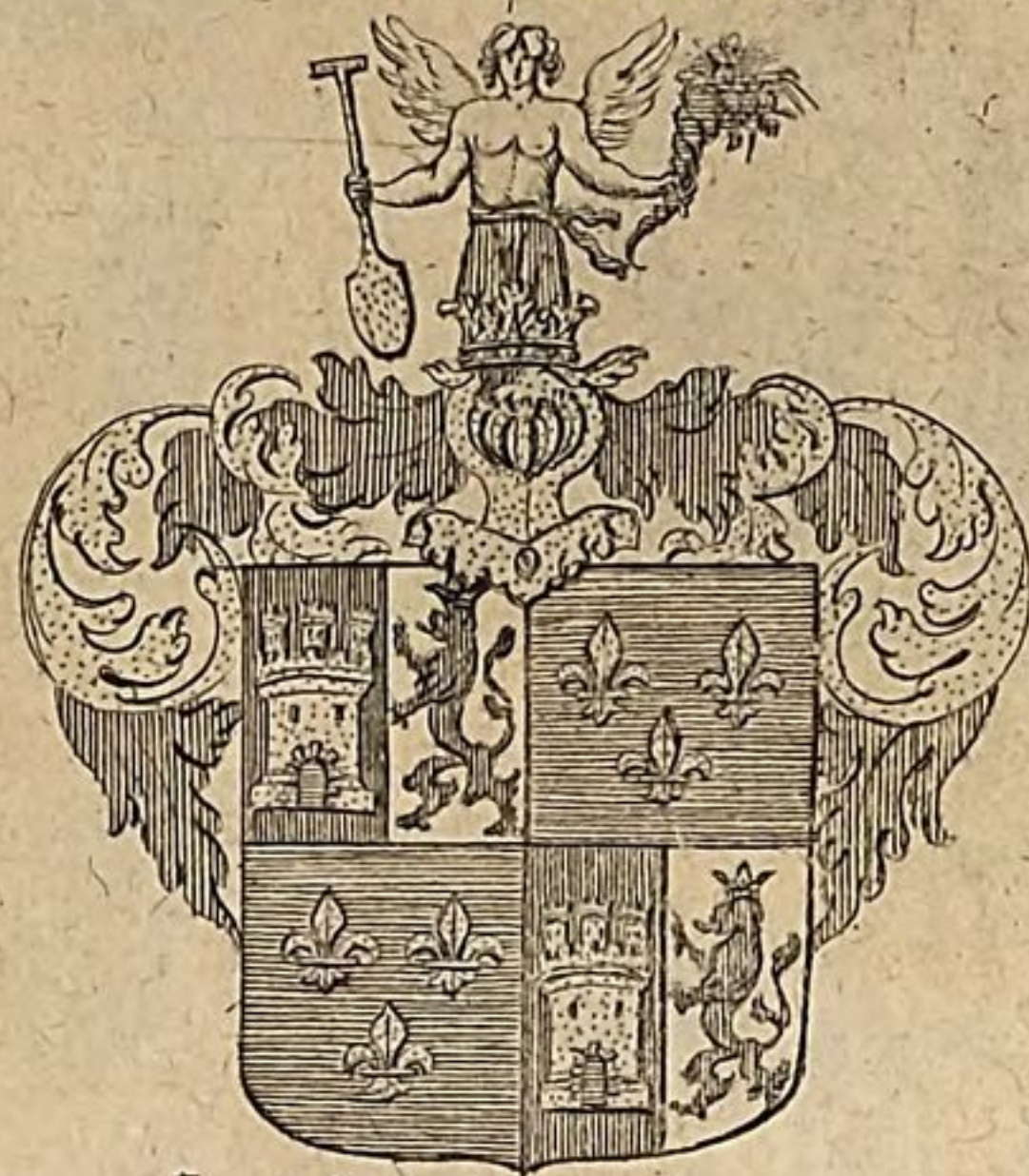
L. 2. C. 12 p. 413.
DUX. DE CHOISEUL.

REX CASTILIAE.

L. 1. C. 38 p. 162.
ARCHIEPISC. ET ELECT.
COLON.

DUC. MEDINAE CELI FAM.
LA CERDA.

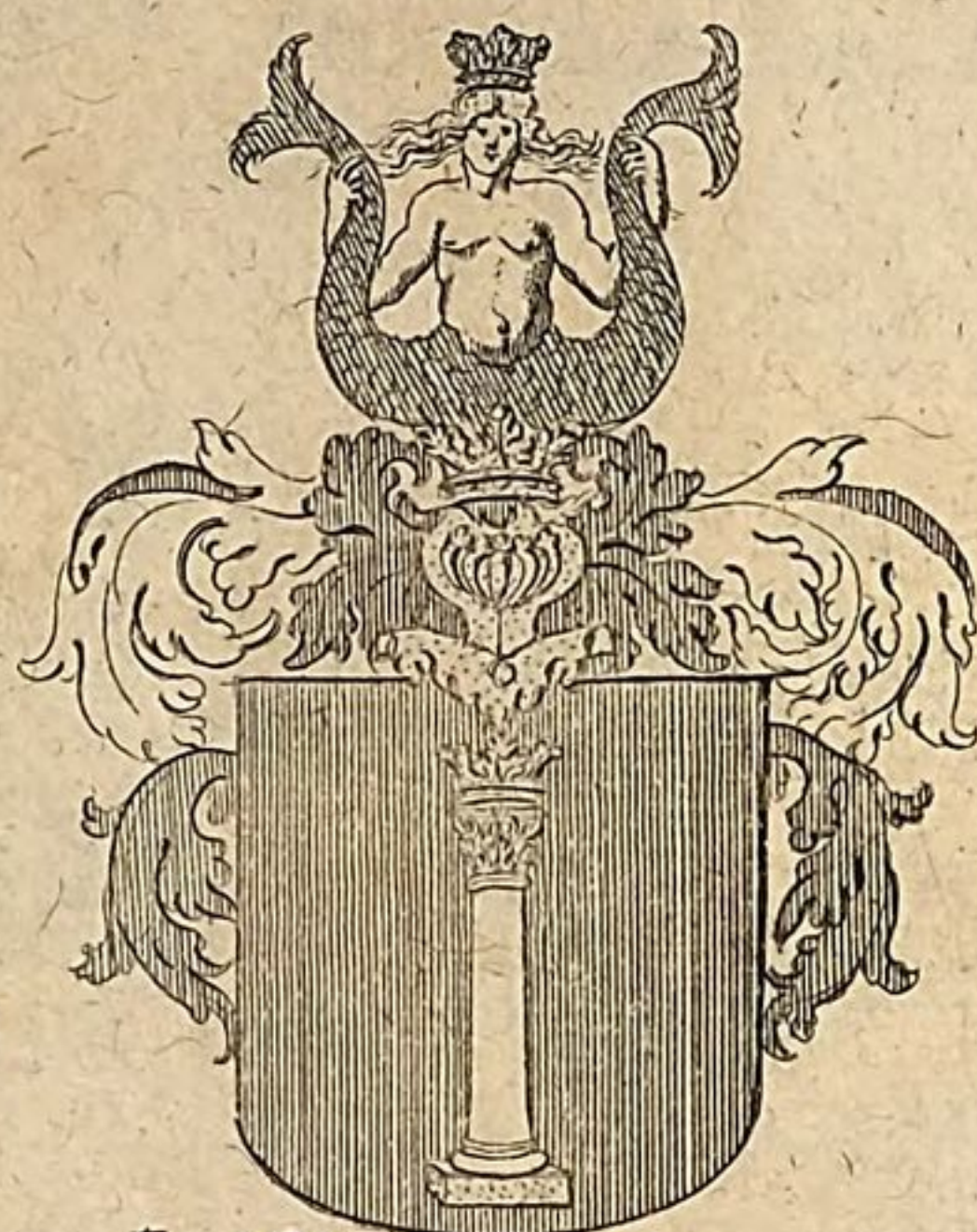
L. 1. C. 15. p. 99.
COLUMNII DUC. PALLANI.

L. 1. C. 16. p. 100.
COM. ET BARON. DE
CONCIN.

L. 3. C. 8. p. 589.
DUC. DE LESDIGUIERES
FAM. CREQUI.

L. 1. C. 17. p. 101.
COM. A. CRONBERG.

L. 1. C. 18. p. 101.
DUC. DE HAVRAY ET
DE CROY.

L. 2. C. 16. p. 422.
DUC. UTICAE FAM. CRUSSOL.

L. 1. C. 19. p. 102.
DUC. ALBUQUERQUE FAM.
CUEVA.

L. 3. C. 10. p. 598.

L. 1. C. 20. p. 105.

L. 2. C. 17. p. 428.

IV.

DUX HOLSATIAE.

L. 3. c. 12. p. 614.

REX DAN. ET NORVEG.

L. 3. c. 12. p. 602.

COM. OLDENBURGI.

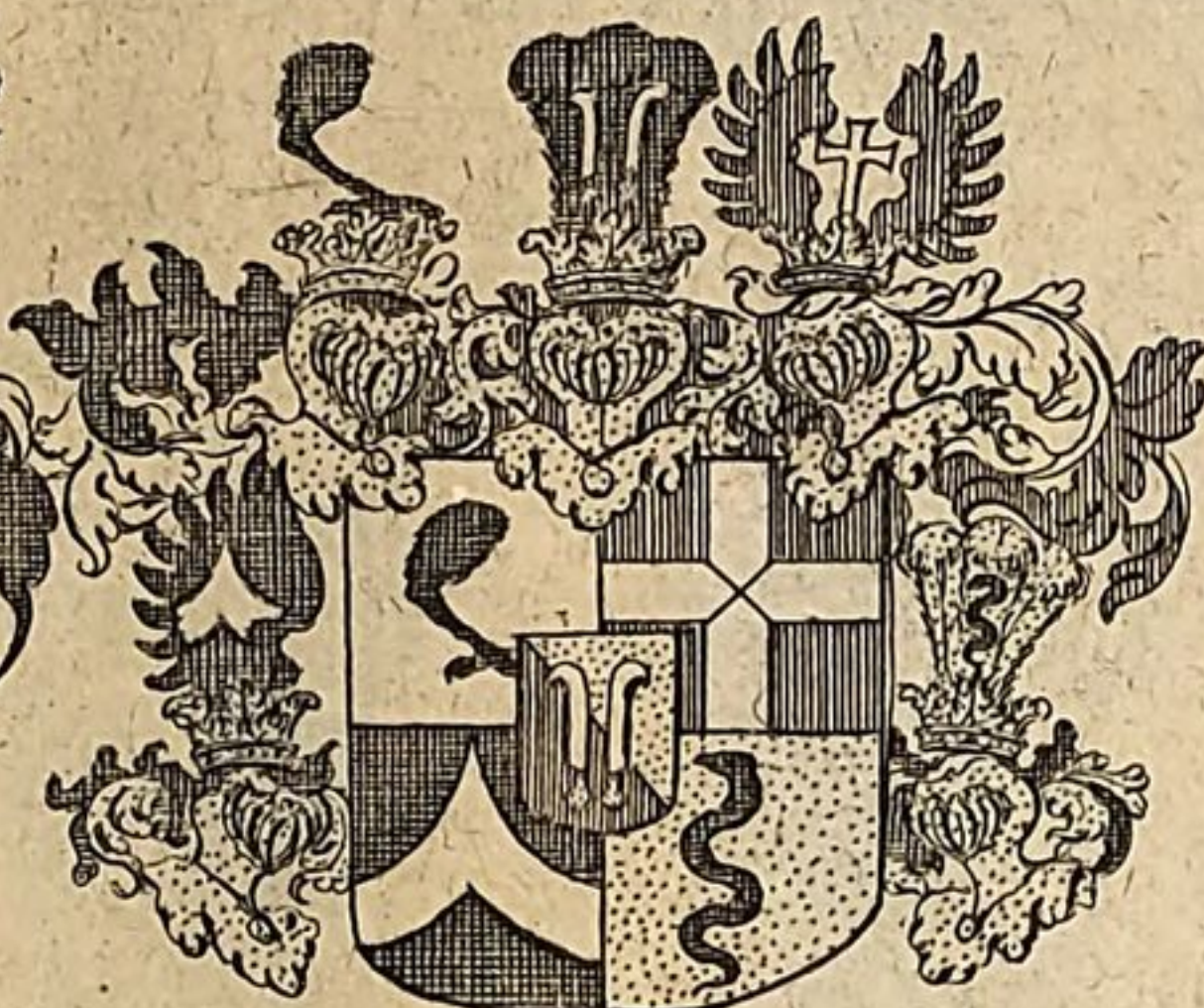
L. 3. c. 12. p. 615.

COM. ET DOM. IN DHAUN.

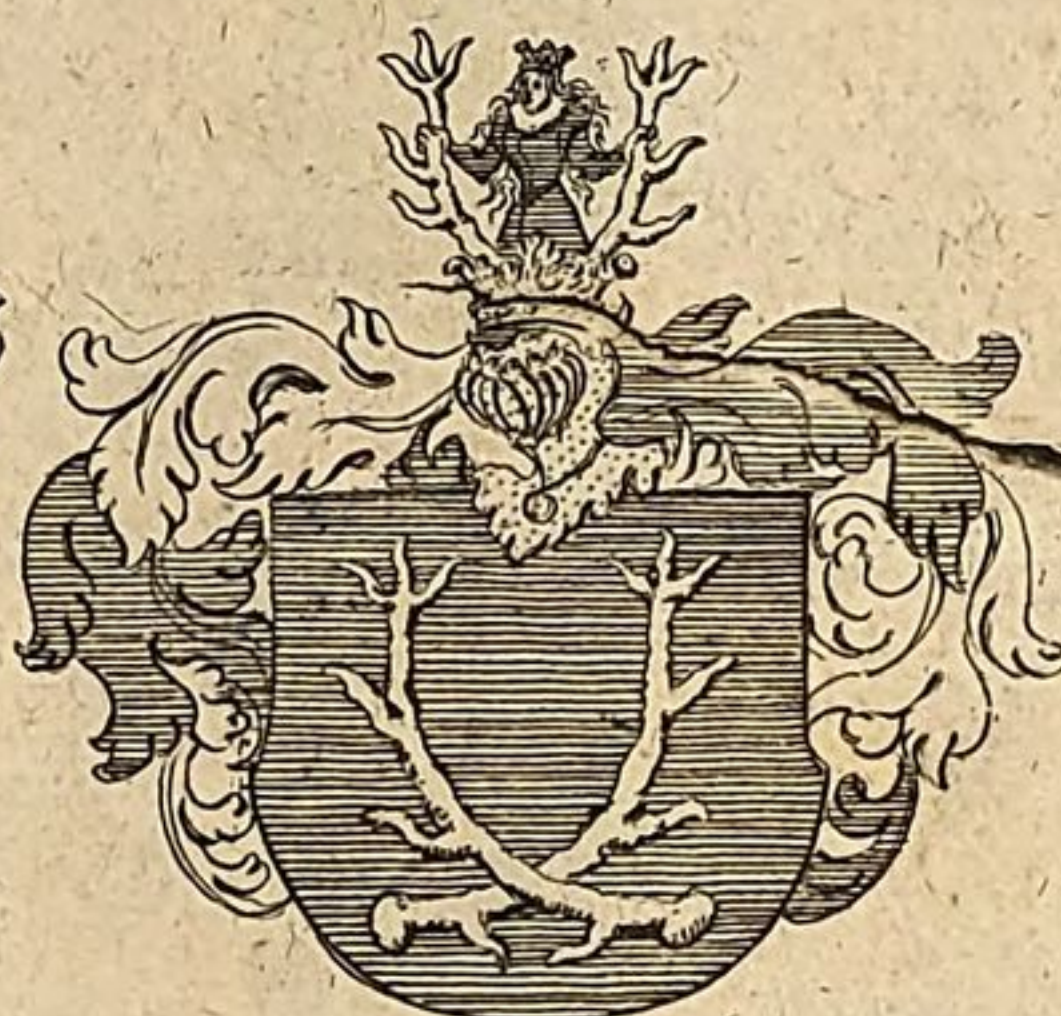
L. 3. c. 13. p. 617.

COM. ET BARON DE
DIETRICHSTEIN.

L. 2. c. 21. p. 432.

BURGGR. AV. DE DHONA.

L. 2. c. 20. p. 430.

BARON AB ECK.

L. 3. c. 41. p. 732.

EQMOND. PRINC. DE GAUER.

L. 1. c. 21. p. 106.

COM. AB ERPACH.

L. 2. c. 23. p. 437.

FARNESII DUC. PARMÆ
ET PLACENT

L. 1. c. 22. p. 107.

BAR. FLECKENSTEIN.
LINEA DACHSTUL.

L. 1. c. 23. p. 108.

BAR. FLECKENSTEIN.

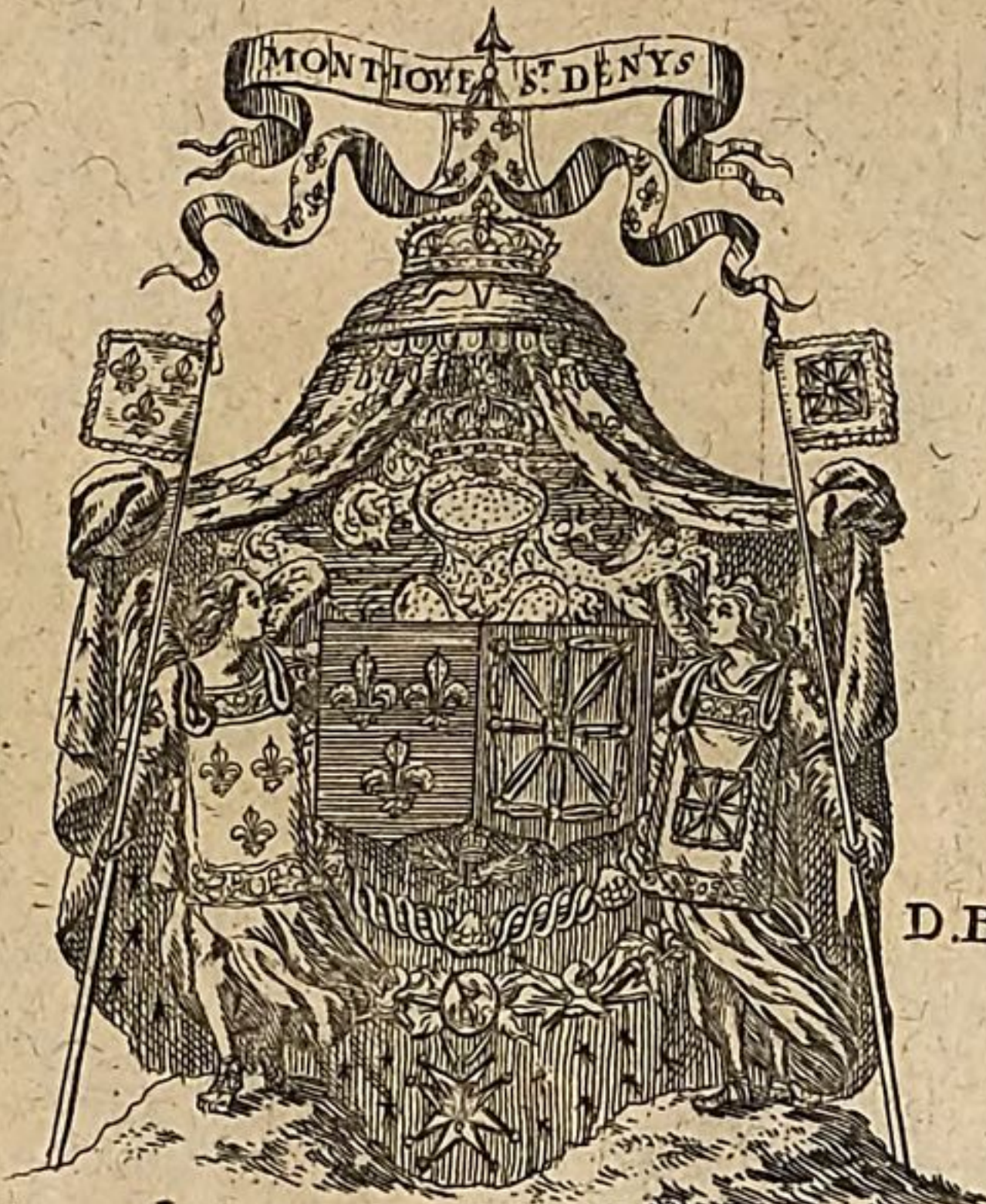

L. 1. c. 23. p. 109.

L.I.C. 24 p. 117

D. ANDIN.

L.I.C. 24 p. 110. seq.

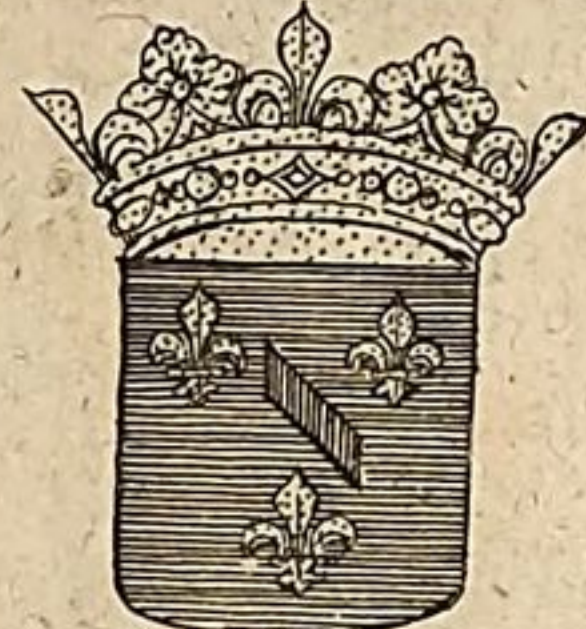
L.I.C. 24 p. 118.

D. BORBONI, NINE PRINC. CONDE.

p. 118

PRINC. DE CONTY. D. BITURIGUM. D. ALENSON.

p. 118

D. VINDOCIN.

p. 118

D. BURGUNDIA. C. EBURVICI. D. ENGOLISMU. C. ARTESIA.

p. 118

p. 118

p. 119

p. 119

D. MONTPENSERII. C. SVESSIONUM. D. LONGAVILLA. D. VEROMANDUUS.

p. 118

p. 118

p. 118

p. 118

COM. FUGGER.

p. 118

COM. FUGGER.

p. 118

BAR. GAYMANN.

p. 119

L.I. 25 p. 127

L.I.C. 25 p. 128

L.I.C. 26 p. 129

L. 1. c. 27. p. 129.

L. 1. c. 28. p. 129.

L. 1. c. 29. p. 140.

L. 1. c. 29. p. 130.

L. 1. c. 30. p. 140.

L. 1. c. 31. p. 142.

L. 1. c. 32. p. 142.

L. 1. c. 33. p. 143.

L. 1. c. 34. p. 145.

COM:DE HOFKIRCH. BAR:HOFMANN.
TAB. IIX

COM:ET BAR.
DE HOHENFELD.

L. I. C. 39. p. 205

COM:DE HOHENLOHE.

L. I. C. 40. p. 206.

COM:DE HOYOS.

L. I. C. 41. p. 206.

COM:DE KIENBURG.

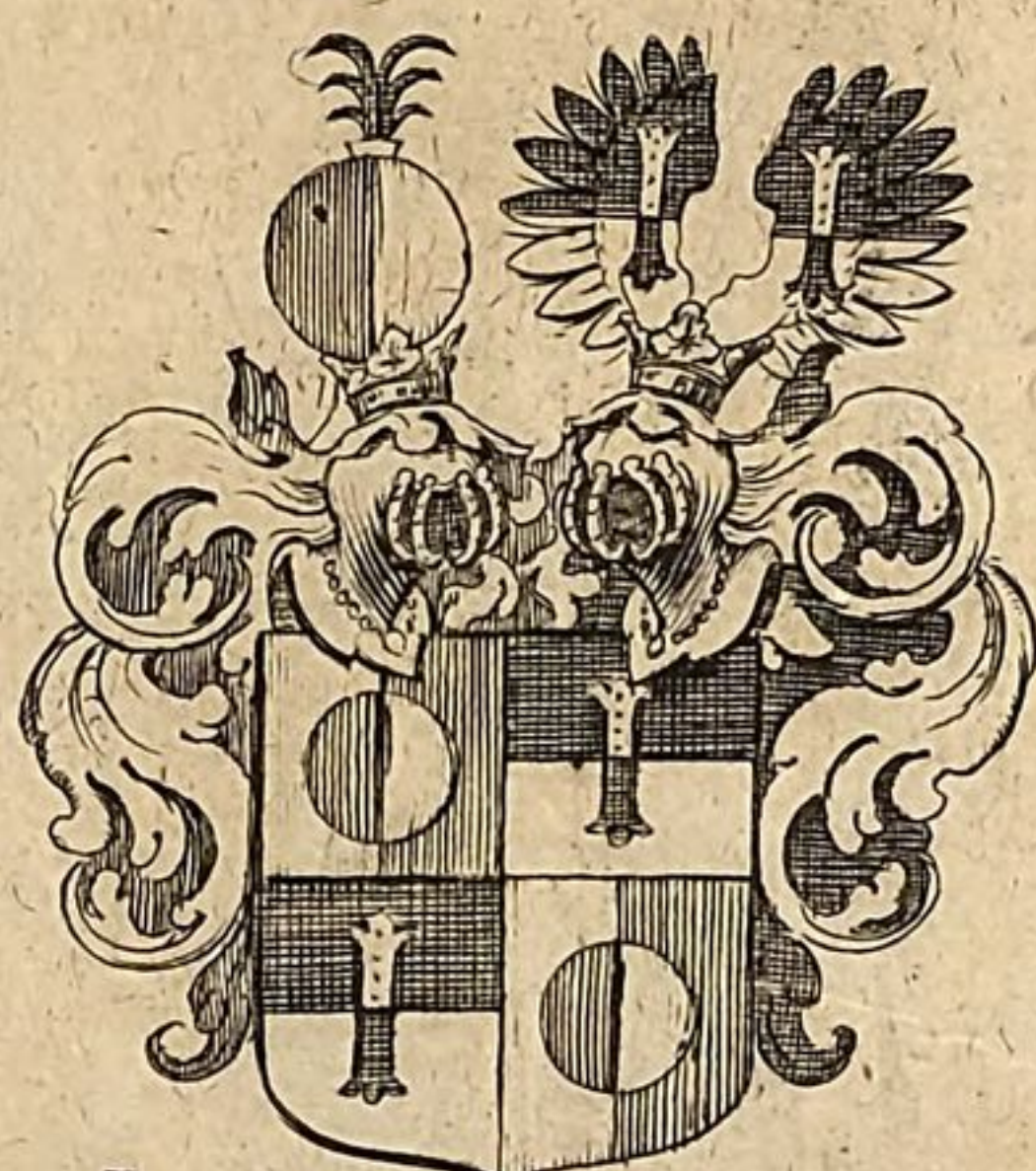
L. I. C. 42. p. 207.

COM:KHUN DE BELASY.

L. I. C. 43. p. 209.

BURGGRAV.
DE KIRCHBERG.

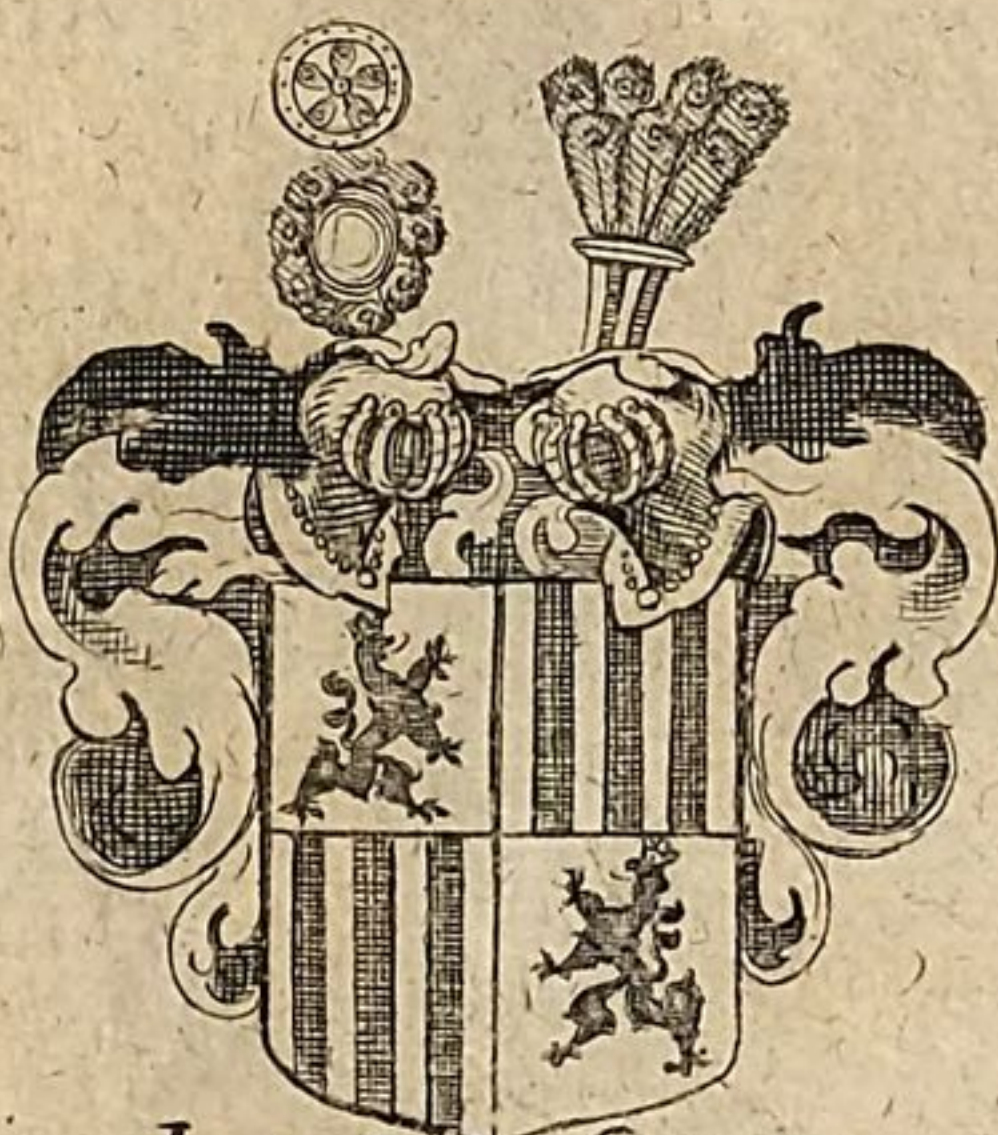
L. I. C. 44. p. 209.

COM:DE KOLLONITSCH

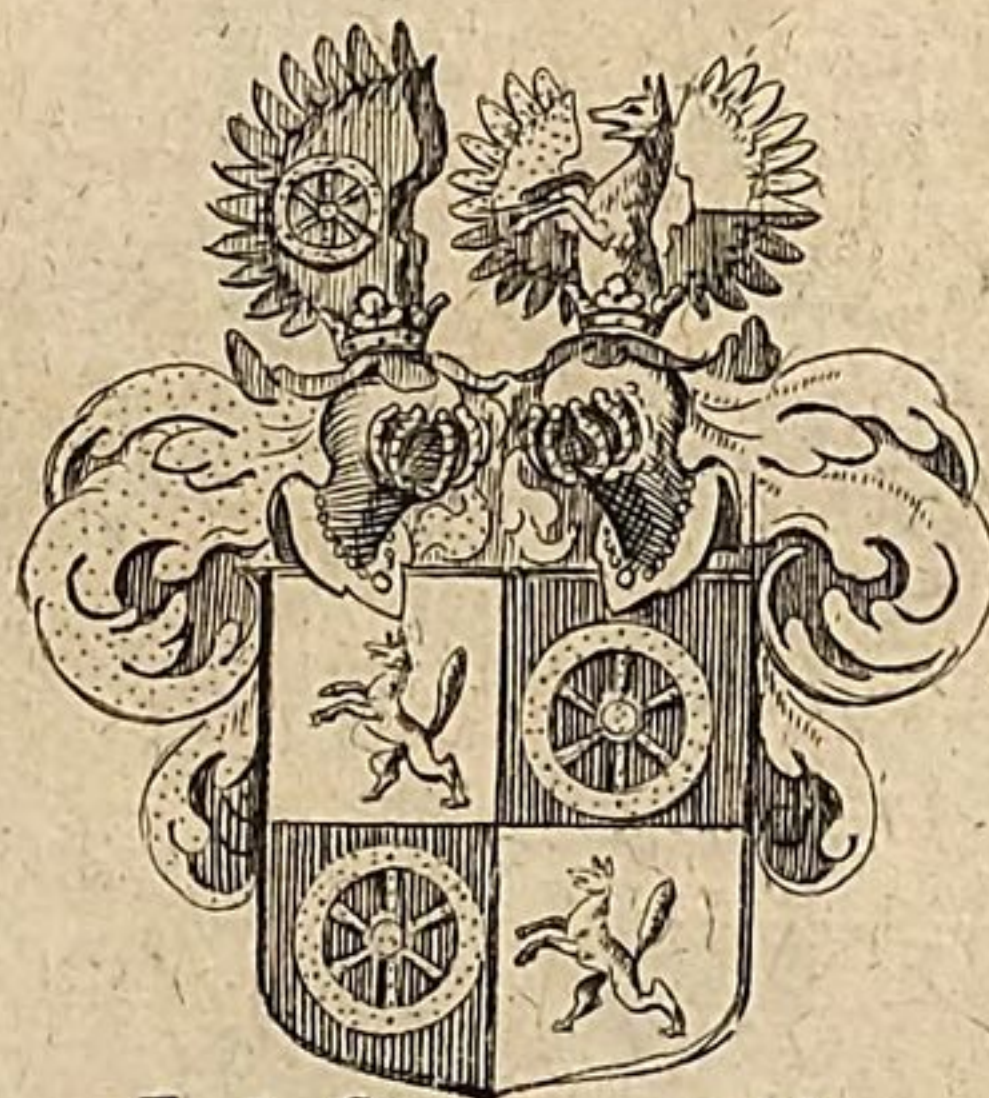
L. I. C. 45. p. 210.

COM:DE KUEFSTEIN.

L. I. C. 46. p. 210.

COM:DE LAMBERG.

L. I. C. 47. p. 212.

BAR:DE LAMBERG.

L. I. C. 48. p. 212.

L. I. C. 49. 214

L. I. C. 49. p. 213.

LANDGRAV DE
LEUCHTENBERG.

TAB. IX.

L. 1. C. 50. p. 214.
DOM ET PINC.
DE LIMPURG.

DUX DE VENTADOUR
DOM. DE LEVIS.

L. 1. C. 51. p. 215.
COM. LIPPJA.

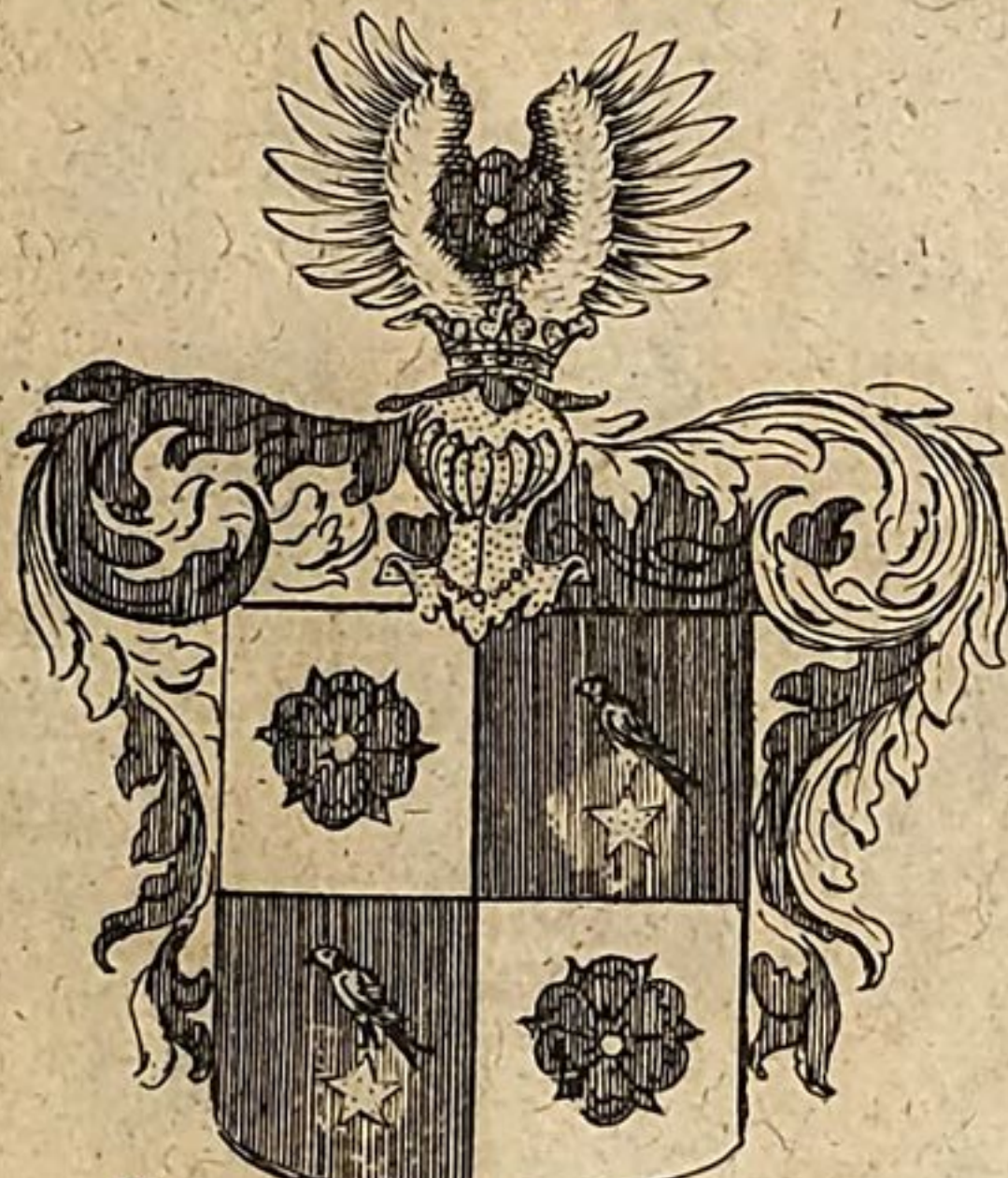
BAR. LEYSSER.

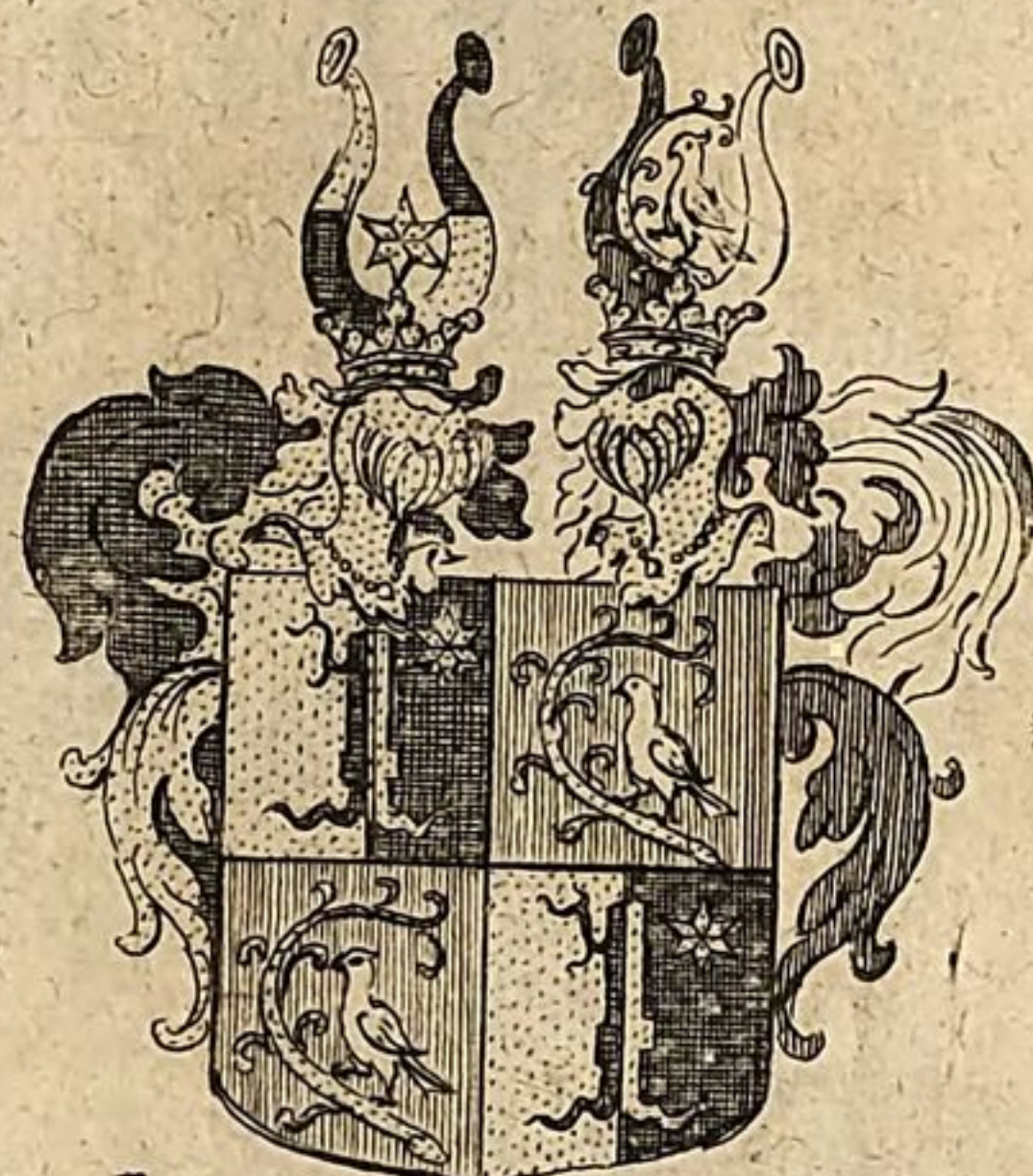
L. 1. C. 52. p. 216.
BARON LOEBL.

L. 1. C. 53. p. 217.
COM. DE LOEWENSTEIN
et WERTHEIM *Lin. Virnenburg.*

L. 1. C. 54. p. 220.
COM. DE LOEWENSTEIN
et WERTHEIM *Lin. Rochefort.*

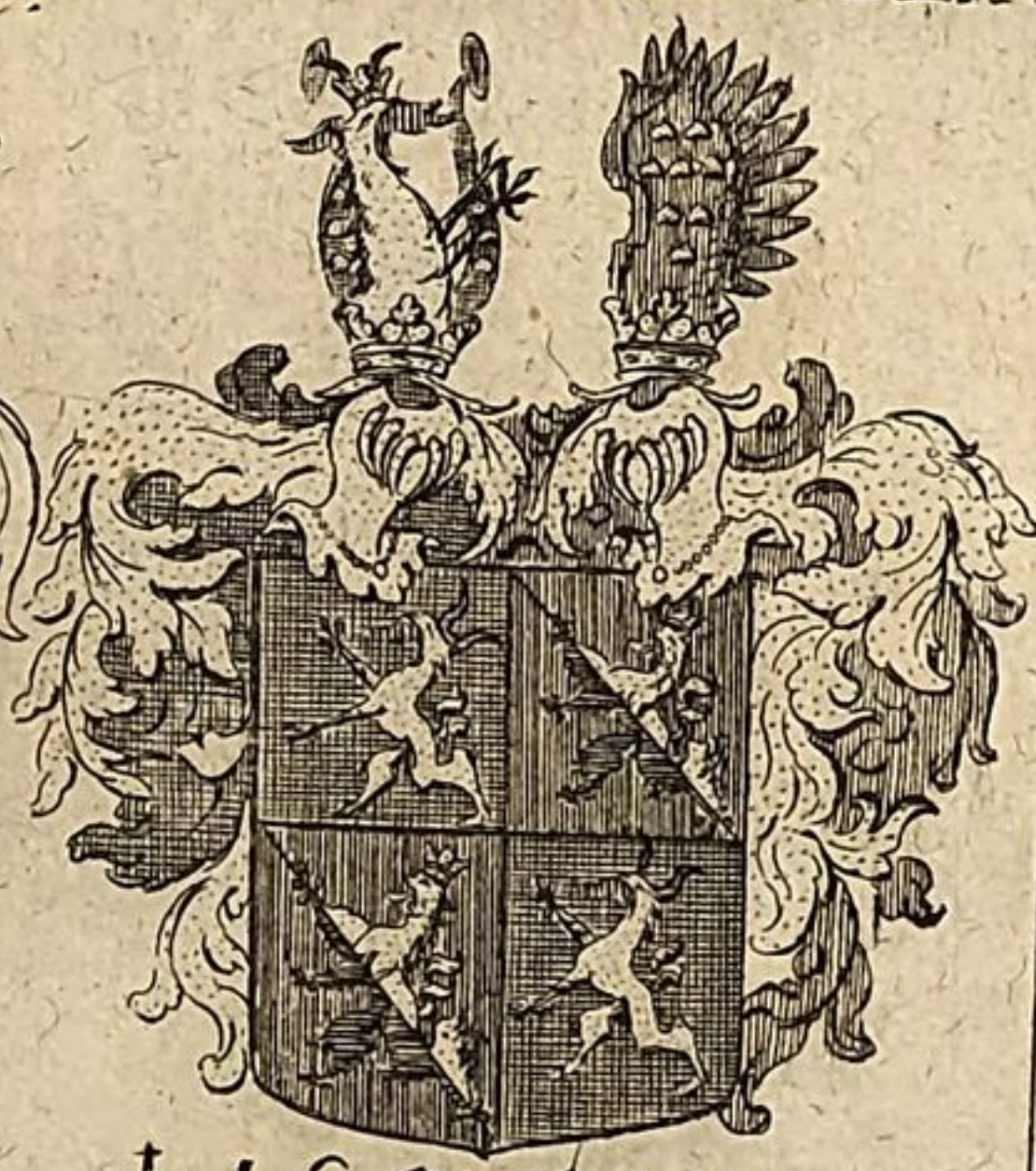
L. 1. C. 55. p. 223.
COM. DE LOSENSTEIN.

L. 1. C. 56. p. 224. 226.
DUX LOTHARINGIAE

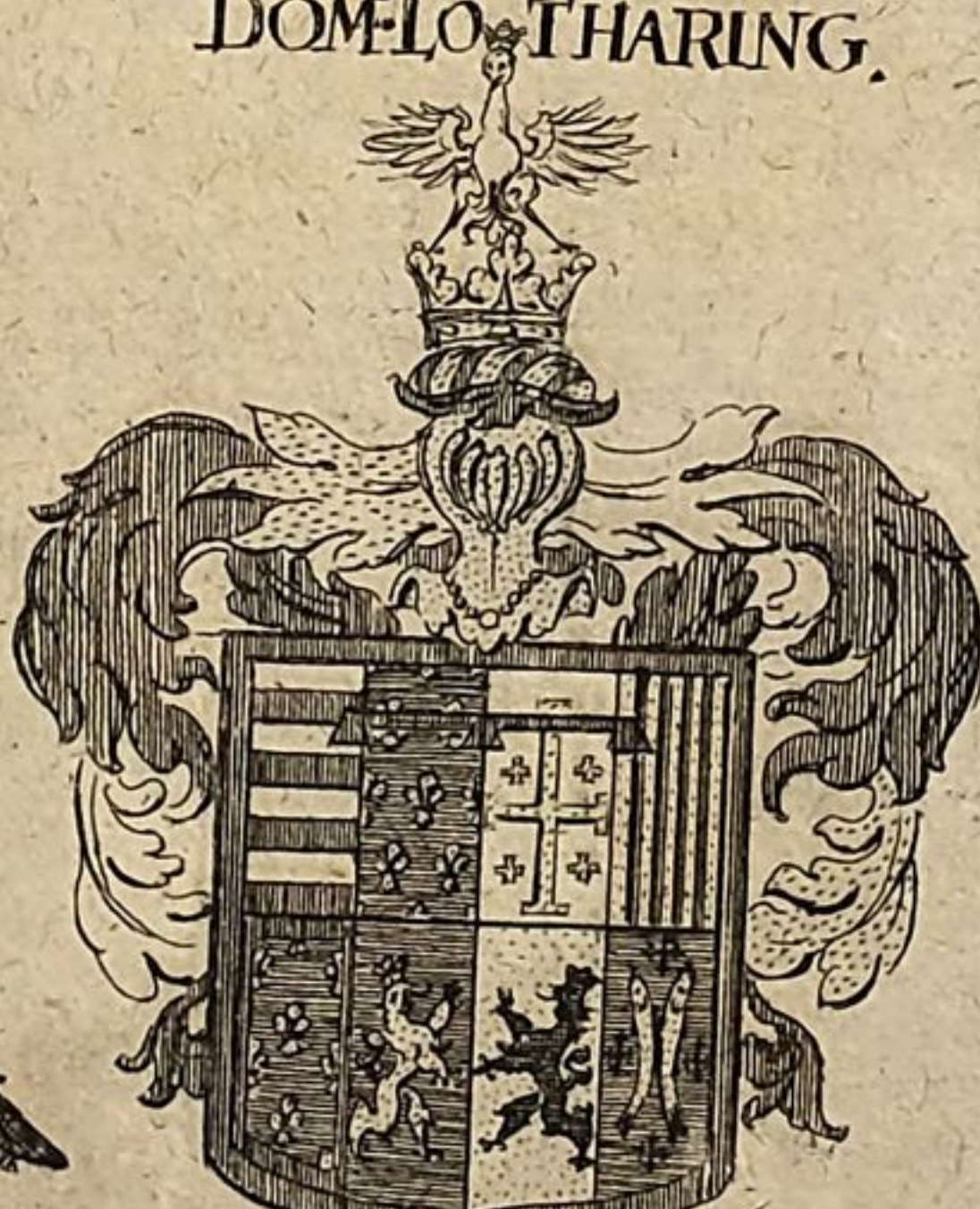
L. 1. C. 56. p. 226.
DUX ELLEBOVII
DOM. LOTHARING.

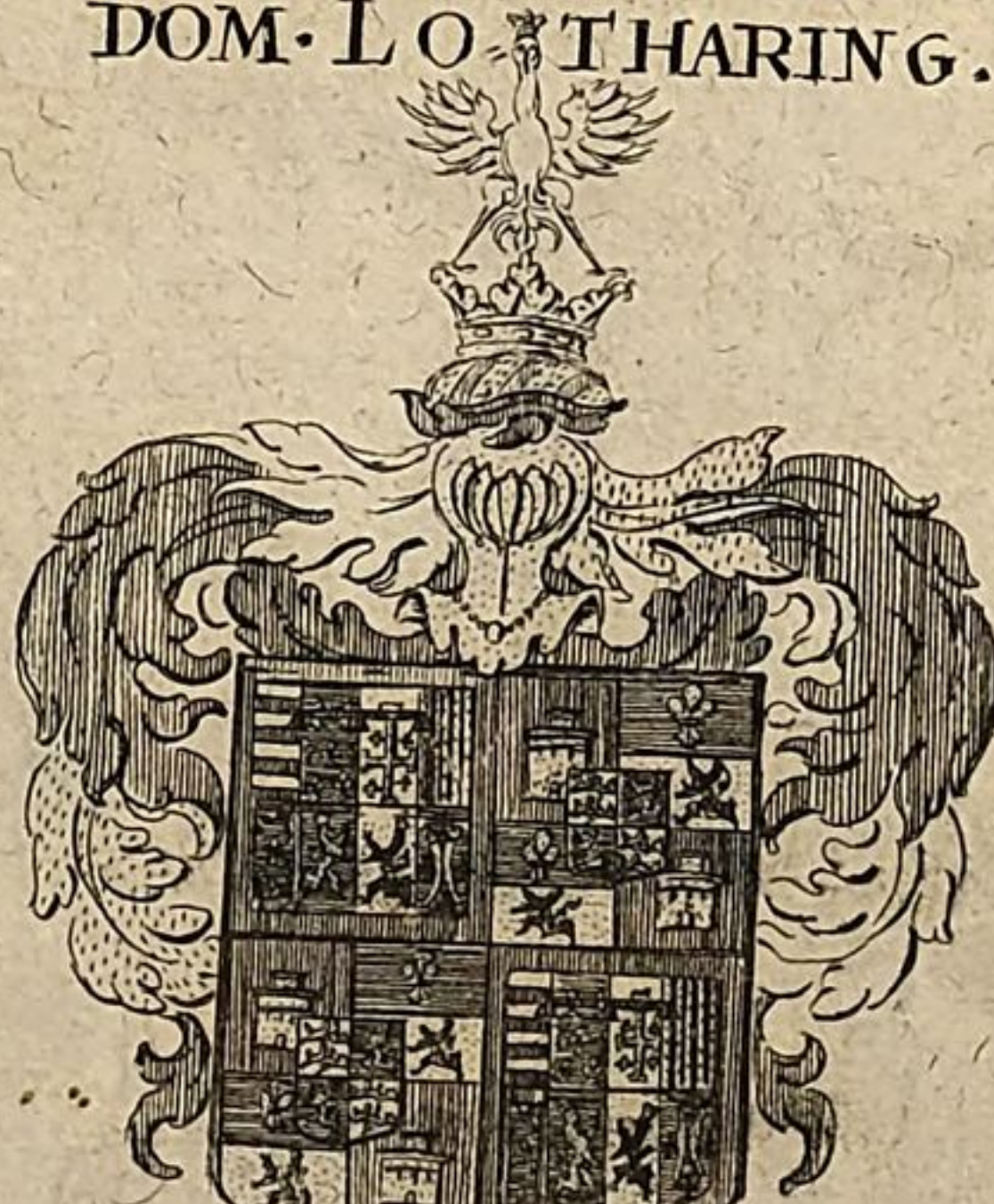
L. 1. C. 57. p. 227.
PRINCEPS HARCURIAE.
DOM. LOTHARING.

L. 1. C. 58. p. 229.

L. 1. C. 58. p. 237.

L. 1. C. 58. p. 237.

COM. DE MANDERSCHIED

Lin. Sladens.

TAB. X

L. i. c. 59. p. 242.

COM. DE MANDERSCHIED

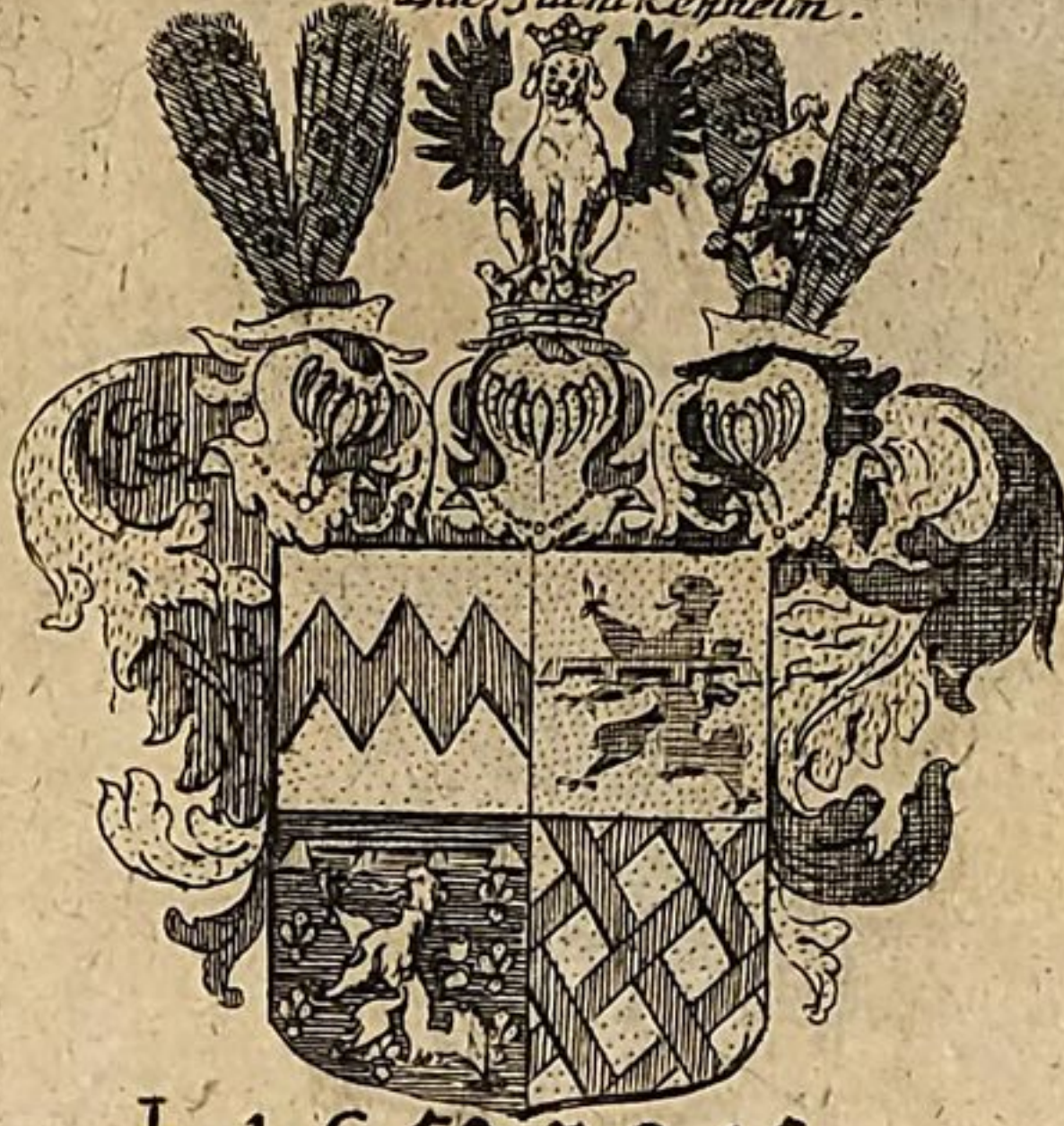
Lin. Geroldstein.

L. i. c. 59. p. 245.

COM. DE MANDERSCHIED

Lin. Blanckenheim.

L. i. c. 59. p. 245.
DUC. MECKELBURGI.

COM. DE MANDERSCHIED COM. DE MANSFELD.

Lin. Blanckenheim.

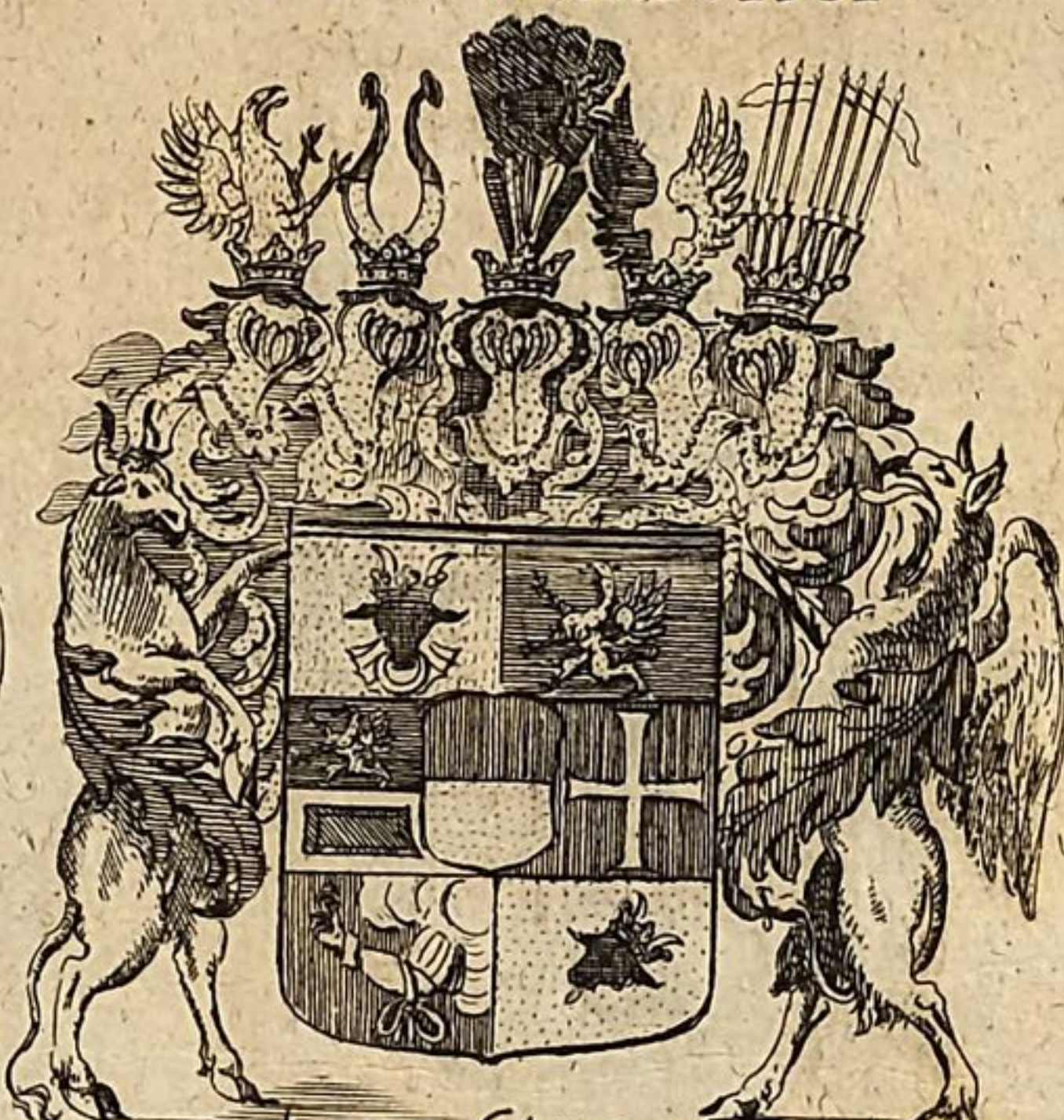
L. i. c. 59. p. 245.

M. DUX HE TRURIAE S. FLO.
RENTIAE DOM. MEDICAE.

L. i. c. 60. p. 246.

DUC. DEL. IN FANTADGO.
DOM. MENDOZIAE.

L. i. c. 61. p. 248. 250.

COM. CORUNNAE DOM.
MENDOZIAE.

L. i. c. 62. p. 251.

M. DE CANNETE DOM.
MENDOZIAE.

L. i. c. 63. p. 253.

M. DE LA BALA SICILIANA.
DOM. MENDOZ.

L. i. c. 63. p. 254.

COM. DE PRIEGO DOM.
MENDOZIAE.

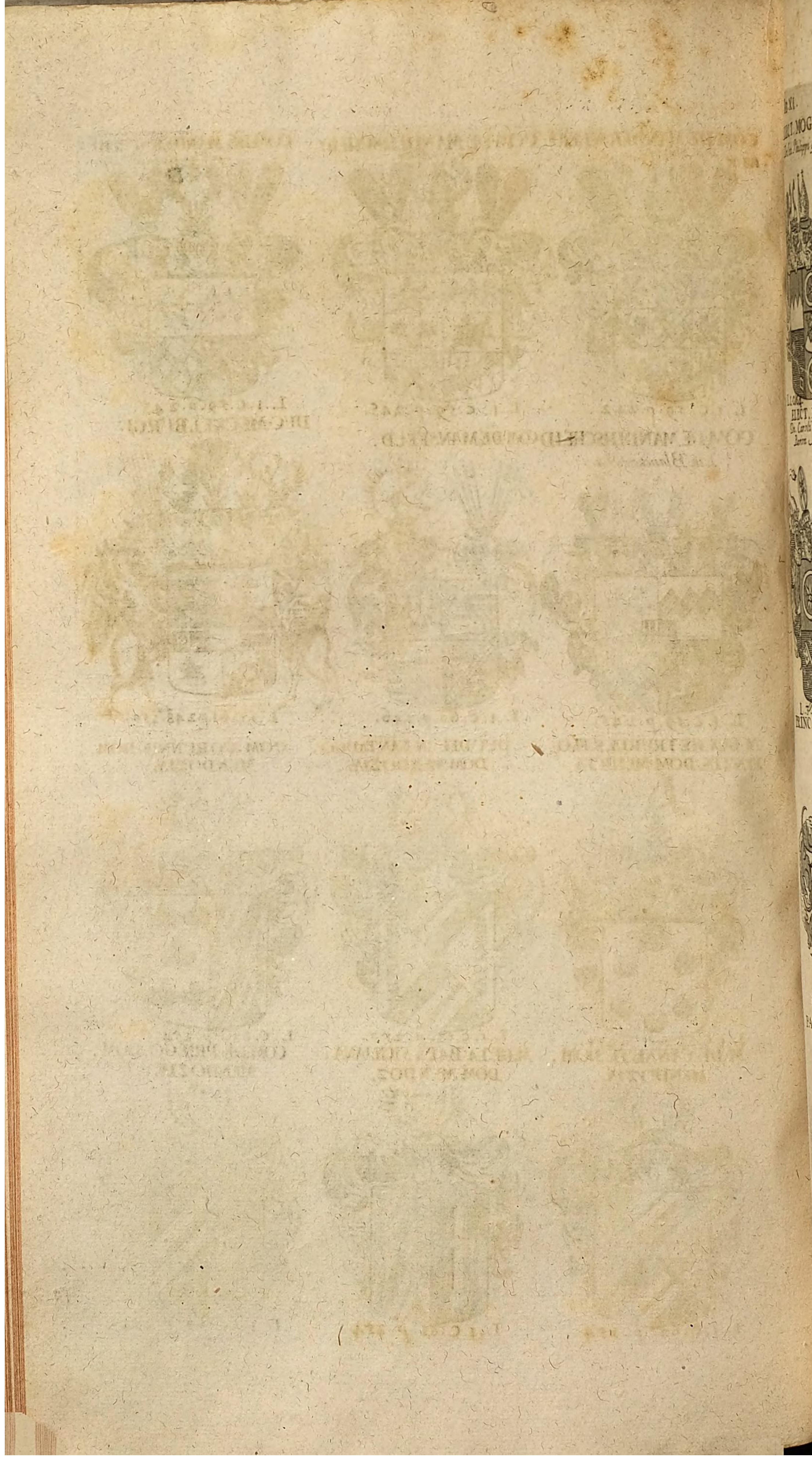
L. i. c. 63. p. 254.

L. i. c. 63. p. 254.

L. i. c. 63. p. 254.

TAB. XI.

ELECT. MOGUNTINUS.

ELECT. MOGUNT.

ELECT. MOGUNT.

(Dn. Joh. Philippi ex Schanborn.)

(Dn. Loth. Frider. ex Metternich.)

Dn. Dam. Hartard ex Leyanis.

L. 1. c. 64. p. 256.

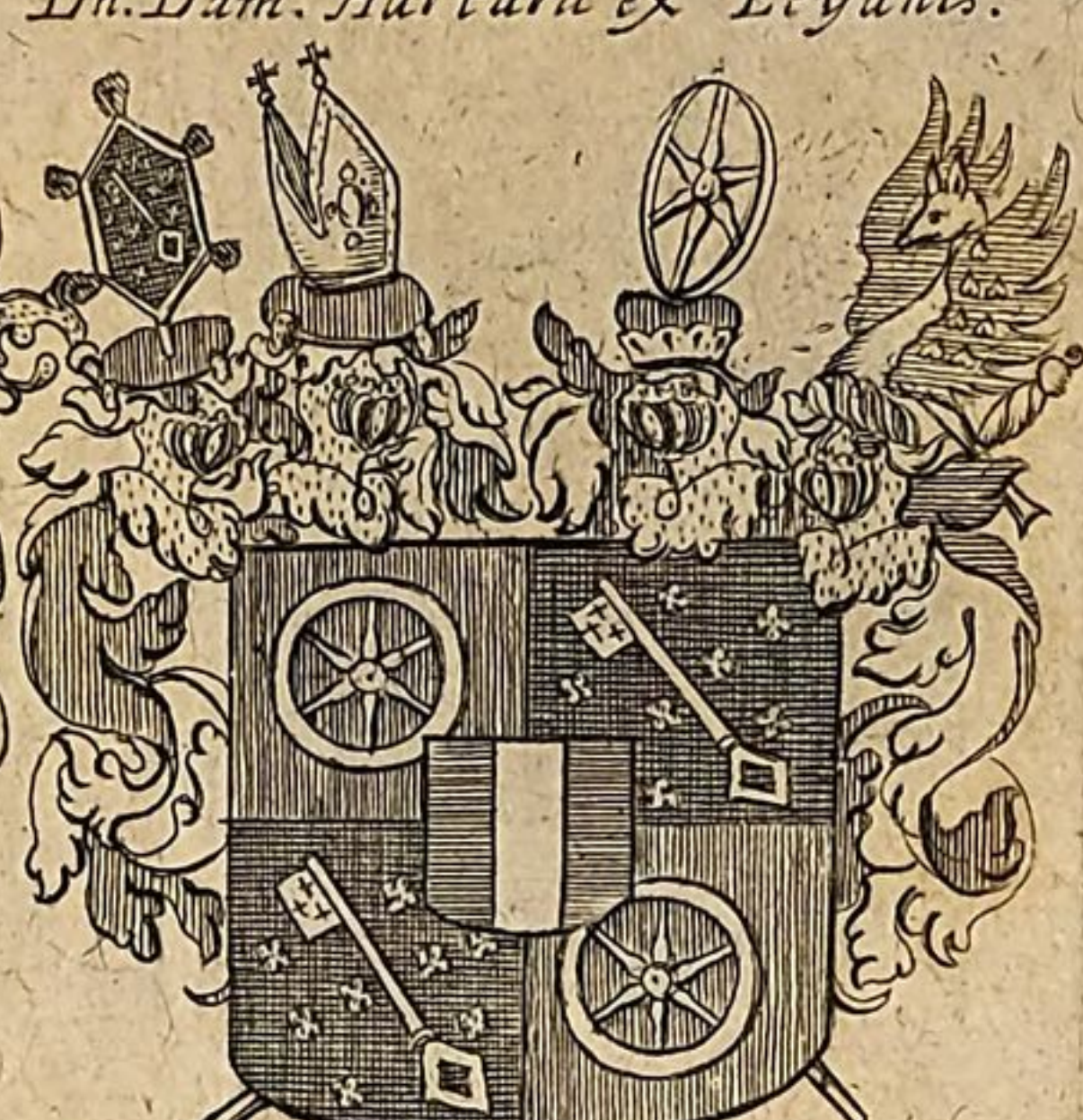
ELECT. MOGUNT.

Dn. Caroli Henrici ex
Baron Metternich.

L. 1. c. 64. p. 262.

MONTMORENCII.

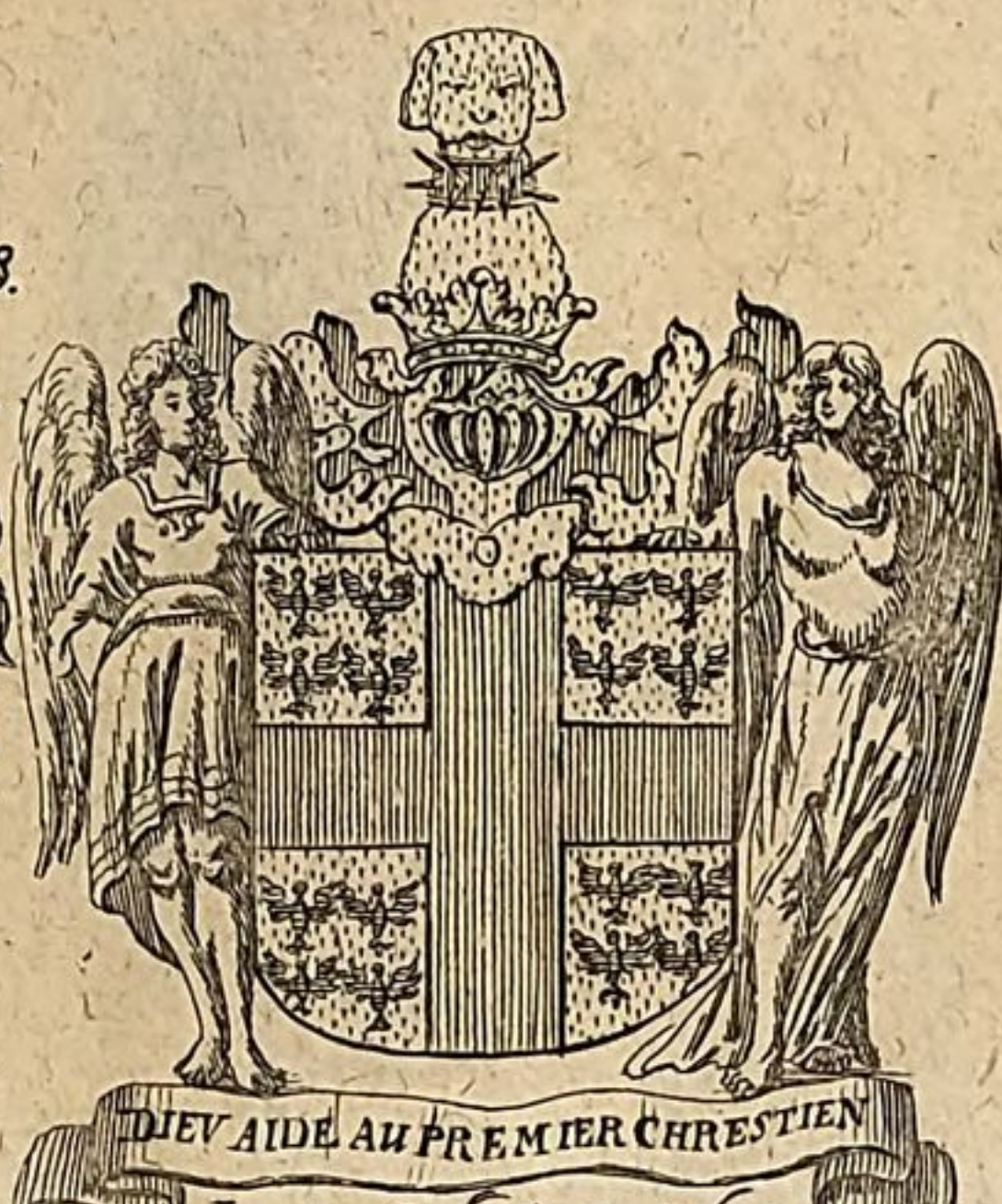
L. 1. c. 64. p. 263.

NOGARET D. ESPERNON.

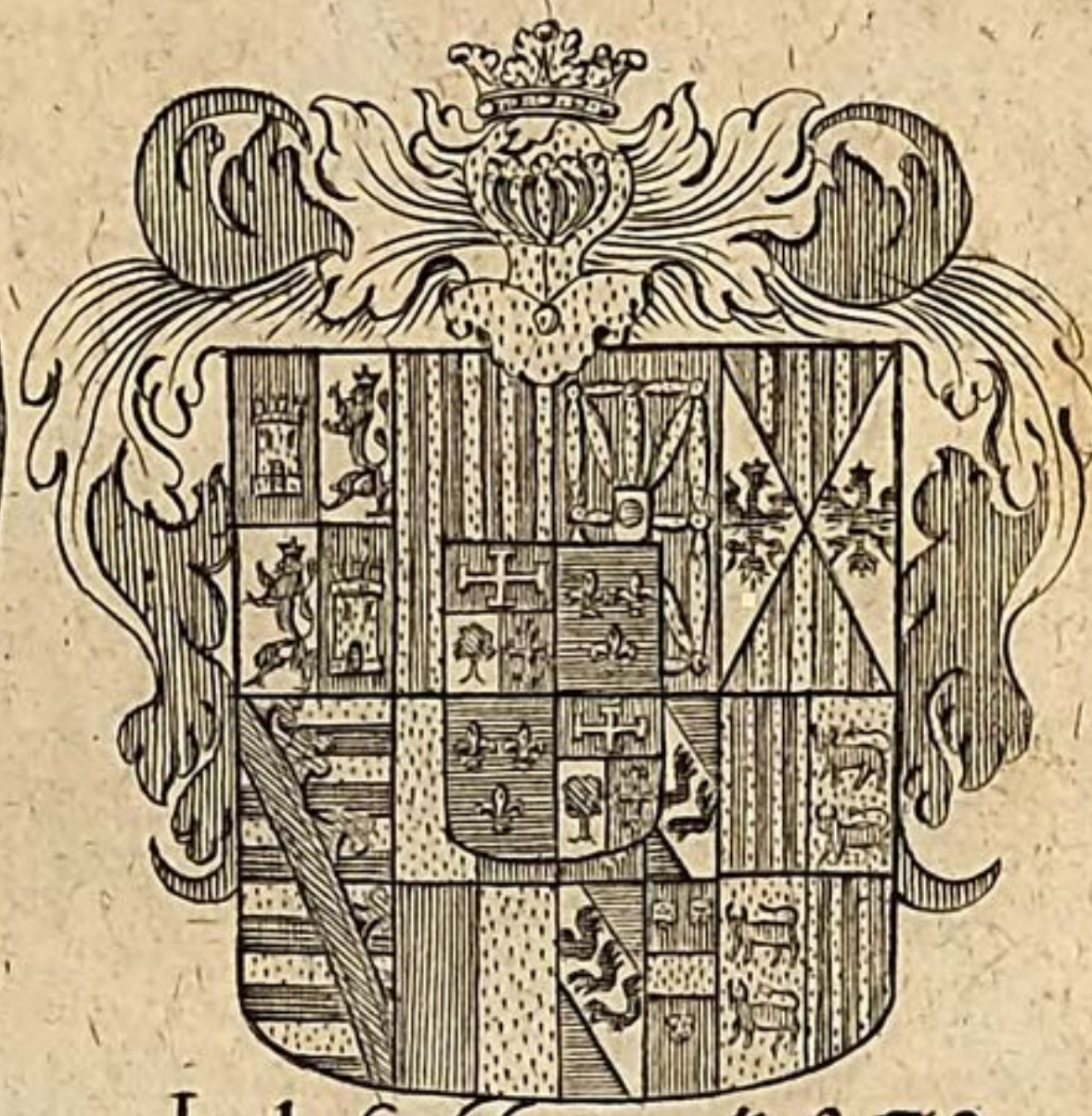
L. 3. c. 47. p.

PRINC. ET C. OETINGÆ.

L. 1. c. 65. p. 269.

OSORII MARCH.
ASTORGÆ.

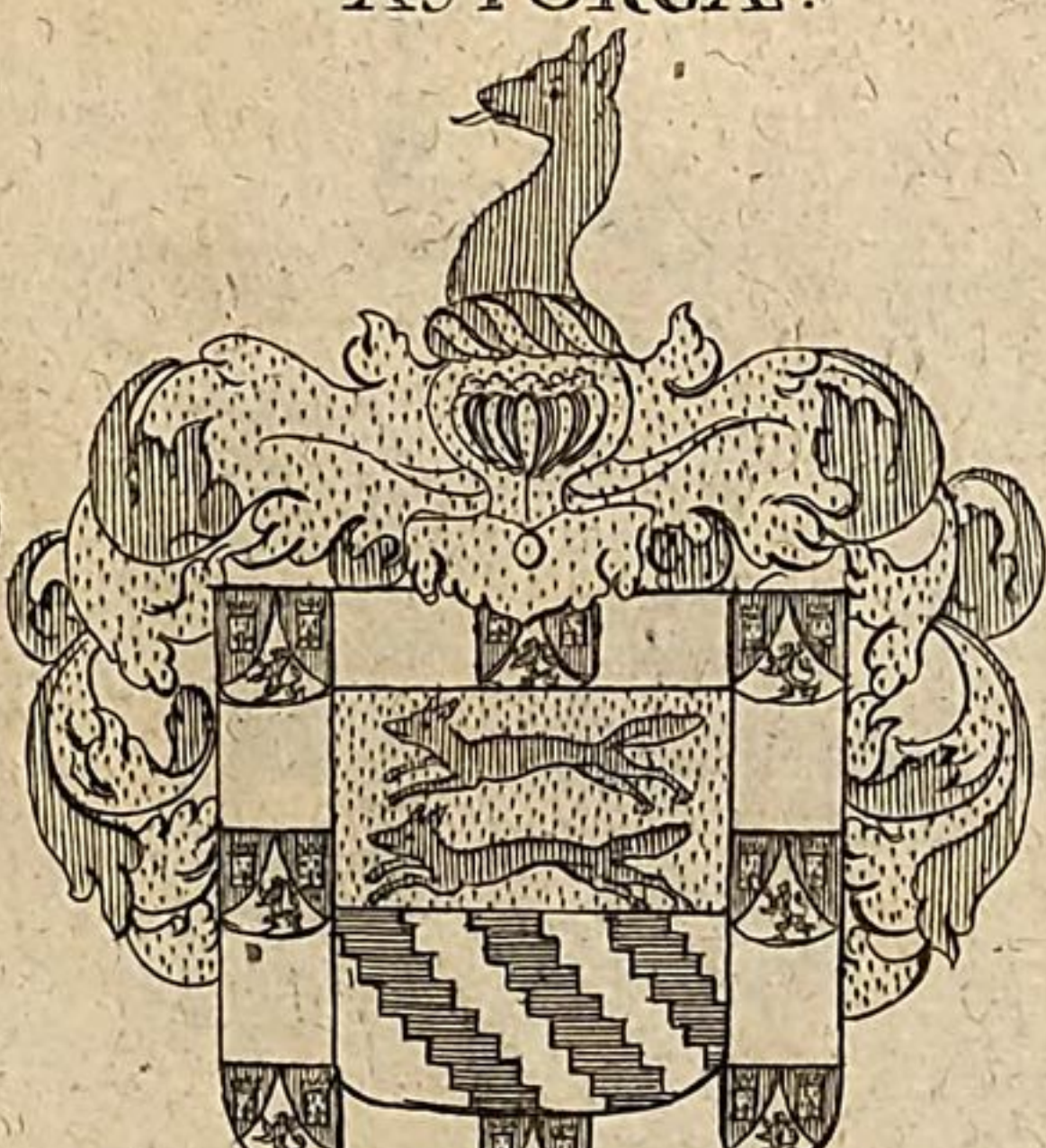
L. 1. c. 66. p. 272.

OSORII COM. DE
ALTAMIRA.

L. 1. c. 67. p. 274.

PACHECI DUC. ESCALONÆ.

L. 1. c. 68. p. 277.

PICI D. MIRANDULÆ.

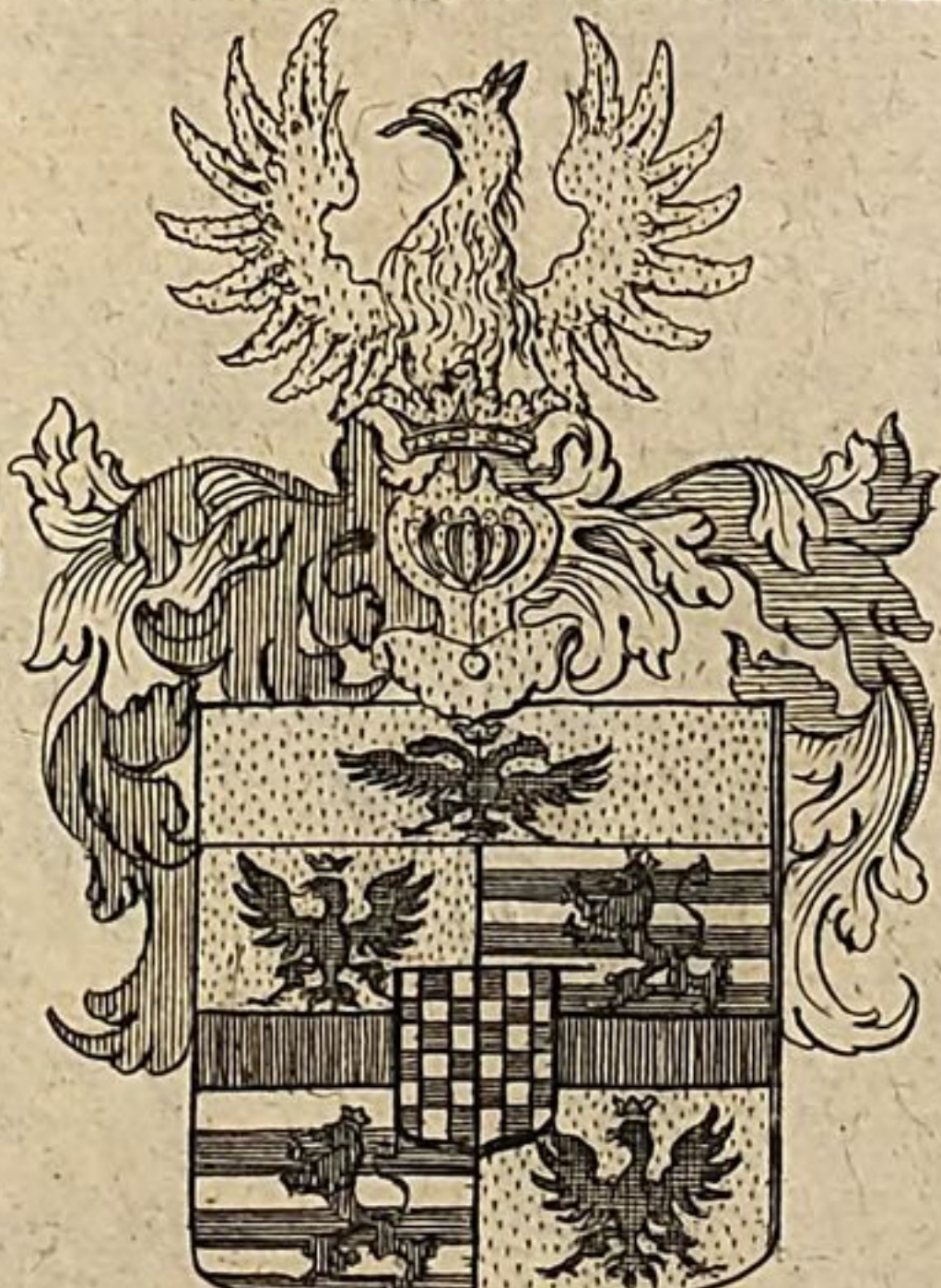

L. 1. c. 68. p. 277.

PONTII DUC. DE ARCOS.

L. 1. c. 69. p. 277.

L. 1. c. 70. p. 279.

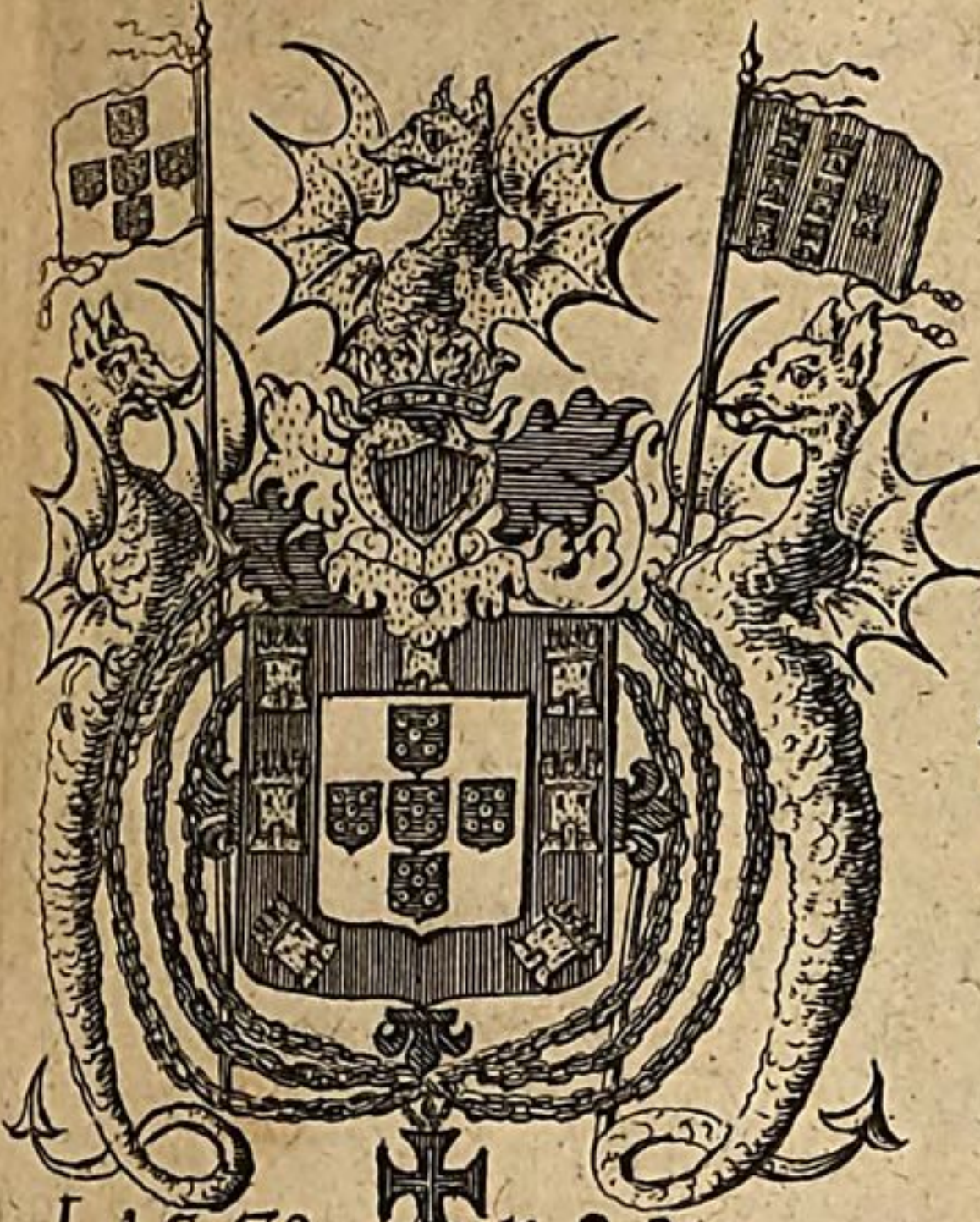
L. 2. c. 71. p. 280.

REX PORTUGALLIAE.

DUC. BRAGANTIAE. POTIERII DUC. DE TRES-

TAB. XII.

MES.

L. I. C. 72. p. 281.
COM. DE PROMNI Z.

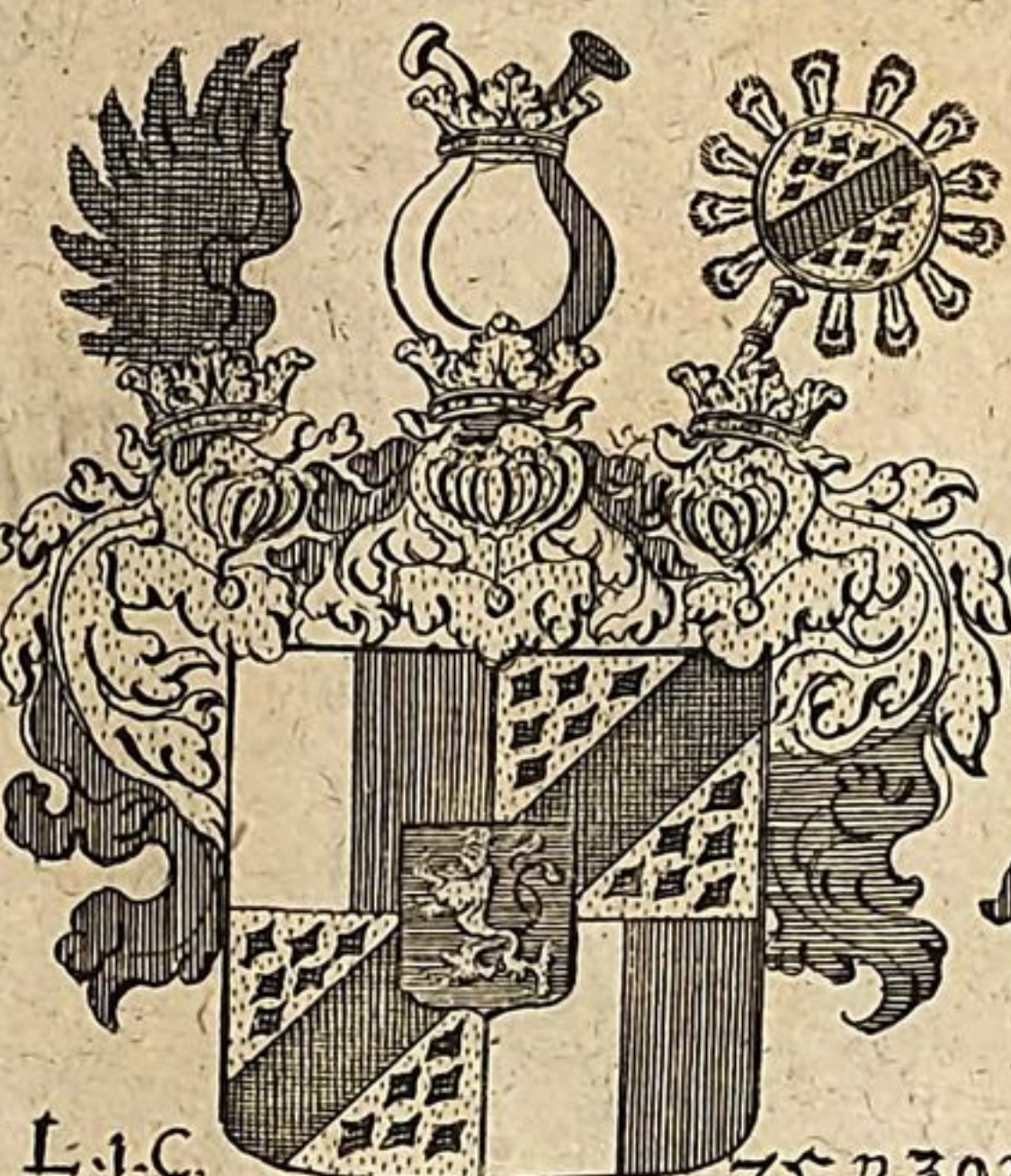
L. I. C. 72. p. 283.
COM. DE RANTZAV.

L. I. C. 73. p. 297.
PRINC. SALMENSIS.
C. RHENI ET SYLV.
Wild und Rheingraffen.

L. I. C. 74. p. 299.
ROCHEFOVART. DUC.
DE MORTEMAR.

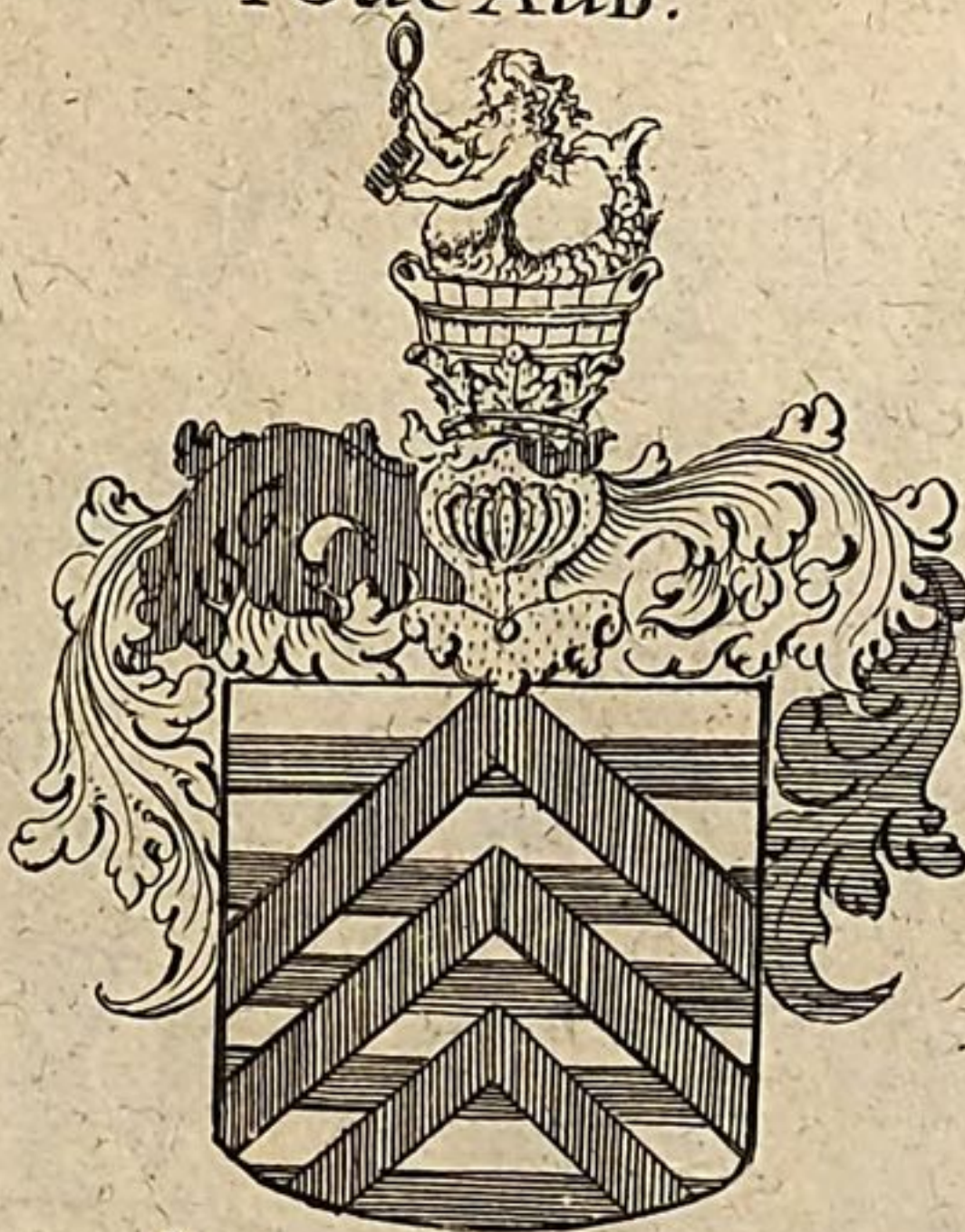
L. I. C. 75. p. 302.
DUX DE LA ROCHE =
FOUCAUD.

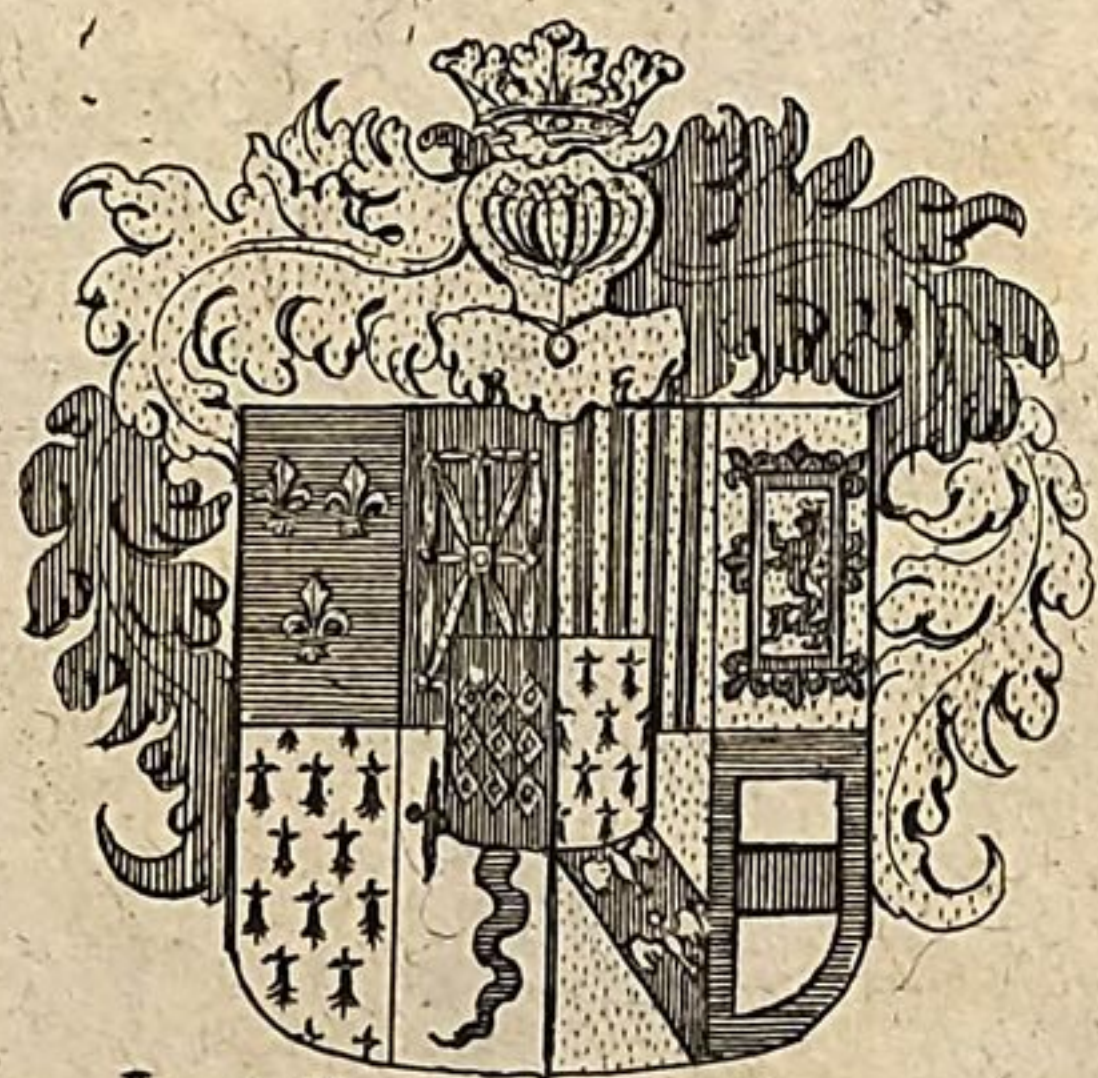
L. I. C. 76. p. 306.
DE ROHAN DUX DE
MONTBASON.

L. I. C. 77. p. 308.
DUX DE ROHAN.

L. I. C. 78. p. 310.
DUX DE ROHAN.
ex Cabotys.

L. I. C. 79. p. 313.
MARCH. DE ROSMADEC.

L. I. C. 79. p. 315.

L. I. C. 79. p. 316.

L. I. C. 80. p. 317.

COM. ET DOM. RUTHENI
S. REUSSEN DE PLAUEN.

BURGGR. AV. MISNIAE
EX RUTHENIS.

DE RYE M. VARAMBON.

L. I. C. 81. p. 328
DUX SABAUDIAE.

L. I. C. 81. p. 321. 322

L. I. C. 82. p. 322.

COM. DE SALM IN LOTHARING.

COM. DE SALM IN NEUBURG.

L. I. C. 83. p. 328.

L. I. C. 84. p. 342. 344.

DUX DE S. SIMON.

L. I. C. 84. p. 344.

PRINC. ET COM. DE
SCHAUENBURG.

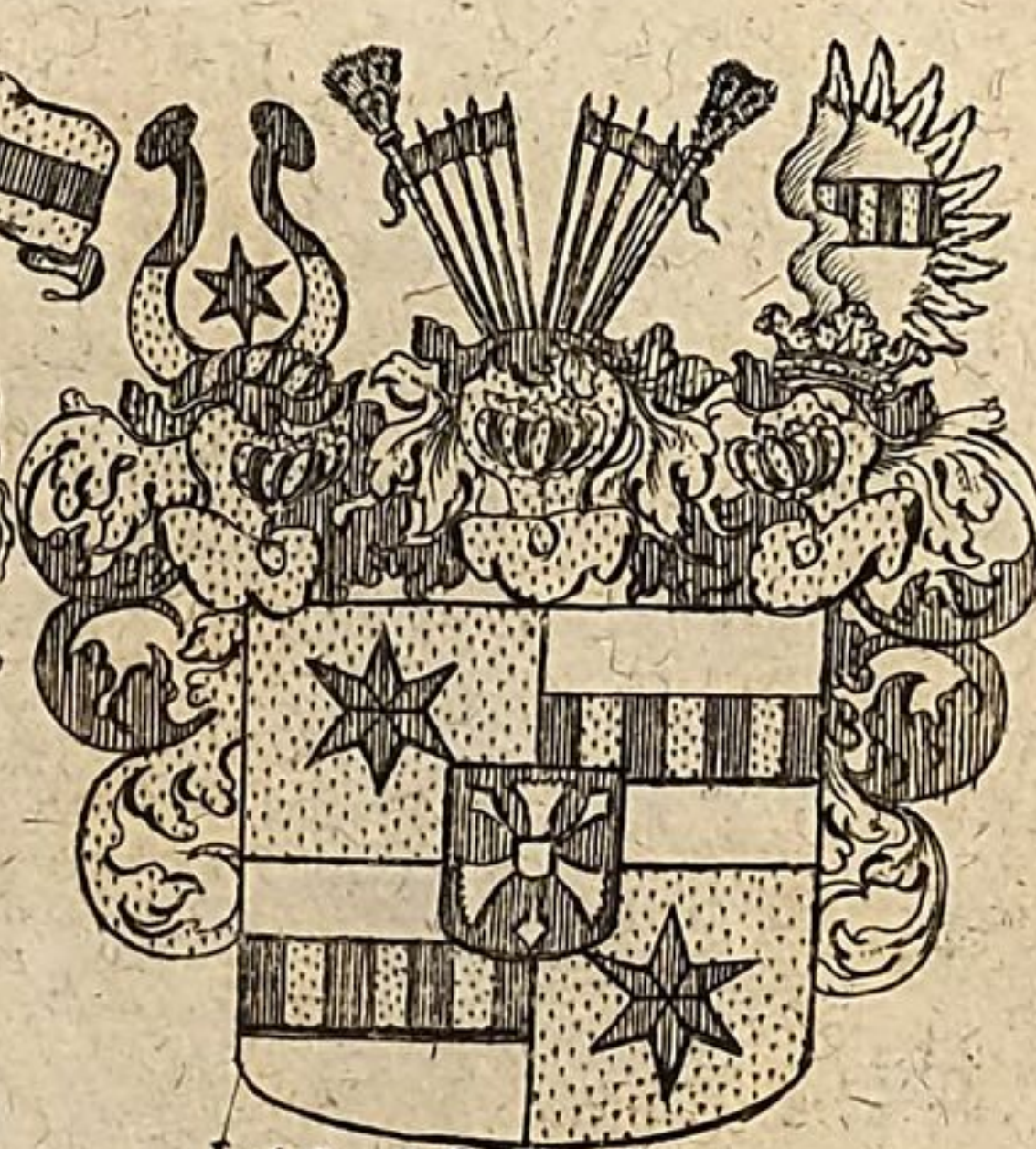

L. I. C. 84. p. 345.

BAR. DE STUBENBERG. DE TOLEDO DUX AIBA.

L. I. C. 85. p. 346.

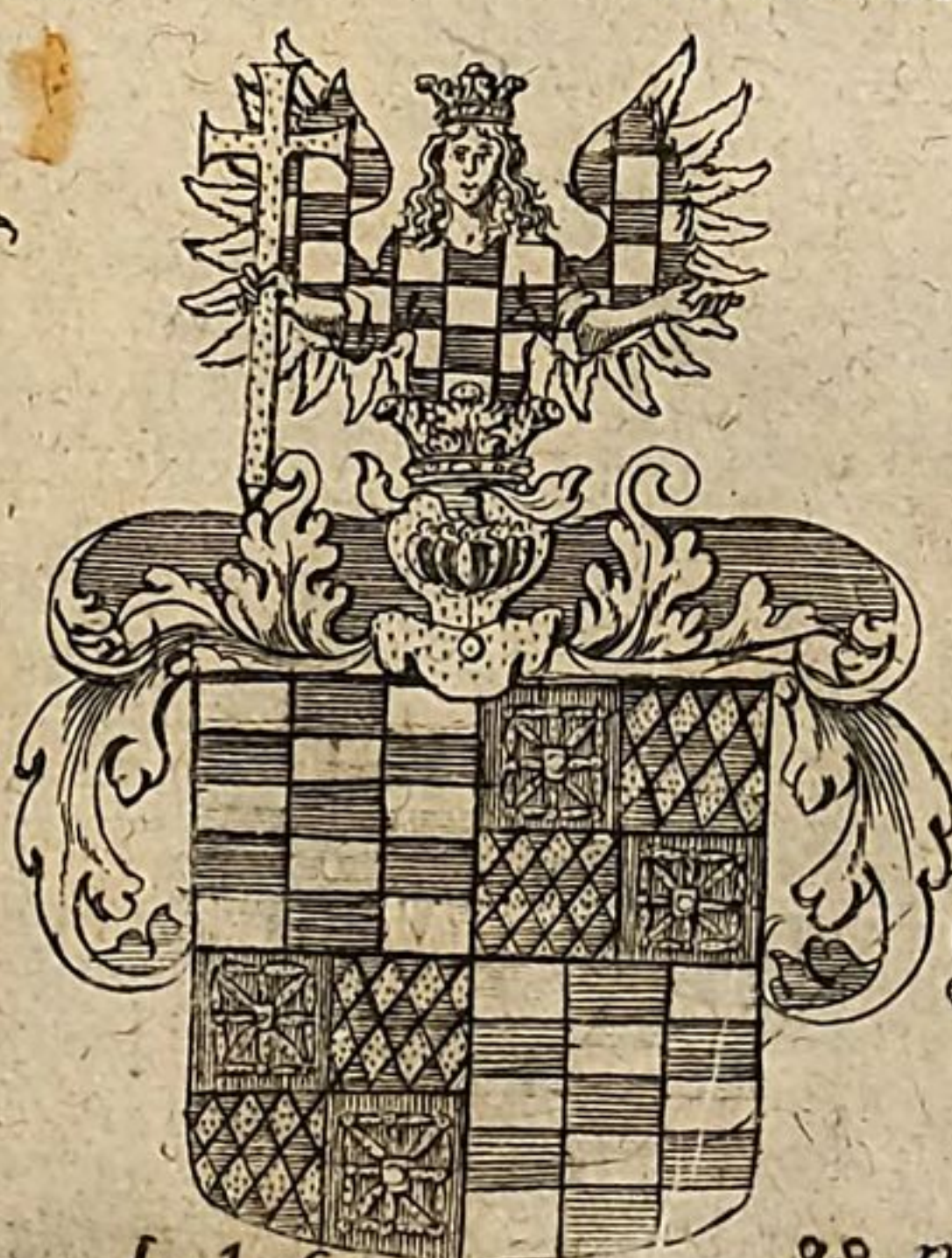

L. I. C. 86. p. 347.

COM. DE TRAVTSON.

L. I. C. 87. p. 349.

L. I. C.

88. p. 351.

L. I. C. 89. p. 352.

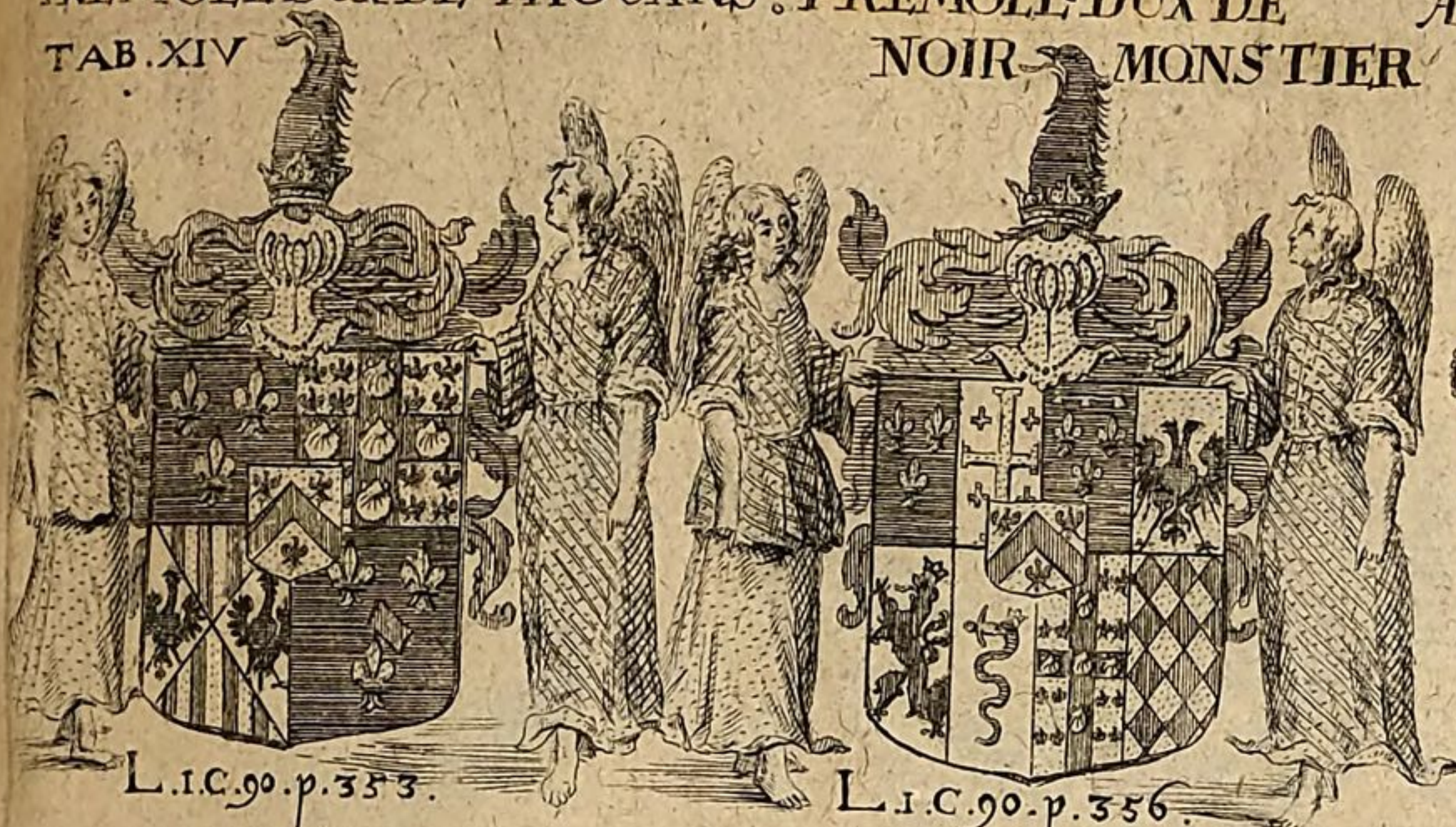
TREMOLL DUX DE THOUARS. TREMOLL DUX DE

TAB. XIV

NOIR. MONSTIER

ARCHIEPISC. ET ELECT. TREVIR

(Dom. Car. Casp. ex Seyanis)

L. i. C. 90. p. 353.

L. i. C. 90. p. 356.

L. i. C.

91357360

ARCHIEPIS. ET ELECT. TREVIR.

(Du. Joh. Hugo ex Orsbeck.)

DOM DE TSCHERNEMBL.

TURRI DUC BULLIONII.

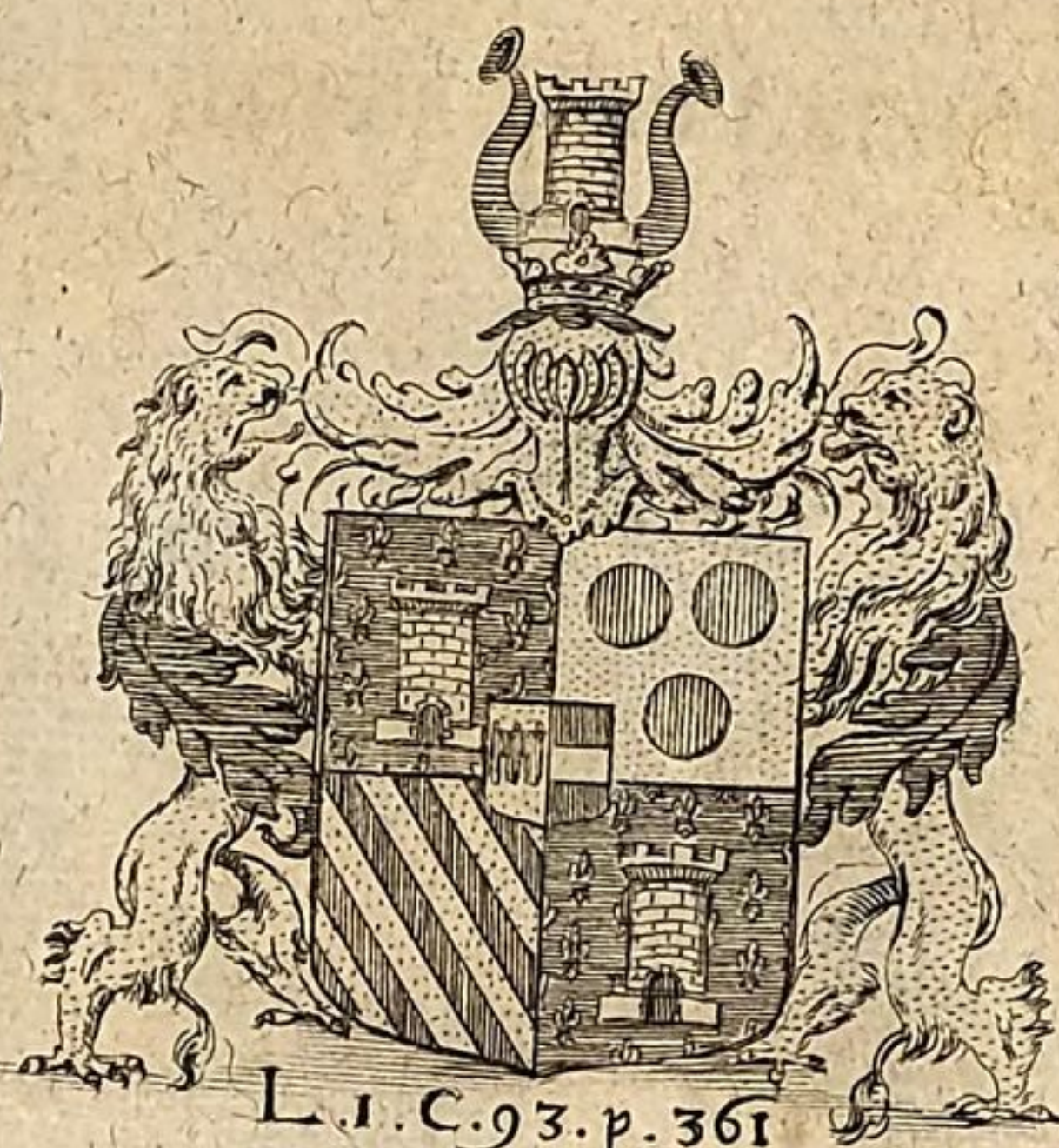
L. i. C. 91. p. 360

DE VELASCO DUX DE FRIAS.

L. i. C. 92. p. 361

DE VELASCO DUX DE MAQUEDA.

L. i. C. 93. p. 361

BAR. VINTLER DE PLATSCH

L. i. C. 93. p. 372

DUX URBINI

L. i. C. 95. p. 372

DOM DE VOLCKERSTORF.

L. i. C. 96. p. 373.

COM DE WIED.

L. i. C. 98. p. 375.

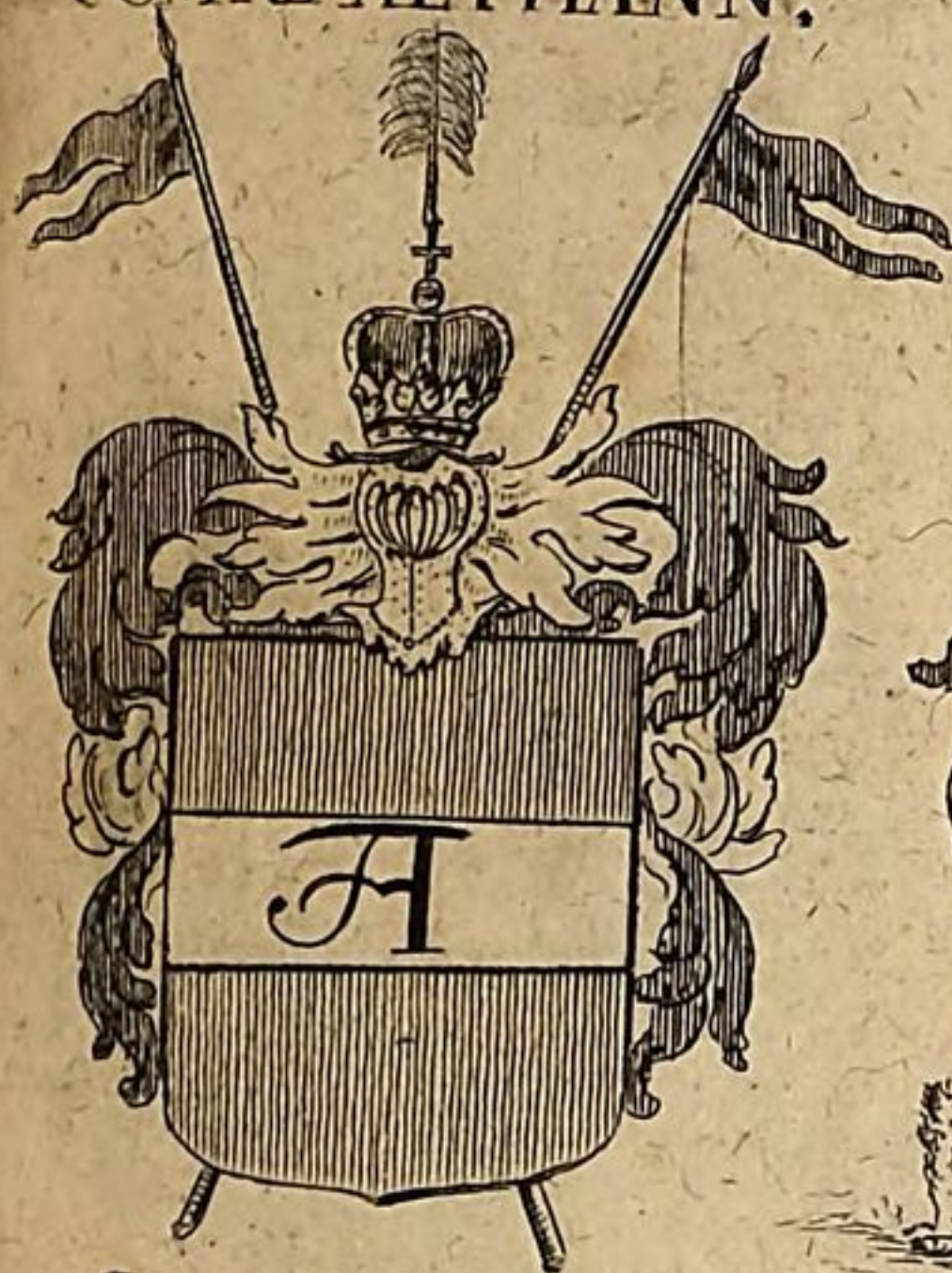
L. i. C. 97. p. 375.

L. i. C. 99. p. 376.

Joh. Linck Kuyffstedt

TAB XV.
COM-AB ALTHANN.

L. 2. C. 1. p. 377.

EPISC. BAMBERG. ET
HERBIPOLITAN.

L. 2. C. 3. p. 387.

BAR-DE BOYNEBURG

L. 2. C. 7. p. 394.

DUX DE BURNONVILLE

L. 2. C. 10. p. 410.

DUX DE ARPAION.

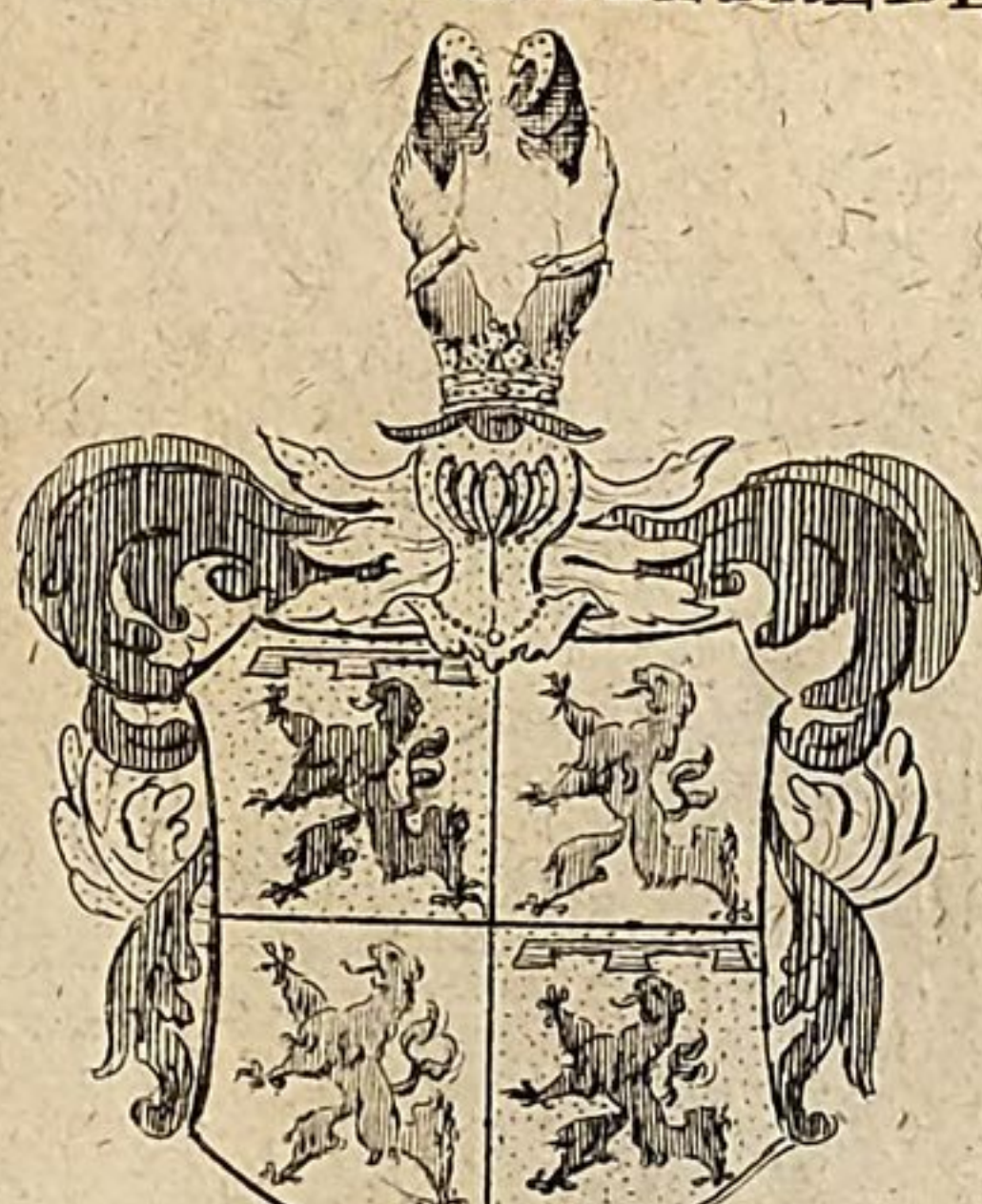
L. 2. C. 2. p. 378.

BETHUNII DUCES DE
SVLLY ET DE BETHUNE.

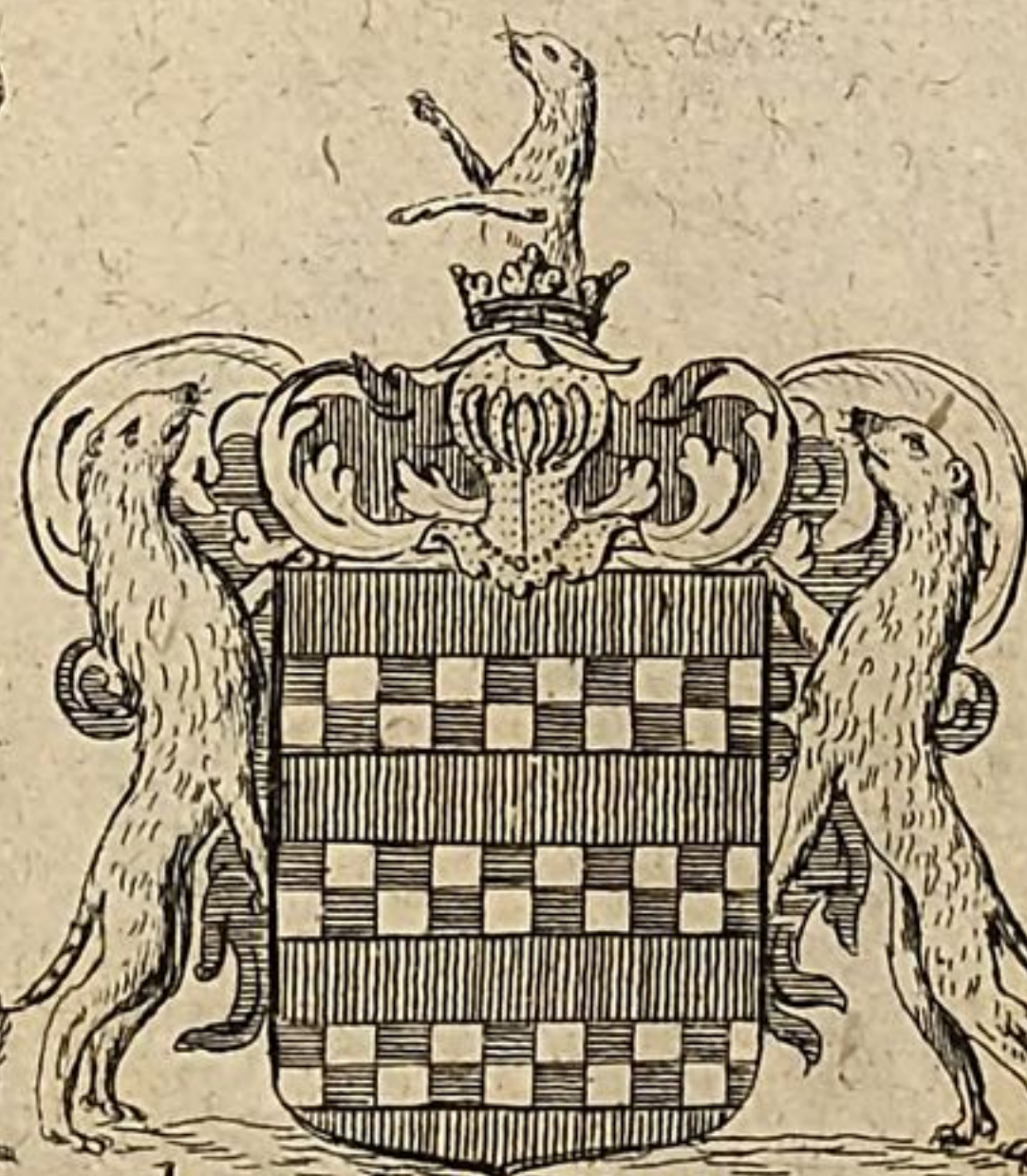
L. 2. C. 6. p. 391.

DOM-ET COM-DE BRE DERODE.

L. 2. C. 8. p. 395.

DU CAMBOUT DUX DE
COESLIN.

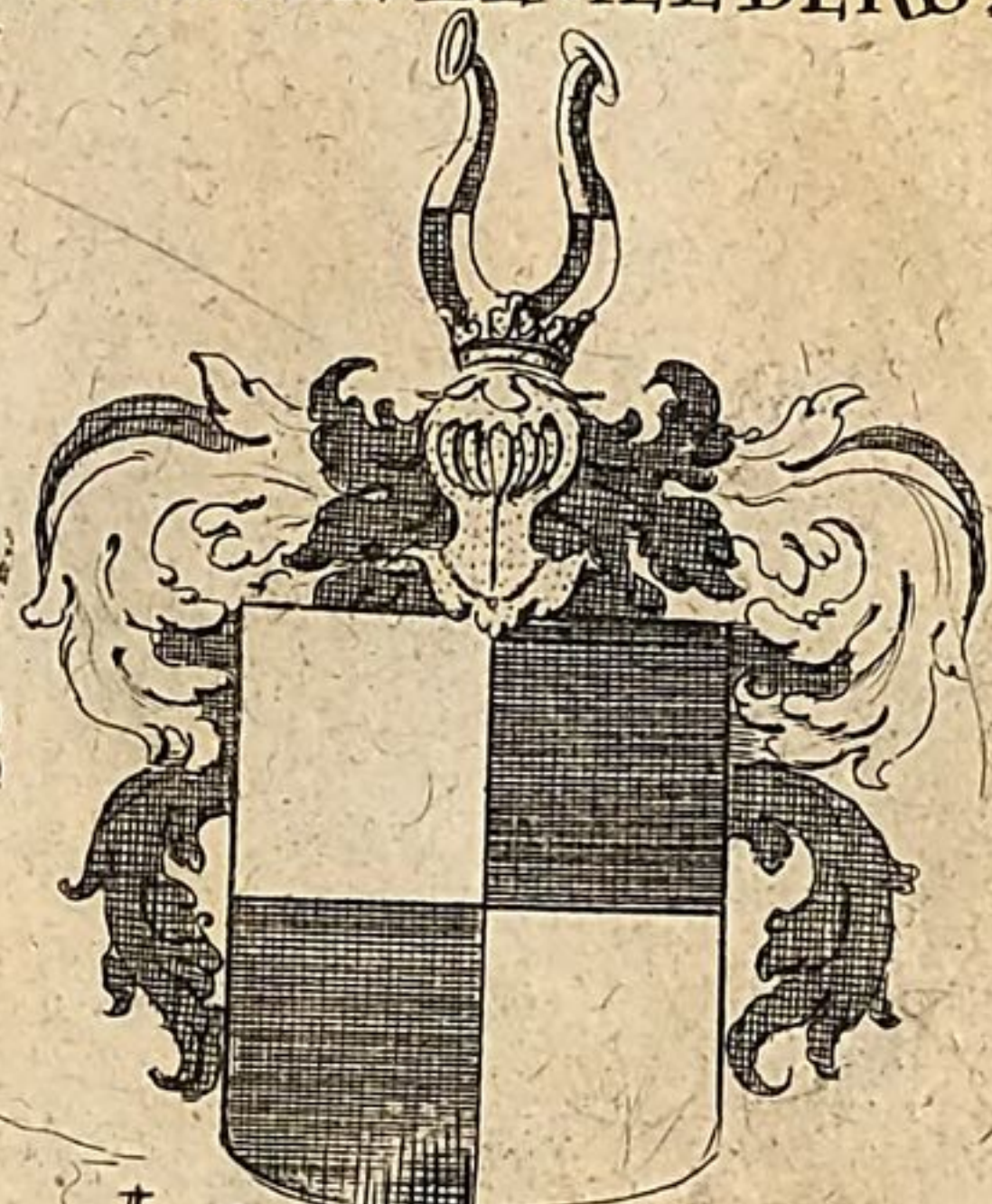
L. 2. C. 11. p. 412. Il. inck. sculptat.

BAR-DE ASPAN.

L. 2. C. 3. p. 379.

BAR-DE BEMEL BERG.

L. 2. C. 7. p. 394.

DUC. BRUNSVICI
ET LUNABURGI

L. 2. C. 9. p. 397.

DE COSSE DUX DE BRISSAC

L. 2. C. 15. p. 421.

BAR. DE CLAM.

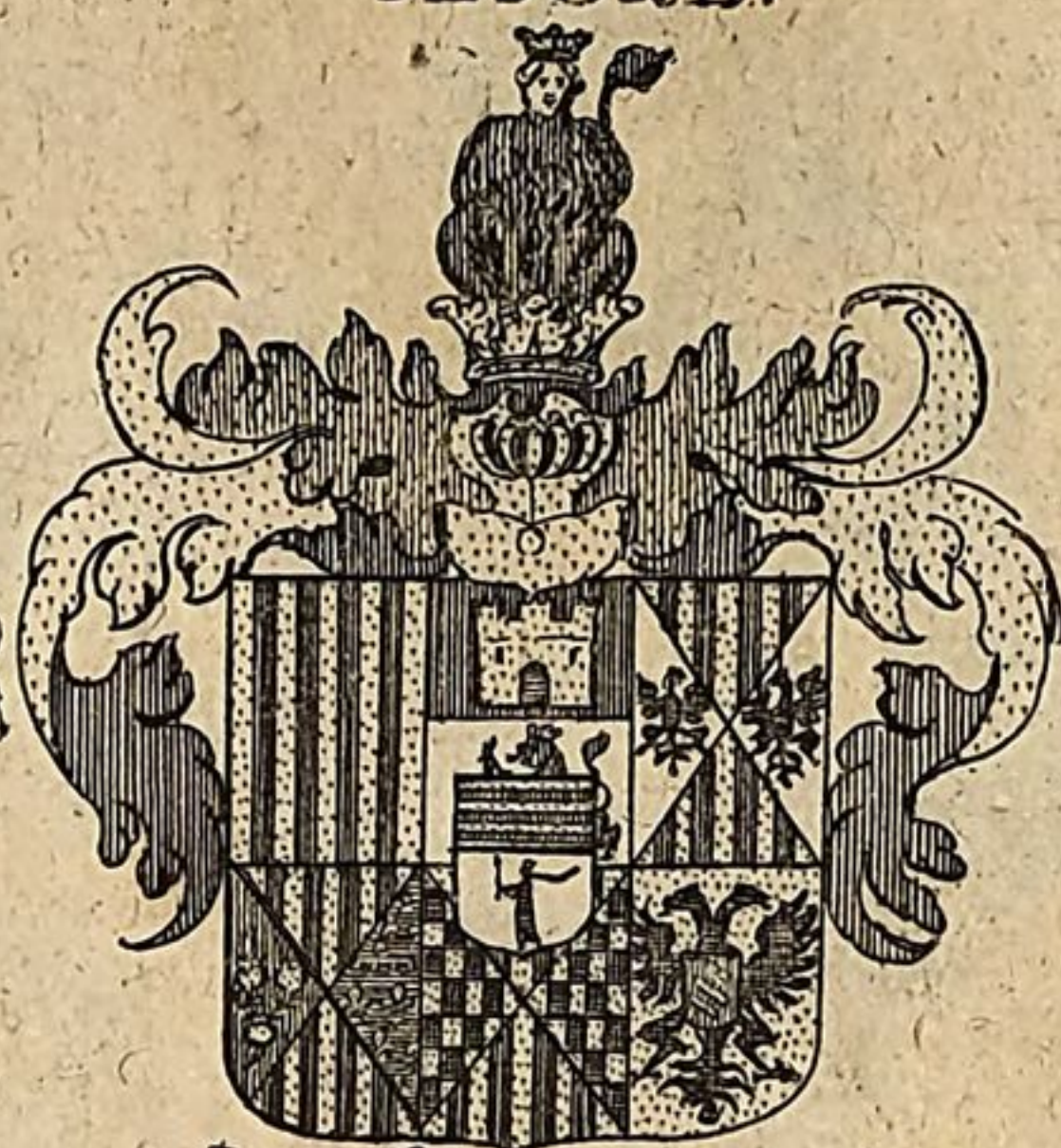
L. 1. C. 13. p. 415
DE CUEVA DUX DE ALBU-
QUERQUE.

DE CORDUBA DUX DE
FERIA.

L. 2. C. 14. p. 417. 420
DAUVET C. DE MARESTS.

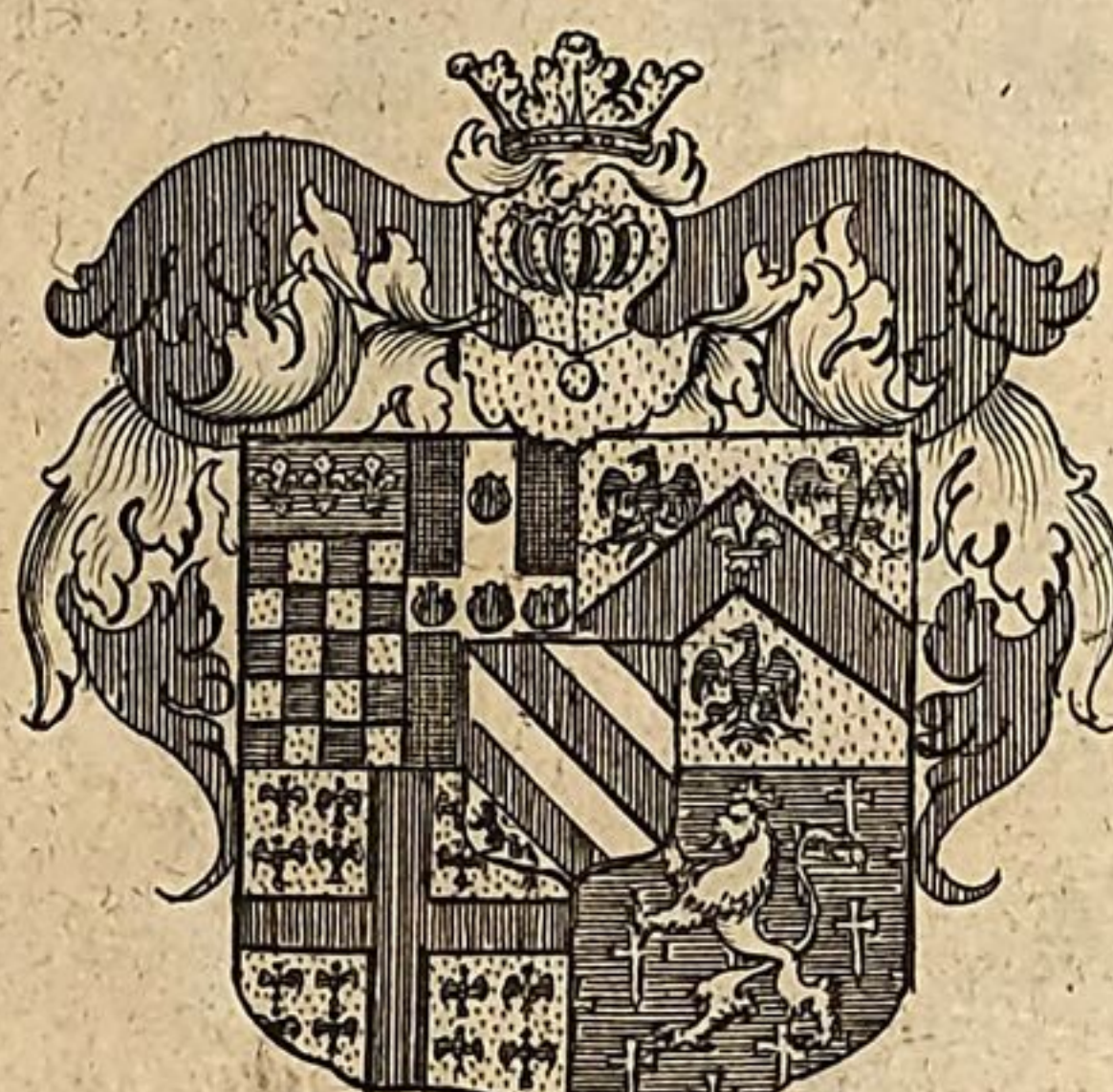
DE CORDUBA DUC DE
CARDONA ET DE
SEGORB.

L. 2. C. 14. p. 419. 420.
BAR. DE DEGENBERG.

L. 2. C. 17. p. 428
DORIA PRINC. MELPHIT.

L. 2. C. 18. p. 429
DUX DES TREES.

L. 2. C. 19. p. 430
DE FOIX DUX DE RENDAN.

L. 2. C. 22. p. 436

L. 2. C. 24. p. 442

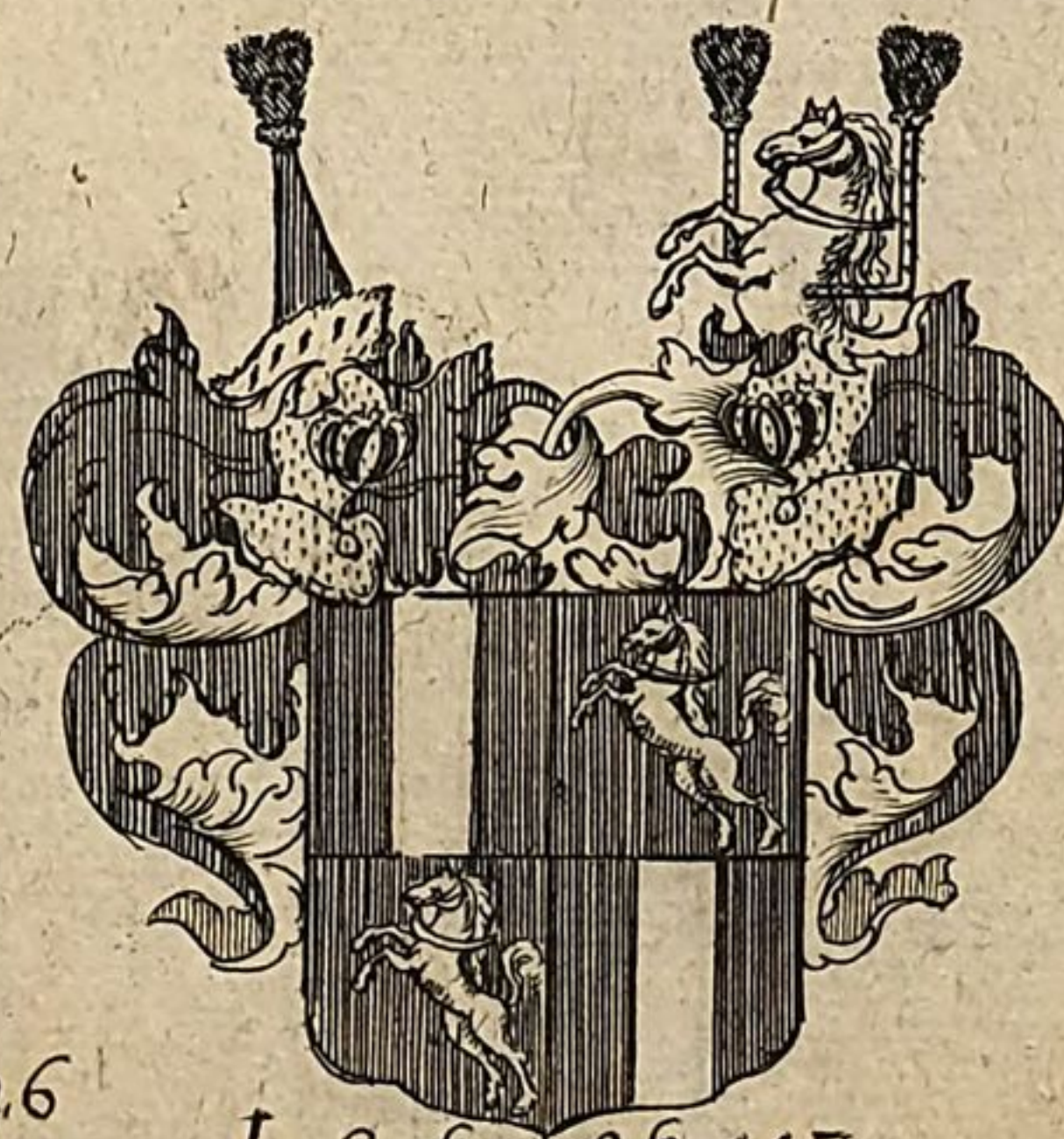
L. 2. C. 25. p. 443

DE FRAUENBERG C. DE HAG. BAR. DE FRAUENBERG.

BAR. DE FRAUN-HOFEN.

L. 2. C. 26. p. 446

L. 2. C. 26. 447.

L. 2. C. 27. p. 448

BAR. DE FREUNDSBERG.

BAR. DE GERA.

BAR. GIENGER.

L. z. C. 28. p. 448
BARDE GILEIS.

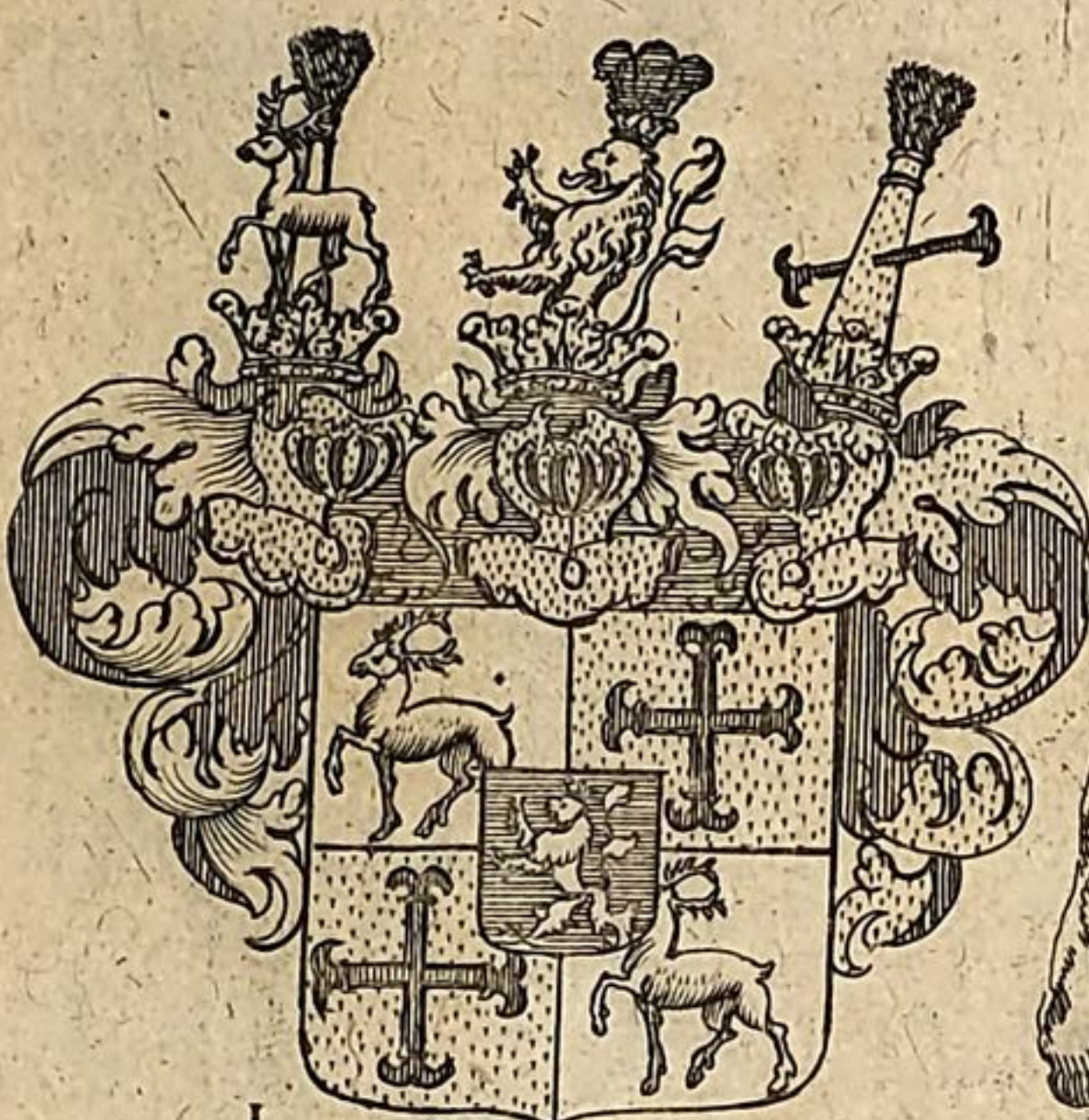
L. z. C. 29. p. 449
COM. DE GLEICHEN.

L. z. C. 30. p. 450
GONDY DUX DE RETZ.

L. z. C. 31. p. 451
DE GORREVOD DUX DE
PONT DE VAUX.

L. z. C. 32. p. 451
BAR. ET COM. DE GRAZE
VENECK.

L. z. C. 33. p. 453
BAR. DE GREYSEN.

L. z. C. 34. p. 454
GRIMALDI PRINC. DE
MONACO.

L. z. C. 35. p. 455
BAR. DE GUMPENBERG. COM. DE GUTENSTEIN.

L. z. C. 36. p. 456

L. z. C. 37. p. 457

L. z. C. 38. p. 459

L. z. C. 39. p. 459

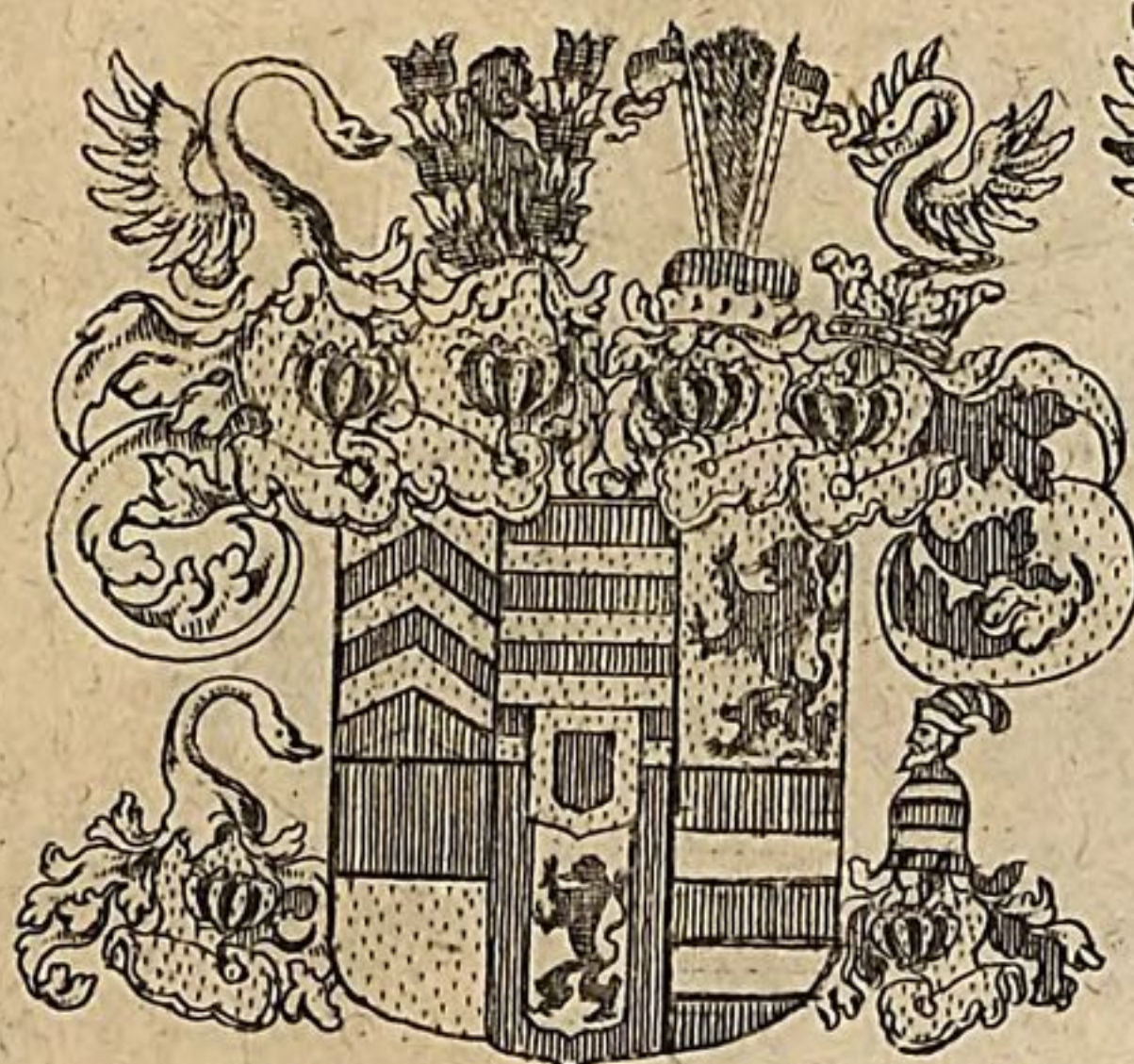
BAR. HAGER AB
ALENTSTEIG.

COM HANOVIAE.

BAR. AB HAYM.

L. 2. c. 40. p. 460

L. 2. c. 41. p. 460

L. 2. c. 42. p. 464

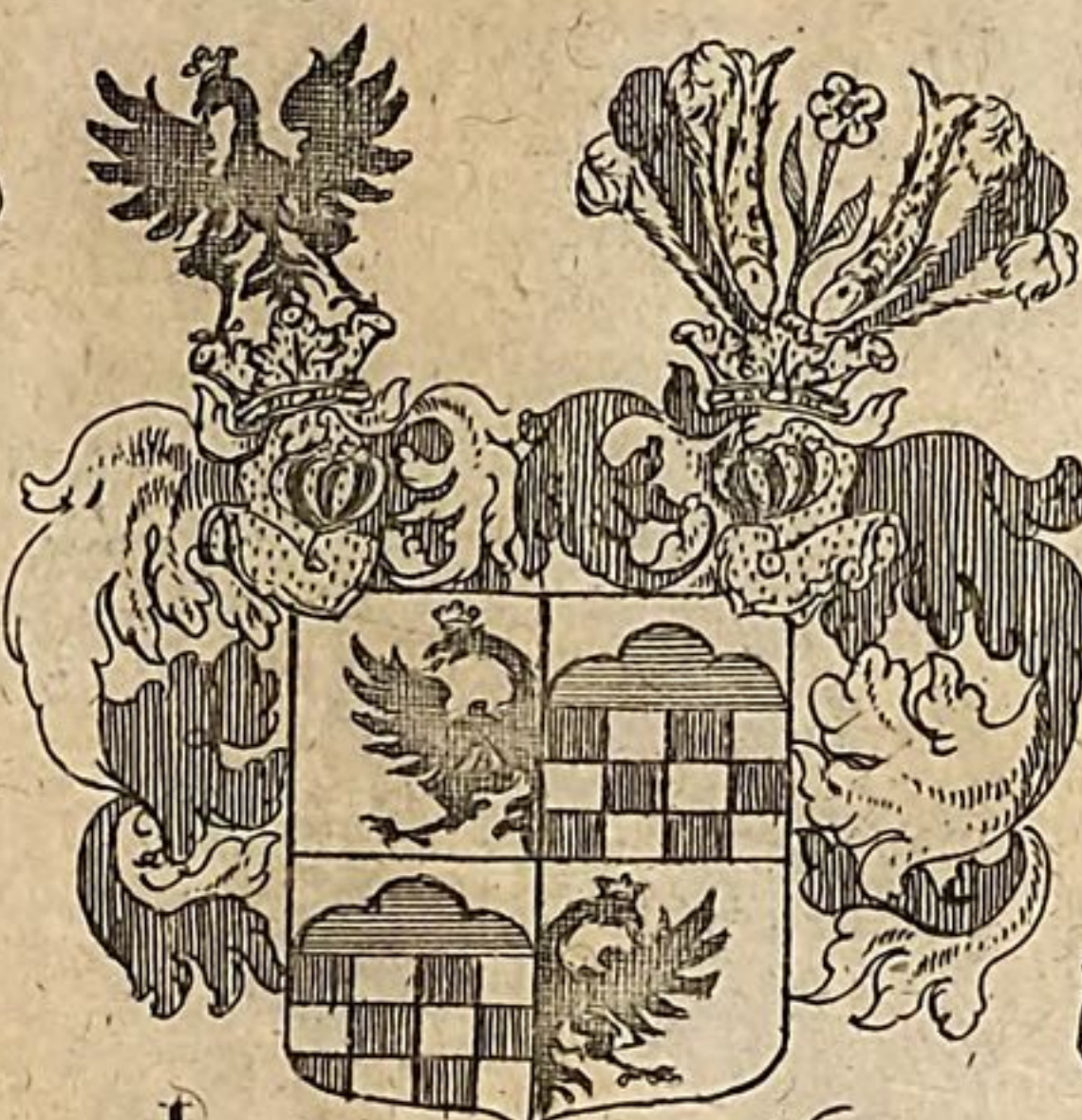
COM. AB HOHBERG. BAR. AB HOHBERG.

HOSPITALI DUC.
DE VITRY.

L. 2. c. 43. p. 465

BAR. ILSUNG.

L. 2. c. 43. p. 467

DUC. ILLACI, CLIVIA
ET MONTIUM.

L. 2. c. 44. p. 467

COM. ET BARON
KHEVENHÜLLER.

L. 2. c. 45. p. 468

COM. DE KÖNIGS-
ECK.

L. 2. c. 46. p. 469

LA LANI COM. DE
HOCHSTRATEN.

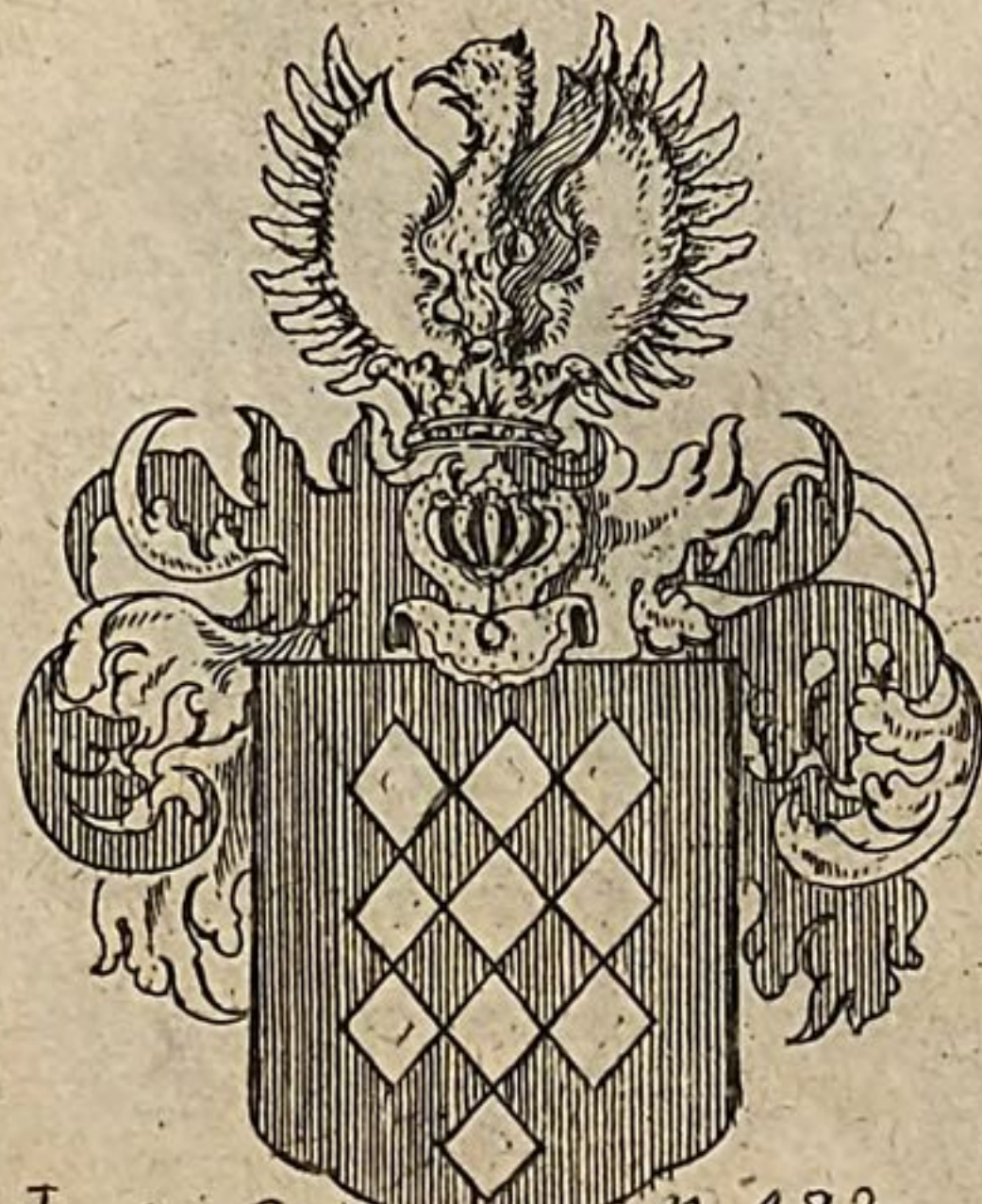
L. 2. c. 47. p. 473

LANNOH PRINC.
SULMONAE.

L. c. 48.

p. 475

L. 2. c. 49.

p. 482

L. 2. c. 50.

p. 483

C. DE LIMBURG
in Styrum.
Tab. XIX.

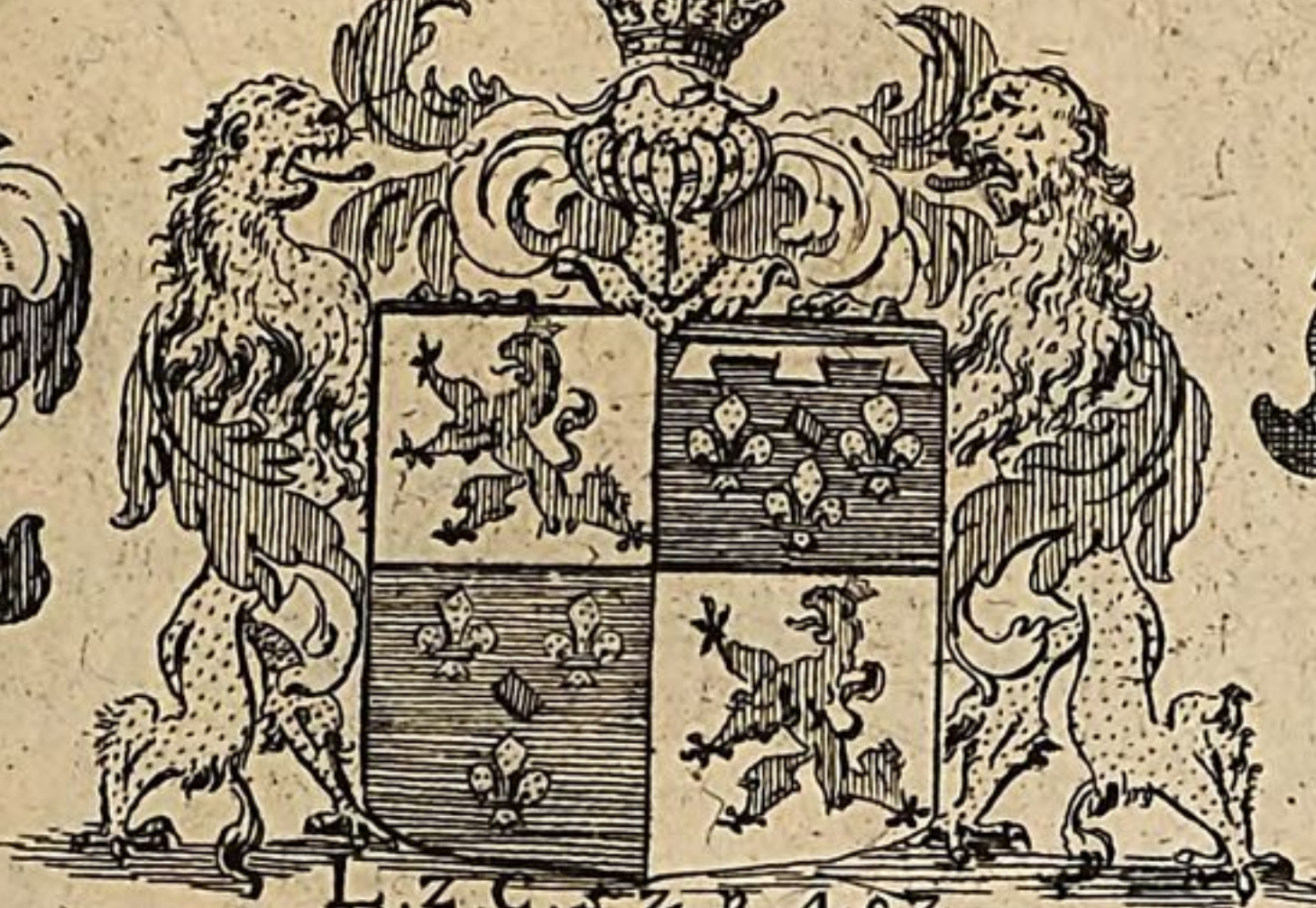

L. z. C. 51 p. 485
C. DE MEGGAW

DE MATIG
THO.

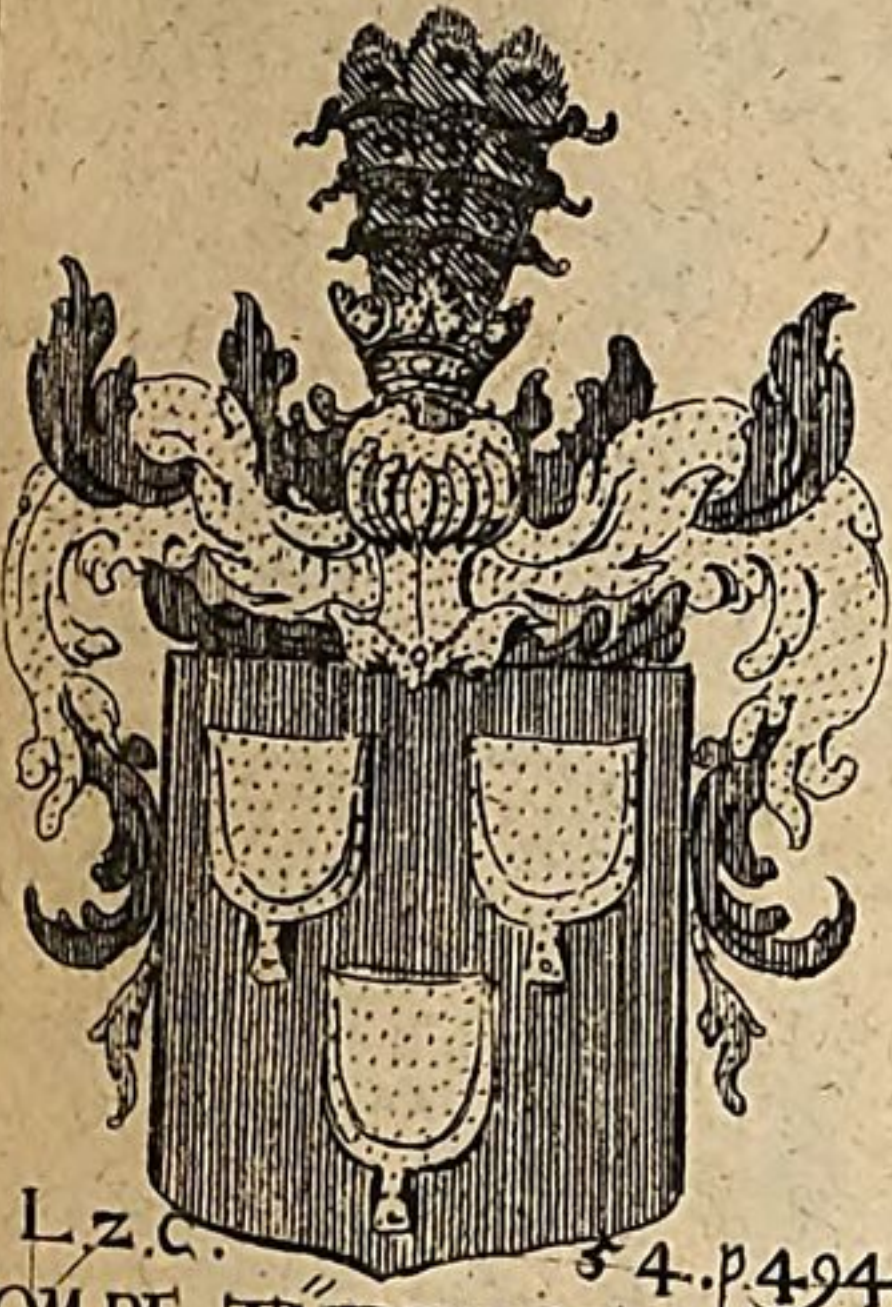
NON C. DE DE MEYCHSLRAIN
RIGNY.
C. DE HOHENWALDECK.

L. z. C. 52 p. 492
C. ET B. DE MOLLART.

L. z. C. 53 p. 493
C. DE MONFORT

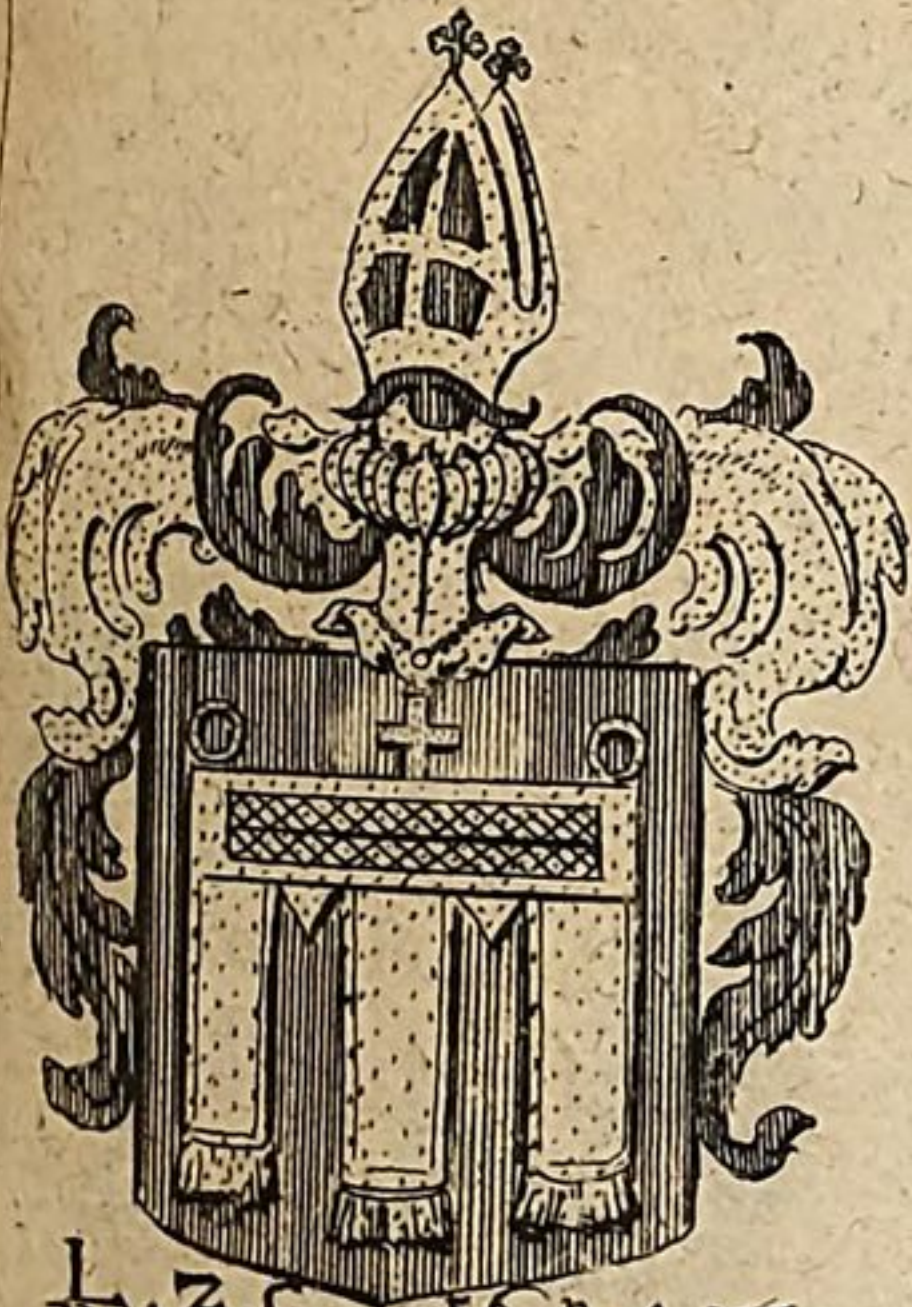
L. z. C. 54 p. 494
COM. DE TUBINGEN

L. z. C. 55 p. 494

L. z. C. 56 p. 495
BAR. DE NEUHAUS

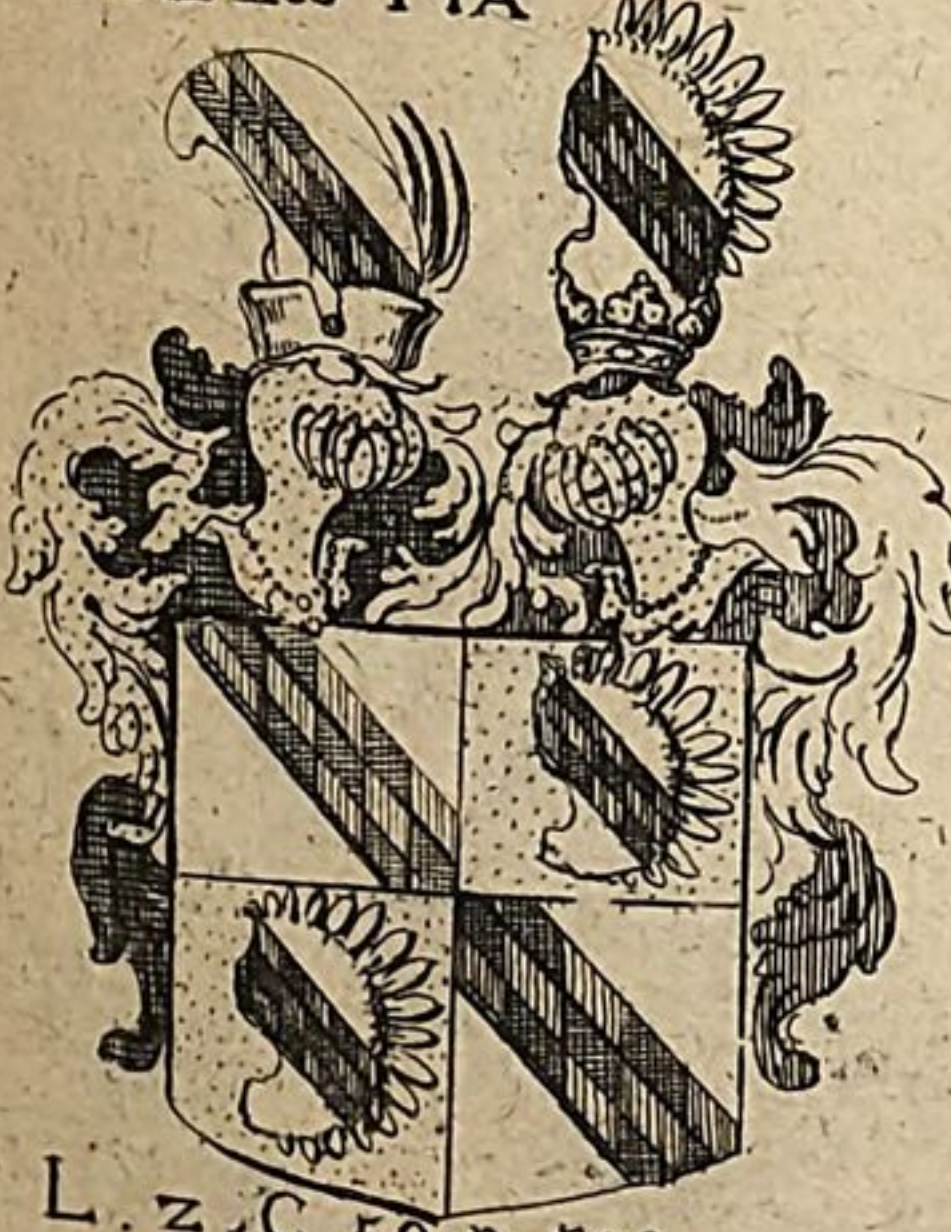
L. z. C. 56 p. 497
BAR. DE NEUHAUS
IN CARSTIA

L. z. C. 57 p. 498
BAR. DE NEUHAUS
IN GREIFFENFELS.

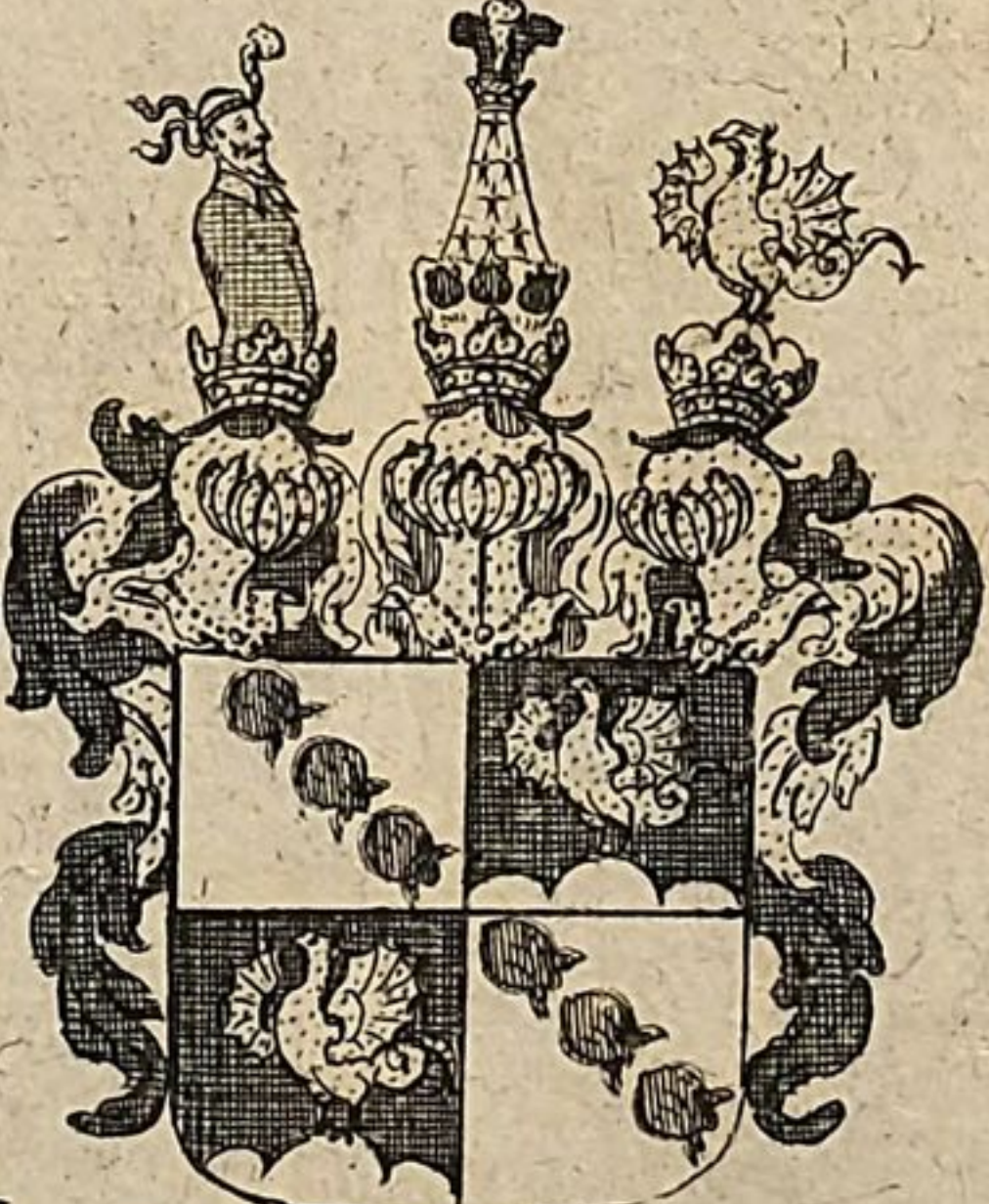
L. z. C. 59 p. 500
BAR. DE NEYDECK.

L. z. C. 59 p. 500

L. z. C. 59 p. 501

L. z. C. 60 p. 501

Tab. xx.

DE NEUFVILLE DUX DE
VIL. LEROY.

DUX DE NOAILLES.

BAR. AB OEDT.

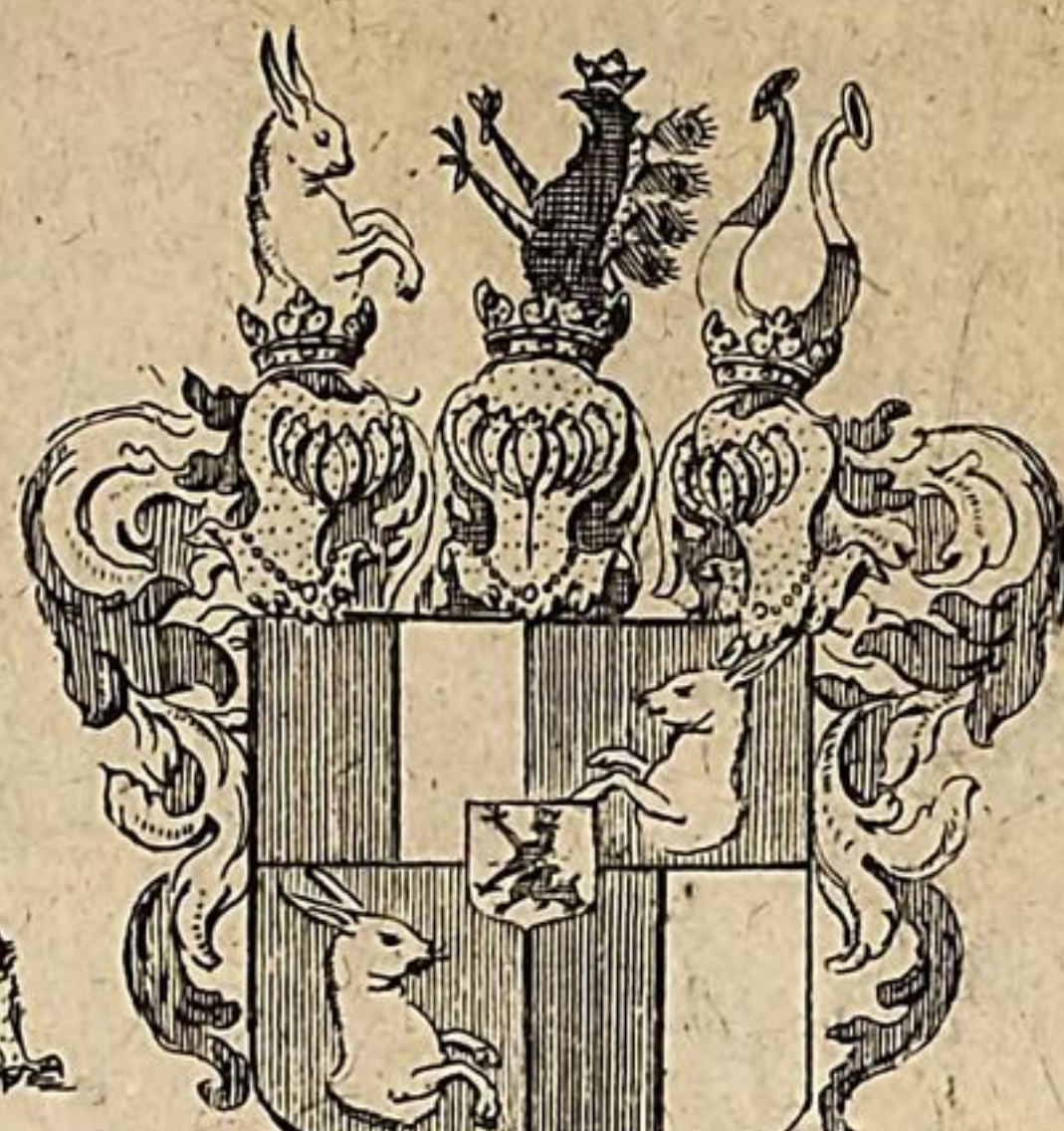
L. 2. c. 58. p. 499.

COM. AB OPPERSDORF.

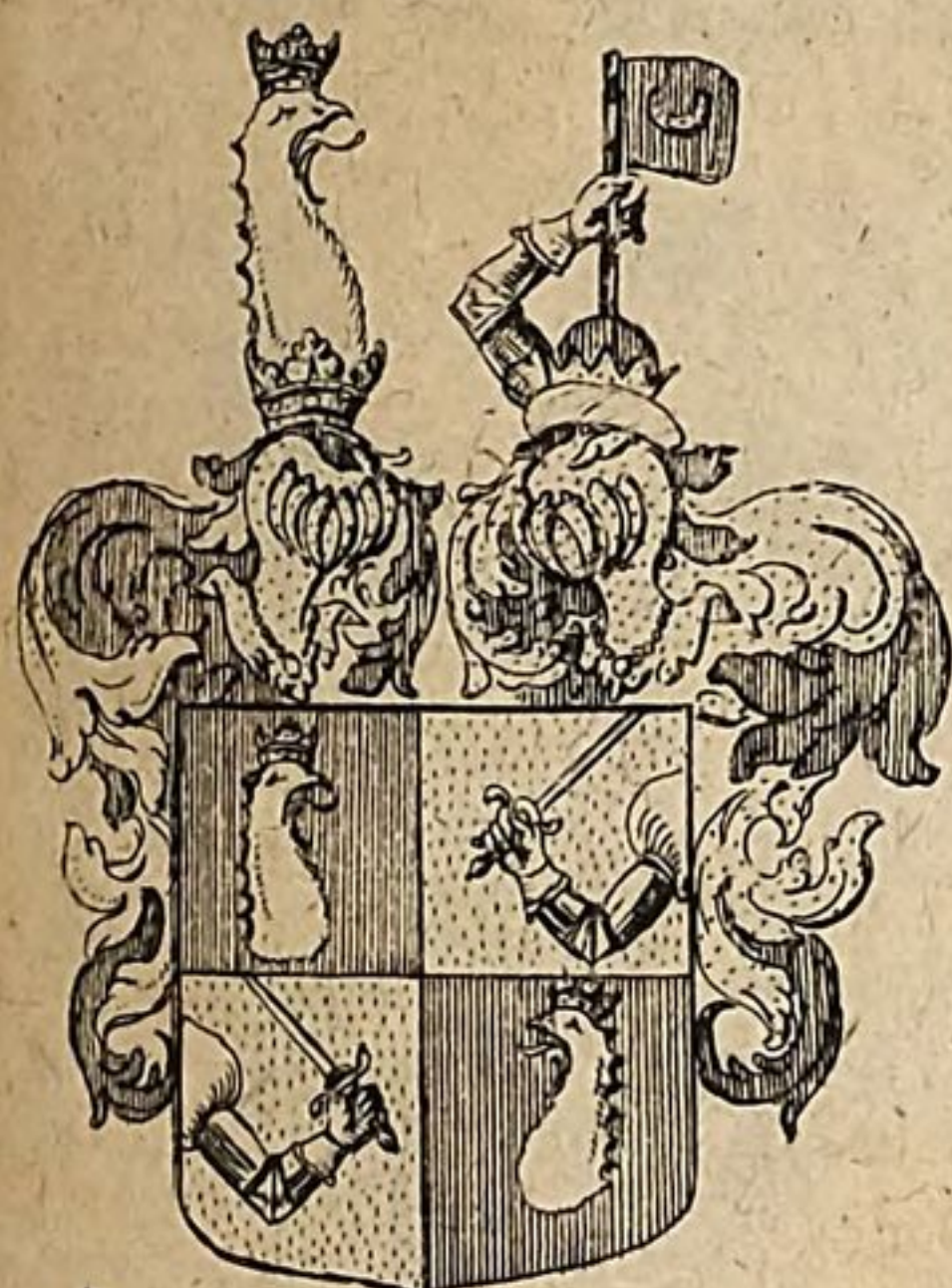
L. 2. 61. p. 502

COM. DE PALFY.

L. 2. c. 62. p. 502.

PLESSIS DUX DE LIEN-
COURT S. DE LA ROCHE,
GVYON.

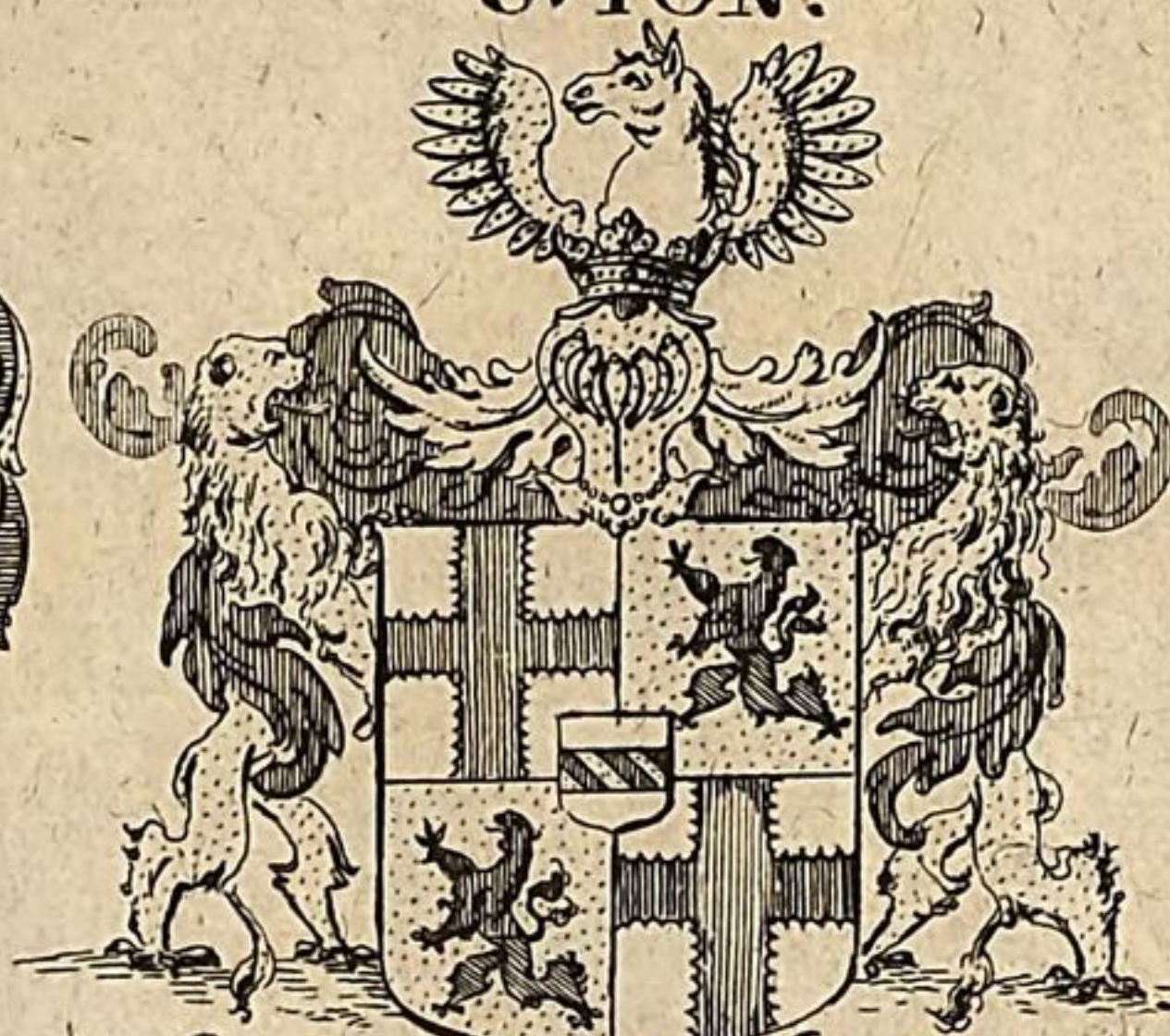
L. 2. c. 63. p. 503.

L. 2. c. 64. p. 504
DEVIGNEROD DE PONT.

L. 2. c. 64. p. 504

COURLAI DUC. D'
AIGUILLON.

L. 2. c. 65. p. 504

COM. ET BARON
DE POETTING.

L. 2. c. 66. p. 505

BAR. DE PRAG.

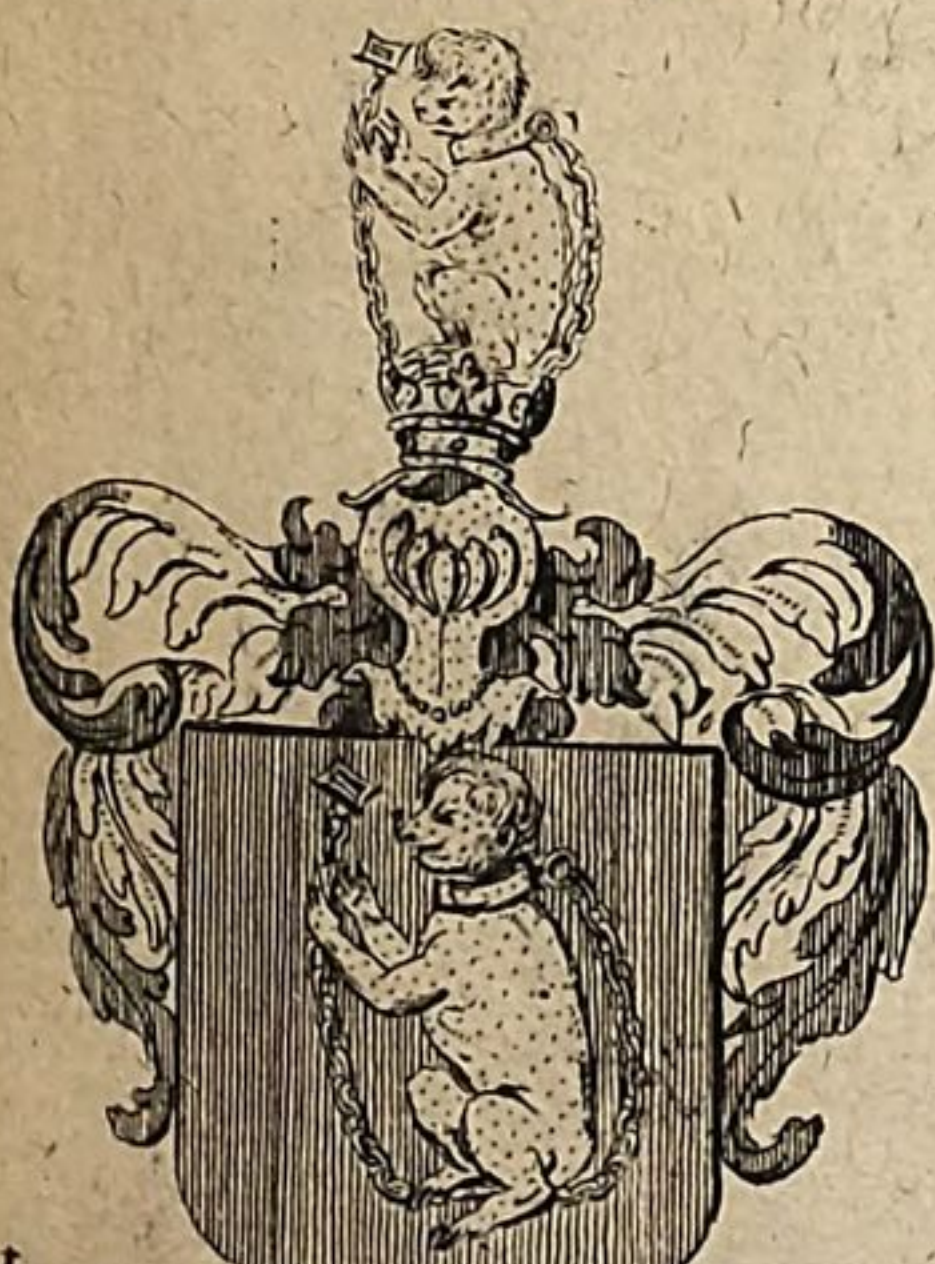

L. 2. c. 66. p. 505
BAR. DE PROESING

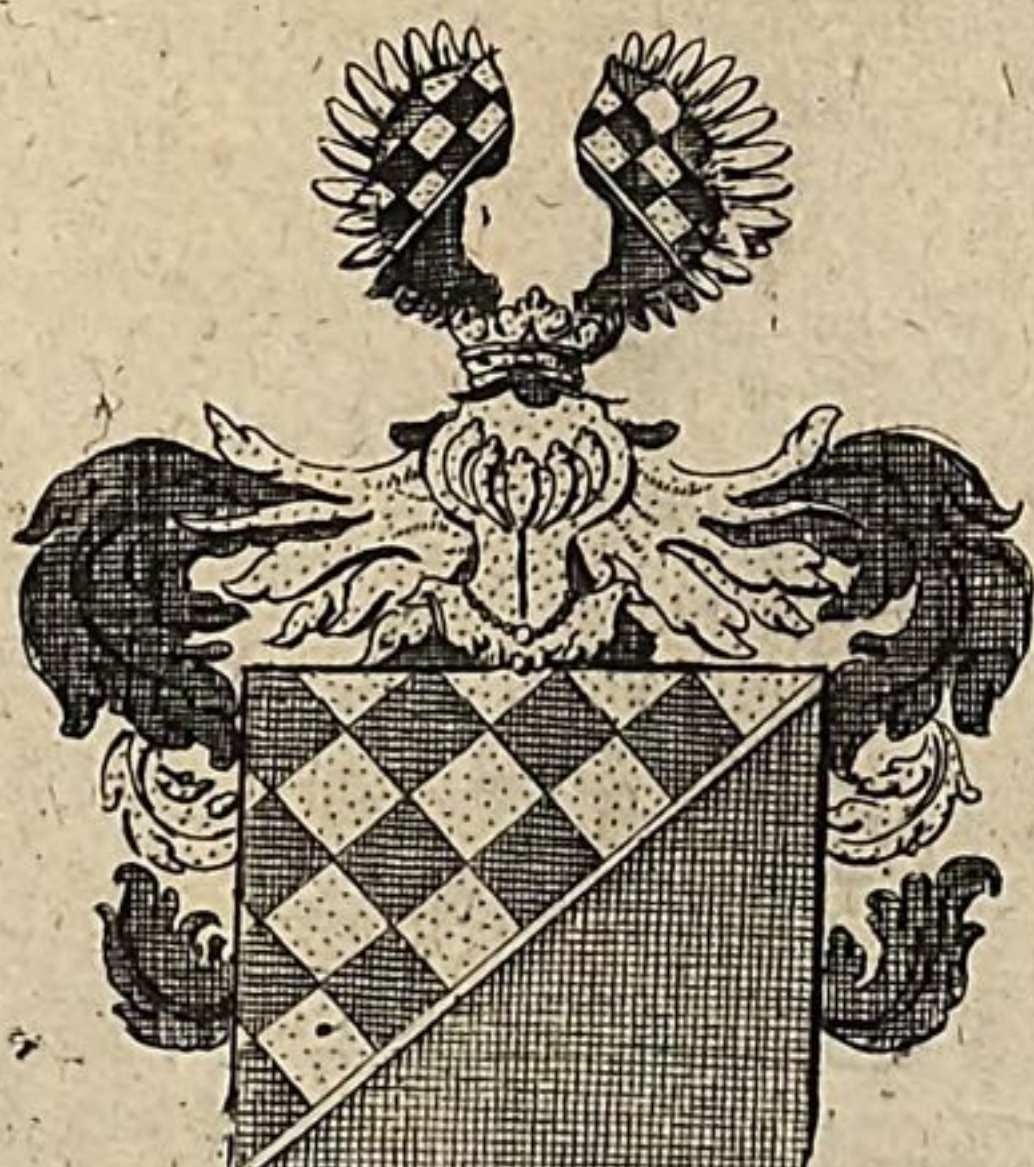

L. 2. c. 67. p. 506

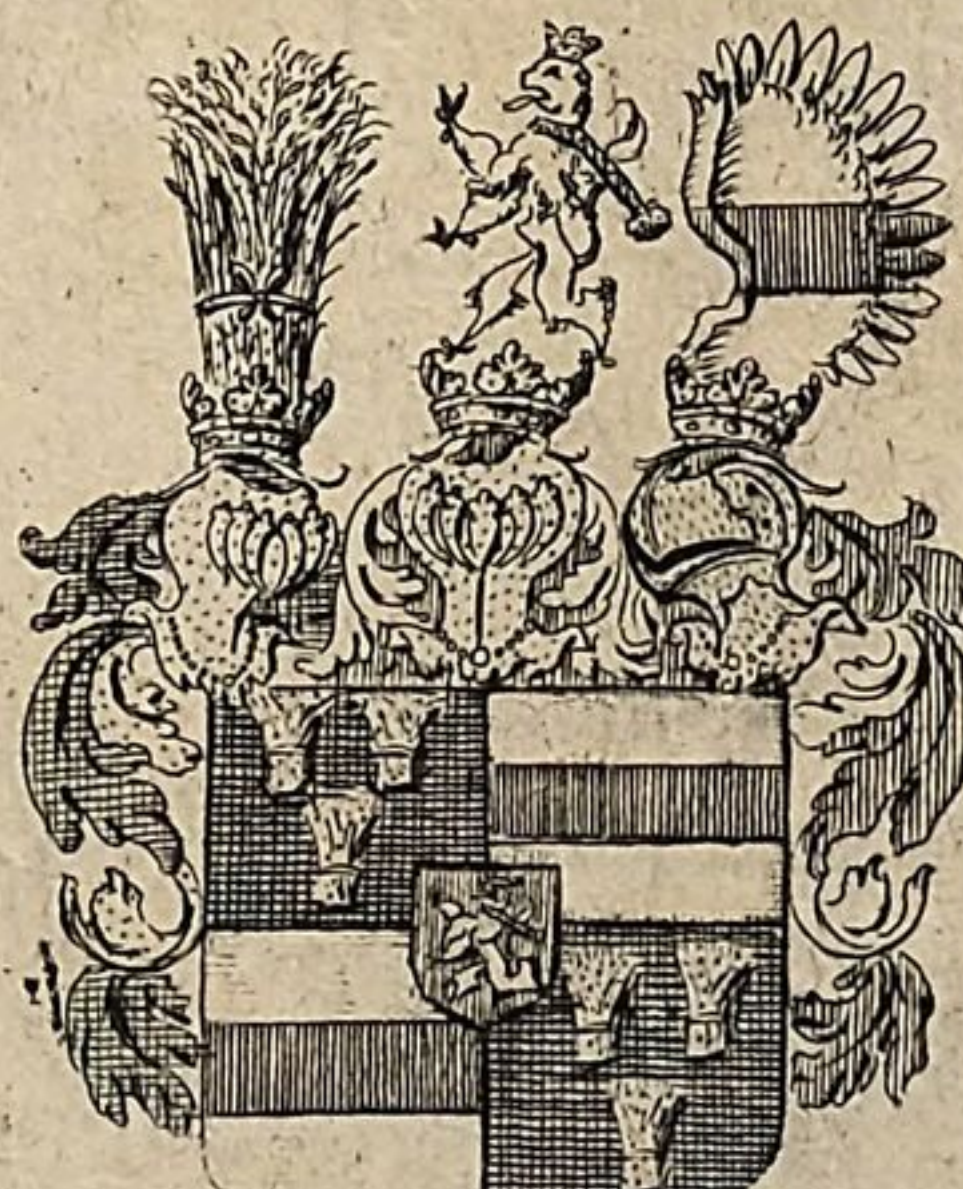
COM. ET BARON
DE PUCHELM.

L. 2. c. 68. p. 506

L. 2. c. 69. p. 507.

L. 2. c. 70. p. 507.

BAR. DE RAPPACH. COM. ET DOM. DE RAP = BAR. DE REDERN.
POLSTEIN.

L. 2. c. 71. p. 508

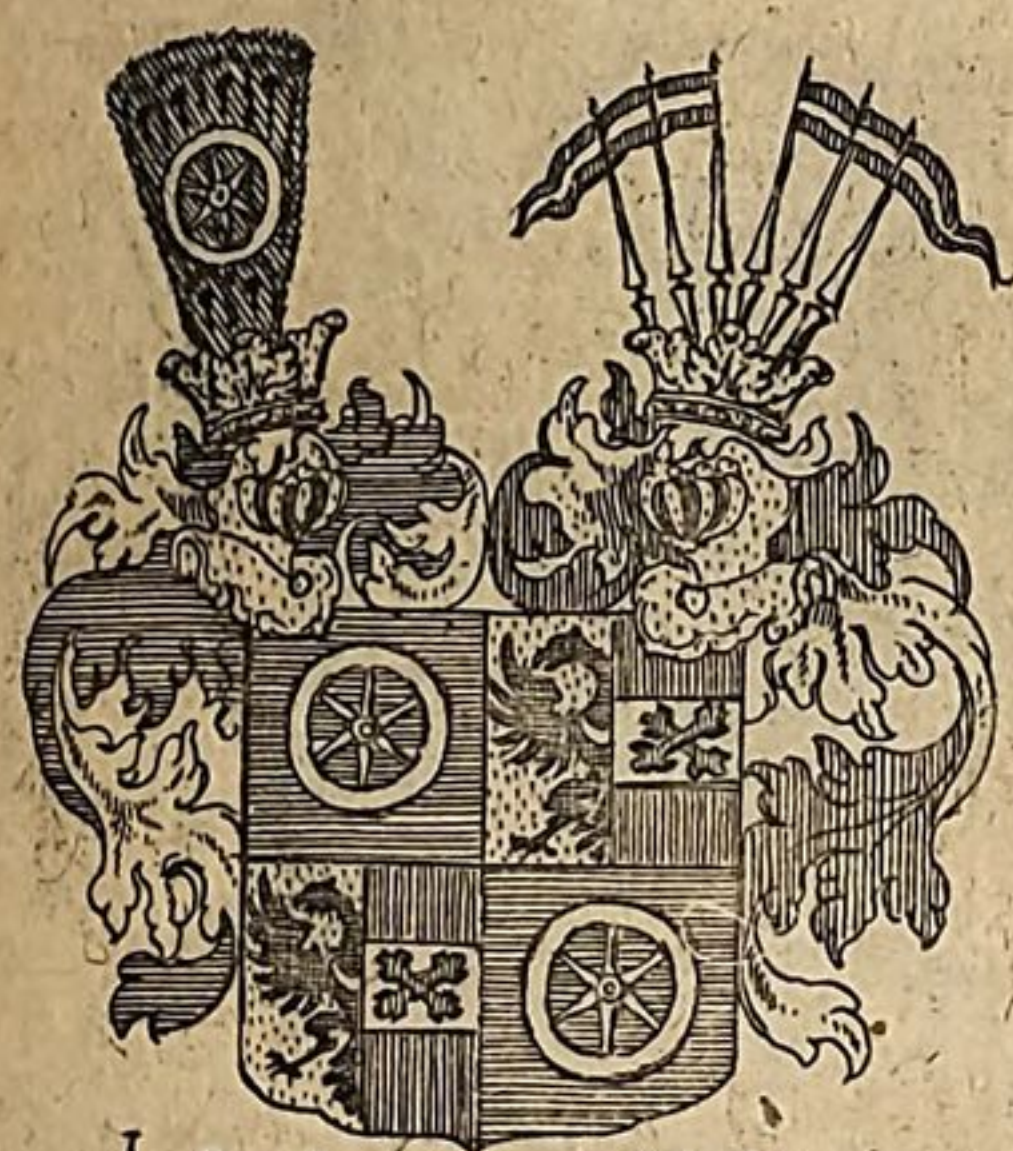

L. 2. c. 72. p. 509.

L. 2. c. 73. p. 515.

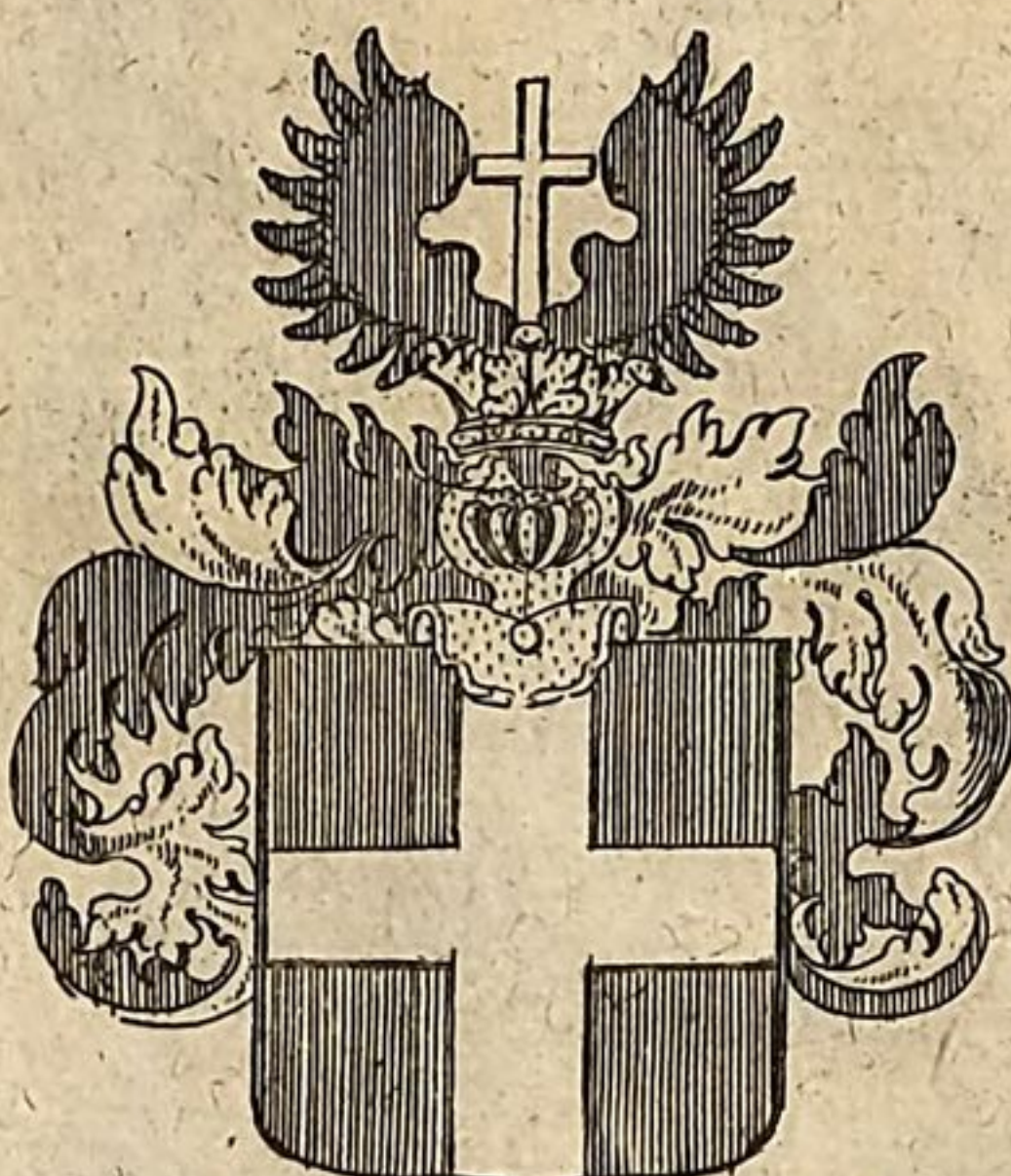
BAR. DE ROEDERN. COM. ET BAR. DE ROG = COM. DE ROTTAL.
GENDORF.

L. 2. c. 73. p. 515.

L. 2. c. 74. p. 515.

L. 2. c. 75. p. 516.

ROUXEL C. DE GRANCEY. DE S. MAURE DUX DE
MONTAUSIER. BAR. ET COM. SAUER DE
KOSIACH.

L. 2. c. 76. p. 517.

L. 2. c. 77. p. 517.

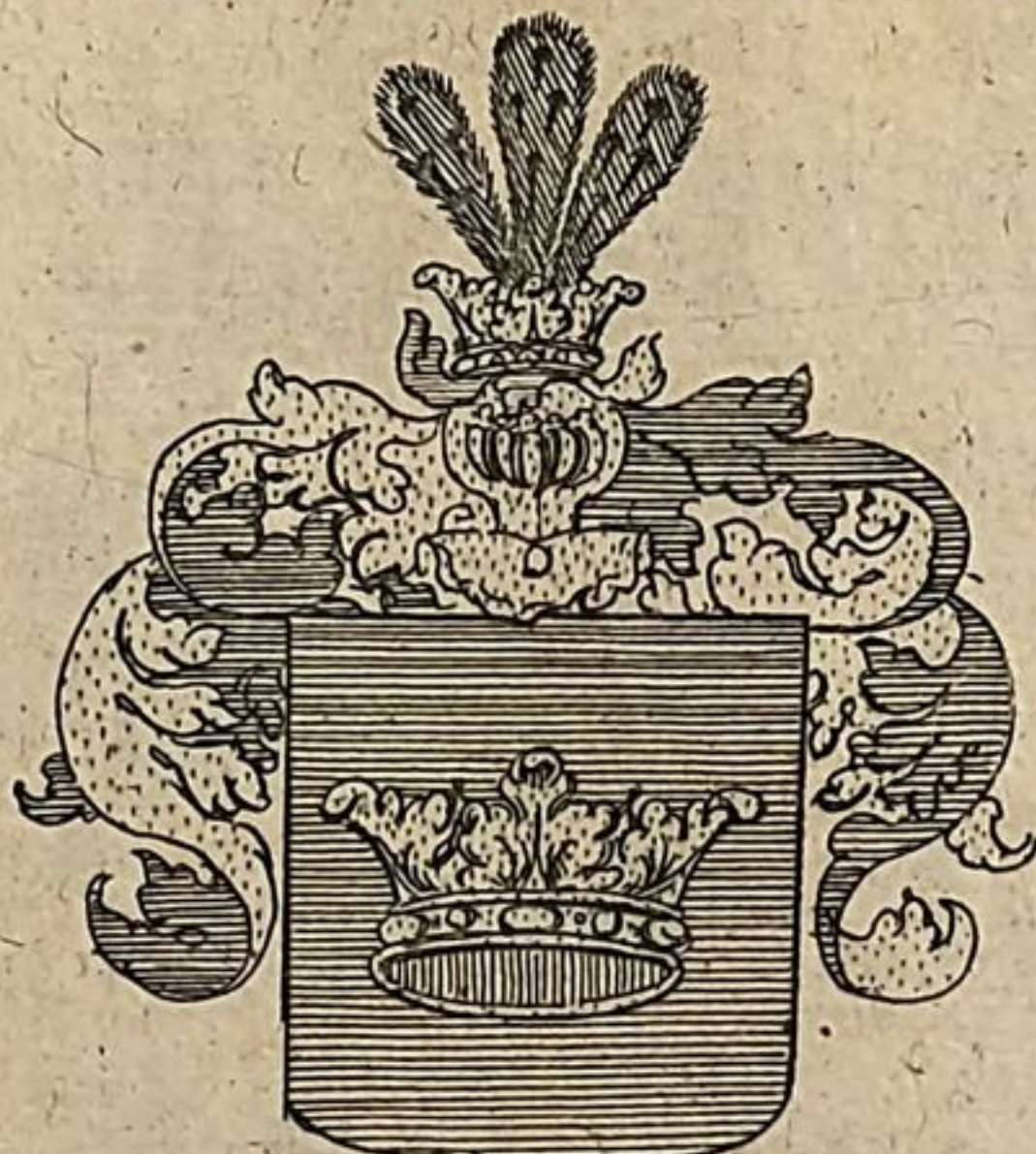
L. 2. c. 78. p. 520.

COM. DE SCHALLENBERG. DOM. DE SCHERTENBERG.

BAR. SCHIFER.

L. 2. c. 79. p. 521.

L. 2. c. 80. p. 522.

L. 2. c. 81. p. 524.

SCHNEIDBECK DN. DE
SCHÖN KIRCHEN.

L. 2. C. 82. p. 524.
PRINC. DE SCHWARTZ-
ZENBERG.

BAR. DE SCHÖNBORN.

L. 2. C. 83. p. 525.
COM. DE SCHWARTZ-
ZENBERG.

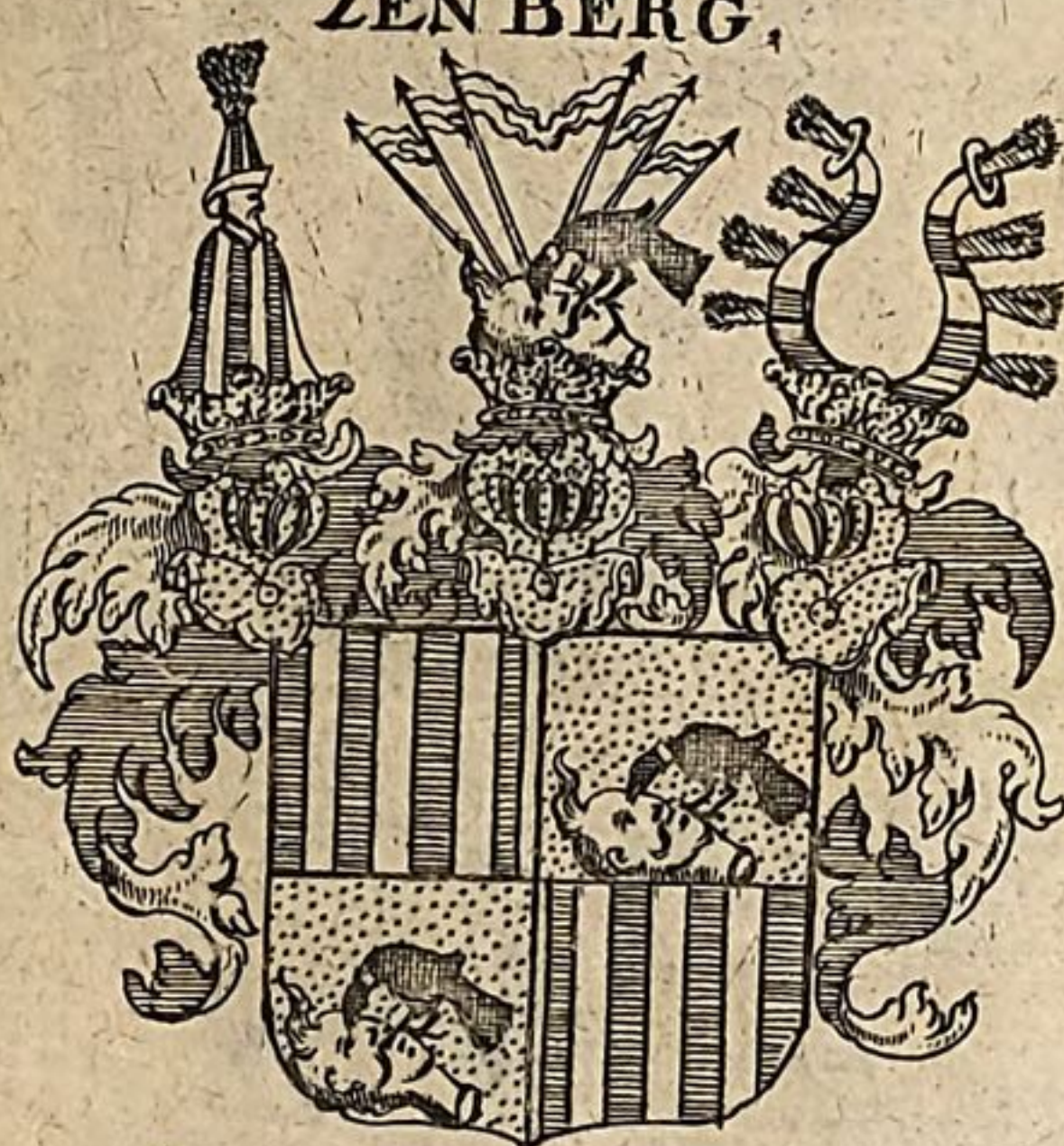
TAB. XXII.
BAR. DE SCHRAT-
TENBACH.

L. 2. C. 84. p. 526.
COM. DE SCHWARTZEN-
BERG (altera linea)

L. 2. C. 85. p. 528.
BAR. DE SAINSHIM

L. 2. C. 85. p. 528.
BAR. SEEMANN.

L. 2. C. 85. p. 527.
DUX DE LA FERTE
SENNETERRE.

L. 2. C. 85. p. 529.
SENNETERRE M. DE
CHASTEAVNEUF.

L. 2. C. 86. p. 529.

COM. DE SINTZEN-
DORF IN REINECK.

L. 2. C. 87. p. 530.

COM. DE SINTZEN-
DORF. IN NEUBURG.

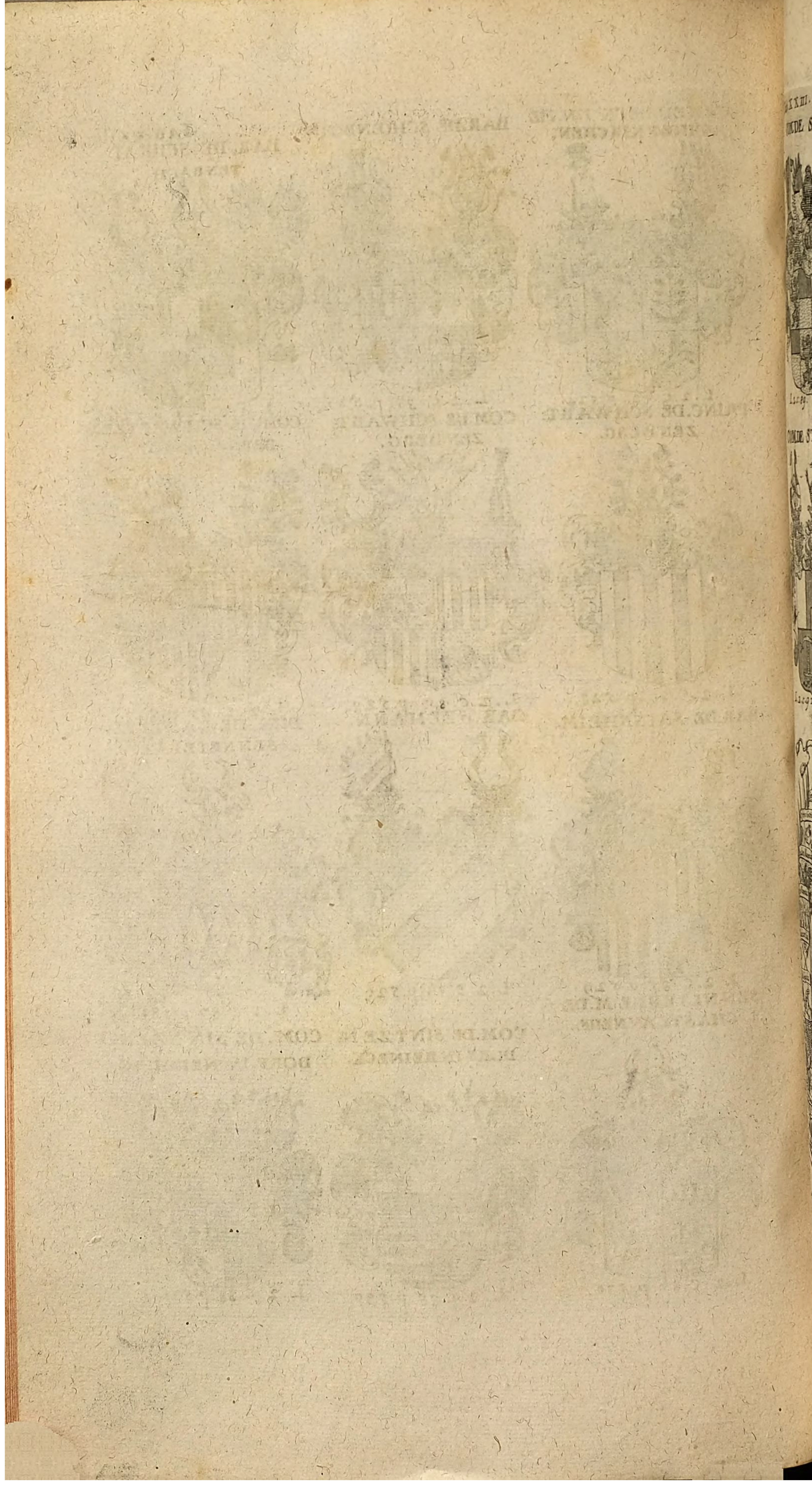
L. 2. C. 87. p. 530.

L. 2. C. 88. p. 530.

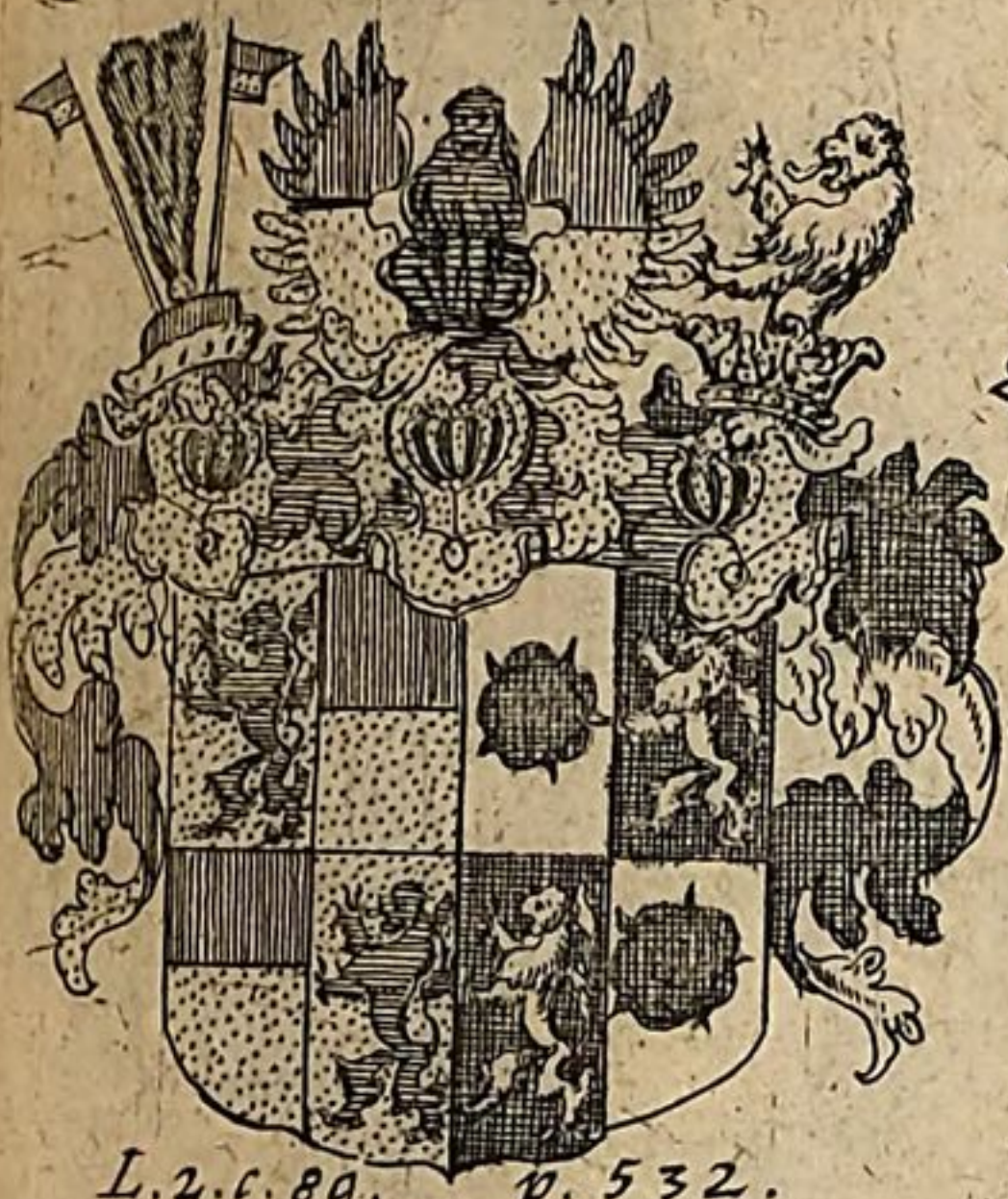
L. 2. C. 88. p. 531.

COMDE SOLMS.

BAR. DE SONDERNDORF.

COMDE SPRINTZEN-STEIN.

L. 2. c. 89. p. 532.

L. 2. c. 90. p. 534.

L. 2. c. 91. p. 535.

COMDE STAHRENBURG.

BAR. STEGER DE LADENDORF

BAR. STREIN DE SCHWARZENAU.

L. 2. c. 92. p. 536.

L. 2. c. 93. p. 537.

L. 2. c. 94. p. 537.

BAR. TEUFFEL.

REX SVECIAE

L. 2. c. 95. p. 540.

L. 2. c. 96. p. 546.

BAR. DE TEUFFEN-BACH.

L. 2. c. 97. p. 547.

TAB. XXIV.

COM. ET. BAR. DE. THAN
HAVSEN

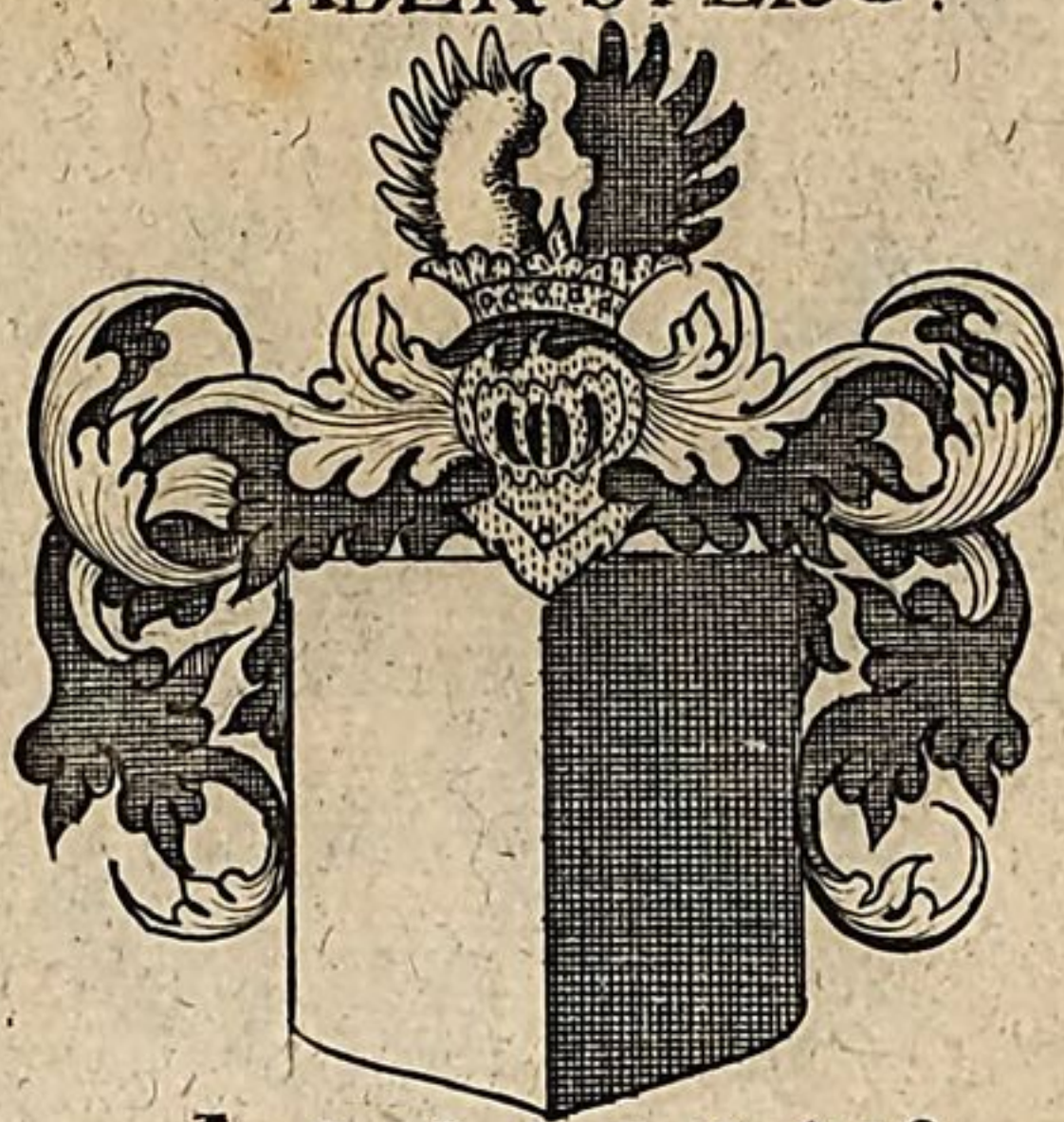
L. 2. C. 99. p. 548.
COM. DE. TRAVT.
MANS DORF

BAR. THANRAEDL

L. 2. C. 98. p. 547.
TVRRIANI. S. COM.
DE. THVRN

COM. IN TRAVN. ET
ABEN SPERG.

L. 2. C. 100. p. 548.
VNGNAD. COM. DE
WEISSENWOLF

L. 2. C. 101. p. 549.
COM. ET. BAR. DE
VOLCKRAH

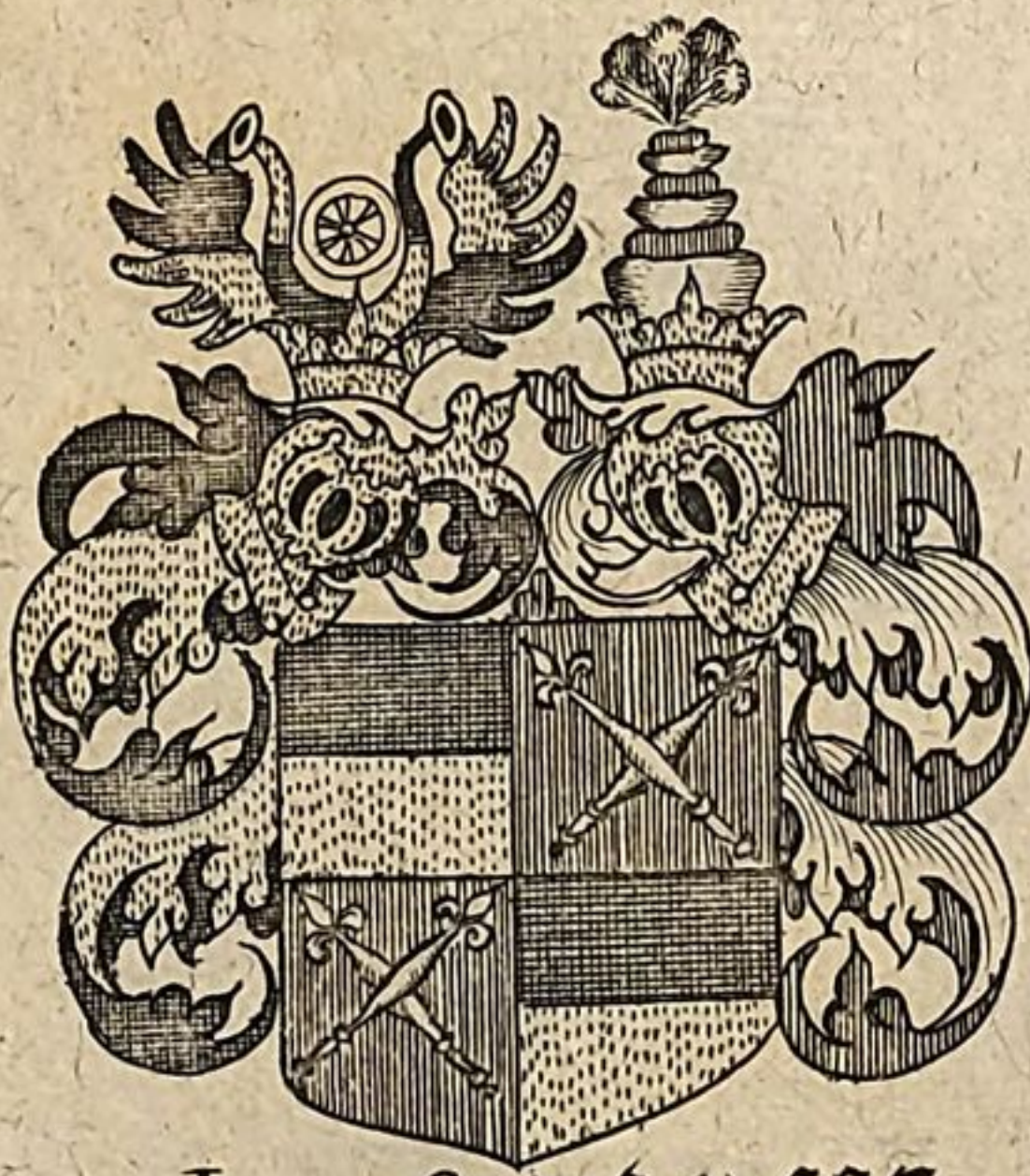
L. 2. C. 102. p. 551.
COM. ET. BAR. DE
VRSEN BECK

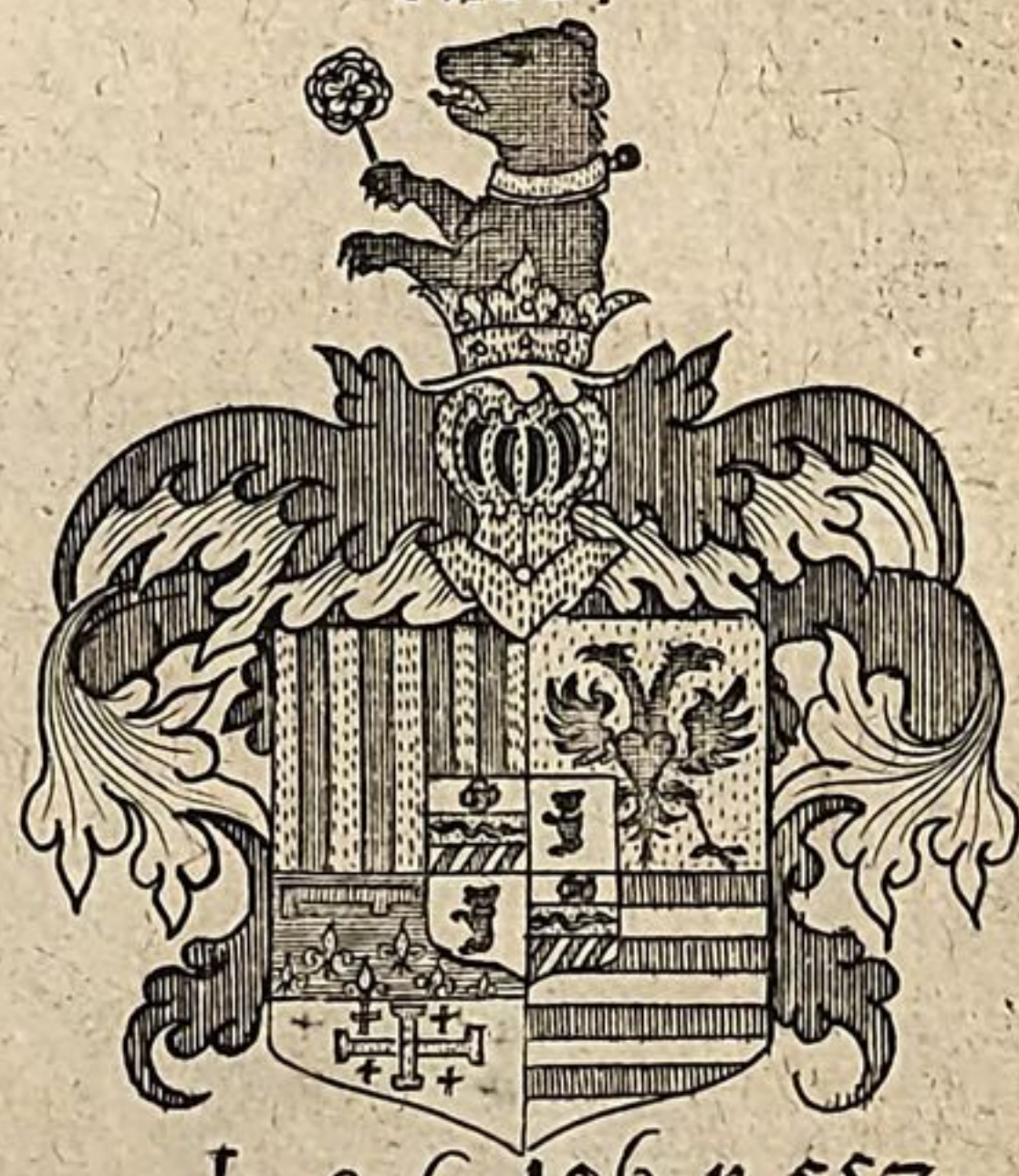
L. 2. C. 103. p. 555.
VRSINI DVC BRACCI.
ANI.

L. 2. C. 104. p. 556.
PRINC. DE ROSENBERG

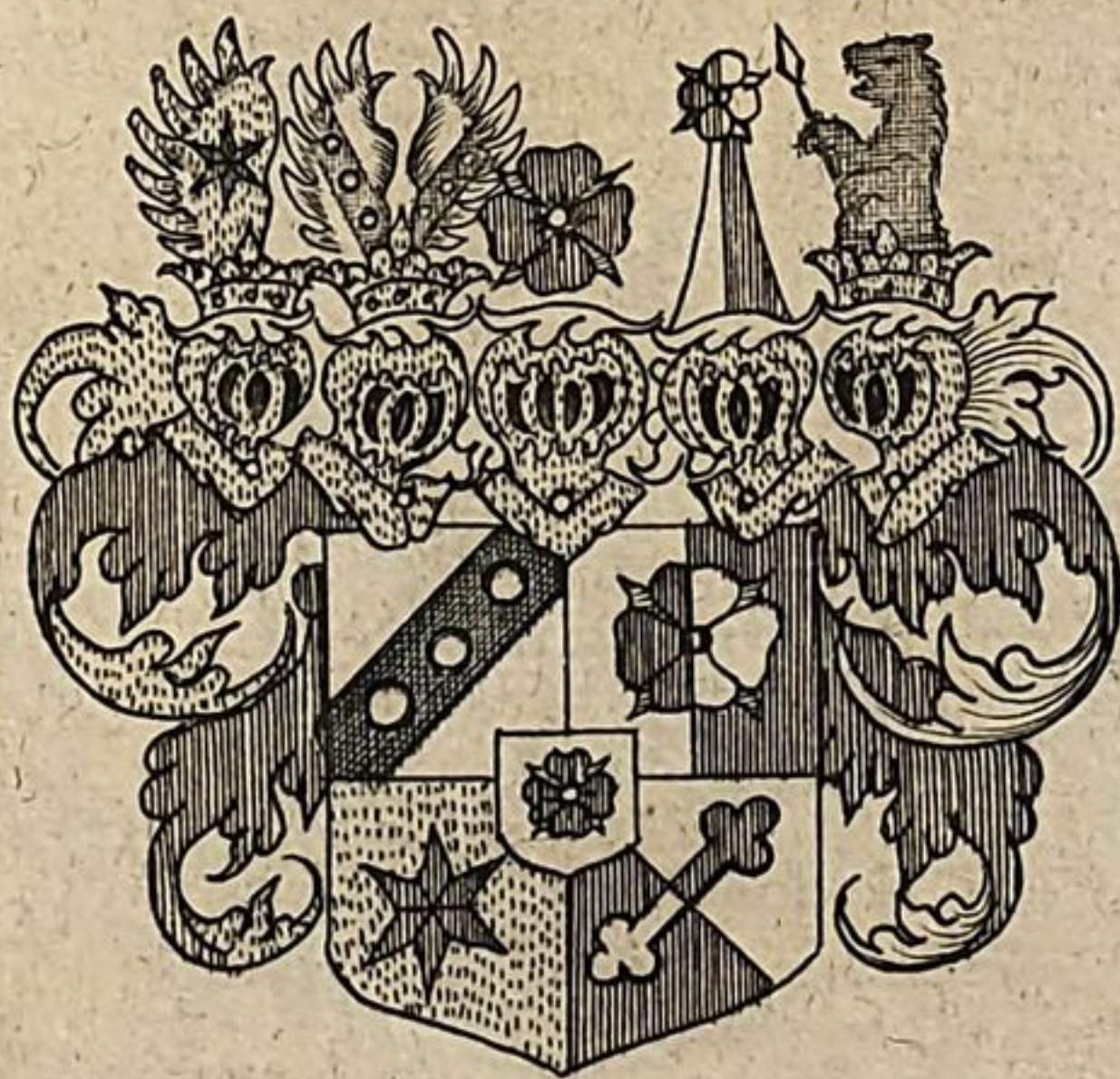
L. 2. C. 105. p. 557.
COM. DE. ROSENBERG

L. 2. C. 106. p. 557.
COM. DE. WALLEN
STEIN

L. 2. C. 106. p. 558.

L. 2. C. 106. p. 559.

L. 2. C. 108. p. 564.

TRUCHSESS. DE WALD-
PURG.

C. TRUCHSESSII DE
WALDPURG.

PINCERNÆ DE WIN-
TERSTETEN.

L. 2. c. 107. p. 560.

BAR. DE WELTZ.

L. 2. c. 107. p. 562.

C. DE WIRBM.

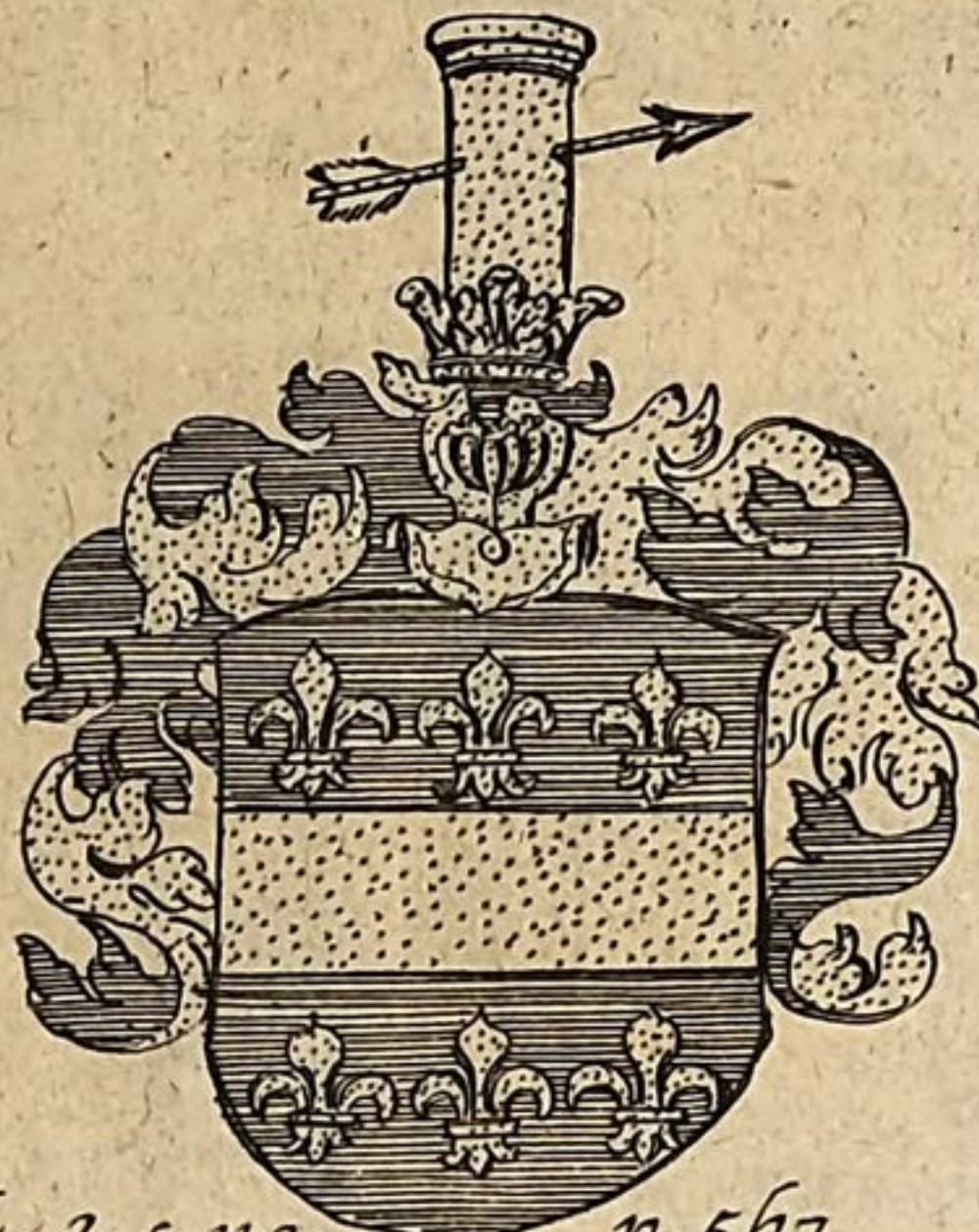
L. 2. c. 107. p. 564.

C. ET BAR. DE WIND-
ISCHGRÄZ.

L. 2. c. 109. p. 567.

C. DE WOLCKENSTEIN.

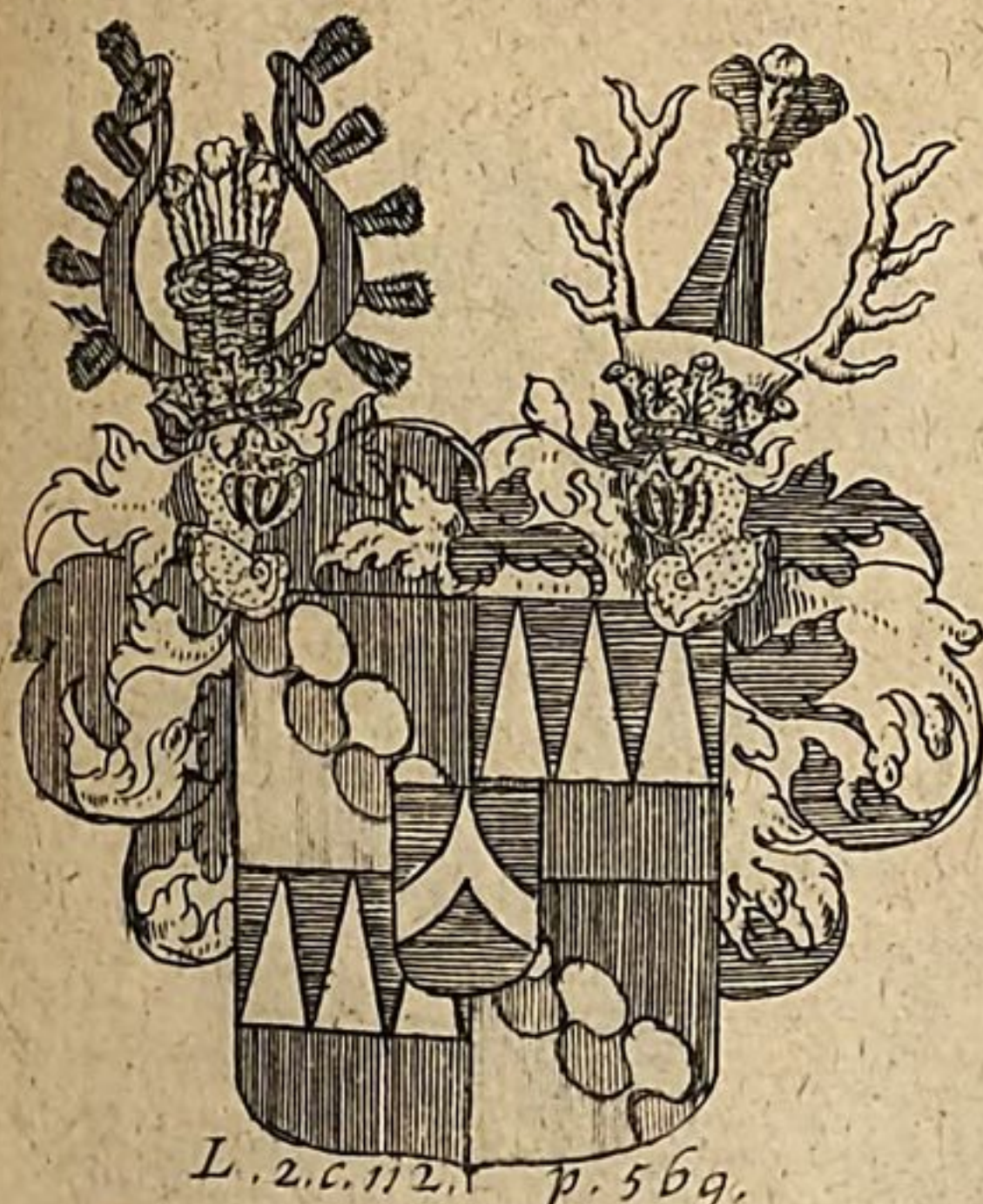
L. 2. c. 110. p. 567.

BAR. WURMPRAND.

L. 2. c. 111. p. 568.

C. DE ZANIS.

L. 2. c. 112. p. 569.

DOMINI A ZELCKING.

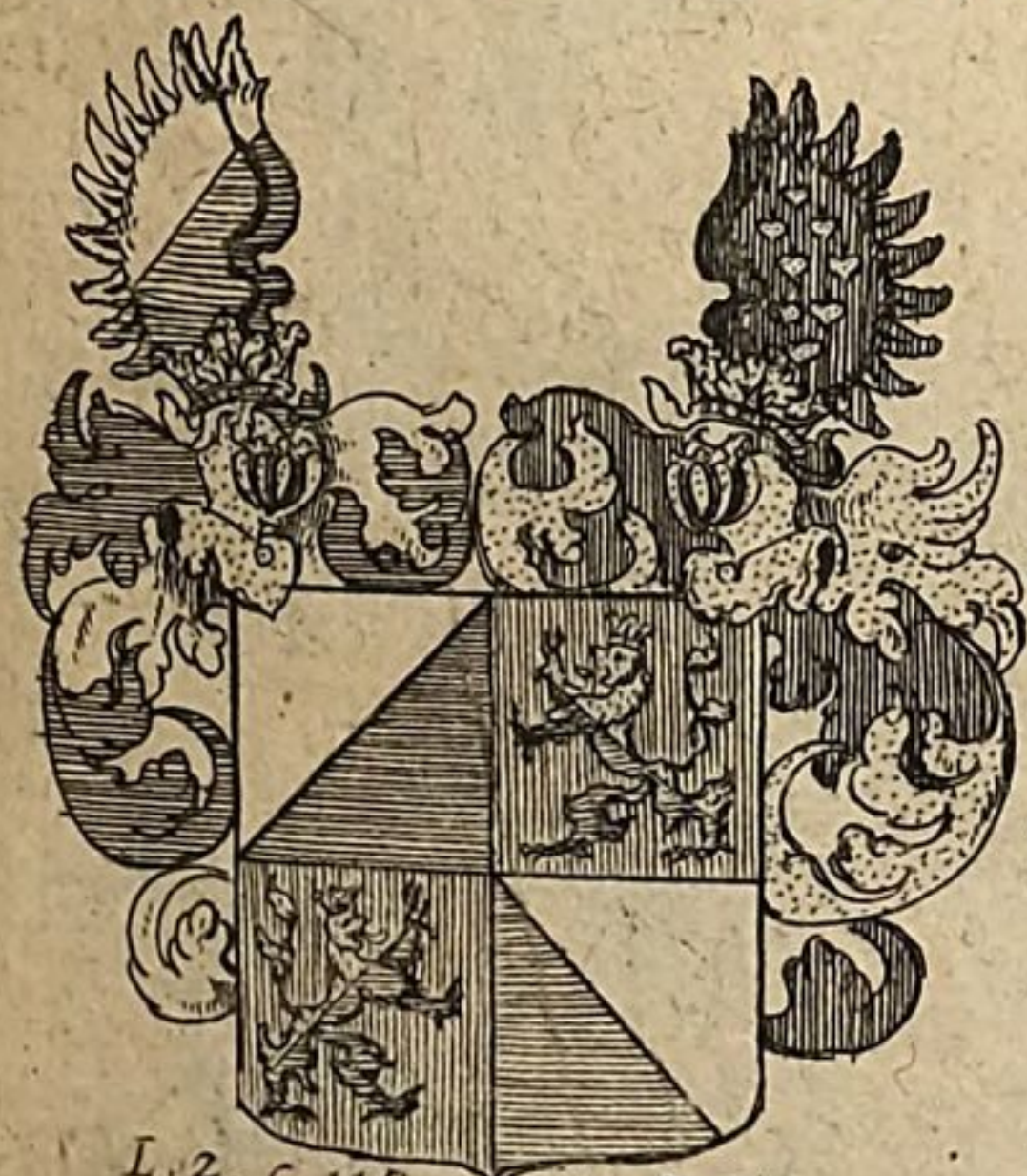
L. 2. c. 113. p. 570.

C. ET BAR. DE ZINZEN-
DORF.

L. 2. c. 114. p. 571.

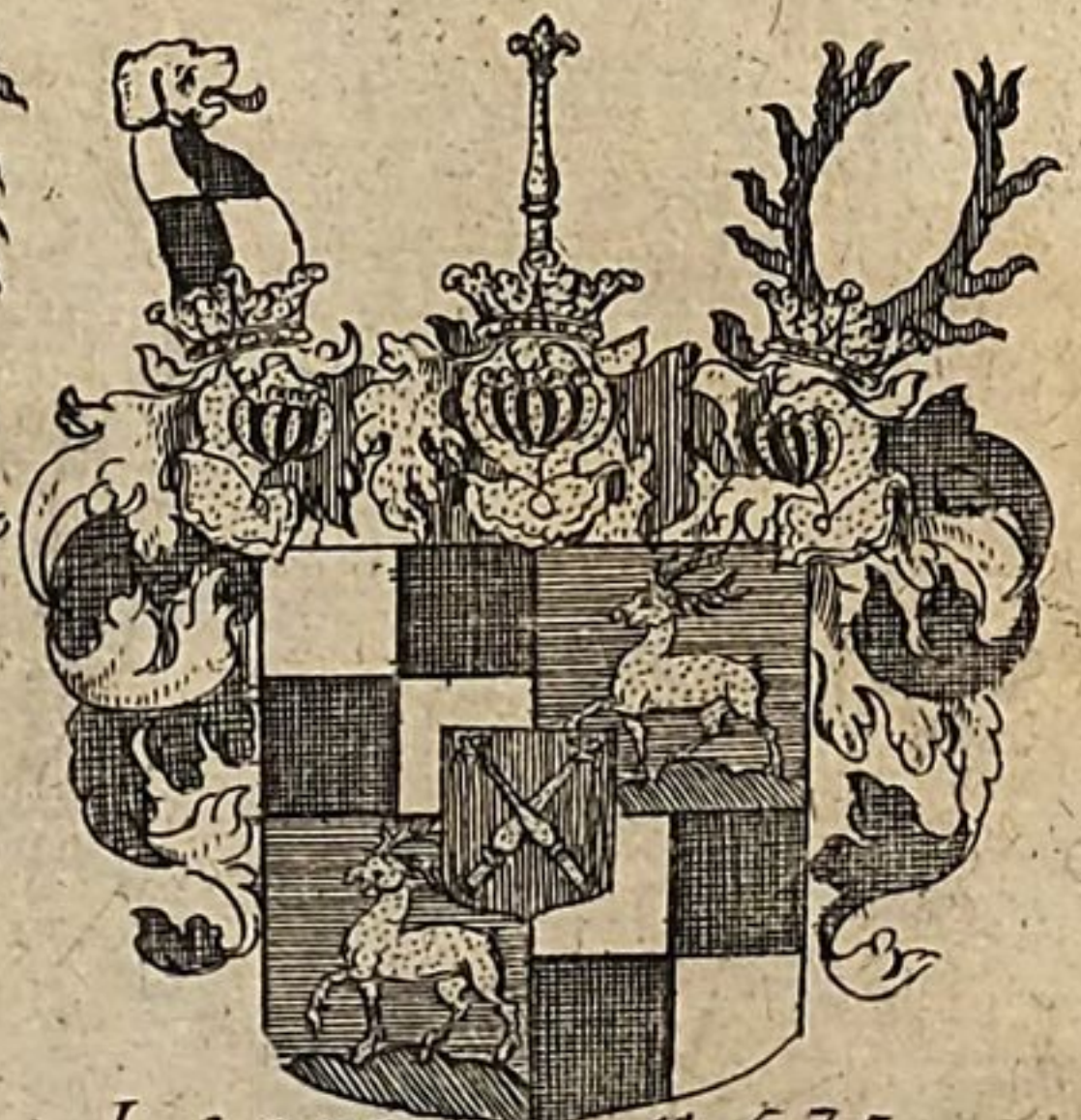
PRINC. DE ZOLLERN
S. HOHENZOLLERN.

L. 2. c. 115. p. 573.

L. 2. c. 116. p. 574.

L. 2. c. 117. p. 575.

C. ASPERMONTII.

C. ASPERMONT
LINDEN ET RECKHEIM.

C. DE BARBY.

L. 3. c. 1. p. 577.
EX BRABANTINIS C.
DE WITTHEM.

L. 3. c. 1. p. 578.
DE BRANCAS DUX
DE VILLARS.

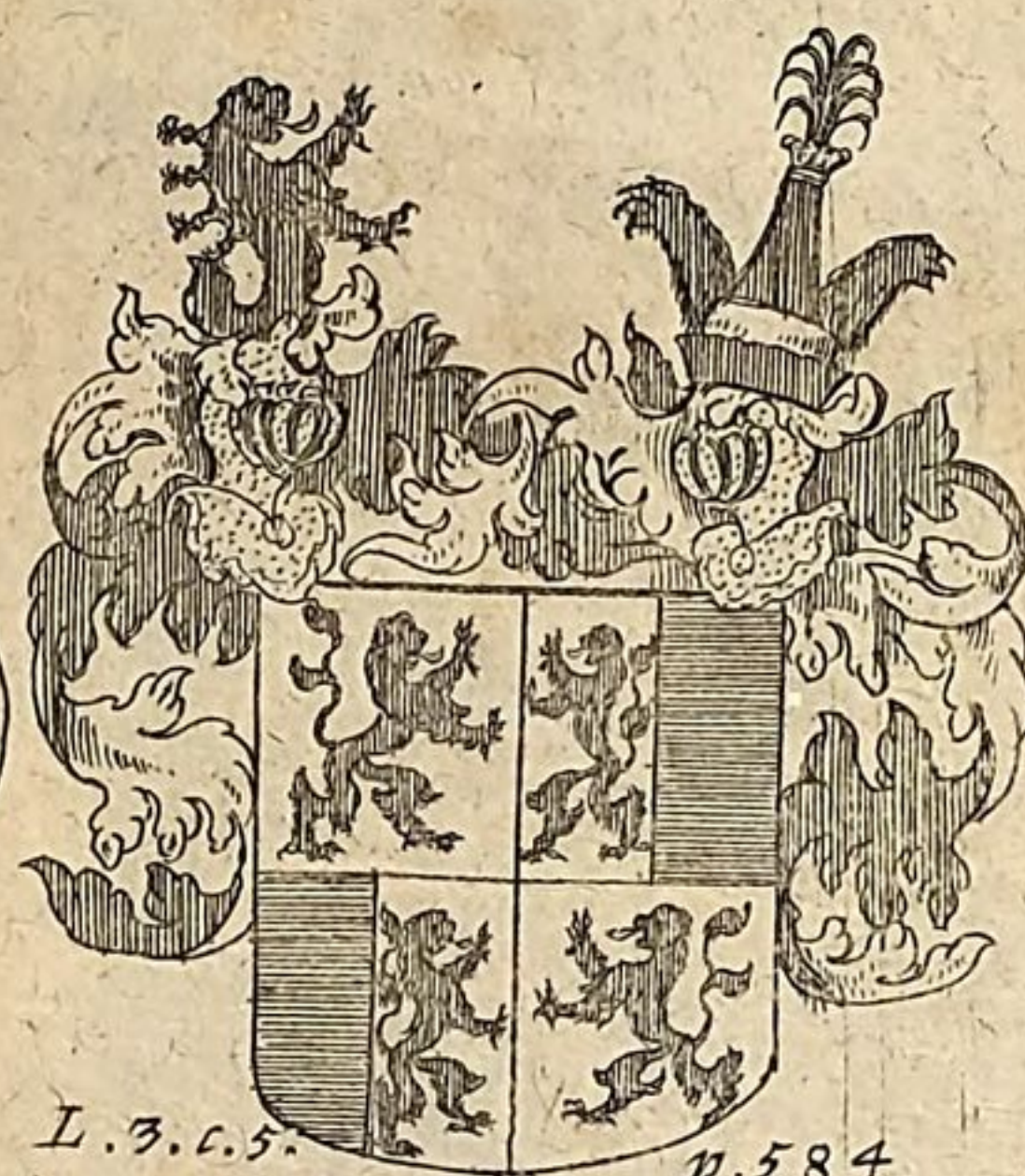
L. 3. c. 2. p. 580.
C. DE BRANDIS.

L. 3. c. 3. p. 582.

L. 3. c. 4. p. 583.

L. 3. c. 5. p. 584.

EPISC. BRIXIENSIS.

ARCHIEPISCOPUS ET ELECT. COLON.

L. 3. c. 8. p. 589.

L. 3. c. 6. p. 585.

BRONCHORST COM.
AB ANHOLT.

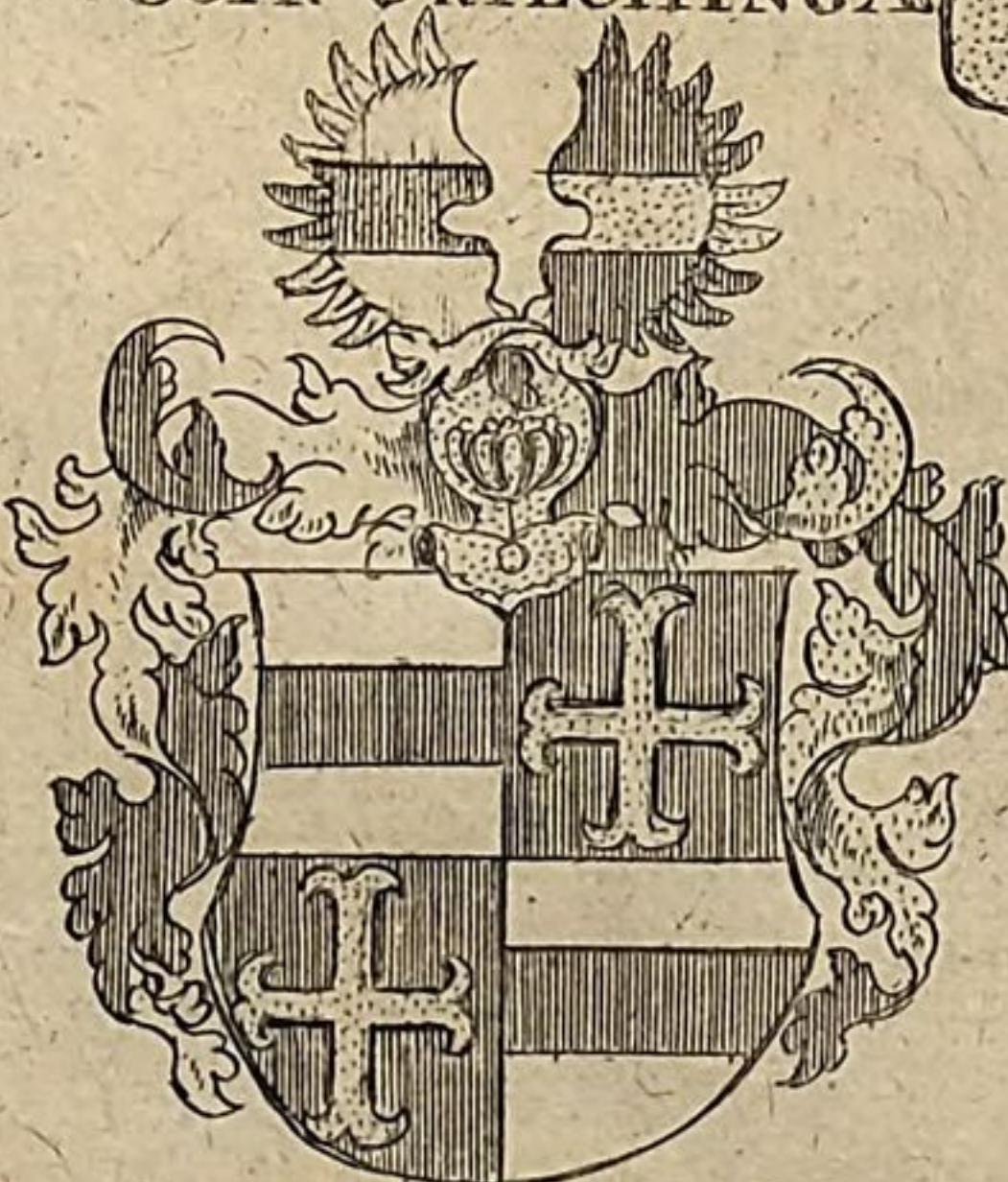

COM. CRIECHINGA

EPISCOP. CURIENSIS.

L. 3. c. 7. p. 587.

L. 3. c. 9. p. 596.

L. 3. c. 11. p. 600.

REX DANIAE ET NORVEGIAE
(Majus scutum.)

TXXVII.

L. 3. c. 12. p. 613.

PRINC. DANIAE ET NORVEG.
(pr. Georg.)

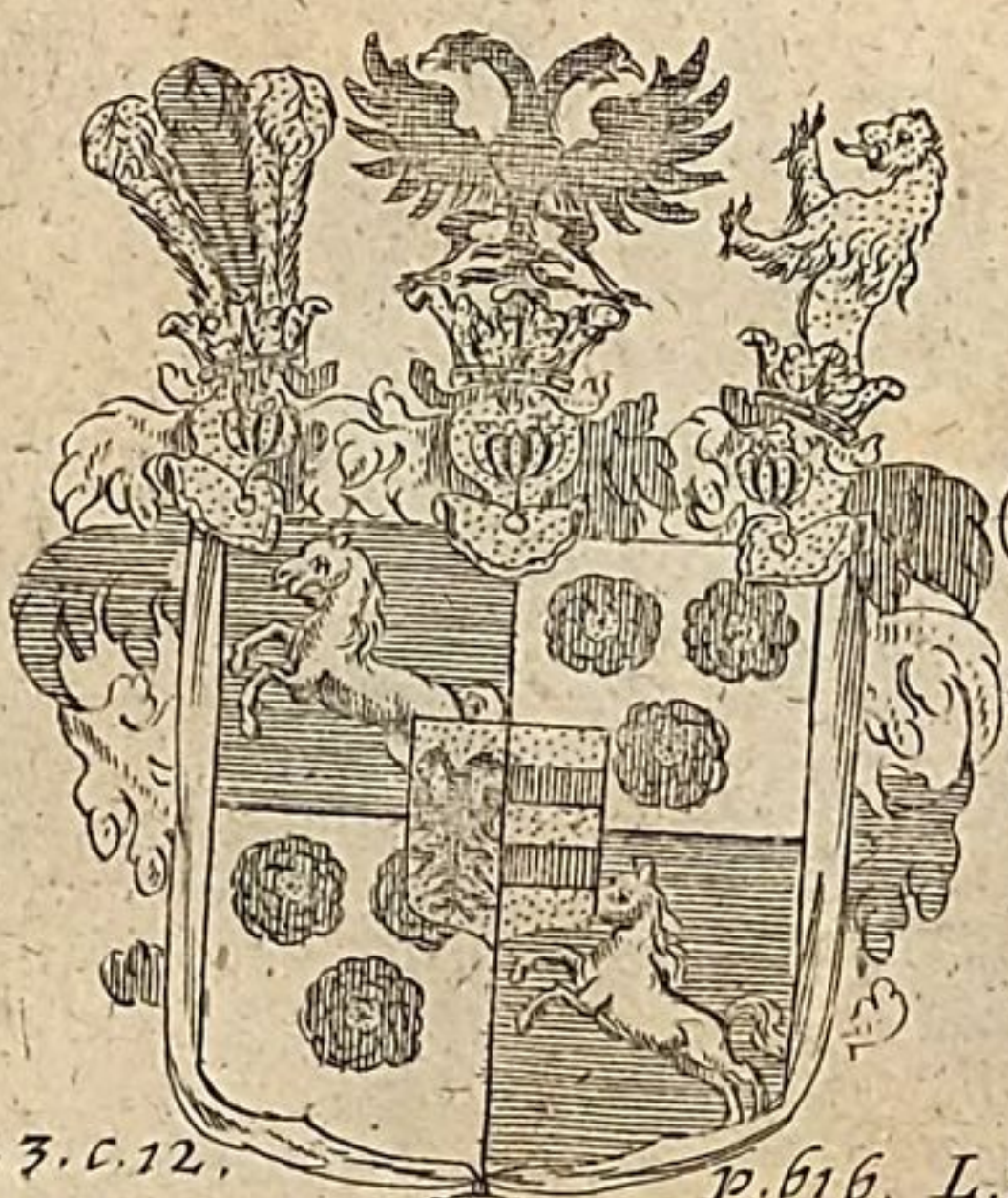

L. 3. c. 12. p. 614.
DUX HOLSATIAE EPISC. LUBEC.

L. 3. c. 12. p. 615.
HENRIQUE Z. DUX DE
MEDINA DE RIOSECCO.

C. DE ALDENBURG.

p. 616. L. 1. c. 36.

C. DE HELFENSTEIN.

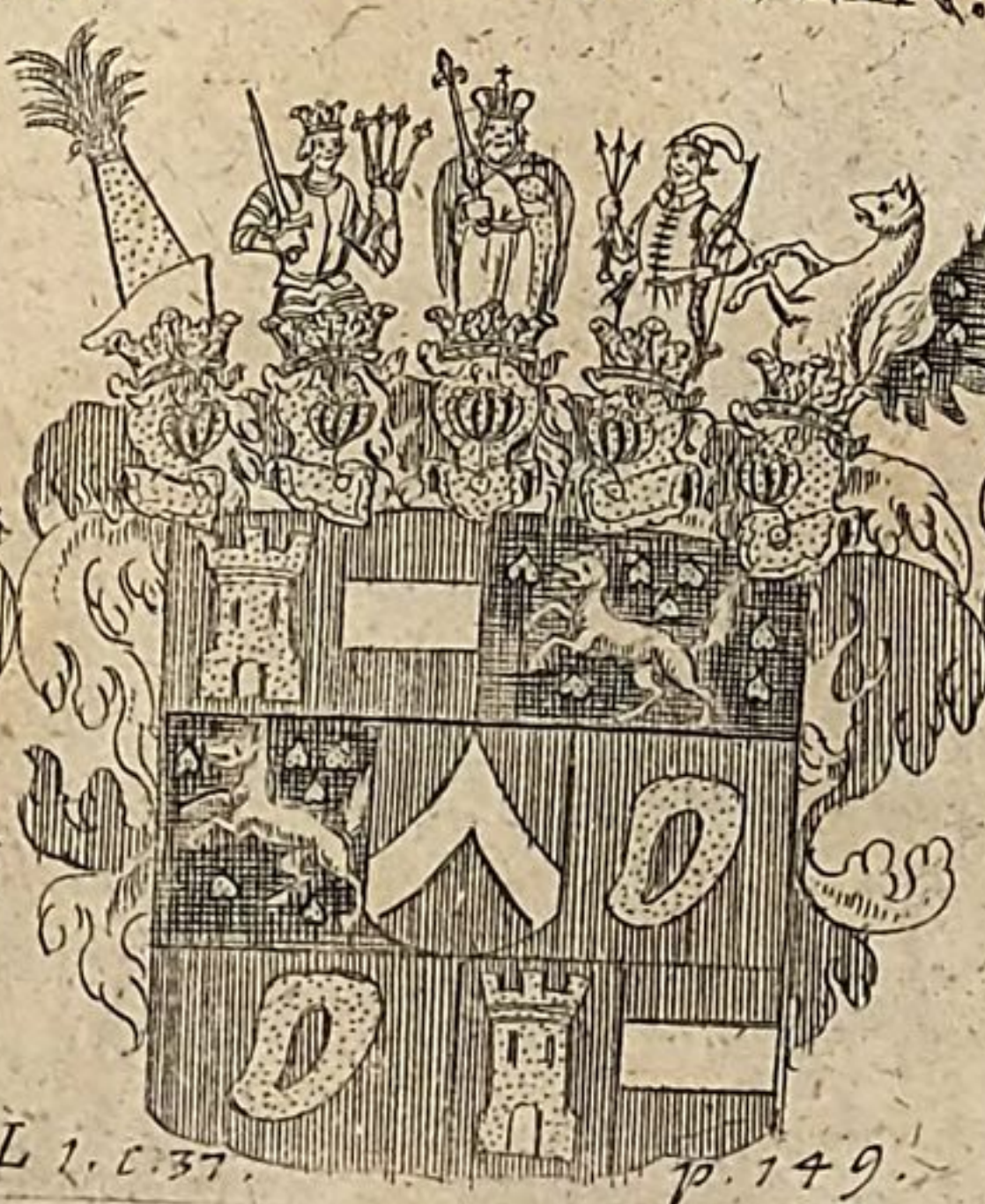
L. 1. c. 35. p. 146.

C. DE GULDENLOEWE.

p. 616. L. 3. c. 12.

C. DE HERBERSTEIN.

L. 1. c. 37. p. 149.

HENRIQUEZ D. DE ALCALA.

L. 1. c. 36. p. 148.

BAR.DOTZI.

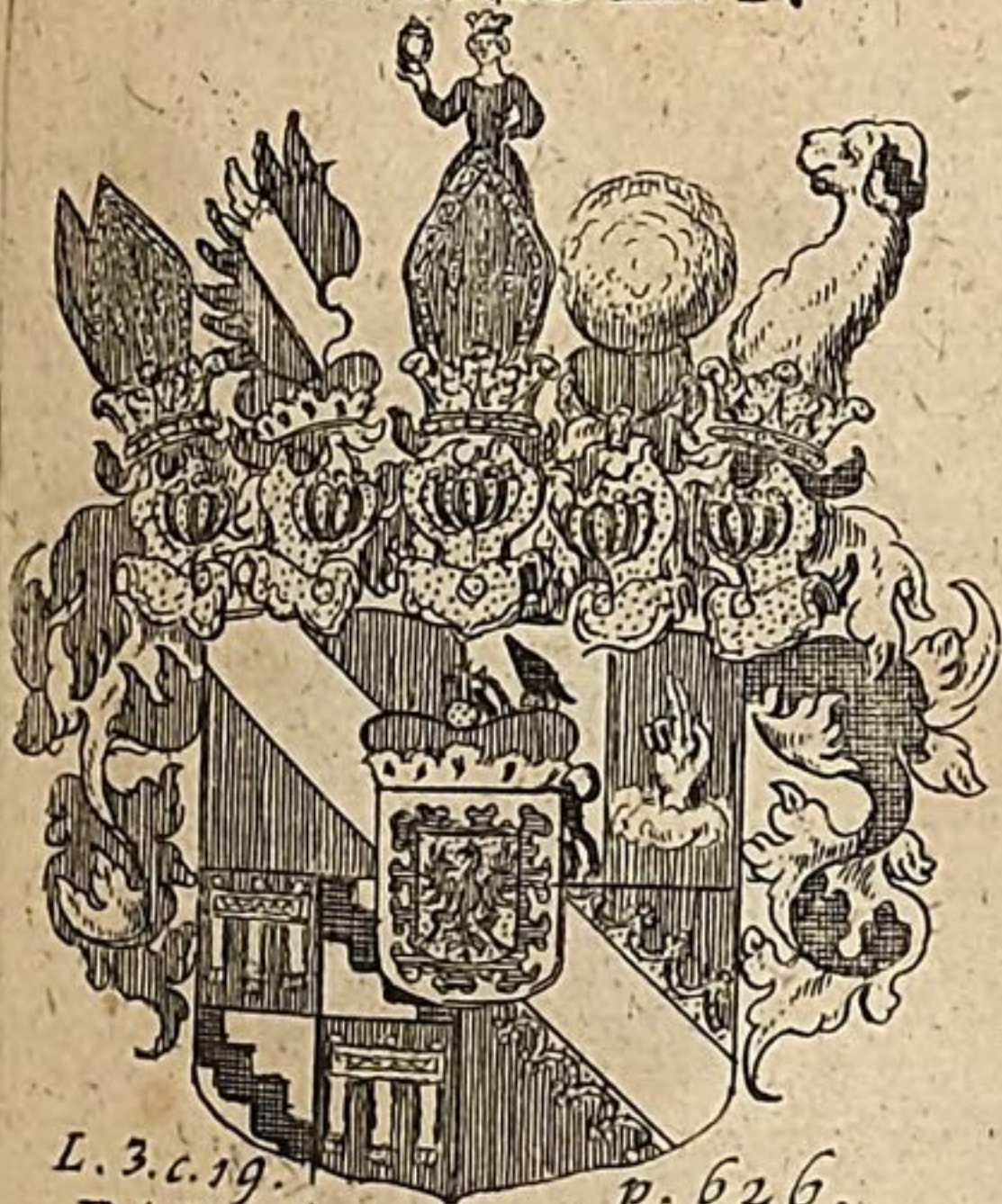
L. 3. c. 14. p. 619.

D'ESTAMPES M. DE
MAUNY ET DE VA-
LENÇAY.

L. 3. c. 17. p. 620.

EX FURSTENBERG
EPISC. ARGENT.

L. 3. c. 19. p. 626.

BAR.GREIFFENCLAU
DE VOLLRATHS.

L. 3. c. 21. p. 630.

DE DURFORT DUX.
DE DURAS.

L. 3. c. 15. p. 619.

C.FUCHS DE FUCHS-
BERG.

L. 3. c. 18. p. 621.

EX FURSTENBERG
EPISC. ARGENT.

L. 3. c. 19. p. 627.

COM.AB HARDECK.

L. 3. c. 22. p. 631.

COM.AB EMS S.HO-
HEN EMS.

L. 3. c. 16. p. 619.

PRINC.ET COM.DE
FURSTENBERG.

L. 3. c. 19. p. 622.

DE LA GRANGE M.
D'ARQUIEN.

L. 3. c. 20. p. 628.

C. AB HARDECK.

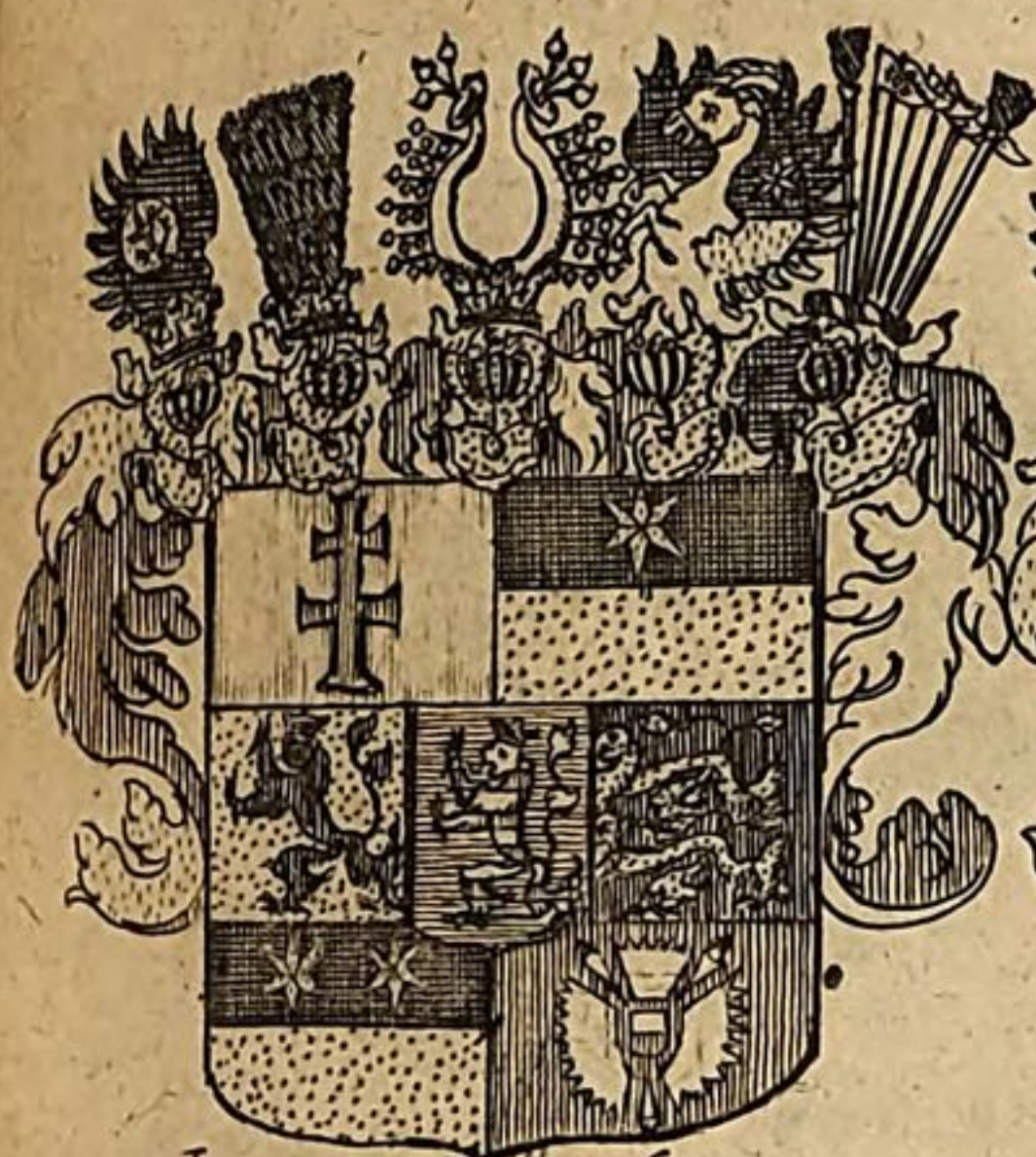

L. 3. c. 22. p. 632.

LANDGRAV. HASSIÆ
LIN. CASSELL.

LANDGRAV. HASSIÆ
LIN. DARMSTATT.

C.DE MANDERSCHIED
IN KAYL.

L. 3. c. 23. p. 634.

C. DE MOERSBERG.

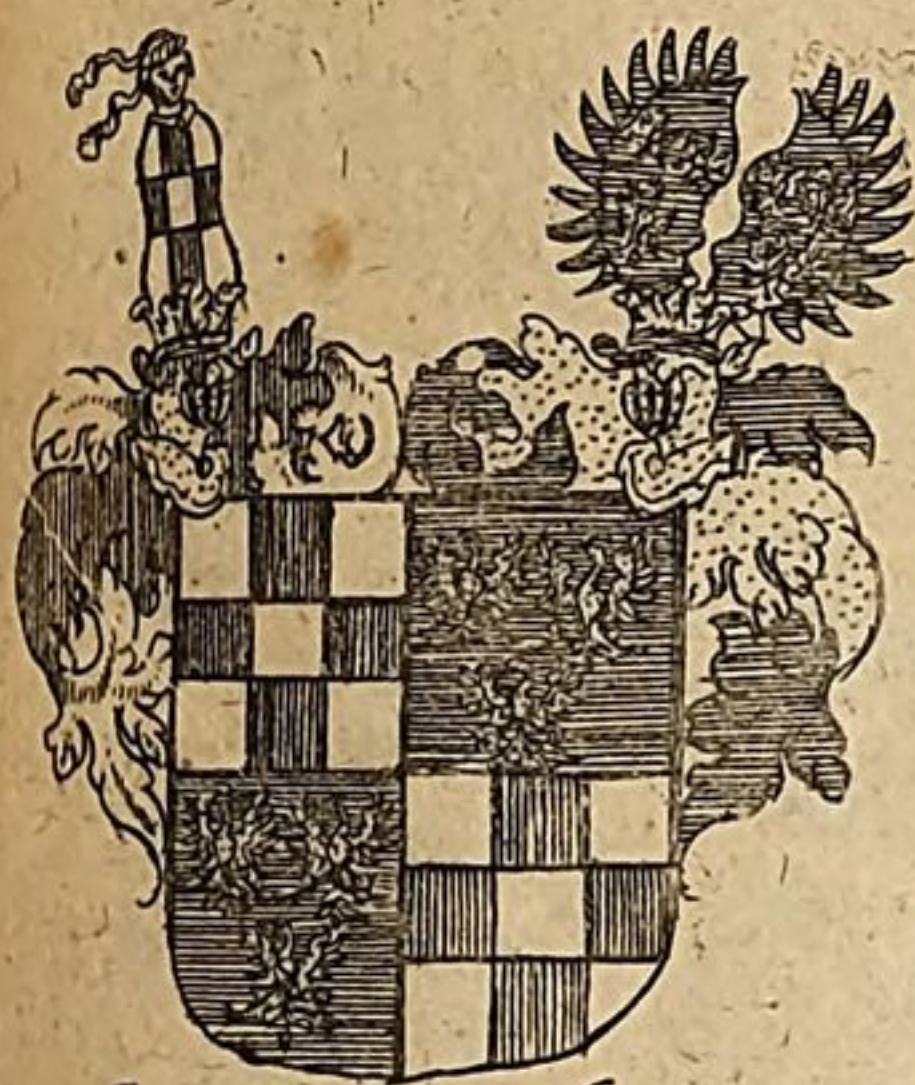
L. 3. c. 23. p. 638

EPISC. MONASTERIENSIS.

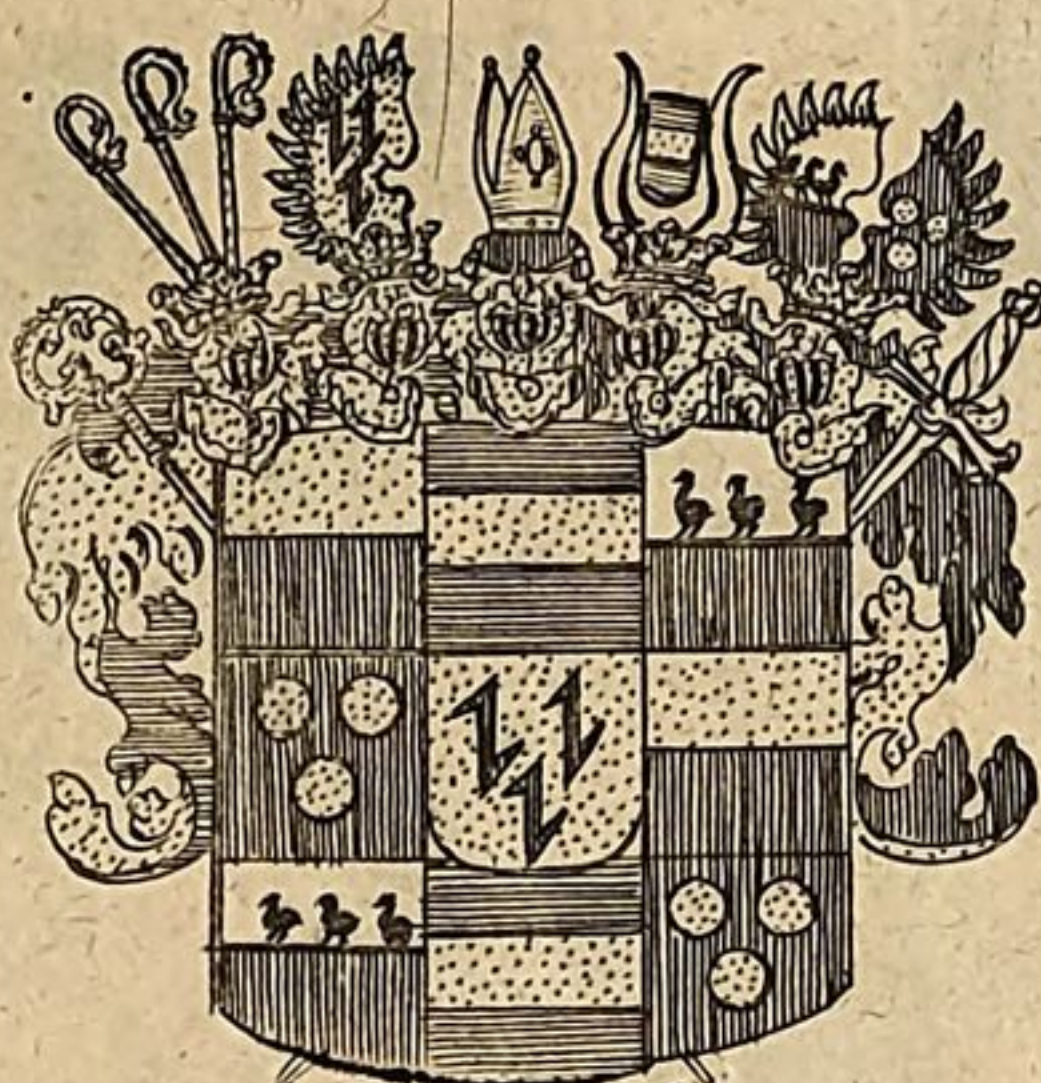
L. 1. c. 59. p. 245.

EPISC. PADERBORN ET.
MONASTERIENS.

L. 3. c. 24. p. 641.

C. NASSOVIAE LIN.
SARAPONT.

L. 3. c. 25. p. 642.

C. NASSOVIAE LIN. SARAPONT.

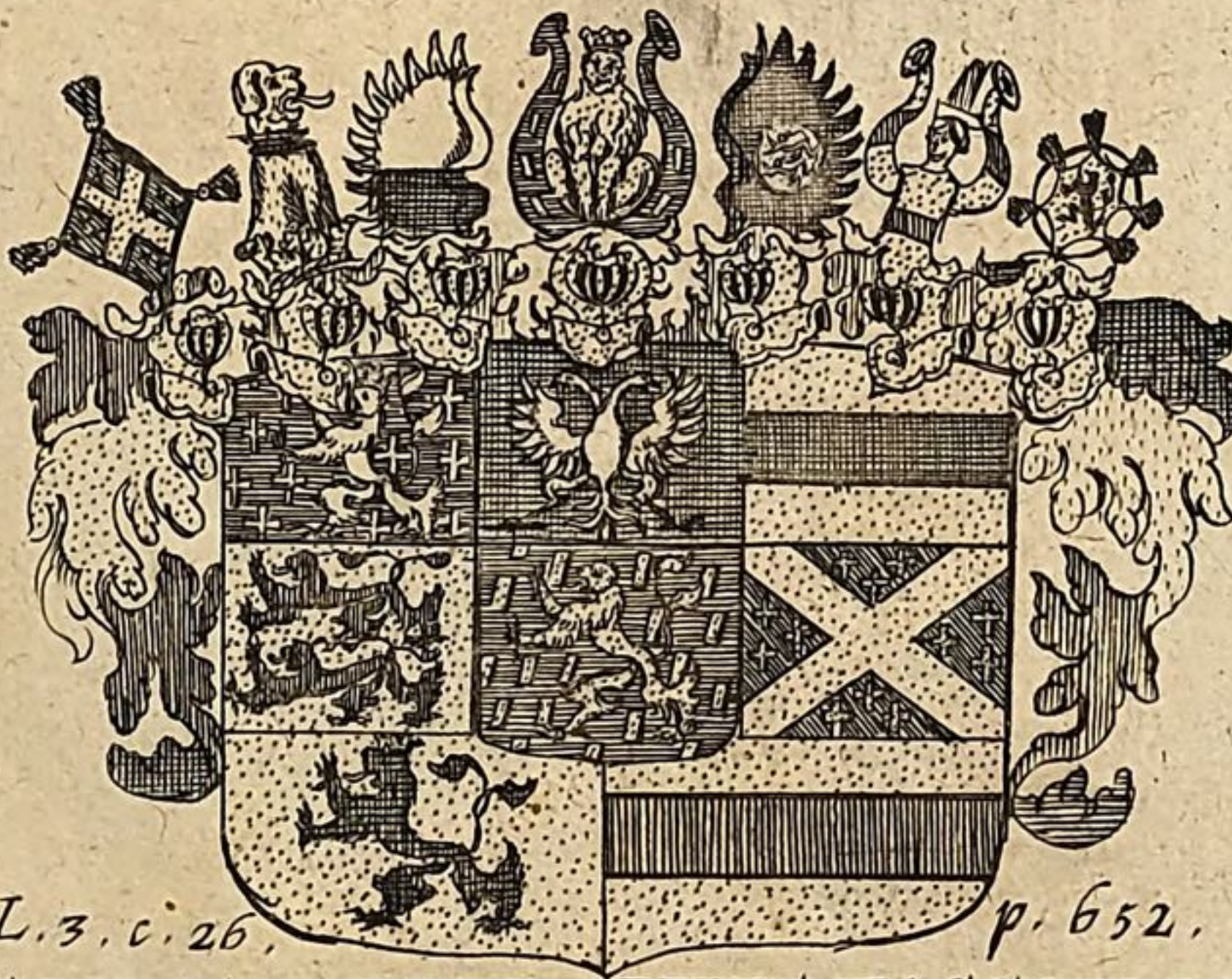

L. 3. c. 25. p. 648.

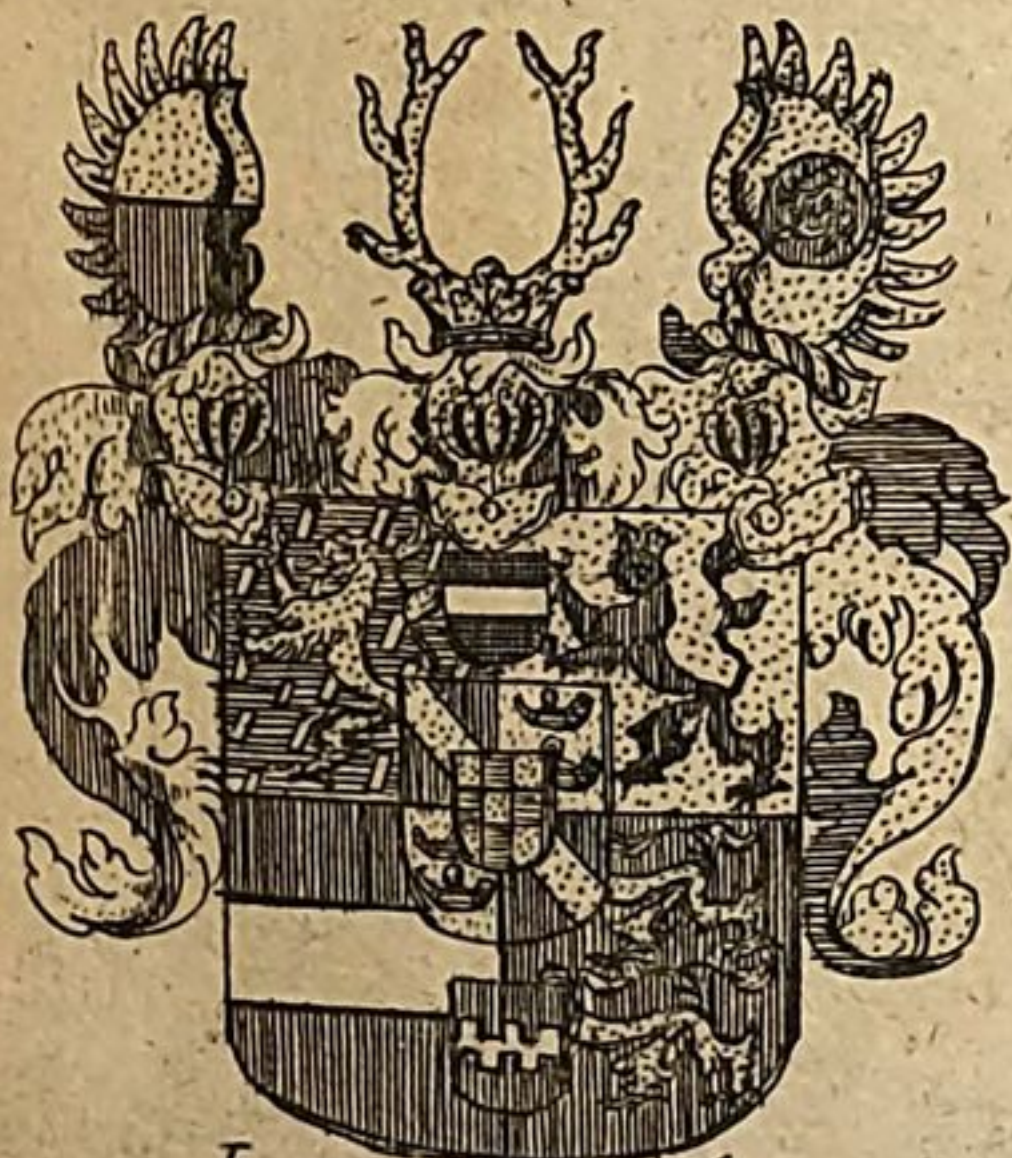
L. 3. c. 26. p. 652.

PRINC. ARAWISION EX
NASSOV.

L. 3. c. 26.

PRINC. NASSOVII LIN. PRINC. NASSOV. LIN.
IN SIGEN ET DILLENBURG. SIGENS. (Princ. Wilh. Maurit)

L. 3. c. 25. p. 657.

L. 3. c. 26. p. 656.

L. 3. c. 26. p. 664.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
THE EAST ASIAN LIBRARY
CHICAGO, ILL.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
THE EAST ASIAN LIBRARY
CHICAGO, ILL.

1937

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
THE EAST ASIAN LIBRARY
CHICAGO, ILL.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
THE EAST ASIAN LIBRARY
CHICAGO, ILL.

CTOR
RE
CALA
SP
C.P.
SP

ELECTOR PALATINUS C. PALAT. RHENI LINEÆ C. PALAT. RHENI LINEÆ
RHENI. SIMMERENSIS. NEOBURG. ET SULTZ-
BACENSIS.

L. 3. c. 27. p. 666. 668.

p. 672.

p. 673.

C. PALAT. RHENI LINEÆ C. PALAT. RHENI LIN. ABBAT. QUEDLINBURG
BIPONTINÆ. SPANHEIM PRIORIS. EX C. PALAT. SPANHEIM.

p. 675.

p. 676.

p. 677.

C. PALAT. RHEN. LINEÆ CPALAT. RHENI LIN. VEL ELECTOR ET DUX
SPANHEIM. (Duc. Christiani) DENT. ET EX SPANHEIM BAVARIÆ.
Duc. Joannis Caroli.

p. 676.

p. 677.

p. 677.

DUCES BAVARIÆ.

EPISC. FRISING. ET RA-
TISPON EX D. BAVAR.

C. DE WARTENBERG.

p. 679.

p. 679.

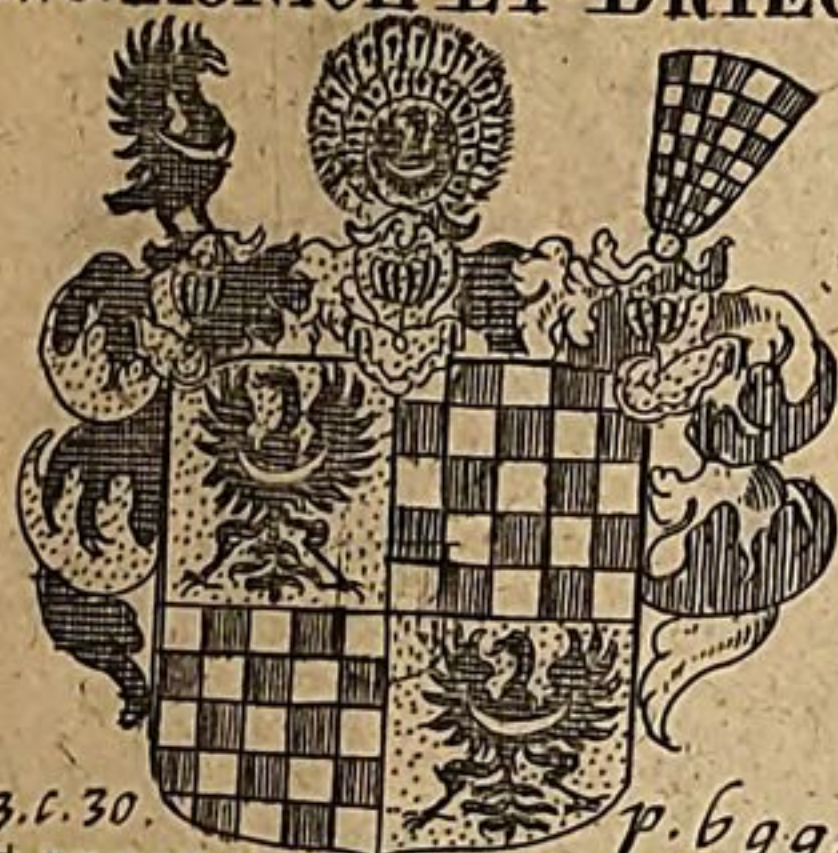
p. 680.

REX POLONIAE.

TXXI.

L. 3. c. 30. p. 688.
DUC. LIGNICH ET BRIEGÆ.

L. 3. c. 30. p. 699.
DUC. MONSTERBERG ET OELSÆ.

L. 3. c. 30. p. 699.
MARESCHALL DE PAP-
PENHEIM.

L. 3. c. 28. p. 681.
BAR. DE POLHEIM.

L. 3. c. 29. p. 687.

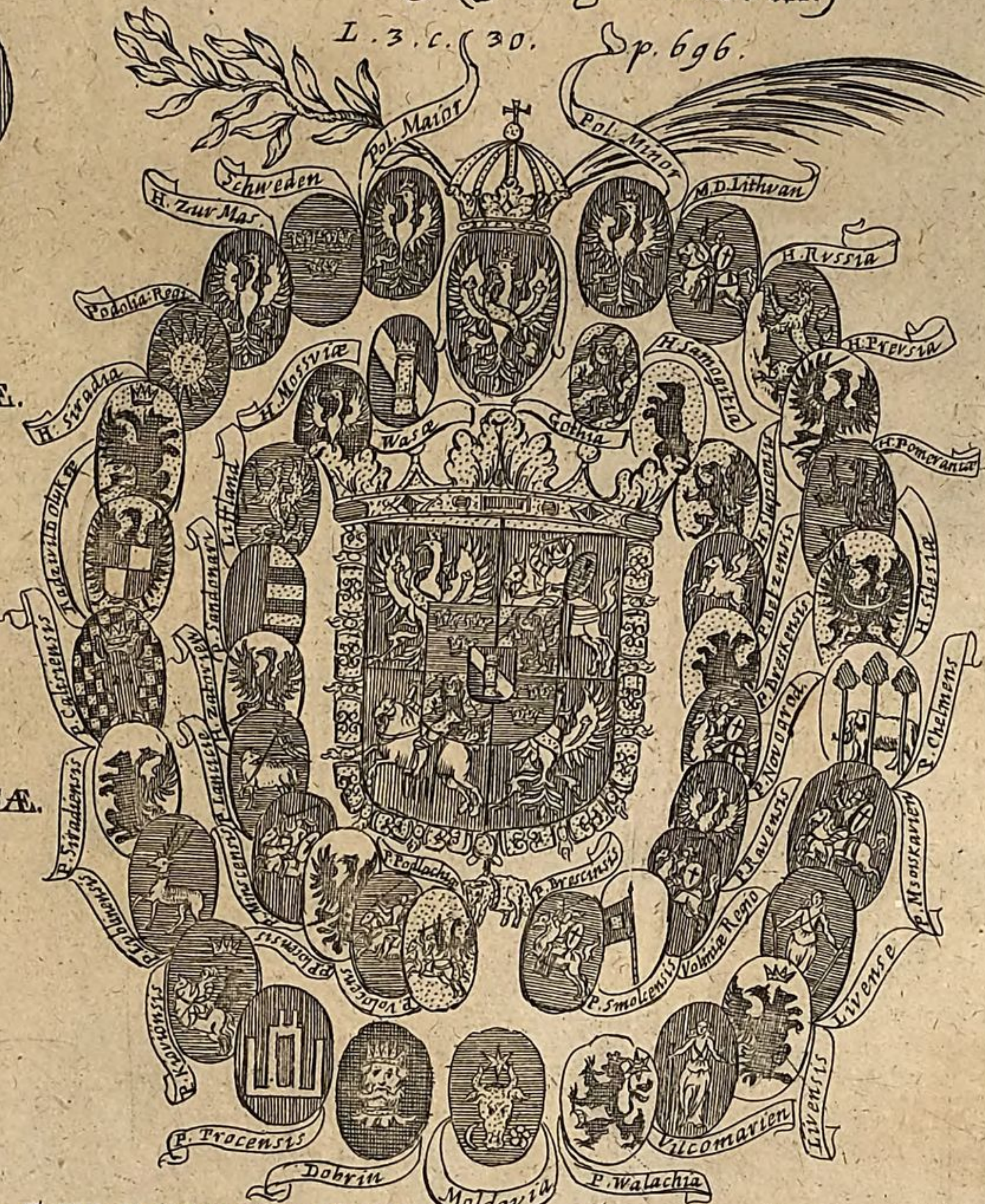
L. 3. c. 32. p. 703.

REX POLONIAE.

(Regis Sigismundi III.)

L. 3. c. 30.

p. 696.

C. DE RECHBERG ET
ROTELÆWEN.

BAR. DE I OLHEIM.

(Lin. Wartenburg.)

L. 3. c. 28. p. 684

C. DE SAYN.

L. 3. c. 29.

p. 686.

C. DE SAYN ET WITGEN-
STEIN.

L. 3. c. 32. p. 705.

BAR. RAUBER.

DNDE SCHÖENBURG.

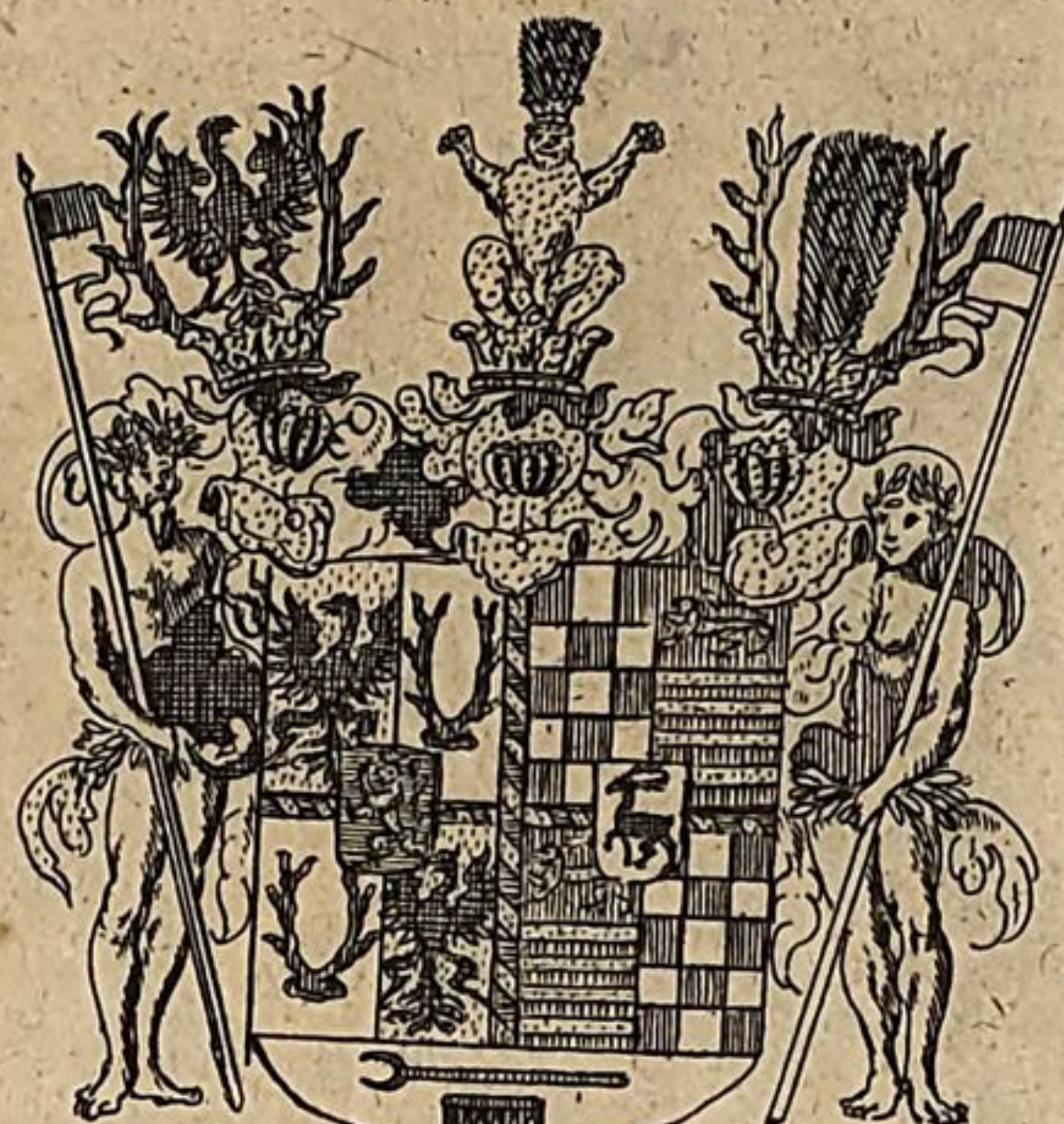
C.DE SCHWARTZENBURG.

L. 3. c. 31. p. 701.
C. DE SULTZ.

L. 3. c. 33. p. 707.
DN. DE TAWTENBER.

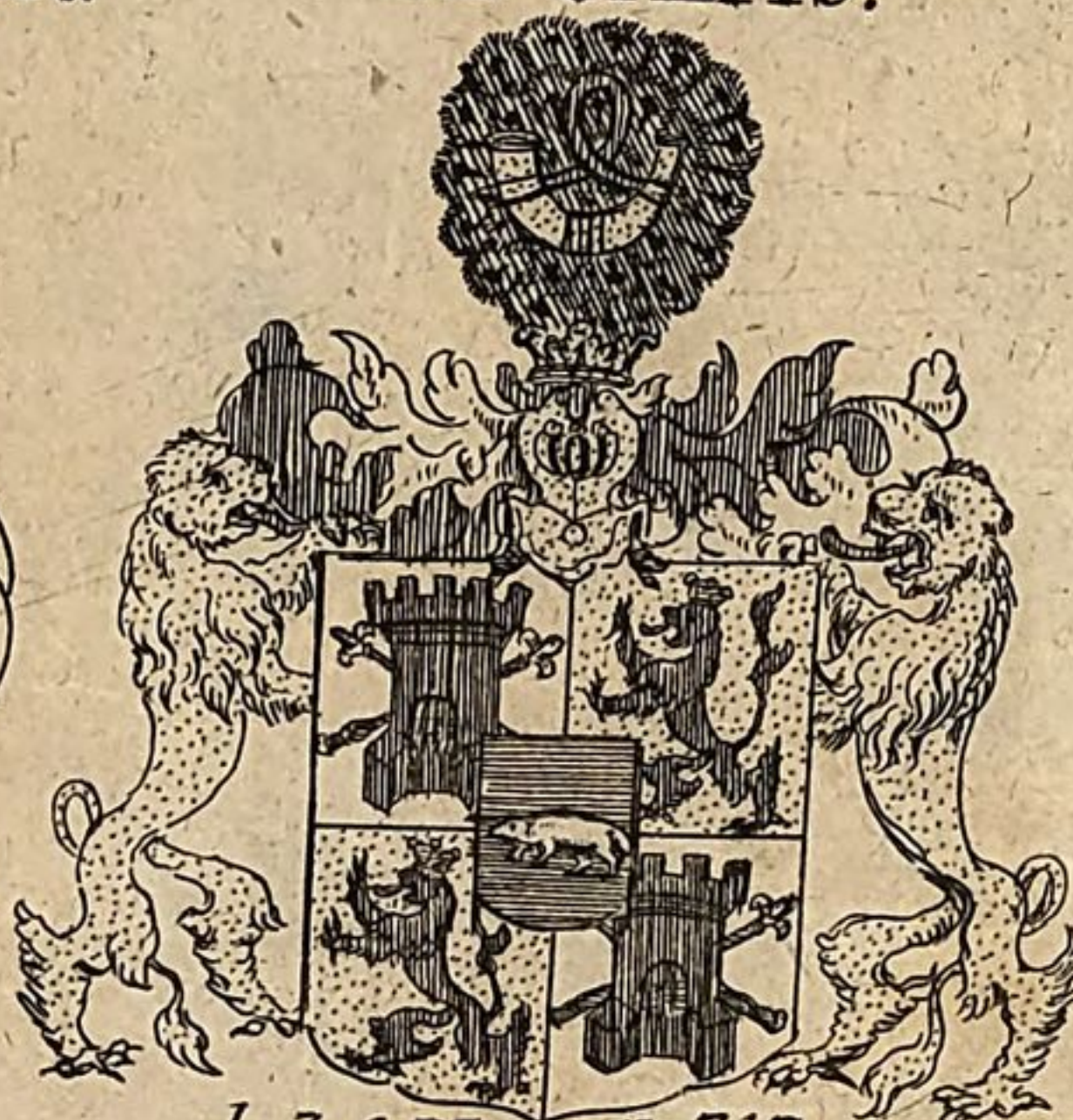
L. 3. c. 34. p. 707.
C. DE TAXIS.

L. 3. c. 35. p. 711.
EPISC. TRIDENTINUS.

L. 3. c. 36. p. 713.
EPISC. AUGUSTAN

L. 3. c. 37. p. 713.
DE FREYBERG BAR.
DE IUSTINGEN.

L. 1. c. 38. p. 717.
EPISC. EICH STATT.

L. 1. c. 40. p. 729.
C. DE KIELMANSECK.

L. 1. c. 40. p. 732.
BAR. DE KIELMANSECK.

L. 3. c. 42. p. 733.

L. 3. c. 44. p. 737.

L. 3. c. 44. p. 738.

BAR DE GRUNTHAL.
T. XXXIII.

L. 3. c. 43. p. 735.

ELECT. ARCHIEPISCOP.
MOGUNTINUS
(dom. Anselmi Francisci ex
Ingelheim.)

C. DE LEININGEN ET
DAGSBURG.

L. 3. c. 45. p. 739.

C. ORTENBURG VET.
PROSAPIA.

C. DE METTERNICH IN
WINNABERG.

L. 3. c. 46. p. 741.

C. ORTENBURG CARINTH
(Ex Salamancidis.)

L. 3. c. 47. p. 743.

C. ORTENBURG IN CARINTH
(ex Widmannys.)

L. 3. c. 48. p. 746.

PRINC. OSTERISIA S.
Fris. Orientalis.

L. 3. c. 48. p. 758.

C. OSTERISIA ET RIET-
BERG.

L. 3. c. 48. p. 758.

BAR. DE RECKE
(von der Recke.)

L. 3. c. 49. p. 760. 762.

C. DE STOLBERG.

L. 3. c. 49. p. 762.

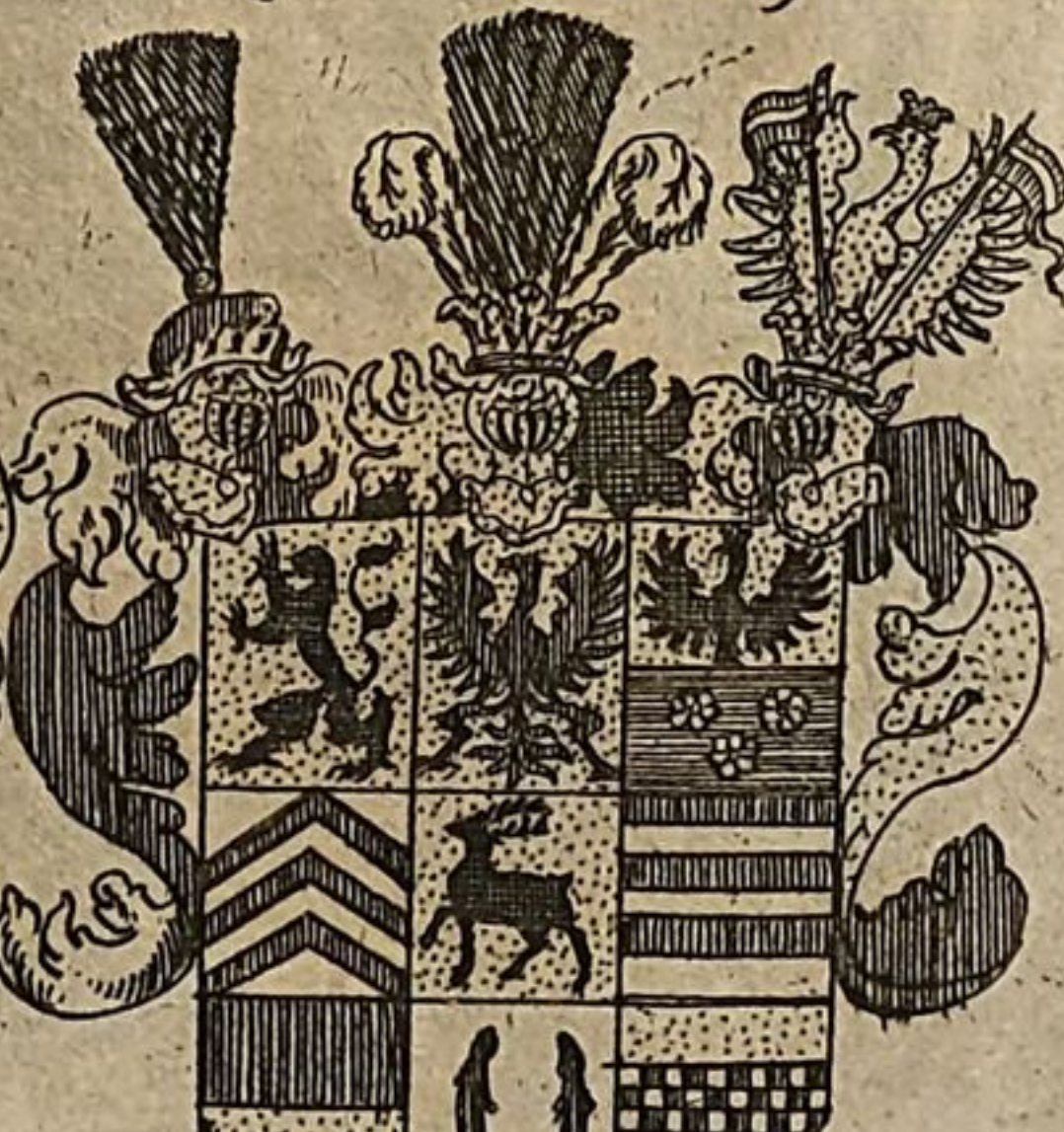
C. DE STOLBERG.
(Com. Ludovici.)

L. 3. c. 50. p. 764.

L. 3. c. 51. p. 771.

L. 3. c. 51. p. 765.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

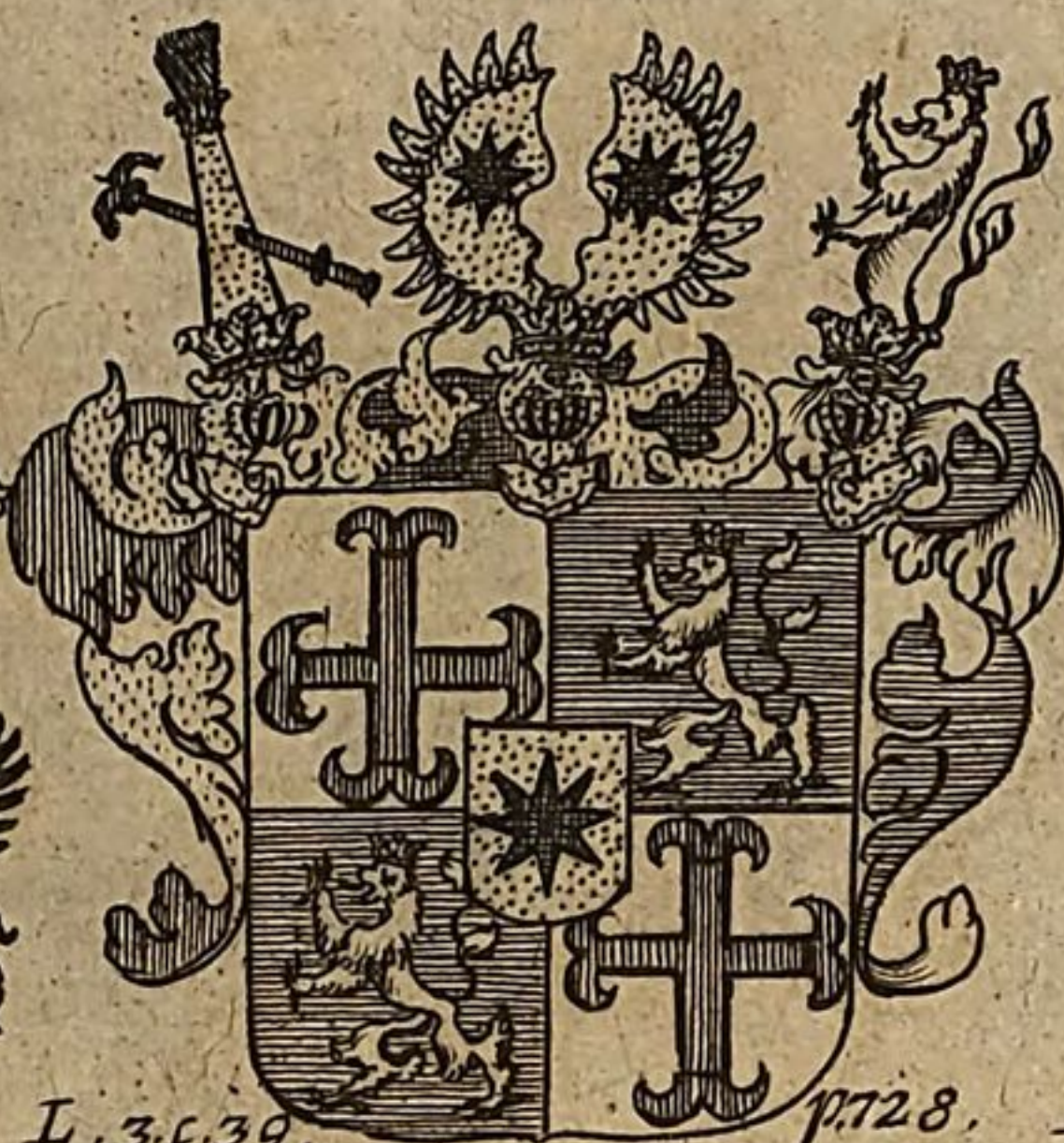
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

C. WALDECCIAE.
Lin. Culenburg.
TXXXIV.

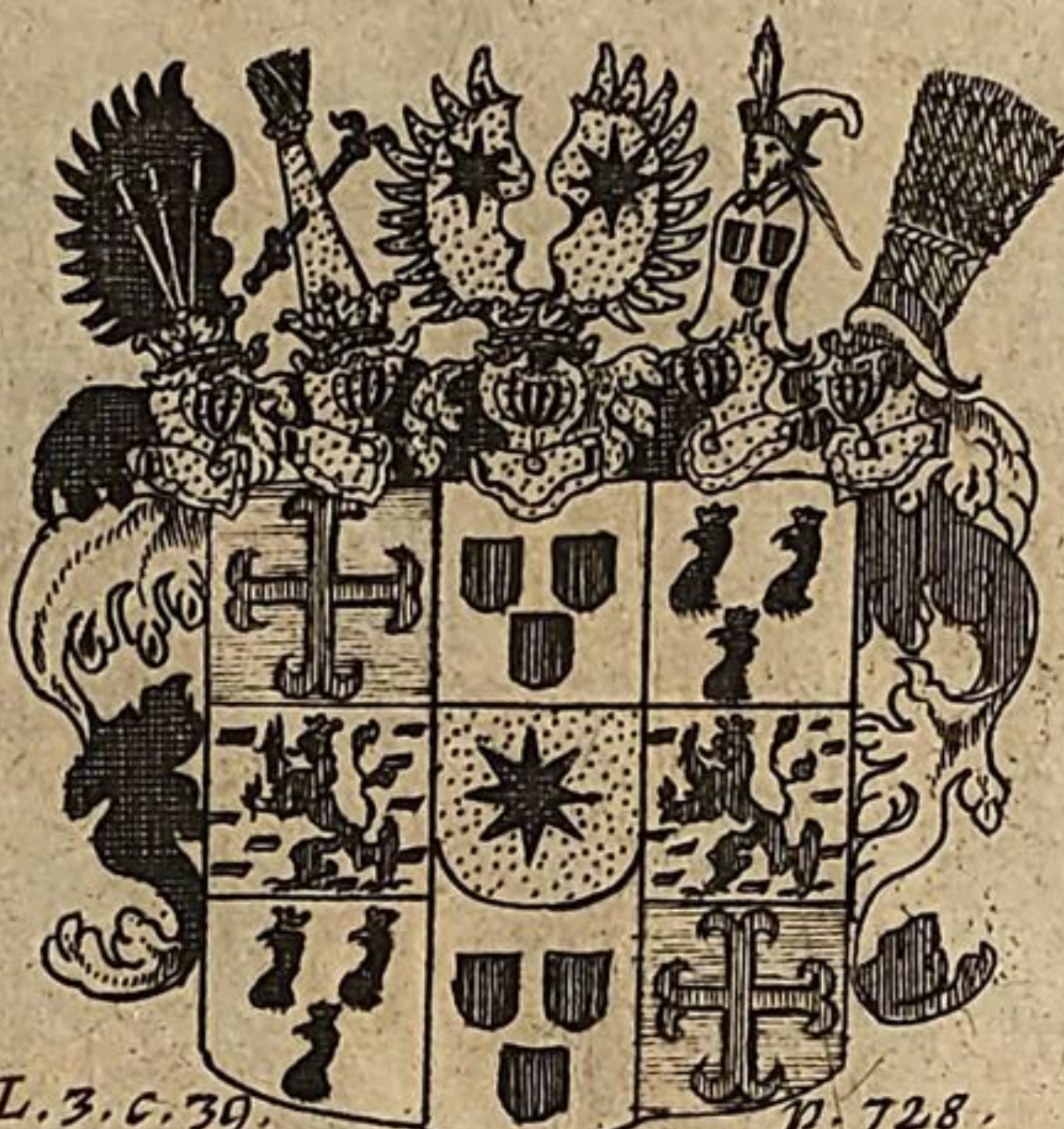
L. 3. c. 39. p. 719.
C. DE WOLFSTEIN.

C. WALDECCIAE.
Lin. Wildung

L. 3. c. 39. p. 728.
C. DE YSENBURGET
BUD.

C. WALDECCIAE.
eiusd. Linea

L. 3. c. 39. p. 728.
C. DE YSENBURG ET BUD.
Lin. Kelfterbacens.

L. 3. c. 52. p. 773.

L. 3. c. 53. p. 774.

L. 3. c. 53. p. 775.

MODUS DESIGNANDI COLORES ET TINCTURAS.

Argentum. Aurum. Rubenscolor. Cæruleus. Niger. Viridis. Vellusher- Vellus vari-
d'argent. d'or. De gueules. D'azur. De sable. De sinople. mionicum. um. de vari-
dehermines res.

weiß od.
Silber.

Gold od.
gelb.

Roth.

Blau od.
laserfarb.

Schwarz.

Grün.

Hermelin
Fuetter.

Eisenhüt-
lein.

SECTIONES SCUTORUM

Transverse Bipertitum Diagonali Diagonali Tripertitum Bis sectum Bis diagonaliter sec-
Sectum. party. dextra linea sinistra sec- tiercé enpal tiercé en tum. tiercé en bande
coupé. tranche tum. taille fasce. ou barre

Zwerch ge-
spalten.

Nach der
länge ge-
theilt.

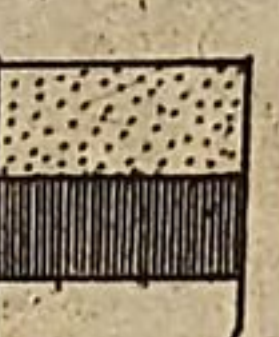
Schreg
rechts ge-
theilt.

Schreg
links
getheilt.

Zweymahl
nach der länge
getheilt.

Zweymahl
Zwerch ge-
spalten.

Zweymahl Schreg
getheilt.

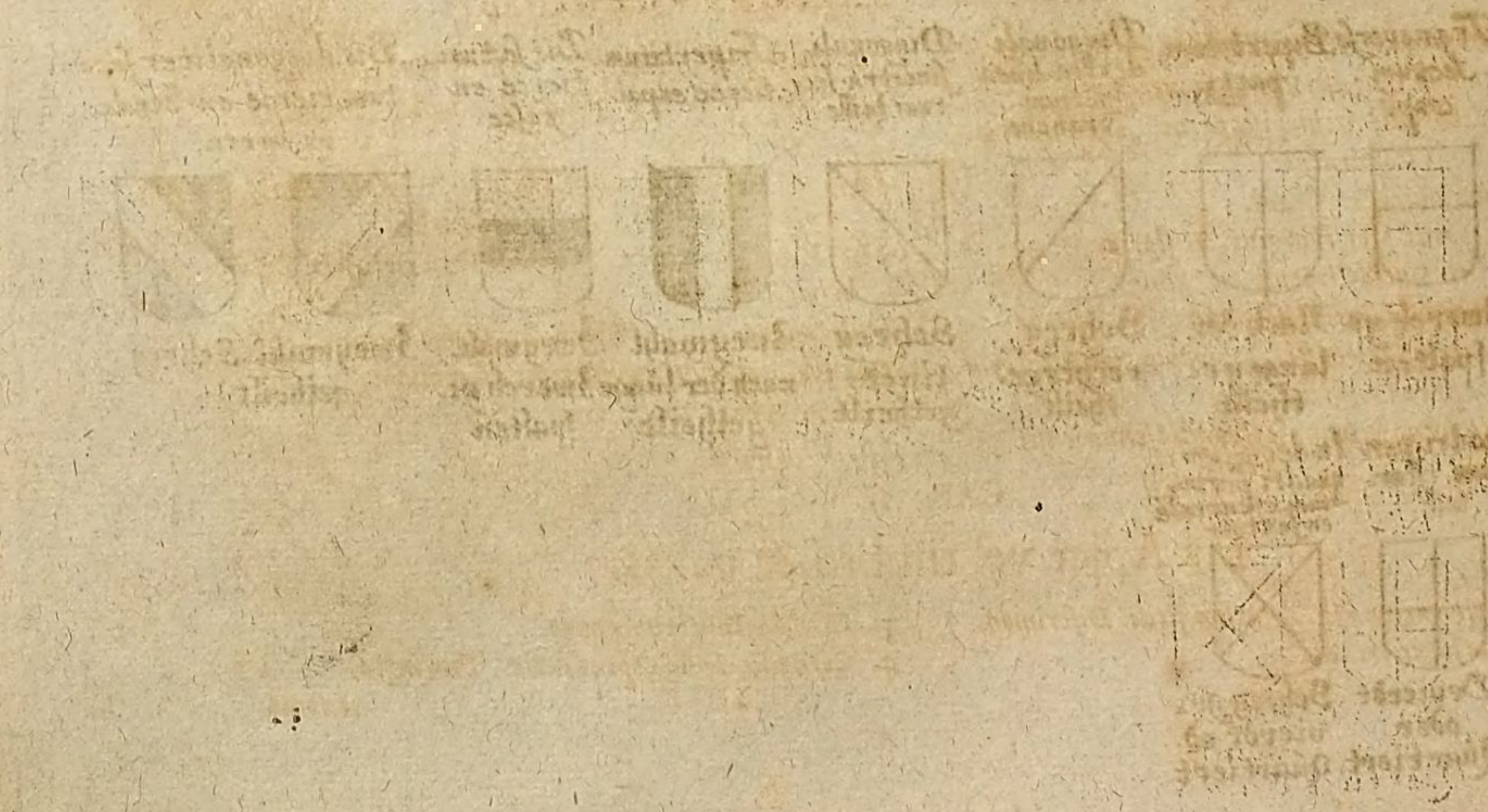
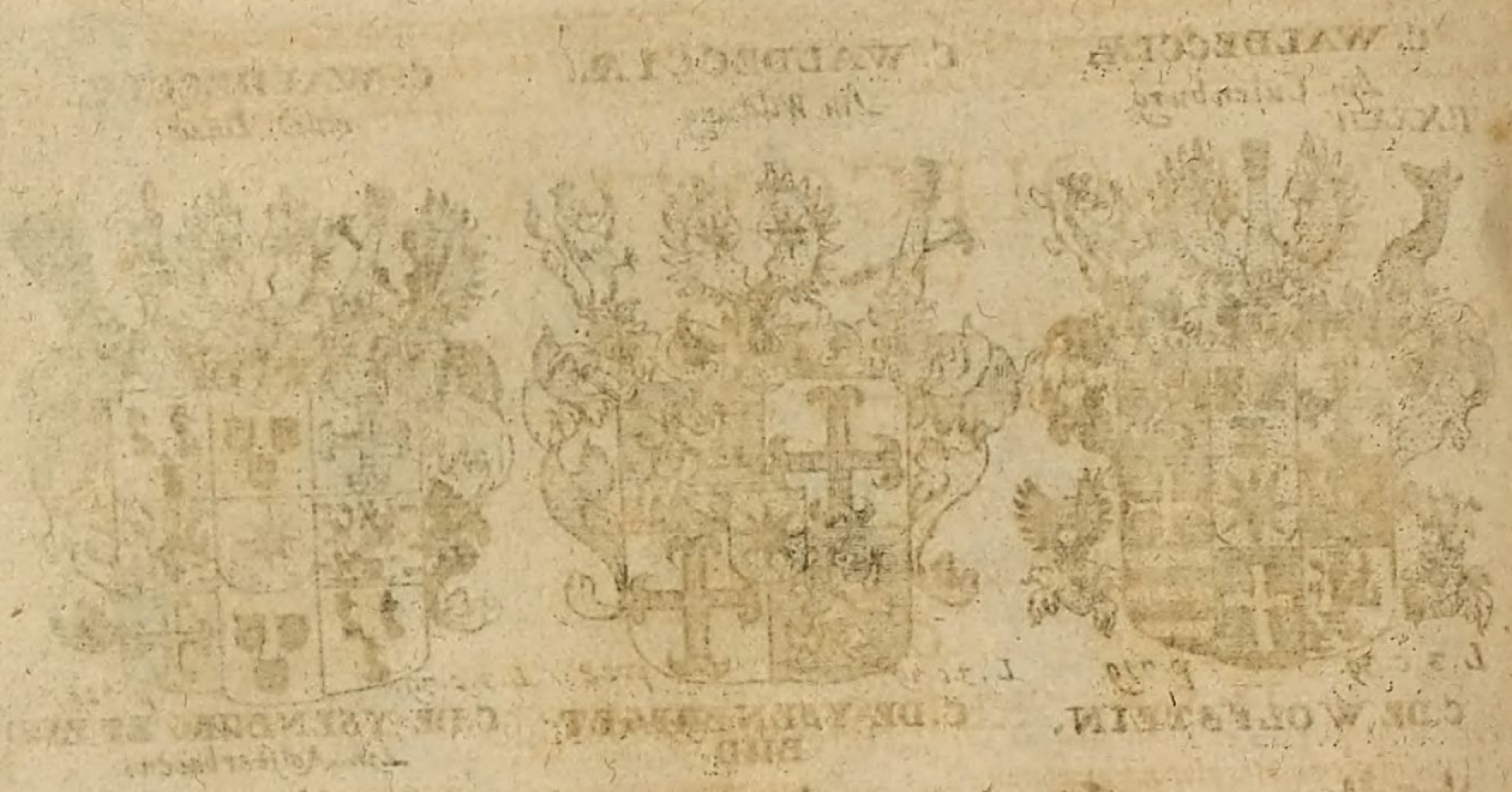
Quadri per- Indecussim
titum escar- quadri parti-
tele. tum. escartelé
en sautoir

Vierpiedt
oder
Quartiert.

Schreg ge-
vierdt od.
Quartiert.

PROLEGOMENA

Continentia

Commentarium Historicum in insignia Serenissimæ Domus
Saxonica 1668. editum, & jam in nonnullis emendatum atque
auctum.

ARGUMENTUM

PROOEMIUM.

Cap. I.

De Scuto. Sect. I. Scutum Electorale.

- §. 1. Scuti dispositio. Mos plurium areolarum.
2. Leo Thuringicus. Differentia ab Hassiaco. Defectus libri armorialis.
3. Thuringia. Ejus Domini. Ex Carolinis. Landgravii. Successio ad Misnicos.
4. Leo Misnicus. Marchiones.
5. Fascia Saxonica. Serti rutacei origo. Ab aliis familiis ascitum.
6. In Maschvizio scuto sertum.
7. Saxonia. Duces ex Bilingiis. Guelfis. Ascaniis. Successio ad gentem Misnicam. Confraternitas cum Duc. Saxonia. Equus veterum Saxonum.
8. Carbunculus radiatus. Aelius Gracilis. Figura aliis usitata familiis.
9. Clivia fata. Ius ad Saxones. Ratio. Historia.
10. Leo Iuliacensis. Comites Iuliaci. Marchiones. Duces.
11. Ius Saxonum in Ducatum.
12. Montanus s. Bergensis Leo. Montium Domini.
13. Aquila Palatinatus Saxonia.
14. Ipsa Palatinatus dignitas. Conjectura.
15. An Vicariatus Saxonia ex hoc Palatinatu?
16. Palatinatus Thuringia.
17. Bos Lusatus. Lusatia inferior. Ejus Domini. Redit ad Saxones.
18. Lusatia superior. A Bohemis ad Saxones.
19. Landsberga. Plura ejus nominis loca.
20. Landsberga Osterlandia. Ejus Domini. Lipsia scutum.
21. Orlamundanus s. Vinariensis comitatus. Quomodo ad Saxones.
22. Leo diversis coloribus tinctus. Exempla alia. Pleisnensis terra.
23. Ius vetus in Ducatum Svevia. Omissum.
24. Magdeburgius Burggraviatus. Burggraviorum series. Ad Electoralem familiam.
25. An Scarabai cornua, vel vaginarum extremitates? An circuli angulares?
26. An nota Angria? Brenæ Comit. Tessera aliquando ad alios translata.
27. Rosa, an Angleria? Altenburg.
28. Eisenberg Com. An cum Isenburgis iidem. Discernicula ex colorum variatione.
29. Fascia tessellata. Comitatus Marcanus. Ejus principes. Præfensiones in eum.
30. Ravenspergii cantherii. Ravenspurgii in Svevia.
31. Scuta pura. An insignia? Regalia s. blutfahn.
32. Gallina Hennebergica.
33. Insignium paronomasticorum s. loquentium defensio.
34. Hennebergius principatus. Quomodo ad Saxones?
35. Enses Electorales. Marescallorum tessera.
36. Dignitas Electoralis collata Friderico bellicoso.

Sectio II. Aliorum Ducum Saxoniae scuta.

1. Differentia ab Electoralibus.
2. Scutum D. Augusti Parmula media.
3. Magdeburgius Archiepiscopus. Ejus historia.
4. Barbiensis Comitatus.
5. Scutum Ducis Christiani.
6. Episcopus Merseburgius. Historia.
7. Mauritii Ducis Clypeus.
8. Clavis & Gladius Episcoporum.
9. Episcopus Citicensis s. Naumburgius. Historia.
10. Scuta lineæ Ernestinae.
11. Scutum Ducis Ioannis Georgii Isenmacensis.
12. Sayn, Witgenstein, Homburg & Freisburg.
13. Scutum Ducis Friderici Gothani. Thonnenfis dynastia.
14. Veterum Ducum scuta. Friderici. Ioannis. Alberti.
15. Ioannis Friderici. Georgii. Henrici.
16. Mauritii. Augusti. Ioannis Friderici. Ioh. Wilhelmi.
17. Scutum Iuliaco-Clivia successione auctum.
18. Ioannis Friderici filiorum. Rombild.
19. Burggraviatus Würceburgius.
20. Conclusio.

CAP. II.

De Apice vel timbro & galeis.

1. Apex. Galearum usus. Earum situs. Discrimen.
2. Lusatia superior. Ale.
3. Clivia. Taurinum caput.
4. Cornua. Folia dependentia. Thuringia.

Saxonia.

Prolegomena

2. Saxonia. Electoratus. Columna an Pileus? 3. Differentia apicis à scuto. Wethini Comites. Misnia marchiones. 4. Iuliacum. De Figura dubium. 5. Montanus Ducatus. Cauda Payonina. 6. Inferior Lusatia 7. Ducalis linea galeæ. 8. Aliorum laterculorum apices. Palatinatus utriusque. Landsbergæ. Magdeburg. Burggrav.	9. Hennebergici Principatus. 10. Orlamunda. Brenæ. Pleissæ. Eisenbergæ. Altdenburgi. 11. Marca. Ravensperga. 12. Regalium. 13. Scuti appendices reliquæ. 14. Weckii promissa explicatio insign. Saxoniarum. 15. Votum.

PROOEMIUM.

DE natura vel jure insignium gentilitiorum generatim agere, alienum ab hoc loco, & ad partem primam hujus operis spectat, quam Deo volente proxime publicæ luci exponemus. Hic vero, ut disciplina hujus, quam nostris majori ex parte ignotam justa methodo tradere constitui, aliquis prægustus exstaret, specimen solum Heraldicæ translationis exhibere, & quod in primis ad rem visum est, huic fini in *Saxonica Sere-*
nissimæ familiæ emblemate juxta fecialium scita considerando occupari decrevimus. Hoc tamen omnino prænotandum est, omne illud, quod Heraldica scientia in insignibus explicare solet, ad duo fere capita, *scutum* & *apicem*, quorum utrique tamen suæ sunt appendices, referri: unde nobis etiam in duobus illa Saxoniarum armorum decora lustranda fuerint.

§. 2. Porro unum, antequam rem ipsam aggredior, præmonere necesse est, videlicet non probare nos *mysteria*, quæ plerumque è signis aut coloribus elicere vulgò volunt, nullibi quam in poematibus ferenda. Vel si quis illa omnino nolit improbare, utatur per me suo sensu; mihi stat animus eorum in hac meditatione non facere mentionem. Sit ergo Leo Symbolum magnanimitatis heroicæ bellici roboris, clementiæ erga subditos & devictos, gratitudinis, prudentiæ, principatus; Aquila victoriæ, celsitudinis, perspicaciæ &c. Bos roboris, utilitatis, castimoniæ, temperantiæ, modestiæ, justitiæ, tolerantæ, laboris, fortitudinis, &c. Rosa refectionis, liberalitatis, status florentis, gaudii, spei; pali & cantherii sustentationis publicæ, &c. & liberum sit cuique, suis delectari allusionibus, dum mihi etiam fraudi non sit, de illis, quibus non capior, tacuisse; neque necessitas imponatur, ea tradendi, quæ extra eos usus, ubi lusibus ingenii patere campus debet, non probo. Alioqui si quid solidi in illis rebus quæretur, male de ista Heraldica seu insignium arte mereri videntur, qui illa vanitate non se tantum, sed ipsam disciplinam, nullo hujus vitio comperto, apud alios risui exposuere. In eos certè omnino quadrant, quæ Doctiss. *David Blondell. Geneal. Franc. T. 2. p. 164* in universam scutariam scientiam dicere apparet. *Nec ipsis, inquit, aliisque per totam Europam regibus defuere Mysteriorum inventores, qui ubique scientiam, quam Heraldicam vocant aggestis quotidie de re arbitraria, & per se nihili, placitis tradiderunt, & aliis ad colendum obtulerunt. Et p. 263. Quomodocunque de leonibus & aquilis, de aurei, occinei, cerulei coloris excellentia philosophari libeat, omnia in incerto esse, ipsisque principum & magnatum compugnantibus factis (dum suæ quisque voluntati obsequitur, & symbola symbolis mutat, & paronomastica ex occasione tantum sumta, aliis quibuscunque præfert) scutariæ artis nova & ludrica placita concuti, &c.* Ante Blondellum, etiam de Germaniæ historiæ bene meritis *Marquard. Freherus Orig. Palat. P. 1. cap. 13.* ita ait: *in causas colorum, naturam & præstantiam atque inde deductos significatus subtilius inquirere ob veterum circa illos superstitionem frustra sit.* Confert *Celeb. Joh. Limn. Jur. Publ. addit. T. IV. ad 2. 7. p. 241. Cl. Franc. Menestr. verit. art. du blas. cap. 8. p. 88.* ubi omnem eam inquisitionem non inutilem tantum, sed & ab arte Heraldica alienam esse, & solis poetis dignam decernit.

§. 3. Porro alii quoque suspicioni eundem est obviam. Erunt fortè, qui insignia hæc minoris splendoris aut dignitatis esse existimabunt, quod pauciores laterculi figuras, quas *honorabiles* (*pièces honorables*) appellare solent feciales seu heraldi, ferant: videlicet tantum quinque: cum reliqui animalium aut alioqui naturalium rerum imagines contineant. Sed noverit ille, quisquis ita sentit, regulam, qua nobiliora insignia

quia censent, quæ signis istis imaginariis, ab arte aut natura nihil trahentibus, abundant, ipsa praxi universali Regum & supremorum principum refelli. Conf. præfat. *Menestr. verit. art. du blas. c. 18. p. 332.* Si enim Imperatoris, Gallia, Hispania, Anglia, Scotia, Dania, Suecia, Polonia, Portugallia Regum scuta intuearis, nulla harum honorabilium figura occurrit. Cum his ergo Serenissimorum nostrorum Principum insignia damnari aut vilipendi oporteret. Potius hæc oriri posset conjectura, honorabiles illas figuras, nomen adeptas esse, non quod solum illa præcipua honoris monumenta sint, sed ne solis his linearum ductibus alius omnem honorem abjudicare auderet: unde etiam nomine illis vindicandus ipse fuit.

CAP. I.

DE SCUTO.

A Scuto, quod apud *Ioh. Limn. Iur. publ. 6. 6. 47.* non ineleganter tabula, quæ gladio scribendis recipiendisve fortitudinis (adde, avitorum dominiorum) notis idonea sit, comparatur, nobis nunc initium faciendum est: in cuius figura determinanda, tantum non ad superstitionem usque Galli curiosi sunt, non etiam Germani, quibus haud semper eadem figura placuit. Illis præcipue probatur, quæ, cum superius quadratum pingere institueris, inferioribus angulis ad rotunditatem leviter flexis in cuspidem definit. Nostri elegantia causa latera & summitatem non minus opere sculptorio condecorant, ut à scuti figura longius abeat. Id genus *Cartouches* apud Gallos audit, & nescio qua causa vulgò civitatibus tantum & Italis Principibus attribuitur, certè nostris proceribus aequè in pretio est.

Porro in Scuto (quod apud Saxones nostros nunquam inclinato, *escu couché*, sed semper recto situ vidisse memini) sectionis modus præcipue observandus est. Hic autem non omnibus Saxonice Principibus idem servatur. Quamvis enim Germanis nostris subdistinguendi lineas & personas unius stirpis, per varias additiones vel diminutiones, modi, qui Gallia familiares sunt, & *brisures* dicuntur, (vide aliquando hoc de argumento nostram artem Heraldicam. L. I. c. 8.) haud æque in usu sint; non tamen impedit, etiam fratrum, nedum agnatorum scuta ita inter se differre, ut laterculos plures numero paucioresve vel diversos contineant; prout vel personæ vel lineæ aliqua dignitas, principatus aut prætensio peculiare sunt. In Saxonica gente, quæ ex Misnia Marchionibus prodiit, duo hodie præcipui rami sunt, quos *Ernestus* & *Albertus* Friderici Placidi filii sub finem seculi decimi quinti ex se produxerunt. Cum in Ernesti posteritate initio Electoralis dignitas fuisset, ea dein ad *Albertinam* domum translata est. Unde nunc *Electoralis* ramus in 4. fratribus, quorum quivis aliam scuti divisionem vel peculiare areolas servant, subsistens: *Ernestinus* autem quondam etiam *Altenburgicum* & *Coburgium*, nunc *Vinariensem*, cujus surculi *Isenacensis* & *Ienensis*, & *Gothanum* palmites complectens, totam hanc Celeberrimam gentem constituunt. Ut vero ordine procedamus, primum Electorale scutum illustrare necesse erit: dein quæ cum aliis fratrum aut gentilium clypeis communia vel diversa sint, adjungere constituimus.

SECTIO I.

SCUTUM ELECTORALE.

Hoc scutum, ut præter *Pauli Fürst. Wapenb. P. 3. p. 4.* moneta & figilla docent, bis ad perpendicularum, septies transversim sectum est, imposita media parmula. Gallus diceret, *parti de deux traits, coupé de sept. Et un écusson sur le tout.* Nostri: *zweymal der länge nach getheilt/ und 7. mahl nach der breite gespalten.* Itaque areolas 22. inque illis varias ditionum, jurium & dignitatum figuras complectitur: more nostri seculi. Nam olim eundem in usu non fuisse, ut ob præcipua dominia infererentur schemata peculiaria, exempla varia docent. Sed sola non est *Saxonica domus*, quæ receptam illa consignandi consuetudinem servat; majori certè jure, quam cum apud externos sæpè familiarum, quæ quocunque modo affinitate se contingere credunt, stemmata sub nomine, *escus d' alliances*, suis *de γυναικῶν* inserunt. Observatio alia

est *Limnæi Iur. publ. Tom. 5. addit. ad 5. 15. p. 455.* non contemnenda, quod & hæc & alia Serenissimæ familiæ plures, multoties in insignibus eas exprimant ditiones, quarum titulum negligunt: quod ex consuetudine quam ratione certâ repetere ille mavult.

§. 2. Sed tempus est, ut singulos laterculos examinemus: in quibus summi ordinis primus *caruleus leonem ex argento & minio fasciis transversis variegatum* (mit roth-und weissen strichen in die quer zertheilet / seu d' azur au lyon burellé d' argent & de gueules) exhibet. Leoni coronam auream imponunt communiter, ac ita etiam Petrus Albinus Meißn. Landchr. tit. 15. p. 192. In monetis (conf. Ioh. Iacob. Luckii Syllog. Numism. p. 105. & alibi) corona hæc non ubique conspicua est, & omnino omittitur in Fürst. Wapenb. P. 3. p. 6. quod malo dicere, *εἰς τὴν αἰτίαν* sculptoris factum, quam ut in dubium coronam ipsam revocarem. Hujus etiam metalli linguam & facultas, si quid conicere licet, esse suspicor, ex eo quod *ἡς ἐπὶ τὸ πολὺ* coronæ, non verò ipsius figuræ, colorem illa imitari amant. Porro ipsa *Leonis*, qui inter quadrupedes princeps ferri solet, figura, etiam si regia non ilico nota, (ut adversus Chiffletium, superius allegatus Blondell. Geneal. Franc. T. 2. p. 353. ostendit) sed ejus usus paulatim ita communis factus sit, ut in proverbium abierit, *situ n' as point d' armes, prens le lyon.* (Menestr. verit. art. du blas. c. 17. 315.) dignum tamen magnis proceribus *δειγμα* est, & semper ex præcipuis signis æstimatum. Conf. Sam. Bochart. Geogr. Sacr. P. 1. L. 4. c. 12. De distinguendo hoc Leone ab altero Hassiaco (Quem vide in Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 8) alii non parum laborant. Nisi nostro leoni coronam vindicassemus, ejus defectus luculentam differentiam poneret. Primus è Germanis, qui insignium excolere historiam studuit, cum laude nominandus, Theod. Hæping. de jur. insign. c. 6. p. 5. §. 10. m. 2. n. 797. quæstionem tractat, sed etiam si n. 799. diversitatem affirmet, ejus tamen modum non explicat: nisi quod Sebastiano Münstero Cosmographo subscribit, dicenti, *wie sie dann einen gleichen Schild führen/außgenommen/daß die rothen Strich im Löwen versetzt seyn.* Luculentius discrimen, me iudice, esset, si ex communi sententia Hassiacus Leo decem transversis tæniis exaretur. Quamvis enim ad hunc modum etiam Thuringicum pingat, & describat de insignibus præclarè meritis Cl. C. Oronce Finé, Cogn. de Brianville, in jeu d' armoir. p. 138. *burellé d' argent & de gueules de 10. pieces:* atque iisdem terminis ante eum scutariæ artis cæteroqui peritissimus Ioh. Iac. Chifflet. ins. gentil. Eqq. A.V. 96. p. 60. domesticis tamen testibus Albino & Sachs in Kanferchr. P. 3. p. 176. qui quaternas fascias nostro inductas tantum memorant, fidem adhibere malo (vid. infra L. 3. c. 23. n. 11. p. 638) Sed & quod hic leonem in *levam obversum* (contourné) observat, rectius non notasset. Neque enim id leoni huic perpetuum, sed aræ situs ex more Germaniæ in causa est. Quamvis videlicet regula Gallis universalis sit: (quæ apud Menestr. abregé Methodiq. des arm. p. 58. duodecima est.) Ut animalia ad dextram convertantur, nostræ tamen gentis consuetudine aliud introductum est, ut elegantia causa introrsum, quæ in dextro scuti latere pinguntur, animalia spectent, nulla situs illius peculiari ratione. Quod Menestr. in verit. art. du Blas. c. 10. p. 122. exprimit. *Les Allemands pour donner une plus belle forme à leurs écussons les mettent souvent contournés dans leur écartelures pour affronter les quartiers.* Non possum non notare hac occasione defectum non contemnendum libri nostri armorialis Wapenbuch/ quod post Sibmacherum superioribus annis Paulus Fürst Norimbergæ edidit: cum nescio qua persuasione, ut elegantior sit species, imprimis in prima & secunda parte, distincta inter se insignia ad eundem modum, ratione figurarum & galearum invicem obverterunt, ut prima & secunda, quarta & quinta, obliquo situ, altera alteram respicerent parvæ, solum medium scutum & galea situ pingerentur adverso. Quod si exteri intueantur, præter alias suspiciones sequiores, quas de familiis (quibus fors primam & quartam stationem obtulit) concipere possunt, saltem causam aliquam subesse, & eam sollicite indagandam, credent. Certè si pictores inde scutum aliquod nobile excerpere volunt, animalia suo situi restituere debent, nisi eundem, quem in libro figuræ tenent, situm servantes non semel errare, & inscitia notam apud externos contrahere, aut certe his crucem figere malint.

§. 3. Hic Leo Thuringiam, Franconiæ, Hassiæ, Brunsvicensis agri, Magdeburgicæ diocæseos, Anhaltini Principatus, Misniæ atque Voigtlandiæ limitibus inclusam, nemine contradicente, designat. Quamvis de eo, an Ludovico Barbato Conradus Sa-

licus, an Ludovico III. Lotharius II. Imperatores eum concesserint? apud *Albin. Misn. Chr. Tit. 15. p. 192.* disputari videam. Nos hic de Thuringorum vetusta gente, ejus origine & regimine multa recensere super sedemus: eum, qui de his plura scire desiderat, ad annales & Chronica Thuringiæ, quæ authoribus *Zacharia Rivandro, Iob. Beche- vero, Frid. Schmidlino, Iob. Binhardo,* exstant, remittentes. Pauca nobis sufficient. Thingos suo subdidit sceptro, juxta *Chron. Iob. Tili A. C. 495.* Francorum Rex Clodoveus, cum prius proprios reges illi habuissent. Quod vel ex eo liquet, quod Childe- ricus R. Francorum, cum suorum incurisset odium, apud Thingos tantisper re- fugium habuit, donec ope fidi sui Winomari seu Videmari reduceretur in regnum. vid. *P. Aemil. L. 1. p. 5.* Mansit provincia in potestate Caroli M. posterorum (unde for- te, qui huic Imp. lilia attribuunt, in quibus strenuè pugnat *Iob. Ferrand. epinic. pro lil. 6.* lilia arcessent, quæ Thuringiæ sub Francorum potestate constitutæ asserunt, & Erfor- diæ adhuc conspici testantur) & in hujus nepotibus Ludovicus Germanicus dictus cum reliquis Transrhenanis eam obtinuit. Demum *Ludovicus* cogn. *Barbatus* ex ejus- dem Caroli M. prosapia oriundus, Caroli, qui Dux Lotharingiæ ab Hugone Capeto regno Franciæ exclusus, hætenus masculam summi illius Imperatoris progeniem clausisse credebatur, filius (quod probatum dedit adv. *Chiffletium, Eruditissimus Blon- dell. Genealog. Fr. Plen. assert. T. 2. p. 33. 34. seqq.* & ob hoc, si quid argumentum adver- sarii Chiffletii efficeret, omne illud commodò Hassorum & nostrorum Misniorum s. Saxonum cessurum credidit. d. l. p. 280.) novam Principum hujus ditionis orsus est se- riem. Cum enim infortunio paterno oppressus, in Germania per fugium quæsivisset, juxta diligentis. *P. Lang. Chr. Citiz. ad ann. 1025. à Bardone Archiepiscopo Moguntino* Vicedominus Thuringiæ constitutus est. Cui titulo post hæc *Conradus Imp.* proprio beneficio ipsius *Thuringiæ & Hassiæ* dominium adjecit. Sed & uxoris *Cecilia Sanger- husana* dos agri non contemnendum modum complectebatur. Ab hoc reliqua principum progenies descendit, postquam in nepote *Ludovico III. Ludovici Saltatoris* filio accessisset *Landgravi* s. Comitis provincialis dignitas. Cum enim eousque pe- culiares *Marchiones Thuringiæ* fuissent, quorum seriem recenset *P. Albinus Chr. Misn. p. 410. 411.* Lotharius Imp. ad quem ab uxore hæc ditio, suo ex Hedvige filia genero, præfato Ludovico III. eum titulum & quod aliquibus videtur, hanc tesseram conce- sit. Post patrem filius *Ludovicus IV. Ferreus* & nepotes *Ludovicus V. Mitis* atque *Her- mannus* præfuere Thuringis. Hermannus successere filii *Ludovicus VI.* qui Sanctus cognominatur, & *Hermannus* genuit, veneno ab anu Bertha Seburgensi 1241. inter- entum, atque *Henricus*, cogn. *Raspo.* Hic à factione Papæ Imperatoris titulo maclatus, & Friderico II. oppositus est: Sed 1247. 16. Febr. ex vulnere ad Ulmam accepto dece- dens Caroli M. Posteros mares terminavit. Hoc mortuo controversiæ factus locus: cum hinc Henricus Illustris M. Misniæ, *Theodorico* comite *Weissenfelsio* ac *Iuditha* seu *Iutha* Thuringica Henrici & Ludovici sorore natus, illinc *Sophia* Ludovici filia suc- cessionem sibi arrogarent. Cum *Sophiæ* agnationis nomen prodesset, pro Theodo- rico, præterquam quod olim Witikindeæ stirpi hæc ditio paruerat, sexus fuit, atque ab Imp. Friderico II. juxta *Albin. Chr. Misn. Tit. 15. p. 191. ex Monacho Pirn. concessa erat* 1227. *expectativa.* Quibus titulis procerum voluntas accessit, principem vicinum & amicum ad gubernacula vocantium. Interim *Sophia* Brabantina pro filio Henrico puero *Hassiam*, adjuta aliquorum, ex ordinibus favore, occupat, & in sua verba sacra- mento adstringit. Nec tamen lis ita sopita est: verum, cum certum Imperio caput non esset, cujus judicio causa dirimeretur, 1255. in bellum utrinque prorupere. Va- rio illud Marte gestum est, ut tamen ad extremum *Sophiæ* causa, capto Alberto Brunsvicensi, auxiliari Principe, inferior videretur. Profuit hoc, ut tandem pax in- ter partes contententes fieret, qua arces ad Werram lytro quidem Alberti Misnicis concessæ, *Sophiæ* cederent, & ita *Hassia* atque *Thuringia* diversos inciperent habere dominos. Conf. *Fabric. Saxon. L. 2. ad ann. 1258. seqq.* Quinimo occasio etiam hac contentione data est arctiori inter utramque domum Misnicam & Hassiacam unio- ni: quæ ab aliis quidem ipsa *Confraternitas* creditur, postea potius 1373. inita: à *Limneo* autem *jur. publ. 4. 8. 161.* ostenditur, fuisse confederatio, *Erbvertrag* non *Erbver- eirigung.* Conf. eundem *Tom. IV. addit. ad h. l. p. 621. & T. 5. p. 302. ut & Celeberr. Be- ned. Carpzov. Disp. de pacto Confrat. Saxon. Hess.* Ea Confraternitas hodie quoque du- rat,

rat, ut seu planè eundem seu non multum diversum leonem in utroque scuto comparere, mirum esse non debeat. Quamvis autem post tot secula & factam transactionem supervacaneum plane sit, Henrici agere advocatum, ejusque juri exponendo insudare, sufficit tamen notasse, quod illud regulæ incumbat, quam in causa non dissimili doctissimus historicus *Ioh. Caramuel à Lobkovvitz in Phil. prud. R. Lusit. demonst. L. 5. disp. 8 p. 417.* non ponit tantum, sed multis Jctorum auctoritatibus, quas excerpere vel huc adscribere non necesse duco, statuminat, quod Agnata non debeat Cognato praponi, si uterque in eodem gradu existat. Aliud axioma feudalium doctorum adv. Sophiam militabat, cum semel exclusam fœminam (contigit id Sophia, cum patruus Henricus principatum susciperet) semper exclusam manere vulgo asserere solent. Verum antiquos tumulos refodere, aut quæ decertata sunt redordiri bella, (nam Sophia etiam speciosis ac validis argumentis non destituebatur) nulla nos necessitas cogit.

§. 4. Diu nos Thuringicus leo tenuit: huic alterum *Misnicum* addamus, qui opponitur in laterculo primi ordinis tertio vel sinistro *aureo, & niger* (quo colore tantum in Syria reperiri eos non nemo author est) *linguam & falculas coccineas* erecto situ protendit. (*d' or au Lyon de sable, armé & lampassé de gueules.*) Neque de figura amplius quid addere necesse est. Symbolum esse *Misnia*, quam hinc Thuringia & Saxonia, illinc Lusatia & Bohemia includunt, modo diximus. Qui hujus incolas veteres sci-re avet, is *Albinum* accedat oportet, fuscæ materiam pertractantem: cum post Her-munduros Myforum populum agnoscat, quia à Sorabis Venedica vel Sarmatica gente diu oppressi, ope Francorum demum jugum excusserint, atque aucti colonis Saxonici fines pristinos recuperaverint. Institutus in ea Marchionatus (Qua de dignitate conf. eundem *Albin. Chr. Tit. 9.*) hodiernum durat, & ipso hoc emblemate (aliud enim *Burggraviatus Misnici*, qui diu & usque ad Henrici VII. mortem 1572. penes Illustrissimam Dominorum *Rathenorum* s. *Reussiorum de Plavia* familiam fuit, quinimo nunc quoque investiturâ Cæsareâ illis Dominis dari solitâ comprehenditur, signum notatur in *Wapenb. P. 2. p. 13.* videlicet, in aureâ parvâ niger decussis. conf. inf. L. I. c. 81. n. 14. p. 422.) in scuto nostro indicatur. Fuit illa dignitas, antiquam sit traditionem non dedignamur, penes Witikindeos, ut tamen non una semper linea illâ gauderet. Vide sapius memoratum *Albinum* p. 403. ubi à Friderici Wethinensis filio Brunone orsus, posteros (in quibus *Eccardus* regnum Germaniæ affectavit) recenset. Cum vero in *Eccardo* II. 1046. al. 1068. defuisset mascula progenies, ob sororem *Mathildem* uxorem *Theodorici M. Landspergensis*, linea agnata, duplici jure hereditatem crevit. Sed in ea etiam, cum *Dedonis Lusati*, qui *Eccardo* avunculo successit, filius *Henricus* (patrimoni adversus *Vratislaum Bohemum*, *Henrici* IV. dono nixum, defensor) & nepos *Henricus* ramum finirent, iterum ad patrueles successio delata est. *Conradus* enim *Thimonis* filius, *Theodorici* nepos, primus ex illis fuit, qui *Misniam* suæ lineæ illatam in posteros, absque iterata translatione, propagavit, sub quibus hodiè quoque *Misnia* est. Vid. Genealogos in nostris præcipuos *Hieron. Henning. Theatr. Geneal. T. 3. P. 2. p. 11. 12. 13. El. Reusner. Basilic. Genealog P. 3. p. 269. seqq. Nicol. Rittersh. in tab. Misn. March.*

§. 5. Media inter Thuringicum & Misnicum Leones area octo (aliis decem) transversis aureis & nigris taniis (alii stratorialigna, minus ex artis modo loquentes, vocant, alii trabes) exarata conspicitur, serpto viridi rutaceo (unde etiam Gallorum *Crancelin*, à nostro *Kränglein*) seu mitella toti superinducto, (*fascé ou burelé d' or & de sable au crancelin de sinople brochant sur le tout.* M. Gilb. de Varenn. vocat *bande fleur ornée* seu *demie courronne de rue perie en bande.*) Originem figuræ hujus post *Cranzium* & alios allegatos *Hæping. de jur. insign. c. 6. p. 5. m. 5. n. 710. p. 345.* illam prodixit: Fuisse *Bernhardo* filio *Otonis Ascanii*, insignia paterna, quæ *Ballenstedium* Comitatum (unde cum trabes has *Ioh. Pomarius Sächs. und Niedersf. Chron. p. 161. bal-len* vocet, insignibus æquivocis hæc adnumerabuntur.) notabant (Conf. *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 22.*) aureis & atris fasciis variegata. Cum vero post *Henricum Leonem* exautoratum, cujus posterii *Sereniss. Ducis Brunsvicensis* memoriam vetens dignitatis equo Saxonico galeæ imposito adhuc servant, 1181. *Fridericus Barbarossa* Imperator ipsi Ducatum Saxonie contulisset, ipsum orasse, ut aliquo à fratribus vis discrimine arma Ducatus insignirentur: Tum *Fridericum*, ut erat coronatus per

æstum, rutaceam coronam ex obliquo supplicantis Clypeo iniecisse. Conf. aliam sed minus probabilem occasionem recensitam à memorato *Hæping. num. 712. & Limn. Jur. publ. Tom. V. addit. ad 5, 15. p. 454.* Ex eo & hoc apparet, scutum istud primo in *Ascania* fuisse familia, & ex hac cum dignitate Electorali transiisse in nostram. Unde mirari subit, qui factum, ut Serenissimi Duces *Sabaudie* ob originem, quam affectant (argumenta vide, sed si verum fateri velis, valde infirma apud *Samuelem Guichenon in Hist. Geneal. Sabaud.*) Witikindeam, sertum istud rutaceum suis inseruerint Symbolis, cum si maxime à magno illo principe Saxonie illos descendere detur, ipsi tamen parmula hæc non competat. Idem de *Montisferratensibus* & aliis, qui à Witikindo derivari amant, dictum esto. Quod vero fascias nigras & aureas concernit, eas etiam familia Marchionum de *Ceva*, quæ ab Alamo Saxone, æque ac Montferratenses & Saluzzii, derivari amat, & postea Marchiones de *Petra Catella*, ac Duces de *Telesa* in regno Neap. dedit, gestat: quod in memoriam originis fieri haud absurde dixeris. Cum vero postea Genuæ familiæ ad pauciores reductæ aliis aggregandæ essent, hæc Grimaldiis jungi voluit, & assumpto nomine *Grimaldorum* rhombos avitis fasciis junxit. vid. *Philib. Campanile dell. arm. p. 208. 209.*

§. 6. Unde vero fiat, ut nobilis familia de *Maschvviz* (vid. *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 154.*) eundem fere clypeum gerat, causam non assequor. Res equidem vulgaris est, figuram insignium aliquam à Principe ex propriis insignibus depromptam Clienti concedi, atque ita favoris singularis & gratiæ dari monumentum: (Qua de re in nostra arte Heraldica, agetur *P. I. c. 2.*) Unde illa in Galliis liliorum frequentia, quibus illustriores exornant scuta, & apud nos aquilæ integræ aut partes earum, Cæsareæ gratiæ munera: insolens tamen (eo excepto casu, quo familia extincta est, quo refero, insigne Suevicum integrum nunc ab Illustrissimis Dapiferis Waldpurgiis gestari vid. *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 19.*) integrum concedi scutum, vel quod in eo principale est sine nota. Gerunt *Albretani* scutum Gallicum, sed quadrantibus rubeis interpositis: alii liliorum aut situm, aut numerum, aut colorem mutant; si vel aliquid Principum emblematum obtinuerint, sibi impense gratulati. Unde si donum Saxonie cum suspiceris sertum rutaceum *Vegelebiorum* ap. *Sibmach. P. 1. p. 150.* fasciæ obductum, res difficultate caret, quæ in hoc tamen exemplo superest. Si verò quid dicendum, & extra suspicionem erroris Chalcographus ponendus est (fidem enim non semel in his decoxit, cum dextri sinistrive lateris nullam differentiam habuit) differentia in scuto (de galeis nobis sermo non est) in eo poni potest, quod sertum à dextra ad sinistram vergit apud Principes, in *Maschvviziorum* scuto, inverso situ: præterea quæ fasciæ his atræ sunt tres, ex in Ducali parma quatuor sunt. Quod ultimum saperet modum distinguendi (*brisures*) eum, cum quid ex pleno scuto omittitur, qui hinc inde exempla habet. Vide aliquando præfatæ nostræ artis Heraldicæ *P. I. cap. 8.* Eadem quæ de *Maschvviziis*, etiam de *Neuenbruniis* dicta puta. Vid. *Wapenb. P. 2. p. 96.*

§. 7. Ex enarratis in propatulo est, *Saxoniam* ipsam nunc notari, cum ei significanda scutum *Bernhardus* acceperit Cæsaris dono. Cæterum Saxonum natio olim amplissimè habitavit. Singulas ætates quibus aut prolata aut contracti sunt termini, enumerare longius esset. Sufficit quod Witikindi, à quo nostri, tempore ea latissima fuit, & ex eadem hac familia suos habuit principes. Cum vero ex his *Henricus* Auceps & post hunc *Otto I.* imperio admoti essent: hic de imperio alias optimè, de familia sua non aequè bene est meritis. *Saxoniam* enim (aliis tamen, quam nunc, terminis comprehensam) quam agnatis dare poterat, his præteritis *Hermann* *Bilingio* à *Stubekshorn* concessit, virtutem cognitam sanguinis affectui antehabens, imperator solius Imperii studiosus. Ab eo descendere posteri ad *Magnum* usque abnepotem, & *Otonis Ascanii* atque *Henrici Nigri* è *Guelfis* focerum. Ex his cum *Lotharius Supplinburgius*, qui postea etiam imperavit, aliquandiu post Magni mortem Ducatum tenuisset, primus *Henrici* ex *Wulfildi* Saxonica filius, & *Lotharii* gener, *Henricus Superbus*, alioqui *Bavariæ* Dux, à focero avitam dignitatem nactus ad filium transmisit *Henricum Leonem*. Hunc à *Frider. Barbar.* exauctoratum, & *Otonis* supradicti nepotem *Bernhardum* Ducatu donatum esse §. 5. dixi. Ita penes *Ascanios* Saxoniam per plura lustra; Nec tamen possessio ditionis, quæ olim Witikindeæ genti dicata fuerat, quoad ab hac exulabat, stabilis esse potuit. Unde cum 1422. *Albertus* ultimus *Ascaniæ* directæ lineæ

neæ Elector in vivis esse desisset, à *Sigismundo Imperatore* virtute sua *Fridericus Bellicosus* M. Misniæ, olim à suis fortunæ & temporum injuria ablatum, sed *Electoralis* axiomaticè interea ornatum, Ducatum, atque ita cum fœnore, recepit. Non diffitemur, conquestum esse Alberti agnatum *Ericum* de hac Cæsaris gratia, quod agnati præteriri non possent: eandemque causam Sereniss. *Duces Saxoniæ & Angriæ*, (quos *Lauenburgicos* solent vocare) ipso hoc seculo, publicata per *Danielem Mithovium* juris sui, quod in Saxoniam habere credunt, deductione renovasse. Sed (quamvis nostram controversiam facere nolimus) Seren. Misnico-Saxonica Domus tot Imperatorum investituris, non interrupta serie concessis, communique Imperii, eos Saxoniæ veros *Duces* agnoscentis, consensu tuta, necesse non habet, veteribus titulis, jus suum, quod ipso annorum lapsu extra dubium poni potuit, tueri (conf. tamen si placet, præter *Albin. T. 16. p. 209. seqq.* in primis *Diligentiss. Frider. Hortleder de Caus. Bell. Germ. L. 4. c. 23. ubi multa ex Spalatino, Limnaum Jur. publ. 3. 10. 2. seqq.*) Et nuper 1671. *Confraternitate* inita cum Serenissimo Saxoniæ & Angriæ Duce, huic gladiatorum scuto inferendorum jus concessum est. vid. infra L. 1. c. 5. n. 9. p. 32. Sub finem de insignibus Saxoniæ veteribus dicendum aliquid esset, sed inter fabulosa & vera difficulter discernes, si quæ auctores produnt de illis, legas. Sufficiat recensuisse; si quis illis capiatur. Ita ergo apud *Theod. Hæping, de jur. insign. c. 6. P. 5. §. 3. p. 341.* antiquissima describuntur Saxorum insignia, quod scutum caruleum inferna parte exhibuerit Leonem & draconem, superiori aquilam volantem: Vel, speciatim *Bodonis* R. Saxonum, leonem rutilum in aurea area & serpentem aureum volantem, inferiori scuti parte argentea cum 3. rutilis orbibus, quos triplex cytisus texerit. (Conf. *Diligentissimi Gabr. Bucelin. Geneal. Germ. notit. T. 1. P. 3. p. 58.* ubi ex leone primæ areæ aliquam *Bodonis*, à quo Saxonica gens profata, & Francorum cognationem non improbabiler conjiciendam putat) *Vitikingi* majoribus & ipsimet quoque equum, forte in memoriam *Hengisti* celebris ex illis ducis, nigrum adscribunt, quem tamen baptisatus in candidum mutaverit, atque ad posteros transmiserit. conf. *Hæping. c. 2. §. 10. n. 1016. & c. 8. §. 1. m. 5. n. 108. & seqq.* Nunc equus ille effrenis Westphaliæ notandæ a Colonienfi præfule, & origini Saxonicæ indicandæ à Sabaudis retinetur (vid. infra L. 1. c. 83. n. 7. & L. 3. c. 8. n. 4.) An verò in solo purpureo vel rubeo salire debeat? disputant *Le Laboureur & Menestrier*. Vide hujus *L'art du blas. justif. c. 3. p. 60.* Eundem equum adhuc in Ducum Brunsvicensium galea ferocire, dixi L. 2. cap. 9. n. 9.

§. 8. Ita primi ordinis tres areolæ explicatæ sunt: nunc ad secundum ordinem transimus, in quo inter duos leones media rubet, scutulo argenteo in corde impresso, carbunculo radiato aureo nodato, liliato & Smaragdo in medio instructo in totam aream protenso: *de gueules à un écusson d'argent en coeur au rais d'escarboucle pommeté & fleuronné d'or, allumé de sinople, brochant sur le tout.* Phrasi *Chiffetii Insign. Eq. A. V. n. 47.* usus sum in hoc quadrante describendo. Alii octo sceptræ liliatæ in crucem & decussim trajecta volunt: (*acht gelbe Lilienstäb*) vel rotam liliis ornatam. *Steph. Pighius in Herc. Prodicio.* ita enunciat: *Clypeus purpurei est coloris, inque ejus umbone medio pyropus rotundus (carbunculum appellant seculares nunc temporis) Solis globum referens, & octo radiis aureis trifidus fulgens.* Hieroglyphicum id esse vult *Aelii Gracilis*, qui stirpis, quam *Aeliam* s. *Heliam* à Sole nuncupatam ajunt, originem ita designare constituerit. Sed qui fabulam de *Helia*, ejusque correctionem de *Ælio* agnoscere nolunt, hi neque interpretationem istam agnoscent. Est alias illa figura in aliis quoque scutis non insolita. Non jam dicam de insignibus *Navarrenis*, de quibus ut alias disputant eruditi, ita communior multorum sententia, radium carbunculem fateretur. Propius ad hanc figuram accedunt, vel ipsam referunt parmula *Schenbergiorum* apud *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 31. & 122.* (qui tamen ipsi ex *Clivis* derivari amant.) *Greiffenclavium. p. 123. Dagsburgiorum. P. 2. p. 7.* (ex quo subdistinctioni, *pour brisure*, adhibitam figuram dixeris, qua *Dagsburgii* à *Liechtenbergicis* discernerentur) *Com. zu der Marck. p. 18.* (nisi vitium ibi suspicari velimus, cum difficulter de *Marcanis* illa figura ostendi possit.) *Burggräviorum de Strasburg. p. 133.* Plures ipse lector curiosus colligere potest.

§. 9. *Cliviam*, qui principatus prope divergia Rheni, Geldria, Juliacensi ducatu & Montano, Colonienfi Diœcesi, atque Westphalia includitur, notari isto emblemate, dubio vacat. Hic verò Comitatus, in quorum antiquitas potestate fuerit, ab aliis

aliis malo peti: cum vix fidem mereantur, quæ vulgata traditione de *Elia Gralio* ab Imp. Theodosio 717. in comitem investito ferunt. Conf. fabellam à *Limn. jur. publ.* §. 10. I. enarratam, & ibid. n. 2. quâ ratione *Pighius* eam ad verum revocare conetur. Ex aliis nonnulla ipse occasione Brandeburgicorum insignium retuli L. I. c. 13. n. 8. Undecunque verò dicamus vetustiore Comitum familiam fuisse, certum est, eam in Ottone, Theodorico & Joanne fratribus, seculo decimo quarto defecisse. Cum verò plures essent, qui in ditiones vacuas immitti peterent, *Pervveissi, Arculei, Marcani.* Tandem Imperiali Caroli IV. beneficio Adolphus Marcanus, Theodorici præfati ex filia Margareta nepos, & pridem Archiepiscopus Colonienfis Comitatu potitus est, ac ad filium transmisit, in cujus gratiam Imperator Sigismundus 1417. ducali dignitate Cliviam donavit. Duravit mascula progenies Adolphi, donec ea 1586. in Jacobo Duce Nivernio apud Gallos, inter Germanos vero 1609. in Joanne Wilhelmo Duce deficeret. Sed antequam hoc fieret, Serenissimæ Saxonicæ familiæ jus principatus illatum est. Res paucis ita habet. *Joannes III. Dux Clivensis* & Maria Ducissa Juliacenfis ac Bergensis filiam *Sibyllam Joanni Friderico D. Saxonia*, qui dein Elector fuit, & Magnanimi titulo ad posteritatem illustris est, desponderunt. Pactis verò dotalibus, 1526. 8. Aug. initis, & ab Imp. Carolo V. 13. Maji 1544. confirmatis statuerunt, ut si Joannes & Maria nullos masculos heredes relinquerent, & hi iterum nullos heredes, ut principatus ad Sibyllam & posteros deferrentur. Ita sc. Cliviæ suæ gentis masculis quidem prospicere voluerè parentes, si verò illos deficere contingeret, Sibyllæ jus aliarum filiarum titulis potius esse constituerunt. Exstitit conditio, cum Wilhelmus Sibyllæ frater, filium quidem Joh. Wilhelmum, hic verò 1609. moriens nullum relinqueret. Obvertunt quidem alii Saxonicæ causæ adversarii, in posteriori casu masculinitatis notam non addi: Saxonès verò existimant, ipsam materiam subjectam (agitur enim de feudo Imperii Masculino) docere, eam ex priori membro repetendam: quod & confirmatio Cæsarea clarè testetur & Clivensium reversales. Sed & eo sensu à Saxonibus pacta accepta esse, cum alioqui vix spes fuisset conditionis, quæ substitutioni posita, aliquando futuræ. Itaque, quod fundatum credidit, juri suo non defuit Serenissima Saxonica domus, sed Joh. Wilhelmo extincto, quæ sibi debita, quibusvis modis conata est asserere. Imo 1610. 27. Jun. *Rudolphus II. Christiano II. Electori*, & reliquis agnatis, investituram contulit, & per Electorem Trevirensē, Landgr. Hassiæ & alios admissionem eorum urisit. Cum postea Rex galliæ & Respublica Batavorum partes suas interposituri viderentur, iterum Saxonès per legatum Wolfgangum Comitem Mansfeldiæ, ne alienis Imperii negotiis se ingererent, rogarunt. Quin & ipsi hereditatis competitores ex parte justitiæ causæ visi sunt agnoscere: ut 1611. Serenissimus Elector *Brandeburgicus Interbocensibus* pactis Saxonès in trientem ditionum recepturus fuerit, nisi Sereniss. Palatinus Neoburgicus suum negasset consensum. Ita cum duæ partes, Brandenburgicus & Palatinus, postea ditiones inter se partirentur, Saxonicæ juris non habita quidem est ratio, belli etiam turbis persecutio difficilior facta: Verum enim verò nec spes nec animus à Saxonibus abjecta, recipiendi ejus, quod jure sibi deberi persuasi sunt, unde tituli & insignium retentione hunc animum testantur: tantò magis, quia tractatibus Irenicis *Osnabrugensibus* art. 4, §. ult. ut controversia ordinario processu coram Cæsarea Majestate vel amicabili compositione vel alio legitimo modo sine mora dirimatur, constituatur, adeoque salva prior relicta est prætenfio. Consulat qui volet, publica monumenta, imprimis *Sächsische deduction, Sächsische Apologi.* Conf. etiam *Joannis Strauch. Dissert. exoter.* 10. p. 277. seqq. *Klock. Consil. P. I. consil. 7. n. 240. seqq.*

§. 10. Clivium emblemā medium hinc & inde singuli leones stipant. Ex quibus, qui à dextris est, ac ita secundi ordinis primam aream auream occupat, corpore niger, dentes ac falculas argenteas, linguam rubeam protendens (*D'Or au lyon de sable, denté & armé d'argent, l'ampasé de gueules.*) Si fides habenda est *Chiffletio Insign. Gentil. Eq. A. V. num 58.* Nam *Brianvillius in jeu d'armoir. p. 49.* leonem nigrum Juliacensem armatum, linguatum & coronatum cocco perhibet: sed coronam ei non debere, saltem ex *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 4.* probari potest. Ortum hujus leonis *Harping. de Jur. insign. cap. 5. num. 34.* à Bullionea ducit expeditione, in qua Belgii proceres leones sumserint: ita enim in *Iacobi Meyeri annalibus Flandr.* legimus L. 6. Alii, quod propius verò sit, concordī assensu à principibus Belgarum parantibus ire in Syriam expeditionem

tionem variorum colorum leones assumptos esse volunt. Unde postea, cum de Belgio integrum erigendo ageretur, nomen regni Leonum ei destinatum fuisse perhibent. Notro hoc Leone, quod jam dixi, *Iuliensis* Principatus notatur; inter Leodienses, Limburgios, Lucenburgios, Trevirenses, Colonienfes, & Clivos medius. Præfatus *Brianvillius* f. *Oronce Finé in jeu d'armoir*. p. 138. & in ipso folio, Saxonico scutum præferente, *Geldriam* pro *Juliaco* substituit: unde in leonis & soli coloribus diversum à nobis statuit. At παρόεμα viri de his literis benemeriti, sed extranei, veniam apud omnes æquos æstimatores facile reperiet. Cæterum peculiares olim *Comites Iuliensis* præfuere ditioni, (vide quæ notavi L. I. c. 13. n. 3.) quibus sub Ludovico Bavarico Imper. 1329. *Marchionum*, dein Anno 1356. à Carolo IV. *Ducum* nomen inditum est. Porro eadem familia seculo decimoquarto *Montanâ* seu *Bergensi* ditione aucta est, filia Ottonis Ravensburgii & Margareta Montanæ heredis Margareta Gerharδο Com. Juliensis elocata. Ita ditiones unitæ visæ sunt, verum deinceps denuo separata, cum Gerharδus vivo patre moreretur, & suis tantum Montanum à conjugē ducatum relinqueret, Juliensis penes fratrem Wilhelmum remanente. Sed linea Wilhelmi prima in *Reinoldo* 1423. defecit, paulo ante accessione *Geldriæ* aucta. Unde cum agnati Bergenses Gerardo fati *Iuliaci* hereditatem sibi vendicassent, *Geldriam* tamen à manibus Egmondanorum extorquere non potuerunt. Continuati iterum sunt in Montano ramo Julienses usque ad *Wilhelmum* utriusque Ducatus dominum, qui morte sua deductioni masculinæ terminum imposuit, atque ita, si certos titulos spectes, Saxonibus nostris successionem reliquit.

§. 11. A principio rem repetere necesse est, ut patefiat, quo jure hæc area in scuto Saxonico retineatur: sed paucis & pro instituti nostri ratione, in compendium contrahendo ea, quæ citati §. 9. libri fufius tractant. *Fridericus III.* Imp. 1483. 26. Jun. *Alberto Duci Saxonie* ob merita contulit privilegium, si contingeret *Wilhelmi D. Iuliaci* & *Montium principatus* morte, aut alias, Imperio vacuefieri: ut ipse succederet. Quod confirmavit *Maximilianus* Rex Romanorum 1486. 1. Sept. pro *Ernesto* & *Alberto*, ut si *Wilhelmus* sine herede masculino feudali exstingeretur, immediate deferrentur ditiones ad Saxones Duces. Iterum confirmavit idem, jam Augustus, 1495. & post eum hucusque universi Imperatores communiter omnia domus privilegia. Jus autem dandi expectativas ad Cæsarem spectare, & successores teneri promisso, communiter perhibetur: & hæc obligatio eò major videri potest, quia privilegium præmii loco ob merita in Imperatorem & Austriacam domum datum est, ut in contractum abeat, neque tanquam simplex aut libera gratia haberi possit. Cum ergo 1511. *Wilhelmo* non nisi filia superfuerit, lege Imperii, ipso *Wilhelmo*, cum filia habilitationem ex Imperiali gratia quæfivit, confitente, successionis feudalis incapax, exstitit conditio. Atque ita utile dominium principatum ipso jure, cum dominium lege ac ita etiam contractu principis sine traditione transferri queat, ad se devolutum Saxonica domus arguit. Quo trahunt verba concepta *Maximiliani*: *Zu stund und ohne mittel iest als dann/ und dann als iest.* Unde licet postea *Clivius* apprehenderit possessionem, se tamen præferendos fuisse ob prius factam concessionem ajunt, & variis modis conservationi juris sui hætenus studuerunt Saxones. Si præscriptio obtendatur, excipiunt, hanc non currere potuisse adversus posteros, qui hætenus agere non potuerint, sed restare successoribus utilem rei vindicationem: si in primis addatur bellorum Gallicorum consideratio, ob quæ Imperatores, ne *Clivienfis* cum Rege Gallie fœdus iniret, timentes, causam Saxonum negligere sint coacti. Si verò investitura *Clivii* concessa objiciantur, suam causam ladi non censent: causantes, eas per sub & obreptionem impetratas, clausula, quod fiant salvo jure tertii, subintelligendâ, & *Carolus V.* 1521. literis ultro fassum esse, quod salvum cuicque suum jus servarit. Verum & investitura de rebus injustè possessis nullarum ex se virium esse, excipiunt: Sed fufe ista omnia ab aliis tractata sunt. De novo jure à *Sibylla Clivia* allato, & de iis, quæ postea acta sunt, repetita volo, quæ §. 8. & 9. dixi.

§. 12. Addimus Juliensi leoni alium, qui in nostro scuto secundi ordinis sinistram aream argenteam ipse rubens occupat; Ejus falcula & corona carulea, cauda vero bifida & in decussim trajecta est (d'argent au lyon de gueules, couronné & armé d'azur, à la queue fourchue passée en sautoir) Coronam quod *Wapenb.* P. I. p. 3. in Saxonice

nico scuto, nec non pag. 6. in Juliacensi, tum etiam P. 2. p. 4. omittit, vitium esse credo typi. Certe P. 1. p. 3. in scuto Brandenburgico, p. 4. in Neoburgico, ac P. 3. p. 4. diserte illa notatur. Alicubi legi eam ferream esse. Porro quam originem Juliacensi §. 10. eam *Hapingius* ibidem huic quoque leoni attribuit, qui *Bergensi* vel *Montano* principatui, majori ex parte Clivia, Colonienfi & Monasterienfi aliisque Westphaliae ditionibus cincto, notando servit. Diversum iterum *Brianvillius* sentit l. c. cum Juliacensem leonem huc locat, quem è regione hujus contemplati sumus. Porro juncta olim Montium regio cum Altenacensi vel Marcana, in Cliviae gentis, ut creditur, ramis hæsit. In hac inter duos fratres plerumque duo comitatus divisi, imprimis verò cum Adolphus Tertius *Engelbertum* & *Eberhardum* haberet filios, 1147. illa distributio facta, ut hic *Marcam* retineret, ille Montes. Diversa fratrum fuere fata. Eberhardi posterii, multis aucti incrementis, Clivia & demum Juliacensi, ac ipsa Montana successione, ad patrum usque memoriam, & seculi hujus principium, duravere, ut §. 9. vidimus, demum 1609. extincti. Engelberti ramus citò defecit, & filia heredis matrimonio hereditatem ad Ravenspurgios, mox *Juliacenses* transmisit. Damno familiae hoc factum diceret, nisi post unum alterumve seculum, quibus à Marcanis exulavit patrimonialis comitatus, idem ad Marcanos Clivos ducali axiomate & Juliacensi accessione amplior, matrimonio Mariae & Joannis III. Cliviae Ducis singulari felicitate redisset. Quod sine injuria causæ suæ illata fieri potuisse nostri Saxones negant, & cum præensione hanc quoque aream inter symbola sua servant.

§. 13. Alia nos nunc parmula vocat, quæ nobis tertii ordinis prima *cerulea aquilam expansam auream, coronam insignem præfert* (*d'azur à l'aigle couronné d'or.*) *Coronam* aliquando omissam videre licet, potius tamen incuria sculptorum, quam quod studio factum credam. Symbolum hoc (non *Thuringia*, ut fere *Oroncé Finé* in *jeu d'Armoir.* p. 138. sed) constantiorum suffragio *Palatinatus Saxoniae* est. Dissentit tamen *Chifflet* in *sign. Eq. A. V. num. 96. & Anhaltinum* Principatum explicat: sed malè, cum nec ipsi Anhaltini apud *Sibmach. Wapenb.* P. 1. p. 8. aquilam talem deferant. Conf. ex *Dressero Theod. Haping. de jur. insign. cap. 6. P. 5. m. 7. num. 718. pag. 347.* in quo tamen illud vix feras, quod Palatinatum in *Burggraviatum Magdeburgicum* dein abiisse credit. num. 721. In colore hujus aquilæ differentes sententias reperio apud *Joh. Pomar. Sächs. und Niedersächs. Chronic.* pag. 161. Nam refert, in vetustis libris Heraldicis se reperisse Palatinatus Saxoniae scutum viride aquilam *μοικεθρον* nigram comprehendens; eosdem colores ex *Sebast. Munstero* allegat, sed ut aquila dimidia medium parmulae occupet, altera parte fasciis atris & aureis repleta. Facit tamen etiam nostræ sententiæ mentionem. Sed primus modus in regulam fecialium impingit, colorem colori inscribens. Quod ex *Munstero* allegatur, rectius *Burggraviatui Magdeburgico*, si colorem mutare liceat, adscribetur.

§. 14. Ipsa dignitas *Palatinatus*, & quæ ad eum spectent, haud usque adeo nota: imprimis si hunc à *Thuringico Palatinatu* distinguere necesse est. In literis investituræ à *Sigismundo, Friderico I. Electori Saxoniae* concessæ, apud *Albin. Chr. Misn. Tit. 16. p. 212.* ex *Crusio*, illa verba lego, inter ea, quæ conceduntur feudo Imperiali, *Und auch sonst mit der Pfalz Hauß und Stadt Alstedten / und der Graffschafft zu Brene / ic.* Non de nihilo ille scrupulus est, quem ob hoc *Albinus* p. 215. & 217. movet, cum *Alstedium* illud Palatinatui *Thuringia* adscribendum sit, qui pridem *Misnicae* familiae accreverat, qui fiat, ut hic tanquam novi feudi fiat mentio? sed non displicet conjectura, quando subjungit, olim eundem Palatinatum fuisse, qui, cum postea familia aucta diversos dedisset ramos, in duos discerptus ad distinctas venerit familias. Certum enim est, alterum, qui speciatim *Saxonicus* vocatur, in *Ascania* stirpe hæsisse. Unde nunc quoque *Saxo-Lauenburgici* (quod l. I. c. 5. n. 5. vidimus) in secundo laterculo aquilam hanc deferunt, in *Sibmach. Wapenb.* P. 1. p. 5. Ad *Ascaniam* gentem qui venerit, variant nonnihil sententiæ. *Aliorum* opinio est, doti dedisse cum comitatu *Brene* Palatinatum hunc *Rudolphum I. Imperatorem*, cum *Albertus Elector Saxoniae* *Agneten* ipsius filiam duceret: unde *derythmi* apud sapius memoratum *Albinum*.

König Rudolff die Pfalz mir gab/
 Die Graffschafft Brene mit aller hab
 Zu seiner Tochter / Frau Agneten/
 Daß ich die Chur möcht baß vertreten.

Ab his discedunt (nisi cumulos titulos dicere malis) qui Rudolpho I. Electori ab amita Elisabetha, Conradi ultimi Comitis Brenensis vidua, obtigisse hæc axiomata existimant. Si verò ex his comitatu *Brena* adhæsisse dicas Palatinatus nomen, nondum liquet, quando illud primo ortum, aut cui ab initio concessum? Cum Brenenses Comites, à quibus ad Ascanios-Saxones de lapsu narravimus, è Wethino-Misnica gente oriundi fuerint, in qua alioquin alterius Palatinatus Saxonici non invenimus mentionem, nisi quod *Fridericus* Theodorici Landsbergii frater, Palatinus Saxonie nuncupatur, & ejus posterì à Brenensibus distincti, ejusdem tituli heredes leguntur. Sed minus illud ad scopum nostrum facit, nam istum Palatinatum Saxonicum, qui à Friderici progenie possessus est, proprie Thuringie Palatinatum fuisse, postea apparebit. Manet ergo adhuc in obscuro, quando ad *Brenenses* dignitas delata sit. Si quid conjecturis dandum, cogitetur, an non probabile sit, si dicamus Ridaco M. Misnie & Com. Mersburgio, aut patri ejus Brunoni, quod minus mihi probabile, Palatinatus dignitatem primum collatam esse. Unde cum Ridaci filius Carolus paterna successione pulsus esset, & ejus loco patruelis Eckardus suffectus: hujus fratres (Conf. *Albin. Tit. 20. pag. 113.*) Ellico, Bio & Bernhardus, comites Mersburgenses appellantur: & primo Mersburgum, quæ inter civitates Palatinas præcipua fere est, Alstedium atque Dornburgum attribuuntur. Omnes hi improles, si Bionem excipias, qui filiam Juditham s. Gutham genuit, uxorem Theodorici C. Wethinensis. Ita Mersburgensis successio ad Dedonem à matre venit: huic cum duo essent filii, Theodoricus & Fridericus, uterque à Palatinatu in partes tracto participare potuit: Et autumo huic Alstedium celsisse, quem solum in titulo gessit, & ad posteros transmisit, forte quod præter istam partem nihil obtigisset; Inde Mersburgicam partem, cum ejusdem Palatinatus dignitate, & forte aliquo superstite in Alstedium jure, si fratri Theodorico M. Landsbergio, qui tamen in titulo mentionem non fecit, celsisse dicamus, jam evidens erit, quomodo continua serie per Thiemonem & Conradum ad hujus filios Fridericum & Dedonem delabi Palatinatus iste quiverit. In his enim eorumque prosapia titulus *Brenensis* comitatus viguit, donec post Conradum II. Dedonis nepotem, uterque, videlicet cum Brenensi Palatinus, ad Saxonicam Ascaniorum gentem transferretur. Ex qua tamen, quæ vices humanæ vitæ sunt, quasi postliminio cum Electoratu ad Misnicam domum in Friderico I. quod audivimus, feliciter rediit. De more, quod olim frequens fuit, ut diversæ lineæ eandem figuram colore mutato gestarent, infra aliquid dicam, & suo tempore nostræ Heraldicæ Artis Parte Gen. c. 8. Is verò non parum illustrare potest, quæ hic dixi. Si conjectura debilis videbitur alicui, sciat in re obscura nullam, nisi quæ improbabilis est, quod de mea lector judicet, facile rejici: Saltem quæ aliis conceditur, mihi non negata erit libertas. Quamvis speciatim hic me à temeritate Albin, qui obscure hæc vestigia sua conjectura superius proposita præmonstravit, exemplo excusare valeam: sed nec ulli pro veris, in quibus ipse adhuc titubo, obtrudere in animo habeam. Si tamen illa omnino non placet conjectura, *Migdeburgo* ut Palatinatus additus credatur, velut de Ottone narrant, quod in ea urbe hoc tribunal constituerit, non admodum repugnabo, modo distincta à Burggraviatu maneat dignitas. Sed qui de Alstedio supra motus est scrupulus, non ita solvetur. Audiamus vero etiam *Ioannem Pomarium* in der Sächsischen und Nieder-Sächsischen Chronick. pag. 160. in hunc modum loquentem: *Kaiser Otto der Ander* (ita & *P. Bert. Rer. Germ. Com. L. 2. cap. 11. pag. 306.* huic Imp. adscribit institutionem Palatinatus, sed Ottonem III. vocat *Heping. l. c. 718.*) hat das Pfalz-Gericht den Sachsen zu einer sonderlichen Freiheit geordnet und bestättiget/ (adde ex prioribus auff daß sie sich in ihren sachen nicht alsbald von einem Urtheil an den Kaiser dörfften beruffen) und das Pfalzgraffthum gegen Schartau über die Elbe/ dahin etwa das alte Herzogthum Sachsen aus Westphalen von Carolo M. gelegt gewest/ verordnet/ daß selbst hat das Herzogthum Sachsen gestanden/ von Carolo M. Zeiten bis auff die

die Zeit Ottonis des Ersten / welcher das Herzogthum Sachsen Herzog Herman auff Lüneburg gelegt / und ist das alte Herzogthum Schartau dem andern Bischoff zu Magdeburg / Giselerius genannt / von wegen des Stiffts gegeben Anno C. 932. davon berühret auch die Glossa Weichbild. art. 16. Et pag. 161. Im Lande zu Sachsen sind von den alten Sächsischen Räksern fünf Städte verordnet / welche man die Pfalz-Städte genennet: darinn haben die Römische Räkser oder Könige / wann sie in das Herzogthum zu Sachsen kommen / Ihre Räkserliche und Königlische Höfe und Reichs-Täge gehalten / Als nemlich Mörßburg / Bruna / (de hac urbe, quæ olim Soraborum metropolis, vide *Albin. Misn. Chron. Tit. 8. p. 95.*) Warla (das ist / Goslar) Wallenhausen / Altstatt. Iterum p. ead. auß dem Sächsischen Recht. L. 3. art. 62. cit. Bruttio. Da sagt die Glossa, daß das Herzogthum zu Sachsen heißt die Pfalz / darum daß Räkser Carolus das Herzogthum zu Sachsen auff Schartau / und Otto der Under das Pfalzgraffthum darnach auch auff Schartau gelegt / dann sein Vatter Räkser Otto der Erste / hatte das Herzogthum von Schartau auff Lüneburg versetzt / und darum ist ein jeder Chur-Fürst zu Sachsen allemwegen ein Pfalz-Gräfe zu Sachsen. Huic si adhibeamus fidem, res expedita videretur; nisi obstaret diserta Altstedii mentio, conjunctio Com. Brema, & quod utrumque prius in Misnica gente aliquando fuerit, quàm Electoratus accederet. Sed quid juvat in re obscura, nec aliis quam iis, qui tabularia penitus inspiciendi facultatem habent, extricabili pluribus occupari?

§. 15. Nisi illa conjectura omnem ulterius suspicandi licentiam prodegisse, lector me credat, aliam huc conjiciam. Sed quid impedit doctiorum resolutioni; illud dubium, ex quo me expedire nequeo, exponere? Legimus im Schwaben-Spiegel L. 1. cap. 19. apud *Limn. jur. publ. 4, 4, 53.* In Teutscher Landen hat jedes Land seinen Pfalz-Gräfen / Sachsen hat einen / Böhern hat einen / Francken hat einen / Schwaben hat einen. Addit *Limn. Inter quos Suevicus s. Rhenanus & Saxonicus erant superiores, qui sub se alios inferiores Palatinos habebant. Et Rhenano quidem Suevicus, Bavaricus & Franconicus subjecti erant.* (Ad quæ ut *παρόδω* quædam addam, Suevicum Palatinatum cum Ducibus extinctum facile quis existimet: Bavaricum cum Rhenano jungi, in proclivi erat, cum Palatinis Bavarix ex Wittelspachia gente initio ducatus Bavarix, dein Rhenanus Palatinatus obtigerit, qui priorem absorpsit. Demum Franconicum ipsum reor, qui alias nunc Rhenanus: non semel enim Duces Franconix leguntur, qui Comites Palatini ad Rhenum fuere.) Uni ergo Saxonico Rhenanus Palatinatus jam aliquot seculis opponitur. Hinc suboriri potest ea dubitatio: annon sicuti ex constitutione A. B. Caroli IV. num. 5. Comiti Palatino vicariatus Imperii ratione Principatus seu Comitatus Palatini Privilegii (an Privilegio legendum, vide *Limn. addit. T. 5. ad 3. 11. pag. 218.*) debetur in partibus Rheni & Sueviæ & in jure Franconico; ita pariter Vicariatus, qui Serenissimo Electori, in illis locis, ubi Saxonica jura servantur, proprius est, speciatim ratione hujus etiam Palatinatus Saxonici ei adferendus sit? licet eadem specificatio in textu non addatur, sed nudè dicatur, *Illustrum Ducem Saxonix seu Imperii Archimareschallum.* Sed meum non est, quidquam hic definire: etsi verba apud *Melch. Goldast. ab Haimensfeld. præfat. P. 1. der Reichs-sakungen* / argumento servire quirent: Der Sächsischen hohen Reichspfalz seind unterworfen gewest / nicht allein die Sächsische Land-und Fürstenthum ic. Viderint & respondeant doctiores.

§. 16. In tertii ordinis sinistro alveo (Medium, qui alioquin ordine octavus esse debet, sub finem reservamus.) nigro nostræ aquilæ, alia itidem aurea objicitur (de *sable à l'aigle d'or.*) Coronam Aquilæ nec *Albinus Tit. 15. pag. 193. & 423. nec Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 3. & 5. num. 2. nec Paul. Fürst. Wapenb. P. 3. pag. 4.* addunt. Videre tamen talem licet in chartulis insignium Gallicis, & in ead. P. 1. p. 5. *Sibmach num. 1.* cum Augusti Electoris repræsentat scutum; quod errore factum, forte quis diceret. Iste jam Palatinatus Thuringia est, quamvis non minus sub Palatinatus Saxonici nomine sæpè indigitetur. *Conf. Albin. Tit. 15. pag. 193.* Ratio ex superioribus haud difficulter peti potest. Fuit verò Palatinatus hic in ramo Witikindeo, qui à Friderico Deonis filio ductus ad Fridericum 4. vel 5. duravit. Eos alias comites Gotessecios seu

constituit.

§. 17. Duæ nunc areolæ sequuntur, videlicet in quarta serie prima & secunda, quas principio hujus seculi nondum vidisses; unde nec *Sibmach. P. 1.* eas exprimit, sed *Paul. Fürst. P. 3 p. 4.* In earum priori *argentea bos rubeus ventre albicante*, & quidem ut *Albin. Tit. 15. p. 190.* perhibet (pictura enim non respondent) currens pingitur. (*d'argent au boeuf de gueules.*) Caruerat, quod occupavi dicere, ab aliquot seculis Witikindea familia istâ gemmulâ, quæ olim scuta plurium ex sanguine linearum exornaverat, sed postliminio ad antiquos dominos patrimonium rediit. *Lusatiam*, quæ etiam olim à Misnis *Marchia orientalis* nomine sæpè appellata, notari, quis primo conspectu intelligit, cumque ea duplex sit, *inferiorem superiori*, Silesia, media Marchia, Saxonia & Misnia inclusam. Ex Witikindeo semine primus *Christianus*, Diethmari Wethinensis filius, ab Ottone I. perhibetur præfectus Lusatiae Marchiæ, quæ adversus Vinidos & Sarmatas constituta fuerat. Succedere ordine continuo posterii ad *Ottonem* 1031. defunctum: Inde agnatus ex Wethinensibus *Dedo*, & post hunc *Henricus* filius atque *Henricus* nepos; qui 1126. lineam clausit. Cum post hos ex *Groicensibus* Comitibus *Vvipertus* & *Henricus*. III. (e quorum progenie dein *Leisnicenses* Burggrayii prodire, & ex his *Ranzovii* hodie in Holsatia superant. vid. *Elix Reusn. auctar. Basilic. geneal. pag. 64.*) præfuisent ditioni, tertia vice successio ad Witikindeos devoluta est, quia *Conrado M.* Misniæ Lotharius II. Imperator. & uxor Rixa, Conradi consanguinea, auxilio fuerunt, ei recuperandæ. Inde ex hujus progenie præfuisse lego *Dietericum*, *Ottonem* & *Dedonem* Conradi, *Conradum* II. Dedonis, atque *Theodoricum* Ottonis filios. Quorum unus & alter etiam pretio Marchiam suæ genti iterum vindicare coacti sunt. Post hos iterum serie continua *Henricus illustris*, *Theodoricus Sapiens*, *Fridericus Teut*, & hujus testamento patruelles *Dicemannus* atque *Fridericus Admorvus* Lusatis imperarunt. Hic ultimus fuit eorum Princeps: nam ejus tempore (quia à duobus Imperatoribus Adolpho & Alberto exagitatus tantum non undique obruebatur, nisi fortitudo singularis divina benedictione non destituta saluti fuisset. (Marchio Brandenburgicus *Valdemarus*, occasione utendum ratus, familiæ Lusatiam extorsit. Ita penes Ascanio-Brandenburgios regio permansit, donec masculis eorum deficientibus *Bohemi* ad se traherent. Sed qui sub cura Witikindeorum non poenitentiam vitam senserat, hos ad antiquos pastores multo cum gaudio reducendus fuit. Factum hoc est, cum *Iob. Georgio I.* Electori Saxoniae Imperator Augustus Ferdinandus II. ob fideliter præstitam in motibus Bohemicis operam & 72. tonnas (ut loqui vulgo amant) auri, quas imperator privato nomine debebat Electori, (vid. *Martin. Zeller. Contin. itin. Germ. cap. 23. pag. 306.*) Lusatiam utramque feudo concederet, ad posteros transmittendam. Vid. *Pac. Pragensis*, 1635. sub fin. §. Was der Röm. Kayserl. Majest.

Majest.
§. 18. Sed *superiorem Lusatiam* ab *inferiori* dividere non convenit: Unde pro-
xime sequitur *alveolus caruleus*, in quo, si *P. Fürstii Wapenb.* P. 3. p. 4. & *Dressero. Isag.*
Histor. P. 5. p. 174. fidem adhibeas, *aureus*, si verò *Brianvillio jeu d'Armoir.* p. 138. *argen-*
teus murus, *nigro opere cæmentario distinctus*, in *pinna*s affurgit. (*d'azur au pan de muraille*
crenelé, d'or ou d'argent, massonné de sable.) Videre hunc *laterculum* licet apud *Albin.*
p. 441. in *scuto Viperti Groicensis*, *herois celeberrimi*, ubi *ultima seriei dextrum* *latus*
occupat. Sed idem quoque *Budissina*, quæ *superioris Lusatiae* caput est, ex *dote* *con-*
jugis Juditæ, & *munere* *foceri Vratislai Bohemiae Regis*, *dominus* & *muri* hoc em-
blemate

blemate donatus erat. Conf. *Dress. l. c. de Budissina*. Caterum cum initio utraque Lusatia eosdem habuisset Principes: Sub *Dedone* 1068. vel sub *Henrico* I. 1086. superior à Bohemis occupata, atque ita Witikindeo stemmati erepta est, ut, qui deinceps secuti sunt, Lusatia Marchiones, solam inferiorem possederint. Donec eo modo, qui §. proximo explicatur, utraque Saxonica domui restitueretur.

§. 19. Jam visui se offert tertia hujus ordinis parmula, quæ auro tincta duobus palis ceruleis distinguitur. *d'or à deux pals d'azur.*) Nescio quid in mente fuerit *Chiffletio* in *Insign. Eq. A. V. n. 96.* cum *Mechelburg* notari in margine comminiscitur: cum tamen nec aliquod in illum principatum jus unquam *Albertus Saxo*, cujus ibi describitur scutum, sibi attribuerit, nec in Megapolitanorum insignibus apud *Sibmach. Wapenb. P. I. p. 7.* umbra ulla hujus appareat symboli. Unde nulla dubitatio superest, quin illis adjiciamus calculum, qui *Landsbergiam* marchiam notari testantur) Cui minus recte fascias alternas nigras & aureas attribuit *Ioh. Pomar. Sächs. und Nieder-Sächs. Chron. p. 161.* Hanc Marchiæ à *Carolo M.* inter *Salam* & *Albim* adv. Sorabos institutæ originem debere, sententia est *Albin. Chr. Misn. T. 9. p. 106.* Sita vero erat nostra *Landsberga* (cui *ὁ μὲν οὐκ* alia oppida & arcēs, *Landsberga* Novæ Marchiæ ad *Wartam*, *Landsperga* Palatinatus, rami alicujus *Bipontini* aliquandiu sedes, *Landsberga* in superiori *Bavaria*, *Hohenlandsperg* dominium *Schvvendiorum* in *Alfatia*, & in eadem *Landsperg arx*, unde nobilis familia de *Landsperg* denominatur) in *Osterlandia*, quam & *Libonothiam* & *Ofitiam* dicere solent, inferiori parte. Vetus id patrimonium credo *Witikindeorum* & *Wethinensium* (in quibus peculiariter *Theodoricus* *Thimonis* pater *Landsbergii* Marchionis titulo celebris est) fuisse, & quod *Albinus Tit. 15. pag. 188.* notat, frequenter ab illis possessam esse, qui *Lusatiam* tenebant. Non tamen cum *Lusatia* iterum amissa est, sed potius constanti obsequio in ipsis pene ruderibus *Landsberga* nunc quoque, mutato Marchiæ (ita in diplomate *Caroli IV.* dato 1373. apud *Limn. jur. publ. 4. 8. 161.* legitur, *Landgraven in Thüringen / Marggraven zu Weissen / in dem Osterlande und zu Landsberg / Eraven zu Orlamünde / und Herren des Lands zu Plessen*) titulo in nobilis *Dominii* nomen, Principes à priscis temporibus suos veneratur. Unum adhuc noto, antequam abeam: *Lipsiæ* urbi, non minus *Academiæ* splendore, quam nundinarum frequentia claræ, insignia, qualia visuntur in *Sibmach. Wapenbuch P. I. pag. 221.* ab *Ottone* divite Marchione *Misniæ* data, ex *Misnicis*, & *Landsbergicis* symbolis composita esse. vid. *Dress. Isag. hist. P. 5. de Lipsia. pag. 357.* unde in priori parte *Misnicus* leo ungulas explicat, in altera palis cerulei fulgent. De quibus insignibus ita canit apud *Hepingium de jur. Insign. c. 6. P. 7. n. 1112.* *Ioh. Forsterus* celeberrimus *Leucoridis* Theologus.

*Solis ut & Cæli color omnes ante colores
Pulchrior, atque Leo fortior ante feras.
Sic quoque tu, Philyre, reliquas Misneidos urbes,
Ante volas famæ nobilitate Tuæ.
Te Leo de Iuda clypeo tueatur Olympi,
Confirmetque tuas perpetue pace trabes.*

De cætero non illud rarum est, ut fidarum urbium signa suorum armorum decoribus ornent Principes: quinimo ipsum hoc potestatis in eas à Principum parte argumentum creditur. Argumenta non longe quærenda sunt, sed pro uno exemplo innumera ex *Sibmach. Wapenb. P. I. p. 220.* colliget, cui volupe erit. Nos etiam inferius hæc de re quadam annotabimus.

§. 20. Succedit in medio quinti ordinis aurea area rubeis corculis (velut loqui amat *Albinus T. 15. p. 187.* rosarum foliis) strata, in qua salit leo *Misniæ* niger coronatus (*d'or semé de cœurs de gueules, au Lion de sable, couronné, armé & lampassé de gueules ou d'argent.*) Ejus situm obversum *Chiffletius d. l.* notat, sed, quia in primo palo hanc aream ipse describit, frustra notat, si quæ §. 4. de more *Germaniæ* diximus, observes. Miror tamen, qui fiat, quod eundem situm *Fürst. Wapenb. P. 3. p. 4.* exprimat in area media, qua antrorsum leo respicere debebat. Contradicunt verò *Fürstio* aliæ picturæ & moneta. Notat idem coronam, linguam & falculas argento tinctas. *Albinus T. 15. p. 199.* coronam (cujus non semel videas oblivisci sculptores) miniatam perhibet, quod etiam de ungibus & lingua credo, quia hujusmodi illa in *Misnico*. Cum verò idem

Chifflet.

Chiffletius leonem hunc Symbolum *Saxonie antiquae* explicat, nā graviter impingit. Si enim ad fabulosam usque antiquitatem ascendere lubeat apud *Hæping. de jur. insign.* c.6.P.5. §.3. p.381. nihil tamen, quod errori faveat, inde exsculpetur. Witikindi atati qui insignia attribuunt, equum effrenem adducunt, qui nunc quoque origini testanda in Serenissimorum Brunsvicensium Principum galea servatur, ut s.7. dixi. Ex quodam Henrico Leoni usitatam equi figuram fuisse colligas. Ascanios quod concernit, eadem illis Saxonie tessera, quæ nostris, atque ita nullibi ejusmodi leo inter corda existens. Sed vidit Vir Doctissimus, in scuto Brunsvicensi aream Lüneburgicam, quæ in tali campo leonem præfert: hic vero azureo colore infectus est, noster nigro. Quæ colorum differentia apud feciales, non leve discrimen habetur. Rectius ergo *Orlamundanus* vel *Vinariensis* comitatus illo hieroglyphico intelligitur. Hic in Thuringiâ latè patebat olim, à familia peculiari, penes quam diu Marchionatus Thuringiæ (vid. *Albin. p.4. 10.*) hæsit, possessus. Ex hac familia *Elisabetha ab Arnshag* vel *Arnsheim* (ita enim ramus stirpis appellabatur) cum nupsisset *Friderico Forti*, quem etiam *ad-morsum* dicunt, ei pars comitatus, in qua *Neustatt, Iena*, nunc Academiae celebritate

Montibus excelsis celsior ipsa suis,

& *Cala* numerabantur, allatus est: Reliqua penes Comites adhuc manebant, donec *Fridericus gravis Hermannum C. Orlamundensem*, quod ab eo 1342. Erfordiae immodestis dictis publice laceffitus fuerat, ob hoc bello petito, intra quadriennium omnibus ditioribus exueret, sed postea ipsa *Orlamunda* excepta, ad dies vitæ duntaxat usum fructum redderet. Ita hic etiam tractus amplissimus familiae accrevit, & titulus confirmatus est. *Vinariæ* civitati *Sibmach. Wapenb. P.1. p.221.* similem parvam adscribit, nisi quod loco auri argentea est. Quod non necessario *παραγὰρ* habendum Chalcographi, sed ex eadem ratione fieri potuit, qua alias nonnunquam distinctionis causa metalla aut colores mutari consuevere.

§.21. Latus leonis dextrum in laterculo *caruleo* alius leo superiori corporis parte aureus, inferiore argenteus claudit. (*d'azur au lyon coupé d'or & d'argent.*) Nec enim chartulis Gallicis fidem adhibeo, quæ leonem tantum argenteum agnoscunt. Conf. *Albinus T.15. p.187.* Modus ita diversis coloribus distinguendi animalia in materia insignium non infrequens est. Non jam allegabo leonem Thuringicum, quem non una fascia distinctum §.2. consideravimus: cum quo conferri possunt gryphi, qui pro *Van-dalia* & *Stargardia* principatu gestantur in insignibus *Pomeraniæ Sibmach. Wapenb. P.1. p.7.* & nunc *Brandenburgicis. p.3. & 5.* Ita *P.1. p.164.* *Schomburgiorum* leo non dissimili sectione ex rubro & viridi, ac *p.184.* *Heringiorum* ex nigro & rubeo constat coloribus. Nota etiam est *Monsterbergensium* aquila perpendiculari linea diversos colores separante divisa. Ut jam de illis non dicam, cum figuræ admodum divisi scuti alterantibus coloribus pinguntur. Cujus moris præter mille alia in leonibus duo exempla nobis exhibet *Wapenb. P.2. p.9.* in *Com. Hall. & Wasserburg.* In explicando Symbolo non diu hædere necesse est: quamvis enim *Chifflet d.l.* nescio quale nomen *Wedenfind.* margini adscribat, forte Witikindum intelligens, quod ipsum quoque monstrum foret: nostris tamen constat, terram *Pleisnensem* seu *Pleisensem*, quæ *Ostlandiæ* pars est, & ab aliis minus solícite cum tota *Ostlandia* confunditur, notari. Nomen à *Pleissa* fluvio impositum esse, vix dubium habet. De distinctione à reliqua *Misnia* alii viderint. Caterum hunc comitatum à Comite *Rabodo Imp. Fridericus Barbarossa* emisit perhibetur, una cum *Leisnik & Colditz.* vid. *Albin. T.15. p.196.* Sed Imperatoris nepos, ipse etiam Imperator *Fridericus II.* suæ Filiae *Margaretæ*, quæ in conjugio *Alberti degeneris M. Misniæ* infelíciter vixit, dotalem eum esse voluit. Versu *Fabricius vol.2. rer. Misn. p.35.* hoc complexus est.

Cæsaream thalamis pepulit virtute puellam

Illustrem, cui dos Pleissena terra fuit.

Tanto majori jure *Pleisnenses*, dominos suos *Fridericum & Dicemannum*, *Margaretæ* filios, bellis periculosis ita juverunt, & illum à *Waldemaro* Marchione *Brandenburgio* captum hostis manibus eripuerunt, ut fortitudinis non minus quam fidei præ aliis eorundem Marchionum subditis insigne reportarent encomium.

§.22. Monet nos mentio *Margaretæ*, ut alterius etiam hereditatis meminimus, ad quam nostri, si in tempora meliora incidissent, aspirare poterant. Infelici sententia *Caroli Andegavensis in Conradinum Conradi IV. Imp. filium*, regnum *Neapolitanum*

num armis petentem, sed acie à se victum, ultimus in eo *Suevorum* masculorum sanguis carnificis gladio effusus est Anno 1268. Non alius tum propinquior Conradini (qui Fridericum Castellanum, patris sobrinum, sed postea sine prole extinctum in pegmate ferali heredem dixit. Conf. *Blondell. geneal. Fr. plen. assert. p. 16 2.*) consanguineus superfuit, quam ex hac, quæ sola amita inter sorores liberos habuit, *Margareta* Misnici Marchiones : Digni certè qui succederent. Sed *Sueviam*, quamvis non semel foemino titulo aliis quondam datam, tanquam feudum Imperio apertum vindicavit Cæsar, & magna ex parte invasere vicini, ut in plura frustra insignis Ducatus dissiliret. *Neapolitanum* vero & *Siciliæ regnum*, quod Constantia Margareta avia Suevis intulerat, & à quo haud dubie sexus alter excludi non potuit, hinc Andegavenses, illinc Arragonii cruentis & diuturnis bellis suæ ambitionis voluere toti Europæ esse theatrum. Interim Misnici Marchiones, Pleisnenses suos ex tam opulenta hereditate, testimonium augustæ affinitatis & originis retinere contenti, à jure suo prosequendo abstinere, quam ancipiti martis aleæ omnes fortunas subicere maluere. Quæ ipsa causa paulo ante avum *Henricum illustrem* impulerat, ne uxoris Constantiæ Austriacæ & liberorum, in vindicando *Austriæ Ducatu*, jura, quibus populi consensus & suffragium accesserat, majori nixu persequeretur, se suaque ambiguo martis judicio subjecturus. Ut jam taceam, quod infelicissima inter prædictum Albertum patrem & filios dissidia, quæ funeribus hac ipsa fere tempestate implevere ditiones, non permisissent, tanti momenti molimina, etiam justa, suspicere.

§. 23. Sequitur nunc tertia hujus ordinis areola, *Magdeburgico Burggraviatu* dicta, quæ ex summo bipertita priori parte rubea, aquilam dimidiam argenteam, (sunt qui auream pingunt, alii ut ap. *Sibmach. Wapenb. 2. p. 7.* rubeam in argenteo solo) aurea corona exornatam, in posteriori argentea, quatuor (sunt qui 3. solum admittunt) coccineas fascias ostendit. (*parti au premier de gueules à une moitié dextre d'un aigle d'argent, au 2. d'argent à 4. fasces de gueules.* *Burggravius* hos prolixè recenset *Cyr. Spangenb. Adelsp. P. 1. L. 10. c. 20. p. 318.* quod Carolus M. condito castro five burgo constituerit Burggravius, qui etiam *Comites ad Albim* dicti, & vicinis præfuerint Vindis, atque advocati fuerint Archiepiscopatus Magdeburgici. Nominat vero *Fridericum* 926. sed potius ejus fratrem *Geronem* 930. primum fuisse Burggravium, qui dein *Marchio Brandenburgicus* 939. decesserit. Hinc filium *Geronem* vocat, ex gratia Augustæ *Edithæ* Burggravium : postea *Lusatia*, demum *Brandenburgensem* & *soltvedelensem* Marchionem 965. extinctum. Inde ab *Ottone M.* Burggravium constitutum memorat *Hermannum de Stubeckeshorn*, cui successit filius *Lutherus*. Post hunc *Luthardus* five *Lutherus C. de Walbeck* (alii *Waldeccia* familiæ hanc lineam inferunt, vide L. 3. c. 39.) prope *Helmstad*, maritum sororis *Henrici II.* Cui successerit filius *Fridericus* & nepos *Conradus*, huic frater uterinus *Meinfridus*, qui 1079. contra *Henricum IV.* prælio cecidit. Post hunc Burggravius fuit Comes *Dietericus de Plotzke* *Conradi* superioris ex *Mechtilde* gener, & isti ex filia *Irmgardis* gener *Vdo M.* *Brandenburgicus*. Tum *Udoni* 1087. filius *Vdo*, & nepos *Henricus*, qui 1102. mortuus *Henricum* habuit successorem. Hoc vero sine heredibus extincto, Burggraviatum nactus est *Hermannus* Comes de *Plotzke*, & 1117. mortuus est. Ei successit *Wipertus M. Lusatia* mortuus 1123. & patris successor *Henricus* 1136. Cum vero Archiepiscopus esset *Conradus Nob. Dominus de Querfurt* ab Imperatore fratri *Burchardo Burggraviatu* hereditarium impetravit (conf. etiam *Henning. Theatr. Geneal. T. 3. P. 2. p. 104.* Hunc ergo secuti *Burchardus* 2. 1167. & nepos *Burchardus* 3. qui in comitatu *Friderici Barbarossæ* *Antiochiæ* 1189. decessit. Successit v. ei *Gebhardus*, huic *Burchardi* 3. filius *Burchardus IV.* Comes *Hardeccia* & *Querfurti*, maritus *Sophiæ Mansfeldiæ* : isti frater *Burchardus* 5. ad annum 1249. huic iterum prioris filius *Burchardus* 6. N. Dom. de *Querfurt*, *C. Mansfeldiæ*, & *Hardeccia*, qui comitatum *Mansfeldiæ* 1264. emit, & 1270. obiit relictis filiis *Burchardo* 7. qui initio Burggravius, dein 1275. fratri *Gebhardo Querfortium* & *Burggraviatum* cessit, servatâ sibi *Mansfeldiâ*. In literis circa 1290. illo usus est titulo : *Burchardus Deigratia quondam Burggravius de Magdeburg dictus de Roseborch.* *Gebhardus* autem frater 1284. mortuus est. Post hunc Burggraviatum ad *Saxones Ascanios* delatum oportet : & *Rudolphus Saxo* 1290. in titulis suis hunc etiam gessit. Et in veteri scripto legitur 1294. Conf. *Matth. Dresser. Isag. histor. P. 4. p. 109.* *Albertus* 3. eum pro 900. vel 3000.

3000. vel ut alii 9000. marcis tradidit civibus, qui eum *Ecclesia* tradiderunt, sed ne invitis civibus officium relinquerent. Inde *Otto Archiepiscopus* se etiam Burggravium dicit. Anno 1320. *Gebhardus Nob. Dn. de Quersfurt* Burggravium Magdeburgium se dicit. 1340. *Bertholdus Comes de Hardeck*, & post eum filius *Ioannes* eodem usi titulo: huic cum filia dicitur *Rudolphus El. Saxoniae* Burggraviatum dedisse, eâ conditione, ut si ex conjugio mares non extarent, hic ad Saxones relaberetur: quæ etiam conditio impleta. Unde hoc etiam feudum à *Sigismundo Imp. Friderico Bellicoso*, diplomate 1425. Budæ dato apud *Albin. T. 16. p. 212.* concessum est (verba ita habent: *Mit der Burggraffschafft und Graffen-Gedinge zu Magdeburg und Hall/ und mit allen seinen Herrlichkeiten und Würden/Ehren/ Rechten/ Mannen/ Mannschafften/ Lehen/ Lebenschafften/Eigen/ Eigenschafften/ Pfanden/ und Pfandschafften/die zu dem Herzogthumb zu Sachsen von Alters gehören/*) & postea investitura eundem titulum repetierunt. Uti vero supra dicto *Joanni C. Hardeccio Wolffg. Laz. Reip. Rom. L. 12. S. 7. c. 5.* filios dat, fortè ex alia uxore, *Ioannem & Bertholdum*, quorum illo *Ioannes III.* hoc *Michaël* natus est: hi omnes etiam nec non *Burchardus Comes Hardeccius* iudex aulicus *Caroli IV. 1366.* titulo illi usi sunt. (vid. quæ alibi de his *Hardeccius* differimus *L. 3. c. 22.*) 1538. *Electo Ioh. Fridericus Magnanimus* Burggraviatum numerato pretio reluit. Cum vero sæpius ea de rei iterum disceptaretur, certo modo 1577. vel 1579. *Augustus* renunciavit, titulo tamen servato, atque præfecturis, quibus ille adhæret, *Gommern, Ranis, Elbenavv, & Gottavv.* vide *Ioh. Limn. jur. publ. 3, 10, 17. Matth. Dresser. Isag. histor. P. 4. p. 125.* & in primis *Frid. Hortled. de Caus. Bell. Germ. L. 5. c. 28.* Nunc quoque, licet in ducatum converso Archiepiscopatu & Serenissimæ Domui Brandenburgicæ concessio, vid. *Instrum. pac. Osnabrug. art. 11.* Electoralis Saxoniae domus titulus perstat.

§. 24. Figura, quam *rubeam* ter repetitam proximis, nempe sextæ seriei primus, laterculus *argenteus* refert, difficiliorem habet explicationem, dissentientibus aliorum inter se sententiis. *Chifflet. l. c. tria paria cornuum scarabæi* vocat. Ob hoc in eum graviolem stringit censuram, & ejus in heraldica arte peritiam elevat *Jesuita Ioh. Ferrand. epinic. pro Lil. p. 108.* quod indignioris insecti pictura commaculare sustineat illustre scutum, & quod scarabæo attingeret cornua, quæ extremitates vaginarum dicenda erant. Ita enim *bouteroles* interpretantur (vid. *Cl. Franc. Menestr. verit. du blas. c. 11. p. 130. bouterole est le bout d'un fourreau de cimeterre.*) Verum non ita ignobilis scarabæus est, ut non ejus imago alicubi in pretio sit. Certe illius figura impressa apparet coronæ navali; quod hieroglyphicum esset fortitudinis navalis. vid. *Paschal. de Coron.* Sed & figura à cornibus his non multum abludit, ut videre est ex illis, quæ in scuto Austriacorum nobilium, *die Schrötel* apud *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 41. vi.* sunt. Ea enim cornua scarabæi esse, non dubium, si nominis allusionem consideres. Si verò cornua scarabæi non sunt, utpote quod uec ipse in me recipio, saltem nec *Ferrandus* ille acutius vidit, (quamvis in eadem sententia sit *Oronce Finé de Brianville jeud' Armoir. p. 139. tit. Angrie. & præfat. Menestr. abreg. method. des armoir. p. 89.*) quam *Chiffletius*, si Germanos consulas, quorum utique hic in scuto Germanico explicando, major quam exterorum autoritas haberi debet. *Theodorus Hæping. de jur. Insign. c. 2. §. 10. n. 1003. dimidiatos Circulos angulares* vocat. An hoc ex *Albina?* qui post *Cranzium, Spalatinum & Brotuffium. T. 15. p. 190.* describit, *dren rothe halbe Cirkel/intwendig mit weiß gewinckelt/ als läge in Seeblat/ oder wie es andere beschreiben/ dren weisse Seeblätter darauff* (confer. figur. Engern in *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 4.*) alibi *Tit. 16. p. 218. dren rothe Herzen/auff welchen dren weisse Kleeblätter ligen.* Unde est, quod *Wapenb. P. 1. p. 3.* omissis, quæ imponenda pro symbolo Angrivariæ videntur, trifoliis sola pinguntur corda. (Conf. apud *Hæping. de Insign. c. 6. P. 1. §. 2. n. 42. epigramma Merffæi in Colonienfia insignia*) Sic & *nymphae folia* erunt, qui suspicabuntur, non tantum de eo, quod in figura album est, sed & quod coccineum. Inter omnes nulli Germanorum in mentem veniunt vaginarum extremitates.

§. 25. De interpretatione jam non minus est controversia. *Ioh. Iacob Chifflet.* interpretatur *Angriam* vel *Angrivariam*. Nec dubium est illam figuram ita pingi & dari Angriæ apud *Simach. Wapenb. P. 2. p. 4.* Tum Serenissimi Duces Saxoniae Lauenburgici, qui Angrivariæ titulum gerunt, *P. 1. p. 5.* hoc emblemata gestant. Idem de Coloni-

lonienſi dicerem, eadem ex ratione, ſi corda parum alterare liceret. Ita difficultas non eſſet, niſi conſtaret, Miſnicam noſtram Saxonum ſtirpem *Angrivaria* nec præſuiſſe unquam, nec juſ in eam aliquod ſibi aſſeruiſſe. Si dicas, adjecta eſſe, quæ olim ducati Saxonie co hæſerint, quamvis nunc ſeparata ac alioſum delata ſint: aut Witikindi, qui Angriſ quoque præſuit, originem notari (ex qua ratione cum Weſtphalie laterculo illam parmulam Angrie ſcuto ſuo inferunt Sereniſſimi Sabaudi) non ſatisſiet: neque enim Weſtphalie equus aſcitus eſt noſtris, quod meliori jure fieri potuiſſet, ſi vetera ſymbola intueri luberet. Fruſtra ergo potiori omiſſo, ſecundarium ſibi vindicaſſent. Alii difficultati, cur eandem figuram *Tecklenburgii* geſtent. Conf. *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 19. & Hamelm. apud Heping. de jur. Inſign. c. 6. P. 5. m. 4. n. 708. p. 344.*) nos non immiſcemus. Idem *Heping. de jur. Inſign. c. 2. §. 10. n. 1003.* poſt Cranzium *Orientalibus Saxonibus* ſeu *Oſtphalis* eam teſſeram propriam notat, cum Weſtphalis equus Witikindi placuiſſet. Sed contradicit Cranzio *Albinus T. 16. p. 218.* & Angrie notam eripi non patitur. Certior ſententia eſt, quæ comitatum *Brenæ* (quem vitioſè *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 22. Bremen* vocat, nec in indice correctus eſt error) indigitat. Huic illud ab antiquo inſigne, & nunc quoque inter vexilla feudalìa illo titulo legitur parma hæc. Si quid tamen Angrie aut Witikindo dandum fuiſſet, & ſtatuendum quod Angrivaria teſſera huic co æva exſtiterit (quod nunquam mihi perſuadeo) dici poterat, ex una parte Ringelhemioſ comites avi ſui inſigne ſibi appropriariſſe, ditione etiam amiſſa, ut ex eo Ringelhemio comitatui attributum ſit: ex altera parte ſimili motiva illud ſuæ attribuiſſe Brenæ. Certè, non inſolens alibi eſt, ut, quod alii primo inditum fuerat inſigne, alteri dein impoſitum conſpiciatur. Ita urticam à Schauenburgicis Comitibus initio uſurpatam fuiſſe, conjectura eſt *Spangenbergii* apud *Danckvverth. in Holſat. L. 3. c. 2. p. 182.* quam non minus probabilem ipſa Danckvverthianâ, figuram provinciæ reſpici opinantè, autumo. Videlicet commutaſſe illo inſigni leonem ſuum cæruleum Adolſum I. Comitem, poſtquam condita in monte Nettelberg ſeu Neſſelberg, arce Schauenburg, titulum aſſumiſſet novi comitatus, gratia Conradi II. Imp. Dein verò idem emblemata Holſatie datum, poſtquam ea ex Schauenburgicis comitibus capere habere dominos, ſed & ſervatum, cum Dominorum familia mutata eſt. Ita Arragonie inſignia capere conſtituere pali, quos comes Barcinonenſis ſibi proprios primum attulit, cum Petronellam heredem Arragonie duceret. Nec aliter novum ſymbolum accrevit Burgundie, cum Philippus Audax Joannis regis filius ſcutum liliatum margine variegato à regia parma diſtinctum, & ſuæ lineæ designanda proprium, ducatu adferret: quod nunc etiam una cum veteri uſurpatur in ipſa Auſtriaca gente. Ut nihil dicam de Neapolitano regno, cui non alia ſunt inſignia, quam quæ Andegavenſis regnatricis domus familiaria fuere, dein adhibita regno, etiam poſtquam Andegavenſibus exſtinctis ratio ceſſaret. Sed certior uſus conjecturis non ſuperſedere facit. Ut ergo è diverticulo in viam redeamus, fuit *Brenæ* penes Werthinenſes, donec pari ratione cum Palatinatu Saxonie (de quo §. 14. audivimus) per Eliſabetham Saxonie Conradi ultimi, (qui tamen revera non fuit ultimus.) Brenenſis viduam ad Aſcanioſ delaberetur, ſed cum Electoratu modo præmemorato ad antiquoſ dominos rediret. Hanc eandem *Brenam* potius, quam ex vulgari errore *Angriam*, in ſcuto Saxonum Aſcanioſum notari me docuit Excell. *Ioh. Henricus Hoſmannus. vid. L. 1. c. 5. n. 6. 7.* Antequam hinc abeam, Sebachioſum apud *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 150.* parva notanda, quæ cum Brenenſibus idem emblemata ſervat. De ratione viderint alii.

§. 26. Jam in argenteo ſolo roſa rubea, auro gemmata & viridibus interfoliis ornata, medium ſitum in ſexta ſerie occupat. (*d' or à la roſe de gueules, boutonée d' or*) Nec in figura multum eſt difficultatis: Circa interpretationem aliquid. *Chiffletius* dicto loco Angleriam eſſe vult, ſed unde hoc ſomnium, non aſſequor. Unicam Angleriam novi, in Lombardia ad Verhani lacus initium, Borromæoſum patrimonium, & olim Mediolanenſium Vicecomitum, ex quibus primum Heriprandum filium Facii de Angleria conſtituunt, patriam. Quid vero hæc ad Saxoneſ? Potius in propatulo eſt notari non Pleiſſenſem Comitatum, quod quis ex *Albino. p. 424.* crederet, niſi inter hypotheta paroramata illud etiam notatum eſſet, ſed Comitatum vel *Burggraviatum Aldenburgicum*. Hic etiam pars eſt Oſterlandie, una cum Pleiſſenſi ditione, quam tamen

cum hoc comitatu male confundunt. Ita etiam non probat illos *Albinus Tit. 14. p. 183.* qui à Margareta Suevica obtigisse dotalem hanc successionem Alberto existimant: quod ut de Pleissenfibus intelligere mavult, ita *Tit. 15. p. 193. 194.* vix benè discernit, an aliquid huius simul in dote Margaretae fuerit, cum autorum non omnino constans sit sententia, *Confer. Limneus Iuris publici. Addit. Tom. 5. ad 5. 15. p. 455.* De civitate *Aldenburg* constat, eam imperialem fuisse, & cum *Cyanea* seu *Zuicavia* atque *Chemnicio* à Friderico Admorfo bello, quod gerebat cum Imperatoribus, ereptam, atque ab Imperio avulsam esse. Vicissim Comites aut Burggravi, quibus ab *Altenburgo* titulus erat, diu post hæc tempora adhuc superfuere.

§. 27. Nunc proximæ ex sinistro latere nos vocant *tres carulae fasciae argenteae* *areæ inductæ (d' argent à 3. fasces d' azur, drey blaue Streiff / wie man in Hand, zwehlen wircket / im weissen Feld.)* Quæ *Eisenbergium* (an *Isenbergium*, Vide de fabulosa derivatione ab *Iside Dea*, *Albinus Tit. 11. p. 145.*) Comitatum in *Osterlandia* situm designant. Vide *Albinus Tit. 15. p. 203.* ubi ex *Monacho Pirnensi* allegat, eum 1395. à *Vilhelmo* Marchione comparatum; existimat tamen diutius jam in potestate familiæ ditionem fuisse. Porro cum *Eisenburgiorum* seu *Isenburgiorum* comitum, qui nunc quoque in duos ramos divisi in *Vetteravia* florent, insignia, apud *Sibmacher. Wapenb. 1. p. 15. 17.* itidem solis fasciis constent, quarum alteræ in argenteo solo coccineæ, alteræ in aureo atræ, aliæ iterum nigrae in argento ducuntur: Viderint genealogiarum conditores, an forte hi in *Osterlandia* *Eisenbergii* ejusdem cum hodiernis prosapiæ fuerint. Nec enim insolens in antiquitate fuit, ut distinctionis causa unius familiæ rami cum eisdem figuras in scuto servarent, colores inverterent aut variarent. Exempla petis? Cape ista: in *Gallia Grolei* Delphinatus & *Bressia*, à communi origine derivati, cum scuta in crucem & decussim secta gestent, ea sola metalli variatione distincta sunt: quæ enim his aureæ cuspides, illis argenteæ conspiciuntur. In *Belgio* vix alius modus distinguendi lineas juniores, quod *briser* seu imminuere & frangere arma vocant *Galli*, olim fuit, quam hæc mutatio. Reliqui enim modi, ut ponticuli vel similes figuræ adderentur, à *Burgundis* eo illati, ut ex *Christophoro de Butkens* memorat *Menestr. L' art du blason iustifié. c. 11. p. 283. 284. 285.* Ita apud eundem. in *verit. art du blas. c. 19. p. 352.* exemplum unius *Arschotani* comitis exhibetur, qui cum 5. filios haberet, solus ex his primus in paterna insignia, quibus tria nigra lilia in aureo solo representabantur, successit, secundus argentea in rubeo, tertius in argento rubea, quartus in argento nigra, ultimus in minio aurea, sed & post hos ex nepotibus aliquis rubea in aureo alveo gestarunt. De Germanis confer. *Hepingius de jure insign. c. 9. n. 484. & c. 13. n. 42. seqq.* Exempla frequentissima sunt. *Hanoicorum* & *Eppsteiniensium*, quos aliqui ex uno fonte ortos produnt; *Solmensium* & *Nassoviorum*, quorum communem ortum ipse *Nassovia* Genealogiæ conditor *Textor* & *Soimensis* genealogus *Albertus Otto Bilgen*, non diffitentur; *Rappolsteiniensium* & *Weinspergiensium*, si communi traditioni adhibemus fidem. Sic & *Spanheimiorum* lineæ, altera tessellas aureas & carulas, altera argenteas & rubeas gestant. *Conf. Sibmacher. Wapenb. P. 2. p. 12.* Adde duplices *Boyneburgios*. *Sibmacher. Wapenb. P. 1. p. 136.* *Dernbachios*. p. 140. Pariter traditione prisca, forte tamen fabulosa, sex fratres, totidem familias *Montfortiam* vel *Rotenfahnam*, *Werdenbergiam*, *Reinecciam*, *Schellenbergiam*, *Tubingensem*, & *Herrenbergiam* sevisse dicuntur: unde illis eandem figuram, videlicet vexillum Ecclesiasticum quadratum & trifariam pinnatum adscribunt, ut tamen color discrimen faceret, qui primi vexillo in argento rubeus, secundus in rubeo argenteus, tertius in albo niger, quartus in atro candens, quintus in auro coccineus, sextus in rubeo aureus perhibetur. Verum illud etiam non infrequens fuit, ut juniores alicujus familiæ filii, cum alibi locorum fortunarum suarum sedem constituissent, hoc etiam loco arcem aliquam, nomine antiqui Principatus etiam *Brunsvicensis* castrum *Eberstein* reperiatur, hoc tamen in memoriam *Suevici* illius conditi fitebuntur omnes illi, qui ex vetustissimorum *Suevicorum* *Ebersteiniensium* posteris deducunt *Ebersteinius* *Brunsvicenses*. Ita cum *Merania* castrum ad *Athesin* in *Tirolensi* agro sit aliud tamen in *Voigtlandia* etiam ab eadem familia, quæ illius titulum gestabat, conditum exstat. Adde exempla

Gravenecia, quam cognominem arcu gentilitiæ in inferiori Austria Ulricus Gravenecius condidit, & *Waldsee*, duarum arcium in utraque Austria, quæ eundem conditorem dominum alterius Waldsee in Suevia agnoscunt, &c. Sed cum con-
jiciendi mihi fumo libertatem, nihil definitio. Interim apud *Limn. jur. publ. addit. 4.*
ad 5, 15, p. 934. lego: *Duces Saxonia, præter Electoralem familiam, ab Imp. Rud. 2. ejus-*
que in Imperio successoribus obtinuisse jus successionis in Comitatum Isenburgicum (de quo
Wetteraviæ comitatu paulo antea dixi) *auff alle Erledigungs-Fälle.* Huic ve-
ro expectativæ ipsam tesseram ego aptare nolim, utpote quæ ante Rudolphum in no-
stris scutis.

§. 28. Nunc iterum medio loco septimi ordinis pars aliqua successionis
Cliviæ occurrit, cum *Marcanum* Comitatum in campo aureo fascia transversa triplici
ductu tessellata albo & rubro coloribus notat. (*d'or à la fasce échiquetée d'argent & de*
gueules de 3. traits.) Antiquum in scutis tessellarum harum usum apud Germanos
ex *Phil. Cluvery* de rebus patriæ meritissimi *Germ. antiq. c. 16.* colligere licet. Conf.
sagula virgata (*ραβδωτά & πλινθία*) Gallorum apud Nobilissimos & gente & literis
Welferum Rer. Boicarum L. 1. pag. 15. 16. Freherum, & Hæpingium de jure insign. c. 6. P. 5.
num. 680. Ipsum comitatum Lupia, Monasteriensi Episcopatu, Clivia, Monti-
bus & Westphaliæ Ducatu terminatum, multisque egregiis civitatibus illustrem,
quod concernit, à castro *Altena* olim nomen ei inditum reperio, primumque
Adolphum, ex *Altenacensibus* quintum, qui 1249. mortuus est, Marca titulum
sumsisse apud *Henning. Theatr. Geneal. T. 3. P. 2. p. 367.* De familia multa cumula-
re non est necesse, quæ ipsa est, quam supra §. 9. Cliviæ auctam ditione, & §. 12.
Montanum etiam principatum tenuisse diximus. Quæ jura Saxonum nostrorum
sint in comitatum hunc, ex superioribus repetendum est. Caterum eum in cele-
bri illa post Johannis Wilhelmi 1608. extincti mortem hereditatis controversia, pe-
culiariter ad se spectare contendebant ultimi agnati, ex eadem gente, priusquam
Marca Clivio comitatu cresceret, originem suam ducentes, in Gallia Marcani Malle-
porii, in Germania Marcani Lumæi, ab aliis tamen prætendentibus, qui possessionem
præripuerant, exclusi. Caterum cum *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 17.* Marcanum scu-
tum sub nomine *von der Marck* / prodit, junioris lineæ (forte Lumæ) illud fuisse exi-
stimo, leonem autem capiti scuti distinctionis gratia (*brisure*) adjectum, quod exem-
plis in Gallia & Belgio non caret.

§. 29. Ultima ex Juliacensibus areolis *Ravenspergia* est, quæ, à dextris Marcanæ
fasciæ, argentea tres cantherios coccineos defert. (*d'argent à 3. chevrons de gueules.*) vid.
Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 14. Idem emblemata in Eppsteinio clypeo conspicitur, an-
vero ex eo de identitate familiæ arguere liceat, viderint alii. Conf. §. 27. Porro ha-
buit hic Ravenspergius Comitatus, præfecturis Ravenspergia, Limborgia, Sparenber-
gia & Vlothoviana constans, suos comites peculiares, qui in ultimo Ottone defecere,
hereditate per hujus filiam Margaretam, vel potius ejus occasione peculiari gratia
Cæsaris, ad Juliacenses transmissa. Ex eo cum reliquis Juliacensibus ditionibus ea-
dem fata fuere hujus comitatus: Unde nunc quoque in ejus juxta cum Marca & Cli-
via possessione Serenissimus Elector Brandenburgicus est. De jure nostrorum in
eum eadem dici possunt, quæ supra de Juliacensibus memorata sunt §. 10. Antequam
hinc abeam, aliorum etiam *Ravenspergiarum* Comitum facienda est mentio, qui alias
Altorsenses dicti, olim in Sueviæ parte Algoja admodum inclaruere, Guelforum pri-
morum factores, sed nunc præter civitatem cognominem, quæ Imperialis est & sua li-
bertate fruitur, vix memoria Comitatus superest.

§. 30. Qui proxime sequitur alveolus hoc in reliquis eximium habet, quod
solo colore miniato constat, sine alia figura. (*de gueules plain.*) Equidem apud veteres
scuta pura, hoc est unius coloris, gestata fuisse, dubio vacat. Candida scuta *Plutarch. in*
Mario, Cimbris tribuit: eadem ex veteribus *Alex. ab Alex. Dier. gen. L. 6. c. 22.* de
Carthaginensibus, rufata autem de Græcis allegat. Postea quoque ab adolescenti-
bus aut juvenibus gestata volunt, qui nullis adhuc gestis propria meruissent. Hæc à no-
stris *Wartschild* (*Galli tables d'attente* nuncupant, vid. *Menestr. verit. art. du blas. c. 4.*
p. 36.) appellata lego. Quo illud referres, *Virgil. 9. Æneid.*

Parmaque inglorius alba.

An vero scutum ejusmodi purum insignium rationem habere possit, disceptatur. Qui affirmant, ipsum scutum conformatione sua locum figuræ alioquin inscribendæ occupare existimant. Ut adeo excusentur exempla Bandinelliorum in Tuscia & Menesiorum in Hispania, qui aurea tessera se jactant. *Menestr. l. c.* & in *abreg. Method.* p. 21. sed & in nostris hinc inde quadrantes puros reperire licet. Ita in Cronbergiis apud *Sibmach. P. 1. p. 124.* quartus, in Boymundiis. p. 99. quadrantis secundi primus & quartus, in Erthaliis p. 104. secundus & tertius alveoli vacant. Ut alia non cumulem. De significatione nostræ areolæ apud *Albin. Chr. Misn. p. 422.* lego notari *der Regalien oder die Blutfahn?* Rubeum colorem esse Majestatis colorem, sanguine claris tantum deberi, fortitudinis bellicæ insigne, & ob hoc à Principibus in bello usurpatum, juxta illud *Virgil. 3. Georg.*

Tyrio conspectus in Ostro.

legimus apud *Heping. de jur. insign. P. 9. §. 2. m. 2. n. 469.* & seq. p. 653. Cum vero regalia notari dicimus, exciperet quis, alios etiam principes sua regalia gestare, absque hoc tamen emblemate. Verum Electorales familias, nam & Brandenburgici alveolum similem servant, & olim Palatini, antequam Sphæram cruciferam (orbem vocant) à Carolo V. acciperet Fridericus II. *Conf. Dan. Pare. hist. Palat. p. 271. Cass. Lerch. à Dirmst. 2. Grunds. n. 75. p. 96.* tertiam parmulam solo cocco tangebant, hoc eximio decore insigniri dicerem, nisi etiam in Pomeranorum apud *Sibmach. P. 1. p. 7.* armis cuspishujusmodi appareret. Cum ergo ratio non parum intricata sit, doctiorum relinquo decisioni & *ἐπεχω.*

§. 31. In cuspidē scuti non ignobilis pars incrementorum Saxoniorum continetur. Exhibet illa in aureo laterculo nigram Gallinam, quæ *crista & paleis rubeis* (ita enunciat *Chifflet. E. A. V. insign. 11.* quod Gallus *Crêsté & Barbé*, Germanus *mit rothen Kamm und Bartslein* exprimit) prædita, viridi (aliqui rubeum volunt) colliculo tricipiti insistit. (*d'or à une poule de sable, crêstée & barbée de gueules, sur une colline à 3. coupeaux de sinople*) Porro monticuli talis frequentissimus Germanus est usus, exteris minus frequens. Figuram illam Sinis etiam montis esse indicium ex Martino refert amicus noster de sacris & profanis literis bene merens *Theoph. Spizelius de re liter. Sinens. 5. p. 76.* Ipsam quod concernit originem hujus insignis, forte à gallina, quæ cum condenda arx esset, reperta fuerit, deducti, vide conjecturam apud *Spangenberg. Henneberg. Chronic. L. 1. c. 3. p. 31.* Aliquam variationem situs Gallinæ idem ostendit. *L. 2. c. 16. de C. Poppone 12.* de quo ita: *brauchte in seinem Insigel eine einzelen fliegende Henne/ mit auffgethanen Flügeln/ dergleichen doch seiner Vorfahren noch Nachkommen keiner gethan.*

§. 32. Sunt ex Gallis aliqui huic generi insignium, quod *Parlantes* vocant, nostri *Redende oder Nam-Wapen* (uti *Harsdofferus in Gesprächsp. Philip. Campanile dell'armi. c. 9. p. 14.* naturalia & materialia, alii latini suâ aut græcâ voce, paronomastica vel æquivoca, infestiores. Aliqui omnia ea rusticis & plebe quam nobilitate digniora existimant: qui moderatius loqui volunt, saltem quæ his loquuntur, hoc est duplicem allusionem habent, nigro notant commate. Sed sine idoneo fundamento, & non absque injuria innumerarum familiarum, quæ his delectantur, usque adeo, ut parum abest pleraque omnia antiquorum *δελυατα* hujusmodi fuisse dicere liceat. *Conf. Cass. Lerch. à Dirmstein. P. 1. Reichs Ritterlich Herkommen 2. Grundsatz/ summ. Marg. 68. Heping. de jur. insign. c. 5. n. 39.* (ubi *Freherus* citat) *Limnæ. Jur. publ. 6. 6. 17. Blondell. Geneal. Franc. T. 2. p. 363.* Inprimis Heraldicæ artis peritissimus *Claud. Fr. Menestrier in verit. art. du blas. p. 440.* recipit, in majori, quod de arte molitur, opere, integram secundam partem in hoc argumento insumere, ut æquivoca insignia defendat ratione, autoritate, praxi antiqua, exemplis supremorum Principum, Civitatum, communitatum, familiarum Galliæ, Hispaniæ, Italiæ, Germaniæ, Poloniæ, Angliæ *conf. eund. c. 20. p. 382.* ubi ad originem multorum insignium investigandam, sapè notitiam obsoletorum etiam vocabulorum esse necessariam credit. *Italos* certe propemodum omnes damnare necesse fuerit, si æquivoca damnes. Sed fortè restricta aliorum sententia, quæ sola duplici *δμωνυμια* insignia scuta rejicit, non caret fundamento? Ego verò carere, omnino dico, & idoneum quo adversarius vincatur, exemplum

plum hanc Hennebergenfium (quos de *Monticoc seu Montacoc apud Spangenberg. L. 2. c. 19.* originis, quæ Gallica est *mont à coq*, seu *mont du coq*, ignarum, antiquæ literæ dixeret) gallinam propono. De horum enim insignium & familiæ prisca nobilitate dubium vix esse potest. Unde in argumento, quod ex placito veterum unice pendet, sufficiens hujus autoritas exempli haberi debet. Sed ne uno tibicine sententia fulciri videatur, alia adducam exempla, quibus & thesin & primum illud nostrum simul firmemus. Si *Sibmacheri* librum evolvas, ubique occurrunt. p. 18. *Ochsenhusanus* abbas bovem è domo prodeuntem. p. 16. *Lavensteinii* comites insistentem rupi leonem. p. 32. *Sternbergii* innixam tricipiti colli stellam gestant. Vide etiam insignia Baronis de *Auersperg*, nobilium *Raumschuessel*, *Reithmor*, *Vhrmul*, *Rabenstein*, *Hornstein*, *Sternfels*, *Kannenberg*, *Horneck*, *Berenfels*, *Stocker*, (quasi *Stockaer*) *WVolfurt*, *Eisenberger*, &c. suis singula paginis, ut jam de civitatum scutis, in quibus vix aliud frequentius reperias, nihil dicam.

§. 33. Cæterum *Hennebergicum* principatum notari, ex prioribus jam intelligitur. Hujus verò ad Saxones nostros delati, duplex, pro diversitate partium, titulus est. Res ita habet: seculo tertio decimo fratres duo *Popponis XIII. Com. Hennebergici* filii vivebant, *Henricus VIII.* & *Hermannus II.* Inter hos illa partitio, ut *Henneberga* & *Sleusinga* illi, huic *Coburgum* cederet, instituta est, vide *Spangenberg. Chron. Henneberg. l. 2. c. 30. p. 115.* Primum ita *Coburgum* à reliquo corpore divulsum, nondum tamen à gente, quod tum demum factum est, cum filius *Hermani Popponis XIII.* 1291. moriens sorori *Juthæ* seu *Guthæ* testamento 22. arces & oppida, atque ita omnem fere *Coburgensem* districtum relinqueret. Nupserat *Jutha Ottoni* longo, ex *Ascaniis* *Marchioni Brandenburgico*, atque ita *Hennebergici* patrimonii parte *Ascanii* aucti sunt. In his *Otonis* & *Juthæ* filius *Hermannus* ditiones tenuit, & per *Waltherum Com. Barbiensem* rexit, vid. cit. *Chron. L. 2. c. 32. 33.* Sed solis 22. annis exulavit prima hac vice ab *Hennebergiis* *Coburgum*, quia *Hermani* filia *Guta* seu *Brigitta* 1314. *Henrico XII. Henneb.* nupta postliminio omnia reduxit. vid. *L. 5. c. 9.* Brevis amen usura, nam paulo post *Catharina* illis parentibus nata, cum *Friderico Landgr. Thuringiæ* ex *Misnica* gente genito nupfisset, *Coburgica* denuo attulit. Historiam conjugii non sine difficultate contracti legas licet apud sæpius memoratum *Spangenberg d. Chron. L. 5. c. 9. 11. & 13.* Ita *Misnica* stirpi ea non ignobilem *Franconia* partem, ob quam olim *Hermannus Brandenburgicus* apud cit. *auth. L. 2. c. 33. Dominum Franconia* se dixerat, intulit *Catharina*, & ad posterum, qui *Serenissimam Saxoniam* gentem hodiè constituunt, transmisit. Quod *Petrus Albinus Chr. Misn. L. 1. Tit. 15. p. 200.* refert: *Man sagt von Churfürst Friderich dem Dritten/so oft er seine Ahnen habe mahlen lassen/habe er zu Lucasen Cranachen dem ältern gesagt: Er sol ihm ja die Henne fleissig mahlen/ denn sie hab den Fürsten zu Sachsen ein gut Ey gelegt: Ex eo Gallina inserta insignibus.* Sed plures adhuc *Hennebergenfium* ditiones fata pia nostris destinabant. Cum enim princeps *Georgius Ernestus* 1583. vitam & totam masculam *Hennebergenfium* progeniem clausisset, successio Saxones è potiori parte cum *Hassis* vocavit, qua hodienum familia fruitur. *Conf. Thuan. L. 79. Histor. p. m. 893.*

§. 34. Sola ut consideretur superest, quæ scuto medio honoratissimo situ inter tertii ordinis aquilas incumbit, & *Electorale axioma* notat, parmula. Hæc superiori parte atro, inferiori argenteo colore pingitur, inque ea duo gladii rubentes in decussim trajecti conspiciuntur. (*coupé de sable sur argent, à 2. espèces de gueules croisées en sautoir.*) De significatione adducit *P. Albinus. Chron. Misn. T. 16. p. 435.* veteres rythmos.

**Zwen Schwerdt das Marschalck-Ampt bedeuten/
Die Wendische Henden aufzureuten.**

Limneus tamen in *jur. publ. 3, 10, 29.* credit eorum uno *Electorale* munus designari, altero fortassis tesseram. Id verò necessarium non crederem, sed juxta rythmi illius tenorem una utriusque de *Marescalli* (de nomine vide quæ collegit idem *Limn. Not. regn. Franc. 2, 27.*) munere interpretatio esse potest. Nam & *Marescallis Pappenheimis*, qui non *Electoris* sed *Marescalli* propriè vicarii sunt, duplex ensis significationem habet muneris. vid. *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 19.* Nec mirum sit hoc Symbolo, *Marescalli* vel *Protospatrii*, titulo à *Constantinopolitanis* mutuo petito, dignitatem notari,

tari, cum in *A. B. c.* 22. diserte allegetur, *Dux Saxonie imperialem seu regalem enssem deferens, & Imperatorem seu regem immediate præcedens.* vid. ad h.l. *Limn. obs.* 3. ubi etiam *gladiatores imperii* illos, qui bajularent gladium, dictos, & olim à Wenceslao duce Lucenburgo & Brabantino jus hoc Saxonicum in dubium vocatum videbis. In Francie regno *Marescallorum* quidem, ex quo eorum omnis cura ad militiam translata est, insigne *scipio* esse capit, militaris imperii documentum. (Quamvis securim militare eis tribuat *Loyseau* apud *Limn. Not. regn. Franc.* 2, 27.) *Conestabilis* tamen, qui ipse in militia primas tenet, & *Magnus hipparchus* seu scutarius ad utrumque latus scuti gentilitii (qui mos Gallorum est, ut dignitatis emblemata scuto non inscribantur sed adjiciantur) gladios adponunt, sed ille evaginatum & è manu armata porrectum, iste in vagina, quæ à cingulo pendet, reconditum. Conf. *Nicol. Besogne in Estat de la Franc. an.* 1665. *T. 1. P. 1. c. 4. p.* 115. 117. & *T. 2. p. 1. c. 1. p.* 3. Cum his verò duobus aliquam affinitatem Electoris nostri munus habet. Præterea mos ille figuras officiorum indices, (hoc solo discrimine, quod extra scutum pinguntur) decussatim collocandi, iisdem Gallis est frequentissimus, quemque in dicto libello ubique deprehendere licet. Illo situ *Marescalli* militares *scipiones* *T. 2. p.* 11. *Cancellarius* sceptrum, *p.* 63. *anchors* *Admiralis* *p.* 55. & ex *Vulsonii Colombergii* inventionem, (quam tamen praxis secuta non est) *M. Magister* *scipiones* coronatos. *p.* 28. *Cubicularius* *claves.* *p.* 60. *incisor* cum cultro *furcillam* *p.* 44. *ceremoniarum* *Magister* *baculos* serico nigro involutos. *p.* 250. *bipennes* *hospitiorum* *designator* *p.* 233. in decussim trajicere debent. Simili ratione editio anni 1657. *p.* 156. magno *Palatii* præposito *securæ* cum fascibus, consularibus non dissimiles, adscribit. Ad eundem fere modum, quo *Archiepiscopi* & plerique *Episcopi*, spiritualis & temporalis suæ jurisdictionis indicio, cum pedo *Episcopali* gladium in crucis *Andreanæ* situm post scutum disponunt.

§. 35. Sumtum verò est illud symbolum, cum ipsa dignitate, quæ in nostra Serenissima gente primum *Sigismundi Imperatoris* gratia 1423. die *Epiphan.* *Posonii Frederico Bellicoso*, heroi inter paucos, collata, atque ab hoc in posteritatem hucusque propagata est. De origine *Electorum* in universum, quæstionem decantatissimam, sed difficillimam, movere nostrum non est: sed qui ampliores sitiunt crateres, alios ad-eant oportet. Nec minus qui alteram, quo jure præteritis ultimò defuncti prioris familiæ agnatis *Imperator Misnicæ* domui honorem hunc conferre potuerit? pernosse velit, alios consulat.

SECTIO II.

SCVTA RELIQVORVM SAXONIÆ DUCUM QVI HODIE SUPERANT, VEL PROXIMO SÆCULO VIXERE.

§. 1. Ita singulas *Electoralis* scuti areolas lustravimus. Reliquorum familiæ Principum insignia eadem cura evolvere necessitas nulla exigit, ne eadem semper repetere cogamur, sed sufficit notasse, in quibus ab *Electoralis* differant.

§. 2. Quod ergo insignia *Serenissimi Ducis Augusti Administratoris Magdeburgensis* concernit: In paucis illa differunt à scuto jam explicato. Totus ordo primus, ut in *Electoralis* clypeo *Thuringiam*, *Saxoniam*, ac *Misniam*; secundus, *Iuliacum*, *Cliviam* & *Montes*; tertius verò duas aquilas, *Palatinatus* utriusque indices, continent, in his cerepetuntur. Similiter *Brenensia*, *Aldenburgica*, *Eisenbergica*, *Ravenspergia*, *Marcana*, *regalium* atque *Hennebergica* *Symbole*, utrobique eodem situ sextam & septimam seriem atque cuspidem complent. In quinto ordine loco *Magdeburgici* *Burggraviatus*, *Electori* peculiaris, leonibus *Pleissensi* & *Orlamundensi* apponuntur *Landspergii* palæ quarta *Electoralis* *diabæw* statione huc extrusi. Præcipuum discrimen est, quod *parmulæ* entes *Archimarescallatus* indicia deferentis loco in hoc scuto alia comparet, non tertiæ tamen seriei, sed & quartæ (in qua hinc à dextris *murus*, illinc *bos* *Lusatia* emblemata ex latere adstant) mediam regionem complens. Hæc parma simplicissima est, utpote unica tantum lineola transversim secta, quæ *superioris partis* *minium*, ab *inferioris* *ar-*
gento

gento distinguit. (*coupe de gueules sur argent*) Iisdem utuntur coloribus & sectionis modo (si *Sibmach.* fides est) Poppelii de Lobcovviz, Part. I. pag. 32. inter Suevos Brezū, & Herteri de Herteneck. p. 113. in Hassia Lerbachii. p. 138. in civitatibus Underwalden. p. 222. Adeo non insolens est, pluribus eadem sine variatione competere symbola, quod aliis etiam exemplis probari potest.

§. 3. Significatio hujus laterculi longè quærenda non est, cum facilè quivis intelligat *Magdeburgensem Archiepiscopatum* notari. Hunc (vid. *Matt. Dresser. Isag. hist. p. 4. pag. 96. & seq.* Ann. 968. Otto I. Cæsar, antea ab Episcopo Halberstadiensi Bernardo, quo minus id prius faceret, impeditus, instituit, & Adelbertum Archiepisc. præfecit. Accessit dein Northerti, quem 13. numerant, meritis titulus *Primatis Germaniæ*. Primum verò in hac diœcesi concessione *Alberti Brandenburg.* præfulis, 1539. lumini Evangelii datus est locus: cum jam prius 1524. per B. Luther. & Nicol. Amsdorffium illud civitati fuisset illatum. Successit Alberto *Ioannes Albertus* agnatus, sub quo grave inter Canonicos & civitatem dissidium exarsit, ob quod hæc proscriptionem & obsidium sustinere coacta est, sed sustinuit constantissimè. Inde *Fridericus & Sigismundus* ex eadem Brandenburgia familia germani tiaram gessere, hic etiam controversias, quæ urbi cum collegio intercedebant 1564. composuit, & Evangelicū præconium templo cathedrali inferre cepit. Non minus de sede hac, orthodoxiæ promotione (vid. *Thuan. L. 38. p. 431.*) & controversiarum reliquarum extirpatione meritis est priorum ex fratre nepos *Ioachimus Fridericus*, Administrator, quem ob ductam uxorem sede deicere moliebatur Pius Papa, sed Maximilianus II. Imperator (verbis *Thuan. L. 47. pag. 801.*) re in longum extracta, vota & intempestivas Pontificis preces elusit. Mota tamen fuit non semel Joach. Friderico lis in comitiis 1576. 1582. ab adversariis de dignitate & sessionis suffragiivè jure; eimo hanc causam *Limn. Jur. Publ. 9. 2. 198.* allegat omiffa in Camera revisionis, cum ad eam status Romanæ Religionis addicti Primatem hunc admittere recusarent. A patre in filium *Christianum Wilhelmum* 1598. derivata est dignitas. Demum cum Christian. Wilhelmus ob belli Danici societatem ab Imperatore proscriptus esset, Canonici Serenissimum Ducem *Augustum* Electoris filium postularunt. Imperator collegio electione novi præfulis interdixit, & filio suo ab Urbano Octavo Papa mitram conferri obtinuit (conf. *Adolph. Brachel. Hist. L. 3. p. 143.*) In pace Prag. §. Das Erbstift Magdeburg / 12. Archiepiscopatus hic Augusto ad dies vitæ concessus, idemque in pace *Osnabr. n. 11.* constitutum, expectativa verò Ducatus Sereniss. Electorali domui Brandenburgicæ (unde in hujus insignibus eadem hæc area conspicitur apud *Furst. Wap. P. 3. p. 4.* ut in nostro L. I. c. 13.) addicta est. Quæ conditiones huic concessioni adjectæ sint, ex ipso allegato instrumento publico quivis facile leget.

§. 4. Ab annis non adeo multis una areola auctus est iste clypeus, quæ in scuti pede quadræ Hennebergicæ adjicitur, videlicet *cærulea* inscriptis *duobus nullis barbatiis aversis auratis* vel ex naturali colore non nihil ad flavum inclinantibus. Hoc symbolo designatur comitatus *Barbiensis*, quem 1659. extincto marium ultimo Augusto Ludovico Augustus Dux Saxonie crevit, atque eo suam parmam ornavit. Porro in moneta piscibus quatuor rosas adjectas vidi quod si ita sit, *Rosenbergiam* dynastiam, Barbiensium comitum etiam patrimonium, sed ex Magdeburgico feudo, notari crediderim. Nam in Comitum istorum scuto apud *Sibmach. Wapenb. I. p. 16.* primam & quartam aream rubras singulæ ornant argenteæ rosæ auro gemmatae, fortè nunc compendio cum piscibus in unum laterculum compactæ.

§. 5. Tertius beati Johannis Georgii I. Elect. filius Serenissimus Dux *Christianus Administrator Episcopatus Merseburgici* illam dispositionem servat, quantum ex picturis observare licuit; ut toti scuto parmula Saxonica media incumbat. Primam lineam *Juliacense, Clivense & Montanum* symbola complent, in secundo ordine crux *Merseburgi & Thuringiæ* leo, in tertio *Misniæ* leo & *Palatinatus Saxonie* index aquila, à dextris & finistris *Saxonicum* medium *ἀσπίδιον* stipant. In quarta serie *Palatinatus Thuringiæ*, muri & bos *Lusatiae* comparent: Reliquam partem inferiorem, nullo mutato, communem cum fratre *Augusto* servat, excepto quod modo de Barbiensi accessione diximus.

§. 6. Nullam in hoc scuto figuram reperiēs, quæ non in Electorali scuto explicata esset, si solam secundi ordinis aream primam, auream nempe atra cruce insignem,

quæ etiam à Bilandiis in Rhenana provincia servatur, *Sibmacher. in Wapenb. Part. 1. p. 132. excipias. (d'or à la croix de sable.)* Hac *Merseburgensis* Episcopatus notatur. Eum institutioni Caroli M. *Ioh. Pomarius Sächsisch und Nieder-Sächsisch Chron. p. 52.* adscribit, sed *Matth. Dress. Isag. Histor. Part. 4. p. 236.* illum tantum autorem collegiatæ Ecclesiæ canonicorum facit, Henrico Aucupi incrementa, & demum Episcopatus constitutionem Ottoni I. tribuens. Primus Episcopus *Boso* in conversione Salvorum Soraborum diligens 970. vivis excessit. Successor *Giselarius*, promotus ad Archi-Episcopatum Magdeburgicum, ita attenuavit Episcopatum, ut subjectus Halberstadiensi Præfuli in Abbatiam mutaretur, sed 1005. facta est ab Henrico II. restitutio in integrum. Quartus Episcopus *Dietmarus* chronico edito memoriam sui ad posteritatem propagavit. Post multos alios *Nicolaus Lubecensis*, Electoris Saxonie Cancellarius & Episcopus Merseburgensis, Cancellarius & conservator jurium atque privilegiorum Universitatis Lipsiensis constitutus est. Demum post *Sigismundum à Lindenau* à Capitulo electus est Administrator dioceseos in civilibus 1544. *Augustus* Dux Saxonie, qui *Georgium Principem Anhaltinum*, Theologorum nostrorum illustrissimum, in spiritualibus coadjutorem adscivit: hic verò nullum fidelis pastoris munus prætermisit, & pluribus concionibus atque scriptis, quæ dein integro volumine 1570. Latine & nostra lingua 1610. edita sunt, Ecclesiæ prodesse studuit. Cum verò deinceps *Michael Heldingius* Belga, pridem suffraganeus Moguntinus & Episcopus titularis *Sidonius* à Collegio intercessionis Caroli V. 1550. postulatus esset Episcopus: præfatus Georgius Princeps Anhaltinus, certa protestatione veritatis causæ cavet (vid. scripta Georgii Princ. Anhaltini Edit. German. pag. 839.) Hic Michael inter autores interreligionis 1548. ac 1557. in Colloquio Wormatiensi suæ partis defensor fuit: In Tridentino Consilio assedit, in Camera Imperialis judicio præsedet, & Episcopatum usque 1561. retinuit. Post eum 1562. administratio *Alexandro*, 1566. *Augusto*, 1586. *Christiano*, & 1592. *Ioh. Georgio* Saxonie Electorib. & Ducibus demandata est. Nunc eandem, cujus hic insignia tractamus, hujus filius Serenissimus Dux *Christianus* tenet: Confer de hoc Episcopatu *Frid. Hortled. de caus. Bell. Germ. 1, 5, 11. p. 1295. 1299.*

§. 7. Nunc ordo requirit, ut clypeum Serenissimi Ducis *Mauritii* lustremus. Sed in hoc quoque non multum differentie reperiemus. Prima laterculorum series *Thuringiam, Cliviam & Misniam*, secunda *Citicensis* seu *Naumburgici* Episcopatus insigne, & (nisi pictor erravit) leonem *Montanum*, tertia *Iuliacensem* Montano alias præponendum ac *Palatinatus Thuringie* symbolum, quarta *Palatinatum Saxonie & Lusatia* notas, quinta *Pleissensem, Orlamundanum & Landsbergium* delymata, repræsentant; sexta, septima & cuspis cum prioribus consentiunt.

§. 8. Solanos, quo minus pergamus, detinet area secundi ordinis prima, quæ si picturam communicatam inspicio, *superiori parte rubet, inferius argento fulget*, si verò *Sibmach. Wapenb. Part. 1. pag. 11.* fidem adhibeo, tota coccinea est. Quocunque verò colore sit, in decussim trajectos *clavem & gladium* (si capulum aureum excipias) argenteos exhibet. Hieroglyphicum figuræ non difficulter capies. Clavis Ecclesiasticæ potestatis etiam Biblica phrasi symbolum est. *Conf. Celeb. Salom. Glass. Philol. sacr. Lib. 5. Tr. 1. c. 12. p. 1328. (392.)* Unde qui universalis Ecclesiæ audire vult Episcopus, Papa Romanus, autoritatis suæ indicium duplici clave aurea & argentea facere solet. Quam duplicem clavem non ad palatum Romanorum, David Pareus ad *Apocal. 9, 1.* ita interpretatus est. *A Christo primus Ecclesiæ Romanæ Episcopus acceperat clavem regni cælorum, hoc est, potestatem ligandi & solvendi conscientias secundum Legem & Evangelium Dei; sed contra hanc clavem Satan Papæ dedit clavem abyssi: qua Clavem Christi transfixit. Hinc due claves decussatæ in Pontificis insignibus cernuntur.* Verum Episcopis etiam non infrequens hæc figura est. *Conf. Insignia Bremensia. Sibmach. Wapenb. Part. 1. p. 9. Wormatiensia, ibid. Mindensia p. 10. Brandenburgica p. 11.* In Abbatibus *S. Haimerani & Petershusæ* p. 13. Uti verò spiritualis autoritatis illud testimonium fuit, ita gladius adjectus temporalem jurisdictionem notat, quæ jam diu est, quod penes Episcopos in Germania fuit. Eos à Ludovico Pio principali dignitate auctos, sunt qui perhibent: alii à Carolo M. jam tale quid tributum arbitrantur. *Conf. Klock. 1. consil. 14. num. 74. seq. consil. 15. n. 84. seq.* Unde mos fluxit, ut una cum pedo pastoralis gladium post scutum (& quod mireris, loco ante pedum potiori) collocare Archiepiscopi & Episcopi nostri magna ex parte soleant.

leant. Vide *Wapenb. Part. I. pag. 3. & 9.* In *Gallia* idem obtinet circa *Episcopos*, qui temporale dominium obtinent, sed hi à latere collocant gladium. *Vid. Cl. Franc. Menestrier. verit. art du blas. c. 13. p. 170. & 14. p. 187. & apolog. contra Labourerium. 10. p. 246. & seq.* Quod ergo alii exterius adhibito ense notare volunt, quidni pariter eadem figurâ parmula inserta notari dixerim? Nam præter hoc exemplum *Menestr. d. l. pag. 252.* notat *Episcopum Podiensem* in *Gallia*, in *Anglia Londinensem*, *Vintoniensem* & *Oxtoniensem*, quorum insignia gladiis armantur.

§. 9. Cæterum ex his haud obscurè colligitur, quid notari hac area velim: videlicet *Episcopatum Citicensem*, vel quo nunc nomine nuncupatur *Naumburgensem*. Toties allegatus *Petrus Albinus Chr. Misn. Lib. I. Tit. 32. pag. 283.* *Citica* ad *Elsterum*, quâ à *Carolo M.* (cui tamen *Pomarius Sächs. und Nieder-Sächsische Chronic. p. 52.* ipsum *Episcopatum* acceptum fert) aut filiis collegio *Canonicorum regularium* ornata fuerat, memorat *Episcopalem dignitatem* ab *Ottone I. Imperatore* (cui ex *Theodor. de Niem* rerum nostrarum peritissimus *Christoph. Lehman in Chron. Spir. Lib. 4. cap. 3. p. 275.* attribuit, quod pene omnibus cathedralibus Ecclesiis una cum *Dominiis* temporalibus propria insignia perpetuo deputaverit) *Soraborum Venedorum* salutis invigilante, collatam esse, ut metropoli *Magdeburgica* subesset; cum verò non nisi tres *Episcopi* ordine, *Hugo, Fridericus & Hugo 2.* præfuissent, 982. à *Miescone Venedico* seu *Vandalico Principe* *Episcopatus* devastatus, occasioque data est, sub *Hildeberto*, eum transferendi *Naumburgum*, seu *Noviburgum* ad *Salam*. Translationem *Conradus II. Imperator 1027.* ob hoc ipsum aliquibus habitus fundator, & *Joannes Pontifex* confirmarunt. *Quadragesimum* in *Antistitum* ordine numerant *Philippum Palatinum*, *Philippi Ingenui Electoris* filium, qui *Frisingen* quoque *Episcopatu* præfuit. Huic *Iulium* ex generosa *Pflugiorum* prosapia (cujus nomen subscriptum legimus in comitiorum *Augustanorum 1548. & 1555. recessibus*) subjungit ultimum *Albinus*. Hujus verò electioni, suo jure contradixit *Electo*, & ex Nobilitate *Misnica* alium *Theologum Wittebergensem Nicolaum Amsdorffium*, ejus loco substituit, qui inaugurante *B. Luthero* dignitatem suscepit. *Conf. Iohan. Sleidanus Lib. 14. pag. 395. & apologia Megalandri nostri Lutheri Tom. Ienens. 8. vel Altenburg. 8. fol. 1. & seqq.* Porro *Julius* ab *Electore* non admissus in *Cæsarea aula* exulavit, donec 1547. armis in dignitatem restitueretur. Hinc formulæ *Interimistica 1548* cum aliis autor, & 1557. *Wormatiensis colloquii præses* fuit, sed eo 1564. mortuo, postquam vera Religio introducta fuisset, ad *Serenissimam Domum Saxonicam* certa ratione diœcesis administratio, Collegio consentiente, devoluta, ac per *Augustum Electorem, Christianum Electorem, & Augustum Ducem* (quos recenset, dignus qui legatur *Matthæus Dresserus Isagog. Histor. Part. 4. pag. 254. 256.*) gesta est. Eam nunc obtinet *Serenissimus Dux Mauriti*.

§. 10. Ita vidimus scuta *Electoralis* lineæ. Quod reliquos *Serenissimos Principes* hujus familiæ ex *Ernesto* prognatos concernit, omnibus non multum diversa symbolorum scutariorum dispositio servatur. Ut videlicet primi ordinis valvuli inter *Thuringicum & Misnicum* symbola *Clivium* contineant. Hinc *Iuliacensis* ac *Montanus*, atque sub illis duæ aquilæ *Palatina* (inter quas aliquando *Thuringici Palatinatus* indicem à dextris, pictoris vitio, an studio? collocatam vidi) *Saxonicum* scutum reliquis incubans stipant. In quarta serie palos *Landsbergios Orlamundensis* atque *Pleissen* leones respiciunt, sub his *Eisenbergium Comitatum Aldenburgum* ac *Brena* comitantur vel cingunt. Tandem in cuspide scuti quadrifariam secta *Marcana* fascia, & *Ravensbergii* cantherii, areolam purpuream regaliū notam, atque *Hennebergicam* gallinam includunt.

§. 11. Quam modo expressimus dispositionem servarunt *Serenissimi Duces* *Fratres Ioannes Ernestus, Adolphus Wilhelmus, Ioannes Georgius & Bernardus*, quibus *Vinaria, Isenaci & Jenæ* sedes fuit, nisi quod quatuor illas pedis areolas in duas regiones partirentur, quarum superior regaliū quadram *Marca & Ravensberga* inclusam, ima cuspis *Hennebergam* referret. Quod verò *Serenissimi Ducis Ioannis Georgii*

gii in priscam spem avorum succrescentem florentissimam sobolem concernit, mater-
ni juris causa, scutum novis auctum est areolis. Unde illud scutum septem transversis
lineis in octo regiones secatur. Supremam ornant tesserae inter *Thuringicam* & *Misni-*
cam Clivia, secundam inter *Iuliacensem* & *Montanam Orlamundana*, in tertia hinc *Pal-*
atinatus Saxonia, isthinc *Palatinatus Thuringia*, in quarto hinc *Landsberga*, isthinc *Alten-*
burgum, in quinta à dextris *Pleissia*, à læva *Eisenberga* stipant majus medium scutum Sa-
xonicum. Sexta regio *Brenensi* & *Witgensteinio* symbolo interjicit medium *Saynense*
septima *Marcano* & *Ravensbergio Hennebergium*; in pede scuti *regalium quadram* comi-
tantur *Homburgia* & *Freisburgia* dynastia.

§. 12. Videmus in hoc scuto quatuor laterculos novos *Saynensem*, *Witgenstei-*
nium, *Homburgium* atque *Freisburgium*. Hi Serenissimis fratribus *Friderico Augusto*, *Io-*
anni Georgio & *Ioanni Wilhelmo* competunt jure Sereniss. matris, quæ est *Ioanna Saynio-*
Witgensteinia filia Illustrissimi quondam *Ernesti*, qui *Witgensteinius* à patre Comes,
materno jure etiam *Saynensem Comitatum* habuit, & ad filias transmisit, licet fra-
tres alia matre nati, filias excludere frustra laborarint. De qua re diximus Lib. 3. cap.
32. num. 4. 5. seq. Porro tesserae illæ sunt *Saynia*, in rubea parma leopardus erectus seu
leo facie adversa aureus (ein aufgerichter gelber Leopard/ oder Löw mit benden
Augen vor sich sehend.) *Witgensteinia* nigri duo pali argento inducti: *Homburgia* ca-
strum duarum turrium cum media porta & muro illas jungente ex argento in minio:
Freisburgia, in pelta nigra baltheo diagonali sinistro argenteo inscripta tria capita a-
prugna nigra.

§. 13. Inter Gothanos Serenissimus Dux *Fridericus*, præter columnam *Rom-*
hildensem, de qua §. 18. dicemus, parenti ipsius gloriosæ memoriæ etiam usitatam,
superiori anni novam areolam inseruit, clypeo in sex regiones distributo, ex quibus
prima *Cliviam*, *Thuringia* & *Misnia* cinctam, etiam exhibet, in secunda cingunt me-
dium scutum *Saxonicum Iuliacensis* & *Montanus* leones, in tertia *Landsbergios* palos,
utriusque *Palatinatus* aquilæ, quartam ornant præter *Eisenbergam* leones *Orlamun-*
danus & *Pleissensis*, proximam constituunt interposita areola *regalium Altenburgum* &
Brena. In pede autem scuti vel sextâ serie quinque omnino laterculi conjunguntur. In
illis medius est *Hennebergica* gallina insignis, extremi *Marcana* fascia & *Ravenspergen-*
bus cantheriis: sed gallinæ proxima sunt à dextris *columna Romhildensis*, à læva leo. Hoc
novo & in prioribus scutis non comparente laterculo designatur *Thonnensis* Dyna-
stia, quam princeps à *Christiano Ludovico C. V. Valdeccio* emit. Quomodo ea ex *Gleichio-*
rum patrimonio ad *Waldeccios* delata, & gratia *Saxonicorum* ducum, feudi domi-
norum collata sit, L. 3. c. 39. n. 10. vidimus. Ex eo vero apparet, areolam caruleo,
leonem argento tingendum esse: quam tesseram à comitibus suis *Gleichis* istud Domi-
nium accepit.

§. 14. Ita vidimus Principum, qui ex Serenissima familia nunc quoque vivunt,
scuta. Verum operæ pretium non dubito hinc etiam expectandum, si quædam defun-
ctorum insignia repræsentemus. Non jam ad manus sunt omnia: unde supplere, cui
lubet, defectus hujus tractationis poterit. Initium mihi esto à seculo superiori. Eo inci-
piente in vivis erant *Fridericus* & *Ioannes*, unus post alterum Septemvir, horumque pa-
truus *Albertus*. Illorum insignia (prout SS. Bibliorum editioni *Vinariensi* præmittun-
tur) ita habent, ut duæ lineæ ad perpendicularum, & tres transversæ clypeum fecent. In
primo ordine leones *Thuringius* & *Misnicus*, *Saxonicum* emblema utrinque stipant, in
secundo peculiarem *Electorum* parmulam *Palatinatus duplex* aquila cingit, cuspidem
Brenensia, *Landsbergia* & *Aldenburgica* hieroglyphica occupant, in tertia serie inter *Or-*
lamundanum seu *Vinariensem* & *Pleissensem* leones media area est, quam non bene di-
gnosco, an pura, quod vellem, sit, an ex duobus coloribus composita, quod typus (sed
vix cum ratione) innuere videretur. In monetis aliquibus *Ioannes* Elector quatuor
parmulas circa effigiem suam collocari jussit, *Electorem*, *Saxonicam*, *Thuringicam* &
Misnicam. Patruus horum *Albertus* Equitum aurei velleris ordini adscriptus alia usus
est dispositione, quam exhibet *Chifflet. Insign. Eque. A. V. n. 96*. In ea superiores tres areo-
las

las *Thuringia*, *Landsberga* & *Misnia*, proximam ducatus *Saxonia* duplici *Palatinatu* circundatus, tertiam *Vinaria* & *Pleissa* (medium *Saxonia* scutulum adhuc complet) ultimam hinc *Brena*, illinc *Aldenburgum* sibi vindicant, areola media, argento & minio perpendiculariter secta. Hoc hieroglyphicum ultimum non magis quam Chiffletius capio, neque alibi in Saxoniceis clypeis conspicitur. Quod enim *Halberstatensis* Episcopatus in *Sibmach. Wapenb.* P. 1. p. 10. *Julbacensis* comitatus P. 2. p. 11. & ob id *Starhembergiorum* Baronum primus laterculus P. 1. p. 33. *Rogkenhausius* com. P. 3. p. 27. & nobiles de *Aurach.* P. 1. p. 94. *Vvanglin.* P. 1. p. 147. *Betuvvingen* P. 3. p. 182. & forte alii hanc sectionem scuti ostendunt, nihil hoc ad Saxones nostros. An forte dicemus, deceptum imperitoris pictoris manu aut atate corrupta picturam Chiffletium, laterculo coccineo, quem in Electorali scuto lustravimus, nequicquam argentum addidisse? Judicent de hoc alii.

§. 15. Exstinctis istis filii succedere, in Electoratu Joanni *Ioannes Fridericus*, *Alberto Georgius* & *Henricus*. *Ioannes Fridericus* ita disponebat scutum, ut *Saxoniam*, *Thuringia* & *Misniam* primus ordo; *Palatinatum* utrumque cum medio scuto & Electorali, secundus; tertius *Vinariam*, *Landsbergam* & *Pleissam*; quartus *Altenburgum*, *Burggrav. Magdeburgicum* & *Brenam* designarent. Cuspide eadem species (in Bibl. *Vinariens.* apparet, quæ in parentis octavo laterculo notata fuit. Nec hic certiora de illa statuere possum. Caterum cum præfatus *Ioan. Fridericus*, princeps pietate & magnitudine animi nemini secundus, Electoratu dejectus esset: invenio controversiam ei cum *Mauritio* & *Augusto* intercessisse, ob usum ensium Electoralis notæ; sed composita illa & usus tituli ac illius emblematis ei permissus est. vid. *Iacob. August. Thuan.* L. 13. Hist. pag. 612. *Henrici* insignia *Ioann. Iacob. Luck. Syll. numism.* pag. 94. repræsentat, ut caput scuti *Misnica*, *Thuringica* & *Landsbergica* occupent, medium *Saxonice* trabes & sertum inter *Palatinatus Saxonicus* aquilam ac leonem *Vinariensem*, tum rosa *Aldenburgica* inter *Pleissensem* leonem ac *Palatinatus Thuringici* avem, expleant, & cuspis complectatur *Brenense* emblema. Quæ utrinque addit spatia vacua sculptoris imperitiæ adscribere malle, quam causam rimari. Eandem dispositionem à fratre *Georgio* usurpatam vix dubito, nam & alias eadem uterque frater scutula in monetis effigiei suæ addi curaverant, nempe *Saxonicum*, *Thuringicum*, *Misnicum*, *δελφινία*, & *Palatinatus* aquilam complexa.

§. 16. Jam *Henrici* filii *Mauritius* & *Augustus* haud dubie paternis insignibus succedere, additis postea electoralibus symbolis. Circa Augustum hoc unum notare lubet. Insignia, quæ à *Sibmach. Wapenb.* P. 1. p. 5. n. 1. referuntur, non alii quam ipsi debent. In illis Aquilam *Saxonicus* *Palatinatus* indicem leones *Thuringicus* & *Misnicus*, in tertio ordine *Landsbergicos* palos *Brenense* signum & altera aquila, mox rosam areola purpurea & fascia *Eisenbergica*, cingunt, gallinam *Hennebergicam* in cuspidem collocatam: in secunda serie inter leones *Orlamundensem* seu *Vinariensem* & *Pleissensem* parma reliquis incubat, quæ ad perpendicularum secta, dextrâ sui parte trabes & sertum, sinistra crucem nigram auro impressam refert. Uti verò *Saxoniam* hieroglyphico priori notari nemini dubium esse potest, ita altero *Mersburgum* designari non magis ambigo: hacque ipsa ratione Augusto scutum vindico, qui à *Mersburgensibus* 1544. Administrator electus est. In altera linea Joanne *Friderico* *Ioannes Fridericus* & *Ioannes Vilhelmus* geniti sunt. Hi ex paterno scuto ante omnia *electorale* & *Magdeburgici Burggraviatus* emblemata omittere coacti sunt. In reliquis non eandem utrique *δατύπωσιν* placuisse invenio. *Ioh. Friderici* clypeum depingit ex moneta *Ioh. Iacob. Luck. Syll. Numism.* p. 224. ut si tres palos dicas, primus *Misniam*, *Palatinatum Thuringia*, *Vinariam* seu *Orlamundam*, tertius *Palatinatum Saxonia*, *Aldenburgum* & *Pleissam*, Medius una areola ob cuspidem auctior *Thuringiam*, *Saxoniam*, *Brenam* ac *Landsbergam* designet. Aliter *Iohan. Guilelmi* clypeum disponunt pagellæ Bibliis *Vinariensibus* præfixæ, ut primo palo *Palatinatus Saxonia*, *Orlamundensis* seu *Vinariens.* & *Brenensis* comitatus, ac regaliū index areola pura, secundo *Thuringia*, *Saxonia*, *Landsberga* & *Aldenburgum*, tertio *Misnia*, *Pleissa*, *Palatinatus Thuringia*, atque *Eisenberga* conspiciantur. Eadem dispositio dein filio hujus Joanni attribuitur, nisi quod cuspidi *Henneberga* adjicitur.

§. 17. Plura clypeo adjecta sunt, cum hoc seculo ineunte *Juliaco Clivensis* præfensio infereretur. Tum in hanc formam redactum est *Electorale* scutum, priusquam

Lusatia accederet, ut in monetis, si in sex ordines transversis 5. lineis secaretur, primus *Thuringiam, Saxoniam, Misniam*, secundus *Iuliacum, Cliviam, Montes*, tertius *par-mulam electoralem* inter aquilas duas *Palatinas*, quartus *Orlamundam, Landsbergam, Pleis-sam*, penultimus *Aldenburgum, Magdeburg. Burggrav. Brenam*, ultimus *Marcam, regalia, Henneberg. & Ravenspergam* continerent. Parum differt pictura *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 3.* cui hic plenam fidem attribuerem. In hac enim 5. superiores ordines eodem cum monetis modo repræsentantur, sextus *Marcam, Eisenbergam, & Ravenspergam* designat. Hisce cuspis subjicitur in Hennebergicum & regalum hieroglyphicum divisus. Alteri lineæ (ex *Vinar. Bibl. edit.*) ista probata est dispositio: Quam §. 10. descripsi, tanquam nunc etiam ab illis usurpari solitam. In qua primus & tertius palus idem est, qui antea in Electoralibus armis, in solo medio palo differentia reperitur.

§. 18. Non longe hinc abit scutum, quod *Sibmach. P. 1. p. 5.* loco secundo exhibet, & haud dubie *Ioannis Friderici* junioris filius proprium fuit. In eo superiores quinque ordines nihil differunt à *Vinariensi*, quod modo consideravimus. Solus pes scuti aliter habet. Cum enim illud una serie quatuor areas exhibeat, hoc tres tantum, ad priorum modum esse patitur, in extrema vero cuspidis parte alias duas subjicit. Illæ sunt purpura regalum, fascia *Marcana*, & *Cantherii Ravensbergii*. Harum sinistra gallinam Hennebergicam defert, dextra rubens, argenteam auro tamen coronatam columnam exhibet. *Romhildensem* ditionem ex Hennebergicis denotari, *Sibmach. P. 2. p. 6.* docere potest. Hujus verò significationis apud *Spangenbergium*, diligentem Hennebergicarum rerum scriptorem, nullibi mentionem invenio; Potius apud eundem *Lib. 4. c. 23. p. 159.* repertio, *Antonium Columnium Italum* de agnatione Hennebergiis persuasisse, adeo ut hi à *Friderico III. Imperatore* circa 1416. (quod & *Pius II. Papa* confirmavit) *Columniorum* illam in area rubea argenteam columnam coronatam peculiari privilegio insignibus suis addi peterent & obtinerent. Idem tamen ostendit *Lib. 1. c. 3.* olim quoque huic genti, antequam Hennebergicum nomen adscivissent, columnam fuisse in usu. Ceterum *Romhilda* extincto *Bertholdo XIX. Principe Hennebergico* lineæ *Aschenensis* ad *Mansfeldios*, ab his permutationis jure ad *Saxones* devenit (vid. *Spangenberg. Chron. 5, 26.*) In *Serenissimi Ducis Ernesti* sigillo, quod hoc emblemata, nisi me oculi fefellere, notaverim, superius dixi.

§. 19. Unius me adhuc admonet Hennebergicorum symbolorum evolutio; videlicet ut observetur, cum præcipuum symbolum videlicet gallina (ut vidimus §. 1. n. 31.) & hic *Romhildense* emblemata, Hennebergiæ successionis pars, à *Saxonibus* ascitum sit, alterum tamen aureum laterculum, qui apud eundem *Sibmach. P. 2. p. 6.* in secundo Hennebergico scuto ex tessellis argenteis & rubeis prominentem nigram aquilam bicipitem defert, nunquam assumtum esse. Illo enim emblemate *Burggraviatus Herbipolitanus* notabatur apud *Spangenberg. L. 1. c. 7.* unde aliqui etiam, quibuscum *Herbipolitano* antistite lites aut aliam ob causam eo abstinuere. vid. *L. 2. c. 26. p. 103. L. 3. c. 6. p. 134.* Resum sit vero *Henricus XIII. L. 5. c. 17. p. 203.* Unde ad finem usque familiæ ejus usus duravit.

§. 20. Et hæc etiam de variationibus, quas mihi videre contigit, insignium *Saxonicorum* dixisse sufficiat. Omnes me expressisse, nec ipse credo, sed non visas omittenti nemo jure succenserebit.

C A P U T II.

DE APICE VEL TIMBRO ET GALEIS.

§. 1. **I**Ta priori instituti nostri parte, scuti contemplatione, defuncti sumus: jam acrostolium seu apex, quem *timbrum* vel *cimerium* nuncupare solent, & in primis *galeæ* nobis spectandæ sunt: quamvis nonnunquam hæc absint, eorumque locum *mitra Electoralis* muris pontici vellere facta, quod ora reducta monstrant, scuto imposita sustineat. De galeis vero & coronis generatim ut agamus, non patitur ratio propositi, cum tractationi generali artis heraldicæ hæc etiam materia servanda sit. Paucissima tamen, nec nisi necessaria, prænotare cogimur. Ut cum observat *Cap. Lerch. à Dirmstein de ord. equestr. Grundveste n. 4. p. 64.* Daß vor deme Fürsten und Herzoge mit feinem Helm gleich ein Rittersmann aufgezogen / sondern wie in Kaysers Heinrichs

Thur.

Thurnier-Ordnung zu lesen/blosses Haubts unter einer Kron und Kranz. Nihilominus si qua hæc lex fuit, eam non perpetuam aut non extra torneamenta in usu fuisse oportet. Nunc enim non galea tantum, sed & pro more nostræ gentis, cui major quam exteris cassidum cura, uni sapè, ut hic fit, scuto plures incumbunt. In collegio Equitum Aurei velleris galeas plures non admissas esse, perhibet sapè memoratus *Ioh. Jacob. Chifflet. monit. ad lect. tract. de insign. gentil. E. A. V.* A filio vero *Iulio Chifflet. brev. histor. Eq. A. V. c. 8. p. 23.* discimus, ex quo Philippus 2. Lusitaniam subjugaverit, eum Galeas Castellanam, Aragonicam & recens partam Portugallensem imposuisse scuto, atque aliis proceribus binas concessisse: Sed ut inclinata & obversa respicerent se invicem. Multa enim in hoc juxta fecialium scita differentia est, qui *recta* facie aut *lusca* (**dem Durchschnitt nach/en pourfil.**) galeam collocare debeat: quorum illud solis summis principibus deberi ajunt. Sed & de numero craticularum, vel cancellorum tantum non superstitiose disputant, quæ in usum publicum nunquam admissa sunt. Videatur è *Gallis M. Vulson. de la Colomb. scienc. Heroiq. c. 35. p. 384. seq.* ex *Italis Philibert. Campanile dell' armi c. 11.* Nostris hominibus, si solum discrimen galearum apertarum **Thurnierhelm** & clausarum, **Stechhelm** / (quarum hæ non per clathros, sed minuta foramina lucem admittunt, & olim nonnunquam à Magnis etiam Principibus promiscuè usurpatæ sunt, consuetudine à nostris moribus abhorrente. vid. *Limn. iur. publ. addit. Tom. V. ad 6, 6. p. 60. Theod. Heping. de jur. Insign. c. 9. n. 515.*) excipias, nec clathrorum certa lex est, nec situs. Certe in *Sibmach. Wapenb. P. 1. & 2.* perpetuo, quibus fors medium in pagina locum obtulit, cassides tectas, quibus primum & quartum in lævam, secundum & quintum in dextram conversum situm attribui videmus. Sed tam non exinde aliquam illorum *εξων* colligas velim, quam non de istis male ob eam Chalcographi dispositionem senties; quamvis alioqui situs galeæ ad lævam nothos arguat, juxta præscriptum disciplinæ, cujus multa statuta, vel non suscepimus, vel servare negleximus. Conf. supra c. 1. §. 1. §. 2. Econtra in continuatione *Pauli Fürstii P. 3. & 4.* universi fere, communi cum maximis & summis Principibus axioma, adversas galeas gerunt, quod haud dubiè exteris crucem figit. Ubi plures autem cassides scuto incumbunt, ut in his Serenissimorum Saxonum insignibus sit, ea perpetua est consuetudo (neque hic pictorum culpa est) ut media adversa sit, & eam ex utraque parte respiciant ceteræ; vel ubi numerus æqualis, ut media pars in lævam, reliqua in dextram eodem fine respiciant. Unde de situ nihil amplius notare necesse est. Porro eas auro pingi, non ambigo: hoc enim non alias modò summis Principibus solemne est, verum etiam apud *Chifflet.* qui Equitum aurei velleris ordini ascribuntur, tali metallo omnes ornant capitis tegumenta.

§. 2. Ordine nunc singulas intueamur. A dextra parte prima aurata, quales & reliquæ, phaleris aureis & cyaneis (regulam *Vulsonii*, quod metallum interiorem, color exteriorem partem tingere debeat, nobis constante receptam esse, non scio) connecta, coronam gerit; ex qua ala (vel potius jugum alarum, ut tamen altera post alteram lateat) prominet, cyano superius infecta, inferiori autem parte auro picta, ut pinna, quales in laterculo *Lusatia superioris* apparebant, muri distinctioni serviant. (Alibi murum cum pinnis suis mediæ alæ insertum vidi, ut color, quo alæ tinctæ sunt, non minus infra quam supra murum conspiciatur.) Hoc ipsum indicio est, cui areæ cassis respondeat, ac ita quam dignitatem significet. Neque multa cumulo. Cum in primis ex frequentissimis acrostoliis alæ in insignibus appareant. Ex antiquitate apud *Plutarchum* Cimbrorum alatas cristas ad hanc figuram aliquo modo reduci existimo. Cum vero Coronam dixi, eam vulgaris formæ esse intelligo: ita enim apud nostros in more est, qui curiosam non sequuntur diligentiam Gallorum, qua illi non regias tantum ab aliis, verum etiam Ducum, Principum, Marchionum, Comitum Baronum &c. coronas inter se distinctas volunt. Vide citatum *Vulson. de la Colomb. cap. 37. Fr. Menestr. verit. art. dublasen. 13. p. 157. Carol. Pascal. de Coronis. 9. cap. 22. & præfat. Wapenb. Sibmach. P. 2. n. 73. 74. 75. 76.* (ubi tamen, ut & in pictura ipsa, non unus error deprehendi potest) Nostris, ut præoccupavi dicere, una est ordinaria coronarum forma, quæ apud autores ubique reperitur.

§. 3. Ex Secunda galea lacinia hinc minio, inde auro tinctæ dependent. Acrostolium constat taurino seu bubalo capite rubeo, quod argenteis cornibus, oculis (fecus

cus quam *Chifflet. inf. eq. A.V. n. 47.* auro cornutum & oculatum prodit) & qui per nares trajicitur, annulo ornatum, atque aurea Corona florea, circulo scutariae fasciae laterculi Marcani concolori, redimitum est. *Cliviam* illo capite notari certum est, circulo vero coronae, *Marcam.* Si antiquitatem respiciamus, jam olim memorante *Diodor. Sicul. L. 2.* Reges Aegyptiorum leonis, tauri aut Draconis caput, Principatus insigne gestare sunt soliti: An verò hoc ab illis ad Gracos, inde ad Romanos, tum Celtas transierit, disputat, nec *Stevvechii* conjecturam admittit, sed Celtis suos in hac quoque re mores ex ipsa gentium dispersione arcessit, de Patria meritissimus *Philippus Cluver. Germ. antiq. L. 1. c. 44.* omninò legendus. Alioqui *Steph. Pigh.* de quo supra c. 1. §. 1. §. 8. hujus etiam hieroglyphicon ad *Solem* refert, ad cujus naturam, ut reliqua signa Zodiaci, ita in primis taurus referatur. Sed & *Rhenus*, qui bicornis, ut alii plerique apud antiquos fluvii, pingitur, & cujus inferior tractus circa ipsa fere divergia domui huic continua successione paruit, causam potuit dare. *Conf. Limn. Jur. publ. §. 10. 3.*

§. 4. Tertia galea, quam vittae caruleae altera parte argento exornata tegunt, coronam gestat, ex quo prominent duo cornua argentea (*C. Oronce Fine. p. 140. trompes* vocat, quod notaret proboscides elephantum) recurvis atque apertis extremitatibus, quas & cornuum latera quini vel quaterni utrinque bacilli foliati ornant. *vid. Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 6.* Porro antiquissimus in galeis cornuum usus est, ut adeo nonnunquam horum vocabulo universus apex intelligatur. *vid. Haping. de jur. insign. cap. 9. §. 4. n. 581.* Ita *Pyrrhum* cornua hircina gestasse memorant, quod & de *Philippo Macedone* prodit *Livius.* *Conf. de more illo antiquitatis promum condum Lipsium de milit. Rom. L. 3.* Amplius Gallorum galeis *Diodorus* cornua, tum avium aut quadrupedum formas aptat. *vid. etiam supra allegatum Cluver. d. l.* De symbolo roboris & eminentiae splendorisque videri possunt varia variorum. *Conf. 1. Reg. 22. 11. Celeberr. D. Glass. Philol. Sacr. L. 5. tr. 1. c. 8. p. 1168. (168.) & c. 11. p. 1267. (p. 307. 308.)* Unde nostri, quibus non infrequens usus in galea cornuum, sarcasmos exterorum merito rident. *Limn. Jur. publ. 6. 6. 95. & T. addit. V. p. 61. Haping. de jur. insign. c. 9. n. 32. seq. Follorum,* quae ex bacillis adhaerent cornibus, ornamenta nostris etiam saepe sunt usitata. *vid. Bavariae Duc. Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 4. Eberstein Com. p. 14. Freundsberg. Baron. p. 25. ita sine bacillis Noschvitz p. 66.* Sed & aliis decoribus illa cornua alibi exornari videmus: ut foliis quercinis, ita *Geymann. p. 36.* vel rosis, ut *Gaßruck p. 49. Rosenau. p. 104.* vel pennis pavoninis, e.g. *Schvartzenberg. Com. p. 15. Roggendorff. Baron. p. 21 Baumgarten Bar. p. 24. 40. Wolckenstein. Bar. p. 26. Sindorsdorff. Bar. (ubi utrinque pennae illae, & in altera galea bacilli liliati cornua circumfistunt) p. 31. Grämlich. p. 42. Sinzendorff. p. 92. vel struthionis, Starzhausen p. 84. Pronner. p. 98. Liechtenstein. p. 100. Großen. p. 104. vel globulis, ut *Eizing. p. 22. vel vexillis, ut Terzka. p. 32. Artstetter. p. 37. Rotvitz. p. 67. ut & de quo paulo post, Saxoniae Dux, vel annulis, ut Auer. pag. 35. vel clavis, ut Kirchberg. p. 35. vel stellis, ut Heinspach. p. 93. &c. quae omnia ideo cumulavi, ne nimis insolens videatur, è cornibus folia suspendere. Unicum superest, ut hac galea *Thuringiam* notari observetur, de qua quantum satis fuit, c. 1. §. 1. §. 2. & 3. diximus.**

§. 5. Offert se proxima aureis atq; nigris laciniis circumfusa galea, & super ea corona, ex qua pileus turbinatus fasciis aureis (fallit literula W. album colorem designans apud *Fürst. Wapenb. 3. p. 4.*) & nigris fertoque transverso, symbolis Saxonis, exaratus, desuper verò corona iterum aurea atque pavoninis orbibus fastigiatus eminet. Hac specie comparet in Saxoniae Ducum reliquorum διατιπρωσι: Elector enim pileum hunc inter cornua ex nigro (*Oronce Finé de Brianville in jeu d'armoir. pag. 140. caruleum substituit*) & argento variegata, atque eorundem colorum (juxta eundem *Brianvill.* argenteis & rubeis) vexillis propendentibus utrinque quinis ornata, locat (*P. Fürst. l. c.*) Interpretatio hujus additamenti ex officio Electorio Mareschalli petenda est, more nostris recepto, ut in galea etiam munerum tesserae conspiciantur; à quo Galli omnino abeunt, eas non nisi juxta aut pone scutum admittentes. De figura apicis nostri, quem modo descripsi, & pileum appellavi, non desunt, qui diversa sentiant, & columnam esse velint. Vide sententiam *Labourerii* apud *Menestr. L'art du blas. n. justif. c. 8. p. 198. 199.* qui tamen demonstrat, pileos esse turbinatos; consuetudine olim apud Gracos, nunc Turcas recepta. Exempla ex armoriali nostro hujus generis pileorum adferre, quae innu-

innúmera sunt, supersedemus. Si tamen hic noster *Meneſtrier* l. c. p. 199 nullas omnino columnas in apicibus admittat, quia nec gigas Hercules capite eas gestaverit, nostræ nobilitatis non uno exemplo refelli posset: vide *Bodenhausen & Campen* apud *Sibmach.* *Wapenb.* P. 1. p. 197. & alibi rationem refellunt alia exempla, nam quamvis nec portaritur, rupes aut montes, videamus: horum tamen figuris fastigiatas videmus galeas, *Leuvenſteiniorum Wapenb.* 1. p. 16. *Saynenſium* p. 17. *Thurnenſium* seu *Turrianorum* p. 18. *Lynariensium* p. 18. *Meichſelreiniorum* p. 19. *Hohenwarthiorum* p. 35. aliorum alibi. Porro saxonica area hanc respondere cassidem, dicere anticipavi: unde eodem titulo, quo reliqua Saxonix symbola, gestant eam Lauenburgici atque Sabaudi. Quin apud aliquos (vid. *Wapenb.* 1. p. 5.) Brunsvicenses: quod propterea fieri dixeris, quia horum quoque majores olim Saxonix imperarunt. Sed rectius sentiunt, qui eorum pileum turbinatum sine fasciis & ferto Saxonice pingunt, quo ipso à nostro pileo distinctissimus est, quod vidimus L. 2. c. 9. n. 9. Ita pileum simpliciter rubeum pingit. *C. Oronce Finé de Brianville jeu d'armoir.* p. 153. Certe nondum hæc insignia Saxonibus tum fuisse, cum Henricus Leo Ducatu Saxonix ab Imperatore exueretur, ex illis constare posset, quæ C. 1. S. 1. §. 5. allata sunt.

§. 6. Transimus ad quintam galeam, in qua herma virilis eminet, acuminato pileo reclusus. Vestis æque ac pileus in palorum modum taniis alternis argenteis & rubeis distinguuntur. Ora pilei reducta non minus argento fulget, & pilei apex pennâ pavoninâ ornatur. Hæc ex fide armorialis nostri *Sibmach. Wapenb.* P. 1. p. 3. 5. & P. 2. p. 6. cui ut assentiar, frequens repetitio facit: alioqui non nego, Brianvillii in *jeu d'armoir* p. 140. opinionem non displicuisse, quæ vestem ex cocco & auro constituit: hoc enim metallum, quam argenteum rectius respondet Misnica areolæ: sed & sic de rubeo superesset quaestio, si convenientiam exigamus cum parmula, in qua aurea leo non rubeus, sed ater salit. Quamvis ergo non negem, plerumque apicis fastigiarium coronamentum tincturas cum area easdem habere, exemplis tamen etiam non paucis doceor, contrarium fieri posse. Taceo quod caudæ pavoninæ, quod acrostolium admodum frequens esse deinde dicam, peculiari colore prædita, difficulter imitari possint scutarios colores. In Ducum Brunsvicensium apice (vid. *Wapenb.* Part. 2. p. 5.) præter pileum turbinatum, vel columnam, equus albus inter argenteas falces, pavoninis pennis exterius decoratus, salit. Cum tamen scutaria schemata, Brunsvicense, leopardi in rubeo solo gradientes aurei, & Luneburgicum, in auro leo cæruleus, alios requisivissent colores. In Wirtenbergicis armis (p. 7. quæ prima est galea, area aurea cornua cervina nigra deferenti respondens, cornu venatorium, auro quidem ligatum & armillatum, at non quod crederes, nigrum, verum rubeum sustinet. Sic & *Sibmach. Wapenb.* P. 5. & 7. galeam Brandenburgicæ aquilæ scutariæ rubeam in argenteo solo expansæ impositam, jugo alarum nigro (rubrum alias suspicari mur) ornat, illas autem corculis & semicirculis trifoliatis non argenteis sed aureis aspergit. Paucis exemplis addere pluraliceret, si operæ pretium foret, ista cumulare. Hæc ipsa tamen alii conjecturæ apud me faciunt locum, ut existimem (nisi qui antiquiora lustrarunt monumenta, rem aliter habere forte repererint) galeam hanc à majoribus gestatam, tum quoque cum *Wethini* Comites essent: Horum enim leo, quia rubeus in argenteo laterculo erigitur apud *Albin. Tit.* 15. p. 187. quod fastigiarium apicis ornamentum sui coloris habuerit, facile ut credam adducor; etiam cum autoritate aliorum destituor. Ubi ergo *Misnia Marchionatus* obtigit, eo seculo, quo plures areas in scuto deferre nondum moris erat, Wethinensis leo Misnico locum cedere debuit. Quid jam absurdi, si dicamus, ne Wethinia symbola omnino abdicata videri possent, retentum apicem veterem, aut saltem Misnicum coloribus veteribus alteratum? Hoc non alienum a Germaniæ consuetudine esse, exempla superius posita evincunt: cum quæ Brunsvicensis galea dicitur, potius Saxonica esset, & quæ Wirtenbergicæ parvæ respondet, *Uracensis.* conf. de hoc *Walz Wirtemberg Stamm- und Namensquell.* P. 1. c. 10. p. 59. & *Crus. Annal. Suev.* P. 3. L. 1. c. 7. Ita nihil impedit, ut Wethinensis galea cum Misnica parma coalescat. Lacinias quod concernit, quæ utrinque defluunt, iterum regula scuti aureas & nigras vellet, galeæ instructus albas & coccineas; quales etiam pingi video. Nisi quod *Wapenb.* 2. p. 6. ex altero latere literulâ g. etiam auri mentionem fieri observo: quod si non erroneum est, haud dubito, nigrum etiam colorem

lorem auro sociandum, ut hinc quidem phaleræ aureæ & atræ, illinc argenteæ & miniatæ dependeant.

§. 7. Sexta galea, quæ *Iuliacensis* est, (& in aliquibus picturis, coronata apparet) incertam figuram fere habet, sculptentium vitio, in quo unum certum est, alicujus animalis, cujuscunque tandem, *πρωτομύλον* esse. Aquilæ exsurgenti & expandenti alas, haud dissimilis est pictura, quæ apud *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 3.* occurrit, sed aures, quæ clarius exprimuntur, in galea Brandenburgensi c. p. 3. Palatino-Neoburgica p. 4. Saxo-Vinariensi p. 5. Juliacensi p. 6. & P. 2. p. 4. potius gryphem referunt: Talis enim auribus ejusmodi pro more pingi solet. Verum tamen, si hanc figuram concipimus, pedes anteriores oportet omisso. Ita avis species in picturis Bibl. Vinariens. præmissis retinetur: & vidi ab ipsis Principibus linearum Altenburgicæ & Vinariensis hunc morem in picturis insignium servatum esse. Si verò *Fürstli Wapenb. P. 3. p. 4.* consulemus, galea inter Brandenburgicas certia *canis* speciem refert, ut tamen facili ductu ad avem priorem reduceretur. In aliis autem picturis & sigillis ita expressa est, quæ ex galea eminet, canis indagatoris vel molossi, quod genus *Bracken* appellant) propendentibus auribus figura, ut de mente sculptentis dubitatio esse nequeat. Et ex hoc, opinor, hausit *Oronce Finé de Brianville jeu d'Armoir. p. 140.* ubi describit: *Vn chien naissant d'argent au colier eschiqueté sans jambes de devant & à leur places deux ailes d'azur.* In eo tamen differt, quod chalcographo, & quas vidi picturis, animal, aureo, alæ & armillæ nigro sunt colore. Quod ultimum denuo aliquis ex P. 2. p. 4. corrigendum putaret, cum numella minio tingitur. Si mihi, quid probabilius videatur, liberum sit profiteri, gryphem nascentem aureum dicerem, sed pedibus destitutum, cujus rostrum, lingua & armilla rubeum colorem, alæ nigrum agnoscunt. Lacinia utrimque circumfusæ haud dubiè aureæ & furvæ sunt. Si verò omnino canem alatum agnoscere sit necesse, ut in recentioribus picturis ac monetis imprimis ab *Electoral* linea constanter exprimi observo, saltem exemplo res non caret. Nam & Scaligeri Veronenses *canis πρωτομύλον* coronatam & alatam galeam imposuerunt (vid. *Henning. Theatr. Geneal. T. IV. P. 1. p. 1121.*) Et quis chimericas acrostoliorum figuras recensere omnes posset, vel auderet rejicere? (de illis aliquando agemus Art. Heraldicæ P. 1. c. 6.)

§. 8. Ejusdem successionis est proxima galea, quæ inter phaleras argenteas & coccineas, coronam auream cauda pavonina versicoloribus, ut natura fert, pennis radiante, fastigiatam pro Principatu *Bergensi* vel *Montano* sustinet. Pennas galeæ affigere in more vetustissimo fuit, unde *πλεῖνός τε φανέ* & *πλεωτοὶ λόφοι*, pennis erectis (ad consuetudinem hodiernorum Turcarum) puniceis, quod nobiliorum insigne, aut, quod liviorum, nigris, vel etiam candidis, constantes. Conf. *Lips. de milit. Rom. Lib. 3. dial. 5.* In primis verò eo magis pavonina placuerunt pennæ, quo pulchriori specie inter omne genus volucrum pavo se ostentat. Ita *Claudian* paneg. in 6. consul. Honor. v. 575. verba intelligunt, qui ita: *Quod picturatas Galeæ Iunonia cristas ornet avis.* Licet *Aldrovand. apud Hæping. de Jur. insign. c. 9. §. 4. m. 8. s. 2. n. 602.* struthiocamelum, Lazio contradicens, intelligere malit. Sic & in panegyr. *Maximin, & Constant. Imp. dicto* verba, galeam auro gemmisque radiantem, & pennis pulcherrimæ avis eminentem, de pavoninis intelligit *Paschal. L. 10. de Coron. c. 13.* Unde *Lips. d. l.* Regum vel Principum propriam illam regiam avem fuisse credit. Conf. diligentissimum Gallorum *Andr. du Chesne hist. Geneal. de la mais. de Montmorency L. 1. c. 9. p. 29.* Id quod à moribus nostris & seculorum proximorum omnino abludit, uti non solum *Blondell.* contra adversarium in *Geneal. Franc. assert. p. 356.* ostendit, sed & evolutio libri armorialis mille exempla, ubi plumea corolla cauda pavonina constat, suppeditare potest. Adde id quod juxta *Hæping. de Jur. insign. c. 5. n. 29. & c. 9. §. 4. m. 8. sect. 2. n. 604.* hic apex nota præfecti, vel æconomi, ubi ex *Binhardi Chron. Thuring. Das Kloster Homburg bey Langensalza gelegen hatte Bögte / welche ihm lang treulich und wol vorstunden / darumb belehnten sie die Kloster-Herren mit dem Dorf Salza / und wurden dieselben so reich daß sie ein Schloß darinn baueten / und die Drenburg / weilen der Brüder drey waren / nenneten / und haben in ihrem Wapen ein roth Widder-Horn / und auff dem Helm einen Pfauenschwanz geführet / zu Urkund / daß sie zuvor / ehe sie zu solchen Ehren kommen / Bögte und Schaffner gewesen waren.* Nihil tamen ita honoris pennarum illarum detractum est, unde Illustrissimæ familiæ ut plurimum tali apice

apice delectata sunt: Post illas etiam alia nobiles in communionem ornamenti admissi. De Habsburgica familia res nota est. Exemplum verò illud post arces & diuturnas cum Helvetiis contentiones atque bella hujus familiae, adeo pennas ipsas exosas genti isti reddidit, ut de vita periclitatus fuisset, qui in eorum ditione ausus esset gestare in capite ejusmodi pennam: tanquam hostilis illa ubique tessera foret, quam toties fulgere in hostium hereditariorum cristis conspexerant. vid. *Georg. Horn. orb. polit. c. 4. n. 2. §. 3.*

§. 9. Qui circa ultimam cassidem volitant panniculi, auro & minio picti sunt. Imponitur illis mitra ducalis rubea, cujus vellere muris pontici fartæ ora reducta candido colore & nigris maculis ornata est. Eminent supra illam cum collo exsurgens caput aquila argenteum, cujus, si liceat, linguam & rostrum cocco tingerem. Notari inferiorem *Lusatiam* ex ordine arearum colligere in proclivi est. Alibi tamen apud *Albinum* p. 444. in Henrici M. *Lusatia* prima galea ipsum bovem scutarium anteriori corporis parte è galea coronata prominentem conspicio: quod nobis non officit, cum non raro factum sit olim, ut galeæ, eodem manente scuto, mutarentur.

§. 10. Ex his galeis, primâ & ultimâ, nempe *Lusaticis*, demtis, reliquæ omnes *Saxonica* *Serenissimæ* familiae universis Principibus communes sunt, & eodem situ referuntur, ut adeo quod in scuto necessarium fuit, hic non opus sit, plura de galearum differentia huc transferre. Id verò facile quivis observabit, præter *Lusaticas*, tres alias quoque cassides hoc seculo adjectas esse; eas nempe quæ *Juliacum*, *Cliviam* & *Monrales* notant. Unde superiori seculo & hujus principio non nisi tres galeæ scutis, *Electoralibus* pariter & *Ducalibus*, imponi consuevere.

§. 11. Sed dices: non tum omnibus laterculis suæ respondent galeæ. Neque verò illud necesse est, nec spatium ferret. Si verò quæ singulis attribuendæ essent, cognoscendi cupido aliquem teneat: hujus etiam curiositati satisfacere studebimus. *Palatinatus Saxonici* scuto si imponatur cassis, huic insitit aquila scutaria coronata, & haud dubiè phaleræ cyaneæ & aureæ utrinque defluere debent. *Thuringici Palatinatus* apex pariter cornuum ex aurea corona prominentium constat: laciniis haud dubiè scuti imitantibus: quod de *Landsbergia* casside similiter dictum esto, quæ coronam impositam habet: supra quam pileus turbinatus lineisque ad scutarium palorum modum ductis variegatus aliâ impositâ coronâ & pavoninis pennis superbit. Quod *Magdeburgensem Burgravium* concernit; ejus galea coronata est, & pro acrostolio cornibus (qualis solet in nostratum galeis figura esse) repandis utitur. Cornua ea tæniis ex scuto depromtis distinguuntur, & laciniæ ejusdem tincturæ circa galeam volitant. Ita *Saxonici* pictores repræsentant apicem: aliter *Wapenb. P. 2. p. 7.* In hoc enim jugum alarum fasciis scutariis pictum loco coronæ & cornuum cassidem tegit.

§. 12. Ad *Hennebergicum* comitatum transimus; In hujus apice muliebris herma rubro vestitus, sed brachiis destitutus, coronam, atque ultra hanc pileum rubrum turbinatum & aliâ corollâ ac pavoninis pennis fastigiatum gestat: crinibus contortis inque nodum collectis. Si fides nostro *Wapenb. P. 1. p. 6.* habenda est, ipsa galea coronata esse debet; ut hac ratione in eodem acrostolio triplex corona observaretur. Laciniis item argento & minio tingit. Quod miror: nam analogia aureas & atras visa fuisset requirere. Sed § 6. jam præoccupavi dicere, quod non perpetuum illud sit. Si *Romhildensibus* insignibus imponeretur hæc cassis, facilior explicatio foret, sed allegatâ pag. 2. alteri etiam scuto *Hennebergico* (ubi *Romhildensis* columna non compareret,) imponitur eadem figura. Vicissim si, quas ex cuspidibus *Franconia* ducum perialis coronata exsurgit in *Hennebergensium* primo ac quarto laterculo, respicias, denuo videbitur solum esse dubium. Sed unde alteri *Romhildensi* scuto galea isti areolæ debita? An dicemus: vetustis *Hennebergicis* columnam *Romhildens.* ut superius ex *Spangenberg. audivimus*, in usu fuisse, cum vasallis *Franconicis* *Francon.* colores placerent? & antiquioris emblematis memoriam in laciniis atque apice, cum scutaria figura mutaretur, servatam esse? Certe exempla similia & alibi occurrunt & talia superius notavimus.

§. 13. Nunc *Orlamundana* & *Brenensi* areæ (neque enim de ullo ordine hic solliciti erimus.) quis apex debeat, videndum est. Et quidem *Saxonici* sculptores galeam utramque

tramque pileo latiori, cuius ora reducitur, tegunt; nec minus ex utroque pileo duo prominent bacilli, hac cum differentia, ut Orlamundanos singulos binæ pennæ pavoninæ, altera supra alteram, totos quasi occultare videantur; Brenensibus in extremo culmine eadem pennæ impositæ conspiciantur. De coloribus nihil certi dicere possum. A sculptura Saxonum ipsorum in diversum abit *Wapenb.* P. 2. p. 22. cum Brenensibus (*Bremen* quod legitur typothetæ παρόρεια est) jugum alarum, quarum altera fere post alteram, scutaria figura exornatam, lateat, imponit. Ab eodem phaleræ minio & argento pinguntur. *Pleissensis* cassis coronata, inter duo cornua erumpentem leonem ostentat: *Eisenbergia* hermam, cuius tortili diademate caput revincitur, fascia extrema volitante, sustinet. *Aldenburgica* rosam scutariam repetit, ac eam superius & ex utroque latere singulis pavoninarum pennarum fasciculis exornat. Verum omnium horum & inprimis laciniarum colores exprimere non valeo, neque ex ingenio fingere sustineo.

§. 14. Juliaco-Clivensis successionis partes sunt comitatus *Marcanus* & *Ravensbergius*, unde principatuum galeæ, hisce debitas absorpserunt: Nam etiam Juliacensis & Clivensis duces olim eas omiserunt apud *Sibmach. Wapenb.* P. 1. p. 6. imo ne *Marca* in acrostolio mentio nulla fieret, tessellas in corona capitis bubalini Clivensis exprimere, quam peculiarem apicem assumere maluerunt. Nec tamen ob hoc comitatibus hisce olim sua non fuisse peculiariora ornamenta dicendum est. *Marca* et im tessellatæ fasciæ galea coronam auream, sed circulo ex argento & minio tessellato instructam, & huic impositum jugum alarum complicatum deferens debebatur, ut est in *Wapenb.* P. 2. p. 17. *Ravenspergicis* vero cantheriis imponenda est galea coronata, & rubro turbinato pileo, ex quo utrinque terna vexilla, scuti cantherios repetentia, prodeunt, fastigiata. Utrique galeæ phaleræ argento & cocco infectæ adjiciuntur.

§. 15. Demum ne ulla area suo apice destitueretur, puro laterculo, quem *regallium* notam esse volunt, galeam imponunt, corona insignem & expanso alarum jugo.

§. 16. Scuta & galeas ita vidimus. Jam nisi imperfectam tractationem relinquere constitutum sit, ut de *telamonibus*, *symbolo*, *militari tessera* & aliis verba faceremus, scutariæ artis præscripta exigent: nec invitum mori morem gererem, nisi in his præcipue meæ supellectilis angustiam fateri necesse esset. Tum nostris non æque atque exteris illa in usu fuisse, & plerasque Illustrissimas familias istis destitui, res ipsa loquitur. Hoc unicum non omittendum duco, quod in Serenissimi Ducis Johannis Georgii lineæ *Vinariensis* sigillo observaverim, *telamones* adjectos esse, viros sylvestres duos, quorum quivis per galeam extremam sui lateris prospectat, ac manibus vexillum gestat.

§. 17. Superesset, ut variorum etiam dominiorum aliarumque ditionum, quæ vel adhuc dum sub Serenissimæ familiæ potestate sunt, vel aliquando fuere, tesseras hic exhiberem, & historia illustrarem, uti & *Albinus* hic prævit, & ab aliis quoque in eam rem nonnulla subministrata sunt (in quibus inprimis Magnifici Antecessoris Jenensis *Nicolai Christophori Lynckeri* J.Cti benevolentiam prædicare gratitudo jubet) verum quando ab Amplissimo *Vveckio* Electoralis tabularii custode & scrutatore diligentissimo insignium Saxonorum plenam deductionem parari intellexi, merito manum abstinere, & digniori opus relinquo, qui subsidiis longè uberioribus, authenticis documentis & patriæ historiæ plena cognitione instructus, & de lectoris industria & de domus Serenissimæ decoribus melius merebitur.

§. 18. Voto concludam: ut DEO TER OPTIMO TER MAXIMO benedicente, donec erunt qui regant & regantur homines, Serenissima Familia, in qua tantum reipublicæ, Ecclesiæ situm est, vigere, augeri & hisce atque aliis honorum insignibus gloriari, nunquam desinat. Imo, DOMINE, (Ps. 61.) *Dies super dies principum adjicias, annos eorum usque in diem generationis & generationis. Permaneant in æternum in conspectu DEI: misericordiam & veritatem præpara, quæ custodiant eos. Sic Psalmum dicemus nomini Tuo in seculum seculi, ut reddamus vota nostra de die in diem. Amen.*

LIBER I.

Cap. I.

Fam. Alberta. Duces de Luynes & de Chaunes.

1. Familia. Linea.
2. Dux de Luynes & de Cheuvreuse.
3. Scutum. Rohan.
4. Galea.
5. Tituli.
6. Tituli filii. Cheuvreuse.
7. Dux de Chaunes.
8. Scutum.
9. Familia Alliaca s. d. Ailly. Carola heres.
10. Tituli.

§. I.

Ncluta Albertorum familia, quæ raro exemplo tres fratres germanos Familia, Duces habuit, ad Jacobum Alberti refertur, qui ad Ludovicum Sanctum Regem Claromontium Arvenorum venit, ut pro Napoleone parerant, auxilium obtineret, ibidemque sedem fixit: Eo natus est Jacobus Dominus de Mont, arnat & Gaissac, pater Guidonis atque Stephani, ex quibus hic Episcopus Claromontanus 1352. Avenione Pontifex electus est, sumto nomine Innocentii VI. atque sedem decennio obtinuit. Guidone vero natus est Galterius d' Albert, Dn. de Mont, hoc Petrus & Hugo, Dn. de Thor, qui ad patrum magnum Pontificem abiit, pater deinceps Raimundi, avus Thoma Dn. de Bousfargues, Ballivi & gubernatoris Vivaresii atque Valentini pagi, qui ex Paulina Capella reliquit Joannem Dn. de Bousfargues, cujus neptes in domos Luffan & Crezé elocatae sunt, atque Hugonem dominum de Sagries, genitorem ex Catharina de Malingré Jacobi, cui uxor Dulcia de Sarras, Dominium de Mornas attulit, & Leonem peperit, prælio ad Cerisoles cæsum, patrem ex Joanna de Segur Honorati Dn. de Luynes (quod à matre habuit) Brantes, Linca, Mornas & Cadenet, qui communis duarum linearum pater est, genitis Carolo Duce de Luynes, qui Conestabilis Franciæ fuit, Honorato Duce de Chaunes, Marefcallo Franciæ & Leone Duce Lucenburgio ab uxore Carola de Lucenburg-Piney, cujus filius & filia Ecclesiasticam vitam sectati sunt: reliqui duo, quod diximus, duos ramos ex se dedere, diversis etiam utentes symbolis.

§. 2. Carolus D. de Luynes, quem Conestabilem diximus, genuit ex Maria Rohanea Ludovicum Carolum iterum Ducem de Luynes, qui præter filias ex secundo matrimonio Annæ Rohaneæ susceptas, ex primo thoro Ludovicæ Mariæ Segueriæ heredis Marchionum d' O & Comitum de Sorel, & filias genuit & Carolum Honoratum Ducem de Cheuvreuse, Joannæ Mariæ Colbertiæ, filia Joannis Baptistæ Colberti M. de Seignelay, qui ararium regni, omnes ejus structuras, opificia, commercia Indica, & consilia prudentia exquisita, fide in regem insigni & dexteritate mirabili moderatur, maritum, patrem Caroli Edoardi C. de Monteforti.

§. 3. Scutum hujus Ducis quadripertitum est; prima & quarta quadra aurea Scutum, leonem rubeum coronatum deferente, quod est familiare gentis Alberta δειγμα; secunda & tertia areola rubea novenas maculas aureas Robaneas representante. Laterculi hujus jus est ex matre Maria de Rohan.

§. 4. Galea coronata apex imponitur caput viri sylvestris colore naturali pictum, laciniis dependentibus aureis & rubeis. Telamones vero adstant viri duo sylvestres.

§. 5. Titulis pater utitur: d' Albert, Dux de Luynes, Par Franciæ, Marchio d' Albert, C. de Tours, Baro de Rochecorbon & Samblançay. Axioma Ducale de Maille-Luynes accessit 1619. & eodem anno adhuc confirmatum est.

§. 6. Filii tituli illi sunt: Marchio d' Albert, Dux de Cheuvreuse, C. de Montfort, Baro de Chars, Dn. de Marigny, Mareuil. &c. Quod Caprusium s. Cheuvreuse attinet, Ducatus dignitas collata est à Francisco I. 1545. & confirmata ab Henrico II. 1555. augendis Lotharingorum Guisiorum prærogativis: accessit etiam gratia Ludovici XIII. Pariatus honor 1612. confirmatus à Curia 1627 Inprimis vero eo titulo usus est Claudius Lotharingus, Henrici D. Guisii filius, Caroli frater. Porro Claudius hic, qui 1657. decessit, ex Maria Rohanea vidua Conestabilis de Luynes tres suscepit filias, ex quibus

bus non nisi *Henrica* superest, Abbatissa de Jouare, quæ adeo hujus Caroli Honorati amica est. Huic vero Rex 1667. Ducatus Caprusii dignitatem confirmavit, ut ea fruatur juxta primam creationem anni 1555. cui gratiæ Regis suam auctoritatem addidit curia anno sequenti.

Dux de
Chaunes.

§. 7. Alter ramus est *Ducum de Chaunes* ab *Honorato Marefcallo* Caroli Conestabilis fratre: Hoc & *Carola d' Ailly* illustrissimæ gentis herede nati sunt *Henricus Ludovicus* & *Carolus d' Albert dicti d' Ailly, Duces de Chaunes*, quorum ille non nisi filiam Duci Rendano nuptam sed 1665. extinctam, successionem autem fratri *Carolo* reliquit, qui Regis legatus in aula Romana fuit, & nunc Dux est.

Scutum.

§. 8. Hujus aliud plane *δῆγμα* est, quam patruelis Ducis Luynii, nempe scutum *rubeum ornatum duobus ramis argenteis loti* (alifier, credo ob allusionem nominis *Ailly*) *in ferti modum dispositis, cephalo scutario argenteis & caelestinis tessellis triplici ductu repleto*. Apex vero idem est, quem Luyniis dedimus.

Familia
Alliaca f.
d' Ailly.

§. 9. Hæc tessera una cum nomina *d' Ailly* assumpta est ex conditione matrimonii *Carola Alliaca* & *Honorati d' Albert*. Porro familia illa, cujus *Carola* heres fuit, ex ditissimis, illustrissimis & vetustissimis *Picardie* fuit, quam Celeberrimus Historicus *Andreas du Chesne Hist. Geneal. de la mais. de Chastillon. L. 9. c. 19.* refert ad Robertum Dn. d' Ailly Boubers, quo vero etiam aliquem antiquiorem Robertum d' Ailly allegat, qui sub Henrico I. & Philippo I. vixerit. Isti vero *Roberto*, à quo *Chesneus* incipit, pater fuit *Hugo*, avus *Joannes*, proavus *Rudolphus*, qui 1181. vixit. *Roberto* prædicto nati *Hugo* Dn. de Rume, *Petri Cardinalis de Alliaco*, qui 1425. mortuus, pater, *Rudolphus* Archidiaconus Cameracensis, & continuator stirpis *Robertus Dn. d' Ailly*: hoc ex priori conjugē Dn. de Breuc in Flandria natus *Robertus*, pater *Catharina* heredis dominorum d' Ailly, de Boubers & de Fontaine sur Somme, quæ Ogerio Dn. Anglorio, & dein Joanni Dn. de Fosseux nupsit, & ista bona attulit: ex altera vero conjugē *Margareta de Piqueny f. Piquigny*, Dna de Piqueny & vicedomina Ambiani, nati inter alios *Colardus* cogn. Paganus, dominorum de Sains, *Beaudegnies* & *Herboval* factor, *Matthæus* cogn. Sarrafin, cubicularius Caroli VI. Seneschallus Bononiæ & Ballivius Pontivii, à quo Domini de Arennes, & ab ejus nepote *Sarrazin*, *Sarrazini* in Artesia atque his major *Belduinus* vicedominus Ambiani, Dn. de Piqueny (cogn. le Bauvois) Consiliarius & cubicularius Caroli VI. regis, atque ex numero duodecim equitum, qui regi dati moderatores ob valetudinem afflictam, qui demum 1415. prælio ad Azincourt cecidit, maritus *Joanna* filix & heredis *Valeriani de Raineval C. de Falckenberg*. Dn. de Raineval & de Pierrepont. His natus est *Rudolphus* d' Ailly, Dn. de Piqueny, de Raineval, de Varennes, vicedominus Ambiani, qui mortuus 1468. ex *Jacobe Bethunia* præter alios reliquit *Jacobem* Joannis Burgundi Ducis Brabantæ & Lucenburgii uxorem, quæ ei præter reliquam dotem pecuniariam attulit Englemonstier, Vive & Pont Rouard in Flandria, *Antonium* rami Dominorum de Varennes autorem, atque *Joannem* Vicedominum Ambianensem Dn. de Piqueny, extinctum 1492. Eo & *Jolanda* Burgunda natus est *Carolus*, maritus *Philippæ* de Crevecœur, pater *Antonii*, qui Francisco adversus Carolum V. fideliter servit, & filios ex *Margareta* de Melun suscepit *Franciscum*, *Ludovicum* prælio Sandionysiano cæsum 1567. atque *Carolum*, dominum de Seigneville, Fonville &c. qui eodem prælio cum fratre cecidit, genitor ex *Francisca Warty Philiberti Emanuelis*, Vicedomini Ambiani, domini de Piqueny & de Raineval, qui masculorum ultimus 1618. decessit, pater præter filios in juventute mortuos *Carola* heredis, quæ *Honorato d' Albert* Dn. de Cadenet nupsit, qui dein Dux de Chaunes fuit.

Carola
heres.

Tituli.

§. 10. Titulus est: *d' Albert dictus d' Ailly, Dux de Chaunes, Par Franciæ, vicedominus Ambiani, Baro de Piqueny & de Briotz, Dn. de Magny, de la Broye, Fliscourt, Vinacourt. &c.* Ex his titulis Vicedominatus Ambiani, & Baronia de Piqueny, nec non ipsum Chaunes est à *Carola Alliaca*, cujus mater *Ludovica* d' Ongnies f. Caroli Com. de Chaulnes, doti hunc etiam comitatum marito attulit. Accessit vero dignitas ducatus & Pariatus regio beneficio 1621. cum comitatus titulus 1563. concessus fuisset.

Domus Albretana, ex qua Reges Navarr.

3

Cap. II.

Domus Albretana, ex qua Reges Navarra.

1. Albret. s. Lebre.
2. Deductio familia. Reges Navarra. Linea de Orval.
3. Domini & C. de Mioffens.
4. Scutum purum rubrum. Donum liliorum Francicorum.
5. Scuta uno colore infecta.
6. Scutum R. Navarra ex hac gente.
7. Henrici Regis tabula Progonologica.
8. Navarra. Domus Eburovicensis.
9. Foxia. Bearnum.
10. Aragonia. Castilia. Legio. Scutum Joannis Regis.
11. Com. Armeniacenses Deductio.
12. Bigerones.
13. Ramus Orvallius. Scutum. Controversia cum Clivis. Compositio.
14. Com. de Mioffens.
15. Tituli. Dominium Albret. Titulus Sire.
16. Com. de Dreux.
17. Mioffens. Pons.

§. I.

EX illustrissimis Franciæ stirpibus haud dubie est *Albretana*, quam & *Labretanam* dicunt, de *Labret*, vel *Albret*. De hoc vico *Fourn Geogr. orb. Not. P. 1. L. 6 cap. 35. p. 321.* Ad pontem *Bauliacum* delabitur in *Garumnæ* *Cironis* fluvius, qui nascitur prope *Lebreti* vicum, unde *Lebretinis* principibus inditum nomen *Albretum*, quibusdam dictum *Leporetum*, quod abundet leporibus, ut potestum in *Lapurdensibus* syrtibus. *Amaveni* nomen familia gentilitium, jam ab anno millesimo quingentesimo (volebat dicere quinquagesimo,) quo vivebat *Amavenus Lebretius*. Ex horum progenie *Joannes Lebretius* duxit uxorem *Catharinam Fuxiam Navarræ reginam*, tandemque *Joanna Navarræ regina Bearni & Lebreti* dominam nupsit *Antonio Borbonio*, ex quibus ortus *Henricus IV. Franciæ & Navarræ rex*. In gratiam autem *Joanna reginæ vicum Lebreti* nunc *Albreti* in ducatum evexit *Henricus II.* habuitque juridicas sedes quatuor *Neyras, Tartas, Castelnau & Castelmoron*, partemque *Condomii & Arminiaci*.

Albret s. Lebre

§. 2. Hanc stirpem Celeberrimi scriptores *Sammarthani, Blondellus, Justellus, Olhagaray, Oihenartus, Anselmus*, hinc inde illustrarunt. Primus cujus mentionem vidi fieri, est *Amaneus*, quem *Fournier* etiam allegat circa 1050. ex posteris vetustorum *Bigorrensis* comitum creditus descendere; eo *Amaneus* 2. natus est, qui 1096. expeditioni *Hierosolymitanæ* interfuit, & filium habuit *Amanum* 3. 1130. nepotem, vel ex *Arnoldo* pronepotem *Bernardum*, *Mariæ de Cominges* maritum. Hoc *Amanus* 4. fuit pater *Amanei* 5. 1220. mariti *Assalidæ* s. *Saridæ* filiæ *Didaci vicecomitis de Tartas*. His parentibus nati *Bernardus & Amanus* 6. quo & *Matthæ* f. *Petri de Bourdeaux* geniti *Bernardus* 2. pater *Isabelle Dn. Albretana*, quæ dynastiam marito *Bernardo* 6. *Comiti Armeniacensi* attulit, sed sine liberis mortua est, & *Amanus* 7. *Vicecomes de Tartas*, & post mortem neptis *Albreti Dominus*. Hic ex *Rosa* filia *Guithardii Domini de Bourg* reliquit *Guidonem* s. *Guithardum, Arnoldum* (cujus filius *Amanus* patrum *Guidonem* habuit heredem) *Bernardum* Dn. *Riuntii* (cujus filius *Arnoldus* ex fratribus solus *Gallos* secutus est, cum reliqui *Anglis* adhererent, unde solus etiam heres mansit, atque ætatis mortuus est, *Amanus* autem Dominus *Vertullii* fuit, maritus *Mabiliæ* heredis *Arnoldi* d' *Escoussan*, *Domini de Longoyran*) & *Bernardum* Com. *gnomento Ezium*; maritum *Matthæ Armeniacensis*, quem tamen alii, omittunt. Hoc geniti *Bernardus* Dn. de *S. Basile* 1379. pater *Francisci d' Arrens*, & *Arnoldus Amanus* Dn. *Albretanus*, quem *Carolus V. rex Franciæ* a partibus *Anglicis* abstraxit, & fidelissimum suarum partium dein propugnatorem expertus est. Is 1401. decessit, pater ex *Margareta* filia ducis *Borbonii Caroli Domini Albretani, Conestabilis Franciæ*, qui *Carolo VI.* regi unice charus fuit, ut hic ipsi a Rege *Aragonio* sororem ejus peteret: sed obtigit matrimonio *Mariæ heres Dn. de Sully*, vidua *Guidonis Dn. Tremollii*. (Hic 1399. caput dicebatur tredecim equitum a viri scuto candida virgine ornato dictorum. *Vulson. del' escu vert à la Donne blanche*.) Porro cecidit *Carolus* 1415. prælio ad *Azincourt*, una cum genero *Carolo Dn. de Montagu & de Marcoussis*: Filios habuit *Guilelmum Dominum de Orval*, qui ad *Kouvroy* prælio cecidit, & *Carolus Dn. Albreti*.

Deductio familia.

breti Comitem Droci s. Druidarum, hic ex Anna Armeniacensi suscepit Mariam Caroli Burgundi C. Nivernii & Isabellam s. Joannam Arti ducis Britanniae conjuges, qui per eam factus est Droci Comes, Ludovicum episcopum Airae inde Cardinalem, qui obiit 1465. Carolum Dn. de S. Basile. & duorum ramorum auctores Joannem atque Arnoldum Amaneum. Ille Vicecomes de Tartas fuit, & ante patrem mortuus est, pater ex Catharina Rohanea Alani Magni Comitis de Dreux, in cujus matrimonio vixit Francisca filia & heres Wilhelmi de Britannia s. de Brosse Vicecom. Lemovicum C. Petricorii. His parentibus geniti Anna Dom. de Avesnes, uxor Caroli Croii Cimacensis principis (unde in ejus linea scutum areola Albretana illata est) Isabella uxor Joannis Foxii C. Candalae & Carola uxor Caesaris Borgiae D. Valentini: tum Petrus Com. Petricoriorum & Joannes Dn. Albreti, & uxorio jure Rex Navarra, qui jam regno pulsus 1516. decessit. Illo & Catharina Foxia regina Navarra geniti Andreas Phaeus princeps Vianae Joannes Martinus Bonaventura, Carolus princeps Navarra, qui in expeditione Neapolitana 1527. periit, & Henricus Rex, cujus tamen regnum detinere Castellani, unde illo & Margareta Valesia Regis Francisci I. sorore nata est Joanna, princeps ultra sexum prudens & animosa, Pontificiarum superstitionum hostis acerrima; quae regni Navarreni jus marito Antonio Borbonio attulit, & dein filio Henrico IV. reliquit, linea suae ultima. Ast Arnoldus Amaneus Caroli II. filius secundus lineam alteram Orvalliam dedit, pater Gabrielis Dn. de l'Esparre & Joannis Dn. d' Orval Comitis de Retel, qui ab uxore Carola filia Joannis Burgundi praetensionem in Nivernium & Retelium obtinuit; sed filia Maria Carolo Clivio C. Nivernensi nupsit, ut lites dirimerentur domus Clivensis & Albretanae.

Regis Navarrae.

Linea de Orval.

Domini & Com. de Miossens

§. 3. Praeter istos Joannes pinguis Albretanus, vicecomes Tartassius, vel fratrem vel filium per naturam habuit Aegidium Dom. de Castelmoron, qui ex Anna Aquilonia s. d' Aiguillon ex principibus Tarraconis descendente Stephanum Arnoldum genuit patrem ex Francisca Bearnensi Domina de Miossens Joannis Albretani B. de Miossens, quem Henricus Albretanus Rex Navarrae locumtenentem generalem creavit. Huic uxor fuit Susanna ex Borboniis Petri Baronis de Busset filia, cujus curae Henricus IV. dein Franciae rex educandus commissus est. Hos parentes habuit Henricus Albretanus Baro de Miossens maritus Antoniae Pontiae Comitis de Marennis Antonio Domino de Pons natae. Hi genuere Apollinem Ecclesiasticae vitae dicatum, atque Henricum Dominum de Miossens & de Pons Comitem de Marennis, qui praeter Franciscum Amaneum Comitem de Miossens 1672. occisum suscepit Casarem Phaeum Comitem de Miossens Marecallum Franciae, 1653. scipione donatum, atque Franciscum Alexandrum Dominum de Pons Comitem de Miossens: ille e conjuge Magdalena filia Gabrielis de Guenegaud Domini de Guenegaud arario sacro praefecti filia Mariam Francisca, hic ex Anna Pouffart du Vigean de Fors, quae vidua dein Armando Joanni du Plessis de Vignerod Duci de Richelieu nupsit, Carolum Amaneum suscepit, qui patruelles 1662. connubio juncti sunt.

Scutum purum rubrum

Donum liliorum Francorum.

§. 4. Quod attinet insignia, vetustis Albretanis datur scutum, solo minio tinctum. Eo designari ajunt ex antiquis Navarrae regibus descensum, in quibus auctori Garfia de Ximenes, antequam ex visione aureum clypeum quercu viridi, cui immineret crux rubea globulis extrema munita, insignitum susciperet, tale scutum coccineum a majoribus in usu fuerit. Ita P. Paillot La vr. & Parf. sc. des arm. voce Armes p. 46. tradit: *Les Comtes d' Albret descendus de cette maison Royale, retindrent l'escu seul de gueules simplement jusques à Charles d' Albret Comte de Dreux Seigneur de Silly & de Craon Connestable de France, lequel par benefice de Charles VI. porta & les siens apres luy escartelé au premier & quatrieme semé de France, & aux deux & trois de gueules. Comites Albretani, qui ex hac regia domo descenderunt, retinuerunt solum clypeum mero cocco tinctum, usque ad Carolum Albretum Comitem Drocensem Dominum Sulliaci & Credonii Francie Connestabilem, qui beneficio Caroli VI. parmam ascevit, & ad posteros transmisit, quadripartitam, cujus prima & extrema areola caelestina liliis aureis Francicis confereretur, secunda vero & tertia tota ruberet. Alibi voce Table d' Attente p. 617. Arnaldo Amaneo hoc tribuit: *Armand Armajeu Seigneur d' Albret portoit d' Albret, qui est de gueules, il espousa en l'an MCCCLXIX. sous Charles V. Marguerite de Bourbon fille de Pierre premier du nom Duc de Bourbon, & en faveur de cette alliance Charles VI. luy permit d' escarteler ses armes au quartier d' hon-**

d' honneur de l'escu de France. L'escu simplement de gueules de cet Armanieu, se voit parmy les alliances de Bourbon, & l'escartelage entre les armes des Connestables sous le nom de Charles d' Albret Comte de Dreux Seigneur de Suilly & de Craon Connestable de France, qui portoit semé de France, escartelé de gueules. Quod ita sonat: Armandus (Alias Arnaldus vocari solet) Amaneus Dn. Albretanus utebatur tessera Albretana, hoc est mero minio: duxit ille anno 1368. sub Carolo V. Margaretam Borboniam filiam Petri I. Ducis Borbonii, & favore hujus fœderis conjugalit Carolus VI. ei permisit propria tessera quadripertitum loco honoratio-ri miscere Francicum symbolum. Scutum merum coccineum hujus Armanei inter affinitates Borbonias visitur: quadripertitus autem clypeus in indiculo Conestabilium sub nomine Caroli Albretani Comitit Drocensis Domini Sulliaci & Credonii Conestabilis Francia, qui utebatur clypeo consito Francicis liliis cum quadris duabus interpositis rubeis. Differentia inter utramque traditionem forte ita conciliatur, ut Amanci conjugium causam dede-rit, sed axiome primus gavissus sit Carolus.

§. 5. An insignium nomine veniant talia scuta uno colore tantum tincta dis-putatur: de qua re P. I. seu generali c. I. n. 21. egimus, nec hic repetere necessum est.

§. 6. Cum matrimonio Joannis Albretani & Catharina Foxia regnum Na-varrenum in hanc familiam delaberetur, non una accessione scutum ornatum est. Ita vidi Henrico regi & ejus filia istud tribui scutum apud Paillot Lavr. & parf. sc. des arm. voce Pennon p. 529. & Varenn. R. d' arm. p. 137. quod transverse sectum superius tres complecteretur regiones, quarum prima rubea continet carbunculum, quem vo-cant, linearem, clausum & sphæruleis distinctum aureum, designando Navarreni regno; secunda quadripertitum exhibet Francica lilia, cum quadris rubeis, Albretanam tes-seram: tertia aurea quatuor exaratur palis rubeis Aragoniorum. Inferior scuti pars quatuor areolas complectitur, quarum prima quadripertim Foxia & Bearnensia sym-bola ostentat, quorum illa constant tribus palis rubeis in auro, hæc in eodem metal-lo binis vaccis rubeis, quarum tintinnabula & cornua cærulea sunt: secunda regio iterum in quadras secta, priorem & extremam aureas singulis leonibus coccineis, reli-quas duas rubeas leopardis singulis aureis, falculis & lingua cæruleis, ornat, quorum illud d' arm. est Armeniacensium, hoc Ruthenorum s. Rhodensium. Tertius laterculus est Eburovicius (d' Evreux) videlicet cæruleus liliis aureis sparsus, inducto balthæo dex-tro segmentis argenteis & rubeis composito: Quartus & extremus in decussim secatur, ut superiorem & inferiorem regionem auream ornent pali Aragonii rubei, latera ve-ro vel aquila Sicula, vel potius hinc in rubeo castellum, Castilia hieroglyphicum, isthinc in argento leo Legionensis rubeus. Toti demum imponebatur media aurea parmula, impressis duobus leonibus gradientibus rubeis, quorum falcula & lingua cærulea essent. Huic scuto imponebatur corona regia, eo quidem tempore nondum clausa, utpote qui modus coronarum deinceps demum invaluit.

§. 7. Ut singularum areolarum jura rectius intelligamus, non abs re fuerit, huc adscribere majores Henrici regis, qui Henrici IV. Francorum regis gloriosi avus fuit.

Scuta uno
colore
infecta,
Scutum R.
Navarr. ex
hac gente.

Henrici
Regis
tabula
progon-
ologica.

Henricus Albre- tanus R. Navarrae † 1555.	Joannes Albre- tanus Rex Navarrae † 1516.	Alanus Ma- gnus Dn. de Albret Com. de Dreux.	Joannes Dn. Albreti Vi- ce Com. de Tartas.	Carolus III. Dn. de Albr. C. de Dreux.	Carolus Dn. de Albret, C. de Dreux.
			Catharina de Rohan.	Anna de Armi- gnac.	Maria f. Ludovici Dn. de Sully. Bernardus Comes de Armignac. Bona f. Joannis de Francia Duc de Berry.
				Alanus vicec. de Rohan.	Alanus vicecomes de Rohan. Beatrix f. Oliverii Clifson Com. de Porhoet.
				Margareta Britan- nica.	Joannes Dux Britannia. Joanna f. Caroli II. Reg. Navarrae.
			Guilelmus de Blois f. Brit. vic. de Limoges.	Joannes de Blois f. de Brit. Vice- de Limoges.	Carolus de Blois f. de Chastillon. D. Britannia.
		Francisca de Blois f. Britannia Vic. de Li- moges. † 1488.		Margarita Clif- son.	Joanna f. Guidon. de Britannia, C. Pentheuria. Oliverius Clifson, C. de Porhoet Co- nest. Francia.
			Isabella de la Tour.	Bertrandus de la Tour C. Arv. & Bon.	Catharina f. Guid. Dn. de Laval. Bertrandus Dn. de la Tour. Maria f. Godofredi Bonon. Dn. de Montgascon.
				Jacobe du Pe- schin.	Ludovicus Dn. du Peschin. Yseul f. Guidonis de Sully Dn. de Voulor.
		Gasto de Foix pr. de Bearn. † 1470.	Gasto C. de Foix pr. de Bearn. † 1472.	Joannes C. de Foix pr. de Bearn.	Archibaldus Dn. de Greilly. Isabella de Foix f. Rogerii Bern. Vic. de Castelbon.
	Cathari- na de Foix re- gina Na- varrae † 1517.		Leonora reg. Navar. † 1478.	Joanna de Albret.	Carolus Dn. de Albret, C. de Dreux. Maria f. Ludovici Dn. de Sully. Ferdinandus Rex Aragonia & Sici- lia † 1418.
					Leonora f. Sancii Com. de Albu- querque.
				Blanca reg. Na- varrae † 1441.	Carolus III. Rex Navarrae. † 1425. Leonora f. Henrici R. Castilia † 1416.
			Carol. VII. R. Francia 1461.	Carolus VI. Rex Francia † 1422.	Carolus V. Rex Francia. † 1380.
		Magdalena de Francia † 1486.		Elisabetha Bavi- ca. † 1435.	Joanna f. Petri Duc. Borbonii † 1377. Stephanus dux Bavaria † 1413. Thadea f. Barnabonis Vicec. Medio- lani.
			Maria An- dina † 1463.	Ludovicus Andi- nus R. Sicilia † 1417.	Ludovicus Andinus Rex Sicilia. † 1385.
				Jolantha Arago- nia 1442.	Maria f. Caroli de Blois D. Britan- nia. 1404. Joannes Rex Aragonia † 1395. Jolantha f. Roberti D. Barrensis.

Navarra.
Domus
Eburovi-
censis.

§. 8. Ex his de rationibus laterculorum judicium haud adeo difficile est. Navar-
renum δῆγμα primum est, quod Henricus à matre habuit Catharina Foxia, hæc iterum à
sua avia Leonora Aragonia ad quam jus delatum erat à matre Blanca Caroli III. ex
Eburovicensibus Navarrae regis ultimi filia; quod etiam indicat jus Eburovicensis symboli:
nam Caroli illius avus Philippus, cui ab uxore regnum Navarrenum obtigit, filius fuerat
Ludovici de Francia Comitis Eburovicensis, qui illo discerniculo regium scutum distinxit,
pro more gentis regiae.

Foxia.
Bearnum.

§. 9. Foxiam areolam itidem à matre Henricus habuit, utpote ei gentilem, seu potius
ab ejus abavia Isabella Foxia, quæ Arcibaldum de Greilly maritum habuit, alicum; Nam per eam
nomen

Dom. Albretana, ex qua Reges Navarra.

7

nomen & arma Foxia ad istam stirpem ex Lemanni lacus vicinia in Aquitaniam delatam pervenerunt : & quidem *Bearnensi* symbolo aucta, cum jam pridem duo illa coaluissent.

§. 10. *Aragonici* pali sunt à *Leonora* regina Catharinæ avia, quæ gente *Aragonia* Aragonia, Castilia Legio, fuit, patremque *Joannem* regem habuit, *Ferdinandi* Regis *Aragonie* electi filium, cuius mater *Leonora* *Aragonie* & *Sicilie* regis fuerat filia, & occasio *Aragonici* sceptri in Domum Castellanam transferendi. Porro iidem *Aragonici* pali repetuntur in extrema areola, lateribus *Castellanum* castrum & *Legionensem* leonem referentibus. Cæterum hoc symbolo *Joannes Rex Navarra* ipse usus est, uti vidi ejus imaginem veteri additum scutum bipertitum, anteriori parte constante quadrifaria sectione ex Navarrenis & Scurum Joannis Regis, Eburovicis tesseriis, posteriori hanc tesseram deferente, quam proin præ altera illa *Sicilæ* præligendam non dubito. Addo in transitu, adjectum qui scutum custodiret telamonis loco caprum in illa pictura. Porro explicatio *δευμάτων* non difficilis est, nam gente *Joannes* ex *Legionis* & *Castiliæ* regibus fuit, patrem vero *Aragonie* regem habuit, quod ipse etiam regnum administravit.

§. 11. Vidimus etiam *Armeniensem* laterculum in scuto nostro : Porro *Armeniacensium* origo est ex *Sancii Ducis Vasconie* ac *Regis Navarra*, ex prisceis regibus, filio *Garzia curvo* cognominato Comite *Vasconie*, qui præter *Sancium Ducem Vasconie* Com. Armeniacenses, Deductio, reliquorum Ducum & Comitum *Bardigalensium* satorem atque *Arnoldum C. Astariensem*, à quo reliqui *Astarienses* (d' Estrac) nec non *Pardienses* descendunt, genuit *Guilelmum* Comitem *Fidentiæ*. Hoc nati *Otto*, à quo reliqui Comites *Fidentiæ* seu de *Fezensaguet* derivantur, & *Bernardus* cognomento *luscus Comes Armeniacensis*, pater *Geraldi*, avus *Bernardi II.* proavus *Geraldi II.* Hic genuit *Bernardum III.* patrem *Geraldi III.* qui ex *Fidentiæ* uxorem habuit, unde filius *Bernardus Comes Armeniaci* & *Fidentiæ* fuit, genitor *Geraldi IV. Arnoldi Bernardi*, *Petri Giraldi*, qui ordine comites fuere, nec non *Rogarii Vicecomitis Fidentiæ* : *Geraldus* *Bernardum* reliquerat, qui patruis successit, sed huic *Rogarii* filius *Geraldus V.* excluso ejus sororio *Arnoldo Ottone vicec. de Lemaigne* : *Geraldus* genuit *Gastonem* & *Bernardum VI.* ab illo descendunt vicecomites *Fidentiæ* in quartam generationem, sed successit illis *Bernardus VII. Armeniacensis*. Porro *Bernardus VI. Armeniacensis* uxores habuit *Isabellam* filiam & heredem *Bernardi Ezii*, *Dn. de Albret*, & dein *Caciliam* filiam *Henrici II. C. de Rhodes* s. *Rutheni* heredem (quæ ratio leopardi leonibus in scuto juncti) *Bernardo* & *Cacilia* natus est *Joannes C. Armeniacensis*, hoc *Joannes II. Comes*, cogn. *Crausus*, pater *Joannis III.* & *Bernardi VII.* qui neptes ex fratre à successionem exclusit, & agnatos *Fidentiæ* in carcere ad mortem usque detinuit, dein successor. Hic pater fuit *Joannis IV.* genitoris *Joannis V.* & *Caroli* atque *Maria Ludovico Duci Alenfonio* nupta, (ad quam domum hac ex causa bona *Armeniacorum* delata) *Bernardi C. de Pardiac* (quo *Jacobus D. de Nemous* natus, pater *Joannis* & *Ludovici*, in quibus mascula progenies defecit) nec non *Anna*, quam vidimus *Carolo II. Dn. Albretano* nuptam fuisse. Huic itaque notando conjugio illa servit areæ.

§. 12. Superest *Bigerronum* leones exhibens parmula media. *Bigerronum* Bigerrones, Comites descendunt à quodam *Lupo* Comite, cujus filius *Donatus Lupi*, sub *Ludovico* pio *Bigerrones* rexit. Ejus trinepos fuit *Bertrandus* Comes 1036. qui genuit *Gisbergam* vel *Gerbergam* vel *Ermesindam*, *Ramiri* Regis *Aragonie* uxorem, & *Bernardum*, cujus hereditatem filia attulit marito *Centullo IV. Vicecomiti Bearnensi*, genuitque *Bernardum* & *Centullum* comites, quorum hic *Beatricem* reliquit, nuptam *Petro Vicecomiti Martiani*, à quo genitus *Centullus II. Comes*, ab hoc autem *Stephania*, à qua maritus *Bernardus III. C. Convenarum* s. de *Cominges* comitatum nactus ad filiam transmisit *Petronellam*, quæ denuo nupta *Gastoni VI. Vicecom. de Bearn* titulum generi intulit, sed nullo suscepta *Esquibatam*, qui sororem *Lauram* uxorem *Raymundi VI. vicecom. Turrennii* heredem instituit, sed comitatus reginæ adjudicatus est. Porro leones hos *Bigerronum* ob originis testimonium vid. num. 2. gestari opinor, unde etiam portio in loco sunt.

§. 13. Ad ramum *Orvallium* pergimus, cui usitatum fuit *discerniculum*, videlicet Ramus Orvallius, quadris duabus scuti rubeis, utpote antiquo *Albretano* symbolo, circumdato limbo ornato

Contro-
versia cum
Clivii.

striato argenteo. His ab *Helena, Maria & Carola* Joannis Albretani Orvallii filibus alios laterculos additos suspicor, ob matrem *Carolam* filiam Joannis Burgundi C. Retelii & Nivernensis. Cum enim Clivii ex *Maria* illa Albretana descendentes usi sint laterculis (ut infra c. 29. videbimus) *Clivio, Marcano, Artesio, Brabantino, Burgundico, Retelano, & Alenfonio*; Albretanis ipsis præter avitam tesseram, etiam *Artesiam, Brabantinam, Burgundicam & Retelanam* à matre *Carola* convenire credo, & ob hoc usurpatas etiam opinor. Et quidem *Carola* hæc Joannis Burgundi quod diximus filia natu minor erat, cum major *Elisabetha* Joannis Ducis Clivii uxor fuisset, ast *Carola*, quod Clivii extranei essent, eos à successione arcere voluit. Demum controversia sublata matrimonio est *Mariæ Albretanæ* atque *Caroli Clivii*.

Composi-
tio.

Com. de
Mioffens.

§. 14. Linea de *Mioffens*, quæ superest, apud Sammarth. L'est. de la Fr. p. 355. pleno utitur scuto Albretano, haud dubie quia rami omnes reliqui defecere. Ei autem imponit *galeam* coronatam, cui olea naturali figura picta insistit; *Lacinia* verò sunt ex auro, minio & cyano. *Telamones* pinguntur duo leones aurei cubantes & capita recti galeis argenteis, quibus insistent duæ aquilæ nigræ, clypeum rostris apprehendentes.

Tituli Dn.
Albret. Ti-
tulus Sire.

§. 15. Quod titulos concernit, antiquus est *Dominorum de Lebreto seu Albreto*. Et quidem utebantur titulo: *Sire d' Albret*, uti *P. Anseume Palais de l' honn. p. 316.* constanter eo utitur. Porro sciendum, quamvis ille sit titulus, quo solus Rex compellari solet, in obvocandi casu, superioribus tamen seculis proceribus etiam aliis fuisse attributum. conf. *Limn. Notit. R. Franc. 2, 6. p. 396. 442.* ubi ex *Steph. Pasquier* illa adducit: *La forme que nous observons en cecy, soit en parlant, soit en escrivant au Roy, est de mettre seulement le mot de Sire. Nos ancestres n'en userent pas toujours ainsi, par une Regle stable & infailible. je voy quelques anciennes familles en France, qui affecterent, que le mot de Sire tomba particulièrement sur elles, comme le Sire de Pons & le Sire de Montmorency, & spécialement le Seigneur de Couffy, quand il estoit en essence: Car il portoit en sa devise; je ne suis Roy, ny Prince aussy, je suis de Sire le Coucy. Forma quam hac in re observamus, s. scribentes regi sive eidem loquentes hæc est, ut solum nomen Sire exprimamus. Majores autem nostri hoc non ita præcise semper observarunt. Deprehendo nonnullas familias Franciæ affectasse hoc nomen, atque voluisse illud sibi peculiare fieri, ut Sire de Pons, sive de Montmorancy, & præcipue Dominus de Coucy, quando erat in vigore. Habebat enim pro symbolo: Non sum rex nec etiam princeps, sed Sire de Couffy. Sed longè plures familiae erant. De Gravelleis ita *Varenn. R. d' arm. P. 3. p. 440.* quod etiam nomine Sire utantur: Pour ce que l' on a voulu se persuader qu' il y avoit Sire à Gravelle premier que Roy en France, & que ce nom leur avoit esté donné par Jules Cesar. Sed hisce commentis opus non est, cum potius plures ex illustrioribus familiis prisco tempore eodem titulo sint gavisa, ut observasse memini in actis contra *Bonifac. IIX. Pontif. p. 62.* Porro deinceps 1556. Albreto dignitas *Ducatus* accessit, honori *Joannæ reginæ*. Verum filio ad coronam Francicam successione vocato ducatus ei unitus est. Iterum vero idem 1652. cum *Baroniâ Durance & aliis locis Bullionia* domui est concessus, pro *Sedano & Raucourio*, & quidem ut à tempore primæ erectionis illo fruerentur axioma ducali. Unde nunc quoque hoc nomen in titulis Ducis *Bullionii* legitur; ejusque filius secundogenitus *Emanuel Theodosius* peculiariter eo fruitur.*

Ducalis Di-
gnitas.

Com. de
Dreux.

§. 16. In titulis etiam Comitatum *Drocensem* sive *Druidum* reperio. Hic comitatus in familia regia hæsit, concessus *Roberto Ludovici Crassi* filio, ex cujus posteris orti sunt Duces *Britanniæ*: porro *Petronella & Margareta de Thouars*, hæredibus *Simonis de Thouars C. de Dreux*, transferentibus jus suum in *Carolus V.* ille coronæ redunitus est. Inde beneficio regis ad Albretanos delatum oportet: ast *Caroli II.* filia *Joannæ* cum dotalem attulit Arto Duci *Britanniæ*.

Mioffens.
Pons.

§. 17. Modernæ lineæ tituli illi sunt: *Marescalli: Dominus (Sire) de Pons*, *Supremus dominus (Souverain) de Bedailles*, *princ. de Mortagne*, *Comes de Mioffens* nepotes ejus: *Comes de Mioffens*, *Baro Baroniarum de Coarase*, *Gerdretz*, *supremus dominus (Souverain) de Bedailles*: aliquando additum vidi elogium *Com. de Mirennæ*: quod ut & *Pons* est ab *Antonia Pontia f. Antonii Dn. de Pons*, *Henrici Albretani uxore*. *Mioffens* verò attulit *Stephano Arnolde* marito *Franciscæ de Bearn Dn. de Mioffens*. Reliquorum rationes explicare nescio.

Cap. III.

Anglie s. Magnæ Britannia Reges.

ARGUMENTUM.

1. Britannica insula. Magna Britannia.
2. Vetera δειγματα.
3. 4. Hodierna dispositio.
5. Lilia Francica unde? Præsentio Edoardi III. à matre.
6. Ex captivitate Joannis Regis.
7. A Catharina Valesia.
8. Cur ante Angliam Francica lilia?
9. Anglica area. Color rubeus.
10. Leopardi an Leones?
11. Origo ex Uptono.
12. Ex Chesneo, Hæpingio, Spelmanno.
13. Anglia. Sui potestatis. Lucius Rex. Sui Romanis. Vortigernus. Anglosaxones. Heortarchia. Egbertus Rex. Familia. Saxonica, Danica, Normannica, Andegavensis, Tuderia, Scotica.
14. Scotica areola.
15. Origo. Vetera Symbola.
16. Limbus & flores ex amicitia Gallia.
17. Scotia.
18. Regum successio.
19. Stuartorum gentile symbolum.
20. Houvardis concessus ex parte leo Scoicus.
21. Hibernicus laterculus. Chelyos origo.
22. Hibernia regimen.
23. Galea. Anglica. Scotica.
24. Corona clausa.
25. Aliqui jus negant, sed injuria.
26. Præsentio Pontificis in Angliam & Hiberniam. Ex vectigali imposito. Ex Joannis subjectione. Ex Henrici I. concessione. Ex Sixti V. ausu. Ex Hibernorum confessione & regni collatione. Fundamenta Anglica.
27. Scotica corona.
28. Anglica liliata.
29. Telamones.
30. Symbolum.
31. Ordo periscelidis.
32. Equites Balnei.
33. Ordo S. Andrea s. Cardui.
34. Rosarium.
35. Papilio regius.
36. Titulus. Magna Britannia.
37. Defensor fidei.
38. Scutum Duc. Eboracensis.
39. Ducis Richmondia.
40. Vetustiora discernicula.
41. Rectorum per naturam filiorum discernicula.
42. Honoraria concessiones.
43. Cromwellii vel Reipubl. Anglica sigillum.

§. I.

Britannica insula, natura gaudentis opus, Fortunatarum æmula numero plur-
Bres sunt; magnitudine tamen duas reliquas superant, quarum major Angliam & insula.
Scotiam complectitur, minor Hibernia nomine venit. Has omnes titulo Magna Bri- Magna Bri-
tannia post unionem seculi hujus principio factam unus sceptro suo rex regit, cujus tannia.
nunc clypeum considerare ordo nos jubet.

§. II. Ut de veteribus δειγμασι, quædam addamus. Nic. Uptonus scriptor Britan- Vetera
nicus de milit. offic. p. 127. Bruto primo tribuit leonem gradientem rubeam in solo aureo: δειγματα;
inde Belino & successoribus 3. in caruleo aureas coronas. Post hos Uter Pendragonem
(quod magnum corpus & longum cum capite parvo ad similitudinem draconis ha-
buit, p. 206.) duos dracones virides rubeis coronis ornatos tergis obversis in scuto aureo: Artu-
rum autem filium in viridi solo crucem argenteam & in superiori angulo dextro imaginem
seu pedatam figitivam (fiché) auream in solo azorio, hoc est, cyaneo. Dehinc Egberto
dat orucem auream floridam (fleuronnée) in campo caruleo: Mox Svenoni Dano 3. coro-
nas aureas (quarum altera alteri imminet) in clypeo rubenti: Ab Edoardo ait cruci floridæ
additas 5. merulos atreos ἀποδασ, eo mysterio quia spoliatus antea per Danos Edoardus si-
ne terra vocabatur. Guilhelmo Conquestori relinquit Normannia pardos. Stephano autem
Blesensi refert gestata in solo rubeo 3. leonum gradientium, quibus pro capitibus fuerint
singuli sagittarii retro conversi, monstrosa specie, corpora. Demum subjicit, Henricum
tres leones aureos peditantes in scuto rubeo assumpsisse. Hæc ille, penes quem autorem
fides esto: si tamen ullam merentur de temporibus istis, quo insignium illa consuetu-
do nondum fuit, traditiones vel commenta. Quas hic aviculas Edoardo, Egberto
tribuit Hieron. Henning. Theatr. geneal. T. 4. Mon. IV. P. ult. p. 87. sed crucem minio, scu-
tum argento tingit. Non minus Le Laboureur (ap. Menestr. L'art du blason justif. p. 347.)
une croix pattée d'argent cantonnée de 4. colombes. Verum enim verò ridet adersa-
rium P. Menestrier, commentum deceptum; & ex Henrico Spelmanno (qui plur. Judicii
quam antecessorum quisquam ad hoc argumentum attulisse apparet) Aspi. pag. 42.
ostendit,

ostendit, errorem ex numis ortum esse. Habent enim isti inter aves 4 bacillos totidem, se invicem instar crucis dissecantes: alites autem videntur non apedes sed antipodes: addit: *nusquam locorum Eduvardi ævum referentium* (si omnem antiquitatem, templa, castra, monumenta, rudera perlustra veris) reperiri credo, neque arma ista, nec armorum quidpiam. Certe ejus tempestatis reliquia ne simplicis scut. (quam unquam viderim etiam data opera) effigiem admittunt. Sunt alii etiam, qui leonem cum rosa tribuunt ap. Theod. Hæping. de Jur. insign. c. 6. P. 3. §. 2. p. 308. An exinde subsidio, quia rosæ albæ & rubræ factiones Eboracensium & Lancastrensiū non uno seculo Angliam exercuere?

Hodierna
dispositio.

§. III. Ad illud scutum me converto, quod in usu hodie est, cujus etiam explicatio ea, quæ de antiquioribus adhuc scire operæ pretium fuerit, includet. Unitur ergo Augustus Magna Britannia rex clypeo quadripartito, quadris prima & extrema Francica lilia & Anglicos leopardos, secunda Scoticum leonem, tertia Hibernicam chelyn referentibus. Vidi tamen (ita Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 2.) ubi Scoticum δῆγμα secundum & tertium alveolum constituēbat, Francico-Anglicis symbolis in primam, Hibernia in extremam aream repositis.

§. IV. Primo laterculo Francica & Anglici δῆγμα inserta sunt sectione nova quadripartita, ut quadrantis hujus prima & quarta area carulea liliis ternis aureis, reliquæ duæ rubentes tribus leopardis aureis, quorum lingua & protensi ungues caruleo colore tinguntur, insigniæ conspiciantur.

Lilia Fran-
cica unde?
Præten-
sio
Edoardi
III. à ma-
tre,

§. V. Liliis Franciam notari in aprico est. Cæterum hæc à Polydoro Virgilio Guilhelmo Conquestori contra fidem historiæ dari & refert & refellit Spelman. aspiolog. p. 42. Primus enim Edoardus III. hisce floribus suum exornavit clypeum. Sed Historia & juris ratio disertius explicanda sunt. In Carolo IV. cui pulchro cognomen, linea Regum Franciæ ex Capetino sanguine prior defecerat, Angliæ verò Rex sorore hujus Isabella natus, si fœminina successio valeret, ad successionem vocabatur. Exclusit autem hunc à regnæ viduæ, cujus partus expectandus erat & custodia & deinceps successione Philippus Valesius à comitatu quem ante sceptrum rexit nuncupatus, extinctorum trium ultimorum regum patrueis, atq; ita agnatus proximus. Jus allegatum Silica legis, quod tres regni status congregati confirmarunt, Roberto Atrebatum comite & regi pariter agnato strenue jus mæsculorum propugnante, Episcopo Bellocacensi autem ex Matth. 6, 28. Lilia non nere coram multitudine, quæ divina voce convinci videbatur, afferente, & non parum ad causæ successum conferente. Inde factum ut Edoardus jure cederet suo, atque 1329. Ambiani Philippo de Aquitania ac Pontivensi comitatu diceret sacramentum tanquam vasallus. Restabat adhuc Eridos pomum, arces Pensacensi motu sub Carolo IV. à Philippi patre Carolo ademptæ, quas Edoardus restitui poscebat. Dehinc repetita prior de regno prætenso, quam ætate adhuc minor & à matre persuasus valide non potuerit abdicare: tum quia Philippus ipse Ambianensi non steterit conventionē: inprimis cum accederet Robertus Atrebatensis, à rege jam offensus, & Valesio regnum uti dederit ita auferre posse jactitans, adeoq; repetendi juris sui Edoardo novus instigator. Hic Ludovicum Bavarum, Imperatorem, præter Brabantinum & Geldrum duces, in partes asciscit suas, atque Flandros adversus comitem ipsis gravem adjuvat. Hinc aperto bello Philippum 1338. aggreditur, à Ludovico etiam imperii Vicarius creatus, ut Germanos hortari pro autoritate posset. Sterere exercitus ex adverso sed à pugna temperatum. Reversus in Flandriam Edoardus, Flandrorum & Brabantinorum (vasu (conf. Chiff. Lumin. Salic. 9.) nomen & insignia Francica sumsit, ut cum Flandria Francorum regem superiorem agnosceret, non alium hi quam dominum sequi dicerentur. Hæc liliorum, & quidem quomodo à Francis regibus eo tempore gestari solebant sine numero, donec demum ternarius ab istis determinatus, his quoq; servatus est, in insignibus istis origo: Nec ab eo tempore omissa sunt, etiamsi non solum belli varia fortuna fuerit, sed & transactiones plures intercesserint. De quibus historiæ Francicæ & Anglicæ consulendæ erunt.

Ex capti-
vitate Jo-
annis Re-
gis.

§. VI. Novum jus pro liliis his allegat Nic. Uptonus de milit. offic. p. 110. 111. cum primo titulo, quod Isabella mater Edoardi III. heres regni fuerit, alterum addit: Jura volunt, quod captus in justo bello fiat servus capientis. Est textus instit. de I. N. G. & C. in §. jus autem gentium. Ubi dicitur, bella & enim orta sunt, & captivitates secuta, inde & servitutes, quæ sunt juri naturali contrariæ, sed verum est quod XIX. Sept. A. D. MCCCXLVII. Dom. Edoardus Princeps & primogenitus præfati Edoardi III. R. Angliæ in bello de Poyters Regem Francorum Joannem cepit, & postea ipsum captivum in Angliam cum magno triumpho & honore per-

Anglia s. Magna Britannia Reges.

II

perduxit. Bene ergo licebat prefato *Edwardo* & heredibus suis arma sui captivi deferre postea & portare. De eodem postea quoque agit p. 132. 145. & argumentum hoc ulterius urget: de quo alii cogitent.

§. VII. Novum jus post hæc acquisitum Anglis, Burgundorum & Aurelianensium factionibus Franciam misere scindentibus. *Catharina* enim *Caroli VI.* Franciæ Regis filia 1420. *Henrico V.* Angliæ regi illa lege nupsit, ut, excluso ob eadem Joannis Burgundiæ Ducis procuratam *Delfino*, ipse & liberi post socerum regnum Franciæ haberent, interea rector esset. Mortuo patre & *Henrico V.* *Carolus VII.* ægre servavit regnum avitum, cum initio intra *Bituriges* imperium ejus & hostium armis & suorum odio concluderetur. *Henricus* autem *VI.* *Henrico* & *Catharina* natus *Lutetiæ* etiam solenniter Rex Franciæ inauguratus est (*cons. Chifflet. vindic. Hisp. c. 7. & Lum. Salic. 9.*) Vicit demum *Caroli* fortuna, ut in primis *Joannæ Darcæ*, quæ puellæ *Aurelianensis* nomine celebris est, & *Joannis Aurelianensis* nothi fortitudinem regnum universum subigeret, *Normannia* etiam & *Aquitania* vetustis possessoribus Anglis extorta. Ex eo servata quidem in insignibus lilia, nec tamen quod sciam illo nomine quicquam in Franciæ regnum tentatum est.

A Catharina Valensia.

Cur ante Angliam Franciæ lilia?

§. VIII. De eo porro disquirunt, cur potiori ante domesticos leones lilia Francica loco Anglia ostendet. Responsum *Henr. Spelmani* *Aspilog.* p. 45. quam altius ascribere malo: ita ille, *Edwardus III.* regni Francici clypeum, cujus materno jure heres salutatur, Angliaco immiscuit, concessa huic quadra in scuto potiori: quia ut quidam volunt, leones nostros ad ducatum alias pertinuisse ferebantur, lilia semper ad regnum. Sed *Edwardo* antiquius aliud fuisse non est dubium. Nam *Raymundus Barcinoniæ* comes, qui priori ævo *Petronillam Aragoniæ* filiam & herendam duxerat, comitatus sui insignia (quæ hujusque *Aragoniæ* regno addicuntur) loco primo detulit: uxoria vero illa regia in secundo. *Edwardus* igitur morem gessisse videtur occasione; Franciamque ingrediens regem se Franciæ sic apertius indicasse. Quin & *Belgas* quorum ope maxime nitebatur inclinatiores sibi reddidisse sedatique animi. *Belgæ* enim in fidem regum Franciæ juramento stringebantur. Anglum verò sequi videntur, si leones stationem primam in signis militaribus occuparent. Signa enim & vexilla ejus esse dicimus, cujus prima sunt in illis symbola. Quod & in comitiis *Parlamentariis* *Edwardi III.* decimo quarto nonnihil hesitationis attulit. Conf. de liliis his *Haping. de Jur. in f. c. 6. P. 3. cl. 3. §. 3. n. 495. seq.*

Anglia area, Color rubens?

§. IX. De liliis satis: quadrantis primi & quarti areola secunda & tertia cocco tingitur, & tres desert leopardos aureos, lingua & falcibus caruleis. De scuti colore ita philosophatur *Joannes de Bado* aureo. p. 10. Rex Angliæ portat colorem rubium, quia per colorem rubium representatur ignis. Et Anglici dicuntur quasi Inglici vel igne electi. Con-

Leopardi an leones?

§. X. De nomine ferarum item disputatum videmus P. 1. c. 5. differentia leonum & leopardorum in re heraldica illa notata, quod horum adversa pinguntur ora, utroque extante oculo, istorum non nisi unus oculus conspicitur: præterea gradientes hos representari, istos salientes moris est. Hæc si fanciatur regula leopardos esse, quos Anglica regia parma desert, indubium fuerit. Succenset vero illis qui ita loquuntur *Uptonus* de milit. offic. L. 4. p. 125. Cave in declaratione sive armorum discretionem quid de leone & ejus conditionibus sis dicturus, multi tamen dubitant pro eo, quod quidem *M. Honorius Bonecti* in libro suo quem nominavit arborem bellorum, quem quidem librum ipse compilavit in Gallia sermone, ad honorem *Karoli VI.* in IV. parte libri prædicti in cap. XXXIX. affirmavit, Dominum nostrum supremum regem Angliæ, debere omnino portare pardos in suis armis & non leones, quia salva pace sua in illo nequiter erravit, ut sequitur. Nam nobilis ille poeta *Architremus*, scribens de *Bruto*, qui primo, ut dicitur regnum Angliæ occupavit, ut Dominus terra, portavit pro armis suis unum leonem rubium peditantem in campo aureo, ut metricè dictus poeta scripsit:

Reptat in umbone leo flammeus igneus aurum.

ut hic leo flammeus & igneus, h. e. rubius reptat, i. e. pedibus transit in umbone vel scuto aureo. Et Gallicè il port d'or un leone passant de geuvles. Paulo post de Rege *Richardo* illud allegat,

Parvum scutum tenuere leonum.

Ex quo postea colligit: ex prædictis versibus bene patet, quod præfatus *Ricardus* portavit leones & non leopardos. Verumenimvero, quis poetam ad illam æmuli phrasedos

Heraldicæ adstrinxerit? Certè *Matthæus Paris* scriptor non exiguæ autoritatis in *Henrico III.* diserte vocat leopardos, & ait: *Misit Imperator* (sc. *Fridericus II.*) *Regi Anglorum* 3. leopardos in signum regalis clypei, in quo tres leopardi transeuntes firmantur. Ita picturæ *Uptono* additæ leopardos non leones capitis situ referunt.

Origo ex
Uptono.

§. XI. Originem hujus *δελφινάλος* indagare non facilius est quam plerorumq; aliorum symbolorum. Si ab *Uptono* ad fabulosa tempora nos duci patiamur, *Brutum* ille allegat p. 126. cum leone rubeo peditante in parma aurea, quem primogenitus *Locrinus* ad posteros transmissit, datis filio secundo *Albanacto* cum *Albania* leone rubeo rapaci in scuto aureo, & tertio genito *Cambro* duobus leonibus rubeis, qui facies ad terga verterent, in solo argenteo. Sed historiarum gnaros ægre ad hæc credenda induxeris. Dein de *Wilhelmo Conquestore* illa memorat p. 129. Pro armis suis portavit duos leopardos aureos in campo rubeo. Quæ etiam arma portavit filius suus *Robertus Curtos* primogenitus, & filius suus *Wilhelmus Rufus* qui successit patri in regno *Angliæ* coronatus. Quæ quidem *Wilhelmo Rufo* mortuo sibi successit *Henricus I.* frater ejus qui eadem arma paterna portavit. Quidam tamen dicunt quod *Wilhelmus Conquestor*, adeptus regno *Angliæ*, apposuisset armis suis tertium leopardum, de qua appositione nihil cautum invenio. Inde p. 130. ab *Henrico Andegavensi* derivat modernos tres leones aureos peditantes in campo rubio. Addit: Et scias ulterius quod opinio illorum qui dixerunt quod dicti *Reges Angliæ* portaverunt tres leopardos in campo rubio, addentes quod duo leopardi pro ducatu *Normanniæ* & tertius apponitur in scuto pro ducatu *Acquitaniæ*, est omnino reprobata, quia iste *Henricus* filius *Galfridi Plantagenet* & *Mathildis Imperatricis* post divortium celebratum inter *Lodovicum* regem *Francorum* & *Alianoram* filiam *Ducis Acquitaniæ* duxit eandem: quæ fuit dicti heres *Ducis Acquitaniæ* patris sui, & sic hic crevit primo titulus quem habet rex *Angliæ* ad ducatum *Acquitaniæ*. Quare dico quod illi erraverunt qui dixerunt, quod *Wilhelmus Conquestor* apposuit tertium leopardum in armis suis, ratione ipsius ducatus *Acquitaniæ*, quia ipse nullum titulum habuit ibi, sed iste *Henricus secundus*. P. 132. dum *Ricardi* mentionem fecisset, subjicit: Quod pater ejus *Henricus secundus* primo leones in *Angliam* duci fecit, & eos habuit suo dominio subiectos: quorum catulos ipse multoties solebat acriter verberare in præsentia suorum trium filiorum: qui de facto eidem patri suo rebelles erant.

Ex Ches-
neo.

Hæpingio.

Spelman-
no.

§. XII. Ista *Uptonus*. Non desunt alii (ut *du Chesne* ap. *Limn. Jur. publ.* addit. T IV. ad 6, 6. p. 99.) qui *Guilermo Conquestori* primum tres illos leopardos assignant, cum prius insula nullis uteretur propriis: alii duos tantum cum *Uptono* *Guilermo* relinquunt, tertium ab *Acquitania* hærede arcessunt. Apud *Hæping.* legitur, *Richardo* quinque aureos leopardos esse gestatos, quorum duos scuto detractos *Henrico Brunsvicensium* *Duci* concesserit. Forte hic etiam tutius *Spelmannum* sequemur. Hic *Aspilog.* p. 40. ista habet: *Münsterus* refert *Belgicos* principes annum circiter *Domini* 1177. hoc est, ætate *Henrici II. R. Angl.* novam expeditionem parantes in *Syriam*, leonum gestamina suscepisse. Et reges *Angliæ* *Henricum* vel *Richardum* idem tum fecisse persuasum habeo, cum & in eandem militiam conscripti essent crucis candidati, & leonina gestatio nusquam antea apud reges *Angliæ* sit reperta. Inde p. 45. *Richardus I.* ad sacrum bellum se accingens omnium primus clypeum habet insignem, ac si id decoris, quod in ea militia usitatus esset, propter populorum confusiones, ap. *Anglos* prius non claruisset. Sed leone tum ille solitario & erecto non gradario. Sigillo autem suo s. per naufragium *Cyprium* s. per captivitatem *Austriacam*, in aliena potestate, ut suis utar verbis, constituto, novum curat conficiendum, quod etiam, ne falsariis locus esset, à priore discreparet. Illic demum, nec antiquius usquam tres leones vidimus. Adducit p. p. p. 46. *Wilelmi Britonis Armorici* versum de *Richardo* adhuc, vivo patre, *Pictaviæ* comite:

riētus agnosco leonum

Illius in clypeo.

Ad quam autoritatem non uno respondet modo. Subjicit: Illud quoque innuere videtur *Richardum* inter *Angliæ* reges primum usum fuisse leonino gestamine, quod ei præceteris cognomen inderetur cor leonis à pictura clypei (ni vana conjectura) derivatum. Nam & clypeis & armaturis nomina sæpe acceperunt tum antiqui tum recentiores. *Glaucus* *Minos* filius ab ansa clypei, quam *Græci* *λαβήν* vocant, *Labicus* dictus est, unde *Virgil.*

Picti scuta Labici.

Itaque cum de gente sua testimonium quæreretur, ostendit, inquit *Servius*, scutum militare

militare à quo ipse Labicus dictus est, & ex eo populi. Nam & populi nomina sua ita alias consecuti sunt. Sic à galearum sylvis Sylæ. Et Richardi ævo etiam hoc in usu. Nam & sui ipsius familia à planta genestæ qua usa est in apice galearum, ut in sigillo suo novo videas, Plantagenistæ nomen relinquebatur, &c.

§. XIII. Angliam speciatim illo gestamine exprimi jam memoravimus, & ex Anglia, Sue pote- statio
omnibus quæ jam allata sunt patere potest. Eam Magna Britannia partem, quæ hoc nomine venit, olim Britonibus suis habitata, non tam Regem quam regulos plures habuisse aut libertate gavisa fuisse videtur. Quos reges assignant à Bruto Aneæ ex Lavinia nepote, qui cum patrem Sylvium anno mundi 2856. in venatione inscius jaculo transfixisset, in hanc venerit insulam, eique de suo indiderit nomen, ex documentis vel autoribus, qui fidem facere idonei sint, probari posse, valde mihi dubium. Septuagesimus tertius inter eos numeratur Lucius, quem à Fugatio & Damiano Roma ab Eleu- Lucius Rex. Sub Romanis.
ria Apostolum factum memorant. Post hæc inter se discordes Principes Romanis nis, de Severum, Constantium & alios Augustos in Regum Britannorum indice legere licet. Resumptus demum adversus Romanos animus, & Vortigernus rex, quem octuagesimum sextum numerant, contra Romanos, Scotos & Pictos Anglo-Saxones Chertones.
soneso Cimbrica evocavit. H. Hengsto & Horso Ducibus in insulam delati re feliciter gesta, demum sua agere cæperunt, versis in eos armis, quorum auxilio venerant. Heptarchia.
Ab his Anglis Anglia nomen. Cæterum in septem Northumbria, Cantii, Eastanglia, Mercia, Eastsexia, Suffexia & Westsexia, regna cum divisa esset, semper tamen Beda teste unus fuit, quem reliqui ut supremum dominum agnoscerent: adeoque illa Monarchia ambulatoria modo penes hunc modo illum populum fuit. Demum Egbertus Egbertus Rex. Familæ Saxonica.
ex Saxonibus occidentalibus s. Westsexiis pleraque regna heptarchiæ destruxit, & proprium Anglicum regnum constituit, unde ab eo regum principium commodè numeratur. Cæterum non una ex isto tempore familiæ thronum occupavit, sed illas numeramus. 1. Saxoniam, quæ in Edmundo (cogn. Ferreum latus) 1016. à suis casu, seu potius 1065. in Edoardo confessore, qui ab exilio revocatus, Danos expulit, & regnum patrum legibus exornavit, defecit. 2. Danicam, ex qua inter Edmundum & Edoardum modo dictum tres, Canutus M. Haraldus & Canutus durus regnarunt. 3. Normannicam à Guilelmo Conquestore D. Normanniæ, quem Edoardus hæredem dixerat: quæ in nepte Guilelmi Mathilde 1154. defecit. 4. Andegavensem s. Plantagenesarum. Andegavensis.
Ex hac primus regnavit Henricus II. Mathildis filius. Ultimus occubuit Richardus III. 1485. 5. Tideriam, ab Ovveno Theodoro s. Tiderio, Nobili Wallo, qui Catharinam Vale- Tideria.
sim Henrici V. Regis viduam ducere ausus capite luit, ortam. Hujus enim ex filio Edmundo C. Richmondia nepos Henricus VII. 1486. rex proclamatus est, & successores habuit Henricum IX. filium, hocque natos Edoardum VI. Mariam atque Elisabetham meritis suis celeberrimam reginam, quæ istam etiam stirpem morte sua 1602. clausit. 6. Scoticam s. Stuartinam, quæ nunc quoque feliciter sceptrum gerit Anglis & Scotis commune. Scotica.

§. XIV. Ad secundum quadrantem transire nunc necessitas exigit: Hic aureus leonem rubeum lingua & falcibus caruleis interno limbullo geminato coccineo utrinque liliato conclusum defert. Verba fere sunt Chifflet. insign. Eq. A V. n. 165. Alii ita enunciant: Leo rubeus erectus aurea facie descriptus, cauda tergum ut fere mos est, dum sese ad pugnam incitat, verberans, eoque generosam iracundiam significans, pratexta cerulea duplici tractu rubeo contrapostis liliis confita, stamine in auro. Boeth. I. Hist. Scot. Galli enunciant limbulum istum internum trescheur fleuronné & contrefleuronné (de hac figura lege Le Labour. Orig. n. 120.) Inde Anglis suum tressure.

§. XV. Originem hujus leonis Nic. Uptonus de milit. offic. p. 126. tribuit Bruto Origini Vetera symbola.
insulæ occupatori, qui secundo filio leonem rapacem rubeum in solo aureo tribuerit. Forte magis ex vero historiæ Henr. Spelmannus aspilog. p. 40. quærit originem in expeditionibus Syriacis, quibus alii etiam leones sibi sumere principes. Olim vero Andreana cruce (quam vocant) usos esse reges, & hanc bello contra Pictos apparuisse, autor est Boeth. Hist. Scot. 10. Qui etiam insignia L. 2. refert, ensen nudum ancipiti acie, sceptrum & coronam militarem, quæ tamen potius alia dignitatis regis ornamenta quam vera insignia crediderim.

Limbus
& flores
ex amicitia
Gallica,

§. XVI. Quod ad *limbum & flores*, quibus ille exornatus attinet: traditio habet, *Achajum* Regem Scotiæ, qui primus fædus cum Carolo M. cui frater Guilelmus militabat, percusserit, ab isto quatuor accepisse lilia. Quam traditionem nuperius adhuc suscepit *Ferrand. Epinie. pro lil. 2. p. 27. & seqq. Fournier. Geogr. orb. not. L. 5. c. 7. p. 203. Spelmannus*, cujus iudicio plurimum tribuo, *assilog p. 106.* admittit lilia in memoriam antiquissimi fæderis assumpta esse: quod vero Achaio ipsi insertio tribuatur, ita eloquitur: *Fama est, ni imponit mihi Scotorum* *Buxavisi Buchananus, &c.* Unde magis illi errant, qui plane *Fergusio* tribuunt. Et quid dicemus, si demonstratum fuerit, quod alibi factum, Caroli M. imo & Hugonis Capeti seculo recentiora esse Francorum lilia? Hoc certe argumentum, & quod ævo Carolino ille mos gentilitiorum insignium vel aliquid eorum in testimonium amicitiae concedendi ignotus fuerit, traditioni valide contradicit: & forte validius quam illa *Libourerii* ratio (in add. ad orig. des arm. p. 8. 9.) quod Caroli ætate Scotis Franci non eguerint, & illi eo tempore contempiores ac barbarorum instar habiti fuerint. Primam amicitiam hic concedit cum Alexandro R. à S. Ludovico pactam 1248. Unde isti primo limbum simplicem tribuit, postquam priores post Malcolmum semper usi fuerint leone solo. Addit repetita inter Carolum V. Franciæ & Robertum Scotiæ reges amicitia 1371. limbum duplicatum & ornatum esse. Quod iterum alii Carolo VI. tribuere malunt. In eo tamen omnes consentire videmus, *amicitia Gallica* originem debere illos flores.

Scotiæ.

§. XVII. Scotiam illo symbolo notari, quæ Magnæ Britanniae pars septentrionalis est, ex memoratis jam liquet: unde non nisi postquam Elisabethæ morte Jacobus Rex Scotiæ ad solium Anglicanum evectus est, Anglicis *δελφιν* hoc adjunctum est, quod prius solum in propria parma splendebat.

Regum
successio.

§. XVIII. Reges Scotiæ hic enumerare nihil attinet; in primis ad tempora fabulosa ascendere integrum nobis non est. Ab *Achaio*, cum quo Carolum M. qui ab eo accitis *Joanne, Rabano & Aleuino* Scotis, viris præclaræ eruditionis, prima fundamenta Parisiensis Academiae jecit, fædus primum percussum ajunt, series regum satis certa est. Et quidem familia illius duravit usque ad *Alexandrum III.* in quo directæ masculorum series defecit 1286. Post hunc ad sceptrum vocati, *Joannes Balliolus* (s. de *Bailleul*.) maritus *Donagillæ Galvaie*, cujus avus *David C. Huntingdonius* Guilelmi regis frater fuerat; (sed *Joannes* qui *Edoardi Angli* auxilio regnum obtinuerat, quod ei sacramentum dixisset, iterum pulsus, & Scotia ab Anglis aliquandiu misere afflictæ est) & *Robertus Brussius*, novæ familiae autor, cujus avia *Isabella* præfati *Davidis* quoque filia fuerat. Hic regnum ab Anglis recuperatum ad filium *Davidem* deinceps transmisit, in quo iterum terminata stirps, & successio delata ad *Stuarteam* domum, ex qua *Waltherus Stuartus* regni *Seneschallus* uxorem *Davidis* hujus regis sororem *Mariam* in thoro habebat. Porro ipsa *Stuartorum* gens ex *Achaji* supra dicti posteris fuit, à *Ferquharte Kennethi III.* Regis filio atque *Malcolmi II.* item regis fratre. Hic enim princeps *Loquuhabrie* pone patrem habuit *Waltherum*, qui constitutus *Stuartus* hoc est *Magnus Seneschallus* Scotiæ ab officio familiae nomen fecit. Hujus trinepos *Jacobus* regens Scotiæ *Waltherum* genuit, *Davidis Brussii* regis sororium. Hoc & *Maria* natus est *Robertus II.* primus ex *Stuartis* rex: Ex quo deinceps reliqui Reges. Directa horum linea defecit in *Maria*, quam capite truncari fecit *Elisabetha Angliæ Regina* 1587. Successit vero altera linea *Darnleorum* (s. *Lenoxiorum*), ab *Alexandro Stuarto Roberti II.* Regis fratre profata. Ex hac enim *Henricus Dux Rothesaijæ* in regium *Mariæ* thalamum adscitus ex ea *Jacobum* genuit Scotiæ, & cum *Elisabethæ* successit totius Magnæ Britanniae regem, moderni regis *Caroli II.* qui feliciter imperat, avum.

Stuartorum
gen-
tile sym-
bolum.

§. XIX. *Stuartorum* gentile quod concernit scutum, illud legi aureum induit fasciam tessellatam tessellis caruleis & argenteis. Porro cum aliis gentibus fere in usu sit familiare *δελφιν* regis scutis inferere, quod *Daniæ, Sveciæ, Poloniæ* exempla doceant: *Stuartorum* tamen hanc fasciam regia parma nunquam inductam vidi: unde morem eum *Britannis* receptum non esse colligitur. Porro ad hanc familiam præter Duces *Richemondiae* spectant Comites in *Scotia de Murray, de Gallavray, de Carrike, de Traquhair, Barones d' Innermeth, d' Ochiltry, de Blantyre*, & in *Hibernia Barones de Castelftuard*. His omnibus gentilis est fascia illa, sed non uno addito discerniculo, & aliis quadris.

Hovvâr-

§. XX. Caterum *Cambdeno* autore *Henricus IX. Thoma Hovvardo* *Norfolciæ* à se

à se creato *Duci*, quod Jacobum IV. Scotiæ regem ad Floddon vicisset atque occidisset, concessit, ut Hovvardi in baltheo familiaris clypei argenteo scutum aureum gestarent, cum dimidiato leone rubeo sagitta ore transfixo inter duplicem liliatum limbum, cuius aliquid simile nunc etiam apparet in Ducis illius nec non Com. Norvvichii insignibus, ubi balthei Hovvardici argentei, quem in rubea area hinc & inde ternæ cruces brachiatæ atque spiculatæ aureæ comitantur, capiti visitur additum scutulum, quod intra limbum leonis imaginem defert, cuius tamen colorem non satis dignosco. Dixeris opima quod retulerit spolia, regium etiam scutum levi mutatione ei concessum esse. conf. de eo more victorum arma assumendi P. 1. c. 2. Pariter video in C. Guilfordii (fam. Mainlandiæ.) scuto aureo inter limbum floridum rubeam repræsentari leonem Scoticum sed membris diffictis. Rationem non capio.

dis concessus ex parte leo Scoticus.

§. XXI. Ultima nos quadra vocat *rubea* (aliis quod vitio factum credo, cærulea.) in quâ *chelys aurea* pingitur. Hoc symbolo *Hibernia*, quam & parvam *Britanniam* & *lennen* vocant, notatur. Hujus notam *Chassan. catal. glor. mundi*. P. 2. conf. 38. leonem argenteum in parma rubea olim fuisse dicit: sed *Varenn. R. d' Arm.* P. 3. p. 311. regem in clypeo nigro insidentem throno, cruribus decussatim junctis, & dextra sceptrum præferentem ex auro Aliter *Aldrovand. 2p. Hapting. Jur. insign.* C. 6. P. 3. cl. 3. p. 312. cum talia insignia tribuit, quæ ex altera parte aurea brachium gladio armatum, ex altera argentea aquilam dimidiam referat. Sed de his penes autores fides esto. *Chelys* videtur inde originem traxisse: quia hoc cum instrumento musico *Davidem* regem pingere solenne est, quod quidam regulus *Hiberniæ David* in nominis gratiam figuram assumerit, quam nec posterius mutare dignum judicant. Nescio vero quid in mente fuerit, *Cyr. Spangenbergio. Adelsp.* P. 2. L. 12. c. 33. p. 315. b. quod nova insignia *Hibernici regni* ita describit: *Der gewapnete blaue arm mit blossen schwerdt in rothem / beneben einem halben schwarzen gekrönten adler in gelbem feld / ist das neue wapen des Königreichs Irreland.* Quod tamen cum eo convenit, quod modo ex *Aldrovando* de veteri symbolo retulimus.

Hibernicus laterculus.

Chelyos origo.

§. XXII. Cæterum *Hibernia* suos olim indigenas regulos habuit, quibus inter se dissidentibus à *Dermotio* Langiniæ rege auxilio vocatus *Henricus II.* 1172. insulam sibi subiecit, & obtinuit, ut ordines signatis chartis in eum dominium transferrent. Unde *Dominorum Hiberniæ* titulo usi sunt, qui Angliæ reges successere. Demum *Henrico IX.* regis titulum insulæ ordines detulere, quem etiam in gratiam *Mariæ reginæ* 1555. Pontifex Romanus confirmavit.

Hiberniæ regimen.

§. XXIII. Explicato scuto jam galeas imponamus. *Anglica* instruitur petaso demisso coccineo (un chapeau plat.) ora reducta hermionica, aurea corona imposita: uti describit *Job. Jac. Chifflet. Eq. A. V.* n. 63. Ex *Scotica* autem casside leo erumpit scutario similis strictum ens em auro instructum dextra prætendens ap. eundem *Chifflet.* n. 165. *Limn. Jur. publ.* 6, 6. 85. addit leonem sedentem, altero pede ens em, altero vexillum crucis *Andreas* gestare, addita leoni epigraphæ, in defens, hoc est in defensionem. Nec non quod leo vallari corona sit redimitus. De qua mox aliquid dicemus.

Galeæ. Anglica, Scotica.

§. XXIV. Porro regis clypeis rarius galeas imponi conspiciamus, sed frequentius teguntur coronis. Ita hoc quoque scutum regia corona tegitur, & quidem pro more regum clausa, cujus circulo 4. lili flores & totidem cruciculæ ad *Melitenium* formam insistant, & semicirculis superius clauduntur, imposito ut plerisque solenne in summitate globulo simili crucicula fastigiato. Videre quidem est, ubi *Henricus IX.* & *Edoardus* aperta usi corona, non quod aliis regibus inferiores essent, sed quia superiori seculo non ita invaluerat clausurarum consuetudo.

Corona clausa.

§. XXV. Legimus tamen regibus controversiam de eo jure motam, sed injuria. Ita *Lud. Guyon T.* 2. divers. leçons L. 3. c. 26. p. 615. referente *Limn. Jur. publ. add.* T. IV. ad 6, 6 p. 106. *Angliæ* regem quod attinet, ille multis retro ab annis clausa coronatus fuit, tanquam *Rex Galliaæ* imaginative & *Rex Angliæ* sine superiori. Hoc tamen Pontifices Romani oppugnarunt, & vasallum suum esse affirmarunt. *Henricus IX.* postquam Pontifex repudium, quod dederat conjugii suæ legitimæ quoad alia vota transire posset, approbare recusasset, noluit amplius vasallus vel tributarius Apostolicæ sedis dici aut esse, ac se caput Ecclesiæ Anglicanæ constituit, regnumque suum à Deo & gladio dependere professus, coronam assumpsit clausam, in quo successores suos sibi similes habuit. Cum anno 1554. *Philippus* filius *Caroli V. Imper.* *Mariam* reginam *Angliæ* in uxorem duceret, & in ipsa nuptiarum

Aliqui jus negant, sed injuria.

rum festiuitate coronam clausam capite gereret, Pontifex id agre tulit, cum regnum Neapolitanum & Sicilia ab Ecclesia feudi nomine possideret. Verum Philippus se ornamento hoc usum dicebat, non propter regna quæ ab aliis teneret, sed propter illa quæ à nullo dependerent.

Præsentio
Pontificis
in Angliam
& Hiberniam.

§. XXVI. Locus hic est, ut excutiamus, quæ Pontificis sunt inanes in Angliam & Hiberniam prætensiones.

Fundamenta Curia Romanæ quinque sunt.

Ex vectigali imposito.

I. Vectigal regno impositum; initio à Centuvino nono Westsexia rege: qui Petro numum vectigalem, Romam profectus, promisit. Hujus tamen etiam Polydorus Vergilius mentionem nullam facit.

Inas undecimus rex Westsexia Gregorio III. Pontifice regnum iterum sedi Romanæ tributarium fecit, 740. iussa quaque domo pendere annum numum seu denarium Petro. vid. Polyd. Verg. L. 4. hist. Angl. p. 118. qui addit. Omnis Anglia hoc tempore istud vectigal pietatis & religionis causa, Romano Pontifici pendit, domesticatim collatum, & numi illi argentei vocantur vulgo denarii divi Petri, quos Pontificius quæstor, quem non inscienter collectorem nuncupant, exigit. Nos hanc olim quæsturam aliquot per annos gessimus, ejusque muneris obeundi causa primum in Angliam venimus. Imitatione hujus factum putat idem Verg. L. 4. p. 99. quod anno 775. Offa rex Merciorum Romam petendæ delictorum veniæ Hadriano I. regnum vectigale fecerit, etiam imposito in singulas domos argenteo denario.

Ex iis qui Angliæ jam imperabant secundus Edelwulfus monastico voto, ut rex fieret, à Leone IV. solutus, vel ut à Normannis tutus posthac esset, iterum singulas familias numo argenteo in singulos annos ad festum B. Petri & Pauli, aut ad summum, ad Petri vinc. obligavit Papæ. 847. vid. Polyd. Verg. L. 5. p. 127. qui reliqua regni, quæ Egbertus pater adjunxerat, hac ratione obstricta Pontifici, memorat.

Solutum quoque id tributum, donec Henricus VIII. 1534. aboleret. Thuan. L. 1. p. 49. Sleid. L. 9. p. 239. Inter alias leges Henrici VIII. abrogatas à Maria, Thuan. L. 13. p. 611. Sleid. L. 25. p. 817. 818. hanc fuisse dubitarem, quia bona Ecclesiastica à Maria reddita non sunt. Si vero etiam abrogatam diceres, saltem Mariæ acta 1559. ab Elisabetha iterum universa rejecta. Thuan. L. 22. p. 1006. His vero ab Anglis merito obvertitur.

1. Quod census non inducat superioritatem. Unde Vergil. ipse collector Pontificius, dicit religionis & devotionis, non vero subiectionis causa factum esse. Imo in antiquissimis Anglorum monumentis refertur: Inam hanc destinasse pecuniam tantam eleemosynam, impendendam sustentationi Anglorum pauperum Romæ commorantium: unde in aliqua epistola Regis Edoardi dicitur Eleemosyna regis, alibi regis largabenevolentia. Sic & Bulla extat Greg. Papæ, pro accipienda ea pecunia, quæ tributum non meminit. Vid. Meteran. Nederl. Histor. L. 13. p. 553. Nec diffiteri potest, scholam Anglorum commodo à regibus erectam Romæ, licet ad hoc destinatum vectigal illud non dicat, Polyd. Vergil. L. 5. p. 128.

2. Henricus IX. abolere jure potuit: in primis vero subsequentes reges, religione mutata.

Ex Joannis subiectione.

II. Joannes Rex cum Pontifice Innocentio III. quod ab hoc creatum Archiep. Cantuariensem Steph. Langtonum admittere nollet, litem habebat, & ab eo 1208. excommunicatus est. Ob quod cum Ecclesiasticos initio durius tractasset, tandem regis Gallia, ob nepotem proprium Arturum Britannum occisum, armis pressus succubuit, & coronam 1212. in manus Papæ cum regnis Angliæ & Hiberniæ resignavit: imposito illi 700. huic 300. marcarum tributo. Ita jactat Romana curia: sed habent quo se tueantur Angli.

1. Testimonium authenticum de tali homagio Joannis adferri nequit. Quod ex tabulario Pontif. allegatur, suspectum est. Polyd. Vergil. L. 15. p. 357. author Pontificis, cujus quæstor in Anglia fuerat, studiosus famam tantum allegat, referentem, quod Joannes diadematis Pandulfo legato Romano traditi, & ab eo accepti, memoriam perpetuare cupiens, ea lege se Innocentii fecerit beneficiarium, ut reges deinceps à Pontifice duntaxat Romano jura regni consequerentur. Cæterum has reconciliationis leges, qui secuti sunt reges minime servarunt, neque annales Anglici de ejusmodi deditione

ditione loquuntur. Sic & Th. Morus semper tenuit, Romanos non posse hoc probare instrumento idoneo.

2. Joannes quæ fecit, necessitate fecit, undique pressus & consilii inops. Et ipse postea ap. *Polyd. Verg.* p. 361. clamat, *sibi impositum esse, atque iccirco non vult conven-*

3. Posteriores non respiciebant poenæ Joanni impositæ. Ita *Vergil.* d. l. p. 358. dicit: *Quare illa omnia onera Joanni tantummodo qui deliquisset imposita, non item successoribus sustinenda fuisse, satis constat.*

4. Sine statuum consensu Joannes onus regno imponere non potuisset. Unde cum sub Edoardo III. Cancellarius retulisset, Papam Angliæ regem tam de homagio quam de tributo pro Angliæ & Hibernia præstando, quibus Joannes se & successores obstrinxerit, in jus vocaturum, sententiæ rogatæ, & Episcopi ac Ecclesiastici seorsim, alibi proceres & plebs deliberarunt. Una omnium sententia, Joannem contra juramentum in inauguratione præstitum non potuisse sine Parlamenti consensu hæc pacta inire: & si Papa hoc urgeret, ad opponendas vires se paratos ostenderunt. apud *Cambd. Britann.* p. 405.

5. In fine diplomatis Joannes addit reservationem: *salvis nobis & heredibus nostris justitiis, libertatibus & regalibus nostris.* *Cambd. Brit.* p. 405.

III. Jam ante Joannem pater ejus *Henricus II.* refertur, cum se purgasset à Thomæ Cantuariensis ab exilio nuper revocati cade (quæ injussu ejus sed occasione probri, ex quo sui animum infestum judicabant, & jussu interpretabantur, passus esse, lege sanciri, ut ipse & Henricus filius sic regnum Angliæ obtinerent, ut nemo post illorum mortem regis nomen ferre intelligeretur, nisi quem Rom. Pontifex designasset. *Polyd. Vergil.* L. 13. p. 286. *Cambd. Brit.* p. 404. 405.

Verum huic etiam prætenso juri respondet ipse *Vergil.* l. c. his verbis: *hujusce rei annales Anglici neque meminerunt, nec reges qui secuti sunt, observantes fuerunt.*

IV. Eadem fiducia postea 1588. Sixtus V. Pontifex Elisabetham non tantum excommunicavit, sed & regno illo (tanquam sedis Rom. beneficiario ex Ina, Henrici II. & Joannis pactis) donavit *Philippum II. R. Hisp.* ap. *Thuan.* L. 89. p. 379. 381. Bullam recitat *Meteran. Niderland.* Hist. P. 1. L. 13. p. 617. seq. Verum Pontifici in aliena regna nullum jus ἀπορροισισκοπία, quam usurpat, præbere potest, apud æquos rerum æstimatores.

V. Alius specialis in *Hiberniam* titulus est. Nam Hiberni ap. *Polyd. Vergil.* L. 13. p. 287. Henrico II. insulæ dominium affectanti respondent, nisi autoritate Pontificis, cui post Christianam religionem acceptam se ac omnia sua dedidissent, id fieri non posse, & ob hoc alium quam Pontificem dominum non habere jactant. Idque dicit *Vergilius*, etiam suo tempore jactasse. Unde Henricus ab Alexandro III. proprium quærente commodum obtinuerit, ejus dono Hiberniam jungi Angliæ. Sic ap. *Thuan.* L. 46 p. 782. à Pontificiis allegatur *Hadrianus* Papa, qui Hiberniæ regnum donaverit Anglis. Addi potest, quod Hiberniæ regis titulum autoritate sua probari in Maria 1555. cum ea per legatos obedientiam deferret, *Paulus V.* ap. *Cambd. Brit.* p. 405. Verum enim vero potior titulus Henrico ab eo, quod insulam intestinis dissidiis turbatam in potestatem accepit. Quod vero ap. *Cambd. Britann.* p. 404. translationem domini Hibernici, ab ordinibus in Henricum factam *Urbanus* Papa bulla probarit, & in confirmationis argumentum, coronam de pavoninis pennis auro contextam miserit, nihil juri Anglico derogat. Unde & Henricus IX. propria & comitiorum Dublin. 1541. voluntate regum pro domini titulum assumsit. *Jac. Wara. de Hibern.* c. 4. p. 26.

Universim ista etiam opponuntur ab Anglis.

I. Quod Reformata religio nullum agnoscit visibile Ecclesiæ caput, unde multo minus sacerdotem aliquem regum principem.

II. Regnum Anglicum armis Anglorum fundatum, legitima successione, & absque Pontificis interventu ad hodiernos reges devenit. Allegatur etiam epistola Eleutherii Papæ ad Lucium R. Britann. qua eum dicat, *vicarium Dei in regno suo.*

III. A Joannis tempore ad Elisabetham usque plurimum seculorum lapsu, etiam præscriptio firmata esset.

IV. Tam non subjecti Angli reges Pontifici, ut etiam Episcoporum constituendum potestate gavisi sint. Ita *Henricus I.* eo jure usus. Conf. querentem *Polyd. Vergil.* L. 11.

L. II p. 237. Licet tum Pontifex mutationem obtinuerit. ibid. Sed ex illis, quæ de *Eduardo III.* leguntur ap. eund. L. 19. p. 506. 507. 508. successores eadem potestate usos colligitur, etiam ringente Pontifice.

Demum classe Hispanica 1588. quæ ut executioni sententiam Pontificiam mandaret, vela dederat, disiectâ, conatus Romæ irritus fuit. Hactenus quoque huius consilia & præensiones nauci fecere Angli, & regni sui *ἀντιπρὸςβυζαν* strenuè iurati sunt. Sic & in Hiberniam quæ 1580. tentaverat Pontifex ap. *Thuan.* L. 70. p. 569. in irritum cecidere. Nec felicius succedere, quæ 1641. iidem Hiberni Pontifici contra Anglos ausi erant. Sed & iam pridem didicere, ipsi, qui Pontificem in religionis causa agnoscunt, Magnates ferre, ut in temporalia eorum iste jus aliquod jaceret.

Stoica
corona.

§. XXVII. Quod *Scoticam coronam* attinet: ajunt hanc *vallarem* olim fuisse à *Feritharo* rege assumptam, quod *Pictos* vallo militari expugnato vicerit. Vid. *Varenn. R. d' arm.* P. 4. p. 549. Inde refert *Haping de Jur. inf. c. II. §. 3. n. 78* quod Carolus M. amicitiae signo *Scoticæ coronæ vallari*, 4 *lilia aurea quatuor cum crucibus*, (quam figuram nunc quoque usurpari §. 24. diximus) liliis tamen paulo eminentioribus atjecerit: quod etiam apud *D. T. V. Y. États, Emp. & princ. du Monde.* p. 1457. legere est, nec non ap. *Varenn. R. d' arm.* P. 4. p. 527. qui etiam clausam eam ad modum imperialis coronæ perhibet. His etiam regibus ab Anglis usum coronæ clausæ in dubium revocatum ei-que contradictum memorat allegatus *Guyon. l. c.* quod vassallos suos *Scotos* dicerent. Fides sit penes autorem.

Anglica
liliata.

§. XXVIII. Anglicorum quoque regum coronæ sæpius liliatæ in sigillis & monumentis conspiciuntur, cum necdum titulus accessisset Franciæ. Verum etiam olim *Pindarus Neme. od. 7.* lilia coronis junxit. vid. *Spelmann. Aspilog.* p. 38.

Telamones.

§. XXIX. Quæ circumstant insignia, nunc consideranda sunt. Hæc *telamones* spectant sive *Atlantes*: cui officio Anglia adhabet altera parte *leopardum coronatum* ob insignium figuram: altero latere *draconem*, ob ordinem *periscelidis Georgio*, à quo confossam *draconem* ajunt, sacrum. *Menestr. verit. art. du blas. c. 14. p. 172.* Aliquando etiam *canem vestigatorem*, quo genere Anglia excellit, additum lego ap. *Limn. Jur. publ.* 6, 6, 102. *Scoti* vero *leonem coronatum & monocerotem* conjungunt, vel *duobus* etiam *monocerotibus* arma stipant. Quod antiquis *Scotiæ* regibus dat *Varenn. R. d' arm.* P. 4. p. 605. Caterum *leonem* videas gestare vexillum *rosa impressam*, *monocerotem*, cuius collo corona inferitur ex qua catena pendet, aliud vexillum cum *cardui* figura: cuius ratio ex ordine, de quo §. 33.

Symbolum.

§. XXX. Symbolum huc quoque spectat, cuius instar esse puto, quod ascribere insignibus reges solent: *Dieu & mon droit.* Deus & jus meum. Sed & eodem retulerim, quod §. 23. apici *Scotico* ascriptum diximus, *in defens.*

Ordo periscelidis.

§. XXXI. Ordines quod concernit, celeberrimus est *periscelidis* s. *garterii*. Unde regium scutum cingi videas *periscelide* cærulea cum fibula aurea, & solenni inscriptione: *Hony soit qui mal y pense.* De ordine hoc diximus P. 1. c. 7. n. 35. Juvat tamen huc etiam transferre, quæ luculentissimus *Ordin. Equitum* scriptor *Aubertus Miræus* tradit orig. ord. Eq. L. 2. c. 2. *Eduardus III.* eo nomine Rex Angliæ instituit *Garterium* ordinem; cui tantus deinde accessit honor, ut maximos quosque Reges non poenituerit in id venire collegium. Sunt numero sex & viginti *Garterii* Equites (sic enim appellantur) & alius in alterius demortui locum, suffragiis reliquorum, cooptatur. Horum autem princeps eques Rex Anglus habetur: utuntur pallio cæruleo, crus sinistrum paululum infra genu, corrigia sibilata, gemmis aureoque ornata, cincti: à qua quidem corrigia nomen ordini inditum constat, quod *Garter* lingua Anglica, ligaculum, significet, quod mulieres tibiatarum tegumenta sibilant. Ornatur autem ista corrigia ejusmodi titulo, Gallicis verbis inscripto, *Hony soit qui mal y pense*, id est, Vituperetur seu confundatur, qui malum cogitat. Ordo vero est *S. Georgio*, ut bellatorum præfidi, dicatus. Quare Equites quotannis diem illi sacrum multis ceremoniis celebrant, in templo ad *Vindesorum* castrum: quo loco ejus collegii sedes est, opiparoque convivio diem illum festum agunt. Quapropter Rex *Eduardus* ibidem instituit celebre sacerdotum collegium, qui res curarent divinas. Habent isti Equites certas leges, quibus id in primis est constitutum, ut mutuo se juvent, defendantque, ac bellando numquam in turpem sese dent fugam. Habent

Habent insuper apparitores ministros, quos *Haraldos* dicunt: quorum praefectus appellatur *Rex armorum*. Ii belli ac pacis nuncii, Ducibus, Comitibusque à Rege creatis insignia aptant, atque eorum funera curant. De causa autem instituendi ordinis omnino ambigitur: fama tamen apud vulgus etiam nunc tenet, *Eduardum* aliquando è terra collegisse Reginae seu amicae ligamen tibiale, quod forte resolutum, ut usu sollet venire, deciderat: & nonnullis heroibus id videntibus, ac jocosè cavillantibus, dixisse, brevi futurum, ut ejusmodi cingulo etiam ab ipsis summus haberetur honor: atque non multo post istiusmodi ordinem instituisse, cumque addidisse titulum, quo testaretur, ipsos heroes contra quam erat, de se iudicium fecisse. Hæc in vulgo est fama. Atqui scriptores Anglici verecunde superstitiosi, forte timentes ne imminuta majestatis regiae crimen subirent, si tale quid ut minus insigne prodidissent, maluerunt id tacitum relinquere: perinde quasi nunquam alias visum fuisset, rem ab initio à parva sordidaque origine ortam, magno post incremento, dignitateque auctam. Ecquid deformius despiciatiusve apud multos olim populos habitum est, quam rarus vertex, qui nunc unicum est sacri profanique capitis discrimen? An Aruales fratres, quos Romanus creavit, eo in honore à principio fuere, qualem postea obtinuerunt? uti nos utrumque in nostro de rerum inventoribus opere docuimus. Quid, quod Censura, magistratus olim apud Romanos, ab initio, teste Livio, à primoribus omnino sprete est? at non longo post tempore omnis Urbis ordo sub ejus ditione fuit: atque id genus exempla sexcenta sunt. Proinde origo vera *Garterii* ordinis non erat prætereunda silentio, etiam si protecta esset ab amore: quod nihil esse nobilius, vult Ovidius canens, *Nobilitas sub amore jacet*. Quo circa famam vulgi de istiusmodi instituti causa non omnino vanam dixerim. *Eduardus* item, cum *D. Georgium* suæ militiæ præsidem optasset, postea ipsi armato, & equo insidenti, appinxit scutum album, rubra cruce perinsigne: dedit & militibus suis saga alba, utrimque binis *crucibus* pariter *rubris* munita, quæ ipsi super armaturam induerent: ut non minus decorum, quam magnificum esset, videre Anglicanas legiones armatas instar orientis Solis procul albescere, micare, fulgere; cum aliarum nationum milites velut gregarii vestitus colore minime internoscantur. Sic fere Polydorus Vergilius histor. Anglicanae lib. 19.

Hæc itaque vulgi est opinio, longa traditione veluti per manus accepta, equestre istud collegium suam debere originem fasciolarum heroidis *Salberinae*, casu è tibia delapsæ, protinusque à Rege *Eduardo* peramante collectæ. Pro qua quidem facere videtur & titulus ipse equestri fasciolarum in scriptus, *Hony soit qui mal y pense*.

Cæterum Guilielmus Camdenus, à fasciolarum seu periscelide Regis *Eduardi*, in prælii, quod feliciter cesserat, tessera data, equestri huic collegio *Garterii* nomen inditum fuisse existimat: *Inter Bibrocos*, inquit, *floret Windore*, Saxonice *Wyndlesora*. Situm certe amœniorem sedes regia vix habere possit. *Clementer* enim ex edito colle, jucundissimo in orbem fruitur prospectu, A fronte vallem despectat longe lateque procurrentem, arvis distinctam, pratis viridantem, nemoribus hinc inde vestitam, & placidissimo *Tamisi* irriguam. A tergo colles passim exsurgunt, nec asperi, nec præalti, saltibus coronati, & venationi à natura ipsa quasi dicati. Hac loci amœnitate pellecti reges, sævissime huc secedunt: & hic ad Galliam vincendam natus est *Eduardus III.* Rex potentissimus, qui hoc castrum quasi urbis æmulum fossis & propugnaculis ex quadrato saxo munitissimum de integro construxit, statimque debellato Gallo, ac Scoto, Joannem Regem Gallie, & Davidem Scotia, in hoc captivos uno eodemque tempore tenuit. Dividitur hoc castrum in duas areas: interior, qua ad ortum, spectat aulam regiam, qua adificiorum descriptione nihil illustrius, nihil est splendidius. Ad cujus Borealem partem, qua flumen despectat, *Elisabetha* Regina, Henrici VIII. filia, subdiale ambularum adiecit longe amœnissimum. Exterior area in ipso primo ingressu templum habet Augustissimum, B. Mariæ virginis, & S. Georgii Cappadoci ab *Eduardo III.* consecratum; sed ad eam, qua nunc cernitur, 1350. magnificentiam ab *Eduardo IV.* perductum. Hic *Eduardus III.* ut militarem virtutem honoribus, premiis, atque splendore decoraret, nobilissimam conscripsit *Equitum* auratorum societatem, quos ob periscelidem suam, in prælii quod feliciter gessit, tessera datam, *Garterii* sive *Periscelidis Equites* nominavit: qui carulea periscelide aureis litteris Gallice inscripta: *Hony soit qui mal y pense*, sinistram tibiam substringunt. Alii tamen hujus ordinis inventionem multo antiquiorem faciunt, & ad Regem *Richardum I.* referunt, *Eduardum*que tantum reduxisse credunt. In ipso

Alii ordi-
nem Gar-
terii a Ri-
chardo I.
Rege in-
stitutum
volunt.

1431.

In ipso enim institutionis libro, quem Guil. Dethicus principalis armorum Rex, Garterii nomine insignis, omnium, quæ ad honorem spectant, studiosissimus, mihi ostendit, sic legitur. Richardo, cum contra Turcas & Agarenos, versus Cyprum & Aconem moveret, longiorisque moræ pertæsus esset, dum mira sollicitudine traheretur obsidio, tandem illagibente, per *D. Georgii*, ut opinatum est, interventum, spiritu, venit in mentem, ut quorundam electorum militum cruribus coriaceum subfibulum, quale ad manus tunc solum habebat, induceret: quo futura gloriæ memores ex condicto si vincerent, ad rem fortiter ac strenue gerendam expergerent, ad Romanorum instar, apud quos illa coronarum varietas, quibus variis de causis donati sunt & insigniti milites; ut his velut irrita mentis excussa vecordia, virtus animi fortitudoque periculis fervidior exurgeret atque exsiliret. *Caterum in hanc societatem potentissimi quique orbis Christiani Principes cooptari, instar maximi honoris duxerunt: & jam à prima institutione, in hunc ordinem, qui è XXVI. Equitibus constat, Reges adscripti fuerunt plus minus XX. præter Angliæ Reges, qui ejusdem præsides habentur: ut Duces, & alios maximi nominis taceam. A sinistra templi, ades sunt Decani & prabendariorum sive Canonicorum XII. A dextra, est quasi prytaneum, in quo aluntur emeritis stipendiis provectiori ætate milites duodecim, honestiore loconati, qui quotidie rubra toga ad talos demissa vestiti, cui lacerna purpurea inducitur, sacris interesse tenentur, precibusque pro Equitibus apud Deum intercedere. Inter utramque aream intereminet moles, cui arx rotunda imponitur: juxta quam alia arx edita surgit Vvinchestertorvuer, ab Episcopo Vvintoniensi Vvichamo, quem Eduardus III. operi præfecit, appellata. Hucusque Miræus.*

Equites
Balnei.

§. XXXII. Alius ordo est equitum Balnei: de quo audiamus *Francisc. Mene- nium* delic. *Ord. Equestrum*. sub tit. *Equites Balnei in Angliæ*. qui ita: De militibus, sive Equitibus Balnei, nihil antiquius mihi legenti hætenus occurrit; quam in usu fuisse apud veteres Francos; & Henricum IV. Angliæ Regem, ea die qua inauguratus est in arce Londinensi, quadraginta sex armigeros, qui præcedente nocte vigilassent, & balneo usi essent, Equites creasse, singulis tunicas virides ad talos demissas, cum manicis strictis & *Mineveria* pellitas donasse: eosque gestasse ad humerum sinistrum duplicem funiculum ex albo serico cum * torulis dependentibus. Hi superiori seculo ex flore nobilitatis, qui nondum gradum Equestrum acceperant, seligi in Regum & Reginarum inauguratione & nuptiis solebant: Aliquando etiam cum eorum filii in Principes Walliæ vel Duces investirentur, aut militari baltheo cingerentur, plurimis adhibitis ceremoniis. Qui ad hunc ordinem suscipiendum à Rege evocantur (nec hanc rem exquisite persequar) pridie quam creantur, heremiticam vestem cineritiam, cum cucullo, pileolo lineo, & ocreas induti, sacra devoti accedunt, ut militiam suam quasi Deo imprimis militaturi, auspiciuntur, una canant, singulisque ministrant duo armigeri, & puer affecla. A cœna in cubiculum se recipiunt, ubi paratur singulis lectulus cum velariis rubris armisque suis gentilitiis affixis, & juxta vas balneatorium, linteis opertum, in quo cum se Deo commendaverint se abluunt; ut deinceps corpore animoque mundo esse admoneantur. Postridie postremo bene mane, instrumentorum musicorum sono excitantur, easdemque vestes induunt. Tunc Angliæ Constabularius, Marecallus & alii, quos Rex constituit, eos accedunt, nominatim suo ordine evocant, & jusjurandum proponunt: scilicet, ut Deum ante omnia colant, Ecclesiam defendant, Regem honorent, ejus jura propugnent, viduas, virgines, orphanos tueantur, & injuriam, quantum poterunt, propulsent. Hæc cum tantis Evangeliiis juraverint, ad sacra matutina Regiis musicis & Heraldis præeuntibus deducuntur, atque ab iisdem in cubacula reducuntur, ubi heremiticas vestes exuti, chlamydem holosericam rutilo Martis fulgore relucentem, & galerum candidum, candidis plumis super pileum lineum induunt, chirothecas candido funiculo chlamydis colligant. Equos sella & ephippiis scorteis nigris albo interstinctis, & cruce frontipræfixa instructos, conscendunt. Ante singulos suos affecla Eques gestat gladium capulo inaurato, ad quem dependent aurata calcaria, utrimque armigeri obequiant. Hæc pompa tubis ante clangentibus ad aulam regiam itur, ubi cum ad Regis præsentiam à duobus senioribus Militibus deducuntur, Regis Camerario affecla baltheum cum gladio dependenti tradit. Ille summa cum reverentia Regi, qui Militem transversum eo cingit, jubetque duos seniores Equites calcaria imponere, qui olim creandi militis genua, bene precantes, osculari soliti. Jamque milites creati, olim

Regiæ

Regiæ mensæ fercula inferebant, inde omnes una prandent, ad idem mensæ latus assidentes, sub uno cujusque clypeo gentilitio affixo. Ad preces vespertinas sacellum adeunt, gladios ad altare offerunt, datoque pretio redimunt. Redeuntes vero primarius Regis coquus ostenso cultro, ut se probos & fideles præstent militationis in pompa suo loco Regem comitantur gladio accincti, calcaribus inducti, chlamyde cærulea Jovis scil. equi colore amicti, & nodo ex albo serico in formam crucis efformato, cum capitis ad humerum sinistrum. Ita fere Guilielmus Cam-
aureas coronas in orbicello aureo expressas, addita hac circumscriptione, *Tria in unum*, laciniaque ex bisso Tyrii coloris appensas, præferre. Operæ pretium etiam est le-
gere apud *Ed. Bisseum NN. ad Nic. Vpton.* p. 20. 21. seq. totam seriem ceremoniarum, qui-
bus equites isti creari soliti, una cum figuris æneis.

Insignia
Equitum
Balnei.

§. XXXIII. In Scotia usus fuit ordinis *S. Andreae s. Cardui*, de quo item dixi-
mus P. I. c. 7. n. 43. Et Jacobus rex torqui ordinum periscelidis carduos quoque inseruit,
ut ita jungeret duorum regnorum ordines.

Ordo S.
Andreae
s. Cardui.

§. XXXIV. Huc etiam spectat, quod sub finem regni Henricus VII. & prin-
cipio sui Henricus VIII. soliti circumdare scuto rosarium *rosis candidis & rubeis* com-
positum: forte quod duæ factiones, quæ Angliam diu misere afflixerant, sublatae, vel in
uno illo rege coaluissent.

Rosarium.

§. XXXV. His regiis insignibus *papilionem regium* (de quo P. I. c. 7. n. 63.) impo-
nit *Sammarth. L' Estat de l' Anglet.* L. I. c. I. p. 270. Et quidem cocco illum tingit, ac
leopardis aureis conferit, interiora autem vellere muris pontici munit.

Papilio
regius.

§. XXXVI. Superest Regius titulus, qui ita formari solet: *Rex Magnæ Britan-*
nia, Francia & Hibernia, defensor fidei. *Magna Britannia* nomen Angliam & Scotiam
compendio exhibet. Illud qua ratione introductum sit 1604. ita enunciat Augustus
Historicus *Thuanus.* L. 131. p. 971. 972. Unione potentissimorum regnorum tan-
topere deprædicata hoc agebat Jacobus, ut abolitis Anglorum & Scotorum no-
minibus vetus Britannia magnæ nomen in usum revocaretur. Contradicebant
initio Angli, his fere rationibus, hujusmodi mutationes non temere fieri debe-
re, *nisi aut urgente necessitate, aut manifesta utilitate suadente: atqui nihil urgere,*
nullum ex eo emolumentum ostendi: *uniones regnorum aut matrimoniis aut per*
victorias, aut sanguinis confusione fieri: novi regni institutione, alterius antiquo-
ris memoriam dissolvi & extinguere, ea re magnas incommoditates ac confusiones
in negotiis, in comitiis convocandis, in sigillis, munerum publicorum distinctione, le-
gibus ac constitutionibus sancendis, libertatibus, privilegiis, curiis, quæ in regio comi-
gati, ut Rex, quod absit, sine liberis decedat, aut liberi ejus sine prole deficiant, illa unio-
ne & regnorum confusione futurum, ut paterni nominis hæredes in Angliæ regno sibi
jus arrogent, exclusis legitimis Anglici nominis hæredibus, quod esset iniquissimum:
præterea prærogativam cum aliis regibus hac unione extinguere, & de jure illo contend-
tibus inde materiam disceptandi præberi: nomen Anglicanum à tot seculis, & nunc ma-
xime percelebre, Britannico etsi olim illustri, sed jam obsoleto mutari periculosum videri.
Anglicanum nomen Scoto semper olim sine controversia prævisse, nunc confusione facta
& Britannico assumpto antiquari. Id populis summe displiciturum; qui antiquo no-
mine gaudent, & ominosum ducunt, abolita prisca temporis memoria per novas agnomi-
nationes præpostera ambitione majorum gloriam obscurari. Hæc non citra alterca-
tionem tunc agitata: ad extremum Regis auctoritas tenuit, ut *magna Britannia*
nomen reciperetur, & unio regnorum unius nominis appellatione sanciretur, ne-
que deinceps necesse esset, in finibus præsidia alere, aut novis munitionibus ad
hostium incursiones arcendas limitem firmare. Cusi in eam rem numi aurei &
argentei cum inscriptionibus: *QUÆ DEUS CONIUNXIT, NEMO SEPARET.*
TUEATUR UNITA DEUS. Angeloti & cusi cum hac inscriptione, *FACIAM EOS IN*
ROSAS. REGNA JACOBUS.

Titulus.
Magnæ
Britanniæ.

Defensor
fidei.

§. XXXVII. *Defensoris fidei* titulus Henrico VIII. attributus est à Leone X. Pontifice, præmio stricti in *Lutherum* calami. *Sleid.* L. 3. p. 69. *Thuan.* L. 1. p. 48. Eum non Henricus solum retinuit, etiam postquam Pontificis auctoritatem in regno suo sustulerat, verum & posterius, qui aliam à Pontifice fidem amplectuntur & defendunt. Huic titulo cruciculas coronæ in Melitenfium figuram effigiatas adscribit *Sammarth.* *L' est. de l' Angl.* L. 1. c. 1. p. 270.

Scut. Duc.
Eboracen-
sis.

§. XXXVIII. Regiorum insignium descriptione absoluta superest, ut eorum videamus insignia, qui eodem sanguine prognati easdem parmas gestant vel gestant. Sereniss. Dux *Eboracensis* regis frater eadem plane dispositione armorum utitur, nisi quod discriminis gratia fasciolam trifidam argenteam, cujus singulis segmentis dependentibus tres orbes coccinei imprimuntur, scuto inducit. Hos tamen orbes nesciunt chartulæ lusoriæ armis Anglicis ornata, quæ Parisiis nuper prodire. In Scotia huic regis fratri, *Albania* Ducis titulo ibi insignito, alium clypeum assignat *Sammarth.* *L' est at de l' Angl.* L. 2. c. 1. p. 334. videlicet Scotico symbolo insignem impressa fasciola trifida, totidem parmulis insignita, quarum prior coccinea 3. leones argenteos, altera aurea decussim rubeum, tertia ejusdem metalli fasciam Stuartinam continent. Scuto imponitur corona aperta alternis cruciculis & liliis ornata.

Duc. Rich-
mondia.

§. XXXIX. *Richmondia* Duci *Sammarthanus* c. 2. p. 274. illum clypeum tribuit, qui quadripartitus, primo & quarto laterculo Francica lilia, sed limbo circumdato coccineo, cui 8. fibulæ aureæ impressæ conspiciuntur: secundo & tertio alveolo aureo, striato rubeo limbo cincto, fasciam tessellis argenteis & cæruleis variegatam continet. Toti alia parmula incumbit argesitea inscripto decussi striato rubeo, cui comites eodem colore quatuor rosæ. Francica lilia & limbum areolæ primæ, non satis capio. Alterum *δῆγμα* Stuartorum est, adeoque duci gentile. Limbum discernendi gratia assumtum reor, à Joanne Stuarto C. Bellomontii, qui Matthæi Stuarti frater & Henrici, quo & Maria regina Jacobus natus est, patruus, hos Richemondios proleuit. Media parmula Lenoxium symbolum defert. Lego vero Isabellam heredem Duncan Lenoxiæ comitis, nupsisse Alexandro Stuarto C. Bucanii, quibus genitus est Duncanus, & hoc filia Liliæ, quæ hereditatem attulit agnato & marito Alano Stuarto Domino Darnleo. In hujus posteris hæsit idem titulus; Et quidem Carolus Henrici Regis frater eodem usus, post quem tamen ad istam lineam, quæ Matthæi fratre Joanne profata est, & nunc illud *δῆγμα* gerit, transiit. Idem Richmondia Dux fit, nec ne, cujus insignia prædictæ chartulæ exhibent, sub nomine *Fitz Stuart*, non satis assequor. Huic verò illæ tribuunt integrum scutum regium, circumdato limbo ex quadris rubeis atque argenteis, quarum argenteæ singulæ singulas rosas rubeas continent.

Vetustiora
discerni-
cula.

§. XL. In Plantagenetarum regia stirpe frequentia discernicula videre est: quarum aliqua hic enumerabimus: Ed. Bisseus N. N. in *Henr. Spelm. assilog.* p. 98. ita memorat: *Ante tempora Edvardi lambella triuspide moris fuit proximos heredes denotare; sed rex ille omnibus suis filiis cum lambella (facta tamen aliqua in lambellis differentia) insignia gestare permisit, excepto solummodo Duce Glovernia, qui suam tesseram cum limbo gestavit.* Speciatim *Edoardo Wallia* principi Varenn. tribuit lambellam s. fasciolam trifidam argenteam capiti contiguam. In ejusdem insignibus lego fuisse pileum cum cristis, quem Franciæ rex Joannes cum caperetur in tentorio reliquerit. *Humbertus Dux Clocestria*, quod audivimus, loco lambellæ limbo usus argenteo. *Edoardus D. Eboracensis*, quæ Anglo-Francicum scutum ornaret fasciola trifida argentea usus est, aureis segmento 3. nigris annulis inscriptis: *Thomas Lancastrius Dux Clarentiæ* simili fasciola sed quinque segmentorum. *Georgius D. Clarentiæ* fasciola trifida: *Elthanus C. Cornubiæ* limbo cæruleo: *Thomas de Boaufort C. Dorsetiæ* limbo ex segmentis cæruleis & argenteis composito.

Regiorum
pernatu-
ram filio-
rum discer-
nicula.

§. XLI. Qui natura regem patrem habent, in ludo illo chartarum his discerniculis regium clypeum frangunt. *Dux Monmouthius* (cogn. *Scot*) argenteo bacillo sinistro (ut tamen toti alia parmula incumbat aurea cum balthæo dextro cæruleo inscriptis inter duas stellas luna argentea) *Dux Southamptonius* (*Fitzroy*) bacillo hermionico sinistro, angulos non contingente, *Dux Grafftonius* (*Fitzroy*) iterum bacillo angulos non contingente sinistro, sed quadris argenteis & cyaneis composito, *Comes Northumbriæ* (*Fitzroy*) simili bacillo ab extremis retracto, quadris hermioniceis atque cæruleis composito, *C. Plymuthius* (*Fitz-Charles*) bacillo istius mensuræ, sed ex vario vellere.

§. XLII.

§. XLII. In familia *Somersetia* video *Marchionem Vigorniensem* s. *Vorcestriensem* Honoriæ
communi-
cationes uti scuto ex liliis Francicis atque leopardis Anglicis quadripartito, quæ tessera regum Angliæ ante Jacobum fuit, limbo adscripto qui particulis argenteis & cæruleis componitur. Rationem repetendam puto à Joanne Henrici IV. regis fratre Edoardi III. nepote, qui comes *Somerseti* fuit, cujus filius Edmundus, & nepos Henricus Dux *Somerseti*, hic 1464. mortuus filium habuit naturalem Carolum, quem Henricus VIII. 1514. comitem *Vigorniensem* creavit: Aquo hic haud dubie descendit. Forte ex eadem ratione *Dux Somersetus* fam. *Seymuria* alis gentilitiis aureis in quadris rubeis adnata stipant trigonum ex angulis superioribus in pedem areæ effigiatum rubeum cum leopardis Anglicis. Pariter ex fam. *Mannoursia* observavi *Comitem Rutlandiæ* gentilius areæ 1. & 4. cærulea duo lilia, 2. & 3. rubea leopardus aureus visuntur. Forte ex eo, quod Thomam *Mannoursium* Henricus VIII. 1525. creavit *Comitem Rutlandiæ*, quam prius *Domus regia Plantagenetorum* possederat. Vid. *S. Marth. Estat de L' Angl.* c. 5. p. 291.

§. XLIII. Antequam claudamus argumentum, occurrit ap. *Menestr. verit. art.* *Crom-* Crom-
velli vel
Reipubl.
Anglicæ
figillum *du blason* ad p. 432. typus scuti regia ornati corona, cum subscriptione *Cromvvel*; verum an *Oliverii Cromvelli* tyranni, qui Magnæ Britannia regis parricidio sibi obnoxia aliquamdiu imperavit, an *Reipublicæ*, quæ tum specioso libertatis nomine vocabatur, insignia illa fuerint, non satis discerno. Cum vero primam & quartam aream crux, reliquas duas decussis occupent, dixerim tyrannum eo respexisse, quod insignia antiqua Angliæ perhibeantur cruce, Scotia decussis seu Andreana cruce constitisse. Abolitis ergo symbolis, quæ proximis monarchis placuerant, ascita ex vetustate illa videntur. Sed pluribus istis immorari, & infelicia tempora in memoriam revocare nihil attinet.

Cap. IV.

ARENBERGAE PRINCEPS.

SUMMARIA.

1. Scutum princ. Arenbergæ.
2. Arenbergæ. Marca
3. Lignesia familia. Barbanson dynast.
4. Galea.
5. Dux Arenbergius & Arescotanus.
6. Princeps Cimacensis.
7. Progenitores Anna Croja Cimacensis.
8. Barbansonius princeps.
9. Tituli.

§. I.

Illustrissimi *Caroli Principis Arenbergici* insignia fuisse reor, quæ *Wapenb. P. 1. p. 8.* Scutum
princ.
Arenbergæ *Sibmacherus* exhibet. Scutum illud quadripartito 1. & 4. areola rubea continet tres *messili flores* (ita *Chifflet* vocat insign. *Eq. A. V. n. 272.* Conf. *Gelen. de Col. Agr. magn.* L. 2. f. 33. p. 196.) *πενταφύλλοις aureos*: secunda vero & 3. aurea fasciam ex argento & cocco tessellatam.

§. II. Prius illud florum gestamen *Arenbergam* notat, quam dynastiam *Mech-* Arenbergæ
Marca, *tildis* (al. *Ursula*) *Joannis Arenbergii Domini filia Engelberto comiti Marcano* 1298. nupta genti *Marcana* intulit: unde natus *Eberhardus* pridem *Canonicus Colonienfis* & *Leodiensis* novum ramum ex *Maria Loffensi* prosevit. Succedere ei filii *Joannes* & post hunc *Eberhardus*, hoc nati inter alios *Joannes* & *Ludovicus Dom. de Rochefort*, à quo *Domini Novicacri & Herbimontii*. *Joannes* autem, penes quem *Arenbergæ* fuerat, præter *Robertum Sedanensem* ac *Bullioniorum*, & *Guilelmum Lumæorum* (*Lumain*) ex quibus demum comites *Marcæ* & *Sleidæ*, satores, genuit *Eberhardum*, *Roberti* patrem, alterius *Roberti* avum, *Arenbergæ* Dominos: hoc *Robertus III.* natus est, qui *ἀπετίε* extinctus est 1544. & *Margareta*, quæ *Joanni Lignesho Barbansonio* nupsit, & comitatum illum attulit, cui deinceps principalis dignitas accessit: qua nunc quoque posteris (circulo inferiori *Rhenano* adscripti) fulgent. Porro *Joannes* ille & *Margareta* parentes fuere *Caroli*, cujus explicamus scutum. Unde ratio etiam constat

stat fasciæ tessellatæ, quæ tessera est *Marcani* comitatus, à matre *Marcana* Arenbergii rami sui ultima. Gelen. de magn. Col. Agripp. ait: *Sunt Arbergici hereditarii officiati ac scutati pocillatores vel pincernæ electoratus Colonienfis, armorumque & stemmatis vetustas omnem hominum antecedit recordationem.*

Lignesia
familia
Barbanfon
dynast.

§. III. Toti incumbit alia parmula denuo quadripartita: Quæ Joannis Margaretae mariti fuerat apud *Chifflet Inf. AV, Eq. n. 206.* In cujus laterculo 1. & 4. aureo *Balthus rubeus*, in 2. & 3. argenteo 3. leunculi rubei auro coronati & falcati, conspiciuntur. Balthusille *Lignesia* antiquissimæ familiæ signum est gentile. Ex ea quidam *Fastreus de Ligne* s. *de Linea* legitur 1047. Primogenitorum linea superat in principe *Lignei*, *Amblisæ* & Imperii, M. Rubasii Claudio Lamorallo. Ex eadem verò ortus erat etiam Joannes præfatus, qui Margaretam *Marcanam* Arenbergiam uxorem meruit, & 1568. prælio cecidit. Tres leunculi *Barbanfoniam* dynastiam designant, quam majores Joannis jam obtinuerant.

Galeæ.

§. IV. Scuto insistent 3. cassides coronatæ, quarum prima duo cornua sustinet, primum argenteis & rubeis tessellis, alterum auro picta: media caudam pavoninam, extrema sepimentum ex palis acuminatis aureis & rubeis (in descriptione *Sibmacheri*, *schindlen* / eine umb die andere gelb und weiß.) Primam *Marcano* comitatu attribuo, alteram *Arenbergæ*, tertiam *Lignesia* genti attribuerem, nisi *Chifflet.* alium huic daret apicem. n. 78. conchylium marinum hians, argenteum minio prætextum, orbiculari figura typi scutarii impressum, qui etiam lacinias circumfundit nigras tollis populneis aureis sparsas, minio reflexas. In nostro autem armoriali, primæ galeæ & ultimæ rubæ & aureæ, mediæ argenteæ & coccineæ adduntur.

Dux Aren-
bergius &
Arescota-
nus.

§. V. Scutum hoc fuit *Caroli* principis Arenbergii. Ex eo duæ descendunt lineæ *Arenbergia* & *Cimacensis*. Ex illa Philippo Francisco *Caroli* ex Philippo nepoti *Arenbergia* & *Arescoti* Duci eadem insignia tribuit *Sammartb. L' estat de L' Esq. pag. 39.* Moderno vero principi vidi placuisse scutum simplicius, solis Arenbergii floribus insigne: quod stipabant hinc leo, isthinc gryphus: quam contractionem compendii causa tantum aliquando usurpari, an reliquas areolas omnino abdicatas, non satis discerno.

Princeps
Cimacen-
sis.

§. VI. In *Cimacensi* autem linea *Alexandro* *Caroli* filio *Chifflet. n. 355.* illud scutum tribuit, ut 1. & 4. quadra argentea tres fascias coccineas referat, quod *Crojorum* s. *Croviacorum* est: secunda & tertia novâ quaternariâ divisione coloribus caruleo, in quo lilia Francica bis repetuntur, & rubea tingatur, *Albretana* genti designandæ; medio hujus laterculi imposita parmula *Britannica*, muris pontici vellere obducta. Majoris demum scuti medio incumbit scutulum *Arenbergium* floribus insigne. Hujus galeæ coronatæ idem caudam pavoninam imponit, & lacinias dextras aureas, sinistras argenteas facit, utrinque minio reflexas.

Progeni-
tores Annæ
Crojæ Ci-
macensis.

§. VII. Ut hujus scuti ratio pateat, *Annæ Crojæ Cimacensis* heredis majores hic recensendi sunt

Anna Croja	Carolus Crojus princeps Cimacensis	Philippus Crojus Comes Cimacensis.
heres Cima-	Ludovica Albretana Dom. de Avesnes.	Walpurgis Comitissa Mærsiæ.
censis		Alanus Magnus, Dominus Albreti.
		Francisca f. Guilelmi de Britannia, Vicecom. de Limoges.

Cæterum *Anna* hæc *Cimaci* & *Avenarum* heres nupsit agnato *Philippo Crojo Duci Arschotano*, ex eo alterius *Philippi* mater, & avia *Anna*, quæ memorato *Carolo Lignesia* *Arenbergio* principi nupsit, & tum *Philippi Arescotani Ducis*, tum *Alexandri Cimacensis* principis mater fuit.

Barbanfon-
nis prin-
ceps.

§. VIII. *Carolus* fratrem habuit *Robertum Barbanfonium* principem, patrem *Alberti*, cujus istud scutum describit *Chifflet. n. 376.* quod non nisi situ à priori, quod patruo ejus *Carolo* consuetum fuit, differt. Nam scutum majus 1. & 4. quadrante *Lignesia* & *Barbansonia* symbola quadripartitum exhibet, 2. & 3. *Marcanam* fasciam refert, medio imponitur *Arenbergium* dēγμα.

Tituli.

§. IX. Titulus Ducis *Arschotani* ille: *Dux Arenbergæ & Arescoti, dux & princeps imperii, grandis Hispaniæ, dux Croviaci* s. *Crojæ, princeps Porceani & Robequæ, M. Moncorneti, Bellomontii, Senneghemi & Lalani, B. Sevenbergæ, Anghiani, primus Par Hannonia, Dominus Novicastri, Landrecii, Avesnarum, Quieuraime, Caumontii & Beuragii.* Ducalem

Ducalem dignitatem tota familia beneficio Ferdinandi III. 1644. debet. *Avescoti, Croja, Porciani, Moncorneti, Bellomontii, Sennegemi, Landrecii, Avesnarum, Quiecuraine*, titulos ab Anna Croviaca & Caroli conjugio derivo (unde de illis alibi, ubi Croiam familiam lustrabimus) *Lalani* comitatus jus ab Isabella Barlemontia Philippi secunda conjugis: *Robequam* à prima ejus conjugis Hippolyta Anna *Melunia*, si licet, derivarim. *Sevenbergam* à Joannis Lignesii materna avia Maria s. Magdalena Sevenbergia filia Arenti Dn. de Sevenberg. *Novicaftri* titulum ex Arenbergiis esse credo.

Cap. V.

Ascania Familia. Duces Saxonia & Angria atq. Principes Anhaltini.

SUMMARIA.

1. *Ascania familia.*
2. *Dux Saxonia & Angria.*
3. *Scutum. Saxonia symbolum.*
4. *Electores & Duces ex Ascaniis.*
5. *Palatinatus Saxonia.*
6. *Cornua Scarabai vulgo Angria nota.*
7. *Sententia impugnata, & tessera Brenensi comitatus asserta.*
8. *Galea.*
9. *Gladii Archimarescallatus insigne.*
10. *Titulus. Angria s. Angrivaria Domini.*
11. *Veterum Electorum & Ducum scuta.*
12. *Anhaltinus ramus & symbolum.*
13. *Brandenburgicus electoratus olim in familia.*
14. *Veterum Beringensium s. Ursinorum tessera.*
15. *Ballenstett.*
16. *Ascanius comitatus. Ad Halberstadienses quomodo devenit.*
17. *Wvaldersee.*
18. *Wvarnsdorf.*
19. *Mulingensis Com.*
20. *Regalia.*
21. *Bernburg.*
22. *Galea.*
23. *Vetera insignia.*
24. *Quando modernus typus assumtus.*
25. *Servestana linea additamenta.*
26. *Jefferana dynastia.*
27. *Kniphufsum.*
28. *Walter-Nienburg.*
29. *Galea Jefferensis.*
30. *Telamones.*
31. *Titulus.*
32. *Com. Beringensis.*
33. *Scutum.*
34. *Galea.*

§. I.

Serenissima Ascania familia, sive ortus antiquitatem, sive ditionum, quibus ab antiquo imperavit, amplitudinem, sive virorum, quos produxit, & virtutum atque gestorum decora spectes, plurimis, quas fortuna ei aquavit, superior, vix ulli concedit. Ut pluribus originem ejus & totam deductionem, alioqui satis notam, hic non inferamus, duo hodie ejus rami superant, Saxonicus & Anhaltinus. De utroque seorsim agendum est.

§. II. Saxonicum quod concernit, in uno ille mare jam consistit Serenissimo Duce Julio Francisco, ex quo longam adhuc progeniem Germaniæ exoptant omnes, quibus cordi est, ut antiquarum stirpium nulla exarescat.

§. III. Quo familia clypeo utatur, in *Sibmach. Wapenb. P. I. p. 5.* videre est: & nunc explicabimus. Quadripertitus quatuor areolas exhibet, quarum prima & quarta auro tincta idem symbolon continent, videlicet quinas (vel secundum alios quaternas) fascias atras inducto diagonali situ ferto rutaceo viridi. Hoc ducatus Saxoniæ symbolon ab aliquot seculis esse, dubium non est, (unde aliorum de Palatinatu Saxoniæ brobare nequeo conjecturam) & nunc quoque in Serenissima Electoralis & Ducalis familiæ, in qua Misniæ avito patrimonio ille etiam ducatus beneficio Sigismundi Imperatoris accessit, clypeis hoc δαῦμα principem, si electorale symbolon excipias, locum obtinet. Uti in Comm. de insign. Sax. S. I. §. 5. p. 7. memoravimus. Porro ejus origo ex Ascania gente quod sit, dubio caret. Occasionem vero, qua adscitum sit ferto rutaceum, non eandem omnes adferunt. Merito exploduntur, qui ad fabellam provocant, quod Bernardus Dux Saxoniæ ex Ascaniis primus in memoriam virginis, quam mercatoris filiam Venetiis adamaverat, sed ob conditionem imparem ducere nequibat, ferto rutacei discedenti ab ea porrecti imaginem parvæ inseruerit. V. Albin. *Sächs. Stammb. p. 208. 209.* Communior traditio, habet, ab Imperatore Friderico Barbarossa, cum Saxoniam exautorato Henrico Leone Bernardo Ascanio contulisset, petenti

perenti discerniculum à fratrum clypeo qui Ballenstadias ab antiquo fascias usurpabant, hanc corollam rutaceam concessam, aut quod narrant, cum Augustus ferro tali ob æstum caput redimisset, ab ipsomet capiti detractum & in rogantis parmam obliquo situ projectum esse. Alberto Bernardi filio gratiam hanc ab Imperatore Friderico I. factam prodit Ernest. Brotuffus Anhalt. Chron. L. 4 p. 64. b. & passim. Sed non tantum contradicentes habet Crantzium, Spalatinum, Fabricium & qui hos autores sequuntur, Bernardo isthoc adscribentes; verum, quod tamen Brotuffo insolens non est, ipsa se refellit absurditate sua. Cum enim Fridericus I. Augustus vita excesserit 1189. vel ad summum 1190. Albertus necdum in vivis fuit, matre ejus Jura nonnisi 1191. à Bernardo ducta. Quæ ergo fieri potuit, ut donum hoc concederet, & ab altero acciperet, quorum alter post alterius excessum vitalem lucem primum hausit?

Electores
& Duces
ex Ascaniis

§. IV. Ex quo vero primum hoc *δῶγμα* Saxoniz, quæ prius saliente equo candido usa erat, quem adhuc in Sereniss. Brunsvicensium ab Henrico Leone descendendum galea ferocire videmus, appropriari cepit, nullo alio deinceps mutatum, sed eadem significatione, quod jam dicere cepimus, etiam à Serenissima Misnica gente, cum in ducatum succederet, servatum est: restricta tamen, quæ prius amplior, cum equo insigniretur, ditiones propriis deinceps symbolis notatas continuerat, Saxoniz regione. Cum enim prius ab Albi ad Rhenum pateret Saxoniz nomen, ad Bernardum non nisi circa Albim & Salam ducatus cum nomine concessus est, sed qui nunc Brunsvicensium atque Lünaburgensium ducatus vocantur, penes Guelficam familiam mansere, aliæ ditiones ad alios delapsæ sunt, & nomen mutarunt. Cæterum à Bernardo illo descenderunt duæ imprimis lineæ: quarum altera Electoralem dignitatem gessit, usque ad Albertum, qui 1422. fatis concessit: quo defuncto Sigismundus præteritis agnatis Friderico Misniæ Marchioni optime de se & imperio merito electoratum & ducatum contulit: Altera profata à Joanne Alberti I. Electoris fratre, ditiones inferioris Saxoniz, quas à Lauenburgo Lauenburgicas appellare solent, & præter memoriam antiqui decoris, etiam illarum ratione, utpote Saxoniz parte, Saxoniz symbolum retinuit & adhuc retinet.

Palatinatus
Saxoniz.

§. V. Altera area cærulea coronatam aquilam auream exhibet. Ad Westfalica symbola eam spectare, colligas ex *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 4.* ubi Westfalo-Angrio scuto inseritur hic laterculus. Quam conjecturam aliis etiam modernis placere intellexi. Est vero ipsissimum hoc *δῶγμα* Palatinatus Saxoniz apud P. Albin. Meissn. Land-Chronic. tit. 16. pag. 218. *der simpel ganz güldene Adler steht im blauen feld mit einer güldenem cron auff dem haupt.* Unde nunc etiam in ducalibus clypeis modernorum Saxoniz Electorum & Ducum hujus areæ usus. Vide quæ de hoc argumento diximus in *Comm. de inf. Saxon. S. 1. §. 13. 14.* Neque enim est quod hic addamus.

Cornua
Scarabæi
vulgo Angriæ nota.

§. VI. Area tertia argentea tria paria cornuum scarabæi rubea continet: alii folia marina s. nymphetæ vocant. Alii credunt corda 3. impositis foliis. Alibi de insign. Saxon. S. 1. §. 24. pag. 24. observavimus, Johan. Ferrandum, ut Chiffletium qui cornua scarabæi volebat castigare, extremitates vaginarum finxisse: *bouteroles* (Ita Varrenn R. d'arm à 3. Bouts de fourreaux d'Espees, qu'on nomme autrement *bouteroles*) Brotuff. Chron. Anhalt. L. 4. c. 2. pag. 66. ita enunciat, *drey rothe halbe winckel / inwendig gewinckelt / oder mit winckeln / wie drey seeblätter / im weissen feld.* Quod idem existimat esse symbolum, cum Brenensi, sed rationem, unde obtigerit huic comitatui, se nescire fatetur. Angrivariam notari plerisque creditur, cujus jus ad familiam hanc delatum, cum Henrico Leone exautorato successio ab Imperatore conferretur Bernhardo. Sed Colonienfis Elector possessionem adivit, & nunc quoque cum symbolo, mutatis tamen foliis in corda, retinet. Sententiæ princeps videtur Cranz. L. 9. Saxon. c. 19. qui ita: Vetera orientalis Saxoniz arma fuisse tres semicirculos cum aliquantis intus angulis circulorum rubeis. Hunc secuti plerique alii, conf. Hæping. de jur. insign. c. 6. P. 5. num. 703. A communi sententia recessit Petr. Albin. Sächf. Stamm. pag. 298. 299. qui ita: *Dieses Wapen ist bißher von Cranzio, und allen denen / so ihm gefolget /* (unter

(unter welchen ich auch anfänglich eine zeitlang gewesen) für das Engerische Wapen gehalten worden. In welchem respect es auch die Herzogen zu Sachsen des vierdten Geschlechts auß dem Anhaltischen Stamm geführet. Ich hab aber auß alten verzeichnüssen so viel nachrichtung / und seynd andere mehr nachmahls neben mir dieser meynung worden / und noch / daß es eigent- lich auff die alte Fürstliche Graffschafft Ringelheim zuziehen / welche noch in der Heydenschafft an des Witikindi M. Voraltern gestorben. Soll dieser Graff- schafft Stamm-Schloß nachmahl zum Closter seyn gemacht worden. Vocat : drey gewickelte (forte gewinckelte) Cirkel.

§. VII. Brotuffi de Brenensi symbolo conjecturam, ejus rationem ille non red- dere poterat, confirmat Nobiliss. *Johan. Henricus Hofmannus* Brunsvicensis Sereniss. domus Archivarius, atque ita rem demonstrat, ut de Angrivaria opinio doctioribus valde reddatur dubia: Universam vero deductionem ex MSC. nihil mutatam le- ctoris bono huc inferere non gravabor. Ita ille, postquam retulisset Cranzii conjectu- ram: Wann aber die alten annoch verhandene Original-monumenta, sonder- lich / was bey Herzogen Henrici Leonis exauctoration und translation derer von ihm vormahls beherrscheter Herzogthümer Westphalen und Engern / in Schrifften ergangen / in etwas genauer beschauet und erwogen werden / will sich nicht finden / daß diesem asserto allerdings sicher zutruhen sey. Dann ob wol auß der jenigen Bull / welche Rånser Friederich I. Erzbischoffen Philippo zu Cöln über den halben theil obbenannter Herzogthümer ertheilet / so viel zuerschen / daß der Rånser den Erzbischoff und die Kirche zu Cöln mit dem vexillo imperiali beliehen; So wird dannoch des darinnen enthaltenen Wap- pens nicht im geringsten gedacht / und wird auch nicht leicht einig altes Si- gillum Archiepiscoporum Colonienfium, (dann von den neuen will man sol- ches nicht sagen /) worinn die diese Westphäl- und Engerischen stücke ange- hende Wapen zu sehen / anzutreffen seyn; sondern es ist fast wahrscheinlich / nachdem man ungefehr superiori seculo das Cöllnische Wapen zu erweitern angefangen / daß man sich krafft des allgemeinen / aber noch zur zeit unges- wissen ruffs / daß nemlich die Schröterhörner des Herzogthums Engern Wapen seyn / dann auch nach dem Exempel derer Herzogen zu Nieder- Sachsen / als welchen die andere Halbscheid der Herzogthümer Westphalen und Engern / bey des Henrici Leonis ächtung / conferiret / und sie der gemei- nen opinion nach / deßhalber die Schröterhörner im Wapen führeten / der- gleichen ins Cöllnische Wapen zu setzen / sich berechtiget zu seyn bedüncken lassen. Wobey es dann / weil man bißhero in dergleichen antiquitäten eben so genau nicht inquiriret / also verblieben. Wie dann auch die ignorantz der Colonienfium darauff erscheinet / daß sie die drey vermeynten Engerischen zeichen vor Herzen angesehen / und dieselbe noch jeho also im Schilde mahlen. Die führung des Pferdes aber ist allerdings unstreitig und recht / und wä- re Sachsen-Lauenburg eben wol darzu befugt / wann es in die possession der Westphälischen stücke kommen wäre. Daran es aber / außgenommen etliche geringe vasallagia, biß jeho ermangelt. Unterdessen aber ist mehr dann gewiß / daß in des Henrici Leonis nachgebliebenen und annoch in ori- ginali vorhandenen vielfältigen monumentis von diesen Schröterhörnern als einem Westphälischen Wapen nicht das geringste vestigium anzutreffen. Wie dann auch bekannt / daß / nachdem Bernhardus Ballenstedius vom Rån- ser Friderico Barbarossa mit dem Ducatu Saxoniae investiret worden / zugleich mit dessen angebohrnen Wapen eine solche änderung vorgangen / daß nemlich Caesar auß einer sonderlichen bewegnuß / einen Rautenkrantz zwerch über die ligna stratoria Ballenstedensia gezogen / und dieselbe von der zeit an zu des neuen Herzogen und seiner Descendenten Wapen verordnet; Wel- ches dann auch dieselbe nach anzeige ihrer Sigillorum, biß auff den Rudol- phum Primum einig und allein und ohne zusatz anderer Wapen / vielwe- niger dieser Schröterhörner / also geführet. Nachdem aber Rudolfus

Sententia
im pugna
ta, & teste
ra Brenens
comitatus
asserita.

Videatur
omnino
hac bulla
quæ habe-
tur apud
Ægid. Ge-
len. de ma-
gnitud.
Colon. lib.
1. Syntagma
7. p. 73. &
seq.

Habsburgius seiner Tochter Sohn Rudolphum I. Saxonem mit der Pfalz zu Sachsen und der darzu geschlagener Graffschaft Brenne providiret: Hat man auch die solchen stücken angehörige Wapen / nemlich wegen Pfalz den gelben Adler im blauen / und wegen Brenna die Schröterhörner dem bisherigen Niedersächsischen Wapen bengefüget / dabey sie dann so lange geruhig verblieben / bis mit der zeit deswegen zwischen Ober- und Nieder-Sachsen ein nicht geringer streit entstanden: Allermassen solches nachgesetzter auß dem 8. Capitel des ersten Theils meines Fürstl. Braunsch. Lüneburg. Ehren-Kleinots / gemeyner bericht in mehrern besagen kan. §. II. partis I. cap. 8. Wie nun ferners dieses Wapen (nemlich die Schröterhörner) auf die im Ostlande und der Mark zu Landesberg an der Saal bey Hall gestandene Graffschaft und Grafen zu Brenna (derer Stamm-reihe hernach folgen wird /) gerathen: davon ist zumahlen keine / hergegen aber / auff was masse solches mit der zeit in die Chur- und Sächsischen Schilde beydes Ballenstett-als Butsch- oder Meißnischen Geschlechts kommen / gute nachricht vorhanden. Dann so viel das Sachsen-Ballenstättische Geschlecht betrifft / meldet davon der Chur-Sächsische Historicus Petrus Albinus also: Das Wapen der Graffschaft Brenna in Ostland / ist von der ältesten Herrschaften einer des hochlöbl. Wittekindischen Stammes und Hauses zu Sachsen / darauff am ersten abgetheilet worden Fürst Gero, Thimones Marggrafen zu Landesberg Bruder / Dieterichen des andern Sohn; welchen Beren Söhne / als sie ohne Erben abgangen / Marggraf Conrad zu Meissen diese Graffschaft seinem Sohn Friederichen zugetheilet / der auch so wol nachmahls Grafen Deden zu Reichitz Erben und Nachkommen / dieselbe eine zeitlang besessen. Nachmahls als Otto der letzte auß Graf Dedonis linea verstorben / hat desselben Mutter Frau Elisabeth diese Graffschaft und anders / ihres brudern Sohn Herzog Rudolph den ersten zu Sachsen geschencket / welcher solcher titel auch an die Herzoge und Churfürsten zu Sachsen auß dem Anhaltischen Stamme kommen. Und anderswo: Es hat Alberti II. des Geschlechts von Anhalt/Churfürst zu Sachsen Sohn Rudolphus I. die Graffschaft Brenna in seinem titel sonderlich geführt / von welcher man sonst schreibet / daß sie durch genannten Kaiser / (Rudolphum I. von Habsburg /) von welches tochter dieser Rudolphus Churfürst gebohren war / zur Chur-Sachsen seye geschlagen worden / und auß der ursachen / daß Elisabeth von Brenna / welche Conradi des letzten (ist aber / wie Albinus vorhin selbst gestehet / nicht der letzte) Grafen Gemahl gewesen / solche Graffschaft ihrem vettern Rudolpho übergeben im jahr 1290. Daß also die Graffschaft Brenne auffs neue wieder an diesen (Meißnischen) Stamm kommen / demnach sie von den söhnen Conradi Pii oder Magni, Marggrafen / ic. war abgetheilet worden. Und abermahl: Es ist zuvor gesagt worden / daß eben dieser Kaiser Rudolph die Pfalz Sachsen samt der Graffschaft Brenne zur Chur-Sachsen geschlagen. Und schreibet Fabricius auß einem Diplomate von der Graffschaft Brenne insonderheit / daß Churfürst Rudolph der erste / dessen jetzt gedacht / von seiner Baasen / oder Batters Schwester / Frauen Elisabeth / welche den letzten Grafen zu Brenne Conradum gehabt / ererbet und bekommen / mit bewilligung Kaiser Rudolphs / dessen brieff darüber zu Erfurt gegeben im 1290. jahr / den 29. Junii, wiewohl man sonst auch schreibet / sein Vatter Albertus habe die Pfalz-Sachsen / samt der Graffschaft Brenne / vom gedachtem Kaiser zur Mitgift bekommen / darzu dann sein titel / so er im 1292. jahr geführt: Comes de Bren, Burggravius Magdeburgensis, und die alten Reimen stimmen:

König Rudolph die Pfalz mir gab/
Die Graffschaft Bren mit aller haab/
Zu seiner tochter Frau Agneten/
Daß ich die Chur mocht baß vertreten/
Diemeil er hatte des Reiches macht / ic.

Aber hierüber hab ich sonst noch kein Diploma gesehen / dagegen die jetho angezogenen von Rudolpho vorhanden seyn. So weit Albinus. Wie sich dann auch

Petr. Albinus in
Sächs.
Stammh.
p. 230, 231.

Idem in
der Meißnischen
Chronik.
tit. XV. p.
191.

Idem eod.
tit. XVI.
p. 216.
Georg. Fabricii origg.
Saxon. lib.
5. p. 554.

auch findet / daß Churfürsten Rudolphi I. Sohn Rudolphus II. anno 1369. in einem
 brieffe / in welchem er Herrn Gebharden zu Quersfurt die Burg Altstätt vera-
 kaufft und zu Lehen gegeben / sich eines gleichmässigen tituls gebraucht : Rudol-
 phus Dus Saxonia, Angaria & Westphalia, Palatinus comes Saxonia, Comes in Bre-
 ne, S. R. I. Archimarscallus. Nachdem aber Churfürst Albertus III. der letzte
 dieses Stammes von Anhalt anno 1422. ohne kinder verstorben / und Kaiser
 Sigismundus in eben diesem jahr / die Chur und das Ober-Herzogthum Sachs-
 sen / (ungeachtet Herzogen Erichs III. söhne / Ericus IV. und Bernhardus, als Her-
 zogen zu Sachsen / und mit dem verstorbenen eines Stammes und namens / auch
 dessen nachgesipte Vettern / sich um die erbsolge anmeldeten /) Friderico Bellico-
 so, oder dem streitbahren / Landgrafen in Thüringen / und Marggrafen in
 Meissen / zur belohnung seiner dem Kaiser im Hussitischen krieg erwiesenen ge-
 treuen dienste / zugesprochen und erblich verliehen : Ist auch zugleich die Graf-
 schafft Brene und deroselben zugehöriges Schild und Wapen dadurch auff die
 jetzigen Churfürsten zu Sachsen / Butschischen Geschlechts / laut nachfolgen-
 den außzugs / deß in anno 1425. am tage Petri ad vincula zu Ofen darüber ertheil-
 ten Kaiserlichen Lehen-brieffes / gebracht worden. Wir Sigmund / von
 Gottes gnaden Römischer König / zu allen zeiten Mehrer des Reichs / und zu
 Ungarn / zu Böhmen / Dalmatien / Croatien &c. König / haben / als wir in un-
 ser Königl. Majestät zu Ofen gezieret sassen / mit wolbedachtem Muth / gutem
 rath / unser und des Reichs Fürsten / Geistlichen und Weltlichen / Grafen /
 Herren / Edlen und Getreuen / den Hochgebohrnen Friederichen zu Sachsen /
 des Heil. Röm. Reichs Erzmarschall / Landgrafen in Thüringen und Marg-
 grafen zu Meissen / unserem lieben Ohmen und Churfürsten zu dem Chur-
 Fürstenthum des Herzogthums Sachsen / welches an uns / als Römischen Kö-
 nig / und das Heil. Reich / mit samt Grafen / Herren / Rittern / Knechten / Lan-
 den / Leuten / und jeglichen seinen zugehörungen / recht und redelichen gefallen
 ist / gewürdiget / und mit Fahnen / Paniren und Schild angeweiiset / und ihn
 auch darzu geschickt / und ihm also im namen der Heiligen Dreifaltigkeit das
 vorgenannte Churfürstenthum und Herzogthum zu Sachsen / mit samt der
 Chur- und Erzmarschall-amt darzu gehörend / und auch sonst mit der Pfalz /
 Hauff und Stadt Altsteden / und der Grafschafft zu Brene / mit der Burg-
 grafschafft und Grafengedinge zu Magdeburg und Hall / und mit allen seinen
 Herrlichkeiten / Würden / Ehren / &c. mit solcher Zierheit / alsdann sich gebühret /
 auff diesen tag / als dieser brieffe gegeben ist / verliehen. Die fürbaß mehr ihm und
 seinen Erben und Erbes Erben Manns-geschlecht von uns und von dem Reich
 zu lehen zu haben / zu halten und genießen / als den Churfürsten und Churfür-
 stenthums und Herzogthums mit der Pfalz und Erzmarschalck-ambt / und
 auch der Grafschafft zu Brene / Buragrafschafft und Gravending zu Mag-
 deburg und Halle / Lehenrecht und herkommen seyn. Geben zu Ofen / nach
 Christus geburt / vierzehnhundert Jahr / und darnach in dem fünf und zwanz-
 zigsten Jahr / am S. Peters-tag ad vincula, unserer Reiche des Ungarischen
 in dem 39. des Römischen in dem 15. und des Böhmischen in dem sechsten
 Jahren.

R. Henricus Fye.

Ad mandatum domni Regis Jo-
 hannes Episcopus Zagabriens.
 Cancellar.

Ob nun wol diese versetzung der Chur-Sachsen samt der Grafschafft
 Brene von dem Ballenstettischen uff das Butschische Hauff also vorgangen:
 So hat sich dannoch Herzog Johannes IV. Bernhards II. Sohn / so wenig des ti-
 tuls und würde des Herzogthums Saren / und Erzmarschalck-amts / als der
 Grafschafft Brene und Pfalz Saren / samt darzu gehöriger Wapen begeben /
 sich derselben einen weg wie den andern angemasset / und wegen seiner andern
 oder Lauenburgischen Lande / keine neue lehnbrieffe / von dem Kaiser annehmen
 wollen. Worauff aber dieses erfolget / daß Kaiser Friederich der III. solch
 Herzogen Johanns vornehmen / nicht alleine für unkräftig und nichtig erkant /
 sondern

Edictum
 Ulmæ pu-
 blicatum.
 ann. 1434
 apud Gul-
 dastum
 constat.
 Imp. T. 3.
 q. 441.

Apud Petr.
 Albin. tit.
 XVI. Chroa-
 nic. M. 12.
 p. 212. &
 seq.

sondern auch demselben den gebrauch obbedeuteter lehen / Wapen und Titul bey Kaiserlicher und des Reichs schwerer Ungnade und einer pön von 200. Mark lötliges goldes / vestiglich verbotten / solches allen Churfürsten und Ständen / durch ein öffentlich aufschreiben kund gemacht / und denenselben ebenermassen bey straff anbefohlen / mehrbemelten Herzogen Johanni, im fall sich derselbe der Sär- und Brenischen Wapen und Titul ferner zugebrauchen unterstehen solte / so viel an ihnen / einhalt zuthun / durch die ihrige die angeschlagene Wapen abreißen zu lassen / ihn vor keinen Churfürsten / Erzmarschall und Graffen zu Brene zu halten / noch also zu schreiben / sondern seine briefe / darinnen solche Titul und Wapen begriffen / zurück zu geben / und nicht anzunehmen: alles mehrern inhalts vorermelten Kaiserlichen Cassatorii und Inhibitionis, welche im fall es begehrt wird / wol communicirt werden können. Wie aber Herzog Johannes anno 1507. mit tode abgangen / und ihme sein Sohn Herzog Magnus in der regierung gefolget: Hat sich derselbe des Chur-Tituls und Wapens zu erst abgethan / auch neue lehen-briefe / jedoch mit dieser verwahrung / daß nemlich der stillstand / oder daß er nicht nach der alten weise mit der Chur und anderen stücken belehnet / ihme und männiglich ins künftige an seinen Rechten unschädlich fallen solte / angenommen: welche verwahrung dann auch / in allen lehenbriefen / derer in der Regierung ihm nachgefolgter Herzogen wiederholet. Des Brenischen Wapens aber / hat er sich auß der insgemein vor wahr gehaltenen / aber annoch unbegründeten ursach nicht begeben können noch wollen / weil daß selbe der Graffschafft Brene nicht allein / sondern vielmehr dem Herzogthum Engern / oder denen an der Weeser belegenen / seinen Vorfahren hievor zugestandenem Westphälischen Landen angehörig gewesen seyn solte. Und dahero ist dasselbe / in dem man auß dessen grund oder ungrunde nicht weiters geforschet / nachgehends in dem Fürstl. Sachsen-Lauenburgischen Wapen-Schilde biß auff den heutigen tag unangefochten gelassen und verblieben.

Stamm-Reihe

Der

Uhralten Graffen zu Brene.

THIDERICUS Comes, egregiae libertatis vir, tempore Ottonis Cæs.
Appendix Chronici Montis Sereni p. 201. Chronicon ipsum p. 39. Gem. Mechtildis Marggraffen Echards zu Meissen Tochter / Chron. montis Sereni. Georgius Fabricius Orig. Saxon. lib. 5. pag. 518.

GERO Graf zu Brena und Camburg / Tiderici vierter Sohn. Gem. Bertha, Gräffin zu Greß. Andreas Hoppenrodus im Stamm-Buch p. 23. oder N. Comit. Wipperensis Tochter und Popponis Gr. zu Weimar witwe. H. Henninges. und G. Fabricius lib. 5. pag. 529.

Dieterich Graf **Wilhelm** **Günther** Di-
zu Brene. 1079. Graf zu schoff zu Zeiß
Fabric. 1. 5. pag. Camburg starb 1093.
530. ibid.

Weil diese drey Brüder ohne männliche erben abgangen: ist die Graffschafft Brene an G. Geronis brudern Sohn / Markgraffen Conradum gefallen. Ita omaes.

THIMO Graf zu Wittin. Chron. montis Sereni p. 103. Marggrav zu Landesberg. starb anno 1091. Gem. IDA Herzog Otten an der Weser in Saxon Tochter. Fabricius lib. 5. p. 535.

CONRADUS, locuples, magnus und pius, dieses namens der erste / Markgraff zu Meissen und Lusatze. Besiehe Fabricium in orig. Saxon. lib. V. p. 537. Chron. montis Sereni p. 5. 14. 17. 28. starb a. 1156. nonis Febr. nach dem er kurz zuvor in dem von ihme erbaueten Kloster uf dem Petersberge / bey Halle ein Münch worden / da er auch begraben. Gem. Lucardis Alberti Sivevi nobilissimi Tochter. stirbt a. 1140. am tage Gervasii. Monum. Lauterbergense.

FRIDE-

FRIDERICUS Illustris Comes in Brene. und Vicedominus des Erzbischofflichen Hofes zu Magdeburg / starb a. 1186. die Innocentium, wie Monumentum Lauterbergense, also er begraben / bezeuget. Gem. Hedwig / Herzogen Dipoldi zu Böhme Tochter / welche a. 1201. das Kloster zu Brene gestiftet / da sie auch begraben. Stirbt a. 1210. den 19. Februarii.

OTTO Graff zu Bren hat seiner Mutter das Kloster Brene mit stifften helfen / und ist also begraben / a. 1203. starb 13. Decembris. siehe Fabricium in orig. Saxon. l. 5. p. 553.

SOPHIA Aebissin zu Quedlinburg Chronicon Montis Sereni a. 1224. p. 166.

FRIDERICUS der Jünger G. zu Brene/nimt a. 1221. am tage Gallifurg vor seinem ende in der Stadt Prodomais den Tempel-orden an. Gem. 1. Juditha, Gr. Fridrichs zu Ziegenhain Tochter / welche a. 1220. gestorben / und zu Brene begraben. 2. Agnes Marckgräfin zu Brandenburg. Fabricius lib. 5. p. 551.

1. OTTO Graff zu Brene.

1. FRIDERICUS oder TIDERICUS Graff zu Brene

2. HENRICUS Canonicus Magdeburgensis 1264.

TIDERICUS, war ein Tempelherz.

ALBERTUS, Gem. N. 1278. Fabricius citato loco.

CONRADUS Graff zu Brena, schenket a. 1269. 17. Kal. Decem. Praeceptor und Fratribus Domus militie templi Hierosolymitani das jus patronatus der Kirchen zu Wettin / welches Erzb. Conrad zu Magdeburg in sein G. Sifrids zu Anhalt so fort bestätiget. G. Elisabetha Alberti I. Herzogen zu Sachsen Tochter.

Fr. HENRICUS de ordine Fratrum Minorum, germanus Conradi, wird von seinem Bruder a. 1269. bey ermelter Übergabe des juris Patronatus zu Wettin / als zeuge benamet.

OTTO Graff zu Brene / hat als letzter seines Geschlechts / die Stadt und Schlösser Wittin / Saltemunde / und andere statliche in denen zu besagtem Wittin / XVIII. Kal. Decembris, anno M. CC. LXXXVIII. darüber errichteten documenten benante ligende gründe / im fall er keine echte leibes- Erben hinterlassen würde / dem Erbstift Magdeburg freywillig auftragen / und ewig zu besitzen geschenket. Auch laut Erzbischoff Burcharden lehnbusch von hochbesagtem Erbstift nachbenamte stück und güter zu lehe getragen: Hæc sunt bona, quæ Comes Otto de Bren tenuit à Domino Archiepiscopo Magdeburgensi in terminis Lusatie, villam Arnoldeshagen, Trebus, Montem, quem ædificaverat quondam Marchio Conradus Misnensis, Lobene, Svvinitz, Jezzant, Kloden, Pretzyn cum mirica, villam Zvvet. Et alibi: Beltz, Czane, Wessenburg, Werbene & Gummer. In seinem auf rotem wachs bestehendem Sigillo, sieht man einen Ritter auf einem allenthalben mit niederhangenden decken behangenem pferde / welcher in der rechten hand eine bunte fahne / an dem linken arm aber ein schild führt / worin obbeschriebene drey zeichen / herzen oder vermeynte schroterhörner / enthalten. Auf dem haubthelm steht ein Creutz / an dessen enden rosen zu sehen. An des Ritters seite aber sieht man einen andern helm / allein mit über sich gehenden puffs- hörnern / deren jedes aufwärts mit fünf renn-fahnen besetzt: und lautet des Sigilli Umschrift also:

† SIGILUM. OTTONIS. DEI GRATIA COMITIS DE BREN.

Summa, ut illis consulatur, qui nostri idiomatis ignari sunt, eo redit, notari illa tessera Comitatum Brenensem, in Saxonico scuto, Misnicæ familiæ, nunc quoque insignem. Hic enim cum initio patrimonium fuisset Witikindæ gentis, vel dono Elisabethæ, viduæ Comitis Brenensis, quæ Rudolphi ducis amita fuit, vel gratia Imperatoris Rudolphi, qui eam dotem filiæ constituerit, ad familiam Ascaniam, & quidem ex ea Electoralis dignitas linea Ascania terminata ad Misnios transferretur autoritate Sigismundi Imperatoris, Brenensis etiam comitatus cum insignibus ad illos transit. Ex Ascaniis vero agnati duces hanc translationem juri suo iniquam arbitrati, jus & insignia angustus: servatis his cornibus scarabæi, quæ illo seculo ex Cranzii conjectura Angriæ non Brenæ deberi opinio erat. Quo eodem errore Colonenses in suum etiam scutum symbolum, & hoc quidem in corda muratum, transtulere. Hæc Celeberrimi viri sententia est, cui quod opponam non habeo.

Galeæ.

§. VIII. Galeæ huic scuto tres incumbunt, quarum media coronata pileum turbinatum, insignibus Saxonice pictum, coronatum ac pennis pavoninis fastigiatum sustinet, *Saxonia* notanda: dextra tegitur pileolo lato rubeo, cuius ora reducta argento fulget, & duobus bacillis coronatis & pileolo impositis singuli fasciculi pennarum pavonini immixti conspiciuntur pro *Angrivaria*, si communi sententiæ locus est. Sinistram itidem coronatam aquila aurea coronata premit, *Saxonia* ut *Palatinatus* notetur. Lacinia mediæ cassidis auro & atro, prioris argento & rubeo, posterioris meliori metallo & cæruleo coloribus tinguntur.

Gladii Archimare-
scallatus
insigne.

§. IX. Modernus Serenissimus Dux Julius Franciscus, cum tres illas avitas servet cassides, in scuto nonnihil mutavit: ultima areola s. quarta (in qua repetitum Saxonice hucusque *δᾱγμα* apparebat) ex atro colore & argento transversum secta, decussatim inscriptis duobus ensibus sanguineis: quod symbolon Archimare-scallorum imperii, & hæc penes electores dignitas est. Cæterum ex quo Sigismundus dignitatem istam ad Misnios transtulerat, Ascanii initio contradicebant, & titulum, insignia & jura sibi servare annitebantur: sed frustra fuerunt, & Magnus dux primus electorali titulo abstinuit. Nondum tamen dimissa juris persecutio, & ab aliquot Imperatoribus diplomata obtenta, quibus mandatum Megapolitanis, ut documenta de hac causa examinarent. Imo nostra memoria per *Dan. Mithovium* Serenissima gens de novo jus suum publice propugnavit, scripto vulgato: *Kurtzer historischer bericht/wie die Hochlöbliche Vorfahren/jetziger noch lebender Herzogen von Sachsen/Engern und Westphalen / um die Sächsische Churgerechtigkeit kommen / und sie selber darvon abgehalten worden.* Demum 1671. confraternitate cum Serenissima electorali domo inita, veteri prætensionis novum hoc ex pacto jus successit, & areola clypeo inserta est.

Titulus.
Angriæ s.
Angriva-
riæ domi-
ni,

§. X. Titulus vulgo habet: *Duces Saxonia, Angria & Westphalia &c. Angria* nomen ei insertum meretur, ut huc transferam, quæ vir diligentissimus L. Henr. Hamelmannus, de famil. & tit. emort. L. 1. p. 27. & seq. notavit circa eos, qui Angriæ dominati sunt. *Chronicon Coloniense* refert in *Ducatu Engern* esse metropolin urbem *Summatensem*, sed *Franciscus Irenicus* scribit *Osnabrugum*, urbem quam censet olim à *Bructeris* edificatam, esse sitam in *Angrivaria*. Quod videtur verisimile: ideo duplex est *Engaria* ducatus. Ut verò *Minda* habuit arcem *Wedekindus*, & adhuc e regione arcis, *des Hauen* *ses zum Berge* / in ditione *Mindensi* extat arx *Wedekindi* dicta *die Wedekesburg* / ita quoque *Osnaburgi* gubernator fuit *Wedekindus*, & extant adhuc non procul ab urbe reliqua ad modum exigua, ubi arcem habuit *Wedekindus* propè *Cænobium Rulle* in monte, *da noch der Name ist/die Wedekindesburg* / imò potius loci istius nomen, ut dixi, facit hoc nobis verisimile, nam dicitur *die Wedekindesburg*. Sic quoque est in templo pagi *Belm* (quod volunt *Bethlehem* dici) baptizatus cum uxore *Gena*, quæ est etiam ibi sepulta: Et extat adhuc ibi baptisterium *Wedekindo* egregium à *Wedekindo* ibi extructum: *Primaria* autem arx *Wedekindi* fuit *Enger*, unum milliare ab *Hervordia* & quatuor milliaria ab *Osnabruga* distans. Hodie ibi est ampla parochia cum aliquot pagis solummodo dicta *Enger*. Cum *Henricus Leo* (qui meritò est omnibus potentissimis Regibus, Electoribus magnificen-tissimis & Principibus excellentissimis exemplar, ne in sua confidant potentia, neque ferociant vel se extollant) pelleretur à possessione & titulo *Westphaliae* & *Engariae*, pervenit in possessionem istius arcis & urbis & domini *Comes Lippia*, qui stetit à partibus *Henrici Leonis*, ea de causa quod *Lippiensi* domino ademerat multa bona, pagos, item arcem *die Hauenstadt* / *Eruete*, & alia circa urbem *Lippiam* dominia, *Coloniensis Episcopus*, & deinde *Monasteriensis* arcem *Sassenborgk*, quam olim à *Lothario* rege consecuti fuerant *Lippienses* domini, ideò recepit in recompensationem *Comes Lippia Enger* dominium ab *Henrico Leone Duce*: nam erat arx munita & adeum pertinuit castrum *Bustede*, quod ante centenos aliquot annos nobilibus *die Nagels* dictis *Comites de Lippia* oppignoraverant: Cum verò *Simon Comes de Lippia* multum damni daret *Osnaburgensi* ditioni, propterea quod diceret oppidulum *Melle*, & pagum *Reimeslage* pertinere ad dominium in *Engeren*, est tandem interceptus ab *Episcopo Osnaburgensi Ludovico Comite in Ravensberg* & ad quinquennium detentus *Osnaburgi* in vinculis, quibus nomen dederunt *der Buck* / & demum datis obsidibus est ita liberatus, ut destrueret castrum *Engern*, & deinde pagum *Engern* & reliqua ad illum pertinentia bona oppignoraret *Brunoni Comiti in Ravensberg*, *Episcopi fratri*. Ita hætenus *Enger* parochia cum multis pagis *Ravensburgico Comitatu* oppignorata est, quod dominium

minium modo repetit Simon Comes Lippiensis. Cum vero turbatus esset à suis regionibus per Fridericum I. Casarem Henricus Leo, est titulo Westphalia & Angrivaria vel Engern investitus Coloniensis Prasul in Gilhausen: Nam supra Susatum in Surlandia montosa sita est arx Eresburgum quasi Engersburg & hanc possedisse Wedekindum & ejus posteros conspiciat, & illam arcem atque oppidum modo dictum Merseburg adhuc obtinet Coloniensis Episcopus, ideo verisimile est & superiorem & inferiorem Angrivaria vel in Engern ducatum Coloniensis Prasul, & extenditur per Surlandiam usque ad Comitatum in Nassau ab una parte, & ab altera usque ad Hessiam, & Comitatum Waldeck, & circa amplum Comitatum de Marca & Diocesim Padenbornensem & superiorem Comitatum Lippia: Circa flumen Lusus Elector. Sed vi traxit illum Ducatum ad se Coloniensis Elector, qui in transactione ad judicatus erat Principi Bernhardo, ex quo originem ducunt Principes & Duces inferioris Saxonie qui dicuntur de Levenberg, & propterea isti adhuc retinent titulum Westphalia & Angrivaria: Gobelinus Persona expresse sic scribit in suo Cosmodromio: Anno D. 1180. Henrico Leoni ducatus suus abjudicatur, & partes istius ducatus quæ erant in Coloniensi & Padenbornensi Diocesib. ultra Visurgim (versus Rhenum) dantur Philippo Coloniensi Archiepiscopo & Bernhardo Comiti de Anhlod filio Marchionis Alberti. Hic est ille Bernardus unde, ut dixi, originem trahunt Duces Saxonie inferioris: Interim cum semel totum Ducatum invaserat Coloniensis eum planè obtinuit, & exclusit Principes Saxonicos ut legitimos heredes: Verum hodie ut Principes inferioris Saxonie: ita & Episcopi Colonienses titulum ducatus Westphalia & Angrivaria retinent. Est adhuc aliud dominium vel Comitatus Engeren, qui titulus planè evanuit. Nam ultimus Comes regni Angaria de Oisten (isto titulo) Bernhardus & ejus uxor Christina simul baptisati sunt, & in loco & oppido Hamelen ibi ex suis bonis fundaverunt Collegium, quod ibi adhuc est in oppido Hamelen, ubi est etiam ille Bernhardus in Collegio sepultus, sicut & Wedekindus in Enger, ubi etiam ille Collegium fundavit, quod est nunc translatus in novum oppidum Hervordien: Et hic considerata mirabilis mutatio in hoc Ducatu est.

§. XI. Quod veteres attinet. Apud Brotuffum Electorum qui ex hac familia Saxoniæ tenere insignia ita pinguntur, ut quadripartita primo loco enses marescallatus & aquila contineant, altero Saxonica trabe & rutaceum sertum, tertio aquilam Palatinam, quarto Angria ut vulgo creditur insigne. Ducum autem parma hoc situ exhibetur, ut primam aream occupet Saxoniæ, quartam duas reliquas bis repetitum Angrivaria & aquila, sed & Ensis posthac etiam usi sunt, quod jus sibi in Electoratum superesse contenderent: de quo §. 7. 9.

§. XII. Jam Anhaltinum clypeum intueamur, quem Sibmach. Wapenb. Anhaltinus ramus & symbolum, P. 1. p. 8. exhibet, & ante eum passim Brotuffus. Is duabus perpendicularibus & totidem transversis lineis in novem quadras dispescitur, ut tamen mediæ locum parma occupet peculiaris. Ut à medio scutulo ordiamur, illud ad perpendicularum bipertitum est: prior pars argentea dimidiam aquilam rubeam continet, altera aurea Saxonica falcias nigras & sertum rutaceum. Hoc Anhaltini principatus proprium esse emblemata ex Brotuffo disco: qui ita Anh. Chron. L. 4. c. 1. p. 65. a. b. Es gab ihm auch der Kaysers und dem Fürstenthum des Harzes zu Anhalt / ein neu Wapen / daß ist ein zeichen ihres heerschildes / nemlich er nahm einen halben Märckischen roten Adeler / setzte den forn in ein halb Wapen des schildes / und nahm darnach ein halb Wapen der fünf schwarzen Balcken mit dem rautenfrantz / setzte es in das ander theil des schildes mit dieser bedeutunge / dieweil das neue Fürstenthum wäre Anhalt genandt / und Brandenburg und Sachsen bedeuteten durchs neue Wapen ein Anhaltisch Fürstenthum / so solten sich das Marggraffthum zu Brandenburg / das Herzogthum zu Sachsen / und Fürstenthum zu Anhalt aneinander halten / und unter einander schützen / denn sie wären eins Fürstlichen geblütes und geschlechtes. Daß aber das Märckische Wapen zusehender gesetzt wird / und das Sächsisches mit dem Rautenfrantz nach / ist die ursache / daß das Märckische Wapen bey ihrem Geschlechte altes ist / denn das Sächsisches / mit dem Rautenfrantz. Denn Kaysers Heinrich der Erst / als er die Wendische Lande bekrieger / jenseit der Elben / und die Märck zu Bran-

Brandenburg zu einer mark des Röm. Reichs geordnet / hat er ihr einen Röm. Adler mit einem halben monden zum Wapen gegeben / und ist der Adler roth / zu bedeuten / daß es viel blut vergiesen gekostet / eh er dieselbige Wendische mark dem Röm. Reiche und Christlichen glauben unterthänig und gehorsam gemacht. Der halbe monat bedeut das abnehmen / daß die Wenden / ob sie gleich den Christlichen glauben angenommen / so seynd sie doch unbeständig geblieben / haben wieder abgewonnen / ihren rechten Gott und Schöpffer oftmahls verlassen und verläugnet. Solches ist in etlichen Sächsischen Annalibus zu befinden. Ex his & prioribus Brotuffi verbis intelligimus, Henrico Bernardi I. ex Ascanis Ducis Saxonie filio alteri ab Imperatore (& quidem Friderico I. ut paulo ante dixerat) scutum hoc concessum esse, cum prius eum, quem subtristiores viderat, principem creasset Anhalticum, donatis præter avitas possessiones nonnullis civitatibus & ditionibus, quas è Ducatu Saxonie & Marchionatu Brandenburgico decerpserat, ut ille etiam, qui Electores patrem, patruum & fratrem haberet, dignum gente decus tueri posset; Quicquid vero de hac traditione sit, id certe falsum est, à Friderico I. hoc fieri potuisse: is enim, quod §. 3. monui, vivis antea excefferat, quam Bernardus Alberti & Henrici parens conjugem duxerat vel liberos genuerat. Alium ergo quærere Imperatorem oportet, si fides esse debeat relationi. De eo minus dubitaverim, Anhaltinas ditiones ἀπὸ πατρὸς esse Saxonie atque Marchie, atque adeo symbolon hoc ex utriusque symbolis compositum non solum memoriam servare, in Serenissima hac gente uno tempore duos Electoratus viguisse, sed etiam notare principatum, quem Electoralis familie ramus iste teneret.

Brandenburgicus
Electo-
tus olim in
familia,

§. XIII. In memoriam revocat hoc δῆγμα Electoratus duos in gente fuisse: quorum tamen possessione deinceps ea excidit. De Saxonico supra diximus. Quod Brandenburgicum attinet: Perhibetur ex stirpe hac primus fuisse, qui Marchiam veterem s. Saltvedelanam tenuerit Ernestus; s. simplex id beneficium Henrici II. Imperatoris fuerit, s. jus etiam aliquod matris intercesserit, quam Annam Marchionissam vocant. Ejus vero filio Esico VI. lego Primislaum R. Henetorum eandem iterum eripuisse. Non minus Alberto Esici IV. fratri eandem ab eodem Imperatore commissam invenio (vid Brotuff. Chron. Anhalt. L. 1. c. 21. p. 23. qui uti ubique hic etiam satis confuse omnia tractat.) Exin Otto cogn. Magnus memoratur eam dote accepisse, cum uxorem duceret Helicam filiam Magni Ducis Saxonie, qui Primislao Heneto eam extorserat bello. Qui Ottoni patri successit Albertus Ursus legitur de Marchia veteri investitus esse 1140. à Conrado III. Imperatore: dein ab eodem accepisse Marchiam integram cum Electorali dignitate: Ita Brotuff. Chr. Anh. L. 2. c. 1. p. 28. b. Cum vero idem postea memoraret, etiam à Primislao Heneto Albertum hunc compatrem suum heredem omnium ditionum Henetarum atque Brandenburgicarum esse institutum: demum Electoratum, cum Conradus Plæzensis elector, qui in Landsberg habitaverat, vivis excessisset, Albertum natum, deque eo 1130. ap. Imp. Lothario in comitiis Quedlinburgicis investitum esse: nescio titulos hos cumulos dicam, an sibi non constare Brotuffum: in primis cum paulo post 1152. eadem investitura à Friderico I. facta esse dicatur. Quicquid vero horum sit, constat in Alberti hujus ex filio Ottone posteris duobus fere seculis hævisse Marchiam & electoratum, donec Joannes V. marium ultimus vita excederet. Hujus morte ad duces Saxonie & Anhaltinos delabi videbatur successio. Sed præterit hos, qui tum imperium moderabatur, filiis dives Ludovicus, & filium sibi cognominem electorem atque Marchionem creavit. Causas allegat Brotuff. Chr. Anhalt. L. 3. c. 1. p. 54. b. 55. a. quod Rudolphus Elector Saxonicus suffragio suo non Ludovicum sed Fridericum solio admoveere quondam conatus fuisset: sed & à Ludovico, quem tres Pontifices proscripserant, & quem adeo Augustum non agnoscerent, tam ipse quam Anhaltini agnati investituram petere neglexerant: unde illis præteritis Ludovicus Bavarus (senior, non alter cui Romano cognomentum fuit, qui error est Brotuffi) feudum à parente nactus adversarium quendam habuit, quem Waldemarum ex Ascanis Saxones & Anhaltini ferebant, reducem ab exilio, in quod quondam abivisset, alii molitorem esse perhibebant, sed Waldemaro per omnia specie similem. Inde armis diu actum, donec Ludovicus Romanus, cui senior frater Electoratum interim concesserat, Pseudo-Waldemarum expelleret, & Marchiam denuo in potestatem reduceret. Vicissim Rudolphus Saxo & Anhaltini apud Pontificem de Imperatore & quam credebant injuria sibi illata conquesti, vi quoque ditionem subigere conati, frustra tamen fuere. Post

Post Ludovicos duos frater Otto eundem rexit, sed demum Carolo IV. Augusto, qui prius Rudolphum Saxoniae ducem, Albertum atque Woldemarum Anhaltinos de Marchia literis investiverat, vendidit: Hujus beneficio eam tenuit filius Wenceslaus, & eo ad Imperiali solium promotus Sigismundus frater. Iste quam modo Jodoco patrui, iterum Wilhelmo Misnio oppignoraverat, Marchiam ad extremum cum electorali axiomate Friderico Burggravio Norimbergico contulit: in cujus posteris nunc etiam feliciter hæret, neque ex eo tempore Ascanii, quibus eam ob causam 60000. aur. numerati, horum possessionem turbare conati sunt, suis contenti ditionibus (ut est apud Brotuff. L. 6. c. 10. p. 97. b.) Memoriam tamen hujus etiam regionis & dignitatis ipsum Anhaltinum hoc insigne servare potest.

§. XIV. Quæ inter quadras scuti primum locum obtinet argento pingitur, & repræsentat ursum nigrum corona aurea (quo metallo etiam collare, *halßband/tingi-* Veterum Beringensium s. Ursinorum tessera. tur, collo inditum) redimitum, rubentem linguam protendentem, & super muro miniato, quater pinnato, & obliquo situ in laterculi lævum latus ascendente gradientem. In muro illo conspicere etiam est portam auratam, ferramentis nigris. Brotuff. Anhalt Chron. L. 1. c. 7. p. 13. b. ita enunciat: *Ein schwarzer Behr mit einem gülden Halßband / und einer gülden kronen / in weißen felde. Der Behr gehet auff vier rothen zinnen / auff einer mawen / ein thür darinnen. Das ist der Herren Behringer oder Behren altväterliches Wopen von dem Harße geweest.* Hos etiam memorat fuisse ex 12. dynastis veterum Saxonum, qui genti imperare & ex suo ordine cum belli necessitas ingrueret regem legere consueverunt. Caterum quamvis, quæ de prisca illis *Ursinis* s. *Beringis* Brotuffus ex traditione refert, vix ulli persvaserit, qui illorum seculorum historiam callet. Quis enim concedat imperio adeo jam declinante circa 650. Constantem Augustum & Senatum Romanum tantum in meditullio Germaniæ potestatis habuisse, ut Aribertum Vicarium Imperii Saxonibus & Vinidis, ultra Hercyniæ montes & sylvas præficerent, & hos dicto haberent obediens? cum ne tum quidem, quando imperium maxime floreret, tantum Romanis potestatis fuerit. Hoc ipsum tamen quod laterculum hunc Serenissima familia reliquis præponit, argumento esse potest, familiam hoc avitum *δ᾿ ὕμῶν* suum agnoscere, quod reliquis præferunt: licet certa provincia eo non denotetur. Quod aliqui exprimere solent, notari Ursinorum gentem, in eundem sensum accipiendum, nimirum notari originam ipsis cum Ursinis communem, non quod nostri ab Ursinis Italis, quibus ursus ille non est in usu.

§. XV. Qui proximus huic laterculus est aureus quinque fascias nigras defert. *Ballenstett* hoc symbolo notari notum est. Rationem symboli à nomine etiam derivat Brotuff. Anhalt. Chron. L. 1. c. 6. p. 12. b. *Alhie soll man wissen / daß anfangs lichen die Herren die Behren oder Behringe genandt / haben auff dem alten schloß Ballenstett am Harße gelegen / ihren hoff gehalten / und ist zu Ballenstett vor alten jahren ein blockhaus gewesen / Balckenstett genandt / und her nach darauff ein starck schloß gebauet worden. Daher hat das Wapen der fünf schwarzen balcken im gülden felde seinen ursprung.* Joannes Pomar. Sächs. und Niedersächs. Chr. p. 61. trabes has *ballen* vocat. Ad dialecto aliqua corrupta, pro *Balcken*? Ita ratio nominis constaret evidentior. Porro *Ballenstett* / dynastiam inter veteres dynastias Saxonicas enumerare solent. Conf. Brotuff. L. c. L. 1. c. 13. p. 17. Hæc antiquum patrimonium hujus gentis. Inde in illo castro *Esicus* IV. (Brotuff. L. 1. c. 22.) collegium Canonicorum 943. fundavit, & multa Comitatus illius parte dotavit, quam donationem Stephanus IV. & Martinus III. Pontifices confirmarunt. Filius non minus se religiosum exhibuit, & collegium illud in canobium Benedictinum commutavit. Ita dynastiæ paulatim extincta memoria, quam tamen hic laterculus servat. Qua ratione ex hoc laterculo Saxonicum emblemata natum sit, injecto ferto rutaceo, §. 3. vidimus.

§. XVI. Tertius in ordine supremo laterculus tessellis nigris & argenteis distinguitur. Brotuff. Anhalt. Chron. L. 1. c. 1. p. 8. *daß Ascanische Wapen ist ein schwachspiel breth mit weiß und schwarzen feldern distinguirt. Ex hoc intelligimus, Ascanium comitatum designari. Huic ab arce Ascania nomen, hujus vero ad Ascanatem ex Noachidis nescio qua sufficienti probatione referunt appellationem. Saltem ab hoc nomine ipsam Serenissimam familiam nuncupari est pervulgatum:*

Ascanium vero illud castrum & opidum (Aschersleben) antiquissimum cum Bal-
lenstett / cuius modo mentio facta, gentis creditur fuisse patrimonium. Quod ve-
ro Carolus Magnus Berengarium, quod in baptismo cum Caroli nomine commuta-
vit, primum Ascaniæ comitem constituerit, autoribus suis relinquimus traditionem.
Albertus II. qui 862. vivis excessit, Ascaniam, quam 747. Pipinus diruerat, & Bern-
burg arcem dicitur restaurasse. Dein Ascaniæ comitatum tenuit Henricus cogn.
pinguis Alberti Electoris Saxonæ & Henrici primi Anhaltini principis frater, pater
lineæ, quæ juxta Brotuffum in sextam duraverit generationem. Alibi legi, ejus filiis
ereptam Ascaniam à patruo Henrico Anhaltino principe. Ab hoc Ascaniam nactus
est filius Otto, cui cum filium vivus extulisset, ex fratre Bernardo nepos Bernardus
II. successit; huic autem Albertus Halberstadensis Episcopus, frater licet, ditionem il-
lam eripuit, & collegio Halberstadensi ope Elisabethæ Ottonis viduæ adseruit. Idem
Halberstadenses Bernardum III. possessione Ascaniæ dejecere, unde spoliati cogno-
menti ei inditum. Historiam compendio recitat Celeberr. Nic. Rittershus. Exegel-
historie. Geneal. p. 142. 143. *Ottone igitur sine masculo defuncto, Bernhardi I. filii, Bern-
hardus II. & Albertus Episcopus Halberstadiensis, de Comitatu Ascania certarunt. Subdi-
ti homagium Bernhardo præstiterunt, Albertus jus in eundem Comitatum prætendens cum
Capitularibus, astu & ope viduæ Ottonis multa molitus, vi tandem civitatem Aschersle-
ben invasit, unde lites inter fratres orta, quas Albertus componere, remque eo producere
laboravit, ut Bernhardus arcem & civitatem à Capitulo Halberstadiensi feudi jure reco-
gnosceret, idque datis & acceptis investitura literis utrinque firmaretur; Id quod recusa-
vit, & investituram ab Imp. Ludovico petiit, & impetravit anno 1318. quo anno è vita
decessit, relicto filio Bernhardo III. cognomento Spoliato. Cum Ottonis vidua denuò nube-
ret Friderico Orlamunda Comiti, & dotalitio suo valediceret, Ascanienses ad Episcopum
& Capitulum Halberstadiense remisit. Bernhardus apud Imp. Ludovicum de spolio con-
questus, investituram Comitatus Ascania, & confirmationem omnium jurium obtinuit.
Idem Imperator Ascanienses ab Episcopatu Halberstadiensi edicto retraxit, omnesque præ-
tereà Comites, Dynstas, Nobiles, & Equites, tum temporis Domus Anhaltina Vasallos, ad
Princ. Bernhardum Spoliatum denuò remisit, cum severa prohibitione, ne à quoquam alio,
quam à Pr. Bernhardo dependeant. Cui Casareo mandato omnes obsecuti sunt, & ipse
Episcopus Albertus pluribus investiturarum actibus absque ulla contradictione præsens in-
terfuit, &c. Alberto Episcopo mortuo Capitulum Halberstadiense bona jam ante spoliata
& restituta denuò occupat, & insuper habitis rescriptis atque mandatis revocatoriis Lu-
dovici Imp. ab omnibus & singulis subsequentibus Impp. renovatis ac confirmatis, in ho-
diernum usque diem detinet, Familia tamen jus suum sibi perisse negat, & hoc quoque ho-
terculo servat. Unde 1648. de novo illud scripto sibi vindicavit.*

Walder-
see.

§. XVII. Laterculus qui principem parmulam à dextris stipat ad perpendicu-
lum & transversim in quatuor quadrantes dividitur, & auro atque minio inficitur (4.
würffliche Felder.) Notat ille dominium *Walderssee*, quod majori ex parte consistit
in *Dessavia*, quam 1341. Albertus & Waldemar fratres condiderunt, & quæ adjacent.
Hopenrodt Stambuch p. 28.

Wanns-
dorf.

§. XVIII. Alia ad lævam Anhaltinum clypeolum stipat quadra cærulea, quæ aureis
duobus baltheis ex sinistro latere descendentibus exornatur. Ita notatur comitatus
Wannsdorf, cuius memoria superest in nobili præfectura illius nominis, quam Cöthen-
ses possederunt. Huic laterculo debetur galea duabus alis expansis insignis.

Mulingens.
Com.

§. XIX. Quæ pedis est prima area cærulea aquilam explicatis alis volantem, &
linguam rubeam, crura vero aurea ostendentem, argento tingit. Hoc symbolon esse
Mulingensis comitatus intelligo, qui penes Barbianos com. fuit, unde in eorum etiam
conspicitur scuto aquila, sed nescio an errore coccinea in argento.

Regalia,

§. XX. Media area pedis tota cocco tincta est. Dieses Wapen wird gemei-
niglich genannt die blutfahn. Item das Wapen der Regalien, im latein vexil-
lum prætorium, und sollen alle diejenige Fürsten / so reichslehen haben / diesen
schild zu führen macht haben / wie auch ein exempel an der Burggraffen zu Meiß-
sen Wapen zu finden. P. Albin. Sächs. Stambuch. p. 234. Ex errore autem
factum reor, quod in Brotuffo frequenter hæc areola linea ex angulo lævo in pedis
latus dextrum descendens diagonaliter secet scutum, coloribus additis rubeo &
aureo.

§. XXI.

§ XXI. Extrema cum prima area videtur omnino convenire, argento enim rincta refert ursum nigrum, oculis & lingua rubeis, collari aureo ornatum, super muro quater pinnatogradientem. Si quid discriminis notandum sit, non tam in eo quærerem, quod murus primi laterculi ex læva in dextram vergit, extremi contrario situ, unde urforum alter lævam respicit, alter in dextram conversus apparet. Id enim in Germanicis nostris clypeis discrimen non valde attendi sæpe monuimus: quam in hoc, quod Brotuffus nullibi, quod observassem, alteri urso coronam addit, qua prior re-dimitus conspicitur, quinimo L. 4. c. 8. & L. 6. c. 6. ubi lineam dominorum Bernburgiorum describit, ursus etiam corona caret, colli contentus ornamento. Verum enimvero in Sibmachero & alibi hic quoque coronam video: ut & Spangenberg. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 34. p. 318. coronatum ursum Ascaniis ob Bernburgum convenire credit. Unde an ex errore alii hanc addiderint, an Brotuffi sculptor quam addere debebat ap-pingere neglexerit, non satis discerno, sed à peritioribus discere mallet. Uti Illustris amicus monuit, nunc etiam ursum hunc sine corona esse, & collare non auro verum argento tingi. Aliud certe hoc *δελγμα* esse à primo illo, non tantum diversus situs evincit, inprimis in scuto in quo nullus alius laterculus repetitus spectatur: verum etiam quia cum priori urso familiæ Beringiæ s. Ursinæ significationem §. 14. asserue-rimus, non dubium est, hoc altero urso Bernburgiam dynastiam designari, quod et-iam titulus & nominis ratio, in urfi & castri pinnis designati notatione latens, com-monstrat. Unde etiam Brotuffus L. 6. c. 1. pag. 91. cum Henrici I. principis Anhaltini clypeum pingit, discernit *der alten Beringer und das Bernburgische Wapen*. In *Sibmach. Wapenb.* P. 2. p. 35. Bernburgium insigne idem est, sed corona urso ad-scripta. Cæterum Bernburgam arcem Albertus II. etiam restaurasse legitur: quod dein cum ditione cuius caput est, Bernardus I. Henrici. I. principis frater in divisione sortitus ad posteros transmisit. Ex quibus abnepos Bernardus V. 1410. morte sua suc-cessionem ad Georgium agnatum transmisit. Hinc in filiis Joachimi Ernesti secundus Christianus Bernburgum sortitus est, quod nunc quoque in ejus est nepotibus.

§. XXII. Descripto hunc in modum scuto tres incumbunt galeæ, omnes coro-natæ. Ex prima prorumpit *πυρομή* urfi scutarii coronati, linguam cruentam osten-tans: Ex altera protenduntur duo brachia nigro & aurato (alternante colorum situ) habitu, quæ decussata singula manu fasciculum tenent pavoninarum pennarum: (Brotuff. L. 4. c. 1. p. 65. b. ita: *Zween überschrenckte auffgerichte Arm / die haben in jeglicher Hand von Pfauenfedern ein schönen Fliegenwedel / die Seiden fä-het goldgelb / schwarz / grün / roth und weiß an farben /*) tertia sustinet dena ve-xilla, auratis perticis suspensa, & Ascaniis picta tessellis. (Regalium significationem in Unde significatio hujus cassidis facile agnoscitur, nec non primæ: media videtur designare Anhaltinum ipsum principatum: quo retuleris quod d. l. Brotuffus refert, eo tempore Henrico ab Imperatore gratiæ principalis confe-rendæ captum esse consilium, cum pavoninis ejusmodi pennis muscas abigeret. Hen-ricus musste ihm allwege vor dem tisch stehen / und dienen / wehret auch dem Rây-fer mit einem Pfauenwedel der Fliegen / und verhegete auch zu zeiten seines Bruders Alberti das Churfürstenamt. Lacinias quæ cassides regunt circa pri-mam argentum, rubeus & ater color, circa mediam, aurum & niger, circa tertiam utrumque metallum, minium & si recte notavi niger color tingunt.

§. XXIII. Illa dispositio est scuti, quod in Sibmachero conspicere est. Quomodo successive creverit areolarum numerus, ex Brotuffo ægre didiceris, vel potius tradi-tioni ejus fidem non satis tuto adhibueris. Certe si etiam vetustis illis temporibus in-signium gentilitiorum concesserimus usum: nemo tamen facile argumenti hujus tam rudis fuerit, quin sciat recentioris inventi esse, ut *δελγματα* plura eidem clypeo infererentur. Unde fabulam sapit, quod L. 1. c. 4. Bernthobaldo secundo clypeum quadripertitum ex Saxonix equo ferociente, Beringiorum urso, tessellis Ascaniis & trabibus s. fasciis Ballenstedis concinnat. Ariberto c. 7. iterum quadripertitum scutum tribuit, loco equi Saxonici substituto Ursinorum Italorum, qualis nunc in usu est, & de quo deinceps agemus, laterculo. Reliquorum parma fere tripartitæ sunt, priorem scuti partem urso, posteriorem Ascaniis & Ballenstedii symbolis occupantibus. Alber-to IV. cui ab uxore obtigit comitatus Wölpenfis c. 21. quarto loco dat frontem tauri-nam cum extantibus cornibus: quod crediderim Wœlpense insigne statui: in reliquis verò

Vetera in-signia.

Drey ro-the scheiffe Wälfen.

verò illud iterum omittitur. Ubi Marchia Soltwedelana & Brandenburgica accessit, hæc etiam symbola adjiciuntur. De Brandenburgica aquila jam dictum, cui in parmula caelestina sceptrum Electorale aureum inseritur. Quod verò Marchiam veterem seu Soltwedelanam concernit, ei tribuitur area bipertita, in priori parte aurea dimidiam nigram aquilam imperialem continens, in posteriori rubente clavem (ut puto argenteam) ein zwerschildig Wapen/ die läng im Schilde/nemlich das erste theil ein schwarzer halber Römischer Adler im güldenem Felde/im andern ein Schlüssel die länge im rothen Felde. L. c. c. 23.

Quando
modernus
typus
assumtus.

§. XXIV. Quando demum hic typus assumtus sit, quo hucusque usi, ex Brotuffo discere non licet. Si conjecturis agendum sit, crediderim Georgium fuisse primum, qui eo uteretur, postquam adeum Bernburgia successio delata erat. Vidi tamen alicubi superiori adhuc seculo illum typum, ut non nisi quadripartitus esset clypeus, ex Ascaniis tessellis, & urso super pinnis gradiente, incumbente toti parmula Anhaltina. Ita Adolphus Anhaltinus Episcopus Merseburgius apud Brotuff. Chron. Mersb. c. 16. p. 100. primæ areæ Anhaltinum δᾱγμα, secundæ & tertiæ ursum coronatum super pinnas gradientem, quartæ tessellas inscripsit: imposita toti episcopatus scutulo.

Servestana
lineæ
addita-
menta.

§. XXV. Caterum nec hodie aliquid in illa dispositione mutatum est, nisi quod linea *Servestana* tres adjecit. Cum enim *Rudolphus* princeps uxorem habuerit Magdalenam Joannis Com. Oldenburgici filiam Antonii Guntheri ultimi sororem, ex qua Joannes modernorum pater natus est: ab avunculo hereditas nova accessit, novis areolis designata. Unde *Servestanorum* clypeus nunc tribus perpendicularibus & duobus transversis in 12. areolas distinguitur, ex his 9. anteriores eodem plane situ sunt, uti ab aliis Anhaltinis retinentur, ad lævam tantum novo addito ordine trium laterculorum. Ex his supremus, qui ordine quartus & Ascaniis tessellis proximus est, cæruleus continet leonem aureum: Qui huic subjicitur ordine octavus & contiguus *Warnsdorffis* baltheis, aureus nigrum leonem repræsentat. Extremus demum, qui Bernburgio adhæret, cæruleus inter duas alas argenteas ejusdem metalli prospiciens caput caninum cum millo aureo refert.

Jeverana
dynastia.

§. XXVI. Leo aureus in laterculo cæruleo notat Dominium *Jevern*, quod dixi, ex hereditate Antonii Guntheri Oldenburgici delatum. Caterum hoc Dominium cum *Rustringia*, *Oistringia* & *Wangelandia* Joannes Oldenburgius à propiore sobrina Maria Edonis Wimeken Dn. Jeverensis ex Heilwige Oldenburgia 1575. obtinuit, quæ adhuc viva ei subditos jurare voluit.

Kniphu-
sium.

§. XXVII. Leo niger *Kniphusium* notat, quam prætensionem 1549. in Cameram delatam, eadem Maria cognato Joanni Oldenburgio reliquit: continuata illa lis, donec Kniphusii transigerent & renunciarent: Reliquit vero Kniphusium filio suo Antonio Antonius Guntherus: Nililofecius etiam Anhaltini & insignibus & titulo utuntur, ob expectativam descendantibus utriusque sexus concessam.

Walter-
Nienburg.

§. XXVIII. Extrema areola notat *Walter Nienburg* dynastiam Barbiensium comitum, ex quibus Walterus comes (1278. mortuus) combusto Münch-Neuenburg alteram arcem condidit de suo nomine dictam. Caterum cum hoc Dominium morte ultimi Comitis ad Electorem Saxoniam delapsum esset, hic Joanni princ. Anhaltino feudo obtulit: unde *Servestano* principatui insertum est.

Galea Je-
verensis.

§. XXIX. Galearum etiam numerus auctus est ob Jeverensem successionem addita quarta item coronata: supra quam eminent tres struthionica pluma superius antrosum reflexa (zu oberst gerad vorwärts überfallend/) quarum media auro, extremæ argento pinguntur; qui apex Jeverensis est.

Telamo-
nes.

§. XXX. Huic scuto astantes vidi *Telamones* duos leones; an ob Jeverensem successionem? nam alias Anhaltinis ursos familiares fuisse existimo.

Titulus.

§. XXXI. Titulus est: *Princeps Anhalti, Comes Ascania, Dn. Servesta & Bernburgi*. Addit linea *Servestana* dominium *Jevern & Kniphausen*.

Com. Be-
ringensis.

§. XXXII. Sereniss. princeps *Georgius Aribertus* Joannis Georgii filius, Joannis Casimiri frater, Joannam de *Crossigk* duxerat, virginem nobilem, ea conditione ut filii qui nascerentur ad principale fastigium non aspirarent. Inde natus *Christianus Aribertus*, Sophia & Eleonora Joannis Georgii Com. Solmensis uxor. Filius ille quod de legitimo parentum matrimonio dubium nullum esset, utpote confirmato omnium quorum intererat consensu & *Ferdinandi III.* autoritate, parentum pacto ortus sui dignitati

gnitati præjudicari non posse conſebat, unde Principis titulum quaſiuit; poſt varia acta demum conſenſum eſt in dignitatem Comitum, nomine dato *Com. de Bähringen*, ex antiqua gentis appellatione. Cæterum hic Chriſtianus Aribertus 1677. in exercitu Cæſareo, in quo principis elogio gaudebat, adv. Gallos merens, morbo correptus interijt, atque ita primus & ultimus eo titulo comes fuit.

§. XXXIII. Scutum ei datum eſt quadripartitum; primo latereulo urſum *Scutum*, gradientem vetus *deſyma* gentis, quarto Bernburgium urſum, ſecundo & tertio Walderſeæ teſſellas ex auro & minio referentibus; Toti impoſita parmula. . . . cum urſo nigro erecto coronato.

§. XXXIV. Galeæ impoſitæ ſunt tres coronatæ, es quarum prima & tertia ex *Galea*, ſurgebant urſi, ille coronatus, hic corona deſtitutus: mediam tegebat mitra (*Mütze*) coccinea, ora reducta aurea.

Cap. VI.

Ateſtini ſ. Eſtenſes. Duces Ferraria & Mutina.

SUMMARIA.

Ateſtinus à ſucceſſione Ferrarienſi excluſus.

1. *Domus Ateſtina ſ. Eſtenſis.*
2. *Ducis Mutinenſis ſcutum & galea.*
3. *Familiæ ramus alter, ex quo Duces Brunſvici, alter Italicus, ex quo Ferrarienſes. Cæſar*
4. *Eccleſiæ Romanæ nota.*
5. *Aquila imperialis. Lilia Francica.*
6. *Titulus. Mutina & Regium.*
7. *Carporum principatus.*

§. I.

Illuſtriſſimo ſplendore à pluribus ſeculis *Eſtenſis ſ. Ateſtina* domus nulli facile Itali *Domus Ateſtina ſ. Eſtenſis.* carum cedit, plurimas vero poſt ſe relinquit, ſed ex plurimis poſſeſſionibus non alias quam ducatus *Mutina* atque *Regii*, & *Carporum* principatum retinuit.

§. II. *Mutinenſis* Ducis, qui nunc familiæ princeps, ille clypeus eſt, quem *Ducis Mutinenſis ſcutum & galea.* Chifflet. Inſ. Eq. A. V. n. 301. *Cæſari Eſtenſi* tribuit. Scilicet in longum tripartitus: ita ut palus primus imperii ſymbolo, *aquila nigra bicipiti in ſolo aureo*, exaretur: ſuſtentatus *Francica teſſera*, *marginè auro & minio denticulato ambita*: quæ etiam ſunt ſymbola tertii pali, ſed ordine contrario: *Medius palus coccineus geminas claves dextra auream ſiniſtra argenteam, in decuſſim trajectas, turrita Romani Pontificis tiara auro & gemmis inſtructa, coronatas refert.* Omnibus vero his imponitur ſcutulum *caruleum, cum aquila argentea, corona, roſtro & cruribus aureis.* Caſſis coronata ſuſtinet *aquilam argenteam* medii ſcutuli typum: *Lacinia autem dependent ex argento & cyano.*

§. III. Ex his, quæ medii ſcutuli eſt, *aquila ipſam Eſtenſem ſ. Ateſtinam domum* *Familiæ ramus alter, ex quo Duces Brunſvici, alter Italicus, ex quo Ferrarienſes.* deſignat. De cujus origine varias ſententias alibi retuli in Syll. geneal. p. 447. ſeq. Neque hic univerſa repero. Illud dixiſſe ſufficiat, quod *Azo Ateſtinus* ſecutus in Germaniam Conradum II. & Henricum III. Auguſtos, Cunigundam *Guelforum* primorum, qui etiam *Bavariæ* ducatum tenuere, heredem, poſt illam aliam Cunigundam *Conradi II. Imperatoris* filiam conjuges meruit. Ejus filii duo fuere: natum major *Welfus ſ. Guelfus* ex materna ſucceſſione comes *Altorſii*, & dein *Henrici IV.* beneficio *Bavariæ* fuit, impetrata etiam poteſtate, ducatum ad poſteros transmittendi: Hi præter *Bavariam*, etiam *Saxoniam* naſti ſunt, ſed utraq. demum *Henrici Leonis* infortunio excidere. Reſtant verò ampliffimi adhuc ducatus *Brunſvicenſis & Lunenburgicus*, qui nunc quoque ab illis feliciter reguntur, qui à *Guelfo* illo ſcendunt. Alter *Azonis* filius patri *ἐμάρτυρε* reliquam in Italia ſtirpem propagavit: in cujus poteſtate diverſi temporibus major Italia circa *Padum* pars fuit, *Genua, Mediolanum, Ancona, Verona, Mantua*, & alia. Præcipue tamen *Ferraria* diu eorum ut *Marchionum* regimine gaviſa eſt. Demum *Borſus & Hercules Ducum* titulo & axiomate aucti ſunt: quibus ſucceſſere hujus filius, nepos, pronepos *Alfonſus I. Hercules II. Alfonſus II.* De hujus, quæ 1597. contigit, morte ex *Thuano* L. 119. p. 479. audiamus: *Omniū graviffima mors fuit Alfonſi II. Ferrariæ Ducis, Herculis II. & Renatæ Ludovico XII. & Annæ Britannæ* *Cæſar Ateſtinus à ſucceſſione Ferrarienſi excluſus.* prognatæ filii, in quo illuſtriſſima *Ateſtinorum* principum tota Italia gens deſecit, aut deſeciffe *Roma* credita eſt. Quippe *Cæſar filius Alfonſi alterius, qui Alfonſi I. ex contubernio vilis fami.*

saemina (hæc Laura Eustochia aliquibus exprimitur) natus erat, & Julia Roborea Guidi Ubaldi Urbinatis Ducis filia tanta successione incapax Pontificis & sacri Cardinalium collegii iudicio semper habitus fuit. Et cum ea de re Alfonsus Dux sæpius cum Sixto V. & Clemente VIII. egisset, & grandi se pecunia omnique alia ratione principatus beneficiarii, quod tam diu in sua familia fuerat, successionem in Casarem agnatum s. sedis concessione transferri peteret, frustra fuerat, cum constitutionem Pii V. à Pontificibus successoribus solenni iurejurando statim in primis inaugurationis solennibus confirmari solitam obstare dicerent. Cum nihil impetrare posset, de Regio Lepidi, Mutina, Carporum opido aliisque ad imperialem jurisdictionem spectantibus ditionibus à Maximiliano & Rodolfo Cæsaribus factam gratiam in Casarem Atestinum contulerat, (conf. eund. Thuan. L. 109. p. 1414.) ac insuper eum omnium aliorum bonorum mobilium, antiquissimo in Italia principatu congestorum, universalem heredem testamento scripserat, ea spe & consilio, ut his opibus subnixus injuriose denegatum beneficium vi ac potentia tueretur, & aliquando temporis occasione uteretur. Inde refertur: quomodo Cæsar ab initio, Alfonso ut succederet, extrema tentare sit visus, missis etiam legatis ad orbis principes Christianos, quibus Ferrariensium Ducis titulos & insignia sibi sumebat: misso etiam Romam Ziliolo comite, qui cum Pontifice ageret; cum hic nequidem ut audiretur obtinuisset, & Cæsar cum suis, diris Ecclesiasticis devoveretur, copiis etiam adversus eum missis, ab amicis monitus cum Pontifice transegit. Conditiones apud eundem Thuanum legere est pag. 480. In quibus hæc etiam fuit: ut Romæ eandem ordinis prærogativam, quam Alfonsus Dux olim habuit, post hac etiam habeat: nec non ut sedes Pontificia ejus patrociniū & omnes ditiones ipsius Imperiales contra quemlibet defendat. Ex eo tempore in eodem statu res familiæ mansere. Cæterum aquilam hanc Atestinam felicitatis sinceræ & durabilis symbolum interpretatur Campanile dell'armi c. 9. p. 14. Olim vero Atestinæ familiæ insignia gentilitia fuisse ternas argenteas & rubeas fascias cum leone superincumbente, tradit Theod. Hæping. de Jur. insign. cap. 6. P. 3. §. 3. p. 325.

Ecclesiæ
Romanæ
nota.

§. IV. Paulus medius Ecclesiæ Romanæ notam refert, cuius Ferrarienses Duces etiam vasalli, officarii & vicarii fuere. Unde reliqui Atestini sola hac tessera excepta reliquas omnes gestare soliti, ut videre est exemplo Marchionis Atestini s. Estensis, ap. Chifflet. n. 332.

Aquila
Imperialis
Lilia Fran-
cica.

§. V. Aquilam Imperialem gratiæ donum esse, vix dubium fuerit. Rationem etiam aliqui allegant certarum affinitatum: in primis quia Bonifacius ex hac gente circa 1050. in conjugio habuerit Beatricem sororem Imperatoris Henrici, vel potius Conradi. Lilia vero à Carolo VII. R. Franciæ 1432. Nicolao Atestino Ferrariæ Marchioni concessa esse, autor est Zilius apud Hæping. de jur. insign. c. 8. §. 1. m. 3. n. 55. & Laboureur. orig. n. 31.

Titulus.
Mutina &
Regium.

§. VI. Titulus est: Dux Mutina s. Modena & Regii, princeps Carporum. Mutinam quod concernit, jam sub Rudolfo I. Imperatore ejus dominatum sibi vindicavit 1288. Obizo Atestinus Raimundi Ferrariensis filius. Inde Franciscum Picum Mirandulanum Henricus VII. Mutinæ constituit vicarium, ut tamen sibi integrum jus civitatis Imperator servaret. Inde Passarinus Bonacolsius eam invasit: postmodum Manfredus Pius à Johanne R. Bohemiæ vicarius imperii ibi constitutus est: ab hoc Obizoni II. Ferrariæ Marchioni principatus 1336. concessus est; Demum circa 1460. Borsum Atestinum Fridericus III. Ducem Mutina & Regii creavit. Dein Pontifex Julius II. Atestinorum capitalis hostis Mutinam 1510. cepit, & Maximiliano Imp. cessit, qui Leoni X. eandem pignori dedit: Cum vero Clemens VII. à copiis Cæsareanis Romæ obsideretur, Alfonsus Ferrariensis, qui jam antea Regium occupaverat, Cæsareano autem exercitui, ut recta Romam peteret, auctor fuerat, Mutinam armis recuperavit, atque ita confirmante possessione per sententiam Carolo V. suæ iterum familiæ asseruit. Qua ratione ad Casarem agnatum Alfonsi II. morte delapsi sint ducatus, imperiali intercedente autoritate, modo diximus.

Carporum
principa-
tus.

§. VII. Carporum principatum qua ratione nacti sint Atestini, ex Jovio allegat Conring. de finib. Imp. Germ. c. 23. p. 524. (qui etiam de eo videndus, quod omnes hæc ditiones adhuc ad Imperium spectent.) Alio quoque ingente Cæsaris beneficio Alfonsus cumulate est auctus: nam Carpum opidum, de quo diuturna lite cum Alberto Pio contentaderat, ei cessit, legitimæque possessionis jura per amplius Cæsaris codicillis est consecutus, quoniam

Lib. I. Cap. VII. Aval. March. Vasti & Piscaria.

41

quoniam Albertus Gallicis addictus partibus, proptereaque majestatis reus factus, de jure totius fere decidisset. Ex hac benignitate 100000. aureorum numum honorarii mun-
 ri nomine ab Alfonso persoluta sunt, ut in ararium Caesaris pervenirent. Conf. de co-
 dem Thuan. L. I. p. 64.

Cap. VII.

Avali March. Vasti & Pescaria s. Piscaria.

ARGUMENTUM.

1. Avalorum origo. In Navarra. In Batia. In Italia.
2. Scutum M. Vasti. Avalorum δειγμα.
3. Aquinatum tessera. Summuculi.
4. Apex.
5. M. Pescaria.
6. Princeps Francavilla. Aragonia tessera.
7. Apex.

§. I.

Avalorum s. Davalorum origo à Guilermo Avalone, qui sub Sancio Abarca Rege in Navarra sedem fixerit, & ex regia Anglorum domo oriundus fuerit, deduci amat. Inde in Baticam concessere. Inprimis vero gentem illustriorem reddidit Ruissus Lopezius, Conestabilis Castiliae & Comes de Ribadeo; demum infelicitatis exemplum. Ejus ex tertio matrimonio filius Inicus meritis in Alfonso Aragonum Regem Neapolis illustris, sedem fortunæ in Italia collocavit Montisdorisi comes.

§. II. Ex hac gente quatuor equites aurei velleris recenset Chifflet. n. 184. 226. Scutum 277. 306. Primus Alfonsus Davalus M. Vasti s. du Gasto clypeo usus est quadripartito. In 1. & 4. area cærulea gestabat aureum castellum, margine circumducto tessellis coc-
 cineis & argenteis composito. Quo dgentile δειγμα fuit.

§. III. Secundum & tertium quadrantem iterum in quadras distinxit, quarum 1. & 4. senis ex auro & coccino taniis obliquis dextris exarabatur: 2. & 3. auro & mi-
 niotransverse bipertita leone minio & auro pariter bipertito toti supercurrente orna-
 batur. Quorum illud Aquinatum, hoc gentis Summucula symbolum fuit. Nam Ini-
 cus Montisdorisi comes Antonellam filiam Bernardi Casparis de Aquino M. de Pesca-
 ra duxerat: ex cujus majoribus aliquam Summuculam fuisse existimo.

§. IV. Apex assignatur galeæ fascia tortili tectæ impositi culmi frumentarii se-
 pteni spicati aurei. Lacinia sunt coccineæ & aureæ.

§. V. Eodem plane modo usus est insignibus Franciscus Ferdinandus M. Pescaria
 & Vasti, nisi quod auream spicarum fascem pro apice substituit. Nec aliter Alfonsus
 Felix M. Vasti & Pescaria, nisi quod galeam auro coronavit.

§. VI. Inicus Avalus de Aquino M. Piscaria & Vasti princeps Francavilla non mi-
 nus quadripartito usus est scuto: & quidem primo quadranti Avalosiam tesseram, 2.
 & 3. gentis Aquinae & Summuculae notas inscripsit. Quarto vero tribus lineis distin-
 cto δειγμα Aragonicum, Hungaricum, Neapolitanum & Hierosolymitanum inse-
 ruit. Quod à Maria Aragonia Ferdinandi Aragonii D. Montalti (qui patrem Alfon-
 sum II. regem Neapolitanum habuit) filia derivandum est.

§. VII. Galeæ coronatæ hic imposuit culmos frumentarios spicatos septem au-
 reos, cum transverso volumine chartaceo: FINIUNT PARITER RENOVANTQUE LABO-
 RES. Lacinia dextræ ex auro & minio, sinistra ex argento & cyano.

Cap. VIII.

Aumontii Dux.

ARGUMENTUM.

1. Gens Aumontia.
2. Scutum. Aumont.
3. Villequier.
4. Chabot. Luxenbourg. Baux.
5. Maille.
6. Rochebaron.
7. Titulus.

§. I.

Aumontia familia illustrem locum in nobilitate Vellocassium s. Vexini Francici à
 non uno seculo obtinet. Deduci vidi à Joanne Domino Aumontii, qui 1240. Abbatia
 de Bes-

de Bessons plura donavit. Ejus filius *Joannam Drocensem* ex regia familia uxorem habuit. Horum nepos *Petrus* Joanni & Carolo V. à cubiculis servit & hujus iterum filius *Petrus cogn. Hutinus* Caroli VI. primus cubicularius fuit, ac *auriflammam* gestavit. Hujus nepos *Jacobus* Philippo D. Burgundia à cubiculo servivit, pater *Friderici & Joannis*. Ille filiarum tantum ex *Francisca de Ferrieres* Dn. de Thury pater, per *Annam Claudi* Montmorencii conjugem *Aumont*, Meru, Thury, Crevecœur ad *Montmorencios* transmisit. *Joannes B. d' Estrabonne, Chappes, Couches* Regi in conservanda Burgundia fidelis & ejus gubernator fuit. Nepos ejus *Joannes Marescallus* Francia de regno bene meritus est. Hujus iterum nepos *Antonius Marescallus, Dux.* & Par Francia 1665. creatus est, atque ita novum domui intulit axioma: mortuus 1669.

Scutum,
Aumont.

§. II. Ducis scutum quadrifidum est. Prima quadra *argentea rubentem cantherium adjectis 7. merulis apodibus*, quarum quatuor superiorem, tres inferiorem aream occupant, continet, designandæ ipsi genti.

Villequier.

§. III. Secunda quadra *rubea crucem liliatam auream* continet, adjectis 12. (Sammarth. dicit 14.) *plinthidibus ejusdem metalli*, quæ angulis inscribuntur. Tessera hæc designat familiam de *Villequier*. Ducis enim mater *Carola* filia Domini de *Villequier* & heres fuit.

Chabot.
Luxen-
bourg.
Baux.

§. IV. Tertius laterculus iterum quadrifidus, in 1. & 4. *areolis aureis ternos capitones rubeos*, in secunda *argentea leonem rubeum*, cauda nodata & bis in decussim trajecta, in tertia *rubea stellam 16. radiorum argenteam* exhibet. Capitones *Cabotiam*, leo *Luxenburgiam*, stella *Balziam* s. *Bauciam* (Baux) familias notant. Hæ verò assumptæ sunt tessera propter *Antoniam Cabotiam* Philippi admiralis Francia filiam: Cujus mater *Magdalena Theobaldi Luxenburgii* Dn. de Fiennes filia, Theobaldi mater *Margareta Balzia* f. *Francisci ducis Andriani*, ipsa *Antonia* autem *Joannis Aumontii* uxor fuit.

Maille.

§. V. Quartam *Sammarthanus* & autor *Status Franc. 1676. fasciis undosis ternis argenteis & rubeis* pingunt, notandæ familiæ *Rupichovartia* (*Rochechouart*) sed quæ huic cum *Aumontia* affinitas sit, non video. Unde aliis fidem adhibere malim, qui familiam *Maille* notari existimant. Huic enim scutum *aureum tribus undosis fasciis rubeis* exaratum tribuitur. Fuit autem *Joanni Aumontio* uxor, alterius *Joannis Marescalli* avia, *Francisca de Maille* Dn. de *Chasteauroux*.

Roche-
baron.

§. VI. Quod toti incumbit scutulum *rubet*, capite ornatum ex duplici vel triplici ductu tessellarum *argentearum & cerulearum*, designandæ familiæ *Rochebaron* in *Burgundia*. Causa ex eo, quia *Franciscus de Rochebaron* C. de *Berze* *Antonium Marescallum* & primum postea ducem, cujus amitam uxorem habebat, heredem instituit, cum conditione nominis ac insignium.

Titulus.

§. VII. Titulus (quod attinet *Dominia*) ille mihi notatus est: *Ludovicus Maria d' Aumont de Rochebaron, Dux d' Aumont, Par Francia, M. de Villequier, d' Isles & de Nollay, Com de Berzé, Bar de Chappes, de Rochetaillé, Joncy, Estrabonne, Molinot, Dn. de Fayelle, Lis, la Motte, la Forest Greilly & la Tour Brillebaud*. Rationem omnium reddere, meum non est: præter ea tamen, quæ ex superioribus colligi possunt, observandum, dynastiam de *Chappes*, *Petro Aumontio* cogn. *Hutino* allatam à conjugē *Joanna de Mello*. Ejus nepoti *Joanni Catharina* dominium *Estrabonne* attulit.

Cap. IX.

Domus Austriaca, Imperator, Archiduces.

ARGUMENTUM.

1. Domus Austriaca duo rami, Germanicus & Burgundicus.
2. Imperatoris insignia.
3. Aquila Romanis militare signum.
4. A Persis. 5. Figura. 6. Duplicata.
7. Unde ea?
8. An à Constantino & divisione Imperii?
9. An ab exercitibus consularib. duarum legionū?
10. Quando caperit usus? 11. Color aquile.
12. Rationes & hieroglyphica significationes.
13. Aquila Regis Romani.
14. Parmula circumscripta. Hungarica fascia.
15. Hungaria regnum & reges varii.
16. Altera areola Hungarica.
17. Pontificis pratensio in Hungariam.
18. Vetera Hungarorum *δεῦμα*.
19. Bohemica areola. Bohemorum vetus tessera.
20. Leo Bohemicus caudâ bisulca.
21. Regum successio. f. us Austriorum.
22. Bohemica provincia. Moravia.
23. Silesia.
23. Ejus tessera.
25. Lusatia utraque.
26. Ejus insignia. 27. Dalmatia.
28. Apex.
29. Croatia.
30. Sclavonia.
31. Austria.

31. Austria.
32. Fascia origo.
33. Veteres Austria tessera.
34. Burgundia.
35. Styria.
36. Ejus veteres Domini.
37. Ad Austriacam familiam.
38. Familia ex Styriis Marchionibus.
39. Carniola.
40. Tirolis.
41. Ejus ex Austriis Domini.
42. Scutulum pectorale.
43. Dispositio scutorum.
44. Rudolphi II. Imp.
45. 64. Alia.
47. Matthia Imp.
48. Ferdinandi II. Imp.
49. Ferdinandi III. Imp.
50. Leopoldi Imp.
51. Alia dispositio Archiducalis.
52. Maximiliani M. Ord. Teuton.
53. Alia apud Sibmacherum.
54. Ferdinandi Archid.
55. Caroli Archid. Ernesti Archid.
56. Leopoldi, & Ferdinandi Caroli Archiducum.
57. Areolarum ratio.
58. Suevia.
59. Wirtembergia.
60. Burgovia.
61. Hasburgum.
62. Duplex. Comites principali dignitate.
63. Alsatia tessera.
64. Ejus Domini. Venit ad Austriacos. Nunc ad Gallos.
65. Kyburgum.
66. Pfiretensis s. Ferretensis Comitatus.
67. Goritia.
68. Carinthia.
69. Vinidorum Marchia.
70. Portus Naonis.
71. Comitatus Cilejensis.
72. Superior Austria s. principatus supra Anasum.
73. Pileus archiducalis.
74. Apex Austriorum.
75. Lacinia.
76. Telamones.
77. Titulus.
78. Veterum scuta: Alberti I. Henrici. Baden Com. Leopoldi. Alberti II. Rudolphi. Lenzburg. Hohenberg. Rapperschvyl. Rinfelden. Leopoldi III.
79. Ernesti & Alberti. Alberti III. IV. V. Ladislai. Friderici IV. Alberti.
80. Andrea Cardin. Nelleburg. Veldkirch.

§. I.

Augusta Austriaca domus, uti nunc habet, in duabus consistit lineis, quarum alteram Germanicam, Burgundicam vel Hispanicam alteram appellare solent. Communis pater utriusque fuit *Philippus Austriacus* Hispania rex, genitis *Carolo V.* & *Ferdinando*, quorum uterque dein Imperiale diadema gessit. Porro inter hos 1521. illa divisio facta est, ut Germanica ditiones penes Ferdinandum essent, Burgundica & Hispanica in Caroli potestate manerent. Uterque vero in posteris transmisit successionem. Et quidem hoc tempore non nisi duobus maribus, utraque linea uno constat: Germanica omni spe in Augusto nostro *Leopoldo*, Hispanica in potentissimo Hispaniarum Rege *Carolo* adhuc quiescente. Unde jam insignia utriusque lustranda sunt, ut tamen, ne minium excrescat caput, *Hispanica* in suum locum & peculiare caput servemus.

Domus Austriacæ duo rami: Germanicus & Burgundicus.

§. II. Quod Imperatoris ergo concernit insignia: (de quibus an domini an dignitatis sint, conf. *Menestr. L'art du blas. justif. c. 13. p. 326.*) illa extant *Wapenb. i. p. 1.* Et comprehendunt aquilam nigram bicipitem in solo aureo, cujus rostrum & crura coccoringuntur, quem etiam *Chiffletius* corona colorem facit. Imponitur vero corona Imperialis, quæ uti *P. 1. c. 6.* vidimus, ab aliorum omnium magnatum corona differt. Et quidem Gallice diademe quam couronne, dicere malunt.

Imperatoris insignia.

§. III. De Aquila hac Imperiali communiter agunt scriptores juris publici, qui consulendi erunt: Nec non qui prolixè admodum argumentum hoc exsequitur, sed cum judicio legendus *Theod. Haping. de Jur. insign. c. 6. p. 2. tota.* Nos paucioribus contenti erimus. Et quidem inter signa militaria Romanorum olim etiam aquilas fuisse, notius est, quam ut probatione egeat: cum vero quinque consularia signa fuerint, præter aquilas, *lupus, Minotaurus, equus, aper*, hæc demum illis *Mario* autore cesserunt, ut *P. 1. c. 2. §. 20.* docuimus. Inde aquilarum nomine signa ipsa militaria sæpe intellecta, & aquiliferi, qui ea gestabant. Ab his signis militaribus priscorum Romanorum, quis dubitet occasionem datam aquilæ, quæ nunc etiam Imperii nota? Nimis enim longe accessunt, qui insigne hoc desumptum esse putant ex *Deut. 28, 49.* Cum plusquam certo constet, hoc insigne ab iis adscitum esse, qui sacras literas prorsus ignorabant: uti *Excell. Bæcler. Notit. hist. Rom. 4. 1. p. 65.* & quidem à Persis ad Romanos transiisse. Sicut ostendit etiam *Brissonus de Regio Persarum Principatu.* Interim non improbantur figura & explanationes emblematicæ, ex *S. literis* ad aquilam imperialem postea translata. Ita *Fridericus III. Imp.* in sigillo suo majori emblematico aquilam imperatoriam hac inscriptione decoravit:

Aquila Romanis militare signum.

Aquila Ezechielis sponsæ missa est de cœlis; Volat ipsa sine meta, quò nec Vates nec Propheta evolavit altius.

A Persis.

§. IV. Cum vero à Romanis veteribus ascitam avem dicimus, non negamus etiam apud alias gentes usum vetustiore. De Trojanis quæ ferunt dubia sunt. De Persis luculentus autor est *Xenophon*, qui *Κυροπαίδ.* c. 7. de Cyro: *Erat ei signum aquila aurea, in hasta longa extensa.* Addit: *ac nunc quoque ipsum hoc insigne Persarum regi manet.* Conf. eund. 1. *ἀνακτορ.* & Curt. 3, 3, 16. A Persis ad Romanos mos ille aquilas gestandi transire potuit: quod hinc inde notant autores, nec diffitetur Lipsius, qui aliàs Romanos inventores statuit.

Figura.

§. V. Si vero quales olim repræsentabantur in signis militaribus aquilæ (vid. *Lips de milit. Rom.* & supra P. 1. c. 2.) cum ea figura conferas, qua hodie pinguntur, pene aliam dixeris esse avem. Sed non est insolens, in clypeis nonnunq. ab ea figura, quæ alias consveta, abire gestamina. Explicatam (*employée*) nuncupari eo situ, quo nunc solemus eam pingere, aquilam P. 1. cap. 5. diximus. Sed de eo non tot dubia vel disputationes, quam quod *duplicata* pingitur.

Duplicata.

§. VI. Aliqui duas concorporatas aquilas esse opinantur. Ita *Lips anal. ad milit. Rom.* p. 278. quem alii sequuntur, qui monstrosum existimant, uni corpori duo imponi capita. Sed cum non insolens sit in scutis ea videre, quæ natura nunq. produxit, vel aliter producere solet: nescio cur morosi essemus in aquila *δικεφάλω*: quam sententiam etiam confirmatam video authentica *Φερόει*. Cum ut apud *Limn Jur. publ.* 1, 14, 6. ex Imp. *Ferdinandi I.* constitutione monetaria anni 1559. lego, appelletur: *Unser und des Reichs Känserlicher Adler mit zweyen köpfen.*

Undeca?

§. VII. Rationem duorum capitum quod concernit: nescio an refutari mereatur opinio *Nordermanni*, quam *Limn.* l. c. n. 16. sibi aliquandiu placuisse fatetur, sed ibidem refellit: cum isti visum est, denotari duas legionum Romanarum, quas Augusto imperante deleverunt Arminio duce Cherusci, aquilas: nam his positos esse Germanos, tertiæ legionis aquila à signifero in paludes demersa. Cui ejusdem farinæ fabellam addere possumus, quæ Julio Cæsari aquilam adscribit bicipitem: eo quod aquila aliquando inter copias armatorum in caput Cæsaris residens, duos corvos hinc atque hinc illi molestiam inferentes morte affecit. (quas ineptias Chassanæi rejicit *H. Spelman. aspilog.* p. 35. 36.) Sed in his examinandis vel tempus consumendum esse, nemo existimabit, qui, insignium qualis nunc est usus, priscis illis Romanorum temporibus ignotum fuisse meminerit: de quo argumento P. 1. c. 2. actum est.

An à Constantino & divisione imperii?

§. VIII. Plures ad *divisionem imperii* respiciunt, & quidem vel eam, qua *Constantinus M.* sede Byzantium translata in duas partes Imperium divisisse visus est, *Orientalis* & *Occidentalem*, quæ non raro à duobus Augustis deinceps rectæ sunt, vel qua *Carolus M.* cum Nicephoro Constantinopolitano transegisse dicitur: quæ tamen non tam de alio jure quam finibus utriusq; imperii transactio censeretur potest. (Conf. celeberr. *Bæcleri Cas. Germ. in Carolo M.* pag. 31.) Uti vero Carolo M. originem aquilæ bicipitis ascribendam, nihil mihi etiam probabile facit: Ita de *Constantini* divisione minus pugnarem. Ast in hoc argumento, ut idem *Bæcl. Notit. S. R. Imp.* 4. 1, p. 65. sollicite distinguit, observandum est, non idem quæri, quando quæritur: Utrum à Constantino Magno consvetudo profecta sit? vel an posterius factum ejus respicientes induxerint hanc consvetudinem? Primam enim quæstionem negare vix dubito, illis non ægrè assensurus, qui alteram affirmaverint. Imo illa distinctione facile expediri rem credo, cum quicquid pro eo ut Constantino origo adseratur affertur, non aliud quam quod modo concessimus evincat: vicissim quibus illa impugnatur rationes, duntaxat probent, ejus tempore nondum fuisse in usu. Huc retuleris, quod aliqui ala dextra orientalem, sinistra occidentalem Imperii partem protegi perhibuere. *Sub hoc emblemate Alienora* (mater Regis Richardi I.) aquila dicta est, quoniam duas alas expandit super duo regna. Uti Radulph. de Niceto autor coætaneus. cit. *Spelman. aspilog.* p. 125.

§. IX. *Philibert Campanil.* c. 1. p. 4. cum alias etiam enumerasset (nempe 1. quod post divisionem imperii Imperatores, Orientalis & Occidentalis, singulas gestarint aquilas, alter capite in lævam, alter in dextram verso, donec cum Græci hæreseos causâ in tyrannos degenerassent, Occidentales suæ alterum caput adjicerent. 2. quod in divisione ita placuerit, ut testatum facerent, administratione in duos divisa unam esse voluntatem,) illi sententiæ subscribit: Romanis in usu fuisse, ut exercitus consulares non nisi binis legioni-

gionibus constarent, unde duæ aquilæ perfecto exercitui debitæ: itaque Imperatoribus placuisse, quo exercituum suorum perfectionem testarentur, ut unis insignibus duas exprimerent aquilas, tandem has testandæ unioni & concordia, in qua robur bellicum, in unum contraxisse corpus, duobus tamen capitibus perfectionis notæ re entis: quo illa Plinii refert, qui dicit: *Non fere legionis unquam hybernasse castra, ubi aquilarum non sit jugum.* Nec non in columnis Antonini & Trajani Romæ extantē imaginē aquilæ bicipitis. Certe ad Constantini ævum aut propinquiora ei secula vix quisquam ascenderit, qui originem ex non dubiis monumentis indagare voluerit. Ita Spelmann. aspilog. p. 36. *Hoc quidem gestaminis Theodosio juniori prioribusque Imperatoribus ignotum fuisse non est dubium, cum in universis utriusque imperii gestationibus nec aquila biceps cernatur, sed ne nigra. Bicipitium enim omnes referunt ad imperii divisionem significandam. Quamta-* men à novissimis seculis commentum esse, plane evincit *Friderici II. Imperatoris Clypeus, inter aliorum illius atatis principium in Ecclesia celebri Westmonasteriensi murali lapidi etiam tum incisus, & aquila quidem simplici non bicipite. Lipsius vero annotasse se ait (pu-* solet, cum nec adhuc duplex imperium esset. Indicari autem hac autumat, è legione gemella fuisse, quoniam duæ velut aquila in unam sic mixta-aquilinis capitibus coronam videas im-

Quando
capere
usus?

enim coronæ militibus dabantur ab Imperatore, non è contra. Alibi tamen p. 178. videtur conjecturam non omninò improbare. *Bicipitem fecere, cum jam divisum esset im-* perium, ut hoc illud demonstraret. An ex hoc colligemus, ultima aperis uti editum ex- tat parti ipsum autorem non ultimam adhibuisse manum?

§. X. Uti vero diu post Constantinum aquilæ bicipitis usum norando Imperio cepisse, sed respectum ad divisionem imperii habitum, vix dubito, ita quo Imperatore ille cæ- perit, difficile fuerit nominare. Ego certe definire non ausim. Interim nec audiri meren- tur, qui apud *Limn. Jur. publ. Tom. IV. Add. ad 6, 6. p. 96. Carolo V.* adscribunt originem. Nam ante eum sigilla & numismata non desunt, in quibus aquila biceps: & avo Maxi- miliano jam aliqui persuadere conabantur, ut monstrum hoc aboleret. Unde quivis vi- det, ejus tempore jam fuisse figuram hanc in usu. Nec melioris est commatis pro figmen- to hoc allata ratio, ascitum ideo alterum caput, quia *Carolus V. Rex Hispaniæ* fuerit, ad- eoque, cum hujus regni nomine aquilam gestaret & alteram ob imperium, duas has conjunxerit. Nam non aliter quam per somnium visa fuerit aquila in Hispanico re- gio scuto ipsius regni nota; Nam de Sicilia symbolo, non nego. Vide infra. Quod *Si-* gismundum concernit, cui *Marianus Sacinus* apud *Limn. l. c.* originem ascribit: illi viderint, quibus vetera sigilla frequentius inspicere licet, quamdiu ante eum bicipitis aquilæ usus in istis appareat. Ratio vero, ex qua assumisse ille dicitur, satis ex *Molineo* ibidem refellitur. Certe ante *Henricum III.* vix inveneris exemplum bicipitis, sæpe verò post hunc unum apparet caput. Hispani memorant in provincia Chili opidum esse, quod Imperiale ab hac causa nominant, quoniam in plerisque domibus & portis re- pererunt aquilas bicipites, formatas ut hodie videmus in Imperii signis.

Color
aquilæ.

§. XI. De colore etiam aquilæ aliqua observanda. *Auream* initio fuisse gesta- tam & quidem in clypeo rubeo, fecialium plerorumque videtur esse traditio, sed quo idoneo veteri teste probetur, non video. Perhibent autem, *Ottonem M.* Imperato- rem ex Saxonibus aurum in nigrum colorem hostibus tremendum commutasse. *M. Gil-* bert. de *Varenn. R. d' arm. P. 1. p. 52. & P. 2. p. 232.* Ubi tamen à *Carolo M.* clypei colo- rem caruleum sumtum asserit. Sed quid de colore vetustioris temporis multis contro- veramus, cum ne quidem constet, tunc aquilam in usu fuisse.

§. XII. Quod tandem concernit varias rationes, ob quas aquila assumpta sit, vel allusiones etiam allegoricas: in illis adducendis non ero copiosus. Aliqua tamen omnino notari, non inconueniens existimo. Et quidem aquila gentilibus eò majori in pretio, quia *Jovis* habitales, unde apud *Justin. 16, 5, 9.* Clearchus tyrannus Heracli- ensis sibi per publicum eunti auream aquilam velut argumentum generis præferri jussit, Jovis enim filius haberi volebat (conf. ad illum locum *N. Celeberr. Freinsheimii.*) Ob quod etiam ejus conspectus felix auspiciū habitum. Vid. iterum *Justin. 20, 3, 7. 23,* 4, 10. *Sveton. in vit. Tiber. c. 14. Claud. c. 7. Galb. c. 4. Vitell. c. 9. Domit. c. 6. Liv. 1, 34.* Imo inter Christianos etiam non defuere, qui aquilæ conspectum felicitis ominis esse existi- marent, quod à superstitione quantum absit, alii judicent. *Thuan. L. 4. p. 182. memorat*

Rationes
& hiero-
glyphicæ
significa-
tiones.

observatum, antequam ad Mulbergam Joannes Fridericus Saxo Elector à Carolo V. vinceretur & caperetur, aquilam unius horæ spatio Casareorum exercitum in gyrum volitando lustrasse. Et *Lorin. comm. ad Deut.* 28, 49. perhibet: ad aliquot dies conclavis, in quo Paulus V. creatus est Pontifex, prope molem Adriani insedisse draconi marmoreo, quod est insigne Gregorii XIII. aquilam. Inprimis notabile est apud *Justin.* 12, 16, 5. quod refertur, ea die qua natus est Alexander M. duas aquilas tota die præpetes supra culmen domus patris ejus sedisse, omen duplicis Imperii, Europæ Asiæque præferentes. (conf. ibid. *Freinshem.*) Inde solenne fere avis illa imperii fuit signum, tanquam quæ ipsa aliquem inter volucres haberet principatum (conf. diligentissimum *G. Joh Voss.* 3. *Theol. Gent.* 2, 76. p. 1139. & *Sam. Bochart. Hierozo.* P. 2. L. 2. c. 1. p. 161. seq.) Tanto minus mirum est, & Persis hoc symbolum placuisse, & à quibus hi mutuari potuerunt Romanis. Ubi vero semel non locum tantum inter signa militaria apud hos invenit, sed reliquis etiam præripuit, ac solum servatum est, accessit tanto major dignitas, quæ nostros etiam, qui in Germania Romanorum imperium gesserunt, movere potuit, ut in hoc quoque memoriam antiquitatis servarent. De hieroglyphicis vel allegoricis significationibus aliquid diximus P. 1. c. 5. f. 3. m. 1. n. 4. confer ibid. n. 3. Nec plura hic addam. Nisi quod ipsis Augustis significationes ejusmodi non displicuisse arguitur illo Imperatoris *Sigismundi* apud *M. Goldast. T. 2. Reichs-satzung.* p. 140. *Der Adler ist in einem gulden felde/ bezeichnend Gott den Herren/ des Sonne klar scheinet/ und der macht ruhe/ und von dem alle frucht entspringet. Der Adler bezeichnet uns die hohe Adelschafft/ die wir so gar vom himmel darein verzeichnen/ verkündigung auff dem erdreich der nacht/ als es schwarz ist/ da uns Johanes der Evangelist/ so ehrlich in des Adlers weise ermahnet: das Gold aber bedeutet Göttliche klarheit/ des ewigen glantes. &c.* His vero, si cui minus ad palatum videbuntur, sit à seculo venia: sicut & illis apud *Nicol. Upton. de milit. offic.* L. 3. p. 106. *Cur solum sit aureum?* cum tamen ipse argentum auro præferre soleat. Nempe quia aurum sit metallum mitissimum & nobilissimum, & quia non decet imperatorem, in factis suis esse ferocem. *Cur aquila fissa & explanata?* quia Imperator non esset in suis factis saltem judicialibus magis declinans ad unam partem, quam ad aliam, sed indifferens ad utramque partem. *Cur nigra?* Niger color in aquila signat ferocitatem, pro eo quod Imperator non esset nimis mitis aut vecors. Et L. 4. p. 173. *Imperator quia est dominus omnium portat aquilam, quæ quoque domina est omnium avium.* Eadem fere habet, nisi idem plane autor est *Joh. de Bado aureo.* p. 9.

Aquila Regis Romani.

§. XIII. Hæc Imperatoris pingitur aquila: qua vero Reges Romani uti solent, simplex est, nigra, lingua, rostro & cruribus coccineis, circulo in capite ejusdem coloris: apud *Joh. Jac. Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 48.* Nec dissentit *Limn. Jur. Publ.* 1, 14, 29. & concludit, fortasse inde esse, cum Imperator non tantum unum sed duplex Imperii representet caput, sc. Imperatoris & junctim Regis Romanorum, Rex Romanorum unicum tantum, puta Regis, quod Imperatoris aquila duobus capitibus exornata conspiciatur.

Parmula circumscripta.

Hungariæ fasciæ.

§. XIV. Aquilæ Imperiali videmus in orbem adjectas esse parmas, indices regnorum & provinciarum, quas hæreditario titulo possidet. Ex illis ad dextram prima quæ est, argento & minio octonis ductibus fasciatur. Ajunt rubeis his taniis terram mineralibus fertilem, argenteis vero quatuor Hungariæ flumina notari Danubium Savum, Dravum & Tibiscum s. Teissam. Loco cujus vitiosè *Varenn. R. d' arm.* p. 291. scribit *le Niss.* Ex hoc ipso mox intelligitur, Hungariæ regnum isto symbolo notari, quod Polonia & Russia, mediante Montibus Carpatiis, Transsylvania, Bosnia, Styria, Austria & Moravia inclusum est. Ob hanc etiam causam, quod alibi notavimus, Croji, ut indicarent gentis suæ ex Hungariæ regibus ortum, clypeo candido tres coccineas inscribunt fascias. Ita etiam *M. Gilb. de Varenn. R. d' arm.* P. 1. p. 95. refert familiam de *Champelais* in Provincia Andium & Turonum gestasse scutum argento & minio fasciatum, ut doceant, descendere se à *Floro Pannonia rege*, S. Martini Patre. Qua fide, ipsi viderint.

Hungariæ regnum & reges varii.

§. XV. Hungariæ quod regnum est, Pannonia veteris partem nec non Dacia complectitur, & varias passum est mutationes ac migrationes invasionesque gentium. Inprimis Hunni Gothis ejectis sedem ibi fixerunt, & Attila duce armis suis majorem Europæ partem vel vastarunt vel terruerunt. Inde cum Germanis permixti, qui Attila mortuo remanserant, Avarum sumserunt nomen, inde hoc cum Hunnorum conjuncto nomen Hun-

Hungarorum natum est. Quamvis ergo post Attilæ mortem Ostrogothi, Gepidæ, & demum Longobardi ditiones has sibi afferuerint, tandem recepere sedes suas oppressi Avars, & finitimos etiam vexare ceperunt, inprimis cum seculo octavo consanguineis suis Hunnis iterum ex interiori Scythia evocatis jam aucti essent. Unde ex Attilæ posteris *Arpadus* regium nomen assumpsit. Inde à Carolo M. victi & subjecti sunt, sed jam libertate contenti in finitima regna & provincias excurrentes gravissimas clades intulerunt Germaniæ, Galliæ, Italiæ, Orienti. Donec ab Henrico Aucupe prælio ad *Merspurgum* superati, & dein ab Ottone M. omnino vicibus fracti discerent, se suis finibus cohibere. *Gaiza* primus gentem barbaram ab efferis moribus ad mansuetiorem cultum perduxit. Sed filius ejus *Stephanus* ad *Christi fidem* se & gentis magnam partem convertit. Inde Henricus III. Imperio subiecit hoc regnum, restituto adversus Ovomem s. Abam *Petro* rege; atque iterum *Salomone*. Sed quicquid ita imperio juris in illud fuerat, tandem expiravit, cum non tantum *Gaiza Magnus* à Pontifice Gregorio VII. s. *Hildebrando* instigatus, jugum excussisset, sed & successores Henrici jus partum persequi constituerat, nequidem aliquid tentatum sit (cont. *Celeb. Conring. de Fimib. Imp. Germ.* c. 17.) Porro quæ ex Attila derivatur familia regno diu præfuit, usque ad *Andream*, à matre dictum *Venetum*. Hoc mortuo de regno disceptabant *Carolus Martellus*, *Ottodux* Baviaræ, & *Wenceslaus* (Ungaris *Ladislaus* dictus.) Bohemiæ rex, *Stephanus* regis ex filia & sorpribus nepotes: quorum quivis habebat parti suæ faventes. Cessaverunt demum hic & iste, atque ita regia dignitas penes illum permansit, ex Andinis Neapolis regibus editum. Habuit successores filium *Carolus Robertum* s. *Carobertum*, & nepotem *Ludovicum*, qui etiam Poloniæ rex fuit, & Neapolitanum regnum quoque sibi asservit. Inde licet non sine turbis regno potitus est *Sigismundus* Lucenburgius, maritus *Mariæ* Ludovici filia: post hunc ejus gener *Albertus Austriacus*, qui gravidam reliquit uxorem *Elisabetham*: cum ergo partum non expectantes proceres *Uladislaus* Poloniæ regem evocassent, *Elisabetha* vero enixa esset filiolum *Ladislaus*, jam duo re- ges erant, sed illo ad *Varnam* caso hic solus superfuit. Eo in apparatu nuptiarum extincto, successus est *Matthias Corvinus Hunniades*, huic successit *Uladislaus Polonus*, & de- mum ejus filius *Ludovicus* (ante *Die M nat Vs.*) *Ludovico* ad *Mohazium* caso, qui so- rorem ejus uxorem habebat *Ferdinandus Austriacus*, qui dein Imperator fuit, æmulum quidem *Joannem Zapolia* Comitem Scepusium & Transsylvaniæ Waiwodam expertus est, ab Hungaris lectum & *Solymani* auxilio adjutum; sed prævaluit tamen, & licet *Joannis* vidua se, filiolum & *Budam* Turcis deditisset, regnum reliquum retinuit. Post eum adhuc usque diem ex Austriaca domo continua successione reges lecti sunt: & qui nunc *Leopoldus Augustus* Imperio præest, Hungaricum quoque sceptrum gerit. De jure successionis vel electionis vide controversi. apud *Brachel.* l. 2. p. 92. 95 seq.

§. XVI. Ad sinistram est parmula alia rubea triplici colliculo viridi insistentem ar- genteam crucem archiepiscopalem sustinens. De hujus crucis forma & antiquitate con- li potest *Cl. Franc. Menestr. L'art du blas justif.* c. 9. p. 222. Caterum hanc circa 1000. *Stephano Hungariae regi* dedisse perhibetur Pontifex: ut ob strenuam in Christianismo promovendo operam (primi enim Christiani *Gailæ* filius vel nepos, certe succes- sor fuerat) crux illa tanquam apostolatus insigne deferretur ante regem. Vid. *Hapting. de jur. inf. cap. 6. P. 3. n. 138. Gilb. Varenn. R. d' arm.* P. 2. p. 290. dicit fuisse hanc formam sumtam à *Gayfa Stephani* patre, qui *Strigoniensem Ecclesiam* ceperit. Sed in colori- bus etiam variat, nam scutum argento, crucem minio tingit. Ex his apparet hoc et- iam scutulo designari Hungariam. Caterum Hungariæ apex est galeæ coronatæ in- sistens struthiocamelus argenteus.

§. XVII. Huc spectat Pontificis in Hungariam prætenso, de cujus fundamen- tis aliquando hunc in modum commentatus sum.

Fundamenta allegantur juris Pontificii in Ungariam.

I. *Stephanum regem*, qui primus Christianus fuit, regnum obtulisse beato *Pe- tro* cum omni jure & potestate sua, refert in epist. ad *Geizam regem*, *Gregorius VII.* apud *Baron.* ad ann. 1000. n. 20. & ad ann. 1074. n. 81.

Ast P.

Altera
arcola
Hungari-
ca.

Pontificis
prætenso
in Hunga-
riam.

Ast P. Ranzan. Epit. hist. Hung. indic. 8. p. 226. (sed scriptor suspectus utp. legatus per triennium apud Matthiam regem.) tantum dicit, venisse eum Romam, ut BB. Apostolorum aliorumque SS. martyrum reliquias viferet, & *Maximo Pontifici exhiberet reverentiam & obedientiam, qua jure illi erat obnoxius.*

Verum *Conring. de Finib. Imp. Germ.* c. 17. p. 299. demonstrat, falsum esse, quod de Stephani fertur oblatione, licet benedictionem & coronam Roma sibi impetiri pro more ejus sæculi voluerit, atque B. Virgini regnum obtulerit. Ut & ex Bodino i. de rep. c. 9. addit, Ungaros 1308. legato Pontificio circa hoc argumentum acerrimè obstitisse.

Si quis ex eo, quod Chartuitius Episc. apud *Surium in vita S. Steph.* dicit, eum à Pontif. ut se ducem regio diademate cohonestaret, ac ita à sede Apostolica regni coronam petiisse, arguere velit: nihil colligetur. Nam illa devotionis argumenta, non subjectionis instrumenta esse debuerunt. Unde nullæ conditiones præscriptæ Stephano, sed missa per legatum corona & crux. In ejus decret. L. 1. c. 3. *honorem Pontificum* (quo nomine omnes intelligit Ecclesiasticos) commendat, tanquam qui sint custodes divini generis & speculatores animarum: sine quibus nec constituantur reges nec principentur. Nihil aliud in specie de subjectione aliqua temporali, qua regnum Romano Episcopo obnoxium esset.

2. Idem *Gregor. d. l.* urget, quod Henricus III. Imp. regnum hoc expugnans ad corpus Petri lanceam coronamque transmiserit, & pro gloria triumphi sui illuc regni direxerit insignia, quo principatum dignitatis ejus attinere cognoverit. Ast iterum satis ad hoc respondet *Conr. d. l.* p. 300. pietati, non alii intentioni Henrici hoc tribui posse. Et contrarium ostendi eo, cum ipse regnum subegit.

3. Argumentum, quod idem *Gregor. VII.* deducit ab Ecclesia, universali hære de Romani Imperii, & Petri universali in regna omnia principatu, generale est, & alibi à nostris pariter & Pontificiis profligatum.

4. Addunt ex *Marta de jurisdict.* P. 1. c. 29. n. 49. quod hic viderit in registro Vaticanani de anno 1229. *Lancellotum* regem Hungariæ obedientiam Papæ promississe. Tum quod *Ludovicus II.* ob inobedientiam in legatum Papæ, excommunicatus pro absolutione 1280. in annos singulos 100. marcas argenti pollicitus sit.

Sed nisi in numeris error credatur, ipsa falsitas ex eo elucet, quia 1229. nullus *Lancellotus* sed *Andreas II.* regni clavum tenuit. Sic & 1280. *Ladislavus III.* non *Ludovicus II.* præfuit.

An verò respicitur *Ladislavus III.* quem apud *P. Ranzan. epit. hist. Vng. ind.* 6. Pontifex per legatum ob infamen vitam & libidinem petentibus primariis regni viris excommunicavit, & *privationis regni judicio* (ita Ranzan.) *condemnavit*? Sed brevi post ipse occisus est à Cumanis 1290. Idem memorat *M. Job. de Thuvroc. Chron. Hung.* P. 2. c. 80. sed dicit, legatum nihil in rege proficientem repatriasse. De Ludovico I. præfatus *Thuvroc.* P. 33. c. 22. memorat; eum Romæ magno honore exceptum, cum in expeditione Neapolitana adv. Joannam occuparetur, & auctoritate Domini Papæ absolutum super altare S. Petri 4000. floren. auri offerri fecisse ac præsentari. Hoc vero munus liberale dici potuit.

5. Addi potest, quod factio una Hungarorum adv. *Andream Venetum* à Bonifacio VIII. petierit, regem ad se mittendum *Carolus Robertus* adhuc puerum. apud *Ranzan. indic.* 17. & *Thuvroc. Chron. Hung.* P. 2. c. 82. 83. 86. Iterum c. 89. Papæ legatus 1309. fulminat diras in regni nobiles Carolo adversos.

R. 1. Qui Wenceslaus Bohemum ad sceptrum capeffendum adhortabantur, adv. Pontificis potestatem & auxilia suas offerunt operas apud *Ranz. d. l.* Sic & apud *Thuvroc.* d. l. c. 86. quidam presbyteri Budenses Pontificem, qui interdicto subjecerat Hungariam, nec non Archiepiscopos & Episcopos regni excommunicarunt: haud dubie, quod se Pontifex rebus regni injuste ingesserit.

R. 2. Potuit etiam sine aliquo in temporalia regni jure, aliorum religionis Pontificiæ axiomatum vi, Papa in his turbis pro Carolo legitimo rege partes interponere suas. Sed historia etiam docet, eum procures minus attendisse.

Opponi etiam potest his, præter generalia adv. Pontificis potestatem, quod à regno illa à Pontificibus sibi vindicata potestas, nunquam agnita, sed quod à majoribus acceptum supremum jus transmissum sit ad posteros. Nec insolens superioribus etiam sæculis fuit, ut se negotiis ad se non spectantibus Papæ ingererent, quibus tamen frustra aliquis illa allotrio-episcopia novum jus natum diceret.

Et forte ipse Pontifex eam prætensionem omiserit, cujus argumentum esse posset, quod *Honorius III. in c. 33. extr. de Jurejur.* atque *Pius IV. apud Thuan. L. 46. p. 781.* 782. ejus mentionem non fecerint. Unde hæcenus Hungaria aut suo arbitratu aut ex regni legibus, non vero Papæ præscripto, reges accepit suos.

§. XVIII. Antequam hinc abeamus: operæ pretium est vetera *δελμᾶτα* recensere, quæ priscorum Ungarorum vel fuere vel fuisse finguntur. Conf. multa sed valde dubia apud *Theod. Hæping. de Jur. inf. c. 6. P. 3. p. 317.* Ita notant. 1. *equum candidum in scuto rubeo cum freno & ephippio.* 2. *Leonem cum gladio.* 3. *brassica alba caput cum capra.* 4. *corvum* 5. *aquilam*, quæ Attilæ genti inprimis datur. *Varenn. d. arm. P. 2. p. 290.* attribuit *lupum argenteum in parma nigra*; dein ad *Gaisam* usque *viridem aquilam expansam in argentea*. Qua fide hæc prodant, ipsi viderint. Quod *corvum* attinet, forte ille tantum *Matthia Corvino* proprius fuit. Id enim *Corvinorum* symbolon vide ap. *Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 265.* De hodiernis insignibus elegantes sint versus, quibus *Sigismundus Betulius* in *Desterr. Ehrenspiegel* lusit.

In cruce sola salus: hæc orbis schema redempti;

Victor in hoc signo, Panno, eris Osmanidum.

Sub cruce, nunc vestem sanguis Tibi purpurat albam:

In calo Christi Te diadema manet.

Unser heilbrunn ist das creutz / sinnbild der erlösten erde:

Durch diß Mahomet von dir / Hungar! überwunden werde:

Ob jezt rothes blut bepurpert unterm creutz dein weisses kleid /

Christi ehren frohne wartet auff dich in der sternenheid.

§. XIX. Secunda ad dextram parma rubea est, insignis leone argenteo, cujus corona lingua & falcule aurata, cauda bisulca. Hoc notari regnum *Bohemia*, Norico, Austria, Moravia, Silesia, Lusatia, Misnia & Voilandia conclusum dubio caret. Vetera autem insignia Bohemorum fuisse tradunt *aquilam nigram in scuto argenteo*, datam ab Ottone I. Wenceslao duci, quem ab angelis miraculo ductum viderit, vel ab Ottone II. Pretislao filia sua raptori. conf. *Hæping. de Jur. inf. c. 6. P. 3. p. 319.* Bohemorum verus tellera. cum historica relatione, quæ tamen utraque fabulas olet. Addit ex *Melch. Goldasto Joh. Limn. Jur. publ. 3. 9. fin.* Ottonem I. adjecisse *abenum flammæum* in signum archidapiferia, quam Boleslaus I. dux in Curia Imperiali solenni obierit. Ex eodem notat Leonis ungui dextro calicem aureum impositum in signum Archipincernatus. In addit. T. IV. pag. 361. ex *Hageccio* de aheno idem repetit, sed datum Boleslao in pœnam ob casum fratrem Wenceslaum. Unde verordnet / daß die Herr hogen in Böhmen / allezeit dem Kayser das wasser in einem kessel in der fuchen stehend wärmen solten. Addit quoque *Matth. Dresserum* pœnæ hujus, sed Boleslao personalis, meminisse.

§. XX. Aquilæ successit leo, quem *Fridericus I.* in expeditione Mediolanensi dicitur donasse. Ratio duplicis caudæ duplex, vel quod notaretur *Uladislai* virtus præcellentior, vel quod Bohemi leonem, ita pictum ut caudam intra crura sulcaret, simiam arbitrati & averfari fuerint.

*Pro nigris aquilis genti collatus honesta
est rubeo in clypeo candidiorque leo.*

vid. *Hæping. l. 2. p. 321. Cyr. Spangenberg. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 34. p. 316. Limn. Jur. publ. 6, 6, 40.* conf. ibidem locum amicorum *Baldi*, cui *Carolus IV.* leonem dederat, sed cauda intra femora absconsa. Ita & *Bartolus* memorat de insign. n. 3. sibi à *Carolo IV.* leonem rubeam datum cum duabus caudis in campo aureo.

§. XXI. Quod jus attinet, quo Austriacæ familiæ hoc etiam regnum paret: sciendum Germanos à *Bojis* Gallica gente ejectos; hos iterum pulsos locum fecisse *Marcomannis*, quos circa 629. Slavica gens duce *Zecho* (Lechus socius Poloniam invasit) sibi cedere coegit: ab hoc *Zecho* duces numerantur: successit enim *Crocus* & huic filia *Libysa*, quæ nupsit *Primislao* Pragæ conditori, & eum secum ducem fecit; ab his reliqui sat duces. In quibus *Borsivogius* circa 900. primus Christo nomen dedit, in qua fide perstiterunt filii *Sbitigneus* & *Vladislaus*, hujus vero vidua *Drabomira* pagana Christianos plurimum afflixit, & præter sororem *Ludimillam* alterum filium *Wenceslaum*, cui sancti nomen, ab altero *Boleslao* trucidari curavit. Sed *Boleslai* filius patri iterum rem Christianam promovit, & Judæis auxiliaribus, quibus ex eo privilegia & synagoga, paganis restitit. Ex duce primus regum titulum ab *Henrico IV.* (nam ex quo à *Carolo M.* victi, in potestate

Vetera Hungarorum dicitur.

Bohemica arcola.

Bohemorum verus tellera.

Leo Bohemicus cauda bisulca.

Regum successio. Jus Austriacorum.

te Imperii Romani fuerant, quod probat *Herm. Conring. de Fin. Imp. Germ. c. 29.* nactus est 1087. *Vladislaus s. Wratislaus justus* (nam quod de Wenceslao Sancto ab Henrico I. Regia dignitate ornato dicitur, certum non est.) Sed illud axioma personale fuit: nam qui cum in regimine secuti Duces iterum nuncupati, usque ad *Vladislaum*, quem denuò 1158. vel 1159. *Fridericus Barbarossa* regem dixit. Sed ne tum quidem perpetuus honor ille esse debebat, unde cum filius *Fridericus* sine Imperatoris autoritate diadema sumere ausus esset, cum uxore & liberis metu Cæsaris solum vertere coactus est. Sed hujus frater *Premislaus* (ob Ottonis IV. studium à Saxonibus *Ottocarus*, *Ottischgar* dictus) demum à *Philippo Augusto* Bohemiæ suæ jus 1199. consecutus est, ut liceret semper Reges habere & sibi eligere. Ea vero concessione in Bohemiam jus Imperio non periisse, probat allegatus *Conringius*. Duravit Premislai progenies ad *Wenceslaum III.* qui 1306. à sicario cæsus est. Successit initio ex sorore Anna affinis *Henricus Carinthia Dux*, cui ab aliis oppositus est *Rudolphus Austriacus* Alberti Imperatoris filius; hunc mors cito rapuit, illi sua obfuit crudelitas, & quod electio sine autoritate Imperatoris facta non valida proceribus Imperii videretur. Unde Henricus VII. Imperator *Joan-nem* filium suum, ei data Wenceslai alia filia *Elisabetha*, Regem Bohemiæ constituit: quem filius *Carolus* inter Imperatores IV. & hoc geniti *Wenceslaus* atque *Sigismundus* excepere: Hunc gener *Albertus* Austriacus & nepos *Ladislaus*. Post quem *Georgius Podiebradius* electus est; quem secutus *Vladislaus Polonus* & ejus filius *Ludovicus*, quo à Turciscæso sororius *Ferdinandus Austriacus* regnum obtinuit, & ad postereros transmisit. Hoc quidem seculo electo *Friderico Palatino* mutari videbatur corona, sed isto victo jus Austriacum amplius confirmatum est, eligendi potestate, quæ Bohemi abusi essent, sublata. Cæterum hujus regni causa *Electo-ratus* in domus Austriacæ potestate est, & quidem inter seculares primus. In scutum Bohemicum ita laudat *Sigism. Betul. Desterr. Ehrensp. L. 4. c. 12. p. 496.*

*Struxerat Europa hoc Hercynia nympha theatrum,
Hinc orbi ludos plurima scena dedit.*

*Sunt quæ dorsa tument, animosi lustra Leonis,
Hæc Habsburgiacus tesqua cubile legit.*

Dieser schauplatz ward Europen von Hercynien gebant
Und die welt hat auff demselben manches Helden-spiel geschaut.

Diß gebürg hat seine hölen / ist ein Löwen auffenthalt /

Zudem Böhmschen der von Habsburg sich geselt in diesem wald.

Apex proprius Bohemiæ regno est ex casside coronata prominens jugum expansum alarum rubearum argenteis corculis consitarum.

Bohemica
provinciæ.
Moravia.

§. XXII. Provinciæ Bohemico regno subditæ sunt *Moravia, Silesia & Lusatia*, unde de harum etiam symbolis dicere convenit. *Moravia*, quæ jam *Silesia*, *Polonia*, *Hungaria*, *Austria* & *Bohemia* includitur, olim longè amplior fuit, & regio nomine incluta. Cum *Arnolfus* Imperator *Zventopulcum* ultimum regem proscripisset, *Hungari* & *Poloniæ* eam occuparunt. Dein seculo undecimo eam, quæ *Polonorum* fuerat, & hodie quoque sola eo nomine venit, *Uldricus* & *Brzetilaus* Duces faventibus Cæsaribus occuparunt, & tanquam Provinciæ Bohemiæ reddiderunt. Unde una cum *Bohemia* in potestatem Austriorum venit. Δῆγμα ejus Marchionatus est in scuto caruleo aquila argenteis & rubeis tessellis variegata; cui similis galeam coronatam loco apicis premit. Lacinia vero cocco & argenteo splendet.

Silesia,

§. XXIII. *Silesiam* includunt *Bohemia*, *Lusatia*, *Brandenburgica Marchia*, *Polonia* & *Moravia*, amplissimum & in 17. alios divisum ducatum. Hæc in *Polonorum* ditio-ne fuit, donec *Uladislaus* *Poloniæ* principatu à fratribus pelleretur, & profugus liberis non nisi illam partem quæ nunc *Silesia* est relinquere posset. Cum vero in posteris ejus multiplici divisione in plures principatus ditio distributa esset, omnes tamen demum in *Bohemorum* Regum concessere potestatem. Initium factum à superiori *Silesia*, in qua *Oppaviensem* ducatum *Wenceslaus R.* Bohemiæ sibi addixisse, & notho suo tribuisse legitur. Inde *Casimirus II. Teschbinensium* sator 1288. *Wenceslao R.* Bohemiæ se sub-misit. Iterum *Casimirus III.* 1327. à *Joanne* Rege principatum feudum hereditarium accepit: Quo eodem anno etiam *Boleslaus II.* *Joannem* regem agnovit. In inferiori *Silesia* fratres *Uladislaus* & *Henricus Lignicum & Vratislaviensem* principatus subjecere eidem *Joanni*: Quod paulatim, in primis 1327, reliqui etiam Duces fecere; illi etiam

etiam qui aliquandiu resisterant, tandem tamen reliquis accedere necessum habuere. Demonstrat vero adductis monumentis fide dignis *Conring. de Fin. Imp. Germ. c. 29. li.* cet Silesia Scriptoribus de re illa altum sit silentium, omne illud factum nomine imperii, quod jus illud Bohemia regibus concesserat: in quo praprimis Fridericus & Rudolphus auctoritatem suam interposuere. Ex eo non solum in potestate Bohemia (licet *Vladislaus Lothicus & Casimirus Magnus* initio Polonia provinciam subtrahi agere ferrent, & armis vindicare studerent) Silesia permansit, sed paulatim omnes ducatus, extinctis Piaſteis, qui illos obtinebant, ad regnum redierunt, nuper adhuc morte *Georgii Wilhelmi* Piaſteorum ultimi *Lignicio, Briegensi & Wolaviensi* ducatibus eodem revertis: Solus ducatus *Oelsnensis*, postquam ad regium patrimonium relapsus erat, sed *Georgii Podiebradii* regis filiis concessus, & ad horum posteros transmissus, hodie in potestate Principum ex *Wirtembergica* gente est, quorum mater ex *Podiebradiis* est, sed beneficiario tamen jure à corona Bohemica tenetur.

§. XXIV. Silesia *dei yua* est in laterculo aureo coronata aquila nigra, pectori impressa ex argento lunula cornibus sursum versis, imposita ejusdem metalli crucicula. Sed & plerique alii principatus Silesia aquilas gestare soliti, distinctas tamen non uno discerniculo. Galea clypeo imponitur coronata, sustinens caudam pavoninam inter duo cornua aurea, ex quibus quina utrinque protenduntur vexilla alternatim aurea & rubea. Lacinia pinguntur auro & nigro colore. Ejus telles-
ra.

§. XXV. *Lusatia*, Bohemia, Silesia, Brandenburgica Marchia, Saxonia & Misnia conclusa à *Carolo M.* una cum reliquis Slaviciis Provinciis subacta, atque adeo ibi Marchia adversus Slavos reliquos constituta est, quam & alii & inprimis ex *Witikindeis* Misniis orti Marchiones rexere. (Conf. nostrum *Comm. de insign. Saxon. C. 1. §. 1. §. 17. 18.*) Caterum (si fides *Herm. Conr. de Finib. Imp. Germ. c. 29. p. 787.*) inferiorem 1075. *Henricus IV.* ob navatam fidelem operam *Wratislao* Polonia Regi concessit: cum vero ab aliis iterum occupata esset, *Ludovicus* Imperator *Johanni* Regi reddiderit: Ex quo in jure Bohemorum mansit, sed ex parte à Brandenburgicis eorum beneficio tenetur. Superior quæ Hexapoli & ita Marchiam *Budissinensem* & *Garlicensem* complectitur, juxta eundem, ad Bohemos spectavit, donec *Dambrovica* Bohemia *Miesconi* s. *Micislao* Polono nupta eam adferret marito dotalem 965. A Polonis ad Brandenburgicos delata est, sed *Joanne* rege iterum auctoritate *Ludovici* Imp. rediit ad corpus Bohemicum. (Apud alios illa etiam legitur *Witikindeis* prius paruisse, sed 1068. vel 1086. à Bohemis occupata esse.) Patrum vero memoria *Serenissimo* *Electori Saxonie* *Lusatiam* concessam esse, non opus est ut hic moneam. Lusatia
utraque.

§. XXVI. *Lusatia* duplici utitur symbolo: Inferior enim in scuto argenteo pingit bovem rubeum ventre albicante: superior s. *Budissinensis* Marchia in laterculo ceruleo aureum murum nigro opere camentario distinctum & in pinnas assurgentem ostentat. Galeam *Lusatia inferioris* ornat, inter panniculos auro & minio pictos mitra ducali rubea, cujus vellere muris pontici facta ora reducta candido colore & nigris maculis ornata est, impositum cum collo caput aquila argenteum. Superior *Lusatia* apicem habet, inter phaleras ex auro & cyano, galea coronata impositum jugum alarum completum, cyano superius infectarum, inferiori parte auro picta, ut pinnae muri distinctioni serviant: sicuti dixi *Comm. de insign. Saxon. c. 2. §. 2. 9.* Ejus inf.
gala.

§. XXVII. Leoni Bohemico ex adverso opponitur, & ad sinistram secundum locum occupat parmula cerulea inscriptis tribus coronatis capitibus aureis adversis leonum vel pardorum. Hoc symbolo *Dalmatia* designatur: regnum ad oram Adriatici maris ab Italia finibus in Macedoniam usque protensum, & Pannonis conterminum, veterum Illyricum. Hoc cum domuissent Romani, sub eorum fuit imperio, donec Slavi illud etiam occuparent. Ex his peculiare fuere reges. Qua ratione autem ad Hungaros successio delata sit, ita refert *M. Joh. de Thwrocz. Chron. Hung. P. 1. c. 56. pag. 64. de S. Ladislao* qui 1095. obiit. Ipse primus *Dalmatiam* atque *Croatiam* sua *Moenarchia* jure perpetuo subjugarit. Cum enim rex *Zolomerus* sine liberis decessisset, uxor ejus, soror regis *Ladislai* ab inimicis viri sui multis injuriis praegravata, auxilium fratris sui regi *Ladislai*, in nomine *Jesu Christi* imploravit: cujus injurias rex graviter vindicavit, & *Dalmatiam* atque *Croatiam* integraliter sibi restituit: quam postea predicta regina suo subdidit dominio: quod tamen rex non fecit propter cupiditatem, sed quia secundum regalem justitiam sibi competeat hereditas, quoniam quidem rex *Zolomerus* in pri-

in primo gradu affinitatis eidem attinebat, & heredem non habuit. Eadem tradit Antonius Bonfin. *Rer. Ung. Dec. 2. L. 4. p. 224.* Qui diserte addit, *Zolomerum uxori regnum legasse, & hanc jussisse deinceps Dalmatiam & Croatiam universam Ungarica ditionis haberi. Ex quo quidem tempore Dalmatis & Croatis Ungari jure imperare caperunt.* Oportet tamen mediterranea potius quam maritimam oram in potestate Ungarorum fuisse: Nam idem Bonfinius *dec. 2. L. 5. p. 238.* *Veneti maritima quadam paulo ante in Dalmatia occuparunt, quum cetera & praesertim mediterranea jamdiu Ungari possiderent, veluti in hunc usque diem retinent.* P. p. p. 239. recenset, quomodo Colomannus isto de defensione Dalmatiae fœdere in Dalmatia liberius diversari cœperit: *Quem quum illius ora nobiles tutius adirent, continuo admonebantur, ut pristinae libertatis ex Ungarica societatis memores essent, seque quum hi voluerint, omnes à misera Venetorum servitute lubentissime vindicaturum.* Quare ad unum fere omnes Dalmata à Venetis defecere, ad Pannonum societatem rediere, atque inprimis Jadrenses, qui ejecto Veneto magistratu missum à rege praestidium admisere. Horum exemplo ceteri ducti, Venetos undique exegerunt. Addit Ungarorum annales aliter rem referre: *Colomannum collatis cum Petro signis, qui ejus regionis rex erat, in monte Medrusia editissimo, quem Petergazdium, id est, Petri montem nunc appellant, atrocissime pugnasce, casu rege, Dalmatiam jure belli Ungariae adjecisse. Imo à Petro post Ladislai mortem, qui eam Pannonibus addixerat, occupatam potius recuperasse videbatur, recuperatam à Nortmannorum classe capisse vexari &c.* Uterius ostendit Colomannum, ut diuturniori sibi beneficio Dalmatas obstringeret, ultro illos libertate donasse: pergit docere, quomodo Dalmatiam recuperarint Veneti, sed à superveniente Colomanno victi, & Dalmatia denuo recuperata sit. Inde sub R. Stephano 1166. à Venetis vexati ad Græcos & Emanuele Imperatorem deficere, quam à Venetis teneri maluerunt. Demum sub Sigismundo rege Dalmatiae quæ tenent in potestatem suam redegere, ap. eund. Bonfin. *Dec. 3. L. 3. p. 401.* Et quidem aliqui ære emptum jus comminiscuntur, quod idem refellit l. 8. p. 382. Mansit tamen pars Dalmatiae & jus penes Hungaros, & apud reliquos, qui Venetis & Turcis parent, ut idem non semel memorat, memoria Hungarici nominis & amor. Cæterum cum Ungariae ipso regno hujus quoque Dalmatiae isti insertæ jus ad Austrios delatum est, & nunc quoque servatur.

Apex.

§. XXVIII. Dalmatico scuto si apex imponatur, ille est coronata galeæ interexpansas duas alas nigras impositum caput leoninum coronatum & fascia redimitum aurea, cujus extrema foliolis ornata volitant. Phaleræ dependentes auro & cyano pinguntur. Wapenb. P. 2. p. 1.

Croatia.

§. XXIX. Bohemia scutulo subijcitur parmula tessellis argenteis & miniatis repleta. Numerum tessellarum non satis determinatum credo, alicubi enim in latum sex, in longum octo ordines numeravi, alibi aliter. Hoc symbolo Croatia (Bonfin. *Rer. Ung. Dec. 1. L. 1. p. 21.* eam à M. Valerio Messala Corvino domitore Dalmatarum & Pannonum *Corvatiæ* dictam putat.) Carniola, Dalmatia, Bosnia & Slavonia inclusa regio, designatur. Hæc eodem jure cum Dalmatia in Hungarorum potestatem venit, quod §. 27. vidimus. Cæterum hujus etiam titulum sumere Colomanno rege Veneti apud Bonfin. *D. 2. L. 5. p. 240.* sed iterum omittere coacti sunt. Ita hæc etiam cum reliquis Ungariae coronæ annexis regnis ad Austrios devenit, & nunc quoque, quantum ejus à Turcis liberum est, eorum imperio gaudet. Apex Croatiae est Wapenb. 2. p. 1. ex coronata galea jugum alarum ad modum scuti tessellatarum: phaleræ ex

Slavonia, argento & cocco.

§. XXX. Croatico è regione opponitur, ex læva tertium ordine, scutum Slavoniae index, nempe aureum inscripto brachio, rubro indumento, acinacem argenteum strictum tenente. Apud Varen. p. 322. leguntur etiam Bosniae reges in parma carulea gestasse brachium auratum gladio stricto, cujus cuspis sursum verteretur, minax. Porro Slavonia proprie dicitur, quæ olim Pannonia interamnensis, & Valeria dicta, Dravum & Savum interiacet. (Conf. Joann. Sambuc. *Rer. Ung. append. ad Bonfin. p. 760.*) Cæterum quod late admodum extensum fuit Slavorum imperium, in hoc solo nominis memoriam reliquit. Eam uti Hungariae proxima est, primam in ejus potestatem concessisse credo. Modum vero quo id factum sit, vel tempus, exprimere nequeo. Porro cum Dalmatia & Croatia Hungariae unita, cum hac ad Austriacos venit; quantum videlicet ejus hodie à potestate Turcarum adhuc libera est. Apicem consti-

constituit galea coronata, inter jugum expansum alarum nigrarum foliolis vel corculis con-
suarum brachium acinace ietum intentans. Laciniae sunt aureae & coccineae.

§. XXXI. Hæc scuta fuere regnorum tesseræ exprimentia, sequuntur ea quæ prin-
cipatus notant. Ita quattum locum ex dextro latere occupat *parmula rubea fascia trans-* Austria
versa argentea exarata. Indubium est, hoc emblemate *Austriam* designari, Bavaria,
Bohemia, Moravia, Ungaria, Styria & Salisburgensi Archiepiscopatu inclusam. Hæc
provincia olim *Pannonia* pars, aliquandiu sub *Bavaria* fuit ducibus. Inde à Cæsaribus
ei *Marchiones* præpositi, quæ dignitas in usu fereerat circa illas regiones, quæ limitaneæ
fuerant imperii. Inprimis vero claruit *Luitpoldus* s. *Leopoldus* primus Marchio, qui di-
gnitatem ad posteros transmisit, Imperatoris Henrici I. gener, Illustris cognomine
dictus, qui 988. vivis excessit. Eum Otto Frisingensis ex *Bambergensibus* comitibus de-
ducit; malim verò cum *Aventino* eum Eberhardi filium, & Atolfi Ducis *Bavariæ* (à
cujus etiam altero filio Arnolfo Comites Schirenses & per hos Duces *Bavariæ* hodie-
ni atque Comites Palatini oriuntur) agnoscere. Ab eo reliqui omnes Marchiones
Austriæ. Inter eos *Leopoldus V.* Sanctis à Pontifice adscriptus est: filium ejus *Henricum*
Fridericus Barbarossa Imp. creavit *Ducem*, & plurimis privilegiis donavit, ut videre est
in diplomate dato 1156. in *Desterr. Spiegel der ehren.* L. 2. c. 2. p. 163. Quin imò ex
verbis, *Si quibusvis Imperii publicis curiis Dux Austriæ præsens fuerit, unus de Palatinis*
Archiducibus est censendus, & nihilominus in confessu ad latus dextrum Imperii post Ele-
ctores principes obtineat primum locum. p. 186. colligit *Archiducis* tum primum axioma
datum, quod dein *Albertus* & posterii omisere, donec à *Friderico IV. & Maximiliano*
resumeretur. Defecit mascula progenies in *Friderico Bellicoso*, cui etiam à *Friderico*
II. regia dignitas aliquando collata erat. Inde præfuere *Austriæ Hermannus M. Ba-*
densis Gertrudis *Austriæ* maritus, cujus filius *Fridericus* heres Neapoli cum *Conradino*
decollatus est, & *Margaretæ* item *Austriæ* maritus *Ottocarus* Bohemiæ rex, exclusis
Misniæ marchionibus ex *Austrio* sanguine, *Austriam* rexere, donec hunc bello vicit
& peremit *Rudolphus Imperator*, & provinciam rectore vacuam 1282. filiis *Alberto* &
Rudolpho contulit, à quorum illo tota *Serenissima* familia, quæ hodie etiam rerum
potitur, descendit.

§. XXXII. Quod *fasciam* attinet, aliqui cum *Cuspiniano*, *Danubium* repræsen- Fasciæ
tari credunt, qui *Austriam* secet: communis traditio, *Leopoldum VII.* Ducem in origo.
expeditione *Henrici VI.* in *Palæstinam* 1191. adeo fortiter se gessisse, ut primus turrem
civitatis *Ptolemaidis* conscendens totam vestem candidam prius cruentam retule-
rit, excepta parte quæ baltheco tecta erat. vid. *Limn. Jur publ.* 5, 6, 22. *Blondell. geneal.*
Franc. plen. assert. T. 2. p. 362. *Desterr. Spiegel der ehren* / L. 2. c. 2. p. 172. Ex *Oliv. de*
la Marche Joanni le Labour. orig. des arm. pag. 8. *Dux Austriæ Fridericus* & frater ejus
Jaspar vocantur. Idem n. 59. examinat hanc relationem, & collatis aliis fabulam esse
contendit. Minus probabiliter *Felix Faber* hoc adscribit alicui *Austriæ* Marchioni,
qui sub *Carolo M.* in seditione contra sacrilegos id specimen suæ ediderit fortitudinis.
Conf. Heping. de Jur. inf. c. 6. P. 5. p. 333 Alii in *Borussia* id contigisse perhibent.

§. XXXIII. Ante hanc fasciam quæ fuerit tessera *Austriæ*, non una est autorum
sententia. *Conf. Th. Heping. c. 6. P. 5. p. 332.* Alii dant *albam crucem nigro in clypeo*, & Vetere
in galea duas candidas angeli alas, arque in medio illarum aureum draconem. Alii Austrie
aquilam candidam cum alis aureis in scuto cæruleo: in galea vero aquilam itidem argen-
team nigris sursum porrectis alis. Alii in rubra areola aquilam ex nigro & albo biper-
titam: super galea vero auream aquilam expansis alis. Alii aquilam auream alis expansis,
dextra nigra, sinistra alba, in parma cærulea: in galea ejusdem porioris metalli aquilam.
Alii tres alaudas: alii verius, quæ etiam communis fere sententia est, quinque alau-
das (al. philomelas) volantes aureas in scuto cæruleo. Le Labour. de l' orig. n. 59. 135. er-
roris nostros arguerenon dubitat, qui aquilulas (alerions) nescientes alaudas dixerint.
Sed non patimur, pro arbitrio suo ut statuere Gallo de nostris liceat. Potius alaudarum
harum originem non absurde referunt ad *LEG. X. ALAUDARUM*, quod cognomen illius
legionis fuit, quam defendendo flumini ad *Danubium* contra *Deccebalum* hostem
collocavit *Imp. Trajanus.* *Desterr. Spiegel der ehren.* L. 2. c. 1. pag. 152. rationem co-
gnomenti illius legionis edit. Von den auffgespißten Sturmbüthen / welche den
Hauben der Lerchen gleich sahen / oder weil sie Lerchen auf dem Panier führete:
daher nachmahls die Marggraffen von Oesterreich fünf güldene Lerchen im
blauen

blauen Feld zum Wapen behalten. Ita vero de illo veteri & novo Austria symbolo Sig. Betul. Dester. Spiegel der ehren. L. 2. c. 3. p. 173.

*Romulidum è belli signis volitarat alauda
in scutum, bellis Austria clara, tuum.
Nunc Mahometana signatur sanguine gentis:
Imperii clypeus sis maneatque diu.*

Die Perch / O Desterreich flog von den krieges-fahnen
Der Römer dir in Schild / du krieg-berühmtes Land.
Was dich jehund bemahlt / ist blut der Saracenen:
Sei ferner wider sie des Reiches Schild genannt.

Cæterum apex vetus erat galeæ coronatæ insistentis alauda scutaria sed coronata. Recentior cauda pavonina, de qua §. 74. agemus: nec non §. 73. de pileo ducali vel archiducali.

Burgundia.

§. XXXIV. E regione ei respondet parmula sexies auro & cyano oblique à dextra fasciata, margine coccineo. Hoc notatur Burgundia ducatus, qui cum prior familia adhuc superesset, ejus dædymus fuerat. De eo verò agere differemus ad insignia Regis Hispania, ubi novam & priscam tesseram juxta videre datur.

Styria.

§. XXXV. Quintum ad dextram scutulum viride continet gryphum absque alis perrepentem argenteum, scintillas ex auribus, naribus & ore vibrantem. (ita Chifflet. Eq. A. V. inf. n. 211.) Communiter appellant, feuer-spendende thier. Galli Stier, vel gryphon sans ailes. ut Varenn. Felix Malleolus Pantheram appellat. De tauro consentit & ob hoc etiam in figura æri incisa cornua bestiae exprimit, pedes tamen gryphinis similes esse patitur Dester. Spiegel der ehren. L. 2. c. 3. pag. 175. Es haben vor zeiten in diesem Land (Steyermarch) die Taurisci, auff Teutsch / die Stierer / gewohnet. C. Tacitus nennet in Pannonien / von welchen damals diß Land mit begriffen worden / die Völcker Araviscos uno Olos: ist ohne zweiffel von den schreibern das wort Taurisci in Aravisci verkehret worden / wie dann das andere wort gleichsam das erste erkläret / und ist Osi das alt-Teutsche Ossen / wie noch heut zu tag die Niederteutschen das Hochteutsche wort Ohsen aussprechen. Also haben diese Völcker wegen ihrer stärke und tapfferkeit / entweder sich selbst von einem Stier oder Ohsen genennet / oder von andern diesen namen bekommen. Es ist vermuthlich / daß das uralte Wapen dieses Landes / nemlich das auffrechte weiße Panterthier im grünen Feld auß ohren und rachen feuer-flammend vor zeiten ein Stier gewesen seye: Wie dann solche Wapen-verkehrungen auch bey andern Fürstlichen Familien nicht ungewöhnlich. Ibidem pag. 180. ita insignia commendantur:

*Stiria Alexandri pantheram emblemata Monarchæ (Dan. 7. 6.)
fert clypeo: Stiria sceptrum Monarcha tenet.*

Arma parit, ferri mater, sibi cornua Tauri.

Hostibus iratis illa sit ira satis. (Anagr. Stiria. iratis. sit ira.)

Den Monarchen Alexander hat das Panterthier gebild:

Von Monarchen auch bezeyt / Steyer führt diß thier im Schild.

Es gebihret / wie der Stiere hörner treibt / ihm selber waffen /

Steyr kan steuren seinem feind / und den zorn mit zorne straffen.

Ita etiam apud Heping. de Jur. inf. c. 6. P. 5. m. 3. n. 644. Tauriscis antiquis incolis Styriae datur militiae signum taurus. Apex parmæ debitus est ex galea coronata πτορὸν tauri scutarii ignivomi.

Ejus veteres Domini.

§. XXXVI. Styriam notari occupavimus dicere, provinciam Austria, Ungaria, Carinthia, Carniola & Salisburgensi Episcopatu terminatam. Ea Bavaria paruerat cum Carinthia. 1030. Conradus eam à Ducatu Carinthia separavit, & Monarchiam constituit, imposito qui imperii fines tueretur Ottocaro ex Styria, Comite in Muertztal & Avelenz, Ducis Carinthia Marquardi ex fratre pronepote. Cujus Ottocari majores à Vinulfo Styriae praefecto sub Alarico R. Gothia deducunt, Marchiones Styriae appellant, & illis etiam Odoacrum Italiae Regem, qui Augustulum imperio dejecit, inferunt. Conf. Bucelin. German. P. 3. p. 219. Ex eo sati reliqui Marchiones, in quibus Leopoldus 1120. ab Henrico V. in hereditario marchionatu confirmatus est. Filium ejus Ottocarum Fredericus I. Imperator Ducem Styriae creavit. Hic gener Leopoldi VII. Austriae Ducis leprosus

leprosus & sobole carens consensu statuum vendidit socero ducatum, & reliquam vitam in Carthusiano cœnobio exegit. Oesterr. Spiegel der ehren. L. 2. c. 3. pag. 176. Johann Ennckel in seinem so genandten Fürstenbuch schreibt / daß sey ein so wolschler Kauff gewesen / daß ein Ritter umb drey helbeling / und ein Bauer umb ein ort kommen. Es ist zwar solches mehr ein geschenke und vermächnuß als ein verkauff gewesen / wie Megiserus anzeigt.

§. XXXVII. Mansit deinceps Styria penes hanc familiam ad ejus usque finem. Ad Austriacam familiam Cum vero illa terminata Ottocarus Austriam occupasset, ad Belam Ungaria regem respicere maluerunt; unde inter hos reges contentio, donec partitione ditionum satisfaceret. Ottocaro cœso cum Austria Styriam etiam filio Rudolfus Imp. concessit, quam tamen odio Svevorum, qui potentia abuti videbantur, æque ac Austriam non adeo obsequentem Albertus est expertus, ut etiam armis ad obsequium multi cogendi essent. In Alberti liberis Otto jucundus Styriam sortitus est, sed prole caruit. Frater ejus Albertus sapiens, cum duos haberet filios Albertum III. & Leopoldum, illi attributam Styriam hic iterum extorsit, & suis transmisit filiis, in his Ernestus Styriam tenuit, & novam lineam dedit. Inter filios Fernandi I. Imperatoris Carolus minimus natu denuo Styriam possedit, & ab eo una cum hereditate reliquarum linearum posterius accepere.

§. XXXVIII. Feram Styriæ similem ignivomam insignibus inscribunt familiæ, quæ ex Styria marchionibus aut comitibus ortæ sunt, ut auream in nigro scuto Losensteinii Familiæ ex Styriis Marchionibus. Wap. 1. pag. 22. Stahrenbergii, quos ex Thuringo, qui Ducis Styrii Ottocari majori patruo Alberto f. Alberone III. natus est, deducunt: Hi enim feram dimidiam ceruleam albo parma capiti inserunt. Wapenb. 1. p. 33. Addit Hapting. p. 335. Hohenbergios & Berneccios, quos equidem Bucelinus Germ. P. 3. pag. 219. ex fratre Ottocari march. Styriæ & præfati Alberonis III. Bernardo, ejusque duobus filiis Ottone & Gundaccaro derivat. Verum insignium figuram convenire nondum vidi. Quod ille p. 87. tribuit symbolum Hohenbergiis, per errorem assignatur, cum Hohenbergiis Silesiis debeatur. Bernecciorum autem tesseram p. 10. leonem constituit: Sibmach. Wapenb. 2. p. 33. (si tamen eadem est familia) caprum. Unde quod dicam non habeo.

§. XXXIX. Quinta ad sinistram parma argentea defert aquilam caruleam, corona, Carniola. rostro & cruribus coccineis, quæ pectore representat lunulam crescentem ductu gemino tessellarum ex argento & minio variegatam. Hoc deŷpua Carinthiæ per errorem tribuit Theod. Hapting de Jur. inf. p. 336. debitum Carniola, provinciæ Cileia, Vinidorum marchia, Croatia, Istria, Goritia, Foro Julii, Carinthia & Salisburgensi Episcopatu conclusa, quæ Carnorum veterum retinet nomen. Hanc ditionem ipsi procures seu ordines, cum eorum princeps ultimus Marchio Craynburgi, quem ab Engelberto Marchione derivant, sine prole decessisset, Friderico Bellicoso ultimo primæ gentis Austriæ Duci, fama virtutis ejus moti, tradidere. In cujus gratiam Fridericus II. Imperator, qui illam traditionem confirmavit, ex Marchionatu Ducatum fecit, seu ut verba diplomatis (Oesterr. Spiegel der ehren. L. 2. c. 3. pag. 181.) sonant, ut faceret permisit: Ad decus præterea regni Tui præsentis privilegii autoritate permittimus, ut de provincia Carniolæ Ducatum facias immediate tibi subjectum, parte (an per Te?) nobis & successoribus nostris & imperio responsurum. Inde una cum Austria in familiam Habsburgensem s. modernam Austriacam devenit, & ejus regimine nunc quoque gaudet. Apex scutulo huic debitus est è galea corona exurgens aquila scutaria.

§. XL. Infimum locum obtinet scutulum argenteum continens aquilam rubeam, Tirolis, Tirolis, cujus corona, rostrum, crura & semicirculi trifoliati alis impressi auro fulgent. Pedes Malleolus apud Hapting. de Jur. inf. c. 6. P. 5. n. 667. nigro colore tingit. Notatur ita comitatus principalis (Gefürstete Grafschaft) Tirolis, quam hinc Italia, isthinc Forum Julii, Carinthia & Salisburgensis diœcesis, illinc Svevia & Bavaria includunt. Qui eam rexerint, in Oesterr. Spiegel der ehren. L. 3. c. 8. p. 340. enumerantur. Videlicet quod initio hunc limitem suum Bavari per Marchiones, qui dicti Marchiones ad Athesin, administrari fecerint. Dein ex Andechsina gente orti, qui regioni præfecti sunt, & à sede Merania Merania Duces appellati. Inprimis Bertholdus III. Andechsianus 1180. Dux Merania factus est à Friderico I. cum Henricum Leonem proscriptisset, & jam illam etiam Bavariam partem alteri concederet. Duces defecere in Ottone II. 1248. Habuit vero eo moriente Meraniam uxorem Gucham, agnatus Albertus Henrici

Henrici filius, qui Ottoni successit, *Comitis* titulo contentus. Hic moriens 1254. Adelheidam reliquit atque Elisabetham, quarum illa *Mainhardo II. C. Goritiae* Bertholdi III. Meraniae Ducis ex filia nepoti, hæc *Gebhardo C. Hirschbergio* nupsere, unde ad hunc *utraq; Ænivallis*, ad istum *reliqua Tirolis* delata. Mainhardus 1258. reliquit Mainardum III. & Albertum II. qui 1272. ditiones inter se partiti: huic *Goritiae* obtigit, & ab eo reliqui comites. Mainardus *Tirolim* retinuit, & ab Hirschpergio matertera marito 1284. 4000. marcis argenti utramque *Æni* vallem emit, jam etiam Carinthia Dux, atque ex eo totius *Tirolis* Dominus. Ei 1296. morienti præter alios liberos superfuit *Henricus*, qui etiam rex Bohemiae aliquandiu fuit, & reliquit 1331. *Margaretam* cogn. *Maultasch*, Tirolis heredem, quæ Joanni Henrico M. Moraviae, & post eum Ludovico Bavaro M. Brandenburgico nupsit, & ex hoc *Mainardum IV.* genuit, ultimum Tirolis comitem, qui 1363. fatis concessit. Unde *Margareta* mater (quam plures Genealogi Rudolfo Austrio secundam conjugem assignant, sed contradicit ille scriptor Austriacus) consilio Ordinum Tirolim suam ad consobrinos Rudolfum, Leoboldum & Albertum eodem adhuc anno transtulit, & 1366. mortua est. Insignia Tirolis illis distichis ornantur *Ehrenspr.* p. 344.

*Rex aquila inter aves: regionum celsa Tirolis
regina est, feriens vertice regna poli.*

*Vina, fera, fontes, sal, argentique fodina,
aspera divitias hæc juga ferre probant.*

Wie der Adler Vögel-König / also Lander Königin
Ist Tyrol / das Himmel an mit der Berge scheitel rühret.
Gemsen / bronnen / saltz und weine / und der silberertz gewinn
Zeugen / daß auch das Gebürg / reichthum zeuget und gebiehet.

Apex Tirolensis scuti est coronata cassidi impositus fasciculus 7. struthionicarum auratarum plumarum erectarum, per quem transit diagonalis balthæus nubilatus rubeus. (conf. *Wapenb.* 2. p. 20.) Lacinia argento & minio tinguntur.

Ejus ex
Austriis
Domini.

§. XLI. Ubi semel in Austriacam potestatem comitatus hic venit, in ea deinceps permanfit, & anteriorum Austriacarum ditionum caput haberi cepit, annumerata ei Alsatia, & Svevicis ditionibus. In partitione hereditaria *Leopoldi* & *Alberti*, illi Tirolis cessit, inter hujus filios *Fridericus* eandem tenuit, & ad filium *Sigismundum* transmisit. Inter *Ferdinandi I.* filios *Ferdinandus* hanc partem habuit. Iterum eandem à fratre *Ferdinando II.* habuit *Leopoldus*, & ad filios atque nepotes transmisit. A quibus nuper successionem Augustus noster *Leopoldus* collegit.

Scutulum
pectorale.

§. XLII. Hæc scutula sunt, quæ aquilam Imperialem stipant: ejus vero pectori aliud imponitur scutum bipertitum; quod hinc fasciam Austriacam, isthinc Castellum aureum in cocco pingit, regni Castellani symbolum, de quo alibi sermo est, ubi de Hispania insignibus agitur.

Dispositio
scutorum.

§. XLIII. Nec vero illa tantum armorum in diversis scutis dispositio Augustis placuit, verum sæpius etiam easdem parmulas in certas unius scuti areolas compingere solent, quod & in figillis & monetis & alibi videre licet. Enumerabimus aliquot dispositiones eorum, qui hoc seculo imperarunt.

Rudolphi
II. Imp.

§. XLIV. *Rudolphi II.* duas inprimis observavi dispositiones. Altera annum 1606. & 1611. præ se ferebat, in qua tres perpendiculares lineæ & totidem transversæ areolas constituebant sedecim. In primo ordine primus laterculus *Hungaricas fascias* representabat, alter aquilam coronatam referebat, quam *Tirolim* vel *Carniolam* interpreteris, tertius *Alsatia Landgraviatum* designat, quartus *Bohemia regnum*: Secundi ordinis illæ sunt areæ, *Legionensis*, *Austriaca*, *Burgundica* (hæ alicubi transpositæ) *Castellana*. Tertia series continet alveolos *Carinthia*, *Carniola vel Tirolis* (aquila enim apparet) *Habsburgi*, *Goritiae*. In pede scuti visuntur illo ordine tesserae *Burgovia*, *Suevica*, *Wirttembergia*, *Pfirsensis*. Similem dispositionem Historiographus Cæsareus Celeberr. *P. Lambeckius* 1665. Commentarii de Biblioth. Augusta titulo præfixit, unde Augusto nostro etiam illa in usu esse videtur. Rationem autem ordinis areolarum me non capere confiteor.

Alia.

§. XLV. Alia dispositio observata in numis 1610. & 1612. cufis, ut videlicet caput scuti in duas areolas dispelceretur, *Ungarico* & *Bohemico* symbolo insignes, intermedio peculiari scutulo aquilam simplicem præ se ferente, quæ *Tirolensis* esse potest, forte quod

quod in illo comitatu numi cusi: Reliqua scuti pars duabus transversis & tribus perpendicularibus lineis in 12. laterculos distinguebatur: Primus ordo iterum inter *Legionensem* leonem & *Castellanum* castellum intercipiebat *Burgundicam* & *Austriacam* tesseram. Proximus ordo *Carinthiam*, *Carniolam*, *Habsburgum* & *Goritiam* designabat. Laterculi pedis erant insignia *Burgovia*, *Svevia*, *Wirtembergae*, *Alsatia*. Simili utebatur dispositione *Ferdinandus II.* 1622. nisi quod Austriam *Burgundia* praeponit.

§. XLVI. Iterum aliam dispositionem *Chifflet. Inf. Eq. A. V.* producit n. 243. Quod nempe usus sit scuto imperii Germanici, fracto in pectore bicipitis aquilae scutulo quadripartito: 1. Quadrans *Hungaricus*. 2. *Bohemicus*. 3. *Austria nova & Burgundia* veteri ab summo divisus. 4. *Celtiberica & Legionensi* tessera quadripartitus. Apex coronata Imperatoria. Laciniae aureae, vellere Pontico reductae.

§. XLVII. *Matthiam* successorem vidi uti scuto quadripartito ex *Ungarica & Bohemica* tessera, imposita parmula bipartita ex *Austria & Burgundia*. Eiusdem illud scutum recenset inter *Eq. A. V.* n. 263, *Chiffletius*. Caput scutarium *Hungaria & Bohemia* ab summo bipartitum. Reliquum scuti quadratum discissum. I. Quadrans *rurbergicus*. (Ita enim *Chiffletius* corrigendus, qui *Nellenburg* interpretatur: cum tamen illius comitatus cornua cervina sint caerulea in auro, *Wapenb.* 1. p. 16.) 4. *Suevicus*. II. Etiam quadripartitus: 1. *Aragonicus*. 2. *Siculus*. 3. *Burgovius*. 4. *Alsatius*. III. In bina scutapartitus: 1. *Habsburgum*. 2. *Tirolense*, ambo inserta alio scutulo *Goritia*. IV. in scuta duodivisus: *Pfretanum & Kiburgium*; ambo inserta scutulo quadripartito ex symbolis *Cislejensibus*. Scuti majoris imum ab summo tripartitum: 1. *Vinidorum Marchia*. (quam ille perperam *Sclavoniam* interpretatur.) 2. *Eneso* (quod ille vocat) hoc est *Provincia supra Anasum*. 3. *Portenavv* s. *Portus Naonis*. Omnibus symbolis in sede honoraria impositum scutulum *Burgundia veteri*, *Styria*, *Carinthia* & *Carniola* quadripartitum. Huic rursus parmula *Nova Austria* superposita. Apex pileus Archiducalis. Pinnae inumbrantes aureae & coccineae.

§. XLVIII. *Matthiam* in Imperio excepit *Ferdinandus II.* cuius illum typum vidi, antequam Imperium susciperet: ut in scuto quadripartito primum laterculum *Ungaria*, secundum *Bohemia*, tertium quadrifida divisione *Castilia & Legio*, quartum simili partitione *Austria & Burgundia*, toti autem impositam parmulam *Tirolis* implerent. *Chifflet. Inf. Eq. A. V.* n. 264. paternum ei clypeum tribuit exigua mutatione.

§. XLIX. *Ferdinandus III.* successor ante imperium susceptum apud *Chifflet. Eq. A.* V. n. 360. ita disposuit: Caput scutarium *Hungarico & Bohemico* symbolis recta linea bipartitum. Reliquum scuti quadripartitum I. quadrans rursus quadripartitus: 1. Laterculus *Celtibericus*. 2. *Legionensis*. 3. *Alsatius*. 4. *Kiburgensis*. II. Quadrans etiam quadripartitus: 1. Laterculus *Styrius*. 2. *Carinthiacus*. 3. *Carniolensis*. 4. *Goritiensis*. III. In scuti formam bipartitus *Ferretensi & Tyrolensi* symbolis, inserta *Cilejensi* parmula. IV. Pari modo bipartita *Portus Naonis & Princ. supra Anasum* in longum bipartita. In scuti sede honoraria, scutulum *Austria recentiori & antiqua Burgundia* recta linea divisum. Apex, pileus Archiducalis. Laciniae hermineae & coccineae.

§. L. Modernus Augustissimus Imperator *Leopoldus* Imperiali bicipiti aquilae itidem imponit scutum, torque aurei velleris circumdatum, quadripartitum: cuius prima areola *Hungaria*, altera *Bohemia* regnum, tertia bipartita *Austriam & Burgundiam*, ultima quadrifaria sectione *Castella & Legionis* regna notat. Aliam ei a *Lambecio* attributam dispositionem §. 44. notavi. Iterum alia in moneta dispositio mihi observata est, ut sub cephalo scuti ex tessera *Hungarica & Bohemica* constante, proxima series laterculorum notarent *Castellam*, *Legionem*, *Aragoniam*, *Siciliam*, tertia *Habsburgum*, *Austriam*, *Burgundiam*, *Carniolam*, *Wirtembergiam*, insertis pedi clypei tribus trigonis areolis cum symbolis *Vinidorum marchia*, *Principatus ad Anasum & Tirolis*. Hoc scutum affixum cernitur aquilae bicipiti, altero pede enses altero sceptrum tenente, circumjecto torque aurei velleris.

§. LI. Addamus alias adhuc variationes: Tres in *Sibmach. Wap. P.* 1. p. 4. reperiuntur, quarum prima hoc ordine representari potest. Scuti caput *Hungarico & Bohemico* symbolis recta linea bipartitum est. Reliquum scuti quadripartitum. I. quadrans rursus quadripartitus: 1. Laterculus *Castellanus*. 2. *Legionensis*. 3. *Wirtembergicus*. 4. *Suevicus*. II. Quadrans etiam quadripartitus: 1. Laterculus *Aragonius*. 2. *Siculus*. 3. *Burgovius*. 4. *Habsburgus*.

4. *Habsburgius*. III. In scuti formam bipertitus, *Carniolenſi* & *Pſiretenſi* ſymbolis, inserta *Alſatica* parmula. IV. pari modo bipertitus, *Kiburgia*, & *Goritienſi* teſſeris, *Provincia ſupra Anaſum* imo inserta. Imo ſcuto inserta parmula tripertita, ut media ſymbola *Cileienſia* quadripertita ſtipent, hinc *Vinidorum Marchia*, illinc *Portus Naonis*. In ſcuti ſede honoraria ſcutulum *Burgundia*, *Styria*, *Carinthia* & *Tirolis* quadripertitum compositum eſt, toti denuo incumbente *Auſtriaca* fascia. Eadem diſpoſitione uſus *Leopoldus Wilhelmus* Archidux, niſi quod ſcutulum toti impositum tantum aquilam exhibebat, pectore fasciam *Auſtriacam* repræſentantem. Tum quod ſcuto ſubjecta eſt crux Teutonici ordinis, ut extrema undique promineant.

Maximi-
liani M.
Ord. Teut.

§. LII. Alter typus eſt *Maximiliani Archiducis*, qui Mag. Ord. Teutonici fuit, dividitur vero cruce mediante nigra, cui alia aurea liliata (inſigne ordinis) imponitur, in quatuor quadrantes. Primus tranſverſim ſecatur: ſuperius conſpiciuntur *Vngarica* fasciæ, inferior pars tribus conſtat laterculis *Caſtiliæ*, *Legionis*, *Auſtriæ*. II. Simili diſviſione ſuperius exhibet leonem *Bohemicum*, inferius *Burgundiam*, *Styriam*, *Carinthiam*. III. Iterum quadripertitus *Alſatiam*, *Kiburgum*, *Pſiretum* & *Tirolim* designat, hiſce triangulari parmula insertis quadripertitis *Cileienſibus* ſymbolis. IV. Denuo quadripertitus *Carniolam*, *Goritiam*, *Habsburgum*, *Vinidorum Marchiam* notat, inserta parmula *Portus Naonis*. Imo ſcuti inferuntur alaude veteris *Auſtriæ*. Cruci liliatæ imponitur ſcutulum aureum nigra aquila inſignitum. Quod lilia Teutonice crucis attinet *Hapſing. de jur. inſign. c. 6. P. 1. §. 4. n. 84.* refert, Ludovicum R. Franciæ lilia illa adjeciſſe. Aquila nigra videtur *Boruffiam* notare ex *ſürſt. Wap. s. p. 25. ſeq.* Ea enim diu Ordinis huius Teutonici fuit patrimonium, donec ex M. Magiſtro Albertus Dux Boruffiæ Regis Poloniæ beneficio fieret. Idem Maximilianus alibi contractiori ſcuto uti ſolitus. Ita vidi ſcutum cruce illa Teutonica intermedia, quæ idem ſcutulum cum aquila continebat, quadripertitum pingi, ut laterculi 1. *Vngaricum*. 2. *Bohemicum*. 3. Bipertitus *Auſtriacum* & *Burgundicum*. 4. Iterum bipertitus *Habsburgum* & *Tirolenſe* & aquila continerent. Alibi ſcuto duæ comites parmulae adjiciuntur, hinc *Alſatica*, illinc *Pſiretenſis*. §. præced. vidimus crucem ſcuto non inſcriptam ſed ſubjectam, ut extrema prodirent.

Alia apud
Sibma-
cherum.

§. LIII. Tertius typus eadem fere cum primo diſpoſitione repræſentatur, ſed areolarum ſitu diſverſo. Caput ſcuti conſtituunt *Vngaria* & *Bohemia*. Primum quadrantem areolæ *Caſtellana*, *Legionenſis*, *Styria* & *Carinthia* in quadras locatæ. Secundum ſimili diſpoſitione *Aragonia*, *Sicilia*, *Carniola*, *Goritia*. Tertius *Burgaviam* & *Sveviam* continet, cum inserta *Pſiretenſi* parmula; Quartus *Alſatiam* & *Kiburgum*, cum inserta *Cileienſi*. Pes ſcuti triangulari laterculo iterum conſtat, tripertito in ſymbola *Provinciæ Anaſinae*, *Auſtriæ antiquæ* & *Vinidorum Marchiæ*. In clypei ſede honoraria nova parma quadripertita *Auſtriæ*, *Burgundiam*, *Tirolim* & *Habsburgum* continet.

Ferdinandi
Archid.

§. LIV. *Ferdinandi Archiducis* ſcutum 1574. in moneta illud vidi, ut caput ſcuti repleret *Vngaria* & *Bohemia*; reliquum ſcutum bipertitum, hinc quadripertitum locata *Caſtellana* & *Legionenſia*, illinc ſimili ſitu *Auſtriaca* & *Burgundica* ſymbola repræſentaret: toti impositio ſcutulo *Tirolenſi*. Aliter apud *Chifflet. Inſ. Eq. A. V. nam. 211.* Scutum tranſverſè tertiatum: Summum *Hungaria* & *Bohemia* ad perpendicularum diſviſum: medium in partes quatuor à ſummo diſpertitum: quæ ſint 1. *Celtiberica*. 2. *Legionenſis*. 3. *Styria*. 4. *Carinthia*. Pes ſcuti diſviſus ad perpendicularum: Pars dextra in ſcutula duo bipertita: 1. *Aragonicum*. 2. *Siculum* cum inſita *Granatenſi* parmula. Pars ſiniſtra ruruſus in bina ſcutula diſviſa: 1. *Carniolenſe*. 2. *Tirolenſe*, inſita parmula *Habsburgia*. Imo ſcuti majoris inſertum triangulare ſcutulum, *Auſtriæ veteris*. In ejuſdem ſcuti majoris ſede honoraria inſeſſum ſcutulum *Auſtriæ Nova* & *Burgundia antiqua* ab ſummo diſpertitum. Apex, pileus archiducalis, pavonina cauda ſaſtigiatus. Laciniæ dextræ ex auro & cyano, ſiniſtræ ex argento & coccino.

Caroli
Archid.

§. LV. *Caroli Archiducis* ex moneta 1590. illum typum obſervavi: ut caput ſcuti complerent *Vngaria* & *Bohemia*; fasciam *Auſtriæ* & *Burgundia* ſtipantes mediam parmulam *Carinthia*; pes bipertitus referret *Habsburgum* & *Tirolim*, cum intercepta triangulari parmula *Goritia*. *Chifflet. Inſ. Eq. A. V. n. 250. & 251.* illi & *Erneſto Archiduci* idem plane tribuit ſcutum, quod §. 54. *Ferdinando* ex ipſo dedimus.

Erneſti
Archid.

Leopoldi,
& Ferdi-
nandi
Caroli Ar-
chiducum.

§. LVI. *Leopoldo Archiduci* *Chifflet. Inſ. Eq. A. V. n. 361.* illud tribuit: ſcutum tranſverſè tripertitum. Summum *Hungaria* & *Bohemia* ad perpendicularum bipertitum. Medium, ab ſummo quadripertitum. Laterculus *Burgovius*, *Svevicus*, *Styriacus*, *Carinthiacus*. Pes ſcuti recta linea in quatuor ſcutula diſviſus: 1. *Alſaticum*. 2. *Kiburgenſe*, ambo

ambo insita *Ferretica* parmula, 3. *Carniolense*. 4. *Gorizium*, inserta *Sclavonia* s. potius *Vinidorum Marchia*. Imo scuto inserta parma ab summo tripartita, tesseris *Anasina*, *Cilia* & *Portus Naonis*. Medio scuto majoris appictum scutulum quadripartitum: 1. quadrans *Celtibericus*, *Austriacus novus*, antiqua *Burgundia* in longum bipartitus. 3. *Austriacus antiquus*. 4. *Habsburgensis*. Rursus huius scutuli medio imposita *Tirolensis* parmula. Apex piceo argento & minio picta. In moneta 1623. vero illam dispositionem vidi, ut scutum in quatuor quadrantes secaretur, in quibus repraesentarentur I. *Vngaria*. II. *Bohemia*. III. *Austria*, autem incubante scutulo *Alsatico*. Alibi 1620. eadem dispositio, nisi quod locum *Tirolis*, *Habsburgum*, *Habsburgi*, *Goritia*, *Pfirtarum* vetus *Austria* symbolum, *Alsatia Tirolis* occupant (quali modo expressit sua *δῆγμα* etiam 1652. *Ferdinandus Carolus*.) Tum subjecta scuto scutula Episcopalia *Argentoratense* & *Patavinum*: alibi ea lateri adjecta, subjecta vero scuta abbatiarum *Murbacensis* & *Luderana*. Anno 1628. eusam monetam vidi cum priori 1620. plane convenire, nisi quod ubi *Tirolis* medium occupabat locum, hic *Alsatia* appareat.

§. LVII. Sed rædium forte varietas illa parere potest. Visum tamen necessarium, ut plures typos repraesentarem. Nunc ipsas tesseris, quas tantum nomine dominiorum indicavimus, ordine depingemus. Quod vero attinet *Legionis*, *Castella*, *Aragonia* & *Sicilia* symbola, de illis agatur inferius, cum *Hispanicum* scutum oculis subicietur. Ibidem *Burgundica* areola explicabitur. De qua hoc solum hic notare convenit, eam quoties in *Archiducum* vel *Imperatorum* scutis occurrit, simul complecti omnem *successionem Burgundicam*, atq; ita *Belgica* quotquot seorsim inferenda essent symbola. Sicuti quæ ex *Hispanica* *successione* inferuntur, simul reliqua includere videntur. Ita *Vngaria* & *Bohemia* tesseræ non minus regna & provincias inde dependentia simul includunt. Unde nec *Silesia* nec *Moravia* nec *Lusatia* ullibi vestigium vides. Tum quoties *Austria* veteris mentio fit, designari quinque alaudas aureas in cæruleo scuto, ex §. 33. adhuc in recenti est memoria. Reliqua *δῆγμα*, quorum explicationem prius nondum dedimus, jam subiciemus, sed ordine nullo.

§. LVIII. *Sveviam* quod concernit, exprimitur in parma aurea (argenteam *Varenn*. *Svevia*; *R. d' Arm.* p. 278. & alii volunt) tribus leonibus gradientibus s. pardis nigris lingua & falcibus rubeis. De *Svevia* & *Alemannia* antiquioribus ducibus multa cumulare nolo, nisi quod illud in primis notari peto, hunc æque ducatum atq; alios primum non fuisse hereditaria dominia sed officia personalia. Unde modo ex hac, modo illa gente assumi, ut tamen paulatim ratio haberetur filiorum aut propinquorum. Ita Dux *Svevia* fuit *Burchardus*, dein *Burchardus II.* ex *Grissonum* comite. Tum *Hermannus Franconia* comes, *Inde Ludolphus* ejus gener *Imperatoris Ottonis* filius, post hunc *Burchardus III.* secundus filius, dein *Otto Ludolfi* filius, inde *Conradus*, post hunc *Hermannus II.* quo mortuo filius *Hermannus III.* Inde *Ernestus*, qui ejus sororem *Gisla* uxorem habebat, tum huius filii *Ernestus* & *Hermannus*, & *Gisla* ac altero marito *Conrado Salico* natus *Henricus*, qui dein sub nomine tertii *Augustus* fuit, tum *Otto C. Palatinus*, cui *Henricus* jam *Imperator ducatum* dedit: postea *Otto M. Svinfurti*, dein sororius ejusdem *Cæsaris Rudolphus C. Rinsfeldensis*, qui adversus *Henricum IV.* *Augustum* axioma afflictiavit, & prælio cecidit. Huic ademptum ducatum *Friderico Hohenstaufio* affini suo *Henricus Imperator* attribuit: ab eo tota *Svevica familia*, in qua ordine secuti sunt duces. Ultimus familiam clausit *Conradinus*, quem cum regnum *Neapolitanum* sibi debitum vindicaturus sed prælio victus esset, captum *Carolus Andinus* 1269. capite truncavit. Ita Domino vacuum ducatum, tanquam ad imperium relapsum, filio *Rudolfo* *Rudolfus Imperator*, in primis quia pridem multa ejus ducatus *Habsburgicæ* domui subjecta essent, comitis *Augustanis* 1282. concessit. *Conf. Desterr. Chrensp.* L. 1. c. 13. p. 113. 115. Ex quo non alius ducatum *Sveviæ* gefit, sed ejus dignitas constanter in domo *Austriaca* remansit. Inde accessit 1379. *Imperialis advocatia* s. *provincialis præfectura superioris & inf. Sveviæ* 1379. *Leopoldo Austriaco* a *Wenceslao Augusto* oppignorata. Observat *Iob. Limn. Jur publ. Tom. IV. Add. ad 4. 4. 24. p. 403.* *Carolus V.* se dicere solitum, *des H. Röm. Reichs Fürst zu Schwaben.* *Ferdinandus* autem & *successores* simpliciter *Fürst zu Schwaben.* *Cæterum* fallitur *Varenn.* P. 2. p. 272. cum *Svevis* in usu fuisse scribit leonem aureum in parma cærulea, & ita ab *Ottone Svevo Burgundiæ comitatu* allatum *δῆγμα*.

Wirten-
bergia.

§. LIX. Vidimus etiam laterculum aureum tria cornua cervina nigra deferentem. Hoc *Wirtenbergicus ducatus* denotatur. Unde de eo symbolo suo loco agitur. Hic tantum notare necesse est, quo titulo Austriaci principes illam areolam scuto inferuerint. Nempe cum 1519. Ulricus Wirtenbergia Dux à Svevico fœdere pulsus & ducatu exutus esset, fœderati ducatum Cæsari concesserunt. Hic fratri *Ferdinando* eundem in divisione assignavit. Cum autem *Ferdinandus* eundem possedisset usque ad annum 1534. frustra interea multis pro Ulrico tentatis, conatibus etiam militaribus Ulrici irritis, Philippus Magnanimus Landgravius Hassiæ amicum suum, *Ferdinandi* copiis ad Laufenam victis, restituit. Exin *Cadamica* pactioe res ita composita, ut retineret Ulricus ducatum, sed eo nomine domus Austriacæ beneficiarius, atque ita utile dominium penes ipsum, penes *Ferdinandum* directum esset. Ea conditione res permansit ad annum 1599. quo *Rudolfus II. Imp.* consentientibus agnatis, bona pecuniæ summa accepta, investituram ad primam ac immediatam formam reduxit, moderante ducatu *Friderico*. Servata tamen successio Austriacis, si masculi deficerent, quo ipso casu nihilominus religioni cautum est. Ob hoc vero domui Austriacæ reservatum ius in tituli elogiis & scuto Wirtenbergici ducatus servatur mentio. Superius §. 47. notavimus eorum errorem, qui in *Nelleburgium comitatum* Wirtenbergici ducatus tesseram convertunt.

Burgovia.

§. LX. Inter Svevicas diriones speciatim etiam *Burgovius Marchionatus* legitur. Huius tessera est scutum sex obliquis sinistris balibeiis argenteis & rubeis exaratum, inducto toti palo aureo. Ita *Chifflet*. n. 263. & *Desterr. Ehrensp.* L. 3. c. 5. pag. 312 pingunt. Nam *Sibmach. Wapenb.* P. 1. p. 5. dextras tancias facit, & octo numerat. Quod ipsum attinet *Marchionatum Burgovium*, qui inter *Ulmam* & *Augustam* situs est, habuit ille suos peculiare olim *Marchiones*, initio familiae *Comitum de Abach*, quorum ultimus 1075. mortuus, dein *Comitum de Bibereck, Schelklingen & Rothenstein*, sed post mortem ultimi *Henrici Rudolphus Imperator Augustanis comitiis* 1282. eum, uti & *Sveviam*, filio *Rudolpho* cum consensu Electorum & Principum concessit. *Desterr. Spiegel der ehren.* p. 293. & c. 40. pag. 1053. ubi tamen dicit, *Marchionem Henricum* ultimum 1304. extinctum, adeo ut sibi contradicere videatur. Sed *Bavarica* domus agre ferebat, cui aliquando *Burgovia* subiecta, unde 1324. *Ludovicus* ex *Bavaris Imperator* eam vi subigere tentavit, ast infecta re obsidionem solvere coactus est. *Archidux Sigismundus* *Burgoviam* *Episcopo Augustano* 32000. aureis oppignoravit, inde pignus illud soluto hoc argento à *Sigismundo* ad se transtulit *Georgius D. Bavaris*. *Desterr. Ehrensp.* L. 5. c. 33. p. 956. 957. Demum 1492. reluit *Marchionatum* *Maximilianus*, obtento à subditis ad reluitionem argento multo, hac tamen conditione, ne iterum oppignorari possent *Bavaris*. *Dest. Ehrenspiegel.* d. 1. Demum superiori seculo *Ferdinandus*, *Archidux Carolo* suo ex *Philippina Welferia* legitima sed impari uxore suscepto filio *Marchionatum* hunc concessit, qui titulo illo etiam usus est, sed cum nullam suscepisset prolem, rediit ad domum. Observat *Joh. Limn. Jur. publ. T. IV. add. ad 4, 4, 24.* p. 403. primum *Ferdinandum I.* cum epitheto se indigitasse *Marggrafen des S. Röm. Reichs zu Burgau. Reichs Absch.* 1542. &c. cum *Carolus Imp.* mentionem non adjiceret. An dixerim, conjungi disjungenda, & in titulo Imperiali legi, *Marchionis S. Imperii* titulum, videlicet ratione *Antverpiæ*, inde inter distinctione addita etiam *Burgoviæ, Moraviæ, &c.*? Ita non tantum video sine *Burgoviæ* mentione reges *Hispaniæ* titulum usurpare *March. S. Imperii*, sed & vidi, ubi in diplomate *Carolus V.* dicebatur *Marchio Burgoviæ, de Oristam, Gotiam* (an scribentis incuria literas male pinxit?) & *S. Imp. Romani*. Cæterum apex *Burgoviæ* est coronata galea impositum jugum expansum alarum cum scutario typo.

Habsburgum.

LXI. *Habsburgium* δειγμα sæpius expressum audivimus: est illud, in scuto aureo leo coccineus, corona, lingua & falcibus ceruleis. Horum armorum nobilitatem merito commendat *Chifflet*, in *Lum. prerogat.* p. 330. seq. ut regiam *Habsburgiorum* exin originem deducat. Sed prolixè respondet, & nihil præ aliis symbolis in hoc peculiare deprehendi arguit *D. Blondell. Geneal. Franc. plen. assert.* T. 2. pag. 350. seq. quo harum rerum studiosum remitto. Multa etiam in commendationem huius tessere legere licet in *Dest. Spiegel der ehren.* L. 1. c. 4. pag. 25. 26. Id vero non capio, quod ibi refertur, *Habsburgios* à consanguineis *Sveviæ* s. *Alemanniæ* ducibus leonem, quales tres in horum scuto, suum aservisse, & ex *Austrasiæ* regio clypeo coronam addidisse.

Nam

Nam Sveviæ ducum leones atro inficiuntur colore, non rubeo s. purpureo. Caterum non ineleganter poeta ibi canit.

Rex leo quadrupedum notat apto emblemate reges.

Prava domans, parcit nobilis ira bonis.

Hoc decus Habsburgi prisco de culmine regum:

Signa leonis habent, sensa leonis amant.

Ist der Löw der thiere könig / ist er auch ein königsbild /

Edler geist brennt wie er soll: strafft die bösen / schont die frommen.

Dieser ruhm die könig rühmt / die von Habsburg sind gekommen.

Löwenmuth sie zieht / sie führen billig löwen in dem schild.

De proverbio, quod tempore interregni ante electionem Rudolphi in Germania usitatum: *aquila imperii quiescit in nido Leonis.* vid. Theod. Haping. de jur. inf. c. 13. n. 204. Caterum apex Habsburgicus fuit *πρωτον* leonis coronati, *cujus collum ornatur pavoninis pennis.* Am rücken hinauff mit pfausfedern besteeckt) sed dein loco hujus leonis *duo capita & colla cyncorum* (zwei schwabnen hals.) *rostris singulos annulos aureos defrentia substituerunt,* & galeæ (juxta Wapenb. P. 2. pag. 20.) coronatæ imposuerunt. Wann dieses Hochlöbliche Haus ihm gleichsam selber durch erwählung sothans klenods / geweißagt hat / wie daß es durch absterben vieler hoher stammhäuser und durch heurath zu hoheit und reichthum gelangen wurde. Destr. Spiegel der Ehren. p. 26.

§. LXII. Tesseræ hæc familiæ prima & gentilis fuit, cum *Rudolphus* Imperator Al. Duplex, berti primi Austriaci pater ex Habsburgio comite Augustum solium conscenderet. Nomen vero *Habsburg* duobus castris commune fuit. Vetustius circa 660. condidit in Brisgoiæ sylva, quam nigram vocant, non procul Friburgo & Stauffa *Ottbertus* comes, cui à fratribus ducibus Sveviæ districtus ille, in quo Numaga fluvius *Trutpertinum* cænobium alluit, & de n. supra Brisacum in Rhenum exoneratur, concessus fuerat. E regione hujus castri *Habsburgi* s. *Avendicacstri* s. *Habenspurg* vel *Habenthumburg* condidit alterum dictum *Altenburg*. Hoc castrum incoluisse dicitur prior familia Habsburgiorum comitum, quorum successio deinceps ad alterum ramum translata est. In ea *Guntami* divitis cognominati nepos *Rapato Habsburgum* in *Argovia* non procul rudericibus *Vindonissæ* vel *Brugæ* condidit, repetito ex Brisgoico *Habspurgon* nomine. Ut adeo non Helveticum Habsburgum, quæ communis sententia hætenus fuit, primum familiæ nomen dederit, sed, cujus quasi colonia stud fuit, Habsburgum Brisgoiæ. Verum istius celebritas, & quod comites in Helvetia habitare mallerent, vetustioris memoriam fere obliteravit. De comitibus illud memorandum est, non simplices fuisse comites, sed *principalis dignitatis* aliquid habuisse (*Gefürstenten Graffen*) In cujus argumentum allegatur (*Destr. Spiegel der ehren. L. 1. c. 5. p. 37.*) quod pincernas & dapi- Comitæ principalis dignitatis, feros nobiles, nec non demum 8. comitatus *Habsburg*, *Kyburg*, *Baden*, *Lenzburg*, *Thun*, *Reinfelden*, *Rapperschwyyl* & *Nidovv*, præter *Landgraviatus Alsatiæ*, *Thurgoiæ* & *minoris Burgundiæ* in potestate habuerint, adeoque amplissimas ditiones possederint. Ut fallantur, qui ex pauperculo comite Rudolphum ad imperiale fastigium ascendisse perhibent. Caterum Habsburgum hoc Argoviæ, cum reliquis in Helvetia sitis bonis, in *Helvetiorum* demum potestatem delapsum, qui bello in præfectos Austriacos suscepto & sapius variis causis repetito alia aliaque subegere. In primis proscripto ab Imperatore *Sigismundo Friderico Austriaco* fere quicquid supererat armis Helvetiorum, ad hoc ab Imperatore excitorum, superatum, & dein in eorum manibus relictum, nunc quoque remanet. conf. *Destr. Ehrenspiegel* c. 4. p. 420. seq.

§. LXIII. *Alsatiæ* quoties mentio facta, intelligendus est laterculus *rubeus* impress- Alsatiæ tessera, so *baltæo* aureo (aliqui argenteum malunt) cum sex ejusdem metalli coronis ad oram collocatis. Sed & ornamentis suis baltæi extrema afficiuntur. Unde *Aeg. Gelen. de Colon. Agripp. magn. L. 2. f. 15. p. 164.* vocat *institam obliquam reticulatam, veluti mitella* *rubea utrinq. pretextatam.* Baltæus dexter esse debet, est tamen ubi etiam sinister pingitur, in quo situs discrimine nostros olim non valde religiosos fuisse, sapius observatum est. Coronarum autem *Alsatiæ* datarum rationem *Wolfg. Laz. apud Th. Haping. de jur. inf. p. 367.* ex eo allegat, quod tot principes habuerit palatio regio Francico præfectos s. majores domus. Apex *Alsatiæ* est, coronatæ galeæ impositum *ventilabrum octangulum*, *cujus anguli globulis & pennis pavoninis exornantur, ipsi vero typus scutarius inscribitur.*

scribitur. vid. *Wapenb.* 2. p. 6. Alibi in sigillo diplomatis Friderici III. Imp. 1471. dati vidi, tantum 6. coronas & quidem antiquo more radiosas, intermedio baltheo vel scipione transverso galeæ incumbere. Laciniae sunt ex auro & cocco.

Ejus Do-
mini.

§. LXIV. Alsatia veteris *Alemannia* pars (unde *Oesterr. Ehrenspiegel* L. I. c. 3. pag. 19. 40. *Das Allmanngau hat sich nachmahl zwengetheilet / und ist das obere theil Svevia oder Schwabenland / das eine aber alwo die rechten alten Alsmannier ihren sitz behalten Alsatia, Alsat oder Almansitz / nicht aber Edelsatz oder Illsat / weil auch in andern ländern Edle gewesen / und der Illstrom nicht das ganze Elsat durch fließet / genant worden.* De etymologia tamen me non praestitero fidejussorem, qui ab *Ello* s. *Illo*, *Elisatium* pagum dictum mallem) suos sub Francorum regibus habuit *Duces & Comites*. Ita *Adelricus*, qui circa 720. denatus est, *Alsatia Dux* nominatur, ut & *Adelbertus* ejus filius. Inde *Landgraviorum* nomen in usu fuit, atque hæsisse videtur in familia Comitum *Egesheimensium*, s. *Hugenesheimensium*, qui ex *Gerardo* orti sunt, *Theodorici Ducis Lotharingia* superioris minore filio; unde colligere videor, in hujus majoribus eandem dignitatem cum reliquis junctam & *Lotharingia superioris* nomine comprehensam fuisse. *Gerhardi* posteritas defecit in *Henrico* 2. vel 3. qui 1238. sine liberis decessit. Cum vero duas habuisset sorores, quarum altera *Alberto* (al. *Burchardo*) *C. Hohenbergio*, altera *Ludovico* (seu *Conrado*) *C. Oetingensi* nupserant, hæc succedere in Alsatia ditionibus. *Oetingensium* portio dein à posteris 1358. *Episcopo Argentinesi* vendita est. Sed *Hohenbergii* filia *Anna Rudolpho Imperatori* jus suum attulit. Sed & ante hæc plurima in Alsatia possidebant *Rudolphi* majores, utpote ex Comitum Alsatia sanguine orti. Unde jam duodecimo seculo *Albertus* dives *Habsburgius Landgravius Alsatia* usus est titulo. vid. *Chifflet. Als. vindic.* c. 1. Accessit dein in *Egesheimensium* (quorum nomen ab *Egesheim* s. *Egenesheim* s. *Hugenesheim* à conditore *Hugone*, qui ex Alsatico *Habsburgico* sanguine, appellato castro) hereditatem successio. Et tandem accessit etiam advocatia s. praefectura provincialis Alsatia & inprimis ejus Decapoleos, quæ cum aliquandiu in *Palatinorum* fuisset manu, ad *Austriacos* rediit. Cæterum pace *Monasteriensis* ob commune Imperii bonum *Serenissima* domus *Austriaca* cum *Brisaco* opido *Landgraviatu* superioris & inferioris Alsatia, *Sundgavia* & illa praefectura provinciali cessit, eaque ad *Regem Gallia* transferri permisit.

Venit ad
Austriacos.

Nunc ad
Gallos.

Kyburgium.

§. LXV. *Kyburgi* comitatus designatur scutulo coccineo, quod permeat baltheus dexter aureus, utrinque comite leone ejusdem metalli (vid. *Wapenb.* 2 p. 14. ubi baltheus sinister est, uti nostris parum interesse visum.) Nomen habet ille à castro *Kyburgin Turgoia* non procul *Winterthurio* sito. Comites creduntur orti ex *Ruthardo Duce Alemannia*, *Eberhardi* fundatoris *Murbacensis* filio, *Warini* qui *Carolomanni Palatii* praefectus fuerat fratre. Defecit ea in duobus *Hartmannis*, quorum junior 1263. patruus senior 1264. decessere. Hujus ex sorore nepos, illius amicus erat *Rudolphus Habsburgius*. Et quidem hereditatem *Hartmannus* senior fere eripuerat, cum qui antea *Rudolphum* dilexisset, ab eo bello petitus & offensus esset, unde *Episcopatu* *Argentoratensi* comitatum suum donavit, & ab eo iterum feudo accepit. *Oesterr. Spiegel der ehren/* L. I. c. 4. pag. 45. Inde donationem impatientia factam revocare quidem conabatur *Hartmannus*, sed *Episcopus Waltherus Geroldseckius*, ut cederet, non poterat permoveri. Unde *Rudolfus* civitatis *Argentoratensis* adversus *Episcopum* partes suscipit, & hunc graviter affligit; cum vero victus 1263. & paulo post mœrore mortuus esset, *Henricus* successor *Rudolpho* instrumentum donationis *Kyburgiae* restituit, & pacem fecit. Cum vero uterque *Hartmannus* mortui essent, successionem cum *Eberhardo* patrueli suo *Hartmanni* ex *Elisabetha* filia genero ita partitus est, ut *Eberhardus* acciperet minorem *Burgundiam*, cum *Burgdorfio*, *Thunio* & *Friburgo Vechtlandia*; quæ *Wernero Kyburgio Anna Bartholdi D. Zeringensis* soror attulerat, *Rudolfus* retineret comitatus *Kyburgium*, *Badensem* & *Lenzburgium*. Cæterum *Kyburgium* cum *Turgoia* aliquoties oppignoratum, inprimis à *Sigismundo Imperatore Tigurinis* 1424. Iterum *Fridericus III.* ut tutor *Sigismundi Ducis* recepit; sed *Tigurinis* demum *Sigismundus* multo argento accepto reliquit, qui nunc quoque possident. Apex est ex galea coronata prorumpens leo rubens coronatus & pavoninis pennis fastigiatus, cujus dorsum similibus exornatur pennis. Laciniae etiam cocco & auro tinguntur. Porro unde de la Chuzza (ap. *Menestr. L'art du blason justif.* p. 63.) suum hauserit ignoro, cum *Kyburgis* comi-

comitibus in Helvetia, hi vero ipsi sunt nostri, dat in parma aurea fasciam rubeam, aliis ejusdem metalli duabus tæniis comitibus.

§. LXVI. *Pfiretensis* s. *Ferretensis* s. *Phyretaram* comitatus in extrema Alsatia s. *Pfiretensis* s. *Ferretensis* Comitatus. Suntgoja, cujus majorem partem complectitur, situs designatur scuto *rubeo*, in quo *duo* *Salmones* s. *trutta* s. *barbati muli aurei* conspiciuntur. Comites rexere ditionem illam *peculiares*, & quidem sunt qui Theobaldum Ottberti Habsburgici fratrem primum comitem designant. Alii (conf. *Blondell. geneal. Reg. Franc. p. 2.*) *Fridericum* primum *Pfiret-* *dovici C. Monsonis*, *Theodorici C. Montisbelgardenensis*, & *Stephani Ep. Metensis*. *Fa-* *belgardenibus* commune cum *Pfiretensibus*. Quicquid vero ejus sit, *Theobaldus comes* 1271. Comitatum 1000. marcis argenti Episcopo Basileensi vendidit, atque iterum feudo accepit. *Marium* ex ea gente ultimus fuit *Ulricus*, qui cum duas haberet filias *Joannam* & *Ursulam*, ab Episcopo Gerhardo pro his successionis jus acquisivit, si tamen Pontifex consentiret, quem ipse *Ulricus Avenione* adiit, & cum major natu filia Latino sermone gratiam hanc à Pontifice rogasset, obtinuit: unde *Vitalis archiepiscopus Vesontinus* Pontificio nomine confirmavit successionem. *Joanna* 1324. nupsit *Alberto Duci Austriae*, atque ita successionem comitatus, sed tanquam feudi Basileensis, illi attulit, numeratis *Ursulae* 8000. marcis argenti. Inde in potestate Austriorum mansit, donec cum reliqua Alsatia in potestatem Galliae concederet. conf. de illis *Desterr. Spiegel der ehren. L. 1. cap. 5. pag. 47. 3. 4. p. 294.* Caterum 1654. nomine Episcopatus *Basileensis* in Comitibus Ratisponensibus scriptum exhibitum de jure, quod Episcopus *Basileensis* in comitatum illum habeat, & quod jus illud in Regem Franciae per Instrumentum pacis translatum non sit: quod inseruit suis *Limn. Jur. publ. add. T. V. ad 4. 7. p. 255.* seqq. Ex quo plurima memoratu digna observari possent, inprimis quomodo demum *Rudolpho Austriaco* 1361. certis conditionibus comitatus ille à *Basileensi Episcopo* concessus sit. Porro apex hujus comitatus est, ex coronata casside exurgens *virginea imago coronata, cocco induta, duobus piscibus aureis loco brachiorum lateribus aptatis.* Laciniae sunt *aureae & rubae.*

§. LXVII. *Goritiense* symbolum jam exhibeamus, quod est parma oblique *Goritia*, secta ex angulo dextro; priori dextra areola argenteis & coccineis sinistris baltheis exarata, posteriori carulea impresso leone aureo. (Iterum diversus pingendi modus est, cum modo leo, uti *Wapenb. P. 2. p. 20.* & in *Desterr. Spiegel der ehren. L. 3. c. 8. p. 344.* modo balthei, uti allegavi, priorem locum occupent.) Porro comitatus ille principali dignitate conspicuus, *Forum Julii* ornat, & *Carinthia*, *Carniola*, *Istria* & *Vinidorum* marchia concluditur. *Meinardus 2. Comes Goritiae*, qui ex *Andechsio* profatus creditur, *Adelheidim* uxorem habuit, *Alberti C. Tirolis* & *Guthæ Meraniae* filiam, unde partem *Tirolensis* comitatus acquisivit. Eo geniti *Meinhardus III.* & *Albertus II.* quorum ille *Tirolensem* familiam propagavit, donec ad *Austriacos* delaberetur successio, quod vidimus §. 40. *Albertus* vero reliquos *Goritiae* comites prolequit: Ex quibus ultimus *Leonhardus* 1500. in prole decessit, & ex pacto inter fratres illos de mutua posterorum successionem ad *Maximilianum* hæc delata est. vid. *Desterr. Ehrenspiegel L. 2. c. 8. p. 341. 1129.* Apex est coronata galea impositus pileus turbinatus, argenteus, cruciculis, vel trifoliis (an forte maculis pontici muris?) ornatus, & erectus plumis struthionis argenteis fastigiatus. Laciniae hinc caruleae & aureae, illinc argenteae & rubae.

§. LXVIII. *Carinthia* etiam ex præcipuis principatibus est *Austriacis*, *Salisburgensi* *Carinthia*, *diæcesi*, *Styria*, *Cileia*, *Carniola*, *Foro Julii* & *Tirolis* conclusus. Designatur clypeo bipartito, ut altera parte areolam rubeam fascia dividat argentea (huic inscriptum decussim trifoliatum in *Desterr. Spiegel der ehren. L. 3. c. 5. p. 312.* pictoris errori attribuo) alteram arcem tres gradientes leones impleant. Caterum modo hæc modo illa pars dexteram stationem occupat, unde vix habeo, quod certum asseram. Ipsa hæc provincia *Carnorum veterum* sedes: inde diu *Bavaris* paruit. *Carolus M.* victo *Theodone* 788. *Carinthiae Ingevonem Com.* ex *Francis* ducem præposuit, qui paulatim etiam nobilitatem, vulgo jam ad *Christiana* sacra à *Modesto* converso, ad eadem traduxit. In ejusdem gratiam *Carolus* principatum hunc *Archiducatus* dignitate ornasse 791. perhibetur. Inde plures ordine succedere à *Francis* aut *Bavaris* constituti *Duces*. In primis 989. ab *Ottone III.* *Otto Hermannis Sveviae ducis* frater, qui tres leones *Suevicos* clypeo

clypeo Carinthiae attulisse dicitur, (unde apparet, *παρόρου* esse, quando à Sibmach. Wapenb. 1. pag. 4. enunciantur *tres aquila*, quomodo etiam vitiose representantur Wapenb. P. 5. p. 29. in scuto archiducum Maximiliani, Leopoldi & Caroli Josephi.) cui in tertiam generationem posterius succedere. Tum *Welfo Altorfii* comes ducatus praefectus est, iterum *Bartholdus D. Zeringia*, sed cito remotus. Inde *Marquardus C. de Muerztal* 1073. successus est, & post eum filii *Leopoldus & Henricus*. Dein 1127. *Erbo C. Palatinus Regensburgius*: tum 1140. *Engelbertus Comes Spanheimius & Ortenburgius*, in cuius posteris 130. annis permansit ducatus. Demum *Ulricus III.* ex illis, cum prole careret, frater autem *Philippus* Ecclesiasticam vitam sectaretur Archiepiscopus Salisburgensis & patriarcha Aquilegiensis, ab avunculo *Ottocaro Bohemia rege* persuasus, ei ducatum vendidit. Itaque *Ulrico* 1269. extincto, *Ottocarus* principatum occupat, *Philippum* qui successionem sibi vendicabat capit, qui etiam 1278. in custodia mortuus est, sed Imperatore electo *Rudolpho* iste ducatus imperio 1276. restituere cogitur. Hic 1282. *Meinardo C. Goritiae & Tirolis*, marito viduae *Ulrici*, Ducatum contulit. Cum vero ejus filius *Henricus* 1331. extinctus esset ut a gre *Joanni Regi Bohemia* faceret, *Ludovicus Imperator Ducatum Ducibus Austriae* *Henrici* ex sorore nepotibus, ob pacta inter *Rudolphum Imp. & Meinardum*, contulit. Ortum quidem ex eo cum *Margareta Maultaschia* dicta, *Henrici* filia, bellum, sed demum res composita, & ex eo in domus *Austriacae* potestate Ducatus permansit. Ab *Austriacis fasciam illatam* scuto existimo. conf. *Oesterr. Spiegel der ehren*. L. 3. c. 5. De scuto ita canit poeta.

Qui bis centeno tumet auctus flumine Dravus

Et terram & scutum principis amne secat.

Montes auriferos (riget hic quoque Taurus & Alpes.)

Aureus in clypeo campus & ipse notat.

Die berühmte Draw man sieht hier das land und schild durchschneiden;
Die als Ströme-Princessinne / trincet zweyhundert wasser ein.

Taurus hie / der teutsche Taurus / und der Alpen schwestern / seyn

Gold beerhet: drum in gold sich das wapenschild wolt kleiden.

Galea Carinthiorum coronata imponuntur cornua duo rubea fascia argentea distincta (in Wapenb. 2. p. 20. alterum cornu auro tingitur.) *utrinque prominentibus 4. bacillis, ex quibus terna dependent folia.* *Laciniae hinc aureae & nigrae, isthinc argenteae & rubrae.*

Vinidorum
mar-
chia.

§. LXIX. *Vinidorum Marchia* non minus in scutis mentionem expositam vidimus; Ejus symbolum est *in aurea area pileus Cardinalitius niger, ora minio pretextis, loris concoloribus.* Hanc tessellam *Chiffletius* interpretatur *Sclavoniam*, sed regni illius §. 30. aliud vidimus *δρυμα*, nec in imam scuti partem rejiceretur nota regni. Sed & *Varenn.* *Sclavoniae* Ducitribuit argenteum scutum impressum pileo aureo, coronato cocco. (*d' argent au Chapeau double de toile d' or, couronné de gueules*; Forte legendum, *chapeau de sable doublé de toile d' or*) Notari dixi *Vinidorum Marchiam*, quae *Carniola* juncta cum ea ad *Austriacos* devenit. Apex est coronae impositum *ventilabrum* typo *scutario* *insigne*, octangulum, singulis angulis globulis adjectis, & *pavonis pennis*. In Wapenb. 1. p. 4. & 2. p. 13. aurum scuti in argentum commutatur, quae & *Varenni* R. d' arm. P. 3. p. 743. sententia est. Aurum tamen agnoscit etiam *Oesterr. Ehrenspiegel*. L. 1. c. 3. p. 179. & *Chiffletius*.

Portus
Naonis.

§. LXX. *Portus Naonis* s. *Portenavv* dominium designatur scuto coccineo argento transverse fasciato, toti superimposita porta decumana aurea, triplici crepidine pinnata, & viridi colle tricipiti sustentata, foribus aureis apertis ferro instructis. Uti *Chifflet.* enunciat. Quam hic portam diximus, altare vocat *Sibmach.* Wapenb. 2. p. 4. Ita in *Oesterr. Ehrenspiegel*. L. 3. c. 3. p. 235. figura etiam pingitur, ut in medio altaris tabula *Christum crucifixum* & comites utinque cruci astantes representare videatur. Sed *Portae* notio cum nomine magis convenit. Wapenb. 2. p. 20. quod medium in porta est argento pingitur. Apex est similis porta imposita coronata galea.

Comita-
tus Cile-
jensis.

§. LXXI. *Cilejensis* comitatus quadripertito laterculo representatur, ut 1. & 4. areola caerulea ternas stellas sex radiorum aureas reterat. 2. & 3. argentea duas fascias rubreas contineat. Caeterum comitatus in *Styria* situs est. Primus ejus comes creatus est *Fridericus* L. B. de Saaneck. Ex posteris ejus *Ludovicus* ex adoptione *Friderici* *Comitis* comitatum *Ortenburgicum Carinthiae* obtinuit. Ultimus comes fuit *Ulricus III.* qui ordini

ordini principum ascriptus 1456. à Ladislao Corvino casus est. Ob hoc successionem ejus sine masculis defuncti sibi asseruit *Fridericus III. Imperator*, & imperii nomine & *Styria*. Competitores erant *Ladislavus* agnatus *Ungariae* rex, & *Joannes C. Goritiensis*: unde ad bellum res devenit, quod *Ladislavus* morte desit. cont. *Desterr. Ehrenspiegel*. L. 1. c. 11. p. 635. *Cyr. Spangenberg. Adelsp.* L. 10. c. 25. p. 280. ita: Ist nach absterben Graff Ulrich des letzten / von Kaiser Friederich dem Dritten / dem Haus Desterreich (wegen der verwandnus und etlicher verträge) eingeleibt worden. Apex comitatus est duplex galea coronata, quorum alteri impositum jugum alarum complicatum, cum fascia, alteri fasciculus plumarum struthionicarum candidarum, quem apicem Cilejensis etiam assignat *Wapenb.* P. 2. p. 20. Laciniae sunt hinc aureae & cyaneae, isthinc mitatus hic Cilejensis inter vulgatos tessera protos relatus est, des Reichs Biergraffen einer. Comitatum *Sternberg in Carinthia*, cujus comites alioquin etiam *Com. de Malatin & Treven* dicti, ultimus comes *Waltherus* vendidit *Meinardo C. Ortenburgio*, cum vero hujus nepos *Fridericus* 1418. moreretur, comitatus testamento ad *Cilejenses*, & gitent peritiores, an stellae hunc comitatum designent?

§. LXXII. Superest areola bipertita, cujus altera pars palis argenteis & coccineis distinguitur, altera aurea aquilam nigram refert. *Chiffletius*, quod §. 47. retuli, interpretatur *Eneso*. Intelligitur vero superior Austria supra *Anasum*, quam vocare solent *Ländlin* ob der Enß. Unde in exequiis *Friderici Imperatoris* inter vexilla provinciarum primum hoc gestatum lego *Desterr. Ehrenspiegel*. L. 5. c. 41. pag. 1077. Caterum distinctum gestamen hujus provinciae à reliqua Austria est, quia seorsim acquisita: nam 1156. cum *Marchio Austriae Henricus* *Bavariam* *Henrico* superbo restituere juberetur, hanc conditionem retinuit. In diplomate *Friderici Imp.* ita verba sonant. (*Desterr. Ehrenspiegel*. L. 2. c. 2. pag. 168.) *Litem & controversiam, qua inter charissimum nostrum patrum Henricum Ducem Austriae & inter nepotem nostrum charissimum Henricum D. Saxoniam* diu agitata extitit, super *Ducatu Bavariae*, & super *Marchia à superiori fluminis parte Anasi*, terminavimus hoc modo: quod *Dux Austriae* resignavit nobis *Ducatum Bavariae & dictam Marchiam*, quos tenebat. Qua resignatione facta mox eundem *Ducatum Bavariae* in beneficium contulimus *Duci Saxoniae*. Predictus vero *Dux Saxoniae* cessit & renuntiavit omni juri & actioni, quas habebat ad dictam *Marchiam*, cum Omnibus suis jurebus & beneficiis. Ne autem in hoc facto honor & gloria patris nostri charissimi aliquatenus minuat, de consilio & judicio principum, illustri *Vladislao D. Bohemiae* sententiam promulgante, quam ceteri principes approbant, *Marchionatum Austriae*, & dictam *Marchiam supra Anasum* commutavimus in *Ducatum*, &c.

Superior Austria s. principatus supra Anasum.

§. LXXIII. Huic ita in variis dispositionibus descripto clypeo plerumque imponitur pileus Archiducalis, latus nimium rubeus ora reducta pontici muris vellere farta, radiis ornata & circulis in superiori parte coeuntibus, crucicula etiam illis imposita. *Chifflet. Desterr. Spiegel der ehren.* L. 2. c. 3. p. 183. schema exhibetur, qua ratione pileus ille principum Austriorum paulatim fuerit immutatus. Primo enim vulgari modo, quo alii plerumque etiam uti solent principes. Inde radios adjecit *Fridericus Barbarossa* 1156. cum *Henricum ducem* creasset: Daß er und seine nachkommen hinfüro einen Fürstenhut mit gülden kron spizen / von den alten corona rostrata genandt / führen und tragen: verba diplomatis ita habent: supposito pileo ducali circumdato serto pinnito. *Leopoldo glorioso Duci Henricus Rex Rom.* 1228 pileum regali corona auxit; ita sonant verba: Eidem Illustrissimo Principi *Leopoldo D. Austriae & Styriae* cunctisque suis sequacibus hanc largiter concedimus dignitatem, ut sui principatus pileo nostra regalis corona diadema solenniter ferre possit. Inde cum *Fridericum Bellicosum* *Fridericus II. Imperator regem* fecisset, addidit circulis coronae clausae in summitate cruciculam: Er hat ihme und dem Haus Desterreich nicht allein den von seinem Anherren Kaiser Friedrichen I. empfangenen Freyheitsbrieff bestätigt / sondern ihm auch auff neue / diese besondere Freyheit ertheilet / daß er und seine nachkommen oder nachfolgere / auff dem Fürstenhut über gedachte spizen und bögen auch zu oberst / daß gülden creutzlin tragen und führen solten. Verba diplomatis 1245. dati ita habent: Concedimus etiam nostro Illustri Principi *Duci Austriae*, crucem nostri diadematis suo Principali pileo sufferendam. In hunc pileum illa extant disticha:

Pileus archiducalis

Austria regis opes habet, ac Regalia ferta;

Regia & Austriacos mens regit Archiduces.

Quodque aberat, nomen regis, tria regna dedere:

Austria, cuncta simul regia, dives habet.

Oesterreich hat Königsreichthum / es trug einen Königsbut:

Seiner Erzherrhogen Herrzen / waren auch voll Königs-muth:

Fehlte nur der Königs-nahm / den drey Königreiche gaben.

Also sieht man Oesterreich alle Königs gaben haben.

Apex Au-
striorum.

§. LXXIV. Aliquando additur galea (ut in Wapenb. 1. p. 4. n. 2.) coronata, & cauda pavonina fastigiata. Quod insigne est *Austria*, cum plurimis tamen familiis commune. G. Horn. orb. polit. c. 4. n. 2. s. 3. refert ob id Helvetios magno odio prosequi pavones. Causa, quod Duces *Austriae* in galea sua habeant caudam pavonis: unde Helvetii illam avem in tota sua dititione extinxerunt, ac si quis pennam pavonis in pileo gestasset, is à proximo Helvetio obviantem absque ulteriori interrogatione fuisset interfectus. Exemplum lummo Helvetio obviantem absque ulteriori interrogatione fuisset interfectus. Exemplum ludicrum hujus contra pavones odii refertur tale: Quidam Helvetius vitrum vino repletum in mensa ante se solis radiis expositum habebat, cumque sol, ut naturaliter fieri solent, in vitro speciem caudae pavonis exhibuisset, quodam ex adstantibus dicente: En pulchram caudam pavonis: statim Helvetius inter multas Domus Austriacae execrationes, stricto gladio vitrum illud tanquam hostem libertatis Helvetica in minutas partes confregit. Alibi non intermedia galea, Archiducali pileo imponitur cauda pavonina. Ita de Carolo V. Chifflet. Eq. A. V. n. 114. Apex, pileus archiducalis, pavonina cauda fastigiatus. Quod etiam aliis tribuit. In Wapenb. 1. p. 4. num. 2. illud peculiare est, quod leo pingitur per galeam prospiciens anterioribus pedibus scutum tenere, posterioribus infra scutum protentis. Maximiliano II. adhuc Bohemiae regi Chifflet. num. 188. tribuit pro apice aquilam exorientem argenteam, auro coronatam & rostratam.

Lacinae.

§. LXXV. Circa phaleras etiam variatum vidi. Modo enim pinguntur apud Chiffletium, aurea & hermionica in Maximiliano I. aurea & coccinea in Carolo V. qui tamen Imperator etiam aureas & hermionicas usurpavit. Argentea & rubra in Maximiliano II. In Ferdinando archiduce, hinc ex auro & cyano, isthinc ex argento & cocco, in Mathia aurea & coccinea, in Alberto aurea & hermionica, in Ferdinando III. Imperatore hermionica & coccinea. In Leopoldo archiduce iterum dextro latere aurea & carulea, ex laevo argentea & rubra.

Telamones.

§. LXXVI. Telamones Gabriel Bucelinus Geneal. Germ. not. T. 1. p. 3. duos gryphos addit, qui etiam conspiciuntur in sigillo Maximiliani I. Nec non moderni Augusti in Oesterr. Spiegel der ehren. L. 6. c. 21. pag. 1399. Ex eo leone qui per galeam prospicit Wapenb. 1. pag. 4. non improbabile est, etiam leones adhiberi. Habsburgici comites solebant duos accipitres scuto dare comites, forte ob nomen Habich.

Titulus.

§. LXXVII. Plures titulos cumulare non ex usu esse reor, sed contentus ero enumerasse Augusti nunc feliciter regnantis titulos: Leopoldus Dei Gratia Electus Romanorum Imperator, semper Augustus, Germania, Vngaria, Bohemia, Dalmatia, Croatia & Slavonia &c. Rex, Archidux Austria, Dux Burgundia, Brabantia, Styria, Carinthia, Carniola, Lucenburg, Wirtenbergia, utriusque Silesia, Princeps Suevia, Marchio S. R. Imperii, Burgovia, Moravia, utriusque Lusatia, Princeps Comes Habsburgi, Tirolis, Pfortarum, Kyburgi & Goritia, Landgravius Alsatia, Dn. Vinidorum Marchia, Portenavia, & Salinarum, &c. Rationes ex superioribus petere facillimum. Brabantiae, Lucenburgi Ducatus, Marchionatus S. R. Imperii, dominium Salinarum ex hereditate Burgundica provenientia, illo laterculo simul indigitari intelliguntur. Unde de illis agitur in scuto Hispanico. Sicuti etiam sub Vngaria & Bohemia regnis contenta regna vel provinciae ob eam causam scutis supra descriptis exulant.

Veterum
seuta.

Alberti I.

Henrici.

§. LXXVIII. Antequam claudamus hoc caput, exhibebimus ex Oesterr. Ehrensp. seuta veterum Ducum Austriae ex hac gente P. 248. Alberti I. Imperatoris representatur clypeus insignis aquila Imperiali, quae pectore defert parvulam Austriaco, Styrio, Carniolensi & Habsburgio symbolis constantem. Ibid. & p. 304. Henrici Ducis representatur clypeus quadripartitus: cujus primam arcolum fascia Austriaca secundam symbolum provincia supra Anasum, tertium laterem caruleum ornant duo leones aurei gradientes, sed quid notent non

non capio: ultimum argenteum distinguit palus niger, capite scutario adjecto rubeo: qua
 tessera Com. Badensis in Helvetia notatur, quam Richenza Arnoldi ultimi Comitis filia Baden
 in Kyburgiam gentem intulit, unde ad Habsburgios devenit, sed nunc in Helvetiorum Com.
 est potestate. P. 304. Leopoldi Ducis scutum ex symbolis Alsatico, Habsburgo, Kyburgio & Leopoldi
 Burgovio quadripartitum est, toti incubante scutulo Austrio. P. 337. Alberto II. datur scu- Alberti II,
 tum quadripartitum ex tesseris Styria, Carinthia, Habsburgia, Carnioliensi, Austria parmu-
 la medium denuo occupante locum. Ibid. Rudolphi clypeus duabus transversis & tri- Rudolphi,
 bus perpendicularibus lineis in laterculos 12. præter medium scutulum Austrium seca-
 tur. Illorum ordo iste est 1. Carniola, 2. Carinthia, 3. Styria, 4. Svevia, 6. Kyburgum, 7.
 Habsburgum, 8. Alsatia, 10. Burgovia. Quatuor laterculi alibi nondum occurrerunt.
 Ita quintus caruleus castro argenteo duarum turrium insignitur. Hoc designat comita- Lenzburg
 tum Lenzburgium in Helvetia, qui cum Badensi junctus ad Kyburgios & dein Rudol- Lenzburg
 phum Imperatorem venit. Nonus alveolus transversâ lineâ secatur, superiori parte ru-
 beâ, inferiori argenteâ. Ita Hohenbergium notari comitatum existimo, quamvis alii si- Hohen-
 tum colorum invertant. Illius comitatus successio ab Anna Hohenbergia est, Rudolphi berg,
 Imp. conjuge. Undecima arcola argenteâ rosâ rubeâ petiolo & foliis suis ornatâ superbit.
 Hochieroglyphico designatur Comitatus Rapperschwyyl in Helvetia ad Tigurinum la- Rapper-
 cum, quem ibi ponte 2000. passuum Leopoldus Austriacus stravit. Hic suos habuit co- schwyyl,
 mites, quorum heres Elisabetha eum Rudolpho C. Habsburgo ex Lauffenbergiis attulit.
 Sed 1458. Helvetii subegere. Ultimus laterculus à sculptore representatur quaternis
 aureis & rubeis exaratus fasciis. Si non erroris accusare sculptorem liceat, quid designe-
 tur, ignoro. Si vero conjecturis locus, Rinsfeldensem comitatum (quem à susceptore Fri- Rinsfelden,
 derico Imperatore, Rudolpho donatum vel aliâ ratione in ejus potestatem redactum re-
 fertur p. 38.) notari existimo, satis olim celebrem ob Rudolphum Comitem, Sveviæ
 Ducem & Henrico IV. oppositum Anticarsarem. Sed alibi illi comitatui fasciæ totidem
 dantur argenteæ & rubeæ. In Wapenb. 2. p. 15. aureæ & caruleæ. Sed p. 387. ubi insignia Leopoldi
 Leopoldi III. eodem plane ordine representantur, itidem argenteæ & rubeæ fasciæ pin- di III,
 guntur, ut ita sculptorem prioris scuti παροράματος arguere jure possim, & de Rinsfelda
 certior sit conjectura. Ibidem Hohenbergici scuti superiorem partem argento, inferior-
 rem minio pingit. Quod etiam Wapenb. 2. p. 12. videre est.
 §. LXXIX. Ernesti & Alberti IV. insignia p. 440. representantur: illius scutum ex Ernesti &
 Styrio, Austriaco & Carnioliensi tessera quadripartitum est: hoc quadras habet Austria Alberti,
 supra Anasum, Austria ipsius, Hohenbergia & Burgovia. P. 508. exhibentur scuta Alber- Alberti III.
 ti, III. & IV. nec non V. qui inter Imperatores secundus fuit, ejusque filii Ladislai post- Ladislai,
 humi. Priorum duorum clypeos non nisi familiaris fascia ornat, tertius aquilam impe-
 rialem sed μενοκέφαλον refert, pectore sustinentem scutulum ex Bohemico leone & Ungari-
 cis fasciis bipertitum, incubante toti parmulâ Austriacâ. Hujus scutum duæ transversæ &
 totidem perpendiculares lineæ in novem arcolas secant, illo ordine 1. Ungaria. 2. Bohe-
 mia. 3. Dalmatia. 4. Croatia. 5. Austria. 6. Lucenburgum. 7. Moravia. 8. Silesia. 9. Lusatia
 inferior. Lucenburgense symbolum, cujus solius in superioribus nulla mentio, est ex ar-
 gento & cyano fasciata parvæ inscriptus leo rubeus coronatus. Ejus jus à matre Eli-
 sabetha Sigismundi Imperatoris filia, Lucenburgiæ domus herede: à qua etiam regna
 Ungariæ & Bohemiæ allata sunt, ut supra vidimus P. 562. representatur sigillum Fri-
 derici IV. Imp. quod aquilam Imperialem unicipitem exhibet stipatam Austria veteris Friderici
 & novæ, Styria, Habsburgi, Carinthia, Carniola, Tirolis, Pfirtarum, Vinidorum Mar- IV, Alberti
 chia, Burgravia, Alsatia, Kyburgi: & ex lateribus Portenavia & Provincia supra Ana-
 sum scutis. P. 706. ejusdem sigillum exhibet aquilam bicipitem, & circa eam scutula
 Austria, Styria, Carinthia, Carniola, Habsburgi. Ibidem Alberti sigillum, in cujus me-
 dio hæc scutula veteris & novæ Austria atque Styria, in circumferentia vero visuntur par-
 mulæ Carinthiæ, Carniola, Alsatiæ, Habsburgi, Tirolis, Pfirtarum, Kyburgi, Burgovia, Vi-
 nidorum Marchia, Portenavia, principatus supra Anasum.
 §. LXXX. P. 394. Representatur scutum Andrea Austriaci Cardinalis, quadriper- Andrea
 titum, in cujus prima quadra tessera Burgovia, in secunda Hohenbergia, tertiæ aureæ in- Cardin.
 scribuntur 3. cornua cervina carulea, quod si recte expressit sculptor Nelleburgum esse Nelleburg.
 reor, qui Landgraviatus est, alias Hegovia dictus, habuitque olim suos comites & Land- Veldkirch,
 gravios non incelebres, ex quibus 1066. Udo Archiepiscopus Trevirensis, & 1298. Fri-
 dericus Episcopus Constantiensis electus est, & 1052. Eberhardus Nelleburgius cœno-
 bium

bium condidit, ex quo initia Scaphusiae civitatis. Hunc vero comitatum majori ex parte Austriacis parere, testis est *M. Zeiler. Itin. Germ.* P. 2. p. 343. Caput ejus est *Stockheim* s. *Stockach*. Quarta area argentea vexillum Ecclesiasticum continet nigrum. Hoc *Veldkirchius* comitatus in *Nebelgoia* designatur, quem *Leopoldus* Dux 1376. à *Rudolpho C. Montfortio* 36000. aureis emit. Ei enim hoc symbolum datur *Desterr. Spiesgel der ehren.* L. 3. c. 9. p. 354. 357. Licet in *Wapenb.* 2. p. 12. figura minio, area auto tingatur. Toti imponitur alia parmula bipertita, ex symbolo *Austriaco*, & laterculo argenteo, quem leo coronatus rubeus ornat: quid hoc leone notetur, ignoro, nisi *Habsburgium* dicamus: quod tamen si sit, atro laterculus tingendus fuerit. Ita medio hoc scutulo origo *Habsburgo-Austria* denotata fuerit; reliquis laterculis ditiones, quas solas fratres *Carolus & Andreas*, quia impari matrimonio *Philippinae Welleriae* nati, ab agnatis obtinere potuerunt notantibus: unde principatum hereditarium nullum in hoc scuto vestigium apparet.

Cap. X.

Bellovillerii. Duc. S. Aniani.

ARGUMENTUM.

1. *Bellovillerii. Dux S. Aniani.*
2. *Sanbrisson. La Ferte Hubert. Estouteville.*
3. *Tremouille. Sully. Bourbon.*
4. *Challon. Burgundia. Hussion.*

5. *Pictavii. Sabaudia. Clermont.*
6. *Beauvilliers.*
7. *Vetus dispositio.*
8. *Apex Telamones.*
9. *Renati Bellovillerii majores.*

§. I.

Bellovillerii, Dux S. Aniani.

IN Carnutibus illustrem locum à pluribus seculis habuere *Bellovillerii* dynastæ (de *Beauvilliers*) ex quibus descendit Illustrissimus *Dux Sancti Aniani* (*Duc. de S. Aignan.*) cujus hic scutum consideramus.

Sanbrisson.

§. II. Hoc quatuor quadras maiores continet, quarum singulae in totidem minores dispescuntur. Prima quadra major, areola primâ & quartâ *Sanbrissonium* δῆγμα, secundâ & tertiâ tesseram familiae *de la Ferte Hubert* continet, illis vero incumbit parmula media *Tuttavillana* s. *Estouteville*. *Sanbrissonium* insigne est laterculus cyaneus liliis argenteis sparsus. *La Ferte Hubert* utitur areola caerulea plinthidibus aureis strata, & leopardo ex eodem metallo ornata. *Tuttavillanorum* δῆγμα fuit parmula fasciolis argenteis & rubeis exarata, leone inscripto nigro. Integer vero hic quadrans assumptus est ob *Aleidam* Dominam d' *Estouteville* & *de la Ferte Hubert*, quæ *Ioanni Dn. de Beauvilliers* nupta hereditatem genti intulit.

La Ferte Hubert Estouteville.

Tremouille. Sully.

§. III. Secundus quadrans iterum quadripertitus; primâ & quartâ areolâ caeruleâ molulis echinatis argenteis strata leonem aureum exhibet; secundâ & tertiâ cyaneâ liliis Francicis confita, scipionem rubeum toti inductum servat: His incumbit media parmula aurea cum cantherio rubeo, comitibus 3. aquilis caeruleis, quarum crura & rostra tinguntur minio. Hæc media parmula *Tremolliorum* tesseram continet ob *Antoniam Caroli Hussionii* conjugem, *Luisæ Hussioniæ* matrem, filiam *Georgii Dn. Tremollii M. cubicularii Francici*, qui 1446. decessit. Ejus vero *Georgii* mater fuit *Maria* f. & heres *Ludovici Dn. de Sully*, ob quam *Sulliacæ* tessera, quæ est inter echinatas molulas leo, hic conspicitur. *Borbonia* vero tessera, quæ quadram secundam & tertiam constituit, à *Mariæ* illius *Sulliacæ* avia paterna *Margareta* f. *Ludovici D. Borbonii*, uxore *Joannis Dn. Sullii* reperenda est.

Bourbon.

Challon.

Burgundia. Hussion.

§. IV. Tertius quadrans, quadrifariam sectus, areolâ primâ & quartâ rubeis, aureum baltheum *Cabilloniorum*: secundâ & tertiâ limbum rubeum ternis aureis & caeruleis baltheis circumdatum *Burgundicæ* familiae prioris continet: toti impositâ parmula caeruleâ cum 6. aureis annulis, quod emblemata est gentis *Hussioniæ*. Hujus symbolum in scuto gestatur ob *Emerici de Beauvilliers* uxorem, *Luisam Hussioniam*, *Caroli Hussionii C. de Tonnerre & Antoniae Tremolliæ* filiam. *Caroli* autem avus fuit *Olivarius Hussion*, cubicularius *Caroli VII. regis*, cui *Margareta Ludovici Cabillonii C. Tonnerensis* filia nupsit. Ob hanc baltheus *Cabillonensis* gestatur. *Cabillonia* gens originem trahit ab *Otone Guilelmo* celeberrimo *Comite Burgundiæ*, de quo in Epitaphio:

Qui Ducus ac Comitatus gemino ditatus honore.

Hujus

Hujus Ottonis Guilelmi filius Guido Comes Belnensis, qui ante patrem 1004. decessit, uxorem habuit Elisabetham filiam Lamberti Cabillonensis, unde filius Theobaldus Comes Cabillonis avunculo Hugoni successit, & filium habuit Hugonem, qui 1075. decessit, heredibus consanguineis Vergiacis: ex quibus ei successit Savaricus, præfata Elisabethæ ex altero marito Guilielmo Vergiaco nepos. Hic Cabillonensium novus autor, pater, avus, proavus Guilelmorum primi, secundi, tertii; Quorum hoc nata est Beatrix uxor Stephani I. C. Axonæ in Burgundia, quæ 1227. extincta est. Porro Stephanus ille ex eodem supra memorato Ottone Guilermo descenderat, & comitatum Burgundiæ contra Ottonem Meranium sibi adferebat. Idem Stephanus nec non filius Joannes Cabillonensem comitatum dotalitium & maternum 1237. Hugoni D. Burgundiæ concessere, alia accepta compensatione, sed servato titulo. Joanne, quem filium Stephani dixi, nati sunt inter alios Hugo Com. Palatinus Burgundiæ uxorio jure, ob quod titulum & insignia avita seposuit, & reliquorum comitum sator fuit, Joannes Dn. de Rochefort, & alius Joannes cogn. Bruchemel, Dn. d' Arlay: ex hoc reliqui Arlæi, qui demum principes Arausionenses facti, defecere 1530. in *Philiberto Cabillonio Arausionensi*, qui ex sorore nepotem *Renatum Nassovium* cum conditione nominis & armorum Cabillonensium, adoptavit. Unde nunc quoque in Arausionensium scuto Cabillonius balthæus. Joannes Dn. de Rochefort, uxorem habuit Aleidem f. Alisam f. Eudis Burgundi C. Nivernensis, heredem Altißiodori f. Auxerræ, & *Aniani fani*: ob quam hic etiam *Burgundicæ veteris* stirpis visuntur balthæi. His natus parentibus Guilelmo Cabillonius C. Altißiodori & Tonnerræ: cujus posteritas mascula defecit in Ludovico 1423. ad Vernolium & Joanne 1415. ad Azincurtium cæsis: Eorum sorores fuere Joanna uxor Joannis de la Baume Domini de Bonrepos, quæ 1440. jus in Tonnerram Ludovico princ. Arausionensi vendidit, & *Margareta Oliverii Hussionii* conjux, cujus filius Joannes Hussionius 1453. Tonnerram à principe Arausionensi redemit, proavus Claudii & Ludovici, avus Antonia & Luisa, quæ cum nepotibus ex fratre Ludovico successissent, illa Clermontiis Tonnerram, hæc *Aniani fanum* Bellovilleiis intulit.

§. V. *Ultimus quadrans suis denuo quadris, primâ & quartâ cæruleis sex (al. quinque) argenteos numos cum capite scutario aureo, secundâ & tertiâ rubeis crucem argenteam defert, toti impositâ parmulâ rubeâ cum 2. clavibus argenteis decussatim locatis.* Ex his primum *δῆγμα* est *Pictaviensis* familiæ, alterum *Sabaudicæ*, quod reliquis incumbit *Claromontana*. Totus hic quadrans inseritur ob *Annam Renati de Beauvilliers, C. Aniani fani* conjugem. *Claromontana* hæc familia *Delfinatum* princeps ad *Guilelmum Dn. Clarimontis* in *Viennensi agro* refertur, qui 1180. & 1203. vixit, ex filiis *Amedæo Dominorum de Hauterive, de la Bastie & de Mont S. Jean*, ex *Siboldo* reliquorum *Dominorum, Baronum & Vicecomitum Clarimontis* sator. Præter alias autem lineas juxta enatas *primogenitorum prosapia vicecomitatum Clarimontis* retinuit, & ex ea *Bernardus Vicecom. de Tallart*, ab uxore *Anna Hussionia* 1497. ducta comitatum *Tonnerensem* obtinuit. Hic pater fuit *Annæ Renato nupræ. Pictaviense* symbolum derivo ab *Agatha filia Aymari IV. Pictaviensis, C. de Valentinois, Aymari II. Baronis Claromontani* conjugæ: *Sabaudicum* vero ab *Aymari hujus matre, Godofredi Claromontani conthorali, Beatrice Ludovici Sabaudi Dn. de Vaud filia*, quæ 1338. extincta est.

S. VI. Toti imponitur parmula *Bellouillera*, alternis fasciis argenteis & viridibus, Beauvil-
liers.
alibi tribus viridibus in argento, exarata, ita ut in argenteis conspiciantur sex (al. octo)
merulae rubrae (3.2.1.) Hæc propria tessera est familiae de Beauvilliers, quam à Godo-
fredo & Catharina de Prunelé, quibus Joannes Aleidis Estoutevillanae maritus natus
est, derivant. Accessit dein ex Hussionia hereditate titulus *S. Aniani* s. *Aniani fani*, (*S.*
Aignan) 1537. comitatus dignitate. Demum 1663. Francisco axioma *Ducis & parisi Fran-*
cia regis gratia concessum est, novo gentis splendore.

§. VII. Antequam illa sumeretur dispositio, aliam lego placuisse, ut clypeum una transversa, & tres perpendiculares secarent in octo areolas. Illo tesserarum ordine: 1. *Estoutevillana*. 2. *Huffonia*. 3. *Tremollia*. 4. *Borbonia vetus*. 5. *Cabillonensis*. 6. *Burgundica vetus*. 7. *Sabaudica*. 8. *Claromontana*: toti incumbente *Bellovilleria*.

§. VIII. Galeæ coronatæ imponitur leo nascens aureus, inter lacinias argenteas & Apex. Telamonum loco assistunt duo leones aurei.

Renati
Bellovil-
lerii ma-
jores,

§. IX. Utratio areolarum *ὡς ἐν τύπῳ* evidentius oculis subjiatur, Renati Bellovillerii, qui Francisci Ducis proavus fuit, videamus majores.

Renatus de Beauvilliers C. de S. Aignan. Cujus uxor Anna de Cler- mont Tallard. Ob quam qua- drans <i>Claro-</i> <i>montanus</i> as- sumtus.	{	Emericus de Beauvilliers, Bar. de la Ferté Hubert.	{	Michael de	Joannes de Beauvilliers.
				Beauvilliers.	Alis Dn. D'Estouteville & de la Ferte Hubert.
				Antonia de	Ob quam primus quadrans.
				Teillay.	
	{	Luifa de Huf- fon Dn. de S. Aignan.	{	Carolus de	Joannes de
				Huffon, C.	Huffon.
				de Tonner- re.	Joanna San- glier.
					Oliverius de Huffon. Margareta de Challon C. de Tonnerre, cujus at- avia Alis Burgundica.
	{	Antonia de la Trimouil- le.	{	Georgius	Guido VI. Dn. de la Tri- mouille.
				Dom. de la	
				Trimouille.	
				Joanna C. Arvern. & Bonon.	Maria Dn. de Sully, cu- jus avia paterna Mar- gareta Barbonia.

Cap. XI.

Com. Bentheimii & Tecklenburgii.

ARGUMENTUM.

1. Scutum.
2. Bentheimius Comitatus.
3. Tecklenburg. Com.
4. Alia ejus Com. nota anchora.
5. Steinfordius Com.
6. Limburg. Com.
7. VVevelinghofen Dom.

8. Rheda Dom.
9. Hoja Com.
10. Alpen Dom.
11. Helfenstein Dom.
12. Advocatia heredit. Colonienfis.
13. Galea. Bentheimia. Tecklenburgia. Steinfordia. Limburgia.
14. Pavo in aliquibus scutis.
15. Titulus.

§. I.

Scutum.

Bentheimiorum Comitum insignia in *Sibmach Wapenb.* P. 1. p. 18. ita pinguntur, But scutum transverse sectum capitis tres, basis duas areas contineat, quæ etiam scutuli medii similis dispositio est. Quâ dispositione nunc quoque Illustrissimos comites uti observavi, nisi quod pro quinque sex laterculi sunt parmulae mediae.

Benthei-
mius Co-
mitatus.

§. II. Prima majoris scuti quadra *rubea globos* s. *Byzantinos numos aureos* exhibet 19. (Henninges in Theatr. Genealog. 14. collocat illo ordine 4. 4. 3. 2. 1.) ista serie dispositos 4. 4. 4. 4. 3. Designat hæc area ipsum in Westfalia comitatum *Bentheimium*, Monasteriensi & Osnabrugio Episcopatibus, Drentia, Transsalaria & Linga fere conclusum. Porro primum legi comitatus hujus titulo usum sub Conrado III. 1140. Ottonem Comitem Palatinum de Rheineck & Bentheimium, qui Ottone Palatino de Rheineck (aliquibus ex Caroli M. prosapia, aliis ex Salmensibus, aliis ex Lucenburgericis deducto. Alii patrem ei Joannem, avum Ottonem I. Com. Bentheimium, qui 1042. vixerit, assignant) & Gertrudi ex Comitibus *Tubantia* (proavus Gertrudis Ricfridus Com. Tubantia secundus filius Luthardi reguli Cliviorum, ipsa Gertrudis cœnobii Witmarsensis fundatrix fuisse perhibetur,) parentibus natus, ipse quidem *amnis* sororem habuit *Sophiam Theodorico C. Hollandia nuptam*. Hæc ex marito præter Florentium Hollandia Comitum reliquorum satorem & alios filios suscepit, Ottonem, à quo Illustrissimi Bentheimii suam derivant stirpem priorem, quæ in Johannis, à quo Neuhausii arx condita, filiis vel nepotibus defecit: filia vero *Hedvigis* s. *Mechtildis* Henrici II. comitis filia, Joannis neptis *Eberwino Dn. de Guterswyck* nupsit, & comitatum huic intulit genti. Eberwino filios dat Henninges *Bernardum C. Bentheim* & *Arnoldum Dn. de Guterswick*. Ab aliis vero solum Arnoldum video agnosci, & patrem constitui Eberwini, qui Bernardum & Arnoldum genuit (Hos Teschenmach. deducit

ducit ex Bernardo Hedwigis Bentheimiæ filio) duarum linearum autores; Bernardi linea defecit in neptibus vel proneptibus, quarum Maria Arnoldo Steinfeldio (ex altera linea Arnoldi prioris nepoti) nupsit, atque exinde Bentheimius comitatus penes horum posteros in hunc diem permanfit.

§. III. Altera capitis areola *argentea tria corda vel folia marina s. nymphae ru-* Tecklen-
bentia refert. Notari comitatum *Tecklenburgium* vix dubium esse potest. Vide etiam burg. Com.
Wapenb. II. p. 19. Suspiciatur vero Hamelmann. apud *Haping. de Jur. inf.* pag. 344. eos olim partem *Angrivaria* tenuisse, ob hæc insignia. (De quibus vid. c. 5. §. 6. 7.) Nisi forte etiam ex Sverinensi fuerint successione. Porro Comitatus *Tecklenburgius* (inter *Monasteriensem* & *Osnaburgiam* dioceses situs,) diu peculiare suos habuit comites. Si Hamelmann. apud Henning. *Theatr. Geneal.* consulamus, deducendi sunt à quodam *Cobbone*, qui Ludovico Pio Augusto fidelis Goswinum Episcopum Osnaburgensem, cum filiis patri rebellibus facientem oppugnaverit, & demum 876. vel 880. prælio adversus Danos ceciderit. Ab hoc continua successio comitum enarratur, usque ad *Conradum*, qui bis infelix à Carolo V. Lingâ & ditione reliqua exutus, & 1557. sine mascula prole gentis ultimus extinctus est. Filia *Anna* comitatum *Tecklenburgium* & *Dominium Rheda*, conjugii Eberwino C. Bentheimio attulit. Horum filius *Arnoldus* cum plures genuisset filios, ex illis major natu *Adolphus* comitatum *Tecklenburgium* sortitus est, & ad nepotes transmisit: penes quos nunc quoque est. Cæterum lubet huc transferre, quæ de hoc comitatu L. Hamelmann. L. 3. de famil. emort. pag. 173. *Tecklenburg, Comitatus*, cujus arx ejus nominis splendida quidem, sita est in monte edito duobus ab *Osnaburg* miliaribus. Hujus ultimus masculus dicitur ab historicis hæres *Conradus* natus *Ottone* patre & *Armegarda Comitissa in Ritberg*, *Conradus* autem inter fratres ut *Nicolaum* & *Ottonem* natu minimus, tamen vivo parente invasit Comitatum & parentem *Ottonem* in vincula conjecit anno Dom. 1514. sed opera sororis, *Brunchorstiano* elocata, implorantis auxilio præsulum *Monasteriensis Erici Saxonici Ducis de Leuvenborch*, *Erici Osnaburgensis Ducis Brunsvicensis de Grubenhagen*, atque *Comitum Aldenbergensis, Lippiensis, Ritbergensis*, eripit patrem ex vinculis; pater ut cederet filio arcem *Rheden* occupat, & filio relinquit Comitatum *Tecklenburgicum*, interea adhuc vivebat ejus patruus *Nicolaus* in *Dominio* & arce *Lingen*, quam ademit anno D. 1519. isti *Nicolao Episcopus Monasteriensis Ericus Saxo de Leuvenborch*, & eam cum dominio sua fecit ditionis videlicet *Monasteriensis*, sed cum se submitteret Com. *Nicolaus Duci Geldria Carolo Magnanimo* & audaci Principi eique *Dominium Lingen* faceret feudum atque ab eo ut beneficiarius & *Vasallus* in feudum hunc Comitatum suscipere, restituit eum, ut per aliquot annos & ardem cum urbe & dominio toto *Lingensi* pacifice possideret, nec *Monasterienses* contra *Geldrum* potentem hostem ne hiscere quidem auderent, tandem *Nicolaus* moritur, & nullam ex *Elisabetha Comitissa de Morse* uxore prolem reliquit. Illo circa annum Dom. 1524. ut puto, mortuo, eam arcem *Conradus* quoque invasit, & in feudum à *Geldro* accepit, interea dum alter fratrum nempe *Nicolaus* se in militiam reciperet, & *Otto* quidem *Canonius* *Osnaburgi* obtineret, occumbente fratre *Nicolao* in pugna vel acie regni *Dania*, *auff der Oshenbrück* | voluit pro more majorum Comitatus dividere cum fratre *Conrado Dominus Otto*, ideo *Ecclesiastica* beneficia resignavit, sed levi de causa à fratre *Conrado* vinculis traditur & amentia accusatur, & sic in vinculis vivo fratre hæret. Interim *Conradus* ex *Christina Landgravina Hassia* genuit unam filiam *Annam*, qua elocatur *Everwino Com. Bentheimensi* & de *Steinfeld*: Verum mortuo jam *Geldro Principe Carolo* dum pugnarent de ducatu *Geldria*, *Carolus V. Cesar*, & *Wilhelmus Dux Juliacensis* per aliquot annos, atque tandem anno Domin. 1543. victor evaderet *Carolus V. Cesar*, & interea jam se ad castra Principum fæderis *Schmalcaldici* *Conradus Tecklenburgicus* recepisset, nec suum beneficium, hoc est, *Dominium Lingense* à *Carolo* fideliter suscepisset, quando rursus *Carolus V.* victoriam contra Principes *Schmalcaldicos* obtineret, eum per *Maximilianum Comitem Burensem* eo dominio exiit & ad se recepit. Interim mihi constanter referunt (quod ex magnis viris audiui) si Comes *Conradus* se supplicem prabuisset *Burenfi*, certis potuisset conditionibus illud dominium retinere: Ita *Lingen* dominium est adhuc Regis *Hispania Philippi* in *Westphalia* presidium. Interim mirares, *Conradus* invadebat fratri *Dominium*, quod alii ut peregrino invitatus tradere postea coactus fuit: Mortuo *Conrado* anno Dom. 1556. cum jam Com. *Bentheimensis Eberwino* hunc Comitatum obtineret, *Otto* Comes senex decrepitu *Conradi* frater per neptem *Annam*

Annam Conradi filiam, & Eberwini conjugem ex vinculis eripitur, honoratur ut patruus, & fovetur atque honestissimo loco habetur, & ei ministri aliquot adjunguntur, & tanquam Comes & ultimus masculus haeres istius nobilissima stirpis sustentatur, donec sexennio elapso post mortuum fratrem Conradum & ipse vitam cum morte commutaret anno D. 1562. quando ante ipsum mortuus esset affinis Eberwinus Bentheimensis.

Alia ejus
Com. nota
anchora.

Steinfordius Com.

§. IV. Tertius laterculus *caruleus anchoram auream* continet. Hoc quoque symbolum ad comitatum *Tecklenburgium* pertinet. vid. *Wapenb. II. p. 19* Sunt qui rationem allegant, quod olim dominium illorum Comitum se ad mare usque extenderit.

§. V. Bases prior area *aurea cycnum rubeum rostro & pedibus nigris*, posterior *argentea leonem rubeum cyano coronatum* repræsentat. Illa comitatus *Steinford* (qui Bentheimio intermedia aliqua *Monasteriensis* Episcopatus particula vicinus) hieroglyphicon est, & ob hoc, antequam *Tecklenburgica* accederent, Bentheimiis talentis dispositione quadripartita adjici solebat. vid. apud Henning. d. l. Cæterum *Steinfordia*, quæ olim suos Dominos peculiares habuerat, in quibus *Balduinus* memoratur 1030. vixisse, obtigit Bentheimiis conjugii jure. Nam *Mechthildis* filia *Balduini Bellicosi*, cujus patruus magnus *Balduinus* Episcopus *Paderbornensis* fuerat, heres *Steinfordia* & *Gronovia*, uxor f. *Eberwini* (ita documenta aliqua) seu (ut Henning. & alii) ejus filii *Arnoldi* fuit. *Arnoldus* *Eberwinum* genuit, qui *Steinfordia* axioma comitatus à *Maximiliano I. Imp. Wormatiæ* meruit, cum adversus Gallos, Flandros & infideles fortitudinis eximia documenta edidisset. Hic *Eberwinus* pater *Arnoldi* fuit, qui primus *Augustanam Confessionem* secutus, & ab uxore Bentheimium comitatum nactus est. In hujus liberis cum *Eberwinus* Bentheimium retinisset, *Steinfordiam* *Arnoldus* frater habuit, sed sine prole. In *Eberwini* nepotibus nova divisione *Guilelmus Henricus* *Steinfordiam* tenuit: sed ejus orbitate ad fratris *Arnoldi* *Jodoci* filium *Philippum Conradum* delapsus est comitatus, & adhuc penes hujus filium *Arnoldum Mauritium Wilhelmum* manet.

Limburg.
Com.

§. VI. Hic (nempe leo rubeus) designat Comitatum *Limburg*. Cæterum uti hujus nominis non unum castrum vel dynastia est, notatur hic illud, quod in rupe ad *Lenam* f. *Laynam* (paulo post in *Roram* se exonerantem) in *Westphalia* situm, *Theodorico* *Friderici C. Altenacensis* f. *Isenburgii* & *Margaretæ Limburgiæ* filio, avunculus *Henricus IV. D. Limburgius* concessit, ea conditione ut nomen & arma *Limburgensia* gestaret. Adjectum deinde Imperatoris gratia comitatus axioma. Cæterum *Theodorici* illius nepos *Joannes* cum duos haberet filios *Joannem* & *Theodoricum*, ab illo moderni *Styrumii* derivantur. Hoc natus est alius *Theodoricus*, pater *Wilhelmi*, qui *Eberhardum*, *Wilhelmum* & *Margaretam* genuit: hæc autem cum fratres bello pro *Joanne D. Cliviæ* cecidissent, heres fuit, & *Gumberto C. Neuenario Limburgensem* successionem attulit. Ex *Nuenaria* vero familia *Magdalena* filia *Humberti* f. *Gumberti*, Com. *Nuenarii* & *Limburgii*, marito *Arnoldo* pridem Bentheimii, *Tecklenburgi* & *Steinfordia* comiti attulit successionem comitatus *Limburgii*, consensu Domini feudi, postquam agnata *Walpurgis* 1600. decessisset. Confer. *Teschemach. annal. Jul. Cliv. & Mont. p. 2.* Plura etiam de his afferenda erunt, cum de *Limburgio* scuto infra agatur. Ex horum filiis *Conradus Gumbertus* in divisione cum fratribus *Limburgum* nactus est, sed ætatis. Porro ex dictis constare potest, leonem hunc eundem esse, qui ducatus *Limburgensis* est. *Wapenb. P. 3. p. 20.* talis datur Comiti de *Lemburg* (cum apice, duobus ramis, quos folia argentea ornant) & corona tamen demta, *Limberg. pag. 21.* (galeæ imponitur inter duas tabulas cæruleas, nisi ex illis pavoninæ caudæ effigiandæ fuerint, confidens leo rubeus) quæ vix differre ab his *Limburgiis* credo. Pariter eundem leonem *Limburgium* video *Wapenb. I. p. 17.* sine corona in quadra 1. & 4.

Wevelinghofen
Dom.

§. VII. Fuit illa enarratio arearum, quibus scutum majus completur. Quod medio huic incumbit, sex laterculis constat, tribus ejus caput, totidem pedem constituentibus. Prior areola *coccinea duabus fasciis argenteis* exaratur: quo symbolo notatur dominium *Wevelinghofen*, quod sub nomine *Wyselkoven* notatur *Wapenb. II. p. 29.* Hoc dominium habuit suos peculiares dynastas, ex quibus principio seculi duodecimi vixit *Christianus Christiani II. & Alberonis* pater. Illius nepos fuit *Florentius* 1364. Episcopus *Monasteriensis* & dein *Ultrajectinus* 1378. Ultimus *Wilhelmus Wevelinghofus Archiepiscopus Coloniensis* *Marescallus* filiam reliquit *Ioanni Dn. à Gehmen & Bredefort* nuptam, quibus genitus *Henricus* pater *Cordæ* & alterius filia, quarum illa *Joanni*

Joanni Schauenburgio marito Gehmen dynastiam, hac suo coniugi *Eberuvino Bentheimio Wevelinghofiam* attulit. Confer *Teschemach. Annal. Jul. Cliv & Mont.*

§. VIII. Proximus laterculus argenteus nigrum leonem continet impressis ejus Rheda Domini corpori tribus annulis & extremitati cauda adjecta rosa. Notatur illo symbolo dominium Rheda, cujus caput opidum & arx ejus nominis ad Amasim sita. Habuit illud suos dynastas, ex quibus Witikindus ultimus fuit. Ejus qui patris Bernardi intimus socius fuerat filiam unicam *Gertrudin, Hermannus Com. Lippia* sibi matrimonio junxit. Interdum extorquet, hic autem armata manu recuperare nititur, cumque auxilio Monasteriensis Episcopi uti necesse fuisset, conditioni assentiri cogitur, ut feudo ab Episcopo teneret. Ita ex aliquibus refert *Joh. Piderit. Chron Lipp. P. 2. p. 476. 477*. Sed etiam aliter refert ex *Hamelmanno* causam: videlicet cum Bernardus Comes minor esset, jus à sorore Witekindi ultimi conjugis allegantes, dynastiam occupasse. Inde 1244. Bernardus armata manu eam recuperavit. Unde filius ejus *Hermannus Rheda Dominus* dictus, sed 1271. & mortuus est. Post hac Tecklenburgii denuo invaserunt. Et cum frater illius Simon bello contra Osnabrugium moto 1299. captus esset, inter condiciones 1305. liberationis fuit, ut Rheda etiam destrueretur. Inde iterum Tecklenburgii sibi vindicarunt vid. *Piderit. p. 516*. Cum reposceret Simon III. bello orto 1373. capitur. Liti componendæ filia ejus *Elica Ottoni Com. Tecklenburgio* datur uxor cum dote *Rheda*, quæ in stirpe maneret si liberi ex conjugio nascerentur. *Piderit. pag. 529*. Cum vero nulli suscepti essent, Lippienses jus suum denuo vindicare anni si (547.) donectandem inter Bernardum VI. & Nicolaum C. Tecklenburgium qui illum ceperat transactum, ut certis conditionibus penes Tecklenburgios Rheda maneret. (*Piderit. p. 586. 587.*) Inde per *Annam Tecklenburgiam* cum reliqua successione hac etiam ad Bentheimios delata est. vid. *Hamelmann. de fam. emort. L. 3. p. 170*.

§. IX. Tertia quadra aurea duos pedes ursinos nigros refert. *Hojensem comitatum* notari non est dubium, uti infra in scuto Brunsvicensi videbimus. Hac tessera familia ista extincta parmæ inserta est, quod in ditionum Hojensium partem successit Landgravius Hassiæ *Wilhelmus*, qui eam Bentheimiis concessit feudo. Confer *Hamelmann. de fam. emort. L. 2. p. 129*.

§. X. Quæ inferiorem ordinem ducit, area rubea leonem continet argenteum; quod dæryma est Domini *Alpens* in Coloniensi inferiori diœcesi fiti, quod *Magdalena Nuenaria* Arnoldo marito suo attulit. Illud inter Arnoldi filios *Friderico Ludolpho* in partitione assignatum est. *Gelen. de Col. Agr. magn. L. 2. f. 39. p. 207. Alpensis* f. *Alpinis vetustissima originis opinionem habentibus Burgravii Vbiorum* tribuit leonem scutarium in pellita parmula velleris petasitis, planè sicut gerit *Macedonia gens Italica* in regno *Parthenopao*. Conf. *Nobiles de Alpen Wapenb. 2. p. 119*.

§. XI. Alveolus proximus superiori parte, qua rubet leonem continet aureum, inferior autem argento fulget, Dominio *Helfenstein* notando: quod genti obtigit iterum matrimonio *Magdalena Nuenaria*: nam *Adelheidis* hujus gentis ultima *Baroni de Lennep* nupserat, mater *Theodorici*, avia *Evæ*, quæ hæreditatem *Friderico C. Nuenaria* attulit: hi vero *Magdalena* proavus & proavia fuerant.

§. XII. Ultima areola rubea quinque fascias aureas continet, symbolum advocatiae hæreditaria vel archipraefectura *Coloniensis* diœceseos. Quæ cum penes *Nuenarios* fuerit, unde in *Wap. II. p. 19*. medietas scuti *Nuenarii* apparet (nisi quod pro quinque trestantum notantur,) cum reliqua successione à *Magdalena Arnoldo* allata est.

§. XIII. Ita descriptam parmam premunt quatuor galeæ coronatæ: Ex quarum prima *Bentheimia* exurgit herma æthiopis, rubeo vestitu & pileolo orientali, inscriptis pectori scutariis talentis s. numis: Laciniæ dependent cocco & auro tinctæ. Proxima *Tecklenburgia* sustinet pavonem album explicatâ caudâ superbientem: phaleræ argento & minio pinguntur. Tertiæ insidet cygnus *Steinfordius*, dependentibus laciniis rubeis & aureis: extrema sustinet inter duas caudas pavoninas confidentem leonem *Limbürgium*, circumvolitantibus phaleris argenteis & coccineis.

§. XIV. Hac dispositio insignium cum communiter à tota gente usurpetur, vidi in monetis *Tecklenburgiis* nonnunquam exprimi tantum clypeum quadripertitum ex utraque tessera *Tecklenburgia*, media parmula nova, quæ pavonem explicatâ caudâ continet:

continet: significationem non capio: nisi forte dominium aliquod Tecklenburgium veteri isto symbolo notari consueverit, quod cum deinceps à comitibus omissum & tantum in galeam translatum sit, (cujus moris in aliis quoque familiis non desunt exempla) postliminio videtur hic in scutum reductum.

Titulus.

§. XV. Titulus respondet illis insignibus: *Comites in Bentheim, Tecklenburg, Steinfort & Limburg, Dom. in Rheda, Wevelinghofen, Hoja, Alpen & Helfenstein, Barones in Lennep, advocati s. praefecti hereditarii Coloniaenses.* (Erbvogt.)

Cap. XII.

Borgia. Duc. Gandia.

ARGUMENTUM.

1. Borgia. Lenzolii.
2. Duc. Gandia scutum.

3. Aragonii pali.
4. Galea.
5. Duc. de Villa Hermosa.

§. I.

Borgia.
Lenzolii.

Borgiarum gens in Valentino agro floruit, & Calixtum III. Pontificem dedit, qui 1458. vita decessit: ejus vero soror Isabella Borgia Iosredo Lenzolio equiti Hispano nupsit, & Borgium nomen attulit, mater Roderici Borgiae, qui Papa factus Alexandri VI. nomen sumpsit: de cujus vita, in quam Historici communiter tot probra jaciunt, nihil dicere attinet. Eo vero genitus praeter alios Petrus Ludovicus & Ioannes Duces Gandiae, ex quorum hoc reliqui Gandiae Duces geniti.

Duc. Gandiae
scutum.

§. II. Ducum horum scutum est quadripertitum (apud Sammarth. *L'est. de l'Esp.* p. 50.) In primo & quarto laterculo aureo telluri viridi insistentem pascitur vacca coccinea, limbo circumducto rubeo, inscriptis octo aureis mergitibus. In secundo & tertio alveo Aragoniae conspiciuntur pali. Gelio limbum Borgio alveolo circumdatum viridem esse jubet, & inscribi 8. lacrymas vel flammam aureas.

Aragonii
pali.

§. III. Aragoniorum palorum ratio repetenda videtur à matrimonio Joannis tertii Ducis Gandiae, & Ioanna Aragoniae, quae filia Alfonsi Aragonii Archiepiscopi Caesar-Augustani, neptis vero Ferdinandi Catholici regis Hispaniarum fuit. Eo matrimonio natus est Franciscus Dux Gandiae, dein Jesuitarum generalis 1572. extinctus, & sanctis deinceps à Pontifice adscriptus.

Galea.

§. IV. Scuto imponitur galea coronata, cum exurgente vacca rubea. Lacinae autem auro & cocco tinguntur.

Duc. de
Villa Hermosa.

§. V. Ex eadem gente sunt Duces de Villa Hermosa, quibus idem Sammarth. tribuit p. 86. Borgiarum vaccam solam sine limbo & Aragonicis quadrantibus.

Cap. XIII.

Electores & Marchiones Brandenburgici.

ARGUMENTUM.

1. Scuti dispositio.
2. Ducatus Montanus s. Bergensis.
3. Juliacensis.
4. Magdeburgicus.
5. Pace Osnabrugensi domui transcriptus.
6. Marchia & aquila Brandenburgica.
7. Borussia.
8. Clivia.
9. Wilhelmus Dux Clivia & filii. Controversia de ditionibus Juliano-Cliviis post Joh. Wilhelmi mortem.
10. Jus Brandenburgicum.
11. Successus juris & pacta secuta.
12. Burggraviatus Norimbergensis.
13. Gryphi. Gryphorum varii colores.
14. Investitura Pomeranica.
15. Gens Gryphia. Quanam gryphorum origo,

16. Cassubia.
17. Duc. Stettinensis.
18. Successio Pomeranica. Pacis Osnabrugiae de Pomerania dispositio.
19. Pomerania. Vandalia.
20. Com. Marcanus.
21. Episcopatus s. princip. Halberstadus.
22. Ducatus Crosna & Jegerndorfi.
23. Mindensis Episc. seu Principatus.
24. Com. Ravensberg.
25. Zollern.
26. Guzkovia Com. Stargardia. Barth. Wolgast. Usedom.
27. Caminensis Episc. s. Principatus.
28. Rypinensis Comitatus.
29. Regalia.
30. Electoratus. Sceptum columna visum.
31. Galea novem. Caput Molossi apex Noricorum.
32. Te-

32. Telamones.
33. Alia dispositiones scutorum,
34. Ex Sibmachero Joachimi Friderici.
35. Moderni Electoris ante pacem Osnabrugiam.
36. Ragia principatus.
37. Joachimi I. scutum.
38. Typi contractiores.
39. Christiani Wilhelmi administratoris Mag^o deburgici.
40. Aliud schema.
41. Modernorum Marchionum ex linea Culmbacensi. Payrutina & Onoldina.
42. Tituli.
43. Carmen Schofferi.

§. I.

Serenissima Electoralis familiae Brandenburgicae scutum, ut pleraque alia Principum, ^{Scuti dispositio} successu temporis crevit. Quali nunc utuntur, primum à nobis explicandum est. Id exhibetur, unica areola excepta, quam dein notabimus, in *Fürstii* libr. *Armor. s. Wap.* P. III. p. 4. ut nempe quatuor transversae lineae in quinque regiones illud distinguant, ex quibus infima non iterum distinguitur, prima & tertia septenas areolas, quarta senas apud *Fürstium*, vel uti nunc usus est, iterum septenas, ob Caminensem principatum recentius insertum, secunda prater parmulam mediam quatuor laterculos continent, ut universim 26. vel nunc 27. areae numerentur.

§. II. Primam quadram, quae in supremo ordine argenteo fulget, leo exornat rubeus, ^{Ducatus Montanus s. Bergensis} corona & falcibus aureis, lingua carulea, (aliqui eam sanguineam pingunt) cauda bifida & in decussim trajecta. (*gespaltener schwanz / creutzweiß gelegt.*) Notatur hac imagine Ducatus Montanus s. Bergensis, Westalia non exiguum portionem complectens, & Clivia, Monasteriensi atque Coloniensi dioecibus cinctus. Dominati sunt huic Provinciae Marcani vel Altenacenses Comites, Clivia, ut referunt, originis. Inter eos lego Adolphum I secundum Comitem Altenacensem, Theodorico I. (quem Roberti Clivii C. Teisterbantii filium. Ludovici Teisterbantii & alterius Roberti Dn. Heusadnifratrem constituunt. *W. Teschenmach. in annal. Jul. Cliv. & Mont.* Adolphi I. majores recensere non audet, sed ejus tamen fratrem nominat Hermannum C. Ubiorum advocatum Tuitii ex *Egid. Gelenio.*) genitum filios habuisse Eberhardum & Adolphum II. illi Comitatum Bergensem obtigisse, huic Marcanum, sed, ut dein fratris, qui Monachus decessit, hereditatem cerneret: in hujus ex filio Adolfo III. nepotibus Engelberto & Eberhardo (tertius Fridericus inter Archiepiscopos Colonienses numeratur, quam dignitatem alii etiam hujus gentis gessere) iterum eadem divisio 1147. repetita, cum Engelberto Bergensis Comitatus, Eberhardo Marcanus s. Altenacensis concederetur. Engelberti filius Adolfus IV. qui 1218. extinctus est, filiam habuit Margaretam, quae patruo Engelberto Adolphum V. genuit Montanum Comitem, in cujus posteris comitatus mansit, donec Adolphi VII. qui 1348. obiit, filia Margareta, eum marito Ottoni Ravensburgio, & horum iterum filius Margareta, utrumque comitatum Gerhardo C. Juliacensi attulit. Hujus filius fuit Wilhelmus, cui axioma ducale accessit 1389. Wenceslai Imperatoris beneficio. Inter cujus filios Adolfus, cum Reinholdo agnato successisset, Juliacum Wilhelmus Bergensem ducatum obtinuit, & ejus filius Gerhardus in patris & patrui ditiones successit, pater iterum Wilhelmi, quo Maria genita est, universae familiae haeres, & Joannis III. Cliviae Ducis uxor. Qua ratione vero ex Clivensi familia in Brandenburgicam successio delapsa sit, n. 9. 10. 11. 12. dicimus. Leonem hunc Montano principatui intulisse dicitur ap. *Teschenmach. Adolfus V.* Comes, matre Montana patre Duce Limburgio natus, praeferebat ita paternum δᾱγμα maternae rosae, quam parricidio Fridericus Altenanus Isenburgius conspurcasse credebatur: cum illa alioqui genti Altenanae communis fuisset.

§. III. Proxima area aurea leonem nigrum, qui linguam rubeam protendit, atque ^{Juliacensis} dentibus & falcibus argenteis minatur, exhibet. Alii Falculas etiam cocco tingunt, adduntque coronam: quae tamen, ut ex *Sibmach. Wapenb.* P. 2. pag. 4. patet, huc non spectat. Juliacensi Ducatui, quem Leodienses, Limburgii, Lucenburgii, Trevirenses, Colonienses & Clivii cingunt, notando hic leo servit; & si *Haping. de Jur. inf. c. 5. n. 34.* fidem adhibere velimus, cum Belgis proceribus expeditionem in Syriam suscipientibus leones variorum colorum sumere placuisset, à Juliacensi (eadem origo etiam ab aliis Montano adseritur) adsumtus est. Porro de prima origine familiae Juliacensis non mihi constat. *Wern. Teschenmach. annal. Jul. Cliv. & Mont.* P. 2. p. 384. seq. eam derivat à quodam Gerardo C. Juliaci, qui 933. militaverit Henrico Aucupi contra Hunnos.

Ab hoc deducuntur reliqui comites, qui omnes, uno Walramo excepto, Gerhardi aut Wilhelmi gessere nomen; illud quinque usurparunt, hoc septem commune fuit. Ex illis septimus, cuius frater *Walramus* Archiepiscopus Coloniensis fuit, 1329 *Marchionis* & 1356. *Ducis* axioma auctus est à Ludovico & Carolo IV. Augustis. Ex filiis maior natus 1360. ante patrem extinctus, hanc causam ei non successit, sed ab uxore *Montanum* & *Ravensburgium* comitatus (quod §. 2. vidimus) obtinuit. Successit vero Patri *Wilhelmus*, *Maria Geldrica* maritus, qui 1392. moriens reliquit *Wilhelmum* & *Reinoldum*, qui præter ducatum avitum etiam materno jure *Geldriam* tenere, cum vero improles decedissent, successit soror *Ioanna*, *Ioannis Herculei* s. *Arculeji* (ab Arckel) uxor: unde ad illam gentem & postea ad *Egmondanos* successio. In *Iuliaco* vero ducatu *Rainoldus* successorem habuit *Adolfum* agnatum ex Montanis, licet eundem *Geldenses* itidem sibi vindicare conarentur. *Adolfo* successit ex fratre *Wilhelmo* nepos *Gerhardus*, huic filius *Wilhelmus* pater *Mariae*, quæ *Ioanni III. Duci Clivio* ducatus suos attulit.

Magde-
burgicus.

§. IV. Tertia area (uti apud *Fürstium* conspicitur, nam postquam Prussiam supremo jure Elector obtinuit, illius aquilam hunc in locum collocavit, Magdeburgensi symbolo in quintam areolam translato,) *transversè secta* est, & superiori parte *rubet*, inferiori *argento* fulget (*coupeeé de gueules sur argent.*) Notatur illa aream *Magdeburgensem Archiepiscopatus* seu, quo nunc axioma insignis est, *Ducatus. Magdeburgum* notari ex *Sibmach. Q. ap. P. 1. p. 9.* constat. Cæterum Carolus M. cum devictis Saxonibus 10. instituisse Episcopatus, unus illorum fuit *Styda* in *Svalenburgico* comitatu, qui dein *Walersleviam*, & demum ab *Ottone I. Imperatore* flagitante *Edita* conjugem *Magdeburgum* translatus est. Ita Ecclesia illa, ut omnium *Vandalicarum* Metropolitana esset, jus impetravit, aliquot vero Episcopatus ei subjecti sunt. Primus Archiepiscopus fuisse perhibetur *Adelbertus* 968. *Treviris* evocatus, & à *Moguntino* præfule inauguratus. Exin *Nortberti*, qui *Lotharium Imperatorem* in *Italiam* secutus est, meritis id datum perhibetur, ut *Primatis Germaniæ* titulo Archiepiscopi uterentur. Successores variis etiam dirionibus diocæsin auxere, ut in eam amplitudinem quam nunc etiam floret excresceret. B. Lutheri nostri tempore præfuit Archiepiscopatu *Albertus* ex *Brandenburgicis* *Marchionibus*, idem Archiepiscopus & Elector *Moguntinus*: Hic 1539. subditis civitatibus & nobilitati in hoc & *Halberstadiensi* Episcopatu indulgit liberam religionis professionem, cum *Magdeburgi* jam 1524. post habitam à *Megalandro* nostro concionem Ecclesiæ reformatio fuisset instituta. Alberto successit *Ioannes Albertus* agnatus, sub quo grave inter capitulum & civitatem dissidium est exortum, ut etiam ad sollicitationem *Canonicorum* qui urbe excefferant civitas proscriberetur, & à *Mauritio* Elect. *Saxonie*, cui demandata executio decreti *Imperialis*, integro anno & amplius obsideretur. Secuti sunt dein in Archiepiscopatu ex eadem gente *Joachimi II. Electoris* filii *Fridericus*, (jam prius *Joh. Alberti* Coadjutor) sed non diu superstes, ut etiam nondum redempto pallio, cuius tum pretium 30000. aureorum, vita & dignitate excederet, atque *Sigismundus*, qui ritus Pontificios antiquavit, & publicatis constitutionibus saluberrimis veram doctrinam atque disciplinam Christianam pro viribus promovit. Eo mortuo *Joachimum Fridericum*, *Johan. Georgii* Electoris *Brandenburgici* filium, postularunt administratorem, cum jam *Havelbergensis* & *Lebusiensis* Episcopus fuisset. Is templum cathedrale & dein monasteria ad puriorem cultum traduxit. Cum vero matrimonium contraxisset, Regalia Archiepiscopatus ei conferre Imperator distulit, nec semel in Comitibus 1576. 1582. ob hanc causam optimo Principi fuit decertandum. Mansit vero in possessione dignitatis, adversariis etiam invitis. Ejus bono 1577. Augustus Dux *Saxonie* Elector cessit omni alio jure, quod in diocæsin & urbem *Magdeburgensem* prætendebatur, servato tantum *Burgraviatu Magdeburgico*, quo etiam nunc *Serenissimus* Elector *Saxonie* gaudet. Confer *Comment. de Saxon. Insign. S. 1. §. 23. p. 23.* In patris locum dein suffectus est *Christianus Wilhelmus* M. *Brandenburgicus*, & Administratoris titulo tantisper rexit diocæsin, donec 1628. ob *Danicorum* armorum communionem à *Cæsare* proscriberetur. Canonici ergo *Serenissimum* Principem *Augustum* Ducem *Saxonie* Electoris, *Cæsari* amici principis, filium postulant ad capeffendam hanc dignitatem. Cæsar vero, ut Archiepiscopatum *Romanis* partibus denuo vindicaret, interdicit capitularibus, ne ad electionem postula-

postulationemve novi præsulis convenirent : sed postulatio jam facta , & Augustus
arque ejus nomine Parens Elector electionem acceperant. Vicissim Imperator pro
filio Leopoldo Guilelmo Archiduce Archiepiscopatum à Pontifice facile impetrat. Inde
semina discordiarum, quæ subinde aucta crevere. Demum in Pace Pragensi S. Das
Erbsitzt Magdeburg. Serenissimo Augusto Archiepiscopatus hic iterum relictus
est. Pace vero Osnabrugensi expectativa in eum Serenissimæ Domui Brandenburgicæ
pro æquivalentia ob Pomeraniam citeriorem & Rugiam amore pacis cessas tradi-
ta est. *

S. V. Verba publici Instrumenti Pacis huc inferere operæ pretium est : *Similiter* Pace Osnabrugensi
concedatur Domino Electori expectantia in Archiepiscopatum Magdeburgensem, itaque
dem ut quodcumque eundem morte aut successione in Electoratu, vel quacunque alia con-
cessione, presentis Administratoris Dn. Augusti Ducis Saxonie vacare contigerit, totus
iste Archiepiscopatus cum omnibus eo pertinentibus territoriis, regalibus & juribus, prout
supra de Episcopatu Halberstadiensi dispositum est, Domino Electori, suisque posteris & suc-
cessoribus hæredibus & agnatis masculis, non obstante ulla electione aut postulatione, interea
temporis sive clam sive palam facta, tradatur & conferatur, in feudum perpetuum, sitque
eidem vel iisdem jus authoritate propriâ vacantem apprehendendi possessionem. Interea
autem teneatur Capitulum unâ cum Ordinibus & subditis dicti Archiepiscopatus statim con-
clusâ pace prædicto Domino Electori & toti Domui Electorali pro se, atque omnibus in eâ
successoribus, & hæredibus atque agnatis masculis se sacramento fidelitatis & subjectionis in
eventum obstringere. Civitati vero Magdeburgensi pristina sua libertas & privilegium
Ottonis de 7. Junii Anno noningentesimo quadragesimo, etiamsi temporum injuria deperdi-
tum, ad preces ejusdem, humiliter porrigendas, à Sac. Cæs. Maj. renovabitur; tum etiam
Privilegium muniendi & fortificandi ab Imperatore Ferdinando II. concessum, quodcum-
que omnimoda jurisdictione & proprietate ad quadrante[m] miliaris Germanici extendatur, sic-
ut & reliqua illius Privilegia & jura in Ecclesiasticis & Politicis salva & inviolata ma-
neant, cum inserta clausula, quod in præjudicium Civitatis readificari non debeant subur-
bia. Caterum quodad quatuor Dynastias seu Præfecturas Quersfurt / Guterbock /
Damm & Borck attinet, cum illa jam Domino Electori Saxonie tradita sint, in ejusdem
quoque ditione permaneant in perpetuum, cum hac tamen reservatione, ut qua hætenus ra-
tione earundem ad collectas Imperii & circuli contributa fuit quota, à dicto Domino Ele-
ctore Saxonie imposterum exsolvatur, eaque Archiepiscopatu dematur, & hujus rei ratio-
ne expressa fiat provisio in matricula Imperii & Circuli. Ut autem inde causata imminutio
redituum Cameralium, & ad mensam Archiepiscopalem pertinentium aliquatenus resar-
ciatur, jam dicto Electori Brandenburgico & successoribus suis, non solum statim post con-
clusam Pacem Præfectura Eglen / qua alias ad Capitulum spectabat, pleno jure possidenda &
fruenda tradatur, cassato processu à Comitibus de Barby aliquot abhinc annis desuper moto;
sed etiam facultas sit, obtenta Archiepiscopatus possessione quartam partem Canonica-
tuum Cathedralium, illis decedentibus extinguendi, eorumque redditus Camera Episcopali
applicandi. Qua vero debita à presente Domino Administratore Augusto Duce Saxonie
hætenus contracta sunt, ex redditibus Archiepiscopalibus, existente modis supra dictis casu
vacantia

K 3

* Cum sæpius Instrumentum Pacis Osnabrugensis allegandum sit juvat huc ascribere Compendium ejus
articulorum metricum ex Christoph. Broveri annal. Trevir. L. 25. n. 112. p. 541.

Articulis septem & denis pax Sævica constat:
Primus amicitie conjungit fœdere partes.
Præteriti immemores læsos vult esse secundus.
Pristina restituit vernus sua jura cuique.
Enumerat quartus speciales restituendos.
In sacris quintus conflata gravamina solvit.
Helvetiis sextus dat libertatis honorem.
Septimus in fœdus Calvinum pacis adoptat.
Jura politicæ statibus bis quartus adumbrat.
Flori restituit veteri commercia nonus.
Bellorum decimus partitur præmia Sæccis.
Brandenburgico undecimus Pomeranus resarcit.
Mechlenburgiacis bis fœnus adempta rependit.
Brunsvigum decimi demulcent munera terni.
Dat confessori decimus solatia quartus.
Hællum ter quinto placant & Clerus & Hællus.
Arma bis octonius sistit pacemque reducit.
Septimus hanc firmat decimus redditque perennem.
Nam decimus Gallum plumis aquilaribus ornat.
Undecimo in partes Galli pax Italæ transis.

vacantia & devolutionis dicti Archiepiscopatus ad Dominum Electorem Brandenburgicum & successores suos, nequiquam dissolvantur, neque integrum sit, dicto Domino Administratori posthac novis debitis, oppignorationibus & alienationibus sepe dictum Archiepiscopatum in præjudicium Domini Electoris ejusque successorum, heredum atque agnatorum masculorum quoquo modo onerare. In his vero Domini Electoris Archi- & Episcopatibus de cetero salva maneant Ordinibus & subditis competentia eorum jura & privilegia, cum primis invariata Augustanae Confessionis exercitium, quale nunc ibi viget, nec minus locum habeant ea, quæ in puncto Gravaminum inter utriusque religionis status & ordines Imperii transacta & conventa sunt, quatenus scilicet non adversantur illi dispositioni, quæ supra in articulo quinto de gravaminibus §. 8. continetur incipiente: Qui Archiepiscopatus, Episcopatus, & aliæ fundationes atque bona Ecclesiastica &c. & finiente: subiecta manento: utpote quem æquè hic valere debere, ac si verbotenus insertus esset, & supra dictos Archiepiscopatum & Episcopatus hereditario & immutabili jure apud Dominum Electorem atque Domum Brandenburgicam, omnesque in ea successores, heredes & agnatos in perpetuum, plane, ut de reliquis terris ipsorum hereditariis juris est, permanere oportet. Ratione tituli autem conventum est, ut jam dictus Dominus Elector cum tota Domo Brandenburgica, & in ea omnes Marchiones Brandenburgi, Duces Magdeburgenses & Principes Halberstadienses & Mindenses appellentur & scribantur. Ex his facile apparet, quo jure hæc area in clypeo principum horum appareat.

Marchia
& aquila
Brandenburgica.

§. VI. Quarta jam nos area vocat, argentea exhibens aquilam explicatam rubeam, cujus ala semicirculis in trifolia desinentibus distinguuntur. Chifflet. Insign. Eq. Aur. Vell. n. 128. ita enunciat: aquile coccinea, rostro & cruribus aureis, alarum juncturis auro ad pectus colligatis (lié par les ailerons. Quæ tamen junctura in Electorali scuto repræsentari non solet.) Aliter describitur ex Ern. Brotuffo apud Th. Haping. de Jur. inf. c. 6. P. 5. §. 4. m. 1. n. 732. p. 342. Henricus Auceps Marchiæ Brandenburgicæ rubram seu sanguineam aquilam, rostro inauratam in campo albo, cujus pectori falcata luna inhaeret, concessisse perhibetur. Aquila dicitur notare, quod Marchia ad Romanum Imperium perducta, falcata luna Vinidorum in suscipiendo Christianismo inconstantiam; Aquila vero color sanguineus, quod multo sanguine Marchia ad fidem perducta. Eadem vide apud Limn. jur. publ. 5, 7, 127. Ita & Cyr. Spangenberg. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 29. p. 311. Unde als Kayser Heinrich Gr. Sigfrieden von Ringelheim zum Marckgraffen zu Brandenburg machte / gab er demselben zu seinem vorigen alten Wapen / wegen seines amts einen rothen Adler mit einem gülden schnabel / klauen und flügel schutzen / im weissen feld / dadurch anzuzeigen / daß er als ein Adler den feind überziehen / und dessen blut nicht schohnen / sondern mit seinem schnabel weidlich auff ihn hacken / mit den starcken flügeln zu boden schlagen / und mit den klauen in zaum und gehorsam halten / und nicht zugeben soll / daß sie diesen Sächsischen Adler wie den vorigen Fränkischen Hahnen überwältigten und zerrißten. Quid vero de hujus generis mysteriis credendum sit, alibi diximus. Ceterum hac ave Brandenburgicam Marchiam Saxonia, Anhaltino, Brunsvicensi, Megapolitano, Pomerano principatibus, tum Polonia, Silesia & Lusatia circumdatam notari, dubium non est: nisi forte de hoc dubium esse queat, primum Marchiæ, an familiæ, quæ huic imperavit, hoc proprium δῆγμα fuerit? quod non semel accidisse videmus, ut nempe quod gentis insigne fuit, dein principatui accreverit. Marchio primus constitutus legitur ab Henrico Aucepe Sigfridus ex Witikindeis Wethinensibus vel juxta alios Altenburgensibus & Mersburgensibus Comitibus: Hujus posterius ad abnepotem Theodoricum durarunt, quem Mistevoius Obotritorum & Henetorum Rex deiecit. Hunc secutus est Sigfridus II. quem Theodorici istius fratrem alii perhibent, alii ex Stadenibus Marchionibus derivant: huic item ab Henetis pulso successit ex fratre nepos Udo, & eo iterum natus Udo, qui ob conspirationem adv. Henricum IV. Imp. à Pribislao Henetorum Rege expulsus est. Post eam familiam Ascania gens principatu aucta, & ex ea Otto dives, Marchionatum Salisquellensem, in quem jam prætensionem habebat, nactus est ab Henrico V. Filio Alberto Urso totam Marchiam Conradus III. vel Fridericus Barbarossa concessit. Hic perpetuis bellis Slavicam nationem attrivit, & vicissim Saxonicas colonias in Brandenburgicam & vicinas ditiones introduxit, unde istæ ipsi primarium suum decorem debent. Pater fuit ex filiis Bernhardo veterum Saxoniæ Ducum & Electorum, ex Ottone Brandenburgicorum. Duravit in ea stirpe dignitas

dignitas Marchionum & Electorum usque ad *Waldemarum II.* & *Joannem IV.* fratres 1322. extinctos. Itaque *Ludovicus Augustus, Dux Bavariae*, feudum vacuum præteritis agnatis, filio *Ludovico seniori* contulit, quem quidam molitor *Jacobus Rebeck*, *Waldecogn. Romanus* & deinceps *Otto*. Hic *Carolo IV.* Imperatori 200000. aureis Ungaricis, indigno utique pretio, tantam regionem, vendidit Marchiam. A Patre ergo investitus est de illa *Wenceslaus*; & cum hic Augusti solium conscendisset, *Sigismundus*. Iste patrueli *Iodoco* Moraviae Marchioni oppignoravit, iterum *Wilhelmo* diviti M. Misniae. Demum redemptam denuo *Sigismundus Friderico V.* ex Burggraviis Norimbergensibus contulit, initio 1411. quidem ut vicarius tantum Caesaris in Marchia esset; demum is 1415. vigil. Philippi & Jacobi consensu reliquorum Electorum Constantiae ab eodem *Marchio & Elector* creatus est, ob merita, sumtus Caesaris servitio factos & Marchiae usque misere periclitatae tranquillitatem. Conditio ad hæc adjecta erat, ut acceptis 400000. Ungaricis aureis, vel si contingeret *Fridericum* prole mascula orbum decedere Marchia ad *Lucenburgios* rediret. Demum 1417. in Concilio Constantiae solennis investitura peracta. Ex eo tempore aquila plures prius pervagata in nido hoc mansionem constantem sibi fixit, quam nunquam, si quid in rebus humanis perenne, desertura sit. Nam ab hoc *Friderico* inter Marchiones primo modernus *Serenissimus & Potentissimus Elector Fridericus Wilhelmus* decimus est, successionem semper à Patre ad filium transmissa, nisi quod *Friderico I.* duo filii successere *Fridericus II.* & *Albertus*, quorum hic ad nos usque stemma produxit. Cæterum uti alii principes in communicatione insignium suorum gratiosos se civitatibus subditis demonstrarunt, ita & ex Marchionum suorum gratia civitates *Marchica* aquilam hanc plures gestant apud *Cyr. Spangenb. l. c. ex Christ. Enzelio. Angermunda* integram sine mutatione, *Stendalia* etiam integram duobus imaragdis insistentem (postea data dimidia, cum 4. hordei granis.) *Neapolis Soltvedelia*, cum duabus clavibus, quas unguibus tenet, *Palaopolis Soltvedelia*, dimidiam cum clave. *Seehusa*, coronatam, *Osterburg* monti insistentem, *Werbena* lunæ insistentem, quod ex ea urbe potissimum oppugnati *Vinidi, Garlebia* dimidiam, cum 3. perticis lupulo vestitis.

§. VII. Proxima area apud *Furstium* (nam §. 4. monuimus, ex quo supremo imperio *Borussiam* elector tenet, hunc laterculum ordine tertium collocari.) itidem argentea aquilam deferret nigram cujus, ala similibus semicirculis aureis trifoliatis & pectus litera *S.* itidem aurata, onerata, tum collo inserta corona ejusdem metalli conspicitur. Alibi coronam minio tingi, & literam Sargento scribi vidi. Hoc Hieroglyphico *Prussiae. Borussia.* (quam hinc mare, istinc Pomerania, Polonia, Mazovia, Lithuania, Samogitia claudunt) denotatur. *Borussia* hæc principes proprios habuerat, in quibus memoratur quidam *Vedenutus* 12. habuisse filios, ob quos in totidem Ducatus divisit. Cum vero *Borussi* adhuc pagani *Conrado* Mazoviae Duci graves essent, hic *Equites Teutonicos* s. *Crucesiferos* in auxilium eâ conditione advocavit, ut ordini cederet, quicquid gentilibus extorsuri essent. Cum ergo provinciam 1226. ingressi essent, non ita diuturno tempore totam ferè occuparunt, unde ordinis Magister ipse sedem *Mariaburgi* fixit. Ex eo *Lithuanos* aggredi perrexerunt, & *Jagelloni* etiam, qui dein *Uladislai* sumto nomine *Polonos* rexit, bella aliquoties moverunt, sed anno 1410. duobus cruentis præliis ad *Grunewaldiam & Danneburgum* attriti, tandem à *Casimiro* Rege ad eas condiciones adacti sunt, ut *Polonis superior Borussia* cederet, reliqua beneficio Regio Equitum eorumque Magistri esset. Sed *Fridericus Saxoniae Dux* ordinis Magister fiducia *Maximiliani Augusti* juramentum fidelitatis *Poloniae Regi* præstare detrectavit, unde ad fratrem se recipere coactus est. Post hunc *Albertus M. Brandenburgicus* itidem Magister Equitum, cum similiter homagio regi obstringi negaret, bello 1521. petitus est, sed in quadriennium obrinuit inducias. Hæ cum expirassent, & ab Imperio auxilia (quibus impetrandis in Germania tres annos exegit) expectare non posset, ordinibus etiam promisit, parte *Borussiae* in feudum, *Ducatus nomine* ad hæredes transmittendum, accepta, parte Regi relicta (conf. *Sleidan. l. 5. p. 142. Thuan. l. 1. p. 57. & l. 43. p. 651.*) Unde ordo alium Magistrum *Waltherum de Cronberg* ipsi suffecit, qui in plerisque Comitibus graviter eum accusavit, donec tandem *Albertus*, postquam ab Imperatore transactio rescissa 1530. proscriberetur ab Imperio (conf. *Sleidan. l. 7. p. 200.*) *Polonici* autem legati ab-

olationem proscriptionis in pluribus Comitibus urserunt, in primis anno 1548. (vid. *Sleidan. L. 20. p. 605.* ubi causæ momenta utrinque allata.) Mansit tamen, sententiam tuendam esse, sed executio nunquam suscepta est. Patri successit Filius *Albertus Fridericus*. Cum vero ille in ipso nuptiarum apparatu in mentis ægritudinem incidisset, quæ nullâ medicina tolli potuit, *Georgius Fridericus* patruelis Curator constitutus est, deinde eo mortuo *Joachimus Fridericus* & post patrem *Joh. Sigismundus* curatelam eandem gessere. Deum, licet initio feudum tantum Alberti posteris & qui ex fratribus ejus *Georgio*, *Casimiro*, *Joanne* nascerentur, destinatum fuisset, Alberto Friderico Electoralis Domus alio jure successit. Cum enim Alb. Fridericus *Sigismundo Augusto* Lublini in conventu regni generali 1569. homagium præstaret, Elector obtinuit, ut nuncii sui vexillum attingerent: Impetrata etiam duo Privilegia ab eodem, unum *Petricovia* 1556. alterum *Lublini* 1569. quorum vigore *Joachimus* Elector ad *Ducatum Prussiae* & nuncii illius à contutu vexilli non prohibiti. Quamvis autem super eo nuntii terrestres protestati sint, nihil illa contradictione effectum est. Alberto Friderico mortuo *Joannes Sigismundus* Elector pro se & 4. fratribus germanis novum feudum à *Sigismundo III.* impetravit, exclusis reliquis Marchionibus, quibus dein pactis *Bidgostiensibus* idem jus impetratum est: Cum in illis Rex Poloniae pro se & successoribus suis officia promiserit apud regni comitia interponenda, ut casu caducitatis existente etiam illi Marchiones aliis præferantur, & ad successionem ducatus admittantur, sub iisdem feudi conditionibus. Cum vero eousque Borussia feudum Poloniae fuisset, ultimis pacificis tractatibus supremum regionis *Dominium* Elector impetravit. Porro sicuti litera *S* aquilæ inscripta (nisi me conjectura fallit) *Sigismundum* R. Poloniae, à quo Ducalis titulus datus, notavit, unde in recentioribus observavi loco literæ *S*, legi *JC* (literas initiales nominis *Joh. Casimiri* Regis) ita postquam non dependenti à Poloniae Regibus jure familia principatum tenet, litera illa nunc omittuntur. *Limnei* illa sunt *Jur. publ. addit. ad L. 5. c. 7. n. 127. p. 391.* Vtramque literam *S* & *C* vidi, & credo *S* significare *Sigismundum*, quâ literâ utuntur Marchiones *Onoldini* & *Culmbacenses*, quorum majores à *Sigismundo* rege de *Prussia* Ducali investiti fuerunt. Litera *C* autem mihi videtur significare *Casimirum*, arbitrorque Electorem *Brandenburgensem* antehac solitum exprimere literam initialem Regis, à quo ipse investituram suscepisset.

Clivia.

S. VIII. Hunc excipit laterculus *Clivius*, qui coccineus 8. sceptrâ liliata in cruce & decussim (creutzweiß und übereck) disposita, aurea continet, ut aliqui vocare amant, acht gelbe Lilienstäb (Sceptrâ hæc quidam vir nobilis apud *Teschennach. annal. Jul. Cliv. P. 2. p. 184.* illis distichis excoluit:

*Sceptrâ suis sceptris, adjunctas urbibus urbes,
Arcibus atque arces, cerne pagosque pagis.
Hæc concrepantis patriæ est illustris imago,
Hæc sunt Cliviaca sceptrigera arma domus.
Justitia hæc collegit opes, pietasque regentis,
Distractas hæc vis impietasque dabit.*

Chifflet. inf. Eq. A. V. num. 47. ita enunciat: *Laterculus coccineus, scutulo argenteo in corde impressus, carbunculo radiato aureo, nodato, liliato & smaragdo in medio instructo, in totam aream protenso.* Vel Gallicè. *De gueules à un écusson d' argent en cœur, aurais d' escarboucle pommeté & fleuronné d' or, allumé de sinople, brochant sur le tout.* Aliis formulis describit *Stephanus Pighius*: *Clypeus purpurei est coloris, inque ejus umbone medio pyropus rotundus (carbunculum appellant feciales nunc temporis.) Solis globum referens, & octo radiis trifurcis fulgens.* Hieroglyphicum id esse vult *Aelii Gracilis*, qui stirpis, quam *Aeliam* à sole nuncupatam ajunt, originem ita designare constituerit. Sed qui meminerit, figuram hanc aliis etiam in scutis non insolentem, ad fabulas recurrere nolet. Hoc emblemate *Clivia principatus*, *Geldria*, *Juliacensi* & *Montano* Ducatibus, *Colonienfi* Archiepiscopatu atque *Westphalia* cinctus designatur. Habuit ille tractus suos Comitatus peculiares; an tamen æquè veteres uti traditio habet, viderint quibus id curæ est. Traditur enim quidam *Elius* s. *Helius* s. *Aelius*, *Gracilius*, *Gracius* s. de *Graili* incertæ originis (aliqui enim fabulose ex paradiso terrestri eum accersunt, *Steph. Prodicus* ab *Aelio Gracili* apud *Tacit. L. 13. Annal.* in Gallias misso, derivat, *Joh. Turcus Registr. Clivensis* ex *Helvetiis*, s. opido *Cleve* hod. *Clavenna*, vel castro nunc monasterio *Paradiso* in finibus *Turgoviæ*, advocat, *Petrus* à *Streithagen* *Eliam* *Gracium* percussorum *Justiniani* Imp. 711. unum facit, qui è *Gracia* profugus ad *Carolus Martellum* venerit. vid. *Teschenn. annal. Jul.*

Jul. Cliv. P. 2. p. 104. 105. Comitatum hunc obtinuisse ab uxore *Beatrice Theodoricæ* antiquioris beneficio Francorum *Clivæ Com.* filia, & 732. vivis excessisse, Ab eo verò reliquos *Clivæ & Teisterbantii Comites* deducunt. In primis celebratur *Baldwinus*, qui seculi noni principio floruerit, & *Eberhardum* atque *Robertum* genuerit, de hoc §. 2. vidimus, quod sator credatur *Teisterbantiorum, Heusdanorum, & Altenacensium s. Marcanorum.* Ab *Eberhardo* reliqui descenderunt, qui *Clivis præfuere*, ad sæculum usque 14. Hujus principio *Theodoricus Comes* tres reliquit filios, *Ottomem, Theodoricum* (quem diversâ numerandi ratione nonum rectius alii, alii decimum vocant) & *Joannem*. Hi ordine præfuere Comitatu, & *Joannes* quidem antea *Canonicus*, ultimus 1368. vivis excessit, nullâ ex duabus uxoribus suscepta prole. Majores vero fratres *Otto, Irmgardin, Joh. Arculeo, Dn. Heusda, & Theodoricus* Margaretam s. Mariam *Adolfo Comiti Marcano* nuptas reliquerant. Tum soror etiam germana *Otonis & Theodoricæ* *Isabella s. Irmgardis* ex *Gerhardo Dn. de Horn & Parweys* sobolem suscepit. Inde *Arculei, Marcani, & Parweysii* *Cliviam* sibi vindicabant; sed cum hi *Marcanis* jus vendidissent, *Arculeis* etiam isti prælati sunt, & sententia *Caroli IV. Comitatus Adolpho* (qui prius *Episcopus Monaster. & Archiepiscopus Coloniensis* electus fuerat) adscriptus. Hic *Adolphus* & reliqui *Marcani* à supra memorato *Roberto* descendebant, atque adeo *Cliviorum* agnati (si traditioni fides) erant. *Adolfi* filius patri *συνάρχης* ab Imp. *Sigismundo* in Concilio Constantiensi 1417. *Dux Clivæ* inauguratus est, & *Marcam* suam cum *Clivâ* perpetuo univit. Filius ejus *Joannes* fuit, nepos *Joannes II.* Illi à conjugē *Elisabetha, Burgunda*, præter hæreditatem *Comitatus Nivernensis & Retelii*, quos ex secundo filio *Engelberto* prognata linea in *Gallicia* retinuit, prætensio in *Ducatum Brabantinum*, atque *Limburgensem, & Marchionatum Antverpiensem* (sed ob potentiam adversarii *Philippi, D. Burgundiæ*, effectum non sortita.) Huic à *Mechtilde Hassiaca* prætensio in *Comitatum Catimelibocensem* allata est; quam filius *Joannes III. Nassoviis* vendidit. Porro *Joannes II.* cum *Wilhelmo Duce Juliacensi unionem & confederationem* 1496. m. Novembri iniit, conjugio *Joannis Clivensis & Mariæ Juliacensis* utriusque liberorum confirmandam, sed etiam illo non secuto, mansuram principatus utriusque bono. Hanc multis articulis constantem suis sigillis munierunt nobilitas & civitates. Eodem die pacta dotalia inter *Joannem II. & Mariam* inita sunt, & ut intra 15. ætatis annum nuptiæ celebrentur, conventum. Porro *Mariam* privilegio *Spiræ* 1508. 29. Apr. dato, abrogatis prioribus indultis in gratiam *Saxoniorum Ducum* à *Friderico* 1483. datis & ab ipso met 1486. & 1495. confirmatis, *Maximilianus Imp.* ex singulari gratia successionis, ne principatus divellerentur, capax fecit, & idem 1509. 4. Maji confirmavit, abolens, si quæ in contrarium data essent: Und ob durch Weyland unsern lieben Herrn und Vatter Kayser Friderich I. G. in zeit seines lebens/ umb Gälligkeit willen vorberührte 2. Herzogthum und Graffschafft/auff jemand einiger ley expectantz, zusagungen oder verschreibungen gegeben und außgegangen wäre/wollen wir das dieselben ganz krafftloß/unbündig und nichts/auch vorgemelt unsern lieben Oheim und Fürsten/ S. L. tochter und ihren männlichen leibeserben/an obberührten freyheiten und gnaden/unvergriffen und unschädlich seyn: und dem keinen mangel/abbruch oder ver hinderung bringen oder thun sollen/in keinem weg/dann wir dieselben expectantzen/zusagungen und verschreibungen/hiermit auß beweglichen unsachen/ jeto alsdenn und denn als jekt/gänglich abthun/als viel wir zuthun macht haben.

§. IX. *Wilhelmus Joh. III. & Maria* natus novum videbatur principatum a vitis adjecturus, à *Carolo ex Egmondanis Duce Geldriæ* hæres scriptus & ab Ordinibus mox vocatus. Cum successionem *Carolus V. Imp.* confirmare detrectaret, amicitia Gallorū fretus, retinere tamen decrevit; etiam cū Imperator in Africana expeditione submersus diceretur, ultro *Belgis* manum inferens. Adversus *Mariam Belgio* fraterno nomine præfectam bellum non omnino improspere: sed *Caroli* vim sustinere non potuit *Wilhelmus*, atque 1543. supplex *Cæsari* factus, *Geldria* relicta gratiam & sua recepit. Ita cum à *Gallicis partibus* secedendum fuisset, prius sibi desponsatam *Joannam Reginam Navarræ*, conjugem obtinere non potuit, itaque 1546. *Mariam* ducit *Ferdinandi I. tum Rom. Regis* filiam, & eod. ann. 19. Jul. pro ea à *Carolo Imp.* privilegium nanciscitur, quo, si masculi hæredes deficerent, ad successionem Principatum *Wilhelmi & Mariæ* filiarum, quas genuissent, & ex una vel pluribus nati hæredes horumque masculi hæredes vocabantur atque investiebantur. Nati quidem fuerant hoc matrimonio *Carolus Fridericus & Joh. Wilhelmus*, ille (ut *Thuanus* L. 61. p. 148. verbis utar,) Princeps rara indole & virtutibus, quæ brevis ævi curriculum conclusa fructus tanta expectatione dignos non tulerunt, non nisi 20. annos exegit. Hic à parentis morte ditiones rexit, & 1609. 25. Mart. vivendi finem fecit, atque adeo *Cliviorum* masculam gentem clausit. *Joh. Wilhelmus* mortuo casus privilegii *Mariæ Austriacæ*

Wilhelmus Dux Clivæ & filii.

Controversia de ditibus Juliacensis Clivis post Joh.

Wilhelm i
montem.

Jus Bran-
deburgi-
cum.

Successus
jus & pa-
cta secuta.

Burggra-
viatus No-
rimber-
gensis.

striaca à Carolo V. concessit exitit, & exinde Ser. Elector Brnd. ab uxore *Annâ, Mariæ Eleonora Wilhelmi Clivensis primog & Alberti Friderici M. Brandenb. D. Borussæ*, filia successionem sibi ut potuit vindicare conatus est: successioni vel contradicentibus vel simul admittentibus *Sax Comit. Palat. lineæ Neoburgicæ & Bipontinæ, ex Comit. Marc. lineæ Bulionensi, Lumayana Domo Niver.* Sed aliqui ex his competitoribus litem deseruere.

§. X. *Jus Brandenburgicum* illis titulis confirmatur. 1. *ditionum consuetudine.* Cum Provincia Belgica & ditiones controversa maximam partem sint allodiales, reliqua feuda communia & hæreditaria, de quibus possessores & inter vivos & mortis causa disponere potuerint. 2. *majorum ordinationibus*, pactis hæreditariis & successoriis. 3. *Primogenitura jure*, quia primogeniti filius (atq; adeo etiâ filia) excludat patrum (& materteram) jam vero *Annâ* representet matrem, postquâ successio ad sorores transire nequeat, dū ex ipsa descendentes superint, ad quos jus primogenituræ ab ipsa nativitate competens transferitur: cum etiam ex communi jure non sit in successione secundo locus, dum aliquis ex primo superest. 4. *Imperatoris concessione*, quia antiquum unionis 1496. initæ pactum *Ferdinandus I. Imp.* confirmavit, atq; ita, quoad lineæ aliqua durat, ditiones inseparabiliter debeant conjuncta manere: Quia nomen lineæ famellas etiam includat, tanto magis, quia unio à famella *Mariæ* caperit: & rogans *Dux Wilhelmus* 1559. quo impetrata unionis confirmatio, unicum tantum habuerit filium, cujus causa opus non fuerat isto privilegio: quia etiam concedens Imperator æquè neptes ac nepotes dilexerit. Tum quia in privilegio *Carolino* par Imperatoris affectus fuerit in neptes superstites, ac præ mortuas filias, quâ ratione filiarum nomine etiam neptes intelliguntur. In primis quoniam *Carolinum* privilegiū non nisi declaratio sit juris per se filiabus *Juliacensibus* competentis. 5. *Pactis dotalitiis*, quæ 1573. inter *Albertum Fridericum & Mariam Eleonoram* conclusa. Nam fuisse in potestate *Wilhelmi* impetrantis privilegio etiam non uti, quod in *Borussicis* illis pactis fecerit: tum reliquisse *Mariæ Eleonoræ* masculinum nepotem *Georgium Wilhelmu* tum pacta consensu *Cæsarei* legati conclusa, & ad ea ab *Imp.* confirmationem oblatam: in illis vero successionem *Duci Borussæ* & omnibus ejus hæredibus indistinctè promissam esse. 6. *Sorum renunciatione*, quæ à scientibus facta, valida sit.

§. XI. Hisce juristitulis nixi Brandenburgici successionem sibi asserere conati, sed cum alii, in primis *Palatinus Neoburgicus* obniterentur, modo pactis, modo armis actū est. Initio 1609. ultima Maji mediatore Landgravio *Mauritio* inter *Brandenburgicos & Palatinos* prima pacta *Tremonie* inita, ut amice invicem agerent, & unâ consulerent publico bono; suo jure utrique parti servato. A. 1612. ad *armares* spectavit, cum *Palatinis Hispani, Batavi* *Brandenburgico* operam navarent. Sed 1614. *Xantensi* tractatu, plurium Principum interventu, decreta æqualis ditionum inter duas partes divisio. Sed postea denuo bellis involuta provincia. Demū 1629. 9. Mart. *Düsseldorffii* pacta nova inita inter *Domos Brandenburgicam* (cujus nomine agebat *Adamus, C. Schwarzenbergius*, Magister ordin. *Joann*) & *Palatinam*. Hæc in 25. annos, nisi interim de tota re conveniretur, inita erant, & de divisione provinciarum statutum. Cum vero ob electionem novæ orirentur difficultates, 1630. mediantibus *Batavis*, ita conventum, ut *Elect* his 25. annis *Ducat. Clivensem & Comit. Marcanum* totos, *Palat. Juliacensem & Bergensem* Princ. cum *Dom. Ravensstein & Breskessant*, itidem totos possiderent, *Ravenspergius* autem *Comit. comitis* uis esset. Tum extera præsidia paucis exceptis, deducta sunt. A. 1644. iterum dissidere ceperunt *Domus hæc*, cumq; multa ultro citroq; acta essent, & ad armam devenit, 1648. 8. Apr. novâ transactione prius divisorium pactum confirmatū est, sed ut *Brandenburgicorum* esset totus *Comit. Ravenspergius*. A. 1648. in *Pacificatione Osabrungen* §. Quia vero etiam, causa hæc controversia ad ordinarium processum vel amicabilem compositionem seposita est. Demum cum ex eo etiam sæpius dissensiones ortæ essent, A. 1666. plene res composita est inter *Serenissimos Electorem Brandenb. & Com. Palat. Neoburg* penes hunc *Juliaco & Montib Clivia*, autē *Marca & Ravenssp.* penes illū manentibus, & *Ravenssteinensi* causa ad arbitros remissa, quæ tamen postea alio modo est composita.

§. XII. Jam proxima area nos vocat aurea, deferens leonem nigrum, rubeis coronâ, linguâ & falculis, margine ex minio & argento angularibus composito (bordure componnée) *Limn. Jur. Publ.* Addit. ad L. 5. c. 7. n. 127. p. 391. vocat *rubras & albas sectiones* Roth und weiß abgetheilte rauten. Solet alias margo ejusmodi sub distinctionis nota esse (brisure) an verò hoc loco talis etiam haberi debeat, alii viderint. Si quando etiam sine hoc margine aliqui gessissent, conjectura dubia non amplius esset. Notatur hoc symbolo *Burggraviatus Norimbergensis*, cui aliqui olim columnam attribueri voluerunt, originem *Columniæ* denotandæ. Cæterum hæc quoque dignitas non in una temporis hæ-

fit familia. De antiquis Burggraviis parum mihi constat, nisi quod ante Zolleranos ex *Voburgiis* Marchionibus eos fuisse, & ultimum nomen *Eberhardi* habuisse, lego. Primus è Zolleranis fuit *Fridericus*, qui Rudolpho Habsburgico primus Imperatorii axiomatis nuncius fuisse, & ob olim navatam operam Principatum hunc vacantem obtinuisse dicitur. Patre natus fuit *Eitelfriderico* (non nemo Conradum vocat) matre *Rudolphi sorore*, quam *Agnetem* Reineccius, *Elisabetham* Henninges & Rauscherus, *Zimmetheuser Clementiam*, Bucelinus *Martham* (vix alibi de ejusdem personæ nomine tam varia traduntur) appellant. Communi traditioni *Limneus* se opponit, *Jur. publ.* 5. 7. 3. & diplomata Imperatoria allegat, quæ Blassenburgi in Archivo Brandenburgico afferventur, & longè ante Fridericum familiæ hujus Zolleranæ *Burggraviatum Noricum* fuisse doceant. (Ita & *Zimmetheuser* duorum *Gothofredorum*, qui ex Zolleranis fuerint Burggravi Norimbergici, meminit, ex quibus filius vixerit 1158. dein *Conradi I.* qui Burggravius Norimb. fuerit 1168. 1200) Unde verius esse credit *Limneus*, Rudolphum Burggraviatum Friderico confirmasse, quam primum contulisse. Verum ibidem & §. 4. sequenti, *Fridericum* hunc ex Burggraviis primum, cum alio Friderico IV. istius pronepote confundit, nisi quædam operarum incuria ibi omissa opinari liceat. Nam *Friderico I.* qui ab uxore *Elisabetha Merania* etiam *Berythum*, *Gadesburg*, & alia nonnulla, nec non jus in *Burgundiam* (quod deinceps vendidit) nactus est, successit filius *Fridericus II.* qui itidem non pauca ab Oetingensibus, Hohenloicis, Castellanis & Heidecanis emit. Hoc natus *Joannes Culmbacum*, *Blassenburgum* & alia ab Orlamundanis emit: sed *Helldburgum*, *Hilperhusam* & *Eisfeldam* ab uxore *Elisabetha Hennebergica* allata filiæ *Margareta*, cum *Balthasari Landgravio Thuringiæ* nuberet, concessit. Inde sequitur *Fridericus IV.* quinti, qui primus Marchio & Elector Brandenburgicus fuit, pater. De hoc §. 6. diximus. Is est, qui Norimbergensibus arcem & varia jura vendidit, cum ob Marchiam obtentam præfenti ære ei opus esset, servatis titulo & aliis juribus: *Mit vorbehalt des Tituls / geistlicher und weltlicher lehen / des Landgerichts / des Burggraffthums / der wildbahn / und geleit außserhalb der Stadt und anderer Regalien mehr.* Conf. *Limn. Jur. publ.* 4, 8, 84. Causam Burggraviatus *P. Bert. Comm. Rer. Germ. L. 3. p. 631.* hanc adscribit: quòd in *Castro Norimbergensi* aliquando receptum habuerint, qui prædas in itineribus *Hercyniæ* agerent: ob quod ab Imperatoribus, *Conradis & Henricis*, aliquoties Castellum cum arce expugnatum & direptum sit. Unde tandem Imperator ipse coloniam veteranorum in arcem deduxerit, qui communità arce urbi surgenti præfiderent, & circumjectum nemus à latrociniis purgarent, studiosè id per *Burggraviatum* curans, ut neque *Noricis* vis inferretur, neque ipsi aliis vim inferrent. Ita ille.

§. XIII. Hæ areolæ sunt primi ordinis, jam ad secundam lineam transimus, in qua præter medium scutulum quatuor quadrati laterculi conspiciuntur: Primus aureus *Gryphum nigrum*, alter ceruleus *Gryphum coronatum rubeum unguibus aureis*, tertius argenteus *Gryphum coccineum cruribus & rostro aureis* (alas aureas etiam jubet esse *Limn. Jur. publ. Addit. ad L. 5. cap. 7. §. 127. p. 592.* quod tamen in usu non est,) quartus argenteus *Gryphum rubris & prasinis taniis distinctum* continent. Primum, *Cassubia*, alterum *Stettinensi Principatui*, tertium *Pomerania*, quartum *Vandalia* tribuunt. Omnes insigne credo gentis *Gryphiorum*, quæ in illo terrarum tractu inter *Vistulam*, *Megapolenses*, Brandenburgicos ac *Balthicum mare* comprehenso summæ rerum potita est, & vel ab hoc avito signo nomen sumsit, vel illud nomini denotando adscivit. Unde tot nomina *Gryphisvaldia*, *Gryphenberga*, *Gryphenbagia*, &c. Caterum quod vario colore *Gryphum* pingunt, inde factum arbitror, quia subinde plures fratres idem gentile insigne coloribus variare necesse duxerunt, more de quo *P. l. c. 8.* diximus. Postea cum singulis suæ portiones data sint, ut *Genealogiam Ducum Pomeraniæ* inspicienti cuivis in prospectu patulo est, quod personæ fuerat *δῆγμα*, paulatim ditionibus dari cepit. Inde tot *Gryphos* variis dominiis, sed uni familiæ parentibus, datos vix dubito.

§. XIV. Illustrandæ huic & sequentibus areolis facit historia investitura *Pomeranica*, quæ extat apud *Goldast. Polit. Imperial. P. 6. n. 3. p. 361. 363.* qua 1530, in comitiis Augustanis à *Carolo V.* Duces *Pomeraniæ* investiti sunt, prolatis 10. vexillis, quorum primum dicitur vexillum sanguineum s. Imperii des *Reichs Blutfahn*; alterum *Sedinense*, tertium *Pomeranicum*, quartum *Cassubia*, quintum *Vandalia*, sextum *Barthicum*, septimum *Rugium*, octavum *Wolgastense*, nonum *Butzovianum*, (vid. num. 26.) decimum non exprimitur, sed ex illis quæ deinceps sequuntur, clarum fiet. Ita *Pomeranica* insignia totidem areolis constant in *Wapenb. P. 1. p. 7.*

Gryphi.
Gryphas
rum varii
colores.

Investitura
Pomeranica.

Gens Gry-
phia.
Quatuor
grypho-
rum ori-
go.

§. XV. Porro ipsius familiæ *Gryphia*, quæ Pomeraniæ tot seculis imperavit, originem alii Svevis antiquis, alii Gothis, alii Polonis tribuerunt: Si qua sententia aliis præferri meretur, illam mereri existimo, quæ cum *Vandalica Megapolitanorum* gente eandem credit, ut *Mistavo*, famigeratissimus Rex, Vandalorum & Saxonum terror, præter *Vdonem*, Megapolensium satorem, filios habuerit *Ratiborum* & *Bogislaum*. *Bogislao* natus est *Ratiborus*, quem *Micislaus* Rex Poloniæ victum ad religionem Christianam adegit: sed qui cum metus cessasset, in libertatem se iterum vindicavit, & cum hostibus eundem habere Deum renuit, ad gentilem idololatriam relapsus. Fuere ejus quatuor filii, omnes Christiani, quorum *Wartislaus* & *Ratiborus* ceteriorem seu occidentalem, *Suantopulcus* & *Bogislaus* ulteriorem seu orientalem Pomeraniam sortiti sunt. Si quis in hoc argumento conjecturis locus, uti esse reor, dixerim ab his 4. fratribus quatuor hos primos gryphos gestatos. Certe *Bogislaus* Cassubiam non modo tenuit, verum etiam ad posteros transmisit. *Ratiborus* Stetinensem habuit principatum, & post eum filii ac nepos; *Wartislaus* Casimiri ac *Bogislai* pater fuit, qui 1182. à *Friderico I.* Imp. ut Pomeraniæ Duces, in fidem accepti sunt, atque adeo Pomeraniæ *deipha* illi potuit aptari; pro *Suantopulco* restaret Vandalia, quæ nomine dixerim partem eam ulterioris Pomeraniæ dictam, quæ Cassubiæ adjacet, & *Pomerellia* deinceps appellata est. Vidi etiam in titulo loco Vandalia *Slavia* nomen aliqui usurpatum.

Cassubia,

§. XVI. *Cassubiam* quod concernit, quam intelligi ordo jubet, ea in posteris *Bogislai* diu haesit, donec 1295. morte *Mestovini II.* qui tantum filias genuerat, mascula progenies deficeret. Inde Poloni non morati, quod *Mestovinus* agnato *Barnimo*, *Barnimi I.* Ducis Pomeraniæ filio, eam donasset, ditionem invasere, sed resistentibus Pomeranis. Inde *Bytovium* s. *Butau* & *Lauenburg* in Cassubia præfecturas, quas à cruciferis *Borussis* *Ericus II.* armis sibi asserere coactus est, hic à Poloniæ Regibus feudo acceperunt, & quidem *Georgius* ac *Barnimus* ab avunculo *Sigismundo* rege, perpetuum foedus cum Polonis pacti. Unde ex eo tempore semper investitura concessa, quam tamen in persona petere non obstricti sunt. Demum feudum, cum extinctum cum masculâ gente videretur, *Elector Brandenburgicus* iterum à Polonis obtinuit.

Duc. Stet-
tinenfis,

§. XVII. *Sedinensis* seu *Stettinensis* Principatus nomen à civitate totius Pomeraniæ principe ad Viadrum sita sortitus est. Fuit in potestate *Wartislai II.* qui *Bartholomæum* filium habuit, dein ex *Wartislai I.* posteris *Barnimus I.* filios genuit, præter *Barnimum*, qui *Mestovino II.* in Cassubia succedere debebat, *Ottonem* atque *Bogislaum IV.* quorum hic *Wolgastensem* Principatum, seu quæ deinceps sola ceterior Pomerania dicta est, ille *Stettinensem* obtinuit. Inde ab *Ottone* nova linea Ducum Stettinensium, in quibus *Barnimo* Magno *Otonis* filio diu bellum fuit adversus *Brandenburgicos* *Marchiones*; demum, licet sapius victor, consensit, ut, casu deficientis prolis, *Brandenburgici* in Principatum succederent, sed *Veccariam Marchiam* sibi servavit. Defecit demum linea in *Barnimi M.* abnepote *Ottone III.* qui peste 1464. abreptus est. Inde materia belli: *Agnati Wolgastensis* lineæ agnationis jure successionem sibi vindicabant; sed cum ægre probari posset series familiæ & agnationis gradus, in illa rerum genealogicarum, uti seculum ferebat, imperitia, hic etiam titulus non æque clare videbatur demonstratus. Pro *Brandenburgicis* stabat pactum *Barnimi M.* & Imperatoris *Friderici III.* qui *Friderico II.* *Electori* feudum contulit, auctoritas. Cum *Fridericus* *Elector* Pomeraniam à 13. Principibus confœderatis adjutus invasisset, non tantum sua & recentem successionem defenderunt strenue *Wartislaus X.* & *Ericus II.* fratres, sed & *Marchiam* excursionibus populati sunt. Demum *Casimiri* Regis Poloniæ interventu de pace convenit, ut *Brandenburgicis* communio insignium & titulorum concederetur. Postea 1471. *Albertus* *Elector Brandenburgicus* obtinuit à Pomeranis, ut *Stettinensem Ducatum* à se in feudum acciperent, servatis insignibus, titulo &, quæ occupaverant, locis; quæ transactio à *Friderico Imperatore* confirmata est. Cum dein *Alberto* *Bogislaus X.* totius regionis heres, homagium negaret, denuo ad arma devenit, ut à *Marchione Pirizii* *Bogislaus* obsideretur; sed elapsus collegit copias atque *Marchiam* vastavit. Sed lis deinceps composita, cum *Dux Margaretam* *Brandenburgicam* uxorem duceret. Deinceps *Georgius Dux* 1528. *Grimnizii* cum *Brandenburgicis* ita transigit, arbitris *Erico D.* *Brunsvicensi* & *Alberto D. Megapolitano*, ut Pomerani à *Cæsare* investirentur, sed

Marchio;

Marchionibus simultanea investitura, & quoties homagium Ducibus præstaretur, iuramento successio in casum futurum firmaretur. Unde in allegato §. 14. loco Goldasti, p. 362. videre est, cum Georgius & Barnimus investituram peterent, qua ratione Brandenburgici sibi caverint. Verba ita habent: Quo facto Elector Brandenburgicus surgens, & ad solium Imperatoris Majestatis progressus, oratione ad Imperatorem conversa, in hanc fere sententiam verba fecit: Celsitudinem suam feudum ac regalia Ducibus Pomeranicis nunc à Cas. Majest. conferenda, nullo modo probare aut rata habere posse, nisi transactio illa à Casarea Majest. confirmata locum suum habeat, diserte affirmans, se jus illud unumquodque vexillum cum Ducibus Pomeranicis tangendi, & quæ sui juris essent, à Casarea Majestate accipiendi, sibi integrum & reservatum velle. Qua Electoris Brandenburgici oratione finita, de jussu & voluntate Cas. Majest. Elector & Archiepiscopus Moguntinus, per sacrum Romanum Imperium Archicancellarius, Electori Brandenburgico respondit, Cas. Majestatem protestationem illam accipere, & secundum eam rem omnem actum occupavit. Deinde Georgius Brandenburgicus, & cum eo Doctor quidam ex cætu Principum prodiens & Cas. Majest. solium accedens, per Doctorem etiam fuit protestatus, ac protestationem illam scripto comprehensam Cas. Majest. Archigrammateo obtulit. Qua protestatio, ne Principes regalia & ditionum suarum inaugurationem solennem à Cas. Majestate petentes impedirentur, ita fuit accepta, ac si publice prælecta, & de scripto recitata fuisset. Contra quod scriptum Elector Brandenburgicus statim protestatus clara & sonorus tantum accipere, quatenus Cels. sue & Electoratus Brandenburgici jurisdictioni nihil detraberet aut derogaret. Atque ita Electoris Ioachimi & Georgii Brandenburgici potrecta essent, Elector Brandenburgicus, ut antea de consensu in feudum à Cas. Maj. Ducibus Pomeranicis conferendum protestatus erat, sessionem suam relinquens, unum quodque vexillum tetigerit.

§. XVIII. Cum Bogislaus XIV. Dux Pomeraniæ 1637. morte sua totam familiam inter mares clausisset, extitit conditio; atque ita Brandenburgici jure ad successionem vocabantur: sed, quod tum flagrabat, bello, ut possessionem adirent, impediabantur. Demum pace Osnabrugensi, num. II. illud constitutum: Regia quoque Majestas Sveciæ restituat Domino Electori pro se & successoribus suis hereditibus atque agnatis masculis, Primò reliquam Pomeraniam ulteriorem, cum omnibus appertinentiis, bonis & juribus, secularibus & Ecclesiasticis, pleno jure, tam quoad dominium utile quam directum. Deinde Colbergam, cum toto Episcopatu Caminensi, omni jure, quod ulterioris Pomeraniæ Duces huc usque habuerunt in collatione prælatam, & præbendarum Capituli Caminensis; ita tamen, ut salva maneant jura Regiæ Majestati Sveciæ supra concessa, atque Ordinibus & subditis in restitutis partibus ulterioris Pomeraniæ, Episcopatuque Caminensi competentem eorum libertatem, bona, jura & privilegia, secundum tenorem literarum reversalium, (quibus etiam Ordines & subditi dicti Episcopatus gaudere debent, ac si iis directè data essent) cum libero Augustanæ Confessionis exercitio, juxta invariata Augustanam Confessionem, absque ulla perturbatione perpetim fruendo circa homagii renovationem & præstationem omni meliori modo confirmet & conservet. Quod vero ulteriorem Pomeraniam attinet, ea in satisfactionem concessa est Svecicæ coronæ illis verbis: Casarea Majestas de consensu Electorum Principum & Statuum Imperii, cum primis interessatorum vigoreque presentis transactionis, concedit eidem Serenissima Regina & futuris ejus heredibus ac successoribus Regibus Regnoque Sveciæ sequentes ditiones pleno jure in perpetuum & immediatum Imperii feudum. Primò totam Pomeraniam citeriorem vulgo *Vor-Pommern* dictam, unâ cum insula Rugia, iis finibus contentas, quibus sub ultimis Pomeraniæ Ducibus descripta fuerant; Ad hæc è Pomerania ulteriori, Stetinum, Gartz, Dam, Golnau & insulam Wollin, una cum interlabente Oderâ & mari, vulgò *das frische Haff* vocato, suisque tribus ostiis *Pein* / *Schwiene* / & *Dievenau* atque adjacentem utrinque terrâ ab initio territorii Regni usque in mare Balthicum, eâ latitudine littoris orientalis, de qua inter Regios & Electorales Commissarios circa distinctionem limitum & caterorum minutiorum definitionem, amicabiliter convenietur. Hunc Ducatum Pomeraniæ, Rugiæque principatum una cum ditionibus, locusque annexis omnibusque

Successio
Pomeranica.
Pacis Osnabrugien-
de Pomerania
dispositio.

& singulis ad ea pertinentibus territoriis, praefecturis, urbibus, castellis, oppidis, vicis, pagis, hominibus, feudis, fluminibus, insulis, lacubus, littoribus, portubus, stationibus, anti-
 quis vectigalibus & redditibus, & quibuscunque aliis Ecclesiasticis, ac secularibus bonis, nec
 non titulis, dignitatibus, praeminentiis, immunitatibus & prerogativis ceterisque omnibus
 & singulis Ecclesiasticis, & secularibus juribus ac privilegiis, quibus antecessores Pome-
 raniae Duces ea habuerant, incoluerant & rexerant, Regia Majestas regnumque Sveciae ab
 hoc die in perpetuum pro hereditario feudo habeat, possideat, iisque libere utatur, & in-
 violabiliter fruatur. Quicquid etiam juris in collatione praelaturarum & prebendarum
 capituli Caminensis antehac habuerunt Duces Pomeraniae citerioris, habeat in posterum
 Regia Majestas regnumque Sveciae perpetuo, cum potestate eas extinguendi, redditusque
 mensae ducali post modernorum canonicorum & capitularium decessum, applicandi; quic-
 quid autem ulterioris Pomeraniae Ducibus competierat, competat Domino Electori Bran-
 denburgico una cum integro Episcopatu Caminensi, ejusque territoriis, juribus & dignita-
 tibus prout infra pluribus explicatur. Titulis & insigniis Pomeraniae, tam regia domus,
 quam Brandenburgica promiscue utantur, more inter priores Pomeraniae Duces usitato:
 regia quidem perpetuo: Brandenburgica verò, quamdiu ullus è masculina linea super-
 fuerit: Absque tamen Rugiae Principatu, omnique alia prætensione, ullius juris in lo-
 ca regno Sveciae cessa: Deficiente verò linea masculina domus Brandenburgica, omnes
 præter Sveciam alii titulis & insigniis Pomeranicis abstinebunt: atque tunc quoque ul-
 terior Pomerania tota cum citeriore Pomerania, totoque Episcopatu & integro Capitulo Ca-
 minensi, adeoque omnibus antecessorum juribus & expectantiis consolidata, ad solos reges
 regnumque Sveciae perpetuo pertinebunt; spe interim successionis & investitura simultanea
 gavisuros: ita ut etiam ordinibus subditisque dictorum locorum pro homagii præstatione so-
 lito more caveant. Dominus Elector Brandenburgicus, ceterique omnes interessati, ex-
 solvunt ordines, officiales, & subditos, singulorum supra dictorum locorum, vinculis &
 sacramentis, quibus huc usque sibi, suisque Dominis, obstricti fuerant, eosque ad ho-
 magium & obsequia Regiae Majestati, Regnoque Sveciae more solito præstandum remittunt:
 Atque ita Sveciam in plena, justaque eorum possessione constituunt, renunciantes omnibus in
 ea prætensionibus ex nunc in perpetuum: idque pro se suisque posteris peculiari diplomate
 hic confirmabunt. Vicissim pro æquivalente compensatione, quod ad promovendam
 pacem universalem juribus suis in Pomeraniam citeriorem & Rugiam, una cum
 conditionibus & locis annexis, cesserit, Domui Brandenburgicae Imperium Episcopatus
 Halberstadensem & Mindanum, atque expectativam in Archiepiscopatum Magde-
 burgicum concessit. De quibus §. 4. 5. 21. 23. Obistam Pomeraniae partem integra in-
 signia Pomeranica, uti allegato loco Wapenb. I. p. 7. visuntur, Svecicum regimen in
 Pomerania usurpare solet, interjecta inter scutum & galeas regiam coronam.

Pomera-
 nia.
 Vandalia.

§. XIX. Tertium gryphum Pomeraniae dedimus, quartum Vandaliae. Pomeraniae
 nomine crediderim, quicquid citerioris Pomeraniae est, intelligi, Vandaliae, quod inter
 Stetinensem principatum & Cassubiam medium est. Quae ratione ad Brandenburgi-
 cam domum ista successio delapsa sit, ex prioribus, quae de Stetinenfi Ducatu dicta
 sunt, liquet, neque est ut alia addamus.

Com.
 Marcanus.

§. XX. Nunc nos tertia series vocat, septem iterum areolis insignis. Prima est
 aurea, fasciam transversam argenti & cocci ductu triplici tessellata, exarata. (Eine Binde
 querdurch / mit drey reigen weiß und rothen würffeln abgetheilt.) Notatur co-
 mitatus Marcanus, in Westphalia, Monasteriensi diœcesi, Clivia, Montibus & West-
 phaliae Ducatu fere conclusus, plurimisque egregiis urbibus illustris. Olim comitatui
 nomen fuit à castro Altena, & primus ex Altenacensibus dicitur nomen Marcani Co-
 mitis ob euntum Castrum Marck à Rabodone Comite, gestasse Adolphus, qui in his quin-
 tus numerabatur, & 1249. fatis concessit. Ex §. 2. constat de illis, quae de Comitibus
 Marcanis dicenda fuissent; upote qui descenderunt ex Adolpho III. Comite Montium &
 Altenae. Cum enim duos reliquisset filios, Engelbertus Montanos sevit, Eberhardus Alte-
 nacenses. Et quidem cum initio familia ab Adolfo I. filiis data purpurea rosa usa esset
 symbolo, ob facinus Friderici Isenburgii, qui gentilem, Coloniensem Archiepiscopum
 Engelbertum, trucidaverat, & ob hoc supplicio rotæ subjectus est, hæc conspurcata vi-
 sa, itaque cum nomine Marcano, ut dixi, Altenanum, & rosa cum moderna fasciâ
 permu-

permutata fuerunt. (Apud *Teschemach. annal. Jul. Cliv. & Mont. P. 2. pag. 235. vir*
quidam nobilis, de Adolpho V. Comite:

*Altena qui quondam, nunc Marca vocari,
& qua causa fuit nominis aqua patet.
Præfulis occisi meruit scelus Engelberti,
& secum extinctus totum abolere nepos.)*

De jure Serenissimæ familiæ in hunc Comitatum, quem totum ea nunc etiam tenet, itidem patet ex §. 8. Hoc unum tantum moneo. In Comitatum hunc peculiari ratione prætensionem aliquam sibi arrogasse, Johanne Wilhelmo, Duce Juliaci, Cliviæ & Montium mortuo, agnatos ex Eberhardo, Adolpho, quo Adolphus primus ex his Cliviæ Comes natus est, fratre descendentes. Lineæ vero ex hoc tres imprimis fuere, *Arenbergia, Bullionea & Lumea*. Prior jam superiori seculo defecit, & successionem transfudit ad *Lignefios*, Margareta herede Joanni Lignefio Barbanonio nupta. Unde illa familia nunc quoque Marcanum *de yua* insignibus suis inserit: ut videre est *Wapenb. P. 1. p. 8. tit. Arenberg. & supra c. 4. n. 2. pag. 23.* Ex altera descendit Carol. Robertus Marcanus, *Malleporii (Mauleurier)* Comes, & titularis *Dux Bullionei*, qui sibi Comitatum vindicare conatus est, apud *Gramond H. Gall. L. 1. p. 14* (qui suum etiam judicium interponere ausus: arguebant ex masculis ortos se eoque potiores, rem haud vero procul, si valuissent, ut jure, ita & armis.) Ex tertia jus aliquod sibi in Marcanum Comitatum arrogarunt *Philippus & ejus filius Ernestus*, qui *Comitum Marcanorum* inde sumpsere titulū. Sed obiectum omnibus his, quod linearum harū in ulla investitura facta non sit mentio, neque vero illarum formulæ prius unquam ab his agnatis falsitatis aut erroris postulata.

§. XXI. Sequitur areola quæ ad perpendicularum secta hinc argento, isthinc minio tingitur. Hæc *Halberstadiensem* Episcopatum notat: ut videre etiam est *Wapenb. I. p. 10.* Caterum Carolus M. qui ad debellandos domandosque Saxones vim simul exterram & pietatis studia conjunxit, ut non tam sibi populos, quam Christo inter paganos Ecclesiam colligere crederetur, 780 *Ostervvici* condidit templum magnificum, atque locum boni ominis causâ *Selingstadt* appellavit, præfecto etiam Episcopo *Hildegri- no*, Catalaunensi Gallo. Inde cum locus minus placeret, translata est sedes Episcopalis *Halberstadtum*. Hic multi successive præfuerunt Præfules; donec *Sigismundo* ex Marchionibus Brandenburgicis, ex quibus quatuor ordine dignitatem hanc gessere, extincto 1566. *Henricus Julius*, Julii Ducis Brunsvicensis filius, nonnisi bimulus à Canonicis, magno se aris alieni à prioribus Episcopis contracti onere levaturis, eligeretur: hæc conditione, ut gubernatio duodecim annos perpetuò esset penes Capitulum: designato autem præfuli quotannis mille Joachimici persolverentur, reliquis redditibus ad æ alienum dissolvendum sepositis. Hic religioni *Evangelicæ* accessit, ac dein effecit, ut filii ordine eundem Episcopatum gererent *Henricus, Carolus, Rudolphus* in adolescentia extincti, & *Christianus*, multis Germaniæ motibus celebris. Hoc 1626. mortuo Imperator Ferdinandus obtinuit, ut à Canonicis filius *Leopoldus Wilhelmus* Episcopus eligeretur. Dehinc pace *Osnabrugensi* hic etiam Episcopatus domui Brandenburgicæ concessus est æquivalentiæ nomine, ob cessam, ut paulò ante audivimus, Pomeraniæ partem. Audire juvat verba Instrumenti: *Pro æquivalente compensatione Electori Brandenburgico Domino Friderico Wilhelmo*, quod ad promovendam pacem universalem juribus suis in Pomeraniam citeriorem & Rugiam, una cum ditionibus locisque supra annexis cesserit, præstanda eidem ejusdemque posteris & successoribus hæredibus atque agnatis masculis, cum primis *D. D. Marchionibus Christiano Wilhelmo*, olim administratori *Archiepiscopatus Magdeburgensis*, itemque *Christiano Culmbacensi & Alberto Onolzbacensi* eorundemque successoribus & hæredibus masculis, statim ac pax cum utroque regno & statibus Imperii composita & ratificata fuerit, à Sacra Cæsarea Majestate de consensu statuum Imperii & præcipue interessatorum, tradatur Episcopatus Halberstadiensis, cum omnibus juribus privilegiis, regalibus, territoriis & bonis secularibus & Ecclesiasticis, quocunque nomine vocatis, nullo excepto, in perpetuum & immediatum feudum: Constituatur item Dominus Elector statim in possessione ejusdem quietæ & reali, eoque nomine sessionem & votum in comitiis Imperii & circulo inferioris Saxonie habeat: Religionem autem & bona Ecclesiastica in eo statu relinquat, quemadmodum per Dominum Archiducem Leopoldum Guilielmum inita cum capitulo cathedrali

Episcopatus
us f. Prin-
cip. Hal-
berstadius.

Serenissima domo Brandenburgica, eo quod Ducatus iste fideicommissio familiae obnoxius, nec nisi ususfructus jure dicto Domino Marchioni concessus, ex persona ipsius universae familiae adimi non potuerit.

§. XXIII. Omisâ adhuc, quæ inter duas aquilas intercipitur, gryphe ornata areâ, transeo ad sextam seriei tertiæ. Hæc coccinea duas claves argenteas decussatim locatas continet, notando *Mindensi* Episcopatu (Wap. I. p. 10.) vel, uti nunc titulus mutatus est, Principatui. *Minda* ad *Vilurgim* sita (quam alii perperam confundunt cum altera *Minda*, confluentes *Vilurgis* seu *Werra* & *Fulda* servante, *Brunsvicensis* ditionis) or nata est Episcopatus prærogativâ à *Carolo M.* Cura ejus primum commissâ *Herimberto*, qui *Witikindum*, celeberrimum in historiis nomen, in religione Christiana instituit atque baptisavit. Superiori seculo successive præfuerunt diæcesi *Hermannus* & *Antonius*, *Brunsvici* & *Lünaburgi*, qui ad annum 1633. superfuit. Inde vel jam anno 1629. titulum Episcopi gessit *Franciscus Wilhelmus*, ex *Bavaris*, Comes *Wartenbergicus*, *Olnaburgensis* etiam, *Verdensis* & *Ratisponensis* Episcopus, tandem Cardinalis. Sed dein 1648. hic etiam Principatus in æquivalentiam pro celsâ *Pomeraniâ* reliquis adjectus est. Verba ita habent. *Eidem Domino Electori pro se & successoribus suis supra scriptis tradatur Episcopatus Mindanus cum omnibus juribus & appertinentiis. pari ratione ut ante memoratus Episcopatus Halberstadiensis, in feudum perpetuum à Sacra Cæsarea Majestate de consensu statuum Imperii, statimque post conclusam & ratificatam hanc pacificationem Dominus Elector pro se & successoribus suis in possessione ejusdem quietâ & reali constituatur, eoque nomine sessionem & votum in Comitibus Imperii universalibus & singularibus ut & circuli Westphalici obtineat. Salvis tamen civitati Mindensi suis regalibus & juribus in sacris & prophanis cum mero & mixto Imperio in criminalibus & civilibus, præsertim jure districtus, ejusque jurisdictionis exercitio concessis & pro nunc apprehenso, aliisque usibus, immunitatibus & privilegiis circa pristina jura ipsis legitime competentibus, ita tamen ut pagi & villa domusque ad principem, Capitulum, totumque clerum & equestrem ordinem pertinentes, & respectivè in districtu & intra mœnia civitatis sitæ omnino excipiantur, & de cætero jus Principis & capituli inviolatum maneat.*

Mindensis
Episc. seu
Principatus.

§. XXIV. Claudit seriem tertiam areola argentea, tres minio infectos cantherios (aliqui vocant *gebogene balcken*) deferens. Minus ex arte loquitur *Limn. Jur. publ. Addit. ad L. 5. c. 7. p. 127.* cum vocat *tres rubeas trabes, non planas, sed incurvatas.* Hæc *Ravenspergium* Comitatum notat in *Westfalia* situm. De nominis ratione ita *W. Teschenmacher. Annal. Jul. Cliv. & Mont. P. 2. p. 461.* *Acervis dictus, quod arx, à quo appellationem sortitur, non tantum in monte, corvorum habitatione, ad exemplum aliorum castrorum primum ab autore ejus condita, sed etiâ avis hæc, mali alioquin ominis, inter secantiû strepitus, non secus quam quæ à Noacho ex arca emissâ per fugio suo ad dominum constructionis ibidem faciendæ occasione dedit. Aliis Comitatum ad imitationem alterius in *Bavaria* appellatum esse placet. Ludovicus enim pius Caroli M. filius, ex altera conjuge *Juditha, Welpi* (*Ravenspurgenensis*) filia, *Carolus Calvum* Francorum regem ac demum Imperatorem edidit. Ex *Welpi* autem posteris *Otto Bavarus* fuit, à cujus filia, *Hermannus de Calvele* primo *Ravensburgico* Comiti copulata, illustris hæc familia descendit. Ex Comitibus, qui ab *Hermannus de Calvele, Idæ Bavaricæ* *Ottonis Bavaricæ* dein *Saxonie Ducis* filia, & *Henrici aucupis* sororis marito, descendunt (memoria *Ottone D. Bavaricæ*, unde *Henrici*, quem à *Northeim* agnominant, soror erat. Vid. *Cranz. L. 5. Sax. c. 15.*) ultimus *Otto Margaretam* filiam habuit, per quam *Gerhardo Juliacensi*, *Wilhelmi I. Ducis* filio, nuptâ, seu gratiam Imperiale hujus respectu concessam dicere quis malit, *Juliacenses* hereditatē nacti sunt. Conf. §. 2. 3. Mansit dein *Juliacensibus* reliquis ditionibus juncta, cū iis in *Clivensē* domū delapsa, & ita de ea atq; ejus in *Sereniss. familiam Brandenburgicam* translatione, quod §. 10. seq. dictum, simul intelligendū est.*

Com. Ravensperg.

§. XXV. Ordo quartus sex laterculos (vel nunc septem) continet, quorum primus duabus lineis se rectè interfecantibus quadripertitus apparet, argento prima & quarta, duabus reliquis quadris nigro colore infectis. Notatur hoc signo *Zollerana* s. *Hohenzollerana* familia; atque ita *Serenissima* gens originem suam illo testatur. De *Zolleranorum* autem ortu alibi etiam dixi, quam varient sententia. *Columnios* vulgaris traditio, quæ diu obtinuit, in præsidium vocavit; aliqui etiam, ne genti tam prælustri injuria fieret, cum ex alienigenis derivaretur, ipsos *Columnios* ex *Germanis* in *Italia* sotos perhibuere. Alii ex *Guelfis* arcessunt, nonnulli ex *Gal-*

Zollern.

ex *Gallia* aliquo Rege. Quicquid eius sit, cum antiquitas si non fabulis obnoxia, te-
nebris tamen involuta deprehendatur, abstinemus iudicio; & sufficit nobis scire, quod
à quodam *Danckone* gens derivari amet, quem 829. arcem *Zolleranam* tenuisse à certo
parum abest. Abejus fratre *Gotbaldo* aliqui comites *Saulgavia*, *Sigmaringa*, *Landenber-*
ga & *Pfullendorfi*, non incelebres & affinitatibus illustres, deducere solent. In posteris
Danckonis Eitelfridericus, ex sorore Rudolphi Habsburgici Pater fuit *Friderici* (quem
cum Augustæ dignitatis nuncius avunculo fuisset, communi sententiâ primum No-
rimbergensem Burggravium designatum credi, §. 13. tradidi) & *Eitelfriderici*. A Fri-
derico descendit tota Serenissima domus, in cuius scuto explicando occupamur. Ab
Eitelfriderico autem derivatur altera gens *Zollerensium Comitum*, quæ Principali digni-
tate ornata nunc quoque in ramos *Hechingensem* & *Sigmaringensem* divisa amplas di-
tiones in Svevia tenet.

Gutzkoviæ
Com.

§. XXVI. Addamus jam, quæ sequuntur, areolas quatuor, quarum prima (in toto
ordine secunda) in parmæ transversè sectæ, cuius inferior pars quintuplici ordine tessel-
larum carulearum & aurearum repletur, superiori regione coccinea gryphum exorien-
tem argenteum complectitur: proxima coccinea gryphum argento tinctum, cuius ex-
trema in piscis vel draconis caudam desinunt (Sibmach. vocat *Drach*) refert: quæ
sequitur aurea gryphum item continet nigrum, alæ pennis argento pictis; extrema
aurea duos ramos detruncatos in decussim trajectos & minio tinctos, interpositis quatuor
rosis rubentibus exhibet. His addamus omissam antea tertii ordinis aream quartam
argenteam, in qua gryphus obliquis ductibus viridibus & rubeis variegatus (bandé) apparet.
Omnes hæ notæ ad Pomeranicam spectant successionem, atque adeo, hæc ultimâ
exceptâ, in Pomeranico scuto (*Wapenb.* I. p. 7.) conspiciuntur. Ex his certissima est
interpretatio decussis ramosi & rosarum: notatur enim Comitatus *Gutzcovianus* (in-
de corrigendum σφάλμα apud Goldastum, qui legit *Butzcovianum*, vide supra n. 14.)
jam diu titulis Pomeraniæ adscribi solitus. Ille Comitatus ab oppido ad Peynam inter
Loitiam & Anclamum sito nomen habet, & olim Gryphiswaldiam, Loitiam s. Leuti-
riam & Abbatiam Eldenau complectebatur. Seriem veterum Comitum nullibi vidi, sed
id legi, *Mizlavum* Comitem Gutzcovianum in Comitibus Usedomi à Duce Pomeraniæ
Wartislao de introducenda religione Christiana celebratis comparuisse, baptismum
etiam suscepisse, atque suis convertendis operam præbuisse sedulam: tum, *Iohanne*
ultimo defuncto, Bogislaum X. & Barnimum V. ditionem illam suis adjecisse. Habuit
vero Gutzcoviam sibi assignatam, & ibi habitasse videtur *Barnimus VII.* Quatuor au-
tem gryphos quod concernit, difficilioris illi videri possent interpretationis. Quem hic
ultimo loco enumeravi, vel ex priori serie huc revocavi, non apparet in sæpius citatis
Pomeranicis insignibus, *Wapenb.* I. pag. 7. Nisi dicere quis ausit, errorem etiam à scul-
ptore commissum, quia idem plane, uti hic pingitur, esse videri posset, cum eo qui in se-
cunda serie *Vandalia* adscribitur. Verum frustra sculptor accusaretur, cum revera di-
stincta notent duo gryphi, quamvis non aliter ipsi discernantur, quam quod raniarum
ordo inversus est, ut hic prasinæ sint, quæ ibi rubræ, hic rubræ, quæ ibi virides.
Porro, uti ipsa Serenissima domus notam explicat, designatur hæc areâ *Stargardia*,
in Pomerania ulteriores, quæ Electori nunc quoque paret. Duobus gryphibus aliis
non dubito deberi *Barthicum* & *Wolgastensem* Principatus, quorum vexilla superius
audivimus §. 14. Pomeraniæ Duci prælata. Et quidem monstrosus ille in draconis cau-
dam exiens, priori Principatui respondet, alter niger argentatis pennis ornatus *Wolga-*
stum designat. Crediderim hæc insignia prioribus accessisse, cum inter Wartislai VI.
(VII.) filios Barnimus VI. *Wolgastum*, Wartislai VIII. *Bartum* cum Rugia sortiretur; Et
quidem inter hujus liberos Svantiborus *Sundiam* cum insula *Rugia*, Barnimus IX. iterum
Bartum tenuit. Denuo Wartislai IX. filii Ericus *Wolgastum*, *Bartum* Wartislai X. cum
Rugia tenuit. In Philippo I. filiis quatuor invenio totidem iis peculiare sedes, Johanni Fri-
derico *Stetinum*, Bogislao XIII. *Bartum*, Barnimo XI. *Rugenwald*, Ernesto Ludovico
Wolgastum assignari. Unus adhuc superest gryphus ex tessellis exurgens, quo *Usedomium*
Principatum (qui decimum vexillum, cuius Goldastus oblitus videtur, insignire potuit,)
notari à peritis edoceor; licet, si conjecturæ major libertas esset, nec ordo vexillorum &
series in Pomeranico scuto obstarent, Usedomio gryphem cum draconis cauda (in quo
assistentem habeo *Limn. Jur. publ. Addit. ad L. s. c. 7. n. 127. p. 392.*) reliquos duos *Barto* &
Wolgasto tribuere maluissim. De modo, quo ad Serenissimos Brandenburgicos delata sint
ista omnia, satis dictum videtur §. 17. 18. Nam Pomeraniæ nomine omnia ista simul in-
telligenda sunt.

Stargardia

Barth
Wolgast.

Usedom.

§. XXVII. In

§. XXVII. Inter gryphes memoratos & quidem Barticum atq; Wolgastensem alia nunc parmula inseritur, cujus in *Fürstii* typo nullum vestigium, quæ *rubea cruce* (anchorata figuram pictores referunt) *argenteam* continet. Hoc emblemate *Caminensis* Principatus, pridem *Episcopatus*. Porro initio Episcopatus fundatus est 1128. *Juliani*, cujus patroni Duces Pomeraniæ fuere, & foundationis & dotationis jure: unde sublata, dicti, ad certa servitia præstanda obstricti fuerunt. Primus in illis fuit *Adelbertus* Francus, Ottonis Bambergensis, à quo ad Christum Pomerania adducta est, in sancto labore comes, & continuator. Ex posteris aliqui non parum negotii Ducibus facessiverunt. Primus Episcoporum *Evangelium* agnovit *Erasmus Manteuffel*, primus vero ejus assertor fuit *Bartholomeus Svavenius*, Erasmi successor, qui dein, uxore ducta, Episcoparum resignavit. Successit ei *Mart. Weiher*; huic successit *Joan. Fridericus*, Dux Pomeraniæ, & post hunc ordine alii ex eadem familia Duces. Quo jure ad Serenissimam Brandenburgicam familiam demum hic Principatus delatus sit, n. 18. percepimus.

Caminensis Episcopus. f. Principatus.

§. XXVIII. Superest ultima quarti ordinis quadra *coccinea aquilam argenteam linguâ* & *unguibus auratis* inscripta habens. Hoc signum est Comitatus *Rupinensis* (al. *Rapinensis*) Ita videre est *Wap. 2. p. 14. nec non P. 3. p. 27.* Tum quia *Rupinenses* Comites etiâ *Lindovio-*rum titulum gestare solebant, huc refero scutum *Lindoviorum P. 3. p. 14.* Neque enim illa aquila ab altera *Rupinensi* aliter differt, nisi quod lunâ auream pectori inscripta videmus. Forte dixeris inter duos fratres discerniculū esse sumptū: cui causæ etiâ tribui potest, quod apices variant. Porro hic Comitatus in finibus Marchiæ situs ad Elector. *Joachimum I.* ut feudi Dominum pervenit 1524. morte ultimi *Rupinensis* & *Lindaviensis* Comitis *Wichmanni*.

Rupinensis Comitatus.

§. XXIX. Cuspis scuti areolam continet, quæ sine alia figura *minio* tingitur. Hæc etiam in Pomeranico scuto allegato loco conspicitur: & quod eâ notentur *Regalia Principatus*, inde clarissimum est, quod in allegata inauguratione Imperii vexillum illud dicitur, quod est totum sanguineum, Confer, quæ de illa diximus *Comment. de Insign. Sax. c. 1. §. 1. §. 30. & supra P. 1. c. 5.*

Regalia.

§. XXX. Jam superest parmula, quæ media in secundo ordine areolarum loco, quem honoris vocant, toti scuto imposita Electorale proprium *deyuz* continet: nempe cum ipsa *carulea* sit, *sceptrum aureum*. Electori hoc proprium, quia solet *sceptrum* Imperatori præferre. Ita in *Aur. B. c. 22. Comes Palatinus pomum Imperiale portans à latere dextro, & Marchio Brandenburgensis sceptrum deferens, à sinistro latere ipsius Ducis Saxonia* (qui cum *Regali ense Imperatorem immediate præcedit*) *linealiter gradientur.* De hoc sceptro confer *Limn. ad A. B. c. 22. Obs. 7.* ubi notat etiam in sessionibus, ex. gr. in *Constantiensi Concilio* hujus officii usum fuisse. Conf. *Haping. de Jur. inf. c. 6. p. 4. §. 3. p. 330.* ubi etiam refertur controversia, quæ Electori intercesserit hujus officii causa in coronatione *Caroli IV.* cum *Juliacensi Marchione*, in cujus clientela *Aquisgranum* est. Categrum id sceptrum conspicatus in insignibus Electoralibus *Martinus V. Papa, Columnius Spangeb. 1. Chr. Henneb. c. 3.* Alii verò putant errorem *Columniæ* deductionis inde ortum, quod majores dynastiâ *Saulgam* obtinuerint, cujus Domini columnam insignib. prætulere, velut *Wap. 3. p. 27. Sulgen* attribuit in scuto argenteo leonem rubeum, nigrâ columnam tenentem. Porro quâ ratione delata sit in hanc domum dignitas Electoralis, §. 6. dictum est. Quamvis enim, quis primus Elector fuerit, in tanta de origine Electoralis Collegii opinionū diversitate arbitrari meum non sit, sufficit Marchionatui Brandenburgico annexum esse illud axioma, quæ utraque dignitas simul ex una in aliam gentem migravit.

Electoralis. Sceptrum columna visum.

§. XXXI. Hæc descriptio scuti fuit; huic impositæ galeæ novem conpiciuntur, quarum quæ *Brandenburgica* est, media coronata sustinet jugum alarum *carulearum*, quatum quævis sceptro aureo insignis est. *Laciniæ* cyano & auro pinguntur. Ad dextram locatur alia coronata, quæ designando *Magdeburgensi* ducatu ornatur *Pellicano* argenteo pectoris vulnere pullos refocillante. Huic proxima est *Juliacensis*, quæ vel *molosso* aurato, nigris alis instructo, vel aquila aut grypho exoriente superbit (confer quæ diximus *Commentario de Saxon. insignibus. cap. 2. §. 7.*) Huic adponitur *Montana* caudam pavoninam ostentans (vide eund. *Commentarium, de Saxonie insignibus. c. 2. §. 8.* & quæ à dextris prima est *Stetinensis*; Ducali mitra (*Fürsten mütze*) ornata, cui impositus alius orientalis pileolus acuminatus argenteus, in auream sphaerulam desinens, impositas pavoninas pennas virides sustinet. (De his pileolis aliquid dictum *P. 1. c. 6.*) quæ *Brandenburgicæ* ad sinistram adponitur, *Borussia* notandæ aquilam

Galeæ novem. Caput Molossi apex Notariorum.

scutariam ejusdem laterculi insistentem sustinet. Pone hanc ut *Clivia* notetur, bovium caput cassidem premit (de eo etiam diximus *Comm. de Sax. inf. c. 2. §. 3.*) Penultimam tegit mitra Ducalis rubea, argentei coloris pelliculis facta, & super illam inter duo cornua (quæ *Chifflet. Inf. Eq. A. V. p. 128.* & post eum *Oronc. Finé de Brianv. Jeud' arm.* proboscides Elephantinas dorsis obversis oppositas credit,) alternis ex argento & minio segmentis variegata leo exsurgens cum corona rubea (vel ut audio usurpari, aureâ) niger. Hic apex Burggraviatum *Norimbergensem* significat. Cujus nomine olim caput & collum canis auriti majoris, *Brackenkopff* / usurpatum, & à se in Mausoleo Burggraviorum, quod Hailsbronnæ est, conspectum refert *Limn. Jur. publ. 5. p. 127.* Id à temporibus Friderici II. Burggravii Norimbergensis repeti volunt, & ajunt illum ornatum hunc insigniorum 1317. à *Leopoldo Ratisponensi* Barone in Episcopatu Constantiensi (miror à viro doctissimo *Ratisponensem* dici, qui *Regenspergius* dicendus erat, neque enim nisi ineptissime, quia Regenspurgium seu Regina castra seu Reginoburgum ad Danubium urbs celeberrima Ratispona appellari solet, castrum Regensperg & illa dynastia tam procul inde distita idem nomen gestat. Porto Regenspergius alius apex datur, tiara nempe Episcopalis. *Wapenb. II. pag. 36.* an quia sæpe apices variari soliti, an quia canis imago vendita?) pretio 36. marcarum argenti emisse. Sed & illud ferunt, ornatus hujus causa dissidium aliquando inter *Burggravios* & *Comites Oetingenses* ortum, idem vero Principum nonnullorum interventu compositum; tandem auriti hujus canis figuram civitati *Wonsideliana* pro insigni attributam. Quæ ultima ad sinistram est mitra Ducali rubeâ, cui corona aurea inseritur (hæc *Wapenb. II. p. 3.* omittitur, sed in apice *Cassubio-Vandalico* exprimitur,) iterum tegitur, & pro apice caudam pavoninam habet. *Pomeraniam* notari hoc insigni constat; & quidem sicut *Jubiensis*, *Clivensis* & *Montanus* apices absorbent reliquos apices debitos ditionibus & Comitatus sub illis comprehensos, ita quicquid in pluribus areolis ad *Pomeranicam* spectat successionem, *Stetinenſi* & *Pomeranico* hoc cimerio simul comprehendi intelligitur. Si quis verò scire amet aliquorum Principatum in clypeo designatorum apices, quos spatii tantum causâ omissos esse reor, ex *Limn. Jur. publ. Addit. ad cap. 5. c. 7. n. 127. p. 391. 392.* illos noto. *Halberstadiensis* Principatui debetur cassis coronata, ex qua brachium armatum prominet, tres palmæ ramos manu tenens: *Mindensis* itidem coronata & ex ea surgens leonis сѣстоуи cum duplici cauda, ungue dextero tenens duas claves decussatim collocatas. Phaleras, quæ circumfunduntur scuto & ex galeis dependent, non una tinctura imbutas videmus, sed uti diversi ornatus singularum galearum sunt, ex uno latere notantur argento, caruleo, rubeo & nigro coloribus, ex altero auro & argento, nigro & rubeo coloribus.

Telamones.

§. XXXII. Scuto ita delineato telamones adstant duo viri silvestres, qui truncos arboris vel clavas manu gestant, & per extremas prospectant galeas. Hos ex *Pomeranicis* insignibus adscitos collatio horum ostendit.

Alia dispositiones scutorum.

§. XXXIII. Uti hæc dispositio allegato armorialis loco reperitur, & à *Serenissimo* & *Potentissimo*, qui nunc est, Electore usurpari solet; Ita tamen non semper eadem fuit, unde exempla aliquot adducemus, è quibus liquebit, crevisse, uti plerisque solenne est, areolis hunc clypeum, vicissim expuncta etiam nonnunquam esse, quæ prius gestari solita, nonnulla *δελγυμάλια*.

Ex *Sibmacheri* Joachimi Friderici.

§. XXXIV. In editione libri armorialis (*Wapenb.*) *Sibmacheri* prima 1605. Electoralia insignia (quæ ex ratione temporis Joachimo Friderico Electori competunt,) ista dispositione exhibentur: ut ea duæ lineæ perpendiculares in tres ordines areolarum (hæc 16. numerantur) distinguant. In primo ordine supremum locum occupat leo *Burggraviatus Norimbergici*, inde gryphus *Pomerania*, gryphus *Cassubia*, aquila *Crosna*, gryphus draconis specie *Vsedomia*, infimo loco decussis & rosæ *Guzcovia* indices videntur. Media series nonnisi quatuor areolas continet, cum aquila *Brandenburgica*, & peculiari parmula insertum sceptrum *Electoralis*, spatio quatuor aliarum coextendantur; infra has quadræ *Zollerana* & rubeus laterculus *Regalium* index visitur. In extrema serie supremo loco gryphus *Stetinenſis*, dein alius *Vandalicus*, tum denuò gryphus (quem *Barthicum* existimo) mox *Rugius* leo, tum *Wolgastensis* gryphus cum tessellis, & in infimo angulo aquila *Rupinensis* constituuntur. Si quis aliam malit divisionem: diceret scutum in caput, fasciam & pedem duabus lineis transversis dividi. Caput quinque

quinque laterculos continet, quorum medius cum Brandenburgica aquila extensior est, à dextris leone Norimbergensi & grypho Pomeranico, à sinistris gryphibus Stettinensi & Vandalico stipata. Fascia præter 4. laterales mediam in peculiari parmula Electoralem notam continet. Isti sunt hinc Cassubiæ & Crosnæ, isthinc Barthi & Rugiæ indices. Pes scuti sex quadris constat, in duplicem seriem locatis, superior Usedomium, Zolleranum & Wolgastense, inferior Gutzcovianum, regalium & Rupinense deliqua-
ta continet. Galeæ imponuntur clypeo tres, media Brandenburgica, cum Electoratus sceptris, prior Norimbergensis, posterior Pomeranica.

§. XXXV. In altera editione à P. Furstio procurata anno 1655. aliam videre licet dispositionem, sed quæ anno, quo liber prodiit, non conveniat, verum tempori, quod pacem Osnabrugensem præcessit. In hoc clypeo tres lineæ transversæ areolarum faciunt quatuor ordines. In primo isto ordine à dextris incipiendo laterculos reperimus, Norimbergensem, Clivium, Borussia, Brandenburgicum, Juliacensem, Montanum, Pomeranicum. In secundo media parmula Electoralis, à dextris habet Silesiæ & Rugiæ, à sinistris Marca & Ravensbergæ symbola. In tertio prima area aurea continet aquilam nigram coronatam inscripto pectori cornu (quæ legerndorffium principatum notari n. 22. vidimus, nisi quod metallum mutandum: solum enim debebat esse argenteum) secunda gryhem (ut puto Barthicum) tertia Crosnensem aquilam, reliquæ gryphes Usedomium, Vandalicum, Stettinensem, Cassubium. In infimo ordine extant symbola Zolleranum, Gutzcovianum, Wolgastense, Rupinense, Regalium. (In hac dispositione non pauca quis desideret.) Galeæ insunt scuto, à dextris numerando Norimbergensis, Clivia, Brandenburgica, Montana, Juliacensis, Pomeranica.

Moderni Electoris ante pacem Osnabugiam.

§. XXXVI. In hisce duobus exemplis reperimus non pauca omissa, quæ post pacem Osnabrugensem nunc videmus in Electoralibus insignibus. In hoc vero ultimo vicissim duo laterculi sunt, quos in moderno scuto non observavimus. Alter Rugiam notans (qui in priori exemplo itidem occurrit) non uno modo repræsentatur. Wapenb. I. p. 3. & 7. ita habet, ut transversa linea secetur, in superiori parte aurea exsurgente leone nigro coronato, & bifurcatam caudam sursum tendente, in inferiore carulea quinque quadris nigris in formam scale, quæ utrinque ascendatur, dispositis. Sed in Wapenb. II. p. 6. cuspis imus scuti niger est, & ex eo quinque quadræ in gradus dispositæ & minio tinctæ, è quorum supremo in area aurea leo coronatus niger exurgit. Ibidem apex datur, & in eo ex casside coronata prorumpens leo scutarius. Sed si ex nomine idem haberi debeat Com. Rugen. Wapenb. III. pag. 20. ab utroque discrepat. In illa enim parma argentea ex quinque gradibus nigris scuti pedem replentibus exsurgit leo coronatus aureus: quæ figura etiam in galea repetitur. Verum vel vitium sculptoris intercessit, vel diversos uno nomine fuisse oportet. Ab Oronc. Fineo Brianvillis in Jeu d'arm. pag. 150. ita enunciat: de sable à 5. carreaux de gueules posez en chevron 1. 2. 2. enjambans l'un sur l'autre au chef d'or, chargé d'un lyon naissant de sable couronné d'argent. Cæterum quod Rugiam attinet, ejus Principes à Critone tyrannide in Christianos exercita famoso, & ejus successore Razione, numerantur. Razonis filius fuit Jaromarus, qui Christianam fidem amplexus est; hujus abnepos Wizlavus gentem clausit 1325. atque ita Principatus, multum licet reluctantibus Megapolitanis & Danis, (conf. Joh. Isaac. Pontan. Rer. Dan. Hist. L. 7. p. 446.) ex pacto mutue successionis pridem facto, ad Wartislaum IV. Ducem Pomeraniæ delatus est. Inde in illa familia mansit ad extremum usque, & plerumque cum Wolgastensi Principatu eundem Ducem, aliquando tamen etiam peculiarem habuit. Porro, quod in modernis insignibus Electoralibus ille quadrans omittatur, inde est, quia in cessione Pomeraniæ per pacem Osnabrugensem facta tituli & insignia Pomeraniæ quidem ad promiscuum usum tam domui regiæ Svecicæ quam Brandenburgicæ concessa, absque tamen Rugiæ Principatu.

Rugiæ principatus.

§. XXXVII. Adhuc contractior typus est scuti Electoralis, quem Orontius Fineus de Brianville ludo suo chartarum inseruit (Jeu d'armoiries) in eo enim scutum bis perpendiculariter, ter transversè secatur. In prima serie Norimberga, Brandenburgum, Pomerania (caruleus areæ color ab eo in prasinum commutatur, & grypho corona assignatur aurea;) in secunda Vandalia (sed gryphus variegatus tingitur nigro & tureo colore; in descriptione dicitur esse rubeus in argento.) Sceptum Electorale, Cassubia; in tertia Crozna. (Explicatio quidem Prussiam vult notari, sed hæc nunquam eum locum

Joachim mil. seu tum.

in scuto obtinuit.) *Stettinum, Silesia*: In ultima *Regalia, Rugia, Zollern*. Hic typus Joachimo I. Electori ante accessionem Prussiae convenire potuit.

Typi con-
tractiores,

§. XXXVIII. Porro hoc etiam tempore præter totum illud tot areis plenum scutum, nonnunquam paucioribus uti, non est insolens. Ita in nummo aureo illum typum expressum vidi, ut in tres ordines transversis lineis laterculi distinguerentur, in primo *Brandenburgicam* aquilam hinc aquila *Prussica*, isthinc *Iuliacensis* leo, sceptrum *Electo-rale* peculiari inscriptum scutulo, *Clivense* δῆγμα & *Montanus* leo stiparent: in cuspi-
de *Norimbergensis* Burggraviatus & *Zollernia* insertam triangularem aream puram com-
prehenderent. Ita in illo *Pomeranicæ* areæ omisæ sunt. Alibi vidi 10. laterculos, ut essent
in suprema serie inter *Magdeburgensem* & *Norimbergensem* areolas, duæ aquilæ *Brandenburgica* & *Borussica*, in secunda inter *Clivense* signum & *Iuliacensem* leonem sceptrum
Electorale, in inferiori vero ordine inter duos gryphes aquila *Crosnensis*. Alia dispositio
est, quæ à priori differt eo solo, quod *Norimbergensis* leonis loco est *Halberstadius* latercu-
lus: Iterum alia, in quâ loco *Norimbergensis* leonis *Iuliacensis*, loco hujus *Bergensis* collo-
catus conspicitur, & aquila *Crosnensis* extremum locum occupat. Alia iterum est, in
qua in primo ordine quartum locum *Halberstaden* areola occupat, in secundo loco
sceptrum *Electorale* stipat hinc *Clivia*, inde *Mindenses* claves, in cuspi-
de *Pomerania, Iuliacum, Ravensperga*.

Joannis
Marchio-
nis ex linea
Franco-
nica.

§. XXXIX. Ista de Electoralibus insignibus. Videamus nunc, quo typo usi alii
eiusdem Serenissimæ familiæ Principes. *Chifflet, de ins. Eq. A. V. n. 128.* Joanni March.
Brandenburgico ex linea Franconica istum clypeum assignat, qui quadripartitus primo
quadrante aquilam gentilem, secundo gryphum *Pomeranicum*, tertio leonem *Norim-
bergensem*, quarto *Zolleranas* quadras referat. Apicem ait fuisse petasum demissum (bon-
net plat.) coccineum, ora hermionica retrorsum reducta: super petaso geminas probosci-
des elephantinas dorsis obversis oppositas, argento & minio in obliquum taniatas: Lacinias
argenteas & coccineas. Hic apex est *Norimbergicus*, sed omisso leone, qui nunc inter
cornua apparet. Tum in obliquum taniata nollem, sed ex angularibus, uti margo scu-
rarius, composita cornua, quæ ille Germanicarum figurarum haud æque gnarus pro-
boscides credidit.

Lineæ
Prussicæ.

§. XL. *Prussica* linea quâ dispositione sit usa, videre licet in *Wapenb. P. 1. p. 7.*
nempe eadem quam §. proximo descripsimus, nisi quod media parmula quadrantibus
incumbit cum aquila *Prussica*. Galeæ tres sunt, media, cui insistit aquila *Prussica*, po-
sterior *Pomeranica*, anterior vel dextra coronata, cum expanso alarum nigrarum, sed
semicirculis trifoliatis aureis ornatarum ejusdemque metalli circulis sparsarum jugo.
Lacinia adduntur primæ cassidi nigræ & aureæ, mediæ argenteæ & nigræ, extremæ ar-
genteæ & coccineæ. De modo in medium scutulum referendi provinciam, quam quis
præcipuam possidet, diximus P. 1. c. 3.

Aliorum
marchio-
num.

§. XLI. Alii Marchiones typi utebantur, qualis depictus *Wapenb. I. p. 5.* appa-
ret: clypeo tribus transversis, & duabus perpendicularibus lineis in 12. quadras distin-
cto. Series symbolorum illa 1. *Brandenburgensis* Marchia. 2. *Norimbergius* Burggra-
viatus. 3. *Stettinensis* Ducatus. 4. *Prussia*. 5. *Vandalia*. 6. Gryphus iterum variega-
tus *Stargardensis*. 7. *Pomerania*. 8. *Crosna*. 9. *Iegerndorf*. 10. *Rugia*. 11. *Regalia*.
12. *Zollern*. Galeæ tres sunt, media cum jugo alarum qualis anterior §. 40. dextra
Norimbergensis, qualis §. 30. descripta, nisi quod loco προτομῆς leo integer insidet cas-
sidi. Sinistra est *Pomeranica*. Laciniae mediæ circumfunduntur aureæ & atræ, dextræ
rubeæ & argenteæ, extremæ aureæ, nigræ, cæruleæ, coccineæ.

Christiani
Wilhelmi
admini-
stratoris
Magde-
burgici.

§. XLII. *Christianus Wilhelmus* administrator *Magdeburgicus* anno 1612. illo typo
usus est, ut præter mediam parmulam, *Magdeburgicâ* sectione notatam, duæ perpen-
diculares & quinque transversæ lineæ secarent in 16. areolas. Ex quibus quæ mediæ erant,
in duobus superioribus ordinibus *Brandenburgicam* & *Prussicam* aquilas continebant; has
& *Magdeburgicam* parmulam stipabant sex laterculi gryphibus picti; dein à dextris
aquila *Silesia* s. *Crosnensis*, à sinistris leo *Norimbergensis* conspiciebantur, tum *Zolle-
renses* quadræ inter gryphum *Vsedonium*, & leonem *Rugium*, in pede scuti, mediæ nu-
dæ areæ assistebant *Gutzcovianum* & *Rupinense* δῆγμα. Galeæ immincebant hinc *No-
rimbergensis*, isthinc *Pomeranica*: media *Stettinensi* pileo orientali (vid. §. 30.) adde-
bat utrinque vexillum.

Aliud sche-
ma.

§. XLIII. Alibi vidi scutum binis lineis perpendiculariter & transverse sectum, illas

illas novem areolas continuisse. 1. Stettinensis Ducatus. 2. Pomerania. 3. Prussia. 4. Cassubia. 5. Brandenburgia. 6. Vandalia. 7. Norimb. Burggraviatus. 8. Rurania. 9. Zollern; cum tribus galeis Brandenburgica, Norimbergensi & Pomeranica.

§. XLIV. Post pacem Osnabrugensem Serenissimis Marchionibus utriusque lineae *Culmbacensis* s. *Bairuina* & *Anspacensis* illam dispositionem usurpatam vidi, ut areolae 14. referrent. 1. *Magdeburgensem* Ducatum, in quem expectativa post Electoralem lineam reliquis data. 2. *Brandenburgicum* Marchionatum. 3. *Borussiam*. 4. *Pomeraniam*. 5. *Stettinensem* Ducatum. 6. *Cassubiam*. 7. *Crosnam*. 8. *Vandaliam*. 9. *Leigerndorf*. 10. *Halberstadensem* principatum. 11. *Norimbergensem* Burggraviatum. 12. *Mindensem* principatum. 13. *Zollern*. 14. *Regalia* in areola sanguinea. Galeae tres ut prius scutum premunt, nempe *Brandenburgica*, *Norimbergensis* & *Pomeranica*. Ex eo decima quinta addita est areola, & pedi scuti inter Zollernum & Regalium hieroglyphicum inserta, sc. *Caminensis*. Ut tamen crucis forma non eadem sit, quae in Electorali scuto visitur, sed cum eo conveniat, quam exhibet *Sibmacher*, P. 1. p. 12. quae oculis facilius subjicitur quam verbis enunciat, & aurea in cyaneo pingitur laterculo. Quae causa etiam galeae clypeo septem impositae sunt, ut media quidem sit *Brandenburgica*; eia dextris proxima *Magdeburgica*, a sinistris *Borussica*: *Magdeburgica* adponitur *Pomerana*, & nisi fallor huic, ut prima a dextris sit, *Halberstadensis*; *Borussicam* sequitur *Norimbergensis*, hanc *Mindensis*. Nihil in his ulteriori explicatione eget, cum superius omnia sint explicata.

§. XLV. Claudamus horum insignium considerationem adjectis titulis, qui magna ex parte scutorum areolas referunt: Electoris titulus ita habet *Marchio Brandenburgi, S. R. Imp. Archicamerarius & Elector, Magdeburgi, Prussia, Iuliaci, Clivia, & Montium, Stettini, Pomerania, Cassubia, Vandalia, nec non in Silesia, Crosna & Leigerndorfi Dux, Burggravius Norimbergae, Princeps Halberstadii, Minda, & Camini, Comes Marchiae & Ravensburgi, Dn. Ravensteinii, Leoburgi & Bytovii, &c.* Alterius lineae ita enumeratur: *Marchio Brandenburgi, Magdeburgi, Prussia, Stettini, Pomerania, Cassubia, Vandalia, nec non in Silesia, Crosna & Leigerndorfi Dux, Burggravius Norimbergae, Princeps Halberstadii, Minda & Camini.* Prius verò, quam pace Osnabrugensi Svecis cederetur, etiam *Rugia* titulus adscribi solebat.

§. XLVI. Coronidis loco addere lubet carmen, quo insignia gentis excoluit *Ioh. Schofferus*, Poeta Laur. (Editum Witebergae 1557. cum praefatione Philippi Melanchtonis.)

Rotulit Aufoniis primum *Zagarolla* sub oris
Insignes meritis ac pietate Duces,
Quos penes ampla fuit custodia *Noridis* urbis,
Et qui Marchiacam nunc moderantur humum,
Quique per Imperii fines praestantibus actis
Non cessaturum promeruisse decus,
Hi sua non teneris animalibus arma coronant,
Quae nihil ingenitae nobilitatis habent.
Non cervos leporesque gerunt, imbellia quorum
Pectora sunt clypeo non satis apta Ducis.
At fortes aquilas & corpora vasta leonum
Et gryphes scutis inseruere suis.
Cur tamen hos ornet clypeos regina volucrum,
Dicite Pierii numina sacra chori.
Tempore, quo toti Romana potentia mundo
Regibus innumeris ac dominata fuit:
Infestos aciem quoties produxit in hostes,
Hanc volucrem turmis praetulit ipsa suis,
Hac una voluit legionum signa notari,
Hac voluit regni significare decus.
Nam velut exuperat cunctas regina volucres,
Altius & reliquis omnibus una volat:
Sic etiam torum frenarat legibus orbem
Abdideratque polo *Mattia* Roma caput.
Mansit in Imperio mos ille, fuitque retentus
Caesaribus, quotquot sceptrum tulere manu.
Nam cunctis clypeo volucrem gestare Tonantis,
Ceu decus imperii nobile, cura fuit.
Hinc procures, quorum studio respublica crevit,
Hoc etiam signum nobilitatis habent.
Inprimisque Duces, quibus est concessa potestas,
Inclyta Caesaribus tradere sceptrum novis.

Quos inter dudum claræ præconia famæ
 Marchia culta tui promeruerit Duces.
 Illorum virtus multos laudata per annos,
 Sive togam spectes, seu fera bella, fuit.
 Ergo nec immerito signat Jovis armiger illa,
 Nomine virtutis quæ monumenta gerunt,
 Admonet hæc volucris, quam nunquam fulmina tangunt;
 Esse Dei tutos numine sæpe Duces.
 Nam genus heroum cœlestibus utitur armis,
 Ceu fecit vaturn turba vetusta fidem.
 Ægide Palladia munitus prælia Perseus
 Miscet, & horrendo victor ab hoste redit.
 Cum peteret raptam tellus Argiva Lacenam,
 Et Phrygiæ bellis depopularet humum.
 Multiberis fabricata manu Nereia mater
 Dicitur Alcida scuta dedisse suo.
 Sæpius his medios vitavit tela per hostes,
 His docuit validam regibus esse manum.
 Scilicet à superis heroum diva propago
 Tecta, subit casus inviolata graves.
 Ceu volucrum regina polo se condere gaudet,
 Nectamen ardenti læditur igne Jovis.
 Marchio Teutonici cognomine dictus *Achillis*,
 Cui tulit haud similem Teutonis ora Ducem,
 Non roties fausto fecisset prælia Marte,
 Numine servatus ni comitante foret.
 Ipseque cum Scythicos *Joachimus* vinceret hostes,
 Cognovit luperum se bonitate regi.
 Innumeros etenim, non multo milite cinctus
 Vicit, & indomito contudit ense Getas.
 Nunc leo, Tu generose leo, qui sidera fulges
 Inter, & eximie munera laudis habes.
 Qua nam voce tibi pangam præconia, quo nam
 Carmine virtutes enumerabo tuas?
 Parcere subjectis & debellare superbos,
 Tu proceres morum nobilitate doces.
 Tu si fortè ruis medios violentus in hostes,
 Hos, quæis est animus te superare, premis.
 Quos, tibi subjectos demisso poplite cernis,
 His tua non unquam nobilis ira nocet.
 Dedecus esse putas hostem calcare jacentem,
 Tundere devictas dedecus esse putas.
 Hostibus haud tergo sed forti pectore semper
 Notus es, & iusto prælia Marte facis.
 Non imbellis genus, non mollia corda laceffis,
 Non in fœmineum concipis arma chorum.
 Magna decent magnos, magnum juvat esse leonem,
 Mollibus idcirco non fera bella paras.
 Discite, qui geritis præstantia signa leonis,
 O magis similes illius esse Duces.
 Parcite subjectis, & debellate feroces,
 Officium Justæ Principis illud erit.
 Plurima virtutum vestigia, numina nobis
 In non mansueris exhibuere feris.
 Quæ sapiens oculis ac rota mente frequenter
 Aspicit, & mores corrigit inde suos.
 Nunquam sæva gerunt inter se bella leones,
 Jungit inhumanas gratia tanta feras.
 At Proceres, rerum quibus est commissa potestas,
 Civilitingunt sæpe cruore manus,
 Horresco repetens animo civilia nuper
 Bella, per imperii quæ caluere plagas.
 Quam fuerat satius tantam convertere flammam
 In vacuos omni religione Getas.
 Qui dum nostra jacent civilibus obtuta bellis
 Regna, suas faciunt crescere semper opes.
 Ac nisi dispersas junget Germania vires,
 Hei mihi quam magna vulnera clade feret.
 Defendit catulos objecta mole leona
 Corporis, & soboli non nocet ipsa suæ.
 Vos ita commissam vobis defendite plebem,
 Qui cupitis clarum nomen habere, Duces,
 Sævit inextincto metuendus Turca furore,
 Sævit & assiduo bella nefanda parat,
 Ut catulos diri discerpat faucibus oris,
 Protectos vobis quos cupit esse Deus.
 Huc, si bella placent, vestrum convertite robur,
 Hic campus vestris laudibus aptus erit.

Viscera civili non lædite propria ferro,
 Commoda civilis nulla tumultus habet.
 At non Marchiaco proceres de stemmate nati
 Intestina feri semina Martis alunt.
 Sed pacis cupidi, solidæ virtutis amantes,
 In patria curam religionis agunt.
 Promulgantque pias ceu publica vincula leges,
 Accumulant largas atque decenter opes.
 Hæc ratio magni servat consortia cœtus,
 Hæc ratio patriam viribus auget humum.
 Pergite Pierides insignes dicere *Gryphas*,
 Exornant horum qui monumenta Ducum.
 Si fas est aquilas & splendida signa leonum
 In procerum clypeis obtinuisse locum.
 Cur non & *Gryphes* numero ponantur in illo,
 Qui pennas aquilæ, terga leonis habent?
 Si celerem spectes quo findunt æra cursum,
 Non cedent volucris *Juppiter* alme tuæ.
 Si cupias illas adoriri viribus hostem,
 His dices nullam posse nocere feram.
 Non equus aut *Elephas* illi se cominus infert,
 Non draco, non præstans unguibus ipse leo.
 Nidificant aliæ per mollia prata volucres,
 Constringuntque levi spinea testæ luto.
 At non serpit humi *Gryphus*, non vilia condit
 Atria, sed mira conficit arte domum.
 Quam non è stipulis, puro sed construit auro,
 Occupat & celsæ rupis in arce locum.
 Deficit haud illi variarum copia rerum,
 Quicquid & in viridi colligit *Indus* aqua.
 Splendida collucet pretiosis atria gemmis,
 Vix tibi *Cræse* domus tam bene culta fuit.
 Quas congestit opes studio vigilante ruerit,
 Non impunè queas hanc spoliare feram.
 Attamen interdum de nido labitur aurum,
 Accola vicinam quod legit inter humum,
 Convenit heroas mundi rerumque potentes
 Divitiis plenas incoluisse domos.
 Nam ducibus tales nervos *Deus* addidit ipse,
 Grande quibus regni sustineatur onus.
 Non viles habitare casas decet inclyta regum
 Pectora, vel claros nobilitate *Duces*.
 Nam dominum splendore decet præcellere plebi,
 Phœbus ut æthereas eminet ante faces,
 Ergo divitias teneant ceu munera divum,
 Conservent partas & sapienter opes.
 At velut è nido *Gryphorum* decidit aurum,
 Rupe sub excelsa quod queat arte legi:
 Desinat haud aliter procerum de sedibus altis,
 Unde parum felix possit egenus ali.
 Unde queant pietas & *Musica* castra foveri,
 Divitiis illum convenit esse scopum.
 Hæc ego cantabam stagnantis ad *Albidis* undam,
 Dum canis accensos ureret ustus agros,
 Scribendique simul studio defessus & æstu,
 His finem clypeis impositurus eram.
 At celebranda meæ restabant plura *Camaenæ*,
 Nec labor ex omni parte peractus erat.
 Ergo nec insignes campos nec sceptrata tacebo,
 Et quibus hæc etiam nobilitata domus.
 Area lata patet, duplici distincta colore,
 Diversas partes ater & albus habent.
 Candidus, esse *Duces* pulchra bonitate probatos,
 Nec malè fucatum pectus habere, jubet.
 At niger ostendit, clementi pectore tantum
 Publica non semper frena valere regi:
 Sed miscenda bono, clementia jura severis
 Temporis ac rerum pro ratione, *Duci*.
 Aurea sceptrata notant celsæ virtutis honorem,
 Qui dominos tollit *Marchia* clara tuos.
 Namque viros inter septem, qui tempora cingunt
 Cæsaribus, pulchrum promeruisse locum.
 Hinc ea nunc monumenta gerit *Joachimus*, & armis
 Et benè laudatæ nobilis arte togæ.
 Quem stupet & vitreis observat *Suevus* in undis,
 Ipseque piscosæ rector *Havelus* aquæ.
 At generosa rosas quare gerat ista propago,
 Hic quoque non tacitus præteruisse velim

Nam rosa Principibus meritò gestanda videtur,
 Incertis rerum quod monet esse vices.
 Illa velut subito producit in aëra florem,
 Qui subito Phoebi latus ab igne cadat:
 Sic fortuna Duces interdum tollit in altum,
 Ut rursus lapsus præcipitante ruant.
 Quisquis es, haud fidas opibus rebusque secundis.
 Hæc etenim dubia fors levitate rotat.
 Perpetuas animi dotes præferre memento,
 His fortuna nihil quod dominetur habet.
 Appete virtutem, quæ claræ nomina famæ
 Comparat, & superis te facit esse parem.
 Dilige Pierides, secundas dilige vates,
 Qui tua victuro carmine gesta canant.
 Talia Marchiaci proceres documenta sequuntur,
 Dum Musas verâ cum pietate colunt.
 Et virtute sibi pariunt præconia laudis,
 Quæ non ulla queat comminuisse dies,
 Hos igitur merito conabor dicere versu,
 Cum fuerint studiis otia iusta meis.
 Enumeransque Duces, cunctis encomia texam;
 Ista voluntatis sint modo signa meæ.
 Da Deus, interea traducant molliter ævum,
 Qui de Marchiaco stemmate nomen habent.

Cap. XIV.

Budesii C. Guebriani.

ARGUMENTUM.

1. Sylvester Budesius. Ioannes Baptista Budes C. Guebriani, Marefc. Franc.
2. Duæ lineæ.
3. Marefcalli Scutum.
4. Budesia familia.
5. Francisca de Couvran.
6. Couvran. Bussan. Chasteaubriand. Begue Vilaines.
7. Espinay. Montmorency. Vendosme. Beauvan.
8. Corona. Scipiones Marefcalli.

§. I.

Sylvester
Budesius.

Familiam *Budesiam* in *Armoricis* illustrarunt inprimis gesta fortia *Silvestri Dn. de Vzel*, qui consobrini, *Bertrandi Guesclini*, celeberrimi Franciæ Conestabilis, in utraq; expeditione Hispanica comes, nec non postea in Britannia (ubi ab Anglis captus est) item adversus Arragonios pro Rege Majoricæ, iterum cum Coucio in Germania, multa fortiter designavit, infelix tamen ad extremum fuit, quod à *Clemente* Pontifice ingrato, cuius bono Castrum Angeli Romæ ceperat, & integrum annum defenderat, proditionis postulatus, & 1379. injuste supplicio affectus sit: tum nostra memoria virtus militaris *Ioannis Baptiste, C. Guebriani & Petricorii Marefcalli Franciæ*, qui 1643. in Germania arma pro Rege suo gerens & exercitus dux vulnere ad Rotwilam accepto vitam profudit. Hujus vero vitam *Labourerius* descripsit, & calamo novam immortalitatem conciliavit.

Ioannes
Baptista
Budes, C.
Guebriani,
Marefc.
Franc.
Duæ li-
neæ.

§. II. Ea in duas dispescitur lineas, quarum communis pater *Ioannes Silvestri* memorati frater fuit. Altera à *Tristano* descendit *Dominorum de Tertrejouan*: prior vero *Dominorum du Hirel*, in Marefcallo terminata est, hæreditate ad *Rosmadecios* transmissa, ob *Renatam Budesiam*, Marefcalli ex fratre neptem, *Sebastiano Rosmadecio* ea conditione nuptam, ut secundogenitus nomen *Budesium* assumat.

Marefcalli
scutum.

Budesia
familia.

§. III. *Marefcalli* Scutum tribus perpendicularibus & una transversa lineis in 8. arcolas dispescitur: toti incumbente parmula media gentili.

§. IV. Parmula media, quæ *Budesiorum* est, argentea pinum viridem refert, adjunctis ex utroque latere singulis lilii floribus vel ceruleis, uti *Cl. Franc. Menestr. abbrev. method. p. 88.* describit, vel rubeis, quem p. 91. pictura assignat colorem, quod etiam *Paillet p. 9. & 610.* probat.

Francisca
de Cou-
vran.

§. V. Reliqui octo scuti majoris laterculi videntur omnes referendi ad Marefcalli aviam paternam (Conf. nostrum *Theatr. progonolog. P. II. p. 72.*) *Beatricem de Romillé* s. potius ejus matrem *Franciscam de Couvran*, *Baroniæ de Sacé* hæredem. Cum enim de plerisque hoc mihi compertum sit, ad ejus majores referendos esse, de reliquis idem mihi persvadeo.

§. VI. Pri-

§. VI. Primus laterculus aureus 7. maculas (macles) caruleas (3. 1. 3.) refert: quod Couvran, symbolum est familiae Couvranie. Secundus argenteus continet leonem nigrum, coronatū, falcis & linguā aureis; quæ tessera est familiae Buffon: nam Francisca f. Guidonis Buffon, Dom. de Gazon Francisca istius mater fuit. Tertius rubeus liliis aureis sine numero spargitur, quod Castrobriandium est δᾱγμα. Cæterum in genealogia Castrobriandiorum reperio Jacoben, filiam Georgii de Chasteaubrient, Dn. de Roches Baritot, nuptam Domino de Sacé, quæ ex majoribus Francisca fuerit, cum Domini illius hæreditatem hæc sit nacta. Quartus laterculus argenteus 3. leones nigros cum quadrante honorario, quadripartita positione Castiliae & Legionis tesseras referente continet. Hoc notatur Fam. Begue Vilaines, cujus tamen cum Couvrania nexum defectu totius stemmatis indicare non valeo. Buffon.
Chasteaubrient.
Begue Vilaines.

§. VII. Ordo areolarum inferior 4. denuo refert: quarum prima argentea leonem repræsentat medio sectum, ut superior pars corporis rubeo, inferior viridi colore tingatur; capiti imposita corona aurea, qui familiae est Espinae s. Espinacæ: altera Montmorenciorum, crucem & aquilas: tertia Vindocinensium, antiquam tesseram: quarta argentea Bellovalliorum (de Beauvau) 4. leones rubeos, auro coronatos, linguatos & armatos continent. Espinae huc spectant vel ob Annam f. Roberti II. Dom. d' Espinay Joanni Buffon, Dom. de Gazon nuptam, vel ob Annam f. Henrici Domini d' Espinay, Jacobi de Beauvau Dom. de Tingry conjugem. Momorantia tesserae hic locus est ob Jacoben, filiam Caroli Montmorencii, Dom. de Goussainville, quæ uxor fuit Guilelmi, Domini de Seigné, jam vero Francisca Buffonia, Mater Joanna Guilelmi alicujus de Seigné filia fuit. Ejusdem Caroli Montmorencii avia fuit Aiglantina, f. Joannis Vindocini, Domini de la Chastre, quæ ratio esse potest Vindocinensium leonum. Demum de Bellovallensium symbolo ratio aperta, cum Francisca Couvranie avia paterna fuerit Margarita de Beauvau. Espinay.
Montmorency.
Vendosme Beauvau.

§. VIII. Scuto huic corona, qualis Comitum esse solet, imponitur, adjectis etiam Scipionibus duobus liliatis, Marefcallatus indicibus. De aliis Scuti ornamentis mihi nihil constat. Corona.
Scipiones
Marefcalli.

Cap. XV.

Cerdani. Duc. Medinaceli.

ARGUMENTUM.

1. Familia Cerdana.

2. Scutum Ducis Medinaceli.

3. Castellani & Legionensis symboli ratio.

4. Francicorum liliorum.

5. Apex.

§. I.

Nomine de la Cerda usus est Ferdinandus, Alfonsi X. Regis Castiliae primogenitus, sed ante patrem mortuus. Cum vero ejus posteritas regno excluderetur à Sancio, Ferdinandi fratre, nomen de la Cerda mansit. In his Ferdinandi nepos Ludovicus de Claromonte filiam habuit Isabellam, nuptam Bernardo Gastonis Phæbi, Foxii Comititis, Foxii & Domini Bearnii filio naturali. Huic Henricus rex concessit Medinaceli cum dignitate Comititis 1371. Successit filius Gasto, atque iterum patri Ludovicus, qui Gastonem genuit; hic Ludovicum, qui primus Ducis de Medinaceli & Comititis del Puerto de S. Maria axiomate insignitus est. Familia
Cerdana.

§. II. Ludovici Cerdani D. Medinaceli sub Philippo II. Rege scutum ita repræsentat Chifflet. Eq. A. V. n. 249. ut quadripartitum in 1. & 4. areis iterum bipartitis Castellani Castrum & Legionensem leonem, juxta posita, in 2. & 3. Lilia Francica exhiberet. Scutum
Ducis Me-
dinaceli.

§. III. Castellani & Legionensis symboli evidens ratio, quia ex Castilia Regibus primi orti sunt, qui nomen gessere, & regnum sibi deberi prætulerunt. Nam ab avo Alfonso rege nepos Alfonsus initio exclusus fuit, quod alter filius, istius patruus, Sancius viveret. Ast ante mortem avus testamento mutato nepotem filio Sancio prætulit, sed hunc status evexerunt & Regem maluerunt. Alfonso datum Murcia regnum, sed adversus Sancium turbas movere non destitit. Nec tamen posterius ad avitam successionem peringere valuerunt. Castellani
& Legio-
nensis sym-
boli ratio.

§. IV. Francica lilia gestantur ob Blancam, Ludovici Sancti regis Francie filiam, Ferdinando illi Hispanie infanti nuptam. Francico-
rum lilio-
rum.

Apex.

§. V. *Galea* coronata exhibet mulierem seminudam, reliquo corpore coccinō amictō, oculis cyanea tania obligatis, alis versicoloribus. Tenet ea dextra manu gubernaculum navale aureum, sinistra cornu Amaltheæ cæruleum, floribus & fructibus nativi coloris plenum. *Lacinia* dependent ex auro & minio. Forte isto apice notatur, quod Ludovicus Cerdanus à Clemente VI. Pontifice Princeps *insularum Fortunatarum* creatus est.

Cap. XVI.

Dux de Choiseul.

ARGUMENTUM.

1. Choiseulia familia & linea.
2. Ducis Scutum. Aigremont.
3. Plessis-Pralin.

4. Bethune.
5. Flandria.
6. Choiseul.
7. Apex.

§. I.

Choiseulia familia & linea.

Illustrissimus Dux Choiseulius originem gentis refert ad *Fulconem*, *Dominum de Choiseul*, qui 1150. clauit: avus *Renaldi II.* cui *Alis f. Roberti C. Drocensis* ex regio sanguine nupsit. Horum pronepos fuit *Guido*, pater *Petri & Guilelmi*, ab hoc *Marchiones de Clesmont, de Lanques & de Foncieres*, ab illo per duos *Petros*, majorem natu reliqui primogeniti *Domini de Choiseul*, minorem *Petrum cogn. Gallehaut, Dominum de Damonet, Domini de Pralin*, sati. Et quidem hujus *Petri* nepos, *Fridericus, Carolum* Marescallum *Franciæ, & Fridericum, C. du Plessis* genuit. Ille pater est *Francisci M. de Pralin*, hic *Cæsaris* Marescalli *Franciæ*, qui 1665. inter *Duces & Pares Franciæ* receptus est.

Ducis scutum, Aigremont.

§. II. Ducis clypeus quadripertitus est. Laterculus primus *rubeus leonem coronatum aureum* continet: notandæ familiæ *Aigremont*, ob *Alisam Dominam d' Aigremont*, conjugem *Ioannis Dn. de Choiseul*, qui *Renaldo II. & Alisa Drocensi* natus fuerat.

Plessis Pralin.

§. III. Secundus quadrans *alternis fasciis aureis & atris ternis* exaratur: quod *Praliniorum* symbolum est: ob matrimonium *Petri Choiseulii*, cognomentō *Gallehaut, & Catharina Plessia Dn. de Praslin*.

Bethune.

§. IV. Tertia area *argentea* continet *fasciam rubeam Bethuniorum*, ob *Annam* filiam & heredem *Georgii de Bethune*, *Domini de Hostel*, uxorem *Friderici Choiseulii Dn. de Praslin*.

Flandria.

§. V. Quarta area *aurea leone nigro* insignitur, denotandæ *Flandriæ*, si scriptoribus plena fides: unde vero ratio hujus laterculi, quod ignorem fateri, quam longius rationes dubias repetere malo.

Choiseul.

§. VI. Toti imponitur *parmula cærulea, cruce aurea*, quam *eiusdem metalli 18. plinthides, quina & quaterna angulis insitæ*, comitantur, insignes. Hæc tessera est *Choiseulia* gentilis.

Apex.

§. VII. Scuto insitit *cassis coronata*, ex qua oritur *leo aureus*, inter *lacinias aureas & cæruleas*. *Atlantes* sunt duo *leones aurei*.

Cap. XVII.

Fam. Columnia.

ARGUMENTUM.

1. Columnia familia. Tituli.
2. Scutum. Columnæ origo.

3. Unde agnatio Brandeburgiorum credita.
4. Apex.
5. Alius.

§. I.

Columnia familia.

Columniorum in nobilitate Romana antiquus splendor est, utrum vero ad *Herculem vel Trajanum* Imperatorem referri eorum familia debeat, aliorum investigationi relinquo, qui, antiquitatem fabulosam pluribus exemplis expertus, secula remotiora inquirere non soleo. Vid. *Iob. Petr. Crescent. Coron. della Nobilt. d' Italia. P. 1. Narr. 9.* Modestior est *Paul. Jov. de vit. Pomp. Col. T. 2. Vit. illustr. p. 289.* *Columnia* gentis proceres ante 600. annos in urbe *Roma* *Latioque* potentiâ atque opibus summum claritatis locum

locum tenuisse ex annalibus constat: arbitranturque eos nonnulli è Germania oriundos, vel uno maxime argumento, quod Germanis Caesaribus in omni fortuna semper adhaerint, cum ex professo Gibellinas secuti partes Casareum nomen perenni studio tuerentur, & Guelfis adeo infensi essent, ut plerumque à summis Pontificibus dissiderent. Cæterum quamplurimos familia hæc, Ursinorum æmula, Cardinales, nec paucos Pontifices numerat, in quibus Xystus, Marcellus, Hadrianus III. Stephanus VI. Martinus V. Præcipua gentis bona in Neapolitano regno sita sunt, cujus hereditarii Conestabiles vocitantur. Inter alios eorum titulos enumerantur *Ducatus Paliani & Principatus Palestrinae in Latio, Talia-* Tituli
cozzii & Corvari Ducatus & Principatus Castilionis & Sonnini in Neapolitano agro, Principatus Butera in Sicilia, item Ducatus Bassanelli, Principatus Carboniani & Gallicani, quæ
linea prius fuit Ducum de Zagarolo.

§. II. Eorum insignia referunt in scuto coccineo columnam argenteam, capitale *Scurum,*
coronato & basi aureis; ut est apud Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 231. Columnæ rationem ex Columnæ
nomine (quod à Columna oppido ducitur, cujus in Antonini Pii Cæsaris Itinerario me- origo.
moria. Illud vero Bonifacius VIII. Pontifex, Cardinales Columnas diro odio persecutus,
immani rabie delevit, sed reliquæ, vigente adhuc nomine, ultra Algidum Latina via
conspiciuntur; apud Paul. Iov. d. l. p. 290.) repetere malo, quam traditione, de qua
Cyr. Spangenberg. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 28. p. 308. b. Es schreiben etliche / daß die Hero-
ren Columnner darumb die rothe seule (atqui argentea est) in ihrem Wapen füh-
ren / daß einer auß ihrem Geschlecht / mit namen Johannes / in einem Zug wider
die Saracenen die Seule / daran der Herr Christus biß außs blut gezeisset wor-
den / gewonnen und erobert haben soll. Hoc quoque ex Jovio fuerit, pag. 291. qui ita
de Ioanne Columna, Cardin. quod auspiciis Honorii Pontificis exercitum Christianum
duxerit, & ad Pelusium, Nili ostium, Damiatam expugnaverit: demum Victor ex ancipi-
ti periculo laboreq; honestissimum sacro viro atque, id incomparabile omnique armo-
rum specie splendidius, triumphum Romam detulerit: Columnam sc. in qua Christus Serva-
tor Hierosolymis alligatus, & flagris casus fuit, quam in S. Praxedis templo supra Subur-
ram ad Exquilias hodie veneramus. Coronam autem idem Iov. p. 290. donum perhi-
bet esse Ludovici Imperatoris, concessum Stephano Columnio, qui cum Senatoriæ di-
gnitatis fastigium per quinque annos continuo magistratu obtineret, ipsum & ante
eum Henricum in Capitolium receperat, ut in Vaticano, vel invitis Pontificibus, im-
peratorio diademate coronarentur.

§. III. Ob hanc columnam, cum Martinus Pontifex in sigillo Brandenburgico *Unde agna-*
conspiceret sceptrum non satis affabre effictum, columnam esse arbitratus, agnatos *tio Bran-*
Brandenburgicos dixit, quales nostro etiam tempore Columnii eos habere & colere *deburgio-*
pergunt. *rum cre-*
dita.

§. IV. Galea coronata exhibet nudam Sirenen, inferiori parte media in bifidum *Apex,*
piscem desinente, corona & capillis aureis: caudam duplicem in summum reflexam
brachiis hinc inde sustententem: uti est apud Chifflet. n. 231. Hæc figura prius in scuto
fuisse legitur, dein cum columna esset sumpta, in galeam translata est cum symbolo: *Con-*
temnit tuta procellas.

§. V. Alium apicem Chifflet. Eq. A. V. n. 316. Francisco Columnio, Principi Palestrina *Alius,*
tribuit, videlicet columnam scutariam boâ cæruleâ in gyrum circumvolutam, erum-
pente è faucibus infantulo coccineo. Laciniæ tinguntur argento & cocco.

Cap. XVIII.

Comites & Barones Concini.

ARGUMENTUM.

1. Concini Itali.
2. Ex illis Austriaci Barones & Comites.

3. Malgoldia familia.
4. Concinia tessera.
5. Rossbeck.
6. Galea, Malgoldia, Rossbecca, Concinia.

§. I.

IN Tusciæ Nobilitate Concinatorum insigne nomen est. Ita in Abb. Gamurrini Concini *Concini*
Hist. Genealog. Fam. Tusc. & Vmbr. p. 180. Leonora Concinia fit mentio, quæ uxor fuit Itali.

Horatii, ex Marchionibus del Monte, Marchio & Comes de Mealla: Alibi p. 426. Equitis, *Ioannis Baptista Concini*, qui palatium Guadagniorum in civitate Aretina emerit. Ex eadem gente fuit *Concinus Concini*, qui sub *Marescalli Ancraei* nomine in Gallia clauit, & Dux ac Par Franciæ creatus, tragico tamen exitu periit.

Ex illis
Austriaci
Barones &
Comites.

§. II. Ex eadem gente, qui nomen hoc in Austria gestant, oriundos esse, facile nobis persuademus, & quidem ex Italia eos in Tirolim, dehinc in Austriam pervenisse atque Dominia *Wocking*, *Weinzirl*, *Pervvahrt*, &c. acquisivisse edoctus sum. *Gabr. Bucel. Germ. Stemmograph. P. 3. pag. 21.* Primum allegat *Nicolaum de Concin*, maritum *Luciae de Droß, heredis*, quibus *Antonius, Dn. in Droß*, natus est, *Christophori* pater, qui *Ehrnricum*, *Ioannem* & *Ferdinandum vel Iacobum* genuit, unde tres lineæ. *Ehrnricus* avus fuit *Georgii Friderici*, *Wolfgangi Adami*, *Ehrnrici Christophori*, *Joannis Sigismundi* & *Caroli Volcardi*, qui *Comitum* titulo insigniti sunt.

Malgoldia
familia.

§. III. Scutum exhibet in Armoriali suo *Sibmacher. P. I. pag. 38.* quadripartitum. Quadra prima & ultima *rubea argenteum cantherium inversum*, seu ex capite aræ in pedem porrectum (*untersich gekehrte Sporn oder Winkelmast*) continet: quod *δῆγμα* fuit antiquæ familiæ *Malgoldia*, hæc extinctâ ab Imperatore *Maximiliano I. An. 1696.* *Conciniis* concessum.

Concinia
tessera.

§. IV. Areola secunda & tertia *carulea* repræsentat *balthum diagonalem sinistram* (*weiße mittelstrich nach der schräge /*) comitibus *ex auro in superiori parte stella sex radiorum, inferiori lunula*, quæ tessera gentilis est, sed posteriori loco, quod in aliis etiam exemplis videre licet, collocata.

Rosseck.

§. V. Toti incumbit media *parmula rubea*, insignis *rosa aurea*, denotandæ familiæ *Rosseck*, in Carinthia, quod ex hereditate est *Mariæ Salomeæ de Rosseck*, in Landskron, quæ *Christophori Concini* uxor fuit.

Galeæ.

§. VI. Galeæ scuto insistent tres coronatæ, priori *draconis seu ignovomæ feræ* caput & collum protenditur viride, sed anteriori parte auro infecta, flammis rubeis ex rictu & auribus prorumpentibus: *Laciniæ minio & argento tinguntur*, pro *Malgoldio* apice: Media, *Rosseccia*, sustinet jugum explicatum alarum rubearum, cum singulis *ro-* *lis aureis*; *phaleræ* dependentes etiam fulgent auro & cocco. Tertia ornatur ala, cum typo aræ *Concinia*, & laciniis cyaneis atque argenteis.

Malgoldia.

Rosseccia.

Concinia.

Cap. XIX.

Comites Cronbergii.

ARGUMENTUM.

1. Familia Cronbergia.
2. Comitum scutum.
3. Ferdinandi II. diploma.
4. Rudolphus è Guelfis Ludovisi pii affinis.

5. Cronbergia tessera.
6. Familia linea. Affinitates illustres.
7. Scutulum medium cum aquila.
8. Geroldseccium symbolum.
9. Galeæ & Apices.
10. Ex Imperiali diplomate.

§. I.

Familia
Cronber-
gia.

Inter Equestres Rhenanas familias à pluribus sæculis inter paucas præprimis eminebat *Cronbergia*, à castro *Cronberg*, quod non procul *Frankofurto* distat, cognomen sortita: cujus insignia conspiciuntur *Wapenb. P. I. pag. 124.*

Comitum
scutum.

§. II. Ex eo tempore in sublimiorem elevati dignitatem alia dispositione *Comites* uti capere, quæ illa est, ut scutum quadripartitum conspiciatur. Prima & quarta *area rubea fasciam refert auream*. Secunda transverse in duas partes secatur, superiori *rubea coronam deferente auream*, inferiori *vario vellere facta*, seu *argentea quatuor caruleis monticulis campanarum instar distincta*. Tertia eandem sectionem patitur, sed inferiorem locum occupante corona, superiorem monticulis. His laterculis incumbit medium scutulum *aureum, aquila imperiali nigra (sed sine corona)* insigne.

Ferdinandi
II. diplo-
ma,

§. III. Ut rectius ista intelligamus, ex re fuerit, ex diplomate Augusti Ferdinandi II. 13. Jan. 1623. familiæ dato, nonnulla inferere, quæ gentis originem & insignia spectant. Ita ergo verba sonant: *Wann uns nun der Ehrwürdig Johana Schweickhart / Erzbischoff zu Mayntz / des Heil. Röm. Reichs durch Germanien Erzh. Cantzler / unser lieber Neve und Churfürst / unterthänig zu erkennen geben / welcher*

welchermassen das uralte Adelig-Rittermässig Geschlecht deren von Cronberg von vielen unfürdencklichen Jahren hero / wie auß vielen Epitaphiis, Monumentis und stiftungen / so wohl in Kirchen und Gebäuen / insonderheit aber noch Anno Christi 866. von Weyland Rudolffen von Cronberg / geheimen Rath und Canzlern des Königreichs Frankreich / vermög nachfolgender glaubwürdiger Formalschrift: *Messire Rudolphus ou Raoul de Cronenberg, oncle de Charles le Chauve, grand Conseillier & Chancelier de France l'an DCCCLXVI. homme sage, prudent & de sainte vie, qui estoit issu de la noble maison de Cronenberg, & portoit de queules à la couronne d'or, escartelé de vair, sur le tout de l'Empire.* Fuit hic Rudolphus frater Judithæ, quam duxit uxorem Ludovicus pius Imperator Caroli M. filius. Pater Rudolphi & Judithæ præfata fuit Welfo I. tum temporis Dux Norici, ex Comitibus de Altorf. Ex hac familia uxorem deinde duxit Luitgardam Ludovicus, Rex Franciæ, Ludovici pii nepos, &c. zu sehen / wie gedachter Rudolff von Cronberg durch das ganze Römische Reich titulirt / gehalten und berühmet worden. Auch diß hernach geschrieben uralt anererbt Rittermässig Wapen und Kleinot gebraucht und geführt haben / so da mit namen ist ein quarterter Schild / dessen hinter unter und vorder obertheil roth oder Rubinfarb / der hinterste ober- und vorder untertheil aber weiß oder silberfarb ist. In dem hindern untern und oberen vordern jedwedern erscheint eine Königliche goldfarbe Cron. In dem vordern und obern hindern theil aber vier blaue paarweiß neben einander in Glockengestalt gesetzte Berg. In mitte des Schilds ein gelb oder goldfarb Herzschild / darinnen ein schwarz außgebreiteter doppelter Känserlicher Adler / welches jetztgemeldte Wapenkleinot dannach und nach auff sie / die von Cronberg / versammet und gefallen. Und damit nun obgedacht Cronbergisch uralt Rittermässig Wapen und Kleinot mit denjenigen / welche sie bißher von viel hundert Jahren hero gehabt / und theils von Weyland unsern geliebten Herrn Vettern und Vattern Känser Matthiasen / Christeligster gedächtniß / vermehrt und gebessert worden / unirt und zusammen gefügt werden möchte / &c. Inde eadem sine mutatione, quæ antecedentibus verbis enunciata, reperuntur Insignia, & dantur *Adamo Philippo, Baroni in & de Cronberg, ejusque agnatis Hermanno, Joanni Danieli, Joanni Svicardo, Joanni Philippo & Hartmudo.*

§. IV. Rudolphi, quem diploma memorat, passim historiæ faciunt mentionem, & quidem constanter cum Welfhis ascribunt: *Cronenbergii* autem cognomen nullibi ei appositum legi, neque bene magno numero stirpium, quas autores ex Welfhis derivare solent, ab ullo Cronenbergios adscriptos memini. Sed, quam suo diplomate confirmare Augustus voluit, traditionem impugnare nolo.

§. V. Porro gentilia Insignia *Cronbergia* esse areolam istam rubeam, cum corona, & argenteam cum caruleis monticulis (varii velleris figura) vix dubito. Et quidem communiter quadrifida sectione utramque areolam reperere solebant, uti videre est in alleg. Wapenb. I. p. 124. Nunc, uti vidimus, extra quadraturam repetuntur. Coronam ad nomen alludere vix dubium esse potest: sed & monticuli alterius areolæ alteram nominis partem constituunt. Unde ad eam speciem paronomasticorum Insignium hæc referre convenit, quæ duabus figuris unius nominis partes exprimunt. Alicubi tamen legisse memini, quod Sigfridi, Burggravii de Landcron, filia *Lupfardis* Domino de Cronenberg nupserit, à quo his corona accesserit.

§. VI. Gentem ipsam quod concernit, hoc videlicet nomine compellatam, antiquissimam ejus memoriam seculo decimo tertio reperio. Eo enim duo vixere duarum linearum autores: quo vero agnationis inter se gradu fuerint, non constat. Alter *Franco de Cronberg*, qui 1236. vixit, istam lineam ex se dedit, quæ cassidi alarum imposuit jugum, in scuto vero areolam coccineam sine corona gestavit: In ejus pronepotibus Dieterico & Joanne iterum duo rami egressi; quorum alter *Joannis*, in Franconis, qui 1460. extinctus est, filia *Elisabetha*, quæ *Joanni, Com. Solmensi*, marito, *Radelheimium* (quod Franconis illius prioris filius Walterus ab uxore sua obtinuerat) attulit, terminatur: alter *Dieterici* diutius floruit, & in ea quendam *Hartmudum* reperio, qui scuto etiam coronam inseruit. De *Joannis* progenie scire convenit, ejus nepotem, *Waltberum*, loco alarum galeæ coronatæ aures alinas nigram & argenteam imposuisse: quod nonnulli Joanni ipsi tribuunt, & rationem aurium à matre ejus *Reiffenbergia*

Rudolphus è
Guelfis
Ludovici
pii affinis,

Cronbergia testera.

Familia
linear.

Affinitates
illustres.

bergia derivant. Alter *Hartmuth de Cronberg*, Eq. qui 1266. *Agnetem*, *Hanoviae* Comitissam, duxit, hujus lineæ autor est, ex qua Illustrissimus Comes, & alii, qui supersunt, agnati descendunt, quæ & coronam in clypeo gestare & apicis loco strobilum (*Danzapfen*) usurpare solita est. In ea *Hartmuth VIII.* excellit, magnus *Beati Lutheri* nostri fautor, & ei ita familiaris, ut non solum ejus literas acceperit, verum etiam vel ipse in ejus causa quædam scripserit, vel suo nomine ab isto scribi passus fuerit, quæ nunc quoque in Magni Doctoris nostri Tomis leguntur: Tum *Ioannes Svicardus*, *Electer Moguntinus*, qui Archiepiscopatu ab anno 1604. ad 1626. præfuit. Cæterum Familiæ splendorem, & quo superioribus seculis loco habita sit, inter alia ostendunt affinitates ex præcipuis Comitum stirpibus petitiæ. Ita, ex linea *Franconis*, *Philippo*, Equiti, Comitissa *Westerburgia*, & alia *Adelheidis*. *C. Erpacensis*, *Walthero Elisabetha*, *Dn. de Runckel*, *Franconi Catharina Eisenburgia* s. *Isenburgia*: Ex altera linea *Hartmutho* primo *Agnes*, *C. Hanovia*, filio *Hartmutho II. Elisabetha*, *Dn. de Weinsperg*, hujus filio, *Hartmutho juniori*, Comitissa *Nassovia*, *Hartmutho V. Wilburgis*, *Com. Isenburgio-Büdingensis* nuptæ sunt: Quibus hoc sæculo accessere matrimonia Illustrissimorum Comitum, *Adami Philippi*, cum *Maria Sidonia*, *C. Falckensteinia*, (quæ post eum *Hermanno Fortunato M. Badensi* nupsit,) & qui nunc solus illo titulo claret, *Cratonis Adolphi Ottonis* cum *Maria Francisca Com. Oetingensi*. Nec minus aliæ Illustrissimæ familiæ ex hac sibi quæsiere conjugia. Ita *Elisabetha*, *Rædelheimii* hæres, *Ioanni*, *Solmensi* Comiti, à quo universa stirps Illustrissimorum *Solmensium*, *Laubacensium* & *Lichenium* descendit, & ejus amita, *Anna*, *Eberhardo*, *Domino de Eppstein* elocata sunt.

Scutulum
medium
cum aquila.

§. VII. Scutulum medium aquila insignæ, videtur gratia Imperialis esse symbolum. Ex diplomate Ferdinando didicimus, olim jam illud in usu fuisse. Ex eo vero usum ejus iterum omissum oportet, quod ex Armoriali nostro colligo. Crediderim vero, ab Augusto Matthia donum illud repetitum, & eo designari, quod in diplomate mentio fit, ab hoc Imperatore scutum gentilitium amplius exornatum.

Geroldseccium
symbolum.

§. VIII. Superest laterculus primus & quartus ejus dispositionis, qua Comes modestus utitur, aureus rubea fascia exaratus: quo symbolo Geroldseccia Dynastia noratur, ad Hercyniam s. Nigram sylvam sita, cujus arx differentia à Geroldseccio ad Vogasum in Alsatia *Hobengeroldseck* nuncupari solet. Cæterum familia, quæ illâ fasciâ olim usâ, fuit ex vetustissimis Germaniæ. Originem ejus deducunt ab *Hildebrando*, *D. Svevia*, *Hildegardis* patre, & ex ea Augustissimi Caroli M. Socero, cujus filius Geroldus ab affine Dux Baviaræ & M. Austriæ creatus sit, & An. 798. prælio contra Hunnos ceciderit. Duo huic filii dantur, *Bertholdus*, Dux Sveviæ, & *Geroldus*, cui pater castrum *Geroldseck* à se conditum & dictum cum dominio adjacente, ἀπόσπασμα Ducatus Sveviæ, concesserit. Ab hoc reliqua familia Geroldsecciorum derivata, in qua *Ioannes* An. 935. expeditioni *Henrici* aucupis adversus *Obotritos* & *Vinidos* interfuit: aliorum, qui ludis equestribus variis adfuere, in horum indicibus mentio fit. *Conradus* quoque & *Waltherus*, Episcopi *Argentineses* fuere. Seculo decimo quinto *Waltherus Geroldseccius* se etiam Comitem *Veldentinum* dixit; quo jure? hætenus indagare non potui. Ultimus marium familiam hanc clausit *Jacobus* An. 1634. 26. Jul. defunctus, unâ relicta, ex *Barbara Rappolsteina*, filiâ *Anna Maria*, quæ postmodum *Friderico Comiti Solmensi*, & hoc extincto, *Friderico*, *Marchioni Badensi* nupsit. Cæterum, *Jacobo* vivis exempto, id Imperator meritis militaribus *Adami Philippi Cronbergii* dedit, ut feudum Geroldseccium ei attribueret. Quo titulo in Comitum *Svevico* scamno ipsis locus est. Galeas tamen nondum assumptas vidi: quæ alias, uti ex *Wapenb.* I. pag. 19. videre est, duæ Geroldseccii in usu fuere, altera coronata, impositâ columnâ, vel potius pileo oblongo orientali coccineo, cujus capitulum, vel in summitate globulus, auro fulget, impositis pennis pavoninis, sui coloris: altera sustinebat alarum symbolo scutario exaratarum jugum complicatum.

Galeæ &
Apices.

§. IX. Descripto in hunc modum clypeo duæ imponuntur cassides, quarum prior coronata in strobili figuram consertas nigras plumas sustinet: quem ex *Wap.* I. p. 124. *Cronbergiorum* antiquum apicem fuisse constat: videlicet ejus lineæ, quæ ab *Hartmutho* aliquoties jam dicto descendit: altera jugum refert explicatum alarum, quarum prioris superior, alterius inferior pars cocco, reliqua vario vellere, vel monticulis cæruleis in argento pinguntur. Alis usum esse linearum alteram, *Francone* satam, jam §. 6. diximus. Quæ forte distinctio discerniculi vim obtinuit inter lineas: de quo more *P. I. c. 8.* quædam observata sunt. Unde crediderim duplicem hanc

hunc apicem assumptum, ut colligerentur universæ familiæ decora. Quamvis enim tertium apicem notaverimus, aures duas afininas habentem, hunc non receptum autumo, quia & paucis usurpatus non diu duravit, & si conjectura non fallit, ob maternam memoriam assumptus fuit: unde ut resumeretur, parum referre visum est.

§. X. Galeas istas non semel allegatum diploma ita describit: Auf dem Schild zwey gegeneinander gestellte offene Adelige Thurniershelm / beyderseits mit roth oder rubin, auch weiß und silberfarben helndecken / darob auf dem hindern erscheinen zwey Adlers flügel / in welches vordern flügels untertheil und in des hindersten obertheil in jedem auch vier blaue neben einander paarweis in Gloskengestalt gesetzte berge / allerdings wie unten in dem Schild / der vorder helm aber mit einer Königlischen goldfarben Kron geziehet / darauf ein dicker schwarzer federbusch in gestalt eines Thanzapffens erscheinet.

Ex imperiali diploma.

Cap. XX.

Crussolii, Duces Utica.

ARGUMENTUM.

1. Familia Crussolia. Linea.
2. Ducis Utica scutum.
3. Crussol. Levis.

4. Gourdon Genouillac. Galiot.
5. Utica.
6. Apex.
7. Scutum Com. de Crussol.
8. Tituli.

§. I.

Inter eos, qui extra Principum ordinem Ducatus axioma acceperunt, ordine temporis primi sunt Crussolii, quorum Illustrissima gens ad Geraldum Bastet refertur, maritum Berengariae, heredis Crussolii, circa A. 1110. Ab hac familiæ cognomen. Ab hoc Geraldus per matrimonia ex familiis Roussillon, Pagan, Poitiers, Monteil, S. Didier, Chasteau-neuf, Clermont, Tournon, Lastic, descendit Ludovicus, Baro Crussolius, Seneschallus Pictonii, Gubernator Delphinatus, Magnus dapifer Franciæ, & Ludovici XI. Cubicularius. Hic proavus fuit Antonii & Jacobi, primorum Utica Ducum, quorum hic Emanuele genuit Francisci, Uticæ Ducis, Comitum Crussolii & Apcherii, Jacobum Christophorum, Marchionum de S. Sulpice, Ludovicum, Marchionum de Crussol,, Marchionum de Monsalais, & Armandum, Marchionum de Cuiseux fatores.

Familia Crussolia, Linea.

§. II. Ducis Utica scutum illud vidi, ut in quadripartito scuto quadra prima & quarta bipertita exhibeant symbola familiarum Crussol & Levis: secunda & tertia novam quadripartitione misceant symbola stirpium de Gourdon Genouillac & de Galiot. Toti vero imponatur parmula Uticensis, d' Usez.

Ducis Uticæ scutum.

§. III. Crussolia tessera ipsa est laterculus quaternis aureis & viridibus fasciis exaratus. Qui vero huic contiguus Leviam stirpem designat aureus, tres cantherios nigros complectitur. Hunc credo quod addiderit Ludovicus, Baro Crussolius §. I. dictus, qui Joannam duxit, Gilberti de Levis C. de Ventadour filiam.

Crussol. Levis.

§. IV. Tesseras familiarum Gourdon Genouillac & Galiot attulit Ludovici illius nepoti Carolo, Magno dapifero Franciæ, uxor, Joanna de Gourdon Genouillac M. Scutarii Franciæ & tormentariæ rei Magistri filia. Porro Gordonium δαγυα est area cerulea, insignis tribus stellis aureis in pali formam dispositis. Galiotorum vero aurea tribus baltheis dextris rubeis exornata.

Gourdon Genouillac. Galiot.

§. V. Utica tessera est rubea, tribus baltheis aureis exornata. Hanc modo dicti Caroli pater, Jacobus, Baro de Crussol, Ludovici filius, uxori debuit Simonæ Vicecomiti Uticæ s' Usez. Unde titulum Vicecomitis Useticensis ejus filius Carolus gessit. Verum, qui hoc genitus est, Antonius, Uticæ suæ (quod oppidum est ad Gardonium fluvium Episcopatu insigni,) axioma Ducale 1565. obtinuit, quod Curia Tholosana 1566 26. Mart. confirmavit. Inde 1572. m. Jan. Pariatus dignitas accessit, mense Martio Parisiensis curiæ auctoritate firmata.

§. VI. Scuto huic incumbit galea coronata, cui caput leporarii argenteum impositum conspicitur. Laciniæ dependent ex auro & cocco. Telamones autem adstant duo leones. Tum torques Ordinum regionum circa scutum visuntur; quæ quidem dignitas personalis est.

Apex.

§. VII. Filius Ducis Emanuel, Comes de Crussol & d' Apcher, paternum δαγυα describitur gestat in scuti bipertiti dextro latere, sinistrum aureum implet castro rubeo, supra

Scutum C. de Crussol.

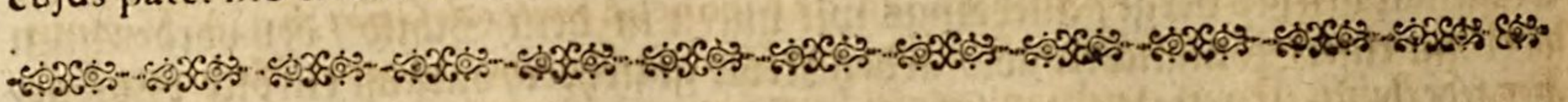
O

quod

quod conspiciuntur *duæ bipennes caruleæ*; quod symbolum est gentis *Apcheria*, cujus heredes *Margareta*, *Francisco Duci* nupta, inter conditiones dotales hanc necessitatem insignium *Apcheriorum* attulit. Reliquarum linearum discernicula nondum vidi.

Tituli.

§. VIII. Titulum illum observavi: *Franciscus de Crussol, Dux d' Uzez, Princeps de Soyon, Comes de Crussol, d' Apcher & de S. Cherly, Baro de Levis, de Florensfac, de Bellegarde, de Remoulin, d' Aymargues & de S. Geniès, Dn. d' Acier & de Cadenat*. Rationem singulorum reddere nequeo. *Soyon Vivaresii* Rex principali dignitate ornavit. *Levis & Florensfac* à *Joanna Levia* videntur allata. *Acier* attulit *Joanna de Gourdon Genouillac*, cujus pater illo titulo usus.

Cap. XXI.

Comites Egmondani.

ARGUMENTUM.

1. Familia Egmondana. Linea.
2. Scutum Lamoralli Egmondani. Tessera Egmondana. Arculeja.
3. Geldria. Juliacum.
4. Lucenburgum. Balcium.

5. Alia dispositio.

6. Aper.

7. Scutum Egmond. Com. de Baer.

8. Rami Iselsteinii.

9. Merensteinii.

10. Titulus.

§. I.

Familia
Egmondana.

Linea.

Egmonda, Hollandiæ oppidum, non alio nobilius est quam familiæ causa, quæ inde nomen assumpsit, ex vetustis *Frisiorum* Regum posteritate. Cum enim *Radbodus* nonus, Rex gentis illius, à *Carolo Magno* exutus regno esset, *Egmondana* dynastiæ titulum assumpsisse eum perhibent, quod factum fuerit vergente seculo octavo. Nam A. 792. in fata concessisse dicitur. Ab eo quintodecimo gradu deducitur *Gerhardus, Dominus Egmondanus*, qui è conjugē *Elisabetha f. Guilelmi, Baronis de Strien, Gualtherum & Joannem* genuit. Hic 1319. mortuus ex *Beatrice Vianensi* pater fuit *Guidonis & Gualtheri*, ex quibus *Egmondani de Merenstein*, in duas lineas, quæ iterum furculos alios produxere, distincti. *Gualtherus* autem, *Gerhardi* filius, Dominus *Egmondæ*, 1321. extinctus genuit *Joannem*, maritum *Guidæ filia Guberti Amstelii, Dn. de Iselstein*. His generati præter alios *Arnoldus & Wilhelmus*, ex quo Domini de *Zoovermeer, Zevenhuysen & Seegwart*, quorum linea defecit in *Davide & Joanne d'aymois, Gualtheri*, qui 1519. obiit, liberis. *Arnoldus* filios habuit *Joannem & Wilhelmum Iselsteinii* dynastam, sed æmulo. *Joannes* uxorem duxit *Mariam, f. Joannis Arculei*, unde nati, *Arnoldus Dux Geldriæ, & Wilhelmus*. *Arnoldus* filium habuit, sed in se impium expertus est, *Adolphum*, hic *Carolus*, Ducum *Geldriæ* ultimum. *Guilelmus* autem, *Joannis* pater fuit & *Friderici*: huic, qui *Iselsteiniam* nactus erat, *Aleida Culenburgia, Buren & Sammartinsdyck* attulit, unde filius *Florentius*, & nepos in historia *Caroli V. celebris, Maximilianus Egmondanus, Comes Bura*, qui 1548. extinctus est, pater *Anna*, quæ *Buram, Iselstein & Leerdam* *Guilmo Nassovio*, Principi *Araufionensi*, attulit. *Joannes*, *Guilelmi* filius, primus *Egmonda Comes* fuit, & *Joannem* genuit, *Franciscæ Lucenburgæ* Principis *Gauera* maritum: his parentibus ortus *Lamorallus*, cui 1568. *Albani tyrannis* caput abstulit, ausu *Hispanicæ* potentia in *Belgiis* pene exitiali. Liberi ejus ex *Sabina Palatina, Friderici III. Electoris* sorore, plures: sed inter eos *Carolus* gentem propagavit, pater *Ludovici*, avus *Philippi Ludovici*.

Scutum
Lamoralli
Egmond.
Tessera
Egmondana.
Arculeja.

§. II. *Lamorallo Egmondano* Chifflet. *Ins. Eq. A. V. n. 290.* parmam attribuit quadripartitam, ut 1. & 4. quadra bipertita, hinc duodenis cantheriis aureis & miniatis impleatur, quorum duo primi superne bifidi sunt. (Hæc ipsa *Egmondiorum* est tessera.) Isthinc *argentea duplicem fasciam transversam coccineam alternis utrinque pinnis asperatam* repræsentet: quo familia *Arculeia* designatur. Quod Dominium *Arculeji f. Ercklens* in *Juliacensi Ducatu* eo celebrius redditum est, cum *Joannes Joannam* conjugem obtineret *Guilelmi & Reinoldi Juliaci* atque *Geldriæ Ducum* sororem. Eo vero matrimonio præter *Guilelmum* filium nata est *Maria, Joannis Egmondani* conjux.

Geldria.
Juliacum.

§. III. Quadram secundam & tertiam bipertitam ornant leones *Geldricus & Juliensis*. Horum ratio ex eo, quod *Arnoldus Egmondanus* *Joannæ* nepos fuit, ad quam & poster-

& posteritatem, Guilelmo & Reinoldo fratre sine prole mortuis, videbatur successio spectare: & quidem Geldriam obtinuit, Juliaceus Ducatus ad agnatos ex Bergensi linea reversus est. Ipsa Geldria, Arnoldi nepote Carolo sine liberis extincto (frustra eam sibi asserere conante Guilelmo Clivio & Juliaceo,) in potestatem Caroli V. venit. Memoriam tamen tanti decoris, quo familia fulsit, servat alter, qui ab Arculeis & Geldris non descendit, ramus.

§. IV. Huic clypeo aliam parmulam mediam imponebat Lamorallus, quadrifida partitione Leonem Lucenburgium & Balciorum (Baux) stellam 16. radiorum in area coccinea repræsentantem. Hanc parmulam à matre assumpsit Francisca Lucenburgia, sorore & herede Jacobi III. Lucenburgii, Dn. de Fiennes, Comites de Gaure, Eq. A. V. cuius hoc scutum describit Chifflet. n. 81. Ejus vero & Francisce abavia fuerat Margareta, Filia Francisci Balci, Ducis Andriani, Petri Lucenburgii, Comitis Sanpauli uxor.

Lucenburgium.
Balcium.

§. V. Aliam dispositionem tribuit modernis Sammarth. l. Est. de l'Esp. p. 110. III. Alia dispositio, ut nimirum tessera Egmondana & Arculea quadras majoris scuti conficiant, cui media incumbat parma Geldrico-Juliaceus. Ita etiam disponit clypeum Guilelmi, Dn. Egmondani, Chifflet. n. 78.

§. VI. Galea coronata exhibet pileum furvum turbinatum, laureis in struem ordinatis, compositum. Laciniæ aureæ sunt & coccineæ.

Apex.
Scutum
Egmond.
C. de Baer.

§. VII. Joanni, Egmondano Comiti, Dn. de Baer, qui Lamoralli avus, & 1491. Eques aurei velleris creatus fuit, Chifflet. n. 101. eam dispositionem assignat, ut 1. & 4. quadram Egmontii cantherii occupent; Tertiam Arculeiorum zonæ pinnatæ. Secunda autem aurea defert balthem dextrum coccineum, pro dominio Baer. Tum apicem tribuit caudam pavoninam.

§. VIII. Quod attinet ramum Iselsteinium, Florentio Egmondano, Maximiliani Burani patri, tribuit Chifflet. n. 120. quadripartitum clypeum, ita ut 1. & 4. laterculus sit Egmondanus: 2. & 3. coccineus, argentea zona alternis utrinque pinnis asperata, imprimitur. Hoc dæmon est Buranæ Dynastiæ vel Comitatus, quem Friderico Egmondano patri Florentii attulerat Aleida Culenburgia, nata matre Elisabetha, f. Joannis de Bura, C. de Hochstraten. Demum toti imponitur novum scutulum aureum nigro fasciatum cum decussis argenti & minii ductu duplici alveolato toti supercurrente. Quo notatur Iselstein, à Guida Joannis uxore, ut vidimus §. 1. allatum. Hac vero linea hereditatem ad Nassovios, uti diximus, transmisit.

Rami Iselsteinii.

§. IX. Merensteinia lineæ tribui lego fasciolam trifidam caruleam, quam Egmondii symbolis induxerint.

Merensteinii.

§. X. Titulum Egmondanis modernis dicto loco Sammarthanus tribuit: Dux Geldriae & Juliacei, Com. Egmonda & Zutphania, Princ. Imperii, Grandis Hispania, Princeps Gauera.

Tirulus.

Cap. XXII.

Farnesii, Duces Parma & Placentia.

ARGUMENTUM.

1. Farnesia familia.
2. Ducis Parmae scutum. Consalonerii Ecclesia.
3. Lilia Farnesia.
4. Placentia & Parma Ducatus.
5. Austriacum & Burgundicum symbolum.
6. Lusitanicum scutulum & pratensis.
7. Apex.

§. I.

Farnesia familia, cui à Farneto, Castello Etruscorum, nomen, plurimum suæ dignitatis Paulo III. Pontifici, qui A. 1549. fatis concessit, debuit, Parma & Placentia Ducatibus obtentis, quos nunc quoque tenet. Cæterum ex ea jam sub Conrado Imp. memorant aliquem Petrum Farnesium, Dominum Farneti, qui Ecclesiæ, ut vocant, partes in Thuscia defenderit, & Orvieto, Imperatorem Henricum depulerit: alium Petrum sub Paschali 2. Pontifice supremum narrant fuisse armorum Ecclesiæ Ducem, qui Orbitellum restauravit, nec non ejus filium, Prudentium, Consulem Orvieti, Capitaneum armorum Ecclesiasticorum adversus Fridericum I. & alios. Confer Job. Petr. Crescent. Corona della Nobil. d' Ital. P. 2. c. 1. p. 28. & seq.

Farnesia familia.

Ducis Parmæ scutum.

Confalonem Ecclesiæ.

Lilia Farnesii.

Placentiæ & Patinæ Ducatus.

Austriacum & Burgundicum symbolum. Lusitanicum scutum & præsentio.

Apex.

§. II. *Parma* Duces, qui hujus gentis sunt, scutum perpendiculariter tripartitum gerunt, seu quadripartitum dicere malis, medio palo interjecto. Medius ille palus coccineus Pontificis vexillo insignis, caruleo conopeo, auro fimbriato, hasta aurea, geminis clavibus, una aurea altera argentea in decussim trajectis & auro (alii cyano) colligatis, notat dignitatem Confalonarii Ecclesiæ, quam hi Parmenses cum Mutinensibus & Urbinatibus communem habuere. Conf. §. I.

§. III. Primus palus transversè sectus, superiori loco exhibet, in area aurea, sex lilia cyanea: inferior pars bipartita Austriacam fasciam & Burgundicas veteres tancias atque limbum refert. Palus extremus eadem, sed situ inverso, repetit.

§. IV. Lilia ipsam Farnesiam gentem notant (Confer Theod. Hapting. de Jur. insign. c. 8. §. 1. m. 5. n. 124.) ex qua Petrus Aloysius, Pauli III. filius, à patre duos Ducatus 1545. consecutus est. Cum vero ob varia facinora à conjuratis esset trucidatus, Placentiam Ferdinandus Gonzaga pro Carolo V. occupavit: Parmam ægre conservarunt Pontificii; Demum cum Octavius, illius filius, Imperatoris filiam naturalem Margaretam duxisset, tandem illis conditionibus socero reconciliatus est, ut Placentiam iterum haberet, sed in arces Hispanorum præsidio recepto. Demum filius ejus, Alexander, gestis in Belgio inclutus, pene invito Regi Hispaniæ Placentiæ plenam possessionem extorsit: quæ nunc quoque cum Parma in familiæ potestate est.

§. V. Austriaca & Burgundica tessera memoriam servant conjugii inter Octavium Farnesium & Margaretam Caroli V. filiam naturalem.

§. VI. Alexander hic toti imposuit scutulum Lusitanicum, ob conjugem Mariam Lusitaniæ principem, Edoardi Ducis Guiomarani filiam, Emanuelis Regis neptem. Quam ob causam Parmenses etiam inter eos comparuere, qui Regnum Lusitaniæ Sebastiani & Henrici morte viduatum ambiebant, sibi que deberi contendebant. Cum verò tres potissimum (ut de aliis non dicamus,) competitores essent, Philippus II. Hispaniæ Rex, Dux Bragantinus Joannes, ob uxorem Catharinam, Mariæ sororem & Antonius: Mariæ jus validis videbatur niti rationibus; cum Antonium excluderet legitima nothum, Catharinam sororem, utpote major natu minorem, Hispanum regem, quia fratris filia sororis filio præferenda sit. Sed vicissim Rainutio filio, & quod extraneus, adeoque regni lege exclusus, & cum Maria præmorta, gradu Catharinæ remotior esset, reponebatur. Demum armis Hispanus prævaluit, & reliquos sua depulit præensione. De qua re capite de Portugalliæ Regno plura videre licet.

§. VII. Ex galea coronata erumpit monoceros argenteus, capite in lævam obverso, jubâ, barbâ & cornu aureis, cervice argenteo vinculo colligata. Laciniæ dependent aureæ & cyaneæ.

Cap. XXIII.

Barones de Fleckenstein.

ARGUMENTUM.

1. Fleckensteinia familia.
2. Linea Dachstulensis. Fleckensteinium symbolum.
3. Dominium Dachstul.

4. Galea.
5. Linea hodierna.
6. Fleckensteinia.
7. Vindeccia.
8. Titulus.

§. I.

Fleckensteinia familia

Illustres Fleckensteiniorum in inferiori Alsatia familia ad Henricum de Fleckenstein refertur, qui in ludis Equestribus Rotenburgicis A. 942. à societate superiori Rhenana Rex electus est cum tessera cygni. Conf. Limn. Jur. publ. 6, 5, 47. Hujus ex posteris ludos equestres celebrarunt Mersburgios 968. Waltherus, Colonienfes 1179. Henricus, Trevirenses 1190. Wilhelmus & Godofredus. Seculo decimo tertio 1255. fratres lego fuisse Rudolphum, Joannem, Wolframum, Fridericum, & quod tamen cum temporis ratione vix convenit, Henricum, Id dubio vacat, à Rudolfo descendisse eam lineam, quæ Baronum Dachstulensium fuit: ab Henrico eam, quæ nunc etiam superat.

Linea Dachstulensis.

§. II. Prioris lineæ scutum depingit Sibmacher. P. I. pag. 19. Nempe quadripartitum, area prima & extrema transversis fasciis argenteis & viridibus exarata: secunda & tertia

& tertia aurea cum decussis nigro. Quod priorem tesseram attinet, ea *Fleckensteinia* est, & toti genti communis. *Bernh. Herzog. Chron. Alf.* dicit tres esse fascias virides scuto argenteo inductas, alii ternas faciunt utriusque coloris. Linea hæc prior, quod masculos attinet, defecit in *Georgio*, qui circa 1644. Hanoviae fato suo functus est, curator Comitum. Ejus mater *Rappolstenia*, avia Hanoica, proavia *Rhingravia* fuit, atque adeo ex Illustrissimis stirpibus sumta erant matrimonia. Sorore ejus *Anna Sibylla* 1661. m. Aug. totam lineam clausit. Ex ea *Joannes* Episc. Wormat. & dein Basileensis fuit 1423. & durante concilio mortuus est 1436. *Baronum* dignitatem 1467. *Fridericus III.* diplomate contulit, quæ ad extremum servata est.

§. III. Decussis areolæ secundæ & tertiæ notat dominium *Dachstul*, quod matrimonio ad familiam devenit. In MS. genealogia à prædicta *Anna Sibylla* communicata *Henrico*, Dn. *Fleckensteinio*, uxor datur *Elsa*, filia *Boemundi*, Dn. *de Dachstul*, ex *Anna*, C. *Daunia*. *Bernh. Herzog. Chron. Alf.* L. 5. p. 132. ei *Henrico* 1389. dicit nuptam filiam *Joannis de Raldingen* (an *Rollingen*?) Dn. *Dachstulii*, ex *Anna C. Daunia*. Hanc dynastiam ultimus *Georgius* vendidit *Electori Trevirensi Philippo Christophoro*, à quo ad *Saxeranos* dicitur translata.

§. IV. Galeæ insunt scuto duæ. Prior exhibet imaginem virginis coronatæ, cornibus duobus loco brachiorum enatis: quæ omnia transversis viridibus & argenteis fasciis distinguuntur. Quæ etiam laciniarum tinctura est. Alteri coronatæ, dependentibus laciniis aureis & nigris plumæ struthionice aureæ & nigre imponuntur, pro *Dachstulia* dynastia.

§. V. Altera linea ab *Henrico Fleckensteinio* & ejus uxore *Agnete*. Filia *Friderici Comitis Marsensis* profata, Equestrem dignitatem diu servavit: ut tamen ob hæreditariam unionem, quæ 1363. inita, & ab aliquot Imperatoribus confirmata est, regalia, bona, privilegia & dignitates reales pro conservatione familiæ utrique lineæ communia essent, & simultaneæ investitura concederentur. Unde etiam in *Pacificazione Monasterii* inter eos recensentur Ordines immediate Imperio subjectos, quos Rex Galliarum in ea libertate & possessione immedietatis, qua gavisi essent, posthac relinquere jubetur. Et nunc quoque in scamno *Wetteravico* locus eis conceditur.

§. VI. Huic lineæ itidem in usu est clypeus quadripertitus, primâ & quartâ areâ fascias *Fleckensteinias* complectente, tres nimirum argenteas in viridi solo, cui respondet galea prior coronata virgineam imaginem auro (in *Wapenb.* viridi colore) amictam, crinibus passis, & loco brachiorum enatis cornibus duobus, quæ fascias scutarias referunt.

§. VII. Secundam & tertiam aream caruleam percurrit balthæus dexter aureus, addito quadrante argenteo in angulo sinistro: quæ tessera est *Windecciorum*. *Wapenb. II.* p. 134. Sed ut quadrans in dextro angulo appareat: quod etiam *Bernh. Herzog. Chron. Alf.* L. 6. p. 216. refert. Ex ea gente legitur *Wilhelmus* *Herbipolensis* interfuisse ludis equestribus 1235. *Georgius de Windeck* filium genuit, & duas filias *Elisabetham* & *Ursulam*: ille, *Herzogio* teste, A. 1592. in Italia moriens masculos clausit: *Ursula Friderico Fleckensteinio* nupta, avia moderni Perillustri B. *Henrici Jacobi Fleckensteinii* fuit. Unde 1647. hæc *Windeccia* symbola *Fleckensteinii* jungi capere. Respondet galea, representans item virgineam iconem, sed coronatam crinibus colligatis, amictu tesserariis symbolis distincto, & loco brachiorum, additis cornibus, hinc argenteo isthinc aureo. Alia linea apud *Herzogium* usa dicitur pulvinari caruleo, extremis coccineis, imposito cornu venatorio aureo rubeis ligamentis. *Lacinia*, quæ dependent, sunt caruleæ & aureæ.

§. VIII. Titulus est: *Barones de Fleckenstein, &c.*

Cap. XXIV.

Domus Francica, Rex & Principes Sanguinis Regii.

ARGUMENTUM.

1. Insignia veterum Francorum.
2. An olim usitati bufones vel rana?
3. Unde erroris origo?
4. Leo, qui aquilam stringeret.
5. Tres corona.
6. Navis, *Parisiensis* urbis insignia.
7. Tres luna argentea.
8. Crux.
9. Nota personales.
10. Alan.

10. *Alauda Gallorum veterum insigne.*
11. *Scutum modernum liliatum. An sub prima & secunda Regum linea? Ioannis Ferrandi argumenta pro ejus antiquitate. Sceptra liliata.*
12. *Origo liliorum. An cœlitus Clodoveo missa?*
13. *An è Galli gallinacei cerebro? Ex bufonum specie? Ex convolvuli flore?*
14. *An ex spiculis Francicarum hastarum?*
15. *An spei symbolum?*
16. *An ex paronomasia nominis Loisi. Louis.*
17. *An ex paludibus Sicambrorum?*
18. *An olim apes fuerint, ex quibus efficta lilia? An ex Flori cognomine flores?*
19. *An pavillea vel iridis flores?*
20. *An verum lilium?*
21. *Numerus. Singula, Innumera, Terna, Ternarii mysteria.*
22. *Liliorum hieroglyphica & mysteria.*
23. *Ceruleus scuti color.*
24. *Corona clausa. Vnde?*
25. *Galea. Lacinia. Papilio regius.*
26. *Telamones Angeli.*
27. *Tessera militaris. Monjoye S. Denis.*
28. *Symbola. Lilia non laborant neque nent.*
29. *Discernicula Principum sanguinis.*
30. *Delfini scutum. Vnde Delfini nomen? Delfini Arvernici. Vnde Delfinatus ad Regem?*
31. *Ducis Aurelianensis discerniculum. Longavillei. Engolismensis.*
32. *Ducis Andini, Andinorum veterum, Bituricensis, Alençonii.*
33. *Linea Eburovicensis, Artesia.*
34. *Borbonia, Condei, Contii, Sveffionum, Montpensierorum, Bellijocensium, Marcannorum, Vindocinorum, Carenciorum, Aubigniorum, Dufyantiorum, Ruffilionensium.*
35. *Burgundica linea, prioris, posterioris. Drocensis.*
36. *Naturalium. Ducis Veromandui, Vernolii, Vindocinorum.*
37. *Lilia in scuto Anglico; Communicata Archie-*

- piscopo Rhemenfi, Episcopis Lingonensi, Laudunensi, Noviodunensi, Catalaunensi, Tornacensi.*
38. *Virgini Aurelianensi; Fam. du Lys, d'Estain, Gentian, Arcoliers, Budes, Hospital, Faverot, Bertrand, Portail, Stuart.*
39. *Familia Albretana.*
40. *Argenton, Com. de Vexin, Bethune, Tournon, Montchal, Rivoires, Chalencon, Acigne, Beaumont, Antichamp, Precontal, Chasteaubriand, S. Gilles, Apchon, Faye en Beauvoisis, S. Leger, Alleman, Candie.*
41. *Communicata lilia exteris, ut Cuevis.*
42. *Aliis Principibus.*
43. *Amicitia causa sumta.*
44. *Navarrenum scutum conglutinatum.*
45. *Scutum ipsum. Figura an catenas referat?*
46. *An carbunculum radiatum?*
47. *An monogramma veterum regum?*
48. *Antiqua Navarrenorum symbola.*
49. *Regum successio. Scutum Regum ex Foxiis & Albretanis.*
50. *Navarra à Ferdin. Catholico occupata.*
51. *Fundamenta Hispanorum in Regnum. 1. negatus transitus. Responsio Gallorum. 2. Ioannes rex Schismaticus declaratus. Responsio. 3. Blanca Navarrena, Henrico IV. Regi Castilia nupta. Responsio. 4. Germana Foxia, uxor Ferdinandi. Responsio. 5. Prescriptio. Responsio. 6. Securitas Hispania. Responsio. 7. Francisci I. promissum. Responsio. 8. Arragoniorum & Navarra idem olim regnum, Responsio.*
52. *Fundamenta prætensionis Gallica.*
53. *Quæ ex eo acta.*
54. *Angelus cum Navarreno vexillo.*
55. *Torques Ordinum.*
56. *Titulus. Tituli aliquorum veterum Regum.*
57. *Prætensio in Genuam. Historia.*
58. *Fundamenta Francica.*
59. *Jura, quibus libertatem tuentur Genuenses.*
60. *Quæ ex eo acta.*

S. I.

Insignia
veterum
Franco-
rum.

An olim
usitati bu-
fones vel
ranæ?

Christianissimi Francorum Regis insignia plurium nobilium ingeniorum studio eo magis exculta, quia armorum scientiam non alii quam Franci majori industria tractarunt, lustraturi, antequam ad lilia moderna veniamus, operæ pretium ducimus, de illis symbolis quædam congerere, quæ vel veterum Francorum fuere, vel fuisse perhibentur.

S. II. Communior diu sententia fuit, Bufones vel ranas olim à Francis gestas esse. Ita Rob. Gaguin. in Clodov. Nullo certo autore, sed perseverante ad hanc meam aetatem fama, accepi, fuisse Regibus Francis bufones tres, nobilitatis quidem insigni. Ita & Papir. Masson. L. 3. Annal. id ut incertum tradit. Assensum etiam præbet Loiseau, Mem. du pais de Beauv. apud Limn. Not. Fr. L. 1. c. 10. p. 259. Conf. alios allegatos, apud Haping. de jur. insign. c. 6. P. 3. cl. 1. §. 2. p. 285. Inde illud dictærium Flandrorum in Francos: *Crapaux François. Ranas ex Hunibaldo vocat Bouchet*, apud eund. Limn. l. c. p. 258. Et quidem alii tres aureos bufones ajunt inscriptos *area nigra*, alii tres nigros vel virides aurea. Aliqui aream faciunt argenteam. Ita Balt. de Vias, apud Limn. l. c. p. 260. Hieroglyphicæ hujus symboli rationes allegantur vel allegari possunt. 1. *Bonitas soli* (ita Chassan, apud Limn.) quia bufones solum pinguissimum habitare solent. 2. juxta Gorop. Becanum, quia Franci *αὐτόχθονες*, cum bufones terrigenæ sint. 3. Ut ita notaretur habitatio Francorum prima in locis palustribus. Ita Favin. Hist. Nav. dicit Francos egressos ex Westfaliæ paludibus,

dibus, quod raucam vocem habuerint, notante *Marcellino & Sidonio Apollinari*, ab exteris ex invidia bufones dictos esse. Vel & respici potuit provincia *Transjurana*, ipsa quoque paludibus vel lacubus abundans. vid. *Heping. l. c. p. 286. 4.* Refert *P. Greg. Tholos. prælud. Opt. l. c. 11. n. 2.* & *Blas. Vignier, in NN. ad Cas. Comm.* quod in capite Gallinacei cerebrum sine fractura exossatum exhibeat alterâ facie bufonem, alterâ liliū. 5. Alii credunt ita servatam memoriam apparitionis, quam fingunt factam *Meroveo vel Marcomiro*, imaginis tricipitis. vid. *Heping. l. c. p. 286.* Cæterum *Clodoveus* dicitur bufones primum in leonem, dein lilia commutasse.

§. III. Quamvis ergo pervulgata & à pluribus repetita illa traditio sit de Francorum bufonibus vel ranis, nullo tamen idoneo antiquo autore probata in fabulis merito connumeratur: aut ex errore nata est. Ita *Favin.* apud *Limn. l. c.* existimat sculptorum imperitia, cum lilia rudius effingerent, bufones hos natos. Conf. *Chifflet. Anastas. Child. Reg. c. 12. p. 178.* & ibi *Fauchet.* Nec non *Ioann. Ferrandum, Epinic. prolil. p. 103.* Aliam sententiam, unde error ille natus sit, legere licet apud *Steph. Forcatulum, de Gall. imp. & Philos. L. 6. p. 781. & seq.* Cæterum Galli bovem publico regni chypeo præ cæteris animalium figuris assignarunt, quia, præ cæteris quoque nationibus, religionibus dediti fuere, ut *Cæsar* Lib. 6, de bell. civili, asserit. Itaque bove faciebant, ut lautissima deorum placatione, & bellicosus viris maxime congrua, propter animalis ingenium dimicationem amplectens, sparsa in altum arena: eoque stimulo ardescens de imperio certat, cornibus in procinctu manentibus, dum adversarius accingitur duello. Proinde antiquissimum Gallorum insigne habuit aram, cum duobus tauris candidis sacrificio paratis, ac eorundem rutilis auro cornibus, & querna fronde ac vario flore revinctis, non sine convolvulo per æstatem liliis simili, ut rudimento quodam natura liliū facere addiscentis, idque jam Gallorum decori preparantis. Non est omit. Lib. 16, c. 44. tenda, inquit *Plinius*, Galliarum admiratio: nihil habent *Druides* magis quercu & visco sacratius. Roborum eligunt lucos, nullum sacrum sine ea fronde faciunt. Inde suam appellationem* traxerunt. Viscum arbori innatum è cælo missum putant, & magna religione * δῆος enim quercus est. Aliibi dictum est de Gallicis Græce loquentis, lib. 1. petunt sexta luna, qua principia mensium annorumque his facit, sacrificio epulisque ritè sub arbore paratis. Duos, inquit, admovent candidi coloris tauros, quorum cornua tunc primum vinciantur. Sacerdos candida veste cultus arborem scandit, falce aurea demetit: candido id excipit sago. Tunc demum immolant victimas, precantes ut suum donum Deus prosperum faciat. Sterilitatem & venena arceri eo remedio arbitrantur. Sanè quia ejusmodi sacrum Græca voce & vulgari vocarent *Buphonia*, à bobus mactatis, factum est, ut postea inoleverit error existimantium insignia Gallica Bufones continuisse. *Aelianus* memorat *Atticis* in more fuisse, ut caso bove omni reliqua à cade libera pronuntiarent, & ense velut cadis reum ac autorem condemnarent, & diem festum appellarent *δρυπία* & *βυφονία*. Et *Pausanias*: In *Poliei*, inquit, lovus ara hordeum tritico permistum apponunt. In Atticis, Bos ad sacrum comparatus, dum ad aram accedit, eas fruges attingit ex sacerdotibus is, quem *Buphonum*, id est, bovis percussorem nuncupant: securim jaculatus fugiens abit: quæ rea in iudicium peragitur, ac absolvitur annuo more, instituto cum *Erechtheus* Athenis regnaret. Illa nova sententia est de ara cum duobus tauris candidis sacrificio paratis. Sed quis Forcatulo sine teste de prisco illo deigmate credat?

§. IV. Inde bufones in leonem mutatos ajunt, quo visio *Merovei* alludat (apud *Heping. l. alleg.*) Voluntque hoc factum, cum reges Franciæ cum Romanis bellum gererent, & quidem speciatim ab ipso *Chlodoveo*. Eadem vero pagina *Heping.* annum 224. notat: qui duobus seculis & amplius *Chlodovei* tempus anticipat. Describunt autem leonem, quod fuerit aureus (al. caruleus) atque aquilam subjectam unguibus visus sit discerpere. Vel quod in serpentem cauda deserit, qua aquila caput comprimeret & suffocaret. Conf. Autores apud *Limn. & Heping.* Sic & *Nodeberto*, Palatii majori, tribuit *M. Gilb. Varenn. R. d'arm. P. II. p. 276.* in solo caruleo leonem in draconis figuram desinentem rubeum, cauda aquilam nigram constringentem. Sed nugas puto. Nisi *Favinus* recte conjecit, quod hieroglyphicum particulare fuerit Regis, victoriam à Romanis reportatam referens. *Devise, non pas armes.* Ajunt vero, leonem cum serpentina cauda demum Francis orientalibus relictum, quem rursus, accedente Rom. Imperii dignitate, cum aquila commutaverint. Tum etiam à Francis propagatas gentes & familias leones gestasse, ut Belgæ fecere. Conf. *Iun. & Freher.* apud *Heping.*

§. V. Alia sententia, cujus autor *Paulus Aemilius* (in *Chlod.*) fuit, tria diademata Tres corone, rubea area argentea inscripta fuisse, quibus *Clodoveus* tria lilia substituerit: Verum, qui sine

sine antiquiorum testimonio, illud prodidit, ægre fidem inveniet: nisi *Minois & Pasquieri* conjectura valeat, existimantium, hanc & alias forte figuras symbola particularia unus alteriusve Regum hieroglyphicâ sententiâ expressisse.

Navis.
Parisiensis
urbis in-
signia.

§. VI. *Navem* etiam à Francis usurpatam, ex *Cl. Minœ*, *Theod. Haping. d. l. p. 288.* 412. allegat: additque rationem, quod Franci olim gens navali arte & practicâ exercitissima fuerit, testibus *Sidonio Apollinari & Latino Pacato*. Unde forte originem traxerit *ἡ γαλαρὶς* *Parisiensi urbi* à Philippo II. Rege datum, nimirum in *parma rubea navis argentea*, cum capite scutario *caruleo liliis aureis confito*. vid. *Limn. Not. Franc. 6, 20. p. 602.*

Tres lunæ
argenteæ.

§. VII. Alii *tres monoides* s. *luna bicornis argenteas* figuras in *pelta rubea* Francis tribuunt. Uti *Steph. Pasquier*, qui tamen eò inclinatur, fuisse symbolum particulare. Sic & *Favinus* illas tribuit Pharamundo & successoribus, dicitque, pro emblemate postea retentam esse figuram etiam à *Chlodoveo*. Conf. *Limn. jur. publ. 6, 6, 32.* Sed de his etiam cum antiquitas taceat, ægre fidem recentioribus adhibuerimus. Refutat commentum *Steph. Forcatul. de Imp. & Philos. Gall. L. 6. Princip.*

Crux.

§. VIII. Addi potest etiam *Job. Jac. Chiffletii* sententia, qui, *Anast. R. Childer. c. 12. p. 177.* *Chlodoveum* Regem post baptismum non usum alio symbolo prodit, quam *crucis*, quo Christiani Reges à gentilibus distingui amaverint. Quod etiam *Chlotarium* fecisse ex annulo constet: idem etiam factitasse Reges secundæ stirpis in monumentis & sigillis perhibet.

Notæ per-
sonales.

§. IX. Vidimus de plerisque vel certi nihil proditum, vel alius usus fuisse, quam qui nunc est, insignium gentilium: unde huc spectaverint verba eruditissimi *Henr. Spelmanii*, *aspilog. p. 39.* *Quæ singula singulorum principum gestamina fuisse videntur, dum insignium habitus personalis adhuc esset, non gentilis, non perpetuus.* Forte eodem modo, quo hodie solent, emblemata.

Alauda
Gallorum
veterum
insigne.

§. X. Antequam illa finiam, quæ de veteribus *ἡ γαλαρὶς* observanda dixi, illud etiam ex *Thuano* observare convenit, quod priscorum Gallorum insigne fuerit *alauda*. Ita enim ille autor, *L. 56. pag. 1240.* *A curiosis observatum, dum verba faceret Monlucius, toto eo tempore alaudam, veterum Gallorum insigne, in summo malo, cui tentorium innitebatur, immotam constitisse, & modulato cantu Monlucii orationem veluti prosecutam fuisse, tum eo perorante evolasse.*

Scutum
modernum
liliatum.
An sub pri-
ma & se-
cunda Re-
gum linea?

§. XI. Quod ergo modernum, quo Rex utitur, scutum attinet, *caruleum* illud *aureos tres liliorum flores* exhibet. De hoc symbolo in genere disputatur, prima & secunda familia ea agnoverit, nec ne? Vid. *Theod. Haping. de jur. insign. cap. 6. P. 3. cl. 1. §. 3. pag. 290.* Doctiores aliqui è recentioribus non in usu lilia fuisse ante *Philippum Augustum* credunt, quod *Andr. du Chesne*, in literis ad *Chifflet*. prodidit, & *P. Gassendus*, in *vita Peireskii*, inde falsi convicit *Chlodoveo & Chilperico* exstructa monumenta. Ante *Ludovicum VII.* non fuisse, *Dav. Blondelli* est sententia. Paulo altius ascendit *Fauchetus*, sed ante *Pipinum* ea itidem non agnoscit. Recentius vero lilia satis prolixè *Merovingiis & Carolovingiis* vindicare annixus est *Job. Ferrandus*, *Epinic. pro lil. 1. p. 5.* creditque *Merovingiis* jam usurpata. De *Chilperico* allegat auctoritatem *Joannis Cousin*, *hist. Tornac. cap. 66. pag. 324.* quod ille dicatur, vel credatur dedisse *Tornacensi* Episcopatu liliatum Scutum. Quod & prodit *Guilh. Gazetus*, *Histor. Eccles. Belg. Tr. de Episc. Tornac.* Apud *Typotium* est numisma, ex *Oct. Strada* museo, ubi manus duæ numum aureum bifariam partiuntur, cui tria lilia incisa, cum inscriptione: *Chilpericus, Francorum Rex.* Allegat etiam *Childebertum*, à quo *Cabillonensis* Ecclesia acceperit scutum *caruleum* liliis sparsum, sceptro adjecto. Præterea provocat ad statuam *Chlodovei* super ejus Mausoleo, quæ *Lutetia* sceptrum liliatum præferat, ad *Clotharii* liliis sparsos calceos *Sveffione*, in fano *S. Germani Chilperici* coronam & sceptrum liliis fastigiata; *Theodorici* diploma, aquod *Jodoc. Coccium*, in *Dagob. c. 2. p. 58.* sigillum lilio impressum; alia sigilla *Dagoberti*, *Caroli Simplicis* & aliorum, apud *P. Miraumont. de la Chancellerie de France*, qui ipse viderit *Dagoberti*, *Sigisberti*, *Mariæ Francicæ*, *Caroli Simplicis*, apud *Rosierium*, *Childerici III.* numisma, ubi gladius cum duobus liliis, *Carolomanni & Pipini* sepulchra *Fulda*, apud

Joannis
Ferrandi
argumen-
ta pro ejus
antiquita-
te.

Brover. L. 2. de antiq. Fuld. c. 15. Ulterius idem n. 2. probat usum liliorum apud *Carolos*, illis testibus & indicibus. *Rostium* exhibere diploma Pipini, cujus sigillum seuto aureo liliis confito impressum sit: nec non *Caroli M.* qui aquilam adjecerit, *Ludovici pii*, *Lotharii*, *Arnolphi*, *Luentebaldi* (an *Sventebaldi*) hujus filii. Sic & *sceptrum Caroli M.* quod in fano *Dionysii* servatur, conspici liliatum, ut & coronam. Addit effigiem *Caroli M.* inter cimelia *Petavii*; item allegat occasionem insignium *Scoticorum*, *Florentinorum*: nec non *Aribertum Nemausensem*, qui sub *Ludovico pio* scripserit *historiam Occitaniae*, & in insignibus *Caroli Martelli* meminerit liliorum. Apud *Tarant* extare diploma *Caroli M.* cum liliis in sigillo: Nec non *Ludovici pii* imaginem apud *Gerlandum* pingi. *Caroli Calvi* statuam liliis ornata in fano *Dionysii*; Ita & in Mausoleis *Caroli Simplicis*, *Ludovici IV.* & *Lotharii* eundem florem conspici. Sic *P. de Miramont* provocare ad diplomata, quæ viderit liliis obsignata, contra *Fauchetum*. *Jacobum* *Meyerum Odoni R. Franciæ* dare lilia innumera. Impressione tertia descendit ad antiquum historicum *Florentinum*, & majoribus ejus *Favinum*. Provocat porro ad *Robertum* *liliatam coronam* in sigillo, ut & aliud sigillum liliatum, *Henrici* sigillum liliatam coronam & flores referens: nec non *Philippi & Ludovici Crassi* diplomata in cœnobio *Martiniano*: ut & *Miramontium*, qui viderit lilia in sigillo *Ludovici junioris*, tum nummos apud *Tristanum de S. Amant*, & chlamydem regiam in inauguratione liliis aspersam, in *Ceremoniali Francico*. Demum è Gallia & exteris sententiæ suæ plures suffragatores adducit. Nostrum non est illam dirimere litem, licet nec tam antiquam originem hujus symboli profiteri ausim, nec *Ferrandi* argumenta vacet examinare. Argumentum autem à *sceptris liliatis* satis, quod puto, refellit *Henr. Spelman. Aspilog. p. 37.* (quod ille quasi nativus sit cultus, & ipsis *Assyriis* apud *Herodotum*, atque *Romanis* (nummorum testimonio) familiaris. Cætera quoque documenta, paludamentum liliatum *Caroli M.* & quas *Tilius* icones regum *Francicorum* liliis sparsas exhibeat, convincit figmenti aut recentioris artis. Inprimis quia legatur *Divus Ludovicus*, majorum suorum tumulos instaurasse & ornasse, quod & alios alias fecisse, existimare liceat.

Sceptra
liliata.

§. XII. De origine floris etiam acris est disceptatio. Communior traditio habet, *Chlodoveo* (unde, cum *Nic. Uptonus, de Milit. offic. p. 109.* *Carolus M.* dicat, vel *σφάλμα* vel errorem mnemonicum esse oportet,) baptisato allatum operâ angeli scutum caruleum liliis aureis sparsum. In ipsis autem tabellæ circumstantiis non concordant Auctores. Alii enim ipsi *Chlodoveo* ab angelo exhibitum, alii allatum eremita, qui *Clotildi*, *Chlodovei* uxori, apportaverit, traditum referunt. Vid. apud *Limn. l. c. p. 262.* Ab blanditus fabulæ *Steph. Forcatulus*, non sine nominis labe. Recentius fabulam tuendam suscepit memoratus *Ferrandus, Epin. pro Lil. 1. pag. 11.* cum fabulatur, donum esse *Chlodoveo* cælitus missum à *Beata Virgine*, quæ inprimis delectata sit lilio, non solum ob floris pulchritudinem, sed ob sponsum, quem noverit pascere inter lilia; hinc eam acu pingere lilia solitam, quo ornamento adhuc *Olyssipone*, in Collegio Jesuitarum, servetur mappa, in qua Christum confecerit, elaboratam *Mariæ* manu & acu pictam, liliis insertis. Hoc autem suscipit peculiari opere exsequi, cui titulus *Regnum Gallia regnum Mariae*. Verum refutarunt commenta *Clarissimi Viri Joannes Tilius*, ejusque frater, *Episcopus Meldensis*, *Bern. Girardus Haillantus*, *Cl. Fauchetus*, *Scipio du Pleix*, *Guilh. Marlotus*, & nuper *Dav. Blondell. Geneal. Franc. Tom. 1. LXVI. * 1. b.* & antea *XLV. * 1. b.* ubi dicit: Quis viros gravitatem professos ad fabulas, quarum vel ipsam plebis fecem pudeat, velut ad sacram anchoram confugere, &c. Ostendit etiam cœnobium *Joyenval* s. vallis gaudiû prope *Poissy*, quod putent in memoriam miraculi fundatum, conditum demum à *Barthol. de Roya A. 1120.* & ita 609. annis post *Chlodovei* mortem, neque ita dictum ob cælitus demissum scutum aliquod, sed ob felicem in media lacrymarum valle spiritali gaudio perfusorum fratrum statum. *Pasquier Recherch. de Fr. L. 2. c. 15.* non abiret auctoritatem. Alia explicatio *Gorop. Becani* apud *Haping. de Jur. insign. c. 6. P. 3. cl. 1. §. 3. p. 290.* cælitus advenisse Gallis insignia inde, quia *Japetus* vaticiniis cœlesti de posteritatis nobilitate edoctus, nomen *Franci* sibi sumserit, ac spei symbolum, lilio confans triplici, ut notaretur spes omnibus numeris absoluta. *Limn. Jur. publ. 6, 6, 33.* Sed pene ludere virum dicas.

Origo lili-
orum.

An cœli-
tus Chlo-
doveo
missa?

An è Galli
gallinacei
cerebro?
ex bufo-
num spe-
cie?
ex convol-
vuli flore?

§. XIII. Possent aliqui ad galli gallinacei provocare cerebrum, quod, ut supra §. 2. ex *Zholofano* vidimus, cum specie bufonis liliam exhibeat: qui *bufones* defenderent, ex illis minus affabre sculptis lilia orta crederent, uti ex liliis alii supra bufones allegarunt. §. 3. Forcatulum audivimus, dicentem, tauris ad sacrificium paratis (quos cum ara vult fuisse in insignibus antiquorum Gallorum) adjectum convolutum, qui per æstatem liliis similis sit, ut rudimento quodam naturæ liliam facere addiscentis, idque jam Gallorum decori præparantis.

An ex spi-
culis Fran-
cicarum
hastarum.

§. XIV. Renat. Cerisarius, *Præfat. ad Tac. Franc.* apud *Ioh. Iac. Chifflet. Anast. Child. cap. 12. pag. 171.* arbitratur, spicula Francicarum hastarum (quas *Angones* vocitatas ita describit *Agathias*, quod ad extremitatem spiculi quidam adunci mucrones utrinque promineant, ex ipso spiculo instar hamulorum reflexi & deorsum vergentes.) scuto militari impressa, quod *δῆγμα* postea propter similitudinem pro flore liliæ acceptum. Dictæ etiam illæ hastæ *Francisæ* (*Frankisen*) apud *Gregorium Turonensem*. Sed hæc etiam sententia ægrè fidem inveniet, antiquioribus testibus destituta.

An spei
symbolum.

§. XV. Alii spei symbola putant herbam tribus foliis constantem, cum qua spei Numen exprimi soleat. Vid. *Chifflet. Anast. Child. cap. 12. pag. 168. sequentib.* Hoc titulo allegatur scripsisse *Tristanus de Sainct Amand*, de lilio divino, spei symbolo.

An ex pa-
ronomalia
nominis
Lois f.
Louis.

§. XVI. Ad istis omnibus secedit *David Blondellus*, qui credit (*Geneal. Franc. T. 1. LXVI. 2. & Tom. 2. pag. 163. 164.*) *Ludovicum VII.* allusione ad nomen *Lois* vel *Louis* facta florem hunc sibi sumsisse, cum & alii Reges & Principes talia æquivoca ex nominis derivatione erroneâ adsciscere non verecundati sint.

An ex pa-
ludibus Si-
cambro-
rum?

§. XVII. *Fauchetus* eo respici arbitratus est: quod delineatores primi indicarent originem Francorum à Sicambriis, qui Frisiæ paludes incolebant; unde dederint Regibus *pavilleæ* florem, (parvum liliam flavi coloris, quod nascitur in paludosis locis, floretque Maio mense & Junio,) in campo cæruleo imitante aquam, quæ, ubi quiescit, coeli acquirit colorem.

An olim
apes fue-
runt, ex
quibus ef-
ficta lilia?

§. XVIII. Hanc *Faucheti* sententiam prius etiam *Ioannes Iacobus Chiffletius* secutus erat: Verum deinceps in *Anast. Reg. Child. cap. 12.* novellam protulit conjecturam, quæ lilia nunc sunt, fuisse apes aureas scuto Francico impressas, unde levi mutatione lilia efficta sint, cum corpus & alæ apiculæ tria superna folia, caput cum pedibus utrinque inferiora foliola subministrare potuerint. Conjecturæ occasio, quod in Childerici Regis Tornaci effosso sepulchro, præter caput bubali aureum, quod idolum fuerit Regis, inventas ait ultra trecentas apes aureas gemmatas, quibus equi instructus ornatus erat: hieroglyphico ad *Apim* Deum satis commodè referendo, præsertim, quod etiam ex cadavere bovino generentur apes. Memorat etiam à *Ludovico XII.* & *Henrico IV.* nonnunquam usurpatas apes, veluti tessera veteri revocandæ. Confirmandæ sententiæ ostendere laborat, pulchrè in apes convenire, quicquid Galli suistribuant liliis. 1. Inventas has apes in Childericiano monumento innumeras, ita etiam scutum liliatum ferri floribus fuisse temere sparsum. 2. Apes aureas Childericianas, prout etiam à *Virgil.* 4. *Georg.* dicantur: ita & lilia. 3. Lilia vulgo à Francis perhiberi cælestia: apes etiam à priscis habitas cælestis & divinæ originis. 4. In area cærulea pingi lilia, ita apum campum apud veteres æthere ipsum. 5. Mel opificium apum cæleste appellari atque aureum. 6. Liliam regium florem dici recentioribus, apes priscis creditas regias & Regum nutritias. Arbitratur autem tempore *Ludovici Crassi*, cum consuetudo inciperet hereditaria insignia effingendi, indoctos feciales apes rudi manu, & forsan ex aliquo exeso lapide desumptas, Regibus obtulisse bufonum imagine. Demum *Philippum Augustum* primum usurpasse lilia. Hanc conjecturam *Chiffletii* latè refellit *A. 1663. Ioan. Ferrandus, Epin. pro lil. 6. pag. 84. seq. &*, quem citat, *Tristanus de S. Amand*. Postea idem *Chifflet. in lil. Franc. all. c. 9. pag. 66.* certum esse putavit, *Ludovicum VII.* primum fuisse, qui florem liliæ gesserit, quod cognomento ipse *Florus* appellaretur: quæ nova floris esset ratio.

An ex Flori
cognomi-
ne flores?

An pavil-
leæ vel iri-
dis flores?

§. XIX. Nec de ratione solum disputatur, verum de ipsa quoque floris specie.

De Cl. Faucheto §. 18. vidimus, quod credat esse *pavilleas* (*la fleur de pavillee*, *gelbe Wasserlilien*) quam plantam alias etiam *acorum falsum* i. *pseudoacorum* nominant. Cum his convenire reor, qui *iridem* putant, ut *Gorop. Becanus, de Reb. Franc.* (quem apud *Ferrand. 2. pag. 24. Rouffeletus* refutasse dicitur.) Nam illa *pavillea* *iridis* species. Unde *Faucheti & Goropii* sententiam *Ferrandus* conjungit. Ita *Uptonus* semper vocat *gladioli flores*, quod *iridis* etiam nomen: & inde L. 4. pag. 210. tradit: Datum esse in signum perpetuae vindictae, & quod ipse & sui successores semper armis & gladiis punirentur. Pro hoc *pavillea* vel *iridis* flore allegari potest color naturalis auro vicinior, cum lilia candida sint: tum floris figura, quæ à lilio naturali plurimum distet.

§. XX. Alii in lilio acquiescere malunt, seu alia sint, seu quæ vulgo *convallium* An verum liliū? appellantur. Hi rationes oppositas diluunt: nihil esse insolitum, rem in scuto aliter exhiberi, quam natura eam tinxerit. Unde enim alias nobis leones carulei, argentei? Tum figuram quoque in insignibus non semper eam servari, quæ naturalis est. Observat etiam *Ferrandus, d. l. 2. pag. 24.* in *Caroli M. sceptro* impositum liliū aureum albo encausto illitum, unde probetur, non esse *iridem*. Quod vero figuram liliū attinet, vix risum cohibeat, qui à *Favino* proditum legat, apud *Limna. Not. Franc. 1, 10. pag. 261.* Liliū Francicum pingi non posse, nisi à pictore excellenti, & natione ac animo Franco, reliquas nationes omnes in pingendo aberrare.

§. XXI. Quod numerum attinet: à *Ludovico VII. Philippo II. & Ludovico IX.* unum liliū gestatum existimat *Tilius* & deinceps *Blondellus, Geneal. Franc. Tom I. LXVI. * 2.* Inde innumera lilia sumta (non olim ab *Ottone Andino*, ut *Tilius Episc. Meldensis*, sed) à *Ludovico IX.* putat *Blondell. l. allegat. sed Chifflet. Anast. R. Child. cap. 12. pag. 171.* patri ejus *Philippo Augusto* illud tribuit. Ex *Ariberto Neumaufensi*, qui sub *Ludovico pio* vixerit, refert saepe allegatus *Ferrandus, Epin. pro lil. pag. 28.* tot victorias reportasse Reges, quot in insignibus floruerint lilia. De eo dubium non est, aliquot seculis scutum non certo liliū numero sparsum in usu fuisse. Demum *Carolus VI.* qui 1422. mortuus, ad ternarium numerum reduxit. Aliqui exprimunt annum, quo id factum sit, 1412. vel 1414. sed citra certitudinem. Rationem aliquam exprimit *Sylv. Petrasancta. Tesser. gentil. cap. 60. pag. 475.* Lilia sata eo numero, quo nimirum *Deus*, & præterea proximi Deo reges propemodum ex æquo gaudent, aurata quidem in parmula gemmata saphirino splendore, sunt stemma regum Gallie: postquam *Carolus VI.* basilicos hosce flores numero tres adamavit potius quam confitos, uti antea fuerant, manu liberaliore. Hæc enim cōiam externorum: debueruntque ideo sacro istiusmodi numero arctari ad solam regum Gallie supremam Majestatem eique singulariter dedicari. Hæc ratio quadret, necne, alius discutiendum relinquo. Hieroglyphicum nonnulli hunc numerum putant, ut notentur tria celestia Francorum dona, quæ sint scutum liliatum, auriflamma, & ampulla Rhemensis. Sed cui hoc persvaserint? Sunt qui hanc mutationem non laudant, & augustiorem speciem fuisse plurium florum existimant. Qui vero primæ Regum familiæ etiam lilia adscribunt, volunt ternario definitum numero, & *Pipinum* primum clypeum liliis sevisse. vide *Limna. Not. Franc. 1, 10. pagina 264.* Eodem ternario numero *Ferrandus, pag. 78. 95.* putat *Chlodovei* lilia fuisse definita, postea autem varium Regum circa numerum fuisse morem, usque ad *Carolū Sextum*. In ternario autem autor idem mysterium *Trinitatis* quærit. Ex illa mutatione indefinitorum florum in tres ortum est, quod lineæ ex regia domo ante *Carolū VI.* egressæ numerum incertum servarunt: uti infra videbimus.

§. XXII. Significationem horum florum & mysteria varia comminiscuntur Liliū otiosi homines, ratione coloris, foliorum, &c. vid. *Limna. Jur. publ. 6, 6, 34.* & in Addit. Tom. IV. pag. 98. ubi comparatio cum CHRISTO, qui Rex regum pro scuto cælum fidereum habeat, miro astrorum fulgore decoratum. Idem *Limn. Not. Franc. R. 1, 10. pag. 266. seq.* Apud *Haping. de jur. insign. d. l. §. 5. pag. 292.* Hieroglyphica illa liliū recensentur: ut notentur 1. *Spes.* 2. *Fides*, *sapientia* & *militia.*

(ita Guilb. de Nangiaco in S. R. Ludovico.) 3. *Pulchritudo*. 4. *Concordia*. 5. *Virginitas & pudicitia*. 6. *Felicitas*. Ex *Franc. de Fovers Ioannes de Bado aureo*. pag. 35. illa notat: *Cum Deus ipsa arma misit per angelum deferens, per ea inconstantiam & instabilitatem in Francia illis temporibus esse monstravit.* Quod spei symbolum attinet, inprimis multum illud urgent. Sed *Chifflet. in Anast. Child.* c. 12. p. 170. arbitratur, perperam typum spei ad lilia transferri, quævis *vita brevis totusque parumper Floret honos* (*Valer. Flacc.*) nec ab illis spes ulla, ullus expectatur fructus, sed fluxa pulchritudo duntaxat placet. Potius, pag. 179. *mortalitatis* symbolum haberi vult flores. Ferrandus, *Epinic. pro lil. præl.* p. 3. vult videri, potius Christi & Mariæ causam, quam Galliæ agere in argumento de liliis: *Cum Christus ejusque parens, Augustissima Maria, ex omnibus floribus liliū unum in pulcherrimum & nimium quantum sui Natique symbolum atque in scutarium (ut ita dicam) insigne abs se jam pridem electum Galliæ nostræ, imo verius tot nominibus suæ, in gentilitiam tesseram desuper dederunt.*

Caruleus
scuti color.

§. XXIII. Quod caruleum colorem scuti attinet, de hoc quoque philosophantur. Ita *Siculus fecialis, le blas. de coul. Tr.* 1. f. 10. *Le tres chrestien Roy de France est entremoyen paranymphe de l'eglise épouse de Iesus Christ, du quel l'office est amplifier l'honneur divin à la gloire de la religion Chrestienne, extoller & magnifier, il a esté decent & convenable, que les enseignes de sa Majesté fussent à la similitude du ciel clair & serain.* Hoc est, Rex Franciæ Christianissimus est medius paranympus Ecclesiæ, sponsus Jesu Christi, cujus officium est amplificare honorem divinum in gloriam religionis Christianæ, extollere & magnificare, inde decebat, & conveniens erat, ut insignia Majestatis ejus referrent imaginem cæli clari & sereni.

Corona
clausa,
Unde?

§. XXIV. Huic clypeo liliato imponitur corona clausa. Olim quidem Franciæ æque ac alii Reges aperti usi sunt coronis. Primus, qui clausit, memoratur *Carolus IX.* forte ideo, quia *Imperator Orientis* creatus fuerat. Inde *Ludovicus XII. & Franciscus I.* (sed hic quoque à Leone X. vel Clemente VII. *Orientis Imperator* proclamatus,) aliquando eadem figura delectari sunt, nec vero semper. Unde primus ordinarie videtur illo coronæ genere usus *Henricus II.* in moneta communi. Forte, quia à Germanis *Protektor Imperii* creatus. Confer *Menestr. verit. art du blas.* c. 13. p. 153. Jus vero Franciæ circa gestationem coronæ hujus generis tuetur *Blondellus, Geneal. Franc.* Constat autem corona floribus liliatis octo, quos quatuor semicirculi impositi jungunt, & superius florem liliæ sustentant. Differt ea regia corona à corona Delfini, quam duo tantum semicirculi connectunt. Vetustiore usum coronæ clausæ *Dagoberto* ita adscribit *Iac. Masenius, NN. & Add. ad Christoph. Brouver. annal. Trevir.* p. 613. illis verbis: *Observandum vero hoc loco est (quod etiam hos annos diplomatum à Monarchia principio ducentes esse arguit.) Dagobertum inter reges Francorum reperiri primum, qui post usitatum priscis regibus capitis diadema, hoc est, vinculum gemmis margaritisque distinctum, coronam decussato supra verticem circulo assurgentem, & parvo orbe in apice clausam, velut Monarchici regiminis insigne sumserit. Talis enim in sigilli regii effigie, ut supra liquet, diversis certaque notæ diplomatis expressus est. Quod posterioribus regni annis factum apparet, cum in aureis priscorum numis, Valesio teste, spectetur simplici linea margaritarum per frontem temporaque capitis redimitus: unde & tali illum specie principio libri proponere malui, ne cum Imperatorum postea usurpatis coronis illius ætatis mores confunderem. Priscos quidem Imperatores, vel laureo redimitos serto, vel duplici triplicique margaritarum circulo caput victos, vel corona etiam dentata (quali & Dagobertum & alios Franciæ reges Metzerey in sua profert historia, & Romanis Antonius in numis visitur,) accinctos spectamus, sed nunc illa quæ Caroli M. est corona, hæcenus Romanis Imperatoribus in publica coronatione usurpata, lamellis aureis, pretiosissimis gemmis varie distincta, angulari rectaque figura assurgit, cruce ex semicirculo superne eminente. Ab hac tamen forma diversam, propiusque ad illam Dagoberti regis accedentem, quæ circulis supra caput coeuntibus, & orbe cruce signato clauditur, extra coronationis solennitatem usurpant.*

Galea.

Laciniæ,
Papilio
regius.

§. XXV. Aliquando galea imponi solet, sed rarius, cum corona, regium axioma, magis sit in usu. Si vero imponatur, auratam & directam atque sine clathris apertam esse necesse est. Laciniæ inde dependentes scuti colores imitantur caruleæ, auro reflexæ. Omnia hæc tegit papilio regius (*pavillon royal*) caruleus lilius scuti pictus, & pontifici muris

rici muris pellibus fartus, imposita fastigio corona liliata, & vexillo itidem liliato ex hasta dependente. Hæc vero recentioris sunt inventionis.

§. XXVI. *Telamones* quod attinet, Franciæ Reges ei usui adhibent *duos angelos*, tu-
nicis fecialium cum typo scutario indutos, vexilla quoque armis Francicis ornata re-
nentes. Hoc innuendo patrocinio angelico factum conjicit *D. Blondell. Geneal. Franc.*
*ass. T. 1. p. LXVI. * 2. quem vide.* Quod aliqui *armatos* repræsentent, conf. *Menestr. ab-*
breg. method. p. 111. Alias tamen variatum. *Carolus VI.* ob cervum in Silvanectensi agro
captum, qui torquem collo insertum gestabat, cum lemmate: *Cæsar hoc mihi donavit,*
duos cervos alatos in symboli gratiam aliquando usurpavit, quod filius est imitatus. *Lu-*
dovicus XII. eadem causa *hystrice* usus, *Franciscus I. Salamandris.* Cæterum hos ange-
los suos nonnullis familiis Reges in testimonium gratiæ concessere, ut *Montmorencie,*
Barrensi, &c. Cum non alii liceat illos assumere sine Regis permisso.

§. XXVII. *Tessera militaris* s. *clamor bellicus* Franciæ Regum est *Montjoye* s. *Monjoye*
S. Denis. Hujus originem *du Chesne, Antiq. de la vill. de Fr. pag. 202.* refert ad Regem *Chlo-*
doveum, qui prælio ad Tolbiacum in gravi discrimine vitæ invocaverit *S. Dionysium*,
dicens: *S. Denys mon love* seu *mont-joye*, tanquam Jovem suum, si astitisset, aliquando
fore: unde cum victoriam reportasset, illum sumxisse patronum, & ex eo hanc tesse-
ram frequentem fuisse in Regum ore: conditam etiam in monte turrin *Mont-joye.* In
quod allegat *Rud. de Presles.* Conf. *Limn. Not. Franc. 1, 13. pag. 293.* in primis *Monet de*
l'orig. des armoir. p. 29. 30. 68.

§. XXVIII. *Symbola* quod concernit (*devises*) varia ea variorum Regum fuere em-
blematibus suis repræsentata. Forte universalis symboli loco haberi posset, quod
scuto Francico frequenter adjicere solent: *Lilia non laborant neque nent.* Quo ad
legem Salicam alludunt, ex quo illius dicti, (*Matth. 6, 28.*) cum id Episcopus *Bello-*
vacensis ad populum habita concione eò detorsisset, non parvum fuisset momentum,
ut *Philippus Valesius* Edoardo Anglo in petitione Regni esset superior.

§. XXIX. Regis hoc scutum & ornamenta fuere. Eadem vero in parma cærulea
tria (vel olim sine numero) lilia aurea gestant, quotquot ex regio sanguine orti sunt
Principes: indicio communis sanguinis. Quod vero familiis omnibus in Regno illo
familiaris est, cum certis discerniculis, quæ jam enumerare operæ est pretium.

§. XXX. Regis primogenitus & Regni heres *Delfinus* appellari solet. Hujus qua-
dripertitum est scutum, 1. & 4. area lilia regia. 2. & 3. aurea *Delfinum* cæruleum rubeis au-
ribus referente. Corona incumbit scuto liliata, duobus semicirculis clausa, & duplicem
lilii florem sustinente. Hoc *Delfinatus* insigne est. Cæterum unde Comitibus *Albonen-*
sibus s. *Viennensibus Delfinorum* cognomen natum sit, inter autores non plane conve-
nit. Quod enim *Scipio du Pleix*, apud *Limn. 2, 21. p. 909* *Guidonem II. Comitem Gabalitanum*
s. *de Givaudam* assumxisse socii Comitibus *Albonensis*, qui à majoribus *Delfinus* cogno-
minatus sit, cognomen & hereditatem crevisse dicit, fallitur. Continua enim succes-
sionis serie à primo *Guidone* s. *Wigone, Comite Albonensi & Gratianopolitano* circa A. 940. octo
ordine *Guidones* descenderunt, è quibus ultimus aut penultimus cognomen illud pri-
mus usurpavit. (Confer *Sam. Guichenon, Christ. lustell. Andreæ du Chesne.*) Æque fal-
sum, quod *Arverni* illum *Delfinatum* *Arverniam* habuerint ex familia *Albonensi.* Sed ob
filiam *Guidonis Delfini Viennensis* à *Roberto IV. Com. Arverniam* ductam, aliqua in *Delfi-*
natu *Arvernis* bona obtigisse oportet: unde *Delfinus*, *Roberti* nepos, *Delfino* *Vien-*
nenſi A. 1225. *Voreppe & Veraceu* in *Delfinatu* vendidit. Cæterum præfatus *Delfinus* (hoc
ei ex baptismo nomen) *Roberti* nepos, cum *Arverniam* amisisset Comitatum, utpote
quem patri ejus *Guilermo V.* istius patruus, *Guilermus VI.* eripuerat, pro apennagio ali-
quam *Arverniam* partem tantum accepit, quæ dicta *Delfinatus* *Arverniam* s. *terra Delfini*,
unde & posterius nomen retinere, ita ut filiarum cognomentum *Delfina* adjicerent, &
filii, præter titulum *Comitis Clarimontis*, identidem se *Delfinos* *Arverniam* dicerent. Heredita-
te postea titulus *Delfinorum* *Arverniam* in familiam *Borboniam* delapsus, ex qua eum
Virgo Aurelianensis hodie gestat. (Confer *lustell. Hist. Geneal. Dom. Arver. L. 4.*) Sed
Delfinatus quod concernit, cui *Delfini* nomen *ἑξ ὀνόματι* ante *Arverniam*, qua ratione
is ad Regem Franciæ devenerit, sciendum, primi *Guidonis* posteritate mascula fi-
nita, conjugio *Beatricis & Hugonis III. Ducis Burgundia* transiisse successionem in do-
mum *Burgundicam*: ex hac nuptiis *Anna Delfina*, & *Humberti Turrii*, transiit in fami-
liam *Turriam* (*la Tour du Pin.*) licet *Robertus II. Dux Burgundia* controversiam

moveret, contra quem pro faminarum successione pronunciavit Philippus IV. A. 1285. Nepos Annae fuit *Humbertus*, à quo Rex Franciae Principatum ea conditione obtinuit, ut primogenitus filius, coronae dein successor, *Delfini* nomen gestaret. (De diversis sententiis circa titulum translationis confer *Limn.* 1. 4 p. 101. & 2. 21. p. 901.) Primus autem *Delfini* nomen in regia familia gessit *Carolus V.* Rex, tum Normanniae Dux. Errat vero *Vinc. Lupanus.* apud *Limn.* 2. 21. p. 910. omnem Regis successorem proximum, etiamsi non sit filius, *Delfinum* dicendum: sed nec ipse *Limneus* ex vero asserit, primogenito mortuo secundo genito titulum nondari. Cum contrarium evidenter pateat exemplis. Nam *Caroli VI.* quinque ex ordine filii *Delfini* fuere, omnes maturius extincti, usque ad ultimum *Carolus VII.* Sic & *Joachimo*, primogenito *Ludovici XI.* mortuo *Carolus IX.* secundogenitus titulum gessit, qui dein ipse etiam duos ordine *Delfinos* habuit, ut & successor *Ludovicus XII.* sed omnes fato praemature raptos. Quae videri possunt in *Sammarth. Hist. Geneal. Dom. Franc.* Sic & *Henricus II.* majori fratre *Francisco* mortuo, *Delfini* nomen gessit *Thuan.* L. 1. p. 44. 2. p. 123. *Delfinatus* autem an mox à nativitate ejus sit, an expectanda peculiaris Regis traditio, differunt sententiae apud *Limn.* p. 911. Porro A. 1391. *Ludovicus Pictaviensis* Regi *Carolo VI.* Comitatus, *Valentinum* & *Diensem* tradidit, qui inde *Delfinatus* annexi.

Ducis Aurelianensis discerniculum. Longavillei.

Engolismensis.

Ducis Andini. Andinorum veterum.

Bituricensis. Alençonii.

Lineae Eburovicensis.

Artesiae.

Borboniae.

Condei. Con. Svelionii. Montpensierorum. Bellijocensium.

§. XXXI. Regum fratres frequenter *Aurelianenses* Duces salutati sunt, ab Aureliano, quae olim regni unius metropolis inde Ducatus titulus inditus, quo nunc etiam cluit. Dux vero Aurelianus tribus liliis imponit fasciolam trifidam argenteam. Ex Aurelianensi ramo seculo decimo quarto prodiit familia *Ducum Longavilleorum*: quae Aurelianensi scuto addit bacillum argenteum inter lilia. Hunc, cum notando vitio natalium ex sinistro latere in dextrum inclinaretur, ex dextra in laevam convertere *Carolus VII.* permisit *Joanni Comiti Dunensi*, cujus virtute coronam fere servasse videbatur. In eadem Aurelianensi domo subdistinctio fuit *Ducis Engolismensis*, qui trifidae fasciolae tres lunulas rubeas inscribebat: quas *Favinus* ex fabuloso veterum Gallorum symbolo, de quo §. 7. deducit. Quod vero Ducem Engolismensem concernit, ex naturalibus ortum, imprimebat scuto scipionem aureum, sed situ laevo.

§. XXXII. *Andinus Dux* qui vocitatur, regio scuto circumdat limbum rubeum. (quod & *Valesorum* ac *Blesensium* fuerat.) Priori autem Andinae lineae erat, pro seculorum illorum modo, scutum liliis confitum, addita lambella s. fasciola 3. aut 5. segmentorum: quod δαίρυμα nunc etiam *Neapolitanum* notat Regnum ab Andinis Regibus. Andinae distinctioni subdistinctio addebant, *Carolus*, *Dux Calabriae*, limbum argenteum, *Philippus*, *Princ. Tarentinus*, Andinum δαίρυμα quadripartito scuto bis repetebat, duabus reliquis quadris rubeis impressa cruce aurea, quam circumstabant quatuor numi *Byzantini* argentei, singuli cruce viridi impressi, diagonali scipione argenteo toti inducto. Dux autem *Dyrachius* Andino scuto imprimebat decussim coccineum. *Bituricensis Dux* striatum s. dentatum limbum rubeum clypeo circumdabat. *Dux Alençonii* item limbum rubeum, inscriptis octonumis byzantinis argenteis.

§. XXXIII. Quod vetustiores ex regia arbore ramos attinet: Principes *Eburovicenses*, è quibus Reges *Navarrae*, scuto liliis confito inducebant balthum dextrum, minio & argento per quadras distinctum. Comites *Artesiae* simili scuto fasciolam trifidam rubeam, ut in singulis segmentis terna argentea Castella exprimantur. Rationem aliqui ex eo ducunt, quod in *Artesia* totidem *Castellaniae*. Sed *le Laboureur*, n. 60. fabulam de *Castellaniis* esse putat, aitque esse debere quatuor segmenta, tum Castella non argentea sed aurea: & ex *Sammarthano* credit, Castellis notari memoriam matris *Castellanae*. Uti *Carolus Comes Andinus* prioris lineae autor, *Roberti Artesii* frater, limbum *Castellano* symbolo ornarit. *Varennius* putat, 12. pingenda esse Castella ob totidem *Castellaniae*.

§. XXXIV. Quod domum *Borboniam* attinet, commune ei olim discerniculum cum liliis confitum esset scutum, balthus angustior seu scipio diagonalis extrema scuti tangens ex minio fuit. Cum vero ad ternarium reductus esset numerus florum, inter illos angustior bacillus ejusdem coloris locatus est. Eadem hodie Principis *Condei* est parma: cui *Contius* Princeps limbum addit rubeum. Quod & *Sveffiones* facitabant. Ex *Borboniis* subdistinctiones adjecere isti. *Montpenserii* scipionis diagonalis summitati aurum impresso *Delfino* caeruleo, ob *Delfinatum Arverniae*: reliqui ejus lineae scipionis superiori extremitati lunulam argenteam: *Philippus Borbonius Dn. Bellijoci* (Beaujeu)

(Beaujeu) tres Delfinos aureos: Comites *Marca & Vindocini* tres leones argenteos, impressos diagonali baculo: Ex his *Carencii* porro addiderunt limbum coccineum, *Aubignii* eum composuere ex quadris aureis & rubeis, *Duisantii* limbum circumdare vel rubeum denticulatum, vel tessellatum auro & cocco. Ex nothis *Borbonii* de *Roussillon* inducebant barram sinistram rubeam.

Marcano-
rum.
Vindoci-
norum.
Carencio-
rum.
Aubignio-
rum.
Duisan-
riorum.
Ruffilio-
nensium.
Burgundi-
cæ lineæ.
Prioris.
Posterioris
Drocen-
sis.

§. XXXV. *Burgundia* *Duces* ex regia familia bis orti: *Posteriores* scuto liliato circumdabant limbum ex quadris argenteis & rubeis: prior linea non utebatur scuto liliato, forte ex eo, quia ex plurium opinione (de quo superius) liliorum usus in regia gente eo tempore nondum fuit, cum illa prodiret: vel quod omnino arma familiis totis nondum fuerint communia. Utebantur ergo illi *Duces* scuto balthæis dextris aureis & caruleis exarato. Ita & familia regia *Drocensium* non usa est scuto liliato (licet *Geliot* dicat, Robertum ejus autorem uxoris suæ *Agneti Brainensis* parmam, quæ erat tessellata cyano & auro, cum limbo rubeo scuto liliis confito, adjecisse in angulo superiori dextro,) sed *Drocensi* s. *Brainensi*. Quod scutum postea minores natu novis affecere distinctionibus. Domini de *Beu* & *Vitecomites* de *Chasteaudun* peribolum dentibus asperabant: *Beaussartii* scipionem rubeum diagonalem inducebant toti. *Morainvillii* peribolo inscribebant rosas decem aureas.

§. XXXVI. Quod naturales vel ex naturalibus ortos concernit: Regis filius, *Dux Veromanduorum* in regii paterni scuti medio addit bacillum rubeum, ex læva in dextram conversum: quod etiam *Dux Vernolius*, *Hentici IV.* filius servat. *Vindocinensis* ex *Hentico IV.* linea *Vindocinensibus* insignibus utitur, quæ sunt *Borbonia* inscriptis scipioni tribus leunculis argenteis.

Natura-
lium.
Ducis Ve-
romandui.
Vernolii.
Vindoci-
norum.
Lilia in
scuto An-
glico.

§. XXXVII. Hi sunt qui ex regia stirpe orti cum distinctione participant regio scuto. Quod *Rex Angliæ* ex prætensione, quam olim in Regnum habebat, eodem symbolo utatur, c. 3. §. 5. vidimus. Aliæ quædam familiæ ex regia gratia hoc impetravere, ut lilia insererent gentili parmæ: (Conf. *Vulson de la Colomb. Science Her. c. 9. p. 67.*) quarum nunc enumerabimus sine ordine exempla. *Pares Franciæ Ecclesiastici* (Episcopo *Bellovacensi* excepto, cujus crucem rubeam, in scuto aureo, ejusdem coloris quatuor claves stipant) omnes liliorum regionum dono superbiunt. *Rhemensis Archiepiscopus* utitur scuto liliis Francicis confito, impressa cruce coccinea: *Lingonensis Episcopus* loco crucis utitur decussis, itidem ex minio: *Laudunensis* pedum rubeum scuto liliis sparsis inserit: *Noviodunensis* simili clypeo imponit duo peda argentea obversa: *Catalaunensis* parmæ caruleæ imprimit crucem argenteam, stipantibus eam quatuor liliis aureis. Præter *Pares Ecclesiasticos*, etiam *Episcopus Tornacensis*, ex dono Francico, lilia habet. Ita *Ioh. Cousin. Hist. Tornac. c. 66. pag. 324.* allegante *Ferrando*: *Aucuns ont opinion, que le suadit Roy (de Chilperico sermo fuit) honora l'eglise de Tournay des fleurs de lys d'or, comme il les portoit luy même, les adjoutant aux armoiries de l'evesché, qui est oient d'azur à la tour d'argent à 2. crosses de gueules.* Citatur etiam *Guilh. Gazetius, Hist. Eccl. Belg.* qui dicat fuisse cephalum scuti ex cyano liliis aureis conspersum, sed dein antiqua resumta. *Ferrandus* etiam civitatum meminit: quarum tamen aliqua parum à fabulis abesse videntur. *Cyr. Spangenberg. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 31. p. 313. b.* refert *Ludovicum R. Franciæ* circa An. 1250. *Ordini Teutonico* 4. lilia donasse, quibus scutum suum augerent.

Communi-
cata Ar-
chiepisc.
Rhemensi.
Episcopis
Lingon-
nensi.
Laudun-
nensi.
Noviodun-
nensi.
Catalaun-
nensi.
Tornacensi.

§. XXXVIII. *Virgini Aurelianensi Carolus VII.* Rex ob fortitudinem bina lilia aurea, intermedio ense argenteo, in caruleæ parma concessit: galeæ autem pomum & crucem auream cum coronæ ejusdem metalli imposuit. Hæc cum A. 1431. beneficii damnaretur, ab *Anglis* cum ipsa combusta sunt. Vide *Th. Heping. de Jur. insign. c. 16. §. 2. n. 39.* *Saussay. Annal. Eccl. Aurel.* (apud *Ferrand. Epinic. prolil.*) addit, ejus consanguineis etiam datum hoc scutum, cum nomine *du Lys*, quo adhuc insignes diu superfuerint *Parisiis & Valli-* *Fam. du Lys.* *colori*, prognati *Joannæ* fratre. Familia *Destain* seu *d'Estain*, in *Arvernia*, gestat insignia *Francica* cum capite scutario aureo: quia quidam ex illa oriundus Regi in prælio *Bovinensi* vitam servaverit. *Varenn. R. d'arm. P. I. p. 142.* Famil. *Gentian* s. *Gentiens* (*Parisiis*) rubeo scuto tres argenteas fascias tortuosas inscribit, inducto balthæo Francicis liliis confito: Hunc unius obtinuit virtus, qui de *Philippo Valesio* in prælio ad *Monsen Peule* optime meritus. *Fam. Arcoliers* in *Sabaud.* utitur clypeo caruleo, impresso gladio argenteo, cui ad dextram appositum lilium aureum, seu, uti *Compainius* observavit, rubeo, cum ense argenteo, adjectis 2. liliis aureis. Hoc donum *Francisci I.* Regis fuit, quem

Virgini
Aurelian-
nensi.

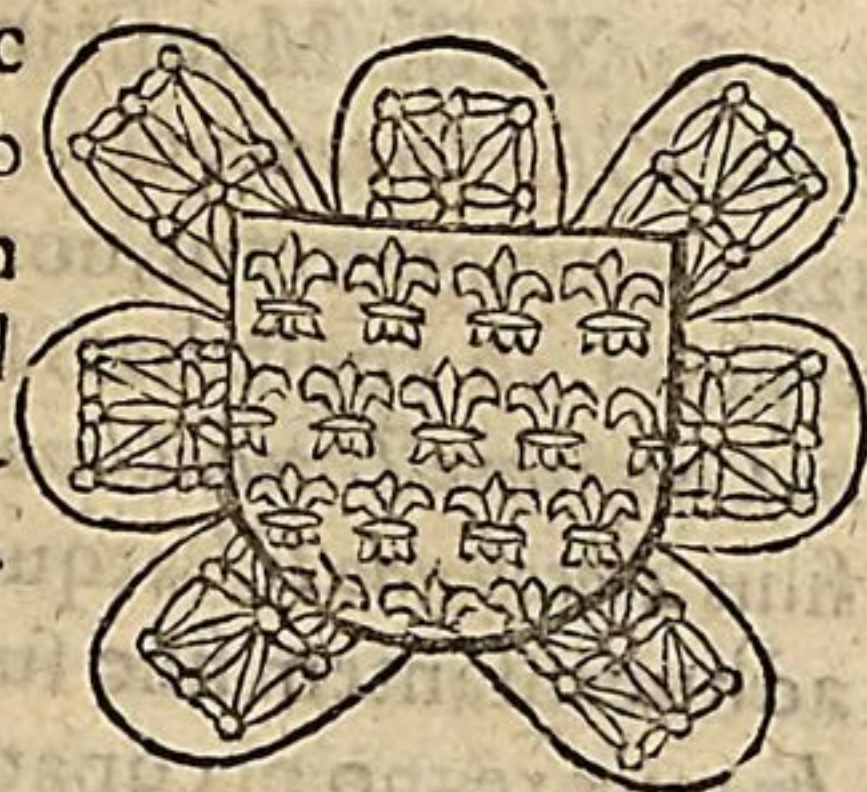
Fam. du
Lys.

Gentian;

Arcoliers,

- quem in praelio *Papiensi* semel hostibus eripuerat quidam ex hac gente. Unde Rex ei dixisse fertur: *Je porte trois fleurs de lys, je veux que vous en portiez deux.* Redux ex Hispania eidem annuum stipendium 500. scutatorum concessit. (*Geliot*) *Carolus V.* Rex, ob virtutem, *Sylvestri Budesii* domui de *Budes* dedit duos lilii flores rubeos adjiciendos patriis insignibus, quæ sunt pinus viridis in scuto argenteo (*le Laboureur*. Vide supra c. 14. n. 4) *Henricus IV.* Rex *Nicolaus Hospitalis* *Vitrio* concessit scutulum *caruleum* cum *lilio aureo*, quod *Gallus gallinaceus* tenet. *Franciscus I.* familia *Faverot*, in *Borbonis*, dedit in *argentea* parma *tres dimidos flores lilii nigros*, quod a nobili hujus gentis, cum in venatione occuparetur, licet eum non nossent, honeste esset habitus.
- Bertrand*, *Bertrandi* (in *Vivaresiis*) utuntur clypeo *aureo*, cum *capreolo caruleo*, impressis tribus *liliis aureis*, comitibus *tribus rosis rubeis*. Ex hac gente uni lilia concessa ob defensionem A. 1329. præfente *Philippo Valesio* jura *Gallicanæ Ecclesiæ* adversus *Petrum duCoignet*, Advocatum *Parlamenti*. *Varenn. R. d' arm. P. 3. p. 363.* *Carolus IX.* familia *Portail* dedit sex *lilia aurea*, quæ aderant bovi gradienti *aureo* in scuto *caruleo*. *Stuartius*, *Conestabilis Franciæ* gestabat *scutum Francicum*, cum *limbo rubeo* impressis *fibulis aureis*.
- Famil. Albretanæ*, §. XXXIX. Inprimis celebre est exemplum familia *Albretanæ*, in qua *Carolo Conestabili Carolus VI* Rex dedit *Francica tria lilia*, quæ bis quadræ 1. & 4. *carulea* insereret: reliquis duabus quadris *minio* tinctis. Vid. §. 49. Unde, quæ dein in stirpe hac discernicula sumpta, secundæ & tertiæ quadris inscripta sunt: uti linea d' *Orval* illis circumdabat *limbum striatum argenteum*: *Esparre* addebat *stellam octo radiorum auream* angulo dextro capitis.
- Argenton*, §. XL. *Argenton* gessit *auream parmam*, inque ea *quinque orbes coccineos* cum *scutulo Francico* *mediæ parmæ* impresso. *Varenn. R. d' arm. P. 1. pag. 152.* *Drugel* clypeo utitur *caruleo*, cum *liliis tribus aureis*, addito *limbo coccineo* cum *octo fibulis aureis*. *Comites Vexinii* utebantur *Francico* scuto cum *fasciola hermionica*: eo quod hereditarii *vexilliferi* *auriflammæ* fuerint. (*Varenn.*) *Bethunii* *galeæ* imposuere *pavonem* confutum *floribus lilii aureis*, (vocant *gorgé de France*) cum *jugo alarum Bethuniarum*. Putat *Varenn. R. d' arm. p. 532.* id datum *Guilelmo II. Dn. Bethunæ*, cum *Artesiis* hereditate ad *Gallos* delatis, tanquam *primus* (juxta provinciam *Baro* in obsequium *Francicum* veniret, *Tournonii* (in *Vivaresiis*) utuntur *areâ Francicis liliis sparsâ*, cui adjacet *alia rubea* cum *leone aureo*. *Montchal* A. 1650. accepit illud donum, ut clypeo *rubeo* cum *capite scutario aureo*, impressis *tribus molulis echinatis caruleis*, circumdaret *limbum Francicum*. *Rivoires* gestant *parmam fasciis ternis argenteis & rubeis* exaratam, cum *baltheo Francicis liliis* confuto. *Chalenccon* gestat *scutum quadripertitum ex auro & cocco*, cum *limbo nigro octo liliis aureis* ornato. *Acigne* (*Britann.*) *scutum hermionicum* cum *fascia rubea* impressis *tribus liliis aureis*. *Beaumont d' Antichamp* (*Delfinat.*) *rubeum* usurpat clypeum, inducta *fascia argentea*, inscriptis *tribus liliis caruleis*. *Precontal* (*Delfin.*) *aureum* cum *cephalo caruleo*, impressis *tribus liliis aureis*. *Chasteaubriend* *rubeum* confutum *liliis Francicis aureis*. *S. Gilles* *caruleum* confutum *argenteis*: *Apchon* *aureum* confutum *caruleis*; *Fay en Beauvoisis* *argenteum nigris*, *S. Leger* *purpureum*, confutum *aureis*, inducto *baltheo coccineo*: *Alleman* (*Delfin.*) *rubeum*, confutum *aureis*, inducto *baltheo argenteo*: *Candie* (*Burgund*) *rubeum*, confutum *aureis*, adjecto *baltheo caruleo*. Quæ omnia vix erravero, si gratiæ regiæ documenta credam.
- Communitaria lilia* §. XLI. Etiam apud externos extant hujus doni exempla: Quo aliquot familiarum in Hispania lilia refert *Ferrandus epinic. pro lil. c. 5. p. 80. 81.* Inprimis *Cueva* in dextra scuti divisi area *carulea tria lilia aurea* ferunt ab *Hugone* à *Comitibus Tholosanis* oriundo, qui in memorabili praelio ad *Salado* contra *Mauros* cruciatum vexillum à *Pontifice benedictum* prætulit A. 1340. Ex *Julio Chifflet. Bissæ. NN. ad Upton. p. 71.*
- Aliis principibus*, §. XLII. *Silv. Petrasand. tess. gentilit. c. 60. p. 468.* ita scribit: *Externi principes etiam Christianissimorum regum lilia inseri in suas icones tesserarias peroptarunt.* Ideoque vernant ea in *parmulis gentilitiis* regum *Scotiæ*, *Magnorum Duc. Hetruriæ*, *Ducum Astinorum* s. *Estensium*, *Ducum Antiuchiæ* & *procerum aliorum*.
- Amicitia causa sumpta*, §. XLIII. Sumpta etiam legas in *amicitiæ* signum. Ita de *Joanne Galeacio D. Mediolanensi*, qui *filiam Valentinam* collocaverit *Duci Aureliano*, refert *Cassan. Recherch. des Dr. L. 1. c. 7. p. 367.* *Galeas* pour montrer la *sincerité* avec laquelle il procedoit, fit *incontinent* *ecarteler* par toutes ses places les *armes de France* parmy les *siennes*. Monstrandæ *sinceritati* suæ ubique suis insignibus *Francica quadripertitum* miscuit.
- §. XLIV. Sa-

§. XLIV. Satis diu nos tenuere lilia, Franciæ δαῦμα: Huic scuto reges agglutinant aliud scutulum *Navarrenum*, quod ab *Henrico IV.* capit, nisi quod is aliquando utrumque symbolum uni diviso scuto inseruit. Olim qui Franciæ & Navarra simul reges fuerant *Ludovicus X. Philippus IV. & Carolus IV.* scuto *Francico Navarrenum* septies repetitum subijcere solebant. Agglutinatione tamen Francico suo Polonicum cum Lithvanico biperitum scutum jungere solitus etiam erat *Henricus III. Rex.*

Navarrenum scutum agglutinatum.

§. XLV. Navarrana parmula *coccinea* est, figura autem in ea *auro fulget*: quæ vero fit ea figura, nondum inter peritos reifecialis convenit. Aliqui dicunt esse *catenas in crucem, decussim & peribolum dispositas coherentes, smaragdum medium continentes: Chai- nes d'or posees en croix, en sautoir & en double orle, enfermans une esmeraude en cœur.* Ita *Brianvill. jeu d'arm.* Et quidem has catenas sumtas existimant in memoriam catenarum, quibus *1212. Maurus Rex Miramolinus* castra sua, quæ tamen *Rex Sancius* expugnavit, clauserat & munierat. *Limn. Not. Franc. 1, 10. pag. 271. & in Jur. publ. Tom. IV. addit. ad 6, 6. p. 98.* ubi refert prius Navarrenum scutum fuisse *rubrum* ante insertas has catenas. Confer *Varenn. R. d'arm P. 3. pag. 338.* Aliqui credunt eo respici, quod milites cingulis suis alter alteri alligati, ut firmior esset acies, extremitate catenarum in medio aciei alligata smaragdo pretioso. Itaque victori *Sancio Navarreno*, qui primus perruperit, ante *Alfonsum Castellanum & Petrum Aragonium* reges, hæc insignia adjudicasse *Didacum Lupum de Haro.* Autor est *Texera* apud *Heping. de Jur. insign. c. 6. P. 3. §. 8. n. 481.* Hoc commentum refellit *le Labour. de l'origin. p. 73.* recentius etiam *Menestr in verit. art du blas. c. 5. p. 45.* Verum postea idem hic in *L'art du blas justif. c. 13. p. 324.* se *Josephi Moreti historici Navarreni*, qui *Oihenartum* etiam, ut à sua sententia discederet, vicerit, argumentis celsisse profitetur.

Scutum ipsum. Figura an catenas referat?

§. XLVI. Communior vero sententia figuram hanc esse putat *carbunculum tessera* *rum.* Ita *Job. Jacob. Chifflet. Eq. A. V. n. 57.* cui laterculus Navarrenus est *coccineus carbunculo lineari clauso & sphaerulis discreto, aureo, impressus.* Vel phrasi *Petræ sanctæ Tess. gentil. c. 46. p. 246.* *Carbunculus aureus solis nodulis & nullis floribus conspicuus in parmula conchyliata est gentilitium stemma regum Cantabrorum.* Gallis: *rais d'escar-boucle accolé & pommeté d'or.* Ita & *Blondell Geneal. Franc. plen. assert. T. 2. pag. 363.* *Navarros antiquæ cruci demum prætulisse carbunculum radiatum* perhibet. *Fourn. Geogr. orb. not. L. 7. c. 4. pag. 341.* ista habet de *Sanctii Regis victoria 1242. Interfecta 200000. Maurorum, ipseque eorum Rex Smaragdus Miramolinus: & quod de manubiis smaragdus insignis pulchritudinis ad Sanctium pervenisset, in locum antiquæ tesserae substituit coccineam aream, in eaque carbunculum aureum (smaragdum vult *Muretus*) bullatum, lineis orthogoniis clausum.*

An carbunculum radiatum?

§. XLVII. Si post viros doctos aliquid opinari licet, figura origo videtur latere in *monogrammate*, quod diplomata regum in *Commentariis Aragonicis Hieron. Blanca* sæpe præferunt, quod junctas crucem erectam & decussatam vel litteram X (ex *Græco Χρῆστος*, cum sæpe summitati P & imo pedi Σ addantur) exprimit. Si enim extrema jungas, ipsam habebis simpliciorum Navarrenam figuram.

An monogramma veterum regum?

§. XLVIII. Quod veteres regni tesseræ attinet, volunt primum scutum fuisse *purpureum Garsia Ximenez Baigorra Comiti*, qui 716. *Soprarbia* fuerit *Rex* creatus, sed ex visione assumserit scutum *aureum cum quercu viridi, & imminente cruce rubea*, cujus extremitates singula *poma* exornarent. Hæc arma continuata à posteris ajunt. De *Enecone l. Inicone cogn. Arista* ajunt, eum 13. *aristas aureas* inscripsisse clypeo rubeo ob cognominis rationem. Cum tamen cognomen non à latina voce *Arista* verum ab *Harizeta* vico *Baigorria* primario tractum videatur. Ab eodem rege volunt deinceps ob visionem angeli assumptam in parma *caelestina crucem argenteam*, cujus extrema totidem *poma* ejusdem metalli exornent. Hic fuit, qui animo sumto *Mauros* aggressus est, & *Pompelonem* illiseripuit. *Crux* illa mansit ad *Sancii* ætatem, à quo aliud genus symboli genus usurpatum diximus §. 45. Conf. de hisce *Limn. Jur. publ. 6, 636 & in Not. Franc. 1, 10. p. 271.* (videntur vero confundi *Tholosana & Navarrana crux.*) Tum *Heping. de Jur. insign. c. 6. P. 3. §. 8. n. 497.*

Antiqua Navarrenorum symbola.

Regum
successio.Scutum
regum ex
Foxiis &
Albreta-
nis.

§. XLIX. Mansit in descendantibus antiquorum regum regnum usque ad *Sancium VII.* (s. *fortem* vel *inclusum*, qui *Ferdinandum* filium legitimum amiserat, & cum 1234. extingueretur, non nisi nothum reliquit *Guilelmum*, qui de invadendo quidem regno 1239. cogitabat: sed prævaluit jus *Blancæ*, quæ *Sancii* soror *Theobaldo V. C. Palatino Campaniæ Theobaldum* genuerat: qui ob hoc avunculo successit, & regnum reliquit filiis *Theobaldo III.* atque *Henrico*, qui ordine illud gessere. *Henrico* nata *Joanna*, quam adhuc infantem filio suo *Philippo* sponsam vindicavit & educavit *Philippus III. R. Franciæ*, regno occupato. *Philippus* dein ordine inter *Franciæ* reges *IV. pulcher* cognomine, *Ludovici X. Philippi V. & Caroli IV.* regum ex *Joanna* pater fuit: *Ludovico* nata est *Joanna* iterum heres *Navarræ*, quod regnum marito attulit *Philippo C. Ebuovicensi* agnato: licet *Caroli IV.* filiæ successionem dubiam redderent: quæ lis composita est 1328. *Philippus* heredes & successores habuit filium *Carolum II.* nepotem *Carolum III. f. nobilem*. Qui omnes *Ebuovicensem* areolam, de qua §. 33. *Navarrenæ* tessellæ in parma quadripartita secundo & tertio loco componebant. *Carolo III.* 1425 mortuo successit filia *Blanca*, uxor *Joannis infantis Aragonii D. de Pegnassiel*: Ex eo mater *Caroli pr. Vianæ*, principis doctissimi, quem novercæ odia exercuerunt, ut pater eum custodiæ mandaret, unde pro eo *Navarreni* & *Catalani* arma sumserunt, sed 1461. ante patrem extinctus est: Ob hanc causam patri successit filia, *Caroli* soror, *Leonora*, uxor *Gastonis C. Foxii Princ. Bearnensis*: sed sceptrum brevi tempore tenuit: & ad nepotem ex filio *Gastone VI.* præmortuo *Franciscum Phæbum* transmisit, qui 1483. cælebs vita functus heredem habuit *Catharinam*, quæ *Joanni* ex *Albretanis* proceribus nupsit, cumque eo regnum rexit, sed à *Ferdinando* expulsa amisit: jus inde delatum ad filium *Henricum*, patrem *Joannæ* celeberrimæ reginæ, quæ ex *Antonio Borbonio Vindocino*, cui ex eo *Navarreni* regis nomen, genuit *Henricum IV. Franciæ & Navarra* primum iterum post aliquot sæcula regem. *Foxia* gens cum regno potiretur in scuto bipertito hinc *Navarrenum* δῆγμα gestabat, isthinc quadripartitum *Foxiorum* tres rubeos palos in solo aureo (creditur familia ex *Aragonis* s. *Barcinonensibus*, numero palorum tantum minor.) & *Bearnensium* in laterculo aureo duas vaccas rubeas, cornibus, & tintinnabulis caruleis. *Albretanorum* illam dispositionem exhibet *Varenn. R. d. arm. p. 137.* Ut transversa linea scutum secaret, caput iterum duabus perpendicularibus in tres regiones, pes in quatuor alias divideretur: totique imponeretur parmula nova. Prima capitis area continebat *Navarrenam* tessellam, secunda gentile symbolum *Albretanum*, quod est quadripartitum ex areolis duabus *Francicis* liliis sparsis, & duabus rubeis (*Rubea* vetus perhibetur tessera familiæ, quæ puro minio scutum tingeat ad morem avorum; ex quibus ipsi se cum *Navarrenis*, vide §. 48. oriri perhibebant; laterculi *Francici* donum sunt *Caroli VI.* in favorem matrimonii, quod *Armandus Amanieus Albretanus* cum *Margareta Borbonia* 1368. contraxerat. vid. §. 39.) Tertia *Aragonicum* emblema continebat: ob *Joannem Aragonium*, qui ex *Blanca Navarræ* posteros genuit. Quarta seu inferioris ordinis prima area quadrifida *Foxensia* & *Bearnensia* gestamina continebat. Quinta iterum quadripartita exhibet in 1. & 4. areola aurea leonem coccineum, secunda & tertia rubea leopardum erectum aureum vel juxta alios argenteum, falculis & lingua caruleis, quod est gestamen *Armeniæ* Comitum. Sexta *Ebuovicensem* tessellam refert. Septima vel ultima in decussim secta superiori & inferiori parte *Aragonios* palos, lateribus castellum *Castiliæ* & leonem *Legionis* repræsentabat: ob majores credo *Joannis*. Parmula toti imposita *Bigeronum* symbolum erat, nimirum aurea impressis 2. leonibus gradientibus rubeis, quorum falcula & lingua caruleæ.

Navarra à
Ferdinand.
Catholico
occupata.

§. L. Navarra ab anno 1512. regi *Hispaniæ* paret. Eo enim *Ferdinandus Catholicus R. Hispaniæ*, ut regem *Galliæ* Pontificis *Julii II.* hostem in *Aquitaniâ* conjunctis cum genero *Henrico IX. R. Angliæ* viribus adoriretur, per *Navarram* transiturus, transitu negato, occasionem arripuit invadendi regni, regni, cui jam pridem homo alieni cupidus inhiabat; quod tanto facilius fuit, Joanne ab omnibus imparato, & *Gallica* auxilia frustra præstolato. Exortistandem *Grammontanorum* & *Bellomontanorum* factionibus & disposito ad rebellionem à *Lerinesi* populo conjuges reges omnino cedere regno, & in *Bearnum* se recipere coacti sunt, & præter exiguum portionem *Navarræ*, non nisi jus in reliqua suis, filio *Henrico*, nepti *Joannæ*, cujus filius *Henricus IV.* Rex *Galliæ* prætensionem regni domui intulit, transmittere potueret. Confer historiam apud *Thuan L. 1. pag. 22. Arn. Ferron, L. 4. pag. 81. Mart. Bellaj*

Bellaj. L. 1. à pr. Et ex Hispanis *Æl. Anton. Nebriss.* Historicus regius peculiari opere in duos distincto libros.

§. LI. Fundamenta *Hispanorum*, quibus Navarra Regnum jure à se teneri probare volunt, illa sunt (Confer. *Æl. Anton. Nebriss. Histor. bell. Navarr. L. 1.* in primis c. 1. ubi capita juris contracta, & *Johan. Lupus, de Palacios Rubeos, Tract. de Obtentionis retentionisque regni Navarra justitia.* Allegatur & *Pineda de Regn. Navarr.*)

I. *Negatus transitus*: cum via ex jure gentium sit cunctis mortalibus communis. Conf. exempla *Num. 21, 23. 1. Macc. 5, 46. 49.* Conf. etiam §. 1. *Instit. de serv. prad.*

Addunt alteram, quæ validius stringat, rationem: quod fœdus inter Ferdinandum & Catharinam ictum, ut hæ non posset in Regno recipere præsidia Francica, nisi excidere jure Regni vellet. Conf. *Arn. Ferron. L. 4. p. 81.* Adde alius fœderis exemplum apud *Blondell. Geneal. Franc. P. 1. p. 18. 1. a.*

Sed respondent ad hæc Franci: 1. Ut fœdus fecerint cum Hispanis Navarrei, quod non concessuri sint Gallis invadendæ Hispaniæ transitum: ita nec obligari, ut darent Hispanis, alio fœdere. Vide *Arn. Ferron. d. l.* Interim in fœdere Blasensi 17. Jul. 1512. pacto sunt protestati, nihil in Hispania movere, & priora fœdera Hispaniæ in vigore relicta, sed ut ad partis neutrius injuriam Navarra pateret. Et quidem hoc fœdus cum fieret, neque adhuc ratihibitum esset, Albani exercitus jam in finibus Vasconum erat. Certe de fœdere illo Ferdinando nondum poterat constare. Vide *Blondell.*

2. Nullum de non recipiendis Gallorum præidiis fœdus factum; sed nec adluere illa præsidia.

3. Ferdinando brevior via in Galliam patebat. Sed & iniquæ conditiones, quod transitori loca aliqua pignori petebant, viamque ingressi sunt nec expectato responso.

4. Exempla sacra, adversus infideles quæ facta sint, docent.

5. Joannes, aliorum ratione vasallus Gallix sine feloniam transitum concedere non poterat.

6. Transitus, qui debetur Gentium jure, multas condiciones appositas habet. Vid. *Grot. d. l.* ad quas se non obtulere Hispani. Potius hi, transitu concesso, petiere obsides, & ne iter interciperetur, ad reditum loca quædam tradenda. *Fr. Maced. propugn. Lus. Gall. P. 2. q. 4. c. 3.*

7. Alterius fœderis scheda conficta. vide *Blond. d. l.*

II. Joannes Rex cum Rege Gallia à Pontifice declaratus schismaticus, & schismaticorum fautor, ac proinde hereticus.

Hoc Albanus erga Pompelonenses, apud *Nebriss. l. c. 6.* & Ferdinand. apud *Olhag. hist. C. Fox. L. 2.* urfit adversus Legatos Joannis. Sic & Papa, apud *Zhuân. L. 46. p. 782.*

Huic fundamento ita respondent Galli: 1. Periculosa hæc hypothesis omnium Regum securitati. Nec concedenda Pontifici in Regum, qui non vasalli sunt, temporalia potestas.

2. Alias Hispani contempsere fulgura Pontificia.

3. Excommunicatum Joannem & Regno spoliatum, ne quidem probari potest ab Hispanis. vid. *Blondell. d. l.*

4. Invasio Navarra facta ante fulminationem Pontificis adversus Gallos ipsos: ut subducit calculum idem *Blondell. Assert. plen. geneal. Franc. P. 1. p. XVII, 4. seq.*

5. Papa pars & judex ita fuerit.

6. Regnum non Joannis, sed Catharinæ proprium.

7. Capræ, Auditori Rotæ à Pontifice ad se 1511. misso, Reges Navarra responderant, se in unione Ecclesiæ vivere & mori paratos. Nec Pisano Concilio adhasere.

8. Teneretur vero Papa, si etiam excommunicatio justa foret, concedere legitimis hæredibus Regnum ademtum transgressori.

9. Causa odii Papæ Ravennensi clade efferati, & ob Gastonis nomen Foxiis infesti, in Ludovicum, cujus quasi appendix quædam lis Navarrena injusta fuit.

10. Ferdinandi arte obtenta (si quæ fuit,) hæc excommunicatio adversus eum, qui non læserat Pontificem. *Mariana ad 1512. L. 30. Suspecta Ferdinandi regis fraus erat, & paulatim in plures capit manare rumor, eo annitente severum decretum & grave prodisse; conjectura probabilis, quoniam diu penes se in arcano id diploma Pontificium occultavit.*

11. Sed & bulla adversus R. Franciæ nullius vigoris est, quia Reges hi nequeunt excommunicari, nec Regnum subijci interdicto: quod & sæpe declararunt Pontifices ipsi. *Conf. Limn. Not. regn. Franc. 2, 6. lit. kk. ll.*

12. Concilium Pisanum à Ludovico adversus Pontificem, non ex promisso convocantem Concilium, convocatum diras Julii II. generosa obnuntiatione revocit. *Thuan. L. 1. p. 31.*

Blanca
Navarrenna
Hendr. IV.
Regi Ca-
stiliæ nu-
pta.
Responsio.

III. *Blancam Henrico IV. R. Castilia nuptam & dein repudiatam, veneno sustulit. Leonora soror, ut ad Regnum ipsa veniret.*

Hoc quoque fundamentum ita elidunt Franci. 1. Blanca improlis, nec ab eajus Hispanis.

2. Non venefica Leonora, sed criminis hujus accusatur ab aliis Joanna, Ferdinandi mater, quæ, Carolo privigno sublato, Blanca divortium procuravit.

3. Ferdinandus Leonoram, Franciscum Phœbum, nepotem, & Catharinam Reges agnovit, & inaugurationibus interfuit.

4. Sed nec ob hoc factum posteri jure exciderent.

Germana
Foxia uxor
Ferdinand.
Responsio.

IV. *Germanæ uxoris nomine ad Ferdinandi Regnum hoc spectare.*

Franci respondent: 1. Saltem Germana improli mortua jus hoc cessaret: & ea secundo marito idem quoque adferre debuerat.

2. Joh. Narbonensis, pater Germanæ, agnovit Catharinam Reginam, eique tantum litem intendit ob Foxium Comitatum, Bigerrones, & alia in Gallia, quod essent mascula feuda; De quibus transactum 1497. Cum Gasto filius renovasset litem, iterum transactum, ut & à Germana, sorore ejus.

Præscri-
ptio.
Responsio.

V. *Præscriptio.*

Huic obvertunt Franci. 1. Hæc interrupta 1516. Tractatu *Noviodunensi*, quo promissa restitutio.

2. Bella continua Gallo-Hispanica impedivere Albretanos à persecutione juris.

3. A. 1545. per Legatum Carolo V. demonstratum jus Catharinæ.

4. Alii subinde actus editi, quo Albretani & Borbonii jus suum non dimittere testati. *Conf. Thuan. L. 23. p. 1063.*

Accedit, quod vulnus conscientiae testati Hispani ipsi, in *Testamento Caroli V.* apud *Thuan. L. 21. p. 947. & Philippi II. apud Thuan. L. 120. p. 509.*

6. Oblata aliquando satisfactio, apud *Thuan. L. 28. p. 38. 39. Confer Blondell. Gen. Franc. T. 1. p. **. 2. b.*

Securitas
Hispaniæ.

VI. Si addatur *securitas Regnorum Hispania.* Unde *Nebriss. in præf.* fatetur de *Isabella Hispan.* ei semper curam insedisse, quomodo angulus à toto suo corpore divulsus vel permutatione, vel dotis nomine, vel alia quacunque ratione honesta in formam pristinam redigeretur.

Responsio.

Habet huic etiam quod regerat Gallia. Hæc enim, si vera, non tamen justa est ratio. Constat certè, Ferdinandum diu inhiasse, unde jam prius A. 1482. auxilio Bellomontiorum, sub prætextu petendæ pro filio Joanne heredis Catharinæ, fines regni occupaverat. Sed Regina ob ætatem liberorum imparem, &, quod Regnum viro opus haberet, excusavit se. De eo *lovii, L. 11. à pr.* judicium: *Cunctas bellirationes fæderumque jura vel cum pudenda mutata fidei labe & gravi sociorum injuria ad commodum suum referre erat solitus.* Ubi refert, quod ob ipsam hanc expeditionem adversus Navarrum Henricus R. Angliæ solus discrimini belli Gallici objectus, socero succensuerit.

Francisci I.
promis-
sum.

Possit addi quod VII. *Rex Franciscus pactis Madrit. §. 20. & Cressiac. §. 47.* promissit, proprio jure, si quod haberet, abdicato, Albretanum, quantum in sese sit, ad cedendum præensione sua inducere: nec adversus Hispanos juvare.

Responsio.

Verum enim vero, ut de valore Madritensium pactorum nihil dicamus, Albretanos Franciscus non potuit suo privare jure.

Arrago-
niorum &

IIIX. Alius juris etiam mentionem facit *L. Marin. Sic. de reb. Hisp. L. 8. in Ramir. 2. R. Arag.*

Arag. & provocat ad illud *L. 21. in R. Ferd. Cathol.* quod videlicet Navarri, qui eundem cum Arragoniis Regem Alfonfum habuerint, hoc extincto & electo ab Arragoniis ejus fratre Ramiro, peculiarem sibi Regem Garciam Ramirum sumserint. Unde ortum ait bellum; sed delectos tandem arbitros sex, ex utroque Regno ternos, pro Ramiro pronunciasse, ut ille Rex esset, & Garcias Magister equitum.

Navarræ
idem olim
regnum.

Sed reponunt Galli; post hæc tempora semper peculiare Regnum Navarrenum fuit, & agnitum est ab Arragoniis ipsis. Confer *Instrum. matrimon. Ramiri filia & Raim. Barcinon. ap. eund. Marineum.*

Responsio.

§. LII. Vicissim fundamenta Gallorum, quibus Regni hujus sibi jus arrogant, illa sunt. (Pro his videndi *Cassan. Recherch. L. 1. c. 4. p. 183. & seq. Servin. T. 1. des actes notables & plaidoyés. p. 333. seq. Blondell. Geneal. Franc. T. 1. p. 17. 3. b. & seq. Hispanis potissimum autoribus utens. Fr. Maced. Propug. Lus. Gallic. P. 2. q. 4. p. 386. seq.)*

Funda-
menta
pretensio-
nis Gallicæ.

I. Successio hæreditaria Henrici IV. in maternum regnum.

II. Injustitia invasionis Hispanicæ, quam objectiones prius enarratæ evincere conata. Conf. *Thuan. L. 84. p. 172. ubi Doctoris Navarri judicium.*

III. Juris perpetua conservatio, non tantum generalis, pace *Vervin. §. 22. & altera in insula de Faisans. §. 89. 90. sed & specialis, cum præter titulum insignia semper retenta, & regis postea juncta.*

Quin cum A. 1625. *Vrbani VIII.* Papæ Breve Regi titulum R. Navarræ non adderet, non prius illud ratihabitum à curia, quam defectus suppleretur. *Minist. Card. Richel. T. 1. Sic & 1663.*

IV. Addi potest Tractatus *Noviodunensis* A. 1516. quo promissam restitutionem probat *Blondell. Assert. Geneal. Franc. T. 1. p. IV. 4. b.*

§. LIII. Quicquid vero de utriusque partis juribus sit, occupatam ira Navarram Ferdinandus retinet, & factione *Bellomontana* res suas amplius firmat. Ut redderet compellatus, eas condiciones præscribit, ut quædam, quæ restabant, loca etiam traderentur, & vadis loco filius Henricus: ad hæc quando restitueret, suo arbitrio permitti petit. Carolus V. Tractatu *Noviodunensi* pollicetur restitutionem. Hac non secuta per *Andream Foxium Sparrensem* Galli A. 1521. Regnum recuperant, sed brevi post denuo ejiciuntur. Vide *Bellaj. L. 1. pag. 18. Inde Bonnivetus Fontarabiam* capit, sed operæ aliud pretium non obtinet. Id. p. 28. seq. Ex eo mansere in possessione Hispani, armis non turbati ob Albretanorum, (quibus & insidiæ structæ. vid. *Thuan. L. 36. p. 329.*) debilitatem. Regnum vero *Burgensibus comitis* 1515. cum corona *Castilia conjunctum*, (quam conjunctionem Ferdinandus testamento A. 1516. & 1518. Carolus Pincia confirmavit, animum nunquam restituendi hæc ratione testati,) atque munitiones magna ex parte dejectæ.

Quæ ex eo
acta.

§. LIV. Hujus Regni causa telamonum, angelorum, alter vexillum *Navarrenum*, altero ex dextris *Francicum* gestante, manibus tenet. *Lacinia* etiam, quæ huic scuto debentur, auro & cocco pingendæ sunt.

Angelus
cum Na-
varreno
vexillo.
Torques
ordinum.

§. LV. Scuto regio circumdari solent duo torques *Ordinum duorum regionum*, §. *Michaëlis & S. Spiritus.* De quibus P. 1. c. 7. egimus.

§. LVI. Titulo non alio Rex utitur, quam *Franciæ & Navarræ*: quod multi mirantur, utpote præter aliorum Magnatum morem. Est tamen videre, ubi aliqui Reges quædam addidere. *Ludovicus XI.* apud *Limn. Not. Franc. 2, 6. pag. 446.* illo usus est: *Roy de France, Dauphin de Viennois, C. de Valentinois & Diois, Provence, Forcalquier & terres adjacentes.* *Carolus IX.* in moneta illo usus est, apud *Menestr. Verit. art du blas. c. 13. p. 153.* CAROL. D. G. IMP. ORIENT. FRANC. REG. Q. NEAP. REX. *Ludovicus XII.* in illa moneta, cujus adversa pars memorabilem epigraphen continet: *Perdam Babylonis nomen* (cujus numi mentionem facit *Thuan. L. 1. p. 31. & exhibet Luck. Syll. numism. p. 23.* sed cum *Thuanus* insignia *Neap. & Sicil.* impressa dicat, Luckiana sculptura *Francica* tantum exprimit,) hoc utitur elogio: LUDO. FRANC. REGNIQ. NEAP. R. In alio numo (ibid. ap. *Luck.*) LUDOVICUS D. G. FRANCORUM REX. Parte averfa: MLNI DUX, ASTENSISQ. DNUS. Prius A. 1506. (*Luck. p. 12.*) LUD. XII. FRANC. REX. IANUEQ. DOM. Iterum apud *Limn. l. c. Roy de Naples & de Ierusalem, C. de Provence, Forcalquier & terres adjacentes. Franciscus I. se Regem Franciæ & Dn. Genuæ* (quod modo etiam in *Ludovici XII.* titulo observavimus,) dixit.

Titulus.
Tituli ali-
quorum
veterum
reges.

Henricus III. Regem Francia & Polonia. Ab Henrico IV. constans usus tituli: *Francia & Navarra.*

Præten-
sio in Genuam.
Historia.

§. LVII. Cum mentio *Genuæ* in titulis Regis occurrerit, operæ pretium est, illius controversiæ historiam & partium fundamenta audire. Historia illa est: *Genua* præcipua *Ligurum* civitas (in quam jura Imperii salva vult durare *Celeb. Conring. de Fin. Imp. Germ. c. 23 p. 540. seq. Conf. Thuan. L. 61. p. 169.* ubi Imperiales Legati cavent præjudicium,) à multo tempore (neque tamen altius, quam ab anno 1100. suæ Reipublicæ originem repetunt) intestinis diffidiis atque factionibus discerpta fuerat, ut tandem, quæ jugum domesticum ferre amplius nequiret, ad exterorum dominationem confugere cogeretur, sub quibus tamen non multo melius habita. Anno 1444. *Simonis Bucanigri* virtute pristina libertas, excusso jugo *Vicecomitum*, recuperata, & populares muneribus publicis gerendis admoti. Sed nec ita omnibus motibus aut factionibus præcludi potuit via, neque effici, ut civitas non egeret exterorum imperio vel protectione. Ita, qui *Carolo VI.* se submiserant, ut & postea *Carolo VII.* deinde *Duces Mediolanenses*, *Conf. Bzov. Tom. 14. ad ann. 1353. n. 8. 9.* experiri Principes coacti sunt. Tandem *Ludovicus XII.* dejecto *Ludovico Sfortia*, ac postea *Paulo Novio* per rebellionem creato Duce, qui capite luit, urbem iterum coronæ vindicavit, arcemque freni loco imposuit. Post hunc *Oct. Fulgosius* nomine *Francisci Regis* Rempublicam gubernavit. Iterum *Genua* *Francis* erepta est, cum A. 1522. *Prosper Columna* nomine *Caroli V.* à factione *Adornia* ac *Flisca* advocatus ad deditionem eos coëgisset. Hoc in statu ad annum 1528. res permansit, donec à *Fulgoso*, copiis à *Lautreco* attributis, ad obsequium cogere-
tur. Sed paulo post *Andrea Auria* defectione ad *Cæsareas* partes Respublica pertracta est, & libertati restituta. Vid. *Thuan. L. 12. p. 568. seq. L. 61. p. 151. Natal. Com. L. 25. p. 554.*

Funda-
menta
Francica.

§. LVIII. Præensionem Regis Galliæ edisserit *Thuan. L. 12. p. 568. Cassan. recherch. L. 2. c. 4. p. 591.* Fundamenta *Gallorum* sunt, præter *Caroli M.* jus, qui, Lombardico Regno everso, *Liguria* etiam imperavit, in Reges *Franciæ* ex *Cassani* mente translatus;

1. Quod se ultro A. 1390. missis Legatis *Carolo VI.* subjecere. *Conf. Thuan. L. 12. p. 568. P. Emil. L. 10. pag. 320.* Missus tum *Bucicaudius* prætor, qui cum præsidio receptus est.

Huic rationi firmandæ probat *Cassanus*, eos nemini, nec Imperio, subiectos fuisse (sed *Thuan. L. 12. p. 568.* Imperio salvum jus servasse, cum *Carolum VI.* patronum adsciscerent, asserit) & ob hoc licitum illis, sui potestatem majoris boni causa aliis committere, pari jure, quo quis semetipsum vendere potest.

2. Cum interim in fide Ducis *Mediolanensis* fuissent, ægerrimeque ferrent, suo periculo & sudore parta ad Ducis solius commodum & decus referri, à Duce iterum desciscunt, & in libertatem se vindicant A. 1437. sed dein 1458. obsessus ab Aragoniis *Petrus Fulgosius*, quem defendere non poterat, Principatum, iterum regi Galliæ tradidit, cujus nomine præfuit urbi *Joannes Andegavensis. Paul. Emil. L. 10. pag. 330. 331. 337.*

3. Cum iterum *Mediolanenses* ad se pertraxissent *Genuam*, ejus tamen nomine præstiterunt homagium Regi *Franciæ*, ut *Job. Galeacius* solutis 50000. ducatis *Ludovici XI.* nomine, qui eos ob perfidiam & animi levitatem detestabatur, *Comineo*, hoc ipso teste L. 6. c. 5. & L. 7. c. 2. præstiterit. *Conf. etiam de Ludovico Sfortia*, apud eundem *Comin. d. l. 7. c. 2.* Apud eundem L. 8. c. 4. & L. 8. c. 15. quædam de conatibus pro recuperanda *Genua*.

4. *Ludovico XII.* Regi A. 1499. *Genua* iterum *Baptistini Fulgosi* operâ adducitur, ac *Philippus Ravensteinius* iis imponitur, *Fulgosi* consilio res eorum moderaturus. *Ferronius L. 3. p. 38. 1502.* Rex urbem ingressus est, & iterum ea in clientelam ipsius se dat, ut dies, quo intrasset Rex, annuo festo celebraretur, decernens pag. 61. 62. Inde A. 1507. *Genua* deficit, quodam *Paulo Novio* Duce, sed paulo post recipitur, & hic ex fuga retractus luit capite. L. 4. p. 66. Urbs etiam adversus Venetos atque *Julium Pontificem.* p. 70.

5. *Francisco Rege Octavianus Fulgosius* denuò se Ducatu abdicans, ejus nomine rempubl. administrandam suscipit. Iterum 1528. urbs deditionem facit, accepto gubernatore *Trivultio*, paulo antequam *Andreas Auria* ad *Cæsarem* deficeret. (Confer *Bellaj. L. 3. p. 94.*)

§. LIX. Verum libertatem suam Serenissima Respublica illis fundamentis & juri-
bus satis tuetur, quæ tantum tangam. Sunt autem ista

1. Carolo VI. & VII. se submisisse, nulla ad posteros obligatione.

2. In protectionem se dedisse, non imperium obtulisse: quod cum Galli invade-
rent, etiam illius jus merito perdidisse. (Excipiunt Galli, aliud loqui formulas pacto-
rum; & ob protectionis jura toties ingratitudine & rebellionem temerata, merito ipsum
imperium ad eos translatum, quos læserant.) Conf. Zypæ. 3, 14. p. 300.

3. Renunciatum juri à R. Gallia pace *Madritensi*, §. 8. & quamvis induciis *Nicaensibus*
servata iterum §. 7. jura integra: postea tamen pace *Castell. Camerac.* §. 24. Rex eos in
amicitiam recipiens abdicasse videtur prætensionem. Similiter A. 1575. Rex Gallia re-
bus Genuæ turbatis legationem eò misit, & de Republica vicina & amica, cujus liber-
tatem tueri paratus sit, sollicitum se ostendit. *Thuan.* L. 61. p. 161. seq.

4. Præscriptio.

§. LX. Tentavit quidem A. 1547. statum iterum turbare *Job. Ludovicus Fliscus*, ut
Thuan. L. 3. p. 127. & *Natal. Com.* L. 3. p. 53. memorant, à Gallis instigatus. Sed & hic suo
nomine Principatum invadere malebat, & in ipso conatu oppressus est. Successit alia
conjunctio *Ciboana*, non felicior; nec non motus periculosissimus A. 1575. De arcano
Henrici IV. consilio, & quæ inter Ludovicum XIII. ac Ducem Sabaudia agitata sint,
vide *Capriata, Dell' Historia*, L. 1. p. 49. L. 8. in primis p. 638. 645. Ex eo tempore nec
tentatam quidem Genuæ libertatem legisse memini.

Cap. XXV.

Comites Fuggeri.

ARGUMENTUM.

1. Origo familia.
2. Lilia gentilia.
3. Comitatus Kirchberg & Weißenhorn.

4. Quando ad Fuggerios pervenerint?

5. Galea.

6. Linea Severini Fuggeri. Helfenstein. Gundelfingen.

7. Unde prætensio.

§. I.

Cui bonæ literæ, studiosi & pauperes plurimum debent, familia Illustrissima Co-
mitum & Dominorum Fuggerorum, à Joanne Fuggero originem trahit, qui Au-
gustanus civis A. 1370 factus est & Jacobum genuit, qui ex Mercatore Consiliarius Im-
peratoris factus *Ulricum* & *Georgium* genuit, quos primos *Maximilianus Augustus* A.
1504. Barones creavit. Ab hoc amplissima progenies ad nostra usque tempora durat,
in varias distincta lineas. Ex eo Comitum quoque accessit axioma, & plurimæ cum Il-
lustrissimis Germaniæ familiis affinitates. In Sveviæ circulo possessiones eorum sunt
non contemnendæ, & ob eas inter Procures locus. Alia etiam in Austriacis ditioni-
bus possident.

§. II. Scutum, quo utuntur, quadrifidum est, ut videre licet in *Wapenb.* I. p. 19. Lilia gen-
Primam & quartam quadram occupant symbola stirpi propria, nempe areola per-
pendiculariter secta caruleo & aureo colore, impressa duobus liliis iisdem coloribus alter-
natis. *Chifflet. Insign. Eq. A.V.* n. 377. Hoc dēyua *Fridericus III. Imperator* donavit A. 1473.
cum Treviros iturus Augustæ moraretur. *Theod. Hæping. de Jur. insign.* c. 6. P. 6. p. 370.
Ubi Joannis Sambuci addit carmen:

Lilia Fuggeris donans certissimus autor,
hæc, ait, æternum non modo vere tuli.
Quicquid & addiderit virtus tempusque serenum,
compositis sit idem jus, sit honorque, volo.
Spes fuit; hæc cumulant virtus & fama perennis,
arma domus propria hæc nobilitatis habent.
Divitias virgo dedit, hæc temerarius error
fortuna, idque docet largior usus opum.
Nam quibus hæc causis veniunt, commercia digna
orsibus, & laudis nomen habere solet.

De fa-

De familia origine & incrementis hinc inde *Martinus Crusius, Annal. Svec. P. 3. L. 5. c. 9. p. 279. L. 8. c. 19. p. 470. L. 9. c. 8. p. 508. c. 14. p. 527. L. 10. c. 2. pag. 547. L. 11. c. 13. p. 638. 639.*

C. Kirch-
berg &
Weissen-
horn.

§. III. Secundus quadrans argenteus *Æthiopissam nigras indutam vestes, coronatam, criuibus sparsis, manibus tiaram Episcopalem gestantem, & tertius rubeus tria cornua venatoria argentea continent.* Hisce Comitatum *Kirchbergium & Weissenhorn* notari ex *Wapenb. P. 2. p. 21.* liquet. Comitatus ille non procul *Ulmâ* situs feudum est *Austriacum*, & suos olim Comites peculiare habuit. Ex ea mentio fit *Ottonis & Hermannii* fratrum, qui cœnobium *Benedictinum* in *Wiblingen* non procul *Ulma* ad *Illarum* amnem fundarunt, & liberalissime dotarunt A. 1099. Ex ea gente *Eberhardus* Episcopus *Augustanus* electus est A. 1404. Ultimus demum marium vita excessit A. 1510. *Philippus*, singulari animi fortitudine præditus & tanto membrorum corporis robore, ut unico digito clavum ferreum infingeret parieti: ut est apud *Henning. Theatr. geneal. IV. Monarch. P. I. p. 377.*

Quando
ad Fugge-
rios.

§. IV. Qua ratione ad Fuggeros devenerint hi Comitatus ex *Martino Crusio* audiamus, qui *Annal. Svecic. P. 3. L. 9. c. 13. pag. 526.* Eodem anno (1504.) *Maximilianus* idem *Vianam* s. *Weissenhornam*, *Kirchbergensemque Comitatum*, ad se *jure fiscali* translatum (vivo adhuc, sed sine liberis, ultimo ibi Comite *Philippo*, certa ei per vitæ tempus pensione assignata) triennio post, anno sc. 1507. *Ulrico, Georgio & Jacobo*, Fuggeris pro 70 florenis millibus ad annos 10. oppignoravit. Ad quam oppignorationem cum amplior fors accessisset: tandem illa pignora ad *Georgii filios*, *Raimundum & Antonium*, devoluta sunt: & iisdem, una cum insignibus & titulo Baronum, privilegioque cudendi auri & argenti hereditario 14. Nov. 1530. in Comitibus confirmata. Celeberrimus verò *Petrus Lambecius* perhibet, ex Fuggeris primum, cum fratre *Georgio, Ulricum* Baronem & Dominum in *Kirchberg & Weissenhorn* à *Maximiliano* creatum. Facit vero eorum mentionem occasione bibliothecæ Fuggerianæ, quam *Raymundus, Caroli V. & Ferdinandi Consiliarius* cepit, *Philippus Edoardus* in primis auxit, & *Albertus* A. 1655. Imperatori vendidit.

Galeæ.

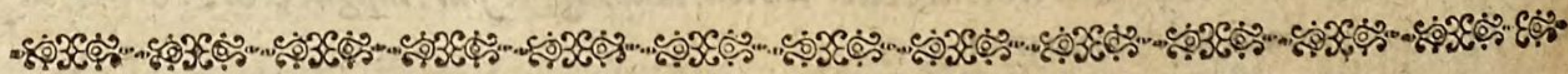
§. V. Galeæ scuto huic incumbunt duæ; quarum prior Fuggeria, coronata inter cornua caruleum & aureum lilium iisdem coloribus sectum sustinet: Altera *Kirchbergia*, hermam *æthiopissæ nigro indutum*, & mitra episcopali argentea redimitum, crine tortili aurata, ostendat. Laciniæ isthinc auro & caruleo colore, hinc argento & atro tinguntur.

Linea Se-
verini Fug-
geri Hel-
fenstein,
Gundel-
singon.

§. VI. Uti lineæ plures sunt, ita quæ à *Severino*, qui primo seculi hujus anno decessit, descendit, auctiori scuto utitur, cujus typum *Fürst. Wapenb. P. 3. p. 9.* exhibet sub titulo *Graf von Severin*. Illud quadripartitum, præter parmulam mediam Fuggeriam gentilem, in secunda area *Kirchbergiam*, in tertia *Weissenhorniam* tesseram exhibet. In primo vero laterculo *Elephas Helfensteiniorum*, & in extremo *balthæus sinister*, abscissis ramis asperatus, *Gundelsingia* dynastiæ repræsentatur. Ita etiam prioribus galeis Fuggeriæ & *Kirchbergiæ* potiori loco dextra additur *Helfensteinia*, cui elephantis caput & collum imponuntur. De illis Helfensteiniiis symbolis eo capite agitur, quod Comitum istorum scutum continet.

Unde præ-
sentio.

§. VII. Jus horum laterculorum est à *Catharina Helfensteinia*, Severini B. Fuggeri conjugæ, *Ulrici C. Helfensteinii* filia, *Rudolphi* sorore, cujus nepos *Henricus* A. 1626. familiam clausit. Unde cum famellarum jam videretur jus valere, præter alias etiam hi Fuggeri, quod sibi deberi credebant, eo symbolo testari voluere.

Cap. XXVI.

Bar. Gaymanni.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo.

2. Scutum.

3. Apex.

§. I.

Familie
origo.

PER illustres stirps *Baronum Gaymanniorum* in *Austria* à multo tempore floret: in primis in provincia supra *Anasum*, ubi *Gallspach & Tratenek* possederunt: in inferiori autem *Rossiz* & alia obtinuerunt. *Bucelin. Germ. stemmatograph. P. 3. pag. 51.* à *Joanne Gaymanno*

Gaymanno orditur, Stephani patre, Ortolphi avo, qui A. 1490. claruerit. Verum ante hos A. 1373. vixit Henricus Gayman, maritus Erntrudis Nußdorferin, quæ dein Andrea Polheim nupsit. A. 1451. vixit Gotthardus, & A. 1463. Stephanus, qui cum aliis teste Gerh. de Ros, Hist. Austr. L. 7. f. 274. inter Legatos Alberti VI. Archiducis Tylnam missos fuit.

§. II. Scutum eorum repræsentatur Wapenb. P. 1. p. 36. transversè sectum, superiori parte argentea, inferiori nigra: ita tamen, ut pinna in corde clypei argentea in nigram regionem scuti protendatur. Superiorem verò regionem argenteam ornat aureum folium quercinum. (ein gelb Eichenblatt / so im halben obern weissen theil des Feldes auß dem halben untern zimmenweiß ausgebogenen schwarzen theil entspringt.) Olim verò viri imagine, qui folium quercinum gestaret, usi dicuntur.

§. III. Galea incumbit coronata, ex qua protenduntur duo cornua ex nigro & argento, juxta scuti pinnatam sectionem, singulis verò cornibus exterius terna quercina adherent folia. Lacinia sunt utrinque nigra, hinc auro, isthinc argento reducta.

Cap. XXVII.

Comites de Geyer sperg.

ARGUMENTUM.

1. Familia Geyerorum de Osterberg.

2. Scutum.

3. Galea.

§. I.

Illustrissimi Comites à Geyer sperg, prius Barones Geyer de Osterberg dicti, ex Franconia derivantur, in qua nunc etiam superest equestris familia Geyerorum, quæ tamen alio planè scuto utitur (vid. Wapenb. I. pag. 103.) caruleo videlicet cum capite & collo hirci ex argento, cornibus auratis. Venere verò aliqui in Austriam sub Maximiliano I. alii sub Ferdinando I. & dynastiam Osterberg (cujus omnibus communis est titulus) inde Haus, Hart, Arburg, Heimdorf, Mollenburg, Sitzenthal, Wolfstein, Grellendorf, Gleiß in inferiori Austria acquisiverunt. Primum Bucelin. Germ. Stemmatochr. P. 2. lit. H. 6. nominat Vitum Geyr de Zeisberg, ex Franconia, qui A. 1370. claruerit, pater (vel frater) Joannis, tum Osvaldi, quo natus Bartholomeus, intimus Consiliarius Friderici III. Imp. circa A. 1430 Hoc nati Joannes A. 1502. Austriæ immigravit; Adamns autem Maximiliani in superiori Austria fuit vicarius. (Unwald ob der Ens.)

§. II. Scuto, apud Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 34. quadripartito utuntur, cujus areola prima & quarta aurea vulturem nigram expansis alis volaturientem; secunda & tertia carulea auream stellam, insistentem tricipiti (vel bicipiti) colliculo rubeo continet. Prior tessera gentilis est, ipso indice nomine. Stella vel ex gratia concessa, vel dynastiam Osterberg notat.

§. III. Galea imponuntur duæ, quæ primæ areæ respondet, tegitur corona, cui pileolus ducalis rubeus inferitur, orâ reductâ argentatâ, & semicirculis aureis, in modum coronæ clausæ, constrictus. Ei insistit vultur scutarius. Altera galea tegitur diadema tortili ex auro & cyano, & sustinet inter duo cornua, quorum prioris superior pars, posterioris inferior caruleo colore tingitur: reliqua cornuum, & quæ inter ea apparet, stella scutaria auro ornantur. Lacinia dependent ex priori aureæ & nigra, ex hac aureæ & cyanæ.

Cap. XXVIII.

Girones, Duces Ossuna.

ARGUMENTUM.

1. Familia ortus & linea.

2. Ducis Ossunii scutum.

3. Castilia & Legionis tessera.

4. Cisnero. Portugal.

5. Apex.

§. I.

Gironum familia ex vetustissimis Hispaniæ recensetur, utpote cui Rodericus Con-
salvi, qui A. 991. vixit, attribuitur. Demum gens defecit in Teresa Girona, quæ Martino Vasquez de Acunna nupsit. Ex eo mater Alfonsi, cui Gironis datum nomen, quod filius Petrus, à quo Duces de Ossuna, & ex alio filio Joanne, cui à matre Pacheco agnomen,

agnomen, nepos *Alfonfus Telles*, autor Dominorum & Comitum de la *Pueblain Montalvan*, servarunt atque ad posteros transmiserunt.

Ducis Ossunii scutum.

§. II. *Ducis Ossunii*, qui gentis caput, insignia ita describit, in gratiam *Petri Telles Gironis*, Chiffletius Eq. A. V. n. 313. Scutum transversè divisum. Pars superior Celtiberico & Legionensi symbolis ab summo bipertita. Inferior quaternis manicis supra & infra mutilis ex auro & minio impressa (*manche & alise en chef & en pointe de quatre pieces; Vel apud Sammarthianum, mantelée, alizee en chef & en pointe de quatre pieces, d'or & de gueules; Vel apud Paillot p. 672. emmenché de deux pieces & deux demies d'or sur azur.*) Scuto circumductus limbus triplici tessellarum ductu auri & minii vermiculatus, cum impressis quinque scutulis Lusitanicis.

Castiliz & Legionis tessera.

§. III. *Castellanum & Legionense* symbolum, nisi pro mera gratia habeatur, tribui potest matrimonio *Roderici Consalvi* ex Gironibus, Comitum Toleti & Asturiæ, circa A. 1100. atque *Sanctiæ*, filia Alfonso VI. Regis Asturiæ & Legionis. Iterum *Rodericus*, Major domus Regis Ferdinandi, qui A. 1256. vita functus est, secundam uxorem habuit *Berengariam* f. *Lupi Diaz de Haro*, Domini *Biscaiæ* ex *Vrraca* f. Alfonso IX. R. Legionis. Porro *Petro Girones* etiam, qui 1466. vivis excessit, sponsa fuerat *Isabella*, f. *Ioanna*, infans *Castilia*, quæ dein *Ferdinando Catholico* regi nupsit.

Cisnero, Portugal.

§. IV. *Limbum* ex familia *Cisnero* assumptum perhibent: rationem vero non satis capio. *Portugallica* scutula existimarim servare memoriam matrimonii inter *Martinum Vasquezium de Acunna*, ex priori uxore *Teresia Girona*, *Gironum* satore, & alteram conjugem, *Mariam*, filiam *Ioannis infantis Lusitania*, ex *Constantia Castellana*.

Apex.

§. V. *Galea* incumbit coronata, ex qua erumpit equus argenteus, & lacinia circumvolitant ex auro atque minio.

Cap. XXIX.

Domus Gonzagea, Duces Mantua, &c.

ARGUMENTUM.

1. Ducis Mantuani scutum.
2. Gonzagarum mortus. Variæ lineæ.
3. Mantua. Ejus Domini. Controversia de Ducatu post Vincentii Ducis mortem.
4. Gonzagea tessera. Lombardica.
5. Montisferratum. Marchianum series.
6. Causa Montisferratenensis.
7. Merita, fundamenta & historia ejus à Capriata descripta.
8. Nova controversia à Ducis Francisci morte, ob filiam Mariam.
9. Controversia post mortem Vincentii Ducis. Bellum. Pax. Ratispona. Tractatus Clerascensis.
10. Familia Paleologa, vel Imperium Orientis.
11. Imperium Constantinopoleos.
12. Arragonii palii.
13. Montisferratum. Saxonica tessera.

14. Barrum.
15. Hierosolyma.
16. Vincentii Ducis dispositio.
17. Nivernensis rami scutum. Nivernensis successio.
18. Henrica Clivia Nivernensis.
19. Clivia. Præsentio in Cliviam.
20. Marcanus Comitatus.
21. Artesia. Hujus successio.
22. Brabantia. Præsentio in eam Gonzagarum.
23. Burgundica tessera.
24. Retelia. Ejus successio.
25. Albretana domus. Successio Nivernensis in ea.
26. Alençonium.
27. Apex.
28. Telamones. Torques Ordinis S. Sacramenti.
29. Alia dispositio ex Varennio.
30. Ex Geloto.
31. Aliarum linearum scuta.
32. Vespasiani Gonzage Columna.

§. I.

Duc. Mantuani scutum.

Serenissimus *Mantuanus* Dux familiae *Gonzagea* caput est, & teste *Sammarth*. L'est. de *l'Italie*. T. IV. c. 6. p. 630. 631. scuti utitur dispositione quadripartita. Prima quadra & quarta (*Mantuana*) argentea est insignis rubea cruce pedata, comitibus quatuor aquilis nigris, quarum rostra & crura cocco rubent. Crucis medio incumbit alia parmula, duabus perpendicularibus & totidem transversis lineis in ter ternos laterculos distincta. Primus rubeus aquilam expansam coronatam auream, orientalis imperii digna, refert: Secundus rubeus *Lombardiae* leonem aureum, lingua & falcibus nigris continet: tertius *Gonzagius* aureis & nigris fasciis exaratur. In secunda serie quartus *Constantinopolitanus* rubeus crucem auream, comitibus quatuor igniariis, vel B. *Gracis* ejusdem metalli repræsentat: proximus aureus *Arragoniorum* quatuor palos rubeos ostentat: sextus argenteus, cephalo rubeo, *Montisferratum* denotat. In extrema serie septimus *Saxonum* trabes & sertum rutaceum exhibet: octavus *Barrensis*, caruleis cruciculis aureis brachiatis & in imo spiculatis, incerto numero sparsus, mullos barbatulos aureos duos tergis ooverfis, dentibus & oculis argenteis,

argenteis, continet. Ultimus argenteus Hierosolymitanus cruce patibulata inprimitur aurea, quatuor junctis cruciculis ejusdem metalli. Secunda & tertia quadra secatur linea transversa. Superiorem quadrae partem tres lineae perpendiculares in quatuor areolas distinguunt. Prima coccinea scutulo argenteo in corde impressa carbunculum radiatum aureum, nodatum, liliatum & smaragdo in medio instructum, inque totam aream protensum exhibet, Clivia notanda: proxima aurea Marcanam fasciam terro ductu ex argento & minio tessellatam ostentat; tertia liliis Francicis imponit lambellam quadrifidam rubeam, Artesia designanda: ultima hujus ordinis nigra Brabantia leonem aureum gestat. Quadrarum harum duarum inferior pars in tres areolas dispescitur. Prima denotanda Burgundia liliis Francicis circumdat limbum coccio & argento segmentatum. Secunda Retelana rubea triarastella dentata sexies aurea complectitur. Tertia Albretano Orvallium dāyua complectitur, videlicet duas quadras caruleas liliis Francicis insignes, & duas rubeas limbo striato argenteo cinctas. Toti incumbit Francica parmula liliata limbo rubeo, cui impressi octo numi Byzantini argentei, circumdata, quod Alenfonium symbolum est.

§. II. Ipsam familiam quod concernit, deduci amat ab Hugone quodam, qui uxorem ex Corradorum s. Gonzingorum Longobardicae prosapia habuerit, unde filio Gerardo Gonzingi nomen s. Gonzage, qui investituram ab Adelberto propinquo A. 1009. tanquam immediatè subjectus Imperio, acceperit. Ipsum Hugonem verò filium constituunt Hugonis, Comitum Provinciae & Italiae Regis, qui Lotharii III. filius, Lotharii II. Regis nepos, Lotharii Imperatoris pronepos fuerit, & A. 946. vita excefferit. Quà ratione ex Caroli M. prosapia ortum hi traherent. Eidem Hugoni fratrem assignant, Sigfridum Ottobertum, M. Tusciae, à cujus nepote Azone IV. Atestino, marito Chuniza Guelfica heredis, Brunsvicensis & Atestinam totam gentem derivant. A Gerardo Gonzingo undecimo gradu distat Aloysius, s. Ludovicus Gonzaga, qui sub Carolo IV. A. 1329. Capitaneus Mantuae factus est. Hoc geniti præter alios Guido, Feltrinus, Conradus, Joannes, novarum linearum satores. Posteriorum descendentes peculiaribus titulis insignitos non vidi. A Feltrino Comites Nivolaria s. Nubilaria descendunt. Guidone autem, qui item Capitaneus Mantuae fuit, natus Ludovicus, hoc Franciscus, item Capitanei Mantuae. Hujus filius, Joannes Franciscus, primus Marchio Mantuae à Sigismundo creatus est 22. Sept. A. 1433. pater Ludovici. Hic tres iterum ramos ex se dedit, genitis Friderico, Joanne Francisco, Rudolpho. Huic ortum debent inprimis Principes Castilionei, isti Principes Bozoli, Duces Sabionetae, Domini Gazoli. Illo iterum natus est Franciscus Marchio, & Joannes, sator Marchionum Gonzagarum, Dominorum de Vescovato. Franciscus pater est Friderici II. & Ferdinandi. A Ferdinando descendunt Duces Guastaldae Fridericus à Carolo V. A. 1530. 8. Apr. ad Ducale fastigium evectus, & primus Mantua Dux fuit. Inter hujus filios Franciscus II. prole caruit. Ludovicus ab uxore Nivernii in Francia (ubi fortunarum sedem collocaverat) Dux fuit, medius Wilhelmus, Dux Vincentium iterum Ducem genuit, Eleonora Ferdinandi II. Augusti uxoris, tum Francisci II. Ferdinandi (prius Cardinalis) & Vincentii Ducum patrem. Ex his non nisi primus filiam reliquit. Qui nunc rerum potitur, Carolus IV. ex Ludovici Nivernii posteritate ejusque abnepos est, & amitam Eleonoram, Ferdinandi III. Imp. viduam, proamitam Aloysiam Mariam duorum Poloniae Regum, Vladislai & Joh. Casimiri conjugem, habuit.

§. III. Scutum propositum quod concernit, prima & quarta quadra Gonzagia, Mantuana & Montisferratenia symbola, reliquæ duæ Nivernia continet. Primarium dāyua est crux cum aquilis, Mantuae genuinum decus, quod Geliot Indic. arm. p. 56. à Joanne Francisco, primo Marchione, loco veteris gentilis scuti nigri tribus arietibus argenteis, cornibus & tintinnabulis appensis aureis insigniti, assumptum perhibet. Porro Mantua, celebris Lombardiae urbs, Bonacolsis aliquādiu paruerat, donec Rinaldus Passarinus Bonacolsus, qui Mutinam etiam imperio suo adjecerat, & Mirandulam solo æquaverat, ab Aloysio Gonzaga militibus medio in foro A. 1329. interficeretur: cum Aloysius ille summa cum populi voluntate gubernationem Reip. Mantuanæ suscepit, Imperii in eā Vicarius. Quā dignitate deinceps filius & nepos functi. Johanni Francisco Marchionis dāyua ab Imperatore Sigismundo concessum jam diximus. Ejus etiam donum aquilas cum cruce perhibent. Joannes Franciscus inter quatuor filios, Ludovicum, Carolum, Alexandrum, Joannem Lucidum ditiones divisit. Sed solus Ludovicus liberos suscepit, atque ita ad hujus posteros rediere omnia. Circa Ducatum hoc seculo controversia fuit, Vincentio Duce A. 1627. sine liberis extincto. Carolus Nivernensis agnatus, cujus filius Carolus Francisci quoque gener erat, & in cujus verba Mantuanos jurare Dux moriturus jusserrat, mox possessionem Ducatus sumserat. Itaque Sabaudus & neptis causam agere videbatur.

Gonzaga-
ium vicus,

Variae
lia-
neæ.

Mantua,

Ejus da-
mini,

Contro-
versia de
Ducatu
post Vin-
centii Du-
cis mortem,
vid. infra

batur, & propriam prætensionem circa Monferratum repetebat. *Hispani* Principem Gallia clientelarem in vicinia Mediolani agrè admittebant. *Ferdinandus*, Dux *Guaſtalda*, agnatus, ad se ſpectare ſucceſſionem poſtulabat, quod *Nivernenſes* armis adverſus Imperium geſtis eâ ſe indignos reddidiſſent. *Imperator*, quod ad ſe cognitio ſpectaret, & ſe neglecto *Nivernenſis* poſſeſſionem adiſſet, miſſo *Joanne*, Comite *Naffoviæ*, ut ditiones in ſuas manus reſignaret & iudicis ſententiam expectaret, poſtulabat. Vide *Capriat. Hiſtor. Ital. L. X. p. 857. ſeq. Gramond. Hiſt. L. 18. p. 782. ſeq.* Inde bellum, *Sabaudia* occupata, *Cafalis* obſidione fruſtranea, & *Mantua* aſtu intercepta, clarum. Demum A. 1630. *Ratiſponæ pax concluſa*, ut *Carolus*, Dux *Nivernia*, veniam à Cæſare precatus *Ducatus, Mantuanum ac Montisferratenſem*, reciperet, Duci *Sabaudia* redderentur ſua, & inde Rex *Gallia* præſidia deduceret. *Brachet. Hiſt. L. 4. p. 161.*

Gonzagea
teſſera,

Lombardica,

Montis-
ferratum,
Marchio-
num ſeries.

§. IV. Scutulum crucis medio impoſitum duorum generum areolas continet, ex quibus reliquæ *Montisferrati* ſucceſſionem reſpiciunt, duæ autem *Mantuanis* ante hanc fuere conſvetæ, atque adeo illis etiam lineis uſurpantur, ad quas *Montisferrati* non eſt delapſa ſucceſſio. Hæ ſunt ſecunda *Lombardica*, & tertia *Gonzagea*. Hæ familiaris eſt. Illa *Lombardica*, forte ex eo, quia *Mantuanus* Principatus non ignobilis *Lombardia* pars eſt.

§. V. Cum reliqui laterculi ad ſucceſſionem *Montisferrati* referendi ſint, de ejus jure aliquid dicendum. Alibi diximus de origine *Montisferratenſium* *Marchionum* ex *Alramo Saxone*, quorum hæreditas ab *Iolanta* ſ. *Violanta*, *Guilelmi VII.* filia, ad *Andronicum Palaologum*, *Conſtantinopolitanum Imperatorem*, delapſa eſt. Hoc nati *Michaël* reliquos ex ſe Imperatores orienti dedit, uſque ad *Conſtantinum XV.* ſub quo *Conſtantinopolis* in poteſtatem *Turcarum* venit; *Theodorus* autem ex materna hereditate *Marchio Montisferrati* fuit, & A. 1338. deceſſit. Hoc geniti *Violanta*, *Aymonis*, Comitis *Sabaudia* uxor, cum promiſſo, ſi maſcula progenies deficeret, ſucceſſionis, & *Ioannes II.* pater *Ottonis*, *Ioannis III.* & *Theodori II.* Hic genuit *Ioannem Iacobum*, cujus filii, *Ioannes IV.* à Comite *Sabaudia* captus ab eo inveſtituram accepit. *Wilhelmus* filiam habuit *Blancam Mariam*, *Caroli I. D. Sabaudia* conjugem, ob cujus dotem nova controverſia; & *Boniſacius* pater fuit *Guilelmi* atque *Ioannis Georgii*. Ille filium & ſucceſſorem habuit *Boniſacium*, qui A. 1530. equo lapſus ſucceſſionem reliquit patruo *Ioanni Georgio*, qui A. 1533. extinctus iſtam *Palaologorum* lineam clauſit: herede nepte, *Boniſacii* germana, *Margareta*, *Friderico Gonzaga* Duci *Mantua* A. 1531. nupta.

Cauſa
Montis-
ferratenſis,

§. VI. Poſt *Joannis Georgii* mortem *Sabaudia* Dux non uno titulo (de quo argumento in Cap. de *Sabaudis*) ſucceſſionem quæſivit: verum controverſia ad iudicium Imperatoris delata, *Carolus V. Imp.* in cuius, ut ſequeſtri, poteſtatem ditio conceſſerat, contra *Carolum*, de ſe quidem bene meritum, pro *Mantuano* *Genue* A. 1536. 3. Novemb. pronunciavit. Inde A. 1559. in pace ad *Caſtellum Cameracenſe* concluſa *Mantuano* denuo *Marchionatus* reſtitutus eſt. Ita ſonant verba §. 21. *Et ſe reſtituera au Duc de Mantoue entierement le Marquiſat de Montferrat ſans rien reſerver ny detenir d'iceluy de ce que lesdits Seigneurs Roys Catholique & Treſchreſtien ou qui que ce ſoit de leur coſté en occupent preſentement; demeurant en ſon entier audit Duc le droit & action qu'il a ſus iceluy, ſes appartenances & dependances: ſans prejudice toutes fois des exceptions ou actions qui autres y peuvent avoir: lesquelles par qui ce ſoit ne ſe pourront pourſuivre que par voye de juſtice & non par la force.* Quod ita reddo: Reſtituatur etiam Duci *Mantuano* *Marchionatus* *Montisferrati* integer, ſine ulla reſervatione vel detentione cujuſquam, quod in illo Reges *Catholicus* & *Chriſtianiſſimus*, vel quicumque ille ſit, ipſorum nomine in præſentiarum poſſident: ut Duci plene permaneat juſ & actio, quæ habet ſuper eum, ejus appertinentias & dependentias: quo tamen nihil præjudicaretur exceptionibus & actionibus, quæ aliis competerent; ſed ut eas nemini, quicumque ſit, aliter quam via juſtitia, non autem vi perſequi liceat.

Meſſita,
funda-
menta &
hiſtoria
ejus à *Capriata* de-
ſcripta.

§. VII. Cæterum quæ tam hiſtoriam illius iudicii quam ſequentia concernunt, vix æque explicare poſſem, quam à *Iob. Baptiſta Capriata* explicata ſunt, deductis etiam utriuſque partis juribus. Unde univerſam illam *ἱστορίαν* ex *L. I.* huc transferre, ſed in *Latinum* idioma converſam, operæ pretium fuerit. In hunc ergo ſenſum ille: *Monferratum à Dominis Gonzageis, Ducibus Mantuanis, hodie poſſeſſum, cum jam tunc ad S. Imperium ſpectaret, ab Ottone I. Imperatore genero Alramo & deſcendentibus ejus utriuſque ſexus feudo conceſſum eſt. Cum maſcula linea diu duraret, tandem ter-*

minata

minata est in Violanta, filia Guilelmi V. cognomento magni, & sorore Joannis ultimi Alramidarum. Hæc nupta Andronico Palæologo, Imperatori Constantinopolitano, successorem huic Principatui dedit Theodorum, suum & Andronici secundogenitum, & hujus posteros. Post aliquod tempus Theodorus filiam, Violantam nomine, elocavit Aimonio Sabaudia Comiti, doti adjiciens (uti prætenderunt deinceps posteri) disertam conditionem, quocunque tempore mascula progenies deficeret, ut successio Monferrati delaberetur ad Violantam, hæcque extincta, ex ea genitos. Cum ergo A. 1533. in Joanne Georgio Palæologo masculi ex Theodoro oriundi defecissent, Carolus III. tum Sabaudia Dux, ex Margaritam, Friderici D. Mantuani conjugem, qua Guilermo II. fratre majore Joh. Georgii nata patruum morte in possessione Monferrati mansit, & tanquam sibi propriam & paternam contra Carolum Sabaudum tutata est. Allegabat Carolus primam prætensionis rationem, cum ipse & Margarita æque à Theodoro ortum traherent, Monferratum autem ex masculina in femininam transire debeat lineam, se sexus prærogativa Margarita præferendum, licet gradu cognationis & successionis ultimo possessori Joh. Georgii propiori. Itadicebat, omnibus legibus successionem similium feudorum Marchionum & primogenitura in similibus casibus definitam. Alterum fundamentum allegabat prædictum nuptiale pactum, cujus vigore ipse, utpote descendens ex Violanta, vel alii femina vel per lineam femininam ad Theodorum genus referenti antehaberi mereatur. Præsidium etiam querebat in testamento Blanca filia, & hæredis Guilelmi I. Palæologi Marchionis Montisferrati sine masculis defuncti, qua Carolo I. D. Sabaudia conjuncta, cum demum moreretur, testamentum hunc Carolum III. Ducem universalem heredem nominaverit. Unde tanquam ei Patris sine masculis morte successio in hanc ditionem debita fuisset, inferebat, in se hac institutione universali transmissa esse eadem successionis jura. His tribus rationibus Carolus ad universalem successionem Montisferrati aspirabat. His aliam junxit particularem prætensionem in bene magnam partem ejusdem regionis, qua anno 1435. à Joh. Jacobo Palæologo & Joanne filio donata Amedeo I. Duci Sabaudia, eodem die ab hoc iisdem, qui dederant, feudo iterum concessa sit, quo ipsi & posteri agnati fruerentur, quibus in Joh. Georgio omnino extinctis, contendebat istam partem ad se, tanquam supremum Principem, sine dubio ullo relapsam esse. Econtra Margarita allegabat Montisferrati: negans, sexum virilem ulla dispositione legali præferendum esse proximitati gradus: etiam quando successio feudi ex descendantibus masculinis aliò transit. Multis etiam rationibus in dubium revocabat veritatem pacti matrimonialis, & quod exhibebatur, instrumenti ab adversario producti. Et, quicquid de eo esset, asserbat, quod pactum hujusmodi maxime sine consensu Imperatoris non valeat in præjudicium hujus successionis, qua per aliam quam Theodorum ad se delata esset. Domina Blanca testamentum nullo loco contendebat habendum, cum nunquam jus in ditionem hanc habuerit, à superstitionibus masculis agnatis Palæologis exclusa; cominus ergo cum sine sobole moreretur, testamento excludi feudo potuisse agnatos, qua ipsa testatrice potius jus habebant. Donationem prædorum indolem: præterquam quod etiam vi extorta fuerit ab Amedeo, eo tempore, quo Ioannes primogenitus Ioannis Jacobi ad festum invitatus in Pedemontium, ibi dein captivus detentus fuit: unde Ioannes Iacobus obtinenda libertati filii, Ioannes autem proprie, coacti fuerint concedere voluntati eorum, in quorum manus Ioannes imprudens incidit. Sed & eandem donationem post 30. annos amplo & solenni decreto à Friderico Imperatore revocata esse. Quibus rationibus cum causa Margaritæ prævaleret, Imperator Carolus V. qui tanquam supremus Dominus & iudex feudi, post mortem Joh. Georgii possessionem sequestri nomine susceperat, ordinavit, ut liberè ei tanquam legitime heredi restitueretur: rejectis nominatim tribus Ducis actionibus in universalem successorem: probata autem illa, qua ex testamento Domina Blanca postulabat dotem 80000. ducatorum: quorum solvendorum gratia jus dabat in meliorationes regionis, quas attulisset Marchio Guilelmus, pater ejus. Quod vero attinebat donationem olim factam in favorem Amedei Sabaudi, sine alia definitione reservavit utrique parti jus suum, quod postero tempore deduci posset. Tali sententia nec animis nec prætensionibus omnino satisfecit Imperator: Carolo Duce existimante, hunc pro Margarita & Friderico pronunciasse ex status ratione, & ut Principes Itali in æquilibrio potentia inter se retinerentur,

suâ singuli inferiores : atque ita , ne Carolus Pedemontio & Monferrato junctis Mediolanensem Ducatum viribus aquaret : quod de Margareta & Friderico timeri non poterat , quos possessione ditionum inter se non coharentium posthâc simpliciter à Mediolanensi dependere necesse foret. Econtra Fridericus , quique huic studebant , tacite conquerebantur , tanquam non aliâ ratione causa donationis in lite producta indecisa relicta sit , quam ut prætensionibus inter partes nondum extinctis , in Italia servarentur vivaciora & tutiora studia atque affectus prætendentium erga negotia & commoda judicis sui communis. Nihiloscius cum acquiescerent illi sententia Margarita & Fridericus , provocavit ab ea , tanquam temporis rationi accommodatiori , quam meritis & justitia causa intentiori , ut ferebat , Dux Carolus. Unde cum gravatum se opinaretur , ad ipsum Imperatorem appellavit , quæ appellatio etiam admissa est : cum vero res in longum protraheretur , à Cæsare obtinuit Rescriptum , ut tempus præscriptione rationes ejus non extingueret nec terminus prosequendæ appellationis exspiraret. Cumque fortè videretur tempus tali molimini non idoneum , contentus tali decreto supersedit prosecutioni litis in judicio : maximè quia paulo ante à Francisco omni Sabaudia & fere Pedemontio exutus ipse , & filius Emanuel Philibertus , magis cogitabant de recuperatione amissorum bellica , quam de judiciali persecutione eorum , de quibus cum Friderico jure experiebantur. Interim hæc contentiones duos hos Principes & successores in perpetua tenuerunt diffidentia , ut & deinceps Carolus Emanuel Dux , cum obtinuisset 1587. à Rudolpho Imperatore aliud decretum , quo non modo prætensiones adversus lapsum temporis muniebantur , verum etiam quantum opus erat , confirmabantur , conjunctus præterea arcta affinitate Philippo II. Regi Hispaniæ , cujus secundogenitam Catharinam duxerat , Duci Vincentio Margaritæ nepoti , non exiguam moverit suspicionem , ne occasione similium decretorum & præsidiorum aliquo modo suscitare vellet antiquas prætensiones , ejusque infestare ditiones. Unde secularitatis gratia ex fundamentis extruxit castrum Casali urbi vicinum & fere contiguum. Hic status erat causa , cum A. 1612. Franciscus Dux moreretur , à Capriata descriptus.

Nova controversia à Ducis Francisci morte ob filiam Mariam.

§. VIII. Mors illa Francisci novam controversiam peperit , cum Mariam filiolam reliquisset , successorem autem haberet fratrem Ferdinandum Cardinalem. Nam Mariæ causam suscipiebat avus , Carolus Emanuel , D. Sabaudia , eam Montisferrati heredem ferens , qualis etiam in aula Hispanica declarabatur , quod Principatus per sceminam Gonzagis apportatus non alio jure ex ea domo iterum abire posset ; & cum successio liberis primo debeatur loco , sine distinctione sexus alios ab his propinquos excludi : quod aliis , etiam regnorum , in primis Hispanicorum , exemplis doceatur. Verum Mantuani merito opponebant , quod sceminis , nisi tota mascula progenie extincta , non sit locus , quod etiam exemplis in ipso hoc Principatu monstrabatur. Quamvis autem initio videretur à Sabaudis non nisi jus Mariæ & ut hujus tutela ac custodia penes avum aut tertium aliquem , non verò patrui esset , intendi : nihiloscius ipsiusmet Ducis simul renovabatur prætensio , præter Blanca dotem & usuras ejus ad 800000. ducatos numeratas , repetitis rationibus antiquis. Demum ad arma ventum , & Dux Sabaudia Ducatum Montferratensem aggressus est. Cum verò & Cæsaris autoritas & Reges Franciæ ac Hispaniæ æque desiderii Sabaudi obstarent , coactus est occupata Casari & Hispaniæ Regi restituere , à quibus Mantuanus recepit.

Controversia post mortem Vincentii Ducis. vid supra §. 3.

§. IX. Iterum A. 1627. morte Vincentii Gonzagæ Ducis , nova contentio exorta , cum succederet agnatus , Carolus , Nivernensis Dux , in cujus filii fidem ante mortem ille subditos adegerat , nec non eidem Mariam , ex fratre Francisco neptem , desponderat : cum avus Dux filio Cardinali illam destinaret. Imperator etiam Nivernensis successionem non favebat , sed in suas , ut supremi judicis , manus ditiones controversas consignatas malebat , ut liberè de illis , quomodo justum foret , disponderet. Mariæ quoque & Nivernensi hereditatem dubiam reddebat Vincentii soror , Margarita Lotharingica , vidua , quæ fratri propinquior majori jure ad se quam Mariam successionem spectare contendebat. Sed & Mantuanum Ducatum sibi deberi postulabat Ferdinandus Gonzagæ Dux Guastaldæ agnatus , excluso Nivernensi , quod adversus Imperium militasset. Conf. n. 2. Sed & veteres repetebat rationes Sabaudus. Cum hoc factus Hispani percussorant , ut ille Trino , Alba , Sandamiano & aliis Pedemontio vicinis acceptis , reliqua ab his occupari pateretur. Inde bellum apertum , quo Monferratum ab Hispanis & Sabaudis expugnatum , Casali solo ob virtutem Zoirassii , frustra à Spinola oblesso. Altera parte exercitu

Bellum.

exercitu in Italiam misso ipse Imperator Mantuanum Ducatum invadebat, ut demum à Gallasio ipsa urbe Mantuana capta Nivernensis Placentiam secedere cogere-
 terim hujus defensionem Rex Francia Sabaudum magna ditionum parte exuerat. In-
 mum *Ratispona* A. 1630. indignè ferentibus Hispanis, conclusa pax, qua Nivernensi Princi-
 patus conceditur, Sabaudia autem Duci *Trinum*, & tantum terrarum Monferrati, quod
 sufficeret redditibus 18000. scutorum annuis: *Gualtaldio* in Mantuano Principatu, ut 6000.
 scutorum redditus haberet: *Lotharinga*, quod arbitri pronunciarent. Inde A. 1631. secu-
 tus conventus *Clerascensis* s. *Querasensis* in Pedemontio, ad executionem Pacis desti-
 natus. Ubi, *Pancirolo*, Nuncio Pontificio, & *Julio Mazarinio* officia interponentibus
 18000. scut. cum de valore scutorum inter partes non convenisset, ad 15000. redu-
 cuntur. Ita verba sonant: *Vt Dux Sabaudia, successores ipsius, Principes & Principesse fa-*
miliares, pro omnibus juribus & rationibus, priscis aut novis, quae possent aut poterunt ha-
bere, in Ducatus aut terras Mantuae aut Montisferrati (quibus sese abdicant, per quas-
cunque amplissimas formas, in commodum Ducis Mantuani & ipsius successorum) acqvie-
scent 15000. scutatis aureis, qui solvantur districtibus equivalentibus, quemadmodum
patet in transactione particulari & à Legatis amplissimis subscripta. (Pact. Gall. pag. 230.)
 Alias conditiones minutiores huc transferre operæ pretium non est: sed nec enume-
 rare loca conficiendæ illi summæ assignata, nisi quod in illis *Trinum* & *Alba* erant. Inde
 A. 1684. in *Monasteriensi* pacis tractatu de novo *Clerascensis* tractatus confirmatus, & debi-
 tum 490000. aureorum, quos Sabaudus Mantuanoolvere debebat, à Rege Franciæ in
 se receptum est. Additur: *Cæsarea Majestas decenter requisita concedet Domino Duci*
Sabaudia unâ cum investitura antiquorum feudorum & statuum, qualem inclita memo-
ria Ferdinandus II. Duci Sabaudia, Victori Amedeo, concesserat, investituram quoque loco-
rum, ditionum, statuum, omniumque jurium Montisferrati, cum appertinentiis, quæ illi,
vigore prædicti Tractatus Clerascensis, nec non executionis inde subsequuta, decreta & re-
missa fuerunt, sicuti quoque feudorum novelli Monfortis, Sinii, Moncherii, & Castelletti
cum appertinentiis, juxta tenorem instrumenti acquisitionis ab eodem Duce Victore Ame-
deo facta sub 13. Oct. Anno 1634. & congruenter concessionibus seu permissionibus nec non
approbationibus Cæsareæ Majestatis, cum confirmatione quoque omnium & quorumcunque
privilegiorum, quæ Sabaudia Ducibus hætenus indulta fuerunt, quotiescunque à Domino
Duce Sabaudia requirentur & postulabuntur. Eodem tractatu jubetur Dux *Gualtaldæ*
castroreggii & Luzzaræ, cum suis territoriis & dependentiis, possessionem Du-
ci Mantuæ restituere, reservatis tamen eidem juribus pro 6000. scutorum annuorum,
quæ prætendat: de quibus agere & judicio experiri coram sua Cæsarea Majest. valeat
adversus Ducem Mantuæ. Ita terminata est controversia illa, tot motuum origo, cu-
 jus historiam hæc causâ prolixius enarrare visum fuit. Cæterum an tantum utile do-
 minium, an aliquid amplius Imperator concesserit? vide tractantem *Conr. g. de Finib.*
Imp. Germ. c. 23. p. 508. 509. Ex his verò patet, quam longè illi aberrent, qui tradunt, in
 Instrumento pacis Galliæ omnia loca, actiones & jura *Montisferrati* cum omnibus per-
 tinentiis *Sabaudia* Duci concessa esse, cum tamen pleraque in potestate *Mantuani* reli-
 qua sint. Allegat *Limn. jur. publ. V, 14, 15,* qui pro Sabaudi jure scripserint, *Antonium Fa-*
brum, in Consultatione de Montisferrati Ducatu, Menoch. consil. 1. vol. 1. Pro possessori-
b. autem Socin. jun. consil. 77. vol. 1. Paris. consil. 22. & 23. vol. 1. Gozadin. consil. 8.
Grat. conf. 9. L. 1. Alciat. resp. 199. Rol. à Valle conf. 3. vol. 1.

S. X. Cum ita viderimus, quo jure *Montisferratense* scutum suo inserant Gon-
 zagæ, nunc laterculos eò spectantes considerare operet. (Conf. clypeum *Margari-*
tæ Palæologa usitatum, in *Brianvill. Jeud' arm. pag. 89.*) Primus cum aquila aurea notat
 vel (quod *Brianvill. l. c. pag. 82.* cui si alii accedant, lubens cederem) *Palæologorum* fami-
 liam, vel, ut communiter explicant, *Imperium Orientis*. Nam, quod vidimus, poste-
 riores *Montisferrati* Principes ab *Andronico Palæologo* descendebant, *Imperatore Orien-*
tis: quæ familia ultima ex Christianis *Constantinopolim* tenuit usque ad *Constanti-*
num XV. qui Imperium A. 1453. cum vita perdidit. Ejus verò ex fratre, *Thoma*, nepos,
Andreas Despota imperium *Orientis* *Carolo IX.* 1494. donavit. Deinde dicitur 1502. te-
 stamento heredes scripsisse *Ferdinandum & Isabellam, Reges Hispaniarum.*

S. XI. Eodem spectat crux igniariis 4. vel literis B. stipata: quam *Constantino-*
politano Imperio itidem tribuunt. *Varenn. R. d' arm. P. I. pag. 148. civitati Constantinopoli-*
tana ascribit hanc notam. Interpretatio literarum illarum ista est ap. *Hæping. de jur. leos.*
 insign.

De. Pax Ra-
tisponæ.Tractatus
Clerascen-
sis.Familia
Palæolo-
ga, vel Im-
perium
Orientis.Imperium
Constanti-
nopo-
litano.

in sign. c. 6. n. 1195 : βασιλεὺς βασιλείων βασιλευσίων βασιλεύει, vel, quod concinnius videtur, apud Brianvill. Jeu d' arm p. 90 βασιλεὺς βασιλείων βασιλευσίων βασιλεύει. Rex regum regnans super reges. Addit : Quelques uns attribuent ces titres à la vanité de ces Empereurs, le J'aymerois mieux croire, que c'estoit à la croix de Jesus Christ, qu'ils rendoient cet honneur, le reconnoissant par elle le souverain de tous les princes de la terre. Hoc est : Quidam titulos hos tribuunt vanitati istorum Imperatorum. Mallem ego credere, quod honorem hunc habuerint cruci Jesu Christi, quem ea agnoscebant supremum omnium terrarum Principum. Certè titulus hic jure soli Salvatori nostro debetur. 1. Tim. 6, 15. Apocal. 17, 14. 19, 16.

Aragonii
pali.

§. XII. Sequitur ordine quinta areola *Arragoniis* palis insignis. Jus exinde repeto, quod *Joannes II. Montisferrati Marchio* uxorem habuit *Elisabetham*, cognomine *Esclarmondam*, *Jacobi III ex Arragoniis, Balearium Regis*, ex *Constantia Alfonsi Regis Aragonia* filiam : quam pridem *Carolo V. R. Franciæ* destinata A. 1358. *Joannes* duxit, cum juris in *Baleares* acquisitione.

Montis-
ferratum.
Saxonice
telletæ.
Barium.

§. XIII. Proxima areola ipsum symbolum *Montisferratense* continet, de quo plura ut addam non est opus. Septima quadra *Saxonicum* δαίγμα exhibet, ob originem Saxonibus *Alrami*, primi Marchionis, *Ottonis Imp.* agnati.

§. XIV. Qui sequitur, *Barrensi* δαίγμα continet laterculus. Hic debetur matrimonio *Theodori II.* ex *Palæologis Montisferratenfis* Marchionis, & *Joanna, Roberto I. Duce Barrensi* natæ, A. 1393. vel 1400. contracto. Cum enim hæc ultimorum Ducum fuerit soror, res digna visa, ut memoria in clypeo conservaretur.

Hieroso-
lyma.

§. XV. Ultima hujus ordinis areola *Hierosolymitanas cruce* continet. Hujus exco ratio est, quia *Guilelmus Marchio*, cognom. *Longaspata, Sibyllam*, filiam *Almerici Andini, R. Hierosolymitani* uxorem habuit, pater *Balduini V.* postmodum Regis, qui à vitrico, *Guidone Lusiniæ*, 1185. sublatus est, regno ex eo ad *Lusiniæ* delato. *Guilelmi* etiam frater, *Conradus Marchio, Isabellam, Almerici Regis filiam, Sibyllæ* sororem uxorem habebat, cujus nomine *Guidoni* obstitit, & *Tyri* regni fixit sedem : demum filiam reliquit *Mariam*, quam heredem titulorum & jurium *Hierosolymitanorum Joannes Breenensis* duxit, & eâ causâ armis *Palæstinæ* invasit.

Vincentii
Ducis
dispositio.

§. XVI. Fuit scutulum cruci *Mantuanæ* impressum : & quidem illis symbolis foliis contentierant, qui ante *Nivernensem Mantuæ* imperarunt : ut tamen videas nunquam ordinem laterculorum paulo alium fuisse. Ita apud *Joh. Jac. Chifflet. Insign. Eq. A. V. n. 260. Vincentii Gonzagæ Ducis* illa legitur dispositio, ut parmula media complecteretur hæc serie symbola, Imperii Orientalis, *Lombardiæ, Gonzagarum, Hierosolymorum, Arragoniæ, Montisferrati, Saxonie, Barri, Constantinopoleos.*

Nivernensis
rami
scutum.

Nivernensis
succel-
sio.

§. XVII. Ad quadram scuti majoris secundam & tertiam accedamus, quæ à *Nivernensi* ramo assumpta est, ob aliquot matrimonia. Cum verò *Nivernensis* Principatus (cui *Comitatus & Pariatus* dignitas A. 1459. concessa est, & confirmata 1464. 1505. Sed *Ducale* axioma à *Francisco I.* 1538.) post alias possessiones ferè primarium in Gallis patrimonium fuerit, juvat hic exhibere *Nivernensium* successionem, quæ præ aliis ferè sæpius ex una in alteram gentem per matrimonia transivit. Quod verò *Nivernensis* nulla areola in scuto conspiciatur, argumento est, vel nullum *Nivernensibus* peculiare fuisse δαίγμα, vel vetustate ejus memoriam exolevisse. Nam quod apud *Geliot. Indic. armor. in Addit. p. 660. Nivernis* datur in area carulea plinthidibus aureis confita leo ejusdem metalli, *Burgundiæ Comitum* potius est symbolum.

Landericus, Comes *Nivernensis*, ab uxore
Mathilde, filia *Ottonis Guilelmi, Com. Burgundiæ.*

—
Rainaldus, Com. *Nivernensis.*

—
Guilelmus, Com. *Nivernensis.*

—
Rainaldus, Com. *Altissiodoræ s. Auxerræ.*

—
Guilelmus, Com. *Nivernensis.*

—
Guilelmus, Com. *Nivernensis.*

—
Guido, Com. *Nivernensis.*

A)
 Agnes, heres Nivernensis,
 Uxor Petri Curteniacy, qui dein Imperator Constantinopoleos.
 Mathildis, Curteniacyensis Com. Nivernensis & Tonnerensis.
 Uxor Hervei III. Dn. de Donzy.
 Agnes de Donzy, C. Nivernensis.
 Uxor Philippi de Francia.
 II. Guidonis Castilionii, C. Sanpauli.
 II. Jolanda Castilionia, C. Nivernensis, &c.
 Uxor Arcibaldi Junioris, Dn. de Bourbon:
 Mathildis Borbonia, Com. Nivernensis, &c.
 Uxor Eudis Burgundi.
 Jolanda Burgunda, Com. Nivernensis.
 Uxor Joannis Tristani de Francia.
 II. Roberti III. Com. Flandriæ.
 Ludovicus de Flandria, C. Nivernensis & Retelanus.
 Uxor Joanna, f. Hugonis V. Com. Retelani.
 Ludovicus, Com. Flandriæ, Nivern. &c.
 Uxor Margareta, f. Philippi longi, R. Franciæ, Com. Artesiæ & Burgundiæ.
 Ludovicus Malanus, C. Flandriæ, &c.
 Uxor Margareta, f. Joannis III. D. Brabantia.
 Margareta, Comes Flandriæ, Burgundiæ, Artesiæ, Nivernii.
 Uxor Philippi, D. Burgundiæ.
 II. Philippi de Francia Duc. Burgundiæ.
 Philippus de Burgundia, Com. Nivernii & Retelii.
 Uxor Bona, f. Philippi Artesii, Com. d' Eu.
 Joannes de Burgund. titulo Dux Brabant. &c.
 Uxor Jacobe d' Ailly.
 Elisabetha Burgunda, heres Nivernii, Eufii, Retelii.
 Uxor Joannis, Ducis Cliviæ, Com. Marcæ.
 Engelbertus Clivius, Com. Nivernii.
 Uxor Carola f. Joann. Borbonii Com. Vindocini.
 Carolus Clivius, Com. Nivernii.
 Uxor Maria, filia Joannis Albretani, Dn. d' Orval.
 Franciscus Clivius, Dux Nivernii.
 Uxor Margareta, f. Caroli Borbonii, Ducis Vindocini.
 Henrica Clivia, Nivernensis.
 Uxor Ludovici Gonzagæ.

§. XVIII. Ex hoc schemate multa patebunt ad areolarum explicationem facien-
 tia: quas jam singulas examinabimus. Si quis verò Henricæ atavos ataviasque uno
 conspectu videre gestiat, quærat in nostri *Theatri Nobil. Europ. progenolog. Auctar.* seu
 P. 3. ubi pag. 5. plenè exhibentur.

§. XIX. Primus ex his laterculis est *Clivius*. Nam Henrica, Ludovici Gonzagæ
 uxor, ex *Cliviis* profata fuit. Cæterum de *Cliviis* alibi, c. 13. n. 8. diximus. *Joannes Clivia*
 Dux, à quo Henricam descendisse modo vidimus, filius erat *Adolfi I. Cliviorum Du-*
 cis: cujus pater *Adolfus Cliviæ* comitatum ob matrem *Margaretam Cliviam*, pluribus
 eandem successionem sibi arrogantibus, Caroli IV. Imperatoris gratiâ nactus erat. In
 S
 cujs

Henrica
Clivia Ni
vernensis.

Clivia.
Prætenso
in Cliviam.

eius posteris ille Ducatus hæsit ad principium usque hujus seculi, quo A. 1609. *Ioannes Guilelmus*, masculorum ultimus, extinctus hereditatem dubiam reliquit. Cujus controversiæ passim, inprimis in scuto Brandenburgico, Palatino & Saxonico, mentionem fecimus & faciemus. Cæterum *Carolus Gonzaga*, Henrici filius, qui eo tempore vivebat, inter alios prætendentes suum quoque nomen professus est. Rationes erant, quod *Engelberto Clivio abavo* à fratre non alia fuerit attributa hereditas, quam pauca in Belgio loca. Unde ut satisfiat, omnia jura postulare. Neque *prescriptione* petitionem hanc exclusam dici posse, quia semper contradicium fuerit. His rationibus respondebant *Iohannis Guilelmi sorores*, & earum mariti ac liberi, se privilegio Caroli V. Imperatoris ad successionem habiles redditas & munitas: unde non teneantur ad discussionem, justè necne illud concessum sit: sed eum, qui in dubium hoc vocet, perpetuò indicto silentio repelli. Sed & reponebant, Engelbertum non omni hereditate exclusum, utpote cui *Comitatus Nivernensis*, *Retelanus* & alia in Francia à matre bona concessa sint, iis conditionibus, quibus necdum sit satisfactum. Tum fore intolerabile, si Engelberti bona ad descendentes ex filia potuerint transferri, non idem verò jus Joannis posteritati relinquatur. Demum ipse Carolus litem deferuit, & talis iudicialiter declaratus est.

Marcanus
Com.

§. XX. Proxima areola *Marcanum* dēyma est. Ex *Marcanis* enim Clivii orti sunt, cum quibus etiam eandem originem habuisse creduntur. Porro *Marcanus* Comitatus nunc in potestate est Electoris Brandenburgici.

Artesia.
Hujus luc-
cessio.

§. XXI. *Artesia* sequitur quadra. *Artesia*, Belgii provincia, Picardia, Flandria, Hannonia & Cameracensi ditione conclusa, inde originem habere dicitur, quod *Isabella*, filia *Balduini*, *Hannonia* & *Flandria* Comitum, eam marito *Philippo II. Regi Francia*, attulerit; unde *Ludovicus*, qui dein inter Reges octavus eo nomine numeratus est, primus Comes *Artesia* dicitur: hinc ejus filius, *Ludovicus IX.* fratri *Roberto* Comitatum concessit, à quo peculiaris *Artesiorum* linea: Eo genitus *Robertus*, cognomento *bonus*, A. 1302. moriens reliquit filiam *Mathildam*, *Othelini* i. *Othonis* Com. *Burgundia* uxorem, & ex filio *Philippo* præmortuo nepotem *Robertum*. Cum inter hos contentio esset, pro *Mathilde* iudicatum est, quod in *Artesia* jus representationis locum non haberet. Restitit, quantum potuit, *Robertus*, sed causa cecidit A. 1309. 1318. Ab eo verò, cum ad Anglos se recepisset, & contra patriam illos incitasset, gravia Regno illata damna. Cæterum *Mathildis* & *Othonis* conjugio nata est *Ioanna*, heres Comitatum, uxor *Philippi V.* cogn. Longi, R. Franciæ. His genitæ *Ioanna*, uxor *Eudis IV. D. Burgundia*, unde filius & nepos, quorum utrique *Philippi* nomen, *Artesia* Comitatum tenuere, & *Margareta*, *Ludovici C. Flandria* uxor, ad quam, *Joannæ* posteritate extinctâ, hereditas delapsa est. E *Flandrica* familia cum aliis hic quoque Comitatus ad *Burgundos* delatus est. Cæterum *Clivii* jus hujus laterculi gestandi, & ob illam *Margaretam Flandricam*, *Artesia* Comitem, *Philippi Burgundi C. Nivernii* matrem, & ob hujus conjugem, *Bonam* f. *Philippi Artesii*, Com. *Eufiani*, Constabilis Franciæ, *Caroli Artesii* gentis ultimi sororem, obtrigit.

Brabantia.
Præsentio
in eam
Gonzaga-
sum.

§. XXII. *Brabanticus* leo proximum locum obtinet: In hunc *Ludovicus Gonzaga* uxoris nomine adhuc A. 1581. jus suum scripto, quod *Ioannes Chandonus Matisconensis* composuit, publicavit: cujus rationes ita in compendium contrahit *Thuanus* L. 74. p. 707. 708. *Philippum*, audacem vulgo dictum, *Ioannis Regis*, qui in Anglia decessit, quartum numero filium patris beneficio *Burgundia*, qua *Philippi Burgundionis* morte Regi obvenerat, anno c10 cccclxi. Dacem creatum; postea *Caroli V.* fratris favore subnixum etiam *Margaritam Ludovici III. Flandria* Comitum & *Margarita Brabantina*, qua *Ioanne* amita principatum *Brabantia*, *Limburgi*, & *Antverpiæ* Domina unica heres erat, filiam, ac proinde ferè universi Belgii heredem in uxorem duxisse, nuptiis summa magnificentia ac latitia Gandavi anno octavo post, XIII. Kal. Quintil. celebratis; quo ex conjugio tres filii nati sunt, *Ioannes*, *Antonius*, & *Philippus*. Sic autem amplissimam eam hereditatem postea inter filios ex utriusque parentis voluntate divisam esse, ut *Ioannes* grandior natu ditiones omnes à *Ludovico III.* avo profectas cum paternis Principatibus acciperet; *Brabantia*, *Limburgi*, *Lothericii* & *Antverpiæ* principatus *Antonio* alteri filio cederent, ita ut si sine liberis masculis decederet, fidecommissi jure ad *Philippum* fratrem devolverentur, ea de re *Bruxellis* instrumentum publicum confectum fuisse III. Kal.

Kal. Octobr. anni c10 cccci. postea auctoritate Ordinum accedente roboratum. Ab Joanne autem illo Burgundia duces propagatos; dein Mariam Caroli ultimi Burgundia ducis F. Maximiliano Austrio nupsisse, ex quo Philippus natus sit, Caroli V. & Ferdinandi Caesarum parens, & Philippi, qui nunc rerum potitur, avus. At Antonio postea & Joanne ac Philippo ejus filius sine mascula prole defunctis, Philippum Antonii fratrem ex utriusque parentis voluntate successisse, & Carolum ac Joannem filios reliquisse; Caroli autem sine liberis mortuo, rem omnem ad Joannem devenisse, eique jus in contraversis illis principatibus regio decreto adjudicatum fuisse. Sed postea bello à Carolo Burgundia duce gentili suo captum juri illi, ut libertatem reciperaret, renunciasset, facta prius xi. Kal. April. anni c10 cccclxv. à Joanne Bertoldo regii sigilli custode & ipsi Joanni ab epistolis protestatione, quam & auctoritate sua Ludovicus XI. biennio post confirmavit, confecto ea de re Lutetia & ad Senatum Parisiensem misso diplomate xvii. Kal. Junias. Joannem postremo illum duas filias reliquisse, Elisabetham, qua Joanni Clivio, Carlotam, qua Joanni Labretano Orvallo nupsit, inde ortas esse gravissimas inter sorores earumque liberos controversias, qua tandem felici matrimonio composita sunt, Maria Carlota filia cum Carolo Clivio Engelberti filio, & Joannis Clivii & Elisabetha Burgunda nepote matrimonio conjuncta; ex quo Franciscus Nivernius, Jacobus, Henrieta Ludovici Gonzage uxore, Catharina, qua Henrico Lotaringo Guisa duci, & Maria, qua Henrico Borbonio Condæ nupsit, nata sint. Franciscus demum & Jacobo sine liberis defunctis, jus omne ad Henrieta gratiorem natu filiam devenisse, cui quamquam Joannes captivus renunciaverit, protestatione tamen à Bertoldo facta integra omnia mansisse; nec Madritiana pacificatione, cum Franciscus I. supremo Flandriae dominio renunciavit, quidquam in præjudicium tertii decerni potuisse. Curasse quidem Carolum V. ut acta litis, qua in Senatu Parisiensi erant, Mechliniam, ubi supremum Flandria tribunal instituerat, deferrentur. Sed exempla prudenti Senatus auctoritate confecta, & in archivis Curia ad faciendam posteris fidem cautè deposita fuisse. Hujus juris persecutionem post illa tempora non legi: memoria autem in clypeo illa restat.

§. XXIII. Jam Burgundicum δῆγμα sequitur: cujus jus & ab Elisabetha, herede Nivernii, uxore Joannis D. Clivii, & à Maria, ejusdem Joannis matre, repeti potest, qua Burgundica testera.

§. XXIV. Retelana rastella penultimum occupant locum. Cæterum Comites Retelenses s. Registenses, à Retelio, Campaniæ, ex Ercibaldo Comite A. 920. cæso deducti, & per filiam Melisendam, Fulconis Andini conjugem, ad illam transmisit stirpem: ejus autem (Balduini) soror Mathildis, heres Retelii, Odoni Castellano Vitriaci nupsit (quem Andr. du Chesne, luculentus gentis Castilionæ ad Matronam scriptor, ex ea descendisse autumat) & Iterii s. Guiterii, Comitum Retelii mater fuit: à quo deinceps Comites reliqui descenderunt: quorum ultimus, Hugo V. filiam genuit Joannam, Ludovici Flandri, Comitum Nivernensis, uti §. 17. diximus, conjugem. Ab hac gente ad Burgundos & Clivios, ac demum Gonzagas delatus est Comitatus, cui A. 1464 30. Jul. Pariatus dignitatem Ludovicus XI. concessit, qua A. 1573. confirmata est. Dein verò Henricus III. A. 1581. Ducatus & Pariatus axioma adjecit.

§. XXV. Extrema areolarum ordinem claudit Albretana, & quidem cum sub distinctione Orvallensi. De qua ista. Carolus II. Albretanus filios inter alios habuit Joannem reliquorum satorem, & Arnaldum Amanieum, Dn. Orvallensem, quo genitus est Joannes. Huic nupsit Carola, Joannis Burgundi Nivernensis filia, Elisabetha, qua uxor Joannis Clivii Ducis fuit, soror. Quamvis ergò Elisabetha natu major esset, & filius ejus Engelbertus, ut successionis capax fieret, naturalisatus esset A. 1486. Carola tamen hunc, utpote peregrinum adeoque hereditatis in Francia non capacem, excludere conata est. Inde longæ lites: qua demum matrimoniis terminata, cum Helena & Maria, Joannis atque Carola filia, Ludovico & Carolo Clivio desponsarentur, quarum tamen illa ante nuptias decessit, hæc Francisci Clivii, Nivernensis Ducis, mater fuit, Henricæ avia.

§. XXVI. Toti huic quadræ, quod imponitur scutulum medium, Alenfonium est, Alenfonium, cujus rationem ab Henricæ avia materna Francisca Alenfonia repeto, qua Renati Ducis

Ducis Alenfonii filia, Caroli ultimi Ducis soror fuit. Si Monferratenſi quadra impoſita fuiſſet hæc parmula, notari potuiſſet *Franciſcæ* ſoror, *Anna*, uxor *Guilelmi March. Montisferrati*, & *Margaretæ* heredis, quæ *Friderico Gonzagæ* nupſit, mater. Porro gens hæc Alenſonia ex *Carolo*, *Philippi VI.* Regis germano, deſcendit; unde regia ſed cum diſcerniculo lilia.

Apex.

§. XXVII. Huic ſcuti imponitur galea coronata, cum apice *aquila exorientis nigra*. Ita & *Chifflet. Inſign. Eq. A.V. n. 174.* talem aquilam exorientem ſurſum auro roſtratam exhibet. Alii (ut *Menestr. Verit. art. du blaſ c. 16. p. 207. Brianvill. Jeu d' arm. p. 82. 83.*) apicem aſſignant montem *Olympum*, ſuper quo altare cum verbo *FIDES*, & ad pedem montis Græcis literis vox *ΟΛΥΜΠΟΣ*. Priori ſententiæ favent figura ſcuti, huic ſtudium *Gonzagarum* in montem *Olympum*, ut ad *Carolovillam* (*Charleville*) excitatam munitionem *Montolympæ* appellarent.

Telamones.

Torques ordinis S. Sacramenti.

Alia diſpoſitio ex Varenno.

§. XXVIII. *Telamones* adduntur, hinc *aquila nigra Mantuana*, hinc *Cliviorum cygnus candidus*, collo inſertam auream coronam geſtans. Tum torques ordinis *S. Sacramenti* (de quo *P. I. c. 7. §. 87.*) circumdatur ſcuti.

§. XXIX. Vidimus clypeum à *Sammarthano* deſcriptum: paulo alia eſt diſpoſitio apud *Varenn. Roy. d' arm. p. 147.* Ubi incumbente toti parmula *Alenſonia* quadripartiti ſcuti primam quadram *Mantuana* *δὲ γυμνα*, alteram *Clivium*, *Marcannum*, *Arteſiam* & *Brabantinum* diſpoſitione quadripartitâ, tertiam *Burgundicum*, *Retenſe* & *Albreto Orvallium*, quantum illa occupant, quæ ex Monferratenſi ſucceſſione aſſumpta ſunt, videlicet *Palæologo*, *Hierofolymitano*, *Aragonio*, *Saxonico*, *Barrenſi*, *Conſtantinopolitano*, laterculis impoſitum ipſum *Monferratenſe* ſignum.

Ex Gelio.

§. XXX. *Louv. Geliot. Indic. armor. p. 306. 307.* illam *Ludovico Gonzagæ Nivernio* aſſignat diſpoſitionem, ut toti incumbente ſcutulo *Alenſonio* quadra ſecunda & tertia planè cum iſta eadem ſit, quam expoſuimus. In primam autem reponit *Mantuanam* crucem, cum aquilis & ſcutulo, *Lombardicum* & *Gonzageum* ſymbola complectente. In ultimam demum rejicit, quicquid ad *Montisferratenſem* ſucceſſionem ſpectat, ea ferie, quam §. *preced.* expreſſimus. Idem p. 352. *Franciſci Clivii Nivernenſis* ſcutum quadriſariam ſecat: ut in primo & quarto quadrante quædratim diſpoſitæ arcolæ *Clivia*, *Marcana*, *Arteſia* & *Brabantina* conſpiciantur, in ſecundo & tertio tranſverſim ſectis ſuperius *Burgundo-Nivernium*, inferius *Albreto-Orvallium* ſymbolum jungantur. *Burgundo-Nivernium* dicimus quadripartitum ex *Burgundico* & *Retelio* *δὲ γυμνα*.

Aliarum linearum ſcuta.

§. XXXI. Quod alias lineas familiæ attinet, omnes differentias ſcutorum enarrare vix auſim: Plerisque tamen illud uſu venire credo, quod *Johan. Jac. Chiffletius* tribuit *Ferdinando Gonzagæ Duci Ariani*, principi *Molſetæ*; iterum alii ejus nepoti, nec non *Franciſco Gonzagæ*, Principi *Caſtilionis*. *Inſign. Eq. A.V. n. 174. 283. 318.* quod cruci aquilas comites habenti, *Mantuano* ſymbolo, imponit parmulam *Lombardiam* & *Gonzageam* gentem quadripartitum notantem. Imponit etiam ſcuti apicem cum *aquila exorientis nigra*, auro roſtrata: item ſaſciam tortilem atque lacinias auro & nigro pictas.

Vespasiani Gonzagæ Columnæ.

§. XXXII. Alibi, n. 256. *Vespasiano Gonzagæ Columnæ*, Duci *Sablonetæ* & *Trajecti*, attribuit clypeum in quadras diviſum quarum prima & quarta *Mantuana* eſt, ſcutulo *Lombardiæ* & *Gonzagæ* ſymbolis quadripartito in corde impreſſa. Secunda & tertia *Columnia* ſ. *Colonnenſis*, hoc eſt, coccinea, columnâ argenteâ capitulo coronato & baſi aureis ornata. Symbolis omnibus impoſita parmula cærulea, voce *LIBERTAS*, in obliqua taniæ dextræ modum literis aureis inſcripta: capite *Romani Imperii*. Apicem imponit pileum Ducalem hermionicum, aurea corona radiata redimitum: & lacinias circumfundit ex auro & cyano. *Columnicum* *δὲ γυμνα* *Vespasianus* geſtavit à matre *Iſabellâ*, *Vespasiani Columnæ* filia. Quod imponitur toti ſcutulum, nec *Chiffletius* expoſuit, nec ego conjecturâ aſſequi auſim.

Cap. XXX.

Dux Grammontii.

ARGUMENTUM.

1. Convenarum ſ. *Comingii Comites*. Eorum ſucceſſio.

2. Ex illis Domini *Aura* & *Vicecomites Aſſeria* Grammontani.

3. Scutum Mareſcalli. Grammontium ſymbolum.

4. Aſſe-

4. Asteria.
5. Aura Domini.
6. Thoulangeon. S. Cheron.

7. Comingia.
8. Apices.
9. Tituli.

§. I.

Convenarum s. Comingii Comites, in Aquitania Clarissimi, à Bernardo derivantur, quem A. 1130. vixisse constat. Eonati sunt Bernardus II. Comes, & Guido. Illo Bernardus III. & Rogerius, Comes Palearum, à quo Consarannorum Vicecomitum prosapia. Bernardo III. uxor Stephania etiam Bigerronum Comitatum attulerat, sed non nisi Petronella filia mater, quæ heres quinquies nupsit, ex tertio marito, Guidone Montfortio, Ælidis parens, quæ Esquibatus, ultimus Comes, & Laura, Raimundi VI. Vicecom. Turenna uxor, à fratre heres instituta, sed Comitatum reginæ adjudicatum videre coacta, geniti sunt. Bernardi III. tertia uxor Bernardum IV. genuit Comitem, hic quintum. Bernardo V. nati iterum Bernardus VI. & Petrus Raymundus, Vicecomes Serreria, qui dein fratris filiabus Comitatum eripere & sibi arrogare laboravit: Demum earum una Joanna, finiendæ controversiæ, ipsius filio, Petro Raymundo II. nupsit. Eo genita Eleonora & Margarita, gentis heres, quæ à Matthæo, Comite Foxio, tertio marito, carceri inclusa à carolo VII. regeliberata est, unde ei Comitatum donavit: quæ causâ etiam Regi adjudicatus circa A. 1442. primi Tholosani senatus sententia.

§. II. Bernardi I. filius, Guido, Dominus Aura s. d. Ausan, fuit à Bertranda conjugē. Ex illis Aquibus descendunt duæ lineæ; altera Dominorum Aura, cognomine de la Barte, quorum hereditas à Brunisenda allata est marito Bertrando Fumello, cujus pronepos Joannes istam etiam gentem clausit, heredemque Armeniacensem Comitem habuit: Ex altera Sancius Garsie ab uxore Agnete Vicecomitatum Asteria nactus est, & reliquos prosevit Vicecomites. Ex his Menaldus Claram sororem & heredem Joannis, Domini Acrimontani s. Grammontani duxit, & novum cognomen stirpi attulit; nam ex eo prioris d' Aure locum Grammontanum occupavit. Fuit enim Grammontanorum tam celebre nomen & in regno Navarreno autoritas, ut, hoc in duas factiones diviso, altera Bellomontiorum, quibus à Ludovici Navarreni s. Eburovicensis Comitis Bellomontii posteris appellatio indita, altera Grammontiorum esset. Menaldo Antonius, hoc Philibertus, Philiberto iterum Antonius natus est, parens Antonii, hâc ætate celeberrimi bellicis expeditionibus & legationibus Galliæ Marefcalli, cujus nunc scutum considerabimus.

§. III. Scutum quadripartitum primâ areâ aureâ caruleum defert leonem, linguâ & falculis aureis: quod gestamen est Grammontanorum ipsorum; quorum jus & nomen A. 1534. matrimonio Clara ad Asterios delapso.

§. IV. Secundus & tertius laterculus rubei tres palorum situ deorsum versas sagittas aureas spiculis & pennis argenteis continet. Hæc tessera est ipsius Asterie familiæ, ex qua per mares moderni descendunt ad Agnetem usque, quæ Vicecomitatum attulerat Aurani genti.

§. V. Quadra ultima aurea imprimitur cane venatico rubeo, nigrâ armillâ ornato, margine scutario ejusdem coloris, octo byzantinis numis aureis instructo. Hoc d'aura est Aura s. Ausan Dynastiæ, cujus ex hac gente hereditatem ad Fumellos, inde ad Armeniaenses translata dixi.

§. VI. Toti imponitur alia parmula quadripartita, cujus 1. & 4. laterculus rubei ternas fascias undosâs argenteas, 2. & 3. rubei tres gemellas argenteas deferunt. Illo Thoulangeon, hoc S. Cheron notatur. Quod illud attinet, Joannæ de Thoulangeon filia Claudii E. A. V. uxor fuit Renati, Domini de Clermont, & inter alios filium habuit Claudium, cui maternum additum est cognomen, & filia fuit Carola de Clermont & Thoulangeon, ter uxor sed sterilis. Hæc heredem habuit patruelem Helenam, filiam Francisci de Clermont, Dn. de Traves, conjugem Antonii Aurani, Dn. de Grammont, quem ea lege obstrinxit, ut arma Thoulangeonia adderentur reliquis.

§. VII. Alibi (in Nic. Besogn. Est. de Fr. ann. 1661. p. 269.) vidi, loco istius parmulae mediâ, aliam substitutam, nimirum Comingiam: quæ est argentea rubea cruce pedata impressa: vel (ut alii figuram enunciare amant) rubea quatuor vulnerum cicatricibus (otelles Galli vocant, Græce ὠτελας,) argenteis impressa; quam sententiam confirmat Cl. Franc. Menestr. L'art du blas justif. c. 6. p. 130. seq. Ratio hujus parmulae evidens est, quia Auranam familiam ex Comingia descendisse supra patuit.

Apices.

§. VIII. Galeæ imponuntur scuto tres, è quarum media leo profilit aureus : dextra sustinet canem venaticum prodeuntem nigrum, laevæ imponuntur tres scutaria sagitta. Lacinia autem dependent aureæ & cyaneæ.

Tituli.

§. IX. Titulus ille est : *Dux Grammontii, Par & Marescallus Francia, Supremus Dominus Bidassæ* (Bidache) *Comes Guichia, & Louvigneri, Baro de Hagemau, &c. Ducalis dignitas Grammontio Comitatus collata est amore Antonii, qui moderni parens fuit, à Ludovico XIII. sub Regni finem, in curia tamen illa erectio nondum rathibita fuerat. Unde Rex præsens de novo contulit eandem dignitatem. Marescalli nota peculiaris sunt scipiones liliati, quos adjicit scuto. Bidassæ ad Vidosum amnem infra Pelagii fanum in Vasconia citeriori s. Bascis (Basque) sita supremo jure ab hac familia tenetur. Comitatum Louvigner Philiberto Marescalli avo attulit uxor Diana, Corisanda, filia Pauli d' Andoins, quam ei ob merita in se Joanna Regina Navarra despondit. Alia officia & munia transeo. Titulus Comit. de Thoulangeon est penes filium Antonii ex secunda conjuge, Henricum, qui consanguineus frater Marescalli est.*

Cap. XXXI.

Guevara, Com. de Onnate.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Comitatus Ognate.

2. Guevara.

3. Mendoza.

4. Apex.

§. I.

Familia.
Comitatus
Ognate.
Guevara.

Guevaria gentis in Hispania variæ possessiones sunt, primaria verò Comitatus d' Ognate s. Onnate in Guipuscoa, cujus nomine Grandibus Hispania accensentur beneficio Henrici IV. Regis, quo A. 1469. Inicum Velez de Guevara Ladron ornavit.

§. II. Scutum hujus Comitatus apud Chifflet. Eq. A. V. n. 48. videre est quadripartitum, ut 1. & 4. quadrans aureus ternas obliquas dextras furvas ténias, totidem aliis argenteis tribus pontici muris maculis nigris impressis, exaratas referat. Alfons. Lopez de Haro L. 5. Nobil. d' España. c. 16. aliter enunciat: Campo de oro tres bandas de plata con viroles roxas y en cada una dellas arminnos negros. Ista tessera est Guevaria gentilis.

Mendoza.

§. III. Secunda & tertia area coccinea s. folia populnea argentea in decussim collocata refert, ob affinitatem Mendoziam.

Apex.

§. IV. Galea torque spirali è pavoninis pennis ornatur, & ex ea eminet pes leoninus aureus coccifalcatus in aurominiata flamma constitutus. Lacinia ex auro sunt & cocco. Quod si sit, Haro rubeos, quam Chiffletius nigros. baltheos rectius dixerit. Sammarthian. autem lacinias aureas, nigras, argenteas & rubeas facit.

Cap. XXXII.

Domus Guzmannia.

ARGUMENTUM.

1. Guzmanni.

2. Ducis Medina Sidonia scutum.

3. Apex.

4. Dux de Medina de las Torres.

5. Princeps de Stiliano.

6. Alia linea.

§. I.

Guzman-
ni.

Guzmanniorum in Hispania celeberrimum nomen est, & tot convenit lineis, ut communem non repererim patrem. Princeps verò familiae est Dux Medina Sidonia in Bætica.

Ducis Me-
dinae Sido-
niae scu-
tum.

§. II. Hujus scutum Chifflet. Eq. A. V. num. 245. ita describit: In scuto ceruleo bina olla in palum disposita, septem transversis taniolis incurvis impressæ, quatuor duplici ductu auri & minii tessellatis, tribus aliis argenteis: ansis, limbis & serperastris quinque pari modo tessellatis, duobus introrsum, tribus extrorsum ad ansarum aures erumpentibus, quod Guzmanniorum proprium gestamen est. Scuti vero limbus Castellano & Legionensi symbolis 14. repetitis compositus & angulatus visitur. Rationem hujus limbi repetito à Beatrice, Henrici II. per naturâ filia, quæ marito, Joanni Alfonsi, Comitatum Niebla attulit,

attulit, & alterius *Ioannis*, Ducatus *Medina Sidonia* ab Henrico IV. dignitate ornati-
avia fuit.

§. III. Scuto incumbit galea coronata, ex hac verò eminet turris aurea valvis Apex.
caruleis; in cuius cacumine dimidiatus homo, galea & lorica aureis, manicis coccineis,
strictum pugionem auro instructum cuspide tenens, & inclinato corpore deorsum vibrans.
Laciniæ dependent ex auro & minio.

§. IV. Dux de *Medina de las Torres*, apud *Sammarth. l' Est. de l' Esp. p. 64.* scutum Dux de
duabus lineis diagonalibus distinguit, in summo & imo *Guzmannios lebetes* locans, la- Medina de
teribus verò argenteis *quinas maculas hermionicas* inscribens. Apicem quoque & la- las Torres.

§. V. Ex his est *Nicolaus Maria Princeps de Stigliano*, Dux de *Sabulonetta & de* Princeps
Medina de las Torres, cui *Sammarth. pag. 141.* scutum attribuit bipertitum, cuius latus de Stigliano.
dextrum *Guzmannium* gestamen, quale n. 2. pingitur, continet; sinistrum transversâ
lineâ in duas partes secatur, superiori parte denuo bipertitâ, ut hinc in minio tres ar-
gentea fascia, isthinc alterna fascia aurea & nigra compareant: quorum illud *Carasa-*
rum, hoc *Gonzagarum* est symbolum: Inferior autem pars in quatuor secta palos, illis
Castellanum, subiecto *Legionensi*, *Arragonium*, *Arragonio-Siculum*, & *Columnium* symbola
repræsentat. Toti imposito scutulo *Aldobrandino*, quod est *caruleum*, inscripto baltheo
sinistro aureo alternis utrinque pinnis asperato, comitibus ex utroque latere ternis ejus-
dem metalli stellis. *Carasarum* & *Gonzagarum* fasciæ assumptæ sunt ab *Anna Carasa*, ma-
tre *Nicolai Maria Ducis* filia *Ludovici Carasa*, Princ. *Stiliani*, & *Isabella Gonzagea*, *Vespa-*
siano Gonzaga Duce Sabuloneta nata. *Arragonia* quoque gestamina videntur ab hujus
Vespasiani uxore, *Anna Arragonia*, repetenda. *Columnius* laterculus certo ascitus est ob
Isabellam Columniam, *Vespasiani matrem*, cuius mater fuit *Beatrix Arragonia Apiana*.
Aldobrandina parmula causam non capio.

§. VI. Comites de *Orgaz* & *M. de Algava* limbum scuto *Gusmannio* circumdant Aliæ lineæ.
ex argento, octo maculis muris *Pontici* notatum. Comites de *Teba* cum Duce *Medina Si-*
doniæ conveniunt, nisi quod limbum non adjiciunt. Marchiones de *Ayamonte*, omissis
maculis hermioniceis, athena & limbum *Castello Legionensem* servant, & *Zunigense* ge-
stamen adjiciunt: sed illi potius ex *Sotomajoria* & *Zunigensi* gente derivantur, *Gusman-*
nio tantum connubii jure ascito nomine.

Cap. XXXIII.

Harlei de Chanvalon.

ARGUMENTUM.

1. Gens *Harlea*. Linea.
2. *Chanvalonii*. *Parisiensis Archiepiscopus*. Ma-
jores *Catharina Marcana*.
3. Symbola *Harleum*. *Marcanum*. *Brezaum*.
Crojum. *Francicum*. *Sarapontanum*. Ambo-
sum. *Palatino Bavaricum*. *Pictaviense*.
4. Ornamenta scuti.

§. I.

Gens *Harlea* inter Illustres togatas in Galliis ex præcipuis est. Originem suam Gens Har-
refert ad *Stephanum*, *Dominum de Harlay*, cuius sub annum 1250. memoria est. lea.
Ejus pronepoti *Philiberto* Baroniam suam in Burgundia ademit *Joannes Dux*, quod
Regi *Franciæ* contra ipsum adstitisset. *Philiberti* abnepos fuit *Ludovicus*, qui A. 1544.
vixit excessit, ex tribus filiis totidem linearum autor. Ex *Christophoro* Comites Lineæ.
Bellomontii (de *Beaumont*); ex *Roberto Domini Sancai* & *Barones Montgla-*
tenses; ex *Ludovico*, præter *Cessos*, *Chanvalonii* sati sunt, qui cum *Bellomontii*
superant.

§. II. Quæ *Bellomontiorum* scuti dispositio sit, an fortè modo *Harlæo* symbo- Chanva-
lo contenti sint, ignoro. Ex *Chanvaloniis* moderni *Parisiensis Archiepiscopi*, Fran- lonii.
eisci *Harlei*, scutum refert *Sammarthan. L'est. de la Franc. L. 2. cap. 1. pag. 69. 70.* Quod Parisiensis
ramen vix rectè intellexerimus, nisi majores aviæ paternæ *Francisci*, *Catharina* Majores
Marcana, *Jacobi Harlei Chanvalonii uxoris*, ante oculos habeamus. Fuerunt er- Catharinæ
go illi. Marcana.

Catharina

Catharina Marcana, uxor Jacobi Harlæi.	Robertus de Marca, D. Bullionii.	Robertus de Marca, D. Bullionii.	Robertus de Marca, Dux Bullionii.
		Robertus de Marca, D. Bullionii.	Joanna de Marlay, Dom. de Florengis.
	Guilelma Sarapontana.	Catharina de Croy.	Philippus de Croy, Bar. de Quieuvrain.
		Robertus Sarapont. C. de Braine.	Walpurgis Mærfia, ex Anna Bavaro-Palatina.
Francisca de Brezé.	Ludov. Dn. de Breze, C. de Mauleuvrier.	Maria Ambosia.	Amedæus de Sarbruck, Com. de Braine.
		Guilelma Lucenburgica.	Carolus d'Amboise, Dn. de Chaumont.
	Diana Pictaviensis.	Jacobus, Dom. de Breze, Com. de Mauleuvrier.	Catharina de Chauvigny.
		Carola, f. naturalis Caroli VII. R. Franciz.	
		Joannes de Poitiers, Dn. de S. Valier.	
		Francisca f. Imberti de Bastarnay, C. du Bouchage.	

Symbola
Harlæum.

Marca-
um.
Brezæum.

Crojum.
Francicum.

Sarapont-
anum.

Ambo-
sum.

Palatino.
Bavari-
cum.

Pictavien-
se.

§. III. Prænotatis his illam clypei dispositionem noveris, ut una transversa linea, & tres perpendiculares, cum in octo areolas distinguant, quibus nona, vel si ita velis, prima in peculiari parmula sectionibus incubante accedit. Hanc parmulam quod concernit, *argentea est, duplici palo nigro distincta*. Hæc Harlæorum tessera communis & gentilitia est. Quod reliquas attinet, primi ordinis prima *aurea est, & fasciam continet tessellatam, tessellarum argentearum & coccinearum triplici serie*: quo emblemate familia *Marcana* designatur, quæ Catharinæ aviæ Harlæi fuit. Secunda area *carulea intra peribolum auream scutulum argenteum, comitibus, extra peribolum, octo aureis cruciculis refert*: quod symbolum est *Brezæ* gentis, ex qua Catharinæ matrem vidimus. Tertia *argentea tribus fasciis coccineis exaratur, Crojæ* familiæ designandæ, uti alibi docemus. Extrema supremi ordinis *Francica* lilia, sed inducta *tania coccinea*, repræsentat. Sammarthanus dicto loco *Borboniam* stirpem notari credit: verum designatio progonologica aliud docet, nimirum ob *Carolam*, quæ per naturam *Caroli VII.* Regis filia, & Catharinæ proavia materna fuit, hoc insertum esse. Laterculorum inferiorem ordinem quod concernit: Primus ordine *caruleus cruciculis recruciatis & in imo spiculatis aureis confitus leonem argenteum auro coronatum* refert. Hoc *dèrymæ* est gentis *Sarapontanæ*, ut in Nassovio scuto apparebit. Sammarthanus explicat *Sarebruche Comerci*. Et quidem avia, Catharina, fuit ex *Comercio Sarapontanorum* ramo, qui à *Simone* descendit, *Joannis Comit*is, cujus filia *Nassovii* dotalem Comitatum avitum attulit, fratre. Non tamen illi ramo hoc symbolum peculiare fuit, sed universæ familiæ, quod ex eo apparet, cum non aliud *dèrymæ* *Joanna Sarapontana* heres *Nassovii* familiæ intulerit. Si in eo discrimen quæras, quod figura crucicularum in *Nassovii* parmâ alia appareat, scias & Germanos in figura illa repræsentanda minus fuisse sollicitos, & *brachiatas* atque *spiculatas* alibi etiam nostris eas pingi: quod suo loco monebimus. In eo solo discrimen agnosco, quod *Nassovii* cruciculas *argento*, Galli meliori metallo tingunt, quod si discerniculi causa factum probetur, non repugnabo. Proximus *alternis aureis & coccineis palis* exaratur, designandæ familiæ *Ambosia*, ex qua satis Illustri *Guilelmæ Sarapontanæ* mater oriunda fuit. Proximus quadripertitus *leonem aureum in nigro solo, & virgatas argento & caruleo quadras*, symbola *Palatinum & Bavaricum* exhibet. Hæc in gratiam assumpta *Annæ Palatinæ*, quæ *Stephanis Com. Palatini & Baviaræ Ducis*, filia, *Vincentii, C. Mersii* uxor, atque *Walpurgis*, quæ Catharinæ ab avia numeratur, mater fuit. Extremus laterculus *caruleus sex (3. 2. 1.) numos Byzantinos argenteos* exhibet, capite scutario ex altero metallo supraposito. Nota est familiæ *Pictaviensis*, *Dominorum S. Valerii* in Delfinatu. Unde, quod in Sammarthano de *Melodunia* familia (*Melun*) additur, expungendum fuerit. Gestatur hæc quadra ob *Dianam Pictaviensem*, Catharinæ, aviam maternam,

maternam. Ex his intelligas modum Gallorum, scuta affinitatum concinnandi, qui nostris insolens est.

§. IV. Ille clypeus fuit. Ornamenta adduntur ob *Archiepiscopalem* dignitatem, Ornamenta præter taniam cæruleam, ex qua Ordinis S. Spiritus cimelion pendet, cum ex equitum numero hic Archiepiscopus sit, pileus viridis, dependentibus utrinque nodatis funiculis, & post clypeum collocata crux trifoliata vel liliata.

Cap. XXXIV.

Comites ab Harrach.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Linea.

2. Scutum.

3. Apex.

§. I.

Illustrissimorum Comitum ab Harrach origo est ex Bohemia, dictorum à Veteri Castro, cujus rudera prope Crumaviam Bohemiæ superant, Harrach. Inde transiére in superiorem, demum in inferiorem Austriam, suntque *Austria hereditarii Archippocomi* s. stabulo præfecti. (apud Chifflet. *Marescallus* vocatur, quod erroneum autumo.) Primus qui Austriæ immigravit, fuit, teste *Bucelino*, Germ. *Stemmatogr. P. 2. K. 2. Przybyslaus*, qui A. 1289. vita excessit. Pronepos ejus, *Bernardus*, ex *Leonardo*, *Alberto*, *Joanne*, *Oswaldo* filiis, novas dedit lineas, quarum hæc de *Goggitsch* cognominata, & quidem, quæ à *Joanne* orta, in quartam generationem duravit. A *Leonardo* descendit linea, quæ nunc etiam superat, in qua sex *Leonardi* successione à parente in filium se exerce-
pere. In quibus quartus *Baronis* exornatus est titulo, & inter *aurei velleris Equites* allectus (Vid. *Chifflet. n. 268.*) *Leonardi VI.* frater *Carolus* Comitum axioma obtinuit, patrum plurium liberorum, ex quibus *Ernestus Adelbertus*, *Archiepiscopus Pragensis* & *Cardinalis* fuit.

§. II. Scuto utitur familia simplici ex antiquitatis more. *Chiffletius l. c.* ita enunciat. Scutum. In scuto miniato tres penna *Struthio cameli argentea* in literam *Pythagoricam disposita*, tubulis coeuntes, in corde scuti aureo *Byzantio numismate impresso.* Germ. *Dren weisse Straussenfedern in einem gelben apffel odet kugel / die angelweise von einander stehen / im rothen feld.* conf. *Wapenb. 1. p. 20.*

§. III. *Parmæ* insunt duæ galeæ coronatæ: ex priori expanditur ala rubea cum typo scuti, altera duo cornua bubalina (aliis vocantur proboscides elephanti, Elephanten-schnauzen /) cum senis utrinque *Struthionice* plumis candidis. Priori circumfunduntur laciniae ex argento & cocco, alteri nigrae & aureæ. Olim non nisi unius galeæ usus erat, nempe prioris. Sed A. 1501. *Leonardus* duabus usus reperitur.

Cap. XXXV.

Comites ab Helfenstein.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Comites ad Vilsam. Ex Comitibus Dilingensibus.

5. 6. Gundelsingia dynastia.

2. Linea Melskirchia. Wiesensteigia.

7. Wildenstein Dominium. Cimbrici s. Zim-
renses Comites.

3. Scutum.

8. Gomegnies.

4. Helfenstein. Comitatus Ulmensibus venditus.

9. Apex.

10. Titulus.

11. Successio Helfensteiniarum ditionum.

§. I.

QUI à castro Helfenstein cognomen nostro adhuc tempore gessere, Illustrissimi Comites Helfensteinii, à nonnullis vetusto tempore Comites ad Vilsam, Grafen an der Bils / dicti perhibentur. Et aliquorum sententia ex vetustis Dilingensibus Comiti-
bus orti sunt. Nam *Burchardus*, *Hugobaldi* Comitum Dilingensis filius, *Uldarici Episcopi Augustani* frater, *Helfenstein* castrum extruxisse memoratur. Illos verò Dilingenses Comites ex *Kyburgiis* deduxit *Codex MS. veteris Bibliotheca S. Udalrici Augusta.* Apud *Goldast. Script. rer. Alemann. Tom. I. sub finem.* *Udalrici* enim avus constituitur

Cimbrica successionis. Conf. *Wapenb.* I. pag. 17. Unde de illa etiam familia aliquid dicendum. Eam verò deducere amant ab *Adelberto* s. *Alberto*, *Barone Cimbrico*, s. de *Zimbern*, circa, 912. Cujus posterii continuâ serie enumerati leguntur apud *Henning. Theatr. Geneal. T. 3. P. 1. p. 437.* & quidem, quod Baronum & Comitum promiscuè titulis olim usi sint. Scutum verò gentile familiæ hujus *caruleum argenteum leonem* refert, qui *bipex* nunquam curvato, representari vidi. Caterum ex nomine *Cimbria* & hoc leone, qui cum *Norvegico*, mutatis coloribus, convenit, confirmare nituntur suspicionem vel etiam traditionem veterem, quòd familiæ hujus sator ex regia *Cimbrorum* vel *Norvegorum* gente fuerit. Cum hoc leone aliquandiu solo usi fuerint *Cimbrici Comites*, inde in scuti quadrifida sectione alter leo, qui 2. & 3. aream occuparet, adjectus est, quem *Wildensteinium* esse conjicio, & deinceps in *Helfensteinium* clypeum translatus dixerim. Imposita est etiam parmula media aquilâ insignis, quam 6. & 8. itidem in *Helfensteinii* aulæ *Ferdinandi I. Præfectus*. De hereditate ejus nihil certi asserere possum; plures enim sorores illustribus elocatas matrimoniis habuit, quæ verò inter eas hereditatem ipsius creverint, non discerno. Cum verò inter eas fuerit *Apollonia, Georgii, Com. Helfensteinii* uxor, & hic deinceps *Wildenstein & Messkirch* ex titulis *Cimbricis* propriis adjecerit, eam heredem vel solam vel cum aliis fuisse colligo.

§. VIII. Toti scuto majori aliud medium scutulum imponitur *bipertitum ex argento & minio*. In eo expanditur *aquila biceps auro coronata*, & *scutulum limbo circumdatur*; aquila verò & limbus eadem partitione afficiuntur, alternatis tincturæ coloribus. Titulorum si respiceretur ordo, *Messkirchium* Dominium notari videri posset; sed aliunde accepi, designari *Gomegnies* Dominium in Belgio: quod, quo jure ad *Cimbricos* delatum sit, non perspicio, ab illis verò ad *Helfensteinios* transiit.

§. IX. Scuto insunt tres galeæ, ex quarum prima nascitur *Helfensteinius elephas* *apex* & *collum cygni candidi* sustinet: collo verò illius immissum conspicitur *lignum*, in extremitatum utraque alium *bacillum* sustinens, cujus summitati *penna pavonina* induntur: qui apex *Gundelfingensium* est, & lacinias circa se habet aureas atque rubras. Media galea, quæ medio respondet scutulo, coronata est, & ex ea exsurgit *aquila coronata & pennis pavoninis fastigiata*, *minio & argento distincta*, alas expandens, quæ alternationi colorum in aquila respondent, ut lateri argenteo rubea, rubeo argentea apponatur. Aliquando scutulum singulis alis impressum vidi.

§. X. Titulo ultimus *Rudolphus* usus est: *Comes in Helfenstein, Baro in Gundelfingen, Dn. in Gomegnies, Wildenstein, Messkirch & Wiesensteig in Welheim.* (auff

§. XI. Hoc mortuo de successionem lites ortæ sunt, & nondum, quod sciam, omnino terminatæ. *Wiesensteigam* verò Dux *Bavariæ* recepit, & ejus nomine *Svevicorum Comitum* assidet scamno: *Messkirchiam* occuparunt *Fürstenbergii*, aliis heredibus contradicentibus.

Cap. XXXVI.

Familia Henriquezia.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo. Linea.
2. Scutum Ducis *Medina de Rio secco*.
3. *Henriquezia tessera*.
4. *Cabrera. Arragonia & Andina tessera*.
5. *Thalassiarquia* s. *Admiralatus Castilia*.

6. *Apex*.
7. Scutum Ducis *Alcala. Riberarum* symbolum.
8. Comitum *Alba de Lista. Guzmannia tessera*.
9. *Henriquezii de Almanza, March. de Alcanizar & de Oropeza*.

§. I.

FX regia familia *Castellana* descendit stirps *Henriqueziorum* in Hispania percelebris. Cum enim *Fridericus*, *M. Magister Ordinis Jacobi*, *Henrici Regis* frater, vel ipse *Rex* *Henricus* genuisset *Alfonsum*, ei *Henriquezii* cognomen inditum, & *Thalassiarquia Castilia* commendata est. Quod axioma ad posteros duravit. Ab altero hujus *Alfonsi* filio, *Henrico*, Comites *Alba de Lista* s. *de Aliste* profati sunt. Major, *Fridericus*, *Admiralis Castilia*,

Castilia, Comes de Melgar & Rueda, per filium, *Alfonsum*, Duces Medina de Rio secco, per alterum *Petrum*, Comites de los Molares, Marchiones Tarifa & Duces Alcala genuit.

Scutum
Ducis Me-
dinae de
Rio secco.
Henrique-
zia tessera.

§. II. Ex priori linea Ducum Medina est *Joannes Thomas Henriquez de Cabrera*, Admiral Castiliae & Dux de Medina de Rio secco, cujus scutum describit *Sammarth*. l. Est. de l. Esp. p. 60. sed quod apparet ex *Chifflet*. Eq. A. V. n. 158.

§. III. Scutum illud quadripartitum est, & 1. & 4. area Henriquezium gentile δαγμα repetit. Est illud area in summo ad perpendicularum bipartita, utroque latere castello Castellano ornato, in imo rotundatim lacernata Legionensi tessera leone. Ratio hujus gestaminis ex §. I. intelligitur.

Cabrera.

Aragonia
& Andina
tessera.

§. IV. Secundus & tertius alveolus in longum bipartitus conspicitur, dexterâ parte aureâ cum capra insiliente nigra, margine septem pinnis furvis praeexto, sinistra decussata Arragonicis palis & in lateribus Andegavensibus liliis picta. Capra illa ipso nomine indice notat *Cabrera* gentem, cujus agnomen gens assumfit, cum *Anna de Cabrera* & *Modica* Ludovico Henriquezio Duci de Medina admiral Castiliae nupsisset. In cujus majoribus, qui ad manus non sunt, rationem Arragonici & Andini symboli querendam non dubito. Interim dubitari potest, an *Friderico* illi, cui *Chifflet*. *Cabrerium* gestamen tribuit, illud convenire potuerit, serius genti allatum.

Thalassiar-
chia s. Ad-
miralarus
Castiliae.

§. V. Limbus clypeo circumdatur quadripartitus: in 1. & 4. argentea quatuor anchora carulea transversario stipite aureo conspiciuntur. In 2. & 3. aurea quatuor equites hastati coccinei currunt. Anchora Thalassiarchiam s. Admiralarum Castiliae designant: Equitum rationem non intelligo.

Apex.

§. VI. Apex est, aquila nigra pertica insidens prasina, & in volatum assurgens, rostro & cruribus aureis, collo circumdato coronâ aureâ, anchora limbi scutarii à corona dependente. Fascia tortilis & laciniae ex auro & minio.

Scutum
ducis Alca-
lae.

Ribera-
num sym-
bolum.

§. VII. Altera linea est Ducum Alcala, cognomine de Ribera, ex quibus *Anna Maria Luisa Portocarreria* Ducatum attulit marito, *Antonio Joanni Ludovico Cerdano Medinaceli Duci*. Cui *Sammarth*. d. I. p. 35. illud tribuit scutum, quod quadripartitum 1. & 4. quadra Henriquezium symbolon repetit, 2. & 3. quadram autem auro pingit, inscriptis ternis prasinis fasciis, quo gestamine familia *Riberana* notatur. Jus autem hujus δαγματος ex eo, quia *Petrus* lineae autor uxores habuit germanas duas sorores, *Beatricem* & *Catharinam* filias, *Perafani de Ribera*, supremi judicis Andalusiae. A quibus & nomen & arma genti illata. Apex cum priori idem est, nisi quod galeam coronatam dicit *Sammarthanus*.

Comitum
Albae de
Lista.

Guzman-
nia tessera.

Henrique-
zii de Al-
manza,
March. de
Alcanni-
zar.

§. VIII. Tertia linea Comitum de Alba de Aliste, teste *Chifflet*. Eq. A. V. 296. bipartito utitur clypeo, cujus prima pars Henriqueziam tesseram servat, sinistra oblique dextrorsus & sinistrorsus secatur; in summo & imo caruleo binis ahenis in palum dispositis, auro & minio alveolatis, ternis hinc inde ad ansarum aures erumpentibus serperastris aureis, uno introrsum, duobus extrorsum: lateribus argenteis, quinque muris Pontici maculis nigris in decussim locatis impressis. Quod *Guzmanniorum de Niebla* symbolon *Chiffletius* explicat. Galeam autem auro coronat, & apicem eundem dicit, quem n. 6. explicavimus. *Guzmannius* laterculus assumi potuit ob *Theresiam*, s. *Henrici de Guzmán*, C. de Niebla, *Henrici Henriquezii* conjugem.

§. IX. Alia item linea est Henriqueziorum de Almanza, Marchionum de Alcannizar & de Oropeza, cui *Sammarth*. pag. 95. Henriquezium scutum attribuit, limbo circumdatum argenteo, impressis novem maculis muris Pontici. Apicem autem eundem cum Duce Medinae facit.

Cap. XXXVII.

Comites de Herberstein.

ARGUMENTUM.

1. Herbersteiniorum scutum ex armoriali Sibmacheri.
2. Qua in eo corrigenda ex B. Sigismundi libro.
3. Herbersteinium symbolum cantherius. Sigismundus Baro de Nobilitate. Laus agricultura.
4. Similia Germanico idiomate.
5. Petri Pagani elogium.
6. Oratio.
7. Rudolphi Agricola jun. conjectura.
8. Valentini Eckii.
9. Modestia Sigismundi Baronis.
10. Gentis origo.
11. Linea duodecim hujus stirpis. Herbersteinia. Silesia. Mazensis. Neupergerensis. Pusterwaldia.

- vvaldia. Sierendorfia. Lancovvizia. 17. Imperator in galea altera. Regis imago. Qu-
 Warmbergia. Gutenhagia. Austriaca. tuor scepra legationum ad quatuor reges
 Windtauia. Wildhausia. nota.
 12. Gratiola symbola Castilia & Austria. Ca- 18. Mosci imago in galea.
 merarii & Dapiferi Carinthia. 19. Sigismundi monumenta ab Ottone Frideri-
 13. Neuperg. co Com. communicata. Sigismundus Bac-
 14. Haag I. Gutenhaag. calaureus.
 15. Apex. Elogia B. Sigismundi. Joh. Ludovici 20. Moder. us typus.
 Brassicani carmen. 21. Alia dispositio.
 16. Ferdinandi Imp. diplomagratiosum. 22. Tituli.

§. I.

Illustrissima Herbersteiniorum ex Styria nobilitate in sublimiorem dignitatem evecta Herber-
 familiae gentilitia insignia videre est in Sibmacheri & Fürstii Armor. P.I. pag. 23. Itemiorum
 Istâ serie. Clypeus principalis quadrifariam secatur. Prima & quarta area coccinea scutum ex
 cantherium deferat argenteum; Secunda & quarta lineâ perpendiculari denuo in duas armoriali
 areolas dispescitur, utramque iterum cocco infectam, quarum tamen prior turrin au-
 ream, posterior fasciam ejusdem metalli deferat. Huic scuto imponuntur tres galea co-
 ronata, e quarum mediâ vir exsurgit adversâ fronte, redimitus corona imperiali, qua-
 lis etiam vestis & palla est: dextrâ sceptrum, sinistrâ pomum, quod vocant, imperiale
 ostentans. Lacinia, quæ dependent, coccinea & argentea sunt. Prior galea sustinet
 imaginem regis umbilicotenus extantis coronati, & thorace, lorica, atque brachialibus fer-
 reis armati; dextram ejus gladius nudus, sinistram tria scepra aurea implent. Lacinia
 eandem cum prioribus agnoscunt tincturam. Ex posteriori casside exurgit Mo-
 scus rubeo habitu, pileo oblongo ceruleo, pellibus martis in ora reducta apparentibus: Hic
 dextrâ tres sagittas, sinistrâ arcum tenet. Circumvolitantes autem phaleræ cocco
 & auro tinguntur. Clypeo huic majori duæ parmulae minores adstitæ: ad dextram
 nigra corculis inversis aureis strata, vulpem deferens argenteam: cujus anteriora iterum
 ex galea coronata inter alas corculis confitas erumpunt: Lacinia nigra & argentea.
 Sinistram quod occupat scutulum, rubeum pileolum aureum continet: qui etiam ga-
 lea incumbit, sed coronatus & pennis argenteis fastigiatus.

§. II. Ea descriptio est ex dicto Armoriali desumpta: in qua tamen non unum de- Quæ in co
 sideres, si conferas cum typo genuino, quem primarium decus hujus stirpis & corrigenda ex B.
 dignitatis in ea autor Baro Sigismundus Herbersteinus (qui A. 1486. natus Sigismun-
 1566. decessit, & quatuor ordine Augustorum, Maximiliani I. Caroli V. Fer- di libro.
 dinandi I. & Maximiliani II. Consiliarius & minister fidelissimus fuit,) monumentis
 de vita sua inseruit, quæ proprio & alieno stylo Latino & Germanico idiomate edidit.
 Ego illa imprimis observavi: 1. Fascia quadrantis secundi & tertii, non auro sed argen-
 to tingenda est. 2. Primæ parmulae lateralis fera non vulpes sed lupus habetur, & lin-
 gua notatur cruenta. 3. Alterius ad lævam figura non pileus (Pilgramshut / quæ ali-
 quorum sententia,) sed equestre jugum s. helcia (Rostubmet) agnoscenda est: cujus
 veritas ex §. 3. 14. clarebit: quod item de galea ista intelligendum est. Eandem fi-
 guram galeæ suæ impositam atque coronatam in typo, curâ Illustris illius Baronis co-
 loribus picto, ornant penna aquilina non argentea sed nigra & quidem curvata. Ga-
 leas tres principis scuti quod concernit, prior regia imago quatuor scepra aurea ma-
 nu lævâ tenet: armatura autem ferrea argento etiam exornatur: Media Imperialis tia-
 ram sustinet illi dignitati solitam, auro, purpura & gemmis insignem: vestis interior ar-
 gento fulget, palla exterior super humeros reducta, & fascia dependentes, cruciculis in iis
 acu pictis, purpurâ vel cocco splendent, ora autem extrema auro: Moscus pileum & habi-
 tum gerit argentatum, utriusque ora reducta pellibus farta: cingulum autem & qui-
 bus toga colligatur nodi laxiores (die schleuffe) rubent. Arcus in læva auro splendet,
 nervo nigro: Dextra verò tria spicula aureum, argenteum, rubeum tenet, dependente ex
 pollice è rubeo loro acinace in vagina nigra, capulo argentato: ex minimo autem digito fla-
 gello argentato. Huic verò typo majorem fidem adhibendam credo, cum in eo ex-
 stet libro, quem autor ipse suâ dignatus est manu.

§. III. Hanc διατύπωση explicaturis primò cantherius occurrit argenteus in area ru- Herberstei-
 bea. Hic vetus familiae δένγμα fuit. Quis de eo sensus fuerit cum honore præfati Si- nium sym-
 gismundi Baronis, illa verba, quæ grata posteritati A. 1560. consignavit, docere possunt, bolum can-
 therius.
 quæ Sigismun-

us Baro
de Nobili-
tate.

quæ fufius huc inferenda credidi: Est hoc commune non modo populorum omnium, verum etiam familiarum plerarumque, ut sibi de origine & vetustate generis majorumque suorum gratulentur, gloria & laudi id sibi fore putantes. Quocirca me quoque cupido ista inces- sit, ut progenitorum atavorumque meorum nomina & generationis seriem inquirerem, eamque descriptam publicarem, sed justò serius id mihi in mentem venit, qui rectius rem omnem vivo adhuc patre meo Leonhardo Herberstainio perdiscere potuissem. Quantum tamen ejus rei ex quarundam literarum monumentis collegi, inscriptum hoc mihi referre visum est, non eo consilio, quod vel ipse de majorum meorum virtute tantum & virtutis pramiis nobilitatisque insignibus partis gloriari atque eis contentus esse velim, vel agnati gentilesque mei causam & occasionem habeant, ut ex vetusta familia & nobilitatis origine superbos concipiant animos, eamque solam jactantes existiment, nihil sese amplius ad lau- dem & gloriam requirere debere, ut generis antiquitas & nobilitas ipsa egregiis quoque ipsorum virtutis factis confirmetur, sed ut potius domestica vera generositatis exempla ob oculos proposita habentes omnes actiones nostras ad majorum imitationem componamus, & unumquemque illorum tacite auribus cujuslibet nostrum illud Virgilianum insur- rare putemus:

Disce puer virtutem ex me verumque laborem.

Neque frustra etiam illa ejusdem Poeta verba de nobis pro se quisque ferri audiamus:

Et quid in antiquam virtutem animosque viriles

Et pater Aeneas, & avunculus excitat Hector.

Itaque omnes qui nomine meo censentur gentiles atque agnatos admonitos rogatosque esse volo, Genealogiam istam nostram lecturos, ut in eam cogitationem mecum incumbant, ma- jores nostros non per ocium & desidiam aut malas artes praeclarum nomen nobilitatis, prae- rogativam & virtutis monumenta consequutos esse. Et cum generosa stirpis atque arboris surculi sint & fructus ad spem bonam editi, ut à stipite suo polulante rami sobolescentes non degenerent. Proinde grandiorum natu fuerit, adolescentulos à teneris statim cum cura & fide instituere, & praecepta virtutis atque pietatis illis instillare, ac deinceps vel eruditis in omni genere liberalioris doctrinae excolendos praeceptoribus trade- re, vel in spectatam seu politicarum seu militarium artium disciplinam exercendos mitto- re. Qua in re parentes liberorum suorum honestam debebunt habere rationem, sum- ptibus legitimis minimè parcentes, ut modo filii eorum commodo aut in Academiis aut in Principum cohortibus sint loco, ubi extra languorem & ignaviam omnem, à pravorum sibi hominum consuetudine assidue caventes, in labore & virtutis exercitio juvenilem exigant aetatem. Non enim satis est homini, ut praeclaro loco generosè sit prognatus, nisi nata- lium splendorem virtutis studiis amplificet atque cohonestet, & ad veram gloriam ple- rumque bona institutio plus affert momenti quam nativitas spectabilis & ΕΥΤΕΝΕΙΑ, quod ex Platonis Philosophia sumptum, Horatius hisce expressit versibus:

Fortes creantur fortibus & bonis,

Est in juvenis, est in equis patrum

Virtus, nec imbellem feroces

Progenerant aquilæ columbam.

Doctrina sed vim promovet insitam

Rectique cultus pectora roborant.

Utrumque defecere mores.

Dedecorant bene nata culpæ.

Tum autem satis constat, jam inde ab ipso primo omnium hominum parente Adamo nequo illustri quemquam, neque obscuro esse loco genitum, sed aequali sorte omnes à genarcha editos. Qui verò aetatibus omnibus industriâ, beneficentiâ & virtute alios mortales supe- rarunt, præ cæteris semper honesti habiti, atque Noriberga in conspicuo ejus urbis loco elo- giam tale lingua vernacula scriptum esse audio:

Quo nobilis tum quispiam loco fuit,

Cum foderet Adam & Eva fila duceret.

Wo was da der Edelman

Da Adam hockt und Eva span.

Cui sententia eadem lingua Symbolum suum subscribi jussisse fertur Fridericus Impera- tor Romanorum Tertius:

Alius

Alius ego, quam quilibet, non sum homo, nisi

Quod me ampliore honore dignatur Deus.

Sch bin nicht mehr dann ein ander Man/

Allein daß mir GOTT der ehre gan.

Et præclare ab alio Poëta est dictum:

Stemmata quid faciunt? Quid prodest, Pontice, longo sanguine censer? &
Nobilitas sola est atque unica virtus.

Res tota eugenia cum sic habeat, dubium non est, quin progenitoribus majoribus nostris
suum etiam fuerit gentis ordinis nobilitatisque primordium. Cujusmodi autem id fuerit,
& quomodo illi antiquitus vitam tolerarint, evidens documentum capere licet: ex hæredi-
tariis nostris insignibus, in quibus illi habuere, & nos hodiè quoque habemus vehiam can-
didam, super qua aratrum suspensum ex prædio urbano in agrum, & ex agro in idem præ-
dium duci solet; unde liquet, majores nostros agricolas fuisse. Atque opinionem conjectu-
ramque hanc meam amplius etiam illud confirmat, quod Dominus Guntherus Herber-
steinus materni avi sui, Domini Guntheri ab Haag, in quo nomen id & genus defecit, in-
mine & Salvatore nostro 1409. jure feudali à Principe accepit. Sententia ista mea non
est, quod cuiquam agnatorum meorum gravis & molesta accadat, quod si namque vel pa-
rens meus vel ego ipse agriculturam exercuissem, minimè id celarem; quin laudi quoque
mihi eam rem ducerem, quippe qui familia posteritatisque meæ virtute atque virtutis præ-
miis præluere, quam à majorum claritate & nobilitate degenerare malim. Nam juxta
sententiam Divi Gregorii Theologi:

Probrum est malum vocare non ignobilem;

Genus est eorum, qui diu sunt mortui.

Generi præire, non nocere convenit,

Melius, bonum esse, quam creari bonis.

Ætatibus omnibus à viris sapientibus judicatum est, artibus aliis omnibus, quarum est ^{Laus agri-}
aliquis in vita hominum usus, agriculturam, cujus præcipuum instrumentum aratrum cum ^{cultura.}
partibus suis est, præstabiliorem esse, tum propter oblectamenta rerum rusticarum, tum
propter utilitatem, quam generi humano affert plurimam. Ciceronis verba sunt: omnium
rerum, ex quibus aliud exquiritur, nihil est agricultura melius, nihil uberius, nihil dul-
cius, nihil homine libero dignius:

Beatus ille, qui procul negotiis,

Ut prisca gens mortalium,

Paterna rura bobus exercet suis,

Solutus omni fœnore, &c.

cecinit sapiens Poeta Horatius; & Virgilius ipse de agricultura luculentissimè scribens,
tandem exclamat: O fortunatos nimium, sua si bona norint,
Agricolas, &c.

Quapropter apud veteres Romanos illa in magno fuit honore, qui, cum virum bonum lauda-
re & titulo suo ornare vellent, agricolam bonum eum esse dixerunt. Neque aliam etiam
juventutem ad militiam commodiorem illi esse censuerunt, quam quæ ruri agris colendis ad
duros belli labores perferendos esset exercitata. In hoc vitæ genere M. Curius, cum de Sa-
mnitibus & Sabinis & de Pyrrho, Epirotarum rege, triumphasset, summum ætatis tempus con-
sumpsit. Et in agris tum erant Senatores, id est, senes. Siquidem L. Quinto Cincinnato
in agro aranti nunciatum est, eum Dictatorem esse factum, qui omnium summus Romæ
magistratus fuit. Mea quidem sententia, ait Cato major apud Ciceronem, haud scio, an
ulla beatior esse possit vita, neque solum officio, quod hominum generi universo
cultura agrorum est salutaris, sed & delectatione, &c. Legimus Davidem, maximum
& Regem & Prophetam, à paternarum ovium pascuatione (quæ non postrema rusticationis
pars est,) ad Samuelem Prophetam evocatum venisse, ut in medio fratrum ejus ab illo rex
ungeretur super Israel. Eumque à regia istiusmodi inauguratione ad easdem oves pa-
scendas rediisse, nec longe post, cum de bellandus esset vir ille spurus & incircumciscus, gi-
ganteæ magnitudinis homo de castris Philistinorum, nomine Goliath, ipsum Davidem scimus
à gregis paterni pastururum, non sine numine & providentia Dei, in castra Israelitica ve-
nisse, & ab eo Philisteum istum prostratum esse funda & lapide in nomine Domini.
Primum quoque Bojemiam gentis Ducem, Premislaum, ferunt, ubi Princeps ab eo populo
communis.

communibus suffragiis lectus esset, ab aratro, in quo tanquam mensa cibum suum capiebat, vocatum & in ducalem sedem ductum esse. Qui ad tam inexpectatam sortis suae mutationem valde quidem obstupuit, in tanta tamen fortuna sparteos calceos suos (qui lingua Slavinorum Kurpic dicuntur) rejicere noluit, causamque ejus rei rogatus, illam attulit, velle se calceos hujusmodi in Vischegrado, hoc est sublimiore arce, quae ad Pragam sita, diu etiam regum Bojemorum regia fuit, perpetuum esse monumentum ad posteritatem omnem, primum Boemia Ducem ab aratro ex agro ad imperium ducale esse evectum. Cum igitur intelligamus, tantos & tam praeclaros viros ante & post insignes res gestas agricultura operam navasse, & à prudentibus hominibus nunquam non metuenda sit fortuna conversio & mutabilitas, his praecipue extremis periculosisque tempestatibus, considerare merito in animis nostris nobiscum debemus, si quid praeter spem, divina permissione, nobis eveniat, ita ut res nostra ad aratrum redeant, quomodo fortunam praesentem excelsa & constanti pectore feramus. Nescimus enim, quid serus vesper ferat. Quapropter hoc tempore cum nobis res sunt secunda, ita moderatè nos erga cujusvis, praesertim verò inferioris ordinis homines, gerere debemus, ut illi, si quid hujusmodi, ut dixi & res humana ferunt, accidat, causam nobis obrectandi arrogantiamque superbam ridendi non habeant. Id quod assequemur, si ad eam moderationem animi, tanquam ad amissam quandam, vitam & mores composuerimus, ut neque à superioribus despiciamur, neque ab inferioribus metuemur. Atque hac in parte Agathoelem, regem Siciliae, imitabimur, qui, cum figuli esset filius, ad regium tamen pervenit fastigium, & fortunam tali non elatus humaniter gessit imperium. Nunquam nobis excidere ex animis nostris verba ista debent, versiculis hisce ab Ausonio, Gallico Poëta, de rege isto expressa:

Fortunam reverenter habe, quicumque repente

Dives ab exili progrediere loco.

Labor & exercitatio corpora firmitiora atque robustiora efficit, & animos quoque viriles reddit; at otium & ignavia incitamentum & fomes est pravitatis & vitiorum omnium. Minime verò dubitandum est, quin majores nostri, egregii mortales, labore, industriam, praeclaris virtutis actionibus, ab agricultura & rusticatione ad generis praerogativam & nobilitatem ipsam sint evecti, quorum vestigiis insistentes exempla illorum nos sedulo imitari decet, ut non eorum tantum gloriam, sed propriam etiam virtutem nostram clari simus & nobiles. Sic scilicet futurum est, ut, cum bonarum arborum simus propagines, bonos etiam & progenitoribus nostris dignos fructus feramus, per veritatis studium animorumque fortitudinem & constantiam rebus militiae strenue, domi justè & aequabiliter gerendis, fidem & omne officium in servitiis & administrationibus nobis commissis Principibus nostris quovis loco & tempore probantes, minimeque omnium committentes, ut per animos degeneres malis artibus aut desidia vecordi virtutem obfuscemus & contaminemus. Ita videmus, quod capreolum s. cantherium feciales appellant, ab hoc Illustri viro vehiam creditam, quam aratrum veheretur.

Similia
Germani-
coidio-
mate,

§. IV. Vernacula lingua eadem fere agnatis suis reliquit: Sed non nisi partem huc transferam, ex qua de terminis, quibus nostro idiomate figuras illas appellari vult, constet: Weil dann dem also/ und meine Voraltern auch einen anfang ihres Adels gehabt/ weß sie sich aber zuvor betragen/ gehalten und beholffen haben/ muß ich einen glaubwürdigen verstand auß unserm erblichen Wapen abnehmen/ in demselben sie geführet / und wir noch führen / eine weisse Schleiffen/ daran man den Pflug auff den Acker und wieder davon führet / daß sie Ackerbau und Bauleute gewesen seyn. So bestatt auch diese meine meynung/ weil Herr Günther von Herberstein/ seines Anherrn Mutter halben/ Herrn Günthers/ des letzten dieses Namens von Haag Wapen / einen gelben Rosßhummet im rothen Feld / im 1409. Jahr zu Leben empfangen / der Rhummet gehöret auch zum Ackerbau. Solcher meiner auslegung darff sich keiner beschwehren/ dann wo mein Vatter oder auch ich mit dem Ackerbau und Pflug gearbeitet / oder genehret hätten/ wolte dasselbe in warheit auch nicht verhalten/ ich auch viel lieber der erst edel gemacht seyn wolt / dann daß ich meinen Eltern ungleich befunden werden sollte.

Petri Paganologia.

§. V. Ex ipsius conjectura crediderim alios etiam sua hausisse. Huc Petrum Paganum, Poëtam Laureatum, refero, ejusque integram elegiam huc transferendam iudico:

Herber-

Herbersteiniaca cernens insignia gentis,
 Virtutis summi mente revolve decus.
 Una fuit quondam, quarum nunc quinque videntur,
 Callis, & *agrestis* palma notata *traba*:
Helcia quæque vides cristatæ juncta coronæ
 Indicium priscæ simplicitatis habent:
 At nova præclaris surgens virtutibus ætas,
 Indomitæ junxit corda animosa *lupis*.
 Altera *Castilia* turres duplicemque colorem
 Addidit, & pictos vicit honore *lupos*.
 Quin etiam summi facies habitusque *Monarchæ*,
Imperii signis sunt veneranda sacri.
 Quid referam *regem* *sceptris* ferroque potentem,
 Impositum cultis quid diadema comis?
 Aspicias, ut curvo pharetratus acinace *Mosehus*
 Torqueat in fratres lumina glauca duos.
 Spicula dextra gerit, digito pendente flagellum,
 Armata est arcu læva *Borysthenio*.
 Adde coronatas galeas, gemmasque coronis
 Insertas, magnum singula pondus habent.
 Scilicet ex humili stirps inclita sæpe parente
 Nascitur, & speretum tollit ad astra caput.
 Quis neget, arborum genus à cultoribus ortum,
 Cui *traba* principium nobilitatis erat?
 Quis neget hoc ipsum, ductu virtutis, avitis
 Splendidus signis emeruisse decus?
 Omnia cura potest, labor improbus omnia vincit,
 Munera sollicito parva labore vigent.
 Sola valet duos virtus superare labores,
 Principibusque suos conciliare viris.
 Illius auspiciis solidum venatus honorem
 Libera *Sigismundus* jura *Baronis* habet.
 Nam quia consiliis promovit *Cæsar* acta,
 Munera *Cæsareo* digna cliente tulit.
 Nec minus *Augusti* donum memorabile *Regis*,
 Testatur salvam tempus in omne fidem.
 Arma sed adversi bellum minitantiæ *Moschi*
 Significant longæ dura pericla viæ.
 Quæ *Scythicas* olim missus Legatus ad oras
 Pertulit, irati dum movera Ducis.
 Tantæ molis erat, virtutis scandere callem,
 Tantæ fortunam vincere molis erat.
 Frustra igitur titulos & summos quæris honores,
 Quisquis es, & curas, *Sardanapale*, fugis.
 Consiliis opus est, quæ rerum longior usus
 Comprobat, heroæ est vi quoque mentis opus.
 Hæc via virtutis tendentis ad ardua clave
 Panditur, hæc titulis janua monstrat iter.
 Quam quisquis fuerit virtutis amore securus.
Herbersteiniadum jure beandus erit.

S. VI. Idem Paganus in brevi enarratione vitæ ac rerum gestarum *Sigismundi* Oratio.
 ita loquitur: *Insatiabili indaganda sua stirpis exordii cupiditate adductus, ex ipsis tan-*
dem & vetustissimis insignibus conjecturam fecit, primos nobilis Herbersteiniarum gene-
ris autores agricolas fuisse. Cum enim plerumque ad altiore dignitatis locum evecti aut
nomini aut conditioni consentanea eligere soleant insignia: traham, quâ aratrum ad agrum
deducitur, & ab agro reducitur, agriculturæ signum esse certis argumentis collegit.

S. VII. Eandem conjecturam non dedignatur, ut tamen aliam addat, *Rudol-* Rudolphi
phus Agricola junior, Poeta Laur. in congratulatione ad *Sigismundum, Legatum Cæsaris* Agricola
ad Sigism. R. Pol. & M. Mosc. Ducem. In qua inter alia ista: jun. con-
 - - - *Cæsar* quem *Maximilianus* abunde jecturæ.

Militiæ claris insignibus extulit & Te
 Cæsar, quo majus nil ingens sustinet orbis
 nec melius - - -
 Inde gravem galeam, Cæsar, clypeumque coruscum,
 quæ sint virtutum non pignora vana tuarum,
 contulit, hæc *Cincinnatus* voluisset habere,
 nec sibi *Pisones*, *Fabii* mage grata tulissent,
 nec *Lacedæmonius* sprevit *Lysander* aratrum.
 Ad tecti si culmen amas sublime referre,
 aurea magnanimis virtus altissima svadet,

U

hactenus

hactenus invicta quæ animo persæpe subisti,
indiget hæc galea, quæ cum sis fortiter usus
in Venetos & sæpe alias, insigne coronæ
addidit, atque avium, quæ toto nulla sub orbe
nobilior vivat, volitetque per æthera nulla
altius, expanses latus ille ad utrumque coronæ
imposuit pennas nullo violabilis ævo,
omnibus ut tua sit notissima fama sub oris.

Agnosces hic digitum intendi in eorum sententiam, qui cantherios fastigia ædificiorum
referre arbitrantur. vide P. I. c. 5. s. 1. m. 1. n. 76. 77.

Valentini
Eckii

§. VIII. *Traba* etiam mentionem facit in epitaphio Sigismundi *Valentinus Eckius*,
cum, recensitis gestis ejus, illa subjungit:

Sic rebus semper gravibus præfectus agendis
omnia cum summa conficit usque fide.

Hoc libertatem studio nomenque perenne
nunquam casurum promeruitque decus.

Ecce vides triplicem galeam triplicemque coronam,
ensem, tela, arcum, sceptrâ quaternâ, *trabam*.

Omnia virtutis quæ sunt monumenta beatæ
pignora & æternos non moritura dies.

Modestia
Sigismun-
di Baronis.

§. IX. Ex his intelligimus laude dignissimam Herois tot virtutibus & meritis
præclari modestiam, qui familiæ ortum ex tenui fortuna tam non averfatus est, ut et-
iam debili illi fundamento de *traba*, scuti symbolo, cum inædificare non dubitaverit.
Fortè tamen dixeris, ut de re ipsa loquamur, conjecturam validam non esse. Alia enim
origo d. l. P. I. c. 5. n. 77. ubi de figuris honorabilibus (*pieces honorables*) & nominatim
de cantherio (*chouvron*) agitur, hujus figuræ ostensa est.

Gentis
origo.

§. X. De cætero originarium hoc *δῶγμα* cum *Herbersteiniis* fuerit, huc merito
retulerim, quæ præfatus Baro de gentis suæ origine memorat: Herberstein das
Schloß / hat Herr Otto von Harperg von Ulrichen Rosleger / im tausend zwey
hundert und neunzigsten Jahr erkaufft / und man findet nicht / wie dasselbe
Schloß auß und wieder an die von Herberstein kommen wäre. Auß dem etliche
deuten wollen / als ob wir zuvor den Namen von Harperg gehabt hätten / das
ich aber dermassen nicht erachten kan / ursach / daß hie vor dieses kauffs deren von
Herberstein namen gewesen ist. Dann Probst Johannes zu Pölan hat mir mit
seiner Hand zugeschrieben am 27. Junii / des 1519. Jahrs / und mir das Regis-
ter zugestellet / zuerschen / daß Herr Hans von Herberstein / als Pfarrherr
daselbst zu Pölan / das der zeit noch keine Probstey war / im tausend / zwey
hundert und neunzten Jahr hat schreiben lassen. Von wem aber derselbe
Herr Hans geböhren / wer auch seine Geschwistere gewesen / habe ich noch nicht
erindert. Das möchte ich wol zugeben / als die von Herberstein von ihrer Be-
hausung (als vielen Geschlechtern geschehen ist / und noch geschieht /) und zu Har-
perg kommen / sich desselben namen / wie in Franckreich und Niederland gemein-
iglich geschieht / von ihren inhabenden Güter gebraucht / weil sie aber ihr Schloß
wieder bekommen / und Harperg verlassen / möchten sie bey ihrem alten Namen
blieben seyn. Hier ist auch fürbracht worden / als solte das Schloß hievor
Erulstein von den Bölckern Eruli / welche hievor der orten gewohnet / genennet
worden seyn. Gleichermassen wie die gegend nahe darben jetzo Ruekland ge-
nennet wird / solle Ruegland geheissen haben / nach den Bölckern Rugn / die
auch daselbst gewohnet haben / wie dann am Kulmperg viel spuhr alter gebäude
gefunden und gesehen werden / das mich wenig bekümmert / gibt doch ein an-
zeige. Von meinen Eltern habe ich auch vernommen / die gleichwol nur von
hören-sagen geredt / daß sieben Ritter zu einer zeit da Herberstein gewohnet
solt haben / darunter nur einer Hosen getragen: gleichermassen auch vernom-
men / das neun Herbersteinerin auß einem mantel verheyraethet wären. So ist
mi zu meinen Tagen einer zukommen / der gesagt hat / er wäre deren einer von
den leuten / die auß einem Mantel verheyraethet seyen. Das sehe ich auch für
keine Gwisheit / so es aber also wahr / als möglich ist / so findet man darauß / wie
sich

sich das weltliche wesen verändert nach der zeit / jesho will keiner an sieben paar
Hosen / auch keine an neun Mäntel zu frieden oder begnügig seyn / so wird unser
jetziges wesen auch nicht ewig bestehen. Alii putant initio Heroldstein, tum
Herbergstein, demum Herberstein dictum.

§. XI. Tota autem genealogia in primis ab *Ottone* aliquo *Herbersteinio*, qui A. 1260.
floruit (ante quem tamen etiam legitur A. 1165. quidam *Anselmus de Herbergstein* cum *Linea* duo-
Lutoldo Austriaco in ludis equestribus *Welphi*, D. *Bavariae* comparuisse,) con-
tinua serie ad nos deduci potest. *Equestris* prima ejus dignitas fuerat: donec,
post alios, *Sigismundi* meritis daretur, ut *Barones* crearentur. Isto nostro au-
tem seculo *Comitum* accessit novum *Ætymon*. *Linea* in diversum eunt in *Ottonis*
& *Elisabethæ Holneccæ* A. 1389. ductæ filiis, *Andrea* & *Georgio*. *Georgio* facta sunt
duæ *lineæ*; nam pronepos ejus, alius *Georgius*, *Cæsareus* *Consiliarius* & *Ca-*
pitaneus Styriæ, *Bernardinum* & *Georgium Andream* genuit, a quorum illo
Herbersteinius ramus (quem ornant *Joannes Maximilianus*, gentis *Senior*, *Consi-*
liarius Cæsareus intimus, & *capitaneus Styriæ*, pater *Joannis Maximiliani junioris*, *Herber-*
nunc *Capitanei Styriæ*, *Joannis Josephi*, *Cæsarei Campi marescalli Vicarii* & *Generalis*
Croaticorum finium in Carolstatt, *Joannis Francisci* *Colonelli* & aliorum;) ab hoc
Silesius descendit, ita dictus, quod *Joannis Georgii*, *Episcopi Ratisponensis* (qui A. 1663. *Silesia*,
decessit) frater, *Joannes Bernardus*, Comes, in *Silesiam* fortunas suas transtulit, & ad an-
num usque 1665. quo in fata concessit, Imperatori atque Archiducibus inservivit fide-
lissime, genitor *Comitum*, *Joannis Friderici*, qui in *Comitatu Glazensi* bona possidet, *Jo-*
annis Bernardi, *Cæsarei Consilii intimi* & *Capitanei Principatus Glogovii* (cujus gratiæ
non pauca debeo, eorum quæ hic referuntur,) *Joannis Francisci*, *Canonici Ratisponen-*
sis & *Patavini*. Memoratu dignum est, omnibus ex his duabus lineis ab aliquo tempo-
re *Joannis* esse prænomen. Quod *Andream* attinet, eo *Leonardus* genitus est, pater non so-
lum *Sigismundi* toties memorati, sed *Ætymon*; verum etiam *Georgii*, *Joannis* & *Wilhelmi*.
Ab hoc *Mazensis* *linea* oritur, quam nunc ornant *Ferdinandus Ernestus*, *Cæsareus Con-* *Mazensis*,
siliarius bellicus & *Chiliarcha*; ab isto (Joanne) *Neupergia* derivatur, quam illustravit *Neuper-*
Joannes Gothardus, de *Hispania* & *Styria* meritis. Ille (Georgius) plures denuo filios ha-
buit, ex quibus *Georgius* per *Leopoldum* & *Georgium Rupertum Pustervaldiam* & *Si-* *Neuper-*
rendorfiam *lineam* levit, in quarum illa eminet *Georgius Sigismundus*, *Camerarius Cæsa-* *gus*,
reus, & *regiminis interiori*, *Consiliarius*; in hac *Ferdinandus*, *Consiliarius Imperialis auli-* *Pustervald-*
cus: *Georgius Sigismundus*, *Georgii filius*, cum iterum genuisset *Sigismundum Fridericum*, *Si-*
Joan. Fridericum, *Jacob. Franciscum Wolfgang. Wilhelmum Georg. Christophorum*. Ex his li-
neæ primus sator est *Lanckovvitzii* rami, cuius decus *Otto Fridericus* plurimum me in no-
titia gentis suæ juvit; secundus *Wurmbergii* & *Gutenhagii*, ille in *Joanne Christophoro* *Lanco-*
& *Georgio Achatio* denuo distinctus, hic in *Georgio Gunthero* & *Erasmio Friderico Cæ-* *vitzia*,
sareis *Camerariis* consistens; tertius *Austriacam* dedit *lineam*, ex qua vivit *Franciscus* *Wurm-*
Josephus *Cæsareus* *Camerarius*; Ex quarto facta *linea Vindtania*, quam decorarunt *Guten-*
Maximilianus, *bellicus Dux Venetorum*, & *Gundaccarus*, *Cæsareus Vicecolonellus*; A *hagia*,
quinto descendit *linea Wildhausia*, quam ornavit *Ernestus Fridericus*, *Cæsareus Consi-* *Austriaca*,
liarius intimus, *Camerarius* & *Styriæ Cancellarius aulicus*. Alia etiam *linea* orta ex *Wind-*
Georgio Andrea, *Georgii filio*, cuius nomen mihi non innotuit. Ex hoc verò apparet, *tania*,
familiam ita late diffusam, ut *linearum* amplitudine vix ulla *Austriacarum* eam æ-
quet, omnes etiam affinitate ipsi junctæ. *Wildhaus-*
fia.

§. XII. Quadra secunda & tertia symbola videntur continere gratiosa: *Castella-* *Gratiosa*
num nimirum, & *Austriacam*. De hoc symbolorum genere aliqua diximus P. I. c. 2. *Cæ-* *syn-bola*
terum ea vel à *Carolo V. Imperatore*, ad quem, mortuo *Maximiliano I. Imperatore*, ejus *Castiliæ*
avo, *Sigismundus* à *Styriæ Ordinibus* Legatus in *Hispaniam* missus est, & de quo post-
ea etiam bene meruit; vel à *Ferdinando*, ejus fratre, data crediderim: & qui-
dem posteriori conjecturæ lubentius insistam, cum non aquila imperialis, sed
ex ditionum, in quas *Ferdinando* jus hereditarium, insignibus detracta figu-
ræ concessæ sunt: præterquam quod in *Ferdinandi* servitiis majorem ille partem
ætatis consumsit. Didici tamen insignium incrementa à *Carolo V.* & *Ferdinan-* *Camerarii*
do A. 1522 & 1542. concessa esse. Cum verò toties memoratus Baro etiam *Came-* *& Dapi-*
rarii & *Dapiferi Carinthia hereditarium* munus Principis gratia impetraverit, *feri Carin-*
hæc *thia*.

hæc quoque non omnino improbabilis conjectura fuerit, ex Carinthiæ scuto (vide c. 9. n. 68.) alteram partem, argenteam videlicet fasciam minio inductam, Ducatus officiali primario concessam esse. De qua conjectura penes alios esto arbitrium.

Neuperger.

§. XIII. Quod scutulum dextrum attinet, quod nigrum consutum corculis aureis lupum argenteum repræsentat, fuit familiæ *Neupergeriæ*, *Neubergiæ* i. *Neidpergeriæ* (scriptio enim variat,) tessera: eâ autem extinctâ Sigismundus toties memoratus titulum, insignia & facultates ejus feudo accepit.

Haag f.
Guten-
haag.

§. XIV. Scutuli ad lævam & figuram & jus 2. 3. 4. intelleximus. Nimirum A. 1409. Guntherum Herbersteinium avi sui materni, Guntheri ab Haag, à Principe obtinuisse insignia. Illius Guntheri filia, Anna, Henrico, Guntheri patri, nupserat A. 1379. quo anno die Ulrici literæ pactorum matrimonialium datæ sunt. Cæterum Haag, alio nomine *Gutenhaag* appellatur. *Aquilinas* tamen ejus cassidi additas pennas donum *Maximiliani* reor, ex carmine *Rud. Agricola* §. 7. Fortè tum concessum, cum A. 1514. 26. Sept. obres præclare Veneto bello gestas in *equitum auratorum ordinem* Imperator eum torque donatum Oeniponte referret. Et id solum insignium augmentum ab isto Cæsare profectum existimarim: deque eo intelligendum illud carmen. Certè castellum & fasciam non facilè eidem tribuerim.

Apex.
Elogia B.
Sigismundi.

§. XV. Quod galeas tres principes concernit, in illis præcipuorum meritorum *Sigismundi* servatur memoria. Antea enim alâ usi videntur, cum typo scutario; qui apex tribus his galeis locum fecit. Vix autem rationes, ut oportet, capiemus, nisi vitæ & gestorum viri inseratur aliqua epitome: præterquam quod virtuti quovis loco, quo digna est, honor adhiberi debet, & vel hæc causâ non sine operæ pretio futurum est, ut quæ in chartis ante seculum impressis adeoque à paucis leguntur, in plurium de-
nuo conspectum producantur, atque ita dignum laude virum literarum cultores ve-
tent mori. Adducam ergò duo quæ huc faciunt: Alterum sit carmen *Johan. Ludovici*

Joh. Lu-
dov. Bras-
sicanus car-
men.*Brassicani:*

Non moror, hanc Christo repetenti reddere vitam,
Et vixisse mihi satis, & vidisse superque est,
Tot maria, & montes, tot flumina totque paludes,
Tot Reges, dominosque orbis, tot regna, tot urbes,
Nam mare conscendi, supra, quodque alluit infra
Italiam, remis hinc prætervectus & illinc,
Baltheaque emensus freta, mox *Balearica* solvens
Sardinia ingredior, gelidique *Boristhenis* oras,
Rhaque cava tacito stringentem flumine ripas
Trajeci, *Tanaisque* supra caput usque nivosi,
Nusquam *Riphaos* didici consistere montes,
Jamque *Albim* & *Rhenum*, fluviumque binominis *Istri*
Navigiis superans, Legati munus obivi.
Atque *Sigismundum* moderantem jure *Polonos*,
Lithvaniam que Ducem, mos est quem dicere Magnum,
Sæpe salutavi verbis & nomine Regis
Ferdnandi, & toto divisos orbe *Mosynos*
Non semel atque iterum magnis de rebus adivi,
Moscorumque Ducem magnum sum affatus in urbe
Basiliam; hinc *Danis*, *Norvegis*, atque *Suedis*
Imperitantem adii *Christernum*, non satis æquo
Diffidio sancti turbantem fœdera lecti,
Liberius monui infami desistere cepto,
Hæc mandata ferens à Cæsare *Maximiliano*,
Ipsum etiam *Hungaria* regem, Dominumque *Bohemis*,
Ludovicum accessi regno, & florentibus annis,
Jam verò multis locuples *Hispania* regnis
Cognita, & *Hispanis* non cedens *Belgica* regnis.
Carolo ubi, *Austriacam* regionem, nomine Quinto,
Ceu patris orbatam interitu commendo pupillam,
Præterea decimum *Romanam* in sede *Leonem*
Conspexi, *Venetis* Dux *Lauredano* senatus,
Cognite porro mihi es, notique fuere dynastæ
Imperii plures, quos hic numerare molestum est.
Ecce autem *Hungaricis* ubi tursus imminet oris
Et nostros misera *Solymanus* clade peremit,
Nequicquam longâ Budam obsidione prementes,
Ipsius horridâ subnixi sede Tyranni,
Altius erectæ fixi stans oscula dextræ,
Quam prona in terram melior pars orbis adorat.
Principis inde mei *Gnatham* deduco *Polonos*
Reginam in regis thalamos, bellicque rogæque
Expertus casus varios hæc inter, & olim

Militiæ emeritus veterana stipendia, juvi
 Consilio interea innocui compendia fisci,
 Linguarumque potens, in jura ac fœdera fidum
 Præsto ministerium studioque senesce laborum,
 Publica privatis præponens commoda lucris,
 Respondente tamen fidei sorte, atque favore
 Austriadum regum, domui rem linquo, decusque
 Et prisce generis stemma haud inglorius orno.
 Vita igitur plenus, quam sum mihi conscius, actam
 Gnaviter in vitæ officiis, sine labe notaque,
 E magno veluti satur expletusque theatro,
 Cedo lubens, & nostra do lampada gesta sequenti.

§. XVI. Majoris autoritatis esse potest diploma, quo ei quietem aliquam ab it-
 neribus indulgit R. Rom. Ferdinandus, & ejus ipse merita commendavit: Wir
 Ferdinand / von Gottes Gnaden Römischer König / x. bekennen öffentlich
 mit diesem Brieff / und thun kund allermänniglich / daß wir genädiglich an-
 gesehen / wahrgenommen und betracht haben die ehrliche / ansehnliche / nützli-
 che / getreue und fleissige Dienste / so der Edle / unser lieber getreuer / Sigmund
 von Herberstein / Freyherr / unser Rath / weyland unserm lieben Herrn und An-
 herrn Kaysers Maximilian / löblicher gedächtnuß : Dergleichen der jetzigen Rö-
 mischen Kaysersl. Majestät / unserm lieben Bruder und Herrn / uns und unserm
 löbl. Hauff Desterreich gehorsamlich und mit besten Treuen erzeiget und bewie-
 sen / und fürnemlich / daß er erslich bey ermelttem Kaysers Maximilian in den
 Feldzügen / so Ihr Kaysersl. Majestät in Ungarn / dergleichen auch gegen den
 Venetianern gethan / jederzeit ehrlich / ritterlich und wol gehalten / auch sich
 von Ihrer Kaysersl. Majest. als derselben Hofrath und Diener / in ansehnlichen
 Legationen und Botschafften / zu den Königen von Ungarn / Dennemarck /
 Polen / auch dem Großfürsten in der Moskau / dergleichen auch zu anderen
 Churfürsten und Fürsten des Heil. Röm. Reichs / und in die Endgenossenschaft /
 auch anderer ort / und folgendes nach absterben unsers lieben Anherrns / Kay-
 sers Maximilian / neben andern unserer Nieder- Desterreichischen Gesandten
 von einer ehrsamten Landschafft unsers Fürstenthums Steyer / zu obgemeltem
 unserm lieben Brudern und Herrn / Kaysers Carln / in legation-weiß auch gutwil-
 liglich schicken und gebrauchen lassen / damahlen er dann neben andern seine
 Reise auff Benedig / Rom / Neapolis / und folgendes über Meer / da er dann mit
 nicht kleiner gefährlichkeit leibes und lebens / durch ungestümigkeit des Meers
 auff Sardinia / Majorica und Ibiza geworffen / und von dannen in Hispan-
 nien ankommen : Nachmahls / wie wir uns unserer Desterreichischen Lande
 Regierung unterfangen und angenommen / sich in unsern Dienst / und an unser
 ren Hof begeben / und mit uns viel ansehnliche reisen in die Niederland / Bras-
 bant / und Flandern / zu hochgemelter Kaysersl. Majestät und sonst vollbracht
 hat / und nachgehends sich uns zu unterthänigem gefallen in unseren Nieder-
 Desterreichischen Landen / als unser Rath / bey unserer Regierung und Cam-
 mer daselbst / in unsern hochwichtigen und trefflichen Sachen gehorsamlich ge-
 brauchen lassen / auch hiezzwischen ansehnliche reisen und legationen zu den Köni-
 gen in Ungarn / Böhheim / Polen / Littauen / Moskau / auch Churfürsten und
 Fürsten des Reichs / und fürnemlich jüngst hin im nechstvergangenen ein und
 vierzigsten Jahr zu dem Türckischen Kaysers Solymann / nach dem leidigen
 abzug unsers Christlichen Kriegesvolcks / wie der Türck den Königlichen
 Stuel / Schloß und Statt Ofen eingenommen / ohne allen scheu vorstehender
 gefährlichkeit / gehorsamlich und gutwillich vollzogen und vollbracht hat / und
 noch täglich thut / und derothalben in betrachtung solcher langwürigen / stäten
 und getreuen Dienste / so gemelter von Herberstein obangeregter massen /
 weyland unserem lieben Anherrn Kaysers Maximilian / dergleichen der jetzigen
 Röm. Kaysersl. Maj. uns und unserem Hauff Desterreich von jugend auff an-
 sehnlich / nützlich / und mit getreuen embsigen fleiß gethan / und in solchen unsern
 und unsers Hauff Desterreichs Diensten / zu seinen erlebten tagen kommen /
 und dermassen darinnen eraltet / daß er von wegen seiner mühe / arbeit und
 schweren reisen dermassen müde worden / daß er sich seiner Gedächtnuß / Ge-
 sichts und Gehörs zu mehrmahlen vor uns beklagt ; Haben wir gemelten

Ferdinandi
 Imp. di-
 ploma
 gratiosum,

Sigmund von Herberstein / Frenherrn / als unserm wohlverdienten alten Rath und De. r / genädiglich gewilliget / zugesagt und versprochen / daß wir ihn nun hinfüro zu keinem Feldzug noch einigen weiten und schwehren Reisen gebrauchen sollen noch wollen / auch ihme daneben diese besondere gnade gethan / und Freiheit gegeben / thun auch solches hiemit wissentlich in krafft dieses Brieffs / daß er nun hinfüro weder von uns noch jemand andern mit einigen beschwehlichen ämtern / als vollziehung der geschäft und lezten willen / gerhabtschafften / und dergleichen sachen beschwehret noch betraget werden soll / sondern von solchen beschwerden gänzlich enthebt und exempt seyn / und wir sollen und wollen uns nun hinfüro an seinen diensten / daß er uns / als unser Rath / bey unserer Nieder-Österreichischen Cammer diene / genädiglich benützen lassen : und gebieten darauff allen und jeden unsern Unterthanen und Getreuen / Geistlichen und Weltlichen / in was würden / standt oder wesen die seyn / ernstlich und vestiglich mit diesem Brieff / und wollen / daß sie gemelten von Herberstein bey dieser unserer begnadigung und exemption beruhlich bleiben lassen / ihne darwider nicht tringen noch beschwehren / noch das jemand anders zu thun gestatten / in keine weis / als lieb einem jeden sey unsere schwehre ungnad und straff zu vermeiden. Daß meynen wir ernstlich / mit urkundt dieses Brieffs / besiegelt mit unserm Königlichem anhangenden Insigel / der geben ist in unserer Stadt Wien / den sechzehenden des Monats Junii / nach Christi unsers lieben Herrn geburt / tausend / fünffhundert / und im zwey und vierhigsten / unserer Reiche / des Römischen im zwölfften / und der andern im sechzehenden / Jahren.

Imperator
in galea
altera.
Regis
imago.
Quatuor
scepra le-
gationum
ad qua-
tuor reges
notat.

§. XVII. His præscriptis *Imperialem imaginem* gratiæ singularis & Imperatoribus præstitorum officiorum interpretor documentum. Regia scepra una in manu quatuor, si conjicere licet, memoriam servare possunt legationum, quas ad quatuor reges non simplici vice obivit. Nam A. 1516. (ejus verba refero) *Christiernum, Dania Regem, cui Elisabetha, Caesaris ex filia neptis, nupta erat, Caesaris Orator, magna Germania parte lustrata, adiit, & violati conjugalis fœderis admonuit, atque ad respiscendum cohortatus est.* Alibi iis verbis utitur, quæ retuli *Syllog. Geneal.* pag. 122. ed. sec. Alter Regum, quos Legatus adiit, fuit *Sigmundus Polonia Rex*, cujus matrimonium cum Bona Mediolanensi Legatus *Maximiliani* Imp. A. 1517. curavit. A. 1526. iterum ad eundem missus est *Ferdinandi* nomine; quod deinceps sapius 1527. 1528. 1529. 1530. 1531. 1539. 1540. 1542. factum: in primis ob negotia Ungarica & Joannem Zapolianum Scepusium. Tertium numero *Ludovicum, Ungaria & Bohemia Regem*, ad quem A. 1518. à Cæsare, 1520. à Carolo V. in Hispania adhuc absentis gubernatoribus, & sapius 1522. 1523. 4. 5. 6. à Ferdinando missus est, & magni momenti negotia perfecit. Quartum credo notari *Sigmundum Augustum Polonia Regem*. Cui non tantum, vivo patre A. 1543. Pronubus & Aulæ Magister *Elisabetham* Austriacam, sponsam, adduxit: verum etiam, postquam patri successisset A. 1550. amicitiam inter ipsum & socerum interruptam Legatus resarsit, & motus in Polonia oriri visos sedavit. A. 1552. denuo missus, ut ad communionem belli Turcici Regnum invitaret. Ubi memorat: *Frequenter antea apud eam gentem orator fueram, neque injucundè mihi profectiones acciderant. Sed tum non modo homines, sed etiam faciem hominum mutatam reperi.* Demum A. 1553. alteram ex Austriacis sponsam, *Catharinam*, Aulæ Magister Regi adduxit, cujus etiam conjugii prima jecerat fundamenta. Ita videmus quatuor Reges, quos Legatus adierit, ut opinor quatuor scepris notatos. Quintus addi poterat *Carolus*, Hispaniarum Rex, ad quem A. 1519. *Maximiliano* avo mortuo, à Styriæ Ordinibus missus erat, sed à subditis ad Principem suum: Unde huius legationis non factum indicium reor: quemadmodum nec illius, quâ A. 1541. ad *Solymanum Imperatorem Turcicum* missus, barbaro persuasit, ne longius hostiliter progrediretur, cum jam Budâ positus esset.

Mosci
imago in
galea.

§. XVIII. *Mosci* imaginem in galea sinistra credo memoriam conservare Legationis in *Moscoviam*, quâ bis, primum A. 1517. *Maximiliani Imperatoris* auspiciis, deinceps A. 1526. *Ferdinandi Archiducis* (cujus frater Carolus V. suum quoque Oratorem, Leonardum, Com. de Nugarolis junxit,) nomine ad *Basilium magnum Ducem* missus est. Altera vice, ut quinquagennales inducias cum Polonis pacisceretur, effecit. Porro priori ista Legatione à quibusdam Polonis præter meritum malam retulit gratiam, tanquam in præ-

in præjudicium eorum à Cæsare, ipso internuncio, Principi Ruthenorum Regis titulus attributus & missus esset. Quam ille calumniam scripto ad *Henr. Loritum Glareanum*, quo universam rem & Legationis causas exponit, solide refutavit, & sinceritatem Austriacorum in negotiis, quæ cum Polonis acta, demonstravit. Porro quod dextra Mosci præter spicula, flagro etiam & acinace oneratur, genti non infrequens: Ita enim toties dictus Sigismundus, *Comment. Rer. Moscov. p. 49. Loropariter freni longo & in extremitate perforato utuntur, quod digito sinistro annectunt, ut arcum apprehendere eoqueretento uti possint.* Porro quanquam simul & eodem tempore manibus teneant *frenum, arcum, frameam, telum & flagellum*, istis tamen scite & sine ullo impedimento norunt uti.

§. XIX. Hæc de insignibus, qualibus superiori seculo gens usa est: antequam ad modernum typum accedam, gratitudo exigit, ut Lectori memorem, librum incluti illius *Sigismundi*, quo res ad ipsius vitam & gentem spectantes, *Commentariis Moscoviticis* adjunctæ continebantur, debere me gratiæ Illustrissimi Herbersteinii Comitis, Domini *Otonis Friderici*, qui Sigismundi fratrem primogenitum, Georgium, abavum habuit: ab hoc enim usus ejus mihi concessus est, & alia ad familiæ notitiam subministrata. Eo gratior autem exemplaris lectio fuit, quod chirographo auctoris hinc inde ornatum. Ita tabulæ, quâ promotio ejus in Baccalaureum representabatur, sua descripsit manu: *Sunt qui abhorrent & verescunt nomine Baccalaureatos appellari. Ego verò gaudeo & glorior.* Promotus sum *Vienna A. 1502.* In excuso Germanico in eundem sensum leguntur: *Im Jahr 1502. Baccalaureus artium worden / des sich viel schön men / ich mich aber erfreut.* Wie getreue Maister und unterweiser ich da gedum esset, multis illustribus eundem de studiis & in Doctores suos sensum esse ac animum! fortè melius cum publicis commodis sæpe ageretur.

Sigismundi monumenta ab Ottone Friderico communicata.

Sigismundus Baccalaureus.

§. XX. Superest, ut typum modernum intueamur. Ille representatur in *Fürstii armor. P. V. p. 3.* nec quicquam novi, præter dispositionem arearum, continet. In eo enim una linea perpendiculari & duabus transversis sex areæ constituuntur, incumbente media parmula *Herbersteinia*. Primum & sextum laterculum occupant symbola *Castilia & Austria* (de quibus n. 12.) sed, forte vitio sculptoris, fascia castello præposita: secundum & tertium *lupus* (de quo n. 2. 13.) omissis, quod culpæ sculptoris iterum tribuerim, corculis: quartum & quintum helcia (n. 3. 14.) sed ita picta, ut nemo agnoscat. Galeæ tres mediæ non discrepant ab iis, quas descripsimus, nisi quod loco 4. sceptrorum 3. sagittæ deorsum versæ Regi in manus dantur, quod non minus, quam reliquæ, *παρόρμη* chalcographi arbitror: quemadmodum hoc quoque, quod primam galeam, quæ hic coronata visitur, quod solum ex nova gratia Cæsarea ornamentum accesserit, loco jugi scutarii premit pileus: & impositæ plumæ rubent. Ultima cassis lupum ex ala prodeuntem representat.

Modernus typus.

§. XXI. Ex alio sigillo alium ordinem cognovi: ut videlicet lupus scuti laterculum primum & quartum, castrum cum fascia (sed illud, uti decet, situ suo) secundum & quintum, jugum Haagense tertium & sextum impleant: mediam autem parmulam *Herbersteiniam* corona aurea imposita ornet: quod, cum Comitum titulo mactarentur, additum non immerito conjicio.

Alia dispositio.

§. XXII. Titulus, Sigismundo ille fuit: *Frenherr zu Herberstein / Neuperg und Gutenhaag / Oberster Erbkammerer und oberster Truchses in Kärndten.* Dein ita in usu: *Barones in Herberstein, Neuperg & Gutenhaag, Dn. in Lancovviz & Crembs. Hered. Camerarii & Dapiferi Carinth.* Titulus hodiernus: *Comites in Herberstein, L. Barones in Neuperg & Gutenhaag, Domini in Lancovviz (auff Lancowitz /) hereditarii Camerarii & Dapiferi Carinthiæ.* Qui autem familiæ quovis tempore senior est, vocatur supremus hereditarius Camerarius, & Dapifer Carinthiæ. *Oberster Erbkammerer und oberster Erbruchses.*

Tituli.

Cap. XXXVIII.

REX HISPANIARUM.

ARGUMENTUM.

1. Rex Hispania ex Austriaca familia.

2. Scutum regium.

3. Castilia regnum, & dñyus.

4. Castella.

4. Castellatum an Legionense preponendum?
5. Castella Comites. Reges. Successio ad Austriacos delata.
6. Legiones Regnum. Leo an purpureus? Origo leonis.
7. Reges Legionis.
8. Præsentio Regum Francia in Castiliam & Legionem. Alfonsi Casti oblatio. Responsio. Jus Blanca, uxoris Ludovici IX. Responsio. Exceptio. Successio Cerdana. Hujus jura. Responsio. Henrici Regis pactum. Responsio.
9. Præsentionis omissio. In Castilia propriè nomen Hispania.
10. Arragonia. Barcinonis Com. Palorum origo. Merodii. Foxii. Exeriea. Ayervii. Belchitenses. Mart. Lanuza.
11. Veteres Arragonie tessera. Ariste. Crux. Arbor. Abarca. Crux cum Maurorum capitibus. Crux. Vespertilio. Aquila.
12. Successio Regum.
13. Præsentio Francorum in Arragoniam & Catalonia. Occupatio Caroli M. Francorum jura in Comites Catalonia. Responsio. Tractatus Claromontanus. Qua contra illum. pro illo. Alfonsi testamentum & successio Templariorum. Responsio. Petrus Arragon. a Pontifice exautoratus. Responsio. Ab Yolanda Arragonia jus Andinorum. Responsio. Renatus Andinus ab Arragoniis & Catalanie Rex dictus. Responsio. Rex Ludovicus XIII. à Catalanis Patronus & Dominus sumtus. Responsio. Pacta dotalia Joannis Arragonii & Blanca Navarra. Hispanorum fundamenta.
14. Ruscinonensis Comitatus & Perpinianum. Præsentio Gallorum in ea. Distinctio Pyrenæorum. Responsio. Veteres aliqui tituli. Responsio. Jacobi III. R. Balear. venditio. Responsio. Oppignoratio Joannis, R. Arragonia. Responsio. Fundamenta Hispanorum. Testamentum Gerhardi ultimi Comitis. Responsio Gall. Præscriptio. Responsio. Abdicatio. Eventus.
15. Præsentio Pontificis in Arragoniam. Ramiri subjectio. Petri II. oblatio. Petri III. investitura. Alfonsi promissum. Petri IV. legatio. Benedicti Pontif. autoritas. Hispanorum jura.
16. Utraque Sicilia. Veteres tessera vel commentitia.
17. Successio Regum in regno Sicilia: demum ad Austrios.
18. Præsentio Gallorum in Siciliam. Fundamenta. Acquisitio per arma & defensio Ecclesia. Responsio. Investitura Paparum. Responsio. Renunciationes Arragoniorum. Responsio. Frederici III. pactum. Responsio. Joannarum duarum adoptiones. Responsio. Joanne donatio Jacobo Borbonio facta. Responsio. Testamentum Renati Regis. Responsio. Pactum inter Ludovicum XII. & Ferdinandum Cathol. Responsio. Pacta matrimonii Ferdinandi Catholici & Foxie. Responsio. Alii tituli ex Fr. Macedo. Cessano. Hispanorum fundamenta. Successio Suevica familia. Responsio Gallorum. Investitura aliquot Pontificum. Responsio. Adoptatio Alfonsi. Responsio. Renunciationes Gallica. Responsio. Caroli Claudi promissum. Responsio. Præscriptio.
19. Qua facta post Ferdinandi occupationem.
20. Granata Regnum. Quomodo ortum. A Sarcenis vindicatum.
21. Austria.
22. Burgundica tessera vetus & nova. Burgundia varia notio. Regnum. Comitatus. Minor. Ducatus.
23. Vetera symbola. Δεῦμα Burgundia vetus. Novum.
24. Maria, heres Burgundica. Burgundiam occupat Ludovicus XI.
25. Præsentio Hispanorum in Burgundiam. Ducatus fœminina successionis capax. Responsio Gallorum. Concessio Joannis Regis. Responsio. Sensus concessionis apud posteros. Responsio. Cessio in pactis Madritensibus. Juris perpetua conservatio. Jus Imperii in Ducatum. Responsio.
26. Gallorum fundamenta in Burgundiam. Unio & incorporatio. Responsio Hispan. Constitutio apennagialis. Responsio. Lex Salica. Responsio. Ludovici XI. occupatio justa. Responsio. Pacta Cameracensia & Crespiacensia. Responsio. Præscriptio. Responsio.
27. Galli in possessione Burgundia. Austriaci jus servant.
28. Brabantia. Successio. Ad Austrios. Præsentio in eam Nivernensium.
29. Lusitania regnum.
30. Flandria leo.
31. Ejus veteres tessera.
32. Comitum successio.
33. In Flandriam præsentio Gallorum. Homagia Regibus præstari solita. Responsio Hispan. Comitibus leges. Responsio. Pacis arbitrium. Responsio. Gratia & pœnarum jus. Responsio. Provocatio ad curiam Parisiensem. Responsio. Defensio Comitum. Responsio. Judicia Regum in Comites; inprimis Carolum V. Responsio. Hispanorum fundamenta & præsentionis abdicatio.
34. Belgarum leones. Regnum leonum.
35. Tirolis. Antverpia Marchionatus S. Imperii. Origo. Successio. Ad Austrios. Amplitudo.
36. Scutum Hispanicum apud Sibmacherum. Navarra Regnum. Gallicia. Toletum. Urbs Imperialis. Jaen. f. Gienna.
37. Scutum Caroli V.
38. Senta familiarum ex Regum naturalibus.
39. Discernicula in regia domo.
40. Joannis Austriaci scutum.
41. Corona clausa. Galea. Apices.
42. Apices Austrie. Burgundia. Brabantia.
43. Telamones.
44. Symbolum.
45. Ordines Equestres. Ordo aurei velleris.
46. Tituli. Ferdinandi & Isabella. Alfonsi. Philippi IV. Caroli II.
47. Caroli

47. *Caroli V. Imperatoris.*
48. *Regna & provincia, de quibus actum.*
49. *Valentia Regnum.*
50. *Baleares, Majorica & Minorica. Harum Domini. Prætenſio in eas Regis Francia. Jus Regis in Magalonensem Episcopatum. Reſponſio Hispanorum. Andinorum jus ex ceſſione Joanne Balearica, vidua Montferratis. Reſponſio. Fundamenta juris Hispanici.*
51. *Seviliaſ. Hiſpalis. Andaluſia teſſera. Corduba.*
52. *Sardinia. Ejus Domini. Prætenſio in eam Regis Francia ex Caſſano. Caroli Andini jus à Pontifice. Reſp. Hispanorum. Venditio Jacobi R. Majorica. Reſponſio. Joanne Balearica conceſſio. Reſponſio. Oppignoratio facta Ludovico XI. Reſponſio. Hispanorum jura, & eventus.*
53. *Prætenſio in Sardiniam Pontificis. Donum Imperatoris. Occupatio Genuenſium & Piſanorum ex Pontif. autoritate. Pontificum aliorum aſſerta. Conceſſio Bonifacii VIII. Jacobo II. R. Arrag. facta. Petri IV. confeſſio. Reſponſio.*
54. *Corſica. Genuenſium dominium. Jus Hispanicum.*
55. *Murcia. Unde ejus corone? Algarbia.*
56. *Algezira. Quæ olim. Alſonſus IX. acquiſivit. Gibraltar. Quo olim nomine. Unde hodiernum. Aquo ſubactum.*
57. *Canaria inſula ſ. Fortunata Earum Domini.*
58. *India, inſula & continens Oceani. Philippi-na. America. Terminus Luſitanorum & Caſtellanorum.*
59. *Lotharingia ſc. inferior.*
60. *Limburgum. Familia ex Salmenſibus, vel Ardennatibus. Ad Brabantinos Ducatus delatus. Ad Auſtriacos.*
61. *Lucenburgum. Familia origo. Ducatus. Ad Burgundos venit. Inde ad Auſtrios. Quo ſenſu Dux Lucenburgius in Gallia.*
62. *Geldria. Toparchæ. Comites. Duces. Egmondani. Ducatus ad Burgundos. Carolus Egmondanus. Wilhelmus, D. Juliaci & Clivia. Inſignia Geldrica.*
63. *Mediolanum. Ejus Domini. Vicecomites. Sfortia. Gallorum in Ducatum prætenſio. Valentine Ludov. Aurelianenſi nupta jus. Reſponſio Hiſpan. Inveſtitura Maximil. I. Reſponſio. Bellica occupatio. Reſponſio. Patrum Franciſci Regis cum Fr Sfortia. Reſponſio. Promiſſa reſtitutio. Reſponſio. Teſtamentum Maximiliani Sfortia. Reſponſio. Fun-*
- damenta Hiſpanorum. Teſtamentum Philippi Maria Ducis. Reſponſio Gallorum. Renunciatio Franciſci I. Reſponſio. Inveſtitura Caroli V. Reſponſio. Eventus. Teſſera Mediolanenſis.*
64. *Arteſia Com. origo. Succeſſio Comitum. Ad Burgundos. Ad Auſtriacos. Major pars ad Gallos. Teſſera Arteſia.*
65. *Burgundia Comitatus. Comites ex Ott. Guilelmi poſteris. Ex Suevis. Ex Meraniis. Ex Cabillonis. Ex Burgundis & demum Auſtriacis. Comitatus Palatinus. Inſignia Comitatus. liberi.*
66. *Hannonia. Comites ex Ardennatibus. Ex Flandris. Ex Ardenſibus. Ex Bavariis. Ex Burgundis. Ex Auſtris. deſignata vetera.*
67. *Hollandia. Ejus Comites. Ex quibus Brederodii & veteres Bentheimii. Succeſſio ad Hannos. Bavaros. Burgundos. Auſtrios. Zeelandia*
68. *Namurcum. Ejus Comites originarii, ex Hannoniis, Flandris, Burgundis.*
69. *Zurphania. Comites. Conjunctio cum Geldria.*
70. *Suevia. Marchionatus S. Imperii. Friſia. Ejus Reges. Domini ex Hollandis. Saxonibus aliquando conceſſa.*
71. *Salinarum Dominium. Ad Viennenses. Burgundia Duces. Dein Comites.*
72. *Mechlinia. A Bertholdis ad Leodienses Flandros. Brabantos. Burgundos. Auſtrios. Fit Comitatus.*
73. *Ultrajeſtum. Episcopi. Traditur Carolo V. Tranſſalania. Grœninga ad Saxones. Emdanos. Carolum Gelricum. Carolum V. Earum ſymbola.*
74. *Dominatoris Aſie & Africa titulus. Barcinonis Comitatus Succeſſio Comitum. Titulus.*
75. *Biſcaia. Lupiſ. Lopezii de Haro. Guipuscoa.*
76. *Molina. Quomodo ad Regem aliquoties redit.*
77. *Athenarum & Neopatriæ Ducatus. Penes Villeharduinos. Brennenses. Enghianos. Lucenburgios. Siculos Reges.*
78. *Oriſtani & Gothiani Marchiones.*
79. *Ruſcinoſ. Rouſſillon. Cerdania ſ. Ceritania.*
80. *In Caroli V. titulis Hungaria, Dalmatia, Croatia Regna. Algeron. Territania Monia. vitioſe videntur ſcripta.*
81. *Catalonia. Calabria. Ejus Domini. Aſturia.*
82. *Tripolis. Quomodo ad Hiſpanos.*
83. *Prætenſio Hiſpanica in Britanniam. Hujus qui omni tempore rectores. Fundamenta Hiſpanorum. Anna Britannica, Maximiliani I. ſponſa per injuriam erepta à Carolo VIII. Reſponſio Gallorum. Jus Iſabella Clare Eugenia, à matre Iſabella Francica. Reſponſio. Exceptio. Status præſens.*

S. I.

Solus omnium Regum in quatuor orbis cogniti partibus amplissima Regna & Pro-
 vincias possidet *Rex Hispania*, quem *Catholici* elogio Pontifex ornavit, Augustæ
 Stirpis *Austriacæ* florentissimus ramus, cujus, ne nimium illud caput excreſceret, inſi-
 gnia huc servavimus. Caterum Potentissimus *Rex Carolus II.* qui hoc tempore Hi-
 spanias gubernat, patre *Philippo IV.*avo *Philippo III.* proavo *Philippo II.* procreatus est,
 qui patrem *Carolus V.* habuit, totius gentis & ſeculi ſui ſplendidissimum decus, *Ferdi-*
nandi I. fratrem, à quo reliquorum in Germania *Austriorum* ramus ortus est.

Scutum
regium.

§. II. Ante omnia scutum considerabimus, quod *Joh. Jac. Chifflet.* parenti & avia Regis Philippo II. III. & IV. tribuit p. 119. 120. Id verò in quatuor magnos quadrantes secatur: primus eorum quadripartitus est, ex symbolis *Castellano & Legionensi*; secundus bipartitus ex *Arragonia & Sicilia* tesseris: inter hos verò quadrantes intercipitur triquetra areola *Granadensi* signo insignis. Tertius & quartus transversè secti sunt: ille *Austriaco*, *Burgundia vetus* symbolum, hic *Burgundia nova* tessera *Brabantiam* subjicit. Dux præterea parmula his laterculis imponuntur: altera in sede honoris *Lusitanica*: altera in scuti umbilico, ex *Flandria & Tirolis* insignibus constans. Sed ordine illas areolas lustrabimus.

Castiliæ
regnum, &
δᾱγμα.

§. III. Primi quadrantis primus & quartus laterculus *coccineus* representat *castellum aureum*, lapidum juncturis *fuscis*, portâ & fenestris *caruleis* *occlusum*, tribus turribus *eminentibus aureis* tripliciter *pinnatum*: quod Regnum sit turris aurea in sanguine *Maurorum* fundata *Castellam* (*Castiliam* Regnum (quod in veterem & novam *Castiliam* distinguitur,) notari ipsum nomen indicio est. Primus autem gestasse hoc castellum dicitur *Alfonfus III.* post victoriam contra *Miramolinum*, ad *Muradal*, obtentam, cum prius solo uterentur *leone*. (ita *Luc. Tud. L. 4. Chron. Alfonso IX. primo castellum armis suis depinxit, quamvis antiqui reges patres ipsius leonem depingere consueverant: eo quod lea interpretatur rex, ut est, omnium bestiarum*) sed alii antiquiorem usum probant. Confer *Joh. Lim. Jur. publ. Addit. T. IV. ad 6, 6, 19. p. 92.* Cæterum nescio, quid in mente fuerit *Renato Francisco Essay, de merveill. c. 42. p. 369.* ut *Castiliæ* tribueret §. castella aurea in decussim trajecta.

Castella-
num an
Legionen-
se præpo-
nendum?

§. IV. Disputatum, *Castella* an *Legionis* nomen & δᾱγμα præponenda, quia hoc antiquius esset. Sed pro *Castellano* pugnabatur. amplitudo, 2. quia *Ferdinando* illud hereditarium, *Legionense* ab uxore dotale: ac ita accessorium principali cedere debuit. 3. quia redintegrata in *Castella* *Hispanici* antiqui Imperii dignitas. Confer *Theod. Hæping. de Jur. insign. c. 6. P. 3. cl. 2. §. 1. p. 297.*

Castiliæ
comites.
Reges.

§. V. *Castella* initio *Comites* habuit; sed heres *Comitatus Sancio*, *Regi Navarra* nupsit; unde filius *Ferdinandus* primus ejus ut *Regni* titulum sumsit, ac præterea *Rex Legionis* post affinem *Bermundum* fuit. In nepte linea finita est, quæ *Urraca* nomine *Regna* paterna marito *Raymundo*, *Comitum Burgundia* filio & fratri, (qui fratrem *Calixtum II.* Pontificem habuit, & perperam ab aliis *Comes Barcinonis*, ab aliis *Tholosa* dicitur, atque A. 1115. vivis excessit,) novam progeniem *Regum Castiliæ & Legionis* dedit; Filius eorum, *Alfonfus VII. Imperatoris Hispania* nomen sumsit, & A. 1157. moriens filios habuit *Sanctium III.* & *Ferdinandum II.* ab illo *Castilia*, ab hoc *Legionis* Reges. Sed isti in *Henrico* A. 1216. defecere, cui ex altera *Legionis* *Regum* successit *Ferdinandus III.* pater *Alfonfi X.* qui *Imperator Romanorum* electus est, & *Astronomus* cognominatur. *Alfonfus XI.* filium habuit, ex *Maria* conjuge, *Petrum*, cognomine *Crudelem*, qui A. 1369. cecidit; Sed *Eleonora Gusmannia*, de qua, legitima conjux an pellex haberetur, anceps erat, matre natus frater *Henricus* inde Regnum obtinuit, & ad posteros transmisit. In quibus ultima *Isabella Ferdinando Catholico* nupta, hæc Regna cum *Arragonio* conjunxit: horum verò filia, *Joanna Philippo Austriaco* uxor data successionem in hanc familiam intulit.

Successio
ad Austria-
cos delata.Legionis
regnum.
Leo an
purpureus.

§. VI. Ejusdem primi quadrantis secundus & tertius alveolus *argenteus* refert *leonem rubeum*, coronâ, linguâ & falcibus *aureis*. De hujus leonis colore disputatur. Plerique (ita & *Chiffletius*, qui propterea *molochinum* vocat) non *rubeum*, sed *purpurem* esse volunt. Sed *Cl. Fr. Menestrier. verit. art. du blas. cap. 7. p. 85. & l'art du blas justif. c. 3. p. 58.* probat, quod *rubeus* sit. Turpius verò impingit in regulas *Heraldicas* *Lud. Gollut. Memoir. de la Fr. C. mte L. 5. c. 13.* ita dicens: *Lors* (sc. A. 722. post occupatum Regnum *Legionis*) *Don Pelajo print pour armoiries le lyon de gueules, en champ d' azur, pour ses armes.* Fabulas de origine hujus leonis vide apud *Th. Hæping. de jur. insign. c. 6. P. 3. p. 298 seq. Chifflet.* existimat, antiquos *Reges Gothorum* in *Hispania* gestasse usque ad *Alfonsum VI.* *nigrum leonem* in *argenteo* scuto, *Raymundum* autem in *Hispania* scutum *argenteum molochino leone* impressum intulisse: quod explodit *Dav. Blondellus. plen. assert. Geneal. T. 2. p. 361.* Cujus conjecturam, quod leo assumtus sit ob nomen Regni *Leon*, non improbare audeo. Quamvis enim non à leone, sed legione nomē sit, tamen etiam ex allusione & vocibus vulgi usu aut ignorantia corruptis sūtas esse scutarias figuras alibi *P. I. c. 9.* ostendimus.

Origo
leonis.Reges Le-
gionis.

§. VII. Ipsum Regnum *Legionis* quod concernit, primum à *Pelagio* ex reliquiis *Gothorum* fundatum est, quæ in *Asturia* montes se receperant, cum *Mauri* *Hispaniam*

niam occupassent, unde primum *Asturia* potius & *Ovetanum* Regnum dicebatur. In Gothica *Petri Cantabri* familia illud mansit ad *Sanciam* usque, *Ferdinandi R. Castiliae* uxorem, à qua marito Regnum allatum. Ab hujus neptē *Urraca* ad *Burgundicam* familiam delatum est, & eo, quem §. 5. dixi, modo, matrimonio *Isabellæ* & *Ferdinandi* ad *Arragonios*, mox, *Joannæ* & *Philippi*, ad *Austrios* transiit.

§. VIII. In hac Regna *Castiliae* & *Legionis Regi suo Francico* jus aliquod asserere nisi sunt *Joh. Bodinus*, l. de rep. c. 9. *Jac. Cassanus*, *Recherch. L. 1. c. 1. p. 1. seq. Fr. Macedo* pro pugn. *Lusit. Gall. P. I. q. 3. p. 337. seq. Dav. Blondellus*, *Geneal. Fr. T. I. p. XLV. * 1. a. & alibi*. Sed respondet post alios *Joh. Jac. Chifflet. Vindic. Hisp. & alibi*. Sed age audiamus Gallica fundamenta, & ad ea responsiones.

Præten-
sio
regum
Franciæ
in Casti-
liam & Le-
gionem.

Alfon-
si
Casti ob-
latio.

Respon-
sio.

Jus Blancae
uxoris Lu-
dovici IX.

Respon-
sio.

Exceptio.

Fundamenta: I. *Alfonfus Castus*, *R. Asturia*, ἀπαίς, religionis & subditorum studio *Carolo M.* legatione solenni hæreditatem offert: hic accipit, ex *Pipino* nepoti *Bernardo* destinans Regnum, & cum exercitu in Hispaniam profectus in *Mauros* pugnat. Cum rediisset in Galliam, agnati *Alfonfi*, qui à *Proceribus Bernardi Carpii* factione ad revocationem compulsus erat, *Ramirus* & *Garsias* in successionem *Alfonfi* involant. Confer *P. Æmil. L. 3. in Carol. M.* sub fin. Confer etiam *Suritam, Ind. rer. Arrag. an. Chr. 809.* ubi *Carolus* id appetiisse dicitur.

Responsio Hispan. 1. Successio *Caroli M.* nihil juris confert Regibus hodiernis, ab eo per masculos non descendantibus. *Chifflet.* 2. *Carolus M.* illa nec pro suis agnovit, nec inter liberos divisit. *Zypeus 1, 4 p. 15. Chifflet.* 3. Cum Reges *Castellæ* ipse *Cassan.* dicat armis Regum *Galliæ* in Regnum restitutos, hi suum nullum jus esse eo ipso agnovere. 4. Consilii *Alfonsum* pœnituit, nec *Proceres Hispani* consensum præbuere, unde *Carolus*, communibus *Hispanorum* & barbarorum viribus, antequam in interiora penetraret, victus & exclusus, apud *Marian. L. 7. c. 11. Surita, Indic. Arragon. Chr. an. 809.* Sed confer etiam *Magnif. Dn. Bæcl. Cas. in Carol. M. p. 34. 5.* An *Alfonfus*, præteritis agnatis, hoc audere potuerit, in dubio esset. Quia succeditur jure sanguinis in Regna. 6. Sed & Regnum donari non potest. Confer *Fr. Maced. d. l. p. 339. 340. 341.* 7. Si dicant contractum validum ex eo fuisse, quod lato auxilio *Carolus M.* ex parte sua pacti conditionem impleverit, negant *Hispani*, eum in Regnum venisse sed prohibitum; apud *Marian. d. l.*

II. *Blanca* uxor *Ludovici VIII.* Regis *Galliæ*, filia primogenita *Alfonfi*, Regis *Castiliae*, fratri *Henrico A. 1217.* extincto succedere debuit: Sed soror minor, *Berengaria*, filium suum *Ferdinandum Legionensem* intrusit. Confer *Blondell. Geneal. Franc. Tom. I. p. XLV. 1. a. Fr. Maced. d. l. pag. 345. seq.* Militant pro *Blanca*: 1. *Propinquitatis gradus*, quo *Ferdinandum*, aut *etatis*, qua *Berengariam* vincebat; teste *Marian. L. 12. cap. 7. post Ptolem. Lucensem, Fr. Tarapham, Suritam.* Confer *Fr. Maced. d. l. p. 346.* 2. *Lex fundamentalis Regni*, quæ filiis non existentibus filiam natu majorem vocat, nec, priori nondum extincta, ad secundam lineam concedit transitum. 3. *Henricus* ipse sororem, ejusque filium *Ludovicum*, declaravit heredes, nec aliter potuit, qui Regnum sub universalis fideicommissio tenebat. 4. *Status Castellani* in Comitibus agnovere jus *Blancæ*, & legatione ad eam destinata homagii fecere fidem. Acta adhuc extant in regio tabulario, infinitis fere sigillis communita. Ita *Cassan.* 5. Sed & multa civitates ob hoc se *Ferdinando* opposuere, adjunctæ à *Sancio*, hujus patruo, qui nepotis acta non probabat; æque ac ipse pater, *Alfonfus*, Rex *Legionis*, filium à matre eo duci non consenserat. *Mariana, L. 12. cap. 7. Blancam atatis prerogativa sublevat, ut fraterni imperii heres esset, legesque Hispania: si jura regnandi leguleiorum modo tabulis continerentur, & non potius studiis populi & Principum dexteritate, virtute, festinatione, felicitate, quod in præ- senti accidit.*

Responsio Hispan. 1. Fuit tamen *Ludovicus* nunquam in possessione. Confer *l. cum heredes. ff. de acquir. poss.* 2. *Blanca* nat. A. 1188. minor erat *Berengaria*, quæ nata A. 1177. *Chifflet. Vindic. Hispan. cap. 12.* in primis ex *Roderic. Tolet. L. 9. cap. 5.* (quod *Mariana* ipse tribuit studio partium.) Allegat etiam *Chiffletius* pro hac causa alios, præfertim *Albericum*, scriptorem Gallicum. Inter *Hispanos* sentit *Luc. Tudensis* etiam cum illis. 3. *Berengaria* Regni consensu & patris diplomate heres fratris, ap. *Rod. Tolet. L. 9. c. 5.* Ut postea in Comitibus *Vallisoleti. Marian. L. 12. c. 7.* 4. Cessit *Ludovicus* tantum, ne adversus

adversus Principem Christianum arma ferre cogeretur, (*Siri, Merc. Tom. 2. L. 1. p. 36.*) jure suo, cum Blancam filiam A. 1266. *Ferdinando Cerdano* conjugem daret. Et postea A. 1290. *Philippus, R. Franciæ*, in Colloquio Bajonensi. Excipiunt ad hanc cessionem Galli 1. *Cessionem nullam*, quia facta sit in Regni, Regum successorum, & juramenti regii præjudicium, cum quæ Gallis obveniunt, ilico coronæ unita intelligantur. Inprimis in favorem filiarum in Gallia Rex nihil alienare, aut à se abdicare valeat. Conf. *Zyp. 1. 4. p. 23. 29.* 2. *Non satisfactum conditioni*, quæ Ferdinandi & Blancæ liberis successionem Regni permittebat. 3. *Motus in Castilia contra Ferdinandum* orti à patre potius & factione *Alvari* Comitis fuere, quam ob Gallorum jus. 6. *Cassanus* alibi *testamenti* locum esse non vult. *Zyp. 1. 4. p. 20.* 7. Horror externi Principis, & timor seditionum excludere potuit *Ludovicum. Fr. Maced. d. 1. p. 350.*

Successio
Cerdana,

Hujus
jura,

III. *Successio Cerdana* spectat ad Gallos. *Ferdinandus de la Cerda* ante patrem *Alfonsum* A. 1275. extinctus reliquerat filios. Sed hos patruus *Sancius* injustè exclusit, unde in Gallia rerum suarum quæsiere perfugium. Ex illis autem *Maria, f. Ferdinandi*, neptis Ferdinandi prioris & Blancæ, nupsit *Carolo, Comiti Alenfonio*, à quo *Renata* oriunda *jus Cerdanum* intulit in domum *Borbeniam. Blondell. geneal. Fr. T. 1. p. XLV. * 1. a.* Conf. *historiam*, apud *Marian. L. 14. c. 1. 3. 4. 5. 8. 10. 15.* Militant pro causa *Cerdana*: 1. *Conditio matrimonii* Ferdinandi & Blancæ adjecta. 2. *Communis Regnorum consuetudo*, quæ primogeniti liberos patruo præfert. Unde etiam tunc in futurum casum ea lex firmata. 3. *Castellana urbes* maxime detestatæ *Sancii* factum. 4. Ipse avus *Alfonfus*, quem filius *Sancius* accitis Saracenis bello petierat, judicii prioris poenitens, unde autorem facti comburi curavit, *testamento* A. 1284. *Cerdanos* nepotes suos, & his deficientibus, *Reges Franciæ* heredes instituit, *Sancii* liberis data *Sevilla & Murcia*, quæ feudo à *Cerdanis* tenerent.

Responsio,

Resp. Hispan. 1. Avi fuit hoc *judicium*, qui filium nepotibus prætulit. Accessere dein *Statuum suffragia*. 2. *Conventum inter Philippum, R. Franc.* ob *Cerdanos & Alfonso*: ut isti Regno *Jaen* sub feudi à *Sancio* titulo contenti essent. Sic & alia *transactio* A. 1284. *arbitris Arragonio & Lusitano*; sed neutrum servarunt nepotes, ob hoc jure exclusi. Conf. *Zyp. 1. 4. p. 31. f. 32.* 3. *Alfonfus Cerdanus* tandem *jus suum cessit Alfonso XI.* Regi *Castiliæ*. 4. Non ad *Alenfonios* jus hoc delatum posset dici, sed potius ad *Medinæ Celi Duces*. Nam *Alfonsi* ex *Cerdanis* primogeniti neptis, *Isabella*, hereditatem *Bernardo notho Foxio* attulit, à quo illa familia: sed & *Joannes, Mariæ* frater, posteritatem habuit. Præterquam quod major *Mariæ* soror, *Blanca*, jus in familiam *Manueliam* intulit: cujus heres *Henrico Regi* nupta id postliminio reduxit in regnantem domum. 5. Alibi ipsi Galli *testamenta* rejiciunt. *Zyp. 1. 4. p. 20.*

Henrici re-
gis pa-
ctum.

IV. *Henricus*, cui à Gallis regnum bello partum, A. 1369. pactus est cum *Carolo V.* suo & successorum nomine, ut Regnum feudo à *Francica* corona tenerent. Successores autem in Regnis hereditariis conventionibus decessorum obligantur. Conf. *Bodin. 1. de Republ.* Addit *Cassan. Alfonso, R. Castiliæ*, jussisse suo nomine homagium præstari *Philippo Valesio* A. 1336.

Responsio.

Resp. Hispan. 1. Henricum à Gallis institutum non negari potest: Sed *conditio homagii* probari idoneis testibus nequit. Vid. *Chifflet. Lumin. prerogat. 13.* ubi contra Gallos, hoc ex autoritate *Bignonii* adseverantes, disputat. Conf. *Thuan. L. 1. p. 28. P. Emil.* silentio damnat. Juxta *Gaguinum* expeditio tantum auspiciis privatis *Guesclini* suscepta est, promovente Rege. 2. Posteriores *Henrici* non tam ab illo, quam ejus conjugis, *Blanca Manuelia Cerdana* herede, jus suum derivant. 3. *Cessiones* aliàs Galli non concedunt validas *Zyp. 1. 4. p. 29.*

Præten-
sionis o-
missio.

§. IX. Hæc fuere Francorum fundamenta: quæ si etiam ulla fuissent, plurimum seculorum decursu vim suam amisissent. Nec credendum, servare voluisse Gallos jus suum, qui cum Castellæ Regibus toties pacti sunt, & contraxere affinitates, nulla prætensionum earum facta mentione. Cæterum ad Castellæ & Legionis honorem spectat, quod *Rod. Santijs, Histor. Hispan. P. 1. c. 17.* observat: Unumquodque regnum (sc. in Hispania) nomen regium sibi assumptum à nominibus provinciarum, quibus tempore, quo regna creata sunt, nuncupabatur. Nomen verò Hispania reipsa & veritate ac debito universalis successionis titulo, sed & omnium nationum ore & nominatione, in ea parte Hispania mansit, quæ hodie subjicitur regi Castellæ, ea potissimum inter ceteras ratione, quia reges Castellæ, à quibus ipsi descendunt, Monarchiam Hispaniarum (ut dictum est) magnis temporibus in soli-

In Casti-
lia propriè
nomen Hi-
spaniæ,

in solidum nacti sunt. Accedit, quia constat majorem Hispaniarum partem subditam ferè regi Castellæ. &c.

§. X. Secundi quadrantis prior regio aurea quatuor rubeis palis distinguitur. Quo Arragonia. symbolo Arragonia Regnum designatur, vel potius Barcinonensis Comitatus. Cum enim Barcinonis nuberet Petronella, heres Arragoniæ, Raymundo Berengario, Com. Barcinonis, ille propria Com. retinuit arma, & ad posteros Reges pro regis transmisit. Et quidem in Hier. Pauli Reg. Arrag. ser. T. II. Hisp. illustr. p. 851. de nuptiis Petronellæ & Ramiri illa dicuntur: *Hæ nuptiis matrimonii tabulis ex pacto convento Barcinonensia insignia regis Arragonensium insignibus præferri cepta.* Fabula autem esse videri potest, cum palos inde derivant, quod Carolus Calvus, digitis sanguine tinctis, in scuto Godofredi Pilosi, Comitis Barcinonensis, eos pinxit. Videtur tamen eam non omnino improbare Menestr. L' art du blas. justif. c. 12. p. 398. & probavit eandem M. Gilbert. Varenn. Roy d' arm. P. 1. p. 89. P. 3 p. 400 qui tamen oppidò fallitur, cum à Ramiro II. R. Aragoniæ hæc recepta arma dicit, quæ majorum ejus nullus gestaverat, neque ipse quoque usurpavit, sed gener ejus, ut modo vidimus. Lucius Marinus Siculus, de Reb. Hisp. L. 9. p. 373. Ludovicum Regem nominat, qui Grifseum s. Goffredum, Comitem Barcinonis designaverit: Cui præcepit, & etiam ceteris qui Barcinonæ gubernationi præfuturi essent, ut armis & insignibus Otogerii Golantis uterentur, quæ sunt in aureo campo purpurei baculi quatuor, medius & extremi crocei vel aurei. Simili tessera utuntur Merodii. Inde Ag. Gelen. de Magn. Col. Agripp. L. 2. s. 20. pag. 174. Merodii de ea gente dicit, quod plane eodem symbolo utatur, ob necessitudinem cum familia R. Arragoniæ; addit, se vidisse in eam rem diplomata regia, data A. 1386. & infantis Arragoniæ A. 1384. Domus verò Foxia, quod ex Comitibus Barcinonis ortum suum ducere amat, Foxii, tres palos rubeos aureæ palmæ inscripsit, per diminutionem, ad discrimen. Menestr. Verit. art du blas. p. 356. Huc referendum, quod Hieron. Blanca, Comment. rer. Arragon. tradit, Jacobum I. Arragonia Regem genuisse ex Teresa, Agidii Vidaure, nobili filios duos, Jacobum & Petrum, qui, licet in curia Romana matrimonium nullum declaratum fuerit, legitimi tamen pronunciati, quorum illi Exericam, huic Ayervium donavit, unde Exericæ. Ayervii, duæ regis familiæ Exericarum & Ayerviorum, quorum illis dat scutum Arragonium, limbo circumdatum, in quo octo scutula, singulis fasciis exornata; his item scutum Arragonium, inscripta cruce, totum scutum percurrente, sex scutulis, fascias singulas deferentibus insigni. Præterea genuisse etiam ex concubinâ Petrum, Txaris Dominum, à quo Belchitenses Comites, & Ferdinandum Castri Baronem, quibus item Arragonios palos tribuit, in quadripartito scuto bis repetitos, additis 2. & 3. laterculo, pro illo symbolo Navarreno, pro hoc stella caudata. Sed tincturæ s. colores non exprimuntur. Idem pag. 830. memorat, Martino Lanuzæ à Rege Arragoniæ concessum, ut proprio scuto, quod quadripartitum gestabat, duobus leonibus & totidem alis insigne, præponeret palos Arragonios: Quasi insigni ea insignium permissione Rex duceret ipsis rebus communiter gestis ipsum Martinum pene simul secum triumphare fas esse.

§. XI. Multæ aliæ feruntur fabulæ de antiquis Arragoniæ Regum insignibus, sicuti Veteres Arragoniæ ipsa historia tenebris immerisa est. Placuit tamen sequentia adducere, pleraque ex Hier. Blanca Comment. rer. Arragon. I. volunt, Innici Aristæ, R. Navarreni, primi insignia Aristæ, privata fuisse aristas ardentes (nempe in scuto rubeo tredecim aureas. 4. 4. 4. 1. Varenn.) unde etiam nomen habuerit: sed Eruditissimus Oihenart. in Not. Vascon. rectius Aristæ nomen deducit ab Harizeta, pago Baigorriæ. II. Inico illi pugnanti adversus Mauros Cruce. apparuisse referunt in cyaneo scuto crucem argenteam acuminatam, sed in dextra clypei parte, quæ dein Arragoniæ Regibus usurpata sit. III. Soprabiensi Regno, quod fingunt fuisse illud, ex quo Arragonicum prodiit, dant ex nominis analogia cruciculam arbori imminentem, seu arborem super galeam, pari commento. Ut autem fides fieret, apparatus ferebatur, quæ facta Garzia Regi, cum Ainsam à Mauris vindicaret, videlicet crucis rubræ fulgentis in arbore viridi. Confer. Heping. & Hier. Blanca, Comm. rer. Arrag. p. 582. IV. Privata Sancii Abarcæ insignia fingunt fuisse calceamenti aliquod genus, quod Abarcæ Cruce cum Mauros caputibus Cruce. Oscam contra Almozabenium Cæsaraugustanum obtentam, quo prælio 40000. Mauros cecidere, dicitur insignibus inscripsisse crucem rubeam (in memoriam visi equitis S. Georgii flammeam crucem in pectore gerentis) in argenteo scuto, cum 4. Mauros regum capitibus, quæ abscissa inventa, multis & pretiosis ornata gemmis & præcipuis exculta armis, Regum esse agnita & ei oblata fuerant, in angulos crucis dispositus.

Ita *Luc. Marin. Sicul. de reb. Hispan. L. 8. p. 367.* ista dein propria fuisse Arragonia insignia. Quod si verum, saltem diu non duraverint, cum patruus fuerit *Petronella*, cujus maritus *Barcinonensis Comes* insignia propria substituit. VI. *Ramiro* Regi dat insignia *crucem argenteam in caruleo aquare*, quæ à posteris sint mutata, *Mariana, de Reb. Hisp. L. 9. c. 2.* VII. *Ajunt*, cum *Jacobus* Rex urbem *Valentiam* obsideret, *vespertilionem* sibi in regii tentorii vertice media luce nidulum collocasse: quem Rex noluerit abigi, unde pullos ibi peperit & exclusit. De hoc dein *Blanca* ista addit: *Inde Rex Jacobus, capta jam urbe, ipsius vespertilionis effigiem in superiore parte regii armorum scuti collocare jussit, eaque insignia Valentino regno concessit; quæ ab eo tempore ad hanc usque ætatem eidem sub rat pennat vulgari vocabulo propria manserunt militarium insignium ornamenta.* Miror autem, cur in *Surita* nostri *Annalium* voluminibus atque in publicis aliis nostrarum rerum, quæ quotidie proferuntur, monumentis, hæc quasi *Arragonum* regni insignia collocata sunt: cum nunquam nostra nec *Arragonum* regum, sed istius tantum *Jacobi* regis fuerint, ab eoque primum *elogii* loco gestari solita, postea *Valentia* ac *Valentino* regi concessa. Hæc ille *Blanca*. VIII. His addendæ ex *Hapingio*, si tamen is autores, quos allegat, satis intellexit, *aquila*, quæ ad *Rēgum Arragoniæ* prærogativam spectent.

§. XII. Regnum hoc *Arragoniæ* ortum à *Ramiro* s. *Ranimiro* cepit, naturali filio *Sancii* majoris, *R. Navarreni*, qui provinciam *Arragonia* Regni nomine tenuit. Idem in familia ejus duravit ad *Petronellam*, quæ *Barcinonensi* Comiti nupta fuit. In hujus posteris Regnum continuatum usque ad *Martinum*, in quo defecit A. 1410. Sed electione ad idem elevatus est *Ferdinandus*, ejus ex sorore nepos, *Joannis R. Castellæ* filius, cujus nepos, *Ferdinandus Catholicus*, per filiam *Joannam*, *Philippo* nuptam, Regnum ad *Austriacos* transmisit, penes quos nunc etiam est.

§. XIII. In hoc quoque Regnum & partem ejus *Cataloniam* Regi suo *Franci* jus aliquod asserere laborant. *Jac. Cassan. Recherch. L. 1. c. 2. pag. 69. seq. Blondell. Geneal. Franc. aff. p. XLV. * 1. a.* In specie pro *Catalonia*, *Memoir. & instruct. pour les negot. de paix concern. les droits du R. de Fr. p. 115. & liber Catalogne Francoise. alleg. apud Vict. Siri, Mercur. T. 2. L. 1. p. 33. seq.* Fundamenta adducta huc quoque transferamus, & quid pro justitia *Hispanica* respondeatur.

Tituli Gallorum apud *Cassanum*. I. *Occupatio Caroli M.* qui vocatus *Casaraugustam* expugnavit, eamque sub conditione fidei *Francicæ* *Ibnabalæ* regulo concessit. Sed & postea *Comites Arragoniæ* *Francicis* auspiciis præfuere. Confer *Adelm. in Annal. & Annal. Fuld. ad ann. 777. 778. Surit. Indic. rer. Arrag. ad ann. Chr. 778. seqq. in primis 806. Marian. L. 7. c. 11.* Similiter *Catalonia* primum à *Pipino*, qui vindicandis injuriis, quas à *Saracenis* *Gallia* acceperat, *Mauros* in *Hispania* adortus est, eique *Salinoan* *Maurus* territus *Barcinonem* & *Gerundam* subjecit. (Conf. *Taraph. de Orig. & gest. R. Hisp. in Alf. 1.*) & postea *Carolo M.* subacta, capta *Barcinone*, cujus regulus *Zætus* prius dedititius, dein rebellis fuerat. *Eginhardus* dicit occupatam ad *Iberum* fluvium *Hispaniam*. *Ludovicus Pius* imposuit *Beram* Comitē, ex *Gothorū* sanguine, sed eo ob perfidiam condemnato, *Bernhardus* Gallus sufficitur, ob quod *Gothi* juncti *Mauris* *Cataloniā* depopulati. Nec tamen fidelior fuit *Bernardus* Domino suo. *Carolus Calvus* A. 874. vel, ut alii, *Crassus* A. 885. *Guifredum*, antea tantum gubernatorem, investivit de Comitatu. Vide *Surit. Indic. rer. Arrag. ad an. 874. Conf. eund. ad an. 845. ut & sequentes Reges, illius successores. Illi etiam de Comitum delictis cognovere. Nec minus privilegia in Catalonia concessere. Conf. Surit. Indic. rer. Arragon. ad an. Christi 844. & 860. 876. 878.* *Episcopi Barcinonenses, Urgelitani, Gerundenses & Ruscinonenses* comparuere in Comitibus *Franciæ* & *Synodis*. Nec minus *Ludovicus* pius quasdam declarationes suas jussit custodiri *Barcinone*, *Empuriis*, *Ruscinone*. Ita & acta publica notata annis *Rēgum Franciæ*. Conf. *alleg. memoir. p. 116. 117. Conf. Adelm. Annal. ut & Annal. ad an. 797. Surit. Indic. rer. Arrag. ad an. 797. 801.* Primum *Arragonia*, ex Comitum familia matrimonio in regiam domum illapsa, defecit, cum *Ramirus* à Rege *Navarræ* patre constitueretur ejus Rex. *Catalonia* diutius in potestate fuit; nam & *Raimundus Berengarius, Comes Barcinonis*, cui ab uxore *Petronella* Regnum *Arragoniæ* obtigit, *Ludovico R. Galliæ* præstitit homagium. Donec A. 1180. *Alfonsus, R. Aragon.* vel potius *Archiepisc. Taraconensis*, in Concil. *Taracon.* interdiceret *Notariis*, ne annos *Rēgum Franc.* in publicis actis annotarent. *Fr. Taraph. de Reg. Hisp. in Sancio III.* Quod in potestate subditi non est, jura principis imminuere. Favebat verò *Philippi Augusti* eo tempore minoris ætas ausibus *Catalanorum*.

Vespertilio.

Aquilæ.
Successio
regum.Præsentio
Franco-
rum in A-
ragoniam
& Catalo-
niam.Occupatio
Caroli M.
Franco-
rum jura
in comites
Cataloniæ.

Resp.

Resp. Hispanorum: i. Arragoniæ Comitatus non à R. Franciæ, sed à Regibus *Navarra* Responso. dependebat, illis ergo tantum decessit, quod Arragonia in regium titulum profecit.

Hier. Blanc. Rer. Arrag. comment. in R. Garzia Innici. 2. Tractatu Claromontano A. 1270. Tractatus Claromontanus. *Philippus R. Francia* remisit jus suum in Cataloniam Regi *Jacobo*. Hoc *Surit. in Indic. rer.* *Arrag. dicit A. 1258. in Conventu Corboliensi factum.* Sic & *Marian. L. 13. c. 11. ac Siri l. c. p. 36.*

De hujus tractatus valore disputatur. (*Blondellus* tamen contra eum nihil excipit.)

1. Contra eum faciunt. 1. Jura coronæ inalienabilia. 2. Juramentum Regis in coronatione. 3. Comitiorum & Parlamenti consensus deficiens. 4. Cum dicitur remissa superioritas in *Linguadocium* à R. Arragoniæ pro æquivalente illius concessionis, negant Galli, *Bertrandum Tholosanum*, quia Comitatus coronæ sit feudum, potuisse feudum obligatione cum Arragoniæ subdere. 5. Saltem, si quod jus habuerint Arragoniæ, illud perdidisse Bulla Papæ, quæ *Petrum Albigensem* fautorem devovit diris. 6. Permutationem esse inæqualem. Quæ contra illum.

2. Pro eo faciunt: 1. Obligatio in successores derivanda à decessorum pactis. 2. Pro illo. Permutatio fuit juris Arragonici in plures *Linguadocii* civitates, & Francici in hunc Comitatum. Unde Regno non detrimentosum pactum. Conf. *Zyp. 1. 4. p. 30. 32.* 3. Jam pridem vix aliquid præter titulum penes Reges Franciæ fuerat. *Marian. L. 13. c. 11.* Cum hac ratione supremum in Cataloniam imperium Franciæ vindicetur, tantum titulus feudalís penes Hispanos maneret, quem ipsum tamen ob Dominos sæpe armis appetitos perdidere *Siri. l. c.*

II. *Fundamentum Gallorum.* *Alfonfus Imp. Hispan.* in castris ad *Bajonam* A. 1132. te. *Alfonfi testamentum & successio Templariorum.* *Alfonfus* fecit, quo *Equites Templarios* instituit Regni heredes. Unde *Raymundus M. ordinis* Regnum occupare conatus, sed demum cum *Raymundo Berengario*, qui ob uxorem Regnum sibi asseruit, pacisci coactus est. Transactioni sequentes Magistri contraxerunt, nec etiam conditiones impletæ. Unde *Ordine Templariorum* postea suppresso, à Papa major pars bonorum Regi Galliæ, in quibus hæc prætenso, addicta. Conf. *Surit. in Indic. rer. Arragon. an. Chr. 1136. Blanca, in R. Alfons.*

Resp. Hispan. 1. *Alfonfus* non potuit fratrem *Ramirum* & alios necessarios præterire. 2. Actio in Templarios, cum Ordo extingueretur, à plerisque adhuc injustitiæ arguitur: nec ex eo validum jus Gallis. Conf. *Phil. Camer. Hor. subc. Cent. 1. c. 83. 3. Transfere Ordines* A. 1143. Eaque transactio à Patriarcha Hierosolym. & Pontifice *Honorio IV.* confirmata. *Surit. Ind. rer. Arragon. ad an. 1141. 1143.* 4. Si Templariorum Ordo heredem habuisset regem Galliæ, saltem adhuc Ordo *Rhodiorum* restaret, qui cum Templariis & Custodibus sepulcri Hierosol. simul institutus, sub nomine veteri *Hospitaliariorum*, apud *Surit. Indic. rer. Arragon. ad an. Chr. 1133. Conf. Marian. L. 10. c. 15.*

III. *Fundamentum Gallorum.* *Petro, R. Arragonio*, ob feloniam, ingratitudinem, *Petr. Arragon. à Pontifice exautoratus.* *Siciliæ* injustam invasionem & Francorum editam lanienam, à Pontifice, cujus beneficium Arragonia tenetur, exautorato, jus Regni hic *Carolo Valesio*, Petri ex sorore nepote, tum ob hanc cognationem, tum ob beneficia Gallorum in sedem Romanam, concedit. Ob quod Galli illud aggrediuntur, & majori ex parte subiugant. Unde jus hoc, cum reliqua *Valesia* successione, ad Reges Franciæ. *Paul. Æmil. in. Phil. III. R. p. 235.*

Resp. Hispan. 1. Pontifici non concedunt Galli in temporalia Regum potestatem. Nec potestas Papæ in temporalia Arragoniæ probata. 2. *Carolus Claudus* captus promisit inter alias libertatis conditiones, ut jus à Papa concessum Franci remitterent. Quâ ratione A. 1288. dimissus est. *Marian. L. 14. c. 11. Surit. Indic. Arragon. ad an. Christi 1288.* Pontifex verò conditiones rescidit. *Id. an. 1289.* Sed aliâ pactione Arragonia rediit ad Reges suos. *Ibid. ad an. 1291. & 1295. Marian. L. 14. c. 17.* Vicissim *Carolo Valesio Andinus* ille *Andes & Meduanos* compensationis causâ cessit. *Sammarth. Geneal. Dom. Franc. L. 30. c. 2.* Confer *Zyp. 1. 4. p. 30.* 3. Novo fædere A. 1295. (*vid. Surit. in Indic. rer. Arragon. an. Chr. 1295.*) Regi Francorum Arragonius conciliatur, ut auxilia etiam ad Anglicum bellum subministraret.

IV. *Fundamentum Gallorum.* *Joanni, Regi Arragonia* nullus filius, sed filia superfuerat: *Joanna, Matthæi Foxii, & Jolanda, Ludovici II. Andini R. Siciliæ* uxores. His cum in Regno foemineæ successionis, quod exemplo *Petronellæ, Kamiri* filia, constat, capaci, deberetur successio, *Sibyllæ, Joannis novercæ*, astu factum, ut frater *Martinus* Regnum invaderet. *Foxius* jus armis persequi frustra conatus est: ab eodem instituto, quia *Foxia* à *Andina* sorori jus relinquebat, hujus maritum negotia Italiæ detinuerat. Ita

Ita licet Statuum magna pars *Jolanda* faueret, in primis Herediarum gens, *Ferdinandus* Castellanus electus & Rex: jure tamen Andinorum integro, quod hac ratione ad Reges Gallia cum reliqua hereditate delapsum. Conf. *Surit. Ind. rer. Arragon ad an. 1395* & in primis *Hier. Blanc. Comment. rer. Arrag. in Rege Mart. & dein in 4. interregn. ubi tota historia electionis & competitorum. Marian. L. 20. c. 2.*

Responsio.

Resp. Hispanorum: 1. *Martinus* masculus iure neptes ob sexum antecessit: & à Statibus vocatus est, exploso Foxii jure. Quin & *feminas successionis incapaces*, patere exemplo *Constantia Castellensis, Petri filia*: quo recenti, quam veteribus exemplis, stare praestet. Ita *Urgelitanus*, apud *Marian. L. 20. c. 2.* Excip. 1. Testamentum *Petri*, patris *Martini*, quo huic neptes praeferebat. *Blanc. Rer. Arrag. in Rege Mart. Conf. Marian. L. 19. c. 5.* 2. *Fœminæ* successionis in hoc regno omnino capaces: & ipse *Ferdinandus* dein hoc intuitu matris electus. 2. *Jolanda* in gratiam *Martini*, antequam nuberet, & cum nuberet, juri suo renunciavit, addito juramento. *Zyp. 1. 4. p. 29.* Exc. Renuntiationem à minorenni factam, & reverentiâ patrui libertatem impediens, sed & *Martino* sine liberis extincto, jus prius reviviscere debuisse. 3. *Joannis* testamentum *Martinum* ad successionem vocabat. *Surita Indic. rer. Arragon. ad an. 1395. Zyp. 1. 4. p. 22. Blanc Rer. in R. Mart.* Exc. De testamenti veritate (vide apud *Siri p. 37.*) dubitandum, nec minus de valore: sed & *Martino* sine liberis decedente illius dispositio terminatur. 4. *Fœmina* semel exclusa (ita hic *Jolanda* à *Martino*) semper exclusa maneat. Obj. Excludi, dum supersunt masculi: sed reviviscere jus illis extinctis. 5. Autoritate Pontificis *Benedicti XIII* novem, è singulis Regnis terni, electi arbitri Regnum adjudicavere *Ferdinando*, quam sententiam Pontifex confirmavit. *Zyp. 1. 4. p. 18.* Exc. A Pontifice illegitimo, & qui à Constantiensi Concilio, sess. 32. declaratus perjurus, rebellis, contumax, schismaticus, hæreticus, & tum privata ex causa Franciæ inimico, per arbitros Hispanos Gallicæ nationi infestos, contra legem Dei, naturæ & gentium privans liberos successionem paternam, injusta est sententia. Et mox *Jolanda* adversus judices quatuor, ut suspectos, antequam ferrent suffragia, protestata est. ap. *Blancam & Marian. 20, 2.* 6. Testamento alias negant Galli Regna relinquere posse. *Zyp. 1. 4. p. 20. 21.* 7. Si quod jus Andinorum, hi sine Lotharingorum injuria, qui per matrem ab illis descendebant, Regem non potuere heredem dicere. *Zyp. 1. 4. p. 21.*

Renatus

Andinus
ab Arrago-
niis & Ca-
talanis rex
dictus.

Responsio.

V. *Fundamentum Gallorum. Arragonii & Catalani à R. Joh. Arragonio* desciscentes agnito Andinorum jure A. 1468. *Renatum Andinum* dixere Regem. Hic etiam eo misit filium *Joannem*, cuius successus, initio prosperi, tandem morte ipsius corrumpuntur. Ab Andinis transmissa successio ad Reges Franciæ.

Responsio Hispan. 1. Factum hoc seditiosum jus non dat. 2. Quæ *Joannes Andinus* armis occupaverat, meliori jure iterum vindicata. 3. Lotharingis non Regi patrocinerentur, quæ Andini juris probarentur fuisse.

Rex Ludo-
vicus XIII.
à Catala-
nis patro-
nus & Do-
minus
sumtus.

VI. Accessit dein, quod *Catalani* gravibus pressi tributis, & militum insolentia vexati, cum A. 1640. motus cepissent, conf. *Siri T. I. Merc. L. 1. p. 45. seq.* abdicato Rege suo, in Regis Gallia se dedere patrocinium & dominium, articulis A. 1641. consignatis, quod ille ex veteri jure in se suscepit: juramento servare libertates Catalonia, & ut Principatus, unâ cum Comitatu *Ruscinone & Cerdana*, nunquam divellatur à corona (art. 13.) promittens. Heri nomine præstitit hoc *Maresc. Brexans A. 1642. 23. Febr.* in urbe *Barcinone*. Ut autem probetur, *Catalanos* hoc modo Principem suum abdicare potuisse, rationes considerandæ sunt, quibus apud *Siri d. 1. p. 27.* id ostendere conantur: 1. Non aliud in se imperium agnoscere *Catalanos*, quam quod ab ipsis met sit. 2. Principatum electivum esse non hæreditarium (etiam si amore Principum plerumque primogenitos elegerint. Exemplum contrarium, cum *O liva*, fratre *Seniofredi* posthibito, patrui electus est,) nec conditionem hanc mutatam *Arragoniæ* unione, aut ullo contrario exemplo, quod eo ipso sit invalidum, quia contra leges sit. 3. Leges municipales ita esse immutabiles, ut non subiaceant Principum arbitrio. Unde cum alia omnes provincie ad secundam jussionem cogantur regia mandata exsequi, nisi crimen committere velint, *Catalani* non tenentur ad hoc, si privilegia lædantur. Cumque Rex ipse fateatur, eos ad nullam obedientiam obstringi, nisi prius juramento confirmatis eorum privilegiis, hæc si violantur, sunt in eo statu, in quo fuere ante juramentum. Conf. *Testam. Jacobi I. R. de Arragoniis Castellæ nunquam subdendis, apud Surit. Annal. L. 3. c. 43. an. 1248. Conf. Vittorio Siri, T. 2. Mercur. L. 1. p. 137. seq.*

Resp.

Resp. Hisp. 1. Iterum illa seditiosè acta. 2. Quod attinet ad prætentam libertatē Cata-
lanorū, ea & Castellanis impugnatur, & refellitur illis, quæ Franci pro jure suo ex anti-
quitate adferunt. Vide *Siri*, p. 33. qui ipse existimat, fundamēta Catalanorū his convelli.

VII. *Fundamentum Gall.* Adde aliud quoque jus apud *Blond. Geneal. Franc.* T. 1. p. XLV. 1. b. ubi
ex Joannis Arragonii & Blanca Navarrenæ pactis dotatit, illius omnia bona vindicantur Blanca
liberis; à quibus ad Regem per Foxios & Albretanos successio. *Hispani* his fundamentis in genere
opponent præscriptionem, & renunciationem generalem, in pact. *Madrid.* n. 7. quam fortissime con-
stringit renunciatio specialis in pactis *Crespiac.* art. 12.

Demum pace quæ A. 1657. conclusa art. 42. Pyrenæi constituuntur utriusque Regni limites. &
art. 48. restitutio locorum occupatorum sancitur. Quo videri potest, abdicatum, si quod juris in Arra-
goniam & Cataloniam prætendebatur. Sed confer etiam art. 89. quo Coronæ indefinitè suæ servan-
tur prætentiones, quod tamen ad vetera illa & lapsu temporis extincta vix extenderetur.

§. XIV. Arragoniæ etiam connumeratur *Ruscinonensis Comitatus* (*Roussillon*) & Civitas *Perpi-*
nianum. Ille Comitatus situs inter duo cornua Pyrenæorum, modo Gallia, modo Hispaniæ ab aliis
accensetur. Certe, ex quo defuncto ult. Comite *Gerardo A.* 1168. ad *Alfonsum, Arragonia Regem*, fue-
rat devolutus, in hujus successorum potestate mansit. Videri tamen volunt Galli eundem sibi animo
fervasse. Unde pro Rege suo scribit *Cassan. Rech. des Droits L. 1. c. 8 p. 417. seq. Autor des Mem. & Instr.*
concern. les dr. des R. de Fr. p. 112. La Catalogne Franç. ap. Viët. Siri. T. 2. L. 1. p. 337. seq.

Fundamenta Gallorum sunt: I. *Naturalis distinctio Pyrenæorum*, quos Galli nisi bello adversus
Mauros gerendo superare non soliti. Illiberim (*Colivre*) *Ptolemeus* Volcis Testofagis, *Plinius* iti-
dem Gallia Narbonensi tribuit. Nec aliter *Lud. Nonius, Hisp. c. 91. ex Athenæo & alii.* Unde olim
Episc. Elnensis suffraganeus Narbonensium, Hispani verò sedem Perpinianum transtulere, & *Tarraco-*
nensi metropoli subjecere.

Resp. Hispan. Naturales termini imperia non limitant, nec omnibus seculis eadem finium ratio.
Sed & in ipsis Pyrenæis potius Comitatus, quam cis Pyrenæos situs est.

II. Comites *Ruscinonis*, ex quo primo *Wifredo* feudum contulit *Clotharius II. R. Franc.* universi
superioritatem Francia agnovere, quod & ultimus fecit *Gerhardus* in testamento suo, annos Regni
Ludovici jun. ei apponens. Unde vasallo sine masculis decedente coronæ applicari debuit Comita-
tus feudali jure, quo paulo antea Aquitania erat ad coronam reversa. Unde *Surit. Ind. rer. Arrag. an.*
1258. inter ea, in quæ jus sibi *Ludovicus IX.* asseruerit, recenset *Ruscinonem*. *Cassan.* dicit 1. Comi-
tatum hunc in *Marchionatu Gothia* comprehensum, quem *Bernardo* dederit *Carolus M.* Deinde de
eo investitos *Godofredum, Raim. Trincavellum, Bern. Athonem, Rogerium*, donec ultimus Comes,
Guilh. Trincavellus, Comitatus, Biterrensem, Carcassonensem, atque quicquid habuerit *Agathæ, Ru-*
scinone & alibi, A. 1247. coronæ daret. 2. Addit, quia Comites *Tolosæ* jus etiam in hoc Comitatu, ex eo
quod *Raimund. Trincavellus* à Tolosano captus ea cessione se redemerit (ex *Petr. Neubrig. de Reb.*
Angl. L. 2.) habuerint, unde *Alfonso Tolosano* cum *Jacobo Arragonio* bellum, ob Perpinianum oc-
cupatum, jura Tolosana non minus ad coronam tractatu *Meldensi* delapsa A. 1248. 3. Si verò, quod
Chassaneus conf. 46. faciat, constituatur hic Comitatus dependens à Ducatu *Narbone*, Narbonam et-
iam permutatam pro Ducatu *Nemorosio*, atque morte *Foxii* omnino ad coronam delapsam. 4. Ex
hoc Perpinianum à Rege occupatum, quod recepere Arragonii, capto *Carolo Claudio*.

Resp. Hisp. 1. Titulos veteres eo abolitos esse dici potest, cum testamento *Gerhardi* ad Arrago-
nios delabi passi sunt Franci Comitatum. 2. *Corboli* Rex Gallia jure suo cessit, ut vicissim Arragonius
jure suo in *Linguadocium* cederet. (vid. supra §. 13.) Conf. *Surit. Ind. rer. Arrag. an.* 1258. 3. Ipsa du-
bitatio Gallorum, an *Narbone* aut *Tolosæ* titulo sibi Comitatum vindicare possint, causæ arguit in-
certitudinem. 4. De titulo *Caroli Valesii* vide §. 3.

III. Comitatum cum *Monpeli* *Jacobus III. R. Majorica* à *Petro IV. Arragonio* agnato ditionibus
spoliatus vendidit *Phil. Valesio* (juxta *Matth. Villan. L. 1. Annal. Petrarch. L. 2. Senil. Pap. Massen.* Jacobi III.
Annal.) vel *Joanni* (*Favin. theat. d. honn.*) titulum tantum sibi ad dies vitæ, & descendentibus à se
(non aliis) jus reluendi servans. Contractum autem agnati *Petr. Aragonius* per legatum, residuo pre-
tium accepto, confirmavit. A filio ejus, *Jacobo IV. fratre suo, Isabella Montisferrati* accepit jus, & *Ludov.*
Andino concessit. Cujus ad Regem delata successio. *Cassaneus* addit alium titulum, ab *Jolanda, uxore*
Ludovici Andini, de quo in prætentione in Arragoniam, quam totam Coronam ille complectitur.

Resp. Hisp. 1. *Jacobus Balearicus* tantum *Monpelerii* jura, dominatum & ditionem vendidit. Apud
Surit. ad an. 1349. & 1350. cum Rex Arragoniæ confirmaret agnati contractum, tantum exprimun-
tur *Monpeleria, Omeladesia & Carladesia* ditiones: nulla *Ruscinonis* mentio. Unde apud *Marian. L. 16.*
c. 12. ex pretio copiis conscriptis *Jacobus Balearicus, Carretanos & Ruscinonenses* infestare capit. Dein
A. 1351. ap. *Surit.* cum, ut ea, quæ Balearicus cesserat, à Joanne Rege concederentur filio, *Ludov. An-*
dino, sancitur, iterū *Ruscinonis* nulla mentio. 2. *Isabella* jure suo cessit A. 1358. cum ab avunculo *Petro,*
R. Arrag. desponderetur *Marchioni.* *Surit. ad ill. an.* 3. Vide etiam prætent. *R. Franc.* in *Baleares & Sar-*
diniam, ut & in Arrag. 4. Venditiones aut donationes alibi *Cassanus* non admittit. *Zyp. 1. 4 p. 26. 27.*

IV. *Joannes Rex Arragonia*, Comitatum pro 300000. scutatis & 700. equitum & peditatus neces-
sarii instructu (quo beneficio etiam rebellio Regni sedata) oppignoravit Comitatum *Ludovico XI. Bon-*
chet, in Hist Aquitan. omnino venditum ait: ita & *Favin.* quod, cum Rex nuda oppignoratione conten-
tus esse nolisset, Arragonius plane cesserit. Unde in realem possessionem Rex venit. (*Paul. Emil. L.*
10. dicit, attributo ac velut oppignorato. Sed apud *Ferronum L. 1. p. 2.* vocatur justa venditio. Sed p. 3.

Ferdinandus non nisi oppignorationem agnoscit.) Id verò pretium nunquam solutum. Sed & *Ferdinandus*, post patris mortem, Contractum oppignorationis confirmavit.

Responsio.

Resp. Hisp. 1. A *Carolo VIII.* quem religione ad hoc *Fr. de Paula* permoverat, ap. *Surit.* debitum A. 1493. remissum est, cum in Italiam iturus esset. Exc. (1) Rex non potuit remittere debitum, quod ad Coronam spectabat. Saltem successores eà liberalitate non obligantur. 2) Fraude corrupti *Oliv. Maillardi, Franciscani*, seductus est. vid. *Ferron. L. 1. p. 2.* vel *Episcopi Albiensis* corruptione: ut *Surita* fatetur, eum ob hoc male audivisse. (3) *Ferdinandus* nec illis pactis stetit, quibus jubebatur filias, non sine consensu Regis Franciæ, elocare, & conatus Neapolitanos non turbare. 2. Pignus, cum remisso debito, redditum est. Exc. Etiam si pignora reddantur, debitor tamen liber non est. 3. Saltem ipsum Comitatum petere nequeunt Galli si pecuniam poscere possint. Nam & *Ludovicus XI.* motus *Franc. de Paula* perivisione, testamento cavet, quod pignus relui possit. Quod *Surita* perhibet, sed *Comineus* non meminit. 4. In pace *Ludov. XII. & Ferdinandi ac Isabelle*, confirmata *Granata*, A. 1500. *Ludovicus Arragonis* cessit jus suum in Comitatus *Ruscin. & Cerdanum*, cum vicissim cederet *Ferdinandus* jus, quod in *Monpelium* & alia Franciæ sibi deberi prætendebat. Vid. *Memoir. & negot. pour la negot. de paix, concer. les Droits du R. de Fr. p. 114.* Addit *Cassaneus* argumentum, quod Ecclesiæ *Episcopalis Perpiniani*, portæ & aliis ædificiis insculpta *lilia Francica*. adduct. *L. 1. §. non alii autem. 45. ff. de vi & vi arm. l. decernimus. C. aqueduct. L. 11.* Addit etiam, quod in Archiv. *Biterrensis* extet indiculus iurum, quæ Rex & civitas *Biterrensis Perpiniani* habeant: ut &, quod regii præfecti, apud *Bacquet de dr. de just. c. 3.* *Ruscinonensibus* jus dixerint.

Funda-

menta Hispanorum.

Testamentum Ger-

hardi ult.

Comitis.

Responsio

Galli.

Præscri-

ptio.

Responsio.

Fundamenta contraria Hispanica sunt: I. Testamentum *Gerhardi, ultimi Comitis*, quo is sub *Ludovico jun. R. Franciæ* Comitatum *Alfonso, Regi Arrag.* donavit. 1178. Unde caput in publicis tabulis *Alfonso, Arragon. R. Barcinonis & Ruscinonis Comes, Provincia Marchio* vocari. *Marian. L. 11. c. 14.*

Resp. Gall. 1. Arragonii authenticum testamenti exemplum diligenter occultavere; extractum habet *Puteanus*. Suspicionem autem de alia quoq; clausula inserta, quâ subditis, sub Gallo an Hispano esse mallent, optionem dederit, aut amplius quid disposuerit, quædam injiciunt, quæ *Palas, Pratenf. Com. Ruscin* habet. 2. Dispositio vasalli de feudo præjudicare nequit coronæ. Inprimis cum diserte *Gerardus* dicat, se hoc ex magno amore facere, quando meum honorem, qui ad jus illius non pertinebat, illi dono. II. Perpetua possessio plurium seculorum & ex hac præscriptio.

Resp. Gall. 1. Adversus reges præscriptio non proficit. 2. Sæpe in manu Francorum fuit *Perpinianum*. 3. *Ferdinando Catholico* Franci præter oppignorationem alios titulos, quibus in Comitatum instructi essent, ostendere, unde A. 1479. ut per arbitros res decideretur, conventum est. 4. *Carolus VIII.* de injustitia *Ferdinandi* conquestus ipse post reditum Comitatum iterum adortus est, ut & *Franciscus I. ac Henricus V.* illi arma intulere. Atque ita jus Galli suum integrum servarunt.

Abdicatio

Eventus.

III. Abdicatio in pactis *Corboliensibus* A. 1258. vid. *Surit. ad ill. an. Madrit. n. 7. Crespiac. §. 12.* Hæc cum utriusq; partis fundamenta fuerint, non tantum bello adv. Arragonios, favore *Balearici Regis, Perpinianum* tenere Galli A. 1285. Sed & postea oppignoratam Comitatum A. 1462. ipse *Johannes Rex* tradidit *Ludovico XI. Regi*. Ab hoc A. 1473, desciscunt incolæ, ab Arragoniis excitati, & Francicum præsidium in arcem se recipere cogunt. At seq. anno armis iterum ad deditionem coacti, inq; fide mFrancicam recepti sunt. Novæ etiam scriptæ conditiones. Cum verò per *Lud. Ambrosium* restituisset *Carolus V. II.* Comitatu, post bellu Neapolitanu eū iteru adortus *Salsulas* cepit. Expeditio alia *Francisci I.* 1542. *Perpiniano* frustra obfesso, in irritu cecidit. Eodē postea *Henric. IV.* *Marescallu Ornanu* cum exercitu misit. In ult. hoc bello A. 1642. captis *Perpiniano, Salsulis & Colibra*, tota ditio in potestatem redacta, atq; pace 1659. art. 42. 43. unita *Corona Francica*, atq; ita controversia terminata est.

Prætenso

Pontificis

in Arago-

niam.

Ramiri

subjectio.

Petri II.

oblatio.

Petri III.

investitura.

Alfonfi

promis-

sum.

§. XV. Nec verò solus Galliarum Rex est, qui in Arragoniam aliquod jus sibi arrogat, sed etiam ipse Pontifex superioritatem in eam prætere ausus est. Cujus fundamenta illa sunt:

1. *Ramirus Rex I.* quod Pontifex Arragoniæ honorem regium diplomate confirmasset, se vasallum constituit Ecclesiæ. *Marian. L. 9. c. 7. Sedi Apostolica* inprimis & maxime deditus fuit: prorsus ut Regnum seq. & liberas Pontificibus obnoxios vectigalesq; fore, lege in æternum latâ voluerit & sanxerit. Ita & *Surit. Ind. rer. Arrag. ad an. 1063. Cassaneus, Rech. des dr. du R. de Fr. L. 1. c. 2. p. 82. 109* causam in eo quærit, quia consensum Regis Franciæ sperare non potuerit, qui hætenus Dominus Arragoniæ.

2. *Petrus II. R. Arragoniæ*, diplomate dato, Romæ A. 1204. ap. *Baron. T. 11. annal.* obtulit Pontifici *Innocentio*, successoribus & sedi Romanæ, Regnum suum, & ad solvendum quotannis censum 250. massimitenarum se obligavit. Agnoscit etiam *Blanca, Rer. Arrag. in R. Petro. p. 650.* eum Ecclesiæ Rom. Regnum subdititium fecisse, & ob hoc *Catholici* nomine donatū. Notat autem, diademate panis azy-mi, ne pedibus illud Pontifex pro more imponeret, cohonestari voluisse. Postea *Jacobo I.* Regi recusavit Coronā imponere Pontifex, nisi vectigali soluto, quod pater promiserat; sed indignatus *Jacobus* discessit. ap. *Marian. L. 13. c. 22.* Sed postea A. 1219. cum *Honorius Papa* Regnū Arragoniæ in protectionem suam accipit, mentionē nullam facit *feudalis tituli*. Diploma refert *Sur. Ind. rer. Arrag. ad ill. an.*

3. Allegat etiam *Cassaneus, Rech. des dr. du R. de Fr. 1. 2. p. 113.* investituram, quâ *Petrus III.* quoq; ob Regnum Arragoniæ & *Sardinia* præstare jussus est *homagium ligium, vasallagium & fidelitatis jura-mentum*, & 100. equites armatos, & 500. pedites defensionī Ecclesiæ. Itaq; Petrum, cum, *Siciliā* occupatā, Pontificis autoritatē insuper habuisset Regno privavit *Martinus Papa. Surit. Ind. Arrag. ad an. 1283. 1284.* sed ibid. Rex appellat à Pontifice ad alium minimè suspectum, & se Ecclesiæ submittit.

4. Cum rescinderetur donatio Aragoniæ à *Martino Papa Carolo Valesio* facta, A. 1291. *Alfonfus* pactis *Tarasconensibus* promittit quotannis 30. uncias auri Ecclesiæ pendere. *Surit. Ind. rer. Arrag. ad an. 1291.* Huc trahi potest, quod *Surit. Ind. Arag. ad an. Chr. 1353.* de Rege

Rege *Petro IV.* dicit, quod hic legatis Romam missis, se Pontifici atque sedi Aposto-
lica subjectum & obedientem fore, juramenti fide sanxerit.

Petri IV.
legatio.

5. Cum post Martini R. mortem interregnum esset, & in eo alius Rex eligendus,
Benedictus Papa etiam partes interposuit suas.

Benedicti
Pontif. au-
toritas.
Hispano-
rum jura.

Verum opponi potest his fundamentis à parte Hispanorum: 1. *Censum* non inducere
superioritatem, nec enim semper debetur collecta jure superioritatis, sed aliis quoq; ti-
tulis. vid. *Spreng. Prat. ill. p. 162. 163.* ubi ex *ICtū*. Speciatim verò Ecclesiæ sæpe pietatis ergo
censum promissum, antiquæ historiæ docent. Conf. *Fr. Maced. Propugn. Lus. Gall. p. 1 p. 89.*

2. Regis factum regni jura imminuere nequit, si Proceres non consentiant. Apud
Surit. Ind. rer. Arrag. ad an. Chr. 1276. Petrus III. Rex cavet posteris suis, & ante impositum
diadema obtestatur, se ab Archiepiscopo Tarraconensi eâ conditione coronam non su-
scepturum, ut Ecclesiæ adesse cogatur, aut ut illi oblit: ne se tanquam Ecclesiæ dediticiū
aut stipendiarium ultro profiteatur, quod à Petro Rege avo usurpatum & inductū Re-
gni Proceres conquesti fuerant. In eundem sensum *Blanc. in h. Rege.* Sic & ante ipsū Ja-
cobus coronatione Pontificis carere, quam vectigal solvere maluit. ap. *Marian. L. 13. c. 22.*

3. A multo tempore non agnitus jus eo ipso exspirasse dicendum est.

4. Si veram doctrinam in subsidium causæ vocare lubeat, addendum fuerit: Incom-
possibilem esse in eadem persona potestatis Ecclesiasticæ & secularis conjunctionem.
Vid. Theologos nostros, ad *Luc. 22. 25. 26. Dn. D. Dannhauer. Hodosoph. Ph. 2 p. 99. Id in*
Christeid. Act. 1. prot. theor. Phæn. 9 p. 81. Id in Hodomor. Pontif. Ph. 2 p. 692 seqq. Quod omnibus
Pontificiis prætensionibus generatim objici potest. Cum autem in universam Hispani-
am jus aliquod sibi etiam Pontifices arrogarent, unde *Gregorius VII.* Hispaniam pa-
trimonium Petri dixerit, apud *Thuan. L. 46. p. 782.* nihilominus servarunt Hispani liber-
tatem, apud *Marian. L. 9. c. 5.*

§. XVI. Satis diu nos Arragonia detinuit. Pergamus ad sequentem laterculum, qui
oblique dextrorsus & sinistrorsus sectus, in summo & imo aureo palum quatergeminum mi-
niam, in lateribus argenteis aquilam nigram auro coronatam cruribus coccineis de-
fert. Notatur ita Regnum utriusque Siciliae, h. e. non insulæ tantum, sed & Neapolitani,
quod vocant, Regni, seu cis & trans Pharus Siciliae. Palorū ratio evidens est, cum ex Ar-
ragonio symbolo sint mutuo sumti. Nam Arragoniæ Reges diu illo Regno potiti erant.
Aquilarum ratio à *Friderico II.* repetenda est. Autorem constituit horum insignium
Fridericum Hieron. Blanca, Arrag. rer. comm. p. 665. illis verbis: *Hoc breve dicam, hac qua cer-*
nuntur, Siciliae regni militaria insignia, ab eodem Federico rege constituta fuisse ex Arragonum
Regum & Romanorum insignibus Imperatorum, à quibus maternus avus Manfredus rex ori-
ginem ducebat compacta. Conf. *Haping de Jur. inf. p. 275.* Ceterum apud eund. c. 6. P. 3. p.
301. varia commenta de Siciliae veteribus tesseris videre licet. 1. *Albam crucem* in area rubra,
datam Siculis ab Imperatore *Arcadio* s. potius urbi *Messanae*, cum ea à Gothis obfessa ac
Bulgaris, auxilium à cruce obtinuisset. 2. *Crucem* fuisse, cum quatuor cruciculis ad latera posi-
tis. Hæc verò insignia *Hierosolymitana* sunt, prorsus ut ex *Chassaneo* representantur: ac ita à
Siculis Regibus quidem, non ob Siciliam, gestatum symbolum. 3. Idem judicium feren-
dum de reliquis *Renati Siculi* armis, ex *Chassaneo*, quorum alia *Neapolim* notant, ut *scutum*
lilium cum fasciola vel ponticulo, (rastrum appellat *Haping*.) vel *Hungariam*, ut fasciæ ru-
beæ & argenteæ, i. campus fessatus. 4. Quid de cruce, cujus lateribus quatuor aquilæ adje-
ctæ, dicere debeam, non habeo, nisi illud, quod haud credam, ullum usurpasse Siciliae
Regem. *Mantuan* autem Duci illa insignia debentur.

Utraque
Sicilia.

Veretres
tesseræ vel
commen-
titia.

§. XVII. Ut jam etiam lustremus, quâ ratione Sicilia ad Austriacos delata sit, scien-
dum, *Græcos* eam tenuisse, sed dein à *Saracenis* occupatam sæpius tentasse, neq; potuisse
recuperare. Inde ex *Normannia* Ducum familia *Tancredus*, duodecim filiis dives, in Italia
opimiorum suis sedem quæsiuit. Ejus filius *Guilelm. Ferrebrachius*, initio *Georgio Mania-*
ci, Imperatoris Græci *Michaelis* auspiciis, *Saracenos* in Sicilia oppugnanti, operam
suam locavit; cum verò virtutis præmio fraudaretur, A. 1004. *Apuliam* occupavit & *Ca-*
labriam, eamq; ut & fratres, *Comitis* titulo possedit. Post quinquennium ex his unus, *Ro-*
bertus Guiscardus, Ducem se *Apuliae* & *Calabriae* dixit, & partem Siciliae subegit, seque pri-
mum Pontifici fidelitatis sacramento obstrinxit. Successit *Rogerus*, cujus filium *Gui-*
lhelmum, *Rogerii Bossi*, qui *Roberti Guiscardi* etiam frater & Siciliae Com. fuerat, filius, *Apu-*
liæ & *Calabriæ* exiit, inde *Neapoli* etiam Græcis extorta, ab *Anacleto* Pontifice utriusque Si-
ciliae Rex A. 1130. dictus est, & Regnum ad posteros transmisit. *Constantia*, *Guillemi*
mali filia, *Henrico VI.* ex *Svevis* Imperatori nupta, ad eum Regni jus attulit:

Successio
regum in
regno Si-
ciliæ: de-
num ad
Austrios.

unde idem postea habuit *Fridericus II.* itidem Imperator ; & demum hujus filius, *Conradus*. Hunc frater, sed ex pellice natus, *Manfredus* veneno sustulit, & Regem se salutare fecit. Cum hic molestus esse pergeret, *Urbanus VI.* (cujus judicium mox *Clementis IV.* probavit) *Carolus Andinum* Ducem evocavit, & Regem constituit : (confer *Indic. rer. Arragon. ad an. 1205.*) qui *Manfredum* praelio, *Conradinum* Svevici sanguinis ultimum, qui patrium Regnum repetebat, captum carnificis manu sustulit. Inde Sicilia à *Carolo* defecit *Vesperis Siculis*, quæ in historiis celebres, cæsis Gallis per insulam omnibus, & *Manfredi* generum, *Petrum*, *Arragonia Regem* sibi præfecit. Ita *Neapolitanum* à *Siculi* divisum est Regnum, ut tamen gravissima inter utrumque bella gererentur, & certis pactis nonnunquam dirimerentur. Quæ hîc recensere longum foret. Demum *Joanna II.* initio *Arragoniæ* Regem *Alfonsum* adoptavit ; sed cum ab hoc in ordinem redigeretur, *Ludovicum III.* ex altera *Andina* familia Principem, cujus avum, *Ludovicum I.* *Joanna I.* adoptaverat, adoptavit, priori adoptione revocatâ. *Ludovico* mortuo ejus fratrem *Renatum* substituit. Ille (*Alfonsum*) multis colluctatus difficultatibus *Renatum* tamen expulit, & Regnum *Neapolitanum* vi retinuit : in quo heredem scripsit *Ferdinandum* filium nothum. Huic successit filius *Alfonsum*, quem *Carolus IX.* *Gallia Rex* expulit ; inde, sed brevis regiminis, *Ferdinandus II.* Huic successit ultimus *Fridericus patruus*, quem junctis armis *Ludovicus XII. R. Franciæ & Ferdinandus Catholicus, Rex Hispaniæ*, cujus sumtibus pridem *Alfonsum* illud occupaverat, exuerunt : demum hic etiam *Gallios*, ortâ contentione, victoriarum socios eiecit, totumque utriusque *Siciliæ* regnum sibi asseruit. Ab eo per filiam *Joannam*, *Philippo Austriaco* nuptam, ad eam gentem devenit, quæ nunc quoque rerum ibi potitur.

Præsentio
Gallorum
in Siciliam.

§. XVIII. In Regnum hoc *Siciliæ* cum jus sibi non ex uno titulo tribuant Galli, operæ pretium est, eorum argumenta, & quæ ad illa pro causa *Hispanica* reponantur, tum horum etiam fundamenta, & exceptiones ad ea, recensere.

Funda-
menta,

Fundamenta Gallorum : quæ tractant ex professo *Cassanus, Recherch. L. 1. c. 5. p. 231. seq. Fr. Maced. propugn. Lusit. Gall. P. 2. q. 2. pag. 354. seq. Cassanus* argumenta omnia ad 9. capita revocat, quæ enumerabimus. (Quæ verò in *Cassano* circa hoc argumentum desideret *Zypeus*, legantur apud hunc 1, 4. p. 20. 21. 22. 28. 35. 36.)

Acquisitio
per arma
& defensio
Ecclesiæ,

I. *Legitima acquisitio per arma & defensio Ecclesiæ ab hostibus*. Ita 1. *Normanni* *Saracenis* hostibus *Ecclesiæ* ditiones autoritate Pontificis eripuerunt. 2. *Carolus Andinus*, victor *Manfredi*, & iterum *Contadini*, Regnum sibi subiecit. 3. *Ludovicus I. Andinus* autoritate *Clementis* iterum armatâ manu adversus *Dyrrhachium* sibi Regnum vindicare conatus est : Eadem arma dein vario successu gessere reliqui *Andinæ* hujus posterioris familiæ Principes. 4. Accedit expeditio *Caroli IX.* & dein bella *Ludovici XII.* ob eandem causam, quæ similiter *Franciscus I.* continuavit, non pari omnes successu.

Responsio

Resp. Hispan. Arma contraria his expeditionibus vicissim obstitere, illorumque successus irritos fecere.

Investitu-
ræ Papa-
rum.

II. *Investitura Paparum*, à quibus Regnum dependet, sæpius repetitâ. Ita investiti, & quidem de utraque *Sicilia*, *Carolus Andinus* à *Clemente IV.* (expressa cum conditione, ut deficiente *Caroli* stirpe, Reges *Franciæ* succederent.) *Carolus Claudus* à *Nicola IV.* *Robertus* à *Clemente V.* & *Benedicto XII.* *Joanna* à *Clemente VI.* & *Gregorio XI.* *Ludovicus I.* à *Clemente VII.* & *Alexandro V.* ac *Joanne XXII.* ut & à *Martino V.* *Ludovicus II.* cujus confirmata à *Concilio Constantiensi* investitura. *Renatus* ab *Eugenio IV.* *Carolus IX.* ab *Alexandro VI.* Huc pertinet quæstio de *Svevis jure* à Pontifice exautoratis : *Friderico II.* obijciuntur varia crimina, & in *Concilio Lugdunensi* à Pontifice in eum vibratum fulmen : *Manfredo* præter natalium vitium & alia maleficia in se dem admitta, idem omne jus ad Regnum præclusisse dicitur.

Responsio.

Resp. Hisp. 1. Vicissim alias aliorum Pontificum investituras *Hispani* possunt producere : sed & aliqui è *Pontificum Avenionensium* numero à reliqua *Ecclesia* non agnoscuntur. 2. Ob vetustiores hos titulos non par est *Christiani orbis* quietem turbare. *Zyp. 1. 15. p. 84.* 3. *Bzovius* diploma Regni *Neapolitani* concessum *Carolo VIII.* non vult, *Zyp. 3. 24. p. 360.*

Renuncia-
tiones Ara-
gonorum,

III. *Renunciationes Arragoniorum* in causâ *Francicæ* favorem factæ. Ita A. 1291. pace *Tarasconensi* *Jacobus* jus suum in *Siciliam* cedit. Conf. *Marian. L. 14. c. 17. Indic. rer. Arrag. ad ann. 1291. & 1295. Blanca, Comment. rer. Arragon. in R. Jacobo I. Marin. Sicul. L. 11.* Postea

Postea *Fridericus* frater, qui eandem occuparat, A. 1302. iterum se illo jure abdicat, ad dies vitæ tamen sibi pactus, sub *Trinacria* titulo, regnum. *Indic. rer. Arrag. ad an. 1302.* Nec verò pactis postea stetit.

Resp. Hispan. Galli quoque pactis *Madritensibus* renunciarunt juri suo.

Responsio.
Frider. III.
pactum.

IV. *Fridericus III.* post multa bella cum *Joanna* Regina pacem facit, *Gregor. XI.* confirmante, ut *Siciliam* feudo à *Joanna* teneret, sub conditione census annui 3000. unciarum argenti, & ut masculis deficientibus, *Joanna* succederet. *Conditio* extitit, non nisi filia, quæ ipsa quoque improlis, relicta.

Resp. Hispan. *Friderici* filia *Maria* ab ipso Pontifice successionis capax declarata. *Responsio.* Hæc testamento *Martinum*, maritum, heredem fecit, qui ita suo jure & patris Regis mandato gubernacula suscepit. (vid *Indic. rer. Arragon. ad an. 1400.* Confer eund. ad an. 1377. *Laur. Valla, de Reb. gest. Ferd. Aragon. L. 2.*) Conf. *Zyp. 1, 4. p. 31.*

V. *Joanna* prior *Ludovicum I. Andinum* adoptavit, & posterior *Ludovicum III.* cum substitutione fratris *Renati*, quod Pontifex confirmat.

Joannarum
duarum ad-
optiones.
Responsio.

Resp. Hispan. *Joanna*, mariti cæde infamis, & ab *Urbano* Pontifice excommunicata, jus Regni amiserat, nec in *Ludovicum* transferre potuit. Altera *Joanna Alfonso Aragonium* adoptavit, quod judicium revocare non potuit. Conf. *Zyp. 1, 4. p. 24.*

VI. *Jacobum Borbonium* maritum *Joanna* Regina sibi in Regno associavit, & si sine liberis ipsa decederet, A. 1415. duo Regna irrevocabili donatione ei donavit. In diplomate, quod in regio tabulario servatur, inter alia legere illa licet: *Itaque omne jus dictæ reginæ competens in regnis & comitatibus supradictis per obitum dictæ reginæ sine liberis ad ipsum Dn. regem, &c.* Unde *Jacobi* & filia *Eleonora*, quæ aperte jus suum professæ, posteris *Ludovici XII.* tempore omnino extinctis, jus relapsum ad proximos *Borbonios*, è quibus Rex.

Joannæ
donatio Ja-
cobo Bor-
bonio facta.

Resp. Hispan. 1. Hæc successio ad Regem non esset delata. Nam cum *Eleonora*, *Jacobi* filia, *Armeniaco* nupta sit, ex *Armeniacis* ultima prætensionem intulisset *Robæne Gienensi* domui, & ex hac *Francisci* filia, *Robæneo Mombasonio* ramo, & *Balsacæ* atque *Turris Landrianæ* familiis. 2. Donationes stante matrimonio nullæ. Quam tamen legem excipiunt, in Regibus non valere. Confer *Zyp. 1, 4. p. 42.* 3. Papæ voluntas in diplomate excipitur. Quam tamen exceptionem alii honoris tantum esse vocant diploma. 4. Aliqui ex autorum silentio in dubium revocant. 5. Sed & an donationes valeant ex *Cassanianis* hypothecis dubitari potuit, apud *Zyp. 1, 4. p. 26.*

Responsio.

VII. Testamentum *Renati*, qui non à Pontifice tantum investitus, sed & in Regno receptus fuerat, nepotem *Carolus Meduanum* A. 1480. Hujus (qui à Pontifice quidem non investituram, sed hoc responsum tulerat, *curaturum Pontificem, ne Andini conqueri possent.*) testamentum A. 1481. heredem Regem dixit.

Testamen-
tum Renati
regis.

Resp. Hispan. 1. Quod non habebant jus, Regno apud *Arragonios* existente, id non potuerunt *Andini* aliis dare. 2. Successio *Andina* potius ad *Lotharingos* spectaret, editos *Renati* filia. Unde illi nunc quoque in insignibus memoriam servant. 3. Testamentum alibi *Cassanus* rejicit. *Zyp. p. 19. 20. seq.*

Responsio.

§. VIII. Pactum inter *Ludovicum XII.* & *Ferdinandum Catholicum*. Non futurum hunc de suo liberalem, nisi jus Gallicum agnovisset. Cujus impletionem ille Regnum occupavit, partemque, seu ut vult *Maced. 2, 2. p. 367. 368.* tantum aliquas appendices, *Ferdinando*, quæ à se teneret, tradidit: Ab hoc non sine summa injuria postmodum exclusus. *Thuan. L. 1. p. 20. 21.*

Pactum
inter Lu-
dov. XII.
& Ferdi-
nandum
Cathol.

Resp. Hispan. 1. *Ludovico* ademptam partem Regni, ob violatas fæderis leges, cum solidum Regnum sibi vindicare vellet. *Fr. Maced. 2, 2. pag. 367.* 2. *Ferdinando* jus in Regnum integrum hereditate *Alfonsi*, ab ejus nothis hætenus derenta.

Responsio.

IX. Substitutio Regum *Franciæ*, si *Germana Foxia*, quæ *Ferdinando Catholico* nupsit, post eum sine liberis decederet. Hæc pactis matrimonialibus sancita, & juramento confirmata, quales Contractus summa religione servandi. Sed mox *Ferdinandus* contra tabulas proprio jure Regnum integrum sibi vindicat. *Thuan. 1. p. 21.*

Pacta ma-
rimonii
Ferdinandi
Catholici
& Foxiæ.

Resp. Hispan. 1. *Cassanus* rejicit talia pacta. *Zyp. 1, 4. p. 22.* 2. Quod jure proprio tenebat *Ferdinandus*, ut à conjuge allegaret, necessarium non fuit. Argumentis his *Fr. Maced. 2, 2. p. 360.* addit antiquius, quod *Pipinus* & *Carolus M.* assertores & autores Regni, illud Pontifici addixerint, unde ex gratitudinis officio hic iterum Gallis ob-

Responsio.

Alii tituli
ex Fr. Ma-
cedo.
Cassano.

strictus. Tum in eo est, ut *Carolus Andinum* à Pontifice vocatum *Manfredo* & *Petro*, *Ludovicum Alfonso* & *Joanna*, Andinos iterum *Arragoniis* nothis potiores fuisse ostendat. *Caroli VIII.* jus ab ipsis vult *Arragoniis* probatum, quod hi obtulerint dimidium Regni, & dein *Fridericus Gallis* potius, quam *Hispanis* se committere maluerit, sic & à *Ferdinando Catholico* ex fœdere cum *Ludovico*, nec minus ob pactum *Noviodunense*. Addit *Cassanus* testes, qui *Franciæ jura* in *Neapolim* agnoverint. *Baldum*, in l. cum antiquioribus. C. de Jur. delib. *Bartach.* de Fir. in tr. de Episc. in 2. Part. l. 4. q. 16. Gloss. in *Clement. prim. de rel. & venerab. sanct. in ver. Urbano. Petrum Jacobum*, vers. item quasi. de success. Nic. Boer. in Comment. cens. *Biturig. tit. de test. §. 2. Car. de Grassal. Carcaff. de regal. Franc. Baron. Annal. T. II.* ubi ita: *Arragonii contra jus Siciliam occuparunt, non ut Friderici, sed ut Petri primi tyranni heredes, & sine investitura regnarunt: Sicque exiterata tyrannide parta est monarchia, ut Petri primi invasoris heredes, utpote quos necessario fateri oporteat tyrannica invasionis, cum in heredes vitia transeant hereditatis, quos sequatur & pena excommunicationis, his non jure sed injuriis intenti, ut maledictionem hereditate possideant.* (Ob quæ *Tomus ille Baronii* prohibitus.) Ipse *Neapolitanus Senatus* agnovit, ut qui *Caroli IX.* ministris solvissent regia jura, ab iterata solutione liberi essent, quia *Regi* solvissent. Sic & ait, *Alfonsum* dolore mortuum, quod *Andinis* fidem fefellisset.

Hispan. fun-
damenta.
Successio
Svevicæ
familie.

Fundamenta Hispanorum pro justitia possessionis suæ:

I. Successio *Svevicæ familie*, non jure Regno pulsæ, ad *Arragonios*; & *Conradini* voluntate ultima (*Zyp. 1, 4. p. 22. 40.*) & per *Constantiam Manfredi* à *Papa Innocentio A. 1254.* agniti (vide *Bzov. Annal. T. 13. ad illum. an. n. 1.*) filiam delata. Unde *Petro* ad successionem jus; cui novus accessit titulus, quia, ut oppressis, auxilio esset invocatus (*Blanca Comm. rer. Arrag. in R. Petr. III. Zyp. 1, 4. pag. 40.*) & quod victricibus armis sibi debita vindicavit.

Responsio
Gallorum.

Resp. Gallorum: 1. Ad *Conradinum* nullum Regni jus, quod *Fridericus II.* avus perdiderat, & Pontifex in *Carolus Andinum* transtulerat. 2. *Conradinus* non *Arragonios*, sed *Castellenses* dixit heredes. *Blondell. Geneal. Fr. assert. T. 1. p. XVI. * 2. a. 3. A. Manfredo* tyranno & usurpatore minus potest aliquod jus arcessi. Confer *Marian. L. 13. c. 13.* 4. *Petri* invasio *Siciliæ* dolo malo facta, & à Pontifice, ac totâ fere *Europâ* improbata. Unde postea Pontifices semper *Andinos* investire de utroque Regno. Ita *Bonifac. VII.* in bulla A. 1302. apud *Baron. T. 12.* protervæ rebellionis insultum vocat. Confer *Marian. L. 14. c. 6. Indic. Rer. Arragon. ad an. Chr. 1281. Luc. Marin. de reb. Hisp. L. 11. Bzov. T. 13. ad an. 1284. n. 3.* 5. Unde semper à Pontificibus hi *Petri* successores improbat.

Investitura
aliquot
Pontifi-
cum.

II. Investitura ab aliquot Pontificibus collata *Arragoniis*, ubi ab *Eugenio IV.* *Alphonso*, à *Pio II.* *Ferdinando*, ab *Innocentio II.* & *Alexandro VI.* *Alphonso*. Sic & postea jus *Gallis Julius II.* adimere potuit (*Zypeus 1, 4. p. 38.*) Post hæc *Carolus V.* investitus. Deinceps etiam reliqui: & hodie à *Curia Romana* agnoscitur Rex.

Responsio.

Respons. Gallorum: 1. Non censendum, Pontifices aliis jura sua imminuere voluisse, & hoc semper subintelligendum in diplomatibus Magnatum. 2. Non possunt vasalli, sine suo maleficio privari feudo, in primis cum hoc ob beneficium datum. *Fr. Maced. Prop. Lus. Gall. P. 2. q. 2. cap. 2. p. 360.* 3. Protestati *Franci* adversus investituras *Arragoniorum*: ita A. 1459. in Concilio *Mantuano* contra *Pium II.* ob hoc conquesti *Galli*. Conf. *Zyp. adversus Crassan. 1, 4. p. 37.* 4. Investituræ *Gallicæ* antiquiores. 5. Investitura *Caroli V.* peculiari vitio laborat, quia ille Imperator. Quod ne fiat jam *Carolus Andinus* A. 1299. promittere coactus fuerat. Conf. verò *Zyp. 1, 4. p. 37.*

Adoptatio
Alfonsi.

III. Adoptatus à *Joanna Alfonso*. Nec hic in eam ingratus, cum non aliam quam, quæ maritum decet, auctoritatem sibi vindicare conaretur, quod ipsa ingratitude interpretata est. Conf. *Zyp. 1, 4. p. 24.*

Responsio.

Resp. Gallorum. 1. Ingratitude se beneficio indignum præstitit, cum Regnum ad se trahere, *Joanna* monasterio inclusa, conatus sit. Et revocationem ac adoptionem *Ludovici* probavit *Martinus V.* qui tamen postea ab *Alfonso* pressus, metu belli & schismatis ei addixit Regnum. Quæ addictio vitiosa apud *Fr. Maced. 2, 2, 2. p. 364. 365.* 2. Ipsius hujus *Joannæ* jus dubium est. cum *Dyrrhachium*, à quo ei successio, Pontifex filium iniquitatis & perditionis dixerit. Conf. *Fr. Maced. 2, 2, 2. p. 362. 363.* Tum & quia à *Martino* in Concilio *Constantiensi* privata Regno. p. 363. 3. Sed nec *Alfonso* extraneus præterito

præterito agnato potuit institui heres. *Maced. d. l. p. 364.* 4. Saltem ad filium nothum *Ferdinandum Alfonsus* non potuit transmittre sceptrum : ut & ob hoc *Calixtus III.* filium fulmine percussit. *Maced. pag. 365.* 5. Siciliam non primum hac adoptione adiit *Alfonsus*, sed jam pater in Arragoniæ Regem electus tenebat, post Martini mortem, ad quem ipsum non nisi Petri invaloris successione pervenerat, occupatum. 6. *Fr. Maced. Prop. Lus. Gall. P. 2. p. 343. 345.* instantia ab *Alfonso Casto* causam Hispanicam premit.

IV. *Renunciationes à Gallis factæ pactis*, *Noviodunensi A. 1515. Madritano A. 1526. Cameracensi A. 1529. Crespiacensi A. 1544.*

Renuncia-
tiones
Gallicæ.
Responsio.

Respons. Gallorum. Noviodunense pactum conditionatum, nec servatæ ab Hispanis conditiones. Id verò potius ostendit jus Gallicum. *Fr. Maced. 2, 2, 2. p. 368. ex Iovio.* De *Madritani* validitate multa dubia sunt. *Cameracense & Crespiacense Madritano* nituntur, nec potuit *Franciscus liberorum*, quod à matre habebant, juri præjudicare.

Addi posset promissum olim *Caroli Claudi*, qui in captivitate pollicitus, curare, ut, Pontificiâ excommunicatione abolitâ, *Jacobus de Sicilia* investiretur, datis obsidibus 40. nobilibus. Vide *Indic. rer. Arrag. ad an. 1285. Conf. Zyp. 1, 4. p. 30.*

Caroli
Claudi
promis-
sum.
Responsio.
Præteriti-
tio.

Resp. Gallorum. Extortum in captivitate, de re, quæ non in *Caroli* potestate fuerat. V. Addit his pro Hispana parte allegationem *Præscriptionis*, sed simul eandem refellere conatur *Fr. Maced. 2, 2, 2. p. 369.*

§. XIX. Ex quo *Ferdinandus* potitus est Regno, non iterum Hispania eo excidit. Quamvis *Franciscus I.* spe sibi à Pontifice A. 1521. factâ (*Bellaj. L. 1. p. 21.*) primum A. 1525. per *Joannem Albanium*, nisi *Ticinensis* clades incidisset, rem tentaturus erat, sed A. 1527. demum expeditione *Lautreci* Regnum aggressus est. Cum verò *Genua* partes deseruisset, ab incepto desistere coactus est. Interim parum aberat, quin *Marchio Piscarius* à Pontifice Regno inauguratus esset. Quæ A. 1556. & 1557. auspiciis *Henrici II.* & Pontificis, qui *Philippus II.* Regno sententiâ sua privabat, acta, apud *Thuan. L. 17. & 18.* videre est. Ex eo nunquam aperto Marte adorti Galli *Neapolitanum* Regnum. Fuere tamen, qui de *Henrici IV.* ultimis consiliis suspicarentur.

Quæ facta
post Fer-
dinandi
occupa-
tionem.

§. XX. Inter duos superiores scuti quadrantes parmula triangularis inseritur ar- gentea, cum prasino malo punico, ramulo & foliolis viridibus sustentato, hiant cortice, granulis coccineis. Novem refert mala punica gestari, qua fide ipse viderit, *Heping. de Jur. inf. cap. 6. pag. 306.* Notari regnum *Granata* in *Boetica* Hispania, ipsum nomen indicio est; quamvis alii *Granari* nomen non à punicis malis, sed *Bedis Abenhabudi*, Saraceni, qui *Corduba* huc regiam transtulit, uxore *Nabata* & voce *Garb*, quæ occasum significat, inditum velint, unde ex alliterationis errore illud dēryua ortum fuerit. Vide *Thuan. L. 48. p. 846.* Cæterum Regnum ab urbe principe, 60000. domibus Arabum testimonio frequenti, dictum, ultimum fuit, quod Saraceni in Hispania tenuerunt, (olim quidem *Cordubensis* Regni partem, sed, ut *Rod. Santius, Histor. Hispan. P. 1. c. 15.* loquitur, magis Saracenorum sinistris quam prosperis eventibus in regni dignitatem evectum, cum *Corduba, Hispali & aliis amissis* ille solus restaret angulus regni nomine insigniendus. Aliquanto aliter *Job. Mariana, de Reb. Hisp. L. 13. c. 1.* quem vide) donec occasione dissidii inter patrum & nepotem Reges A. 1492. *Ferdinandus & Isabella* urbem occuparent, atque ita Hispaniam integram à jugo Saracenico, quod illa fere 770. annos gestaverat, plane liberarent, & suis victoriis hoc nomen, insigni us *granatum malum* inferrent. Expugnationem Regni descripsit, in dialogi forma, *Carolus Verardus, Castenas.* Quod scriptum extat *Hisp. illustr. Tomo II. De Mauriscorum*, qui ex illorum posteris ad speciem Christiana sacra colebant, periculosis motibus, & conatu Regnum illud denuo sibi afferendi, qui A. 1570. erupit, legere licet *Thuan. L. 48.* Apud eundem, p. 867. legitur, quod *Mahumetes Abenhumia, Granatæ & Cordubæ Rex*, à suis per rebellio- nem electus regium signum assumerit. Ita verba habent : Ipse principale vexillum purpureo colore exemplo ultimorum regum sibi sumpsit, cum insignibus *Castella*, & duobus serpentium capitibus, quod à *S. Ferdinando* fluxit, qui *Mahometem Albamarem* expeditionis contra *Hispalim* susceptæ comitem, capta *Hispali*, & equitem creavit, & vexillo cum illis insignibus donavit, quæ *Granata* reges deinceps servarunt. Nam antea claves cyaneas in argenteo scuto reges *Andaluzia*, pro insignibus gestabant, eaque re significabant, se *Gadium & tractus maritimi* potentes, quasi claves propagandi per occasum imperii in potestate habere. Itaque montem *Tartessum* in ea insuli clavium montem lingua *Arabica* vocabant, & hujusmodi insignia adhuc hodie pro *Alhambra* porta conspiciuntur.

Granatæ
regnum

Quomodo
ortum.

A Sarace-
nis vindi-
catum.

§. XXI. Quæ

Austria.

§. XXI. Quæ proxima area est, *rubea fasciâ argenteâ* exaratur. Hoc gentile *Austriorum* (symbolum esse, c. 9. n. 31. 32. ostendimus. Tum verò Hispanico scuto caput inferi, cum Philippo elocata Joanna successionem Regnorum familiæ interret.

Burgundica
tessera ve-
tus & nova,
Burgundiæ
varia notio.
Regnum.
Comitatus.
Minor.
Ducatus.

§. XXII. Quæ Austriacæ areolæ subjacet, *Burgundia vetus symbolum*, quæ ex latere opponitur *novum* continet. Illa *sexies auro & cyano oblique à dextro fasciata margine coccineo circumdatur*: hæc *carulea Francicis liliis sparsa limbo cingitur*, ex rubro & argento angularibus distincto (*componnée*) *Burgundia* nomen cum auditur, non una regio intelligitur. *Burgundiæ Regnum*, quod *Arelatense* etiam audit, latissimè protensum est ad mediterraneum usque mare. *Burgundiæ Comitatus* nunc quoque nomine eo venit, Helvetia, Lotharingia, Campania, & cognomine Ducatu comprehensus; *Burgundia minor* occidentalem Helvetiæ partem complectebatur. Hic vero de *Ducatu* sermo est, qui Campania, Gastinensibus, Nivernensibus, Borboniis, Lugdunensibus, Bressia & Burgundia Comitatu s. Sequanis includitur.

Vetera
symbola.

§. XXIII. Burgundis *vetera symbola* quæ assignantur, varia sunt, forte tamen pleraque fabulosa. Ita porro *Theod. Hapting de Jur. inf. p. 334. 335.* Primo illis gestatum *serpentem spiris sinuosum & hiantem ore. 2. Tres vectes rubeos. 3. Tres aureas trabes* in scuto *caruleo*, quas *Carolus M.* dederit *Samsoni*, *R. Burgundia*. 4. Alii dant *caelestinas coronas* in *aureo clypeo*: Quibus 5. adjecerit *leonem Clodomirus*, *R. Francia*, quem à Burgundis acceperint *Habsburgii*. Confer etiam *Ren. Franc. Ess. des merveill. c. 42. p. 369. Geliot. la vrai & parf. science des arm. p. 39. 40.* ita recenset: Cum in Gallias venissent, *ufos angue sinuoso viridi*, ore cruento hiantem in vexillo argenteo, expulsis Gallis, qui ditionem, quam occuparunt, tenuerant, & usi fuerint *leone aureo* in *scuto caruleo*; *ufos* dein esse *avito angue exuvias illius leonis ore ferente*. *Clotildi Burgundæ Paradinus* tribuit in *parma aurea* *selem nigrum*, ore tenentem *murem* ejusdem coloris. *Sigismundo Regi Burgundiæ* tribuitur *coronæ caruleæ* in *capite scuti aurei*. Inde Burgundiâ Regno Francico unitâ, dicitur *Clotarius II. Rex* dedisse Ducatum, seu præfecturam Burgundiæ *Wernario Duci*, qui *sumserit scutum obliquis taniis dextris rubeis & aureis fasciatum*, ex cujus posteris *Samson Dux Burgundiæ* creatus sit. Hujus filius *Guilelmus*, dictus *devotus*, *Samsonis* secundus filius addidisse perhibetur *limbum rubeum*. Cum *Robertus Rex*, *Hugonis Capeti* filius, Ducatum iterum asseruisset, filius *Henricus Rex* eum fratri *Roberto* concessit, qui *tinctura Francica assumpta*, servato *limbo rubeo*, *minium baltheorum* in *cyaneum* colorem commutasse dicitur. Quod jam vocatur *symbolum vetus Burgundia*. Cum deinceps *Philippus audax*, filius *Joannis Regis*, extincta in Philippo *Roboretano A. 1361.* priorum Ducum familia, novam ordiretur, sua insignia, quæ erant *Francicum* ejus temporis, hoc est, *caruleum liliis sine numero sparsum* (confer c. 24. n. 35.) *scutum*, *limbo ex minio & argento angularibus composito* (quod pro more Gallico erat minoris natu filii discerniculum, *Brisure*) cinctum, Ducatui attulit: Idque *δαιγμα novum Burgundiæ symbolum* vocatur, & cum priori conjungi capit, & ita junctum à posteris etiam *Philippi* retentum est, qui *Flandriæ* deinceps & *Brabantia* adjecere insignia.

δαιγμα.
Burgundia
vetus.

Novum.

Maria he-
res Bur-
gundica.
Burgun-
diam oc-
cipat Lu-
dovicus XI.

§. XXIV. Burgundiæ jus oritur ex conjugio *Mariæ Burgundicæ*, heredis *Caroli Audaci*, qui masculos secundæ familiæ *A. 1477.* morte sua clausit, & *Maximiliani Austriaci* Archiducis, qui ex eo Imperator fuit. Hanc verò *Mariam Ludovicus XI. Rex Franciæ* à successionem Ducatus *aviti* exclusit, ea autem *prætensionem* posteris attulit, qua ratione nunc quoque laterculos illos gestant. Conf. *Andr. du Chesn. Burg. Lud. Gollut. Mem. de la Fr. Comte. Ph. Comin. L. 1. & 6. c. è. seq.*

Prætensio
Hispanor.
in Burgun-
diam.

§. XXV. Videamus juris *Austriaci* fundamenta, de quibus agunt *Gollut. de la Fr. Comté. Fr. Zypeus 1. 16. p. 166.* ubi citat *Fajum*, qui ex professo ea descripsit. *Joh. Jac. Chifflet. Vind. Hisp. c. 8. p. 71. & in Lum. Salic. 12. p. 288. 13. p. 298.* Sunt verò illa, una cum Gal-
lorum exceptionibus.

Ducatus
fœmininæ
successio-
nis capax.

I. Natura *Ducatus* ad *fœminas* transire soliti. Nam (quæ pleraque ex *Chesneo* probari possunt) cum *Richardum*, *Comit. Augustodunensem* à sororio suo *Carolo Calvo* constitutum, *Odo Rex*, & *Carolus Simplex* creassent *Ducem Burgundiæ*, ejus filii quidem *Rudolfus*, postea *Rex*, & *Hugo niger* Ducatum gessere; sed his extinctis affinis *Giselbertus*, *Comes Augustodunensis*, filius *Manassis*, qui ipse etiam Ducatui aliquandiu præfuerat, jure uxoris *A. 950.* successit. Simili ratione *Giselberti* filia *Ledgardis* Ducatum attulit marito *Othoni*, *Hugonis Capeti* Regis fratri. *Othonem* fratres *Eudes* & *Henricus* excepere, sed im-
proles omnes; unde sibi legatam (ita *Chifflet. Vind. Hispan. c. 8. pag. 71.*) *Robertus rex* vindica-

vindicavit, & contra *Landricum*, *Com. Nivernensem* æmulum defendit. Inter *Roberti* Regis liberos Ducatus minori *Roberto* assignatus est, ac ab eo diuturna posteritas descendit: quæ A. 1361. in *Philippo* defecit. Cum hujus hereditatem postulerent *Carolus*, *Rex Navarra*, *Joannes*, *Rex Francia*, *Philippus*, *Dux Aurelianensis*, *Robertus*, *Dux Barri*; omnes fœmineo jure nixi, vicit *Rex Francia*. Confer *Chifflet. Vind. Hispan. cap. 8. & Lum. Salic. 13.* Sed & supererant, *Philippo* Roboretano moriente, agnati ex Burgundica gente lineæ, *Sombornia* & *Colcheiensis*, ad quos deferri poterat Ducatus, si jure tantum agnationis succederetur: apud *Chifflet. Vind. Hispan.*

Except. Gall. Non omnia fœmineo jure tenentur ab illis, qui decessorum filias aut sorores duxere, sed alio titulo certiori niti possunt. 2. Facta hæc, antequam unio fieret A. 1361. quâ in aliam naturam commutata Burgundia.

Responsio
Gallorum.

2. Concessio à *Joanne*, Rege facta *Philippo* filio iis terminis, qui apennagium non sapiunt. Tabularum ex *Mirao* adducit partem *Zyp. d. l. & integras Chifflet. Lum. Sal. 12.* ubi ad causæ hujus favorem faciunt: 1. Allegatio Burgundiæ ex materna hereditate. 2. Causa impulsiva singularis, amor in filiū, & ejus merita premio digna. 3. Equiparatio cum Comitatu Burgundiæ, qui haud dubiè non apennagialis. (Conf. ex ea unione argumentantes Hispanos, ap. *Spreng p. 191*) 4. Absoluta denominatio heredum in legitimo matrimonio nato. 5. Donatio facta cum omni jure & libertate, quâ priores Duces eum tenuerant. Quibus apennagialis conditio non adjecta. 6. Reversio ad coronam eò restricta, si heredes ex legitimo matrimonio & corpore proprio procreati deficerent.

Concessio
Joannis
Regis.

Except. Gall. 1. Sunt & alia apennagii constituti vestigia. 2. Verba heredes in legitimo matrimonio procreati explicari debent ex verisimili contrahentium intentione de masculis. *Chassan. ad Consuet. Burg. ap. Zyp. 1, 12 p. 77.* quem etiam vide. 3. Nec potuit Rex filio, alio quam apennagiali titulo, concedere *Domanii* regii partem. Confitetur enim Rex diserte, quod separet demū Burgundiā ad hunc finē à *Domanio*, cui eam duxerat adjungendā. Hoc verò non est in Regis potestate. Conf. *Limna Not. reg. Fr. 2, 8 p. 590. 598.*

Responsio.

3. Sensus concessionis à posteris non aliter intellectus. Cum *Phil. Bonus* institueret ordinem *Eq. A. V.* constituit Ducem Burg. perpetuum ejus caput, & si contingat decedere sine masculo, ut sit gener, uti *Dux Burgundiæ*. Sic & aliæ foundationes apud *Zyp. p. 173.* alibi legatæ docent, hanc opinionem omnibus sedisse usque ad *Caroli* audacis mortem.

Sensus
concessio-
nis apud
posteror.

Exc. Gall. Non mirum est, in suum compendium interpretatos Burgundos verba qualemque interpretationem admittentia.

Responsio.

4. Cessio in pactis *Madritensibus*, n. 3. quibus omninò à Corona Ducatus hic separat, & nihil superioritatis in illum reservatur Regi. Contra hæc varia excipiunt Galli.

Cessio in
pactis Ma-
dritensib.

5. Perpetua juris conservatio in Pact. *Camerac. §. 2. Cressiac. §. 34. Vervin. 21. 22. Nupera. §. 89. 90.* Sic & in titulis & insignibus animus retinendi clarè demonstratus.

Juris per-
petua con-
servatio.

6. Addi potest jus Imperii in Ducatum, ex *Limn. Jur. publ. 1, 9, 22. Conring. Imp. Germ. fin. c. 28. p. 770. seq.* Sed quæ pro jure Imperii in Burg. Duc. adducit *Spreng. p. 189.* ex Burgundici Regni translatione ad Germanos, nullius sunt ponderis, si consideres Regni illius fines, ab ipso *Dn. Conringio* allegatos. c. 12 p. 169. 175. 177. *Exc. Gall.* I. Invito Domino *Carolo V.* Ducatū Burgundiæ in transactione illa Burgundica non potuit subicere Imperio. 2. Verum nec in transactione illa A. 1548. facta mentio Ducatus Burgundici fit §. 15. quo enumerantur Principatus.

Jus impe-
rii in du-
catum.
Responsio.

§. XXVI. Vicissim Galli illa venditant argumenta, quibus justitiam causæ ob retentum Ducatum tueri conantur, quæ in illos titulos partiri licet, quos in pactis *Madritensibus* Hispani præca veri & abdicari voluere. I. Unio & incorporatio. Incorporatus est Regno Ducatus A. 1361. Iterum, occupatione *Ludovici XI.* Suffragatur lex regni, Regi quæ obtingunt quocunque titulo bona *Domanio* jungens. *Limn. Jur. publ. 1, 8 p. 173. 210. 221. Resp. Hisp. 1.* Unio A. 1361. in scitis Ordinibus facta, & ab ipso Duce revocata. *Zyp. d. l. p. 167. 170. & 1, 11. p. 71. & 1, 12. p. 72. 77.* 2. Alia unio doceri nequit esse facta. *Zyp. 1, 11. p. 71.* 3. Lex civilis tertio non præjudicare potest. II. Constitutio apennagialis. Quam ex superius adducta concessione probare licet, 1. Ex adducta ratione, quare hunc Principatum concedat, unde statum juxta suæ prosapiæ perspicuitatem honorifice continent. Quæ est ratio apennagialis. 2. Ob id retractus Principatus *Turonius*, qui haud dubiè apennagialis, adeoque hic etiam ejusdem naturæ cum eo, pro quo substituitur. *Resp. Hisp.* Consistit superius in 2. fundamento. III. Lex *Salica* fœminas à successione regionum feudorum arceus. Et licet exemplis ostendi possit, dignitates *Francia* etiam ad fœminas delatas, excipiuntur

Gallorum
funda-
menta in
Burgun-
diam.

Unio & in-
corporatio.
Responsio
Hispan.

Constitu-
tio apen-
nagialis.

Responsio.

Lex Salica.

- Responſio. capiuntur tamen Regnum ipſum, Ducatus Aurelianenſis, Bituricenſis & Burgund. *Chaffan. ad Conſu. Burg.* Et hæc de omnibus feudis eſt præſumptio, niſi contrarium probetur. Vid. *Spreng. in hac Prætenſ. p. 188. Reſp. Hiſp.* Contrarium patet ex 1. fundamento. IV. Jure obſervatæ occupatio à *Ludovico XI. Reſp. Hiſp.* 1. Feloniæ convinci non potuit Carolus. 2. Nec in vivum illud Rex auſus eſt. 3. Contendere Ordines, ſed deducit. *Gollut. Mem de la Fr. Comt. L. II. c. 1.* Adderet quis V. *Cameracenſia pacta. §. 2. & Creſpiacenſia. §. 28. Reſp. Hiſpan.* Nihil illa Gallis dant, cum conditionata ſint & reſtriſta. VI. *Præſcriptionem* alii forte adjungent. *Reſp. Hiſpan.* Hanc excluſere pridem *Camerac. pacta, n. 2. & alibi.*
- Galliæ poſſeſſione Burgundia. §. XXVII. Hæc utriusque partis argumenta ſunt. Quamvis autem ab Hiſpanis non ſit miſſus prætenſioni nunciuſ, ſed potius, tradente *Jul. Chiffletio Brev. hiſt. Eq. A. V. cap. 6. pag. 19.* autores fuerint *Equites aurei velleris* in Comitibus *Ultrajeſtenſibus A. 1546.* ne ullo pacto juri ſuo in Burgundiam Rex unquam renunciaret: Quæ tamen à multo tempore Gallis provinciæ poſſeſſio manſit, niſi quod belli ex omni parte inter utramque nationem geſti ſæpius aliqua etiam, ſed non ſibi propria, ſenſit vulnera. Cæterum veteri illâ teſſerâ Burgundicâ Auſtriacos omnes rami Germanici non juſ ſolum ſibi ſervare in Burgundiam, ſed ſimul omnes partes reliquas Burgundicæ ſucceſſionis designare. c. 9. §. 34. 57. obſervavimus.
- Brabantia. §. XXVIII. *Brabantineſ* laterculus niger leonem aureum linguâ & falculis coccineis minantem oſtentat. *Brabantia*, quæ illo ſymbolo notatur, Geldria, Hollandia, Zeelandia, Flandria, Hannonia, Namurco & Leodiænſi Episcopatu terminatur. Vetus fuit *Tungrorum* ſedes, quibus Duces ex familia *Hasbania* dant, inque ea *Salvium Brabonem*, *Julii Caſaris* ex nepte affinem, numerant, neſcio quâ fide. Demum *Pipini Hasbanii* filia *Begga*, mater *Pipini Craſſi*, hæreditatem *Coroline domui* intuliſſe perhibetur. Sub *Caroli Magni* poſteris fuit ea portio Regni *Lotharingici*, inde *Lotharingia Ducatus*, quin ipſa fuit *Lotharingia inferior*. Paulatim verò in ea cepit rerum potiri familia *Ardenneſium* ex *Gifelberto* Comite, & *Ermengardâ*, *Lotharii Imperatoris* filiâ. In hiſ *Lambertus* Comes fuit *Lovanienſis*, *Caroli D. Lotharingia* ex poſteris Magni generab uxore *Gerberga*. Filii, *Henricus* pro Ducatu *Lotharingia* bellum geſſit, & *Lambertus II. Comes Lovanii* fuit, pater *Henrici II.* qui primus *Brabantia* patriæ ſe dixit Comitem: ſed frater *Godfredus*, cui *barbato* nomen, quod barbam non ponere juraſſet, donec recuperaveſſet hæreditatem majorum, *ducalem dignitatem* obtinuit *Lotharingia*, ſc. *inferioris*, ſeu, quod ſervatum dein nomen, *Brabantia*, beneficio *Henrici V. A. 1108.* Ab eo reliqui Duces ad *Joannem III.* quo *A. 1355.* filiis, quos habuerat, ante ipſum mortuis extincto, Ducatus, præteritis agnatis, qui *Sereniſſimi Hæſſia Landgravii* nunc quoque ſuperant, delatus eſt ad generum ejus, ex *Joanna, Wenceslaum Lucenburgium*, quem *Carolus IV. Imperator* Duceſ creavit. Inde juſ delatum ad *Margaretâ*, *Joanna ſororis*, *Ludovico Malano*, Comiti *Flandria*, nupta poſteros. Nam ejus filia *Margareta Philippo audaci, D. Burgundie*, hunc etiam Ducatum attulit. Hic cum reliquit ſecundo filio, *Antonio*, & iſ ſuis, *Joanni & Philippo*. Hoc ſine liberis legitimis extincto *A. 1430.* ob *Joannæ* proamitæ iudiciuſ videbantur præferendi patruſcles ex tertio filio *Philippi*, *Philippo Comiti Nivernenſi*, *Carolo & Joannes*: ſed eos excluſit *Joannis*, Ducis *Burgundi* filiuſ, *Philippus bonus*: à quo hunc etiam Ducatum habuit filiuſ, eumque cum reliquis *Maria* marito *Maximiliano* attulit. Servare tamen voluere prætenſionem *Nivernenſes*, & quamvis *Joannes* à *Carolo* gentili captuſ juri ſuo renunciare coactus ſit, proteſtatione tamen factâ juſ integrum ſibi manere credidit, & à *Ludovico XI.* confirmationem naſtuſ eſt. Ab ejus filiabus deſcendens *Ludovicuſ Gonzaga Niverniuſ A. 1581.* publico per *Joannem Chandonum* ſcripto juſ illud ſuum propugnare auſuſ eſt. Vide *Thuan. L. 74. p. 706. 707.* Vid. ſupra c. 29. n. 22.
- Lufitanie regnum. §. XXIX. Scutuluſ in ſcuti ſede honoraria *Lufitanici Regni*, quod *Philippuſ II.* mortuo *Henrico* ultimo Regum per Duceſ Albanuſ, æmuluſ reliquiſ fruſtra obſtentibuſ, occupavit, inſignia deſert: quæ ſunt in ſolo argenteo, quina ſcutula cærulea in crucis moduſ collocata; quodlibet quinque nummiſ *Byzantiis* argenteiſ, puncto nigro impreſſiſ & in decuſſim diſpoſitiſ inuſtuſ: limbuſ ſcuti coccineuſ, ſeptem caſtelliſ aureiſ inſcriptuſ viſituſ. De jure *Philippi* in Regnuſ illud, nec non aliorum competitoruſ ageſtuſ capite de Reg. *Portugallia*. Cæteruſ noſtrâ memoriâ *Joanneſ D. Bragantinuſ* hanc coronam ſibi aſſeruit, eamque filiuſ tranſmiſit.

§. XXX. In scuti umbilico quod cernitur scutulum, bipertitum est, dextrâ parte *aureâ*, in scripto leone nigro, linguâ & falcibus rubeis : sinistrâ *argenteâ* impressâ aquilâ ru-
beâ, coronâ, rostro & cruribus aureis, deferente pectori in scriptam *lunulam foliatam aure-*
am. Priori tessera notatur Comitatus *Flandriæ*, quem *Artesia*, *Hannonia*, *Braban-*
ria & mare claudunt. In Leone *grisei* aliquid observant nonnulli. Ita ex *Oliv. de la*
Marche le Laboureur, de l' *Orig. des arm. n. 133.* & *Menestr. l' Art. du blas. justif. c. 13. p. 336.*
moufflé de gris. Confer etiam de hoc leone *Joan. Ferrand. Epinic. pro lil. p. 48.* Vidi quo-
que, nescio an errore chalcogryptæ, alicubi leonem pictum, ut ramum *Olivæ* gestaret,
unde in eam opinionem pene devenissem, *Indias* aut aliquid noviter repertarum re-
gionum notari, sed constantes sunt autores in significatione *Flandriæ*.

§. XXXI. Quod veterum *Flandriæ* Comitum concernit scutum: Priscis *Forestariis*,
quos vocant, *Flandriæ* tribuunt scutum quinque lineis ex omni parte in decem conos, au-
ro & cyano pictos sectum, scutulo medio rubeo. Hanc parmam ferunt à *Liderico de*
Bouc, quem *forestarium* l. *saltuarium* constituerit *Dagobertus* Rex, ascitam, vel potius
Phinardo, *Dn. de Buc*, quem propriâ manu occiderit, ademtam. Vide *M. Gilb. de*
Varenn. R. d' arm. P. 1. p. 110. Quando ascitus hic leo, non satis videtur constare.
Nam antiquissimum, quod ullibi in sigillo inventum, exemplum leo est, quem *Vre-*
dus reperit in sigillo *Roberti Frisonis*, *Com. Flandria A. 1072.* Unde falsam oportet
esse sententiam vulgarem (quæ *Corn. Martin. in Geneal. Flandr. Gilb. de Varenn. R. d'*
arm. P. 1. pag. 110. & plerisque placuit) *Philippum*, *Com. Flandria*, qui *Roberto* illo
integro pene seculo posterior fuit, leonem hunc domum retulisse, ex spolio *Turca No-*
bilionis, *R. Albania*, quem cæciderit *A. 1160.* De *Balduino Hannonio* refert *Jacob. de Guisf.*
Annal. Hann. Vol. 3. c. 78. quod, cum *Hannoniæ* arma primo scuti loco gestasset, & *Flan-*
drica sequiori, coactus sit leonem solum, aut tamen potiori gestare loco. Fratri *Co-*
mitis, Philippo, Com. Namurcensi datus est leo *Flandricus*, cum *scipione injecto rubeo.* Aliud
discerniculum in *Alsatica* linea, limbo adjecto, qui *angularibus rubeis & argenteis*
constat.

§. XXXII. *Flandriæ* Comitatus plures successive Dominos habuit. Ex familia *Fo-*
restariorum primorum, in quibus *Balduinus Brachiferreus Juditham*, *Caroli Calvi*
filiam rapuerat, demum socero reconciliatus *Comitis* titulum assecutus est, *Balduinus*
Dolabra heredem scripsit, præritis agnatis, *Carolus* *Daniæ* regis *Canuti* filium, amiti-
num suum. Hujus filio *Guilermo* repudiato alter *Balduini* amittinus electus est *Theodo-*
ricus Alsatus, qui filium & successorem habuit *Philippum*, cognomento & meritis ma-
gnum. Huic successit gener, ex filia *Margarita, Balduinus IIX.* *Hannoniæ* Comes, ex an-
tiquis *Flandriæ* Comitibus ipse quoque ortus. Is pater fuit *Balduini IX.* & *Henrici*, qui
Imperatores fuere *Constantinopolitani.* Illi successere in *Flandria* generi, ex *Joanna* fi-
lia, *Ferdinandus, Lusitaniæ* Princeps, & *Thomas Sabaudus.* Cum ex utroque non suscepta
esset proles, ad sororem *Joannæ, Margaretam*, Comitatus delapsus, quæ ex *Burchardo*
Avesnensi habuit *Joannem, Hannoniæ* Comitum satorem, ex *Guilermo Dampetreo*, è *Borbo-*
niis *Arcibaldis, Guilermum & Guidonem, Flandriæ* Comites, quorum hic reliquos ex se de-
dit. Ejus enim abnepos fuit *Ludovicus*, à loco *nativitatis Malanus* dictus, *Margareta*
pater, quæ successionem marito *Philippo audaci, Burgundiæ* Duci, attulit, ex qua gente
ad *Austriacos* quomodo delapsa sit ea, supra vidimus. Conf. *Thuan. L. 40. p. 482. 483.*

§. XXXIII. In *Flandriam* hanc prætensionem etiam Regi suo *Gallia* tribuit *Jacob.*
Cassanus, Recherch. L. 2. cap. 9. & alii. Videamus pro more argumenta *Francica*
cum responsis *Hispanorum.* I. *Homagia à Comitibus Regi præstari solita*, quod ab
Arnolfo, cum *Hugoni Capeto* illud præstare recusaret, armis extortum. Ita investiti
etiam à *Gallis*, qui ex *Hannonia*, inde *Dampetræa*, & postea *Burgundica* stirpe, Prin-
cipatum gessere. Ita in *Tractatu Atrebatensi* homagium reservatum *Regibus Gallia.*
Præstitere idem *Philippus & Carolus V. Austriaci.* Imò inter *Pares Regni* Comes hic re-
censitus. Confer *L. Guicciardinum, Descr. Flandr. p. 371. 404. 415.* Cum verò *Conventu Ca-*
lissensi 1521. jus illud disputari inciperet, repugnantibus *Gallis* nihil obtentum. *Bellajus,*
L. 1. pag. 24. Resp. Hispan. Licet *homagio* obstricti fuerint *Comites Flandriæ antiqui,*
multo tamen majori libertate quam ulli alii *Proceres Gallia* gaudebant. *Zyp Hiat. Cass.*
obstr. L. 1. c. 16. p. 111 seq. 2. *Arnolfi* exemplum ostendit fidem, quam legitimo Domino *Ca-*
rolo Lotharingo præstitit, postquam contra illum *Hugo Capetus* *Regnum* occupasset.

- Data comitibus leges.** II. *A Regibus data Comitibus leges*, & controversiæ, quæ inter ipsos oritur, ab iis dijudicatur. Ita judicatum inter Robertum & nepotes. *Resp. Hispan.* judicatum de Comitibus, sed in Conventu *Parium*; quale iudicium potius arbitrium est, quam publica auctoritas. III. *Pax sancita in Flandria invitis Comitibus.* Ita Carolum VII. motum Gandarum. Philippum Ducem A. 1452. bello eos castigaturum suâ auctoritate conveniunt precibus, Philippum Ducem A. 1452. bello eos castigaturum suâ auctoritate continuisse. *Resp. Hispan.* Flandrici Annales aliud loquuntur; nec domestica testimonia Gallos juvare possunt. IV. *A Regibus pro arbitrio gratia facta & pœna indicta.* Ita *Theodoricus & Guido* ad mortem condemnati, & in gratiam iterum recepti. *Resp. Hispan.* Gratia literas nunquam recepere Flandri, & Guido injustè à Rege vexatus. *Hispan.* Gratia literas nunquam recepere Flandri, & Guido injustè à Rege vexatus. V. *Provocatio ultima ad curiam Parisiensem & curiam Parium solita.* Quod etiam in *Atrebatensi* Tractatu reservatum & adhuc A. 1505. à Philippo Duce agnitum. *Resp. Hispan.* Provocationi huic se semper opposuere Flandri. 2. Philippus Austriacus in Hispanias iturus, ne bellum sibi impedimento futurum oriretur, Regis schedæ subscribi jussi, sed secretâ factâ super vi protestatione. *Zyp. l. c. p. 122. 123.* VI. *Reges ad defensionem Comitum obligati.* Exemplum in Philippo Rege, Ludovicum adversus suos protegente. *Resp. Hispan.* Non minus Regibus laborantibus auxilio fuere Comites. *Zyp. l. c. p. 123.* VII. *Comites à Regibus judicati, condemnati, Comitatus confiscatus.* Exempla in *Ferdinando & Guidone.* Sic & morte Caroli Burgundi, ob legem Salicam, quæ fœminas nec in toto Regno, nec in parte ejus admittit, ac ob feloniam Vasalli, Comitatus ad Coronam jure relapsus (Vid. *Philip. Comin. L. 5. c. 11.*) sed nihilominus Austriacis sub feudi conditione iterum permissus. Carolus V. autem adversus Dominum bellum gerens, ob hoc feudò excidit, & sententia Curia, cum non comparuisset, ob feloniam condemnatus est. *Resp. Hispan.* Ferdinandus & Guido non jure damnati. Nec Carolus reus fuit. 2. Salicam legem ad Flandriam nihil attinere, exempla docent, cum ex una in alteram gentem non semel transiit famellarum jure. 3. Dominus impotenter vasallum vexans, æque suo jure excidit, ac ita obligationes vasalli & Domini sunt reciprocalæ. 4. Fœdere *Confluentino & Peronensi* convenit, ut si falleret Ludovicus XI. suo excederet jure; quod dein factum *Zyp. p. 128.* 5. Carolo V. licuit bellum gerere, quod Vasallo malè habito, liceat etiam Dominum deprædari, nec bellum inter Carolum & Franciscum aliquid commune habuit cum causa hæc feudali. Ex *Hispanorum* parte conceditur, olim Regibus Franciæ aliquam superioritatem & majestatem in Comitatu comperisse, sed omne illud renunciatione *Francisci I.* in pactis *Madritensibus* (art. 9. & 10.) quæ *Cameracensibus* (art. 6. 7. 16.) & *Crespiacensibus* (art. 13.) confirmata, absolutum ad regem suum rediisse. Unde hucusque quæta juris possessio est. Imò cum pace A. 1659. conclusâ (art. 35. 36.) tota Artesia, paucis exceptis, & aliqua Flandriæ pars Regi Galliarum cedantur, & Hispani omni suo juri renuncient, diserte autem art. 34. dicitur, quod *hec dispositio Regum controversias terminet*, videri etiam potest Rex Galliarum reliquis in Belgio sitis se abdicasse, cum reliqua restituat. De iis, quæ circa summum imperium Flandriæ inter Imperatores & Reges acta, vid. *Celeberr. Herm. Conring. de Fin. Imp. Germ. c. 6 p. 45. 46.*
- Belgarum leones. Regnum leonum.** §. XXXIV. Brabantinus & Flandricus, qui in scuto Hispanico visuntur, leones in memoriam revocant, quod cum his duobus reliquæ Belgicæ provinciæ, quarum successio fere ad illas delapsa, pleræque *leonibus* in scutis utantur. Unde *Carolus V.* Belgium universum in Regni fastigium, sub nomine regni *Leonum*, evehere cogitasse, tradit *Mich. Aizinger, de Leone Belg.* Ex quo repetit *Limn. Jur. publ. 11, 6, 24. & T. IV. Add. ad 2, 9 p. 245.* Quo forte facit, quod ipsarum provinciarum tabulam in figura leonis representare solent.
- Titolis.** §. XXXV. *Aquila*, quam lavam scutuli bipertiti ornare §. 30. monui, *Tirolim* notat. De qua & ratione successionis Austriacæ in illum Comitatum supra c. 9. n. 40. egimus, nec est quod dictis addamus; nisi hoc, quod Galli hinc inde areolam auro, aquilam nigro colore tingunt, & *Marchionatum S. Imperii* s. *Antverpia* interpretantur. Verum domesticis testibus *Chiffletio*, & aliis, credere malim, circa colores laterculi & interpretationem: quamvis *Paillot, Scienc. des arm. p. 660.* illi Marchionatui similem *Tirolensi* aquilam rubeam rostro & membris aureis in solo argenteo tribuat. In *Desterr. Spiegel* de *Chren L. 5. c. 27. p. 874.* *Marchionatus* scutum constituitur transversè sectum, superiori parte aureâ cum aquila bicipiti Imperiali, scutulum Austriacum pectore deferente; inferiori rubea castrum argenteum tribus turribus, quas muro conjungunt, continente, additis
- Antverpiæ Marchionatus S. Imperii.**

additis duabus abscissis manibus. Quibus fabulam antiquam designari credo ab *Hant-verpen*. Quam recte verò hoc scutum assignatum sit, non discerno. *Brianville* parmulam minio & turrem s. castrum argento pingit. Cum tamen Marchionatus facta est mentio, eumque in titulis solennibus deinceps etiam numeraturi simus, hic de illo paucis agere, non præter rem erit. Ferunt *Utilonem*, Theodonis I. Ducis *Bavariae* filium, *Theodonis II.* seu *Magni* fratrem, quod cum Theodoberto, Theodorici Austrasie Regis filio, contra *Cochelarium*, Daniae regem, Belgicam oram infestantem, A. 516. fortiter se gessisset, eumque profligasset, interemisset, & prædam reduxisset, ob hoc *Marchionem Antverpiensem* creatum esse, & finitimæ oræ, inter *Scaldis* *Mosam* *Rhenum*que amnes, atque *Oceanum* rectorem datum, adversus impetus Danorum piraticam exercentium, acceptâ uxore *Clothilde*, Theodeberti illius sorore. Vide *Hier. Henning. Theatr. geneal. T. 3. P. 1. p. 166.* Ejusdem filium *Hugobertum*, vel *Sigobertum*, dein ab Imperatore axioma *Marchionis S. Imperii* in illis partibus obtinuisse. *Desterr. Spiegel der Ehren. L. 5. c. 2. p. 861.* Ab eo familiam *Caroli M.* deducunt, contradicentibus aliis, qui eorum originem in *Mosellanis Principibus* quærere præferunt. Unde hi inter *Caroli* majores *Ansbertum* nominant, qui ab Imperatore *Zenone Isaurico Imperii Marchiam* ad *Scaldis* acceperit, & ad posteros transmiserit. *Henning. p. 18.* Idem perhibent, *Carolum Hasbanium*, Brabantiae Ducem, ut adversus *Childebertum* & *Clotharium* Reges Franciæ auxilio esset, legatione ad *Justinianum Augustum*, nomine Theodeberti, Austrasie Regis functum, qui hac causa *Marchiam* ad *Scaldis* *Ansberto* committi concesserit. *Henning. p. 120.* Ejusdem *Caroli* proneptis *Begga Ansegiso* *Ansberti* pronepoti nupsit, adeò cum *Brabantia* iterum unitus *Marchionatus*. Verum pleraque illa non adeò certis fundamentis niti, aut ita idoneis autoribus probari videntur, ut non plurimum dubii supersit. Id certius est, hunc Marchionatum in *Carolina familia Lotharico Regno* comprehensum fuisse, & dein Ducatui *Lotharingiæ* accensum. Inde eum, cum Comitatu annexo, *Ryen Gerberga*, *Caroli* ex *Carolidis Lotharingiæ Ducis* filia, marito *Lamberto Barbato*, *Comiti Lovaniensi* attulit. Hujus nepoti, *Godofredo Barbato*, *Walramus*, *Dux Limburgius* (cujus parenti *Henrico* eundem *Henricus IV.* concesserat) *Marchionatum*, favore *Lotharii II.* obtentum, A. 1126. ademisse, sed cum *Conradum III.* adversum haberet, rursus A. 1137. à *Godofredo* eo exutus scribitur. Ex eo tempore eum penes *Brabantios* mansisse non dubito; unde cum reliqua *Brabantia* ad *Burgundos & Austriacos* delapsus est: & nunc quoque, nomine *Marchionatus S. Imperii*, cluit, & præter caput *Antverpiam* (*Antwerp*) celeberrimum ex decremento *Brugarum* emporium, quæ vicina sunt, comprehendit. Olim à *Valenciæ* ad *Scaldis* usque exitum protensus fuisse, & *Nivel-lam*, *Lovanium*, *Bruxellam*, *Antverpiam* continuisse perhibetur. Certe urbi *Antverpia* ita affixus non est, ut soli inhaereret. Unde cum *Ludovicus*, *Flandriæ Comes*, urbem *Antverpiam* à *Wenceslao*, *Brabantiae Duce*, teneret, *Marchionatus* tamen titulo caruit, & urbs A. 1403. ad *Brabantios Duces* reversa est. Confer *Zypeum*, *Hiat. Cassan. obstr. p. 143. seq.*

Origo.

Successio.
Ad Au-
strios.

Amplifica-
do.

§. XXXVI. Fuit hæc dispositio, quâ ad nos usque *Rex Hispaniarum* usus est. Non parum autem ab ea differt ista, quæ in *Sibmacheri Wapenb.* P. 1. p. 2. visitur, quam huc etiam transferam, non, quod ab ullo Rege usurpatam fuisse credam, sed ut laterculorum aliquorum, qui in priori non occurrunt, tesseræ explicandi sit occasio. Cæterum dividitur scutum in quatuor majores quadrantes; quorum primus symbola, *Castellanum* & *Legionense* quadripartitum repetit; Secundus iterum bipartitus conspicitur, posteriori areola *Siciliam* norante (in *Wapenb.* vitiosè pali argento & minio tinguntur) priori transversè secta, ut superior pars, juxta positas tesseræ, *Arragonicam* & *Hungaricam* referat, inferior solam *Navarrenam*. *Hungaricas* fascias vix alio titulo *Rex Hispaniæ* clypeo inseruerit suo, nisi quod ex Regibus *Neapolis* aliqui etiam *Hungariæ* Reges, illis verò *Hispani* succedere. *Navarrenum* autem δᾶγμα quod concernit, ex eo sumtum fuerit, quia *Ferdinandus Catholicus* A. 1512. repentina irruptione Regnum occupavit, cujus tamen prætensionem nunc quoque servant *Franciæ Reges*, & scuto inferunt. Vide *Cap. 24. n. 45. & seq. in primis n. 50. 51. 52.* ubi utriusque partis in causa illius Regni fundamenta. Tertius quadrans exhibet quatuor iterum areolas, *Austriacam*, *Burgundiam recentiore* & *veterem*, & aliam, quæ *leonem* refert, quem ex aliis schematibus mallem esse *Brabantinum*; sed *Sibmacherus* eum *cocco* & areolam *auro* tingit, unde fuerit *Hollandicus* vel *Habsburgius*, nisi quod corona deest. Quarti quadrantis denuo quadri-

Scutum
Hispani-
cum apud
Sibmach.

Navarræ
regnum.

Gallicia.

Toletum.

Urbs Imperialis.

Jaen s. Gienna.

Scutum Caroli V.

Scuta familiaria ex regum naturalibus.

Discerni-
cula in re-
gia domo.

quadriperti prima quadra *Portugalicum* *δαρυμα* refert, cuius tamen, quæ pictor exhibet, castella numerum septenarium excedunt, quod erroneum est. Secunda *carulea aureum craterem* continet; tertia, iterum *carulea, coronam Imperialem auream*; quarta *aurea nigram ter repetitam figuram* literæ Jota majusculi, ventre distento. Crateris s. calicis *tecti* significatio est *Gallicia*, aliquâ nominis allusione, quamvis Gallicia non à calice, sed *Gallacis* s. *Callacis* aut *Callaicis* dicta sit. Solum autem *cruciculis brachiatis & spiculatis* (juxta alios trifoliatis) *aureis* conferi debet, quod peregrinationi sacra ad *Compostellam*, seu S. Jacobi sepulcrum tribuunt. Cæterum *Gallicia* Legionis, Asturiæ & Lusitaniæ Regnis atque Oceano clauditur, & pars olim fuit Regni Asturum; sed honori Garfiæ minoris filii à Ferdinando M. A. 1060. regali axiomate ornata: dein *Coronæ Legionensi* iterum unita est sub Alfonso VII. *Coronæ imperialis* nota *Toletum* designat. Hæc Castiliæ novæ metropolis regio tamen titulo etiam insignita est. Eam Mauris eripuit A. 1085. *Alfonso VI.* Inde cum Alfonso VII. *Imperatorem se Hispaniarum* dici curasset in hac urbe, ei *Imperialis coronæ* telleram attribuit, nec non nomen *Imperialis civitatis*. *Lud. de Mayerne Turquet*, apud *Limn. Jur. publ. T. IV. Add. 2. p. 198.* ait, urbi datum Regem toga aurca vestitum, throno insidentem, & sinistra pomum Imperiale, dextrâ gladium tenentem. Occasionem huius opinionis ostendit *Bernard. Gomesius*, de Jacobo I. R. Arrag. L. 19. p. 555. *Postquam Toletum ingressus est Alfonso*, iisdem quibus antea Imperii seu Regis Romanorum insignibus & sigillis fuit usus; atque eodem titulo scita, decreta ac edicta omnia edi atque divulgari mandavit. *Indeque à nonnullis putatum fuit*, *Toletanam Civitatem ac Regnum*, tanquam Regnorum caput, pro insigni habuisse Imperatorem, in solio sedentem, sceptroque & diademate decoratum. Literæ Jota significationem non capio, nisi forte Regnum Jaen s. *Giennæ*, ab urbe Andalusie cognomine dictum, notari conjiciamus. Inter hos inferiores duos quadrantes intercipitur *Granatensis* triangularis parmula, toti autem imponitur parmula bipertita ex telleris *Flandriæ & Tirolis*.

§. XXXVII. Ab utraque dispositione differt illa, quam in *Caroli V.* sigillo A. 1524. expresso observavi, & æri incisam exhibeo: Nam aquilæ Imperialis pectori impositum erat scutum quadripertitum. Primus quadrans laterculos repetebat, quadripertitâ divisione, *Castellanum & Legionensem*. Secundus quatuor numerabat alveolos, *Arragonium, Siculum, Hierosolymitanum, Navarrenum*. Inter hos duos quadrantes intercipitur triangularis parmula *Granatensis*. Tertius quadrans oblique sectus *Austriam & Burgundiam novam*; quartus simili sectione *Burgundiam veterem & leonem* (ut puto *Brabanticum*) repræsentat. Hisce quadrantibus duobus incumbit parmula bipertita, & leonem atque aquilam continet; quorum illo *Flandriam*, hæc *Tirolim* notari credo.

§. XXXVIII. *Familia ex Regum naturalibus deducta insignium partem solita sunt servare. Jacobus I. ex Theresia Aegidii Vidaure genuit Jacobum ac Petrum*, quorum illum *Exerica*, hunc *Ayervii* dominio donavit; unde familiæ *Exericarum & Ayerviorum*. Illi utebantur palis Arragoniis limbo circumdato, quem ornabant octo scutula singulis fasciis exarata, quod signum *Vidauriorum* fuit. *Ayerviorum* autem clypeus Arragoniis palis inducebat crucem, sex *Vidauriis* parmulis ornatam. Alius *Jacobi* filius, ex *Beren-garia Ferdinandi*, fuit *Petrus*, quem opido *IXaris* donavit, autorem Comitum *Belchitensum*; hic usus est scuto quadripertito ex Arragoniis & Navarreno symbolis. Tum eodem susceptus, ex *Sancti Antilionis* filia, *Ferdinandus*, Dominus *Baronia Castri*: cuius *δαρυμα* scutum quadrifidum ex Arragoniæ palis, & stellâ caudatâ. Ex *Ferdinandi I. Arragoniæ* Regis, filiis *Henricus*, militiæ *Jacobitica* Magister, *Arragonios Segorbiæ Duces* propagavit, qui tripertito scuto *Arragoniæ* palos, *Castellanum* castrum, subjecto *Legionensi* leone, & *Sicula δαρυμα* gestarunt. *Joannes II. Rex*, ex *Maria de Escobar*, genuit *Alfonsum*, *Calatravæ* Magistrum, quo natus est *Joannes Arragonius*, *Lunæ Dux*, & *Ripacurtii Comes*, à quo *Arragonii* Duces, *Villahermosa & Ripacurtii* Comites. Hi usi scuto quadripertito, cuius 1. & 4. area *Arragonios* palos, 2. *Castellum*, 3. *Leonem* referunt. Imposita toti parmula, cum 2. gradientibus lupis, s. quæ feræ illa figura est. Vide *Hier. Blanc. Comm. Rev. Arrag.* p. 653. 700. 704. *Henriqueziorum* alibi c. 36. vidimus scutum.

§. XXXIX. *Distinctionis causa in regia familia video usui esse fasciolas trifidas*. Ita apud *Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 246 & 322. Philippus III. & IV.* insigne paternum frangunt segmento trifido argenteo. Ita 350. *Carolus*, Infans *Austriæ*, addit segmentum tripes coccineum.

§. XL. Per

§. XL. Per naturam Caroli V. filius erat *Joannes Austriacus*, gestis celebris Princeps, Joannis Austriaci scutum. cuius ille clypeus fuit, apud *Chifflet. Eq. A. V. n. 241*. Ut perpendiculari lineâ sectus prior parte lineâ transversâ sectâ superius *Castellam*, inferius *Legionem* notaret; posteriori parte iterum bipertitâ, hinc *Arragoniam*, isthinc *Siciliam* referret: Scutulo medio ex symbolis *Austria & Burgundia* bipertito. Ei clypeo imponitur galea coronata cum cauda pavonina.

§. XLI. Huic scuto regio imponitur *corona regia*, quam adhuc *Philippus II.* seculi istius more, *apertam* initio gestaverat, sed dein *Henrici II. R. Franciæ* exemplo, eam *clausit*, Corona clausa. quod hactenus reliqui etiam Reges fecere. Confer *Menestr. Verit. art. du blas. cap. 13. p. 154*. Si verò *galea* imponenda sit, eam regiam esse oportet. *Chifflet. Philippo II. dat co. Galea.* coronatam, & super illam *Castellum Celtibericum*, Leone Legionensi, dextrâ ensen nudum auro instructum, sinistrâ mundi globum aureum tenente, fastigiatum. Plu- marium ornatum dat aureum & hermionicum. *Philippi III.* leo sinistrâ clypeum au- reum gestat, quod crediderim esse discerniculi gratiâ. Caterum cum hic apex sit Re- Apices. gnorum Castellani & Legionensis, addamus aliqua de apicibus aliis Regnorum illo scuto comprehensorum. Rex *Arragonia, Alfonsus*, apud *Chifflet. Insign. Eq. A. V. n. 41*. habuit draconem emergentem aureum, linguâ trifidâ exertâ, & oculis miniatis, sini- stris falcibus pinnatum tenens vexillum argenteum, cruce coccinea insigne, hastâ spiculatâ aureâ. *Lusitanicus* apex describitur capite de Portugallia.

§. XLII. Quod aliorum etiam Principatuum attinet apicem, *Austriacus. c. 9. n. 74.* Apices Au- consideratus est. *Burgundia* Duci *Chifflet. Eq. A. V. p. 2.* tribuit galeam diademate tortili Burgun- argenteo & coccineo ornatam, quod antiquorum Regum insigne: incumbente lilio dia. aureo quadrilatero (*double fleur de lis.*) Florem illum nescio in quam monstruosam fi- guram transformavit *Sibmacherus, Wapenb. 2. pag. 2. Brabantia* apex (*Wapenb. 2. p. 4.*) est *πτορον* aurea leonis nigri alati, coronati, & pennis pavoninis fastigiati. Brabantia.

§. XLIII. *Telamones* adduntur duo *Leones*. *Ferdinandus Catholicus* autem & *Isa- bella unica aquilâ* utebantur, cum inscriptione: *Sub umbra alarum tuarum prot.* *Nea- politano* autem scuto *telamones* dari *Sirenes*, forte ob memoriam *Parthenopes Sirenis*, quæ aliquando *Neapoli* clara ibi etiam sepulcrum habet, testatur *Limn. Jur. publ. 6, 6, 104*. *Sirenibus Brianvill. Jeu d' arm. p. 61.* dat duo vexilla, alteri veterum Regum *Normanno-* rum, nempe rubeum, insignitum baltheo tessellato ex argento & cyano, alterum *Svevo-* rum, nempe aureum tribus leopardis aureis insigne. Telamones.

§. XLIV. *Symbolum s. lemma epigraphicum* quod concernit, nullum vidi Regibus commune: nam quod *Chiffletius* addit *Philippo II. Dieu est mon aide*, & *Philippo III. A-* tous deux, his propria fuere. Sed nec tesseram militarem legi Hispanorum Regum. *Symbolum.* Burgundorum verò erat *Montjoye S. Andrieu*.

§. XLV. Ordines equestres plures in Hispania sunt, de quibus *P. 1. c. 7.* pluribus actum est. Præcipuus verò est, cuius etiam torques scuto circumdari solet, qui ab au- reo vellere cognominatur, institutione tamen *Burgundicus*, non *Hispanicus. A. 1429. 10.* *Febr. à Philippo D. Burgundiæ* institutus est. Equitum ejus Ordinis omnia insignia genti- litia edidit *A. 1632.* sæpe jam citatus *Chiffletius*, Annalibus ejus concinnandis etiam de- stinatus. Vide annexum Tractatui encomium Aurei Velleris, autore *Godofredo Wende-* lino. Breviarium autem historiæ Ordinis edidit *A. 1652. Antverpiæ Julius Chifflet.* Ordines Equestres. Ordo au- rei velleris.

§. XLVI. Superest, ut titulum consideremus, reliqua subministraturum, de quibus Tituli. Ferdinandus & Isabella. Au- agendum est. Initium tituli prolixioris factum à *Ferdinando Catholico & Isabella.* Au- diamus *Luc. Marin. Sic. de Reb. Hisp. L. 19. p. 479.* *Joanne Arragonia Rege, Ferdinandi pa-* tre mortuo, & illius Regni omniumque suorum Principatuum possessionibus acceptis, quibus titulis & quo ordine uti deberent in literarum & privilegiorum expeditionibus, ad proce- res consiliariosque suos retulerunt. Quorum cum plures eos Hispania, cujus majorem partem possidebant, Principes appellandos censuissent, hoc ambitionis & arrogantia nomen esse existimantes, ne Portugallia Navarraque Regibus injuriam facerent, admittere nolue- runt, sibi que titulos, quibus honestius uterentur, hoc modo statuere, ut sc. *Castella* nomen Legioni preponeretur, *Legionis Arragonia, Arragonia Sicilia, & Sicilia* reliquis, hoc modo *Ferdinandus & Isabella Dei benignitate Rex & Regina Castellæ, Legionis, Arragoniæ, Sicilia, Toleti, Valentia, Galleciæ, Majoricarum, Hispalis, Sardinia, Cordubæ, Cor-* ficæ, *Mursiæ, Jaënis, Algarbiorum, Algezira, Gibraltaris, Comites Barcinonæ, Domi-* ni *Vizcæ & Molinæ, Duces Athenarum & Neupatriæ, Comites Russinonis & Cer-* dania,

Alfonſi.

Philippi
IV.

Caroli II.

Caroli V.
Imperator.Regna &
provinciae,
de quibus
actum.Valentiae
regnum.Baleares,
Majorica
& Minorica.

darum, Duces Oristani & Gotiani. Sigilla autem, quibus litera privilegiaque signantur & imprimuntur, item clypeos, stratoria, pannosque ceteros, quibus magna palatia regiaeque domus exornari solent, castellis, leonibus, aquilis & baculis insigniri jusserunt, in Castellae, Legionis, Arragoniae & Siciliae memoriam & honorem. Ex quo etiam forma & dispositio scuti Regum clara est. *Alfonſi R. Castiliae* vetustiore titulum anno 1282. in diplomate illum legi: *Alfonſus, Dei gratia, Castellae, Legionis, Toleti, Siciliae, Corduba, Murtia, Giennii atque Algarbii Rex*. Surit. in Ind. rer. Arragon. ad ill. annum. Nostro tempore illum *Philippo IV.* tribuit Chiffletius: *Philippus IV. D. G. Rex Castiliae, Legionis, Arragoniae, Siciliarum Hierosolymorum, Portugalliae, Navarrae Granatae, Toleti, Valentiae, Galliciae, Majoricae, Seviliae, Sardiniae, Corduba, Corsicae, Murciae Jaen, Algarbii, Algezira, Gibraltaris, Insularum Canariarum, Indiarum Orientalis & Occidentalis, insularum & continentis Oceani: Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Lotharingiae, Brabantiae, Limburgi, Lucenburghii, Geldriae & Mediolani, Comes Habsburgi, Flandriae, Artesiae, Burgundiae Palatinus, Tirolis, Hannoniae, Hollandiae, Zeelandiae, Namurci & Zutphaniae, Princeps Sueviae, M. S. Imperii Romani, Dominus Frisiae, Salinarum & Mechliniae, Civitatis, urbium & provinciarum Ultrajecti, Transisalaniae & Graeningae, & Dominator in Asia & Africa, &c.* Similem fere tribuit *Carolo II.* moderno Regi *Sammartb. l. Est de l'Europe. P. 3. pag. 34.* Nisi quod *Portugalliam & Algarbiam* expungat, quod pace facta Lusitania sibi permessa sit: *Majoricae* nomini *Minoricae* addat: *Mediolani* titulum inter *Brabantiam & Limburgum* interjiciat; *Barcinonensem* Comitatum interponat *Tirolis & Hannoniae*: loco *Dominatoris in Asia & Africa* substituatur, *Dominus Biscaya & Molina, Dux Athenarum & Neopatria, Marchio Oristani & Gotiani.*

§. XLVII. Adhuc prolixior titulus datur nostra lingua *Carolo V.* in diplomate, quo *Simoni Engelhard*, Camerae Advocato & Procuratori A. 1524. 15. Octobr. concessa sunt insignia. *Carolus V. D. Gr. Electus Romanorum Imperator, semper Augustus, Rex Germaniae, Castiliae, Arragoniae, Legionis, utriusque Siciliae, Hierosolymorum, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, &c. Navarrae, Granatae, Toleti, Valentiae, Galliciae, Majoricarum, Hispalis, Sardiniae, Corduba, Corsicae, Murciae, Giennis (seu Jaen) Algeron, Algezira, Gibraltaris, insularum Canariarum, nec non insularum Indiarum & Terra continentis, atque Oceani: Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Lotharingiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniola, Limburgi, Lucenburghi, Geldriae Wirtenbergiae, Calabriae, Athenarum, Neopatria, Comes Habsburgi, Flandriae, Tirolis, Barcellona, Artesiae, Burgundiae Palatinus, Hannoniae, Hollandiae, Zeelandiae, Pfirtarum, Kiburgi, Namurci, Ruscinonis, Territaniae & Zutphaniae, Landgravius Alsaciae, Marchio Burgoviae, Oristani, Gotiani & S. Rom. Imperii, Princeps Sueviae, Cataloniae, Asturia, &c. Dominus Frisiae, Vinidorum Marchiae, Portenaviae, Biscaya, Monia (an Molina) Salinarum, Tripolis & Mechliniae.*

§. XLVIII. Videamus singula. De *Castella* actum §. 5. de *Legione* §. 6. de *Arragonia* §. 10. de *Sicilia* §. 16. de *Portugallia* §. 28. de *Navarra* §. 35. de *Granata* §. 20. de *Toledo*, *Gallicia* & *Jaen* §. 35. de *Austria* §. 21. de *Brabantia* §. 28. de *Flandria* §. 30. de *Tirolis* §. 34. Nunc de reliquis. Cum *Siciliarum* s. utriusque *Siciliae* fit mentio, intelligenda est cis *Pharum* & trans *Pharum*, s. insula *Sicilia* vel *Trinacria*, & extrema Italiae ora. Regnum *Neapolitanum*. Huic speciatim datur tessera, parmula caerulea, consista liliis Francicis, cum segmento quinque partium rubeo. Quae tessera discerniculum fuit *Andinae* primae familiae, sed dein Regno data est. De vestustis insignibus vide fabulosa apud *Haping. de Jur. insign. c. 6. P. 3. §. 6. n. 472.* *Hierosolymorum* titulus unde sit, alibi vidimus.

§. XLIX. *Valentiae* Regnum, *Catalonia*, *Arragonia*, *Murcia* & *Mari mediterraneo* conclusum designatur scuto rubeo, in quo civitas argentea, opere caementario nigro. Hoc Regnum A. 1085. celebris *Cid. Ruissus Diazus Abeniasio Mauro* eripuit, sed illo mortuo, hic recuperavit. Iterum A. 1238. *Jacobus, Rex Arragoniae* Regnum occupavit, *Aben-Zaeno Mauro* extortum, inque civitatem colonias *Catalanorum* & *Arragonum* introduxit; dein *Jacobus II.* Rex Regnum hoc *Arragoniae* in perpetuum univit, unde cum hoc ad *Austriacos* devenit.

§. L. *Arragoniae* etiam Regno accensentur *Baleares insulae* s. *Majorica* & *Minorica*, quae mari vicino, quod circumfunditur, & *Iberici* pars est, nomen dant. Haec olim *Carthaginensibus* paruerant, dein à *Romanis* subactae sunt. Quibus ad extremum *Saraceni* impulerunt, cumque ex illis piraticam commodissime facerent, saepe quidem à *Barcinonensibus*, *Pisanis*, *Genuensibus* & *Normannis* intestati sunt, non verò ejici potuerunt.

potuere. Tandem **Jacobus I. R. Arragonia** A. 1228. expeditione susceptâ insulâ majori potitur, & Regem **Abobihen** cum filio capit. Confer **Marian L. 12. c. 14.** Inde A. 1231. Regnum **Balearicum** accepto Comitatu **Urgelitano**, cum **Petro Lusitano** commutat. Sequenti anno **Majoricam** recuperat **Jacobus**, & cum eâ *minorem* alteram. *Harum Domini.* Itē. **Regnum** hoc, cujus ad vitam tantum concessi jura ad hæredes non erat transmissurus, **Arragonio Petrus** A. 1236. permittit. Unde, patre mortuo, A. 1276. filius secundus, **Jacobus**, in insulare Regnum succedit (ob quod Regni symbolum sunt pali **Arragonici**, inducunt à *rubeâ taniâ*, discerniculo fratris minoris.) Hic A. 1279. supremum ejus jus fratri concedere, seque & posteros **Arragonia regibus** subicere cogitur. Sed ob hoc in bello A. 1285. **Gallis** se jungit. Unde expeditio **Alfonsi Regis** eo anno in insulam, quâ eam subegit, & in ea se **Regem Arragonium**, **Majoricensem**, ex **Insula nomine**, & **Valentianum**, **Comitemque Barcinonensem** nominavit. Verum A. 1295. pace iterum restituitur **Jacobus**. Tandem A. 1343. fictâ causâ **Petrus IV. R. Arragonia** agnatum **Jacobum R. Balearicum** Regno privat, & anno seq. armis illud subigit: qui, quicquid etiam pro illius recuperatione tentavit, frustra fuit. Conf. **Surit. Indic. Arrag.** ad annos notatos. **Marian. L. 12. c. 14. 16. & L. 15. c. 12.** **Bernard. Gomes. de Jacobo I. L. 5. 6. & 7.**

In hoc Regnum regi suo jus vindicat **Cassan. Rech. des dr. de Fr. L. 1. c. 6 p. 341.**

Fundamenta allegat 1. **Jus Regis in Magalonensem vel Monpeliensem Episcopatum.** *Præsentio in cas regis Franciæ.* Rem ita refert: **Jacobus I. Rex Arragonia**, cum in custodia esset detentus, post patris eadem, à **Simone, Montisfortis Com.** ex qua autoritate Papæ in Regnum inductus est, dicitur votum fecisse instituendi Ordinem pro redemptione captivorum, & ultramarinam suscipiendi expeditionem. Instituit post hæc Ordinem, cui nomen dedit de **N. Dame de la mercede.** Inde cum Regnum **Balearium** expugnasset, Episcopatu **Magalonæ**, qui dein **Monpelium** translatus est, ejusque Patrono, **S. Petro**, illud obtulit, quod ipse & posterius ab eo tenerent feudo. Causa donationis, Regis in patriam amor, pietas in locum, in quo ipse & mater **Maria** præcipua exercitia devotionis peregerant, nec minus quia aliqua Pontifici à **Petro Com. de Mauquiel** in Comitatum jura. Porro A. 1285. Capitulum & Episcopus superioritatem Regni, quæ Ecclesiasticis ob Regum, qui debita præstare sapius negligebant, potentiam honorabilior quam utilior fuerat, Regi **Galliæ** concessere (allegat **Cassanus Petrum Jacobi**, qui vixit A. 1290. in **Prætic. de success. Reg. Fr.** ubi hæc verba: *Item non advertunt bene Consilarii, qualiter à paucis tempore Rex acquisivit ab Ecclesia Magalonensi jus vasalli, quod habebat in Regem Majoritarum, quod jus ipsa Ecclesia tenebat à nullo.* Allegat etiam **Car. de Grasallio** 1. **Grasaille Carcasson. de Regal. Franc.** qui discretè dicat, Regem Hispaniæ subesse regi Franciæ, ratione feudorum, quale sit Regnum **Majoritarum**, quod feudum Ecclesiæ **Magalonensis** Rex Franciæ ab ea acquisiverit in Regem Hispan.) Inde cum A. 1347. **Jacobus Balearicus** vendidisset **Monpeliū** Philippo Regi 120000. scut. Rex cum Ecclesia commutavit Rectoratum Monpeliensem pro feudis de **Poussant & de Frescalin.** Verum etiam præter hanc acquisitionem Rex Galliæ, tanquam Patronus Ecclesiarum Regni, & Dominus temporalium bonorum ad illas pertinentium prætereundum potest, sibi deberi, quæ Ecclesiarum sunt. In primis cum ipse Episcopatus **Magalonæ** feudo Galliæ teneat.

Resp. Hisp. 1. Votum in captivitate edere **Jacobus** non potuit. Cum enim quadrimus esset, patre A. 1213. moriente, **Marian L. 12. c. 3.** sequenti anno 1214. in Regnum adductus est à Legato Pontificio. Quod ergo votum infantis? Ordo verò institui potuit, uti ab eo etiam institutum, sine causa hujus mentione memorat **Hier. Blanca, in R. Jacobo. p. 654.** absque voto. 2. Regnum **Balearicum** **Jacobus**, primi acquiritoris filius, apud **Surit. Ind. rer. Arrag. ad. an. 1279.** immune, & nullius imperio potestative addictum suscepisse perhibet. Ibi verò cogitur submittere sceptrum **Coronæ Arragonia** (Quæ ibi **Melgoriensis** Episcopi jura excipiuntur, respiciunt **Monpelium.**) Unde jus **Magalonensium** nullum; saltē ita perditum. 3. Quæ **Balearici** à **Magalonæ** Episcopis tenuere, & hi Regibus cedere potuere, solum **Monpelium** respiciunt. Vid. **Marian. L. 15. c. 12.** Ubi hanc quoque Episcopi prætensionem, cum suo urbem beneficio teneri vellet, **Balearicus** non agnoscit, quod non exoletis vetustate **Annalium** tabulis & exemplis imperia consent, sed recentissimæ consuetudinis usu. Itaque ne hoc quidem jus liquidum ea tempestate fuit. Conf. ap. **Surit. Ind. rer. Arrag. L. 2. ad an. 1280.** quod Rex Galliæ promittit Regi **Balearium**, quod **Monpeliensis** Dominatus jura integra ei reservare, neque permutationis causâ cum **Magalonensi** Episcopo factæ, jus aliquod in eam ditionem quærere velit. (Sic & **Mariana, L. 14. cap. 4.**) Ex quo colligere licet, cujus permutatio aut cessio facta inter Regem &

Magalonensis: nempe *Monpelerii*. Quin &, quod emit *Monpelerium* à Jacobo Gallus, ut ipse eo pretio reliqua bona ab Arragonio recuperaret, ex quibus potissimum *Regnum Balearicum*, argumento est, in hoc jus sibi non arrogasse Gallos. Inprimis quia, ut est apud *Surit. ad an. 1349*. Jacobus ille ultimus, si insulam recuperasset eâ expeditione, quâ cecidit, ipsam auxiliariis *Genuensibus* addixerat. 4. In controversia de Episcopo *Majorica* imponendo inter regem & *Barcinonenses*, non legitur intervenisse *Magalonensis* Episcopus, quod futurum erat, si totum Regnum ab hoc dependeret. Confer *Bern. Gomes. Histor. Jacobi I. Reg. L. 7. f. 5*. Si feudum sit *Magalonensis* Ecclesiæ *Balearicum* Regnum, potuit illud (loquendo ex hypothesebus Pontificiis) spirituale feudum esse, quale describit *Joh. Caram. Lobcovvitz, in Phil. prud. Lusit. R. demonstr. L. 5. Disp. 1. q. 1. art. 3. & seq.* quod sit *Rex spiritualis*, cum quis Ecclesiasticâ gratiâ donatur, ut fruatur indulgentiis & spiritualibus privilegiis, quibus alii Reges perfrui consuevere; Quale spirituale feudum etiam ab Episcopis aut Abbatibus dari posse ibidem credit. Confer eundem de *Rege monastico, vel Regno in feudum monasteriis oblato, Disp. 2. q. unica*.

Andino-
rum jus ex
cessione
Joannæ
Balearicæ
March.
Montisfer.

2. Alius titulus à *Joanna Montisferraten*si vidua, *Jacobi ultimi Balearici* sorore, quæ fratris extincti A. 1375. heres, *Balearicum Regnum & ditiones omnes Regno attributas* *Ludovico Andegavensi* eâ lege, ut Arragonios bello aggredereetur, detulit. Conf. *Marian. L. 17. c. 18. Surit. Indic. rer. Arrag. ad an. 1375*. Qui ob hoc *Cataloniam* invasit, sed tandem ob Italiæ negotia omittere coactus est. Jus verò *Andinum* testamento *Caroli Mainii* ad Regem *Galliæ* venit.

Responsio.

Resp. Hispan. 1. Quam frater sorori non transmisit hereditatem, ea aliis relinquere non potuit. 2. Ipsa prius, cum nuberet *Montferraten*si, jure suo in gratiam Regis *Aragonii* cessit. apud *Surit. Indic. rer. Arragon. an. 1358*. 3. *Andina* successio ad *Lotharingos*, non ad Regem *Franciæ* delata esset. 4. Extincto *Jacobo*, agnatorum ultimo, ad agnatos *Arragonios* delabi debuit *Regnorum* lege *Balearicum* Regnum. Cum hi æque ac *Balearici* à *Jacobo* primo acquirente descendant. 5. Alibi *Cassianus* negat, donatione regna transferri posse. Vide *Zyp. 1. 4. p. 26*.

Funda-
menta ju-
ris Hispan.

Præterea in genere, quæ his fundamentis opponant, *Hispani* habent 1. *Præscriptionem*. Nam nunquam possessionem *Hispanorum* hæcenus turbarunt *Franci*, sed, ex quo occupavit *Petrus IV.* Regnum, successores semper retinere. 2. *Renunciationem* Regis *Francisci*, in pactis *Madritens. §. 7. & 22. Cressiac. §. 12*.

Cum superius de *Majorica* assignaverimus ex *Arragoniis* palis inducta tania: *Virgilius Solis, Norimb. p. 34*. tribuit ei tres argenteas fascias scuto rubeo inductas: *Minorica* autem idem scutum, sed inducto balthæo dextro aureo. Quâ fide ipse viderit.

Sevilla f.
Hispalis.

§. LI. *Sevilla f. Hispalis*, ad *Bætum* celeberrima civitas, metropolis *Andalusie* est, & alterius in ea *Maurorum* Regni caput fuit, sub nomine *Sibilia* (apud *Rod. Sant. Histor. Hispan. P. I. c. 17.*) unde regia illi dignitas. Nunc etiam ob mercaturam & classes, quarum merces in eam transferuntur, famosa est, & *Oceani Regina* nuncupatur. De ea proverbium *Hispanis* est, *Cui Deus favet, ei dat domum Hispali*: nec non: *Quien no ha visto Sevilla, no ha visto maravilla*. Portæ urbis inscriptum:

*Condidit Alcides, renovavit Julius urbem,
Restituit Christo Fernandus tertius Heros.*

Andalusie
tessera.

Gorduba.

Factum hoc A. 1248 Atque ita Regnum hoc unitum *Castiliæ*, cum eâ ad *Austriacos* devenit. Peculiarem ejus tesseram non vidi, unde huc spectare credo *Andalusie* totius hieroglyphicon, quod est in aurea parma considens in throno *Rex auratis* vestibus. Olim *Andalusie* Reges gestasse 2. *claves argenteas*, in scuto cyaneo, indicio, quod *claves Hispania* *Gades* in manu haberent, ex *Thuan. L. 48. p. 867*. videmus. *Corduba*, alterum in *Andalusie* Regnum, *Maurorum* fuit: cui datur tessera scutum aureum tribus fasciis rubeis exornatum. Hoc Regnum idem *Ferdinandus R. Castiliæ* A. 1236. occupavit. *Job. Marian. de Reb. Hispan. L. 12. c. 18.* ubi addit: *Rex ex eo tempore ad veteres titulos Batiæ & Cordubæ se Regem dixit, ut ejus ætatis tabula indicio sunt*. Porro tessera illa fasciata communis est familiæ in *Hispanis* illustri, quæ *Cordubensi* cognomine utitur. Unde *Virgilio Solis* fides non adhibenda, qui *Cordubæ* Regno tribuit scutum argento & cyano fasciatum. p. 32.

Sardinia.

Ejus Do-
mini.

§. LII. Jam *Sardinia* sequitur, *Insula maris inferi*, Italiæ objectâ, quæ post *Carthaginenses Romanis* paruit, dein à *Saracenis* (incolis aliquibus alibi sedes quarere coactis *Baron T. 10. ad an. 852. n. 8.*) infestata est, sed iterum à Christianis recuperata. Pontificis autoritate eam *Pisani*, qui cum *Genuensibus* de ejus imperio contenderant; post hos

hosex dono Pontificis *Bonifacii* (Vid. *Ind. rer. Arrag. an. 1297.*) *Arragonii*, qui tamen diu-
turna & gravissima ob insulam cum illis & ipsis incolis factiosis bella gerere coacti, (in-
primis *Alfonfus Benignus*, Jacobi Regis filius, rebellantes & ad Pisanos deficientes po-
tenti expeditione & magna fortitudine patri iterum subjecit. vid. *Luc. Marin. Sic. de Reb.*
Hispan. L. 11. p. 395. Indic. Rer. Arrag. ad an. 1311. 1321. 1331. 1369. 1370. 1393. &c.) tenuere. In
horum verò potestate nunc quoque cum Sicilia & Neapolitano Regno ea perseve-
rat. Suo tamen Regi (dubium an consensu publico,) *Cassanus*, *Recher. des droits de Fr.*
L. 1. c. 9. p. 471. jus in eam vindicat.

Sunt autem fundamenta Francica apud *Cassanum* illa:

1. Non Franci solum fuere *Normanni*, qui præter Neapolitanum Regnum
hanc insulam eripuerunt Saracenis: sed & cum *Petrus, R. Arragonia*, fieret hostis sedis Pon-
tificiæ, hæc feudis eum omnibus, in quibus hæc insula, privavit, atque A. 1282. in *Carolus*
Andinum contulit.

Præceptio
in eam re-
gis Franciæ
ex Cassan.
Caroli An-
dini jus à
Pontifice.
Responsio
Hispanor.

Resp. Hispan. 1. Normannorum facto nihil lucri Francis accedere potuit. Sed &
non illis, verum Pisanis & Genuensibus debetur gloria insulæ Saracenis ereptæ. 2. Pu-
denda est *avisoporia* Cassani, *Jacobum 1. & 2. Reges Arragonios* confundentis. Huic enim
Sardiniam demum A. 1295. concessit Papa; quomodo ergo Petro, hujus patri,
adimere feudum & Gallis conferre potuit sedes Pontificiæ, quæ feudum non-
dum dederat?

2. *Jacobus, Rex Majorica*, à fratre ditionibus injustè exutus A. 1349. eas, in quibus
etiam *Sardinia*, precio 120000. scutatorum Regi Franciæ, *Philippo*, addixit. *Venditio*
nem ratam habuit dein frater, *Petrus, R. Arragonia*, cumque nonnisi tertia pars pre-
cii soluta fuisset Jacobo, per Legatum, *Petr. Fenouillet*, residuum sibi solvi curavit. Hoc
facto successores tenentur.

Venditio
Jacobi R.
Majoricæ.

Resp. Hispan. 1. Vendidit tantum *Monpeli* jura & dominatum apud *Surit*. In-
dic. Arragon. L. 3. ad an. 1349. Nulla mentio aliarum ditionum. Ipse *Cassan. L. 1. cap. 6.*
p. 352. de hac venditione loquens tantum meminit, præter *Monpeli*, Baronatum
Puget & Homelas. Confer *Marian. L. 16. c. 12.* Sed & huic fini illam ditionem vendebat,
ut reliqua ab Arragonio erepta recuperaret. Hinc etiam *Petrus*, qui non frater, sed
agnatus Jacobi, non amplius quid ratihabuit, quam de quo prius convenerat inter
contrahentes, ubi tantum exprimitur, ultra *Monpeli*, *Omelandesia & Carladesia*
ditio. Vide *Surit. ad d. an. 1350.* Ubi utique inter ea, quæ cessit Regi Galliæ, non est
Sardinia, in qua, tanquam sua, ipso adhuc anno & seqq. bona gratia Francorum gessit
bellum. 2. Nec, si Balearici omnia vendiderint, *Sardinia* unquam in Regum Balea-
ricorum potestate fuit, quæ demum *Jacobo II.* erat à Pontifice data, cujus patruus *Ja-*
cobus I. Rex Balearum, quæ aliunde nepoti concessa, ad suo transmittere nequivit.
Vide *Surit. Indic. Rer. Arragon. ad an. 1279.* ubi enumerantur, quæ Balearicæ familiæ
bona fuere.

Responsio.

3. *Joanna, March. Montisferrati* hæres fratris Jacobi, omnia jura sua in hanc in-
sulam, & alia sua bona A. 1373. *Ludovico Andino* donavit. Confer *Surit. Indic. rer. Arrag.*
ad an. 1375.

Joannæ
Balearicæ
concessio.

Resp. Hispan. *Joanna Balearica*, *Montisferratensis* Marchionissa nulla fuit, sed
Isabella, & ea demum A. 1375. fratri defuncto successit. Cæterum non potuit illa alii do-
nare, quod nec ad se, nec fratrem, nec ullum è majoribus spectavit.

Responsio.

4. *Sardinia*, unà cum Comitatu *Ruscinonensi*, oppignorata *Ludovico XI. Regi Franc.*
pro 300000. scutat. A. 1462. quæ nunquam reddita, licet in utilitatem Regni motibus tum
exagitati evidenter conversa fuerint.

Oppigno-
ratio facta
Ludov. XI.

Resp. Hispan. 1. Remisit debitum *Carolus IX.* & oppignorata reddidit. Ex-
cept. (1) Conditiones à *Ferdinando Catholico* non impletæ. (2) Non potuit remit-
tere *Carolus*, quia summa ex *Domanio* accepta, quod inalienabile. 2. *Ruscino-*
nem oppignoratam dicit *Comin. L. 6. cap. 10.* non *Sardiniam*. Ut & *Luc. Marin. Sicul.*
de Reb. Hispan. L. 18. qui dicit, oppidum *Perpignanum* totamque provinciam *Rusci-*
nonis, &c. Sic & *Æl. Anton. Nebriss. Rer. Hispan. Dec. 1. L. 3. c. 2. & 10.* Nec aliter *P.*
Æmyl. L. 10. in *Ludov. XI. pr. & Arn. Ferron. L. 1. in Carol. VIII.* Quid ergo juris Galliæ in
insulam ex hoc contractu, qui nullo modo insulam attinebat?

Responsio.

Hæc fundamenta sunt à Cassano adducta, quibus etiam, si ullus Franciæ Rex illis usus foret, opponi posset *Francisci I.* renunciatio, in pactis *Madrit. §. 7. & 22. Crespiac. §. 12.* Unde mansere in perpetua possessione *Hispani*, nec eis lis de insula à R. Galliæ est mora. Eam vero A. 1561. *Antonio Borbonio* loco compensationis pro Regno *Navarreno* serio aut simulate d. stinabant, apud *Thuan. L. 28. p. 39.*

Præten-
sio in Sardi-
niam Pon-
tificis.
Donum
Imperato-
ris.

§. LIII. Sed & Pontifex aliquod sibi in *Insulam* jus attribuere, & nomen ejus in *Cancellaria Romana* registris inter ea legi refertur, quæ Ecclesiæ debent homagium. Pro more videamus argumenta.

Occupatio
Genuen-
sum & Pi-
sanorum
ex Pontif.
autoritate.

Fundamenta allegari possunt, (aliqua extant apud *Cassan. Rech. des dr. de Fr. l. c. 9.*)
1. *Donum Imperatorum*, quod largitur, servato tamen supremo Imperii jure, *Conring. de fin. Imp. Germ. c. 11. p. 140.* Sed & *Fridericus II.* filium *Enzium*, Regem Sardinia constituit. *Bzov. T. 13. ad an. 1238. n. 1.*

Pontificum
aliorum
auctoritas.

2. Pontificis autoritate factum dicitur, ut *Genuenses & Pisani* insulam occupa-
rent, & hi *investituram* ejus nanciscerentur. Sed adde, ex *Conring. l. c. p. 140. 141. Fri-
derici I.* Legatos, quos insulae administrandæ miserat, à *Genuensibus & Pisanis*, qui insu-
lam occupaverint, exclusos. *Pisanis* iterum Pontifex eam ademisse dicitur, quod *Fri-
derico II.* astitissent. Sed ex *Bzov. T. XIII. ad an. 1217. n. 11.* discas, *Honorium III.* per Le-
gatum *Pisanos* ab invasione insulae, quæ juris Rom. Ecclesiæ esset, dehortatum, ante-
quam eos *Innocentius IV.* anno 1246. (vide ejus n. 16.) ob assistentiam *Friderici II.* ex-
communicaret.

Concessio
Bonif. III.
Jacob. II.
R. Arag.
facta.

3. *Gregorius VII.* apud *Baron. T. 11. ad an. 1073. n. 68.* literis monuit judices Sardi-
niæ, ut sanctam Rom. Ecclesiam recognoscerent. Idem *Baron. n. 69.* alia innumera ait
extare vetera monumenta, quibus insula sub Ecclesiæ Dominio esse probari possit.
Postea *Bzov. T. 13. ad an. 1203. n. 15.* memorat, quod *Innocentius III.* Pontifex per Lega-
tum *juramentum* iterum & censum ab insula exegerit, ut quæ in temporalibus & spiri-
tualibus, tanquam *patrimonium Petri*, subjecta esse debeat sedi Romanæ. In excom-
municatione *Friderici II.* A. 1239. *Gregorius IX.* eum etiam accusat, quod terras Ecclesiæ,
in quibus *Sardinia*, occupavit. Vide *Bzov. add. ann. n. 2.*

Petri IV.
concessio.

4. *Bonifacius IX.* Papa Regnum *Jacobo II. R. Arragonia* concedit *Ecclesiæ nomine.*
*Bzov. T. 13. ad 1295. n. 3. Surit. Ind. rer. Arrag. ad an. Chr. 1295. Blanca, Rer. Arrag. in reg.
Jacob. II.* qui tamen ob hoc, quod multo sanguine insula occupanda *Jacobo & suc-
cessoribus* constituit, non gratis datum dicere vult. Conf. *Luc. Marin. Sic. L. 11. in Al-
fons. IV. Bzovius, T. XIV. ad an. 1323.* narrat, expeditionem in insulam adversus *Pisanos* su-
sceptam contra consilium Cardinalium, qui eum jure adversus *Pisanos* quam armis
experiri malebant, sed addit, subactâ fere insulâ, lue pestifera exercitum afflictum &
insulam deserere coactum. Sic & A. 1353. *Petrus IV.* Rex per Legatos jura Sardinia supre-
ma addidit Ecclesiæ, apud *Surit. Ind. rer. Arrag. ad an. Chr. 1353. Bzovius, T. 14. ad an. 1353.
n. 10.* dicit, aureo sigillo munitas literas regias, Valentia scriptas, pro ejus *ligii homagii fide*
allatas Papæ, nec non censum ex illis Regnis solutum. Conf. *Bodin. 1. de Rep. 9.* Verba di-
plomatis: *Tu & successores tui prestabis homagium ligium, vasallagium plenum, & fide-
litis juramentum, & 100. equites armatos, & insuper censum 2000. marcarum argenti,
bonorum & legalium sterlingorum, &c.* Nisi post tertium terminum solvatur tributum,
Rex Regni jure excidere decernitur. Sic apud *Surit. Indic. rer. Arrag. ad an. 1378. Re-
gem Regno Sardinia ab Ecclesia multatum* Papa dicit. Anno 1383. apud eundem petit

Responsio.

remitti *Sardorum tributum*, Ecclesiæ debitum, ob Regna exhausta. Verum his omni-
bus, cum non mihi plane liqueat, quid ad singula argumenta pro suo jure *Hispani* re-
spondeant, opponi possunt generalia fundamenta Pontificis reliquis præten-
sionibus etiam idonea. Symbolum Sardinia refertur parma aurea, cruce rubea insignita, angulos
occupantibus quatuor *Maurorum capitibus nigris*, quæ diademata tortilia argentea circum-
dant. Quod olim δῆγμα Arragonicum (vid. §. 11. nisi quod ibi solum argenteum)
Rex insula concessisse dicitur.

Corfica,
Genuen-
sum do-
minium.

Jus Hispa-
nicum.

§. LIV. Supra Sardiniam *Corfica* est in mari *Tyrrheno*, quam etiam Romanis *Sa-
raceni* eripuerunt; ab his vindicant sibi, Duce *Adamaro Genuenses*: & adhuc eam suo
imperio tenent; Unde illius atque supremi in Liguria sua potestatis causa regiam digni-
tatem Respublica sumit, & inter capita coronata numeratur. Ratio autem, cur *Hi-
spania* Reges titulo utantur, est ex dono Pontificis, de quo *Indic. rer. Arrag. ad an. 1297.
A. D. 11. Non. Apr. Pontificatus anno 111. Roma apud S. Petrum Bonifacius P. M. Jacobo
Regi*

Regi Sardinia & Corsica regnum, & ejus heredibus utriusque sexus legitimis perpetuo con-
donat, atque attribuit. *Præsenti regi donationem eam, cratera aurea pignore, fœdere ac*
fide sancit: supremumque fidelitatis jus & vim summæ potestatis sibi & futuris Pontifici-
bus recipit. Quibus temporibus & quo militari, sive terrestri sive navali, auxilio sub-
veniendum Ecclesiæ sit, ejus donationis causa decernitur: caveturque 11. marcharum ar-
genti sterlingorum census atque tributum imponitur. Quâ tesserâ hæc utatur insula,
nondum vidisse memini. De bello in illam Francorum A. 1553. vide *Thuan. L. 12. p.*
569. seq.

§. LV. *Murcia* Regnum Hispaniæ est, ad mare mediterraneum, conterminum Murcia.
Valentiæ, Granatæ & Castiliæ novæ, à Metropoli Murcia ita dictum. Cum reliqua Hi-
spania in Maurorum fuit potestate, donec Alfonsus IX. Rex Castiliæ, eam vindicaret.
Designatur sex coronis aureis in caruleo scuto. Eas Brianvill. Jeu d'arm. p. 89. è victoriis
contra Mauros obtentis sumtas esse credit. Aliam rationem allegat, ex Ritio, Theod. Unde ejus
Heping. de Jur. insign. c. 5. n. 33. quod hæc sola fuerit Alfonso Regi fida, cum reducem
ex Germania, cujus Imperator electus fuerat, reliqua Regna, quæ ad Sancium filium
defecerant, eum excluderent, sed Murcia susciperet. Ita & Fr. Taraph. de Regib. Hisp.
in Alfonso X. Murciam recepit ab Arabibus, quæ in ejus fide perstitit; unde privilegio con-
secuta est, ut septem (an ita?) coronas insignibus suis imponeret. Algarbia (rationem plu-
ralis Algarbiorum, seu des Algarbes, non satis capio) in titulo sequitur. Hujus ratio,
cum pars Lusitanici Regni fuerit, videri potest eo capite, quo de Portugalliæ scuto
agetur.

§. LVI. *Algezira* nomen, quod in titulo legitur, opido debetur, quod *Fournie.* Algezira.
rio est (Geogr. orbis not. P. 2. L. 8. c. 2. p. 374.) Algariza. De qua ita: Urbs sita in intimo
sinu Calpes, ubi ex faucibus angustis panditur mare, in quo murices olim & purpura libra-
rum 10. à piscatoribus reperta, quin & Polybio 700. librarum. Carteiam ad Oceanum Quæ olim
vocat Livius: putatur condita ab Arganthonio rege, quem vixisse 150. annis tradit Anacreon.
De ea Jo. Gerund. Paralip. Hisp. 1. p. 28. Post Bellonem urbem sequitur urbs Mel-
laria ante fretum (quæ nunc Algezira nuncupatur) ut placet Plinio L. 3. Ptolomeus v. L. 2.
vult, quod Algezira fuerit Carteia. Carteia primo à Græcis dicta, sub Calpe monte in
Oceano Atlantico locata ante fretum. Apud Surit. Indic. rer. Arrag. ad an. 1309. vocatur
Algezira Alhadra in ipso freto sita. Nam alia Algezira in Valentino agro. (De qua conf.
Bern. Gomez. de Reb. gest. Jac. R. Arag. L. 9. p. 462.) De Carteia tamen non consentiunt
autores, cum alii illam in Conilio quærant, alii alibi. Conf. Bochart, Chanaan. L. 1. c. 34. p.
681. 682. Cæterum Regni nomen sub imperio Maurorum illi tributum, cum Abomeli-
cus, Regis Marocensis filius, eam A. 1333. occupasset, ejusque Regem se dixisset. Desterr.
Chrensp. 6, 10. p. 1210. Unde cum Hispani recuperassent, titulis insertum hoc quo-
que vocabulum: cum alioquin obscurus locus nostro sit tempore. Cæterum, occupa-
ta Algezira à Rege Alfonso XI. Hic enim, cum socio Alfonso, R. Portugalliæ, Almohaze-
num Mahometum, R. Maroci & Granatensem Regem, Tarifam, obsidentes prælio acri su-
perasset, Alcala la real & alia cepisset, tandem etiam Algeziram 22. mensibus obsessam
pertinaci constantia ad deditiorem A. 1344. coegit. Rod. Sant. Hist. Hisp. P. 4. c. 12. Civi-
tates de las Algeziras, unde iisdem manibus comprehensas duas vel plures civitates
oportet, vel diversas urbis partes civitatum nomine nuncupatas, quod & alias non in-
frequens est. Quo utatur, vel usum sit, hoc regnum symbolo, nullibi vidi, nisi quod
Virgilius Solis, Norimb. p. 34. tribuit scutum quadripartitum, in cujus 1. & 4. laterculo
caruleo apparet caput fæmineum coronatum: in secundo autem & tertio argenteo singu-
la capita Maurorum nigra diadematibus tortilibus ornata. Succedit Gibraltar; quod
nomen opidi est, quod Fournier olim Heracleam, ad radices montis Calpes, fuisse opi-
natur. Quod aliis synonymon Carteia. Cæterum urbs ea portu nobilis freto suam ap-
pellationem indidit, ut quod Herculeum Gibraltar etiam dicatur, voce ex Arabica Ge-
bal Tarik inflexa. Ita Jo. Gerund. Paral. Hisp. L. 1. p. 26. Gibel Arabica lingua montem
significat, tanquam mons Tarich. Hic itaque Tarich primus Dux Arabum fuit, qui classe
instructa Arabibus de Africa trajecit in Hispaniam. Alii Tarif vocant. Rod. Sant. Histor. Unde ho-
Hisp. P. 1. c. 15. de Miramolino, Africæ Principe, qui evocante Juliano Hispanias inva-
dit: Ille Muzam: Præsidentem suum, & Tarif, virum bellicosum, cum innumera Arabum multi-
tudine, in Hispaniam transfretare jussit. Iterum Jo. Vaseus, Chron. Hisp. ad an. 713. Mons
Calpe & locus à Duce Saracenorum nomen mutuatus ac dictus Gebel Tarif, hoc est mons
Tarif,

Tarif, hodie corrupto vocabulo, Gibraltar dicitur. Idem & *Tarifa* urbi à se capta nomen dedit, quam alii *Carteiam*, alii *Mellariam* prius dictam contendunt. Ei etiam à Mauris additum regium axioma, quo jure in titulo locum servat. *Virgilius Solis* ei tribuit parvam rubeam, inscriptis superius *leone*, inferius *Elephanto*, utroque ex argento. Sed quam ei fidem adhibeam, ignoro. Obsedit post Algeziram hanc urbem *Alfonfus IX.* ast in ea obsidione peste interijt: *Henricus IV.* demum subegit, virtute inprimis *Joannis Guzmanni*, Ducis *Medinae Sidoniae*, cujus parens quondam in ejus obsidione interierat. *Rod. Sant. Hist. Hispan. P. 4. c. 38.*

Canariæ
insulæ s.
Fortunaræ.

Earum
Domini.

§. LVII. Succedit mentio *Insularum Canariarum*: quæ olim *Fortunata* dictæ, egredientibus è freto Gaditano in Atlantico mari ad lævam sunt, septem potiores vel duodecim omnino, ex quibus primariæ magna *Canaria* & *Teneriffa*. Has *Clemens VI. Pontifex Ludovico Cerdano, Com. Clarimontis*, Alfonsi, cognom. exheredis, è Castellæ Regibus nepoti, attribuit, cælege, ut barbaris gentibus Christianæ religionis lumen inferri curaret. Unde etiam Ludovico illi *Fortuna comitis* cognomen. Nunquam tamen in illas trajecit insulas, Gallicâ ad Cressiacum clade impeditus. Inde post 50. circiter annos *Cantabri* & *Bætici* cellatis sumtibus ad eam expeditionem excitati in eas insulas classe appulerunt, prædæ avidiores quam imperii, ferro flammâque minitantes insulanis. Ex *Lanceroto* prædæ vis magna in Hispaniam advecta regibus eas insulas subjugandi cupiditatem iniecit. Impliciti tamen rebus aliis eo conatu destiterunt. *Joannes Bentacourtus* (*Betancourtius*, *Normannus*,) homo Gallus, *Henrici* eo nomine *III. Castella* regis permissu, eâque lego, ut in eorum regum clientela fideque esset, repetitâ navigatione quinque minores insulas imperio subdidit, duas reliquas expugnare non potuit, insularum numero & virtute defensas. Episcopus genti datus *Mendus* nomine. Hunc inter & *Menautum Bentacourti* heredem, cum non satis conveniret, & res ad arma spectaret, indigne ferente Episcopo, miseros insulanos prædæ haberi, nullâ æquitatis curâ, nullâ religionis reverentiâ. *Petrus Barba* à rege *Castella* eò dimissus, earum insularum imperium sibi asseruit, deindeque *Pera* sâ homini copioso pretio vendidit. *Pera* sâ gener *Ferrerius* in regium etiam invasit. *Canariam* tamen & *Tenerifam* subjugare non valens, quatuor insulas *Ferdinando R. Catholico* tradidit, acceptâ pecuniâ, unius *Gomera* principatu, comitisque appellatione contentus. Abeo rege, ut fuit inter Hispaniæ reges felicissimus, omnes ea insula repetitis navigationibus in jus regium ditionemque redacta. Ita *Mariana rer. Hisp. L. 16. c. 14. L. 19. c. 2. Confer Luc. Marin. Sic. de Reb. Hispan. L. 19. p. 478. Æl. Anton. Nebriss. Dec. 2. L. 2. c. 1.* Ex eo tempore erecto tribunali in *Canaria* majori jure Hispanico rectæ sunt.

Indiæ, in-
sulæ &
contingens
Oceanus.

Philippi-
næ.

America.

Terminus
Lusitano-
rum & Ca-
stellano-
rum.

§. LVIII. Inde mentio fit *Indiarum Orientalis & Occidentalis*, insularum & continentis *Oceani*, seu insularum *Indiarum*, & terra continentis, atque *Oceani*. Paucis verbis magna pars orbis habitabilis exprimitur. Et quidem alia *Castellano Imperio* attribuenda, alia *Lusitanico*; De his agatur ubi *Portugallicum* scutum lustrabimus: nunc de illis erimus solliciti. Referendæ ergo illuc non solum *Philippina*, quas vocant, insulæ in mari, quod *Indiam* & *Chinam* attulit; unde *Indiæ* potius annumerandæ essent; sed ob occasionem inventionis attribuuntur *Americæ*. *Boter. Relat. 2, 4. p. 133. 139.* (Eas enim detexit A. 1564. *Michael Lopez di Legaspe*, emissus à *Ludovico Velasco*, prorege *Novæ Hispaniæ*; In honorem autem *Philippi Regis* nomen illis inditum.) Verum inprimis *America* s. *mundus novus*, quem vocant. Hanc enim, vel potius adjacentes insulas, *Hispaniolam*, *Cubam* & *Jamaicam* A. 1492. *Christophorus Columbus* s. *Colonus Genuensis*, auspiciis *Ferdinandi Catholici* detexit: inde continentem, sed auspiciis *Emanuelis R. Portugallia*, accessit primus A. 1497. *Americus Vesputius*, *Florentinus*. Ad *Hispanos* nunc quoque spectant ex *America* septentrionali *Florida*, quam A. 1512. à *Joanne Pontio de Leon* detectam, dein Galli aliquoties aggressi sunt, *Nova Granata*, *Nova Hispania* s. *Mexicana*: quam A. 1518. *Ferdinandus Cortesius* genti suæ subjecit. Et *Nova Mexicana*, de qua *Thuan. L. 78.* In *Meridionali Castella aurea*, *Poruvia* à *Francisco Pizarro* subacta, *Chili* & *Chica*. Cæterum inter *Lusitanos* & *Castellanos*, quæ detegerentur, ita divisit Pontifex *Alexander VI.* ut, quæ à primo meridiano Occidentem versus sita essent, his, quæ Orientem respicerent, illis obtingerent. Vide diploma, apud *Laert. Cherubin. Bullar. T. 1. p. 392.* Confer *Joan. Polarzan. de Jur. Ind. L. 2. c. 22.* Cum verò primus meridianus per naturam fixus non sit, controversia ne sic quidem terminata, licet non semel designatus, iterumque promotus sit. Conf. *Albin. apud Limn. Not. Franc. 2, 6. p. 440.*

§. LIX. Hæc Regna fuere. Jam mentio succedit Archiducatus *Austria*, & Ducatus *Lotharingia*, de quibus §. 21. seq. Inde Ducatus *Lotharingia*. Miretur quis, unde *Lotharingia* in his insignibus locus. Verum enim verò quæ Regni olim nomine venit, inde in duas divisa est, *superiorem & inferiorem*, *Lotharingia*. Quarum illa hodie nomen hoc servat, *Mosellana* olim cognominata, & jam à pluribus seculis familiæ *Alsatica* patrimonium est. Quod verò *inferiorem & Ripuariam* attinet ad *Scaldis & Mosam* atque *Ardennam sylvam*, ea magna ex parte *Brabantia* continetur, (conf. §. 28.) & in communi usu illius nomini cessi, nisi quod in titulo servatur memoria & dignitas. Observetur verò, Gallicè non *Lorraine* (quo *Mosellana* exprimitur) sed *Lothier* vocari. De *Brabantia* item §. 28. actum. *Styria, Carintia, Carniola* Ducatus, eorumque symbola c. 9. §. 35. 39. 68. explicata sunt in scuto lineæ Germanicæ *Austriaco*.

§. LX. *Limburgum* sequitur Ducatus, *Lucenburgico, Juliacensi, Leodiensi* diocesi inclusus, qui diu peculiari paruit familiæ. Eam *Salmenſes* ex sua origine ortam perhibent. Nimirum quod *Carolus Theodoricus, Comitis Salmenſis* filius, *Salman* in *Ardenna* obtinuerit, & *Ottone*, ex *Carolinis* ultimo *Lotharingæ Duce* extincto, hujus successionem ab *Henrico II.* nactus sit. Hac cum eum *Gozelo Viridunensis* deieciſſet, volunt tamen *Limburgum* in potestate ipsius remanſiſſe, cujus à *Cæsare* investituram obtinuerit, & Castrum *Limburg* ab *Hunnis* devastatum restauraverit. Ei filius assignatur *Walramus*, vel *Henricus*, Juxta *Lotharingicæ, Friderico Duce* natæ, patrueſis ſuæ, maritus, in cujus gratiam tradunt ab *Henrico III.* Dominio *Limburgi Comitatus* dignitatem additam. Hic filium habuit *Henricum*, quem *Henricus IV. Ducatus Lotharingæ* præfecit, filius *Henricus V.* iterum deiecit; verum dein reconciliatus *Limburgum Ducali* axiomate (unde fallit conjectura *Oſſerr. Ehrenſp. L. 5. c. 27. p. 861.* quod *Limburgum* alicujus Ducis *Brantiæ* vel *Lotharingæ* minori fratri attributum, dein illâ dignitate in gentis gratiam auctum ſit,) inſignivit. Alii verò ex *Ardennensi familia Henricum* illum, Juxta *Lotharingicæ* conjugem, deducunt, & filium faciunt *Theodoricum Limburgii*, nepotem *Friderici*, pronepotem *Sigfridi Lucenburgii*: qui originem ad *Ricuinum, Ardenna Comitem*, cujus frater *Raginerus*, *Hannoniæ & Lovanii Comitum*, dein *Brantiæ Ducum*, ſator fuit, referunt. Quicquid verò ſit de *Henrici* illius majoribus, de poſteris res certior; in illis Ducatus titulus continuatus, ſucceſſione à patre in filium, ad *Walramum* uſque III. (vel IV.) qui cum turbato mortalitatis ordine filiam *Irmgardem*, *Reinaldi Com. Geldriæ uxorem*, ante ſe extuliſſet, circa A. 1280. vel 1281. ſatis conceſſit, relicto herede ex fratre *Adolpho, Comite Bergenſi*, ſ. *Montano, Adolpho II.* Hic verò A. 1282. Ducatum, à patruo acceptum *Joanni, Duci Brantiæ*, vendidit, contra propinquorum voluntatem, filio autem, *Adolpho III.* Comitatum *Montanum* reliquit. *Joanni* controverſiam movit *Reinaldus bellicoſus*, *Geldriæ Comes*, *Walrami*, (quod dixi) gener, & uxori, ſicet *ἄναιδος*, jure *Limburgum* ſibi bello vindicare ſtudit, multis in ſocietatem militiæ attractis, ſed A. 1288. prælio ad *Worringam* ſuperatus, cum *Sigfrido Weſterburgio, Coloniæ Archiepiſcopo*, & *Adolpho Naſſovio*, qui poſt paucos annos ad Imperium aſcendit, captus, nec prius dimiſſus eſt, quam juri ſuo in *Limburgum*, & dynaſtiam *Waſſenbergensem* renunciaviſſet, & ingens ſolviſſet *λύτρον*. Ex eo penes *Brantinos* manſit Ducatus, & cum *Brantiæ* ad *Auſtriacos* delatus eſt. *Limburgi* teſſera eſt, in clypeo argenteo, leo rubeus, corona & falculis nigris, vel, juxta alios, aureis.

§. LXI. Jam *Lucenburgum* videamus, *Lotharingia, Trevirenſi Archiepiſcopatu, Lucenburgico, Juliaceni & Limburgico Ducatibus, Leodiæſi diocēſi & Namurco concluſum Ducatum*. Caterum *Lucenburgum* caſtrum, tum *Metingouwe* pago annumeratum, à *Wickero, S. Maximini Trevirenſis Abbate*, pro prædio *Viulno ſ. Fuilen*, in pago *Arduenna*, permutationis jure A. 963. obtinuit *Sigfridus*, ex *Ardennensibus*, de quo §. præced. Vid. rem enarrantem *Chriſt. Brovver. Antiq. & annal. Trevir L. 9. p. 467.* Succeſſit filius *Giſelbertus*; inde ejus fratri *Friderico* natus alius *Giſelbertus*, qui *Conradum* habuit filium, A. 1088. extinctum, patrem *Henrici, Guilelmi*, (quo *Conradus II.* genitus) & *Ermesindis*. Hæc neptis exitit heres, & *Alberto Dagsburgio, Berengario Sulzbaceniſi*, atque *Godofredo Namurcenſi Comitibus* nupta, ex hoc *Henricum* ſuſcepit, *Lucenburgi Comitem*, patrem *Ermesindis*, quæ A. 1246. extincta, ex *Walramo II. Duce Limburgi* genuit *Henricum I. cogn. Blondum*, *Lucenburgicæ gentis novæ ſatorem*. Hoc nati *Walramus*, Dominus

Dominus de *Liney* (à quo amplissima progenies *Comitum Lineji, Rociaci (Roussy) Pauli fani Briennæ, Conversani Sveffionum, Ducum Lucenburgi, Pinei, Pentheuria, Dominorum Richeburgi, Fiennarum Vicecom. Martigia, &c.* exorta, quæ fortunarum in Gallia sedem quæsiuit) & eo major *Henricus, Comes Lucenburgius*, qui A. 1288. prælio Woringano ob Ducatum Limburgium adversus Joannem Brabantinum commisso cecidit, pater *Henrici & Balduini*, quorum hic *Moguntino & Trevirensi Archiepiscopatibus* præfuit, ille ad *Imperiale axioma* evectus est, VII. nomine: filiumque habuit Joannem, *Bohemia regem*. Hoc genitus *Carolus IV. Imperator & Wenceslaus*, quem frater A. 1354. *Ducem Lucenburgi* creavit, sed A. 1383. sine liberis extinctus est. Successorem ergo habuit *Caroli IV. fratris filium, Wenceslaum*, item *Augustum* Hic, ut est apud *Zypeum, Hiat. Cassan. obstr. L. I. c. 16. p. 105. Elisabetha nepti ex fratre Joanne, Duce Gœrlicensi (l. Lusatiæ) anno 1409. Antonio Burgundo Brabantia Duci nubenti Luxenburgum in dotem dedit, simpliciter quidem, si ex eo matrimonio liberi nascerentur; sin minus, in antichresin magnarum summarum, cum certis pactis redimendi ab Antonio: Elisabetha autem superstite soluto matrimonio usufructuaria manente. Elisabetha grandæva prole non extante jus omne vendidit cessitve Philippo bono, qui Antonio fratruei in Brabantiam aliasque ditiones successerat; cum regimini per sexum & aetatem non satis par esset, populum ad seditionem movente Duce Brunsvicensi proximo cognato. In hoc ultimo labitur, cum *Bochio & Harao Zypeus*. Neque enim *Brunsvicensis* Dux fuit, sed *Wilhelmus, Dux Saxoniæ, Thuringiæ Landgravius*, *Friderici I. ex Misniis Electoris* filius, qui ex *Anna, Alberti II. Imperatoris* filia, jus in *Lucenburgum*, quod *Elisabetha* illa *Gœrlicensis* patruelis socrus suæ, quæ *Elisabetha Sigismundi ex Lucenburgis ultimi Imperatoris* filia fuerat, liberis careret, sibi vindicabat, Inprimis quod à *socero Alberto II. & dein Friderico III.* jus illud confirmatum, novumque, si Ducatus, ut vacuum feudum, ad Imperium delatus esset, ab investitura additum esset. Et quidem A. 1443. jam Ducatum aggressus erat *Wilhelmus, Duce Ernesto, Com. Gleichio*, quem *Philippus Burgundus*, ab *Elisabetha* dictus protector seu manburnus, depulit. Iterum A. 1453. rem aggressus est *Wilhelmus, & Theodonis villam* cepit, sed denuò coactus est *Philippo* cedere. Cum, morte *Ladislai R. Bohemiæ & Ungariæ*, jus conjugis auctum esset, sed videret, *Philippo* extorquere se sibi debita non posse, A. 1458. *Carolo VII. R. Galliæ* Ducatum cum dependentiis 50000. scutor. vendidit, hic verò armis à *Burgundo* sibi asserere in animo habuit. Successor autem *Ludovicus XI.* in gratiam *Burgundi* jure suo cessit, & A. 1462. acceptis 120000. ducatis ipse *Wilhelmus* atque *Anna* *Philippo* Ducatum addixere. Inde etiam ab *Elisabetha, Casimiri R. Poloniæ* uxore, itidem *Alberti II. & Elisabethæ Lucenburgiæ* filia, quod juris illa in Ducatum prætereundere poterat, *Carolus audax* redemit, ut apud *Zypeum Bochio*, qui tamen *Annam & Elisabetham* errore confundit. Idem *Zypeus Cassani* figmentum refellit, qui *Ludovicum Aurelianensem* emtione *Lucenburgum* acquisivisse comminiscitur, nec non aliud jus Regi suo quæriri à *Marcanis*, aliud à *Maria Lucenburgia, Caroli Vindocinensis* uxore. De *Marcanis* ne quidem aliquem colorem video prætensionis in Ducatum. Sed nec *Maria Lucenburgia*, non *Caroli*, sed *Francisci Vindocinensis* uxor, *Caroli* mater, unquam Ducatum sibi asserere potuit: Cum *Lucenburgum* non in *Valrami*, à quo *Maria* oriunda fuit, sed in *Henrici* fratris posteris jam hæserit ultra duo secula: Nec *Valrami* linea quicquam juris sibi in illam unquam attribuerit. Forte *Cassani* exinde error, quod *Mariam* heredem patris intellexisset, & ex *Lucenburgia* gente ortam nosset. Verum enim verò rami unius *Lucenburgici*, non ipsius primarii, ultima hereditatem marito attulit, haudquaquam Ducatus vel Comitatus *Lucenburgici*, qui penes illum nunquam fuerat, sed *Comitatus Fani Pauli, Sveffionum, Conversani, Marla*. Ita penes *Burgundos* mansit Principatus, & cum reliquo Belgio per *Mariam* ad *Austrios* devenit. Filio suo, *Carolo*, qui inter *Augustos* quintus fuit, adhuc infanti Ducatum hunc tribuit pater *Philippus Austrius*. Cæterum scutum *Lucenburgium* quinque taniis transversis argenteis & caruleis exaratum inprimitur leone rubeo, corona, linguâ & falculis ex auro. Taniæ illæ ostendunt discerniculum à primogenitis *Limburgiis*, Porro, quod in Gallia *Ducis Lucenburgici* auditur titulus, non hunc Ducatum respicit, sed *Pineensem*, cui illud *Lucenburgi* nomen superadditum. Nam *Franciscus Lucenburgius* ex *Valrami* posteritate A. 1576. *Dux Lucenburgi & Pinei*, seu *de Piney de Luxembourg* creatus est: quem titulum deinceps etiam gessit *Henricus*, qui morte sua A. 1616. masculorum progeniem terminavit, relictâ filia, *Carolo Margareta*, herede, quæ*

Ad Burgundos venit.

Inde ad Austrios,

Quo sensu Dux Lucenburg. in Gallia.

quæ ex *Carolo Henrico Claromontio* genuit *Bonam Theresiam*, à qua hodiernum *Dux Lucenburghi* salutatur maritus *Franciscus Henricus Montmorencius Boutevillius* : verum sine prætensione, quod sciam, in Ducatum illo nomine.

§. LXII. Lucenburghum in titulorum ordine *Geldria* excipit, quam *Frisia* & si- *Geldria*, *tia* & *Hollandia* includunt. De vetustis *Geldria* præfectis, *Advocatis* s. *Toparchis* lega- *Toparchæ*. tur *Wernerus Teschenmacherus*. Ultimi præfecti *Wichardi* s. *Wichmanni III.* filia *Adelheidis* nupsit *Ottoni, Nassovia* Comiti, ob quam præfectus *Geldria*, & demum, beneficio *Lotharii Imperatoris* A. 1079. *Comes Geldria*, *Moguntia* investitus, & ex altera conjuge, *Wichmanni, Comitissæ Zutfania* filia, hunc quoque Comitatum nactus est. *Ottone* nati *Gerhardus, Geldria*, & cum consanguineus frater *Gerlacus* sine liberis defecisset, *Zutphania* *Comes*, atque *Henricus Dominorum Montis* s. *Bergarum*, ex quibus dein *Comites*, *Comites* sator. In illius posteris continuati sunt *Comites*. Donec *Reinoldi Bellicosi*, qui *Duces*, ob Ducatum *Limburgi* cum *Brabantino* bellum gessit filius, *Reinoldus Rufus* s. *niger* à *Ludovico Bavaro* Imperatore in Comitibus *Francosurt* A. 1339. primus *Geldria Dux* creatus est. Hujus duo filii, *Reinoldus III.* & *Edoardus*, inter se perpetuo discordes A. 1371. uterque extincti sunt. Inde factiones *Bronchorstia* & *Heeckerensis* resuscitatae, quarum illa *Maria Geldrica* filium, *Wilhelmum, Juliensem Ducem*, volebat, hæc *Mechtildem* (quæ aliis *Margareta*) majorem natu *Mariæ* sororem, *Joannis Castilionei Bleisensium* Comitissæ uxorem, asciscabant. Prævaluit verò *Wilhelmus*, & Ducatum obtinuit, nec non post ipsum frater *Reinoldus*. Cum & hi carerent liberis, sed eorum sorore, *Joanna* & *Joanne Arculeo* seu *Herculeo* nata esset *Maria*, *Joanni* (s. *Wilhelmo*) *Egmondano* nupta, hujus filius *Arnoldus Egmondanus* successit, licet *Adolphus Montanus*, ejusque ex fratre *Wilhelmo Ravensburgio* Comite nepos, *Gerhardus, Julia* & *Montium Duxes* vehementer repugnarent. Hic cum à proprio filio *Adolpho* in octavum annum captivus detentus esset, demum liberatus A. 1472. Ducatum & Comitatum *Zutfaniæ* *Carolo audaci, D. Burgundia* 92000. aureis vendidit : *Ducatus* cui etiam A. 1473. *Gerardus, Julia & Montium Dux*, jus suum in provincias illas, *ad Burgundos*, cum filiis suis, *Wilhelmo* & *Adolpho*, ad ipsum profectus 80000. florenorum cessit. Inde *Burgundus* reluctantibus Ordinibus, quod ipsis insciis factum esset, Ducatum vi occupavit, & *Augustæ* à *Friderico III.* de illo investitus est. Eo ad *Nancejum* occiso, *Adolphus* in patrem impius Ducatum iterum vindicaturus, & *Gandavenis* præstolaturus ad *Tornacum* cadit. Filius verò ipsius *Carolus* varia fortuna *Burgundis*, seu *Carol. Egmondanus*, *Austriacis* (in quibus A. 1505. *Philippus* patri *Maximiliano Casari de Geldria & Zutphania* clientelare sacramentum dixit *Hagenæ*) restitit, auxiliis *Francicis* in Ducatus possessione mansit, & alia damna *Austriacis* ultro intulit. Demum A. 1528. *pacerem* fecit, eâ conditione, ut non extantibus liberis ad *Carolum V. Imperatorem* deferretur Principatus : cum iterum A. 1536. in Imperatorem movisset, iisdem fere conditionibus pax repetita. Nihilominus moriturus *Carolus, Wilhelmum, Ducem Juliaci, Clivia & Montium* A. 1538. heredem scripsit, eumque Ordines evocarunt. Hic quidem se adversus *Carolum* tutari conatus est, sed demum potentiori cedere coactus. Exhibuerat equidem in Comitibus *Francosurtensibus* *Wilhelmus* rationes scripto, quibus jus suum asserbat : inter quas illa, *Reinoldo* Duce mortuo devolutum Ducatum illum ad *Comites Bergenses*, majores suos, *Dominos* autem *Egmondanos* de facto, non de jure, in illum irrepsisse. Rationes verò *Carolus Quintus* in Comitibus *Ratisponensibus* A. 1541. refutavit, Ducatumque optimo jure sibi asseruit, Ordinesque Imperii decrevere, licere *Carolo Quinto* jus suum asserere & possessionem armis vindicare. Allegat, qui de his agit, *Zypeus*, p. 110. scriptum *Antverpiæ* A. 1541. impressum, titulo : *Assertio juris Imperatoris Caroli Quinti in Geldria Ducatum, &c. ubi & late jus Caroli stabilitur & Guilelmi refellitur*, additis exemplis tractatum, sententiarum, venditionis accessionis *Gerhardi Ducis* factæ *Carolo Burgundo*, ejusque confirmationis factæ, à *Friderico Imperatore*, infeudationis *Maximiliani & Mariæ Burgundæ*, confederationis *Maximiliani Imper. & Guilelmi Ducis Clivii*, confederationis *Wilhelmi Juliensis & Caroli Burgundi*, infeudationis *Philippi Austriaci* à *Maximiliano Imper. factæ*. Ut verò *Regi Franciæ* jus ex eo nullum esset, quod *Carolus Egmondanus* imperio renunciasset, & in *Franciæ* se clientelam dedisset, quo

Insignia
Geldrica.

quo ipso tamen feudo se privaverat, *Crespiacensi* pace ita sancitum A. 1544. ut quicquid Rex in Ducatum Geldria ac Comitatum Zutphania juris prætendere potest, *Ca-* sari ejusque successoribus in perpetuum cedat. Bellis in Belgio ortis tres Tetrarchia, *Neomagensis*, *Arnhemia* & *Zutphaniensis* sub Ordinum foederatorum regimine in libertatem se asseruere, *Ruramundana* autem adhuc regi Hispania paret. Quod insignia attinet, veteri Advocatorum familiae dant triplicem florem *asculanum* messilorum rubicundum in area aurea. Ita *Teschenmach. Annal. P. 2. pag. 496.* Cum Otto Nassovius Comes Geldriae factus esset, is verbis ejusdem *Teschenmach. pag. 496.* albargenteum leonem suum in caeruleo solo cum flavis apicibus incedentem Geldria intulit. Idem de Reinoldo, primo Duce, pag. 509. insignia Geldrica à Nassoviis derivata immutavit, & flavis apicibus omissis, in solo caeruleo aureo leone usus est. Unde hoc quoque tempore Geldriae insignia sunt duo in bipertito scuto se respicientes leones, in priori area caerulea aureus coronatus, in altera aurea niger coronatus, quo *Li-* *liacensis* Ducatus designatur: ubi semel in uno scuto isti junctus fuerat, non iterum separatus. Apex Geldriae est coronatae galeae impositus orbis caeruleus, cum leone scutario, pennis pavoninis undique cinctus. De prætensione Lotharingorum in Geldriam in illo Capite agemus.

Mediola-
numEjus Do-
mini,
Viceco-
mites,

Sfortia.

§. LXIII. Ex Belgio in Italiam nos ducit *Mediolani* titulus. A metropoli denominatur Ducatus Lombardiae amplissimus, Alpibus, Helvetiis, Rhætis, Venetis, Mantuano, Placentino Ducatibus, Genuensi territorio, Monferrato & Piedemontio conclusus. Hunc, pulsus *Gothis*, Imperatores tenuere: rexere verò *Turri-* *ni*, & post hos expulsos A. 1227. *Vicecomitum* familia: sed Principatum nomine Imperii tenuere, cujus jura vindicat *Conring. de Fin. Imper. German. cap. 23. pag. 531. seq.* & fatetur *Comineus L. 7. cap. 2.* Cæterum hi Vicecomites ab Imper. *Venceslao*, ob id ipsum ab Electoribus, qui eum deposuere, accusato, novum titulum Ducalem nacti sunt, quem *Johannes Galeacius* primum gessit. Hic deinceps *Wenceslai* successorem *Rupertum* hostem præter alios experiri necesse habuit, sed res suas strenue tutatus dignitatem acceptam filiis reliquit, qui, *Ioannes Maria*, & *Philippus Maria*, ordine eam gessere. Hoc extincto *Fridericus III. Imperator* Ducatum tanquam caducum ex feudi lege Imperio, *Aurelianenses* à matre *Valentina*, *Fr. Sfortia*, maritus *Blanca* nothæ *Philippi*, sibi eo jure & armis vindicare laborant. Quamvis verò ipsi *Mediolanenses*, ad libertatem constitutis Gubernatoribus, aspirarent, *Sfortia arma* prævalent. Ita hic Ducatum etiam ad posteros transmittit, cum *Aurelianenses*, pro quibus tamen aliqua tentarunt copiae, vivo adhuc *Philippo*, in auxilium missæ, sed à *Mediolanensibus* victæ, ob Burgundicos motus & domesticas calamitates à persequendo ulterius jure impedirentur. Ex his verò tandem *Ludovicus XII.* qui nondum Rex, id tentaturus, sed à *Carolo VIII.* ob amicitiam *Ludovici Sfortia* prohibitus fuerat, (*Ferron. L. 1. & 2. pr.*) jam Rex, & post eum gener, *Franciscus I.* armis avitam hereditatem reposcere cæperunt; unde bellum non semel varia fortuna gestum. *Thuan. L. 1. p. 22. 23. seq. Sleid. L. 10. pag. 294.* Cæterum Gallorum in hunc Ducatum prætensionem confirmant *Cassan. Rech. L. 1. cap. 7. pag. 361. seq. Fr. Maced. Prop. Lust. Gall. P. 2. q. 3. pag. 370. seq. Confer Blondell. Geneal. Franc. T. I. p. XVI. 3.*

Gallorum
in Duca-
tum præ-
tensio.
Valentinae
Lud. Aure-
lianensi
nuptæ jus.Responsio
Hispan.

Fundamenta allegantur, præter occupationem *Longobardici* Regni à *Carolo*, antequam Imperator fieret factam; qui titulus nimium ab hoc tempore remorus est. 1. *Valentinae Ludovico Aurelianensi nuptæ jus.* Nam cum A. 1389. nuberet, parens conditionem adjecit, ut si, filii masculi deficerent, ea succederet. Tabulas has, quia vacante Imperio conceptæ, Pontifex, qui eo casu Imperii est vicarius, confirmavit. *Valentinam* autem *Sfortia* ob conjugem, quæ ob natalium vitium in Italia, legibus Romanis utente, incapax successionis, injuria & vi exclusit.

Respondent verò, qui partes Imperii tuentur, ita: 1. Tabulae non confirmatae ab Imperatore, feudi Domino. Nec *Vicariatus* Pontifici vacante Imperio, conceditur. Sed *Caroli IV.* bulla satis Imperio circa *Vicariatum* prospicitur. 2. Alibi Galli in dotem Principatus posse dari negabunt. *Zypeus I, 4. pag. 21. 23.* 3. *Sfortia* à populo in Ducem assumpto, cujus hoc jus erat, *Aurelianensium* jus irritum redditum. 4. Foemina feudi incapax. *Fr. Maced. p. 378.*

2. Inve.

2. *Investitura Imperatoris Maxim.* collata *Ludovico XII.* A. 1505. quâ altera investitura *Ludovico Sfortiæ* factâ, claris verbis (ut *Cassanus* ea refert) revocata. Constituitur ea impetratio Regi 60000. florenis. Imò *Guilhelmus Bellaius Langæus*, Consiliarius & Legatus *Francisci*, ad Ordines Imperii A. 1536. datis literis ait: Maximilianum pro hac, quam vocent, investitura supra centum quinquagena numum aureorum millia accepisse à *Ludovico*. Et *Franciscus I.* semper objecit Imperatori, nullum ejus superesse, quod vendiderit *Ludovico Sfortiæ*. Apud *Jov. L. 16. p. 268.*

Investitura
ra Maxi-
mil. I.

Ad hoc respondetur 1. Ea facta disertè, salvo jure tertii. *Conring. d. l. pag. 535.* Ob quod dein *Sfortiæ* restituti. 2. Adjecta conditio, ut *Claudia*, filia Regis, nuberet *Carolo V.* quod non factum, ac ita excidit jure suo *Franciscus*. Habent verò, quæ ad hoc etiam respondeant Galli. *Zyp. 3, 7. p. 280. Fr. Maced. pag. 383. Blondell. Geneal. Fr. assert. T. 1. p. 111. 3. a.*

Responsio.

3. *Arma* superiori titulo nixa, quibus *Ludovicus XII.* A. 1499. & A. 1500. *Ludovico Sfortia* primum profugo, dein capto, dein *Franciscus I.* A. 1516. prælio ad *Mariniam* num victor, Ducatum sibi asseruere. Conf. *Arnold. Ferron. L. 3 & seq.*

Bellica
occupatio.

Respons. 1. Armis non novum jus acquiritur, nisi prior titulus legitimus fuerit. 2. Armis capta à Gallis, contrariis armis vindicata sunt. *Maximilianus Sfortia* ab *Helvetiis* A. 1513. restitutus, & *Tremollius* ad *Novaram* victus, A. 1521. à *Cæsareanis*, Pontifice & *Sfortia* Principatus denuo ereptus, tandem *Franciscus* recuperaturus eum A. 1524. captus.

Responsio.

4. *Pactum Francisci I. cum Fr. Sfortia*, quo hic ab illo Ducatum feudo accipiebat, numeratis 600000. aureorum, & promissa pensione 200000. aureorum. Eâ conditione, ut *Sfortiæ* sine masculis decedenti corona succederet. Ita *Cassanus*, præter quem hujus historiæ alium non habeo autorem, ut de ea dubitare cogar, cum potius cum aliis historiis pugnare videatur. Forte *Cassanus* illud fædus respicit, quo *Rex Franciscus*, jam dimissus, cum *Papa*, *Venetis* & *Sfortia* convenit, apud *Ferron. L. 8. pag. 163.* ubi *Sfortiæ* relinquitur: Ut jure quo optimo maximo fruatur Principatu, soluta tamen annua pensione, quæ *Venetis* & Pontifici aqua videbitur, modo non sit minor 50000. nummum aureorum. Eidem imperata pensio, solvenda fratri *Maximiliano*, atque alia.

Pactum
Francisci
regis cum
Fr. Sfortia.

Respons. 1. *Carolus V.* aliam investituram contulit *Sfortiæ*, qua rectius niti potuit. 2. Si quod jus Regis *Francisci* fuisset, illud amissum bello contra *Dominum*. *Zyp. 3, 7. p. 280.*

Responsio.

5. *Promissa restitutio Pæct. Crespiac. §. 35.* & antea quoque spes facta à *Carolo V.* *Velio*, & cum per *Galliam* transiret, *Momorantio. Thuan. L. 1. p. 42. 45. Bellaj. L. 4. sub fin. & L. 5. p. 174. seqq.*

Promissa
restitutio.

Respons. promissio *Crespiacensis* conditionata, si matrimonium convenisset; quod morte sponsi non secutum.

Responsio.

4. *Testamentum Maximiliani Sfortiæ*, filii *Ludovici* (qui juxta *Trivult. apud Jov. L. 16. p. 268.* emit à *Maximiliano* Ducatum,) qui & cessit, acceptis in *Gallia* bonis, & postea legavit Principatum Regi, à quo multis affectus fuerat beneficiis. *Fr. Maced. pag. 382.*

Testamen-
tum Ma-
ximiliani
Sfortiæ.

Resp. Testamentum hominis captivi & extortum est. Unde *Mediolanenses* habentur nativi Galli, nec albinagio subiecti, verum loco naturalisationis illis declaratio tantum concedi solet. Omnibus illis fundamentis Hispani hodie hoc etiam in genere opponunt, Reges modernos *Galliæ* ab *Aurelianensibus* non descendere. *Zyp. 3, 7. p. 280.*

Responsio.

Fundamenta opposita Hispanorum pro jure in *Mediolanum* sunt illa.

1. *Philippus Maria* testamento *Alfonsum Arragonium* heredem dixit, à quo jus ad sequentes Hispanos. *Zyp. 1, 4. p. 21. 22.*

Funda-
menta Hi-
spanorum.
Philippi
Mariæ D.
testam.

Resp. Galli. 1. Ita injustum hoc testamentum creditum est, ut populus publice tabulas combureret. 2. Non potuere lege feudorum institui extranei, cum propinqui adessent. 3. Substitutio paterna *Philippi* libertatem constrinxit. 4. Testamentum sine consensu Domini non valet. *Fr. Maced. p. 376. 378.*

Responsio
Gallorum.

2. Renunciavit juri suo *Franciscus I.* in pactis *Madritensibus*, n. 8. & 22. *Cameracensibus*, num. 27. *Crespiacensibus*, n. 33. 34. Quæ objiciantur, vide alibi.

Renuncia-
tio Franci-
sci I

- Investitura Caroli V.** 3. *Investitura Caroli V.* ad quem lege feudi, *Sfortiarum* rebellione, & tandem ma-
sculorum defectu, ac præterea ultimi *Francisci* testamento, redierat Ducatus, collata
filio *Philippo*, R. *Hispania* & successoribus. *Zyp.* 3, 7. p. 279.
- Responsio.** *Resp. Gall.* 1. Investitura Gallica anterior, nec potest legitime factam *Domi-*
nus revocare. 2. Investitura *Philippi Bruxellis* facta sine *Ordinum* consensu vitiosa est.
3. Judicium in propria causa involvunt illæ investituræ. *Zyp.* 3, 7. p. 280. 4. Bulla *Boni-*
facii XI. apud *Baron. T. XI.* prohibet, quo minus idem *Neapolitanum* regnum & *Lom-*
bardiam teneat: & si fieret, jure suo excidisse pronunciat. 5. Ex lege feudorum *Im-*
perator Mediolanenses invitos non potuit *Hispanis* addicere. *Fr. Maced.* p. 376.
- Eventus.** 4. A *Ludovico Sfortia* jus derivat in *Hispanos Illescas*, apud *Fr. Maced.* p. 381.
Hæ utriusque partis fuere argumenta. Porro morte *Caroli, D. Aurelianensis*, per
quem Ducatum vigore pactorum *Crespiac.* recuperare pater *Franciscus* speraverat, ipse
fere omnis decollavit. Mansere ex eo aut saltem ab anno 1559. silente controversiâ,
Hispani in possessione, illo titulo directè non amplius bello petiti. Non tamen abdicatam
memoriam videas apud *Thuan. L. 123.* p. 658. Sic & *Henrici IV.* ultimi conatus eò
tendere crediti. *Capriat. L. 1.* p. 49. Caterum symbolum *Mediolani* est scutum argen-
teum boæ cerulea, ternis gyris in palum circumplicata, & auro coronata impressum: erumpen-
te ex faucibus infantulo coccineo: Apex est, pennatus anguis prasinus, exorians au-
ro, umbratus & coronatus, puello coccineo ex ore prodeunte: Fascia tortilis, & la-
cinia ex argento & cyano. Ita describit *Octavii ex Vicecomitibus* (*Visconti*) *Com. de*
Gamalerio insignia *Chifflet. Insign. Eq. A. V. n. 374.* *Brianville, Jeu d'arm.* addit tela-
mones duos leopardos, assidentes, & galeam tenentes. Fabulosa origo hujus tessera à quo-
dam *Ottone*, qui *Volucem* gigantem ceciderit, hoc superbientem symbolo, ad denotan-
dam ab *Alexandro M.* originem, ut ita infans ex ore boæ nasci appareat.
- Artesia com. origo.** §. LXIV. Inter Comitatus *Habsburgi* primum nomen est. De eo consule c. 9. n. 61.
Inde *Flandria* sequitur: De qua consulendi §. 29. & sequentes; nec non de *Tirol.* n. 35.
Artesia succedit, Belgica iterum provincia, *Flandria*, *Hannonia* & *Picardia* ac *Bono-*
nienfibus & *Caletibus* cincta. Porro pars olim fuit *Flandria*, & doti à *Philippo, C. Flan-*
dria datus, cum ejus neptis, *Elisabetha s. Isabella Hannonia Philippo Augusto*, Regi *Franci-*
æ, nupsisset. Repugnarunt equidem *Ordines*, & *Philippus Comes* ipse retractavit,
sed *Franci* tamen retinere, & Comitatum fecere A. 1198. Primus eum tenuit *Regis fi-*
lius, Ludovicus, dein Rex: Hujus filius, *Ludovicus Sanctus*, filio *Roberto* eum attribuit. Ab
hoc habuit filius *Robertus*, Regni *Neapolitani* regens: cum verò hujus filius *Philippus*
ante patrem decessisset, relicto filio *Roberto*, *Mathildis* filia, *Otholini, Com. Burgundia*
uxor, successionem patris sibi asseruit, quod gradu propior esset, neque in *Artesia* jus
representationis valeret. Cum sententiâ pro amita latâ *Robertus* A. 1309. cecidisset, &
postea quoque falsâ donatione conscriptâ nihil obtinuisset, Regi iratus ad *Anglicas*
partes accessit, & belli fax atque tuba fuit, & posterius in tenuiori fortuna vivere. A *Ma-*
thilde matre *Artesiam* habuit *Joanna* filia, uxor *Philippi longi Regis*: huic successit *Joanna*,
filia & uxor *Eudis s. Odonis, D. Burgundia*, quæ hereditatem transmisit ad nepotem,
Philippum, cognomine *Roboretanum*. Post quem nacta est successionem *Margareta*,
amita magna, *Joanna II.* soror, *Ludovici Com. Flandria* conjux; A matre dein *Artesiam*
habuit *Ludovicus Malanus*, ejus filia *Margareta* omnem hereditatem patris & avie
Burgundica domui, Philippo audaci nupta, *Maria* demum *Burgundica, Maximiliani* uxor,
Austriacæ intulit. Eum quidem filio addixit post mortem *Caroli Ludovicus XI.* (confer
Comin. L. 5. c. 11. & 15.) Sed *Carolus IX.* A. 1490. *Maximiliano* reddidit. Juri, quod in illam
esse posset, renunciavit *Franciscus I.* in pactis *Madritensibus*, art. 9. *Camerac.* art. 10. 11.
Crespiacensibus, art. 16. Demum pace A. 1659. paucis exceptis, tota *Artesia* Regi *Gallia* per-
missa est. Symbolum *Artesia* est scutum liliis temerè sparsum (vetus *Francorum* Re-
gum *δελφιν*) impositâ fasciolâ trifidâ rubeâ, novem castellis aureis impressa; alii segmenta
ta fasciolæ quatuor faciunt, & castellorum numerum duodenarium. Caterum fuit id
primitus non *Artesia*, sed *Roberti, Artesii primi Comitis*, utpote regium scutum cum
discerniculo. Dein, quod alibi etiam usu venit, Principis tessera Comitatus adhasit:
Novem Castellis designari ajunt totidem *Castellanas Artesias*. Qui duodecim fa-
ciunt, *Blancæ, Castellana matris*, castella addita opinantur. Conf. c. 24. n. 33.
- Burgundia comitatus.** §. LXV. *Burgundia Comitatus*, cujus in titulo proximus ordo, (alias *Liber Comita-*
tus dicitur, *Franche Comté*, quod licet majestatem Imperii coleret, multâ tamen li-
bertate

bertate ei obediret) vetus *Sequanorum* sedes, inter Helvetios, Alsatiam, Lotharingiam, Campaniam, Burgundiam, Ducatum, & Bressiam sita est. Celebris eam rexit circa A. 1000. Dux & Comes, *Otto Guilelmus*, ex Italia Regibus *Adelberti* filius, *Berengarii III.* nepos. Huic succedere in directa lineâ filius, *Raynaldus*, isti *Wilhelmus*, huic *Raynaldus*, & post eum *Stephanus*, frater *Guidonis Archiepiscopi Viennensis*, qui dein Papa *Calixtus II.* appellatus est, & *Raymundi Comitis Galliciae*, patris *Alfonsi Imper. Hispaniarum*, qui novâ ibi stirpis sator. *Raynaldo II.* successit filius, *Guilelmus*, cognomine *puer*, quem *Ligurius* dicit: *antiqua veniens ab origine regum*, qui totum fere *Burgundia Regnum* possedit, & A. 1126. à familiaribus occisus est. Successorem habuit patrum *Stephanum*, & hic filium *Raynaldum III.* qui etiam *Arelatis Regem* se dixit, & adversus *Conradum III.* Imperatorem, qui super eum supremam sibi auctoritatem arrogabat, fortiter defendit. Hic filiam solum reliquit *Beatricem*, sub tutore *Guilermo*, Com. *Auxonæ*, qui eam uxorem conciliavit *Friderico Barbarossâ*, Imperatori. Hoc (non verò, ut *Zypeus*, *Henrico V.* Imperatore) genitus est post alios *Otto*, quem pater Comitem *Burgundiæ* fecit. Hic filiam habuit iterum *Beatricem*, *Otoni D. Meranie* nuptam, qui tamen non totam *Burgundiam*, sed aliqua solum, circa *Vesontionem*, & *Germaniæ* vicina possedit: cum reliqua *Stephanus*, *Stephani*, *C. Auxonæ*, & in *Burgundia* filius, *Guilelmi*, *C. Matisconensis*, qui *Raynaldi* supra dicti frater fuit, nepos occupasset, & ab uxore *Cabillonensi* *Cabillonis* s. *Challonii* nomen suæ stirpi intulit. Ejus ex filio, *Joanne*, nepos, *Hugo Cabillonensis*, duxit *Otonis* illius *Meranii* filiam *Alisam*, quam ei nubere plures à *Statibus* ægre ferebant; sed res demum composita, atque ita controversiæ terminatæ sunt. Porro ille titulum & arma *Burgundiæ*, propriis depositis, assumpsit. Filius ejus fuit *Otho* s. *Othelinus*, qui ab uxore *Mathilde Artesiæ* Comitatum obtinuit. Unde per eosdem hic *Burgundiæ Comitatus* & *Artesius* ad *Austriacos* delapsus est. Vocatur *Comitatus Palatinus*. Lego autem primum *Comitem Palatinum*, & regentem *Arelatis* fuisse *Othonem*, *Friderici I.* Imperatoris filium, à quo hæc dignitas collata videri potest. Alibi tamen illum titulum etiam *Raynaldo III.* Comiti tributum vidi. Caterum insignia *Burgundiæ* quod concernit, lego, antiquum scutum fuisse rubeum, impressum aquilâ argenteâ. Inde *Othonem*, *Friderici* filium, patris jussu substituisse in parma caelestina leonem aureum. In eo verò labitur *Paillot*, quod id insigne *Domus Suevicæ*, s. *Hohenstaufiæ* fuerit; id enim leones tres nigros gradientes in solo aureo constituunt. Inde cum *Alix*, *Comitissa*, *Hugoni Cabillonio* nuberet, *Ordines provinciæ* legem huic tulisse dicuntur, ut, præter leonem, schedis vel *plinthidibus aureis caruleam* parmam confereret. Quod nunc etiam symbolum *Comitatus* servet.

§. LXVI. Interjecto *Tirolis* nomine, post *Burgundiam* sequitur *Hannonia*, in Belgio inter *Brabantiam*, *Flandriam*, *Artesiam*, *Picardiam*, *Namurcum*, *Luxenburgum* & *Leodium* interceptus *Comitatus*. Ejus olim Domini fuere ex *Ardennatum* familia, & legi *Giselberti*, Com. *Mansuariæ* atque *Ermingardæ Lothario Augusto* natæ filium, *Raginerum*, Ducem *Hasbanie* & *Hainaci* s. *Hannoniæ* nominari, cui successit in *Comitatu Hainaci* *Raginerus II.* huic tertius, quem *Bruno*, *Archiepiscopus Colonia*, *D. Lotharingiæ*, expulit, sed filius *Raginerus IV.* *Comitatum* recuperavit. Hic pater fuit *Raginerii V.* avus *Richildis*, quæ *Balduino VI.* seu pacifico, *Comiti Flandriæ*, nupsit, & istum *Comitatum Flandriæ* conjunxit. Filii à matre *Comitatum* accepere, *Arnolfus* simplex & *Baldvinus I.* quos *Flandriâ* per injuriam exclusit patruus, *Robertus Frisius*. *Balduino* successit eodem nomine secundus, huic tertius, isti quartus, cognomine *animosus*, qui à *Margaretâ*, *Theodorici Alsati* filia, uxore, *Flandriam Hannoniæ* iterum junxit. Hoc natus *Baldvinus*, qui, ut & frater *Henricus*, *Constantinopoleos Imperatores* fuere. *Balduino quinto* nata est *Margareta*, demum sororis *Joannæ Andros* heres, quæ initio *Buchardo Avenensi*, Canonico *Insulano*, nupsit, quod pro legitimo matrimonio non agnitum; dein uxor fuit *Guilelmi Borbonii*, Dom. *Dampetrai*. Qui ex hoc conjugio nati liberi, *Guilelmus* & *Guido*, *Flandriæ Comites* fuere, & reliquos prosevere *Comites*. Qui verò ex *Buchardo* suscepti, licet illegitimi haberentur, in successionem tamen *Hannoniæ*, motibus vitandis, admissi sunt, *Joannes* & *Baldvinus*. Illo genitus *Joannes II.* à matre etiam *Hollandiæ* atque *Zeelandiæ Comes*. Hoc *Guilelmus bonus*, pater *Guilelmi*, qui A. 1345. à *Frisiis* casus, & *Margaretæ*, quæ *Ludovico Bavaro Imperatori* nupsit, & *Hannoniam*, *Hollandiam* atque *Zeelandiam* attulit. Illâ geniti *Vilhelmus* & *Albertus*, hoc *Vilhelmus*, *Albertus* & *Joannes*, *Wilhelmo Jacoba*. Inter hanc, & patrum, *Joannem*, pridem *Leodiensem Episcopum*, contention-

tiones ortæ. *Joannes* etiam Hannoniam, Hollandiam & Seelandiam, tanquam ad Imperium devolutas, à *Sigismundo Imp.* feudo accepit. Sed Ordines regionum repugnarunt, quod nec feuda Imperii sint, nec ad solos masculos restricta. Inde A. 1419. pace *Worcum* inita, nepti Hannoniam reliquit, reliqua servavit sibi. *Jacoba* quater nupta, (sed ultimum connubiale foedus cum *Francone Borselio* nullum declaratum) non nisi ex hoc liberos genuit. Unde à *Philippo bono*, *D Burgundia* amitino, qui *Margaretam*, *Alberti* Bavari filiam, matrem habuerat, in potestatem redacta, eique servata annua pensione, ditiones omnes cedere est coacta. Ad *Burgundicam* semel delatus domum Comitatus, in ea, & *Austriacâ* hætenus hæsit. Porro eum à *DEO* duntaxat & *Sole* haberi jactatur. unde apud *Zyp. Hiat. Cass. obstr. p. 138. ex Bonzio* distichon:

*Solus ab hac tellure Deus, nutu astra gubernans,
Lucidus & Titan jus sibi jure petunt.*

de γυναικα Vetustum symbolum Comitatus dicitur fuisse scutum, *ternis aureis & sabuleis cantheriis exaratum*: vel, juxta alios, *aureum, tribus cantheriis atris interstinctum*. Dein assumptus clypeus ex *Flandrica & Hollandica* tessera quadripertitus: Si tamen, quod Comitum fuit, scutum ipsi Comitatu assere licet. *Sibmacheri Wapenb. P. I. p. 6.* simpliciter attribuit Hannoniæ *leonem nigrum in scuto aureo*. Apex est coronata galea impositus pileus acuminatus, minio & argento fasciatus, & pennis galli gallinaci nigris fastigiatus.

Hollandia. §. LXVII. *Hollandia* Comitatus ex Regni *Frisici* ruina natus, *Zeelandia*, *Brabantia*, *Geldria*, *Ultrajeeto*, *Frisia* & *Mari* includitur, olim non incelebris, hodie verò celeberrimus. Comites ejus derivant à *Theodorico*, cui *Ludovicus*, frater *Caroli Calvi* A. 874. *Wasdam* concesserit. Ab eo quarto gradu distat *Arnolfus*, *Otonis II. imperatoris* gener, *Theodorici IV. Ducis Frisæ & Hollandiæ*, atque *Sigfridi f. Sicconis*, à quo *Brederodii* descendunt, pater. Ab illo *Theodorico IV.* iterum quarto gradu descendit *Theodoricus VI. Comes*: à cujus filio *Ottone* Comites veteres *Bentheimii* derivantur, ex majori autem *Florentio*, & *Ada* Scotica, nati *Theodoricus VII.* cujus filia, *Adelheidis* *Henrico* *Gelrico* nupsit, *Ada* autem *Ludovico Lossensi*, sed invitis Ordinibus, unde à patruo A. 1203. exclusa est, & *Guilelmus*, prius *Frisiæ*, dein, nepte ejecta, *Hollandiæ* Comes, hoc *Florentius IV.* natus est, pater *Adelheidis* *Joanni*, *C. Hannoniæ* nuptæ, atque *Guilelmus*, qui ad *Romani Imperii* axioma electus, sed A. 1256. casus est, pater *Florentii V.* & *Joannis* avus, quorum mortibus A. 1296. & A. 1299. stirps mascula defecit: & successio delata est ad *Joannem II. C. Hannoniæ*, *Adelheidis* filium; mansit etiam in filio & nepote, quo mortuo soror *Margareta*, una cum *Hannonia*, *Hollandiam* marito *Ludovico Bavaro Imperatori* attulit. Qua ratione dein ad *Burgundos* devenit tota illa Bavarica successio, vidimus §. præced. Quæ enim de *Hannonia* dicta, de *Hollandia* pariter accipienda sunt. Demum superiori seculum pluribus provinciis, tyrannide *Albani* & bellis secutis, irritata obsequium *Hispanicum* excussit, & *Reipublicæ* novæ, licet non prima, potentissima tamen, provincia est, & libertate sua fruitur. Symbolum *Hollandiæ* fuit ab antiquo, in parma aurea, *leo rubeus*, lingua & falculis *ceruleis*, aliqui addunt coronam nigram. Apex est eminens ex coronata galea cauda pavonina. Quod de *Hollandia* dictum, idem de *Seelandia*, quam vicina insulæ constituunt, intelligendum est, eosdem enim cum ista Dominos habuit. Designatur clypeo bipertito, in cujus superiori parte aurea leo rubeus emergit, ex inferiori fluitibus argenteis & ceruleis distincta. Apicem constituunt ex galea coronata expansæ alæ nigra, quarum utraque scuto *Zeelandico* imprimitur. vide *Sibmach. Wapenb. 2. p. 15.*

Namurcum. §. LXVIII. Jam *Namurcum* in titulo nos vocat, provincia non adeo ampla inter *Hannoniam*, *Lucenburgum*, *Leodium* & *Brabantiam* sita, & à capitali urbe nomen sortita. Comitem ejus primum lego *Berengarium*, cui uxor fuit *Rainerii*, ex *Albrada Carolina*, filia; Nepos horum *Albertus Ermengardam* duxit, *Caroli*, ex *Carolinis* Ducis *Lotharingiæ*, filiam, quæ marito *Thenense* Dominium attulit: his natus *Albertus II.* hoc tertius, isto *Godfredus*, qui, præter alios liberos, genuit *Henricum cæcum*, & *Aleidem* dictam *Ermesindim*. Hæc nupsit *Balduino III.* *Hannoniæ* Comiti ex *Flandris*. Unde vivo adhuc *Henrico* filius ejus *Balduinus IV.* *Namurcum* invasit. *Henricus*, qui A. 1191. decessit, filiam reliquit *Ermesindim*, *Theobaldo Barrensi*, & dein *Walramo*, *C. Limburgensi* nuptam: quæ de Comitatu cum *Balduino V. Hannonio* A. 1199. transegit, ut & altera vice A. 1222. & A. 1246. mortua est. *Philippus* etiam & *Joannes*, fratres *Balduini V.* titulum *Namurci* Comitum

Comitum usurparunt. Inde, cum *Margareta*, Balduini V. filia, nupsisset *Guilermo Dampetreo*, cum *Flandria* etiam *Namurcum* attulit; ejus filius autem, *Guido*, secundo matrimonio duxit *Isabellam*, f. *Henrici Com. Lucenburgii*: ut ita sanguis *Aleidis* & *Henrici* caci etiam jungerentur. Inde natus *Ioannes, C. Namurci*, hoc, post alios, *Guilermus, Guilelmo* demum *Guilelmus II. & Philippus*, qui Comitatum *Philippo bono, D. Burgundie* vendidit, & A. 1428. vita excessit. *Namurci* tessera est scutum aureum, insigni: m leone nigro, faculis & lingua rubeis (quod dēyua Flandriæ est) inducto scipione rubeo, quod discerniculum esse reor Joannis Flandri, ad distinctionem majorum natu fratrum. Alibi vidi clypeum argento tingi, & loco inducti scipionis, plinthis rubeas circa leonem spargi. Apex est galeæ impositum jugum alarum, cum typo scutar o.

§. LXXIX. *Zutphania* Comitatus Geldriæ quidem jam diu insertus est, sed mereri *Zutphania* visus, ut peculiariter exprimeretur in titulo. Eum *Isala* terminat, & *Frisia*, *Transisalan*ia, *Velavia*, *Clivia* atque *Monasteriensis* diocesis includunt. Habuit verò suos Comites *Reinherus* torneamentis *Magdeburgensibus* interfuerit, pater *Otonis*, qui *Mathildem* genuit, quæ *Ebrenfrido, Com. Palatino* nupsit, & *Ludolphum* genuit, qui A. 1031. excessit, relicto filio *Henrico*. Demum *Vichmannus ultimus Sophiam* genuit heredem, secundam uxorem *Otonis Nassovici*, qui ex primo matrimonio Geldriam jam habebat. Eo conjugio natus *Gerlacus*, avi in Comitatu successor, qui A. 1076. in bello *Theodoric Hol-* landi ad *Iselmundam* prostratus, heredem patrem *Otonem* habuit, à quo hunc Comitatum *Gerhardus* filius, una cum *Geldria*, accepit, & ad posteros transmisit: à quo tempore *Geldriæ* junctus mansit, & nunc quoque cum duabus partibus Ducatus illius in *Republi-* ca *Batavorum* locum habet. Tessera datur *Zutphaniæ*, in solo aureo, leo caruleus. *Ha-* ping. verò, de *Jur. insign. num. 1299.* aliter pingit, sed quod videtur per errorem. Tum *Guid. Coquill.* dicit, esse leonem rubeum, auro coronatum, in scuto argenteo.

§. LXX. De *Suevia* Principatu peculiariter agere necesse non est, quando *Suevia.* c. 9. n. 38. actum, quomodo jus illud ad *Austriacos* delapsum sit. Unde transiremus ad *Marchionatum S. Imperii Romani*, nisi §. 34. de illo actum jam esset. Itaque proxima *Marchio-* provincia est *Frisia*, videlicet quæ ratione *Embdanæ* s. *Ostfrisiz*, *Vestfrisiz* s. *Occiden-* talis cognominatur, *Hollandia*, *Transisalan*ia, *Westfalia*, *Ostfrisiz* & *maris* inclusa. *Frisia.* Porro habuit olim *Frisia*, sed longe ampliori ambitu, Reges suos, ex quibus nonum, *Ejus reges,* *Radbodum, Carolus M. Regno* exuit, unde primus *Egmonda Dominus & Egmondano-* rum reliquorum sator perhibetur. Ex *Hollandis* Comitibus primus *Theodoricus III.* *Domini* *Frisorum Dominum* se dixit, ejus filius *Arnulfus* à *Frisiis* rebellibus cæsus est. Inde *ex Hollan-* pars à *Cæsareis Vicariis*, qui *Potestates* dicti, recta, pars in potestate Comitum mansit, *dis.* & cum *Hollandia* ad *Austriacos* delata est. In his *Maximilianus Imp. Albertum Sa-* xonem *Frisia præfecit*, qui eam hereditarius Imperii vicarius regeret, ut ita laboribus & *Saxonibus* sumtibus pro ipso factis præmium daret. Resistere *Frisiis*, & bello petiti non semel se *& aliquando* opposuere. Unde pædio filii, *Georgius & Henricus*, eam iterum *Carolo V.* acceptis *concessa.* 200000. aureis permisere. Nunc *Frisia* in *Ordinum fæderatorum* potestate est, & peculiariter constituit Provinciam. Denotant verò *Frisiam* leopardi s. leones duo aurei in clypeo caruleo ejusdem metalli schedulis (aliqui septenarium numerum exprimunt) sparso.

§. LXXI. Jam *Salinarum* succedit nomen, *Dominii* in *Sequanis*, à *salinis* & *ap-* *pellationem & celebritatem* nacti. Primum ex *Burgundis* *Dominum* ejus lego *Ger-* *hardum, Com. Viennensem & Matisconensem*, ab uxore *Vigona Moretta, Gualtheri, Dn. Sa-* *linensis* filia: à parentibus accepit *Dominium Gualtherus, filius* s. *Gaucherus*, pater *Mar-* *gareta*, quæ cum marito, locerando legros, *Dn. Brancionis Salinas Hugoni, Duci Burgundie* vendidit: ab hoc permutatio pro *Axona* (*Auxonne*) eas & alia loca accepit *Stephanio* *Duces.* *s. Estevanon*, frater Joannis, *Com. Cabillonensis*, qui fratri sine liberis defuncto succes- *Dein co-* *sit.* Inde in hujus posteris *Burgundie Comitatus* accrevit, & cum hoc demum ad *Au-* *strios* delatum est.

§. LXXII. *Mechlinia* post *Salinas* sequitur, *Dominium* *Brabantie* ambitu inclu- *Mechlinia,* *sum*, ejus & urbis historiam *Job. Baptista Grammayus* edidit. Fuit hoc à multo tempo- *re* in *Bertholdorum Grimbergensium* ditione, nuptiis, ut creditur, acquisitum. Inde ad *A Berthol-* *Leodienses Episcopos* delatum est. In his *Adolphus Marcanus*, Episcopus, consentiente *dis ad Leo-* *Capitulo, Comiti Flandrie, Ludovico*, *Mechliniam* vendidit 100000. florenis auri regalis, *Flandros,* *quod*

Brabantos. quod Duci Brabantia, quam Leodiensibus, plus faveret. Inde Dux Brabantia eam ac-
 Burgun- quisivit. Demum ad *Burgundos & Austriacos* delata est. In illis *Philippus Bonus* eam
 dos. separatim possedit, atque *titulis* inseruit, ut in eundem statum rediret, quo fuerat an-
 Austrios. te Bertholdorum familiam, Brabantia vicina non subdita, suæque potestatis. In his
 Fiecomita- Dominium *Maximilianus I.* anno 1494. in *Comitatum* perpetuum atque nobilem ere-
 cus. xit. Ast uti videmus, non Comites, sed *Domini Mechlinia*, Reges vocari amant.
 Rationem *Zyp. Hiat. Cassan. obstr. pag 154.* conjicit: Quod, postquam *Mechlinia* in ma-
 num Ducis Brabantia rediit, & summo jure possideri cepit, instar Brabantia, etiam ab Im-
 perio tacite subducta est: id quominus viderentur Principes agnoscere, existimem no-
 luisse beneficium Imperatorium urbi concessum mutato titulo ostentare. Nunc Archiepiscopa-
 tu & supremo Belgii Hispanici senatu incluta urbs est. Insignia fuere scutum aure-
 um, tribus palis rubeis exaratum, (verbis Maximil. apud Zypeum, scutum divisioni-
 bus citimis, lege citrinis, & rubeis, secundum longum interjectis) sed beneficio Impe-
 ratoris accessit scutulum, cum aquila imperiali, palis impositum. Pali ab antiquis Domi-
 nis asciti adhæserunt Dominio. Loco auri argento solum pingit *Desterr. Spiegel der*
Chren. p. 874.

Ultraje-
 sum.
 Episcopi.

§. LXXIII. *Ultrajectum* Mechliniam excipit, & quæ Belgicarum provinciarum
 titulos claudunt, *Transisalaniam* atque *Græninga*. *Ultrajectum* Episcopatus titulo incluta
 fuit à *Caroli Martelli* ætate. Primus numeratur *Willebrodus*, Batavorum, Frisiorum,
 Saxonum, & Slavorum Apostolus habitus. Inde Episcoporum opes & potentia, mul-
 torum Imperatorum aliorumque Principum liberalitate, & Regionum, unde barba-
 ros & tyrannos expulerant, accessione eo usque excrevit, ut *Dominatum Trajectensem*
Bochius (hyperbolicè, judice *Zypeo*, nisi ad veteres regulos respiciatur) regni haud
 exigui amplitudinem exæquare crederet: inprimis verò *Transisalaniam* & *Græninga* in
 potestate Episcoporum fuere. Demum *Henricus Palatinus*, s. Bavarus, Philippi
 Electoris filius, cum adversus *Carolus Geldrum* sui tuendi imposset, *Carolo V. Im-*
peratori ditiones concessit. Verba diplomatis ex *Zypeo*, pag. 158. ita habent: Quoniam
Carolus Geldria Dux nullo jure nullaque legitima de causa urbem *Ultrajectinam* occupa-
 vit, ac ex ea bellum antistiti *Henrico Bavaro* intulit, occupatoque oppido *Rhena*, arce
Horstia, ac *Ema* universam *Ultrajectinam* ad gravissimarum exactionum solutionem cœgit,
 nullo in recusantes, sive profani, sive sacri Ordinis, homines savitia nec calamitatis ge-
 nere omisso, adeo ut universam tandem provinciam subegisset, nisi *Caroli V. Caesaris* Du-
 ces obstetissent, ac pedite equiteque abducto, *Geldrum* repressissent: ne rursus in eadem
 recideremus calamitates ac aliqua ratione *Cæsari* de factis hujus belli causa sumpti-
 bus satisfaceret, communi consilio liberaque voluntate consensimus, ac tenore præ-
 sentium consentimus, *Henricus Bavarus Antistes* noster *Cæsari* *Carolo* tanquam
Brabantia Duci, & *Hollandia Comiti*, pro se suisque successoribus utriusque se-
 xus legitimis liberis cedat, inque perpetuam possessionem tradat urbem *Ultrajectum*,
Amersfortium, *Rhenam*, *Wicam*, reliquaque oppida, arces, castella ac munitiones, pro-
 vincia, agrique *Ultrajectini*, cum omni apparatu bellico, pagis, villis, proventus, cum
 jurisdictione summa, media, infima, mixta, ac denique universum absolutumque profana
 jurisdictionis Imperium, ea ratione ac modo, quo id præcedentes Antistites supra non gentos
 possedere, rexereque annos, ac ut absolutum decet Dominum Principemque cum universo
Nedersticht (nempe *Overstichtii*, id est, *Trans-Isalani* dudum ante in *Januario* se tradide-
 rant) nihil inde excipientes, præter sacram jurisdictionem, ac annuos ejus proventus, qui
Antistiti ejusque successoribus in sempiternum facti tecti manebunt: quemadmodum *Cu-*
ria Episcopalis, quæ est in urbe *Ultrajecto*, ac altera Antistite digna in hac provincia quam
 elegit. Adhæc *Cæsar Carolus Antistiti Henrico Bavaro* singulis numerabit ad vitam annis
 duo millia florenorum, donec tot ei sacerdotia procurarit, quæ dictam in singulos annos
 summam conficiant, eaque in perpetuum Episcopatus redditibus adjungi curarit. Supplices
 & orantes *Romanum Pontificem*, hæc omnia sua auctoritate approbare, confirmare, rataque ha-
 bere dignetur. Hæc primum à quinque *Canonicorum* collegiis, deinde ab *Abbatibus*, tum ab urbis
Senatu, ac nobilibus fuere subsignata, sigillisque munita, ac tandem anno sequenti à *Papa Cle-*
mente VII. 13. Kal. Septemb. confirmata. Antistes ergo, inquit *Haræus*, suæ renunciationis
 literas 12. Octob. hujus anni consignavit, & *Cæsaris* legato *Antonio Lalaino Comiti Hoch-*
stratano die 13. Kal. Novembr. solemniter tradidit, ac postero die populus *Ultrajectinus*
Cæsari sacramentum dixit, hinc 3. Nonas Novemb. *Amersfortii*, & non multo post etiam
Wicani,

Wicani & Rhenani. Ante hos seorsim *Transisalani* à Carolo V. stipulati sunt, ut iis privilegia ac immunitates veteres factæ rectæ manerent, judiciis consuetis uterentur, bellum illis à quocunque illatum Cæsar ejusque successores suis sumtibus propulsarent. *Græningam*, cum Frisia, *Alberto Saxoni Maximiliano* regendam concesserat, inprimis quia factionibus *Schieringerorum & Vercooperorum* scindi capisset: Verum restitere Alberto, & licet aliquoties fracti, jugum subire detrectarunt. Demum maluere *Ezardo Frisia Orientalis* seu *Embdanæ Comiti* A. 1506. imperium Urbis committere, ut in Saxonum potestatem non delabi pateretur. Ezardus ob hoc proscriptus, & armis petitus, urbis patrociniū deferere coactus est. Itaque cum conditiones deditōis probare nollent Saxones, Grœningenses alium patronum sumere, *Carolum Egmondanum*, *Geldriæ Ducem* satis potentem, à quo in fidem coronæ *Francicæ* impulsī sunt. Demum A. 1521. cum crescentem viderent potentiam Austriarum, ad *Caroli V.* obsequium redierunt. (Confer *Thuan. L. 109. p. 1393.*) Cæterum omnes hæ tres provinciæ nostro tempore Rempublicam Batavicam cum reliquis constituant, subtractæ potestati Hispanicæ. Quod tesseras scutarias attinet, *Brianville Jenuæ arm. Ultrajecto* tribuit clypeum, diagonaliter sectum, ex minio & argento. *Sibmach. P. I. p. 10.* verisimilius clypeum transverse secat auro & cocco, atque inscribit crucem, variatis ad illam sectionem coloribus. Sed rectius *Desterr. Ehrensp.* cui numismata conveniunt, parmam quadripertitam constituit, cujus areola prima & quarta cruce, duæ reliquæ singulis leonibus insigniuntur. Galeæ autem diadema tortile & ex theca cruce insignita cauda pavonina imponitur. *Transisalaniam* autem leoni rubeo in parma aurea inducit aut supponit fasciam undosam cyaneam; quod discerniculum putant leoni Hollandico adjectum. *Græninga* scutum imperiale aquila, pectori parmula *Austriacæ* imposita, gestat.

Traditur Carolo V. Transisalaniam. Græninga ad Saxones.

Emdanos,

Carolum Gelricum.

Carolum V.

Earum symbola.

§. LXXIV. Titulos claudit ille, qui *Dominatorem in Asia & Africa* Regem nominat, qui ex Lusitanico adscitus videtur, unde de eo agetur in capite de Portugallia. Quod eos concernit, quos à Sammarthano in præsentis Regis elogio additos notavimus, *Barcinonis Comitatus* notari meretur. De hoc jam occupavimus dicere §. 10. unde non nisi pauca addimus: Videlicet Comites *Barcinonis* (quæ *Cataloniæ* metropolis est) derivari à *Godofredo* s. *Guiffredo piloso*, Balduini Flandri genero, qui primus paulatim Præfecturam in proprietatem mutavit, & A. 914. obiit: successere posteri, initio ex *Mirone* s. *Guiffredo*, dein ex altero filio *Seniofredo* s. *Suierio*, Com. *Urgelitano*, minori filio; nam hoc natus *Borellus*, Mironis filio *Seniofredo* A. 967. extincto, in *Barcinonis Comitatu* successit, excluso istius fratre, *Oliva*, cogn. *Capreta*, Comite *Besaluni & Ceritania*, quod in horum Comitatum gubernatione male se gessisset. *Borellus* transmisit successionem ad posteros, in quibus, quod audivimus, *Raymundus Berengarius*, ab uxore *Petronella* Regnum *Arragoniæ* familiæ intulit, palos autem suos clypeo regio inseruit. Quod à Rege recentius reliquis insertus hic titulus, forte ex eo est, quia, *Cataloniâ* ad Francos respiciente, jus in dubium vocari ceperat, cui asserendo titulis solennibus restitui videbatur. Nam §. 46. & 47. vidimus, *Ferdinando Catholico* & *Carolo V.* ubi prolixiori formula uti lubuit, vocabulum illud etiam solenne fuisse. De prætensione Francorum in *Barcinonem* & *Cataloniam* §. 13. actum est.

Dominatōis Asiæ & Africæ titulus.

Barcinonis Com.

Successio comitum.

Titulus.

§. LXXV. *Biscaiæ* s. *Vizcariæ* succedit nomen, quod etiam in *Ferdinandi Catholici* elogiis legitur. Hæc *Cantabrorum* veterum sedes fuit, qui bellicosissimi habiti, & demum ab Augusto, Agrippæ ope, subacti sunt. Unde nunc quoque præ aliis Hispanis majori gaudent libertate & immunitate. Conf. *Hub. Thom. Leod. Vit. Frid. II Pal. L. 2. p. 26.* Eam ab anno circiter 870. rexere peculiare Domini, *Lupi* s. *Lopezii de Haro*, donec circa A. 1298. *Didaco Lupi* filio Haro extincto *Biscaiæ*, eousque magnis motibus jactata, ad Sancti Regem devoluta. *Marian. L. 14. c. 12.* Sed iterum principio seculi decimi quarti controversia nata de illo Principatu inter *Didacum Harum* & *Joannem*, regis, qui tum vivebat, *Ferdinandi IV.* patrum, cui Rex istum promiserat. *Vallisoleti* pro Joanne pronunciatum, sed executio in aliud dilata tempus. Demum ita transactum, ut penes *Didacum Harum* esset Principatus, dum viveret, inde Joanni redderetur. *Didacus* in bello *Granatensi* extinctus est, atque ita ad *Mariam*, Joannis uxorem, successio delata. vid. *Marian. L. 15. cap. 7. 8. 9.* Eâ natus *Joannes Curvus* s. *Cocles*, *Biscaiæ Comes*, pater *Mariæ*, quæ *Joanni Munioni* s. *Nugnez de Lara*, agnato ex *Cerdanis* nupsit, & filiam;

Biscaiæ.

Lupi s. Lopezii de Haro.

atque heredem habuit *Joannam*, Tello Alfonsi XI. filio nuptam. *Tellus* A. 1370. Idib. Octobr. vita excessit. Unde defuncti Principatus, *Laræ* atque *Biscaia*, Joanni, Regis filio à patre Henrico datus, in Regum ditione stabili possessione hucusque mansit. *Marian. L. 17. c. 15.* Scuto *Biscaja* utitur *argenteo*, insignito *arbore viridi*, quam transeunt duo lupi *gradiantes rubei*. *Luporum* figura alludere videtur ad dynastas *Lupos* s. *Lopezios*: arbor forte saltuosam provinciam designat. *Biscaia* aliqui annumerant *Guipuscoam* s. *Ipuscoam* provinciam, cujus tessera est scutum *caruleum*, 12. *machinis bellicis aureis* insigni, ob Engolismensem Ducem obsidione *Pompelonensi* depulsum. Vide *Limn. lur. publ. 6, 6, 19.*

Guipuscoa.

Molina.

Quomodo ad regem aliquoties rediit.

§. LXXVI. Sequitur *Molina* mentio. Hujus (quæ civitas est *Castilia*, versus *Arragoniam*, unde tractui montano nomen *Sierra Molina*) titulum lego attributum *Alfonsi IX. R. Legionis*, & *Berengariæ*, Reginae *Castilia*, filio *Alfonso*, inde dicto *Infanti Molinae*. Hujus filia, *Maria Sancio IV. Regi Castilia* nupsit A. 1282. Inde *Isabella*, Joannis *Laræ* junioris, uxore defuncta *Molina* Principatus jure propinquitatis ad Regem rediit, ob quod tamen *Ioannes Lara* tumultuari cepit. Confer *Marian. L. 14. cap. 16.* Post hæc *Molina* cum *Soria* celeberrimo *Franciæ* Conestabili, *Bertrando Guesclino*, ab *Henrico II. Rege* A. 1371. sub nomine *Ducatus*, loco Comitatum *Tristamaræ & Sarriæ*, A. 1366. concessorum, præmio virutis & meritorum in *Henricum* bello adversus fratrem *Petrum* crudelem præstitorum, concessa est: Sed cum in *Franciam* *Bertrandus* rediret, vendidit iterum *Molinam* eidem Regi 150000. scutorum. Inde *Ioannes I. Castilia* Rex, *Molinam* filio *Henrico III.* concessit, qui cum patri in Regno successisset, hic *Ducatus* sub nomine domini ad Regnum rediit. Confer *Sammarth. l. Est. de l. Est. pag. 224. 225.*

Athenarum & Neopatriæ ducatus. Penes Villeharduinos. Brennenses. Enghianenses. Lucenburgios. Siculos reges.

§. LXXVII. Videamus jam titulum Ducum *Athenarum & Neopatriæ*. Hunc Principatum lego primum in familia *Villeharduina*, ex qua *Guilhelmus*, Marescallus *Campaniæ* expeditionis *Constantinopolitanæ* historiam scripsit, ejusque ex fratre, *Joanne*, nepos, *Godofredus Moreæ & Achajæ Princeps* fuit. Inde *Hugo Comes Brenna*, qui *Joannem*, Regem *Hierosolymorum*, patrum habuit, uxorem duxit *Helenam*, *Guilelmi Villeharduini*, Ducis *Athenarum & Princ. Achajæ* filiam, unde natus *Gualtherus*, Dux *Athenarum*, pater *Gualtheri Ducis & Isabella*. Ille A. 1356. sine prole *Pictaviensi* prælio periit; hæc heres fratris, *Gualtherio*, Dn. *Engiano* nupsit, & titulum Ducis attulit, unde natus *Sigerus* Dux, qui A. 1368. decessit: Fratre ejus, *Ludovico*, nata, *Margareta*, *Joanni Lucenburgio* nupta, prætensiones illius domus attulit. Sed jam à seculo fere non nisi in titulo & prætensione jus constabat illorum, qui *Athenarum Duces* vocari amabant. Nam A. 1282. vespertis *Siculis* sub *Arragoniorum* potestatem ille etiam Principatus delapsus erat. Cæterum primus è *Siculis* Regibus *Fridericus III. Rex*, titulum usurpavit, atque posteris tradidit; Eo autem donatus erat A. 1355. à *Ludovico Rege* fratre, postquam *Fridericus* Dux, *Joannis Ducis* filius, eo anno vivis excessisset. *Joannes* autem à fratre *Wilhelmo* Ducatus obtinuerat, qui A. 1338. vivis excessit, & fratrem successorem habuit. Confer *Indic. rer. Arragon. ad an. 1338. 1348. 1355.* Inde A. 1377. cum *Fridericus* Rex filiam *Mariam* reliquisset heredem, præfecti arcium *Athenarum & Neopatriæ Ducesque*, atq; earum ditionum procuratores militaresque manus *Friderico Sicilia R. vita functo & femina vacante regni possessionis herede*, cum de principatu inter *Mariam & Arragoniæ regem* ejus avum controversia orta esset, à *Maria & ejus regni Procuratoribus* deficiunt, & regi se addicunt: vexilla insigniaque regia *Aragonum principum Athenarum* arce extolluntur. Uti *Surit. Indic. R. Arrag. an. 1377.* In *Journal des Scav. de 25. Febr. 1675.* ex *Guilletierii Athen.* refertur *Comitissa Stampensis*, quæ A. 1489. Senis mortua hunc titulum gesserit. Credo aut errorem aut *παρρησια* typographi subesse: & intelligi *Joannam*, f. *Rudolphi*, Com. *Eusii & Guinesii*, uxorem primam *Gualtheri Brennensis*, & dein *Ludovici Eburnovici*, Comit. *Stampensis*, quæ A. 1389. mortua est, & à priori marito titulo illo uti potuit. Cæterum *Athenarum* urbs A. 1455. à *Mahomete II.* subacta, & in *Turcicam* servitutem redacta est, sub qua nunc etiam gemit.

Oristani & Gothiani Marchion.

§. LXXVIII. Jam *Oristani & Gothiani* in *Sardinia* Marchionatus lustrandi. Memorant verò *Indices R. Arrag. ad an. 1338.* à Rege *Arragoniæ Petri*, *Arborensis* judicis, fratrem *Gothiani* Comitatus titulo cohonestatum. A. 1377. Cum *Valor Ligiis* *Arborensis* propinquitate conjunctus Regi se addixisset, *Gothianum* & alia opida *Arborensis* ditionis illi attribuuntur. *Indic. R. Arrag. illo anno.* Inde A. 1410. *Petrus Torrellias Oristanum* urbem

urbem & ejus urbis ditionem *Marchionatus* cognomine, & *Gothiani* Comitatum *Leonardo Cubello* posterisque ejus regio mandato ingenti pretio addixit (*Indic. Rer. Arrag.*) demum cum *Leonardus Alagona M. Oristani* A. 1478. res turbasset in Sardinia, *Ferdinandus* hunc Principatum & *Gothianum* ei ademit, atque regis titulis inseruit. *Desterr. Spiegel der Ehren.* 6, 10. p. 1220.

§. LXXIX. In titulis *Ferdinandi* & *Isabellæ* nihil reperitur, cujus non in prioribus essent vestigia, præter *Ruscinonem* & *Cerdaniam*. Sed de *Ruscinonensi* Comitatu, seu *Rouffillon*, iam supra §. 14. egimus, tanquam *Arragoniæ* coronæ membro. Quod *Cerdaniam* attinet, (unde adhuc *Puigcerda* nomen,) à *Ceritanis* veteribus nomen habet. *Cerdania* s. *Ceritania*. Primum legi, qui titulo *Comitis Besaluni* & *Ceritania* usus est, *Olivam*, cognomine *Capretam*, *Myronis*, *Comitis Barcinonensis*, filium, quo nati *Bernardus Taliaferreus*, Comes *Besaluni*, & *Guifredus*, Comes *Ceritaniæ*, sator reliquorum, in quibus *Wilhelmus Jordanus* & *Bernhardus Wilhelmus* Comites, cum ille ad *Tripolim* A. 1103. cecidisset, hic A. 1117. sine liberis defecisset, *Raymundum Barcinonensem*, agnatum, habuere heredem. Confer *Æl. Ant. Nebriss. Rer. Hispan. Dec. 2. L. 3. c. 1. 2.*

§. LXXX. Superest, ut, quos prolixior illa titulorum *Caroli V.* farrago prioribus addit, examinemus. *Imperatoris Romani* & *Germaniæ* Regis elogium personale fuit, & ex dignitate electitia. *Hungaria, Dalmatia, Croatia* Regna frater *Caroli Quinti*, *Ferdinandus*, uxorio titulo tenuit, & ad posteros transmisit: *Carolus* verò non alio jure illis titulis usus est, quam ob successionem *Siculam*. Ex quo enim à *Mariæ* uxore, *Stephani* Regis *Ungariæ* filia, *Carolus II.* Andinus, Rex *Siciliæ*, Regni istius jus familiæ intulerat, licet illud in alias dein migraverit familias electione & suffragiis, à *Neapolitanis* tamen Regibus, atque adeo etiam à *Joanna II.* à qua adoptatus *Alfonsus Arragonius*, tituli retenti sunt. *Algeron* vitiosè scriptum cre- *Algeron*. do pro *Algarbia*, cum non solum locus nullus isto nomine mihi sit notus, verum etiam ordo titulorum pro illa faciat. Ita &, quæ infra legitur, *Territania*, *Ceritania* videtur legenda: & *Molina* pro *Monia*. *Styria, Carinthia, Carniola, Wirtenbergia Ducatus, Comitatus Pfretarum & Kyburgi, Landgraviatus Alsatiæ, Marchionatus Burgovia, Dominia Vinidorum, Marchia & Portenavia*, ex *Austriaca* sunt successione: sed quia *Ferdinando* & ejus posteris concessi, à *Caroli* posteris jam omittuntur; seu malis ea *Austria, Habsburgi, Tirolis & Svevia* nominibus simul comprehendendi. *vitiose videtur scripta.*

§. LXXXI. *Calabria, Catalonia, Asturia, Tripolis* nomina restant. Secundum *Barcinonis* nomine poterat comprehensum videri: de quo §. 10. & 74. Primum designat provinciam extremam *Italiæ*, atque ita *Neapolitani* Regni, quam *Carolus Andinus* cum reliquo Regno occupavit, cumque dein ea cum *Apulia* & *Sicilia* pro *Conradino* se declarasset, hoc capto & supplicio affecto, in potestate retinuit. Inde eam habuit *Robertus* filius, &, vivo patre, filius *Carolus*, pater *Joannæ*, quæ ex primo marito, *Andrea Ungaro*, *Carolus Robertum*, Ducem *Calabriæ* genuit, sed brevis avi. Inde cum *Ludovicum Andinum* adoptasset, ad hunc *Calabriæ* titulus delapsus est, & ad posteros transmissus. Unde *Renati* Regis filius, *Joannes*, & nepotes, *Joannes* atque *Nicolaus*, illo usi titulo. Vicissim ex *Arragoniis* *Friderici* Regis Regno pulsi filius *Ferdinandus* eodem elogio usus est. *Ferdinandus* autem Catholicus universum Regnum in potestatem redegit. *Calabriæ* ipsi δειγμα assignant in argentea parma crucem patibulatam nigram. *Asturia* *Hispaniæ* provincia est ad mare sita, *Gallæcia, Biscaya* & *Castilia* inclusa, in *Ovetanam* & *Santillanensem* distincta. Hæc verò, reliquæ *Hispaniæ* fere à *Mauris* occupatæ, receptaculum reliquiarum fuit, & ibi primum Regnum *Ovetanum* conditum est, unde dein *Legionense*, & ex hoc *Castellanum*, orta sunt. Verum filiarum splendor matrem pene obscuravit, ut ne nomine quidem regiam dignitatem tueatur.

§. LXXXII. *Tripolis* sola superest, quæ titulum claudit. Ea *Barbarica* ad distinctionem alterius *Syriacæ* (di *Soria*) appellari solet. Qua ratione ad *Hispanos* delata sit, *Thuani* verbis exprimere malo. L. 7. p. 356. Ab eo tempore, quo videlicet veteri urbe diruta *Afri* aliam condidere, *Tripolis* sub *Tunetanis* Regibus semper fuit, aut eorum præfatis aliquando, ut fit, rebellantibus; donec *Petrus Navarrus*, qui postea signa nostra secutus est, *Bugia* capta anno hujus seculi X. pestilentia in urbe grassante, ut suorum salutem consuleret,

leret, *Didacum Valentinum Neapolim misit cum duobus navigiis, quibus 10000. milites portabantur; ipse cum exercitu, qui erat 7000. hominum Cosyram venit, & ibi accepta à Valentino comessu ac munitionibus in Africam transmittit, atque auctore Vienello Veneto, qui quod frequens Venetis cum Tripolitanis commercium intercedebat, situs ac loci valde peritus erat, urbem aggreditur, repulsisque oppidanis ac milite in terram exposito, eam tandem expugnat, occisis 6000. Maurorum & captis amplius 7000. in iusque urbis regulo cum conjugibus & liberis, qui in Siciliam sub custodia ablegatus est, ac postea Caesaris beneficio libertati restitutus. Capta urbe ac magna ex parte destructa castellum vetus servatum est, & aliud novum juxta portum institutum, utrumque à Casare presidio imposito eo usque custoditum, donec Rhodus à Soltmanno ante 2288. annos captâ, & inde Hierosolymitanis equitibus ejectis, Caesar eis Melitam attribuit, & Tripolim, quæ ab ea haut amplius 225. passuum millibus abest, una tuendam commisit. Ibidem recenset, qua ratione à Turcis recepta sit A. 1551.*

Prætenso
Hispanica
in Britan-
niam.

Hujus qui
omni tem-
pore re-
tores.

§. LXXXIII. Satis diu nos tenuere tituli, & quidem hic subsistere possemus, nisi unicum nos remoraretur, quod videlicet *Britannia Aremorica* etiam *prætensionem* Hispania sibi asseruerit, licet nec in signibus nec titulis solennibus addere lubuerit. De ea verò, quæ Lectori scitu jucunda credimus, age exponamus. Necessarium autem est, ut, quibus semper Rectoribus paruerit, paucis repetamus. Eam ergo olim Regibus propriis paruisse fama est. Eandem in potestatem Regum *Franciæ* venisse victoriâ *Clodovæi* traditur, quamvis post hæc etiam alii Regum faciant mentionem, quos, nisi quod aliqui rebelles titulum hunc repuere, rectius *Comites* dicas, autoritate Regum sua regentes. Inter *Comites Redonenses & Namnetenses* de Principatu diu fuit contentio, armis etiam acta, donec tandem *Bertha Namnetensis Alano nigro*, ex *Redonensibus*, *Richmondia Comiti* eum adferret. Horum neptis fuit *Constantia*, *Godofredo Com. Andino*, *Ranulfo Cestrio*, ac demum *Guidoni Thoarsio* nupta. Primus ex primo matrimonio successit *Arturus Andinus*: sed huic patris fraude extincto, soror uterina, *Alia Thoarsia Petri, Comitis Drocensis*, ex regio sanguine, uxor. Ita in regia domo per Petri posteros, cum primum promiscue *Comitum & Ducum* titulus adhiberetur, ex quibus posterior tandem mansit, continuata est successio; non tamen sine controversia inter *Carolus Blesensem*, *Guidonis Britanni Pentheuri* generum, favore Regis Galliarum subnixum, & *Joannem Britannum Montfortium*, *Guidonis fratrem*, ejusque filium, ab Anglis adjutos. Vicere *Montfortii*, & Ducatum retinere, donec ultimus, *Franciscus II.* morte sua A. 1488. masculam totam progeniem terminaret. Hares fuit filia *Anna*, quæ *Carolo IX.* & dein *Ludovico XII.* hujus verò filia, *Claudia*, *Francisco I.* nupta, iterum regnatrici lineæ regiarum Principatum doti intulerunt, in qua hucusque ille hæsit. Confer *August. du Pas, Hist. Britann. Argentré. Sammarth. Hist. geneal. Dom. reg. L. 35.* Prætendit verò Ducatum sibi deberi *Rex Hispaniæ*, apud *Chifflet. Vindic. Hispan. c. 8. p. 74. 75. Zypeum Hist. Cass. obstr. L. 1. c. 17. p. 175. & L. 2. c. 11. p. 215.* (qui tamen *Isabellæ* morte ad *Sabaudum* jus relapsum fatetur.)

Funda-
menta Hi-
spanorum.
Anna Bri-
tannica
Maximi-
liani I.
sponsa per
injuriam
crepta à
Car. VIII.
Responsio
Gallorum.

Allegari possent fundamenta: 1. *Anna heres Francisci II.* Maximiliano I. Imper. legitime desponsata, per *Job. Cabillonium, Principem Arausionis, & Wofg. Polheimium*; sed per injuriam dein à *Carolo IX.* qui eam duxit, crepta. Confer *Comin. L. 7. c. 3. Ferron. L. 1. ubi Puellæ*, qua ratione, ut à data fide resiliaret, persuasum, nec minus de Procerum, certum Ducem desiderantium fremitu legi potest.

Resp. Galli. 1. Saltem jus ex matrimonio non completo nullum nancisci potuere *Austriaci.* 2. Matrimonium contra leges Regni, quæ regum consensum requirunt, factum, non subsistere potuit. Confer *Limn. Not. Fr. 1. 8. pag. 224. seq.* 3. Pace facta, quicquid ratione *Anna* prætendi poterat juris, extinctum est. 4. Si etiam prius matrimonium cum *Carolo VIII.* illegitimum fuisset, *Ludovico XII.* deinceps nupta, jus Principatus integrum attulit, & ad posteros transmisit.

Jus Isabel-
læ Claræ
Eugiæ,
à matre
Isabella
Francica.

2. A *Claudia* matre jus Principatus ad filium *Henricum II.* devenit, ab hoc ad liberos iterum transmissum, in quibus, cum masculi extincti, saltem post *Margaretæ* mortem, quæ *Britanniam* tenuit (*Zyp. 1. 10. p. 70.*) major filia, *Isabella*, Regi Hispaniarum, *Philippo II.* nupta, aut ejus liberi, jus merito sibi vindicarunt: in primis *Isabella Clara Eugenia*, *Isabellæ filia*, & representationis jure, in *Britannia* recepto, ejus vices sustinens, quæ ob hoc cum marito, *Alberto*, in curia *Parisiensi* litem movit *Ludovico XIII.* Sed hæc quoque

quoque sine liberis mortua, heredem, vel ex testamento, *Philippum IV.* vel ab intestato, *Sabaudos* habere debuit. Sic jam A. 1596. per *Mercurianam* factionem *Infanti Principatus* destinabatur, apud *Thuan. L. 117. p. 353.* Refutatur in *Anonymi Memoires & instructions, pour servir dans les negociat. concernant les droits du Roy de Fr. p. 105. seq.*

Huic iterum obvertitur. (1.) *Unio Britannia* facta A. 1532. à *Francisco I.* tanquam tu-
tore consensu Statuum, ut nunquam postea à Corona alienaretur. *Thuan. L. 16. p. 754.*
Confer de ea *Argentré, Hist. Britann. L. 12. c. 70.* Eandem unionem multis actibus confirmavit *Henricus II.* crecto Parlamento, & officialibus Ducalibus suppressis; unde *Henricus II.* & successores nunquam usi titulo *Ducum Britannia*, etiam in literis provinciarum respicientibus. Adeò *Henricus* nunquam possedit *Britanniam*, ut privatum, sed ut Coronæ Domanium. (2.) *Elisabetta*, s. *Isabella*, omni successioni paternæ renunciavit, in pace *Castell. Camerac. A. 1559. n. 29.* Sed & filia, tanquam extranea, successione incapax est, lege (albinagii) Regni eam excludente. vide *Limn. Not. Franc. 2, 7. p. 493.*

(3.) *Margareta*, sola *Henrico III.* susterstes soror, non tenuit Principatum: cum tamen ob vitium peregrinitatis exclusa Hispanica infante, si successio in *Britannia* ulterius habuisset locum, *Margareta* Ducatum obtinere debuisset. Ab ea verò lapsurus erat ad Regem ex testamento.

4. Ex lege Regni, quæ Regi obtingunt, Regno uniuntur. *Limn. Not. Franc. 1, 8. p. 173. 216. 221.* Et saltem *Henricus II.* quod jure materno habebat, tenebatur Regno jungere.

Excipitur ad hæc. (1.) Legibus his præjudicium tertio creari nequit. (2.) Sunt exempla contraria, *Navarra*, *Burgundiæ Comitatus*, & alia. Certe eam legem ne Reges quidem semper agnoscere voluere.

5. Domus *Pentheuriæ* jura, nixa *Philippi Valesii* sententia A. 1341. *Confluenti.* Status
bus pro *Blesensibus* contra *Montfortios* data, à *Joh. Brosio Pentheurio, Ludovico XI.* præsens.
Regi, cum is timeret, ne *Anna Britannia* extero nuberet, cessa sunt A. 1479. Eadem nunc quoque valide militant.

Exc. Transactum de illis juribus matrimonio *Annæ Britannæ & Caroli VIII.* ubi uter sine liberis præmoreretur, alteri parti suas prætensiones cedebat.

6. *Isabellæ* morte cum jus ad *Sabaudos* delapsum esset, hi prætensionem non persecuti. Hæc fundamenta partium: mansit verò hætenus in possessione *Rex Gallia*; non tamen videtur *Rex Hispania* abdicasse prætensionem; unde §. 21. in pace *Vervin.* cum *Infanti Isabella* servatur jus suum, inprimis *Britanniam* respici existimo. Eadem reservatio ultima illa pace A. 1659. repetita est §. 89. 90.

Cap. XXXIX.

Comites de Hofkirch.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Linea.
2. Scutum.

3. Galea.
4. Titulus.

§. I.

Illustrissimi *Hofkirchii* Comites & Barones, teste *Bucellin. Germ. stemmatogr. P. 3. p. 85.* Familia, referuntur ad *Udalricum ab Hofkirchen*, qui claruerit anno 1380. Quo eodem etiam vixit *Jodocus s. Jostl Hofkircher. A. 1411. Jostl der Hoffkircher* à Duce Austria *Leopoldo* munitionem *Colmiz* emit. A. 1454. *Joannes Hofkircher*, Regis *Ladislai* Consiliarius, annuo stipendio 200. aureorum fuit. Qui primus A. 1464. ob merita in *Dominorum* classem à *Friderico IV.* Imp. relatus est. In *Wilhelmi I.* qui superiori seculo Senatus bellici Præses fuerat, filiis, *Wolfgango & Georgio Andrea*, duæ lineæ ortæ. Ille iterum ex *Wilhelmo & Laurentio* posteros habet. Isto enim *Wenceslaus Wilhelmus*, Episcopus *Seccaviensis*, & *Carolus Ludovicus* vigiliarum supremus Magister, hoc Generali Campi-Marescalli Locumtenente, *Wolfgangus Laurentius & Georgius Laurentius* nati sunt, omnes Comitum ornati dignitate.

§. II. Vetus tessera familiæ fuit herma virilis, caruleo amictu, aurea crine & barba, Scutum, in scuto rubente. Cum verò illos nova dignitate ornaret *Fridericus IV. Augustus*, addidit coronam auream, & volitantes fasciolas aureas atque coccineas. Cum autem sphaerula, quibus connectit

connectitur vestis, nec non ora superius *reducta*, auro similiter pingatur: non satis novi, utrum decus antiquum, vel pariter Augusti donum fuerit.

Galea. §. III. Scuto infistit corona aurea, ex qua herma scutarius coronatus exurgit. Laciniae dependent ex auro & cocco.

Titulus. §. IV. Titulus est: *Comites in Hofkirch, Barones in Colmiz & Tresedel, &c.*

Cap. XL.

Barones Hofmanni.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.

3. Apex.

§. I.

Familia.

Per illustres Hofmannii Barones incrementa sua *Friderico IV. Imp.* debent, & in *Styria* in primis florere, cujus sunt *hereditarii Curia provincialis Magistri, & hereditarii Marescalli, Erblandhofmeister und Erbmarschallen.* Sub *Ferdinando I. in Austriam* concessere, & *Ennstenberg, Oberwallsee, Steyer, Wels, Frankeburg* & alia acquirit. Familiam *Bucelinus, Stemmatochr. Germ. P. 3. p. 86.* refert ad *Fridericum Hofmann, Dominum in Grienpübel & Strechau, in Styria, Joannis* avum, qui *Ferdinandi I. Consiliarius* intimus fuit.

Scutum.

§. II. Eorum arma exhibet *Sibmach. Armor. P. I. p. 22.* quod sint quadripartita. Prima & quarta area aurea continet hircum nigrum, auro coronatum: secunda & tertia rubea mergites singulas aureas: toti, quæ incumbit, parmula carulea leonem refert coronatum aureum. Caper gentile symbolum est, cæteri laterculi ex gratia ob varia merita concessa. Existimo tamen aliarum prius stirpium *δεῦμα* fuisse, quibus forte extinctis donum hoc Hofmannii obtinere ab Imperatore.

Apex.

§. III. Cassides elypeo apud *Sibmacherum* tres insunt coronatæ, ex quarum tertia exsurgit *πρῶτον* scutarii capri coronati, ex media adversus leo coronatus assurgit, utrinque ternis pennis pavoninis ornatus. Priori autem insistit merges aurea. Laciniae omnes auro tinguntur, reflexæ autem sunt ad primam nigro colore, ad secundam caruleo, ad ultimam rubeo. Quod conjecturam mihi facit, galearum ordinem transpositum, & quæ caprum refert, primum locum debere occupare; huic enim aureæ & nigrae convenire possunt phaleræ: aureæ autem & rubear illam decent, quæ merge ornatur.

Cap. XLI.

Comites & Barones ab Hohenfeld.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Linea.

2. Scutum. Hohenfeld. Simoning.

3. Apex.

§. I.

*Familia.**Linea.*

Inter vetustas Austriae superioris familias illustris fuit *Hohenfeldia*, ex qua *Otto* vixit *A. 1349.* Hujus filius *Rudolphus* fuit, pater *Georgii & Joannis.* Ille aliquot ex se lineas dedit, & ejus nepos, *Christophorus*, à *Friderico IV. Imp. Baronum* ordini adscriptus est. Hujus verò posterius sub *Ferdinando I.* denuo defecere. Qui à *Joanne* descenderunt, *Equitum* conditione vivere, usque ad *Wolfgangum*, qui cum fratribus *Baro* dictus est, pater *Achatii*, qui restaurator familiae fuit, præter *Wolfgangum*, genitis *Ludovico, Ottone, ne, Marco & Christophoro*, à quibus linea novæ exortæ sunt, *Comitum & Baronum*, qui nunc etiam superant.

Scutum.

§. II. Antiquum gentis symbolum creditur fuisse parmula carulea cum fasciâ argenteâ, rosâ rubear impressa. Hujus loco olim quidam usi parmula nigra, impressis duobus cornibus venatoriis argenteis, cocco (vel auro) ligatis & armillatis, adverso situ locatis, quæ creditur tessera fuisse familiae de *Simoning*, nescio quo titulo ad hanc gentem translata. Sed hujus loco iterum ascita areola cum fasciâ & rosâ à posteris, qui usus fuit *Baronum* priorum. Quod lineas, quæ nunc supersunt, attinet, utrumque *δεῦμα Hohenfeldium & Simon-*

Hohenfeld.

& Simoningiam quadriperito inferuere scuto. vide *Sibmach. Wapenb. P. r. p. 34.* Sed Simoning. modo hoc, modo illud, priori sede locantes.

§. III. Apex duas galeas continet coronatas, quarum prior duo cornua venatoria Apex, scutaria sustinet, laciniis nigris & aureis: posteriorem ornat jugum alarum complicatum, impresso scutario fascia & rosa typo, dependentibus laciniis argenteis & caelestinis. Et quidem ista priori galea sola utebantur nonnunquam illi, in quorum scuto non appa-

Cap. XLII.

Comites de Hohenlobe.

ARGUMENTUM.

1. Familia Rami. Langenburg. VValdenburg.

2. Scutum.

3. Comitum Hohenlobe Ortus. Linea VVeickersheimia. Com Italicide alta flamma. Linea à Brauneck. Vffenheim. Præfensio in Ziegenhain. Linea in VVeickersheim, Neuenstein,

Langenburg. Pfedelbach. VValdenburg. Schillingsfurst.

4. Dominium Langenburg.

5. Galea. Hohenloica, Langenburgia.

6. Leo Gleichius linea Langenburgia.

7. Gleichii Comites.

8. Apex Gleichius.

9. Tituli.

§. I.

IN Franconia Comitibus Illustrissimi Hohenloici nulli alii familiae cedunt. Hodie verò in duos capitales ramos stirps dispescitur, in Georgii, qui A. 1551. decessit, filii, Ludovico Casimiro & Eberhardo, facto divergio, quorum ille Langenburgium, hic VValdenburgium ramum ex se dedit.

Familia
Rami.
Langenburg.
Waldenburg.
Scutum.

§. II. Insignia, quæ Sibmacheri Wapenb. P. 1. p. 14. repræsentat, lineæ VValdenburgica, quæque ex hac ortæ sunt, Pfedelbacensi atque Schillingsfurstia conveniunt; superiori autem tempore, universæ Genti fuere communia: & in scuto quadriperito Hohenloicam cum Langenburgia tesseras quadris disponunt.

§. III. Hohenloicum dætya gentile est laterculus argenteus, duobus leopardis (seles Sibmacherus vocat, Leones Spangenb. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 35. p. 322. qui oculos & linguam rubeo colore tingit) nigris exornatus. Cæterum Hohenloicus hic Comitatus in familia à pluribus jam seculis hæsit. Nam A. 897. Crato aliquis s. Crafft, Comes Hohenloicus legitur, & ex ejus filiis in Magdeburgio ludo equestri Ernestus & VVolfgangus, in secundo Adolphus recensentur: frater verò horum Crato appellatur, qui Henrico adversus Vandalos bellanti adfuit, & familiam propagavit. Ejus ex Conrado nepos, Hermannus, Adelheidem uxorem habuit, matrem ex Henrico priori marito Conradus II. Imperatoris & Gebhardi Episcopi Ratissponensis, fundatorum Ecclesiæ Oeringensis. Hoc Hermannus, qui illo matrimonio splendorem familiæ auxit, ea genuit Cratonem & (qui aliis hujus Cratonis nepos est) Sigfridum; hoc VVeickersheimia linea sata est, quam terminavit Godfridus, Episcopus Herbipolensis, A. 1198. vel ejus ex fratre nepotes Henricus & Conradus. Ille (Sigfridus) cum Henrico IV. in Italiam profectus est: unde filius Ado s. Otto de alta flamma dictus, Comes Italiae fuit; ita & posterius Marchionum Italiae & Romaniola nomen gessere. Rediit in majorum patriam pronepos Ottonis, Godofredus, quem A. 1180. Italiâ odio Pontificis pulsum Fridericus I. Imperator, cujus proavia Hohenloica fuerat, ditione aliqua iterum donavit, ipse autem pecuniâ Italicâ reliqua ad Cocharum sibi comparavit. Filius Godofredus junior, inter executores testamenti ab Henrico VI. Imperatore nuncupatus est: & præter alios, Godofredum atque Conradum, filios habuit, qui avitum nomen Hohenloicum resumisse dicuntur. Conradus lineam prosevit, quæ à Brauneck dicta est, & A. 1390. in fratribus, Conrado & Godofredo, defecit, Godofredus reliquorum sator fuit. Hujus pronepos, Crato, Ludovici, Ducis Bavariae, Imperatoris, Marefcallus, & frater Godfredi, Magister Ord. Teutoniae in Borussia, atque pater Cratonis atque Vlrici fuit: Ab illo Vffenheimia linea fuit, quæ Brauneccia successit, & in Joanne, Domino Speckfeldia A. 1412. defecit, Speckfeldiâ ad Limpurgium, sororium transmissâ. Vlricus Cratonem genuit, patrem Friderici Bambergensis, Alberti Herbipolensis Episcoporum, & Cratonis; quo iterum plures nati, Georgius, Episcopus Pataviensis, Archiepiscopus Strigoniensis, atque Sigismundi Augusti Cancellarius; Crato, Henricæ Mompe-

C. Hohenlohe.

Ortus;

Linea
Weickersheimia.

C. Italiae,
de alta
flamma.

Linea à
Brauneck.

Vffenheim.

Prætenſio
in Ziegen-
hain,

Lineæ in
Weickers-
heim,
Neuen-
ſtein,
Langen-
burg.
Pfædel-
bach,
Walden-
burg,
Schillings-
fürſt.
Dominium
Langen-
burg.
Galeæ.

Hohen-
loica,
Langen-
burgia.

Leo Gle-
chius lineæ
Langen-
burgiæ.

Gleichii
Comites,

Apex Gle-
chius.

Tituli.

Mompelicardensis, vidua Ducis Wirtenbergici, *Ulricus* Elisabethæ, Friderico R. Sici-
liæ, natæ, *Joannes*, Elisabethæ Leuchtenbergicæ, & *Albertus*, Elisabethæ Hanoicæ, mari-
ti. Cum omnes caruissent prole, *Albertus* ex Elisabetha genuit, & illis prætenſionem
in *Ziegenhainensem* Comitatum, unde diuturna contentio, transmiſit. Eo natus *Crato* ge-
nuit *Godfridum*, cujus posteritas A. 1546. in *Wolſgango* nepote defecit, & *Cratonem*, quo
natus *Georgius*, communis omnium, qui hodie vivunt, pater. Nam ex eo *Ludovicus Ca-*
ſimirus & *Eberhardus* nati: Ille præter *Albertum*, *Philippum*, celebrem Batavorum Du-
cem, & Principis Arauſionensis generum, nec non *Fridericum*, Elisabethæ Brunſvicen-
ſis conjugem, *Wolfgangum* genuit, patrem *Georgii Friderici*, *Cratonis* & *Philippi Ernesti*.
Primus in *Weickersheim* habitavit, magnâ autoritate & rebus geſtis patrum memoriâ
clarus; ſed non niſi filiam habuit; à ſecundo *Neuenſteinii*, à tertio *Langenburgii* moderni
descendunt. *Eberhardus* *Georgium Fridericum* habuit filium, & ex hoc nepotes, *Ludo-*
vicum Eberhardum, *Philippum Henricum*, atque *Georgium Fridericum*, à quibus totidem
lineæ *Pfædelbacensis*, *Waldenburgica* & *Schillingsfürstenſis*.

§. IV. Secunda & tertia area tranſverſim ſecatur. Ita ut ſuperior pars nigra au-
reo gradiente leone coronato inſigniatur: inferior aurea octo nigris rhombis implea-
tur. Hoc ſymbolo Dynaſtia *Langenburg* notatur. Conf. *Wapenb.* 2. p. 36.

§. V. Huic ſcutto imponuntur galeæ duæ. Ex quarum priori, inter *flammas* ruben-
tes, expansis alis argentea aquila, ſeu potius *phænix*, uti *Sibmacherus* enunciat, proſpi-
cit. Alludi illis *flammis* ad nomen *Hohenlohe* vix dubium eſſe poteſt. Confer P. I. c. 9. La-
cinia, niſi fallit *chalcographus*, argento & minio tinguntur. Altera galea *Langenbur-*
gia coronata, inter duo cornua nigra, ſuſtinet exorientem leonem ſcutarium corona-
tum. Phalææ circumvolitant nigrae & aureæ.

§. VI. Huic avito ſcutto ſuo, quod alteri lineæ adhuc ſervari diximus, *Langen-*
burgia & *Neuenſteinia* lineæ ſcutulum imponit medium *caruleum*, inſigne leone argenteo,
cujus corona auro fulget. Designari *Gleichium* Comitatum (conf. *Wapenb.* 1. p. 17.)
in Thuringia dubium non eſt. Cum enim *Joannes Ludovicus*, Comitum illorum ulti-
mus, A. 1629. vel 1630. extinctus eſſet, *Hohenloica* familia aliquam partem Comitatus ac-
quiſivit, unde nunc quoque *Ordorf* & alia penes eandem ſunt.

§. VII. Fuit ille leo vetus *δέρμα Gleichensium*, quos à *Walperto* vel *Ludovico*, fra-
tre *Witikindi*, ſatoris *Schwarzburgicorum* Comitum, deducere ſolent. Unde ea-
dem fuerit utrorumque Comitum familia. Sicuti nec differunt teſſerae, niſi leonis me-
tallo. Ab illo *Walperto* descendere reliqui *Gleichenses*, non ſemel in lineas diſtin-
cti. Inprimis circa decimiquinti ſeculi initium, in *Erneſti* filiis, *Henrico* & *Erneſto*, duo
rami exiere. Prior *Blanckenheimius*, iterum in duos diviſus eſt, cum *Henrici* filius,
Erneſtus, genuiſſet *Erneſtum* & *Ludovicum*; ab illo orta lineæ Dominorum de *Rhemb-*
da, de *Krakendorf* & de *Schonenſfürſt*, quæ A. 1596. defecit in *Georgio Rudolpho*: Ab hoc
Domini de *Blanckenheim* & *Cranichfeld* ſati ſunt, qui in *Valrabo* ſ. *Volratho*, *Dorotheæ*
Hanoicæ marito, hoc ſeculo ineunte videntur defeciſſe. Alter ramus Dominorum de
Tonna ad præſatum *Joannem Ludovicum* uſque duravit. De ſucceſſione *Waldeccio-*
rum in *Dominium Tonna* infra agetur.

§. VIII. Ob medium hoc ſcutulum nova etiam galea prioribus interponitur co-
ronata, ex qua prorumpit *πρωτόν* leonis argentei coronata, capite ferens *plumas erectas*
caruleas. Laciniæ dependent argenteæ & cyanæ.

§. IX. Tituli ſunt, lineæ *Langenburgica*: Comites in *Hohenlohe* & *Gleichen*, Domini
in *Langenburg* & *Cranichfeld*: Lineæ *Waldenburgica*, Comites in *Hohenlohe*, Domini in
Langenburg, &c.

Cap. XLIII.

Comites ab Hoyos.

ARGUMENTUM.

1. Familia.
2. Scutum.

3. *Parmula media gentilis*.
4. *Apex*.

§. I.

Familia.

Hispanicæ originis ſunt Illuſtriſſimi *Comites ab Hoyos*, qui ſub *Ferdinando I.* in Au-
ſtriam venere, & Dynaſtias *Stückſenſtein*, *Rotengrub*, *Böſenpeug* & alia bona
acquiſive-

acquisiverunt. Primus in Germania substitit *Joannes senior*, *Joannis Martini de Hoyos*,
atque Agnetis s. Inesa de las Huelgas, filius, cujus major filius *Antonius Episcopus Gur-*
ckensis fuit. *Joannes junior* vero Gentem propagavit. Ab ejus filiis, *Ludovico*, *Gomezio* &
Ferdinando Alberto, duæ ortæ lineæ, quarum hanc extinctam suspicor.

§. II. Scutum eorum videre est in *Sibmach. Wapenb. P. I. p. 23.* in Baronum ordine, Scutum.
qua prior eorum dignitas fuit. Quadripertitum illud est, prima & quarta area *rubea*, pa-
lo *caruleo* distincta. Palo inscribitur, supra *undam argenteam anchora ex eodem metallo*, ei-
demque ex utroque latere comites adduntur *catena argentea fragmina*, ad areae longi-
tudinem pendentia. Secunda & tertia area *rubea* binos *gradientes leones argenteos* repræ-
sentat. Horum laterculorum priores forte ex Hispanica aliqua cognatione, posteriores
ex dynastia aliqua ad illos spectante *Ferdinandus Augustus*, cum ob servitia fidelia in-
signia A. 1555 ornaret, ascevit.

§. III. Toti imponitur *carulea* parma, in qua *baltbeum diagonalem argenteum ca-*
pita aurea draconum, quæ ex angulis superiori & inferiori prodeunt, mordent vel emit- Parmula
media
gentilis.
tunt; limbo *parmula argentea novem maculis hermanicis* ornato (*weisse Kirsch mit neun
schwarzen Hermelin schwänzen.*) Hæc gentilis parmula fuit, antequam Imperiali
gratia istæ accessiones fierent.

§. IV. Scuto insistent duæ *galeæ coronatæ*, e quarum prima caput *aquilinum*, vel Apex.
quæ avis species est, protenditur, ex *caruleo* & *argento* bipertitum: Posterior *πρωτομήνη*
sustinet *leonis argentei*. *Laciniaæ argenteæ* hinc *cyaneo* colore, isthinc *rubeo* redu-
cuntur.

Cap. XLIV.

Comites & Barones de Kühnburg.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Linea.

2. Scutum. Kühnburg. Steyersberg.

3. Apex.

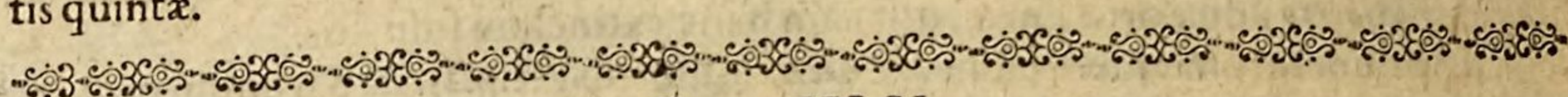
§. I.

Illustrissimorum Comitum & Baronum à *Kühnburg* Familia ex *Carinthia* ortum tra- Familia.
hit, in qua arx hujus nominis adhuc A. 1600. in Gentis fuit patrimonio. Inde per Sty-
riam in *Austriam* penetrarunt, ubi sub *Friderico IV. Kottigenbrunn* acquisiverunt à *Creu-*
zeris, ob matrimonium forte *Urlula Creuzerin* & *Gundolphi Khünburgii*. Gentem
Gabr. Bucel. Germ. Stemmatoqr. P. 2. deducit ad *Fridericum à Khünburg*, qui claruerit 1400.
maritus *N. Keyerbergia* s. *Heirspurgia*. A *Gandolpho* supra memorato & fratre ejus *Chri-*
stophoro diversæ ortæ lineæ. Hoc natus *Michaël, Archiepiscopus Salisburgensis*, cui & fra-
tribus, *Georgio* atque *Joanni Jacobo*, *Baronum* axioma obtigit, & ab his novi emissi rami. Linea.
Alia *Khünburgiorum* linea à *Friderici* supra memorati nepote, *Christophoro*, orta est,
cujus fratrem *Gandolphum* reliqui, quod dixi, satorem habent.

§. II. Scutum ferunt quadripertitum, cujus prima & extrema quadra iterum bi- Scutum.
pertita est ex *argento* & *minio*, inscripto orbe s. *globulo*, pari sectione affecto, & alternatim
area coloribus tincto. (*weiß und roth in der mitten/ abwertes oder nach längs von ein-*
ander getheilte Kugel in ungewechseltem Feld.) Quod de qua gentile est. Secun- Khünburg.
da verò & tertia quadra *transversim* secatur, & *nigro* colore atque *argento* inficitur. Ei,
quæ inscribitur figura *ferramentum ostii* (*Thorband oder Thürangel*) repræsentat,
pali situ inscriptum scuto, & *oppositos ejus colores* recipiens. Figuram hanc *Sibmach.*
Wapenb. P. I. p. 81. in *Equitibus Bavariæ* aliter pingit, vocat tamen simili nomine *band*.
Tum superiorem ferramenti partem *auro*, non *argento* tingit, inferiorem verò planè,
uti hic, *nigram* permittit. In *Fürst. Wapenb. P. V. Append. p. 8.* figura ferramenti re-
cte repræsentatur, sed primo & extremo quadranti inseritur, quod nollem, cum genti-
le symbolum potiori sede dignum sit. Ferramentum hoc est ex familia *Steyersberg* Steyers-
berg.
extincta, cujus tesseram *Khünburgii* nacti ob conjugem ex ea ascevit. Quam ipsam
illam puto, quam §. I. *Bucelinus*, an *Keyerbergiam* vel *Heirspurgiam* diceret, dubitave-
rat. Forte rectius *Steyerbergia* dicetur.

§. III. Premunt clypeum duæ *galeæ coronatæ*, quarum priori insistent *globus scutarius* Apex.
bipertitus, & *nigris* sex *pennis* fastigiatus: ex altera expanditur *jugu alarum*, cum typo

Steyersbergio. Laciniæ isthinc sunt argenteæ & coccineæ, hinc nigrae & argenteæ vel aureæ. Hoc vult Pars I. armorialis; illud ratio mallet, & confirmat appendix partis quintæ.

Cap. XLV.

Comites & Barones Khuonii, de Belasy.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Linea de Avur & de Belasy.

2. Scutum. Khuniorum symbolum.

3. Fam. Niderthor.

4. Galea.

§. I.

Familia.

Khuniorum de Belasy Illustrissimorum Comitum & Baronum gentem Gabr. Bucelin. Germ. Stemmatochr. P. 2. deducit à quodam Egone, dicto der kuhne Ritter/ (*Eques animosus: le Chevalier hardy*) qui Habsburgiorum Comitum vasallus A. 1250. floruerit. Ejus filio Henrico idem nomen, & uxor Pascallina de Trammyn, gentis suæ heres, tribuitur. His nati Arnolfus & Ego Khuonii: Ab hoc linea Khuniorum ab Avur. Arnolfus Elisabetha de Belasy maritus alterum ramum ex se dedit Khuniorum de Belasy. In his fratres, Jacobus & Matthias, filii Pancratii, ille Cæsaris & Archiducis Maximiliani, atque Ferdinandi Consiliarius Cameræque Præfectus, hic Cæsareus Præfectus superioris Austriæ fuit: Istius filius fuit Jacobus, Baro de Neuen-Lembach. Quæ dignitas dein etiam continuata, & Comitum in Liechtenberg & Neuen-Lembach axiomate aucta est.

Linea de Avur & de Belasy.

Scutum. Khuniorum symbolum.

§. II. Scuto utuntur quadripertito, apud Sibmacher. Wapenb. I. p. 26. Prima quadrata transverse secatur argento & minio, inscripto leone, quem eadem sectio afficit, & alterni colores tingunt. Hoc symbolum est gentile.

Familia Niderthor.

§. III. Quadra secunda & tertia cocco tingitur, & portam bipatentem, vel potius castrum pinnatum, porta aperta, & valvis patentibus, ex argento continet. Quæ tessera est familiæ Niderthor, ad nomen alludens. Jus hujus laterculi est à Dorothea de Niderthor, Matthia Khuonii de Belasy uxore, quibus Pancratius natus est, Jacobi, Matthiæ, aliorumque fratrum pater.

Galea.

§. IV. Galeæ premunt clypeum tres. Primam tegit culcitra rubea, oris argenteis, cui insidet leo Khuniorum, cujus superior pars cum cauda rubet, inferior corporis candet: Media coronam sustinet auream, pinnis argenteis ornatam, super quam conspicitur ala rubea, castro bipatentis cutario exarata; Tertia iterum corona pinnata ornatur, & sustinet hermam, rubeo amictu, pileo Orientali ex cocco & argento, pinnis argenteis exculto. Quæ duæ galeæ sunt ex familia Niderthor. Laciniæ omnes argenteæ & rubeæ circumvolitant.

Cap. XLVI.

Burggravii de Kirchberg.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Linea.

2. An ex Nassoviis?

3. Scutum.

4. Kirchberga. Burggraviatus Thuringia.

5. Galea.

6. Titulus. Kirchberga. Farnroda.

7. Kranichfelda.

8. Jura Saynensia.

9. Kirchbergenses in Suevia Comites. Item in Bavaria. Domini in Austria.

§. I.

Familia.

Illustrissimorum Burggraviorum Kirchbergiorum familiam Celeb. Gabr. Bucelin. Germ. Topo-Chrono. Stemmatochr. P. 2. orditur ab aliquo anonymo Burggravio de Kirchberg, arcis & domini ad Salā, Thuringiæ fluvii, Domino, circa A. 1118. Eique filios duos dat, Emiconem Burggravium hereditarium, Dom. Kirchbergæ; & Conradum, stemmatis propagatorem. Hujus nepos Theodoricus II. Burggrav. monasterium virginum in Cappendorff fundavit A. 1203. Hujus etiam filii, alter Theodoricus IV. lineæ Altenbergicae sator fuit, ex qua nepos ejus, Theodoricus V. Magnus Borussiae Magister fuit, A. 1333. alter Otto senior dictus à Paul. Langio in Chron. Citizenfi ad ann. A. 1292. eximius & devotissimus benefactor cænobii Pozaviensis appellatur. Ejus nepos fuit Albertus Burggravius, cui à Margareta Kranichfeldia Dominium illud obtigit. Eo nati Theodoricus & Hartmannus; illius linea

Linea.

A. 1528. defecit in Hartmanno nepote, Abbate Fuldensi, & Administratore Hirschfeldensi,

diensi; ab hoc descendit modernus Illustrissimus Comes, *Georgius Ludovicus, Burggravius Kirchbergæ*, cuius gratiosæ communicationi quædam eorum, quæ hic scribo, debeo. Cæterum illis, quos tabula Buceliniana recenset, addendi etiam *Fridericus Burggravius, radus, Episcopus Misnia*. Ex *Cyr. Spangenb. Adelsp. P. 1. L. 10. c. 20. p. 320.* Addit idem alium *Albertum, Archiepiscopum Magdeburgium, A. 1206.* Sed ipse suspicatur, errorem esse pro Comite *Kevernburg*.

§ II. Quod originem Gentis altiore attinet, studiorum horum peritioribus æstimumandum relinquo, annon ea ex *Nassoviis*? Nam *Textor*, & ex eo *Alstedius*, *Philippo, Nassoviæ Comiti*, ex *Imagina, Comite Hanoviæ*, filium dant *Philippum, Burggravium Kirchbergæ*, quam utrum de *Kirchbergæ Thuringiæ* interpretari liceat, non satis discerno. *Philippum* eum circa seculum decimum vixisse oportet.

§ III. Insignia quod concernit gentis, quæ nunc in usu, constant ea non *decussæ*, Scutum, (quam figuram nescio unde *Bucelinus* habeat) sed scuto quadripartito; cuius area prima & quarta *argentea leonem continent nigrum*, coronâ aureâ ornatum: secunda vero & tertia, itidem *argentea, palos refert ternos* (non *caruleos*, uti *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 18.*) sed *nigros*.

§ IV. Quæ utriusque areolæ significatio sit, vix bene discreverim. Apparet enim, olim non usos esse semper eodem deigmate. Ex Nobiliss & Magnif. Dn. *Zach. Prueschenckio de Lindenhofen* edoctus sum, *Ottonem seniore*, cuius §. I. mentio, tantum usum esse *tribus palis*, quod sigilla doceant *literarum cœnobii Jenensis & Capellendorffii*. In alio monumento, quod *Capellendorffii* visitur, *Otonis nepos, Albertus*, circa A. 1427. solo *leo*, ne usus est, *caudâ multipliciter contortâ*. Eius iterum filii *palis A. 1435. usi*. Unde conjectura est *Viri Magni*, quod *pali* propria *Kirchbergensis* sint tessera, *leo* autem forte ob *Burggraviatum Thuringiæ* assumptus fuerit. Porro, si *Theodoricus*, qui *Magister Ord. Teutonici in Borussia* fuit, de quo §. I. omnino ex hac gente descendit, & non fallit *deſyua*, quod ei, sub nomine *Theodorici, Burggravii Altenburgici*, in *Wapenb. P. 5. pag. 26.* tribuitur, *familia* huic, saltem *linea* illi *Altenburgica*, usitatas etiam fuisse oportet in *area rubea argenteas duas fascias*.

§ V. Scuto duæ imponuntur *galeæ*: quarum priori imponitur *speculum suo colore fulgens, pennis pavoninis circumdatum*: illi imponitur *circulus aureus*, cuius *medius orbis argenteus*, *quinque pennis pavoninis, radiorum instar circulo conjungitur*. Alteri insitit *thecula palis* (*argenteis & caruleis* uti *Sibmach.* sed videntur esse debere *nigra*) *distincta, eique inserta penna pavonina*. *Lacinia* utrinque videntur *pingendæ argento & nigro colore*; *Sibmach.* verò altero latere *caruleum pro nigro mavola*.

§ VI. Titulus est: *Burggravius Kirchbergæ, Dominus Farnroda. Kirchbergæ, autore Spangeb. l. c. cum Greiffenbergæ, Windbergæ & Leistena bello ab Erfartensibus* petiti A. 1304. amissile dicuntur. *Farnrodæ* cum illis, quæ inde dependent, *patrimonium olim stirpis nobilis*, quæ inde nomen gessit, à *Kerstano de Keidel*, equite *Hasso* A. 1462. *Hartmannus Kirchbergius* emit.

§ VII. Aliquandiu *Kranichfeldam* possedere *Burggravii, Alberto à conjugæ Margareta* allatam: & quidem *superiorem* illo nomine *Dynastiam* prius propriam sibi *Albertus* idem & uxor A. 1398. *Baltasari Landgravio*, feudo obtulere. *Inferius* autem *Dominium* A. 1469. *Theodoricus Burggravius Ruthenis* vendidit. Nunquam tamen hujus *Dynastiæ deſyua* inferuere *Burggravii* suis scutis.

§ VIII. Secundis nuptiis supra memoratus Illustrissimus *Burggravius, Georgius Ludovicus*, sibi copulavit *Magdalenam Christinam Manderscheidiæ*, Ernestina, *Saynensis* Comite natam, unde, fratre illius, *Maximiliano Joanne Ferdinando*, A. 1675. extincto, suis etiam, quos ex ea gigneret, liberis partem successionis *Saynensis* vindicavit.

§ IX. Nomen *Kirchbergæ* aliarum me commouefacit familiarum; quarum eadem appellatio est. Ita *Kirchbergenses Comites* in *Suevia* celebres fuere: ex quibus *Otto & Hermannus* fratres A. 1099. *Benedictinum cœnobium in Wiblingen*, non procul ab *Ulma* ad *Illarum amnem* situm, fundarunt & liberalissimè dotarunt. Ultimus verò extinctus est A. 1510. *Philippus*. Hodie *Fuggerii Comitatus* illius & *deſyua* & titulum servant. Vid. *Furst. Wap. P. 2. p. 21.* Vide c. 25. n. 3. 4. Alios *Kirchbergenses Comites* in *Bavaria* allegat *Henning. Theatr. Geneal. Tom. 3. P. 1. p. 516.* ex quibus *Ernestus* cum patre *Henrico* A. 1109. *Cœnobium in Mallerstorf* condidit. Ultimum allegat *Chalbochum* A. 1207. 1224. Ad eam forte familiam spectat scutum, quod sub nomine *Kirchberg Wapenb. P. 2. p. 8.* videre est, vario

Domini in Kustila. *vellere ex argento & caruleo, & capite scutario rubeo* infigne. Austriaci etiam Barones sunt *Kirchbergii*, quorum tesseram gentilitiam exhibet *Wapenb. P. 1. p. 35. duas clav. decussatim locatas (Sausstolben) aureas in clypeo rubeo*: & cum augmento, *P. 4. p. 15.* Sed, præter solum nomen, omnes isti cum his Burggraviis nihil, quod sciam, habuere commune. De eo non æque disceptaverim, an hi *Kirchbergii* cum *Bavarica* familia conveniant, cum *l. c. P. 4. p. 15. areola secunda & tertia scuti, in scite quidem, videatur representare vellus illud varium, priori stirpi gentile.*

Cap. XLVII.

Comites de Kollonitsch.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.

3. Apex.

§. I.

Familia.

Illustrissimi *Comites de Chollonitsch. s. Kollonitsch* ex Croatia per Styriam in Austriam penetrarunt, & in utraque bona comparaverunt, in primis sub *Ferdinando I.* variisque muneribus, præsertim bellicis, Austriacæ domus servitio inclaruere. *Baronum* dignitatem, deinceps *Comitum* axioma auxit. *Gabr. Bucel. Germ. Stemmatochr. P. 2.* tabulam genealogicam orditur ab *Ibano*, vel *Stephano de Kollonitsch*, *Georgii* patre, à cujus filiis, *Seiffrido & Martino*, duæ lineæ. Illius filii, *Georgius Seiffridus*, *Gabriel*, & *Ferdinandus* totidem ex se ramos dedere, in alios denuo successu temporis distinctos.

Scutum.

§. II. Horum vetus clypeus transverse sectus in superiori parte *argentea* *perpolu* *lupi naturali colore representati*, in inferiori *rubea* *rotam sex radiorum auream* representavit. Inde aucta hæc insignium decora, & scutum attributum est quadrifidum. In cujus prima & extrema *area argentea* *lupus integer* ad prædam pedes divaricat, suo colore tinctus: in secunda & tertia *rubris rota aurea* conspicitur. Ut videre est in *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 21.* Quod *Bucelinus* d. l. *lupum* in equum ferocientem commutat, error *chalcoglyptæ* tribuere licet.

Apex.

§. III. Scuto insistent duæ *galeæ coronatæ*: prior *jugum alarum complicatum & scutaria rota* insignitum sustinet: ex altera inter *alas*, quarum altera superius *auro*, inferius *cocco* tingitur, altera superius *argento* candet, inferius *minio* rubet, proflit *lupus scutarius*. *Lacinia* hinc *rubea & aurea*, isthinc *argentea & rubea* dependent.

Cap. XLVIII.

Comites de Kuoffstein.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.

3. Apex.

§. I.

Familia.

Illustrissimi *Comites de Kuoffstein*, ex vetusta Austriaca nobilitate apud *Bucelinum Germ. Stemmatochr. P. 3.* referuntur ad *Jacobum Kuoffsteiner*, de *Fainfeld*, *Wilhelmi* patrem, *Georgii* avum, *Laurentii* proavum: cujus filius, *Joannes Georgius*, *Baronis* nomine ornatus è filiis *Joanne Jacobo*, *Joanne Laurentio*, & *Joanne Ludovico* totidem lineas dedit. Inde *Comitum* dignitas priori accessit. Cum sub *Maximiliano I.* *Fainfeld* vel obtinuerint, vel prius jam possederint, dein sub *Ferdinando Greillenstein* nacti sunt, inde *Spiz*, *Zassung*, *Hartheim*, *Vveidenholz*, & alia bona prioribus adiecere.

Scutum.

§. II. Vetuse eorum tessera est in *Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 33.* in scuto *rubeo* *Aethiops nudus coronatus*, dextra nudum ensen gerens, & colliculo tricipiti *aureo* insistent.

Apex.

§. III. Scuto imponitur *cassis coronata*, cui insistent *scutarius aethiops* inter *alas* duas expensas, quarum alterius superior pars *minio*, inferior *argento* tingitur, alterius tinctura oppositum ordinem servat. *Lacinia* verò *argento & cocco* ornantur.

Cap. XLIX.

Comites & Barones de Lamberg.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Lazius de ea.
2. Bucelini deductio. Linea de Gutenberg, Schneeberg, Rothenpühel.
3. Scutum. Lamberg.
4. Pödvvein s. Pöttvvein.
5. Kranichberg.
6. Joh. Maximiliani, Comitis, media parmula. Scaligeri s. de Scala.
7. Apex linea Sauensteinia.
8. Comitis, Joh. Maximiliani, galea.
9. Titulus.

§. I.

Illustrissimam familiam *Lambergiam* *Wolfg. Laz. de Migr. gent. L. 6. p. 209.* ex Austria in Carnos transgressam existimat, & allegat *Volradum* ac *Waltherum*, ex privilegio fundationis Cœnobii S. Andrea ad flumen *Draſamam* in Austria, à *Walthero*, Advocato Ratſponenſi, ejus monasterii fundatore A. 1161. Nec non *Berengerum* & *Rudolphum*, qui ut Austriae reguli citentur, in exordiis Academiae *Viennensis* A. 1322. Primum verò reperit *Wilhelmum*, qui in *Carnis Waldenburg* Castrum tenuerit A. 1397. Tum notat *Joannem*, cum fratre, sub Maximiliano *Baronis* accepisse titulum, & in *Austriam* iterum transgressum, ibidem *Garſum*, *Idunſprungam* (credo esse *Idunſpeug* vel *Idolzberg*, quorum utrumque ad familiam spectavit) comparasse, fratri *Schauenstein* Dominio in *Carniola* relicto.

§. II. *Bucelinus*, *Germ. Stemmograph. P. 3. p. 114. seq.* ab eodem *Volcardo*, quem *Volradum* *Lazius* nominaverat, A. 1261. gentem deducit, & aliquibus de *Rittersperg* dictam notat. Tum *Hermannum* nominat Heroem, summa apud Summos Principes auctoritate & gratia clarum, ab A. 1260. ad 1300. & ulterius, *Rudolphi* & *Alberti I. Imp.* Supremum Aulae Marescallum; qui ab *Alberto Rudolphi filii Archiducis* boni regiminis arbiter & primarius director A. 1296. Principes & provincias omnes optimis consiliis immortaliter demeruerit. A *Wilhelmo* verò, quem seniore *Toparcham de Lamberg & Vels*, & Heroem magnæ inter Austriacas familias dignitatis nuncupat A. 1330. justam Gentis deductionem operi inserit. Eo enim natus est *Wilhelmus junior*, qui claruit circa A. 1355. hocque, præter *Diethmudum*, *Alberti II. Regis Ungariæ & Bohemiæ* Aulae Praefectum, nati sunt *Georgius*, *Balthasar*, *Jacobus*. Ab his tres lineæ; ab illo *Gutenbergia*, ab isto *Schneepergia*, ab hoc *Rothenpühelana*. A *Georgio*, qui *Gutenberg* emerat, præter alios, in quibus *Sigismundus* primus *Labacensis* Episcopus fuit, & A. 1488. obiit, nati sunt trium denuo linearum autores *Henricus*, *Georgius*, *Joannes*. Ab *Henrico*, qui *Pottendorf* (al. *Poppendorf*. s. *Paxendorf*) emit, descendit linea, quæ in ejus pronepote, *Gasparo*, defecit. *Georgius* arcem *Stein* (al. *Steyer*) emit, & ab eo descendunt *Barones in Stein & Gutenberg*. *Joannes* autor est rami de *Sauenstein*. Altera linea capitalis, *Schneepergia*, à *Balthasaro* orta est, patre *Andrea* & *Georgii*; ab isto Domini de *Villiegrein*, qui etiam Domini de *Sauenstein* facti, ab hoc *Barones de Orteneck & Ottenstein*, in quibus *Joannes Maximilianus*, *Eques A. V. Caesareæ Majestatis Consiliarius intimus*, & *Supremus Cubiculi Praefectus*, Comes creari meruit. Tertia linea *Rothenpühelana*, *Jacobo* autore orta, majori ex parte in *Styria* atque *Carniola* substitit. *Jacobi* nepos, *Sigismundus junior*, genuit præter alios *Andream*, *Georgium*, *Joannem*, qui condidere arces *Habach*, *Steinpühel*, *Eck*, à quibus item lineæ.

§. III. Scutum assignat *Sibmach. Wapenb. 1. p. 22. & Fürst. P. 3. p. 19.* quadripartitum. Quadra prima & quarta bipartita iterum est, latere sinistro rubeo, dextro verò binis fasciis caruleis & argenteis exarato, quæ tessera gentilis est *Lambergiorum*.

§. IV. Secunda & tertia areola aurea continet canem nigrum divaricatis pedibus, millo aureo. In *Sibmach. Wapenb. d. l.* canis pingitur argento: in explicatione scripta lingua ei & millus assignantur rubei coloris. Hoc cane designatur familia *Pödvvein* s. *Pöttvvein*, à *Demutha*, s. *Nicolai de Pottwein*, quæ *Wilhelmi junioris*, Dn. à *Lamberg* uxor, & communis parens *Lambergiorum* fuit.

§. V. Toti imposuit linea *Sauensteinia* rubeam parmulam, in qua ad volatum separat grus argentea auro coronata, quæ tessera fuit *Dominorum de Kranichberg*, extinctorum. De successionis titulo s. jure mihi non constat.

Joh. Ma-
ximiliani
Comitis
media pat-
mula.
Scaligeri f.
de Scala,

§. VI. Illustrissimo Comiti Lambergio, Equiti Aurei Velleris, Sammarth. l. est. de l'Esp. p. 151. tribuit scutulum toti impositum *caruleum*, cum *scala argentea*, inter duos leones obversos argenteos, quod *δελφύνα* sit familiae Scaligeræ s. Scalanae. Simile in Fürst. Wapenb. P. 5. pag. 4. scutulum toti imponitur clypeo, sed non *caruleum*, verum *rubeum*. Hoc ascitum oportet à Comitis matre, *Joanna de Scala*, tertia *Georgii Sigismundi B. Lambergii* uxore, ex antiquissima & celeberrima *Scaligerorum* gente. Cum enim *Canis Falcinius*, cognomine *Signorius*, filius *Martini Scaligeri*, Principis Veronæ, & frater *Beatricis*, quæ *Barnabæ Vicecomiti*, Principi *Mediolani*, nupsit, atq; decem filias genuit Illustrissimis in Europa familiis elocatos, ex *Elisabetha Brandenburgica*, genuisset *Bartholomeum*, *Antonium*, *Brunorium*, *Philippum*. Ab hoc *Huniada* descenderunt, in quibus *Matthias Ungaris Rex* imperavit; à *Bartholomæo Scaligeri*, qui literis claruere, derivari amarunt; *Brunorius*, *Bavarus* cognominatus, in Germaniam fortunas transiit: cujus posteritatem in *Joanna* hac, *Joannis Varemundi Scaligeri* filia, desisse credo. *Scaligerorum* verò horum sub nomine von der Reiter zu Behn / (Bern, hoc est, *Dieterichsbern* / *Verona*.) scutum *Sibmach.* Wapenb. P. 1. p. 31. minio tingit, *scalam argento*, eique ascendentium situ addit duos canes argenteos, flavis maculis interstinctos, millis aculeatis nigris. Apicem etiam imponit ex coronata galea inter duas alas aureas emergens caput molossi scutarii coronatum. An vero à Fürstio & Sammarthano per errorem canes in leones, aut à *Sibmachero* leones in canes mutati sint, an variaverint ipsi *Scaligeri δελφύνα*, non definire possum. Pro canibus faceret frequens in majoribus Canis nomen.

Apex li-
neæ Sauen-
steinæ.

§. VII. Huic scuto in Wapenb. imponuntur tres galeæ coronatæ, prima *Lambergia*, sustinens caudam pavoninam, inter cornua alterum fasciis caruleis & argenteis interstinctum, alterum rubeum: secunda *Kranichpergia* insistentem gruam scutariam coronatam, ad volatum expansis alis, ostentat. Quo apice usa est linea *Sauensteinæ*. Tertiæ insidet canis *Pottveiniorum*. Lacinia tinguntur circa cassidem mediam argento & coeco, circa priorem sunt argenteæ & cyaneæ, circa posteriorem aureæ & nigrae.

Comitis
Joh. Maxi-
miliani
galeæ.

§. VIII. Comitis *Joannis Maximiliani* scuto Fürstius l. alleg. itidem imponit tres galeas coronatas, quarum prior ipsa *Lambergia* vetus est, nisi quod cornu utrumque quinque pavoninis pennis exornatur; ex ultima canis scutarius emergit. Media sustinet inter alas expansas aureas adversam faciem coronati argentei, nescio an canis an leonis: illi favet sculptura & analogia §. 6. adducta, huic leonum in scuto ratio: unde nihil definio.

Titulus.

§. IX. *Joannis Maximiliani* titulum l. c. ita *Sammarthanus* enumerat: Comes de *Lamberg*, Dn. de *Orteneck & Ottenstein*, *Burggravius Styriae*, *Consiliarius intimus & primus Cubicularius Casaræ Majestatis*, nec non *Augustæ s. Imperatricis Aulae Magister*. Nec est, quod in eo mutare sciam. In eo labitur, quod parentes ipsi assignat *Guilhelmum Lambergium*, Baronem de *Rostenpuhel & Habac*, atque *Sabinam Auerspergiam*, qui *Guilelmus* ex alia omnino linea ortus est. Vide §. 6.

Cap. L.

Landgraviis de Leuchtenberg.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Linea.

2. Henning. confundit cum *Liechtenbergicis*.

3. Scutum. *Leuchtenberg*.

4. Com. Hals.

5. Apex.

6. Successio ad famil. *Bavaricam*.

§. I.

Familia.

Linea.

Landgraviorum *Leuchtenbergensium* familia in superioris Palatinatus & Bohemiæ confiniis à pluribus seculis floruit; sed nostra memoria A. 1646. in *Maximiliano Adamo* defecit. Primum, à quo certa successio, memorari vidi *Gebhardum*, qui anno 1223. defunctus esse perhibetur. Ea in duos ramos divisa est, quod *Vlricus*, qui A. 1334. mortuus, *Vlricum & Joannem* genuisset, quorum hic *Carolo IV.* in primis charus, & à consiliis fuit, qui ei etiam Bohemicas fodinas metallicas contulit & confirmavit: Sed ejus

ejus posteritas in nepotibus defecit. Ab *Ulrico* reliqui profati, qui hoc seculo, quod dixi, extincti sunt.

§. II. *Hier. Henning. Theatr. Geneal. Tr. 3. P. 1. p. 347.* cum Leuchtenbergios enumerat, plures per errorem inserit, qui non *Leuchtenbergica* prosapia sed *Liechtenbergica* in Alsatia gentis fuere, quales in primis tres *Argentoratenses Episcopi, Conradus, Fridericus, & Joannes*, emtor Landgraviatus Alsatiæ, quem alio errore *Henninges Fridericum V.* appellat. Unde in reliquis etiam non satis discerno, qui verè ad Leuchtenbergentem familiam spectent, vel *Liechtenbergica* debeantur.

§. III. Scutum Leuchtenbergense simplex *argenteum* fuit, inscripta *fascia carulea*: Aliquando verò additum est symbolum Comitatus *Hals*, in bipertiti clypei parte posteriori; quod est *area carulea*, inducta *fascia argentea*, atque ita oppositus Leuchtenbergicis tincturarum situs. Ita in *Wapenb. P. 1. p. 8.* Unde etiam *Chifflet. Eq. A. V. inf. 320.* ita scutum describit, ab summo bipertitum, & argento & cyano alternis transverse tertiatum. Quod nempe non posset distinguere in eundem scutum compactas duas tesseras.

§. IV. Cæterum, quod dixi, *argentea* solo *caruleo* inducta *fascia* Comitatum *Hals* designat. *Wapenb. P. 2. p. 13.* Qui Comites peculiare habuit, ex quibus jam A. 1124. & 1146. (vide *Henning. p. 514.*) fratres numerantur, *Palderamus & Theodoricus*. Duravit verò stirps ad *Leopoldum*, qui A. 1375. *απαις* decessit, & heredem avunculum, *Joannem Landgravium Leuchtenbergium* habuit, cui *Wenceslaus* Imperator Comitatum in feudum contulit. Sicuti etiam alias plurimum Joanni illi familia debet, qui bona à majoribus oppignorata, partim distracta, atque ditiones omnes recuperavit & auxit.

§. V. *Galeæ* scutum premunt duæ coronatæ. Prioris apex est *berma virilis*, veste *argentea*, globulis aureis adstricta, collari *caruleo*, pileo testudinato *argenteo*, cyanea ora sursum reducta, coronula in cacumine aurea, & pennis tribus, media *carulea*, aliis duabus hinc inde *argenteis*. (enunciante *Chiffletio*.) Altera sustinet jugum alarum *carulearum* complicatum, inducta *fasciâ scutariâ*. Lacinia utrinque sunt ex argento & cyano.

§. VI. Familia extincta A. 1646. *Albertus Bavaria Dux*, qui conjugem habebat *Mechtildem Landgraviam*, Maximiliani Adami ultimi amitam, successionem imperavit, sed, acceptis aliis in Bavaria bonis, Electori eam iterum cessit: à quo patre Landgraviatum tenet filius *Maximilianus Philippus*.

Cap. LI.

Domus Levia. Duces Ventadurii.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Linea. Domini de Mirepoix. Marecalli fidei.	4. Anduse. la Voute.
2. Scutum. Thoire-Villars. Pretensio.	5. Ventadour. Ducatus.
3. Levis.	6. Apex.
	7. Linea Mirapicensis.
	8. Titulus Ducis.

§. I.

Illustrissimus Dux *Ventadurius* ex antiquissima familia *de Levis* (unde etiam Domini *de Cosan*;) descendit. Inter majores illius celeberrimus fuit *Guido de Levis, Dn. de Mirepoix, Marecallus fidei* dictus, qui sub Simone Montfortio meruit adversus *Albigenses*, illa seculi superstitione in miseros hos armatus. Hôc, & *Isabellâ Montmoranciâ* (linea *de Marly*) geniti *Joannes de Levis*, à quo Domini & Marchiones de *Mirepoix*, qui *Marecallorum fidei* retinere cognomen, & *Eustachius, Dominus de Florenzac*, à quo Duces descendunt.

§. II. Ducis scutum quadripertitum est: Prima quadra *aurea* tres *baltheos rubeos* continet: symbolum familiæ de *Thoire-Villars*. Ratio verò gestaminis illa est, quod *Philippo*, Eustachii nepoti, Domino de *Roche en Renier*, & Vicecomiti de *Lautrec* nupsit *Eleonora, Humberti VI. Dn. de Thoire & Villars* filia, septimi soror, octavi, qui A. 1400. obiit, amita. His parentibus natus *Philippus II. Baroniam de Villars* à Sabauda feudo obtinuit, & sæpe Comitatus usus est titulo, & A. 1439. testatus. Eo geniti *Antonius, & Bernardus, Dominus de la Voute*. Ille, Comes *Villarii, & Lautreci Vicecomes*, filios habuit *Joannem & Anto-*

& Antonium II. Ille *Villarsium* vendidit A. 1469. Duci; hic, post fratrem, eundem titulum *Comitatus* usurpavit; ast demum Joanni Borbonio jus suum vendidit. Hoc verò mortuò patrueis, Bernardi filius, *Ludovicus Villarium* sibi arrogavit, tanquam Leviorum primus, sed à Sabaudia Duce, licet in ipsius gratiam Carolus IX. Rex scripserit, nihil obtinere potuit. Posteritamen prætensionem non semel urere.

Prætensio.

Levis.

§. III. Secunda quadra aurea tres cantherios nigros continet, quod gentile Leviorum *δέρμα* est.

Anduse
la Voute.

§. IV. Tertia rubea tres stellas aureas: & extrema, iterum coccinea, leonem argenteum repræsentat. Illud *Andusia* Genti notanda, hoc *Voltea* (*la Voute*) Quæ accessio à Philippo II. Comitis de Villars, uxore, *Antonia d' Anduse*, Dn. de la Voute oritur.

Ventadour.

§. V. Toti imponitur scutulum ex auro & cocco tessellatum. Ita *Ventadurium* designatur in Lemovicibus. Hoc in familia *Combornia* fuit, ex qua *Archenbaldus*, Vicecomes de Comborn, *Sulpitiam* duxit, *Vicecomitatus Turenii* heredem. Unde *Ebalus*, Vicecomes Turenna, pater *Archenbaldi* & *Guilelmi*, quorum hic Vice Comitatum Turennum, ille *Combornium* & *Ventadurium* retinuit, in filiis *Ebalo* & *Bernardo* iterum continuati sunt; per hunc *Combornii*, per istum *Ventadurii*. Hi duravere in seculum decimum quintum, quo A. 1445. Catharina Bellofortia *Carolo Ventadurio* nupsit, mater *Ludovici*, sed *ἀπειδος*, & *Blanca*, quæ *Ludovico de Levis*, Dn. de la Voute nupsit, & *Gilbertum* atque *Joannem* genuit; hunc satorem Comitum de *Charlus*, illum *Ventaduriorum* cæterorum. Cæterum *Ventadurio* ab Henrico III. dignitatem *Ducalem* obtinuit *Gilbertus* A. 1578. Cui accessit axioma *Pariatus* A. 1589. & confirmatio A. 1609.

Ducatus.

Apex.

§. VI. Apicem huic scuto debitum nondum videre licuit: lacinia verò galeæ auro & nigro colore tingenda sint. Et *Telamones* forte iidem sunt, quos M. Mirapicensi tribuit *Sammarthanus*, videlicet inde à dextra *Draco* suo nativo colore, hinc à lava *leo aureus*.

Linea Mi.
rapicensis.

§. VII. Quod *Mirapicensem* attinet lineam, illa dispositio apud laudatum autorem (*l'Est. de la Fr. p. 251.*) legitur: ut areolarum series sit 1. *Levis*. 2. *Villars* in Bressia. 3. *Andusa*. 4. *Volta* s. *la Voute*; Toti imposito scutulo *Ventadurio*. Quod si ita sit, ex aliquo familiæ pacto areolas has usurpari necesse esset. Neque enim, à quibus illæ areolæ, in *Mirapicensi* linea reperiuntur, sed in altero *Eustachii* ramo.

Titulus
Ducis.

§. VIII. Ducis ille titulus legitur: *Ludovicus Carolus de Levis, Dux de Ventadour, Par Franciæ, M d' Annonay, Com. de la Voute, de Tournon & de Roussillon, Bar. de Doman, de Donzenac, de Mesillac & de Montagne.*

Cap. LII.

Barones Leysseri.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo. Bona.

2. Scutum.

3. Apex.

4. Nova accessio.

§. I.

Familia
origo.

Illustris *Leysseria* familia à *Gabr. Bucelino Germ. Stemmategraph. P. 3. p. 122.* refertur ad aliquem *Joannem Leysser*, qui claruerit A. 1340. Cæterum gens hæc ex *Styria* & *Carinthia* in *Austriam* venit; sed & aliquando in *Cilejensi* Comitatu commorata est. Cum verò à tribus seculis nomen in *Austria* reperiatur, non improbabilis conjectura est, eos à *Leis* s. *Leyß* in hac regione id accepisse, & inde in interiores ditiones penetrasse. Sub *Ferdinando I. Neunzen, Cammer, Idolzberg*; dein etiam *Schiltern, Kraßegg, Pyrha, Michelbach, Donnerskirchen* & alia bona acquisivere. In celebri obsidione, qua *Viennam* *Solimannus* A. 1529. afflixit, quinque hujus Gentis virtutis edidere specimina, tres centuriones, chiliarcha (*Sigismundus*) & rei tormentariæ Præfectus, *Udalricus Linearum* distinctio mihi non satis nota est.

Bona.

Scutum.

Apex.

§. II. Scuto utuntur nigro, in quo duæ luna falcata, dorsis obversis, latera respicientes ex auro fulgent. Conf. *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 48.*

§. III. Galea coronata sustinet tres erectas struthionicas plumas nigras, inscriptis duabus lunis falcatis scutariis. Lacinia sunt atræ & aureæ.

§. IV. In

§. IV. In Fürst. Armor. P. 4. p. 15. *Leisserorum de & in Kransegg* scutum describitur. Nova ætate quod toti familiæ commune. An uni lineæ proprium sit, ignoro. In eo primam & quartam aream *Leisseria* lunæ occupant: in secunda & tertia areola *cerulea*, *aureo colli tricipiti* insistit (si bene figuram discerno) *vitis ex eodem metallo*, palmitibus duobus in decussim trajectis, cum singulis uvis. Hujus laterculi significationem & rationem non capio. Apex ei debitus est, ex galea coronata protensa ala, cum scutario typo. Phaleræ autem sunt ex auro & cyano.

Cap. LIII.

Domini & Pincerna de Limpurg.

ARGUMENTUM.

1. *Varia familia ejusdem aut affinis nominis.*
2. *Pincerna de Limpurg. An ex Ducibus Limburgiis. Potius ex Ducibus Franconia. Linea Speckfeld & Gaildorf.*
3. *Ab Henning. attributa insignia erronea. A quo Limpurg nomen gerant.*
4. *Scutum. Cuspides Franconici. Clava Trojana.*
5. *Crater. Pincernatus Imperii hereditarius.*
6. *Cassides.*
7. *Titulus.*
8. *Domini de Limpurg ad Lanum.*
9. *Trevirensibus se addicunt.*
10. *Ad hos tandem plena successio.*
11. *Gerhardi Kirchbergensis arma.*
12. *Limpurgiorum ad Lanum insignia.*

§. I.

A pluribus seculis quatuor in Imperio nostro florere familiæ, ejusdem vel pene ejusdem nominis, in eo nempe unica litera variata, & quidem cum alia ejusdem instrumenti commutata. Fuere hæc, *Limburgensium* Comitum, dein Ducum, dictorum à *Limburgo ad Vesam*, in Ardenna; *Limburgensium*, qui vulgò *Styrumii* appellantur; Comitum à *Limburgo*, ad *Lanam Westfaliam*; *Limpurgensium* Dominorum, quibus appellatio à *Limpurgo ad Lanum* fluvium; &, quorum nunc insignia imprimis consideraturi sumus *Limpurgensium* illorum, qui in Franconico Circulo ditiones, & inter illos Procere locum cum dignitate obtinent. Ut jam nihil de *Limpurgo Brisgonia* dicam, à qua arce Hermannus I. Zeringensis, Marchionum Badensium sator, antequam uxorio nomine Badensem ditionem nancisceretur, *Marchio de Limpurg* vocitari solebat.

§. II. Quod ergo Illustrissimorum *Limpurgiorum* in Franconia Gentem concernit, de ejus origine non eadem sentiunt omnes. *Christoph. Fræschlinus*, Secretarius *Limpurgius*, qui magna industria totam stirpem delineare aggressus est, à *Walramo* aliquo, *Limburgio* Duce, derivare eam tentavit. Quinimo altius ascendit, ad tempora *Valentiniani* Imperatoris, & Gentem hanc invenisse credit eo tempore, quo Romani A. 372. in Nemetibus cum Germanis acri decertarunt prælio. *Joannem Duce* ait, interfuisse A. 933. vel 935. celeberrimo ad *Mersburgum* adversus Hunnos prælio, & ex *Richardo Guidone* illos versus allegat:

*Duxerat illustri quondam de stirpe creatus,
qui vehemens ipsum Martis amabat opus.
Quem Limpurga suo genuit de stemmate proles,
Cujus in Hunnorum cognita strage manus.
Talis enim miles, qualem neque viderat unquam
Francia, qui patriæ finibus esset honor.*

Quicquid verò de reliquis sit, quo minus ei circa deductionem ex familia Ducum *Limburgiorum* in Ardenna sylva calculum absque dubitatione adjiciam, non unum me movet. Cum enim *Franconica* origini familiam traditio communis (cui ab insignibus aliquod robur) alias transcribat, huic cum *Limburgica* non convenit. Constat enim s. à *Salmenfibus* s. aliis *Ardennatibus* *Limburgios* Duces derivemus, saltem *Franconicam* Gentem non fuisse. Accedit quod anno 1180. jam mentio fiat cujusdam *Godofredi*, *Domini Limpurgici*, & *Sacri Rom. Imperii Hereditarii Pincernæ*, atque ita non diu post mortem *Walrami I. Ducis Limburgici*, qui A. 1139. vel 1140.

Potius ex
Ducibus
Franconiae

Lineæ
Speckfeld
& Gail-
dorf.

Ab Hen-
ning. attri-
buntur in-
signia erro-
nea.

A quo
Limpurg
nomen ge-
rant.

Scutum.
Cuspides
Franconici.

Clavæ
Trojanæ.

perhibetur satis concessisse. Oporteret ergo *Godofredum* hunc vel filium vel nepotem *Walrami* fuisse. Cum autem filios pariter & nepotes reliquos diligenter satis notatos nominet *Limburgensis* historia, *Walrandi* cujusquam non meminit, quem (cum *Henrici* duo, filius & nepos, *Walramo* in Ducatu successerint, nec alii locum relinquunt) *Fræschlinus*, & qui sequuntur *Ducem Limpurgensem* vocant, & *Joannis Dom. Limpurgici* patrem constituunt, nec alium designant, cui vel per conjecturam hic *Godofredus* dari posset filius. Unde non dubito, eodem tempore, vel forte prius etiam, quam *Limburgenses* Duces inclaruerunt, hosce *Limpurgios Dominos* inter Illustres numeratos fuisse. Neque ipsi egent, ut, quem à se habent, ab illis mutuo petant splendorem. Unde, si quid ex conjectura dicendum sit, & meliora ex Illustrissimorum horum Procerum tabulario non edoceamur, fidem potius adhibendam crediderim communi traditioni, quæ ex veterum *Franconia Ducum* prosapia arcessuntur. Quamvis enim, ex quo *Franconia Ducum* ortum suum trahant, definire difficile fuerit, Insignia tamen traditioni fidem faciunt: & ipse *Fræschlinus*, alterius de *Limburgensi* deductione sententiæ autor, *Conradum II. Imperatorem*, qui *Franconia Dux* fuit, huic stirpi asserit, ignarus, quod eo ipso priorem suam opinionem convellat. Unde ex agnatis *Conradi II.* illos qui deduxerit, mea sententia, non errabit; licet injuria temporis graduum, per quos Augustis illis conjungantur hi Dynastæ, numerum obliteraverit. Porro à præfato *Joanne Limpurgensi*, *Godofredi* (cujus loco alii *Walrandum* nominant) filio familia satis exactè ad nostra usque tempora deducta reperitur. Dividitur verò in duas lineas, *Gaildorfiam* & *Speckfeldiam*. Illius qui sunt Dynastæ, *Gaildorfii* & *Schmidfeldæ* sedem habent; hæc linea autem *Suntheimium* & *Speckfeld* possidet. Utriusque tamen lineæ idem est scutum & Insignia eadem sunt.

§. III. Quod ergo Insignia concernit, non illa sunt, quæ mox n. 13. Dominis *Limpurgensibus* ad Lanum tribuimus: quamvis *Henning. Theatr. Geneal. in IV. Mon. R. Germ. P. I. p. 434.* illa nostris adscribat: quod forte ex illa conjectura factum, quia fuere, qui crederent, hos Dynastas nomen suum non à *Limpurgo*, quod prope *Halam Svezicæ* situm, & ab *Erasmio*, Domino *Limpurgio* A. 1540. civitati *Halensi* venditum est, sed alio *Limpurgo* infra *Francofurdiam* sito, obtinuisse. Ita apud *Crusium, Annal. Svez. P. 3. L. 2. c. 13. pag. 93.* *Castro Limpurg nomen Liberi hi Barones, non arx hac ipsis, dedisse feruntur. Nomen ipsi habere perhibentur ab alia arce ejusdem nominis infra Francofordiam sita*; quod repetitur *P. 3. L. 11. c. 15. p. 643.* ubi de venditione. Cum tamen longe probabilius sit, uti Insignibus duæ hæc familiæ distinguuntur: ita non ab eodem Castro nominatam esse utramque. Alia mens est *Fræschlini*, qui olim eos in veteri Castro hujus nominis prope *Spiram* sito, quod dein in Cœnobium commutatum sit, habitasse, & inde nomen summis, dein verò arcem hanc *Limpurgensem*, neben dent *Birngrund* extruxisse, & eodem sedem suam transtulisse perhibet. Castri nomen scribitur alibi *Limpurg*, ex quadam transactione inter *Waltherum*, *Pincernam* & *Abbatem Lorchensem*, apud *Crus. P. 3. L. 2. c. 16. p. 1091.* Idem *Crus. Annal. Svezic. in Paralip. pag. 41. 96.* aliam *Limpurgiis* veteribus parmam dat, nempe argenteam, inscriptâ aquilâ coccineâ, & galeam, quam premit pila argentea instar nivis. Dubium verò esse potest, an illa *Limpurgensium* (à *Limpurgo* prope *Weilheim* in *Wirttembergia* super monte *S. Michaëlis* sito Castro) Comitum familia eadem cum nostra fuerit.

§. IV. Hodie quo clypeo utantur, videre est in *Sibmach. Wapenb. P. I. p. 19.* Ille verò quadripartitus est: Area prima & quarta rubea quatuor cuspides ascendentes argenteos continet. Hoc symbolum alioqui *Franconia* est, unde *Episcopatus Herbipolitanus*, ob Ducatum *Franconia* isto deigmate utitur, uti apparet *Wapenb. P. I. pag. 9.* Et *Conradi II.* ex Duce *Franconia* Imperatoris scutum hos cuspides deferret. *Wapenb. P. III. p. 1.* Hoc solum interest, quod in *Franconico* seuto cuspides pingi soleant tres, qui in *Limpurgico* quatuor representantur. Sed forte pictorum *πνεύμα*, uti alibi, hic aliquid potuit. Nam ipsi in suis quoque Insignibus tres cuspides pingere nonnunquam solent, & ante 130. annos ita solabant. Si verò constanter quatuor pingerentur, posset hæc quoque nota esse discretiva, qua ex *Franconia Ducibus* aliquis minor natu suam à Ducali parmam distinxerit. Istam ergo arcem indicio originis gestari nemo non videt.

Hanc

Hanc figuram esse puto, de qua *Crusius Ann. Svec. P. 3. L. 6. c. 16. p. 360. Barones Lymurgenses* führen die weissen Zincken hujus Ducatus, ex *VVidemanno*. Quod verò secundam & tertiam areas concernit, ex *carulea* sunt, & *quinque argenteas clavās Trojanas* (vetus instrumenti bellici genus, *Heerkolben*) referunt. Hujus symboli sensum, & cui Dominio notando serviat, quod non assequar, confiteri, quam, nisi ipsum Dominium *Limpurg* notetur, conjecturis indulgere malo. Quando verò *Conrado II.* Imperatori eadem tribuuntur clavæ, ob quod etiam ab ipso fundatum Cœnobium *Limpurg* illis aliquamdiu usum sit, uti ex lapidis documento allegatur, non admodum improbabile fuerit, ipsum Dominium *Limpurg* illo symbolo intelligere.

§. V. Mediæ parmæ, qua coeunt areolæ quatuor, *scyphus aureus* imponitur. Uti *Crater*. verò hunc locum frequenter occupant notæ dignitatum, ita insolens fere est, illud fieri figura nuda posita, cum alioquin ordinarie scutulo inseri, & hac statione locari soleant. De quo *P. 1. c. 3.* dictum est. Porro hujus hieroglyphici explicatio difficilis non est. Quivis enim videt designari axioma, quo Domini hic gaudent, cum *Pincerna Imperii* sunt hereditarii. Non novam esse illam dignitatem testimonium est apud *Crus. Annal. Svecic P. 3. L. 2. c. 12. p. 90.* ubi inficiatio aliqua describitur, in gratiam claustralium Dominorum de Lorch, A. 1260. consignata, in qua appellatur *V.* (in margine exprimitur nomen Ulrici) *dictus de Limpurg, Imperialis Aula Pincerna*. Observat tamen *Limn. ad A. B. c. 27. §. 6. obs. 11.* non semper fuisse hoc officium penes Limpurgios, quia A. 1213. tempore *Friderici II. VValterum de Sepf* Pincernam fuisse Imperii, ex subscriptione alicujus A. B. pateat, & postea etiam quendam *VVernerum de Bolandia*. Porro officium hoc, nomine *Regis Bohemia*, qui Archipincerna est Imperii, gerunt Limpurgenses, adeoque ejus sunt *Vicepincernæ*, ut appellantur in A. B. l. c. ubi sancitur: *Vt Vicepincerna de Limpurg equum & scyphum Regis Bohemia pro se recipiat*. Qui verò hic *Vicepincerna* appellatur c. 29. §. 6. etiam *Pincerna* nomen gestat. Scyphum hunc, quem sine scutulo toti videmus imponi, aliquando insertum observare licet parmulæ peculiari, qua figura eo usi sunt *Godofredus Herbipolitanus*, *Erasmus Argentoratensis*, *Georgius Bambergensis Episcopi*: forte quia non aliter commode inseri potuit clypeo alii.

Pincerna-
tus imperi-
heredita-
rius.

§. VI. Scuto huic incumbunt cassides duæ, quarum altera coronata sustinet par cornuum, coloribus scuti per cuspides sectorum: ex utriusque autem hiatus vexillum dependet, iisdem coloribus pictum: posteriori galeæ crater scuti impositus cernitur. Phaleræ circumfluentes altero latere argento & minio, altero argento & cyano tinguntur.

Cassides.

§. VII. Titulus familiæ communis ille est: *Domini Limpurgi, S. Romani Imp. Pincerna & Semper liberi* (*Sempersten*). De quo cogitandum aliis relinquo, an in subscriptione *VValtheri*, de qua n. 5. *Sepf* abbreviate scriptum sit pro *Semperfrey*.

Titulus.

§. VIII. Occasio invitat, ut extinctorum etiam Dominorum *Limpurgensium* ad Lanum faciam mentionem, à Limpurgo auf der Lohu (quod apud *Christoph. Brovver. Annal. & antiq. Trevir. L. 9. p. 445.* in monte est *Lintburc*, forte à *Linter* aut *Linterbach*, qui rupem allambit, in *Loganaho* s. *Loganogovve*, *Lohnogow*) dictorum. Et extant quidem *Fasti Limpurgenses*, ex *MSc* à *Joanne Friderico Faustio ab Aschaffenburg*, patritio Francofurtensi A. 1617. editi. Sed illi non nisi ab A. 1336. ad 1398. pertingunt. Neque alibi plenam Dynastiarum vidi genealogiam. Primum lego *Gerlacum*, *Imagina*, quæ *Adolphum C. Nassovia*, & dein ad *Augustalem* thronum evectum, habuit maritum, fratrem, & *Elisabethæ Falckensteinia* conjugem, qui circa A. 1288. vixerit. Ab hoc reliqui deducuntur, ex quibus inter ultimos *Gerlacus* senior & junior, pater & filius vixisse perhibentur A. 1457. Verum, si *Brovvero*, quem mox §. 10. audiemus, fides, ante hos Limpurgum ad *Trevirensen Archiepiscopatum* delapsus est, cui nunc quoque annumeratur.

Domini de
Limbürg
ad Lanum.

§. IX. De modo, quo ad Trevirenses primum jus Limpurgensis Domini devenerit, audire licet *Christoph. Brovver. Annal. Trevir. L. 17. p. 215. Balduinus, Archiep. Trevirensis, A. 1334.* pradiis atque feudis prope infinitis, ante id tempus etiam emtis, & longe circum propagatis Ecclesia sua finibus, vi regalium nobilem agri portionem diœcesi adjecit, *Limbürgensis trans Rhenum domini*, castrique s. *burgi & opidi primarii semissem*, *Gerlaco, loci Domino*, *Cunigundaque VVertheimia uxori*, solutis duo de triginta florenorum millibus, & *Henrico Hassia Landgravio*, cui triens cesserat, emtionem probante.

Trevirensibus se
adducunt.

Opidum verò Limburgense quondam imperii & cleri fundus, per id tempus ab Advocatis tenebatur, ea nobilitatis & incolarum frequentia, ut expeditos bis mille ostenderet in armis. At tribus hac ætate, per non magna intervalla temporum, repetitis afflictum incendiis, ignis atrocitate depastum sic elanguit, ut ad pristinam s. bellicæ gloriæ seu pulchritudinis speciem non convalescerit, una tamen operis rarissimi basilica inter ejus tractus opida longe spectatum. Neque verò parum etiam multiplici cum vicinis ob finium & pacis otiique defensionem controversia, præliorumque contentione suscepta, status opidi convulsus & accisus, donec tandem, fractis rebus, stirpe Dynastarum s. Advocatorum morte sublata, dominium ex asse in nomen ditionemque Trevirensis Antistitis concessit.

Ad hos
tandem
pleta suc-
cessio.

§. X. Ex eodem Brovvero cognoscere licet, quomodo, morte ultimi, plene ad Trevirensis dioccesin delapsa sit successio. L. 18 p. 262 ad an. 1404. Ad hoc omnino tempus Limburgensis domini integra quoque ad dioccesin accessio referenda; quod Joannes, loci Dominus, vir prudentia, morum comitate, formæque corporis egregia spectatus, nullo superstitute herede, vivere jam tum desisset; atque ita VVernero & Ecclesiæ Trevericæ dominium cum fructu & vectigalibus, vi pactionis olim initæ, reliquisset. Etsi verò Joannes ante biennium vita decessisset, tratitur, reperio tamen pro VVernero regimen istuc attinuisse Joannis fratrem, Gerlacum, Trevirensis Ecclesiæ Decanum, & Gerardum, Kirchpirgi Handesruchi Comitem, qui Joannis sororem, Vdam, sibi thalamo junxerat, Revensbergiam a dote appellatam; qui locus prope Kirchpirgo distans, inde Clericis s. Canonicis, VVindesheimensis congregationis, attributus. Porro Gerardum Comitem sine prole Limpurgi humana deseruisse, argumento clypeus sit in S. Georgii basilica suspensus: in quo leones erecti, & infestis unguibus tres interjectis oblongis crucibus.

Gerhardi
Kirbur-
gensis ar-
ma.

§. XI. Quæ insignia hic attribuit Gerharδο Kirchpirgi, ut vocat, Comiti, puto esse insignia Wildgraviorum Kirburgensium (Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 7. Confer Caput de Comitibus Sylvarum & Rheni) utpote quæ tribus constant leonibus. Crucium verò interpretationem, non satis capio. Cæterum ille Gerhardus ultimæ Adelheidis, quæ hereditatem Kirburgiam suo conjugio Rhingravis attulit, avus fuisse perhibetur.

Limpur-
giorum ad
Lanum in-
signia.

§. XII. Familiæ hujus Limpurgensis descriptum proprium, quod in Sibmach. Wap. P. 2. p. 17. reperitur, exhibet in cæruleo scuto fasciam tessellarum rubearum & argentearum duplici ordine constantem, superius & inferius adjectis plinthis aureis ternis. (Alibi vidi pingi jacentes, & quidem superius 7. inferius 6.) Galea alarum scutario symbolo exornatarum, jugo expanso, superbit, & circumfluas phaleras altera parte minio, altera cyano pingit, utrinque addito argento.

Cap. LIV.

Comites Lippia.

ARGUMENTUM

1. Familiæ origo. Successio. Linea.
2. Laterculi Rietbergici, de Essens & Stedendorff.
3. Dispositio hodierna.
4. Rosa Lippia. An ob hoc Lippii ab Ursinis?
5. Stella. Annotet Sternberg? Notat Svalenberg.

6. Apex.
7. Bückenburg.
8. Nobilium Dominorum titulus Edler Herren.
9. Ditiones familiæ.
10. Tituli de Falckenburg. Eberstein.
11. Carmen de insignibus Lippiensibus.

§. I.

Familiæ
origo.

Successio.

A Ntiquitate in Westfalis nulli facile cedit Illustrissima Lippia Comitum familia, ex qua Eberhardum, Dominum Lippia, in bello adversus Ungaros A. 933. Henrico Aucupi meruisse proditum est. Inde Bernardus sub Ottone II. & III. atque Conrado II. inclaruit. Alius Bernardus Lotharii Imp. Dux bellicus, à quo demum certa graduum successio à Pideritio necitur, Lemgoviam ab Episcopo Paderbornensi, vel apud alios Comitatum Anholt, quem Imperio vacuefactum A. 1010. Henricus II. Paderbornensi Ecclesiæ igne devastatæ concesserat (Conf. de eo H. Hamelman. L. 2. de Famil. mort. p. 37.) in quo Lemgovia, Detmold & alia, cum Sassenburg, feudo ab Imperatore Lothario impetrasse legitur. Filius Bernardus Lippiam urbem condidit; quod Henrici Leonis partes tutatus esset, sua avita bona, nec non Sassenburg A. 1282. amisit, à Colonienfi & Monaste-

Monasteriensi atque aliis Episcopis vicinis erepta : sed vicissim à Leone Regiam Domum & Dynastiam Engern s. Angria (in quo Brake, Blomberg, alia) accepit, & A. 1150. cullum induit, atque, ex Abbate, in Livonia Episcopus Lealkensis à filio Ottone ordinatus est A. 1190. (Conf. Bzov. Annal. T. 13. ad an. 1227. n. 23.) Ex filiis ejus Gerhardus, post patrum, Gerhardum, Archiepiscopus Bremensium (cui Comitatum Stadensem Henricus Saxo contulisse dicitur.) Bernardus Paderbornensis, Otto Trajectensis Episcopi fuere, Hermannus autem gentem propagavit. In hujus filiis denuo Simon, antea Coadjutor patrum in Ecclesia Bremensi, Dioecesi Paderbornensem, Otto Monasteriensem (cui Vech-tam acquisivit) rexere, Gerhardus in dissidio à Bremensibus electus est, sed pacis amore cessit. Bernardus verò reliquorum Comitum sator est; ex quibus sequenti etiam tempore duo Paderbornensem Ecclesiam administrarunt, extincti, Bernardus A. 1340. Simon A. 1498. Hoc seculo ineunte vixit, & A. 1614. mortuus est Simon, communis trium linearum, quæ hodie superant, ex totidem filiis autor, ex Simone Detmoldia, ex Ottone Braken-sis, ex Philippo Buckenburgica.

Lineæ

Lateralis
Rietber-
gici, de
Essens &
Stedes-
dorf.

§. II. Quod insignia attinet, Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 17. illa exhibet, quæ Simon hoc seculo ineunte fuisse oportet, nec ex eo tempore à posteris continuata. Fuit autem scutum quadripertitum, cum interjecto palo medio. Palus ille medius rubeus aquilam Rietbergiam auream referebat, quæ scutulum Essens & Stedesdorfis symbolis pictum pectore gerebat. Hæc tessera assumpta ab Irmgardis, Simonis prioris conjugis, Erici C. Hojensis vidua. Cum enim Joannes, Rietberga ultimus Comes A. 1562. extinctus duas reliquisset filias, Irmgardis & Walpurgis, hæc marito Ennoni, Com. Frisia, cui nupta est A. 1581. Dominia Essens & Stedesdorf attulit; illa A. 1578. Simonis Comitatum Rietbergium. Cum verò A. 1584. Irmgardis sine liberis extincta esset, ad sororem hereditas relapsa, & ad ejus posterum in hunc diem propagata est, quod Capite de Frisicis insignibus videbimus, & tesseræ illas explicabimus. Unde Simonis ex altero matrimonio Elisabethæ Schauenburgicæ filii palum hunc medium omisere.

Dispositio
hodierna.

§. III. Reliquæ scuti quadræ, quæ nunc etiam servantur solæ à lineis Detmoldia atque Braken-sis, illæ sunt, prima & quarta argentea singulis rosis pentaphyllis rubeis auro gem-matis insignitæ: secunda & tertia rubea, cum stella quinque radiorum aurea, cui hirundo insitit, ex argento & nigro variegata. Alibi laterculi transpositi apparent.

Rosa Lip-
piæ.An ob hoc
Lippiæ
Ursinis.

§. IV. Rosa significatio Lippiensis Comitatus est, in Westphalia siti, atque Colonia-niensi, Monasteriensi, Paderbornensi, Osnabrugensi, Mindensi Dioecesium, Marcano atque aliis Comitibus fere inclusus. Hanc rosam & ob eam gentem ab Ursinis aliqui (autore Bernhard Witio. Lippiensi monacho Lisbornensi) derivare amant, quos refellit Theod. Heping. de Jur. insign. c. 6. P. 6. n. 887. pag. 372. Erudita & elegantia, ut alia ipsius, sunt illa Æg. Gelenii, de Colonia Agr. Magn. L. 2. s. 33. pag. 193. 194. Carolus M. dicitur Lippiensium Comitum genus in veterum Ubiorum inter amnio ad Lupiam fluvium trans-plantasse, & habet unicum in argenteo campo rubentem rosam. Testaturque nobilis & sagax scriptor, Joannes à Bersvorde in Husten, in MS. fragmentis familiarum Westphali-carum: Lippienses à quibusdam ad Manliorum, ab aliis ad Ursinorum stirpem, ad Romanam verò originem à plerisque referri. Ego Altenanam familiam ex armorum cognatione puto propagatam eodem cum Lippiensibus sanguine, quia, ante eadem S. Engelberti, Altena & Marca ac Montium Comites unam in scuto rosam gestarunt. Et communis fabula habet, tempore Ottonis III. duos fratres Ursinos ob discordias ex Italia in hanc provinciam immigrasse. In historia autem S. Engelberti p. 306. demonstravi ex Archivis, Altenanam stirpem in his partibus vetustiorē esse Ottone III. ex Advocatis Tuitiensibus s. Ubien-sibus Comitibus ortam. Itaque, dum veterum fabula derivantur ex historiis rudi seculo ignorantia veri corruptis, puto ad Romanos Colonos & Ubio-Romanam Nobilitatem revocandos Ubien-ses s. Altenanos & Lippiacos Comites, quia præsertim mox à tempore deductæ Colonia Agrippinensis &c. In ea Vitellius existens & Imperator salutatus, Othonem Imperium affectantem inimicum habuit, qua de causa potuerunt Ubii fratres, Othonis & Senatus partibus faventes, in Transrhenanas sedes fugisse, ut sic & Othonis Caesaris (sed non ex tribus illis Saxonibus) & intestini belli commemoratio optime quadret in originem Altenani & Lippiensis sanguinis. Quæ autem de Ursinorum s. Rosinorum nominibus dicuntur (cum, teste Cranzio, Ursinorum nomen recentius sit) ad homonymiam Ursini refer, quæ commento occasionem dederit hujus cognominis. Ursos enim & Ursinos appellant frequentissime Transrhenani, qui parta timentur, & ea omnino non vel agrè sibi eripi patiuntur, exemplo

exemplum urfi, qui infantem vel hominem complexans nullo modo vel difficulter dimittit. Unde Saxones, qui Martem sub Harminii nomine colebant, ejus statua Armisulio instar herois sculpta, cum vexillo rosa insignito supra pectus figuram urfi addiderunt. Dum ergo hos duos fratres Ubio-Romanos ab adificatione castrorum, Altenani & Veteris Montis, remove, aut in eorum consummatione impedire vicini Reguli & Proceres non possent, ab ipsis Ursinos existima appellatos. Joan. Pideritius, pastor Blombergensis, qui A. 1627. Chronicon Comitatus Lippiensis (ante illum verò seculo 13. quidam M. Justinus Lippiensis carmen quod Lippistorium dixit, tum prae memoratus Bernardus Wittius, item Lippie sis, monachus Lisbornensis, Chronicon Lippia, nec non Gerhardus Kleinsorg, Lemgovien- sis Licentiat, & Colon. consil. bericht von der herkunfft und Historien der Grafs- schen von der Lippe scripserant) edidit, non tantum eorum sententiam refellit, quod ori- ginem Romanam his Comitibus ascribunt, utpote qui cedere nolit, locum adeo peri- culosum placuisse Romano Nobili, quem sibi sedem sumeret, verum etiam illis contra- dicit, qui, autore Cranzio, non antiquiorem Lotharii tempore Comitum putant me- moriam, & Brotuffo in primis autore, contra hos pugnat. Credit verò, Caroli M. tem- pore huic & aliis stirpibus nomen & axioma Comitum concessum. A Comitibus utraque civitas Lemgovien- sis sua insignia, vetus rosam pentaphyllon caeruleam, astantibus hinc leone isthinc gryphe, Neapolis item rosam, impressa interiori facie foeminina, oblon- go peplo, accepere.

Stella.
An notet
Sternberg.

Notat Sva-
lenburg.

Aper.

Bücken-
burg.

Nobilium
Domino-
rum titul.
Edle Her-
ren.

Ditiones
familia-
rum.

§. V. Quod stellam cum avicula concernit, videri posset ea notare Comitatum Sternbergium, quem, Henrico, ultimo Comite A. 1399. cujus tutor Simon, Com. Lippiensis, fuerat, ejus avunculus, extincto, contra Lippienses jure proximi sanguinis cum prae- tendentes, sibi Adolphus, Comes Schauenburgius, addixerat: unde utriusque Domus longa contentiones, donec circa finem seculi decimi quinti Bernhardus, Lippia Comiti, Otto, Comes Schauenburgius, filiam Annam uxorem daret, atque Comitatum Sternbergensem concederet. vid. Piderit. Chron. P. 2. p. 532. 581. Verum cum Sternbergii Comitatus in- signia tantum stellam continerint, certum est designari Comitatum Svalenburg (qua- si Schwalenburg: unde ratio figurae) satis olim amplum, sub quo Steinheim & Nieheim opida. Habuit ille suos Comites, de quibus vide Henr. Hamelmann. L. 1. de Famil. emort. p. 77. Ultimum Widekindum, adulterum uxoris suae, trucidavit quidam auratus Eques de Rollerbeke. Inde Padebornensis Episcopus & Lippienses Comites inter se par- titi ditionem; in Castro tamen Svalenburg Episcopus nonnisi quartam partem possidet. Confer Haping. de Jur. inf. L. 6. P. 6. n. 890. & c. 22. n. 231.

§. VI. Huic clypeo in Sibmachero insunt tres galea coronata, quarum media, inter duas alas expansas, argenteam & rubeam (alii utramque argento tingunt) rosam scutariam sustinet: prima inter duas alas rubeas aquilam surgentem auream refert: sinistra lilium caeruleum inter duo vexilla aurea ostendit. Lacinae circumvolant mediam, argenteae & coccineae, dextram aureae & rubeae, extremam aureae & cyaneae. Cum verò dextra & sinistra Rietbergiam ac Esseniam hereditatem designaverint, hanc iterum aliorum transla- ta, nunc sola media, quae gentilis est, Lippienses contenti sunt.

§. VII. Quod Philippum attinet Comitem, quandoquidem ille Schauenburgici Comitatus quædam, in quibus Buckeburg, quod inhabitat, nactus est, clypeo huic Lippi- ensi scutulum medium urtica Holsato Schauenburgica insigne imposuit. Cum in Instru- mento pacis Osnabrug. art. 14. Landgraviis Hassiae, lineae Castellanae, jus directi & utilis dominii in Praefecturas Schaumburg, Bückenburg, Saxenhagen & Statthagen con- ceditur, excipitur verbis disertis: Salva tamen transactione inter Christianum Ludo- vicum, Ducem Brunsvico-Lunaburgensem & Hassia Landgraviam, Philippumque Com. de Lippe inita: firma etiam manente, qua inter eandem Landgraviam & dictum Comitem inita est, conventionem.

§. VIII. Tituli sunt: Comites & Nobiles Domini de Lippia. Quod attinet Domino- rum nobilium (Edle Herren) titulum, Pideritii sententia est, illos usos hoc nomine, quos, cum prius ex Saxonum vetustis Dynastis Nobilibus fuissent, Comites Carolus M. fecerit, & priorem simul titulum servare passus sit. P. 2. p. 228.

§. IX. Ditiones eorum quod concernit, quae tamen non omnes exprimentur titulo, vel etiam in ipsorum hodie non amplius sunt potestate, ita à Pideritio P. 2. p. 231. enumerantur. 1. Ipse Comitatus Lippius, qui olim late patebat ad flumen Lupia, sed A. 1182. ob studium Henrici Leonis Bernardus illam regionem (dictam Liberwald) perdidit, à Colo-

à Colonienſi & Paderbornenſi in poteſtatem redactam, excepta *Lippia* civitate, ſ. *Lipſta-*
dio & *Lipperade*. 2. *Rheda* Dominium, de quo c. ii. n. 8. in ſcuto Bentheimio actum. 3. *Saf-*
ſenburg Dominium, quod Bernardus I. à Lothario ad coercendos Monasterienſes condi-
 rum obtinuit; filius in cauſa Leonis perdidit. Conf. *H. Hamelmann*. L. 1. de *Famil. emort. p.*
 67. 4. *Engern*, Caſtrum & Dynaſtia. Hæc Henricus Leo Bernardo I. contulit. Sed cum *Si-*
mon I. Comes, qui in eo Caſtro habitabat, A. 1299. bellum intuliſſet Oſnabrugeniſi Epiſco-
 po, ex Ravenspurgiis captus, nec dimiſſus eſt A. 1305. alia conditione, quam ut *Engern* di-
 rueretur, nec reſtaurari permitteretur, maneretque aliquandiu in poteſtate Ravenspur-
 giorum. Unde ſedes *Blombergam* translata eſt. 5. Comitia *Abolz* ſ. *Haholz* ſ. *Haholti*,
 de qua §. 1. 6. Comitia *Sternberg*, & 7. *Svalenberg*, de quibus §. 4. 8. Dimidiis Comita-
 tus *Stoppelberg*, inter *Endorf* & *Rudenſick* ſiti, quem, cum arce *Aldenburg*, marito,
 Bernardo, C. *Lippia* uxor attulit. Confer *Hamelmann*. L. 1. de *Famil. emort. p.* 73. 9. *Præ-*
ſectura Blomberg, *Brake* & vicina, quæ tamen Angriæ pars ſunt. 10. Caſtrum *Vorn-*
holz, quod ex parte fortibus factis Comitum, partim emtione acquiſitum.

§. X. Aliquando etiam titulis inſertum *Falckenburg* (*Piderit. P. 2. p.* 237.) cujus Tituli de
 rudera in confiniis *Detmoldia*; In hoc condendo *Bernardus III.* plurimum operæ Falcken-
 poſuit, ſed *Simon I.* abſolvit: ut Comes *Svalenbergius* è fenestris caſtri ſui proſpex-
 rit ſtructuram. Addit ibi, ex traditione veteri, *Pideritius*, cum aliquando Comes cum
 conjuge illam oppoſitam arcem intueretur, hanc illi dixiſſe: *En E. ſchaue die*
neuen Falckenburg / ich befürchte mich ſehr / der junge Falcke werde der alten
Schwalben das auge auſſicken. Sed tantum ab habitatione in hoc Caſtro putat
 titulum ortum. Cæterum *Falckenburgum* & *Hornam*. civitatem & alia, ut feudo à ſe
 acciperent, Comites *Lippienſes* coëgit Epiſcopus *Paderbornius*, *Wilhelmus*, A. 1448.
 (*Piderit. p.* 124.) Alia ratio tituli *Eberſtein* apud eundem P. 2. p. 515. ex conſoederatione Eberſtein
 ne. Verba integra ſcribam. *Die von Eberſtein* (intelliguntur *Eberſteinii*, in *Brunſvi-*
cenſi agro,) *hatten anſprach an der Herrſchaft Blumberg: Die Anteeſſorn,*
Grafen zu Lipp und Eberſtein / drenget oft einer den andern mit gewalt und
kriegesmacht. Aber aller unfried und rechtsforderung wird auffgehoben / da
Graf Simon zur Lipp ſich vereinbaret mit Fräulein Eliſabeth / und wieder
umb Graf Herman von Eberſtein mit Graf Simons Fräulein Schweſtern.
Auf ſolche Gräſſliche Ehe der zur Lipp und Eberſtein / fangen die Herren eine
beſtändige conſoederation an / daß einer dem andern in lieb und leid beſprings
gen ſolte / wie auch geſchehen iſt. Dann der bund und die vereinbarung iſt ſo
feſt worden / zwischen den Graffen zur Lipp und Eberſtein / daß ſie ſich auch ei-
nes jeden tituls unternommen. Dann der zu Eberſtein hat ſich genannt Graf
zu Eberſtein / und Herr zur Lippe: dagegen hat der Graf zur Lipp ſich gebräu-
chet deß tituls / daß er ſich einen Graffen zur Lipp und Herrn zu Eberſtein ge-
nannt hat.

§. XI. In inſignia hæc *Lippiaca* ludit *Herm. Pideritius*; in *Joh. Pider. Chron.*

Ecce inſigne ferunt ær, cælumque ſolumque,
ſtemmatis antiqui, Lippiacæque domus.

Terra roſis præſto eſt, properant caeleſtia ſtella
Lumina Lippiadum condecorare genus.

Æſtiferæ volucres glomerantur in ære pennis,
 & faciunt varios garrulitate modos.

Floreſcat virtute genus, ſplendeſcat honore,
 det ſonitus factis ſecula multa piis.

Carmen
 de inſigali-
 bus Lip-
 piensibus.

Cap. LV.

Barones Læbl.

ARGUMENTUM.

1. Familia

2. Scutum.

3. Apex.

§. I.

CUM aliqui ex *Sileſia* hos Illuſtres deducant, ex *Suevia* vel *Alſatia* alii eos arceſſere Familia
 malunt. Ita *Gabr. Bucelinus*, *Germ. Stemmato-graph. P. 3. pag.* 127. *Joannem Læbl.*

Ferdinan-

Ferdinandi I. Imp. Consiliarium, atque rei nummariae Praefectum, sub annum 1560. natum ait *Jacobo Löbl*, ex *Alsatia* oriundo. Sub Ferdinando I. opidum & arcem Greinburg ad Danubium acquisivit familia.

Scutum.

§. II. Scuto utuntur, apud *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 22.* quadripartito. Laterculus primus & quartus bipertiti sunt, hinc auro, isthinc nigro colore tincti, inscripto trunco cum radicibus & ramorum abscissorum vestigiis, simili sectione & contrariis coloribus affecto. Ejus aliquis ramus niger in dextrum latus protenditur; ex sinistro stella aurea adponitur. Area verò secunda & tertia rubea continet columbam argenteam, cum ramulo aureo foliato. Hæc gentilis eorum tessera fuit. Illa ex gratia Imperiali concessa videtur.

Apex.

§. III. Galeæ duæ sunt coronatæ, ex quarum utraque duo protenduntur cornua; ex priori nigro colore & auro secta, inter quæ stella aurea fulget; ex posteriori rubeum & argenteum, intermedia columba scutaria cum ramulo. Lacinia hinc aurea & nigra, isthinc argentea & rubea pinguntur.

Cap. LVI.

Comites de Lævvenstein & VVertheim.

A R G U M E N T U M.

1. Familia ex Palatinis. Comitatus Lævvenstein. Veteres Comites ex VWirtenbergica gente. Quomodo Comitatus ad Palatinos. Wirtenbergios.
2. Com. VVertheim. Quomodo per Stolbergiam ad Lævvensteinios.
3. Dominium Montagu.
4. Rhombi Bavarici ob originem. Friderici Victoriosi matrimonium legitimum sed inaequale.
5. Dominium Breunberg, ad VVertheimios. Inde Lævvensteinios & Erpachios.
6. Errores Sibmacheriani typi. Dominium Scharfeneck.
7. Galea.
8. Scutum modernum. Linea Lævvensteinia. Nunc Virnenburgia & Rupifortia.
9. Dispositio linea Virneburgica. Rupifortia. Tulli. Herbmont. Neuschastel. Chassepierre.
10. Comit. Rochefort. Ad Marcanos. Eppsteinios. Stolbergenses. Lævvensteinios.
11. Com. Virnenburgicus. Ad Manderscheidios. Inde Lævvensteinios.
12. Com. Marcanus. Unde hæc tessera.
13. Galea.

§. I.

Familia ex Palatinis.

Comitatus Lævvenstein.

Veteres comites ex Wirtenbergica gente.

Quomodo comitatus ad Palatinos.

Wirtenbergios.

EX Friderici Victoriosi, Comitis Palatini Electoris, conjugio legitimo quidem, sed inæquali sata est Illustrissima gens Comitum Lævvensteinio-Wertheimiorum, quorum scutum nunc lustrare convenit. Extat illud, quo sæculi hujus prioribus annis usi sunt, in *Sibmach. Wap. P. 1. p. 16.* & quidem in quadrantes sectum. Primo & quarto argenteo repræsentat leonem coccineum auro coronatum super quatuor rupibus, naturali suo colore pictis. Hoc hieroglyphico notatur Comitatus Leonsteinus s. Lævvenstein, à Castro ita dictus, quod trihorio Hailbronna Svevorum distat. Cæterum antiqui Leonsteinii Comites ejusdem omnino stirpis fuere cum Calvvensibus (quorum etiam insignia non multum à Leonsteiniis differunt, nempe in area argentea tricipiti colli caruleo insistentem leonem rubeum, carulea corona ornatum, exhibentia *Wapenb. 2. p. 10.*) & Beutelspachiis Serenissimæ Wirtenbergicæ autoribus. Memoratur quidam Albertus, Comes Lævvensteinus, in torneamentis Rotenburgicis A. 942. & 948. Constantiensibus, Erlafridi Com. Calvvensis filius. Iterum Albertus, Com. Wirtenbergicus & Lævvensteinus recensetur A. 1088. qui dotator Monasterii S. Blasii in sylva Hercynia s. nigra genuerit, præter alios, Conradum, Beutelspacensem Dominum, à quo reliqui Beutelspacenses Domini, & ex his Wirtenbergici Comites, dein Duces, atque Bertholdum Lævvensteinensem Comitem. Familiam, quæ multis affinitatibus illustris fuit, clausisse dicuntur Ludovicus & Henricus, quorum ille Episcopus Bambergensis, hic, ex Elisabetha Montfortia, uxore filii Wolfgangi, pater fuit, sed hoc præmaturis fati rapto Comitatum A. 1441. Friderico, Comiti Palatino, 14000. aur. Rhen. vendidisse dicitur (Confer Walz. Wirtenbergische Stamm- und Namens-Quell/) Dein Philippus, Elector Palatinus, loco Scharffenecce & aliorum, quæ Fridericus filiis suis assignaverat, permutationis nomine hunc Comitatum substituit, atque illum concessit. Dein, proscripto ob causam Bavaricam, Palatino Electore, quem Ludovicus, Com. Lævvensteinus cliens & patruelis, atque uxoris Ruperti Palatini curator, sequebatur, Ulricus, Wirtenbergia Dux, præter alia

alia Palatina ditionis, hunc etiam Comitatum occupavit. Excusasse Comitem dicitur Imperator, cujus diploma A. 1510. scriptum allegant: Dein etiam Comitatus, sed aliqua mutilatus portione, restitutus est eidem Ludovico; sed ut certa ratione ob eum Wirtembergicis Ducibus Comites sint obnoxii. De quo tamen jure in Camera Imperiali hoc seculo adhuc duravit disceptatio.

Jus Wirtembergiorum.

§. II. Secunda area iterum transversè secta est: ita ut superior pars aurea dimidiam s. exorientem aquilam nigram referat, inferior carulea tres rosas aureas; alii ajunt argenteas sed auro gemmatas, alii rubeas malunt. Hæc notari Comitatum Wertheimium, à cognomine urbe Mœno adfita dictum, ex Wapenb. P. 2. pag. 20. liquet. Habuit hic suos peculiare Comites, ex quibus in primo ludo equestri Magdeburgico A. 935. jam *Wilhelmi* Comitis mentio extat. Ultimus è masculis Gentem clausit *Michaël* A. 1556. cumque filia *Barbara* brevi secuta est. Porro *Michaëlis* socer, *Ludovicus*, *Stolbergensis* Comes, qua valebat in Imperiali aula autoritate & gratia, trium Augustorum *Caroli Quinti*, *Ferdinandi Primi*, & *Maximiliani Secundi* Consiliarius, pro se & filiabus *feuda Imperii*, *Bohemica* & *Herbipolensia* comparaverat; & hæc quidem tantum pro duabus natu majoribus; priora verò pro omnibus tribus. Nihilominus transactione etiam *Herbipolensium* jus acquisivit tertia filia, quæ *Anna* fuit *Ludovico*, *Comiti Læwensteinio* nupta. Demum, cum majores, *Catharina* post *Michaëlis* *Wertheimii* excessum, *Philippo*, *Com. Ebersteinio* nupta, & *Elisabetha* *Theodorici*, *C. Manderscheidii*, dein *Wilhelmi*, *Domini Criechingensis* uxor, sine liberis decessissent, omne ad *Annam* jus est devolutum. Verum res controversa non caruit; nam non tantum *Læwensteinii* cum *Criechingensi* res fuit, sed & cum *Episcopo Herbipolitano*. De bello quod ex ea lite ortum est, legi potest *Thuan.* L. 138. p. 1251. Prostat etiam actorum integrum volumen, typis exscriptum.

C. Wertheim.

Quomodo per Stolbergiam ad Læwensteinios.

§. III. Tertia area argentea (male in Wapenb. P. 1. p. 16. auro tingitur) aquilam rubeam continet. Designat hoc *Montacutium* Comitatum. Titulum hujus Dynastie (à Castro *Montagu*, cujus vix rudera extant, denominatæ, & feudali titulo à *Leodiensi* Episcopatu atque *Lucenburgio* Ducatu dependentis, & vicissim alios vasallos illustres sub se habentis) reperio in Domo *Novicastrensi* s. *Neuschastel*, ubi legitur *Joannes & Ferdinandus de Neuschastel*, Dominus de *Montagu*, & quidem sub eodem aquilæ, gentilizio baltheo quadrifaria sectione additæ, signo. Qua verò ratione obtigerit *Læwensteinii* illa successio, aliunde discere, quam conjecturis investigare malo.

Dominium Montagu.

§. IV. Totius medio imponitur parmula *Bavaricis rhombis argenteis & caruleis* repleta. Hæc originis servit memoriæ. De qua illud sciendum, quod *Fridericus*, cognomento *Victoriosus*, *Comes Palatinus*, initio tutorio nomine Electoratum administravit pro nepote *Philippo*, sed postquam A. 1454. istum adoptasset, proprio nomine gessit, cœlibatu perpetuo promisso, ne præjudicium nepoti faceret. Demum tamen *Fridericus* cœlibatus pertæsus, nepotis & agnatorum consensu, procerumq; conscientia, cum æquales nuptias ob conventionem contrahere non posset, præsentibus *Philippo*, *Episcopo Wormatiensi*, *Georgio*, *Episcopo Spirensi*, & aliis A. 1462. nobilem virginem duxit *Claram à Tettingen*. Ex qua duo filii nati, quibus, *Philippo* Electore consentiente, assignavit Dynastias *Weinsperg*, *Neuenstatt*, *Meckmül*, *Scharffeneck*, *Umbstatt*, *Uzberg*. Unde injurii in Illustrissimam familiam sunt, qui naturales tantum *Friderico* liberos fuisse perhibent. Cum quibus recentius errare miratus sum *Walzium*, *Würtenb. Stamm und Namens* Quell p. 161. Hi verò refutantur *Heidelbergæ* ipso Epitaphio *Friderici*, qui ex filiis alter, & *Canonicus Wormatiensis atque Spirensis* fuit, & legitimus *Friderici Electoris* filius diserte nuncupatur. Huic ergo origini testandæ, quod ex Bajoaro-Palatina gente ortum trahant, licet materno genere impares, rhombos hos gentilicios, nemine contradicente, usurpant.

Rhombi Bavarici ob originem. *Friderici Victoriosi* matrimonium legitimum sed inæquale.

§. V. Aliud adhuc scutulum superest, quod inter tertiam & quartam aream interjacet, & argenteum duas fascias transversas coccineas defert. (Vitium sculptoris reor, cum in Wapenb. P. 2. p. 20. pinguntur fasciæ argenteæ in solo coccineo. Tit. *Wertheim*.) Designatur hac parmula Dominium *Breuberg*, in sylva *Ottonia*, quod nonnulli *Wertheimii* obtigisse ajunt, conjugio *Elisabethæ*, filia *Michaelis*, *Dn. Breubergensis*, & *Rudolphi Comitis Wertheimii*. Ex quo tempore semper in *Wertheimia* Gente mansit, atque cum hujus successione ad *Leonsteinios* delata est hereditas; ita tamen, ut cum *Erpachia* familia communis sit ejus possessio. Ex ea verò communione aliquoties inter familias ortæ sunt contentiones. Et publica de argumento hoc extant utrinque scripta.

Dominium Breuberg ad Wertheimios.

Inde Læwensteinios & Erpachios.

Errores
Sibmacheri
iani typi.

Dominium
Scharffen-
eck,

Galeæ.

Scutum
moder-
num.

Linea Læ-
vvenstei-
nia.

Nunc Vir-
nenburgia
& Rupifor-
tia,

Dispositio
lineæ Vir-
nenburgicæ.

Tituli.

Rupifor-
tia,

Herbi-
mont.

§. VI. Explicavimus ita scutum, quod ex Armoriali Sibmacheri allegavimus. Sicuti verò in primo quadrante leo non pingitur, uti oportebat, nempe expansis ad prædam pedibus, qui situs feræ ordinarius, cum pingi deberet omuino *consistens*: ita in quarto etiam errorem suspicor, & loco repetiti leonis Lævvensteinii, pingi debere in solo *rubeo leonem argenteum coronatum*: quod symbolum est Dynastiæ *Scharffenecce*: quam inter eas audivimus fuisse, quas filiis Fridericus Elector concessit: quam solam etiam Philippus dein reliquit, cum reliquis sibi iterum vindicaret, permutationis titulo, uti audivimus, Lævvensteinio Comitatu illis assignato.

§. VII. Scuto huic insunt tres galeæ, quarum media *Lævvensteinia* est, & repræsentat leonem coccineum coronatum fronte adversa rupibus insidentem: *Lacinia*, quæ dependent, cyaneæ & aureæ dicuntur. Rationem earum non capio. Ex prima casside coronata exsurgit *aquila argentea coronata, expansis alis rubris*. Hæc respondet *Montacutia* Dominio, & phaleras tinctas habet argento & minio. Adlævam quæ est galea coronata, *Wertheimium & Breubergam* notat. Ex ea surgit *aquila aurea expansis alis, cum vexillis quatuor*, quarum *pertica aurea, Breubergenses fascias deferentibus*, binis in utrumque latus converfis. Hanc etiam circumvolitant *lacinia argentea & coccinea*.

§. VIII. Ita repræsentatur insignia, quæ primis huius sæculi annis in usu fuere: nunc paulo auctiora sunt. Scienda verò est linearum in hac stirpe differentia. *Ludovico*, quem *Friderico Electore* natum diximus, genitus est *Fridericus*: Hic, præter alios, pater *Wolfgangi & Ludovici* fuit. Ab illo linea orta est, quæ scuto, quod modo explicavimus, vix usa fuerit, sed suum non aliis, præter Bavaricos gentiles rhombos, symbolis impleverit, quam *Leonsteinio & Scharffenecce*: nam & titulis non usa est aliis, quam *Com. Lævvensteinii, Domini de Scharffenecck, &c.* Cæterum hæc linea jam defecit. *Ludovicus* verò, matrimonio, quod audivimus, *Anna Stolbergica, Wertheimiam* hereditatem familiæ intulit: Eo nati sunt, præter alios, *Christophorus Ludovicus & Johannes Theodoricus*: à quibus iterum duæ lineæ, quam *Virnenburgicam, & Rupifortiam* appellant. Porro illa divisio instituta fuerat A. 1611. ut *Christophorus Ludovicus*, cum fratre alio *Ludovico, Lævvensteinium Comitatum*, cum *Wolfgango Ernesto, Johannes Theodoricus Dynastiæ Breubergensis mediam partem & Belgicas ditones* sibi haberent, *Wertheimia* verò indivisa remaneret. Duobus autem fratribus sine prole extinctis, inter eos, quos nominavi, & horum, qui nunc sunt, posteris eandem divisionem adhuc obtinere existimo.

§. IX. Uti diximus duas esse jam lineas, ita variat insignium dispositio. *Virnenburgica* lineæ scutum hunc in modum disponitur, ut duæ transversæ, & totidem perpendiculares, clypeum in novem areolas distinguant, ex quibus mediæ loco est parmula peculiaris *Bavaricorum rhomborum*, tum *Wertheimia* area, alioqui bipertita, uti vidimus, duarum vicem hic gerit, superiori parte in primo arearum ordine tertium, inferiori verò in secundo eundem locum occupante. Sunt ergo in superiori serie areæ *Lævvensteinia, Montacutia, Wertheimia pars superior* cum aquila exoriente; in secunda parmula mediæ Bavaricæ adjectæ hinc *Rupifortia*, isthinc *Wertheimia inferior pars cum rosis*: demum in pede scuti *Breubergensis, Virnenburgica, Scharffenecce*. Illustrantur hoc scuto tituli, quibus utitur ista linea: *Comes de Lævvenstein, Wertheim, Rochefort* (s. Rupifortii) *Virneburg & Montagu*, seu *Montis acuti (Montacutii) supremus Dominus (Oberherr) in Chassepierre, Dominus in Scharffenecck, Breuberg, Herbimont & Neuschastel, &c.* Altera vero, quam *Rupifortiam* (*Rochefort*) appellare amant, eadem utitur dispositione areolarum, nisi, quod loco *Virnenburgica* (qua non utitur) *Marcanam* (quæ vicissim penes alteram non est) substituit. In titulo etiam hæc non nisi *Virnenburgum* omittit: an aliquid addat, non mihi liquet. Porro ad tituli explicationem spectat: Dynastias *Chassepierre, Herbimont & Neuschastel* partem esse *Rupifortia & Montacutia* successionis, & ob hoc sub symbolis istorum Comitatum simul comprehend, licet seorsim non exprimantur. Ex illis *Herbimont* arx satis valida est, & feudum habetur *Lucenburgicum*; reliqui ditionis allodium est, *Neuschastel, & VVelsch Neuenburg* (ex media parte ad Arburgios spectans) feudum est *Lu-*

est *Lucenburgium*, arce & pluribus pagis constans. Illud Dominium matrimonio *Mariae*, filiae *Ludovici Lossensis*, Domini de *Neuschastel*, & *Eberhardi Marcani de Arenberg* (qui A. 1387. mortuus est) familiae *Marcanae* obtigisse reor, ex qua demum per alias intermedias ad nostram devolutum est. *Chassepierre* proprio iure tenetur.

Neuschastel.

Chassepierre.
Com. Rochefort.

Ad Marcianos.

Eppsteinios.

Stolbergenses.
Læwensteinios.

C. Virnenburgicus.

Ad Manderscheidios.

Inde Læwensteinios.

C. Marcianus.
Unde hæc tessera.

§. X. Tres laterculos jam nominavi, qui aliqua egent explicatione. Primus est *Rupifortius*, qui in secunda serie obtinet primum locum. Ille *argenteus* continet *cinguli fibulam* (eine *Degenschnall*) quo cingulum ornatur, vel partes ejus connectuntur, ex auro. Porro quod *Rupifortium* (*Rochefort*) Comitatum in *Ardenna*, atque partim *Leodiensi* Diœcesi partim *Lucenburgio* Ducatu, situm concernit, lego *Annam*, filiam *Joannis Comitissae de Rochefort*, & *Margaretæ de Eltern*, nupsisse *Eberhardo Marciano*, Domino *Arenbergæ*. His parentibus natus est *Ludovicus Marcianus*, Dominus de *Rochefort*, pater *Ludovici*, Domini de *Neuschastel* (quo natus *Ludovicum II.* jam prole caruisse perhibent.) *Philippi* Domini de *Rochefort*, atque *Ludovicæ s. Luise*, quæ nupta *Philippo de Eppstein*, Dom. de *Kœnigstein*, mater exstitit *Anna*, quæ paternam & maternam (atque ita in hac *Rupifortiam*) hereditatem attulit marito, *Botoni*, Comiti *Stolbergensi*. Botone natus est *Ludovicus*, Ludovico *Anna*, quam uxorem habuit *Ludovicus*, Comes *Læwensteinius*, atque ab ea non tantum *Wertheimia* bona, sed & ab ejus avia inter alia *Rupifortia* assecutus est.

§. XI. Alter, qui in prioris lineæ scuto pedis medium occupat, *Virnenburgicus*, est. aureus septem coccineis rhombis (*Rauten*) seu tessellis lingulatis impressus. Confer *Sibmach. Wapenb.* P. 2. pag. 20. Comitatus *Virnenburgicus* ita designatus in confiniis *Trevirensis* & *Coloniensis* Diœceseos peculiari familiae, cui inde nomen, paruit. Totius familiae deductionem nullibi vidi, sed fragmenta tantum. Porro *burgici* filia, quæ nupta *Canoni*, Comiti *Manderscheidio*, hujus stirpis lineæ *Sleiden* & titulum novum, intulit. Et quidem hæc in *Manderscheidii* servata sunt, donec ultimus lineæ, *Joachimus*, decederet. Inter plures hujus filias *Elisabetha* A. 1592. nupta *Christophoro Ludovico*, C. *Læwensteinio*, successionem hujus Comitatus attulit: ut tamen ejus causa hæcenus disceptandum fuerit, nec dum lis omnino decisa sit.

§. XII. In altera linea eundem locum obtinet laterculus aureus, inducta fasciâ triplici ductu ex argento & minio tessellata. Designatur eo symbolo Comitatus *Marcianus*, quod cap. 13. num. 20. in *Brandenburgicis* Insignibus docuimus. Causa hujus areolæ Insignibus illata est *Josina*, *Philippi Comitissae Marcani* filia, *Joanni Theodorico*, Com. *Læwensteinio* nupta: ob quam successio lineæ hujus ex *Marcanis* *Lumea* debet, quæ tamen, *Cliven* sibus extinctis, totum *Marcæ* Comitatum sibi deberi prætendebat, vel expectatur, vel jam impetrata est.

§. XIII. Utrum hodie prioribus *galeis* aliæ additæ sint, vel retentæ tantum *Galeæ*, priores, aliunde adhuc discere necesse est.

Cap. LVII.

Comites de Losenstein.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo. Principes *Styriae*. Marchiones. Comites. Dux. *Perneckii*. *Hohenbergii*. *Stahrenbergii*. *Losensteinii*.

2. *Losenstein*. Olim in matricula imperii.
3. *Schallaburg* Domin.
4. *Galeæ*. *Losensteinia*. *Schallaburgia*.

§. I.

Illustrissimorum Comitum *Losensteiniorum* origo ex vetustis *Marchionibus Styriae* derivatur: quos ipsos deducunt à quodam *Vinulpho* (ut est apud *G. Bucel. Germ. Stemmogr. P. 2.*) ex genere *Hunonis Welphi* prisca, qui circa A. 408. *Styriae* præfectus fuerit: avus *Ottocari* s. *Odoacri* qui *Augustulum* imperio deiecit. Hujus pronepotem vocant *Ottocarum* s. *Odoacrum II.* ex *Styriae* Principe *Episcopum Laureacensem* A. 624. cujus

Principes
Styriae
Marchio-
nes.

Comites.

Dux.
Perneckii.
Hohen-
bergii.Stahren-
bergii,
Losenstei-
nii.

Losenstein.

Olim in
matricula
imperii.Schalla-
burg Do-
min.Galeæ.
Losen-
steinia,
Schalla-
burg.

cujus frater *Rudigerus*, Styriae Princeps, *Diethmarum* genuit, patrem *Alberti & Ottocari III.* qui monasterium *Tegernseense* condidit, & *Marchiones Styriae* creati sunt. Ille demum monachus factus est, hic *Marchiones* reliquos profecit. In quibus ultimus *Ottocarus X. vel XI. Dux Styriae* A. 1167. claruit, sed *Leopoldum, Austria Marchionem*, herodem scripsit. Porro *Ottocarus VI.* Styriae primus Comes dictus *Ottocarum VI. Alberonem* s. *Albertum*, & *Bernardum* genuerat: quorum ille reliquos *Marchiones* ex se dedit, proavus dicti *Ottocari*, primi & ultimi Styriae Ducis. Hic *Bernardus* per duos filios, *Gundaccarum*, *Comites & Dominos Perneckii*, *Otbonem* autem, *Dominos Hohenbergae* scivit: (Unde hi quoque panthera usi, si fides *Lazio, Migrat. gent. L. 6. p. 177.* illi nigra in clypeo argenteo, hi candida in atro, quod superius cap. 9. n. 38. addendum fuerit.) Iste (*Albertus* s. *Albero*) cogn. *Waldgravius* occubuit A. 1072. pater *Gundaccari*, quo alius *Gundaccarius* natus est, conditor arcis *Stahrenberg* A. 1176. Hoc geniti sunt *Gundaccarius & Diethmarus*; quorum illo *Stahrenbergii* sati, hic *Losensteiniorum* pater fuit, qui in diversas lineas abivere: In primis in *Rudolphi*, qui A. 1449. obiit, filiis, *Georgio & Wilhelmo*. Ex illo descendit *Georgius Achatia*, Comes & Dominus de *Losenstein*, *Marscallus* provincialis inferioris *Austriae & Venationum* Supremus Praefectus, *Ferdinandi III.* Supremus *Stabuli* Magister, & *Consiliarius* intimus.

§. II. Scutum quod attinet, illud *Sibmacher. Wapenb. P. 1. p. 22.* repraesentat quadripertitum. In primo & ultimo laterculo conspicitur panthera (alii gryphem alii destitutum nominant) ex auro, ignes ore & auribus evomens, corniculis nigris. Alii primitus dimidia tantum fera utebantur, quam *Stahrenbergii* servarunt, alii integra delectati sunt. Solum *Sibmacherus* atro colore pingit, alibi caruleum colorem attribui lego. *Laz. de Migrat. gent. L. 6. p. 177.* Pantheram hanc auro, parmam minio tingit. Hoc symbolo gentili origo denotatur. Panthera enim talis *Styriae* δειγμα est, quod vidimus c. 9. n. 35, 38. Ceterum *Losenstein*, unde nomen sumere, arcem prope *Steyr Austriae*, *Odoacer, Bohemiae Rex*, *Austriae Dominus* A. 1252. huic lineae concessit. (In diplomate vocatur *Loffstein*.) Inde arcem *Losenstein leuten* condidit. Porro *Losensteinii* in matricula Imperii quondam legebantur. Ut videre est apud *Limn. Jur. publ. 1, 7. n. 39. & 4, 7. n. 67.* Et illis assignati erant tres, & ex moderamine *Wormatiensi* duo equites, pedites verò 13. qui dein ad duos reducti. Sed deinceps ab *Austriaca Domo* exempti sunt.

§. III. Arca secunda & tertia rubea est, & leonem coronatum continet diagonali linea sectum (nach der schrenis abgetheilte Böw) superiori corporis parte aurea, inferiori carulea: quod δειγμα etiam *Zelckingii Domini*, vide *Wapenb. P. 1. p. 20.* gessere ob Dominium de *Schallaburg*, quod titulis suis gestabant. Cum verò illud dominium ad *Losensteinios* pervenisset, hanc etiam quadram ipsi ascevere. Fuere verò veteres Domini, qui illo symbolo usi, de *Schallaburg*, quos ex *Scalanis* s. *Scaligeris* derivare conantur.

§. IV. Galeæ scuto insistent duæ, utraque coronata: ex priori inter duo cornua nigra foliolis s. coreulis conspersa aureis πρῶτον feræ scutariae ignivomæ cornuta & coronata eminet: ex altera protenditur jugum complicatum alarum rubentium, foliis item aureis conspersarum. Alteram *Losensteinii* laterculis, alteram *Schallaburgiis* respondere in proclivi est agnoscere. Lacinae aureæ sunt, cui metallo altero latere niger color, altero rubeus adduntur.

Cap. LVIII.

Domus Lotharingica.

ARGUMENTUM.

1. Domus Lotharingica.
2. Scutum & ejus areola.
3. *Jolanda Andinae* majores.
4. *Hungariae Regnum. Reges. Titulus ad Andinos.*
5. *Andinum symbolum. Neapolitanum Regnum. Regum successio. Jus Andinum.*
6. *Hierosolymorum Regnum. Unde jus.*

7. *Arragonia. Jolanda pratenso ad Andinos. As Provincia notetur?*
8. *Andina secunda familia. An pratenso in Provinciam?*
9. *Barrum. Comites. Duces. Successio ad Andinos. Lotharingos. An Imperialis vel Francici juris? Francia incorporatum.*
10. *Geldria. Ejus Comites. Duces. Unde pratenso ad Lotharingos?*
11. *Juliacum*

11. Juliacum. Quando Geldria jungi ceperit. Unde tessera ad Lotharingos?
12. Lotharingia. Duplex. Duces. Ex Alsatica familia. C. Valdimontii. C. Egesheimii. Dn. Florengii. Linea Francica. Mercuriani. Caroli Ducis fata. Successio.
13. Aquilarum origo. An à Godofredo Bulione? Baltheus Alsatorum.
14. Apex. Telamones. Lemma. Qua ex aquilis dignitas? Crux Hungarica.
15. Pallium Ducale. Ejus significatio.
16. Militaris tessera s. clamor. Priny Priny.
17. Vetera Lotharingia Insignia. Scutum Renati Andini. Renati II.
18. Discernicula Ducum Mercurii. Guisii. Meduanii. Caprusii. Jousani. Engolismensis tessera. Jousana. Jousona familia.
19. Discernicula Ducis Ansalii. Ellebovii. C. Riusii. Com. Montlorii. Symbolum Ornatum. C. Harcurii.
20. Titulus. Lotharingia quomodo sub Imperio?

21. Tituli Guisiorum. Alenonium. Guisa. Hujus Domini & successio. Jouvilla. Ejus Domini. Successio ad Lotharingos. Alefia. Pontivi Com. Ejus Domini.
22. Ellebovia linea tituli. Ellebovium. Harcurium Riusium. Rupisfortis Com. Busancium.
23. Tituli linea Harcuria. Carni C. Brion. C.
24. Præfensiones in Regnum Hierosolymitanum. Præfensio Pontificis. Fundamenta. Præfensio Regum Francie & Hispania, ex jure regni Siculi. Fundamenta. Præfensio Domus Lotharingica. Præfensio Domus Sabaudica. Cruces Hierosolymitane usitate Montisferatensibus & Urbinatibus & Badensi Marchioni.

S. I.

Serenissima Lotharingica domus, cum Augustis & regiis familiis multiplici affinitate conjuncta, insignia, explicare ordo jubet. Quæ Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 6.

Domus
Lotharin-
gica.

S. II. Scutum ter in longum & semel transverse secatur: Prima areola trabes s. fascias argenteas & rubeas Hungaricas exhibet: altera carulea liliis Francicis spargitur, adjectâ lambellâ trifidâ (al. quadrifida) coccineâ, qua Andina prior regia familia notatur, & ejus causa, quod tenuit Regnum Neapolitanum: tertia argentea Hierosolymitanas cruces, auream nimirum majorem patibulatam & minores quatuor, exhibet: quarta aurea quatuor palis rubeis Arragonicis exaratur. Quinta, quæ inferioris ordinis prima est, carulea floribus liliis aureis confertur, & limbo circumdatur rubeo, designandæ Andinae familiae posteriori. Sexta carulea continet leonem in laevam conversum aureum, cauda du-
gularubris. (Alii dentes & falcules argento tingunt, sola lingua sanguinea.) De quorum leonum significatione deinceps dicetur. Extrema carulea crucibus brachiatis, & in imo spiculatis aureis confita duos mullos barbatos obversos ejusdem metalli dentibus & oculis argenteis exhibet, Barrense symbolum. Toti incumbit parvula aurea, cum baltheo rubeo, tribus alerionibus seu aquilulis rostro & cruribus miniatis, (alii columbas, alii alaudas vocant) argenteis impresso, Lotharagicum dūyua.

Scutum &
ejus areo-
lae.

S. III. Scuti majoris quod concernit areolas, excepta sexta & septima, omnes ac-
ceptum fert familia Jolanda Andina, Friderici Lotharingici, Comitæ Valdimontii uxori. Cu-
jus majores hic enumerare operæ pretium fuerit, ut exinde ratio dicendorum ex parte
constet.

Jolandæ
Andinae
majores.

Jolanda Andina, uxor Fri- derici Lo- tharingi.	Renatus An- dinus, Rex Neapol. s. Siciliæ. † 1480.	Ludovicus II. An- dinus, R. Siciliæ. † 1417.	Ludovicus I. Dux Andinus: ex adoptio- ne Joannæ I. Rex Siciliæ s. Neapolita- nus † 1385.
Isabella, Du- cissa Lo- tharingia. † 1453.	Jolanda Arrago- nia. † 1442.	Carolus, Dux Lo- tharingia. † 1430.	Maria, f. Caroli Blesensis, D. Britannia. † 1404.
Margareta Pala- tina. †	Joannes, Rex Arragonia. † 1395.	Joannes, Dux Lotharingia. † 1382.	Sophia, f. Eberhardi, Com. Wirtenber- gia. †
Rupertus, Com. Palatinus Rheni, Impe- rator. † 1414.	Elisabetha, f. Friderici, Burggravius Norim- bergici. † 1409.	Rupertus, Com. Palatinus Rheni, Impe- rator. † 1414.	Elisabetha, f. Friderici, Burggravius Norim- bergici. † 1409.

Hungariæ
regnum.

Reges.

Titulus ad
Andinos.

Andinum
symbolum.

Neapoli-
tanum re-
gnum.

Regum
successio.

Jus And-
inum.

§. IV. Primus laterculus *Hungariam* notat, amplissimum, antequam à Turcis discerperetur, Regnum, utpote quod ab Adriatico mari ad montes Carpatios, Polonorum & Russorum terminum, inde à Germaniæ confiniis ad Walachiam, Bulgariam & Macedoniam protendebatur. Habuit hoc Regnum ab *Attila*, famigeratissimo *Dei flagello*, Reges suos *Hunnica* prosapia, donec hæc in *Andrea III.* vel *Veneto* A. 1301. deficeret. Cæterum *Stephani V.* Regis filia *Maria* A. 1277. nupserat *Carolo II.* *Andino*, *R. Neapolitano*, & ex eo genuerat *Carolus Martellus*, qui, avunculo *Ladislao* mortuo, heres Regni declaratus, & coronatus est à Papa A. 1290. Cum verò ei Hungari præfatum *Andream Venetum* opposuissent, non nisi hoc A. 1301. mortuo, & ne sic quidem plene, eo potitus, sed brevi etiam extinctus est. Successit filius, *Carolus Robertus*, s. *Carobertus*: huic quoque oppositi à factione *Wenceslaus*, Rex Bohemiæ, & *Otto*, D. Baviar: tandem à Legato Pontificis eo persuasi Hungari, ut post vicennale civile bellum eum reciperent: unde à Legato coronatus est A. 1310. Filium hic habuit *Ludovicum Maternum*, qui *Polonia* etiam Rex, moriens A. 1382. reliquit *Mariam* & *Hedvigem* filias: ab hac *Jagello*, *Lithuanus*, vel Christiana religione imbutus *Vladislaus* *Polonia* Regnum, ab illa Ungariam *Sigismundus*, qui dein Imperator, non tamen sine difficultate, obtinuit. Ex *Sigismundo* nata *Elisabetha*, *Alberti Austrii* uxor, qui ob eam Rex & post eum, in contentione tamen cum *Vladislao Polono*, ejus posthumus *Ladislauus*. Inde *Matthias Hunniades* electus est: deinceps *Vladislaus Polonus*, *Ladislai* ex sorore nepos; post hunc filius *Ludovicus*, & demum ejus sororius, *Ferdinandus Austriacus*: post quem non nisi ex eadem familia sumti Reges. Cæterum post *Ludovici* mortem adversus *Mariam* filiam ab aliquibus Hungariæ proceribus vocatus, & Rex coronatus erat, *Carolus Dyrrhachius*, Cogn. *parvus*, Rex *Neapolitanus*, ex *Andinis*, A. 1385. verum paulo post interfectus. Ex eo filius quoque *Ladislauus* non modo titulum *Hungariæ* servavit, sed & A. 1403. adversus *Sigismundum* à Procerum aliquibus Rex coronatus est: Verum *Sigismundus* prævaluit, eumque Regno denuo ejecit. Mansit tamen, ut fieri solet, titulus, atque ita ad sororem *Joannam I.* translatus est, quæ moriens A. 1435. *Renatum* agnatum, *Jolandæ* patrem, heredem scripsit. Ita memoria potius quam jus Regni Hungarici (utpote electione conferri soliti) ad *Renatum*, & ab hujus filia ad *Lotharingos* venit, atque nunc quoque servatur.

§. V. Proxima areola liliis confita & lambella distincta (quam *Wapenb.* perperam omittit) absque dubio *Andinam familiam* priorem initio notavit: Quæ initium sumit à *Carolo*, *Ludovici VIII.* & *IX.* Regum filio & fratre. Cum verò hæc familia, quod mox dicam, *Neapolitanum Regnum* obtinuerit, inde factum videtur, ut ipsi Regno *Neapolitano* hoc hæreret *δῆγμα*. Nisi quod *Brianvill. Jeu d'arm pag. 61.* lambellam scuti *Neapolitani* quinque partium constituit. (Sed *Chifflet. Inf. Eq. A. V n. 72.* trifidam esse patitur.) In scuto tamen Hispanico, uti in titulo *Neapolitani Regni* non fit mentio, sed illud sub *utraq; Sicilia* intelligitur; ita nec hujus symboli est vestigium, ut pariter in eo *δῆγμα*, quod *Siculum* esse perhibetur, *Neapolitanum* simul sit. Conf. c. 38. n. 16, 17. Porro præfatus ille *Carolus Andinus*, cum *Manfredus* *Siciliæ* Regnum à Pontifice tenere nollet, contra eum A. 1263. ab *Urbano IV. Papa* Rex declaratus, & à successore *Clemente VI.* A. 1266. coronatus est, ea lege, ut annum tributum solveret. Inde *Manfredum* prælio vicit & cecidit, & *Conradinum* captum extremo affecit supplicio. *Siciliam* tamen insulam denuo amisit, de qua successoribus ejus, qui continentem s. *Neapolitanum Regnum* retinuerunt, cum *Arragoniis* possessoribus continuæ contentiones & varia pacta. Cæterum mascula progenies *Caroli* in una linea defecit in *Joanna I.* abnepte. Hanc cum *Urbanus VI. Pontifex* A. 1380. excommunicasset, ejusque Regnum *Carolo Dyrrhachio*, agnato, concessisset, ea *Ludovicum Andinum*, secundæ *Andinæ* familiæ autorem, *Joannis R. Franciæ* fratrem, adoptavit eodem anno: Sed A. 1382. in adversarii manus incidit, & qua morte primum maritum sustulisse dicebatur, ejus jussu strangulata est. *Ludovicum* autem A. 1382. *Papa Avenione* coronavit, sed adversus *Carolus*, quod Regnum occupaverat, frustra fuit. Patri dein successit *Ludovicus II.* à Pontifice coronatus *Avenione* A. 1387. Hic *Neapolin* cepit, cum verò recessisset, *Ladislauus* & urbem & Regnum recuperavit. Hujus filium *Ludovicum III.* *Joanna II.* *Ladislai* soror, adoptavit consensu Pontificis, *Martini V.* Demum hic & *Joanna II.* testamento reliquerunt heredem *Renatum*, illius fratrem: qui tamen ab *Alfonso Arragonio* expulsus non nisi jus retinuit. Moriens A. 1480. in Regno heredem scripsit fratris filium, *Carolus IV.* qui tamen non

non nisi titulo Rex fuit, & A. 1481. heredem *Ludovicum XI.* Regem nuncupavit. *Jolanda* tamen, Renati Regis filia, *Regina Sicilia* nomen sumit, à qua ad posteros illa areola propagata. Unde *Bzov. T. XIX. ad an. 1527. n. 5.* refert: Expeditioni Pontificis in Regnum Neapolitanum interfuisse Com. Valdimontium, Lotharingum: *Qui ob antiqua Renati Regis jura ejus Regni successionem ad se spectare ajebat, & quem Pontifex Vicarii sui honore ornaverat.* Ob hoc etiam apud *Limn. Jur. publ. T. V. ad 3. 6. p. 186.* ex *Sixto Somero* allegatum legitur de sessione *Lotharingi* Ducis in Comitibus: *So ein Herzog von Lothringen in eigener Person entgegen / soll er in mitten der Session hinder dem Erzbischoffen von Trier gesetzt werden / als ein König von Sicilien.*

§. VI. Contiguus isti laterculus est *Hierosolymitanus*: de quo illud observandum, quod *Carolo Andino*, primo stirpis autori A. 1276. *Maria, Antiochia Princeps, Rupini vel Raymundi & Melisenda Amalrico R. Hierosolymitano* natæ filia, vidua *Friderici*, qui *Fridericorum* Regnum haberet, cesserat, ob quod se *Regem* coronari curavit; & *Rogerium Sanseverinum* in *Syriam* Governatorem misit. Ex eo titulus & præsentio ad posteritatem transmissa, atque cum Neapolitanis ad Renatum devenere, inde ad Lotharingos. Sed de hac vide infra n. 24.

Hierosolymorum regnum,

Unde jus

§. VII. Extrema superioris ordinis quadra *Arragonia* Regnum designat. Nam *Arragonia*, *Jolanda* *Arragonia*, Joannis Regis filia erat. Defuncto autem Joanne frater *Martinus* & fraterno testamento & Statuum declaratione Regnum nactus, atque adversus *Martinum*, *C. Foxium*, qui *Jolanda* majorem natu sororem, *Joannam*, uxorem habebat, armis tuitus est. Martino autem A. 1410. extincto, plures competitores erant, & constituti ad dirimendam controversiam iudices reliquis (in quibus *Ludovicus II. Andinus*, & uxor ejus, *Jolanda*) exclusis, Regnum *Ferdinando Castellano* *Eleonora* (quæ *Martini* soror) & Joannis, R. Castellæ filio adjudicarunt. Unde illa etiam quadra memoriam præsentionis solam servari existimo. Ex eo enim, nemine turbante, *Ferdinandi* posterum Lotharingus, *Jolanda* filius, titulum non tantum *Neapolitani & Hierosolymitani*, sed & *Arragonii* Regis sumit. Porro quam nos hic resseram *Arragoniam* diximus, miror unde *Provincialem* dicat *Chifflet*, cum *Antonii* Ducis laterculos superiores ita enumerat: primus Hungaricus: secundus Neapolitanus: tertius Hierosolymitanus: quartus *Provincialis*. Quamvis in Provinciam jus sibi aliquod vindicant Lotharingi; à Renato tamen *Andino*, non ab *Arragoniis* immediate, qui olim eam tenuerant, illud derivabant. Tum insigne *Provincia* est, non, uti olim sub illa gente, palis *Arragoniis* exarata, sed lilio aureo & fasciola trifida rubea (*Andinorum* causa) impressa carulea parma.

Jolandæ præsentio ad Andinos,

An Provincia non recur?

§. VIII. Inferioris ordinis prima area *Andinam* secundam familiam à *Ludovico Joannis* Regis filio, & *Caroli V.* fratre ceptam designat, cujus successio ad Lotharingos per *Jolandam* delata est. Ex *Thuano* etiam pater, superiori seculo Lotharingorum potentia in aula *Francica* crescente, querelas ab his motas esse, *Andegavensium* sibi *Principatum & Provinciam Comitatum* injuste ereptum L. 23. p. 1037. Unde Cardinalis *Lotharingus* Romam profectus etiam *Andini* nomen assumerat, paulatim se in regiam familiam inferere cogitans. Sed addit *Thuan. L. 24. p. 1095.* Memorantius, quo consilia ambitiosa gentis tenderent, subodoratus Regi autor fuit, ut Lotharingos moneret, *Andegavensibus* insignibus contenti essent, nomine abstinere: tunc & à *Guizanis* schedula reddita, quam ab *Henrico*, cum *Delfinus* esset, blanditiis & pravis artibus extorserant, qua princeps facilis de restituendo *Provincia* principatu, cum primum ad regnum venisset, fidem interposuerat. Cæterum *Andegavensium* Principatum, Renato mortuo, Rex tanquam apenagium ad se revocavit: *Carolo* ejus nepoti verò, pro jure quod in eum prætendebat, Comitatum *Bellofortium* dedit. Provinciam verò ab eodem *Carolo* Rex heres scriptus obtinuit.

Andina secundam familiam,

An præsentio in Provinciam?

§. IX. Ultimus laterculus *Barrensem* Ducatum notat. Primum *Barrensem* Comitatum lego ex *Ardennatibus*, *Fridericum* Comitem A. 951. qui dein A. 959. superioris *Lotharingie* Dux fuit: hujus proneptis *Sophia* *Ludovico*, Comiti *Montispellicardi & Moncionis* Comitatum avitum attulit, à quo filius eum habuit *Theodoricus*, & (cujus fratres, *Theodoricus*, *C. Montispellicardi*, *Ludovicus Moncionis*, *Fridericus Pfiretensis*, & horum fater, nepos *Reinaldus*, qui distinctionis gratia cruciculis scutum conlevit, & truttas in mullos

Barrum. Comites. Duces.

Successio
ad Andri-
nos.
Lotharingos,

An Imperialis vel
Francici
juris?
Franciæ
incorporatur.

mullos barbatos nominis causa mutavit. *Brianvill. jeu d' arm.* p. 52. Ab hoc reliqua Comitum familia: ex quibus *Robertus*, primus *Marchio Pontamuffonius*, & dein *Dux Barri* (adhuc incertum, ab Imperatore an Rege Gallia?) creatus est. Ei successit filius *Edoardus III.* & post hunc frater *Ludovicus*, prius *Cardinalis*, qui A. 1419. *Renato* Andegavensi, sororis suæ nepoti *Ducatum* legavit, & A. 1430. vita functus est, marium gentis ultimus. *Renatus* vero Andinus *Renato Lotharingo*, nepoti suo A. 1479. eundem transcripsit. Unde ex eo in familia potestate fuit. Cæterum *Barri Ducatus* in Imperii potestate, an ob *Campaniam Francicum* feudum sit, præter alios imprimis inter celeberrimos viros *Joh. Jacobum Chiffletium* & *Davidem Blondellum* disceptatum est. Confer, post eos, *Herm. Conring. de Finib. Imp.* c. 7. p. 56. seq. c. 27. p. 688. seq. Cum diu Barrensis Ducatus in familia potestate fuisset, ista demum occasione amissus est: cum *Pyreneæ pace* A. 1660. *Carolus Dux*, nuper mortuus, ditionibus quidem Lotharingicis restitueretur, sed exciperetur *Ducatus Barrensis*, adeo ut hujus regio, oppida & loca omnia, tam ea, quæ palam à Corona Francica dependerent, quàm quæ aliunde dependere contenderetur, simpliciter, cum quibusdam aliis, quæ eodem tractatu denominantur, *Corona Franciæ* intelligerentur unita perpetuo & incorporata: Qui tenor est Articulorum ejus pacis 63. 64. Cæterum aureas has cruces in spicula mucronatas, aliisque terminatas cruciculis, à *Rainaldo*, Comite Barrensi in Syriam profecto A. 1147. adjectas, autor est *Joh. Jac. Chiff.* *Comm. Loth.* 23. Porro apud *Haping. de Jur. inf.* c. 13. n. 151. aliqui collegerunt, *Comitatum de Chiny* feudum esse *Barrense*, quod duos pisces in solo aureo crucibus confito gestaret. Sed *truttas* esse alii perhibebant, cum Barrensiū pisces sint *barbiones*, in solo cæruleo. Porro in ipsa familia Barrensi Domini de *Pierrepoint* junioribus prognati discerniculum addebant *lambellam rubeam*.

Geldria.

Ejus Comit-
tes.

Duces.

Unde præ-
tensio ad
Lotharin-
gos.

§. X. Superfunt areolæ sexta & septima, duobus leonibus insignes, quorum prior *Geldricus*, alter *Juliacensis*. *Geldria* quod attinet, ex provinciis Belgicis, ad Mosam & Rhenum porrectam, eam *Otto Nassovius* obtinuit, & A. 1079. à Lothario II. Imperatore primus dicitur *Geldria & Zutania Comes* investitus, cum prius jam 18. annis *Geldria Præfectus* fuisset; quod ei obtigerat ab uxore, *Adelheide, Wichardi de Ponte*, Advocati vel Vicarii *Geldria* filia. Altera verò conjux *Sophia* f. *Wichmanni, Com. Zutania*, istum attulisse fertur *Comitatum*. Ex hoc facilis conjectura, unde *Geldria* hoc dēyua, nimirum à *Nassovius*, qui nunc quoque illo symbolo utuntur, nisi quod area plinthidibus spargitur, quod discerniculum credere possumus. Olim verò *Geldris* in usu fuisse tres flores aureos *esculinos* (*Mespilblumen*) apud *Haping. Jur. inf.* c. 6. n. 1282. seq. legi. Forte hi *Nassovii* etiam *Zutania* eadem insignia, oppositis tantum coloribus, dederunt. Porro ab Ottone illo reliqui descenderunt *Comites*. Demum *Rainaldus II.* à *Ludovico Imperatore* A. 1329. *Francofurti ad Mœnum Ducali* axiomate ornatus, & leoni scutario corona addita est. Ejus filii, *Reinoldus* & *Edoardus*, parricidalibus inter se conflictati sunt odiis. Unde factiones *Heckerorum* & *Bronchorstiorum*. Cum uterque sine liberis decessisset, successit ex *Maria* sorore nepos, *Wilhelmus, Dux Juliacensis*, & post hunc frater *Reinoldus*. Cum hi etiam prole carerent, *Ducatum Joanna*, soror, nacta est, *Joh. Arculei* uxor, mater *Maria*, cujus maritus, *Joannes Egmondanus*, *Geldria* occupavit. Ejus filius *Arnoldus Dux*, *Ducatum* adversus *Rupertum*, qui *Rainoldi* viduam ductam *Geldria* sibi vindicare conabatur, sibi asseruit: à filio *Adolpho* autem captus & dein liberatus, *Ducatum Carolo, Duci Burgundia* vendidit, iterumque, moriturus, ob filii impietatem transcripsit. *Adolfus* tamen, *Carolo*, qui eum captivum tenebat, ad Nanceium caso, iterum in libertatem assertus paulo post cecidit. Demum ultimus *Egmondanorum Principatum* tenuit, & variam fortunam se adversus *Burgundicam* domum tuitus est *Carolus*, *Adolfi* filius. Tandem A. 1527. ita cum hac transegit, ut sine liberis decedens *Carolus V. Imperator*. successorem haberet. Verum A. 1538. sub mortem ejus ipsius consensu & Ordinum voluntate ad *Ducatum* capeffendum *Guilelmus, Dux Juliaci, Clivix & Montium*, evocatus est, quem tamen *Carolus V.* ad cedendam *Geldria*, & ut suis regionibus contentus esset, coëgit. Ex eo *Geldria* in manu Hispanorum fuit, nisi quantum ejus cum aliis Belgicis provinciis in fœdus coaluit, & nunc uniti Belgii primam provinciam constituit. Confer c. 38. n. 62. Porro præfati *Caroli Egmondani* soror, *Philippa, Renato Lotharingia Duci* nupsit, ob quam *Geldria* istius morte ad se spectare *Duces*, assumpto hoc symbolo, contendebant: at potentiori cedere coacti sunt.

Inde

Inde est, quod apud *Ren. Franc. Ess. de merveil. c. 42. p. 371.* sine his areolis clypeus pingitur, nempe non prius illis ornatus, quam Carolus mortuus esset.

§. XI. Leo qui sequitur, aliquorum sententiâ, *Flandriam* notat. Ita *Varenn. Sammarthian.* & alii. Recte autem contradicit huic sententiâ *Labourer. Orig. num. 41.* quia in *Flandriam* nullum unquam jus Lotharingis. Prior ratio, quæ etiam à *Gelioto* adducitur, quod Leo in hac areola coronatus sit, *Flandricus* corona careat, non militabit: nam *Juliensis* etiam leo coronâ destituitur (*Wapenb. 2. p. 4.*) & sine ea hic quoque pingi *Juliacum* debet. Cæterû huic leoni locum istum tribui ex eo opinor, quia à *Carolo, Renati* sororio, *Quando Geldricæ* & majoribus, ita geri solebat: ex quo *Guilelmus*, Dux *Juliensis*, avunculo *Geldrico* successit, atque ita *Geldricæ* *Juliacum* junxit, quo tempore etiam leonem *Geldricum*, ut, *jungi cepit.* more Germanorum, alterum contueretur, *conversum* esse arbitror, cui prius situs ordinarius in more quod fuerit, non est ut dubitem. Quamvis verò *Guilermo*, & fratri ejus, *Reinoldo*, in *Juliaco* non successerit *Maria* neptis, sed agnatus, *Adolphus*, *Bergensis* Dux, cum successione *Geldricæ* tamen conjuncti mansere leones: quod magnatibus solenne est, ut semel juncta ornamenta ægre divellant, etiam cum prætensionem omiserint. Ita *Lotharingi* etiam servarunt, licet nullum, quod sciam, in *Juliacum* jus prætenderint.

§. XII. Sequitur parmula media toti imposita *Lotharingica*, quæ, *Geldrico* & *Juli-* Unde ref-
centi symbolis nondum insertis, aliquando locum obtinebat medium inter *Andina* *Lotharingos?*
& *Barrensiâ* *de yu a l a*. Hac *Lotharingia* notatur, *Burgundia* Comitatu, *Alsatia*, *Au-* *Lotharingia.*
strasia, *Lucenburgo*, *Barrensi* Ducatu & *Campania* conclusa. Veteris *Regni*, initio *Au-*
strasiani, dein à *Lothario* dicti *Lotharingici* *ἀποπαρμα*. De Ducibus *Lotharingiæ* tracta-
tio fere incertior est, quam de aliis, eâ in primis causâ, quia *duplex* *Lotharingia* fuit: qua- *Duplex.*
rum altera *inferior* *Brabantiam* & *confinia* complectebatur, (unde nunc quoque nomen
Lotharingia, de *Lothier*, in *Hispanicis* titulis ob *Brabantiam* legitur, vid. c. 38. n. 59) altera
Mosellana dicta, in primis, quam nunc ita vocamus, regionem continebat. Unde quæ
de illius Principibus dicuntur, in quibus *Godofredi* aliquot celebres, pluries ad superiorē
etiam trahuntur à plurimis scriptoribus: ut sæpe difficile sit discernere, qui cui *Lotha-*
ringiæ imperarint. Neque nobis hic vacat rem pluribus excutere. Superiori inter alios *Duces.*
præfuisse lego, ex *Ardennatibus*, *Fridericum*, *C. Barrensem* A. 959. ejusque filiū, *Theodoricum*,
A. 984. & nepotem, *Fridericum II.* alios. Inde *Ducalæ* axioma ad *Albertum* pervenit, qui A.
1047. cecidit, successore *Gerhardo*, qui A. 1070. vita excessit. Hi ex Comitum *Alsatia* familia *Ex Alsatia-*
prognati, atque *Gerhardi* Comitum filii erant: cujus frater *Albertus* *Metenses* Comites profe- *ea familia.*
vit. Unde ejusdem cum *Dagshurgicis* *Habsburgicis*, & qui ex his sati, *Austriacis* & *Badensi-*
bus, quæ nunc quoque florent, familiis fuere originis. Nec video, quid illi deductioni,
postquam à *Vignierio* ei facta fides, solide opponi valeat. *Gerhardo* natus est *Theodoricus*,
& alius *Gerhardus*, à quorum hōc descendunt *Comites Validi montis* s. *Valdimontii*. *Ex C. Valdi-*
quibus *Henrici IV.* soror, *Margareta*, Comitatu marito attulit, *Anselmo*, *Dom. de Joinville*, *montii.*
cujus neptis, item *Margareta*, hereditatem retulit in familiam a vitam, nupta *Friderico Lo-*
tharingo. *Theodoricus* verò ille est, à quo plerique hujus Gentis *Duces* ordiri solent. Sed
aliam ei originem tribuunt. Hic pater fuit *Simonis Crassi*, *Theodorici* & *Gerhardi*: ab hoc *E-* *C. Egge-*
gesheimii Comites, quorum hereditas deinceps ad *Hohenbergios*, & ex eo ad *Habsburgios* *heimii.*
delapsa est. Iste à matre *Flandriæ* Comes fuit, & præter *Philippum* & *Matthæum* post pa-
trem Comites, *Margaretam* genuit, cui maritus *Baldunus* animosus, *Hannonia* Comes, de- *Da. Flo-*
buit successionem: ille verò (*Simon*) Dux *Lotharingiæ*, ex *Roberto* filio, *Dominos de Flo-* *rengii.*
rengis, quorum hereditas ad *Lenoncurios*, inde *Marlaos*, demum *Marcanos* delapsa est;
ex majori autem filio, *Matthæo*, *Duces* *Lotharingiæ* propagavit: hōc enim & *Juditha*
Suevica, *Friderici Barbarossæ* Imperatoris sorore, natus *Simon Dux*, & *Fridericus*, Co-
mes *Bitschii*, pater *Friderici*, qui post patrum Ducatum tenuit, *Theobaldi* & *Matthæi II.*
Ducum pater. Hoc genitus *Fridericus*, & *Friderico* *Theobaldus II.* cui ab uxore here-
ditas *Dominiorum de Rumigny* & de *Fleurines*. Is pater *Friderici*, avus *Rudol-*
phi, proavus *Joannis*, & abavus fuit *Caroli Audacis*, Ducum. *Carolo* superfuere non
nisi filia, inque iis *Isabella*, *Renato Andino*, de quo jam aliquoties diximus, nupta.
Hic ob eam Ducatum sibi asseruit: repugnante uxoris patrueli, *Antonio Lotharin-*
gio, *Friderici*, cui *Valdimontia* successio ab uxore, filio. Hic *Antonius*, *Lo-*
tharingiam masculinam perhibens, fœminam succedere noluit, licet *Sigismundus*
Imperator A. 1434. *Basileæ* pro *Renato* pronunciaisset: ipse verò, favore subnixus *Linæ*
Philippi, *Burgundia Ducis* A. 1431. *Renatum* superatum cepit, nec dimisit, nisi pactis *Franciæ.*
nuptiis

Mercuria-
ni.Caroli Du-
cis fata.

Successio.

Aquila-
rum origo.An à Go-
fredo Bu-
lioneo.Balthus
Alfatorum

nuptiis *Iolanda*, Renati filiae, & *Friderici*, qui Antonii filius erat. Porro eidem Antonio ab uxore *Maria Harcurtia* hereditas allata est *Annalia*, *Meduana*, *Ellebovii*. Ad filium *Fridericum*, quod modo dixi, ab uxore rediit *Lotharingia*, nec non *Andina*, de qua tractavimus, successio. Natus est his parentibus *Renatus*, qui regium à matre titulum assumpsit, pater Antonii atque *Claudii*. Hic sator est *Lotharingiorum*, qui in *Gallia* fortunæ suæ sedem posuere: de quibus §. 18. Ille Dux cum *Ferdinando R. Rom.* A. 1542. ut Ducatus liber esset, pactus est (de quo consulatur *Celeb. Conring. de Finib. Imp. Germ. c. 27.*) *Francisci & Nicolai* pater: ab hoc *Mercuriani*, *Chalignii*, & *Moviaci*: ille pater *Caroli Ducis* fuit: quo geniti *Henricus Dux*, & *Franciscus, Com. Validimontis*. *Henricus* sine masculis existens, ex *Nicolaa* filia *Carolum*, fratris filium, generum ascivit. Hic initio uxorio nomine Ducatum tenere visus, dein proprio eum servare voluit, cum pater ejus *Franciscus, Henrico* mortuo, successionem Ducalem, ex quadam *Renati* sanctione familiari, quam prius ignoraverit, arrogaret, & mox filio transcriberet. Inde gravissimi motus. *Nicolaa* à marito desertæ patrocinium suscepit *Francia*: unde *Carolus*, non simplici vice *Lotharingia* ejectus, apud *Hispanos* perfugium habuit. Post plures tractatus, quos enumerare longum esset, pace *Pyrenæa* certis conditionibus in Ducatum *Lotharingia*, cujus jus A. 1657. *Nicolaa* moriens Regi *Francia* cesserat, restitutus est A. 1662. Novo tractatu sua Regi cessit, cui contradixit ex fratre nepos. Demum suo Ducatu ejectus in *Germaniam* se recepit, & isto bello foederatis adversus *Gallos* sociatus hos ad mortem usque infestavit. Ei superest, ex *Beatrice Cusancia*, durante primo matrimonio susceptus, *Carolus Henricus*, Princeps *Valdimontii*. Successionem autem ex fratre *Francisco Nicolao* (qui pridem *Cardinalis*) nepos *Carolus*, sibi vindicat, & armis vel pactis restitui expectat.

§. XIII. Hæc, cujus moderatores modo recensuimus, *Lotharingia* symbolo præfato insignitur. De ejus ortu illa communis traditio est; *Godofredum Bullioneum*, celeberrimæ in *Palæstinam* expeditionis Ducem, captis *Hierosolymis*, cum in turrim *Davidicam* sagittam jacularetur, tres alites transfixisse, qui ob hoc illati sint scuto, cum symbolo (apud *Vulson.*) *Casus ne Deus ne*. Cæterum de hac ratione vel origine, mea quidem opinione, recte judicat *Laboureur l' Orig. n. 64. Lamienne* (sc. opinion) est, que c'est une pure fable, fondée sur la figure de ces armoiries, qui est un argument trop foible, pour nous persuader, que les Ducs de Lorraine successeurs de *Godofroy* aient laissé en arriere plusieurs actions heroïques de cet homme incomparable, pour conserver la memoire d'une galanterie, où la vertu a moins de part que la fortune; ny qu'ils aient méprisé le jugement de la plus florissante & chevalereuse noblesse de la Chrestienté, qui d'un consentement unanime decerna au prince *Godofroy* les celebres armes de *Hierusalem*, pour s'attacher à cellescy, qui ne represente rien, qui ne convienne aussi bien à un chetif Gibayeur, comme à *Godofroy de Buillon*. Sententia mea est, meram hanc esse fabellam, mixam figurarum insignium, quod argumentum nimis quam debile est, ut nobis persvadeatur, *Duces Lotharingia*, *Godofredi* successores plurimis actis heroicis *Viri* incomparabilis omissis, studuisse conservationi facti alicujus lepidi, in quo fortuna quam virtuti potior locus; vel aspernatos esse judicium floridissima & equestrium decorum studiosissima nobilitatis ex toto *Christiano* orbe, quæ communi consensu *Godofredo* decreverat arma celeberrima *Hierosolymitana*, ut hi illis inharerent, quæ nihil representant, quod non æque misello aucupi quam *Godofredo Bullioneo* convenire posset. Addi potest, *Godofredum Bullioneum* non *Mosellanicæ Lotharingia*, de qua hic sermo, imperasse, utpote quam eo tempore *Theodoricus* ex *Alfatis* regebat; sed inferiori. Quomodo ergo istius insignia ad hujus posteros delata forent? Cur non malimus dicere, *Alfaticæ Genti* balthem illum placuisse ab antiquo? Ita enim balthem rubeum in aurea parma *Badenses* quoque gerunt, ex *Alfatis* æque ac *Lotharingi* profati. Ita ipse *Landgraviatus Alfatiæ* baltheo aureo (præter alia ornamenta) in clypeo rubeo notatur. Sic *Lazius* balthem ab antiquis *Austrasiis* derivat, sed ut parmula argento & cocco fulgeat. Ast tincturæ diversitatem, etiam cum eadem origo est, frequentissime observare licet. Alites quod attinet, allegat *Joh. Jacob. Chifflet. Comm. Lothar. ex Guilh. Britone*, quod illis instructus *Theobaldus, Dux Lotharingia*, in *Bovinensi* prælio pro *Ottone IV. Cæsare* strenue dimicavit:

Excitat ex alia *Lotharingos* parte bilingues

Dux suus, aurivolis replicantes agmina signis.

Addit:

Addit: Signa Theobaldi Ducis aurivola vocat à pictis aquilulis, quæ vento agitata, expansis alis per auras videbantur volitare. *Examinat hoc Blondell. Barr. Camp. Francico. pag. 95.*

§. XIV. Scuto hunc in modum disposito imponitur cassis diademate tortili ex Apex. auro & cocco tecta, & coronata, cui insistit aquila expansa argentea auro coronata. *Duci Guisio vidi dari aquilam exorientem. (vitio sculptoris, an distinctionis gratia?) Prius Renatus II. Dux pro apice Barrensem gestabat draconem, uti Comites Lucenburgii & alii. Sed & veteribus in usu signum draconis fuisse passim legitur: quod de Ottone IV. in Bovinensi prælio allegat Chifflet.*

Erigit in carro palum, paloque draconem implicat, ut possit procul hinc atque inde videri.

Phaleræ dependentes utroque metallo & cocco tinguntur. Telamones verò assistunt ^{Telamones.} item duæ aquila situ naturali, coronatæ, quibus ex collo dependet rosarium, cum duplici, s. Patriarchali vel Hungarica cruce, quæ vulgo Lotharingica appellatur: cum ^{Lemma, Quæ ex aquilis dignitas?} colligit Chifflet. l. all. Lotharingia Duces jure optimo se ferunt Imperii Principes majores, quorum insigne gentilitium tot aquilis veluti signis præfulget, in scuti balttheo, in galea cono, in telamonibus. Quocirca Petrus de Blarrorivo Parisiensis Renatum II. Lotharingia & Barri Ducem vocat Aquila pullum; additque ad sui carminis margiem, Principes, qui sub Imperio degunt aut de feudo Imperii tenent, pulli aquilæ dicuntur, id est, Imperii, in cuius insigni aquila picta est. Sed examinat hanc prærogativam, si qua inde colligatur, ^{Cruce Hungarica.} D. Blondell. Barr. Camp. Franc. p. 95. Idem Chifflet. ita de Hungarica cruce: Crux est regia Hungarica: Prisci enim Pannonia reges, à quibus Andegavise ortos predicabant priusquam præferrent parmam octonis ex argento & minio taniis transversis exaratam, scuto utebantur argenteo, bifida cruce coccinea impresso. At rubrum geminata crucis colorem Renatus I. Dux Andegavia immutavit: ejus enim scutum (quod prostat in sacello sancti Mauriti Andegavensis, cum aliis Procerum ordinis Luna crescentis, ab eo instituti à sinistra parte sustentatum cernitur aureo arboris trunco, qui virentibus surculis reviviscit; à dextra autem aureo corvo, ejusdem metalli corona collum redimito, cum duplicata cruce nigra; quæ à globulorum fertulo in corvi pectus propendet. Renati I. filius Johannes Dux Calabria, eodem usus est crucis colore nigro. Observavit enim Johannes de Haynin, Eques Hannonius, in pugna montis Hericii, cui præsens aderat, anno MCDLXV. Ducis Calabria cataphractos equites gestasse Bandas, seu tancias albas, nigris crucibus gem natis acu pictas. Lotharingici porro sanguinis Duces, Jolandâ Andegavâ, Renati I. filia, Joannis sorore, progeniti, servatâ Hungarica crucis forma, atrum colorem in aureum commutarunt; utunturque etiamnum tesserâ illâ, quam vocant Lotharingia crucem.

§. XV. Tegere solent clypeum pallio ducali, quod recentioris inventionis est: in ^{Pallium ducale.} eo acu picta visuntur areolæ scuti, vel uti Sammarth. aquilulæ & barbiones: interius verò factum conspicitur pelle muris pontici, non verò, uti Sibmach. trifoliis, in quam speciem maculas nigras transformavit. De hoc pallio ita philosophatur Chifflet. l. c. Vestita est aurea chlamyde, Lotharicis aquilulis Barrensisbusque nullis exterius picta, & intus ^{Ejus significatio.} pellita; sed nulla superimminente umbella. Cum enim Augustale tentorium duabus constet partibus, culmine nempe s. τῷ ὑπανίστιον & prætensis sipariis, quæ pallium componunt, duces quantum vis excelsi & prærogativis aucti, non nisi eorum alterutro scuta sua adornant. Ex causa, Archiduces Austriæ solo pileo coccineo, acuminibus ex pontico vellere cochlearum reducto utuntur: Britannia olim Duces galero item solo, maculosis pellibus intus obducto, & æqualiter reducto: Lotharingia & Sabaudia Duces, pallio tantum, nulla superstante umbella s. petaso; scilicet ut palam fiat, principes illos à majori altera & excelsiori potestate jura suprema accepisse, atque adeo papilionis dignitate partiali duntaxat conspicuos esse; qui integer & ad instar sacrarii, tholo velisque constans, ad solos attinet imperatores & reges, qui nullam in terris aliam suspiciunt potestatem.

§. XVI. Militarem clamorem Ducibus assignant Priny Priny. Ita Chifflet. loc. ^{Militaris tessera s. clamor.} numer. Prineium Castri nomen ad Mosellam, Metas inter & Pontem Moncionis, in cuius excelsiore turre suspensum erat æs campanum, vulgo dictum Mandeguerre, hoc est, imperans bellum; quia imminentis belli publicam nuntiabat trepidationem, atque nobilitatis ordinem ad tuitionem patriæ velut edicto principis convocabat: unde prisci Lotharingia Duces usurparunt ipsius castri nomen pro congregantis aciei vociferatione.

Priny Pri-
ny.

Allegat etiam *Jacobum Breteuxium* de torneamento s. Equestri ludo habito *Chauvenciace* A. 1285. qui *Feciales*, qui presentes erant, sic inclamantes induxit: *Ils escrient Priny, Priny, l'enseigne au riche Duc Ferry, Marchis entre les trois Royaumes.* Ast hoc quoque in ad-
versario suo examinat saepe memoratus *Blondell*, p. 96.

Verera Lo-
tharingia
insignia.Scutum
Renati
Andini.

Renati II.

§. XVII. Quæ vetera *Lotharingia* arma enumerantur apud *Geliot*. *Indic. arm.* p. 50. 51. jam videamus. Primum ex *Archidiac. Viridunensi* allegatur scutum argenteum, cruce rubea insigne, cui sceptrum aureum octo nodata & liliata ex annulo prodeuntia imponuntur. Inde ex *Coquillei Historia Nivernensi* adfertur clypeus rubeus, cum fascia argentea, *Austriacorum* modernorum symbolo. Tum ex *Ferono* refertur parma argentea, impressa cervo gradiente rubeo, cornibus aureis, quod alii etiam *δῆγμα Lotharingia* vetus existimant. Verum donec certioribus illa probentur documentis, vix fidem adhibuero. Ex *Favino* mentio fit alius clypei ternis caeruleis & aureis baltheis exarati, ut cum *Burgundico* conveniat, limbo excepto. Reliqua certiora sunt, nimirum *Renati Andini*, *Lotharingia Ducis*, scutum sex arcolis repræsentasse *Ungariam*, *Hierosolimam*, *Neapolim*, *Andes*, *Barrum* & *Lotharingiam*. Alias *Lotharingiam* omisisse, & toti *Arragonium* imposuisse scutulum, teste *Favino* refertur. *Paradinus Arragonium* laterculum primo ordini inserit, & *Lotharingiam* toti imponit. *Renati II.* scutum *Chifflet*. l. c. ita describit: *Primus quadrans & ultimus mero Lotharingico symbolo est conspicuus, secundus & tertius transverse est dissectus: pars superior ab summo trifariam dispersita: prior laterculus est Hungaricus, alter Siculus, tertius Jerosolymitanus: pars inferior Andegaviae & Barri tessera in longum est divisa: medium quadrantis occupat Provincia- lis parmula.* Apposite ad mentem nostram *Guido Coquilleus*, in *Historia Nivernensi*: *Quadrans tessera Jerosolymitana, quem in scuto suo præferunt principes Lotharingi, oritur ex jure, quod eorum decessores Andegavorum Duces obtendebant ad regnum Sicilia. Et idcirco in exequiis Francisci I. Ducis anno 1546. Dominus de Bazoilles, atque in funebri pompa Caroli II. Ducis anno 1608. Dominus de Savigny, Andegavense gestabant vexillum, Jerosolymitano præfulgens symbolo, propter Jolandam Andegavam (inquiunt Boul- layus & Ruellius, primarii Lotharingia feciales) filiam Renati Andegavorum Ducis, Je- rusalem & Siciliae regis, è qua Duces illi prosapiam ducebant. Recte igitur Sammarthani de posteris Renati II. Ducis: Jolanda filii sumserunt symbolum Jerosolymitanum, Siculum citra Pharam s. Neapolim, Hungaricum, Aragonium, Barrense & alia, una cum Lothariensi, quod ab antiquo sunt Alestiones. Equidem Dux Renatus II. Lothariensi patre Friderico VI. Duce & Andegavensi matre Jolanda genitus pura Lotharingia tessera scutum describere decreverat; sed ab avo materno Renato Andegavo præter rationem invitatus, ut Andegavense nomen & arma sola præferret, cordate respondit, se paternum Lothariense nomen & arma non posse relinquere, quippe quæ vetusta essent & præcelsæ nobilitatis; se porro una cum illis Andegavia gentis symbola libenter gestaturum; uti & fecit, atque in ejusdem Jolanda matris gratiam sigilli sui majoris aream liliis conspersit. Ex quo verò Geldrica & Juliacensis areola inserta scuto, aliquam mutationem contigisse non legi.*

Discerni-
cula Du-
cum, Mer-
curii,
Guiffii.

Meduanii.

Caprusii.

Josuani.
Engolif-
mensis
tessera.

Josfana.

§. XVIII. Videamus jam variarum linearum discernicula varia, quorum mentio-
nem reperisse memini. *Mercuriana* lineæ legi placuisse lambellam caeruleam. *Claudi-
us Guiffia Dux* lambellam s. fasciolam trifidam imposuit, & ad omnes posteros trans-
misit rubeam: Eo nati sunt *Franciscus*, *Claudius* & *Renatus*: *Francisco* autem *Henricus
Guiffius* & *Carolus Meduana Dux*. Hunc scuto suo *Ferrariensi* symbolum à matre *An-
na Atestina*, quod subdistinctioni serviret, adjecisse lego. *Henricus Carolus* genuit
& *Claudius Caprusia* s. *Cheuvreſia Ducem*: Huic à matre subdistinctionem placuisse
reperi, ut *Lotharingicis* symbolis materna, quæ ex *Clivenſi* & *Marciano* atque *Burgundicis*
δῆγμα quadripertitis componuntur, 2. & 3. loco adderet. *Carolo* satus est *Ludovicus*,
& hoc *Josephus Ludovicus*, *Guiffia*, *Jouſa* & *Engolisma Dux* A. 1671. mortuus. Huic vidi
tribui scutum quadripertitum, ut 1. & 4. quadram *Lotharingica* parma omnibus suis
arcolis constans sed lambella distincta impleat: secundam *Engolismensis*, tertiam *Jou-
ſanus* laterculus. Porro *Engolismensis* est idem cum *Francico*, nisi quod veste aureo li-
lia distinguuntur. Vide c. 24. n. 35. Ratio hujus symboli est à matre *Francisca Maria Va-
lesia*, quæ *Ludovici*, *Emanuelis Valesii*, Ducis *Engolismensis* filia, *Caroli* autem *Valesii*
Carolo IX. Rege nati neptis erat. Quod *Jouſanum* attinet *δῆγμα*, quadripertitum est:
prima & quarta arcola palis ternis aureis & caeruleis exaratur, imposito rubeo cephalo, cui
tres

tres hydra septicipites aurea inscribuntur: secunda & tertia *carulea* deferente *leonem argenteum*, limbo induto *rubeo*, impressis octo liliis aureis, qua notatur *S. Didier*. Por-
 ro Jousana s. Jocosana familia à Gaidone seniori Barone Jousano, qui A. 1255. vixit, deduci
 solet: Ejus atnepos fuit *Ludovicus*, qui heredem de *S. Didier & la Masche* duxit. Ho-
 rum pronepos *Tanaquil*, Vicecomes Jousæ, genuit *Guilielmum & Ludovicum*, quorum
 hic *Comitatum Grandipratensem* acquisivit, & illorum Comitum sator fuit; ille *Viceco-*
mites Jousanos propagavit: ex quibus *Annas*, Admiralis Franciæ, & apud Henricum III.
 gratiosus A. 1581. Jousano Dominio axioma *Ducale* obtinuit: & successorem habuit
 germanum *Henricum*, pridem monachum: dein patrem *Henricæ Catharina*, quæ here-
 ditatem familiæ adiit, & uxor fuit *Henrici Borbonii Montpenserii Ducis*, atque post
 hunc *Caroli Guisii Ducis*, ex quo *Ludovicum* suscepit, patrem præfati *Josephi*
Ludovici.

Jousana
familia.

§. XIX. Diximus de subdistinctionibus Guisiorum, qui ex majori *Claudii* filio
Francisco descenderunt. Secundus fuit *Claudius, Aumala Dux*, cujus linea, quæ ta-
 men mox in filio defecit, Lotharingicis symbolis junxit *Borbonia*, à matre *Claudii An-*
tonia Borbonia. Tertius autem, *Renatus, Ellebovii Dux*, marginem *coccineum circum-*
dedit scuto Lotharingio: cæterum, filius ejus *Carolus, Carolum & Henricum* genuit, quo-
 rum ille *Dux Ellebovii*, hic *Harcuria Comes* fuit. Illius filius *Carolus* iterum *Dux* avitam
 distinctionem servavit: frater autem *Franciscus, Comes Riussus*, adjecit *oram ru-*
beam, & à matre *Catharina Henrica*, *Henrici IV. filia naturali, Borbonio-Vindocinum sym-*
bolum. Vide c. 24. n. 36. Filius hujus *Alphonfus Henricus Carolus, Com. de Montlor & de*
S. Romaize M. de Maubeo Lotharingice quadra 1. & 4. loco repetita, 2. & 3. addit
Oranianum insigne, quod quadripartitum est, prima & quarta areola *carulea tarrim*
auream continente, secunda autem & tertia *aurea leonem* deferente *rubeum*, imposito
capite scutario caruleo, cum *lilio aureo*. Præterea toti clypeo imponit *parmulam*
quadripartitam Montlorii symbolis, nimirum 1. & 4. areola *argentea leones duos gra-*
dientes (vel leopardos) 2. & 3. *carulea leonem aureum* representantibus. Hac inserta
 clypeo à matre, *Francisci uxore, Anna Ornania*, nepte *Marescalli*, filia *Henrici Fran-*
cisci Alphonfi Ornani & Margareta de Montlor. Cum enim bona insignia ex hoc con-
 jugio allata sint domui, inter condiciones fuit, ut insignia *Ornana quadripartita* dispo-
 sitione miscerentur Lotharingicis. Demum, qui ab *Henrico* est, *Harcurius* tamus, lim-
 bo *Ellebovo* inscribit octo *Byzantinos nummos aureos*. (Conf. n. 23.)

Discerati-
cula Ducis
Aumalii.

Ellebovii.

C. Riussii.

C. Mont-
lorii.Symbo-
lum Orna-
nium.C. Harcu-
rii.
Titulus.

§. XX. Titulum Ducis Lotharingiæ illum vidi; *Dux Lotharingia, Marchio s. Mar-*
chissus, Dux Calabria, Barri & Geldia, Marchio Mussipontis, & Nomenii, Com. Provin-
cia, Valdimontii, Beamontii, Zutphania, Saruverda & Salma. De *Lotharingia* (quæ
 liber Ducatus, sed in tutela Imperii, & ad certa præstanda Imperio, ex transactione in-
 ter *Ferdinandum R. Rom. nomine Caroli V. & Antonium, Ducem Norimbergæ A. 1542.*
 facta, obstricta est. Conf. *Conring. de finib. Imp. Germ. c. 27.*) diximus n. 12. de *Barro* n. 9.
 de *Geldria* n. 10. Quod verò *Marchissi* nomen attinet, aliqua ejus mentio fuit num. 16.
Calabria Ducatus ex *Neapolitana* successione est: unde *Joannes & Nicolaus, Renati Calabria,*
Andini toties dicti, filius & nepos, quibus ille supervixit, *Calabria Duces* ex paterno &
 avito Regno salutati sunt, cujus illa provincia extrema est. Dicitur verò tessera *Cala-*
briæ olim fuisse in parma argentea crux patibulata nigra: Dein sub *Andinis* ipsum ge-
 stamen *Andinum* cum limbo *argenteo*. Confer etiam c. 38. n. 81. Quod *Mussipontanum*
 attinet *Marchionatum, Carolus IV. Imperator* eum favore consanguinei, *Roberti Bar-*
rensis Comititis (dein Ducis) A. 1354. instituit. Unde eo tempore in *Barrensi* ditione eum
 fuisse oportet. Ast in allegata *Transactione Norimbergensi Mussipons* diserte recense-
 tur inter ea, quæ spectant ad illum, ut ad Ducatum. De cætero hucusque fuit inter
 feuda, quæ ab Imperio *Dux* tenuit: ut videre est ex literis investituræ *Rudolphi II. apud*
Conring. de fin. Imp. Germ. cap. 27. pag. 730. Cæterum *Marchionatum hunc Pontanum*
Renatus Andinus filio naturali *Joanni A. 1473. donavit*, qui filiam reliquit *Francisco de For-*
bin, Dom. de Soliers nuptam, qui *Marchionatum* frustra sibi vindicare conati sunt. Quod
Nomenium ad *Sellam situm* concernit, plures in ea sententia sunt, hujus solius *Mar-*
chionatus (qui olim *Metensis* Episcopi fuit, sed deinceps certis conditionibus Comitibus
Valdimontii concessus. Confer *Limn. Jur. publ. Tom. V. 4. 5. 11. p. 416.*) nomine locum esse
 Lotharingiæ *Duci* in comitiis: quod adversus *Zeilerum*, impugnat *Limn. Jur. publ.*
T. IV. add. ad V. 11. p. 886. Quod verò attinet allegatum exemplum, observandum est,

Ponta-
mousson
March.Nomeniū.
An tantum
ratione
hujus Ducis
locus in
comitiis.

illud fuisse *Philippi Emanuelis*, *Lotharingii Ducis Mercuriani*, non verò *Lotharingiæ*. Unde in ejus potestate non aliud fuisse oportet, ratione cujus in Comitibus locum obtineret, quam istum Comitatum. Nam Ducatus *Mercurianus* & *Pentheurius* in *Francia* sunt. Id verò nihil prohibet, ut non ipsi Duces plurimum feudorum ratione sessionem habeant. Et ex eo forte est, quod in præfata investitura *Rudolfi II. Henrico* Duci concessa *Nomenii* non fieret mentio, quia in altera linea hæsisse apparet, una cum Comitatu *Validi montis*. Ipse verò *Lotharingiæ* Dux aliorum, quæ ab imperii habet, feudorum & ditionum gratia in Comitibus & *Rhenano* circulo locum habet *Provincia*, cui à Romanis præcis, qui eam partem *Galliæ* primum in provinciam redegerant, nomen, inter *Rhodanum*, *Delphinates* & *Liguriam* mediæ peculiare fuere Comites à *Ratboldo*, *Bosonis Regis Arelatensis*, cujus ista pars est, genero. Nepos hujus *Boso Arelatensis*, seu *Provincia Comes Guilhelmum I. & Ratboldum* genuit. Hoc sati sunt *Forcalquerii* Comites, quorum hereditas, cum tertia vice per famellas in aliam gentem translata fuisset, quartum per *Garsendem Sabranam Alfonso II. Comiti Provincia* nuptam rediit ad reliquam Provinciam. *Guilelmi I.* qui *Roberti II. Franciæ Regis* socer, posterius *Arelatensem Provinciam* tenuere ad *Giselbertum* usque, *Dulcia* s. *Aldoncia* & *Faididia* patrem, quorum illa *Raymundi Berengarii*, *Barcinonensis* Comitis, hæc *Alfonsi Com. Tolosæ* conjuges fuere, & hereditatem patris maritis attulere: inter quos bellum ortum, sed A. 1125. compositum est. *Raymundi Berengarii* filius junior, *Berengarius*, Comitatum tenuisse dicitur, & ex eo nepos *Berengarius*, & pronepos *Alfonsus*: sed his nulla soboles. Rediit ergo ad *Raymundi Berengarii* & *Dulciæ* ex majori filio *Raymundo Berengario* posteritatem. Unde *Alfonsus*, *Alfonsi Casti*, *Aragonæ Regis* filius, Comitatum hunc, & quem ab uxore nactus erat, *Forcalquerium* transmisit ad filium *Raymundum Berengarium*, qui, cum filias haberet, *Margaretam*, *Luoovico IX. Franbiæ* Rege, *Eleonoram* *Henrico III. Angliæ* Rege, *Sanciam*, *Richardo*, *Cornubiæ* Duci, qui Imperator electus est, & *Beatricem*, *Carolo Andino* Comiti nuptas, hanc solam heredem instituit; ex quo etiam in *Andia* familia prima mansit, donec *Joanna I. Ludovicum Andinum*, alterius lineæ Principem, adoptaret: qui provinciales armis ad obsequium adegit. *Renatus*, ejus nepos, hereditatem transmisit ad nepotem *Carolus Andinum*, qui, consilio *Palamedis Forbinii*, *Ludovicum XI.* scripsit heredem. Verum enim verò *Lotharingi* ad se successionem spectare ferebant. Confer §. 8. *Valdimontius* Comitatus, vetus familiæ possessio, qua ratione ad *Joinvilleos* abierit, sed ad *Dominorum* stirpem redierit §. 12. vidimus. *Valdimontii* tesseram lego clypeum pluribus taniolis transversis argenteis & nigris exaratum. *Blamontii* s. *Blancmontii* s. *Albimontii* s. *Blanckenberga* (idem nomen est) Comitatus in Ducatu, qua *Alsatiæ* respicit, situs, suos habuit Dominos, non una cum Principibus junctos affinitate: quo verò jure demum ad hos delapsa sit successio, non legisse memini. Porro in investitura à *Rudolpho II. Imperatore* data diserte Comitatus hic inter feuda Imperii refertur, de quibus investit *Henricum* Ducem. Gentilis Comitum parma rubra duos mullos barbatos argenteos dorsis obversis continet. *Zutphania* Comitatus ad *Isalam* s. illo nomine *Rheni* orientalem alveum, ex quo primum (uti vidimus §. 10.) cum *Geldrico* Comitatu junctus est, matrimonio duplici *Otonis Nassovii*, ei semper conjunctos mansit, atque etiam nunc illi parti *Geldriæ* connexus est, quæ inter foederatas provincias *Belgicas* primum locum tenet. Ejus & æque peculiare fuit leo caruleus in scuto aureo. Alii rubeum auro coronatum in parma argentea fingunt. *Sarverdensis* Comitatus in *Austrasia* ad *Saram amnem*, item suos Comites olim habuit, qui dein successores *Mærsios* habuere. Cæterum de his & *Nassovio* jure, quo aream hanc suo scuto inferunt, agitur Cap. de *Nassoviis*. Ubi dictum, quod *Lotharingiæ* Dux, tanquam feudum *Metense* masculinum, sibi Comitatum vindicaverit, & quid in *Osnabrugensi* pace desuper sit statutum. Ultimus in titulo numeratur Comitatus *Salmensis*. Sed de *Salmensibus* peculiari capite agitur. Hic id unum observare liceat, quod *Christina*, *Pauli* Comitis *Salmensis* ultimi, filia, nupta A. 1597. *Francisco Lotharingo*, omnia, quæ in illis partibus, supererant genti, bona marito attulerit.

§. XXI. Quod Ducem *Guifsum* attinet, ultimo defunctus *Josephi Ludovici* filius nominabatur *Dux Alençonii*, *Guifsa*, *Joussa* & *Engolisma*, Princeps *Jonvilla*, Comes *Alesi* & *Pontivi* (*Ponthieu*.) *Alençonii* titulus à matre est, *Isabellæ Aurelianensi*, filia *Galtonis* Joannis Baptistæ, cui inter alios Principatus *Alençonius* etiam assignatus erat. *Guifsa* in *Tierrassia* sita ad *Æliam*, *Dynastiæ* veteris caput fuit, & legitur aliquis *Godofredus Dominus Guifsa*,

Provincia,

Ejus Domini,

Jus Lotharingorum. Valdimontium. Blamont s. Albimontium.

Zutphania Com.

Sarverda Com.

Salmensis Com.

Tituli Guiforum.

Alençonium. Guifsa.

Guise, qui uxorem habuit Adam Hilduini Com. Rocci f. Roucii filiam, quibus natus est *Guido*, cui Adelheidis Burchardi Montmorencii nupsit, avus *Adelvidis* f. Amelinæ, quæ hereditatem *Jacobo Avennensi* attulit. A nepri hujus *Maria* cum aliis bonis eadem hereditas domui *Castilioneæ* illata est, cum *Maria* Hugoni Castilioneo nupsisset. Cum hujus filius, Joannes, successisset matri, non nisi filiam *Joannam* reliquit: cui mortuæ, successit inter alios *Hugo* patruelis, à quo iterum filius *Guido* Guisam habuit. Uti verò deinceps Castilionea bona in varios dispersa, non satis distinguo, ad quos Guisia venerit. Primum Guisæ Comitem inter Lotharingos video nominari à *Fr. Anselmo Friburgicæ*, cum nuberet *Carolo Andino*, *Comiti Meduana*, donasse *Guisam & Ligneum*: quæ ratione ex *Andina* successione Guisia Lotharingis obtigisset. Quicquid verò hujus sit, Comitatus dein attributus est *Antonii* fratri *Claudio*, qui in Francia Lotharingorum factoris mansit. De *Jousano* titulo dictum §. 18. Nec non de *Engolismensi*. *Jonvilla* titulus, qui plerumque, dum Guisii Duces viverent, primogenitorum esse solebat, originem habet à *Margareta Jonvillea*, *Friderici Lotharingi* uxore. Ea aviam habuerat *Margaretam*, *Valdimontii* Comitatus heredem. Ex masculis autem descendebat à *Stephano de Vallibus*, qui in Campania ad Marronam *Joinvillam* seculo undecimo condidit, & ab uxore Comitatum *Joviniacum* (*Joigny*) obtinuit. Nepos fuit *Godfridus II.* pater *Reinhardi*, à quo reliqui *Joviniaci* Comites, & *Rogerus*, à quo *Jonvilla* Domini cæteri, *Senescalli Campaniæ*. *Rogeri* pronepos fuit *Simon*, pater *Joannis & Simonis*: ab hoc Domini de *Gex* f. *Gessi* descendunt, ab illo, qui vitam *Ludovici IX.* Regis scripsit, reliqui *Jonvillei*: ejus verò nepos, *Henricus*, à matre *Valdimontii* Comes filiam genuit *Margaretam*, per quam diximus delatam esse successionem ad Lotharingos. Principatus dignitas A. 1552. beneficio regio accessit. Comitatum *Alesium* itidem attulit *Francisca Maria Valesia*, uxor *Ludovici Caroli Valesio* nupsisset, A. 1591. dotalem eum attulit. Demum *Pontium* f. *Pontivi* Comitatus, cui à pontibus, quibus *Somonam*, *Altheiam* & *Quantiam* straverant Romani, nomen est, varios Dominos habuit. Quidam *Angilbertus* memoratur f. *Engelbertus*, *Dux Pontivi* ex *Bertha* *Caroli M.* gener. Ex ea creditur descendisse *Guilelmus*, Comes *Bononiæ*, *Pontivi & Paulisani*, qui tribus filiis, *Ernoaldo* f. *Erniculo*, *Hilduino*, & *Hugoni* tres Comitatus reliquit, huic *Teroana*, f. *S. Pauli*, illi *Bononia*, isti (*Hilduino*) *Pontivi* f. *Abbatis villa*. Hujus nepos fuit *Hugo*, gener *Hugonis Capeti*, Regis. Demum heres Comitatus *Agnes* nupsit *Roberto Mongomerio*, à quo nova Comitum prosapia, terminata in *Joanne II.* cui successit soror *Maria*, initio *Simonis Dammartinii*, dein *Matthæi Momorantii* uxor. Ex illo nata *Joanna*, uxor *Ferdinandi III. R. Castiliæ*, & dein *Joannis Nigellani*. Peperit quidem illa *Joanna* etiam filium *Ferdinandum*, ast, quod ante matris fata decessisset, non successit, sed ejus soror *Eleonora*, *Edoardi I. Regis Angliæ* uxor: unde etiam nepos *Edoardus III.* juramentum de hoc Comitatu *Philippo Regi* præstitit A. 1329. Inde frequentes, dum *Anglicæ* turbæ durarent, de eo contentiones: *Carolus VI.* Comitatu, ut non iterum à corona alienari posset, privilegium A. 1411. dedit: denuo A. 1424. Coronæ eum univit *Henricus Angliæ rex*, cum rerum in *Francia* potiretur. A. 1435. eum cum aliis *Carolus VII.* Duci *Burgundiæ* concessit. Demum Regno iterum assertus est. *Ludovicus* autem XIII. Rex *Carolus Valesium* supra dictum Ducem *Engolismæ*, & *Pontivi Comitem* creavit, ab hoc ad posteros transmissus est. Cæterum scutum *Pontivense* pingitur aureum, impressis tribus diagonalibus balthæis ceruleis, quibus tres dictos fluvios, quibus aurei agri intersecantur, notari volunt.

§. XXII. *Aumalia* lineâ extinctâ, & illa ad *Nemorosos Sabaudos* delatâ successione, superest *Ellebovia*. In ea *Caroli II.* illos lego titulos: *Dux Ellebovii*, *Par Francia*, *Com. Harcuriæ*, *Lislebonnæ*, *Riusii & Busancii*, *Dom. Rupisfortis*. Quod *Ellebovium* concernit ad *Sequanam* in *Normannia* oppidum; in potestate illud familiæ *Harcuriæ* erat: ex qua seculo decimo quarto *Joannes*, Comes *Harcuriæ*, *Marescallus* & *Admiralis Franciæ* fuit, qui *Joannem II.* genuit, cui ab uxore *Blanca*, f. *Johannis* (ex *Castellanis*) *Pontivensis* Comitatus *Aumala*, item in *Normannia* situs, obtigit. Horum nepos, *Joannes IV.* præter filium *Joannem*, qui prælio ad *Vernolium* cecidit, *Joannem & Mariam* genuit. Illa nupsit *Joanni IV. Dn. Riusii & Rupisfortis*, heres *Harcuriæ*: hæc Comitissa *Aumala*, *Domina Meduana* (cui deinceps in gratiam *Caroli Lotharingi* A. 1573. *Ducatus* dignitas collata)

Hujus Domini & successio.

Jonvilla.

Ejus Domini.

Successio ad Lotharingos, Alesia.

Pontivi C.

Ejus Domini.

Elleboviæ lineæ tituli. Ellebovium.

Harcu-
rium,

Riufum,

Rupifor-
tium C.Bufan-
cium.Tiruli li-
nea Har-
curia,
Carni C.

Brion, C.

Prætenfio-
nes inre-
gnum Hie-
rofolyimi-
tanum.Prætenfio
Pontificis.
Funda-
menta,

collata) & *Ellebovii Antonio Lotharingo* C. Valdimontii nupfit. Ita cum in Lotharin-
gicam familiam delapsus esset *Ellebovium*, minimo natus filio *Renato* Claudius eum
reliquit: ei verò *Ducatus & Pariatus* dignitatem A. 1581. Henricus III. addidit. De *Har-*
curia item dictum est, qua ratione ad *Riufos* devenerit: ex illis *Claudius Riufus*, *Harcu-*
ria Comes, præter alias filias, & filium *Claudium Luifam* genuit, *Renati Lotharingi* ux-
orem, qui ab ea *Harcuriam* nactus est. Porro *Harcuriorum* tessera gentilitia est parma
rubea duabus *fasciis aureis* insignis. Ita etiam de *Riufio* patet: quam familiam à quo-
dam *Guitrenoco*, *Dno. de Rieux*, qui A. 1071. mortuus est, deducunt. Cæterum illud Do-
minium *Riufum* initio *Claudii* filia, *Luifa* soror, *Colinia* Domui intulit, nupta Francisco,
Domino *Andeloti*, in cuius liberis *Franciscus* titulum quoque gessit. Sed, *Claudii* pro-
fapia extincta, ad *Ellebovios* venit successio. *Riufum* gentile symbolum constat scuto *ca-*
ruleo, in quo 10. *nummi byzantini aurei*: quæ forte ratio nummorum, quos in limbo *Har-*
curio videmus subdistinctioni adhibitos. Vide n. 19. *Rupisfortis* eidem *Riufæ* heredi-
tati debetur Dominium. *Riufii* autem hoc nati erant ex *Joannis* conjugio cum *Joan-*
na, f. *Theobaldi*, *Dn. de Rochefort*, Vice-Comitis de *Donges*. *Busancii* Comitatum *Philip-*
pus Cabotius, Admiralis *Franciæ*, superiori seculo tenuit: Dein filius ejus, *Leonorus*: hoc
genita est *Margareta*, *Caroli Ducis Ellebovii* uxor.

§. XXIII. In *Harcurio* ramo illos lego titulos: *Com. Harcuria*, *Armaniaci*, *Carnii*,
Briona, *Vicecom. de Marfan*, *Neubland*, *Couliege*, *Binand*, &c. *Magnus Seneschallus Bur-*
gundia, &c. In his rationem quorundam investigare non valeo. *Carnium* (*Charny*)
Comitatum *Philippo Cabotio* modo memorato donavit Principissa *Araufionensis*, *Cabil-*
loniæ Genti allatum ex *Lucenburgia* stirpe: nam *Philiberta Lucenburgia*, *Joanni Cabil-*
lonio, *Araufionensi* Principi, nupserat; *Philippi* autem illius neptis erat *Margareta*, *Ca-*
roli Ellebovii uxor. Cæterum *Charny* gestat in scuto *rubeo* tres *parmulas argenteas*.
Briona (*Brione*) si eadem est cum *Brion*, itidem debetur *Margareta Cabotia* cum *Caro-*
lo Ellebovio matrimonio: cæterum *Brion* allatum *Cabotiis*, conjugio *Isabella Ru-*
pichovartia, *Dominæ Alperimontis & Brioni*, atque *Renaldi Cabotii Domini*
Jarnacii.

§. XXIV. Cum *Hierosolymitani* symboli aliquoties hoc capite facta sit mentio,
appendicis loco exhibebimus uno conspectu, qui Regni illius prætensionem sibi at-
tribuerunt. Ut verò rectius id intelligatur, historia præmittenda est. Postquam
Hierosolyma à Christianis expugnata fuerat, *Godofredo Bulione* A. 1099. Regnum dela-
tum est, quod post eum frater *Balduinus*, hocque mortuo, *Balduinus de Burgo* dictus, è
Retelensium Comitum sanguine gessere. Inde ei successit *Fulco Andegavensis*, ex *Milesin-*
de filia gener, atque huic filii *Balduinus III. & Almericus*. Hunc patrem excepit *Bal-*
duinus IV. leprosus, & hunc, qui sorore *Sibylla* atque *Guilermo Montisferratenfi* prognatus
fuerat, *Balduinus V.* qui brevi post à vitrico *Guidone Lusinianno* veneno sublatus est. Ita
Guidoni thronus quem invaderet patuit, brevi tamen usura, quia eodem anno 1186. à
Saladino, præter ipsum Regem, *Hierosolyma*, *Ascalon*, *Ptolemais* capta. Cum dimissus
Guido Regnum qualicumque vi iterum repeteret, æmulus obstitit *Conradus*, *Montis-*
ferrati Princeps, qui *Balduini & Sibyllæ* sororem *Isabellam* in matrimonio habebat. A
Conrado, qui *Tyri* sedem fixerat, filia nata *Maria*, quæ *Joanni Brennao* nupfit, sed hic
postquam aliquandiu felicia arma gessisset, in *Ægyptum* usque victor procedens,
tamen conatus omittere coactus est, & frustra *Europæorum* auxilia sollicitavit,
tandem mortuus A. 1237. Ejus filia, *Jolanda*, *Friderici II. Imperatoris & Sicilia* Regis, uxor
fuit. Ex altera parte *Guido Lusiniannus Ptolemaidis* & dein *Cypro* imperavit: post eum
sceptrum idem frater *Almericus*, ipse etiam *Isabella Hierosolymitana* ultimus maritus,
gessit, & successionem ad posteros *Lusiniannos* transmisit. Inde varii tituli Regni ejusdem
oriuntur, à *Brennaeis* aut *Lusiniannis* arcessiti.

Sunt ergo competitores Regni hujus: 1. *Pontifex*, apud *Spreng.* p. 166.

1. Quia *Friderici II. Imp.* nuptiis cum *Jolanda Brennea*, *Hierosolymitanum* Re-
gnum junctum *Siculo*, quod feudale Pontifici in eandem naturam mutat accessio-
nem. (Ast accessio non facta Regno *Siciliæ*, sed *Friderico* ipsi.) 2. Quod *Manfredus* à
Pontifice exutus Regnis. (Verum de *Hierosolymitano* nulla mentio.) 3. *Nicolaus IV.*
Carolus II. coronavit *Siciliæ & Hierosolymorum* Regem; apud *Bzov.* T. 13. ad an. 1289.
n. 15. Sic & *Joannam* & maritum *Ludovicum*. anno 1352. *Bzov.* T. 14. ad 1352. n. 5. Nec ali-
ter puto *Carolus Dyrrachiū* à *Papa Urbano* A. 1381. coronatum. (Verū coronatio non
inducit

inducit superioritatem. Quid argumentum ad rem faciat, apud Sprenger. cum Maria, Friderici III. filia Regnum Siciliae adjudicatum scribit, non capio. Ut enim ipse Siciliae Regnum exprimit, ita ut apud Surit. *Rer. Arrag. ad an. 1377.* testamentum Friderici patris, tantum *Siciliae regnum, ditiones Athenarum, Neopatria & insulas Siciliae* adjacentes exprimit.

2. *Reges Galliae & Reges Hispaniae*, quorum hi etiam in titulo mentionem faciunt; utrique ob Regnum *Neapolitanum*, quod qua ratione ab illis vindicetur, alibi videndum. (Confer. c. 38. n. 18.) Regno autem Neapolitano junctum Hierosolymitanum intelligi posset, illis fundamentis.

Præten-
sio
regum
Franciae &
Hispaniae;
ex jure re-
gni Siculi.

1. *Matrimonio Jolanda, s. Joles Brenensis, & Friderici II.* qui ipse etiam obtinuit *Hierosolymam*, & consortem Regni filium Conradum ex Jola natum, constituit. Vide *Bzov. Tom. 13. an. 1229. num. 1. Conf. 1235. num. 8. & 1250. num. 13.* 2. Cessione, qua *Maria, Rupini vel Raimundi, Principis Antiocheni ex Melisendi Hierosolymitana* filia, vidua Friderici Svevi nothi, Principis Antiocheni, jus suum cessit *Carolo Andino*, R. Neapol. A. 1276. Qui ob hoc illam Coronam sumsit. Vid. *Sammarthan. Hist. geneal. Franc. L. 30. c. 1.* Unde postea, cum Templarii reddidissent Regi Cyprio Coronam sacram Regni, *Carolus II. R. Neapolitanus* ordinis bona in Regno suo fisco addixit, apud *Bzov. annal. T. 13. an. 1289. n. 15.* 3. Sæpius repetita coronatione, cum, præter Siculi Regni titulum, etiam Hierosolymitanum in inauguratione assumerent. Opponi multa possent, si quis genealogiam Lusinianam consideret, ut & Friderici II. successorem.

Funda-
menta.

3. *Domus Lotharingica*, quæ scuta areolam Hierosolymitanam inserit, non tam ob *Godofredum Bullioneum*, R. Hierosolymitanum, Lotharingicæ stirpi hæctenus falso inseri solitum, quam ob successionem *Andegavensem*, quæ jura Neapolitana complectitur. Confer num. 17. Hucilla *Cassani*, qui *Recherchi des dr. de France. L. 1. cap. 8 pag. 444.* perhibet, quod loco reliquarum *Andinarum* prætensionum successio. *Hierosolymitana Lotharingis* sit concessa: *Attendu aussi, que pour toutes les pretensions, qu'ils pouvoient avoir tant sur l'Arragon, Provence, que autres Seigneuries de la maison d'Anjou, le Royaume de Hierusalem leur a esté baillé, qui appartenoit aux Rois de France: comme temoigne Bartole in l. id ab hostibus. de legat. 1. quoy que occupé par les Sarrazins.* in *Clement. plerisque de Elect. Petr. Jacob. in Prat. de succ. leg.*

Præten-
sio
domus
Lotharingicæ.

4. *Domus Sabaudica*, ex successione Cypria *Lusinianorum*, prætensionem arcefferet Hierosolymorum, cum Lusiniani jura Hierosolymitana tanquam sibi debita in titulis asservarint. Nec tamen titulum Sabaudi hæctenus assumere, contenti symbolum in secuto deferre. Præter hos *Montisferratenses* (quorum scutum suo nunc inserunt Mantuani) Hierosolymitanas cruces insignibus ascribere propriis, forte tamen memoriæ potius, quod ex familia aliquot Reges Regno illi præfuerint, quam quod prætensionem ad se spectare crederent. Pari modo etiam *Urbinares*, cum Neapolitanis reliquis symbolis, cruces has scuto inseruerunt. In familia *Badensi*, quod filio Ludovico Wilhelmo Principi parens *Ferdinandus Maximilianus* destinarat, sigillum *Hierosolymitanas* cruces etiam defert, quod *Maria Sabaudica*, soror *Caroli Bellicosi*, Ducis Sabaudiae, nupta *Philippo M Hochbergensi*, jus Cypri & Hierosolymorum intulerit Hochbergiis, à quibus illud ad *Badenses*. Verum Quicquid de omnibus illis prætensionibus & titulis sit, à pluribus jam sæculis cum urbe illa Palæstinam totam Mahometani tenent; nec inani gloria veterum titulorum moventur.

Præten-
sio
domus
Sabaudicæ
Cruces
Hieroso-
lymitanæ
Montis-
ferratensi-
bus & Ur-
binatibus
& Baden-
March.

Cap. LIX.

Comites Manderscheidii.

A R G U M E N T U M

1. *Familia origo ex Austrasia Regibus. Comites Manderscheidii. Domini. Kayl. Kerpen. Dom. à Kerpen. Wartenstein. Dahn.*
2. *Comitum titulus resumtus. Sleida. Blanckenheim. Linea.*
3. *Linea Sleidensis.*
4. *Manderscheid. Arx demum ad Kaylenses.*
5. *Virnenburg Com. ad Manderscheidios. ad Læwensteinios.*
6. *Blanckenheim. ad Sleidenses. Manderscheidios.*
7. *Roucy. ad Arceienses. Wasnadios. Sarapontanos. Lucenburgios. Nassovios. Manderscheidios?*
8. *Dominium Dhaun. Quomodo ad Manderscheidios?*
9. *Dominium Cronenburg.*
10. *Bettingen Dom. ad Blanckenheimios. Sleidenses. Manderscheidios.*
11. *Sleida. ad Manderscheidios. Marcanos.*
12. *Kerpen Dom. ad Sombrevios. Manderscheidios. Marcanos.*
13. *Alia dispositio.*
14. *Galea. Virnenburgia. Manderscheidia. Blanckenheimia.*
15. *Linea Geroldsteinia.*
16. *Galea.*
17. *Linea Blanckenheimia Dom. Junckerath.*
18. *Galea.*
19. *Saynensis successio & insignia.*
20. *Linea Kaylensis. Com. Falckenstein. Dom. Reipolzkirch. ad Læwenbantios. Manderscheidios.*
21. *Dispositiones ex Sibmacher.*
22. *Tituli.*

§. I.

Familia
origo ex
Austrasia
regibus.

Comites
Mander-
scheidii.

Domini.

Kayl.

Kerpen.

Domini à
Kerpen.

Warten-
stein.
Dahn.

Comitum
titulus re-
sumtus.

Sleida.
Blancken-
heim.

Inter Comites, qui Westfaliae circulo in Rheno sinistra ripa annumerantur, in primis est Illustrissima *Manderscheidiorum* familia, cujus ditiones fere Trevirensi ac Coloniensi Diocesis, Lucenburgio & Juliacensi Ducatibus concluduntur. Primum Comitum, *Wilhelmum Schuventiboldi* cujuspiam (an forte Svantipolei?) ultimi *Austrasiae* Regis filium fuisse, & *Manderscheidium* Dominium obtinuisse, perhibet domestica traditio: & torneamentorum indiculus eundem *Wilhelmum* Comitum in primis Equestribus ludis A. 934. *Magdeburgi* celebratis enumerat. Hic ex *Cunigunda*, filia Comitum *Hannoniae* & *Namurci*, dicitur genuisse *Wilhelmum II.* Comitum, qui sub *Conrado II.* A. 1019. *Trevirensibus* Ludis Equestribus interfuerit. A quo continua ferie ad nos usque stirpem enumerant. Et enim *Cunigunda Juliacensi* filios dant *Henricum* & *Richardum*, quorum ille *Comitis*, hic *Domini Manderscheidi* titulo usus est; ab illo reliqui Comites, in quibus *Henrici* abnepos, *Wilhelmus*, seculo decimo tertio sine prole, seu potius filio jam extincto pater *Henricus* orbis, defecit. *Richardus Dominus Manderscheidii*, in Castello *Nidermanderscheid* circa A. 1133. vixit, & ex *Helvige Juliacensi* *Richardum* genuit, cujus uxor *Agnes* filia *Robini Domini in Esch*, in Valle *Witlichia* & *Irmgardis de Mailberg Kailam* marito attulisse videtur. His nati *Theodorus* & *Foltardus*, illius filii *Wilhelmus*, & *Henricus*, *Coloniensis* Canonicus, & *apud* decessere. Hic, qui primus *Kayl* titulo usus, *Winnemarum* genuit, qui *Henrici Comitis* agnati hereditatem adivit, & cui *Hildegardis* uxor dynastiam *Kerpen* in *Eiffelia* attulit. Hujus pronepos *Henricus*, ex *Irmgardis C. de Bettingen*, praeter *Americum* equitem, & *Udalricum*, Canonicum *Coloniensem* genuit *Wilckinum* atque *Richardum*, quorum hic *Kerpensem* Dynastiam in partitione nactus insignia & nomen *Kerpe* assumpsit, *Manderscheidio* omisso, autor novae lineae, cujus heres demum in familiam *Sombreviam* elocata, ad hanc, sed iterum alia foemina ad *Manderscheidios* reduxit successionem. *Wilckinus Manderscheidios* prolequit. Ejus atnepos, *Theodoricus*, uxorem habuit *Elisabetham*, filiam & heredem *Tilemanni de Stein-Callensels*, ex *Francisca de Rodemachern*, heredem *Dominii Wartenstein*; eorum filius, *Theodoricus*, *Irmgardis*, heredem & filiam *Theodori Domini in Dhaun*. His praeter alios nati *Ulricus*, qui in dissensione *Archiepiscopus Trevirensis* electus, sed in Romano, ut pallium peteret, itinere A. 1435. morte oppressus est, & *Theodoricus*, linearum trium communis pater.

§. II. *Theodoricus* hic titulum *Comitum*, quem ab aliquot seculis Gens in vulgari usu intermiserat, nisi quod *Theodoricus* aliquis, qui seculi decimi tertii prioribus decadiis vixit, in ludis equestribus Comes & Comitibus mistus legitur, recepit beneficio *Friderici III. Imperatoris* idemque ab uxore *Elisabetha* herede *Sleidensi*, quam A. 1443. duxit, *Sleidam*, *Junckerath* & *Neuenstein*, tum, post mortem *Wilhelmi Loniensis* s. *Loffensis*, Comitatum *Blanckenheimii*, *Dominia Casselberg*, *Geroldstein*, *Bettingen*, suae familiae junxit, atque

atque ex tribus filiis quatuor lineas, ex *Cunone Sleidentem* s. *Virnenburgiam*, ex *Joanne*, per *Linea*, *Gerhardum* nepotem, *Geroldsteiniam*, per alteram nepotem, *Arnoldum Blanckenheimiam*, ex *Wilhelmo Kaylensem* prosevit: quæ singulæ alia insignium dispositione usæ sunt, & tres superstites adhuc utuntur.

§. III. Quæ in *Cunone* cepit *Sleidentis* s. *Virnenburgia* linea, per *Theodoricum senio* *Linea* *Sleidentis*, rem continuata est, à patrem *Theodoricum* medii & *Francisci*, quorum hic tantum duas filias genuit, ille *Theodoricum Junioem* & *Joachimum*, in cujus filiabus, quæ inter se hereditatem partitæ sunt, defecit linea. Cæterum clypeus, quo hæc usæ sunt, duabus perpendicularibus lineis, & totidem transversis, in novem quadras distinctus fuerat, quas ordine lustrabimus.

§. IV. Prima areola aurea fasciam tortuosam s. sinuosam coccineam continet, quod *Manderscheidionum* dicitur est, adeoque omnibus lineis commune, & antequam alia accederent, solum scuti ornamentum. Hoc *Manderscheid* aliqui dictum putant, quasi viridi discedentes, aut solum vertentes, aut qui viros diffidentes conciliarent; sed ab aliis probabilius dicitur *Mangerichscheid*, *Mangerici limes*, vel *Manfridscheid*, *limes Manfridi*. *Æg. Gelen. de Col. Agr. magn. L. 2. f. 18. p. 171.* qui, ex *Liskirchiorum* archivo, hanc gentem ex *Clematis-Ubia* deduci asserit. Porro *Manderscheidiam* arcem, à qua stirpi nomen, *Magdalena*, *Joachimi* filia, attulit marito *Stenoni Lævvenhauptio*, *Comit. Rasburgio*: à cujus filia, *Elisabetha Amelia*, *Philippus Theodoricus Manderscheidius* ex *Kaylensibus* eam obtinuit: Unde nunc quoque *Kaylenses* eam possident.

§. V. Areola proxima aurea septem dispositos duobus ordinibus (4. 3.) rhombos coccineos refert, notando *Virnenburgio* Comitatu. *Conf. Wapenb. P. 2. p. 20. 3. p. 25* *Virnenburg Com.* Hunc ditionibus suis vicinum, iisdem junxit Cuno matrimonio *Mechtildis*, s. *Metta*, *Comitis Virnenburgica*, *Wilhelmo* & *Francisca Rodemacherana* natæ: adeoque rhombos istos scuti quadripartiti (cujus primum & quartum valvulum *Manderscheidia* tesseræ implebat, mediam verò toti incumbentem parvulam *Blanckenheimius leo*) areæ secundæ & tertiæ primus inseruit. Continuatus est ille Comitatus in descendantibus, donec, deficientibus his, jus illius *Elisabetha*, *Joachimi* filia, marito, *Christoph. Ludovico*, *Comiti Wertheimio* & *Lævvensteinio* afferret. Unde, quæ ex eo conjugio orta est, linea, *ad Lævvensteinios*, *Virnenburgum* adhuc tenet, & tesseram clypeo suo inseruit, quod supra c. 56. vidimus.

§. VI. In laterculo proximo aureo conspicitur leo niger, sanguineam linguam protendens, incumbente superiori corporis parti fasciola quadrisida (alibi quinque segmenta vidi) rubea. Hoc symbolo Dominium s. Comitatus *Blanckenheim* significatur. *Wapenb. P. 2. p. 29. conf. Wapenb. P. 3. p. 25.* Hic Comitatus *Blanckenheimius* in *Eiffelia* situs, tribus horis à Monasterio *Eiffelia* distans, morte *Gerhardi*, ultimi *Comit. Blanckenheimi*, ad filiam primogenitam *Lineam* delatus est, nuptam *Gerhardo*, *Comit. Lævensis* & *Domino Juliaci*. Cum verò hujus filius, *Wilhelmus*, A. 1480. (al. 1467.) sine prole interiisset, successio delapsa est ad *Gerhardi* alteram filiam, *Annam*, *Joannis*, *Dn. Sleidentis* uxorem. *ad Sleidentis*. Hi parentes fuere *Elisabetha*, quæ marito *Theodorico Manderscheidio* præter *Sleidam*, etiam *Blanckenheim*, *Geroldstein*, *Casselburg* & alia attulit. Ratio fasciola rubea *Manderscheidios*, leoni incumbentis ex eo duci videtur, quia, cum *Loffensium* tesseræ fuerit leo niger in aureo clypeo, linea hæc junior, quæ *Blanckenheimium* tenuit, & ex *Loffensibus* s. *Lævensibus* forte ipsa quoque descendit, ex seculi more discerniculum illud assumpsit.

§. VII. Quarta area, quæ secundi ordinis prima est, aurea leonem rubeum (cui alicubi vidi lambellam caruleam inprimi) repræsentant, Comitatus *Roucy* seu *Roceji* (German. *Rüttich*) in agro *Lucenburgio* tesseram, qui ex originaria *Rocejen-* si gente, quæ ex *Veromanduis*, adeoque *Caroli Magni* nepotibus orta, matrimonio *Adelheidis* s. *Alis*, filia *Ebali Comitis*, *Hilduino IV. Com. Arcejsi* (d'Arces) nuptæ, *ad Arcejsi-* ad hanc stirpem venit. Hæc terminata est in *Eustachiam*, *Roberti Guiscardi* filiam, *Roberti de Wasnadio*, *Dn. de Pierrepont* uxorem, unde *Joannes II. Comes Roccejsis* natus: *Wasnadi-* novæ stirpis sator, ex qua *Joannis Comitis* filia, *Joanna* heres, Comitatum attulit marito, *Roberto Sarapontano*, *Dn. de Commercy*. Inde delatus est in familiam *Lucenburgiam*: in *Sarapont-* qua *Antonius*, *C. Roccejsis* & *Briennensis* vocatus, filium *Carolus* habuit, nepotem *Ludovicum*, *Comitem de Roucy*. Qui sororem habuit *Franciscam* (alii *Antonii* filiam volunt) *Lucenbur-* initio *Bernardo Marchioni Badensi*, dein *Adolfo*, *Comiti Nassovio* nuptam, matrem ex hoc *Nassavios*, *Magdalena*, quæ *Joachimo Manderscheidio* *Comiti* hereditatem attulit, plurimum filiarum

Manderscheidios. mater. In divisione hereditaria *Roccius* Comitatus initio *Wilhelmo*, *Leuchtenbergio* Landgravio, *Ericæ* ex istis filiabus Manderscheidii marito attributus; Parentibus successit *Maximilianus Adamus*, Gentis ultimus. Hæc ergo A. 1746. extincto, hereditatem crevit matertera, *Anna Salome* Manderscheidia, conjux *Caroli*, Comitis Manderscheidii, atque ita ad *Geroldsteinios* ille delatus Comitatus.

Dominium Dhaun. §. VIII. Quæ juxta hanc est aurea calthris rubeis distinguitur, notando Dahnio Dominio, in Archiepiscopatu Trevirensi sito. Cum A. 1421. *Dietericus*, Dn. de Dhaun, Dn. in Broich & Clussart, sine masculis decessisset, Otto Archiepiscopus Trevirensis successionem nactus est: sororibus verò illius, *Irmgardis*, Theodorico Manderscheidio. vid. n. 1. nuptæ, hic Otto arcem veterem Dauniam s. *Altendaubn* s. *Altenburg*, cum omnibus, quæ inde dependebant, alteri *Catharina*, Joannis, Nobilis Dn. de Reineck uxori, Broich & Clussart feudo contulit. Dahnia illius familiæ duo adhuc superant rami, *Dhusnius* & *Falckensteinus*, in quorum scutis iidem clathri rubent.

Dominium Cronenburg. §. IX. Arcoli secundi ordinis extrema argentea aquilam rubeam repræsentat, designando Dominio Cronenburg, in Eiffelia sito: quod varios Dominos habuit, demumque ad Manderscheidias delatum est, & quidem matrimonio *Anna Salome*, ex *Virnenburgicis*, ad *Geroldsteinios* delapsum. Dominio huic propria galea est, cui insistit corona nigra, & super eam fasciculus pennarum vel foliorum nigrorum confertus.

Bettingen Dom. §. X. Quæ infimam seriem orditur, arcola argentea flumine cyaneò ex angulo superiori dextro in sinistram inferiorem perluitur, appictis utrinque ensibus s. pugionibus caruleis (*Sibmach.* cruciculas miniatas facit.) Notatur hæc tessera Dominium Bettingen, in Eifela, ad fluv. Kyll, horæ spatio Geroldsteinio distans. Habuit illud suos Dynastas, ex quibus A. 1285. Cuno cum Gebhardo Comite Blanckenheimio, bellum habuit, quo per arbitros composito, Cuno Gerhardo Dominium suum feudo obtulit. Unde cum sine heredibus extingueretur, mansit *Blanckenheimio* conjunctum, & cum eo per Sleidenfes ad Manderscheidios delatum, nunc in potestate Geroldsteinia lineæ est. Huic areolæ debetur galea cum imposita ala, scutaria impressa figura.

Sleida. §. XI. Proxima quadra carulea leonem vultu obverso s. leopardum erectum argenteum defert, notandæ Sleida, quam Theodorico Comiti à conjugē allatam diximus. Inde, Virneburgiâ lineâ extinctâ, Philippus, Com. Marcæ, ob conjugem *Catharinam Manderscheidiam*, Sleidam, Kerpen & alia Manderscheidia bona occupavit, & ad posteror transmissit. Unde nunc possidet *Antonius Marcanus*: Sed ob hoc Manderscheidii & alii cohæredes in jus Marcanos vocarunt, & ad huc sub iudice lis est.

Kerpen Dom. §. XII. Extremus laterculus argenteus fasciam sinuosam s. tortuosam rubeam continet, notandæ Kerpenfi in Eifelia Dynastiæ. Solo parvæ metallo à Manderscheidia tessera hanc differre aspectus docet. Nisi fallor, illa ratio fuerit, quod Richardus (de quo §. 1.) cum cerpense Dominium è fraterna divisione nancisceretur, & Manderscheidium nomen omitteret, patrium tamen *δῆγμα* non omnino deposuerit, sed ex more illius seculi (de quo P. 1. c. 8.) tincturâ diversâ usus sit, quæ discerniculi species fuit. Unde vel Kerpen prius tessera peculiarem non fuisse, vel eam novâ hæc adscitâ abolitam, probabile est. Mansit hæc tessera penes Kerpenfes illius Richardi posteros, qui circa A. 1400. in *Margareta* defecere, *Wilhelmi Sombrevii*, Dn. de Reckum & Grandlez uxore, unde natus *Wilhelmus Sombrevius*, Dn. Kerpenfis, Reckumius & Grandlezius, pater *Friderici*, qui *Fridericum* alium genuit, & hujus demum heredem *Margaretam Henrico Dom. de Reichenstein*, & altera vice Theodorico, Comiti Manderscheidionuptam. Quo conjugio ad familiam istam Kerpenfis ditio rediit. Extinctâ lineâ Virneburgiâ, *Marcani* hoc quoque Dominium sibi asseruere: sed sententia Camera viduæ Ducissæ *Archtoranæ* & filio adductum, ab illis nunc quoque possidetur. Nobilium de Kerpen in Rhenano tractu eadem tessera est, apud *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 127.*

Alia dispositio. §. XIII. Alibi aliam dispositionem vidi, ut videlicet, loco leonis *Rocciensis*, quartam areolam nigram aurea aquila ornaret, septimam arcem occuparet fascia Kerpenfis, in octava leonem Sleidensem coronatum stiparent lilia, ultimus laterculus rubeus scutulo argenteo impressus balthæo diagonali caruleo induceretur. Sed uti & hæc quadra & aquila illa ignotæ mihi sunt explicationis, ita priori malo adhibere fidem dispositioni.

§. XIV. Huic

§. XIV. Huic clypeo impostæ galeæ tres: quarum media inter duo cornua nigra (aliqui extremo margini globulos adjungunt aureos.) *Virneburgium* totum scutulum sustentat. Prima *Mandercheidia* tegitur pileolo lato rubeo, cujus ora auro reducitur, impositis duabus caudis pavoninis. Similis illi est tertia cassis, nisi quod inter duas caudas visitur scutulum *Blanckenheimium*.

Galeæ.
Virneburgia.
Mandercheidia.
Blanckenheimia.
Linea
Geroldsteinia.

§. XV. Priori hæc lineâ extinctâ superant hodiernum tres reliquæ: ex quibus *Geroldsteinia* perpendiculari linea una & duabus transversis in sex areas parmam dividit: ex quibus prima *Mandercheidiam* sinuatam fasciam, altera capitis leonem, cum fasciola incumbente, *Blanckenheimii* dæyua, tertia leonem rubeum *Rocejensem*, quarta aquilam *Cronenburgiam*, quinta fluvium diagonalem *Bettingensem*, extrema clathros *Daubnios* repræsentat. Hac dispositione primum video usum esse *Carolus* Comitem. Ejus enim patri & ævo illam placuisse vidi, ut parmæ ex *Mandercheidio* bis reperto, *Blanckenheimio* & *Daubnio* symbolis, quadripartita, alia media parmula imposteretur, quadris duplici *Bettingensi*, & duplici *Rocejensi* constans.

§. XVI. Huic galeæ insunt tres: quarum prima recta pileolo lato rubeo, cujus ora auro reducitur, caudâ pavoninâ superbit, seu duabus juxta positis, secunda coronata inter duas alas aureas adversum canem nigrum coronatum sedentem, exserte lingua rubea sustinet, tertiam itidem pileolo lato rectam ornant duæ caudæ pavoninæ, interposito scutulo *Blanckenheimio*. Lacinia utrinque aureæ & coccinæ.

§. XVII. *Blanckenheimia* linea in hac gente proximum locum occupat, quæ scutum gentilitium quatuor laterculis distinguit, quorum primus *Mandercheid* notat, proximus *Blanckenheim*, & qui ultimus est, *Daubn*. Tertius demum notandæ *Batonie Junckerath*, ceruleus aureis liliis spargitur, impresso leone argenteo, cujus pectori incumbit fasciola quadrisida coccinea. Cum verò *Sleidentis* successionis illa pars fuerit, suspicio esse potest, lilia illa & fasciolam discerniculi causa apposita. Forte quod Dynastia illa juniore alicui ex *Sleidentibus* fratri, qui illo discerniculo utebatur, attributa ab eo illud signum acceperit, & ad alios transtulerit.

Dom. Junckerath.

§. XVIII. Cassides huic scuto imponuntur tres: quarum prima & tertia cum *Geroldsteinia* communes: media coronata inter duas alas nigras sustinet confidentem canem argenteum adversum, exserta lingua sanguinea. Lacinia hinc aureæ & rubæ, isthinc nigræ & aureæ.

Galeæ.

§. XIX. Ex hac linea *Salentinus Ernestus* Comes primo matrimonio sibi junxit *Saynensis Ernestinam*, filiam *Ernesti*, *Comitis Saynensis & Witgensteinii*, heredem dimidii Comitatus *Sayni*; ex qua *Maximilianum Joannem Ferdinandum*, qui A. 1675. Romæ, ubi exercitiis vacabat, extinctus est, *Annam Luisam*, *Franciscam Eleonoram Claram*, *Magdalenam Christianam & Salomen Sophiam Ursulam* genuit: ex quibus prima *Mauritio Henrico*, *Principi Nassovia*, tertia *Georgio Ludovico Burgr. Kirchbergio*, quarta *Ludovico Fridrico*, *C. Wiedensi* nuptæ successionis *Saynensis* aliquod jus suis attulere. *Maximilianus Joannes Ferdinandus*, paterno quadripartito scuto, mediam parmam *Saynensem* quadris leopardum *Saynensem*, palos *Witgensteinios*, baltheum diagonalem cum aprugnis capitibus, *Freiskirchium*, & castrum *Homburgiam* referentibus, imponere solebat. Cassides etiam tribus paternis inter, serebat duas coronatas, secundo loco *Saynensium* pileum acuminatum & inflexum, quarto *Homburgium* castrum sustinentes. Quæ haud dubie dispositio à sororibus servatur.

Saynensis
successio
& insignia.

§. XX. A Theodorici minimo natu filio *Wilhelmo* tertia linea *Kaylensis* profata est. Cui illa dispositio placuit, ut quadripartito scuto media incumberet parmula, cum tesserâ *Blanckenheimia*. Majoris scuti primam quadram ornat fascia tortuosa gentilis, secundam clathri *Daubnii*; Tertia cerulea argenteam rotam continet; Quarta viridis aureis plinthidibus s. tessellis sparsa anchoram argenteam complectitur. Rota illa *Falckensteinium* Comitatum notat, anchora *Reipolzkirchiam* Dynastiam, uti videre licet ex *Sibmach. Wapenb.* l. p. 18. & 30. Jus verò harum tesserarum familiæ attulit *Elisabetha Amalia* filia *Stenonis*, *Com. Rasburgii*. Cum enim *Joannes Daubnius*, *C. Falckensteinus*, præter *Sebastianum* & *Emiconem* filios, qui sobole caruere, *Sidoniam* filiam genuisset, ea *Sveco Axelio Lævenhauptio*, *Comiti Rasburgio*, nupsit, & *Joannem Casimirum* atque *Stenonem* genuit. *Stenone* & *Magdalena Manderchedia* nata est *Elisabetha Amalia*, *Philippo Theodorico*, *Comiti Mandercheidio* ex *Kaylensibus* nupta. Quamvis ergo *Sidonia Falckensteinia* A. 1570. successioni paternæ renunciasset, & fratre superstite,

Lineæ
Kaylensis.

C. Falckenstein.
Dom. Reipolzkirch.

ad Lævenhauptios.
Mandercheidios.

mortua esset: filii tamen in *Falckensteiniam* & *Reipolzkirchiam* successionem ius sibi esse crediderunt: & ut in pacificatione Osnabrugensi ius suum in praefecturam *Brezenheim* & Baronatum *Reipolzkirch* servaretur impetrarunt. Ab illis ergo ad Kaylenses idem translatum est.

Disposi-
tiones ex
Sibmach.

§. XXI. In *Sibmach. Wapenb.* P. 1. p. 17. duo *Manderscheidia* scuta conspiciuntur quorum prius quadripertitum est, ex symbolis *Manderscheidio* & *Junckerathio*, impositâ aliâ parmulâ mediâ *Blanckenheimio* atque *Bittingensi* *δέρμασι* insignitâ: quam dispositionem *Geroldsteinia* lineæ competere ex prioribus patet: Alterum quadripertitum *Manderscheidiam* fasciam atque clathros *Dauhnios* repetit, incumbente in media parmula leone *Blanckenheimio*: quæ ipsa dispositio *Kaylensis* rami superiori seculo fuit. Priori scuto imponuntur galeæ tres, prior *Manderscheidia*, tecta pileolo rubeo orâ reductâ aureâ: ex quo sursum protenduntur duo fasciculi pennarum pavoninarum: Ex secunda coronata exurgit species adversa canis coronata, argentei nigris alis instructa: Paulo aliter *Wap. 2. p. 29.* in repræsentatione *Blanckenheimiæ* galeæ, ubi alæ sunt aureæ.) Tertia pileolo nigro tegitur, cuius ora reducta auto fulget, super quo inter duos fasciculos pavoninarum pennarum *Blanckenheimius* leo, octangulari, cuius anguli pavoninis pennis iterum ornantur, figuræ aureæ inscriptus apparet. Primæ cassidis lacinia pinguntur argento (an aurum dici debebat?) & minio; secundæ sunt cæuleæ & argenteæ, tertiam quæ circumvolitant nigræ auro ornantur. Secundo clypeo insistit galea *Manderscheidia*, & alia, ex qua cycinus candidus nigris alis expansis exurgit. Qui apex est *Dhaunius*. Lacinia hinc sparguntur aureæ & coccineæ, isthinc nigræ atque argenteæ,

Tituli.

§. XXII. Titulos illos vidi. *Linea Sleidensis*: Comites in *Manderscheid* & *Virnenburg*. Dn. in *Sleiden*, *Cronenburg*, *Saffenburg*, *Neuerburg* & *Kerpen*. *Linea Geroldsteinia* Comites in *Manderscheid*, *Geroldstein*, *Dauhn*, *Bettingen* & *Roucy*, Dn. in *Cronenburg*. *Linea Blanckenheimia*, Comites in *Manderscheid* & *Blanckenheim*, Baron. in *Junckerath*, Domini in *Dauhn* & *Erp*, Hereditarii *Aulæ Magistri Archidioceseos Colonienfis*. Addidit *Maximilianus Joannes Ferdinandus*, ob maternum jus, aliqua, hac serie, Com. *Manderscheid*, *Sayn* & *Blanckenheim*, Baro in *Junckerath*, Dom. in *Hachenburg*, *Daun* & *Erp*, hered. *Aulæ Mag. Archidioceseos Colonienfis*. Demum *Kaylensis*, Comites in *Manderscheid*, *Blanckenheim*. *Kayl* & *Falckenstein*, Dn. in *Dauhn*, *Reipolzkirch*, *Neuerburg* & *Dollendorf*.

Cap. LIX.

Comites Mansfeldii.

ARGUMENTUM

1. Familia. Scutum. *Lotharius II. Imp. Querfort. Islebia. Lutherus.*
2. *Arnstein Com.*

3. *Ardnaim. Hieldrunen.*
4. *Galeæ.*
5. *Alia dispositio.*
6. *Tituli.*
7. *Budlizii ex Mansfeldiis.*

§. I.

Familia.

Scutum.

Lothar. II.
Imp.
Querfort.

Illustrissima *Mansfeldia* Comitum familia ditiones *Magdeburgica* & *Marsburgica* gensi diæcesibus, *Anhaltino Principatu*, *Saxonia*, *Thuringia* & *Schwarzburgio* atque *Stolbergio* Comitibus inclusas possidet, & scuto, ut *Wapenb. 1. p. 14.* videre est, quadripertito utitur. Primus & quartus quadrans interum in quatuor arcolas dispescitur, quarum prima & quarta ternis ex argenteo & cocco fascis exaratur, secunda & tertia argentea sex rhombos rubeos duplici ordine dispositos continet. Fascia illæ *Querfortensem* Dynastiam designant, quod antiquum familiae patrimonium est. Unde jam A. 850. quidam *Bruno, Nobilis Dominus de Querfort*, nuncupatur. Ex eadem Gente, si genealogicis credamus, oriundus fuit *Lotharius*, etiam *Supplinburgensium Comes*, dein *Saxonia Dux*, & demum *Augusto* solio impositus. Duravit vero *Querfortensium* Dominorum progenies ad *Brunonem*, qui A. 1496. postquam turbato mortalitatis ordine filios & nepotes ante se extulisset, vivis exemptus est, & Gentem vel potius illam lineam clausit. Ditio verò ad *Archiepiscopatum Magdeburgicum* delapsa est; inde *Pace Pragensi* A. 1635. *Electori Saxonico* data & *Osnabrugensi* A. 1648. confirmata est. Non tamen minus per-

rexere

texere symbolo hoc uti Mansfeldii Comites, Brunonis agnati, atque adeo ipsi etiam ex Querfortiorum sanguine. In his enim *Burchardus VI. Magdeburgensium Burggraves*, qui A. 1242. vivendi finem fecit, uxorem duxit *Sophiam, Burchardi, ultimi Mansfeldensium* Comitis filiam: à quo deinceps reliqui Mansfeldii ad hunc usque diem. Hunc fulgidissimum Ecclesiæ lumen & veritatis vindicem, Doct. Martinum Lutherum, 1483. in lucem edidisse meritò jactat: habitura etiam, cum ibidem A. 1546. animam ad Salvatorem emisisset, defuncti exuvias, nisi Serenissimorum Ducum Saxonie in Doctorem suum jus pravaluisset, ob quod Wittebergam de vectæ ibidem quiescunt.

Islebia.
Lutherus.

§. II. Secunda quadra nigra aliquam continer argenteam, rostro & cruribus aureis. *Chifflet. Inf. E. A. V. n. 205.* addit coronam auream, quam tamen nostri libri non agnoscunt: tum interpretatur *Heldrungam*, cum tamen *Arnsteinus* designetur Comitatus, vel ipso nomine indice. Confer *Wapenb. P. 2. pag. 18.* ubi tamen perperam solium pingitur rubeum, quod atrum esse debebat. Porro Comitatum hunc ad *Hercyniam* (am *Harz*) qui nunc etiam penes familiam est, vendidisse dicitur A. 1387. *Ulricus Reinsteinius Gunthero & Buffoni*, fratribus *Comitibus Mansfeldiis*: quod autore *Hieron. Henning 2° tr. Germ. T. 3. f. 2. p. 107.* didici: nec non *Cyr. Spangeb. Adelsp. P. 1. L. 10. c. 15. p. 27.* qui aliquem *Henricum, Com. Arnsteinium*, memorat A. 934. in toremamentis Magdeburg. & credit, ultimum Comitem cecidisse A. 1277. prælio ad *Frossen*. scit verò, quo nomine ad *Reinsteinius* delatus sit Comitatus.

Arnstein
Com.

§. III. Tertius laterculus caruleus defert leonem aureum coronatum, linguâ exerta rubea, & qui tori areæ inducitur, *balthæum*, duplici serie ex argento & minio tessellatum. Alicubi *balthæus* ille, ut *Wap. P. 1. p. 14.* dexter pingitur, alibi *Wapenb. P. 2. p. 30.* sinister. In illo verò discrimine veteres non æque fuisse curiosos, alibi jam notavi *Chifflet. l. c.* Leone hoc notari *Ardnaim* dicit: quod monstrum vocis quid sibi velit, non intellego. Forte *Arnstein* dicere volebat: qui tamen Comitatus aquilam, ipso nomine teste, sibi deposcit, ut vidimus §. præced. Notatur autem hoc leone Dominium *Heldrungen*, quod lego *Henrico Com. Honsteinio* feudo concessum esse à *Friderico, Marchiane Misniæ*, qui ei adversus *Heldrungios* auxilio fuerit, quod illi à patrueli istius, instincti patrem ipsius *Theodoricum* cepissent. Dein lego, *Joan. C. Honsteinium*, ex altera verò lineâ, sed *ἀπὸ τοῦ α*, circa A. 1480. *Heldrungam* vitrico, *Gebhardo Mansfeldia* Comiti, vendidisse. Porro ab aliquo tempore in Saxoniorum Principum potestate est. Cum verò leo hic cum *Schwarzenburgico* conveniat, historiarum gnaris inquirendum relinquo, an forte veteres *Heldrungi* cum *Schwarzburgicis* Comitibus ejusdem fuerint originis, ut *balthæus* ille discerniculi officium habuisse credendus sit.

Ardnaim,
Heldrun-
gen.

§. IV. Galeæ hunc clypeum duæ premunt, utraque coronata. Prima *Mansfeldiis & Querfortensibus* laterculis respondet, & octo vexilla, ex utroque latere quaterna, rubris & argenteis lineis fasciata, & è lanceis aureis suspensa sustinet, laciniis utrinque dependentibus argenteis & coccineis: Super alteram inter jugum alarum, quarum illa nigra est, hæc argentea, leo exoritur aureus coronatus, eminentibus ex corona plumis struthionibus aurea, argentea & rubea. Phalera verò circumfusa atræ sunt & argentea *Arnsteinium & Heldrungium* symbola in hac casside conjungi dubium non est. Apud *Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 130.* Hojerus, Comes Mansfeldius, corona galeam non tenebat, sed ejus loco petasum rubrum, vellere Pontico antrorsum reductum, imponebat.

Galeæ.

§. V. In moneta alicubi à Comitibus Mansfeldiis *Petro Ernesto, Christophoro & Joh. Hojero* usurpatas vidi illas dispositiones: hinc plane eam, quam explicavimus, imposita galea *Arnsteinio Heldrungia*: isthinc ut non nisi *Querfortensis & Arnsteinia* areolæ quadraturam constituerent, & clypeo imponeretur galea *Mansfeldio-Querfortia*.

Alia dispositio.

§. VI. Titulus ita habet: *Com. & Domini in Mansfeld, Nobil. Domini in Heldrun-* gen. Neque mihi constat, an huic titulo noviter alius accesserit.

Tituli.

§. VII. *Cyr. Spangeb. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 29. p. 311. b.* refert, à *Lothario, Duce Saxonia*, captum in prælio ad *Welfesholz Gebhardum, Com. Mansfeldium* juvenem, quem cum in ejus aula in duodecimum annum mansisset, atque obsequiis Principem sibi

Budlitzii ex
Mansfeldiis.

sibi devinxisset, factus Imperator creaverit *Nobilem Dominum de Putlitz* s. Pottlyst, data parte Prignicia & Regionis Vinidorum (der Brithower Benden.) nec non, loco insigni, dederit in rubeo scuto anserem volentem argenteum coronatum. Similia tradit in Chron. Querfurt. his verbis: Als Kayser Luther auf dem grossen Reichstag zu Bardewig einen Graffen Gebhard von Mansfeld / wegen seiner meriten / zum Herrn zu Butlitz gemacht / und ihm ein stück der Prignitz / und das alte Vatterland der Brithauer und Wilscher Benden zum Erbe zugeeignet / daß er demselben zugleich eine fliegende weisse Gans in einem blutrothen Feld zum Wapen geben / und auf dem Helm in der Cron eine Gans / über deren zween rothe Adler drey Cronen über einander halten / welches gewis ohne Bedeutung nicht geschehen. Hoc scutum etiam sub titulo *Gans zu Budlitz*, in Baronum serie refert *Sibmacherus Wapenb. P. I. p. 27.* sed ut anser non volet, verum telluri virenti insistat. Tum apex solum anserem habet, aquilarum nulla mentione. Lacinia ex argento & cocco circumvolitant.

Cap. XLI.

Duces Mecklenburgii.

ARGUMENTUM.

1. Scutum ex Sibmachero.
2. Caput Bubalum. An Bucephali? Anthyrius, Alexandri M. miles. Bucephalus Alexandriequus. Unde nomen?
3. Cornua. Corona.
4. Henetorum symbolum. Obotriti. Meckelnburgius Ducatus. Repius olim titulus. Linea. Inter Principes admissio.
5. Gryphus. Rostochium. ad Danos. Iterum Meckelnburgios. Controversia civitatis cum Ducibus.
6. Com. Sverinensis.
7. Vandalia Principatus.
8. Stargardia.
9. Galea. Mechelburgia. Stargardia. Rostochiensis.
10. Hodierna dispositio.
11. Sverinensis & Razenburgia parma imposita.
12. Mitra Razenburgia parma imposita.
13. Galea. Telamones.
14. Tituli.
15. Tetrastichon.

§. I.

Scutum
ex Sibma-
chero.Caput Bu-
balum.An Buce-
phali?
Anthyrius
Alexandri
M. miles.Bucepha-
lus Ale-
xandri
equus.

Serenissimorum Mecklenburgicorum s. Megapolitanorum Principum ex prisca Obotritorum Regibus oriundorum scutum, quod ineunte hoc saeculo in usu fuit, Sibmacherus exhibet, in *Wapenb. I. p. 7.* quod prius contemplabimur, antequam ad modernam accedamus διατύπωσιν.

§. II. Scutum, quod allegavi quadripertitum, præter mediam parmulam, quatuor areolas complectitur: quarum prima aurea nigrum bubali caput adverso situ locatum, argenteo (aureum aliqui dicunt, quibus obstat soli tinctura) annulo per nares trajecto & cornibus argentatis, quæ è corona rubea prominent, ornatum exhibet. Probovillo Bucephali caput antiqua traditio in hoc emblemate videtur quærere, indicandæ primæ gentis origini. Quam si ex Nicolao Marescallo, *Annal. Herul. & Vand. A. 1521. edit. L. 2. cap. 1.* quæramus, ita ille describit. Anthyrium aliquem, ex Alexandri M. Ducibus, post hujus mortem ad suos parasse reditum, in ora Gothica prius, dein Balthica appulisse, condidisse *Megapalim, Herulam & Stargardiam*, & demum per filium *Anavam*, cujus frater *Sicherus* Fennorum Princeps fuerit, reliquos sevisse Herulorum & Vandalorum Reges. Addit, navis, qua vectus sit Anthyrius, proram gryphe fuisse insignitam, in velo autem Bucephali caput conspectum, haud dubie memoriæ equi, cujus in Alexandrini historia celebris memoria. Hic enim Bucephalus s. Bucephalus ex Thesalia à Philonico adductus, cum à nemine domari potuisset, ab Alexandro juvene adhuc domitus erat, eumque solum lefforem passus est, tandem in prælio adversus Porum interiit. Cæterum tanto affectu in equum flagravat Rex, ut, cum amisisset, in India oppidum Bucephalon conderet, & illius memoriæ ac nomini dedicaret, ut est apud Curtium, 9, 3, 23. Conf. de illo equo ad Curt. 6, 5, 18. notas Celeberrimi Freinsheimii. Ubi etiam mentio fit, quod Rex in nummis ejus imaginem extare voluerit: & hodie etiam à statua Alexandri equum domantis Romæ collis Quirinalis Montecaballo vocetur. Quæ nominis origo fuerit, disceptatur inter Philologos. A. Gellius L. 5. c. 2. & capite & nomine

& nomine bucephalum fuisse perhibet. Conf. *Christ. Becmann. de Orig. lat. ling.* p. 303.

Verum rectius apud hunc *Piccartus* demonstrat, Bucephalos dictos fuisse in Thessalia Unde no-

equos, quibus *Βεκεφάνιον* herbæ figura inurebatur. Quod non Piccarto, sed *Etymologici*

autori, credere oportet, qui disertè: *Βεκεφάλῳ ὁ ἵππος, ὃς Ἀλέξανδρῳ ἐκέκτιστο, ἔχῃ ὡς πνέσ*

θιονίαι, ὅτι βοὸς κέεφλα εἶχεν, τῆτο γὰρ ψαδὲς, ἐκοσμεῖτο γὰρ ὑπὸ Ἀλεξάνδρῳ χρυσῷ, ἀλλ' ὅτι ἔτις ἐν

Θεσσαλίᾳ ἐκαλεῖτο οἱ ἵπποι ἔχοντες ἐγκεκαυμένον βεκεφάνιον. Hoc si verum sit, ut verum esse

post Piccartum vix negabit aliquis doctior, frustra fuere, qui taurinum caput & cor-

nua equo dedere, & ea in Megapolitanis his Insignibus agnoscere visi sunt.

§. III. Præstat ergo Bovis vel bubali quam Bucephali caput figuram hanc inter-

pretari: quod emblemata fortitudinis cum prudentia conjunctæ haberi P. 1. c. 5. f. 3. m. 2.

n. 63. docuimus. Porro cornua, quæ alba fuerint, Caroli IV. benefica concessione, in au-

rea fuisse immutata, refert *Theod. Heping. de Inf. c. 6. P. 5. § 8. n. 768.* Sed repugnat ipse

Serenissimorum Principum usus, qui argento cornua tingere malunt; & qui possent

auro fulgere in aurata parma? Nec verius illud puto, quod n. 765. coronam (quam à

Carolo IV. in regiæ prosapiæ memoriam datam, ut itidem asserit, non repugnabo)

auro tingi vult, cum tamen minio infecta conspiciatur, & area aurea aurum aliud vix

ferat. Figuram verò quæ capiti adjicitur, non capio.

§. IV. *Δῆγμα* hoc vetus *Henetorum* Gentis videtur fuisse insigne, sicuti etiam

Cimbris in hunc usum taurus placuit, veteri teste *Plutarcho*. Confer *Pontan. Chorogr.*

Dan. p. 668. Obeam rationem, quia *Obotritis* aliquando paruerit, Vagriæ, quæ Hol-

satia portio est, taurinum caput attribuunt: quod ita eloquitur *Jonas Elverfeld, de*

Holf. cl. 1.

Hac sed Obotritis olim subjecta superbis

Frontis habet torvi signa tremenda bovis.

Non ergo dubitaverim, hoc genuinum & vetus *Obotritorum* & *Henetorum* fuisse

symbolum, quo nunc *Megapolitanus* seu *Meckelnburgius* Ducatus, mari Balthico,

Pomerania, Brandenburgica Marchia, Saxonie inferioris Ducatu & Holsatia in-

clusus, connotatur. Porro *Regio* nomine majores Gentis hujus incluti fuerunt, &

hoc nomine adhuc usus est *Pribislaus*, cui cum Henrico Leone, celebri Saxonum

& Bojorum Duce, bellum gravissimum, sed id tandem Pribislao infelix fuit, cum

etiam victor prius, tandem armis coactus sit Ducali axioma regium mutare: eo

uno cladis non poenitere debuit, quod illa occasio data sit, *Christianam fidem* am-

plectendi. Pribislai nepos, *Henricus*, quatuor filios genuit, ex quibus *Pribislaus, Par-*

chumii Dominus, solus sine posteritate fuit: reliqui *Joannes*, cognomento *Theologus*,

eo quod Parisiis *Doctor* creatus sit, *Nicolotus*, *Burvinus*, tres lineas ex se dedere,

quibus, pro more ejus sæculi, non idem titulus, *Megapolitanam, Vandalicam, Rosto-*

chiensem, à ditionibus, quas singuli possidebant. A primo *Joanne* reliqui *Megapo-*

litani ad hunc usque diem descendunt. Et quidem in iis *Albertum & Joannem*

A. 1348. vel 1349. Pragæ in Comitibus à *Carolo IV. Principum* Imperii subfelliis immisos

esse memoratur. Quod quomodo intelligendum sit, non satis capio: antiquius enim

Principale *ἀξίωμα* familiæ est, quam ut tunc demum collatum dicamus. Forte negle-

xerunt ad id usque tempus *Comitia Imperii* invisere, & tum primum cum aliis Senatum

Principum ingressi sunt.

§. V. Proximus quadrans *caruleus aureum gryphum* representat. Hunc etiam

in navis *Anthyræ* prorâ conspectum ex fabulosa antiquitate §. 2. allegavimus:

sed de eo multum non laborabimus, de significatione rectius solliciti. Si *Heping. d. l.*

num. 768. & *Limn. Jur. publ.* 5, 12, 3. interrogemus, illi, ex *Münstero, Vandalorum*

Principes isto emblemate insigniri perhibent. Sed rectius *Rostochiense* Dominium

notatur. Hoc à capitali urbe, quam A. 1160. ad Varnum ex oppido in urbis modum

extruxit *Pribislaus* §. superiori memoratus, nomen nactum, inter Henrici filios,

Pribislai pronepotes, *Burvinus* sortitus est. Fuere quidem huic liberi, & ex *Wal-*

demaro nepos *Nicolotus*, cognomento *puer*. Hic metu Brandeburgicorum, quibus

se imparem credebatur, *Dania* Regi se submitit, adeoque hunc heredem habuit.

Sed deinceps, teste *Cranzio*, 8. *Vandal. c. 6.* Christophorus II. Rex *Henrico Megapolita-*

no jus suum cessit. Apud *Thuanum* equidem L. 38. pag. 427. lego, Rostochium à *Joanne,*

Danorum rege, *Erici* fratre, circa annum 1325. esse venditum: sed nescit *Daniæ* historia

illo seculo *Joannem* Regem: unde *Christophorum*, qui *Erici* frater fuit, innui vix du-

bito.

bito. Porro Civitas deinceps magis magisque potentiâ crevit. Superiori autem seculo cum Principibus ei controversia fuit, de qua legendus *Thuanus*, Libro allegato 38. p. 426 seq & 57. p. 1258. Conf. *Limn. Jur. publ.* 7, 44. Caterum ipsi urbi Rostochienfi eadem Insignia tribuit *Wapenb.* 1. p. 224.

Com. Sverinensis.

§. VI. Quæ inter inferiores dextrum latus occupat, area *rubea* continet *brachium*, quod manu *annulum* ostentat: Illud ex *nube* protenditur, & *argento* vestitur, quo etiam tingitur *fascia* qua medium ligatur. Aureus verò annulus est gemmâ insignis, *δαγμα* hoc est *Sverinensis* Comitatus, qui in Ducatus hujus ambitu situs, suos habuit pridem Comites, sed, his extinctis, Principibus accrevit: quod tamen quando factum sit, legisse non memini.

Vandalia princip.

§. VII. Extremus laterculus iterum *aureus bubalinum caput nigrum corona rubea* redimitum, & *cornibus argenteis* armatum, exhibet, sed obliquo situ, non adverso, uti area habebat prima, locatum, atque linguam rubeam exferens. Notatur isto emblemate Principatus *Vandalia*, seu *Henetorum* aut *Viniâorum* dicere malis. Continuit hic *Gustroviam*, *Plaviam*, *Ribeniciam*, & quæ his adjacent: atque in Henrici filiis *Nicoloto* obtigit, à quo ad posteros transmissus est. In his duravit Principatus ad annum 1430. quo, extincta linea, ad Megapolitanos agnatos, & quidem *Henricum Pinguem*, delatus est. Porro exemplum esse hoc potest fratrum eodem symbolo gentili, sed nonnihil variato, utentium: cum non nisi situ, & quod per nares bubali hujus annulus non trajicitur, differat. Crediderim ergo à Joanne & Nicoloto fratribus differentiam hanc cœpisse.

Stargardia.

§. VIII. Scuto huic media incumbit parmula, quæ superiori parte *rubet*, inferiori *auro* fulget, *sectione transversa*. Notatur hoc signo *Stargardia* Dominium vel terra. Hanc *Henrico pingui*, *D. Meckelnburgio*, allatum lego matrimonio *Beatricis*, *Alberto March. Brandenburgio* natæ. Filius, *Joannes*, novam lineam orsus est, quæ communiter *Stargardia* nomine appellari solet: sed intra tertium gradum posteritas defecit. Ob *Stargardiam* Alberto Joannis fratri bellum fuit adversus Ludovicum Romanum, ex Bavaris Brandenburgicum Marchionem: illud verò deinceps compositum, cum Albertus Ludovico filiam *Ingelburgim* elocaret.

Galeæ.

Meckelnburgia.
Stargardia
Rostochienfis.

§. IX. Huic scuto imponi solebant tres galeæ, *coronata* omnes: quarum media impositum videre licet post sepimentum, palis acuminatis cæruleis, aureis, coccineis, argenteis & fuscis constans, caput bubalum primi quadrantis, transversè tamen locatum, & post illud caudam pavoninam, dependentibus inde phaleris aureis & atris: quæ ad dextram huic adponitur, sustinet duo cornua, quorum superiora rubent, inferiora aurata sunt, quæ tinctura etiam est phalerarum. Extrema galea, dependentibus lacinis aureis & cæruleis, ostentat jugum alarum cyano & auro pictarum complicatum. Facile verò intelligitur, mediam *Meckelnburgico* & *Vandalico* Principatibus, anteriorem *Stargardia*, ulteriorem *Rostochio* designandis usurpari.

Hodierna dispositio.

§. X. Hoc tempore auctus est areolarum numerus, adeo ut nunc duæ transversæ lineæ & una perpendicularis in sex areolas (si non connumeretur parmulam totam impositam) clypeum distinguant. Et quidem superiorem locum nunc etiam occupant *Megapolis* & *Rostochium*, & inferiores, circa scuti pedem, *Sverinensis* Comitatus & *Vandalia*: tum medium scutulum servat *Stargardiense* symbolum. Superant ergo adhuc laterculus tertius & quartus explicandi, qui mediam *Stargardiensem* parmulam utrinque stipant. Qui à dextris est linea transversa secatur; & ejus superior pars nisi fallor cærulea tingitur, impressa gryphe aureo; inferior... ad lavam, ordine quartus, crucem pedatam, latera tamen areæ non attingentem, repræsentat: Existimo autem ex *Wapenb.* 1. p. 11. laterculum minio, crucem argento tingendam.

Sverinensis & Razenburgus Epi. scopus.

§. XI. Prius *δαγμα* est Episcopatus *Sverinensis*. Hic prius in urbe *Megapoli*, quæ non longe *Vismaria* distat jam diu esse desiit, fundatus fuerat. Et quidem primum antistitem *Joannem Scotum* A. 1066 Vinidi, Christianorum persecutores, crudeli morte affecere, post eum ultra 80. annos successor nullus fuit. Demum *Megapoli* jam vastata *Sverinum* sedes translata est circa A. 1170. sub Bennone *Megapolensem* Praefulum tertio. Inter hujus successores duo leguntur è Serenissima Ducum familia, *Rudolphus* & *Baltasar*; tum proximo sæculo *Ulricus*. Crux verò *Razenburgerensis* Episcopatus fuit hieroglyphicon. Hic sub Henrico Quarto ab Archiepiscopo *Bremenensi* fundatus memoratur. Eum *Christophorus*, *Megapolitanus Dux*, superiori sæculo à

culo à *Schulenburgio* numerata pecunia obtinuit, & post eum *Carolus* frater. Nostro saeculo A. 1648. duo hi Episcopatus, in compensationem Svecis pacis bono concessa *Wismariae*, *aequivalentia* nomine pace *Osnabrugensi* Serenissima Domui Meckelnburgica jure perpetui & immediati feudi (salvo tamen domus Saxonico-Lauenburgica aliorumque vicinorum, ut diaceleos hinc inde competentijure) traditi sunt: atque ob eos jam *Servinensis* linea in conventibus Imperii & circuli cum duplici Principis voto & titulo sessionem obtinet. Porro *Razenburgensem* Principatum secundogenito filio, tertio *Sverinensem* Dux *Adolphus Fridericus* A. 1658. moriens testamento attribuit: Paternae verò dispositioni primogenitus contradixit.

§. XII. Hæc διατύπωσις est, qua jam tota Serenissima domus sine discrimine utitur: nisi quod *Sverinensis* linea nonnunquam cruci *Racenburgicae mitram* imposuit Episcopalem, quod *Gustroviana* non imitata est.

Mitra *Racenburgicae* parma imposita. Galæ.

§. XIII. Scuto hunc in modum exornato imponi vidi coronam cum inserta mitra *Ducali*, (cujus alibi etiam exempla vidimus) & super hæc quinque caronatas cassides: quarum media *Meckelnburgia* est §. 9. descripta, nisi quod annulum per nares bubali trajectum non conspicio: quod sculptoris errori adscribam an consilio, ambigo. A dextris hanc stipat illa, quæ cornua defert, sed si sculptori fidendum, fascia distincta, & colore alternante: Ad lævam est jugum alarum *Rostochiense*, sed explicatum. Accedunt novæ, prima videlicet ad dextram exorientem gryphum *Severinensem*, & extrema ad lævam pro *Racenburgio* Principatu septem vexilla sustinens. *Telamones* clypeum tenent hinc bubalus vel taurus, isthinc gryphus.

Telamones.

§. XIV. His explicatis non difficile est rationes tituli capere, qui ita habet: *Dux Mecklenburgi, Princeps Vandalia* (s. vetustæ gentis *Henetae*) *Sverinensis & Racenburgensis, Comes Sverinensis, Dominus terrarum Rostochii Stargardiae, &c.* seu, ubi vernacula lingua malis: *Herzog zu Meckelnburg / Fürst zu Wenden / Schwerin und Rostochburg / auch Graf von Schwerin / der Lande Rostock und Stargard Herr / &c.*

Tituli

§. XV. In insignia, eorumque sensum Hieroglyphicum, nescio quis, ita ludit: *Tetrastrichon.*

Meckelnburgicae virtutem & robora Gentis
Bucephali caput & gryphus imago notat,
Justitiæ & fidei studium nudata puellæ
brachia, quamque offert annulus arrha probat.

Cap. LXII.

Medicei. Magni Duces Florentia.

ARGUMENTUM

1. Familia fata. *Sylvester. Cosmus M. Petrus. Laurentius. Petrus. Laurentius, Urbini Dux. Alexander, Dux Florentia. Cosmus, Magnus Hetruria Dux. Ob id controversia. Confirmatio Caesaris.*
2. Scutum.
3. Pilarum origo.

4. Alia opiniones.
5. Pila liliis Francicis insignis.
6. Corona singularis.
7. Apex.
8. Capricornus Augusti à Cosmo usurpatus.
9. Ordo S. Stephani.
10. Petri Medicei scutum.
11. Florentia urbis Insignia.

§. I.

Hetruria (s. *Tuscia*) imperat familia *Medicea*, cui non patria tantum sed & bonæ literæ restituta plurimum debent, & quæ jam ab aliquot seculis *Florentia* illustri loco inter primarias eminuit. Ex eo, tempore *Ludovici Bavari, Sylvester Medicus* Reipublicæ *Consalonarius* vel Dictator erat, sed A. 1378. odio potentia ab opifice cæsus est. Ex alia linea *Cosmus*, cum affectati in libera Reipubl. Regni accusaretur, urbe exactus Venetiis exulavit; verum, anno nundum exacto, reductus ita res patriæ administravit, ut Magnus & patriæ pater diceretur. Quanquam autem ei cives potestatem fecerant, ut pro arbitrio de Reipublica statueret, singulari tamen modestia non nisi cum cæteris re deliberata quicquam decrevit, & A. 1464. vivis excessit. Filius, *Petrus*, itidem civem magis quam Principem se gessit. Hoc natus *Laurentius, literarum parens* dictus, cum *Juliano* fratre Reipublicam administrans magnam dignitatis sibi accessionem fecit. Cum Enim *Paccii*, æmula *Mediceis* gens, in templo inter *Sacra Julianum* trucidassent,

Familia fata.

Sylvester

Cosmus M.

Petrus. Laurentius.

Petrus. *Laurentium* vulnerassent, hic severe inimicos animadvertit, & Principatum sibi stabilivit. Cum verò patri A. 1492. successisset *Petrus*, homo ferox ob male administratam rempublicam ejectus est. Hoc genitus *Laurentius*, *Urbini Dux*, qui pater *Catharina Medicea*, celeberrimæ Francorum Regina, fuit. Idem *Laurentius* naturalem filium habuit *Alexandrum*, quem, uti cum Clemente VII. Pontifice; qui item ex Mediceis, & Juliani filius erat, convenerat, Carolus V. Florentiæ à se A. 1530. captæ *Ducem*, & simul filiam suam naturalem, *Margaretam*, ei conjugem dedit. Cum hic omnium in se concitasset odia, à Laurentio agnato A. 1537. cæsus est. Nec tamen tunc quoq; destituit fortuna Mediceos. Nam *Cosmus* agnatus, licet Cæsaris filiam, Alexandri viduam, uxorem impetrare non posset, Principatum tamen patriæ affecutus est, & pari prudentia ac felicitate eum gessit; Senarum etiam civitate occupata, & Gallis Hetruria exclusis, in obsequio Cæsaris semper constans. Inde Pius V. eum, ut ita controversia de præcedentiæ iure inter ipsum atq; Atestinum, Ferrariæ Ducem, terminaretur, *Magnum Hetruriæ Ducem* creavit. Hoc ad injuriam suam & Imperii pertinere Imperator existimavit, & ob hoc, cum Romæ inaugurandus esset *Cosmus*, per Oratores suos intercessit, protestatione facta, quam & scripto comprehendit, additis minis, si Pontifex ulterius in iura Imperii inviolaret: cum verò protestationem se non admittere Pontificii fisci patronus respondisset, peractæ sunt inaugurationis ceremoniæ. Cum autem Imperator non acquiesceret, Pontifex, quod potestatem hujus rei haberet, demonstrare conatus est. Sed ne sic quidem Cæsari satisfactum est, qui postea *Cosmum*, tanquam Imperii beneficiarium, ad dicendam causam citavit. Demum A. 1575. Maximilianus II. Imperator eò permotus est, ut titulum eum Francisco, tanquam Imperii beneficiario, confirmaret, eaque de re amplissimum diploma concederet. Confer de his *Thuan. L. 46. p. 780. seq. L. 60. p. 109.* & qui Imperio jus suum integrum servat, *Celeberr. Herm. Conring. de Finib. Imp. c. 23.* Ex eo dignitas, quæ in *Cosmo* cepit, ad hunc usque diem continuata est, & posteros ex merito ornat.

Scutum. §. II. Familiæ hujus scutum aureum est, quinque pilis coccineis impressum, super quas una eminet carulea, tribus liliis Francicis figurata. Solum perperam cyano tingit *Haping. de Jur. Inf. c. 6. P. 3. p. 326.*

Pilarum origo. §. III. Originem pilarum, qui ad antiquitatem fabulis obnoxiam ascendere amant, illam perhibent, quod *Eberhardus* (*Limn. Jur. publ. 6, 6, 60. Petrum* vocat.) *Caroli M. miles*, bello contra Longobardos, à gigante *Mugel* dicto, scuto aureo excepti ictum clavæ, ex qua quinque dependebant globi cruenti. Inde parmam vestigiis globorum signatam à Gente tota servatam esse. *Labourerius, de l'Orig. des arm. n. 67.* fabulam refellit, & ex *Pavinio* docet, *Mediceos Mediolanenses* unum tantum orbem gessisse, aureum in rubeo scuto: *Florentinos* auream parmam consitam innumeris pilis rubeis, quæ deinceps reductæ ad 9. postmodum 8. & 7. demum 6. ex quibus suprema Gallicæ pilæ locum fecit, ut nunc coccineæ quinque supersint, uti communiter exprimuntur.

Aliæ opiniones. §. IV. Alii pilulas vel catapotia Medicorum esse arbitrantur, quod aliquis majorum professione *Medicus* fuerit, ipso nominis indicio. Alii, ut *Stephanus Forcatulus*, esse ajunt poma à *Medis* allata, à *Felsino Lydio*, Medico, qui conditor Gentis. Fuisse autem poma inprimis clara viribus. Initio quinque data, quod *Felsinus* quinquennio abfuerit à Gallia. Alii pilas volunt, notandæ inconstantia fortunæ. Unde *Bulengerus*:

*Qui fuerat quondam fortuna mobilis orbis,
non tulit incertas longius ire vias.*

*Sed Medices gentis fulvo se vinxit in auro,
Inconstans alio ne male flectat iter.*

Vide *Haping. Jur. insign. c. 6. P. 3. p. 326.*

Pila liliis Francicis insignis. §. V. Ratio supremæ pilæ, quæ Francicis liliis insignis, certior est. Non quod *Carolus Magnus* A. 773. (uti *Forcatulus* perhibet) eam dederit. Sed quod *Ludovicus XI. vel XII. Petro Mediceo* eam concessit vid. *M. Vals. de la colomb. Scienc. Her. c. 9. p. 66. Le Labour. Orig. des arm. n. 31. Menestr. verit. art. du blas. c. 5. p. 54.*

Corona singularis. §. VI. Corona imponitur scuto peculiaris. Vide *Menestr. Verit. art. du blas. tab. inter pag. 196. 197.* Constat verò illa pinnis, in media regione expanso liliæ flore rubeo exornata. De ea ita *Thuanus* L. 46. p. 781. *Insuper eum* (Pontifex Pius V. *Cosmum*) *regali corona donat, cujus exquisitam & novam formam depingi curavit.*

§. VII. Ga-

§. VII. Galea si insistat clypeo, coronata est, & sustinet falconem argenteum, qui Apex sinistro pede insistit lilio coccineo, dextro elevato tenet annulum aureum, adamante acuminato instructum, cum argenteo volumine literis aureis inscripta voce **SEMPER** per annulum trajecto. *Chifflet. Inf. Eq. A.V. n. 191.* Phalerae dependentes auro & cocco tinguntur.

§. VIII. De *Cosmo Thuan. L. 57. p. 1294.* prodit, quod *Augusti insigne Capricorni* sibi sumserit, ac passim in ædificiis à se regia magnificentia instructis insculpi curaverit. Hoc verò de symbolo privato, non autem gentilibi tessera, intelligendum est. Capricornus Augusti à Cosmo usurparus.

§. IX. *Torques* circumdat ita instructum clypeum, ex quo dependet crux anconata rubea margine aureo: quæ insigne est malitiæ equestris, quam A. 1561. *Cosmus* honori *S. Stephani Episcopi Romani*, quem Patronum sibi Florentia legit, instituit. De hoc ordine dictum P. 1. c. 7. Ordo S. Stephani.

§. X. Apud *Chifflet Inf. Eq. A.V. n. 266.* videre est *Petrum Mediceum*, Magni Ducis fratrem, ut distincta ab isto insignia gestaret, quadripartito scuto usum; ita ut 1. & 4. quadram pilæ Mediceæ occuparent, reliquæ duæ tessellis ex auro & cyano implerentur: quæ tessera est *Toletana* familiæ, ex qua matrem habebat *Eleonoram*, Petri, Proregis Neapolitani, filiam. Petri Medicei scutum.

§. XI. Addamus urbis quoque *Florentinæ* insignia, quæ apud *Theod. Hæping. de Jur. inf. d. l. p. 325.* constant scuto bipertito, ex minio & argento, ut illi liliū candidum, huic luna carulea inscriberetur. Quorum hoc ultimum fuerit insigne *Fasularum*, quam urbem in potestatem redegere & delevere Florentini. Post Gibellionis autem pulsos mutatum esse liliū candidum in rubrum, argenteæ areæ impressum. De liliū ratione iterum disceptant. cum aliqui *Carolo M.* donum attribuant, alii autem à *Carolo Andino* cum A. 1265. Neapolim proficisceretur, datum perhibeant. Confer. idem *Hæping. cap. 8. §. 1. m. 3. n. 54.* Cum autem eo liliū flore primi monetam cudere cepissent auream, inde nomen *Florenorum*. c. 10. §. 1. n. 109. Confer etiam c. 17. §. 15. n. 452. seq. ubi de leonibus coronatis, Videndes quoque de Florentinorum lilio *Ferrand. Epinic. pro lil. p. 28.* Florentinæ urbis insignia.

Cap. LXIII.

Domus Mendozia.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo. 2. Scutum. 3. Linea Ducum del Infantago. Vega. 4. Com. de Tendilla & March de Lenete. 5. Comites Coronnia. Suarez de Figueroa. 6. Marchiones de Cannete. Comites de Monteagudo. De Castrogieriz.	7. Comites de Galves. La Cerda. 8. March. de Montesclaros. Luna. 9. March. de la Bala Siciliana. Alarcon. 10. Com. de Priego. Carrillo. 11. Dom. de Corzana & Legarda. 12. Apex. 13. Διατύπωσις gentis Mendozia & linearum diversarum.

§. I.

Mendoziorum celeberrima & pluribus ramis tacunda est apud Hispanos familia, ex *Alavensi* provincia oriunda, quam imprimis ad *Petrum Consalvum de Mendoza, Dn. de Hita & Butrago*, referunt, qui in prælio ad *Aliubarota* sua morte Regi vitam servavit. Familia origo.

§. II. Gentile illorum insigne est, clypeus prasinus, baltheo dextro aureo impressus quem percurrit tania coccinea: ut *Chiffletii* sensus est, *Eq. A.V. n. 152.* Alf. de Haro autem campo viridi baltheum rubrum inducit, utrinque aureis taniis inclusum: unde rubeus ille baltheus quam aurea latera latior pingitur. Scutum.

§. III. Cum commune sit hoc gestamen omnibus, lineæ tamen aliis discernuntur ab invicem notis. Linea præcipua omnium est *Ducum Infantatii* s. *del Infantago*. Hæc scuto utitur decussatim quadripartito, ut caput & pedem scuti occupet symbolum familiare: latere autem pinguntur aurea, illisque voces angelicæ caruleis literis inscribuntur, hinc **AVE MARIA**, isthinc **GRATIA PLENA**. *Chifflet.* vult ad oram (en orle) inscribi, Haro recta linea pingit. Hoc *Vegarum* δῆγμα est. Et ejus duplex ratio redditur. *Vulson de la Colomb. Sc. Henriq. c. 9. p. 67.* refert, ex hac familia alium quem Linea Ducum del Infantago. Vega.

quem primum vexillum, cui illa inscripta verba, manibus urbis *Granata*, cum occuparetur, infixisse, & in virtutis memoriam istam tesseram obtinuisse. *Paillot laVrai & parf. scienc. des arm.*, voce *Lettres*, narrat quendam *Garcissum* (*Garcilassum* dicere forte voluit) equitem in *Granadensi* planitie, loco, qui *la Vega* appelletur, obtruncasse *Maurum*, qui ludibrii causa equi sui caudæ rosarium (*Chapellet*) affixisset, ob quod voluntate *Ferdinandi Regis* hoc memoriale assumptum sit: ut tamen dicat, *parmæ rubæ balthæum impressum aureum, huic alium viridem, inscriptis argenteis literis: AVE GRATIA PLENA.* Cæterum ratio *Vegenensis* symboli in hac Gente est à *Leonora Lafo de la Vega*, quæ *Didaco Hurtado de Mendoza*, Admirali *Castiliæ*, *Petri §. 1.* memorati, filio nupsit.

Com. de
Tendilla &
March. de
Cenete.
Comites
Corunnæ
Svareziæ de
Figueroa.

§. IV. Cum Ducibus Infantatii simili utuntur dispositione *Comites de Tendilla, & Marchiones de Cenete*, qui omnes pariter ad *Didacum & Eleonoram* reterunt originem.

§. V. *Laurentius*, *Inici Lopezii de Mendoza*, *Marchionis de Santillana*, & *Catharinæ Svareziæ de Figueroa*, filius, *Didaci Hurtadi*, *Inici Lopezii & Petri Gonfale. sii*, à quibus Infantatii Duces, *Tenuillæ Comites*, & *M. de Cenete*, frater, *Mendozio. Vegia*, modo explicata insignia dextræ scuti parti, sinistræ verò aurea quinque folia ficulnea viridia in decussim disposita inseruit, ob matrem *Catharinam Svareziæ de Figueroa*, cujus etiam assumpsit nomen, & *Comites Corunnæ* ex se dedit.

Marchion.
de Cannete.

§. VI. *Marchiones de Cannete* scutum itidem in decussim quapripertitum gestant, summo & imo *Mendoziis balthæis* ornato, sed lateribus rubeis, in quibus decem folia populnea argentea, quorum significationem non capio, nisi notetur familia *Bobadilla*, ab *Isabella de Bobadilla*, *Didaci Hurtadi M. de Cannete*, uxore. Tum catena argentea etiam in decussim inducitur scuto: cujus non magis capio mysterium. Exemplum idem imitatur *Comes de Monteagudo*. *Comes de Castrogeriz* ea folia populnea lateri scuti sinistro, cujus dextrum *Mendozii balthæi* ornant, inserit.

C. de Mon-
teagudo.
de Castro-
geriz.

Com. de
Galves,
La Ceida.

§. VII. *Comites de Galves Mendoziis balthæis* addunt *Cerdana insignia*, ex *Legionensibus*, *Castellanis & Francicis* compositæ, ob matrimonium cum *Cerdana*, quo jure etiam cognomen illud adjectum *Mendozio*.

March. de
Montes-
claros.
Luna.

§. VIII. *Marchiones de Montesclaros* dextro lateri clypei inscribunt *Mendozio. Vegia* symbola, sinistræ verò lunulam, ob familiam de *Luna*, cum *Roderici primi Marchionis avia, Maria de Luna f. Alvari D. Truxello*, proavia, *Brienda de Luna, f. Joannis Hurtadi de Mendoza* fuerit.

March. de
la Bala Si-
ciliana.
Alarcon.

§. IX. *Marchiones de la Bala Siciliana*, ob *Isabellam de Alarcon*, *March. de la Bala Siciliana Petro Gonfalez de Mendoza* nuxtam, nomen *Alarconium* etiam assiverunt, & *Mendozio* præposuerunt, unde quoque in *parmæ dextra parte Alarconium* δαίτυρον, videlicet in solo rubeo crucem floridam auream, in sinistram *Mendozio-Vegia* symbola gestant.

Com. de
Priego.
Carrillo.

§. X. *Comites de Priego* simili fere exemplo in scuto bipertito, *Mendozium balthæum* lævo lateri inscribunt, priori verò rubeo *castrum δαίτυρον aureum* inserunt, quod est familiæ *Carrillo*. Ob *Theresiam de Carrillo*, *Dominam de Priego*, *Didaco Hurtado de Mendoza* nuptam, cujus filius *Petrus Carrillium* cognomen *Mendozio* pariter præposuit, & ad posterum transmisit.

Dom. de
Corzana
& Legarda.

§. XI. *Domini de Corzana & de Legarda* *Mendozio* gestamini inducunt catenam auream, ad limbi modum locatam. Cujus rationem æque ac reliquarum catenarum ignoro.

Apex.

§. XII. *Apex gentilis* apud *Chifflet. n. 152.* est galeæ fasciæ tortili tectæ impositum caput lupinum aureum, alis argenteis hinc inde apposis. Laciniæ verò auro & cocco tinguntur.

Δαίτυρον
gentis
Mendo-
ziæ & li-
nearum
diversarum.

§. XIII. Non injucundum lectori fore credo, si in tabula hic representem *Mendoziæ gentis*, cujus hic lineas designavi, δαίτυρον brevem, non nisi, ut linearum distinctio oculis subjecta facilius capiatur. Nititur verò autoritate *Alfonsi Lopezii de Haro*, ex quo excerpti. Duas autem tabulas conficere necesse fuit, cum, qui alterius caput est, non satis mihi constet, quomodo cum priori conjungi possit.

A

Uxor Theresia de Carrillo Dn. de
Priego.

Com. de Pri- doza Do. de
ego. Argal &
Mochales. A

de Priego. del termino
a quo po- de Perales.
teritas.

This is a blank, aged, cream-colored page, likely an endpaper or flyleaf of a book. The paper has a slightly textured appearance with some faint smudges and discoloration, characteristic of old paper. There is no text or other markings on the page.

1958-1959

B

Joannes Hurtadus de Mendoza Dn. de Mendibil & de la Ribera,
Uxor Maria de Mendoza.

Joannes Hurtadus de Mendoza, Dn. de Mendibil & la Ribera cogn. el Viejo.		Hurtadus Diaz de Mendoza, Dn. de Fuentecha, Soporiella & Corcana.	
Joannes Hurtadus de Mendoza, Dn. de Mendibil & la Ribera cogn. el Mayor. Uxor Maria f. Telli de Castilla Com. Bilcaja.		Joannes Hurtadus de Mendoza Dn. de Fuentecha & Corcana. Prestamero Mayor de Bilcaja.	
Lupus Hurtadus de Mendoza, Dn. de Corcana.		Lupus Hurtadus de Mendoza Dn. de Corcana.	
Ruifus Diaz de Mendoza Admir. Castil. Dn. de Mendibil.	Joannes Hurtadus de Mendoza Dn. de Mendibil.	Didacus Hurtadus de Mendoza Dn. de Cannete. A quo Marchiones de Cannete.	Joannes Hurtadus de Mendoza, Dn. de Corcana.
... de Mendoza. A quo Comites de Orgaz.	Ruis Diaz de Mendoza Dn. de Moron & Gormaz.	Uxor Menzia Ortiz de Salzedo Dn. de la de Salzedo & civ. le Garda.	
Alvarus de Mendoza Dn. de Castrogeriz. A quo reliqui.	Ruis Diaz de Mendoza, Dn. de Moron.	Inicus Hurtadus de Mendoza & Salzedo, Dn. de Salzedo & le Garda. A quo reliqui.	Garfias Hurtadus de Mendoza, Dn. de Corcana. A quo alii.
Rodericus f. Ruis Diaz de Mend. Dn. de Moron, a quo reliqui Domini de Moron, ad quos dein C. de Lodesa.	Joannes Hurtadus de Mendoza. Uxor Maria Sarmiento C. de Ribadavia. Didacus Sarmiento de Mendoza Com. de Ribadavia, a quo & sorore reliqui Comites.		

Cap. LXIV.

Archiepiscopus & Elector Moguntinus.

A R G U M E N T U M.

1. Scutum. Rota. Willigifus. Civitatis Moguntina scutum.
2. Scutum Joh. Philippi Schoenbornii, Electoris. Episcopatus Herbipolitanus.
3. Franconia. Quomodo ad Herbipolitanos? Controversia cum Brandenburgicis.
4. Schoenborn.
5. Galea.
6. Wormatiensis Episcopatus.
7. Scutum Lotharii Friderici Metternichii, Electoris.
8. Episcopatus Spirensis.
9. Praepositura Weissenburg. Nomen. Fundator Dagobertus. Quis? Abbatia. In Praeposituram mutata. Spirensi Episcopatu inserta.
10. Metternichiae concha.

11. Galea.
12. Scutum Damiani Hartardi Leyani, Electoris.
13. Tessera. Familia de Petra, s. von der Leyen.
14. Familia antiquitas & decora. Linea. Duo Electores simul ex ea Gente.
15. Galea.
16. Scutum Joh. Svicardi, Electoris, ex Cronbergiis.
17. Titulus. Archi-Cancellarius. Mallinkrothii sententia. Wilhelmus primus a quo omnes Archiepiscopi Archi-Cancellari.
18. Jura ob Archi-Cancellariatum ex Baeclero.
19. Electoris dignitas. In ea prerogativa.
20. Primus Metropolitanus. De jure coronandi Imperatoris.
21. Episcopi suffraganei. Olim Pragensis & Olomucius. Bambergensis.
22. Officiales hereditarii dioeceseos.

§. I.

Scutum. **M**oguntinus Elector, S. Romani Imperii per Germaniam Archi-Cancellarius, adeoque Collegii Electoralis Decanus est, s. phrasi Maximiliani I. Imperatoris, in diplomate, Obrister Churfürst. Archi Episcopatus autem sui ratione parma simplici utitur, *rubea* videlicet, quam *rota argentea sex radiorum* (aliquando quinque solum repraesentantur, alias plures: in *Sibmach. Wap. P. 1. p. 3.* octo pinguntur) exornat. Monumentum hoc *Willigisi*, Archi Episcopi Moguntini, esse volunt: qui in pago Saxoniae Strövingen, (quem alii aliis nominibus vocant) natus patre carpentario, ad dignitatem istam evectus, ne unquam originis suae oblivisceretur, in cubiculo atque passim rotam pingi curasset, cum illo versu: *Willigis recolas, quis es & unde venis.* Ab Henrico II. Imperatore autem confirmatum signum insignium ordinariorum loco. *Theod. Heping. de Inf. jur. c. 6. p. 1. § 2. p. 235. 236.* Germanica inscriptio ibid: *Willigis/ Willigis/ gedent/ von wannen du kommen bist:* Alibi legi expressum: *Willigis/ Willigis/ deiner Aufkunft nicht vergiß.* In qua non ineleganter *Chytraus*:

Hoc

Hoc rota Willigisi, cujus sanctissima toto
Virtus Christiadam vivit in orbe, monet.
Est virtus, nos esse homines, cognoscere, vitamque
Esse rotam: virtus hac facit esse Deos.

Quos versus allegare non dedignatur Moguntinarum rerum diligentissimus & Clarissimus scriptor Nicol. Serarius L. 5. p. 724. qui ista etiam addit: Quia semper exaltat Deus humiles, factum est, ut rota ista (nempe passim in parietibus depicta) in summa omnium essent admiratione, ipsasque ita Moguntina civitas adamarit & coluerit, ut pro Civ. Mogunt. seu tum. suis eas insignibus esse vellet, (videlicet duas sursum erectas rotas) easdemque retinuerint & celebrarint in hodiernam usque posteritatem omnes Moguntini Archiepiscopi, ad quos triumphali virtutis curru citissimisque modestie ac demissionis rotis à Willigiso felicissime advecta est Augusta in Augusto Romanorum Imperio Electoralis dignitas. Porro Willigisum hunc inter Episcopos Moguntinos quinquagesimum septimum (primum Crescentem constituunt,) inter Archiepiscopos (septimum in his primus Bonifacius designatur,) Electorum autem primum numerat, ex ea hypothese, qua Ottonis III. temporis Septemvirorum originem adscribit. Significationem verò rotæ duplicem notat; Primum, ut moneat Moguntinos, ut singularem Willigisi Antistites modestiam imitentur: præterea, ut versatilem, lubricam & inconstantem humanarum rerum conditionem defixam semper animo habeamus.

§. II. Porro uri sola hæc rota Archiepiscopatus est δειγμα, ita solâ non uti solent, sed adjiciunt gentilia vel alio jure competentia symbola. Qui A. 1673. vivere desit, Eminentissimus Elector Johannes Philippus, ex Schœnbornia familia, illo usus est scuto, quod describitur Wapenb. 3. p. 3. & quadripartitum, primo quartoque loco rotam Moguntinam repræsentat: Secundo verò & tertio Franconicum atque Herbipolense hieroglyphicum. Itaque quadra, ut ab hac ordiamur, tertia carulea vexillum minio & argento quadripartitum ex aurea lancea dependens continet. Notatur hoc vexillo Herbipolensis Episcopatus. (Nisi fallit Sibmach. Wapenb. 1. p. 220. urbi Herbipoli ab Episcopo idem δειγμα concessum est.) In hoc primum Præsulem vocant Burcardum, à Bonifacio Moguntino consanguineo constitutum, qui decesserit A. 791. vel aliorum, forte rectiori, calculo, serius. Ab eo verò Johannes Philippus Episcopus fuit septuagesimus.

§. III. Quadra secunda tres cuspides argenteas ascendentes continet, reliquâ ejus parte, cum cuspidibus descendentibus, rubente. Calp. Lerch à Dirmstein n. 74. p. 35. assignat Ducibus Franconia rothe Flammen im weißen Feld/ rubras flammâs in solo candente. Notari jam innui Franconia Ducatum, in Germania medietullio situm, ex utraq; Mœni parte, à quo toti circulo, qui Bavarico, Svevico, Saxonico superiori & Rhenano includitur, nomen est. Hunc Ducatum à Rege Pipino, cui coronam regiam à Pontifice obtinuerit, in signum gratitudinis donatum Burchardo præfato antistiti Herbipolensi Scriptores referunt. Unde illud: Herbipolensis stola ense judicat sola: quod in sigillo usurpanti autor est P. Bert. Comm. rer. Germ. L. 3. p. 573. vel, uti usitatus in expressis etiam antiquis publicis Herbipoli & alibi legitur: Herbipolis sola judicat ense stola. Vel aliorum conjectura: Herbipolis sola judicat ense & stola. Dein Erlangus s. Erlongus Episcopus, cum Henricus Quintus Imperator, à cujus amicitia discesserat, Ducatum Franconia nepoti suo, Conrado Svevo, collaturus esset, ut sibi servaret Ducatum, enssem cum pastoralis pedo primus insignibus adjecisse, & evaginatus ensis ante se ut gestaretur, curasse dicitur. (Conf. de ensium in Ecclesiasticorum insignibus usu Cl. Franc. Menestr. l' Art du blason justif. c. 10. p. 249.) Post Fridericus Barbarossa titulum confirmasse perhibetur. Sed primus publicis in locis se Ducem Franconia dixit, & monetæ impressit hunc titulum, Godofredus, ex Limpurgiis, Episcopus Herbipolensis, ut se Alberto M. Brandenburgico opponeret, qui elogio Ducis Franconia, ob ditiones, quas in ea possidebat, utebatur. Sed non tantum ipse Marchio huic titulo obstitit, verum etiam A. 1521. 4. April. Electores Moguntinus, Saxo & Brandenburgicus, atque Episcopus Bambergensis (utpote qui æque in Franconiâ quædam possidebant) suam adjecere, atque in Womatensibus Comitibus interposuere protestationem. Nec tamen minus ad hunc usque diem Episcopi Franconia titulo gaudent, ut tamen eo non præjudicetur juribus reliquorum Principum in Franconia ditiones suas possidentium. Quæ ad hanc rem spectant, ex parte legi possunt apud Job. Limn. Jur. publ. T. IV. Addit ad l. 3. c. 3. p. 325. seq. De Illustrissimis Limpurgiis, qui testandæ originis suæ cuspidem has Franconicas etiamnum gestant, suo loco diximus.

K k

§. IV. Hisce

Schœn-
born.

§. IV. Hisce quadrantibus media incumbit parmula, nimirum *rubea*, referens *leonem aureum*, coronatum, tribus *rupibus vel cuspidibus argenteis* insistentem. *Δεῦρα* hoc Electori fuit gentile, ut videre est *Wapenb. P. 1. p. 133.* sed ut figura illa corrigenda sit ex ista. Familia *Schœnbornia* in Rhenanis Equestribus inprimis celebris à multo tempore fuit, unde jam A. 1192. mentio alicujus *Eustachii à Schœnborn* extat. Ceterum Electoris frater, *Philippus Ervvinius*, *Baronis* titulum Genti intulit.

Galez.

§. V. Galeæ imponuntur huic clypeo ita distincto quinque: quarum media *tiaram Archiepiscopalem auream vel purpuream auro exornatam rubra culcitra impositam*; proxima ad dextram *mitrâ Electorali rubeâ*, cujus ora pelle muris pontici facta reducitur, contexta rotam argenteam *Moguntinam*; prima item ad dextram (*Herbipolensis*) pari contexta mitrâ Ducali, inter duo minuta vexilla, quadrifida ex minio & argento, tres plumas cæruleam, argenteam & coccineam; quarta coronata, *cornua duo Franconicis cuspidibus* divisa; quinta demum, inter cornua similiter distincta, *Schœnbornium Leonem coronatum exorientem* exhibent. Laciniæ verò quæ dependent, *cocco & argento* tinguntur. Tum adjiciuntur *pedum Episcopale* atque *ensis evaginatus*, Ecclesiastica & Principali potestati notandæ. Quod exemplum primus etiam *Erlangus* posteris dicitur dedisse.

Wormati-
ensis Epi-
scopatus.

§. VI. Post hæc anno millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto, mense Maio ad Wormatiensem Episcopatum etiam electo Electore Joanne Philippo, auctus est numerus & immutata series areolarum, ut videlicet, *Schœnborniâ* parmula locum suum retinente, duabus perpendicularibus lineis clypeus in sex distingueretur areas: quarum secundam & quintam, nimirum in utroque ordine mediam, implebat rota *Moguntina*; primam verò *cuspidem Franconicam*, sextam *Herbipolense vexillum*: in tertio verò & quarto laterculo *nigro clavis argentea diagonali situ locata, adjectis lapillis tetragonis* (*Sibmach. vocat Spangenberg. Spangenberg. Adelsp. vocat decussus s. Andreas Greußlein* & exprimit numerum quaternarium) *aureis* conspiciebatur. Hoc symbolum est *Wormatiensis* Episcopatus antiquissimi. Et quidem Vormatiæ vel Vangionum legitur aliquis Archiepiscopus *Victor*, qui seculo quarto synodo Colonienli adversus Euphraten Episcopum Coloniensem, Arianum, habitæ interfuit. Secuti sunt alii pari dignitate, donec *Gervilio* Archiepiscopus à Pipino Rege exueretur: Et Archiepiscopali honore *Moguntiam*, quæ hætenus Vormatiensibus subdita, translato, Episcopali titulo successores, in quibus primus *Wernharius*, contenti esse juberentur. Post hunc quinquagesimus septimus fuit hic memoratus *Joannes Philippus*. Si, de quo mihi non satis constat, credo tamen, additus est apex Wormatiensis, talis fuerit, nimirum *pulvinari rubeâ imposita tabula sexangula, singulis angulis pavoninis pennis ornata, cum typo scutario.*

Scutum
Lotharii
Friderici
Metternichii
Electoris.

§. VII. Extincto 12. Febr. A. 1673. Johanne Philippo ex Schœnborniis, successit in sede Eminentissimus *Lotharius Fridericus*, ex Gentis *Metternichia* linea *Burscheidia* pridem ab A. 1670. 15. Feb. *Coadjutor, & Episcopus Spirensis*. Hujus scutum illa dispositione fuit repræsentatum, ut duæ perpendiculares, & una transversa, id in sex areolas, quibus *mediagentilis parmula* incumberebat, distingueret. Secundum & quintum laterculum ornabat *Moguntina rota*, primum & ultimum *Wormatiensis clavis*, tertium *crux* & quartum *castrum, cum pedo & incumbente corona.*

Episcopa-
tus Spiren-
sis.

§. VIII. *Crux argentea* in solo *cæruleo* designat *Episcopatum Spirenses*. Episcopatus ille *Nemetum* licet antiquus fuerit: nam aliquis *Jessius* s. *Jasimus*, *Episcopus Nemetum*, legitur A. 398. interfuisse *Colonienſi Synodo* adversus *Euphraten*, *Arianum*, habitæ: ejus tamen Episcopi certa serie non nisi ab *Athanasio*, quem Sacellatum suum *Dagobertus, Rex Francorum*, restaurator Episcopatus A. 610. Ecclesiæ huic præfecit, numerantur. Septuagesimus secundus ab *Athanasio* Episcopus fuit *Philippus Christophorus à Satern*, Trevisensis etiam Archiepiscopus: Cui mortuo A. 1652. successit ille *Lotharius Fridericus*, qui ad *Moguntinam* sedem demum elevatus, illa symbola conjunxit.

Præposi-
tura Weis-
senburg.

§. IX. Additur alia areola *rubea*, cum castro *διπύργω* argenteo, opere camentario nigro, ex quo pedum *Abbatissæ Weissenburgensis* protenditur, & desuper incumbit corona. Notatur verò illâ tessellâ *Præpositura Weissenburgia*, (quod nomen *Bernh. Herzog. in Chron. Als. antiquis Weissenborg* s. *der Weisheit Burg* à sapienti Monachorum disciplina ductum fuisse opinatur. Fortè etymologia longius petita, cum

terior

verior sit ab albo colore. Nam ante monachos Dagobertus Rex in sua fundatione scribit, *Locus ille Wissenburg*, id est, *album castrum*, (qua etiam ratione aliis vocatur *Alba Julia*.) Porro in *Weissenburgo Wasgavia*, ad *Lutteram* fluvium, ex *Vogaso* in *Rhenum* properantem, Imperiali civitate, quam *Sebusium* antiquis dictam volunt, Præpositura hæc sita est. De qua legas, quæ apud dictum *Bernb. Herzog. Chron. Alsat. L. 10. c. 2. p. 191. seq.* reperiuntur. Fundata dicitur à *Dagoberto*, Francorum Rege A 629. *Fundator Dagobertus.* seu juxta *Bucelinum* 630. Ejus etiam filia, *Irmina*, in templi choro sepulta perhibetur. *Quis?* Porro non definiemus, primus an secundus *Dagobertus* fuerit? illum *Scriptores* communiter intelligunt: sed *Godofredus Henschenius*, autor alioqui satis accuratus, plurimis documentis in sua *Diatriba de tribus Dagobertis*, hanc aliasque fundationes, ut & filiam *Irminam Dagoberto II.* vult attribuendam. Cæterum *Abbatia* primum instituta erat *Ordinis Benedictini*. Unde post *Principium*, quod primo nomen fuit, qui præfuere, numerantur 55. Abbates, ex quibus plures ad *Episcopales* vel *Archi-Episcopales* cathedras, *Moguntinam*, *Magdeburgensem*, *Wormatiensem* & *Spirensis* evecti sunt. Et quidem *Carolus Quartus* principali dignitate perhibetur hunc & alios Abbates exornasse (Confer *Limn. Jur. Publ. Tom. IV. ad 7. 52. pag. 357.*) unde inter quatuor *Imperii Abbates* hic relatus. Verum *Rudigerus*, cognomine *Piscator*, Abbas 56. anno 1526. *Abbatiam* hanc *Benedictinam*, in *secularem Præposituram* mutari passus est, & A. 1545. decessit. Successor verò *Philippus de Flersheim, Episcopus Spirensis*, à *Carolo Quinto Imperatore* & *Paulo Tertio Pontifice* obtinuit, ut *Episcopatus Spirensis* infereretur, unde ex eo communes cum *Spira* semper Præsules habuit. *In Præposituram mutata, Spirensis Episcopatus inserta, Metternichia concha.*

§. X. Medium scutulum gentile argenteum tres conchas marinas nigras continebat, *Metternichiorum* tesseram, de quo, Capite de *Metternichis* peculiari, agetur.

§. XI. Galeæ impositæ sunt scuto sex. Quarum mediæ duæ *Moguntinæ* erant, *Galeæ*, *Archipræsulis* & *Electoris* symbola: Proximæ his *Wormatiensis* & *Spirensis*, *Episcopales*, cum tabulis sexangulis, quarum angulos pavoninæ pennæ, ipsas verò typi scutarii, nempe alteram clavis *Wormatiensis*, alteram crux *Spirensis* ornabant. A dextris prima coronata sustinebat *Weissenburgium* geminum castrum, coronatum, alis totidem inscriptum. Extrema iterum coronata sustinebat candens caput & collum cynci, rostro nigro, *Metternichiorum* apicem.

§. XII. *Lothario Friderico* A. 1675. rebus humanis exempto, electus est 3. Jul. s. 23. Jun. A. 1675. qui nunc *Dioecesis* moderatur, Eminentissimus ac Celsissimus Dominus, *Damiani Hartardus*, ex *Leyanis*, *Episcopus* centesimus sextus, *Archi-Episcopus* sexagesimus sextus, *Elector* quinquagesimus. Cujus scuti quadrifidi quadram primam & extremam *rota Moguntina*, reliquas duas clavis *Wormatiensis* exornant. *Scutum Damiani Hartardi Leyani Electoris.*

§. XIII. Tori incumbit scutulum cæruleum palo argenteo interstinctum, quod illustri familiæ de *Petra* seu von der *Leyen* symbolum est: crediturque nominis familiaris à *petra fissili* (*Peyne* oder *Schiffer*) ducti ratio cæruleum colorem scuto induxisse, à quo parum abit color illorum lapidum. *Tessera. Familiæ de Petra s. von der Leyen.*

§. XIV. Ipsam quod attinet familiam, audiamus *Celeberr. Historicum Jacobum Mansenium*, in *Dedic. Annal. Trevir. Brouveri* factâ ad *Carolus Casparum, Electorem Trevirensis*, *Moguntini* nostri *Germanum*: qui ita: Cum generis vestri sector primordia, quod *Latio* quidem sermone A *PETRA*, vernaculo ac Germanico à *LEYEN* aut *LEYANIS* (ut *Romano* more terminem) deducitur, præclarissimis illud jam olim *Heroibus* constat esse nobilitatum atque illustratum. Non evolvam hoc in loco ex antiquissimo rerum *Germanicarum* scriptore *Cornelio Tacito*, ejusque libro undecimo, *Equites Romanos illustres*, quibus *PETRA* cognomentum, qui haud multò post *Christum*, sub *Claudio Rom. Imperatore* floruerunt: Non producam *Sigismundum* à *Petra*, cum uxore *Magdalena de Pymont*, sub *Ottone I. Imperatore* in lustro nobilitatis *Mersburgi* ad *Salam* celebratum. Ille certior propiorque nobis *Stirpis* vestra heros heresque fuit *Wolframus de Petra*, quem alter à post *Sigismundum* ætate sub *Conrado II. Imperatore Trevirensium Annales* memorant, anno *Christi* 1151. inter ceteros *Comites nobilesque* subscripsisse ut testem sententia, in causa *Abbatia S. Maximini* tempore *Hillini Episcopi* lata. Quo jam tempore floruisse vestra familia majores, ac sub alterutro, vel de *PETRA* vel *LEYANO*, celebratos nomine, vix censeo ambigendum. Nam eidem *Wolframo*, ut coætaneum, sic consanguineum fuisse *Henricum Leyanum* è nobili prosapia creatum anno salutis 1145. *Leodiensium Episcopum*, qui

peffundatam, flagitiosâ multorum Ecclesiasticorum vitâ, religionem pietatemque sub Alberone, decessore suo, laudatissimis institutis moribusque rursus crexit. Præter alia familia, quæ originis & nominis universe unius de Petra s. von der Leyen/ solo liberarum quatuor Domorum & Dominiorum agnomine totidem lineis, in Leyen, in Adendorf, in Saffig, in Nickenich, dispescitur, decora, hoc inprimis memorabile ducit, quod nescio an cuiquam Familiæ ex illustri nobilitate contigerit, ut uno tempore duo Archiepiscopatus & Electoratus ex eadem Gente Præsules acceperint; veluti superioribus annis Moguntina & Trevirensis Dioecesis duobus fratribus paruit, atque aded Imperium ex eadem stirpe duobus palis, quam gentilem vidimus tesseram, innixum sit; quod occasionem præbuit, ut electioni moderni Electoris illo tetrasticho pene precarer:

Duo Electores simul ex ea gente.

*Fulcimus validis lapsum minitantiâ palis,
Imperio palus subditur ergo novus.
Ab Deus Imperium, palos Deus optime, serva,
Ut nisi cum mundo non ruat Imperium.*

Geminis istis Germanis ex sorore Germana nepos accessit tertius Eminentissimus ac Celsissimus Princeps D. Joannes Hugo Orsbeckius, pridem Lotharii Friderici Spira, & avunculi, Caroli Caspari, Treviris Coadjutor, ac demum utriusque successor, tam Episcopus & Princeps, quam Archiepiscopus & Elector utrinque laudatissimus.

Galeæ.

§. XV. Imponuntur huic scuto galeæ quatuor, quarum mediæ dux Archiepiscopalem infulam in pulvino, & Electoralem galerum cum rota referunt. Prima tabulam hexagonam sustinet, angulos pavonis pennis exornantibus, typo autem Wormatiensi ipsi tabulæ impresso. Extrema Leyana coronata sustinet, inter alas cæruleas quiniscorculis (an foliolis, nonnulli enim trifolia pingunt, & 8. vel 9. exprimunt) argenteis conspersas, ex diademate tortili caput, cum collo, canis pernicis s. leporatii (Windspiel) candidi. Telamones comitantur & tenent scutum duo canes venatici argentei.

Scutum Joh. Svicardi Electoris ex Cronbergiis.

§. XVI. Adjiciamus unum adhuc scutum Moguntinum, quod in Sibmacheri visitur Armor. P. 1. p. 3. & eo tempore Joannis Svicardi fuit, qui ab anno 1604. ad 1626. sedem tenuit. Hic quadripartita sectione rotæ Moguntina symbolum gentilitium Cronbergium in quadra secunda & tertia adjecit: quod cap. 19. descripsimus, esse videlicet laterculum quadrifidum, cujus prima & quarta arca cocco tingitur, corona primam arcolum insuper exornante; secunda verò & tertia vario vellere facta conspicitur, seu, ut alii enunciare malunt, argentea quatuor cæruleos monticulos campanarum instar edntinet. Ob hoc tertia etiam galea incumbit scuto, ipsa quoque Cronbergia, videlicet coronata cum strobilo nigro. Cæterum, hoc mortuo, tesseræ scutarias complexus est, nescio quis, eleganti tetrasticho, quod huic apponendum reor:

*Montem evicisti Princeps, rota ritè cucurrit,
Ense, pedo, mitra, res bene gesta tibi est.
Sufficit: ite enses, mitra, montesque rotaque,
Omnibus ex titulis una corona sat est.*

Titulus.

Archicancellarius.

Mallinckrotii sententia.

Wilhelmus s. à quo omnes Archiepiscopi Archicancellarii.

§. XVII. Superest, ut solennem titulum addamus, qui est: Archiepiscopus Moguntinus, S. Rom. Imp. per Germaniam Archicancellarius & Princeps Elector, &c. Ad duntur dein Episcopatus alii, si quos simul possidet; In hoc Archicancellarii inprimis observanda est appellatio. Hoc argumentum nescio an alius diligentius vel feliciter excoluerit, quam fecit Illustris Bernardus à Mallinckrot, in libro de Archicancellariis S. Rom. Imp. Hic primum omnium Archicancellarii nomen gestasse asserit Cunibertum, Coloniensem Episcopum: proximum ab hoc Bonifacium notat, Moguntinum Archipræsulem, qui Pipini Regis literas, quibus Epternacense s. Willibrordi coenobium A. 752. dotavit, ita subscripserit: Bonifacius, Archicancellarius recognovit. Ex eo recenset Imperatorum Archicancellarios varios, in quibus, præter Ricolphum & Luidbertum, de quibus dubitari potest, non paucos Moguntinos Archiepiscopos recenset, qui Archicancellarii subscribere literis Imperatoriis: in quibus sunt Hatto, Hildebertus, Fridericus. Demum docet, Wilhelmum, Ottonis I. Imperatoris filium, Archiepiscopum primum esse, à quo nulli jam alii Archicancellarii vel Archicapellani, quam ejusdem sedis Archimystæ: creditque laudatissimum istum Præsulem, quem Witikindus virum sapien-

rem & prudentem, pium & cunctis affabilem vocat, ab optimo suo parente hanc ob-
tinuisse Sedi suæ prærogativam, ut perpetuis deinceps temporibus non alii, quàm Mo-
guntini Antistites, Romani Imperii Archicancellarii constituerentur: quain re affectui
paterno suffragari potuit ipsius loci dignitas, quod jam ab antiquo inter Archiepisco-
pales sedes Moguntina cathedra, præ reliquis Cisalpini Imperii, maximè insignis atque
excellens fuerit, tum honor S. Bonifacii, tum ipsius urbis quondam florentissima,
quam *Reginonis continuator regiam civitatem & Francia metropolin*, Autor Annalium
Pithæanorum, *Germania metropolim* vocant, dignitas. Hoc verò in dubio relinquit:
an expresso Ottonis I. aliussve Imperatoris privilegio, an verò tacito quodam, ut sæpe
factum novimus, ac paulatim gliscente jure, Archicancellariatus Imperii Moguntinæ
sedi annexus &, ut vulgò loquimur, incorporatus fuerit. Illud interim verissimum
esse, Wilhelmum prædictum fecisse initium privative possidendi & exercendi hanc pri-
marie dignationis functionem. (Cæterum edoceor, ut dubio hoc opus non sit, in
tabulario Moguntino extare specialia privilegia de expressa sedi Moguntinæ collata
Archicancellariatus dignitate.) Unde idem Vir Illustris sub *Othobonibus* demon-
strat, Moguntinos etiam, trans Alpes agente Cæsare, rerum Germanicarum cu-
ram & cognitionem obivisse. Demum sub *Friderico Barbarossa* credit, quod capisse
potuerint *tres hereditarii Imperii Archicancellariatus*, Italia Colonienfi, Gallia Trevi-
rensi Archiepiscopo attributis, quod ad nos quoque duravit, & adhuc in
usu est.

§. XVIII. Virtute hujus Archicancellariatus, quæ jura ejus sint, ex Celeberrimi *Jura ob*
Joh. Henrici Bæcleri Not. Sac. Rom. Imp. L. 6 c. 5. cum nonnullis interspersis & jussu *Archica-*
mutatis, huc transferendum videtur: 1. *Subscribit & subsignat vel ipse, vel per suum* *cellaria-*
Imperii Vicecancellarium, decreta Imperatoris & Imperii, in Comitibus & conventibus pu- *tum ex*
blicis, extraque conventus, edita, tum alia Imperii nomine publicanda. 2. *Sigilla Impe-* *Bæclero.*
ratoria solus asservat, omnium actorum, chartarum, Archivi, matricula, monumento-
rum & documentorum variorum Imperii depositarius & custos est: ita ut etiam expedi-
tionem Italicarum rerum per Vicecancellarium administret. 3. *Directorium habet in Im-*
perii Comitibus, aliisque conventibus, & extra quoque, omni tempore, locoque, secundus à
Cæsare. 4. *Solus in aula Cæsarea Ministrum ac Vicarium, sive Procancellarium habet,*
sibi perinde ac Cæsari sacramenti religione obstrictum: qua de re extat privilegium Ma-
ximiliani I. de anno 1509. Sed & ceteri ad Cancellariatus Imperii procuracionem destinati
Ministri à Moguntino solo constituuntur, ipsique, post Cæsarem, juramento obstringuntur,
& salariis è taxa Imperiali sustentantur, quam regit quoque solus Moguntinus. 5. *Solus*
deputationem (anno 1555. institutam) convocat, proponitque. 6. *Solus omni tempore*
extra Conventus ab Imperatore literas accipit, per quas die Churfürstliche Gutach-
ten eingefordert und eingeholet werden. 7. *Solus loquitur in propositione Comi-*
tiali, & Cæsari respondet nomine Electorum & Statuum. 8. *Est Protector & Director*
Postæ Imperialis. 9. *Solius Moguntini Ministris debetur immunitas à solutione vectigalis*
literarum. 10. *Solus est ausschreibender Churfürst und Director im Chur-*
Rheinischen Crantz. 11. *Tempore Interregni cum Vicariis Reipubl. invigilat praci-*
pue. 12. *Cancellarium in Camera regit, ac Officialibus ministrisque instruit. Sicut patet ex*
literis Cardinalis Alberti Moguntini ad Carolum V. & ex Actis instituta Camera: tum ex
confirmationibus Maximiliani I. & Caroli V. des Erzh. Canslers Amts Würde. Adda-
tur Recessus Noribergensis A. 1523. §. Item hat auch: Solus Cameram visitat &c. in ea ulti-
imum votum habet, Curias Camerales dirigit, Præsidium absentium vices supplet. In Visita-
tionibus Camera ipse perpetuus est, cum reliqui Visitatores mutantur. 13. *Soli Moguntino*
Legati Electorum, Principum & Ordinum Imperii, omnesque deputati in Comitibus, aliisque
Conventibus se sistunt, mandata & credentiales offerunt, & desuper testationes expetunt:
discessuri ante finitum Conventum veniam petunt. 14. *Huic etiam exteri Legat & Re-*
sidentes, Agentesque suas res primum exponunt. 15. *Expedit solus in sua Cancellaria*
acta, attestata, & alia momentosa pro Imperio. 16. *Coram ipso solo reservationes, prote-*
stationes, denunciationes, requisitiones & ejusmodi alia, fiunt: quemadmodum soli quo-
que Moguntino ejusve Directorio traduntur Statuum memorialia, desideria, communi-
toria, postulata, & omnes omnium supplicationes atque petitiones. 17. *Moguntinus solus*
decernit & intimat Revisiones. Ubi verò ipsemet interessatus, tum demum Trevir supplet,
ipso Moguntino id olim deprecato. Vide Reichs Abschied A. 1594. §. 99. 18. *Solius Mo-*

guntini Cancellarius & Secretarius sitzen überm Tisch mitten im Saal bey Proposi-
tion und Abschied des Reichstags. Item in Electorali Collegio, &c. 19. Moguntini
Cancellario wird von Kaiserl. Majest. die Proposition zugestellet / außer der ersten
Ansage auff einem Reichstag / (ben deme / si ipse personaliter praesens, hat Chur-
Sachsen diß im herbringen gehabt / daß von Mäynß der Ansag Zettel dem
Chur-Sächsischen Cantzler geantwortet wird / so es dem Erb-Marschall befiehl-
et ; Vor sich selbst aber / und ohne der Mäynßischen Canzlen wissen / hat
Sachsen keine Ansage zu verordnen /) gebühren Chur-Mäynß allein und dessen
Canzlen / alle Ansagen zur Reichs Supplication - Deputations - auch andern und als
len Neben-Räthen / befiehlt solche dem Erb-Marschall / und ist nicht schuldig / sol-
chen Zettel zuvor den Sächsischen hinterlassenen Räthen zu überantworten.
Es mag Mäynß Churfürst durch seinen Cantzler die zweyte / oder aber andere
Proposition im Chur-Fürstlichen Collegio thun / wie nemlich auf die Kaiserl. Pro-
position in selbigem / und den Fürsten- und Stätt-Rath zu verfahren / und die
Sache einzutheilen. Eodem modo im Fürsten-Rath / daß durch sein Ober-Reichs-
Directorium Mäynß allerweg von neuem mittelst der Raths-Directorien anfang-
get / oder / was noch nicht gar erörtert und hangen blieben / continuiert / es in
neue Umbfragen stellet / Ordnung halt / und dahin siehet / daß die Sachen / so nö-
thig / allezeit den andern vorgezogen werden. Wo einem Puncten durch eine
Umfrage nicht abzuhelfen / oder die Vota mißheilig / oder keine Gewißheit klar
darauff locken / so fraget Mäynß zum andern / dritten und so vielmahl umb / biß
die Sache erläutert / und man einig / oder doch ein mehrers haben mag / demsel-
ben wird nachgegangen / obgeachtet / was einer oder zwey aus denen Chur-
Fürsten oder andere dargegen sagen. Mäynßische dictiren alle Schrifften
und eingegebene Chartas, und communiciren anderwärtig selbige allein. Mäynß-
isch Protocoll wird des Reichs Protocoll genennet / darauff / als auff das Authen-
ticum man sich referiret / ceteris Protocolis discrepantibus, oder wo Disputationes
über dasjenige / so gehandelt / fürfallen ; Wann jemand protestire / bittet er sol-
ches dem Mäynßischen Protocoll einzuverleiben. Caterorum autem protocolis, nisi
cum Moguntino collationatis, non statur ; Dannerhero ein Chur-Mäynßischer Se-
cretarius oder Protocollist für allen andern gar fleißig Aufmerckens zu haben
schuldig. Mäynßischer Cantzler referirt allezeit zu erst zum Fürsten-Rath /
wann das Churfürstliche Collegium den Fürsten-Rath zur Relation
erfordert : Item, wann das Churfürstliche Collegium und der Fürsten-
Rath re- & correferendo einig / und der Stätt-Rath vociret wird. 20. Prater
haec libertates, dignitates, honores, juraque, istas quoque potestates habet Moguntinus,
& Cancellariatu suo tam intra quam extra Curiam Imperatoriam fungendi, & alios suo
loco substituendi, & una cum Casare, accipiendi semper decimam partem de bonis, peti-
tionibus & exactionibus Judaeorum : Videantur literae Adolphi Rom. Regis A. 1292. Alberti
item A. 1298. Ludovici item A. 1314. & hoc ante auream Bullam. Videatur etiam die Ver-
schreibung des Churfürsten Jacobi zu Trier / geben A. 1441. als ihme Chur-
Mäynß die besondere Günst und Willen gethan / an seine statt ihn zu einem
Römischen Cantzler zu machen / darinn diese fernere formalia : Sollen auch
darumb denselben (Chur-Mäynß) und sein Stifft getreulich meynen / ehren
und fördern / und uns halten / als ein Bruder gegen dem andern. Wir wol-
len auch nicht vornehmen / so unsern Neven (Chur-Mäynß) sein Stifft
und Nachkommene an ihren Herrlichkeiten / Freyheiten und Rechten / ic. ver-
fräncken möchte / sondern uns so halten / daß durch solch unser Verweisung un-
ser lieber Neve von Mäynß und sein Stifft geehret und befördert werden
sollen nach unsern besten Sinnen und Vermögen. Ita ipse Elector Treverensis,
Electoris Moguntini Archi-Cancellarii Vicarius erat per Germaniam, multum honorem
deferens sedi Moguntinae. Quae, quod Principes Imperii legare ad Comitum, & ad actus
Reipubl. solennes consueverit, usque vices suas demandaverit, & Vice-Cancellarium ipse
constituerit, neque est ignotum, neque mirandum. Im Rundschaft-Brieff von den
Mäynßischen Prälatten und Räthen ausgangen / obberührte Verschreibung be-
treffend / so geben Mäynß A. 1441. (eodem anno) stehen diese Wort : Dagegen hat
auch unser gnädiger Herr von Mäynß unserm obgenanntem Herrn von Trier
zugesagt /

zugesagt / geredet und versprochen / Ihne (Chur-Trier) von der Cancellaren
nicht zu entsetzen / die er ihne dann jetzund / als vorgeschrieben / befohlen / und
wann unser gnädiger Herr von Trier an uns vorgehandt umb Vertheidigung
dieser Sachen eine versiegelte Rundschaft begehret hat / So han wir unser
jeglicher / 2c. Dannenhero ist also weltkundig / daß unter andern dem Chur-
fürstenthum des Erz-Stifts Mäynß die Würde und Ampt der Erz-
Canzleyen des H. Röm. Reichs durch Germanien eingeleibet / die Churfürsten zu
Mäynß auch zu zeiten persönlich die regieret / und auch andere an ihre statt / das
ist / Reichs-Vice-Canzler / und sonst andere substituirt und geordnet haben /
von Alters / bey Röm. Kaysern und Königen allezeit also gehalten / daß die
Brieffe von dannen usgangen / in Namen unser Vorfahren / als der Erz-
Canzler / sendt unterschrieben worden / bis uff kurze Zeit ist solches und ander-
res übersehen. Also redet Erz-Bischoff Bertholdt / in supplicatione sua ad Imperato-
rem pergit: Ich han auch deswegen mit E. Königl. Gn. gehandelt / bitte ich E.
Gn. mit unterthänigem Fleiß / zu verschaffen / daß mir der Titel meines Für-
stenthums nicht Abbruch / sondern den schriftlichen Verheissen Folge beschehe /
das will ich zu E. Gnaden nach der Gebühr verhoffen / dann in solchem mir und
meinem Churfürstenthum abzubrechen / das doch am geringsten zu thun ist /
hätte ich mich nicht versehen. Hierauff hat Bertholdus die Römische Canzleyen-
Ordnung verfasst / und in Gang gebracht. Nach Churfürstens zu Mäynß
Jacobi Todt hat Chur-Trier / als Chur-Mäynßischer Substitut an der R. Kön.
Canzleyen sich würcklich an Kaysers Hof darumb begeben / und es verwaltet /
unterdessen seine Lande und Leute Mäynß treulichst recommendirt. Als wegen
des Erz-Cancellariats Chur-Trier superiore seculo dem Churfürsten zu Mäynß
Cardinal Alberto zu Worms Streit erregt / als ob Worms in seinem Archi-
Cancellariat, und also in partibus Gallia gelegen / und nicht ad Germaniam gehörig /
ist selbige Quæstion durch gewechselte Schrifften beeder Herren Churfürsten
Mäynß und Trier vor Kaysers Carl dem Fünfften ausführlich tractirt / und
sehr disponirt worden / fast nicht unähnlich dem Crön-Streit zwischen Mäynß
und Colln. Es ist aber Mäynß in Besiz / Brauch und Genuß seines Erz-
Cancellariats / Rechts / auch zu Worms und allenthalben / gleichwie auch in
provincia Coloniae ipsa allezeit unverrückt geblieben / und Worms so wohl als
andere am Rhein eodem tractu liegende Städte dem Teutschland zugerechnet /
und / wie billich / also bey dem Chur-Mäynßischen Directorio und Erz-Canzler-
Ampt disfalls gelassen worden: Cardinal Albert in seiner Gegen-Schrift
wider Chur-Trier / sagt in dieser materi; Quid? quod Sedes Apostolica, quoties Lega-
tos in Germaniam mittit, non ad illam modo partem Germaniae, quæ in magna Germania
sitæ est, verum etiam ad aliam, quæ inter Rhenum & Galliam media interjacet. Illic enim
cum primis Legationis munus exercere hæcenus soliti fuerunt ad Germaniam missi Legati
Apostolici. Aliquanto post Cardinalis pergit: sed ultra ea non immerito me tuebitur, quod
Antecessores Archiepiscopi Moguntini per tantum temporis curriculum, cujus initium me-
moriam hominum excedit, fuerunt, prout & ego quoque sum (hac molestatione recenter
capta dempta) in possessione vel quasi pacifica & quieta juris exercendi officium Archican-
cellariatus S. I. Rom. non Wormatia duntaxat, sed & Colonia, Aquisgrani, ac in ipsa Ec-
clesia Trevirorum urbe. Quod ne ipse quidem meus hac in causa adversarius inficias ire
poterit. Paulo post: Majestati tuæ supplicabundus advolvor, ne patiaris tantum vulnus
Germania infligi, Regibusque Gallorum, qui suapte natura eam Germania partem jam
dudum inhiarunt, ansam invadendi illam parare, ne patiaris limites Archicancellaria-
tus mei, Ecclesieque meae Moguntinae tanto totius Germania dispendio in arctum redigi,
meque & Ecclesiam meam possessione juris in his terris exercendi detrudi. Hac ibi Ele-
ctor & Cardinalis Moguntinus, & jure merito maximo. Die Churfürsten von Trier
haben es nachgehends dabey bewenden lassen / in Betracht / ohne Zweifel / daß
ihre Vorfahren / wie obbemelt / selbst von Chur-Mäynß Verlaub / und Substitu-
tion auff sich erbeten / das Röm. Erz-Canzlar-Ampt nur nomine Moguntini, auch
in Gallicis partibus Imperii, in den Niederlanden und Burgundischen Cränß zu
verwalten / und die Mäynßische hohe Herrlichkeiten und Rechten des Teutschen
Cancellariats ungeschwächt zu verwesen. Mäynß ist auch bisweilen Kaysersl.
Statto

Statthalter gewesen. *Vid. Diploma Regis Sigismundi*, das fallende Ungeld zu Franckfurt betreffend/ Männth gehörig. Zu Nach selbst hat Chur-Erier die Crönung *pretendiret* gegen Chur-Männth/ weil es *scilicet* in seinem Gallico *Cancellariatu* gelegen seye/ aber Kaiser Ludwig hat vor Männth gesprochen/ wie *Broverus* selbst/ in *Treviricis*, meldet.

Electoris
dignitas.

In ea prae-
rogativa.

§. XIX. Quod *Electoris* attinet dignitatem, cum origo *Electorum* inter doctos nondum expedita sit, sed variis difficultatibus, quotquot feruntur sententia, preman- tur, illam controversiam nostram non facimus, id monuisse contenti, quod Mogun- tino *primus Electoratus* debeatur, quod nec Bohemia Rex in dubium revocat. Ita in ipsa electione potiores ejus, ut *Decani*, sunt partes: solus jus habet reliquos *Electores* convocandi diemq; edicendi, non ad Dietas solum *Electorales* alias, sed etiam ad *Ele- ctorium actum*: dirigit electionem ad normam *Aurea Bullæ*, jusjurandum reliquo- rum excipit, proponit, suffragia colligit, concludit, decretum electionis pronunciat, *Capitulationem* conficit, seu ex votorum pluralitate perscribit atque dirigit.

Primus
Metropo-
litanus.
De jure
coronandi
Impera-
toris.
Episcopi
suffraganei.

§. XX. Præterea *primus Metropolitanus* cum sit, jus sibi Moguntinus vindicavit coronandi, ungendi, consecrandi electos Romanorum Reges, olim per universam Germaniam. Verum, ex *Aurea Bulla* jure accersito, *Coloniensis* contradixit, unde variis scriptis nostra memoria illa controversia agitata est, donec A. 1657. 25. Junii pa- ctione terminaretur.

§. XXI. Metropoli huic subjecti sunt duodecim *Episcopatus* comprovinciales, quos *Caspar Bruschi* ita enumerat: 1. *Curienfis*. 2. *Constantiensis*. 3. *Argentinenfis*. 4. *Spiren- fis*. 5. *Wormatiensis*. (cui *Ecclesiæ* olim ipsa *Moguntia* & 15. *Episcopatus* subjecti fuerunt, conf. §. 6.) 6. *Herbipolensis*. 7. *Augustanus*. 8. *Aystettensis*. 9. *Hildesheimen- sis*. 10. *Paderbornensis*. 11. *Halberstadiensis*. 12. *Verdensis*. Qui tamen ordo alius obser- vatur, ille nimirum:

Spirensis Episc.	Wormatiensis.	Herbipolitanus.	Eistettensis.
Curienfis.	Argentinenfis.	Verdensis	Hildesheimius.
Halberstattenfis.	Paderbornius.	Constantiensis.	Augustanus.

Olim Pra-
gensis &
Olomu-
cius.

Bamber-
gensis.

Officiales
hereditarii
diaceleos.

Atque ita quod notat *Mallinckrot* l. c. pag. 32. à *summitate Alpium & Italico limite* ad ipsum fere *Germanicum mare*, à quo *Verdensis parochia* (h. e. diœcesis) non ita longe abest, & à *Moravia montanis*, ad *Burgundiam & Galliam usque*, continuo utrobique & nusquam interrupto tractu se diffundentes. Quod *Moraviam* nominat, ex eo est, quia olim *Pragensis & Olomucensis* etiam subjecti fuere *Archiepiscopatu* Moguntino, sed dein *Praga Archiepiscopalis* accessit dignitas, eique attributa est *Olomucia*. Tum *Bambergensis* quoque *Episcopatus* ei paruerat; sed exemptus est iterum ab omni jugo *Archiepiscopali* & ingenuus ac liber salutatus, mox post fundatoris Imp. Henrici II. mortem à Pontifice maximo *Clemente II.* qui antea *Bambergensis Ecclesiæ* secundus fuerat *Episcopus*, *Svidegerus* dictus. Ita *Bambergensis Episcopus* sua *Diaceleos Archiepiscopus* dici & appellari potest, quæ *Bruschii* verba sunt.

§. XXII. *Officiales*, quos hereditarios habuit *Archiepiscopatus* Moguntinus, ita recenset *Bucellinus*, *German. Sacr. P. I.* pag. 2. *Archimarschallum Landgravium Hassia*, *Vicemarschallos Equites ab Heusenstam*: *Archidapiferum Comitem Veldenzium*, *Dapife- rum ex familia Equitum Brömserorum de Rudesheim*: *Archipincernam* è sanguine Comi- tum *Spanheimiorum*: *Pincernam Equitem à Cronberg*: *Archicamerarium Comitem à Stol- berg*, *Camerarium ex Equitibus familia Ruedt à Collenberg*. Hodie verò in aliqui- bus mutatum comperio, quando *Archipincernis Spanheimiis Schænbornia* substituta est familia, cujus loco *Pincernæ* hereditarii sunt *Cronbergii*: *Dapiferatus* hereditarii dignitate fruuntur *Greiffenclauii de Vollraths*: *Camerarii* audiunt *Metternichii in Winæenberg & Beilstein*.

Cap. LXV.

Domus Momorantia.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Andr. du Chesne. Lisbius. Visbius.
Bucharthus 1. Linea collaterales de Bray &
Montlehery, de Banterhus, Castellatorum

de Gisors, de Marly & Vernueil. Matthaus
Magnus Conestab.
2. Rami de Conflans, de Beausant, de Goussain-
ville, de Croisilles, de Bourr. Annas one-
stabilis

Stabilis primus Dux. Linea de Nivelles, de Fosseux, de Wastines, de Thury, de Bouteville. Dux de Luxenbourg.

3. *Ramus Lavallens. Linea d'Attichy, Domini & Comites de Laval. Successio horum ad Montfortios. Linea de Pacy, de Raiz & de la Suse, de Chastillon, de Loe, M. de Neelle, de la Faigne, de Boisdaphin, M. de Sable.*

4. *Scutum.*

5. *An olim crux argentea in auro? Aquilularum*

origo à victoriis à Casareis reportatis.

6. *Discernicula. Lavalleorum.*

7. *Alia scuto inserta.*

8. *Apex.*

9. *Telamones.*

10. *Tessera militaris.*

11. *Symbolum.*

12. *Ordo equestris de Cane.*

13. *Primi Francia Barones. Ronsardi versus.*

14. *Dominium & Ducatus Montmorencii penes Condeos.*

§. I.

Momorantium in historia Gallica celeberrimum nomen est, eamque Gentem luculento opere nomine *Historia Genealogica Andr. du Chesne* descripsit, ad quod lectorem remissum volo. Traditio familiaris eam ad *Lisbium* quendam refert, qui sub Trajano Imperatore Parisiis à *Dionysio Areopagita* conversus, & Fescennini jussu martyrio affectus fuerit; filium autem *Visbium* reliquerit, etiam sanctitate illustrem. Anno 657. mentio fit alicujus *Eberhardi Montmorencii*. Sed ab alio *Eberhardo*, qui magnus cognominatur, & A. 992. extinctus est, deductio certior ostendi potest: quamvis *Chesneus* ab ejus nepote *Burchardo I.* ordiri maluerit, qui Lothario Regi contra Ottonem II. astitit. Huic filii dantur *Buchardus II. barbatus, Dn. de Montmorency, & Theobaldus, Dn. de Bray & de Montlehery*, cujus posterii aliquandiu durarunt, demum hereditatem *Elisabetha maritum Philippo Francico* attulit. Buchardo barbato dicuntur geniti *Albericus, Conestabilis Francia* (à quo etiam linea) *Fulco*, à quo Domini de *Banterlus, & Buchardus III. Roberto & Henrico* Regibus gratus. Hoc iterum geniti *Theobaldus*, Regni Princeps dictus, & *Conestabilis*, sed *Annae, Herveus, Magnus Buticularius Francia, & Godofredus*, linea *Castellanorum Gisorsiorum* autor. Hervei nepos fuit *Matthaus, Francia Conestabilis*, & qui Regno prospiceret, à Ludovico Rege in Palæstinam profecto relictus. Hic *Buchardum V.* genuit & *Matthaus*: *Matthaus* Dominos de *Marly, & Vernueil* prolequitur, quorum demum hereditatem *Isabella*, uxor Roberti de *Poissy, Dn. de Malvoisin, & Guidonis de Levis* & *Vernueil*, *Dn. de Mirepoix*, familia *Levia* attulit. *Buchardo V.* qui titulum, *Gratia Dei Dominus Montmorencii*, usurpavit, natus est *Matthaus II. cogn. magnus*, iterum Regni *Conestabilis*, quæ etiam dignitas sub eo multum aucta est, ut post Regem summa fieret. Regina etiam regenti contutor additus est. Idem *Emmam*, f. *Guidonis VIII.* vel alia numerandi serie *VI. Dn. de Laval* duxit, unde in ejus filiis *Buchardo VI. & Guidone* duæ lineæ capitales ortum habuere.

§. II. *Montmorencium nomen in Buchardi VI. posteris continuatum est; & quidem filii ejus, Buchardus Dominos de S. Leu* genuit: major autem *Matthaus III.* iterum duos filios suscepit, *Matthaus IV. cogn. magnum, & Erhardum*, Dominorum de *Conflans & de Beaufaut*, qui seculo XV. defecit, latorem *Matthaus IV. Matthaus V. & Joannem I.* generavit: quo nati *Matthaus*, Dominorum de *Goussainville & d'Auvraimesnil* autor, & Dominorum de *Montmorency* propagator *Carolus*, pater *Jacobi*, avus *Joannis II. & Philippi*; hic ex filiis, *Marco*, Dominos de *Croissilles, de Neuville, & de Hubermont*, *Hugone* autem, Dominos de *Bours, d'Esquencourt, de Flossilles, de Cressy, d'Acquest* propagavit: ille (*Joannes II.*) tres filios habuit, *Joannem, Ludovicum & Guilelmum*. Ex quibus cum duo majores Burgundicas partes sectati essent, *Guilelmo* pater *Dynastiam Montmorenciam* dedit, quod etiam juris sententia A. 1483. confirmatum est. Hoc natus est, præter alios, *Annas, Conestabilis Regni*, cui superiori seculo clarissimum nomen fuit, & qui *Ducalè* axioma primus stirpi intulit. Huic plures filii, in primis *Henricus, Henrici* pater, qui A. 1632. tristi morte *Tholosæ* lineam hanc *Ducum* terminavit. *Joannes*, *Guilelmi* natu maximus frater, Dominus *Nivelles* fuit, ejusque posteritas terminata in *Philippo, Dn. Nivelles, C. Hornio, & Floro, Dn. Montinio & C. Horn*, quorum ille A. 1568. ab Albano decollatus, hic A. 1570. in Hispania interiit. Durabilior fuit posteritas *Ludovici* ex fratribus medii, Baronis de *Fosseux*, quo nati sunt *Rolandus, Baro de Fosseux, & Ogerus*, à matre *Baro de Wastines*. Ab hoc descendunt in Belgio *Barones* reliqui de *Wastines*, Domini de *Bersee, de Vendegies, de Beurvy, Comites d'Esterre, Principes de Robecque, Marchiones de Morbeque, Vicecomites d'Aire*: illius (*Rolandi*) ex *Claudio* nepotes fuere *Petrus & Franciscus*:

De Thury. Prior ab Henrico III. *Marchio de Thury* creatus est, autor *Marchionum de Thury & de Fosseux*, Dominorum de *Lauresse & d'Avangour*: Alter, Baro de *Auteville & de Bouteville*, filios habuit *Franciscum*, Dn. de *Hallot*, & *Ludovicum*, cui ab uxore *Carola Catharina* Comitatus, quem summo jure in inferiori Navarra tenet, *Lussensis* obtigit: eo natus est *Franciscus*, cui A. 1627. ad duella promptitudo supplicio feralis fuit. Superest ejus filius, *Franciscus Henricus*, Com. de *Bouteville & de Lusse*, ac ab uxore *Dux de Luxembourg Piney*.

Ramus Lavalles. §. III. Matthæi Magni filius alter *Guido* maternum nomen assumpsit, *Lavalleo*. *rum* reliquorum autor: Genuit *Buchardum*, Dominorum de *Attichy* factorem, qui principio seculi decimi quinti defecere, & illo majorem *Guidonem VIII. Dn. de Laval*, hic *Guidonem IX. & Andream* Dn. de *Chastillon*; *Guidone* iterum nati sunt *Guido X. C. de Caserte* *Joannes*, Dn. de *Pacy*, *Fulco*, Dn. de *Chalouyau*. Illo nati quidem *Guido XI. & Guido XII.* pater *Anna*, quæ *Joanni Montfortio*, Dn. de *Kergorlay* (cui dein nomen *Guidoni XIII.*) nupsit, atque *Lavalleum* nomen & successionem intulit, unde reliqui Domini & Comites *Lavallei*, usque ad *Guidonem XVII.* orti sunt, quorum deinceps successio ad *Riusios*, *Colinio-Andelotios & Tremolios* migravit, apud quos nunc substitit. *Joannis de Pacy* neptis lineam clausit: à *Fulcone* autem orti Domini de *Raiz & de la Suse*, in quarto gradu extincti. Superest tamen progenies *Andree*, Dn. de *Chastillon*, qui nepotem habuit *Theobaldum*, Dn. de *S. Aubin & de Loue*. Hic communis pater ex filiis trium linearum. Ex *Guidone* per filios *Petrum*, sati sunt reliqui Domini de *Loue*, qui dein etiam *M. de Neelle & Com. de Joigny* ac de *Maille* facti sunt, & Domini atque Marchiones de *Lezay & de Treves*, Com. de *Bisottiere*; per *Renatum* autem Domini de *la Faigne*, de *Tartigny & de Montigny* progeniti sunt. Ex *Theobaldi* (secundo *Theobaldi* filio) Domini de *Boisdauphin* sati, qui nunc *Marchiones de Sable & de Boisdauphin* superant. Demum tertius *Theobaldi* filius, *Joannes*, Dominos de *Brée* dedit, intra tertium gradum extinctos.

Scutum §. IV. Toti huic Familæ commune scutum est aureum, crucem rubeam & singulis scuti angulis inscriptas quaternas aquilulas (aleriones aliqui vocitare solent) caruleas rostro & cruribus carentes deferens.

An olim crux argentea in auro. §. V. *M. Vulf. de la Colomb. Scienc. Heroiq. c. 5.* & ipsocum *M. Gilbert. de Varenn. R. d'arm. P. I. p. 15.* existimant prima insignia fuisse aurea cruce argentea insignita, ut essent arma investigatoria (à enquerir) quibus honor primi Christiani notaretur: quod vel uti supra dictum *Lisbius* à *Dionysio Areopagita* baptismo tinctus sit, vel alius ex hac gente primus Procerum Francicorum, *Clodoveo Rege* baptizato, in baptisterium infilierit. Verum enim vero fabellam *Chesneus L. 1. c. 3.* refutavit, & simul alias rejecit opiniones vanas, de Insignium horum ortu. Ipsius sententia est, ob autorem non levis ponderis habenda, probabile esse, quod primi solam crucem gesserint, sed à *Buchardo I. quatuor aquilula* adjectæ sint, in memoriam quatuor vexillorum Imperialium in prælio, quo ad Axonam *Otto II. Imp.* victus A. 978. obtentorum. Illis verò aliæ duodecim adjectæ alites, cum *Matthæus II. Montmorencius* primarius autor habeatur victoriæ A. 1214. ad *Bovinas* ab *Ottone IV.* obtentæ, quando 12. vexilla *Matthæus* hostibus Imperialibus eripuerit. Male verò alii eas repetunt à *Lavalleæ* affinitate; nam *Lavalleorum* gestamen *Leopardus* fuit.

Discernicula. Lavallesum. §. VI. Cum varias enumeraverimus familiæ lineas, subdistinctionum & discerniculorum, quibus singulæ usæ sunt, numerus etiam bene magnus est. Sed ea retulimus P. I. c. 8. num. 37. Hoc solum hic repetimus, quod *Lavalleæ* tota Domus quinque conchas argenteas inscribat, quibus dein novas iterum subdistinctiones rami ex ea prodeuntes addidere.

Alia scuto inserta. §. VII. Observat verò *Chesneus*, aliquando ipsos Principes Gentis solitos cruci nummos *Byzantinos* inscribere, qui distinctivæ notæ non esse potuerint. Existimat autem, illis notari numerum hostium occisorum. Adjecit etiam *Matthæus IV. Cubicularius Franciæ*, liliū cruci mediæ impressum, testandæ dignitati, quod eo seculo ferè in usu fuit.

Apex. §. VIII. Scuto imponitur galea coronata, ex qua caput molossi prospicit aureum, lingua coccinea, numella concolori, limbo, & clavis ejusdem aureis. Probat verò *Chesneus*, olim etiam pavonem in usu fuisse. Laciniæ dependentes sunt ex auro & cocco.

§. IX. Scuto *telamones* additi sunt duo *Angeli*, quod ex concessione Regum fa- Telame-
nes.
tum perhibetur. Alibi tamen *leones* etiam videas usurpatos.

§. X. *Tessera militaris* (Conf. Chesn. cap. 4.) refertur, *Dieu ayde au premier Chre-* Tessera mi-
litaris.
stien. Sicuti vicissim symbolum Domus *Levia* perhibetur: *Dieu aide au second Chrestien*.
Istius ratio ex eo, quod §. 5. diximus, repeti potest. Inde etiam dictum vulgatum
est: *Montmorency premier Chrestien que Roy en France*.

§. XI. Symbolum familiare fuit stellæ fixæ adscripta vox Græca ΑΠΑΛΑΝΩΣ.

Symbo-
lum.
Ordo eque-
stris de
cane.

§. XII. Præterea referunt, quod peculiaris olim *Ordo equestris à Burchardo IV.*
Montmorencio institutus fuerit, qui cum equitibus suis ad Regem venerit. Fuisse
verò Insigne torquem aureum, figuris *capitum cervinorum* ornatum, ex quo depende-
rit opere encaustico picta imago *canis*. Sed sæpe allegatus *Chesneus* traditionem pluri-
ma ex parte refellit.

§. XIII. Ad familiæ etiam splendorem facit, quod *primi Francia* (quæ Regni Primi Fran-
ciæ Baro-
nes.
Ronsardi
versus,

prima provincia) *Barones* sint. Tum illi versus *Ronsardiani* notabiles sunt, quos
P. Anselme adducit p. 487.

*Cette race est sur tot la plus belle,
Race heroique & antique; laquelle
De fils en fils (Guerriers victorieux)
A son renom elevé jusq' aux cieux.
Grosse d'honneurs, & de noms memorables,
Concevant seule admiraux, Conestables,
Grands mareschaux, & mille dignités;
Dont les hauters, honneurs, autorités,
Comme à foison commune en leur race
(Ne cedant point aux plus grandes de place.)
Ont gouverné prochaine de nos Roys
Heureusement l'empire de François.*

Ex hac enim stirpe sex Conestabiles, sex Marescallos & tres Admirales Gal-
lia vidit.

§. XIV. Dynastia *Montmorencia* & castrum, quod vel à quodam *Morentio*, Se- Dominium
& Ducatus
Montmo-
renci penes
Condeos.
natore Romano, vel, juxta alios, à *Mauro* quodam quem sub *Carolo Martello* *Guil-*
mus Montmorencius occidit (*Mont more occis*) dictum creditur, in *Francia* non
procul *Lutetia* situm est. Ei *Ducale* axioma additum A. 1551. gratia Regis *Henrici*
Secundi. Cum verò titulus extinctus esset, denuo renovatus est A. 1633. in gratiam *Hen-*
rici, Princ. Condei, & uxoris, *Carola Margareta Montmorencia*, quæ ultimò extincti
Ducis soror fuerat.

Cap. LXVI.

Nogareti Duces Espernoni.

ARGUMENTUM.

1. Familia fortuna.
2. Scutum Ducis Espernonii.
3. Scutuli medii dispositio.
4. De la Vallette.
5. Familia Nogaret.
6. Affinitas Tholosana.
7. Lilia Francica unde?

8. Foxia tessera. Catharina Foxia majores.
9. Saxonia fascia.
10. Bourdeaux Paulin. Estrac.
11. Poole. Suffolck.
12. Foxio-Bearnenses tessera.
13. Scutum Ludovici Card. Valletani.
14. Scutum Henrici D. Candala.
15. Eburovicina. Albretana symbola.

§. I.

Variantis fortunæ exemplum præbere potest familia *Nogaretia* vel *Valettana*, quæ Familiæ
fortuna.
ex re mediocri in eum gradum evecta est, ut Principum in *Gallia* ordini miscere-
tur: sed brevi temporis spatium tota defecit, ut non nisi unica ex ea virgo in *Carmeli-*
tano monasterio vitam ducens superfuerit.

§. II. Insignia *Bernardi, Ducis Espernonii*, qui *Pedidatus Francici Dux* fuit, ex- Scutum
Ducis
Espernonii.
hibet *N. Besogne, Estat de la Fr. 1661. pag. 297*. Ut tres perpendiculares & una trans-
versa lineæ clypeum in octo areolas distinguerent: imposita alia parmula
Ll 2 media,

media, iterum quadrifida: & adjectis, in muneris indicium, *vexillis* quatuor vel sex, candidi, incarnati & cyanei coloris.

Scutuli
medii di-
positio.

§. III. Initio scutulum medium intueri operæ pretium est, quod in eo gentilia Insignia primam & quartam quadram constituunt. Cæterum eadem illa quadra gentilis bifariam lineâ transversâ secatur: superiori parte rubea *cruce brachiata argentea* insignita: inferior denuo bipertita, dextro latere in solo *argenteo viridem arborem*, sinistro *rubeo cruce Tholosanam* (de qua alibi) refert. Alii inæquali divisione *cephalum* scutarium jubent esse, qui hic describitur laterculus brachiata cruce insignis.

De la Val-
lette.

§. IV. Brachiata ea crux *Vallettanam* familiam designare dicitur, apud *Geliot. Indic. armor. pag. 301. 302. 304.* Quæ tamen, si à Nogaretia distincta est, quando in hanc transplantata sit, non novi: siquidem primus, quem ex Nogaretis notatum circa A. 1140. reperio, *Pontius* jam *Dominus Valletta* nuncupatur: unde ante illud tempus id factum esse oporteret.

Fam. No-
garet.

§. V. Arbor viridis *Nogaretiam* Gentem designat, & ex ipso nomine *nux* esse intelligitur. Hanc à præfato *Pontio* vidi deduci. Affinitates numerat plures illustres. Præcipuum tamen incrementum accessit ei superiori seculo, cum *Joannis Nogaretii*, & *Joanna de S. Lary, de Bellegarde*, filii, *Bernardus Admiralis Francia* fieret, & *Joannes Ludovicus* dignitatem *Ducalem Espernonia* Dynastiæ A. 1581. (ut erat apud Henricum III. in primis gratia & autoritate valens) consequeretur: cui deinceps matrimonium *Foxia* heredis accessit, stirpis præclarum decus.

Affinitas
Tholosana.

§. VI. Tholosana crux ortum debet *Serena Tholosana*, quæ *Bertrandi*, fratris *Raimundi Com. Tholosani*, filia, & *Guilelmi, R. Sicilia* vidua, circa A. 1200. *Rogero Nogaretio* filio *Pontii* nupsisse dicitur, à quibus reliqua stirps propagata.

Lilia Fran-
cica unde.

§. VII. Reliquæ duæ quadræ scutuli medii *lilia Francica* continere video: quod nescio peculiari regio gratioso dono ascribam, an affinitati alicui cum regia familia, quam mediantibus *Foxiis* non ita difficulter reperiemus? Illi obstat, quod in aliquorum, quæ mox adducemus, scutis laterculus non conspicitur, quod tamen in gratiosis concessionibus usu venire solet, ut non facile omittantur: huic, quod affinitatum aliarum *Foxiarum* in medio hoc scuto nulla vola, utpote quæ cum ipsis *Foxiis* *deyuan* in majori clypeo visuntur. An dicemus per errorem hic Bernardo patri data esse hæc lilia, quæ filii fuerint, *Ducis de Candale*, A. 1658. extincti? Huic enim ea convenire potuissent à matre, *Gabrielide Angelica Borbonia, Henrici IV. filia*.

Foxiæ tes-
seræ.

§. VIII. In majori scuto prima areola quadrifida sectione repetit symbola regia *Castello - Legionensia*: secunda *Arragonia*: tertia *Navarrenna*: quarta *Arragonio-Sicula* (quæ omnia in scuto Hispano vidimus c. 38.) refert. Ut verò harum areolarum rationem capiamus, majores *Catharina Foxia*, quæ *Joannis Foxii, C. Candala* uxor, & *Margareta Foxia*, ex qua *Joan. Ludovicus, Dux Espernonii*, Bernardum genuit, ab avia fuit

Catharinæ
Foxiæ ma-
jores.

Catharina Foxia. Uxor Joannis Foxii, C. Candala.	Gasto, C. Foxii.	Joannes, C. Foxius.	Arcibaldus de Greilly, Captalis de Buch.
		Joanna Al- bretana.	Isabella Castelbonia, ex Foxiis Bear- nensibus.
	Leonora, Regina Navarra.	Joannes, Rex Na- varrae & Arragonia.	Carolus, Dominus Albreti, Conestab. Francia.
		Blanca, he- res Navar- ra, Regina.	Maria, heres de Sully. Ferdinandus Rex Arragonia, filius Jo- annis, Regis Legionis & Castellæ, atque Leonora, Petro Arragonia & Sicilia Rege, nata. Leonora Albuquerqueia. Carolus III. ex Eburoviciis è Francica regia stirpe Rex Navarra. Leonora, filia Henrici, R. Castellæ.

Ex his non ita difficulter rationes laterculorum istorum colligere licet.

Saxonica
fasciæ.

§. IX. Quintus laterculus *Saxonica* fascias aureas & nigras, inducto sertoru-
taceo viridi diagonali, complectitur. Sed ejus neutiquam capio rationem.

Bourdeanx
Puypaulin.

§. X. Sextus à *Gelioto, Indic. amor. p. 305.* solo auro tingitur. Inde eum p. 304. in-
terpretatur *Bourdeaux Puypaulin*: verum inter affinitates *Foxias* hujus familiae nullibi
mentio

mentio. Unde *Besognio* fidem adhibere malim, qui *auro & cocco* quadripartita sectione arcolum tingit, quod insigne est familiae *d' Estrac*, apud eundem *Geliot*. p. 292. Ob hujus verò heredem *Matham*, *Gastoni Foxio*, *C. Candala* nuptam, proaviam *Margaretæ Astaracensis*, descendit à *Garzia Sancii*, *Curvo* dicto, *Comite Vasconia*, filio *Sancii*, è Regibus *Navarra*, *Ducis Vasconia*, qui ætate provector *A. 905. Rex Navarra*, postquam frater *Fortunius* monasterium ingressus esset, electus est, & ex altero filio, *Garzia*, lator *Regum Navarra*, primorumque *Regum Castilia Legionis* atque *Arragonia* fuit. Cæterum ille *Garzias Sancii* ex filiis, *Sancio*, reliquos *Vasconia Duces*, *Guilelmo*, *Comites Fidentiaci* (de *Fezensac* vel *Fezensaguet*) quorum hereditas tandem ad *Armeniacos* delapsa, *Arnaldo* demum, *Astaracenses* *Comites* genuit. Ex his *Astaracensibus* etiam *Pardiacenses* prodire, quorum deinceps hereditas ad *Fidentiacos*, ac ab his ad *Armeniacos*. Defecit demum familia in *Mattha*, *Joannis III.* & *Mariæ de Chambes* filia, in *Foxiam* Domum elocata.

§. XI. Qui sequitur laterculus quadripartitus est, prima & quarta quadra *ru- bente & fascia aurea*, cui adscripta tria ex eodem metallo capita leopardina, exarata: secunda & tertia aurea, inscripto *baltheo rubeo*, cui impressæ tres lunula cornuta argenteæ. Ita quidem *N. Besogne. Geliot* autem p. 304. primam & quartam quadram loco minii *caruleo* colore tingit, & loco *pardinorum leonina* pingit capita: secundam & tertiam jubet esse *caruleam*, inducto *baltheo argenteo*, cui inscribuntur tria nigrarum *juga alarum*. Illud interpretatur *Poll* in Anglia, hoc *Suffolck Candale*. Nec abnuerim *Suffolck* fidem ei hic præbere; nam *Joannis*, qui *Catharinam Foxiam* agnatam duxit, pater, *Joannes Gasto*, *Vic. de Benauges*, heredem *Candala Margaretam* duxit, quæ ex *Poolis & Suffolcis* descendit. Parentem ei alii assignant *Michaelem II. de la Poole*, *Com. de Suffolck*, alii *Richardum Ducem*, matrem vel *Catharinam Staffordiam* vel *Isabellam de Montbray*, *D. Norfolcia*. Cæterum idem *Geliot*, pag. 6. *Poolis* loco *leoninorum*, quæ pag. 305. placuere, *leopardina*, cum *Besognio*, jubet esse *Pooliorum* capita.

§. XII. Claudis ordinem infimum laterculus alius iterum quadripartitus, ex *Foxio-Bearnensibus* symbolis (vide c. 24. n. 49.) compositus. Hunc cum prioribus debent *Espernonii Margaretæ Foxia*, *Henrici Foxii Candalii* & *Mariæ Montmorencia* filia, *Joanni Ludovico D. Espernonio* nupta. Ea enim totius *Foxio Candalii* rami heres fuit: huc verò ea insignia non solum ex matrimonio *Catharinæ Foxia*, de quo §. 7. debebantur; sed quia *Gasto Candalii*, *Castillonii* & *Gursonii* ramorum lator (*Gastonis II.* pater, cui heres *Candalia* nupsit) *Arcibaldi Greilliaci* & *Isabella*, ad quam hereditas *Foxio-Bearnensis* delapsa est, filius, atque *Joannis*, à quo reliqui *Foxii* *Comites* & *Bearnii* *Principes* descenderunt, germanus frater extitit, unde ei jus horum *δευμάτων*, licet *pernes* majorem natu ditionum hereditas fuerit.

§. XIII. Vidimus, quod proposueramus, *Bernardi Ducis* scutum *Paulo* aliam dispositionem *Ludovici Cardinalis Vallettani*, qui istius frater fuit, exhibet *Geliot*. p. 301. 302. Ut videlicet primam & quartam quadram *Valletto Nogareto-Tholosana* *δευμάτων* *Vallettani*, (uti §. 3.) secundam & tertiam quadrifida sectione *Foxio Bearnensis* implerent.

§. XIV. *Henrico Valletano, Candala Duci*, qui *Bernardi* & *Ludovici* major frater fuit, idem l. c. talem clypeum assignat, in quo parmulam mediam *Foxio-Bearnia* signa, majoris autem scuti quadram primam sectione quadrifida *Castello-Legionensis*, secundam simili partitione *Navarro Sicula* emblemata impleant. Tertium quadrantem *Albretanum* *δευμάτων* constituit, laterculus videlicet quadripartitus ex *caruleo & coccineo* colore, illi impressis *liliis Francicis*. Ultimus quadrans bipartitus hinc *Eburoviciam* arcolum, nempe *caruleam* *liliis Francicis* sparsam, inductâ taniâ diagonali, segmentis *argenteis & coccineis* composita, isthinc iterum *Vallettanum*, cum *Nogaretio & Tholosano* symbola gentilitia refert.

§. XV. Harum quoque areolarum ex prioribus ratio repeti potest, in quibus omnes jam occurrere, *Eburoviciâ & Albretanâ* exceptis. Ex his *Eburovicia* debetur *Blanca*, ex *Eburoviciis* *Reginæ Navarra*, uti ex §. 7. constat. *Albretanas* verò quadras, & ab avia *Catharinæ Foxia*, (iterum consule §. 7.) *Joanna Albretana*, & à *Margareta* (*Arnoldo Amanzo Albretano* natæ) *Gastonis Foxii*, à quo *Candalii*, conjugis, & à *Rosa*, *Bernardi Ezii Albretani* filia, *Joannis Greilliaci Capitalis Buziorum*, *Capital de Buch* (ita *Principem suum Buzii*, *Vasconia* ea regio est, vocitant, ut *Paul. Emil. L. 9. pag. 292.* loquitur) uxore repetere licet.

Cap. LXVII.

Principes & Comites Oetingæ.

ARGUMENTUM.

1. Origo.
2. Deductio Bucelini.
3. Landgraviatus Alsatiæ ab Egesheimensibus ad Oetingenses.
4. B. Herzogii διατύπωσις.
5. Quæ in ea desiderentur?

6. Ulterior deductio Familia.
7. Linearum distinctio.
8. Scutum.
9. Origo ejus.
10. Galea.
11. Titulus.
12. Ditiones veteres.

§. I.

Origo.

Illustrissima familia *Oetingia* citra controversiam ex antiquissimis Germaniæ nostræ est, & ad splendorem suum opus non habet, ut traditiones fabulosæ in subsidium vocentur; ex quibus forte illa est, quæ A. V. C. 708. atque ita ante Christum 48. tempore Julii Cæsaris, *Gedeonem Romanum* vixisse perhibet, à quo hi Comites oriundi.

Deductio
Bucelini.

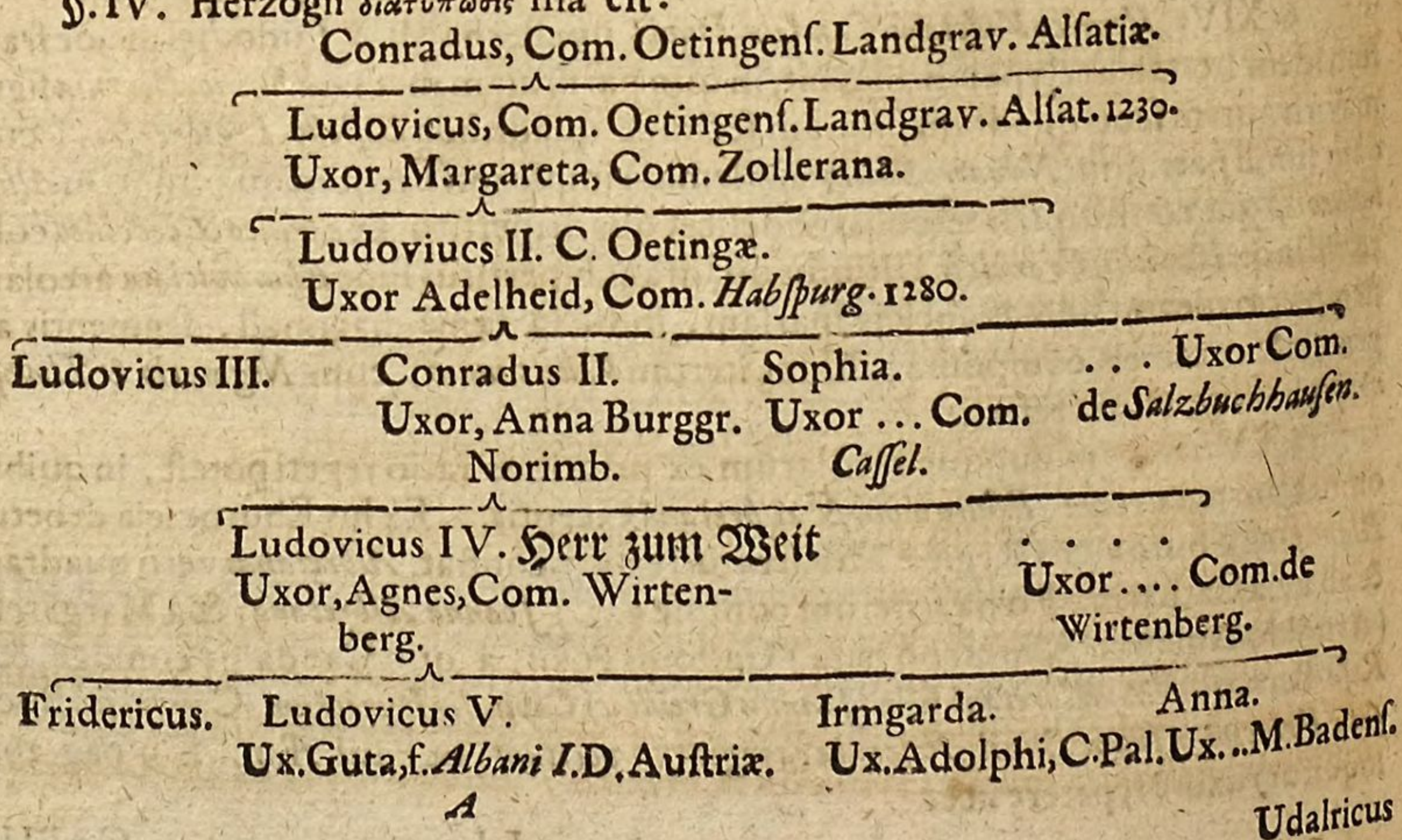
§. II. *Gabr. Bucelinus* eos deducit ab *Arnoldo*, uno ex numero 12. Guelforum, s. filiorum, quos uxor *Irmentrudis* (soror *Hildegardis Augustæ*) marito *Isenbardo*, uno edidisse partu, eosque pro catulis exposuisse, pater autem servasse, refertur. Justam verò deductionem orditur à *Brajo bellicoso*, qui ab *Ottone M.* Insignia, quæ jam gestant, accepisse dicitur. Hunc *Betulus Grajum* s. *Cajum* vocat, eique conthoralem jungit *Helenam* s. *Hedvigem*, sororem *Otonis M.* Imperatoris. *Brajo* filios dat *Bucelinus*, præter alios, *S. Netkerum*, Episcopum *Leodiensem*, qui cum laudabiliter Diæcesi præfisset, A. 1007. mortuus est, & *Ottonem*, à quo reliqui ordine. Caterum ejus deductio non parum differt ab ea, quam in *Henningesio* & *Reusnero* legimus. Eo verò nomine in primis suspecta est, quod Landgraviorum Alsatiæ ex hac Gente mentionem omnino nullam facit.

Landgraviatus
Alsatiæ ab
Egesheimensibus
ad Oetingenses.

§. III. In Chron. Alsat. *Bernh. Herzog*. L. 2. c. 17. p. 24. videre est genealogiam *Landgraviorum Alsatiæ* ex *Oetingensibus* à *Conrado*, qui... *Egesheimensem* Comitem uxorem habuerat. Cum enim penes *Egesheimenses* Comites *Landgraviatus Alsatiæ* fuisset, ex quibus A. 1238. *Henricus* sine liberis decessit, per hujus sorores, quarum altera *Burchardo* vel *Alberto Com. Hohenbergio*, altera *Conrado* vel *Ludovico Com. Oetingensi* nupsit, jus *Landgraviatus* ad has duas familias delapsum est. Et quidem superioris Alsatiæ *Landgraviatus* ad *Hohenbergios* delatus, à quibus per *Annam Rudolphi* conjugem, *Habsburgio-Austrii* eundem obtinuerunt. Qui verò ad *Oetingios* pervenit, videtur inferioris Alsatiæ fuisse: quamvis superiorem non omnino excludere possimus, quia inter ea, quæ Episcopo vendita, dicitur fuisse *Rufacum* s. *Rubeaqua*.

B. Herzogii
διατύ-
πωσις.

§. IV. Herzogii διατύπωσις illa est:

Udalricus, Landgr. Alsat. consensu filii, Joannis, Ottoni, Dn. Ochsensteinio, quædam feuda Landgraviatus A. 1331. concessit.

Joannes, cum fratre suo A. 1332.

Philippus.

Ludovico & Joanni fratribus, nec non
Hermannō, agnato, Dnn. Lichtenbergicis.
Brumat, Arnsp̄rg & Niederbron vendidit.

Ludovicus VI.

Joannes Ulricus.

Post hæc addit, *Ludovicum seniore*, & *Ludovicum juniore*, Com. Oetinga, & Landgravi-
os Alsatia A. 1368 *Simoni, Dn. Liechtenberga*, vendidisse feuda Imperialia Alsatia. Joanni
Landgravio Alsatia fuisse uxorem *Agnetam*, Dominam *Liechtenberga*, sed sine masculis
decessisse, adeoque vendidisse *Landgraviatum inferioris Alsatia* Joanni *Liechtenbergio*,
Episcopo Argentinenſi, & decessisse A. 1376. vespera D. Jacobi, sepultumque esse Buxo-
villæ, in arcis sacello. Alibi ei dari filiam *Ursulam*, Comiti *Sulzio* nuptam, sed ante
patrem extinctam.

§. V. In hac deductione haud dubie plura sunt seu typhothetæ s. auctoris sphal-
mata; exempli causa, quod Comitem de *Cassel & Sulzbachhausen* vocat, qui dicendi
fuerant *Castel & Sulzbach*. *Herr zum Weit* vocatur, qui videtur dicendus fuisse Co-
mes s. Dominus de *Werdt*. Ita enim *Albert. Argent. Chron. Anno 1376. IX. Kal. Aug.*
obiit Domicellus, Joannes, Landgravius Alsatia, in quo cessavit progenies Landgravorum
Alsatia. Licet idem Joannes ipsum Dominium prius vendiderit Joanni de *Liechtenberg*,
Episcopo Argentinenſi, sub anno 1358. Ipsi etiam Domini Landgravii quondam dicti sunt
Comites de *Werde*. Præterea *Albanus* pro *Alberto* dicitur. Tum, quæ hic dicitur *Adel-*
heidis Habsburgia, videtur *Adelheidis Hirschbergia* ex aliis dicenda, quæ A. 1274. scri-
bitur fato functa.

Quæ in ea
desideren-
tur?

§. VI. Quod ipsam gentem attinet, crediderim, *Ludovico & Gatha Austriacæ* fi-
lios, præter hunc *Ulricum Landgravium* assignandos, *Albertum* stemmatis propagato-
rem, *Eberhardum* Canon. *Georgium*, Adolphi Imperatoris Colonellum, *Ludovicum*, Com-
mendatorem; Alii addunt *Conradum*, cognomento *Schrumpf*, qui, quod studeret Eber-
hardo Wirtenbergico, ab Henrico VII. proscriptus, & eo paupertatis redactus est,
apud *M. Crus. Annal. Sæv. P. 3. L. 4. c. 1. p. 200.* ut in monasterium *Cæsariense* venerit,
pane doloris ibi per reliquos vitæ dies vescens. Verum temporis ratione huc referri
non potest, sed vel frater vel patruus fuit Ludovici, qui Austriaci gener fuerat. Sicuti
ergo ab *Ulrico* illo, quod vidimus, reliqui Landgravii Alsatia orti sunt, ita à fratre *Alberto*
reliqui in Rhetia Comites Oetingenses, seu, quod *Bucelinus* vult, *Albertus* genuit *Ludo-*
vicum & Fridericum, Ludovici alterius patrem: seu, secundum alios eo nati sunt *Ludovici*
duo, 8. & 9. quorum ille decimum, hic undecimum Ludovicum habuit filium. Ex qui-
bus duos fuisse oportet *Ludovicum seniore* & *juniore*, à quibus *Herzog* ait vendita feu-
da *Liechtenbergicis*, scilicet quia agnationis jure Joanni alioqui successuri fuissent. Joan-
nem verò illū ultimum, venditorem Alsatia, quod concernit, vel nullus ei in diagram-
mate *Herzogii* locus est, vel eundem cum *Joanne Ulrico* fuisse oportet. Ex his Oetin-
giis Landgraviis Alsatia duo sepulti Argentina, in templo *Wilhelmitano*, *Ulricus &*
Philippus, *Herzogii* sententiâ pater & filius, juxta alios fratres. Illius hoc est Epita-
phium: A. D. MCCCXXXII. III. CAL. JULII. OBIIT DN. PHILIPPUS LAND-
GRAVIUS ALSATIÆ CANONICUS MAJORIS ECCLESIAE ARGENTI-
NENSIS. Hujus: ANNO DN. MCCCXLIII. XVI. CAL. OCTOB. OBIIT HO-
NORABILIS DN. ULRICUS LANDGRAVIUS ALSATIÆ. ORATE PRO
EO. Vide *M. Job. Huber. Dancſ. und Denck. Predigt p. 113. 114.* Ex cujus indiculo
p. 112. plures adhuc colligere est, qui huc transferendi, & ab *Herzogio* non memoran-
tur, si quis diligenter omnia conferendi & expendendi habeat otium & subsidia. Con-
fer de Landgraviatu supra c. 9. n. 64.

Ulterior
deductio
familia,

§. VII. Post Ludovicum, quem aliqui XI. vocant, maritum *Imagina Schaumbur-*
gica, certior est deductio. Eo enim natus est *Fridericus*, communis pater omnium à
multo tempore Oetingensium. Nam ex *Wilhelmo, Ulrico & Joanne* filiis, ex hoc *Wal-*
lersteinios, ex isto *Flochbergios*, qui etiam in *Wallerstein* successere, ex illo Oetingenses
ceteros

Linearum
distinctio,

ceteros prosevit. Wilhelmo iterum natus est *Wolfgangus*, hōc *Ludovicus XV.* in cuius filiis, *Ludovico XVI.* atque *Friderico*, divergia sunt linearum, quæ hodie superant: ab isto *Oetingenses* ad hunc usque diem, (ex quibus proximis annis *Albertus Ernestus*, *Casarea* gratia *Principis* axioma primus stirpi suæ intulit) ab hoc *Wallersteinii*, denuo, à *Friderici* nepotibus, *Wilhelmo*, *Wolfgango*, *Ernesto* in lineas *Spilbergiam*, *Wallersteiniam* atque *Balderensem* distincti.

Scutum.

§. VIII. Quod scutum concernit, unâ utitur Illustrissima familia areâ, quæ quadruplici ductu transverse secatur pellibus variis aurei & coccinei coloris, cordi impresso scutulo caruleo, decussî autem argenteo toti scuto incurbente. Aliter enunciat Malleolus, apud *Th. Haping. de Jur. inf. c. 6. P. 6. n. 900.*

*Oetingen viret in gilvo rubeoque repingit
Limbum quos nivea cancellans linea stringit.
Indomiti Comitis niger ac albus fore scitur;
Quatuor in spatiis velut in fasciis reperitur.
Hirsuti chypeus divisus parte priore
album, sed rubrum præfert in posteriore.*

Quis verò ex hac descriptione figuram intelligat? Tum quatuor versus male ad *Oetingentes* referri existimo. Quem enim *indomitum* Comitem appellat, *Wildgravium* intelligendum existimo, & *Hirsutum* Comitem dici, qui *Raugravius* alias dictus. Certè *Rugravium* (*σφαλμα* enim esse puto pro *Nuvegrafen* in *Wapenb. 2. p. 13.*) scutumbipertitum est, sed anterior pars non argento, verum auro fulget.

Origo ejus.

§. IX. Traditio fabulosa originem parmæ hujus adscribit *Julio Casari*, qui *Gideoni Romano*, de quo §. I. scutum assignaverit rubeum, cum decussî argenteo: apice etiam assignato alarubea, cum typo scutario. Qui verò seculi illius gnarus fuerit, sciet apud Romanos hujusmodi gentiles parmas non fuisse in usu; multo minus cruces qualescunque, quibus non nisi à Christiana religione pretium accessit. Ab *Ottone I.* seu *Magno A. 940.* ajunt data esse Insignia parum ab his modernis discrepantia, cum scutulum medium & decussis similem situm obtineant, quem nunc etiam servant. Sed quaterni illi ductus transversî, loco colliculorum s. nolarum, quæ figura varium vellus effigiari solet, nubium instar ex auro & minio pinguntur. Galeæ imposita erat transverso situ nassa (*Fischreufe*) interius foliolis s. corculis, superius tribus pavoninis pennis ornata. Demum ab Imp. *Sigismundo A. 1414.* illam, quæ nunc in usu est, dispositionem concessam lego.

Galea.

§. X. Scuto huic insitit galea, ex qua protenditur caput & collum molossi aureum, cujus auris decussî scutario argenteo ornatur. Hujus apicis causa controversiam ab *Oetinganis Burggravio Norimbergensi* motam fuisse, cum hic eundem sibi arrogaret, cap. 13. num. 31. notavimus. Laciniæ dependentes auro & minio tinguntur.

Titulus.

§. XI. Titulus simplicissimus est, pro antiquitatis modo: *Comes in Oetingen*, aliquando additur, *Dn. in Wallerstein.*

Ditiones veteres.

§. XII. Porro, præter ditiones, quas nunc etiam amplas possidet, plures olim sub potestate habui familia Illustrissima. De *Alsatia*, quod satis est, vidimus. *Onoldsbacum* ab ea emit *Fridericus II. Burggravius Noricus*: *Vaihingam* ab illis emere *Wirtenbergici A. 1393.*

Cap. LXVIII.

Osozii, Marchiones Astorgæ & Comites Altamiræ.

A R G U M E N T U M.

1. Osozii.

2. Scutum M. Astorgæ.

3. Osorio. Villalobos. Henriquez.

4. Galea.

5. Comites de Altamira. Fam. Moscoso.

§. I.

Osozii.

*O*soria gens antiquitate nulli in Hispania cedit: cum in ea *Petrus Alvarez Oso-*
rius sub Petro, Rege Castiliæ, *Comitis de Villalobos*, & *Ducis de Agnier* titulum
gesserit.

§. II. Ex

§. II. Ex ea sunt *Marchiones de Astorga*, quorum scutum *Chifflet. Eq. A. V. n. 159.* Scutum M. Astorga. ita explicat: *In scuto aureo duo lupi incedentes coccinei: pes scuti argenteus baltheo tergemino caruleo cochleato (bando viuree: Sammarathnus vult aliter: ondée en pal de six pieces, d'argent & d'azur) exaratus: limbus scuti laterculis Henriquezia tessera impressis compositus.*

§. III. *Lupos Oforiam Gentem* notare non dubito, aut forte illam, quæ *Villalobos* (allusio ad nomen) dicta est, & cujus hereditatem *Petro Alvarez Oforio* uxor *Maria Fernandez de Villalobos* attulit. *Baltheos* vel *palos undosos* unde derivem nescio. *Henriquezia* scutula à *Leonora Henriquezia*, *Alvari Perezii Oforii March. Astorga* conjugæ, deduco. Henriquez.

§. IV. *Galea* imponitur *clypeo, spirali torque* tecta, & super illum *caput lupinum coccineum oculis aureis.* *Lacinia circumvolans* ex auro & minio. Galea.

§. V. *Comites de Altamira* huc etiam spectant: quorum bipertita est *parma*, posteriori latere *duos lupos Oforios* continente: priori *aurea caput lupi avulsum nigrum* ostentante: limbo circumdato aureo, cum octo *Henriqueziis scutulis.* *Lupinum caput* in anteriori scuti parte dispiciendum, annon sit gestamen familiae de *Moscoso*, ex qua *Urraca*, filia *Roderici de Moscoso*, *Com. de Altamira*, *Petro Alvarez Oforio* nupsit, unde filius *Rodericus* nomen assumpsit. *Galeam* apud *Sammarth. l. Est. de l'Esp. p. 108.* coronari auro video, & impositum *lupinum caput atro colore* tingi: quo etiam & auro *lacinia pinguntur.* Fam. Mo. colo.

Cap. LXIX.

Pacheci Duces Escalona.

ARGUMENTUM.

1. Familia Pacheca.
2. Scutum Ducis Escalona.
3. Ejus schema progenologicum.

4. Pacheco. Gentis deductio.
5. Portocarrero. Gentis series.
6. Acunni. Stirpis deductio. Pereyra.
7. Henriquez.
8. Idem scutum servatum posteris.

§. I.

Inter Hispania Illustris *Pachecorum* Genseminet. Ex ea *Didaci Lopezii, Pacheci Dn. Escalona* Insignia inter *Equites Aurei velleris Joh Jacobus Chiffletius*, num. 151. describit. Familia Pacheca.

§. II. Illius verba referam. Scutum quadrantibus dispertitum: I. Argenteus, ahenis duobus in palum dispositis auro & minio transverso denticulatis impressus; cum tribus serperastris aureis, uno introrsum, duobus extrorsum, ad ansarum aures erumpentibus. (*Pacheco*) II. Quindenis tessellis aureis & caruleis depictus. (*Portocarrero*) III. Niger cum aureo baltheo novem cuneolis caruleis triplici ductu transverso, ternis in summa parte, totidem in ima exarata. (*Acunna*) In medio balthei crux liliata coccinea (*Pereyra*) Hujus quadrantis margo argenteus quinque scutulis Lusitanicis depictus. IV. *Henriquezius*. (hoc est ex n. 158. in summo ad perpendiculum bipertitus, utraque parte Castellana s. Celtiberica, in imo rotundatim lacernatus Legionensi tessera.) Apex Phœnix caruleus rostro & oculis aureis, in flamma miniata collocatus. Torques spiralis & lacinia ex argento & minio. Scutum Ducis Escalona.

§. III. Ut rationes laterculorum capias, *Didaci* majores hic enumerandi sunt

Didacus Lopez Pachecus, D. Escalona.	Joannes Fernandez Pacheco, Dux Escalona.	Alfonso Telles	Martinus Vasquez de Acunna. Cujus secunda uxor Maria, f. Joannis Infantis Portugallie.	Ejus schema progenologicum.
		Giron, Dn. del Frechofo.	Teresa Tellez Girona.	
		Maria Pacheca, Dn. de Belmonte.	Joannes Fernandes Pacheco, Dn. de Belmonte.	
		Petrus Portocarrero, Dom. de Moguer.	Agnes Telles de Meneses, fil. Consalvi, C. de Neiba.	
		Beatrix Henriquezia.	Martinus Portocarrero, Dom. de Moguer.	
			Cabeza de Baza.	
			Alfonso Henriquez, Admiralis Castiliae.	
			Joanna, f. Petri Consalvi de Mendoza.	

Pacheco.
Gentis de-
ductio.

§. IV. Ex his apparet, *Pachecum* de *γμα* principem locum obtinere, quamvis illud ascitum sit, cum nomine a *Maria Pacheca*. Ceterum *Maria* illius majores ab illis, qui ad antiquitatem fabulosam ascendere amant, deduci solent à *Lucio Junio Pacheco*, de quo *Aulus Hirtius*. Memoratur etiam aliquis *Ferdinandus Jeremias*, qui fuerit in servitio Henrici, Portugalliae Comitis, quo & *Majora Suarez* filia Affveri Viægæ natus sit *Pajus Ferdinandi*, hoc Petrus Paji, & Petro Rodericus, Petri Dominus de *Ferreira*. Hujus filio, *Joanni Fernando*, nomen *Pacheci* ascriptum lego. Hic pater fuit *Lupi Fernandi Pacheci*, Consilarii Alfonsi IV. R. Lusitaniae A. 1330. Regno Praefecti, & Majoris Domus Regis Petri. Eo & *Maria de Villalobos* (cujus mater *Teresa* Sancii R. Castiliae filia fuit) genitus est *Jacobus Lopez Pachecus*, qui in gratiam Alfonsi Quarti occidit Petri Regis concubinam, *Agnetem de Castro*, unde in Castiliam se recipere coactus, sed demum Regi placatus, & in Lusitaniam reversus est. Hic, & *Joanna Vasquez*, filia Vasconis *Pereitæ*, parentes fuere *Joannis Ferdinandi Pacheci*, qui, quod odio esset Lusitaniae Regi, in Castiliam rediit, & Dominus de *Belmonte* ab Henrico III. Rege A. 1421. factus est. Ejus filia fuit *Maria*, quæ Alfonso Gironi nupsit.

Portocarrero.
Gentis scieris,

§. V. Proximum symbolum est *Portocarrerium*: Hoc à *Joannis Ferdinandi Pacheci*, Ducis Escalonæ & March. Villenæ uxore, *Maria*, assumptum est. Ejus proavus *Alfonsus Ferdinandi Dom de Moguer* fuit, & *Martinum* habuit filium, ac alium naturalem *Alfonsum*. Illo natus est *Petrus*, *Maria* pater, atque *Francisca*, quæ *Ægidio Boccanigro*, nepoti *Ægidii Boccanigræ* (qui frater Ducis Genuensis ad Alfonsum XI. venit, atque *Admiralis Castiliae* & *Palmae* Dominus factus est) nupsit: ex quo conjugio Comites *Palmae* oriuntur, qui *Portocarrerium* etiam nomen assumere. *Alfonsus* autem, Alfonsi filius naturalis, *Rodericum Portocarrerum* genuit, qui primus *Comes Metellini* creatus est, à quo reliqui Comites ejusdem *Portocarrerii* nominis. Porro ipsius *Mariae* & *Joannis Pacheci* filius secundus, *Petrus Surdus*, maternum cognomen *Portocarrerium* assumpsit, à quo *Villa nova Marchiones* descendunt, quam dignitatem Petri filius *Joannes* nactus est.

Acunnii
Stirpis de-
ductio.

§. VI. *Acunnia* tessera propria & gentilis *Martino Vasquezio* fuit, & ortum trahit ex *Guttierio*, qui adjuturus Henricum, Comitem Portugalliae, ex Vasconia venit, & *Bragæ* Dominus factus est. Ejus filius *Pajus Guttierii* dictus est de *Cunnas* s. de *Acunnia* s. de *Acugna*, quod nomen in posteris hæsit. Paji trinepote, *Martino Vasquez de Acunna* & *Violanta*, filia *Lupi Fernandez Pacheci*, natus est *Vasco Martini Dominus Acunna*, qui *Lupum* & *Martinum* genuit. *Lupus*, dono Regis Castellani, *Comes Buendia* creatus est, & reliquos Comites illos genuit. *Martinus* autem ille est, de quo hic agimus, qui *Gironiam* heredem duxit. Idem *Martinus* ex secunda conjugē *Maria*, filia *Joannis Infantis Portugalliae*, ob quam *Valentia Comes* factus est, genuit *Petrum de Portugal & Acunna*, Comitem *Valentia*, cujus filius *Joannes Dux de Gyon* fuit, nepos autem *Henricus* non nisi filiam reliquit *Luisam*, quæ hereditatem *Valentia* Manrico de *Lara* III. Duci *Najarae*, attulit. *Parmularum Lusitanicarum* ex illo matrimonio notas deduci arbitror. *Pereyrium* autem gestamen ob *Lupi* & *Martini* matrem, *Eleonoram Pereyra*, filiam *Lupi Suarez*, Dom. de *Albergar*. Sed & Vasconis, qui *Eleonoræ* maritus, abavus, item *Vasco Laurentii de Acunna* uxorem habuit *Tersiam Perez*, cujus mater *Froila Roderici de Pereyra* fuit.

Pereyræ.

Henriquez.

§. VII. Superest ultima quadra *Henriquezia*, quam *Didacus* ab avia materna assumpsit. Unde verò ea ex symbolis Castellano & Legionensi componatur, cap. 36. n. 3. dictum est.

Idem scutum servatum à posteris.

§. VIII. Didaci pronepoti, *Joanni Fernandes Pacheco*, Duci *Escalonæ*, eadem plane Insignia tribuuntur apud *Chifflet*. num. 262. nisi quod galeæ addita legitur corona. Sed & eadem assignat *Sammarthannus l'Est. d'Esp.* pag. 46. & 142. *Francisco Pacheco de Acunna Cabrera Bobadilla*, octavo *Escalonæ* Duci, *March. de Villena* (atque ita bis *Grandi Hispaniæ*) *March. de Moya*, *Com. S. Stephani de Gormas*, de *Xiquena*, de *Cadabal-so*, *Dn. de Belmonte*, &c.

Cap. LXX.

Pici, Duces Mirandula.

A R G U M E N T U M.

1. Familia. *Mutina vicarii. Concordia comites.*
2. Scutum.

3. *Aquila imperialis.*
4. *Tessella an Picorum, an Ciboæ gentis?*
5. *Aquila. Mirandula Com.*
6. *Concordia Com.*

§. I.

QUÆ à *Mirandula* Principatu primarium titulum accipit, *Picorum* gens in Italia inter Illustriores jam ab aliquot seculis numerata est; & ab eruditione *Joannis*, qui *seculi sui Phoenix* jam in juvenili ætate appellari meruit, atque *Joannis Francisci*, qui patri æmulatione itidem in literis ac Philosophiæ Theologiæque studiis versatissimus erat, novum decus acquisivit. Qui fabulis delectantur, eam ad *Constantium, Constantini Magni Augusti* filium, referunt. Id verò certum est, *Mutina* multis egregius factis eam ab anno 1110. floruisse. Unde in eadem à *Ludovico Bavaro* post duo secula *Franciscus Pici* Imperii vicarius constitutus, sed à *Passarino Bonacolsio* è medio sublatus est: *Mirandula* etiam, quæ ipsius filiis *Prendiparti* & *Thomassino* perfugium fuerat, A. 1331. solo æquata: sed isto à *Gonzagis* in ordinem redacta, *Mirandula* instaurari, & *Picorum* Gentis reliquiæ colligi ceperunt. Ex quibus à *Friderico III.* Comites *Concordia* creati sunt *Joannes & Franciscus*: ex quorum hoc, qui modo superant, *Duces* descendunt. Confer *Thuan.* L. 8. p. 391, 392.

§. II. Insignia Gallicè describit *Brianvill.* *Jeu d'arm.* p. 92. Scutum, præter cephalum aureum aquila imperiali insignitum, in quatuor quadras dispescitur; fascia rubea partitioni inducta, & parmula media imposita argento & cyano tessellata: Ex quadris prima & quarta aurea aquilam nigram continet, corona, rostro & cruribus aureis: secunda & tertia argenteis & cyaneis exaratur fasciis, incumbente illis leone rubeo, cujus falcula, lingua & corona auro fulgent. *Chifflet. Inf. Eq. A. V.* n. 302. duas fascias dicit argenteas quadras inductas. Ex galea coronata erumpit gryphus evolans aureus: Laciniæ dependent argenteæ, hinc minio, ad lævam cyano reflexæ.

§. III. Aquila capitis, *Imperialis* gratia haud dubie signum est: cum verò illa apud *Chifflet.* c. I. non appareat in scuto *Alexandri Pici principis Mirandulani*, forte non frustra fuerit conjectura, si existimemus, tum impositum hoc caput scuto, cum *Ducalis* accessit dignitas.

§. IV. Toti impositam parmulam tessellatam *Brianvillius Picorum* gentilem existimat, quem sequitur *Sammarthanus*. In ipso tamen folio æri inciso interpretatio est, quod notetur *Cibo*. Ita & *Illustr. Comes Bombacius*, in *Araldo*, c. 10. p. 52. cum de tessellis Gentis *Pepole* dixisset, addit: *Agli scacchi Pepoleschi si congiunsero quelli de i Cibo, principi di Carrara, che di più s'incoronano dentro lo scudo Ducale de' Pichi Mirandolani, da cui si generò la Fenice de gl'ingegni, onde nasce à i portatori di tal figura maggiore la gloria del simbolo.* Hoc tamen conjecturæ obstare posset, quod *Ciboæ* familiæ tessellæ non integram parmam, sed *balthæum parma rubea inductum* complent. Rationem symboli derivare liceret à *Galeotti* conjuge, *Maria Ciboensi*. Ast *Galeotti* patri *Alexandro* eam tesseram jam tribuit *Chiffletius*. Unde quod dicam non habeo: non magis quam de significatione fasciæ persecuti quadripertiti medium ductæ: cujus tamen *Chiffletius* nullam facit mentionem.

§. V. Aquilam primæ & quartæ aræ *Pici* familiarem dicit *Chifflet*. Alii *Mirandula Comitatus*, qui nunc *Ducatus* nomine venit, symbolum hoc tribuunt. Ea quod jam diu in patrimonio *Picorum* sit §. I. diximus. Cum verò *Galeottus*, *Ludovici* filius, patrum, *Johannem Franciscum* (quem frater *Ludovicus* jam olim ejecerat, & à *Julio II.* restitutum altera vice *Ludovicus XII. R. Franciæ*) summo scelere obruncaverat, & *Mirandula* potitus erat, sibi à patrelibus timens, eam in *Henrici II. R. Franciæ* manus tradidit, acceptâ in Gallia ex regio patrimonio compensatione. Confer *Thuan.* L. 8. p. 392. L. 50. p. 945. *Mirandulam* Imperio adhuc vindicat meritissimus de Imperii jurebus *Conring. de finib. Imp.* c. 23. p. 537, 538.

Concordia
Com.

§. VI. Leo fasciis impositus dicitur notare *Concordiam*, cujus Comites à Friderico III. creati dicuntur, vel juxta alios A. 1414. à Sigismundo creati, à Friderico confirmati, Joannes & Franciscus. *Marchionatus* autem titulum *Chifflet*. l. c. assignat.

Cap. LXXI.

Pontii, Duces Arcuenses.

ARGUMENTUM.

1. Bona familia.
2. Scutum.

3. Ratio gestaminum. Legio. Arragonia. Bidaura.

4. Galea.

§. I.

Bona Familia.

IN Andalusia floret familia *Pontiorum Legionensium*, &, præter *Marchionatum Zabarenssem* atque *Casarenssem* Comitatum, nec non *Dominium Marchena*, possidet ibi *Ducatum Arcuensem* (d'Arcos) quam dignitatem A. 1498. Ferdinandus & Isabella Reges civitati isti tribuerunt.

Scutum.

§. II. Scutum Ducum *Legionensi* & *Arragonica* tessera ad perpendicularum bipertitum est, cum limbo caruleo octo parvulis aureis zona cyanea exaratis impresso.

Ratio gestaminum.
Legio.
Arragonia.
Bidaura
Galea.

§. III. *Legionensem leonem* & *Arragonicos palos* junctim familiare gestamen *Pontiorum* dicunt, nullam quam sciam ob affinitatem cum regia gente, unde donum regia gratia esse oportet. Limbum verò *Bidaurium* symbolum constituunt.

§. IV. Ex galeâ coronatâ erumpit leo purpureus, lingua & falcibus coccineis: Laciniæ autem ex auro & cyano sunt.

Cap. LXXII.

Reges Portugallie.

ARGUMENTUM.

1. Regni origo. Henricus Comes Portugallie. Prælium ad Ourique. Alfonsus Rex fit.

2. Regum series. Joannes nova lineæ autor. Emanuel. Sebastianus. Henricus. Philippus Rex Hispania. Joannes Dux Bragantia Rex. Petrus regens. Pace Regnum firmatum.

3. Scutum.

4. Vetus tessera crux.

5. Ratio quinque scutorum. Literæ Alfonsi regis. Quinque puncta s. vulnera in subscriptione.

6. Limbus Castellanus.

7. Sibmacheri scutum erroneum.

8. Corona clausa.

9. Apex. Draco s. serpens Moysi.

10. Joannis Regis sphaera.

11. Ex sententia Sibmacheri. Apex Bragantino- rum.

12. Symbolum. Telamones. Papilio.

13. Ordo Jesu Christi Avisi.

14. Bragantinorum scutum.

15. Aliorum ex regio sanguine.

16. Comitum à Lemos.

17. Castro. Osorio. Villalobos. Henriquez.

18. Dux Veragua. Christoph. Columbus. Castilia.

Legio. Admiralatus India.

19. Titulus.

20. Algarbia. Unde ad Lusitanos. Symbolum.

21. Africa. Lusitanorum successus in Africa &

India, atque ora Persia. Quæ à Batavis iterum illis erepta.

22. Præensiones in Regnum Portugallia à morte Henrici Cardinalis. Historia. Præsentantes.

1. Catharina Medicea R. Gallia. Fundamenta. Responsiones. Eventus. An ex eo Regi Franciæ jus supersit?

2. Antonius Lusitanus. Fundamenta. Responsiones. Eventus.

3. Philippus II. Rex Hispania. Fundamenta.

1. Portugallia comitatus regni Legionensis.

2. Successio Agnetis de Castro. 3. Constantia,

Petri R. filia. 4. Philippus competitoribus

prior. 5. Jus agnitionis ab Henrico, gubernatoribus, Bragantino, Nobilitate, populo.

Eventus.

4. Dux Sabaudia. Fundamenta.

5. Catharina Duc. Bragantina. Fundamenta.

1. Linea masculina. 2. Jus representa-

tionis. Hispanorum responsio. 3. Jus agna-

tionis. 4. Sanguinis prerogativa. Even-

tus. Electio Joannis R. ex Bragantinis. Scri-

ptores. Fundamenta. Responsio Hispano-

rum. Eventus.

6. Raynutius, Farnes. D. Parma. Fundamen-

ta. Responsio.

7. Pontifex. Fundamenta. Responsiones.

Eventus. Appendix. De jure Abbat. Cla-

revalensis. Compendium historia & præ-

tens. ex Conestaggio & Viperano.

§. I.

Regni ori-
go.

INter Europæ Regna ultimum exortum est *Lusitanicum* s. *Portugalicum* A. 1139. Nam *Henricus*, quem alii ex *Lotharingica*, alii *Limburgensi* familia hæcenus derivare sole-

bant,

bant, sed *Theodorus Godofredus* iusto tractatu fratrem *Hugonis I. & Eudis Ducum Burgundie*, adeoque ex regia *Francica* familia ortum fuisse, demonstravit, cum in *Hispanias* venisset A. 1089. bello adversus *Mauros* operam navavit, & *Conimbram* atque alia cepit, ob id *Comes Portugallie* dictus; is verò ex *Theresa Alfonso*, *Castilia Regis*, filia (quam aliqui naturalem fuisse perhibent, alii matrem ejus *Ximenes Nunestiam Gusmaniam* ductam, sed à Pontifice matrimonium dissolutum allegant) *Alfonsum* genuit. Hic bellum gessit adversus *Alfonsum VII. Legionis & Castilia Regem*, dein quinque Reges *Mauros, Ismarium & socios*, ad *Ouvrique*, prope *Tagum*, vicit A. 1139. Unde ab exercitu in loco aciei electus *Rex*, & in *Comitiis Lamegensibus* confirmatus est & coronatus: indignante ob id *Legionensi Rege*: inde *Ulyssiponem* cepit, & *Alboracum Regem Hispanis* vicit; à *Castellanis* autem captus, verum iterum dimissus est.

Henricus
Com. Portu-
gallie.

Prælium ad
Ouvrique.
Alfonso
Rex fit.

§. II. Ab hoc *Alfonso* reliqui Reges, filius *Sancius I.* nepos, *Alfonso II.* pronepos, *Sancius II. Alfonso III.* dein hòc genitus *Dionysius*, istò *Alfonso IV.* hòc *Petrus*, & eò *Ferdinandus*, qui masculam legitimorum progeniem clauit. Eodem *Petro*, sed extra conjugium, genitus est *Joannes*, qui, cum ob ductam *Beatricem, Ferdinandi filiam*, *Joannes Castellæ Rex* regnum sibi assereret, A. 1384. Dux exercitus constitutus est, & sequenti anno *Rex* electus, *Joannem Castellanum* ad *Aliubarotam* cruento prælio vicit, novamque Gentem orsus est, in qua filii parentibus succedere *Edoardus, Alfonso V. Joannes III.* huic patrui *Emanuel*, qui potentiâ antecessores superavit, & multis victoriis extra Europam Regnum auxit. Ei successit filius, *Joannes III.* huic nepos *Sebastianus*, & huic prælio adversus *Mauros* A. 1578. cæso propatruus *Henricus*, pridem *Cardinalis*, quo vivo & A. 1580. moriente, Regnum plures procati sunt, de quibus infra. Prævaluit *Philippi II. Regis Hispania* potentia, qui, expulso *Antonio*, qui se pro Rege gerebat, *Joannem Bragantinum*, qui ob conjugem *Catharinam*, *Edoardi, Principis Portugallie*, filiam Regnum sibi deberi editò librò publice testatus erat, metu ut quiesceret continuit, reliquos etiam amulos exclusit. In ejus & filii *Philippi III.* potestate mansit Regnum, *Hispanicæ* potentie ingens accessio. Sed sub *Philippo IV. Joannes Dux Bragantie*, prioris nepos, cum *Hispani* plurima adversus Regni jura designasse dicerentur, avita jura resuscitare cepit, & A. 1640. *Rex* agnitus est. Inde grave cum *Hispanis* bellum, quod ad filium *Alfonsum* transmissum est, quò à gubernaculo remotò habenas Regni, *Regentis* nomine, arripuit frater *Petrus*, qui nunc quoque illud tenet. Demum pace facta cum *Lusitanis* *Hispani* Regnum his proprium relinquere coacti sunt.

Regum se-
ries.

Joannes
novæ linæ
auctor.

Emanuel,
Sebastianus.

Henricus
Philippus
R. Hispanie.

Joannes
Dux Bragantie rex.

Petrus re-
gens.
Pace regnum fir-
matum
Scutum.

§. III. Scutum horum Regum argenteum est, & quinque parmulas repræsentat caruleas in (non decussim, uti apud *Haping. de Jur. inf. p. 302. Texera & Limn. Jur. publ. 6, 6, 18.* sed) crucem dispositas. Singulæ autem parmulæ quinque nummis *Byzantinis* argenteis in decussim dispositis onerantur. Scuto circumdatur limbus coccineus, septem castella aurea referens.

§. IV. *Ren. Franc. Ess. de merveill. cap. 42. p. 368. & le Feron* singulis scutulis inscribi volunt sex numos, quod conficiendo numero tricenario magis conveniret: sed usus reclamatur. Cæterum *Lusitanorum* antiqua Insignia fuisse crucem, ex eo apparet, quod *Dav. Blondell. Plen. assert. geneal. Franc. T. 2. p. 363.* dicit, eos majorum cruci scuta minora quinque *Byzantium* quinqne interstincta ita prætulisse. Sic & olim *Lusitanie* signum fuisse *Caramuel* concedit. Nempe *Henricus* crucem argenteam in caruleo scuto sumserat, expeditionis cruciatæ signum. Ita *le Laboureur*.

Vetus cas-
sera cruz.

§. V. Causam quinque scutorum non unam allegant: quinque Reges prælio victos (ita *Haping. Jur. insign. c. 6. P. 3. §. 7. num. 473.*) vel quinque vulnera ab *Alfonso Rege* in prælio accepta, ex quibus miraculose convaluerit, vel sex vexilla hostibus erepta; Unde quinque scuta sexto majori includantur. Præcipua verò ratio perhibetur, ut mystica ratione vulnera Christi quinque designarentur. Ita habent literæ *Alfonso Regis*, apud *Caram. de Lobkovvitz. in Philippo L. 2. art. 7. Præcipio successoribus meis in perpetuum futuris*, ut scuta quinque in crucem partita propter crucem & quinque vulnera Christi in insigne ferant, & in unoquoque 30. argenteos, & super serpente *Moyssis* ob Christi figuram, & hoc sit memoriale nostrum in generatione nostra, & si quis aliud attentaverit, à Domino sit maledictus, & cum *Juda* traditore in inferno maceratus. Facta charta *Colimbr. 3. Kal. Nov. Æra MCLII.* Subscripta nomine *Alfonso R. & aliorum plurium.* Hæc tamen charta aliquibus suspecta est. Originem autem devotionis illam tradunt, quia *Alfonso Regi* contra *Mauros* pugnaturus, quæ victoria, quod

Ratio quina-
que scuto-
rum.

Litteræ Al-
fonso regis.

Quinque
puncta s.
vulnera in
subscri-
ptione.

vidimus, Regno primordia dedit, *Christus dicitur apparuisse, ac, victoriâ promissâ, iussisse, ut crux insignibus legatur.* Confer fufius *Caramuel. Phil. prud. L. 2. art. 7. p. 114. seq. & Dam. à Goës descript. Olyssip. p. 882, 883.* Cæterum olim erant 30. in singulis scutulis argentei, sed ad quinarium numerus reductus est, tum quia ad quinquies quinque si quinarium ipsorum scutorum addas, constituunt eundem numerum, tum quia quinaris ubique Lusitanis faustus habitus. Ut tricenarius numerus conficiatur, punctis annumerari scuta, communiter volunt. Sed *Resend. Antiq. Lusit. L. 4. p. 960.* ita de mutatione tricenarii numeri in singulis scutis loquitur: *Mutata à posteris Regibus numerorum figuratio est commodiori ratione, & in singulis quibuscque scutis singuli quinque numeri positi, decussatim ad figuram literæ X, bis numerato quod in medio est, & cum à summo deorsum, & cum à latere ad latus sit supputatio, ut numerus 30. expleatur.* Ex *Conestag. refert Limn. Jur. publ. 9, 1, 201.* Reges Lusitaniæ cum Diplomata subscribunt, semper quinque puncta in decussim locata addidisse, quæ vulnera appellare solent, in memoriam vulnerum Salvatoris. Confer *Varenn. R. d'arm. P. 3. p. 328.* Unde *Philippus Lusitaniam subacturus, cum alias soleret subscribere Diplomata hæc verba: Ego Rex, Diplomati in Lusitaniam misso tantum subscripsit, Rex . . . ad imitationem Regum Lusitaniæ, quæ puncta Lusitani Vulnera appellant.* *Hier. Conestag. de Portug. & Castel. conjunct. p. 1161. Le Labour. de l'orig. n. 70. 71.* non improbabili-ter putat, *Alfonsum mutasse crucem candidam patris, quia in cruciatis expeditionibus gestamen illud nimium commune, in crucem quinque scutis compositam, in decussim autem disposuisse inscripta puncta, ut alterius formæ crucis (quam Andreanam vocant) etiam exemplum haberet, in primis quia in Burgundia, natali Henrici solo, crux illa frequentior.* De antiquiori symbolo *Alfonsi I. Regis ita Job. Caram. Lobkovvitz in Job. Bragant. p. 55. Nondum Regi sagitta symbolum, cujus pernici volatu promittitur in militares labores velocitatemque signatam voluit; jam Regi quina Luna ob devictos totidem Maurorum tyrannos, quibus pro insigni Luna. Atque ex eo symbolo & quinque illis concinnata postmodum insignia, quibus Lusitania etiamnum gloriatur.*

Limbus
Castella-
nus,

§. VI. Castellorum quæ limbum exornant rationem à totidem affinitatibus cum *Castella* Regibus contractis allegant; & quidem in Hispania non infrequens est, affinitatum causa limbos certos assumi. Ajunt verò *Sancium II.* limbum hunc adjecisse, non tamen definitio castellorum numero. Alii *Alfonso III.* adscribunt, cum dotis nomine Lusitaniæ à Castellanis quædam oppida cederentur in ea provincia, qua *Anas* mare petit, controversa antea utique genti. *Caram. Lobkovvitz. Philipp. prud. in præf. ad lect. adscribit Joanni III. & adjectum ait, ut septem Sacramenta Ecclesiæ designarentur.* Ut nihil non religiosum in scuto hoc apparet.

Sibmach.
scutum er-
roneum,

§. VII. Ex hoc apparet, scutum Portugalliæ, quale in Armoriali *Sibmach. P. 2. p. 1.* exhibetur, nihil fere sani continere. In eo enim scuto rubeo aliud scutulum caruleum liliis quatuor viridibus latera exornantibus instructum exhibetur. In scutulo illo, loco parmularum, nescio quæ figura visitur ex argento, quinquies repetita, & in decussim locata: singulis autem totidem puncta inscribuntur: Demum majoris scuti angulis adjiciuntur 12. castella aurea. Lilia illa crucis *Avisia* sunt extremitates, quæ scuto non inscribi, sed subjici debebant. Porro à *Sibmachero* illa Insignia non efficta esse, argui potest ex libro A. 1575. *Francofurti à S. Feyerabend edito, quo Constantiensis Concilii Historia (Handlung des Concilii zu Constant)* & Legatorum Insignia exhibentur. In eo enim simili figura repræsentantur, ut tamen clare pateat, quinque scutula esse, quæ medio scuto inseruntur. Ex quo apparet, commentum esse vetustum.

Corona
clausa,

§. VIII. Descripto hunc in modum clypeo Reges coronam ex moderno more clausam imponunt. *Sebastianus* tamen, ultimus ex priori linea Rex, simplicem tantum gestabat, clausarum consuetudine adhuc minus frequenti. Apud *Limn. Jur. publ. T. IV. Addit. ad 6, 6. p. 126 Lud. Guyon* perhibet, coronæ clausæ usu Lusitanos à Castellanis prohibitos, quod Vasallos suos esse voluerint; sed nihilominus, contra Castellanos voluntatem, eos usos esse; quod vanum est. De corona Lusitanica, quam *Fr. Mæcedus*, ad modum Gallicæ, octo arcibus fulciat, vide adversus eum differentem *Job. Caram. Lobkovvitz. in Job. Brag. p. 205.*

Apex Draco
s. serpens
Mosis,

§. IX. Apex est ex coronata galea erumpens & evolans *Draco aureus*, notando serpenti, quem *Moses* in deserto erexit. Hoc & alia scuti mysteria memorant versus *Caram. Lobkovvitz, Philippo prudenti præfixi:*

Prole;

*Prototypi Christi transfossi vulnere quino
aneus est Moysi vera figura Draco*

*Quinque crucem clypeis cruciger quia Marte subegit,
Maurorum Lunas quinque monarcha tulit.*

*Quolibet in clypeo formavit stigmata quinque,
Ut cor sit clypeo Christus & altus apex.*

§. X. Joannem Regem lego Insignibus imposuisse *spharam*, quæ deinceps in *Joannis R. Sphæra.*
omen tracta est detecti novi orbis apud *Limn. Jur. publ. 6, 6, 94.* Hoc *M. Gilb. de Va.*
renn. P. 4. p. 550. posterioribus Regibus *Portugallia* adscribit.

§. XI. Ex eo iterum liquet *Sibmacheri* apicem à vero abludere, qui equi caput im- *Ex sententia Sibmacheri.*
ponit, & quidem viride, laciniis etiam dependentibus rubeis & prafinis, quæ aureæ *Apex Bragantio-*
& miniatæ (aut, ex aliorum sententia, argenteæ & cyaneæ) esse debebant. *Braganti-*
orum tamen apex apud *Chifflet. Ins. Eq. A. V. n. 244.* erat *dimidiatus equus argenteus,*
triplici vulnere in collo latus, sanguine ex ore erumpente, freno coccineo, lupato aureo.
Hunc suum, an Regum qui fuit priorum, apicem, moderni jam usurpent, non satis
discernō.

§. XII. *Symbolum* Regibus peculiare fuisse arbitror (certe in monetis illud videre *Symbolum.*
est.) In hoc signo vinces; ab apparitione Christi, qui ea verba ad Alfonso prolocu-
tus fertur. *Telamones* autem sunt dracones duo, vexilla insignibus regis depicta ge- *Telamones, Papilio.*
stantes. Addit *Sammarth. l' Est. de Portug. p. 321.* *regium papilionem caruleum, ornatum*
scutis Lusitanicis.

§. XIII. *Ordo* militaris est, quem *Jesu Christi* vocant, cum cruce inde dependen- *Ordo Jesu Christi.*
te: additur etiam post scutum crux viridis in liliorum flores terminata, pro ordine *Avissii.*
Avissio. Conf. supra P. 1. c. 7. §. 31. 33.

§. XIV. Ex Regibus orti *Duces Bragantini*, autore *Alfonso*, Joannis Regis notho, *Braganti-*
qui, uti §. 2. diximus, sceptrum tandem ipsi consecuti sunt. Eorum autem peculia- *orum*
re ex regio inflexum *deyus* fuit, *scutum argenteum*, cum *coccineo decussis*, impresso quin- *scutum.*
que scutulis *Portugallia*, apud *Chifflet. Ins. Eq. A. V. n. 244.*

§. XV. Ex eadem regia familia *Lusitanorum* oriundi sunt post alios plures, *Aliorum*
quibus *Bragantinam* tesseram, cum aliquo discerniculo, *Sammarthanus* assignat, *C. de sanguine.*
Lemos M. Taurisani & de Veragua, quorum tamen uterque in *Hispania* fortunarum
sedem habent.

§. XVI. Comiti *Lemosio* ascribit *Sammarthanus* *bipertitum* scutum, hinc tinctum *Comitum*
argento, impressis *sex pilis cyaneis*, isthinc *auro*, inscriptis *duobus lupis gradientibus* *a Lemos.*
coccineis: limbo circumdato, quem octo scutula Henriquezia exornant.

§. XVII. *Pila Castrensem* notant Gentem, lupi *Oforiam*, forte quod *Maria Fer-* *Castro.*
naudez de Villalobos (Villa luporum) successionem illam marito, *Petro Alvaresio Oforio,* *Oforio.*
attulit. Ratio autem gestaminis est matrimonium *Dionysii*, qui *Jacobi Ducis Bragan-* *Villalobos.*
tini frater, & Joannis, à cuius conjuge jus ad Regnum, patruus magnus fuit. Hic enim
cum in *Castiliam* cum fratribus concessisset, *Joanna Regina* cura duxit *Beatricem de*
Castro, C. de Lemos filiam & heredem *Roderici Oforii*, ex *Teresia Oforia*. Inde patet ratio
Oforia tesseræ. *Roderici* verò avus, *Petrus Alvarez Oforius*, ex *Dominis de Cabrera &*
Ribera, ducta *Beatrice de Castro*, Dn. de *Lemos*, in *Gallicia*, ejus Comes A. 1457. gratia
Henrici IV. creatus est. Cæterum *Beatrix* illa fuit filia *Petri Henriquezii* (ex nothis
Regum *Castilia*) *C. Trastamara*, & *Isabellæ de Castro*, Dn. de *Lemos & de Sarria*. Unde *Henriquez,*
& *Henriquezii* limbi, & *Castrensum* pilarum ratio repetenda fuerit.

§. XVIII. *Veraguensem* Ducem quod concernit, ille descendit à *Georgio, Com de Dux Vera-*
Gelves, filio *Alvari de Portugal*, Dn. de *Ferreira*, fratris *Ferdinandi II.* Ducis *Braganti-* *guz.*
ni. Hujus uxor fuit *Isabella, f. Jacobi Colombi, Ducis Veraguani*, cujus pater, *Christophorus,* *Christophi,*
Americanas insulas detexit. Ab hac assumpta insignia esse reor, quæ *Sammarthanus* *Colombo.*
Duci moderno ascribit, pag. 325. Quæ sunt quadripertita, ut prima quadra *Castellanum*,
secunda *Legionense* referat, tertia *aurea diagonalem balthæum caruleum* continet: quarta *Castilia.*
cyanea anchoras aureas in decussim dispositas. Inter has quadras *triangularis alia*, pedem *Legio.*
scuti occupans, inseritur, *caruleum mare fluctibus argenteis commotum, tum quinque insulas*
aureas, & in medio orbem *s. spharam cruce imposita* ornatum ex *auro* continens. *Legio-*
nensem & Castellanam tesseram puto donum fuisse *Ferdinandi & Isabellæ*, Regum
Hispaniæ, unde *Colomborum* gentile symbolum:

A Castilia

accessione aucta, & inter ipsos & Lusitanos ex recentibus matrimoniis & adfinitatibus amicitia & concordia nata fuisset: neque hi amplius contendere sunt ausi: & illi hos missos faciendos esse censuerunt. Quoniam igitur majores, diu multumque Africa littus legendis Insulas appellat) imperio suo subjecerant, in Æthiopia arcem S. Georgii (quam Minam vocant) edificaverant: Insulam Principis, & Sancti Thomæ (quarum posterior perpendiculariter sub æquinoctiali sita est) & alias nonnullas Insulas minores circumvicinas occupaverant: præterea, initâ cum Regno Congensi, & Angollensi (quorum incolæ sunt Æthiopes) amicitia, Caput bonæ spei, & insulam Sancti Laurentii prætergressi, è regione illius Soffallam, Mozambicam, & Melniden (quæ sunt in continenti) partim amicitia contrahit, partim etiam vi, prout incolarum ingenia erant, adhibita (quanquam postea fixo nonnihil pede, vi plerumque rem gesserunt) in potestatem redegerant: sub Rege Emanuele demum mare rubrum præterierunt, & institutis Socotra, & Calabiata commerciis, sinum maris Persici, & Indii fluvii ostium prætervecti, & in Indiam, primum sub prætextu mercimoniorum, & paulò post vi aperta ingressi, in Regno Calicuti, Cochini, & locis circumvicinis pedem posuerunt: Sed nusquam firmitus, quam auspiciis Alfonsi Albuquerquei, celeberrimi Ducis, in Goa, quæ est Insula Regni Accem, vicina regioni Idalcami, & hodie est civitas Archiepiscopalis, caput omnium eorum regnorum, & sedes Viceregis. Atque inde postea progressi ulterius, hinc inde parva quadam propugnacula extraxerunt: quinimo etiam retrogredientes usque ad Ostium sinus Persici, Insulam Armuzium occuparunt, & in eo littore multa loca, ut Chaul, Damane, Bazani, & Diu subjugarunt In Promontorio Malabaris (quod vocant caput Comeris) versus sinum Gangeticum, negotiantur, & arcem habent in Insula Zeilan, quam aliqui antiquam Taprobanen esse putant, ubi nascitur optimum omnium cinamomum. Inde versus Orientem prætervecti eum, quem dixi, sinum, & ostium Gangis, invenerunt alterum littus, in cujus Istmo (quam antiqui auream Chersonesum vocabant) occuparunt urbem Malacam, distantem 25. miliaribus à magna illa Insula Samatra, quæ & ipsa à multis pro Taprobane habetur: & inde progressi ulterius partim negotiando in Regno Peru, & aliis Regnis in continenti sitis: partim navigando, invenerunt minorem & majorem Giaum, Regnum Sinarum, magnum archipelagus insularum Molucarum, unde Caryophyllon, moscocaryon, & multa alia aromata advehunt; denique Insulam Japonem, & tandem eousque penetrarunt, ut obvios ibi habuerint Castellanos, qui regiones occidentales, à Christophoro Columbo Genuensi, sumptibus & auspiciis Regum Castellæ nuper detectas, investigabant: atque ita per harum duarum nationum navigationes universus mundus circumdatus fuit, & Oriens cum Occidente conjunctus. Occuparunt etiam tempore ejusdem Emanuelis è regione Æthiopiæ, & Capitis bonæ spei provinciam, quæ sancta Crucis vocatur, & vulgo Brasile, Regno Peru contiguam, quæ secundum littus in mille quingentorum miliarium longitudinem extenditur: sed in mediterranea loca non multum penetrarunt. Ex eo fere sua tueri & defendere contenti fuere Lusitani. De Azoribus insulis quas à Betencurio venditas obtinuerint, confer *Thuan. L. 1. p. 25. L. 75. p. 737.* Observandum verò, postquam Portugallia Hispanis subiecta est, non pauca loca in America, Africa & Asia, bello inter Hispanos & Batavos fervente, ab his occupata, & in potestatem redacta esse. In America enim Brasiliæ partem, in Africa ante Regnum Congitanum Insulam Loandam, trans caput B. Spei insulam Mauritii, in Guinea Castellum Georgii, in Asia Malaccam, Moluccas plerasque & alia hi obtinent. Lusitanis erepta. Tum Ormuzia Regnum, ob quod Arabiæ & Persiæ imperare videbantur, A. 1622. Angli illis ademere, & Persis restituere.

Quæ à Batavis iterum erepta.

§. XXII. Superest, ut prætensiones, quæ à morte Henrici, Regis Cardinalis, ortæ, explicemus, historiam & pro more nostro rationes enarraturi. Historia ita habet. Emanueli, potentissimo Lusitaniæ Regi A. 1521. filius, Joannes III. huic A. 1557. morienti, ex filio Joanne præmortuo, nepos Sebastianus successit, qui A. 1578. Alcaçerano adversus Mauros prælio cadens, successorem habuit alium Emanuelis filium, Henricum Cardinalem. Henricus matrimonii ineundi consilio deposito iamque ætate gravis, ne successionem dubiam relinqueret, competitores convocat. Res variis acta artibus & studiis; Rege imprudentiori, quam ut posset, timidiori, quam

Præsentio: nes in regnum Portugallia à morte Henrici Cardinalis. Historia. Præsententes.

N n

ut aude-

ut auderet, quæ status exigebat ambiguus, consilia amplecti. Cum demum Regem *Philippum* dicere, ad hoc inductus apud se statuisset, huic fini comitia congregantur, in quibus nihil effectum, & *Henricus A. 1580.* moriens Regnum non tam legitimo successori adjudicandum, quam potentiori occupandum reliquit. Confer *Thuan. L. 65. p. 358. seq. L. 69. p. 512. seq.*

Pratendentium Tituli.

Catharina
Medicæ
R. Galliar.

I. *Regina Gallia, Catharina Medica.* Jus hujus descripsit *Petrus Beloy*, idemque proponit *Texeira*. Allegat etiam *Caramuel* quendam *Pellitierum I. C.* In Regnum autem ad Comitiam ei urgendo missus *Urbanus Sangelasius*, Episcopus Convenarum: etiam si Regina vocata non esset. Confer *Thuan. L. 65. p. 359. L. 69. p. 514. 516.* Titulus ex eo ille allegabatur. Sanci II. frater, *Alfonfus*, antequam Regno admoventur, *Mathildem Bononiensem* in matrimonio habebat, hæc dein spreta *Beatricem Castellanam*, jam fratre dejecto, Rex duxit: ex qua *Dionysius*, autor reliquorum Lusitanæ Regum, natus. Catharina verò ex priori matrimonio *Robertum, Bononia Comitem*, susceptum perhibuit, à quo ipsa per matrem *Magdalenam Turriam*, Bononiensis familiæ hæredem, descendit. Itaque adulterino Dionysio ejusque posteris merito præferendam, saltem extinctis sufficiendam Bononiensium Domum prætendebat.

Funda-
menta.

Fundamenta apud *Cassanum* præcipua ista sunt: 1. *Dionysius adulterinus*, quia lege Christiana polygamia vetita, successionis incapax est.

2. Non licet per decreta Conciliorum & Ecclesiastica eam ducere, quam quis adulterio, vivente priori conjuge, prius cognoverat. Itaque nec postea potuit matrimonium legitimum fieri. *cap. cum haberet. X. de eo, qui duxer. in matrimon.* Objicitur huic thesi ex Concilio Eliberitano exemplum *Davidis & Batiabæ*.

3. Substernenda alia hypothesis intentioni reginæ, videlicet *Regnum Portugalia non deferri jure hereditario*, quo respicitur ad ultimum possidentem, sed *jure sanguinis*, quo primus autor successionis attenditur. Quam proponit & examinat *Caram. Phil. R. Portug. dem. L. 5. Disp. 4. n. 58. seqq.*

Respon-
siones.

Respons. 1. Falsum, ullos à *Mathilde* relictos liberos. Unde etiam *Bononiensis* successio aliorum delata. Probat conjugium sterile fuisse *Caramuel. in Phil. L. 1. p. 28.* (1.) Ex testamento *Mathildis*, quo liberorum nullam facit mentionem. (2.) Quia status à Pontifice veniam Regi rogantes, de liberis tacent. (3.) Quia traditio ferat, *Mathildem* ob sterilitatem repudiatam. (4.) Quia *Dionysius* sine contradictione ullius successit; Licet verò *Brandaon* putet incusari posse Scriptorum negligentiam, & *Alfonsum* haud usquequaque puritati conscientia studuisse, *Dionysius* tamen *S. Isabellæ* maritus, Regno alieno non incubuerit. *Thuan. L. 69. p. 516. Caramuel. Philipp. Pr. p. 28. & in Johan. R. Lusit. p. 62.*

2. *Clemens IV.* confirmavit, post *Mathildis* mortem, matrimonium *Beatricis*. Quam tamen confirmationem subreptitiam causæ hujus patroni criminantur, nec licere Pontifici, legi divinæ præjudicium facere, sed nec extra suas ditiones ad habilitatem temporalis successionis legitimare, asseverant.

3. Institutio *Alfonsi*, quo *Dionysium* (pro quo etiam urget *Caramuel*, quod natus primus patre Rege) heredem dixit; quam elidunt, utpote Legibus Canonicis & Civilibus adversam.

4. *Electio Dionysii* & acclamatio populi. Ubi pars adversa desiderat eligentium potestatem, eligendi incapacitatem, & electionis libertatem.

5. *Dionysius* primus patre Rege natus. Sed hoc jus non dat præ primogenito.

6. *Præscriptio.* Cui opponitur, præscriptionem injustos possessores non juvare, nec eam adversus Reges valere, præsertim legitimo titulo deficiente, & Bononiensibus sua debilitate à jure prosequendo prohibitis. Confer *Zyp. Hiæ. Cassan. obsr. L. 3. c. 7. p. 278.*

Eventus.

Eventus. Facile hoc explosum, quin & prudentia Reginæ desiderata in Legatione propterea decernenda. *Thuan. L. 69. pag. 514. 516.* Videri etiam potuit deserta præ-
tensio,

rensis, ex iis, quæ Regis nomine ab eodem dein Legato proposita. pag. 514. Sed & cum Antonio deinceps auxilia lata, datusque titulus *Regis electi*, videbatur altis An ex eo Regi Fran- cia jus su- perfit.

probatâ causa Antonii, quamvis eadem etiam in gratiam Reginæ fieri Rex inter-pretabatur. Confer *Thuan. L. 73. pag. 690. 691. L. 75. p. 741.* Saltem cum Catharina, aut ejus liberis diceret quis extinctum illud jus, aut juxta *Caram. L. V. Disp. 5. n. 13. ad Isa- bellam Belgicam* hujusque testamento ad R. Hispaniæ devolutum: verum propugnavit, adhuc superesse Regi Christianissimo prætensionem, *Jacob. Cassan. Rech. des droits du R. de Fr. L. 1. c. 3.*

Fundamenta. 1. A Catharina jus obtigit; jam verò quicquid Regibus successione aut quacunque acquisitione accedit, ex regula Regni Regno unitum intelligitur. Conf. *Limn. Not. Fr. 1. 8. p. 173. 216. 221. Fr. Maced. prop. Lus. Gall. P. 2. p. 399.* 2. Adde te- stamentum *Margaretæ*, ultimæ ex Valefiis, quæ heredem Regem instituit. 3. Posset addi testamentum *Antonii A. 1595. Thuan. L. 113. p. 173.* Confer in contrarium *Zyp. Hiat. Cassan. obstr. L. 1. cap. 4. p. 18. 20. 22. cap. 10. p. 69. L. 3. c. 7. pag. 278. Caram. Phil. prud. R. Lusit. demonstr. L. 5. Disp. 5 tot.* Conferri debet §. 60. pacis A. 1659. conclusæ.

II. Antonius. Hujus & sequentium prætensionibus illustrandis opus est parti- cula genealogiæ Lusitanicæ. Antonius Lusitanus;

Emanuel R. Portugall. † 1521.

Joannes III. Rex † 1557.	Isabella. Ux. Caroli V. † 1539.	Beatrix. Ux. Carol. D. Sabaud. † 1537.	Henricus Card. Rex. † 1580.	Ludovicus D. de Beia. † 1555.	Edoardus Dux Guia- marani. † 1540.
Joannes pr. Por- tugall. † 1554.	Philippus II. R. Hispan.	Emanuel Philiber- tus D. Sabaud.		Antonius Rex Ele- ctus. † 1595.	Maria. Catharina. Ux. Alex. Ux. Johan. D. D. Parmens. Braganç. † 1577.
Sebastianus Rex. † 1578.					

Pro Antonio præcipue edita, refert *Caramuel. 1. Explanatio veri ac legitimi juris*, quo Antonius & c. A. 1585. Lugdun. autore anonymo, sed multi ibi errores genealogici. 2. *Cypr. de Figeredo* dedit *Epistolam* ad Philipp. 2. de causis, cur Antonium non deserat, ut & *Apologiam* contra Johan. de Castro, qui desertor Antonianæ causæ, ad eam dein rediit, ac etiam pro ea scripsit. 3. *Joseph. Teixeira*, Ord. Prædic. Compend. de *Portugall. Regni Comitibus*, gestis. & c. A. 1582. 4. *Emanuelis Fonseca* oratio in laudem Anto- nii. Addit alia *Caramuel*, præcipue *MSa*, quæ ipse dono Emanuelis, filii Antonii, ob- tinuerat.

Fundamenta. 1. *Masculus & agnatus cognatos & famellas* excludit. 2. *Accedit* Funda- *Electio & proclamatio populi*, ad quam ipse provocat Antonius, in *Epist. ad Pontificem*. Confer *Hist. apud Thuan. L. 70. p. 538. 539.* Ad valorem *electionis* ostendendum, popu- lo id jus esse, scripsit *Fern. de Pinã Marecos* pro populi libertate. Agnitus etiam ab *Academia Conimbric. apud Thuan. L. 70. p. 543.* Adde, apud *Caram. Phil. L. 1. p. 51. mira- culum*, quo ajunt, infantulum *Santareni* Antonium dixisse Regem: quod *Caramuel* ridet. 3. Alii (*Scip. de Pleix*) ajunt *legitimum* à Pontifice, alii à Joanne aut Sebastiano Re- gibus, vel Ludovico patre, & ob hoc successione capacem. Sed hoc argumento non usus Antonius, nec ullibi *legitimationis* meminit. 4. Aliqui etiam *illegitimum* successione capacem agnoscere volunt.

Respons. 1. *Antonius illegitimus*, & ex contubernio natus. Confer *Thuan. L. 65. pag. 359.* Tales autem jure *Canonico & constitutione Innocentii III.* pro Regno *Lusi- tano* facta, ut & jure Hispaniæ excluduntur. Probata ea macula natiuitatis. (Vide *Thuan. L. 69. pag. 517.*) 1. Ludovici paratris testamento, quo vocatur *natus* filius. 2. Testium productorum falsitate comperta. 3. Subsecuta R. Henrici sententia. In contrarium pro ipso allegatur sententia lata à Commissario *Gregorii XIII. Pontifi- cis, Emanuele d' Almeida, Episcopo Angrensi.* Confer *Sammarthan. Histor. geneal. Dom. Franc. L. 43. c. 9.* Eum *Emanuelem* dicit *Caramuel* pronunciasse tanquam Judi- cem Conservatorem privilegiorum ordinis *Melitenis*. Qui tamen titulus eum judi- cem fecisset in causa Ordinem, non verò Regnum concernente. Post hujus senten- tiam demum in contrariam partem pronunciavit *Henricus*. Argumenta, quibus coram *Emanuele* Antonius legitimos natales probare voluit, fuere tres testes, qui se oculos perhibe-

perhibeant; 2. cujusdam *Ruy Selemæ* mortui scriptum, quo testimonium perhibebat; 3. testamentum Ludovici, quo cum heredem unicum instituit; 4. Sebastiani concessio, cum insignia Lusitaniæ sine nota cum gestare voluit. Cæterum *Caramuel* vult, in hac controversia nec Henricum, nec Comitiam, nec Pontificem, nec quemvis alium potuisse esse judicem, sed ad arbitros & Doctores Academicos rem remittendam fuisse.

2. Jus populi ad electionem nullum (Vid. rationes *Ferr. de Pina Marecos* à *Caramuel* solutas.) Nec ab ordinibus Regni universis electus Antonius, sed tantum à *Santarensi*bus: tum quæ ab electione alias etiam differt, *acclamatio seditiosa*, solique plebis imperitæ, quæ illi studebat, insaniæ & paucorum factionis consilio tribuenda. Cum hi quoque initio tantum *defensorem Regni* dici vellent, & ille etiam dubitaret Regis nomen accipere. Vide *Thuan. L. 69. p. 522. 527. L. 70. p. 537. 5, 8. 539. 541.* Dein etiam quæ confirmatio videri posset, *acclamatio Ulyssiponensis* æque turbulenta. Quin & à Gubernatoribus *Antonius* hostis declaratus. *Thuan. L. 70. p. 543. 547.*

3. Nec legitimatum se dixit Antonius, nec factum probari potest, nec ad Regnum legitimatione habilis factus esset, nec Pontificis illa est potestas ad finem politicum, nec accessisset eorum consensus, qui pars fuere.

4. Illegitimi excluduntur legibus hereditatis majorum, feudorum, majoratum, bonorum coronæ, Hispanica de las partidas, testamentis Regum, exemplis, Antonii confessione, cum ille ad Regni successionem filios non vocat, haud dubie quia non legitimi. Unde ipsum testamentum Antonii Regnum possessori vel propinquis relinquit.

5. *Caramuel L. 5. sub fin. p. 430.* eundem etiam excludit ob ætatem, qua minor Philippo, si etiam legitimos natales probasset. Sed confer, quæ ipse *L. 5. Diss. 8. q. 3. art. 1. p. 417.* hanc exclusionem destruentia asserit.

Eventus,

Eventus. Antonius ab Albano fractus, tandem cum diu incerta fuga hinc inde per Regnum latuisset, in Galliam se recipit; classis impetrata Azoribus retinendis frustra est, & ipse tandem A. 1595. moriens heredem Regem, cui liberos commendabat, relinquit. *Thuan. L. 113. p. 173.* Confer testamentum apud *Caramuel. Phil. prud. R. Portug. L. 5. Diss. 3. n. 144. seqq.* ubi liberis tantum legat ususfructus, qui pertinent ad Lusitaniæ Reges, & mobilia bona, quæ ipsi possunt legare, &c. Filius *Emanuel*, & ipse extra conjugium genitus, cum Austriacis paciscitur. *Caram. d. l. n. 153.* Si Antoniani legitimos natales Antonii & hujus filii probarent, ostendit eos petere posse *Ludovici Infantis hereditatem*; sic & *Patronatum Comitatus Marialva*, bona ex *Cratensi Prioratu* acquisita (privilegio Gregorii 13.) *Hericeira* vindicat *Emanueli* Portugallo.

Philipp. II.
R. Hispaniæ

III. *Philippus II. R. Hispaniæ.* Jus ejus *Petrus Giro, Ossuna Dux*, in Lusitania proposuit, cum *Gardiola Jcto. Thuan. L. 65. p. 360. L. 69. p. 513.* Probarunt *Salmanticenses*, & *Complutenses*. Pro eo scripsit *Alfonsus Abuquerq.* Advocatus *Olyssiponensis*, *Michael d' Aguirre*, in *Besold. Consil. 1. Joseph. Pellicerius*, *Joh. Caramuel Lobcovitius*, A. 1639. qui reliquis argumentum fufius & majori studio excoluit. Tituli ab hoc allegati: quorum tamen priores in præludio ad Lectorem minoris se facere testatur, & propterea tantum adduxisse, ut consuleret curiositati.

Funda-
menta.
1. Portu-
gallia Co-
mitatus
regni Le-
gionensis.

1. Portugallia, Regni Legionensis Comitatus, concessa Henrico, Regis genero, sub fide Regni illius. *Roderic. Sant. Hist. Hisp. P. I. c. 14.* itaque nullo jure Henrici filius *Alfonsus* à seditiosis, exercitu & Comitibus *Lamegensibus*, Rex proclamatus: nec aliud successorum jus, cum præscriptio in Regnis nulla sit, nec per vim acta obligationem pariant.

Resp. 1. Ex *Lucâ Tud. Chr. mund. anno ær. 1195. seq.* ubi *Ferdinandus R.* refertur devicto *Alfonso* Portugallo dixisse: *Redde mihi tantummodo mea, quæ abstulisti, & Regnum Tuum maneat Tibi.* Confer *Fr. Maced. Propugn. Lusitan. Gall. P. I. p. 74.* Exc. Inter ea quæ sua dicere *Ferdinandus* potuit, erat etiam superioritas in Portugalliam, & ut hunc ad Comitiam evocaret. 2. *Alfonsus* Rex se jure suo abdicavit; teste *Roderic. Hist. Hisp. P. 4. c. 3.* 3. A Papa *Innocent. II.* confirmatus & admissus Romæ, licet semper contradicente Legionensi. Exc. Papa tantum creavit eum Regem *Pontificium*, qui est, cui conceduntur omnia beneficia sacra, privilegia, indulgentiæ, quæ Regibus concedi solent. Qui Rex non ob hoc *secularis* est, sed potest alterius vassallus esse. 4. Accessit *autoritas divina*, cum *apparitio* *Alfonso* facta, ejus authenticum instrumentum probat *Caramuel*. Exc. *Revelatio* privata in tribunalibus nusquam est admittenda, sed judicandum juxta acta & probata.

2. Mascu-

2. Mascula linea *Alfonsi I. in Ferdinando extincta*, præter *jus Joanni notho*, (exclusa etiam *Beatrice Joannis Castellani conjuge*, à Comitibus agnita Regni herede) *corona est imposita*, cum ea potius deberetur *Agnetis de Castro*, ex *Petro Rege*, qui eam avia regina Castellana natam, adeoque non impari, nuptiis licet patre non conscio, quod non requirunt leges Lusitanæ, legitimis sibi copulavit, & postea tanquam Regina funus duci fecit, ac imaginem corona imposita ornari, liberis; ab hujus autem filia *Beatrice*, quæ Beatrici Regina proxima, per *Urracam*, Ferdinandi R. Arragoniæ uxorem, *Arragonii Reges* descendunt.

Successio
Agnetis de
Castro.

Resp. 1. Agnetis de Castro matrimonio à patre contradictum, adeoque liberi habiti illegitimi. *Sammarth. Geneal. Hist. Dom. Franc. L. 42. c. 2.* 2. Superesse dicuntur ab ipso *Caramuele hodie quoque in Galicia Domini de Eça*, qui ex Ferdinando, filio Joannis, nepote Agnetis, descendunt, qui æque, ac *Acugnii Comites Valentiani*, ex Maria, Ferdinandi sorore, procedentes præferendi forent *Beatricis Albuquerque* posteritati.

3. *Maria Alfonsi IV. R. Portugall.* filia nupsit *Alfonso, R. Castilia*, cujus filius *Petrus Rex generum ex Constantia* filia habuit *Joannem Ducem Lancastrensem*, à quo oritur *Catharina Lancastrensis*, *Henrici R. Castilia* uxor. Extinctâ ergo legitimâ posteritate *Petri* (si Agnetis Castrensis liberi prætercantur) Reges Castiliæ supererant, præferendi *Joanni notho*, ob titulum Regni hereditarium.

Constantia
Petri R.
filia.

Resp. 1. Contra hunc & priores titulos militans, præscriptio, sæpius repetiti cum Lusitanis *Tractatus*, & imprimis *Joannis, R. Portugallici*, conventio cum Castellanis. Sed illam juris civilis fatum in Regnis, imprimis Portugallia, præterquam quod bona fides defuit, atque post Joannem non amplius sine interruptione centenaria præscriptio lapsa, admittere nolunt; istos studio publicæ quietis, non juris abdicationi attribuant; huic obvertunt *Henricum Castellani A. 1398.* adhuc in Diplomate profiteri, hosti suo *Joanni*, cui etiam post mortem *Johannis I. R. Castilia Castellani*, nihilominus alium quam *M. Avisii* titulum dare refragati, nullum in Lusitania jus esse. Sed & eundem animum semper servasse successores. Unde *Alfonsi VII.* iusta in Lusitanos arma, & semper integrum jus recuperandi auctoritatem. Sic & postea *Ferdinandus Cathol.* bellum adversus *Alfonsum V. R. Portugallia* gessit, ac *Rex Lusitania* dici voluit. Quinimo ex hac ratione, ob sumtus factos & redditus detentos, jure *Indiam*, quæ Portugallia interim accessit, inde à Castellanis pignori retineri arguunt. 2. *Philippa Lancastrensis*, soror *Catharinæ* primogenita, juxta *Gollut. Mem. de la Fr. Comt.* nupsit *Joanni I. R. Portugallia*. Ac ita *Philippa* potius *Joanni*, quam secunda *Catharina* *Henrico* marito jus adferre debuit. Conf. auctores de matre *Philippæ*, cum videam dubitari.

4. *Philippus omnibus competitoribus*, in eadem secum ab *Emanuele* linea constitutis, si ab *Henrico* numeres, gradu par, sexu & ætate potior est, itaque merito præferendus. Quia foemina hereditario jure Regnum adire apta.

Philippus
competi-
toribus
potior.

Resp. 1. Non semper succedi proxime defuncto, sed illi à quo est successio, itaque hic non tam *Henrico* quam *Emanueli*. *Cassan. Rech. des droits L. 1. c. 3.* 2. *Jus representationis* potiolem Bragantinæ causam faciens. De quo in *Bragantia*. 3. Ad famellas vel his ortos non prius ipso Hispaniæ more deveniri, quam masculi aut his orti deficient. *Cassan.* 4. In Hispania filias capaces haberi successionis tantum in linea directa, non item transversa. *Cassan.* 5. *Cassanus* videtur seniore *Edoardo* construere *Isabellâ*. Quo dramen erroneum. 6. *Peregrinitas*: ex *Lege Lameg. Comit.* 7. cujus illa verba: *Si Rex Portugallia non habuerit masculum, & habuerit filiam, ista erit Regina, postquam Rex fuerit mortuus de isto modo: non accipiet virum, nisi de Portugal: nobilis & talis non vocabitur Rex, nisi postquam habuerit de Regina filium varonem; & quando fuerit in congregatione, maritus Regina ibit in manu manca, & maritus non ponet in capite coronam Regni.* Et p. p. *Sit ista lex in sempiternum, quod prima filia Regis accipiat maritum de Portugallie, ut non veniat Regnum ad estraneos, & si casaverit cum Principe estraneo, non sit Regina, quia nunquam volumus Regnum nostrum ire for de Portugallensibus.* Ad hæc respondet *Caramuel*. (1.) Casum expressè non tangere his verbis *Isabellam*, quia pater ejus masculum habuit. (2.) *Philippi II.* ab avia Lusitana fuit, & ita *Carolus V. de Austria-Portugal.* *Peregrinus* ergo intelligendus, non de loco nativitatis, sed origine. (3.) Lex ea ex alia lege Gothica sub *Pelagio* explicanda, ubi admittuntur, qui è Gothico sanguine. (4.) Comitibus *Beatricem Ferdinandi R.* filiam heredem Regni declarantia aliter legem intellexere. Præterea contra alienigenæ Regnum militans: 1. *Causa* ob quam

Reges eliguntur. 2. *Deut.* 17. Dei præceptum. 3. *Lex* tempore *Pelagii* lata, ut infans Gotho Nobili nubat. 4. *Rescriptum Innocentii IV.* ad Lusitanos, ut, quem velint, Rectorem eligerent, modo sit Lusitanus. 5. *Apparitio Alfonso I. R.* facta, qua ei promissum, coronam in *Gente Lusitana* conservatum iri, quod & revelatum alicui Franciscano, & prædictum à *Francisco. in Chron. minor. P. I. c. 45.* Omnibus his respondet *Caramuel*, negando Philippum non esse Lusitanum.

Jus agnitionis ab Henrico, gubernatoribus, Bragantino, nobilitate, populo.

5. Philippi jus agnitionis ab *Henrico*, qui ante mortem eum declaraturus, à *Gubernatoribus*, qui eum dixere successorem, à *Bragantinis*, qui sacramento se obstrinxere, à nobilitate & reliquo populo, qui Regem demum susceperunt, eique, filio & nepoti diu fuerunt obediens.

Resp. Henrici animus a tribus expugnatus, cum prius favisset *Bragantinae*. *Thuan. L. 65. p. 361. L. 69. p. 513. 518. 519. 520. 524. 525.* *Gubernatores* nec omnes, nec libere elegerunt Philippum. *Thuan. L. 70. p. 543.* & præterea mandatum Regis ejus morte exspiraverat. *Thuan. L. 69. p. 512.* Obsequium à populo vi extortum, & bello. *Thuan. L. 70. p. 561.* Quæ conscientiae gratia Philippus fecisse visus sit, vide apud *Thuan. L. 69. p. 529.*

Aguirrii fundamenta: 1. In omni successione succedere, qui defuncto sit proximus. 2. Regnum Lusitaniae à foemina ortum, non excludit foeminae jus. 3. Ipsae tamen foeminae tam non capaces Regni vel in ipsa Hispania haberi possunt, quam non admittuntur ad feuda. 4. Lex à successione patris excludens filiam non excludit sororem. *l. quasit. ff. de acquir. hered.*

Eventus.

Eventus. Per Albanum Regnum occupatur, Antonius vincitur, ejicitur; Azores in potestatem rediguntur. *Job. Anton. Viperanus* descripsit historiam. Addatur *Hieron. Connestaggius, de unione Regni Portugall.* Philippus, qui moriens A. 1598. apud *Thuan. L. 120. p. 510.* possessionem ejus Regni vix sibi stabilem certo polliceri audebat, successionem Philippo III. filio, hic Philippo IV. relinquit, sub quo alia rerum revolutio.

Dux Sabaudiae, fundamenta.

IV. *Sabaudia Dux.* Pro eo Legatus fuit *Car. Roboreus. Thuan. L. 69. p. 513.* Eadem hujus fundamenta, quæ *Philippi*, superius num. 4. producta. vide *Thuan. L. 65. p. 359. L. 69. p. 514.* Unde ob ætatem *Beatricis Isabellæ* minoris, non alia ejus prætentio, quam si contingeret Philippum ante Henricum decedere. Ob quod *Caram. Phil. pr. L. 5. Diss. 7.* dicit, eum intermiscere in negotiis istis noluisse. *Cassanus p. 176.* in amicitiam Gallicam refert, quod à juris persecutione destiterit.

Catharina Duc. Bragantina. Fundamenta. Linea masculina.

V. *Catharina, Ducissa Bragantina.* Pro hac responderunt 12. Doctores, in quibus *Felix Teixeira*, & unus *Licentiatas Conimbricensis.* Editæque eorum lucubrationes A. 1580. Allegant aliqui etiam *Bononienses & Perusinos.* Tituli illius apud *Fr. à S. August. Maced. Propugn. Lusit. Gallic. p. 26.*

1. Linea potior, nempe masculina in Edoardo.

Respons. Erroneum est, in filiis Emanuelis constituere capita linearum, quod *Emanueli* deberetur: Nam à capite lineæ in lineam jus fluere debet. Est ergo omnium competitorum eadem linea. Si verò in filiis Emanuelis capita linearum constitui queunt, cur non etiam in nepotibus? Quo casu vincetur iterum Catharina. Tum quia successionis legibus vocantur tantum ad successionem, qui ex defuncti linea sunt; nisi ergo communis sit linea Emanuelis, Catharina non est ex Henrici linea.

Jus representationis.

2. Beneficium representationis, quod & communi Romanorum ac aliarum Gentium & proprio Lusitanico jure probatur, in successione, qualis hæc est, hereditariis. Jus Romanum Lusitanis receptum, ubi aliud nihil dispositum. Jus commune aliarum Gentium probatur, cum ita judicatum in Francia, Anglia, Ungaria, (allegat *Caram. pro hoc Tiraquell. de Jure primog. q. 40. n. 11.*) Arragonia. vide *Surit. L. Annal. 6. c. 57.* Britannia Ducatu. Convenit lex apud Hispanos *de las Partidas.*

Hispanorum responsio.

Respons. Hispan. Alias esse Lusitania, etiam si reliqua Hispania utatur representatione, proprias leges. Nec valet representatio, nisi ubi in institutione ea admissa.

Jus Lusitanicum probatur *Johannis I. testamento*, quo Edoardo filio, si præmoreretur, nepotem, non filios sufficiebat, & *Alfonsi V.* dispositione circa liberos. *Caram. Joannes Rex Lusit. p. 144.*

Resp. Hispan. 1. Joannis testamentum (1.) fatente *Anton. Gama*, dubium esse, nec fidem habendam adversariis archiva possidentibus, qui alterare potuerunt. (2.) Loqui non de successione Regni, sed testamentario executore, quod tamen Lusitani evitant, apud

apud *Caram. d. l. n. 33.* alia versione. (3.) Disjunctivè conceptum. 2. Alfonsi non dispositio fuit, sed epistola ad Comitiam, qua sententiam proponebat; sed nec ea à Comitibus probata.

Responsio generalis Hispanorum contra representationem Bragantinorum. (quæ si etiam probabilis tantum esset, *Caram. Phil. prud. R. Lusit. dem. L. 5. Disp. 8. n. 22.* probabilitatem in conscientia sufficere crederet) 1. Admissa representatione potior fore causam *Parmensis*. 2. *Lex quarta Lamegensis* excludit eam: Si fuerit mortuus primus filius vivente Rege patre, secundus erit Rex, si secundus tertius, si tertius quartus, & deinde omnes per istum modum, & tertia lex requirit, ut succedens sit filius Regis. *Resp. Bragant.* (1.) Intelligi eo casu, quo sine liberis primus decedat. (2.) Exemplo Sebastiani representationem probari. (3.) In lingua Lusitan. ad verbum sonat: Ob mortem patris hereditario succedet filius (quam translationem *Caram.* rejicit, & Latino textui, Pater si habuerit Regnum, cum fuerit mortuus, filius habebit, &c. 3. In bona Coronæ succedi sine representatione. E. etiam in ipsam coronam. *Resp. Bragant.* negando, quia ibi concessionem Dominica, hic jure hereditario succedatur. 4. Representationem aliquando non admitti in Regnis, docet exemplum Alfonsi Sapientis præferentis filium nepoti, & Papæ, Robertum in Regno Neapolitano itidem antehabentis filio fratris. *Conf. Clem. Pastoralis de re judic.* Addi potest exemplum in familia *Artesia*: ut & in *Sabaudica*. Nec minus in *Arragonia*, ubi iudex, Dionysius R. Portugallia, pro filio contra nepotem statuit. 5. Representatio tantum valet in divisibilibus, quia æquitate tali nititur, quæ extra divisionem nulla est. *Majoratus* autem eam non admittunt, nisi in erectione instituta sit. Cui tamen thesi concedit *Caram. Phil. R. Lusit. L. 5. Disp. 8. art. 2. num. 5. 6.* multos auctores illustres. 6. Confer. *Alex. Rauden. apud Spreng. ill. pratens. pag. 194.* Allegatum exemplum non sine cautione accipiendum.

3. *Jus agnationis* cognationi semper præferendum.

Respons. Licet cognato agnatus, cognatæ agnata præferendi, non tamen agnata cognato. ex c. 1. *De eo, qui sibi & hered. De usibus*; atque consensu multorum Doctorum, apud *Caram. d. l. n. 44.*

4. *Sanguinis prerogativa*, qua Catharina stirpe, domo, patria, thoro, civis Lusitana potior Philippo peregrino.

Eventus. Bragantini, quibus, præter Henricum, etiam Nobilitas favebat, *Thuan. L. 63. p. 359. 361. c. 69. pag. 514.* ob potentiam Philippi tepidius in negotio versantur. Tandem serius quam par fuerat, cum Philippo transigere volunt. *L. 70. p. 544.* Sed parum impetratum, nisi quod *Conestabilis hereditarii* in Lusitania munus confirmatum. *p. 565.* In hac conditione Joannes, Catharinæ maritus, & Theodosius filius, vitam duxere. Tandem A. 1640. Lusitani Hispanis obsequium, *Mich. Vasconcello* trucidato, negant, & Joannem, Theodosii filium, Ducem, Bragantinum Regem proclamant. Confer de hac historia *Joh. Baptista Biragus.* Ita renovata causa, pro qua præter alia scripta anonyma edita *Manifestatio Regni Portugallia.* edit. A. 1641, quam *Caramuel* tentavit refutare, subtit. *Joannes Bragantinus Lusitanie illegitimus Rex demonstratus, &c. Emanuel. à Cugna, Archiep. Olyssip.* antea ep. *Elvæ* edidit *Lusitaniam vindicatam. Fr. à S. August. Macedus* edidit libellum anonymi pro Catharina Bragantina, adjecta appendice, de actu possidendi & jure postliminii. 1641. Et postea propugnaculum Lusitano Gallicum. *Anton. de Sousa de Macedo.* edidit *Ivan Caramuel Convencido.* Idem censura notavit manifestationem *Jos. Pellicerii.* Adde *Lusitaniam Vindicatam*, quæ alloquitur orbem terrarum. Alia vide apud *Caramuel.*

Fundamenta. 1. *Jus Bragantinum vetus*, à Catharina per vim exclusa ad nepotem transmissum. 2. Jure Regno exclusus Philippus. Sub Castelanis neglecta & vexata Lusitania, unde hæc ex florenti Regno in summam incidit miseriam. Vicissim Hispania jam diu infelix haud dubie DEI ob injustitiam ejus vindicis iram sensit. 3. Populi, cui, ubi de successione est dubium, judicium debetur, acclamatio. Allegatur etiam miraculum, quod in supplicatione aliqua solenni manus crucifixi cum clavo à cruce dilapsa. Hoc elevant & eludunt Hispani.

Respons. generales Hispanorum. 1. *Præscriptio.* Quam Lusitani non admittunt. 2. *Juramentum Bragantinorum & Populi.* Hoc violentia extortum, illud protestatione clandestina prius facta, ac ita lingua non mente præstitum, excusant.

Eventus. Joannes à pluribus Regibus Rex agnitus, cumque eo fœdera contra-

Sta ad.

cta, atq; adversus Philippum suam causam tutatus est. Non minus filius Alfonsus, licet in pace cum Hispanis A. 1659. facta Gallia ab ipsius parte recederet. Hoc A. 1668. ob impotentiam & incapacitatem à regimine remoto, regens declaratus est *Petrus*, frater germanus, qui ejusdem uxorem, *Luisam Mariam Franciscam Elisabetham* Sabaudam, in thorum ascivit, probante *Clemente IX.* Pontifice. Belli demum ille fuit exitus, ut pace facta Lusitania suo juri & libertati relinqueretur.

Raynurius
Farnel. D.
Parmæ,
Fundamenta,

VI. Dux *Parmensis Raynurius*, Alexandri filius. Pro hoc responderunt JCti *Parmenses & Patani*, apud *Thuan.* L. 60. p. 513. 514.

Fundamenta eadem fere, quæ *Bragantina*, nisi quod contra ipsammet reflectebat *jus representationis* Parmensis, & contra eandem sexus nitebatur prærogativa. Cum verò repræsentatione etiam admittitur, ille matrem, & reliqui competitores similiter matres repræsentassent, adeoque ipse futurus fuisset remotior cæteris, patroni causæ jus transmissionis in subsidium vocarunt, quo Eduardus, si supervixisset, prætendentibus omnibus potior, jus transmiserit ad filiam, titulo suitatis: cum aliàs quoque primogenitus Regis, patre superstiti, habeat in habitu jus ad Regnum.

Resp. Conf. apud *Caram.* L. 5. *Disp.* 6. 1. Repræsentationis beneficium remotiorem facit Parmensem, & ob hoc reliquis tamen postponit. 2. Repræsentatio ut plurimum filiis fratrum ultimi possessoris conceditur, non nepotibus. 3. Transmitti nequit hominis viventis hereditas. (Confer de transmissi *Caram.* d. l. n. 15. seq. ubi ex JCtis jus hoc deducit.) Sed &, Edoardo moriente, Henricus Rex nondum fuit. 4. Non eadem ratio successionis est, qua fratri aut patruo, vel qua parentibus succeditur.

Eventus.

Eventus. Servat memoriam tantum prætensionis familia, scuto gentilitio parmulam Lusitanicam addens.

Pontifex.

VII. *Pontifex.* Hic Regnum sedi Pontificiæ obnoxium beneficiarium dictabat, ac adeo jus Regis constituendi vindicabat sibi.

Fundamenta,

Fundamentum. *Alfonsus I.* tributariam Pontifici Lusitaniam A. 1142. reddidisse dicitur, & quotannis Rex quasdam uncias puri in recognitionem sedi Romanæ mittere. Confer *Thuan.* L. 46. p. 781. b. *Caram. Phil. prud.* L. 5. *Disp.* 1. p. 184. ubi Diploma *Alfonsi*, & *Innocentii* Pontificis bullam responsoriam ex archivo Toletano producit, & authentica propugnat. Addit alia quoque Diplomata. Et refert *Mariana, de R. Hispan.* L. 10. cap. 20. circa A. 1150. confirmasse *Eugenium* Pontificem *Alfonso* regium nomen, & ejus exemplo post aliquot annos *Alexandrum III.* Obtinuisse *Eugenium* vectigal annuum quatuor auri pondo, *Alexandrum* Libram cum triente. Quod an solverint Lusitani primis temporibus, ait se nescire, sua autem & majorum ætate fuisse immunes. *Caram.* ostendit, durasse ad *Alfonsum III.* qui ob differentias cum Ecclesiasticis omisit. Adducit alias rationes *Caram.* 1. *Alfonsi II.* testamentum, quo confirmatio & cura executionis Papæ defertur. 2. Donatio *Sancii II. R.* in favorem *Ord. S. Jacobi*, cum ei donaret *Tavilam Algarbiæ*, confirmata ab *Innocentio* Papa: quod arguit ejus supremam auctoritatem in Regno. 3. Despositio *Sancii II.* facta ab *Innocentio* Papa, in bulla censualem qualitatem Regni allegante. 4. Testamentum primum *Sancii II.* quo in casum mortis Regnum & liberos commendat Pontifici. 5. Breve *Innocentii III.* conciliatori animos *Alfonsi* Regis & sororum, quo cavetur, ne Reges Portugalliæ in successorum præjudicium Regnum audeant imminuere. 6. Testamentum *Alfonsi III.* quo Papam vocat Dominum corporis & animi sui, testamenti petit ab eo confirmationem, & ut ejus capita sua autoritate faciat adimpleri.

Responsiones,

Responsiones. 1. Religionis aut pietatis liberum documentum jus Regni non imminuit. Vide *Fr. à S. Aug. Maced. propugn. Lusit. Gall. P. 1. pag. 89.* qui hoc aliis etiam exemplis fieri potuisse ostendit. 2. Addit *Caram.* non promissum censum, inductione *obligationis*, sed oblatum, testimonio *devotionis*. Quamvis aliqua Pontificiorum verba loquantur de obligatione: sed si Pontifex in bullis suis plus acceptet, cum ei nihil promissum, non ob hoc contractus validus est, aut tenentur posteris. Nec oblationes Ecclesiasticæ devotionis monumenta, nisi accedat promissio, votum aut æquivalens circumstantia, obligant. Unde ad censum duarum marcarum non obligatur Rex hodie. Et alias quoque quæ feudi spiritualis natura est, eadem est obsequii ob illud debiti. 3. *Caram.* hoc solum probari putat, à Pontifice *spirituales Reges* creatos esse, hoc est, illis concessas gratias & beneficia Ecclesiastica, quæ Regum esse solent. Unde Regnum putat esse feudum spirituale, & teneri vassallos ad præstanda obsequia spiritualia, Pontificem

Pontificem ad spirituales protectionem. Hocque sonare ipsa verba bullarum. Et ob hoc apud *Thuan.* L. 70. Lusitanos A. 1580. Legato misso à Pontifice implorasse arma spiritualia. Idem addit, aperiri quidem talia feuda etiam spirituali Domino. Hic verò in Henrico id non factum, quia in bulla Innocentii etiam hæredibus conceditur gratia, est ergo feudum hereditarium. Quamvis ergo, cum Joannes I. eligeretur, apertum fuisset Papæ, quia tamen hic non revocavit, est ea moralis confirmatio, unde quoad heredes supersunt, superfuere autem Henrico, non aperiri potuit Pontifici, Regis Henrici morte. *Resp.* ad arg. *Caram.* 1. 4. 6. Potuit Papa in testamento ea confirmare, quæ spiritualia concernunt non pauca. 2. Non donationem confirmare debuit Pontifex, quæ actus politicus est, sed satisfactionem pro peccato, quia pro remedio animæ suæ donare dicit. Sed & confirmare in foro Lusitanico dicitur & testificari. 3. Pontifex non deposuit Sancium II. & diserte dicit, quod non intendat ei, aut, si liberos habeat legitimos, illis Regnum adimere, sed ob turbatum Regni statum à Comitibus Gubernatorem idoneum eligi consulit, ac proponit Regis fratrem. Quæ hortatio etiam spiritualis feudi Domino, imo cuivis Christiano competit. 5. Conceditur Regnum esse feudum, sed spirituale.

Eventus. *Thuan.* L. 65. p. 360. Ridiculum hoc jus omnibus esse visum ait. Nihilominus Pontificii saltem indirectè irrepere moliti, Henrico facilius (*Thuan.* L. 69. p. 517.) non verò æquè Philippo (*Thuan.* L. 69. p. 521. L. 70. p. 549. L. 73. p. 684.) imponere potuerunt. Cum verò postea congratulatus Philippo Papa priora excusaverit, ipse jus suum prætensum abnuisse videri potest.

Appendix. Subjicit *Caramuel* ultimo, annon *Abbas Claravallis, Lupinus le Mire*, potuerit A. 1580. feudum Portugallia sibi vindicare. 1. Concedit ab Alfonso A. 1142. constitutum Regnum feudum Abbatia *Maria de Claravalle* in Gallia. 2. Feudum vult esse spirituale, & monasticum, qualia etiam alibi, unde debita utrinque spiritualia, in primis suffragia pro Regibus à monachis facienda; quamvis etiam *Claravallis* alia sunt merita in Lusitanos, cum milite misso hos adjuverit, & *Bernardus* apud Pontificem contra Regem Castilia causam Alfonsi promoverit. 3. Feudum negat apertum, cum superfuissent Henrico heredes. 4. Nec tamen concedit, Reges teneri ad solvendo quotannis monasterio 50. morabitos auri; Solvit quidem *Alfonsus*, devotionis incitamento, & successoribus idem injungit, non tamen promittit aut vovet. Sed & ordinare, mandare & commendare Hispanis verba consulenti esse solent.

Sub finem compendio audiamus prætensionum fundamenta è calamo *Hier. Connestagg. de Portug. & Castel. conjunct.* in T. II. Hisp. illustr. p. 1102. 1103. Dum hac in Hispania geruntur, in Lusitania competitores tam indigenæ, quam exteri citati, actionibus suis propostis, Regem de suo quisque jure edocere studebant. Agebat *Philippi* causam *Dux Ossunensis*: *Ducis Sabaudia Carolus Roverius*: *Reinutii Farnesii, Ferdinandus Farnesius, Episcopus Parmensis*: *Regina Gallia* citata quidem non fuerat: sed tamen & ipsa actionem instituit per *Urbanum de S. Gelasio, Episcop. Comingensem*, qui non sine labore obtinuit, ut ad agendum admitteretur. Videbatur enim Rex magnis dubitationum fluctibus agitari, dum ab una parte propter benevolentiam, qua *Ducissam* prosequabatur, omnes excludere, & ab altera, præ nimio Regem *Philippum* excludendi desiderio, omnes promiscue admittere conatur. Caterum vicit odium benevolentiam, & effecit, ut, cum summa sua ipsius ignominia, pateretur à Regina allegari, ipsum Regem *Henricum*, à quo sibi justitiam administrari petebat, & undecim Reges, qui ipsum antecesserant, fuisse notos, & illegitimos. Huc enim Regina rationes tendebant. Et licet non nihil dubii moveret circa mandatum *Episcopi*: tandem tamen, cum de alio mandato, intra certum tempus proferendo, cautionem præstitisset, ipsi ad agendum admissio Advocatum adjunxit. Præcipua competitorum argumenta talia erant. *Antonius* post 50. ann. decursum (toto enim hoc tempore nihil tale asseruerat) omnino pro legitimo se vendicans, sine controversia successionem Regni ad se spectare dicebat, seque tanquam masculum à masculo descendentem, ratione patris superare aetatem, qua *Philippus* eum anteibat: ratione sexus se *Ducissâ Bragantia*, ratione aetatis & propinquitatis, *Rainutio Farnesio* esse potiozem. *Philibertus Dux Sabaudia* & ipse nondum spem omnem obtinenda successionis deponebat. Sed tamen quia in illum tantum casum, si *Philippus* ante *Henricum* moreretur, se Principe Castella propinquiorem esse probare conabatur, minus, quam ceteri laborabat. Pro *Rainutio Farnesio* validæ rationes adducebantur, & pro ipso 1. Cti Patavini consilium conscripserant. Ut autem eum contra proximitatem, qua à reliquis competitoribus vincebatur, tuerentur, dicebant, secundum jus purum & simplex, quot filios Rex aliquis relinquit, tot inde promanare primogenituras: harum primam lineam succedere,

donec durat: ea finita, succedere secundam, & ita deinceps. Jam autem Eduardum, avum Reinutii maternum, esse caput secundae primogeniturae filiorum Regis Emanuelis: & ideo, primam per mortem Sebastiani plane extinctam, merito succedere debere lineam secundae primogeniturae, donec duraverit: per quam de gradu in gradum descendendo inveniri Reinutium: Philippum verò, & Philibertum, quamvis essent competitores masculi, & legitimi: tamen tanquam ex linea feminina descendentes, non posse admitti ad hereditatem donec haeredes ex primogenitura masculina descendentes superviverent: ex quorum numero ipse esset: cumque neque Ducissa, quippe femina, neque Antonius, utpote illegitimus, ei obstarent, ipsum necessario omnibus esse potiorum. Ducissa Bragancia bene sperans, & partim iuri suo, partim Henrici benevolentiae confisa, prolixum & elaboratum Consilium conscribi curaverat ab I. Cti universitatis Coimabriensis, qui, praeterquam quod totius Regni doctissimi essent, etiam ideo, quod Regi se rem gratam facturos sperarent, hanc quaestionem, quam maximam fieri potuerat diligentiam, excusserant. Nitebantur hoc fundamento, quod in Regnis succedunt haeredes ultimi possessoris: & quod in hoc successionis genere leges beneficium representationis concedunt: & (quia Doctores disputant, utrum nepotes hoc beneficio gaudeant, cum in hereditate adeunda cum patruo non concurrunt) dicebant sine dubio sequendam esse partem affirmativam, & feminas non tantum representare gradum parentis, sed etiam sexum, & ius masculinum. Cum itaque Ducissa representaret patrem suum Eduardum, filium Regis Emanuelis, & fratrem Henrici, volebat omnes superare: Regem Philippum, utpote descendantem ex femina, Antonium ut illegitimum, Reinutium tanquam ab Henrico remotiorem: neque admittebat ulla lineas, ad primogenituras, aut representationem, eamque ad rem multa Doctorem auctoritates allegabantur. Hoc Consilium impressum fuit, & missum ad Papam, & reliquos Principes Christianos, apud quos magnum pondus habiturum esse credebatur. Rex Philippus allegabat, ex nepotibus Regis Emanuelis, qui supererant, se natum maximum esse, & legitimum: Ac reliquos competitores, qui manifesto illum priorem esse animadverterent, confugere ad fictiones & representationes, quas in hoc casu, & inter huiusmodi personas à nullo jure concedi probabat, dicebatque, se, praeterquam quod omnes in genere aetate superaret, etiam singulos peculiari ratione vincere: Antonium quidem nativitate legitimum: Ducissam sexu, Reinutium proximitate, Ducem Sabaudiae aetate Isabella Imperatricis, matris suae, natum majoris Beatrice, Sabaudi matris Regnicolae dicebant, extinctam esse lineam Regum masculinam, & hoc casu ius electionis ad ipsos pertinere. Fulciebant hanc rationem exemplo Joannis primi, ab ipsis electi: sed hac actio, tanquam nimis generalis, non magni aestimabatur. Regina Galliae rationibus miris, & cum tot Regum ignominia conjunctis nitens, contendebat, se per directam lineam ad Regni successionem venire: aiebatque, ex monumentis veterum archivorum Franciae, & ex antiqua Comitatus Bononiensis possessione satis probari, se directam à Ruperto, filio Alfonsi III. & Matilde Comitissa, prima & legitima ejus conjugis, descendere, & ex illo tempore injuste Regnum possidisse posteros Beatricis, secunda uxoris Alfonsi, ex qua quia descenderent omnes reliqui competitores, ipsos non plus juris, quam majores suos habere posse. Juvat addere alium eadem paulo aliter enarrantem Job. Anton. Viperacum, Hist. de obtenta Portugall. in eod. T. II. Hisp. illustr. p. 1035. 1036. 1037. 1038. Henricus igitur de Regni successionis iudicium constituit, & eos, qui actionem aliquam petendi Regnum habere putabantur, citavit, ut ad statum diem adessent; ac pro se quisque experiretur. Nominatimque citavit Regem Catholicum, Philippum, Emanuele Philibertum, Ducem Allobrogum, Catharinam, Joannis Ducis Brigantini uxorem, Rainutium Farnesium, filium Mariae, sororis Catharinae, & Antonium, Ludovici fratris sui filium. Sed istorum inter se, & cum Rege Henrico affinitatum vincula explicanda sunt, quocuncta melius cognoscantur. Portugalesium Rex Emanuel, cujus egregia virtus fuit, & nomen toto orbe terrarum illustre, ex Maria, Ferdinandi, Arragonesium Regis & Isabella, Castellanae Reginae conjugum filia, IX. liberos suscepit, Joannem, Isabellam, Beatricem, Ludovicum, Ferdinandum, Alfonsum, Henricum, Odoardum, Antonium. Joannes omnium primus post patrem regnavit, huius nominis tertius: atque ex Catharina, Caroli V. Imp. sorore filium habuit, nomine Joannem. Is vivo patre obiit, atque unicum filium, Sebastianum, ex Joanna, Caroli V. Imp. filia reliquit. Quem juvenem à Mauris interfectum in praelio supra demonstravimus. Isabella Carolo V. Imper. nupsit: cujus satu editus est rex Philippus. Beatrix conjuncta in matrimonio Carolo Philiberto, Duci Allobrogum, Emanuele genuit. Ludovicus ex concubina Antonium procreavit. Ex Odoardo Maria, qua Alexandro Farnesio Octavii Ducis Parmensis F. nupta Rainutium peperit, & Catharina, Ducis Brigantini uxor, nata est. Ferdinandus sine liberis obiit:

obiit: Antonius migravit infans è vita: Alfonsus & Henricus in S. R. E. Cardinalium collegium cooptati sacris initiati sunt; sed alter è vita exceſſerat, alter ſolus è filiis Regis Emanuelis ſuperſtes in Regis Sebastiani demortui locum ſucceſſit. Quapropter cum Henrico deſcendenti cognationibus & affinitatibus erant Rex Catholicus Philippus ex Ifabella, Emanuel Philibertus ex Beatrice, Antonius ex Ludovico, Rainutius ex Maria, Odoardi filia, Catharina ex eodem Odoardo prognata: quorum parentes jam hanc vitam deſeruerant, ipſi in petitione Regni concurrerunt. Dux Brigantinus & Antonius ante Regem Henricum Olyſſipone, omnium Portugallenſium urbium princeps, in iudicio adſuerunt, alter Catharina uxoris ſue jus defendens, alter ſuam per ſe ipſe cauſam agens. At Rainutius Farnexius Ferdinandum Regis Philippi jus ſuo melius eſſe ſciret, tamen, quia jus ſuum caterorum juribus potius eſſe intelligebat, ut de ſucceſſione quaſtio omni ex parte ageretur, atque omnis dubitandi ratio tolleretur, Carolum à Ruvere juris ſui vicarium miſit. Rex Philippus Petrum Gyronium, Ducem Oſuna, potentem & honoratum Principem legavit, cum Chriſtophoro Mora (quem etiam ante ſolum ſtatim poſt Regis Sebastiani mortem legaverat) duobusque delectis Juris- peritis, Roderico Vaſchio ab Arce & Ludovico Molina. Interim quoque Rex Henricus totius Regni concilium convocavit: in quo Ordinibus edixit, quoniam de ſucceſſione in Regnum controverſia longiorem diſceptationem poſtularet, ipſe vero grandis natus, & agra valetudine eſſet, ut IX. ex omnibus Nobiles viros legerent in Luſitanis prudentia & dignitate præſtantes: è quibus ipſe V. ſeſcigeret; qui, ſi diem obire ſibi contigiſſet ante litem Regni dijudicatione eſſet. Inſuper XXIV. Jurisperitorum delectum haberent doctrina & probitate excellentium, è quorum numero ipſe XI. exciperet, qui de Regni ſucceſſione cognoscere, ac juvare & iudicium nomina ſecreta, dum viveret, apud ſe habiturum, ne cui fas ſit corruptionem aliquam iudicii moliri. Præterea voluit omnes Ordines, & Ducem Brigantinum pro Catharina uxore, & Antonium jurare Gubernatorum ac iudicum ſententiis & decretis ſe plane ſemper obtemperaturos. Qua Portugallenſibus non ingrata fuit, quod ſperarent, hac via Regnum non niſi alicui Portugallenſi Principi adjudicatum iri: quamvis aliqui nullam omnino rationem externorum haberi maluiſſent. Igitur cauſa agitur: & quiſque jus defendit, cujus eſt cognitor. At vero Catharina, Henrici III. Gallorum regis mater, eſi ad idem iudicium vocata non fuerat, tamen Urbanum à Sancto Gelasio, Episcopum Comingenſem, miſit, qui Portugallenſium Regi jus exponeret, quod ipſa in Portugallia Regnum haberet. Referebat Alfonsum huius nominis tertium, Portugallenſium Regem, fratrem Sancii, cui Carpelicognum fuit, antequam Regnum obtinuſſet, habuiſſe in Gallia uxorem Mathildam, ex eaque filium ſuſcepſiſſe Rodulfum, Dominum Bononia in Gallia oppidi: deinde, poſt obtentum Regnum uxorem duxiſſe Beatricem, filiam Alſonſi XI. Regis Caſtella, atque ex ea Dionyſium genuiſſe. Quare Portugalliam ad Rodulfum ex priore conjugio natum obvenire debuiſſe, non ad Dionyſium ex uxore ſecunda procreatum: eademque ratione ad Rodulfi potius, quam ad Dionyſii nepotes pertinere. Regnam Catharinam à Rodulfi nepotibus maternum genus ducere. Qua oratione non modo Regnum poſcebat, verum etiam ipſum Regem Henricum, & quotquot ab Alſonſo Reges fuere, male capta Portugallia hereditatis accuſabat. Unde quoniam par non erat, ſtultam Legationem cenſere, à quibusdam exiſtimatum eſt, Episcopum Comingenſem ſpecie quidem petenda Portugallia hereditatis, ſed reverà miſſum, ut cum Portugallenſibus ſecreto aliquid contra Regem Philippum ageret. Quem Galli, qui cum Hispanis continuas ſimultates exercent, videbant omnium Chriſtianorum Regum, quotquot unquam fuere, ex Portugallia poſſeſſione potentiffimum fore. Quod Catharina jus, quia nullum omnino erat, quoniam ex rerum Portugallenſium, Gallicarum, & Belgicarum monumentis conſtaret, Alſonſum nullos ex Mathilda liberos ſuſcepſiſſe; & Robertum, qui poſt obitum Mathilda Comitatum Bononia obtinuit, non ex Mathilda, ſed ex Mathilda ſore, Alida, Claramontis & Arvernæ Comitæ uxore, natum fuiſſe, ab omnibus neglectum eſt: mens tamen, & voluntas à quibusdam probata. Et Antonius juffus matris ſue nuptias legitimas oſtendere, quatuor teſtes dedit, duos è novis, materteram inquam ſuam, & matertera maritum, duos è veteribus Chriſtianis ortos; quos ſubornaverat, ut rogati de matris ſue nuptiis dicerent, legitimas fuiſſe, ſeque ipſis inter fuiſſe. Qui ortum è veteribus Chriſtianis ducunt, conſcientia convicti faſſi ſunt, ſe quidem ab Antonio inſtructos fuiſſe, ut affirmarent, ejus matrem Ludovico patri legitime nupſiſſe, reverà tamen ſe nihil de hoc matrimonio ſcire. At matertera

Oſunæ
nonnullis
Auſunata.

Bononia
olim Gel-
ſonacum.

maritus & matertera testificati sunt, verum & legitimum connubium fuisse, seque ipsis nuptiis interfuisse. Verum minutatim de loco, tempore, & his, quæ factum circumstant, interrogati cum inter se dissentirent, neque eorum constaret oratio, Rex Henricus ipsos tanquam aperte fictos falsosque testes in carcerem conjici, & debitis suppliciis affici jussit: ipsumque Antonium sedens iudex cum IV. Episcopis, totidemque Jurisperitis, quos ad cognoscendam secum causam adjunxerat, pronunciavit spurium esse, non modo omnium opinione semper ita habitum, sed etiam à Ludovico patre voce, ac scripto saepe, ac demum testamento renunciatum: sua quoque confessione convictum, quod olim à Julio III. Pontif. Max. quibusdam legibus, quæ contra spurios sunt, absolvi postulaverit; absolutusque sit. Nec multi à lata sententia dies intercessere, cum à prioribus altera Gregorii XIII. Pontificis Maximi littera, vel Antonii rogatu, quod alios quam Portugallenses iudices appellasset, vel Alexandri Frumenti, in Portugallia Nuncii Apostolici, opera, qui cum Antonio magis facere, quam cum Rege Philippo existimabatur, Regi Henrico reddita sunt: quibus Pontifex maximus priores suas literas interpretatus, quod in illis Antonii causam agi tantum in Portugallia, non etiam judicari sensisset, aperte jubebat, ne in Portugallia judicaretur, sed judicanda Romam ad se transmitteretur. Quod Rex Henricus satis acerbè accepit: quæstusque, his literis non modo authoritatem suam immerito contemni, & integritatem in tam aperta causa violari, sed etiam dissensiones civiles ali, & Reipubl. Portugallensibus variis motibus occasum afferri, asperius, quam ejus mores ferebant, Pontifici rescripsi. Atque illum hoc etiam male habuit, quod sensit, Romæ per novos Christianos, quorum ortus à Judæis est, agi, ut de Antonii causa judicium, cujus maternum genus ex Judæorum stirpe profectum esse sciunt, prolatetur: quoniam in magna spe habent ipsum aliquando ab omnibus Regem creandum, si nullus denunciatus Rex sit. Cum verò intelligeret, Antonium contra jusjurandum, quo juraverat, se re judicata staturum, ac nihil contra moliturum, multa movere, ac modo plebem, modo Civitatum & Dynastarum procuratores ambire, hortari, rogare, multaque illis polliceri, ut se Regem creent, quod Regis creatio ad ipsos pertineat, jussit illum ex urbe Olyssipone, totoque urbis agro intra certum diem excedere: edixitque, ne posthac Olyssiponem reverteretur, comminatus illi, ni paruerit, pœnam, quæ contra non obediens Regis imperio, & contra perturbantes Regni pacem & tranquillitatem constituta est. Paruit edicto Regis Antonius: sed mox acrius stimulante animum regnandi cupiditate Olyssiponem rediit; eademque movere capit. Quod sentiens Rex Henricus, illum ut reum citat; atque adesse negligentem bonis omnibus spoliatur; & ni è finibus Regni excedat, pœnam constituit, quæ de ledentibus regiam majestatem sumitur. Graves quoque penas contra eos sancit, qui Antonium tecto exceperint, aut re aliqua juverint, vel ejus rebus ullo modo faverint. Post quæ Antonius procul à conspectu Regis Henrici latuit. At vero Regis Philippi Procuratores, quibus Rex præceperat, suo nomine Regem Henricum orare, ut jus suum bene perspiceret, atque, ubi perspexisset, optimum esse, non dubitaret se Regni successorem Portugallensibus denunciare, sic de Regis sui jure apud Regem Henricum disceptant. In Regnum non morientis testamento, sed propinquitatis jure succedi. Regnum enim ei, quem unum ex omnibus delectum Civitatis Principem, Reipubl. moderatorem constituerunt ad tollenda civium dissidia, quæ in nova Regis creatione ex dominandi libidine semper enascerentur, hac conditione delatum à populo, ut in demortui Regis locum, qui propinquitatis vinculis conjunctissimus illi esset, ex legitimis natis nuptiis, succederet. Quod si plures eundem propinquitatis gradum tenerent, mas fœmina, & major natu minori præponeretur. Proinde Regnum esse non demortui, sed generis hereditatem, eandemque individuum, ac jure sanguinis adeundam: quæ non ad eum, quem Rex moriens voluerit, sed quem illi sanguinis cognatione proximum natura fecerit, venit. Ipsi Regi Henrico regem Philippum omnium, qui Portugalliam successionis nomine petunt, necessitudine proximæ esse: interiorē quidem Philiberto, non modo quia mater ejus Isabella semper augusta Beatricem Philiberti matrem atate anteiverit, sed quia ipse Rex Philippus Philiberto grandior natu sit; Catharina verò, quod eam sexus nobilitate, & ætatis autoritate antecedit; at Raynutio, & quia major ætate, & quia uno propinquitatis gradu propior. Nec magni momenti esse, quod à Catharina offertur, à se patrem suum Odoardum representari: qui si viveret, ipsi Henrico succederet. Nam in hujus Regni successionē nullus nunc est fratrum filius cum patris concursus, inter quos representationis ratio haberi solet. Quoniam hi, qui Regnum petunt, omnes consobrini sunt Regis Henrici fratrum ac sororum filii: quarum personas spectare oportet, non parentum, quas hic referre non possunt. Id quod etiam antiquis-

antiquissimis legibus à Gothorum temporibus semper in Hispania servatum est. Quin, etiam si daretur, posse parentes referri, certe Maria, si in vivis esset, & Catharina, Odoardi filia, sexum virilem patris nullo modo possent representare. Non enim jus natura patitur, nec juris rationes, quæ naturæ vim imitantur, volunt, ut, quæ revera est fœmina, representationis jure pro mare habeatur. Quare patrem filia non in sexu, sed in gradu repræsentabit. Proinde licet ipsarum pater, Odoardus, Isabella, Regis Philippi matri, honore sexus anteponeretur, non tamen ipsius Odoardi filia Regi Philippo itidem anteponeretur, quæ ex fœminis mares fieri nequeunt. Quod si nullum jus representationis est Maria, nec à Mariâ quidem in Rainutium filium transfundi ullum poterit. Quamobrem Portugallia successionalium vincat propinquitate. Quinimmo leges ipsæ Portugallenses hoc ipsum statuunt, ut in istis successionebus mas fœmina, & mas natu major ceteris omnibus præferatur. De Antonio se nihil velle dicere; quando leges omnes & instituta prohibent, spurios non modo Regnorum possessionem, sed ne aliorum quidem bonorum hereditatem ullam ab intestato adipisci. Illum verò esse spurium, ipsi Henrico magis notum atque testatum esse, quam aliis. Qui hoc ipsum à fratre suo Ludovico sæpe audierit: à quo rogatum Pontificem Maximum etiam sciat, ut iis legibus filium suum Antonium solveret, quæ prohibent spurium sacris initiari, dignitates Ecclesiasticas obtinere, in testamentis heredem nominari. Nec valere Joannis, hujus nominis primi Portugallia Regis, exemplum, quod spurius fuerit. Non enim jure sanguinis Regnum obtinuit, sed à populo Rex creatus est, cum è regia stirpe nemo superstes esset non spurius, qui Ferdinando mortuo jure posset succedere. Siquidem ejus filia Beatrix spuria esse credebatur. At nunc Regis Henrici cognatos extare, ad quos Regni hæreditas jure pertineat. Hæc, atque hujusmodi alia Regis Philippi ministri de Regis sui jure præstantissimorum Jurisperitorum sententiis confirmant. Quamobrem Henricum orant, ut quando Regis Philippi causam omnium excellentissimorum Jurisperitorum non solum Castellanos, sed etiam Portugallensium, & Italicorum, atque aliarum nationum judicio sine ulla dubitatione optimam & æquissimam esse videt, atque ad ceterorum Regnorum suorum incolumitatem, & totius Reipublicæ Christianæ tranquillitatem maxime referre, ipsius Regis Catholici jus recte, atque extra judicium perspiciat: & quod certum est, in controversiam non adducat: neve Regem ab omni foro & judicio liberum Jurisconsultorum sententiis subiciat, & eorum, quorum animi facillime possunt odio & amore permoveri. His ipsis argumentis, quæ Regis Catholici Ministris afferebantur, utens Carolus à Ruvere, fatetur, Emanuele Philibertum in hac Regni petitione à Rege Philippo vinci, quod eo sit minor ætate, sed Catharina & Raynutio præferendum, quod illam sexu, hunc antecedit propinquitate. At Dux Brigantinus contra Regem Philippum & Emanuele Philibertum pro Catharina representationem, contra Rainutium propinquitatem usurpat. Ferdinandus Farnesius verò representationem contra Regem Philippum & Emanuele Philibertum pro Rainutio, sexum contra Catharinam proponit. Sic excellentissimorum Jurisperitorum concilio Regis Henrici jussu habito, quæ à quoque dicebantur, magno cum studio agitata; & de singulorum actionibus disputatum diu & permultum est.

Cap. LXXIII.

Potierii Duc. de Tremes.

ARGUMENTUM.

1. Familia.
2. Scutum Ducis Leonis. Luxenburg. Borbon. Lotharingia. Sabandia. Potier.
3. Majores Margareta Lucenburgia.

4. Scutum Ducis Renati. Baillet. Aulnoy. Montmorency. Vendosme.
5. Laterculorum rationes.
6. Apex. Telamones.
7. Alia dispositio. Sicilia. Lusignan. Soissons.

§. I.

Ducis de Tremes familia est cognominis de Potier: & descendit ex Simone Potier, Dom. de Groslay & de Blancmesnil. Primus verò Ducis axioma A. 1663. recepit Renatus. Familia.

Scutum
Ducis Leo-
nis,
Luxen-
burg.
Borbon.
Lotharin-
gia.
Sabaudia.
Potier.
Majores
Margaretæ
Lucenbur-
giæ.

§. II. Scutum modernæ Ducis Leonis in descriptione Status Francici A. 1676. describitur esse quadripartitum: ut quadra prima argentea *Luxenburgium* leonem rubeum, secunda *Borboniam* tesseram, lilia cum *scipione* coccineo, tertia *Lotharingicas* aquilulas, quarta crucem *Sabaudicam* exhibeant. Toti incumbit parmula media cærulea, cum duabus dextris aureis & quadrante honorario tessellato ex argento & cæruleo, quod symbolum est familiæ *Potier*, adjecto limbo rubeo striato, quod discerniculum est ob lineam primogenitam, Dominorum de *Blancmesnil* & *Novion*.

§. III. Rationem horum laterculorum repeto à *Margareta Lucenburgia*, uxore Renati, primi Ducis: cujus illi sunt majores

Margareta Lu- cenburgia.	{	Franciscus, Dux de Lu-	Antonius <i>Lucenburgus</i> , C. de <i>Brienne</i> .
		cenburg & <i>Piney</i> .	Margareta, f. Renati <i>Sabaudi</i> , C. <i>Tendæ</i> .
		Diana <i>Lotharingia</i> .	Claudius de <i>Lotharingia</i> , Dux <i>Aumalæ</i> , fi- lius <i>Claudii</i> , D. <i>Guiffi</i> & <i>Antoniæ Borbo-</i> <i>nia</i> , f. <i>Francisci</i> , D. <i>Vindocini</i> .
			Luisa <i>Brezæa</i> .

Scutum D.
Renati.

§. IV. Patris scutum exhibet *Sammarth. l. Est. de la Fr. p. 304.* (qui typus etiam, non conveniens impressæ descriptioni, in statu Francico §. 2. allegato extat.) Ut clypeus quadripartitus alios tamen laterculos exhibeat: Primus cæruleus purpureum baltheum angustiore continet, comitibus duabus *amphisbanis* s. serpentibus alatis aureis, designanda familiæ *Baillet*. Secundus aureus caput scutarium supra se habet rubeum, cum quadra dextra, *Montmorencium* symbolum continente, notanda familiæ *Aulnoy*. Tertius *Momorantium* aquilulas & crucem repræsentat ob istam familiam: quartus *Vindocinensis* antiquioris familiæ causa argento tingitur, cum cephalo rubeo, leone cæruleo totius ducto. Parmula media eadem est *Potieria*, quæ §. 2. notata.

Baillet,
Aulnoy,
Montmo-
rency,
Vendosme.

Latercu-
lorum ra-
tiones.

§. V. Rationes ex Genealogia petendæ sunt. Renati Ducis mater fuit *Carola*, Domina de *Tresmes*, filia Renati *Baillet*, Dn. de *Seaux*. Hujus mater fuit *Joanna d'Aulnoy*, Dn. de *Tresmes* & de *Silly*, uxor *Theobaldi Baillet*, Dom. de *Seaux*, Præsidis Parlamenti Parisiensis. Hæc ratio fuit tesseræ gentis d'Aulnoy: quam à *Gualthero d'Aulnoy*, qui sub Philippo IV. inclaruit, deduci vidi, cujus filius *Philippus*, Dn. de *Grand Moulin*, uxorem habuit *Agnetam Montmorenciam* Confluentinam, quæ forte causa adsciti illius quadrantis honorarii. Philippi atnepos fuit *Philippus d'Aulnoy*, dictus *le Gallois*, Dom. de *Chiurè*, maritus *Catharinæ Montmorenciæ*, Dn. de *Goussainville*, cujus causa *Montmorenciæ* insignia ascita existimo. Quod *Vindocinum* concernit, illud à *Catharinæ Montmorenciæ* proavia *Aiglantina*, f. *Joannis Vindocini*, Dom. de la *Chartre*, derivandum existimo.

Apex.
Telamo-
nes.

§. VI. Huic scuto insistit galea coronata, cum serpente alato aureo. Lacinia aurea & cærulea circumvolitant. *Telamonum* loco assistunt duo serpentes seu dracones alati.

Alia dispo-
sicio.

§. VII. Alibi scutum vidi tribus perpendicularibus & unâ transversâ in octo areolas dispesci, præter mediam parmulam quæ *Potieria* est. Octo autem illæ areolæ continebant tesseras *Lucenburgiam*, *Siculam*, *Lusinianam*, *Borbonio-Vindocinam*, *Sveffionensem*, *Lotharingicam*, *Sabaudicam*, *Vindocinam*. De plerarumque ratione ex superioribus jam constat. De reliquis ita conjicio. *Siculam* assumptam esse ob *Jolandam Andinam*, Renati, R. *Sicilia* filiam, *Friderico Lotharingo* nuptam, *Claudii Guiffi* Ducis aviam. *Lusinianam* vix aliunde arcessere nossem, quam quod *Lusinianorum* hereditas ad *Briennios* translata, & harum heres, *Isabella*, *Gualthero III. Dn. Engbiano* nupsit. Ex *Engbianis* *Margareta*, f. *Ludovici*, C. *Conversani* & *Briennæ Joanni Lucenburgio*, Dn. de *Beaurevoir*, nupsit, & hereditatem intulit: & quidem in ipsa linea illa, ex qua conjugem Renatus Dux habuit, *Briennæ Comitatus* hæsit. Quod *Sveffiones* concernit, *Ada*, f. *Renaldi*, C. *Sveffionum*, *Guilhelmo*, C. *Eufiano* nupsit, & ex eo genuit *Raintrudim*, quæ *Rudolfo*, C. de *Neelle* s. de *Nigella* attulit istum Comitatum. In ea familia successio continuata est ad *Hugonem* usque, cujus filia *Margareta Joanni de Hannonia*, Dn. *Bellomontii*, nupta istam hereditatem attulit, qui A. 1356. extinctus est. Hujus filia *Joanna* nupsit *Ludovico Castillonio*, C. *Blesensi*. Demum ad *Barenfes* ille Comitatus delapsus est iterum *Joanna*, f. *Roberti de Bar Marlam* & *Sveffiones*, marito *Ludovico Lucenburgio*, C. S. *Pauli* attulit, sed neptis ex filio *Petro Maria Francisco Borbonio Vindocino* nupta in illam familiam Comitatum transtulit, ex qua nunc ad *Sabaudos* devolutus est. *Ludovicus* autem *Antonii* §. 3. notati proavus fuit.

Sicilia.
Lusignan.

Soissons.

Cap. LXXIV.

Comites Promnitzii.

A R G U M E N T U M.

1. Familia. Inter Dominos. Equites. Barones. Comites.
2. Baronum scutum.

3. Comitum.

4. Galea.

5. Symbolorum ratio.

6. Descriptio ex diplomate Imp. Leopoldi.

§. I.

MAjores Illustrissimorum Comitum Promnitziorum ab aliquot seculis fuere Domi- Familia. Inter Do-
nerherren) dignitate incluti; cum verò, Silesiâ Tataricis incursionibus infestata, illi et- minos.
iam clades graves passi essent, nec posteri ob res attritas avorum titulos splendore de- Equites.
centi tueri possent, hi equestri dignitate contenti vixere, unde Wapenb. P. 1. p. 56.
inter nobilium clypeos illorum stellæ & sagitta etiam visuntur. Verum A. 1549. Ferdi-
nandi Imperatoris gratiâ Baronum titulus accessit, cumque Baltasar ex ea gente Epi- Barones.
scopus Neussensis & Vratislaviensis, & supremus Capitaneus utriusque Silesiæ factus es-
set, hujus ære comparata de novo illustria bona Gentis fortunas auxere. Demum no-
strâ memoria ob præclara in Gentem Austriacam merita Imperiali gratia Comitum acces- Comites.
sit titulus, quo nunc Familia cluit.

§. II. Baronum scutum Wapenb. P. 1. p. 29. linea transversa in duas partes di- Baronum
spescitur: caput iterum alia perpendiculari in duas areas; Prior rubea inter duas stellas scutum.
argenteas sagittam ejusdem metalli diagonali situ continebat: altera aurea duos bal-
theos nigros referebat: in pede scuti caruleo duo leones aurei gradiebantur. Galeæ co-
ronata inter expansas & symbolis scuti pictas alas insistebant tres plumæ struthionice
aurea, nigra & rubea.

§. III. Hodiernum Comitum scutum quadripartitum est, duobus leonibus aureis Comitum,
in prima & quarta area, quæ caruleo colore tinguntur, gradientibus: in 2. & 3. aurea
binis baltheis nigris apparentibus: his, ubi cocunt, medium imponitur scutulum rubrum,
continens inter duas stellas argenteas diagonali situ locatam sagittam auream, cujus mu-
cro argenteus, pinnulæ virides sunt.

§. IV. Galea scutum hoc tres coronata premunt: mediam tres plumæ struthioni- Galeæ
cæ exornant, aurea, nigra & rubea; in illis confidente molosso candido, millo aureo
lingua cruenta: anteriorem ornata carulea, in qua leo aureus, rubea corona & du-
plici cauda pictus salit: posteriorem ala aurea, continens equum salientem nigrum,
sursum porrecta cauda.

§. V. Diversas illas tesseras scuti si explicare necesse sit: sagittam cum stellis suis Symbolo-
gentile symbolon esse, dubio vacat: Leones & baltheos, si conjecturis locus sit, Dyna- rum ratio.
stis Plez & Sora attribuenda existimo.

§. VI. Hæc ut rectius intell gantur, è re esse videtur, Diplomatis, quo ab Augusto Descriptio
nostro Comitum dignitate ornati sunt, partem subungere, quæ ita sonat: Wann wir ex diplo-
nun gnädiglich angesehen / wahrgenommen und betrachtet / das uralte Adels- mare Imp.
che Geschlecht der Freyherrn von Promnitz / so vor etlich hundert Jahren Leopoldi.
Banerherren gewesen / massen in Historien befindlich / welchen ihren Standt
aber / sie von wegen dessen / vor Zeiten von den Tartarn in unser Herzogthum
Schlesien beschedenen Einfalls / aus dem darüber zugestandenem Unvermögen
seiner Würdigkeit nach mit behörigem Splendor nicht continuiren können / son-
dern dahero des untern Adlichen Standes sich bis zu besserer Gelegenheit be-
tragen müssen / und dann erfolgt / daß weyland unser Uhr. Anherr / Kaiser
Ferdinand der Erste / dieses Geschlecht umb seiner Ihrer Liebd. und unserm
löbl. Erzhauß Oesterreich geleisten nützlichen getreuen Dienste willen Anno
1542. mit Vermehr- und Verbesserung ihres Wapens versehen / auch darauff in
Anno 1549 in des Heil. Röm. Reichs würcklichen Freyherrn. Standt erhoben /
und einer aus solchem Geschlecht / Namens Baltasar von Promnitz / wegen
seiner ansehnlichen guten Geschicklichkeit und Erfahrung zum Bischoff zur
Neuß und Breslau in unserm Herzogthum Schlesien erwählet / und dadurch
zugleich

zugleich in Fürstlichen Standt / Ehre und Würdigkeit gesetzt / mithin auch Ober Hauptmann unsers ganzen Ober- und Nieder- Herzogthums Schlesien geworden / und solchem Amt viel Jahr mit grossem Ruhm und Ehren vorgestanden / also / daß seines Namens rühmliche Gedächtnuß noch heutiges Tages daselbst florirenthut / derselbige Bischoff auch einen guten Theil seines Vermögens und Einkommens zu mercklicher Verbesserung gedachten Bisthums und andern milden Sachen / nicht weniger auch zu Führung des gemeinen Türcken-Krieges wider den Erb-Feind Christlichen Namens / mit grossen Summen angewendet / und daneben sein Geschlecht wiederum zu besserem Aufnehmen und Stand gebracht. Zumassen dann sein Vetter Senfried von Promnitz / Freyherr auff Pleß / Sorau und Triebel / stracks von seiner Jugend an sich in Person bey dem mähligem Türcken-Krieg / als ein Aufwarter unter dem Feld-Obrißtem unverzagt gebrauchen / folgendes bey dem Kaysrl. Cammer-Gericht zu Speyer Affector gewesen / und wenland unserm Herrn Vettern und Vorfahren am Reich / Kaysler Rudolphem dem Andern / gloriwürdigster Gedächtnuß / mit Abhol- und Begleitung Dero vielgeliebten Bruders Erb-Herzogs Maximiliani Liebden aus Pohlen / so wohl mit Berrichtung vieler ansehnlichen Ambasciaden und Commissionen bey Churfürsten und Ständen des Reichs / auch Aufwendung grosser Spesen und Unkosten / absonderliche Treue / denckwürdige Dienste erwiesen / auch in dero würcklichen Dienst und Bestallung / als Cammer-Präsident in Ober- und Nieder-Schlesien sein Leben und Wandel rühmlich beschlossen. Dessen ältester Sohn / Heinrich Anshelm / Freyherr von Promnitz / in seine löbliche Fußstapfen tretende / und so bald er seine Studia und Peregrinationes vollbracht / in Kaysrl. Dienste sich begeben / und gedachten unsers lieben Herrn Vettern Kaysers Rudolphi des Andern Truchses worden / auch dergleichen Hof-Servitia hindurch bedient / biß er Appellation-Rath worden / und Anno 1595. das Kriegs-Zahlamt zu Ihrer Kaysrl. Majestät und der damahligen getreuen Ständt in unserm Erb-Königreich Böhheim sonderbahrem gnädigsten und guten contento mit Stillung und Abwendung vorgewester Meutination etlicher Regimenter durch interponirung seines eigenen Credits und Vermögens über sich genommen / da ihme dann nachgehends wegen seiner erkannten und bewährten Treue und Dexterität die Landvogten in unserm Erb-Marggraffthum Nieder-Lausnitz anvertrauet / und zugleich Kaysrl. Cammerer- und Raths-Titul gegeben worden / welchem Amt er nicht allein treulich vorgestanden / sondern auch darüber bey der Böhheimischen Rebellion und Unruhe grosse Drangsal und Verfolgung erlitten / indem ihm der Schlesische General / Marggraf Johann Georg zu Brandenburg / nach Leib / Ehr und Gut getrachtet / und etliche Malcontenten in gedachtem Marggraffthum ihn von seinem Amt verjagt / biß er durch Chur-Sachs. Lbden in unsers gloriwürdigsten Herrn Vatters / Kaysers Ferdinandi des Andern / hochseligster Gedächtnuß Namen / wieder darzu restituiret worden / und darinnen Anno 1622. sein Leben nicht weniger / als sein geliebter Vatter bey dem Cammer-Präsidenten-Amt in Schlesien gethan / ganz rühmlich geendiget. Und nachdem auch dieses Heinrich Anshelms ältester Sohn / Sigmund Senfried / Freyherr von Promnitz / zu allen Hoch-Adelichen / Ritterlichen Tugenden / Exercitiis und Studiis erzogen worden / unterschiedliche Peregrinationes verrichtet / und noch bey seines Vatters Lebzeiten auff dessen gehorsamste Präsentation und Bitt / von wenland Kaysler Matthia. Christlößlichster Gedächtnuß Anno 1615. zum Landverweser / folgendes auch nach seines Vatters Christlichen Ableben von unserm hochseligsten Herrn Vatter / Kaysler Ferdinanden dem Andern / Anno 1623. zum vollmächtigen Landvogt im Marggraffthum Nieder-Lausnitz / nebenst conferirung des Raths-Tituls / wegen seiner selbst eigenen rühmlichen Qualitäten bestellt und verordnet worden / und neben dem Vatter bey vorangeregter Unruhe und Empörung seines Amts entsetzt / hernach aber gleicherweisz dazu restituiret / und folgendes von gedachtem unsers lieben Herrn Vatters Lbden Anno 1627. mit dero Cammerers-Titul begabet / in stetswehrender Treue und Devotion gegen uns und unser hochlöbl. Erzhauß Oesterreich dermassen fest / beständig und unbeweglich blieben / daß er auch darüber bey dem

dem jungst, vergangenen Schwedischen Krieg lieber bis ins fünffte Jahr mit Verlassung aller seiner Herrschaften und Güter das Exilium in Pohlen bauen / als wider uns zu einiger Untreu und Widerschlichkeit sich hat begeben und dreissig Jahr / getreulich vorgestanden und also noch vorstehen thut / hinführo nicht weniger zu thun des unterthänigsten Erbiethens ist / auch wohl thun kan / soll und mag / 2c. Auch zu noch mehrerer Bezeugnuß und Gedächtnuß unserer Kaiserlichen Gnaden Erhebung in den Grafen Standt haben wir mehrgemeldtem Sigmund Genfried / Grafen von Promnitz / nod nachfolgender Gestalt vermehret und gebesserter zu führen und zu gequartierten Schild / dessen hinder unter und vörder Ober Theil blau oder Lasur Farb / in jedem fürwärts zum Lauff geschickt zween Gelb oder gold Farb Löwen mit offenen Rachen / rothauschlagenden Zungen / und über sich gewundenen doppelten Schwänzen / vordere unter und hindere obere Feldung aber gelb oder Gold Farb durch jede derselben von hindern untern gegen dem vordern Obertheil der schreeg nach zwey breite schwarze Strassfarbes Herz Schild / darinnen vom hindern untern gegen dem vordern obereck gleichfalls der schreeg nach mit einem silbern Spurz und Gepflüder / ein verguldeter Pfützschpfeil / zu beyden Seiten desselben ein fünff eckichter weis oder silber farber Stern / auff dem Schild drey offene Adelige Thurniers Helm / derender mittlere gerad über fürwärts / so zu beyderseits mit roth und weisser / hindere wie auch vordere einwärts gegen den mittlern Helm gekehrt / und mit Helindecken also bedeckt / daß der hindere mit schwarz / gelb / roth / weiß / gelb und blauer / vordere aber mit blau / gelb / weiß / roth / gelb und schwarzer Helindecken / und dann jeder mit einer goldfarben Königlich Cron gezieret / auff der mittlern Cron entspringen drey Straussen Federn mit den Gipffeln abhangende / deren die hindere roth / vordere gelb / und mittlere schwarz / vor deren fürwärts sitzend ein grosser Englischer weisser Rüd oder Docken mit offenem Rachen / roth ausschlagender Zungen / und um seinen Hals ein Halsband mit Gold eingefast / sambt einem gülden Ring daran habend / auff der hindern so wohl als vordern Cron des Helms mit den Sachsen einwärts gestellt / ein auffgethane Adlers Flug / deren die hindere gelb / darinnen einwärts zum Sprung geschickt ein schwarzes Roß mit über sich windenden Schwäiff / in der vordern Adlers Flügel aber / so da blau oder Lasur Farb ist / erscheint einwärts gleichfalls gegen den mittlern Helm ein aufrechts gekehrter zum Grimmen gestellter gelber Löwe mit offenem Rachen / roth ausschlagender Zungen / für sich werffenden Pranken / und über sich gewundenen doppelten Schwanz.

Cap. LXXV.

Comites Ranzovii.

A R G U M E N T U M.

1. Familia origo. *Wipertus Marchio Misnia & Lusatia.*
2. Comites *Leisnicensis*. *Dominium Penick.*
3. *Otto*, *Ranzoviorum* sator. *Linea in Nienhoven, in Crummendyck, in Breidenberg, in Salzon, in N. versdorff, in Quarenbeck, in Pancker, in Nienhus, in Schoneverd.*
4. Familia decora. *Amplitudo.*
5. *Linea Bredenbergica.* *Joannes. Henricus. Gerhardus. Christianus Comes. Dethlevus Comes modernus. Comitatus Pinneberga.*

- Com. Lævvenholm.*
6. *Scutum Ranzovium.* *Ejus simplicitas. Verbis ea descripta. Ex Leisnicensibus.*
 7. *Scutum Comitum modernum.* *Diploma Ferdinandi III. Imp.*
 8. *Latine descriptum. Galea.*
 9. *Sibmacheri errores circa Leisnicensia insignia.*
 10. *Aurum an argentum vetustius.*
 11. *Leisniciozum Comitum varius usus. Areolarum significatio.*
 12. *Alii Comites ex linea Schmoldensi, Ranzovia, Danica.*
 13. *Titulus.*

§. I.

Familia
origo.

Wipertus.

QUÆ nunc *Ranzovio* nomine & Illustrissimo decore splendet familia, non unam sedem nec sortem experta est. Primum *El. Reusnerus Auctor. Basilic. Oper. geneal. Cathol. pag. 117.* recenset *Wipertum*, *Dominum ditionis Balsamorum in Holsatia*, Principem armis consilioque pollentem: qui vindicaturus injurias sibi ab avunculo illatas crebras in Daniam fecerit excursions, & urbem *Podovle* igne ferroque fœde diripuerit. Huic ex uxore *Sigena*, *Gosvini Leigi* Comitum filia, quæ dote attulerit *Mærungam* & *Gatesleben*, liberi dantur *Bertha*, ex *Henrico Com. Lisnicensi Rotgeri, Gisela*, ex *Weneri, C. Veltheimensi Adelgoti Archiepiscoporum Magdeburgensium* matres, atque *Wipertus*, fortis miles, qui *Vratislao*, *Bohemiæ Regi*, & dein *Henrico IV. adversum Gregorium VII. Pontificem*, æmulosque Imperii *Rudolphum Sævum* atque *Ecbertum Saxonem* operam navavit. A *Marchione Brandenburgico Tangermundâ* donatus, facta cum eo iterum permutatione, *Groitscham* ad Elistrum recepit, & veterem arcem restauravit. *Henricum*, *Marchionem Misniæ & Lusatia* ejecit, eoque ejecto A. 1106. terras ejus occupavit: *Groitschæ* *Henrici V.* obsidionem sustinuit, dein ab *Hojero Mansfeldio* captus, atque triennio à *Cæsare*, cui ille hostem tradiderat, in *Lisnicensi* arce detentus est. Cum cum filius liberasset, sua ab Imperatore recepit, & *Misniæ* atque *Lusatia Marchio*, à nepote autem *Adelgoto Burggravio Magdeburgi* constitutus, ab *Henrico Juniore* iterum *Misniâ* pulsus, atque demum *Monachus in Pegaviensi cœnobio* A. 1124. mortuus est, ex *Ludimilla*, quæ A. 1109. obiit, *Vratislai Bohemiæ Regis*, & ex *Cunigunda Cunanis, Com. Beichlingensis*, gener.

Comites
Leisnicensis.

§. II. *Wiperto II.* præter *Vratislaum*, & filias duas (quarum altera *Bertha*, *Dedoni, Com. Wethinensis* vidua, *Comitatum Groicensis* s. *Groitsch*, *Dedoni, C. Rochliscensis* mariti ex fratre nepoti, quem educaverat, donasse dicitur. *Albin. Misn. Chron. p. 381.*) nati sunt *Wipertus III.* s. junior, & *Henricus*: ille *Comes Groicensis & Leisnicensis*, *Dn. Budissinæ, Nissinæ & Morungæ* dicitur, & *Henrici V.* impulsu primum patrem impugnavit, inde illi supplex factus in Imperatorem arma convertit, atque *Hoierum Mansfeldium* A. 1115. stravit, sed ævus decessit: hic *Lusatia*, post patrem, *Marchio* atque *Leisnicensis Burggravius* fuit, cumque *Moguntia* in Comitibus moreretur, A. 1136. *Henricum II.* reliquit *Burggravium*, patrem *Henrici III. & Ottonis*, quorum hic *Ranzovios*, quod audiemus, sevit; ille *Leisnicensis* continuavit A. 1205. sepultus. Nepos ejus *Albero Secundus*, *Ottonem & Erhardum* genuit, quorum hujus posterum in secunda generatione defecere, & nepos *Henricus* hostis *Buchavienensis cœnobii* factus *Lisnicium* oppidum amisit: illius posteritas *Dominium Penicii* tenere: defecere autem in *Hugone*, qui *Alberto animoso & Georgio strenuam*

strenuam operam miles navaverat, & Georgio filio amisso A. 1538. octogenarius decessit; unde ad Saxones, feudi Dominos, *Penicensis* ditio rediit, quam *Schwenbur* Dominus Penick, ex *Amelia* Hugonis filia natus, receptâ ab eis *Hohensteinia* arce Mauritius Elektor reddidit.

§. III. Otto Henrici II. filius in regionem Transalbinam, unde maiores egredi; (ob quod *Jonas ab Elverfeld* in dubio relinquit, *Ranzoviorum* an *Leisnicensium* nomen prius extiterit) rediit, ibique militum Praefectus factus *Ranzovios* s. *Ranzovios*, ab arce *Ranzovia* ita dictos, inter Holsatiae Nobiles primos, condidit, pater *Joannis*, equitis aurati & Consilarii Adolphi, C. Holsatiae, atque *Schackonis* s. *Schalckonis* militis, quo natus *Schalcko II.* qui pro Comitibus Leisnicensibus gentilibus apud *Rudolphum* Imperatorem intercessit. Ejus quoque filii, *Otto II.* & *Bredo* s. *Brestolus* A. 1283. Leisnicensis in Misnia agnatos invadere. Ottone II. nati sunt *Cajus* & *Otto III.* duorum ramorum autores. Ille iterum *Godscalci* & *Caji II.* pater. A *Godscalco* descenderunt Domini in *Nienhaven*, *Wammendorp*, & *Wilstede*: ex qua linea inprimis claruit *Daniel*, belli Dux in bello Succico: A *Cajo II.* linea Dominorum in *Crummendyck*. Ipsi nepos, *Henricus*, novam lineam sevit, *Breidenbergicam*, de qua deinceps. *Otto III.* *Ottonem IV.* genuit, Dominum in *Salzou*, *Ranzou*, *Schlage* & *Pancker*: Patrem *Breidonis* & *Schackonis*, ex illo Domini de *Neversdorff* & de *Hogenfelde*; ex hoc (cui *Albertus II.* Imperator ordinis sui insignia, draconem & crucem, æquè ac *Adolfo* Duci Slesvici, A. 1439. beneficiorum & amoris ergo contulit) geniti, *Nicolaus*, *Cajus*, *Henricus*, *Hartvicus*: Ex primo Dynastæ in *Quarenbeck* & in *Tuntern*; ex secundo Domini in *Pancker*, *Kletkamp*, *Helmstorff*, *Putlos*, *Loersdorff*, *Prodaus*; ex tertio Domini in *Nienbus*, *Schmolde*, *Ranzou*, *Eschelsmarck*, *Satuvisch*, *Knope*, *Sehekamp*, *Bulcke*, *Borchorst*, *Schinckel*, *Satuvisch* (ex hac linea *Balthasar*, Episcopus *Lubecensis* A. 1547. mortuus est) ex quarto Domini in *Schonevverde* descenderunt.

§. IV. Gentis vetusta dignitas ex eo etiam claret, quod apud *Jonam ab Elverfeld* legitur. Urbs *Slesvicensis*, cujus primarium templum DEO vero *Ericus*, Rex *Daniæ*, Anno Chr. 848. dicavit, suis insignibus, turritæ nimium arcis stellæ atque semilunatæ, *Ranzoviorum* insignia adjunxit. Unde non obscure conicitur, solum *Slesvicense* vel olim ad *Ranzovios* spectasse, vel eorundem auspiciis atque intercessionibus privilegiis civilibus esse donatum. Confer etiam *Theod. Haping. de Jur. insign. cap. 13. num. 99. pag. 105.* Amplitudo & fecunditas familiæ ex hoc quoque apud eundem patet, quod memorat A. 1469. ex familia *Ranzovia* literis Confederationis, quam Nobiles Holsati contra Civitates inierant, 25. subscripsisse. Anno seq. *Segeberge* foederi contrario, quo illud foedus infringebant Rex *Daniæ*, Civitates *Lübeka* & *Hamburgum*, & primores provinciarum, 18. hujus stirpis subscripsisse: Nec non, quod idem perhibet, cum scriberet, masculos superstites fuisse 116. Castella autem arces & prædia possedisse 71.

§. V. Inter has lineas inprimis caput extulit *Bredebergica*, postquam *Joannes*, *Henrici* filius, qui remotissimarum Gentium provincias lustraverat, & Hierosolymis equestri *balthei* decus susceperat, multo studio de tribus Regibus, *Friderico*, *Christiano Tertio*, & *Friderico Secundo*, eorum consiliis sanctoribus adhibitus, atque Ducibus Holsatiae, *Johanne* & *Adolpho*, tota ætate, quam ad 73. annos perduxit, optimè meruisset: in Ducatibus *Slesvici* atque Holsatiae Regis nomine *Vicarius* & Praefectus in *Steinburg*: nec non summus militiæ Dux, qui *Diethmarsos* Dominis suis demum subiecit, & eodem tempore A. 1533. à *Carolo Quinto* & *Francisco* Galliarum Rege, ad militare imperium petitus erat. (Confer de eo & aliis *Ranzovii* heroibus, *Cyriac. Spangenberg. Adelspieg. P. 2. L. 11. cap. 33. pag. 124. seq.*) Hic *Bredebergam* & *Botkamp* condidit. Pater juxta alios *Henrici*, quem præter rarissima literarum & eruditionis variae decora, pariter insignia de regibus merita exornarunt. Simili enim cum patre exemplo trium Regum Consiliarius, in Ducatibus *Vicarius*, & *Segeberge* Praefectus fuit, & *Diethmarsiam* inter Regem Ducesque divisit, atque Ordine Elephantum regio ornatus est. Eo genitus post tres fratres *Gerhardus*, eques auratus, non tantum variis itineribus Europam, Asiam, Africam lustravit, sed, paterno avitoque exemplo, Ducatus pro Rege rexit, consiliis regiis

secretioribus interfuit, exercitum A. 1610. cum supremo imperio duxit, & *Haderslebiam* administravit. Ejus filius *Christianus*, primus Genti *Comitum* dignitatem gratia *Ferdinandi III.* 1650. intulit, seu potius antiquam postliminio reduxit; Apud reges non minus Senatui sanctioris consilii interfuit, Consilio verò Status præfuit, supremus etiam Regis Vicarius, & *Steinburgæ* atque *Diethmarsia Australis* Præfectus dictus est, & A. 1663. vivendi finem fecit, dignitatis paternæ herede *Illustrissimo Com. Dethlevo*, quem modernus Potentissimus Danicæ & Norvegiæ Rex novo in *Jutlandia* Comitatu de *Lævvenholm* auxit, & militum suorum prætorianorum hætenus Chiliarcham, Consiliis sanctioribus adscripsit, suum in Sleswicensi & Holsatiæ Ducatibus, nunc *Vicarium*, (s. Pro-regem) *Rendesburgo* præfecit. Cæterum non nudus Comitum titulus his concessus est, sed tanquam talibus in *Comitiis* locus etiam conceditur, & illi *Westfalico-Saxonico* scamno annumerantur: idque eo jure, quod Christianus à Duce Holsatiæ Friderico, *Pinnebergici* in Holsatia Comitatus partem ære sibi comparaverit. Cum enim hanc solam particulam veteris sui patrimonii Holsatiæ, cum ea ad Oldenburgicam Domum translata fuisset, retinuerit Domus *Schauenburgica*, ultimo hujus nostra memoria extincto, ad Regem, & Holsatiæ Ducem *Pinnebergica* illa ditio delapsa est. Quorum hic Ranzovio suam portionem vendidit, quo jure ei inter Comitibus jus & suffragium in *Comitiis* A. 1654. fuit: uti in subscriptione Recessus videre licet. Præter hunc verò Comitatum alia bona Comitibus sunt, huic non connumerata, uti *Breitenberg*, *Ranzau* (pretio ab altera linea comparatum) *Drage*, *Schrevenborn* & alia. Comitatu autem *Lævvenholmio*, cujus causa nihil scuto insertum, annumerantur illa in Jutia bona, *Gießingholm*, *Demstrub*, *Sudderengen*, *Schaugarten*, *Eskier*.

§. VI. Scutum Ranzoviorum quod concernit, *Wapenb.* 1. p. 180. illud simplicissimum fuit, ex argento & minio perpendiculariter distinctum, qualia etiam cornua fuerant *galea imposita*, alterum videlicet argento, alterum cocco imbutum; nec non lacinia inde dependentes parimodo tinctæ fuere. Simpliciter hujus Ranzovii scuti ita commendat *Joh. Lanterbachius* (præfixi versus Illustris Henrici Ranzovii diario s. Calendario:)

*Quod candore animi, rebus quod fortiter actis,
Ranzovia claret magna propago Domus.
Illius meruit virtus insignia, vita
Quæ cum laude notas integritatis habent.
Candorem niveus, memorabile cornua robur,
Militiaque ruber dat monumenta color.
Ut fuit in prima simplex ætate vetustas;
Plurima sic docuit simplicitate brevi.*

Iterum Elverfeld:

*Est minius clypei Martis color, indicat artem
Candidus: hinc ingens Martis & artis honos.*

Huc illa *Theod. Hæping. de Jur. insign. c. 13. n. 43. pag. 755. & seq.* Ex Albino docet *Petrus Lindeberg* / in *Hypotypof. arc. Ranzov. p. 250.* *Jon. ab Elverfeld, de Holsat. d. 2. rubr. fam. mil. Ranzov.* Hodiernos Ranzovios eandem cum Comitibus *Lignienses* (alii *Lisnicenses*) habere originem, ex insignibus & eorum colore patere, additque, quamvis albus color in croceum s. aureum quandoque fuerit mutatus, factum tamen hoc esse ob dignitatis eminentiam, & militiæ honores majores. Verumenimverò 1. *σφάλμα* fuerit typographicum, ubi *Hæpingius Lignienses* legit. 2. Argumentum deductionis à *Lisnicensibus* secundarium est, cum certiora familiæ suppetant.

§. VII. Quod hodiernum *Illustrissimi Comitis* clypeum concernit, cum accuratius non delineare possumus, quam adducto Diplomate Augustissimi *Ferdinandi III.* quo A. 1650. Christianum Ranzovium Comitibus denuo asseripit, & illud depinxit. Verba ipsa audiamus: Und zu mehrer Gezeugnuß / Glauben und Gedächtniß / solcher unser Gnaden und Erhebung in den alten Grafen Stand / haben wir ihme / Christian / Grafen zu Ranzau / Herrn auff Breitenburg / nachfolgendes Wapen und Kleinod / auch seinen ehelichen Leibes Erben / und derselben Erbens Erben / Mannes und Frauen Personen / Grafen und Gräffinnen / hinfüro in ewige Zeit / also zu haben / zu führen und zu gebrauchen / weilen solches von seinen Vorfahrenden Burgo Grafen zu Reissnigk und Grafen zu Groß / von denen er posteriret / auch also / wie

wie uns darüber aus beschriebenen Genealogien beglaubte und sonstigen beständige Nachricht unterthänigst erstattet / geführt worden / gnädiglich gegönnet und erlaubet / nemlich ein Quartierter Schild / dessen hinder- unter- und vordere Oberfeldunge / mit Farben der Länge nach / in zweene gleiche Theil / also abgetheilet / daß das untere innere an der Quartierung / und vordere obere halbe Theil weiß oder silberfarb; untere äussere und obere innere an der Quartierung roth oder rubinfarb / vordere undere und hindere obere Feldung aber gelb oder goldfarb / wodurch ein jeder vom untern / vordern / bis hindern obern Eck gehet / der schreg nach ein schwarzer Balcken: in jeden diesen Feldungen und ihren Seitenwinkeln / zwischen jetztgedachten schwarzen Balcken / sechs schwarze also gestellte Rauten / daß allemwegen an dem Balcken drey / hernach zwey / und letzters in untern und obern Ecken eine zu sehen ist. In mitte der Quartierung aber ein blau oder lasurfarbes Herz- Schild / in welchem ein zum Grimmen einwärts geschickter gelbe oder goldfarber gekrönter Löw / mit offenem Rachen / rothauschlagender Zungen / und doppelt über sich gewundenen Schwanz / auff dem Schild drey gegen einander einwärts gekehrte frey offene / Adeltich gekrönete Turniers- Helmen / beyderseits mit weiß / gelb / roth und blau Helm- Decken gezieret: aus der hintersten Cron des Helms / erscheint über sich etwas zu rück einguldener Scepter / worauff oben in seiner natürlichen Farb in die runde ausgebreiteter Pfauen- Schwanz mit seinen zwölf Spiegeln / in mitte aber im Schild beschriebene schwarze Balcken / und zwölf Rauten im gelben / runden Feld zu sehen: aus der vordern ersten Cron zwey mit den Sachsen einwärts gekehrte ausgebreitete schwarze Adlers Flügel; dem mittlern Helm / und dessen Cron aber zwey mit den Mund- Löchern außwärts gehende / und jede mit Farben / als abgetheilte Püffels- Hörner / daß das hindere roth / vordere aber weiß oder silberfarb ist / so beyderseits mit einer gelb oder goldfarben Königl. Cron an einander gefasset seynd / alsdann solch Gräfflich Wapen und Kleinod auff vorgehendem Blat erster Seiten dieses unsers Libells weiß geschriebenen Brieffes gemahlet / und mit Farben eigentlich erkäntlicher aufgestrichen ist.

S. VIII. Ita verò hæc, ut etiam qui nostri idiomatis imperiti sunt clypei figuram intelligant, Latino sermone sonant, quod in quadras divisum scutum sit; quadra prima & quarta non nisi sectionem perpendicularem ex argento & minio referat, tertia & quarta aurea diagonalem balthcum sinistrum nigrum, comitibus totidem rhombulis atris contineat: Parma verò media carulea leonem aureum coronatum duplici cum cauda repræsentet. Media cassis coronata cornua duo, argenteum & rubeum, corona aurea conexa sustinet: Anterior itidem coronata jugum complicatum alarum nigrarum: exterior item coronata sceptrum ostendat aureum, quod sustinet caudam pavoninam in rotundam formam locatam 12. pennarum speculis, in medio orbe baltheo & rhombis scuti reperitis. Lacinia verò argento, auro, caruleo & rubeo coloribus tinguntur.

S. IX. Hæc *Leisnicensium* fuisse insignia vetusta, ex Cæsareo Diplomate intelligimus, cui indubia fides, unde ex eo, quæ aliter in Wapenb. 2. p. 21. habent, corrigenda fuerint. Sunt autem illa, quod aurum pro argento substituitur in quadrante primo & quarto, cornua mediæ cassidis tantum argento pinguntur, alæ prioris galeæ auro & cocco tinguntur, tertia cassis pro corona pileolum larum sustinet, & pro cauda pavonia orbem undecim plumis pavoninis exornatum.

S. X. Unicum hoc scrupulum movere posset, quod auro videmus pingi, quod in nostro argento canderet. Nec diffiteor, ab Albino etiam *Leisnicensium* scutum auro pingi. Sed §. 6. non nihil id terigimus, & idem ex §. 11. porro patefecit: & fortè posteriori ævo *Leisnicensium* argentum majorum altero metallo, Imperiali gratia, mutarunt, ut ab agnatis Ranzovii distinguerentur. Sed vetustiore morem præferre jam visum est.

S. XI. Altioris indaginis est, quid singulæ areolæ *Leisnicensibus* notarint. Quæ in re meam fateor ignorantiam. Petrus Albinus, Chron. Misn. p. 383. *Leisnicio* Comitatus dat tesseram, parmulam ex auro & minio bipertitam. P. 396. recenset varios Burggravium sequentium usus: narrans A. 1334. *Alberonem*, Burggravium, usum esse scutulo, quod *Balthem diagonalem inter rhombulos* transit: quod & A. 1360. *Otto* post eum fecerit. Pergit: *Albertum*, qui A. 1378. decesserit, bipertito simplici clypeo usum. Alium *Albertum*,

Areolarum
significa-
tio.

qui A. 1411. mortuus est, ad prius scutum rediisse. Hujus successorem novo plane usum symbolo, videlicet in *argenteo* scuto *leone coronato*, & *transversis fasciis aureis & rubris* exarato. Hujus filium *Georgium*, qui A. 1472. in *Ungaria* occubuit, ad simplicem priscam parmam rediisse. Demum hoc natum *Hugonem*, Gentis ultimum, conjunxisse in quadripertito scuto areolas *aureo-rubeas*, & alteras cum *baltico diagonali & rhombulis*, *leone versicolori* in medium locato. Sed præterquam, quod hunc leonem versicolorem videmus fingi, qui nobis *aureus*, nondum ex hoc liquet laterculorum interpretatio. Ego, si conjecturis locus sit, existimarim: Priorem gentilem fuisse tesseram ex *Holsatia* allatam, & ob hoc ab illis qui eodem rediere retentam, alteram propriè *Leisnicio* Comitatus designando servire; *Leonem* medium, nisi conjecturæ meliores aliunde subministrantur, *Penicio* Dominio tribui, absurdum non esse existimarim.

Alii (comi-
tes ex linea
Schmol-
denfi.

Ranzovia,
Danica.

Titulus.

§. XII. Præter hos Illustrissimos Comites Ranzovios ex Breidenbergica linea, etiam titulo Imperiali gratia A. 1654. & A. 1652. ornati sunt ex linea Dominorum in *Schmolde*, quæ ex *Henrico*, *Schackonis* filio §. 3. descendit, *Christophorus* Consiliarius Aulico-Imperialis, qui cælebs vivit, & ex *Ranzovio* surculo ejusdem rami *Petrus*, qui bellum secutus in *Norvegia* decessit, *Ranzovio* prædio Breidenbergicæ lineæ vendito. Tum in *Dania* *Otto Ranzovius* pariter Comitis dignitate à Rege potentissimo auctus est, sed ex stirpe *Danica*. Horum verò clypei cum ignoti mihi sint, eos depingere nequeo. De prioribus existimaverim, eodem cum Breidenbergicis scuto *Leisnicensi* ipsos etiam uti.

§. XIII. Titulo illo utuntur: *Comites in Ranzau, Domini in Breidenberg*.

Cap. LXXVI.

Rheni & Sylvanum Comites, s. Rhingravii.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.

3. Wildgravii s. C. Sylvestres. Linea. Daubn.

4. Com. Rhenani s. Rhingravii. Origo. Cancor.

Lorsch. Linea. Merobingensis. Daunica.

Princeps Salmensis.

5. Scutulum medium.

6. Kirburg s. Kirn ex Wildgravii ad Rhin-
gravios.

7. Salmensis Com.

8. Vinstingens. Fensstrange.

9. Galea.

10. Principi Salmensi scutum perperam à Fursia
assignatum.

11. Titulus.

§. I.

Familia.

Illustrissima Comitum Sylvestrium & Rhenanorum familia in Palatinatus, Lotharingæ & Trevirensis Diocæses confiniis, à pluribus floruit seculis, uno eorum ramo in Principum evecto gradum.

Scutum.

§. II. Insignia representantur in *Sibmacheri Wapenb. P. 1. p. 14.* Scutum verò quadripertitum in 1. & 4. *arca nigra leopardum erectum argenteum*: in 2. & 3. *aurea leonem rubrum cyano coronatum* representat. Coronam quod concernit, alii leoni detrahunt, leopardo imponunt.

Wildgra-
vii s. Com.
Sylvestres.

§. III. Leopardus Wildgravios s. Comites Sylvestres notat: quos ex *Schirensibus* & *Wittelspachiis* deducit historia. Cum enim *Otto V. major* cognominatus, qui *Bavaria Ducatum* *Friderici Barbarossæ* beneficio nactus est, & totam *Serenissimam Palatinorum* atque *Bavarorum* gentem ex se dedit, fratrem habuerit *Ottonem VI. cognom. Juniolem*, qui pater fuit *Ottonis VII.* Hic *Philippo Cæsari* in pretio fuerat, ut ei spem nuptiarum filiae *Cunigunda* faceret; cum verò ea differretur, & quia homicidio manus polluerat, negari videretur, *Otto* in vindictam herum *Augustum* in cubiculo A. 1208. trucidavit. Fugitivum *Marescallus Pappenheimius* persecutus est, & demum occidit. Filios habuisse dicitur *Theodoricum*, *Gerbardum*, & *Brunonem*, qui patria *Bavaria* cedere coacti in partibus *Tranthenanis* receptum habuere, & in *Austrasia* fixere sedem. *Gerhardo Conradus* natus est, reliquorum *Wildgraviorum* sator. Hic præter *Gerbardum*, *Archiepiscopum Moguntinum* A. 1251. electum, & *Conradum*, *Episcopum electum Frisingensem*, duos habuit filios, *Emiconem* & *Godfredum*, quorum ille, *Wildgraviorum* in *Kirburg*, hic in *Daubn* sator est. *Daubnensium* in primis leopardus ille tessera fuisse videtur.

Lineæ.

Daubn.

videtur. Horum ramus citius defecit. Nam *Gotfredus* autor, præter *Hugonem* Templarium, qui cum de Ordinis sui extinctione agi crederet, cum 20. fratribus in Synodum Provinciale Moguntiae celebratam irrupit. (Confer *Serar. & Naucler. Vol. 3. Gen. 44.*) genuit *Conradum*, patrem *Hartradi*, *Joannis & Georgii*, in quibus mascula progenies defecit, soror autem eorum *Hedvigis* *Joanni I. Rheni Comiti*, *Dahnnensem* successionem attulit, quæ nunc quoque in eadem perseverat. Et quidem cum, sub initium superioris seculi, inter filios *Joannis VI.* ditiones dividerentur, *Dauna Philippo* obtrigit; cum hujus filius, *Philippus Franciscus*, denuò plures genuisset, *Dauniam* patrem *Adolfus* *Henricus* sortitus est, & ad posteros transmisit.

§. IV. *Leorabeus* Comites *Rhenanos* ipsos, s. *Rheingravios* designat. Horum Gentem (ut de eo nihil dicam, quod aliqui originem inter Romanos quærunt, qui suis de-derint officium *Comitatus Rheni*, cum præsidia ibi haberent, in quem sensum *Lucanus* L. 1. allegatur, & *Constitutio Imp. Valentiniani* anno 364. ad *Jovinum, Mag. Equit. in L. 9. Cod. Theod. de re milit.* quam de *Rheingravii* intelligere volunt. Confer *Christoph. Lehmann. Chron. Spir. L. 1. c. 9. Hub. Thom. Leod. Marq. Freher. Orig. L. 1. c. 3. Job. Weber. Orig. Conc. Aul. Daun. in Geneal. Rheingrav.*) ad *Adelhelmum* quendam referunt, cujus A. 670. memoria extat. Ejus nepos, *Cancor Rheingravius in Hagenheim*, s. Comes in *Rinicgowe*, cum uxore *Angila* A. 774. fundavit monasterium Benedictinum in *Laurisheim* s. *Lorsch*. Vide *Lehmann. Chron. Spir. L. 2. c. 39.* (Paulo aliter *Christoph. Brögger. Antiq. & annal. Trevir. L. 7. pag. 374. Cbillismundus*, vidua *Ruperti*, & *Crangor*, filius, *Rhenensis pagi Comitatus*, in insula quadam, feraci regione loci, & famosissimi nominis olim futura, haud procul *Wormatia*, *Laurissim* sedem religionis extruxerunt, auctamque fundis & opibus obtulerunt *Protomartyri Stephano*. In margine varia lectio notatur: *Crangro*.) Ex ejus posteris memoratur *Philippus*, *Rheingravius in Reingravenstein*, *Conradi Com. Palatini* sub *Henrico Aucupe* A. 938. *Marescallus*. Post quem aliqui generationum gradus ignorantur, usque ad fratres *Walrabum*, qui A. 1160. vixit, & *Comitissam de Diessen* uxorem habuit, atque *Emericum*, *Friderici Barbarossæ* in Italia militem. Illo *Sigfridus* senior natus est, hoc *Gerhardus* (quem vidi *Trevirensis* Archiepiscopum nominari, sed invitis *Trevirorum Annalibus*, in quibus nullus ei locus) *Sigfridus* junior & *Wernerus*, *Friderici* & alterius *Sigfridi* pater: Hoc *Conradus* & *Joannes* natus est, cui ab uxore, *Hedvige*, *Dauniam* successionem oblatam diximus. *Joannis* filii fuere *Wilhelmus*, *Conradus* & *Joannes II.* Hujus verò *Conradus* ab A. 1419. ad 1434. *Archiepiscopus Moguntinus*, *Joannes III.* & *Fridericus*: hujus linea intra primam generationem defecit, iste auctus successionem *Kirburgia*, ex *Joanne IV.* *Joannem V.* nepotem habuit, ad quem hereditas *Salmen-* *sis* delata, atque ad hujus filium *Joannem VI. Vinstingensis*. Sextus communis pater fuit *Joannes VII.* accepit in diversione *Kirburg*, *Troneck*, *Wildenburg*, *Merchingen*, *Vinstingen*, *Almanz*, *Dimringen*, *Flohenheim*, *Wilstein*; Frater verò *Philippus Salmen-* aliqua bona, *Neuville*, *Grumbach*: *Dahnn*, *Bittlingen*. Illa consistit in *Joanne*, celeberrimi inter *Svecos* belli Ducis, *Otonis Ludovici*, filio, penes quem est *Merchingen*, *Dimringen*, & alia, atque *Georgio Friderico*, *Joannis Castimiri* filio, cui in *Kirburg* sedes. *Philippi* verò filius *Philippus Franciscus*, ex 3. filiis lineas quatuor, quæ nunc superant, sevit. Nam *Fridericus* pater fuit *Philippi Otonis*, qui in *Principum* ordinem evectus est, nomine *Principis Salmen-* *sis*, ejus qui nunc dignitate illa cluit avus, atque *Friderici Magni*, qui *Mosæ* trajecto *Hollandicis* auspiciis diu præfuit, pater *Caroli Florentini*, cui ab uxore *Lalania* bona plurima allata sunt, nuper verò *Mosæ* trajecti obsidio feralis fuit: atque adeo à *Friderico* duæ ortæ lineæ: Ejus verò fratres *Joannes Christophorus* & *Adolfus Hen-* *ricus*, *Grumbachium* & *Dahnnensem* ramos emisere.

§. V. Scuto huic quadripartito alia iterum imponitur parmula bipertita, cujus dextrum latus rubeum tres leones aureos continet, sinistrum transverse sectum superiori sui parte coccinea cruciculis aureis, vel, ut alii, argenteis sparsa duos Salmones aversos argenteos, in inferiori cærulea fasciam argenteam defert.

§. VI. Tres leones *Kirnensem* s. *Kirburgensem* Comitatum (in *Wap. P. 2. p. 7. Kir-* *berg* vocatur.) designant. Hic ex *Wildgravorum* patrimonio fuit, & eum inter *Con-* *radii* filios *Emiconi* attributum §. 3. notavimus. Ejus filius *Emico* inter *Frisingenses* Episco- *pos* ab A. 1282. ad 1311. recensetur, alii verò Comitem de *Mosburg* vocant: Alii duo filii, *Godfridus* & *Conradus*, Gentem propagarunt; ille *Kirburg*, hic *Schmidburg* sortitus

Huic

Huic filii fuere, sed ex illis *Henricus*, dui A. 1314. decessit, *Schmidburg* ad *Trevirenses* transtulit; Ille *Godfridus*, præter alios, nepotem habuit *Ottonem*, qui ultimus Gentis A. 1420. decessisse legitur. Hic patruus magnus fuit *Adelheidis*, *Gerhardi Wildgravii* filia, quæ *Joanni III. Rhingravio* nupta (cum soror *Elsa Henrici*, aliis *Fridericum* vocant, *Vinstinga* Domini uxor sorori jus celsisset) *Kirrensem* s. *Kirburgiam* successionem ei attulit: cum etiam *Joannis* mater, *Margareta*, *Ottonis* modo dicti soror ex *Wildgraviis* fuisset. Nunc *Kirburg* in altero *Rhingravorum* ramo hæret.

Salmen-
sis
Com.

§. VII. *Salmones* ipso nomine *Salmenfes* Comites designant. De his alibi actum est: Huc illud solum spectat, quod *Joannes*, Comes *Salmenfis*, qui A. 1431. decessit, duos habuerit filios, *Joannem* & *Simonem*: ab illo reliqui profati *Salmenfes*. Hic è conjugē *Joanna de Rozlar*, *Joannam* genuit, quæ marito, *Joanni V.* qui A. 1491. mortuus est, dimidium Comitatum *Salmensem*, *Merchingen*, *Bittlingen*, *Rozlar* & alia attulit: qua ex causa Insignibus etiam illa tessera inserta est.

Vinstin-
genf. Fene-
strange.

§. VIII. Fascia argentea laterculi carulei *Vinstingam* s. *Fenestrange*, Dynastiam & Oppidum ad *Saram*, inter *Sarwerdam* & *Kaufmans-Sarbrucken* in *Austrasia*, *Lotharingæ* confinio, sita notat. Confer *Wapenb.* 2. p. 29. Habuit hæc peculiare suos Dominos, affinitatibus pluribus illustres. Ex illis *Joannes*, Dominus *Vinstinga*, *Marescallus Lotharingia*, ex *Beatrice de Orguiller* s. *Ogiville*, genuit *Barbaram* & *Magdalenam*. Illa *Nicolao*, *C. Sarverdensi* nupta *Joannam* genuit, quam uxorem obtinuit *Joannes VI. Rhingravus*, atque ita partem *Dominii Vinstingensis*, *Ogiville* (*Augweiler*) *Neufville*, *Dimringen* & alia. Cum verò *Magdalena* soror *Ferdinando Novocastrensi* s. de *Neufchastel*, *Dn. de Montagu*, nupta genuerit *Annam*, dein nuptam *Wilhelmo*, *Dn. de Dammartin*, ejus verò neptis, *Diana*, *Carolo Philippo Crojo*, *M. de Havre* nupserit, exin jus arcessendum autumo, quo *Croji* nunc quoque partem *Vinstinga* possident.

Galez.

§. IX. Galeæ tres scuto imponuntur, media rubea pileum nigrum rubeâ orâ reductâ sustinet cum duobus fascibus, foliis (an pennis) argenteis confertis. Dextra coronata, rubro alarum jugo impressos tres leunculos exhibet: Sinistra item coronata, caput vertagi cum collo caruleum exhibet, fascia argentea exaratum; collo adjectis quatuor pennis pavoninis. Hunc *Vinstingensem* apicem, dextrum *Kirburgensem* esse dictum est: unde medius *Wildgravius* vel *Rhingravus* genuinus fuerit. Laciniæ galeam mediam circumvolitant nigrae & argenteæ, priorem aureæ & rubeæ, posteriorem argenteæ & caruleæ.

Principi
Salmenfi
scutum per-
peram a
Filiis as-
signatum,
Titulus.

§. X. Tota familia communiter his utitur Insignibus. Nam quod *P. Furst. P. 3. n. 6.* Principi *Salmenfi* aliud scutum tribuit, per errorem factum est, & illud *Salmenfi-um* Comitum lineæ *Neuburgicæ* debetur.

§. XI. Titulus à seculo, & quod excurrit, communis genti ille fuerat: *Sylvarum & Rheni Comes*, (*Wild-und Rheingrave*) *Comes in Salm*, *Dom. in Vinstingen*. *Salmenfis* verò Principis illum vidi: *S. Rom. Imp. Princeps in Salm*, *Comes Sylvestris* (*Wildgravius*) *in Daun & Kirburg*, *Rheni Comes* (s. *Rhingravus*) *in Stein*, *Baro in Vinstingen*, *Pulni*, *Bayon*, *Neufville & Ogiville* (*Neu-und Augweiler*.)

Cap. LXXVII.

Rochechouartii. Duces de Mortemar.

ARGUMENTUM.

1. Origo Gentis. Vicecomites *Lemovicum*, Vicecom. de *Rochechouart*, Linea.
2. Ducis scutum, *Mauria*.
3. *Borbonia*.
4. *Rohan*.
5. *Rochechouart*.

6. *Mediolanum*.
7. *Navarra*.
8. *Escars*.
9. *Britannia*.
10. *Rochechouart*.
11. *Apex*. *Telamones*.
12. *Majores Luisa C. de Maure*. & *Joannis de Rohan Dn. de Landal*.

§. I.

Origo
gentis.
Vicecom.
Lemovi-
cum.

ILLUSTRISSIMUS *Dux Mortemarius*, & tota familia, quæ de *Rochechouart* (*Rupichouartia*) cognominatur, originem suam ducit ex antiquis *Lemovicum Vicecomitibus*, ex quibus sub R. Eude A. 890. memoratur *Fulco* s. *Fulgerius*, cujus nepos, *Eldegarius*, non nisi filiam reliquit

reliquit *Rothildem* A. 958. quæ nupta *Geraldo, Dom. de Brosse*, ei Vicecomitatum *Lemovicum* attulit, unde nova Gens. Parentibus successit *Guido*, huic iterum filius *Aymarus*, pater, præter alios, *Aymari II. & Bernardi f. Bertrandi*. Ab hoc Vicecomites de Brosse, quorum hereditas ad familiam *Chavigniam* translata est, & ex minori aliquo filio *Doparum*, cujus heres *Carola Francisco Lucenburgio* nupsit. *Aymarus* verò *Aymarum III. Comborn*, illi familiæ intulit Vicecomitatum *Lemovicum*. His parentibus natus *Aymarus IV.* vel alia numerandi serie *III. Vicecomes Lemovicum*, cujus abneptis fuit *Maria*, quæ *Arturo Britanno, C. Richemontii* A. 1275. nupsit, & illam attulit hereditatem. Porro, præter *Guidonem* supradictum, *Geraldi & Rothildis* Vicecomitis filium, illis etiam natus est *Americus*, Vicecomes de Rochechouart (*Rupichoartii*) novæ hujus Gentis amplissima sator. Hujus 12. numerant ramos. Nam ab *Americi VIII. Vicecomitis*, qui A. 1245. decessit, filiis, *Americo* quidem reliqui Vicecomites de Rochechouart, quorum hereditas per matrimonium ad *Pontvillios*, hoc vero seculo, matrimonio *Mariæ Vicecom. de Rochechouart*, & *Joannis M. de Pompadour* A. 1640. ad hanc stirpem transit, Domini du *Ba- stiment*, C. de *S. Ouen*, Domini du *Bourdet*, Domini & Marchiones de *Chandenier*, qui nunc familiæ Principes, seu linea prima, Barones & Marchiones de *Faudas*, Domini de *S. Clement d'Isalquier*, Domini de *Iars*, Dom. de la Brosse, Domini de *Chastillon le Roy*; à *Guilermo* vero (*Aimerici* fratre) descendunt, præter Marchiones de *Montpipeau*, & Dominos de *Tonnay Charente*, atque Marchiones de *Bonnivet*, præcipue Duces de *Mortemar*, hoc axioma A. 1663. ornati, atque adeo reliquis suæ Gentis prælati.

§. II. Ducis de Mortemar *Gabrielis* scutum ita pingitur, ut una transversa & tres perpendiculares illud in octo areolas distinguant. Prima area rubea crescentem lunam vario vellere pictam exhibet, notanda familiæ *Mauria*, de *Maure*. Hæc areola, reliquarum fundamentum, assumpta est ob Ducis matrem, *Cassaris B. de Mortemar* & Principis de *Tonnay Charente* uxorem, *Luisam f. Ludovicam Caroli C. de Maure*, qui A. 1575. obierat, filiam & heredem. Porro hæc familia ab *Augustino du Pas* deducitur ex *Joanne I. Dom. de Maure*, qui A. 1240. & 1246. claruerit. Et quidem ordine continuo successione à patre ad filium sex *Joannes* numerantur, sexto successit, ex fratre *Guilermo*, nepos *Petrus*, huic *Petrus II.* qui pater *Joannis VII.* avus octavi, quo natus *Franciscus* A. 1553. primus Comitatus dignitatem affectus est, quæ etiam gavisi filius *Claudius* ac nepos *Carolus*, *Luisæ* istius pater.

§. III. Arcola secunda *Borboniam* tesseram complectitur, nempe tria lilia *Franci- ca*, rubeo scipione angustiori distincta: Hæc asciscitur ob *Isabellam de Bourbon*, Dominam de *Carency*, *Caroli* filiam & heredem, matrem *Joannis d'Escars*, Principis de *Carency*, qui genuit *Dianam*, ex *Carolo, C. Maurio*, *Ludovicæ* supradictæ matrem.

§. IV. Tertia quadra rubea 9. maculas aureas *Rohaneorum* dēryua ostentat, ob *Henricam*, *Joannis de Rohan*, Dn. de *Landal*, filiam, *Dominam de Lorgeril* A. 1513. ductam à *Francisco Dn. de Maure*, quæ *Claudii* mater, *Caroli* avia, *Ludovicæ* fuit proavia.

§. V. Laterculus quartus quinque fasciis argenteis & caruleis exaratus, tres cantherios rubeos illis inductos ostendit, quorum superioris extrema occultantur. Hic designat *Rupisfulcaudiam* illustrissimam, & ipsam quoque Ducali dignitate insignem, familiam. Rationem puto repetendam ab *Anna Rupisfulcandia*, f. de la *Roche foucaut*, *Godofredi*, Dn. de *Pompacibus*, uxore *Franciscæ*, quæ ex *Claudio Carolum Comitem Mauræ* genuit, matre.

§. VI. Area quinta, quæ inferioris partis prima est, argento tingitur, & caruleam boam sinuosam & qui è faucibus apparet, puerulum, *Mediolanensem* repræsentat. Hanc puto deberi *Bona Mediolanensi*, *Caruli*, Vicecomitis, Dn. *Parma*, filia, quæ ex *Guilermo*, Dn. *Montalbani* *Joannem* genuit, patrem *Mariæ*, uxoris *Ludovici Rohanei*, Dn. de *Guimené*, qui *Joannis* avus fuit, cujus filia *Helena Francisco, C. Mauræ* nupsit.

§. VII. Proxima quadra *Navarrensi* symbolo regio superbit, si quid conjicio ob *Joannem Eburovicensem*, *Philippi R. Navarræ* filiam, quæ *Joanni II. Vicecomiti Rohaneo* nupta *Carolus* genuit, *Ludovici*, cui *Mariam Montalbanensem* nupsisse diximus, patrem. Aliam quoque *Navarrenam* inter avias *Joannis Rohanei* mox spectabimus.

§. VIII. Area penultima rubea palo insignitur, varii velleris, notanda familiæ *Escars*, ob *Dianam d'Escars*, *Joannis*, Principis de *Carency* filiam, *Ludovicæ* matrem.

Britannia.

§. IX. Octava claudit clypeum areola *Britannica*, *hermionice maculis*, seu muris Pontici vellere insignis, Hanc ex Rohaneorum matrimoniis deduco, quia *Alano Rohaneo Constantia* f. *Alis*, soror Conani parvi, D. Britannia, ejusque nepoti, Godofredo, *Maria* Britannica, Alani C. Pentheuri filia, nupsere. Vid. c. 79. n. 8. 10. Nisi forte etiam respectus habetur ad *Margaretam Britannam*, quam mox in diagrammate aviarum Joannis Rohanei videbimus.

Roche-
chouart.

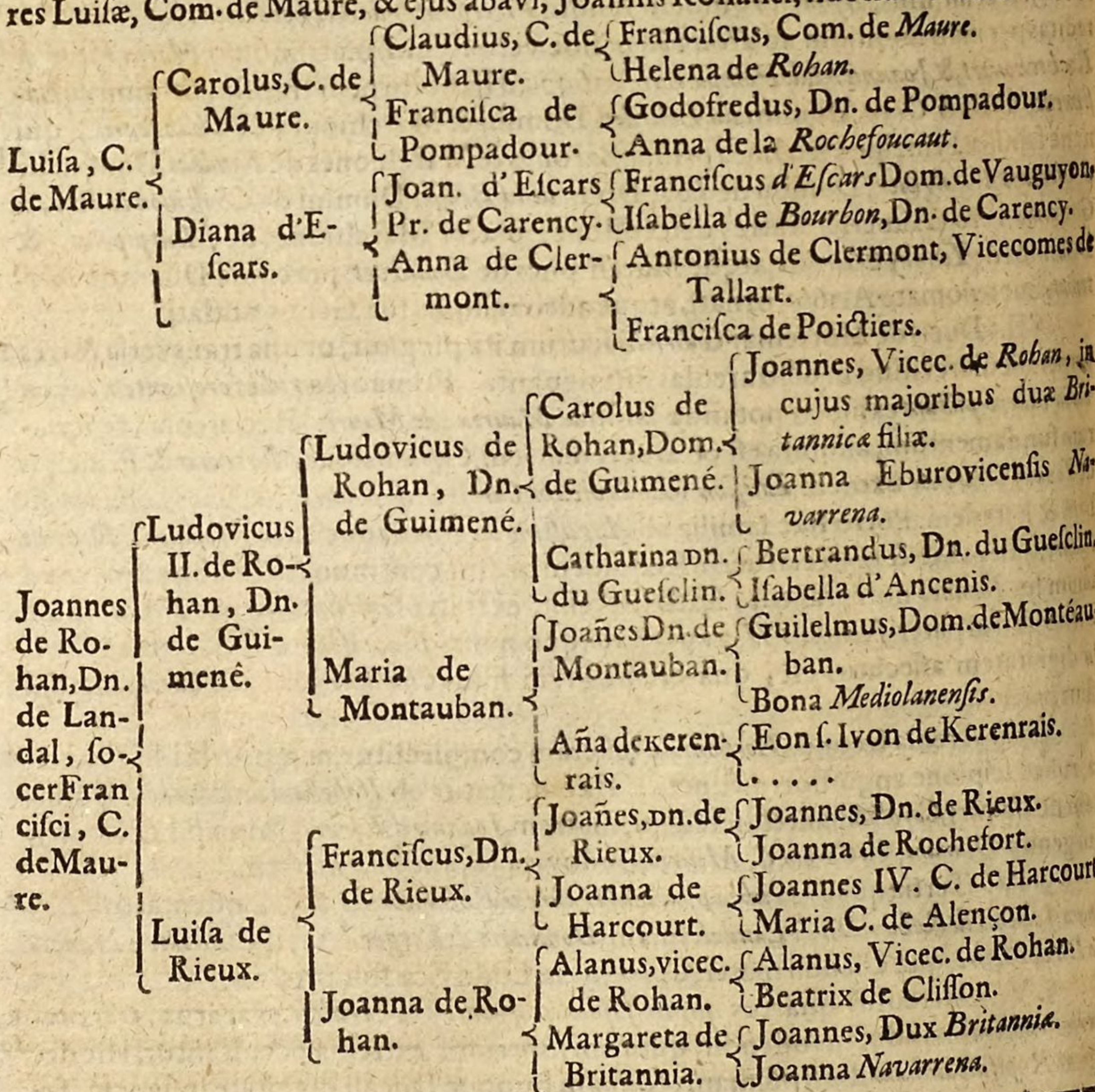
§. X. Toti demum imponitur *Rupichovartia* parmula, fasciis undosis rubeis & argenteis ternis exarata, ipsi stirpi designanda.

Apex.
Telamones.

§. XI. Galea scuto insitit coronata, ex qua exsurgit dimidius vir sylvestris. Duo etiam viri ejusmodi scutum tenent. Cujus laciniae dependentes argento & minio tinguntur.

Majores
Luise &
de Maure.

§. XII. Ut rationes areolarum allegatae uno conspectu clarius pateant, majores Luise, Com. de Maure, & ejus abavi, Joannis Rohanei, huc transcribam.

& Joannis
de Rohan
Dom. de
Landal.

Joannes
de Ro-
han, Dn.
de Lan-
dal, so-
cer Fran-
cisci, C.
de Mau-
re.

Ludovicus
II. de Ro-
han, Dn.
de Gui-
mené.

Maria de
Montauban.

Luisa de
Rieux.

Ludovicus de
Rohan, Dn.
de Guimené.

Franciscus, Dn.
de Rieux.

Joanna de Ro-
han.

Carolus de
Rohan, Dom.
de Guimené.

Catharina Dn.
du Guesclin.

Joannes, Dn. de Rieux.

Joanna de
Harcourt.

Alanus, vicec.
de Rohan.

Margareta de
Britannia.

Joannes, Vicec. de Rohan, in
cujus majoribus duae Bri-
tannica filia.
Joanna Eburovicensis Na-
varrena.
Bertrandus, Dn. du Guesclin.
Isabella d'Ancenis.
Guilelmus, Dom. de Montéau-
ban.
Bona Mediolanensis.
Eon f. Ivon de Kerenrais.
.....
Joannes, Dn. de Rieux.
Joanna de Rochefort.
Joannes IV. C. de Harcourt.
Maria C. de Alençon.
Alanus, Vicec. de Rohan.
Beatrix de Clifon.
Joannes, Dux Britannia.
Joanna Navarrena.

Cap. LXXIIIX.

Rochefoulcautii s. Rupifulcaudii Duces.

ARGUMENTUM.

1. Origo familiae. Lineae plures.
2. Scutum.
3. Apex.
4. Tituli.

5. Ducatus axioma & ditiones.
6. Marcillac. Vertneil.
7. Guercheville. Rochegnyon. Liencourt. Beau-
mont.

Familiae
origo.

§. I.

EX Illustrissimis Galliae stirpibus ea est, quae à Rochefoucaut s. Rupifulcaudia nun-
cupatur, cujus Andreas du Chesne genealogiam contexuit, mihi tamen non visam.
Ea refertur ad Fulconem f. Foucauld, Dom. de la Roche, in Engolismensibus, à cujus nomi-
ne ea deinceps dicta Rochefoucauld. Vixit hic circa A. 1026. sub Roberto Rege, pater Gui-
donis I. & Hugonis, qui gener Bosonis, Vic. Castri Heraldi f. Chastellerant, Vicecomit. novam
dedit prosapiam, quorum hereditatem Clementia Godofredo Lusinianno, Dn. de Mou-
vent, attulit, qui inde homagium praestitit Regi A. 1226. Ex illis descendit Aimericus II.
pater

Rochefoulcautii s. Rupifulcaudii Duc.

311

pater *Guidonis VI. Godofredi & Aimerici*, quorum hi Dominorum de *Vertueil & Barbesieux* (ex quibus etiam linea de *Bayese, & d'Aunac*, nec non de *Neully & du Parc d'Ar-* Lineæ plures,
chiac, ac de la Boissiere) autores. Ex *Guidonis VI.* posteritate *Franciscus I.* Francisci Regis
patrinus fuit, qui ejus Baroniam A. 1521. Comitatus dignitate auxit: en memoire de grands,
vertueux, tres bons & tres recommandables services, qu'i celuy François, son tres cher &
amé cousin & parrain, avoit fait à ses predecesseurs, à la Couronne & à luy Hic sator fuit,
ex *Antonio*, Dominorum de *Barbesieux, Chaumont & Langeac*, & ex *Ludovico* Domino-
rum de *Montendre*. His major *Franciscus II.* iterum ex filiis, *Francisco III. & Carolo*, hoc
quidem Comites de *Randan*, illò reliquos *Rupifulcaudios & Roucios*. Nam eo *Franci-*
scus IV. genitus est, pater *Francisci V.* primi Ducis, & *Benjamini* Baronis d'*Estissac* (à quo
Marchiones de Magné) & *Carolus*, Comes de *Roucy*, unde Comites de *Roucy*, & de
Roye.

§. II. Omnibus his commune scutum est, videlicet quinque argenteis & ceruleis ta- Scutum.
niis fasciatum, incumbenibus tribus rubeis cantheriis, quorum superioris fastigium
non comparet. Quod gentile symbolum est, nec, quod sciam, aliis accessionibus au-
ctum. Sed & diversarum linearum discernicula in meam non venire notitiam.

§. III. Clypeo insitit galca coronata, cujus apex est *Melusina* s. *Siren nuda*, ex la- Apex,
bro argenteo exsurgens, altera manu speculum, altera pecten tenens. *Lacinia* sunt ar-
gentæ, cyanæ & coccinæ. *Telamones* duo nativo colore sylvestres.

§. IV. Tituli sunt *Francisci VI. Dux de la Rochefoucault (Rupifulcaudii) par Fran-* Tituli,
cia, Princeps de Marcillac, Baro de Vertueil. Filii autem *Francisci VII. Dux de la Roche-*
foucault, Par Francia, Princ. de Marcillac, Marchio de Guerchevill, C. de la Rocheguyon,
de Liencourt & de Beaumont.

§. V. *Ducatus & Pariatus* titulus A. 1622. mense Aprili datus est à Rege, & A. 1637. Ducatus
24. Jul. à Parlamento confirmatus. Continet verò ille Baroniam de *Vertueil, Castella-* axioma &
nias d'Aunac & du Vivier Jousseau, Baronias de *Montignac, Charente & Tourriere,* ditiones,
Baroniam *Bellefroid, Castellaniam de S. Claude, Dominia de la Motte & de S. Augeau*.

§. VI. Reliquos titulos quod concernit, *Marcillac* ad familiam delatum est ma- Marcillac,
trimonio *Guidonis Rupifulcaudii*, qui ex primis ad *Carolus V.* desertis Anglicis par-
tibus transiit, atque *Margareta*, filia *Guilhelmi Craonii*, quæ hæres Dominiorum
Montbasonii, Sanmaurii, Marcillaci & Nouastrii fuit. Ex his reliqua filio minori *Aymaro*
concessa sunt, cujus filia, *Joanna*, ea attulit marito, *Joanni du Fou*; horum iterum filia, *Re-*
nata, conjugii suo, *Ludovico Robaneo*, penes cujus posteros adhuc illa *Montbasonia* bona
superfunt. Vid. c. 79. n. 17. *Marcillacum* autem majori filio, *Fulconi III.* obtigit. Principatus
verò titulum primum adscriptum video nomini *Francisci I. Comitis*, qui forte à Rege
Francisco pro filio suo illum nactus est. Baroniam de *Vertueil* huic ramo illata à matre hu- Vertueil,
jus *Francisci, Margareta Rupifulcaudia*, unius lineæ herede, *Domina de Vertueil, Bleig-*
nac, Mucidan, Montendre, Montguyon, Coiron, Rossac.

§. VII. In titulis *Francisci VII. Marchionatus de Guerchevill* locum habet, jure Guerche-
uxoris, *Joanne Carola du Plessis*, quæ heres patris fuit, *Henrici du Plessis de Liencourt, C. de* ville.
la Rocheguyon. Hujus verò avia, *Antonia Pontia*, (de Pons) matrem habuit *Mariam de*
Montbeny, Dominam de Guerchevill, à qua hoc Dominium ad filiam manavit, cum Mar-
chionatus titulo. Comitatus de *Rocheguyon* in Normannia s. Vexinio fuit sub nomine Roche-
Dominii, in potestate familiæ inde denominatæ, in qua iterum *Joanna* heres illud attulit guyon,
agnato, *Guidoni*, Magno Franciæ panetario. Demum *Maria*, heres suæ Gentis, nupta,
post *Michaelem Estoutevillium, Bertino de Silly*, filium habuit *Carolus de Silly, Dom. de*
Rochefort. Hujus nepos, *Henricus, Comes de la Rocheguyon*, fuit maritus supradictæ *An-*
toniæ, ad cujus deinceps liberos ex altero marito, *Carolo Plessio*, Comitatus hic dela-
tus, & in honorem filii ejus, *Rogerii* A. 1663. Ducali titulo ornatus est. *Liencourt* ex veteri Liencourt,
patrimonio est *Plessiorum*. Comitatum de *Beaumont* unde acquisiverit, suo an uxoris Beaumont.
jure, *Carolus Plessius*, non didici.

Cap. LXXIX.

Domus Rohanea.

ARGUMENTUM.

1. Familiae splendor & origo.
2. A Macliano C. Britannia.
3. Veteres affinitates.
4. Certior deductio. Lineae.
5. Scutum Ducis Mombasonii.
6. Lilia Francica.
7. Navarra.
8. Arragonia.
9. Scotia.
10. Britannia.
11. Mediolanum.
12. Lotharingia.
13. Sanseverino. Gentis amplitudo. Origo. Affinitates cum regia Francica Domo.
14. Macula Rohanea.
15. Britannia. Præsentio in eam.
16. Alia Mombasoniorum dispositio.
17. Tituli. Guimené. Mombason. Rochefort. Montauban. Lorgueil.
18. Dispositio rami Rohanei.
19. Cur hic Sanseverinum symbolum?
20. Eburovicia tessera. Navarra. An Albrechtum.
21. Vicecom. Rohaneus.
22. Scutum viduae Rohaneae. Ducis Rohanei.
23. Tituli. Leon, Princ. Porhoët. Soubize. Frontenay. Ducatus. Belain.
24. Rohan-Chabot. Chabotiorum origo. Deductio. C. de Charny. B. de Iarnac. S. Aulaye.
25. Lucenburg. Baux.
26. Apex.

§. I.

Familiae
splendor
& origo.

Post regiam familiam in Francia ex indigenis vix alia Rohanea familiae Illustrissima palmam dubiam faciet. In Comitibus Armoricae Britanniae cum Lavallea componi eam, autor est M. Gill. de Varren. R. d'arm. pag. 205. ut dicatur Roban Laval, Laval Rohan. Vetus etiam jactatur de illis proverbium, *Duc je ne daigne, Roy je ne puis, Rohan je suis*. Dicitur verò ea Gens ex antiquis Comitibus Britanniae, vel hereditariis Comitibus Venetorum Armoricarum (de Vannes) ortum traxisse.

à Macliano
C. Britan-
nia.

§. II. A Macliano, veteri Comite Britanniae, deducit eam Cl. Paradinus, Alliane. Geneal. in Domo Engolism. p. 269. Verba illa sunt: *Sur la mention de ceste maison de Rohan est chose digne de memoire pour l'antiquité d'icelle, ce qu'elle porte en armoiries certaines Lozenges percées à jour, que l'on nomme macles, mot veritablement provenant & descendu de ce Maclianus, C. de Bretagne, des premiers apres les Roys (peu auparavant supprimés du temps du grand Clouis) dont fait ample mention Gregoire, Evêque de Tours, ancien Chroniqueur de Gaules, sur le temps du Regne des enfans dudit Clouis. Circa mentionem domus Rohaneae memoratu dignum est antiquitati ejus notanda, quod insignibus inserat certos rhombos perforatos, macularum appellatione: quod nomen certe descendit ac ortum habuit à Macliano, ex primis post Reges, paulo ante extinctos, tempore Magni Clodovei, Britanniae Comitibus, cujus amplam mentionem facit Gregorius, Episcopus Turonensis, vetus Galliarum scriptor, circa tempus Regni liberorum Clodovei.*

Veteres af-
finitates.

§. III. Notantur etiam veteres quaedam affinitates, sed traditione dubia, & solùm vetustis aliquibus Chronicis Britonum nixâ: quod Hoel II. Rex Britanniae Armorica uxorem habuerit primogenitam filiam Malgvidi, R. Angliae, quo conjugio nata sit Alionora, Samseni de Rohan nupta, quae regia jura Leonis (in Domus patrimonio illa Dynastia est) attulerit: nec non, quod Mannesius, Rex Hiberniae, uxorem duxerit filiam Justinii II. Imperatoris, ex qua inter alios liberos nata sit Gratiana, conjux Lormenii, Vicecomitis Rohanei.

Certior de-
ductio.

§. IV. Verum dubiis his traditionibus non eget Celeberrima familia, cujus certa decora eam satis illustrent. Certa deductio ab Alano II. cui circa A. 1584. Constantia, soror Conani, D. Britanniae uxor fuit, ostendi potest. Joannes II. Vicecomes, qui A. 1395. vis excessit, duarum linearum autor fuit. Nam ex filio majori, Alano IX. Vicecomites reliqui Rohanei descendunt, qui superiori seculo in Claudio, Episcopo Cornubiae, qui dein in Vicecomitatu fratri successit. A. 1540. defecerunt. Alter Carolus, Dominus de Guimené, istum propagavit titulum: ejus vero filius Ludovicus denuo duos genuit filios, Ludovicum II. & Petrum, Dn. de Gié, & ab uxore Ducem Nemorosi, Marescallum Franciae: ab illo, qui nunc quoque superant, Mombasonii descendunt, hujus filius, Carolus, Dn. de Gié fuit, pater Francisci, ex quo non nisi filiae natae; alter autem Petri filius item Petrus, Dominus de Frontenay, qui A. 1525. praelio Papiensi cecidit, ab uxore, Anna, hereditatem lineae primae

Lineae.

primogenitæ & Vicecomitatum Rohanensem nactus est: sator reliquorum Vicecomitum, & jam Ducum Rohaneorum.

§. V. Uti verò nunc quoque duæ lineæ superant, ita utriusque scutum nonnihil diverſi habet. Quod *Mombasonium* ramum attinet, in eo *Carolus Rohaneus, Dux de Montbaſon*, iſta diſpoſitione utitur, ut ſcutum tres perpendiculares & una tranſverſa ſecent, impoſita toti nova parmula. Scutum Ducis Mombasonii.

§. VI. Laterculus primus, *cyaneus, Francica tria lilia* deſert. Huius ſymboli ratio. nem quæro in *Joanna*, Joannis II. Vicecomitis uxore ſecunda, filia *Philippi III. Ebuſo- viciſis, R. Navarra*: cujus mater, *Joanna, filia Ludovici X. Regis Francia & Navarra*, ipſe quoque *Philippus*, Philippi III. Regis Francia nepos ex filio Ludovico fuit. Hoc ſuffi- cere potuit ad lilia aſſumenda. Alia iterum cum regia domo contracta eſt affinitas, cum *Margareta Rohanea*, à *Joanne Aureliano, Engoliſma Comite*, in thorum aſſumere- tur, unde *Carolus* natus, pater *Franciſci I. Regis*. Lilia Fran- cica.

§. VII. Qui proximus eſt huic laterculus, *Navarrenum* (quod c. 24. n. 45. 46. de- ſcriptum extat) ſymbolum repræſentat. Ratio huius quoque ſatis evidens eſt, cum *Joanna* illa Rege *Navarra* nata ſit, & Regis ſoror fuerit atque amita. Navarra.

§. VIII. Tertia area *Arragoniam* deſignat continet. Unde hoc accerſam, fateor me fere dubium eſſe. Adducam tamen conjecturas non improbabiles. *Alis, Alſonſa Caſti, R. Arragonum* filia, *Alano, C. de Triguier & Guingamp*, cui *Pentheurium Comitatum* Godofredus agnatus donavit, ſed viciffim Godofredus Andinus plurima eripuit, nu- pta memoratur. Hoc verò *Alano* (Avauguriorum ſatore) vel ejus filio, *Henrico*, nata eſt *Maria, Godofredi Rohanei*, à quo moderni deſcendunt, uxor: Ex huius *Alani* etiam po- ſteris ſunt *Agnes Avauguria, Alani, V. Vicecomitis Rohanei, & Margareta, Hervei, Vice- com. Leonenſis* conjuges, quarum hæc *Joannæ* mater fuit, *Joanni II. Vicecom. Rohaneo* nuptæ. Ab his verò Godofredo, *Alano V. & Joanne II.* modernos Rohaneos deſcen- dere extra dubium eſt: unde videri poteſt, ab illa *Alifa* ſ. *Aleide* deductum vel aſciturum regium illud Arragoniæ ſymbolum. Arragonia.

§. IX. Quæ huic proxima eſt, *Scoticum* leonem duplici peribolo liliato (vid. c. 3. num. 14.) conſuſum exhibet. Ratio repetenda à *Joannis III. Rohanei* conjuge, *Maria, f. Franciſci I. Ducis Britannia, ex Iſabella, Jacobi I. Regis Scotia* filia, quam *Franciſcus A. 1441.* cum ſpe ſucceſſionis in Regno duxerat: ea verò, cum maſcula progenies non deſceſſet, effectum ſortita non eſt. Dignum tamen viſum eſt, proximum illum, quo à ſucceſſio- ne in regnum fuerunt majores, gradum tali ſymbolo exprimi.

§. X. Quod areolas inferiores attinet, prima pelle *hermionica*, atque adeo *Britan- nica* teſſera exornatur. Hoc vel à *Margareta, Johannis V. Ducis Britannia, filia, Alano IX. Rohaneo A. 1407.* nupta, repero, vel ab *Alide, Conani IV. vel parvi, Com. Britannia*, ex ori- ginariis Comitibus ſorore, *Alani II. conjuge*, vel aliàs, quod familia ab illis Proceribus, qui olim Britannia præfuerunt, originem ſuam derivari amat. Britannia.

§. XI. Proxime area *Mediolanenſis* eſt, ſive *argentea boam caruleam, ternis gyris in palum circumplicatam & auro coronatam, erumpente ex faucibus infantulo cruento*, repræſentans. Hanc insertam non dubito ob *Mariam Montalbanensem, Ludovici I. Rohanei Domini de Guimené*, qui duarum linearum communis pater eſt, uxorem. Ea enim *Maria* patrem habuit *Joannem, Dominum de Montauban*, Mareſcallum Britannia, qui Gentis ultimus A. 1467. deceſſit; *Joannes* autem *Guilelmo Montalbanenſi* natus erat, atque *Bonâ, Caroli Mediolanenſis Domini Parmenſis* filiâ: cujus pater *Barnabo, Mediola- nenſium* cum fratre *Galeocio Ducum ſatore, Princeps* fuit. Mediolan- num.

§. XII. Tertiam aream conſtituit deſignat *Lotharingicum* (vid. c. 58. n. 33.) cujus rationem repetimus à *Maria Lotharingica, Antonii Lotharingi, Com. de Vauldemont* filia, & *Alani X. Vicecomitis Rohanei* uxore, quæ avia fuit *Annæ* atque *Mariæ*, quarum utraque agnato, ille *Petro*, hæc *Ludovico* nupta eſt: à quibus duæ hodiernæ princi- pes lineæ deſcendunt. Lotharingia.

§. XIII. Extremus laterculus *argenteus fasciam rubeam* continet, limbo caruleo incluſus. Hoc ſymbolum eſt gentis *Sanſeverina*, ut aliunde, & ex *Chifflet. Eq. A. V. n. 157.* claret. Unde *Geliot* corrigendus eſt, qui *Indic. armor.* p. 324. ſolius zonæ, ſine margine, facit mentionem. Porro familia illa inter Neapolitanos illuſtriſſima, à vetuſto tempo- re fuit. Originem ejus ex Normannis derivant. *Henning. Theatr. geneal. T. IV. p. 1319.* ita: *Hugo vel Ugo, & Rogerius vel Robertus, de S. Siſvino, inferioris Normandia loco, exiere* in Nea-

in Neapolitanum Regnum, ibique familiam Sanseverinorum constituerunt. Volaterranus de hujus familia origine sic inquit: Initium Gentis à Gallis fuit (Normandia vero pars Regni Gallici existit) jam inde sub Carolo I. quo Beneventum obsidente, ac jam cum exercitu terga dante, Procerum unus ex hoste forte interemto, sublatâ sanguinolentâ interulâ pro vexillo aciem firmavit, unde postea rubra lineâ signa posterî assumerunt. Ex eo varios hujus stirpis recenset Comites Lauria, Marsici, Capacii, Torsi, Marassa, S. Marci, Tricaria, Potentia, Montiscaliofi, Sutriani, Terlizzi, Terranova, Mileti, Belcastri, Saponara, nec non Principes Salerni, Duces Summa, Scalea; dein p. 1320. ex eadem Matera & Coriliani Comites, Venusia, Amalphi, S. Marci Duces, Bisignani Principes. Seq. pag. Comites Gajazzi. Job. Petr. Crescent. Coron. della Nobilt. d'Ital. P. 1. Narr. 3. universum caput à p. 231. descriptioni domus Sanseverinæ tribuit. Memorat, ex Michaele Riccio, Historico Neapolitano, quendam Adeodatum Sanseverinum, qui Regem Ungariæ Stephanum circa A. 989. ex fonte lustrico levaverit, atque hac causa ab eo Tata (hoc est pater) cognominatus fuerit, quo cognomine idem in Ungaria cœnobium condiderit. Dein varias enumerat lineas. Iterum P. 2. Narr. 8. c. 3. p. 371. Domum hanc deducit ex Pipino, Caroli M. filio, cujus filius Bernardus, rex Italiae, genuerit alium Pipinum, hic Bernardum Franciscum, quo natus Pipinus, armorum Ecclesiæ Dux Generalis, autor Comitum Marsicorum Sanseverinorum: quo allegat versus Alfani Archiepiscopi Salernitani:

*Præfulis Attonis tumulasti membra Casinus,
Marsia cui tribuit justa priora tuis.
Istius unde Domo manarit origo parentum,
Regibus à Gallis lineâ ducta docet.*

origo.

Affinitates
cum regia
Francica
domo.

Certe affinitates illustres satis testimonio sunt, Domum ex præcipuis habitam: sed non nisi eas recensebo, quæ cum Domo regia Francica contractæ. Ita Carolo, Princ. Tarantino, fratri Ludovici II. Andini R. Neapolitani, desponsata est Polixena Sanseverina, Wenceslai, D. Venusini filia, nupta autem Margarita Roberti Sanseverini, C. Curiliani, filia Ludovico Andino Dyrrachio, C. Gravinæ; ex quibus genitus Carolus III. Rex Neapolitanus. Sed prolixior in elogiis familiæ non ero. Ex ea autem Joanna oriunda fuit Bernardi, Principis Bisignani, filia, Caroli Robanei, Dn. de Gié uxor, unde genitus Franciscus, pater Eleonora, Ludovico VI. Robaneo Montbafonio nupta, à quo hodierni Montbafonii descendunt.

Maculæ
Robaneæ.

§. XIV. Toti scuto incumbit nova parmula bipertita, in cujus priori parte coccinea macula novem (seu rhombi πλινθότρητοι) ex auro conspiciuntur. Symbolum hoc Robaneæ Domus esse, & quæ de illius origine referantur P. I. c. 5. §. 1. m. 2. n. 22. dixi: neque hic repetito. Id solum addo, Petrum Robaneum Giensem, Galliæ Marefcallum, tantum 7. ejusmodi gestasse maculas: alios denas. Cæterum hæc Mombafonia lineâ totius Domus nunc primogenita est.

Britannia.

Præten-
sio in cam.

§. XV. Altera pars parmulæ mediæ muris pontici vellere, Britannia symbolo, obducitur. Uti verò §. 10. aliquæ affinitates, quæ Rohanensibus cum Britannia Comitibus atque Ducibus intercessere, recensitæ sunt, ita hoc principe loco idem δ᾿ᾱμα repetitum existimo: sive quod à veteribus Britannia Dominis stirps per masculos se descendere arbitratur: sive potius denotandæ prætensionis, quam semel in Ducatum ea habuit. Nam A. 1461. Joanni III. Vicecomiti Robaneo, nupta est Maria, filia secunda Francisci I. Ducis Britannia, qui A. 1450. sine masculis decesserat, & Isabellæ Scoticæ, uti §. 9. vidimus. Cæterum Mariæ soror major natu, Margareta, Francisco II. patrueli, qui patruo successerat, nupta, ex eo sine prole decessit A. 1469. Unde Maria jus sibi ad Ducatum esse credidit, atque sibi eundem vindicare studuit. Verum causâ cecidit, Francisco, & ejus ex altera conjugis filia, in possessione Ducatus manente. Adjudicata tamen sunt Maria Comitatus Montfort, Neaufle, Chantocé & alia. Ipse verò Ducatus per Annam, Francisci II. filiam in regiam domum delapsus, atque coronæ unitus est. De prætensione Hispanorum in eum c. 38. n. 83. diximus.

Alia Mon-
bafonio-
rum dispo-
sio.

§. XVI. Hæc dispositio Mombafonia, & quod legi, ab Anna Robanea, Ludovici Robanei Mombafonii patruelis uxore, usurpata est. Aliam vero dispositionem observavi Mombafoniam, quæ Ludovici patri, Herculi, & ipsimet Ludovico deberi videtur, ut, præter medium scutulum ex Rohaneis & Britannicis symbolis quadripartitum, in quadrantes quatuor divideretur clypeus. Primus quadrans continebat, iterum quadripartita sectione, Eburovico-Navarrenam (nova quadrifaria sectione) & Francicam tesseram.

tesseram. Secundus ad perpendicularum sectus *Sanseveriniam* & *Aragoniam*. (unde quis in suspicionem adducatur, ex Sanseverinis quærendum esse Aragoniorum symbolum.) Tertius *Mediolanensem* & *Lotharingicam*; Quartus *Scoticam*. Quæ eadem mox dispositio §. 18. in altera linea etiam observabitur.

§. XVII. In hac linea Monbafonia, quæ ista scuti dispositione utitur, illos reperio Tituli Guimené, Ducum de Montbafon, Com. de Rochefort & de Montauban, & nunc Ducum de Soubize. *Guimené* dynastia in Armorica in antiquo patrimonio fuit, sed 1570. *Principatus* titulo insignita est. *Montbafonium* Dominium olim *Rupifulcaudiorum* (vid. c. 78. n. 6.) familiæ attulit *Renata du Fou* filia *Joannis Dn. de Rustenand* Magni regni cubicularii & pincernæ, vidua *Guilelmi de Marca*, Domini d'Ogismont, quæ *Ludovico III. Rohaneo Guimenio* nupta quarti mater fuit, & 1502. satis concessit. Nepos *Ludovicus V. Comes de Montbafon* dictus est: Hujus vero filio *Ludovico* datum 1589. ut *Ducatus* titulo dynastia illa in Turonibus sita exornaretur. *Rupifortium* comitatum credo allatum à *Ludovica f. Francisci Domini de Rieux & de Rochefort*. (cujus avia *Joanna* filia *Theobaldi Dn. de Rochefort* fuerat.) *Ludovico I. Rohaneo Guimenio* nupta. Ex eo enim *Rupifortii* titulum in Riuis non amplius lego: unde dotalem *Luisa* fuisse conjicio. Cæterum comitatus hujus nomen inter *Herculis Ducis* liberos *Francisco* ex secundo thoro genito, qui nunc *Subizii* elogio utitur, attributum lego. *Montalbanium* Comitatum quod concernit, illius hereditas debetur matrimonio *Mariæ Montalbanensis* & *Ludovici Rohanei* (qui 1462. decessit.) de quo §. 11. aliquid diximus. Comitatum hunc titulis suis adscripsit *Herculis* frater *Petrus princeps Guimenius*, filia verò *Anna* *Ludovico* patrueli marito eum attulit, unde filius *Carolus* jam gerit, & nepos patri ἐμώρυμ. De *Subizio* dicemus §. 23. In eandem familiam intulerat Dominium *Lorgeril* *Guionna* heres, *Joannis Rohanei* uxor, sed non extantibus filiis filia *Helena* dynastiam marito *Francisco Dn. de Maure* attulit: ac ita diu in familia non mansit.

§. XVIII. Ad alterum ramum accedimus, cujus istam dispositionem notat *Sam. Dispositio rami Rohanei.* *marth. l'Est de la Fr. L. c. 5. p. 35.* ut scutum sit quadripartitum, in prima quadra, denuo quadripartita dispositione, *Eburovicio-Navarrenæ* (hæc quoque in quadras distincta) & *Francica*, in secunda bipertita *Sanseverinium* & *Aragonium*, in tertia denuo bipertita *Mediolanensi* & *Lotharingicum*, in quarta *Scoticum* δειγματὰ repræsentans. His incumbit parmula bipertita ex *Rohaneis* & *Britannicis* symbolis. Talis dispositio si cui placuit, *Henrici Ducis* eam fuisse autumo.

§. XIX. De tertio & quarto quadrante nihil est quod illis addam, quæ superius dicta sunt. In secundo non capio, unde *Sanseverinia* fascia: cum *Caroli Rohanei*, cui *Joanna Sanseverinia* nupta fuit, posteritas mascula defecerit, à famellis autem ejus non ista Rohanensis sed Monbafonia linea descendat. Nisi dicas, more aliquo familiæ, quod uni ramo accessit, symbolum reliquis commune factum esse.

§. XX. Quod primum quadrantem attinet: iterum *Francicorum* liliorum ratio in aprico est. Solum *Eburovicium* (*Euvreux*) emblema hic occurrit, quod in priori clypeo non vidimus. Constat illud areola *Francicis* liliis sparsa, inducto diagonali tania, argenteis & rubeis composita segmentis. *Francica* lilia originem gentis ex regio sanguine notant. Conf. c. 34. n. 33. Tania discerniculum est. An vero dicemus compositionis illam rationem, quod *Eburovicensium* veterum insigne fuerit *balthæus diagonalis rubeus parma argentea* inductus. Certe *Eburovicenses* in Anglia (qui ex Normannia originem videntur traxisse) tali utuntur scuto, additis tribus orbibus ejusdem coloris. Cur vero *Eburovicensis* laterculus insertus sit, ex §. 6. & 7. liquidum est. Ex quibus etiam constat, cur *Navarrenum* hic conspiciatur δειγμα: videlicet ex *Joanna Eburovicensis* matrimonio. Quod tamen hanc lineam attinet, novo jure *Navarrenam* figuram inferere potuit, cum *Renato Vicecomiti Rohaneo* (qui *Henrici Ducis* avus A. 1552. defunctus est,) nupserit *Isabella Albretana Joannis Albretani* & *Catharina Foxia regum Navarra*, quos Hispani expulere, filia, regni futura heres si *Henricus* frater sine sobole decessisset. Quamvis verò casus non evenerit, *Joannâ* ex eo genitâ, quæ regnum *Antonio Borbonio* atque ita regiæ familiæ attulit: restamen memoriâ digna fuit, quod tam prope a regio throno Rohanei abfuerint, isto signo testari. Expendendum etiam relinquo aliis, an cum hic *Francicus* laterculus bis repetitus dicatur, forte alter solo minio

minio tingi debuerit : ut ita *Albretani* symboli esset vestigium. Secus, miror gentis illius affinitatem scuto non impressam.

Vicecom.
Rohaneus.

§ XXI. Quod parmulam & mediam attinet, iterum de *Britannia* nota nihil addo superius dictis : De *maculis* autem *Rohaneis*, id unum : ipsum *Vicecomitatum*, qui in primogenitis continuatus fuerat, morte *Claudii Vicecomitis* 1548. delapsus ad alterius rami lineam posteriorem, ob *Annam Claudii* sororem *Petri Rohanei Frontenai*, qui A. 1525. ad *Papiam* ceciderat, uxorem : Atque ita *Vicecomitatum* hunc tenuit filius *Renatus* & eodem nomine nepos : Hoc genitus *Henricus*, qui *Dux* creatus est. Ita *Thuanus* ad ann. 1003. L. 129. p. 909. VII. Eid. Vtil. *Henricus Roanus Leonensis princeps*, *Dux* à *Vicecomite antiquo*, & *patricius regni* creatus in *Senatu* sacramentum dixit. Id decori *Illustrissima familia* datum à rege, quem *Roani* proxima cognatione contingunt. quippe qui *Elisabetham Labretanam Henrici Navarra regis sororem aviam* habuerint. Quod amplius diplomate ea de re à cognatorege concessio exprimitur. Est vero *Rohanum* castrum in medietate fere *Armorica Britannia* situm.

Scutum
viduæ Ro-
haneæ.
Ducis Ro-
haneæ.

§ XXII. Aliis autoribus aliam vidi dispositionem *Rohaneæ viduæ*, ut quadripartitum *Navarrenæ* & *Scotica* symbola locarentur, imposita alia media parmula ex testis *Rohaneæ* & *Britannica* : Duci *Rohaneæ* vidi tributum scutum, transversim sectum, capite in tres arcolas distincto, & pede in totidem secto : Illæ sunt *Navarrenæ*, *Britannica*, *Scotica*. Hæc vero non æque mihi cognitæ. Prima impositum scuti transversis argenteis & cyaneis fasciis leonem coronatum rubeum refert, quem *Lusitanum* esse credo, ex *Parthenaorum* successione. Altera carulea crucem argenteam deferret ; Tertia aurea leonem nigrum : quorum rationem vel explicationem non satis capio.

Tituli.

Leon prin-
cip.

Porhoet.
Soubize.

Frontenay.
Ducatus.
Belain.

§ XXIII. Porro in hac linea titulos legimus *Principum de Leon*, *Ducum de Soubize*, & *Dominorum de Frontenay*, *Comitum de Porhoet*, *Dom & March de Belain*. *Leonensium* (in *Armorica* littore Septentrionali) dynastia vel principatus illatus est genti matrimonio *Joannæ* filia *Hervei Vicecom*. *Leonensis* ex *Margareta Avauguria* : Unde ad ramum priorem successio delata est, & demum cum *Vicecomitatu* ipso matrimonio *Annæ* & *Petri* ad huius posteritatem : quod etiam de comitatu *Porhoet* intelligendum, quem *Beatrix* filia primogenita *Oliverii Clissonii*, celeberrimi *Franciæ* Conestabilis, marito *Alano IX*. attulerat. *Subiziam* (ad *Carentonum*, qui paulo post *Santonico* mari miscetur, in *Santonibus* sitam) debent *Catharina de Partenay* *Joannis* Dn. de *Soubize* filia & hæredi, quæ *Caroli du Quellenec* vidua *Renato Rohaneæ* superiori seculo nupsit, famina ut natalium splendore ac moribus, sic literis, quod in eo sexurarum est, (ut *Thuanus* elogium huc transcribam ex L. 85. p. 207.) ornatissima. Inde *Ducatus* dignitas accessit, quam nunc *Franciscus* ex altera linea gerit, maritus *Annæ Chabotia Rohaneæ*. *Frontenay* & *Belain*, unde obtigerint genti, non habeo. Illi autem intellexi *Ducalem* accessisse dignitatem, sed in indice *Ducum Franciæ* vulgato non reperio expressum. Legi vero *Epistolæ* viduæ *Rohanensis* apographon *Subizianæ* scriptæ 23. Sept. 1626. quod ita sonat : Je vous envoie la copie de lettres d'erection de la terre de *Frontenay en Duché*, combien que ce soit chose, dont il ne se souciait gueres, comme n'estant point haussé de rang par là, si non en une seule ceremonie, qui est quand les Pairs se trouvent au Palais, car en toutes autres ceux de sa maison esgalent les Ducs & les aînez mesmes les ont jusques icy precedez, si bien que tant que j'ay esté à la Cour, on m'a donné tousjours rang avant les Duchesses, encores que Monsieur mon Mary n'ait jamais esté Duc. &c.

Rohan-
Chabot.

Chabotio-
rum origo.

§ XXIV. Ista insignia fuere gentis *Rohaneæ*. Cæterum *Henricus Dux*, qui A. 1638. vivis excessit, filium heredem non reliquit (nam de *Tancredi*, qui à matre ostentabatur, natalibus dubitatum est) sed filiam *Margaretam*, quæ *Henrico Cabotio* nupsit, & ob hoc quod in aliam gentem transfiret dignitas, A. 1645. renovata est concessio regia. Hoc matrimonio præter filias natus est *Ludovicus de Rohan-Chabot* *Dux de Rohan*. Huius majorem clypeum, affinitaribus insignem non vidi. Compendiosior autem ille est, qui quadripartitus *Rohaneas maculas* primo & quarto loco, secundo autem & tertio tres capitones (pisces) rubeos in auro exhibet. Hoc gentile signum & paronomasticon est *Cabotiorum* (de *Chabot*.) Ex qua stirpe *Henricus* *Margareta Rohaneæ* maritus ortus erat. Cæterum hanc quod attinet gentem, eam qui fabularum appetentes sunt à quodam *Febrano* (i. *Friderico*, qui *Adrianam* sororem *Friderici Barbarossæ* duxerit, qui vero historicam certitudinem sectantur (ita *Andr. du Chesne* *Genealogorum exactus*

exactissimus) à *Guilermo Chabotio*, cujus circa 1040. memoria est, derivant. Hujus nepos *Theobaldus* Dominum *Vouvent* ab uxore habuit, ejus filius *Sebranus* iterum ab uxore dynastias *Rochecerviere* & *la Greve*. Ejus neptis fuit *Eustachia Godofredi Lusignastachia* frater *Theobaldus III.* genuit *Theobaldum IV.* *Gerhardum* & *Sebranium*, ab illo *Dominus de Rochecerviere*, intra tertium gradum extincti, ab isto Domini de *Raiz* (quam *Eustachia* heres *Lavalleis* intulit) ab hoc descendunt Domini de *Chantemerle*, & qui ramus primarius, Domini de *la Greve*. In hoc *Ludovicus* ab uxore *Maria Craonia*, *Montcontour*, *Montforeau* & alia obtinuit, pater *Theobaldi VII.* & *Renaldi*; istius filia hereditatem *Castillonis* attulit, *Comineo* tamen (celebri illo historico) socrus nomine istam iisdubiam reddente. Hic Dominus de *Jarnac*, *Jacobum* genuit, *Caroli* & *Philippi* patrem. *Philippus Comes de Buzançois* & demum dono principissa *Arausionensis*, *Comes de Charny*, praterea *Admiralis Francia* & plurium provinciarum gubernator fuit, rebus gestis clarissimus: autor comitum de *Busançois* & de *Charny*, nec non *Marchionum de Mirebeau*. *Carolus* autem *Jarnacius* Dominus, avus *Leonori* fuit: quo geniti *Guido*, à quo nunc etiam *Barones Jarnacii* descendunt, & *Carolus Dom. de S. Aulaye* & de *Mucidam*, pater *Henrici*, cui *Margaretam Rohaneam* nuptam atque Ducatum allatum jam diximus. Inter moderni Ducis Rohanei titulos, etiam *Marchionis de S. Aulaye* legitur: quod Dominium marito *Carolo Cabotio Jarnacio* uxor *Joanna de S. Gelais* attulit.

§. XXV. Prater pisces gentiles aliquando Cabotiorum insignibus vidi insertum *Lucenburgicum* ob *Magdalenam* filiam *Theobaldi Lucenburgii* Dn. de *Fiennes*, *Jacobi Chabotii Jarnacii* conjugem: nec non *Balzium* s. de *Baux*, cometam vident, licet stellam 16. radiorum ex argento in laterculo rubeo: quod deus gestare poterunt, ob praefati *Theobaldi Lucenburgici* matrem *Margaretam* filiam *Francisci Balzii Duc. Andriani*, *Petri Lucenburgici Com. S. Pauli* & *Conversani ac Briennae* conjugem.

§. XXVI. Apicem Rohaneorum nunquam vidi, nec alia quae circa scutum sunt. Apex. Nisi quod jam superius P. I. c. 7. S. I. m. 2. n. 22. symboli gentilitii ad figuram scutariam respicientis mentio facta est ex *Labourerio*: Sine macula Macula.

Cap. LXXX.

March. de Rosmadec.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo. Linea.

2. Scutum March. Rosmadec. Com. de Chappelle.

3. Tyvarlan.

4. Molac.

5. Pontecroix.

6. Rosmadec.

7. Apex. Telamones. Symbolum.

8. Dispositio alia.

9. Discerniculum linea du Plessis.

10. Clypeus affinitatum. Montmorency. Molac. Beaumanoir.

§. I.

IN nobilitate Aremorica illustris est memoria familiae de *Rosmadec*, à castro in *Episcopatatu Cornualia* s. *Cornubia* vel *Curiosolitu* dicta. Et quidem in vita *S. Genolei* Abbatis *Landevenecensis*, qui 448. decessit, memorantur duo Domini de *Rosmadec*, qui cœnobium ingressi sint. Aliquis hujus gentis 1057. in comitiis *Eudonis Ducis Britanniae* recensetur. Nonnulli gentem derivant à comitibus de *Crozon*, qui ex principibus inferioris *Britanniae* descenderunt: horum enim heredem *Onguën C. de Crozon* circa 960. sua ajunt attulisse comitibus *Cornubia*, à quibus eadem delapsa ad *Leonenses*. Aliqui ferunt *Guillemi de Rosstrenan* (qui 840. *Conestabilis Francia* fuit) filium minorem natu, *Rosmadecia* domus heredem duxisse, & nomen ac arma assumsisse. Certam deductionem à *M. Vulsonio Colombierio* & *Hozierio* concinnatam orditur *Revalon de Rosmadec* eques 1191. maritus *Eleonora de Leon*. Ab hoc non interrupta serie moderni descendunt; Et quidem *Joannes III.* Dn. de *Rosmadec* ex filiis *Alano* & *Joanne* duas sevit lineas, quarum hæc est *Dominorum du Plessis*, à *Joannis uxore Luisa* herede

herede & filia *Petri de Rosmadec* (alterius lineæ) illa tum *Marchionum de Rosmadec & Molac*, *Comitum de Chappelle & de Crozon*, à majori *Alani filio Tanaquile*, tum Baronum de *S. Jovan*, de *Gael & de Comper*. Cæterum ditiones eorum 15. leucas ad mare patent, ubi tres portus celebres *Pontecroix*, *Audierne & Cameret*. Et inde fere 400. nobilia feuda dependent.

Scutum M. Rosmadec. Com. de la Chappelle. §. II. *Marchionis Rosmadecii* scutum vidi quadripartitum, imposita media gentili parmula. Primus laterculus rubeus fasciam hermionicam continet, notando Dominio vel Comitatu la *Chappelle* s. *Capellano*, quæ accessio facta est in Joanne Tertio, cum is 1505. duxisset Joannam filiam *Alani Dn. de la Chappelle & Molac*; dein etiam sororis *Isabella*, quæ Joanni Rohaneo nupta sine liberis 1519. decessit, heredem. Titulum *Dominorum & Comitum de la Chappelle* minores natu filii aliquoties gessere.

Tyvarlan. §. III. Area secunda carulea aureum castellum s. *Turrim* continet, quo symbolo notatur *Tyvarlan*. Hoc Dominium assecutus est Joannes I. Dn. de *Rosmadec* matrimonio *Aleidis* filia & heredis *Alani Dn. de Tyvarlan & Pontecroix ex Placentia Dn. de Pennault*. Ab illo tempore dynastia in titulis *Rosmadeciorum* fuit: & quidem *Sebastianus I.* 1576. *Marchio de Tyvarlan* creatus, dein 1608. ab Henrico ut axioma illud *Rosmadecio* tribueretur obtinuit.

Molac. §. IV. Area tertia rubea septem maculas argenteas (3. 3. 1.) repræsentat, notanda *Baronia*, vel uti nunc quoque audit *Marchionatus de Molac*, ex bonis supra memorata *Joannæ Capellana*.

Pontecroix. §. V. Ultimus quadrans caruleus continet leonem argenteum, lingua dentibus & falcibus exarmatum (*morné*) designando Dominio *Pontecroix*, quod cum *Tyvarlanio* familia accessisse modo diximus.

Rosmadec. §. VI. Media parmula palis ternis argenteis & caruleis exaratur, quod ipsum *Rosmadecio* Dominio convenit: cui *Marchionatus* dignitatem *Henricus* concessit. Alterius verò *Rosmadecii* Domini gestare solebant in clypeo aureo tres gemellas taniolas rubeas: Cum symbolo. *Primo avulso non deficit alter*.

Apex. Telamones. Symbolū, Dispositio alia. Diferenciolum lineæ du Plessis. Clypeus affinitatum. Montmorency. Molac. Beaumanoir. §. VII. Scuto imponitur galea diademate tortili & corona oblecta; cui apex imponitur cygnus naturali facie exhibitus. Clypeo vero *Atlantes* assistunt duo leones. Et symbolum gentile nonnunquam adscribitur: *En bon Espoir*.

§. VIII. Alibi ordinem areolarum vidi alium, ut areolæ repræsentarent *Dominia Rosmadec, Chappelle, Molac, Pontecroix*: medium scutulum *Tyvarlan*.

§. IX. Quod lineam *du Plessis* concernit, scuto inducit fasciolam rubeam, sed areolas etiam alia serie disponit.

§. X. Quod clypeum affinitatum concernit, *Marchioni Sebastiano* talem vidi tribui, ut scuti quadrantes, primum tessera *Rosmadecia*, secundum *Montmorencia*, tertium *Molacensis*, quartum *Bellomaneria* (*Beaumanoir*) & mediam parmulam *Borbonio Vindocinensis* implerent. *Montmorencia* aquilæ adsciscuntur à *Francisca Montmorencia* *Sebastiani I. Marchionis* conjugæ: *Borbonio Vindocinensis* tessera arcessitur à *Francisca* illius proavia *Anna Aumontia* s. *Friderici Aumontii & Franciscæ de Ferrieres Dn. de Thury*. Cum enim *Jacobus Borbonius Dn. de Thury & de Preaux* sine liberis mortuus esset, heredes habuit liberos *Galvani* (*Gauvain*) *Dn. de Ferrieres & promaterteræ Joanna de Preaux*, à quibus illa *Francisca Bellomaneria* plinthides undecim in area carulea in scutum insertæ, ob *Margaretam Bellomaneriam* *Sebastiani* illius *Rosmadecii* matrem, *Tanaquilis* conjugem.

Cap. LXXXI.

Com. & Domini Rutheni s. Reussii de Plavia.

ARGUMENTUM.

1. Origo familia. Advocati. Voilandia. Henricus dives.
2. Origo antiquior.
3. Linea. Senior. Media. Junior.
4. Henrici commune omnibus nomen.
5. Appellatio Rufforum s. Ruthenorum unde?
6. Scutum.
7. Diploma Ferdinandi I.

8. Cranichfeldia.
9. Galea & apex.
10. An molossi caput in scuto.
11. Titulus. Nobiles Domini. Advocati.
12. Nunc Comites ex prisco more.
13. Linea principum Burgraviorum.
14. Scutum Burgraviatus Misnia. Dein ad Saxones.
15. Regalia. Engelsburg.
16. Versibus descripta scutula Burgraviorum.

§. I. Illud

S. I.

Illustrissima Ruthenorum s. Reussiorum familia Nariscorum s. Variscorum regioni à pluribus jam seculis imperat: initio *Advocatorum* nomine, qua dignitate illos provinciae Imperatores praefecerant, unde *Voitlandia* adhuc nomen est. Ea verò dignitas, uti alia quoque Ducum, Comitum &c. demum in patrimonialem Dynastiam mutata est. Celebris ante alios in ea gente fuit, teste *Paulo Langio Chron. Citiz. ad an. 1193. Henricus*, cognomento *Dives*, tempore *Friderici Barbarossae*. Ita de eo *Langius*: *Henricus Senior dictus fuit, tanquam excellenti vocabulo Advocatus, s. vulgariter Voit de Wyda, & ita posterì ejus per multa tempora. Nam totam terram Advocatorum, qua tunc sicut & nunc das Voitland dicebatur & dicitur, possedit. Uxorem habuit Berchtum, Comitissam à Tyrol, quae peperit ei quatuor filios, qui omnes Henrici dicti sunt, quorum primus post eum sedit in Wyda, secundus in Grot s. Graiz, dictus Henricus Reusse, tertius in Plauen, quartus in Gera. P. P. Notandum est quod supradictus Henricus videlicet dictus est Henricus de Wyda, eò quod ipse & pater suus transfulerunt à monte S. Viti civitatem nunc trans-Elstreum positam, nam antea vocabantur Comites de Glisberg.*

Origo fā-
miliae Ad-
vocati-
Voitlandia.
Henricus
dives.

S. II. Nec verò ab illo Henrico Nobilitatis illustris in gente hac origo. Nam in *Diplomate Friderici II.* ista leguntur: *Notum facimus omnibus Christi fidelibus, quod Nobiles Domini de Plauen, nostri & S. Rom. Imperii Advocati, & tum temporis exercitus nostri summi Capitanei ex nobilissima & antiquissima prosapia Romanorum veteranorum orti & progeniti, &c. Quae verba Augusti repetierunt Rudolphus I. Albertus I. Ludovicus IV. Sigismundus, Albertus II. Maximilianus.* Et quidem, si fidem adhibere liceret *G. Fabric. Orig. Sax. L. 7. f. 778. & Peccensteinio, à Druso Germanico* Advocatia illa constituta fuerit, condito castro *Voigtsburg*. De quo tamen qui temporum illorum notitiam aliquam habent, dubitandi idoneas videntur habere rationes. Nec certius est, quando idem *Peccenstein, à Columniis* eos vult derivare, qui sub *Justino minore*, circa A. 564. in Germaniam Romā concesserint, veteres suas à tempore *Drusi* familiarum reliquias renovaturi. Sed *Columniis* major honor est, ex Germania majores suos quod allegant, quam si nostri ad ipsos in Italiam stirpes suas referant. Alii etiam apud eundem eos à *Babone, Abenspergio Comite*, alii à *Guelfis* deducunt. Sed circa antiquas origines plerumque in obscuro palpamus. Quicquid verò de hisce sit, *M. Zeiller. Iun. Germ. P. 2. p. 63.* ita prodit: *Das ist gewiß / daß es ein uralt ansehnlich Geschlecht / welches mit einem gar alten Brieff unterm dato 1143. zu erweisen / daß ihre Vorfahren die Zeit allbereit sich Voigte und Grafen zu Usterrode / auch Herrn zu Plauen / item Anno 1273. von Gottes Gnaden / als Fürsten / sich geschrieben.*

Origo antiquior.

S. III. Ab illo Henrico divite, cujus pater *Henricus Comes Osterodius* dictus, A. 1145. fatis concessisse perhibetur, & ex quatuor ejus filiis reliqua stirps descendit. *Rittershus. Linea, sua* tamen ei dat fratrem *Henricum*, à quo *Gerana* linea, quae superiori demum seculo defecit: quam, si *Langio* fides, forte ex quarto istius filio aequè deducere liceret. Qui ex filiorum primo descenderunt, *Advocati de Weida* dicti, in duos demum ramos distincti seculo decimoquinto & superioris principio defecerunt. Quem alterum *Henrico diviti* *Rittershusius* dat filium, *Henricum juniorem*, *Advocatum de Plavven*, idem videtur esse, qui *Langio* tertius. Ejus filio *Henrico*, *Advocato de Plavven*, qui A. 1232. vixit, *Rittershusius* tres filios tribuit, quorum medius, cognomento *Bohemus*, in prole manserit, A. majori, judice *Misnensi*, descendit linea *Burggraviorum Misnia*, quos septimus *Henricus* A. 1572. nulla ex *Catharina Brunsvicensi & Anna Pomerana*, uxoribus, prole relicta, terminavit, de quibus deinceps: Minor verò *Henricus*, *Advocatus Plavensis*, *Rittershusio* cognomen *Ruzzo* gessisse traditur: quod tamen ex *Langio* antiquius fuerit. Ex hujus posteris duo *Magistri Ordinis Teutonici* atq; *Principes Borussiae* fuere: quorum alter A. 1413 alter A. 1470. extincti. Qui hodie supersunt, omnes referunt originem suam ad *Henrici junioris & Senior, Media, Junior,* *Emilia Mansfeldia* filios, *Henricum seniore, medium & juniorem*. Unde tres lineae, quarum media hoc seculo defecit, *Senior & Junior* adhuc dum superant. Et qui ex illa sunt, linearum ratione omnes seniores, ex hac juniores compellantur: addito ex ordine nativitatis numero.

S. IV. Singulare plane est, quod omnes *Henrici* nomen gerunt, quod ab illo *Henrico divite* arcessunt, cujus uxor, *Bertha Tyrolensis*, *Henrici Imperatoris* propinqua obtinuerit, ut in memoriam istius omnes quatuor filii *Henrici* nomen gestarent.

Henrici
commune
omnibus
nomen.

starent. (Unde nunc quoque omnibus hujus gentis maribus *Henrici* nomen servatur.) Sed ipse pater, avus & patruus illud idem nomen jam gesserant. Confer *Zeiler de X. circ. p. 297. ex Hammero*, ubi *Bertham Carinthiam* vocat.

Appellatio
Russorum
s. Rutheno-
rum unde?

§. V. De *Ruthenorum* vel *Russorum* nomine non magis constat. §. 2. Ex *Langio* intelleximus, id cognomen fuisse *Henrici* divitis secundi filii. A. 1338. *Fridericus*, Landgr. Thuringiæ tutorem suum vocat: *Nobilis Dominus Henricus de Plauen, avunculus noster, dictus Ruzo*. Aliqui originem tribuunt cuidam hujus Gentis, qui A. 1228. bello *Friderici II.* adversus *Saracenos* interfuerit, atque ab his captus & negotiatori *Russo* venditus sit. Ajunt inde *Russis* adversus *Tataros* pugnantis denuo captum. & post multas ærumnas in libertatem assertum, vestitu *Russico* ad *Fridericum Imperatorem* rediisse, atque adeo vestitus gratia ab illo & aulicis isto cognomento appellatum esse. *Zeilerus l. c.* ait aliquem ex ipsis *Russiarum* Principatum vicario nomine gessisse, atque adeo nomen hoc stirpi suæ intulisse.

Scutum.

§. VI. Quod scutum gentile attinet, illud videre est in *Wapenb. P. 1. pag. 19.* ut videlicet scutum quadripartitum, primo & quarto quadrante nigro leonem repræsentet aureum, rubeis corona, falculis & lingua: secundo & tertio argenteo gruem ex auro. Hæc metalli super metallum collocatio regulis quidem Heraldicis repugnat, sed suo forte non caret mysterio, uti sunt, quæ dicuntur *armes pour enquerir*. Conf. *P. 1. c. 4.*

Diploma
Ferdinan-
di I.

§. VII. Sed audiamus ipsa in *Diplomate A. 1561.* dato verba *Ferdinandi I. Imperatoris*, quibus *Henricis* tribus, seniori, medio & juniori fratribus, *Cranichfeldæ* gruem leoni avito adjungi concessit. Ita verò sonant ea verba: Wir Ferdinand von Gottes Gnaden erwählter Römischer Kaiser / 2c. bekennen öffentlich mit diesem Brieff / und thun kundt allermänniglich / Daß wir in Ansehung und Betrachtung des ehrlichen / Adelichen / löblichen uralten Herkommens und Geschlechts / Namens und Stammens der Reussen von Plauen / 2c. auch der unterthänigen / gehorsamen / getreuen und nützlichen Dienste / so der Edlen unser und des Reichs lieben Getreuen / Heinrich des Eltern / Heinrich des Mittlern / Heinrich des Jüngern der Reussen / Herren von Plauen / zu Graß / *Cranichfeld* und *Gerau* / Gebrüdere / Voreltern / weyland unseren Vorfahren am Reiche / Römischen Kaisern und Königen / auch unserer Cron *Böhheim* und löblichem Haus *Oesterreich* in mehrerley Wege unverdrossenlich erzeugt und bewiesen / und gemeldte Gebrüder uns / dem Heiligen Reiche / und jetztgedachter Cron *Böhheim* und Haus *Oesterreich* hinfür an nicht weniger zu thun sich gehorsamlich erbieten / auch wohl thun mögen und sollen / bemeldten Reussen / Herren von Plauen / 2c. Gebrüdern / allen ihren ehelichen Leibes- Erben und derselben Erbens- Erben mit wolbedachtem Muth / gutem Rath und rechter Wissen / diese besondere Gnad gethan / und Freyheit gegeben / und ihnen hernach der Herrschafft *Cranichfeld* / (welche Herrschafft ihre Voraltern und sie vor unverdencklichen Jahren von unsern Vorfahren am Reiche / und uns der hohen Regalischen Obrigkeit halben zu Lehen getragen) habend Wapen und Kleinod / so mit Namen ist ein weißer oder silberfarber Schild / darinnen erscheinend für sich aufrecht zum Gang geschickt / ein gelber oder goldfarber *Cranich* / auff dem Schild / ein freyer offener Adelicher Thurniers- Helm mit rother oder rubin und gelber oder goldfarben Helindecken gezieret / darauff stehend für sich aufrecht ein *Cranich* nach der schreeg von dem vordern untern gegen dem hindern obern Eck / in acht gleiche Theile getheilet / das hindere erst vierdt und sechste roth / das andere fünfft und siebende weiß / und die andern zwey Theile gelb / mit und zusambt ihrem anererbten uralten Wapen und Kleinod / so mit Namen ist ein schwarzer Schild / darinnen erscheinend für sich aufrecht zum Grimmen geschickt / ein gelber oder goldfarber Löw / mit offenem Maul / rother aufgeschlagener Zungen und Klauen / und zurück auffgeworfenem Schwantz / habend auff seinem Haupt eine rothe oder rubin- farbe Königliche Cron / auff dem Schild ein freyer offener Adelicher Thurniers- Helm / mit weißer oder silberfarber und schwarzer Helindecken gezieret / darauff erscheinend für sich aufrecht am Hals samt dem Kopff eines Bracken mit offenem Maul / und rother gelffender Zungen / in der Mitte nach der Länge in zween gleiche Theil abgetheilet / das vordere weiß und hindere schwarz / in einem

einem quartierten Schild / nemlich in der hindern untern und vordern obern Feldungen jezt angezeigt ihr anererbt Wapen mit dem Löwen / und in jeder andern zweyen Feldungen den gelben Crannich / darauff vornen ihres anererbten Wapens und hindern das Crannichfeldische Helm Kleinod / beyde Helm ihre Visier gegeneinander gekehret / alles von Farben und sonst aller massen geschickt / und gestallt / wie vor erzehlt / zu gebrauchen und zu führen gnädiglich verliehen / gegönnet / erlaubt und zugelassen / Als dann solch Wapen und Kleinod in mitte jezt gegenwärtigen unsers Känserlichen Brieffs gemahlet / und mit Farben eigentlicher ausgestrichen seyn ; Verlehen / geben und vergönnen ermeldten Reussen / Herrn von Plauen / 2c. zu Graitz / Crannichfeld und Gera / allen ihren ehelichen Leibes Erben und derselben Erbens Erben / solche jeztberührte der Herrschafft Crannichfeld Wapen und Kleinod / neben ihrem erblichen uraltem und bisher geführten Schild / Helm und Kleinoden abgehörter massen zu führen und zu gebrauchen / auß Römischer Känserlicher Macht Vollkommenheit wissentlich in krafft dieses Brieffs / 2c.

§. VIII. Ex his intelligimus: vetus *δῆγμα* Ruthenorum fuisse *leonem*: ei dein *grus* accessit, ipso nomine indice tessera *Cranichfeldia* Dynastiae: quam Rittershusius putat ab Henrico juniore, trium istorum fratrum avo, acquisitam; sed verba Diplomatis vix conveniunt, quibus perhibetur, eorum majores ab immemoriali tempore illud Dominium Feudo Imperiali obtinuisse. Legi verò etiam alibi, *Theodoricum, Burggravium Kirchberga*, cujus patri Alberto *Margareta Cranichfeldia* istam attulerat hereditatem, Ruthenis *inferiorem Cranichfeldia Dynastiam* A. 1469. vendidisse.

Cranichfeldia.

§. IX. Galeæ & apices ipsum Diploma nobis depinxit: ut vero Latino idiomate exprimam: Prior galea tecta laciniis *argenteis & nigris* superbit capite & collo *moloſſi* ad *perpendicularum sectis*, ut anterior pars *argento* fulgeat, posterior *nigricet*, lingua *rubeat*: Posterior cassis *Cranichfeldia*, ex qua dependent lacinae *rubea & aurea*, sustinet *gruem octotenus diagonalibus* distinctam: quarum *tres cocco*, totidem *argento* duæ *auro* tinguntur.

Galeæ & apex.

§. X. His laterculis aliquando vidi in sigillo addi mediam parmulam, cum capite *moloſſi*, quod à nonnullis *Græcensis* lineæ usurpatum, sed non alia ratione, quam quia galeam, cujus apex illud est, addere spatium vetabat, unde visum est clypeo indidit, quod tamen neutiquam ejus ornamentum est.

An moloſſi si caput in scuto?

§. XI. Titulus consuetus hætenus ille fuit: *Rutheni, Dn. de Plavia, Dn. in Graitz, Titulus, Cranichfeld, Gera, Schleiz & Lobenstein. Reussen / Herrn von Plauen / Herrn zu Graitz / Cranichfeld / Gera / Schleiz und Lobenstein / 2c. Nobilium Dominorum* nomen in *Friderici* Diplomate, §. 2. illustri splendori horum Dominorum nihil derogat, nam & *Lippienses* hoc nomine usi, nec non *Quersfurtii, Mansfeldii, Plessii*, Comitibus non inferiores. *Advocatorum* nomen jam etiam antiquatum est, postquam in patrimonium abivere, quæ prius administrationis titulo possidebant. Ex his vero *Plaviam* cum *Olsnizia, Adorff & aliis* amisit familia, cum *Ernestus, Elector Dux Saxoniae*, bello Ruthenos peteret A. 1466. huic genti satis infelici.

Nobiles Domini.

Advocati.

§. XII. Nunc Cæsareâ gratiâ toti Familiae *Comitum* attributa est appellatio, vel potius restituta. Nam *Henrici divitis* majores etiam *Comites Glisberga*, qui Comitatus in Thuringia est, & *Weidensem* Præfecturam complectitur, dicti fuere: *Langius* vero ait, eum appellationem *Advocati* tanquam excellentiorem titulum servasse: sed & ante ipsum & post eum reperiri exempla lego, quod *Comites Osteroda & Com. Plavia* dicti sint.

Nunc Comites ex priſco more.

§. XIII. Altera linea à *Sigismundo* Imperatore A. 1426. in Principum dignitatem evecta, & prius quidem jam usurpatus titulus, *Sacri Romani Imperii Burggravii Misnia & Com. Hartenstein* (zum Hartenstein) *Dn. Plavia & Gera* attributus est. Quod & *Albertus II.* A. 1439. consensu Electorum, Principum & omnium statuum confirmavit. Unde in Comitibus & eorum subscriptionibus tales sunt agniti. In Diplomate *Maximiliani I.* A. 1490. illa verba leguntur: *Daß nicht allein hochgedachte Burggraffen zu Meissen und dero leibliche Lehens Erben vor Reichs Fürsten erkläret / sondern auch nach Abgang derer selben ihre Vettern insgesamt des Stammes und Wapens für und für / und zu ewigen Zeiten davor erkannt und gehalten werden sollen: quæ verba Carolus V. & Ferdinandus I. repetiere.*

Linea principum Burggraviorum.

Scutum
Burggra-
viatus Mis-
nia

Dein ad
Saxones.

Regalia.

Engels-
burg.)

Verfibus
descripta
scutula
Burggra-
viorum.
† (Tabula
octangula.)

§. XIV. Hi triplici utebantur scuto; medium aureum decussim nigrum refere-
bat, notando Burggraviatui *Misnia*: eique imponebatur galea coronata, sustinens ta-
bulam cum scutario typo octangulam, singulis angulis pavoninis oculatis pennis
superbientibus. De hoc *Burggraviatu* ista *M. Zeiller. Itiner. Germ. P. 2 p. 63. ex Laur. Pec-
censteinio*: Nach Absterben des letzten Herrn Heinrichs / des Jüngern / Burggrafs
zu Meissen / so keine leibliche Erben verlassen / seynd die Regalien A. 1572.
dem Römischen Reich / die Herrschaften aber zum Theil der Cron Böheim /
das meiste aber dem Churfürsten von Sachsen heimgefallen / da allbereit zuvor
Anno 1546. zwischen dem Hauff Sachsen und Reussen sondere Transactiones er-
folget / und durch Herzog Moritzen von Sachsen damahls das Burglehen zu
Meissen auffm Schloß gelegen / sambt andern Adhærentiis und dem Schloß
Frauenstein vor eine Summa Gelds eingelöst / und der Herrschaft oder den
Herrn Reussen der Titul / Fürstlicher Standt und Session damahls im Reich
gelassen / auch darüber Revers-Brieff und sondere Pacta auffgericht / und also
auffm Todtsfall die nechsten Agnaten / als die Herren Reussen / aus sonderen Mo-
tiven præterit worden / da solche zuvor jederzeit in gesamten Lehen gessen / eines
Stammens / Namens und Geblüts gewesen seyn.

§. XV. Huic subiciebantur duo scutula, alterum ad sinistram leone insignitum,
quod Ruthenorum gentile est, cui insitit cassis coronata, cum *molossi* molossi biper-
rita ex nigro & argento: Dextra verò parmula tota rubebat, & ornabatur galea coro-
nata, ex qua, inter duas alas rubeas, exurgebat species virginea, utraque manu alam ap-
prehendens. Ex quibus parmula repræsentat Regalia Principum, s. vexillum præto-
rianum, quod Principibus convenit, Feuda Imperii possidentibus: apex autem vide-
tur respondisse Dynastiæ *Engelsburg* in Bohemia, quam senior Burggravius, utpote
Cancellarius Bohemiæ, ab Imp. Ferdinando I. obtinuit, post quem etiam filii possede-
re, sed morte ultimi ad coronam relapsa est.

§. XVI. Hæc insignia Burggraviorum ita quidam descripsit M. C. W. F. 1573.

*Imperii cervical † habet loca prima, venustè
Quod decoras pennis Pavo superbe tuis.
Cruce hoc nigra secat: Cassis tenet altera: fulvus
Post nigra clypeus cum cruce tertia habet.
A dextra virgo rutila stat veste recincta,
E felix Ruta florita ferta gerens:
Apprendens palma rutilantem qualibet alam,
Parma pedes vario picta colore tegit.
Occupat & dextrum latus baud ignobile scutum,
Quod tenebrosa suo clara rubore facit.
A leva sese canis acriter arduus effert,
Attollens binos fauce patente pedes.
Lingua cruenta procul cujus dependet ab ore,
Posterius pulcer corpus at umbo tegit.
Stat juba quatiens fulvus Leo parte sinistra,
Cujus nigra truci sub pede pelta micat.
Occipiti diadema gerens regale: vetusta
Hæc sunt Buggravica signa superba Domus.*

Cap. LXXXII.

De Rye, March. de Varambon.

ARGUMENTUM.

1. Scutum M. de Varambon.
2. Rye & Longvy.

3. Neufchastel. Montagu.
4. La Palu, Linea. C. de Boulignenx.
5. Varax. Geneve. Albret.

§. I.

Scutum M.
de Varam-
bon.

Christophoro de Rye, de la Palu, Marchioni de Varambon, C. de Varax & de la Roche,
Dn. de Neufchastel, inter Equites aurei, velletis Joh. Jac. Chiff. n. 376. illud assignat
scutum;

scutum; ut ex majoribus quadris, in quas istud leatur, prima & quarta denuo quadri-
pertita, prima & quarta in solo rubeo balthæum argenteum, secunda & tertia iterum in
rubeo aquilam argenteam: secunda autem & tertia porro quadripartita, 1. & 4. in minio
crucem argenteam quinque maculis nigris muris pontici impressam, secunda & tertia
novem tessellas, quinque aureas & quatuor caruleas continerent, imposita quadræ huic
alia parmula ex vario vellere & minio quadripartita. Toti autem scuto in media re-
gione incumbit nova parma quadrifida, ex laterculis caruleis, cum aquila aurea, & ca-
ruleis balthæo aureo signatis. Huic clypeo imponit galeam coronatam, quæ sustineat
alas geminas aureas, juncturis commissas; & lacinias appendit ex auro & cyano.

§. II. Ex his medium scutulum gentile est Ryensium, cum Lonviano compositum, Rye &
cum hoc sit balthæus, illis in usu aquila. Caterum Antonii vel Christophori Lonviani Longvy.
(de Longuy) Domini de Longepierre tres filia Antonia, Joanna, Ludovica totidem fra-
tribus Ryensibus nupsere, Joachimo, Marco & Girardo, ex quorum hoc descenderunt
Varambonii.

§. III. Quadra prima major balthæo Novum-Castrum s. Neufchastel, & aquila Neufcha-
Montacutium Dominium designat. Joannes Novicastrius, Theobaldi, Domini Novica-
stri filius minor, Dynastiam Montacutiam tenuerat, & ad filium Ferdinandum transmi-
sit; hic Annam genuit, quæ Antonio seu Christophoro Lonviano nupsit, & ex eo, quod
modo diximus, tres filias totidem Riensibus nuptas genuit. Monragu.

§. IV. Quadra altera major Paludanam notat hereditatem. Ipsam familiam Pa- La Palu.
ludanam crux argentea maculis muris Pontici notata designat, à Petro, Domino de Va-
rambon, equite, cujus A. 1158. memoria est, deductam. Hujus nepos, Guillelmus, Gerar-
dum & Guidonem genuit, duarum autores linearum. Illo natus Amedeus, pater Petri & Linea.
Hugonis, à quorum illo prior linea Dominorum de Varambon & Comitum de la Roche
(quem Comitatum Francisco Varambonio uxor secunda Margareta heres, ducta A. 1432.
attulit) ab hoc prior linea Dominorum de Bouligneux; quæ per heredem Annam ad
Varambonios delapsa. In priori illa Varambonia ultimus decessit A. 1533. Joannes, relicto
herede Job. Philiberto, agnato. Hic à Guidone descendebat: cujus atnepos iterum
Guido pater Guidonis & Joannis fuit. Illo natus est Hugo, maritus Gilbertæ filia & here-
dis Casparis II. Com. Varaxii, ductæ A. 1462. His genitus Joannes Philibertus, Varambo-
nia linea heres: qui tamen iterum à patre hereditatem transmisit ad agnatum, Joannis
supra dicti pronepotem, Joannem, qui ex eo Comes Varaxii & Rupis (la Roche) Domi-
nus Varambonii factus est, & Mariam atque Franciscam genuit. Cum verò illa ex Re-
nato, C. de Chaland, hæc ex Ferdinando de Lannoy maritis non sustulissent prolem, heredem
habuere matrem Claudiam, filiam Simonis de Rye, Dn. de Balançon. Qua ratione ad Ry- C. de Bou-
censes tota hæc hereditas delapsa est. Superat tamen una adhuc Paludanorum linea, ligneux.
Comitum de Bouligneux, ex Stephano, ultimi illius Joannis Com. Varaxii patruo prognata.

§. V. Secundæ quadræ incumbens parmula, Varaxiam notat hereditatem: Varax.
quæ quomodo Gilbertæ & Hugonis matrimonio ad Paludanos venerit, modo dixi-
mus. Adeandem Genevensem prætensionem pervenisse, indicio sunt novem tessellæ. Geneva.
Sed & aliquam Varaxiis cum Albretanis intercessisse affinitatem, illud arguere potest, Albret.
quod in media parmula duæ areæ totæ minio rubent, quod symbolum Albretano-
rum vetus fuit, antequam ex regia gratia accederent lilia Francica.

Cap. LXXXIII.

Domus Sabaudica.

ARGUMENTUM.

1. Familia regii tituli & ornamenta.
2. Scutum Victoris Amedei Ducis.
3. Hierosolymorum Regnum. Reges. Lusini.
4. Lusini familia.
5. Armenia.
6. Luxemburgum an Cyprus.

7. Saxonia symbolum vetus. Modernum. An-
gri varia.
8. Ratio à deductione Saxonica. Ejus rationes.
9. Donum factum familie Bruiet.
10. Ducatus Chablais. Augusta.
11. Genevensis Principatus. Comites. Marchio-
nes de Lullins. Successio ad Villarios. Sa-
baudos.
12. Præsentio in Civitatem Genevensi ex
Thuano.

13. Even-

13. *Eventus.*
14. *Montisferratum. Marchiones ex Alramidis. ex Palaologis.*
15. *Controversia cum Mantuanis de Montisferrato.*
16. *Crux Sabaudia an à Rhodiis? Unde? FERT.*
17. *Sabaudica successio & linea.*
18. *Corona regia. Galea.*
19. *Apices. Leo alatus an bubo? Columna an pileus Orientalis? Lacinia.*
20. *Telamones. Papilio. Vexillum.*
21. *Torques ordinum. Pallium Ducale.*
22. *Examinata scuta vetustis Sabaudis attribui solita.*
23. *Scutum majus ex Bara.*
24. *Sabaudia vetu. tessera. Pedemontium.*
25. *Segusium s. Susa March.*
26. *Bressia. Ejus veteres Domini. Tandem ad Francos.*
27. *Baugé s. Baugiacum.*
28. *Vauld s. Valdium. Linea peculiaris. Ditis iterum ad Sabaudos. ad Helvetios.*
29. *Valromey.*
30. *Nicea Comitatus. Quomodo ad Sabaudos?*
31. *Achaja principatus. Ad Sabaudos.*
32. *Antiochia principatus. Ad Sabaudos.*
33. *Fossignia. Ad Sabaudos. Vetus familia.*
34. *Gesium s. Gex. A Genevensibus ad Joimvillios.*
35. *Marchion. Saluciarum. Jus Sabaudorum & Præfensio Gallorum.*
36. *Quomodo ad Sabaudos?*
37. *Ex Sibmacherio scutum.*
38. *Discernicula vetera ex monumento Beatricis Com. Recentiora. Nemorosorum. Cariniatorum.*
39. *Tituli.*
40. *Asta. Ceva. Vercella. Marchionatus Italia. Romantium. Friburgum.*

§. I.

Familia re-
tituli &
nomen.

Serenissima familia Sabaudia Ducum (quam post alias luculentissime Samuel Guichenonius, ex quo pleraque hauriemus, descripsit) non affinitatibus solum, verum etiam præfensionibus regis plerorumq; Principum conditionem excedit. Unde Celsitudinis ab A. 1545. qui eo tempore Regum filiis peculiaris, & Regia Celsitudinis (*Altesse Royale*) titulus ab A. 1633. ab ea communiter usurpatur, quo tempore Dux Victor Amadeus, cum *Respublica Veneta* *πρὸς ἐλπίαν* ante eum affectaret, & illum assumpsit, & coronam Regum more istiusque exemplo, clausit, & ea dispositione clypeum suum ordinavit, quam ex *Orontii Finei Brianvillii* libello (*Jeu d'armoiries*) Duci dedicato, pag. 65. repetimus.

Scutum Vi-
toris Ame-
dei Ducis.

§. II. Scutum quadripartitum visitur. Prima quadra quadrifida iterum sectione totidem areolas exhibet *Hierosolymitanam*, argenteam cruce patibulata aurea, quam quatuor aliae cruciculæ ejusdem metalli comitantur, insignitam, *Lusignanam* transversis decem tæniolis argenteis & cyaneis exaratam incumbente toti leone rubeo, falculis, lingua & corona aureis, (alii linguam cæruleam volunt) *Armeniam* auream leone rubeo, cujus lingua cærulea, corona & falculæ aureæ, ornatam, & quam *Lucenburgicam* dicunt, argenteam leone rubeo, cujus cauda bifida in decussim trajicitur impressam. Altera quadra bipertita est, hinc purpura (vel minio) tincta, in qua equinus pullus argenteus in lævam conversus effrenis ferocit, *Westfalia* notandæ, isthinc transversis fasciis aureis & nigris, quibus sertum rutaceum viride inducitur, exarata designandæ *Saxonia*, insitâ in imo areolâ triangulari argenteâ, tribus vaginarum cuspidibus rubeis pro *Angria* instructa. Quadrans tertius bipertitus hinc solo argenteo plinthidibus vel schedulis nigris confito leonem atrum falculis & lingua coccineis *Chablesio* indicando, isthinc nigro argenteum leonem, falculis & lingua item rubeis *Augusta* signandæ inscribit. Ultima quadra denuo bipertita priori parte 4. cyaneis 5. aureas æquipollentes tessellas (symbolum *Genevense*) deferit, altera argento candet, cephalo scutario rubeo, *Montisferrati* notæ. (quem *Geliot* pag. 55. per errorem situ colorum opposito exprimit, qua ratione *Salucia* notarentur.) Toti incumbit parvula media rubea, impressa cruce argentea, *Sabaudia* δαγμα.

Hierosoly-
morum co-
gnum.

Reges.

Lusini.

§. III. *Hierosolymitana* crux primam obtinet areolam. Ajunt eam, contra artis regulas metallica figura metallico solo inscripta, *Godofredo Bullioneo* datam esse Procerum communi consensu, cum eum expugnata urbe Hierosolymitana ejus creassent cerum communi consensu, cum eum expugnata urbe Hierosolymitana ejus creassent Regem. Fratri successit *Balduinus*, & huic nepos s. consobrinus, *Balduinus de Burgo*. Inde successit *Fulco*, gener, ex *Andegavensibus*, huic filii *Balduinus I. I.* & *Almericus*, quonatus *Balduinus IV.* cui successit ex sorore nepos *Balduinus V.* & huic, quem veneno credebatur sustulisse, vitricus *Guido Lusini*: Hunc captivum abduxit *Saladinus*, sed demum dimisit: tandem ei pro Regni Hierosolymitani titulis, quos *Henrico Comiti Campania* cederet, *Richardus, Anglia Rex* *Cyprum* insulam, quam in itinere *Isaaco Comite* ejus

eius tyranno, ob injuriose habitas Franciæ & Angliæ Reginas, capto occupaverat, novum-
que Regnum acquisierat, concessit A. 1191. qui successorem fratrem *Almericum* habuit. Inde
Joannes de Brenna, Gallus, ab uxore *Violanta* Regnum *Palestina* sibi vindicavit, ac demum
cum filia *Violanta Friderico II.* dotale Regnum vel ejus jus tradidit. In *Cypro* vero succes- R. Cypri.
sit *Almerico* filius *Hugo*, huic iterum filius *Henricus I.* & nepos *Hugo II.* Cum hic A. 1267.
decessisset, eum assumpto *Lusini* nomine (quem tamen *Thuanus* L. 49. p. 910. ex
eadem priori gente fuisse censet) excepit *Hugo III.* ipsius amica *Isabellâ* atque *Henrico*
Antiocheno (ex *Antiochiæ* Principibus, qui à *Raymundo Aquitano* descendunt) na-
tus. Inde secuti sunt filii *Joannes*, *Henricus*, *Amalricus*, & ex *Guidone* nepos, *Hugo IV.* Pa-
trium fuisse putat) *Jacobus*, pridem *Cypri Seneschallus*; *Jacobus* filium habuit successo-
rem *Joannem* s. *Janum*, hic alium *Janum* s. *Joannem Carolæ* parentem. *Carola* heres *Cypri*
& tituli *Hierosolymitani* nupta primum *Joanni Portugallio*, *Conimbricæ* Duci, alterâ
vice *Ludovico Sabauda*, *C. Genevensi* A. 1458. post patrem coronata quidem est, sed dein à
fratre notho *Jacobo*, qui *Episcopus Nicossensis* fuerat, auxilio *Soldani Egyptii*, cui Re- Insula ad
gnum hic tributarium reddidit, expulsa est. *Jacobus Catharinam*, f. *Marci Cornari* s. *Cornelii* Venetos,
Thuanus sunt d. l.) cum anno 1470. moreretur, uxore gravida relicta, omnis administratio
tradente *Regina in Senatus Veneti* potestatem venit, qui & *Catharina* per *Marcum Cor-*
nelium patrem & *Aloisium Bembum* avunculum persuasit, ut *Venetias* se conferret, quo
& secum adduxit *Janum*, *Joannem* & *Carolum*, ex *Nobilibus Concubinis* susceptos à *Jacobo*
filios, qui inibi perierunt. Illa vero *Jacobo* posthumo filio paulo ante mortuo Regnum *Sena-*
tui donavit, ad cujus successionem nothi illi, quos dixi, ordine à marito vocati fuerant, & post
eos proximus ex *Lusini* familia. Atque hoc est jus, quod sibi *Veneti* in eo Regno vindi-
cant; quadque 90. circiter annos, haud justiore fortasse titulo quam *Romani olim*, tenuerunt.
Demum eadem insula à *Turcis* eorum potestati A. 1570. erepta est. Cæterum *Carola*, cum Turcas.
A. 1487. moreretur, *Sabaudia* Duces, qui alioquin ex amica ejus *Anna* descendebant, he- Jus ad Sa-
redes instituit: in primis verò *Carolus* Ducem qui A. 1488. titulum assumpsit, & ea de causa baudos.
Soldano Babylonis scripsit: post eum filius *Carolus Joannes Amedeus* in prætensionem suc-
cessit. Huic agnati, ex quibus *Carolus III.* frustra à *Venetis* insulam reposcit A. 1530 sed
illud responsi nactus est: *Cæli cælorum Domino*, terram autem dedit filiis hominum. Hu-
jus nepos *Carolus Emanuel* A. 1601. *Cyprios* tentavit, spe ductus, *Archiepiscopi* ope insulam
recipiendi, sed A. 1608. cum res ante tempus expectantium impatientia emanasset, *Archie-*
episcopus aufugere coactus est. Hæc fere *Cypriæ* successionis, qua ratione illa ad
Sabaudos delata, series est. Porro *Hierosolymitanum* titulum dicuntur à *Brianvillio Cy-*
prii resumisse, *Conradino Suevo* extincto. De *Hispaniæ* Regum & Ducum *Lotharingiæ* atq;
aliorum in *Hierosolymitanum* Regnum prætensione diximus c. 38. n. 46. 48. c. 58. num. 6. 24.

§. IV. Alter laterculus primæ quadræ *Lusini* familiam designare dicitur. *Lusini* familia.
Quamvis *Geliot. Indic. armor.* p. 56. & *Chiff. Eq. A. V. inf. n. 56.* *Cyprium* interpretentur. Cæte-
rum *Lusini* familia à quodam *Hugone Venatore* dicto, cujus filius *Hugo II. Lesignem* s.
Lesignan in *Pictonibus* condidisse legitur, deduci amat. Primogenita linea 13. ordine
muneravit, quibus *Hugonis* nomen fuit, quorum posteriores *Comitatum Marchiæ* re-
nuerunt. Ultimi frater *Guido Comitatum Philippo Regi Franciæ* donavit. Qui Regnum
Hierosolymitanum & *Cyprium* rexere, *Guido* & *Almericus*, & qui *Japha* ac *Casarea* Comes
fuit *Godofredus*, *Hugonis VIII.* fratres fuere. De successoribus §. proximo actum. Cæte-
rum *Lusini* nomen dein ab *Aquitanis*, qui in jus & Regnum successere, assumptum
est, cumque hoc arma.

§. V. *Armeniam* proximo leone notari diximus, quæ in Asia amplissime protendi- Armenia.
tur, & suos habuit Reges: Ex quibus *Leonis* s. *Livonis* filiam *Isabellam* duxit *Amalricus Lu-*
sinianus, R. *Cypri*, unde avo successit *Hugo*, huic filius *Joannes*, qui *Franciscano cucullo*
assumpto fratris *Amalrici* filio *Leoni I.* Regnum concessit: huic successit *Leo* s. *Livo II.* quo
natus *Leo III.* quem *Saraceni* expulere, unde in *Francia*, quo se receperat, A. 1393. decessit.
Eo mortuo *Jacobus* agnatus Rex *Cypri* titulum adjecit suis, & posteris reliquit, ex qui-
bus cum *Carola* etiam *Sabaudis* transcripsit: *Armenia* tamen jam diu sub *Turcarum*
imperio gemente. *Leonis* dēyua *Brianvillius* ei causæ ascribit, quod plerisque Regibus
Leonis fuerit nomen. *Varenn. R. d'arm. P. 2. p. 283.* *Armenia* Regibus attribuit in parma
rubea tres damas (Dains) ex argento, auro coronatos.

Lucenbur-
gum an
Cyprius.

§. VI. Proxima areola leone rubeo insignis *Lucenburgia* esse à plerisque (in quibus etiam *Chifflet. Eq. A. V. n. 56.*) asseritur. Sed nec quid *Lucenburgia* gens in Cypriopotentatis habuerit, vel ullam ejus cum istis Regibus reperio affinitatem: Tum *Lucenburg* *δῆγμα* haudquaquam est leo in argenteo scuto, sed ipso *Brianvillio* (qui tamen hic quoque communem opinionem refert) teste p. 157. Leo talis parmae fasciis quinque argenteis & cyaneis exaratae inscriptus. An forte dicemus, hoc leone proprie notari *Cyprum*? Licet *Brianvillius* toto isto quadrante & symbolis una sumtis *Regnum Cyprium* notari perhibeat. Ceterum primum hunc quadrantem assumpsit Dux *Victor Amedeus*, aliorum locorum, quæ non amplius possidebat, notis expunctis, teste *Menestr. ver. art. du blas. p. 345.*

Saxonie
symbolum
vetus.

§. VII. Proximus quadrans symbola *Saxonica* defert: & primo quidem equum effrenem, qui *veterum Saxonum* symbolum fuit, quemque ex nigro *Witkindus* post baptismum candidum gestare cepit. Idem nunc quoque in *Brunsvicensium* Ducum gallea, tum *Westphalia* designandæ in *Colonienfis* Electoris scuto salit. Fasciæ cum setto rutaceo alterius *Saxonica* ex *Afcaniis* gentis *δῆγμα* fuit, nunc pariter *Mitnica*. Inde vocatur *Saxonia modernum symbolum*. Errant vero, qui equum *superioris*, setum *inferioris* *Saxon* æ symbolum interpretantur. Nam superiori circulo *Saxonie* annumerantur, qui setto utuntur: *Brunsvicenses*, qui equo, inferiori *Angrivaria* (cui *Witkindus* imperavit) notas itidem in *Saxonici Lauenburgici* s. *Saxonie inferioris Ducis* scuto videre est: quas tamen alii non extremitates vaginarum, sed scarabæi majoris cornua bisulcis dentata forcipibus existimant. Ita *Chifflet. Inf. Eq. A. V.* quem ob hoc *Ferrand. Epin. prol. p. 108.* reprehendit. Verum supra c. 5. n. 6. 7. ex Celebrerrimi Viri sententia communis illa sententia de *Angrivaria* hac nota in dubium revocata, & illa tessera comitatus *Brenensis* ascripta est.

Moder-
num.

Angriva-
ria.

Ratio à de-
ductione
Saxonica.

§. VIII. Hunc quadrantem assumpsit Dux *Emanuel Philibertus* (qui tamen ap. *Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 193.* simplicem tantum crucem gessisse perhibetur) testandæ origini *Saxonica*. Nam perhibetur *Beraldus* s. *Bertoldus*, primus *Sabaudia* & *Mauriennæ* Comes, à *Witkindo* descendisse. Gradus deductionis ab aliis alii recensentur. Hanc assumptionem improbat *le Labour, Orig. des arm. n. 52.* inter alia hoc argumento, quia si à *Witkindo* descendant, areola cum setto rutaceo assumenda non fuerat, quæ non *Witkindorum*, sed *Afcaniorum*, & diu post *Beraldum* *Bernardo Afcanio* setum illud concessum fuit. Immo si moderni *Saxones* dare voluissent, existimat in præjudicium *Afcaniorum* s. *Anhaltinorum* dari non potuisse. Præterea ipsa à *Saxone Witkindo* deductio haud adeo liquida est. Certe cum Celebrerr. *Sam. Guichenonius* A. 1661. historiam *Domus* auspiciis Ducis ediderit, vix ambigo, quicquid probandæ deductioni antiquæ in tabulario Principis repertum fuerit, ei esse communicatum: nec tamen alias rationes vel fundamenta adducere potuit, quam istas: 1. Traditionem. 2. Suffragium plurium autorum non unius nationis. 3. Insignia veterum *Mauriennæ Comitum*, quæ fuerint aquila, cujus usus etiam *Saxonibus* & *Sabaudis* esse. 4. *Mauritium* tutelarem sanctum & *Saxonibus* & *Sabaudis* esse. 5. Legem *Salicam* utrobique receptam. 6. Familiam utramque, ut se consanguineos invicem agnoscant, amice consentire. In examinandis his rationibus non laborabo, sed peritioribus illas examinandas relinquam; vereor autem, ut, quod volunt, solidorum fundamentorum avidis persuadeant. Sed in omni hoc argumento etiam apud alias stirpes forte frustra, ubi in antiquitatem plurimum seculorum ascenditur, rationes exiguntur, quæ omni dubio vacent.

Ejus ratio-
nes.

Donum fa-
ctum fami-
liæ *Bruiser*.

§. IX. Hoc observaverim, antequam hinc abeam, *Carolus Emanuele* Ducem familiæ *Bruiser*, *Dominorum d'Onas* id gratiæ suæ dedisse documentum, ut gentilitio scuto caeruleo cuspibus tribus aureis ex latere sinistro in dextrum ductis bipertito, tribus *byzantinis aureis* pedi ejus inscriptis imponent caput argenteum *Angrivaria* triplici symbolo rubeo impressum, teste *Guichenonio*.

Ducatus
Chablais.

§. X. In quadrante tertio primus palus *Caballiacum* s. *Chablesium* Ducatum notat (uti etiam memorat *Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 247.*) quem (constantem ditione ad meridianum latus lacus *Lemani*, ubi olim *Antuates*, nunc *Tononum*, *Aguianum*) ab Imperatore, *Humberto Albimano* donatum perhibet *Guichenonius*: alter *Augusta* Ducatum, ab *Augusta Prætoria* ad *Duriam* in *Alpinis* sita dictum. Hunc idem autor perhibet circa A. 1032. *Oddoni* Comiti obtrigisse, ab uxore *Adelaide*, *Marchione Segusi* seu *Susensi* cum

Augusta.

cum Turino & aliis ejus tractus. Ducatus autem eos fecisse fertur in Amedei IV. gratiam *Fridericus II.* Imperator.

§. XI. In quadrante ultimo prima areola *Genevensis*, aut *Gebennesium* potius Comitatum, vel quo nunc axiomate est *Principatum*, designat, cujus Metropolis *Annecium* s. *Nicy*. Comites *Geneva* deducuntur à quodam *Ratberto*, qui circa A. 890. vixit. In ejus posteris *Guilelmus III.* Comes *Geneva*, ex primo cum *Agnete Sabauda* matrimonio, *Amedeum III.* Comitem, & ex secunda conjuge *Emeralda de la Frasse*, *Petrum*, Dominum de *Balaïson* genuit: Ex hoc prognati *Marchiones de Lullins*, ex quibus ultimus A. 1662. vivis excessit *Albertus Eugenius*. *Amadeus III.* autem, præter *Robertum*, qui sub *Clementis VII.* nomine *Pontifex*, & post fratres Comes fuit, genuit *Aimonem III.* *Amadeum IV.* *Joannem* & *Petrum*, Comites: quibus sine liberis extinctis successit ex sorore *Maria* nepos *Humbertus IX.* Dn. de *Thoire* & de *Villars*: hic demum A. 1401. eundem Comitatum 45000. aureis reliquit *Amadeo VIII.* Comiti *Sabaudia*. Contradixit vero successioni *Thoireæ* *Princeps Arausionensis*, *Joannes Cabillonius*, maritus *Mariæ* natæ *Raymundo Balcio* & *Joanna* ultimorum *Geneva* Comitum sorore.

Genevensis
principatus,
Comites.

March. de
Lullins.

Successio
ad Villarios.
Sabaudos.

§. XII. Cum autem non tantum *Domus Nassovio-Arausionensis* hodie etiam in insignibus *Genevensis* veteris prætensionis indicium gestet, verum etiam inter *Ducem* & *Civitatem Genevensis* gravissima sit disputatio, illo sibi jus in ipsam *Genevam* urbem asserente, cui juri *Civitas* contradicit, neque unquam in se verum *Gebennesium* Comitatum, hoc est, Tractum vicinum (*Genevois*) Ducum vel Comitum *Sabaudia*, sed in se *Episcopi* potestatem fuisse, hæc autem excussa plenam libertatem esse contendens: operæ pretium est, integrum, qui de controversia hac agit, *Thuani* locum huc transferre, ex L. 125. ubi tota utriusque partis disputatio & ad argumenta responsiones fusius referuntur: Ita autem habent pag. 725. seqq. *Geneva*, quam ex veteri inscriptione equestrem civitatem olim dictam volunt, post eversum Imperium Romanum & novum à *Francogallis nostris in Occidente fundatum*, sub ejus patrocinio diu libertatem servavit, aquilæ, cujus imago etiam nunc pro valvis majoris templi visitur, & ad *Caroli Magni* tempora refertur, alis veluti defensa, quousque exortis in Imperio discordiis civilibus, cum à *Cæsaribus* defereretur, ad *Episcopos*, quorum tunc etiam in iis, quæ ad civilem juris dictionem spectabant, magna auctoritas erat, confugit. Dein nova inter *Episcopos ipsos* & vicinos *Sabaudia* Comites suborta dissidia urbem miseram semel atque iterum incendio vastatam varia peste destruxerunt. Juris autem, quod *Sabaudus* sibi arrogat, hæc fere testimonia & argumenta ante triennium, statim post pacificationem *Verviniensem*, cum *VIII. br. mense Hermanca* ab utraque parte conventus indictus esset, ejus delegati in medium afferebant: *Petrum* videlicet, ex antiquo *Genevensium Comitum* stipite ultimum, Anno clō cccxcii. xxiv. Mart. heredem universalem instituisse *Humbertum*, *Villarum* Comitem, ex sorore nepotem, qui post avunculi mortem *Genevensis* Comitatum crevit, & ejus investituram à *Venceslao Cæsare* tertio post anno exeunte obtinuit. *Humbertum* dein clō cccc. post anno mense Martio morientem, cum nullos ex se natos haberet, postumos instituisse, & iis deficientibus, *Odonem Villarium* patrum; qui cum hereditatem anno sequenti adiisset; *V. Augusti* mox Comitatum *Genevensis* titulo venditionis in *Amadeum Sabaudum* transtulisse. *Amadeum* autem, ut emptionem à se factam novo jure confirmaret, ejusdem Comitatus denuo investituram à *Sigismundo Cæsare* impetravisse anno clō ccccxxii. x. Kal. VII. br. Cum verò de Comitatu *Genevensi* quasi morte *Petri* ad Imperium devoluto ab Imperiali Syndico controversia *Amadeo* facta esset, & *Arausionensis Princeps* eundem Comitatum quasi *Petri* ab intestato heres vindicaret, *Sigismundum* apocha secreta *Amadeo* cavisse, si sententia secundum imperialem fiscum ferretur, fore, ut jus omne quod in Comitatum *Genevensis*, tanquam Imperii beneficiarium, ipsi competebat, ei successoribusque ejus bona fide attribueret. Quod cum contigisset, *Sigismundum* post sententiam latam novo instrumento apocham ratam habuisse, & anno sequenti ix. Kalend. IX. br. Comitatum *Genevensis* *Amadeo* concessisse, & *Arausionensi* interdixisse, ne Comitatus *Genevensis* titulos *Sabaudus* attributos sibi in posterum arrogaret. Ea de republicum instrumentum confectum anno clō ccccxxiv. iv. Kal. Jun. Jam vero ante *Sabaudia* Principes omne supremum dominium, jurisdictionem, ac jura regia, quæ Imperio in eo competeabant, à *Cæsaribus* habuisse; & *Vicarios Imperii* constitutos *Episcopo Genevensi* mandandum curavisse, ut Principes *Sabaudia* tanquam perpetuos Imperii *Vicarios* coleret. Id à *Carolo IV.* anno clō cccclvi. decretum: cum jam ante ejusdem seculi lvi. idem *Carolus*

Prætentio
in civitate
Genevensi ex
Thuano.

constituisset, ut appellationes à Genevensibus interposita coram Sabaudia Duce tanquam Imperii Vicario disceptarentur. Id jus à Maximiliano Cæsare in Comitatum Genevensium, & nominatim in civitatem Genevam ejusque territorium Sabaudia Duci concessum esse, diplomate ea de re condito III. Eid. Maj. anno clō 15 XIX. Secundum hac anno decimo post pridie Non. Xbr. à Carolo V. mandatum Geneva civitati ejusque Episcopo fuisse, ut omne obsequium Carolo Sabaudia Duci deferrent. Quod & idem Carolus anno sequenti cum Vicarii titulo, aliisque juribus plenius designatis confirmavit. Instrumento eadere facto III. Eid. Mart. Idem juris sub Ferdinando & Rudolpho Cæsaribus fuisse, nec tantum Sabaudia Principes jure ab antiquis Geneva Comitibus deducto & à Cæsaribus Vicarii titulo confirmato niti, sed etiam ad illud Sanctæ Sedis Apostolicæ auctoritatem accedere; nam Leonem X. anno clō 15 XV. Diplomate idem jus Carolo Sabaudia tribuisse, & ab eo tempore Petrum Balmam urbis Episcopum ac ejus successores citra controversiam omnem fidei sacramentum dixisse. Ita antiquorum Comitum, Episcoporum, Sanctæ Sedis Apostolicæ, Imperii jura in Sabaudia Duces cumulata, totoque eo tempore, eos etiam ex Genevensium, ex ipsius Episcopi consensu omnia supremi Imperii jura in urbe exercuisse: Gubernatores, Judices, lictores & apparitores cum Sabaudia insignibus instituisse; arcem & palatium in ea habuisse: monetam cudisse: delictorum gratiam fecisse: denique nullum non supremi principis munus obisse usque ad annum clō 15 XXXV. quo mutata religione & civili administratione Carolus simul & Episcopus & Imperator & Pontifex omni jure suo spoliati sunt. Contra Genevensium delegati disputabant, & testamenta, hereditatum additiones, repetitas altius Ducum origines, jurium cessiones, investituras missas facientes, ex iis nihil adversus Civitatis libertatem colligebant, aut sequi, Comites Geneva dictos seu potius Genevensis territorii quicquam juris in Civitatem habuisse. Quin potius eos semper Episcopis & Ecclesiæ fidei sacramentum dixisse, & utrinque beneficiarios per cccc. amplius annos fuisse, civitatem vero ipsam semper liberam & imperialem fuisse. Id ex Friderici Ahenobarbi diplomate anno clō CLIII. ad Arducium Episcopum directo, patere, quo confirmantur libertates illius Ecclesiæ, & contra earundem violatores bonorum proscriptio sancitur, parte Imperiali camera; parte ipsi Genevensi Ecclesiæ adjudicata. Eundem Fridericum nono post anno, cum Bertoldus Zeringensis Dux ab eo Vicarii Imperii titulum impetrasset, quem in Gebennesi Comitem transferre cogitabat, utrumque coram S. Imperii Principibus increpitum, etiam jure suo, quod subreptitia fraude quæsierant, privasse, & supremum dominium denuo Episcopo ejusque successoribus attribuisse, ita ut ne de consensu quidem eorum auferri ab Ecclesiæ posset. Id pragmatica sanctione in Comitibus Imperii coram Zeringensi & Gebennesi Comite consentientibus & deprecantibus decretum. Anno demum clō CLXXXVI. Guilielmi, tanquam Episcopi & Ecclesiæ Gebennensis beneficiarii, omnem conditionem Nantelino Episcopo sententia in ipsum mense Septembri lata judicatam fuisse; post cessa dein Sabaudia Comitibus à Gebennesi comitibus jura & actiones, semel atque iterum Sabaudos cum Episcopo anno clō cccxix. & clō cccxc. transegisse, & se beneficiarios Episcopi & Ecclesiæ Genevensis professos esse; alia & fidei Episcopo à Comitibus anno clō cccxvi. clō cccv. jurata instrumenta extare. Et cum inter Blancam Gebennesi Comitissam & Amadaum Sabaudia Comitem de Principatu Gebennesi, utrius esset, ambigeretur, & uterque Episcopo illius ergo fidei sacramentum dicere se paratum ostenderet, negatam eam ab Episcopo gratiam, quousque de jure ipsorum certo constaret; ex eo liquere diploma à Venceslao & Sigismundo Cæsaribus aliaque Imperiali subnixta instrumenta Sabaudia Comitibus concessa annis clō cccxv. clō ccccxii. & duobus sequentibus nullum præjudicium Ecclesiæ & Civitati Genevensi facere potuisse; neque plus eos juris in Ecclesiæ & Civitatem habere, quam à Gebennesi Comitibus acceperint. Nam non Geneva eos Comites, sed Gebennesi dictos antiquorum documentorum fide constare, in quibus & plerumque nomen ab amanuensibus usu tunc inter eos recepto, contractum reperitur, ita ut eos non urbis, sed circumpositi territorii dominos fuisse appareat. Nec obstande Diplomata Caroli IV. anno clō cccclv. & undecim post annis concessa, quibus Celsitudinis Suae decessoribus Vicarii Imperialis titulus & jura regalia attribuuntur & confirmantur; nam ea alterius & multo antiquioris diplomatis & Friderico Ahenobarbo facti auctoritate subverti; quippe cum minime æquum sit, ut rescriptum non auditis partibus & à Cæsare obnoxio in gratiam cognatione conjuncti Principis obreptitia fraude, nec servato juris ordine concessum, tam solemnem Friderici judicio partibus auditis & in publicis

publicis Imperii Comitibus reddito prepolleat; id ipsum Carolum vidisse, qui se importunis cognati Principis precibus victum ei Vicarii Imperii dignitatem concessisse postea professus est, & cum rem eam Imperio summe detrimens agnosceret, contrario rescripto anno sequenti dignitatem illam Sabaudia Comiti abrogasse, & jura pristina tam Episcopo quam Civitati, quam nobile Imperii membrum vocat, competentia denuo confirmasse; & anno demum clō ccclxxvii. cum Carolus IV. & Gregorius XII. P. R. urgerent apud Comitem, ut declarationi, qua Vicarii dignitas revocabatur, pareret, tandem eum acquiescisse, eaque de re publicum instrumentum confectum fuisse: itaque cum eandem dignitatem postea anno clō cccc. Venceslaus in Amadeum VIII. qui primus Sabaudia Dux creatus fuit, contulisset, clausulam adjecisse, qua nullum Episcopo ejusve successoribus & civitatis libertatibus prejudicium propterea creatum iri significarat; postea Si- gumundum eam rursus dignitatem Amadeo abrogasse, eique enixe imperasse, ne quid contra jura regalia & libertates Ecclesia Genevensis, quam insigne Imperii membrum itidem appellat, attentare presumeret: id anno clō ccccxi. & clō ccccxx. decretum. Itaque Ludovicum Sabaudia Ducem anno clō cccclv. enixe Officialibus suis mandasse, ne quid in Geneva Civitatis libertates ac jura admitterent, & quaque adversus ea facta unquam fuissent, irrita esse voluisse. Idem Carolum II. Sabaudia Ducem anno clō ccccxxxix. constituisse. Nec proinde in contrarium Maximiliani, Caroli V. & Rodolphi Diplomata adduci, quippe partibus non auditis & per errorem concessa, totque pragmaticis antiquioribus abrogata. Nam eum à Gallis minime metuentem anno clō lxxx. publico instrumento monuisse Genevensis, ne quid in perniciem Episcopi, Ecclesie, ac Civitatis à Sabaudia Ducibus inducti facerent; atque anno decimo post, cum jam una cum religione civilis administratio mutasset, eos denuo monuisse, uti pristinam jurisdictionem & libertates à decessoribus suis Geneva tanquam civitati Imperiali concessas tuerentur. Nec pluri faciendam ea in re Leonis X. P. R. auctoritatem, quippe qui nec competens partium judex sit, nec auditis partibus de causa pronunciaverit. Nam Caroli astu, qui opima sacerdotia Petro Balma erepta vi majore retinebat, id Episcopo assentiente, ut suum recuperaret, ab amico Pontifice & nihil Principum gratia negante Diploma hoc emendatum fuisse; nihilque juris per illud Sabaudia Ducibus accessisse. Et aliunde constare, quousque in generali & libero Concilio de potestate Romanæ Sedis in dubium merito à compluribus revocata decretum sit, plerasque Civitates & Provincias imperiales apud Helvetios, in Germania, Belgio; multa etiam Regna, ut Anglicanum, Scoticum, Danicum, Svecicum, lx. ab hinc annis à Pontifice defecisse, nihilque ejus auctoritati aut Episcopis præsulibus que Pontifici subditis deferre; Idque ut facere possent, prudentissime in Imperii Comitibus, ac præcipue Norimberga anno clō lxxxii. decretum esse. Et tamen si prisca repetantur tempora, Hadriani IV. anno clō clvii. & Sixti IV. anno clō cccclxxxiii. rescriptis privilegia ac libertates à Friderico Abenobarbo concessas revocationes memoratas Vicarii Imperialis à Carolo IV. factas confirmari. Et Felicem V. antea Amadeum dictum & Sabaudia Ducem, insigni Diplomate anno clō ccccxliv. libertates & immunitates Civitatis laudare, & copias à Genevensibus submissas non ex officii necessitate, sed amice & pro jure foederationis ac viciniae concessas interpretari: quod vero additur, plures Civitatis Episcopos Sabaudia Principibus fidei sacramentum dixisse, id nec documentis certis probari; nec verosimile fieri: cum tot contraria instrumenta in medium afferantur; neque si qui fuerint, qui metualiave de causa tam ignaviter peccaverint, in argumentum duci posse, aut quidquam juris id Sabaudia Ducibus tribuere, cum diserte Friderici Diplomate cautum sit, ne Episcopi supremum illud dominium alienare possint; idque ipsi se religiose servaturos civitatis Syndici statim in inauguratione sua promittant; Neque proinde nisi in- signi perjurio ab ea veluti cum Civitate inita pactione recedere valeant. Idem trans- actione inter Joannem, Patriarcham Constantinopolitanum, Genevensis Episcopatus Admi- nistratorem & Syndicos Civitatis, temporibus Martini Pontificis, anno clō ccccxx. prid. Kal. Mart. facta confirmari. Et multa in contrarium produci documenta, quibus de jure ac libertate Civitatis, & de fide à Comitibus Gebennesi & deinde à Sabaudia Principibus jus ab illis habentibus præstita Ecclesie Genevensi constat: nam Thomam, Mauriennæ Co- mitem, à quo Principes Sabaudia, qui hodie sunt, genus ducunt, anno clō cxxi. instrumen- to publico profiteri, regalia jura ad Ecclesiam pertinere; Guilielmum deinde octavo post anno contractu cum Amadeo Episcopo Genevensi inito, se tanquam hominem ligium sub

ejus defensione subjecisse, & investituram ab eo cum annulo tanquam beneficiarium accepisse. Humbertum Episcopum quinto rursus post anno cum Amadeo Gebennesi Comititransegisse, ut Episcopo omnem jurisdictionem, monetæ, portorii, pastionis, proscriptionis & hujusmodi jura competere agnoverit. Humbertum denique Granmontanum Episcopum cum eodem Amadeo anno clō cclv. itidem transegisse, eaque pactione convenisse, ut nihil juris in Civitatem Comes haberet: secundum hac sententia Imperiali Guiljelmo Lornao Episcopo tanquam supremum dominium habenti ob non præstitam fidem ab Humberto Villario Gebennesi Comite & debita jura minime persoluta, Præfecturam Ternariam adjudicatam anno clō cccxcviii. Kal. VIII. br. Amadeum deinde VIII. de quo diximus, ratione Gebennesi Comitatus Episcopo fidei juramentum solemniter ante majus altare S. Petri dixisse; ad jus itidem supremi domini confirmandum non mediocriter facere, quod cum Syndici Civitatis quasdam circa Pontem Auræ terras à Moncanuti regulo emissent, Ludovicus Sabaudia Dux, Felicius P. filius, non solum venditionem ratam habuit, sed omne jus in illas, quod habebat, supremi domini ultro cessit, id procul dubio non facturum, sicut hominibus suis, hoc est, beneficiariis contraxisset. Idem & fœderationes cum Amadeo Comite à Genevensibus anno clō cclxxxv. & postea cum Episcopo & Ecclesia ab Amadeo eodem & Hugone Delfino, Fossiniaci regulo, anno clō cccvii. initas arguere. Demum temporibus Petri Balma Episcopi, de quo jam dictum est, & ex ejus consensu fœdus dictum cum Bernatibus & Friburgi pago. Et cum Sabaudus de jure suo in Helvetiorum pagos & S. Galli fœderatos, & Valesiæ arbitros tam ab ipso quam à Civitate delectos compromississet, sententiam anno clō lxxx. secundum Genevensis Syndicos latam esse, & inter belli à Francisco I. adversus Carolum Sabaudia Ducem conjunctim cum Bernatibus, Friburgi pago, & Valesianis suscepti causas numerari, quod ille Genevensium libertatem oppressum iret. Itaque Henricum III. ejus nepotem anno clō lclxxxix. renovato cum Bernatibus & Soloturnensibus fœdere, in eo Rempubicam Genevensem comprehendisse, ejusque patrocinium ab eo tempore Reges Christianissimos suscepisse; postremo quod de ingressu, de arce, & in urbe Principum Sabaudia habitatione, ac monetæ jure, gubernatorum & apparitorum institutione, gratiarum beneficio, ab altera parte addebatur, sic Genevenses diluebant, ut dicerent, neque arcem unquam eos in urbe habuisse, & quæ vocatur ab illis arx, pro carcere publico olim fuisse. Idem quantum ad gubernatores & apparitores spectabat, dictum intelligebant: de monetæ autem jure distinguendum agebant. Nam jus monetæ nunquam in urbe, tantum in S. Gervasii suburbio, loco qui vulgo monetæ campus dicitur, Comitibus fuisse, cum effigie & inscriptione S. Petri, cujus memoriæ majus templum consecratum est, ut vel ex eo appareat, Comites Ecclesiæ beneficiarios esse; & conditione adjecta, ut puram monetam eunderent, & Episcopus dimidiam emolumentum partem caperet. Quod ex fidei à Ludovico Sabaudia tanquam Vastensis pagi regulo præstitæ instrumentis annorum clō cccviii. & clō cccxliiii. patet, eodem pertinere protestationes ab Audomaro Episcopo anno clō cccxcvi. interpositas, quod Amadeus VII. Sabaudia Comes, monetæ Anicii cudendæ sibi jus sumeret: quo & patet, ipsum Amadeum amice rogatum, ne quid contra Ecclesiæ jura attentaret, benigne annuisse; neque item de gratiarum beneficio convenire; cum contra constet, anno clō ccccli. reo à Syndicis Civitatis ad mortem damnato Thomam Episcopum vitæ gratiam fecisse; & si quid tale Sabaudia Principes fecisse comperiantur, id jure ad præsens honorifice ab Episcopis delato factum, non ut ex eo illi jus perpetuum sibi arrogare possent: quod idem de habitatione in urbe dici possit; quod nunquam nisi precario & concessione ad tempus illis licuit, ut in ea tanquam in alieno territorio suburbicariæ regioni, quæ ipsorum erat, jus dicerent, id ex actis compluribus ac libellis annorum clō cccclx. clō cccclxix. clō lō viii. clō lō iii. clō lō xvii. probari, quibus Sabaudia Principes ad jus subditi suis dicendum, statuta publicanda, sibi & ministris suis in urbem venire ut liceret, à Senatu & Syndicis petebant, minime id facturi, si ullam in ea jurisdictionem habuissent. Et hac ita utrinque inter partes jactata, possessionis commodo semper penes Senatum Geneventem pro juris certi titulo remanente; adeo ut cum V. post anno Vtili mense ad Julianum fanum delegati de pace convenissent, nulla jurium reservatione facta Sabaudus consentiret, ut pax cum Genevensibus facta Verviniensi pacificatione comprehensa intelligeretur. Præter ea, quæ modo memoravi, scriptor ampullatus Equitis Sabaudi, qui Butetus Claudii Buteti à nostro Ronfardo ob doctrinam olim laudati F. esse perhibetur, multa instrumenta ac documenta cumulat, quibus Comites

res Genevæ tanquam Sabaudia comitum beneficiarios fidei sacramentum iis dixisse confirmat; ut *Amedeo II.* circa annum clō exc. *Petro item Thoma F.* anno clō cccclxvi. ac *Amedeo* magno anno clō cccclxxxvii. ac sexto post anno in celebri non solum Francia sed Germaniæ procerum conventu, cum ambigeretur de comitatu Genevensi, cui ejus ratione fides deberetur, secundum Sabaudia principes pronuntiatum fuisse. Deinde cum *Delfino Viennensi Amedeo Gebenna* comes fidem obstrinxisset, instrumento ea de re sollemniconfecto anno clō ccexxix. fidem debitam *Amedeo V.* comiti Sabaudia denuo prestitisse, & xxvi. post anno *Delfinum* juri per contractum illum quasito publica testatione, cui *Joannes Rex* per *Amarum Valentia & Dia* comitem à se delegatum intervenit, renuntiassse; secundum hæc *Amedeum à Carolo IV. Cesare* jura à *Delfino* cessa eodem anno impetrasse, quod vero postea anno clō cccci. *Amedeus VIII.* ab *Odono Humberti Villaregii F.* Gebenna comitatum comparaverit, & anno xvi. post à *Mahallide*, id non eo factum, quod non antea supremum ejus dominium obtineret; sed quod complures adhuc essent in illo tractu reguli, qui quamvis fidem Sabaudia principibus deberent, & prestarent, tamen jus illud proprietatem & singularium rerum possessionem multifariam in dies imminuebant; quos proinde Genevensi ditione expelli, Sabaudia principum maxime intererat, verum hæc & alia scripto illo comprehensa inter alias personas acta absentibus Episcopis, neque consentientibus: & *Butetus* ipse, sive quis alius libri auctor est, ingenue fatetur, jus supremi domini in civitatem Genevæ Episcopos semper controversum Sabaudia principibus reddidisse, ac penes se retinuisse, donec mutata religione Syndici, qui sub Episcopali auctoritate libertatem antea tuebantur, proprium illud sibi fecere, & ejectis Episcopis sub Imperii patrocinio, cujus insignia monetae suæ ab eo tempore imprimunt, rempublicam administraverunt. *Tantum Thuanus.* Confer *Limn. jur. publ.* 5, 14, 13.

§. XIII. Ex his prolixius adductis patet, quæ utrinque allegata sint. Inde 1602. imper- tus noctu in urbem factus, & parum absuit, cum ducenti scalis conscensam jam in- trassent, ut in potestatem eam redegerent: sed caruit tamen consilium eventu, & re- gis Francisci interpositione inter partes conventum est. Conf. *Thuan. L. 129. p. 834. seq.* Ita hætenus urbs libertatem, Dux juris sui prætensionem servavit.

§. XIV. Ultimus laterculus *Montisferrati* principatum denotat Lombardia, *Montisfer-* Pedemontio, Mediolanensibus, Genuensibus & Parmensibus cinctum. Quod ejus- ratum, Principes attinet, primum notatum lego gentis autorem Comitem *Guilelmum I.* co- gnomine *Archisum*, quem si communem sequimur traditionem è *Saxonibus Witi-* kindis derivare esset necesse: hoc genus est *Alramus*, quem Otto Imp 967. Mar- Marchiones chionem *Montisferrati* creavit: quo imprimis genti *Guilelmus & Antelmus.* Hic ex Alami- Marchio *Vasli* dicitur ex se dedisse *Ceva, Cravezana, Saluciarum, Carretti, Savona, &c.* dis, *Marchiones.* *Guilermo* autem editi sunt reliqui *Montisferrati* Marchiones. In his *Guilelmus V.* cognomine *Longa Spata* Comes *Japha* & pater *Balduini V.* regis *Hierosoly-* mitani fuit (vid. §. 2.) fratres quoque habuit *Bonifacium* ac *Rainerium* Reges *Theffalia,* nec non *Conradum*, qui *Isabellam Hierosolymitanam* uxorem habuit, matrem *Maria,* quæ *Joanni Brennessi* regni *Hierosolymitani* jus attulit. *Bonifacio* editi sunt *Demetrius* Rex *Theffalia*, qui 1227. moriens jus suum *Friderico II. Imper.* reliquit, & *Guilelmus VI.* Marchio, pater *Bonifacii IV.* cognomine *Gigantis*, titulo quoque *Theffalia* regis: hic *Guilelmi VII.* pater fuit, avus *Joannis*, qui 1305. moriens *Alberanorum*, ut vocant, gentem clausit, herede Marchionatus sorore *Violanta Andronico Palæologo Imperatori Constan-* tinopolitano nupta. Hic pater fuit *Michaelis* Imperatoris (à quo reliqui Augusti, qui- Ex Palæo- logis, Constantinopolim rexerunt, donec ea urbe capta Imperium orientis 1453. Muhammed Turcicus Imperator everteret. In ea expugnatione *Constantinus xv.* ultimus Impera- tor interiit) & *Theodori*, qui ex successione materna *Montisferrati* Marchio fuit, & re- liquorum Marchionum sator: qui defecere in *Bonifacio* 1530. & ejus patruo *Joanne Ge-* orgio 1533. extinctis.

§. XV. Jus Sabaudorum in hunc principatum quod concernit, non uno illud fun- Controver- damento nititur, primum tamen *Victorem Amedeum* titulis hunc suis adscripsisse ob- sia cum servo. Rationes successionis quasitæ sunt illæ: 1. *Violanta* i. *Jolanda* *Theodori* *Pa-* læologi Marchionis *Montisferraten* filia *Aymoni Comiti Sabaudie* 1330. ea lege nupta Mantuanis de Montis- ferrato, est, ut succederet, ubi masculi defecissent (con espressa conventionem, che mancando in qualunque templo la sua linea masculina nel Monferrato la detta Violante sua figliuola o morta

mortalei i descendi, ut verba sunt *Job. Bapt. Capriat. histor. L. 1. p. 15.*) Casus autem hic, licet serius, evenit morte Joannis Georgii. Unde Theodoro, non ultimo defuncto, Sabaudi succedi volebant. 2. *Joannes IV. Marchio* ab *Amedeo Sabaudia* Duce dicitur principatum suum feudo recepisse. Unde ejus posteris & successoribus masculis deficientibus ad feudi Dominum reverti debebat. 3. *Caroli Ducis* uxor *Blanca* fuit Guilelmi M. Montisferrati filia, ob cujus dotem & testamentum novæ controversiæ. 4. Mortuo 1612. *Francisco Gonzaga Mantuano* Duce Sabaudi genero, cum exclusa nepte, filia Francisci, *Ferdinandus Cardinalis* frater ejus succederet, novæ turbæ, ac avus Dux Sabaudia neptis causam tutari, tum antiquas revocare prætensiones cepit. Confer *Capriat. d. l.* Quis successus causæ & eventus fuerit, videlicet ut Mantuanus Dux principatum teneret, certis tamen ex eo locis (in quibus præcipua *Tridinum* s. *Trino, Alba Pompeja, &c.*) Sabaudia etiam concessis, retulimus c. 29. n. 5. 6. 7. Ubi etiam ex *Capriata* controversiæ rationes & historiam fufius adduximus. Nec hic repetimus.

Cruz Sabaudia
an.
à Rhodiis?

Unde ?

F E R T.

Sabaudica
successio &
lineæ.

§. XVI. Ipsam Sabaudiam notat scutulum medium rubeum cum cruce argentea. Traditio communis hætenus fuit, *Amedeum III. vel IV. cognomine Magnum* Sabaudia comitem 1310. adversus Turcas asseruisse Christianis *Rhodium*: quam ob causam ei equites Rhodii vel Hierosolymitani concesserint crucem suam cum dictione F. E. R. T. quæ juxta singulas literas denotet: *Fortitudo Ejus Rhodium Tenuit*. Vel apud *Geliot. p. 54. Fauce, enfonce, romps, tout.* Hac autem cruce assumpta dimissum fuisse vetus *ἄγμα*, quod fuerit nigra aquila rostro & membris rubeis in auro, demonstrandæ ex Imperatoribus Saxonis originis. Verum *Celebert. Sam. Guichenon.* commentum refutavit: cui *Brianvillius p. 70.* acquiescit. Conf. *Cl. Franc. Menestr. l'art du blas. ju. stis. c. 11. p. 293. c. 13 p. 320.* qui ex *Monodo* historico Sabaudia ostendit, patrem *Amedei Thomam* cruce hac jam fuisse insignitum, quæ in ejus sepulchro *Augusta Prætorie* conspiciatur, cum ipso symbolo F E R T. Idem *Monod* ex stimat, hunc Thomam tanquam è fratribus minorem, more seculi, quo non fratribus semper eadem insignia, crucem assumisse, quam posteriores *Pedemontii*, quod ei hereditate obtigerat, civitates gestabant. Symbolum *FERT* à comite *Amedeo viridi* non tantum retentum, ut symbolum Domus suæ vetus, sed in memoriam torquis ignominiosi, ad quem gestandum *Saluciarum* Marchionem coëgerat.

§. XVII. Hæc Sabaudia Provincia, Delphinatu, Pedemontio, Vallesia, Genevensi & Lugdunensi tractu cincta, *ἀποσπασμα* regni Burgundici, dicitur à *Rudolforege V. Eid. Maji. 1000. Aquis Sextiis Beraldo* gentis hujus auctori donata esse, quem à *Witkin-* deis deduci, supra monui. Ejus filius *Humbertus Albimanus* iterum se *Rudolpho, Con-* rado Imperatore mortuo, cum pluribus ordinibus Burgundici regni 1033. submisit. Ab Imperatore vero *Chablesia & Valesia* donatus est. (alii *Mauriennam* donatam cum dicunt, errant.) Hoc genitus est post alios *Oddo*, cui ab uxore *Pedemontium & Susa*: pater *Petri*, qui materna bona tenuit, & *Amedei II.* Huic ab Henrico Imperatore, ut transi- tum in Italiam concederet, provinciam, (probabiliter *Bugey*) concessam memorant. Hujus ex filio *Humberto II.* nepos *Amedeus III. Imperii Comes* ab Imper. Henrico 110. creatus est. Hujus iterum ex filio *Humberto* nepos *Thomas Amedei IV.* (cujus filius *Bonifacius* heredes non sorores sed patruum *Philippum* habuit) frater, alterius *Thomæ, Amedei Magni & Ludovici* pater fuit: Ex quibus hic patruo *Philippo* successit in comitatu, excluso *Thoma* filio *Philippo*, ob ætatem & propinquitatem, & quia jus representationis nondum introductum fuerat. A *Thoma* autem & *Philippo* linea exorta est Comitum *Pedemontii & Principum Achaja & Morea*, quæ in *Ludovico 1418.* defecit, *Amedeo* Duce herede. *Ludovicus Thomæ* tertius filius *Barones de Vaut* sevit, quorum posteritas defecit in *Catharina* Ludovici nepte, sed sterili. *Amedeus Magnus*, cum 1310. Imperatorem Henricum in Italiam euntem excepisset, & fideli juvisset consilio, ab eo Princeps imperii creatus, & tanquam Imperii vicarius in Mediolanum aliasque urbes relictus est. Eo nati sunt *Edoardus & Aymon.* Ille filiam reliquit *Joannam* Joanni Britanniæ Duci nuptam, quæ successionem patris prætendit, cumque patruus prævaluisset, jus suum *Philippo D. Aureliensi* transcripsit. Hic (*Aymon*) fratris successor fuit nepte exclusæ: pater *Amadei VI. cognomine Viridis*, hic *Amedei VII. cognomine rubri*: Isto natus est *Amedeus*, qui 1416. 19. Febr. diplomate Cameriaci dato ducali axiomate ornatus est: & paulo post 1433. in Concilio Basileensi primum locum præ Burgundo Duce ambivit

ambivit, eo argumento quod ante novum hunc Sabaudia Ducalem titulum ante tria secula majores sui *Duces Chablesi & Augustæ*, atque *supremi Principes* fuissent. Excidit tamen illo petito. Demum 1439. in eodem Concilio ipse Pontifex electus nomen *Felici* sumsit, sed 1449. iterum abdicavit, *Cardinalis & Legati* dignitate servata. Patrem hunc habuit *Ludovicus Anna Cypria* maritus, & præter alios *Amedei IX. Ludovici, Jani, Jacobi, Philippi* pater. Primus Ducatum rexit, & filiis reliquit *Philiberto & Carolo*, hic *Carolo* *Carola Cypri* rex fuit, 1459. Nicosiæ coronatus, sed improlis, *Janus & Jacobus* singuli singulas filias reliquere, quæ dote data aliis elocati. *Philippus* demum, prius *sine terra* dictus, *Comitatum Buge* tenuit. A rege Franciæ, qui prius ipsi bellum in Bressia intulerat, 1468. donatur *Valentino & Diensi* tractu: inde cum regi in expeditione Neapolitana astitisset, comitatus *Alisii, Terra nova &c.* nanciscitur: Demum pronepoti in Ducatu succedit. Reliquit *Carolus & Philippus*, quorum hic 1528. à rege Francisco donatus est Ducatu *Nemoroso*, lineæ *Nemorosiæ* in Francia autor, quæ 1659. in *Henrico*, prius *Amedæi, Henrici* fratris, *Maria Joanna Baptista & Maria Francisca Elisabetha*, illa hodie vidua *Caroli Emanuelis Ducis Sabaudia*, hæc *Alfonsi Portugalliæ regis*, quodque hic impotentia argueretur, postea *Petri Regentis* fratris ejus, uxor) *Carolus* autem ditioribus suis à Gallia rege & Helvetiis exutus ad *Carolus V.* receptum habuit. Filius *Emanuel Philibertus* Ducatum pace *Castelli Cameracensis* 1559. certis conditionibus recepit; & filio *Carolo Emanueli* reliquit: hic ex *Victore Amedeo Caroli Emanuelis II.* qui 1675. mortem oppetiit, & ex *Thoma Francisco Cariniani* principe *Emanuelis Philiberti Amedæi principis Cariniani*, atque *Eugenii Mauriti Com. Svesionensis* (à quo liberi) avus fuit, adeoque communis eorum, qui hodie ex gente masculi restant, pater.

§. XVIII. Scuto huic corona imponitur *clausa*, qua ad morem aliorum Regum, cum *Veneti* idem fecissent, primus uti cepit *Victor Amedæus*: Ultra coronam infistunt tres galeæ; quarum *media* directæ & sine clathris aperta est ad regum morem, corona de-
Corona regia, Galeæ.
 nuo regia tecta, sustinens apicem proprium *Sabaudorum*, qui est leonis aureum adversum inter duas ex eodem metallo expansas alas caput: *Dextra* coronata tegitur duobus pileis *Orientalibus turbinatis*, coronatis & pavoninarum pennarum ornamento fastigiatis: *Lava* item coronata ornatur pileo simili, nisi quod Saxonice trabibus & sero exaratur.

§. XIX. Medium apicem *Chifflet. Ins. Eq. A. V. n. 68.* aliter describit, quod sit
Apices. Leo alatus an bubo?
aureum caput bubonis (Oiseauduc) auro alatum. Iterum n. 247. *bubo erumpens & volans aureus.* Ob quod à *Joh. Ferrand. Epinic. pro lil. pag. 108.* ignorantia postulatur: hic vero capiti leonino addit pavoninam caudam, quam nec à *Brianvillio* nec aliis adjectam memini. Porro apicem hunc sunt, qui ex amicitia fœderatorum *Venetorum* assumptum existimant. Uti ex *Honorio Heping. de jur. insign. cap. 6. P. 5. p. 366. S. Marci* enim *δῆγμα* esse videtur. De apice anteriori disceptatio *Laboureurio & Menestrie-
Columnæ an pileus Orientalis?*
rio fuit, *columnæ* an *pilei Orientales* sint, illo prius afferente, hoc (*verit. art du blas. justif. cap. 8. pag. 198. seq.*) ne *Herculis* quidem capiti columnas imponi ferente. *Sinister* apex *Saxonicus* esse nulli non patet. Eosdem apices etiam in *Sibm. Warpenb. P. 1. pag. 6.* conspicimus. Ubi tamen *columnæ* etiam dicuntur *galeæ primæ* ornamenta, atque argento, bases vero & coronulæ altero metallo tinguntur: *mediæ* cassidi præter leoninum caput tres monticuli rubei imponuntur, & post illos facies ista leonina aurea: alæ expansæ feruntur argenteæ. Alterum etiam apicem *Sibmacherus* *columnæ* nomine insignit. *Lacinias* ait circumfundi *mediæ galeæ & anteriori
Lacinia?*
 coccineas & argenteas, tertiæ aureas & nigras.

§. XX. *Telamones* scuto huic tribuunt duos leones aureos: sed & *papilionem regium*
Telamones. Papilio.
 super illud expandunt amarantini coloris, consitum crucibus trifoliatis *S. Lazari*, atque rosis & flammis *Ordinis Annunciationis*, oris munitis laqueis amoris, & fimbriis aureis. Adjicitur etiam *vexillum* Sabaudica cruce insigne.
Vexillum.

§. XXI. Clypeo etiam circumdatur torques *Ordinis Annunciationis*, de quo *P. 1. cap. 7. num. 38.* dependente cruce argentea trifoliata ordinis *S. Mauriti*, suspensa ex taniola, lateri adjectis lineolis crucis viridis *S. Lazari*; de quibus ordinibus l. c. n. 15.
Torques ordinum.

Pallium
Ducale.

Examinata
scuta vetu-
stis Sabau-
dis attribui
solita.

Pallium Ducale circumponendum esse scuto, ex Chiffletio audivimus, cum de Lotharingico pallio ageret, c. 58. n. 15.

§. XXII. Hæc gentis, quæ nunc gestant, sunt insignia. Varias mutationes eorum recenset *Geliot. indic. armor. p. 54 seq.* Sed examinemus eas. Primum scutum *equonigro*, alterum *candido* ornat, hæc vero *Saxonum* fuere *δέρμαλα*, Sabaudis nunquam propria. In tertio addit *trabes & sertum rutaceum Saxonum*: hic vero laterculus nunquam illorum *Saxonum*, à quo Sabaudi deduci amant, sed *Ascaniorum* fuit. Quartus ex *Paradino aquila imperiali* imponit scutulum *equo candido* infigne. Hoc *δέρμα* si convenire potuit Imperatoribus Saxonis, non etiam agnatis eorum, qui feruntur, *Sabaudis*. Nec certius est gestamen ex *Paradino* quintæ parmæ, ubi *aquila Mauriana trabes & sertum Saxonica* imponuntur. Ubi de aquila non repugnauero autoribus pluribus, sertum rutaceum autem ex dicta ratione tribui non potuit, inprimis *Adeleidi*, quæ 1115. *Ludovico Crasso* Regi Franciæ nupsit, cum *Bernardus Ascanius*, cui primo illud ab Imperatore ornamentum concessum est, necdum esset natus. Unde colligi potest, qua fide *Paradinus Batildi Clodovei II.* uxori circa 645. vel *Hermengardi Ludovici pii* conjugi priori, similem parmam tribuat. Septimum scutum pingit *Edoardi* quadripertitum ex *Saxonis & Chablesio* atque *Augustano* symbolis, cum cruce toti incumbente. Verum *Saxonica δέρμαλα* demum à *Philiberto Emanuele* ascita esse, §. 8. occupavimus dicere. Nonum scutum est *Philippi* Comitis, qui ob uxorem *Alisam* Othonis Com. Palatini Burgundiæ filiam 1267. ductam, dicitur secundum & tertium majoris crucis, cujus primum & quartum eadem iterum crux implebat, angulum tinxisse cæruleo colore, inspersis aureis plinthidibus & inscripto leone ejusdem metalli, quod emblemata est *Burgundia comitatus*. Decimi *δέρμαλα* explicationem jam vidimus, cum hodiernum clypeum repræsentet.

Scutum
majus ex
Bara.

§. XXIII. Superest majus scutum, quod ex *Bara* allegat, quod licet non usu receptum nihilominus intuebimur, quod Provincias subjectas majori ex parte exprimat. In eo ergo præter parmulam Sabaudicam mediam tres perpendiculares, & totidem transversæ constituunt laterculos 16. Ex his complectuntur primus *Saxonico-Angrivaria*, tertius *Chablesium*, quintus *Cypria*, sextus *Augustanum* symbola, de quibus jam dictum est.

Sabaudia
verus res-
sera.

Pedemont-
ium.

§. XXIV. Reliqua ista sunt. Ut laterculum secundum *aureum* impleat *aquila nigra*, pectore scutum *trabibus & sertum rutaceo* exaratum deferens, quod *veteris Sabaudia* gestamen fuisse volunt. Quartam arcem *rubeam* exornat *crux argentea*, imposita *fasciola trifida cærulea*. *Pedemontium* ita notari credunt: nec adeo repugnauerim, cum §. 16. jam visum sit, *Pedemontio* quam *Sabaudia* crucem illam prius fuisse propriam. Quod *lambellam* concernit, dubito an *Pedemontio* aliter conveniat, quam quod discerniculum fuerit principis, cui *Pedemontium* parebat: potuit tamen hac causa sumtum principatui postea adherere. De cætero quod primum in familiam delatus sit *Pedemontium* matrimonio *Adelheidis & Oddonis* §. 17. diximus. Inde vero plura *Pedemontio* accessere variis titulis. Inprimis *Amedeus V.* cognomine *viridis* multa occupavit, cum & alii vicini occasione impotentia Joannæ reginæ Neapolitanæ uterentur, & ditiones invaderent.

Segusium
f. Susa M.

§. XXV. Laterculus septimus *argento & minio* bipertitus est, duabus insignis turribus, *rubea* in argento, *candida* in rubeo latere. Hoc *δέρμα* est *Marchionatus Segusini* s. *Suziensis* à *Segusio* in valle Salassa ad Duriam sita. Hunc *Marchionatus* peculiaris familia tenuit, quam *Samuel Guichenonius* à *Manfredo Comite Palatino* Pipini deducit, cujus filius *Theobaldus* uxorem habuerit *Honoriam* filiam & heredem *Abbonis* patricii Romani, cui extincto Longobardorum regno *Carolus Magnus* *Marchionatus Susæ* dederat. *Theobaldi* enim & *Honorie* trinepos fuit *Ulricus* cognomine *Manfridus* ultimus *Susæ Marchio*, qui ex *Bertha Adelberti Eporedia* s. *Invreæ Marchionis* filia *Adelheidem* genuit *Oddonis Sabaudia* comitis conjugem, & *Segusii* heredem.

Bressia.

§. XXVI. Laterculus proximus, secundi nempe ordinis extremus, *argenteus baltheum* continet *cæruleum* adjectis duobus ejusdem coloris leonibus. Notatur ita *Bressia* s. *Sebastiano*.

Sebastianorum provincia inter Ararim & Rhodanum sita atque Lugdunensibus, Belli-
jocensibus, Matisconensibus, Cabillonensibus, Burgundia Comitatu, Genevensibus
& Sabaudia cincta. Hanc ditionem Amadeus Magnus, Comes, familiae acquisivit ma-
trimonio *Sibyllae*, filiae & heredis *Guidonis, Domini de Baugé & Bresse*, quae A. 1272. ducta &
A. 1294. defuncta Edoardi & Aymonis Comitum, à quorum hoc reliqui, mater fuit. Ca-
terum familia illa descendit à *Wigone, s. Hugone, Dn. de Baugé M. Bresse* A. 830. sub Ludo-
vico pio Imper. quem putant filium cujusdam *Moringi, Com. Bresse*, qui circa A. 823. Lu-
dovico pio inservivit. Ex posteris *Rudolphus* A. 1015. primus dicitur sumsisse nomen *Domini*
ni Bresse. Ea *Philippo*, Amadaei octavi fratri, sine terra cognominato, data, nomine Co-
mitatus *Baugé*. Tandem regionem hanc Sabaudia Dux *Carolus Emanuel* ipso secu-
lari anno 1600. pace *Lugdunensi Regi Franciae* cedere coactus est. Ita sonant verba
Thuani, L. 125. p. 741. Ut omnis intra *Rhodanum* à *Geneva* urbe tractus ipso fluvio com-
prehenso ad ditionem *Francicam* cum omni jure supremi Domini deinceps pertineat. P. P.
Trans Rhodanum praterea *Seissellium*, *Daira*, *Chaussium*, *Arlapons*, *Chava*, *Castellum cum*
omni jurisdictione sua Regi cedant. Praterea *Gexensis* praefectura cum omni territorio,
ac pleno jure, sicuti iis Sabaudi decessores usi ac fructi sunt. Quae omnia regio patrimonio
ita legè regni uniantur, ut ab eo alienari non possent, eandemque naturam quam habebant
bona cum iis permutata sortiantur. Nam vicissim *Saluciarum Principatus* Duci cede-
batur, de quo controversia fuerat.

§. XXVII. Tertiis ordinis area prima rubea leonem coronatum hermonicum de-
fert. Quo notari dicunt *Baugé s. Beugey s. Beugesiam s. Baugiacum*, ad *Rhodanum*, ubi
Seissellium, *Bellajum*, *Rochefort*, alia: quae ditio cum *Bressia*, quod modo audivimus, à
Sibylla herede ad Sabaudos, & seculari anno permutatione in Gallorum potestatem
devenit.

§. XXVIII. Proxima area, quae numero decima est argentea nigrum montem ex-
hibet. Hunc p. 56. *Geliot. Vaux* interpretatur, sed p. 464. 465. illud huic ditioni *Valdium*,
datur, quod hic duodecimum locum occupat. Quicquid sit; *Valdia* haec ditio, (*païs*
de Vaud) olim *Latobrigum* sedes ad boreale lacus *Lemani* latus, *Laufanna*, *Morgesio*,
Rollio, *Noviduno*, *Copetio* oppidis frequens, vetus fuit Sabaudorum patrimonium.
Unde *Ludovicus Thomæ & Amadaei Magni Sabaudia Comititis* frater hanc provin-
ciam cum *Beugesia* obtinuit regendam, & ad posteros transmisit: Neptis verò *Catha-*
rina, *Azonis Vicecom. Mediolanensis*, *Rudolphi Briennii C. Eufii*, *Wilhelmi Flandri*
C. Namurcensis uxor, quod sterilis fuisset, A. 1359. quae in hac provincia, nec non in
Baugiaci s. Beugesia & Valromia possidebat, *Comiti viridi* vendidit. In posteris ejus
Jacobus, Rotundi montis s. Romontii Comes, cum *Caroli Burgundi* studio bellum A. 1475.
cum *Helvetiis* haberet, magnam ejus partem ab hostibus vidit occupari: qua causa
Carolus Burgundus hos aperto Marte aggressus est, sed sibi ferali. Demum A. 1536. *Berna-*
tes & Valesii ob concives suos *Genevenses* bello petitos *Carolo III. Duci Valdiam* hanc,
Gexenses, *Genevenses* & *Chablasiarum* ditionem ademerunt. Unde nunc quoque ista in *Ber-*
nensium potestate est. Aliquando *Vaatesis* pagus vocatur. Vid. supra ex *Thuan.* n. 12. p. 334.

§. XXIX. Areola undecima cerulea tribus argenteis palis distinguitur, incumben-
te toti areae leone rubeo. Hoc *Valromey* designatur, quam ditionem etiam à *Catharina*
agnato *Viridi Comiti* venditam audivimus.

§. XXX. Ultima quadra hujus tertiae seriei argentea denuo montem nigrum & su-
pra hunc aquilam rubeam exhibet. §. 28. diximus, alibi à *Geliot* hoc *Valdia* da-
ri. Sed p. 56. *Niceam* interpretatur. Haec urbs ad littus maris *Ligustici* & *Castrum va-*
lidum, quod A. 1543. *Turcicum* sprevit exercitum, caput est Comitatus, cui alia *Villam.*
francam, *Tendam*, *Barcelonettam* annumerant. Haec ditio Provinciae prius connu-
merata A. 1388. se dedidit, cum à *Ladislao R. Neapolitano* defereretur, factaque esset po-
testas sibi consulendi, *Amadao VII. cognomine Rubeo*, cujus dein filius *Amadaus Dux*
A. 1419. cum *Joanna Regina* ea de re transegit.

§. XXXI. Ultimi ordinis prima area aurea tres baltheos deferat coccineos. *Achajam*
notari volunt, Graeciae celeberrimam regionem. In eam jus familiae acquisitum ma-
trimonio *Philippi*, *Thomæ filii*, & *Isabellae de Villehardouin*, quae filia & heres *Guilelmi*,
Principis *Achajae* atque *Moreae* fuit, & cum *Philippo* nuberet, jam vidua *Philippi An-*
dini, & *Florentii Hannonii* fuerat. *Philippum* autem A. 1306. *Carolus Andinus* bello ve-
xavit, ut promitteret, *Principatus Achajae & Moreae* vendere velle, quod factum. Sed

Philippi nepos *Amadeus* recuperandis avitis Principatibus, *Morea* & *Achaja*, ad quod à Pontifice bullam impetravit A. 1387. cum Venetis fœdus pepigit. Sed conatus successu caruere. Ejus frater, *Ludovicus*, cum prole careret, *Amadeum* Ducem reliquit heredem. Confer *Limn. Jur. publ.* 5, 14, 17. ex *Lipomanno*, ubi *Giambo* pro *Guilermo* vocatur *Achaja* Princeps.

Antiochia
principa-
tus.

§. XXXII. Laterculus decimus quartus aureus insignitur cruce rubea. Hoc signo *Antiochia* in Syria Principatum designari volunt. Ille initio *Boemundo* in expeditione sacra concessus erat. *Boemundi* autem II. filia & heres, *Constantia*, nupsit *Raymundo Aquitano*, *Guilelmi* IX. Ducis filio, noni fratri. Unde genitus *Boemundus* III. a quo reliqui, *Lucia* *Boemundi* V. filia *Joanni de Ibelin* nupta Principatu excidit. Inde titulum etiam gessit *Fridericus Scopus*, *Friderici* II. Imp. filius, ab uxore *Maria*, filia *Raymundi Principis* cujus filius *Conradus Caputus* eodem usus est; sed cum è partibus *Conradini* staret, in *Sicilia* captus, exoculatus & demum suspensus est. Qua ratione vero jus ad *Sabaudos* venerit, non video, nisi cum *Cypria* successione conjunctum hunc titulum dicamus. Nam *Lusini* posteriores ex *Antiochia* Principibus prognati fuere.

Ad Sabau-
dos.

Fossignia.

§. XXXIII. Penultimum locum occupat area ternis aureis & rubeis palis exarata. Ita *Fossignia* Dynastia s. *Focunatum* ad *Arvam* designatur. Hanc *Petro Sabaud*, *C. Romontio* & dein *Sabaudia* attulit uxor *Agnes*, filia & heres *Aymonis*, *Domini de Foucigny*, cui pater A. 1252. 13. Sept. pleraque bona donavit. Inde genita *Beatrix*, quæ *Guidoni Delfino Viennensi*, iterumque *Gastoni Vicecomiti Bearnensi* nupsit: sed A. 1293. ob dissensiones cum genero *Alberto* multa *Comiti Sabaudia* donavit: imo A. 1294. omnia à *Seiffelio Friburgum* usque. Sed & præter *Agneta* *Margareta* ejus patruelis *Agneta* socero, *Thoma*, *Com. Sabaudia* nupsit, & hereditatem patris, *Guilelmi*, *Dn. de Foucigny* attulerat, unde ad posterum duplici jure Dynastia illa delata est. Cæterum familia *Fucignia* s. *Fossignia* derivatur ab *Emerando Fucignio*, qui seculo undecimo vixit, & filium *Ludovicum* habuit, maritum *Thietbergæ*, viduæ *Geroldi* II. *C. Genevensis*. Ex illis derivari amant *Alemanni Domini de Valbonnois* & d. *Aubonne*, nec non *Domini de Thoire* & de *Brussy* in *Genevensi* tractu. Hereditas vero, quod dixi, ad *Sabaudos* delata est.

Ad Sabau-
dos.

Verus fa-
milia.

Gexum s.
Gex.

§. XXXIV. Extremus laterculus cyaneus continet tria paria forcipum dentatorum, qualibus nasum equi ut coerceant fabri comprimere solent (*morrailles*) aurea, argenteis taniels colligata, imposito cephalo aureo, in quo leo nascens rubens exurgit. Ita designatur pagus *Gexius* s. *Gesus*, à *Jura* *Genevam* versus vergens. Hæc ditio à πόντιος videtur *Genevensis Comitatus* unde *Amadei* I. *Comitis* filius, *Guilelmi* frater, *Amadeus* Dominium hoc tenuit circa A. 1189. Ejus vero neptis *Lionetta* dotale id attulit *Simoni de Joinville*, *Dom. de Marnay* A. 1270. Horum neptis, *Eleonora*, *Hugoni Genevensi* *Dn. d'Anthon* nupsit. Qua ratione dein Dynastia ad *Sabaudos* pervenerit, non satis mihi liquet. Nisi quod *Comes viridis* primum eam tenuit. Dotalis data est ad dies vitæ *Philibertæ* *Philippi* filia, cum A. 1515. *Juliano Mediceo* nuberet. Quomodo deinceps ad *Franciæ* Regem pervenerit, n. 26. diximus.

A Gene-
vensibus ad
Joinville.

M. Salu-
ciarum.

§. XXXV. Præter scutulum medium Sabaudicum, aliam parmulam infimi ordinis laterculis mediis impositam videmus rubeam, capite argenteo tectam. *Montferrat* dicere possumus; sed *Geliot* interpretatur *Salucium* Principatum. Et forte *Saluciis* cum *Montferraten* sibus, tantum opposito situ, ἀνέλεστον δ᾿ ἄγχιμα est, quia eadem creditur origo. Nam *Aramus* ex *Guilermo* filio *Montferraten* sibus, ex alio *Antelmo Marchione Vasti*, *Ceva*, *Cravezana*, &c. & *Saluciarum* genuisse perhibetur. Ex his *Saluciis* ultimus A. 1548. *Gabriel* directam marium stirpem clausit. Cæterum in hunc Principatum ab antiquo aliquod sibi jus vindicabant *Sabaudi*. In primis quia A. 1375. *Comiti Viridi* jus illud in *Marchionarum* Imperator concesserit, quod *Marchio* Regi *Franciæ* se submisisset. Unde *Carolus Dux* A. 1486. *Marchionem*, quod homagium præstare negaret, pepulit. Alia *Gallorum* prætensiones fuere, quas apud *Thuanum* L. 92. p. 532. legere est: *Saluciarum principatum semper Delfinatus beneficium fuisse*, jam ab eo tempore, quo *Adelasia* *Oderici F. Pedemontane* provincie princeps bellis vexata se suaque *Gigoni Delfino Viennensi* avunculo suo solemniter subiecit circa annum c. 10 c. c. x. deinde annis circiter xxc. post inter *Humbertum Delfinum* & *Thomam Saluciarum principem* instrumento novo facta transactionem illam confirmatam, posteaque *Humbertum* II. novas leges *Saluciarum principibus* imposuisse, ut bello ardente se sequi cogeretur, loca munita in *Delfini* manus consignarentur, appellationes *Salucianorum* ad *Delfinatus* curiam devolverentur. Hæc

Jus Sabau-
dorum &
Præsentio
Gallorum.

anno c^{lo} cccxliii. & juxta pacta Fridericum Saluciarum principem Carolo Bello-
villa, qui praefidis titulo Delfinatum Rege Carolo V. administrabat, fidem praestitisse: idem
fecisse dein Thomam Friderici F. LVIII. post, hoc est, c^{lo} cccc. Ludovicum item Caro-
lo VIII. & Ludovico XII. & postremo Michaellem Antonium Ludovici F. Francisco I. anno
c^{lo} lo xv. cui strenuam juxta & fidelem operam navavit in pugna Ticinensi. & post fata-
proficisceretur, secutus est. Et defuncto Lautreco Gallici exercitus reliquias delato-
omnium consensu imperio magna cum virtutis laude rexit, & postea Neapoli ex vulne-
ribus acceptis decessit. Verum ejus fratres longe dispares fado ac fide fuisse. Nam Joannem
Ludovicum, quod defectionem meditaretur, accusatum, ac regni Curia decreto damnatum
adjudicato etiam regi Saluciarum principatu, tamen vita gratiam obtinuisse Francisci be-
neficio, qui eam gratiam longe majore cumulavit, principatu sibi adjudicato in Franci-
scum Ludovici fratrem translato; qui tanti beneficii immemor teterrima ingratitude
illud rependit, ab ariolis deceptus & ab Antonio Leva male persuasus, facta spe de Mon-
tisferrati, in quo jus sibi esse contendebat, principatu in ipsum a Cesare transferendo, &
anno c^{lo} lxxxvii. ad ipsum defecit. Neque tamen heic Regis benignitatem stetit. Nam
Joannem Ludovicum, qui Lutetia captivus attinebatur, carcere eductum, & in possessio-
nem avita ditionis, a qua ob violatam fidem tanquam indignus exciderat, missum, qui rur-
sus fratris Francisci speciosis verbis illectus, cum se ad Valveneriam turpi prevaricatione
capi passus esset, Regem, ne quid solita benignitatis omitteret, Gabrielem utriusque fra-
trem, ante a se Atira Episcopum in Novempopulonia creatum, eodem principatu donasse;
sed illum ducta Magdalena Claudii Annebaldi E. T. filia in uxorem nullis ex ea sublati-
liberis decessisse. Ab eo tempore Reges principatus tot juribus cumulatis quæsi nusquam
controversam possessionem retinuisse, pacificatione inter Henricum II. & Philippum II. qua
Philibertus Emanuel Sabaudus Caroli, qui nunc est, parens comprehendi voluit, facta, &
aliis initis postea cum ipso Philiberto fœderibus confirmatam.

§. XXXVI. Marchionatum hunc in Italia ingressu circa Padi fontes situm Ca-
rolus Emanuel Dux occasione bellorum civilium in Francia armis occupavit A. 1588. ut dos? Quomodo
tamen initio nullam juris, quod in eo sibi tribueret, rationem allegaret, sed quod pro-
vinciarum securitati prospiciendum fuerit. At demum Henricus IV. Bressa & aliis
vinctis eum plane Duci permisit, id omni ope agentibus Hispanis, ne quid in Italia
Rex possideret, nec portam hanc, quoties vellet, ingrediendi haberet apertam.

§. XXXVII. Ita majus hoc etiam scutum explanavimus. In Sibmach. Wapenb. Ex Sibma-
P. i. p. 6. scutum quoque Sabaudicum intueri licet, sed non nisi quadripartitum, quod chero scu-
prima & quarta quadra Saxonica *de yma* tria, secunda & tertia carulea plinthidibus tum.
aureis strata leonem argenteum deferat: imposita toti parmula Sabaudica. Leo ille Recen-
inter plinthides quid notet ignoro, nisi Chablasius sit; quo tamen casu circa tincturam tum.
erratum fuerit.

§. XXXVIII. Quod discernicula attinet: Cl. Fr. Menestr. Verit. art du blas. inter Discerni-
pag. 432. & 433. exhibet scutula, ex monumento Com. Beatricis octo fratrum filiorum cula vetera
Thoma primi, ex quibus Amadeus, Aymo, Petrus & Philippus cruce insigniuntur, Huber- ex monu-
tus & Wilhelmus Electus Valentia aquilam gestant, Thomas Leonem, Bonifacius Ar- mento Bea-
chiepiscopus pedum Episcopale: ex quo colligas, eo tempore fratrum omnino di- tris, Com.
versa fuisse *de yma*. Quod verò propria discernicula attinet, non nisi pauca expri- Recentiora,
memus. Philippus Sabaudie Dn. Bressa, communis pater omnium, qui ex utroque sexu superant,
superant, apud Chifflet. Inf. Eq. AV. n. 68. cruce Sabaudica circumdedit limbum aureis & caruleis
& caruleis segmentis compositum. Præcipua duæ lineæ, quæ nostrâ memoriâ dura-
runt, fuere Nemorosa & Cariniana. Ex his illa usæ est limbo striato caruleo. Ex Carinia- Nemoro-
nis Princeps Thomas circumdedit limbum caruleum (juxta Varen. aureum) ex filiis liorum.
Emanuel Philibertus Amadeus, Cariniani Princeps, limbo utitur denticulato, ex minio Cariniano
& argento, Eugenius Mauritius, Svelionum Comes, ob matrem, Mariam Borbonio- rum.
Svelioniam, scutulum medium bipertitur, in priori parte relicta Sabaudica cruce: alteri
verò caruleæ inscribit lilia Francica, rubeo bacillo breviori in angulos converso, & lim-
bo ejusdem coloris adjecto.

§. XXXIX. Titulus superest, qui hunc in modum formari solet: Dux Sabaudie, Tituli
Chablasii, Augustæ, Gebennesii (Genevois) & Montisferrati, princeps Pedemontii, Marchio
Saluciarum, Comes Geneva, Romontii, Niceæ, Astæ, Tenda, Baro Valdia s. Vallium (Vaux)
T t 3 & Fr.

& Fucignii, Dominus Vercella, Marchionatus Ceva, Onelia & Marro, Marchio Italia, Princeps & vicarius perpetuus Sancti Imperii, Rex Cypri. Uti eum exhibet Sammarthianus. Sam. Guichenonius ita: Dux Sabaudia Chablasi, Augusta, Gebennesi & Montisferrati, Princeps Pedemontii, Achaja, Morea & Oneglia, Marchio Saluciarum, Susa & Italia, Comes Asta, Geneva, Nicea, Tenda & Romontii, Baro Valdia, Dominus Vercella, Friburgi, Marri, Prella, Novelli, Marchionatus Ceva & Comit. Coconas, Princeps & vicarius perpetuus Imperii, Rex Cypri.

Asta.

Ceva.
Vercellæ.Marchion.
Italiz.Romontium.
Friburgum.

§. XL. Titulorum ratio ex superioribus facile colligitur: Quæ in illis non tacta, paucis hic expediam. Astam A. 1313. Imperator Amadæo magno donasse perhibetur, quæ donatio A. 1531. repetita à Carolo V. qui etiam Marchionatum Ceva dono dedit. Eidem quoque Vercellæ se submisisse existimo, vel filio potius Aymoni, in cuius titulo primum lego. Marchionatus Italia jam inter elogia est Oddonis, ab uxore Adelheidæ, qui cum Vicariatu Imperii illis locis coincidere quibusdam videtur, porro Vicariatus ille à pluribus concessus. Ita Humbertus II. invocatus ab Heraclio Archiepiscopo Tarentasiensi contra Aimericum, Dn. Briansonii & alios, qui populum misere opprimebant, hos castigavit, & memorat Guichenonius, id eum fecisse tanquam Marchionem Italia, hoc est, Vicarium Imperii. Romontium in Helvetiorum potestatem venit, Jacobo A. 1475. ereptum. Friburgum Uchtlandiæ ex numero Cantonum nunc est.

Cap. LXXXIV.

Comites Salmeneses.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo. Salmo ex Regibus Tungrorum. Albana & Symetrius. Brovveri de traditione iudicium.
2. Salma reliqui Comites. Salma nova in Lotharingia. Vetus ad Mosellanos. Duo rami familia.
3. Quo fundamento nitatur traditio.
4. Comites Salma Vogasina. Pars ditionum ad Rheni Comites. Alia ad Lotharingos.
5. Horum insignia.
6. Pisces s. Salmones resurrectionis & resuscitati Simetrii tessera ex Gelenio.
7. Neoburgensium Salmensium linea. Nicolai

Com. elogia.

8. Scutum huius lineæ.
9. Scherding & Vormbach. Errone à Furstio tributum Principi Salmensi scutum.
10. Com. Rixingensis ex Salmensibus.
11. Comites Salma Ardenatis. Ex iis Limburgi Duces. Com. Salma. Domini Reifferscheida.
12. Comitum scutum modernum.
13. Salma. Reifferscheid.
14. Dyck. Alfter. Bedbur. Hackenbroich.
15. Scutum Reifferscheidium ex Sibmacher.
16. Galea.
17. Titulus.

§. I.

Familia
origo.Salmo ex
Regibus
Tungro-
rum.Albana &
Symetrius.Brovveri
de traditio-
ne iudici-
um.

MANUSCRIPTA familiae documenta, quæ ad Henningesum, Reusnerum, Roserium, Christophorum de Chernichamp (dans la declaration Chronologique de la Vie de S. Symmetre martyr) atque historiam Ecclesiæ Landernacensis in territorio Stabulensi provocant, Illustrissimam Salmensium Gentem ad quendam Salmonem referunt, qui frater Colongi IX. Regis Tungrorum, circa an. 85. ante Christi nativitatem arcem cum amplo districtu in sylva Ardena acceperit, quæ ab ipso Salmo dicta sit. De situ conferat. Brovver. Antiq. & annal. Trevir. L. 1. p. 121. qui illo loco curiam Ardenæ extitisse putat. Sed L. 2. p. 147. fabulis annumerat traditionem eorum, qui Comitum Salmensium hos stirpi inferunt.) Hunc Salmonem primum Salma Comitem & ex Clothilda Ariovisti R. Germaniæ filia secundi Comitis Richardi patrem faciunt. Salmonis abnepos, Julianus quintus Comes, pater constituitur Albana & Symetrii; illa Lucio, Senatori Romano & Regulo Trevirensi nupta dicitur genuisse Symetrium martyrem, de quo Joan. Chapeauvill. in Gestis Pontif. Tungr. Traiect. & Leod. Cas. Baron. in Martyrolog. Rom. ad 26. Maji. Hic martyrio affectus est sub M. Antonino, atque ejus reliquæ dicuntur in Abbatia Stabulensi servari. Symetrius autem, Salmensis Comes, huius avunculus perhibetur primus è Comitibus Franciæ à Materno conversus, illud nomen suum nepoti, quem Maternus ex mortuis resuscitaverit, indidisse. Ita, quod dixi, traditio Gentis habet: eam vero in dubium vocat prædictus Jesuita, Christoph. Brovverus, Antiq. & Annal. Trevir. L. 2. pag. 147. Commenti simile videtur, quod Simetrium, Romanum presbyterum & mar-

& martyrem, qui in veterum fastis sub Antonino Imp. Roma passus legitur, Albana filium faciunt à B. Materno in Arduenna resuscitatum: & inserunt quoque, si Superis placet, alii, Comitum Salmensium stirpi, alii ubi à Materno initiaretur, filio volant in baptismo obvenisse nomen à Symetrio VI. Salm. Comite, utque res est, frivolis omissis, exponam. Babo-
lenum conspicua sanctimonia & morum principatu cœnobitam sub annum Chr. DCLIII. magistro & institutore S. Remaclo in Arduenna floruisse constat: qui primum Malmunda-
rii, inde Stabulai magistri successor, pro gratia & autoritate, qua apud Honorium Ponti-
naco non obscuro ejus monasterii vico condidit, ut acta translationis antiqua docent. Cre-
scente igitur hic & martyris & religionis fama, proclive creditu, honoris causa vicino-
venisse martyri. Certe ut majorum constanti fide literisque testatum habemus, ita nomen
Aliter certe Gelenius, vir etiam doctissimus, quem n. 6. audiemus.

§. II. Post Symetrium I. quinque alii ejus nominis, & totidem Martiales à patre ad filium perpetua successione Comites Salmenfes enumerantur. *Martialis VI. & Harde-* Salmæ reli-
qui comi-
tes.
vica, f. Caroli pulchri, Principis Tungrorum, qui Valentiniani Imp. affinis fuerit, filius Carolus I. Comes Salmenfis, à Marcomiro, filio Pharamundi, R. Franciæ, perhibetur con-
stitutus Gubernator Austrasiæ, & exercitus Dux. Ejus filius, Carolus II. itidem Guberna-
tor Austrasiæ dicitur Clodii Criniti filius, in primis Raichario, adversus Meroveum asti-
tisse, & arcem Salm in Ardenna bello vere vastatam, restaurasse, ac prælio A. 510. cecidisse.
Hujus etiam posterii enumerantur inter Duces bellicos Regum Francorum, duo Caroli
& tres Raimbaldi. Tertius Carolus Henrici pater fuit, qui, Magnus dictus, Pipino &
Carolo Martello militavit, pater Henrici II. qui novam Salmensem arcem in Lotharingia Salmæ reli-
qui comi-
tes.
superiori condidit. Hic genuit Henricum III. Comitem Salmæ novæ, & Felicitatem, Com-
Salmæ Ardennatis. Ille qui A. 810. vel A. 812. prælio Caroli M. adversus Lechum Bohemum
cecidit, Hedvigem heredem reliquit, cognato Henrico nuptam, ut dux iterum Salmæ
unirentur. Felicitas enim Friderico, Mosellani Principi, uxor datur, quem aliqui agna-
tum Caroli M. faciunt. His natus Sadigerus, Princeps Mosellaniæ & Ardenna, atque Co- Verus ad
Mosellani-
cos.
mes Salmæ veteris, miles Ludovici atque Lotharii Imperatorum. Hic pater Ragineri,
Ducis Lotharingiæ, constituitur, & Henrici, Comitis Salmensis qui, ductâ cognatâ Hedvige,
utramque Salmam denuo possederit. Huic filios dant Stephanum, Episcopum Leodien-
sem, qui Marchionatum Franchimont emit, & Henricum V. utriusque Salmæ Comitem,
patrem Raimboldi IV. avum Sigeri, proavum Theodorici: qui omnes utriusque Salmæ
fuere Comites, quorum memoria in historiis extat. Theodoricus hic duos filios ha- Duo ramæ
familie.
buisse legitur, Henricum & Carolum, quorum ille Salmam Vogasæ in Lotharingiæ confi-
nibus, hic alteram in Ardenna sylva obtinuit: duorum ramorum autores, qui diversis
usi sunt insignibus: uti mox videbimus.

§. III. Ea deductio Gentis Salmenfis est, ad separationem usque linearum, quam partim ex aliis autoribus, partim traditione concinnatam existimo: neque vero de ve-
ritate omnium me fidei jussorem ego præstiterim; potius non dubito, si addantur con-
juges, quæ singulis assignari solent, multa dubia origina esse illis, qui historiæ superio-
rum seculorum gnari sunt, & mirabuntur, Regnorum vel dignitatum fieri mentio-
nem, antequam ea exorta è certis historiis constet. Verum quantum in omnibus ve-
ri subfit, arbitrari meum non est. Hoc solum addo, *Blondellum* videri eam deducere
ex *Ardennate*, ex qua etiam *Brabantini*, & per hos *Hassæ*, atque *Lucenburgenses* Du-
ces oriuntur. Nam *Giselbertum Salmensem* vocat, qui *Friderici Lucenburgii* fi-
lius, *Conradi, Henrici, & Hermanni Salmensis*, in Romani Regem A. 1081. electi, pater
fuerit.

§. IV. Quod attinet *Henrici* ramum, qui *Salmam* in *Vogasæ*, cum *Blancomonte*, Comites
à matre *Bertha* tenuit, successione continua à patre ad filium propagatus est ad *Joan-* Comites
Salmæ Vo-
gasæ.
nem V. qui A. 1431. extinctus pater fuit Joannis & Simonis. Hic Joannam filiam habuit, quæ
elocata Joanni, Com. Sylvarum & Rheni, Comitatus Salmensis partem attulit, unde in Pars ditio-
num ad
Rheni C.
Rhingravorum scuto nunc quoque Salmones conspiciuntur. (Confer c. 76. n. 7.) Inde
etiam Principis Salmensis nomen. Joannes vero Joannis septimi pater fuit. Hic Joan-
nem IX. genuit & Nicolaum, duarum denuo linearum autores. Joannes in Lotharingia Alia ad Lo-
tharingos.
substitit, & avitas ditiones tenuit. Joannis, qui A. 1600. ætate decessit, atque Pauli pater,
quo

quo *Christina* nata est, *Francisci Lotharingici, Comitis Valdimontii*. uxor, cui *Salmensis* bona omnia in *Lotharingia* in dotem attulit. *Nicolao Salmenses in Austria* ortum debent.

Horum insignia.

§. V. Comitum horum *Salmensium* in *Lotharingia* scutum fuit coccineum, crucibus aureis, cruciculis iterum brachiatis & spiculatis, sparsum, in quo gemini *Salmones* aversi argentei conspiciuntur. In *salmonibus* allusionem ad nomen esse liquet. Ob cruciculas istas ad familiam *Bullioneam* *Salmentes* reducere vult, cum *Reusnero, Theod. Haping. de Jur. insign. c. 13. §. 2. n. 42.* Alii saltem testes expeditionis sacrae has cruciculas allegant. Apex vero fuit rubro petaso demisso, cuius argentea ora reducitur, impositi duo *salmones* argentei dorsis obversis, caudis sursum erectis. *Laciniae* autem argento & minio tinguntur.

Pisces s. Salmones resurrexerunt & resuscitati sunt ex Gelenio.

§. VI. Symbolum hoc piscium ad resuscitationem *Albani* juvenis refert *Aegid. Gelen. de Colon. Agripp. magn. L. 2. §. 34. pag. 197.* cuius verba non indigna reor, quae hic apponantur: *Constanter traditur S. Maternus in has partes adveniens, Senatoria viduae Albanum filium miraculose vitae restituisse, in quam igitur gentem Consularis stirps Albana abierit inquirenti, occurrit omnium ferè consensu credi, ex Salmensium prosapia fuisse illustrem Albanum juvenem à morte prodigioso beneficio revocatum: itaque secundum Facialium curiosam trutinam arma Salmensium examinans statuo ipsos resuscitationis argumentum gentilitiis tesseris intulisse & reliquisse ceteris posteris. Gerunt enim miniata clypeo aureis cruciculis seminato, fulgentes argenteo jubare duos pisces. Si quis autem Romae subterraneae aliaque primorum Christianorum monumenta pervolvat, nihil frequentius reperiet, quam resurrectionem piscis emblemate significari, sicut *Jonam* piscis evomens Christi resurrectionem denotat, vita incolumi fruenter (gesund / wie ein Fisch) sani instar piscis dicimur, & quantum à piscibus somnus, tantum à resuscitatis ad vitam meliorem mortis abest indormitio: demum piscis morem habet in adversas eundi undas, sicut resuscitatio est contra naturam cursum. Hinc Christianis adeò familiare fuit piscium insigne, ut à gentilibus contemptim pisciculi dicerentur, & inveniantur veteres gemmae, ostendentes crucem cum pisciculis insculptam. Itaque duos pisces *Albanus* juvenis à *Materno* resuscitatus parvula sua inscripsit, ut altero recuperatam vitam praesentem, altero acquirendam aeternam beneficio Christianae fidei innueret, ac proinde cruculis campum inspersit; ab hoc postea clypeo *Salmiorum* nomen promanavit, & à posteris *Salmia arx*, ubi *Arduennatum* curia steterat, aedificata est, atque hoc modo *Albanae* gentis nomine in *Salmiorum* stemma evanescente & transmigrante, facillimè conciliantur traditiones veterum, quod ex *Albana* gente *Comes Salmensis* fuerit à *Divo Materno* resuscitatus. Quae vero de *Salmone Franco Trojano* stirpis conditore dicuntur, aliud non puto nobis suggerere, quam nobiliores *Francos* in has olim partes effusos, connubia cum *Salmensibus* iniisse. Hac verò antiquitatis causa profero, non tamen damno opinionem, quae genus à *Francis* deducendum vult. Hic ut cum *Browero* §. 1. adducto transigat, ipse viderit.*

Neoburgensium Salmensium linea Nicolai C. elogia.

§. VII. *Neoburgica* linea autor fuit *Nicolaus*, qui fortunae sedem in *Austria* fixit: Virtutes ejus in Epitaphio, quod *Viennae* in aede *Dorotheae* legitur, recensentur: *Dei manibus Sacrum Incomparabilis Heros, Nicolaus, Com. à Salm, Trium Imperatorum ac D. Ferdinandi Rom. Ungar. Bohemiae R. ab arcanis consiliis, supremus provinciarum Austriae capitaneus, cum quatuor Caesarum auspiciis Reip. annis 45. fortem atque strenuam operam domi militiaeque navasset, anno 1529. Solymano Turc. Tyranno Viennam atrociter oppugnante, dum dirutis manibus, invictum generosi animi robur se murum hostium minis opponit (saxo percussus) letale vulnus accepit, ex quo paulo post obiit. D. Ferdinandus patria pater virtutis rerumque gestarum gloria monumentum curavit. 4. Maj. A. 1530. Virtutem posteris imitantor. P. Fürst. Chron. Ungar. p. 5.*

Scutum hujus lineae.

§. VIII. Linea haec scuto quadripartito usa est, ut in prima & quarta area *Salmensis* gentilis tessera viseretur; in secunda vero & tertia argentea representaretur *gryphus coccineus lingua & falculis aureis, leporem nativi coloris villis, unguibus anticis abruptum tenens. Vide Chifflet Eq. AV. n. 175. & Wapenb. 1. pag. 15.* Galea scuto insistent duae, prior *Salmensis* §. 5. descripta, ex altera vero coronata *gryphus* scutarius prorumpit. *Laciniae* hujus cocco & auro pinguntur.

Scherding & Vormbach.

§. IX. Area quae *gryphum* cum lepore continet, notat Dominium *Scherding & Vormbach. (s. Varnbach. Confer Wapenb. P. 2. pag. 8. Genealogiam Comitum deducunt (confer Henning. Theatr. Geneal. T. 3. P. 1. pag. 510. 521.) ab Henrico, Com. de Varnbach, qui*

qui 935. ludis equestribus Magdeburgicis interfuit. Ultimus vero *Eckprechtus III.* A. 1158. in velitatione aliqua periit. Inde cum contentio orta esset inter Odoacrum, Com. Styriae & March. Carinthiae, atque Bertholdum March. Istriae; ille *Varnpach, Lampach, Scherdingen* & Comitatum *Buttensem* obtinuit, filius autem item *Ottocarus* sine liberis riens Austriae Duci omnia sua legavit. Ex quo intelligitur, errore factum, quod *Furst. P. 3. Wapenb. p. 6.* hoc scutum tribuit *Principi Salmensi*, qui cum ex *Rhingraviis* sit, nihil cum istius Domini tesseris commune habet, sed gentili Comitum Sylvestrium & Rhenanorum clypeo utitur.

Errore à
Fürstio tri-
butum
Principi
Salmensi
scutum.
C. R. in-
genis ex
Salmensi-
bus.

§. X. Ex hac linea Comitum superioris Salmæ s. Lotharingicæ oriundi etiam fue-
re Comites de *Richecourt* s. de *Rixingen*, & quidem nominatim referuntur ad fratrem
aliquem Nicolai I. Comitum, filium Joannis I. qui A. 1324. vita excessit. Quorum deinceps
successio ad Leiningenses Comites, ab his ad Falckensteinios, mox Bipontinos,
demum Leiningio-Westerburgios matrimoniis delata est. Comitatum superioribus
annis emit Illustrissimus Alefeldius Comes, & suo scuto symbolum inseruit, quod c. i.

§. XI. Ista de Salma Vogasi: Quod vero *Salmam* in *Ardenna* sylva attinet, eam Ca.
rolus alter Theodoricus filius (vide §. 2.) obtinuit, & ad posteros transmisit. Hic Carolus
fuit, qui, Ottone ultimo ex Carolinis Lotharingæ Duce mortuo, ab Imperatore Henti-
co II. Inferiorem Lotharingiam nactus est, dein etiam superiorem occupavit. Verum
à *Gotilone* s. *Gozelone* iterum possessione dejectus, & *Limburgensi* ditione contentus
manere coactus est. Filius *Walramus* *Limburgo* axioma ducale obtinuit. Quem Duca-
mine *Paganus* (cui aliqui fratrem dant *Henricum*, Portugalliarum Regum satorum;
tenuere. Hic *Henricum* genuit & *Fridericum*. Ille Dux *Limburgi* fuit, hic *Salma* in *Ar-
dennatibus* Comes, & reliquorum Comitum sator, qui in septimam generationem dura-
vere. Ultimus vero Comes *Henricus*, cum *Henricum* filium in bello Leodiensi ex ad-
versa parte stantem A. 1408. amisisset, & *Maria* filia, *Ottoni Raugravio* nupta, itidem an-
te ipsum sine liberis decessisset, *Joannem*, *Dominum Reiferscheidii*, agnatum, qui ipso cum
ex Episcopi partibus militabat, testamento militari heredem scripsit, & A. 1412. s. 1413.
fatis concessit. Dubiam quidem successionem Joanni facere conati sunt *Otto*, defuncti
gener, & *Engelbertus*, hujus filius; sed sententiâ curiæ *Lucenburgicæ* A. 1455. condemnati, &
Comitatum *Salmensem* cum fructibus & expensis, *Reiferscheidii* restituere jussi sunt.
Hi ex *Henrico*, Duce *Limburgi*, orti erant. Cum enim ille tres habuisset filios, *Henri-
cus III. Limburgi Dux* & sator totius stirpis *Limburgicæ* & *Lucenburgicæ*, *Philippus*,
Wildenburgi Dynasta, & *Gerlacus* s. *Gerhardus*, *Dominus de Reiferscheid* fuit. Hujus filius
Joannes I. nepos *Joannes II.* pronepos *Henricus I.* abnepos *Joannes III.* atnepos *Henri-
cus II.* fuit, *Richardus* maritus, quæ *Conradi*, Dn. von der *Dyck* filia & heres fuit. His na-
tus est *Joannes*, quem agnati *Henrici* in Comitatu *Salmensi* heredem fuisse diximus.
Hic A. 1414. prælio ad *Azincourt* cecidit, & reliquos *Salma* ac *Reiferscheidii* Comites
ad nostram usque ætatem profecit.

Com. Sal-
mæ Ar-
dennatis.

Ex iis Lim-
burgi Du-
ces.

Dn. Reif-
erscheidii.

§. XII. Hujus lineæ insignia representantur *Wapenb. P. 1. p. 17.* sed nostro tem-
pore novis areolis aucta gestantur, istum in modum. Scutum quadripartitum est, &
prima ejus area, denuo bipartita. Latus dextrum argenteum salmonea duos rubeos com-
plectitur: sinistrum ejusdem metalli scutulum rubeum imminenti desuper fascica segmen-
torum quinque caruleo: Quadra secunda rubea confertur plinthis argenteis, inscripto
leone itidem argenteo. Tertius laterculus aureus, quatuor fasciis rubeis exaratur, im-
posito leone argenteo, sanguineam linguam protendente; quarta aurea leonem argenteum
defert, lingua rubea. Toti imponitur parmula media argentea tribus rhombis minia-
tis insignis.

Comitum
scutum
moder-
num.

§. XIII. *Salmonea* haud dubie notant *Salmensem Comitatum in Ardenna*: & qui-
dem figuræ & areæ tincturâ permutatâ: nam qui notandæ *Salma* *Vogasinæ* erant ar-
gentei in minio, hic rubei sunt in argento. Qui discerniculi inter diversas lineas mo-
dus P. 1. c. 8. notatus est. *Parmula rubea* laterculo argenteo inserta *Reiferscheidium* (hoc
nomen à *Ripuariorum* limite derivat *Æg. Gelen. de Colon. Agripp. Magn. L. 2. f. 2. p. 132.*) *Reiffer-
Dominium* vel *Comitatum* notat *Wapenb. P. 2. p. 29.* vetus patrimonium hujus familiæ,
quod in illa linea mansisse diximus, quæ dein hereditate etiam *Salmensem Comitatum*
crevit. An forte exinde, quod *Malbergii* s. *Molbergii* Domini simili usi sint tessera,

Scheid.

colligere liceat, aliquam antiquis seculis sanguinis inter utramque Gentem communionem fuisse, alii viderint (Conf. insignia *Molbergiorum* Equitum *Wap.* P. 1. p. 130.) Quomodo parmulam hanc Solis imaginem idem Gelenius credat, vidimus P. 1. c. 5. §. 1. §. 151.

Dyck.

Alfter.

Bedbur.
Hacken-
broich.Scutum
Reiferschei-
dium, ex
Sibma-
chero.

Galeæ.

Titulus.

§. XIV. Reliquas areolas quod concernit, *tres rhombi* Dominium *Dyck* notant. (Ista enim *Gelen. de Colon. Agripp. L. 3. §. 1. p. 250.* arma gestasse scribit ex archivis *Ludolfum de Dycka A. 1297.*) quod *Henrico II. conjunx Richardis* illius heres attulit: reliquas non satis intelligo, nisi quod *Alfter* notari credo *leone in fasciato scuto*, ex *Wap. P. 2. p. 108.* (ubi *Alfteriis* ex Nobilitate *Rhenana* hoc *δῆγμα* clypei quinque aureis & rubeis fasciis exarati, incumbente *leone argenteo* tribuitur) & *Gelen. de Colon. Agr. L. 2. §. 39. p. 207.* ubi *Alveterani* *Reguli* vocantur, & *Marescalli Ubiorum*: additurque de *Metternichis in Metternich*, ex *Alveteranis* per secundas nuptias propagatis, & parte fundi dotatis, quod illis idem in parmula taniata *leo*, qui *Alveterensibus Comitibus* sit. Porro hæc dynastia cum officio *Marescalli hereditarii diocesis Coloniensis* (*Gelen. d. l. L. 3. §. 1. p. 227.*) ab ultimi *Dn. Joannis ab Alfter* filia ad *Wevelinghofs* translata. Nam *Irmgardis de Wevelinghofen*, *Joanni Quarto Comiti Salmensi* nupta, illam attulit. Cæterum si titulum familiæ consulamus, in illis mentio porro fit *Dominiorum de Bedbur & Hackenbroich*, quæ propterea si reliquis arcis designari dixerim, non errare videor. Ipsa vero quod concernit *Dominia, Bedbur & Hackenbroich, Mechtildis*, filia *Joannis III. mariti Wilhelmo Limburgio, Dn. de Broich*, ea attulerat, sed eadem dein jure feudorum *Coloniensium* retracta, atque *Salmensibus* iterum asserta sunt.

§. XV. In *Wapenb. 1. pag. 17.* idem scutum *Salmo-Reiferscheidium* conspicitur quadripartitum; Prima areola *Salmenses salmone*, sed per errorem additis cruciculis, & minio cum argento permutato continet: secunda parmulam *Reiferscheidium*: tertia tres rhombos, quos Dominio *Dyck* deberi dixi: Quarta exaratur rubeis & argenteis fasciis, imposito *leone aureo*. An hæc area eadem sit cum tertia §. 12. explicata, atque ita error aliquis subit, aut quid designetur, ignorare me fateor.

§. XVI. Galeæ imponuntur tres: prima *Salmensis*, duos salmone scutarios sustinet: altera *Reiferscheidia* aures duas asininas, cocco alteram, alteram argento tinctas, refert: ex tertia coronata erus capreoli nativi coloris protenditur. Quem apicem latereulo rhombos deferendi respondere existimo. Quæ circumvolitant omnes lacinia argenteæ & rubeæ sunt.

§. XVII. Titulum hujus lineæ illum vidi: *Comites Salma & Reiferscheidii, Dom. in Bedbur, Dyck, Alfter & Hackenbroich, &c.*

Cap. LXXXV.

Dux de Sainet Simon.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo & linea.

2. Ducis scutum. Rouvroy. S. Simon. Haves-

kerke Rasse.

3. Veromandui.

4. Apex. Telamones.

§. I.

Familiæ
origo &
lineæ.

Ogerius quidam, qui ex antiquis *Dominis de Rouvroy Heribertam* duxerat, familia autor constituitur, quæ, postquam illorum abnepos, *Matthæus II. Margaretam*, f. *Jacobi*, *Dom. de S. Simon* in conjugio habuit, *Sansmonia* cognomen assumpsit. *Matthæi* autem I. nepos fuit *Matthæus II.* qui ex *Maria de Havesquerque de Rasse* genuit *Gaucherium & Ægidium: Gaucherius, Dom. de S. Simon*, avus fuit *Ludovici*, quo nati *Franciscus*, Comitum de *Vaux & Joannes*, *Marchionum de Sandricourt* autores. *Ægidius* vero *Guilielmum*, *Dominum de Rasse*, & *Antonium*, *Dominorum de Grumenil* latorem suscepit. *Guilelmus* abavus fuit *Claudii de S. Simon*, qui A. 1635. Ducis & Paris Franciæ axioma à Rege meruit.

Ducis scu-
tum.
Rouvroy
S. Simon.

§. II. Ducis hujus scutum quadripartitum est. In quo prima & quarta areola symbolum familiæ de *Rouvroy S. Simon* continet, nimirum, in nigro crucem argenteam quinque conchyliis coccineis impressam; Secunda & tertia areola aurea fasciam continet rubentem,

rubentem, tesseram familiæ de *Havesquerque Rasse*, ob *Mariam* Matthæo II. Sanfimo-
nio nuptam.

§. III. Toti imponitur parmula ex *caruleo* & *auro* tessellata, cum capite *Franciae* s. liliis sparso. Hoc *signum* est *Veromanduorum* Comitum, qui ex *Caroli M.* progenie descendunt. Cum enim hic filium habuerit *Pipinum* Italiae regem A. 810. ante patris fata extinctum, eo *Bernardus* genitus est, hoc vero *Pipinus*, quem alii *Lengensfeldorum* Comitum, & ex his *Palatino-Bavarorum* satorem constituunt, alii *Veromanduorum* Comitum autorem nominant. Eo enim natus est *Heribertus I.* Comes *Veromanduorum* Comitum series ad *Heribertum V.* qui, licet filium haberet *Odonem*, successionem tamen transmisit ad *Alisam* filiam, *Hugoni Magno* de Francia nuptam, quod *Odo* ob animi imbecillitatem successionis haberetur incapax. Pater tamen *Odo* s. *Eudes* hic fuit alterius *Eudis* s. *Odonis*, cognomine *Facini*, quo natus *Joannes*, cognomine de *S. Simon*, ex quo illa stirps, cujus heres *Margareta*, quod diximus, *Matthæo I.* de *Rouvroy* nupsit, & cognomen simul atque hujus gestaminis gentilis jus attulit.

§. IV. Clypeo insitit *galea* coronata, & super eam *vir sylvestris*, dextra *clavum* *Apex.* *elevatam*, sinistra *clypeum* tenens. *Laciniae* sunt *argenteae*, *rubrae* & *nigrae*. *Atlantes* *Telamon.* *vero* sunt *vir* & *foemina sylvestris*, quorum ille *vexillum* *Veromanduis* insignibus, hæc *Havesquerquis* insignitum gestant.

Cap. LXXXVI.

Princeps & Comites Schauenburgi.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo. Comitatus *Holsatia*. Linea *Limburgios.*
Chiloniensis. *Rendesburgia*. Ducatus *5. Urtica*. Clavi, non ocelli flores.
2. Linea *Rendesburgia*. *Stormaria*. *Schauenburgia*. *Ernestus princeps*. Ultimi.
3. *Sternberg* Com.
4. *Gehmen* Domin. Ad *Schauenburgios*. Ad *6. Schauenburgi & Holsatia tessera*. Utrius prius?
7. *Holsatia* ad *Oldeburgios* delata. Controversia cum *Ernesto* principe.
8. *Schauenburg* ad *Hassos & Lippienses*.
9. *Galea*.

§. I.

Illustissima hæc familia refertur ad *Adolfum* de *Sandersleben* (al. *Salingleven*) qui *familiæ* *origo* *fratris, Brunonis, Episcopi Mindensis*, A. 1032. vel 1030. à *Conrado II. Imperatore* Comes *Schauenburgi* constitutus est. Hujus nepos *Adolfus II.* post extinctos *Saxonie* ex *Bi-* *Comitatus* *lingiis* *Duces* A. 1106. (al. 1114.) à *Lothario II. Imperatore* *Holsatie* Comes est constitutus. *Holsatie.* Hujus iterum nepos *Adolfus IV.* qui A. 1164. bello in *Obotritos* cecidit, *Lubecam* A. 1143. condere capit, & combustam *Henrico Leoni* concessit. Contra eum vero *Albertus*, *Marchio Brandenburgicus*, *Comitem* *Holsatie* constituit, & *vasallum* fecit *Henricum Comitem de Badervide*. Filius ejus fuit *Adolfus V.* pro quo *vitricus*, *Henricus*, Comes *Orlamunda* *Holsatiam* rexit, nec non ejus filius *Albertus*. *Adolfum* ipsum *Henricus Leo* A. 1172. expulit; hoc *proscripto* ipse sua recepit A. 1182. sed cum in *Palæstinam* profectus esset, *Leo* denuo *Holsatiam* occupat. Sed & à *Woldemaro*, *Daniæ* Rege, *Adolfus* captus, atque *Holsatie* renunciare coactus est. Filius vero *Adolfus VI.* à *subditis* contra *Woldemarum* revocatus, cum A. 1226. vicit, & *Holsatiam* recuperavit. In ejus autem filiis, *Joanne* & *Gerhardo*, duo exiere rami. Ab illo *Wagrie & Kilonii Domini*, ab hoc *Ren-* *Lineæ Chi-* *loniensis,* *desburgii* orti. *Gerhardus* vero *Henricum & Gerbardum* genuit: Ab isto reliqui *Rendes-* *Rendes-* *burgia,* *burgii*, ex quibus *Gerhardus*, *Henrici* abnepos, *Slesvici primus Dux* creatus est, quam *Ducat,* *dignitatem* post eum etiam gessit filius *Adolfus*: Hoc verò A. 1458. extincto, *Holsatiam* *Slesvie.* *adivit* ex *sorore* *Hedvige* nepos *Christianus*, ex *Oldenburgi* *Comite* *Rex Daniæ*, & ad *posterios* transmisit.

§. II. *Gerhardus*, *Gerhardi* filius & *Henrici Rensburgii* frater, *Schauenburgium* *Lineæ Ren-* *desburgia,* *Comitatum* retinuit, & in *Holsatia* *Pinnebergiam* ditionem. Eo nati sunt *Gerhardus* *Stormaria.* *& Adolfus*, illi iterum cessit *Stormaria*, ad filium & nepotem transmissa. Hic pater *Schauen-* *burgia,* *fuit Erici, Episcopi Hildesheimii, Gerhardi, Episcopi Mindensis, atque Adolfi; Adolfus* *iterum*

iterum *Gerhardi*, Episcopi *Mindensis*, atque *Otonis*. Hujus nepos fuit *Otto*, qui *Holsatiae* successionem, extinctis agnatis, frustra quaesivit, & praeter alios, *Ernestum*, Episcopum *Hildesensem*, *Henricum*, Episcopum *Mindensem*, atque *Joannem* genuit, *Jodoci* patrem, quo nati *Adolfus* & *Antonius*, Archiepiscopi & Electores *Colonenses*, *Otto*, prius Episcopus *Hildesheimius*, dein maritus, *Joannes*, *Wilhelmus*, *Jodocus*, *Ericus*, *Ernestus*, qui à *Wilhelmo*, Com. *Nassoviae Comitatum Diezium* antichreseos titulo possedit. (pro 40000. floren. quos frater, *Wilhelmi* auctoritate, ipsi solvere adactus erat, ipse autem *Nassovio* concesserat.) Ex illis à duobus lineæ. *Otto* enim, praeter *Hermannum* atque *Antonium*, Episcopos *Mindenses*, genuit *Adolfum*, qui amisso filio mortuus est, atque *Ernestum*, cui *Principis* titulum *Ferdinandi II.* gratia contulit. *Jodocus Henricum* atque *Georgium Hermannum* filios habuit; illo natus *Jodocus Hermannus* A. 1635. hoc *Otto* A. 1640. masculorum gentem terminavere.

Ernestus
princeps.
Ultimi,

§. III. Comitum scutum exhibet *Sibmacheri Wapenb.* P. 1. pag. 18. quadripertitum. Prima arcola, quæ eadem etiam quarta est, aurea continet stellam rubeam, notando Comitatu *Sternbergio*. Hujus primos Dominos lego ex *Valdeccia* & *Svalenbergia* gente duci. Inde inter se *Lippia* & *Schauenburgi* Comites de eo Comitatu contendere. Demum *Otonis Schauenburgii* filia *Anna*, cum *Bernardo* Com. *Lippia* nuberet, ut lites terminarentur, dotalem Comitatum marito attulit. Confer *supra* c. 54. n. 5.

Sternberg
Com.

§. IV. Arcola secunda & tertia argento tingitur, inducitur fascia rubea tribus palis aureis interstincta. Hæc tessera est *Gehmensis* Dynastiae, in territorio *Monasteriensis*, *Gehmensis Tischenmacherus*, *Annal. Jul. Cliv.* P. 2. pag. 348. deducit à *Godofredo* & *Gosvino* patre & filio, qui investiti leguntur de *Gehmensi* ditione A. 1280. Alius *Henricus*, Dn. *Gehma* vixit A. 1389. pater *Joannis*, avus *Henrici*, qui duas genuit filias, quarum altera *Wevelinghosiæ* Dynastiam marito *Eberuvino*, Com. *Bentheimio*, altera *Corda*, *Dominum Gehmen* conjugi *Joanni Schauenburgio* attulit, & quinquagenaria filium *Jodocum* peperit. Cæterum quia ex *Schauenburgiis Maria* Comiti *Limburgio*, *Jodoco*, nupserat, ista familia extincta, *Gehma* ad *Limburgios* delata, & nunc quoque penes illos est.

Gehmen
Dom.

Ad Schau-
enburgios.

Ad Lim-
burgios.

§. V. Parmula media coccinea est, & urticam candentem trium foliorum cum totidem clavis exhibet. Aliis terminis enunciare voluit *Chifflet*. Eq. A. V. n. 160. Tres ocelli flores, totidemque urticae folia argentea triangulariter coeuntia, in corde laterculi coccinei scutulo argenteo impresso. Verum circa ocelli flores, quos etiam *Paillot* exprimit, haud dubie fallitur *Chifflet*: quos enim ille flores vellet, clavi sunt, quos ex *Historia Passionis* derivant, & forte aliquis adiecit, qui *Palæstinam* inviserat.

Urtica.
Clavi, non
ocelli flo-
res.

Schauen-
burgi &
Holsatiae
tessera.
Utrius
prius?

§. VI. Urtica hæc designatur Comitatus *Schauenburgius*. Vide *Wapenb.* P. 2. p. 18. quamvis etiam *Holsatia* eodem symbolo pariter notetur. Imo *Danckverth*, in *Holsat. L.* 3. c. 2. p. 182. non audet plane definire, *Schauenburgici* an *Holsatici* Comitatus tessera prius hæc fuerit. Allegat vero ista ex *Spangenbergio*, quod *Adolfus* L. Com. *Schauenburgi* antea gestavit in argenteo scuto leonem caruleum; cum vero arcem *Schauenburg* condidisset in monte *Nettelberg* s. *Nesselberg*, à *Conrado II.* Imper. urticam accepisse. Suam istam subjungit sententiam: *Meine Muthmassung ist/ daß Graf Adolff der Dritte/ nachdem er ganz Holslein/ Dietmarsen mitge- rechnet/ einbekommen/ hatte von der Figur des Landes Holslein/ die einem auff der Spitze stehenden Nesselblatt ähnlich/ (also/ daß die zwey Häupter in Wagern und Dietmarsen/ die andere und dritte Spitze machen/) das Wapen eines Nesselblatts/ und bald darauff die drey Nägel/ vielleicht von Kaiser Friederich dem Ersten/ mit dem er in das gelobte Land gezogen/ oder auch von den Bischöffen kurz vor dem andern Zug in Palæstinam erlanget.*

Holsatia
ad Olde-
burgios
delata.

Contro-
versia cum
Ernesto
principe.

§. VII. Quod *Holsatiam* concernit, dixi §. I. Christianum, Regem *Daniz*, *Theodoricum Oldenburgici* & *Hedvigis Holsatiae* filium, successisse avunculo. Cum agnationis jure *Otto* successionem sibi vindicaret, acceptis 43000. florenis & *Pinnebergia* ditione, A. 1460. contentus esse debuit, *Holsatia* in potestate alterius familiae relicta, in qua nunc etiam est. Christiano IV. Regi cum *Ernesto* nova hoc seculo lis orta, cum huic ab Imperatore *Principis* & Com. *Holsatiae* titulus tributus esset. Ille enim hoc in sui præjudicium fieri asserbat; hic, illud negans, titulum illis ditionibus imputabat,

putabat, quæ sine controversia ad se spectarent. (Confer *Lundorp. Acta Publ. P. 3. c. 38.* 41. &c.) Et quidem Regis armis Ernestus cedere necesse habuit. Familia extincta *Pinebergias* ditiones, quas solas in *Holfatia* possederat, Rex & *Holfatiæ Dux* crevere, hic vero partem suam *Ranzovis* vendidit.

§. VIII. *Schauenburgium* Comitatum, qua ratione *Osnaburgiæ* & *Monasterien-* Schauen-
burg ad
Haltos &
Lippienfes. *lis* pacis beneficio *Hassi* adiverint, alibi vidimus. Unde in illorum quoque clypeo ref-
sera hæc visitur. Quoniam vero *Lippia Comes*, *Philippus*, *Buckeburgum* tenet, supra
c. 54. n. 7. vidimus, urticam in illius etiam scuti medio comparere.

§. IX. *Galea* tres imponuntur: *Prior* coronata, dependentibus laciniis aureis & Galeæ.
rubeis, regitur ejusdem coloris diademate tortili, & sustinet inter cornua ex cocco &
auro media sectione distincta stellam rubeam. *Media* insistent inter duos bacillos
aureos (*Wedel*) plumis pavoninis ornatos octo vexilla *Holfatica* seu *Schauenburgi-*
ca. *Phaleræ* sunt ex minio & argento. Alicubi *galeam* vidi diademate tortili regi,
alibi corona spinea, cujus forte eadem quæ clavorum origo est. *Extrema* *galea* corô-
nata est, laciniis argenteis & rubeis, cum jugo alarum complicato, in quibus fascia
Gehmensis conspicitur.

Cap. LXXXVII.

Barones Stubenbergii.

ARGUMENTUM.

1. *Gentis origo. Linea Wurmbergia. Kapfen-*
bergia.
2. *Aliorum circa familia insignia lapsus.*
3. *Originaria tessera.*
4. *Wurmberg Dom. Pettau.*

5. *Anckenstein Dominium.*
6. *Modernum scutum. Apex.*
7. *Tituli.*
8. *Gentis possessiones ex Lazio.*
9. *Aliae ejusdem in Austria.*
10. *Elogium Jacobi Stubenbergii, & totius gentis*
ex Sambuco.

§. I.

Generosissimam stirpem *Stubenbergiam* jam à septem fere seculis *Styria* inter Pro- Gentis
origo.
Geeres primos numeravit, virtutibus, affinitatibus & possessionibus illustrissimam. *Primum* allegari vidi *Wulfgangum Stubenbergium*, qui circa A. 1000. vixerit, & ex *Agnete*
Habsburgia s. *Habspergia Ottocarum* atque *Wulfgangum* jun. genuerit, cui nupta *Marga-*
reta, *Carinthia Ducissa*; Ex hoc descendit *Wolfgangus* s. apud *Henning. Theatr. geneal.*
T. 3. P. 1. p. 553. Wulfgangus II. qui circa A. 1237. vixit, & ex *Elisabetha Hermannii, Com. Or.* Lineæ
Wurmber-
gia.
Kapfen-
bergia.
Aliorum
circa fami-
liæ insignia
lapsus.
tenburgici Carinthii, filia, suscepit, præter *Wulfgangum*, *Episcopum Bambergensem* à 1304. ad
1319. *Ulricum* atque *Fridericum*, duarum linearum, *Wurmbergica* & *Kapfenbergica*, au-
tores; quæ utraque hodie quoque superant.

§. II. Quod attinet Insignia, oppido fallitur *Henninges*, qui l. c. illis *calicem* cum
duplici operculo tribuit, qui etiam in *galea* pectus hermae, cui loco brachiorum pisces
admoti, ornat: Forte ex eo, quod *supremis Styria Pincernis* officii tesseram competere
existimaret. Fallitur etiam *Cyr. Spangenb. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 36. p. 324. b.* qui tribuit
draconem anchora circumvolutum. Sed nec quod in *Sibm. Wapenb. 1. p. 30.* conspici-
tur, & ex eo forte ascivit *Gabr. Bucelinus P. 3. Germ. p. 229* à familia agnoscitur scutum.

§. III. Originarium dērypa fuit in scuto nigro anchora argentea inversa, per an- Originaria
tessera.
nulum, inferius trajecto fune aureo s. crine contorto (mit einem gelben durchzogenen
Zopff. In Sibmach. Wap. mit einem gelben zurissenen Seyl.) In *Desterr. Spiegel*
der Ehren. L. 2. c. 5. p. 205. paulo aliter comparet hæc tessera, adjecto *cephalo scutario*
argenteo, *anchora* figura minus expressa, & fune s. crine contorto in serpentis speciem
commutato. Quali specie *Salzburgi* scutum hoc etiam pictum extare *Perillustres*
Dn. Rudolphus Wilhelmus, literis ad agnatum *Perillustrem Dn. Georgium Augustinum*,
testatur.

§. IV. Primus auxit hanc parmam gentilitiam *Ulrici* abnepos *Joannes*, eamque *Wurmberg*
in quatuor secuit quadras, *ancora* in primam & quartam locatâ; his adjiciuntur secun- Dom.
da & tertia aurea, inscripto verme nigro: Hoc notatur Dominium *Wurmberg*, quod
patri ejus *Leutholdo*, qui A. 1452. vixit, uxor *Agnes*, f. *Bernardi à Pettau*, attulerat, Pettau,
unde deinceps linea dicta est.

Ancken-
stein do-
minium.

§. V. Joannis filius, *Caspar*, qui A. 1524. vivis excessit, scuto huic quadripartito imposuit mediam parmaulam rubeam, inscripta anchora in inversa, cujus trabs tribus transversis lineolis (mit drey Strichen) insignitur, & per annulum funis aureus trajicitur. Hac accessio ob Dynastiam *Anckenstein* facta.

Modernaum
scutum.
Apex,

§. VI. Unde hodierna quoque scuti dispositio eadem servatur (uti etiam conspicitur in *Sibmach. Wapenb.* 1. p. 23.) ex symbolis *Stubenbergiis*: *Wurmbergia* atque *Anckensteinia*. Galeæ vero imponuntur tres: anterior vetus *Stubenbergia* coronata, & sex plumis struthionice erectis ornata, quarum dextræ nigricant, ex læva argento candent. Mediam cassidem diademate tortili ex cocco & argento tectam premit anchora *Anckensteinia*, cum fune per annulum transmissio, imposita corona exigua, & argenteis atque coccineis pennis. Extrema galea *Wurmbergia*, coronata sustinet basiliscum nigrum, aureis pedibus & expansis alis, quarum extremitates viridibus pennis exornantur. Basiliscum tunc *Caspar* assumpsit, cum ejus loco *Wurmbergiam* cassidem parer *Joannes* ornaret, complicato jugo alarum aureo, quarum anteriorem vermis ornabat niger. Lacinia circumvolant has cassides, primam nigra & argentea, secundam ex eodem metallo & rubea, tertiam aurea & nigra.

Tituli.

§. VII. Titulum *Wurmbergia* lineæ illum observavi: *Domini de Stubenberg, in Wurmberg, Ebensfeld, S. Johann, Haussampacher, Glech & Halbenrein; Pincerna hereditarii Styriae. Herr zu Stubenberg in Wurmberg, Ebensfeld, S. Johannes, Haussampacher, Glech und Halbenrein, Erbschencken in Steyer.* Rationem horum omnium explicare non possum, nisi quod *Kleck* (Glech) & *Halbenrein* attulit *Ursula*, Dietvigi, Domini ab *Emerberg* s. *Eimerberg*, filia, *Leutholdi Stubenbergii* uxor. Confer *Laz. L. 6. Migr. p. 193. Cyr. Spangenb. Adelsp. P. I. L. 8. c. 18. p. 206. 207.* ubi de illius gentis *Eimerbergia* & nominis origine quædam lectu jucunda. *Kapsenbergiorum* an idem sit titulus, ignoro.

Gentis pos-
sessiones
ex Lazio.

§. VIII. *Wolfg. Laz. Migr. Gent. L. 6. pag. 192.* ita Dynastias eorum recenset: *Pincerna à Stubenberg*, qui postea cognatis suis, *Dominis à Capenberg & Pettau, Marefcalcis extinctis*, feudo à *Ducibus Austriae* impetrarunt *Kapsenberg, Mureck, Ebenhausem, Wurmberg, Stubeck.* Idem, *Artenburgensibus Comitibus deficientibus in Carinthia, Ducum Austriae beneficio* impetrarunt *Frauenburg, Holenburg, Gutenberg, Piograd, Kestnyckh, Hesbach, Kacz & Treffen.* Quorum vasalli leguntur fuisse apud *Syros, Stadauer, Moskyrcher, Prodlecker, Mayssen & Judeln.* Ex quo de familiae amplitudine judices.

Alia ejus-
dem in Au-
stria.

§. IX. In Austria etiam varia bona nati sunt, ex quibus illa legi. *Steyersberg Dynastia* prope *Neustatt*, quam A. 1419. jam possessam ad seculi hujus initium retinuerunt. *Höflein* A. 1446. feudum *Brandeburgi* cum in Austria: *Mittergrabern, Sitzendorf, Obergrabern, Groß, Schœngraben, Schallaburg, Siechtenberg.*

Elogium
Jacobi Stu-
benbergii
& totius
gentis ex
Sambuco.

§. X. Cum *Jacobus Stubenbergius* annos natus 17. Patavii A. 1559. 27. Febr. excessit, in ejus laudem *Joannes Sambucus* orationem habuit, quæ ibidem typis impressa est. Cum vero in paucorum manibus sit, huc transferam aliqua, Gentis honorem illustrantia: *Jacobus hic noster amplissimo loco & familia perveteri oriundus Stubenbergia fuit. Patrem habuit Wolfgangum, & ipsum hominem prudentia, usu, consiliis, auctoritate praestantem ac varietate negotiorum spectatum: quem ab honestate nulla causa, nullumque periculum dejecisset: ideoque filiis justitiae, frugalitatis, diligentiae, innocentiae atque continentiae exemplis primum relictis, à luce optima fide semigravit. Matrem vero cujusmodi? Pari vetustate generis, à Teuffenbach: in qua omnes virtutes elucet, honestissimam feminam, quæ pudicitia & constantia præ cæteris in hodiernum diem claritatem summam sibi peperit, ac obtinet. Quum autem nominari Stubenbergios auditis, velim sic habeatis, quod intelligetis, antiquitatem ejus, de illustribus auctoribus profectam, totiusque Stiria ditissimos omnique laude ornatissimos Barones, ex ea produsse. Quam illam non modo Germania, arduis & insignibus belli ac pacis exemplis perspectam: sed verò exteris quoque, & longissimè remotis nationibus, jam à sexcentis & amplius annis, cognitam floruisse, nemo dubitat. Is enim splendor & amplitudo & opes huic Genti perpetuæ fuere, ut, sive domi, sive foris, terra marique rebus gestis, de universa Germania paucas ei reperiamus aequales, superiorem profectò neminem. Tantumque hujus majores constituenda pacis, & cum usutulit, belli ducendi arte præstiterunt: ut illis referendis, historia texenda necessario veniret, vosque audiendo, ego minus dicendo, sufficerem: indeque factum, quod hujus atavi Austriae & Carrariorum Domus affinitate, suam ornata,*

Toletana Domus.

351

ornatam & amplificatam reliquerunt. Ex his Peravionis Dominos olim Mareschalcos fuisse, proditum est, ante vero annos tercentos, à Rodolpho Imperatore Stryæ Præfetti fuere: Hi ipsi adhuc ejusdem provincie Barones summi ac Pincernæ, de jure heredum observantur.

Cap. LXXXVIII.

Toletana Domus.

ARGUMENTUM.

1. Familia ex Palaologis.
2. Scutum Toletanum.

3. Symbolum Navarrenum & Bellomontium.
4. Familia Bellomontia.
5. Apex.
6. Tituli & rationes.

§. I.

Toletanam familiam *Albanorum Ducum* nomine cum primis celebrem, ex *Palaolo-* Familia ex
gis *Gracis* derivant, & Toletanum nomen à prædiis, quæ in agro Toletano ab Al- Palaolo-
fonso sapiente, Rege Castiliæ, acceperint, nomen obtinuisse referunt. gis.

§. II. Tres ejus familiæ *Equites aurei velleris* enumerat *Chifflet. n. 150. 190. & 285.* Scutum
Primus & secundus *Fridericus & Ferdinandus Alvarez, Alba* Duces, symbolo gentili Toleta-
tantum utebantur, quod est scutum *quinis transversis tessellarum ductibus, & ternis* num.
perpendicularibus ex argento & cyano descriptum.

§. III. *Antonius Alvarez de Toledo*, Fernandi nepos, clypeum auxit, quadram Symbolum
primam & quartam *Toletanis* tessellis tribuens; secundam vero & tertiam nova qua- Navarre-
dripertita sectione *Navarren*o symbolo & *Bellomontio* repetitis complens. Bello- num & Bel-
montium *dāyua* est laterculus *rhombis aureis & caruleis* stratus. lomonti-
um.

§. IV. Ratio hujus incrementi est à matre *Antonii Brianda de Bellomonte*, 1. de Familia
Belmonte s. de *Biamonte* s. de *Beaumont* (pro linguarum diversitate) quæ atneptis fuit Bellomon-
Carloti s. *Caroli de Navarra* s. *Beaumont*, qui patre *Ludovico Eburovicensi* s. *Navarren*o, Co- tia.
mite Bellomontii Rogerii ex concubina *Maria de Lissarassu* natus, magnus aquilifer Na-
varræ A. 1387. fuit, & illam *Bellomontiorum* Gentem in Regno *Navarren*o orsus est, quæ
dein Comitatum Lerinensem & Conestabilis Navarra, dignitatem gessit, cum *Carlo* fi-
lius, Ludovicus, Caroli III. Regis Navarreni (unde *Navarrenum* symbolum ascitum vi-
detur) filiam ex *Catharina Lissarassu* naturalem *Joannam* duxisset. Sed & *Ludovici* fi-
lius, Ludovicus II. naturalem Joannis Regis filiam *Leonoram* A. 1468. duxit, ut ita affini-
tas cum Navarrenis Regibus non una esset. Eadem familia *Bellomontia* alterius factio-
nis in Navarra caput, & *Grammontis* adversa fuit: In hac vero *Brianda* defecit, quæ
marito jus *Comitatus Lerinensis* & ut *Conestabilis Navarra* fieret attulit.

§. V. Ex galea coronata exsurgit angelus auro coronatus, veste & alis scuti modo Apex.
alveolatis, tenens crucem auream longiore petiolo. Laciniæ vero dependent argenteæ &
caruleæ.

§. VI. Titulum Ducis *Antonii* illum vidi: *Antonius Alvarez de Toledo, Henri-* Tituli &
quez (agnomen hoc assumptum credo à matre *Antonia Manrique* f. *Ferdinand* Hen- rationes.
riquez de Ribera) de *Beaumont* (ratio ex §. 4. pater) *Benavides* (hujus rationem non
capio) VII. *Dux Alba de Tormes* (hic titulus genti diu consverus, ex quo *Ferdinandus*
primum *Alba Comes* creati meruit) & de *Guesca* s. *Huesca* (hoc etiam axioma aliquan-
diu in stirpe fuit) *bis Grandis Hispania*, *Conestabilis Regni Navarreni* (vide §. 4.) *Mar-*
chio de Coria (hic titulus *Garsia*, primo Duci *Albæ*, concessus) & de *Villanova del Rio*
(hoc *Antonius* à matre habuit, herede *Henriquezia Riberanæ* Domus) *Comes de Lerin*
(vide §. 4.) de *Salvaterra*, (hunc etiam primo Duci *Albæ* tributum lego) de *Piedrabi-*
ta & de Barco Davila, *Viccomes de Vrbojo* (horum rationes non allegare possum) *Domi-*
nus de Valcorneias (vetustissimum istud familiæ patrimonium, quod *Rex Henricus Gar-*
siæ Alvarez, M. Magistro S. Jacobi, pro illo magistratu una cum *Oropesa* concessit, ab
eo frater *Ferdinandus* nactus est, & ad posteros transmisit.) & de *Erçazada*.

Cap. XXCIX.

Comites Trautsonii.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo. Linea. Comitum dignitas.
2. Trautson.
3. Rudolphi II. gratiosa concessio.
4. Falckenstein Com.

5. Sprechenstein Domini.
6. Schrofenstein.
7. Apex.
8. Scutum moneta impressum.
9. Tituli.

§. I.

Familia
origo.

Linea.

Comitum
dignitas.

Trautson.

Rudolphi II.
gratiosa
concessio.Falcken-
stein Com.Sprechen-
stein Dom.Schronen-
stein.

Apex.

Scutum
monetae
impressum
Tituli.

Illustrissimi Trautsonii Comites, qui ex Tirol in Austriam propagati sunt, ad quem-
dam Conradum Trautsonium de Matray circa A. 1160. originem referunt: Ceterum
aliquoties in diversas lineas distincti sunt. Inprimis Gentem exornavit Joannes, eques
& Baro, atque trium Imperatorum intimus Consiliarius, Supremus Aulae Praefectus at-
que Tirolensis Burggravius; tum ejus filius, Paulus Sixtus, qui, nec non fratris Balta-
saris filii, Comitum dignitatem stirpi intulere: ille etiam Aurei velleris eques & Austriae
Gubernator fuit.

§. II. Pauli Sixti scutum ita exhibet Joh. Jacob. Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 321. (sicuti
& Sibmach. Wapenb. P. 2. pag. 23.) ut quadripartitum totidem areolas exhibeat, illis-
que mediam gentilem parmulam imponat, quae carulea est solea equina argentea im-
pressa; quo symbolo Trautsonia ipsa designatur familia.

§. III. Ex quatuor primus laterculus aureus defert. Aquilam Imperialem corona Au-
gustali opertam, in pectore litera R. aurea notatam. Hunc non explicat Chiffletus:
credo vero esse concessionem & gratiae Imperialis à Rudolpho II. Augusto (quem R. notat,
& cui Comitum dignitatem aliaque axiomata debent) acceptae mnemofynon. Unde
reliquis etiam praepositur.

§. IV. Altera area rubea argentea fascia secatur, cum falcone nativi coloris pennis
superappicto vertici rupis prasinae tricipitis insidente. Notatur hac tessera Falckensteinus
Comitatus, à quo Comitibus titulus. Quem in Austria cum Dominiis Kaya, Laba &
aliis sub Ferdinando I. & postea, acquisierunt.

§. V. Tertia quadra argentea (aliquando aurea) defert gallum gallinaceum nigrum
in lavam conversum (more nostro) crista, rostro & cruribus coccineis, dextro pede cul-
mini rupis nigrae tricipitis imposito. Hoc symbolo designatur Dominium Sprechenstein,
quod jam in titulis Joannis, quo Joannes primus Baro natus est, legitur.

§. VI. Ultima quadra aurea repraesentat capricornum nigrum è flammis miniatis
prorumpentem à sinistro latere pedis scutarii (halber Steinbock mit rothen Feuer-
flammen aus dem abgetheilten Leib) designandae Dynastiae Schrofenstein. Ita enim
legendum, quod Chifflet. Schronenstein legit. Hujus Domini jus Sixto Trautsonio,
Equiti & Colonello, seculo decimoquinto uxor Dorothea de Schrofenstein attulisse vi-
detur.

§. VII. Scuto huic quinque imponuntur galeae, duabus ad latera ob spatii an-
gustiam dispositis. Media galea coronata gratiae Imperialis index Imperialem Aquilam
sustinet, dependentibus phaleris aureis & nigris. Proxima ad dextram coronata
gallum gallinaceum ostendit triplici monticulo insistentem, pro Sprechenstein, inter
lacinias argenteas & nigras. Quae ad sinistram mediae apponitur falcone ornatur, qui
triplici rupi insistit, ut designetur Falckensteinus Comitatus, plumario ornatur rubeo
& argenteo. Dextro lateri adjecta cassis pulvillo impositas struthionicas plumas ar-
genteo petiolo exhibet. Trautsoniam hanc dicere nec dubitarem, nisi obstarat locus
gentili apici minus conveniens, cum vero laciniae item pinguntur argento & cyaneo
colore, quae tinctura est mediae parmulae, conjecturam non plane deferendam censeo.
Sinistro lateri galea adponitur Schrofensteinia, cum erumpente nigro capricorno &
regumento lacinioso aureo & nigro. Ex his tantum quae hic media est Chiffletius recen-
set, ex more ordinis.

§. VIII. Pauli Sixti Comitis idem scutum impressum A. 1620. monetae vidi, corona
scuto imposita, & super hanc eminente aquila imperiali additoque aurei velleris torque.

§. IX. Titulus est: De Trautson, Com. in Falckenstein, Baro in Sprechenstein & Schro-
fenstein, Marescallus Hereditarius Tirolis.

Cap. XC.

Domus Tremollia.

A R G U M E N T U M.

1. Scutum Ducis Thoarsii.
2. Familia. Linea de Joigny, de Dours, de Thouars, de Royan, de Noirmouster.
3. Ludovici, Georgii & Claudii Tremolliorum progenologica tabula.
4. Francica lilia unde?
5. Laval. Ad Montmorencios. Montfortios. Riusios. Colinios. Tremollios.
6. Aragonio - Sicula tessera. Successio regum. Pretensio Tremolliorum. Principum dignitas.
7. Borbonia.
8. Apex. Telamones.
9. Alia dispositio. Sabandia.
10. Ludovici D. Thoarsii dispositio. Thoars.
11. Aurelianum. Mediolanum. (Vicecom.)
12. Ambrosia. Coitivy.
13. Craon.
14. Scutum progenologicum: Pennon genealogique.
15. Tituli Thoarsiorum.
16. Linea de Royan. Dux de Montmirail s. de Noirmouster.
17. Ludovica de Coitivy majores.
18. Areolarum ex illa tabula ratio.

§. I.

Principibus in Francia annumerari illustri suo splendore & ex affinitatibus tracto iure meruit familia Tremollia. Ejus caput est Dux Thoarsius, cujus ista sunt insignia in *L'Est. de la Fr. L. 1. P. 3. c. 6. p. 535*. Ut clypeo quadripartito alia media parmula incumbat auro tineta, in qua cantherium coccineum stipant tres carulea aquilula, rostris & cruribus rubeis, quod est de qua gentilitium Tremolliorum. Ipse major clypeus in primo laterculo refert symbolum Francicum, in secundo Lavallem, in tertio Arragonium & Neapolitanum, in quarto Borbonium.

§. II. Quod ipsam Gentem concernit, cantherio & aquilulis insignem, eam deri- vari vidi à Petro Dn. Tremollia, cujus circa annum 1046. memoria est. Undecimo gra- du ab eo distat Guido V. A. 1350. extinctus, pater Guidonis VI. Petri & Guilelmi. Hic Comitum de Joigny (Joviniaci) pater fuit, quem Comitatum filio ejus, Guidoni, uxor attulit, sed ire- rum filia, Joanna, Cabillonis intulit: Iste Dominos de Dours levit: Ille à Maria Sulliac uxore, Sully & Craon Genti suæ asseruit. Eo natus est Georgius, Magnus Francia cubicularius, qui, ob uxorem Joannam, filiam Joannis, C. Arvernia & Bononia, Comitatum horum suc- cessionem prætendit. Filius autem ipsius ex alia conjugē, Ludovicus, Comes Guinesii & Benaonii fuit, atque à Margareta, f. Ludovici, Dn. Ambrosia, Vicecomitatum Thoarsii atque Principatum Talemontii nactus est. Hos titulos etiam gessit filius Ludovicus, miles for- tissimus, & elogium meritis, ut diceretur *le Chevalier sans reproche*: qui demum septua- gesimo quinto ætatis anno ad Papiam pro Rege sanguinem profudit. Filius ejus Carolus, qui A. 1515. prælio ad Marinianum cecidit, ab uxore Luisa, f. Caroli de Coitivy, Comitatum de Taillebourg familiæ intulit. Hoc natus est Franciscus, cui ab uxore Lavallea heredi- tas. Pateris fuit trium linearum: nimirum ex Ludovico Thoarsia, ex Georgio Royania, & ex Claudio Nigromonasteriensis (de Noirmouster.) In Thoarsia idem ille Ludovicus ob- tinuit à Carolo IX. A. 1563. ut Vicecomitatus Thoarsius in Ducatum erigeretur, cui dein- ceptus Pariatus dignitatem A. 1595. Henricus IV. adjecit. In tertia linea itidem Ducatus di- gnitas collata, & A. 1657. Baronatus Montmirail in Bria sub nomine Nigrimonasterii af- fixa est.

§. III. Ut reliquorum laterculorum pateat ratio, huc transferre necesse est sche- ma proavorum Ludovici Tremollii atque fratrum, quod ita habet

Ludovicus, Dux Thoar- sii, Georgius, Dn. Rojani, Claudius, Dn. Nigri- monasterii cum fratrib. & sororibus.	Franciscus Tremoll. Pr. Talemontii. † 1541.	Carolus Tre- moll. Pr. Tale- montii. † 1515.	Ludovicus, Dn. Tremollii, Vicec. Thoar- sii, Princ. Talemontii. † 1525.
		Luisa de Coitivy	Gabrielis Borbonia Montpenseria † 1516.
		Guido. XVI. C. de Laval. † 1531.	Carolus de Coitivy, C. de Taillebourg.
		Anna heres Lavallea.	Joanna, Ducissa Valesia, f. Joannis D. En- golisma.
		Carola Arrago- nia. †	Joannes de Laval, Com. de Caserta. † 1476.
			Joanna du Perier, Dn. de Quentin.
			Fridericus, Arragonius, Rex Neapolis & Sicilia.
			Anna, f. Amedæi Ducis Sabaudia.

X x

§. IV. Ex

Francica
lilia unde.

§. IV. Ex his liquere opinor, Francica lilia ortum habere à Joanna, Caroli de Coitivy uxore, quæ Francisci I. Regis amita, eiq; in primis chara fuit, ut ei etiam A. 1515. *Ducatum Valesium* concederet. Unde tanto minus dubitandum, quod etiam regium hoc *δῆγμα* scuto inferi passus sit. Licet *Le Laboureur*. de l'Orig. des arm. n. 38. sculptoris ignorantia hanc areolam adscribat, & familiam modestiorem credat, quam ut hunc affectet, honorem.

Lavali

Ad Mont-
morencios.

Montfor-
tios.

Riuſios.

Colinios.
Tremol-
lios.

Arragonio-
Sicula tel-
ſera.

Succesſio
regum.

§. V. Area secunda aurea continet *crucem rubeam*, quinque *conchis argenteis* impressam; singulos scuti angulos verò implent *quaterna aquilula carulea* rostro & *cruribus mutila*. *Lavalleam* successionem notari, jam monui. Dynastiam hanc in Cenomanis sitam Armoricæ Britannia vicinam peculiaris familia tenuit. A Guidone I. decimo gradu descendit Guido VI. vel aliorum numeratione VIII. Dominus Lavalli, qui filiam Emmam habuit, quæ initio Roberto, Comiti Alenſonio, exin Matthæo II. cognomine Magno, Montmorencio, Conestabili Regni, qui Reginae contutor datus est, & summa auctoritate floruit, atque A. 1230. vivis excessit, demum Joanni Dn. de Choisy, Equiti, nupsit. Ex Montmorencio natus est Guido, qui ab uxore, Philippa, Dominium de Vitre Genti tulit, atque nomen Lavalleum pro Montmorencio assumpsit, & posteris reliquit: Ex eo natus, præter Burchardum, Dominorum de Attichy satorem, Guido VIII. post patrem Dominus Lavalli, pater, præter alios, Guidonis & Andrea. Hic rami amplissimi origo est, qui Dominos de Chastillon, de Loue, de S. Aubin, de Lezay, de la Faigue, de Boisdauphin, Marchiones de Neelle, de Sablé, Comites de Joigny, de Bresteau, omnes nominis de Laval, ex se dedit, quorum aliqui nunc quoque superant. Ille autem (Guido) Dominus Lavalli, nominis ejus nonus, & Comes Caserta fuit. In hujus liberis Joannes Dominos de Pacy, Fulco Dominos de Chalouyau & de Raiz genuerunt: Natus maximus Guido X. Dominium avitum filiis reliquit, qui duo ordine sibi succedere Guido XI. & XII. quorum hic filiam reliquit heredem Annam, quæ A. 1404. Joanni de Montfort, Domino de Kergorlay nupsit, cum conditione nominis & insignium Lavalleorum assumendorum: unde Guido XIII. (quod iam nomen fere unicum Lavalleis placuerat) dictus est. His parentibus natus est Guido XIV. Lavalli Comes A. 1429. à Carolo VII. Rege creatus. Pater Guidonis XV. & Joannis Dn. de Rochebernard: hoc natus est Nicolaus, qui, cum patruo successisset, Guidonis XVI. Com. de Laval nomen sumit: ex tribus conjugibus plurimum liberorum pater. Successit patri filius Claudius, dein Guido XVII. sed A. 1547. mortuus, heredem habuit ex sorore majori Catharina, Claudio Dn. de Rieux, de Harcourt & d'Aumale nupta neptem Renatam, uxorem Ludovici de S. Maure, M. de Neelle. Quæ ob hanc causam Guionna XIX. dicta est: cum verò hæc etiam careret sobole, successio transfuit ad sororis Claudie ex Francisco Colinio Andeloto liberos: In his, qui Paulus prius fuerat, Guido XIX. Comes Lavalli dein dictus est, nam relicto avito nomine gentile & adoptivum Illustrissimæ familia assumpsit, ut ait Thuan. L. 45. p. 723. sed cum tribus fratribus A. 1586. ad Mediolanum Santonum interiit (Conf. Thuan. L. 85. p. 206.) relicto filio Guidone XX. qui A. 1605. bello Ungarico extinctus est, heredibus in Lavalleæ successionem Tremolliis, in Riuſia Ellebovio ex Lotharingis Duce. Thuan. L. 134. p. 1092. Nam Catharina Lavalleæ, Claudia Riuſio nuptæ soror Anna Francisco Tremollio nupsit, unde hereditatis jus derivatum est. Ex eo Fridericus Tremollius, Henrici Ducis Thoarsii frater, Comes Lavalli dictus est, & hoc sine liberis mortuo, Henrici filius secundus, Ludovicus Mauritius. Hoc tamen observatu dignum, cum Lavalleæ successio in reliquis familiis Montmorencia, Montfortia, Colonia, nominis mutationem mox post se traxerit, Tremollios suum cum alio nomen mutare noluisse. Quod vero *δῆγμα* superius descriptum attinet, nemo non videt, ipsum esse Montmorencium, conchis discerniculo servantibus. Conf. c. 65. n. 36.

§. VI. Laterculus tertius oblique dextrorsus & sinistrorsus secatur: in summo & imo aureo palus quater geminus miniatus: in argenteis lateribus aquila singula nigra, auro coronata, cruribus coccineis conspiciuntur. Arragonum, qui Sicilia Reges fuerunt, hoc symbolum erat. Uti c. 38. n. 16. vidimus Porro primus ex Arragoniis Sicilia sibi vindicavit Petrus III. Arragonia Rex, Manfredi Svevi Regis Sicilia gener. Ejus posterum Regnum tenuere usque ad Martinum II. ob uxorem agnatam Mariam Regem Sicilia coronatum A. 1409. Dein à Joanna ex Andegavensibus Regina utriusque Sicilia adoptatus est A. 1423. Alfonsus ex Castellanis Ferdinandi Regis Arragonia filius. Quamvis vero Joanna arctius habita adoptionem revocasset, & Ludovicum III. & Renatum Andinos adoptasset, Alfonsus tamen gravissimis periculis discussis Regno demum potitus est. Ejus filius naturalis Ferdinandus Neapoli-

Neapolitanum Regnum post patrem tenuit, sed graves hostes Gallos expertus. Successit huic *Alfonfus II.* filius, quem Carolus IX. R. Franciæ expulit, & post hunc *Ferdinandus* filius, qui, vix recuperata Neapoli, mox mortuus est, herede *Friderica* patruo. Cum vero hunc etiam Galli impeterent, patruelis, *Ferdinandus Catholicus*, Hispaniarum Rex, subsidium ei mittere visus est; sed cum, quas auxiliares credebatur copias, Duce *Consalvo Cordubensi* missas, benigne in Sicilia & Calabria admisisset, *Fridericus* se deceptum sensit, & facile à duobus potentissimis Regibus Franciæ & Hispaniæ oppressus est. Indignitate rei motus *Fridericus* ad Gallos pridem hostes applicuit animū, & cum in Gallias abiisset, filio *Ferdinando* Calabriae Duci, si Italiam relinquere cogeretur, ut sequeretur, imperaverat. Sed cum Tarenti hic se *Consalvo* dedidisset, contra fidem juratam sub custodia in Hispaniam missus est, ubi & decessit. *Friderici* autem filia, adeo *prætensionem in Regnum Neapolitanum vel Siciliae*, Genti isti attulit, ex qua jus ad *Tremolios* cum reliqua successione *Lavallea* transit. Ob hanc causam juris conservandi gratia non solum *Tremollii* dēyua hoc in scuto servant, & Principum *Tarentinorum* titulo utuntur, verum etiam, cum Monasterii major Magnatum Europæ. huiusmodi causa per Legatos convenissent, juris vel prætensionis suæ rationes exhibuerunt. Hac quoque causa inter *Principes Tremolliis* in Gallia locus concessus est à Regibus, & adhuc servatur.

Prætensio Tremoliorum.

Principum dignitas.

Borbonia.

§. VII. De quarto laterculo quod dicam non habeo, nisi *Borbonium* eum continere symbolum, quod Francicis liliis inscripto scipione breviori coccineo constat. Haud dubie insertus est ob *Gabrielidem Borboniam Montpenseriæ*, quæ opuscula quædam devotionis pia conscripsit.

§. VIII. Scuto imponitur cassis coronata, sustinens caput aquila caruleum, rostro aurato. Phalerae dependentes rubeo & caruleo colore tingi dicuntur. *Telamones* vero assistere solebant olim leones, nunc ex regia concessione angeli aurei.

Apex. Telamones.

§. IX. Aliam scuti dispositionem vidi in *Geliot Indic. armor. voce enté. p. 282.* ut videlicet primam aream *Arragonio-Sicula*, secundam *Francica*, tertiam *Borbonia*, quartam *Lavallea* occupent: scutulo medio *Tremolliis* symbolis exarato: cum arcu la triquetra in scuti pede inter tertium & quartum laterculum inserta rubea, & argentea cruce insignita. Hoc symbolum *Sabaudia* est, quod inferere potuerit ob Annam Sabaudam, Carolæ Arragoniæ matrem. Ead. pag. memorat *Henricum Carolum Princ. Tarentinum*, discerniculi forte causa, cum parens viveret, scutulum toti impositum perpendiculari linea in duas distinxisse partes, ut *Tremollio* cantherio, in altero latere *Turrio Bullionum* signum adderet.

Alia dispositio.

Sabaudia.

§. X. Alibi p. 304. 305. istam dispositionem, qua usus sit *Ludovicus, D. Thoarsus* recenset, ut videlicet tres perpendiculares, & una transversa in octo areolas clypeum distingerent. Inter has primam *Tremollia* symbola, & tertiam *Lavallea* implent. Reliquarum nondum vidimus figuras. Secunda ergo areola aurea spargitur liliis caruleis, angulo superiori dextro minato. *Thoarsum* hoc signum est, quod, teste Favino, *Arnoldus, Vicecomes Thoarsus*, filius Ebali, Ducis Aquitaniæ & Picavii assumpsit. Porro hic Vicecomitatus ex familia originaria ad *Ambosios* delatus est, matrimonio Johannis III. Dn. Ambosii, & Joannæ, filia Ludovici Vicecomitis Thoarsii: horum proneptis fuit *Margareta* heres, & uxor Ludovici Tremollii, qui A. 1483. extinctus est.

Ludovici D. Thoarsii dispositio.

Thoars. Vicecom.

§. XI. Quartam aream *Aurelianense* symbolum complet: nam *Joanna Ducissa Aurelia*, quæ in tabula §. 3. legitur, avum habuit *Ludovicum, Ducem Aurelianensem*, & aviam ejus uxorem, *Valentinam*, ex *Vicecomitibus Mediolanensibus*: unde ratio quinti laterculi apparet, in quo visitur *Mediolanensis* boa, cum infante ex faucibus prorumpente.

Aurelianensium.

Mediolanensium.

§. XII. Quintus laterculis ternis aureis & coccineis palis exornatur, *Ambosia* familia notâ: ex qua diximus Ludovico fuisse uxorem *Margaretam*. Proximam aream complent *terna fasciæ ex auro & nigro colore*, quod insigne est familiae de *Coitivy*, ex qua *Luisam* Carolus uxorem habuit.

Ambosia.

Coitivy.

§. XIII. Extrema areola rhombis aureis & coccineis completur, familiae *Craon* gentilitio signo. Hanc familiam quod concernit, *Bertha*, filia *Guerini de Craon*, Roberto Burgundo nupsit, & istam attulit hereditatem: Successere longa serie posterius ad *Amalricum III. patrem Mauriti VI. Petri & Wilhelmi*: Ex quibus hic Dominorum

Craon.

de *Chasteaudun*, de *Dompmart* & aliorum, iste Dominorum de la *Suse* progenitores fuere; illo autem nata est, præter *Amalricum*, qui A. 1373. mortuus est, *Isabella* heres, uxor *Ludovici, Dn. de Sully*, quibus parentibus genita *Maria*, quæ vidua *Caroli de Berry, Comitis Montpenserii*, nupsit *Guidoni Tremolio*, qui A. 1398. mortuus est. Inde cum hereditate jus etiam *Craonia* Insignia gestandi. Porro *Craonium* hoc symbolum jam diu in usu fuit. Nam vetus *Tremoliorum* scutum quadripertitum primo & quarto laterculo gentile, secundo *Thoarsium*, tertio loco *Craonium* hoc $\delta\epsilon\gamma\mu\alpha$ referebat.

Scutum
progonologicum.
Pennon
genealogi-
que.

§. XIV. Alibi præfatus *Geliot*. pag. 536. 537. exhibet scutum, non quale gestari so-
leret, sed concinnari posset pro *Tremoliiis*, & nominatim *Henrico Carolo Duce*, expri-
mendis omnibus ejus aviis, quod scutorum genus *pennon genealogique* (progon-
logicum scutum dicerem) nuncupare solent. In eo 32. laterculis, totidem tritavos &
tritavias ejus Principis videre licet. In prima serie, ex parte avi paterni, illa sunt sym-
bola, *Tremolium*, *Coitivium*, *Lavalleum*, *Arragonium*, *Montmorencium*, *Potium* (Pot ge-
stat fasciam cæruleam in laterculo aureo) *Sabaudicum*, *Lascarium* (*Lascaris* utitur aqi-
la bicipiti aurea, in solo rubeo, quod Domus ex Imperatoribus Orientis descendat.) In
secunda serie conspiciuntur, ex parte aviæ paternæ, *Nassovium*, *Hassiacum*, *Stolbergium*,
Eppsteinio-Koenigsteinium, *Borbonium*, *Montpenserium*, *Louvianum*, *Engolismense*. Inter-
tia serie, ob avum maternum *Turrium*, *Pontium*, *Turrium*, *Polignacum*, *Montmorencium*,
Potium, *Sabaudicum*, *Lascarium*. In quarta serie, ob aviam maternam, ex *Nassoviis*, pror-
sus eadem, quæ seriem secundam constituebant. Sorores enim fuere aviæ paternæ
& maternæ. Ut vero hæc rectius intelligas, contulas ipsam tabulam progonologicam
Tremoliorum, in nostro *Theatr. Nob. Europ. P. I. p. 93*. Si quis etiam altius repetere cu-
piat, reperiet 64. majores, ex omni latere aequaliter ascendendo, *Henrici Caroli Tre-*
molii, apud eundem autorem p. 534. ubi tamen *Henricum Carolum Turrium* vocat pro-
prio aut typothetæ lapsu. Sed necesse non est, omnia illa huc transferre: Repeti enim
nullo negotio ex eadem mea $\delta\iota\alpha\tau\alpha\upsilon\sigma\iota\varsigma$ progonologica possunt, quæ cum *Gelioto*
plane convenit, nisi quod pro *Isabella Foxia*, quam *Guidoni de Pons* uxorem assi-
gnavi, ille vult fuisse *Joannam*, filiam *Menotonis de Chasteauneuf, Dn. de Ciré*. De quo
non contendam.

Tituli
Thoarsio-
rum.

§. XV. Hæc de *Thoarsia* linea. Titulum Ducis illum legi: *Dux de Thouars, Par-*
francie, Princeps de Talmont, Comes de Laval, de Montfort, de Guines, de Benon, de Jon-
velles & de Taillebourg, M. d'Espinau, Vicecomes de Rennes & de Bays, Baro de Vitre, de
Mauleon, de Berrie & de Didonne, Dn. de la Tremoille, de Loudun, &c. Rationes ex supe-
rioribus de plerisque colligi possunt.

Linea de
Royan.
Dux de
Montmi-
rail s. de
Noirmou-
stier.

§. XVI. De linea *Royana* nihil peculiare observavi, nec vidi, quo illa discernicu-
lo, vel quâ dispositione, à primogenita separetur; quod vero tertiam *Nigrimonasterii*
s. *Montmirailii* concernit, illam Ducis de *Montmirail* s. *Noirmoustier* parvam exhibet
Sammarth. l. Est. de Fr. L. 3. cap. 5 p. 334. ut ea appareat tribus perpendicularibus & una
transversa in octo areolas distincta, quæ symbola contineant *Francicum*, *Hierosolymita-*
num, *Aurelianense*, *Imperiale*: in secundo ordine *Lucenburgium*, *Mediolanense*, *Laval-*
leum, *Craonium*: *Tremolio* gentili, qua mediæ coeunt areolæ, incumbente.

Ludovicæ
de Coitivy
majores,

§. XVII. Rationes symbolorum non nisi progonologico aliquo schemate exhibi-
to intelligentur: quod exhibeo.

Ludovicus VIII. Rex Franciæ.

Ludovicus IX. R.
Franciæ.

Carolus Andinus, R. Sicil.
& Hierosolymorum.

Philippus III. Rex
Franciæ.

Carolus II. R. Sicil. &
Hierosolym.

Carolus, Comes Vale-
fiæ.

Uxor

Margareta Andina.

Philippus VI. Rex Franciæ.

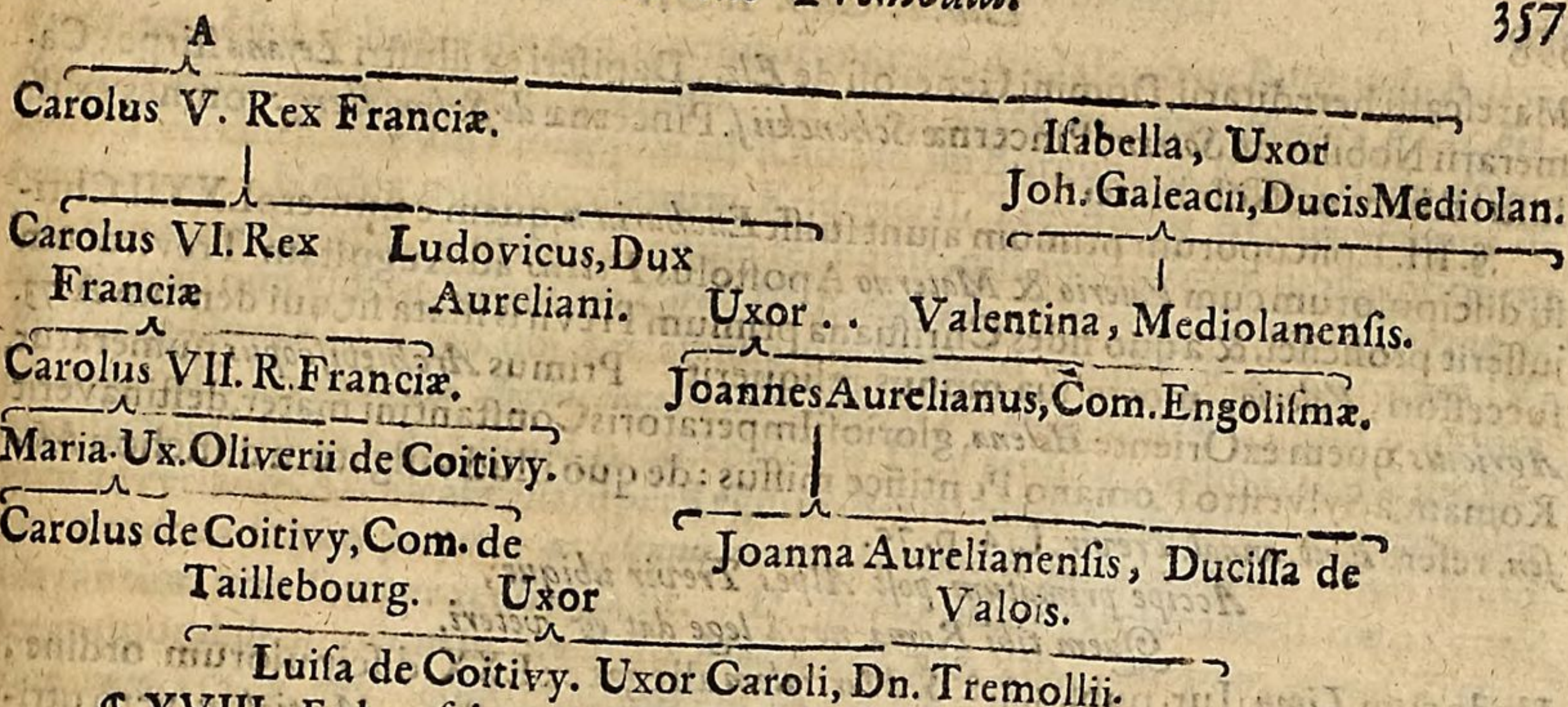
Joannes, Rex Franciæ: cujus uxor

Henricus VII. Lucenbur-
gius, Imp. Romanorum.

Joannes Lucenburgius,
Rex Bohemiæ.

Bona Lucenburgica.

Carolus

§. XVIII. Ex hoc schemate non difficile puto areolas illas explicare: *Francica* Areolarum ex illa tabula ratio. lilia pluribus debentur Franciæ Regibus: *Hierosolymitana* crux Margareta Andina patri & avo: *Aurelianus* liliis regiis, inducta lambellâ, Ludovico, Aureliani Duci: *Aquila Imperialis* dignitati Henrici VII. Augusti: *Lucenburgus* leo ejusdem familie gentili: *Mediolanensis* boâ Valentina Mediolanensi: quos omnes in maioribus suis numerat *Ludovica Coitivia*, Caroli Tremollii uxor. Rationes reliquarum areolarum, utpote *Lavalleæ* & *Craonia* ex superioribus colligere facile est.

Cap. XCI.

Archiepiscopus & Elector Trevirensis.

ARGUMENTUM.

1. Scutum Electoris Lotharii.	7. Primatus jus.
2. Crux Trevirensis. Urbis antiquitas. Archidia-
ceseos limites. Officiales.	8. Metternichia tessera.
3. Episcopus primus Eucharinus. Archiepiscopus
Agricius.	9. Galea & Apex.
4. Electoralis dignitas.	10. Scutum Electoris, Caroli Caspâri.
5. Per quam Galliam sit Archi-Cancellarius?
Freherus. Limneus. Conringius. Mal-
linckrot.	11. Prumensis Abbatia. Ad Treviricos Archi-
episcopos.
6. Archi-Cancellariatus Regni Arelatensis. Senten-
tia Mallinckrotii. Conringii. Broverii.	12. Galea & apex.
	13. Scutum moderni Electoris.
	14. Spirens. Episcopatus. VVeissenburgia praposi-
tura.
	15. Orsbeckia familia.
	16. Galea & apex.

§. I.

Eminentissimi Electoris & Archiepiscopi Trevirensis, qui hujus seculi initio Archi-
diacesin rexit, *Lotharii* scutum Sibmacherus depinxit *Wapenb. P. 1. p. 3.* quadri-
partita sectione, primâ & quartâ areâ *δᾶγμα Trevericum*, reliquis duabus gentilem
tessera referentibus. Scutum
Electoris
Lotharii.

§. II. Hieroglyphicon *Archidiacesis* proprium est laterculo *argenteo* inscripta
crux rubra. De antiquitate Trevirensis urbis dicere hic nihil attinet, quam ad *Trebe-* Crux Tre-
virensis.
Urbis an-
tiquitas.
tam, Nini, Assyriorum Regis, filium, Abrahami coætaneum referunt, huncque, cum no-
vercæ Semiramidis libidinem & iram fugeret, originem ei dedisse perhibent; Unde
in omnium ore versus:

Ante Romam Treviris stetit annis mille trecentis.

Diacesin quod attinet, Lotharingia, Lucenburgio, Colonienfi Archidiacesi & Palati- Archidi-
ceseos limi-
tes.
natu concluditur, ultra Rhenum verò Hassis & Nassovia contermina est. In 33. præ-
fecturas seu Satrapias eam dividit *Christoph. Brover.* *Annal. Trevir. proparasc. cap. 26.*
p. 72. Item p. 73. illos Officiales enumerat illustres: *Apparebant familia illustres Prin-* Officiales.
cipi suo ad honorata ministeria, unde & Ministerialium nomen profluxit. *Lüzelburgii*
Duces, Marschalli s. reiequestri; Isenburgii Dynasta Aula Præfecti; Brandenburgii,
qui Clervei Domini pro Architrachinis agniti: Dapiferatum gesserunt Helfensteinii. Su-
premi Camerarii in gente Orleya, Hereditarii in Alscha vel Elchia vixerunt. Defen-
sorum munus in Alckiorum stirpe viguit. Hodie Archidiaceos Officiales sunt:

X x 3

Marescalli

Marescalli hereditarii, Domini Generosi de Elz; Dapiferi ex illustri *Leyana* stirpe; Camerarii Nobiles de *Sötern*, Pincernæ *Schenckii* s. Pincernæ de *Schmidberg*: omnes ex illustri Rhenana Nobilitate.

Episc. primus Eucharis.

Archiepisc. Agricius.

§. III. Episcoporum primum ajunt fuisse *Eucharium*, quem è numero LXXII. Christi discipulorum cum *Valerio* & *Materno* Apostolus *Petrus* ad Augustam Trevirorum jussit proficisci, & à quo fides Christiana primum Treviris illata sit, qui demum A. 73. successor, *Valerio*, morte sua munus reliquerit. Primus *Archiepiscopus* numeratur *Agricius*, quem ex Oriente *Helena*, gloriosi Imperatoris Constantini mater, destinaverit Romam, à Sylvestro Romano Pontifice missus: de quo illud vulgatum distichon *Marsen*. refert *Epit. annal. Trevir.* L. 4. p. 75.

Accipe primatum post Alpes Trevir ubique,

Quem tibi Roma novâ lege dat & veteri.

Unde cum *Limn. Jur. publ.* 3. 5. 8. *S. Martialem* allegat ex LXX. discipulorum ordine; memoriâ lapsus fuisse oportet, cum *Maternum* dicere vellet. *Martialem* verò utriusque Aquitaniæ Apostolum produnt. Vide *Andr. Saussay de Myst. Gall. script.* pag. 302. seq.

Electoralis dignitas.

§. IV. *Electoralement* dignitatem quod concernit, quis primum eam gesserit, ex ea nondum inter Politicos decisâ controversia dependet, quando ad septenarium Principum eligentium restrictus sit numerus. Qui communem sententiam de *Otonis III.* tempore amplectuntur, *Ludolphum Saxonem* primum eâ dignitate ornatum allegant. Ad hanc dignitatem spectat, quod primus in electione Augusti ex sanctione Caroli V. A. B. C. 4. §. 3. suffragium dicit. Ita Coloniensem præcedit hic Elector, de cujus prerogativa rationibus *Limn. Jur. publ.* 3. 5. 7. seq. agit, cum judicio legendus.

Perquam Galliam sit Archicancellarius? Freherus. Limæus.

§. V. In solemnibus titulis Electoris ille etiam legitur: *S. Romani Imperii Archicancellarius per Galliam & Regnum Arelatense*. Non parum difficultatis illud elogium habere videtur scriptoribus Juris publici, in primis quod *Regnum Gallie* concernit. *Marq. Freherus*, ad *P. de Andlo*, ita intelligendum arbitratur, ut *ἐπὶ τῆς γῆς* sit mentio *Regni Arelatensis* ejus, quod Gallie nomine prius designatum fuerat. *Job. Limn. Jur. publ.* 3. 5. 2. durissimam credit eam explicationem, & eo potius respici putat, quod olim Gallia tota ad Imperii corpus pertinuerit: ad quod allegat illa *Guntberi*, in *Ligurino*:

At simul à nostro secessit Gallia Regno,

Nos priscum Regni morem servamus: at illa

jure suo gaudet, nostræ jam nescia legis.

Nec hoc absurdum autumat, quando & alii veterum dignitatum retinent emblemata, re licet mutata ut plurimum. Quam eandem sententiam pluribus roborat idem, ad *Capitul. Carol. V.* p. 121. 122. Ut tamen ad extremum eandem deserere videatur, cum ista demum subjungat: *Verum enimvero cum persuasio non sit modus acquirendi rerum Domini, consultius erit affirmare, nomine Gallie, quæ ad Archicancellariatum Trevirensis pertinet, venire illam partem trans Rhenum, quæ Gallie olim à nonnullis adscripta, ceterum Imperii Romano-Germanici pars fuit, & partim adhuc est. Quo sensu ipsa quoque Trevirensis Civitatis urbs Gallie, Belgicæ scilicet, nonnullis audit (vide *Kyriandrum in Annal. Trevir. P. 1.* p. 8.) Et Imperium Germanicum habuit subditos, qui Gallie finibus continentur; res nota est. (vid. *Bodin. L. 1. d. Rep. c. 9.*) *H. Conring.* diligens assertor juris Rom. Imp. de *Finibus* c. 8. pag. 75. Franciæ Regnum brevi quidem temporis momento fuisse in obsequio Germanicorum Regum, solidum autem aliquod jus hinc Imperio haud accrevisse, sed quasi suæ spontis Rempublicam tantum non semper à Germania Regnum illud agnitum esse, credit. Quo sensu verò Gallie Archicancellarius dicatur Trevirensis, non explicat, nisi forte cum *Frehero* sensit. Posteriori *Limnei* sententiæ, de Gallia Belgicæ, opponi illa etiam possunt Nobilissimi *Bernb. à Mallinckrot. de Archicancell. Imp.* 38. 39. quando in trans-Rhenanis provinciis, quæ antiquitus latissima *Lotharingie* appellatione comprehendebantur, Moguntinos Archiepiscopos jus & facultatem recognitionis retinuisse arbitratur. Unde cum *Frehero* videtur facere, ut posteriori nomine prioris amplitudo restringatur.*

Contingit.

Mallinckrot.

Archicancellarius regni Arelatensis.

§. VI. De *Arelatensis Archicancellariatus* elogio circa sensum minus ambigi potest. Origo verò, ut alia historiæ nostræ, in obscuro est. *Mallinckrot. d. 1. p. 43. d. Archicancellariatum* aliæ, *G&R. Arelatensis*, certum esse credit, non extitisse ante *Frideri-*

Archiepiscopus & Elector Trevirensis.

359

Fridericum I. sed ab hoc (vide p. 37.) constitutum, cum, ducta Beatrice Burgunda A. 1157. *Regnum Arelatense* Imperio recuperasset. Verum sub eo, nec non *Henrico VI. & Friderico II.* Archiepiscopum *Viennensem* ad Rhodanum Burgundici Regni fuisse *Archicancellarium*. Unde à quo successorum *Friderici II.* Trevirensis Archiepiscopus illud axioma acceperit, aliis indagandum relinquit, qui antiquiorem subscriptionem hujus tituli non viderit, quam sub *Carolo IV. Boëmundi*. Unde laudatus *H. Conring. de Conringii. Finib. Imp. Germ. c. 24. p. 599.* ubi Arelatensia jura Imperio vindicavit, ait, *Carolum IV.* pronunciasse *Trevirensis Archicancellarium Imperii per R. Arelatense*, quod nondum erat factum. Idem p. 607. quod Archiepiscopis Trevirensibus, nullo Gallicorum Regum adversante, *Archicancellarii per Regnum Arelatense* titulus solennis fuerit, colligit, quod ita saltem *perpetua ac solennis memoria manserit jurium Imperii*; imò quod illa tantum non semper renovata sit. De finibus hujus Archicancellariatus confer memorabilem locum in prædicto *Mallinckrot pag. 239. Brouver. Annal. Trevir. L. 16. num. 152. p. 177.* cum communem sententiam eorum, qui sub *Ottone Magno* hunc & aliorum Electorum Ecclesiasticorum Archicancellariatus institutos perhibent, recensuisset, subnectit: *Id sane necdum assequi rerum temporumque diligenti quoque notatione mihi contigit, hosne titulos ante Boëmundi Pontificatum quisquam Archiepiscopus gesserit, cum pro Archicancellarii nomine, Gallia potius Germaniaque semper primas sibi vendicasse testatissimum sit, &c.* Iterum n. 156. p. 178. *Atque mihi quidem Germania hic idem evenisse videtur, quod olim Græcia Imperatoribus, qui, ut amissâ Romæ & Imperio Occidentis, vel maxime Rom. nominis fasces titulosque jactarunt: ita proceres nostri Arelatensis Regni pene collapsi imaginem & umbram tunc denique consecrati sunt, cum jam pridem ea sceptrâ & provincia diffluxissent. Quocirca cum Boëmundi scriptor, ejus temporis aequalis, quicquid alii demum de Arelatensis Regni progressu & interitu statueret, aperte clareque testetur, id à Francia Regibus jam inde à Friderici II. Abenobarbi Nepotis atate occupari, ac sensim Imperio cæpisse diminui, idemque primus omnium, quem equidem legerim, Archicancellarii Arelatensis Regni titulum Boëmundo tribuat; non absque ratione censuero, Arelatensis Regni procurationem in Archicancellarii Galliarum nomen eo potissimum tempore adscitum, quo illud maxime Regnum à Franco distrahit, & Septemvirum electio strictiori jure in Germania celebrari cæpit; atque ita quidem ab Arnolde ejus nominis II. Archiepiscopo videri hoc munus primum susceptum, attribui autem cum ipsis titulis Boëmundo, ob controversiam eo de Regno nuper exortam; confirmatum verò posteris, quod illud deinde Regnum, etsi non ea, qua solet, finium amplitudine, hinc tamen, ad *Caroli IV.* etiam tempora palam sit, perstitisse in fide atque societate Rom. Imperii.* Hac scriptor Trevericus: post quem an alii certiora suppeditare poterint dubito.

§. VII. *Primum Trevirensis* quod concernit, qui etiam ex axiomatibus Electoris hujus est, *Tangvvaldum*, qui *Thietgaudus* vel *Teutgaudus* dicitur, *Jus Canonici* cum causâ 11. q. 3. c. 10. *Primates Belgica* provincia vocat. Ille verò Archiepiscopus A. 863. dignitate sua privatus est. *Fridericus I.* in quadam Constitutione eum vocat *Primates cis Alpes*, quod cum restrictione intelligendum (Confer tamen supra §. 3.) *Mersæus Agricius* vocat totius Germania primam Patriarcham, latius quam oportet extensâ dignitate, nisi cis-Rhenanam, hoc est, primam & secundam Germaniam intelligat. Confer *Mallinckrot. d. Archicanc. S. R. Imp. adject. c. 4. p. 193.* Confirmationem hujus Primatus, à *Victore Pontifice, Eberhardo Archiepiscopo* anno 1057. factam, vide apud *Limn. Jur. publ. T. V. Addit. ad 3. 3. p. 153. 154.* Primatum hunc *Masenius, Epit. annal. Trevir. l. 2. p. 41.* ei causâ adscribere apparet, quod ab *Eucharis*, primo Præsule, per totam late Galliam fides Christiana explicata, Ecclesias ipso moderante. Ubi etiam *Rhemenses* olim paruisse huic Primati docet.

§. VIII. Hac de ipsa Trevirensi dignitate: duo reliqui laterculi argento candentes ternas conchas marinas nigras continent *Metternichiam* tesseram (Vide *Wapenb. P. 1. pag. 187.*) Ita enim designabatur *Lotharius* ex Generosa illa familia editus, A. 1600. electus & A. 1623. extinctus. De ipsa Gente peculiari agemus capite.

§. IX. Huic scuto galea tres imponuntur: Primæ ad dexteram incumbit pileus ducalis rubeus, orâ hermionica reductâ, & super hunc in orbem figuratum ventilabrum s. tabula argentei coloris cruce rubea pictum, pennis pavoninis oculatis tribus exterius ornatum, cruce impressa tesserâ *Metternichia*. Mediæ verò incumbit culcitra viridis

Cap. XCIII.

Domini de Tschernembel.

A R G U M E N T U M.

1. Familia. Pincerna Carniola & M. Vinidor. Dynastia in Austria. Titulus Dominorum.
2. Scutum.
3. Tessera gentilis. Neuhusii, Eckensteinii, Hoppenbach s. Hopfenbach.
4. Galea & apex.

§. I.

Perillustres Dominorum de Tschernembel, qui hereditarii sunt Carniola & Marchia Vinidorum Pincerna, familia à castro & oppido Carniolæ Tschernembl, haud procul Culpa sitis, nomen accepit, ea tamen circa A. 1652. Frangepanis, qui nunc Tereschazii, vendidere, Pincernatus servatâ dignitate. In Austriam cum concessissent, sub Ferdinando I. Windeck & Schuerdperg, in provincia supra Anasum, obtinere. Porro refertur Gens ad quendam Ambrosium de Tschernembel, qui A. 1165. ludis equestribus Turginis interfuit, sed post eum generationis gradus incerti sunt. Certior deductio est ab Ottone, qui cum fratribus Henrico atque Wulzl (an Vladislao vel Wenceslao) medio seculo decimo quarto floruit, & ad nos usque posteritatem habuit. In qua fratres Georgius & Caspar, à quorum hoc moderni descendunt, A. 1464. à Friderico IV. Dominorum honorificum accepere titulum.

Familia, Pincernæ Carniolæ & M. Vinidor, Dynastiæ in Austria, Titulus Dominorum.

§. II. Scutum in Wapenb. P. I. p. 21. quadripartitum pingitur: Prima & extrema areola rubea, aquilam continet argenteam, aureis corona, rostro & cruribus, quam baltheus sinister nigris & rubeis tessellis alveolatus percurrit. Secunda vero & tertia argentea complectitur caput cum collo equinum nigrum, frenatum minio: media vero parvula argentea baltheam diagonalem sinistram defert, triplici (vel quadruplici) ductu tessellis atris & coccineis compositum. Mit drey oder vier roth und schwarz geschachten Strichen nach der schreibs.

Scutum.

§. III. Media parvula gentilis est, & ob hoc eandem tesseram Neuhusii in Carnia (am Karst) qui ejusdem originis creduntur fuisse, ut & qui extincti defecere Eckensteinii, solam servant. Aquila videtur gratia esse symbolum. Sed equinum caput ab extincta familia de Hopfenbach s. Hoppenbach derivatur. Quo jure vero ad hos devenit, mihi non liquet.

Tessera gentilis, Neuhusii, Eckensteinii, Hoppenbach s. Hopfenbach, Galea & Apex.

§. IV. Galea tres insistent scuto, omnes coronata. Primæ insistit aquila expansa, baltheo tessellato insignita argentea; è media protenditur jugum alarum complicatum, cum baltheo simili tessellato: ex ultima exsurgit caput equi frenatum. Laciniae circumvolitant primam argenteam & atram, secundam argenteam, rubram & nigram, tertiam iterum nigram & argenteam.

Cap. XCIII.

Domus Turria.

A R G U M E N T U M.

1. Familia. Christoph. Justellus.
2. Bullionii Ducis scutum.
3. Turria gens. Origo. Linea. La Tour Vinay. Delfinorum Vienna. Comitum Arvernia & Bononia. Concessio liliorum Francicorum.
4. Bononia comitatus. Per varias familias vagatus. Ad Turrios. Ad regem Francie.
5. Vicecomitatus Turenus. Ex Thuano. Marcellus pro Martiali. Comites Cadurcorum & Turenne Vicecomites. Fam. de Comborn. Successio ad Convenenses. Ad Bellofortios. Ad Turrios.
6. Arvernia comitatus. Ex gente Biturigum. Delfinatus Arvernia. Ad Borbonios aliquot ramos. Insigne. Terra comitatus. Ducatus sit. Successio comitatus ad Turrios. Catharinam Mediceam. Regem.
7. Bullionium penes Bononienses. Ad Leodienses

Episc. Ad Marcanos. Sedanum. Ad Marcanos. Ad Turrios. Controversia cum Mauleuvrio & Mompenserio. Sedanum ad regem. Quæ permutationi data.

8. Ob Bullionium & Sedanum Ducalis prima dignitas & jus Principum. Deductio plenior. Jus principum unde. Bullioniorum vetus dignitas & locus in tractatu Airebatensi. Comitibus Ratisponæ. In protectionem Francie se dedere. Comprehenso pactis regum. Pares aliis principibus ex familiis exteris. Titulus principis exteri. Ducatus cum principali dignitate. Differentia aliorum Ducum. Controversia de proedria An à Bullionii neglectum jus. Hodiernus usus.

9. Galea. Apex. Telamones.

10. Turenii Marescalli scutum.

11. Titulus Bullionii Ducis.

12. Scutum progenologicum.

§. I.

Quam merita sua illustrem diu reddidere, Turria Domus, calamo Celeberrimi

Familia, Christo.

Y y

Bullionii
Ducis scu-
tum.

Christophori Justelli, qui ejus natales & totam seriem diligentissime explicavit, porro illustrata est. Nobis jam curæ est, ejus Insignia describere.

§. II. Cellissimus Bullionii Dux, *Godofredus Mauritijs*, scuto utitur bipertito. Primus & quartus laterculus *caruleus*, sed *liliis aureis stratus*, *turrem* repræsentat *argenteam*, opere *cementario nigro*. Secundus *aureus tres orbes rubeos continet*: Tertius *senis aureis & rubeis taniis dextris obliquis exaratur*. Toti scuto alia incumbit *parmula bipertita*: cujus pars dextra *aurea vexillum Ecclesiasticum refert rubeum*, ter *pinnatum*, *fimbriis viridibus*: *sinistram rubeam fascia argentea percurrit*.

Turris
gens.
Origo.
Lineæ.

§. III. Turris in alveolo liliato *Turriam* ipsam Gentem notat; quam à quodam *Wifredo, Com. Biturigum*, qui circa A. 828. *Prosapia regalis vir nuncupatur*, deducere amant. Ejus enim pronepos, *Acfredi*, Biturigum Comititis & Aquitaniz Ducis filius, alterius *Acfredi & Guilelmi II. Comitum Arverniz & Ducum Aquitaniz* frater, *Bernardus*, ex demonstratione *Faucheti & Gueslii*, nec non chartulario foundationis monasterii de *Sa-cillanges*, Gentem hanc prosequisse creditur. Ejus trinepos *Giraldus Albertum II.* genuit patrem *Alberti, Domini de la Tour du Pin, & Berlionem de la Tour Vinay*, à quibus duæ lineæ. *Albertus* iterum genuit *Bernardum IV. & Albertum*, patrem *Hamberti*, qui ab uxore *Anna*, filiâ *Guidonis Burgundi*, ducta A. 1281. *Delfinus Viennæ* factus est: avus *Humberti ultimi Delfini*, qui A. 1343. & 1349. Regi Franciæ *Delfinatum* ea conditione donavit, ut filius primogenitus, *Coronæ candidatus*, nomen *Delfini* gestaret. *Bernardus* supra memoratus *Bertrandi I.* avus fuit, qui *Bernardum VI. Dominum de la Tour & Bertrandum*, à matre, *Dominum d'Oliergues* genuit. Ille posteriorum *Comitum Arverniz & Bononiz* sator fuit, hic omnium eorum, qui isto tempore ex Gente hac superant. Porro cum antea turris gentis in scuto rubeo gestaretur, *Alberti II.* supra memorati fidei hoc dedit *Philippus*, Franciæ rex, quem A. 1190. in *Palæstinam* comitatus est, ut *clypeum liliis Francicis* confereret. *Justell. L. 5. c. 9.* Alii recentius illud, & *Philippi Valesii* donum faciunt, *Guilermo Domino de la Tour*, *Alberti* istius trineponi, concessum.

Comitum
Arverniz
& Bono-
niz.

Concessio
liliorum
Francico-
rum.

Bononiz
comitatus.
Per varias
familias
vagatus.

§. IV. Tres orbes rubei laterculi secundi Comitatum *Bononia* notant, cujus metropolis *Bononia*, in *Morinis* ad mare, sita est. Comitatus hic per varias familias vagatus est. Primo *Flandris* paruisse videtur. Inde *Bononia*, *Paulifani* & *Pontivi* Comes legitur quidam *Guilelmus*, à cujus filiis *Ernaldo* s. *Erniculo*, *Hilduino* & *Hugone*, totidem familiæ *Comitum Bononia*, *Pontivi* s. *Abbatisvillæ*, *Paulifani* s. *Teroanæ*. *Ernaldus* proavus fuit *Eustachii III. Comititis*, *Godofredi Bullionei* & *Baldvini*, Regum *Hierosolymitanorum*. *Eustachio* tertio nata est *Mathildis*, *Stephano Campania comiti* & *Anglia Regi* nupta. Hujus filia, fratribus *Eustachio* & *Guilermo* extinctis, heres *Bononia*, religiosam prius vitam sectata, dein *Matthæo* ex *Allatis Flandria Comiti* nupsit, sed excommunicata & in monasterium redire coacta A. 1183. decessit, relictis tamen filiabus, *Ida* & *Mathilde*. Illa initio heres Comitatum *Renaldo*, *Comiti Danmartinio* attulit, mater *Mathildis*, quæ *Philippo*, *Philippi II. Regis* filio, dein *Alfonso*, *Regi Lusitaniz* nupsit, & ex isto *Joannam* heredem genuit, uxorem *Gaucheri*, *Dom. de Chastillon sur Marne* (*Castilionis ad Matronam*) quæ A. 1251. vita excessit, nulla relicta sobole. Inde ad *Brabantinos* ex *Mathilde* jus successionis transit: & quidem adjudicatus est Comitatus *Maria*, *Mathildis* filiz, quæ, ut & soror *Aleidis*, jus transtulere in nepotem, *Henricum III. Brabantiz Ducem*. Verum *Aleidis* filius, *Robertus VI. Arverniz Comes*, istum etiam Comitatum A. 1260. *Henrici* cessione, & mediante pecuniæ summa, nactus est: quo primum tempore iste familiæ huic illatus, permansit in ea usque ad *Joannam*, *Guilelmi X. filiam*, quæ *Philippo Burgundo*, & dein *Joanni, Regi Franciæ*, nupta filium ex illo habuit *Philippum*, *Burgundicæ prioris familiæ* ultimum, sed antea & ante matrem extinctum, unde hæc habuit patrum *Joannem* heredem. Hujus de-nuo neptis, *Joanna II. heres*, nupta fuit *Joanni, Duci Bituricensi*, &, post hunc, *Georgio, Domino Tremollio*; verum ex neutro prolem suscepit. Cum vero *Burgundi Comitatum* hunc occupassent, præsentio tamen ad *Turrios* delapsa est. *Maria*, *Godofredi Montgasconii*, *Joannæ propatru*, filia, *Bertrando III. Domino de la Tour* agnato nupsit, & *Joannæ hereditatem*, non tamen sine controversia cum *Georgio Tremollio*, sibi vindicabat. Nepoti ejus, *Bertrando V. A. 1477.* *Ludovicus XI. Rex Franciæ*, *Bononiam Mariæ Burgundicæ* creptam reddidit: sed deinceps commutatam cum Comitatu *Lauragensi*. *Lauragus* recepit, atque (ut *Fourn. Geogr. orb. not. P. I. L. 6. c. 9. p. 262.* loquitur) *coronæ adjunxit*, & à clientelari officio, quod profiteri tenebatur Comitatus *Artesia*, liberatum B. Vir.

ad Turrios.

ad Regem
Franciæ.

B. Virgini solenni ritu oppigneravit, corde auri obryzi oblato ponderis bis mille aureorum, sancita lege, ut consequentes Reges tantundem prestarent, Mariamque, ejus tractus Dominam, solam agnoscerent, cujus signum angelico navigio jam olim eos excepisse, anti-qua est traditio, &c. Servatus tamen in commutatione illa titulus, & Insignium, quæ hic videre est, jus.

§. V. Arcola duodecim tæniis aureis coccineis exarata symbolum est **Vicecomi-** Vicecomi-
tatus Tu-
rennus.
Ex Thua-
no.
tatus Turenii. De hac ditione **Thuanus** audire lubet: Qui L. 85. pag. 199. ista: *Ea in* Marcellus
pro Mar-
tiali.
finibus Arvernorum, Cadurcorum, Petrocoriorum & Lemovicum posita quatuor his pro-
vinciis participat, & Turenæ primariam arcem, à qua ditioni nomen, in Lemovicibus
habet, duabus à Brivatoleucis. Principes ab initio Vicecomitatus titulo eum tractum te-
nuerunt cum pleno ac supremo dominio, ita ut neminem superiorem ne Regem quidem
agnoscerent, quam prerogativam inter Francorum & Anglorum arma facile tuebantur.
Itaque Raimundus, qui Ludovici VII. jun. vulgo dicti temporibus fuit, & ejus successores su-
premo illo jure usi sunt, quasi à Deo solo & B. Marcelli corpore, quod in sacello Turenæ arcis
colitur, neque praterea superiore ullo dominio illud obtinentes. Inde immunitatis privi-
legium, quod hodie Turenæ reguli retinent, originem habuit, quo ditionis illius populares
à vectigali annuo seu tributo, quod rustici & ceteri infimi ordinis homines per totum re-
gnum arario pendunt, liberi sunt. Observare hic lubet, quem **B. Marcellum** **Thuanus** Comites
Cadurco-
rum & Tu-
rennæ.
dicit, **Martialem** intelligendum esse, quem utriusque **Aquitania** vocare solent **Apo-**
stolum. Vide **Andr. Saussay, de Myst. Gall. script. p. 302. seq.** Ceterum habuit ea ditio pe-
culiaries suos Comites, quos à **Rudolfo, C. Cadurcorum & Turenna**, qui A. 841. seu 842. vivis Vicecom.
excesserit, derivant. **Pronepos** hujus fuit **Bernardus**, qui ut se contra Comites **Tho-**
losanos defenderet, qui avo **Roberto** Comitatum **Cadurcorum** jam eripuerant, **Regi** Fam. de
Combora.
Franciæ in protectionem se dedit, ut tamen **Vasallus** non fieret, simplici fidelitatis, non
subjectionis præstito juramento. Unde **Vicecomitatus** suum summo jure, uti **Ger-**
mania **Principes** solent, successores retinere. **Filia** ejus, **Sulpitia**, hereditatem attulit
marito **Arcimbaldo**, **Vicecomiti de Combora**, cognomine **La jambe pourrie** s. **Jambapu-**
trida, quod in oppugnatione arcis **Turenæ** cruce vulneratus esset. Hoc genitus Ad Bello-
fortius.
Ebalus, pater **Archenbaldi**, à quo **Vicecomites** reliqui de **Combora** & de **Ventadour**, at-
que **Guilelmi**, qui **Turenna** tenuit atque ad posteros transmisit. Terminata demum
est familia in **Margareta, Raimundi VII. filia**, quæ **Bernardo VI. Comiti Convenarum** s. **Comin-** Successio
ad Conve-
nenses.
gii nupsit, atque filiam genuit: hæc autem tenellâ extinctâ, ea nihilominus maritum
heredem scripsit, vel potius, ut **Thuanus l. c.** perhibet, pater filiæ, quæ triduo matri su-
perstes fuerat, hereditatem nactus est. Ob successionem quidem ei cum **Godofredo**
Pontio disceptatio fuit, sed prævaluit **Bernardus**. Ei successit filius, ex tertia conjugē
Matheæ s. **Matilde Insulana, Joannes**: Huic soror **Cacilia Jacobi Comitis Urgelitani** uxor:
quæ demum A. 1350. sororis suæ, **Eleonora**, marito, **Guilermo Rogerio II. Comiti Bellofortio** s.
de **Beaufort** **Turenæ** A. 1450000. aureis vendidit. **Guilelmus** ille patrum **Clemen-**
tem VI. Pontificem, patrem vero habuit **Guilelmum Rogerium I.** qui à Rege in fratris
gratiam **Bellofortium** in **Andibus** acceperat: à quo deinceps Genti cognomen. **Gui-**
lelmi Rogerii & Eleonoræ neptis fuit **Antonia** heres, uxor **Johannis Meingrei Bucicau-**
di, **Marescalli Franciæ**, multis præclaris gestis incluti: sed sterile fuit matrimonium, &
ea A. 1416. vivis excessit, relicto marito usufructu **Vicecomitatus**: Heredem tamen **An-**
tonia habuit **Eleonoram** amitam, **Edoardi, Dn. Bellijoci (de Beaujeu)** conjugem. Ab hac
heres institutus est **Petrus Bellofortius, Limolii Dominus**, patruelis, ob id ab **Alisa Balcia**
vexatus. Hujus demum filia **Anna** nupta **Agneo** s. **Anneto Turrio, Domino Oliergii, Tu-** Ad Tur-
rios.
renniam Genti isti attulit, in qua nunc quoque hæret.

§. VI. **Ecclesiasticum vexillum**, mediæ ornamentum **parmulæ** quod concernit, sunt Arvernæ
comitatus.
qui rationem allegent, quod **Eustachius, Comes Bononia, Godofredi Bullionei** frater, in
expeditione **Palæstina** majus vexillum gestaverit: sed potius **Arverniam** notar, po-
tentissimæ olim Genti sedem, **Lemovicio, Cadurcio, Rhutenis, Lugdunensibus &**
Borboniis cinctam. Comitatum hunc primum à Rege **Carolo Simplicio Aefredo, Com.** Ex gente
Biturigi-
um.
Bituricensi, cum **Adelindem** s. **Adelain, Bernardi Pictaviensis** filiam, duceret, donatum legi.
His geniti parentibus **Aefredus & Guilelmus** atque **Bernardus**, quem §. 3. **Turriæ Genti**
dixi propagatorem. Illi **Comites Arvernæ & Aquitaniæ Duces** post patrem fuerunt.
Guilelmus autem **Raimundum II. Comitem** denuo **Arvernæ** atque **Aquitaniæ** genuit,
juxta aliquos **Robertus I. Arverni** patrem. Quem tamen **David Blondellus Aefredi I.**

Delfinatus
Arvernæ.
Ad Borbo-
nios ali-
quod ra-
mos.

Insigne.

Terra co-
mitatus.

Ducatus
fit.

Successio
comitatus
ad Turrios.

Cathari-
nam Medi-
ceam.
Regiam
domum.

Bullioni-
um penes
Bononien-
ses.

Ad Leodi-
enses Episc.

Ad Mar-
canos.

Sedanum.
Ad Mar-
canos.

Bituricensis & Arverni Comites, ex *Engelberga* filia generum fuisse mavult. Quicquid vero de ejus natalibus sit, certe in posteris Arvernia constanter hæsit: Atnepos ejus *Guilelmus IV.* quem perperam ab uxore *Guilelmi Aquitaniæ Ducis* filia *Arverniam* dota-
talem accepisse alii perhibent, *Robertum IV.* & *Guilelmum VI.* genuit. Isto ante patrem
mortuo, hic *Guilelmus, senior cognominatus*, ejus filium, *Guilelmum V. juniorem* dictum,
hereditate exclusit, quia filius patri, non nepos avo succederet. A *Guilmo* juniore,
qui cum posteris titulum servavit & prætensionem, descenderunt, qui *Delfini Arvernæ*
dicti sunt. In his *Anna*, *Beraldi II.* filia, materna bona, *Comitatum Forestensem*, marito
Ludovico II. Duci Borbonio attulit: *Beraldi III.* vero *Anne* fratris consanguinei filia, *Jo-*
anna, Ludovico Borbonio Montpenserio A. 1426. nupsit, atque hereditatem attulit, quæ et-
iam ad liberos ejus, licet altero matrimonio editos, delata, masculis extinctis matri-
monio *Luisæ*, *Caroli Ducis Borbonii* sororis, atque *Ludovici Borbonii Rupisurionii* ad
istum *Borbonium* ramum transiit. In hoc continuatus est titulus *Delfinorum Arver-*
niæ ad *Mariam* usque heredem, *Gastoni Joanni Baptiste, Duci Aureliano*, nuptam, à qua
cum nunc quoque habet filia unica *Anna Maria Luisa, Aurelianensis*. Cæterum hujus
Delfinatus Arvernæ non idem dēŷma est quod *Comitatus*; verum *Delfinus* expirans s.
biante ore (*pasme*) *caruleus* in laterculo aureo. Quod vero *Guilelmum VI. seniore* at-
tinet, ille *Comitatum Arvernæ* ad posteros transmisit. Nepoti ejus *Guidoni II.* Rex
Philippus Augustus partem *Comitatus* ademittit, & *Coronæ* addixit, quæ deinceps *Terra*
Comitatus dicta, & demum *Ducatus* nomen sortita est. Cæterum ipse *Comitatus Arver-*
niæ à *Joanna* prima ad *Philippum Burgundum*, & dein *Joannem, Regem Franciæ* (con-
fer n. 4.) à *Joanna* secunda ad *Joannem Ducem Bituricensem* & *Georgium Tremollium*
maritos delatus est. *Joanni* filio suo pater *Joannes Rex Arverniam* (partem videlicet
eam, quæ *Coronæ* pridem unita erat) *Ducatus* titulo una cum *Biturigibus* attribuit: sed
ab uxore reliquus *Comitatus* allatus est. Illum videlicet *Ducatum* à *socero* accepit
cum uxore *Maria Joannes Dux Borbonius*: atque ad posteros transmisit. *Comitatus*
vero jus, quia *Joanna* sine liberis decesserat, *Godofredi Bononiensis Montgasconii*, qui pro-
patrius *Joannæ*, filia *Maria* gentili *Bertrando III. Domino de la Tour* attulit, atque poste-
ris reliquit. Heres ejus lineæ fuit *Magdalena, Laurentii Medicei, Urbini Ducis* uxor quæ
Catharinam genuit, *Franciæ Reginam*, cui filia *Margareta* successit, & *Arverniam* A. 1606.
Delfino donavit. Titulus idem concessus fuit *Carolo Valesio*, *Engolismensium* postea
Duci, Caroli IX. Regis per naturam filio, qui posteris eundem reliquit. Cæterum *Bon-*
oniensis ac *Arvernico* ramo familiæ suæ extincto, hunc quoque & *Bononiensem* la-
terculum *Henricus, Vicecomes Turenne & Bullionii Dux*, moderni avus, agnationis jure
Insignibus suis inseruit. Cæterum apud *Ren. Franc. Essay de merveil. c. 42. p. 370.* in ve-
teri scuto *Arvernæ* aureo gryphum coccineum, corona, unguibus & lingua viridibus
gestatum lego. Fides sit penes autorem.

§. VII. Superest fascia in rubente areola argentea, quæ *Bullionium Ducatum* notat.
Bullionii castri in *Ardenna* nomen in primis celebre reddidit *Godofredus*, qui expedi-
tionis in *Palæstinam* Princeps *Hierosolymorum Rex* eligi meruit. Quo vero jure *Bullo-*
nium ille tenuerit, non cognitum mihi est, nisi forte dicamus, à matre *Ida*, filia *Godofredi*,
Ducis Lotharingiæ, quæ latissime tum patebat, hanc possessionem obtigisse filio se-
cundo. Quod etiam probat autor *Discursus, du Duché de Buillon & du rang des*
Ducs de Buillon en France ed. A. 1633. ubi ita p. 29. *L'Histoire nous apprend, que le Duché*
de Buillon passa en la maison de Bologne par le mariage d'Ida d'Ardenne ou de Lorraine fil-
le de Godefroy III. surnommé le Barbu, Duc de Lorraine & de Buillon, avec Eustache III. du
nom C. de Boulogne pere de Godefroy de Bologne, qui fust Roy de Jerusalem: à qui ceste Sei-
gneurie souveraine escheut à cause de sa mere. Qua ratione vero ad *Capitulum & Epi-*
scopum Leodiensem Ducatus hic delapsus sit, oppignoratione *Godofredi* illius *Bullio-*
nii, expeditionem Orientalem suscepturi, diximus in Insignibus *Coloniensibus*. Quo
jure vero delatum sit *Bullionium* ad *Marcanos*, non æque expressum ullibi legi. Nam
hoc solum memorat autor ille p. 39. *Robertum I. Marcanum* acquisivisse eum circa A. 1480.
Utrum autē emptione, vel quovis alio Contractu illud sit factū, non planè exprimit. Quod
vero *Sedanum* concernit, ad *Marcanos* venit, *Eberhardi Marcani & Mariæ f. Guilelmi*
de Braquemont, Dn. de Sedan (Ad *Braquemontios* autem *Dynastia* illa delata ex *Barban-*
sonis, in quibus eam *Hugo Barbansonius, Dn. de Bossu* eam accepit dotalem ab uxore
Maria de Jausse) conjugio. Quamvis enim *Sedanum* spectaverit ad *Mariæ* fratrem,
Ludovi-

Ludovicum, hic tamen affini suo eam A. 1424. vendidit. Illo matrimonio (non vero altero cum *Agnete Rupifortia*, ut existimavit *Victor. Siri. T. I. L. 2. p. 381*) natus est *Joannes, Arenberga Dominus*, qui *Sedani* titulum gessit, pater *Roberti*, quem *Bullionium* acquisivisse dixi. Hic genuit *Robertum II.* iterum *Bullionii Ducem*, iste alium *Robertum, Francia Marescallum*: cujus quoque filius, *Robertus*, eandem gessit dignitatem: hic *Henrici Roberti & Caroli Roberti*, Com. *Maulevriæ* s. *Malleporii Comitatus*, pater fuit, ille iterum *Bullionii Dux Guilelmum Robertum* atque *Carolus Robertum* s. *Joannem* filios & successores habuit. (Confer de ejus testamento *Thuan. L. 59. p. 86.*) His sine liberis extinctis soror *Carola* testamento fratris (Vide *Thuan. L. 90. p. 411.*) successit, atque *Ducatum Bullionium & Sedanum* marito, *Henrico Turrio, Turenæ Vicecomiti*, attulit. Quamvis vero ex hac *Carola* nulli editi sint liberi, marito tamen monens A. 1594. omne jus suum transcripsit, contradicente equidem patruo, *Carolo Roberto Maulevrio*, & *Duce Montpenserio*. Hic vero jure, quod ex testamento *Guilelmi Roberti* habebat, eodem an. 1594. in gratiam matrimonii *Turrii & Arausionensis Principis*, cessit & transiit, quod Rex confirmavit. Ille, *Maulevrius*, ad se spectare successionem pretendebat, qui solus illius *Marcanae* lineæ superesset; verum hic etiam A. 1601. cum *Henrico* transiit, & 150000. librarum, ac, ad vitæ dies, pensione 6000. libr. acceptus jure cessit. Ejus vero filius patre mortuo transactione paterna gravari noluit, sed jus sibi integrum superesse credidit in patruelis suæ successionem, unde titulum *Ducis* etiam sumsit, ex eo, quod, cum de lite pacto transactum sit, ab herede fides non præstetur. Nihil tamen adversus *Turrium* obtinuit. Cujus favori memoratus autor solvit *Maulevrii* argumenta, & ostendit Dominia, etiam quæ summo jure tenentur, ad famelias transire, exemplis aliis & ex ipsa *Marcana* gente adductis (in quam *Montium Comitatus, Clivia, Julia, Arenberga, Castrum Reginaldi, Raucuria, Rupifortium* foeminina successione illapsa, vel iterum pari jure ex ea in alias familias translata sunt) tum illis, qui supremo jure aliquid teneant, licitum esse, sua ad alios transire, nec *Carolam*, quo minus illud faceret, familiari aliqua lege prohibitam fuisse, cum potius *Bullionii* semper libera voluntate de suis bonis disponere soliti sint. Ita *Bullionia* jura ad liberos ex *Elisabetta Nassovia Arausionensi*, moderni *Ducis* avia, genitos & posteros transire. Cæterum cum *Fridericus Mauritius*, Dux *Bullionii* A. 1642. participasset consiliis *Effiati* adversus Regem, custodiæ datus, nec prius dimissus, & supplicii metu liberatus est, quam pleno jure *Sedanum* Regi cederet, ut tamen ipse confirmaretur in eundem statum, titulos, dignitatem & qualitatem, quas tenuit in Regno, & quæ ipsi possent competere, adeo ut nulla adhiberetur alteratio & diminutio, ut habent literæ regiae aboliti criminis, mens. Septembri A. 1642. datæ. Inde A. 1651. alius securus Contractus, quo Rex *Duci*, loco supremi *Dominii Sedanensis*, quo cesserat, commutationis nomine concessit *Ducatus Albretanum & Castelli Theodorici*, Comitatus item *Arvernæ & Eburonici*, ut tamen Rex nihil sibi arrogaret in supremum jus in *Bullionium Ducatum*, quod Domui integrum manere debeat.

§. VIII. Cæterum ratione hujus *Ducatus Bullionii & Principatus Sedanensis* Domus hæc non tantum in Gallia A. 1552. ab *Henrico II. Ducum* prærogativam, licet *Duca* tus extra Regnum situs esset & quidem ante *Vicensensem Ducem* (qui præferri quærebat, sed causa cecidit, & prior locus inter *Duces, Bullionia à Carolo LX A. 1572. Henrico IV. A. 1607. & Ludovico XIII. A. 1612. assignatus est*) verum etiam in eodem *Francia Regno* in *Principum* censu est. Rationes ex illa deductione apparent, quam integram hic inferere operæ pretium judico, ex cap. 63. *pañorum Gallia*, quæ hystoriæ ministerii *Cardinal. Mazarini* subjiciuntur. Ita vero sonant: Quoniam Regi placuit promittere Domino *Duci Bullioneo*, definita controversiâ de *Principatu Sedani & Raucurtii*, datum iri declarationem ad *Curiam Parisensem*, ut ipsius personæ & descendentibus asserantur iidem honores, prærogativa & ordines, quibus ipse & prædecessores frui sunt in hunc usque diem, tum veluti *Dux Bullionii*, tum veluti principes *Sedani*, juxta declarationes *Majestatis Christianissimæ*, tametsi coronæ tradat terras *Sedani & Raucurtii*, possessione illarum in posterum derelictâ & abdicata. Reliquum est, ut pateat, quo ordine sit habendus propter *Ducatum Bullionii, & Principatum Sedani*, itaque lubeat *Regia Majestati* eum determinare, ut in posterum relinquatur certus & definitus, & ipsi, & familia. Extra dubium utique versatur, dignitatem *Ducis* supremi inferre secum ex natura rei titulum *Principis*, qui inseparabiliter affixus est *Dominatui supremo*: adeo ut quicumque fruatur omnibus

juribus suprematis, & exerceat potentiam ac authoritatem supremam in suo statu & in suos subditos, idem reputetur Princeps. Ex quâ ratione omnes omnino Duces, tum Germania, tum Italia, etiam illi, qui feuda tenent, aut ab Ecclesia, aut Imperio, qui ultramemorian mortalium, aut per investituram, ad determinatum tempus, aut in perpetuum, per acquisitionem, aut alio modo, gaudent juribus suprematis, in quorum familia residet supremas, quales sunt Duces Sabaudia, Lotharingia, Mantua, omnes adeo Duces & Principes, qui tenent suprematam & eandem dignitatem fruuntur insuper paribus juribus, sine contradictione reputantur Principes, titulo & ordine Principum ipsis competente. Ea propter Domini Principes Regii sanguinis nuncupantur Principes, quod per Galliam soli sint capaces Principatus & suprematis, adeoque successionis Regia, qua sane eminentissima est supremas in orbe Christiano. Cum igitur Dux Bullioneus istius sit conditionis, & Ducatus ille parâ dignitatis, talis habitus à Regibus nostris & ab Imperatoribus, tum etiam ab aliis Regibus & Principibus, vel propter Principatum Sedani, ex regula ista infallibili, ut quicumque audiat Dux supremus, aut prognatus ex familia suprema, idem perinde sit Princeps, existimat ille, sese firmo inniti fundamento, non tantum ut postulet illum titulum, sed etiam ordinem Principis; titulo etiam non controverso, exinde ordinem, veluti illustriorem notam Principatus, ex ratiis & functionis illius, sibi conservandum esse, cum hoc ex illo pendeat. Hoc jure sic constituto, reliquum est, ut ex usu demonstretur, Duces Bullioneos, pro more ceterorum Principum supremorum & eorum, qui natales referunt ad familias supremas, esse in possessione publica Ordinis Principalis, eos tenuisse & asseruisse cum ceteris Principibus, conservatos & assertos fuisse in eo ordine: cuius rei aliquot exempla, ad decisionem controversiae ventura, producemus. Historia annotat, inter Principes, qui comitabantur Philippum Ducem Burgundia, & interfuerunt transactioni Atrebatensi, anno. 1435. recenseri Ducem Bullionii, hoc ordine, Dux Geldria, Dux Bullionii, Johannes Clivensis, primogenitus Ducis Clivensis, Comes Valdimontii, secundogenitus Ducis Lotharingici, Carolus Burgundus, Comes Nivernii, Ludovicus Comes Sancti Pauli, Johannes Burgundus Comes Stamparum, Johannes Luxemburgicus Comes Lingnii, Episcopus Cameracensis & Leodiensis. In Comitibus Imperialibus, qua habita fuerunt Ratisbonæ anno 1471. tempore Friderici III. Imperatoris, Dux Bullioneus & Princeps Sedani, qui tum erant, ordinem & sessionem tenere cum Ducibus Lotharingia, Sabaudia, veluti parâ dignitatis, & cum reliquis omnibus Ducibus supremis, & Principibus liberis, dependentibus ab Imperio, & ad titulum feudi aut protectionis, id quod patet in collectionibus legum & Constitutionum Imperialium, qua dedicata fuerunt Imperatori Matthias. Rex Carolus VII. suscepit per transactionem anni 1486. in suam protectionem Rupertum Marchia, Ducem Bullionii & Dominum Sedani, cum filio & omnibus ipsorum locis ad domicilia adversus Ducem Austria & alios, qui ipsis bellum veniebant inferre aut damnum aliquod, ob officia Gallia reddita, ubi ipsis promissit opem, suppetias & favorem, tanquam Dynastis suis sanguinis & progeniei, ut nec transactionem, nec pactum ullum cum Duce Austria aliisque esset facturum, quin eos comprehenderet. In executione cujus transactionis anno 1493. idem Dux Bullioneus comprehensus fuit in transactione pacis Sylvanectensis; inter Regem Carolum VIII. ex una, & Maximilianum I. Regem Romanorum, postea Imperatorem, & Philippum Archiducem Austria, ex altera parte; ex cujus serie per transactionem particularem, qua anno 1496. die 26. Dec. inter illos Archiduces & eundem Ducem Bullioneum intercessit, inter cetera jubebatur, ut Bullionium, quod fervente bello erat captum, per executionis tenorem redderetur. Anno 1497. ex virtute istius protectionis idem Rex praeiitit sese arbitrum, ut litem componeret, inter Ducem Bullioneum, tanquam Dominum Sedani & Renatum Ducem Lotharingia ortam, cui bellum inferebat ob aliquot Dynastias, praeter fas & aequum detentas, misso in eum solum finem Baudricurtio, Mareschalco Gallia; qui post plura acta hostilitatis pacem inter ipsos composuit, per quam transactionem, ex illorum consensu, & in gratiam Regis conventum fuit, ut Dominus Sedani, propinquus Ducis Juliensis, neque ipsi, neque Archiducibus Austria inserviret, sua persona aut Sedano, adversus Ducem Lotharingia. In transactione inita Cameraci, decimo Decembris, anno 1508. inter Regem Ludovicum XII. & Carolum Ducem Geldria, Imperatorem Maximilianum I. & Carolum Archiducem Austria, Dominus Sedani comprehenditur inter socios & faderatos Corona Gallicana. Et in Londinensi, qua incidit in 7. Augusti, anno 1514. inter eundem Regem Ludovicum XII. & Henricum VII. Regem Anglia, nominatur cum Ducibus Sabaudia & Lotharingia, Geldria, Republici.

Bullioniorum
vetus
dignitas &
locus in
tractatu
Atrebatensi.

Comitiis
Ratisbonæ.

In protectionem
Franciae se
dedere.

Comprehensi
pa-
cis regum.

Repubblica Venetorum, Dynastia Florentia, Marchionibus Mantua, Montferrati & Salutarum, quemadmodum & in illa Noviodunensi, 13. Augusti, anno 1516. inter regem Franciscum I. & Carolum regem Hispania, postmodum Imperatorem; tum in illa, qua sanciebat ligam offensivam & defensivam, cum Henrico VIII. rege Anglia, anno 1527. conventum fuit; ut procuraretur bellum ex parte regis Navarrai, ducis Geldria, & dynastæ Sedanensis, qui terras Imperatoris invaderent suo quique loco. In transactione Castellodynam Sedanensem cum ducibus Lotharingia, Sabaudia & Mantua, aliisque sociis corona Gallicana, quemadmodum & in illa Verviniana, anno 1598. Præter transactiones istas publicas patent etiam particulares, tum societatis tum protectionis, inter reges & duces Bullionii & dynastas Sedanenses, unde in diversis titulis illos nuncupant socios suos & confederatas. Anno 1518. die 27. Aprilis dynasta Sedanensis, qui rerum tum protectionis ad sanum Iuronis, pro emolumento suo & suarum provinciarum cum Carolo Austriaco, rege Hispania, propter Belgium, ad quæ pacta accessere tunc status Leodienfes. Illa pacta attraxere alia, sancita Bruxellis, die 7. Decembr. anno 1549. ratihabita Saragossa, à rege Hispania, die 22. Januarii secuto. Cum autem Rex impegisset in illa pacta, inhians juribus suprematatis Bullionæ, in præjudicium sententia ultima & sine appellatione data per Pares Ducatus istius, qui ab omni ævo nullum Regem, neminem in superiorem agnoscunt, præter suum Ducem, id quod notavit Bellæus in historia illius temporis, Dux igitur Bullioneus, ut vindicaret hanc injuriam, deserit illius societatem, & transit ad illam Gallia, quemadmodum & rex Franciscus I. cum in suum suscepit patrocini-um, per transactionem anni 1520. qua promittit ipsi opitulari, ipsum defendere adversus quosvis & contra omnes, etiam contra Imperatorem, cui ad instigationem regis cepit facere bellum in agro Luxemburgico, quod tamen postmodum incendium corripuit Galliam, quemadmodum videre est in historia. Cum defunctus Dux Bullioneus adipisceret-ur Ducatum Bullioneum & Dynastiam Sedanensem, acquisitis sibi omnibus juribus familiæ Sedanensis, apud omnes omnino, qui aliquid juris & nominis ibi habere poterant, Rex Henricus IV. ipsi patrocini-um prorogavit, & per seriem illius comprehensum voluit in transactione Verviniana inter socios corona; agnovit etiam ipsum diversis titulis & tabulis publicis Ducem & Principem supremum, quemadmodum Reges prædecessores fecerant erga duces illius prædecessores. Etiam in transactione anno 1606. renovavit illud patrocini-um, quod postmodum confirmatum valuit rex Ludovicus XIII. anno 1616. & 1641. quod patrocini-um nullam prorsus infert subjectionem aut dependentiam, præter honorem & reverentiam, uti principes minores, & inprimis patrocini-um gaudentes, debent majoribus, & principaliter Dominus Bullioneus regi. Quamvis autem Dominus dux Bullioneus non sit prognatus ex iis, qui possedere hos principatus supremos & dynastias ante ipsum, qua dominia transierunt per diversas familias, nempe domum Arduennæ, Bolognæ & Marchiæ, & tandem inciderunt in ipsius domum per acquisitionem, quam defunctus ejus parens obtinuit titulo legitimo; id verò nihil impedit, quin illa dignitates suprema, qua ad ipsum sunt transmissa per successionem, ipsi competant, cum omnibus suis prerogativis, jure natalium ab authoribus. Supremitas enim metienda est ex supremo dominio, in quo residet dignitas, & per idem communicatur persona Domini, qui illud possidet, cum nihil necesse sit ex domo suprema prodire supremum, adeoque satis sit, ipsum possidere dominium supremum. Quapropter videtur apud comprobatur, duces Bullioneos semper tenuisse ordinem principum, tales fuisse agnitos & per Imperatores, & per Reges, aliosque Principes supremos, qui ipsis hunc ordinem dedere cum omnibus reliquis Principibus, cum parvis essent dignitatis secum, vel cum ducibus Sabaudia, Lotharingia & Mantua, qui capita constituunt familiarum illustrium, unde prodire duces Guisæ, Nemursii & Niversii, ad quorum exempla Dux Bullioneus postulat easdem prerogativas & prædrias, quibus illi gaudent, ex censu principum exterorum. Ut autem res luce meridiana fiat clarior, dici præterea potest, duces Bullioneos esse itidem in possessione istius Ordinis per Galliam, aequæ ac in aliis statibus & provinciis exteris: si verò aliquoties non sunt fructi eo propter tumultus, aut impubertatem suam, aut alia impedimenta legitima & necessaria, conservarunt utique id jus & eam facultatem. Id ipsum potest colligi ex declarationibus Regum, Caroli IX. anno 1572. Henrici IV. anno 1607. Ludovici XIII. anno 1612. qua sane confirmata fuerunt per transactiones de protectione Sedani institutas

anno

Pares aliis
 Principibus
 ex familiis
 exteris.

Titulus
principis
exteri.

Ducatus
cum prin-
cipali di-
gnitate.

Differentia
aliorum
Ducum.

anno 1616. & 1641. per quas Reges promittunt ipsis conservare ordinem & proedriam, Ducatui competentem, & à rege Henrico II. ipsis datam, quapropter habent sine ulla controversia titulum Principis exteri, quoniam & Ducatus est situs extra regni limitem, ideoque consequitur necessario, ut eundem obtineat ordinem. Animadvertendum itaque est, Duces & Principes supremos, etiam secundogenitos ipsorum, insistere exemplis, ut tunc eantur ordinum suorum Ducatum & Principatum, aut domorum supremarum, ex quibus sunt prognati; certum nihilominus manet, eum honorem dependere ex voluntate & benevolentia Principum, qui illum in suis statibus concedunt pro arbitrio, & conferunt iis, quos tales agnoscunt. Ibi verò Reges nostri exhibuere sese facillimos erga Principes exteros, socios suos & Amicos, tum supremos, tum ex familiis supremis ortos, quibus dedere ordinem principum, secundum dignitatem natalium, quotiescunque in Aulis & comitatu regio, sive ad aliquod tempus duntaxat, sive in perpetuum conspicerentur: cujus rei exempla adeò nota sunt & communia, particulariter autem in gratiam eorum, qui literas obtinere naturalitatis seu inquisitionis, etiam matrimonia contraxerunt in regno, incolatumque constituere. Cum Dux Albanæ, Princeps Scotiæ, domicilium fixit in Gallia, ordinem tenuit Principis exteri, duxitque Annam Turrensensem, Comitem Arverniam & Bononiæ, sororem maximam Magdalena Turrensis, quæ & Dux erat Urbini, & mater regina Catharina Medicea. Sic Claudius I. Dux Guisæ, utpote Princeps Lotharingiæ, duxit anno 1513. Antoniam Borboniam; Et Philippus Nemursus, utpote princeps domus Sabaudicæ, duxit anno 1528. Carolam Aurelianensem; & Ludovicus Gonzaga, filius Friderici I. ducis Mantuani, utpote princeps domus Mantuana, duxit Henricam Clivensem, comitem Niversii; anno 1565. Qui Principes utique originem dedere tribus familiis principalibus, & obtinent hac tempestate ordinem in hoc regno Principum exterorum. Ad horum exemplum rex Henricus II. quamprimum est rerum potitus an. 1547. dedit Duci Bullioneo, qui tum imperitabat, ordinem Ducatui illi competentem, qui sane principalis sit oportet. In eo enim duntaxat consistunt prerogativa, dignitates & proedria, competentes illi Ducatui, quas juxta declarationem regis Henrici II. Reges successores usque ad hac tempora promissere conservandas. Neque verò id in aliam partem cum ratione potest rapi. Cum igitur tunc temporis is fuerit usus practicus per Galliam, & ordo dignitatibus in regno servatus, ut qui Dux audiret, perinde Princeps nuncuparetur, eò quod major dignitas Ducali non esset, nec quisquam alius, prater Principes sanguinis regii & principes ex familiis supremis Exterorum prognatos, Ducis nomine designaretur; hinc ad eundem titulum Duces Bullionei, & omnes ipsorum liberi nunquam non honorem tulere à Regibus & titulum cognatorum; conjuges etiam, & omnes omnino filia, cognatarum, adeo ut sedem quælibet haberet apud Reginam, curru pensili frequentaret aulam Luparæ; quam possessionem produxerunt ad hunc usque diem, cum id honoris nihil magis controversatur, quam titulus Principis. Quoniam autem videtur esse restringendus ordo ipsorum ad aliquam differentiam quoad alios Duces, oportet ut demonstremus, eos non versari in pari dignitate; magnum adeo discrimen esse inter hos & illos. Per Imperium, ubi ordo dignitatum religiose custoditur, Duces obtinent ordinem Principum, post eos veniunt Principes, ducali dignitate vacui; deinde sequuntur Comites iidemque Principes, & tandem Comites simplicis illius dignitatis. Idem ordo servabatur antiquitus per Galliam, & observari potest in ordine & sessione Equitum, qui Spiritui Sancto militanti, quorum statuta articulo VII. postulant, ut post Principes sanguinis Regii procedant Principes prognati ex familiis supremis, scilicet ducalibus; exinde principes, ducali dignitate non fulgidi, deinceps Duces & Nobiles. Unde colligi potest differentia, quæ patet inter priscos Duces, prognatos ex familiis supremis, sc. Duces Guisæ, Nemursii & Neversii & Bullionii, qui praterea hanc habent prerogativam, ut ipsius sit supremus; & inter Duces, qui non sint Principes, & postmodum fuere creati, ex quibus Dux Monmorantii primus numeratur, cujus Ducatus erigebatur anno 1551. ab Henrico II. rege; & ceteri deinceps abs rege Carolo IV. & ipsius successoribus; quibus placuit multiplicare gemina feudalialia Ducatum usque ad numerum, quem hodie habemus. Novi igitur Ducatus isti fuerint tantummodo dignitates honorariæ, à benevolentia Regum profecta, & terris feudalibus attributa, de quibus honorarium præstant, ut fruantur nomine duntaxat & honorario titulo Ducis, id quod ratificationes Curiarum Parlamentorum pleno ore loquuntur, & perinde longe diversa à Ducatu Bullioneo, cujus dignitas est suprema, quæ utique infert secum qualitatem Principis, adeo ut Dominus Bullioneus semper præcedere debeat reliquos Duces, sine controversia,

versia, cum Ducatum possideat longe antiquissimum quoad ipsos. Illa tamen nunquam poterunt postulare titulum & qualitatem Principis, sicut ille, cum dynastiam possideant neutriquam supremam, quae sola confert isthanc qualitatem & proedriam, quemadmodum superius demonstravimus. Imò illa dignitates, sicuti & Paritates, pure sunt precariae, & recidivæ ad consuetudinem regni, quam scitum Caroli IX. ann. 1566. confirmavit. Unde is per declarationem ejusdem anni in eum finem constituit, ut Ministri corona praeceant Duces naperæ creationis. Sic anno 1572. cum Dux Ucetienfis præsumeret Ducem Bullioneum præcedere, eo quod Dux esset & Par simul, idem Rex conservavit proedriam, Duci Bullioneo competentem, tanquam antiquioris dignitatis, nulla habita ratione prerogativæ ex Paritate quæ sita; quæ utique dignitas distincta & differens ab illa ducali, ordinem tantummodo largitur in loco exerpens hic inveniret. Sic an. 1566. Lud. Gonzaga, Princeps Mantuæ, duxerat Ducem Niversianam, adeo ut propter conjugem evaserit Dux & Par Gallia; ibi Dux Montmorantii, qui creatus fuerat Dux & Par anno 1551. intercessit ejus receptioni apud Parlamentum, quoad ea quæ dignitatem Paritatis spectant, cum argueret, eandem extinctam fuisse cum masculis deficientibus; hinc ex qualitate Paris Gallicani postulavit sibi proedriam in ceteris actibus Paritatis, Ducali dignitate intacta, eo quod Ducatus Niversianus esset antiquior, erectus utique an 1538. Lite pendente concurrebant in dignitate Paritatis, sed antiquitas Ducatus, de qua nemo ambigebat, Duci Niversiano semper dabat priorem locum, quod Dux antiquior audiret in omnibus omnino ceremoniis, ubi Duces ordinem suum tenent, propter Ducatus suos. An. 1597. Dux Aumalia, princeps Lotharingiæ postulabat ex nomine Ducis & Paris proedriam adversus eundem hunc Ducem Niversianum, tametsi antiquior esset Dux præ illo, cum Ducatus Aumalia fuerit sublimatus ann. 1547. diceretque adversarium non suo, sed conjugis nomine Ducem splendore suæ familiae. Statuit autem Curia per sententiam die 5. Sept. eodem anno, nulla habita ratione natalium illustriorum, intacta penitus prerogativa & jure Paritatis, ut Dux Niversianus, tanquam Dux Niversii, præcederet in omnibus locis regni, Ducem Aumalia, tanquam Ducem Aumalia. Sic denique Dux Luxemburgicus, idem Dux & Par Gallia, postulabat proedriam præ Duce Espernonio, tum apud Ordinem Equestrem Spiritus Sancti, tum in aliis omnibus locis, actibus, consultationibus & Conventibus, ubi Duces obtinent ordinem Ducalem, tanquam Dux ipso antiquior, cum Ducatum possideret, erectum an 1576. ille autem Espernonii cepisset ann. 1581. intacta Paritate, quod Dux Espernonius præstitisset prior sacramentum Paritatis. Cum autem adminiculum quæreret in eo, quod Rex Henricus III. locum ipsi fecisset ante Duces & Pares, antiquioris creationis, præter Principes, Dux Luxemburgicus itidem confugit ad nomen Principis, veluti prognatus ex familia suprema, adeo ut diffidentiam constitueret inter hæc tria nomina, Principis, Ducis & Paris. Ista verò diffidentia inter Principes & Duces ingruiebant solummodo propter dignitatem suorum Ducatum & Paritatum, tum propter ordinem & proedriam, quam inde deducebant; neque tamen momenti sunt, nisi in loco usus & exercitii, cum sint munia plane distincta, nec dignitatis, nec natalium, quapropter Duces Niversii, Aumalia & Luxemburgi postulabant sibi nomen principum, quod prognati essent ex familiis supremis. Idem licet animadvertere in illa controversia, quæ mota fuit anno 1576. inter Ducem Bullioneum & Ducem Ucetiensem, qui quod Dux & Par esset Gallia, conabatur priores sibi vindicare ex geminata dignitate, Dux autem Bullioneus Paritate non fulgeret: Ibi Rex Carolus IX. sancivit per sententiam, 4. die Augusti latam, eodem anno. Quoniam rex defunctus Henricus II. parens suus dilectus, superstes declarasset, voluissetque, defunctum Ducem Bullioneum, parentem illius, qui tum rerum potiebatur, tenere locum & ordinem Ducis in suo regno, tametsi Ducatus ipsius non esset situs intra limitem regni, quo etiam superstes fruius esset, & post ipsum filius deinceps, in omnibus Actibus & Conventibus, in quibus ordines Ducum custodiuntur & observantur, præcessurum ipsum tanquam antiquiorem, præ Duce Ucetienfi; ubi vero locorum & Conventuum Pares Gallia ordinem tenent & consident, veluti in Parlamento, Ducem Ucetiensem, manere Paritatis præcessurum præ Duce Bullioneo. Quoniam autem controvertebatur de ordine dato, propter Ducatum, quem jure supremo tenebat extra regni limitem, ubi Dux Bullioneus non tenebatur agnoscere Curiam Parlamenti, ad quam Dux Ucetienfis conabatur deducere litem, quemadmodum fieri solet, ubi igitur de ordine Duca-

Contro-
versia de
proedria

An à Bul-
lionis ne-
glectum
jus.

Hodiernus
usus.

tuum feudaliū, quos reges nostri creaverint, & quorum tituli sublimati comprobantur à Curia illa, Rex eorum cognitionem sibi reservat & suæ personæ, ut ex sententia principum regionum, caterorum principum, Ducum & principalium Ministrorum, qui corona præsumt, pronunciat & definit, uti hic proxime factum fuit. Verum enim verò illa sanctio tantummodo attingebat Pariatum, quem Dux Bullioneus neutiquam carpebat, utpote rem alienam, unde rex non cogitavit ullum detrimentum adferre dignitati natalium, ex qua audiebat Princeps ipse cum successoribus, eo nomine noti, quod nunquam non exercuerint jura supremi Domini per universum suum Ducatum, & alias dynastias istius generis. Id vero reges Henricus IV. & Ludovicus XIII. ipsis dilucide explicaverunt, quando declarare voluerunt, sese velle & intelligere conservationem Ducatus Bullionei, qui relinqueretur Duci Bullioneo & successoribus ipsius, cum prærogativis, præminentis, dignitatibus & proedriis, competentibus illi Ducatui, & quæ ipsi acquisita sint per Declarationes Henrici II & Caroli IX. Sic enim non solum comprehenditur ordo Ducis, in Gallia datus prædecessoribus ipsius, adeoque ipsimet, sed etiam dignitatem & prærogativam natalium, tanquam Principis Supremi, propter Ducatum Bullioneum & Principatum Sedanensem, propter quem ultra ordinem Ducis, id quod superius fuit adnotatum, reges hucusque dedere titulum & nomen Cognatorum omnibus filiis Principalibus, omnibus adeoque filiabus Principalibus nomen Cognatarum, præter sedile apud reginam, quæ curru perisset inveharentur Luparæ aulam, tanquam soboles Principum supremorum, quemadmodum id fas est liberis caterorum Principum, qui ex familiis supremis prodire, non vero ex ducibus simpliciter sic dictis; quorum liberi, uti notum est in vulgus, eo honore non fruantur, ob dispares natales. Quemadmodum vero Principes prognati ex familiis supremis, ut per Galliam ordinem Ducis aut Paris obtineant, non minus ideo sunt principes, cum eam dignitatem trahant à natalium splendore; Ita Dux Bullioneus, quod ad morem caterorum obtineat suum ordinem Ducis per regnum Gallia, nihil minus fuerit Princeps, cum ille titulus vindicetur à natalibus, & diversa hæc nomina ac tituli honoris queant in eandem personam congruere; sine alterutrius detrimento, tametsi diversos effectus ferant, & diversas prærogativas atque proedrias, secundum loca exercitii & functionis singularis. Objicitur defunctum Dominium Bullioneum, primum Gallia Mareschalcum non exercuisse eum ordinem, quem in præsentiarum efflagitat filius ipsius; ubi responsum est in proclivi. Cum defunctus Dominus Bullioneus acquireret jura Domus Sedanensis, tum à defuncto Domino Monpensiero, anno 1594. tum à defuncto Comite Maulevreo, ann. 1601. conventum fuit per transactionem, cum illo Comite Maulevreo perfecta, ut conjunctim ferrent nomen Ducum Bullioneorum; Maulevreo etiam ad dies vitæ obtineret ordinem & proedriam, competentem Ducatui Bullioneo. Hinc factum, ut ad mortem usque illius, quæ incidit in finem anni 1622. defunctus Dominus Bullioneus nunquam quæsierit ordinem illum in actibus solemnibus & Conventibus, qui postmodum obtigere; neque etiam ad Ordinum aperturam, anno 1616. ubi interfuit, tanquam primus Gallia Mareschalcus, per absentiam Conestabilis, quemadmodum fecerat prius in solemnibus anni 1594. ut auscultaret querelas regina vidua, quam Henricus III. reliquerat moriens; cum ex illis causis non posset frui præminentis, dignitatibus & proedriis, suo Ducatui competentibus. Ut autem illa conservarentur, & ipsi & successoribus reges defuncti Henricus IV. & Ludovicus XIII. anno 1594. & 1616. dederunt declarationes ad id necessarias, ut intertracta fruitio jurium ipsi neutiquam præjudicaret, aut successoribus, adeo ut ab illo tempore semper delituerit Sedani, Galliam non ulterius calcaverit, & diem suum extremum clausit non diu post Comitem Maulevream, ineunte nempe anno 1623. Sic impedimentum illud viguit usque ad mortem ipsius, legitimum utique. Neque vero ipsi imputari poterit, ex rationibus superius adductis, quasi jura sua neglexerit, cum dignitate & proedria, Ducatui suo competentia, quæ tamen Rex defunctus per confirmationes transactionum de patrocinio Sedani anno 1616. & 1641. initarum, promittit ipsi conservare. Unde Dominus Dux Bullioneus filius ipsius credit, sese ea juste quarere, cum nunc occasio rei gerendæ fulgeat, ut jura sua exponat & illustret, in quibus prædecessores, tametsi ea neglexisse arguantur, quod utique non fecere, nihil potuerunt præjudicare, quod per impubertatem præmanserit in possessione eorum hucusque, per declarationes superiores, in quibus ipse suum jus sibi conservatum videt. Quamobrem cum per rationes & exempla

& exempla superius deducta compertum maneat, Duces Bullioneos, tanquam supremos propter Ducatum Bullioneum, & Principatum Sedanensem, haberi pro Principibus exteris, qui etiam agniti fuerint tales à nostris regibus, qui in more habuere, eos nuncupare suos Socios & Confederatos, tum Principes & Dominos supremos Sedani, quibus etiam promiserint conservare eum ordinem & proedriam, Ducatui illi competentem, ipsi adeo Imperatores, & alii principes supremi itidem dederint in comitiis Imperialibus & aliis locis ordinem Principum, tum cum principibus supremis tum cum ducibus Sabaudia, Lotharingia & Mantua, tum cum iis, qui prognati sunt ex familiis supremis. Hinc consequitur ex aqua interpretatione declarationum, qua subinde in eum finem fuere data à regibus successoribus regis Henrici II. Dominum Bullioneum, qui possidet easdem dignitates supremas, quas predecessores ipsius, Duces Bullionii, & Principes Sedani possederunt, asserendum & conservandum esse in eodem titulo & ordine Principis, quem illi obtinuerunt, in omnibus etiam prerogativis, dignitatibus & proedriis, quibus fruuntur ceteri principes exteri per Galliam. Non dubitavi hanc etiam prolixiorē deductionem Lectori exhibere, quia non ubivis obvia, in ea vero prerogativa Bullioniorum fuisse deducta extant. Ceterum nunc quoque dignitas illa Domui in Regno servatur, ut Principibus annumeretur, qui Principibus sanguinis proximi & ante alios Gallia Duces sunt.

§. IX. Scuto huic descripto Dux imponit galeam coronatam, inter duo cornua turrim argenteam sustinentem. Utrunque vero dependent phaleræ utroque metallo & caruleo colore insignes. Tenent autem scutum Telamones leones duo.

Galeæ.
Apex.
Telamones.
Turenii
Marscalli
scutum.

§. X. Moderni Ducis patruus fuit Henricus Turrius, Turrena Vicecomes, & Marscallus generalis exercituum regionum, multis fortibus gestis inclutus, qui A. 1675. mortem oppetiit. Huic illam lego dispositionem clypei placuisse, ut primam aream quadripartiti Turrium, secundam Bononiensem, tertiam Turennum, quartam Bullionium, parmulam autem istis incumbentem Arvernia symbola implerent. Quo vero discrimine à fratre Duce Arvernia Comes, Cardinalis, Eques Melitensis & Dux Castellii Theodorici, clypeos suos disponant, mihi non cognitum est.

§. XI. Titulus Ducis ita formatur: Supremus Dux Bullionii, Dux Albreti & Castellii Theodorici, Comes Arvernia & Eburovicii, Vicecomes Turrena & Laureaci, Vice Dominus Tulli, Baro Limolii & Montgasconii, Par & Magnus Cubicularius Francia, gubernator utriusque Arvernia. Rationes tituli in apico: Bullionium à Carola Marcana obtinuit Henricus, Albretum, Castellum Theodorici, Arvernia & Eburoviciis à Rege, permutationis titulo, Fridericus Mauritius; Turennum Annetus à conjugē Anna, ab eadem Limolium, quod Annæ avia Margareta de Gallard marito Nicolao Bellofortio attulerat; Montgasconium ab Anna Turria conjugē Franciscus. De Laureaco, quod Bertrandus Turrius à Ludovico XI. pro Bononia accepit, & demum à matre Catharina Medicea Regina obtinuit, nec non Vice-Dominio Tullensi quod dicam non habeo.

Titulus
Bullionii
Ducis.

§. XII. Antequam finiam, operæ pretium est videre scutum progenologicum, quod Turenno Vicecomiti, atque ita pari ratione fratri ejus Bullionio concinna um describit Geliot. Indic. armor. voce: pennon genealogique p. 531. 532. & exhibet p. 536. Quod, præter parmulam toti impositam, Turrio emblemate insignem, octo laterculos exhibet, in quibus matrimoniorum, quæ octo in directa linea paterna majores Turrii contraxerant, notæ designantur. Primus ergo exhibet Nassovia Insignia à matre, proximus Montmerencia ab avia, tertius Turrio Arvernia à proavia, Anna, Francisci II. Vicecomitis Turenii conjugē, quartus Pontia (nimirum argenteus fasciam baltheis rubeis & aureis exarata) ab abavia, Antonia, Antonii Vicecom. Turenii compare, quintus Bellofortia-Turenna (quæ sunt in argentea areola baltheus cyaneus, sex rosis rubeis comitibus, cum adjecto symbolo Turennarum taniarum in dispositione quadripartita) ab atavia, Anna Bellofortia, herede Turenna, uxore Anneti Turrii, sextus Bellofortia (baltheus cum rosis) à Margareta, tritavia Bertrandi II. Turrii, Dn. d'Oliergues conthorali, septimus Chalenconia (laterculus quadripartitus auro & minio, cum limbo nigro octo floribus lilii aureis impresso) à tritavi matre, Beatrice, Agneto II. Turrio Dn. d'Oliergues nupta, & ab hujus matre Catharina Narbonensi Narbonensi, quæ sunt arca quadrifida, tota tamen minio tincta, in cujus quadra secunda & tertia leo argenteus apparet. Iterum p. 537. docet scutum progenologicum 64. majorum ex utroque latere, æqualiter ascendendo componere: sed nescio quo errore factum sit, seu typographi seu autoris,

Scutum
progenologicum.

ut, qui Turria promiserat, Tremollia Henrici Caroli Tremollii, D. Thoasii exhibuerit. Si vero quis scire cupiat, quæ *deiyualas* exhibenda sint, nullo negotio ex nostro Theatr. Nob. Europ. P. I. p. 17. concinnare noverit.

Cap. XCIV.

Barones & Comites Turzonii.

A R G U M E N T U M.

1. Familia.

2. Scutum.

§. I.

Familia.

Per illustres familia *Turzon*, *Baronum & Comitum*, dicitur ex *Tartaria* in *Poloniam & Hungariam* venisse, unde linea una in *Germaniam* transiit, sede *Augusta Vindelicorum* sumta: sed in *Hungariam* rediere & in *Austriam*, ubi sub *Ferdinando I.* à Comitibus *Hardeceis* emere *Dynastiam Graveneck*, infra *Crembsium*, ad *Danubium*. Vixit ex ea gente *A. 1446. Georgius Turzo de Bethlem Falva*, pater *Joannis*, quo nati *Joannes*, Episcopus *Vratislaviensis*, *Stanislaus*, Episcopus *Olomucensis*, *Sigismundus* (an *Franciscus*) *A. 1504.* Episcopus *Nitriensis & Vratislaviensis*. Quorum frater *Georgius*, *Bannus Ungariæ*, Gentem propagavit.

Scutum.

§. II. Scuto usi sunt quadripertito in hunc modum, ut prima & extrema quadra transversè secaretur, & in superiori parte *rubea* exurgeret *medopon leonis coronati aurei*, in inferiori *aurea tres rosa rubea*. 2. I. In secunda vero & tertia regione *carulea* expandebantur *tres alauda aurea*. Illud cum symbolum gentile sit, semper omnes eo usi: Hanc tesseram *Ferdinandus I.* gratiose concessit, eaque linea *Austriaca* usa est; sed demum, ut servaretur cum *Hungarica* linea similitudo, iterum omisit. De apice mihi non constat.

Cap. XCV.

Domus Velasca.

A R G U M E N T U M.

4. Ducis Maqueda scutum.

5. Cardenenses.

6. Manticia tessera ex Larenfib. & Aquilarib.

7. Mendoza Vega.

8. Apex.

1. Familia. Linea.

2. Scutum.

3. Apex.

§. I.

Familia.

Linea.

Velasorum inter *Castellæ* Proceres illustrissimum nomen est, in *Harensem*, *Sirvelensem & Ribillensem* ramum distincta stirpe. *Harenfis* ramus axioma nactus est, ut ex eo sint *Conestabiles Castiliæ & Legionis*.

Scutum.

§. II. Equites *Aurei Velleris Chiffletius* tres huius rami recenset, iisdem usos insignibus n. 153. 167. 346. Et quidem scutum quindenis tessellis ex auro & vellere vario impressum conspicitur, atque circumdatur limbo, octonis laterculis *Castellæ & Legionis* angularibus composito. Illud *Velasorum* proprium est Insigne: limbus dignitatem hereditariam notare videtur.

Apex.

§. III. Apex è galea recta diademate tortili ex auro & cyano, quæ etiam tinctura est laciniarum dependentium, prorumpit leo aureus lingua & falculis caruleis.

Ducis Ma-

queda

scutum.

Cardenen-

ses.

§. IV. Ex *Ribilla* Comitibus descendit *Antonius de Velasco, D. Maqueda*, cuius scutum repræsentat *Sammarth. L'Est. de l'Esp. p. 57.* illa serie.

§. V. In clypeo quadripertito primam aream tessella *Velasorum* replent: secundam constituit symbolum *Cardenense*, nimirum in alveo aureo duo lupi gradientes nigri, circumducto limbo rubeo, inscriptis octo conchyliis, & inter ea totidem literis S capitalibus ex auro. Caterum *Cardenensium* in *Castilia* celebre fuit nomen, & ex illis non unus ortus est ramus; primarius vero floruit *Ducum Maqueda*, à *Didaco* profatus. Sed successio demum ad *Velasos Ribillæ* Comites delata est.

Manticia
tessera ex
Larenfib.
& Aquila-
riis.

§. VI. Tertia area quadripertita, hinc *Larense*, istinc *Aquilarium* symbolum repetit. Illud in quadra rubea repræsentat ollas duas aureas, triplici ductu nigro incurvo transversim striatas, cum septem anguiculis ad singula ansarum retinacula, tribus introrsum

introrsum, quatuor extrorsum erumpentibus: hoc constat novem alveolis, quorum quinque symbolum *Legionense*, quatuor *Castellanum* referunt. Vide *Chifflet* Eq. Aur. V. n. 155. Hæc junctim dicuntur symbolum constituere *Mauricia Gentis*, quæ in *Castannedensi* & *Trebinnenframis* diu in Hispania floruit. Ex hoc fuit Petrus, primus *Najera* s. *Naxara* Dux, reliquorum sator. Sed ejus abneptis, Luisa, Ducatum & successionem marito, *Bernardo de Cardenas*, Duci *Maquedensi*, attulit. Inde uniti illi Ducatus ad Velascios delati sunt.

§. VII. Quarta quadra in decussim secta *Mendozium* & *Vegense* symbola conjungit *Mendoza*. (de quibus c. 63. n. 3.) Ratio petenda videtur à matre *Antonii Nicolaa Hurtado de Vega*. *Mendoza*.

§. VIII. *Apex* apud *Chifflet*. Eq. A. V. n. 155. est ex galea diademate tortili tecta *Apex*, erumpens leo aureus, lingua & falcibus coccineis, dextra tenens strictum pugionem aureo capulo, mucrone deorsum converso. *Lacinia* vero dependent aureæ & coccineæ.

Cap. XCVI.

Barones Vintler de Platsch.

A R G U M E N T U M.

1. Familia. Sedes *Bolzanum*. *Runkelstein*.
Platsch. Tres lineæ.

2. Gentilis *Vintlerorum* tessera.

3. Fam. vom *Tburn*. Diplomata *Alberti D. Austriae*.

4. *Platschium* symbolum. L. *Leopoldi Imp.* gratia.

5. Galea.

6. Ex communicatione *Bar. Joh. Adami*.

§. I.

Inter Equestres Tyrolenses familias diu *Vintleria* è præcipuis fuit. Possidebat olim Castrum antiquum, nunc totum collapsum *ander Vintl* / non longe *Mühlbacho* *Familia*, *vallis Pusteria* sito. Unde etiam cognomen traxit: de quo inde *Bolzanum* se contulit, ubi suam nobilem sedem seu turrim prope *Portam Vintlerianam* ab hac dictam à *Sedes Bolzanum*, longo tempore habuit. Jam mentio fit in antiquo quodam instrumento de *Porta Vintlerorum* A. 1147. Item anno 1292. emit *Matthias Vintler de Bozano* à Nobilibus de *Wangen Plateam* ab his nominatam cum omnibus pertinentiis à *Franciscanis* usque ad portam *Vintlerorum*. *Nicolaus Vintler*, de castro *Runkelstein*, Eques, Hypothecarius *Runkelstein*, Dominus *Gris*, *Stein*, *Rutten*, *Sarenthein*, &c. *Alberti*, *Wilhelmi* & *Leopoldi*, Ducum *Austriæ*, Consiliarius, Locumtenens & Supremus Officialis *Athesinæ*, castrum *Runkelstein* vetustate collapsum à ruinis reparavit & restauravit A. 1386. & obiit A. 1413. Ejus fratres fuere *Franciscus de Runkelstein* & *Rendelstein*, Eques & Capitaneus *Vallis Sarenthinæ*, qui obiit A. 1424. relictis liberis pluribus (ex quibus *Joannes*, qui arcem *Gereut* emit A. 1446. decessit) & *Joannes* A. 1392. extinctus, pater *Christophori*, *Joachimi*, *Joannis* (qui *Friederici*, Ducis *Austriæ*, *Thesaurarius Meraniensis*, *Præses Provincialis ad Athesin*, & *Legatus ad Venetos*) atque *Leopoldi*, à quo ex *Catharina de Platsch* herede genitus *Conradus II.* Capitaneus *Vallis Sarentinæ*, Supremus *Præfectus ad Athesin* atque *Oenum*, *Sigismundi Archiducis Consiliarius*, ejusque uxoris *Eleonoræ*, *Reginæ Scoticæ* *Aulæ Præfectus*, qui A. 1485. vivendi finem fecit. Pater ex secunda conjugē, *Agnete Anichin*, præter alios liberos trium filiorum, *Nicolai*, *Georgii* & *Christophori*. A quibus totidem lineæ superant. Equestri dignitati gratia Imperiali *Baronum* accessit titulus, quo jam quoque familia insignis est. *Platsch*, *Tres lineæ*.

§. II. Scutum, quo utuntur, quadripertitum est, & in prima atque quarta area *Gentilis* *rubeis binos pedes urfines abscissos argenteos*, in secunda & tertia *aurea ternos nigros abscissos*, *vulnere cruento transversim locatos* repræsentat. Prior tessera genuina veterum *Vintlerorum* est. De cujus origine illi versus: *Vintlerorum*, *tum tessera*.

Was die begraute Zeit / zwar dencket zu vernichten /
Das pfleg ich meinem Geschlecht zum Ruhm diß auffzurichten.
Das Kindes Kindes Kind hieraus erschen kan /
Was Namens und Geschlechts seynd gewesen seine Ahn /
Der Ursprung hätte zwar / soll gsetzt seyn mit bey /
So weiß der liebe Gott / wer der gewesen sey.

Von etlich hundert Jahren / in Widerwertigkeit
 (Wodurch die Brieff verlohren) diß Geschlecht groß Anstoß leid.
 Doch hält man vor gewiß / daß einen Beren wild
 Ein Vintler hab erlegt / die Pragen führt im Schild
 Ihr alten Adels-Sitz / ein Thurn bey Bozen hervor /
 Die ganze Wanger-Gaß / biß hin zum Vintler-Thor.
 Runckel-und Rendelstein; Stein / Rütten / Gries und Graben /
 Samt noch der Orten mehr / diß Geschlecht thut innen haben.
 Groß Stiftung sie fundirtu / ich wil vom Reichthum schweigen /
 Wer sie gewesen seyn / kan die Statt Bozen zeigen.

Fam. vom Thurn. Diploma Alberti D. Austriae. S. III. *Terni ursini pedes familiam notarunt vom Thurn in Bozen, cujus ultimo Reinperto mortuo, Vindleris petentibus eam A. 1393. Albertus Dux Austriae concessit.*
 Verba diplomatis ita sonant: Wir Albrecht von Gottes Gnaden / Herzog zu Oesterreich / zu Steyer / zu Kärnten und zu Krain / Grafe zu Tyrol / ic. belehnen öffentlich mit dem Brieff / daß für uns kommt unser lieber getreuer / Nicolaus der Vintler von Bozen / unser obrister Amtmann bey der Etsch / und legt uns für / wie uns die Wappen von weyl and seines Vetteren Reimbrecht seel. vom Thurn zu Bozen abgestorben / und ledig worden wären / und bath uns / daß wir ihm / und Franzen seinem Bruder / und mit samt ihm / weyl and Hansen seel. des Vintler / ihres Brudern Söhnen / die verleihen geruheten / daß haben wir gethan / und haben als Lands- Fürst und Herr unsers Fürstenthums zu Tyrol / den genannten Nicolaus und Franzen Gebrüder den Vintlern / und mit samt ihnen weyl and Hansen seel. ihres Bruders Söhnen / auch ihr aller Erben / die selben Wappen von Gnaden verliehen / und leihen auch mit dem Brieff / was wir ihn zu recht daran leihen sollen oder mögen / auff daß sie zu allen ritterlichen Spielen / Schimpff und Ernst die führen und nützen sollen oder mögen / als Wappen und Landesrecht ist / und seynd das die Wappen / ein Schild von Gold / und darinnen drey schwarze Perntaken ohn Zeckel in Ph. . . . gestrecket / item / auff den Helm zwey Perntaken mit Zeckel / gekrönt von Gold / gestrecket auff . . . haben. Mit Urkundt dieses Brieffs / Geben zu Wien / an der H. drey König Abend / Anno 1393.

Platschium symbolum. L. Leopoldi Imp. gratia. S. IV. His quadris imponitur *media parmula*, lineis duabus ex inferioribus angulis scuti in medium superioris marginis ductis in tres partes distincta; ita ut latera hinc *cocco*, isthinc *argentotinantur*, *medio triangulo nigro* intercepto. Hoc *ſύμβολον* fuit veteris Gentis de *Platsch*, cujus heredem *Leopoldus Vintler* duxit, & veterem sedem *Platsch* A. 1402. ab Ulrico, Episcopo Brixinensi, feudo accepit, unde posterius clypeo suo inferunt. Hoc scutulum *Leopoldus Augustus* imposita corona, & nigro cuspidi litera *L. aurea* inserta ornavit, quæ Leopoldum vel gratiæ autorem Augustum, vel *Platsch* Catharina conjugem notat.

Galea. S. V. Hanc parmam ornant tres impositæ cassides: *media coronata*, *alam tricolore* *medii scutuli sectione & tinctura* insignem sustinet, pennis hinc rubeis, isthinc argenteis, medio triangulo nigro litera *L. aurea* insigni. *Lacinia* dependent rubeæ & aureæ. *Prima* etiam *coronata* est, & *Vintlerorum* antiquos duos pedes ursinos sustinet. Porro coronam illam *Joannes Vintler*, *Friderici*, Ducis Austriae *Thesaurarius*, & *Supremus Officialis Arthesis*, cum quo in Concilio Constantiensi fuit, à *Sigismundo Imperatore* A. 1415. accepit. *Lacinia* minio & argento pinguntur. *Tertia* galea non minus *coronata* duos pedes ursinos nigros aversos sustinet, auro & nigro colore infectis laciniiis.

Ex communicatione Bar. Joh. Adami. S. VI. Quæ hic consignata, debeo humanitati Perillustri Dn. *Joannis Adami Vintleri*, *Baronis*, de Gente sua optime meriti, qui virtutis militaris causa ab Imperatore *Reinfelda* præsidio præpositus, & cui ob hoc Lector mecum ad gratias agendas obstrictus est.

Cap. XCVII.

Domini de Volckersdorff.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.

3. *Anteus*.4. *Ratio*.5. *Apex*.

S. I.

Familia,

ILLustri *Volckersstorfforum* Dominorum familia, nomen sortita à Castro *Volckersdorff*, in Austria

Austria supra Anasum (quod Comites Tillii renovatum de suo nomine *Tillisburg* dixerent) ad quendam *Ottorem*, *Dn. de Volckersdorf*, refertur, qui A. 1142. claruit. Ex ejus posteris vixere A. 1264. *Hieronymus* & *Bernardus* fratres, quorum in antiquis chartis fit mentio; nec non A. 1341. *Alberonis*, qui dicitur *der Erbare Herr Alber von Volckersdorff* / qui titulus, hodie pene contemptus, illo seculo eximius erat. Iterum A. 1401. *Alberonis de Volckerstorff* s. *der Volckenstorffer*. Claruit ex ea Gente cum primis *Sigismundus*, qui Archiepiscopus fuit *Salisburgius*, & Maximilianum I. deinceps Imperatorem in baptismo abluit. Familiam clausit *Wilhelmus* patrum memoria, aliquot sororum frater.

§. II. Scutum stirpis argenteum est 15. maculis nigris s. pontici muris caudis inter-
stinctum. (5.4.3.2.1.) Aliqui aurea punctula maculis addunt, sed & numerus quindecimarius non constanter ab omnibus servatus est, verum plures nonnunquam, alias pauciores macula usurpata sunt.

§. III. Post hac uti soliti sunt clypeo caruleo pluribus figuris insignito, in quo videlicet representatur provincia solo viridi, ex quo duo montes exsurgunt, quorum utriusque templum vel castrum inaedificatum è regione visitur. Solo inequitat vir armatus equo candido vectus, dextra scutum illud priscum hermionicum gestans, sinistra vero vexillum argenteum aureis caudis pontici muris, capite tectus galea gentili, quam mox describemus.

§. IV. Ratio hujus symboli forte ex eo, quod olim in sigillo equite armato usi fuerunt, unde Imp. *Fridericus IV.* eundem scuto inseruerit, & cum prius vexilliferi (*Panierherren*) in Austria fuissent, vexillum addiderit, cum eos in censum Imperii Nobilium referret, zu des Reichs freyen Edlen erhebt. A. 1458. & jus cerâ rubea signandi concederet.

§. V. Ex galeâ coronatâ protenduntur duo cornua argentea, quinque maculis herminicis signata, inter quæ coronæ insitit crux rubea. Laciniae sunt argenteæ & nigrae.

Cap. XCVIII.

Duces Urbini.

ARGUMENTUM.

1. Duces Urbini.	2. Scutum Montefeltrii.	Sicilia δῆγμα.	5. Apex.
3. Confalonerii Ecclesia.	4. Gens Roborea.	6. Ducatus ad Rom. curiam delapsus.	
		7. Principatus Camerini.	

§. I.

Ducatus Urbinas, à capitali civitate dictus, & Tuscia, Ducatu Spoletano, March. Anconitana, Romanensi, atque ita omni fere ex parte Pontificiis ditionibus cinctus, quibus nunc ipse quoque accensetur, hoc adhuc seculo peculiares habuit Duces. Quorum scutum considerare ordo jam postulat.

§. II. Scutum à summo bipertitum est: Palus primus transverse sectus apparet: Parte superiori aurea, aquila nigra, corona, rostro & cruribus aureis impressa: inferiori auro & cyano sexies oblique fasciata. Paulo aliter *Brianvill. seu d'arm. p. 100.* qui dicit ultimos Duces, primo baltheo aureo impressisse nigram aquilulam. Cæterum aquila hæc *Montefeltriorum* est. Ex quibus *Fridericus*, à *Guidone Montefeltro* Antonio Urbini Principe adoptatus, à *Sixto IV.* Dux Urbini proclamatus est, sed ex filio *Guidone Ubaldino*, qui successit, atque masculos Gentis clausit, non habuit posteritatem. Balthei diagonales ipsum Ducatum Urbini designare dicuntur.

§. III. Palus medius coccineus, Pontificio vexillo aureo ac duabus clavibus decussatis, dextra aurea, sinistra argentea, argento colligatis, impressus, notat *Confalonerii* & *Capitanei Ecclesia* dignitatem, quam familia Pontificum gratiæ debuit.

§. IV. Ultimus palus bipertitus est transverse, parte superiori carulea cum aurea quercu bifurca & ejusdem metalli radicibus: pars inferior ad perpendicularum quadrifida, laterculos *Hungaricum*, *Sicilianum*, *Hierosolymitanum* & *Arragonicum* continet. Quercus ea, s. robor insignis est *Roborea* Gentis, & ad nomen alludit. Ea humili loco *Savone* orta (*Thuan. L. 1. p. 64.*) multum suæ dignitatis debet duobus, qui Pontificiam sedem ex ea tenuere, *Sixtus IV.* & *Julius II.* Hujus fratres, *Leonhardus*, Dux *Sora* fuit, & *Joannes* eundem titulum gessit. Cum vero uxorem haberet *Joannam*, *Guidobaldi Montefeltrii Urbini* Duc. sororem, filio ejus *Francisco Maria* Ducatus hic post avunculi mortem collatus est. Is dein *Leonem X.* infensissimum hostem expertus, & ab eo proscriptus est: inde *Laurentius Medicus Urbini* Dux fuit. Sed iste sub *Hadriano* & *Clemente* respiravit. Ejus pronepos fuit *Frideric Ubaldus*, qui A. 1623. moriens filiam reliquit *Victoriam*. Cæterum *Alexander VII.* hanc quadram *Roboream* suis etiam inferuit insignibus. Quod laterculos *Siculos* attinet, non aliam rationem invenio, quam quod *Leonardo*, *Sora* Duci, filia notha *Ferdinandi* Regis *Neapolitani* & *Siciliæ*, nupsit. Qua ratione vero *Hungariæ*, *Hierosolymorum*, *Sicula* & *Arragonia* tessera coaluerint, alibi dictum, ut hic repetatur necesse non est.

§. V. Galea coronata, ex qua laciniae dependent aureæ & caruleæ, imponitur porta templi decumana, argentea, lapidum juncturis fuscis: Zophoro inscriptum nigris characteribus **DI VV. PETR.**

§. VI. Post mortem ultimorum Ducum, *Friderici Ubaldi* & ejus patris *Francisci Maria*, tanquam feudum caducum *Romana curia* Principatum sibi asseruit, licet, qui *Victoriam* illorum filiam & neptem filio uxorem impetraverat, *M. Hetruria* Dux spem de obtinendo aliquam habuerit, & varia agitata sint consilia. Vide *Capriat. Hist. L. 7. p. 599.* & alibi.

§. VII. De *Camertium* s. *Camerini* ditione per conjugium obtenta, sed iterum à *Paulo III.* per injuriam ablata *Roboreis* lege *Thuan. L. 1. p. 64. 65.*

CAPUT

Cap. XCIX.

Comites Wiedenses.

A R G U M E N T U M.

1. Familia.

2. Scutum.

3. Pavonis symbolum.

Furstii error.

4. Runckel.

5. Isenburg.

6. Apex.

7. Titulus.

§. I.

Familia.

Illustrissima *Wiedanorum* Comitum familia ditiones ad Rheni oram Orientalem Trevirensi & Coniensi diœcesibus, Montano Ducatu & Nassovio Comitatu fere conclusas ab antiquo possedit. De originaria familia quod dicam parum habeo, nisi quod seculo decimo quinto duo fratres vixerint, *Wilhelmus* & *Joannes*, quorum hic filiam *Anastasiam* habuit, quæ marito *Theodorico*, Dom. de *Runckel*, jus successionis attulit.

Scutum.

§. II. Scutum in *Sibm. Wap. I. p. 16.* quadrifidum repræsentatur: Prima & quarta area aurea quatuor *baltheis rubeis* exaratur, superappicto pavone sed cauda complicata: secunda argentea duobus palis rubeis distinguitur, cum quadrante in angulo dextro superiori ceruleo, tertia argentea duas coccineas fascias defert.

Pavonis symbolum Furstii error.

§. III. *Pavo* baltheis impressus *Wiedanum* ipsum Comitatum notat. *Æg. Gelen. de Col. Agr. magn.* Deigma hoc pavonis explicat de hieroglyphico *vita*, & putat, ad nomen *Wied, vita*, alludi. Uti retulimus *P. I. c. 5. l. 3. m. 1. n. 39.* Obiter vero notantus *P. Furstii* in §. parte *Wap. error.* qui a *p. 302. ad 310.* omnes enumerat clypeos a *Gelenio* recensitos, tanquam essent *Colonienſes Nobiles Patricii*, cum tamen in illis plures sint *Comites vel Principes*. Ex gr. *Forestarii* veteres *Flandriæ, Clivenſes, de Broich, Salmenſes, Wiedani* nostri, aliqui plane exteri *Crescentii Concii*, &c & plures familie illustres & nobiles aliarum regionum, quas hic enumerare longum esset. Imo eo absurditatis processit imperitus ille, qui scuta eo tranſtulit, ut *Tanigeros, Pyramidales, Leonigeros*, lemmata ad figurarum tantum respicientia, inter familias ridiculus referret. In *Wap. P. 3. p. 12.* recensentur aliqui *Comites de Wied*, quibus datur scutum apream duabus rubeis fasciis exaratum. Nostra hæc an alia designetur familia, aliis peritioribus dispiciendum relinquo. Si huc referenda esset refera, pavonem discerniculo assumptum aliquis dicat, & fascias vel baltheos promiscue usurpata. Id vero durius videretur.

Runckel.

§. IV. Palicum quadrante angulari *Runckel* ad *Lanum* (vid. *Wapenb. 2. p. 30.*) notant, quod originarium moderatæ familie nomen. Et quidem ex *Runckel*anis *Theodoricus*, cujus mater *Sainia*, avia *Diezia*, proavia *Cazeneleborgia* perhibentur. *Anastasiam, Joannis, C. Wiedensis* filiam duxit, cujus patruus *Wilhelmus*, qui prole catebat *A. 1454.* filio *Friderico Comitatum Wiedensem* concessit, a quo reliqui ad hunc usque diem.

Isenburg.

§. V. Fasciæ *Isenburgum* notant, & quidem, quod vocant, inferius, *Nieder-Isenburg*. Rationem allegant ab *Agnete Isenburgia*, quæ *Gerlaci* uxor fuit, & forte *Wilhelmi* atque *Joannis* superius memoratorum mater.

Apex.

§. VI. Galea duæ sunt: prior *Wiedana* pavonem sustinet cum cauda expansa, ante jugum expansum alarum rubeis & argenteis tæniis exaratarum: posterior turri premitur argentea, vel ut alii argento & minto transverse bipertita. Lacinia prioris cassidis sunt aureæ, alterius argenteæ, utrinque addito cocco.

Titulus.

§. VII. Titulus est: *Comites de Wied, Dn. de Runckel & Isenburg, f. Eisenburg.*

Cap. C.

Domus Zunigarum.

A R G U M E N T U M.

1. Familia. 2. Dux de Bejar. 3. Scutum Zuniga. 4. Sotomayor.

5. Apex. 6. Comites de Miranda Avellaneda. Ratio gestaminis. 7. Scutum Duc. de Penneranda. Bazan. Henriquez.

§. I.

Familia.

Familia *Zunigarum* s. *Stunicarum* in *Castilia* ortum habuit a *Didaco Lopezio de Zunica*, Dn. de *Bejar* & *Montes*, qui *Castiliæ justitiæ major* fuit, diversarum linearum autor.

Dux de Bejar.

§. II. Caput illustri familie & primæ lineæ fuit *Dux de Bejar* s. *Boxar* s. *Vejar*, quod municipium *Estremaduræ* Ducali axiomate *A. 1488.* ornatum est, in gratiam *Alvari Zuniga*, quem *A. 1469.* *Ducem de Arevalo* prius creaverant, sed dignitatem inde in *Placentiam*, inde *Bejar* tranſtulerunt *Ferdinandus* & *Isabella* Reges. Verum hic ramus in *Teresia* herede terminatus, & illi ex familia *Sotomayor* novus furculus insertus est, a quo sequentes *Duces* orti sunt.

Scutum.

§. III. Hi scuto utuntur bipertito: ut latus dextrum *Zunigarum*, sinistrum familie *Sotomayor* contineat testam. *Zunigarum* (quo solo *Alvarus Dux* apud *Chifflet. Eq. A. V. n. 154.* & reliqui *Zunigæ* usi erant) alveus argenteus est baltheo nigro exaratus, cum catena aurea octo annulorum ad oram impressa.

Sotomayor

§. IV. Familie *Sotomayor* *divisa* est area argentea, cum tribus transversis fasciis, singulis quadruplici tessellarum versu auri & minto variegatis, & nigro lineamento, & in medio cujusque supercurrente impressis. Ea Gens ex *Gallicia* tota inelaruit præcipue in *Gutierio*, *Magistro Ordinis Alcantaræ*, qui *A. 1456.* mortuus est, pater ante alios *Alfonſi, C. de Belalcazar*, ex cujus posteris *Franciscus de Sotomayor, C. de Belalcazar*, ducta uxore *Teresia* s. *Francisci de Zuniga* M. de *Ayamonte*, nepte Ducis de *Vejar*, hunc Ducatum & Marchionatum de *Gibraleon* nactus est, & hac causa Genti novum nomen & arma attulit, quæ potiori loco avitis posteris præpoluere.

Apex.

§. V. Apicem *Alvaro Chifflet*, dat ex galea fascia tortili recta hydram auream alatham linguis & oculis coccineis, lacinias autem argento & nigro pingit. Sed *Alfonſo Didaco Lopezio de Sotomayor* Duci n. 315. galeam assignat auto coronatam, & super eam hydram alatham argenteam prasinis umbris opacatam.

Comites de Miranda.

§. VI. Alius ramus *Zunigarum* fuit, qui Comitatum de *Miranda* tenuerunt. Ex quo fuit *Franciscus de Zuniga* Comes, cujus inter *Equites Aurei Velleris* scutum recenset *Chifflet. v. 185.* nimirum quadrupertitum ex *Zunigarum* & *Avellanedarum* symbolis. Illa quæ sint §. 3. dixi. *Avellaneda* autem gestant in alveo aureo duos lupos gradientes nigros, unoquoque ovem argenteam dentibus supra dorsum sustentante. Hic vero scuto circumdatur limbus coccineus octo decussibus aureis curvis inscriptus. Porro ratio aucti scuti repetenda est ab *Aldoncia de Avellaneda*, *Didaci Lopezii*, qui primus *Miranda Comes* *A. 1467.* creatus est, uxore: unde præter anna etiam cognomen ascitum. Galea huic clypeo incumbit fascia tortili recta, ei vero insitit lupo gradiente unicus scutarius. Lacinia autem argento & nigro pinguntur.

Avellaneda.

Ratio gestaminis.

Scutum.

Ducis de Penneranda.

Bazan.

Henriquez.

§. VII. In hoc *Mirandæ* Comitum ramo, deinceps etiam scutum auctum est, unde *Francisco de Zuniga Avellaneda Bazan Cardenas* Duci *Penneranda*, *Comiti Miranda* & *Marchioni Banneze*, *Sammarth. L'Est. del'Esp. p. 71.* quadrupertitum scutum tribuit, in quo quadram primam *Zunigarum*, secundam *Avellanedarum*, tertiam *Bazanorum*, quartam *Henriqueziorum* tessellæ constituunt. Priores duas modo descripsimus: *Henriqueziorum* *divisa* cap. 36. n. 1. vidimus. Quod vero familiam *Bazan* attinet, ejus alveus 15. tessellis distinguitur, 8. nigro colore 7. argento tinctis, cum limbo rubeo. decussibus curvis aureis inscripto. Jus vero duorum illarum laterculorum illud esse credo, quod *Joannis*, primi Ducis de *Penneranda*, mater fuit *Maria de Bazan*, *Viccomes de Valduerna*, *Francisci de Zuniga, C. de Miranda* uxoris avia autem, nempe *Francisci illius mater, Maria Henriquez de Cardenas* *Teresia Henriquez* (ex *Castiliæ Thalamis* chisnata) genita. Apex vero idem datur, qui priori.

FINIS LIBRI PRIM.

LIBER SECUNDUS.

Cap. I.

Comites ab Althann.

ARGUMENTUM.

1. Genealogia, ex Waldpurgiis.
2. Linea.

3. Scutum.

4. Apex.

5. Addita vexilla.

§. I.

Illustrissimos Comites *Althannios*, quos corrupte ab *Altheim* vocant, Celeber. Genealogus, *Gabriel Bucelinus*, Germ. P. IV. p. 8. derivat ex veteribus Comitibus *de Thann*: qua ratione agnati sunt Illustrissimorum *Dapiferorum Waldpurgiorum*, Comitum in *Wolfeck*, *Trauchburg*, *Zeil*, *Scheer*, &c. de quibus suo loco agetur. Memorat aliquem *Babonem de Thann*, superioris *Alemannia* antiquissimo castro, qui contra *Carolus Martellum* pugnans ceciderit A. 719. Inde alium nominat *Mangoldum, Com. de Thann, Alenthan & Winterstetten*, circa A. 803. Seriem vero continuam Gentis nectit ab *Hessone Comite*, qui sub *Ottone M.* contra *Ungaros* ceciderit. Hujus nepotem constituit *Wernerum, Com. de Thann*, Dapiferum *Waldpurgium*, patrem *Gebhardi, Cunonis & Friderici*: primum satorem totius Illustrissimae Gentis *Waldpurgia*; alterum Abbatem *Weingartensem* nominat, tertium dicit *Comitem de Thann*, Pincernam de *Winterstetten*, reliquorum de *Thann Pincernarum de Winterstetten* autorem. Unde *Friderici* atnepotem exprimit, *Henrici Episcopi Constantiensis* fratrem, *Conradum, Dynastam ab Althann*, qui claruerit circa A. 1250. & ex *Adelheide Dn. de Neyffen* genuerit *Eberhardum* atque *Joannem*; illum patrem reliquorum *Dominorum de Winterstetten*, hunc *Dominorum ab Althann*, quorum reliqua tum allegato loco, tum in ejusdem autoris T. III. videre est.

§. II. In *Wolfgangi*, qui usq; ad A. 1535. superstit, filius lineae distinctae sunt; à *Christophoro* in *Einæd & Oslavven*, ab *Eustachio* in *Zisterstorf*, à *Wolfgango Wilhelmo* in *Waltheim*, quem à Perillustri Domino *Polheimio* communicatum aliquoties allegavi, familiae annum 1574. ascriptum lego: & *Christophorus* in aula *Rudolphi II. Augusti* Camerae Praeses fuit. Hujus etiam filius *Adolfus*, *Rudolphi* ejusdem *Consiliarius* bellicus campique *Marescallus* fuit, atque *Comitis* axioma retulit, quod reliquis itidem lineis communicatum est.

§. III. Scuto utuntur simplici pro more vetustatis, *rubeo* nimirum, quod transit fascia argentea literâ majusculâ & prisco caractere pictâ A nigrâ insignita. Vix alia hujus literae significatio esse videtur, quam quod nominis sit initialis, cujus alibi etiam exempla extant, ut P. I. c. 5. notavimus.

§. IV. Apex est coronata galea, cui imponitur mitra Ducalis rubea, (orâ reductâ argenteâ) circulis aureis inclusa, & pomo imperiali ejusdem metalli fastigiata, insistent abies viridis, qua ad nomen alludi vix dubium est.

§. V. In *Fürstii Wapenb.* P. V. pag. 4. adduntur apici duo vexilla post scutum reposita, & juxta cassidem eminentia rubea. Horum rationem assignare non possum: videntur autem monumentum esse virtutis bellicae, & obtentae ab aliquo ex hac gente victoriae.

Cap. II.

Dux de Arpajon.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo ex Tolosan.
2. Arpajonia deductio.

3. Ducis scutum. Crux Tolosana.

4. Tolosa comites.

5. Aragon-Severac.

A a a

6. Ar.

6. Arpajon.

7. Bourbon Roussillon

8. Apex.

9. Titulus.

§. I.

Familia
origo ex
Tolosanis.

Inter Duces & Pares Franciæ à moderno gloriosissimo Rege creatos celebris etiam est *Arpajonius*. Hic ex familia oritur, quam ad Illustrissimos quondam *Tolosa* Comites referunt, qui olim inter Franciæ Comites & Pares primum tenuere locum. Ex quibus *Chorsonem* seu *Torsinum* nominant, qui A. 778. à Carolo M. datus fit, cum Regnum Aquitaniæ filio Ludovico dedisset. Inde *Guilelmum* aliquem, Theodorici filium, qui contra Saracenos multa designavit, filiumque habuit Bernardum, *Tolosa* Comitem, & Septimaniæ Ducem, nepotem *Guilelmum* Comitem, qui rebellis Carolo Calvo se contra eum Saracenorum auxilio defendit; unde adversus eum constitutus *Raymundus*, Marchio *Tolosa*, *Fulgoaldi* Comitis filius, pater Bernardi II. Comitis, qui se etiam Marchionem & Ducem dixit, cui Carolus Calvus Carcaffonem & Roses tribuit; cui frater Odo successisse videtur, pater *Raymundi II.* Comitis qui etiam Princeps Gothiæ appellatur. Hoc natus *Pontius* vel *Raymundus*, cognomento *Pontius* Comes, qui etiam Marchio & Dux Aquitanorum dictus est; eoque vel filio cognomine, *Raymunda Pontio* atque *Bertha*, Bolonis M. Tusciæ filia, natus *Pontius II.* pater *Guilelmi*, cognom. *Taillefer* seu *Ferrifectoris* Comitis, qui A. 983. vixit, à quo *LaRoque*, *Chefneus* autem à *Raymundo Berengario* Comite Arpajonios deducit.

Arpajonia
deductio.

§. II. Ab hoc Guilelmo, *Tolosa* Comite, descendit *Nugo*, *Dominus de Arpajon*, A. 1419. pater Joannis, Vicecom. Lautreci A. 1450. quo Joannes II. hoc præter *Bertrandum*, à quo *Rupifortia* linea (de *Roche fort*) A. 1550. terminata, Joannes III. *Vicecomes de Arpajon* natus, hoc iterum præter alios Jacobus genitor Jacobi Vicecom. d' Arpajon & Joannis IV. Vicecom. de Montet, quem patrem habuit, præter *Samuelem* Bar. de *Briquieres*, *Philippum* & *Davidem*, Joannes V. *Vicecomes Arpajonius*, pater Joannis atque *Alexandri*, & demum *Ludovici primi Arpajonii Ducis*, qui legatione olim in *Polonia* gesta, clarus nunc quoque, sed senex, superest, amisso A. 1672. unico filio, *Joanne Ludovico*, M. de *Severac*, post quem non nisi filia superant.

Ducis scu-
tum.
Cruz To-
losana.

§. III. Ducis scutum quadripartitum est; primus laterculus rubeus crucem representat auream, sed peculiaris plane figura, quam ob hanc *Tolosanam* vocare feciales amant. Pingitur vero lineis incurvis & extremis triangularibus, ut singulis ternæ sphaerulæ ex eodem metallo, atque ita toti cruci duodecim annectantur, nec non in eandem formam perforatur. Galli ita enunciant *Cleschée, vuidee & pommetée en chacune des trois pointes, qui finissent ses quatre branches*.

Tolosa
comites.

§. IV. Cruz hæc vetus fertur *δῆγμα Tolosanorum Comitum*, ex quibus à *Guilelmo Taillefer* Arpajonios exiisse diximus. Ipsum Comitatum quod concernit, *Guilelmi* filius, *Pontius III.* eum transmisit ad filium *Guilelmum IV.* quem Christianissimum aliqui dixerunt, quod Reformatione Ecclesiæ studeret, qui etiam Canonicis Episcoporum eligendorum potestatem reddidit, & circa A. 1090. mortuus est, relicta filia *Philippa*, ob quam uxorem deinceps *Guilelmus Com. Pictavii, Dux Aquitania*, Comitatum sibi afferere conatus est: sed *Guilelmi* frater, *Raymundus*, dictus de *S. Egidio* (de *S. Gilles*) prius *Comes Rutenorum* (de *Rovergne*) Comitatum adiit, quem frater vendiderit: titulum etiam sumpsit *Ducis Narbonensis* atque *Marchionis Provincia*, in qua multa possidebat. Primus etiam A. 1095. expeditioni Orientali interfuit, & captis Hierosolymis, aliorum æmulatione, quo minus Rex crearetur, prohibitus, & turrim *David* à se captam Bullioneo tradere coactus est, cumque alterum exercitum Christianorum Constantinopoli in Palæstinam duxisset, A. 1105. decessit in Castro *Pelerin*, quod Tripoli coercendæ condiderat. Ex filiis *Bertrandus*, Comes *Tolosa*, *Rutenorum* & *Albigensium*, Comites *Tripolitanos* in Oriente sevit; alter *Alfonsus*, quod in eo fluvio baptizatus esset, *Jordanus* cognominatus, *Tolosam* tenuit, & uxorem habuit *Faididum*, *Provincia* Comitem; unde ob divisionem cum sororio bellum. Hic natus *Raymundus V.* isto *Sextus*, *Sexto Septimus* & ultimus, qui duo strenui defensores fuere *Albigensium*, qui in istis Papatus crescentis tenebris aliquid lucis purioris agnoverant, & ob id Cleri odia experiri necesse habebant; Ultimus etiam ad extremum Pontifici cedere coactus, & ut ab hoc imperatum fuerat, in Orientem iturus A. 1249. mortuus Comites finivit. Filia *Joanna*, heres Comitatum attulit marito *Alfonso*, *Pictorum Comiti*

lege creatos celestibus
os quondam Tempore
n tenuere locum
us sit, cum Regnum
, Theodorici
dum, Tolos
rebellis Carolus
us cum confidit
nardi II. Comite
affionem & Rolan
ui etiam Princeps
o Pontius Comes
o cognomine, Ro
pater Guilelmus
g, Chelneus autem
go, Dominus de la
II hoc praterbe
oannes III Vice
i Vicecom. d' Ar
prater Samuelem
Arpajonium, per
Ducis, qui leg
fio A. 1672. unius
lus rubens erit
nam vocare be
singulis terra
ur, nec non in
domette us

Arragon.
Severac.

go, Dominus de de
Il hoc praterbe
Joannes III Vicem
i Vicem d. d. de
prater Samucl
Arpajonius, qui
Dux, qui leg
Ho A. 1672. unio

Bourbon
Roussillon.

lus rubens cruci
nam vocare b
singulisterma
ur, nec non m
dommetee enco

ex quibus
concernit, &
m Christiani
m Canonice
us est, reli
quitania, Co
s de S. Ag
quem frater
uincia, in
uit, & cap
as, & tur
cium Ca
o Pelen
e, Ruten
od in e
s habu
o ena
otens
gnor
um Po

Cap. III.

Barones ab Aspan.

ARGUMENTUM.

2. Scutum. Affan.

3. Albrechtsheim.

4. Galea.

S. I.

Scirpis de-
cus.
Nomen.
Finis.

Scurum.
Aspan.

Albrechts
heim.

3aleth.

Cap. IV.

Marchiones Badenses.

ARGUMENTUM.

1. Familia linea.

2. Scutum linea Durlacensis. Leo rubens. An Lucenburgiorum vel Hochbergiorum? Landgraviatus Brisgoja. Habspurgii. Zeringii.

3. Leo receptus a Christophoro Marchione. Hochberg Dominium. Inde Marchionatus. Ad Badenses.

4. Ala an Sausenberg vel Hochberg? Usenberg duplex dominium. Ad Badenses. Sausenberg. Unde Marchionatus.

5. Spanheim Com. Familia. Quomodo ad Badenses?

6. Fascia unde? Badensis Marchionatus. An semitam notet? anthermas? Quomodo ad familiam?

7. Eberstein. Duplex symbolum. Unde rosa? Comitum familia. Quomodo ad Badenses?

8. Badenvweiler. Strasserg. Neufchastel.

9. Rœteln. Ad Badenses. Longavilleorum successio & præsentio. Marchiones Rœtelini.

10. Labr. A Geroldseccis ad Sarverdanos. Badenses. Nassovios.

11. Malberg.

12. Apex & galea. Badensis. Zeringia. Brisgoica. Usenbergia. Spanheimia. Ebersteinia. Badenvillana. Rœtelana. Malbergensis. Labrana.

13. Linea Badensis seu Edoardina. Scuti areola Spanheimius Comitatus ulterior.

14. Scutum affinitatum à March. Ferdinando Maximiliano.

15. Christophori dispositio. Ejus filiorum Bernardi, Philippi, Ernesti.

16. Rodemachern.

17. Scutum cruce notatum an Burgundica tessera?

18. Areola aliquando contracta.

19. Telamones. Torques A.V.

20. Tutulus.

21. Poetica descriptio.

§. I.

Familia
linea.

Exhibet Sibmacherus, in Armoriali suo, P. I. pag. 8. Insignia Serenissimæ Domus Badensis, sed non integra, qualia nunc gestantur. Porro sciendum est, à Christophoro Marchione, qui Princeps laude dignissimus & de Imperio nostro bene meritus, omnes ditiones aliquot linearum conjunxit, & unus rexit, duos ortos esse ramos, in quibus adhuc arbor illustris viget. Major natu Bernhardus superiorem Marchionatum nactus est, & ex minori filio, Christophoro, Eduardum Fortunatum genuit, Wilhelmi & Hermanni Fortunati patrem. Ex quibus ille superstites filios reliquit Hermannum, nunc bello inclutum Ducem, & Carolum Bernardum A. 1678. extinctum, nec non ex primogenito Ferdinando Maximiliano Ludovicum Wilhelmum, ex Leopoldo Wilhelmo nepotes, Marchiones Serenissimos. In hisce altera linea. quam *Badensem* dicunt, consistit. Ernestus, Christophori alter filius, Pfortzheimium habitavit, inferiorem Principatum, cum Hochbergia & Rœtelana ditionibus nactus. Ab eo linea, quam *Durlacensem*, à sede Principum vocitant, propagata est; quæ tota consistit in incluto pari fratrum Serenissimorum, quos Fridericus armis de Imperio meritus reliquit. Ex quibus Fridericus Magnus ditiones paternas gubernat: Frater Carolus Gustavus pro Imperio etiam arma gessit. Pro linearum diversitate, Insignium dispositio non nihil variat.

Scutum
linea
Durlacensis.
Leo
rubens.
An
Lucenburgiorum
vel
Hochbergiorum
Landgraviatus
Brisgoja.

§. II. Ordiamur à scuto *Durlacensis* lineæ. Illud transversim secatur, istâ, quæ sequitur, areolarum dispositione. Caput clypei iterum duæ lineæ in tres laterculos partiuntur. Primus *argenteus leonem rubrum auro coronatum* exhibet. Hunc Sammarthanus ex familia *Lucemburgia* allegat, ejusque putat esse tessera: sed nulla Badensium in Lucenburgiam successionem unquam fuit præsentio. *Hochbergium* Marchionatum notari, non diffiteor me credidisse atque aliis tradidisse. Sed Serenissimæ familiæ indicio didici, vetus hoc esse, & primævum familiæ & *Landgraviatus Brisgoici* *δῆγμα*. Vetustis enim Landgraviis datur tessera *ein rother gekröneten / mit einem doppelten zu ende in Pfauen-Augen auslauffender schweißiger Löwe / und auff dem Helm ein halber übersich steigender ebenfältiger Löwe*. Leo coronatus, cauda bisulca, & in pavoninas oculatas pennas terminata: Apex *αἰγλή* leonis rubei coronati, cujus collum & dorsum ornamento dentato asperatur, cujus singuli dentes pavoninis pennis ornantur: cui apici postea succedere duo cynorum colla & capita. Ita lego usos hoc leone esse circa millesimum annum *Landolinum* & *Bertilonem* seu *Birch*.

Birchtilonem, Guntrami divitis filios, quod sigillis foundationis, cum Sulzbergium Cœnobium fundarent, doceri intellexi. Illo iterum nati *Rapato* atque *Landolinus*, circa Habsburgii, medio seculi XI. quorum iste *Habsburgicas* ditiones, *Landgraviorum Brisacæ* titulo gii. omisso, retinuit, huic *Brisaca Landgraviatus*, titulo modo Comitibus, modo etiam Landgravii cessit. Retinuit verò *Rapato*, & ad posteros *Habsburgios* transmisit leonem illum coronatum rubeum in aurea parma, qui nunc quoque *Habsburgia* habetur tessera, quod vidimus L. I. c. 9. §. 61. p. 60. Frater *Landolinus*, conditor *Zeringia* arcis, itidem leone usus est, sed auro arcæ discerniculi causa in alterum metallum commutato. Item in partitione hereditaria inter Ducis Bertholdi *Zeringani* filios, *Bertholdum* Duce-
cem, atque *Hermannum*, Landgraviatus ad juniorem fratrem delatus, & ad posteros transmissus est, licet sub initium fundatæ *Zeringæ* se tantum Comites dicerent, omissa adjectione Landgraviorum. Ab his iterum leonis colores videntur mutati, à *Zeringiis* sumto leone, qui pardi in morem vultum obvertat, aureo in rubeo solo (si fides libro nostro armoriali P. 2. pag. 14.) ab *Hermann* servato rubeo in argento. Cum iterum sub finem seculi duodecimi *Badensis* Domus in *Badensem* & *Hochbergicam* lineas divideretur, *Hermann* *Badensis*, *Henrico* *Brisaca* ditio obtigit: Postea quoque *Hochbergica* stirpe divisâ in ramos *Hochberga-Hochbergicum* & *Hochberga-Rætelanum*, juniore fratri, itidem *Henrico*, cessit *Landgraviatus* hic: unde & ipse & posteritas *Rætelensis* se semper Landgravios, postliminio reductis ab anno 1309. titul-
lis, dixerunt, & jura Landgraviatus per omnes species exercuerunt. Imo Landgra-
vium hunc *Brisacensem*, qui ab antiquo patrimonialis, sed à *Friderico II.* feudal-
fuerat, in feudum non interrupta serie usque ad *Sigismundi* Imperatoris tempus ab Im-
perio tenuerunt. Ut etiam hujus *Cæsaris* adhuc extent literæ investituræ *Marchio-*
nibus super Landgraviatu datæ. Mutato verò exin Imperii statu mutata quoque est
conditio *Marchionum* in *Brisgoja*.

§. III. Quæ conditio Landgraviatus *Brisgoji* fuerit, modo vidimus. Leo verò, quem tessera-
m ejus antiquam diximus, postquam *Badense* symbolum ascitum erat, Leo rece-
more ejus seculi, quo non nisi unum *deijua* præferre solebant, omisus est, ut nec *Bad-*
denses nec *Hochbergici*, penes quos ille Landgraviatus erat, eo uterentur. Demum
A. 1505. *Christophorus* *Marchio* eum suo clypeo denuo inseruit. Quod verò *Hochber-*
gium *Marchionatum* attinet, à castro *Hochberg* nuncupatum, velex antiquo patri-
monio familiæ, vel circa A. 1215. per matrimonium *Genti* allatum: *Dominii* titulus ei
olim attributus est, & *Marchiones* se dixere *Dominos* *Hochberga*, quod etiam inve-
stiturarum literæ testantur. Et seculo decimo tertio territorium intra tres pagos
constitit, sed postea multis aliis *Dominis* aucta *Hochberga* in ampliorem ditionem
excrevit; Demum *Ernesto* *Marchioni* roganti *Carolus V.* Imperator concessit, ut
Hochberga in literis investituræ *Marchionatus* appellaretur, & tanquam Principatus
cum *Regalibus* *Domui* *Badensi* conferretur, quod nomine in *Principum* *Senatu* sen-
tentiam dicendi jus esset. Quæ vero *Hochbergæ* antiqua fuerit tessera, hætenus
reperit non est. Porro *Hochbergense* *Dominium* in altero *Badensi* ramo cum aliis
Brisgoicis ditionibus hæsit, donec A. 1415. *Otto* *Marchio*, qui triennio post lineam *Hoch-*
bergensem morte sua clausit, cum ad emendum prius id *Friburgiæ* civitati, dein
Rætelanis obtulisset, *Bernardo* illud nec non *Dominium* *Höbingen* venderet.

§. IV. Altera arcola cyanea (exprimunt *meerblau* / caruleo ad prasinum colo-
rem deflecente) alam continet argenteam, quam duplicem dicunt, ut altera alteri in-
cumbere appareat, semicirculo foliato aureo impressam. Hoc symbolo *Sausenberg-*
gium Landgraviatum notari multis creditum, uti tradit *Wapenb.* P. 2. pag. 17. Alii
Hochbergam interpretati sunt. Quo sensu à *Marchione* *Ernesto* in clypeum ascitam
legi. Ipsa familia alam hanc explicat symbolum duplicis Dynastiæ *Usenbergia*, quam
equidem *Austrii* sibi etiam asserunt, sed in literis investituræ *Caroli V.* *Badensibus*
confertur, quod hucusque etiam successores fecere. Porro superiorem *Usenbergiam*
Dynastiam cum *Kenzinga* obtinuit ab uxore, *Anna*, ultimi *Domini* *Friderici* sorore ma-
ritus *Henricus V.* *Marchio*. Et quidem *Kenzingam* jam A. 1326. *Albertus*, *Austriæ* Dux,
Burchardo *Domino* *Usenbergæ* in feudum fœmininum concesserat; sed in *Annâ*
conjugem *March. Henrici*, à morte *Friderici* fratris jure investituræ devolutam anno
1358. *March. Henrico* jam aliquot annis, nimirum ab A. 1332. possessam, vigore sententiæ,

Sausen-
berg.
Unde Mar-
chionatus.

Spanhelm
Com.
Familia.

Quomodo
ad Baden-
ses.

Fascia un-
de.

Badensis
Marchio-
natus.
An semi-
tam notet?
An ther-
mas?

quæ à Vafallis seu Paribus curiæ in ejus favorem lata, iterum ademit. Reliquam verò *superiorem* ditionem *Usenbergicam*, ad quam pertinuerunt oppidum *Endingen* & alia circa *Brisgoia* montem, dictum *Cæsar*is sedes, *der Kaysersuhl* / quæ linea *Gebhardi Usenbergici* anno 1300. in divisione cum *Burcardo* obtinuerat, quæ ex allo- dialibus maxima sui parte constitit, à filiabus *Hessonis ab Usenberg*, postremi hujus Gentis, emit *Hesso Marchio*, ejus vero filius *Otto* A. 1415. *Bernardo* Marchio- ni agnato cum *Hochberga* vendidit. Unde alam hanc sola linea *Hochbergio- Hochbergia*, quod *Henricus* supra dictus, cui à *Kenzinga* sede cognomen, uxorio no- mine *Usenbergam* sibi vendicasset, gestavit: non etiam *Rœtelana* linea, penes quam *Sausenberg* fuit, sedes *Marchionum*, donec *Henricus Rœtelium* nactus eo transferret habitaculum. Cæterum *Sausenberg* cum *Rœtelanis* reliquis ditionibus ad *Christo- phorum* ex hereditate *Philippi* delapsa est. Fuit ea Dynastia à *S. Blasii* Abbatia per- mutatione acquisitum *Dominium*. *Landgraviatus* verò titulus accessit à *Marchio- nibus*, qui *Landgravi* *Brisgoia* erant, & *Sausenbergæ* habitabant: qua eadem occa- sione *Bada* & *Hochbergæ* titulus *Marchionatus* accessit.

§. V. Quæ ad sinistram est areola, ex *argento* & *minio* tessellata *Spanheimensem* Comitatum notat. (*Wapenb. L. 2. p. 12.*) Fuit verò familia *Comitum Spanheimen- sium* ex illustrissimis: & ex ea deducitur *Hartvicius Archiepiscopus Salisburgensis* A. 1023. mortuus. Ex hujus fratre deducuntur aliquot *Carinthia* Duces, nec non *Comites Lavantini, Haymburgenses, Sternburgenses, Artenburgenses, Gussingenses, Rechnicenses, Libenavienses, Martesdorfenses*, &c. in *Austria* & *Styria* finibus. Alia linea in pa- triis finibus mansit; & in ea *Eberhardus*, Comes *Spanheimensis*, *Ecclesiam Spanhei- mensem* A. 1044. fundavit, quam triennio post *Bardo*, *Archiepiscopus Moguntinus*, consecrav. Ejus filius *Stephanus* *Ecclesiam* à patre conditam, cepit in *Monasterium* *Benedictinorum* vertere, quod perfecit filius *Megenhardus*, & inaugurari fecit à *Bug- gone*, *Episcopo Wormatiensi*, A. 1123. *Dominica* *Qualimodogeniti*. Duravit autem fa- milia usque ad annum A. 1437. quo ultimus, *Johannes senior*, in *Castro Starckenberg* vivis excessit. Inde *Palatini* & *Badenses* adiere *Comitatus* ejus possessionem. De titulo non unum legi. Communiter ferè jus derivari video à *Mechtilde*, *Jo- hannis cæci*, *Comitis Spanheimensis* filia, *Rudolphi M. Marchionis Badensis* conjuge, vel, juxta alios, *Bernardi* *Marchionis* conjuge, *Joannis cæci* sorore. Verùm in *Genealogia* *Com. Spanheimensium* M^{se}ta legi, ultimo *Comiti Johanni* cum *Simone* fratre dis- fensionem fuisse, ut etiam expulsus ditione ad *Marchionem Badensem* se reciperet. Tum ab eo honorifice habitum, in grati animi testimonium, *Comitatus* non modi- cam partem promississe, & cum, post fratris mortem, à *Marchione* restitueretur, pro- misso se exolvissse. Demum, eo extincto, *Jacobum Marchionem*, cum *Stephano*, *Com. Pa- latino* successisse. Forte utrumque jus concurrere potuit. Certe *Bernardus*, *Jacobi* pater, tessellis jam usus est. Adeoque *Serenissima* *Domus* jus hereditarium allegat, & quod *Comitatus* *allodialis* fuerit, in quo filiabus etiam jus successionis sit. Porro hæc istius *Adelberti*, quem allegat, arma fuisse necesse est, quæ *Aldrovandus* apud *Hæ- ping. de Jur. Insign. c. 6. P. 5. n. 831.* *Badensibus* tribuit.

§. VI. Fascia, seu media scuti pars, præter *parmulam* toti incumbentem, duas laterales areolas complectitur. Media omnium præcipua est, & *auro* fulgens *cocci- neum balthæum* diagonalem defert. Hanc fasciam ab *Austrasianis* Regibus, qua fide ipse viderit, deducit *Lazius*: usum vero *balthæi* satis antiquum esse argumento est, quia *Hochbergensis* linea, quæ tamen à principio seculi decimi tertii à *Badensi* exiit, *balthæo* hoc æque usa est, quod ex scuto *Ottonis*, qui A. 1386. ad *Sempach* cecidit, videre licet. In eo enim *balthæus* *Badensis* conspicitur. Itaque *fatores* utriusque lineæ com- munes eo signo jam usi fuerint, videlicet *Hermannus I.* filius *Hermannus II.* & nepos *III.* & hujus filii, à quibus linea, *Hermannus IV.* & *Henricus*. Notatur verò *Marchio- natus* ipse *Badensis*. *Ægid. Gelenius*, de *Colon. Agripp. magnitudine. L. 2. f. 9. p. 151.* putat, designari non semitam (licet *Bade* semitam significet) sed sanguineam trabem, quales fuere *Martii* arietes apud *priscos*: nam arietis cornua conspici imposita *galeæ*. Ipse *Serenissimi* *Marchiones* præferunt significationem *balnearum* in *balthæo* hoc. Cum enim, quæ in *Badensi* civitate sunt *thermæ*, jam *Romanis* in pretio, atque *aureæ*, ac ab *Antonino Casare* denominatæ fuerint, & nunc quoque, jus *balnearum* à nullo, quam regente

regente Marchione feudo teneri possit, non inconueniens visum, earum hieroglyphi- cum illo baltheo designare: quem tamen ob id undosum (wellen weiß erhoben) pingi deceret, quod in lapidibus & ligneis monumentis observari audio. Nunc vero ulu aliud obtinet. *Badam* autem familiæ obtigisse lego, cum *Hermann* Marchioni, de *Quomodo* *Limpurg* dicto, *Hermanni* Marchionis *Zeringensis*, dein monachi, filio, nuberet *Judi-* ad famili- *tha* seu *Juditha*, quam nonnulli derivare amant ex *Hohenbergica* familia, quæ late am. circa *Nicrum* & *Rhenum* imperitabat, & jam diu defecit. Alii familiam peculiarem fuisse credunt *Comitum Badensium*, ex qua Comes *Badensis* sub *Ottone* Magno ludis equestribus interfuerit: cui baltheus hic, balnearum index, assignatur. Quod verò paterno leone abdicato *Hermannus* maternum *Badense* symbolum assumerit, ab istius seculi moribus non alienum est. Porro qui *Comitatus* fuerat *Badensis*, a *Marchionibus* *Dominis* *Principatus* dignitatem assecutus est, quod aliis etiam exemplis non semel factum doceri potest.

§. VII. Dextrum latus parmulae principis quadra aurea, in qua humo viridi *Eberstein*, aper niger insistit, sinistrum argentea rosam rubeam cyano gemmatam deferens stipat. Utrumque dēyua *Ebersteiniorum* Comitum est: illud vetus & cum nomine conve- Duplex symbolum. niens (vid. *Wapenb.* P. 2. p. 14.) hoc novum (*Wapenb.* P. 1. p. 14. & P. 2. p. 14.) Cau- sam, a qua arcessunt hanc rosam ita describit *M. Crus. Annal. Suvv.* L. 4. p. 2. cap. 3. Underosa. p. 109. *Cesar Otto Magnus* sororium suum, *Eberhardum*, Com. *Ebersteinensem*, *Romam* misit ad Pontificem: Qui, cum *Dominica Latere* (qua rosarum *Dominica* nominatur) ibi esset, ac Pontifex rosam in processione ferret: Eam postea albo in panno huic *Ebersteinio* donavit: nempe rosam rubram, cum caruleo sapphyro in ejus medio. Hanc secum ad so- cerum detulit *Brunsvigam*: Qui eam imposterum honorificum insigne *Ebersteinia* Domus esse jussit: rubram sc. rosam in planitie alba, cum sapphyro in medio. Antea namque, pro insignibus gestaverant nigrum aprum, in campo aurato, super petra viridi. Histori- am credat, an pro fabula habere malit, cuius liberum relinquo. Causam autem du- plicis tesserae a duabus lineis *Ebersteinis* arcessendam existimo, cum, altera extincta, quæ superstes fuit ejus tesseram assumerit, & proprio adjecerit symbolo. Caterum fuere *Ebersteinii* Comites ex celeberrimis in his partibus. *Philippum* Comitem A. 933. agno- Comitum familia. scunt documenta familiaria, & ab eo tempore stirps duravit ad nostra usque tempo- ra. Ultimus clausit gentem A. 1660. *Casimirus* Comes. Caterum lego inter *Marchio-* Quomodo ad Baden- nes *Badenses* *Fridericum* II. & *Hermannum* IX. *Dominos* veteris *Ebersteinii* nomi- ses. nari, in quod credi possit a *Cunigunda Ebersteinia*, *Rudolphi senioris Marchionis* uxore, jus acquisitum. Aliunde accepi, alteram medietatem *Comitatus* titulo emtionis ad *Marchiones* venisse: quo eodem titulo altera quoque medietas nuperius illis acqui- sita sit; ut tamen quarta ejus pare sub certis pactis *Comiti Gronseldio* interim in feu- dum redderetur. *Spirensis* vero *Episcopus*, ut feudi Dominus, *Gernsbacum* peculiare *Dominium* & alia ad se retraxit. Porro sicut altera *Comitatus* medietas toti *Domui* *Badensi* quoad jus simultaneæ investituræ ab initio communis fuit: ita etiam ratione alterius medietatis idem nuper admodum conventum est. Nescio vero quid illi in mente fuerit, qui hoc laterculo *Ebersteinio* notari *Razivil* comminiscitur.

§. VIII. Superest adhuc, quem lustremus, pes seu infima regio scuti: quam *Badenweiler*, tres lineæ in quatuor areas dispescunt. Prima minio tincta palum aureum tribus let. vel quatuor cantheriis nigris exaratum defert. Hoc signo *Dominium Badenweiler* (*Wapenb.* 2. pag. 24.) notatur: quod cum coram *Officiali Basileensi* A. 1444 *Hugoni* & *Rudolpho*, *Hochbergiis*, (qui hujus socer fuisse perhibetur, quod *Genealogia* nesciunt, sed potius sororium mallent;) *Johannes Comes Friburgius* si sine liberis decederet vivus donavisset, deinceps *Philippi* morte A. 1503. ad *Badenses* devolutum, nunc quoque in *Durlacensi* linea haret. Porro eadem tessera cum fuerit *Strasbergiorum* Comitum *Strasberg*. Vid. *Wapenb.* 2. pag. 16. *Badenwillanæ* *Dynastiæ* accrevisse dicitur: cum quidam *Strasbergius* cum uxore *Friburgia* hanc dotalem accepisset, ob quod *Dominio* uxorio suum indiderit symbolum. Non neminis conjectura iterum vana est, qui *Neuschastel* *Neuschastel*. vel *Hochberg* hoc signo significari sibi imaginatus est, quamvis etiam illius *Comitatus* simile fuerit symbolum, sed coloribus aliis.

§. IX. Altera area inferiori sui parte quinis fluviis vel fasciis undosis argenteis & cyaneis (alii leonem ex nubibus oriri, atque ita sublimitatem *Arcis Roetelanæ* notari *Roetela*, credunt)

credunt) exaratur, ex quibus in superiori parte *aurea leo coccineus* exoritur. Designatur ita Dominium *Rætelanum*, quod à *Leopoldo* seu *Luitholdo*, ultimo Dynasta prapposito Basileensi A. 1315. donatione mortis causa *Henricus V. Hochbergensis* obtinuit, unde sedem, quam antea *Sausenbergi* habuerat, in illam transtulit arcem. Ex quo ipse & posteri *Marchiones Rætenses* dicti, & Ditio *Marchionatus Rætelanus*. Philippo ultimo ex hujus descendantibus mortuo, cum *Longavillei* (nam Philippi filia *Johanna Ludovico Aureliano, Duci Longavilleo*, nupsit) præter alia ejus Dominia, quæ obtinuerunt, *Neocastri Comitatum*, *S. Georgii Dynastiam* & alia, quæ *Rudolphus Marchio, Joanne Comiti Friburgensi* circa A. 1458. mortuo, testamento institutus heres suis ditionibus adjecerat, hoc etiam sibi vindicare conarentur, & ob eam successionem in Camera Spirensi cum *Badensibus* disceptarent, demum A. 1581. ab his 225000. aurei numerati sunt, atque ita lis redempta, ut *Longavillei* vicissim omni jure prætenso cederent. Verum uti *Franciscus*, *Ludovici & Joannæ filius, Marchionis Ræteli* nomen sibi vindicaverat, ita postea titulum illum, prætensione tamen omni amissa, filius ejus naturalis ad posteros transmisit. Jus vero, quo *Christophorus* in Philippi bona successit, fuit ex pacto *hereditaria successionis* inter utrumque inito, quod *Maximilianus Augustus* A. 1499. confirmavit, effectum autem ejus A. 1503. mors Philippi post se traxit. Is, quem aliquoties notavi, hic iterum labitur, cum undas illas & leonem *Zelandiæ* tribuit, in quam *Serenissimæ Domui* nunquam prætensio fuit.

§. X. Tertium laterculum *aureum*, *fascia rubea* exornat. Quo insigni Dominium *Labr* designari audio. Utebantur eadem fascia *Domini de Geroldseck & Labr*. De quibus, sed confuse admodum, agit *Bernh. Herzog Chron. Als. L. 5. p. 112. & seq.* Inprimis memoratu digna est partitio hereditaria, quam institutam dicit A. 1727. inter *Waltheri Geroldseccii filios, Henricum, Waltherum, & Henricum alterum*, quorum ille *Geroldsecciam Dynastiam*, hi, præter *Trans-rhenanas ditiones, Lohram & Malbergam* nacti sint. Horum posteritatem durasse ait ad A. 1393. quo *Henricus, Ursula Ebersteinæ maritus*, eam clauferit. Inde ad *Sarverdanam* familiam successio delata, forte ex matrimonio *Adelheidis Geroldseccie & Sarverdani*. Sed seculo decimoquinto cum *Malbergio* pars *Labrani* Domini à *Sarwerdanis Comitibus Marchionibus Badensibus* vendita. (quod monstrant testamenta *Marchionum Jacobi A. 1450. & Christophori A. 1515.*) Cui in reliquam *Nassoviorum* partem ex *Anna Maria Geroldseccia, Friderici March.* conjuge, novum jus nostra ætate accessit.

§. XI. In extremo laterculo *aureo leo niger coronatus* Dominium *Malberg* notat, cujus olim peculiare fuisse Dynastæ. Ex quibus prodiit Comitissa, ut eam vocat *Bernhard. Herzog. loc. cit. de Molberg*, quæ marito *Walthero, Dn. Geroldseccio*, quod ille addit, *Dynastiam Labranam & Malbergensem* ex parte attulit. Hic *Waltherus*, fundator cœnobii *Lahrani* A. 1277. decessit: in cujus filiis, minoribus natu, *Walthero & Henrico, Labram & Malbergam* divisione fraterna obtigisse modo diximus. Porro eodem jure deinceps ad *Sarwerdanos*, & ab his ad *Badenses* idem Dominium delapsus est.

§. XII. Scuto ita descripto, imponuntur *galeæ nonnunquam decem*, ita ut eas, quas scuti superior superficies non capit, lateri adponantur. Media coronata, quæ propriè *Badensis* est, sustinet duo cornua hircina vel arietina (*Chifflet. Insign. Eq. A. V. n. 102.* vocat introrsum denticulata. Aliis ita pinguntur, ut *scarabæi cornibus* non ab similia sint) dextrum rubeum, sinistrum aureum. *Hochbergensis* vero linea pro discerniculo aurum alterius cornu in argentum mutavit. Cæterum olim cornibus fuisse addita duo rubea vexilla, cum cruce alba: quod monstrant antiquæ picturæ in arce *Badensi*, & liber torneamentorum inter arcana *Domus Badensis* repositus: quem apicem *Zeringensium* fuisse allegantur, & alia, quæ *Friburgi* extent, monumenta. Proxima huic, coronata, pro *Brisgojo Landgraviatu* seu veterem *Stirpis* apicem leonem exorientem rubeum auro coronatum exhibet. Ex altero latere quæ assistit, *Sausenbergia* seu potius *Usenbergæ* index, etiam coronata est, & ostentat hermam virilem, caruleo, amictu ornatum, qui thorace alam argenteam scutariam defert, & capiti impositum pileum turbinatum caruleum, argentea ora reducta, gestat. Inde alii *Spanheimensi* coronatæ imposita videtur cauda pavonina (*Chifflet. loc. cit. compendii causa in Christophori Marchionis Badensis Insignibus* notat *Badensem & Spanheimium apices conjunctos, nempe*

Ad Baden-

Longavil-
leorum
successio
& præten-
sio.Marchio-
nes Ræte-
lini.Labr.
à Geroldse-
ccis ad
Sarwerda-
nos.

Badenses.

Nassovios.

Malberg.

Apex &
Galeæ.
Badensis.

Zeringia.

Brisgoica.

Usenber-
gia.
Spanheim-
ia.

nempe inter cornua apparuisse pavoninam caudam.) Tam *Ebersteinia* duæ sequuntur (Wapenb. 2. pag. 14.) quarum altera duo cornua argentea sustinet, ex quibus utrinque virides foliis dependentibus ramuli prodeunt. Inter cornua autem rosa scutaria comparat. Ex altera exsurgit herma virilis argenteo amictu, aprum scutarium (in Armoriali libro nostro rosa apri loco est) pectori impressum præ se ferens. Capiti autem imposita conspicitur tiara Episcopalis (quæ notari volunt *advocatiam* Abbatiae *Herrenalb*) argentea, impressa rosa rubea, fasciis volitantibus ejusdem coloris; tum pennæ pavoninæ exornant duplicem mitræ apicem. *Badenvillana* galea herma juvenili (fœmininum in Wapenb. 2. pag. 24. crines volitantes arguunt) exornatur, hujus verò vesti rubeæ in pectoris regione palus scutarius cantheriis distinctus inscribitur. Octavam cassidem notam *Ræteli* regit Episcopalis mitra, auro & cocco ornata & pavoninis orbiculis fastigata. Ex quo symbolo superioritas super sex prælaturas *Rœtelanas* comprobata est. *Malbergensis*, quæ nona est, galea tabulam angularem in orbem figuratam exhibet, cujus extrema sex singulis pavoninarum pennarum orbiculis ornantur, tabulæ vero imprimitur orbis aureus, cum leone scutario. Quæ ultima est, *Labrana* premitur herma juvenili, cujus vestem auream in pectoris regione rubea distinguit fascia; brachiorum autem loco cornua ejusdem metalli enata, similes fascias ostentant. Qui apex lineæ *Lahrana* inter Geroldseccios fuit apud Herzog. *loc. cit.*

Ebersteinia.

Badenvillana.

Rœtelana.

Malbergensis.

Lahrana.

§. XIII. Hæc dispositio est Insignium Badensium, uti linea *Durlacensis* illis utitur. Quod attinet *Badensem* vel *Edoardinam* lineam, ea laterculos aliter disponit, & unum prioribus addit. Dispositio illa est, ut superioris regionis prima areola *Spanheimi* tessellas, altera transversim secta superius rosam, inferius aprum, *Ebersteinia* *δῆγμα*, tertia leonem *Brisgoicum* complectatur. In medio scuti *Badensis* balthæus occupat principem parmulam, hinc palo *Badenvilano*, inde ala *Usenbergia*, stipatam. Pes scuti in quatuor laterculis, primo *Rætelanum* hieroglyphicum, secundo *Labranum*, tercio *Malbergense* continet. Extremum occupant tessellæ ex auro & cyano, quæ item *Spanheimense* symbolum sunt. (ut ex Wapenb. 2. pag. 12. videre est.) Unde colligere est, *Spanheimenses* diversas lineas, diversa etiam usas esse tessellarum tinctura. Cum vero Comitatus in citeriorem & ulteriorem (vordere und hindere *Grasschaft Spanheim*) dispescatur, illam auro & cyano, hanc argento & minio notare solent. Crediderim hanc lineam duplex symbolum gestare, quia in ejus potestate Comitatus est, quantum ejus ad Domum spectat.

Linea Badensis seu Edoardina. Scuti areola.

Spanheimius comitatus ultior.

§. XIV. Præter hæc vidi scutum, quod filio suo Serenissimo Principi, *Ludovico Wilhelmo*, parens *Ferdinandus Maximilianus*, dum viveret, historiarum, Genealogiarum & scutariæ artis studiosissimus, concinnavit, præter eas quæ Domui consuetæ sunt alias areolas complectens, quæ affinitates varias atque prætensiones significant. Dispositio illa erat, ut tres lineæ transversæ clypeum in quatuor regiones distinguerent. Ima iterum quadripartita *Ræteli*, *Labranum*, *Malbergium* & *Usenbergium* symbola referebat, quæ huic incumberebat, præter mediam parmulam *Badensem* à dextero rosam & aprum *Ebersteiniorum*, in areola transversè lecta, & altero ex latere leonem *Brisgoicum* complectebatur. Duæ superiores regiones, utraque duabus lineis distincta, sed laterculos conficiebant. Ex quibus primus iterum quadripartitus *Legionense* & *Castellanum* *δῆγμα*, secundus *Siculum*, tertius *Neapolitanum*, quartus *Hierosolymitanas* cruces, quintus *Coronas Svecicas*, extremus tessellas *Spanheimenses* referebat. De *Spanheimensi* areola nihil attinet iterum dicere. Quod reliquos concernit, prætensionem in *Sicilia* & *Neapolitanum* Regnum laudatus Marchio arceffebat à *Friedrico*, *March. Badensi*, & *Duce Austria*, qui consobrinus *Conradini*, Ducis *Sveviæ* & *Regis Neapolitani*, cum eo à *Carolo Andino* A. 1268. decollatus est. *Hierosolymitanæ* cruces eidem tribui poterant origini: sed maluit eas repetere à *Maria Sabaudica*, *Philippi*, *March. Hochbergensis* uxore, cujus patriab hærede *Cypri* Regnum sit donatum. *Svecicas Coronas* inscruit ob *Caciliam Svecicam*, *Gustavi I.* filiam, *Christophori Marchionis Badensis* conjugem. Unde vero *Legionense* & *Castellanum* symbola ascita, neque accepi, neque ipse reperire potui. Nisi forte, quod tamen vix crediderim, respicitur *Ludovici Wilhelmi* proavia materna, *Catharina Michaelis Hispanica*, *Duci Sabaudia* nupta. Utrum vero hoc scuto posthac alii usuri sint, mihi non constat.

Scutum affinitatum à March. Ferdinando Max. miliano.

Christo-
pho di-
spostio.

Ejus filio-
rum Bern-
ardi, Phi-
lippi, Er-
nesti.

Rodema-
chem.

Sentum
cruce no-
tatum.

an Bur-
gundica
cella.

Arcole
aliquando
contractæ.

Telamones.

S.XV. Præter istas dispositiones scuti, quæ nunc quoque obtinent, observandum, in hoc etiam, ut in aliis, crevisse lubinde numerum arearum. Ita Chifflet l.c. antea memorati Christophori scutum non nisi quadrifariam sectum, & Spanheimio & Badensi symbolis repletum deprehendit. Nempe anno 1491. pictum erat, antequam agnati, Philippi Hochbergii hæreditas accessisset. Inter Christophori filios Bernardum, Philippum, Ernestum, cum ditiones divisæ essent, per pacta in vim testamenti paterni, constitutum, ut, præter arculam Badenensem, singulis communem, reliquas areolas quilibet ex illis tantum formaret ditionibus, quas possideret. Unde Bernardus quadripartito scuto usus est, prima arcula Badenensem baltheum, secunda & tertia tessellas Spanheimias, quarta cœrulea auream fasciam deferente. Philippus Badenensem tesseram in pecuniarum, quarta cœrulea auream fasciam deferente. Philippus Badenensem tesseram in pecuniari scutulo imponebat parvæ quadripertitiæ ex tesseris duplici Ebersteinia, Labriana, Malbergia. Ernestus itidem toti imposuit Badenensem parmulam, elyceo constanter ex quadris Brisgoica, Usenbergia, Rætelana, Badenvilana. Cum vero Philippus sine mare decederet, ditiones ejus fratribus attributæ, eorum scuta auxere. In Sibmach. Wapenb. P. I. pag. 8. repræsenteretur elyceus quadripertitus ex Hochbergia, Usenbergia, Badevilana & Rætelana notis, Badensi scutulo medio occupante, quam dispositionem modo diximus Ernesti fuisse. Istæ etiam galeæ adjiciuntur, sed, quod in alijs factum observamus, paulatim laterculorum numerus crevit. Primus vero Ernestus Fridericus schema, quo hodie utuntur, concinnavit.

§. XVI. Una areola, quam modo diximus in March. Bernardi extitisse scuto, quæ *carulea auream fasciam* deferret, nondum explicata est. Cæterum ea denotatur Dominium *Rodemachern*. Cum enim Christophorus Marchio Maximiliano Imp. in Belgio fidelem operam præstitisset, copiarum Dux & deinceps Gubernator Lucenburgius, ob sumtus factos (suis enim impensis militaverat) quibusdam, qui rebelles declarati fuerant, ademta bona ei addicta sunt, utpote Comitatus *Roucy*, *Rodemachern*, *Rulant*, *Reigersberg*, *Ufeldingen*, *Herspringen*, cum jure *hereditaria præfectura* (*Erb-Gubernament*) Ducatus *Lucenburgii*, sed reservatâ reuitione & constitutâ in singula quasi Dominia certâ reuitionis summâ. Unde quædam etiam soluto ære redempta sunt, alia ut *Rodemachern*, *Herspringen*, *Ufeldingen* penes *Badenses* mansere. Unde hæc conditiones *Lucenburgicæ* & *Spanheimicæ* in testamento Christophori pro quarta parte *Marchicarum* terrarum computantur, & 15. præfecturis æquiparantur, atque pro patrimonio Bernardo primogenito assignatæ sunt: Hinc *Rodemacherana* fascia est, quam pater *Ufenbergæ* lateri jam adjecerat. Sed & nuper adhuc Marchio *Hermannus Fortunatus* ibi sedem habuit: ex eo tamen non observavi *deitypal* hujus in posterorum scutis vestigium.

§. XVII. Unum superest, quod & in libro veteri torneamentorum, qui penes Domum Badensem est, & in aliis antiquis picturis Hermanno IV. & V. seu alia numerandi serie III. & IV. tribuatur scutum *rubeum cum argentea cruce*, quæ etiam in vexillis pavoninæ caudæ utrinque in apice adjectis fulget. De hac cruce Viri rerum harum peritissimi sententia est, *Burgundicam esse crucem*, à Zeringiis agnatis ob jus in Burgundiam ascitam, & Badensibus deinceps jure agnationis vindicaram. Huic vero conjecturæ non unum ob stare videtur. Inprimis quod talis crux Burgundiæ nunquam fuerit symbolum, quantum hætenus ab aliis autoribus annotatum, & quod à Zeringiis demum in Burgundiam impetrato jure, agnati nullum jus illa familia extincta prætendere potuerunt. Ego, quod dicam, vix habeo, nisi forte suspicemur, cum Hermannus III. & IV. *cruciatis expeditionibus* in Palæstinam, ille Conradi III. hic Friderici I. interfuerint, ab hoc in ejus rei memoriam) cruce enim signabantur eo profecturi) crucem scuto insertam, & gentili symbolo prælatam, à filio vero aliquandiu paternum gestamen servatum fuisse. Sed de eo doctiores amplius cogitent.

§. XVIII. Vidimus plures & areolas & cassides usurpatas. Nec tamen ita Do-
mum placet multitudo arearum, ut non aliquando quasi in compendium redigantur
ex. Ita à March. Friderico observavi aliquando tria scuta, in medio Badense, hinc
Brisgoico, isthinc Saufenbergensi stipatum, cum totidem galeis usurpata: omissis reli-
quis, quæ in scuto pleno reperiuntur.

§. XIX. Quod ad alia attinet, quæ circumstant scutum: percepi solitos veteres Badenses duos *telamones leones* clypeo adponere, duos vero *gryphes*, quibus incumb-

bat, subicere. Tum Serenissimus Marchio *Wilhelmus* torquem aurei velleris suo Torques
scuto circumdare solebat, quæ dignitas personalis erat. De Symbolo gentili nihil mihi A. V.

§. XX. Insignia hucusque enarrata illustrat titulus utrique lineæ communis, qui Titulus.
ita habet: *Marchio in Baden & Hochberg, Landgrav. in Saufenberg*, (quo titulo jus
Landgraviatus Brisgoici servari volunt,) *Comes in Spanheim & Eberstein, Dominus in*
Ræteln, Badenweiler, Labr & Malberg, &c.

§. XXI. Alicubi hæc in Insignia Badensia legi disticha:

Marchio habet rubeos ferventia bruta leones,
auro supremis splendida verticibus.

Ala nitens, nigraque trabes, tria flumina, virgo,
insula, non parvi sunt decus Imperii.

Poetica de-
scriptio.

Cap. V.

Episcopus Bambergensis & Herbipolensis.

ARGUMENTUM.

1. Episcopi scutum.
2. Episcopatus Bambergensis. Fundatio. Aliqui Episcopi.
3. Directio circuli Franconici.
4. Sericatum Cunigundis filium. Quid Electores ab Episcopatu teneant? Sub-officiales eorum.
5. Ditiones in Carinthia. Controversia cum Austriacis.
6. Episcop. Herbipol. & Duc. Franconia. Hinc assertæ cuspides.
7. Alibi de iisdem actum.
8. Dernbach.
9. Gentis historia. Arbor Progonologica.
10. Galea. Diadema imperiale.
11. Gladius, pedum.
12. Titulus.

§. I.

Reverendissimus & Celsissimus Princeps, *Petrus Philippus*, Episcopus Bambergensis Episcopi
& Herbipolitanus, quadripertito utitur clypeo, in cuius prima & quarta areola scutum.
aurea leo salit niger angusto balthæo diagonali dextera argenteo toti laterculo inducto:
secundam transversim secant tres cuspides argenteæ in caput rubeum protensæ: in tertia
cærulea vexillum apparet, ex minio & argenteo quadripertitum, lancea aurea obliquo situ
locata affixum. Mediam parmulam cæruleam lapillis seu plinthis argenteis spar-
sam tria corda aurea exornant, cuspidibus in scuti umbilico coeuntibus, in Pythagonicæ
literæ formam disposita.

§. II. Primum δαγμα est Bambergensis seu Babenbergensis Episcopatus Franco- Episcopa-
nici ad Moenum & Pegnitiam, Brandenburgicis, Hennebergicis seu Saxonie & Her- tus Bam-
bipolensibus ditionibus majori ex parte cincti. Olim Comites Bambergenses seu Ba- bergensis.
benbergenses fuere, ex quibus aliqui veterem Austriacam familiam deducunt: sed vel
morte ultimi *Reinholdi* vel *Reinhardi* A. 1007. ad Imperatorem Comitatus relapsus est, Fundatio.
vel jam prius post Alberti Comitis supplicium fisco addictus erat. Eximium il-
lud habet, quod nulli Archiepiscopo sed immediate Romanæ sedi sublit: unde
Episcopus hic suæ Dioceseos est Archiepiscopus. De tributo, quod ob hoc Pontifici Aliqui
solvendum fuerit, quodque remissum sit, Pontifici ab Henrico III. Civitate Beneven- Episcopi.
to A. 1031. concessa, vide quæ *Limn* habet, *Jur. publ. T. V. addit. ad 4, 7. p. 250.* Fundatus
A. 1007. ab Imperatore Henrico II. & uxore Cunigundi, cui maritus Comitatum donave-
rat, multisque amplissimis privilegiis dotatus est. Primus Episcopus *Eberhardus* deces-
sit A. 1042. Secundus vero *Svidegerus*, seu *Sviggerus*, pridem Henrici Cancellarius, ab Im-
peratore Henrico III. A. 1047. Romanæ sedi Pontifex impositus est, quam novem men-
sibus pressit, assumpto nomine *Clementis II.* Octavus Episcopus, *Otto*, ex Comitibus *An-*
dechsinis, quod Pomeranorum conversioni à paganismo ad religionem Christianam
operam navasset sedulam, eorum Apostolus nuncupatus est.

§. III. De Directione Circuli Franconici ei controversia fuit cum Marchioni- Directio
bus Brandenburgicis, an hi in convocatione statuum circuli semper concurrant; sed circuit
A. 1559. in Comitibus Augustanis ita res est composita, ut futuris temporibus perpetuo Franconici.
B b b 2 uerque

uterque, Episcopus sc. & Marchio Brandenburgensis, conjuncta opera & indivisa hoc convocandi munus exercerent. Conf. *Johan. Limn. Jur. Publ. T. VI. add. ad 1, 7. p. 47. & ad 9, 1. p. 424.*

Sericatum
Cunigundis filium.

§. IV. Aliam prerogativam Bambergensis Episcopi illam recenset *Casspar. Bruschius*, in *Catal. Episc. Bamberg. Constituit amplius Divus Henricus Imperator*, ut *seculares quatuor S. Rom. Imp. Electores feuda Electoratus ab hujus Ecclesie Pontifice tanquam vassalli à suo directo Domino petere & accipere necesse habeant. Quod insigne & amplissimum privilegium vulgo sericatum Divæ Cunigundis filium appellant, quo laudatissima Imperatrix vera Ecclesie nutrix, Babenbergensem suam Diocesim & Ecclesiam voluit esse quasi fortissimo muro & inexpugnabili propugnaculo communitam. Cui suffragatur etiam Hieron. Megiserus L. 7. annal. Carinth. c. 4. Daher seynd noch heutiges Tages alle Churfürsten des Reichs des Bischoffs zu Bamberg Lehen. Heute dergestalt / daß er sie (als mit einem Lehen) belehnet mit dem Churfürstlichen Titel und Namen / und mit deme / was ein jeder / als ein Churfürst / hat und besizet. Hunc vero errorem ex non bene cognita veritate ortum refellit *Job. Limn. Jur. Publ.**

Quid Electores ab Episcopatu teneant.

Subofficiales eorum.

3. 7. 76. 77. 78. Nimirum quod Henricus II. singulari amore in hunc Episcopatum inclinans, cum plura alia ei tribuisset, grandius, quod ei tribueret, non invenerit, quam ut quatuor illos Principes Imperii Officiales, eisdem officiis & ministeriis Episcopatu illi suo adscriberet: quod etiam *T. V. add. ad 3, 7. p. 357.* pluribus ostendit: cum Electoralem dignitatem ab ipso Imperio teneri nimis quam aptricum sit. Sub-officiales vero & Electorum Vicarii in Episcopatu sunt, Regis Bohemæ, Archipincernæ, Equites *Auffsessii*, Archidapiferi Palatini, *Truchsessii de Pommersfelden*, Archimarescalli Saxonis, *Marescalli de Ebnet*, Archicamerarii Brandenburgici, *Rotenbanii*. Quaratione etiam *Celeb. Bucelinus, Germ. T. 1. p. 24.* illos Officiales majores Electores, & minores ex equitibus familiis recenset. Conf. *Theod. Haping. de Insign. cap. 6. P. 7. n. 1078. p. 293.* Porro plures adhuc Principes, Comites & Dynastæ ab hoc Episcopatu feuda accipiunt præ aliis Germaniæ Præsulibus. Conf. *Zeiler. Itin. German. P. 1. pag. 400.*

Ditiones in Carinthia.

Controversia cum Austriacis.

§. V. Præter ditiones Episcopatus in Franconia sitas aliæ adhuc in Carinthia sitis amplæ sunt, quas dono Henrici acquisiverunt. Megiserus exprimit *Dominia Laventhal & Villach*; quæ à *Vicedomino in Wolfsberg* reguntur. De illa provincia controversia Episcopo cum Domo Austriaca intercedit à temporibus Ferdinandi I. Hoc (quæ tamen aliis etiam Archiepiscopis & Episcopis Salisburgensi, Frisingensi, Ratibonensi, Passaviensi ipsocum communis est querela) in Comitibus non semel contestante, quod duplici onere in Imperii contributionibus graveretur, qui & immediate imperio quotam suam solvere debeat, & in Dietis Provincialibus Carinthiæ portionem suam non minus repræsentare adigatur. Acta & documenta utriusque partis videre licet apud *Limn. Jur. Publ. T. V. add. ad 4. 7. p. 467. 583. & ad 5, 2. p. 688.*

Episc. Herbipol. & Duc. Franconia.

Huic assertæ cuspides.

§. VI. Reliquæ duæ tesserae, *cuspides & vexillum*, Episcopatum *Herbipolitani* atque *Ducatum Franconia* designant: uter vero utro designetur, apud aliquos dubitari vidi: nec defuere, qui cuspides, quod primo loco collocentur, Episcopatu, Ducatu vexillum attribuerent. Quibus fateor me accedere non posse, *Ducatu Franconia cuspides* illas deberi, non una ratione convictus. 1. Communis ea jam à multo tempore fuit autoribus, quos vidi omnibus. Ut paucos qui nunc ad manum sunt exprimam, ita sentiunt *Wapenb. P. 2. pag. 2. Marq. Freher. Hist. ad Leopold. de Bebenberg. de Jurib. regni. c. 1. p. 6. Cass. Lerch. à Dirmstein. 74. pag. 35. Bern. Herzog. Chron. Alsat. 1. c. 37. (quorum uterque vocat rothe Flammen im weissen Feld: forte rectius weisse in roth / neque enim flammæ descendunt sed ascendunt, nisi velimus, tincturæ ordinem imperitiâ pictorum aliquando immutatum.) Spangenb. Chron. Henneb. 2. cap. 34. Limn. Jur. publ. T. V. add. ad 4, 7. pag. 251. Theod. Haping. de Jur. insign. cap. 6. P. 1. n. 61. p. 239. 240. (qui Fränkischen Spitzen oder Rannu vocant.) 2. Qui Imperatorum ex Franconica familia repræsentant Insignia, semper ea repræsentabant aquilæ pectori affixâ parmulâ cuspidibus his distinctâ *Fürst. Wapenb. P. 3. pag. 1. Bucelin. Hist. univers. Nucl. in catal. Imp. Rom.* 3. Rubeus & candidus colores semper habiti colores *Franconici*, unde etiam per frequentes in Procerum Franconia scutis; Uti exemplis apparet Comitum & Dominorum Castellanos (qui ipsi ex Ducibus illis deducuntur) *Erpachio.**

Erpachiorum, Breunbergiorum, Limpurgiorum, Weinspergiorum: sic etiam non pauca civitatum Imperialium in Ducatus Franconici veteri & amplissimo districtu si-
tarum scuta simili tinctura inficiuntur. 4. Limpurgii, qui ex Ducum Franco-
niæ prosapia originem derivant suam, cuspides illas, non vero vexillum gerunt.
5. Cum vexillum scuti iisdem iterum distinguatur coloribus cuspidum, vix dicemus,
Ducal vexillum Episcopatus unius, cum tamen plures complecteretur, assumisse
tesseram, Episcopale vero vexillum Ducatus sui, quo comprehendebatur, colores
referre convenientius erat. Unde etiam *Herbipolis* Episcopi sedes ab eo simili parma
donata est. Vid. *Wapenb.* 1. p. 220. Quod alibi etiam circa Episcopales Civitates obser-
vamus. Quod vero Ducatus Episcopatus præferratur, non mirabitur, qui cogitet Duca-
tum talium, quales admodum pauci in Imperio olim fuere, Franconiæ, Sveviæ, Bava-
riæ, Saxonie, Lotharingie, Bohemie, amplitudinem, cum singuli Regnis, qualia hinc
inde agnoscuntur, æquari potuerint; quid ergo mirum, eo tempore Episcopatus hiero-
glyphico, hoc symbolum antelatum esse?

§. VII. Quæ alia Ducatum Franconiæ & hunc Episcopatum concernunt, dice-
re occupavimus L. I. c. 64. n. 3. cum in Moguntino Electoris Joh. Philippi scuto eadem Alibi de
iisdem
actum.
δύψαλα occurrerent. Conf. *Limn. Jur. publ. T. V. add. ad 4, 7 p. 251.*

§. VIII. Medium scutulum Episcopi hujus gentile est, notans familiam *Dernbach*, Dernbach.
& quidem, quod apparet ex *Sibmach. Wapenb. P. I. p. 110.* eam lineam, quæ cogno-
men *Gratul* gerit, cum alia cognomento in *Dernbach* cordibus nigris in parma aurea
utatur.

§. IX. Hæc Gens Illustris *Dominorum*, nunc vero *Comitum*, à *Dernbach*, jam in- Gentis hi-
storia.
de ab Elisabethæ Hassiæ Landgraviæ, ob sanctitatis famam celebris, tempore inter
Cattos & Buchonios floruit. *Wilb. Dilich. P. 2. Chron. Hass. p. 154* memorat, circa A. 1234. à
quodam *Dernbachio M. Conradum*, Elisabethæ Principis Confessarium, prope Marpur-
gum confossum est: quod ortâ, ut ajunt, sectâ in Willenstorf Conradus cum alio
Conrado Derson, Dominicano, à Gregorio IX. Pontifice inquisitores constituti (ex
quo apparet, miseros illos, sectariorum nomine proscissos, Papatui adversa docuisse)
potestate abuterentur, & quosvis sibi suspectos inauditos nec convictos ad rogam
damnarent, quâ truculentia plures Marpurgi (an der *Reherbach*) periere; Comes
autem Saynenus & alii appellatione ad Cæsarem & Principem evaserunt, inquisito-
res ita odium publicum sua injustitia incurrere, ejus instrumentum *Dernba-
chius* justitiæ zelo se præbuit. Non desunt, qui existiment, inter alios viros nobiles,
qui ex Hungaria Elisabetham secuti, hos etiam *Dernbachios* in Germaniam delatos,
atque ibi domicilium suæ fortunæ collocasse. Sed seculo sequenti, cum inter *Otto-
nem Landgravium* (qui A. 1326. decessit) atque *Henricum Nassoviam* Comitem ortum esset
dissidium, castrum *Dernbach* (haud dubie quod familia Ottonis partes sequeretur)
à Nassovia destructum, & nobiles *Dernbachii* pulsi sunt, teste eod. *Dilich. Chron. Hass. p.
182.* Verum etiam postea non defuere stirpi domi forisque Illustris, quorum memoria
servatur in Ecclesiis cathedralibus & ludis equestribus Herbipolitanis, imprimis etiam
in Novessii obsidione à Carolo Burgundo tentata. Hoc ævo potissimum inclaruere
Balasar, Abbas Fuldensis ab anno 1570. ad 1606. quem Bucelinus *fidus Ordinis* sui nun-
cupat, & quem §. I. nominavimus, modernus Episcopus Bambergensis atque Herbi- Arbor pro-
gonologi-
ca.
politanus. Ut vero non nihil hujus Gentis affinitates lustremus, exhibebimus progo-
nologicam tabulam, à Viro Excellentissimo D. Fabricio cum nonnullis aliis adductis,
communicatam.

				Melchior à Dernbach Confil. Cæs. Fuld. aulæ Marescal. fa- trap. in Ro- ckenstuhl & Bruckenaui Frater Abb. Fuld. Balta- saris.	Petrus de Gern- bach.	Philippus à Dernbach, dictus Grauel fil. Hen- rici ex Elisabetha Ried- eslin de Eysenbach. Margareta de Schley- ern dicta Schlegerer.
	Joan. Otto S. R. I. Com. à Dernbach. supremus aulæ Præfe- ctus, Confil. Int. & Archi- satrapa in Kitzingen.	Otto Guiliel. à Dernbach. Satrapa in Arnstein, Rev. & Cels. Princ. Bam- berg. & Her- bipol. Petri Philippi fra- ter.		Anna Catha- rina Schuz- barin dicta Milchling.	Clara Claurin de Wehren, Rev. Princ. Abb. Fuld. Guil. ex fratre neptis.	Claur de Wehren. de Wahlen, Schuzbar d. Milch- ling.
					de Har- stall.	Schenck de Schweins- berg. de Harstall. de Gunzen- rodt.
				Philip. Chri- stoph. Ech- ter de Mes- pelbrunn, Rev. & Cels. Pr. Herbip. Julii ex fra- tre nepos.	Theodo. Echter de Mespelbrunn. Confil. Herbip. Satrapa in Ro- tenfels. Susanna Mare- scalla de Pap- penheim.	Petrus Echter de Me- spelbrunn Satrapa in Procelden. Gertrudis de Adolz- heim. Christophorus Mare- scall. de Pappenheim. Cunigunda de Bemel- berg.
Spes Dern- bach- ca.		Catharina Magdalena Echterin de Mespelbrun.		Anna Mar- gareta de Bi- cken Emin. Pr. El. Mog. Joan. Adami ex fratre ne- ptis.	Philippus de Bicken. Anna Brendlin de Homburg.	Philippus de Bicken. Regina de Mundersbach. Fridericus Brendel de Homburg. Margareta Riedeselin. de Bellersheim.
					Martinus Voit de Rieneck fa- trapa in Ge- münden. Maria Magdal. de Thüngen. Georg. Theod. ab Erthal. Eva de Lichten- stein.	Philip. Voit de Rieneck Confil. & Summus Prætor Herbipol. Amalia de Adolzheim. Philippus de Thüngen Agatha de Steinau. Joan. Georg. ab Erthal. Cæcilia de Steinau. Philippus de Lichten- stein. Anna de Sternberg.
	Anna Maria Voitin de Rieneck, Rev. & Cels. Princ. Bam- berg. Dn. Phil. Valen- tini ex fratre neptis.	Georg. Chri- stoph. Voit de Rieneck, Satrapa in Ramnech & Ebern.	Joan. Emeri- cus Voit de Rieneck. Christiana ab Ehrthal.		Georg. Eyricus ab Ehrthal. Regina Cuni- gunda de Ro- senberg.	Christoph. ab Erthal. Maria Rosina Fuchsin de Burkbreibach. de Rosenberg. Geierin de Gi- belstatt.
		Maria Ama- lia ab Erthal.		Joann. Chri- stoph. ab Er- thal Confil. Herbip. & Satrapa in Halsfurt.	Valentin. Echter Lib. Baro de Mes- pelbrunn Confil. Cæsar. satrapa in Aschach. Ottilia Rauin de Holzhausen.	Petrus Echter de Mes- pelbrunn Satrapa in Procelden. Gertrud. de Adolzheim Adolphus Rau de Holz- hausen. Schuzbarin dicta Milchlingin.
				Maria Ger- trudis Ech- terin de Mes- pelbrunn.		

§. X. Imponuntur scuto quatuor galeæ, & inter eas *diadema imperiale*: hujus cau- Galeæ.
sa est Henrici II. in hunc Episcopatum, quem omnibus modis exornare nitebatur, sin-
gularis affectus. Quod galeas concernit, prima ad dextram est *Herbipolensis*, recta mi-
tella principali rubea, cujus ora reducta vellere hermionico fulget; ei inter duo ve-
xilla Herbipolensia insistent tres plumæ struthionice antrorsum reflexæ, argentea
hinc aliâ caruleâ isthinc rubeâ stipata: secunda contegitur *pulvillo coccineo*, cujus
extremi globuli & panniculi auro fulgent, ei, mediante *sceptro auro*, innititur *tabula octan-*
gula aurea, cum typo Bambergensi: angulis vero admotæ conspiciuntur singulæ *penna*
paronina: tertia, quæ diademati Imperiali proxima ad lævam est, coronata sustinet Diadema
duo cornua *sectione Franconici laterculi distincta*: Ex quarta protenditur *jugum ala-* imperiale.
rum complicatarum, cum Dernbachio typo scutario. Phaleræ circumfluunt scutum,
hinc aureæ & nigra, isthinc argenteæ & rubea.

§. XI. Scuto subjiciuntur *gladius & pedum Episcopale*; more Episcoporum Ger- Gladius
maniae solenni, ob utramque, qua beneficio Imperatorum fruuntur, potestatem. Er- pedum.
langum ex Herbipolitanis primum fuisse, qui hæc Insignia scuto adjecit, & qua occa-
sione factum id sit, L. I. c. 64. n. 3. audivimus. Notant tamen, eo etiam tempore, quo
alii Episcopatus ista adhuc potestate caruerint, jam Caroli Magni ævo, Episcopum
Herbipolensem & Abbatem Campidonensem utraque usos potestate, illum ob Fran-
conia Ducatum, hunc ob Comitatum Campidonensem, quibus sua fuere, antequam
in Ecclesiasticorum ditionem venirent, tribunalia. vid. *Limn. Jur. publ. T. V. add. ad 4, 7.*
p. 251. Et quidem cur dextro latere gladius, sequiori pedum locetur, accepi inde fieri.
quia *Herbipolis sola judicet ense, stola*.

§. XII. Titulus est: *Episcopus Bambergæ & Herbipolis, S. R. Imp. Princeps, Fran-* Titulus.
cia orientalis Dux, &c.

Cap. VI.

Domus Bethunia, Duc. de Sully, de Bethune, de Charrots.

ARGUMENTUM.

1. *Fortuna vicissitudo.*
2. *Bethuna Domini & successio.*
3. *Reliqua linea. Hodierna.*

4. *Insignia. Ex Teneramundanis adscita. Fascia*
hieroglyphicum.
5. *Discernicula.*
6. *Apex.*
7. *Tituli.*

§. I.

ILLUSTRE exemplum est Illustrissima Bethuniorum familia variantis fortunæ: cum Fortunæ
olim summo in splendore vigens (utebantur enim titulo *DEI gratia*, & monerant vicissitudo,
cudebant) temporis deinceps injuria fulgoris sui aliquandiu aliquod quasi deliquium
passa, demum virtute & meritis *Maximiliani* in eum fortunæ iterum gradum ascende-
rit, ut, quod extra Principum ordinem nulli familiæ Francicæ obtigisse memini, uno
tempore triplicem Ducalem titulum possideat.

§. II. Quod Genealogiam attinet, eam justo opere A. 1639. edito diligentissime Bethunæ
excoluit Genealogorum princeps, *Andreas du Chesne*. Hic primum nominat *Robertum* Domini &
cognomento Fasciculum seu Faissens, Dominum Bethuna & Richeburgi, Advocatum successio.
Atrebatensem, seu bonorum Abbatæ S. Vedasti. Eum tamen ex vetustis Bethunæ
Dominis ortum credit; Defunctum existimat circa A. 1037. Huic filium dat *Robertum*,
& ex conjectura alium, à quo *Domini de Carency* descenderint, quorum heres, *Elisabe-*
tha, Guilelmo de Cajeu, Dn. de Boulaincourt nupsit. *Roberto II.* qui A. 1072. prælio ceci-
dit, natus est *Robertus III.* cognomento *Calvus*, qui integram Advocatiam Atrebaten-
sem nactus est, altero Advocato mortuo. Hic pater fuit *Adami*, qui in expeditione
Palæstina *Bethsan seu Bessan* (quæ olim Scythopolis) in Galilæa hereditario jure obti-
nuit, à quo reliqui ejus Domini in sextum gradum descenderunt, & *Roberti IV.* co-
gnomine *Crassi*. Hujus filius *Guilelmus* Bethunam, antea A. 1037. combustam, restaura-
vit, pater *Roberti V.* cognomento *Rufi*, qui A. 1191. ad Accaron obiit in comitatu Regis
Philippi; quo nati *Robertus VI.* cognom. *junior*, *Balduinus* ab uxore Comes *Aumala*,
Joannes

Joannes, Episcopus Cameracensis, cui A. 1219. expeditio adversus Albigeneses feralis fuit, Conon, Dn. de Bergues, & dein in expeditione Constantinopolitana A. 1204. Adrianopoleos, unde filius Balduinus Rex Adrianopoleos dictus est, & Guilelmus II. cognomento rufus, Bethuna Dominus, cui, ut & prius fratri Roberto destinata Sibylla Hierosolymitana, heres, quo minus obtingeret, æmuli impediunt: obtigit vero uxor Mathildam, heres, Teneramunda. Hoc iterum geniti Daniel, Johannes, Com. S. Pauli & pater, & Robertus VII. qui A. 1248. moriens heredem reliquit Mathildam, Guidonis Dampetrai, C. Flandria conjugem, in cujus posteris deinceps Bethuna hæsit, atque Guilelmus reliquorum Bethuniorum, qui nunc supersunt, sator.

Reliquæ
liucæ.

§. III. Hic Guilelmus Bethunius, Dn. de Molembeque, Locres & Huisse, qui A. 1243. decessit, ista ab uxore Elisabetha Pantrohart acquisivit, sed filia Mathildæ fratri Guilmo superstes, ejus atque Molembeque heres fuit, uxor Joannis Castellani de l'Isle, & post eum Roberti de Waurin, Seneschalli Flandria. Guilelmus vero, Guilelmi filius, Dn. de Locres & ab uxore Beatrice Hebuterna fuit, genuitque Guilelmum III. patrem Guilelmi IV. qui Matthæum & Joannem filios habuit. Istius filia Maria heres de Locres & Hebuterne fuit: hic (Joannes) dictus de Locres, Dominus fuit de Vendeuil, & uxorem cum multa dote habuit Joannam, filiam Engerrandi de Coucy, Vicecomitis Meldarum, seu de Meaux; cui successit filius Robertus, mortuus A. 1408. herede filia Joanna, bis nupta Roberto Barenfi, & Joanni Lucenburgio Lignio; ejus patruus, Joannes Bethunius, dictus de Locres, Dominus Autrescha fuit. Hic A. 1415. ad Azincurtium cæsus Robertum reliquit, Dominum de Mareuil, patrem Joannis, quo nati Alpinus & Robertus, hic Dominus de Hostel, & Vicecom. de Chauignon, pater Georgii, avus Anna, quæ hereditatem marito Fridrico de Choiseul, Dn. de Praslin du Plessis attulit; ille Baro de Baye & de Mareuil, ex minori filio Ogero Dominos de Congy sevit, major Joannes Baro de Baye, pleraque bona prodegit, filioque Francisco Baroni de Rosny ex materna hereditate parum præter prætensiones reliquit. Hic communis pater est omnium hodie viventium. Eo enim nati sunt Maximilianus & Philippus, duarum linearum autores. Maximilianus ex Barone de Rosny & infima militia ad summum fortunæ gradum ascendit, creatus Dux Sullius & Par Francia, tum Marescallus, pridem rei quæstoriæ Præfectus, item Architectonicæ, fortalitiis, M. Magister rei tormentariæ, portuum, litorum, &c. Pater fuit Maximiliani M. de Rosny, ante patrem defuncti, & Francisci. Ab illo genitus Maximilianus Franciscus, & hoc Maximilianus Petrus Franciscus, Duces, Franciscus Com. d'Orval & M. de Courville fuit, nunc Dux de Bethune, pater Marchionis Bethunii. Quod vero Philippum attinet, is Comes de Selles & de Charrots fuit, pater Hippolyti, quo genitus Philippus, Com. de Selles, vel nunc de Bethune, Henrici Episcopi Bajonensis, tum Maleacensis, demum Burdegalensis Archiepiscopi, atque Ludovici, Com. de Charrots, qui nunc etiam Dux de Bethune, filius vero Armandus Dux de Charrots appellatur.

Insignia.

Ex Tenera
mundanis
adscita.

§. IV. Quod Insignia concernit, ea olim fuere apud Chesneum parma cyanea quatuor vel quinque balthæis diagonalibus aureis exarata. Domini vero de Carency usi sunt fascia, quæ aliquando fuit discerniculi causa pinnata. Verum pro balthæis Robertus VII. pater Mathildis, quæ hereditatem Bethuniam Flandris attulit, assumpsit tesseram Teneramunda, quæ erat rubea fascia scuto argenteo inducta. Idque fecit Robertus ob matrem Mathildem, Teneramundæ Dominorum, qui Principum nomen usurparunt, heredem. Unde verus symbolum plane exolevit. De hac fascia non indigna sunt quæ legant eruditi, exscripta è Davidis Lindani de Teneramund. L. I. c. 6. num. 45. p. 31. 32. Ab hoc fortè tempore, nempe circa A. 1200. cum Mechtildis, Dn. Teneramundæ, nupsit Guilmo Dn. Bethunæ, unde Bethuna & Teneramunda juncta, sua insignia Bethunii à Teneramundanis mutati sunt, quæ Teneramondensis familie fuisse, vel ante annum 1150 c manifestum est ex inscriptione sepulchrali Ringoti & Adelwidis, quam supra dedi: ubi hodierna Teneramunda insignia Adelvidi tribuuntur: & quod vel solum fidem adstruat, eadem in fornice turris Ecclesiæ Teneramundensis visuntur, non picta solum, sed saxo incisa: quod quicominus, dum hæc scriberem, viderunt, retulere. Structa autem est illa turris, aut à Rengoto Teneramunda Domino (qui in ea Ecclesiâ Canonicos instituit, obiitque anno 1150 c.) aut multò ante. Bethunia autem Insignia alia q̃b his hodiernis vidisse memini, variis diplomatibus Roberti Bethunii, Guidonis Socris, cum hac inscriptione: Secretum Roberti de Bethune. Utriusque autem opidi

opidi hodierna Insignia sunt fascia rubra in scuto argenteo : de quâ multa symbolice, doctissimus meo judicio Belgarum sui avi, Johannes Goropius Becanus, in explicatione vocis nostræ Bandt, id est, fascia & vinculum; cujus inter cetera hæc verba decerpit: Quam fascia sit vinculum ad hominum membra confirmanda necessarium, majores nostri insigni prudentiâ, fasciam unionis & potentiæ inde pendentis signum esse voluerunt. Hinc banda (id est fascia, nostris Bandt) pro vexillo militari, non ut simplici signo portari cœpit; sed ita ut nihil esset magis hieroglyphicum. Notabatur enim eo, omnes debere esse colligatos vinculo amico & hominis membra confirmante, non secus atque infantis tenelli artus vinciuntur, ad robur consequendum. Hoc nimis ille voluit, qui sagittas colligatas filiis frangendas dedit, quas cum frangere sic nequirent, rursus dedit singulas, quas facillimè fregerunt. Sicut enim concordia parvæ res maximas vires sibi comparant; ita discordia maximæ quæque vires franguntur. Fascia igitur, quam nostri bandam vocant, priscum nostris fuit signum militare, quo omnium animi ad unionem & concordiam strictè arctèque retinendam moverentur. Videmus hætenus puerorum vexilla è longis fasciis constare; quæ significaret, non unam se ducere potentiam, non unum robur, sed multa: & non angustam habere se potentiam; sed longe lateque dominantem. Jam quoniam unio & colligatio hominum, principes & supremas vires habent, atque ea fascia significatur; translatum est symbolum, ad summam & Regiam potentiam denotandam, si fascia candida caput cingeret: & sicut potestas Regia omnium est antiquissima, ita ab antiquissima gente (Cimmeriis) traxit originem. Et paulò post: Ex eodem fonte manavit illud, quod in omnibus sacris, vitis sive fasciis, tùm victimas, tùm aras, tùm sacerdotes ornarent. Significantes, omnem potestatem à superis orandam: & eo solo nos salvos esse posse, si potestati divinæ nostra potestas alligeretur. Fatebantur igitur hac tessera, sese agnoscere omnium rerum potestatem apud illum esse, cui sacra fidei deberent. Ita Lindanus suis & Goropii verbis.

§. V. Porro scutum hoc cum fascia nunc etiam rota Domus retinet: nec vidi ei alios laterculos uspiam additos: Sed *Dux de Bethune d'Orval* fasciolam itidem seu lambellam coccineam trifidam scuti capiti inserit, discerniculi causa: alter *Dux de Bethune-Charrots* non minus fasciola utitur hujus coloris, quâ tamen à priori distinctione, non memini vidisse.

§. VI. Apex est, ex galea coronata emergens pavo cæruleus, collo liliis aureis sparsis, *Gorgé de France*: quod ex concessione allegatur Philippi Augusti Regis, & filii ejus, Ludovici, Com. Atrebatensis, ob servitia à Guilermo II. Bethunio illis præstata. Lacinias pingit Sammarthan. cocco & argento, sed Geliot. Indic. arm. pag. 405. cyaneas ait floribus liliatis sparsas. Telamones adduntur duo sylvestres viri, clavas gestantes. Clamor bellicus est *Bethune*.

§. VII. Quod titulos concernit, Ducis Sullii ille est: *Dux de Sully* seu *Sully*, *Princ. d'Henrichemont & de Boisselle, March. de Rosny, Baro de Bontin*. Ducis Bethunii Orvallii: *Dux de Bethune, Com. d'Orval, de Muret & de Villebon, March. de Nogent le Bethune dict. le Rotrou, Baro de Courville*. Tertiæ lineæ titulus est: *Dux de Bethune*: filius vero *Dux de Charrots*, posthac vero jungendi tituli *de Bethune-Charrots*. Sullio super Ligerim, quod Maximilianus emit, Ducatus nomen accessit A. 1606. Ducatus autem titulus, qui Orvallii lineæ accessit, affixus est Dominiis *Nogent le Rotrou, Montigny, Reginalard & Chamrend* A. 1652. Demum Dynastiæ *Charrots* in Biturigibus una cum aliis, de *Milandre, Fontmoreau, Bois Boisseau, Pelvis*, dignitas ea collata est A. 1672. *Rosny* obtigit familiæ ab Anna, fil. Hugonis de Melun, Vicecom. Gandavenfis, Bar. de *Rosny*, quæ Joannis Bethunii, Bar. de Baye uxor fuit. *Bontin* est ab uxore Maximiliani Ducis, Anna filia Francisci de Courtenay Dn. de *Bontin*. Reliqua aliis quam hereditatis titulis genti comparata esse oportet.

Cap. VII.

L. Bar. de Boyneburg & de Bemelberg.

A R G U M E N T U M.

1. Familia Equestris Boyneburgia.
2. Olim ex ea Comites fuisse.
3. An Episcopi Vormatienses ex hac gente?

4. Dignitas Baronum.
5. Conradus Bemelburgius fortis miles.
6. Scutum ejus linea.
7. Joh. Christianus B. Boyneburgius.
8. Insignia.

§. I.

Familia
equestris
Boynebur-
gia.

Generosa Boyneburgiorum familia in Hassiaca equestri Nobilitate à multo tempore claruit. Ejus Insignia referuntur à *Sibmach. Wapenb.* 1. pag. 136. duplici modo, quod duæ lineæ sint, altera cognomine die Weissen / altera de Hoinstein, dictæ, quæ pro discrimine colorum variatione utuntur: cujus discernendi modi plura vidimus hinc inde exempla, & diserte de eo egimus P. 1. c. 6. Altera ergo linea utitur clypeo ex argento & nigro quadripartito, altera ex caruleo colore & argento. Clypeo imponitur cassis, in Hoinsteinia linea sine corona, alteri coronata; ex utraque prominent cornua bubalina, quorum dextri superior, & sinistri inferior pars fulget argento, reliquæ hinc nigro, isthinc caruleo colore, prout scuta utroque distinguebantur. Laciniæ etiam ad palmæ modum sunt tinctæ.

Olim ex ea
Comites
fuisse.

§. II. Quamvis vero familiæ fors à seculis aliquot inter equestres fuerit, extant tamen testimonia, quod olim illustriori fortuna gavisâ sit. Audiamus rerum Germanicarum & historiæ nobilitatis peritissimi Cyriaci Spangenbergii verba. Ita ille *Adelsp.* P. 1. L. 7. c. 3. p. 95. Es wollen etliche / daß nicht wenig edle Geschlechter in den Buchen ihren Anfang von den Zeiten Kaysers Julii her haben sollen / als sonderlich die von Boyneburg / so nach gemeinem Brauch die von Beumelberg jehund genant werden / deren erste Ankunfft sich dazumahl solle erhaben han / und etliche ihrer Vorfahren hernach seyn Grafen gewesen. Iterum P. 1. L. 10. c. 15. pag. 279. Boineburg oder Bomenburg in Hessen. Anno 1257. ist Graf Eberhard von Boyneburg / Anno 1277. sein Bruder Graf Friedrich / Anno 1293. Graf Emich / Bischoff zu Worms worden. Also findet man sie in Bischoffs Rôdel verzeichnet. Iterum L. 10. c. 24. p. 321. b. Man findet im Catalogo der Bischoff zu Worms / Anno 1257. Eberhard / Anno 1277. dessen Bruder Friderich. Desgleichen Anno 1291. der beyden Bruder Gerharden / und Anno 1293. Herr Emich / die alle Rube grafen von Bamberg oder Boineburg und Bischoff zu Worms gewesen. Und schreibt Caspar Brusch / daß diese Grafen Hessen seyen / daher mans auch dafür hält / sie seyen des Geschlechts deren von Boyneburg / so gemeiniglich jehzt die von Beumelburg genant. Können wohl vor Zeiten Grafen gewesen seyn / wie auch die von Waldenstein / Ebersperg / &c.

An Episcopi
Wormatienses
ex
hac gente?

§. III. De Episcopis illis Wormatiensibus posset quidem dubium alicui oriri, quando ipsemet Spangenbergius eos vocat *Rube gravios* de Baymburg seu *Raugravios*, ut alias vocari solent, seu, ut Bucelinus in *Catal. Episcoporum Wormatiensium*, eos vocat *Com. Hirsutos de Baienburg* seu *Bomenburg*. Porro *Raugraviorum* bona in Hassia fuisse, non facile legimus, sed in Palatinatu, & quidem diserte in titulis eorum vidi appellatos Dominos in Alten- & Neuen-Baimberg. Unde errori nominis affinitas occasionem dare potuit, si quis fuit, quem fuisse asseverare nolo.

Dignitas
Baronum.

§. IV. Cum vero successu temporis ad equestrem conditionem iterum se familia recepisset, hoc & superiori seculo duorum ex ea virtus, alterius sagata, rogata alterius, *Baronum* axioma duabus lineis intulit.

Conradus
Bemelburgius
fortis
miles.

§. V. Superiori enim seculo *Conradi Boyneburgii* seu *Bemelburgii* fortitudo militaris in bellis Caroli V. in prælio Papiensi, expugnatione Romæ, bello Smalcaldico & aliis meruit, ut inter clarissimos ejus ævi Duces referretur, & Baronis onaretur axioma. Iterum verbis utar *Cyr. Spangenberg Adelsp.* P. 2. L. 11. c. 38. pag. 236. b. Curt von Boyneburg / (in getruckten Chronicken Curt von Beumelberg oder Beumelberg geschrieben /) sonst der kleine Heß genant / ein sehr beruffener Krieger.

Kriegesmann / hat sich in dem Zug wider den König Franzen zu Frankreich und in der Schlacht vor Paven gar wohl gehalten. Anno 1527. hat er Rom eingenommen mit dem von Bourbon, und fünf und dreyßig Jahren geführet. Inde 1530. vor Florenz / 1532. im Türcken-Zug / 1534. im Württembergischen Krieg vor Kaiser Carl / wie auch im Schmalkaldischen / da er 1547. Mansfeld eingenommen / 1542. Obrister des Reichs wegen über das Fußvolck / 1557. mit vor S. Quintin.

S. VI. Ab hoc sati sunt Barones in Svevia dicti de *Pæmelberg*, seu de *Bæmelberg*, seu de *Bemelberg*, quorum Genealogiam integram non vidi, sed aliquot tantum gradus. Qua vero in dignitate habiti sint, matrimonia ostendunt, quæ video illos sumisse ex *Helfensteinis*, *Schwarzenbergis*, *Fürstenbergis*, *Montfortis*: filias etiam elocatas *Torringis* & *Lichtensteinis*. Quod scutum attinet, id repræsentatur *Sibmach*. Wapenb. P. 1. p. 25. plane idem, quale fuerat in equestri gradu, nimirum quadripartitum ex argento & nigro. Galea coronata sustinet cornua eadem quadripartita distinctione clypei coloribus tincta.

S. VII. Nostra ætate Per-illustris *Johannes Christianus Boyneburgius*, literis & Joh. Chriſtianus B. Boyneburgius. rerum gerendarum prudentia cum paucis comparandus, & ob hoc summis Magnatibus in pretio habitus, Baronis quoque titulo ornatus est, quem ad filium transmisit, Per-illustrum *Philippum Wilhelmum*, Canonicum Moguntinum & Trevirensen.

S. VIII. Hic etiam avitum retinuit scutum (Conf. *Fürst*. Wapenb. P. V. pag. 12.) Insignia nempe ex nigro & argento quadripartitum. Scuto vero imposuit galeas tres coronatas, singulas insignitas cornibus bubalis, transversa sectione alternatim argento & nigro colore tinctis: quales etiam lacinie sunt. In *Fürstii* Wapenb. P. 3. pag. 10. quidem aliud pingebatur scutum, cui quadripartito ex nigro & argento incumberet aquila imperialis biceps, coloribus ad sectionis modum alternatis, pectori impressa parma argentea cum cruce Patriarchali nigra. Clypeo item imponebantur tres coronatae galeæ; quarum priori insisteret aquila coronata, sed ex nigro & argento quadripartita, quæ etiam sectio & tinctura erat leonis coronati ensiferi, qui premebat tertiam galeam: Super mediam inter cornua secta ex nigro & argento apparet crux Patriarchalis, cui stella argentea insidet. Verum enim vero ex ipso Per-illustris Baronis ore didici, hanc διατύπωσιν à se nunquam assumptam esse.

Cap. VIII.

Dom. & Com. de Brederode.

A R G U M E N T U M.

1. Familiae origo. Nomen. Successio. Linea.
2. Scutum.
3. Brederodia. Discerniculum.
4. Falckenburg.
5. Apex.

6. Aliud scutum ex Henningesio.
7. Tituli.
8. Teilingii ex Brederodiis. Lecca Domini.
9. Langerack. Toll.
10. Verdun seu van der Duyn.
11. Adrichum. de Groote.

S. I.

IN Hollandica Nobilitate nulla illustri splendore antecedit Perillustrum *Brederodii* Famillæ origo. Gentem, (unde communi elogio Brederodii in Nobilitate Hollandica vocatur *Nobilissimi*, die *Edelste* / sicuti *Wassenarii* antiquissimi (oudste) *Egmondani* diuissimi (nyckste) *Arculani* seu *Arculeji* superbissimi (stoutste) utpote quæ ex ipsa Hollandiæ Comitum stirpe profata est. Conditor enim Gentis fuit Arnolphi, Comitis Hollandiæ, & Luidgardis, (Ottone II. natæ; alii patrem faciunt Imperatorem Constantinopolitanum) filius, & Theodorici, Com. Hollandiæ atque Seelandiæ frater, *Sighardus* seu *Syphridus* s. *Sicco*, Burggravius atque Gubernator Kenemerlandiæ, Judex Præsesque occidentalis Frisiæ. Hic prope Harlemum arcem condidit, quæ dicta *Brederoda*, eo quod pater, cujus indignationem fugiens filius in Frisiam concesserat, & ibi Gossonis Ludingamæ, Dn. Staveræ, Potestatis Frisiorum (ex antiquis Frisiæ Regibus) filiam Tetram, seu Therburgam, illo inscio duxerat, in nuptiis fratris plurimum

Successio. pro filio deprecantium instantia reconciliatus, & interrogatus de hujus filii sui hereditate, responderit, se ei daturum Brede Roden. (breite Ruthen / quod lata mensura ei admensurus sit hereditatem.) Ab illo reliqui Brederodii, in quibus imprimis inclaruit *Walrabius*, locumtenens Hollandiæ, qui A. 1417. cæsus est, & ex *Joanna* filia atque herede *Viana & Ameida* genuit *Reinoldum* E. A. V. & *Gisbertum*, *Ultrajectinum Episcopum*: ille pater *Walrabii* fuit, in cujus ex *Margareta Borselia Clotingæ & Ridderkerckæ* (quam filia *Francisca*, seu *Carola*, marito *Henrico Merodio Petersemio* attulit) domina filiis lineæ distinguuntur. Nam major natus, *Reinoldus Brederoda* fuit

Lineæ. Dominus, & præter alios reliquit *Henricum*, Brederodæ iterum Dominum, qui celebre in motuum Belgicorum historia nomen & strenuus libertatis assertor, cum ex uxore, *Amelia Nuenaria*, quæ deinceps *Friderico III. Com. Palatino Electori* nupsit, liberos non haberet, *ἀπαις Vianam* legavit sororis *Joannæ & Jodoci Bronchorstii* Dn. in *Batenburg* filiæ *Gertrudi*. Alter *Walrabii* filius, *Wolfardus Brederodus*, Dominus *Clotingæ, Volsholla, Asta* (hæc ab uxore *Adriana Backia*.) & *Svamerdama* genuit *Reinoldum IV.* qui dein A. 1570. Ordinum Hollandiæ dono factus est Dominus Brederoda, ex morte patruelis. Huic succedere filii *Henricus & Walrabius*, sed maribus carentes. Fratre autem *Florentio*, Dn. *Clotingæ*, natus est alius *Walrabius*, iterum *ἀπαις*, cui frater successit, *Joannes Wolfardus*, pater *Wolfardi* ultimi, qui nuper 7. 17. Jun. A. 1679. morte sua masculam progeniem Illustrissimæ stirpis terminavit.

Scutum. §. II. Quod Insignia concernit, ea extant in *Wapenb. P. 2. p. 38. & 112.* ac apud *Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 43.* Sunt vero quadripartita. Areola prima & quarta aurea leonem coccineum deferit, lingua & falcibus caruleis, cum fasciola (lambel) cyanea trifida capiti scutario impressa. In *Wapenb. p. cit. 38.* areolæ transponuntur, quæ juxta serie extant p. 112. sed utrinque fasciola illa omittitur.

Brederodia. §. III. Hæc area Brederodiam ipsam Gentem notat, & quidem, quod ex Comitibus Hollandiæ descendat, quorum præ se ferunt leonem, sed scuto, more antiquitatis, adhuc in Francia & Belgio recepto, fasciola diminuto, eo quod ex minori fratre descendant. (brisure.) Lego equidem circa A. 1476. sub regimine Mariæ Burgundicæ familiam fasciolam hanc, quam leoni ipsi impositam eousque gestare solebant, omisisse, & solo leone Hollandico absque discerniculo usos, ast *Philippum Archiducem*, cum ei A. 1494. homagium, ut Hollandiæ Comiti, præstaretur, eos ad recipiendam notam distinctivam adegisse, ex quo tempore lambella capiti scutario inscripta est.

Falckenburg. §. IV. Areola tertia & quarta argentea leonem continet rubeum, cauda bifida in decussim trajecta. Hoc Falckenburg notatur Dominium, quod penes lineam Limburgicæ familiæ fuerat. Cum igitur *Walrabii*, Limburgii Dn. Falckenburgii tres filii sine liberis seculo decimo quarto decessissent, eorum ex sorore *Beatrice* affinis *Theodoricus*, Dn. Brederodæ, successionem quæsiuit, ast à Ducibus Limburgiis agnatis, qui Dominium hoc feudum masculum ferebant, depulsus est: nihilominus illam aream suo inseruit clypeo. Sed superiori seculo dicitur eam omisisse *Reinoldus*.

Apex. §. V. Galea coronata est, ex qua protenduntur duo brachia cocco induta, binos equinos pedes nigros, auro soleatos, argento clavatos, carnei coloris manibus tenentia.

Aliud scutum ex Henningsio. §. VI. Aliud scutum illis assignatum videre est apud *Hennings. Theatr. T. 3. P. 1. pag. 147.* quod quadripartitum secunda & tertia quadra leonem refert. Prima vero & quarta iterum quadripartita est, in prima & ultima areola fascia apparente, in reliquis duabus ternis plinthis. Quæ, nisi tesserae sint *Viana & Ameyda*, quod dicam non habeo. Galeas imponit huic clypeo duas coronatas: ex quarum priori canis species exsurgit, alteri incumbit equus instructus. Verum quo autore hæc Insignia Henningsius prodiderit, non novi.

Tituli. §. VII. Titulum istum vidi: Dominus Brederoda, Viana & Ameyda, Burggravius hereditarius Ultrajecti: quam dignitatem forte Dominium Vianæ annexam sibi habet. Ultimo autem *Wolfardo* illum vidi adscribi, Comes Brederoda, Baro Viana & Ameyda.

§. VIII. Sunt

§. VIII. Sunt alia etiam ex Brederodiis orta familia. Ex his sunt *Teilingani* ^{Teilingii} Domini, orta à *Simone*, *Dom. Teilinga*, quem quidem Pontus Heuterus (ex quo Henning. ^{ex Brederodii,} Theatr. d. l. p. 151.) Siffredi Brederodii fratrem, Comitris Arnoldi filium facit; sed Junius Siffredi filium agnoscit; Paulus Voetius Guilelmi III. Brederodii fratrem constituit. In hujus posteris *Gerhardus II.* qui A. 1164. obiit, heredem *Leccanam* uxorem habebat, unde sequentes *Teilinga & Lecca Domini* orti fuere. *Vilhelmi*, ultimi Domini *Teilinga* (nam filius *Theodoricus* titulo abstinuit, quod ob occisum Florentium Comitem Hollandia maxima fortunatum parte exutus esset) & *Lecca* filia Catharina, Guilelmi Brederodii uxor, *Leccam* Genti intulit; ast *Theodoricus* illis nati filia, Catharina, iterum eandem marito Joanni Polano attulit.

§. IX. Ex *Teilinganis* oriuntur alia linea *Langeracorum & Tollensium*. *Hugonis* enim, *Teilingani* Domini, filius minor, Florentius, cognomine *Toll*, sevit *Langeraccios*, quorum alia linea altero cognomine contenta videtur mansisse. *Tollii* ^{Toll.} utebantur leone rubeo in scuto aureo plinthidibus minutis strato, imposita leoni lambellâ trifidâ argenteâ. *Langeraccii* leone item rubeo in scuto aureo, cum fasciola leoni incumbente cærulea, quod ipsum *δᾶγμα* Brederodiorum antiquum est.

§. X. *Theodoricus Brederodius*, filius *Alferdis* seu *Alferardi*, Dn. Brederodæ, qui A. 1253. decessit, duxit *Mechtildem Verduniam*, familiae *Verdun* seu *van der Duyn* (ex ^{Verdun seu van der Duyn.} Verduniis Comitibus derivatæ) heredem, cujus posteris nomen hoc maternum *van der Duyn* assumsere, sed servato gentilitio Brederodio leone cum imposita fasciola.

§. XI. Ejusdem originis habetur familia *Adrichum*, quæ leonis Brederodii (cui ^{Adrichum.} desuper fasciola cærulea imminet) pectori imprimit rotam argenteam. Alii eidem attribuunt familiam de *Groote*, cujus symbolum in scuto argenteo leo cæruleus, auro ^{De Groote.} coronatus, lingua & falculis eruentis.

Cap. IX.

Domus Guelfica Ducum Brunsvici & Lünaburgi.

A R G U M E N T U M.

1. Familia Guelfica origo. Divisiones plures.	15. C. Reinstein & Blanckenburg.
2. Lünaburgense scutum. Brunsvicensis Ducatus.	16. Episc. Halberstadus.
3. Lünaburgensis.	17. Galea.
4. Comitatus Ebersteinus.	18. Friderici Ulrici dispositio. Henrici Julii.
5. Homburgus.	19. Lünaburgensium dispositiones.
6. Com. Hoya. Genealogia Comitum.	20. Augusti Ducis scutum, & filiorum.
7. Brockhusius Comitatus vetus & novus.	21. Linea Cellensis.
8. Diepholt.	22. In Calenbergia Ducis Joh. Friderici.
9. Galea. Brunsvicensis. Columna an pileus? Dominium Sichelstein. Stella Erico Duci data.	23. Duc. Ernesti Augusti. Episcopatus Osna-brugensis.
10. Galea Hoiensis & Diepholtina.	24. Telamones.
11. Scutum linea Lünaburgica paulo aliter. Linea Wolfenbütelana.	25. Tituli. Veterum pleniores. Winsdorp. Welppe-Hallermond. Linea Grubenhagia.
12. Ejus areola.	26. Alia Dominia in Ducatibus his. Catelnburg. Olsburg. Ringelheim. Dassel. Vinzenburg. Peyne. Plesse. Woldenburg. Poppenburg. Lauenrode.
13. Com. Honstein. Lauterburg. Dom. Lahr & Clettenberg.	27. Carmen Büntingii.
14. Ad Brunsvicenses.	28. Alterius Poeta.

§. I.

Serenissima hæc familia *Guelfica* in Germania (nihil enim ad nostrum scopum at- ^{Familia Guelfica origo.} stinet, in Italia altius originem perquirere) autorem agnoscit *Azonem Atestinum* seu *Estensem*, qui *Cunigundim*, *Welfi III.* (aliis quartus numeratur) filiam duxit, & *Guelficum* jus ac nomen suæ Genti intulit. Ex ejus filio, *Azone* (secundo matrimonio, ut aliqui volunt, atque ita *Juditha* Contradi II. Imp. filia, edito) reliqui Marchiones orti sunt, qui, præter *Atesten*, diversis temporibus *Genuam*, *Mediolanum*, *Anconam*, *Veronam*, *Ferrariam*, *Mantnam*, *Mutinam*, *Regium* & alia tenuere: inprimis vero *Ferraria* Du-

Divisiones
plures.

caru tandem claruere, & nunc quoque *Mutina* seu *Modena*. Ex primo autem thoro Azo genuit *Welfum*, Henrici IV. beneficio dein *Bavariae Ducem*, expulsus quidem deinceps ob Pontificiarum partium studium, sed tandem restitutus. Successere filii, *Welfus II.* & *Henricus niger*, pater *Henrici*, cognom. *superbi*, qui, præter *Bavariae Ducatum*, etiam *Saxonicum* A. 1137. à socero, *Lothario Augusto*, concessum tenuit: utrumque vero amisit, cum Imperium adversus Cæsarem affectasset. Filius ejus fuit *Henricus*, cognom. *Leo*, potentissimus Germaniæ Principum, qui à Rheno ad Albim, à Balthico mari ad Italiæ fines, vel, ut Joh. Avent. L. 6. Annal. Boic. eloquitur: *À sinu pene Hadriatico ad sinum Codanum Oceanumque Germanicum*, imperavit, gestis præterea inclutus; sed tandem ab Imp. Friderico Barbarossa in Comitibus Herbipolensibus A. 1180. majestatis damnatus & proscriptus est, Saxoniâ datâ Bernhardo Ascanio, *Bavariâ* Ottoni Wittelsbachio. Conf. quæ de hoc Henrico Leone & causis calamitatis ejus, peculiari disputatione, ut solet, magna industria & diligentia tractavit Excellentiss. Conr. Samuel Schurzfleisch. Reddita demum Henrico, interpositione soceri, *Brunsvicum cum Lunaburgo*, Saxonici Ducatus *Σαξωνικῆς*, seu potius provinciæ, quæ ad liberum ac nulli obnoxium Guelforum patrimonium eousque spectaverant, adeoque proscriptionis formula non comprehensæ, ut memoratus Schurzfleisch docet. Inter tres filios *Henricus Comitatum Palatinum* habuit, sed per filiam ille translatus est ad *Bavarios*: *Otto* Augustâ dignitate ornatus est, & *Wilhelmus* Gentem propagavit, genito *Ottone*, qui A. 1235. *Dux Brunsvici & Lunaburgi* (quæ tum primum videntur Imperio facta beneficiaria) creatus est, postquam Imperator juri, quod in *Brunsvicum* obtinuerat, renunciasset. In hujus filiis lineæ in diversum ire cæperunt. Nam à *Joanne Lunaburgica* capit, sed in ejus proneptibus terminata: ab *Alberto*, cognom. *Magno*, *Brunsvicensis* stirps continuata est. Filii ejus, *Henricus mirabilis* ex se dedit *Grubenhagiam* stirpem: *Albertus pinguis* reliquam *Brunsvicensem*, pater *Magni pii*, hic *Magni Torquati*. A Torquati filiis duobus (*Fridericus* enim, major natus, Imperator eligi meruit A. 1400. sed *Francofurto* rediens cæsus est.) *Bernhardo* atque *Henrico*, iterum duæ lineæ ortæ sunt, *Lunaburgica* & *Brunsvicensis*, seu *Guelferbytana*. Quæ in præsens adhuc sæculum duravere, sed hæc extinctâ illa sola superest.

Lunabur-
gensis scu-
tum,

§. II. Uti vero diversæ fuere lineæ, ita Insignium quoque dispositio non una fuit. Examinabimus ante omnia ea schemata, quæ in *Sibmach. Armoriali* P. I. p. 5. præsentantur, & quidem initio illud, quod *Lunaburgici* rami fuit. Scutum linea una perpendiculari, & duabus transversis, in sex areas distinguitur (*party d'un, coupé de deux*.) Prima area coccinea refert leones duos gradientes (leopardorum ad modum) vel juxta aliorum phrasin, *leopardos*; quos etiam potius sequar, inprimis suffragio Amplissimi & Nobilissimi Dn. Joh. Henrici Hofmanni, (qui rerum Serenissimæ Domus peritissimus hoc ipsum argumentum insigni opere, cui titulus *Chren-Kleinod des Fürstl. Hauses Braunschweig-Lüneburg* tractat, & ex eo plurima benevolè mihi subministravit, in quibus hæseram) confirmatus, aureos, lingua & falcibus caruleis. Hos Henrico Leoni donasse traditur *Richardus*, Rex Angliæ, socer. Conf. *Spalat. apud Hortled. de Caus. B. Germ.* 1, 4, 23. pag. 1492. Et fatetur ita formasse eum scutum, cum ex Anglia redux esset factus, equo Saxónico, qui prius clypeum ornabat, & matrimonio Gertrudis Saxonicæ (*Lothario Augusto*, ex *Supplenburgis* & *Querfurtis*, atque Rixæ, *Henrici Northheimii* à conjuge Saxoniæ Marchionis atque ita symboli istius heredis filia, natæ) & *Henrici superbi*, *Bavariæ Ducis*, huic Genti cum ditionibus accesserat, in apicem rejecto, *H. Bunting. Chron. Brunsv.* p. 166. Sed & leo Atestina Gentis insigne fuisse perhibetur, ex qua ortus est *Henricus*. Conf. *Tb. Haping. de Jur. insign. c. P. 5. pag. 350. 351.* Forte illud etiam non insuper habendum, quod idem cap. 6. P. 7. n. 1160. pag. 401. leonis iconem, tanquam vetus Saxonum Saxonicæque militiæ signum & insigne, fuisse memorat. Iterum c. 8. n. 266. p. 557. ex *Reusn. & Henning.* allegat, *Fridericum Ottoni*, quem Ducem *Brunsvici & Lunaburgi* *Moguntia* creaverat, attribuisse arma, quæ avus, *Henricus Leo*, ex Italia attulerat, duos fulvos leones pro ditione *Brunsvigæ*, & tertium coloris cyanei, quo olim in armis usus *Herman Bilungus*, Saxoniæ princeps. Id A. 1235. factum est, cum Ducis Saxoniæ titulum, initâ cum *Ascaniis* conventionem, abdicasset. Quicquid vero sit de symboli origine, certum est, jam *Brunsvicensem* eo designari Ducatum, *Brandenburgica* Marchia, *Magdeburgica* & *Halber-*

Brunsvi-
censis Du-
catum,

Halberstadiensis diocesis, Mansfeldio & Stolbergio Comitatibus, Eisfeldia, Thuringia, Hassia, Westfalia & Lunaburgico Principatu conclusum. Nomen à *Brunsvico* habet, civitate ampla & satis valida, quæ libertatem adversus Duces diu tutata est, nec nisi certo modo illos Dominos agnoscere voluit, non semel ab iis ob hoc obsessa: nunquam vero in potestatem Principum redacta est. Rationem, quod leones gradientes pingantur, illam, qua fide ipse viderit, tradit *Æg. Gelen. de Col. Agr. magn. L. 2. f. 40. p. 209.* Ab omnibus credi, duos leones pardinos à *Richardo, Anglia Rege, Henrico Leoni assignator, quando omnibus ditionibus ob arrogantiam & ambitionem exutus duos tantum Ducatus Lunaburgensem & Brunsvicensem retinuit.* Quare imagines interpretans existimo, leones non erectos, sed humi gradientes & respectantes, duosque assignatos, ut in duabus illis provinciis providè magis & circumspèctè absque elatione pasteri incedant. Forte non nisi poetam dignum hoc inventum.

§. III. Alter laterculus aureus corculis sanguineis (alii rosarum folia vocant) spargitur, & inprimitur leo caruleo lingua & falcibus coccineis. *Th. Hapting. c. 6. P. 5. §. 6. gentis.* pag. 351. perperam arex album assignat colorem. Primum hæc Insignia *Herm. Bilingo* ab *Ottone I.* cum ei *Saxoniam ad Albim* vel inferiorem donaret, cuius pars fuit *Lunaburgensis ditio*, data feruntur: sed qui temporis illius rationem cogitat, dubitandi rationes inveniet: certe eo sæculo hæreditaria Insignia frustra quæsieris. Unde aliquis, ex *Cranzio 8. Saxon. 18.* (conf. §. præced.) dixerit, *Fridericum II.* cum *Ottonem Ducem Brunsvici & Lunaburgi* crearet, hunc leonem prioribus adjecisse. Sed cum in veteri membrana *Magni Bilingii, Saxonia Ducis*, imago pingatur tota armata, dextra gladium erectum, sinistra scutum cum his corculis & leone gestans, galea autem coronata tracta, ex qua duæ adversæ falces pavoninis pennis ornatae eminent, *Bilinganis* planè hoc abjudicare nequimus: inde ex *Wulfildi Magni* filia jus ad hanc *Gentem*. Eo vero *Lunaburgum* jam notari dubio vacat. Et quidem *Lunaburgum* initio in peculiari linea, quod §. I. diximus, fuerat: cumque *Wilhelmus* eam morte sua A. 1369. clauderet, gravi contentioni occasio data est. Duas habebat *Wilhelmus* filias, *Elisabetham*, *Ottoni Saxonia inferioris Duci*, & *Mathildam*, *Ludovico* agnato nuptas: & quidem initio heredem scripserat *Albertum Saxonem* nepotem A. 1355. confirmante *Carolo IV. Imperatore*. Dein mutata voluntate alterum generum, *Ludovicum Brunsvicensem* ejusque fratrem *Magnum*, instituit. Ob quæ bello orto lis non prius terminata, quam *Magni filii Wenceslai Saxonis* filias ducerent. Ita permansit in familia, quod ejus proprium fuerat. Accesserat alia præsentio *Ottonis, Com. Waldeccensis*, qui *Mechtildem*, *Ottonis (Wilhelmi fratris)* filiam, uxorem habuerat, adeoque ob dotem & alia hereditaria bona ad 100000. marc. argenti puri ei solvenda *Wilhelmus* A. 1357. & 1361. à *Carolo IV.* condemnatus, cumque non pareret in Bannum Imperii declaratus, & A. 1366. ab *Episcopo Mindensi* excommunicationis sententia percussus, atque in eâ mortuus est. Duravit vero processus ab A. 1354. ad 1399. quæ non ultima causa credita, quod dein *Fridericus Brunsvicensis, Imperator electus*, ab *Henrico, Com. Waldeccio* casus sit. Porro includitur *Lunaburgicus Ducatus Brunsvicensi Principatu, Westfalia, Bremensi diocesi, Holfatia, Megapoli & Brandeburgica Marchia.*

§. IV. Succedit tertia areola, quæ secundi ordinis prima est, carulea leonem argenteum deferens, lingua coccinea. Sculptoris hic intercessit aliquod vitium. Nam & ille leo, qui in *Wolffenbuttelio* scuto locum ἀνδραγόων occupat, argenteus est, sed coronatus, qualis & hic esse debet, uti nunc quoque in usu est. Porro notatur Comitatus *Ebersteinius*: qui olim suos habuit Comites, aliquorum sententia (conf. *Rittersh. Tab. Geneal.*) eandem cum *Ebersteiniis, Suevia Comitibus*, originem agnoscen-
tes: quibus diversitas Insignium opponi potest: nescio vero an satis valide. Porro ex his, qui in *Brunsvicensi Principatu* vixere, ultimus *Hermannus Comes*, cuius filius *Otto*, ob patratum homicidium, aufugerat, circa finem seculi decimi quarti genero suo, *Ottoni Brunsvicensi*, Comitatum legavit. *Hamelmann. de Fam. emort. L. 2. p. 110.* facinus *Ottonis* etiam memorat, sed ob hoc ejectum dicit circa A. 1425. & *Wilhelmum* bellicosum tanquam suum feudum tam amplum Comitatum invalisse & obtinuisse: addit, Comitatus hujus esse amplissimas Præfecturas, ut *Forst, Fürstenberg, Ottenstein, Osen, Groin, Arzem & Poll*; deinde Civitates *Hamelunga, Boemwerda*. Cæterum *Ottonem* illum homicidam nonnulli satorem constituunt *Comitum Ebersteini-
niorum*

niorum *Pomerania*, qui à *Neugarten* denominantur, & proxime demum A. 1663. 3. Dec. in Comite Ludovico Christophoro, ultimo mare, extincti sunt. Alii eos agnatos tantum Ebersteiniorum Brunsvicensium faciunt, non vero ex ipsis ortos. De agnatione dubios non esse finit Insignium identitas, si Ebersteiniorum - Neugartensium intuearis scutum, in *Wapenb. P. I. pag. 17. P. 3. pag. 15.* Cæterum modo dixi, Ottoni Duci à conjugè obtigisse hunc Comitatum, quod fatetur *Henr. Bunting. Braunschweig. Chron. pag. 236.* Idem verò paulo post p. 492. 493. alium titulum allegat, nimirum bello adversus Comitem Spiegelbergensem & socios Comitatum hunc occupatum, & suis adjectum esse à Wilhelmo Duce Brunsvicensi: quem, ait idem, primum fuisse, qui titulis eundem suis adscripserit, & symbolum inseruerit scuto.

§. V. Proximus laterculus *rubens*, sed *limbo ex argenteis & cyaneis segmentis composito cinctus* (ein Schachtafel darumb her / oder eine Leiste / so in blaue und weisse vier eckete Felder vertheilet /) continet *leonem aureum, lingua & falculis caruleis* minitantem. Ita designatur Comitatus *Homburgius*, quondam etiam à peculiaribus Comitibus rectus; quorum aliquos recenset Hamelmann. de Fam. emort. L. 2. p. 117. Hujus Comitatus successionem, si sine mascula progenie *Henricus* Comes extingueretur, *Sophia, Abbatisa Gandersheimia* ex Brunsvicensibus, Domui huic concessit A. 1409. apud *Bunting. Chron. P. 4. p. 584.* Ultimum horum, nempe *Henricum* istum, Ebersteinius Comes inter ipsa sacra trucidavit: sed ditionem occupavit, cum patruo Bernardo, *Wilhelmus senior*, Dux Brunsvicensis, de quo §. præced. Unde idem primus cum Ebersteinio symbolo hoc etiam suis adjecit. Titulum emtionis allegat *El. Reusner. Basilik. Geneal. p. 418.* his verbis de Bernhardo: *Comitatum Homburgensem cum omnibus oppidis, arcibus, pagis & vicis emit ab Henrico Comite amidi. A. C. 1409.*

Com. Ho- §. VI. Area sequitur *Hojensis*, sed ipsa quadripartita: prima & quarta *quadra aurea* (perperam *Spangenberg. Adelsp. P. 2. p. 318. b.* aream argento tingit,) *binos ursinos pedes nigros*, (*Bären-Täzen* oder *Klauen* /) *averso situ locatos*, repræsentant: secunda & tertia *superne binis rubeis & argenteis fasciis* distinguitur, seu juxta alios discriminatè in area *argentea duas fascias coccineas* defert, *inferior* pars non tam, ut aliqui volunt, *iisdem coloribus*, sed potius *caruleo & argento in crucem & decussim* secatur, ut crucis species appareat paulo obliquius locatæ: aliqui vocant *vier Himmelblaue Winckel* in silbernem Feld / vel *vier Himmelblaue* oder *lasurne Winckel* fast in geschobener Form eines Burgundischen Creuzes / in silbernem Feld. Ursini pedes proprium *δῆγμα* sunt *Hojensium*. Inde dictum illud *Otonis, Com. Hojensis: Flieg niemahls du Mantel Gottes von den Bären-Klauen* / apud *Henninges. Theatr. Geneal.* Cæterum Comitatum hunc per amplum, Brunsvicensi Principatu, Mindensi, Verdensi ac Bremensi Dioecesium, nec non Oldenburgico & Diepholtino Comitatibus cinctum, peculiaris familia eaque per antiqua possedit. Ita ut anno 820. mentio alicujus *Hojensis* Comitis fiat. Sic etiam A. 933. prælio *Henrici Aucupis* adversus Ungaros cecidit *Waltherus, Hojæ Comes*, cui statua equestris in *Maukirchiano* prælio statuta. Ab ejus fratre *Henrico* descenderunt reliqui Comites, quorum seriem ab ea, quæ *Henningesio* prodita, diversam, sed ab *Hojensi* Cancellario approbatam, inseruit opusculo *Hamelmann. L. 2. Famil. emort. p. 121.* quam, quia libellus rarior est, & in tabulam redactam huc asseribo.

Domus Guelfica Ducum Brunsvici & Lunaburgi.

COMITES HOJENSES.

401

Genealogia Comitum.

Waltherus, Com. Hoja, Ductor copiarum contra Ungaros Henrici Aucup.

Henricus, Comes Hoja, in campo equestri Magdeburgi 939.

Waltherus jun. Com. Hoja.

Ernestus, Com. Hoja, in lud. Eq. Trevir. 1019.

Henricus, Comes Hoja in torneam. Hall. 1042.

Wilhelmus, Com. Hoja, in lud. Eq. Goting. 1119.
Uxor . . . Com. Broichausen.

Gerhardus, Com. Hoja. 1181.

Uxor . . . soror Geronis, Dn. de Stumpenhausen.

Gerhardus, Episcopus Verdenfis.

Henricus, Com. Hoja Stedingosacie invasit.
Uxor . . . Com. de Welp.

Henricus, Com. Hoja, pugnavit cum Bremensib. propter castrum Tedinekhausen, & tyrannice interimendo Dom. in Stumpenhausen cum tribus filiis Dom. nium ad se transtulit, atque, destructo castro Stumpenhausen, ad Visurgim castrum Nienborch extruxit.
Uxor . . . Com. Wunstorp.

Gerhard. Coadj. Bremens.

Widekindus Episc. Mindens.

Otto Com. Hoja.
Uxor Rixa Com. Waldeccia.

Joannes Com. Hoja.
Uxor . . . fil. Erixi Ducis Saxon. Lauenb.

Henricus Com Hoja.
Uxor Helena f. Magni D. Brunsvic.

Anna. Uxor Joh. Otto Com. Hoja.
Com. Diepholt. Ux. Adelheid funica C. Rietbergii.

Otto, Ep. Monast. qui Nic. C. Tecklenburgio & Solmensi multa ademit, caque nec non Dominium Ahau- sen Episcopatu adjecit.
Demum Coadj. Osnabrug.

Jura, Ux. Simon C. Lip- piz.

Joannes, Ericus, Com. Hoja.
Uxor . . . f. Magni Ep. Pa- derborn, D. Brunsvic. inde Hil- 2. Anna Com. desheim, Schauen- burg.

Henricus, Conrad, C. Rietberg. Ep. Ver- da.

Joan, C. Hoja bellum gessit in Duc. Brunsvicenses. Ux. Adelheid, C. de Bronchorst.

Albertus, Agnes, Ep. Mind. Ux. Ni- & Coadj. colai G. Osnabr. Tecklen- burg. Unde grave bellum.

Ericus, Præpos. Colon. & Ad- ministr. Osnabrug. sed re- moveretur. Unde grave bellum.

Joannes bellicosus, Com. multa pro fratre Erico in Osnabr. & Monasteriens. molitus capitur, & ab Osnabrug. aliquot an- nis custoditur.
Uxor Elisabetha, Com. Diepholt.

Gerhardus, Ep. Bremen- sis.

Joannes, Frideri- cus, Can. Ux. Mau- rit. Com. Ux. Maria, f. Oldenburg Bernardi C. & Delmenh. Lippia.

Adelheid. Ux. Phi- lipp C. Waldeccii. Anna, Ux. Joan. C. Salmæ & Reiffersch.

Jodocus, C. Hoja, cui cum Brunsvic. & Lunaburgiis bellum.
Uxor Armgardis, f. Bernardi C. Lippia, quam cum tribus filiis 1512, ejiciunt Duces Brunsvi- censes & Lüneburgenses, nec restitunt, nisi sub feudi condicione.

Jodocus, C. Hoja, cui, quod ære alieno gravatus esset, gravis contentio cum Franc. & Thoma de Halle, & Henrico Ranzovio, illius genero, Quæ composita à Christiano, III, R. Dan. & Augusto El. Saxon. 1558.
Ux. Anna, f. Wolfgangi, C. Gleichen.

Maria, Uxor Jodoci Com. Bronckhorst.

Joannes bellicosus.
Uxor . . . soror Gustavi R. Svecia.

Ericus, privatus vixit in arce Stoltenau.

Jodocus, Decessit in vinculis Francisci ab Halle.

Joannes Ep. Monaster. Osnabr. & Paderborn.

Albertus, C. Marga- Hoja rem- reta. Uxor + co- mistico nul- lam tulit mutatione. + 1563.
Uxor Ca- tharina, f. Anton. C. Oldenburg.

Mag- dalena + co- Rudol- phi, C. Diepholt.

Jodo- cus + in- diis Pa- rif. ob, Ar- gent. ex fracto cruce.

Wolff- gangus, in Stoltenau. Canon. Ux. Agnes, C. Bentheim. vi- dua Joan. C. Rietberg. Demum Comitatus Hojens. & Broickhus. solus Do- minus. + 25. Febr. 1583.

Otto, C. Hoja Ericus, Joannes Frideria, Maria, Anna, Elisa- Arm- C. Hoja. + puer Canon. Uxor Abb. betha, garda, Uxor in arce Argent. Herm, in Bar. obiit Uxor Arm- Borch- doctus & Georg. sen. inf. Meinol- gard. f. loo. ingenio- C. Lim- sus + burg & 1570. Stirum, Nienb.

Joan. C. Rietberg. Unde alle- quitur illum Comitatum. + 1575. 25. Febr. 1583.

Joan. C. Rietberg. Unde alle- quitur illum Comitatum. + 1575. 25. Febr. 1583.

Joan. C. Rietberg. Unde alle- quitur illum Comitatum. + 1575. 25. Febr. 1583.

Joan. C. Rietberg. Unde alle- quitur illum Comitatum. + 1575. 25. Febr. 1583.

Joan. C. Rietberg. Unde alle- quitur illum Comitatum. + 1575. 25. Febr. 1583.

Joan. C. Rietberg. Unde alle- quitur illum Comitatum. + 1575. 25. Febr. 1583.

Ita duæ cum fuissent lineæ ex fratribus Ottone & Henrico, eorum illam A. 1489. clausit Otto, Henrici, vel uti supra, Joannis filius. Ex Henrici prosapia demum ultimus totam Gentem

D d d

gentem clausit Otto A. 1582. vel 1583. extinctus. Cæterum cum *Jodocus, Com. Hohen-* bellum gessisset adversus Duces Brunsvicenses & Lunaburgenses, hi A. 1512. Jodoco mortuo Comitatum aggressi sunt, Henricus senior & Henricus medius atque Ericus, *Duces Brunsvicenses & Lunaburgici*, & viduam Jodoci cum liberis ejecerunt, cui ad Comitem Lippia, fratrem suum, fuit perfugium, qui sua intercessione effecit, ut, post pecuniam ipsis Ducibus promissam & tandem solutam, reciperent filii Comites Jodocus junior, Joannes & Ericus paternum Comitatum, sed ut *beneficium & feudum Ducale*. (Vid. Hamelmann. L. 2. de Fam. emort. p. 125. 126.) Unde in Ottone, Jodoci junioris filio, extincta, quod diximus, Gente ad feudi dominos relapsa sunt ditiones. Conf. *Thuan. L. 75. p. 798.* Et memorat *Henr. Bunting. p. 348.* quod Brunsvicensi Duci obtigerint *Stolzenau, Erenburg, Sieck, Steigerberg, Siedenburg, Depenau, Barenburg*: Lunaburgico *Hoja & Nienburg, Levenau & Bruchhausen*, Hassia vero Landgravio Ucht & Freudenberg, qui ea Bentheimiis Comitibus concessit. Conf. supra L. I. c. II. §. 9. pag. 73.

Broichusius
Comitatus
vetus & novus.

§. VII. Quæ pedibus ursinis in Hohenfi laterculo adjiciuntur fasciæ & sectiones proprie Comitatum *Bruchhusen* notant, & quidem duplex symbolum duplicem Comitatum, videlicet *veteris & novæ Bruchhusiæ*. Quo digitum intendit Hamelmann. de *Famil. L. 2. p. 102.* & dicit, ad veterem spectasse Præfecturam Seick, ad novum Præfecturam Harpstedt. Ille Comitatus juxta aliquos ex familia *Oldenburgica*, matrimonio *Margaretæ Oldenburgicæ, Joanni Diepholtino* Comiti nuptæ, isti Genti accrevit: sed videri potest neptis ejus *Elisabetha* eundem transtulisse ad *Hohenfenses, Joanni Comiti* elocata; hunc enim primum *Bruchhusio* titulo usum reperiō; *Joannem* vero illum & *Elisabetham Diepholtinam* in allato ex Hamelmanno schemate videre non est: sed *Wilhelmo Comiti Hoja* uxor ab eo datur Comes *Broichusia*. Jus autem in utrumque Comitatum derivatur ex emtione *Gerhardi* Comitis, cui eos vendiderat *Henricus*, Comes in *Neuen-Broichhausen* ἀπαύς, qui alterum Comitem in *Alten-Broichhausen* ejecerat (unde iste etiam in exilio improlis decessit) adeoque utrumque Comitatum possederat. Vid. Hamelmann. d. l. pag. 102. Quicquid sit, Comitatus *Bruchhusius* mansit Hohenfi conjunctus, atque ita simul etiam cum eo ad Brunsvicenses delatus est. Conf. *P. Fürst. Wapenb. P. III. pag. 26.* ubi sub nomine Com. de *Bruckhausen* idem pene symbolum, nisi quod fasciæ non binæ sed ternæ sunt, repræsentat; unde *Bruckhausen* scribendum fuisse reor. Eadem facie *veteri Bruchhusiæ* aliam dat *Fürstius* parvam, videlicet cæruleam cum aquila argentea. Iterum *Bruchhusius* p. 15, scutum transverse sectum, in cujus pede extenditur similis aquila, in capite autem argenteo graditur leo rubeus coronatus. Quod tamen δῆγμα *Diepholtino* similis est. Certum verò est, *novam Bruchhusiam* binis illis fasciis, quibus apex respondet 12. vexilla concolaria ex galea diademate tortili tectâ porrecta; veterem autem sectionibus, seu crucem dicere malis, designari. Ita exhibet præfatus *Clariss. Hoffmannus* sigillum de anno 1301. sectionibus istis insigne, cum inscriptione *S. Ludolfi, Nobilis de Brochusen*. Aliud etiam sigillum exprimit de anno 1384. cum epigraphe marginali *S. Gerhardi, Comitis in Brochusen*: ubi scuto tres rosæ inscribuntur, galeæ imponuntur duo brachia, rosam in altum elevantia. Id vero δῆγμα brevi tempore duravit, & inde ad vetus rediere, quod retentum est. Porro ex convenientia Insignium, non desunt, qui *Broichusios Oldenburgicæ* prosapiæ fuisse arguant, uti quidem una linea *Oldenburgica* illum Comitatum tenuit. Nam fasciæ duæ rubæ in utroque scuto sunt, hoc solo discrimine, quod *Hoja-Bruchhusium* argento, *Oldenburgicum* auro tingitur: tum loco crucis aureæ in area cærulea (quod δῆγμα *Delmenhorstanum*) in *Bruchhusia* parva sectiones sunt ex argento & cæruleo, aliquam crucis formam præseferentes. Certe *Hamelmann.* scriptor *Oldenburgicus*, in *Chron. Oldenburgio* illam derivationem ipse asserit: & *L. 2. de Fam. emort. p. 102.* repetit.

Diepholt.

§. VIII. Qui sequitur laterculus *Diepholtina* symbola continet: & quidem transverse secatur: superior pars hoc loco ita pingitur, ut in cæruleo solo saliat leo argenteus: inferior argentea repræsentet aquilam cæruleam: alibi cæruleus color solo, argentum aquilæ tribuitur: Conf. *Wapenb. P. 2. p. 13. P. 3. pag. 15.* Et quidem ita etiam

etiam pingi oportebat, quod moderno usu comprobatur, ut aquila sit argentea in area carulea. Ex hoc etiam corrigendus est error circa leonem in superiori area parte, qui rubens & coronatus in auro representari debebat. Hoc enim δῆγμα Diep-
holtinum est. Memorat vero diligentissimus, aliquoties memoratus, Archivarius Brunsvicensis, repertum esse, quod in primis circa A. 1360. Insignia ita mutaverint, ut omnes ejus familiae, & qui regimini praessent & ceteri, illi in majoribus & minoribus sigillis seu ira dictis contrasigillis, hi in communibus sphragismis uterentur patricornuum cervinorum (ein vöellig Hirschgeweih) sed quod Otto Comes circiter A. 1427. id abrogaverit, & avitum symbolum denuo restituerit, quod deinceps, cum Bronchorstia & Borckeloenses ditiones accessissent, illis etiam δῆγμα auctum est. Ceterum Diep-
holtina familia satis antiqua fuit, & jam seculo undecimo floruit. Defecit demum morte Friderici A. 1585. qui filiam tantum reliquit Margaretam, Philippo Landgravio Hassiae nupram. Ditiones vero, quae inter Hojensem & Oldenburgicum Comitatum, Mindensem, Monasteriensem atque Osnabrugensem Episcopatus comprehenduntur, crevit Wilhelmus, utpote Feudi Dominus, & his areis, omissis Bronchorstis, quod illarum ditiones ad alios devolutae essent, symbolicum clypeum auxit.

§. IX. Huic scuto insistent tres galeae coronatae. Media Brunsvicensis est, cuius apicem his verbis enunciat Chifflet. Insign. Eq. A. V. n. 210. Columna coccinea aureo coronata, & pennis pavonis fastigata: ante columnam equus currens, argenteus, inter binas falces messorias, ejusdem metalli, adversis cuspidibus oppositas, capulis coccineis, carchebis aureis (virolées d'or) acies falcium in externo circuitu pavonis orbiculis ambita. Sed praeterquam quod in tinctura ejus errat Chiffletius, columna sit, an pileus orientalis turbinatus, dubium nonnullis est, & legi potest disputatio Cl. Fr. Menestrierii, Verit. Art. du blas. justif. contre le Labour. Certe usus pileorum ejusmodi turbinatorum alioquin etiam frequens, nec non exemplum Saxonici apicis, quem nemo columnam arbitratur, satis videri posset eorum sententiam confirmare, qui pro columna pileum malunt. Pro columna vero stat domestica traditio. Ceterum non frustra ad exemplum Saxonici apicis provoco. Nam & haec figura (columna seu pileus) in Armoriali nostro fasciis nigris & aureis exaratur cum sermo rutaceo viridi oblique locato. Memoriae hae serviunt Saxoniae, cujus Ducatus & Electoratus dignitas aliquandiu in ista Gente fuerat. Quamvis ergo ista amiserit Henricus Leo, posterius tamen retinere poterant apicem, cujus exempla alias etiam videre ligat tamen Spalat. apud Hortled. de Caus. B. German. l. q. 23. pag. 1422. sertum rutaceum unquam Brunsvicensibus convenisse: utpote tum nondum Saxoniae symbolum, cum illi Duces ejus essent. Sed etiam cum Sabaudicae Serenissimae familiae autor, ex vulgari traditione e Saxonibus prodiit, hisce rutaceum sertum in usu nondum fuit: nemo tamen illis Principibus jus istius portandi, quod ego sciam, in dubium vocavit. Verum enim vero ipse usus modernus Serenissimae familiae columnam argento pingit, non vero fasciis illis vel sermo distinguit, & hoc vult ratio, de qua mox dicemus. Ferunt autem, Henricum Leonem ex Anglia reducem galeae candentem istum equum imposuisse. Idem vero Equus Saxoniae vetus fuit δῆγμα, uti ex Witichandi historia in proparulo est. Conf. Bunting. Chron. Brunsvic. pag. 30. & 31. Deinde cum familia Ascania, & post hanc Misnica in Saxoniae Principatu successissent, equi illius imago omissa, & fasciae cum rutaceo sermo tantum servatae sunt, de quarum origine alias dictum. Columnae & falcium illam originem legi. Dynastia Sichelsteini non procul Munda nunc etiam in potestate Serenissimae hujus Domus est. Illius Domini dicuntur in scuto gestasse, nominis indicio, falcem messoriam argenteam capulo coccineo. Additur, Wiltionem, Nobilem Dominum de Sichelstein, cum fili dei suae & virtutis in praelio adversus Hungaros ad Martispurgum edidisset luculenta specimina, Goetingae ab Imperatore Henrico accepisse scutum aureum, & inter duas falces messorias (qualem unam prius gestaverat) argenteas columnam marmoream candidam: tum galeam coronatam, quae inter duas alas expansas eandem messoriam falcem sustineret. Quia vero hi Dynastae Saxoniae Ducibus feudi jure obstricti fuere, Hermannus Bilingus, Saxoniae Dux, Ottonis Augusti beneficio jus accepit, easdem falces adversas & in externo circuitu orbiculis pavonis exornatas cassidi suae imponen-

Galeae.
Brunsvi-
censis.

Columna
an pileus?

Dominium
Sichelstein.

imponendi. Qui apex dein in Bilingianâ familiâ mansit, quod passim monumenta in Cœnobii Lunaburgi, Hannoveræ & alibi docent, & supra quoque §. 3. allegata Magni Ducis imago ostendit. Postea Henricus Leo, Imperio jam reconciliatus, Bodone seu Bardone, Nobili Domino Sichelsteinii, ob facinus in conjugem ex familia Ziegenbergia admissio, ad laqueum damnato, & insignia ejus & dominium (servata tamen Bodoni, postquam aliorum precibus supplicium evasisset, ad dies vitæ possessione) suis adscripsit, ut tamen non nisi in galea ista vellet servari: & quidem imposita columnæ corona atque cauda pavonina. Cum vero sequentibus temporibus Hermannus, Landgravius Hassiæ, Dominium Sichelstein sibi vindicare conaretur, acriter resistit Otto, cognomento malus, & Landgravium Insignibus & Dynastia abstinere coëgit; in facti memoriam *falcem auream* collo gestare solitus, qua figura in monumento sepulchrali in cœnobio Wibbrechtshausen visitur. Porro ex eo constanter Brunsvicenses falcibus & columna (ast, quod audivimus, non, ut Chifflet. volebat, coccinea, sed candida) in apice sunt usi. Magnus Torquatus aliquando omissis falcibus solo, equo, columna & pavoninis pennis usus est. Eundem equum, sed freno ligatum, & ad saltum juxta columnam coronatam compositum à Duce Julio Civitati Guelpherbyto concessum esse, teste Buntingio refertur, Chr. Brunsv. p. 342. Unum addendum, quod apicis hujus explicationi servit, nimirum, cujus Chiffletius mentionem non fecit, in pavoninis pennis, pileo illi s. columnæ impositis, conspici impressam *stellam auream* figuram, quam meruit virtus *Erici junioris Ducis Brunsvicensis*, qui A. 1504. in pugna adversus Palatinos & Bohemos ad Ratisponam Maximilianum Imp. ferrea clava percussus atque equo delapsus erexerat, & proprio hostilibus ictibus exposito corpore servaverat, inque hujus rei memoriam illam notam Insignibus addere iussus est. (Vid. Bunting. Chron. Brunsv. P. 3. p. 509.) illo cum elogio, quod tanquam lucifer inter reliquas minores stellas, ita ipse inter alios Principes singulari fide emereret.

Stella Erici
Duci data.

Galea Ho-
jensis &
Diephol-
tina.

§. X. Brunsvicensem cassidem stipant, hinc à dextris *Hoya-Bruchhusana*, isthinc *Diepholtina*. Illa sustinet inter duo cornua, (dextri inferior pars argentea superior rubra, sinistri oppositæ sunt,) duos ursinos pedes nigros & in decussim trajecta duo vexilla argento & cocco distincta, aureis lanceis affixa: (alibi lanceæ minio, vexilla pars argento, altera meliori metallo tinguntur,) hæc (*Diepholtina*) duo cornua, argento alterum, alterum minio tinctum. Laciniæ circumvolitant galeas primam rubræ, aureæ & nigra, mediam cæruleæ & aureæ, extremam argenteæ, coccineæ, cæruleæ & aureæ.

Scutum
lineæ Lu-
naburgicæ
paulo aliter.

§. XI. Hanc dispositionem Lunaburgicis dat *Sibmacherus*: paulo aliter *Nobil. Hofmannus*, ut videlicet scuto perpendiculariter & ter transversè secto, primam scieriem constituerent symbola *Brunsvicenses* & *Lunaburgium*, alteram *Ebersteinium* & *Homburgium*, tertiam *Hojensem*, & superior areola *Diepholtina*. In quartâ posteriorem partem aquilam *Diepholtinam* locat, in priorem *Bruchhusia* utraque symbola quadripartitim repræsentata: inserta pedi scuti *Lutterbergensi* triquetra areola: de qua ressera mox §. 13. dicemus. Scuto imponit galeas quinque coronatas, mediam *Brunsvico Lunaburgiam*, huic à dextris *Hojensem*, sed solis ursinis pedibus ornatam, & *Diepholtinam*, cornua, videlicet argenteum & coccineum: à sinistris inter cornua ex cocco & argento secta, dena vexilla *Bruchhusia*, & extremam *Lutterbergensem*, quæ sustinet caudam pavoninam. Cui Viro archivis præposito plenam adhibeo fidem. Hac ergo dispositione usa est patrum nostrorum memoria Lunaburgica linea usque ad annum 1635. quando post mortem *Friderici Ulrici*, ex Wolfenbutelana linea ultimi, scuta juncta sunt. Hæc enim (Wolfenbutelana seu Guelpherbytana) linea, quæ ab *Henrico* Duce, Bernardi fratre, Magni Torquati filio cepit, & in *Friderico Ulrico* isto A. 1634. desit, successionem ad Lunaburgicos *Bernardi* posteros transmissa, alia dispositione usa est. Videamus initio, quam ei tribuit *Sibmacherus*. Exhibet enim scutum, quod duabus perpendicularibus & tribus transversis lineis distinguitur: unde si parvulam mediam, quæ unius locum occupat, connumeret, 12. sunt areæ.

Linea
Wolfen-
butelana.

Ejus arco-
licæ.

§. XII. In prima serie (capite videlicet scuti) tres areæ collocantur, *Lunaburgense*, *Brunsvicenses* & *Ebersteinium* symbola complectentes. In secundo ordine parvulam mediam stipant, hinc *Homburgius* leo, isthinc laterculus rubens leonem aureum referens. De cujus significatione mox dicemus. Tertiam seriem constituunt symbo-

symbola *Bruchbusia*. §. 6. 7. descripta (nempe laterculus transversim sectus, cujus superior pars rubea duabus fasciis, vel ipse binis fasciis rubeis & argenteis exaratur, inferior argento & cyano in crucem & decussim quatuor lineis dividitur) *Hojenses* pedes uranio repletur, inferior aurea duabus fasciis coccineis, vel potius areola ternis rubeis & aureis fasciis exaratur. Quod concernit ultimam seriem, quæ pedem scuti occupat, areæ tres sunt, argentea cornu cervinum rubeum continens, argentea cornu cervinum nigrum repræsentans, & inter has media ejusdem metalli, sed cervum nigrum ostentans.

§. XIII. Ex allegatis tres areæ ad *Honsteiniam* successionem spectant, nempe Com. Honstein. secundi ordinis extrema, tertii item tertia, quarti verò media. Et quidem illis notatur Comitatus *Honsteinus*, in Hercynia sylva, cum Dynastiis *Labra* & *Clettenberg*, nec non *Lauterberg*. Utrum vero *Honsteinus* Comitatus notetur cervo an tessellis? quis dubitaverit: quando in *Fürst. Wapenb.* P. 3. pag. 15. cervus datur, sed P. 2. p. 14. tessellæ: quod & *Hamelmanno* placuit, & cum veritate convenit. Unde tessellas verum *δᾱγμα* *Honsteinii* Comitatus agnoscimus: Cujus rei certissimum argumentum est monumentum sepulcrum primi Comitis *Honsteinii*, *Elgeri*, & Conjugis *Lutrudis*, in monasterio *Ilfeld*, cujus fundatores sunt. In eo enim *Elgerus* pingitur, scutum tenens 12. tessellis repletum, quarum singulis totidem literæ VON HONSTEINE inscriptæ sunt: uxor autem galeam manu gestat cum apice duorum cornuum cervinorum. *Lauterberg* seu *Lauterburgum* (idem symbolum est *Scharzfeldia*) notatur Lauterburg. leone aureo in parmæ transversè sectæ, cujus inferior regio ternis aureis & rubeis fasciis exaratur, superiori parte rubea. Hæc coherent symbola, & leo atque fasciæ non duæ tessellæ sunt, verum unicam constituunt: unde sæpius memoratus *Nob. Hofmannus* errorem in scuto Ducali commissum notat, quo *Lauterburgia* tessera discerpta & *Honsteinia* tessellæ insertæ sunt, eumque errorem facili mutatione corrigit, quando in scuto moderno fasciis his tessellas subjicit. Hunc Comitatum *Lauterberg* seu ut ipse scribit *Luttersberge*, ad Hercyniam sylvam *Hamelmann. de Fam. emort. L. 2. pag. 132.* testatur *Heisone* ultimo Comite, qui vixit A. 1282. mortuo, ut feudum rediisse ad *Brunsvicenses*, inde à linea *Grubenhagia* feudo *Honsteinii* concessum. Unde his extinctis iterum ad Dominos reversus sit. Arcis vestigia extare prope pagum *Luttersberg*, & montem *Andree*, ubi nunc sunt argenti fodinæ, subfuisse huic Comitatu. Quod demum *Labr* & *Clettenberg* attinet, designantur cervo (non ut Dom. Labr & Clettenberg. alii pingunt, currente, verum) consistente nigro in alveolo argenteo. Ex sigillis, quorum *ἐκτυπα* *Hofmannus* communicavit, apparet, non semper Comites illos una usos parmâ. Ita exhibet de anno 1187. sigillum, in quo transversæ trabs integra & alia dimidia cum alternis utrinque pinnis repræsentantur: Inscriptio marginis est: COMES ALBERTUS DE CLETENBERIC. De anno 1213. aliud scutum tres ejusmodi trabes utrinque pinnatas exhibet: in margine illa leguntur: SIGIL. ALBERTI COMIT. DE CLETINBERC. Anno 1232. extat sigillum leonem salientem coronatum repræsentans, cum margine orbibus seu pilis 18. ornato, quod iterum nomen *Alberti, Com. de Clettenberg* præfert. De anno 1221. visitur sigillum, in quo leo graditur: Inscriptio habet S. BERENGARI. COMITIS DE LARE. Sed cervi iidem vetus usus est A. 1205. in sigillo CUNRADI COMITIS DE CLETTENBERG, ut habet epigraphe, nec non A. 1267. Hoc demum *δᾱγμα* reliquas tesseræ usu longo oblitteravit, & solum retentum est.

§. XIV. Porro de familia *Honsteinia* mentio fit in explicatione scuti Ad Brunsvicenses. *Schwarzburgici*. Huc spectat, quod *Ernesto*, Comitum ultimo extincto A. 1593. *Henricus Julius* Dux *Brunsvicensis* Dynastias *Labram* & *Clettenberg*, quorum jus ab *Halberstadiensi* Episcopatu pater *Julius* feudo obtinuerat, occupavit. Conf. *Henr. Bunting. Chron. Brunsv.* pag. 357. Sed pace *Osnabrugensi* cum *Halberstadiensi* Episcopatus æquivalentiæ nomine attributus sit Electori *Brandenburgico*, diserte etiam hæ duæ Dynastia irrevocabiler penes Episcopatum istum permanere jussæ sunt. *Lauterburgensem* seu *Lutterbergensem* tamen Comitatum cum libera montana civitate *Andresberg* & Arce ac Præfectura *Scharzfeld* ad *Philippum* & *Wolfgangum*, Duces *Brunsvicenses*, *Grubenhagia* lineæ, illa morte delapsam & A. 1593. occupatum esse lego:

quem Fridericus Dux Brunsvicensis sororio, Henrico, Com. Honsteinio A. 1402. oppigneraverat. Vid. *Bunting. Chron. Brunsvic.* pag. 595. 596. Unde deinceps cum cætera Grubenhagia successione ad ramum reliquum delapsus est.

C. Rein-
stein &
Blancken-
burg.

§. XV. Cornu cervinum rubeum in pedis scuti primo laterculo argenteo, designat Comitatum *Reinsteinium*, seu rectius *Regensteinium*, nigrum autem in extrema quadra ejusdem metalli ut credo *Blanckenburgium* notat. Conf. *Wapenb.* P. 1. pag. 17. & P. 3. pag. 15. (Alibi cornu rubrum nigræ, nigrum rubæ areæ inscribunt, uti & Spang. *Udelsp.* P. 2. L. 12. c. 35. p. 320. Quod etiam cum veritate & usu hodierno convenit, licet artis regulis adversetur, quando color colori imponitur.) Hi Comitatus aliis Comitibus Honsteinio, Schwarzburgico, Stolbergio, Wernigerodensi, Abbacia Quedlinburgensi, Principatibus Anhaltino, Grubenhagensi atque Halberstadino inclusi, peculiare suos habuerunt Comites. Ex quibus memoratur A. 1190. aliquis *Henricus*, Reinsteini Comes. In ejus posteris dicuntur duæ ortæ lineæ, *Reinsteinia* & *Blanckenburgia*, in Ulrici A. 1246. extincti filiis, Henrico & Ulrico: sed quos *Reusnerus* illi posteros dat, titulo Comitum Blanckenburgiorum, huc non spectant. Fuerunt enim illi *Blanckenburgici* vel *Blamontii* in Burgundiæ confiniis Comites, cum istis Saxonibus perperam confusi. Defecit tandem gens in *Johanne Georgio*, Martini filio, qui puer A. 1399. fatis concessit. Unde Henr. Julius, Dux Brunsvicensis Comitatus possessionem adiit. Ipsum tamen Castrum Reinstein feudum *Halberstadiense*, deinceps Archidux *Leopoldus Guilelmus* de consensu capituli concessit Comiti de *Tattenbach*, & ejus causa, cum Halberstadiensis Episcopatus Serenissimo Electori Brandenburgico pace Osnabrugensi æquivalentiæ nomine concessus sit, disponitur, ut teneatur idem Dominus Elector Comitem à *Tattenbach*, in possessione Comitatus Reinstein conservare, eidemque investituram à Domino Archiduce de consensu Capituli concessam renovare. Cum vero nuper rebellionis accusatus & supplicio Comes affectus fuisset, Principi Electorali gratia Imperiali idem donatum fuisse, narratum est.

Episc. Hal-
bestadius.

§. XVI. Toti impositum scutulum ex argento & minio, ad perpendiculum secatur, & *Halberstadiensem* Episcopatum notat: unde ad Domus Serenissimæ clypeum propriè non spectat, sed peculiare fuit Ducis Henrici Julii, vel alicujus ex filiis ejus, qui illum Episcopatum tenuere. Ille primus bimulus ad eam certis conditionibus vocatus erat A. 1566. (Conf. *Thuan.* L. 38. p. 432.) & dein successores habuit filios *Henricum Carolum*, *Rudolphum*, *Christianum*: à quibus solis hæc parmula usurpari potuit. De ipso Episcopatu, & quæ circa illum scire necesse est, diximus L. 1. c. 13. de Insignibus Brandenburgicis, quorum hæc area partem constituit.

Galeæ.

§. XVII. Huic scuto quinque galeas coronatas hæc linea imponere solebat: Quatum scilicet dextram prima sustinebat inter duo cornua cervina argentea, seu potius alterum rubeum alterum argenteum, caudam pavoninam suis coloribus vibrantem: dependentibus inde laciniiis cæruleis & argenteis, qui *Honsteinio Lanterburgius* apex est: unde etiam in *Schwarzburgicis* Insignibus recurrit, nisi quod ibi alterum cornu minio tingitur, (quod etiam, ut dixi, fieri debet) nec non lacinia. Proxima galea *Hojensis* est, pedesursinos protendens, phaleris auro & atro colore tinctis: Media *Brunsvicensis* est §. 9. descripta, nisi quod lacinia hæc videntur utroque metallo, nec non rubeo atque cæruleo coloribus tingi. Quarta galea sustinet inter duo cornua argentea, vel rectius ex argento & cocco sectione media distincta, sex seu potius 12. vexilla minio & argento picta & è lanceis auratis suspensa, notando comitatus *Bruchhusio*. Lacinia memorantur cocco & auro tingi: quod utrum ex regula fieri potuerit, non video. Tandem extrema cassis, quæ *Regensteinium* seu *Reinsteinium* & *Blanckenburgium* Comitatum notat, superbit duobus cervinis cornibus, nigro & rubro. Lacinia memorantur cyaneæ & argenteæ; cujus iterum rationem non capio.

Friderici
Ulrici dis-
positio.

Henrici
Julii,

§. XVIII. *Fridericus Ulricus*, qui Guelferbytanum priorem ramum terminavit, illa usus est dispositione: ut undecim essent areæ, in prima serie *Lunaburgica*, *Brunsvicensis*, *Ebersteinia*, in secunda *Homburgia*, *Hojensis*, leo *Lutterburgius*: In tertia *Bruchhusia*, *Clettenbergia*, & *Honsteinia* tessellæ atque fasciæ *Lutterburgica*: in extrema vel cuspide scuti duo cornua cervina *Regensteinii* seu *Reinsteinii* & *Blanckenburgi*. Eadem dispositione usus est *Henricus Julius* pater, si Halberstadiensem parmulam

mulam omittere placuit. Julius Dux sex tantum laterculos usurpabat ista serie: Julius Brunsvicensis, Lunaburgensis, Ebersteinium, Homburgensem, Hojensem, Bruchhusium, cum galeis tribus: cujus scuti ab A. 1582. ad 1585. usus fuit, inde enim Diepholtina symbola accessere. Henricus, quo Julius natus, nonnisi quatuor gestabat, nempe Brunsvicensis, Lunaburgicum, Ebersteinium & Homburgensem: scuto autem torquem aurei velleris circumdabat; ut videre est in Chifflet. Eq. A. V. Insign. n. 210. Simili dispositione usi erant majores ad Wilhelmum usque seniore, qui posteriores duos laterculos addiderat. Qui ante hunc fuere Duces, ab Ottone, atque ita A. 1235. si Brunsvicensis illo, & quidem ut in altum scandere appareret; Magnus tamen torquatus in quadras illa *δελφινία* duo repetita disposuit, contenti erant.

§. XIX. In Lunaburgica linea video Bernardum usum Brunsvicensibus & Lunaburgico leonibus, quod secuti filius, Fridericus, & nepos, Bernardus. Hujus fratri Ottoni Ebersteinium & Homburgensem leonem addunt. Dein quadripartitum hoc scutum servatum, usque ad Ernesti filios Henricum & Wilhelmum, qui Hojensia atque Bruchhusia symbola adjecere. Qua dispositione Harburgia linea ad extremum usque usa est. Inter Wilhelmi filios Christianus, Episcopus Mindensis, tali usus est typo, ut caput scuti leones Brunsvicenses & Lunaburgicus occuparent, in secunda serie mediam parvam Mindensis Episcopatus symbolo exornatam stiparent leones, hinc Ebersteinius, isthinc Homburgius, inferiora scuti in dextra parte occuparent *δελφινία* Hojensia & Bruchhusia, ex sinistra parte Diepholtina: Inter hæc sinuatis lineis intercepta area triangularis sed transverse iterum secta referret Lauterburgensem Comitatum. Non aliter sua disposuit frater illius, Augustus, Episcopus Racenburgeris, nisi quod in parmula media videre licuit Racenburgii Episcopatus symbolum, imposita mitra & adjectis pedo atque gladio.

§. XX. Postquam vero hereditas Guelferbitana linea ad Lunaburgicam delapsa est, scutorum illorum laterculi A. 1635. conjuncti sunt. Et quidem Serenissimus Dux Augustus, novæ Guelferbytanae lineæ autor, ita clypeum secuit, ut tres lineæ transversales in quatuor regiones illum partirentur. Primam regionem constituebant areola Brunsvicensis, stipata hinc Lunaburgia, isthinc Ebersteinia: in secunda tres leones visebantur, nempe Homburgicus, Diepholtinus & Lauterburgius. Tertia regio continebat in medio aquilam Diepholtinam, cujus latera hinc Hojenses ursini pedes Bruchhusiaque fasciæ atque sectiones, isthinc Honsteinia tessellæ & fasciæ Lauterburgica clauderant. In pede scuti visebantur à dextra parte cervus Clettenbergius, & à sinistra duo cervina cornua, quæ ex Reinsteinis & Blanckenburgiis *δελφινίων* assumpta fuerint. Huic scuto quinque imposuit galeas, ipsas videlicet cum apicibus suis, quæ §. 17. designatæ sunt, nisi quod in quinta galea cornua cervina Reinsteinio Blanckenburgia pinguntur vulgari specie duo cornua, argenteum & rubeum: quæ Diepholtina successioni attribuerim, cum illi Comites talibus pro apice uti soliti sint cornibus, ut videre est P. 2. p. 12. In picturis vero video cornua illa segmentis argenteis & rubris composita, quod nescio an semper fuerit in usu. Eandem dispositionem à Serenissimis Ducibus modernis filiis ipsius servari non dubito.

§. XXI. Quæ jam Lunaburgica linea dici posset, in Cellensem denuo & Calenbergensem vel Hanoveranam subdistinguitur; illa plane eandem *δελφινίων* observat, nisi quod in pede scuti duo cornua, Reinsteinium & Blanckenburgicum, in duas areolas dispescit, atque illis laterculum cervo insignem includit. Sed conjunctionem duorum cornuum vidi modernorum Serenissimo Ducum genitori, Duci Georgio, ejusque fratri Friderico placuisse.

§. XXII. Serenissimus Dux Joannes Fridericus, Calenbergicæ partis rector, ita disposuit scutum suum, quod ex sigillo vidi: ut in prima capitis regione Brunsvicenses pardos stiparent hinc Lunaburgius, isthinc Ebersteinius leones; in altera regione visebatur hinc Homburgius leo, isthinc Lauterburgius, inter quos areola interceptiebatur equo saliente insignis; in tertiâ regione Diepholtinum leonem comitabantur hinc Hojensia & Bruchhusia symbola, isthinc tessellæ Honsteinia & fasciæ Lauterburgica; pedem scuti constituebant areolæ media Clettenbergia, dextra Reinsteinio.

steinio-Blanckenburgia, sinistra *Diepholtinam* aquilam continens: quod incommo- dum forte observatum non est, sicuti in aliis *Lauterburgica*, ita hic *Diepholtina* area discerptis. Porro nihil novi hæc dispositio continet, nisi equum, quem Prin- ceps Serenissimus in memoriam *veteris Saxonici Ducatus* interuisse videtur, sicuti illi usui hætenus in apice servit. Nec id sine exemplo, nam & Spangenbergio teste, Albertus ex Grubenhagiis, qui A. 1397. mortuus est, equo ulus perhibetur, parvis pla- ne omisiss.

Duc. Erne-
sti Augusti.

Episcopa-
tus Osnab-
rugensis.

Telamo-
nes.

Tituli.

Veterum
pleniores.

Wuns-
dorp.
Welp.
Haller-
mund.

§. XXIII. Serenissimus Dux Ernestus Augustus, fratrum tertius, illa dispositione utitur, ut primam iterum regionem constituent *Lunaburgicum*, *Brunsvicense*, *Ebersteinium* *δεῦμα*: in secunda visuntur, *Homburgius*, *Diepholtinus* & *Lauterburgius* leones: in tertia regione hinc *Hoja* est, isthinc *Honsteinia* tessellæ, intermedia par- mula, quæ etiam in secundam regionem nonnihil protenditur, argentea cum rota coccinea: in quarta regione sunt hinc *Bruchhusia*, isthinc *Lauterburgica* fasciæ, in medio *Diepholtina* aquila: pedem scuti occupat *Clettenbergius* cervus, stipatus utrin- que cornibus *Regensteinio Blanckenburgius*. Media parmula *Osnabrugensem* notat Episcopatum in Westphalia amplissimum. Hunc Carolus Magnus instituit cum aliis, eumque inter reliquos præcipuum esse voluit, Withone Frisio ex Bonifacii discipulis fedi huic imposito, qui A. 804 mortuus est. Successu temporis tres ex Brunsvicensi fami- lia Episcopi fuere, Melchior seculo decimo quarto, Ericus Grubenhagius seculo supe- riori, & nostro Philippus Sigismundus, qui A. 1023. mortuus est. Demum in Pace Osnabrugensi inter alia, quæ a quivalentiæ seu compensationis nomine Serenissimæ Domui Brunsvicensi concessa sunt, hoc etiam fuit, ut viventi tum Episcopo Osnabrugensi, Francisco Wilhelmo, succederet Ernestus Augustus, vel hoc non superstiti alius ex Georgii Ducis posteris, ita tamen ut in perpetuum deinceps alternativè, modo Ro- mana religionis, inde Evangelicæ, sed ex Georgii Ducis aut his deficientibus Augusti Ducis posteris & successoribus, Osnabrugensibus Episcopus præsideat: Unde A. 1662. defuncto decessore hic Princeps Diocesis regere capit, & hætenus laudabili- ter rexit.

§. XXIV. Quod concernit telamones, Henricum Julium scuto unum virum *sylvestrem* add. disse vidi: alibi *duos* adpositos observavi: nonnunquam *duo* leones illi officio adhibentur, & quidem prospectantes per galearum extremas.

§. XXV. Titulo Serenissima familia utitur simplicissimo, Ducum *Brunsvici* & *Lunaburgi*: aliorum plerorumque Principum non imitata morem, qui plurium Comitatum exprimere, & suis addere nomina consuevere. De *Brunsvici* titulo ali- quando disceptatum lego, cum duæ adhuc lineæ essent. Ernesto enim agnato Hen- ricus junior *Lunaburgi* titulum tantum tribuere, Brunsvicensem vero negare vide- batur, apud Hortled. de Caus. B. Germ. L. 4, 10. pag. 1145. 1146. Brunsvicensis autem Apologia ibidem legitur, c. 12. pag. 1215. Nec tamen minus invenio, nonnunquam pleniorum etiam illis placuisse titulum. Ita apud Bunting. Chron. Brunsvic. pag. 493. legitur titulus Wilhelmi senioris: *Wilhelm der Aeltere / von Gottes Gnade / Hertog zu Braunschweig und Lüneburg / über Wald und bey der Leine / Graf zu Eberstein / Wunstorf und Welp / Herr zu Homburg und Hallermund.* Aliter apud eundem pag. 285. *Wilhelm der Aeltere von Gottes Gnaden to Brunschweck / ock des Brunschweckischen Landes Overwold / by der Leine / unde to Lüneburg Hertoge / to Eberstein / to Wunstorpe / thor Hallermund / thor Wolpe / Grave / und Herre to Homburg.* Ejus filii capere, omisiss aliis, Brunsvici tantum & Lunaburgi titulis uti. *Wunstorfici* vero, *Welpensis* & *Haller- mundani* Comitatum atque Dynastiarum *δεῦμα* unquam clypeo inserta non vidi: Erant vero illa, *Wunstorfiorum* in parma argentea fasciis rubeis ornata rubeus leo, (vel juxta Spangenberg. Adelsp. P. 2. p. 320. argenteus coronatus in carulea tribus fasciis rubeis inducta,) *Welpensium* duo argentea cornua bubalina in carulea, *Hallermun- danorum* in aureo (juxta alios argenteo) clypeo tres rosæ rubentes, vel apud Span- genb. Adelsp. P. 2. p. 326. argenteæ in coccineo aut cyaneo. Cui Hamelmann. con- sentit. Hæc dominia idem ille Wilhelmus suis adjecit ditionibus, primum A. 1441. em- tione, Hallermundanum cessione *Philippi, Comitæ Spiegelbergii*, sed armis coacti A. 1435. Nam Otho, ultimus Comes, qui Philippi sororem in matrimonio habebat, & ei suam elocave.

elocaverat, affini suo arcem Hachmölen & Hallermund concesserat, sed Dux feudum suum esse causatus id ratum esse noluit. Conf. Hamelmann. de Famil. emort. L. 2. pag. 115. In linea Grubenhagia ratione titulorum differentiam multiplicem apud Buntingium reperio. Aliquibus nomen Lunaburgi adscriptum, apud plerosque omisum video, addi vero, Domini in Einbeck & Grubenhagen. Alicubi adijcitur Dom. Salza. Quod Insignia hujus lineæ, cujus in superioribus nulla est facta mentio, concernit, primo symbolis Brunsvicensi & Lunaburgico usos reperio, dein adjecisse in quadripartito scuto Ebersteinium & Homburgium.

§. XXVI. Præter illos Comitatus atque Dynastias, quorum in scuto atq; titulis facta est mentio, numerantur adhuc plures Ducatus amplissimi finibus comprehensi; ex quibus nonnullorum *δέρυμια* subnectere, non inconueniens videtur. Comites de Catelnburg gestabant in parma rubea aquilam nigram, cujus corona, rostrum & pedes auro tinguntur (qualis etiam cassidem exornabat.) Olsburg in argentea duos leones erectos & inter se concludentes rubeos: Ringelheim in clypei secti superiori parte caerulea exorientem aquilam argenteam, auro coronatam, in inferiori parte hinc auratâ leonem coccineum, isthinc, miniata draconem aureum; Dassel in scuto cyaneo argenteis strato pilis ex eodem metallo cornua duo cervina parti cranii coherentia: Winzenburg in caerulea similia cornua, sed ex auro: Peyne in argenteo lupum nigrum currentem super duos mergites avenæ inclinatos: Plesse (nunc Hassorum) in aureo duos chaybes igniarios rubeos tribus sulfuratis funiculis colligatos (zwey rothe Feuer-Eysen mit drey Schwefel-Kerzen zusammen gebunden. Apex insitit coronatæ cassidi argentea columna, cauda pavonina fastigiata, & ante hanc figura scutaria.) Woldenberg in rubeo fasciolam argenteam (qualis in discerniculis usui esse solet,) sed ad scuti longitudinem locatam & sex segmentorum. (Similis figura apici inservit.) Poppenburg in caeruleo leonem argenteum, cujus lingua rubet. Lauenroda in argenteo leonem rubeum auro coronatum. Hos & alios Comitatus atque Dominia, Ducatu hoc conclusa, vel Domui huic Serenissimæ subjecta, in scuto ejus notari non conspiciamus, ne arearum excreveret numerus, &, quia fere illo tempore acceperunt, quo moris nondum fuit, laterculorum numerum multiplicare.

§. XXVII. De his Insignibus audiamus canentem Buntingium, in Chronolog.

Candidus in galea procurrit pullus equinus,
Cæsaris hoc signum Saxoniaque fuit.

Utque Ducum signat virtutes stella refulgens,
Sic diadema probat. Regibus esse satos.

Sed falces Siehlensteini nunc signa putantur,
His Ducis Hermannii crista notata fuit.

Qua restant galea, prima est herois ab Hoijsa,
Altera Bruckbusii candida signa gerit.

In rubro clypeo gemini fulgent leopardi,
Brunsvici sunt hac signa notanda Ducis.

Cumque rosa foliis leo carulus occupat aurum,
Is Lunaburgi Principis arma notat.

Candidus inde Leo fulgens diademate pulchro,
Ebersteinensis signa notabit agri.

In rubro exultans clypeo leo fortis & audax,
Homburgensis heri denotat arma probe.

Ursinosque pedes heros ducebat ab Hoijsa,
Cetera Brouckhusia sunt bona signa domus.

§. XXVIII. Succincte autor, qui recentissime Serenissimam Gentem descripsit:

Schaut / wie so herrlich ist diß Wapen hier geziehrt
In zwölf Gefächern / mit fünf Helmen auffgeführt:

Hier stehen auffgericht zween starcke Leoparden:

Da sind blau-roth-gelb-weiß-Eron-Löwen vieler Arten:

Der weiße Adler folgt im blauen Feld so fort:

Die Bärnsfuß / Balcken und das Schachspiel stehen dort /

E e e

Wie

Wie auch der schwarze Hirsch / mit halben Hirsch-geweihen /
 Diß / jenes / allesamt zum hohen Ruhm gedenhen.
 Ist nicht das Helden-thier / das edle weisse Pferd /
 Bey der Cron-marmor-seuln voll reicher Ehren werth?
 Seht in dem Pfauen-schwanz den güldnen Sterne glänzen /
 so eingeschlossen stehn in beyder Sicheln Gränzen.

Cap. X.

Dux de Burnonville.

ARGUMENTUM.

1. De Familia origine sententia diversa. Ex Siffrido Dano. Ex Com. Barcinonis. Ex Com. Pontivi.
2. Deductio porro ex Guinensibus.
3. Successio Dominorum Burnonvilliorum.

4. Reliqua linea.
5. Scutum Ducis.
6. Ducis Ambrosii scutum majus.
7. Avi & avia Ducum. Rationes areolarum.
8. Apex. Telamones.
9. Tituli.
10. Rationes.

§. I.

De familia
origine
sententia
diversa.
Ex Siffrido
Dano.

Ex Com.
Barcinonis.

Ex Com.
Pontivi.

Deductio
porro ex
Guinensibus.

Antiquæ Burnonvillia Gentis originem, post alios, Celeberr. P. Bucelinus refert. Ad quendam Sifridum è Regum Daniæ procreatum sanguine, qui sub Gormone & Haraldo, cognatis Regibus, Neustriam infestantibus, ad ripam maris prope Morinos Guinensem occupans provinciam, primus de Guisnes Comes extiterit, anno 928 & ex Elstrudi, filia Arnoldi, Com. Flandriæ, sustulerit Adolsum, Com. Guinensem. Sed & alii Sifridi istius Dani piratæ mentionem faciunt, qui Elstrudin Flandricam rapuerit. Alia vero sententia post Vredium est Celeberrimi Justelli, Adolsum illum, seu Adolsum, Com. Guinensem, filium fuisse Guiffredi seu Wiffredi seu Landfridi pilosi, Com. Barcinonensis (qui A. 912. vel 914. obiit) ex Gunihildi Flandrica. Quæ si obtineat sententia, agnati fuerint Burnonvillii, non tantum veterum Besaluni & Ceritanæ Comitum, ex Wiffredi majoris filio Myrone, sed etiam ex altero Seniofredo seu Snyerio, Comite Urgelitano, Comitum & Principum Barcinonis, imò ex illis totius Regiæ Arragonicæ Familiæ, ex qua non solum Arragonia, sed & Sicilia atque Balearum Reges, Comites Provinciæ & alii Illustres exorti sunt. Tertia & à prioribus diversa sententia est, quam ex Gelic & de Ligne proponit atque sequitur Joan. le Carpentier, l'Histoire de Cambrai & de Cambresis, P. 3. pag. 301. quod videlicet Burnonvillii descendant à Guilhelmo, Comite Pontivi, seu de Pontbieu, qui circa A. 964. Comitatus Bononiæ & Teroanæ, seu S. Pauli Arnoldo Com. Flandriæ ereptos occupavit, quemque alii putant descendisse ab Hartnido, filio Angilberti, Ducis Pontivi, ex Bertha, Caroli Magni filia. Hic enim Guilhelmus tres habuit filios, Hilduinum, Com. Pontivi seu Abbatisvillæ, cujus posteritas terminata in Agnete, filia & herede Guidonis, conjuge Roberti Montgomerii; Hugonem, Com. S. Pauli, cujus mascula progenies defecit in Hugone Candavene, Com. Paulifani, filia autem Elisabetha hereditatem attulit marito Gaucherio, Dn. de Chastillon sur Marne; & Erniculum, seu Ernaldum, Com. Bononiæ, qui pater fuit Ernaldi seu Ernulfi seu Erniculi & Eustachii. Ex his Eustachius nepotes habuit, Godofredum Bullionem & Balduinum, Reges Hierosolymorum, & Eustachium III. Com. Bononiæ, socerum ex Mathilde, herede Stephani ex Campaniæ Comite Regis Angliæ. Ernaldus autem seu Erniculus dicitur cognomine fuisse le Burn (quod idem est, ac le Brun) & condidisse Burnonville, quod in vetustis chartis appelletur Brunavilla, Burnulvilla, Burnivilla. Huic ex Hadewide, Vicecomite Burburgensi, filii dantur Erniculus, Balduinus atque Gerhardus, cognomento de Bournonville, nepos Gerhardus, à quo Genealogia certior est.

§. II. Tres ita vidimus de Burnonvilliorum ortu sententias, utram vero eligas, semper Familiam satis illustrem esse liquet. Adolfo, Comiti Guinensi, qui gener Erniculi, Com. Bononiæ ex Mathilde fuit, natus est Radulfus; hoc Eustachius, Com. de Guines. Eustachius Balduinum genuit & Guilelmum: Tertium Bucelinus addit Ramelinum, Dominorum

minorum de Crequy satorem; hos vero ex alia origine alibi deducimus. *Balduinus* filios plures habuit, ex quibus *Robertus*, cognomine *Manasses*, Comitatum tenuit, & filiam habuit *Gisela*, uxorem *Winomari Gandavensis*, qui parentes fuere *Arnolfi, Com. de Guines*, cujus abnepos, *Arnolfus s. Arnoldus III.* Comitatum *Guines* vendidit A. 1282. *Philippo pulchro, Regi*, filius autem ejus, *Balduinus* impugnavit venditionem conam Parlamento, & ex filia *Joanna* generum habuit, *Johannem de Brienne, C. d'Eu*, *Conestabilem Franciæ*, qui A. 1295. Comitatum *de Guines* iterum obtinuit, & *Enguerandus* avunculo *Enguerrando III. Dn. de Coucy*, successit, nova *Codiciani seu de Coucy* celeberrimæ Gentis autor. *Guilelmus* vero *de Guines* alter *Eustachii*, qui A. 1071. vixit, fiduciam sator *Burnonvilliorum* perhibetur, pater *Gerhardi de Bournonville*, à quo dixi deductionem certiore extare.

§. III. *Gerhardus* ex *Albarga, Dn. de Sclis*, genuit *Ludovicum* atque *Rudolphum*. Successio hic filium *Henricum* habuit, *Baronem d'Urfort* (*Bucel. d' Ilfort*) in Anglia, & nepotem alium *Henricum* ἀπὸ δα. Ille, qui dicitur uxorem habuisse *Sylviam*, filiam *Guilelmi Conquestoris, R. Angliæ*, genuit in primis *Eustachium* mortuum in *Palæstina*, quem tamen *Bucelinus* pro *Rogero* propagatorem stemmatis facit, *Rogesium*, & *Rudolfum*, qui in *Cameracensi* agro aliud castrum, nomine *Bournonville* condidit, & autor est lineæ *Dominorum de Serain, Maillard, Bournonville en Cambresis*. *Rogesium*, Dn. de *Bournonville* genuit *Petrum* & *Robertum*, quem ultimum *Henricus* agnatus, *Baro d'Urfort*, heredem instituit, adeoque cum autorem agnoscunt *Burnonvillii* in Anglia. In *Petri*, cognomento *fortis* & *bellicosi*, posteris differunt *Bucelinus* & *le Carpentier*. Ille seriem ita connectit. *Petrus. Robertus. Rogesium. Joannes. Hugo* maritus *Joanna de Lyanna seu Lylanda de Leaunes*, in *Bononiensi* argo. *Robertus. Rogesium. Joannes Magnus*. Hic *Dominus* fuit de *Bournonville* & *Baro de Leaunes*, *Burggr. de Beaurain*, nomine *Philippi Valesii* *Gubernator Bononiæ*, *Thalassiarcha Classis* adversus *Anglos*, maritus *Mathildis de Fiennes*, quæ fratrem habuit *Robertum*, *Conestabilem Franciæ*. Eo nati plures filii, ex quibus posteritatem habuere *Andreas, Dn. de Chasteau-Bricon, Balduinus*, & his major *Robertus, Dn. de Bournonville*, pater iterum *Engerrandi* atque *Joannis*, cognom. *Barbati*. *Engerrandus* de *Bournonville*, *Burggravius de Beaurain*, *Consiliarius Joh. Ducis Burgundiæ*, qui decessit in obsidione *Sveffionis* A. 1414. ex filio *Antonio* cateros *Dominos Bournonvillios* sevit, qui nostro seculo defecere in *Henrico*, duello occiso, cujus soror, *Magdalena, Carolo de Monchy Campi Marescallo Franciæ* A. 1622. nupta, ditiones plures ei attulit. Ex hujus *Engerrandi* posteritate, & quidem abneptis, *Joannis* filia & *Claudii* ἀπὸ δα soror atque hæres, fuit *Anna de Bournonville*, uxor *Philippi de Lamet*, Dn. de *Henancourt*, cui attulit *Bournonville*, *Leaunes*, *Conteville*, &c. & ex eo genuit eos, qui *Lamet* cognomine *Bournonvillii* vocantur.

§. IV. Superest posteritas *Joannis Barbati*, qui *Engerrandi* frater, *Roberti* filius, & *Reliquæ* *Dominus de Rinquessent* fuit. Is genuit, præter alios, *Joannem* & *Robertum*, quorum linea. hic A. 1436. casus *Dominorum de la Vallée* sator fuit, & ejus posteritas in pronepte, *Carola, Domina de la Vallée*, *Antonii d'Ailly Domini de Varennes* conjugæ, defecit; ille Dn. de *Rinquessent* genuit *Andream, Dn. de Rinquessent* (cujus neptis *Joanna* heres *Dynastiam* attulit *Antonio de Renty, Dn. de Beaumont*, sed ἀπὸ δα iterum heredem A. 1515. habuit sororem *Margaretam*, conjugem *Joannis de Flory*,) & *Joannem, Dn. de Houree*, qui ex *Isabella, Dna. des Prets & de Capres*, genuit inter alios *Joannem* (dictum *Jeannot*.) *Dn. des Prets, de Capres*, &c. mortuum A. 1526. Patrem *Guidonis, Dn. de Capres*, quo natus *Odoardus, Com. de Hennin*, quo, & *Maria Christina Egmondana*, genitus est *Alexander, Dux Bournonvillius primus*, qui A. 1656. moriens reliquit *Alexandrum Ducem, Ambrosium Franciscum*, qui fortunarum sedem in Gallia retinuit, quondam *Lutetiæ* *Gubernator*, & ex *Lucretia Vieuvillia Mariam Franciscam* genuit, *Ludovici Julii de Noailles, Com. d'Ayen* uxorem, *Wolfgangum Wilhelmum*, *Vicecom. & Bar. de Barlin*, *Joan. Franciscum Benjaminum*, *March. de Bournonville*.

§. V. *Serenissimorum Ducum* scutum est nigrum, ornatum leone argenteo, corona, falculis, & lingua aureis, cauda bifurca & in decussim trajecta. Ast leonem hunc non originariam tesseram esse *Burnonvilliorum* docet *le Carpentier L. 5. pag. 300.* Sed eam fuisse in aurea parma tria cochlearia lignea nigra. Leonem autem assumptum ex

contractu matrimoniali Hugonis, Dn. de Bournonville & Jolandæ, Dn. de Leannes, cujus illud *δεῖγμα* fuerit.

Ducis Ambrosii scutum majus.

§. VI. Plenius scutum Serenissimo Duci *Ambrosio* adscribit Sammarth *L'Est. de la Fr. pag. 330.* cujus medio illa gentilis incubat parmula. Ipsum scutum quadrifidum est. Primus quadrans *caruleus septem numos byzantinos aureos 3. 3. 1.* continet, *cephalo scutario ejusdem metalli*: quæ tessera est *Meludunia* Gentis, de Melun. Secundus quadrans iterum *quadrifidus* prima & quarta *areola bipertitis*, hinc duodenos *cantherios aureos & rubeos Egmondanos*, isthinc in argenteo solo duas fascias alternatim *utrique pinnatas rubeas Arculejorum* deferret; secunda vero & tertia *leones hinc aureum in caruleo Geldricum*, isthinc *nigrum in auro Juliacensem* continet. Toti huic quadranti imposita parmula *quadrupertita* ex *Lucenburgis*, videlicet *leone rubeo in argento*, & *Balcis* (Baulx) stella 16. radiorum argentea in minio, symbolis: Tertius quadrans *quadrupertitum Palatinum aureum coronatum leonem in solo nigro*, & *Bavaricos laterculos rhombis argenteis atque caruleis virgatos* exhibet. Ultimus quadrans *Montmorantiorum crucem & aquilas* ostendat.

Avi & avia Ducum.

§. VII. Intelligendis his laterculis Ducum avos aviasque intueri necesse est.

Alexander, Ambrosius & fratres DD. de Bournonville.	{ Alexander, Dux de Bournonville E.A.V.	{ Odoardus de Bournonville, Com. de Hennin. Maria Christina, Com. Egmondana.
	{ Anna de Melun, Pr. d'Espinox.	{ Petrus de Melun, Pr. d'Espinox. Hippolyta de Montmorency, de Bours.

Rationes arcolarum.

Itaque symbolum *Melunium* assumptum est ob matrem: ob aviam paternam *Egmondana* tessera inseritur. Rationes autem, ob quas Egmondano scuto alii laterculi inserti sint, repetantur ex L.I.C. 21. ubi illud consideravimus. *Palatino-Bavaricum* *δεῖγμα* referendum est ad Mariæ Christianæ Egmondanæ matrem, *Sabinam*, Com. *Palatinam Rheni & Bavaria Ducissam*, Friderici III. Electoris sororem, *Lamoralli Egmondani Princ. Gauera uxorem*. Ultimum *Montmorencium* symbolum ab avia materna adsciscitur.

Apex.

Telamones.

§. VIII. Huic clypeo imponitur galea coronata, ex qua emergit *leo aureus*, ut Sammarthanus ait, sed potius *argentens*, juxta Chifflet. Insign. Eq. A. V. num. 353. scutario similis. Lacinia sunt *argentea & nigra*. Telamones assistunt duo *leones aurei*, uterque vexillum, dexter veteri *Burnonvillia* tessera ornatum, quæ fuit in auro (ita supra ex Carpenterio; Sammarthanus hic alterum mavult metallum) *tria cochlearia nigra*, qui ad lævam est, novo *Burnonvillio* symbolo, leone scilicet, pictum gestantes.

Tituli.

§. IX. Titulum Serenissimi Ducis Alexandri illum apud Bucelinum video: *Dux de Bournonville & Princeps, Hennini Comes, Caumontii Baro, Ranchicurtii, Divionis, Bondu, Damisia, &c. Dominus*. Fratri ejus *Ambrosio* ille datur: *Dux de Bournonville, Vicecom. de Barlin, Baro de Houlefort, de Hourée, de Capres, de Divion, de Ranchicourt, &c.*

Rationes.

§. X. Quod *Ducatum* attinet, Henricus IV. illud axioma contulit, *Diplomate in eam rem dato A. 1600. & 1608.* De Comitatu *Hennini* non succurrit, quomodo Familiae allatus sit: sicuti nec de aliis quibusdam. *Ranchicourt* est ab Anna de Ranchicourt, Guidonis conjuge, ut & *Divion*, atque Vicecomitatus & Baronia de *Barlin*, Baronia de *Houlefort* obtigit ab Isabella des Prets, filia Joannis ex Magdalena de Houlefort, Joanni Bournonvillio nupta, à qua etiam *Capres* allatum.

Cap. XI.

Du Cambout. Dux de Coislin.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.

3. Apex. Telamones.

4. Titulus.

§. I. Cambout.

§. I.

Camboutiam Illustrissimam familiam le Labourerius, & ex eo P. Anseume deducit. Familia.
 Cunt à Joanne, Dn. du Cambout, Joanna Rohaneæ marito, patre Alani M. Magi-
 fri aulæ Ducissæ Britannia, avo Stephani, proavo Joannis iterum aulæ Mag. D.
 Britannia, abavo Joannis, eadem dignitate incluto, atavo Alani, tritavo Renati, qui
 Magnus venator Britannia fuit. Hoc natus prater alios Philippus, Dominorum de Blais
 autor, & Franciscus, Dn. du Cambout & de Coeslin, qui A. 1625. ætatis 81. anno excessit, ma-
 ritus Francisca du Plessis, Cardinalis Richelii amita. Hic pater fuit Caroli & Ludovici.
 Ludovicus sevit Dominos de Beçay & de Carheil: Carolus, Gubernator Brestia & infe-
 rioris Britannia Locumtenens Generalis A. 1648. extinctus, ex Casare M. de Coeslin
 1641. præmortuo, nepotes reliquit Joannem Armandum & Petrum; hunc Episcopum
 Auxelianensem, illum Ducem de Coeslin, patrem Petri Marchionis de Pontchasteau,
 Armandi Hieronymi M. de Rochebernard & aliorum.

§. II. Familia utitur clypeo rubeo, exarato tribus fasciis, argento & cyano du- Scutum.
 plici tractu tessellatis.

§. III. Scuto insidit galea coronata, & super eam exsurgit mus ponticus natu- Apex.
 rali habitu pictus. Lacinia sunt argentea, coccinea, caelestina. Telamones assistunt pa- Telamones.

§. IV. Titulus est: Du Cambout, Dux de Coeslin seu Coislin, Par Francia, Comes Titulus.
 de Crecy, Bar. de Pontchasteau & de la Rochebernard. Ex his Coislin accessit, ex matri-
 monio Renati Cambotii & Francisca, filia Francisca Baye, Dn. de Merionec, ex Joan-
 na Chauvin, Domina de Coislin. Pontchasteau Franciscus sibi comparavit. De reliquis
 mihi non constat. Quod vero Ducalem dignitatem attinet, ea in curia confirma-
 ta est A. 1663. Idem vero Ducatus est, qui prius Dominio S. Liebaud Villemor, in gra-
 tiam Petri Seguierii, Ducis de Villemor, Cancellarii Francia affixus erat; & isto titu-
 lo demum Job. Armando, ejus nepoti ex filia, concessus est.

Cap. XII.

Comites de Castel.

A R G U M E N T U M.

1. Familia ex Ducibus Franconia. Com. Roten-
burgii. Linea.	3. Scutum.
2. Castella Norica Comites cum his confusi.	4. Apex.
	5. Titulus.
	6. Scutum aliud. Castellanorum Noricorum.

§. I.

Illustrissimi Comites Castellani, qui secundum inter Franconia Comites, proxi- Familia ex
 mum nimirum post Hobenloicos, locum obtinent, originem suam referunt ad ve- Ducibus
 teres orientalis Francia seu Franconia Comites. Ita Celeber. Nicol. Rittershusius or- Franconia.
 ditur eorum seriem à Gosberto, quem Bucelinus Gozbaldu vocat, Franconia Duce,
 qui A. 696. decessit, patre Gosberti Ducis, & Cuniberti, Com. Rotenburgensis: quorum hic
 Hettani ultimi Franconia Ducis A. 740. extincti, (post cujus mortem Pipinus Ducatum
 filio Carolo, dein Episcopatu Herbipolitano dedisse perhibetur,) ille Rudolphi, Com.
 Rotenburgensis, pater fuerit: inde Rudolphi filium, Meingaudum, Com. Rotenburgensis Com. Ro-
 sem & Castellani, Hettani filiam Arminiam seu Irminiam duxisse: quibus parenti- tenburgii,
 bus nati sint Arnoldus, Com. Rotenburgi (à quo forte Rotenburgenses reliqui Comites,
 quorum Genealogiam, sed valde mancā, recenset Henninges, Theatr. T. 3. P. 1. p. 408.
 quique usi sunt in parma carulea cantherio aureo, cujus fastigium caput leonis ex eo-
 dem metallo mordebat. Wapenb. P. 2. pag. 17. Apex autem erat pulvillo caruleo
 insidens columba candida, alis ad volatum expansis, ob quam dicti etiam sunt, teste
 Henning. Domini de Columba. His Insignibus jam uti collegium Chambergensē autor
 est Haping. de Jur. inf. c. 8. n. 509.) & Marquardus, primus Com. de Castel, qui A. 828. decessit, &
 ex filio Burchardo Gentem propagavit. Burchardi nepos fuit Philippus, quem ait A. 942.
 Imperium obtinuisse, quod legisse alibi non memini, licet primo illo Ottonis M. tem-
 pore

Lineæ.

pore certum sit, plures in Imperio ortas esse turbas. Philippo trinepotem *Rupertum II.* assignat, qui A. 1168. sub Friderico Barbarossa primus factus sit *pincerna Herbipolitanus*, (*Spangenh. Chron. Henneb.* tamen a Pipino hoc officium demandatum Castellanis perhibet.) Secuti sunt ordine reliqui Comites ad nostra usque tempora. *Georgius*, Marescallus Aulae Ludovici, Electoris Palatini, communis per filios *Wolfgangum* & *Godofredum* pater fuit duarum linearum *Remlingensis* & *Rudenhusia*, quarum illa in filiis *Wolfgangi Georgii*, hæc *Georgii Friderici* consistit.

Castellæ
Noricæ
Comites
cum hi
confusi,

§. II. Aliam Genealogiam nectit *Lazius*, *Migrat. gent. L. 7. pag. 328.* & ex eo *Henninges* Sed videntur confundere Comites *Castellæ Franconica* & *Noricæ*. Ad hanc enim plerosque spectare credo, quos cum Sulzbacensibus ejusdem prosapiæ faciunt; satore constituto *Ernesto* ex Seelandia, qui ob maris inundationem profugus, cum uxore, suppellectili & aliquot colonis in Noricum venerit, & castellum tribus sacellis, ad totidem fontes singulis, conspicuum extruxerit circa A. 975. Hunc suspicantur patrem *Friderici*, Castellani, & *Gebhardi, Sulzbacensis* Comitum. Ad hos etiam vix dubium est, quod spectet *Fridericus II.* filius *Hermani*, qui arcem Castel in monte *Castelberg*, à tribus arcibus cognominato A. 1098. in Cœnobium Benedictinum commutavit, cujus etiam filius *Otto*, dein de *Hirschberg* & *Heberg*, ad finem perduxisse scribitur paternam foundationem. Ad Franconicos vero nostros Comites spectare videntur *Stuczo*, qui cum aliquo fratre, *Friderico*, conditus sit in Eboracensi Cisterciensium apud Francos Cœnobio, in quo & alii ex Franconica stirpe conditi, teste ex *Bruschio*, *M. Zeiler. Itin. Germ. P. 2. p. 170.* tum *Rupertus* cum fratribus *Hermano* atque *Adelberto* circa A. 1149. *Wilhelmus*, qui A. 1460. Joanni Episcopo Herbipolitano Comitatum vendiderit, & eundem perpetuo jure feudi à cathedra posteris suis accipiendum sanxerit: *Joannem*, qui cum filiis A. 1510. vixerit. Has vero duas familias isti auctores in unum confundere videntur, cum tamen distinctæ sint, & prior Castellæ Noricæ diu appareat defecisse. Cœnobium tamen ad fl. Luteram in superiori Palatinatu adhuc extat, sed legi Jesuitis jam appropriatum esse.

Scutum.

§. III. Modernorum Comitum *Castellæ Franconica* (quam ad differentiam alterius *Noricæ* in superiori Palatinatu aliquando *Hohen-Castel* legi nuncupatam.) scutum ex antiquitatis more simplex est, quadrifaria sectione argento & minio, qui Franconici colores veteres fuere, tinctum.

Apex.

§. IV. Galeæ incumbit pileus acuminatus, cum ora reducta iisdem scuti coloribus quadripartitum pictus, corona aurea & super eam pennis pavoninis (*Henning.* eas in plumas struthionicas convertit) fastigiatus. Lacinia dependent argenteæ & coccineæ.

Titulus.

§. V. Titulus item simplex est: *Comes & Dominus in Castel.* Ex *Bucelini* tabula in *Germ. T. II.* inserta video duodecimo, decimotertio & quarto titulis illos addidisse *Dei gratia Comes in Castel*, usque ad *Wilhelmum*, qui A. 1479. decessit.

Scutum
aliud Ca-
stellano-
rum Nori-
corum.

§. VI. Aliud Castellensibus Comitibus *Wapenb. P. 2. pag. 11.* datur scutum, videlicet caruleum, sex liliis argenteis 3. 2. 1. insignitum, quibus etiam in apice jugum alarum complicatum superbit. Hanc tesseram non dubito assignare *Castellensibus Noricis*, de quibus modo §. 2. diximus: quia Sulzbachiiis & Amerthaliis Comitibus simile *δῆγμα* assignatur, coloribus tantum variatis. Illi enim totidem lilia argentea parvæ rubeæ, hi nigra argenteæ inscribebant; quod eadem paginâ videre licet. Hos autem ex Gente Castellensium Noricorum fuisse supra didicimus, & P. 1. cap. 8. pluribus exemplis edocti sumus, sæpe ejusdem Gentis ramos illo distinguendi modo uti solitos fuisse.

Cap. XIII.

Barones de Clam.

ARGUMENTUM.

1. Bar. de Clam, ex Carinthia in Austriam.

2. Scutum. Nopping.

3. Perger de Clam.

4. Galea.

§. I.

Illustres de Clam Barones, prius dicti *Perger de Clam*, ex Carinthia in Austriam venerunt, & sub Ferdinando I. ab Hardeccis Comitibus A. 1524. Clam acquisivere. Eorum aliquot graduum Genealogiam describit *Bucelinus*, *German. Tom. 3. pagina 19.*

Baron. de Clam ex Carinthia in Austriam.

§. II. Eorum scutum exhibet *Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 14.* quadripertitum. Scutum. Primus & ultimus laterculus diagonali dextra linea secatur: priori parte nigra altera argentea. Hæc tessera (quam *Bucelinus* illis gentilem tribuit) est familiæ *Noppingiæ* Nopping. *Bavarica*, ex qua *Christophorus Perger de Clam & S. Pantaleone*, qui A. 1532. obiit, uxorem *Walpurgam* habuit. Stirpe verò hac extinctâ *Ferdinandus Pergeris* jus hujus symboli & rubra cera signandi concessit.

§. III. Alveolus secundus & tertius, qui *Pergerorum* familiaris est, auro tingitur. In eo ex tribus rupibus suo colore pictis, quarum media reliquis supereminet, emergit pubetenus virgo sylvestris pilis viridibus (*schwarzgrün*) aspera, capillis aureis volitantibus, laureâ corollâ redimita, dextera nigrum cornuum cervinorum jugum sursum protendens, sinistram lateri admovens (*die lincke Hand an die seite spreißend*.)

§. IV. Galeæ scuto insistent duæ coronatæ. Prior sustinet alam diagonaliter ex nigro & argento sectam; posterior ex rupibus exurgentem virginem nudam scutariam. Laciniæ sunt circa priorem ex argento & nigro: circa posteriorem aureæ & atræ.

Galeæ.

Cap. XIV.

Domus Cordubensis, Duces Sesa, Segorbia, Cardona, Feria, &c.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Deductio Genealogica.

2. Scutum Comitum de Feria. *Figueroa*.

3. Corduba.

4. Manuel.

5. Pontii de Leon. Tabula progenologica.

6. Apex.

7. Scutum M. de Priego. *Ribera*.

8. Ducis de Sesa.

9. Tabula progenologica.

10. Scutum Ducis Cardona & Segorbia.

11. Ratio laterculorum.

12. Ducis Cardona & March. de Comares.

13. Rationes areolarum. Cardona, Arragonia.

Urgelitanus Com. *Paillas*.

14. Tab. Geneal. Cardonensis.

15. Duc. Cardonii & Ducis Feria.

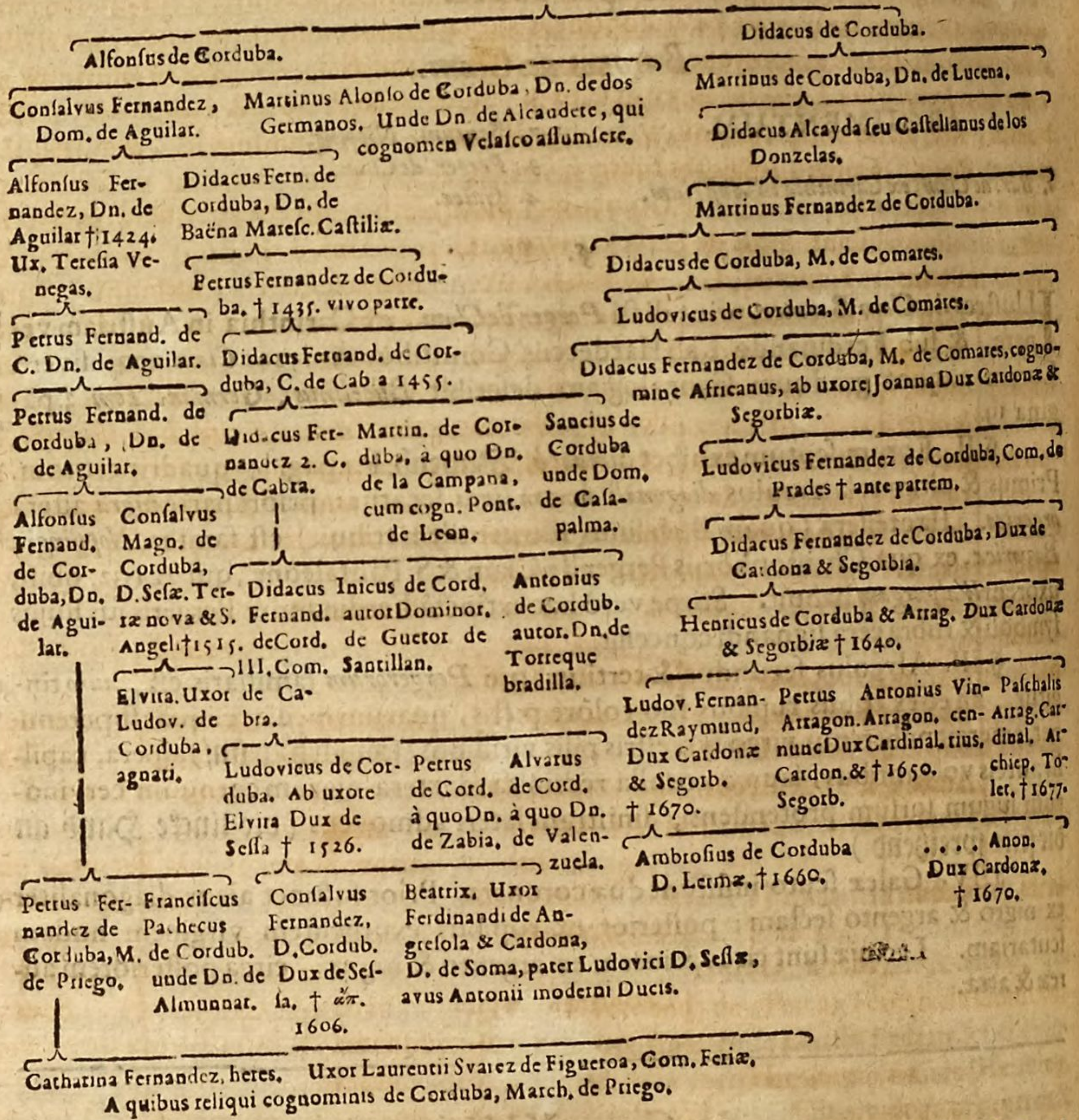
16. Ducis Sesa.

§. I.

Cordubensis familia inter Hispanas illustres ex nobilissimis est, & in Gallicia, sub *Familia*, *Cnominibus de Temez & Chantado*, floruit; inde *Corduba* Mauris erepta nomen mutavit, & sedem in *Bæricam* transtulit. Ea in aliquot lineas divisa meretur hic compendio exhiberi, usui in sequentibus futura.

Alfonfus Fernandez de Corduba, Dn. de Cagnete, qui testatus est A. 1325.

Deductio
Genealo-
gica.

Scutum
Comitis
de Ferie.

Figueroa.

Corduba.

Manuel.

§. II. Hujus Cordubensis nominis quinque equites aurei velleris Joh. Jacob. Chiffletius producit, & eorum scuta describit: quos ordine videbimus. Primus est Petrus Fernandez de Corduba, Comes Ferie (n. 209.) qui quidem ex alia familia fuit, sed hoc nomen à matre assumsit. Ejus scutum transverse bipertitum est. Caput duabus perpendicularibus lineis iterum in tres regiones distinguitur. Primus alveolus aureus foliis quinque ficulneis prasinis decussatim dispositis imprimitur: quod ipsi Insigne fuit gentile. Gentem hanc Svareziam de Figueroa (unde allusio in ficulneis foliis) derivare solent à Laurentio, Domino de Zafra & Ferie sub Henrico II. Joanne I. & Henrico III. Regibus, qui Magister Ord. S. Jacobi A. 1409. gloriosus decessit. Cæterum pater hujus Petri Laurentius fuit, Comes de Ferie, Garfia, & Maria Toletana natus.

§. III. Area proxima aurea triplici coccinea fascia exaratur, quod dñyua ipsorum Cordubensium est: à Petro autem adscitum, jure Catharina matris, Petro Fernandez de Corduba, M. de Priego, ex Aguilaro ramo natæ. Ea enim successionem Prieganam marito attulerat, quod in tabula vidimus.

§. IV. Alveus tertius capitis quadripartitus est ex Manuelica & Legionensi tel- fera: quorum illa exhibet in solo rubeo manum dextram coloris nativi auro alatum, nudum ensẽ auro instructum tenentem: Hæc leonem rubeum auro coronatum in scuto argenteo. Jus hujus symboli est à Petri proavia materna, Maria, filia Petri Manuelii, Dn. de Montealegre, conjuge Laurenzii Svaretii, Comitis de Ferie. Cæterum familia Manuelica gestabat, præter manum (quæ videtur paronomasiâ longius repeti- tâ ad nomen familiæ respicere.) Legionensem illum leonem: quia originem refert ad Ma-

ad Manuelem seu Emanuelem, Infantem Hispaniæ, Ferdinandi Regis Legionis & Castellæ filium, Alfonsi, qui ad Romani Imperatoris fastigium elevatus est, fratrem.

§. V. Scuti inferior pars iterum bipartita est, ita ut alterum latus *Legionensem* ^{Pontii de Leon.} *leonem*, alterum *Arragonicos palos* contineat; tota vero circumdatur limbo cæruleo octo parmulis aureis zona cyanea exaratis impresso, quæ *Bidauria* tessera est. Omne vero hoc *Pontiorum Legionensium* est gestamen. Cur vero Petro illud assignetur symbolum, non plane perspicio, nisi à conjugæ assumptis, vel potius filiæ hoc quam patris scutum fuerit. Cujus illi majores fuere

Catharina Fernan. de Corduba.	Petrus	Gomesius Svar.	Laurentius Svarez de Figueroa	Tabula progonologica.
	Fern. de Corduba, & Figueroa, C. de Feria.	de Figueroa, C. de Feria.	Com. de Feria.	
	de Corduba, & Figueroa, C. de Feria.	Maria de Toledo.	Maria f. Petri Manuelis	
			Garcias Alvarez de Toledo, D. Alba.	
			Maria, f. Friderici Henriquez.	
		Petrus Fernan. de Cordub. M. de Priego.	Alf. Fern. de Corduba, Dom. de Aguilar.	
			Catharina, f. Joannis Pacheci.	
		Elvira Henriquez.	Henricus Henriquez, Dom. de Cortes.	
			Maria, f. Petri de Luna.	
			Petrus Pont. de Leon, Dom. de Villagarzia.	
Anna Pont. de Leon.	Rodericus Pont. de Leon, Dux de Arcos.	Lud. Pont. de L. M. de Zara.	Leonora, f. Laurentii Svarez de Figueroa.	
		Francisca Pont. de Leon.	Rodericus Pontius de Leon, D. de Cadiz.	
		Joa. Telles Giron, C. Urenna.	Agnes Ximenes de la Fuente.	
			Petrus Giron M. Mag. Calatrava.	
			Isabella de las Casas.	
Maria Giron.		Leonora de la Vega Velasco.	Petrus Fernan. de Velasco, Connestabilis Castiliæ.	
			Mencia, f. Inici Lopez de Mendoza.	

§. VI. Scuto huic insistit galea torque spirali testæ, è qua exoritur aquila nigra auro coronata, laciniis dependentibus aureis & coccineis. ^{Apex.}

§. VII. Parum differt ab hac dispositione illa, qua usus est *Alfonsus Fernandes* ^{Scutum M. de Priego.} *de Corduba & Figueroa*, *Marchio de Priego & de Montalvan*, apud *Chiffletium*, ex *Cordubensibus* quintus num. 364. Cum enim bis scutum sit transversè scutum, caput *Cordubensi* tessera repletur, pes scuti *Pontio-Legionensia* symbola continet, fascia bis perpendiculariter secatur, atque inter symbola hinc *Svarezio-Figueroense*, isthinc *Manuelio-Legionensia* quadripartitim disposita; medio loco *δαιγμα Riberiorum*, quod ^{Ribera.} est laterculo auro fascia prasina triplex inducta. Ratio reliquorum facilis est, si cogites, eum Laurentii Svarezi, Com. Feriani, ex Alfonso filio atque Petro nepote, protonotem, necnon ejusdem Laurentii, ex filio Petro, & hujus atque Annæ Pontici filia Catharina, quæ Petri mater, atque Alfonsi istius avia fuit, abnepotem fuisse. *Riberanæ* autem fasciæ assumptæ ob matrem, Joannam Henriquez de Ribera, ex Ducibus Alcalæ.

§. VIII. Secundus, quem enumerat *Chifflet*. (num. 213.) fuit *Consalvus Fernan-* ^{Ducis de Sesa.} *dez de Corduba*, *Dux de Sesa & Terranova*, *Comes de Cabra*. Hujus scutum fuit transversa una & tribus perpendicularibus lineis in octo areolas divisum. Prima areola quadripartita fuit ex *Cordubensi* tessera (videlicet auro tribus fasciis rubeis inducto) & *Castellana* (quæ est rubea inscripto castello *τριπύργω* auro) secunda est *Zunigana* (quæ constat areolâ argenteâ baltheo nigro exarata, cum catena aurea octo annulorum ad oram impressa.) Tertia erat *Gusmannia vetus* (nempe cyanea, cum ahenis duobus aureis; limbo ambiente coccineo, cæcabis aureis impresso.) Quarta *Gusmannia* ^{Ayamon-}

Ayamontia (iterum cyanea cum ahenis duobus aureis, margine Castiliæ castellis & Legionis leonibus ornato.) Quinta, quæ inferioris ordinis prima est, *Cerdanum* continebat *δέρμα*. (Hoc est, quadrifaria dispositione prima & quarta regione bipertita Castellani castrum in rubeo aureum, atque leonem Legionensem coccineum auro coronatum in argento, secunda & tertia cærulea tria lilia rubea Francica referens.) Sexta *Mendozium Ducum Infantatiorum* (del Infantadgo,) quod est decussatim quadripartitum, in summo & imo prasino baltheum dextrum aureum tæniâ coccineâ impressum, in lateribus aureis voces angelicas literis cæruleis ad oram inscriptas, ad dextram AVE MARIA, ad sinistram GRATIA PLENA exhibens.) Septima *Figueroanum* (quod §. 2. diximus aureum cum quinque foliis prasinis ficulneis in decussim dispositis.) Extrema demum *Henriquezium* (nempe areolam à summo bipertitam: utrinque castello Castellano latera rubea ornante, in imo rotundatam laceratam argenteam, cum rubro leone Legionensi.) Toti imponebatur *Cordubensis* parvula aurea, cum tribus fasciis miniatis. Demum limbus scuti angularibus quadris Castellanis & Legionensibus ornabatur. Scuto verò insisteat galea coronata, cum phænice diversi coloribus pennis ornato, & in mediis flammis constituto. Laciniae dependebant ex auro & minio.

Tabula
progonolo-
gica,

§. IX. Horum laterculorum ratio ex avis Consalvi repetenda est

Consalvus Fernandez de Corduba, D. de Sesa. † 1526. 1606.	Ludov. de Corduba, Dux de Sesa. † 1526.	Didac. Fernandez de Corduba, Com. de Cabra.	Didacus II. Fernandez de Corduba, Com. de Cabra.	Didacus Fernandez I. de Corduba, C. de Cabra.
Elvira de Corduba D. de Sessa. † 1515.	Consalvus Magnus de Corduba, D. de Sessa. † 1515.	Maria de Mendoza.	Francisca de Zuniga & Cerda.	Didacus Lopez de Zuniga.
Maria Manrique.	Elvira de Corduba D. de Sessa. † 1515.	Consalvus Magnus de Corduba, D. de Sessa. † 1515.	Brianda de Luna.	Joanna de Cerda.
Maria Manrique.	Elvira de Corduba D. de Sessa. † 1515.	Consalvus Magnus de Corduba, D. de Sessa. † 1515.	Petrus Fernand. de Corduba, Dn. de Aguilar.	Didacus Lopez de Mendoza, D. del Infantadgo.
Maria Manrique.	Elvira de Corduba D. de Sessa. † 1515.	Consalvus Magnus de Corduba, D. de Sessa. † 1515.	Petrus Fernand. de Corduba, Dn. de Aguilar.	Catharina Svarez de Figueroa.
Maria Manrique.	Elvira de Corduba D. de Sessa. † 1515.	Consalvus Magnus de Corduba, D. de Sessa. † 1515.	Petrus Fernand. de Corduba, Dn. de Aguilar.	Johan. Hurtadus de Mendoza.
Maria Manrique.	Elvira de Corduba D. de Sessa. † 1515.	Consalvus Magnus de Corduba, D. de Sessa. † 1515.	Petrus Fernand. de Corduba, Dn. de Aguilar.	Leonora, f. Caroli de Arelano, Dn. de los Cameros.
Maria Manrique.	Elvira de Corduba D. de Sessa. † 1515.	Consalvus Magnus de Corduba, D. de Sessa. † 1515.	Petrus Fernand. de Corduba, Dn. de Aguilar.	Petrus Nunnez de Herrera, Dn. de Pedrazza.
Maria Manrique.	Elvira de Corduba D. de Sessa. † 1515.	Consalvus Magnus de Corduba, D. de Sessa. † 1515.	Petrus Fernand. de Corduba, Dn. de Aguilar.	Manrique.
Maria Manrique.	Elvira de Corduba D. de Sessa. † 1515.	Consalvus Magnus de Corduba, D. de Sessa. † 1515.	Petrus Fernand. de Corduba, Dn. de Aguilar.	Figuerroa.

Castellani Regis filiam uxorem habuit, ipse filius Ferdinandi justī, Regis Arragoniæ & Siciliæ, nepos Joannis, Regis Castiliæ & Legionis, ex Leonora, fil. Petri Arragoniæ & Siciliæ Regis. Ex qua deductione laterculorum ratio evidens est, excepto Cardonio, quem à conjugē, Joanna, f. Ferdinandi Raymundi D. Cardona assumisse videtur, quod ab ea Ducatus ei obtigerit. Unde autem ipsi Cordubense cognomen ascitum sit, ne-
tquam capio.

§. XII. Quartus est *Didacus Fernandez de Corduba Dux Cardona, Marchio de Comares*. Ejus num. 258. *Chifflet*. scutum ita describit, quod fuerit transverse bipertitum; summum iterum ad perpendiculum trifariam divisum, ex symbolis Arragoni-
so, Castellano, cum supposito Legionensi, & Siculo: imum autem ab summo biperti-
tum: ita ut prior laterculus, denuo tamen bipertitus, hinc exhiberet decussata
sectione in superiori & ima parte palos Arragonicos, in laterum dextro tesserâ Cardo-
niâ inscriptâ, in sinistra Andinâ priori; isthinc alia decussata sectione iterum Arra-
gonicos palos, laterum utroque tessellis aureis & nigris impleto, quod est Urgelita-
num symbolum: Alter laterculus, qui scuti extremuserat, *Paillatus* seu *de Paillas*, re-
præsentabat in auro aquilam bicipitem nigram, cujus pectori appictum scutulum
coccineum, stipulis (*festus de paille*) tribus aureis oblique dextrorsum collocatis
impressum. Demum toti imponebatur Cordubense scutulum. Apex erat super gatea
coronata furia erumpens, furva tota: lacinia ex auro & minio.

§. XIII. Laterculorum horum ratio illa est. Medium scutulum designat ipsam
gentem Cordubensem, ex qua hic Didacus. Reliqui laterculi omnes sunt ab uxore
Joanna Arragonica Ducissa Cardona & Segorbiæ adsciti: & quidem tres superiores al-
veolose à patre habuit Alfonso, de quo §. II. diximus: duos vero inferiores à ma-
tre assumpsit Joannâ Ducissâ Cardona, unde apud eundem *Chifflet*. num. 156. *Fernando*
Remonfolck seu *Raimundo Folckio* Joannæ patri iidem duo alveoli sed dispositione
quadripertita attribuuntur. Ratio vero gestaminum illa videtur. Arragonio-Cardona.
Andinam arcolam puto esse ex matrimonio Hugonis Comititis Cardona & Blanca Ray-
mundo Berengario infante Arragoniæ, atque Blanca Andina filia Philippi Ducis Taren.
tini despotæ Romanæ ex Andinis natæ. Hugonis filius Johan. Raymundus Folch
Cardonæ Comes iterum ex Arragoniis duxit Joannam filiam Alphonsi Arragonii Du-
cis Gandiæ, sed ex hoc matrimonio ad Andina lilia nullum jus. Urgelitanum sym-
bolum est ex conjugio Joannis Raymundi III. Com. Cardona & Joanna Petro Arragonio
Comite Urgelitano natæ, cujus avia Teresa f. Gombaldi Entenzæ comitatus Urgelitani
heres fuerat. Quod attinet Paillatum dēyua; notavi quendam Borellum Com. Pal-
liariensem fuisse patrem Lupi avum Suniarii Comititis & Marchionis Palliarium, qui è
conjugē Theuda f. Raimundi C. Ripacurtii (cui ipsi tamen iidem Palliarium titu-
lum video assignari) suscepit Raimundum Comitem, hic alium Raymundum, mari-
tum Valentia Arnaldi Myronis Vicecomitis Agerni filia, quibus natus Petrus Comes.
Forte ultimus rectæ lineæ fuit Arnoldus Rogerius comes, pater Sibylla, quæ Hugo-
ni Mataplanio nupsit, & ei peperit Arnoldum Rogerium Comitem Pailliarium, qui Ur-
racam Entenzam Urgelitanam, Teresiæ reginæ sororem, in matrimonio habuit.
Unde forte cum Urgelitana successione simul hæc etiam areola domui obtigit.

§. XIV. Cum Cardonensis Folckia familia (à quodam Hugone ortæ, qui ex
Francia in Cataloniam venit.) in §. præcedenti facta sit mentio, utpote cujus successio
ad Cordubenses delata est, operæ pretium fuerit, partem ejus Genealogiæ huc ad-
scribere.

Raymundus IX. Folch. Vicecomes Cardonæ, cognom. Proombre.
Uxor Maria Alvares de Haro Com. de Lerin.

Raymundus X. Vicecom. Hugo de Cardona Admir. Arragoniæ. † 1334.
Ux. Maria de Canellas. æw. Uxor Beatrix de Anglesola.

Hugo 1335. primus fit comes Cardonæ à Petro R. Arragon. † 1409.
Uxor Blanca f. Raymundi Berengarii infantis Arragoniæ.

Joh. Raymund. Folch. C. Cardon. Antonius C. de Hugo B. Petrus com. de Coli-
cogn. Cap. S. Joh. Bapt. Calatebelloto in de Bel- sano prorex Sici-
Ux. Joanna f. Alfonsi Arragon. D. Sicil. A quo payg. lia 1446.
Gandiæ M. Villenæ. linea.

Joan. Raym. 2. Folch. com. de Cardona Jacobus Hugo de Car- Petrus com. de Coli-
& Prades. Cardinal. dona. sano.
Ux. Consalva Ximenez f. Sancii Xime- † 1466. Ux. Blanca. Petrus 2. comes de
nez de Arenos, heres comitatus Pr. Navarræ. Colifano.
Prades. Autor lineæ.

Joh. Raym. 3. Folch. com. de Cardona & Anto- Petrus Archi- Artalis com. de Co-
Prades, Prorex Sicilia. † 1479. nius. episc. Tarra- lifano, Conestabil.
Uxor Joanna Arragonia, f. Jacobi com. conis. & Admiralis Sicil.
Urgelitani. æw. 15.

Joannes Raym. 4. Folch. fit Dux 1491. † 1510. Fuit etiam Marchio
de Pallas.

Uxor Aldoncia Manrique, f. Friderici Henriquez Admiralis Castil.

Ferdinand. Raym. Folch. Petrus Alphon- Antonius Pro- Ludovicus Henricus
D. Card. fit Conestab. Gubern. sus. rex Sardin. † Archiepisc. Cardinal
Arragoniæ. Catalan. 1553. pater Jo- Tarracon. † 1530.
Uxor Francisca Manri- autor li- annis. † 1532.

Joanna heres Ducatus Cardonæ. Maria com. Alfonsa com. Anna com.
Uxor Alfonsi Arragon. D. Segorb. mater Olivæ. Lerin. Aytonæ.
Francisci Arragonii Ducis Cardon. & Segor-
biæ, qui † 1575. & Joannæ, quæ marito Ferdinando de Corduba,
M. de Comares successionem attulit.

Duc. Car-
donii &
Ducis Fe-
riæ.

§. XV. Præter istos à *Chiffletio* enumeratos *Sammarth.* l'Est. de l'Esp. duos ad-
dit, post id tempus Equitibus A. V. associatos pag. 118. *Ludovicum Raymundum* d' Ara-
gon, Folch, Cardona & Corduba, Ducem Cardonæ, Segorbiæ, Lermæ & Cæ, M.
de Comares, de Pallas & de Denia, Com. d' Ampurias, de Pradez, de Santa Gadea &
de Buendia, Vicecom. de Villamaçar, qui sex titulis inter Grandes Hispaniæ nume-
ratur, Magnus Arragoniæ Conestabilis est, & A. 1665. tanquam Decanus Ordinis Eq. A.
V. Carolo II. Regi collare velleris induit: & p. 151. *Ludovicum Ignatium Fernandez*
de Corduba, Figueroa & Aguilar, D. de Feria, M. de Priego, de Montalvan & de Vil-
lalva. Ille filius fuit *Henrici* Ducis Cardonæ & Segorbiæ, quem in tab. num. 1. vidi-
mus. Hic ex posteris *Laurentii* com. Feriæ est, in quem successionem rami *Priegii*
transisse diximus; unde eadem utitur dispositione, quæ §. 7. March. de Priego assi-
gnata est, apud *Sammarth.* l'Est. p. 48. Ille verò prior (Dux Cardonæ) filiam reliquit,
apud *Sammarth.* p. 44. *Catharinam* de Cardona, d' Arragon, de Corduba, de Sandoval,
Ducem Cardonæ, Segorbiæ, Lermæ & Cæ, uxorem Joh. Cerdani D. Alcalæ. Hujus
scutum eodem modo format *Sammarth.* pag. 44. uti supra §. 12. descriptum fuit scutum
Didaci Ducis, eo excepto, quod Cordubensi symbolo subjicit *Comarense* d'ayua, quod
constat argenteo latereulo representante Regem Maurum cyaneo amictu, aurea
catena

catena revinctum. Apicem assignat leonem purpureum coronatum & falcatum auro, adversa fronte, sed vultu foemineo, confidentem: lacinias cocco & auro tingit.

§. XVI. Idem pag. 40. 41. recenset scutum *Antonii Ferdinandi de Corduba*, de *Cardona, d' Aragon, Ducis Sesa, Soma, & Baena, Com. Cabra, March. Poza, &c.* qui nepos est *Beatricis*, in quam Cabrensem ramum desisse num. 1. vidimus. Huic dat bipertitum scutum. Prior pars quadripartitum exhibet in 1. laterculo, decussatim in summa & ima regione *Arragonicos* palos, in dextro latere carduos *Cardonios*, in sinistro *Andina* lilia, in secundo *Cordubense* symbolum cum *Comarense* subiecto, in quarto tripartitum *deyppala Arragonium, Castellanium*, cum subiecto *Legionensi, Arragonio Siculicæ* conspiciantur, subiectis tribus palis, in altera partitione tribus apparentibus rochis latrunculariis. (Forte hæc insignia sunt familiæ de *Angresola*, ex qua avus huius Ferdinandus fuit.) Altera scuti medietas aurea quinque stellas caruleas in decussim trajectas exhibet, notam familiæ de *Roxas*, ex qua ejus mater *Maria March. de Pozas* oriunda fuit. Apex est coronata galea impositus phœnix diversicolor in flammis constitutus. Laciniæ ex auro & cocco.

Cap. XV.

Coffei Duc. de Brissac.

A R G U M E N T U M.

1. Familia origo. Successio.
2. Scutum, Cossarum *deyppala*.

3. Apex.
4. Tituli.
5. Com Coffei scutum.

§. I.

Illustrissima *Coffeorum* familia refertur ad *Joannem Dn. de Cossé in Andibus*, quem *Familia origo.* *Lex antiquis de Cossé in Meduani* genus retulisse accepi. Ulteriore originem apud *Cossarum* inter Neapolitanos gentem (ex qua *Baltasar Cossa*, sub nomine *Joannis XXIII.* sedem Pontificiam tenuit, donec à Constantiensi Concilio potestate exueretur; tum suo tempore *Philip. Comin* L. 5. c. 2. pag. 374. *Joannem Cossé Seneschallum* Provinciæ memorat, virum probum & ex nobili domo Neapolitana) quærunt; alios eam ex *Cocceji Nervæ* gente deducere memini, sed antiquiora non motor. Joanne *Successio.* supradicto natus est *Theobaldus* Gubernator Andinorum, pater *Joannis & Renati*; ille *Dominus de Cossé* avus fuit *Franciscæ de Plantis*, quæ *Renato Com. de Sanzay* nupta huic genti dominium *Cossé* intulit: hic *Dominus de Brissac*, Gubernator Andium, magnus falconarius & panetarius (*grand pannetier*) Franciæ (seu falconum curæ præfectus & structor panarius) fuit: pater *Caroli & Arti*, quorum uterque Marecallus fuit, illo genitus *Carolus primus Dux Brissacensis*, Marecallus & Panarius seu Artocopus Franciæ, nec non Britannia Gubernator, fuit *Francisci Ducis & Caroli M. d'Acigné* pater: *Francisco* denuo natus est *Ludovicus Dux & Timoleon Comes de Cossé*, panarius structor; illo autem (Ludovico) modernus Dux *Henricus Albertus*.

§. II. Scuto utuntur *Coffei nigro impressis tribus aureis fasciis inferius denticula- Scutum.* *ris*, seu *serræ laminis*. Quod quidem symbolum omnino diversum ab eo est, quod familiæ *Cossarum* Italorum tribuit *Gelior*. pag. 95. 97. & constat scuto argenteo tri- *Cossarum* *deyppala.* bus balthæis prasinis insignito, imposito cephalo rubeo cum crure humano argenteo.

§. III. Apex est ex coronata galea amergens aquila aurea. Laciniæ sunt ex auro & nigro. Telamones duæ aquilæ aureæ. Apex.

§. IV. Titulus Ducis: *Dux de Brissac & de Beaupreau, P. Francia, Marchio de Thouarcé, Baro Baroniarum de Montejan, Pouancé, la Guerche, Chasteaugiron, Coëtmen, Malestroit, &c.* Parenti ille datur apud *Sammarth*. l'est. de Fr. *Dux de Brissac, Par & M. Panarius Francia, Comes de Chemillé, & du Chastel, Vicecomes de Tiffanges, Baro de Montejan, de Sillé le Guillaume & de Chasteaugiron.* *Brissac* comitatus titulo insignitum est A. 1560, inde Ducatus & Pariatus axioma nactum A. 1611. cui accessit confirmatio

curiæ 1620. *Beaupreau* à Ludovico Hutino ornatum titulo Comitatus & Patriatus 1326. inde 1554. Marchionatus, demum 1562. Ducatus. A patre *Guidone de Sepeaux Com. de Chemillé* hunc Ducatum habuit *Joanna* uxor *Henrici Gondii Ducis Radesiani*; unde à *Francisca Gondia Ludovici Cossæ uxore* ad hanc gentem venit. Eodem modo *Chemillé* comitatus per Gondios ad Cossæos delapsus est. *Montjean, Coëtmen, du Chastel, Malestroit*, videntur esse ex hereditate *Judithæ d'Acigné* f. Joannis VIII. Marchionis, uxoris *Caroli Ducis Brissaci*, quæ 1598. decessit. Nam uxor Joannis VII. Dn. d'Acigné ac ita *Judithæ* avia fuerat *Anna* Dn. de *Montjean*, de *Malestroit* & de *la Beliere*, filia *Ludovici* Dn. de *Montejan*, atque *Joannæ du Chastel* Dn. de *Combours*, Joannis autem mater, Joannis VI. uxor, *Gilla* seu *Ægidia Baronissa* fuit de *Coëtmen*, Vicecom. de *Tonquedec*. Video tamen etiam *Joannam*, uxorem *Guid. de Rieux* Dn. de *Chasteauneuf*, vocari dominam *du Chastel* filiam *Claudii* Dn. du *Chastel*, à qua avia sua materna prædicta *Joanna* uxor *Henrici Gondii* hoc dominium habere potuit. De *Chasteaugiron* illa succurrit conjectura, quia *Valeria Domina* de *Chasteaugiron*, de *Rougé* & de *Derval* filia *Armælii* Dn. de *Chasteaugiron* nupsit *Godofredo* de *Chasteaugiron* comiti de *Combours*, & his nata est *Gilletta* de *Chasteaugiron* dicta de *Derval*, Domina de *Chasteaugiron*, mater ex *Joanne Raguenel* Vicecomite de *la Beliere* *Joannæ*, quæ ex *Tanaquile* du *Chastel* Dn. de *Renac* *Joannam* genuit *Ludovicum* de *Montejan* uxorem, *Annam* *Ludovici* & *Joannæ* filiam Joannis VII. d'Acigné conjugem, quam *Judithæ* aviam diximus, hujus successionis fuisse causam. De reliquis non satis mihi exploratum est.

C. Cossæi
scutum.

§. V. *Timoleoni Com. Cossæo & Castrogironio*, patruo Ducis, *Sammarth.* l'est. de Fr. pag. 413. scutum dat quadrifidum ex symbolis *Borbonio*, *Arragonio*, *Britannico* & *Andino Siculo*, quibus media *Cossæa* parmula incumbat. Sed quadrarum rationem non capio. Apicem dat aquilam nascentem, aut pro aurea nigram, quo colore etiam assistentes scuto aquilæ tinguntur: haud debet discernendi causa.

Cap. XVI.

Domus de Crequy, Duc. Lediguerii & Crequii.

ARGUMENTUM.

1. Familia Crequy.
2. Scutum Duc. Lediguerii.
3. Crequia familia. Successio. Linea.
4. Blanchefort famil. Successio in nomen & arma Crequia.
5. Agoult. De origine fabula.
6. Gentis deductio. Variæ lineæ.
7. Montauban. Artaldii.
8. Vef. seu Vaesc. lineæ.
9. Linea de Grimand.

10. Montlor.
11. Maubec. Bocsozel. Montlorium nomen assumptum.
12. Hereditas *Christine d'Aguerre*. Tabula progenologica *Francisci Ludovici Com. de Sault*.
13. Bonne. Dux de Lesdiguieres.
14. Apex. Telamones.
15. Scutum Ducis Crequii.
16. Tituli. Lesdiguieres. Crequy. Freffin. Canaples. Poix. Moreul. Vienne. Pontdormy. Sault. Ragny.

§. I.

Familia
Crequy.

Antiquitate & meritis Illustrissima familia *Crequiorum* hoc tempore duos Duces *Lediguerium* seu *Diguierium* & *Crequitum* complectitur, quorum distincta scuta sunt.

Scutum
Duc. Lediguerii.

§. II. Dux *Lediguerius* (de *Lesdiguieres*) scuto utitur bis perpendiculariter & semel transverse secto: incumbente media parmula *rubea* cum *leone aureo*, & assuto *cephalo scutariocaruleo*, inscripto *tribus rosis argenteis*, familiae *Bonia* seu de *Bonne* designandæ. Ex laterculis scuti majoris primus *aureus chamacerasum rubeum* complectitur, gentis *Crequie* notam: secundus *aureus* duos *leopardos rubeos* refert, quæ resera est *Blanchfortia* seu de *Blanchefort*: tertius ex eodem metallo *lupum rapacem caruleum*, unguibus *cruentis* defert, symbolo gentis *Agutia* seu de *Sault-Agout*: quartus, qui inferioris ordinis primus est, *caruleus* tres *turres aureas* representat, signum gentis

gentis *Montalbana* (Montauban:) quintus *caruleus* tribus *palis argenteis* (alii *aureos* pingunt) exaratur, cum *capite* ex eodem metallo, quo notatur *Vaesc* seu *Vesc*: extremus *aureus* insignitur *duobus leopardis caruleis* pro *Montlauria* seu potius *Maubecia* stirpe. Caterum omnes istis *areolis* designatas familias *Historia Genealogica* diligentissime excoluit *Clariss. Guido Allardus Consil. R. Franc. Impress. Gratianop. 1672.*

§. III. Quod *Crequiam* ipsam celeberrimam quondam *Picardie* familiam at- Crequia
familia. tinet, ea ab *Allardo* ex *Sammarthanis* & *Morlierio* recensetur: factio initio ab *Arnol-* Successio. *pho Dn. de Crequy*, qui 897. ceciderit *prælio* contra *Heribertum Veromanduum* ex *partibus Caroli Simplicis*: ei uxor datur *Ignodis* f. *Odoacri Flandrie forestarii* s. comitis, sicuti filio ejus *Odoacro Jolanda* seu *Joletta* filia *Balduini Com. Cliviae*. *Odoacri* atnepos *Balduinus II.* dicitur ob *virtutem bellicam* à *Balduino* comite *Flandrie* primus *Arte-* Lineæ. *beck*, cujus alter filius *Henricus Dominos de Bierback* genuit, *Buchardus Crequios* pro- *Gerardus* *Godofredum Bullionium* in *Palæstinam* comitatus est. Hujus abnepos *Philippus* filios habuit *Engerrandum* *Episcopum Cameracensem* & *Teroanensem* circa 1306. *Hugonem* *satorem lineæ Crequiorum* *Dominorum de Rimboval, des Granges, de Rouverel, d'Yriolant, Vicecomitem de l'Angle*, & his majorem *Balduinum V. Dn. de Cre-* *quy*. *Balduini* atnepos *Joannes* 1430. ex primis fuit, quos *Philippus Bonus* equites au- *rei uelleris* legit, alius *Joannis* pater, quo geniti *Joannes, Philippus & Georgius*: hic *Do-* *minos de Risse & de Begueux* sevit, qui defecere, iste *Barones de Bernieules & de Bel-* *quin, Comites de Clery, Dominos de Hemont*, ille iterum filium habuit *Joannem*. Hic *cum ex filiis Joannes* in *juventute* moreretur, *Ludovicus* *prælio* caderet, *Antonius* *Eccle-* *siasticam* sectaretur vitam, *Episcopus Namnetensis*, inde *Ambianensis*, demum *Cardi-* *nalis*, filiam habuit heredem *Mariam*, quæ *Crequium* nomen & *successionem* attulit *marito Gilberto de Blanchefort*.

§. IV. *Leopardi Blancfortiam* familiam notant, quæ in *Crequium* successit no- Blanche-
fort famil. men, & quæ propriè ea est, ex qua *Duces Lediguerii* & *Crequius* oriundi sunt. Hæc *teste Allardo* ex *inferiori Lemovicio* oriunda, creditur descendere ex aliquo minori, fi- *lio Regis Angliæ*, unde hæc sint insignia. Mentio fit *Bernardi Dn. de Blanchefort* anno 1030. & *Bertrandus de Blanchefort* 1158. *Magnus Magister* fuit *Templariorum Equitum*. *Integram* tamen *Genealogiam* orditur *Allardus à Salomone Dn. de Blanchefort*. 1230. *Ejus* trinepos *Guido M. Magister Rhodi* fuit 1512. ac seq. mortuus est, & *Joannem* fratrem *habuit propagatorem stemmatis*: patrem *Gilberti*, qui *Mariam Crequiam* 1530. duxit, & genuit *Antonium*, qui *avunculo Antonio Cardinali* successit, ea conditione ut arma Successio
in nomen
& arma
Crequia. & nomen *Crequiorum* assumeret. Ipso & *Christiana d'Aguerre*, divite herede suæ do- *mus*, natus est *Carolus de Crequy, d'Agout, de Vesc, de Montlor, de Montauban*, ab uxore *Dux de Lesdigueres*: pater *Francisci Ducis de Lesdigueres*, quo natus *Dux Franciscus Emanuel*, & *Carolus Nicolaus M. de Rugny*, atque *Caroli Com. de Canaples*, genitoris *Caroli moderni Ducis Crequii*, *Alfonsi Comitis de Canaples* & *Francisci Marecalli Crequii*.

§. V. *Lupus Agoutios* designat, celeberrimos *Provinciæ & Delfinatus* pro- Agout. *ceres*. De eorum origine ex *Cas. Nostradamus, Bouche, Pithono, Anton. de Pinee*, & aliquo *Archiepiscopo Stettini in Saxonia*, refert fabellam *Allardus D. tr. pag. 83.* Quendam De origine
fabula. *Hugonem de Trich*, principem de *Goulnaud* in *Saxonia Ottonis III. Imperatoris* con- *sanguineum*, furtivo concubitu impragnasse filiam *Waldungi Regis Pomeraniæ*: *Hanc* cum de delicto constaret, in turri asservatam peperisse filium, quem parentis iram *reformidans* *linteis pretiosis involutum* per *rusticum* asportari voluerit, sed hujus lo- *co* *lupam infantem arreptum* in *lustrum* suum asportasse, quod *Hugonis* *venatores* *cum* vidissent, *lupa iterum digressa*, hos *infantem illæsum* repetisse, & *hero suo ob-* *tulisse*: qui suum agnoverit, ei nomen *Wolf* indiderit, & pro suo educari jussit. *Sed & Regem avum* rei miraculo motum parentibus ignovisse, eosque conjugio *junxisse*: *Hunc* dein *Wolf* ex *Sydrack* filia *Regis Russia* filium suscepisse iterum *Wolf*, *qui Beraldum Saxonem*, cum *Regi Arelateni* auxilio veniret, comitatus *vallem* *Sault* occupaverit. Verum sicuti ipse *Allardus* hoc commentum rejicit, & con- *queritur*, quod *similibus fabulis* aliarum *genealogiarum* fides in *dubium* revocetur:

Ita nonnullæ circumstantiæ vanitatem produunt: Nullus est principatus de *Goul-
naud* in Saxonia, quamvis *Golnovia* Pomeraniæ sit civitas: ast eo seculo Pome-
rania neutiquam Saxoniam annumerabatur, sed à *Vandalis* seu *Vinidis* tenebatur. Por-
ro Pomerania reges nunquam habuit, quamvis habuerint Heruli & Vandali, in qui-
bus tamen nullum Waldungi vestigium reperire licet. Sed & ipse qui allegatur au-
tor, *Archiepiscopus Stettinensis* fabulosus est; Stettini enim nullus unquam Episcopus
vel Archiepiscopus fuit. Ita transparet fabulæ vanitas. Nec melior sit aliis vestita cir-
cumstantiis, veluti eam refert & ridet *Le Laboureur de l'orig. des arm. num. 65.* quod
Wolfius ille filius fuerit principissæ Bohemicæ, ex furtivo congressu conceptus,
cumque eum in sylva Bohemica exponi curasset, à lupa nutritus cum nutrice be-
stialem in modum rapto vixerit, donec captus à venatoribus hoc nomen acceperit.
Sed tædet his immorari: rectius Allardus nomen *Wolf* seu *Lupi* à scuti icone sumtum
conjicit: cujus rei alibi item extant exempla.

Gentis de-
ductio.

Variæ li-
neæ.

§. VI. Primum gentis reperit Allardus *Agoutum de Wolf*, cui Henricus II. Ba-
roniam *Saltus* seu de *Sault* cum valle eo spectante contulit, diplomate scripto prope
Papiam, 1004. cujus apographon autor ipse integrum scripto suo inserit. In eo Im-
perator vocat *Agoutum militem, Marecallum suum ac S. Imperii*. Recognovit diploma
Leopoldus notarius vice Domini Reynardi Colon. Episcopi & Italiae Archi Cancellarii.
Unde hanc Baroniam primitus immediate ab Imperio tenuit familia. Hujus filius
fuit alius *Agoutus d'Agout Baro & Dn. de Sault*, pater *Raymundi*, qui alia bulla confir-
mationem ab Imp. Friderico II. 1108. obtinuisse dicitur, quod cum Chronologia
neutiquam conciliari potest: hoc natus est *Bertrandus*, genitor *Raymundi* & *Guil-
lini* celebris Poetæ. Ille clarus in Historia Provinciæ genuit *Isnardum, Raymundum,*
Bertrandum. A *Raymundo Domini d'Agout de Trets & de Cypieres* descenderunt, qui
pridem defecere. *Bertrandus d'Agout, Dominus de Mison, de Curban, du Monefier,*
de Laval Drome, de Laval de Turenne, amplissimam habuit & habet posteritatem in
septem divisam lineas: Prima de *Curban* defecit in Ludovico II. seculo decimo
quinto; secunda de *Piegon* seu de *Bonneval* adhuc superest; ut & tertia de *Chanonffe*,
nec non quarta de *la Baume des Arnauds*. Quinta de *Luc & Pillon*, seculo decimo
quinto desiit: nec non sexta de *Beurieres* & septima de *Savournon*. Quod *Isnardum*
attinet, cui Philippus Imp. se regem Arelatensem dicens, 1204. regalia confirmavit:
Huic filius datur *Fouquet*, qui à matre cognomen de *Pontevéz* assumpsisse, & autor re-
liquorum, qui hoc nomine gaudent, esse dicitur, atque *Isnardus II.* qui à comite Pro-
vinciæ coactus est ad homagium 1291. amplissima tamen Baronatus adhuc libertate.
Isnardo natus est *Raymundus III.* Seneschallus Provinciæ, pater inter alios *Fouqueti*
seu *Fulconis* Bar. de *Sault* & ejus vallis, Dn. de *Rhelane, de S. Michel, Maune, Fontia-
nè, S. Esteve* (quæ illi à Regina Joanna 1349. data sunt, cujus etiam Cancellarius &
M. cubicularius ac Provinciæ Seneschallus, quod officium aliquando genti familiare
fuisse videtur, extitit) & *Raymundi Agouti IV. Dn. de Laval d'Oule, &c.* etiam Seneschal-
li Provinciæ: illo natus præter *Fouquetum* seu *Fulconem* Vicecomitem de *Rhelane*,
ob fortia gesta civitate d'Orgon, comitatu *Nola, Insula & Marchionatu Corsou* à Joan-
na regina donatum, & Joannem Archiepiscopum *Aquensem* 1380. *Raymondus IV. Baro de*
Sault, Vicec. de Rhelane, Comes de Geras Calabria, pater *Phaneta* heredis *Saltus*, quæ suc-
cessionem attulit marito. Hoc (*Raymundo Dn. de Laval d'Oule*) natus *Fouquet* seu *Fulco*
Phaneta agnatæ conjux, & ob id *Baro de Sault*, atque *Raymundus*. Ille filium habuit
Raymundetum cubicularium Ducis Burgundiæ, qui liberos non suscepit: Hic dictus
Agout d'Agout, Dominus fuit de *Barrét, &c.* & genuit *Fouquetum* seu *Fulconem, Baro-
nem de Sault*, ex patruelis hereditate, & *Guilelmum Dn. de Cypieres*, patrem *Raymun-
di VI.* ultimi ex hac stirpe *Baronis de Sault & Ludovicæ*, quæ *Claudio de Montauban* nu-
pta ei attulit hereditatem fratris; unde & bona & nomen in aliam transiere stirpem,
quod mox videbimus.

Montau-
ban.
Artaldii.

§. VII. Proximus alveolus, secundi ordinis primus, turres defert familiæ *Mon-
talbanæ*. Hæc quidem non vetus illa *Montalbanensis* est sed *Artaldia* (Artaud) quæ
isti successit. Ex antiquis *Montalbanis* recenset Allardus *Dragonetum de Montauban*,
Dn. de Montmouret de Baume Noire circa 1192. quo *Raymundus* genitus, hic genuit
Raymundum, Raynaldum, Dragonetum Episcopum Vapincensem, Rosselinum Dn. de Lunes
& *Mabi-*

& *Mabiliam*, uxorem *Guilhelmi Artaud*: *Reinaldus* filium quidem *Raymundum*, sed hic A. 1310. mortuus *Guilelmum Artaud* heredem habuit. Quod *Artaldos* attinet, hos ex regibus Franciæ, comitibus Provinciæ, *Forcalquerii*, *Dia* atque *Ebroduni* derivant. Cæterum *Genealogiam Allardus* deducit ab *Isoardo Com. Diensi* circa A. 1095. patre *Isoardi comitis*, qui non nisi filiam habuit, atque *Jofferandi Dn. de Luc, d. Aix & de Bellegarde*, quo nati *Isoardus Dn. de Luc, & Hugo Artaud Dn. d. Aix*, qui familiæ hoc nomen indidit, genuitque *Hugonem Artaud II.* patrem *Guilelmi Artaud*; cui ortum debet *Guilelmus*, à quo familia *Artaud* propagata, & *Isoardus Montallianensium* sator: Hic enim *Dn. de Montmaur, &c.* qui vixit A. 1334. pater fuit præter alios *Raymundi Montalbanii*, (quo genitus *Aynardus Baro de Montmaur*, pater *Raymundi & m. d. c.*, qui sororis *Isoardi filio Joanni Artaud*, *Montmaur & alia*, patrueli autem *Raymundo Boul*, *Lux & Glandage* reliquit) atque *Dragoneti Dn. de S. Julien*, quo genitus *Raymundus Raymundi II.* avus *Raymundi III. Baronis de S. André*, proavus *Claudii de Montauban Bar. de S. André*, qui filium ex *Luisa d'Agout* habuit *Ludovicum de Montauban d'Agout Baronem de Sault*: quo genitus est *Franciscus d'Agout de Montauban Com. de Sault*, pater ex *Joanna de Vesc Francisci Ludovici*, qui ex *Christina d'Aguerre* genuit *Ludovicum, Philippum & Joannam* uxorem *Claudii Francisci de la Baume comitis de Montrevel*. Verum filii *Ludovici* heres mater *Christina* fuit, quæ A. 1611. in favorem *Crequæ* genitorem effecit. Alias etiam lineas *Montalbanensium* *Dominorum du Villard & de Jariaye*, quorum aliqui supersint, *Allardus* noster recenset.

§. VIII. Proximus laterculus designat familiam de *Vesc* seu *Vaesc*, celebrem ab *Vesc* seu *Vaesc* antiquo in comitatu *Valentino* Delfinatus. *Allardus* primum reperit *Dominium de Vesc & de Montjoux Hugonem* circa A. 1180. hoc natus *Armandus*, isto *Hugo* autor *linearum de Beconne & de la Baume*, atque *Almericus*, pater *Hugonini & Dalmatii*. *Dalmatius* cognomen habuit de *Comps*, à familia antiqua (cujus scutum rubrum referebat aquilam auro & nigro tessellatam) de *Comps*, cujus hereditatem vel materno vel uxorio jure adiit, pater *Guilelmi de Vesc*, dicti de *Comps Dn. de Comps*, quo natus *Dalmatius*, hoc *Joannes*, hoc *Raymundus*, isto *Petrus*: pater *Sebastiani*, à quo linea *Dominorum de Comps, de Combemont, de Loriol, & Stephani*, qui in summa gratia *Caroli VIII.* floruit, ejus gratiam *Baronatus* titulo auctum est, à quo deinceps reliqui *Barones de Grimaud & de Forcalquieret* orti sunt. *Hugoninus* vero de *Vesc*, *Dn. de Montjoux & Condominorum d'Espeluches*, qui hodie supersunt, geruntque in parma rubra turre tres seu castrum *trigayor* ex argento, utrinque pinnatas alternatim nigro colore (breteffées & contrebessées.) Ille (*Almericus*) genuit *Petrum II.* iste *Rostanum*, patrem *Petri Dn. de Beconne*, reliquorum *Dominorum de Beconne*, nec non *Dominorum de Brian-court satoris, Joannis Episcopi Vantiensis & Agathensis*, hisque majoris *Claudii Domini de Montjoux*, de *Vesc & de la Penne*. Hic genuit præter *Joannem & Aymarum Episcopos Vantienses*, (istum etiam *Agathensem*) *Antonium*, cujus filii *Claudius & Joannes* pronepotes caruere, atque *Aymarum* *Dominum du Teil & de S. Tomé*, cujus pronepotes lineam clausere.

§. IX. Ex his imprimis huc spectat linea *Baronum de Grimaud*, orta quod diximus ex *Stephano*, hujus enim filius fuit *Carolus*, pater *Antonii Episcopi Agathensis & Valentini* atque *Diensis* post avunculum *Franciscum Claromontanum Cardinalem*, de quo etiam *Castrens*, atque *Joannis*: Hic A. 1548. mortuus ex *Flora de Montlor* genuit *Florum Baronem de Grimaud & de Forcalqueiret*, *Dn. de Chasteauregnaud*, de *Cambomb*, de *S. Hippolyte, &c.* *Joannem*, improles, & *Joannam* uxorem *Francisci d'Agout B. de Saut* fratrum heredem, quæ adeo successionem attulit mariti domui, unde in *Crequiam* ea delapsa est.

§. X. Superest *Monlauria* seu *Montloria* familia. Familiam ex *Linguado-Montlor*, cio oriundam *Allardus* deducit à *Pontio Domino de Montlor & d'Aubenas in Vivaresis*, unde 900. feuda nobilia dependent, qui patrum habuerit *Hugonem Episcopum Reienssem*, inde A. 1166. *Archiepiscopum Aquensem*. *Pontio* nati sunt *Heraclius, Petrus Episcopus Massilia* A. 1229. *Joannes Episcopus Magalona* A. 1234. *Heraclius* genuit

genuit *Guidonem Episcopum Valentinum & Pontium II. Baronem de Montlor & d'Aubenas* Dn. de Pasquieres & de Cabrieres, patrem *Heracii II.* avum *Pontii III.* proavum *Guidonis* abavum *Guidonis II.* atavum *Ludovici Magni*, omnium *Baronum de Montlor.* Hic *Armandum* genuit *Baronem de Polignac* à matre, qui ante patrem mortuus est, atque *Joannam heredem*, quam A. 1425. duxit Hugo Dn. de Maubec, cujus filii *Montlorium* cognomen assumere. Cæterum antiquiorum *Montloriorum* parma tuit aurea inscripto leone coronato & vario vellere induto.

Maubec.

Bocsozel.

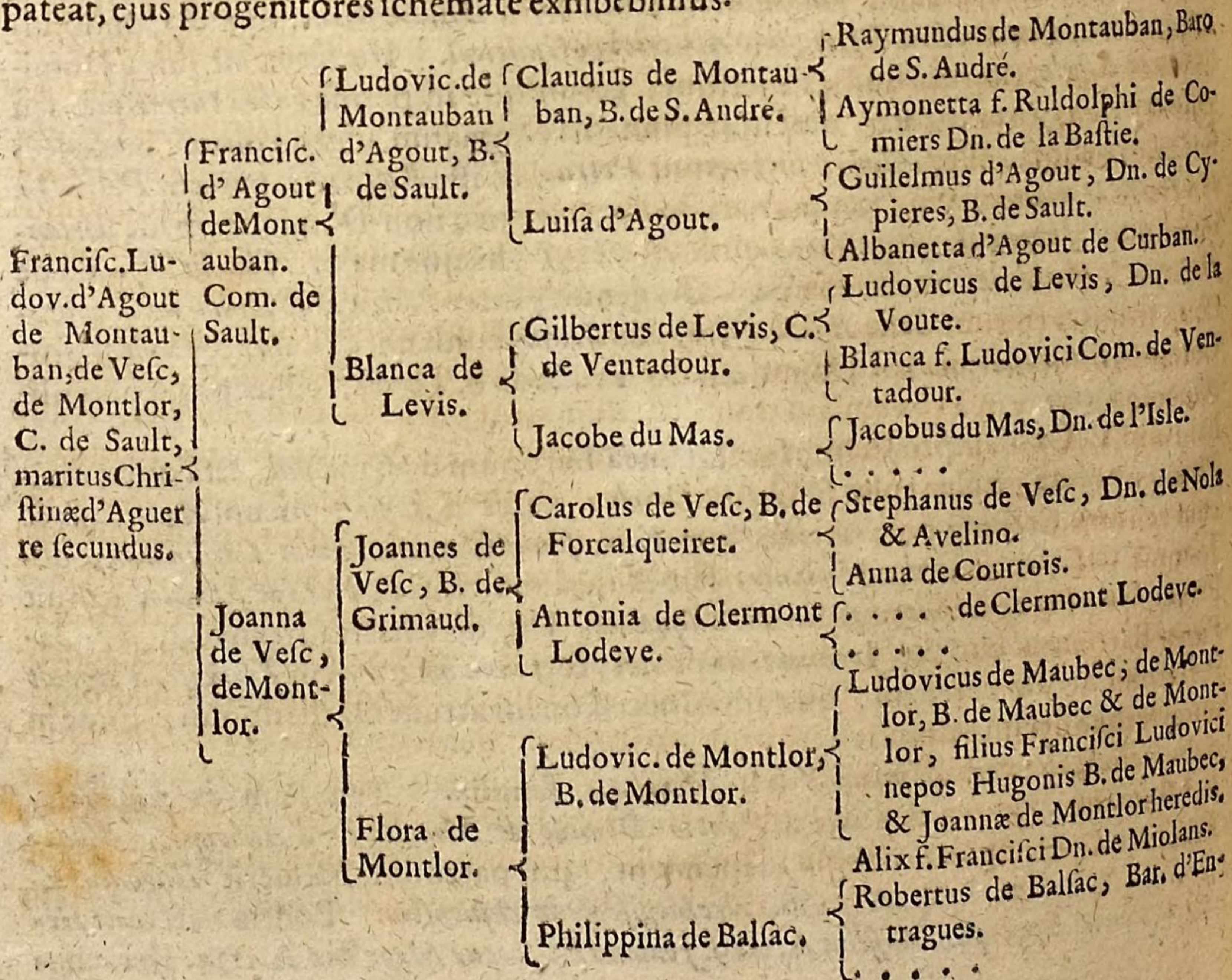
Montlorium nomen assumptum.

Hereditas Christinæ d'Aguerre.

§. XI. Quod *Maubecios* attinet, qui in nomen *Montloriorum* succedere, & quorum tessera fuere duo leopardi carulei in parma aurea, nomen habent à *Maubec* in *Viennensi* Delphinatus agro sita Baronia, tertia ex quatuor Baronis eius Provincia, dein ornata *Marchionatus* titulo. Familiam deducit *Allardus* ex *Humberto de Bocsozel*, qui vixit A. 1093. cujus pronepos *Aymon* genuit *Guidonem*, *Aymonem* & *Humbertum*; à *Guidone* & *Humberto* progenitos illos, qui nomen *Bocsozel* servarunt: *Aymon* vero, forte quod heredem *Maubeciam* duxerat, hujus Domini sumit nomen, genuit *Aymonem II. Dn. de Maubec*, qui loco antiquorum insignium *Bocsozeliorum*, quæ fuere in solo aureo cervus tessellatus duplici ductu argenti & cyani, alciuit *Maubeciam* antiquam tesseram auream, cum leopardo caruleo, cui alium posteri dein junxere: hoc genitus *Humbertus*, pater *Aymonis* & *Hugonis*, qui *Franciscum* genuit, patrem *Hugonis* & *Humberti*, à quo linea de *Renage*. *Hugo II.* genuit *Hugonem Dn. de Roche*, cujus nepos lineam terminavit, & majorem *Franciscum Ludovicum*, qui à matre *Joanna Ludovici Montlorii* filia & herede nomen de *Montlor* assumpsit, & reliquit *Ludovicum de Maubec de Montlor Dn. & Baronem de Maubec & Montlor*, *Ludovici* patrem, avum *Floræ*, quæ *Joanni de Vesc Baroni de Grimaud* 1526. nupsit, eiq; peperit *Florum* in prolem, *Franciscam* uxorem *Gabrielis de Bressac*, *Joannam* Dominam de *Grimaud*, de *Chasteauregnard*, de *Carouil*, de *Chasteaneut-de-Mazant*, & de *Savigny* *Francisco Agoutio C. de Sault* A. 1526. nuptam, *Franciscam* Abbatissam. Eadem *Floræ* ex secundo marito *Jacobo de Raymon Dn. de Modene*, genuit *Ludovicum de Montlor*, *C. de Montlor*, *M. de Maubec*, *Baronem de Modene*, qui non nisi filias reliquit.

§. XII. Ex dictis apparet, quatuor hos laterculos enumeratos uni deberi hereditati *Christinæ d'Aguerre*, & quidem quam illa à filio *Ludovico d'Agout de Montauban de Vesc de Montlor C. de Sault* obtinuerat. Ut vero, qua ratione illa familia in hujus *Ludovici* patre, *Christinæ d'Aguerre* (quæ ex priori marito *Antonio Crequio* *Carolum Crequium* genuerat) secundo marito, *Francisco Ludovico* confluerint, clarius pateat, ejus progenitores schemate exhibebimus.

Tabula
progonolo-
gica.
Francisci
Ludovici
Com. de
Sault,

§. XIII. Superest scutulum medium, quod familiam Boniam designat, cujus ^{Bonne,} natales apud aliquos in Germania ex civitate Bonna, ab aliis ex Burgundia, vel Pe-
demontio, vel Fucigniorepeti testatur *Allardus*. Ipse deducit à *Bosone* seu *Bosonetto*
de *Bonne* circa 1250. patre *Francisci*, avo *Francisci II.* proavo *Francisci III.* qui pater
fuit *Gabrielis*, *Martini*, à quo credit *Marchionem de Bonne* descendere, *Jacobi* seu
Jamoneti, à quo linea Dominorum d' *Auriac* & de *la Rochete*, *Vicec. de Tallard*, nec non
Dominorum der *Allods* descendit, & *Raymundi*, qui *Episcopus Vasionensis* mortuus est
circa 1385. *Gabriel* genuit *Franciscum IV.* Condominum de *Laye*, de *St. Laurent du Cros*,
de *Lediguières*, du *Gresil*, &c. hic *Joannem Dn. de Lediguières*, virum bellica lau-
de insignem, patrem *Joannis II.* qui jure ab Episcopo *Vapincensi* recepit, quæ ille in-
juste detinebat bona ad ipsum spectantia; ob quæ deinceps etiam gravis ei cum
Episcopo contentio fuit. Hoc natus est *Franciscus V. Dux de Lediguières*, *Par Francia*, ^{Dux de Les-}
Marescallus & demum *Conestabilis*, cujus gesta superioris exeuntis & hujus ingressi se- ^{diguières,}
culorum annales loquuntur. Mortuus ille est 1626. nullo relicto filio, cum duos, quos
genuisset, pueros amiserit. Ex filiabus *Magdalena* & *Francisca*, *Carolo Dn. de Crequy*,
tertia *Catharina* *Caroli* & *Magdalene* filio *Francisco de Crequy Duci de Lediguières* nu-
psere, & ei genti nomen, arma & insignia intulere.

§. XIV. Huic clypeo Dux *Lediguerius* imponit cassidem coronatam, ex qua ^{Apex.}
duorum cynorum colla ex argento pinguntur adversa, rostris, quæ rubent, tenentia
annulum aureum adamante insignem. Lacinia sunt ex auro & cocco. ^{Telamo-}
assistunt duo viri sylvestres colore naturali picti. ^{nes,}

§. XV. Diximus præter *Lediguerium Ducem*, etiam *Crequium Ducem* ex hac ^{Scutum}
esse gente. Nam ex *Magdalena de Bonne Carolus Crequius*, non solum *Franciscum* ^{Ducis Cre-}
Lediguerium genuit Ducem, à quo moderni, sed & *Carolus C. de Canaples*, qui susce- ^{qui.}
pit *Carolus Ducem Crequium*, *Alphonsum C. de Canaples*, & *Franciscum Marescallum*
Francia & *M. de Marines*, patrem *Francisci Josephi M. de Crequy*, atque *Caroli Francisci*
C. de Blanchefort. Hi scuto utuntur simplici *Crequyo*, hoc est, aureo cum chamace-
rao rubea. Apicem etiam eundem servant cum patruelibus, nisi quod legi viros
sylvestres, qui assistunt scuto, auro tingi. Nec observavi discernicula ab illis
usurpari.

§. XVI. Quod titulos concernit: *Carolus communis pater illis utebatur: Ca. Tituli.*
rolus de Crequy, d' *Agout*, de *Vesc*, de *Montlor*, de *Montauban*, *Dux de Lediguières*, *Par*
& *Marescallus Francia*, *Dn. de Crequy*, de *Fressin*, & de *Canaples*, *Princeps de Poix*, *Baro*
de *Vienne* & de *Dompmart*, *Dominus de Moreul*, de *Pontdormy*, &c. Ex filiis *Franciscus*
usurpavit titulos *Ducis de Lediguières*, *C. de Sault*. Ex hujus filiis minor vocatur *Mar-*
chio de Ragny. Alter filius *Caroli Carolus C. de Canaples* dictus est; ex nepotibus *Carolus*
Dux de Crequy, *Princeps de Poix*, *B. de Pontdormy*, salutatur. De familiarum cognomini-
bus fusc jam dictum est. *Lediguières* emit *Franciscus de Bonne IV.* (vid. §. 13.) *Duca.* ^{Lediguières.}
lis vero & *Pariatus* titulus accessit A. 1611. confirmatus à curia A. 1620. *Crequy* audivimus, ^{Crequy.}
quomodo ex *Crequia* originaria familia delatum sit ad *Blancofortios*. §. 3. Dignitas
Ducatus & *Pariatus* accessit literis datis A. 1653. confirmatis à curia A. 1663. *Fressin* ex an- ^{Fressin.}
tiquis titulis veterum *Crequiorum* fuit, quem primum adscriptum lego *Gerhardo*
Crequio, *Bullionei* in expeditione *Asiatica* comiti. *Canaples* in potestate fuit familia ^{Canaples.}
Ambianæ, inde in *Pequigniam* translata est matrimonio *Mariæ d'Amiens*, viduæ
Balduini V. Crequii, & *Joannis de Pequigny Dn. de S. Oyn*: horum filia *Joanna de*
Pequigny, attulit *Canaples* & *Outrebois* marito *Joanni II. Dn. de Crequy*, unde
cum reliquis *Crequiis* bonis ad *Blancofortios* transiere. *Poix* principatus conjugio ^{Poix.}
Joannis VII. Dn. de Crequy atque *Jossinæ* filia *Joannis de Soissons Dn. de Moreul* &
Principis de Poix, ad *Crequios* devenit: quocum jungendus est titulus de *Moreul.* ^{Moreul.}
Vienne Baronatus obtigit *Carolo* à matre *Christina d'Aguerre*, filia *Claudii d'Aguer-* ^{Vienne.}
re Baronis de Vienne. *Pontdormy* invenio inter titulos *Crequiorum*, datum utpluri- ^{Pontdor-}
mum secundogenitis, unde vero primum stirpi obtigerit, non observavi. De comit. ^{my.}
Sault seu *Sault* satis dictum §. 6 & 7. *Ragny* Marchionatus spectavit ad familiam de ^{Sault.}
la Magdelaine: ex qua filia & heres *Leonori de la Magdelaine M. de Ragny Anna* ^{Ragny.}
Francisco D. Lediguerio nupsit, à quo filius secundus titulum gestat: nec tamen
fatis

fatis dicere possum, utrum etiam Magdalenia insignia patriis junxerit: Sunt vero arma illa *Magdalenia* apud Paillot. La vr. & parf. sc. pag. 187. 188. Scutum hermionicum exaratum tribus baltheis rubeis, quibus inscribuntur 11. concha aurea, illo ordine 3. 5. 3.

Cap. XVII.

Cueva Duc. Albuquerqueii.

A R G U M E N T U M.

1. Familia.

2. Scutum.

3. Mendozia scutula.

4. Apex.

5. Aliter ex Pailloto.

6. Ex Julio Chiffletio vera effigies.

7. Discrepantia.

§. I.

Familia.

Cuevarum illustris apud Hispanos gens plures ex se ramos emisit, in quibus ille præcipuus, qui *Duces Albuquerque* in Estremaduræ finibus dedit, quam dignitatem 1464. *Beltramo de la Cueva*, quem prius *Ledesma* comitem creaverat, hoc retracto comitatu, *Henricus IV. R. Castiliæ* contulit.

Scutum.

§. II. Gestantilli *Duces* apud *Job. Jac. Chifflet. E. A. V. num. 170.* scutum in summo recta linea bipertitum, utraque parte aurea palo coccineo exarata: in imo rotundatim chlamydatum prasinum aureo dracone impressum. Parmæ limbus circumdatur miniatus, septem aureis decussibus mutilis totidemque scutulis *Mendoziæ Vegensæ* symbolo exornatis alternatim impressus. Quo cum concordat *Sammarth. l'Est. de l'Esp. p. 32.*

Mendozia
scutula.

§. III. Scutulorum *Mendoziarum* rationem petendam puto à *Mencia Mendozia* filia *Didaci Hurtadi de Mendoza Ducis del Infantado* primo *Duci Albuquerque* nupta.

Apex.

§. IV. Ex galea auro coronata, lacinia dependent ex auro & minio, exurgit autem draco aureus.

Aliter ex
Pailloto.

§. V. Aliter *Paillot. parf. sc. voce Enté* ea depingit: *Cueva en Espagne porte d'azur à trois fleurs de lis d'or, parti d'or à 2. pals du gueules, enté en pointe de sinople au Dragon couronné d'or, à la bordure de gueules chargée de 8. sautoirs d'or.*

Ex Julio
Chiffletio
vera effigies.

§. VI. Et ita quidem rectius depingi non dubito, cum *Julius Chifflet. epist. præfixa Claudii Chiffletii libello de Numismate antiquo ad Alfonso Card. dela Cueva*, ita etiam eadem designet, teste *Ed. Bissæo NN. ad Nicol. Upton. p. 71.* qui integrum ejus locum, quem exscriberet, & adderet figuram æri incisam, dignum judicavit. Ex hoc ergo, quæ à patre aliter tradita, discere malumus, vel dicemus, ex eo tempore *Cuevas* more toties recepto suum scutum auxisse. In dextra scuti divisi area carulea splendent aurea lilia tria, ab *Hugone*, è Comitibus *Tolosanis* oriundo, nominis tui instauratore, qui in memorabili pralio de *Salado*, contra *Maurorum* reges, vexillum cruciatum *Avenione* à *S. Pontifice benedictum* prætulit, jubentibus *Alfonso*, *Castella XI. & Lusitania VII. regibus A. C. 1340.* In sinistra parte scuti aurea, duo sunt pali directi coccinei, quos à regibus *Arragonia* ob præclarè bellis gesta majores *Tui* habent. Imo scuto argenteo exaratus est draco prasinus ex antro seu cavea emergens, symbolum fortitudinis, vetustissima gentis *Tuæ* tessera. Ora scuti miniata, octo decussibus aureis impressa est, quas *Tui* sibi vindicarunt, post celebrem pugnam *Anni 1227.* qua civitas *Baeca* à *Maurorum* servitute liberata est, quæ quia die *S. Andrea* festo contigit, nobiles plerique victores, cruce *Apostoli*, scutorum suorum limbos exornaverant. Conf. supra P. I. c. 2. n. 41.

Discrepan-
tia.

§. VII. Concordat descriptio *Chiffletii* cum *Pailloto*, nisi quod infimam scuti partem hic prasinam, draconem aureum vult, cum ille huic viridem colorem, solo argentum tribuat.

Cap. XVIII.

Dauvet Com. des Marests.

A R G U M E N T U M.

1. *Scutum Comitis des Marests.*2. *Famil. Dauvet. Linea.*3. *Vermandois. Rouvroy S. Simon. Tremouille.**Montmorancy. Sarbrucke.*4. *Apex.*

§. I.

QUI falconum curæ præpositus seu Magnus Gallia Falconarius est *Nicolaus Scutum* *Dauvet Com. des Marests*, Bar. de Boursau, de Trélou, de Rupéroux, Vitry le Croi. *Comitis* *des Ma-* *rests.* pag. 318. & Sammarth. pag. 368. illa utitur dispositione scuti, ut scutum quadrifidum, prima quadra bipertita hinc tessellas aureas & caruleas, imposito cephalo scutario caruleo tribus liliis aureis inscripto, isthinc nigro solo inscriptam crucem argenteam quinque conchyliis rubeis impressam referat, *Veromandus & Sansimonio* symbolo. Secunda quadra *Tremollia* est, hoc est aurea inducto cantherio rubeo, cujus cuspidi impressum visitur lilium argenteum, cantherium vero stipant tres caruleæ aquilæ. Tertius laterculus *Montmorenciam* crucem rubeam 16. aquilulis caruleis stipatam in auro refert. Quartus *Sarapontana* seu *Sarbruckia* stirpi notanda, solum caruleum cruciculis acuminatis argenteis (parsum ex eodem metallo leone ornat. Toti imponitur scutulum gentile *Dauvet*, nempe ternis argenteis & rubeis balthéis diagonalibus exaratum, ut tamen primo argenteo impressus leunculus niger obfervetur.

§. II. Rationes areolarum non valde difficiles sunt. *Dauvet* nomen est ipsius *Fam. Dau-* *vet.* gentis, non uno seculo inter illustriores habitæ. *Joan. Bapt. de L'Hermite - Souliers & Franc. Blanchard* in elogio omnium prim. præsid. curiæ Paris. edito A. 1645. deducunt eam à Simone Dauvet, Dn. de la Bourgogniere in Andibus, cujus uxor fuit Antonia de Brezé, filius Jacobus Seneschallus Andium fuit, nepos Joannes primus Tolosani senatus præses, mortuus A. 1471. Filius hujus Guillelmus ex Joanna L'Huillier Dn. de Rieux & de Francourt ex tribus filiis *Petro, Roberto, Joanne* tres lineas severat, *des Marests, de Rieux, de Berneul*. Sed prima mox in Petri filio Nicolao defecit, & titulus *des Marests* ad tertiam delatus est, ex Joanne profatam, cujus filius *Petrus Dn. des Marests, de Francourt, de Berneul* Martham de S. Simon uxorem duxit, qui parentes fuere *Casparis*, quo & *Isabella Brulard* Nicolai Cancellarii filia natus est, de quo hic loquimur, Illustrissimus *Nicolaus*, & qui nunc munere fungitur ex Christina de Lanta- *Linea* *S. Valerien* atque *Dominorum de Reines*. Observandum, in *Sammarth.* id corrigendum esse, cum vult baltheos argenteo & cyano tingi, nam cocco utitur familia.

§. III. Reliqui laterculi sunt à *Martha de S. Simon*, filia Joh. de S. Simon Dn. de *Vermandois.* *Sandricourt*, & Ludovica f. Rolandi de Montmorency Bar. Fosseux, uxore Petri Dn. *des Marests*, quæ Nicolai avia fuit. *Veromandus* tessellæ & lilia unde sint, ex L. r. c. 85. n. 3. discere licet, ob successionem Veromanduorum ad gentem *Rouvroy* delatam. *Rouvroy S. Simon. Tremouille.* Crux cum conchyliis *de Rouvroy S. Simon*, Martha paternum fait. *Tremouille* laterculus designat *Margaretam de la Tremouille d'Ours*, uxorem Joannis de *le.* *Rouvroy Dn. de S. Simon*, qui Martha fuere proavus & proavia; Lilium cantherio impositum discerniculum est linea de Dours. *Memorantia* symbola à matre allegare *Memorantia.* *Martha* potuit: *Sarapontana* demum à Gaucherii de Rouvroy Dn. de S. Simon conjugaliter *Sarbrucke.* *ge Maria Sarapontana* deduco, quibus parentibus natus est Joannes *Margaretæ Tremollia* maritus. Fuit vero Maria filia *Amedei de Sarbruck Dn. de Commercy* ex *Maria de Chasteauvillain.*

§. IV. Apicem nullum vidi, nisi galeam coronatam; Lacinias pingit *Sam-* *Apex.* *marthanus* cyano & argento, sed cyani loco minium substituendum ex prioribus satis liquet.

Cap. XIX.

Lib. Bar. de Degenberg.

ARGUMENTUM.

1. Familia.
2. Scutum.

3. Laterculus secundus.
4. Apex.
5. Sub Bavaria Ducibus.

§. I.

Familia.

Illustrium de *Degenberg* integrum non vidi stemma, sed solum fragmentum, quod *Gabr. Bucel. P. IV. p. 60.* inseruit, ubi *Sibotonis* vel *Sigiboti* mentionem facit ex torneamenti *Brunsvic. 996. Wolfframi ex Tigurinis 1165. Wilibaldi Regis ex Norimbergensibus 1198. Eberuvini 1290.* à quo seriem justam orditur. In hujus posteris fratribus *Sigismundo & Joanni* Liberosum Baronum & Dominorum nomen adscribitur, quorum ille pater *Joh. Sigismundi* fuit; in quorum uno gentem defecisse existimo.

Scutum.

§. II. Scutum representatur *Wapenb. P. 1. pag. 24.* quadripartitum. Prima & quarta area aurea refert hermam rubeo indutum, collari argenteo; capite gestat coronæ genus, cujus circulus seu ora reducta argento fulget, ei tres radii vel cuspides rubei insistent singuli in globulos argenteos desinentes. Hoc symbolo Domini-um *Degenberg* notari, vix dubium mihi est, quod post mortem ultimi Baronis Duces *Bavariæ* sibi vindicarunt: qui jam antea iudicio *Camerae* exemptionem horum Dominorum obtinuerant.

Laterculus secundus.

§. III. Areola proxima cærulea fruticem quinque foliorum rubeum cum radicibus evulsum representat. Quid hac tessera notetur, non rescivi.

Apex.

§. IV. Galeæ insistent duæ, quarum prior hermam scuti, altera jugum alarum complicatarum sustinet, & in earum priori fruticem secundi laterculi refert. Lacinia sunt hinc ex cocco & auro, isthinc rubeæ & cæuleæ.

Sub Bavariæ Ducibus.

§. V. Hi Domini in matricula imperii locum habuere suum, ut videre est ex *Goldasti Reichshandlungen* de an. 1532. apud *Limn. Jur. Publ. 1. 7.* sed eos suo imperio subiecere, causa in *Camera* obtenta, & demum extinctorum bona crevere *Bavariæ* Duces. *M. Zeiler. Itin. Germ. P. 2. c. 1. p. 26.* *Bayern hat solchen Standt dem Reich in Camera aberhalten / und nach Absterben des letzten Frenherrn von Degenberg eingezogen.*

Cap. XX.

Burggrav. de Dhona.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo.
2. Pons Dresdensis & vectigal in eo.

3. Deductio familia. Linea.
4. Insignia.
5. Titulus Burggraviorum.
6. Dhona amissa.

§. I.

Familia origo.

Illustrissimam Comitum & Burggraviorum de *Dhona* familiam integram tribus tabulis exhibet *Celeber. Rittershusius*: eorum vero memoriam inprimis ornavit *Gerh. Joh. Voss. comment. de rebus pace belloque gestis Fabiani sen. Burggravii de Dhona.* Originem deducunt à quodam *Aloysio de Urpach*, qui è *Linguadocio* à *Carolo M.* adductus ad *Albim* fixerit sedem. Et adhuc superest *Dona* opidum & dynastia in confiniis *Bohemiae*, sed castrum *Donin* tantum rudera conspiciuntur. Inde vero genti nomen fuit.

Pons Dresdensis & vectigal in eo.

§. II. Ab ea conditum ajunt insignis operis pontem *Dresdensem*, qui utramque civitatem conjungit: & quidem *Conrado I.* illum honorem habent, qui tempore *Ludovici Regis Ludovici Augusti filii* eum condiderit. Alii tempus serius annotant

tant 1070. vel 1175. Unde ab antiquo vectigal pontis vel ejus pars ad familiam spectavit, quod demum ære Augustus Elector Saxonie redemit. Conf. Zeiler. Itin. Germ. P. 1. c. 17. p. 387. & P. 2. c. 17. pag. 208. ex Peccensteinio. Nescio tamen quid ei tribuendum sit, quod Voss. tr. 1. p. 18. ait: *Licet jus hoc olim à Dhonana familia aliò fuerit translatum, tamen jam à multis retro annis illud Abrahamus Dhonanus, qui apud Silesios libera potiebatur dynastia Wartenbergica quasi postliminio recuperavit.* Allegat etiam in ipso ponte opere antiquo Dhonane gentis insignia bicornia conspici.

§. III. Ex Conradi posteris memorant *Wigbertum*, 890. *Wilhelmum*, 933. *Wilhelmum* in torneamentis Mersburg 968. *Hinconem* Imp. Ottonis Vicarium, qui Boleslaum Ducem Bohemie cepit. 976. *Fridericum* in ludo equestri Brunsvic. 996. *Henricum* in Hallensi 1042. A *Wolfgango* 1074. justam seriem orditur *Rittershusius*, dato ei filio *Jona*, in cujus filiis divisæ sint lineæ. A *Colbatio*, qui contra Saracenos abierit, & in Monte oliveti 1147. eques creatus fuerit, deducit nepotem *Ernestum*, qui 1208. cum Duce Saxonie de limitibus contenderit, cujus posteros iterum in tertium gradum deducit. Ast ex *Colbatii* fratre *Jona* deducit *Henricum*, patrem *Henrici*, quo nati *Wernerus* & *Henricus*. A *Wernero* derivantur, quibus cognomina in Altengera, *Grassen*, *Holzdorf*, *Nubey*, *Craschen*, *Heymindsdorf*. Inprimis ex ejus posteritate *Henricus* junior circa 1484. pater constituitur *Christophori* Burggravii in Dhona, Dn. in *Craschen*, & *Stanislai* item Burggravii Dn. in *Deutschendorf*. A *Christophoro* deducit in primis lineas *Silesias*, in quibus celebris *Abrahamus* Dn. in *Wartenberg* & *Pralen*, præfectus *Lusatiae* superioris, pater *Caroli Hannibalis*. A *Stanislao* autem *Borussica* lineæ, quæ præsertim gentis gloriam iterum superiori & hoc seculo militari aliarumque virtutum gloria extulere. Inprimis infigne prole dives fuit *Achatius*, qui 1601. decessit, pater inter alios *Christophori* Gubernatoris *Arausionensis* (ab affine principe *arci* & urbi isti præpositi) & *Fabiani* fortis bello Ducis. Ab *Henrico* *Weneri* fratre plures iterum lineæ. Ejus enim nepos *Otto*, qui 1182. vixit, *Henricum* & *Ottonem Heiden* genuit: illius posteritas *Dominorum de Grafenstein* in *Carolo* videtur superiori seculo defecisse. *Ottonis Heiden* nepos *Henricus Weinrich* genuit *Jastay* seu *Jarislauum* & *Joannem*; ab hoc linea *Dominorum* in *Straupiz* & *Kindsberg*, qui etiam Domini *Muscavie* in *Lusatia* fuere, quam *Caroli* *Christophori* filia *Ursula Catharina Calenbergio* dotalem attulit. A majori fratre *Jastay* seu *Jaroslao* geniti *Jastay* & *Nicolaus*, quos 1423. *Sigismundus* Imperator de Comitatu Dhonano investivit. *Nicolai* filius *Fridericus* 1454. *Wildenstein* condidit, à cujus filiis Domini in *Droschiz*, in *Bonateck*, in *Okors* & *Rostock* descendunt.

§. IV. Scuto utuntur caruleo, in quo duo cornua cervina argentea, singula insignata sex dactylis fruticosa, inferiori sui parte in decussim trajecta sed sursum porrecta videntur. Ex coronata galea inter duo cornua scutaria, quæ manibus prehendit, virginea species exurgit caruleo habitu, corona & crinibus volitantibus inauratis. Lacinie sunt ex argento & caruleo colore. *Wapenb.* P. 1. pag. 19. Legi aliquando ea cornua non argento pingi, sed subflavida auro ornata esse.

§. V. Quod attinet *Burggraviorum* titulum, qui alioqui cum Gallico *Vicecomitum* convenit, audiamus *Vossium*: *Quanquam Dhonani Comitum axiomatè atque honore fuerint decorati, quod tum aliis è documentis, iisque plurimis atque evidentissimis, tum etiam Sigismundi Cesaris libello discimus, qui egregio pari fratrum, Nicolao & Jarislao Dhonensem Comitatum feudi munere concessit (anno 1423.) plurimum tamen Burggraviorum titulus iis magis arrisit. Neque eo minus honoris à posteritate consequuntur. Nunquam enim non prædicabitur in iis singulare decus, divina gratiæ pignus, quod cum in aliis prope familiis omnibus, certe in Misnia Leisnickenfium, Altenburgensium, Starckenbergensium, Lorbicensium (forte legendum Sorbecensium) aliorum Burggravia dignitas expiravit, Dhonani eam & mascula virtute retinuerint, & pari gloria propagarint, magnanimi heroes, nati melioribus annis.*

§. VI. Dhonam suam amisere bello, quod inter *Wenceslaum R. Bohemie* & *Wilhelmum Coclitem Misnie Marchionem* gestum fuit: Hic enim arcem *Dhonensem*, quæ feudum semper fuerat Regni Bohemici, obsedit, expugnavit, evertit, unde

unde ejus rudera ad mœnia opidi superstitis visuntur. Alii volunt 1402. destructam à Marchione, cui Dhonenfis colaphum inflixerat, ob conjugem inter choreas osculo exceptam.

Cap. XXI.

Princ. Com. & Barones de Dietrichstein.

A R G U M E N T U M.

1. Origo. Deductio. Linea. Sigismundi primi Baronis virtus.	6. Rotthal. Thalberg.
2. Scutum.	7. Pincernatus hereditarius. Osteruviz.
3. Dietrichstein. Diversa tessera. Cultri vinitorii.	8. Finckenstein. Holenburg.
4. Diploma Maximiliani Caesaris concessum Sigismundo Dietrichsteinio.	9. Finckenstein. Conjectura.
5. Arcularum rationes.	10. Galea.
	11. Alia scuti dispositio.
	12. Principis scutum.
	13. Tituli.
	14. Principalis dignitas.

§. I.

Origo.

Primus, ejus in hac *Carinthia* Illustrissima familia fit mentio, est *Reinpertus*, quem ex Comitibus de *Czeltzschach* derivant, *Carinthia* Ducibus cognatione junctis, qui vero singulari animi moderatione, ut familiae consulere, *Comitis* titulo abdicato, arce *Dietrichstein* contentus vivere voluerit. Vixit ille A. 1056 & dein

Deductio.

Mortuus est A. 1064. octogenarius. Alios enarrat *Dietrichsteinios* Clariss. *Gabr. Bucel. T. II. appendic. Czelsacum* A. 1059. *Reinpertum II.* Ulrici Comitis Palatini in expeditione *Palæstinæ* comitem A. 1090. & alios. Orditur verò genealogicam justam ab *Ottone II Dn. de Dietrichstein*, qui *Ulrico* Archiduci *Carinthia* astiterit in bello *Ungarico* A. 1164.

Lineæ.

In hujus nepotis *Popponis* filiis cepere diversa lineæ: sed in alterius *Henrici II.* qui in *Ratispon.* torneamenti fuit A. 1264. nepote altera defecit. In *Rudelini* seu *Rudolphi* ejus fratris filiis *Ottone II* & *Nicolao* nova divergia linearum: qui ab illo descendere, iterum defecere. Inter *Nicolai* filios *Bernardus* in primis durabilem habuit posteritatem. Nepose ejus *Georgius* genuit præter alios *Pancratium* & *Mauritium*: hic lineæ in *Radmanstorf*, *Waltenburg* & *Bihelstetten* sator fuit, quæ defecit: ille genuit *Franciscum* atque *Sigismundum*. *Franciscus* lineæ Baronum in *Rabenstein* autor est, nec non Dominorum in *Ebenau*, qui nunc quoque superant, & ex quibus *Sigismundus* *Ludovicus* atque *Joannes Baltasar* Comites à *Ferdinando* Imp. creati sunt. *Sigismundus* vero decus illustre gentis suæ fuit, *Maximiliano* Augusto à secretis, supremus *Camerarius* & per 25. annos *Styriæ* supremus *Capitaneus* (*Landshauptmann*) ubi rebelles rusticos sua autoritate compescuit: primus etiam *Baronis* dignitate auctus est, & *Lazio* teste de migr. gent. L. 6. p. 202. apud *Styros* nactus est *Pfannenberga*, *Camerberg*, *Erna*, *Hartperga*, *Wexeneck*, *Dalberg*, *Aspang*, & alia. Cum moreretur A. 1540. ut heredibus mandaverat *Maximilianus* Imperator, ad heri hujus sui pedes in tumbam ejus reconditus est. Ex *Barbara* de *Rottal* (cujus nuptias raro exemplo *Uladislaus R. Ungariæ*, *Sigismundus* Rex *Poloniæ* & *Ludovicus R. Bohemiæ*, qui *Maximilianum Augustum* sancientiæ concordia ergo convenerant, exornarunt) genuit *Sigismundum* *Georgium* & *Adamum*: Ab hoc *Principes*, ab illo reliqui Domini & Comites *Dietrichsteinii* orti sunt.

Sigismundi
primi Baro-
nis virtus.

Scutum.

§. II. Quod insignia attinet, ea representantur in *Sibmach. Wapenb. P. I. p. 24.* quadripartita. In area prima argentea, crus & pedem vulturis nigrum videre licet. Secundam rubeam ornat crux argentea. Tertiam nigram percurrit cantherius argenteus; In extrema aurea niger anguis in pali modum sed gyris suis sinuosus pingitur. Media parmula diagonaliter secta ex cocco & auro duos cultros vinitorios tergis obversos argenteos seu ferrei coloris, capulis aureis continet.

Dietrich-
stein.

§. III. Ex his medium scutulum *Dietrichsteinium* adeoque gentile est. In genealogia, quam à *Bucelino* operi insertam, sed à *Sereniss. Principe Ferdinando* subministratam

ministratam §. 1. laudavi, videre est, non semper eadem familiam usam esse tessera. Nam *Conrado* seu *Chuenzel*, qui circa principium seculi decimi quarti vixit, tribuit literam *A* cum gladio & pugione, quod insigne etiam à filio *Cholone* servatum scribit, qui *Henrici II.* lineam clausit. Ex *Rudelini* posteris *Ottonis* filiis *Rudolpho II.* A. 1340. cultros vinitorios tribuit, *Bertholdo* A. 1246. scutum corona inscripta exornatum, quæ etiam tessera assignatur *Nicolai* nepoti *Petro*, à quo tamen hodierni descendunt. Unde si quid conjectura valeo, crediderim ab istius filio *Georgio* vel huius filio *Pancratio*, qui omnium nunc viventium communes patres sunt, cultros ita ascitos, ut deinceps communis manerent tessera totius gentis. Porro mirari non debemus, ascitam in scuta illustrium figuram ex agricultura & re vinitoria, quod enim in pretio etiam apud nobilitatem priscam illa fuerit, latere eos non potest, qui antiquitatis periti sunt. Confer quæ de suo clypeo *Illustris Herbersteinus Baro* supra L. 1. cap. 37. disseruit.

Diversæ tesserae.

Culti vinitorii

§. IV. Ut reliquas areolas intelligamus, utile fuerit, partem diplomatis, quo dato *Gemundæ* 8. Jul. A. 1514. *Maximilianus I. Augustus Sigismundo Dietrichsteinio dignitatem Baronis* & alia privilegia contulit, & cujus communicationem *Nobilissimo Dn. Hieronymo Wilhelmo Muffel de Eschenau & Eckenheid* debeo, huc transferre. Wir Maximilian von Gottes Gnaden/ erwählter Römischer Kaysers/ 2c. 2c. bekennen offentlich mit diesem Brieff/ und thun kund allermänniglich; wann die Höch Römischer Kaysersl. Majestät und Würdigkeit/ je mildiglicher die ihre Gnad und Ehr unter die Untertanen des Heiligen Reichs austheilet/ je mehr Sie erleuchten Thron erhebet/ und die Liebe und Gehorsam der Ihren behaltet und mehret: Und wiewol Wir aus solcher Kaysersl. Würde/ darzu Wir von Gnaden des Allmächtigen erwählet/ auch aus angebohrner Fürstl. Güte und Tugend allezeit geneigt seyen/ aller und jeder Unser und des Heil. Reichs/ auch Unser erblichen Fürstenthum/ Untertanen und Getreuen Ehr/ Nuß und Bestes zu betrachten und fürzuwenden; So ist doch Unser Gemüth billich mehr begierig denen Unsere Kaysersliche Gnade mitzutheilen/ und die mit mehrern Ehren zu erleuchten/ die älter von Adlichen und frommen Geschlechtern und Wesen herkommen seyn/ und die sich gegen Uns und das Heilige Reich/ auch Unser erblichen Fürstenthum in gehorsamer und unverdrossener Dienstbarkeit für anderen getreu und embsig bewiesen und erzeigen. Das haben Wir wahrgenommen und betracht solch alt Adlich Herkommen/ Gutwesen und Frommkeit des Geschlechts von Dietrichstein/ darzu die getreuen willigen Dienste/ so dasselbe Geschlecht Unseren Vorförderern am Reich und unserem Haus Oesterreich/ auch Uns bißhero gethan hat/ und fürnemlich die Tugend/ Geschicklichkeit und Redlichkeit des Edlen Unsers und des Reichs getreuen Sigmunden von Dietrichstein/ Erbschenccken in Kärnten/ Unsers Raths und Silber Cammerers/ damit er sich von Jugend auff in manchen Unsern Diensten/ Heerzügen/ Kriegsnothen/ und anderen Unsern treffenlichen anligenden Geschäften/ zu Abbruch unserer Feinde/ Eroberung ihrer Lande/ auch Besetzung und Erhebung unserer Gränzen gegen unsern Feinden alles mit darstrecken und Schaden seines Leibes und Gutes/ fleissig/ männlich/ ritterlich/ und Uns zu angenehmen Wohlgefallen geübt/ damit auch manchmal Uns und des Heiligen Reichs/ auch Unser erblichen Fürstenthum/ Ehr/ Nuß und Volfahrt scheinbarlich gefördert/ und Schaden und Verlust gewendet/ sambt vielen andern guten fruchtbaren Handlungen/ dadurch er gnädigen Willen bey Uns gegen unsern erblichen Fürstenthümern/ Landen und Leuten/ und herwieder derselben lieb/ treu und gehorsam gegen Uns beweget hat/ zu dergleichen getreuen/ redlichen Diensten sich auch gemeldter von Dietrichstein noch hinsür willig/ bereit und schuldig gegen Uns erkennen und erbeut. Und so dann keine Gutthat unbelohnet bleiben soll/ darumb zu Ergetzlichkeit der angezeigten seiner Tugend/ Schicklichkeit/ gehorsamen/ getreuen/ redlichen und nützlichen Diensten: Und ihn/ auch seine Erben/ hinsür zu dergleichen zu reitzen; Haben Wir mit wohlbedachtem Muß aus eigener Bewegnuß und rechter Wissen/ auch mit gutem zeitigen Rath/ Unser

Diploma Maximilianus I. Augustus Sigismundo concessum Sigismundo Dietrichstein

Hhh

und

und des Heiligen Reichs Churfürsten/ Grafen/ Freyherrn/ Edlen und Getreuen/ darzu Unsere innersten Hof-Räthe/ den vorgenannten Sigmund von Dietrichstein diese besondere Gnade gethan/ sein Schloß Finckenstein mit samt dem Schloß Hollenburg/ so Wir ihm aus Gnaden kauff-weiß erblich und eigen zugestellet haben/ wann er oder seine Erben dasselbe zu ihren hantden ledigen werden/ mit allen derselben beyden Schlösser Herrlichkeiten und Zugehörungen/ und nemlichen auch mit ihren Bergwercken/ so einige darinnen wären/ oder künftig gefunden und erquickt würden/ zu rechten freyen Herrschafften gemacht/ und den bemeldten von Dietrichstein/ auch seine eheliche Leibes-Erben und derselben Erbens-Erben seines Namens/ Stammens und Geschlecht/ für und für in Ewigkeit auff dieselben ihre Herrschafften/ dazu auch auff das Schloß Thalberg/ so fern ihm das nach Abgang ohne Leibes-Erben/ des Edlen/ unsern lieben/ Getreuen/ Georgen von Rotthal/ Freyherrn daselbst zu Thalberg/ zustehen würdet/ gefrenet/ in den Standt/ Ehr und Würde unser und des Heiligen Reichs Freyherrn und Frauen/ geleicht und zugespehlt/ sie damit aller und jeglicher Ehren/ Würden/ Gnaden/ Freyheiten/ rechten/ alten Herkommen und Gerechtigkeiten/ wie andere Unser und des H. Reichs Freyherrn und Frauen/ empfänglich/ tänglich und theilhaftig gemacht/ Thun ihm solche Gnad/ machen die bemeldten Schlösser Finckenstein und Hollenburg zu rechten freyen Herrschafften/ freyen auch ihn und seine eheliche Leibes-Erben/ und derselben Erbens-Erben auff dieselben ihre Herrschafften/ darzu auff Thalberg/ so fern ihm das anfallen würde/ erheben und setzen sie in den Standt/ Ehr und Würde Unser und des Heiligen Reichs recht gebohrnen Freyherrn und Frauen/ gleichen und stellen sie auch zu derselben Schaar/ Gesellschaft/ und machen sie solcher Ehren/ Würden/ Gnaden/ Freyheiten/ Vorthail/ Rechten/ alten Herkommen und Gerechtigkeiten empfänglich/ tänglich/ und theilhaftig/ alles von Röm. Kaysersl. Macht/ Vollkommenheit/ wesentlich in Kraft dieses Brieffs: Meynen/ setzen und wollen/ daß nun hinfür in Ewigkeit die obbenannten Schlösser Finckenstein und Hollenburg/ so dasselbe zu hantden der von Dietrichstein kommen würdet/ mit aller ihr beyder Herrlichkeiten und Zugehörungen/ und sonderlich mit den Bergwercken/ Freyen Herrschafften seyn; Darauff und auch auff Thalberg/ so ihm das zustehen würde/ der mehrgemeldte Sigmund von Dietrichstein/ und seine eheliche Leibes-Erben/ gefrenet Unser und des Heiligen Reichs Freyherrn und Frauen seyn/ sich Freyherrn und Frauen zu Finckenstein/ Hollenburg und Thalberg/ oder welches sie darauff nach ihrem Willen kiesen/ nennen/ schreiben/ und von männiglich also genannt/ geschrieben/ und in geistlichen und weltlichen Sachen mit ihren Ständen/ auch hohen und niedrigen Beneficien und Leben zu tragen/ und in alle andere Weg dafür geacht und gehalten werden/ und sich gemeiniglich aller und jeglicher Ehren/ Würden/ Gnaden/ Freyheiten/ Vorthail und Gerechtigkeiten/ wie andere Unser und des Heiligen Reichs recht gebohrne Freyherrn und Frauen/ getrösten/ gebrauchen und genießten sollen und mögen/ von allermänniglich unverhindert/ unbeleidigt und ungeirret/ doch sich mit der Jurisdiction und Gehorsam obbemeldter Herrschafften bey und mit unserem Fürstenthum Kärndten halten/ und davon nicht weigern; Wir haben auch/ als Erz-Hertzog zu Oesterreich/ Herr und Lands-Fürst/ dem benannten Sigmund von Dietrichstein/ Freyherrn zu Finckenstein und Hollenburg/ zu mehr Ergötzlichkeit seiner redlichen und Uns angenehmen und nützlichen Dienste/ diese besondere Gnade gethan/ und ihnen den Pan und Aht über das Blut zu richten/ in den Land-Gerichten bestimmter Herrschafften zugestelt und gegeben: Also daß obbemeldter Sigmund von Dietrichstein/ Freyherr auff Finckenstein und Hollenburg/ und nach ihm seine eheliche Leibes-Erben/ und derselben Erbens-Erben allezeit der Aelteste Pan und Aht/ über das Blut zu richten/ haben/ und die fürter allezeit ihren Land-Richtern zu gleichem gerechten Gericht leihen sollen und mögen. Und gebieten dar auff/ etc.

§. V. Ex his forte non difficulter de tesseris judicari potest: primam, nempe *Areolarum vulturis crus & pedem*, tribui audio Dominio *Hollenburg*, quod audivimus venditum rationes. esse Sigismundo Dietrichsteinio à Maximiliano Aug. Crucem tribuunt Dominio *Thalberg*: cantherium officio hereditario, quo pincernæ sunt Carinthiæ: anguem Dominio *Finckenstein*. Hæc explicatio est, quæ mihi subministrata huc merito referenda fuit.

§. VI. Si vero mihi sit potestas, aliqua annotandi & dubia mea adferendi: Rotthal. Crucem secundi laterculi non ambigo assumptam esse ex scuto familiae *Rotthalia*. Quod eadem Rotthaliis adscribitur in *Sibmach. Wapenb. P. I. pag. 38.* & apud *Bucelin. Germ. P. 3. p. 194.* prout infra etiam peculiare caput huic dabitur familiae. Ea à *Thoma de Rotthal* deducitur, qui circa A. 1419. vixit, & parens fuit Georgii, cujus filiam *Barbaram* Sigismundus in matrimonio habuit. In hoc vero hæreo, quando *Bucelinus* ei *Thalberg.* marem filium assignat *Joannem*, quem *L. B. de Thalberg* vocat, qui patrem A. 1487. in *Bel-* recenset, cum in diplomate Cæsareo ita de eo sermo sit, tanquam qui sine heredibus alijs moriturus existimetur: nisi dicas supervixisse patrem filio, & nepotum, qui alio migrarint, non habitam esse rationem. Porro cum *Rotthalia* successio hac notatur cruce, simul Dominium de *Thalberg* includitur.

§. VII. De cantherio dubitari posset, utrum eo pincernatus hereditarii officium Pincerna- denotetur, cum talia officia non soleant nisi illis notari figuris, quæ ipsi muneri rus here- analogæ sunt, qualis hic esset calix; uti in *Limpurgiorum* scuto videmus, qui impe- dirarius. rii sunt hereditarii pincernæ. Forte rectius dicemus notari familiam *Ostervvitz*, quæ *Ostervvitz.* teste *Fürst. Wapenb. P. V. pag. 25.* cantherio hoc argenteo usa est in parma nigra, & eundem apicem etiam gessit, qui hic lateri jungitur. Ut vero appareat conjecturam fundamento non carere, sciendum ex *VV. Laz. de migr. gent. L. 6. pag. 193.* *Ostervvizi* pincernas fuisse apud Carnos. Addit: *Caterum deficiente hac stirpe titulum pin-* cernarum *Dietrichsteinii nobilis, modo Barones, in Carnis impetrarunt, una cum Domineis Wynckenstayn & Holenburg circa annum MDXV.* Cui ergo familiae succedere, ejus etiam assumsere symbolum. Quod verò *Wynckenstayn* dicit, non dubitaverim esse *Fin-* *ckenstein*, quod ipse pag. 202. *Wynckenstayn* scribit. Unde *Ostervvizio* symbolo simul comprehenderetur & dynastia hæc & dignitas illa ex gente ista ascita.

§. VIII. Anguem *Finckensteinio* Dominio dari audivimus, sed videtur recla- Fincken- mare *W. Lazius*, qui equitibus ab *Hollenburg* in aureo clypeo serpentem nigrum tri- stein. buit L. 6. de migr. gent. pag. 202. A quo ut recedamus, non sufficientem video ra- Holen- tionem. burg.

§. IX. Superest crus & pes avis, quæ *Hollenburgio* Dominio dari audivimus, Fincken- sed si locum habet *Lazii* sententia, aliam ejus tesseram idem scutum continet. Quid stein. ergo hæc designat tessera? Fateor hic me hæere, nisi *Finckenstein* notetur, atque ita non vulturis sed fringillæ, nominis indicio, crus esse dicatur. Et quidem audivimus in diplomate imperiali nomen Domini *Finckenstein* propositum fuisse. Ita res si habeat, cantherius solum indicium successionis familiae *Ostervvizia* fuerit. Has Conjectu- conj. cturas meas peritioribus excutiendas propono, neque de illis acriter contendam, ra. si Illustrissimæ familiae aliæ interpretationes probentur.

§. X. Galeæ tres imponuntur scuto, & duæ apponuntur lateri, omnes coro- Galeæ. natae. Media tres sustinet struthionicas plumas erectas & antrorsum reflexas nigras, inscriptis cultris scutariis: Lacinia sunt coccineæ & aureæ: proximam ad dextram premit pes volueris alveoli primi, cum phaleris argenteis & nigris: ad lavam extrema sustinet inter duas alas expansas rubeas crucem argenteam (*Rotthaliorum* apex hic agnoscitur ex *Wapenb. P. I. pag. 38.*) plumaria ornamenta sunt ex argento & cocco. Ex galeis, quæ lateri scuti apponuntur, altera sustinet alarum jugum complicatum nigrarum, cum cantherio argenteo, lava tres plumas struthionicas argenteas. Utri- que adduntur lacinia nigra & aurea.

§. XI. *Sibmacheri* armoriali P. I. p. 22. alia adhuc extat dispositio, quam exi- Alia scuti dispositio. stimo lineæ esse, quæ à *Francisco Pancratii* filio oritur. Ea in scuti quadripartiti alveolo primo cultros vinitorios, secundo cantherium, tertio crus & pedem volueris, quarto anguem refert. Atque ita non nisi *Rotthaliam* seu *Thalbergiam* crucem

Principis
scutum.

omittit, utpote quæ à Barbara Sigismundi uxore familiæ allata est. Quod amplius meam conjecturam de arcolis confirmare videtur. Huic scuto duæ coronatæ callides insistant, prior cum fasciculo pennarum nigro, cui incumbunt cultri scutarii, altera alam sustinens nigram cum cantherio. Laciniæ dependent, hinc miniatæ & aureæ, isthinc argenteæ & nigre.

Tituli.

§. XII. Quod *Principes* attinet, eorum scutum simplex pingit *P. Fürstii Wappenb.* P. 3. p. 6. solo videlicet Dietrichsteinio symbolo ornatum. Cum vero alibi viderim Dietrichsteiniam parmam ita pictam, ut *cultris in clypeo corona immineret*, quod etiam in galea & cultris plumario fasciculo inscriptis observatur, inducor, ut credam, illud verum, quod à Principibus usurpetur, esse *ἀγρυα*.

Principalis
dignitas.

§. XIII. Tituli sunt Principum; *Princeps de Dietrichstein in Niclasburg, Dn in Hollenburg, Finckenstein & Thalberg, supr. pincerna hereditarius Archiducatus Carinthie.* Comitum iste: *Comes de Dietrichstein, Baro in Hollenburg, Finckenstein & Thalberg, Dn in Reuth, Riethan & Interseer, supremus hereditarius pincerna (Obrister Erbschence) Carinthie.* Baronum: *Dominus de Dietrichstein, Baro in Hollenburg, Finckenstein & Thalberg, supremus hered. pincerna Carinthie.*

§. XIV. *Principis* titulo primus ornatus est gratia Ferdinandi II. Imperatoris A. 1622. *Franciscus Cardinalis*, ea conditione ut ex stirpe sua quem vellet dignitatis heredem eligeret: hic ergo *Maximilianum* ex fratre nepotem huic honori destinavit, cui denuo Augustus A. 1631. axioma illud contulit ad posteros duraturum, ut semper in linea descendentium *senior* titulo illo & dignitate præfulgeret: adjecta vero est conditio, ut, inter proceres Imperii sessionem quò obtinerent, bona sibi in Imperio digna illo fastigio compararent. Quamvis vero hoc factum non esset, *Maximilianus* ob merita A. 1653. introductus est in Principum senatum, pristina tamen conditione renovata, unde etiam 1654. subscripsit recessui. Conf. Imperiale ad ordines scriptum apud *Limn. Jur. publ. T. V. add. ad 5. 7. p. 393.* Primi autem Comitum honore videntur ornati patrui *Maximilianus* atque *Sigismundus*.

Cap. XXII.

Doria Princ. Melfitani.

ARGUMENTUM.

1. Origo gentis.

2. *Andreas Auria. Successores.*
3. *Insignia.*

§. I.

Origo
gentis.

Auriarum seu *Doriarum* Illustrissima apud *Genueses* familia apud *Henning. Theat. Gen. T. 4. P. 1. p. 1018.* refertur ad *Arduinum* regulum ex *Narbonensi* Provincia, qui religionis ergo in terram sanctam profecturus duxerit in uxorem *Oriam* foeminam nobilem ex prisca familia *Volta*, quæ *Catancorum* fuit, natam, & receptus sit in *Volturni* stirpem. His præter tres alios natus *Anfaldus Auria*, cognomine à matre assumpto & ad posteritatem transmissio, vir togæ sagique artibus conspicuus.

Andreas
Auria.

§. II. Ex posteris multi optime de republica meriti sunt viri, & præcipuos magistratus pluries gessere, sæpius etiam legati res difficiles peregere, vel duces terra marique hostibus graves exitere. Eminent inter omnes *Andreas Auria*, qui à *Francisco I.* A. 1527. classi præfectus ad *Carolus V.* transit, patria libertati vindicata: quæ inscriptio publicæ columnæ ei constitutæ est: *ANDREÆ AURIÆ CIVI OPT. FELICISS. Q. VINDICI ATQ. AUCTORI PUBLICÆ LIBERT. SENATUS POPULUSQ. GENUENSIS POS.* Præterea *Pater Patriæ* & alter *Neptunus*, ob peritiam navalis militiæ, dici meruit. Ejus A. 1560. mortui elogia recenset *Thuan. L. 26. pag. 1196.* Heredem sibi destinaverat patruelis *Thomæ filium Janetinum*, 20. jam tribus remibus attributis, sed ea spes & fastus inde conceptus *Janetino* feralis fuit, atque prope toti *Reipubl.* exitialis, seditione ob hoc à *Joh. Ludovico Flisco Lavinia Comitæ* 1547. excitata, qua *Janetinus* interiit. Sed filius *Johannes Andreas* in eas spes successit, *Princeps Melfitanus*, qui ad *Echinadas Turcis* gravem intulit cladem, & A. 1606. mortuus

Successores.

mortuus est. A quo descendit *Johannes Andreas Paganus Doria, Princeps Melfitanus*, grandis Hispaniæ, M. Toriliæ, & S. Stephani, cujus insignia refert *Sammarth. l'Est. de l'Esp. pag. 89.*

§. III. Sunt ea antiqua Auriarum, quæ n. 171. inter Equites A. V. *Andrea ad-* Insignia. scribit *Joh. Jacob. Chifflet*. Scutum transverse sectum, sursum aureum, deorsum argenteum, utrique parti aquila nigra impressa, rostro lingua & cruribus miniatis. Apex, aquila emergens, scutariæ similis. Fascia tortilis & lacinia auro & nigro picta. Quæ eadem n. 312. *Andrea*, hujus *Johannis Andreæ Pagani*, ut puto, patri, attribuit. Nec non 227. *Antonio Auria M. Sanstephani Dn. Ginosa*, sed cum discerniculo flammæ coccinearum, in primo capitis angulo & in duobus angulis pedis scutarii.

Cap. XXIII.

Comites ab Erpach.

A R G U M E N T U M.

1. Origo.
2. Confirmatio ex veteri documento. De *Enhardo & Imma Caroli Magni filia. Donatio Imp. Ludovici Pii. Donatio Enhardi & Imme de cella Michlenstatt. Descriptio Marcha pertinentis ad Michlenstatt. Epitaphium Enhardi.*
3. Deductio gentis.
4. Scutum.
5. *Erpachius Comitatus.*
6. *Breuberg. Controversia cum Vertheimii.*
7. Apex.
8. Titulus. *Pincerne Palatinatus.*
9. *Bickebach olim in scuto.*
10. *Emta Dynastia ab Erpachiis.*
11. *Iterum amissa ab Hassis.*

§. I.

DE Illustrissimorum *Erpachiorum Comitum* origine, ita *Hub. Thom. Leod. de vit. Origo.* Frid. II. Pal. pag. 10. *Comites ab Erpach arbitrantur, se originem ducere ab Egin-* hardo *Archicappellano* notarioque *Imp. Caroli Magni*, cui in matrimonium data fuit filia *Caroli Imma* nomine.

§. II. Ut vero appareat, non traditione nuda, quæ sæpe fabulis nititur, hanc deductionem constare, illa heic inferere consultum duxi, quæ ab Illustrissimo Comite *Georgio Ludovico* pro gratioso in me ejus affectu communicata sunt: & ita sonant:

Confirma-
tio ex ve-
teri docu-
mento.

Hac sequentia Latino sermone conscripta de *Enhardo & Imma*, Serenissimi Imperatoris *Caroli Magni* filia, legitimo matrimonio invicem junctis, in *Archivo Selgenstadiensis Monasterii ad Mænum*, (cujus fundator idem *Enhardus* fuit) memoria prodita inveniuntur, & eadem in vetusto privilegiorum (ut vocant) *Laureshamensis Monasterii* archetypo, antiquis literarum characteribus, in membrana conscripta habentur.

De *Enhardo & Imma Caroli Magni Imperatoris, &c. filia.*

Enhardus Archicappellanus & Notarius Imperatoris Caroli, cum in aula regia laudabiliter serviens, diligeretur ab omnibus, à filia quoque ipsius Imperatoris *Imma* nomine, regi *Græcorum* desponsata, amabatur ardentius. Aliquantum temporis fluxerat, & amor alternus quotidie inter ambos per augmenta crescebat: utrosque enim timor retardavit, & offensio regia, nec non tam gravia conveniendi invicem conamina. Sed amor improbus omnia vincit. Denique cum idem vir egregius inremediabiliter amando æstualet, auresque virginis per internuncium appellare nec præsumeret, novissimè sumpta de semetipso fiducia, nocturno tempore, latenter ad puella tendebat habitaculum, ibidem ergo pulsans clanculo, & intrare permissus, tanquam allocuturus juvenculam de regali mandato, statim versâ vice, solus cum sola secretis usus alloquiis, & datis amplexibus cupido satisfecit amor. Interea cum jam appropinquante luce diei, per silentia notis, unde venerat, regredi vellet, de improvviso nivem haud modicam decidisse cognovit, & ne per vestigia pedum virilium agnitus proderetur, foras exire timuit: ambosque pro conscientia facti, anxietas simul & formido intra remanere compulit. Cumque nimia solitudine fluctuantes, quid facto opus esset, deliberarent, tandem elegantissima juvencula (quam audacem faciebat amor) consilium dedit, ut ipsa quidem super se insidentem inclinata exciperet, eumque usque ad locum, illius hospicio contiguum, antela-

De *Enhardo & Imma Caroli Magni filia.*

canum deportaret, ibique eo deposito, rursus per eadem vestigia cautius observata rediret. Eam noctem Imperator, divino (ut creditur) consilio, insomnem duxit, diluculoque exurgens, eminusque de aula prospiciens, intuitus est filiam suam, sub praefato onere nutanti gressu vix incedere, & ad condictum locum depositam quam gestabat sarcinam, celeri repedare recursu. Quibus multo intuitu perspectis, Imperator partim admiratione partim dolore permotus, non tamen absque divina dispositione id fieri reputans, sese continuit, & visa interim silentio subpressit. Interea Enhardus sibi conscius, certamque rem nullo modo dominum suum regem diu latere posse, tandem inter angustias reperto consilio, Imperatorem aggreditur, flexis genibus missionem postulans, asserens tot & tantis servitiis suis condigna non rependi praemia. His auditis Rex dissimulato rerum eventu & exitu diu conticuit. De hinc eum certificans, se postulatione ejus quanto citius responsurum, diem constituit, statimque Consiliarios primosque sui regni, & ceteros quosque sibi familiares, passim evocatos convenire jussit. Congregata ita magnifica diversarum dignitatum frequentia, ita exorsus est: Imperatoriam, inquit, Majestatem, nimis injuriatam esse & despectam in indigna filia sua notarii sui copulatione, & exinde non mediocri se agitari perturbatione. Quibus nimio stupore percussis, & de rei novitate ac magnitudine, quibusdam adhuc ambigentibus, Rex innotuit eis evidentius, referens à primordio, quid per semetipsum oculata fide cognoverit, consiliumque eorum ac sententiam super hoc exposulans. At illi intra se diversa sentientes, in praesumtorem hujus rei auras & varias dedere sententias, aliis sine exemplo puniendum, aliis exilio damnandum, aliis alio modo differendum, ut cuique impetus erat, adjudicantibus. Porro quidam ex eis tanto mitiores quanto sapientiores, habitam secum deliberatione, quam intimè regem exoravere, quatenus ipse rem per semetipsum examinare & secundum divinitus ei collatam sapientiam diffinire dignaretur. Verum ubi Rex singulorum circa se affectum ponderavit, & inter diversorum sententias, quid potissimum consilii sequeretur, expendit, sic eos allocutus: Non ignoratis, inquit, humanum genus variis subiectum esse casibus, & frequenter evenire, ut res nonnulla, quae contrariis incitiis inchoantur, meliorem aliquando forciantur exitum. Proinde non est desponderandum, sed potius super hac re, quae & gravitate & novitate sui nostrum exuperat ingenium, divina providentiae, quae nunquam in sui dispositione fallitur, quaeque etiam malis bene uti novit, pietas est expectanda & expetenda. Qua propter tam tristis facti à notario meo non exigam poenas, per quas infamia filia mea magis videbitur augeri, quam minui. Unde dignius & laudabilius imperii nostri gloriae arbitramur congruere, ut data adolescentiae venia, legitimo eos matrimonio jungam, & rei probrosa honestatis colorem superducam. Regis ergo audita sententia fit admirabile gaudium magnitudoque animi ejus ac mansuetudo summis effertur laudibus. Interim Enhardus jussus adesse ingreditur. Quem in exopinato Rex salutans, ita eum placido vultu alloquitur: Jam dudum auribus nostris à vobis delata est querimonia, quod serviciis vestris regali munificentia haecenus digne non responderimus, sed ut verum fatear, maxime super hoc culpanda est vestra negligentia: quoniam quidem licet sustineam tot & tanta negotia solus, tamen si quid voluntatis vestrae compertum haberem, servicia vestra digno fuissim persecutus honore. Verum ne vos diutino sermone protraham, querimoniam vestram amplissima donatione satisfaciam, & ut vos etiam fidei mibi, ut prius & benevolum post hac sentiam, juri vestro nuptum tradam meam filiam, vestram scilicet portatricem, quae quandoque alie succincta vestrae subvectioni satis se morigeram exhibuit. Protinus ad Regis edictum cum multo comitatu adducta est ejus filia, quae roseo vultum perfusa rubore, tradita est per manus patris in manus praedicti Enhardi, cum dote plurima praediorum quoque nonnullorum cum innumeris aureis argenteisque donariis, aliisque preciosis suppellectilibus. Quibus etiam piissimus Imperator Ludovicus post obitum patris praedia sua videlicet Michienstatt & Mühlenheim quae nunc appellatur Selingsstatt tradidit, cum hujusmodi donationis privilegio.

Donatio
Imp. Ludovici Pii.

Donatio Imperatoris Ludovici Pii.

In nomine Domini DEI & Salvatoris nostri JESU CHRISTI.

Ludovicus divina ordinante providentia Imperator Augustus. Imperatoria celsitudini moris est, fideliter sibi famulantes donis multiplicibus atque honoribus ingentibus honorare atque sublimare. Proinde nos morem parentum nostrorum, regum fideliter

prædecessorum nostrorum sequentes, libuit celsitudini nostra, fidelem quendam nostrum, nomine Enhardum, de quibusdam rebus proprietatis nostra honorare, atque in sui juris potestatem liberalitatis nostra gratiam conferre. Nec immerito, quippe cum & fidelitatis obsequio & obedientia devotione, hoc apud Serenitatem nostram digne mereatur adipsi, qui totis nisibus usque quaque nostro servitio, nostris jussionibus fideliter parere studet. Inde noverit experientia atque utilitas omnium fidelium nostrorum tam presentium quam & futurorum, quia concessimus eidem fidei nostro Enhardo, nec non & conjugui sua Imma, in partibus Germania locum, qui vocatur Michlenstatt, in sylva quæ vocatur Odonevald, in cujus medio est basilica lignea modica constructa, de qua in Leuga dua, id est, rasta una. Intra cujus mensura complexum manent presenti tempore servi nostri proprii XIII. cum uxoribus suis & filiis. Præter hos sunt in eodem loco inter masculos & feminas mancipia quadraginta. Hunc locum cum terminis suis sub integritate & mancipiis suis, nec non & villam quæ dicitur Muhlinheim, quæ est in pago Moynecgaurve sita super ripam fluminis Moyni, quæ quondam Drogonis comitis possessio fuit, & habet basilicam parvam muro factam, in qua villa sunt mansi XVIII. & servi presenti tempore manentes cum uxoribus & liberis numero XIII. seu & in altera vexilla, eodem vocabulo, super eundem fluvium, quæ vocatur inferior Mulinheim, in qua sunt mansi IIII. & servi manentes totidem cum uxoribus & parvulis, qui pertinent ad superius dictam villam. Hanc villam, id est, superiorem Mulinheim cum appenditiis suis, & mancipiis propriis ad eam pertinentibus, & hac omnia supra scripta cum Ecclesiis, villaribus, domibus, mancipiis, sylvis, terris, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus, cultum & incultum, cum omnibus adjacentiis & appenditiis, totum & ad integrum, prædicto fidei nostro Enhardo, & conjugui ejus Imma, in proprium per hanc nostra donationis auctoritatem concessimus. Ita videlicet, ut quicquid ab hodierna in futurum de prædictis rebus & locis, vel de his, quæ ad eas pertinent, jure hæreditario facere voluerint, in omnibus potiantur arbitrio faciendi, & nullus quislibet ex fidelibus sanctæ DEI Ecclesiæ nostris, de præscriptis rebus, memorato fidei nostro & conjugui suæ à nobis concessis aliquid abstrahere aut minuere tentet: sed liceat eis ipsas res quietè habere & possidere, & cui voluerint, jure hæreditario relinquere. Et ut hac autoritas largitionis nostra per curricula annorum inviolabilem atque inconvulsam perpetuò obtineat firmitatem, & à fidelibus nostris tam presentibus quam & futuris, seu etiam à successoribus nostris à nobis facta verius certiusque credatur, eam manu propria sæbter firmavimus, & annuli nostri impressione signari jussimus.

Signum HLudovici.

Serenissimi Imperatoris.

Helisachar recognovi data III. Idus Januarii, Anno Christo propicio, primo Imperii Domini Ludovici piissimi Imperatoris Augusti, indictione VII. Aquisgrani Palatii regio: In DEI nomine feliciter. Amen.

Venerabilis itaque Enhardus ob honorem simul & amorem Excellentissimi Caroli & piissimi Ludovici Imperatorum, præfatum locum & Cellam Michlenstatt cum suis pertinentiis Laureshamensi tradidit, atque per hujusmodi testamentum confirmavit.

Donatio Enhardi & Imma, de Cella Michlenstatt.

In nomine Domini DEI & Salvatoris nostri JESU CHRISTI.

Dominus ac Redemptor noster corporaliter in terris conversatus homines variis peccatorum sordibus inquinatos amonere dignatus est, dicens, date elemosynam, & ecce omnia munda sunt. Et iterum: facile vobis amicos de Mammona iniquitatis, qui vos recipiant in aterna tabernacula. Idcirco nos, in ipsius DEI omnipotentis & ista jubentis nomine, Enhardus & Imma simul de salute animarum nostrarum cogitantes, & de abolendis peccatis nostris beataque ac perpetua vitæ premiis consequendis, pari devotione tractantes hoc testamentum facere decrevimus, per quod spontaneâ & integrâ voluntate

Donatio
Enhardi &
Imma de
Cella Michlenstatt.

tate donamus, quod ab hodierna die donatum esse volumus, id est, cellam nostri juris, vocabulo Michlenstatt, sitam in pago Plumgouwe, in sylva quæ dicitur Odonen vald, super fluvium Mümblingen, quam nobis gloriosissimus Princeps Dominus Ludovicus Imperator largissima liberalitate concessit, & de jure suo in nostrum jus sollemni donatione transtulit, ac præcepti sui auctoritate in proprietatem nobis confirmavit. Hanc ut diximus cellam sub integritate cum omnibus appendiciis & terminis suis, & cum omnibus ad se pertinentibus, id est basilicis, domibus, cæterisque adificiis, terris, pratis, sylvis, campis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, cultis locis & incultis, mobilibus rebus & immobilibus ac se ipsos moventibus, mancipiis diversi sexus & ætatis numero centum, donamus & tradimus ad basilicam sive monasterium venerandi Martyris Christi Nazarii, quod vocatur Lauresham, & est constructum in pago Rhenensi in ripa fluminis quod dicitur Wisgol, ubi tempore præsentis vir venerabilis Adalungus Abbas, Deo deservientis congregationis Pastor & Rector esse cognoscitur. Ea videlicet ratione memoratam donationem atque traditionem facientes, ut quam diu in hac mortalitate, divina jussione vixerimus, habeamus prædictam cellam in nostra potestate & sub nostra ordinatione, absque ullius personæ aut potestatis contradictione vel impedimento, tam simul quam singillatim per successionem, si uno superstite alter è nobis ante decesserit. Filios quoque si nos habere contigerit, unus ex eis, in eadem possessione nobis jure precario succedat. Post obitum vero nostrum memorata cella cum omni integritate ad prænominatum venerabile monasterium absque ullius contradictione recipiatur, & in ejus potestate atque dominio perpetuo permaneat. Et si aliquis contra hoc nostræ donationis testamentum resultare voluerit, aut illud convellere atque evacuare tentaverit, primitus Christum & S. Martyrem ejus Nazarium, nefandis ausibus suis contrarium sentiat, & insuper fisco distringente multam de rebus propriis parti prædicti venerabilis Monasterii coactè exolvat, auri videlicet libram unam, argenti pondo XII. Et hoc testamentum atque hæc donatio firma & inviolata permaneat. Et si quocunque tempore à quolibet homine aliud instrumentum, in nostro nomine prolatum fuerit, quod huic nostro testamento contrarium sit, indicium datorum antè vel postè habens, etiamsi manu nostra videatur vel dicatur esse firmatum, vacuum & inane remaneat & nullum effectum obtineat, sed ut prædiximus hæc donatio nostra perenni stabilitate firma & inviolabilis perseveret, stipulatione subnixæ. Et ut hoc testamentum juxta legis consuetudinem integram firmitatem accipiat, propriæ manus subscriptione illud firmare decrevimus, & idoneorum testium, qui ipsam donationem viderunt, signaculis roborari fecimus. Facta donatio in Laureshamo Monasterio II. idus Septembris Anno VI. regni Domini nostri Ludovici gloriosissimi Imperatoris in Dei nomine fæliciter.

Ego Enhardus peccator & donator recognovi & manu propria subscripsi.

Ego Imma consensi & subscripsi.

Signum Rabangarii. Signum Warboconis.

Signum Wolfberti & aliorum.

Ego Hirmimarus Diaconus & Notarius Imperialis, rogante Enhardo hoc testamentum scripsi & subscripsi.

Descriptio Marchæ pertinentis ad Michlenstatt.

Hujus donationis suæ tenorem & locorum terminorumque descriptionem ipse Enhardus hoc modo designavit.

Descriptio
Marchæ
pertinentis
ad Mich-
lenstatt.

Quoniam sunt quidam, qui fastu seculari turgentibus & semetipsos amantes à Christi fidelibus sacris Ecclesiis seu Monasteriis tradita invadunt, aut ut sibi hæreditario jure retineant, aut mundiali baltheo in beneficio dividant. Ego Enhardus, ne in his, quæ de regia manu Ludovici Imperatoris in loco Michlenstatt contraxi, manus iniquorum prævaleat: advertat obsecro fidelium tam sequentium quam præcedentium memoria, qualiter in unum sint collecta, quibusve expressa vocabulis. Postquam enim locum prænominatum Laureshamensium donationi subjugare disposui, ascitis quibus notum fuerat, terminum & vocabula locorum diligenter investigavi, & recenti memoria notariorum Lutherum exprimere literis jussi, ea videlicet circumspeditione, quia multorum Monasteriorum eis prædiis conjunguntur, & diversorum Dominorum beneficia circumquaque terminantur. Hæc ergo terminorum loca & locorum vocabula designantur hoc modo: Dum à monte

à monte Momenhard incipiunt, & totum eundem montem usque ad plateam comprehendunt: à platea usque ad duplicem quercum, inter inde Ulenbuch & Rumpelsbusen ad quercum: de quercu in fluvium Bromaha: per hujus descensum in Wllinebach: per hujus ascensum usque ad lapideum rivulum: unde ad Wllinebuech, per unam portam intro, per alteram foras: inde in ripam Euterun: per hujus descensum ad Langenfirst, ubi Langenfirst scinditur: super Langevirst ad Breitenfol: inde per Eichental in flumen Urcella: per hujus ascensum in Vinsterbuch: inde ad Phaphenstein Enhardi: à Phaphenstein supra Richgeresnetten: inde ad verticem Clophendales ad Clophenberg: inde in Cuningesbrunnen: per hujus descensum in Mümblingen, per hujus ascensum ad Manegoldescellam: ab hac in fluvium Mosaka: per hujus ascensum in Beroldesbrunnen: inde ad Ellenbogen, in flumen Brabant: per ejus descensum in Mümelingen: ex qua ad quercum inter Brascaht & Muntrat: inde iterum ad montem Momenhart.

Epitaphium Enhardi.

Enhardus fueram, regum qui clarus amore,
Cui Caroli Magni filia nupta fuit.

Quaque sub hoc mecum tumulo conclusa quiescit,
Ad superos donec nos tuba rauca vocat.

Hoc ego construxi devoto pectore templum,
Fratribus & largas contuleramus opes.

Corpora sanctorum summa tumulata sub ara
Congessi, vivo qua mihi Roma dedit.

Epita-
phium En-
hardi.

Anno Domini DCCC. XX. quarto Nonas Augusti. Obiit gloriosa Domina Imma filia Imperatoris Caroli Magni, fundatrix hujus loci, & servatur hic Anniversarius ipsius, & Vastrada Regina genitricis suae, & Germani ipsius Ludovici Imperatoris, & Eynhardi legitimi sui, & Gertrudae Abbatisse sororis suae, & omnium fundatorum & benefactorum hujus loci. Obitus Eynhardi designatur, pridie Idus Martii, non appposito anno.

§. III. Hac ipsa qua hic designantur, sunt in familiae hujus ditione, & à Seling- Deductio
stadiensibus pro indubiis fundatorum habentur Comites nostri successoribus: licet, quæ gentis,
fors plerarumque domuum illustrium est, singuli gradus genealogici enumerari nequeant. Præter Meinolphum, qui in primis ludis equestribus 938. celebratis ex circulo Rhenano præses lectus est ludorum, post eum aliis torneamentis subinde plures ex hac stirpe interfuere. In primis ex ea claruere Gerlacus Episcopus Vormatiensis, qui 1332. & Theodoricus Elector Moguntinus, qui 1459. decessere. Et superiori seculo Georgius, qui ex quatuor conjugibus numerosam sustulit prolem; ex quibus decem filiarum raro exemplo illustribus conjugii elocatae sunt: ex filiis autem non nisi minimus natus Georgius Albertus gentem propagavit; hujus enim filii sunt Illustrissimi Comites Georgius Ludovicus, Georgius, & Georgius Albertus: ex quibus medius 1678. fatis concessit, in reliquis vero duobus spes generis superat.

§. IV. Quo utatur familia clypeo in Wapenb. P. I. pag. 15. videre est. Qua- Scutum,
dripertitus ille in primo & quarto quadrante Erpachium, in secundo & tertio Breubergium symbola defert.

§. V. Erpachium proprium δᾱγμα areola constat transversim secta, & superiori Erpachius
parte cocco, inferiori argento tincta: inscriptis tribus stellis, cocco duabus argenteis, ar- Comita-
gento una rubea. Hac gentilis tessera est, & Erpachium nunc denotat comitatum, tus,
qui (diversus à dominio Erpach prope Ulmam, quod ad Baumgartenenses spectabat, dein Vicecancellarii Imperii Dn. ab Ulm filios, vid. M. Zeiler. itin. Germ. P. 2. p. 28.) ab arce Erpach, prope Michelstatt è regione Fürstenavia (unde in his duabus arcibus plerumque comitum sedes esse solent) dictus, ad Ottoniam situs sylvam, Hassia, Palatinatui & Franconia contiguus est: unde in circulo Franconico familiae locus inter proceres assignatur.

§. VI. Breubergia tessera laterculo constat argenteo inductis fasciis duabus minia- Breuberg.
tis. Dynastiam hanc Elisabetha Michaelis ultimi Domini filia Rudolpho Wertheimio Comiti attulit: unde in ea etiam hæsit, dum duravit: Wertheimiis demum extin- Contro-
ctis, à Maria Michaelis senioris Com. Wertheimii filia Eberhardi Erpachii conjuge jus versa cum
in dominium hoc allatum est. Sororis vero Amaliae Neuenariae jus & reliqua succes- Werthei-
sio Wertheimia alio titulo ad Löwensteinios Comites delata est: & ex eo commu- miis,
niter

niter arcem eam possedit utraque familia, transactione 1551. inita. Cum 1637. Joanni Theodorico Com. Læwensteinio à Cæsare custodia militaris & præfectura Breubergæ demandata fuisset, & A. 1644. cum Georgius Albertus castrum occupasset, novæ exinde desuper lites, & utrinque scripta prodire. Demum pace Osnabrugensi ita sancitum: *Domus Erpacensis, inprimis Comitis Georgii Alberti heredes, in castrum Breubergicum omniaque ejus jura ipsis cum Domino Comite Læwensteinensi communia, tam quoad præsidium ejusdemque directionem quam cætera civilia jura restituantur.*

Apex.

§. VII. Galeæ duo insunt cornua: dextri superior pars minio inferior argento tingitur: sinistri partes oppositos colores servant. Inter hæc cornua ob *Breubergiam* dynastiam duæ lanceæ decussatim locantur, quarum vexilla rubeis ac argenteis fasciis distinguuntur. Lacinia colores similes servant.

Titulus.

§. VIII. Hæc insignia sunt, quibus hodie Illustrissimi fratres *Georgius Ludovicus & Georgius Albertus* utuntur, illo etiam titulo contenti: *Comites in Erpach, Domini in Breuberg.* Olim *Pincernarum* (*Schencken*) & *Dominorum Erpachii* titulus in usu fuit, qui dein cum moderno Comitum commutatus est. Cæterum *pincernarum* ex eo nomen fuit, quia *Palatinatus* sunt *pincerna hereditarii*.

Pincernæ
Palatina-
tus.Bickenbach
olim in
scuto.

§. IX. Superioris seculi principio & prioris ultimis annis videas secundo & tertio loco symbola *Bickenbachia* ab Erpachiis gestata, quæ sunt in scuto rubeo duplex ordo rhombulorum argenteorum in baltheos contiguos dispositorum: Clypeo insidebat inter alas symbolo scutario pictus equus frenatus candidus, sedentis specie. Conf. *Wapenb. P. 2. p. 29.* titulo Bickenbach.

Erpa Dy-
nastia ab
Erpachiis.

§. X. Videri autem posset hoc symbolum Erpachiis matrimonio *Margareta Bickenbachia*, atque *Conradi Erpacensis* obtigisse. Sed secus habet, quod enim ex documentis domus edoctus sum, ultimus Bickenbachii dynasta *Conradus*, quia filius *Conradus* junior mente æger & regimini ineptus erat, omnia bona sua & allodialia & consensu Dominorum feuda genero *Alberto Comiti Mansfeldia* ejusque conjugii reliquit, ea conditione, ut ab ipsis filius *Conradus* ad dies vitæ aleretur; ita *Conrado* patre mortuo *Albertus* uxorio nomine possessionem adiit. *Alberto* mortuo tutores liberorum ejus dynastiam cum omnibus, quæ ad eam spectabant, consentiente feudi Domino, nempe *Moguntino Electore*, 1470. *Erasmo Erpachio* 7700. flor. vendidere. Ita hoc dominium ad domum emtionis titulo devenit.

Iterum
amissa ab
Hassis.

§. XI. Verum parum ultra triginta annos Erpachii eo gavisi sunt: nam 1504. in bello Bavarico, *Hassia Landgravius*, quod Erpachii nomen suum literis diffidationis (seu denunciationis bellicæ, *Schde-Brief*) inseri passi essent, adeoque Cæsaream Majestatem violassent, caulatus, armis, quæ Erpachiorum erant, dynastiam *Bickenbach*, *Præfecturas Schaumberg, Dannberg, Jungenheim* & dimidiam *Præfecturam Habitzheim* eis ademit. Quamvis vero & alii Erpachios ut insontes excusarent, & ipse Imp. testimonio suo 1507. eos absolveret, non tamen aliud obtineri potuit, quam ut reliqua quidem redderentur; *Bickenbachium* autem cum 62. vasallis, omni abdicato jure, titulo & insignibus, recepta vicissim aliqua pecuniæ summa, Erpachii *Hassis* cederent. Vidi designationem 1554. à Comite *Eberhardo* factam, qua computatis omnibus damna eo bello sibi illata eo tempore jam 154000. flor. æstimavit. Ita tessera hæc denuo ex scuto gentili expuncta est.

Cap. XXIV.

Duces Estrei.

AUGUMENTUM.

1. Familia origo & series.
2. *Estree*. Ducatus.

3. *La Cauchi*.
4. *Galea*.
5. Tituli.

§. I.

Familia
origo &
series.

Illustrissima *Estrea Bononiensis* agri primorum Baronum & Senescallorum familia apud *P. Anseaume Palais de l'honn. p. 391.* refertur ad *Antonium Estreum Dn. de Vallieu*, patrem alius *Antonii*, avum *Joannis*, qui *Cauvres* acquisivit, rei tormentaria præfectus

fectus fuit, & gestis celebre nomen meruit. Hoc natus est *Antonius* iterum tormen-
taria rei praefectus, pater praeter *Gabrielidem Ducissam de Beaufort*, quae ex Henrico IV.
Rege *Vindocinos* genuit, *Francisci Annibalis M. de Cœuvres*, Com. de Nanteuil, & lega-
tionibus & bellicis expeditionibus celebris viri: qui primus *Marescallus Francia*, & de-
nunc Dux est, *Cesaris Episcopi & Ducis Laudunensis*, atque ab anno 1671. *Cardinalis*, &
Joannis Com. d'Estrees, Vice-Admiralis *Franciae*.

§. II. Scuto Dux utitur quadripertito; & quidem prima areola & quarta ar. *Estree*.
gentea cancellis nigris clathrata visitur, cum capite aureo tribus nigris meralis exarato; Ducatus,
quæ ipsa gentilis tessera est. Caterum sub titulo *Estreo* Marchionatus de *Cœuvres* in
Sveffionensi agro Pariatus & Ducali axiomate ornatus est 1645. sed à curia rathibita
dignitas 1663.

§. III. Laterculus secundus & tertius aureus leone insignitur caruleo, cujus coro- *La Cau-*
na, falcule & linguarubent. Hoc symbolo designatur Dominium *la Cauchie* in Bono- *chie*.
nienli agro, quod *Antonio H.* marito heres ejus *Joanna* attulit.

§. IV. Galea imponitur coronata, sed ei alium impositum apicem non vidi. *Galeæ*,
Lacinia tinguntur auro, argento & nigro colore.

§. V. Titulus est: *Dux d'Estrees, Par Francia, March. de Cœuvres, C. de Nanteuil*, *Titull*,
primus Baro & Seneschallus Bononiensis agri, Vicecomes de Soissons & de Pierrefonds. Ho-
rum vero singulorum rationem edere nescio.

Cap. XXV.

Foxii. Duc. de Rendani.

ARGUMENTUM.

1. Gentis origo. Successio. *Albigenses*.
2. Nova stirps *Foxiorum* ex *Dominis de Greilly*.
Successio in regnum *Navarra*. *Ramus Can-*
dalins & Flexius.
3. Ducis sentum.
4. *Foxia* gens.
5. *Vacca Bearnensium* unde?
6. *Bearnenses Vicecomites*. Hereditas ad *Gaba-*
retios, Moncadas, Foxios.
7. *Apex*.
8. *Tituli*.

§. I.

Illustri splendore antiquitatis, rerum gestarum & aliorum decorum nulla facile Il- *Gentis*
lustrissimam *Foxiam* gentem superat. Eam ad *Arnoldum Comitem Carcassona* seculo origo.
decimo referunt, qui pater fuerit *Ottonis Com. Reddarium seu de Razez* atque *Rogerii*
Com. Carcassona & Fuxi seu *Flussatum* seu *Flustatum*. Hoc nati *Raymundus Comes Car-*
cassona (pater *Ermengardis* seu *Mimgardis*, quæ *Rogelio Bernardo Trincavellio Vicecom-*
Bitorrensi seu *Bezierio* nupsit, qui ob hoc *Carcassonensem Comitatum* sibi vindica- *Successio*,
vit, sed ob eum cum *Raymundo Berengario Com. Barcinonis* contendere necesse
habuit: ejus etiam posteri eundem comitatum asseruere, & aliquando à *Barcinonen-*
sibus ad homagium coacti sunt, demum *Raymundi Rogerii*, qui, cum *Albigensibus*
favisset, captus in carcere interiit, filius *Raymundus Trencavellus* omnia *Simoni*
Monfortio 1211. & demum 1217. regi *Ludovico* cedere coactus est, & *Bernardus Co-*
mes Conserannorum atque Foxensis, qui filiam *Stephaniam* habuit *Garfia Regis Navar-*
ræ thoro dignam habitam, atque *Rogesium Com. Foxensem*, qui expeditioni *Orientali*
interfuit: Hujus abnepos *Raymundus Rogerius*, qui ad *Accaronem Turcam* proceræ *Albigenses*,
staturæ straverat, cum eo tempore *Albigenses* in *Papatu* varios errores ostendere ce-
pissent, orientis lucis radiis convictus cum uxore sua parti accessit, & se ducem etiam
præbuit, sed bis, inprimis post 1213. acceptam ciadem, se submittere coactus est; Fi-
lius *Rogerus Bernardus* itidem *Albigensium* sectatus partes, regis *Ludovici* iram in se
irritavit, qui peculiari expeditione in eum movit, ut supplex fieri cogeretur. Tanta
eo tempore vis cleri *Papæ* erat, ut omnes facile armaret adversus quoscunque, qui
ejus potentia cæca obedientia se submittere recusarent, & purioribus oculis verita-
tem intueri amarent, quod de *Albigensibus* illis credimus, qui infinitis quidem ab ho-
stibus suis proscissi sunt convitiis & calumniis. Unde gentis non dedecus sed decus
est,

est, tales majores habuisse, qui in tenebris tam spissis nonnihil clarius viderunt. Rogerii Bernardi nepos vel pronepos fuit *Rogerus Bernardus V.* qui præter hereditatem *Bearnii*, quæ ab uxore obtigit, à Philippo audace rege, cui prius inobediens fuerat, sed in gratiam receptus est, totius fere Aquitanix præfectus constitutus, & 1306 mortuus est; Sororem habuit *Esclarmundam* Jacobi Arragonii regis Balearum uxorem, filium autem *Gastonem*, quo nati *Gasto II.* & *Rogerus Bernardus*; ille Gubernator Aquitanix, qui Vicecomitatum *Lautrecanum* emit, *Gastonem Phabum* genuit, principem aulae magnificentia celebrem, qui 1390. decessit nulla legitima prole relicta, nam filius *Gasto Phabus*, quod capsulam veneno plenam, cujus vim esse persuasus erat, ut matrem cum qua dissidebat, hic reconciliaretur, patri porrexisset, tanquam veneficii reus custodia datus perierat ante patrem. Hic (Rogerius Bernardus) *Vicecomes de Castelbon* alium *Rogesium Bernardum* genuit, patrem *Matthæi* qui post Gastonis Phabi mortem *Comes Foxii* fuit, sed ex *Joanna* Joannis Arragonii regis filia, cujus causa frustra regnum illud affectavit, nulla relicta sobole 1399. extinctus est maritus ultimus, & *Isabella* seu *Elisabetha*, quæ *Arcibaldo* seu *Archenbaldo Captali de Buch* nupta novam gentem *Foxiorum* orsa est.

Nova
stirps Fo-
xiorum ex
Dominis
de Greilly.

Successio in
regnum
Navarræ.

Ramus
Candalus
& Flexius.

Ducis seu
rum.

Foxia gens,

§. II. Novæ hujus Foxiæ gentis origo in obscuro diu fuisse apparet, donec eam Celeb. Sabaudicæ Genealogiæ scriptor *Samuel Guichenonius* claræ luci exponeret. Refertur ea indubiis testibus ad *Girardum Dn. de Greilly* in Gabienfi tractu non procul Geneva (*pais de Gex*) qui circa 1120. vixit, hoc natus *Joannes*, eo alius *Joannes*, pater tertii, quo genitus *Petrus*: quem patrem habuit *Joannes Dn. de Greilly & de Rolle*, qui primus ad Aquitanos transtulisse fortunæ sedem videtur, factus pro *Edoardo R. Angliæ* 1307. *Guiennæ Seneschallus*, *Vicecomes de Benauges & de Castillon*: hujus filius *Joannes* ex priori Foxia gente *Blancam* Gastonis Com. Foxii & Vicecom. Bearnensis filiam uxorem habuit, unde geniti *Petrus & Joannes*, hic Dominus de *Langon* sator est *Dominorum de Greilly, de Ville le grand, & de Veygie* in Sabaudia, ille *Petrus Vicecomes de Benauges & de Castillon*, ab uxore *Affalida Burdegalsi Captalis Bussiorum* seu *Bojorum* seu *Boatum* (*Captal de Buch*. *Fourn. Notit. orb. Geogr.* 6, 28. vocat *Captambursum*) genuit *Joannem*, alius *Joannis* patrem, atque *Archenbaldum* maritum præfatæ *Isabelle Foxiæ*, ad quam hereditas prioris stirpis delapsa erat: illis parentibus nati *Joannes Comes Foxius* (pater *Gastonis*, qui *Leonoram* Joannis Arragoniæ & *Blancæ* Navarræ regum filiam uxorem habuit, atque ita regum genti decus intulit, unde natus præter alios *Gasto*, reliquit *Franciscum Phabum* regem Navarræ, qui 1433. obiit, atque *Catharinam*, à qua ad *Albretanos* & per hos ad *Borboniam* gentem regesque Franciæ regnum Navarræ delatum est) & *Gasto Foxius Captalis Buchii*, Comes de *Longueville*, Baro de *Gurson*, *Dn. de Greilly, Ville le grand, la Rolle & Meille* in Arragonia, pater *Joannis*, qui ex *Margareta Suffolcia de Pol* Comite *Candale*, *Joannem* genuit *Candale & Benaugii Comitem*, genitorem præter alios *Gastonis*, à quo descendunt & *Candalus ramus*, qui in *Margareta* pronepte defecit *Joannis Ludovici de Nogaret de la Vallette Ducis Espernonii* conjugæ (Vid. L. I. c. 66. ubi n. 10. illud deleri rogo, quando inter affinitates Foxiæ de *Bourdeaux Puypaulin* mentionem nullibi reperiri asserueram; nam *Petro Dn. de Greilly Captali de Buch*, quod supra dixi, *Affalida* seu *Affalie de Bourdeaux Dn. de Puypaulin* nupsit) & *Flexius* (de *Fleix* seu *Flers*) in quo *Johan. Baptista Gaston de Foix Com. de Fleix* 1646. ad *Mardick* trucidatus filios habuit *Joh. Baptistam Gastonem de Candale D. Rendani*, qui 1665. extinctus est, relicta filia *Maria*, quæ biennio post patrem secuta, *Henricum Franciscum Foxium D. Rendani*, & qui nunc Dux est *Henricum Carolum*.

§. III. Ducis Rendani scutum quadripartitum est. Prima & quarta quadra aurea tres palos deferit rubeos. Secunda & tertia aurea binas vaccas rubeas, cornibus, ungulis, jugis & tintinnabulis è collo dependentibus cyaneo colore tinctis. Alii tamen minio cornua inficiunt.

§. IV. Pali notant *Foxium Comitatum* vel familiam. Et quidem creduntur illi ex *Barcinonensium* comitum scuto mutuo sumti, quia antequam certiora de gentis Foxiæ origine investigarentur, apud *Froissardum* ea è *Barcinonensibus* derivari amabat. Quæ species discerniculi foret, numero figurarum imminuto, si deductio illa

illa fundamento non careret. Vid. supra P. I. c. 8. Verum enim vero in superius allegata Genealogia, quam incerta conjectura acquiescere malo.

§. V. *Vacca* symbolum sunt *Bearn* seu *Benearni* in Pyrenæis siti Principatus. Ratio harum non una allegatur. Aliqui (*Guilh. Paradino* autore) credunt notari ita antiquum nomen *Vaccæ*orum, ex quibus *Bearnenses*. Alii cum *Labourerio* fertilem rei pecuariæ provinciam designari existimant, in qua vaccarum proventus fit uberrimus. Vide quæ supra in hanc rem P. I. c. 8. n. 15. notavimus. Aliam rationem traditio fert, incidisse *Rogesium Foxium* Comitem in corpus *S. Volusiani* Vasconum Apostoli ab *Arianis* occisi, illudque vehiculo suo quod duæ *Vaccæ* trahebant impositarumque traditionum hujus generis est, *Oront. Fine de Brian. jeu d'Arm.* p. 33. fabellis hoc jactatum miraculum recte annumerat.

Vaccæ Bearnenses unde?

§. VI. Quod hunc *Bearnensem Principatum* attinet, suos ille olim habuit *Vicecomites*, ex quibus *Centullus* memoratur mortuus 940. & quidem oriundus fuisse ex prosapia *Lupi Centulli Vasconum Ducis*, qui 820. vixerat. Trinepos *Centullus IV. Vicecomes*, qui è secunda uxore *Beatrice herede Bernardi Comitis Bigerronum* successionem Comitatus hujus nominis suis filiis acquisivit, sed non semel à famella in alias stirpes ille delatus est titulus: Ex prima uxore *Centullus Gastonem IV.* suscepit, qui orientali expeditioni interfuit, & 1131. in Hispania bello contra *Mauros* cecidit, pater *Centulli V.* qui itidem 1134. casus est à *Mauris* ad *Fragam*, atque *Guiscardis*, quæ *Petrus II. Vicecom. de Gabareto* seu *de Gaverdon* nupta successionem transmisit ad nepotem ex filio *Petro* pramortuo *Gastonem V. Vicecomitem*, qui A. 1170. moriens sororem *Mariam* habuit heredem uxorem *Guilhelmi Moncada*, ex Celeberrima gente: his nati *Gasto VI. seu bonus, Guilelmus Raymundus Vicecomes*, & *Petrus*, à quo *Moncada* reliquit. *Guilelmi Raymundi* filius fuit *Wilhelmus*, nepos *Gasto VII.* qui 1290. moriens maritum iterum clausit, hereditate transmissa ad filiam *Margaretam* uxorem *Rogerii Bearnardi V. Com. Foxii*, excluso genero alio ex *Amata* seu *Mattha* filia *Geraldo C. Armeniacensi* nupta, quod ab eo tempore necessitatis bellicæ desertus fuisset: nec *Armeniacensis* etiam armis ob hoc adversum *Foxium* gestis aliquid profecit. Ex eo tempore *Foxia Bearnensibus* armis conjuncta fuere, atque ita ad hunc etiam *Candalio-Flexium* ramum transmissa.

Bearnenses Vicecomites.

Hereditas ad Gabaretos.

Moncadas.

Foxios.

§. VII. Apicem Duci dant galeæ coronatæ impositum caput *vaccæ rubeum*: laciniæ aureas & coccineas: telamones duos leones. Verum *Joannes Com. Foxius*, prout *Avenione* in sacello *Cardinalis Foxii*, quod in *Calestinorum* templo est, representatur teste *Geliot. indic. arm. voce Vol banneret* p. 646. galeam diademate tortili textit, ex quo inter duas alas ad modum veterum scutorum formatas (quas *vol banneret* vocant) & *Foxiis* pictas palis prospicit caput *vaccæ rubeum*, cornibus, iugo & tintinnabulo cæruleis. Scutum tenebat draco, cujus caput in galea reconditur, expansæ vero alæ loco laciniarum sunt, & palis *Foxiis* iterum ornantur.

Apex.

§. VIII. Tituli sunt: *De Foix, Par Francia, Dux de Rendan, Princeps Capitalis de Buch* *Marchio de Senecey, Comes du Fleix* seu *Flers, de Beaufremont & de Candale*. Quod attinet *Rendan*, *Joannis de Polignac Dn. de Rendan* filia *Anna*, fœmina multa virtutis gloria illustris, Dominium attulit marito *Francisco II. Com. de la Rochefoucaud*, unde filius secundus *Carolus Rupifulcaudius* fuit *Comes de Rendan*, Comitatus titulo *Dynastiæ* acquisito 1566. pater *Job. Ludovici Com. Rendani*, quo nata *Maria Catharina* seu *Clara Catharina* uxor *Henrici de Beaufremont, March. de Senecey*, quæ sua cura Christianissimum regem *Ludovicum XIV.* educavit, & ut comitatu *Ducatus* atque *Pariatus* axioma 1663. accedente curiæ approbatione inderetur meruit. Ab his parentibus habet *Maria Clara Job. Baptista Gastonis Foxii Com. de Flers* uxor, Ducis mater. Titulus *Capital de Buch*, ab *Assalida Burdegalensi Dn. de Puy-paulin & de Chasteauneuf* allatus est marito *Petro Dn. de Greilly, Vicecomiti de Benauges & Castillon*, à quibus filius habuit *Joannes*, & nepos *Joannes*, qui à patrum heredem instituit, alia licet matre natum, *Archenbaldum*, inter hujus filios cum *Joannes Foxium & Bigerronum Comitatus* atque *Benearnum* haberet, *Gasto* alter *Capitalis de Buch* dictus est, & hanc etiam dignitatem ad posteros transmisit. Ex dictis apparet etiam ratio tituli de *Beaufremont & de Senecey*.

Tituli.

Cap. XXVI.

Dom. & Baron. de Frauenberg, Com. de Hag.

A R G U M E N T U M.

1. Familia Frauenberg. Quatuor Imperii Equites. Genealogia. Linea Hagensis. Mäffenhausen.
2. Lazii error.
3. Successio linea Prunnensis. Comitatus dignitas.
4. Frauenbergia seu Fronbergia linea. Barones.

5. Scutum Com. ab Hag. Successio. Nunc penes D. Bavaria.
6. Apex.
7. Dispositio apud Bucelinum.
8. Scutum linea Frauenbergia.
9. Apex.
10. Henningsii error.
11. In matricula non amplius reperiuntur.
12. Frauenbergii Suevia.

§. I.

Familia
Frauen-
berg.Quatuor
Imperii
Equites.Genealo-
gia.Linea Ha-
gensis.Mäffen-
hausen.Lazii er-
ror.Successio
lineæ Prun-
nensis.Comitatus
dignitas.

PER illustres familia *Frauenbergiorum* in Bavaria, inter quatuor equites (seu ut P. de Andlo vocat strenuissimos milites, proceres aut valvasores) Imperii hereditarios (de quorum quaternionum origine & autoritate videatur Joh. Limn. jur. publ. 1, 7.) refertur, & familiis *Andloviz*, *Strandekia* & *Meldingia* additur. Unde etiam in subscriptione Comit. Ratispon. 1557. additur nomini *Caroli Frauenbergii*, des. Heil. Römischen Reichs Erb-Ritter. Ex ea apud Gabr. Bucelin. Germ. Tom. III. p. 105. memoratur *Henricus* in torneamentis *Rotenburg*. 948. Post quem in ludorum equestrium historia plures adhuc recensentur. Iuxta series Genealogica apud Bucelin. & Henning. Theatr. T. 3. P. 1. p. 509. incipit à *Seifrido de Frauenberg*, qui *Hagensem* dynastiam seu comitatum est nactus, & *Ottonem* fratrem habuit 1251. Hoc *Bertholdus* natus est, qui 1276. vitam clausit, pater *Seifridi* atque *Wittilonis*, à quo linea duæ, illa *Hagensis*, hæc *Frauenbergia*. *Seifrido* nati *Conradus*, *Sigfridus*, *Joannes*, *Bertholdus*. Ex his *Conradus* curiæ Ludovici Bavarici March. Brandenburgici Magister, *Wilhelmum* genuit, utriusque Baviaræ præsidem, bellis etiam celebrem, atque *Christianum*, qui 1392. primus Bavaricum fœdus constituit, pater *Georgii*, qui lineam terminavit, monasterio *Ramsau* fundato 1414. & castro *Eck* Baviaræ Ducibus vendito; *Joannes* vero *Conradi* frater reliquos *Hagenses Dominos* propagavit, pater *Joannis*, avus *Stephani*, qui ex *Luneta de Achdorf*, vel potius apud Henning. de *Mäffenhausen* genuit *Georgium* & *Joannem*; istum patrem *Georgii*, primi est gratia *Friderici Imp. Liberi Baronis*, avum autem *Wolfgangi*, qui 1474. in *Philippi Electoris Palatini* nuptiis, ludo equestri occubuit, relicta tantum filia *Cunigundi*, quæ *Wolfgangi* Com. in *Hag* agnato nupsit; hunc (*Joannem*) Dominum in *Mäffenhausen*, quo natus *Joannes junior*, Baro creatus 1462. qui cum filias tantum haberet, agnatum *Sigismundum* heredem Comitatus *Hagensis* instituit, vidua vero *Anna Marescalla Pappenheimia* A. 1477. *Mäffenhausen* Ludovico D. Baviaræ vendidit.

§. II. Ex hac deductione liquet, *Wolfgang*. *Lazium* labi, cum L. 7. p. 313. *Franciscum* circa 1468. extinctæ priori familiæ jure feudi à Ducibus Baviaræ impetrato successisse, cum vero ex *Suevica* nobilitate gentis equitum de *Freyburg* fuisse tradit. Quos idem antiquiores enumerat Comites, *Hartvivicum* A. 1140. *Sigfridum*, *Eckenbertum*, & *Bernhardum* 1176. *Wernerum* & *Hermodum* 1186. *Eckenbertum II.* quem tamen Comitem de *Hagenau* nuncupat 1213. ex antiquiori stirpe fuisse, non dubito, quam *Gurrorum* agnomen gessisse, mox audiemus.

§. III. Porro *Sigismundus*, quem dixi à Joanne agnato heredem Hagii relictum esse, ab avum habuerat *Joannem de Frauenberg & Hag*, Dn. in *Prunn* 1312. Hic quibus intermediis ad *Seifridum Hagiensem* autorem referatur, non adeo liquidum est, habuit verò filium *Joannem L. Bar. de Frauenberg & Prunn*, nepotem *Hippolitum* seu *Hiltpoldum*, aulæ Bavaricæ præfectum. *Hippolyto* natus est *Joannes*, vir suo avo Clarissimus, supremus aulæ Bavaricæ præfectus, & legatus in Galliam, qui 1478. moriens reliquit *Sigismundum*, quod antea dixi, *Joannis in Mäffenhausen* agnati heredem in *Hagia* dynastia, cujus Comes 1509. ob eximia merita à Maximiliano Augusto creatus & 1512.

& A. 1512. *Spirensis Camera* Judex constitutus est: Eo geniti *Wolfgangus* & *Leonhardus*, hoc *Ladislaus* & *Leonhardus*, quorum prior totam lineam marium A. 1567. morte sua terminavit.

§. IV. Hæc linea fuit Hagensis: *Frauenbergia* (quam sub nomine ingenuorum à *Fronberg* paulo aliter & confusius recenset *VV. Zazius de migr. gent. L. 7. p. 345.* & ex eo repetit *Henning. Theatr. T. 3. P. 2. p. 534. 535.* Aliquam etiam lineam vocat *Marescal-lorum de Dornspurg*) à *Wittilone* propagata est, patre *Thoma* & *Wittichii*, illius posteritas in tertio fere gradu defecit, hic *Sigismundum* genuit fatorem lineæ in *Hubenstein*, quam nepos *Warmundus* 1517. videtur terminasse, & *Joannem* cognomento *Opulentum*. Hunc patrem habuere *Christianus*, cujus pronepos *Joachimus* lineam finivit, & *Wilhelmus*, præter alios *Christophori* pater, quo genitus est *Wilhelmus*, hoc *Vitus* Episcopus *Ratispo-na* A. 1563. & *Joannes Petrus*, Joanne Petro *Joannes Georgius*, pater *Caroli Barons de Frauenberg*, qui *Joannem Victorem* reliquit, *Frauenbergii* Baronem, cui *Bucelinus* sua consecravat.

Frauenber-
gia seu
Fronbergia
linea.

§. V. Quod insignia attinet: Scutum Comitum ab Hag videre est in *Armoriali* P. 2. pag. 9. videlicet *rubeum*, in quo *equus* erigitur *argenteus frenatus*. Hæc tessera est *Hagiensis*, forte paronomastica, nam à familia *Gurrorum* (die *Gurren*) ad *Frauenbergios* Hagia devenit, *Sigfridi* ut *Bucelinus* opinatur uxore *Elisabetta* ex illa stirpe orta. Ab his ergo equum hunc primitus usurpatum credo: Inter equorum autem nomina vernaculo idiomate usitatum hoc etiam est *Gurren*. Porro dynastia, ab arce *fridi*, qui quod audivimus primus eam obtinuerat, & ab *Henning*. vocatur *Comes in Gurrenbag*, nepotes ad *Seifridum II.* delata est. Inter hujus filios *Conradus* à fratre *Seifrido* partem suam in Hag emit A. 1359. 4400. florenis. Inde ad alteram lineam transla-dignitatem evectus est, sed titulo illo non usus, ut nec filii sed nepotes, in quibus cum *Ladislaus* Regi *Francisco* adhæsisset, dimidiam partem Comitatus *Carolus V.* ei ad-e-sari reconciliatus est, & sua recepit, numeratis *Rabensteinio* 5000. florenis. Demum isto sine liberis mortuo Comitatus ut feudum imperii translatus est ad *Duces Bava-ria* à *Maximiliano II.* Imp. qui tamen heredibus maximam pecuniæ summam hu-merarunt. Ex eo tempore *Bavari* suffragium in *Comitam Collegio* hujus Comitatus causa ferre, *Suevico scanno* ascripti, solent, & Comitiorum recessibus sub-scribunt.

Scutum
C. ab Hag.

Successio.

Nunc pe-
nes D. Ba-
varia

§. VI. Huic scuto illum apicem tribuit *Lib. armor. P. 2. p. 9.* ut ex coronata galea exurgat imago muliebris coronata *caruleo amictu*, quæ manibus sursum porrectis coronæ suæ imponit pileum turbinatum rubeum, coronatum & pavoninis pennis fastigia-tum, ora reducta argentea. Lacinia etiam sunt ex argento & cocco.

Apex.

§. VII. In *Bucelini* libro scutum *Hagie* Comitum quadripartitum pingitur equo in prima & quartam areolam locato: secundam autem & tertiam percurrit palus, videlicet rubeam argenteus. Nec dubito ita gestasse Comites illos. Hic enim palus est tessera *Frauenbergia*.

Dispositio
apud Bucc-
linum.

§. VIII. Quod ad *Frauenbergium* ipsum ramum attinet, ejus clypeus à *Sibmach.* inter *Equites Bavaria* refertur P. 1. pag. 79. Videlicet idem, quem modo ex *Bucelino* Hagienlibus tributum audivimus, nisi quod laterculorum inversus est ordo. Hic enim palus primum & extremum locum, medium equus tenet: Quo uti *Frauenber-gii* potuere, ipsi etiam à *Seifrido* orti, ad quem dominium istud devolutum erat.

Scutum li-
neæ Frau-
enbergia.

§. IX. Scuto imponuntur duæ galeæ, prior tegitur pileo turbinato rubeo, co-ronato & pennis pavoninis fastigiato, ora reducta argentea. Qui proprius est apex *Frauenbergiorum*, & ob hoc ab Hagienlibus §. 5. etiam gestatus, quem virginea imago supra caput attolleret: Posterior galea sustinet *deslovin* equi scutarii frenati, quam perforat aurea linea transversa, cujus extrema iterum sustinent bacillos ex eodem metallo sursum erectos, coronatos & pennis pavoninis supra coronulas ornatos. Hunc apicem aliquando *Hagiensium* fuisse non dubito, sicuti alias etiam apices mu-tare, priscis non insolitum fuit. Lacinia sunt argenteæ & coccineæ.

Apex.

Henninge-
li error.

§. X. In Henning. uti pag. 509. vera tessera Frauenbergiorum apparet; ita quam p. 512. Frauenbergiis ab Hag in Prunn tribuit, fallit, potius *Freibergis* debita, ut alibi videmus.

In Matri-
cula non
amplius
reperiun-
tur.Frauen-
bergii Sve-
via.

§. XI. *Frauenbergii Equites* apud M. Zeiler. Itin. Germ. P. 2. p. 33. inter eos re-feruntur, qui in matricula non amplius reperiuntur, sed ad eam spectaverint. *Frauenberg Adelic Geschlecht.*

§. XII. Distinguenda vero est hæc *Fraunbergia* seu *Frauenbergia* Bavarica fa-milia ab altera *Fravvenbergia* seu *Frovvenbergia* Svevica, quæ in *Wapenb.* P. 1. p. 113. scuto usa est bipertito linea diagonali ex sinistro superiori angulo ducta, superiori parte rubea, inferiori argentea: Galea tegitur mitra Episcopali simili scutaria sectio-ne tincta: Laciniis dependientibus ex argento & cocco. Cujus familiæ mentionem fa-cit *Crus. annal. Svev. Paralipom.* p. 18. & 93.

Cap. XXVII.

Barones in Fraunhofen seu Fronhoven.

ARGUMENTUM.

1. *Conditio. Familia.*2. *Scutum.*3. *Apex.*

§. I.

Conditio.

M Art. Zeiler. Itin. German. P. 2. pag. 33. *Barones de Fraunhofen* seu *Fronhofen* in Bavaria refert inter eos, qui ad imperii onera nihil contribuant, quamvis feuda habeant Cæsarea, & ad Comitata vocentur. Eorum vero Genealogicam descriptio-nem orditur ex *Lazii migr. gent. L. 7. pag. 338. Henniges. Theatr. gen. T. 3. P. 1. pag. 527.* à *Casspare* qui 1310. floruit, pater ex *Sophia Com. Zollerensi Georgii*, hic avus fuit *Wil-helmi II.* qui *Claram Com. Montfortiam* in matrimonio habuit: his natus *Thesens*, pa-ter *Joannis, Georgii & Martini*, à quibus lineæ, sed earum reliquam deductionem sup-plere nequeo.

Scutum.

§. II. In *Sibmach. Wapenb.* P. 1. p. 25. scutum tribuitur quadripertitum, cujus prima & quarta areola rubea defert palum argenteum. *Lazius* ita eloquitur: in rubeis insignibus per longum sectio candida transit. Secunda & tertia aurea bina cornua venatoria nigra continet. Palum gentilem tesseram esse reor, & aliis peritioribus æstiman-dum relinquo, an cum *Frauenbergiis* eadem hæc olim familia fuerit, qui simili palo usi sunt. Cornua venatoria aliunde accersita oportet.

Apex.

§. III. Clypeo imponuntur duæ galeæ: prior coronata hermam sustinet ni-grum sed cornutum auro: alteri incumbit cornu venatorium nigrum, cujus ligaturæ imponitur fasciculus pavoninarum pennarum: Phaleræ dependent hinc argenteæ & coccineæ, isthinc atræ & aureæ.

Cap. XXVIII.

De Freundsberg seu Fronsberg Bar. Dom. de Mindelheim.

ARGUMENTUM.

1. *Freundsbergia s. Fronsbergia familia. Linea.*2. *Scutum.*3. *Galea.*4. *Tisuli. Georgii clarissima decora.*5. *Mindelheim Dominium ad Hochschlitzios. Ad Teccenses. Rechbergios. Fronsbergios. Ba-varos.*

§. I.

Freunds-
bergia seu
Fronsber-
gia familia.

Generosa stirps *Freundsbergia* seu *Frundsbergia* seu *Fronsbergia* inter Svevia illu-stres numeratur. Eam *Henning. Theatr. T. 3. P. 1. p. 447.* ut fere solet ex *Lazio de migr. gent. L. 8. p. 468.* exhibet, sed altius ascendit *G. Bucelin. Germ. P. 2. in appendice.* Primum ejus autorem constituens *Udalricum*, qui 969. ludis equestribus *Mersburgi-*cis interfuerit, pater *Albani* circa 1000. avus *Ehrenfridi*, quo alius *Udalricus* natus est, à quo

à quo geniti *Henricus, Udalricus II.* (hunc autorem stirpis in ipso opere constitue-
rat) & *Meinhardus*, totidem linearum capita. *Henrici* progenies dicta de *Strasberg* vi-
derur defecisse in *Joanne & Conrado III.* qui A. 1388. mortuus est; *Meinhardi* autem po-
steritas videtur cognomen in *Thierberg & Schindelberg* habuisse, & in tertia gene-
ratione defecisse. *Udalrici* abnepos fuit *Sigismundus de Freundsberg liber Baro*: pa-
ter *Ulrici*, qui Svevici foederis autor & capitaneus fuit, atque à socero Berone vel
moris *Barbara Rechbergia* fratribus 1467. (vel 1487. *Crus. annal. Svev. P. 3. L. 7. cap. 4.*
pag. 379.) Dominium *Mindelheim* emit, & 1501. mortuus est. Pater hic fuit præter
Ulricum Episcopum Tridentinum, quem vero *Bucelinus* nescit, & *Thomam*, alterius *Tho-*
ma patrem, in primis celeberrimi bellici Ducis *Georgii Fronsbergii*, qui A. 1528. mor-
tuus est. Ejus filio *Caspere* paternæ militaris disciplinæ herede natus est *Georgius*,
qui *Caroli V. & Philippi Hispaniæ regis* auspiciis militavit, & sua morte A. 1586. gen-
tem clausit.

§. II. Insignia repræsentantur in *Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 25.* quadripertita. Scutum.
Primo & quarto laterculo nigro inferitur *struthiocamelus ex auro*, soleam ferream argen-
tatam mordens. Secunda & tertia arcola aurea, refert monticulum sex collium nigrum.
In Henningel. cit. ordo areolarum invertitur.

§. III. Galeæ scuto insistent duæ. Prior coronata sustinet *cycnum aureum alas* Galeæ,
argentatas elevantem. Altera (cui in Henning. itidem imponitur corona) orna-
tur duobus cornibus aureis, quæ ligaminibus (schlingen) nigra colligantur, eorum
autem ori & exteriori margini quini ramusculi foliati argentei admodum conspiciuntur.
Lacinia dependent aureæ & nigra.

§. IV. Titulum *Georgio* ultimo illum vidi assignatum: de *Fronsberg Baro, Dn.* Tituli.
in *Mindelheim, Petersberg & Sterzingen.* Quod vero ejus avum attinet, avi sui claris-
simus militiæ Dux fuit, & sub *Maximiliano* atque *Carolo V. Augustis* stipendia meruit, Georgii
nemini fortitudine & in *Domino* fide secundus, cui vitam exercitus integer serva-
tis aliquando debuit, & qui ut honori *Cæsaris* & militum bono consulere, conjugis
mundum & universum patrimonium oppignorare vel alienare non gravatus est.
Justo prælio quindecies, extraordinaria autem acie supra vicies fortitudine maxima
decerravit, membrorum vero robore & firmitate plane admirabili polluit. Ejus vi-
tam & filii *Casparis* descripsit libris 8. *Adamus Reusnerus. Conf. M. Crus. annal. Svev.*
P. 3. L. 7. p. 439. 3, 10, 10. p. 570. 3, 11, 1. p. 598.

§. V. Porro quando *Mindelheimii* Domini ab oppido *Algoix* ad fl. *Mündel* siti *Mündel-*
mentio facta est: sciendum *Waltherum Hochschlitzium de Kirchheim apud Halden* heim Do-
A. 1365. factum *Dominum Mindelheimii.* Cui successit *Fridericus Dux Teccensis*, qui ar-
cem condidit. Vid. *Crus. annal. Svev. 3, 5, 7. pag. 275.* Cæterum ille *Waltherus* factus
Augustanus Episcopus suorum gentilium precibus motus *Mindelheimium* obsidione
cepit, sed in eadem perit. *Crus. annal. Svev. 3, 5, 8. pag. 278.* A *Teccensibus* Ducibus
cum deficerent, per foeminam ad *Rechbergios* delapsa est dynastia, cum eam *Bernhar-*
dus seu *Bero Rechbergius* à cohæredibus emisset. A *Rechbergio* iterum emisse *Ulricum*
n. i. diximus. Nunc in potestate *Bavaria Ducis* est, qui eo nomine in diis imperii
subscribere solet.

Cap. XXIX.

Barones de Gera.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo. Linea.
2. Scutum.

3. Scædel.
4. Galea.
5. Bona.

§. I.

Illustres de Gera Barones *Hier. Henning. Theatr. T. 3. P. 1. p. 561.* post *Wolfg. Laz.* de Familiaz
I ducit ex *Georgio*, nobili ex *Ostro-Francia* oriundo, cujus majores equestrem ordinem origo.
longa avorum serie ibidem tutati sint: missum autem ab *Episcopo Bambergensi* in
Carinthiam ditionis præfectum factum, & castrum *Strasfried* consecutum. *Gabr. Bu-*
celinus

celinus Germ. P. 3. pag. 52. huic patrem addit *Petrum à Gera* seu *Geravu* ex vetustissimis *Geræ* Dominis, (ita & ex *Dressero M. Zeiler. itin. Germ. I. pag. 112.* hos *Austriacos* ex *Geranis* seu *Ruthenis* *Geræ* Dominis derivari vult,) qui cum filio *Georgio* A. 1471. *Carinthiæ* immigraverit, & alium ei addit filium *Joannem*. Hunc *Georgii* filium mavult *Henninges*, & sine liberis A. 1480. mortuum perhibet. *Georgii* seu juxta *Bucel.* filius seu ex *Vilhelmo* (quod mallet *Henning.*) nepos fuit *Andreas*. Hic pater plurium fuit filiorum, *Sigismundi*, *Baltasaris*, *Andree*, *Jedoci*, *Joannis*, *Erasmi*, *Wilhelmi*. A quibus diversæ ortæ sunt lineæ.

Lineæ.

Scutum.

§. II. Scuto utuntur quadripartito, ut est in *Sibmach. Wapenb. P. I. p. 20.* Primus & ultimus laterculus argenteus insignitur furca coccinea colliculo tricipiti nigro imposita: quæ gentilis est tessera.

Scædel.

§. III. Laterculus secundus & tertius aureus (ita *Sibmach.* sed rectius argenteus, quod aliunde habeo, & ratio postulat,) continet cornua duo cervina inferius conjuncta nigra, quorum tamen media pars auro iterum fulget. Ab illis qui accuratius observarunt didici, utrumque cornu nigrum quinque dactylis fruticosum, ex quibus cum reliqui pariter nigri sunt, ab imo proximus auro pingitur. Hoc dæryma fuit familiæ *Scædel* in *Carinthia*: quod jure conjugii *Gerani* adscivere: nam *Georgii Scædels* ex *Margareta* ab *Edling* filia *Margareta Joanni Gerano* nupserat.

Galeæ.

§. IV. Huic scuto insistent duæ galeæ coronatæ, prior *Gerana*, cui inter alas expansas insistit furca scutaria tricollis monticulo imposita. Alarum autem prior superius nigra, inferius auro pingitur, altera superius coccinea, inferius argento fulget. Posterior *Scoedelia* sustinet hermam muliebrem aureo amictu & corona, ex qua prominent duo cornua cervina scutaria. Laciniæ hinc rubæ sunt & argenteæ, isthinc aureæ & atra.

Bona.

§. V. Titulum expressum non vidi. Quod vero bona familiæ attinet, præter *Strasfried* *Carinthiæ*, cum ex *Carinthia* in *Austriam* venissent, ibi acquisivere sub *Ferdinando I.* & *Maximiliano II. Wächsenburg*, inde *Eschelberg*, *Clement* & *Michelstetten*, nec non hypothecario jure *Freystatt*.

Cap. XXX.

Bar. Gienger.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.

3. Alterorum *Giengerorum* tessera.

4. Apex.

§. I.

Familia.

Illustres *Giengeros*, olim equestri dignitate, inde *Baronum* titulo insignes *Hier. Henning. Theatr. T. III. P. I. p. 500.* deducit à *Jacobo Giengero* prætore *Ulmensi* circa 1324. Cui inter alios filius fuit *Joannes*, nepos *Damianus*, ex prima conjuge sedecim liberorum pater: ex quibus plures in *Austriam* commigrarunt: ita *Georgius* *Ferdinandi I.* intimus Consiliarius atque præfectus *Laureacensis*, Dominus in *Roteneck* & *Enseck* super. *Austriæ*, *Eitel Joannes* præfectus ejusdem in *Petersberg* *Tirolis*, *Jacobus* Consiliarius & Vicedominus *Austriæ* superioris, Dominus in *Grünpihel*, inferioris *Austriæ*, *Leonardus* *Ferdinandi junioris* Archiducis quæstor & Archimagirus, *Antonius* *Ferdinandi R.* apud *Viennam* Architecturæ præfectus, *Cosmas* ejusdem Consiliarius & Dominus in *Wolfseck* (in superiori *Austria*, jure hypothecario) ac *Roteneck*, *Wilhelmus* Consiliarius fisci superiorum *Austriæ* provinciarum, *Joannes Georgius* præfectus in arce *Petschach*, *Bartholomeus* *Maximiliani II.* falconum Magister & Dn. in *Ranzenbach* inferioris *Austriæ* fuere. Ex his præcipuè *Cosma* & *Jacobi* progenies duravere, ut videre est apud *Bucelin. Germ. T. 3. p. 53.*

Scutum.

§. II. Insignia *Sibmacherus* describit inter equestres *Sveviæ* *Wapenb. P. I. p. 114.* Et quidem scutum est quadrifidum, cujus primus & ultimus laterculus diagonaliter sectus, superiori parte nigra, inferiori argentea, ornatur securi, quali fabri lignarii

Cap. XXXI. Baron. de Gileis.

451

lignarii uti solent, (*Zimmer-Sacke*) ferrea, capulo ligneo vel nigro. Quæ tessera an-
tiqua gentilis fuit.

§. III. Laterculus secundus & tertius *transverse secatur*, superiori parte argen-
tea, inferiori nigra: In eo representatur *desapri*, eadem sectione scuti affecta, co-
loribus alternantibus. Hæc tessera est alterius *Giengerorum* stirpis vel tami, ex qui-
bus *Jacobo* hujus lineæ auctori nupsit *Petronella Giengerin*. Unde conjuncta sunt hæc
symbola.

§. IV. Galea scuto incumbit coronata, & ex ea exurgit inter alas expansas nigram
& auream *apri* species, cujus caput & collum nigro colore tinguntur, reliqua cum pe-
dibus anterioribus argento fulgent. Laciniæ sunt hinc aureæ & nigre, isthinc ar-
genteæ & nigre.

Cap. XXXI.

Baron. de Gileis.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.

3. Apex.

4. Titulus.

§. I.

Baronum à *Gileis* familiam *G. Bucelinus Germ. T. 3. p. 54.* refert ad *Joannem de Gi-* Familia,
bleis, qui vixerit 1480. pater *Georgii*, avus *Viti*, proavus *Wolfgangi Georgii*, qui pri-
mus *L. Baro de Gileis* creari meruit, mortuus 1593. sed vetustior familiæ est memoria.
Aliqui eam ex *Franconia* arcessunt: id tamen certum est, à multo tempore in *Austria*
fuisse: & videntur nomen accepisse à domicilio veteri & pago *Gileis* prope *Herten-*
stein. Leguntur in chartis veteribus 1350. *Otto, Theodoricus & Alberto Ottonis Gileissii*
(*des Gileis*) in *S. Viti* (zu *S. Veit*) filii. 1370. *Trost & Dietrich die Gileis von S.*
Veit fratres. 1443. *Joannes der Gileis* in *Pezenhirchen*: maritus *Anna de Frizendorf*,
quæ ei *Frizendorf* attulit: A quo diximus ordiri *Bucelinum*.

§. II. Scutum exhibet *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 33.* videlicet *caruleum*, in quo
diagonali situ representatur *instrumentum utrinque hamatum*, cum annulo, ex quo su-
spendi possit (qui plerumque superiora clypei respicit) ex auro. *Gelber Widerhacken/*
oder instrument beyden enden mit zweyen widerstöhmisschen Angeln. Forte olim
Gileisen à nomine dictum.

§. III. Galea imponitur non clathrata (*stechhelm*) sed coronata, ex qua expandi-
tur jugum alarum *baltheis caruleis & aureis exaratarum*, pennis vero exterioribus ni-
gris. Laciniæ (nescio cur contra regulam) sunt argenteæ & coelestinæ.

§. IV. Bucel. titulum assignat: *Liber Baro de Gileis in Sonnberg & Raschala.* Titulus.

Cap. XXXII.

Comites de Gleichen.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo. An ex Romanis?

2. A *VVitikindo nigro*. De *Capeti* origine senten-
tia. *Schwarzburgici* ex eadem gente. Comes
diyaug. Linea.

3. *Spiegelberg*. Series Comitum. Successio ad

Gleichios.

4. *Pymont. Ad Spiegelbergios. Gleichios*

VValdeccios.

5. *Gleichius Com.*

6. Galea.

7. Status imperii, sed exempti à Saxonibus.

§. I.

Illustrissimos *Gleichenfes* Comites ad Romanos aliqui referunt. Ita ex annal. *Stolber-* Familia
igicis & Gleichiis Henninges Theatr. T. 3. P. 2. pag. 322. refert: *In his nominatur Erne-* origo.
stus quidam nobilis Romanus, qui cum fratre suo deserta Italia propter civilia bella An ex Ro-
mahis?

Kkk 2

circa

circa An. C. 455. in Saxoniam se contulit, ubi circa Göttingam duas arces in montibus aequalis altitudinis edificarunt, quas *Gleichen* nominarunt (indeque horum Comitum appellationem ortam volunt) quarum unam adhuc nostris temporibus nobiles à *Mittelstein* possident. Horum posteri pulsi à Saxonibus in Thuringiam concesserunt, ibique circa *Mülbergam* & *Wachsenburgum* aliam arcem ejusdem nominis in monte sitam extruxerunt, quam in hodiernum diem illustres & generosi Comites à *Gleichen* tenent. Hæc traditio quam fidem repertura sit apud eos, qui norunt quæ Germaniæ isto tempore conditio fuerit, aliis æstimandum relinquo.

A Wittikindoni-
go.

De Capeti
origine
sententia.

Schwarz-
burgici ex
eodem gen-
te.
Comes
diximus.

Lineæ.

Spiegel-
berg.

Series Co-
mitum.

Successio
ad Gleichen-
chios.

§. II. Alii ad *Witikindum* cognomento *nigrum* (cujus tamen majores ad Saxones vel Gothos referunt) ascendere satis habent: à quo etiam à *Mich. Neandro* Abbate *Ilfeldensi* subministratam Genealogiam orditur præfatus *Henninges*. Ajunt vero istum *Witikindum* supremum militiæ Ducem nomine *Edelhardi R. Saxonum* adversus Francos militasse, sed ad *Bucholzium* 779. captum, post quinquennium *Caroli Magni* svasu ad religionem Christianam accessisse, & in baptismo ab ejus filio *Ludovici* nomen accepisse. Ejus filios *Witikindum* & *Walprechtum* ex *Agnete* *Wintenburgia* Comite natos, addunt pariter ad baptismum perductos, illi *Caroli*, huic itidem *Ludovici* indito nomine. Ex altera uxore *Bertha* f. *Waltheri de Blifanz* comminiscuntur alium susceptum filium *Carolus*, post patrem (cui *Carolus Magnus* ob merita & fortitudinem adversus Saracenos eam dignitatem concesserit) *Andium Comitem* fuisse, & eam condidisse stirpem, ex qua *Hugo Capetus* Franciæ hucusque regum sator prodit. Porro *Witikindo* & *Walprecht* f. *Walperto* præfatus *Carolus M.* dicitur in Thuringico saltu 20. miliaria in longitudine & decem in latitudine hereditario jure possidenda tribuisse. A majori natu *Schwarzburgicos* Comites derivant: ab altero *Walprecht* seu *Ludovico Gleichenfes*. Hujus nepos *Sigismundus* *Magdeburgensibus* ludis 938. interfuit. Ex posteris *Ernestus* præter legitimam uxorem *Hennebergicam* Comitem in thoro habuit *Todegam* mulierem Saracenicam, cujus ope è carcere evalebat. (Alii Comitem *Eberwinum* vocant, & uxorem *Kevernburgiam*. Sanè *Erfurti* in æde *Petrina* eidem lapidi sepulchrali tres hi, maritus videlicet cum duobus uxoribus, quarum Saracena regio indurata est amictu, incisus conspiciuntur. Vid. *M. Zeiler. itin. Germ. P. 2. c. 17. p. 212*) *Ernesto* nati *Hermannus Episcopus Caminensis*, qui obiit 1287. *Henticus Dominorum in Gleichenstein* autor, & *Ernestus*, à quo Domini in *Thonna*. Hujus pronepos *Ernestus* iterum genuit *Henricum* & *Ernestum*. Ab illius altero filio *Ernesto* linea Dominorum in *Rhemda*, *Krakendorf* & *Schonenforst*, quam *Georgius Rudolphus* 1596. terminavit: ab altero *Ludovico* Domini in *Blankenheim*, *Cranichfeld* & *Rhemda*, qui in *Walrabio* seu *Volrath* vel filio *Friderico Wilhelmo* defecere. *Ernestus* Dominos in *Thonna* propagavit, quorum ultimus 1630. totam stirpem clausit *Comes Joannes Ludovicus*.

§. III. Scuto usi sunt quadripertito; In primo & quarto laterculo argenteo gradiebatur cervus colore naturali pictus. *Ἀγρυα* hoc est Comitatus *Spiegelbergici*. Hos Comites *Henning. Theat. T. 3. P. 2. p. 421.* post antiquiores *Ernestum*, *Wernerum*, *Jodocum*, quorum mentio fit in hastiludiis *Magdeburgio* 939. *Brunsvicensi* 996. *Tiguri- no* 1165. refert ad *Fridericum*. Hujus nepos fuit *Joannes*, quem armis petierunt *Otto*, *Fridericus* & *Wilhelmus* Duces *Brunsvicenses* & *Lunæburgii*. Ejus filio *Joanne* ab uxore *Ursula* Comitatus *Pymontanus* oblatus est; huic *Henninges* filium dat *Fridericum*, ultimi *Philippi* patrem: *Rittershus.* Joannis filios nominat *Mauritium* genitorem *Philippi* ultimi & *Ursula*, ac *Fridericum* & *Walpurgis* patrem. Paulo aliter *Hamelmannus*, quem etiam audiamus de translatione hujus Comitatus ad *Gleichios* disserentem. Ita vero ille de fam. emort. L. 3. pag. 172. Ultimus erat masculus hæres *Philippus* *Friderici* filius *Philippi* nepos, abnepos *Mauritii*, cujus filius *Mauritius* junior fuit Abbas in *Corveie*: Junior *Philippus* moritur in copiis vel castris *Philippi Hispaniarum Regis* ante *Quintinum* positus, transfixus globo an. Dom. 1558. Tunc consentientibus Dominis hujus feudi vel Comitatus Ducibus *Brunsvicensibus* *Henrico* juniore Ducis *Julii* patre & *Erico* juniore fratrue libus ducit istius demortui *Philippi* sororem *Ursulam* *Hermannus Simon* Comes *Lippiensis*, & cum ea sibi conjuge ad sociata accipit in feudum à prædictis Ducibus Comitatum hunc, & ei nascitur filius *Philippus*, qui post patrem demortuum Anno Dom. 1576. & patrem Comitatus *Lippie* cum duobus Comitatibus *Spiegelberg* & *Pirmunt* obtinuit

obtinuit usque ad annum 1583. in quo moritur & ipse, dum esset aulicus & beneficiarius
 presulis Padenbornensis Henrici Ducis Saxonia & Westphalia, &c. in itinere, quando
 Episcopus Coloniam tenderet (non ut quidam volunt in bello Colonensi) turbata morte fi-
 lii vidua mater Domina Ursula statim quoque animam agit. Tunc Ursula nepotes ex foro-
 re Walpurga vidua Georgii Comitis in Gleichen & Domini in Thonn, Philippus Ernestus,
 Joannes Ludovicus, Georgius junior, ex gratia Principum feudi, ut Ducis Julii & Ducis
 Erixi admittuntur ad hunc Comitum, & eodem per Principes predictos clementer investiti
 sunt. Hoc vero Johanne Ludovico mortuo ad Brunsvicensis relapsus est comitatus.
 Ceterum, cervo usi dicuntur hi Comites, quod fuerint imperii venatores, prout ex
 Hamelmanno Theod. Haping. de jur. inf. c. 5. perhibet.

§. IV. Proximam areolam auream rubea crux in anchorata speciem nonnihil effi-
 giata ornat. Ita Pyrmontanus comitatus notatur. Ejus Dominos ex familia Svalen-
 bergio-Waldeccia derivant, sed ut heres Ursula Joanni Com. Spiegelbergio nupta comitatum
 ineam gentem transfulerit. Inde pari jure cum Spiegelberga ad Lippienses & demum
 Gleichenfes delata est successio: Hs in Johanne Ludovico extinctis succedere Waldeccii
 Comites, qui nunc quoque comitatu illo fruuntur. De quo & controversia cum Epi-
 scopo Paderbornensi cap. de insign. Waldeccii agimus.

§. V. Quadrus his imponitur medium scutulum caruleum inscripto leone argen-
 teo, lingua cruenta, corona aurea. Hoc symbolo ipse notatur comitatus Gleichius. Un-
 de eadem tessera nunc ornat scutum Comitum Hebenloicorum, ad quos Ordorf &
 alia delata sunt ex hereditate Gleichia. Conf. L. i. c. 42. num. 6. 7. 8. nec non Hatzfel-
 diorum, quibus item comitatus illius jus & titulus concessa, uti deinceps videbimus.
 Eundem leonem clypeo inseruere Waldeccii, credo ob Thonnam inprimis Dominum,
 quod à Gleichiis hereditate acceperet.

§. VI. Coronata galea scutum premunt tres: media Gleichia sustinet exorien-
 tem leonem Gleichium argenteum coronatum & tribus cyaneis plumis struthioni-
 cis fastigiatum. Phalera circumfluunt argentea & carulea. Anterior ante colum-
 nam argentatam, & superius pavoninis pennis redimitam, sustinet cervum Spiegel-
 bergium, laciniis argenteis cocco reflexis. Extrema galea iterum columnam sustinet
 sed auream pavoninis pennis fastigiatam, quam perforat crucis Pyrmontana trabs utrin-
 que repanda rubea. Laciniæ autem sunt aurea & rubea.

§. VII. Gleichii hi Comites inter Imperii procures locum habuere tanquam Im-
 perii vasalli: eos vero exemti Domus Saxonica Vinariensis, onere quod ad imperii ne-
 cessitatem illi conferrent, in se recepto. Qua super re lris in Camera à Fisco imperiali
 ipsis intentata adhuc 1602. pependit. Vid. M. Zeiler. itin. Germ. P. 2. pag. 23. nec non
 quæ Peccensteinus apud Joh. Limn. T. 4. add. ad 4, 7. p. 543.

Cap. XXXIII.

De Gondy Dux de Retz seu Raiz.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Linea.

2. Scutum.

3. Apex.

4. Tituli.

§. I.

Illustissimi Gondii in Gallia gentem suam referunt ad Antonium Gondium ex Flo-
 rentina generosa stirpe ortum, Dominum du Peron & de Toissey Com. de S. Trivier, qui
 genuit Carolum Dn. de la Tour, Petrum Episcopum Parisensem arque Cardinalem, qui
 A. 1616. obiit, & Albertum Ducem Radesiarum (de Raiz seu de Retz) Franciæ Mare-
 scallum. Hoc & Claudia Catharina f. Claudii de Clermont, quæ ei Raiz attulit, nati sunt
 præter Henricum Cardinalem Parisiorum Episcopum, & primum eorum Archiepiscopum
 Joannem Franciscum, duarum linearum autores Carolus M. de Bellisle & Philippus Ema-
 nuel Com. de Joigny, Generalis triremium, & demum oratorii clericus: illo natus est
 Henricus Dux de Raiz & uxorio jure de Beauprean, qui habuit generum & heredem

(cui 1633. Ducatus suos resignavit) *Petrum Philippi Emanuelis* modo dicti filium, *Joannis Francisci Archiepiscopi Parisiensis & Cardinalis* A. 1679. mortui fratrem; sed his parentibus non nisi filiae natae sunt, *Maria Catharina Benedictina*, & *Paula Margareta Francisca*, uxor *Emanuelis Francisci Ducis de Lesdiguières*.

Scutum. §. II. Scuto familia utitur *aureo* inscriptis *duabus clavis militaribus nigris* in decussim trajectis & *cocco* ligatis. *Henricus Dux*, ut videre est in *Paillot* vr. & parf. sc. pag. 302. scuto utebatur quadripertito ex *Gondio* ipso symbolo & maternis decoribus: cum enim matrem habuisset *Antoniam* natam *Leonoro Aureliano D. Longavillae* & *Maria Borbonia* f. *Francisci Com. de S. Pauli*, laterculus secundus & tertius denuo quadripertiti tesseram *Longavilleam* & *Borboniam* referebant: quarum utraque completitur in solo caelestino lilia tria aurea, sed illa lambellam capiti adjicit trifidam argenteam, mediis autem liliis interserit scipionem brevioris diagonalem: haec solo utitur pro discerniculo scipione simili diagonali rubeo.

Apex. §. III. Apex est ex coronata galea protensum brachium auro armatum, nigra clava minans. Lacinae sunt ex auro, nigro reflexae. *Telamones* duo sylvestres viri.

Tituli. §. IV. Titulus est: *De Gondy, Dux de Raiz, Par Francia, Com. de Joigny*. *Raiz* ornatum est *Pariatus* & *Ducatus* dignitate A. 1581. cui accessit curiae confirmatio anno sequenti. Iterum vero eandem dignitatem renovavit, ne in foemina deficeret, *Ludovicus XIII.* A. 1634. in favorem moderni Ducis, cum agnatam duceret.

Cap. XXXIV.

De Gorrevod Dux de Pont de Vaux.

A R G U M E N T U M.

1. Scutum.	3. Ryvoire.
2. Gorrevod Familia. Linea. Laurentius. Ducalis dignitas.	4. Apex.
	5. Philippi Eugenii Ducis scutum. Burgundici laterculi.
	6. Tituli.

§. I.

Scutum. EX Illustrissima *Gorrevodia* stirpe duos *Joh. Jacob. Chiffletius* recenset *Aurei Velleris*, *Laurentium Baronem de Marnay*, n. 131. & *Carolus Emanuele M. de Marnay, Com. de Pont de Vaux*. Hujus scutum quadripertitum est. Prima & quarta areola carulea aureum cantherium deferit: secunda & tertia coccinea fascia triplici argentea exaratur, baltheo caruleo tribus liliis aureis impresso toti supercurrente.

Gorrevod Familia. §. II. Cantherius *Gorrevodiorum* tessera est; Horum familiam *Celeberr. Sam. Guichenon*, ad *Guidonem Dn. de Gorrevod* A. 1180. refert. Hujus atnepos *Joannes*, qui 1364. vixit, filios habuit *Joannem II. Dn. de Gorrevod*, & *Hugoninum*, qui avus fuit *Ludovici Cardinalis*, *Episcopi Mauriennae* & *Burgi Bressiae* atque *Laurentii*, quem diximus *Aurei velleris equitem* fuisse. Idem à *Carolo Sabaudiae Duce Comes de Vaux* in *Bressia* creatus est. Fuit etiam *Imperialis aulae Magister* & *Nolano Ducatu* donatus est. Cum vero liberos ex conjugē non suscepisset, ad agnatum *Joannem* successionem transmisit. Nam *Joanne II. Dn. de Gorrevod*, quem supra diximus, natus erat praeter *Joannem Dominorum de Cornon* satorem, *Ludovicus* pater *Claudii Domini de Gorrevod*, ejus filio *Ludovico* hereditatem *Laurentius* destinaverat, sed quod in *Hispania* mortuus esset, spe sua se frustratum vidit, & *Joannes Dn. de Condes*, quo natus est *Joannes*, demum ex *Laurentii* successione *Comes de Pont de Vaux*. Hic genuit *Antonium Lausannae Episcopum* & *Laurentium II. Caroli V. militem*, qui victoriae ad *Quintini* fanum autor creditus est, & filium reliquit *Carolus Emanuele*, Eq. *Aurei Velleris*, de cujus scuto hic sermo est. Hunc *Ducem de Pont de Vaux* postquam *Bressia* coronae *Francicae* accessit, *Ludovicus XIII.* A. 1623. & eodem anno *Augustus Imperii Principem* creavit. Eo vero natus est *Philippus Eugenius D. de Pont de Vaux* atque *Carolus M. de Marnay, Archiepiscopus Vesontinus*.

§. III. Fasc.

§. III. Fasciæ cum balthæo notant *Ryvoire*. Ex eo, quia Laurentius aliquoties *Ryvoire*, dictus, *Claudiam filiam Ludovici de Ryvoire* Dn. de Gerbais uxorem habuit. Balthæus cum liliis regium virtute paratum donum esse videtur.

§. IV. *Apex* est ex galea coronata monocerotis caput argenteum, auto cornu. *Apex*, um, barbatum & jubatum; *Laciniæ* autem sunt ex cyano & auro.

§. V. Philippus Eugenius, teste Paillot. vraye & parf. sc. des arm. pag. 302. scuto usus est quadripartito, ita ut in primo & quarto quadrante quadripartitum repeteretur quæ modo explicavimus *Gorrevodia* & *Ryvoiria* symbola. Quadra autem secunda & tertia Burgundica insignia representabat denuo quadripartita, ut primus & ultimus laterculus constaret symbolo Burgundiæ novo, scuto videlicet liliato cum margine composito ex argenteis & coccineis quadris; secundus bipertitus exhiberet, hinc vetus *δῆγμα* Burgundicum, videlicet areolam balthæis cæruleis & aureis exaratum, cum limbo coccineo, isthinc leonem Brabantinum, nempe aureum in nigro: tertius iterum bipertitus, eidem symbolo Burgundico veteri adderet in semis-læva argentea leonem rubeum Lucenburgicum; his Burgundicis quadrantibus incubante media parmula Flandrica aurea cum leone nigro. Hac omnia assumpsit Dux Philippus Eugenius à matre Isabella f. Hermannii Burgundi Com. de Falaïse, ex posteritate Balduini Burgundi Dn. de Falaïse, qui per naturam filius fuit Philippi Boni Ducis Burgundiæ.

§. VI. Titulus est: *De Gorrevod Dux de Pont de Vaux, Princeps Imperii, March. de Marnay, Comes & Vicecomes de Salins*. Pont de vaux Ducatus, non etiam Patriatus, accepit dignitatem A. 1623. sed literæ regiæ non nisi in Divisionensi curia A. 1632. confirmatæ sunt.

Cap. XXXV.

Bar. & Com. de Graveneck.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Comites. Iterum Barones. Denuo Comites.

2. Scutum.

3. Apex.

4. Titulus. Inter ordines imperii.

5. Graveneck in Austria.

§. I.

Illustrissimam Graveneckiorum Baronum atque Comitum stirpem *Parti IV. sua Germania*. inseruit *Diligentissimus Gabr. Bucel.* p. 104. enumerans *Gervicum à Graveneck*, qui inter primates Germaniæ potiores cruentissimo prælio Catoli Martelli adversum *Raginfredum* 714. interfuit. Integram vero Genealogiam texit à *Conrado de Graveneck* circa A. 1282. cujus filii *Henricus* & *Eberhardus* circa A. 1309. floruerunt. Illo nati *Albertus* & *Henricus Comites de Graveneck*. Alberti filius *Alberto* & *Eggero* idem axioma additur. In *Henrici* posteritate titulus brevi videtur exolevisse, ut simpliciter de *Graveneck* appellari contenti essent. Inde *Baronem de Graveneck* nomen adscribitur *Udalrico* & *Wolfgango* fratribus, *Wolfgangi senioris* filiis. *Ulrici* nomen in tertia generatione defecit. *Wolfgango* natus *Fridericus Baro*, hoc *Sixtus* communis pater lineæ ex filiis *Friderico* & *Joanne Ludovico*: ab hoc iterum descendunt qui superant *Barones*: ille præter *Georgium Abbatem* & *Principem Campidunensem*, qui A. 1571. obiit, filios habuit *Ulricum*, quo tantum filia nata, atque *Wilhelmum*, patrem *Ferdinandi*: Hoc nati *Joachimus S. R. Imp. Princeps & Abbas Fuldensis*, *Wilhelmus*, *Ermestus*, *Joachimi Godofredi*, pro quo patruus Abbas A. 1654. Comitatus subscripsit, pater & *Philippus*. Hisce antiqua Comitum dignitas restituta est.

§. II. Scutum describitur in *Sibmach. Wapenb.* P. 1. pag. 25. quod rubeum rhombum oblongiorem (stein) argenteum contineat. Quæ ornamenta rhombo inscribuntur, ex pictoris sunt cura arbitraria. Porro cum dignitate comitum in clypeo nihil mutari maluerunt.

§. III. Scuto incumbit galea coronata, & super hanc inter jugum expansum *Apex*.

alarum scutario typo ornatarum, mitra Episcopalis coccinea, auro ornata, ex qua hinc crucicula aurea, isthinc rhombus scuti denuo eminent.

Titulus.

§. IV. Titulus est: *Liber Baro* (vel nunc *Comes*) *in Graveneck*: aliquando additur *Dn. in Burgberg*. In matricula apud *Zeiler. Itin. Germ. P. 2. p. 28.* vocantur *Graf-feneck & Eglingen* Barones. Illisque etiam attribuitur *Marschalck Zimmern*, quod deinceps emtione ad *Wirtembergicos* devenerit. Porro inter ordines imperii ad rogationem *Ludovici senioris* recepti sunt A. 1555. in Comitibus Augustanis, quamvis jam olim à *Friderico* inter Imperii Barones relati fuerint. Vid. *Limn. Jur. publ. T. IV. add. ad 4. 7. pag. 563.* Unde nunc & in circulo Svecico & in Svecicorum Comitum scamno in Comitibus eis dignus est locus.

Inter ordines imperii.

Graveneck in Austria.

§. V. Aliud in *Austria* inferiori castrum est *Graveneck* prope *Crems*, quod ibi in memoriam aviti castri condidit *Ulricus Baro Graveneccius*, qui circa A. 1468. in servitio fuit *Friderici III. Imp.* sed ea linea jam defecit.

Cap. XXXVI.

Barones de Greysen.

A R G U M E N T U M.

1. Familiae origo. Bona in Austria.
2. Deductio. Linea.

3. Scutum.

4. Cervus niger in venatione captus.

5. Apex.

§. I.

Familiae origo.

Bona in Austria.

Deductio.

Linea.

Scutum.

Cervus niger in venatione captus.

Apex.

Liberorum Baronum *Greiſſorum* seu de *Greussen* seu de *Greys* familia ex *Thuringia* per *Bavariam* in *Austriam* venit, & anno 1600. adhuc in *Thuringia* superfuere ejus gentis aliqui, qui veteri symbolo contenti fuere. Ab Imperatore Maximiliano I. in *Austriam* A. 1497. vocati sunt, & *Wald* feudo A. 1550. accepere, dein arcem & opidum *Gemund*, nec non *Rosenau*, *Scherbs*, *Sitzenberg*, & hypothecario jure oppidum *Weitra* & *Gfall* acquisiverunt, atque Baronum dignitate ornati sunt.

§. II. *Gabr. Bucelinus* Germ. T. 3. pag. 61. primum nominat *Wilhelmum praefectum hereditarium venationum Austriae*, cujus pater ludis equestribus *Wormatiensibus* A. 1487. interfuerit: hoc natus *Wilhelmus junior*, isto post alios *Christophorus*: in cujus filiis *Sebastiano*, *Johanne Sigismundo*, & *Joanne Jacobo* diversae ortae sunt lineae.

§. III. Scutum est quatuor quadrarum: quarum prima & quarta argenteae binis cuspidibus coccineis ex dextro latere in sinistrum ductis distinguuntur: quae tellera antiqua est.

§. IV. In laterculo secundo & tertio aureo graditur cervus niger. *Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 39.* vocat *capreolum Reheböcklein*. Ratio ex eo, quia *Wilhelmus* venationum praefectus in venatione cervum nigrum ceperat; In cujus rei memoriam *Maximilianus Primus* hunc laterculum scuto gratiose inseruit.

§. V. Galea prior tegitur mitra Ducali rubea, ora reducta hermionica, ex qua expanduntur alae rubea & argentea: ex posteriori coronata exurgit *Wapen* cervi (*Sibmach. capreoli*) scutarii. Lacinae sunt hinc rubae & argenteae, isthinc nigrae & aureae.

Cap. XXXVII.

Grimaldi. Principes de Monaco.

A R G U M E N T U M.

1. Familia origo. Lineae priores.
2. Duces Eboli, Principes Salerni. Linea Sanfelicia.
3. Monaci seu Monaci Principes, & linea enata.

4. Alii Grimaldi apud Genuenses.

5. Scutum. Apex. Telamones.

6. Grimaldi Com. de Beuil.

7. Buelli Sancerra Comites.

8. Familia du Bec Crespin.

9. Scutum horum. Apex. Telamones.

10. Tituli princ. Monacensis.

§. I. Gri.

§. I.

Grimaldorum Illustrissima stirps à multis seculis in plures ramos excrevit, eosque quaquaversum extendit. Præ aliis à *Celeb. Labourerio* descriptam ^{Familia} *vi-* ^{stigo.} *di*, ex quo pleraque huc transcribam. Refert is eam ad *Grimaldum* (qui à *Grimoaldo* Præfecto Palatii sub Childeberto Rege descendere creditur. Conf. exempla plura nominum gentilium ex unius auctoris nomine ortorum apud Jul. Chifflet. Marques de l'honn. de la mais. de Taxis. P. I. c. I. p. 19.) Ottonis M. Augusti gratia de Principatu *Monaci* (veteribus *Herculis Monaci portus* vocabatur) investitum, qui finum etiam *S. Tropai*, (unde ei nomen *Grimaut*) Antipolim Vencium, Vintimiliam & alia possedisse perhibetur. Huic très dantur filii, *Ansgothus*, qui in Normannia sedem sibi sumfit, autor familiz *de Bec Cresspin, Giballinus*, cui finum *S. Tropai*, ex quo Saracenos egerat, Guilelmus Provinciæ Comes concessit, & his major *Guido Grimaldi Monacensis* seu *Monacius* princeps, pater *Grimaldi*, qui in Palæstina fuit, & *Guidonem II.* principem Monacensem, & ex Vicariis Henrici IV. unum, reliquit, patrem *Oberti* principis, qui aulam Friderici I. moderatus, & ab eo in Franciam atque Angliam legatus est. Hoc nati *Ingo, Grimaldus, Obertus, Nicolaus*: totidem linearum autores.

§. II. Ab *Ingone* descendunt *Duces Eboli, Principes Salerni, Marchiones Theani*, ^{Duces} ^{Eboli,} ^{Principes} ^{Salerni,} *C. Pola*: nam ex illis *Nicolaum*, virum de Genua præclare meritum, qui 1579. floruit, Philippus Rex Hispaniarum *Salerni Principatu* & ditionibus aliis donavit, ejusque filius *Augustinus Dux Eboli* fuit, vid. *Henning Theatr. T. IV. P. I. p. 1039.* sed 1639. *Nicolaus Dux* morte sua istam lineam terminavit, heredibus *Spinolis & Auriis* seu *Doriis*: nam amica *Polyxena, Elisetta & Aurelia, Philippo Spinola* March. Venafri (ex quo *Ambrosius Spinola* celeberrimus belli Dux natus) *Sinibaldo Doria* Domino Cremorini, & *Nicola Doria D.* Genuæ nupserant. Ex eodem *Ingone Grimaldi de Castro*, nec non *Grimaldi Cavalleroni, Barones Montispelusi & Sanfelicii in R. Neapolitano* descendunt: ex quibus A. 1643. Urbanus VIII. *Hieronymum Grimaldum* Archiepiscopum Aquensem in Provincia Cardinalem creavit. Ingonis fratres *Obertus Dominos de Chasteauneuf & de Gattieres, Nicolaus Carinianos* in Pedemontio sevit.

§. III. Alius Ingonis frater *Grimaldus IV. Monacensis* Princeps fuit, pater non solum *Luchati*, à quo Marchiones Modunii & Petre in regno Neapolitano, nec non Barones de Beaufort atque Grimaldi Hispalenses descendunt, sed etiam *Francisci*, principis Monaci, & Provinciæ atque Niceæ gubernatoris. Hoc *Andarus* natus, ex quo *Comites de Bueil* in Pedemontio & *Comites Sancerriani* in Gallia originem trahunt, nec non *Raynerius* princeps, pater *Bertoni*, qui ex se dedit *Dominos de Missimerio* Sicilia, atque *Raynerii II.* principis Monacensis, Admiralis Franciæ. Hujus filii fuere *Carolus & Antonius*: ille cognomine *Magnus*, princeps *Monaci & Vintimilia*, Joannæ I. nomine Provinciam administravit, navalem rem Genuensium rexit, nec non Philippi Valesii 1338. & præter *Henricum principem S. Catharina* in Sicilia satorem, filium habuit *Raynerium III.* qui non modo *Monaci princeps*, sed etiam *Baro Ventii & Servienti*, Dominus insularum Cephalonix, Leucata, Zacynthi, Leucados, Seneschallus Pedemontii, classis Provincialis, nec non regni Franciæ in mediterraneo mari Thalassiarcha fuit, & genuit Joannem principem, qui auspiciis Philippi D. Mediolanensis 1431. mari Venetos vicit, *Catalani*, Catalanorum victoris pater, *Claudia* avus, quæ agnato principatum Monaci attulit. Hic ex *Antonio Caroli* fratre *Dn. de Prata, Urelles, la Vallee de Lantrusc*, descendebat: eo enim natus *Lucas* Dominus Antipolis, pater *Nicolai*, avus *Lamberti*, qui ab uxore *Claudia*, quod vidimus, *Monaci principatum* nactus est, & genuit Joannem Principem, Confiliarium & Cubicularium Caroli VIII. & Ludovici XII. *Lucianum* item Principem ex fratris successione, qui pariter Ludovico XII. atque Francisco à consiliis & cubiculo fuit, nec non *Augustinum*: hic *Luciani* fratris filium *Honoratum*, cujus tutor erat, in Caroli V. protectionem dedit, ut loco eorum, quæ in Francia amitteret, *Marchionatum Campaniæ & Comitatum Canusæ* reciperet; hoc nati *Carolus & Hercules* principes; hic pater *Honorati II.* fuit, qui cum eoque Hispani protectionis nomine eum obnoxium tenuissent, 1641. ad Ludovicum XIII. R. Franciæ confugiens illorum jugum excussit, & *Dux Valentini* agri creatus est. Eo & *Hipolyta*

polyta Trivultia natus est *Hercules* à rege *Marchionatu des Baulx* seu *Balcii* donatus, pater moderni Principis & Ducis *Ludovici*.

Alii Grimaldi apud Genuenses.

§. IV. Alios *Grimaldos* ex *Genuensium* historia Henning. loc. cit. plures enumerat, quos quibus lineis attribuam, non satis discerno. Aliqui tamen *Monacenses* principes in illis notantur. Multi varias legationes ad varios principes obiverunt. In primis celebrat *Johan. Baptistam Grimaldum* ex beneficio Philippi Hispaniae regis *Ducem Terranova*, *M. Montis S. Angeli*, tam bene de patria Genua meritum, ut ei à Republica in atrio publici palatii statua marmorea statueretur, & *Pater Patria* nuncuparetur.

Scutum,

Apex.

Telamones.

§. V. Toti genti commune est scutum, quo etiam utitur Princeps *Monacensis* seu *Monaci*, argento & minio in palum virgatum (fuselé, alii lozengé malunt, seu rhombis exaratum.) Galea incumbit clypeo coronata, super quam inter palmam & olea ramum conspicitur lilium aureum. Laciniae sunt argenteae, cocco reflexae. Telamones astant duo Monachi Augustiniani, nigro vestiti, circa pectus cincti, capite nudi, capillis & barba prolixis, altera manu scutum tenentes, altera enses evaginatim in altum vibrantes. Clamor bellicus est: *Deo juvante*. Ita fere *Sammarth*, l'Est de la Fr. p. 44.

Grimaldi G. de Beuil.

§. VI. *Grimaldis Comitibus de Beuil* in *Pedemontio Paillot*. vr. & parf. sc. des arm. p. 601. tribuit scutum quadripartitum, ex symbolis *Balcii* (videlicet stella fedecim radiorum aurea in minio) & *Grimaldiis* rhombis. Ex galea coronata protenditur caput apri nigrum. Telamones autem scuto astant duo tygrides suo colore & maculis picti.

Buellii Sancerre Comites.

§. VII. Quod *Bueilios* Franciae, *Sancerre Comites*, ex quibus *Admiralis* regni *Joannes Carolus VII.* 1450. inservivit, attinet, licet supra audiverimus, illos etiam ex *Grimaldiis* deductos, alia tamen tessera usi sunt. Ita in *Paillot*. p. 378. *Admiralis* illius scutum caeruleum, inter sex cruciculas brachiatas & acuminatas repraesentat lunam argenteam, cornibus sursum versis.

Familia du Bec Crest. spin.

§. VIII. Diximus familiam *du Bec* itidem ex *Grimaldis* ortam esse: ab *Ansgotho* tamen *Grimaldio* plenam deductionem non vidi. *P. Anseume Pal. de l'honn.* p. 334. contentus est ad *Godofredum du Bec* ascendere, quo natus *Guilelmus*, hoc *Joannes Dn. de Bourry*, quo & *Margarita de Roncherolles* genitus *Carolus* Viceadmiralis Franciae, pater *Caroli B. de Bourry*, cujus neptis *Isabella* Baronatum *Bourry* marito *Georgio Pellevo* Dn. de *Tourny* attulit, *Philippi* Episcopi Venetorum *Aremoricorum*, *Nannetensium* & demum *Archiepiscopi Rhemensis*, atque *Petri Dn. de Vardes*, quo natus *Renatus M. de Vardes*, genitor alterius *Renati*, (qui ex *Jacobe de Bueil Com. de Moret* reliquit *Renatum Franciscum Marchionem* & *Antonium Com. de Moret*,) atque *Claudii March. de la Bosse*.

Scutum horum, Apex. Telamones.

§. IX. Hac familia iterum apud *Sammarth*. l'Est. de Fr. pag. 395. utitur scuto, quod rhombi coccinei & argentei replent (s. fuselé.) Coronata galea sustinet cygnum argenteum auro coronatum. Laciniae sunt ex argento & minio. Telamonum vero vicem sustinent duae Sirenes in speculo se contuentes. Quarum altera vexillum veteris *Burgundiae*, altera *Campaniae* tenet; post scutum in decussim locata. Quorum tamen vexillorum rationem non capio.

Tituli Pr. Monacensis.

§. X. Titulus Principis ille est: *Princeps supremus* (souverain) *de Monaco*, *Menton*, *Roquebrune* & *dependentiarum*, *Dux Valentini agri* (*Valentinois*,) *Par Francia*, *Marchio de Baux*, *Com. de Carrades* (seu *Carlades*) *Baro de Buïs & de Calvinet*, *Dom. civitatis de S. Remy*. Ducatus *Valentinus* primum erectus fuerat 1499. & dein 1548. ab *Henrico II.* concessus *Dianae Pictaviensi*, quo titulo eo usa est, sed ea extincta rediit Ducatus ad coronam. Verum iterum 1642. in *Monacensis* Principis gratiam titulus restitutus est. Sub *Valentini* Ducatus nomine comprehenduntur loca *Crest*, *Grane*, *Sauzet*, & *Savasse*, *Domania Montelimart* & *Romans*, cum *Baronia de Buys* & aliis;

Cap. XXXVIII.

Baron. de Gumpenberg.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Linea.

2. Scutum.

3. Galea.

§. I.

Perillustres Gumpenbergios sub nomine Marescallorum de Gumpenberg in superiori Familia. Bavaria ex Laz. de migr. gent. L. 7. p. 336. Henning. Theatr. T. 3. P. 1. p. 524. recenset, ad Hildebrandum Marescallum de Gumpenberg eos referens, qui 1280. floruerit. Ab eodem orditur gentem Bucelin. P. 4. p. 105. & Hildebrando fratrem ascribit Henricum, qui 1284. Ratisponæ interfuit ludis equestribus. Hildebrando natus Henricus senior, Ludovici Imp. Vicedominus, pater Henrici & Stephani: ab illo linea Marescallorum de Scherneck dicta, quæ juxta Bucelinum in quarto gradu defecit: ab hoc genitus Henricus, qui 1414. partem Moringensis Comitatus consensu fratrum vendidit Erchingero Pappenheimio Marescallo, & filios habuit, Henricum & Stephanum. Henrici posteros in quintum gradum idem enumerat, videlicet ad Johannis Dn. de Gumpenberg filios Baltasarum Prosperum & Jacobum Christophorum. Stephanus Henrici frater Georgium genuit (quem Henning. lineæ Scherneckiæ inserit, & Joannis tertii filium facit.) Eo genitus Erhardus seu Eberhardus peculiaris lineæ sator, & Georgius junior, qui filium Georgium, nepotem Alexandrum habuit, quo geniti Georgius & Ernestus Liberi Barones, quorum illo nati Barones Henricus, Albertus, Stephanus, Joannes Ludovicus.

§. II. Scutum Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 25. fingit quadripartitum. Prima & extrema areola rubea baltheo diagonali dextro argenteo inprimitur, inscriptis tribus paribus cornuum scarabæi prasini. Secunda & tertia itidem coccinea defert baltheum dextrum pariter ex argento impressis foliolis tribus viridibus. Bucelinus scuti areolas transponit, baltheos facit sinistros, & loco cornuum scarabæi videtur cornua venatoria substituere. Porro duorum horum symbolorum, quorum alterum gentile fuisse oportet, rationem reddere nescio.

§. III. Galea duæ imponuntur; prior aures asininas sustinet ex argento, & inter eas duo cornua ejusdem metalli maculis nigris sparsa. Altera sustinet jugum alarum rubearum complicatum, cum baltheo dextro tribus foliis viridibus insignito. Lacinia sunt ex argento & cocco.

Cap. XXXIX.

Comites de Gutenstein.

ARGUMENTUM.

1. Familia deductio.

2. Gutensteinii Carinthia.

3. Scutum. Galea.

§. I.

Gutensteinios Comites Clariss. G. Bucelinus refert ad Burianum I. S. R. Imp. Comitem, qui 1462. decessit, pater Buriani II. supremi Camerarii Bohemiæ, qui ob Pontificiam religionem cum Georgio R. Bohemiæ bellum A. 1466. gessit. Hoc nati Wolfgangus Victorini pater, & Georgius, Alberti genitor, quem patrem habuit Henricus Albertus, Comes Gutensteinii Dn. in Rysenberg: Huic abnepotem dat Henricum Comitem, Dominum in Choceniz & Obiz, Imperatoris in districtu Pilsnensi Capitaneum, patrem Wenceslai & Maximiliani.

§. II. Hos Comites an eosdem credere debeam cum Dominis de Gutenstein Car. nis, nescio: hos Wolfg. Lazius de migr. gent. L. 6. p. 200. Carnis annumerat, & ex iis Georgium prasidem Carinthiæ A. 1232. vocat: aliquem etiam Chrysostomum nuncupat, qui A. 1500. Comitatum Weiteneck in Austria à Principibus acceperit.

Scutum
Galeæ.

§. III. Scutum apud *Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 18. aureum tria paria cornuum cervinorum nigrorum*, refert. *Galea coronata* itidem duo cornua cervina sustinet, & lacinias circumfusas habet aureas nigro reflexas.

Cap. XL.

Bar. Hager ab Alentsteig.

ARGUMENTUM.

1. Familia ex Bucelino.

2. Vetustior memoria.

3. Scutum. Geileri.

§. I.

Familia
ex Bucelin.

Illustris familia *Hagerorum ab Alentsteig*, quibus *Baronum* accessit dignitas, à *Gabr Bucel. Germ. T. 3. p. 70.* refertur ad *Thomam Hager* ab Ainæd & Poxau, cujus filius *Gismundus* 1480. Austriæ Provincialis Submarefcallus fuit: in cujus filiis inprimis *Vi- to & Sebastiano* lineæ distinctæ sunt.

Vetustior
memoria.

§. II. Antiquior vero, quam *Bucelino* innotuit, eorum memoria fuit: nam 1334. vixit *Henricus Hager*, (der Hager) adeoque veteres sunt Austrii, & diu possidere castrum & opidum *Alentsteig*, olim *Altensteig* dictum.

Scutum.

Geileri.

§. III. Scutum eorum simplex est apud *Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 36.* videlicet ex auro & minio quadripertitum. Hoc δ᾿ῥῡμα fuit *Henrici & Joannis Geilerorum* (der Geiler / forte de Zeilern) quod hi cognatis seu avunculis (ihren Oheimen) *Joanni & Wulfringo Hageris*, una cum cornibus galeæ impositis, concesserunt, & hanc gratiam literis 1351. confirmarunt: illis ergo extinctis hi usi sunt eo symbolo: unde quod eorum primum & proprium fuerit, non constat. Loco cornuum vero utuntur super galea coronata jugo complicato alarum, cum typo scutario. Lacinia iterum sunt ex cocco & auro.

Cap. XLI.

Comites Hanovia.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Deductio. Præfensio Ziegenhainia.

2. Linea. Münzenbergica. Liechtenbergica.

3. Scuta linearum diversa.

4. Münzenbergica.

5. Hanovius comitatus. Mutata insignia.

6. Com. Reineck.

7. Münzenberg Dominium.

8. Galea.

9. Liechtenbergica linea scutum. Bipontinus Com.

10. Familia Bipontina. Bipontum venditum. Successio.

11. Liechtenberg. Familia. Successio.

12. Ochsenstein Dominium. Domini. Successio.

13. Birsch. Ad Bipontinos. Hanoicos.

14. Galea.

15. Hodierna dispositio.

16. Galea.

17. Titulus. Marefcallatus & Advocatia Argentoratensis.

§. I.

Familia.

Deductio

Illustrissimos *Hanovia Comites* ex vetustissimis Germaniæ haberi dubium non est, Etiam si ad dubiæ historiæ secula non ascendamus. Ex ea stirpe memoratur *Gerhardus* à Moguntino præfule *Henrico Aucupi* 935. subsidio missus adversus Hunnos. Inde in ludorū equestrium seu torneamentorum indice (cujus uti non plena, ita nec nulla est fides) reperimus *Hanovicos Comites* comparuisse in torneamentis *Magdeburgicis Ulricum* 938. *Rotenburgicis Reinhardum* 942. *Trevirensibus Ulricum* seu *Adelricum* 1019. *Ulricum* alium *Tigurinis* 1165. *Coloniensibus* 1179. *Reinhardum*: vix tamen iusta series ante *Henricū*, qui 1195. vixit, ostendi potest, quod partim majores nostri rerum gerendarum quam scribendarum studiosiores in consignandis documentis negligentes fuere, partim quod multæ vetustæ chartæ incendio & aliis casibus periire, (quæ frequens illustrium stirpium calamitas fuit) Ab *Henrico* prænominato septimo distant gradu fratres *Ulricus*, qui 1417. & *Reinhardus*, qui 1451. decessit: hic duarum linearum sator, ille

Elisa-

Elisabetha Comitissæ Ziegenhainia maritus, ex qua tamen non nisi filias genuit, quarum *Elisabetha* Alberto Comiti Hohenloico nupta, prætensionem in comitatum *Ziegenhain* attulit. Sed 1453. ultimo Comite Joanne extincto Ludovicus Landgravius Hassiæ possessionem adiit, contradicentibus Hohenloicis, donec nepotum tempore controversia Wormatiæ componeretur.

§. II. Porro *Reinhardus*, quem 1451. viris excessisse memoravimus, ex Catharina Nassovia duos suscepit filios *Reinhardum* & *Philippum*. Ille paternis successit ditionibus, & eas ad posteros transmisit, qui lineæ *Münzenbergicae* nomen gesserunt, & 1642. in *Joanne Ernesto* marium ultimo defecere, hæreditate ad alterum agnatorum ramum transmissa. Hic à *Philippo* descendit, & ex avitis regionibus *Babenhusam* tenuit, sed non unam adjecit novam hæreditatem: demum ad successionem totius Comitatus vocatus est. Subsistit jam ille in Illustrissimis Comitibus *Friderico Casimiro* & fratre ejus editis *Philippo Reinhardo* atque *Joanne Reinhardo*, quorum iste Hanoviam moderatur, hi sub tutela ejusdem nec non Serenissimæ matris atque Serenissimi avunculi Principis *Christiani Comitissæ Palatini* in multas spes adolescunt.

§. III. Ob illam linearum quæ fuit distinctionem *Wap. P. 1. p. 15.* duo scuta differentia genti assignari videmus, alterum *Liechtenbergicis* alterum *Münzenbergicis* proprium. Ea verò in unum nunc compingi iussit successio.

§. IV. *Münzenbergica* lineæ clypeus loco citato quadripartitus pingitur, ita ut prima & quarta area *senis cantheriis aureis & rubeis* exaretur, secunda & tertia *auræ* tribus (alibi video quatuor) *fasciis rubeis* exornetur: His vero quadrantibus parmula media incumbat, transverse secta ex *minio & auro*.

§. V. Cantherii ipsum *Hanovia* Comitatum denotant. Verum si fidem adhibemus Hanoico quondam ministro *Bernh. Herzog. Chron. Als. lib. 5. p. 62.* antiquum scutum Hanoicorum colore nigro tinctum leone aureo & sparsis hinc inde ex eodem metallo *cruciculis* superbiit. Cantheriorum vero illam dant originem: nempe *Adolpho*, qui ex Nassoviis Imperator fuit, 1298. cæso, *Reinhardum* Comitem Hanoviam *Adolphi* ex nepte Comitissæ *Catimelibocensi* affinem, & in prælio fatali aquiliferum captum, atque ab Alberto Austriaco, qui imperium æmuli morte solus obtinuit, coactum esse, ut omisso leone cantherios rubeos indicio cruenti prælii posthac gestaret. Idem *Eppsteiniis* contigisse ajunt, sed auri loco argentum usurpatum. vid. *Wapenb. P. II. pag. 14.*

§. VI. *Fascia* quadrantis secundi & tertii notant Comitatum *Reineck* s. *Rineck*. Familia Comitum *Reineckiorum* item fuit antiquissima. Sicuti in ludo equestri *Magdeburgico* 938. *Sigismundi* Comitissæ fit mentio. Ab anno 1270. certa deductio dari potest, quo vixit *Ludovicus Comes à Reineck* seu *Rynecka* dictus de *Rotensfels*, qui monasterium in *Neustatt* spolia it. Hujus ex *Poppona* filio nepos fuit *Gerhardus* 1295. vivis exemptus, qui per factionem *Rex Romanorum* electus est. Hujus pronepos *Ludovicus Thomam* & *Philippum* habuit filios, ex quibus duæ lineæ: illa in *Thoma* Canonico Moguntino, Colonienfi & Argentinenfi 1547. hæc, atque ita universa gens, in *Philippo* 1559. defecit. Major pars ad Moguntinum Electorem translata, alia ad *Herbipolitanum* Episcopatum, qui ob ea in Franconico circulo imperio certa pendunt, nonnulla ad *Erpachicos*, nec non *Isenburgios*. Sed cum titulo etiam portio Comitatus Hanoicis accrevit.

§. VII. Scutulum transverse sectum *Munzenbergiam* notat. *Ulricus Dominus de Munzenberg* sine prole mascula decessit 1236. Filias tamen suscepit ex *Mechtilde Ziegenhainia* tres *Annam*, *Adelheidam*, *Elisabetham*. Prima *Philippo Dn. de Falckenstein* nupsit, & duorum Electorum *Trevirensium* Canonis & *Weneri* mater atque avia fuit. *Weneri* sorores *Philippi junioris* filia *Lucardis* & *Agnes*, illa *Godfredo Dom. ab Eppstein*, hæc *Ottoni Comiti Solmensi* elocata sunt. De his in *Solmensibus* & *Stolbergicis*. *Elisabetha Godfredo Lib. Bar. de Weinsperg* uxor data est: sed eum improlem decessisse conjicio. *Adelheida Reinhardo Comiti Hanovia* nupta medietatem domini attulit, cuius parmula hæc designata est.

§. VIII. Scuto huic impositæ visuntur tres galeæ: media *Munzenbergica* (*Wapenb. P. 2. p. 28.*) tecta coccineo pileo rubeo, ora hermonica reducta, caudam pavoninam sustinet, & ex lateribus duo vexilla *Munzenbergica*: anterior pro

Hanoico comitatu cygno candido exoriente alis expansis ornatur: (video lacinias circa hanc volitantes solo argento tingi:) tertiæ coronatæ insitit cygnus candidus designando Comitatu *Reineccio*. Sed ille quoque *Wapenb.* P. 2. pag. 7. exorians pingitur.

Liechten-
bergicæ
lineæ scu-
rum.
Bipontinus
Com.

§. IX. *Liechtenbergica* ante successionem novam itidem quadrifariam scutum secabat. Primum quadrantem *cantherii Hanoici* occupabant, de quibus jam diximus. Secundum aureum ornat leo coccineus cum lingua & falcis caruleis. Hoc insignis est *Bipontinum* seu *Zweybrucken*se. Conf. *Wapenb.* P. 2. pag. 7. & *Bernh. Herzog. Chron. Als. l. 5. p. 36.* ubi tamen additur fasciola trifida carulea, quam ab *Hanoicis* retentam non vidi. Forte unius *Bipontinæ* lineæ aliquando illud fuit discerniculum. Vid. P. 1. c. 8.

Familia
Bipontina.

Bipontum
venditum.

Successio.

§. X. Quod attinet ad familiam *Bipontinam*, satis ea antiqua est, & legitur aliquis *Weckerus Comes Bipontinus* in exercitu *Henrici* aucupis 934. si tamen illic catalogo vetusto tuta fides haberi potest. Duo fratres *Walramus* & *Eberhardus* consensu Imperatoris *Tabernas Montanas* 1285. in formam oppidi construxerunt. Postea *Eberhardus*, cui cum fratribus *Hermann* & *Weckero* non optimè conveniebat 1385. *Comiti Palatino Ruperto Bipontum* & quæ reliqua sua erant vendidit, & denuo feudo accepit; Hac ratione *Bipontum* ad *Palatinos* pervenit, apud quos nunc quoque est. Inter *Simonis Weckeri* posteros duo fratres fuere *Friderici filii Henricus IV.* & *Simon Weckerus*: ille uxorem habuit *Cunigundam filiam Volmari Domini ab Ochsenstein*, unde *Ochsensteinia* successio: hic *Elisabetham filiam Ludovici Domini à Liechtenberg*, ex quo iterum matrimonio dimidia pars ditionum *Liechtenbergensium* genti illata est. *Simonis Weckeri* ex filio *Reinhardo* nepotes fuerunt alius *Simon Weckerus* & *Jacobus*: ille *Barbaram Falckensteinam* uxorem habuit, (matre natam *Cunigunda* filia *Henrici Bipontini* & *Cunigunda Ochsensteinia* supra memoratorum) & ex illa genuit *Ameliam Philippo Comiti Leiningensi* & *Westerburgio* nuptam: hic *Jacobus* ultimus suæ gentis mortuus est anno 1570. relicta filia *Margareta Ludovica*, quam duxit *Philippus Comes Hanovia* in *Liechtenberg* 1560. Per hanc successio *Bipontina* ad *Hanoicos* delata est. Non tamen successio hæc contradictione caruit, cum *Leiningenses* partem ejus, inprimis ditiones *Ochsensteinias*, à superius dicta *Amelia* sibi etiam deberi prætendant.

Liechten-
berg.

Familia.

Successio.

Ochsen-
stein Do-
minium.

Domini.

§. XI. Proxima areola leonem nigrum continens argento candet, nisi quod marginio tingatur; Symbolum hoc Dominium *Liechtenberg* notat, vid. *Wapenb.* P. 2. p. 28. Est dominium hoc amplissimum, atque non contemnendam partem *Alsatia* interioris complectitur. Porro creditur nonnullis eadem plane familia *Liechtenbergensium* & *Dagsburgensium* esse, quia hi prorsus eodem insigni utuntur, nisi quod octo bacillos liliatos (seu ut alii loqui amant *carbunculum radiatū*) scuto inducunt, quod discerniculum esse potest. Illos quod attinet *Liechtenbergicos*, nonnulli mentionem eorum faciunt seculo nono, quo *Conradus* Itam *Altortensem* uxorem habuerit amitam *Juditha Augusta*. Fuerunt ex hac familia tres *Episcopi Argentoratenses*, *Conradus*, *Fridericus* & *Johannes*: ultimi verò in familia fuerunt *Jacobus* & *Ludovicus*, hic 1471. ille 1480. mortui. Sed *Jacobus* liberis caruit, unde abolito testamento, quo prius odio fratris dimidiam partem ditionis *Ruperto* *Episcopo Argentoratensi* relinquere constituerat, fratris filias *Annam* & *Elisabetham* hæredes habuit. *Elisabetha* *Simoni Weckero Comiti Bipontino*, sed primogenita *Anna Philippo Comiti Hanovia* 1458. nupsit. Inde hi duo in *Liechtenbergicas* ditiones successere, sed deinceps cum reliquis *Bipontinis*, hæc etiam medietas *Liechtenbergicorum* bonorum ad *Hanoicos* delapsa est, modo quem superiori paragrapho expressimus.

§. XII. Quarta area rubea duas fascias argenteas complectitur, unde *Bernhard. Herzog. Chron. Als. l. 5. pag. 52.* colligit, inter *Ochsensteinios*, quorum hæc insignia sunt, & domum *Austriacam* cognationem intercedere. Cæterum *Ochsensteinii* Domini etiam inter veteres celeberrimi fuere. Notatur aliquis *Ludovicus Dominus ab Ochsenstein* in ludis equestribus *Tigurinis* 1165. Ultimus horum *Ochsensteiniorum* *Georgius* mortuus est 1459. & heredem habuit *Henricum Comitem Bipontinum* uxoris suæ fratrem & amitæ maritum. Hic enim auxilio *Philippi Comitis Palatini ab Episcopo Metensi* 1490. feuda *Ochsensteinia* obtinuit. *Henrico Georgius* natus est, & qui celebs

celebs vixit, & tandem vivus adhuc dynastiam agnato *Jacobo Bipontino* tradidit: qui etiam, quæ *Rathsamhausis* oppignorata fuerant, deinceps 1559. reluit, & arcem *Ochsenstein* multo sumtu restauravit, quæ tamen iterum flammis consumpta est. Sed *Volmari Ochsensteinii* filia *Cunigunda* atque *Henrico Bipontino* nata *Cunigunda Bipontina* mater *Barbara* fuit, quæ *Simoni Weckero Com. Bipontino* nupsit, ut §. 10. auditionem arcessunt. A Jacobi filia autem hoc etiam Dominium translatum est ad Hanoicos, ut §. II. vidimus, à Metensi Episcopatu obtenta investitura. Porro illud nuntum est.

Successio.

§. XIII. Toti scuto incumbit alia parmula *rubea* cum *marginis aureo*. Notatur *Comitatus vel Dominium, Bitsch*. Lego autem in *Bernh. Herzog. Chron. Als. l. 5. pag. 34.* quod 1297. *Fridericus II.* Dux Lotharingæ (cujus proavus *Fridericus Matthæi I.* Ducis filius, *Simonis II.* frater, qui tamen ad Ducatum non pervenit, eo titulo à patre mactatus est, ut diceretur *Comes & Dominus de Bitsch*, Sire & Comte de Bitsch, ex quo apparet, hanc ditionem ejus fuisse hereditariam portionem. Conf. post alios *P. Anselm. Palais de l'honn. pag. 423.*) *Eberhardo Comiti Bipontino* feudo dedit castrum *Bitsch* quaque inde dependent 1457. *Jacobus & Wilhelmus Comites Lützel-Lotharingia*, quippe feudi Dominus, auxilio *Bipontinis* fuit illi recuperando. Cum *Bipontinis* reliquis hoc etiam Dominium matrimonio ad Hanoicos delapsum est, & investitura à *Lotharingia Duce* concessa, deinceps verò alia ex causa *Lotharingia* ad se revocavit.

B. t. ch.

Ad Bipontinos.
Hanoicos.

§. XIV. Huic scuto imponuntur *galeæ* quinque, duabus videlicet ad latera collocatis. Media *Bipontina* areolæ respondens leonem rubeum sustinet confidentem inter duos fasciculos pennarum *Wapenb. P. 1. pag. 15.* quas pavoninas representat *Herzog*. Dextra cyenum exorientem argenteum familiare insignem exhibet, sinistra pro *Ochsensteinio* Dominio refert hermam virilem, cujus vestis & pileus turbinatus trabibus *Ochsensteinii* exornantur (alii *Ochsensteinii*, ut apud *Herzog* videre est, aliquando duo cornua bubalina, alias etiam caput bovinum cum collo extans cassidi imponebant) quarta ad latus coronata est, & sustinet pileum turbinatum argenteum, qui in sphaerulam desinit, pennis ornatam: Pileo imponitur scutulum *Bipontinum* cum piscibus utrinque adjunctis caruleis: quibus Dominium *Bitsch* notatur. Ex ultima protenditur olorum cum collo caput, *Liechtenbergico* Dominio designando.

Galeæ.

§. XV. Vidimus jam, quæ fuerit dispositio scuti utriusque lineæ *Münzenbergica & Liechtenbergica*: postquam verò hæc illi successit, utriusque symbola in unum clypeum, quo nunc utuntur, coaluere: qui semel transversim, bis ad perpendicularium secatur. Uti etiam representatur in *P. Fürst. Wapenb. P. V. p. 10.* Prima area notat *Hanoviam*, altera *Reinecciam*, tertia *Bipontum*, quarta *Ochsensteiniam*, quinta *Liechtenbergam*, sexta *Münzenbergam*, toti verò incumbit parmula *Bitschensis*.

Hodierna dispositio.

§. XVI. Uti moderni utrumque scutum in unum contraxere, ita & junxere *galeas*, adeo ut nunc quatuor clypeo insistant, media *Bipontina & Münzenbergica*, extrema *Hanoica & Reineccia*. Adjunguntur ad latus, hinc *Liechtenbergica*, illinc *Ochsensteinia*.

Galeæ.

§. XVII. Titulus esse solet, *Comes Hanovia, Reineccia & Biponti, Dominus Münzenbergæ, Liechtenbergæ & Ochsensteinii, Mareſcallus hereditarius & supremus Præſectus* (i. advocatus *Obervogt*) *Argentiniensis*. Aliquando etiam titulus *Bitschia* additus, qui nunc omittitur. Quod titulum illum ultimum concernit, eo notatur officium, quod in Episcopatu Argentoratensi Comites hi gestant. Accepere cum munere nomen à *Liechtenbergicis*. Unde verò hiſce illud axioma obtigerit si inquiratur: Lego Joannem, qui ex *Liechtenbergicis* Argentoratensi Episcopatu præfuit, morte *Johannis de Hunnenberg* vacantem dignitatem *Mareſcallatus* contulisse suo gentili *Henrico*. Conf. *Bernh. Herzog. Chron. Als. lib. 5. p. 134.* Alibi tamen memoratur *Fridericus Liechtenbergicus* jam 932. *Luthardi* Episcopi Argentoratensis fuisse *Mareſcallus & Dux* copiarum adversus *Obotritos* missarum. Huic tamen relationi quam priori

Titulus.

Mareſcallus & advocatia Argentoratensis.

priori fidem derogare mallem. Postquam autem Liechtenbergica Domus defecit, ad duas familias *Hanoicam* & *Bipontinam* cum reliqua successione hæc etiam dignitas divisim transiisse videtur: & quidem Hanoicis *Marescallatus*, *præfectura* autem vel *advocatus* Bipontinis accrevisse. Ita referuntur in solemnibus Wilhelmi Honsteini Episcopi Argentoratensis in urbem ingressu pompæ adfuisse Philippus Comes Hanoicus cum vexillo *Episcopali* tanquam *Marescallus* (als der Stifft Strassburg Marschall/) & cum *Landgraviatus Alsatici* vexillo *Reinhardus Bipontinus* tanquam *supremus Præfectus* vel *Advocatus* (als der Stifft Obervogt/) *Herzog. Chron. Alsat. L. 4. pag. 118.* Postquam verò Bipontina successio iterum transfusa est in Hanoicam domum, sola hæc isto etiam axioma gaudet.

Cap. XLII.

Barones ab Haym.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

- a. Scutum. *Perner de Rauchenschach. Haym.*
 3. Scutulum medium.
 4. Apex.

§. I.

Familia.

Familia *Baronum ab Haym* seu *Haim* non nisi fragmentum aliquod habet *Bucelin. Germ. T. 3. p. 72.* ab *Andrea ab Haym*, cui uxor fuit *Dorothea de Mosshaim*. Eo genitus est *Joannes ab Haym in Fridburg*, qui 1567. decessit, 17. liberorum parens. Hi 1575. sub Maximiliano II. in Austriam venere, & in provincia supra Anasum dynastiam *Reichenstein*, infra eum *Obersebnarn* acquisiverunt. Porro familia jam defecit.

Scutum.

§. II. Scutum quadripartitum in primo & quarto laterculo *ursum erectum aureum* continet. Laterculum autem aliquando *nigro* tinxere colore: deinceps *binis argenteis* & *totidem nigris fasciis* exaraverunt, *urlo* illis imposito: In secundo & tertio quadrante visuntur *duo capita aquilina aversa* (*von einander schauend*) ex *auro*, intermedio *sceptro argenteo*. Solum olim ad perpendicularum particabantur, altero latere *rubeo* altero *cyaneo*: dein id senis *cæruleis* & *argenteis* *tæniis transversis* exaratum est. Utraque hæc tessera ex familia *Pernerorum de Schachen* seu de *Rauchenschach* ascita est, ob conjugium *Christophori ab Haym in Fridburg* & *Apollonia Pernerie de Rauchenschach*, *Theodorici* filia. *Tæniæ* vero *aquilinis capitibus* substratas intelligo ascitas ex insignibus familiae *equestreis ab Heym in Marchia Brandenburgica* & *Ducatu Brunsvicensi*, ex quibus derivari amarint.

Perner de
Rauchen-
schach.
Haym.Scutulum
medium.

§. III. Medium scutulum *argenteum* ex nube dextri anguli prodiens *brachium armatum ferrei coloris clava aurea*, quæ *brachio catena ex eodem metallo* alligatur, *minax* refert. Quod forte aliquandiu ab illis *gentile habitum* est.

Apex.

§. IV. *Galea tres* apud *Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 20.* imponuntur, omnes *evromata*: ex priori inter alas *expansas* & *fasciis argenteis* atque *nigris* primi laterculi *exaratas* exurgit *ursus aureus*. Ex secunda *sursum* protenduntur, *antrorsum* *reflexæ ternæ struthionice plumæ argenteæ* & *totidem cælestinæ*. Ex tertia *expanditur* *jugum alarum*, quarum prior *argento candet*, altera *cæruleo colore tingitur*, utriusque verò *caput aquilinum aureum inferitur*, inter eas verò *sceptrum visitur* seu *argenteum* seu *aureum*. *Lacinie* sunt circa *primam atræ* & *aureæ*, reliquas *circumvolant argenteæ* & *cælestinæ*.

Cap. XLIII.

Com. & Barones ab Hohberg.

ARGUMENTUM.

1. Familia affinis nominis. *Hochbergii* (*Hachbergii*) *Marchiones. Comites de Hohenberg Suev. March. Hochinbergii Nordgoia. Dom. de*

- Hohenberg Austria. Hohbergia familia.*
 2. Scriptio diversa. *Veteres qui forte ex hac stirpe.*
 3. Certior deductio. *Barones. Inde equites.*
 4. Continuatio.

4. Continuatio deductionis. Linea Baro Wolf-
gangus Helmhards. Friedesheim.
5. Scuti tessera.
6. Apex.

7. Scutum auctus Baronum.
8. Scutum Comitum linea Furstensteinia.
9. Tituli.

S. I.

CUM de perantiqua *Hohbergiorum* familia & scuto hic agendum sit, ante omnia Familia affinis nominis. Hohbergii Marchiones Comites de Hohenberg Svec. observandum, plures familias affini nomine gavisas, quod notari ob hoc necesse est, ne illas confundamus. Ceterum quinque potissimum sunt familiae, quorum nomina sonant valde affinia. Prima *Hochbergiorum* seu *Hachbergiorum* erat Marchionum, quæ cum *Badensi* eadem fuit, uti nunc quoque *Hochberg* in ejus gentis titulis legitur. Altera *Hohenbergensium Comitum*, ab *Hohenberg* ad *Nierum* dictorum, quorum ad *Austrios* successio delapsa est, cum *Rudolfus* Imperator *Annam* ex ea habuisset uxorem. Verum apud eundem *Henning* pag. 239. plane confunduntur illi cum *Hachbergiis* Marchionibus: unde alii eundem hausere errorem, sicuti *Henning* sio ejusdem prius autor fuerat *Lazius de migr. gent. L. 8. p. 402. seq.* Tertia fuit *Marchionum Hochinbergensium in Nordgoia*. Quorum apud *Henning* mentio fit p. 516. qui memorat, seculo tertiodécimo fratribus quatuor *Bertholdo*, *Ottone*, *Diepoldo* & *Ludovico* mortuis sine prole, Episcopum *Ratisponensem Hachenburgum* ad se recepisse. Quarta est *Dominorum ab Hohenberg*, qui una cum Comitibus *Stahrenbergiis* & *Losensteiniis*, atque *Dominis de Perneck* ex vetustis Ducibus ac Marchionibus *Styriæ* orti sunt, & 1529. defecere in ultimo *Erasmo*, qui filiam reliquit *Annam* *Wilhelmo* *Dn. de Roggendorf* nuptam, qui arcem *Hohenberg* *Sebaldo Pögl de Reiffenstein* vendidit. Cui per errorem *G. Bucelinus* scutum *Hohbergiorum* attribuit P. 3. pag. 87. Cum tamen *Lazius de migr. gent. L. 6. p. 177.* ei assignet feram *Styriam*, ob originem, Hohbergia Familia argenteam in scuto nigro: quod *P. 1. c. 9. n. 38.* addi desidero. Quinta est *Hohbergiorum*, quibus istud caput sacrum est.

S. II. Hos ergo quod concernit, non una etiam orthographia in usu fuit, hinc Scriptio diversa. enim *Hohberg*, *Hohenberg*, *Hochberg*, *Hoberg*, *Huberg*, *Hubrig* legas: ut majores nostri minus solliciti scriptiois fuere, & hæc nonnunquam pro ratione dialectorum variare solet. Veteres qui forte ex hac stirpe. Familia huic ascribunt *Seisfridum* in torneamentorum *Magdeburgiorum* consulatione: *Wilhelmum Dn. ab Hochaberg*, qui 942. in torneamentis *Rotenburgen* sibus comparuit, nec non *Sigismundum Bar. ab Hochaberg* 1042. in ludis equestribus *Hallen* sibus conspectum. Hunc tamen nobili seu equestri familiae *Alsatice* seculo decimo quinto extinctæ de *Hohenburg* (cui in usu fuit scutum bipertitum, cujus anterior pars auro fulgebat, posterior cyano impressa stella aurea; apex cornu venatorium auratum & cauda pavonina fastigiatum. Vid. *Sibm. Wapenb. P. 2. p. 131.*) annumerat *Bernh. Herzog. Chron. Alsat. L. 6. p. 176.* Legitur etiam inter Episcopos *Herbipolenses Theodoricus de Hohenburg*, quem *Caspar Bruschi* Nobilem *Heroa de Hohenburgk* nuncupat, qui inter *Ottonem* & *Hermannum Bar. de Lodenburg* medius Ecclesiam rexit, & A. 1224. satis concessit. An vero huic, an alii familiae debeatur, non satis dijudicare possum.

S. III. Certior deductio potest referri ad *Melchiorum ab Hohberg*, qui circa 1290. cum *Henrico VII.* Imperatore ex *Lucenburgio* agro in *Silesiam* concessit, pater *Henrici* & *Friderici*: ille *Abbas Fuldenses* quatuor fere annorum decades rexit, & 1353. mortuus est: *Gabr. Bucelino* dictus vir incomparabilis. Hic cum filiis sub *Cárolo IV.* qui hunc honorem 1350. tribuit, & *Wenceslao* in *Baronum* ordine fuit, quod ex antiquis monumentis & literis liquet. Unde A. 1396. titulus legitur den tüchtigen und wolgebohrnen / qui eo tempore procerum erat. (1396. am nächsten Donnerstag vor St. Merten gibt Herr Jencke von Chotzimiz der Königl. Mächte zu Böheim Hauptmann der Fürstenthümer Schweidnitz und Jauer eine Attestation sub sigillo majori regio: daß vor ihn kommen sind die gestrengen Herren Henschel Khoppe und Herr Leupold von Zedlitz / und haben das Dorff Conrads walde und andere Gülden verkauft den tüchtigen und wolgebohrnen Herrn Hansen von Hobergk / Herrn Nickeln von Hobergk Rittern / und Herrn Hartzman von Hobergk Priestern / Gebrüdern samt ihren Erben und Nachkommen.

M m m

Seugen

Zeugen sind die Edle Herren Nickel von Leißbrückh/ Herr Peter Affe von Zedlitz/ Herr Nickel von Reichenberg/ und Herr Sigmund von Pogrell.) Posterius vero Bohemia & vicinis provinciis bellis Hussiticis & civilibus devastatis temporum injuria in *equestrem* redire ordinem, quod illustriori splendori jam fortunæ non viderentur respondere. Cujus rei exempla in aliis passim jam notavimus vel notabimus, *Ahlefeldiorum, Ranzoviorum, Boyneburgiorum, Degenfeldiorum, &c.*

Continua-
tio dedu-
ctionis.
Lineæ.

§. IV. In Friderici modo dicti filiis Joanne & Nicolao in diversum abire cepere lineæ, nec non in Joannis filiis *Christophoro* atque *Joanne* secundo. A *Christophoro* orta est linea *Fürstensteinia*, Comitum dignitate ornata, à *Joanne* secundo *Gutmansdorfia*, *Baronum* axioma decorata, à *Nicolao Buchwaldia*, quæ equitum hæcenus contenta fuit titulo. Præter eas à *Friderico* Nicolai altero filio, quæ in *Bohemia* uxorem duxit, creduntur originem habere *Hohbergii*, qui in *Bohemia* & *Lusatia* superant. In *Fürstensteinis* *Conradus Christophori* filius, *Vladislai* atque *Ludovici* *Ungariæ* atque *Bohemiæ* regum *Consiliarius*, *Capitaneus* *Provincialis* & *Præses* *Ducatus Jauerensis* & *Svidnicii* fuit, arcem *Gierstorf* ad radices *Sudetorum* montium (*Riesengebürg*) possedit, & à *Cancellario* *Bohemico* *Barone* de *Schellenberg* castrum atque *Dominium Fürstenstein* oppignorata accepit: filius *Christophorus* itidem *Carolo V.* atque *Ferdinando* à *consiliis* inservivit, & post hunc filius *Conradus III.* *Ferdinandi* atque *Maximiliani H.* *Consiliarius* nec non *Capitaneus* & *Præses* *Ducatus Svidnicii* atque *Jauerensis*, cujus nepos *Joannes Henricus* *Ferdinandis* duobus & demum *moderno Augusto* à *consiliis* fuit, atque *Comitis* meruit titulos. In *Gutmansdorfis* *Fridericus* ex *Joanne*, *Melchiore*, *Henrico* & *Balthasare* (duo fratres cœlibes *Christophorus* *Camerarius* *Ludovici R. Ungariæ* cum hero cecidit 1526. *Caspar* eques *Hierosolymitanus* *Maximiliani II.* *Marescallus* *aulicus* fuit. Eorum vero soror *Dorothea* cum *Eleonora*, quæ *Franciscol. Franciæ* *Regi* nupsit, in *Franciam* profecta, ibi 1534. nupsit *Carolo de Poitiers*, *Baroni de Vadans & Laferté* decem liberorum mater, ex quibus *Francisca Philiberto de l'Aubespine* 1569. elocata est.) totidem lineas dedit. Sed defecere reliquæ, excepta ea quæ *Melchiorum* latorem habuit, *Ferdinandi I.* & *Maximiliani II.* *Consiliarium*. A quo familia *Austriæ* illata est. Ab hoc denuo rami orti sunt, à *Durrenbach*, *Veldek* & *Obertumeritz* dicti, per filios *Melchiorum*, *Ferdinandum*, atque *Fridericum*: ex hoc superest *Perillus* *Baro Wolfgangus Helmhardus*, de sua & plurimis familiis illustribus, quarum memoriam conservat, nec non de meis studiis præclare meritis. Cui lector maximam partem fere eorum debet, quæ de illustribus *Austriacis* hic legit, quondam ab avo ejus materno *Generoso Wilhelmo Bernardo de Friedesheim* collecta, mihi autem à præfato *Barone* pro sua in rem literariam studio gratiose communicata. Insignia vero *Friedesheimia*, & quæ ad decus familiæ spectant, in *Parte generali* c. 3. vidimus.

Baro Wolf-
gangus
Helmhar-
dus.

Friedes-
heim.

Scuti res-
sera.

§. V. Quod scutum gentile attinet, nescio quod monstrum familiæ, cujus fragmentum sed mendosum parti 3. *Germaniæ stemmatographiæ* inseruit, *Bucellinus* tribuit. Fuit vero vetustum *ἄργυρον* scutum transverse sectum, parte inferiori argento & minio tessellata, superiori argentea cum tribus monticulis caruleis, uti videre licet *Sibmach. Wapenb. P. I. p. 36.* inter proceres *Austriæ*, & p. 166. in *Saxonica nobilitate*, quo ex *Buchwaldis* aliquos concessisse conjectura est. Porro monitus sum, superiorem partem, in qua monticuli sunt, angustiore pingendam, majori spatio tessellis relicto, qua ratione instar capitis superior illa pars foret: sed *Sibmacheriana* pictura non convenit. In *Fürstii* vero recentiori sculpturâ id observatum observavi. Tum tessellarum numerum determinatum legi, ut senæ argento, totidem tingentur minio. Sed neque in eo consentiunt figuræ armorialis nostri. *Fürst. P. IV. pag. 11.* cum auctum clypeum representat, montium figuram in tres cuspides caruleas transformat, solo infecto cocco, in quo verò *chalcoglyptæ* manum lapsam reor.

Apex.

§. VI. Scuto imponitur galea coronata, ex qua dependent lacinie argenteæ & rubee. Coronæ vero imponuntur truttae duæ argenteæ incurvate, singulae ternis struthionibus plumis, quæ alternatim argento & cocco tinguntur, exornatae: inter truttas comparet rosa argenteo petiolo & aliquot foliis viridibus sustentata. *Sibmach. alleg. pag. 36.* folia rosæ non addit, & plumas struthionibus piscibus desuper potius imponit,

Hospitalii Duc. de Vitry.

imponit, quam quod alias in usu est lateribus jungit. Sed p. 166. *rosa* figuram in *lilium* commutat.

§. VII. Aucta dignitate clypei etiam auctus est decor, uti videre est in alleg. *Fürst. Wapenb. P. IV. p. 11. & P. V. p. 13.* ita ut antiquum symbolum secundam & tertiam quadripartiti scuti quadram impleat, & apex vetus secundam galeam ornet. Additur vero alia quadra loco primo & extimo repetita, *argentea* deferens *dimidiata* & sectione perpendiculari coronatam *aquilam nigram*. Qualis integra primam, quæ itidem nova est, coronatam galeam ornat. Ita à linea Gutmansdorfia hæcenus gestatum est.

§. VIII. Demum cum Comitum accessisset dignitas, illa parva dispositio facta est, ut quadripartiti scuti primam & quartam areolam *argenteam* ornaret *leo aureus*, *rubea corona & lingua cauda bifurca* (forte ob servitia corona *Bohemica* & Provinciis dependentibus à gente hac præstita) secundam & tertiam gentilis tessera *Hobbergiorum* impleat. Huic scuto imponitur *parmula media argentea cum aquila imperiali bicipiti, imminente corona imperiali auro decorata, & pectore sustinente scutulum Austriacum cum litera aurea L* ex nomine *Leopoldi Augusti* fasciæ inscripta. Clypeo imponuntur *duæ galeæ coronatæ*, prior sustinens *aquilam expansam nigram bicipitem*, linguam protendentem *rubeam*, inter duo capita imminente diadema *imperiali*. Super altera visuntur inter ternas utrinque plumas, nimirum subinde *rubeæ* inter duas *argenteas* intercepta, *duæ trutæ* naturali colore pictæ, capitibus deorsum versis, & inter has *media rosa argentea auro gemmata, & caule ac foliis viridibus sustentata*.

§. IX. Tituli sunt *Comitum: De Hobberg Liber Baro & Comes in Fürstenstein*, Tituli, (quam dynastiam prius oppignoratam 161000. florenorum *Christophorus Hohbergius Ducalis Svidnicensis* iudicii præses adhuc numeratis 70000. floren. 1625. hereditariam fecit,) *Freiberg*, (an *Fridberg*) *Rohnstock, Fridland & Gattsberg. Baronum* autem: *De Hobberg Lib. Baro in Siefenbach, Obertumeriz, Korbach & Klingenbrun*.

Cap. XLIV.

Hospitalii Duc. de Vitry.

A R G U M E N T U M.

1. Familia origo & deductio. Linea de Choisy, de Vitry.
2. Scutum. Andino-Sicula tessera. Arragonia.

3. Rouhaut.
4. Voluyre de Ruffec. Rohan. Chastre.
5. Hospital. Gratia Henrici IV.
6. Apex.
7. Tituli.

§. I.

Hospitaliorum Illustrissimam gentem *P. Anselm. Pal. de l'honn. pag. 414.* refert ad *Franciscum & Joannem de l'Hospital* fratres circa 1314. Joannis nepos fuit *Franciscus Dn. de Soisy aux Loges* seu *Choisy*, qui obiit 1427. pater Joannis, avus *Adriani*, quo geniti *Adolfus Dn. de Choisy & Carolus Dn. de Vitry*, unde duæ lineæ. *Adolfo* nati *Joannes Comes de Choisy, & Renatus* autor lineæ Dominorum, dein Comitum & Marchionum de *S. Mesme*. *Joannes* pater fuit *Jacobi M. de Choisy*, pater *Caroli*, avus *Renati M. de Choisy*, & *Caroli Com. de l'Hospital*. Quod ad *Vitrios* attinet, *Carolo* natus est *Franciscus*, hoc *Ludovicus M. de Vitry*, pater *Francisci Comititis de Rosnay*, *Dn. du Hallier*, *Marescalli Francia*, bello celebris, qui 1660. decessit, & *Nicolai Ducis de Vitry, Marescalli Francia*, quo geniti sunt *Franciscus Maria Dux*, & *Nicolaus M. de Vitry*.

§. II. Ducis de Vitry scutum *Sammarth. l'Est. de Fr. p. 332.* quadripartitum proponit: laterculo primo picto symbolis *Andino Siculis*, hoc est, consito liliis *Francicis* & imposito lambella *rubea* secundo autem *aureo* quatuor palis *rubeis* exarato, quod *Arragoniæ* stirpis est $\delta\alpha\gamma\mu\alpha$. Rationem horum laterculorum non capio, cum in *Genealogia Hospitalia* nullam affinitatem cum regiis illis stirpibus reperiam.

§. III. Tertius laterculus *niger* duos *pardos gradientes* exhibet *aureos*, *falcibus & linguis cruentis*. Ita designatur familia *Rouhaut*, ob *Annam de Rouhaut* filiam *Jochimi de Rouhaut, Domini de Gamaches, Marescalli Francia*, uxorem *Adriani de l'Hospital*

Dn. de Choisy, & matrem Caroli de l'Hospital, Vitriaci rami autoris. Ille *Joachimus de Rouhaut Marefcallus*, bello & meritis de Ludovico XI. inclutus, patrem habuerat *Joannem*, avum *Aegidium Rouhaut*, cujus frater *Clemens* dictus *Tristanus Rouhaut Comes Droci & Vicecomes Thoarsii* fuit ab uxore *Petronella de Thouars*: Uterque, *Clemens & Aegidius*, cum fratre Ludovico nati erant *Milone Rouhaut* & uxore *Isabella de Beaumont-Bressuire*.

Voluyre
de Ruffec.

Rohan.

Chastre.

Hospital.

Stacia
Henrici IV.

Apex.

Titulus.

§. IV. Areola extrema bipertita pingitur: latere priori denuo transverse secto, ut superior pars *quinis aureis & rubeis fasciis* exaretur; inferior *rubea novem maculas aureas* contineat; sinistro latere *rubeo*, inscripta *cruce anchorata vario vellere cinsuta*. Fasciæ notant *Voluyre de Ruffec*, propter *Franciscam de Voluyre* *Joachimi Rouhaut*, de quo numero præced. uxorem, matrem *Annæ*, quæ *Adriano Hospitalio* nupserat. Gens ipsa *Voluyriorum* refertur ad *Herveum de Voluyre Dn. de la Rochecerviere* in *Pictobus*, qui 1356. duxit *Alienoram heredem Ruffeci*, ex *priscis Engolisma Comitibus* ortam, & *Nicolai Baronis de Ruffec*, hic *Joachimi*, quo *Francisca* genita, pater fuit. *Rohaniorum* maculis suam assignare causam nescio: quod vero crucem variam concernit, *Castream* gentem denotat, ob *Annam de la Chastre* filiam *Claudii Dn. de la Maissonfort*, *Francisci de l'Hospital Dn. de Vitry* conjugem, *Ludovici* matrem, *Nicolai primi Ducis* aviam.

§. V. Toti incumbit media *parmula rubea* continens *gallum gallinaceum argentatum*, *rostrum*, *crista*, *barba & pedibus ex auro*, altero pede tenentem *scutulum earuleum lilio aureo* pictum. *Gallus Hospitalis* gentis proprium est decus, sed *scutulum liliatum* debetur virtuti *Ludovici Hospitalii March. Vitry*, & gratiæ *Henrici IV. regis*, qui ob *Meldarum civitatem* ad obsequium regis reductam (cui dein præfectus datus est) hoc *mnemosynon* scuto inseruit, teste *Geliot. indic. armor. voce barbé pag. 79*. Ubi etiam areolas majoris scuti non nihil mutat, ut tertia præter tesseram *Ruhaltiam*, *Voluyriam* & *Rohaneam* complecteretur, *Castrea* sola in quartam rejecta, quod satis probabile est, cum *Voluyria* familia *Hospitalis* per *Ruhaltiam* affinitate juncta sit, non per *Castream*. Unde eam dispositionem sequi malo.

§. VI. Galea incumbit coronata, quæ sustinet *caput avulsum galli gallinacei ex argento*. *Lacinia* sunt *coccinea & argentata*. *Telamones* duo *infantes vel puelli fasciæ cincti cyanea liliis aureis sparsa*.

§. VII. Titulus est: *De l'Hospital Dux de Vitry-Chasteauvillain, M. d'Arc, Dom. de Coubert*. Quod *Vitriacum* attinet, dignitas Ducalis ei 1643. beneficio regis accessit.

Cap. XLV.

Barones de Ilfung.

ARGUMENTUM.

1. Scutum & apex.

2. Familiam ex Comitibus *Moringa*.
3. Inde patritii *Augustani*. *Barones*.
4. *Ana Wittelsbachensibus*.

§. I.

Scutum &
Apex.

Inter *Dominos & Barones Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 24.* etiam *Ilfungios* recenset, illisque scutum transverse sectum tribuit, cujus superior pars *rubet*, inferior *nigricat*, utraque continet *fasciam tortuosam* (*Lazius de migr. gent. L. 7. p. 328.* vocat *sectionem triangularem*. *Sibmach. frumme Balcken*) ex *argento*. Galea coronata imponuntur duo cornua, quorum superiora *minio* tinguntur (ita quod credo fieri oportet, nam *Sibmach.* *argento* tingit) inferiora *nigro colore*, media autem percurrit *fascia tortuosa*: Tum hiantia cornuum ora & oram extimam ornant *pavonina penna*. *Lacinia* sunt *argenteæ*, hinc *cocco*, isthinc *nigro colore reflexæ*.

Familia ex
Comitib.
Moringæ.

§. II. Familiam *Lazius d. l. p. 329.* & ex eo pro more *Henning. Theatr. T. 3. P. 1. p. 323.* refert ad *Comites de Moringen*. Recenset vero *Leopoldum Ilfung Comitem*, qui à *Tassilone* postremo *D. Bojaria 758.* Abbas *Monasterii Wesenbrona* constitutus sit. Alium *Ilfungum Comitem de Hohenrieden* recenset *A. 1545.* Inde *Fridericum Comitem de Moringen*.

Moringen circa 1141. cuius filii & cognati 22. in bello Ducis Bojariæ, cui nomina dede-
rant, partim interfecti, partim fortunis multati sunt, ut relinquere agros, & se Augu-
stam conferre coacti fuerint. Comitatum vero *Moringensem* Duces Bavarix *Gum-
penbergicis* & *Biberbacensibus* Marescallis contulerunt.

§. III. Ex eo *Ilfungii*, & ex his primus *Sigfridus*, inter *patritios Augustanos* (in inde pa-
quibus eorum arma videas in *Sibmach. Wapenb. P. 2. pag. 207.*) numerati sunt, fre-
quenti magistratu in ea civitate incluti. Ex illis *Sebastianus*, pluries consul 1464. ab
Imperatore in publico conventu meruit cingulum militare, & gentis suæ historiam,
ex qua sua *Lazius* sumsit, conscripsit. Celebris etiam fuit *Georgius Ilfung de Liechten-
berg* Colonellus, Caroli V. Ferdinandi, Maximiliani & Rudolphi II. Consiliarius & Barones.
Sveviæ Præfectus, cuius filii *Maximilianus*, *Fridericus* & *Georgius* Baronum titulo infi-
gniti sunt: Verum prolem non reliquere. A Georgii fratre *Melchior* reliqui *Ilfun-
gii* propagati, cognomento de *Trazberg*, de *Visbach*, de *Cunaberg*, qui nunc etiam
superant.

§. IV. Existimat *Lazius* totam gentem descendisse à *Palatinis Witelspacensibus*, An à Wi-
qui superiorem partem *Ilfungiorum* vel *Moringensium* armorum, argenteam vide-
licet triangularem sectionem etiam gesserint. tibus 2.

Cap. XLVI.

Duc. Juliaci, Clivia, Montium.

ARGUMENTUM.

1. Ditionum successio.	7. Marcani. Successio. Lineæ.
2. Clivia familia. Origo. Successio.	8. Scutum ultimorum Ducum.
3. Scutum. Schæenbergii.	9. Galea.
4. Com. Teisterbantii. Dom. Hensde. Ex Hens-	10. Marcanus apex. Ravensbergius.
danis orta familia.	11. Alia dispositiones.
5. Juliaci Comites. Duces.	12. Nivernensis lineæ.
6. Montanorum origo. Mutata insignia. He-	13. Controversa successio.

reditas ad Limburgios. Ravensburgios. Julia-
censes. Clivios.

§. I.

Quæ tandem sub unius Principis potestatem redactæ provinciæ *Juliaci-Clivio-
Montana*, extincto 1609. *Johanne Wilhelmo* ultimo Duce celebri adeo contro-
versæ inter plures illustres Domos non semel armis agitatæ occasionem præbuere,
non unum olim habuere Dominum, sed matrimoniis demum coaluere.

§. II. Actum est de plerisque huc spectantibus L. i. c. 13. occasione insignium *Clivia fa-
Brandeburgicorum*, in quibus areolæ omnes conspiciuntur, hic tamen non deerunt, milia.
quæ illis addenda sint, vel repeti mereantur. Initium faciamus à *Clivensi* stirpe,
quæ reliquis antiquior habetur. Eam ab *Elia* seu *Ælio* seu *Helio Gradio*, *Gracili* seu
Grajo derivant, qui *Carolo Martello* inservierit, & ab uxore *Beatrice* (quæ 732. paulo
post maritum decessisse dicitur) Comitatum *Cliviæ* obtinuerit. Eam *Beatricem* fe-
runt filiam fuisse *Theodoricæ Ursini* pratoris *Cliviæ*, ex *Beatrice* ultimi Com. *Teisterban-
tii* filia. Huic *Elia* seu *Ælio* tribuunt filios *Theodoricum*, *Godfridum* & *Conradum*,
quibus ferunt à patre data, primo insignia cum aureo gladio, alteri cornu, tertio
annulum: & hunc *Hassæ* Comitem, istum *Loffensem* seu *Lanium*, illum *Clivium* fuisse,
qua fide, viderint ipsi. *Theodoricus* tamen, ut *Cliviæ* Comes, scribitur 742. Ul-
trajectensi Episcopo valallus fidem obstrinxisse. Eo natum volunt *Reinoldum*, hoc Origo.
Cunonem seu *Cononem*, vel ut *Egb. Hoppius* vocat *Ludolfum*, patrem *Joannis*, cui tri-
buitur uxor *Constantia Michaëlis Curopalata Imperatoris Byzantini* filia. Horum filius
fuit *Baldwinus*, genitor *Roberti* Com. *Teisterbantii*, à quo illa lineæ, & *Eberhardi* Com.
Clivii, cuius filii fuere *Berengarius* Episcopus *Tullensis* & *Luthardus* Comes *Cliviæ*,
Arnolfi Imper. ex *Bertha* gener: quibus genitos lego *Richfridum* Com. *Tuventia*,
quam filius *Woldericus* Episcopus *Ultrajectinus* 970. Ecclesiæ illi tradiderit, & *Balde-
ricum* Com. *Cliviæ*, cuius pronepotem *Conradum* ajunt ob res in Italia bene gestas

Wormatiæ ab Ottone III. Comitem Imperii creatum: Hoc genitus est *Theodoricus II.* pater *Theodorici III.* seu *virtuosi*, qui *Godofredum Bullionem* comitatus est, & *Arnoldi II.* cui uxores *Henrici IV. Imp.* filiam, & *Friderici Barbarossæ* sororem tribuunt. Eo natus *Theodoricus IV.* seu *probus*, *Arnoldi III.* frater vel pater, qui genuit *Arnoldum IV.* qui 1218. Hierosolymis decessit, relicto *Theodorico V.* qui ex *Meechtilde* herede Domini de *Dynslake* filium habuit *Theodoricum VI.* cognomento *Clivensem lupum*, nepotem *Theodoricum VII.* pronepotem *Theodoricum VIII.* (cujus frater *Theodoricus* propositus *Xantensis* Novesium Colonienfibus vendidit.) Eo nati sunt *Otto*, *Theodoricus*, *Joannes*, ordine Comites *Cliviæ*, quorum hic 1368. masculos clausit. Inde tres prætenderunt successionem, *Arculei*, ob *Irmgardim Ottonis* filiam, *Johannis Dn. Arculei* & *Heusdæ* uxorem, *Paruvejssii* ob aliam *Irmgardim* trium istorum Comitum sororem, *Gerhardo Hornano Dn. de Parweys* nuptam, & *Marcani* ob *Theodorici* filiam *Margaretam*, *Adolfi Com. Marcani* conjugem; sed tandem emto etiam *Paruvejssiorum* jure, hi adversus *Arculeos* obtinuerunt, atque *Caroli IV.* sententia *Adolfo* pridem *Monasteriensium* & *Colonienfium* præluhi Comitatus adsertus est.

Successio.

Scutum.

Schœnbergii.
C. Teisterbantii.

§. III. *Clivia* tessera est clypeus coccineus scutulo argenteo in corde impressus, carybunculo radiato aureo nodato, liliato & smaragdo in medio instructo, in totam aream protenso. De eo plura loco cit. n. 8. egimus. Porro ex eadem familia *Clivia* derivari amant *Schœnbergii*, pridem equites jam Comites, in eam rem allegata tessera, quæ illis similis in usu est, quod suo loco videbimus.

Dom.
Heusdæ.Ex Heusdæ
nis ortæ fa-
milie.Juliaci Co-
mites.

Duces.

§. IV. *Balduinum Cliviæ Comitem* §. 2. diximus patrem fuisse non solum *Eberhardi Cliviæ Comitis*, verum etiam *Roberti Com. Teisterbantia*, quam à fratre acceperit, continentis ditiones *Bommelanam*, *Heusdanam*, *Arculeam*, *Altenacensem*, *Vianensem*, *Culenburgiam*, *Buranam*. Vid. *Henning. Theatr. T. 3. P. 2. p. 363. 365. ex Ponto Heustero*. Eidantur filii *Ludovicus*, *Robertus*, *Theodoricus*; Hunc volunt *Dominum Altenacensem* fuisse, factorem *Marcanorum* & *Montanorum* Comitum. Illum *Teisterbantia Comitem* vocant, cujus abnepos *Ansfredus Episcopus Trajectinus* 994. Comitatum inter cognatos distribuerit, parte *Episcopatu* Trajectino & *Leodiensi* servata; istum vero *Robertum* ajunt beneficio *Cliviæ Comitis* factum *Dominum Heusdæ*. Huic datur filius *Balduinus*, qui fertur *Sophiam Edmondi R. Angliæ* filiam ductam sibi copulasse, quam à parente missi *Heusdæ* filia nentem repererint, unde *Heusdanis* datum scutum aureum cum rota purpurea sex radiorum, quæ etiam supra galeam cærulea corona ornatam inter asininas aures comparet. Ab hoc continuata familia, ad *Joannem VII.* qui concedente *Cliviæ Comite* 1290. *Hollandiæ Comiti* se feudo obstrinxit, pater *Joannis VIII.* & *Johannis Dn. Drongelli*; illo natus *Joannes IX. d. 1295*, cujus soror *Sophia*, *Sassenburgio* regulo nupta, impedire non potuit, quo minus *Joannes D. Brabantinus Heusdam* sibi vindicaret, cui demum ille acquievit, annua pecunia recepta, patruelis autem *Guilelmus Drongellanus* itidem potentia majori cedere coactus est; sed ad beneficium *Hollandiæ* ditio rediit. Ex ea vero stirpe *Heusdana* referuntur ortæ nobiles familie *Hesbeen*, *Busering*, *Crayenstein*, *Rosendaal*, *Drongelen*, *Elshout*, *Hedickhuysen*, *van der Sluys*, *Spiering*, *van Veen*, *Wyck*, *Goudbaeven*, *Oudenhofen*. Unde in illarum familiarum plerarumque scuto rota illa comparet, pro primis in rubeo aurea; pro secunda familia ejusdem metalli in prasino; tertia gerebat argenteam in nigro; quarta nigram in argenteo; quinta argenteam in cæruleo; sexta nigram in aureo; septima auream in cæruleo; octava argenteam in rubeo; nona aurea in nigro. Ipsa civitas *Heusda* utitur veteri dynastarum parma.

§. V. Quod *Juliacensem Ducatum* attinet (notatum scuto aureo impresso leone nigro, qui linguam cruentam protendit, & dentibus atque falculis argenteis minatur) habuit ille ab antiquo suos Comites, quos ad *Gerhardum* referunt, qui 933. *Henrico* aucupi contra *Hunnos* militaverit. Ab eo reliqui: ex quibus *Wilhelmus* 1329. à *Ludovico Bavaro Augusto Marchio* creatus, cui dignitati etiam *Ducalis* 1356. in Comitibus *Metensibus Caroli IV.* gratia accessit. Ejus ex filio *Wilhelmo* nepotes *Wilhelmus* & *Reinoldus*, materno jure etiam *Geldriam* tenuere. Ast cum liberis carerent, *Joanna* soror *Joannis Arculei* uxor successit in *Geldria*, & posteam *Egmondani*, in *Juliacum* etiam succedere conati, ob quod *Geldrico leoni Juliacensis* in eodem scuto jungi solet: ast ex agnatis *Adolfus Montanus Juliacum* obtinuit; idem rexit post patrum

paruum *Gerhardus*, pater *Wilhelmi*, quo *Maria* nata est, à qua maritus *Joannes III.* D. Clivia Ducatum Juliacensem & Montanum suo junxit.

§. VI. Quod *Montanam* attinet familiam, sunt qui eam ad Clivos referunt, vi-
delicet ad *Theodoricum Roberti Com. Teisterbantii* filium, *Balduini Com. Clivia* nepo-
tem (§. 4.) Mallem vero in *Adolfo* subsistere, cui *Wern. Teschenmacher. annal. Mont.*
p. 2. fratrem dat *Hermannum Com. Ubiorum* advocatum *Tuitii*. *Adolfum* autem vo-
cant etiam *Comitem Ubiorum* nec non de *Monte*, atque advocatum *Tuitii*. Emortualis
ejus designatur 1132. vel 1136. aut 1147. Eo geniti *Eberhardus & Adolfus*, qui *Altena-*
num castrum extruxere, hic pater fuit *Adolphi Com. Altenani & Montani*, qui obiit
1170. hoc geniti prater *Brunonem & Fridericum* Archiepiscopos *Colonienses*, dua-
rum linearum autores *Engelbertus Com. Montium & Eberhardus Com. Altenani*: de
hujus posteris deinceps. *Engelberto* nati sunt *Engelbertus* etiam *Coloniensis* præsul
& totius *Germaniæ* prorex, ab agnato *Friderico Isenburgio* 1225. trucidatus, atque
Adolfus Comes, quo *Margareta* nata est, *Henrici D. Limburgii* uxor, mater *Adolfi &*
Walrami, quorum hic patri in *Limburgio Ducatu*, ille primogenitus in *maternum Co-*
mitatum successit, qui abjecta *rosa*, *Montanorum & Altenanorum* hæcenus tessera,
quam *Fridericus* parricidio conspurcasse videbatur, *leonem Limburgium Montanis at-*
tribuit, unde deinceps scutum *Montanum* argenteum ornatum est *leone rubeo*, *corona*
& *falculis aureis*, *lingua carulea*, *cauda bifida & in decussim trajecta*. *Adolfo* nati *Adol-*
phus, qui demum *Dux Limburgius* illum Ducatum vendidit, sed ab Archiepiscopo
Coloniensi captus obiit in carcere 1295. *Wilhelmus Comes Montium*, qui 1308. extin-
ctus est, *Conradus præpositus Coloniensis*, ad Archiepiscopatum destinatus, ob quem bel-
lum ortum, atque *Henricus Windeccia Dn.* demum *Comes Montium*, pater *Adolfi*, qui
1348. mortuus est, præmortuis filiis *Adolfo & Wilhelmo* immorigeris; unde successit
filia *Margareta Ottonis Comitis Ravensburgii* uxor, quæ aliam genuit *Margaretam* here-
dem utriusque Comitatus, nuptam *Gerhardo Juliacensi Comiti*, quorum hic 1360. *Juliacen-*
equestri ludo interiit, illa ad 1389. superfuit. His parentibus natus *Wilhelmus*, quem
Wenceslaus Imperator 1389. *Ducem* creavit: ejus filii *Adolphus Reinoldo* agnato in *Ju-*
liaco successit, *Rupertus* Episcopus *Paderbornius*, eadem dignitate ornatus *Wilhel-*
mus fuit, sed demum *Dux Montanus*, genuit *Gerhardum Juliaci & Montium Ducem*,
patrem *Wilhelmi*, quo nata est *Maria*, à qua ad Clivos successio delata est.

§. VII. Diximus *Adolfo* *Montano & Altenano Comite* præter *Engelbertum* *Marcani*.
Montanum, *Eberhardum* natum esse *Altenanum Comitem*: hic *Arnoldum Com. Isenbur-*
gium genuit *Friderici* patrem, à quo *Engelbertus* casus, ille vero supplicio affectus est,
autor *Limburgio-Styrumia Illustrissimæ*, quæ sola ex gente tam incluta superest, stir-
pis, & *Fridericum*, patrem *Adolphi*, qui emto castro *Marck* hoc nomen pro *Altenano*
assumfit, & 1240. decessit, pater *Gerhardi Episcopi Monasteriensis & Engelberti Comi-*
tis: Hic iterum genuit *Eberhardum*, patrem *Adolphi Episcopi Leodiensis*, atque *Engel-*
berti. Hunc patrem habuerunt *Engelbertus Episcopus Leodiensis & demum Archi-*
episcopus Coloniensis, & duarum linearum autores *Adolphus* atque *Eberhardus*. *Adol-*
phus genuit *Engelbertum Comitem Marcanum*, *Adolphum* pridem *Episcopum Monasterien-*
sem atque *Archiepiscopum Coloniensem*, dein vero *Comitem Clivia* ex materno jure: Hoc
satus est *Adolphus*, qui *Clivia Dux* creatus est 1417. filiosque habuit *Joannem* atq; *Adol-*
phum Dn. Ravensteinii, *Philippi* patrem. *Joannes* iterum duas lineas ex se dedit, per
Engelbertum Niverniam in *Gallia*, quam pronepos *Jacobus* terminavit 1586. cujus so-
ror *Henrica Nivernium* marito *Ludovico Gonzaga* attulit: sed per *Joannem II. Cliviam*,
quæ continuata per *Joannem III.* ad quem hereditas etiam *Juliaci* atque *Montium*,
ejusque filium *Wilhelmum*, atque nepotem *Joannem Wilhelmum Ducem*, qui 1609.
moriens hereditatem pluribus litibus expositam reliquit, ob quam non semel arma
sumta sunt. *Eberhardus* *Adolphi Marcani* frater *Arenbergæ Dominus* alium ramum
ex se dedit, pater *Eberhardi*, quo nati *Joannes & Ludovicus Rupisfortius*, *Joanne* autem
Eberhardus lineæ *Arenbergiæ*, *Robertus Sedaniæ*, *Wilhelmus Lumaïnæ* autor. Primam
terminavit 1544. *Robertus* Comes, herede sorore *Margareta Joannis Lignessii Barbansonii*
uxore, (unde in Principum *Arenbergæ* scuto *Marcana* falcia apparet, ut vidimus L. I.
c. 4.) secunda directam lineam clausit A. 1594. fratrum heres *Carola Marcana Bullionia*
Henrici

Henrici Turrii Turennii uxor, reclamante patruo *Carolo Roberto Com. de Maulevrier*, qui liberos etiam reliquit, ex tertia superest *Franciscus Comes*.

Scutum
ultimorum
Ducum.

§. VIII. Scutum ultimi Duces, qui familiarum istarum omnium collegerant successionem; illud gestarunt, quod representatur in *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 6.* ut videlicet totum scutum transversa linea, caput duæ perpendiculares, pedem una in quinque areolas dispertirentur. Ita superiores laterculi sunt *Juliacensis, Clivius, Montanus*. Inferiores *Marcanus*, videlicet aureus cum fascia triplici ductu tessellata ex argento & minio, atque *Ravenspurgius* argenteus cum tribus cantheriis rubeis.

Galeæ,

§. IX. Galeæ tres imponuntur, media *Clivia* sustinet caput taurinum seu bubalum adversum rubeum, cornibus & annulo qui per nares trajicitur argenteis, cum corona aurea, cujus tamen inferior circulus argento & minio tessellatus conspicitur, ut ita *Marcana* simul, ex quibus *Clivii* ultimi, origo indicetur. Porro si vera esset traditio apud *Geliot. indic. armor. p. 54.* Beatrici *Clivæ*, quam *Ælius Gralius* duxit, scutum fuisse argenteum cum capite taurino rubeo adverso cornibus nigris annulo per nares trajecto argenteo, exemplum esset moris, qui aliis exemplis non caret, veteris tessellæ in apicem rejectæ: sed alibi idem pag. 272. 273. *Clivii* apicem dat cygnum coronatæ cassidi incubantem, quia *Helius* dictus sit eques cygni. Quæ *Juliacum* notat exorientem aquilam seu gryphum aureum, rubea lingua & qua collum vincitur taniola (*Halsband*) alas nigras expandentem sustinet. Extrema *Montana* coronata ornatur cauda pavonina. Laciniæ sunt, circa primam atræ & aureæ, circa secundam aureæ cocco reflexæ, ex tertia dependent argenteæ & rubæ.

Marcanus
Apex.

§. X. *Marcanus* apex hic non simul notatur, eum vero in *Wapenb. P. 2. p. 17.* sub nomine *in der Marck*, videmus, ex corona, cujus circulus tessellis scuti exornatur, protensum jugum alarum complicatum. Eadem facie notatur scutum Comitum *von der Marck*, quod fasciam tessellatam duorum ordinum & ex ea exsurgentem leonem rubeum refert. Galeæ insistit corona, & ex ea inter duo cornua aurea leo exsurgit rubeus. Credo notari lineam *Lumainam*, vel aliam ex post genitis, quæ leonem discernendi causa assumerit. Non æque facile discernas, quid sibi velit, quod p. 18. titulus adscribitur *zuder Marck*: cui tribuitur scutum diagonali linea dextra dispertitum hinc minio isthinc argento, inscripto scutulo pariter secto & coloribus alternato, toti autem inductis sceptris liliatis *Clivii* aureis. Sane cui illud *δ᾿ ὅρα* proprium fuerit, non assequor. *Ravenspurgii* comitatus apicem pag. 17. itidem videre licet, videlicet galeæ coronatæ impositum pileum oblongum rubeum, in globulum terminatum, cui utrinque terna vexilla *Ravenspurgia* adduntur. Sed in *Fürst. Wapenb. P. 3. pag. 9.* imponitur sine corona pileus hermionicus additis aliquot pennis pavoninis. In ipso scuto visuntur quatuor pro tribus cantherii.

Ravenspurgius.

Aliæ dispositiones,

§. XI. Quod alios attinet, antequam ditiones hæ conjungerentur, *Clivii* *Cliviam* & *Marcanam* tesseram, *Juliacenses*, *Juliacensem*, *Montanam* & *Ravenspurgiam* conjungebant. Apud *Chifflet. Eq. A. V. n. 47.* *Joannis Ducis Clivii* scutum pingitur quadripertitum ex *Clivio* & *Marcano* symbolo, & num. 55. *Adolphi Clivii Ravenssteini* clypeus plane eadem dispositione apparet, sed imponitur scutulum medium novo & veteri *Burgundico* symbolo quadrifidum, imposita *Flandrica* parmula. Horum ratio ex eo est, quia *Adolphus* matrem habuit *Mariam Joannis Ducis Burgundie* filiam.

Nivernensis lineæ.

§. XII. *Cliviorum Nivernensium* in Francia, quos §. 7. ex *Engelberto Clivio* factos dixi, quæ fuerit dispositio, ex *Gonzagarum Nivernensium* scuto videre licet. Nam ejus secunda & tertia quadra cum areolis omnibus huc spectat. Nolumus vero actum agere, ut illud hic lustremus, quando *L. 1. c. 29. n. 1. 17.* & seq. id contemplati sumus.

Controversa successio.

§. XIII. Quæ argumenta pro successionis jure adducant familia *Palatina, Saxonica, Brandenburgica*, suo loco videre, neque hic ea repetere necesse est.

Cap. XLVIII.

Com. & Bar. Khevenhüller.

A R G U M E N T U M.

1. Familia origo. Successio. Linea. Comitum dignitas. Austriaca bona.
2. Scutum. Aichelberg.
3. Weispriach. Familiae origo. Deductio. Bona.
4. Kellerberg.
5. Aquila Weispriachiorum.
6. Aufenstein. Familia.
7. Mansdorf.
8. Galea.
9. Tituli.

§. I.

Illustrissimorum Khevenhülleriorum Comitum & Baronum familia in Carinthia infamibus bonis locuples à multo tempore floruit: eam vero *Celeb. Ritterhusus* à Sigismundo Kevenhüller ab Aichelberg deducit. Sed *Gabriel. Bucel. Germ. T. 2.* altius ascendit, ac Sigismundo, quem ait centenarium obiisse 1185. patrem assignat *Albigum*, qui 1080. ludis Augustanis interfuerit, filius *Richardi* Kevenhüller, qui ex *Franconia Carinthia* immigraverit, & circa 1030. condiderit *Aichelberg*, maritus *Schenkia* ab *Ostervvitz*. Sigismundo supra dicto *Bucelinus* filium dat *Achatium*, nepotem *Richardum*. Hunc vel juxta *Rittershusum* *Sigismundum* ordine à patre in filium quinque *Joannes* sequuntur, quorum quintus fratrem habuit *Rudolphum Capitaneum Carinthia*, novæ lineæ autorem, quæ in pronepotibus defecit: filium vero genuit *Augustinum Maximiliani I. Consiliarium*, qui A. 1519. decessit. Hic communis pater fuit duarum linearum ex filiis *Christophoro* & *Sigismundo*, patre *Georgii*, qui etiam *Carinthia* fuit *Capitaneus*, & posteritatem habuit. *Christophorus* etiam *Capitaneus Carinthia*, qui 1557. decessit, præter alios genuit *Bartholomæum Comitum* & *Mauritium Christophorum* linearum autores. Porro 1585. sub *Rudolpho II.* *Joannes Baro Khevenhüller*, inde Comes, cum fratribus in *Austriam* venit, & inter procures (Land- Rente) *Provincia* supra *Anasum* receptus est; inde compararunt Comitatum *Franckenburg*, nec non *Dominia Cammer, Kogel & Rainaridl* supra *Anasum*; inde dynastiam *Liechtenstein* prope *Medling* infra *Anasum*.

Familia origo.

Successio.

Comitum dignitas. Austriaca bona.

Scutum.

Aichelberg.

Weispriach.

Familia origo.

§. II. Scutum repræsentatur apud *Sibm. Wapenb. P. I. p. 20.* tribus perpendicularibus & una transversa lineis in octo regiones sectum. Prima & ultima regio superius nigra glandes tres aureas seu unam duabus ex latere foliis stipatam, (die gelbe Eichel sambt den zweyen Blättlein beyderseits auf einem Stengel) inferius in auro undersam fasciam nigram (hin und her gewundene Strich nach der Zwerch) repræsentat. *Chifflet. Eq. A. V. num. 280.* ita enunciat, palus furvus ramulo trium glandium aureo impressus, supposita gemina fascia transversa aurea. Quod vetus gentis est symbolum, haud dubie ad nomen *Aichelberg* alludens, quod audivimus à *Richardo* conditum.

§. III. Proxima areola bipertita hinc argentea; cuspidibus quinque nigris transversis distinguitur, hinc tota nigricat (das schwarze Feld / aus dessen Mitte oder halbem Theil nach der Länge abgetheilet drey weisse Zwickel auf einander die Spitzen außwärts gekehret / erscheinen. *Chifflet. d. l.* ita enunciat: denis transversis tanolis atris & argenteis, acuminatim insertis exaratus,) quæ facies etiam sed opposito situ septimæ regionis apparet. Ita designatur familia de *Weispriach*, ut videre est *Fürst. Wapenb. P. IV. p. 15. & P. V. p. 15.* Ipsam familiam *Weispriacensem* seu *Weisbriacensem* comperi, non nisi cuspides tres nigras argento inscripsisse, sed *Khevenhüllerii*, credo quod areola angustior pluribus commodius distinguatur, quinque solent usurpare, non vero ut *Bucelin. Germ. P. 3. pag. 253.* pingit septem. Ipsa dicta gens illustri splendore diu floruit. Ita de ea *Wolfg. Laz. de migr. gent. L. 6. p. 198.* Domini à *Weisbriach* apud Carnos quondam celebres, qui hodie in *Austria* late patentem ditionem obtinent, videlicet *Pfartenstein, Ferream civitatem & Gunderstorf*, Comitum ordini ascripti à *Ferdinando Romanorum Hungariaque rege, Austria Archiduce*. Porro *Weispriach castrum* in *Carinthia* adhuc superest, haud procul à *Villaco*. Aliunde accepi, castrum hoc, à quo illis nomen, situm esse in *Lungavia* archiducis *Salzburgia*.

N n n

Gentem

Deductio. Gentem hanc idem *Lazius* deducit ab *Achatio & Henrico*, qui *Artenburgensium* Comitum Vasalli fuerant circa 1395. Bucelinus autem d. l. orditur ab *Udalrico* circa 1127. Bona. Ex posteris fuere *Burcardus* 1461. in *Archiepiscopum Salisburgensem* electus, dein *Cardinalis*, & *Ulricus*, qui primus lares in *Austriam* transtulit: Ejus filius *Joannes* masculos clausisse videtur. Cæterum in *Carinthia* fuerunt in potestate horum dynastarum *Gesiefs*, *Vinckenstein*, *Wildeck*, *Greiffensels*, *Veistriz*, *Gumpazdorf*, *Weitenstein*, *Gutenstein*, nec non *Koblstorff*, cujus *Barones* se dixerunt. In *Austria* vero utraque *Mämmersdorf* & *Mansee* hypothecario jure tenuere. Mascula progenie hujus familiae extincta *Khevenhülleri* *delphinalis* hæc suis adjecere tessera, credo ob *Sigunam* *Udalrici* filiam, *Augustini Khevenhülleri* uxorem.

Kellerberg. §. IV. Tertia regio, (quod idem de sexta dicendum) bipertita hinc in argento duas alas coccineas, isthinc in minio argenteas dorsis obversas & in palum extensas complectitur: quæ tessera fuit gentis *Kellerbergia*. Ex ea *Annam* f. *Casparis Kellerbergii Ulrico Khevenhüller*, qui A. 1494. mortuus est, nuptam lego. Familiae hujus *Kellerorum de Kellerberg* fragmentum *Bucel. Germ. P. 3. pag. 97.* inserit, istius vero *Annæ & Casparis* parentis ei mentionem nullam facit; unde quia præsertim eam ad finem usque superioris seculi deducit, ambigerem, eademne hæc stirps esset, nisi communis tessera scutaria ab ipso etiam adducta conveniret.

Aquila Weisbriachiorum. §. V. Laterculus quartus & quintus iterum conveniunt: nam argento inscribitur aquila nigra auro coronata, lunam crescentem auream pectori inpressam gerens, & eodem metallo cornua & rostrum tingens, linguam autem cruentam exerens. Hic laterculus cum gentili quadrifariam locatus olim *Weisbriachiorum* constituerebat clypeum: ut *Wapenb. P. 4. p. 15. & P. 5. p. 15.* conspiciatur. Sive gratiosum domum id fuit, cum inter proceres allegerentur sive hereditatem aliquam quæ genti obtigerit notavit. Eadem vero ratio est hujus areolæ scuto insertæ, quæ *Weisbriachia* ipsius.

Aufenste n. §. VI. Scutulum imponitur his laterculis medium bipertitum, cujus anterior pars argentea ululam (einen auffen / hibou Chifflet.) monticulo tricollis viridi insistentem coronatam, & orbiculis pavoninis desuper ornatam refert, quæ omnia naturalem servant colorem. Ita designatur familia *Aufenstein*, ex qua *Otiliam de Aufenstein* in conjugio habuit *Sigismundus Khevenhüller*, qui 1185. centenarius obiit. De hac familia ita *Laz.* de migr. gent. L. 6. pag. 190. *Marescalci de Aufenstein*, potentissimi *Carinthia* reguli, ibidem, excepto munere, feuda habuerunt à *Ducibus Carinthia* seu *Austria*, *Gutenstein*, *Sieburg*, *Schwarzenbach*, *Rochberg*, *Dragburg*, *Gurnicz*, *Charlsperg*, *Veldkirchn*: & à *Patriarchis Aquilejensibus Gnezzau*, *Treven*, *Waldeck*, *Windischgracz*, *Buhenstein*. Hujus *Marescalci* erant hæc prerogativa, quod curiales *Marescalci Principum* ab eo facultatem accipiant, quod in bello, seditione & tumultu, *Provincia Principe* absente, ad eum conveniatur, vexillaque *Ducatus* penes eum sint: qui nocentes & facinorosos queat morti condemnare: ita tamen quod omnibus per *Carinthiam* iter agentibus saluum conductum præbeat, & alia hujusmodi cum privilegia tum onera imposita. Idem *Conrado Auffensteinio*, qui *Carinthia* præfectus sit *Gubernator*, tribuit *Seldenhoven* *Dominium* ad *Draviripam*, quod extincta familia feudi beneficio acceperit. *Fridericum* autem ultimum dicit, quod in *Austria* *Principes* conspirasset, *Majestatis reum* factum, ob quod 1396. munus *Rudolpho Liechtensteinio* collatum sit.

Mansdorf. §. VII. Sinistra medietas scutuli medii transverse secatur, superiori parte nigra, inferiori aurea, vel ut in *Sibmachero* est tessellata. Ita notatur familia de *Mansdorf* seu *Mandorf*. Ex qua *Christophorus*, qui 1557. obiit, *Elisabetham*, frater ejus *Bernhardus*, qui 1548. mortuus est, *Wandulam* uxorem duxit. Porro diu *Khevenhülleri* non nisi gentilem & *Kellerbergiam* tesseram scuto inferere, & huic mediam *parmulam Mansdorfiam* imponere soliti erant, donec adderentur *Weisbriachia* gestamina.

Galeæ. §. VIII. Clypeo insistent quatuor galeæ, duæ vero lateribus apponuntur, omnes coronatæ, sed ut *Sibmach.* notat non nisi mediæ duæ aureæ, reliquæ ferreæ: ex prima exsurgit caper aureus, cornibus nigris; quem apicem familiae proprium esse reor: secunda insistent ulula *parmulæ* mediæ, cum corona & pennis pavoninis, designandis *Aufensteiniis*. Tertia sustinet rubeam & argenteam alam *Kellerbergiorum*; quarta aquilam coronatam & lunæ pectori imposita insignem *Weisbriachiorum*: horum

horum apex proprius fuit, qui galeam ornat dextro lateri scuti assistentem, & ternis argenteis, totidem nigris (alii ajunt auratas, argenteas & nigras apparere, uti est in Wapenb. P. V. p. 15.) struthioniceis plumis superbit. Olim vero gentilis apex fuerat pileus acuminatus (gespitztes Hütlein/oder vielleicht ein Zwicklein/wie im Schild/) globulo fastigiatus. Lateri sinistro clypei (Sibmach. monet, dextro potius adponendam) adjicitur galea *Mansdorfia*, inter alas expansas nigras parmulam illius gentis sustinens. Laciniae sunt aureae & nigrae, aureae & cyaneae, coccineae & argenteae, argenteae & atrae.

§. IX. Bartholomæo illum à Rittershusio video titulum assignari: Comes in Fran- Tituli.
ckenburg, L. Baro in Landsron & Vvehrnberg, Hereditarius in Osteorviz & Carlsberg
Johanni Baroni & Francisco Christophoro Comiti, qui Equites aurei velleris fuere,
Chifflet. n. 280. & 351. addit titulum grand escuyer hereditaire de Carinthie, seu magnus
scutarius hereditarius Carinthia.

Cap. XLVIII.

Com. de Kœnigseck seu Künigseck.

A R G U M E N T U M.

1. Familiae origo. Chunonisegg. Deductio. Fam. de Scutellis in Hispan.
2. Ulterior deductio. Kœnigseckii. Borussia. Barones Comites. Leopoldus Wilhelmus Imperii Vicecancell.
3. Alia linea.
4. Tituli variati.
5. Saugavia Comites. Insignia.
6. Tabula progenologica Com. Leopoldi Wilhelmi & conjugis.
7. Scutum.
8. Apex.
9. Tituli.
10. Familia Sanclementia in Hispania.

§. I.

Antiquissimam gentem subministrata ab Illustrissimo Comite Leopoldo Guilermo, Familiae Imperii Vicecancellario, domestica documenta referunt ad quendam Cunonem, origo. qui ex prisca Alemanniae & Alsacia Ducum Guelforum Palatinis satus duobus circiter ab Alstorfo miliaribus sedem fixerit, & de suo nomine castrum extructum circa 650. Künigseck seu Chunonisegg dixerit. Hunc patrem ajunt Wintholdi I. de Chunsegg, Chunonis- richmanno seu Henrico. Tertium fratrem Marquardum I. de Chunsegg interfuisse ajunt eidem praelio, sed ejusdem Caroli bello contra Bavaros 720. interemptum. Hoc genitus est Joannes I. de Chunsegg dictus Comes anno 777. ita citatus in Partistipario in syllabo virorum illustrium inter alios Comites. Hic filium habuit Erhardum I. de Chunsegg, qui circa 801. sub Carolo Magno floruit cum Mangoldo Truchsessio de Walpurg, Egone Com. Fürstenbergio & Henrico de Stöpheln. Deductio. Post hunc gradus generationis incerti sunt per seculum fere, usque ad fratres Beatum seu Battum de Chunsegg ann. 922. & Seisfridum circa 930. cujus vidua Dietburga ex familia de Caltenthal interfuit torneamentis Magdeburgicis 942. Hos excipit Jacobus de Chunsegg in Trevirensibus 1019. Post hunc denuo aliquis hiatus intercedit usque ad Wilhelmum, qui Tigurinos ludos 1165. ornavit, Battum seu Beatum II. 1170. cui cum Rechbergio duellum fuit, Ernestum in torneamentis Colonienfibus 1179. & Joannem A. 1170. cujus vidua Margarita de Hattstat Alsata in ludis equestribus 1165. Tiguri fuit: quos fratres fuisse atas persvadet. Hoc nati Bertholdus praecipuus benefactor Augia alba A. 1203. atque Eberhardus ejusdem coenobii dotator, qui 1203. obiit, & qui horum fuisse frater videtur, Rudolfus vel Wolfgangus Abbas Campidunensis A. 1208. Eberhardo nati Fridericus Dominus de Chunigsegg A. 1229. qui in Hispanias profectus Jacobo Regi Arragoniae fuit probatissimus, qui ei Principem Cardona desponsavit, (unde natus Jacobus de Chunigseck seu de Scutellis vel Sentellis ab insignibus Kœnigs- Famil. de Scutellis in Hispania. eccis dictus, autor illustris quae in Hispania floret familia de Scutellis vel Sentellis.)

Bertholdus Dominus de Chunigseck & Frauenhofen Cæsaris Confiliarius A. 1244. 1257. & *Adamus* in torneamentis Herbipolitanis 1235. *Bertholdo* creduntur nati *Otto* & *Rupertus* equites, quorum mentio A. 1278. *Udalricus* seu *Ulricus* 1287. qui castrum *Leutenberg* Monasterio Salemnitano vendidit, & circa A. 1300. decessit, *Bertholdus de Chunigseck*, *Dominus in Aulendorf*, aulicus Ducis Sveciæ A. 1257. *Eberhardus II.* qui *Frauenhofen* Dominium monasterio Weingartenensi vendidit, *Bernhardus*, qui *Svinfurten* ludis interfuit 1296. *Eberhardo II.* nati *Eberhardus III.* qui claruit 1396. *Ulricus IV.* (si tamen non cum III. unus est) 1369. *Catharina Com. Castellæ* maritus & *Bertholdus IV.* 1363. 1396.

Uterior
eductio,

Kœnigs-
eckii Bo-
auffiz.

Barones,

Comites.

Leopold.
Wilhel-
mus Imp.
Vicecan-
cell.

§. II. Ab *Udalrico* seu *Ulrico* prædicto fere certior series est; Hic enim pater traditur *Joannis*, qui *Svinfurten* ludos invisit A. 1296. *Henrici Domini* in *Ap-penweiler* A. 1297. & *Ulrici II. Domini* in *Chunigseck* 1315. qui 1375. mortuus perhibetur, conjux *Catharina Comitissæ de Sulgau*, & dein *Anna Baronissæ de Kazenstein*. Hic genuit *Bertholdum V.* mortuum A. 1370. *Stadianæ* maritum, *Walterum* præfectum Ducatus Sveciæ, A. 1390. adhuc superstitem, *Eberhardum IV.* 1369. (qui duas uxores habuit, *Anastasiæ* ex *Domini de Liechtenstein* in *Svevia* & *Annm* de *Clingen-berg* *Dominorum* in *Hohentwiel*.) *Anselmum* A. 1370. (cui conjux *Marescalla de Biberbach* ex *Pappenheimis*) & *Ulricum IV.* qui A. 1387. decessit, uxore usus *Margrita Baronissæ de Bickenbach*; ex hujus filiis claruere *Ludolphus* an *Leutoldus*, qui 1418. obiit, maritus *Anna Domina de Hornberg in Tripperg*, *Benzius* seu *Benzo*, qui mortuus A. 1400. (cujus conjux *Elisabetha de Stuben*.) *Waltherus* A. 1392. *Marquardus M. Magister Ordinis Teutonici & Princeps Borussia* A. 1434. qui mortuus est 1440. *Joannes IV. Sigismundi I. Confiliarius*, qui A. 1415. mortuus est, atque familiæ propagator *Ulricus V. Dominus in Chunigseck*, qui A. 1444. extinctus est, maritus *Elisabethæ Com. de Sulgau*. His geniti *Joannes V. & Leutoldus* (cui uxor datur *Anna Einingerin de Balzheim in Röß* A. 1472.) ex quibus unus ad patrum in *Borussiam* se transtulit, & ibi cum nobili fœmina matrimonio inito *Dominos de Kœnigseck*, qui ibi in illustri splendore superant, sevit, atque *Ulricus VI.* qui circa A. 1480. mortuus est, pater ex *Elisabetha Comite Isenburgia*, præter alios *Marquardi III. Baronis de Chunigsegg* A. 1470. qui circa 1500. obiit, ex *Magdalena Marescalla Pappenheimia* relicto *Joanne X. Barone de Chunigsegg Domini in Aulendorf* A. 1520. quo & *Dorothea Dapifera* in *Waldpurg* nati præter alios *Joannes Marquardus I.* vir eruditissimus & *Ensisheimiæ Cameræ* Præfectus A. 1548. qui nulla prole ex *Elisabetha Com. Fürstenbergia* decessit 1553. atque *Joannes Jacobus Baro de Kœnigseck in Aulendorf*, mortuus A. 1567. relicto ex *Elisabetha Com. Montfortia* inter alios *Georgio II. Barone de Kœnigseck & Rotensels, Domino in Aulendorf & Stauffen*, qui obiit A. 1622. *Bertholdo VI.* cui ex *Cunigunda Com. Zim-merensi in Wildenstein & Rordorf* liberi non fuere, atque *Marquardo* Confiliario *Bavarico intimo, Governatore Ingolstadii*, qui 1626. decessit, pater ex *Justina Baronissæ de Stauffen, Johan. Wilhelmi I. Com. in Kœnigseck*, qui 1663. moriens ex *Walpurga Truchsessia* nullo suscepta filio lineam masculam terminavit. *Georgius II.* vero ex *Cunigunda Truchsessia* prima conjuge suscepit *Bertholdum VII. & Joannem Jacobum* *Canonicos*, qui 1663. extincti, & duarum linearum satores. Ex his *Johannes Georgius Intimus Cæsareus Confiliarius & Supremus Consilii secreti Oenipontani Director* ex *Eleonora Comite Embria* suscepit *Antonium Eusebium* Ducatus Sveciæ præfectum, maritum *Annæ Genevræ Comitissæ de Thun*; *Hugo* autem Cæsaris & Archiducis *Camerarius* atque *Confiliarius*, ex uxore prima *Renata Principe Zellerana*, post alios, *Canonicos Colonienſes & Argentinenſes* suscepit *Leopoldum Wilhelmum*, gentis suæ fidus, qui Imperii *Vicecancellarius*, & legatione Cæsaris nomine ad Angliæ regem cum honore defunctus est, & nunc quoque non inter *Camerarios* solum numeratur, sed intimis consiliis Augustæ aulæ interest, à Rege Hispaniæ etiam Aurei Velleris tor-que ornatus.

Alia linea.

§. III. Præter istas linea etiam fuit *Kœnigsecciorum* ex *Eberhardo IV.* circa finem sæculi decimi quarti egressa, quæ sæculo superiori defecisse videtur in tribus foronibus

fororibus, Erhardi IV. filiabus, ex quibus *Scholastica* *Georgio Baroni de Falckenstein in Bechburg* nupserat, *Johannis Christophori*, qui gentem terminavit, mater.

§. IV. Porro nemini mirum voc videri debet, neque quod accurata gra- Tituli va-
riati.
duum singulorum ratio non ubique reddi potest: Germani enim nostri superio-
ribus seculis faciendi quam scribendi fuere studiosiores: neque quod non eodem
elogio omnes usi, sed cum *Comitis* ante tot secula titulus gestatus fuerit, deinceps
successores *Dominorum* contenti fuere nomine, donec ad *Baronum & Comitum* elo-
gia rediretur: nam uti apud veteres titulorum, quale nunc est, solenne discrimen
minus observatum fuit, ita nulli sibi religioni duxere, pro ratione temporum ex illis
aliquid remittere. Qualia in aliis etiam exempla adeo non infrequentia sunt. Ita
Rutheni seu *Reussii de Plavia ex Osterodiis*, *Ahlefeldii ex Balzhufio-Schvvabecis*, *Ran-*
zovii ex Leisnicensibus Comitibus oriundi, diu antiquo titulo abstinere, & nostra
demum memoria ad eundem redierunt.

§. V. Duas inter conjuges veterum Kœnigsecciorum legimus Comitissas
Saulgavia seu *Sulgavia*, ut ex hoc quoque clareat, quam illustres habiti sint, quos Saulgavia
Comites,
illustrissima familia sua non dedignata sunt affinitate. Nam *Saulgavii* Comites cre-
duntur (ut alibi in Sylloge Genealogico-histor. pag. 417. retuli,) ex *Gorbardo* oriun-
di, cujus frater *Dancko* totam *Zelleranam* familiam, ex qua hodiernum Serenissi-
mi Electores & Marchiones Brandenburgici atque Principes Zollerani supersunt,
sevit. *Saulgoviorum* illorum Comitum stirpi asseritur etiam *Meinradus Berthol-*
di Comiti Saulgavia filius, qui cum vitam anachoreticam ageret 861. vel 863. tru-
cidatus est: unde celeberrimum illud, ad quod plures peregrinationes suscipi-
untur, cœnobium *Einsideln* ortum suum accepit, ibi conditum 934. ubi iste
cellam habuerat. Comites illi *Saulgavia* usi sunt pro insignibus in parma argen- Insignia
tea leone rubeo, columnam, ut ad nomen alluderetur, nigram pedibus anteriori-
bus portante, ut videre est in *P. Fürst. Wapenb. P. III. pag. 27.* sub vitioso titu-
lo *Sulgen*.

§. VI. Ut vero Illustris Domus hujus affinitates magis pateant, quatuor ta- Tabula
progonol-
ogica C.
Leopoldi
Wilhelmi
& conjug-
is
bulis exhibebimus progenitores (*Uhnichen*!) liberorum, quos præfatus Illustrissimus
Leopoldus Wilhelmus ex conjugē Illustrissima *Maria Polyxena Dom. de Scherfenberg*
genuit, illius gratia mihi communicatos.

TAB. I.

	Joannes Baro de Koenigseck.	Marquardus Baro de Koenigseck.	Joannes Dn. de Koenigseck.	Ulricus Dn. de Koenigseck.
	Jacobus B. de Koenigseck.	Magdal. Marefc. Pappenheim.	Margareta C. Isenburg.	Elisabetha C. Saulgovia.
			Georg. Marefc. Pappenheim.	Joannes C. Isenburg.
			Ursula Dapifera Dom. de Waldpurg.	Elisabetha C. Nassovia.
				Haupto Marefc. D. de Pappenheim
				Barbara Dn. de Rechberg.
				Georgius f. Jacobus Truchsessius Dn. de Waldpurg.
				Magdalena C. de Hohenberg.
				Georg. Truchf. Dn. in Waldpurg.
				Eva Dn. de Bickenbach.
				Conradus C. de Kirchberg.
				Anna C. de Fürstenberg.
				Eitelfridericus C. de Zollern.
				Ursula Baron. de Razunz.
				Joannes C. de Werdenberg.
				Elisabetha C. de Wirtenberg.
				Wilhelmus C. de Montfort.
				Cunigunda C. de Heiligenberg.
				Joannes C. de Werdenberg.
				Elisabetha C. de Wirtenberg.
				Frider. C. de Zweybruck & Birsch.
				Anna Raugravia in Baimburg.
				Ludovicus Dn. de Liechtenberg.
				Elisabetha C. de Hohenlohe.
				Sigismund. B. de Schwarzenberg.
				Eva pincern. de Erpach.
				Philippus C. de Reineck.
				Anna C. de Wertheim.
				Ulricus C. de Montfort.
				Ursula M. de Röteln ex Badensibus
				Ludovicus C. de Oetingen.
				Eva Bar. de Schwarzenberg.
				Georg. Truchf. Dn. in Waldpurg.
				Catharina f. Anna C. de Kirchberg
				Jodocus Nicolaus C. de Zollern.
				Agnes f. Margareta C. de Werdenb.
				Ulricus Comes de Oetingen.
				Elisabetha Dn. de Constatt.
				Albertus Princeps Anhaltinus.
				Elisabetha C. de Mansfeld.
				Wilhelmus Dn. de Rappolstein.
				Joanna Dom. de Novocastro seu Neufchattel. (& Birsch.
				Simon Wecker C. de Zweybruck
				Elisabetha Dn. de Liechtenberg.
				Conradus C. de Fürstenberg.
				Cunigunda C. de Metfch.
				Otto Com. de Solms.
				Anna Com. de Nassau.
				Wernerus Baro de Zimmern.
				Anna C. de Kirchberg.
				Wilhelmus C. de Oetingen.
				Beatrix Scaligera f. de la Scala.
				Philippus pincer. & Dn. de Erpach.
				Margareta C. de Hohenlohe.
				Georgius Com. de Werdenberg.
				Catharina March. Badensis.
				Joannes C. de Eberstein.
				Maria C. de Eppstein.
				Eberh. Truchf. C. de Sonnenberg.
				Anna C. de Fürstenberg.
				Philip. C. de Hanau in Liechtenb.
				Anna C. Isenburg.
				Christophorus M. Badensis.
				Otrilia C. de Cazenelebogen.

TAB. III.

JOAN-
NES
WIL-
HELMUS
Dom. de
Scher-
fenberg.
Pater Ma-
riæ Poly-
xenæ
uxoris
Vice-
cancel-
larii.

B	Joannes Dom. de Scherfenberg.	Christophorus Dom. de Scherfenberg.	Bernard. Dn. de Scherfenberg.	Ulricus Dn. de Scherfenberg.	Rudolphus Dn. de Schärffenberg feu Scherfenberg.
			Elisabetha de Flädnicz.	Catharina Dn. de Losenstein.	Margareta Dn. de Losenstein.
			Georg. C. & Dn. de Aarb.	Ulricus Dn. de Flädnicz.	Bernardus Dn. de Losenstein.
			Agnes Dom. de Hohenberg.	Praxedis de Haunsperg.	Anna Dn. de Zelcking.
			Stephan. B. de Eyzing.	Petrus jun. C. & Dn. de Aarberg.	Fridericus Dn. de Flädnicz.
			Michael B. de Eyzing.	Agnes de Thierstein.	Cunigunda Göslin zum Thurn.
			Christina B. de Eyzing.	Joan. Dn. de Hohenberg.	Joannes Dn. de Haunsperg.
			Anna Dom. de Seeburg.	Barb. D. de Lichtenst. in Murau.	Catharina de Haslang.
			Anna Schlickin C. de Pass.	Georgius B. de Eyzing.	Petrus sen. C. & Dn. de Aarberg.
			Wolfg. Dn. de Roggendorf.	Margareta Dn. de Seisenneck.	Catharina C. de Montfort.
Joh. Wilhelmus Dom. de Roggendorf, Marefcallus Provinc. Austr. infer.	Anna Dom. de Hohenberg.	Wilhelmus Dn. de Roggendorf.	Cathar. Dom. de Bozkowiz & Tschern.	Wancko Czembra Dn. de Bozk. & Tschern.	Wilhelmus C. de Thierstein.
			Elisabetha Dom. de Liechtenstein.	Joanna de Wlasyne.	Rosina C. de Hochberg.
			Erasmus Dom. de Hohenberg.	Henricus Dn. de Seeburg.	Fridericus Dn. de Hohenberg.
			Barbara Dom. de Volckersd.	Anna Nothaftin de Wernberg.	Margareta Dn. de Pottendorf.
			Joannes Com. de Wiedt.	Marth. Schlick C. de Passaun.	Achat. Dn. de Liechtenst. in Murau.
			Elisabetha C. de Nassau.	Cunigunda B. de Schwarzenb.	Barbara Dn. de Stubenberg.
			Anna Com. de Wiedt.	Wolfg. Dn. de Roggendorf.	Stephanus Baro de Eyzing.
			Catharina C. de Hanau.	Margareta B. de Wildhaufs.	Gertrudis Dn. de Walsee.
			Philip. C. de Hanau.	Henricus Dn. de Liechtenstein.	Bernardus Dn. de Seisenneck.
			Polyxena Dn. de Roggendorf.	Anna Com. de Wiedt.	Joh. Wilhelmus Dom. de Roggendorf, Marefcallus Provinc. Austr. infer.
Elisabeth. Land grav. Hassia.	Carolus Dn. de Wlasyne.	Henricus Dom. de Botzkowiz & Tschernahor.			
Reinhardus C. de Hanau.	Elisabetha de Kleiniz.	Catharina Dn. de Kunstatt.			
Catharina C. de Schwarzenb.	Henricus sen. Dn. de Seeburg.	Carolus Dn. de Wlasyne.			
Juliana Com. de Stolberg.	Anna Nothaftin de Wernberg.	Elisabetha de Kleiniz.			
Anna C. de Koenigstein.	Marth. Schlick C. de Passaun.	Henricus sen. Dn. de Seeburg.			
	Cunigunda B. de Schwarzenb.	Lucia Dn. de Bernstein.			
	Wolfg. Dn. de Roggendorf.	Emeran. Nothaft de Werenberg.			
	Margareta B. de Wildhaufs.	Anna Pflugin de Rabenstein.			
	Henricus Dn. de Liechtenstein.	Hieronym. Schlick C. de Passaun.			
			Agnes Com. de Virnenberg.	Erckinger B. de Schwarzenberg.	Susanna Burggravia de Leisnick.
			Joannes C. de Nassau.	Barbara Dn. de Abensperg.	Erckinger B. de Schwarzenberg.
			Elisabeth. Land grav. Hassia.	Sigismundus Dn. de Roggendorf.	Barbara Dn. de Abensperg.
			Reinhardus C. de Hanau.	Catharina Rindscheidin.	Sigismundus Dn. de Roggendorf.
			Catharina C. de Schwarzenb.	Erasmus Dn. de Wildhaufs.	Catharina Rindscheidin.
			Juliana Com. de Stolberg.	Elisabetha Dn. de Aursperg. (purg.	Erasmus Dn. de Wildhaufs.
			Anna C. de Koenigstein.	Georg. D. de Liechtenst. in Niclas.	Elisabetha Dn. de Aursperg. (purg.
				Hedwigis Dn. de Pottendorf.	Georg. D. de Liechtenst. in Niclas.
				Joannes Dn. de Stahrenberg.	Hedwigis Dn. de Pottendorf.
				Elisabetha Dn. de Puchheim.	Joannes Dn. de Stahrenberg.
			Barbara Dom. de Volckersd.	Fridericus Dn. de Hohenberg.	Elisabetha Dn. de Puchheim.
			Clara Weisbeckin.	Margareta Dn. de Pottendorf.	Fridericus Dn. de Hohenberg.
			Fridericus C. de Wiedt.	Joannes Dn. de Eberstorf.	Margareta Dn. de Pottendorf.
			Agnes Com. de Virnenberg.	Catharina Dn. de Velderdorf.	Joannes Dn. de Eberstorf.
			Joannes C. de Nassau.	Sigismundus Dn. de Volckersdorf.	Catharina Dn. de Velderdorf.
			Elisabeth. Land grav. Hassia.	Anna Dn. von der Albm.	Sigismundus Dn. de Volckersdorf.
			Reinhardus C. de Hanau.	Henricus Weisbeck.	Anna Dn. von der Albm.
			Catharina C. de Schwarzenb.	Clara de Mallenstein.	Henricus Weisbeck.
			Juliana Com. de Stolberg.	Theodoricus Dn. de Runckel.	Clara de Mallenstein.
			Anna C. de Koenigstein.	Anastasia C. de Wiedt.	Theodoricus Dn. de Runckel.
			Philip. C. de Hanau.	Philippus C. de Virnenberg.	Anastasia C. de Wiedt.
			Anna C. de Koenigstein.	Catharina C. de Saffenburg.	Philippus C. de Virnenberg.
				Joannes sen. C. de Nassau in Dil.	Catharina C. de Saffenburg.
				Maria C. de Loen. (lenburg.	Joannes sen. C. de Nassau in Dil.
				Henricus Landgravius Hassia.	Maria C. de Loen. (lenburg.
				Anna C. de Cazenelenbogen.	Henricus Landgravius Hassia.
				Philippus C. de Hanau in Münzen.	Anna C. de Cazenelenbogen.
				Adriana C. de Nassau. (berg.	Philippus C. de Hanau in Münzen.
				Guntherus C. de Schwarzenberg.	Adriana C. de Nassau. (berg.
				Catharina C. de Querfurt.	Guntherus C. de Schwarzenberg.
			Juliana Com. de Stolberg.	Henricus C. de Stolberg.	Catharina C. de Querfurt.
			Anna C. de Koenigstein.	Mechthildis C. de Mansfeld.	Henricus C. de Stolberg.
				Phil. de Eppstein C. de Koenigstein.	Mechthildis C. de Mansfeld.
				Luisa Com. de Marca.	Phil. de Eppstein C. de Koenigstein.
					Luisa Com. de Marca.

TAB. IV.

MAXI-
MILIA-
NA C. de
Harrach.
Uxor
Joannis
Wilhel.
Dom. de
Scher-
fenberg.
Mater
Mariæ
Polyxe-
næ, uxo-
ris Vice-
cancellæ
rui.

Maria E-
lisabetha
Bar. de
Schrat-
tenbach.

Anna
Gräf-
wein
Baron.

Carolus
Com. de
Harrach.

Maria
Jacoba
Com. de
Zollern.

Maximi-
lianus B.
de Schratt-
tenbach.

Wilhel.
Gräf-
wein Ba-
ro.

Helena
Dom. de
Herber-
stein.

Leon-
hardus V
Baro de
Harrach.
Barbara
B. de
Win-
dischgr.

Carolus
Com. de
Zollern.

Anna M.
Baden-
sis.

Pancra-
tius D. de
Schratt-
tenbach.

Elisabe-
tha Sauer
de Kosiack.

Wilhel.
Gräf-
wein Ba-
ro.

Helena
Dom. de
Herber-
stein.

Leonh.
III. Dn.
de Har-
rach.
Bar. de
Harrach.
Dom. de
Gleiniz.

Seifridus
Baro de
Win-
dischgr.
Anna
Gräfwei-
nin.

Eitelfri-
dericus
Com. de
Zollern.

Joanna
Dom. de
Wittem.
& Bor-
fel.

Ernestus
M. Ba-
dens.

Elisabe-
tha M.
Branden-
burg.

Vincent.
Dom. de
Schratt-
tenbach.

Marga-
reta de
Hagen.

Jodocus
Sauer de
Kosiack.

Sibylla
von der
Dörr.

Stepha-
nus Gräf-
wein.

Cathari-
na Dn.
de Har-
rach.

Joannes
Dom. de
Herber-
stein.

Barbara
Burggr. de
Lueg & Luenz.

Marga-
reta de
Räckeniz.

Leonh. II. Dn. de
Harrach.
Margar. Pernerin
de Rauchen-
sch. Baltasar Dn. de
Gleiniz.

Jacobus Dn. de
Windischgrätz.
Maria Gradne-
rin.
Wilhelmus Graf-
wein.

Eitelfridericus C.
de Zollern.

Magdalena M.
Brandenburg.

Henr. de Witth
Dn. de Bersel. E.
A. V. (al. Philip.)

Jacobe de Hal-
wyn f. Joanna.

Christophorus M.
Badens.

Ottilia C. de Ca-
zenelebogen.

Fridericus M.
Brandenburg.

Sophia Princps
Poloniz.

Joannes Dn. de
Schrattenbach.

Amalia Dn. de Al-
tenhausen.

Wolfgangus de
Hagen.

Magdalena
Schrampff.

Pancratius Sau-
er.

Maria de Kosi-
ack.

Baltasar von der
Dörr.

Anna de Obern-
burg.

Wilhelm. Gräf-
wein.

Afra Winckler.
de Winckelhauf.

Leonh. Dn. de Har-
rach.

Leonhardus I. Dn. de Harrach.
Barbara Zellerin.
Jac. Perner de Rauchenschachen.
Margarita Dn. de Aipan.
Fridericus Dn. de Gleiniz.
Agnes Dn. Welzerin.

Joannes de Rammingen.
Barbara de Freyberg.
Sigismund. Dn. de Windischgrätz.
Elisabetha de Aspach.
Georgius Gradner.
Margarita Teigwizerin.

Wipoldus Grafwein.
Catharina Brändlin.
Wulfgangus Winckler.

Elisabetha Dn. de Gleiniz.
Jodocus Nicolaus C. de Zollern.
Elisab. C. de Werdenb. seu Agnes.

Fridericus M. Brandenburgi.
Agnes Ducissa Pomeraniæ (Borsel
Henr. Dn. de Wittem. al. Joh. D. de

Elisabet. B. de Spaur. vel Pr. Scotiæ.
Joan. Halwyn. Dn. de Berg. ad Som
al. Henricus. (Maria de Haricour

Margar. f. Joanna Dn. Comines. al.
Carolus M. Badensis.
Catharina Dux Austriæ.

Philippus C. de Cazenelebogen.
Ottilia C. Nassoviæ.
Albert. Achilles M. Brandeb. Elect.

Anna Duc. Saxoniz.
Casimir. R. Polon. M. D. Lithvan.
Elisab. Austriaca f. Alberti II. Imp.

Ladislaus Dn. de Schrattenbach.
Agnes Dn. de Kreigk.
Andreas Dn. de Altenhausen.

Catharina Dn. de Silberberg.
Michael de Hagen.
Elisabetha Greinholdin.

Georgius Schrampf.
Elisabetha de Kellersberg.
Jodocus Sauer de Sauer.

Barbara C. de Segna.
Ludovicus de Kosiack.
Elisabetha de Zerlin.

Baltasar senior von der Dörr.
Sophia de Lindeck.
Jodocus de Obernburg.

Catharina de Görttschach.
Wipoldus Gräfwein.
Catharina Brändlin.

Wulfgangus Winckler.
Elisabetha Dn. de Gleiniz.
Leonhardus Dn. de Harrach.

Margarita Pernerin de Rauchen-
Baltasar Dn. de Gleiniz. (schach.
Barbara de Ramming.

Andreas Dn. de Herberstein.
Ursula Dn. de Tieffenbach.
Nic. Burggrav. de Lueg & Luenz.

Margarita Steinerin.
Sigismundus Dn. de Räckeniz.
Catharina Färberin de Muer.

Christophorus Dn. de Mindorf.
Elisabetha Dn. de Windischgrätz.

Scutum.

§. VII. Quod scutum concernit gentile, pro more antiquitatis simplex est, nimirum viginti uno aureis & rubeis rhombis sinistrorsum oblique (*en barre*) exaratum seu virgatum, ea fere specie qua Bavaricum scutum, sed opposito situ & aliis coloribus ornatum visitur: de qua figura P. I. c. 5. diximus.

Apex.

§. VIII. Parmæ insitit galea coronata & septem rubeis struthioniciis plumis, quæ erectæ antrorsum reflectuntur, fastigiata: Lacinia circumpendentes cocco & auro ringuntur. Vicecancellarii autem scuto ex personali dignitate circumdatur torques aurei velleris.

Tituli.

§. IX. Titulus ita sonat: Comes in Kœnigseck & Rotensels, Dominus in Aulendorf & Stauffen, Graf zu Kœnigseck und Rotensels / Herr zu Aulendorff und Stauffen. Illustrissimo Leopoldo Wilhelmo personales dignitates adscribuntur: Ritter des gûldenen Vlies / Rômischer Kâyserl. Majest. wûrcklicher Conferentz und geheimter Rath / wie auch des Heiligen Rôm. Reichs Vice-Cantzler. Cæterum quod possessiones titulo expressas attinet, Aulendorf ex veteri patrimonio stirpis fuit. Rotensels (unde peculiaris aliquando linea Montfortiorum denominata fuerat,) & Stauffen à Montfortiis, uno horum ramo deficiente, erata sunt.

Familia.
Sanclementia in
Hispania.

§. X. Si historiarum peritissimo Jacobi Pistorio fides adhibenda, ex Illustrissima hac gente ortum suum trahit illustris apud Hispanos Sanclementia familia: ita enim ille in præf. T. III. Hispan. Illustrata ad Guilelmum de S. Clemente tum (1606.) Oratorem Regis Catholici in aula Casarea Pragensi: Quid quod ipse Tu Illustrissime Domine & Hispanus simul sis simulque Germanus, antiquissima Illustrissimorum Kœnigseckianorum Baronum gente familia Illustrissima tua in Hispania suppeditante nascendi originem & cum majorum tuorum Hispanico Germanicum suum miscente sanguinem: quod relicta utrinque posteris insignia credentes ostendunt. Sed forte eadem hæc familia est, quam n. I. in Hispania de Scutellis dictam recensuimus.

Cap. XLIX.

Lalanii Com. Lalani, Hochstrata & Rennebergii.

ARGUMENTUM.

1. Origo familia. Deductio. Linea.

2. Scutum. Apex.

3. Discernicula.

4. Tituli. Hochstrata. Renneberg. Horn.

§. I.

Origo
Familia.

PER antiqua Lalaniorum familia à Job. le Carpentier l'Histoire de Cambray. P. 3. pag. 712. & seq. inter eas recensetur, quæ Cameracensem agrum ornavit, sumsitque nomen à pago in Ostrevant dicto in veteribus chartis Lalengn, Laling, Leleng. Primum (præter Ricoldum de Lalain, cujus mentio fit A. 1139.) ex hac gente reperit Simonem de Lalain cum filio Simone A. 1198. quo iterum Simon natus est, pater Colarti seu Nicolai, Simonis, Odonis & Guilelmi. Nicolai mentio fit 1281. & ei filius datur Otho Dn. de Lalain, qui ex Isabella Sarapontana genuit Simonem magnum Ballivum Hannoniæ, qui 1386. decessit. Ab uxore Mathilde Aspermontia dicitur obtinuisse Dominium de Quievrain. Eo geniti Nicolaus & Simon Dn. de Quievrain: quo & Joanna de Raux Dn. d'Escausines natus Simon, hoc alius Simon, pater Marie, quæ marito Job. de Croy, Comiti de Chimay lineæ hereditatem attulit. Nicolaus seu Colomannus Dn. de Lalain genuit præter Joannem Dominum de Lesdain Othonem magnum Hannoniæ ballivum 1400. quo nati Guilelmus, Sancius Dn. d'Operbaix & Simon; Guilelmus magnus ballivus Hannoniæ & Gubernator Hollandiæ genuit Jacobum Eq. A.V. gestis celebrem, Philippum, Antonium & Joannem propagatorem stemmatis, qui Lalanium agnato Jodoco vendidit, & filium habuit Artum Dn. de Bugnicourt, patrem Ponti etiam Equitis aurei Velleris, sed à nobis. Simon Guilelmi frater Dn. de Montigny Eq. A.V. A. 1487. periit post multas pro Burgundis pugnas editas, pater Jodoci exemptione à patrueli Lalani Domini & Eq. A.V. atque Gubernatoris Hollandiæ, quo & Bona de la Vieuville Dn. de Sains nati Antonius primus Comes Hochstrata ex Caroli V. beneficio ab uxore Elisabetha Calena

Deductio.

Culenburgia, & eo major Carolus primus A. 1522. Lalani Comes, & Eq. A. V. creatus. Hunc patrem habuere Carolus & Philippus duarum linearum capita: Ille Comes Lalani, Baro d'Escornaix, Gubernator Hollandiæ, reliquit Philippum Lalani Comitem, Magnum Ballivum Hannoniæ, patrem Margareta Comitissæ de Lalain & Baronissæ d'Escornaix, à qua illa habuit maritus Florentius Comes de Berlaymont, atque Philibertum Linez, Emanuelem B. de Montigny. Altera linea cepit à Philippo Eq. A. V. & Geldriæ Gubernatore, quem patruus Hochstrata Comitem scripsit, hic genuit Georgium C. Rennebergium, & Antonium C. Hochstrata Eq. A. V. Bar. Borselæ, patrem Guilielmi C. de Hochstraten & de Renneberg, quo natus Antonius, cui ab uxore Margareta Barlaymontia etiam comitatus avitus Lalani oblati, sed liberis non susceptis alio iterum delapsus est, Philippi Hermannii Baronis de Nivelles, & Caroli, qui fratris filio successit Comes Hochstrata & Rennebergi Eq. Aurei Velleris, genuitque Albertum Franciscum C. Hochstrata, & Petrum Jacobum Procopium Com. Rennebergii, quorum illo natus est Franciscus Paulus Comes & uxor Caroli Florentini Rhingravii.

§. II. Scutum hujus familiæ est, juxta Chifflet. in insign. Eq. A. V. (qua dignitate ^{Scutum.} duodecim hujus gentis claruere) coccineum, in quo visuntur deni rhombi continentes argentei, terni ternis ductibus descripti, ac decimo in media sede pedis scutarii collocato. Ei insistit galea aurea corona redimita, cujus apex est caput aquilinum aureum, rostro ^{Apex.} argenteo, lingua & oculis coccineis in medio tripteromatis (au milieu d'un vol de trois rangs) argentei. Pennæ autem seu lacinie volitantes sunt cocco & argento pictæ.

§. III. Hæc tessera genti communis est: ea vero sine discerniculo usi sunt <sup>Discerni-
cula.</sup> apud Chiffletium inter equites aurei velleris Jacobus Dn. de Bugnicourt. n. 51. Carolus Dn. de Lalain. n. 117. ejus filius Carolus. num. 179. Pontus Dn. de Bugnicourt. num. 199. Emanuel Dn. de Renty. n. 275. Antonius C. Hochstrata. n. 326. & ejus filius Carolus Com. Hochstrata. num. 344. Discerniculum addidere ex secundogenita linea, & quidem leunculum coccineum primo rhombo scutario impressum, Simon Dn. de Hantes n. 26. ejus filius Jodocus Dn. de Montigny. n. 80. hujus iterum filius Antonius Dn. de Montigny. n. 135. Caroli II. filius Philippus C. Hochstrata, nempe vivo adhuc patre, n. 203. Antonius C. Hochstrata, n. 238.

§. IV. Tituli Carolo ascribuntur: Comes de Hochstraten, de Renneberg, Baro de ^{Ticuli.} Hachicourt, de Leuse, de Borsela, Dn. de Wimpy, Farbus, Eckeren, Borcht, Goortressen: Chifflet ei etiam Com. Hornani titulum addit. Quod Hochstratam attinet, Elisabetha filia Joannis de Buren Dn. Hochstratæ ex Eleonora Borselia nupsit Gerardo Dn. de Culenburg, & ei attulit Buram, Borseliam, Zulam, S. Martensdyck, Suvyck & Dondal: ejus filius Caspar Dn. Culenburgi, avunculo etiam successit, quo nata Elisabetha, quæ Hochstratam marito Antonio Lalano attulit, cujus primus creatus est <sup>Renneberg.
Horn.</sup> Comes, quam dignitatem dein fratris filio transcripsit. Renneberg habuit Philippus Hochstratæ Comes ab uxore Anna f. Guilelmi Com. de Renneberg. Hornanum titulum puto esse à Caroli matre Eleonora Montmorencia f. Josephi Dn. de Nivelles, cujus frater fuit Florentius Comes de Horn, qui Dominium Leuse emit, & amissis filiis hanc sororem heredem habuisse videtur.

Cap. L.

Lannoi Princ. Sulmona, &c.

A R G U M E N T U M.

1. Familia. Lannoy opidum seu Alnetum.	lembaix & Solre. De la Motterie & Orge-
mont.
2. Origo. Deductio. Linea. Carolus Lannoius
Prorex Neapolis. Sulmona Duces.	4. Scutum.
3. Linea de Willerval & Rollancourt. De Mo-	5. Discernicula minorum natu.
	6. Discernicula ex quadris novis adscitis.

§. I.

Lannojorum Illustrissimam stirpem ex Ponto Heutero Theatro suo inseruit Hieron. ^{Familia} Henninges T. 3. P. 2. pag. 399. 400. 401. Nec non Joh. le Carpentier l'Hist. du Cambr. <sup>Lannoy
opidum f.
Alnetum,</sup> P. 3. p. 718. seq. ubi notat, nomen esse ab opido Lannoy, quod bihorio ab Insulis distat, & in

& in vetustis chartis appellatur *L'annois*, *L'annoe*, imo etiam *L'Aulnaïs*, & *L'Aulnoy*, unde I. Meyerus vocat sæpius *Alnetum*, & familiam *Alnetanam*.

Origo.

§. II. Carpenterius primum invenit *Hugonem de Lannois* inter equites in ludis Anchiniis (d'Anchin) 1096. *Gilbertum* 1171. *Hugonem Dn. de Lannoy* seu *Lannaïs* 1186. patrem ex Richilde de Sainghin *Hugonis*, *Jacomarti* & *Joannis* Canonici. Heuterus incipit ab *Hugone Domino de Lannoy & de Lys* (pagus is est prope Lannoy) qui uxorem

Deductio.

habuit *Margaretam Dn. de Maingoval* seu *Mingoval* in Artesia. His nati *Robertus* & *Hugo Dn. de Lannoys*, de *Maingoval & de Lys*, atque *Guibertus Dn. de Santes & de Beaumont*, à quibus duæ lineæ.

Lineæ.

Hugo pater *Joannis* fuit, avus *Joannis Dn. de Lannoy* Eq. A. V. tantum filiarum patris, & *Antonii Dn. de Maingoval*, Magni Mag. aulæ Imperialis; hoc *Joannes* natus est Dominus de Maingoval, de Riculay, d'Iwy, pater *Johannis Dn. de Maingoval & d'Audregnies*, (quo natus *Nicolaus*, qui filiam reliquit *Bonam*, *Philippi de S. Aldegonde Dn. de Noircarmes* uxorem,) atque ex alia uxore magni bellici Ducis *Caroli Lannoii Dn. de Senzelles* Eq. A. V. Hic gentis suæ primarium sidus Gubernator fuit Tornacensis, inde prorex Neapolis A. 1521. & *C. d'Entremont*, tum Imperator exercitus Cæsarei adversus Franciscum regem, quem ad Ticinum cepit: Donatus etiam à grato Cæsare Principatu *Sulmonensi* & *Com. Asta* in regno Neapolitano, nec non *Com. de la Roche* in Ardenna; demum mortuus 1527. relictis filiis *Philippo Princ. Sulmonæ* Eq. A. V. atque *Ferdinando*; *Philippo* iterum natus est *Carolus Sulmonæ Princeps*, Eq. A. V. quo forte natus *Horatius Princ. Sulmonæ*, qui masculos clausisse videtur, cum *Sulmonam* deinceps videam in titulis *Johannis Baptistæ Borghesi*, qui nescio matrimonii an alio titulo Principatum hunc obtinuerit.

Carolus Lannoiius prorex Neapolis. Sulmonæ Dux.

Lineæ de Willerval & Rollancourt.

§. III. *Guibertus Dn. de Santes & de Beaumont*, alterius lineæ caput, ex *Catharina de S. Aubin Dn. de Molembaix* genuit *Hugonem* Eq. A. V. *Guibertum*, *Balduinum*, *Goffelinum* & *Joannem*. Ex quibus secundus, tertius & quintus lineas novas dedere. *Guibertus Dn. de Willerval & Tronchienes* Eq. A. V. pater fuit *Philippi Dn. de Willerval & Petri Dn. du Fresnoy*, quo *Fridericus*, hoc non nisi filia nata. *Philippus Dn. de Willerval, de Santes, de Tronchienes*, ex *Maria de Chastillon Dn. de Dampierre, de Sompuis, de Rollancourt*, reliquit ante alios *Philippum Dn. de Santes & B. de Rollancourt* Eq. A. V. qui A. 1535. decessit, & ex conjugē *Bonaagnata Dn. de Lannoy & de Sebourg* suscepit *Hugonem*, sed ante se A. 1527. extinctum vidit, patrem *Francisca heredis de Lannoy, de Rollancourt, de Wabagnies*, quæ Maximiliano Egmondano C. Buræ omnia illa attulit. *Baldwinus* tertius *Guiberti* filius cognomento *Balbus Dn. de Molembaix* & Eq. A. V. fuit, pater ex *Adriana de Berlemont, Dn. de Solre le Chasteau*, *Balduni* iterum Eq. A. V. & magni aulæ Magistri Archiducis Austriae *Philippi*, qui ex *Michaëlide d'Enne Dn. de Cauroy & de Beauvoir* reliquit *Philippum Dn. de Molembaix, de Solre le Chasteau, de Cauroy*, Eq. A. V. patrem *Joannis*, quo nata *Maria heres de Molembaix & de Solre*, quæ tamen ex *Johanne M. Bergarum* super *Scaldim* nullos suscepit liberos, *Balduni Dn. de Turcoing* Eq. A. V. (quo alius *Philippus* natus) *Philippi Dn. de Beauvoir, Ludovici*. Demum ultimus *Guiberti* filius *Joannes Dn. de la Motterie*, genuit *Joannem Dn. de Motterie & d'Orgemont*, quo nati *Robertus Dn. d'Orgemont*, cujus ex *Petro neptis*, *Joanna Dn. d'Orgemont* nupsit *Carolo de Miraumont*, *Antonius Dn. de la Mottrie*, pater *Ludovici*, avus *Jacobi*, proavus *Claudii Com. de la Mottrie*, abavus *Philippi Com. de la Mottrie & Alberti B. de Clervaux*, & *Petrus Dn. de Lesdain*, ex cujus majori filio *Nicolaus Domini de Lesdaing*, ex altero *Antonio Domini de Hardiplanc & de Hautpont* descendunt.

De Molembaix & Solre.

De la Motterie & d'Orgemont.

Scutum.

§. IV. Gentile *Lannoiorum* scutum est argenteum, ornatum tribus leunculis prasinis, coronis & falculis aureis, linguis coccineis. Apex est ex galea coronata caput *Monocerotis* argenteum, cornu, barba & juba aureis. Laciniæ autem sunt argenteæ & virides.

Discernicula minorum.

§. V. Discernicula minorum fratrum ex *Chiffletio* notare operæ pretium est, is enim ex hac gente quatuordecim aurei velleris Equites enumerat. Ex quibus solus *Johannes Dn. de Lannoy* scuto simplici usus est. n. 50. *Hugo Dn. de Santes*, qui equitum septimus fuit, (n. 7.) institam seu limbum miniatum introrsus striatum circumdedit clypeo; ejus frater *Guibertus* seu *Guillebertus Dn. de Willerval* pectoralem fasciolam trifidam

trifidam cæruleam in imo scuti capite exaravit, num. 12. *Baldwinus* (num. 19.) eorundem frater *Dn. de Molembais* mediæ scuti aræ inseruit scutulum argenteum zonâ quadruplici cærulea exaratum, quod denotat *Molembais* ex materna, successione. Quod dignum notatu est, inter 23. primos ordinis equites A. 1429. lectos, tres hujus stirpis fratres numerari. *Baldwinus Dn. de Molembaix* medio scutulo inseruit parmulam *Berlaymontiam*, quæ sexies vario vellere & minio transverse fasciata conspicitur, num. 89. quo iterum fuit maternum dæyua. *Petrus Dn. de Fresnoy* Hugonis usus est discerniculo, num. 98. *Carolus Dn. de Senzeller* & dein *Sulmona Princeps* lunulam cornuatam coccineam cordi parmæ inseruit, n. 136. *Philippus Dn. de Santes* denuo Hugonis limbum accepit, sed pro apice usus est lyciscæ seu lupæ capite fulvo, in medio tripteri argentei (vol de trois rangs.) n. 182. quod *Philippus* princeps *Sulmona* secutus est. n. 197. *Philippus Dn. de Molembais*, usus est in media area nigro scutulo cum decem rhombis continentibus argenteis in tres ordines ternis & decimo in ima sede locatis, quo designatur *Esne*, ex qua stirpe mater *Michaëlis* fuerat. num. 183. *Baldwinus Dn. de Turcoing* n. 233. *Barbansoniam* parmulam medio scuto matris causa inscripsit, quæ sola tinctura leonum à Lannois differt, utpote qui pro viridibus miniati conspiciuntur.

§. VI. Hæc discernicula omnia relinquebant scutum Lannoium simplex: Alii qui tamen in quadrantes secare maluerunt scutum. Ita *Johannes Dn. de Molembais*, n. 208. usus est scuto quadripartito; In quadram primam & ultimam Lannois leonibus locatis, in secundam & tertiam *Manuelio* & *Legionensi* symbolis repositis; toti vero scutulum *Philippi Boni Ducis Burgundia* imponebatur: quod iterum à Joannis matre fuit *Margareta Burgunda*, quæ patrem habuit *Baldwinum Dn. de Fallais*, *Philippi Ducis Burgundiæ* per naturam filium, & matrem *Mariam f. Joannis Manuelis dela Cerda*. Pariter *Carolus Sulmona Princeps* n. 237. quadripartito usus est scuto, ita ut Lannoji leones laterculum primum & quartum ornarent, secundum autem & tertium columna *Columniorum*, ex qua familia matrem habuerat. Idem etiam apice eo usus est, quem à *Philippo Dn. de Santes* assumptum dixi. Cum *Carolo* eadem tessera usus est, quem filium fuisse credo, *Horatius Princeps*. n. 269.

Discernicula ex quadris novis adscitis.

Cap. LI.

Duces Limburgi, Comites Limburgii in Styrum.

ARGUMENTUM.

1. Familiae nominis affinis.
2. Comites & Duces Limburgii ex Salmensibus derivati.
3. Idem deducti ex Ardennatibus. Successio.
4. Scutum Limburgium. Valckenburg. Lucemburg.
5. Limburgiorum ad Lainam origo.
6. Deductio.
7. Ramus Limburgius & Bruchius. Successio.
8. Ramus Styrumius.
9. Scutum Comitum.
10. Limburgius comitatus. Quod delatus?
11. Bronchorstii. Linea. Hereditas.
12. Wischia successio.
13. Scutum hodiernum. *Wilhelmus Mauritius Nassovius*.
14. Gehmen.
15. Borckeloh. Controversia origo & historia.
16. Controversia armis acta. Compositio.
17. Fundamenta ordinum Geldria in dominium Borckeloanum.
18. Fundamenta Limburgiorum Styrumiorum in idem.
19. Galea.
20. Tituli.

§. I.

Diximus L. I. cap. 53. quatuor in imperio nostro à pluribus seculis floruisse familias vel ejusdem vel similis (una solum & quidem in aliam ejusdem instrumenti variata litera) nominis, & ex illis *Limpurgios* pincernas imperii, Franconia procures, eaque occasione *Limpurgios* ad Lanum Dominos vidimus. Superest ut *Limburgios* nunc consideremus, tum *Comites* atque *Duces Limburgi*, quæ civitas & una septemdecim Provinciarum Belgicarum est, tum *Comites Limburgi ad Lainam* in Westfalia, ad nomen alterius *Limburgi* ita dicti, qui nunc vulgo *Styrumio* nomine notiores sunt.

Familia nominis affinis.

Comites
& Duces
Limburgii
ex Sal-
menibus
derivati,

§. II. Quod attinet *Limburgios Comites* atque *Duces*, eorum stirps longe illu-
strissima fuit. *Salmenses* eos ex sua gente arcessunt, & perhibent, *Carolus Salmensem*,
cum Otto ex Carolinis ultimus Lotharingiae Dux decessisset, ab Henrico III. Impe-
ratore Lotharingiam inferiorem obtinuisse, præter quam deinceps etiam superio-
rem occupavit, sed à Gotelone iterum dejectus est. Dicitur vero *Limburgum* ar-
cem ad *Vesam* ab Hunnis vastatam restaurasse, cui filius *Walamus* (al. *Henricus*) ti-
tulum *Comitatus* ab Henrico III. obtinuerit. Filius *Henricus* ab Imperatore Henri-
co IV. Principatu inferioris Lotharingiae donatus est, sed iterum ab Henrico V. exu-
tus: Hic tamen *Ducali* axiomate *Limburgum* exornavit. Huic aliqui filium dant
Henricum Lusitania regum sactorem, cuius tamen ex Burgundiae Ducibus deductio ex
historicis documentis jam inter doctos pene indubitata habetur. Certius tamen est,
quod ille *Henricus* primus Limburgi Dux *Walamum* genuerit reliquorum Ducum
Limburgensium, tum Comitum atque deinceps Ducum *Lucenburgiorum*, stirpis in va-
rios ramos, in quibus Imperatores & Reges leguntur, distinctæ, & demum, qui adhuc
superant, *Salmensium Reifferscheidiorum* Comitum profatorem.

Idem de-
ducti ex
Ardena-
ribus,

§. III. Alii rerum Genealogicarum peritissimi Salmensium nulla facta men-
tione, *Limburgensium* originem referunt ad *Giselbertum* aliquem, Comitem *Man-
suaria*, qui *Ermengundam Lotharii Imperatoris filiam* rapuerit, & ex *Raginerio* altero
filio Duces *Hasbania*, Comites *Hannonia* & *Lovanii*, quorum hi *Brabantinorum* Du-
cum & *Hassia* Landgravium autores, severit, alterum filium habuerit *Ricuinum* Co-
mitem *Ardenne*, patrem *Otonis Ducis Lotharingiae* (à quo alii Duces & Barri Comi-
tes) atque *Ricuini II.* cuius nepos *Sigfridus Lucenburgi Comes* fuit. Hujus nepos con-
stituitur *Theodoricus Limburgi Dominus*, pater & avus *Henricorum* primorum Comitum
& Ducum *Limburgici*, quorum hoc *Walamus*, ex altera *Ermesinda* Com. *Namurcensi*
& *Lucenburgica Henricus Lucenburgii Comes*, ex quo Imperatores, Reges *Bohemia* &
Ungaria, Electores *Brandenburgici*, Duces & Comites *Lucenburgici*, & multi illustres
variis titulis in Francia & Belgio rami. *Henricus* vero istius frater major, *Limburgi*
Dux *Walamum* genuit *Limburgi Ducem*, atque *Adolphum* materno jure *Montium*
Comitem: illius filia *Reinoldo* Com. *Geldria* nupta ante patrem excessit, unde pa-
truo successit ex *Adolpho* nepos *Adolphus*, qui A. 1282. quamvis contra propinquorum
sententiam *Limburgium Ducatum* *Brabantino Duci Joanni* vendidit: ex quo com-
munes cum *Brabantia* Duces non ex una familia habuit.

Scutum
Limbur-
gium,

Valcken-
burg.
Lucem-
burg.

§. IV. *Limburgici* hujus Ducatus clypeus est *argenteus* referens *leonem rubrum*,
corona & falculis aureis, *lingua carulea*, *cauda bifida in decussim trajecta*. Ita *Chifflet*.
Inf. Eq. A. V. in primo cap. *Philippo* bono. Idem δὲ γὰρ fuisse credo linearum ex
postgenitis. Certè *Valckenburg* c. 8. n. 4. in *Brederodio* scuto vidimus simili leone, ni-
si quod corona non additur, notari. Quod etiam *Lucenburgiam* gentem attinet, si-
mile plane scutum illi assignat *Chifflet*. in Eq. 10. Unde similem leonem Dux *Lucen-
burgius* ex *Momorantiis* in Gallia nunc quoque gerit. *Lucenburgia* tamen provinciæ
dat *Brianvill. jeu d'arm. pag. 157.* scutum *quinis taniis argenteis & cyaneis* transverse fa-
sciatum, incumbente illis *leone* illo *Limburgio coccineo coronato*. Quæ taniæ scuti
forte alicuius fuere discerniculum, quod dein ducatu habuit.

Limbur-
giorum ad
Lainam
origo.

§. V. Sed transeamus ad alteram familiam *Limburgiorum* ad *Lainam*, qui de
Styrum cognominantur. Horum ortus est à *Friderico C. Isenburgio*, & ita per illum ex
Comitibus *Montium* atque *Altenaci*: *Friderici* enim pater vel ex filio *Arnoldo* avus
Eberhardus fuit, ad quem castra *Lippe*, *Nienberg* & *Isenburg* ad *Ruram* spectant, cum
Fridericus vel frater vel major vel filius *Eberhardi Altenam* retinisset ex paterna he-
reditate, sator totius Illustrissimæ *Marcanae* familiæ, ex quibus deinceps *Duces Clivia*
orti sunt (vide c. 46. n. 6. 7.) patrum memoria extincti, quorum justis agnati sunt mo-
derni *Limburgii Styrumii*, de quibus nunc sermo est. Verum deductio majorum ali-
bi altius repetita est.

Deductio.

§. VI. *Friderico* illo *Isenburgio* & *Margareta Limburgia* (quam tamen alii non
uxorem sed matrem *Friderici* faciunt,) nati erant *Theodoricus* & *Fridericus* filii, atque
tres filia, qui paterna calamitate oppressi subsidium habuere in avunculo *Henrico*, *Lim-
burgensi Duce*, qui orphanorum protector & quasi tutor novum illis castrum ad *Lai-
nam* seu *Lenam* *Westfaliam* construxit, quod paterna castra diruta essent, idque à suo
nomine

nomine *Limburgum* seu *Hohen-Limburg* seu *Nien-Limborch* apud Hamelmann. dixit: unde abolita rosa, quæ prius gentilis fuerat tessera, leone etiam *Limburgio* uti cepere. Itaque *Theodoricus* primus Comes de *Limburg* dictus est. Cum vero adolevisset, avunculi & consanguineorum auxilio partem ditionum ab agnato *Adolpho C. Marcano* occupatarum recepit; demum transactio 1243. instituta est. *Theodoricus* hujus tanquam novi auctoris, à quo gens hæc ortum repetit, Genealogiam videre est apud *Wern. Teschenmach. annal. Jul. Cliv. & Mont. P. 2. p. 452.* Nos solum ob divisiones linearum quædam delibamus. *Theodorico* ergo natus est præter *Fridericum* alius *Theodoricus*, hoc *Henricus*, pater *Gerhardi* atque *Ludovici* & *Joannes* duarum linearum communis pater. Aliquanto aliter manuscripta quam vidi genealogia habet: in qua *Theodorico II.* filii dantur *Eberhardus*, *Theodoricus* & *Henricus* (qui cum fratre *Eberhardo* simul vixere 1308.) *Eberhardus* autem pater fuit *Theodorici III.* qui à A. 1308 ad 1364. ditionibus præfuerit, & filium habuerit *Theodericum*, & quidem ante parentem decesserit, sed communis pater fuerit duarum linearum.

§. VII. Duas illas lineas dicere possis *Limburgiam* & *Styrumiam*, & descendunt istæ à fratribus duobus *Theodorico* atque *Joanne* (¶ *Theodoricus* seu *Joannes* pater illorum fuerit, ut modo diversas sententias retulimus.) Erat vero alius etiam horum frater *Eberhardus C. Limburgius, Dominus in Hirtenberg*, sed de ejus posteritate nihil lego. Cæterum *Theodoricus* alterius lineæ autor avo 1364. successit, & *Lucardim* heredem *Bruchii* seu *Dominii Broich* uxorem habuit, & adhuc 1398. in vivis fuit. *Teschenmacherus* autem hunc *Theodericum* *Bruchii* maritum, non facit fratrem *Joannis*, sed filium alterius *Theodorici*, qui *Joannis* frater fuisset, & Comitissæ *Sainiæ*. Quicquid ejus sit, *Theodorico* & *Lucarde* nati sunt *Wilhelmus* atque *Theodoricus*: Ille *Comitatum Limburgium* & *dimidiam dynastiam Bruchiam*, atque in eo castro superius domicilium habuit, uxorem vero nactus est *Mezam* seu *Mechtildem Salma-Reiferscheidiam, Bedburia & Hackenbruchii* heredem. His quidem geniti fuerant parentibus *Eberhardus* & *Wilhelmus* sed præmaturo fato, cum *Joanni Duci Cliviæ* militarent 1468. cecidere: unde parentibus (non tres, ut *Hamelmann de famil. emort. L. 1. p. 50.* tradit, quarum duæ totidem comitibus de *Neuenar*, cum dote altera *Comitatus Limburgii*, altera *Dominii de Betbar*; tertia *Comiti de Falckenstein & Oberstein* cum dote *Broichii Dominii* elocata sint, sed) una superfuit filia *Margareta*, quæ marito *Gumberto C. Neuenaria Limburgum, Bruchium, Bedbur & Hackenbroich* attulit, quæ tamen posteriora materna Dominia ad Salmenes retracta sunt ex prætenso jure feudorum *Coloniensium*: *Limburgo* etiam dejecere *Gumbertum* *Margaretæ* patruels. Quod vero *Theodericum* *Wilhelmi* fratrem attinet, is in divisione 1412. obtinuerat arcem *Vitinchoven*, præfecturam *Rellinghausen*, *dimidiam dynastiam Bruch*, & in ea inferius castrum. Hic pater fuit *Wilhelmi, Henrici & Theodorici*, qui 1459. vi *Gumbertum Neuenarium*, qui 1342. de eo comitatu à *Friderico IV.* investitus fuerat, maritum patruelis suæ arce & comitatu *Limburgi* expulere. Demum *Wilhelmus* genuit *Joannem* atque *Mariam* uxorem *Sebastiani Com. Saynensis*. Cum vero *Joannes* ex *Elisabetha Neuenaria* uxore sua prolem non sustulisset, contra pacta familiæ, ut allegabant agnati, *Limburgium* atque *dimidium Bruchii* transtulit in *Irmgardim Saynensem* atque ejus maritum *Wirichium Comitem Falckensteinium*.

§. VIII. Illa *Theodorici* linea fuit, quæ defecit, & ditiones suas aliorum quam ad agnatos delabi maluit: Quod fratrem ejus *Joannem* attinet, *Styrumia* lineæ auctorem, hic *Theodorici* pater fuit, ille *Eberhardi*, quo iterum natus *Wilhelmus C. Limburgi*, pater *Adolfi*, quo genitus *Georgius*, hoc & *Irmgardi Wischi* à *Hermannus Georgius*, pater *Georgii, Jodoci, Joannis & Eri*, quorum hi Ecclesiastici fuere, *Jodocus* ex *Maria Schaumburgia* genuit inter alios *Hermannum Ottonem, Georgium Ernestum & Bernardum Albertum*. *Georgii Ernesti* filia *Maria Magdalena* *Henrico Principi Nassovio* A. 1646. nupta & 1653. extincta parentis hereditatem marito atque ita *Nassovæ* stirpi intulit, ob quod filius *Wilhelmus Mauritius* princeps insignia *Limburgensia* suo scuto medio loco inseruit. *Hermannii Ottonis* filii fuere *Otto*, qui ex *Elisabetha Carola Dhorana* filios genuit, *Adolphus* (quo & *Isabella Alexandri C. de Vehlen* filia nati, qui adhuc superant, *Hermannus Otto*, & *Maximilianus Wilhelmus Ego*;) & *Mauritius* qui ex *Bernardina* patruis filia filios suscepit.

§. IX. Quod

Scutum
Comitum.

§. IX. Quod attinet ad scutum gentile, illud in *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 17.* pingitur quadripertitum, primo & quarto laterculo *argenteo* cum *leone rubeo*, secundo & tertio *rubeo* cum *leone coronato argenteo*: toti incumbente alia *parmula aurea* cum *duobus leonibus gradientibus*. Huic scuto imponuntur tres *galea coronata*: prior sustinens caudam pavoninam, ante quam leo *Limburgius* *rubeus* exurgit; ex secundo protenduntur (*Wischius apex*) duo equini pedes, alter minio, alter auro tinctus: ex tertiā prominent pedes duo ursini (*Chifflet. vocat leoninos, & eos argento tingit*) nigri singulos globos *argenteos* (*Chifflet. coccineos dicit*) unguibus stringentes. Laciniae omnes *cocco rubent*, circa *mediam auro*, circa reliquas sequiori metallo reflexae.

Limburgius
comitatus.

§. X. In scuto hoc *leo rubeus Limburgius* est, ut §. 4. vidimus, rationem autem, cur hac familia eo utatur, §. 6. exposuimus. Caterum qua ratione Comitatus ille ad alios ex stirpe hac translatus sit, §. 7. capimus dicere: quibus addendum, inter *Neuenarios & Falckensteinios*, cum *Amara Falckensteinia* *Gumberto Neuenario* Comiti nupsisset, ita transactum esse, ut *Limburgum* penes *Neuenarios* esset, *Broichium* autem totum *Dominium* in *Falckensteiniorum* potestate maneret. *Gumberti* filius *Adolphus* etiam *ἀπαις* fuit, unde sororis ejus *Magdalene* connubio *Arnoldus Comes Bentheimius* Domino feudi consentiente *Limburgum* adiit. Hac causa non tantum *Neuenarii* in scuto suo hoc *leone* utuntur, verum etiam *Falckensteini* Comites, quod alibi vidimus. Linea vero *Styrumia*, licet exors a viti Comitatus, gentilem hanc tesseram in parma sua itidem servat. Caterum quia comitatus ad alios translatus est, huic lineae haecenus inter ordines imperii in comitiis locus non fuit, nullotamen *Illustrissimae* prosapiae praedictio.

Quo delatus?

Bronchorstii.

Lineae.

Hereditas.

Wischia
successio.

Scutum
hodiernum.

Wilhelm.
Mauritius
Nassovius.

§. XI. *Leo argenteus, corona, lingua & falculis aureis, cauda bifida & in decussim trajecta*, in area *rubea*, quod *δαγμα* diximus esse laterculi secundi & tertii, notat *Bronchorstios* Comites (vide *Chifflet. inf. A. V. num. 372.*) Caterum *Bronchorstiorum* gentem alibi nonnihil consideravimus. Ea in *Wilhelmi* Comitis *Bronchorstii* filiis *Gisberto* atque *Theodorico* circa seculi decimi quarti finem in duas stirpes distincta est. A *Theodorico Dn. de Batenburg* iterum tres rami sunt, *Anhaltinorum* *Dominorum* & dein *Comitum*, quorum masculi defecere, *Batenburgiorum* *Baronum*, & *Gronsfeldiorum* *Comitum*, qui omnes extinctis *Bronchorstii* *Comitum* *Bronchorstiorum* nomen assumsere. *Gisberti* autem posteritas defecit in *Jodoco* seu *Iusto* Comite 1553. cuius vidua *Maria Hojensis* ad mortem usque suam in possessione mansit. De *Jodoci* hereditate gravis erat contentio, cum praeter agnatos *Bronchorstios* successionem quaererent in primis *Diepholtini*, *Irmgardis* *Abbatissa* *Essendensis*, & ejus ex fratre nepos *Rudolphus* *Comes*, quorum avia & proavia *Hedvigis* amita *Iusti* fuerat: sed vicit *Irmgardis* *Wischia* matre *Walpurgi Montana* nata, quae *Iusti* matertera fuerat, atque adeo proxima consanguinea, quae praeterea alio etiam modo ex *Gisberto II. Com. Bronchorstio* *Iusti* proavo descenderat, quod credo ex avia *Margareta Bronchorstia* *Henrici Wischii* uxore.

§. XII. Mediae *parmulae* *leones* notant familiam *Wischiam*, ejus heres *Irmgardis* filia *Henrici*, soror *Joachimi* improlis & vidua *Scheiffardi Merodii* *Georgio Limburgio* marito ditissimam attulit successionem, ac prima hujus rami attritas facultates iterum erexit. Per eandem etiam jus successionis *Bronchorstiae* obtigisse modo vidimus.

§. XIII. Haec est designatio scuti, quod apud *Sibmacherum* extat; Hodierno tempore paulo alia est dispositio: ut videlicet clypei quadripertiti primam *argenteam* aream occupet *Limburgius leo rubeus, coronatus auro*, (unde quod *Sibmacherus* n. 9. coronam omisit, *παρόξμα* fuit) linguam *caruleam* protendens: secundam *leo Bronchorstius*, tertiam *leones Wischii*: quartam *rubeam* ornent tres *vitelli crocei* seu *nummi Byzantini aurei*, notanda dynastiae *Borculo* seu *Borckeloke*. Huic scuto majori imponitur *parmula media Gebmensis*, videlicet *argentea* inscripta *fascia rubea* palis tribus *aureis* exarata. Quae dispositio etiam est *medii scutuli*, quod *parma gentili Cellisimus Wilhelmus Mauritius Nassovius* ob maternam hereditatem (vid. §. 8.) inferuit, excepta *parmula Gebmensi*.

§. XIV. Quod

§. XIV. Quod Dominium *Gehmen* attinet, ejus L. 1. c. 86. n. 4. mentio facta est, *Gehmen*, qua ratione ad *Schauenburgios* sit delatum: cum autem familia tota extinguere-
tur, dynastia hæc foemininæ successionis capax ad *Limburgios* hos delata est, ut
pote descendentes ex Maria, Ottonis filia, Ernesti Principis sorore, Jodoci *Lim-*
burgii coninge.

§. XV. Quod dynastiam *Borckeloe* attinet, pluribus de ea agendum, quod no- *Borckelo-*
stra etiam memoria non litium solum, sed & belli fuerit materia. Cæterum ea allo- *he.*
dialis prius naturæ, quæ post mortem ultimi Domini *Gerhardi* A. 1385. ad *Bronchorstios* *Contro-*
per istius filiam delapsa, atque adeo utrique sexui idonea erat, A. 1406. à *Güberto Com.* *versæ ori-*
Bronchorstio voluntarie *Episcopo Monasteriensi* oblata, & ab hoc investitura concessa est, *go & hi-*
ut releveret ab Episcopo & Diocesi *Monasteriensi*. Quæ eadem investitura contigit filio *storia.*
Ottoni A. 1420. & nepoti *Güberto* A. 1477. hujusque fratri *Friderico* 1490. *Friderico* suc-
cessit filius *Jodocus* seu *Justus*, quo sine liberis A. 1553. moriente, (ut tamen vidua Maria
ulum fructum ad mortem usque A. 1579. retineret) lis exorta est: quod *Monasteriensis*
vacuum feudum, de quo in *Camera* litem intendebat, sibi vindicaret, ex altera parte
Limburgo-Styrumii hereditatem sibi assererent; Demum *Geldrica* provincia de su-
perioritate Domini & foro, ubi dijudicanda esset controversia, Episcopo se oppone-
ret. Episcopus equidem citatus à *Limburgiis* coram *Geldrica curia* comparuit per
procuratorem, contestans causam coram ea agi non posse, quia Dominium ad *Mo-*
nasteriensem spectaret diocesin. Ob hoc tutor *Geldriæ* ad servandum jus provin-
ciæ se jungit *Limburgiis*, & cum ipsa istorum confessione probasset, Dominium
non in diocesi esse, alteram exceptionem, quod dynastia immediate subisset impe-
rio, aliis argumentis elidere conatus est. Hisce opponitur actus homagii & ju-
risdictionis post A. 1579. ex jure consolidationis utilis & directi Domini. Cum causa
initio voce acta fuisset, ex sententia curiæ A. 1612. scriptis agi capit, & A. 1613. procura-
tores utriusque partis renunciantes ulterioribus productionibus concludere causam,
ut in curia *Geldrica* jus diceretur. Cum dicta esset sententia A. 1613. *Monasterienses*
querelas ad *Status Generales* devolvunt, ut hi à *Consiliariis Geldriæ* peterent informa-
tionem & negotii rationes. Ob hæc *Geldri*, licet rationem sententiarum ulli dare non
tenerentur, deputant ex suo ordine aliquos, & sententiam in præsentia *Monasteri-*
ensium, eorum objectionibus depulsis, justificare conantur: & deinceps in causa per-
gentes, cum Episcopi Procurator procurationi suæ renunciasset, nec alius ageret
ejus nomine, sed potius ille mandatis *Camera Spiensis* Comitem ad omittendam in
curia *Geldriæ* litem urgere vellet, processum contumaciæ instruunt, atque A. 1615. 20.
Decembr. Episcopum ad restitutionem Domini, fructum, damnorum & impensa-
rum damnant. Hæc summa A. 1622. 3. Maji taxata 523995. florenis. Sententia indicata
Episcopo, sed quæ ab Ordinibus proponebantur ad transactionem amicam, ut Comiti
& posteris feudum nomine diocesanos secundum formam antiquam iterum concede-
retur, & Ordinibus liquidatio æqua fructuum atque damnorum permitteretur, ca-
ruere successu. Executio vero in præsentia commissariorum à curia Provinciali de-
putatorum peracta, quoad restitutionem *Limburgensis* in Dominium. Summam
vero eidem adjudicatam Episcopusolvere aut agnoscere sententiam iterum obren-
tis *Camera* mandatis renuebat. Unde postea decreto *Ordinum generalium* A. 1635. &
Geldrorum A. 1640. ut manu forti executio institueretur ad Comitis *Limburgii* satisfac-
tionem, è bonis Episcopi in *Ducatu* sitis, cum collatio A. 1640. de compositione fru-
stra fuisset, & non alia bona adessent, è quibus sententiæ satisfieri posset, præter
solum directum Dominium de *Borculo*, A. 1641. Episcopus à possessione prædicti Do-
mini rejectus est, & *Limburgensis* admissus: mox jura & prætensiones *Monasteri-*
enses 1642. 23. Mart. hæstæ subjectæ, atque adjudicatæ plus offerenti. Is fuit *Conradus*
Hous Resensis, qui 32000. taler. obtulerat, quæ à summa debita ob hoc auferenda
sint. Cum vero redemptionis tempus in *Geldria* inter peregrinos sex annis defini-
tum sit, id expiravit 1648. Residuum vero cum usuris, quod à tempore rei judicatæ
conficiat cititer auri millionem cum dimidio, non destitit amplius exigere ab E-
piscopo; unde ea de re etiam frustra actum in dieta *Monasteriensi*. Inde novo Epi-
scopo *Christophoro Bernardo* A. 1653. & 1654. literis itidem illi jus suum & Comitis indi-
carunt, qui perrexit, ut sapius hæctenus factum, & Comes contumaciæ accusatus erat,

tanquam in priori instantia causam deseruisset, mandatis è Camera urgere Comitem, ut Dominium per formam attentatus occupatum restitueret, & à sententia Geldrica ab incompetenti iudice lata desisteret: vicissim ut olim quoque aliis literis Ordines monent, & jubent Comitem, ne morem gerat, aut sententiæ præjudicari patiatur, proinde qua illis obstrictus sit, promissa protectione & defensione. Mittuntur etiam ad Camera literæ, totius negotii seriem exponentes, & quod Comites obsequentes deserere Ordines non possint, declarantes. Iterum 1657. apud Episcopum institere Ordines, ut componeretur controversia, qui tamen potius causam renovari & aliorum iudicium decisioni submitti volebat. Huic se Ordines opposuere novo A. 1663. decreto facto. Quam actorum seriem ex scripto, cui titulus: *Deductio qua representatur iusteriorii, quod Geldria competit in Dominium de Boreulo, &c.* iussu Ordinum Geldricæ A. 1663. huc referre non incommodum nec lectori ingratum credidi.

Contro-
versia armis
acta.

Compo-
sitio.

§. XVI. Caterum sicuti controversia illa jure prius acta, ita postea armis agi cepit: cum A. 1665. Episcopus hanc etiam causam epistolæ suæ, qua rationes, ob quas arma capere necesse haberet, Ordinibus exposuit, inferebat, quod Dominium suæ diœcesi debitum vi ipsi detinerent. Cui epistolæ aliis literis ab Ordinibus responsum est. Episcopus vero vi in Transisalaniam irrupit, castellum autem *Borculoicum*, postquam aliquandiu restitisset, in potestatem redegit. Demum A. 1666. 2. Aprilis *Clivis* conclusæ pacis articulo 3. restitutio opidi & castelli sancitur: articulus autem XI. ita conceptus est: Was die Herrlichkeit Borckeloh anbelangt / so begehren die Herren General Staaten nicht / daß wegen der Berechtigung oder des directi Domini seu utilis halben durch diesen Tractat etwas verändert werde / sondern es solle das ganze Werck in dem Stande verbleiben / in welchem es vor diesem Krieg gewesen. Der Herr Bischoff aber renunciiret mit consens des Capitels dem Superioritäts-Recht auf die besagte Herrlichkeit Borckeloh / und dero dependenzen und Zugehörden: jedoch also / daß diese renunciation der Gerechtigkeit des Reichs nicht præjudicire / sondern dasselbe in allem seinem Wesen verbleibe: welches aber gleichwol zwischen der Römischen Kaiserl. Majestät und denen Herren Staaten anders nicht / als durch freundliche Wege / oder durch einige andere Mittel / wie von beyden Seiten für rathsam erachtet wird / decidirt und erörtert werden soll. Vid. *Theatr. Europ. Contin. X. p. 158.* Ex eo tempore aliquid actum in hac controversia non recordor.

Fundamen-
ta ordinum
Geldricæ in
Dominium
Borckeloa-
num.

§. XVII. Subungere visum est, quod alibi fecimus, controversiæ istius momenta. Et quidem *Episcopi Monasteriensis* pro suo jure argumenta reservamus ad explanationem istius scuti: Huc referemus ante omnia *Fundamenta Ordinum Geldricæ*, quibus Dominium in districtu & subjectione Geldricæ esse asseverant: pro quibus allegatur: Relatio bene fundata in negotio Borculonensi: Sunt vero ista:

1. *Confessio Monasteriensium*, qui in ipsa actione petitoria Spiræ facti in defensional. posit. 36. Dat de Herrschaft Borculo niet im Stifft Münster und dessen Bezirk sondern en ausserhalben desselben Stiffts gelegen sey. Sed dein Monasteriens perhibuere immediate imperio subiectum.

2. Cum *Henricus Dn. de Borculo* A. 1236. Ottoni Geldro venderet *Grollam*, hic Comes promisit Dominium Borculo non pluribus inhospitationibus aut exactionibus oneraturum quam pater fecisset. Itaque jus hospitationis & collectarum habuit, quod indicium superioritatis.

3. Domini de Borculo semper cum aliis Ordinibus præsentibus fuere *Decretis & Privilegiis* urbis *Zutania* confirmationibus. Singulatim 1190. 1324.

4. *Gisbertus Bronchorstius Dn. de Borculo* cum f. *Guilermo Dn. Bronchorstio* A. 1372. & aliis Geldricæ nobilibus subscripsit suspensioni armorum & securitati præstitæ adiutoribus Ducis Geldricæ & Comitis *Zutania*. Sed & illo bello *Gisbertus* tantum æris alieni conflavit, ut A. 1375. cogeretur Dominium *Diepenheim* oppignorare.

5. *Otto Bronchorstius Dn. de Borculo* & frater *Guilelmus* cum aliis ordinibus *Zutania*, comparuere, & se obligarunt sigillo apposito in conventu A. 1418. ut Geldria & *Zutania* non separari possint. De quali comparitione vid. *Reink. de reg. sec. & Eccl. L. I. cl. 5. c. 4. n. 98. 99. 10.*

6. *Gisbertus III.* A. 1469. solemniter recognovit & declaravit cum nobilitate Domini

Dominii & Magistratu opidi de Borculo: Patrem suum & præcessores cum suis terris, vasallis & subditis semper obsequium & obedientiam præstitisse, Dnn. Principibus Ducibus Geldria & CC. Zutania, velut bonos & fideles subditos facere convenit. Unde se etiam Adolpho Duci Geldriae velut bonum clientem se submittit, promittens fidem & assistentiam, ac ut oppida & castella Domini semper pateant Ducibus. Nec minus ut idem posthac omnes officiales de Bronchorst, Borculo & Liechtenvoorde observantiam horum articulorum jurarent. Adjecit sigilla Nobilitas, Officiales, opidum.

7. *Fridericus Bronchorstius* 1505. se submitit obedientia Philippo Regi Hispania tanquam Ducis Geldriae.

8. *Justus Comes Bronchorstius*, cum ei 1589. controversia intercederet cum oppido *Grolle* de limitibus, supremi Provinciae Principis judicium convenit, nempe statuum conventum Zutaniae, non vero arbitros ab utraque parte nominari petiit, quod futurum erat, nisi Dominium Geldriae fuisset subiectum.

9. *Justus Comes*, conquestus 1540. Carolo V. tanquam D. Geldriae Neomagi, quod fiscalis exigere voluerit contributiones ad bellum Turcicum, & alia onera imponere, contra quam præcessorum tempore, qui subditi Geldriae & ita exempti fuerint, factum sit, obtinuit à Cæsare mandatum, ut fiscalis actionem omitteret. Quin & Carolus V. cum terrarum à Geldria dependentium *tabulam Geographicam* confici curaret, voluit Dominium hoc inseri.

10. Contribuere hi Domini, ut ab anno 1480. ex catalogis contributionum probari potest, in omnibus oneribus & exactionibus cum aliis statibus.

11. Aliqui etiam nobiles è Dominio vocati fuere ad status Provinciae & Comitiae unius è tetrarchiis, plurimi etiam adhibiti negotiis status contra Hispanos.

12. Non ignatis Monasteriensibus hactenus incolae Domini Comitatus Zutaniae suas contributiones solverunt, & solvunt.

13. Cum 1560. novi crearentur Episcopi in Belgio, *Daventriensi* addictum *Dominium Borculo*, tum tamen Bulla Pii V. tantum loquatur de ditionibus regi Hispaniae jure hereditario subiectis.

14. In *matricula* Imperii non reperitur hoc Dominium.

Obi. Homagium à subditis postquam utile & directum Dominium consolidatum, A. 1579. obtinuit Episcopus, & ex eo jurisdictionem donec vi deiceretur exercuit.

§. XVIII. Subjungimus *Fundamenta Limburgo-Styrumia*, qui sibi Dominium utile vindicant in dynastiam.

Fundamenta Limburgiorum Styrumiorum in idem.

1. *Vetus Domini natura*, cum terra fuisset initio libera & allodialis, dein feudo oblata Monasteriensi Episcopatu, sed ut non periret jus foeminis, si masculi deficerent.

Except. Monasteriens. In investitura Gisberti III. diserte dicitur: *Veri feudi masculini.*

2. *Hereditas Justici Comitis Bronchorstii & Domini in Borculo* ejus morte 1553. transmissa ad consobrinam (matertera Justici natam.) *Irmgardam Com. Limburgiam, Dn. de Styrum & de Wisch*, tanquam proximam consanguineam, & alias quoque à Gisberto II. primo vasallo recta linea descendente, adeoque proximam heredem. Huc ad nepotem *Justum*, is ad filium *Hermannum Ottonem* & iterum hic ad *Ottonem* successione transmissere.

Except. Masculini feudi natura hanc hereditatem non admittebat.

3. Eadem *Irmgarda*, cum pridem in possessionem admissa esset, eam adversum *Rudolphum C. Diepholtinum* obtinuit adjudicatam. Conf. *Frid. Sand. de feud. Geldr.* 3. c. 1. §. 3.

Except. Si successio hereditaria locum habuisset, *Irmgarda* ante *Diepholtinum* conveniebat: hac vero sententia Domino feudi nihil præjudicatum.

4. *Limburgii* per vim A. 1579. dejecti, cum precibus nihil impetrassent, litem in curia *Geldrica* in casu redintegranda possessionis intendunt: Procurator nomine Episcopi & Capituli comparet. Tandem A. 1613. 17. Jul. partes (aderat *D. Gofvinus Steenler* Procurator Monasteriensis.) ut jus dicatur consentiunt litemque concludunt.

Except. Monaster. Procurator Monasteriensis non habuit potestatem contestandi de competentia.

Resp. Limburg. Originale ostensum ipsis Monasteriensibus, & quod Procurator ille Gosvinus 13. Decembr. 1613. post sententiam latam renunciaverit procuracionem & potestatem, quam præsens in negotio hoc habuerit.

§. *Sententia Geldrica* curiæ & adjunctorum deputatorum Hollandiæ, Ultrajecti, Frisiæ, ac tetrarchiæ Neomagensis atque Arnheimiæ, A. 1613. 19. Novembr. Monasterienses exceptiones, cum jurisdictionis Geldricæ dominium hoc esse negarent, rejiciuntur, & tandem processu contumaciæ instructo A. 1615. 20. Decembr. jubetur Limburgius restitui, & ut ei pretium fructuum perceptorum & jacturarum à die invasionis A. 1579. una cum impensis refundatur. Quæ etiam sententia in rem judicatam abiit, cujus validitas ubique maxima est. Unde adhuc Episcopus vigore ejus judicii 1500000. floren. Limburgiis deberet.

Except. Monast. Sententia ab incompetenti iudice lata jus non dat.

Galez.

§. XIX. Galez quot imponantur nondum vidi; forte tamen præter tres veteres, *Gebmensis* etiam & *Borckeloensis* cassides imponuntur, quorum illam in Schaumburgicis insignibus vidimus L. I. c. 86. Hanc suo scuto etiam Monasteriensis Episcopus imponit, ornatam ala Borckeloenses orbes continente.

Tituli.

§. XX. Tituli solennes sunt: *Comes in Limburg & Bronchorst, Dominus in Styrum, Wisch & Borckeloe, hereditarius vexillifer (Erbpaner & Herz) Ducatus Geldriæ & Comitatus Zutania.* Plerorumque rationes ex superioribus repeti possunt.

Cap. LII.

De Matignon C. de Thorigny.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Linea. De Launay. La Mouffaye. Thorigny.*

2. *Scutum.*

3. *Longueville & Bourbon.*

4. *Apex.*

5. *Tuuli.*

§. I.

Familia.

Linea.

DeLaunay.

La Mouffaye.

Thorigny.

Scutum.

Familiam *Gobioniorum* (seu *Govionum*, de *Goyon*) refert *Celeb. le Laboureur* ad *Stephanum Gobionem* Dn. de la *Gouiniere* & de *Chasteaugoyon* circa A. 1210. cui uxor fuit *Lucia* f. *Dionysii* Dn. de *Matignon*: Ei vero etiam pater assignatur *Dionysius*, avus *Stephanus*. *Stephano* nati *Alanus* Dn. de *Matignon* & *Joannes*, lineæ autor, quæ defecit in nepte *Philippa*, uxore *Guilhelmi* le *Bouteller* Dn. la *Chesnaye*, cum dote *Dominiorum* des *Landes* & *Maupertuis*. *Alano* nati *Alanus* *Matignonius* & *Joannes* Dn. de la *Gouiniere*, à quo iterum posteritas. In *Alani* posteris aliqua intercedit differentia inter dictum *Laboureurium* & de la *Caillere*, qui *Marescalli* de *Matignon* res descripsit. *Stephano* *Gobione* Dn. de *Matignon* nati *Bertrandus*, *Ludovicus* & *Stephanus* trium linearum autores, ex quibus media *Dominorum* de *Launay* defecit: Tertiæ etiam titularius fuit *Dominorum* de *Launay* *Goyon*, in qua abnepoti *Stephani* *Guidoni* nupsit *Guilelma* f. *Amalrici* Dn. de la *Mouffaye*, unde nepos *Amalricus* *Baro* de la *Mouffaye* fuit: conatus *Carolus* *Comes* de *Plouer*, qui ab uxore *Claudia* f. *Claudii* Dn. du *Chastel* doti *Marcæ* & *Pommerith* accepit, unde natus *Amalricus* M. de la *Mouffaye*, *Comes* de *Quintin* & de *Plouer*. In priori vero linea *Bertrandus* *Gobio* Dn. de *Matignon* præter *Joannem*, autorem *Dominorum* de *Beaucours* & aliorum, genuit *Stephanum*, hoc natus *Bertrandus*, pater *Joannis* qui 1452. decessit *Francia* magnus *Scutarius*, pater *Bertrandi*, avus *Guidonis*, quo natus est *Jacobus*, hoc alius *Jacobus* *Gobio* de *Matignon*, *Com. de Thorigny* *Francia* *Marescallus* & *Normannia* *Gubernator*, gestis clarus, qui filios habuit *Odetum* *Com. de Thorigny*, & *Carolum* item *Comitem* de *Thorigny*, *Principem* de *Mortagne*, patrem præter *Leonorum* *Episcopum* *Lexoviensem*, *Jacobi* & *Francisci*, quorum hic *Henricum* C. de *Thorigny* & plures filios genuit.

§. II. *Scutum Thorignii* *Comitis* est apud *Sammarth. l'Est. de Fr. p. 403.* quadripartitum: in prima & quarta quadra argentea conspicitur leo rubens, auro coronatus, quæ testera

reffera est vetus *Matignonia*: secunda defert tria lilia regia, impendente trifida lam-
bella argentea, & interposito scipione breviori rubeo transverso, quod est symbolum
Longavilleum: tertia *Borbonia* est areola, iisdem liliis regiis interponens scipionem ru-
beum brevior.

§. III. Quod *Longavilleum* & *Borbonium* *de quibus* attinet: assumptum id est à Caroli uxore Eleonora f. Leonori Aurelianensis Ducis Longavillei, cujus mater fuerat Maria Borbonia Comes de S. Paul. Longueville & Boubion

§. IV. Galea coronata imponitur leo aureus. Duo etiam leones aurei scutum te-
nent; & lacinia argento atque cocco fulgent. Apex.

§. V. Titulus Caroli fuit; *De Matignon, Comes de Thorigny, Princeps de Mortagne, Baro de la Roche Tesson & de S. Lo, Dn. de la Rocheguyon, de l'Espare, de S. Celerin.* Filii vero Francisci: *De Matignon, Comes de Thorigny, Marchio de Lonray, Baro de S. Lo & de Gaucé, Dn. de la Rocheguyon.* Ex hujus nepotibus Henrici filius secundus *Baro de Luthumiere* salutatur. *Thorigny* allatum est domui conjugio Joannis M. Scutarii Franciæ & Margaretæ f. Oliverii de Manay, Dn. de *Thorigny.* *Rocheguyon* nescio, an ab *Anna de Silly*, quæ Jacobi Marefcalli mater fuit, vel Catharina uxore Francisci de *Silly* D. de *la Rocheguyon* derivare debeam. *Guacé* seu *Gacé* est ab Eleonora Aurelianensi dori allatum cum Dominio Moyon. *Baronia Luthumiere* est à Maria Francisca Bar. de la *Luthumiere* uxore Henrici Com. de *Thorigny.* Tituli.

Cap. LIII.

Bar. de Maxelrain seu Meichselrein, C. de Hohenvaldeck.

A R G U M E N T U M.

1. Familia.
2. Scutum. Maxelrain.

3. Areola secunda.
4. Hohenvaldeck.
5. Galea.
6. Hereditatis Fronsbergia controversa.

§. I.

Illustrium Baronum de Maxelrain seu Meichselrein seu Mexelrein Genealogiam Ce-
leb. Bucelin. Germ. T. IV. p. 174. refert ad Armenricum de Mexelrein, qui in ludis eque-
stribus Tigurinis A. 1165. comparuit, & filius Leonardus in Norimbergenfibus anno 1198.
Justam vero deductionem orditur ab Ottone circa A. 1340. quo Conradus & Wilhelmus
nati, hoc Ludovicus, Wilhelmus, Joannes: Ludovico Sigismundus, Vito, Georgius. Vito
& Margareta de Waldeck, Wolfgangus Theodoricus, hoc alius Wolfgangus Theodoricus,
& Wolfgangus Wilhelmus, à quibus diversæ lineæ. Comitibus Ratisponensibus 1054. sub-
scripsit Vilhelmus Comes de Hohenvaldeck, Dn. de Maxelrain, Supremus Venator
Bavaria. Familia.

§. II. Scutum in Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 19. quadripartitum est mediante
cruce aurea pedata. Prima & quarta aurea diagonaliter distinguitur, inferiori regione
nigra, superiori argentea, per eam labitur fluvius, undosa simili sectione distinctus, tin-
ctura opposita. (schwarz und weiß/ strohmweiß abgetheilt.) Hanc tesseram gen-
tilem esse reor. Scutum.
Maxelrain.

§. III. Secundus & tertius laterculus niger leonem aureum defert, cujus significa-
tionem non capio. Areola se-
cunda.

§. IV. Medium scutulum argenteum est, in quo apparet avis expansa coronata cum
supposita decussu seu lignis in decussim dispositis miniatis; An dicemus phanix esse, rogo
incubantem? Ita designatur dynastia de Hohenvaldeck, quam Vito de Maxelrain, Mar-
gareta heres & filia Wolfgangi attulit. Hanc gentem idem Bucelin. p. 307. ad quendam
anonymum refert Dominum in Waldeck, Waldenburg & Schliers, patrem circa 760.
Adalundi, Hildevaldi, Odoacri, qui cum fratribus monasterium Schlierense condidit,
Gariovaldi, Antonii. Inde patrem, filium & nepotem Sigismundum, Emericum, Sigis-
mundum juniorem allegat ex hastiludiis Rotenburgii 942. Constantiensibus 948.
Brunsvicensibus 996. Justam seriem autor de novo orditur ab Ottone cognom. Seniore.

Cujus atnepos fuit *Wolfgangus*, qui *Margaritam* genuit *Viti Maxelrainii* conjugem. Porro eam dynastiam comitatus titulo ornatam vidimus.

Galeæ.

§. V. Galeæ insunt tres coronatæ; prima & ultima inter singula juga complicata alarum scutario amne distincta, exhibet exurgentem leonem aureum. Media sustinet triplici colli nigro insistentem urogallum (*Querhan* / *us Sibmacher* vocat,) auro coronatum. Lacinia adduntur circa primam argenteæ & nigra, circa secundam seu mediam coccineæ & argenteæ, circa ultimam aureæ & atra.

Hereditatis
Fronsbergiæ
con-
troverfia.

§. VI. Ob hereditatem *Fronsbergiam* huic stirpi superiori seculo controversia fuit; nam celeberrimi bellici Imperatoris *Georgii Fronsbergii Dn. Mündelheimii* filia, *Caspari* soror, *Anna Wolfgango Theodorico* Maxelrainio nupsit, unde cum deinceps *Caspari* filius *Georgius* ætate decessisset, Maxelrainii etiam ad hereditatem admitti postularunt, controversia *Schwarzenbergicis* & *Fuggeris* mota. Donec ad *Wolfgangi Viti* Maxelrainii instantiam *Fronsbergiæ* hereditati se misceret *Maximilianus Dux Bavariae*, ex quo tempore in potestate Bavarorum *Mündelheim* mansit. Conf. *Mart. Zeiler. itin. Germ. P. 2. c. 30. p. 399.*

Cap. LIV.

Com. de Meckan.

ARGUMENTUM.

1. Familia ortus.
2. Deductio.

3. Scutum.

4. Apex.

5. Tituli.

§. I.

Familia
ortus.

Baronum & Comitum à *Meckau* seu *Meggau* illustris familia ex *Misnia* in *Austriam* venit, & sub *Maximiliano* & *Ferdinando I.* dynastiam *Creuzen* ab *Hardeckiis* Comitibus acquisivit.

Deductio.

§. II. Familiam *G. Bucelinus* Germ. Tom. 3. p. 132. refert ad *Melchiorum*, qui ex *Clara ab Haunspurg* genuit *Melchiorum Cardinalem* & *Casparem* *Maximiliani II. Camerarium*, quo natus *Helfridus* Capitaneus Provinciae supra *Anasum*, hoc *Ferdinandus Helfridus* primus Baro, pater *Leonhardi Helfridi* Comitum. Sed tota mascula progenies superioribus annis defecit.

Scutum.

§. III. Scutum rubeum tres palas (seu ventilabra dicere malis, *Burffschaußeln*) capulis brevioribus ex auro refert. *Joh. Jacob. Chifflet. insign. Eq. A. V. n. 349.* ita exprimit, scutum rubrum tribus batillis fossoriis castrensibus (paëles de pionnier sans manches) aureis manubrio carentibus impressum.

Apex.

§. IV. Galeæ coronatæ imponitur cauda pavonina tertianis seu lemniscis rubeis undulatis transversè ligata. Lacinia sunt minio & auro tincta.

Tituli.

§. V. Titulus fuit: Comes de *Meggau*, Baro de *Creuzen*.

Cap. LV.

Com. & Baron. de Molart.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo. Deductio.
2. Scutum.

3. Altera areola.

4. Apex.

5. Scutum auctius.

§. I.

Familia
origo.

Per-illustris *Molartiorum* familia, quæ Comites & Barones tulit, ex *Burgundia Comitatu* oriunda est: & ex ea *Ludovicus Guilelmi* filius superiori seculo primus in *Austriam* concessit; filius *Petrus Liber Baro* creatus est A. 1571. *Ferdinandi* & *Maximiliani II. Camerarius* & *Mariæ Archippocomus*. Hujus filii omnes in Imperatorum & Archi-

& Archiducum servitiis aratam egere, Duo autem linearum capita facti sunt: *Ernestus* Rudolphi II. supremus Camerarius, Consiliarius intimus atque aulae Vicepraefectus, & *Jacobus* aulicae Camerae praefectus & Provinciae supra Anasum Capitaneus. Illius filii *Petrus Ernestus* & *Franciscus Ernestus* Comites 1652. creati sunt.

§. II. Scutum tribuit genti *Sibm. Wapenb. P. 1. p. 26.* quadripertitum. In prima & quarta quadra *carulea canis venaticus argentatus currit*, & super eum tres fulgent *stella aurea*. Hæc gentilis parma est. Scutum.

§. III. Secunda & tertia arcola *carulea* inferiori parte *undis argenteis* permeatur, ex quibus exsurgit *turris miniata*. Hujus tesserae significationem non capio, nisi ea *Drosendorf*, quod sub Ferdinando I. acquisivere, vel *Reineck* notatur, quorum in titulo mentio fit. Altera arcola.

§. IV. Duæ coronatæ galeæ clypeum premunt: quarum priori insidet canis *Apex*, venaticus cum millo coccineo: ex altera sursum protenditur brachium armatum pugionem nudum deorsum vibrans. Laciniæ utrinque sunt ex cyano & argento.

§. V. Augusta dein sunt insignia, ut videre est in *Fürst. Wapenb. P. V. pag. 9.* Nam explicato scuto quadripertito (Hic tamen loco undarum turri *temple* subternitur solium prasinum) imponitur in quadrarum medio *parmula aurea cum aquila nigra bicipiti*, quæ inter capita diadema imperiale sustinet, & pedibus ensam atque sceptrum tenet. Qualis etiam novam, quæ inter priores locatur media, cassidem coronatam premit. Nullus canis (qui hic molossi specie est) in priori galea non cocco sed auro tingitur. Quod vel etiam gratiæ peculiari tribuendum, vel dicendum est, in *Sibmachero* erratum fuisse. Scutum auctius.

Cap. LVI.

Com. Montfortii & Tubingenses.

A R G U M E N T U M.

1. Origo familia. Plures ex ea stirpes.	6. Apex.
2. Deductio. Linea Styria.	7. Tituli.
3. Veldkirchii. Margareta de Pfannenbergh. Linea in Argen. Rotenfels. Tetnang.	8. Tubingenses Comites. Linea. Tubinga vendita. Liechteneck.
4. Linea Brigantina. Styria bona.	9. Brigantina successio.
5. Scutum. Vexillum Ecclesiasticum in pluribus sentis.	10. Vetera bona.
	11. Scutum. Apex.
	12. Tituli.

§. I.

Montfortiorum, ab arce Montfort in valle Rhenana seu Rheinthal sita dictorum, & Tubingensium Comitum Illustrissimam familiam conjungimus, quia eadem utriusque perhibetur origo. *Felix Faber L. 1. H. Sver.* eam deducit à quodam Curione Romano nobili, qui tempore Leonis I. Pontificis cum suis in Rhatiam concesserit, & Montem fortem condiderit. *Lazius de migr. gent. L. 8. p. 439.* originem refert ad *Rodericum Comitem Palatinum Rhatia alta*, qui privatus à Ludovico II. Francorum & Germaniæ rege multis in Rhætia alta castris ad marginem lacus Bodmanici se contulerit, ubi alia sit mercatus, *Argum, Tetnangiam, Immenstadium, Buczium*, quibus posterij adjecerint in *Algovia Rotenfels, Haugenfels, Libenau, Sommerau, Stauffen & Blaichach*. Ei vero tribuit fratres *Cadalochum Comitum Brigantinorum autorem, Anselmum Rbineccensium & Veldkirchiorum, Henricum Werdenbergiorum, & Rolandum Tubingensium* atque *Herrenbergensium*, ex quibus etiam *Beblingenses*, satores. Eadem reperit *Henninges Theatr. T. 3. P. 1. p. 354. 355.* sed ut de *Cadalacho* dissentiat. Nobis jam curæ erunt soli Montfortii & Tubingenses. Origo Familia.

§. II. Roderico qui circa 840. vixit filium ex conjectura dat *Lazius Wolfradum*, qui à monte Verrenberg usque in Tirolim & Alpgoiam ditionem extenderit. In posteris imprimis celebris est *Ulricus*, qui circa A. 1160. vixit, pater *Hugonis, Joannis, Wolfgangi, Wilhelmi*. Quorum hic (Megiserus vero in *L. 6. annal. Carinth. Rudolphum Ulricum* filium facit) pater sit *Henrici & Rudolphi*. Illum *Lazius* facit *Praefectum* Deductio.
Linea Styria.

Styria, Henninges Episcopum Curientem. Rudolphus autem post primam conjugem *Helfensteiniam* potentissimi *Styriae Marescalci à Petovione* seu à *Pettau* filiam duxit: Huic ait *Lazius* successisse *Ulricum* filium, huic *Joannem*, cujus filiam *Margaretam* *Vilhelmus* agnatus *Comes Montfortius in Algoja* duxerit, iterum hujus filiam *Hugo* agnatus ex illis, qui ad *Bodmanicum lacum* habitabant. Addit ad sua usque tempora in *Styria* stemma unum hujus nominis & generis permansisse, ex quo *Georgium* Comitem noverit, cujus adhuc eo tempore vixerint liberi. Sed *M. Zeilerus itin. Germ. P. I. p. 150.* sua ætate nescit illis aliquid in *Styria* superfuisset. De his vero paulo post.

Veldkirchii.

Margareta de Pfannen-
berg.

Linea in
Argen.
Rotenfels.

Tetnang.

Linea Bri-
gantina.

Styria bo-
na.

Scutum.

§. III. Ab *Hugone* Montfortio *Ulrici* filio *Veronica Rappolsteinia* marito certior fere deductio est, eorum qui deinceps vixere. Ei tamen in altera Montfortiorum *diatunwot*, quam post priorem *Part. 2. T. 3. p. 55.* edidit non solum alium dat patrem, *Hugonem* videlicet, avum autem *Rudolphum*, qui ab *Elisabetha Tubingensi* uxore *Brigantium* in gentem suam reduxit; verum etiam fratrem *Ludolfum Dn. in Veldkirch*, à quo linea Dominorum in *Tosters*, inprimis vero Dominorum *Veldkirchii*; quorum ultimus *Rudolphus*, qui A. 1390. decessit, *Veldkirchium* A. 1376. vendidit *Leopoldo Austriaco*. Quam quidem lineam *Veldkirchiam* etiam ex *Lazio* agnoscit *Henninges*, sed tantum duobus *Rudolfis* absolvit, seniore & juniore, inter quos *Bucelinus Ulricum* alium & *Rudolfum* seniore interjicit, ut *Rudolfus* ille venditor *Veldkirchii* *Rudolfi*, qui *Hugonis* frater, pronepos constituatur. *Hugone* natus *Vilhelmus*, cui *Lazius*, *Henninges* & in prima editione *Bucelinus* uxorem *Margaretam de Pfannenberga* tribuunt, in altera vero deductione *Bucelinus* filio *Vilhelmo* juniore conjugem adscribit *Ursulam Com. de Pettau*, & hujus filio *Hugoni* *Margaretam C. de Pfannenberga*. Si conferamus, quæ §. superiori ex *Lazio* audivimus, & liceat indulgere conjecturis, hanc *Margaretam Com. de Pfannenberga* eandem credo, quam iste *Joannis* ex *Montfortiis* in *Styria* ultimi filiam dicit, malleque *Vilhelmo* nuptiam & eandem esse cum ea, quam *Bucelinus Ursulam* de *Pettau* vocat; quem vero *Lazius* dein *Wilhelmi* generum ex alia linea facit *Hugonem*, ipsum esse existimo, qui *Bucelino* filius, id quod probabilius. Sed nemini conjecturas obtrudo. Id vero certum est, in duobus fratribus *Vilhelmo* & *Henrico*, *Wilhelmi* senioris filii duas lineas ortas esse: cum ab illo *Brigantini* reliqui descenderint, ad quos etiam *Pfannenberga* & *Peckha* Dominia *Styriae* spectarunt; ab hoc reliqui, ad quos *Tetnang*, *Rotenfels*, *Schâr*, *Langenargen* & alia. *Henrico* natus *Vilhelmus* & hoc *Hugo*, *Ulricus* & *Henricus*, à quibus iterum linea in *Argen*, in *Tetnang*, in *Rotenfels*, hac in nepotibus defecit, ista itidem in neptibus; illa vero *Hugonis* in pronepotis *Ulrici*, qui A. 1574. *Tetnangensem* ramum, quod mares attinet, finivit, filiabus *Magdalena* sponsa *Georgii* agnati, quæ ante nuptias A. 1578. & *Barbara* *Antonii Fuggeri* uxore, quæ 1599. extinctæ sunt. Bona hujus lineæ aliqua à familia deinceps alienata: sicuti *Rotenfels* & *Stauffen* *Koenigseccii* vendita sunt, *Vasserburg* ad *Fuggerios* pervenit: unde his etiam pars onerum, quæ imperio debent *Montfortii* assignata.

§. IV. Quod *Vilhelmi* posteritatem attinet, ea hodie superest, fuit vero *Hugonis* & *Conradi* pater; *Conradi* neptis *Elisabetha* A. 1458. mortua, quæ maritos habuerat *Conradum Nelleburgium* & *Wilhelmum Roetelanum*, *Brigantii* partem dimidiam, quæ ad lineam ejus spectabat, vendidit. *Hugo* alteram lineam produxit, ad quam bona in *Styria* spectabant. Ejus pronepos *Hermannus* præter alios genuit *Georgium* & *Hugonem*, quorum hic *Brigantii* reliquam partem A. 1525. vendidit. *Lazius* vero prodit *Hugonem*, quem IX. vocat, & qui *Ulrici* filius fuit, *Sigismundo Austriæ Duci* *Veldkirchiam* & *Brigantiam* vendidisse A. 1490. Alterum *Hugonem* X. qui A. 1519. mortuus est, quod reliquum erat in Dominio *Brigantiae* *Ferdinando Austriaco* vendidisse. *Georgius* idem est, quem §. 2. *Lazius* novisse perhibet, & qui in *Styria* *Peckha* & *Mansberg* possedit. Ad ejus filium *Jacobum* vel nepotem *Joannem*, extincta *Tetnangia* linea, jus *Montfortii* aviti Comitatus recidit. Bona vero in *Styria* alienata esse oportet; suo enim tempore *Zeilerus* testatur *Itin. Germ. T. I. p. 302.* *Pekach* ad *Barones Eibiswaldiorum* spectasse. Hodie autem Comitatu præest istius *Joannis* nepos Illustrissimus *Joannes Comes*.

§. V. Diutius nos occuparunt stirpis intricatioris variæ lineæ. Nunc scutum videamus, quod ex vetustatis more familia simplex gerit, videlicet argenteum inscripto rubeo Ecclesiastico ter pinnato vexillo, aureis tribus annulis ex quibus suspendi debet. Cæterum

Ceterum observandum, omnes illas familias, quæ ejusdem fuere prosapia, vexillo hoc Vexillum
Ecclesia-
sticum in
pluribus
scutis, Ecclesiastico usas, variata tantum tinctura, quam speciem discerniculi Germanis vetustis inprimis placuisse P. i. c. 8. ostendi. Ita *Verdenbergii*, quod in Fürstenbergico scuto notavimus, utuntur in *rubeo* scuto *candido vexillo*, quod enim *Lazius de migr. gent. L. 6. p. 439.* clypeum illis dat nigrum, vel memoria vel typothetæ lapsus est, nam p. 443. ipse aream minio tingi asserit. Eadem p. 439. Comitibus *Rhinecii & Veldkirchii* dat *nigrum vexillum* in *parma candida*, *Tubingensibus & Herrenbergensibus* aureum in *rubeo* clypeo: Com. *Beblingensibus*, qui ex istis orti, *rubeum* in *auro*. In *Wapenb. P. 2. p. 12.* plures annotantur, qui ex hac gente vexillis usi, nonnulla aliter exprimentur. *Werdenbergiis*, sed haud dubie per errorem, tribuitur *rubeum* in *argento*, *Veldkirchiis* aliter quam *Lazius* asseruerat *rubeum* in *auro*, *Tetnangiis*, quæ item linea *Montfortiorum* est, æque ac reliquis *rubeum* in *argento*, *Aspergiis* in *nigro* scuto *bipertitum* ex *argento & minio*, *Phannenbergiis*, quod idem nomen est cum *Pfannenbergiis*, id est, linea quæ in *Styria* consedit, *argenteum* in *nigro*. Alibi legi *Herrenbergiis* usurpatum fuisse *vexillum aureum* in *carulea* parma.

§. VI. Huic clypeo Montfortii imponunt *tiaram Episcopalem* *cocco* fulgentem: *Apex*, lacinia vero, quæ dependent, eodem & *argento* inficiuntur. Ast in *Wapenb. P. II. p. 12.* alius Montfortii datur *apex*, videlicet *berma juvenilis argenteo amictu*, pectore *vexillum* *scutarium* referens, & *tiaram Episcopalem* capite sustinens, dependentibus *vittis*. Quem apicem ibidem etiam *Tetnangiis*, *Phannenbergiis* & *Herrenbergiis* assignat.

§. VII. Titulus est: *Comes Montfortii, Dominus de Bregenz in Ortna & Arga*. *Ti. Tituli*, titulos veteres ascribere necesse non est, quod illi amissi, postquam bona ut vidimus pleraque non uno modo ad alias delapsa sunt familias.

§. VIII. Superest ut de *Tubingensibus* dicamus, quos (ut jam de *Raboto Comite Tubingensi* non dicam, qui Romanis A. C. 71. in expugnatione Hierosolymorum adfuisse, & *Raboto* alio, qui *Tubingam* circa 419. muro cinxisse, ab illis perhibentur, qui priscis fabulis delectantur. Vid. *M Zeiler itin. Germ. P. 1. pag. 201.*) à *Rolando Roderici Montfortiorum* satoris fratre, ut §. 1. dictum, deducere amant. Eorum genealogiam *Henninges Theatr. T. 3. P. 1. pag. 302. 303.* & ex illo *Celeberr. Rittershus.* deducunt ab *Adelberto Comite Palatino Tubingensi Dn. Gernhusa & Brentiana vallis* circa 1000. Ejus filio *Hugone I.* ait natos *Hugonem II. Sigobotum*, *Anselmum Tubinga Palatinos Comites*, à *Linea* quibus linea diversa, sed sola duravit, quæ ab *Hugone II.* propagata, patre *Hugonis III.* cui ab uxore *Elisabethe f. Rudolphi Com. Pfullendorffii & Brigantii* illi allati sunt Comitatus. Qua ratione vero hi iterum ad *Montfortios* delati sint, non memorat: *Elisabetham* enim *Tubingensem* marito *Rudolpho Montfortio* illum attulisse Comitatum diximus §. 3. sicuti etiam penes ejus posteros mansit, donec venderetur. *Hugoni III.* filios *Rittershusius* dat *Rudolphum & Henricum Mangoldi* patrem: *Rudolpho* qui natus est *Hugo V.* genuit *Rudolfum II.* cui titulum *Domini Beblingæ* additum lego, sicut etiam filio *Godfrido Herrenbergius* titulus jungitur. Illo natus est *Godfridus* seu *Gazzo ultimus Comes Palatinus Tubingensis*, qui cum fratre *Wilhelmo*, cujus in secundo gradu defecit linea, *Tubingam* *Ulrico Comiti Wirtembergico* 20000. libris obolorum (*Seller*) seu 5857. floren. vendidit 1342. Ab uxore vero *Clara Fürstenbergio Friburgia* arcem *Liechteneck* in *Brisgoja* prope *Kenzingam* obtinuit, quæ penes familiam mansit. Ea in hoc seculum duravit, terminata 1630. & 1631. in *Conrado Wilhelmo & Georgio Eberhardo* fratribus, nepotibus *Georgii*, qui 1570. misera morte in *Bacchanalibus* ambaustus perierat. *Conrado Wilhelmo* filia nata est *Elisabethe Bernardina*, deinceps *Carolo Comiti Salmenfi* nupta.

§. IX. Audivimus ad *Tubingenses* delatam esse successionem *Brigantinam*; *Brigantia* aliter *Lazius de migr. gent. L. 8. p. 409.* cum dicat, deficiente stirpe *Tubingensium* *Hugonem* filium *Rudolphi Brigantini Comitis*, ut qui ex eadem stirpe prognatus esset, successisse. & ita novam condidisse stirpem. Sed cum *Henningesio* facere malim.

§. X. De eorum Comitum possessionibus veteribus ita *Lazius l. c. pag. 408.* *Vetera bona* Ad quorum obsequium pertinebant *Tubinga* ad *Neccarum amnem*, cum proximo agro, *Blautal*, *Vilstal*, vallis notissima *Wirtembergia*, cum castris eorum finium *Gernhausen & Blanbeuren*, ubi & cænobium condiderunt. Habebant hi *Palatini* in *Brisgovia* pariter *arcem*

arcem ac Dominium Liechteneck, & in Rhatia castrum Ruckh, unde & primordia petunt, Comitibus videlicet de rubro vexillo Rhetia alta, à quibus & Montfortii Comites, Verdebergenses, Brigantini, Veldkirchenses atque de Rheyneck profecti sunt. Horum Palatinorum multa supersunt fundationes, veluti Blaubeuren in Vilstal, Bebenhusen prope Tubingam, Anhusen in valle Brentiana, & Martal ad Danubium, ubi & tumuli ipsorum visuntur. Verumenimvero ad tenuem admodum fortunam, si primas ditiones respicias, tandem redacti sunt, & abdicato Palatinorum, Comitum titulo contenti manserunt. Testatur vero Lazius, eos in hanc usque diem, cum scilicet illa scriberet, coram iudicio imperii pro ditione Tubingensi cum Principibus Wirtenbergicis jure contendisse. Ob istas autem ditiones quæ superant ab Austriacis exempti sunt 1548. Conf. Limn. Jur. publ. T. IV. add. ad 4, 7. p. 497. 558.

Scutum.

Apex.

Tituli.

§. XI. Scutum Tubingenium ut Montfortiorum simplex fuit: nimirum rubrum impresso vexillo Ecclesiastico, cui crux superius additur, ex auro. Conf. num. 5. Apex etiam à Montfortio parum differebat. Erat enim mitra Episcopalis rubra ornamentis aureis. Lacinia tingebantur minio & auro. Vid. Sibmach. Wapenb. P. I. pag. 14.

§. XII. Tituli veteres apud Henningesium: aliquando: Comes Palatinus (quem titulum Felix Fabri frustra ex eo deducit, quod quidam Comes Montfortii filiam Comitum Palatini Rhenani uxorem habuerit, & ex hoc titulum assumeret: nam Palatinorum Comitum alibi quoque memoria est sine affinitate cum Rhenanis.) Tubinga, Comes Pfullendorffii & Brigantii, Dom. in Ruck & Gernhusen: inde Beblingen & Herrenberg addita. Ultimi dicebantur Comites à Tubingen, Domini in Liechteneck. Conf. de illis M. Zeiler. Itin. Germ. P. 2. p. 27.

Cap. LVII.

Com. de Nelleburg.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo. Deductio. Ex Thenganis continuatio.

2. Scutum. Nelleburg.

3. Thengen.

4. Galea.

5. Tituli. Hegovia.

§. I.

Familia Orig.

Deductio.

Ex Thenganis continuatio.

Scutum.

Nelleburgii olim Landgravii dicti sunt; Eos Henninges Theatr. T. 3. P. 1. p. 299. ad Burchardum Veringensium & Nelleburgensium Landgravium, Ducem Suevia vel Alemannia, refert, cujus prosapia ad Veringenses soleat duci. Eum vixisse oportet circa seculi noni finem vel decimi principium. Filium dat Epponem, nepotem Eberhardum Landgravium vel Comitem Nelleburgensem, qui A. 1052. fundavit monasterium omnium Sanctorum Scaphusia, (unde civitatis ejus primordia) pater Udonis Archiepiscopi Trevirensis, qui obiit 1077 Echardi Abbatis Augia divitis, Burcardi Com. de Nelleburg, Landgravii Hegovia & Madeccia, à quo stemma propagatum est; ut porro videre est apud diligentissimum Gabr. Bucelinum Germ. T. 3. p. 57. (qui iterum Bertholdum autorem gentis ex Agilolfingis suis & Guelphis deducit.) Apud hunc Henricus Burcardo filius datur, à quo septimo gradu distat Conradus, cujus iterum apud Hennigesium mentio, qui genuit Fridericum C. Nelleburgi, Landgravium Hegovia, Episcopum Constantiensem anno 1381. qui tamen denuò, quod audiret Episcopatum adeo obaratum, se dignitate abdicavit, Margaretam (quæ Henning. Sophia vel Anna) & Gundam Joannis Baronis Schwarzenbergii uxorem. Margareta ex his (vel si quo alio nomine fuit) nupsit Eberhardo Com. Thengano, eique tituli & successionis jus attulit: Ex his nova Nelleburgiorum familia, quæ extat apud Henning. p. 340. nam Eberhardi filius Johannes dictus est Comes Nelleburgius & Thengianus. Hujus pronepos fuit Christophorus Ladislaus Canonicus & demum Præpositus Argentinenfis, qui 1592. obiit, & quod opinor totam Nelleburgiam gentem finivit.

§. II. Scutum horum Comitum exhibet Sibmach. Wapenb. P. I. p. 16. Alveolus primus

primus & quartus aureutrias cornua cervina carulea continet: quod symbolum ipsius Comitatus Nelleburgici credo, sicuti etiam Henninges id ei tribuit. Male vero Chifflet. *ins. E. A. V. n. 263.* nigra cornua cervina dat Nelleburgicis, quæ Wirtembergicorum sunt. Cæterum Nelleburg arx sita est prope civitatem Stockheim seu Stockach, quæ ob hoc Comitatus primaria est, & postquam hic in Austriacorum potestatem venit, ibi præfectus habitat. vid. *M. Zeiler. itin. Germ. P. 2. p. 343.*

§. III. Latereculus secundus & tertius rubeus exhibet unicornu argenteum, de Thengen: signando Dominio Thengen: ut nos docet *Wap. P. 2. pag. 21.* Ratio hujus gestamini facile invenitur, quia ultima familia Nelleburgica ex Thenganis Baronibus orta est. Cæterum hoc Dominium etiam ad Austriacos delapsum est familia extincta. (Apud *Limn. Jur. Publ. T. IV. 7.* im *Anschlag-Register* de anno 1576. dicitur, Comitatum hunc venditum Zolleris, nescio tamen an forte Thüngen legendum, ita enim in alio indice apud eundem *T. IV. add. ad 4, 7. p. 541.* legitur inter *Bitsch & Rapin.*) Incipit Imperii receptus, ut bona in Imperio sibi pararet, Comitatum hunc Tengensem, Principali dignitate insignitum (gefürstete Graffschaft) comparavit, & ob eum A. 1664. in dicta circulari Svevica receptus est teste *M. Zeiler. de X. circ. Imp. nov. append. p. 6.*

§. IV. Galeæ insistent clypeo duæ: prior Nelleburgica duo cornua cervina exhibet, lacinias vero circa se habet aureas & caruleas: posterior Thengensis repræsentat media corporis parte exurgens unicornu scutarium, juba & pluma capiti imposita rubris. Lacinia iterum ex cocco & argento sunt.

§. V. Titulos primæ familiæ ex Henningesio videmus, Landgravius Nelleburgi, dein Comes Nelleburgi, Landgravius Hegovia & Madeccia seu Madachia. Cæterum Hegovia pars Sveviæ est, cujus nomen *M. Crus. Annal. Svev. L. 3. P. 2. c. 3.* vult sonare tanquam *Hervvengevu* ab arce *Hohenheuvven*. Incipit autem Hegovia à lacu Cellensi, inter Rhenum & Danubium, ditio exigua, sed fertilis & frequens, sex miliaria in longitudinem numerans, totidem lata. Dicuntur in ea 46. arces numerari. Porro ad Austriacos jam spectat, sunt tamen in ea quæ etiam alios agnoscunt Dominos. conf. *M. Zeiler. itin. Germ. P. 2. p. 343. 344.* In altera familia ultimi Christophori Ladislai titulum non alium legi, quam *Comitis Nelleburgi & Thenga.*

Cap. LVIII.

De Neufville Duc. de Villeroy.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.

3. Titulus.

§. I.

Illustrissimam Neovilliorum in Francia familiam potissimum novo splendore auxit *Nicolai de Neufville Domini de Halincourt & de Magny*, Gubernatoris Pontisæliæ & Meulanti, filius *Nicolaus Dn. de Villeroy* Minister & Secretarius status, qui sub 5. regibus 56. annis regni negotia primaria expedivit. Eo natus est *Carolus M. de Villeroy*, d'Halincourt & de Magny, qui Lugdunenses, Forenses & Bellijocenses rexit, quibus etiam filius præfuit, quondam regis moderator, *Nicolaus Marescallus Francia & Dux de Villeroy*, frater *Camilli Archiepiscopi Lugdunensis*, & *Ferdinandi Mactovii fani & deinceps Carnutum Episcopi*, pater verò *Francisci M. d'Halincourt & Ducis de Villeroy.*

§. II. Scutum est caruleum ornatum cantherio aureo, quem comitantur ex eodem metallo tres cruces anchorata. Galea coronata sustinet caput monocerotis argenteum, dependens vittis aureis & cælestinis. Telamones vero sunt duo equi ferocientes naturali colore picti.

§. III. Titulus est: *De Neufville, Dux de Villeroy, March d'Halincourt, Dominus de Magny & de la Foret-Thaumur.* Ducatus & Patriatus dignitas collata est 1651. postmodum quam rex majoritatem attigisset. Curia vero approbatio accessit 1663. 15. Dec.

Cap. LIX.

Barones de Neuhaus.

ARGUMENTUM.

1. Familia Neuhausia. Bona in Austria.
2. Stadler.
3. Soyzer seu Soydern.
4. Apex Neuhusius.
5. Stadelius.

6. Soyzerius.
7. Scutum Joachimi Neuhusii.
8. Conjectura de eo.
9. Neuhusii in Carstia.
10. Neuhusii in Greiffenfels.
11. Neuhusii equites Carinthia.

§. I.

Familia
Neuhausia.Bona in
Austria.

Stadler.

Soyzer seu
Soydern.Apex
Neuhusius.

Stadelius.

Soyzerius.

Scutum
Joachim.
Neuhusii.Conjectu-
ra de eo.Neuhusii
in Carstia.

Illustrium Baronum de Neuhaus scutum describit Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 34. Quadrupertitum, imposita media parmula rubea duobus rastris aureis decussatis insignis. Hæc tessera est ipsius gentis Neuhusia, quæ ex Bavaria Rietinga in Austriam venit, & sub Ferdinando I. liberum prædium (Frenhof) in Haggensburg, nec non Prinzendorf infra Anasum, atque Blumau & Stadtkirchen supra Anasum præter alia acquisivit.

§. II. Area prima & quarta argentea continet ex ferro vel seram, uti Sibmacherus vocat, vel ostium (ein Eisensarb oder schwarz Stadel Thor mit gelben Düpfeln und Zinken/) quo symbolo designatur familia Stadelia, die Stadler von Stadelingen zu Blumau / cujus successio ad hanc gentem.

§. III. Arcola secunda & tertia etiam argento pingitur, & tribus foliis viridibus, uno sursum, duobus deorsum conversis, quorum petioli in corde coeunt, (grüne Drey-Ängel mit drey Blättlein/) ornatur. Ita designatur familia Soyzer seu Soydern ex Bavaria: cujus itidem successio ad Neuhusios.

§. IV. Galeæ insunt clypeo tres: media coronata sustinet thecæ oblongæ aureæ superius apertæ insertas pennas galli gallinacei nigras, & ante has duo rastra ex auro decussatim locata. Lacinia sunt ex auro & cocco. Qui apex est Neuhusius.

§. V. Prior galea coronata Stadelia sustinet inter duo cornua, quorum prius superiori parte argento inferiori nigro colore tingitur, alterum contrariam servat ex sectione tincturam, pileum oblongum nigrum, auro coronatum & plumis struthionis argenteis fastigiatum. Phaleræ sunt nigrae & argenteæ.

§. VI. Extremam galeam premit pileus oblongus niger, plumis struthionis tribus argenteis fastigiat, ora reducta argentea, in qua visuntur tria foliola prasina: quæ galea respondet Soyzeria areolæ. Lacinia sunt iterum ex argento & nigro colore.

§. VII. Aliud Joachimi Neuhusii Baronis, M. Cancellarii Bohemiae, Equitibus A. V. à Philippo secundo ascripti, scutum refert Chifflet. num. 239. quadrupertitum: I. Quadrans caruleus cum corolla laurea nexili prasina (percussationis causa, pour enquerir) quinque rosis aureis quinquefoliis instructa. II. Auro & minio transverse bipertitus. III. Cyaneus litera M. antiqua aurea coronata impressus. IV. Caruleus cum anchora aurea. Omnibus symbolis imposita parmula carulea, aureo flore pentaphyllo impressa. Galea auro coronata. Apex: corona pacilis primi quadrantis inter alas geminas obversas, dextra coccinea, sinistra carulea, unaquaque novem cordibus aureis impressa, extremis pennarum auro antrorsus reflexis. Lacinia dextra cyanea & aurea, sinistra coccinea & argentea.

§. VIII. Hæc descriptio est apud Chiffletium, verum prout familiae deductio non suppetit, ita areolarum etiam interpretatio mihi ignota est. Gentilem tamen tesseram non tam in primo quadrante quam medio scutulo quaero. Nam etiam in Fürst. Wapenb. P. 3. p. 42. Bar. de Neuhaus rosa datur aurea (sed παρὰ φύσιν, quod forte ex sculptoris est imperitia,) in parma carulea. Quæ etiam in apice inter duo cornua aurea iterum compareret. Literam M. coronatam, si conjecturis agendum sit, gratia Maximiliani II. tribuerim.

§. IX. Duos adhuc clypeos Baronum Neuhausiorum, sed haud dubiè ex diversis stirpibus, apud Fürst. Wapenb. P. 4. conspicio. Alter exhibetur pag. 9. quadrupertitus, prima

Cap. LX. Barones de Neydeck.

501

prima & quarta areola argentea cum baltheo diagonali ex tessellarum nigrarum & rubearum triplici ductu: secunda & tertia aurea alam continet argenteam simili baltheo impressam. Galeæ sunt duæ; Prior recta pileo oblongo, quem baltheus scutarius percurrit, argento autem ora reducta candet. Ex altera coronata protenditur ala scutaria. Hoc δᾱγμα est *Neuhufiorum in Carstia* (am Karst/) qui cum Illustribus de Tschernembl ejusdem creduntur originis, ob quod commune illis est gestamen. Confer L. I. c. 93. n. 3.

§. X. Alius clypeus p. II. representatur *Baronum de Neuhauß in Greiffenfels*. Cui Neuhufii venit: Nam solo rubeo è sinistro capitis angulo ducta linea triangulum seu cuspis ex argento inducitur. In primo & quarto quadrante aureo seu aquila seu corvus niger coronatus expansis alis rostro annulum gerens conspicitur. Galeæ autem scuto tres incumbunt alarum sustinent, quas rubeas transmeat baltheus argenteus, alteram sinister alteram dexter.

§. XI. Vix dubium mihi est, eandem notari familiam, quam inter Carinthios equites exhibet *Sibmach. Wapenb. P. I. pag. 46.* sed nonnihil variata tessera scutaria. Nam prima & quarta areola linea diagonali sinistra distinguitur ex argento & nigro, cephalo rubeo imposito. In secunda & tertia avis coronata nigra rostro annulum gerens aureum in areola argentea monticulo tricollis viridi insistit. Galeæ item duæ sunt coronatæ: prior sustinens jugum alarum complicatum cum typo primi quadrantis: altera avem secundi laterculi. Unde vel hic vel in altero diagrammate erratum esse existimo.

Cap. LX.

Barones de Neydeck.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Linea.
2. Raynensis scutum.

3. Raina.
4. Galea.
5. Linea Rastenbergia.
6. Apex vetus.

§. I.

Illustres *Neydeckiorum* pridem *Equitum*, inde *Baronum* familia in *Austria* diu clauditur. *Gabr. Bucelinus Germ. T. 3 p. 142.* allegat Joannem Georgium, qui Brunsvicensibus interfuit ludis equestribus 990. Post eum longo intervallo sequitur Joannes, A. 1358. à quo reliquam nectit genealogiam. Verum præter eos quos recenset, *Ortholphus de Neydeck* vixit A. 1305. 1381. *Ulricus* miles. 1395. Joannes, Conradus & Nicolaus. Familia distincta est in aliquot lineas, ex quibus præcipuæ *Rainenensis* (de Raina) & *Rastenbergia*.

§. II. *Rainenensis* linea quæ defecit, usa est scuto quadripartito, ita ut in prima & quarta area argentea tres concha marina *Jacobeæ* (*Jacobs Muscheln*) rubea diagonali situ (non sinistro, ut est apud *Sibmach. Wapenb. P. I. pag. 40.* sed dextro) conspiciantur: quod ipsum δᾱγμα est avitum *Neydeckiorum*.

§. III. Secunda & tertia quadra nigra representat basiliscum aureum tricollis montem insistentem. Quam tesseram assumsere ab extincta familia de *Raina*, cum arcem eam hereditate hi adirent.

§. IV. Galeæ insistent clypeo tres coronatæ: ex priori emergit herma virilis nigro amictu, collari aureo, barba cana, caput revinctus fasciis tortilibus nigris & aureis, imposita capiti struthionica pluma erecta aurea: secunda insistit pileus orientalis hermionicus ora reducta argentea, impressis tribus conchis rubeis, coronatus & fastigiat plumis struthionicis duabus nigris, media aurea. Tertia insistit basiliscus scutarius. Laciniæ dependentes circa mediam galeam sunt coccineæ & argenteæ, reliquæ atræ & aureæ.

Linea Ra-
stenbergia.

§. V. Quod attinet lineam *Rastenbergiam* adhuc superstitem, ea (uti denuo apud *Sibmach. Wapenb. P. I. pag. 39.* [videre est,]) simplici scuto *Neydeckio* conchyliato utitur. Galeam olim unam tantum usurpabat, rectam pileo acuminato rubeo candidis flammulis ornato (*weißgeflammt*) /) cujus ora reducta argentea tres conchas impressas referebat, coronato & plumis struthioniceis argenteis & rubeis fastigiato. Inde alterius lineæ *Rainensis* apicem addit, eundem videlicet, quem §. 4. super prima galea contuiti sumus, nisi quod pluma capiti imposita (si *Sibmachero* fides) non auro fulget, sed cocco rubet. Lacinia sunt hinc nigrae & aureae, isthinc rubrae & argenteae.

Apex vetus.

§. VI. In vetustis aliquibus monumentis galearum neutra, sed alia conspicitur, alia insignis, cui impressa conchylia scutaria conspiciuntur.

Cap. LXI.

Dux de Noailles.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo. Deductio.

2. Insignia.

3. Tituli.

§. I.

Familia
Origo.

Noalliorum inclutam stirpem *P. Anseume Palais de l'honn. p. 525.* refert ad *Eliam Dn. de Noailles* in Lemovicibus, quo *Guilelmus* natus est, pater ex *Magdalena Dn. de Monclard, Helie II.* qui A. 1349. *Margaretam de Maumont* duxit: Horum filius fuit *Joannes* pater *Francisci Dn. de Noailles* (quo *Antonius Ecclesiasticus* & *Joannes II.* non nisi filiarum parens nati,) & *Joannis Dn. de Chambre & Monclard*, quo natus *Aimarus*, qui *Joannis II.* patruelis heres fuit, & *Ludovicum* reliquit, quo *Antonius Dn. de Noailles, Franciscus & Aegidius* nati sunt. Illum *Thuanus* vocat prater nobilitatem generis prudentia insita, & usu rerum, quem *Anglicana, Veneta & Byzantina* legatione magna cum laude obita contraxerat, praestantem. Fuit vero *Episcopus Aquensis* (d'Acqs) & successor in Episcopatu & muniis habuit *Aegidium* fratrem. *Antonius* regis in Aquitania Vicarius & *Burdegalensium* Gubernator genuit *Henricum Baronem de Noailles & Comitum d'Ayen*, qui Regis locum tenens in superiori Arvernica, pater fuit *Caroli Episcopi Florifani*, dein *Ruthenorum*, & *Francisci Com. d'Ayen*, Gubernatoris *Perpiniani*, locum tenentis generalis *Arvernicae & Ruthenorum*, patris post alios *Annae*, qui Gubernator *Perpiniani & Ruscinonis*, & primæ prætorianæ cohortis centurio, Ducali axiomate ornatus & 1678. mortuus est, relictis filiis, ex quibus primogenitus *Ludovicus Annas Julius* patri successit.

Deductio.

Insignia.

§. II. Scutum rubrum diagonalem balthrum aureum desert: ei incumbit galea coronata ex qua exsurgit leo aureus. Lacinia dependent aurea & rubra. Telamones vero astant duo leones aurei.

Tituli.

§. III. Titulus est: *Dux de Noailles, Comes d'Ayen, March. de Montclar, de Chambres & de Mouchy, Baro de Malmort, Carbonieres, Malenchambres, Merles, Chastellenies de Larché, Lentour & Malesté, Dominus de Brive.* Ducatus & Pariatus dignitas à curia confirmata est 15. Decemb. 1663.

Cap. LXII.

Barones ab Oedt.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo. Nomen. Successio.

2. Scutum.

3. Duplex tessera duarum linearum conjuncta.

4. Berneck seu Perneck.

5. Galea.

§. I.

Familia
Origo.

Illustris familia *Baronum ab Oedt* ex vetustis *Austriacis* est, prius tamen incoluit *Austriam supra Anasum* quam inferiorem. Et quia aliquandiu vulgari usu dicti erant *Die Deder* / à *Ferdinando I. Imperatore A. 1534.* illis jus antiqui nominis *ab Oedt*, quod ante

ante duo secula solenne fuerat, recipiendi & cera rubea in sigillo utendi collatum ^{Nomen} est. *Bucelinus Germ. T. 3. p. 152.* deducit gentem ab *Henrico ab Oedt* equite circa 1230. Hunc patrem facit *Bertholdi & Marquardi* circa 1270. hunc *Henrici II.* circa 1310. quo genitus *Oswaldus*, qui 1350. vixit. Verum præter hos claruere 1310. *Wernhardus der Successor*, 1312 *Marquardus ab Oede*, 1353. iterum *Markardus*. In *Matthæi* seu *Marci* filiis *Marco & Matthæo* lineæ in diversum abiire. *Matthæi* quoque filius *Wolfgangus* ex tribus filiis *Georgio, Sebastiano & Henrico* totidem lineas sevit.

§. II. Eorum scutum apud *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 34.* sub nomine *ab Oeth* re- ^{Scutum;} præsentatur quadripartitum. Prima & quarta areola bipartita est ex minio & argen- ^{to.} (Alii einen weissen mitterstrich durch ein rothes Feld.) Secunda & tertia ru- ^{bea} continet ^{deslojny} lepusculi ex argento. Media parmula argentea ornatur panthera seu fera ignivoma nigra coronata.

§. III. Quod primum areolas attinet majoris clypei, duæ *Oedtorum* lineæ diver- ^{Duplex} sa tessera usæ sunt, altera laterculo bipartito, altera lepusculo. Dein utraq; con- ^{tessera dua-} junctæ sunt quadripartitum, sed lepusculo in primum quadrantem collocato. ^{rum linea-}

§. IV. Parmula toti imposita *Berneccium* seu *Perneccium* symbolum continet. ^{rum con-} Nam *Wolfgangus ab Oedt* uxorem habuerat *Elisabetham Dominam à Perneck* filiam ^{juncta,} *Matthæi* sororem *Sebastiani*, qui lineæ unius ultimus 1519. decessit. Porro *Perneccii* ^{Berneck s.} hi æque ac *Losensteinii & Stahrenbergii* ex vetustis *Styria Marchionibus* orti erant: ^{Perneck,} qua causa pantheram *Styria* sed coloribus aliis gestarunt.

§. V. Galeæ sunt tres coronatæ, ex *priori* exsurgit lepusculus argenteus: Ex *se-* ^{Galeæ,} *cunda* ^{deslojny} panthera coronata, cujus collo cuspides aureæ adhaerent, pennis pavo- ^{ninis} ornata: *der Ramin auf dem Rücken.* Tertia insistent duo cornua, transverse secta, quorum prioris superior pars cocco inferior argento tingitur: in altero autem contrarius colorum situs est. Lacinia sunt circa priorem & ultimam galeam argen- ^{teæ & coccineæ,} circa mediam nigra & argentea.

Cap. LXIII.

Com. ab Oppersdorf.

A R G U M E N T U M.

1. Origo. Ex Silesia in Austriam.
2. Antiquiora. Deductio.

3. Scutum.

4. Premium fortitudinis bellica.

5. Apex.

§. I.

Illustrissimi Comites ab *Oppersdorf* ex *Silesia* oriundi sunt, & inde in *Austriam* se trans- ^{Origo.} tulere. In allegato non semel indiculo procerum *Austriacorum* video nomini ^{Ex Silesia} *Oppersdorf* additum annum 1560. quo cum familiis *Eck, Törting & Tanhatsen* ita co- ^{in Austri-} optata sit: alibi legi 1595. sub *Rudolpho II. Wilhelmum Baronem ab Oppersdorf* rece- ^{am,} ptum esse in inferiori *Austria*.

§. II. Cum his satis conciliare nequeo, quæ apud *Celeber. Bucelin. Germ. T. 3. p. 155.* traduntur: quando ille circa principium seculi decimitertii memorat *Berthol-* ^{Antiquia;} *dum de Thierberg & Eberstorf* dein *Oppersdorf*, *Dapiferum Ducum Austria*, cui filios ^{12.} dat *Luitpoldum Dn. ab Oppersdorf & Calochum* seu *Cadalochum ab Hindperg* *Camerarium hereditarium*, qui 1227. claruerit. Autorem autem gentis vocat *Udalricum de Thierberg* dictum *de Oppersdorf*, cui fratrem dat *Marquardum de Thierberg* dictum *ab Hindperg*, à quo *Hindpergii*. Iterum *Joannem Dn. de Ebersdorf* deinde *Oppersdorf* 1300. vocat *Ca-* ^{Deductio;} *merarium hereditarium Austria*. Justam seriem genealogicam orditur à *Joanne* dicto *medio ab Oppersdorf* cognomento *Rolle* ob agilitatem, qui supremus cubicularius *Sigismundi* decesserit A. 1445. Cujus filium *Henricum* iterum vocat *Camerarium heredi-* *tarium Austria*: in ejus filiis *Friderico*, patre *Georgii*, *Joannis & VVilhelmi*, & *VVenceslao* Capitaneo *Briegensi* lineæ in diversum abiire. *Georgio II.* primi filio nati sunt *Georgi-* *us III. VVenceslaus II. Fridericus* Comitum axiomate ornati.

§. III. Scutum repræsentat *Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 29.* quadripartitum, ^{Scutum;} ita ut prima & extrema areola rubea contineat aquilinum caput oblongo collo ex ^{argento,}

argento, auro coronatum. Vidi additum, quod lingua rubeat, & ignis ex ore prodeat. Hæc tessera gentilis esse videtur.

Præmium
fortitudi-
nis bellicæ. §. IV. Areola secunda & tertia aurea ex angulo prodiens brachium incurvatum, armatum & stricto gladio minax (quæ omnia naturali colore tinguntur) continet. Hoc δᾱγμα videtur præmium virtutis militaris esse, in bello Turcico (cujus argumentum apex est) demonstratæ. Quem honorem Georgio II. habendum conjicio.

Apex. §. V. Galeæ duæ clypeo imponuntur: prior coronata sustinet aquilinum caput coronatum, cum laciniis argenteis & rubeis. Posteriori quem phaleræ ex auro & cocco ornant, imponitur Turcica tiara rubea, diademate argenteo ambita, (der Türkens Hut roth mit einem weissen Bund/) Juxta eum sursum protenditur brachium armatum, quod lanceam minio & argento variegatam, & tiara impositam, ex qua pendet vexillum rubrum luna aurea insignitum, apprehendit.

Cap. LXIV.

Com. & Bar. Palfi.

A R G U M E N T U M.

1. Familia.

2. Scutum.

3. Apex.

§. I.

Familia.

EX Ungaria proceribus Perillustres Palfi Barones fuere, inde ad Comitum axioma evecti. Ex ea gente Nicolaus Palfy de Erdeód Comes filius Petri Baronis & Sophiæ Dersfiæ sub Rudolpho II. 1589. inter proceres inferioris Austria receptus est, à quo reliqui Illustrissimi Comites.

Scutum.

§. II. Scuto utuntur in Fürst. Wapenb. P. 3. pag. 30. cyaneo, in quo dimidia rota argentea visitur, ex cujus circumferentia exurgit cervus aureus.

Apex.

§. III. Ex galea coronata δᾱγμα cervi scutarii exsilit. Laciniæ sunt caruleæ & aureæ.

Cap. LXV.

Plessii Duc. de Liencourt seu de la Rocheguyon.

A R G U M E N T U M.

1. Familia. Linea. Ducatus.

2. Scutum. Plessis Liencourt.

3. Schomberg.

4. Pons.

5. Apex.

6. Tituli.

§. I.

Familia.

Lineæ.

Ducatus.

Scutum.

Plessis Li-
encourt.

VEtusta Illustrissimorum Plessiorum, qui de Liencourt denominantur, familia est, & ad Hugonem de Plesseys refertur, qui 1280. sub Philippo Audace rege vixit, pater Joannis Dn. de la Chaise, qui Joannem II. genuit, parentem Macai Dn. de la Chaise & Guilhelmi Dn. de la Perine & d'Orgieres, qui Michaelem suscepit, hic Joannem Dn. de Perigny, la Perine, Ouschamps & Savonieres, Magistrum aula Ludovici XI. & Caroli VIII. quo Carolus, Wilhelmus & Petrus nati sunt: ille Dominus de Savonieres, Dominorum & Marchionum de la Perrine sator fuit, hic Dominorum de Perigny & de Malicorne, iste Dn. de Liencourt Carolum genuit Comitem de Beaumont, Marchionem de Montfort & de Guercheville, Gubernatorem Metensem & Parisinum, quo Rogerius genitus est, Dux de Liencourt seu de la Rocheguyon, A. 1674. mortuus, qui ex filio præmortuo Henrico Com. de la Rocheguyon reliquit neptem Joannam Carolam uxorem Francisci D. de la Rochefoucaud Principis de Marillac.

§. II. Ducis scutum Sammarth. l'Est. de Franc. pag. 302. quadripertitum exhibet. Prima & quarta quadra argentea crucem striatam rubeam continet, qua designatur ipsa familia de Plessis Liencourt.

§. III. Sc-

Plessii de Liencourt seu de la Rocheguyon.

505

§. III. Secunda & tertia arcola aurea continet leonem in medio sectum, cujus superiora rubea, inferiora prasina sunt. Ita notatur gens *Schombergia*, quam *Caspar Schombergius* ex Saxonia in Galliam intulit, cujus filius *Henricus Marecallus Franciæ* genuit præter *Carolus M. d'Espinau C. de Nantueil*, qui Marecallus 1656. masculos clausit, *Joannam*, quæ præfati Ducis Rogerii uxor fuit.

§. IV. Toti imponitur parmula argentea, quam transit fascia ternis baltheis aureis & coccineis exarata: designandæ familiæ *Pontia* (Pons.) Hæc deducta à *Bertrando Dn. de Pons*, qui 1173. vixit & *Elisabetham Tholosanam* uxorem habuit. In ejus posteris *Franciscus Dn. de Pons*, Com. de *Marennas* filios habuit *Franciscum* & *Jacobum B. de Mirambeau*, reliquorum hujus tituli, nec non Dominorum ac Marchionum de la Case satorem. *Franciscus* autem *Antonia* Dn. de Pons nupsit *Henrico Albretano B. de Miossens*, & *Antonia M. de Guercheville*, *Henrico de Silly C. de la Rocheguyon*, & post hunc *Carolo du Plessis Dn. de Liencourt*, ex quo Rogerium Ducem peperit.

§. V. Clypeo insitit galea coronata, ex qua eminet inter duas alas aureas argenteum caput equinum. Laciniæ sunt ex argento & minio. Telamones duo leones aurei.

§. VI. Titulus fuit: *Du Plessis de Liencourt, Dux de la Rocheguyon, Marchio de Montfort & de Guercheville, Comes de Beaumont. Ducatus & Pariatus dignitas Rupiguidonis seu Rocheguyon in Normannia seu Vexino attributa est 1643. 13. Decemb. sed confirmata à curia 1663. 15. Decembr. Ipsa vero Rupisguidonia ab Antonia Pontia genti obtigit, quæ eam à priori marito habuerat. Cui etiam Guercheville debetur.*

CAPUT. LXVI.

Plessii Duces de Richelieu.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Cardinales duo.

2. Sororum posteris, titulorum heredes.

3. Scutum.

4. Pont Courlay. Ducissa d' Aiguillon.

5. Titulus.

§. I.

Quam familiam præclara merita *Cardinalis Richelii* plurimum illustrarunt, *Plessia* à *P. Anseume Palais de l'honn. p. 538. ex Andrea du Chesne hist. Dom. Drocens.* refertur ad *Franciscum I. Dn. de Richelieu*, patrem secundi, avum tertii, qui *Annam le Roy Dn. de Chillou* uxorem habuit, cujus proavia fuit *Joanna de Dreux Beaufort* ex familia regia: *Francisco & Anna* geniti *Franciscus Dn. de la Jabinere*, qui fortibus gestis stirpem illustrem reddidit, *Jacobus Episcopus Lucionius* & his major *Ludovicus M. de Richelieu*, pater *Francisci quarti*, qui genuit præter *Henricum*, qui duello periit, *Cardinales* duos *Alphonsum Ludovicum Archiepiscopum Aquensem & Lugdunensem*, atque *Armandum Joannem* inter Politicos hujus seculi celeberrimum & regionum consiliorum administrum felicissimum, *Ducem de Richelieu & de Fronsac, admiralem Franciæ.*

§. II. Cardinalis sorores fuere, minor *Nicolaa* uxor *Urbani de Maillé, M. de Brezé* mater *Armandi Ducis de Fronsac & de Caumont*, atque *Claræ clementiæ Conde* Principi nuptæ; major *Francisca* post primum maritum *Joannem de Beauveau Dn. de Pimpean* maritum habuit *Renatum de Vignerod Dn. du Pont de Courlay* in *Pictoni-* bus, unde geniti *Maria Ducissa d' Aiguillon*, & *Franciscus M. du Pont de Courlay*, pater *Armandi D. Richelii*, quem Cardinalis avunculus magnis heredem instituit, sed sub conditione nominis & insignium, *Armandi* (seu *Amadori*) *Joannis Baptistæ* Marchionis *Richelii* atque *Emanuelis Josephi* Abbatis.

§. III. Scutum est argenteum tribus rubeis cantheriis insigne. Cui galea coronata incumbit, & laciniæ argento atque cocco tinguntur.

§. IV. Genuinum *δρυμα* familiæ *de Vignerod du Pont de Courlay* ab illo differt, argenteum tria capita aprugna nigra representat, & clypeo coronatam galeam imponit, laciniis dependentibus nigris & argenteis. Qua tessera etiam usa est præfata

R r r

Ducissa

- Ducissa d'Aiguillon.** Ducissa d'Aiguillon Comitissa d'Agenois, Maria de Vignerod, quæ hereditate titulum transmisit ad neptem ex fratre Mariam Magdalenam Theresiam de Vignerod, Ducis Richelii sororem: quæ in scuto quadripertito symbola enarrata Vignerodia & Plessio-Richelia inserit.
- Titulus.** §. v. Titulus est: *Du Plessis de Vignerod Dux de Richelieu, Par Francie, March. du Pont de Courlay, Comes de Cosnac, Princeps de Mortagne, Baro de Barbesieux, de Coze, de Saugeon & d'Albert. Ducatus & Pariatus* axioma cepit 1631. ea conditione, ut ad masculos & foemellas transfiret. Et quidem affixa ea dignitas Richelocio cum Dominiis de Mirabeau, l'Islebouchard, Faye la Vineuse, le Comté de la Chapelle Bellouin en Loudunois, Chinon.

CAPUT LXVII.

Com. & Bar. de Pötting.

ARGUMENTUM.

2. Scutum. Pötting.
3. Schaul in Engelstein.
4. Galea.

1. Familia.

§. I.

Familia. Illustri familia Pöttingia nomen suum sortita videtur à sede jam vasta Pötting prope Murstetten in sylva Viennensi, quæ utraque ad hanc gentem spectarunt, sed dotali titulo ad Althanos translata sunt. G. Bucelinus Germ. T. 3. p. 170. Wolfgangum Dn. de Pöttingen allegat ex equestribus ludis Trevirensibus 1019. sed post aliquot seculorum lapsum Genealogiam orditur à Mainrado 1364. vixit Wolfgangus Pöttinger Rudolphi Archiducis Archippocomus. Accessit demum Baronum, inde Comitum titulus.

Scutum. §. 11. Insignia scuto constant quadripertito: cujus prima & ultima area rubea continet duo ligna jugi equini (Sibm. Wapenb. P. 1. p. 87. qui eos nobilitati Bavarice annumerat, vocat *Stummet-hölzer*. Alii *zwo gelbe creutz-oder schragenweiß ge-schrenckte Rosänzen* /) ex auro. Quæ tessera est gentilis.

Pötting. §. 111. Laterculus secundus & tertius rubeus canem venaticum continet argentatum cum millo aureo. Ita notatur familia Schauliorum in Engelstein. (die Schaulen zu Engelstein.) Ratio hujus gestaminis est ex matrimonio Wolfgangi de Pötting & Maurstetten atque Catharina Schaulia in Engelstein Joannis filia: quibus parentibus præter alios nati Sebastianus, Leopoldus & Caspar posteritatem habuere.

Schaul in Engelstein. §. 111. Laterculus secundus & tertius rubeus canem venaticum continet argentatum cum millo aureo. Ita notatur familia Schauliorum in Engelstein. (die Schaulen zu Engelstein.) Ratio hujus gestaminis est ex matrimonio Wolfgangi de Pötting & Maurstetten atque Catharina Schaulia in Engelstein Joannis filia: quibus parentibus præter alios nati Sebastianus, Leopoldus & Caspar posteritatem habuere.

Galea. §. 111. Galea premunt clypeum duæ coronatæ: ex quarum prima expanditur jugum alarum rubearum, inter quas apparet figura primi laterculi: Ex secunda emergit canis venaticus argentatus, coronatus & tribus plumis struthionis cocco & argento infectis fastigiatus, millo aureo. Lacinia dependent hinc rubea & aurea, isthinc rubea & argentea.

CAPUT LXVIII.

Bar. de prag.

ARGUMENTUM.

2. Linea.
3. Scutum. Apex.

1. Familia. Bona.

§. I.

Familia. Illustrium Baronum de Prag seu Praga familiam isto elogio ornat Wolf. Lazius de migr. gent. L. 6. p. 180. *Marescalci de Praga ex Bohemia in Carinthiam migrarunt, ubi post mortem Dominorum de Aussenstein, quibus sanguinis erant vinculo juncti, Marescalci munus impetrarunt: deinceps à Ducibus Austriae feudis accumulati, & in Austriam pervenerunt, ubi adhuc manent. Porro quæ in Carinthia possidebant, Druggen, Wolfseck & Schoneck divenditis, in finibus utriusque Austriae compararunt Weitra, Wind-*

Windbag, Arbing & Ratenstein. Enumerat vero *Fridericum*, qui vixerit circa 1460. *Franciscum* circa 1490. qui in Carinthia possederit *Oberdrugsen, Presberg & Saaneck, Erasmus*, qui primus in *Austriam* concesserit, constitutus à Friderico III. *Præfetus Austriæ supra Anasum*, ubi & feuda in *Machlandia* comparavit *Windbag* (unde *dein Barones dicti*) *Arburg & alia, Ladislaum* qui ab Henrico C. Hardek *Weitram* sub Maximiliano emit.

§. II. Gabr. Bucel. Germ. Tom. 3. pag. 171. gentem orditur à *Joanne Prager* *Lineæ*, seu *de Prag*, patre *Ladislai L. Baronis de Prag, Dn. in Windbag*, qui 1514. obiit. Ex ejus filiis *Joanne & Andrea*, diversæ ortæ sunt *lineæ*: iterum in *Andreae* filiis *Christophoro & Friderico*, nec non ex *Christophoro* nepotibus *Joanne Christophoro* atque *Ladislao*.

§. III. Scuto utuntur *rubeo*, in quo confidet *simia aurea*, collum revincta *catena* *Scutum*, *ferrea*, quam per posteriores pedes transeuntem anterioribus sursum levat. Eadem *Apex*, *simia galeæ coronatæ* insidet; circa quam pendent *lacinia cocco & argento* (si sculptoris diligentiam accusare liceret, aurum malleum) tincto.

CAPUT LXIX.

Bar. de Präsing.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Deductio. Lineæ.*2. *Scutum.*3. *Galea.*

§. 1.

Ilustres Barones de *Präsing* ex Comitatu *Cileiensi*, ubi vastatum castrum (*Seder* *Familia*, *burgstall*) & Parochia *Präsing* sita, per *Carinthiam* in *Austriam* penetrarunt. In *Carinthia* tamen situm est *Dominium Stayn*, cui *Baronia* titulus adhæret. Præter illud *Lazio* teste *de migr. gent. L. 6. p. 203.* alia quædam possident in agro, quem vulgo *Jauntall* appellant. Ex his enumerat d. loc. *Lazius Hartovicum* 1260. *Hermannum* 1370. *Joannem & Diepoldum* 1388. *Joannem & Leonardum* *Dominos arcis Suaneck* *Deductio* in agro *Cilejensi* 1458. *Leonardum II.* præfectum *Windischgracii* sub Maximiliano. *Leonardum III. & Baltasarum, Præsides Austriæ supra Anasum.* Ab hujus *Baltasari* *Lineæ* filiis apud Bucelin. Germ. Tom. 3. p. 172. *Francisco, Joanne, Josepho, Davide & Rudolpho*, totidem *lineæ* cepere.

§. II. Scuto utuntur non *fasciis duabus* exarato, ut apud Bucelinum pingitur: sed *Scutum*, uti rectius à *Sibm. Wapenb. P. 1. pag. 27.* exhibetur, ex sinistro angulo *diagonaliter* sectum, superiori parte *tessellatum nigro & auro* (tessellas quatuordecenas vel quindenæ utriusque tincturæ, alii tamen pauciores pluresve volunt) *inferiori totum nigrum.*

§. III. Coronata galea clypeum premit, ex qua expanditur jugum alarum, typo *Galeæ*, scutario affectarum. *Lacinia circumvolitant aureæ & atræ.*

CAPUT LXX.

Com. & Bar. de Pucheim.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Nomen.*3. *Scutum.*2. *Ex Scotia. Deductio. Lineæ.*4. *Parmula media.*5. *Galea.*

§. I.

Pucheimiorum Baronum & Comitum familia antiquitate & aliis decoribus jam diu in *Familia*, *Austria* illustris est. Et nomen videtur sortita esse à dynastia *Pucheim* supra *Ana-* *Nomen*, *sum pro Facklebruck*, quam diu possederunt, & demum à Principe ejus loco permutationis titulo *Littschau* accepere. Alii putant prius dictos esse *Dapiferos* seu *Truchsesios de Veldsperg*, quod hereditarium munus Rex *Ottocarus Bohemiæ*, tum *Austriæ* Dominus, circa 1276. illis concessit.

- Exscotia.** §. 11. Alii gentem ex Scotia allegant, ubi adhuc superstit familia de *Boucan* seu *Poucan*, cujus scutum *cerulum aureo mergite* insigne sit: quæ etiam apud majores sententia tenuit, eamque sequitur Celeberr. *Gabr. Bucelinus T. 2. Germ.* Primum vero recenset *Alexandrum Cumineum de Puchheim*, qui Richardo rege, quem secutus erat, ab Archiduce capto sedem fixerit in Austria 1193. Huic filius datur *Pilgramus Dn. de Puchheim* 1235. isti *Albertus*, qui primus *Dapifer Austriæ* 1276. ab Ottocaro declaratus est, quod ex eo munus familiæ hereditarium redditum est. Hic pater fuit inter alios *Pilgrami II.* iste *Pilgrami* seu *Peregrini Archiepiscopi Salisburgensis*, qui 1397. decessit, *Joannis & Henrici*, in quorum filiis posteritas defecit, atque *Alberti III.* qui communis linearum diversarum parens est, ex filiis *Pilgramo IV. Alberto IV. Alberto V. & Georgio*, sed secundi & quarti posteritas itidem diuturna non fuit. *Peregrino* seu *Pilgramo* cognomento *Juniore* natus *Pilgramus junior & Joannes*, alterius *Joannis* pater, avus *Hartneidi*, quo natus *Vitus* autor lineæ *Hornensis*, & *Joannes*, quo nati *Michael Ludovicus, Joachimus, Sigismundus, Wolfgangus*, qui omnes genuere liberos: primus pater fuit *Joannis Christophori*, hic alterius *Joannis Christophori, Comitis* axiomatic ornat: quo iterum geniti *Joannes Rudolphus* Ferdinandi III. supremus aulæ præfectus, *Otto Fridericus Episcopus Labacensis*, & *Joannes Christophorus Campi* Marescallus. Alter capitalis ramus est *Dominorum de Rabs & Krumpach*, ortus ab *Alberto V.* *Pilgrami* supra dicti fratre, qui tamen ipse etiam in varias denuo lineas distinctus nunc quoque superest.
- utum.** §. 111. Insignia repræsentantur in *Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 33.* Ubi scutum quadrifidum, in prima & quarta arca *nigra tres mergites avenæ ex auro* continet, antiquum & gentile symbolum: in secundo & tertio alveolo *argenteo fasciam rubeam* refert. Quæ tessera nonnunquam sola usurpata, deinceps cum altera eodem scuto sub Maximiliano I. inserta est.
- Parmula media.** §. iv. Media parmula quadris his incumbens *rubea* complectitur *leonem argenteum, aurea corona* redimitum, & ex eodem metallo *catena* revinctum. Hanc tesseram Baronibus *de Rabs & Krumpach* Ferdinandus I. concessit. Quid vero eo symbolo designetur, mihi non satis constat.
- Galeæ.** §. v. Scuto huic imponuntur tres galeæ, omnes coronatæ: Prima continet mergitem ex scuto repetitam. Alteri insidet leo coronatus & catenatus. Tertia, quæ sine clathris prisco more formatur (*stechhelm*) sustinet jugum complicatum alarum argentearum, fascia rubea exaratarum. Hujus galeæ coronam *Pilgramus Provincialis* Marescallus 1430. obtinuit.

CAPUT LXXI.

Bar. de Rappach.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Bona.

2. Deductio familia. Tituli.
3. Scutum.
4. Apex.

§. 1.

- Familia.** Illustres Baronum de Rappach familia à multo tempore in Austria floret, quo olim ex Styria (ubi domicilium Rappach subter Strechau prope Rotenman inhabitasse dicuntur,) transierant. Unde veteres etiam suas fundationes & sepulturam Viennæ habent ad Minoritas. Possedere etiam aliquandiu Prunn, necnon Falckenstein seu Valckenstein in Enstal, Schvvechat, Erdberg, Achau, Simoning, & alia in Austria.
- Bona.** §. 11. Genealogiam *VV. Laz. de migr. gent. L. 6. p. 213. & Gabr. Bucelinus Germ. T. 3. p. 184.* deducunt ab Henrico, qui circa 1322. apud Albertum Ducem Austriæ Præfectum curiæ egit. Hujus filius Henricus iterum Rudolphi Austriaci aulæ Præfectus fuit. A quo reliqua gens descendit. In ea Dominorum titulus in usu fuit, dein alio
- Deductio Familæ.** Baronum commutatus.
- Tituli.** §. 111. Scutum simplex est & argento tinctum permeatur rubeo seu baltheo seu rivo diagonali, ut nomini respondeatur Rotbach olim, dein contracta & corrupta voce

voce *Rappach*. Hunc rivum ex sinistro angulo derivat *Sibmach*. *Wapenb.* P. 1. p. 30. rectius Bucelinus ex dextro.

§. IV. Ex coronata galea expanditur *jugum alarum argentearum*, quas singuli *Apex* balthei vel horum in modum rivi diagonales transeunt dexter alter, alter sinister. *Latinæ* sunt ex argento & minio.

CAPUT LXXII.

Com. & Domini de Rappolstein seu *Rupis spoletanae*.

ARGUMENTUM.

1. *Familia bona. Rappolstein. Hohenack.*
2. *Immediate sub imperio. Exempti ab Austriacis. Sub Francia regis potestate.*
3. *Origo gentis. Ex Spoletanis Ducibus. Rochus. Traditionis testes. Duces de Urslingen.*
4. *Gentis deductio.*
5. *Continuata. Margareta Ducissa Lotharingia. Maximinus. Wilhelmus.*
6. *Elogia Wilhelmi Eq. A. V. Ulrici. Egenolphi. Eberhardi. Philippi Ludovici. Georgii Friederici. Joannis Jacobi.*
7. *Privata autoris erga familiam obligatio.*
8. *Circa insignia Sibmacheri error.*
9. *Scuti area.*
10. *Rappolstein. Urslingen. Weinsperg.*
11. *Hohenack.*
12. *Geroldseck ad Vogasum. Wangen.*
13. *Apex Rappolsteinus. Saracenus à Conrado stratus.*
14. *Galea Hohenaccia.*
15. *Geroldseckia.*
16. *Titulus. Rapoltenstein. Rapperswyla.*
17. *Christiano Com. Pal. à Rege successio collata.*
18. *Duces Urslingenses. Bona eorum vendita.*
19. *Weinspergii Domini. Successio.*
20. *Dignitas hereditarii Imperii Camerarii.*
21. *Reichelsperg ad Herbipolitanos, nunc Schœnbornios.*
22. *Trautmansdorf.*

§. I.

R Appolsteiniorum Comitum Dynastarumque Illustrissima familia, quæ quod *Familia bona.* res attinet, nuper demum anno 1673. in *Joanne Jacobo Comite*, heroe non avorum magis quam propriis virtutibus incluto, defecit, à pluribus seculis Alsatiam superiorem ornavit, ejusque non exiguam portionem in potestate habuit, cujus tamen particulæ jam à tempore plurimo ad alios non uno titulo delatæ sunt : ipsum verò Dominium *Rappolsteinium & Hohenaccium*, (quorum illud ita dictum est ab arce Hohen-Rappolstein, quæ vetustate nunc collapsa cum duabus aliis uni monti insidebat, & Rupisvillæ seu Rappolsvillæ in radice ejus inter Colmariam & Selestadium ad latus sitæ imminet, hoc ab alia arce Hohenack, quæ valli Urbis seu d'Orbes (*Urbisthal*) in monte incumberebat, donec à præfato ultimo Domino, ejus incommoda tempore belli experto, destrueretur) in potestate ad extremum permansit.

§. II. Gavisa est familia pari cum aliis Comitibus & Dynastis jure, ut *sine medio subesset Imperio*, unde in Comitibus etiam eorum subscripta nomina leguntur. Inde verò paulatim à Serenissima Austriaca familia, cui plures inservierant, & vicissim præclaris munis ornati erant, eximi hæc cepit, atque ditionibus hereditariis annumerari, quod factum est superiori seculo. Unde cum anno 1648. pace Monasteriensi Alsatia Austriacæ Franciæ transcriberetur, res propè absuit ab eo, ut ab Austriacis provinciis iterum separatæ ditiones Rappolsteinicæ immediato statui restituerentur, hancque gratiam Svecorum favori & Wirtenbergici Ducis pro affini officiis Franci indulgentiæ credebantur : aliorum verò malevolorum, quo minus res optatum exitum sortiretur, obstitit invidia : unde eadem ditiones cum aliis Austriacis in Alsatia ab Imperio avulsæ & Francis earum summa potestas tradita est : sub quibus etiam hactenus perseveravit.

§. III. Quod ipsam stirpem concernit, ejus origo juxta cum aliis antiquitatis renebris obvoluta est. Si veterum sequamur traditionem, *Rochus* ex Ursinorum familia vel factione, *Spoleti Dux*, Italia pulsus in Alsatia consedit & quædam emit, atque vel ipse vel posteriarcem condidit, *Rochspoletin* seu à *Roch* seu à Gallorum *Roche* dictam, ex quo corrupta dictione *Rappolstein*. Fidem hæc traditio habuit in ipsa familia : unde *Wilhelmus* in literis ad Consil. Wirtenbergicos 1514. scriptis ita loquitur : *Nachdem unsere vordere / vertriebene Herzhoge von Spolet gewesen / und*

Fürstlichen Staat nicht mehr halten mögen / haben sie und wir den titul / Herren zu Rappolstein / uns genommen. Ita hæc de Rocho canit *Joh. Paulus Crusius* in encomio Rappolstein: præfixo *Syllogæ numism.* *Joh. Jac. Luckii.*

*Ille sibi Alsatia partem parat are corusco,
Hic ubi declivi placide delabitur Ellus
Valle, supraque caput miratur in aethere montes.
Sed tamen ut memorare queant primordia sedis
Et nati natorum & qui nascentur ab illis,
Rupe super celsa regales construit arces.
Roch-Spoletin voluit patria quas voce notatas,
Rappolstein nostra solitas atate vocari.
Hinc fuit Alsatia non laus hæc ultima dudum,
Una rupe super tres arces posse videri.*

Duces de Urslingen. Conf. *Wolf. Laz. de migr. gent.* L. 3. p. 109. *Hieron. Henning. Theatr. Genat.* T. 3. P. 1. p. 443. *Bernh. Herzog. Chron. Alsat.* L. 5. p. 130. Porro qui ex Italia venerint, tres fratres fuisse dicuntur, à quorum altero *Duces Urslingenses* seu *Schiltacenses*, ab altero *Weinspergii Domini*, ab uno vel alterius ex illis filio Rappolsteinii nostri exorti. Duos fratres facit *Petrus ab Andlo* (qui seculo decimo quinto vixit) de *Imp. Rom.* L. 1. c. 15. (ubi vid. *Marq. Freherum.*) Idem quoque de famosis *Baronibus de Roppelstein* legitur, quod tempore *Conradi II. Imperatoris Sveviæ Ducis nobilissimi Principes de Spoletano* fratres Germani per eundem *Conradum*, eò quod sibi rebelles existerent, de *Spoletano Ducatu* propulsi fuerunt, quos cum *Imperator* secum in *Germaniam* duxisset, unus in *Svevia* propè oppidum *Rotvvyl* castrum *Urslingen*, (quod denominari sic voluit, eò quod de genere esset *Ursinorum*,) fundavit: qui ab eodem castro titulum contrahens à *Svevorum* gente primum *Dux de Urslingen*, postea de *Schiltach* nuncupatus fuit. Alter verò frater *Alsatiam* intrans, prope *Galliam*, *Baroniam de Roma* à progenie in progenies *Baronum* deinceps nominavit. Et quamvis titulos progenitorum abdicassent, paternam tamen arma fratres illi minimè variarunt. Sed antiquior est memoria *Rappolsteiniorum*, quàm ut *Conradi II. vel III.* (qui solus *Svevus* fuit) ævo in *Germania* ceperint. Eadem ferè verba etiam sunt *Fælic. Malleoli dial. de nobil. & rusticit.* apud *Mart. Crus. annal. Svev.* P. 2. L. 6. c. 8. p. 96. Nisi quod *Ducatu Spoletano* à *Romanis* sibi vicinis fratres expulsos dicat, & *Baroniam de Rapolzstein* nominet.

Gentis deductio. §. IV. *Rochum* excepisse dicuntur filius, nepos, pronepos *Ortolphus*, *Wipoldus*, *Wilhelmus*, quos in ludis equestribus *Rotenburgicis*, *Trevirensibus*, *Augustanis* 942. 1019. 1080. recensent. Hoc, natus *Anshelmus pius*, qui *Godofredum Bullionem* comitatus ad *Gibellum* cecidit. Conf. *Robert. Monach. Histor. Hierosol.* L. 8. p. 73. & alios autores in *Gestis Dei per Francos* P. 1. Filius *Conradus* dicitur *Conradum III. Imperatorem* 1047. comitatus in orientem, ibique *Saracenum* statura gigantea, qui *Cæsarem* ad monomachiam provocaverat, singulari certamine stravisse, & ob hoc in rei gestæ memoriam hermam apicis loco gestandum obtinuisse. Hunc excepit filius *Rudolphus*, cujus nomen servavit equestris ludus *Tigurinus* 1165. Istius filium *Egenolphum* matrimonium *Gertrudis* filiae *Theodorici Dn. Hobenaccie* auxit: His natus *Ulricus*, qui cum uxore *Guta Comite Egesheimia* 1176. coenobium *Paris* fundavit: Parentes *Egenolfi*, qui *Fridericum II.* in expeditione Orientali comitatus dicitur, *Ulrici senioris* & *Anselmi prudentis*. Ille cum uxore *Elisabetha* sepultus est *Colmaria*, crediturque ea vidua *Friderici* seu *Theodorici Ducis Lotharingie*, filia autem *Alberti I. Imperatoris* fuisse. (si tamen tempus, quod non videtur, congruit:) Hic in thoro habuit *Sigisbertam Landgraviam Alsatiae* seu *Elsam Sigisberti* filiam. *Ulrico Ulricus IV.* seu *Junior* & *Henricus*, *Anselmo Hermannus* & *Ulricus III.* nati sunt. *Ulricus junior* cum patruo *Anselmo* ab *Imperatore Henrico* jus in oppidum & suburbium *Keisersbergium* accepit, sed filium non reliquit. *Ulricus III.* 1273. cum patrueli cognomine à *Rudolpho Imperatore* 260. marcas argenti accepit ob res præclare gestas. Sed non nisi filias habuit. *Hermannus* verò plures filios reliquit, unde simul tres quatuorve *Domini* præfuere, & arcem *Hoben-Rappolstein*, tum superiorem & inferiorem partem oppidi *Rupisvillani* incoluere. Et quidem lineæ reliquæ defecere, *Henrici* & *Hermani* filius progenies durabilis fuit. Hunc frater *Anshelmus audax* ditione depulerat, sed Impera-

Imperator restituit. Conf. de istis motibus *annal. Dominican. Colmar.* editos à Chr. Urstisio ad ann. 1279. 1280. 1283. 1287. 1288. 1290. 1291. 1292. 1293. 1296. 1303. & P. 2. p. 48.

§. V. Henrico natus est præter *Henricum & Ulricum* Canonicum Basileensem *Joannes*, qui Ludovico Bavaro fidus, & aliquot millium cataphractorum strenuus Dux 1363. mortuus, præter *Henricum, Ulricum & Hugonem* Argentineses Canonicos, quorum hic Præpositus fuit, inprimis filios habuit *Ulricum VII. & Brunonem*. Ille ex *Herzlanda Fürstenbergia* filiam genuit *Herzlandam*, quæ cum puella *Joanni Habsburgio Comiti*, ipsi quoque impuberi, desponsata esset, ab eo deinceps, quod impotentem causaretur, divortit, & *Henrico Com. Saruverdensi* 1378. nupsit, iterumque *Joanni Comiti Lupfensi*. Ob quod varii motus & bella. Post *Herzlandam*, uxorem meruit *Ulricus Margaretam filiam Friderici III. D. Lotharingici* ex *Elisabetha Austriaca* (unde forte error, quod *Elisabetha Ulrico seniori* nupta fertur, quæ socrus fuit) prius 1337. *Wenceslao* Lucenburgio Joannis Regis filio desponsatam, sed cum non successissent nuptiæ, *Ulrico nostro* nuptam: luculento testimonio, quo loco *Rappolsteinii* *Lotharingicis Genealogiis* non legebatur, exprimitur à *P. Anseume Palais de l'honneur* p. 427. *Brunoni* nupsit *Joanna Blamontia & Agnes* seu *Anna Gransonis*. Ob illam lis fuit de *Blamontia* successione cum *Joanne Dn. Novocastrensi*. vid. *Gollut. Mem. de la Fr. Comte L. 8. c. 7.* Ex filiis *Brunonis*, qui Gallis adversus Anglos, & demum *Burgundicæ domui* militavit, inprimis inclaruit *Schmasmannus* seu *Maximinus* (vitiosè *Maximilianus* *Antonium D. Lotharingæ* suo sumtu 64. equites adduxit, & cum 32. nobilibus ad *Valdimontium* cecidit. Ille in *Burgundica* educatus aula domui fidele obsequium præstitit, ut postea dignus haberetur, cui *Catharina Philippi Ducis* filia, *Leopoldi Austriaci* vidua, promitteretur, quod tamen conjugium effectum sortitum non est. Idem circa 1430. fervente in Gallia civili bello *Carolo VII. regi* adversus *Aurelianenses* 336. equites suis adduxit sumtibus, unde cum deinceps exercitum *Rex in Alsatiam* sub *Armeniacensi Duce* (unde exercitus à *Duce, D. d'Armignac*, dictus *die arme Becken* quasi *Arminiacken* & quod hinc inde in *Chronicis* legitur, *der Becken-frieg*) missus fuit, *Maximini* ditiones sine læsione relictæ, cum tamen magna pars *Alsatiæ superioris* tum devastata sit. Demum *Alsatiæ præses* & citeriorum *Austriacarum provinciarum* *Advocatus (Landvogt)* à *Cæsare & Austriacis* creatus est. Sed & eundem *Sigismundus* 1436. *Protectorem concilii Basileensis & Vicarium suum* constituit. Ex ejus filiis *Caspar Brunonem* genuit, qui *Furtelbacenses metalli fodinas* reperit. *Maximinus* autem seu *Schmasmannus II.* *Maximiliano I. Imperatori* à consiliis fuit, nec non comes *Joannis Com. Solmensis Palæstinam & Sinai montem* religione illius temporis iustravit (*Historia peregrinationis vernaculo sermone conscripta, & cum aliis uni tomo insertis impressa extat numero quarta*,) *Wilhelmus* vero à *Sigismundo Austriaco* itidem *supremus Capitaneus & Præses* seu *Advocatus Alsatiæ* dictus *Joannam Novocastrensem* (cujus mater *Margareta Castrensis* ex *Regio Lusitanorum* sanguine descendit) uxorem habuit: ab ea verò amplissima hereditas in *Burgundia* ad *Wilhelmum* delata esset, nisi aliorum potentia juri ipsius obstitisset.

§. VI. Patri *Wilhelmo* alius *Wilhelmus* successit, & avita decora plurimum auxit, cum tribus Imperatoribus *Maximiliano I. Carolo V. & Ferdinando I.* officia præclara exhibuerit. Inprimis *Maximilianus* ob sanguinis cum *Habsburgicis* propinquitatem ei cognati titulum tribuit, eumque *Consiliarium intimum, aulæ Magistrum, supremum Capitaneum & Præsidem Alsatiæ*, quo honore avus & pater item defuncti, constituit. Per eum 1513. in comitiis *Wormatiensibus* propositionem statibus Imperii fieri jussit: nec non 1517. ad *Augustana comitia*, ut status ad *Cæsaris adventum* detineret, eundem legavit. Bellicam virtutem ejus testatur *Italica expeditio*, cum 1509. *Imperii vexillum* sibi creditum primus in oppugnatione *Paduæ* in manibus hujus fixerit: sed & *rusticorum seditio* hoc duce ante alios in *Alsatiâ* compressa est. *Carolus* eum 1516. aureo vellere ornavit: cumque una vice 20. equites eligerentur, in quibus *Emanuel Rex Lusitaniæ & Ludovicus Ungariæ Rex*, nec non *Hispani Duces Alba, Escalonæ, Infantatiorum, Vejaris, Najaræ, Cardonæ* numerantur, hic ordine quintus fuit. vid. *Joh. Jac. Chifflet. Inf. Eq. A.V. n. 144.* Cum 1547. moreretur, *Georgium* filium reliquit,

Continuata.

Margareta Ducissa Lotharingæ.

Maximilianus.

Wilhelmus.

Elogia Wilhelmus Eq. A. V.

quit, qui verò altero anno *απαις* parentem secutus est: Alium verò filium habuerat *Ulricum*, qui in Ticinensi prælio Carolo V. fortem operam navavit, & è lectis B. Lutheri libris, quos clam parentibus conquirebat & comparabat, veritatem agnovit. Eiusdem uxor *Anna Alexandria C. Fürstenbergia* non minus ex iisdem Evangelium hauserat, de mariti sententia ignara, donec tandem alter alteri, quod in corde foverant, aperirent, mutuo cum gaudio: utriusque in illa confessione, cum ea periculo non vacaret, constantia maxima fuit. Conf. *Cyriac. Spangenh. Adelsp. P. 2. l. 6. c. 41. p. 64.* *Ulricus* 1531. ante patrem in fata concessit, vidua ad 1585. superfuit, summaque fide & cura *Egenolphum* filium educavit, qui dein avo & patrueli successit, pacis artibus, pietate atque literarum patrocinio clarissimus. Cum in Alsatiam Henricus II. R. Franciæ exercitum duxit, hic per affinem *Joannem B. Heideccia* ruinam à patria avertit. Eo natus est *Eberhardus*, qui Matthiæ Imperatoris & Maximiliani Archiducis cubicularius, illius nomine 1616. nec non Ferdinandi II. Imperatoris 1619. 20. 21. 25. frequentes legationes in maximi momenti negotiis obiit, & causis dijudicandis aut componendis Imperiali autoritate delegatus est: cæteroqui magnificentia, iustitia & literis inclutus vir. Eo nati tres filii, ut uno tempore quatuor dynastæ viverent in matrimonio aut matrimoniis idonei, quod ab aliquot seculis factum non erat, sed interituræ familiæ ultimum illud decus. *Philippus Ludovicus* minimus natu patre vivo, non nisi ab aliquot mensibus maritus 1637. decessit: *Georgius Fridericus* natu maximus, specie verenda corporis & omnibus virtutibus, quæ vitam aulicam ornant, cum paucis comparandus, patri successit, sed moriens, 1651. non nisi *Annam Elisabetham* reliquit *Christiano Ludovico Com. Waldeccio* deinceps elocatam. Ultimus *Joannes Jacobus* cum fratre & post eum ditiones rexit, oculorum usu pluribus annorum decuriis orbis, sed mentis acie tanto perspicacior, prudentia, pietate, beneficentia, clementia & optimo regimine immortale elogium promeritus est, & incredibile fui, cum 1673. decederet, relictis *Catharina Agatha Christiani Com. Palatini Rhenani* conjuge, & *Anna Dorothea* filiabus, reliquit desiderium.

§. VII. Mirabitur lector, quod in recensendis Rappolsteiniis decoribus & Dynastis fuerim quàm alibi prolixior, sed dabit hoc pietati, qua Illustrissimæ domui studia nostra obstricta sunt, cui per 40. annos & amplius pater meus *Ioh. Philippus Spenerus*, Philippi Ludovici Ephorus & itinerum ejus comes, deinceps vero domus hujus Consiliarius & archivi curæ præfectus, nec non totidem annis avus maternus *Joannes Jacobus Salzmannus* consiliis & Rupisvillæ præfectura, tum ad ejus usque finem affinis *Joachimus Stollus* sacrorum primaria cura, & germanus frater *Philippus Henricus Spenerus* Weieræ vallis administratione fidelia servitia præstiterunt, ab eadem omnibus vicissim gratiæ documentis atque beneficiis exculsi. Nec minus ea, quibus ultimus, videlicet Illustrissimus Comes *Joannes Jacobus* ejusque conjux Illustrissima *Anna Claudia Rhingravina*, memetipsum obruerunt, beneficia postularunt, ut hac occasione, quod solum possem, gratitudinis statuerem monumentum, ea quæ publicis scriptis juncta nullibi extant, hic colligens, & posteritati gentis à tot seculis clarissimæ memoriam commendans.

§. VIII. Quod insignia gentis attinet, in *Sibm. Wapenb. P. 1. p. 19.* ea conspiciuntur sub *Baronum* titulo, de quo erat ut conquereretur Illustrissima familia, post majores suos *Principes*, *Dominorum* & aliquando *Comitum* nomine appellari svera, non æque *Baronum*, prout hi gradu Comitibus inferiores sunt: nisi quod eadem pagina, aliæ stirpes etiam recensentur non dissimili dignitate conspicuæ. Præterea ille in sculptura commissus est error, ut *Hobenaccio* symbolo *Geroldseccium* præponetur, quod vel ipso titulo indice fieri non oportuit.

§. IX. Dispositio, qua uti solebant, illa erat, ut quadripertito scuto media parmula incubaret *argentea*, tribus *scutulis coccineis* ornata: Primam areolam & quartam iterum *argento* tinctas exornabant *terna capita corvorum* (an aquilorum?) *nigra avulsa*, *auro* coronata: Secundam & tertiam itidem *argenteas plinthis* seu *chedis cæruleis* sparsas, singuli implebant *leones rubei*, linguis, falcibus & coronis aureis.

§. X. Parmulæ tres ipsam dynastiam *Rochispoletanam* seu *Rappolstein* (Gallis *RibeauPierre*) cujus primaria civitas *Rupisvilla* seu *Rappoltsvilla* (patria mea) Dynastis sedem præbuit, designat. Ducibus *Urslingensibus* in *Wapenb. P. 5. pag. 1.* nec non Comitibus

Ulrici.

Egenolph.

Eberh.

Phil. Ludovici, Georgii Friderici.

Joannis Jacobi.

Privata autoris erga familiam obligatio.

Circa insignia Sibmacheri eror.

Scutiarex.

Rappolstein. Urslingens.

Comitibus in Weinsperg P. 2. p. 12. itidem tres parmulae assignantur, sed tinctura inversa *argentea in area rubra*: nam ejusdem prosapiae creditas familias ex §. 3. liquet. *Weinsperg.*
Quæ de insignibus his à Sigismundo Imperatore pictoribus celebribus, dictis Die Gunkern von Prag/ qui extremam manum turri Argentinensi indiderunt, concessis *Crusius* memorat *annal. Suer.* P. 3. c. 5. p. 213. ibi videre est.

§. XI. Corvorum capita *Hohenaccium* Dominium notant, *feudum olim Austria-* *Hohen-*
cum, quod vallem *Urbiam* (vel d'Orbes) & alia complectitur. Hoc Dominium secu- *ack*
 lo duodecimo *Gertrudis* Theodorici *Hohenaccii* filia marito *Egenolpho* at-
 tulisse dicitur.

§. XII. Leo inter plinthides *Geroldseccium* Dominium ad *Vogasum* prope *Taber-* *Gerolds-*
nas (quod distinguendum ab altero *Geroldseck* ad nigram sylvam seu *Hohen-Gerolds-* *eck ad*
eck, de quo L. 1. c. 19. n. 8. egimus) notat. De hoc consulatur *Bernh. Herzog. Elsf.* *Voga-*
Chron. L. 5. p. 112. Jus vero Domini, quod *Argentinensis Episcopatus* *feudum* fuit,
 ad *Rappolsteinios* per matrimonium allatum credo. Nam *Henricus Rappolsteinius*
Susannam Geroldsecciam, & filius ejus, qui 1363. mortuus est, aliam ejusdem gentis
 conjuges habuere. Eundem leonem *Geroldseccium* *Sigismundi Imperatoris* benefi-
 cio suis inferuere scutis nobiles de *Wangen*, post extinctum 1413. *Dominorum fami-* *Wangen.*
liam. vid. *Herzog. Elsf. Chron.* L. 6. p. 286. *Wapenb.* P. 1. p. 133.

§. XIII. Galea huic scuto tres imponuntur, sed ordo earum, qui in *Sibmacheri* ar- *Apex*
 moriali conspicitur, invertendus est, quod de areolis etiam diximus. Media galea, cu- *Rappol-*
 jus lacinia argentea & rubra, *hermam virilem* refert seu *imaginem Saraceni brachiis* *steinus.*
destitutam, argenteo amictu, pectore tres parmulas deferentem: capite sustentem *pi-*
leum turbinatum argenteum, ora minio redueta, ornatum penna phasianica nigra au-
reis scintillis variegata antrorsum eminente. *Chifflet.* Gallicè ita eloquitur *Inf. A. V.*
E. n. 144. Un bust d'homme vestu au blason du sur le tout, le tout, le collet de gueules,
le bonnet pointu d'argent, rebrassé de gueules, à une plume de faisan de sable mirailé
d'or sur le devant. Germ. apud *Herzog. Ein Männlein ohne arm in weisser fleis-*
dung/ in der brust drey rothe schildlein / hat auff einen gelben Türckischen spitzhut.
 Originem hujus *hermæ* *Conrado* Domino tribuunt, qui strato ad *Damascum* *Sarace-* *Sarace-*
no hoc virtutis à *Conrado Imperatore* 1145. insigne reportaverit. vid. ex *Henr. pan-* *nus à*
talzone Limn. Jur. publ. in add. T. IV. ad 6, 6. pag. 64. De hoc ita canit supra allega- *Conrado*
tus J. P. Crusius: *stratus,*

Ergo futurorum seclorum ut gesta nepotes
Conradi memori retinerent mente reposta,
Incrementa ferant generosa insignia gentis
Rappolsteiniacæ. mediaque imponitur atrox
Et caput & pectus galea, sed crine tricate
Saraceni hujus pugna indelebile signum.
Sic dum Conradus Conrado certat amore:
Rursum Conradus Conrado certat honore.

Aliis observatum, nonnunquam *Rappolsteinios* diversis usos galearum apicibus. Hinc
 videre est, galeis impositas imagines virginis, aliquando sine brachiis, crinibus voli-
 tantibus. Nonnunquam tabulas duodecim angulorum, quorum singulos totidem
 pennæ pavoninæ ornant, in medio autem cauda pavonina comparet.

§. XIV. Prima galea coronata, quæ *Hohenaccensis* est, in *Sibmachero* jugum ala- *Galea*
 rum nigrarum expansum sustinet: nec omninò refragor, si sola pingatur, ex- *Hohen-*
 pandi alas posse. Convevit tamen familia ita potius locare, ut altera post antero- *accia.*
 rem majori sui parte lateat. Tum ante alas conspiciuntur *tres baculi nodosi*, qui
 peregrinantium esse solent, auro vel argento picti. Lacinia verò argento & nigro
 colore tinguntur.

§. XV. Tertiā galeam pileolus tegit *rubeus, ora redueta argentea*, ei imposita *Gerolds-*
 conspicitur cauda pavonina, seu fasciculus pavoninarum pennarum argento col- *eccia.*
 ligatus. Qui apex fuit veterum *Geroldsecciorum*, ut est apud *Herzog. Chron. Alsat.*
L. 6. p. 286. Posteriores verò Domini, eodem teste, usi sunt pro apice, capite atque col-
 lo cervæ (*eines Wilds hals/*) ex auro, ut est apud *Herzogium*, vel in *Sibmach.*
 ubi *Wangensium* insignia refert, naturali colore. Lacinia sunt ex argento & minio.

In Herzogio vitium sculptoris esse reor, quod eas auro & argento exornat. His ornatum galeis clypeum vidi hinc à *leopardo*, illinc à *leone* teneri, quos Atlantes dicere amant.

Titulus. §. XVI. Titulus his insignibus respondet: *Comes & Dominus in Rappolstein, Hohenack & Geroldseck ad Vogasum s. am Wassichin*. Id antequam claudam caput, observandum adhuc fuerit, Rappolsteiniam hanc dynastiam nostram, quam tamen eodem nomine *Rappoltenstein* *Wolfg. Laz. L. 3. de migr. gent. p. 109.* vocat, distinctam esse ab alia *Rappoltenstein* in Austria sita, quæ Landavio-
Rapol- **tenstein.** **Rappers-** **vvyla.** **wihr/**) ab alia *Rappersvvyla* Helvetiæ, cui olim sui Comites fuere, distincta est.

Christia- **no Com.** **Palat. à** **Rege suc-** **cessio col-** **lata.** XVII. Extincto Dominorum ultimo Illustrissimo Comite Joanne Jacobo, ejus genero *Serenissimo Comiti Palatino Christiano*, de se bene merito, Rex Christianissimus omnia foci bona regio feudo contulit 1673. Unde hic Rappolsteinia & Hohenaccia symbola suo clypeo inseruit, quod capite Palatinæ Augustæ domui dicato videbimus.

Duc. Urs- **lingenses** §. XVIII. Aliud adhuc ut caput claudam remoratur: Cum videlicet *Urslingen-*
Bona co- **rum ven-** **dita.** *sum* Ducum, & Dominorum *Weinspergiorum* facta sit in superioribus mentio, ut & de his aliqua referam. *Urslingenses* Duces seu *Schiltacenses* sua pleraque Wirtenbergicis Comitibus vendiderunt. Ita *M. Crus. annal. Sæv. Paralip. c. 23. p. 92.* Anno 1363. *Reinholdus Urslingensis Dux & filius ejus Conradus, ac soror Anna Conradi de Geroldseck uxor, Comiti Eberhardo Wirtenbergensi vendiderunt 13000. libris S. opidum Walterbach & Schœnaich, Guttachusen, (Tettenhusen,) Oberfelmungen, Blattenhart, Diemarsvweiler, Leinfelden, & Reichenbach.* Sic etiam *Schiltach* in villa *Kinzingina* cum pagis & cæteris 1389. anno 6000. aureis *Rhenanis*. Quod posterius iterum p. 42. legere est. Alibi verò nempe P. 3. l. 1. c. 11. p. 36. *Schiltachum* ab Her-
Weins- **pergii** **Domini.** *manno D. Teccensi* venditum Wirtenbergicis comitibus prodit. Memorat *Felix Faber Hist. Sæv. L. 1. c. 19.* Duces hos deinceps in conditionem comitum, imò *Baronum* redactos, & circa 1413. parum ex avitis possessionibus reliquum habuisse.

§. XIX. *Weinspergios* quod attinet, illustribus conjugii inclaruere, quæ cum variis contraxere splendidissimis familiis. Eorum genealogiam nectit Celeberr. *Gab. Bucelinus Germ. T. 3. p. 77.* sed quod ipse fatetur imperfectam, forte etiam non uno modo erroneam. Tabula autem progonologica, quæ extat P. 4. p. 517. plane aliena est, & pro *Weinsperg Winaberg* legi debuit, teste addito *Beilstein*, & ipsomet alibi p. 469. De illis *Crus. annal. Sæv. P. 2. L. 10. c. 3. p. 382.* cum *Winspergæ* opidi mentionem fecisset. *Habuit olim proprios Dominos, qui de hoc opido se denominarunt: & Imperii Romani fuerunt hereditarii Camerarii. Idem & Stecksteinum, arcem & comopolin in Kochethalca (credo Kochethala) possederunt. Vixit anno 942. Joannes Baro Winspergensis, qui Rotenburgi ad Tubarum hastiludio huic interfuit. Deinde 948. Constantiæ Fridericus 969. ludis equestribus interfuit Mersburgi. Rudolphus 1080. Augustæ Burcardus 1165. Tiguri ad Limagum.* Conradus ex familia hac *Archiepiscopus Moguntinus* fuit, & vita excessit 1395. Cum *Neiffensibus* Baronibus hereditatem crevere *Ulrici Winedensis Baronis*, monachi: sed inter eos dissidio orto alter in alterius odium partem suam vendidit domui Wirtenbergicæ & Ordini Teutonico, ut est apud *Crus. P. 3. L. 2. c. 17. p. 113.* Idem *Paralip. c. 5. p. 17.* reliquos etiam Barones, quorum ad
Successio. ipsum memoria pervenit, enumerat: additque *Philippum*, qui 1485. vixit, & secundum *Lazium* etiam 1510. cum moreretur, habuisse successorem, fortè feudi ratione, *Electorem Palatinum*; sed *Ulricum Ducem Wirtenbergicum* bello Bavarico 1504. *Weinspergam* sibi subjecisse. Postea vero c. 7. pag. 31. observat, eam ad Palatinos venisse à nobilibus *Urbachiis*. Postremum autem *Winspergæ* Dominum, *Conradum* nomine, senem Staini obiisse, inter *Meckmylam* & *Neustatum* sito, circa 1516. & *Hailpronnæ* in *S. Mariæ fano* cum clypeo & galea sepultum esse.

Dignitas **heredita-** **rii Imp.** **Camera-** **rii.** §. XX. Quia supra ex *Crusio* de hereditaria dignitate *Camerarii Imperii*, quod ea penes *Weinspergios* fuerit, retuli, huc spectat, quod apud *Limn. ad A. B. C. 27. §. 6. obs. 6. p. 559.* ex *Modii Pandect. triumph.* refertur, quod in inauguratione *Felicis IV.* Pontificis *Basileæ* 1440. *Conradi de Winsperg Romani Imperii hereditarii Camerarii* fiat mentio.

§. XXI. Ultima hujus gentis *Catharina Weinspergia* uxor *Eberhardi Eppsteinii* Reichels-
Dn. Kænigsteinii, Dominium *Reigelsperg* seu *Reichelsperg*, quod ad familiam specta-
 verat, Herbipolitano Episcopo 52000. florenis vendidit; nuper vero illud *Schæn-* Herbi-
bornis concessum est, qua causa illi tria hæc scutula Weinspergia suis insignibus inse-
 ruere, notandæ dynastiæ, cujus propria tessera non occurrebat, ascito symbolo ipsius Schæn-
 familiæ, ad quam olim ista spectaverat. bornios.

§. XXI I. Titulum Comitatus Weinspergii ex donatione à Maximiliano Com. Traut-
 mansdorfio gestum infra audiemus. Traut-
 mans-
 dorf.

CAPUT LXXIII.

Bar. de Redern seu Rædern.

ARGUMENTUM.

1. Familia.
2. Insignia.

3. Alia familia.

4. Scutum. Melchioris Rederi virtus.

5. Galea.

§. I.

QUI 1656. in bello Turcico adversus hostem operam navaverat *Joannes Frid-* Familia.
ricus de Redern ex Marchia Brandenburgica 1585. sub Rudolpho II. Augusto
 inter Austriæ proceres receptus est (*zum Landmann*) autor reliquorum Baronum.

§. II. Clypeus est (*Wapenb. P. I. pag. 36.*) rubeus, quem transit baltheus fini- Insignia.
 ster (an aliquando dexter?) argenteus, inscriptis stellis tribus rubeis vel juxta alios au-
 reis: Galea corona tegitur, & ex ea exsurgit miles cataphractus, qui tria vexilla symbo-
 lo scutario picta, duo manibus tenet, tertium galeæ capitis impositum gestat. Lacinia
 sunt ex argento & minio.

§. III. Alia illustrium Baronum *Ræderorum* familia est, cujus scutum *Sibmach.* Alia fa-
Wapenb. P. I. pag. 29. recenset quadripartitum. In prima areola cærulea apparet milia.
 rota argentea. Secunda & tertia bipartita, hinc in auro dimidiam aquilam nigram
 pectori lunula argentea impressa, isthinc rubeo solo inductam fasciam argenteam,
 cum inscripta cruce Burgundica rubea refert.

§. IV. Rota, quæ ad nomen alludit, ipsam gentem *Ræderorum* notat. *Sibm. P. I.* Melch.
 p. 50. quæ equestri *Silesiæ*, videtur illustrior reddita virtute *Melchioris Rederi*, qui Rederi
 strenuam in Varadino defendendo operam navaverat, & in Pappensi obsidione cæso
 Adolfo Schvvarzenbergio, ei suffectus est, Pappamque demum devicit. (conf. *Thuan.*
 L. 124. p. 699. 700.) Unde etiam alterum laterculum gratiæ Cæsareæ symbolum ex-
 plico, quod ei *Silesiæ* aquila, & Austriæ fascia cum Burgundica cruce, ob merita in
 domum Austriacam concessa sint.

§. V. Galeæ imponuntur duæ coronatæ: prior caudam sustinet pavoninam, cui Galeæ,
 rota scutaria imprimitur. Ex altera protenduntur in utrumque latus terna vexilla
 rubea cum fascia Austriaca. Lacinia sunt argenteæ, hinc cyano, isthinc cocco
 reflexæ.

CAPUT LXXIV.

Com. & Bar. de Roggendorf.

ARGUMENTUM.

1. Origogentis. Bona.
2. Deductio.

3. Scutum.

4. Wildhauss.

5. Galea.

6. In matricula imperii.

§. I.

Roggendorfia gens Per-illustri ex Styria in Austriam concessit, atque sub Frid- Origo
 rico IV. & Maximiliano *Peckstall*, cujus arx dicta est *Roggendorf*, nec non *Mol-* Genis.
lenburg acquisivit. Inde Comitatus titulus concessus, sed non nisi ab uno usurpatus est.

Bona.

Præterea *Ottenschlag, Gundersdorf, Rosenberg, Gleiß, Schængraben, Sitzendorf, Mittergraben*, & alia insignia bonailis accessere.

Deductio.

§. 11. Genealogiam Clariss. *Bucelinus* Germ. T. 3. p. 193. orditur à *Nicolao* Barone circa 1383. patre *Sigismundi*, avo *Cassaris*, Burggravii Stiræ in Austriâ: hoc nati præter alios *Wolfgangus* Caroli V. Vicarius in Frisia, Ferdinandi supremus aulae Magister & Provincialis infra Anasum Marecallus, nec non Stiræ Burggravius, atque *Wilhelmus* Dux belli inclutus sub Maximiliano, Carolo V. atque Ferdinando, qui 1513. Veronam & 1529. Viennam defendit, ac 1541. ex vulnere in obsidione Budæ accepto interiit, pater *Christophori* itidem bello celebris. *Wolfgangus* autem *Wilhelmum* genuit, à quo reliqua familia.

Scutum.

§. 111. Scutum est quadripertitum; Quadra prima & extrema cærulea continet ex imo surgentem murum aureum ter pinnatum, opere cæmentario nigro. Ei in scuti capite insistit stella itidem ex auro. Hæc tessera alias, ut à *Sibm. Wapenb.* P. 1. p. 21. fit, secundæ & tertiæ areæ inscribitur.

Wildhaus.

§. 1v. Laterculus secundus & tertius argenteus leone ornatur, rubeo, coronato auro, super tribus montibus prasinis, quorum anterior reliquos supereminet. Hoc symbolum videtur gentile esse, quod tamen ab aliis *Wildhausiæ* genti adscribitur: mallem vero murum, de quo §. superiori, *Wildhausiæ* gentis esse tesseram. Cæterum ascitum est ægyptiæ familiæ de *Wildhaus* in Styria, ob conjugium *Cassaris B. Roggendorfi* & *Margaretæ* filiæ *Erasmi Dn. de Wildhaus*.

Galeæ.

§. v. Galeæ incumbunt clypeo duæ coronatæ: priori insistent duo cornua superiori parte cærulea, inferiori aurea, exteriori margine pavoninis pennis ornato. Ex secunda emergit leo rubeus coronatus. Laciniæ sunt hinc aureæ & cyaneæ, isthinc coccineæ & argenteæ.

In matricula Imperii.

§. vi. Ordinibus imperii hos annumeratos ex eo claret, quod in matricula seu indiculo leguntur apud *M. Zeiler. itin. Germ.* P. 2. p. 27. sed additur, ab Austriacis eos sine onere eximi.

CAPUT LXXV.

Com. de Rottal.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Deductio. *Thalberg*. Hereditas ad *Dietrichsteinios*.

2. Reliquæ lineæ. *Joannes Jacobus Comes*.
3. Scutum.
4. Galea.

§. 1.

Familia.

ILLustrissima Baronum & Comitum de Rottal familia in Styria floruit, & ex ea circa 1600. in Austriam concessit. Sub Ferdinando I. Dynastiam *Feistritz* 1547. à *Raumschüsselis* acquisiverunt. Ex ea Celeber. *Bucelinus* Germ. T. 3. p. 194. allegat *Andream Dominum de Rottal*, qui interfuerit ludis Magdeburgicis 939. Inde conqueritur, injuria temporum & hominum incuria interstitium plurimum esse seculorum. Orditur vero justam deductionem à *Thoma Dn. de Rottal*, qui sepultus est 1479. Hic præter alios genuit *Georgium* & *Thomam juniorem*, Dominos de Rottal, Lib. *Barones de Thalberg*. Ille præfectus curiæ Provincialis inferioris Austriæ & contra Gallos militiæ Dux generalis *Barbaram* genuit, à qua *Sigismundus Dn. à Dietrichstein* maritus *Thalberg* obtinuit. Eidem *Bucelinus* dat filium *Joannem* Lib. Baronem à *Thalberg*, qui parentem in Belgium secutus 1487. cum Duce Saxonie *Alberto* in Frisiam pervenerit, constitutus Frisiæ thesaurarius: à quo linea Rottaliorum in Belgio orta sit. Verum ex diplomate Cæsareo *Sigismundo Dietrichsteinio* concessio, quod attulimus supra c. 21. p. 6. apparet, *Georgio* filium non fuisse: unde quod plane dicam non habeo: nisi forte vel post elocatam filiam filium genuit, vel hic præmortuus est.

Reliquæ lineæ. *Joannes Jacobus Comes*.

§. 11. *Thoma juniore* *Georgii* fratre natus est præter alios *Wilhelmus Dn. de Rottal, Lib. Baro de Thalberg & Feistritz*, pater in primis *Wilhelmi*, qui 1610. obiit, à quo linea in *Neudau*, & *Joannis*, qui *Maximiliani II.* Consiliarius bellicus fuit, quo nati in primis *Joannes Wilhelmus, Joannes Jacobus, Joannes Iosephus. Joannes Jacobus* genuit *Joan-*

Joannem S. R. Imp. Comitem de Rotal, Augusti nostri Consiliarium intimum, & Camerarium, atque per Ungariam Plenipotentiarium, hereditarium Dn. in Napayedel, Castro Quassii & Holeschau, Eq. A. V.

§. III. Scutum est *rubeum* impressum *cruce argentea*, quæ in *Sibm. Wapenb.* Scutum. P. I. pag. 38. pingitur extremis nonnihil curvatis, sed Bucelinus planam facit, quod rectius credo. Hac utuntur etiam ob *Thalberg* Dominium Dietrichsteinii, quod vidimus loc. cit.

§. IV. Galea coronâ tegitur, ex qua inter expansas alas rubeas conspicitur *crux* Galeæ. *scutaria*. Laciniæ etiam sunt ex argento & minio.

CAPUT LXXVI.

Rouxel Com. de Grancey.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Insignia.

3. Tituli.

§. I.

Joannes Rouxel Dn. du Plessis Morvent, ex nobilitate Normannica, ex Maria L'Arconneur Domina de Medavy genuit Georgium, à quo P. Anseaume Palais de l'honn. p. 615. orditur: quo Florus (Fleury) natus est, pater Jacobi, parentis alius Jacobi, qui locumtenens generalis Alençonii Ducatus & Comitatus Perticensis, atque Francisci Alençonii Cubicularius fuit. Hunc genitorem habuit Franciscus Episcopus Lexoviensis & Petrus Baro de Medavy, qui Normanniæ regis nomine Vicarius præfuit, & suscepit præter Franciscum Episcopum Seensem, & dein Archiepiscopum Rotomagensis, atque Wilhelmum Baronem de Marey, (Josephi Com. de Marey & Clesmont, March. de Lenoncourt patrem,) Jacobum Marescallum Franciæ, Com. de Grancey & de Medavy, Gubernatorem Gravelingæ & Theodonisvillæ, qui exercitum in Italia, Campania & Lotharingia duxit, & pater superat Petri Comitum de Grancey aliorumquæ filiorum.

§. II. Scutum familiæ est *argenteum* insignitum *tribus gallis gallinaceis*, quorum Insignia. pedes, rostra & cristæ inaurata conspiciuntur. Apici servit similis gallus coronatæ galeæ impositus, ex qua dependent laciniæ argenteæ & coccineæ. Telamones sunt duo leones aurei.

§. III. Tituli sunt: Rouxel, Comes de Grancey & de Medavy. Quorum hoc Tituli. est ex matrimonio Joannis Rouxel & Mariæ L'Arconneur, quæ Dominium hoc attulit. Grancey autem familiæ obtigisse videtur ex matrimonio Petri Rouxel B. de Medavy & Carolæ de Hautemer filiæ Guilelmi Dn. de Fervaques Com. de Grancey, Marescalli Franciæ.

CAPUT LXXVII.

De Sainte Maure, Duc. de Montausier.

ARGUMENTUM.

tausier. De la Guirairé. De S. Maure. Caroli Ducis decora.

1. Familia. Diploma Roberti Sanmaurii.

§. Scutum. Apex.

2. Continuatio. S. Maure ad Craonios. Rupifulcandios. Rohaneos.

6. Ducis scutum. Chasteaubrient.

3. Linea de Montangier. Neelle. Joigny.

7. Vexilla ex proaviis.

4. Linea de Montausier. De Jonsac. De Mon-

8. Tituli Ducis. Pisany. Rambouillet. Berckheim.

§. I.

Illustriissima stirps San-Mauria nomen sortita est à S. Maure opido Turonum, cuius castrum circa 940. à Fulcone Comite Andino conditum historia Andina MSta testatur; Eam probationes à Duce Arpajonio & M. Surdisio confirmatæ & signatæ deducunt à Gosselino Domino de S. Maure (quam aliqui ab ipso conditam volunt) circa 1010. Eo natus est Gilduinus Dn. de S. Maure, S. Cire & aliorum locorum,

Diploma
Joberti
Sanmau-
rii.

quæ nepotes armata manu repetiere ab Hugone Dn. Ambosiano, qui ea usurpave-
rat. Hunc patrem habuit *Hugo I. Dn. de S. Maure* maritus Anordisæ f. Berlæi Dn.
de Monstreuil, quæ peperit *Goffelinum II. & Hugonem*; ille ob avita bona bellum in-
tulit instinctu & copiis Fulconis Comititis Andini Hugoni Ambosio, sed cum fratre
1080. à militibus cæsus est, ex *Quasimotta Dn. de la Haye* pater *Hugonis II.* cuius
mentio 1105. quo genitus *Hugo III.* circa 1172. pater *Guilelmi*, quem *Anseaume*
Palais de l'honn. p. 669. vocat *Guilelmum de Percigny, Dn. de S. Maure*, & ab eo or-
ditur genealogiam. Diploma, quo ejus patris & fratrum mentio fit, communicatum
ipfi à Dn. de *Vyon Dn. de Herouval* dignum est, quod etiam hic legatur: **JOBERTUS**
DE SANCTA MAURA DOMINUS NUCASTRI ET SANCTÆ MAURÆ.
Omibus visuris & audituris præsentis litteras, salutem in Domino. Noveritis univer-
si, quod cum ego peterem ab hominibus sanctæ Crucis Pictavienses de ballio de sancto
Romano, & de ballia de Velleche, quod ad questam in causa de tertio in tertium annum
mibi pro voluntate mea prædicti homines tenebantur, Eufemia nunc temporis Abbatisa
& Conventus sanctæ Crucis homines ipsos ad id non teneri firmiter proponebant. Fa-
ctum nobilis viri WILELMI DE PERCIGNI PATRIS MEI: deducentes in me-
dium, qui questis eisdem renunciaverat, &c. proponebat insuper quod WILELMUS
DE SANCTA MAURA MILES PRIMOGENITUS FRATER MEUS, dictos
homines absolverat penitus, & quittaverat à questis prænominatis, dum ageret in ex-
tremitis, &c. Facta sunt hæc omnia cum assensu, consilio, voluntate & laudatione dilectis-
simi fratris mei HUGONIS DE SANCTA MAURA, Canonici Turonensis &
prioris de Lochis. Dominus etiam JOANNES ARCHIEPISCOPUS TURONEN-
SIS pater venerabilis præsentis litteras & factum quod in eisdem litteris continetur au-
thoritate & sigillo proprio munivit, &c. Auctum anno Domini 1223. 6. Kalendas Apri-
lis, Philippo Rege Francorum, Joanne Archiepiscopo Turonensi.

Conti-
nuatio.

S. Maure
ad Crao-
nios.

Rupiful-
caudios.

Roha-
neos.

Linea de
Mont-
gaugier.

Neelle.

Joigny.

§. 111. *Jobertus* prædictus *Guilelmi* ut audivimus filius (cujus & filii icones in si-
gillis repræsentantur equis insidentium cum gladio in manu, fascia *Sanmauria* scu-
to & equi stragulis impresso) ex filia Comititis *Vindocini* reliquit *Guilelmum II. Dn. de*
S. Maure Eq. qui vivens 1269. ex *Joanna de Rancon* reliquit *Guilelmum Dn. de S.*
Maure & Petrum Dn. de Montgaugier. Ille pater fuit *Isabella Dn. de S. Maure & Marsillac.*
quæ ea doti attulit marito *Amalrico III. Dn. de Craon*, qui 1332. ipsa vero 1310. defun-
cta est. Inter *Amalrici* filios *Guilmo* cognomento *Magno* video titulum *de S. Maure*
adscribi, cum tamen ex *Amalrici* secunda uxore *Beatrice Com. de Roucy* deriveret,
cujus causam non capio: *Guilelmi* autem ex filio *Guilhelmo II.* neptis vel ex *Guilhelmi*
filio *Joanne* proneptis *Margareta Marsillac, S. Maure, Montbazon & Nouastre-Fou-*
cauld attulit conjugi *Guidoni Dn. de la Rochefoucauld.* Horum primogenitus *Fulco*
III. Dn. de la Rochefoucauld videtur ex materna hereditate *Marsillac* servasse, quod
hodie adhuc in familiæ potestate est, Principatus titulo insigne; secundogenitus
autem *Aimardus* fuit *Dn. de Montbazon, de S. Maure & de Nouastre*, pater post alios
Joanne, quæ hereditatem patris & sororum crevit uxor *Joannis du Fou*, cujus
filia *Renata du Fou* eandem transtulit ad *Rohaneos*, nupta *Ludovico III. Rohaneo*
Dn. de Guemené: in cujus posteritate ea nunc hæret. Ut adeo duæ ex præci-
pui regni familiis *Rohanea & Rupifulcaudia* ex *Sanmauria* stirpe suam auxerint
patrimonium.

§. 111. *Petrus* *Guilelmi* illius *Dn. de S. Maure* frater Dominus fuit *de Mont-*
gaugier in *Turonibus* gentem propagavit, & 1328. mortuus reliquit *Petrum, Guilel-*
mum Cancellarium Franciæ 1337. quem tamen *Anseaume* dicit 1338. mortuum, atque
Guidonem. Petrus II. Dn. de Montgaugier cognomento *Drumas* à *Margareta Ambo-*
sia accepit *Neellam* in *Veromanduis*, hujus filius *Joannes I. Dn. de Neelle* ab uxore
Joanna de Roches Dominia *des Roches & de la Faigne* habuit, quorum hoc filia *Ca-*
rola *Guidoni II. Dn. der Laval* attulit, nepos *Joannes II.* ab uxore *Jacobeâ de Char-*
tres acquisivit Dominium *de Puyseuls*, hujus filius ex *Magdalena Lucenburgia de Fien-*
nes genuit *Adrianum*, cui Comitatus *de Joigny* obtigit à conjugē *Carola Cabillonis*,
& natus est *Joannes III. Comes de Neelle & de Joigny*, pater *Ludovici M. de Neelle*,
quo genitus est *Carolus Com. de Joigny, Marchio de Neelle*, qui à *yaug* 1576. ex-
tinctus masculos *Petri* posteros clausit.

§. IV. Gui-

§. iv. Guido Petri & Guilelmi frater *Margaretam* uxorem habuit filiam & heredem *Fulconis* seu *Fulcaldi* (Foucauld) Dn. de Montausier (qui ex antiquis Engolismæ Comitibus, hi vero ex mascula progenie Caroli M. teste Corlieu in histor. deducuntur.) atque *Petronella* Dn. de Mosnac & de Fonsac: his natus est *Petrus*, cui *Anseaume* seu *Renaldi* Dn. de Montausier, Mosnac & Fonsac, cui *Petronella Marchand Marsilly* & *la Gravelle* in Aulnisio pago attulit, peperitque *Renaldum* & *Leonem*, linearum auctores; Ille *Dominos de Fonsac* ex se dedit, pater *Joannis*, avus *Antonii*, proavus *Petri*, qui ex *Magdalena* de Polignac genuit *Leonem* Com. de Fonsac, M. d'Orillac seu *Ausil-lac* locumtenentem generalem Santonii & Engolismensis agri, patrem *Alexii* Marchionis de Fonsac: hic (Leo) Montausierios propagavit, genito *Leone* II. qui ex *Anna d'Appelvoisin* Dn. de Puigné & de la Guiraire, genuit *Renatum* autorem Dominorum de la Guiraire in Pictonibus, hocque majorem *Guidonem* Bar. de Montausier, cui uxor fuit *Margareta* f. *Clineti de Lanes Bar. de la Rochechalais, Cusazois & Belbade*, & filius *Franciscus* Baro de Montausier & de Pugny, quo & *Luisa Gilier* herede de *Salles & de Fougeray* geniti *Guido* Dn. de Fougeray, à quo *Domini de S. Maure*, & ante hunc *Leo* Baro de Montausier, maritus *Margaretæ de Chasteaubriend* f. *Philippi* Dn. des Roches Baritaut & du Plessis Bergeré, Com. de Grassay, pater *Hectoris*, atque *Caroli*, qui novum lumen stirpi intulit, eam gratiam à Rege fortibus gestis in expeditionibus variis, in Monferrato, Valletellina, (ubi 1635. Hector occidit, his vero fratribus præcipua victoriæ gloria tributa est,) in Burgundia, in Alsatia, ad Dunkerckam, præcipue in Santonio civili bello, promeritus, ut non solum regios ordines, Ducatus & Patriatus ei conferret dignitatem, sed etiam Delfinum, suam regnique spem, ejus fidei concederet, nec non generalem locumtenentem utriusque Alsatiæ constitueret, & præfecturam Normanniæ, atque civitatum Rotomagi, Dieppæ, Cadomi atque Pontis Archiæ ei committeret. Eo & *Lucina d'Angennes*, Delfini reatrice, nata est *Julia Maria* 1664. *Emanueli* Duci Crussolio nupta.

§. v. Scutum Sanmaurium argenteum est, cui inducitur fasciarubea. Ei imponitur galea coronata, ex qua angeli species nascitur alata; schedula vero ejus capiti adjicitur, in qua exarantur voces *Sainte Maure*, qui clamor bellicus est. Tenent vero clypeum seu gestant angeli duo.

§. vi. Dux Montausierius gentilem hanc tesseram in quadripertito scuto inserit areolæ primæ & ultimæ, secundam & tertiam rubeam conserit liliis aureis, notandæ familiæ de Chasteaubrient, ex qua matrem habuit *Margaretam* Dominam des Roches-Baritaut. Porro hæc Castri Briandi familia derivatur ex Briendo Dn. de Pordic, qui *Eudis* com. de Rennes filius, *Godofredi* vel *Joëlis* seu *Judicælis* ex priscis Comitibus Brianniæ nepos perhibetur, & ex *Inogena* Dn. de Chasteaubrient, Briendum Dn. de Chasteaubrient suscepit, à quo reliqua stirps, ex qua etiam Domini de Pouencé cognomento de la Guerche orti sunt. In Godofredi V. filiis *Godofredo* VI. & *Joanne* lineæ distinctæ sunt. Istius neptis *Luisa* hereditatem Castri Briandi attulit *Guidoni* XII. Comiti de Laval, cujus liberis successit *Carolus de Dinan*. *Joannes* fuit Dn. de Lyon d'Angers & des Rochesbaritaut. Ejus abnepos *Claudius* fuit Comes de Casant, pater *Renati* (quo nata *Maria* Dn. de Lyon d'Angers, uxor Joannis de Chambes) & *Georgii* Dn. des Roches Baritaut: cujus proneptis fuit prædicta *Margareta* Leonis III. de S. Maure uxor.

§. vii. Galeæ, cum 1662. probationes suas exhiberet, adjecit Dux, (cum Marchio) duodecim vexilla quadrata aviarum, ex quibus in directa linea descenderet; illa serie, ex latere dextro Chasteaubriend, Gilier (cujus tessera est argenteæ areæ impressus cantherius rubeus comitibus tribus maculis ejusdem coloris.) Lanes (areæ rubeæ inductæ tres aureæ fasciæ,) Appelvoisin (occa aurea in minio,) Le Boursier (tres maculæ pontici muris in argento.) Marchand (campo caelestino confito molulis echinatis argenteis inducti tres cantherii aurei.) Ex sinistro latere, La Motte (in minio leo argenteus, comitibus tribus parmulis aureis.) Montausier (areæ cæruleæ confitæ plinthidibus aureis leo inscriptus ex eodem metallo.) Rancon (auro inducta crux rubea.) Vendosme (in argenteo solo, cui caput imminet rubeam, leo cæruleus, toti incubans.) La Haye (in minio crux florida hermionica) & Monstrenil Bela (cujus symbolum est argento

argento inductus balthicus constans ex fufis rubeis, stipantibus eum utrinque ternis liliis sapphirinis.) Quod tamen ordinarie fieri non credo.

Tituli
Ducis.

Pisany.
Ram-
bouillet.

Berckheim

§. VIII. Tituli sunt Ducis : *De S. Maure Dux de Montausier, Par Francia, Marchio de Pisany & de Rambouillet, Comes de Talmond super Girondam, Baro insularum de pugny, de Sales & de Breuil-Bernard seu Besnard.* Ex his Ducalis titulus est collatus 1664. & à curia 1665. 2. Decembr. confirmatus. *Pisany & Rambouillet* ab uxore habet *Julia Lucina* filia *Caroli d' Angennes March. de Rambouillet, & Catharine Vivonnie*, natæ *Johannæ de Vivonne March. de Pisany*, Regis ad aulam Romanam legato celeberrimo, atque *Julia Sabella* Romana ex Principibus Albanis, cognam legato celeberrimo, atque *Julia Sabella* Romana ex Principibus Albanis, cognam legato celeberrimo, nata *Catharinæ Mediceæ* reginæ. Alibi vidi additum titulum *Com. de Berckheim in Alsatia*, quam dynastiam olim Austriacam, ad quam domum à Rappolsteiniis devenerat, Dux gratia regia accepit, & nuper admodum Christiano Com. Palatino, qui reliquas Rappolsteinias ditiones à Rege obtinuerat, vendidit. Aliquando etiam in titulo *Dominii des Effars* mentionem factam observavi.

CAPUT LXXVIII.

Baron. & Comites Sauer de Kosiach.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*

2. *Scutum.*

3. *Kosiach.*

4. *Greysneck.*

5. *Alius laterculus.*

6. *Galea.*

§. I.

Familia.

Per illustres Barones *Sauer de Kosiach Bucelin. Germ. P. 3. pag. 201.* refert ad *Jodocum sauer* seu *de Sava*, à flumine Savo ita dictum, nisi ex aliorum sententia quis dicere malit, flumini antiquum nomen gentis inhæsisse. *Jodoco & Barbara Com. Sava* seu potius *Segna* natus est *Pancratius Mariæ heredis de Kosiach* maritus, qui *Jodocum* seu *Justum* genuit, à cujus filiis *Georgio & Pancratio* duæ lineæ: hoc genitus est *Joannes Ludovicus Liber Baro*, pater *Joannis Caroli & Andrea*, quorum hic Colonellus *Waraſdini* & in *Carlstat* 1648. ille *Styriæ* deputatus 1646. vivis excessit; Eorum verò filii *Comitum* dignitate aucti sunt.

Scutum.

§. II. Scutum *Fürst. Wapenb. P. 3. p. 16. & P. 5. p. 43.* ita exhibet, ut una perpendiculari & tribus transversis in octo areolas distinguatur. Areola prima & sexta *beatres remos aureos* continet: quod gentile symbolum esse accepi.

Kosiach.

§. III. Areola secunda *rubea* continet *leonem aureum*, qui *annulum aureum* dextro pede elevato tenet. Quod *δέρμα* familiæ de *Kosiack* s. *Kosiach* est, cujus heredem *Mariam* filiam *Ludovici de Kosiack & Elisabethæ Seriniæ* duxit *Pancratius Sauer*, quod supra diximus. Ad eandem successionem spectat areola quinta, quæ ex *auro* (alibi vidi *argentum* substitui) & *minio bipertita*, inscriptis tribus annulis, rubeo in auro, aureo in minio, inferiori autem qui sectioni incumbit oppositos etiam servante colores. Hanc tesseram *Bucelinus* ipsi stirpi *Saueriæ* tribuit, quod nollem, sed non dubito ad *Kosiacenses* spectasse. Nam *Mariæ heredis* scutum vidi *quadrupertitum* fuisse ex *leone & his annulis*. Inde filius *Mariæ* *parma* usus est etiam *quadrupertita*, in primam & ultimam aream remis familiaribus locatis, in secundam *leone* relato, in tertiam annulis. Uti videre est *Wapenb. P. 3. p. 89.* sub nomine *Saurer*.

Greysneck.

§. IV. Areola tertia & octava *aurea figuram nigram* continet, quæ videri posset referre tria folia in pythagoricæ literæ formam locata, in corde laterculi coeuntia. Sed *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 49.* solum *argento* tingit, & exprimit clarius figuram, quod sint *palæ (schauffeln)* *nigræ ferro* exterius munitæ, quarum *manubria* in corde *areæ* in unum coeunt. Ita notatur familia de *Greysneck*: cujus fragmentum *Bucelinus P. 3. p. 61.* exhibet, idque orditur à *Joanne de Greysneck*, qui circa 1414. floruerit. Porro ex hac gente *Georgius Sauer*, *Barbaram de Greysneck*, *Joannes Carolus Sauer Baro Crescentiam de Greysneck* uxores habuere. Ob quas hanc tesseram assumptam oportet.

§. V.

§. v. Ad eandem successionem spectat laterculus quartus & septimus. In eo so- Alius la-
terculus.
lum *nigrum balthæus* diagonalis percurrit *argenteus tribus cantheriis rubeis* exaratus. Hic etiam in Greysneccio scuto in *Wapenb.* P. 1. pag. 49. secundo & tertio loco visi-
tur, ita tamen ut appareat balthæus alia linea diagonali sectus, ut cantheriorum &
balthæi tincturæ alternent. Oportet hoc symbolum ex aliqua affinitate Greysnecc-
ciis obtigisse, quam tamen conjectura non assequor.

§. vi. Ita explicato clypeo imponuntur galeæ quatuor, omnes coronatæ. Ex Galeæ.
prima sursum protenduntur *duo remiscutarii aurei*, & inter eas *duæ plumæ struthioni-
cæ aurea atque rubea*. Secundæ vel insidet, ut est *Wapenb.* P. 3. p. 81. vel potius ex ea
exurgit *leo aureus*, qui annulum ex eodem metallo ostentat. Tertia galea iterum susti-
net *palas duas scutarias sursum protensas*. Quarta *jugo alarum nigrarum complicato*
ornatur, in quarum anteriori balthæus cantheriis oneratus visitur.

CAPUT LXXIX.

Com. de Schallenberg.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.

3. Schallenberg.

4. Com. de Corbau.

5. Lapis.

6. Apex.

7. Saleburg per errorem.

§. I.

Illustrissimi Comites de Schallenberg Austriæ superioris indigenæ ab antiquo sunt, Familia.
ubi etiam Schallenberg prope Biberstein possident, sed in rudibus jacens. Ex illis
Thomas de Schallenberg interfuit Tigurinis ludis 1165. Celeb. G. Bucelinus Germ.
Tom. 2. deducit genealogiam à *Wolfgango de Schallenberg*, qui inclaruit 1209. in lu-
dis Wormatiensibus: Hujus atnepotes *Caspar & Balthasar* seculo decimo quinto e-
mere *Biberstein*. Hoc natus est *Stephanus* in *Lufftenberg* (quod à matre *Agnete Gru-
berin* habuit) & *Biberstein*: à quo reliqui deinceps Barones & demum Comites
orti sunt.

§. II. Scutum (conf. *Sibm. Wapenb.* P. 1. pag. 37.) transverse sectum est, in- Scutum.
feriori regione *nigra*, superiori *aurea*, in qua ex illa emergit *leo rubeus coronatus*.
Galea clypeo imponitur coronata cum exoriente leone scutario. Laciniæ sunt *aureæ*
& *coccineæ*.

§. III. Nunc quadripertito utuntur scuto, cujus quadris imponunt hanc *Schal-* Schallen-
berg.
enbergiam gentilem parmulam: Quadræ primæ & extremæ *argenteæ* inscribitur
aquila nigra. Secundæ & tertiæ *inferiora fasciis rubeis & argenteis* exarantur, super
quibus in *areola* superiori parte *rubea* ex *corona aurea* emergit *anserculus argenteus*
auro coronatus, & tertiam coronam collo insertam gerens.

§. IV. Anser cum coronis & tæniis designat familiam *Comitum de Corbau*, quibus Com. de
Corbau.
tamen *Bucelin. Germ. T. 3. p. 22.* longe aliud scutum tribuit, videlicet perpendiculi-
ter sectum, & balthæis exaratum, alternante tinctura. Ex gente primum notat *Fra-
nickonem* Com. de *Corbau* Croatum tempore Concilii Constantiensis 1418. quo natus
Georgius Com. de *Corbau & Lycka*, pater *Magni*, avus *Pauli*, proavus *Caroli Torquati*
Com. de *Corbau, Dn. de Lycka & Volvina*, qui ex *Dorothea Frangipania*, nepte *Mat-
thiæ* regis Ungariæ, præter alios genuit *Claram Torquatam*, uxorem Joannis Domi-
ni de *Lappiz*.

§. V. *Lapizios* designat aquila, vel apud *Bucelinum* anser, quem modo dedimus Lapiz.
Corbauis. Ex his *Joannes Claræ Torquatæ* maritus, filius *Andree*, nepos *Petri*, genuit
præter alios *Cornelium de Lapiz*, patrem *Joannis Andree*, qui familiæ ultimus obiit
1567. & *Margaretæ* uxoris *Christophori Dn. à Schallenberg*, in *Lufftenberg, Biberstein*,
Leombach, Seifeneck & Achleuten, qui 1597. obiit, pater *Georgii Christophori* Baronis,
Imp. Ferdinandi II. Consiliarii Dn. in *Biberstein, Leombach, Hegenberg, Ruperstal, Iching*,
Rotentorf & Weyer zum Haggen.

§. VI. In *Sibm. Wapenb.* P. 1. pag. 38. *Lappizia* insignia etiam repræsentan- Apex,
tur, sed ansere in primum, aquila in secundum laterculum locata. Apex est duplex
galea

galea coronata : priori insidet *anser scutarius*, alteri insidet *aquila*. Laciniae pinguntur argenteae & rubrae, nigrae & argenteae. Porro has etiam galeas à Schallenbergiis gentili cassidi jungi non dubito.

Saleburg
per erro-
rem,

§. VII. In *Furst. Wapenb.* P. I. pag. 10. Com. de *Saleburg* insignia representantur, quod omnino legendum fuit *Schallenberg*. Sed aquila quae nigra esse debebat, ex errore pingitur aurea. Ibidem comparent galeae, nempe praeter mediam *Schallenbergiam* cum *tempus* leonis, anterior aquilam *Lapiziam*, posterior anserem *Corbarium* sustinentes. Illam circumvolant laciniae nigrae & argenteae, hanc argenteae & rubrae.

CAPUT

LXXX.

Dn. de Scherfenberg.

ARGUMENTUM.

tentia. Bona in Austria. Varia fortuna.

1. Familia. An ex regio Bosnia sanguine? Vel Bojorum? Ulrici Reichenthaleri commentum. Familiarum regiarum sortes.
2. In Vinidorum Marchia. In Carniola. Vetus po-

3. Dn. in Austria.

4. Comitum titulus, inde Dominorum. Linea.

5. Scutum.

6. Apex.

§. I.

Familia.

Illustrissimam *Scherfenbergiorum Dominorum* familiam traditio vulgaris deducit ex vetustis *Bosniae Regibus*. Ita etiam Celeberrimus *Gabr. Bucelinus Germ. T. 3. p. 102.* ita inscribit tabulam : *Scherfenbergia regia familia Bosniensis fragmentum Stemmagraphicum.*

An ex regio Bosnia sanguine?

Et *M. Zeilerus itin. Germ. P. 1. c. 8. p. 191.* sibi idem relatum tradit. Verum consideranti historiam illorum temporum dubium fere exoriri potest, an *Bosnia* eo nomine aliqui reges fuerint, antequam *Scherfenbergii* in Germania sedem fixere.

Vel Bojorum?

Quod forte praefatum *Bucelinum* movit, ut *P. IV. p. 245.* *Arnulphum*, à quo gentem deducit, potius ex regio *Bojorum* seu *Styrorum Agilolfingorum* prisco genere derivaret.

Ulrici Reichenthaleri commentum.

Quod sane veritati longe convenientius videtur, & historiarum veterum gnaris facilius persuadebitur. Quod verò *Ulricus Reichenthaler* alicujus Regis hoc nomine de

Scherfenberg mentionem facit in descriptione *Concilii Constantiensis* p. 89. b. his verbis : *Der Durchleuchtige König von Scherfenberg ist unter dem Soldan/* ipsa ab-

surditate fidem perdit, ut alia illius auctoris, qui regna comminiscitur, quae Geographiae periti non nisi in *Utopia* inveniunt : Quis enim unquam vel fando nomen regni huius audivit? Et quidem *Suldano* (quo nomine *Babylonicum* intelligere solet)

subjectum cum asserat, in *Asia* situm oportet : unde verò in *Asia* Germanicum nomen? Si *Turcam* intelligere velis, ipsam *Bosniam* non nisi 1472. & ita post dimidium seculum, ex quo Concilium habitum fuit, *Mahometes II.* *Stephano* ultimo

Despota corio exuto subegit. Hoc tamen colligas ex eo *Reichenthaleri* commento, jam isto tempore illustris *Scherfenbergicae familiae* regiam originem ita percrebuisse, ut iste regnum exinde peculiare comminiscendi ansam acceperit. Et quidem à regio sanguine non alienos fuisse hos proceres, illo quoque argumento quis probet, quod

Perillustris *Baro de Schvvarzenborn*, qui aliquoties *Turciam* legatus *Casareus* peragravit, in aliquot sacellis *Scherfenbergia* *dermuata* regis ornata coronis observavit. Ceterum novum non est, regibus ortos ad inferiorem deinceps sortem variis casibus redigi, quod *Scherfenbergiis* contigisse videmus. Ita qui nunc Duces *Meckelburgici*, olim *Obotritorum reges* fuisse constat. Non minus tota familia *Dominorum* & deinceps *Comitum Egmondae*, in varios ramos divisa, quorum aliqui in tenui fortuna constituti fuere, ex regibus *Frisiae* descendit : ut jam plura non adducam exempla. Imò quod mireris in ipsa *Francia* modernae regnatricis stirpis aliquot rami, e. c. *Drocensis* in aliquot lineas subdistinctus, ad eam sortem redacti sunt, ut nihil superesset splendoris originarii : Et nunc *Cortenai* è regia domo oriundi nec titulis nec fortunis aequales sunt plerisque aliis regni proceribus illustribus.

Familiarum regiarum sortes.

In Vinidorum Marchia.

§. II. *Arnulphum* praefatum *Bucelinus* memorat *Marchiae Windorum* seu *Vinidorum* jam 928. praefuisse. Filium autem ejus *Ortolphum* originis regiae insignia praefere-

præferentem eo ipso majorem sibi apud Vinidos auctoritatem conciliaſſe, qui vixit ad 960. Inde in *Carniolam* conceſſit & potentia crevit. Juvat de ea re audire *Lazium* In Carniola, Vetus potentia. de migr. gent. L. 6. p. 196. Domini à Scherfenberg, qui latè patentem quondam in *Dra-* Bona in Austria. *vi*ripa ulteriori ditionem habebant, extinctisque Comitibus à *Marchburg*, Dominis à *Troja*, *Montparis* & *Billigracz*, cognatis nimirum & proximo sanguine junctis, *Marchburgum* civitatem, *Landtroſt*, *Treven*, *Trojam*, *Montparis* & *Billigracz*, arces & dominia ampliſſima aliaque pleraque poſſidebant: tam potentes, ut *Carinthiæ* *Principes* *Auſtriæ*que *Duces* ad arma provocare non veriti ſint. A quibus in ordinem redacti, & cum feudorum jura per hanc contumaciam amiſſent, ab his translati ſunt in *Styriam* ſuperiorem atque *Auſtriam* ſupra *Aniſum* amnem, ubi tenent adhuc *Hohen-* Varia fortuna. *vvang*, *Rotengruob*, *Spielberg* & *Orth* in lacu *Truna* vulgo *Gminder-See*. Superſunt adhuc ac vulgo depravato vocabulo Domini à *Schafftenberg* cognominantur. (eundem errorem etiam *Sibm. Wapenb.* erravit, qui P. 1. p. 27. hoc nomen præſcribit inſignibus Scherfenbergicis.) Quæ in genere *Lazius* dixerat, deinceps ſpeciatiim declarat: quod *Wilhelmus Scherfenbergius* auxiliantibus Dominis à *Weiffeneck* & *Comite de Haymburg* adverſus *Carinthiæ* Ducem *Maynhardum* filiumque *Henricum* bellum gesserit, ſed *Albertus* Dux *Auſtriæ* ſororio Duci auxilium miſent 1280. Inde memorat *Hugonem* 1326. avunculo *Henrico Domino à Montparis* *Cariolano* ſucceſſiſſe; dein *Cholinum* recenſet poſſediſſe caſtra *Pucknſtein* & *Puſſeck*, ſed victum ſingulari certamine à *Friderico* à *Reutenberg*, tum proſcriptum, caſtris apud *Styros* & *Carnos* ſitis privatum & alio translatum: *Wilhelmum* etiam, cum *Salisburgensem* præſulem atque *Keenigsbergios* in odium vocaſſet, à *Leopoldo* *Auſtriæ* Duce captum, demum dimiſſum, ſed caſtris ſuis in *Carnis* cedere coactum fuiſſe. Pergit *Bernardum*, qui ſuperioris *Auſtriæ* præfectum egerat, circa 1479. ob navatam in bello Hungarico fidelem operam *Friderico* III. Auguſto caſtro *Starenberga* donatum eſſe: inde *Johannem* & *Chriſtophorum* à *Maximiliano* Imperatore impetraſſe, illum in *Styria* *Hohenvvang* & *Gallenberg*, alterum in *Auſtria* ſuperiori *Spielberg* arcem in *Danubii* inſula ſitam: iterum *Wolfgangum* à *Ferdinando* rege præfectum prætorio inferiorum *Auſtriæ* provinciarum conſtitutum, quem locumtenentem vocent.

§. III. Hæc paulo fuſius ex *Lazio* repetere viſum eſt, ut de familiæ hujus ex regibus ſatæ (quæ humanarum rerum viciffitudo eſt,) varia fortuna conſtaret. Cæterum licet in *Carnis*, quod audivimus, præcipue inclaruerint, in *Auſtria* tamen, ſaltem aliquam eorum lineam, eos etiam floruiſſe, antequam illic calamitate opprimerentur, argumento eſt tabula, quam deſcribendam communicavit Perilluſtris *Wolfgangus Carolus B. à Polheim*, quæ ſeriem procerum *Auſtriæ* continebat, qua inter ſtatus recepti ſunt: in ea enim 1269. atque adeo antequam *Habſpurgica* *Domus* in *Auſtria* rerum potiretur, inter proceres *Auſtriæ* hanc ſtirpem numeratam perhibetur. Diu in Austria.

§. IV. Quod familiam attinet, *Bucelinus Arnolpho* nepotem adſcribit *Henricum*, qui *Henrici* III. Imp. aulam circa 1040. ſecutus eam ipſam ob cauſam *Comes* dictus credatur: filius etiam *Henricus Comes à Scherfenberg* nominatur, qui juxta *Henricum* IV. qui deinceps Auguſtus fuit, educatus *Spirenſem* *Episcopatum* rexerit, & 1075. deceſſerit: ſed reliqui *Dominorum* titulum præelegerunt, quod nomen memini aliis etiam à celiſiore origine deductis aliquando præ Comitum aut Baronum titulo placuiſſe. Tota genealogia apud *Bucelinum* videri poteſt. Addendus vero eſt etiam *Hertlingus de Scherfenberg*, qui 1365. vixit, ut in privilegio *Univerſitatis Viennensis* videre eſt. Cæterum aliquoties in diverſas lineas familia abiit: Veruſtiores diviſiones Lineæ. non moramur: illa inprimis notari meretur, quando *Chriſtophorus* belli Dux *Maximiliani* I. in *Carinthia* contra *Ungaros* 1496. *Joannem*, *Ulricum* & *Erasmus* genuit, à quibus totidem lineæ, in, in *Hohenvvang* & in *Rotengruob* ac *Emerberg*; ex quibus *Erasmi* poſteritas defecit, *Ulrici* poſteriorum ποκειολογίαν dedimus, *Theat. Progonolog.* Part. IV. p. 67. *Joannes* iterum genuit *Fridericum*, *Georgium* atque *Carolum*, totidem denuo linearum autores: Ex *Friderico* prodiit *Ioannes Chriſtophorus*, cujus liberorum avos aviaſque dedimus ibid. p. 75. *Caroli* autem neptis eſt *Maria Polyxena* uxor Illuſtriſſimi *Leopoldi Wilhelmi C. Kænigſeckii*, unde illa occasione ſupra c. 48. hujus progenitores 128. vidimus. Comitum titulus inde Dominorum.

- Scutum. §. v. Quod concernit insignia gentis, nescio quid in mentem venerit Hieron. Henning. qui Tom. 3. P. 1. p. 556. ubi Scherfenbergios ex Latio describit, scutum assignat, in quo ex clypei pede tres ascendant cuspides, cui totidem aviculæ adde-
nitantur: quod in Wapenb. P. 1. p. 128. equitum Waldner de Freundstein de qua est, Parma autem Scherfenbergia caelestino colore tingitur, & auream coronam regiam apertam origini designandæ repræsentat. Uti etiam, sed sub falso titulo Schæftenberg, repræsentatur Wapenb. P. 1. p. 27.
- Apex. §. vi. Apex constat galea coronata, ex qua protenduntur tres pavonina pennæ suo colore & oculis pictæ: Laciniæ dependent ex auro & cyano.
- Titulus. §. vii. Titulus est: Domini de Scherfenberg.

CAPUT LXXXI.

Bar. Schifer.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Linea.

2. Scutum. Apex.

3. Tituli.

§. I.

- Familia. Schiferorum Baronum stirps illustris ab antiquo tempore in Austria supra Anasum floruit, & xenodochium atque templum in urbe Eferdinga fundavit, ubi ejus est conditorium. Eos Gabr. Bucelin. Germ. T. 3. p. 206. deducit à Ludovico Schifer, qui 1200. vixit, patre Ulrico, quo geniti Theodoricus, Bernardus, Ulricus & Rudolphus, quorum hunc esse reor, qui 1325. fundavit dictum nosocomium, cui foundationi adfuerunt testes Theodoricus, Rudolphus & Ulricus Schiferi, quorum illum fratrem, hos ex Bernardo fratre nepotes fuisse reor. Ulrico Bernardi filio genitus est Joannes, qui Freyling ab Aspaniis emit. Joanne natus Sigismundus, hoc Benedictus, pater Sigismundi II. qui ex filiis Bernardo & Joanne duos emisit ramos, quorum uterque denuo suos habet ramusculos.

- Scutum. §. ii. Scutum est (conf. Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 36.) transverse sectum, inferiori parte rubea, in superiori autem consistit corvus niger rostro annulum aureum gestans. Galea coronatæ imponitur globus superiori parte argento candens, inferiori minio rubens, cui pariter insidet corvus scutarius. Laciniæ sunt ex cocco & argento.
- Apex. §. iii. Titulos adscriptos vidi in tabula Geneal. Excell. Rittersbus. Benedicto G. Sigismundi filio, Liber Baro de Freyling, Taxberg, Dn. de Puchberg: ejus fratri Dietmaro, Lib. Baro de Freyling, Taxberg & Lichtenau: Carolo Benedicti filio Lib. Baro de Freyling, Taxberg & Puchberg, Dn. in Albershofen & Eberhartsbuhel. Sed rationem singulorum edere nescio.

CAPUT LXXXII.

Schneidpeckii Dn. de Schänkirchen.

ARGUMENTUM.

1. Schneidpach. Schänkirchen.

2. Familia.

3. Scutum.

4. Haslau in Schänkirchen.

5. Galea.

§. I.

- Schneidpach. QUI olim à prædio Schneidpach, quod in Austria possidebant, dicti erant Schneidpeckii (die Schneidpecken) de Schnaitpach, deinceps cum Schänkirchen in Marchfeldia obtinuisse, & à Carolo V. in Dominorum vel Baronum relati essent ordinem, priori nomine relicto Domini de Schänkirchen nuncupati sunt.
- Familia. §. ii. Vixere ex hac gente 1441. Georgius der Schneidpeck / 1451. Wolfgangus Joannis filius. Dein hujus filius Sigismundus 1504. Imp. Maximiliani Consiliarius. Fragmentum Genealogicum gentis videre licet in Bucelin. Germ. T. 3. p. 208.
- Scutum. §. iii. Scutum est quadripertitum, vid. Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 33. In prima & quar-

& quarta area aurea visitur cornu venatorium nigrum, ex quo exurgit arbuscula nigra pluribus acuminatis foliis ornata (darauf ein schwarzes bäumlein mit vielen glatten und spitzigen voneinander gesenkten blättern entspringet.) Hoc gentile symbodion tanquam suspensum. Quidam (ut est apud Sibmacherum) foliorum numerum inde finitum ad septenarium rede gere, quod olim secus habebat.

§. iv. Areola secunda & tertia aurea nigrum currentem lupum complectitur. Quæ tessera est à Dominis de Haslau in Schœnkirchen, quorum nomen & possessio nem hi adiere. Haslau in Schœnkirchen.

§. v. Galeæ scuto imponuntur duæ coronatæ: Ex priori prominet complicatum jugum alarum, cum typo areolæ primæ: Ex secunda exurgit herma aureo indumento, pileo & plumis struthionis nigris. Lacinia utrinque sunt atræ & aureæ. Galeæ.

CAPUT LXXXIII.

Bar. de Schœnborn.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Linea. Johannes Philippus Elector. Barones.

2. Scutum. Schœnborn.

3. Weinsperg. Reigelsperg s. Reichelsperg.

4. Galea.

5. Tituli.

§. I.

Inter equestres familias Rhenanas jam à non uno seculo floret Schœnbornia, ex qua Familia.
1192. Eustachius quidam memoratur vixisse. Justam genealogiam vidi deduci à Gerhardo de Schœnborn circa decimi quinti seculi principium, quo Gerhardus, Reinhardus & Gilbertus nati: ex quibus primus & tertius posteritatem habuere. Gerhardus natus Joannes, hoc alius Joannes, Joannis, Georgii & Philippi, pater: Georgio Philippus & Valentinus geniti, ex quibus iterum duo rami; Philippus, præter Joannem Linea.
Andream, & Joannem Canonicum Moguntinum & Herbipolitanum, reliquit Georgium parentem Joannis Philippi, qui Archiepiscopus & Elector Moguntinus atque Joh. Philippus Elector. Barones.
Episcopus Vormatiensis nec non Herbipolitanus de imperio optime meritus est, & familiam illustriorem reddidit, & Philippi Ervini, Baronis de Schœnborn, qui 1668. mortuus reliquit filios Perillustres Franciscum Georgium Canonicum Moguntinum & Herbipolensem, Johannem Philippum Equitem Melitensem, Melchiorem Fridericum Consil. Imper. aulicum, Joannem Ervinum, Franciscum Lotharium Canonicum Moguntinum, Bambergensem & Herbipolitanum.

§. II. Baronum scutum quadripertitum est. Prima & extrema areola rubea leonem continet aureum coronatum, tribus rupibus vel cuspidibus argenteis insistentem. Scutum Schœnborn.
Quod δειγμα gentile est, ex Sibm. Wapenb. P. I. p. 133. uti etiam vidimus L. I. c. 64. n. 4. in scuto Moguntino Johannis Philippi Electoris.

§. III. Areola secunda & tertia rubea, tres parvulas argenteas defert. Hæc tessera est Illustrissimæ familiæ Weinspergiæ seu Winspergiæ, de qua supra c. 72. n. 19. 20. Weinsperg.
21. non nihil egimus, occasione stirpis Rappolsteinia, quæ cum ista ejusdem originis fuisse creditur. Porro nulla inter Schœnbornios & Weinspergios intercessit affinitas, sed jus larerculi hujus ex eo est, quia Dynastiam Reigelsperg seu Reichelsperg ab Episcopatu Herbipolitano impetrarunt. Illa olim ad Weinspergios spectaverat, sed Catharina Weinspergia uxor Eberhardi Eppsteinii Dn. de Koenigstein cum Herbipolitano Episcopo 52000. floren. vendidit: unde ejus nomine Episcopatus inter Dynastas Franconia peculiare suffragium habuit. Ita in matricula imperii legitur Reigelsperg Limn. Jur. Publ. Tom. IV. add. ad 4, 7. p. 534. vertritt der Bischoff zu Würzburg. Nunc eo jure Schœnbornii utuntur. Porro ea in Schœnbornios translata, cum non succurreret Domini proprium δειγμα, illud adscitum est, quod Weinspergiorum quondam fuerat; quod alias etiam fieri non insolens est. Reigelsperg seu Reichelsperg.

§. IV. Galeæ duæ sunt, prior Schœnbornia inter cornua duo, cuspidibus in medio distincta, ut superior pars rubea sit, inferior argentea, sustinet leonem aureum Galeæ.

confidentem (alibi in Moguntini Electoris insignibus exorientem pictum vidimus,) coronatum. Observavi margini exteriori cornuum additas binas utrinque figuras, quæ videntur esse flosculorum. Lacinia sunt ex auro & cocco. Galea altera coronata inter duos pisces, qui curvata capita deorsum, caudas sursum vertunt, imaginem virginis amictu ex dextro latere argenteo, è lævo rubeo, coronatæ, & plumis pavoninis fastigiata, manibus vero pisces laterales prehendentis sustinet. Quia apex *Weinspergius* fuit. Lacinia sunt argenteæ & rubæ.

§. v. Titulus est: *Barones in Schænborn, Domini in Reichelsperg.*

CAPUT LXXXIV.

Bar. de Schrattenbach.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Linea.*

2. *Scutum.*

3. *Von der Dörr. Familia.*

4. *Galea.*

§. 1.

Familia. *Schrattenbachiorum ex Styria Perillustrium Baronum genealogiam Clariss. Gabr. Bucelin. Germ. T. 3. p. 209. exhibet, sed non nisi sex graduum: initio ducto à Johanne de Schrattenbach (quem aliunde accepi filium Ladislai & Agnetis Dn. de Kbreigg fuisse) patre Vincentii Dn. de Schrattenbach, qui ex duabus uxoribus duos filios genuit Pancratium & Christophorum, duarum linearum autores: illius filii Maximilianus & Georgius, istius Felix, Liberorum Baronum dignitate aucti sunt, eamque ad posterum transmisere.*

Scutum. §. 11. Scutum eorum *Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 26.* pingit quadripartitum, quadris incumbente media parmula nigra, quam perlabitur diagonali situ aureus fluvius, addita ex dextra parte seu in scuti regione inferiori trunco abscisso, è sinistra vel in superiori regione stella, utroque ex auro. Quæ tessera gentilis est.

Von der Dörr. Familia. §. 111. Majoris scuti laterculis primus & ultimus rubeus chirothecam argentatam continet: Secundus & tertius argenteus angulum superiorem sinistram minio tingit. Hæc tessera fuit familiæ *van der Dörr* seu *Dörr*. Uti videre est in *P. Fürst. Wapenb. P. 3. pag. 17. & 40. titulo, von Derren*, ubi aræ transpositæ sunt. Hanc gentem *Bucelinus Germ. P. 3. pag. 26.* refert ad fratres *Fridericum, Wolfgangum, Baltasarium*, qui circa medium seculi decimiquinti vixere, & à duobus lineæ ortæ sunt. Tota autem defecit in *Sigismundo Andrea*, qui 1583. extinctus est. Ratio assumpti huius laterculi esse videtur à *Sibylla (seu Elisabetha) de Dörr* filia *Baltasarii junioris*. Quæ ex *Jodoco vel Iusto Sauer de Kosiach Elisabetham* genuit, *Pancratii de Schrattenbach* uxorem. Cur vero non *Saueria* gens sed *Schrattenbachii* hanc tesseram assumerint, rationem reddere nescio.

Galea. §. IV. Galea scuto tres incumbunt coronatæ: media quæ gentili parmula respondet, duo cornua sustinet, quorum prioris superior & inferior posterioris pars atro fulget, reliqua nigricant, cum stella aurea intermedia: Prima exornatur jugo alarum rubeatum expanso, in quarum utraque chirotheca argentea conspicitur: Ultima superbit duobus cornibus, quorum antierius argento tingit partem inferiorem, posterius superiorem, reliqua minio rubent. Lacinia circa primam & tertiam sunt argenteæ & coccinæ, circa secundam aureæ & nigra.

CAPUT LXXXV.

Com. & Princeps de Schvvarzenberg & Bar. de Sainsheim.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Ex Sainsheimis, Schvvarzenbergis Barones. Comites.*

2. *Linea altera. Comites. Princeps.*

3. *Scutum. Sainsheim, Com. Schvvarzenberg.*

4. *Galea.*

6. Alterius linea scutum. Adolphi Com. in Tur-

cas virtus.

7. Galea.

8. Tituli.

9. Sainsheimii.

10. Scutum.

11. Galea.

12. Tituli Camerarii hereditarii Imperii.

13. Pactum inter Schwarzenbergios & Sains-

heimios.

§. I.

Illustrissima Schwarzenbergiorum familia ad Sainsheimios refert originem, illustris nobi-
 litatis olim in Franconia equites, qui antiquissimi provinciae ejus habitati. vid. *Zeil. itin.*
Germ. P. 2. p. 172. Horum genealogiam legas in *Gabr. Bucelin. Germ. T. IV. p. 254.*
 qui eam orditur à *Friderico de Seinsheim*, qui primis ludis equestribus *Magdeburgi-*
cis 935. interfuerit. Inde reliquorum textit ex historia torneamentorum seriem. *Hil-*
debrando de seinsheim seniori, qui claruit 1333. præter *Henricum & Wilhelmum*, qui
 bus soboles non assignatur, filios dat *Hildebrandum juniorem 1384.* & *Michaelem*.
 Ab illo reliqui *Seinsheimii*, in quibus *Hildebrandi junioris* trinepos *Christophorus pri-*
mus Baro creatus decessit 1582. & sator reliquorum fuit. *Michael* autem *Erckinge-*
rum genuit primum *Schwarzenbergium Baronem 1417.* ab Imp. Sigismundo crea-
 tum. Hoc iterum præter alios geniti duarum linearum autores *Michael & Sigismun-*
du. Hic *Joannem* genuit (de quo *Cyriac. Spangenberg. Adelsp. P. 2. L. c. 25. p. 56.*)
Christophori & Friderici patrem, *Friderico* genitus *Joannes Comes* primus cum fratri-
 bus & patruelibus à Maximiliano II. 1566. creatus est, sed *ἀπαί.* A *Christophoro* vero,
 qui præses Ducatus Wirtenbergici fuit, iterum diversæ lineæ, sed post reliquas duravit,
 quæ ex *Wilhelmo* filio deducta, cujus nepos *Georgius Ludovicus Aurei velleris eques*,
 & generalis finium Vinidorum morte sua 1642. eam clausit, herede instituto *Joanne*
Adolpho agnato. In altera *Otto Henricus* Christophori etiam filius ex conjugē secunda
Catharina Freundspurgia Mariam filiam genuit, *Christophoro Fuggerio* deinceps nu-
 ptam, à qua iste aliquandiu Dominium *Mündelheim* obtinuit. conf. *Martin. Zeiler.*
Itin. Germ. P. 2. p. 399.

§. I I. *Michaele* Sigismundi fratre ex priori conjugē *Cronenbergia Michael* natus
 est, cui *Margareta ab Hutten* uxor, ex *Ursula Franckengræneria* autem alius *Mi-*
chael, cui *Agnes Comitissa Castellana* uxor, sator rami, qui *Liberorum Baronum* in Fri-
 sia superest, cui tamen à *Michaëlis* prioris posteris controversia movetur. In his *Mi-*
chaele illo & *Margareta Huttenia* natus *Erckinger*, qui in Belgium cum Maximilia-
 no I. profectus erat, ibique *Apolloniam Marcanam Com. Arenbergiam* duxerat, ex qua
 genuit *Wilhelmum & Emundum* seu *Egmondum*: ex hoc linea Belgica orta est. *Wil-*
helmus sub Carolo V. rebelles in Alsatia & vicinia fregit, dein in Frisia totum duxit
 exercitum, pater alius *Wilhelmi*, qui Caroli V. Consiliarius bellicus fuit, & ad
 Quintini fanum cecidit. Isto genitus *Adolphus* Turcarum terror & Viennæ Guberna-
 tor, ac primus in hoc ramo *Comes*, pater *Adami*, qui Magister Ordinis Joannitici
 fuit, & in aula Brandeburgica consiliis & negotiis præfuit, Ferdinando II. etiam ita
 gratus, ut hic pro ejus sanitate votum nuncuparet. (teste *Laimorm. de virt. Ferd.*
L. 2. c. 7.) Isto demum natus *Serenissimus Joannes Adolphus*, ad principale fasti-
 gium proximis annis evectus Consiliarius Cæsareæ Majest. Intimus & Consilii aulico-
 Imperialis præses.

§. I I I. Quod insignia attinet, aliquot in armoriali extant *διατυπώσεις*, quas lustrabi-
 mus. P. 1. p. 15. Comitum Schwarzenbergiorum exhibetur clypeus, quem lineæ *Sigis-*
mundo sate fuisse reor. Ille quadripartitus primo & quarto laterculo quaternos argen-
 teos & celestinos palos exhibet: Quæ *Sainsheimia* est tessera, quod vel ex p. 24. colli-
 gas, nisi dicas numero differre, quod tamen *παρρηγυα* esse possit sculptoris.

§. IV. Alveolus secundus & tertius coccineus triplici colliculo nigro impositam
turrim argenteam repræsentat. Hoc notari videtur *Schwarzenberg*, nominis
 indicio. Hoc nisi attenderem, credidissim *Hoben-Landsperg* in Alsatia Dominium
 notari.

§. V. Huic parmæ imponuntur duæ galeæ, quarum dextra *Sainsheimia* est, & Galeæ
 super eam coronatam inter duo cornua tæniis argenteis & cæruleis distincta & pen-
 nis pavoninis exterius ornata, herma virilis rubro habitu ac pileolo, collari ac ora
 reducta

reducta pilei argenteis, impositis denuò pennis pavoninis. *Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 365.* cum insignia describit *Georgii Ludovici*, qui tamen solis palis usus asseritur, ita enunciat: *Geminæ tergis obversis proboscides* (ita solet nuncupare hic autor cornua nostra superius hiantia,) *obliquis tæniis cæruleis & argenteis exarata; unaquæque quatuor pavoninis orbiculis extrorsus ambita, tribus plumis è quolibet hiatu erumpentibus: in medio proboscidum, herma virilis, veste coccinea, aureis globulis adstricta: collari argenteo: pileo turbinato rubro, ora reducta & incisuris distincta argentea, corona aurea è qua pavonis cauda emicat fastigiato. Plumarius instructus est argenteus & cæruleus.* Sinistræ galeæ item coronatæ cyncus insidet argenteus volatui alas aptans. Lacinia sunt rubræ & nigræ.

Alterius
lineæ scu-
tum.

Adolphi
Com. in
Turcas
virtus.

§. VI. Alia dispositio est in *P. Fürst. Wapenb. P. IV. p. 1.* qua nuper adhuc usa est *linea Franconica*. Scutum iterum repræsentatur quadripertitum: primam & quartam areolam argenteam percurrunt *pali tres cærulei*, atque ita numerus imminutus est. Hujus areolæ significatio ex prioribus patet. Secundus vero & tertius aureus spectaculum exhibet *corvi nigri capitis Turcici oculos fodientis*. Rationem edit *Doctiss. Ægid. Gelen. de magn. Colon. Agrippin. L. 2. f. 31. p. 191.* hisce verbis: *Cum Schvvarzenburgicus adhuc patrum nostrorum memoria, cum Gaurinum, Germanis Raab, id est, corvum compellatum, occupasset, detruncati Turcæ verticem cum insidente corvo vetustissimis gentilitiis tesseris adjecit. Antiquis etiam caput humanum boni ominis indicium dabat. Hinc Liv. Decad. L. 1. refert perfossa Tarpeia rupe aperuisse integra facie hominis caput, eamque fore arcem imperii rerumque caput portendisse. Confer de illa invasione & expugnatione Javarini Thuan. L. 121. p. 551. seq. Inprimis observari illud potest, quod forte occasionem huic tessera dedit: quod præfecti obstinatissime pugnantis & tandem cæsi caput mox ad suorum terrorem hastæ impositum ad propugnaculum Hungaricum sublime fixum est. Cæterum linguæ nostræ non peritus Schvvarzenburgum vocat, qui Schvvarzenbergius dicendus fuerat, luculento apud nos inter utrumque nomen & familias illis notatas discrimine.*

Galeæ.

§. VII. Huic scuto tres incumbunt galeæ coronatæ: mediæ insidet idem qui in scuto corvus Turcæ fodiens oculos, cum sex vexillis in sagittas terminatis. In prima conspicitur virilis herma veste argenteis & cæruleis palis distincta, quæ etiam species turbinati atque pavoninis pennis fastigiati pilei est: Tertia cassis duo cornua cyano & argento variegata cum plumis pavoninis oræ exteriori admotis sustinet. Utriusque hujus galeæ lacinia sunt cæruleæ & argenteæ.

Tituli.

§. VIII. Titulus Principis ille est: *S. Romani Imperii Princeps in Schvvarzenberg, Dominus in Hohenlandsperg, Gimborn, Murau, Frauenberg & Wittingau.* Prius in Comitibus 1654. Comes in Schvvarzenberg, Dominus in Hohen-Landsperg, Gimborn, Murau, Seehaus, Hohen-Kottenheim, Marckbratt, &c. Hic, nescio an semper & abdicato illo alveolo, quem §. 6. vidimus, an aliquando tantum, palis solis iisque quaternis scutum exornat, & ei torquem *A. Velleris* circumdat. Quod enumerata Dominia attinet, Schvvarzenberg castrum Franconia est prope opidum Schlusselfeld. Murau civitas & arx est ad Muram in superiori Styria; quam Anna Neumannia à marito uno Christophoro Domino de Liechtenstein hereditario Marescallo Carinthia gentis suæ ultimo sibi relictam, (conf. Zeiler. itin. Germ. P. 1. p. 62.) cum liberis careret, & 1624. moreretur, sexto marito Georgio Ludovico Com. Schvvarzenbergio, de quo superius, legavit, hic itidem ex altera conjuge à πατρί hereditatem agnato Johanni Adolpho transcripsit. Hohenkottenheim, ex bonis antiquis Sainsheimia familiæ videtur fuisse, & ad Sainsheimios spectat. Marckbratt in Franconia ab his acquisivit 1645. Schvvarzenbergius ramus. De Gimborn, Frauenberg & Wittingau, non habeo quod dicam.

Sains-
heimii.

§. IX. Diximus §. I. Sainsheimium etiam alterum ex Hildebrando juniore ramum in Christophoro & ejus agnato Georgio Ludovico (quem Bucelinus perperam filium illius Christophori facit, & cujus vitam Thrasyb. Lepta seu Conradus Dinner descripsit, titulo *De vita & rebus gestis G. Ludovici à Sainsheim.*) Baronatus dignitate, ut quando commodum & opportunum esset, ea uterentur, 1580. à Rudolpho II. auctum: inde etiam 1598. inter proceres Franconici circuli illi suscepti sunt. Conf. Limn. Jur. publ.

publ. T. IV. add. 4, 7. p. 565. Unde etiam Perillustri *Fridericus Ludovicus* Comitibus 1654. subscripsit.

§. X. Scutum eorum exhibet *Sibm. Wapenb. P. 1. p. 24.* quadripertitum. Prima *Scutum.* areola *caerulea* tribus *palis argenteis* exaratur: quod *δέρμα* gentile supra diximus: *Lacertulus* vero secundus & tertius *aureus aprum nigrum auro coronatum erectum & currentem* exhibet: cuius significationem non satis capio: unum tamen *Dominiorum* mox recensendorum notari arbitror.

§. XI. Galeæ insistent duæ: prior sustinet *hermam virilem amictu rubeo*, & *Galeæ.* pileo *turbinato*, cuius ora *reducta argento fulget*: super altera *coronata aper* scutarius *salit*. *Lacinia* tinguntur *cocco & argento*, in quo ut & *vestis colore* suspicor *mendum sculptoris*, qui pro *cyano minium posuerit*, nec tamen *temere* aliquid *muto*.

§. XII. Titulus adscriptus 1654. in Comitibus Ratispon. Perillustri *Friderico Ludovico* legitur: *De Sainsheim, Liber Baro in Hoben-Kottenheim, Seehaus, Sinchingen, & Ertach.* De his *Dominiis* parum mihi constat, non dubito autem omnia in *Franconia* sita esse. Porro *dignum observatione* est, quod 1504. à *Maximiliano Imp. Georgius à Sainsheim Baro*, ejusque *masculi heredes* creati sunt *Imperii hereditarii Camerarii*, cur vero ea dignitate gens exciderit, non aliam rationem *Camera-* præter *orbitatem & quod masculis caruerit invenire potuit Lepta* apud *Limn. ad A.* *B. cap. 27. num. 6. observ. 6.* *rii hereditarii Imperii. Pactum inter Schvvarzenbergios & Sainsheimios.*

§. XIII. *Martin. Zeilerus itin. Germ. P. 2. p. 174. ex Thrasyl. Lepta* supra citato memorat 1588. inter *Sainsheimios & Schvvarzenbergios* pactum initum esse, ut *Schvvarzenbergii Sainsheimium nomen suo adderent*, feuda extra utramque lineam non alienarent, & harum altera alteri, si quæ deficeret, succederet.

CAPUT LXXXVI.

Baron. Seemann.

ARGUMENTUM.

2. Scutum. Galea.

1. Familia. Barones.

§. I.

Seemanniorum equestris est inter *Bavaros* familia, unde *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 94.* in illo catalogo eam locat. Linea vero una ex *Bavaria* in *Austriam* venit. Dicuntur prius nomen gestasse *de Mangern*, & ex *Seelandia* 1220. ortum duxisse, unde *Seemanniorum* appellatio: In *Bavaria* autem condidere arcem ex ipsorum nomine *Mangern* dictum, & 1255. cœnobium Ordinis Augustiniani *Seemanshausen*. Tum teste *Comite Franc. Adamo Brandisio* in *Tirol. Adl. Chrenk. p. 92.* in *Tirolim* 1430. venere. Vixit 1242. *Henricus Seemann* *Canonicus & Archidiaconus Ratisponensis.* 1321. *Carolus Seemann*, inter quem & *Episcopum Ratisponensem* controversiæ fuere *de arce Sigenstein.* 1438. *Wilhelmus Seemann* apud *Ducem Henricum* venationum præfectus fuit, *Magdalenæ Trenpeckia* maritus. Sub *Maximiliano I.* in provincia supra *Anasum* quosdam *reditus & decimas*, inde *S. Peter in der Au* initio hypothecario inde proprio nomine, acquisiverunt. Illis demum *Baronum* axioma *Barones.* cum titulo *de Mangern (Lib. Baro de Mangern)* accessit: quo decore *Matthias Augustus Wilhelmum* ornavit.

§. II. Scuto utuntur *nigro*, duobus *baltheis diagonalibus argenteis* exarato. *Scutum.* Hoc vetus *δέρμα* fuit, in quo acquievere. *Galea* tamen duplici usi sunt, utraque *coronata*: ex quarum priori duo cornua *bubalina baltheis* scutariis distincta protenduntur: altera sustinet *jugum alarum nigrarum complicatum*, sed pariter *baltheis argenteis* distinctum. *Lacinia* sunt ex *argento & nigro*.

CAPUT LXXXVII.

De senneterre Dux de la Ferté Senneterre.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Linea.

2. Scutum. Apex.

3. March. de Chasteauneuf.

4. Tituli.

§. I.

Familia. Illustrissima familia senneterriorum refertur ad Gastonem seu castonem Dn. de S. Nectaire seu vulgari pronunciandi dialecto Senneterre in Arvernia, patrem Bertrandi, avum Castonis II. quo natus est Bertrandus, quem P. Anseum. pal. de l'honn. pag. 680. autorem gentis statuit, qui 1365. Joannam de L'Espinaffe duxit, unde natus est Armandus, hoc Antonius, isto iterum Antonius, pater Nectarii, qui locumtenens generalis Arverniæ ex Margareta Stampensi, quam 1522. duxerat, genuit præter Antonium Episcopum Podiensem seu du Puy, duarum linearum autores Franciscum & Jacobum, hoc geniti Domini de la Grosliere, ex quibus Comites de S. Victour & Com. de Brinon; illo (Francisco Dn. de Senneterre & de la Ferté Nabert, Gubernatore Metensi) genitus est Henricus M. de la Ferté Nabert, prudentia consiliorum & legatione Romana clarissimus, pater Henrici, Gabrielis & Caroli: hic Marchio de Chasteauneuf filios reliquit, iste 1644. ad la Motte cecidit, ille Marefcallus nec non Dux & Par Franciæ, quondam Lotharingiæ, dein Metarum Gubernator, ex Magdalena d' Angennes Domina de la Loupe genuit Henricum March. de la Ferté Nabert & Ludovicum Dn. de la Loupe.

Scutum.**Apex.****March. de Chasteauneuf.****Tituli.**

§. II. Scutum gentile est cæruleum impressum quinq; argenteis in fasciæ modum locatis fuscis scutariis. Ei incumbit galea coronata sustinens caput taurinum naturali facie pictum, cui imprimitur fasciculus spicarum colligatus ex auro. Lacinia sunt cælestina & argentea; Telamones vero duo leones naturali colore.

§. III. Marchiones de Chasteauneuf gentili tessera in primam & quartam areolam locatis, addunt in secundo laterculo symbolum Castreum (de la Chastre) & in tertio Lavalleum: quorum illud est rubeum impressa cruce anchorata, vellere vario oblecta: hoc in auro crux rubea aquilis 16. cæruleis stipata Momorantium, quinque conchyliis argenteis impressa. Hæc assumpta sunt ob Caroli Marchionis matrem Margaretam de la Chastre, & aviam Joannam de Laval Loué.

§. IV. Tituli sunt: De Senneterre, Dux de la Ferté Senneterre, Par Franciæ, Marchio de la Ferté Nabert. Alterius lineæ ille est: De Senneterre, Marchio de Chasteauneuf, Vicecomes de L'Estrange & de Cheylane, Baro de Boulogne & de Privas; Dn. de S. Marfal. Ducatus dignitas 1665. 2. Decembr. à curia confirmata est. La Ferté Nabert est ex matrimonio Nectarii & Margaretae f. & heredis Joannis d'Estampes Dn. de la Ferté Nabert. Chasteauneuf esse credo à Margareta de la Chastre Henrici Marchionis uxore. L'Estrange attulit Maria de l'Estrange uxor Caroli Marchionis de Chasteauneuf.

CAPUT LXXXVIII.

Com. de Sinzendorf.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Linea.

3. Scutum gentile.

4. Dignitas hereditarii thesaurarii imperii.

5. Galea.

6. Reineccia linea scutum plenum.

7. Lappizio-Corbavia tessera.

8. Linea Neoburgica.

9. Galea.

10. Tituli.

§. I.

Familia. Illustrissimi Comites Sinzendorffii multo tempore Austriam incoluere, & quidem primitus provinciam supra Anasum, ubi in Wartpergia parochia Sinzendorf reperitur, unde

unde forte nominis origo. Porro ibi *Achleuten* & *Feuereck* & alia bona dudum possidere : inde linea in Styriam concessit in *Paardorf*, quæ iterum defecit : alia in *Fridau* inferioris Austriæ transiit : iterum alia in *Goggitsch* ; ad eam spectant etiam *Ernstbrunn*, *Peckstall* & plura bona.

§. II. Gentem Celeb. Ritterhusius orditur à *Conrado* 1270. patre *Otonis*, avo *Seiboldi* (cum quo *Andreas Sinzendorfius* allegatur 1371.) & *Conradi* an der *Horngrub*. 1364. Hoc natus est *Joannes*, *Joannis II. Wolfgangi* & *Eberhardi* pater, ex quibus soboles. *Eberhardus* genuit *Leonhardum* in *Aichleuten*, *Sigismundum* in *Feuereck* & *Georgium* zum *Wasen*. *Leonhardus* hodie viventium sator est, utpote pater, non modo *Tiburtii* in *Paumdorf*, sed inprimis *Laurentii* atque *Reimperti*. Ab hoc *Fridavienfis* vel *Neoburgica* linea oritur, quam nunc illustrant *Illustrissimi Georgius Ludovicus* Camerae aulicæ præses, ejusque ex fratre *Joanne Carolo* nepos. *Laurentio* genitus *Leonardus*, pater *Joannis*, à quo *Goggitschia* linea nunc extincta, & *Joachimi*, cujus filio *Augusto* nati *Joannes Joachimus* Cancellarius aulicus, atque *Rudolphus* Consiliarius Aulico-Imperialis, quorum supersunt liberi ; quæ linea dicitur in *Peckstall* & *Ernstbrunn*, seu nunc de *Reineck*.

§. III. Quod attinet insignia, gentile & vetus scutum repræsentat inter equites Austriæ *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 38.* quod transverse sectum superiori parte cæruleo, inferiori rubeo colore tingatur, insertis tribus quadris olim quadratis, nunc oblongioribus seu plinthis majoribus argenteis, quarum una sectionis lineæ mediæ in superiori parte incumbit, reliquæ duæ inferius ad latera ei adhærent. (*Oren weisse gevierde schachfeldlein/das eine in der mitten auffwärts ins blaue obertheil/die andern zwey auf beyden seiten abwärts in das rothe untere theil sich erstreckend.*) Olim aliqui ex familia tantum clypeo ex cyano & minio secto inducebant fasciolam argenteam in medio semel pinnatam. (*einen ganzen weissen und in der mitten zinnen-weißerhöheten strich/so das blaue und rothe feld geschieden.*) Huic scuto insitit galea coronata, ex qua protenduntur duo cornua ternis illis plinthis in medio distincta, quorum alterius superior pars alterius inferior minio rubent, reliqua cærulea sunt. Laciniæ dependent ex argento, reductæ hinc cocco, isthinc cyano.

§. IV. Hoc tempore lineæ diversa utuntur dispositione. In *Fürst. Wapenb. P. 5. pag. 3.* tres clypei distincti repræsentantur. Lineæ *Reineccie* datur scutum transverse sectum, pede gentile symbolum continente, capite autem aurea corona imperiali peculiaris figuræ exornato. Hoc *δέρμα* designat dignitatem hereditarii Imperii thesaurarii. Cum enim pace Monasterio-Osnabrugensi Serenissimæ Palatinæ domui novus Electoratus loco ejus, qui ad Bavaros delatus erat, conferretur, eique dignitas archithesaurarii adderetur, Illustrissimi Sinzendorfi Subofficiales designati sunt, & hæc tessera scuto inferrecepit, exemplo aliorum subofficialium Limpurgiorum, Waldpurgiorum, Papenheimiorum, Zolleranorum.

§. V. Huic scuto Fürstius imponit quinque galeas: quarum mediæ incumbit mediante pulvinari rubeo corona Imperialis scutaria: proximæ ad dextram coronatæ inter duo cornua, secta & rubeo ac cyaneo colore inverso ordine tincta, crater aureus cum operculo : prima coronata cygnum expansis alis volaturientem argenteum sustinet : pro quo ego anserem coronatum *Corbarviensium* mallet : quartæ galeæ coronatæ insitit aquila expansa nigra *Lappiziorum* : ast (recte secusne, non dijudico) coronata : ex ultima coronata protenditur jugum complicatum alarum argento & minio quadripertitarum. Laciniæ sunt argenteæ, hinc cyano isthinc cocco reductæ.

§. VI. Ex his galeis crediderim scutum etiam plures areolas complecti, quæ forte eadem sunt cum illis, quas apud Fürstium primus ejus pagellæ clypeus continet : quem itidem *Reineccie* familiæ reor esse. In illo autem, ut quadripertitus est, primum & quartum alveolum *quaternæ fasciæ aureæ & rubeæ* distinguunt, quarum significationem non capio : secunda & tertia denuo transverse sectæ superiori parte argentea aquilam (sed coronatam) nigram repræsentant familiæ *Lappizie*, ut videre est *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 38.* sed sine corona : pars inferior tæniis transversis rubeis & argenteis caput imponit rubeum, cui Fürstius d. l. coronam inscribit, sed

rectius ex l. c. *Sibmach. Wapenb.* P. 1. pag. 38. ejus loco substituas *anserem coronatum*, alia corona collo inserta superbientem, & coronæ insidentem : quæ tessera fuit *Comitum à Corbau*. Media parma thesaurarii hereditarii coronam imperialem & gentilem *Sinzendorfiam* areolam continet. Galeæ denuo quinque sunt, media est, quæ pulvinari impositam coronam sustinet, proxima ad dextram coronata cornua cum cratere medio, prima coronata jugum alarum quadripartitum tinctarum, quarta coronata cygnum vel anserem *Corbavium*, ultima coronata aquilam *Lappiziam*.

Lappizio-
Corbavia
tessera.

§. VII. *Lappizio-Corbavium* tesserarum aliquoties facta est mentio ; has autem assumsere à *Susanna f. Joannis à Lappiz* conjuge *Pilgrami Sinzendorfi*, quæ obiit 1569. Quamvis autem *Reineccia* seu *Ernstbrunnia* linea ab hoc Pilgramo non descendat : tesseram tamen eandem ascivit. Porro ex pari ratione *Schallenbergii* easdem areolas gestant, ut c. 75. vidimus.

Linea
Neoburgica.

§. VIII. Linea *Neoburgica*, præter mediam parmulam hereditarii thesaurarii dignitate, & tessera *Sinzendorfia* insignem, scuto utitur quadripartito. Laterculorum secundus & tertius iterum *Corbavio-Lappizia* insignia simili qua altera linea dispositione jungit ; prima autem & quarta *argentea rubrum gryphem* continet, qui anterioribus unguibus *leporem* seu *cuniculum* abreptum tenet. Hic laterculus notat Comitatum seu Dynastiam *Scherding & Vormpach* seu *Neoburgum ad Oenum* (conf. L. 1. cap. 84. n. 8. 9.) Hunc laterculum emto *Neoburgo à Salmenibus* ad *Sinzendorfos* venisse existimo.

Galeæ.

§. IX. Galeæ iterum quinque sunt. Prima ad dextram coronata cornua cum cratere medio, secunda coronata aquilam, tertia seu media cum pulvinari coronam imperialem scutariam, quarta coronata gryphum cum lepore, extrema coronata sustinet jugum complicatum alarum rubearum, interstinctarum triangulo argenteo ex latere sinistro prodeunte. Cujus interpretationem non capio.

Tituli.

§. X. Titulos illos reperio, Illustrissimorum *Georgii Ludovici & Joannis Joachimi* (qui 1654. Comitibus *Ratisponensibus* inter *Comites Svevici* scamni subscribere, adeoque inter proceres imperii cooptati sunt.) Illius quidem : *S. Rom. Imp. hereditarius thesaurarius, Comes in Sinzendorf, Liber Baro in Ernstbrunn, Dynastie Friedau, Rennersdorf, Sinzendorf & Neuburg ad Oenum, Consil. Imperatoris, Camerarius, & Camerae aulicæ præsidis locumtenens* (nunc præses.) Hujus vero : *S. Rom. Imp. thesaurarius hereditarius, Comes & Dom. in Sinzendorf. Liber Baro in Ernstbrunn, Dn. in Roggendorf, in Pergstall, (an Peckstall,) S. Martinsburg & Teutschen-Proderstorf, Consil. Imper. aulici Assessor, & hereditarius pincerna Austriæ supra Anasum* : ex qua dignitate elucet ratio crateris cornibus in apice interpositi.

CAPUT LXXXIX.

Comites de Solms.

ARGUMENTUM.

1. Familia ex *Nassoviis*. Linea *Koenigsbergia*.
2. *Braunfelsia*. *Hungensis*. *Greiffensteinia*.
3. *Lichensis*. *Hohensolmia*. *Laubacensis*. *Sonnevvaldia*.
4. *Scutum*.

5. *Münzenberg*.
6. *Galeæ*.
7. *Scutum auctius*.
8. *Wildenfels*. *Sonnevvald*.
9. *Galeæ*.
10. *Com. Braunfelsii crux*.
11. *Tituli*.

§. I.

Familia
ex Nassoviiis.

Illustrissima *Solmensium Comitum* familia (quam *Albertus Otto Bilgen* descripsit, & historiam 1622. *Frankofurti* edidit) propago inclutæ domus *Nassoviae* est, ex qua *Eberhardus* cognomento potens & magnificus *Nassoviae Comes*, præter *Fridericum & Arnoldum*, ex quorum hoc reliqui *Nassovii*, qui hodie supersunt, descenderunt, *Philippum* suscepit istis majorem, qui ad fluvium cognominem arcem *Solms* extruxit, & ex *Catharina Hanovia* Ottonem suscepit, qui 890. *Solmensium* Comes fuit, pater *Wilhelmi*, cujus in torneamentis *Magdeburgicis* memoria 935. extat. Eo genitus fertur

fertur *Eitelcrafft*, qui circa 946. condidisse dicitur *Braunfelsium*, & *Arnoldum* reliquit, hic *Philippum*, is *Henricum*, quo *Marquardus* & *Henricus II.* geniti : Ab hoc linea orta est, quam *Joannes* filius *Joannis* cognomento *Springleben* 1410. morte sua terminavit, heredibus agnatis *Bernardo* & *Joanne*. Cui ramo forte attribuenda est linea *Königsbergia*, nam *Henrico II.* etiam natus *Philippus* 1350. *Königsbergam* dicitur emis-
Linea Königsbergia.
se, alii vero *Philippo* patrem *Gerhardum*, avum *Reinboldum*, proavum *Marquardum* tribuunt.

§. II. *Marquardus* *Henrici II.* frater alterum ramum produxit, genito *Henrico*, qui *Bernardi* pater fuit, 1380. mortui. Hoc *Otto* genitus est, qui 1409. obiit pater ex *Bernardo* & *Joanne* duarum linearum, *Braunfelsia* & *Lichensis*. Illam continuarunt filius *Otto* *Friderico* *Palatino* *Victorioso* gratissimus, nepos *Bernardus* *Maximiliano I.* in primis fidus, pronepos *Philippus*, à quo in comitatu *Papatus* abolitus; Hic 1544. moriens *Conradum* reliquit, communem genitorem trium linearum, ex filiis *Joanne Alberto*, *Reinhardo*, *Wilhelmo*, *Braunfelsia*, *Hungensis*, *Greiffensteinia*. *Joannes Albertus* magnus aulae *Palatinae* Magister, cujus vitam *Abraham Scultetus* descripsit, præter alias filias *Amaliam* genuit *Henrici* *Friderici* *Principis* *Arausionensis* conjugem, & filium *Joannem Albertum*, militare *Ducem* *Batavorum*, patrem moderni *Illustrissimi* *Henrici Trajectani* itidem armis clari. *Reinhardus* præter alios *Mauritium* reliquerat, militari quoque gloria celebrem, qui filio amisso 167... ramum terminavit. Ex *Wilhelmo* *Greiffensteinii* superant.
Braunfelsia.
Hungensis. Greiffenstein.

§. III. Quod *Joannem* *Bernardi* fratrem concernit, is *Lichii* & *Laubacensis* rami sator fuit, & ab *Elisabetha Catharina Franconis Cronenbergii* filia conjugis suae herede *Rædelheimium* acquisivit, moriens vero 1457. *Cunonem* reliquit, quo *Philippus* genitus est, *Friderici* *Electoris* *Saxoniae* in *Coburgensi* *Principatu* locumtenens. In hujus filiis *Reinhardo* & *Ottone*, iterum linearum divergia, *Lichensis* & *Laubacensis*. *Reinhardus* literis & armis clarus, de rebus bellicis & de nobilitate scripsit, & (quod existimo ab amita *Agatha* seu *Walpurgi*) prætensionem *Virneburgicam* familiae attulit, *Ernestum*que atque *Hermannum Adolphum* genuit, à quorum illo *Lichenses*, ab hoc *Hohen-Solmenses*. Ille superioris circuli *Rhenani* *Dux* de eo optime meritis est, genitor *Georgii Eberhardi*, cujus in bellis *Belgicis* memoria, *Philippi*, cujus filius *Philippus* *Adamus* mares non reliquit, & *Ernesti*, qui filium *Ludovicum Christophorum*, & nepotes reliquit *Illustrissimos* *Comites*, qui nunc superant. Hic (*Hermannus Adolphus*) *Philippum Reinhardum* reliquit, armis quoque clarum, patrem alterius *Philippi Reinhardi*, qui lineam continuavit. *Ottone Laubacensi* natus *Fridericus Magnus*, reliquit *Ottone* in *Sonnevvald*, cujus filius *Fridericus Albertus* 1615. defecit, & *Joannem Georgium* πολυταύδα, cujus sex filiae *Illustrissimis* & *Celsissimis* maritis, aliquæ altera vice, elocatae sunt, filii omnes militari laude claruere, *Philippus Georgius*, *Fridericus*, *Albertus* *Otto*, *Henricus Wilhelmus*, *Joannes Georgius* : ex posterioribus tres denuò lineæ. *Laubacensem* continuavit filius *Albertus Otto*, finivit 1676. *Carolus Otto*, hereditate per testamentum *Braunfelsio* remotiori agnato destinata, quam tamen propinquiores obtinuerunt. *Henricus Wilhelmus* reliquit *Illustrissimum* *Georgium Fridericum* in *Sonnevvald*. *Joanne Georgio* nati sunt *Illustrissimi* *Joannes Augustus*, *Joannes Fridericus*, *Joannes Sigismundus* & *Joannes Georgius*, qui hæcenus *Rædelheimium*, *Wildenfelsam* & *Baruthum* in inferiori *Lusatia* inhabitant.
Lichensis.
Hohen-Solmia.
Laubacensis.
Sonnevvaldia.

§. IV. Hujus familiae scutum gentilitium in *Sibm. Wapenb.* P. 1. p. 15. exhibetur quadripartitum. In area prima & quarta aurea leo conspicitur cæruleus rubenti lingua & falcibus. Quod ortus indicium esse potest, inversis videlicet & permutatis coloribus figuræ & areæ. *Nassoviorum* enim parma cærulea leonem aureum continuit. Observavimus autem superius P. 1. cap. 8. & non uno exemplo probatum dedimus illum agnatorum vel fratrum insignia per inversionem tincturæ distinguendum morem.
Scutum.

§. V Area secunda & tertia transverse secatur, superiori parte minio, inferiori auro infecta. Id signum est Domini *Münzenbergici*. Fuere autem hoc nomine peculiare dynastæ, quorum ultimus *Ulricus* vita excessit 1236. prole mascula carens, sed tres reliquit filias, quarum una *Adelheidis* *Comiti Reinhardo Hanoico*, (unde ad hanc familiam medietas Domini *Münzenbergici*. vid. cap. 41. num. 4. & 7.) *Elisabetha*
Münzenberg.

Gothofredo Dn. Weinspergio, Anna autem Philippo Dn. de Falckenstein nupsit. Hic omisso familiæ nomine se tantum *Dominum Münzenbergæ* dixit, & insignia etiam hæc assumpsit: Pater fuit *Cunonis Archiepiscopus Trevirensis* & *Philippi junioris*, Dn. de *Falckenstein* & *Münzenberg*; hoc & uxore *Anna Domina de Falckenstein* in *Falckenstein* nati sunt filii *Wernerus Archiepiscopus Trevirensis* gentis ultimus, *Philippus Comes de Falckenstein* & *Münzenberg* à *Carolo IV.* creatus, *Ulricus* & *Cuno* Canonicus *Trevirensis* & *Metensis*, tum filiæ *Luitgardis*, quæ marito *Gothofrido Domino Eppsteinii*, Comitatum *Königsteinensem* attulit, *Anna*, quæ cuidam Comiti *Schwarzenburgico* nupsit, & ob quam hæc referuntur, *Agnes*, quæ *Otoni Comiti Solmensi* nupsit, atque ei titulum cum hæreditatis parte attulit; eodem cum marito anno 1409. vivis exempta.

Galeæ.

§. VI. Huic scuto insistent galeæ duæ, in quarum priori inter jugum alarum *Münzenbergicis* coloribus distinctarum confidet leo cæruleus *Solmensis*. Alteram tegit mitra rubea, cujus ora argento candet; Mitra verò mediante globulo aureo imponitur pavoninarum pennarum acroterion, & duo utrinque vexilla auro & cocco picta, sectione *Münzenbergica*; Huic enim Dominio responderet hic apex: ut videre est *Wapenb.* P. 2. pag. 28. Lacinia sequuntur analogiam arearum & figurarum inscriptarum.

Scutum
auctius.

§. VII. Hæc dispositio *Solmensium* insignium antiquior fuit. Inde scutum auctius est, ut nunc linea perpendiculari, in duo latera dividatur: utrumque vero latius quadripartitum est; Primum locum obtinentibus *Solmensibus* & *Münzenbergis* symbolis, quæ modo explicavimus, sed aliquando hæc illis præponi vidi: in posteriori parte iterum quadripartita videre est in prima & quarta area (quam *Wapenb.* P. 1. p. 31. auro, P. 2. p. 25. altero metallo tingit) *rosam nigram*: in secunda & tertia *nigra leonem argentatum*. Ab aliis etiam hæc areolæ transponuntur. Galeæ his laterculis respondent etiam duæ: prior sustinet pileum orientalem tessellatum auro & nigro colore, apici imposita rosa nigra. Ex altera galea coronata exurgit *λεων* leonis argentata. Lacinia priori additæ sunt *aureæ & nigrae*, alteri *argenteæ & nigrae*.

Wilden-
fels.

§. VIII. Rosa *Wildenfelsæ* insigne est; quæ dynastia in *Voitlandia* peculiare suos habuit Dominos, qui status Imperii & membra Saxonici superioris circuli fuerunt. Cum vero horum familia in *Anarco Friderico Consiliario Saxonico* & supremo Capitaneo *Voitlandiæ* defecisset 1600. ex certo contractu hoc feudum Saxonicum Comitibus *Solmensibus* in *Sonnenvald* obtigit, ut ex *Peccensteinio* repetit *Limn. Iur. Publ. T. IV. add. ad 4, 7. p. 558*, Leo in reliquis duabus quadris *Sonnenvaldam* in *Luſatia inferiori* notat. Hanc *Philippus Lichensis* & *Laubacensis* lineæ sator emptione 1537. à *Minckviziis* comparavit. Unde nunc etiam in potestate familiæ est. Et quidem *Otto Friderici Magni* filius *Sonnenvaldam* tenuit, atque ad filium *Fridericum Albertum* transmisit, auctam *Wildenfelsiæ* dynastia, sed isto extincto ad patruales delapsa est hæreditas.

Sonnen-
vald.

Galeæ.

§. IX. Scuto his areolis octo ornato hodie imponere solent tres galeas, quarum prior est *Münzenbergia*: altera *Solmensis* (ex §. 6.) sed alis expansis & leone adversa fronte confidente. Tertiam premit *λεων* leonis, quem *Sonnenvaldium* esse non dubito: Aliquando tamen integri leonis imago insidet coronatæ cassidi.

C. Braun-
felsii crux

§. X. Illustrissimus *Henricus Trajectanus* ex *Braunfelsiis* medium imponit scutulum cruce insigne: sed id personale esse reor, ob ea quæ in *Belgio Joannitica* bona possidet commendata.

Tituli.

§. XI. Titulos vidi alterius lineæ: *Comites Solmenses* & *Braunfelsii*, *Domini in Münzenberg*. Alterius: *Comites Solmenses*, *Domini in Münzenberg*, *Wildenfels* & *Sonnenvald*. Quem nunc omnibus communem esse existimo.

CAPUT. XC.

Bar. de Sonderndorf.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Bona. Baronum dignitas.
2. Familia.

3. Scutum.
4. Yben.
5. Galeæ.

§. I. Gene

§. I.

Generosa *Baronum de sonderndorf* familia ex *Bavaria* in *Austriam* venit, atque sub Ferdinando I. Imperatore *Pernau* supra *Anasum* acquisivit, inde equestris dignitas axiomate *Baronum* Imperiali gratia auctum est. Familia.
Bona.
Baronum
dignitas.
Familia.

§. II. Familiam *Gabr. Bucel. Germ. T. 3. pag. 215.* deducit à *Joanne Sonderndorfer* seu *Sonderstorfer*, qui 1510. claruerit. Verum antiquior gentis memoria est in *Liebhardo Sonderndorfer*, 1326. 1374. *Joanne Sonderndorfer* præfecto (*Pfleger*) in *Hohenburg*. *Joannes* ille, quem *G. Bucelinus* primum enumerat 1501. præfectus (*Pfleger*) in *Reichenhall* bona sua in *Anzeig* permutavit cum *Alberto* *Bavariæ* Duce pro arce *Yben*.

§. III. Insignia repræsentat *P. Fürst. Wapenb. P. 5. p. 13.* ut in scuto quadri- Scutum.
partito primam & quartam aream cæruleam ornent bina sceptrâ liliata aurea, decul-
satim locata. Quæ tessera gentilis fuit.

§. IV. Secundus & tertius alveolus, binis argenteis & rubeis baltheis dextris ex- Yben.
aratur, notandæ familiæ ab *Yben*: cui nostri succedere.

§. V. Galeæ clypeo duæ imponuntur coronatæ: prior sustinet duo cornua buba- Galeæ.
linæ cærulea, quorum extremus margo ternis sceptris liliatis (quæ Fürstius minus scite
exprimit) exornata: Ex altera pariter protenduntur cornua bubala duo argentea, qui-
bus itidem utrinque ternæ plumæ struthionice prasinæ (an cocco tingendæ sunt? quod
regula vellet,) adhærent, externo margini admotæ. Laciniæ sunt hinc aureæ & cæ-
ruleæ, isthinc argenteæ & rubeæ.

CAPUT XCI.

Comites de Sprinzenstein.

ARGUMENTUM.

1. Riccii ex *Tirol* in *Austriam*.

2. Familia. Linea.

3. Scutum.

4. Vetus tessera.

5. *Erinacei Ricciorum*.

6. *Balthei*.

7. *Jochel*.

8. *Galea*.

9. *Barones Riccii*.

§. I.

Illustrissima *Sprinzensteinia* stirps olim nomine *Ricciorum* (seu *Ritzen*) usa est, & Ricci
ex Tiro-
li in Au-
striam.
Familia.
lex *Tirol* in superiorem *Austriam* concessit; sub Ferdinando I. dynastiam *Sprinzen-
stein* cum *Baronatus* titulo, inde *Neubauß* & alia acquisivit.

§. II. Familia *Bucelin. Germ. Tom. IV. p. 226.* deducit à duobus fratribus: quo-
rum *Petrus Antonius Riccius Baronatus* dignitate pro meritis ornatus à *Maximilia-
no I.* gratia tamen ea uti intermiserit, ex servitiis Cæsareis ad *Archiepiscopum Salis-
burgensem* transiens, pater *Ludovici Riccii* à *Sprinzenstein* & *Gruob*, qui ipse quoque
titulum intermiserit (à quo reliqui *Ritzii*, ex quibus *Emmeranus* pronepos *Ludo-
vici Liber Baro & Nobilis Dominus de Ritz* in *Gruob* & *Gartenau*, *Consiliarius Sa-
lisburgensis*, *Baronatum* renovari curaverit) alter *Paulus Riccius Dn. in Sprinzen-
stein* genuit *Hieronimum*, qui *Liberi Baronis de Sprinzenstein* titulo primus usus est, Linea.
pater *Alexandri*, *Joannis Alberti*, *Sigismundi* & *Joannis*; *Alexander* pater fuit *Jo-
annis Floriani*, *Rudolphi*, *Simonis Hieronymi*, *Wenceslai*, qui omnes habuere filios.
Eminuit inter *Simonis Hieronymi* filios *Ferdinandus Maximilianus Comes in Sprin-
zenstein* creatus, inferioris *Austriæ* *Marescallus* & *Cæsareus Consiliarius* in-
timus.

§. III. Scutum repræsentat *Sibm. Wapenb. P. 1. pag. 20.* quadripertitum. Scutum;
In primo laterculo, argenteo, cui desuper cœlum vel nubes cæuleæ imminet,
argenteis rupibus seu trunco telluri infixio insidet nativo colore accipiter (*Sprinß*
seu *Habich*) Quæ tessera haud dubie est Dynastiæ *Sprinzenstein*, quam sibi com-
pararunt.

§. IV. Secundus alveolus aureus continet gryphum dimidium nigrum coro- Vetus
tessera.
natum, gestantem ex caule viridi flosculos tres argenteos (an rubeos?) Quod δέρμα
vetus

vetus fuit familiae. Alias pingitur ex linea rubea exorients, tum primo etiam laterculo nonnunquam inseritur, omissa illa linea.

Erinacei
Ricci-
orum.

§. V. Tertia areola argentea seu potius rubea continet tres erinaceos nativi coloris. Forte hæc etiam genti verus est paronomastica tessera. Nam *Riccio erinaceum* Italici notat, & priscum familiae nomen fuit.

Balthei.

§. VI. Ultima quadra ternis *aureis & cæruleis* exaratur *baltheis*: quod nisi sit donum gratiosum, aliam interpretationem ignoro.

Jöchel.

§. VII. Toti imponitur media parmula rubea, *αετομην βοvis argentei* adversa fronte auratis cornibus exhibens. Quod symbolum est familiae *Jöchel* in Tirol nunc extinctæ. Jus ejus laterculi est ab *Helena Jöchlin à Sterzing* Jacobi filia *Hieronymi primi Baronis à Sprinzenstein* uxore. De hac familia ita Comes Brandisus *Tirol. Adel. Ehrenfränklein* p. 67. 68. *Edle Jöchel oder Freydanc von Jöchelsthurn* haben sich Anno 1360. als Edelleut ehren lassen/ und mit Wolfgango 1550. zu seyn aufgehört.

Galeæ.

§. VIII. Galeæ scuto imponuntur tres coronatæ, ex quarum media *αετομην βοvis* adversa mediæ parmulæ exsurgit, inter lacinias rubeas & argenteas: super primam insistit trunco accipiter scutarius, lacinii dependentibus cæruleis & argenteis. Ex ultima exoritur gryphus niger coronatus gestans flores argenteos. Lacinia sunt nigrae & aureæ.

Barones
Rizii.

§. IX. Lineæ *Baronum Riziorum*, à Petro Antonio Riccio n. 2. derivatæ convenire arbitror scutum à *Bucelino* l. c. exhibitum: quod transversim sectum in superiori parte gryphem exorientem *αετομην βοvis* exhibet: inferior bipertita hinc erinaceos, isthinc baltheos repræsentat.

CAPUT. XCII.

Com. Stabrenbergæ.

ARGUMENTUM.

1. Familia ex Styriæ Marchion. Losensteiniorum agnati. Deductio. Lineæ.
2. Tessera gentilis.
3. Schaumbergii Com. Austria. Julbacenses. Successio Stabrenberg.

4. Arx Schaumberg. Ex Bavaria familia in Austriam. Inter imperii ordines.
5. Pettovio. Julbacum.
6. Anckenstein. Etiam in scuto Stubenbergio.
7. Wurmberg.
8. Galea.

§. I.

Familia
ex Styriæ
Marchion.
Losen-
steinio-
rum
agnati.

Deductio

Lineæ.

Familia *Stabrenbergia* Illustrissima, quæ ab antiquo in superiori Austria floruit, originem docuimus in capite 57. L. 1. quod *Losensteinii* eorum agnatis dictum fuit: utrique enim à *Styriæ Marchionibus* ortum suum habent, communi patre *Gundaccaro*, conditore *Stabrenbergæ* arcis, (im *Haußrück vierthel* quæ *Zeller* teste nunc ad Episcopum Passaviensem spectat,) cujus ex *Cunigunda C. à Pleien* & *Hardeck* filius alter *Gundaccarus II. Stabrenbergios* propagavit, alter *Dietbmarus Losensteinios*. *Gundaccaro II. tertius* eo nomine natus est *Hadamari, Rapatonis, Joannis* pater. *Joanne* linea genita est in *Wildberg*, quæ in atnepote *Georgio* 1481. defecit, quam alii malunt à *Casparis* fratre *Gundaccaro* derivare. *Rapaton* (G. *Bucelinus* mavult hunc etiam *Gundaccarum* dici) *Gundaccarus & Rudigerus*. Illo iterum linea orta est, quæ in tertia vel quarta generatione desit. Hic autem præter *Eberhardum Archiepiscopum Salisburgensem*, qui 1429. obiit, filium habuit *Casparum*, patrem *Georgii, Ulrici, Joannis*, qui omnes habuere prolem. Hoc in primis natus est *Bartholomæus*, genitor *Ioannis & Erasmi*. Illius nepos *Ioannes* 1572. lineam clausit; *Erasmo* sati *Rudigerus, Gundaccarus & Henricus*; primus *Pauli Jacobi, Gothardi, Ludovici* atque *Martini*, secundus præter *Georgium Achatium, Joannis Ulrici*, tertius *Richardi & Erasmi* parentes, à quibus totidem lineæ. Inter superstites eminent *Illustrissimi Comites Henricus Wilhelmus & Conradus Balthasar*, ex intimo Augusti nostri consilio, ille superioris Austriae provinciæ Capitaneus, hic locum tenens inferioris Austriae; hic *Pauli Jacobi*, ille *Richardi* filius.

§. II. Scu-

§. II. Scutum familiare exhibetur inter *Barones à Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 33.* Tessera gentilis. Media quæ quadrantibus reliquis incumbit parmula transverse secatur, & in ea ex inferiori parte minori rubea, in superiori ampliori argentea exoritur panthera (nisi gryphemalis destitutum, aut tantum cum aliis dicere malis,) ignes auribus & ore evomentis anteriora carulei coloris. (ein halbes blaues Panterthier mit aufstehendem feuer zu maul und ohren/ im obern grössern theil des weissen felds/ auß dem untern kleinern rothen theil entspringend.) Non satis accurate Zeiler. itin. Germ. P. 1. p. 59. pantheram caruleam solo inscribit rubeo. Hæc gentis est tessera, ex antiquis *Styriae* Marchionibus & Comitibus ortæ. Sicuti etiam panthera sed variata tinctura usi sunt, qui ex aliis ramis familiæ descendere. Porro pantheram scutariam & quæ in apice repetitur, nec non galeam *Sigismundus Imperator* 1437. singulis coronis aureis ornavit. A *Friderico IV.* 1467. rubeæ ceræ sigilla imprimendi jus acquisitum est.

§. III. Majus scutum, cui hæc parmula incumbit est Illustrissimæ familiæ *Schaumburgie* s. *Schambergie* in Austria, non confundendæ cum *Schaumburgia* s. *Schauenburgia*, de qua L. I. c. 86. actum est: Multo minus cum *Schænbergia*, ut *Wapenb. P. 2. p. 14.* nomen scribitur, quod tamen alii convenit genti, de qua alibi agitur. Familia ea vetus est, & ab *Henninges. Theatr. Geneal. T. 3. P. 1. p. 234.* atque ante eum *W. Laz. migr. gent. L. 7. p. 314.* orta creditur, quod ex *Aventino* est, ex *Babonis Abenspergii* *πολυτοκῆς* liberis, & quidem *Diethmaro Abenspergio* ejus filio. Recenset ille tres fratres fuisse, *Eberhardum Comitem de Iulbach*, qui cum fratribus & *Diethmaro Leonbergensi* circa 1070. fundaverit Monasterium *Elfenbacense*. (Cujus posterii pueri de *Iulbach* dicti: ex quibus recenset *Gebhardum puerum de Iulbach* 1130. *Raffoldum* 1143. *Bernardum* seu *VVernardum* 1146. patrem *Gebhardi* & *Henrici*, quorum ille consensu *Alberti Archiepiscopi Elfenbacense* cœnobium transtulit in montem S. Viti 1171. *Lupoldum* ultimum.) *WVolfrahum Com. de Schaumberg* & *Henricum Com. de Schaumberg*. Sed *WVolfg. Lazius de migr. gent. L. 7. p. 313.* *Wolframum* & *Henricum Eberhardi Iulbacensis* non fratres sed cognatos facit. Ex *Henrici* posteris. *Henning. d. l.* plures enumerat, in quibus eminent *Henricus nobilis Comes de Schaumberg* 1240. *Leopoldus* seu *Lutoldus Episcopus Frisingensis*, Antistes etiam *Verdensis* 1338. Indubia series ostendi potest ab *Henrico*, patre *Vlrici*, qui uxorem *Elisabetham Burggraviam Norimbergensem* habuit, avo *Joannis præfecti superioris Austriæ in Haymburg castro supra Ænum*, & ab uxore *Marescalli Styriæ hereditarii*. Huic filios dat *Henninges Sigismundum*, *Wolfgangum*, *Albertum*, *Georgium Episcopum Bambergensem*, defunctum 1475. *Sigismundo* assignat filios *Fridericum Archiepiscopum Salisburgensem*, qui obiit 1494. *Bernardum* & *Wolfgangum à maudac.* Quem vero *Henninges Wolfgangum* vocat *Sigismundi fratrem* & patrem *Georgii*, *Vlricus* dicendus erat, qui ex *Magdalena de Kreigk* genuit *Georgium*, qui aulam eam instituit, ut diceretur *Academia Efferdingensis, die hohe Schul zu Efferding* & filios quidem genuit, sed ipsos prole mascula destitutos, ex quibus *Wolfgangus* stirpem clausit. Filia vero *Georgii Anna* non *Wolfgangus de Sarenberg*, ut perhibet *Henning.* sed *Erasmo Dn. de Stahrenberg*, qui 1560. decessit, nupsit. A quo *Erasmo*, qui hodie superant, descendunt. Ex eo etiam ratio assumpti hujus scuti circa 1560. Quando vero *Lazius de migr. gent. L. 7. p. 314.* tradit, extinctis prosapiis istis omnibus sc. *Iulbacensibus*, *Leonsteiniis* vel uti deinceps *Leonbergiis* atque *Dornbergiis*, insignia omnium à *Schaumburgiis* gentiliis adjecta, non satis capio. Nam in *Wapenb. P. 2. pag. 9.* *Leonbergiis* & *Dornbergiis* video tribui parmæ rubeæ inductum balthæum sinistrum cælestinum, qui in scuto *Schaumburgio* non comparet.

§. IV. Stutum hoc *Schaumbergense* quatuor quadras continet: prima bipartita est ex argento & minio, quæ tessera antiqua fuit ejus familiæ vel Comitatus *Schaumbergici*, ita dicti ab arce *Schaumberg* seu *Schaumburg* in monte sita non procul *Efferdinga* urbe, quam 1367. *Vlricus* & *Henricus* fratres ab *Episcopo Passaviensi Alberto* emerunt (ex *Lansio Zeiler. itin. Germ. P. 1. p. 291.*) Hoc tamen *Schaumburg* ex primo patrimonio familiæ non fuisse oportet, utpote cui prior sedes in *Bavaria*. *Wolfg. Laz. de migr. gent. L. 7. p. 314.* suo tempore dicit, ante plures quam trecentes annos transgressos in *Austriam*, & ad ejus principibus castra opidaque beneficio accepisse, quæ quondam Comitum à *Peilstein* & *Machlandiæ* fuerint. Addit: *Atque ita ditionem aliquam*

Inter im-
perii ordi-
nes.

aliquam & in Ducatu Bojaria & Marchia Bojorum, quae posterius Marchia Orientali adje-
cta, Archiducatum effecit, habere ceperunt, ubi adhuc possident opida Efferdingam, Peorba-
chium, Aschachium, VVaczenhofen, Schaumburgum castrum & alia pleraque. Cæterum
fuerunt hi Comites olim inter Imperii Ordines, nec nisi 1548. è matricula expuncti, atque
per Austrios exempti. Vid. Zeiler. itin. Germ. P. 2. p. 25.

Pettovia.

§. v. Secundus alveolus ternis rubeis & aureis vel argenteis potius exornatur
fasciis transversis, inducto cantherio caruleo (winfelmaß seu gespißte sparre.) Hoc
symbolum Pettovia dari lego Wapenb. P. 2. pag. 37. & quidem Ioannes Schaumber-
gius uxorem habuit Annam f. Bernardi de Patovione Marescalli hereditarii Styriae. Sed
Lazius de migr. gent. L. 6. p. 190. ait: in Marescallorum à Patovione insignibus alba
tria fuisse militaria vexilla equestria, rubro luteoque coloribus distincta ac totidem clivis
viridibus infixa. (confer alibi in insignibus Eggenbergiis.) Unde cum peritioribus
malo intelligere Comitatum Iulbacensem, de cujus Comitibus aliqua diximus num. 3.
Castri Iulbach ruinæ referente Lazio p. 313. supersunt prope Prunoviam Bavariæ civita-
tem ad Aenum annem sitam. Ubi addit Schaumbergios deficiente Iulbacensi stirpe arma
titulumque & partem pradiorum à Ducibus Bavaria accepisse, videlicet circa 1360. & qui-
dem id Vdalrico Schaumbergio seu Schaumburgio contigisse. Ex Henning. d. l. addi-
mus, Elisabetham Norimbergensem Vlrici viduam Ducibus Bavariæ Ottoni, Stephano,
Friderico & Joanni Iulbacum 8000. florenis oppignorasse 1377. Idem de Henrica
Iuniore, Henrici senioris (qui quod Alberto III. Austriae Duci se opposuit, accusatus
coram proceribus Imperii, bello peritus, & castris Nechtenstein, Franckenburg,
Atersee & Wildneck circa 1386. vel 1390. exutus est,) filio refert, quod 1382. Iulbacum
consensu fratris & patris resignaverit Bavariae Ducibus. Porro Iulbaco, quod sub illo
symbolo intelligimus, in Wapenb. P. 2. pag. 11. idem plane scutum tribuitur, quod
§. præced. Schaumbergium diximus, quod agnationem utriusque familiae amplius
probaret.

Ancken-
stein.

Etiam in
scuto Stu-
benberg.

§. vi. Tertius laterculus rubeus anchoram continet auream seu lignei coloris
aurea trabe deorsum versa, per cujus annulum funis trajectitur. Alibi lego anchoram
tingendam argento, & superius nigris plumis exornandam, tum funem & annulum
auro tingendum. Ita notatur Dominium Anckenstein, cujus etiam mentio est in scu-
to Stubenbergico (vid. L. 1. cap. 87. §. 5. sed cum aliqua variatione.) Hæc dynastia olim
fuit in potestate Marescallorum Styriae à Patovione seu à Pettau, ex qua Bernardi filia
Joanni Comiti Schaumbergio nupsit, eique attulit præter Marescallatum Styriae Fri-
davu, VVeiterfeld, Veistritz & alia pleraque juxta Dravum amnem: ut Lazius perhi-
bet. Quia vero Agnes ejusdem Bernardi filia Lentholdo Dn Stubenbergio conjux erat
data, inde eadem anchora apud Stubenbergios in usu est quod dixi.

Wurm-
berg.

§. vii. Ultimus laterculus aureus vermem seu serpentem nigrum (gewundene
schlang/) gyris aliquot sinuosum coronatum refert (aliquando omittitur corona.)
Ipso nomine indice notatur Wurmberg, iterum ex Patovionensi familia. Nescio
an hoc & cum priori illud sit, quod Lazius indicat d. p. 190 cum in tumulo Friderici
ultimi Patovionis Marescalli notat insignia: dicens insignibus anchora cum Dracone
jungitur. Hic etiam vermis Wurmbergius Stubenbergium clypeum ornat, quod su-
pra diximus.

Galen.

§. viii. Galeæ insunt clypeo tres coronatæ: Media Stahrenbergia vel si ma-
vis Styria est, cum panthera exoriente carulea ignivoma coronata, cujus collum
& dorsum acuminibus & pennis pavoninis ornatur. Laciniæ sunt caruleæ & argen-
teæ. Priori insunt duo cornua bubalina, quorum prioris superior & ulterioris infe-
rior pars argento tingitur, reliqua minio (in Wapenb. P. 2. p. 14. alterum argento
pingitur, alterum cocco,) utrumque autem funiculis duobus, nexu duplici, ex auro
vel cocco jungitur. Laciniæ dependent argenteæ & rubæ. Extrema superbit jugo
complicato alarum, quarum anterior typo laterculi secundi (scil. fasciis & canthe-
rio) exaratur. Plumarius instructus est iterum argenteus & rubeus.

CAPUT XCIII.
Bar. Steger de Ladendorf.

ARGUMENTUM.

1. Familia.
2. Scutum.

3. Vetus tessera.
4. Sichelbeck.
5. Galea.

§. I.

Generosam familiam *Baronum Steger de Ladendorf*, *Celeb. Bucelinus Germ. T. 3. p. 224.* deducit à *Laurentio Steger de S. Vito in Sichelbach & Niedernturnbach*, qui circa 1470. vixit. Fuere autem veteres Austriaci, & præter modo enumerata possederunt etiam *Ladendorf & Hermansdorf*. Familia.

§. II. Scutum est apud *Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 39.* aureum, in quo ponti sublicio duobus jugis decussatis nixo, quo subtus fluens rivus sternitur, insistent duo galli *gallinacei nigri aduersi*. Scutum.

§. III. Vetus tessera fuerat aureus pons vel ligneus cum duobus fulcris decussatis in solo nigro. (*Ein gelber oder holzfarber stege mit zweyen untersehten creuzschrägen.*) Quæ tessera ad nomen alludit. Vetus tessera.

§. IV. Duo galli *gallinacei nigri aduersi* consistentes (*gegen einander steigend*) *crisis & pedibus rubeis in aureo solo*, notarunt familiam, jam extinctam, *Sichelbeck* seu de *Sichelbach*: Ex qua *Laurentius*, à quo superius capimus, uxorem *Margaretam Sichelbeckin* habuit. Dein utraque tessera conjuncta est, & galli ponti impositi, quales nunc visuntur.

§. V. Galea imponitur coronata, ex qua prominet *jugum complicatum alarum*, quarum prior auro fulget, altera nigricat, inter quas pars pontis scutarii apparet. *Laciniae* sunt aureæ & nigrae. Galea.

CAPUT XCIV.

Bar. Strein de Schvvarzenau.

ARGUMENTUM.

1. Origo familiae. Linea. Joannes Georgius ultimus. Richardus.

2. Scutum.
3. Tessera gentilis.
4. Thiernstein.
5. Galea.

§. I.

Per illustres *Streiniorum* *Dominorum de Schvvarzenau* familia ex vetustissimis *Austriacis* est. *Clariss. Bucelinus Germ. T. 3. p. 227.* eam orditur ab *Vdalrico Marchionum de Pächlern* ministeriali. Habent vero castrum gentilitium *Schvvarzenau* ad *Teyam* infra *Anasum*. Aliquando omisso *Streinio* id solum nomen usurparunt. 1197. vixit *Pilgrinus de Schvvarzenau & Vricus Strein* 1261. *Alberto de Schvvarzenau* 1359. *Pilgrinus Strein* *Rudolfi IV.* Ducis aulae *Marescallus*. Hujus abnepos *Wolfgangus* ex filiis *Joanne & Henrico* duarum linearum capitalium communis pater est: hæc vero nuper 1679 in *Ioanne Georgio Philipsburgio* præsidio præfecto gentis ult. defecit, cujus avus *Richardus Baro Streinius, Baro de Schvvarzenau* Cæsareus Consiliarius in. timus & sacri fisci præfectus fuerat, & 1579. *Lutetiae* insigne opus *Genealogicum* de antiquis gentibus atque familiis Romanis edidit, 1600. in arce sua *Freideck* defunctus. Origo familiae.

§. II. Scutum apud *Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 24.* pingitur quadripertitum. Prima & quarta quadra transverse secatur ex cyano & auro. In secunda & tertia rubrum folium excavatum *nymphae* (*aufgeholt leebblatt*) ex argento conspicitur. Scutum.

§. III. Prima tessera est gentilitia, nec tamen perpetuo eodem modo usurpata, aliquando enim duplicata est, figura binarum cærulearum & aurearum fasciarum. Sed jam à multo tempore sola illa sectione contenti fuere. Tessera gentilis.

Thiern-
stein.

§. iv. Fohium nymphae designat stirpem extinctam Dominorum de *Thiernstein*, quæ cum linea *Freydeckia* & *Hertensteinia* conjugio connexa, nam Henricus, quem §. 5. nominavi, Apolloniam de *Thiernstein* uxorem habuit.

Galeæ.

§. v. Galeæ imponuntur duæ: prior in vetustatis memoriam sine clathris servatur (*stechhelm*/) & ei inter alas inferius auro, superius cæruleo colore tinctas infidet leo coronatus aureus lingua rubea, vel alias etiam rubeus. Aliqui coronam galeæ imponunt. Olim non uno apice familia usa est, pennis pavoninis, cornibus bubalis, alis, donec ista placeret, qui hactenus servatus est, inter lacinias aureas & cyaneas. Altera galea tegitur petaso rubeo, qualis Cardinalium esse solet, impositis tribus struthionis plumis nigris. Lacinia sunt argenteæ & rubæ.

CAPUT XCV.

Rex Suecia.

ARGUMENTUM.

1. Antiquitas regni. Familiæ regnatrices. Gustavus. Palatini.	12. Palatinorum parmula media.
2. An virgines duæ tessera regni vetus?	13. De Dania & Norvegia ascitæ tessera.
3. An merges?	14. Quæ obditiones Germanicas.
4. Scutum hodiernum.	15. Apex.
5. Trium Coronarum origo. Usus. Cum Danis controversia. Compositio.	16. Tessera provinciarum Gothicarum.
6. Iterum de Coronis.	17. Sueonicarum.
7. Coronarum situs.	18. Nordlandicarum.
8. Leo Gothicus. Ostrogothia. Gothia lacus. An Finlandia.	19. Finlandicarum.
9. Conjunctio Gothici & Suecici symboli.	20. Tituli veteres.
10. Regum gentilis tessera.	21. Modernus Titulus.
11. Wasarum seu Trolliorum fasciculus.	22. Finnonia seu Finlandia.
	23. Scania.
	24. Esthonia. Livonia. Pratenso R. Polonia.
	25. Carelia. Kexholmia. Ingria.
	26. Provincia Germanica.
	27. Titulus Caroli IX. In Lappones jus.

§. I.

Antiqui-
tas regni.Familiæ
regnatrici-
sis.

Inter antiquissima Europæ regna *Suecicum* esse, non tantum traditione vulgatum est, ex qua *Carafa* prodit, 90. annis post diluvium illud cæpisse: sed in genere etiam non improbabile hoc antiquitatis peritissimus *Hugo Grotius* proleg. ad histor. Goth. p. 8. existimat: sicuti apud omnes veteres *Scytharum*, quorum progenies sint omnes Germanici nominis gentes, antiquitas pro comperto habita sit. Et quidem originem tribuunt *Magogo* nepoti *Noachi*, qui in *Finlandia* habuerit Imperium, & quinque filios genuerit, *Svennonem* a quo Sueones, *Getharum* seu *Gogum*, a quo *Getæ Thorum*, *Germanum*, *Ubbonem*. *Svennonem* in Suecia regnasse inquiunt, & post eum 246. annis post diluvium *Ubbonem* fratrem. *Erico* attribuunt, quod primo in insulas Danicas miserit colonias. Familias vero Regum ante Caroli M. tempora, quam periodum minus certæ historiæ dixeris, potiores illas recenset: *Erici II.* Gothiæ & Sueciæ regis circa 826. post diluvium. (Ex cujus posteris orti *Danus*, *Angul*, *Norus*, a quibus Danorum, Anglorum, Norvegorum nomina.) II. *Svibdageri R.* Norvegia, qui cum Suecia & patrio regno Danicum junxisse perhibetur. III. *Erici sapientis*, iterum ex Norvegis tempore Christi nati. IV. *Ingonis* seu *Ingolfs*, cujus posteritas in duodecim generationes durasse fertur. Caroli M. ætate Rex fuit *Gothorum* & *Suecorum* *Bierno* seu *Bero*, cum illo fœdere junctus, qui etiam ab ipsius filio *Ludovico* missos Doctores Christianos recepit. Sed demum *Ericus VIII.* *Stenchillus* ipse *Christiana* sacra suscepit, ejusque filius *Olaus* eadem strenue propagavit. Nostro ævo viciniore familiæ illæ sunt: 1. quæ ab *Ingonis* regis fratre *Halstano* rege descendit, cujus proneptis *Christiana* *Erico sancto* regi nupsit; a quo 2. altera familia. Horum iterum proneptis *Ingeburgis* uxor fuit *Birgeri Jerl*, qui nomine tantum abstinuit Regio, sed regnum rexit; novæ iterum 3. gentis autor: quam clausere *Magnus Smeek* Sueciæ & Norvegiæ, atque filius *Haquinus*, hujus tantum Rex. Inde exteros reges per fæminas tamen a prioribus descen-

descendentes passi sunt Sveci *Albertum Megapolitanum, Margaretam Danicam, Haquini uxorem, illam Arcti Semiramidem, Ericum Pomeranum, Christophorum Palatinum*. Inde *Canutus* contra Danos rex sumtus, sed varia usus fortuna: Tum imperarunt ex Danis *Ioannes & Christiernus*, sed fere invitis; unde hujus tyrannide omnino exasperati 1523. Danico regimini nuncium misere, & ex *Vasarum* seu *Trolliorum* sanguine *Gustavum Erici* elegere, qui de regno tam bene meritus est, ut hereditaria successio posteritati ejus decerneretur. Unica ex illâ superest, gloriosi regis *Gustavi Adolphi* filia, *Christina*, quæ quod deposuit sceptrum transmisit ad amitinum *Carolus Gustavum Palatinum*, cujus filius Potentissimus *Carolus XI.* nunc quoque feliciter imperat, & quæ pacem & bellum decent virtutes hæcenus ostendit.

§. II. Quod tesseræ scutarias attinet: De antiquis consulendus erit *Theod. Hæping. de lur. insign. c. 6. P. 3. cl. 5. §. 2. p. 315.* Qui ita: *A vetustissima mortalium memoria Svecici regni duas virgines coronatas, aurco vestitu, sese mutuo in virenti sylva amplexantes, tanquam Dearum nympharum excellentiam in ea regione ostendentes, insignia fuisse perhibet Olaus Magnus L. 2. hist. rer. sept. c. 25. p. 83. quem etiam sequitur Franc. Mennen. in delic. ord. Equestr. rubr. ordo Eq. in regno Svec. p. 158. & adhuc alludit Felix Malleolus de nobil. & rustic. dial. c. 29. dum ita scribit:*

*In fulva Rex Svecionum vult ferre gemellas
Et viridi pietas sub complexu domicellas.*

Verum in hoc hallucinari Olaus scribit Ioan. Messen. in theatr. Nobil. Svec. in paraphr. c. 3. cum hæc bina virgines coronata in virenti nemore se amplexantes, non tam Sveonibus regni insigne, quam concordia duntaxat inter ipsos Gothosque initæ emblemata fuerint.

§. III. *M. Gilb. Varenn. R. d'arm. P. 3. p. 375.* veteribus adscribit scutum diametraliter ex rubeo & caruleo colore sectum, inscripta *mergite aurea*? ob fertilitatem. Forte ex eo error, quia *Vasarum* gentile *δῆγμα* fere ad hunc modum est.

§. IV. Quod scutum attinet, quod nunc in usu, id *Wapenb. P. 1. pag. 2.* videre licet: illud quadripartitum area prima & quarta *caruleis ternas coronas aureas*: secunda & tertia *aureis* (quas tamen terni fluvii *carulei* ex sinistra parte dextrorsum fluentes distinguunt.) *Leones singulos rubeos coronatos* refert (*Brianvill. jeu d'arm. p. 125. leonem auro, corono minio tingit.*) Vidi alicubi partitionem eam fieri mediante cruce: an vero ista aliquid singulare notetur, num sculptoris phantasiæ illam ascribere necesse sit, non facile dixerim. Certe negat *Olaus Vexionius* apud *Hæping. d. l. c. 6. num. 527. 528.*

§. V. Tres coronas vetus *δῆγμα* regni sui perhibent Sveci. Ita *Messen. theatr. nobil. Svec. paraphr. c. 3. p. 110.* *Sveones à primordio regni sui pro insignibus tribus perpetuo usi diatematibus, moderatores suos non Suecia vel Vbsalia reges compellantes: idque hæc potissimum de causa, quod cum Rex Vbsaliensis primarius foret regum omnium Borealium, reliquis ab illo suas ditiones sub feudo possidentibus, Vbsaliaque summus Deorum cultus, summum justitiæ administrande forum, & summum regnorum Aquilonarium fastigium regale, ab omnibus frequentarentur & colorentur, hanc triplicem præ reliquis prærogativam majestatemque triplici diatemate Sveones demonstrare nitebantur.* Eod. c. 3. p. 109. docet, in fragmento uno rudera antiqui saxi *Morasteen*, ubi prope Vbsaliam reges Sueciæ eligendi antiquus mos fuerat, adhuc hodie conspici trium diatematum figuram, argumento, hujusmodi peculiaria extare Svecorum insignia. Idem *Messen.* peculiari tractatu tria illa diademata scripsit. Alia mysteria coronarum allegat *D. T. V. T. p. 1159.* amplitudinem ditionum, bellicarum expeditionum gloriam & metallorum in regno abundantiam, quod ex Olao perhibet. Alii Svecorum, Gothorum, Vandalorumque tria regna notari asserunt. (Vandalos in *Finlandos* mutat *Varenn. P. 3. p. 375.*) Et quidem alias etiam plurium regnorum tesseram plures coronas fuisse, non insolitum. Ita *Belino* Britannia regi plurium regnorum occupatori ac ter coronato, hæc tres coronas in solo caruleo, ejusque regibus successoribus usque ad *Uterpendragonem* tribuit *Vpton. de milit. offic. p. 127.* Unde tres hæc coronas aliqui *Svibdagero* tribuere volunt, qui primus tria Arctoa regna conjunxit: sed coronarum aut insignium usum quis tam antiquum demonstraverit? Facilius fidem adhibuero *Celeberr. Loccenio Hist. Svec. L. 4. p. 111.* qui ita: *Albertum præter Svediam, quam imperio jam tenebat, etiam Daniam & Norvegiæ armis subigendi animo,*

animo, tribus coronis pro insigni regi Svedia primum usum esse, quidam scriptores perperam opinantur: quum illud dicti regni insigne vetus sit, post alios reges jam ab Erico Sancto cognomine & Magno Birger dudum ante Alberti aetatem usurpatum: uti claris documentis, quae adhuc extant, probare datur. Idem deinceps circa 1548. L. 6. p. 326.

Cum Danis controversia.

conqueritur, quod Rex Daniae ceperit uti trium coronarum insigni, quod Sveciae regni vetus ac proprium sit: nec ipse ante hac nec pater Fridericus usurpaverit: addit Svecis ita visum esse, quod spe sibi & successoribus praecisa, cum Sveciae regnum hereditarium factum fuerit, speciem quandam juris in illud retinere vellet, ut ex occasione disceptare & resuscitare posset, quod sopitum erat: obtentum fuisse foederis & conjunctionis trium regnorum à Margareta ceptae & quasi Daniae regni hereditarii tituli. Ob hoc exposulasse cum Christiano III. Gustavum. Iterum refert pag. 341. quod 1559. Ioannes Dux Finlandiae regis filius Holmiae, cum appulisset oneraria navis ex Dania, quae in puppi insigne praeferebat trium coronarum, illud exseindi iusserit: Quippe tunc communis fama esse ferebatur, quasi illud R. Daniae Fridericus successor Christiani patris, ad arrogandum sibi jus aliquod in Sveciae regnum usurparet, cum ejusmodi insignia regia essent regni veri aut praetensi in id juris signa vel argumenta. Unde iterum Gustavus literis monuit Fridericum. Exin inter Ericum & Fridericum ex hac & alia causa ad arma deventum est. Demum inter pacis Stettinensis condiciones illa fuit apud Loccen. L. 2. p. 386. Trium coronarum insignia uterque rex incolunt singulis jurisdictione & imperio usurpato, donec controversia de illis Caesaris, Saxonis & Brandenburgici Electorum, Brunsvicensis & Anhaltini Principum, in quos utrinque committant, interventu & cognitione utriusque partis documentorum, & quae potiori jure nitantur, ad finem deducatur. Iterum in pacificatione 1613. utrique regi servatus trium coronarum usus, sed ut ob eas Dano praetensio in regnum Sveciae nulla esset. Unde easdem coronas videmus adhuc in Danico scuto.

Compositio.

Iterum de coronis.

§. VI. Eundem Ioh. Loccenium de argumento trium coronarum differentem audiamus de antiq. Sveo Goth. L. 2. c. 9. pag. 58. Tres coronas esse vetus insigne regni & regnum Sveciae ex antiquo Saxo Morasten, cui incisa sunt, ex antiquis nummis & sigillis diversorum Sveciae regum, è tabula ad S. Erici sepulcrum suspensa, aliisque monumentis evidenter liquet. Quae cum Laurentius Petri in dissert. MS. de tribus Sveciae coronis, Messenius c. 13. specula Sveonum atque alii fusius probarint, ego lectorem ad eos remittendo hic brevior ero. Idem p. 59. mysteria coronarum examinat, in primis Olai M. & Messenii sententiam excutit.

Coronarum situs.

§. VII. Situs coronarum, non semper eundem fuisse argumento est, quod Ingo IV. scutulo medio seu gentili tres coronas ita apposuit, ut una scutulo immineret, duae à latere illud stiparent. Apud Messen.

Leo Gothicus.

§. VIII. De Leone Gothico audiamus denuò Loccen. antiq. Sveo-Goth. L. 2. c. 9. p. 58. Leo coronatus cum tribus lacubus vetus Gothorum insigne est, ut Olavi M. L. 2. rer. septentr. c. 25. Pontan. Hist. Dan. L. 9. p. 516. & Ioan. Mariana L. 7. rer. Hisp. c. 3. restantur. Mariana verba haec sunt: Gothorum Regum insignia Leonis in pedes erecti, atque diducto rictu formidabilis. In Vestrogothia ad templum in Kongshusby, ut appellant à R. Olao Skötkonung, qui accepto Christianismo ibi ex fonte loci baptisatus est, extat monumentum, cui duo leones, ut insigne Gothorum incisi sunt. Hinc in nummo unciali argenteo Caroli IX. R. Sveciae 1610. cuso & publicato leonis imagini seorsim expressae addita ex vox GOTHIA, quod hoc priscum Gothiae insigne esset; velut imagini trium coronarum apposita est vox SVECIA, quod illud vetus Sveciae insigne esset. Iterum p. 59. de significatione ita habet: quod leo supra tria fluenta assultat, eo quidam Gothorum fortitudinem, olim in tres orbis plagas effusam, & variis victoriis expromptam non abs re significari volunt. Leonis enim imaginem robur & fortitudinem signare, in comperto est. Olavi M. autem hac imagine illud adumbrare voluit; ut Gothi providere agant, & respiciendo (ponit enim leonem respicientem) sibi caveant ab hostium insidiis, nec temere in pericula prosiliant. Ceterum ut patet ex antememorato Vestrogothiae monumento, in caemiterio templi Husby quondam à majoribus Gothorum posito, duo leones ex adverso in unam quasi faciem hiant, & se invicem contuentur. Ita adhuc in insignibus hodiernis representantur, ut prospiciant, non respiciant: qua alia causa vel significatione? quam ut miles Gothus aperte & facie tenus atque ex adverso cum hoste dimicare

imitare promptus sit. Quod præter candida aqua in adversum objecta fluenta etiam campus cæli colorem referens in dictis insignibus adumbrare videntur, utique Sveo-Gothicus miles palam ineat, & leoninos spiritus exferat.

Hostibus haud tergo sed forti pectore notus.

Et quidem cum Gothia notetur hoc symbolo, in specie Ostrogothia illa dat insignia Ostrogothia. Mich. Vexionius, unde partis tessera toti attributam oportet. Ita aliqui antiquis Gothi regibus dant furvum leonem in solo argenteo cæruleis undis oblique dextrorsum exarato. vid. Blondell. Geneal. Franc. plen. assert. P. 2. p. 360. Tribus illis fluviis alii Gothia lacus. Mellerum, Vennerum, Vetterum notari autumant. Alii Finlandiam notari censuere, sed errant. Aliud vero Gothiæ δειγμα videre est in Daniæ landia. regio scuto, quod ibi consulas.

§. ix. De conjunctione Gothici & Svecici symboli idem Loccen. l. c. p. 58. Vera- Conjun- que insignia trium coronarum & leonis cum tribus lacubus in unum conjuncta sunt, ex- tio Go- quo Svecia & Gothia sub unum regnum & regem coiverunt, quod factum est sub Ingel- thici & lo II. R. Sveciæ. Licet enim Sveci & Gothi jam ab initio conditi hic imperii in unum Svecici corpus coaluerint, ut leges Sveciæ in ipso limine & Ioannes Magnus in c. 2. præfat. hist. symboli. Svec. docent: tamen propter emulationem mutuam, aut crudele nonnullorum regum imperium, & sub imagine quadam libertatis, secessione à Svecis sub Alarico vel Alrico R. facta, separatos & proprios sibi reges aut principes eligere ceperunt; donec sub Ingello II. vera & solida Sveonum & Gothorum conjunctio fieret.

§. x. His regnorum areolis medio loco ab antiquo peculiari parmula reges Regum soliti sunt inferere gentiles tesseras. Ita Divus Ericus una cum socero suo Ingone IV. gentilis præter Svecorum Gothorumque stemmata memorata, binis in clypeo leonibus jubis tessera promissis & mansvete sibi obversis utebatur. Svercherus III. leone juxta morem Folkungorum, utrinque tamen rhinocerote erecto & hastam vexillatam cum insignibus Svecorum Gothorumque præferente ac una clypeum apprehendente, colloque diademate redimito utebatur. Teste Messen. Svercheride etiam Colubrum ad Mediolanensis modum efformatum, sed qui loco infantis stellam levi morfu apprehenderet, gestarunt. Exteri diversimode effinxerunt insignia, ut tamen nunquam aut raro tres intermitterent coronas.

§. xi. Quod in Sibmachero conspicitur medium Vasarum genti seu Trolliorum Wasarum proprium fuit. Id vero trifariam oblique secatur (en bande. Perperam apud Sibma- seu Trol- cherum, tota parma cocco tingitur inscripto balthco argenteo,) ex rubro, argento liorum fa- & cæruleo, cum fasciculo aureo. Audiamus vero Messenium ita differentem Theatr. sciculus. nobil. Svec. in paraphr. c. 13. p. 133. Cum ad Gustavidum prosapiam devolutum esset Sve- corum regnum, obtigit, ut hereditaria vetustissima & celeberrima hujus familie insignia, qua superiori hominum memoria fasciculus ater in spatio aureo, supernè resolutus, infer- nè arctius colligatus, eodemque modo ex Galeæ cono intra bina utrinque cornua promi- cans, instar flabelli ex tenuissimis elaborati scandulis constituebat. Verum cum Anno 1540. Serenissimus & Potentissimus Gustavus Svecorum, Gothorum Vandalorumque Rex prædicta gentis sue mutaret insignia, loco nigri fulvum & utrobique probè colligatum rubea, candida & cærulea in areola fasciculum subornavit & exornavit; similique fa- sciculo utrinque more pristino cornibus obmunito galeam condecoravit. Iterum: Avi- ta & gentilitia potentissima apud Sveones Gothosque regie familie insignia fulvus in clypeo oblique in rubrum, candidum, cæruleum partito colorem, designat fasciculus super- nè inferneque opido vincitus, altero prorsus simili de galea inter cornua bina, diatemate redimita, eminente, &c. Non igitur medium clypei Svecici, qualis hodie est, occupans lo- tum intersigne sceptrum vellilium, uti vulgo creditur, denotat, sed antiquissima insignium Gustavidum apud Svecos familie haud postrema pars infima existit, Svecicè en Wasa ap- pellata, Latine verò fasces. Dicuntur vero fasces à fasciculi similitudine & representatione, haud obscure regni durationem, stabilitatem ac firmitatem significantes, quasi nulla adhuc externa potentia & vi unquam subjugatum fuerit: imo à pluribus olim regnis in unum quasi fasciculum coagmentum habeatur. Cæterum ad Wasarum nomen illo symbolo alludi, nec dubium est. Quia autem ex eadem gente reges Poloniæ Sigismundus, Uladislauus Sigismungus & Joannes Casimirus orti, etiam in parmula Polonicorum regum media fasciculus ille seu merges conspicitur.

§. xii. Qui

Palatino-
rum par-
mula me-
dia.

§. XII. Qui post Christinam solium conscendit *Carolus Gustavus* Rex Gloriosissimus ejusque filius, qui nunc sceptrum gerit, loco hujus scutuli *Watarum* substituerunt *Palatinam peltam* quadripertitam ex *Bavarico*, *Iuliacensi Clivio* & *Montensi* symbolis, cujus quadraturæ media incumbit *Palatino* leone insignis parmula.

De Daniæ
& Norve-
giæ ascita
tessera.

§. XIII. *Fridericus II. Daniæ Rex* 1562. de *Erico R. Sveciæ* conquestus est, quod in sui injuriam insignia *Norvegiæ* & *Daniæ* gesser. Conf. *Thuan.* L. 36. p. 312. Unde 1570. *Sterinensi* pace illis abstinere jussus est. L. 47. p. 808. Quæ vero serie vel dispositione illa suis admiscuerit, nondum vidi.

Quæ ob-
ditiones
Germani-
cas.

§. XIV. Postquam accessere provinciæ *Germanica*, ex *Osnabrugensi* pace, nihil in insignibus mutatum vidi: nisi quod in moneta in Ducatu *Bremensi* cusa observavi, scutum in sex arcolas una perpendiculari & duabus transversis distinctum, ex quibus primam & quartam *coronæ Svecicæ*, secundam & tertiam *leo Gothicus* occupant, quintam *Bremenses claves decussatæ*, (unde eam cocco tingi, claves ex argento formari necesse est,) sextam *Verdensis* crux ornant. Toti autem clypeo *Palatina* parma incumbit.

Apex.

§. XV. Scuto quæ imponitur *corona* pro more regum hodierno *clausa* esse debet. Nec enim dubium esse potest, Regem *Sveciæ* nulli subesse: prout illum ab Imperii ditione eximit etiam *Conring. de Fin. Imp. Germ. c. 14.* Confer *Loccen. antiq. Svec. Goth. L. 2 c. 1. p. 29. 30.* Si vero *galea* imponatur, quo illa ornetur apice non memini legisse: nisi huc referre velis *Wasarum* apicem, qui ex *Joh. Messen. c. 13. p. 133.* est inter cornua bina fasciculus scutarius. *Telamones* sunt ex *Menestr. verit. art. dubl. c. 14. p. 172. duo leones coronati.* *Svercherus III.* autem usus est scuto, quod utrinque *rhinoceros* (an *monoceros*) erectus & hastam vexillatam cum insignibus Gothorum *Svecorumque* præferens colloque diademate redimitus apprehendebat.

Tessera
provincia-
rum Go-
thicarum.

§. XVI. Alicubi, imprimis in monetis, observavi duplici circulo provinciarum *Svecicarum* scutula exhibita esse. Series vero cum hæc scribo non succurrit. Exhibeo tamen, quæ ex *VVexionia* & aliis notavi symbola provinciarum, ordine vario nec ubique additis coloribus. *Ostrogothiæ pars Orientalis* (*Oestanstäng*) utitur clypeo tribus fluminibus perfluo, leone impresso, quod diximus regni fuisse commune hieroglyphicon: nisi differentia illa sit, quod campus media parte auro tingatur. *Pars Occidentalis* (*Wæstæstäng*) dicitur notari dracone volante, qui caput & pedes rosis, alvum stella ornatur. Alibi vidi *Ostrogothiæ* dari gryphum, cuius tamen caput & cauda instar feræ *Styriæ*. *VVestrogothiæ* utitur parma ex angulo dextro secta, ex auro & cæruleo, leone ad similem sectionem oppositis coloribus tincto inter duas stellas in superiori aræ parte. *Smalandia* notatur leone, qui erecto capite, intenso arcu & imposita sagitta minatur. *VVermelandia*, olim regnum, aquila utitur expansa: *Alandia* insula cervo seu rangifero gradiente in parma consita plinthidibus.

Sueonica-
rum.

§. XVII. *Sveconia* propriæ annumerantur provinciæ *Sudermannia*, *Nericia*, *Dalcarlia*, *Vestmannia*, *Vplandia*. *Prima* (quæ olim regnum) utitur grypho nigro alas expandente in clypeo aureo. *Secunda* repræsentat in candida planitie decussatim locatas duas sagittas, comitibus quatuor purpureis rosis. *Tertia* iterum in area argentea duas sagittas decussatim locat, imminente illis aurea corona. *Quarta* in scutulo candido tres montes exhibet quinas flammæ & fumum evibrantes. *Quinta* aureum pomum refert supernotata cruce.

Nordlan-
dicarum.

§. XVIII. *Nordlandicas* vocant *Gestriciam*, *Helsingiam*, *Middelpadiam*, *Angermanniam*, *Bothniam Occidentalem* seu *Westrobotniam*. *Gestriciam* designat alce internovem globulos in scuto candenti. *Helsingiam* caper saliens. *Middelpadiam* tres argei coloris, amnes vel juxta alios duo *Angermanniam*, tres salmones, duo inde xtram, medius in sinistram conversi, reti universo scuto cæruleo inducto. *Bothniam* rangifer excelsis cornibus: vidi etiam solum stellis spargi. Huc *Iemtiam* retuleris, cujus insigne duo leones promissa juba *Norvegiæ* insignia tollentes: pone stante viro, qui arcu & sagitta minatur. *Lappiam* designat vir sylvestris caput & verenda ramis tectus clavam humeris impositam gestans.

Finlandi-
carum.

§. XIX. *Finlandiam* notat leo coronatus dextro pede strictum gladium vibrans, sinistro acinacem conculcans, adjectis novem rosis. Huc referentur *Cajania* seu *Botnia Orientalis*, quam notant sex mustelæ, vel juxta alios quinque vulpes. 2. 2. 1. *Tavasthia*.

Favasthia, cujus tessera lynx tribus superne stellis, inferne rosis in rubicundo solo. *Nordfinnonia*, cujus symbolum ursus erectus dextro pede gladio minax, binis in solo deaurato adjectis stellis. *Sudfinlandia* seu *Australis*, cujus *δέρμα* galea aurea & coronata, subjectis & in decussim locatis duobus vexillis cæruleis singulas cruces auratas referentibus: *Nylandia*, cujus gestamen inter duo flumina media cymbula deaurata: *Savolaxia*, cujus nota in fusca planitie arcus deauratus & intensus, sagitta minax: *Carelia*, cujus insigne bina in solo puniceo brachia, alterum acinace, alterum gladio minitantiæ coronæ interpositæ. *Kexholmiam* signat arx triplici muro & turribus firmata, cum 2. supernè rosis. *Esthoniæ* notant tres cærulei leones gradientes. *Ingriam*, duæ portæ totidem globis candentibus, hastis, vexillisque cancellatim positis exornatæ, quod & *Narvæ* datur. (Vidi pingi scutum quadripartitum, prima & ultima areola binis globis ornata, & per utramque protenso vexillo cruce insignito: secundo & tertio laterculo castro *διπύργω* impresso.) *Oelandiam* notant in parmula confita globulis duo cervi gradientes.

§. xx. De titulo iterum audiamus *Loccenium antiquum Svecorum-Gothorum* c. 9. p. 59. *Primo* ^{Tituli veteres} reges hujus regni contenti titulo regum *Ubsaliæ à sede istic regia*, deinceps honoratiori regum *Sveciæ* titulo usi sunt. Cujus initium fecit *Olaus Rex*, uti testatur *Hervari historia*: *Olaus Stkörtkonung* sumit primus nomen *Sveonum* regis. Post eum reliqui successores reges eundem titulum usurparunt, testibus *Ola Petri in præfat. Chron. Svec. & Messen. spec. Svec. c. 7.* sed postquam firma & perpetua *Sveciæ & Gothiæ conjunctio facta est*, Reges *Sveciæ & Gothiæ* titulo conjunctim usi sunt. Illud ex pluribus veterum documentis evidens est, inprimis ex titulo *Codicis LL. Ostrogothicarum*, ubi leges istæ dicuntur à *Regibus Canuto S. Erici filio & Birgero Iarl* constitutæ & emendatæ, qui reges *Sveonum & Gothorum* appellantur. Eundem Regis *Sveciæ & Gothiæ* titulum præfert numus argenteus *Magni Ladukis R. Sveciæ*, qui regnavit *A. C. 1277.* & ita reliqui successores ordine *Sveciæ* Reges. Tandem illi veteri laudatorum Regum titulo accessit etiam titulus *Vandalorum aut Wendorum*, respectu regii cujusdam (per arma) juris, quod vicini reges *Septendrones* in illas *Venedorum aut Vendorum* terras, quæ inter *Albim & mare Balticum* sitæ sunt usurpant. Veluti *Conring. in L. 1. de Finib. Imp. Germ. cap. 16. observat.* Forte huc spectat, quod idem *Loccen. Hist. Svec. L. 2. c. 44. de Heroto R. seu Haraldo*, qui 834. regnavit, refert: *Hunc quidam tradunt etiam Vandalos aut VVendos in Pomerania, expugnata eorum principe urbe Vineta, domuisse.* *Vandalia* huic inter *Svecicæ* scutula attribuitur *gryphus coronatus.*

§. xxi. Titulum moderni regis illum vidi: *Svecorum, Gothorum, Vandalorum* ^{Modernus titulus.} *que Rex & Princeps hereditarius, Magnus Princeps Finlandiæ, Dux Scaniæ, Esthoniæ, Livoniæ, Careliæ, Bremæ, Verdæ, Stettini, Pomeraniæ, Cassubiorum & Vinidorum, Princeps Rugiæ, Dominus Ingræ & VVismariæ, nec non Comes Palatinus Rheni, Dux Baviariæ, Iuliaci, Clivæ & Montium, &c.*

§. xxii. *Finlandiam* seu *Finnoniam* quod concernit, eam regno suo adjecit *Ericus* quem *Sanctum* ex eo dicunt, quod 1151. in *Finlandia* occisus sit, ob Religionem Christianam. *Finnoniam* seu *Finlandiam* ab eo domitam & regno simulque *Ecclesiæ Christianæ* adjectam fateretur *Loccenius hist. Svec. L. 3. p. 76.* Sed in *Sveciæ* à factiosis cæsum commemorat. ^{Finnonia seu Finlandia.}

§. xxiii. De *Scaniæ* inter *Danos & Svecos* diuturna & sæpe iterata fuit controversia. In bello vero ultimo *Carolus Gustavus Rex* regno eam adjecit, & initio *pactis Rotschildensibus* 1658. dein 1660. pacis ad *Hafniam* conclusæ tractatibus retinuit, in perpetuum coronæ *Svecicæ* incorporandam: nova accessione, quam in ipsa formula pacis *Hafniensis* regis titulis adjectam videre licet. ^{Scania.}

§. xxiv. *Esthonia* 1560. *Sveciæ* accessit, cum à *Moscis* bello peritæ ab Imperio ^{Esthonia.} nulla auxiliorum spes esset: Unde se *Revalia* & tota provincia, quia alia conditione auxilium impetrare nequibat, *Erico Sveciæ regi* se submisit. Confer *Thuan. L. 26. Livonia.* pag. 1195. 1196. De præensione *Poloniæ* in provinciam alibi egimus. - Ubi etiam de ^{Præensio R. Poloniæ.} *Livoniæ* actum, quam *Sveci* jure belli inprimis 1621. & 1625. occuparunt, & in eam *Poloni*, quod alibi vidimus, juri suo renunciarunt.

§. xxv. *Carelia* & ad religionem Christianam per *Petrum Arosiensem Episcopum* convertit & in ditionem redegit 1293. *Rex Birgerus*: atque ut in posterum in

Kexhol-
mia.

Ingria.

Provincia
Germani-
ca.Titulus
Carol. IX.In Lap-
pones jus.

fide retineretur, & simul munimentum adversus Ruthenos & Sarmatarum impressio-
nes esset, arcem urbemq; Wiburgensem isthic condidit, ut est apud *Loccen. hist. Svec.*
L. 3. p. 95. Iterum 1338. Carelia inter Svecos & Moscos divisa, ac limites constituti
sunt. p. 104. Careliae si annumerare velimus, quod aliqui facere solent, *Kexholmiam*:
Johannes Sviscius M. Dux Moscoviae, cum ei Carolus Rex auxilio Jacobum Gar-
dam misisset, eumque obsidione Polonorum liberasset, Svecis diplomate dato cam-
pnam arcem, & ditionem promisit. Cum vero fraude res ageretur, & clandestinis li-
teris monitus praefectus Nottburgensis data diplomata adimeret, Carolus irritatus
vi cepit. *Ingriam* etiam virtuti Gustavi Adolphi sui debet Svecia, qui in pacis tractati-
bus cum Mosco 1617. totam retinuit, atque regno suo adjecit.

§. xxvi. Titulos *Brema, Verde, Stettini, Pommerania, Cassubiorum, Vinidorum,*
Rugia & Wismaria, regnum bello germanico & paci Osnabrugensi debet, urpote in
qua satisfactionis loco omnes illi Principatus sub feudi jure ab imperio concessi
sunt.

§. xxvii. Cum Carolus IX. coronaretur, illo usus est titulo: *Carolus IX. DEI*
gratia Suecorum, Gothorum, Vandalorum, Finnonum, Careliorum, Lapponum Septen-
trionalium Esthonumque in Livonia Rex. Lapponum mentio offendit Danos. Unde
de ea re ita *Loccen. Hist. Svec. L. 8. pag. 490.* *Præter hæc inter illos contentio erat de*
novo, ut agebat Christianus, Caroli titulo & jurisdictione in boreales Lappones usurpata,
quam Christianus ad Svedos pertinere, & ante à Regibus Suetiae usurpatam negabat.
Contra Carolus ex pactis & longo usu certisque in locis adseverabat, usque ad selecti arbitri
cognitionem vi conventionis Flackesjöbecensis. Conf. eund. p. 492. ubi literæ Christia-
ni, in quibus querelæ. Cum vero bellum pace mutaretur, in conditionibus illa fuit
apud. eund. p. 522. *Rex Suetiae Lappones maritimos ad Titisfordam & Warangiam ha-*
bitantes regi Dania cedit; in alios Lappones imperio Suetico subjectos, ut antea sic in po-
sterum jus ac jurisdictionem suam usurpabit.

CAPUT XCVI.

Baron. Teuffel.

ARGUMENTUM.

I. Familia

2. Tessera gentilis.
3. Mällinger.
4. Galea.

§. I.

Familia.

Generosa familia *Liberorum Baronum Teufeliorum de Gunderstorf* ex vetustis *Austria*
incolis est. *Lazius* vero eorum originem ex *Bavaria* adducit, sed citra fundamen-
tum: Quamvis enim in novo Palatinatu gens sit eo nomine, alio tamen utitur sym-
bolo. Vide inter *Bavaricas* apud *Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 94. 96.* *Teufelios de Bu-*
hel & de Pirckensee. Gabr. Bucel. Germ. T. 3. P. 235. stirpem deducit ab *Ottone Teuffel*
1274. Fit etiam mentio 1339. *Ottonis Teuffel (Herr Ott der Teufel)* in cujus sigillo
dæmonis species visitur cum cornu venatorio. 1385. vixit *Otto Teufel de Maters*, cujus
uxor *Prendith f. Henrici Peckhoveri*.

Tessera
gentilis.

§. II. Scutum à *Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 22.* repræsentatur quadiperti-
tum. Prima & quarta quadra rubea continet gentilem tesseram, nempe pulvinari
argenteo, cujus extrema aureis globulis & panniculis exornantur (mit gelben Knöpf-
fen und quasten an den zipffen/) impositum cornu venatorium (seu veredarii post-
horn) nigrum, auro armillatum, nigris ligamentis (mit vier gelben beschlächteln
und schwarzen ganzen bündeln.) Aliquando pulvinum subter cornu locabant
quidam plane omiserunt, solo cornu usi argenteo, cum duobus aureis decussatis liga-
mentis (mit zwey ledigen creus-weiß geschränkten bündeln.)

§. III. In alveolo secundo & tertio aureo niger equus salit. Tessera hæc fuit ex-
Mällinger tinctæ familiæ *Mällingerorum* ex *Carniola*: sed his usurpabatur equus niger in solo ru-
beo, cujus minium demum à *Ferdinando I. 1547.* cum hoc scutum illa quadra augetur,
in aurum mutatum est. Ratio est ex matrimonio *Matthai Teuffel de Gunderstorf &*
Apollonia Mällingerin, filia Fabiani ex Christina Wackerzilin.

§. IV. Ga-

§. iv. Galeæ clypeo duæ imponuntur coronatæ. Alteri insistit *pulvinar* Galeæ. cum imposito cornu ex gentili alveolo. Ex altera *ἑξοτομὴ* equi nigri exsurgit. Lacinie sunt hinc ex argento & minio, isthinc aureæ & nigra.

CAPUT XCVII.

Baron. de Teuffenbach.

ARGUMENTUM.

1. Familia.
2. Seiseneck.

3. Baron. de Weiteneck.
4. Gentilis tessera.
5. Galea.

§. I.

Illustris Teuffenbachiorum in Mayrhofen Baronum familia apud Styros habitavit, inde linea in Austriam concessit, & ibi sub Ferdinando I. Hayderstorf in sylva Viennensi, postea alia bona acquisivit. Celeb. Bucelinus Germ. P. 3. p. 233. primum recenset Hermannum de Teuffenbach.

§. ii. Scutum est quadripartitum apud Sibmach. Wapenb. P. i. pag. 22. Seiseneck. In primo & quarto laterculo argenteo pinguntur tres rhombi nigri (*weggen*) situ diagonaliter locati. Quod symbolum fuit extinctæ gentis de Seiseneck Baronum de Weiteneck, olim de Allendorf in Svevia dictorum. Ratio hujus areolæ est ex conjugio Andreae de Teuffenbach, qui obiit 1571. & Susannæ de Seiseneck.

§. iii. Areola secunda & tertia cærulea continet leonem aureum coronatum; qui Seiseneckis concessus est, cum Baronum titulo ornarentur. Cæterum iidem etiam uti solebant balthæo nigro in aurea pârma, quem à cognatis suis Schadius in Lengsfeld acceperant: Hic vero deinceps concessus est familiæ Püchlerorum de Weiteneck Baronum, quorum insignia quadripartita extant in Fürst. Wapenb. P. V. p. 15. qui illi areolæ apicem assignant duo cornua bubala.

§. iv. Toti incumbit pârma media, ad perpendicularum trifariam partita ex rubeo, argento & nigro: quod antiquum *ἑξοτομὴ* est.

§. v. Galeæ imponuntur duæ coronatæ. Prior sustinet jugum expansum alarum in palorum formam typo mediæ pârmae distinctarum. Ex altera protenduntur duæ alæ, prior argentea cum tribus rhombis nigris, posterior media secatur ex auro & cyano. Ante has coronæ insistit leo coronatus aureus. Lacinie sunt hinc argenteæ & rubæ, isthinc cæruleæ & aureæ.

CAPUT XCVIII.

Baron. Thanradl.

ARGUMENTUM.

1. Familia.
2. Tessera gentilis.

3. Rechberg.
4. Sighart.
5. Galea.

§. I.

Generosa familia Baronum Thanradel ex Salisburgensi ditione (Latius tamen ex Bajoaria adducit) in Austriam venit, & sub Maximiliano I. Thernberg & Rechberg, dein etiam Stranzendorf acquisivit. Fragmentum genealogicum extat apud Bucelin. Germ. T. 3. p. 232. ab Henrico deductum, ejus pronepos Balthasar primus Baro 1600. obiit.

§. ii. Scutum pingitur apud Sibmach. Wapenb. P. i. pag. 21. quadripartitum. Prima & quarta quadra transverse secatur ex cocco & argento cum sagitta dimidia, argentea cum unco ferreo in rubeo, & rubeo in argento. (*der halbe Pfeil weiß mit Eisenhacklein im rothen und unten roth im selben weissen nach der zwerch gleich von einander getheilten halben Feld.*) Quæ tessera gentis prisca est.

§. iii. Quadra secunda & tertia cærulea ornatur cervo seu capreolo (si tamen hoc nomen ferunt cornua illa, Sibmach. vocat *tannhirsch* / cervum *αλκυονίδος*) aureo vel natu-

naturali colore picto *currente* cornibus aureis. Aliqui hoc symbolum derivant à familia & castro *Rechberg*, quam tamen gentem ajunt usam dimidio capreolo in solo nigro. Cæterum *Wolffgango Thanradel* Henrici filio uxor datur *Margaretha Diethe-ria* heres in *Ternberg* & *Rechberg*.

Sighart.

§. iv. Toti imponitur *parmula argentea cum rota rubea quinque radiorum* (*das rothe Rädlein mit fünf Speichen* /) ea quamvis alludat etiam ad familiæ nomen, venit à familia extincta *Sighartorum*, qui sanguine his juncti fuere, præter ues monticulos aureos, quibus hi etiam usi erant.

Galea.

§. v. Galeæ sunt tres coronatæ: Ex *priori* expanditur jugum alarum cum sectione & typo primæ quadræ: Ex *secunda* umbilico tenus exsurgit, vir manus circa pectus jungens, rubeo amictu, collari argenteo, redimitus fascia tortili ex argento & cocco, cujus extrema volitant: super *tertiam* salit capreolus seu cervus areolæ secundæ. Circa hanc sunt lacinia aureæ & cyaneæ, circa reliquas autem argenteæ & coccineæ.

CAPUT XCIX.

Com. & Bar. de Thanhausen.

ARGUMENTUM.

1. Familia sedes.

2. Linea.

3. Symbolum gentile.

4. *Æckerl.*

5. Galea.

§. I.

Familia
sedes.

Generosissima gens *Baronum* & inde *Comitum Thanhausiorum* linea est familiæ *Bojarica*, quæ per *Tirolim*, *Salzburgum* & *Styriam* (in qua *hereditariam venationum præfecturam*, *Erbsjägermeister-amt* / in *Salisburgensi* autem *Archiepiscopatu Dapiferiam hereditariam*, *Erbruchsessen-Amt* / impetravit) in *Austriam* penetravit, quamvis eam latius ex *Carinthia* derivet. Sub *Ferdinando I. Immensdorf* acquisivit.

Linea.

§. II. *Gabr. Bucelinus Germ. T. 3. p. 231.* genealogiam orditur à *Richaldo* circa 1390. cujus pronepos *Baltasar*, qui circa 1497. clauit, per *Baltasarem* & *Franciscum L. B.* diversas lineas ex se dedit.

Symbo-
lum gen-
tile.

§. III. Scutum repræsentat *Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 22.* quadripartitum. In primo & quarto laterculo nigro conspicitur *pes gryphinus* seu *aquilinus argenteus* seu potius *aureus*: quæ tessera gentilitia est.

Æckerl.

§. IV. Laterculus secundus & tertius *bipertitus ex auro & minio cantherium* refertitidem *bipertitum*, *nigrum in auro*, *argenteum in rubeo*. Alibi legi *bipertitum ex minio & auro*, cum *cantherio ex auro & nigro colore bipertito*. Hoc symbolum fuit familiæ extinctæ *die Æckerl.* (*Æckerl.*) Nam *Conrad Richoldi* supra dicti nepotis uxor fuit *Æckerlin* suæ gentis ultima, quæ adeo marito sua attulit insignia.

Galea.

§. v. Galeæ imponuntur duæ coronatæ: Ex *priori* protenditur *pes gryphinus aureus*, & lacinia sunt aureæ & nigra. *Posterior* sustinet jugum alarum completum, quarum anterior quæ apparet typum scutarium secundi laterculi refert. Lacinia sunt argenteæ & rubra.

CAPUT C.

Com. de Traun & Abensperg.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Insignia.

3. *Abensperg.*

4. Inter imperii proceres.

5. Titulus.

§. I.

Familia

Illustrissimorum Comitum *Trauniorum* origo ex antiquis *Abenspergiis* derivant, hos vero ex *Schirensibus* Comitibus: ex quibus *Babo Un. in Abensperg* dicitur 32. filiorum

filiorum & octo filiarum pater fuisse, ac 1030. decessisse. Ex filiis quidam *Wolframus* seu *Wolfgangus Dn. in Traun* nominatur, pater *Conradi Episcopi Salisburgensis*, qui 1147. mortuus est, & *Otonis Dn. à Traun*, à quo gens porro propagata. Ex illis *Berchtoldus* Friderici ultimi ex prima linea Austriæ Ducis Marecallus 1236. vixit. Porro diu in *Austria* fuisse eos, ex hoc etiam claret, sed superiorem quam inferiorem prius incoluerunt. Nomen habere videntur à castro *Traun* ad cognominem fluvium supra *Lintium* sito. Alia linea *Eschelberg* etiam supra *Anasum*, & *Meissau* inferioris Austriæ possedit. Linearum communis videtur pater *Wolfgangus*, à quo *Joannes* & *Michael* lineæ *Eschelbergiæ* & *Meissaviæ* autor, ex qua *Sigismundus Adamus*, qui 1621. decessit, *Ferdinandi II. aulæ* Marecallus fuit. Hereditarium jus habent in omnes Austriæ fabros laminarios. (*Klampferer*.)

§. II. Scutum simplicissimum est, bipertitum, hinc argenteo splendens, hinc Insignia: nigricans. Galea etiam coronata alas argenteam & nigram sustinet.

§. III. *Abenspergiorum* non multum abludebat clypeus, similis coloris sed diagonaliter sectus. vid. *Wapenh. P. 2. pag. 9.* Galeæ autem apex imponebantur aures duæ asininæ, argentea & nigra, singulæ senis struthionice plumis, illa nigris, hæc argenteis ornata.

§. IV. Olim *Abenspergii* sub imperio fuere, & adhuc 1489. decem pedites subministrabant. vid. *Zeiler. itin. Germ. P. 2. p. 32.* Reces iterum locus familiæ in imperio inter Sæviæ comites concessus est, & 1654. subscripsit *Ernestus Comes in Abensperg & Traun*. Receptus enim est 1662. inter Sæviæ proceres in comitiis circularibus ob eum Comitatum *Eglofs*.

§. V. Titulus *Ernesto* ille datur: *Comes in Abensperg & Traun, Dn. in Meissau*, Titulus. *Praunspurg, Wolffspurg. & Puckflus*.

CAPUT CI.

Comes de Trautmansdorf.

ARGUMENTUM.

1. Familia.
2. Castellat.
3. Hölzler.

4. Kirchberg.
5. Gentilis parmula.
6. Galea.
7. Tituli.

§. 1.

ILLUSTRISSIMA *Trautmansdorfia* Comitum & Baronum familia ex *Styria* ortum trahit: Familia uti inter *Styroeam* recenset *Wolfg. Laz. de migr. gent. L. 6. p. 216.* (nam in inferiori *Styria* castrum *Trautmansdorf* situm est, aliud à *Trautmansdorfio* castro in *Austria* inferiori, quod *Windischgrätz* est. vid. *Zeiler. de X. circ. T. 1. p. 80. 81. & append. p. 8.*) Illustr. Com. *Francisc. Adam. de Brandis* eos *Tirolensibus* adscribit *Uir. Uol. Ehrenfr. p. 94* Ritter / jetzt Grafen von Trautmansdorf sind zwar in unterschiedlichen Linien entschieden / jedoch alle aus Tirol / und von dem schloß Trautmansdorff entspränglich. Anno 1260. befande sich Hector im Deutschen Orden / ein Sohn Alberti, der wegen seiner Tapfferkeit der kühne Kämpffer genennet / und auff allen Thurnier-plätzen söchlich war. *Celeb. Bucelin. Germ. P. 3. p. 239.* genealogiam orditur ab *Alberto Stüchs de Trautmansdorf* circa 1260. Hoc *Herrandus* natus est, eo *Herrandus II.* pater *Nicolai*, avus *Udalrici*, proavus *Andrea* & *Herrandi*, quorum illo lineæ aliquot ortæ sunt, quas omnes defecisse reor: *Herrandus* autem sub *Friderico IV.* juxta *Lazium* præter *Udalricum* præpositum in *Polan* seu *Pölnensem*, (hic vero *Bucelino Herrandi* & *Andrea* frater fuit) *Joannem Wilhelmum* & *Leopoldum* genuit, totidem ramorum autor: nam *Leopoldus* circa 1497. in *Tirolensi* comitatu consedit, illorum qui in eadem provincia propagati sator: Ex quibus *Ehrenricus* à 1621. ad 1623. Capitaneus provincialis (*Landhauptmann*) ad *Athesim* fuit. *Wilhelmus* in *Styria* hæsit; Ex *Joanne* oritur linea, quæ in *Austria* fortunarum sedem locavit, & sub *Ferdinando I.* *Kirchstetten*, *Reipottenbach*, nec non *Dozenbach* & alia bona acquisivit. Ex ea ortus est gentis præcipuum sidus *Maximilianus Com. a Trautmansdorf*

Ferdinandi III. Consiliarius intimus, Camerarius & aulae Praefectus, E. A. V. & in pax.
genda pace Osnabrugo-Monasteriensi Plenipotentarius.

Castelalt. §. i. Quod attinet scutum, id in *Sibmach. Wapenb.* P. 1. p. 20. & *Fürst. P.* 5. p. 10. repræsentatur: utrobique quadrifariam sectum. Primus laterculus *ternis argenteis & rubeis balthéis* exaratur. Quæ tessera notat familiam *Castelalt* seu *Kastalt*, uti videre est in *Fürst. Wapenb.* P. 3. p. 103. ubi vitiose inscribitur *Cadelalt*. Ratio videtur repetenda ex matrimonio *Nicolai Trautmansdorffii* ex *Tirolensi* linea & *Dorothea de Castelalt. Tirolensi*. Porro de hac familia Illustr. Comes Franciscus Adamus de Brandis *Tirol. Adl. Ehrenfr.* p. 50. ita: *Edle Ritter von Castelalt oder de Castro Alto besaßen Anno 1298. das Schloß Castelalt in Valzugana, als Lehen des Stifts Belders/ Elisabeth von Thun war ums Jahr 1518. vergesellschaftet mit Francisco, der der letzte seines Namens.*

Hölzler. §. iii. Alveolus secundus & tertius *argenteus* continet *tres pileolos acuminatos rubeos*, [triangulorum pene specie,] quorum alter alteri incumbit. Qui, nescio quam recte, à *Sibmachero* instar pilorum Cardinalitiorum pinguntur. Hoc symbolum fuit familiæ *Hælzleriae* in Austria, forte ex conjugio *Herrandi*, qui sator diversarum linearum fuit, & *Maximilla Hölzlerin*. Lazius vocat *Holzlerinam* nobilem. De hac etiam inter *Tirolenses* agit præfatus Comes Franciscus Adamus Brandisius *Tirol. Adl. Ehrenfränklein.* pag. 66. *Edle Hölzel haben das Haus/ allwo jetzt der zoll Rueg steht/ Anno 1480. aigen gehabt/ und unter Erzherzog Sigmund die Hauptmanschaft Bysein und Clausen versehen/ und ob zwar des letzten namen nicht wissend/ so ist doch ihr guter Adelstand auß dem abnehmlich/ daß die Herren von Trautmansdorff ihnen in der Erbschaft/ und auch einem theil des Wapens Anno 1518. nachgefolgt.*

Kirchberg §. iv. Areola ultima media secatur, inferiori parte *aurea*, superiori ex *cocco & argento* bipertita. Quod hieroglyphicum fuit *Kirchpergiorum* in Styria. Cum vero legam, *Herrandum* aliquoties jam memoratum ante *Maximillam Hölzlerinam* in thoro habuisse *Catharinam de Kirchberg*, suspicor ab ea esse jus hujus areolæ.

**Gentilis
parmula.** §. v. Scuto huic majori imponitur parmula gentilis ex *cocco & argento* bipertita, quæ continet *rosam* pari sectione & contraria tinctura affectam, *auro gemmatam*.

Galeæ. §. vi. Galeæ tres imponuntur, coronatæ omnes. Ex priori *Castelaltina* (vid. *Fürst. Wapenb.* P. 3. p. 103. ubi herma sed sine cornibus, & veste balthéis exarata,) inter duo cornua bubalina *argenteis & coccineis balthéis* variegata, quod malim quam tessellata (ut est in *Fürst. l. c.*) herma virilis, indutus veste hinc *rubea* isthinc candida, caput tectus pileo orientali. Mediam cassidem ornat fasciculus peniarum galli gallinacei bipertitus, hinc *rubeus* isthinc *argenteus*, cum *rosa* scutaria pariter bipertita impressa, quod notat esse *Trautmansdorffiam*. Extrema galea *Kirchpergia* inter cornua tessellata, prius *argento & minio*, alterum *minio & auro*, sustinet hermam *Æthiopis* *argenteo* amictu. Ex *Sibmachero* apparet aures ei *aspidinas* appictas, ex *Fürstio*, detruncatorum brachiorum vestigia comparere. Laciniae sunt omnes *argenteæ & coccineæ*.

Tituli. §. vii. Titulus *Maximiliani* Comititis ille fuit? Comes in *Trautmansdorf & VVeinsperg*, Baro in *Gleichenberg*, *Neustad ad Cocarum*, *Negau*, *Burgau & Tozenbach*, Dominus in *Teiniz*: Filii autem *Adami Matthiae*, qui Cæsareus Consiliarius, supremus provincialis Marescallus & Regius locumtenens Bohemiæ in Comitibus 1654. inter proceres *Sveviæ* subscripsit, ille fuit: Comes in *Trautmansdorf*, Liber Baro in *Gleichenberg*, *Negau*, *Burgau & Tozenbach*, Dominus in *Teiniz*, *Grafenstein*, *Leitenschel & Schlüsselberg*. In patris titulo *VVeinsperg & Neustadt* donationis jure fuisse oportet, quæ dein pacis jure ad antiquos rediere Dominos. De reliquis vix habeo quod dicam.

CAPUT CII.

Com. Turriani seu de Turre seu Thurn.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo.
2. Continuatio. Mediolani prætura.
3. Continuatio gentis.
4. Comites de Thurn.
5. Insignia versu descripta.
6. Eadem ex Henningesii typo.

7. Ex Sibmachero.
8. Turris Turriorum. Advocatia Ecclesia Ambrosiana Mediolan. Mediolanum.
9. Sceptra liliata. Conjectura de origine.
10. Leo Valsassinorum.
11. Baronia S. crucis.
12. Unicornus. Broda.
13. Titulus.

§. I.

NON ab alio Illustrissimam Comitum Turrianorum seu à Thurn (qui aliquandiu Mediolani Domini Vicecomitum & Sfortiarum potentiae demum cedere coacti, in Forum Iulium concessere, inde alio dispersi sunt,) gentem diligentius tractatam vidi, quam eam Henninges Theatro suo (T. IV. P. I. p. 1113. & seq.) ex Leandro, Lazio, Iovio & M. Sebastiano Theodorico Winsheimio inseruit. Primum ille allegat Philippum Turrianum seu de la Turre circa 1040. vel apud Lazium 1140. Justam autem genealogiam orditur à Neapoleonis (quem Lazius memorat primum decertasse de Mediolani Principatu adversus Othonem Vicecomitem Archiepiscopum sub Conrado III. sed victum Joannis Pontificis autoritate, qui Vicecomitibus faverit, & exulatum ivisse,) filiis gemellis Heriprando & Calviano seu Calvano. Alii fratres hos duos (conf. Nobiliss. Jul. Chifflet. les marq. d'honneur de la mais. de Taxis P. I. p. 41.) Burgundos & ex secunda familia regum Franciae ortos opinantur, dictosque Sebrantum & Heriprandum, prius vero unum ex ipsorum familia duxisse uxorem ex Ducum Burgundiae stirpe, & cum ea dynastiam aliquam de la Tour nactum, unde liliis & turre usi sint. Ita & Lazius de migr. gent. L. 12. pag. 672. ait: Primordia paterna quidem ad Francos, materna vero ad Burgundos referuntur. Ast incertas illas ex antiquitate conjecturas parum moramur.

§. II. Quod praefatos fratres attinet, hos ajunt in vallem Saxinam delatos Taccii seu Tatii C. Valsassinae duas filias duxisse, atque ita hereditatem amplam esse nactos: nec desunt qui a Taccio illo nomen Taxiorum derivare velint, uti non semel praenomena in nomina gentilia abivere. Heriprando natum Henninges dicit Martinum cognomento Gigantem, ob corporis & animi magnitudinem, qui in expeditione Conradi Augusti ad Antiochiam à Saracenis captus & omnibus excruciatu tormentis gloriosorum martyrum more vitam finiverit 1147. Eum primum cognomento de Turre usum Chiffletius prodit. Eo vel ejus filio Martino juniore, cui etiam Giganti nomen, nati Iacobus & Paganus, illo qui 1227. decessit nati Paganus, Martinus, Ioannes, Philippus. Ex his Paganum Mediolanenses civitate donarunt, atque honore Præturae auctum publicis consiliis praefecerunt, Imperator etiam Imperii vicarium Mediolani creavit, post ejus mortem Martinus successit, dictusque est à populo Defensor, Pater Patriae, Praetoriaque Potestatis Dictator perpetuus & magnus; hoc etiam 1263. defuncto Philippus praetoriam dignitatem à populo in perpetuum impetravit. Ita tres fratres Mediolanum rexere, populi adversus Patricios partes tuiti, in hos tamen acerbiores visi.

§. III. Paganus genuit Hermannum, Salvinum, Franciscum, Napum seu Napoleonem, Cavernam, Paganum & Raymundum Patriarcham Aquilejensem (qui juxta alios Hermannii filius.) Ex his Napus patri Philippo successit, sed homo ferox & crudelis in nobilitatem, cum Ottone Vicecomite Archiepiscopo Mediolanensi gravissimum bellum gessit, adjutus autoritate Rudolphi Imperatoris, qui ei curam generalem Lombardiae mandaverat, demum captus misere in squalore carceris Comi finivit 1279. Ejus demum filius Conradus cognomento Musca vinculis à Comensibus solutus 1285. Dominatum Mediolani iterum arripit, & Patricios pellit, demum ipse iterum cedere cogitur. Ex ejus filius Cassonus seu Castonus Archiepiscopus Mediolanensis fuit atque Patriarcha Aquilejensis, qui Henricum VII. 1308. coronavit, & Floremontanus cognomine Musca

Musca gentem propagavit: Ex cujus posteris *Sigismundus Turrianus Comes Valsassina* Rudolpho II. consiliis & legationibus utilem præstitit operam. *Francisco* Napi seu *Napoleonis* fratre, qui etiam *tribunus plebis & defensor libertatis* dici voluit, natus est *Guido*, qui *Castonum* magnatum Archiepiscopum Mediolanensem cum fratribus captos Angliæ tenuit, *Matthæum* Vicecomitem urbe expulit & 1311. mortuus est: pater *Francisci*, *Simonis*, *Nordini*, *Annurati*, *Guidetti* & *Lamorati*. *Franciscus* Henrico VII. adversus, ejus in se iram concitavit, unde illo Vicecomitibus reconciliato Turriani potentia excidunt, & urbe ejiciuntur: ex illis *Lamoratus* in valle *Cornelia* in *Bergomatibus* sedem fixit, *Tassiorum* seu *Taxiorum* sator, de quibus peculiari capite agimus. *Hermannus* primus *Pagani* filius, præter *Manfredum Aquilejensem Patriarcham* *Gorfridum* genuit, *Lombardi* patrem, quo genitus *Phabus* sator *Dominorum de Castellato* ex feudo Principum *Goritiæ*, cujus posteritas in tertio defecit gradu, & *Raymundus*, cujus nepos *Hermagoras Thomam* genuit & *Phabum*, quorum hic à *Friderico III. Imp.* præfectus constitutus *Portus Naonis* & civitatis *Pisini*, quo natus *Ioannes* à *Maximiliano I.* constitutus *Præfectus ad S. Viti de flumine*, genitor *Nicolai* celebris bello Ungarico viri & *Gradissæ* præfecti atque *Phabi*, quo *Ioannes* natus est, hoc *Franciscus* gratia *Ferdinandi* prætorio *Austriæ inferiorum provinciarum* senator datus, cum *Maximiliano II.* apud *Venetos* orator, (à quo sua magna ex parte obtinuisse *Lazius* proficitur,) cui successit filius *Raymundus Comes & Baro Valsassina* *Rudolphi II.* *Confiliarius*.

Comites
de Thurn,

§. iv. Superest ut *Salvini* ex *Pagani* filiis videamus posteritatem, ex qua *Comites de Thurn* descendunt. Illo natus *Volcanus* seu *Volonus Turrianus* Cognomento à *Rubiach*, quod à *Goritiæ* Comite feudo accepit, ab agnato patriarcha *Aquilejensi* *Goritiæ* ductus, & Comiti gratissimus: pater *Henrici* & *Volfeni* seu *Volfini*, qui à *Goritiensibus* 1330. *Lauraunam* & *Vosetium* accepit. Eo genitus *Richardus* fide in *Goritiensibus* inclutus, pater *Ioannis*, avus *Richardi* fortis militis, quod elogium etiam filius *Matthias* meruit; quo geniti *Georgius*, qui castra *Gurckfeld*, *Samaberg* & *Gozenam* possedit, sed filia *Annaloanni Vngnadio L. Bar.* nupta dotiea attulit, & *Antonius Goritiæ Præfectus*. Hunc patrem habuere *Nicolaus*, *Andreas*, *Vitus*, *Matthias*. *Nicolaus* cum fratre *Vito Lib. Baro & Comes Imperii* declaratus est, *Cilie Vicedominus* & strenuus in *Turcas* miles, cum *Matthia* fratre sine liberis extinctus est. A reliquis duobus duæ lineæ. *Andreas Ioannem* cognomento *Phabum* pincernam *Maximiliani I. Erasmi* supremum finium *Croaticorum* & *Sclavonicorum* maritimorumque *Capitaneum*, *Metlingæ* *Gubernatorem*, *Christophorum* de *Ungariæ* regno armis & consiliis meritum & *Antonium* genuit, qui *Capitaneus Medlingensis* ditionis & *Prætor Tergestinus* à *Ferdinando* constitutus est, pater *Achatii*, bellis in *Turcas* clari, *Iodoci Iosephi*, *Capitanei Segniæ*, inde *Generalis finium Croaticorum*, *Sclavonicorum* & maritimorum (cujus hoc apud *Henning*. elogium: *Defensor & tutor patriæ: præsidium Archiduci Carolo: subsidium omnibus Christianis; Turcis terrori: parens militibus:*) & primi 1579. inter procures (*Landmann*) *Austriæ inferioris*, ubi *Marcheck* dynastiam acquisivit, recepti, *VWolfgangi*, itidem expeditionibus in *Turcas* clari, *Ludovici* & *Ioannis Ambrosii Carniolæ* præsidis & aulæ *Caroli Archiducis* *Magistri*: quorum tamen nullus filios præter *Achatium* reliquit. Demum *Vitus* *Andræ* frater *Gradiscie* & *Marana* præfectus, *Carniolæ Ducatus* proconsul, *Ferdinandi Imp.* supremus aulæ *Magister* & omnium ejus liberorum educator, conjux vero educatrix fuit, & 64. continuos annos *Austriacæ* domui toga sagove servivit. Eo genitus *Franciscus* præfectus *Goritiæ* & *Tulminii*, à *Bohemiæ* proceribus in numerum provincialium ascitus, & *Brodna* castro cum opido donatus est: pater *Georgii*, qui præses supremus inferioris *Austriæ* fuit, *Viti* *Andræ*, *Martini*, *Hieronymi Venceslai*, *Henrici* *Matthiæ*, *Ioannis Iacobi*.

Insignia
versu de-
scripta.

§. v. Hæc dispositio familiæ fuit: quod ad insignia attinet, hoc carmine in *Henning*. illa ornantur:

*Si quis imaginibus majorum clarus avitis
splendet & excelsum tollit in astra caput.
Splendet imaginibus stirps hac generosa patritis,
nobile quæ à turri nomen & omen habet.*

Quinque

Quinque vides galeas super has (hinc nomina stirpi.)

Turris, post aquila est, inde columba, leo.

Caruleus color est, flavensque, albensque rubensque,
in clypeo turris, crux, aquila atque leo.

Liliaque & cornu, quod frons enascitur unum.

Vnde tot obtigerint noscere signa cupis?

Gallica, si nescis, stirps est ab origine prima,
Regia Gallorum lilia jure gerit.

Inde sed in varias ducta est cognatio gentes,
è Burgundiaco turris & orta solo.

Venit ab Insubribus generosi formâ leonis,
Valesia insigni contribuyente domo.

Insubris huc etiam non parvos cessit honores
urbs, Mediolanum quæ modo nomen habet.

Romanas aquilas Germana potentia Regum
& celebre imperium contulit atque crucem.

Hac propagata sic jam per secula stirpe
Clarius haud quicquam Phæbus in orbe videt.

I, statuens teneris assuesce laboribus annis,
Premia virtuti nec sua dèssè puta.

§. vi. Respondet hoc earmen scuto, quod ibidem, sed sine coloribus exprimit Henninges: quod quadripertitum prima areola duo sceptrâ utrinque liliata decussatim locata, addito inferius lilio; altera turrem, tertia leonem, quarta monocerotem refert. Scutulum autem medium bipertitum hinc dimidiam aquilam, isthinc crucem continet. Galeæ imponuntur quinque coronatæ, quarum à dextra prima exorientem aquilam coronatam, secunda columbam rostro oleæ ramum, pede autem schedam cum voce TRANQUILITE gerentem, media turrem, quarta exorientem leonem coronatum, ultima monocerotem exurgentem sustinet.

Eadem ex
Hennin-
gesi typo.

§. vii. In Sibmach. Wapenb. P. i. pag. 18. etiam quadrifidum scutum vides: Prima quadra argentea turrem miniatam referente: secunda carulea liliata sceptrâ (hic quidem repræsentantur lilia cum radice evulsa) aurea decussatim locata, cum lilio inferius adposito; tertia aurea leonem rubeum; quarta bipertita altero semisse rubeo dimidiam aquilam argenteam; altero argenteo crucem rubeam continente. Galeæ quatuor sunt; ex quibus primæ insistit columba candida rubeis pedibus & rostro, quo ramum viridem gestat; secunda coronata sustinet rubeam turrem; ex tertia coronata exurgit leo rubeus coronatus: extremæ pariter coronatæ insistit aquila coronata. Laciniæ vero sunt circa primam & secundam rubeæ & argenteæ, ad tertiam coccineæ & aureæ, circa extremam cyaneæ & aureæ.

Ex Sibma-
chero.

§. viii. Turris δειγμα est Turriana seu Turria gentis ipsius, quod nomen indicat. Cæterum non improbabilis est doctrina eorum (ita post Bugatum Chiff. l. c. p. 42.) qui credunt hac turri designari templum cathedrale Mediolanense, quod fuerint protectores seu, uti loqui amant, Vicedomini aut Advocati illius Ambrosianæ Ecclesiæ. Quæ advocatorum dignitas superioribus seculis tanti habita est, ut etiam Reges & summa capita illam sibi honori ducerent: quo facit Paganus Turriani Epitaphium:

Turris
Turrio-
rum,
Advocaria
Eccles.
Ambros.
Mediolan.

Magnifici populi Dux, Tutor & Ambrosianæ

robur justitiæ, procerum jubar atque Sophiæ,

matris & Ecclesiæ defensor maximus almæ:

& flos totius regionis nobilis hujus.

Sol ut in occasu pallet decoratque Latinos.

Heu de la Turre nostrum solamen obivit.

Paganus latebris urnæ brevis utitur istis.

Si hæc displiceat conjectura, aliam Chiffletius addit, videlicet turre illa notari ipsam Mediolanum urbem: sicuti in numo Ludovici Imp. Aug. (quem ex thesauris Pauli Petavii allegat) cum inscriptione Mediolanum repræsentantur.

Mediola-
num.

§. ix. De sceptris liliatis non dubium est, illa etiam ex δειγμα Turrianorum fuisse, unde Taxii etiam illis usi sunt: sed eidem plerumque areolæ inferebant utrumque;

Sceptrâ li-
liata.

Conjectu-
ra de ori-
gine.

symbolum, & lilia post turrim locabant; vidi tamen etiam turri superposita. Conjectura Chiffletii l. c. p. 44. de his sceptris denuo quæ afferatur digna est: Quant aux bastons fleurdelisez, qui soustiennent la tour & la maçonnerie par derriere dans l'Escu des armes des Torriani: ils tesmoignent, que tout ainsi que les Seigneurs anciens de cette famille avoient pris de la main des Archevesques de Milan l'advouerie de l'eglise & la defense de l'estat spirituel: de mesme aussi ils avoient receu l'investiture du temporel de cette belle province de la main des Empereurs: car semblables instruments, figurez en sceptres, tels qu'aucuns Empereurs les portent en leurs sceaux, en estoient les veritables signes: principalement de la tradition des droits des Regales: de laquelle plusieurs font expresse mention. Quod scipiones liliatos attinet, qui sustinent à tergo turrim & ejus opus camentarium in Turrianorum scuto, illi testantur, quod, sicuti antiqui stirpis hujus Domini ex manu Archiepiscoporum Mediolanensium acceperunt advocatiam Ecclesie & Protectionem ordinis spiritualis, ita etiam receperint investituram secularis potestatis hujus pulchre provincie à manu Imperatorum. Nam similia instrumenta in sceptrorum speciem formata, qualia aliqui Imperatores in sigillis suis gestant, erant vera ejus signa, imprimis traditionis jurium regaliū, cujus multi disertam faciunt mentionem. Cæterum paulo obscurius loquitur Henninges de Hermanno Pagani filio. Primus signa familia turrim rubram in area candida mutavit in lilia aurea in area cerulea in formam turris (atqui hæc non abrogata fuit, sed tantum lilia vel adjecta vel subjecta,) dicens se non tantum ex Burgundia, ut illa signa indicabant, sed etiam ex familia Regum Gallorum ortum esse. Huc etiam facit apud eundem Nicolai ἐπιτύμβιον.

Turriger est idem qui liliger, arma leonis

Insubribus posuit regia progenies.

Leo Val-
faffino-
rum.

§. x. Leonem Valfassinam tesseram esse, vix dubium esse potest. Ita Sanfovino de Turrian. cum recensuisset Taccium C. Valfassina filias duas duobus fratribus elocasse, & eos ditionum heredes reliquisse. Per questo adunque i Torriani furono fatti Conti di Valfassina: non dimeno ritengono il primo cognome di Signori della Torre, & prefero l'Arme di Conti di Valfassina, ch'era un Leone: il quale fu messo in uso da Paganino, che fu il primo che mettesse in grandezza la sua famiglia. Hac ratione ergo Turriani facti sunt Comites Valfassinæ: retinere tamen primum Turrianum cognomen, ascita tessera comitum Valfassinorum leone. Quod Paganus, qui primus familiam extulit, in usum traduxit. De eo dubium esse posset, quod Wolfg. Laz. de migr. gent. L. 12. p. 672. leonem aureum ait in caelestino scuto apparuisse. Cæterum ex eo esse puto, quod Henning. sub initium Turrianæ genealogiæ scutum pingit bipertitum, & hinc leone isthinc turri insigne. Ita etiam Lazius d. l. Hinc aureum leonem in clypeo cælestina paterne memoriæ ergo, & rubram turrim in candido clypeo ex matre primi Turriani gentis insignia gerunt. Ex hoc derivat etiam Chiffletus Taxiorum leones qui scuto tenendo adhibentur, quando veteres nonnunquam vetustiora vel obventitia delymata huic usui adhibere sint soliti.

Baronia S.
crucis.

§. xi. Aquilam dimidiam & crucem explicare non possum. Conjicio tamen ita notari Baroniam S. crucis, & forte assumptum hoc symbolum, cum 1525. Vitus cum fratribus ut membrum Romani imperii susciperetur, ex quo video, titulum sumtum Liberi in S. cruce Baronis, quod nomen istam tesseram forte explicabit.

Unicornu
Broda.

§. xii. De unicornu pariter dicere nequeo, quid notet, nisi forte sit Broda Bohemiæ, quæ Francisco Turriano 1561. donata, & ipse in ordinem provincialium ascitus est in Bohemiæ regno. Unde hunc laterculum, si conjecturis agendum, Bohemiæ ipsius lineæ proprium fuisse existimarim.

Titulus.

§. xiii. Quod titulum concernit, illum Henninges tribuit: Comites à Turri & Valfassina, Liberi in S. cruce Barones, Carniola & Illyrici pratorio præfecti, Coritia Comitatus Marescalli, Domini Liptnitii, Broda & Vasserschettii. Carniola & Illyrici Præfectura debetur gratiæ Ferdinandi Imp. qui tam bene de se & Austriaca domo merito Viro eam tribuit, ut ipse, posterij, fratres & consanguinei ea fruerentur. Crediderim eidem etiam Marescallatum Coritiæ concessum: quamvis majores quoque comitibus Goritiæ in pretio fuisse & ob hoc beneficiis pluribus insignitos legam. Brodam diximus esse à Francisco, cui forte reliqua etiam Bohemica tribueris.

CAPUT CIII.

Ungnad. Com. de Weissenwolf.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Elogium Joannis Ungnadii de Evangelio bene meriti.

3. Nomen Ungnadium.

4. Inter Austrios. Imperii ordines.

5. Scutum. Tumersdorf.

6. Apex.

7. Titulus.

§. I.

Ungnadiorum de Weissenwolf Illustrissimam stirpem *Matthæus Dresserus* peculiari excoluit Chronico, edito Lipsiæ 1602. conf. etiam aliqua ap. *W. Laz. de migr. gent. L. 6. p. 201. 202.* Creduntur ex Episcopatu Bambergio *Franconia* in *Carinthiam* venisse: & quidem nominatim *Theodoricus de Weissenwolf*, qui 1147. *Conradi Augusti* in *Palæstinam* expeditioni interfuit, memoratur ab Episcopo Bambergensi Capitaneus ditionum Episcopaliū in *Carinthiam* missus fuisse: Hic pater fuit *Sigismundi & Gotthardi* equitum *Hierosolymitanorum*, nec non *Guntheri*, qui 1191. ab *Henrico VI.* creatus est eques *Romæ*, in Ducis comitatu fuit adversus *R. Ungariæ Stephanum*, victor ejusdem in campo *Maraunico*, & reliquit *Ioannem*, *Henricum* & *Conradum*, qui *FridERICI II.* expeditioni orientali interfuerunt, 1220. creati equites *Hierosolymitani*. Hunc volunt avum *Vdalrici*, qui cum fratre *Bernardo* 1223. in ponte *Tiberis* à *Ludovico IV.* Imp. eques creatus est, communis pater duarum linearum ex *Conrado* & *Wolfhardo*, quarum illa defecit.

§. II. Inprimis meretur memorari *Ioannes Ungnad* vir suo tempore Clarissimus, *Baro in Sonneck*, Capitaneus provincialis *Styriæ*, Capitaneus etiam & Vicedominus *Cileiæ*, Supremus Banus comitatus *Warasdiensis*, (*Christer Span der Span-schaft Barasdin*/) nec non supremus militiæ præfectus *Styriæ*, *Carinthiæ*, *Carniolæ*, atque *Croaticorum* & *Vinidicorum* limitum: quibus omnibus titulis ille etiam illustrior est, quem veritatis Evangelicæ amore & ejus promovendæ studio meruit. Audiamus diversæ partis virum, sed candidum virtutum æstimatorem, *Thuan. L. 38. p. 418.* Extremo anno (sc. 1564) *Ioannes Ungnadius Sonneckius*, vir & natalium splendore & virtute propria clarus jam ætate gravis, satis concessit in *Vintricia Sævia* arce, & inde *Tubingam* translatus, atque ita jubente *Christophoro Wirtembergico* prope *Vlrici* parentis sepulchrum conditus: is cum antea *Styria* & *Carinthia* sub *Ferdinando* præfisset, religionis causa patriam reliquit, & oblato à *Christophoro Wirtembergico* hospitio usus, aliquandiu *Vraci* substitit: ubi cum incredibili propaganda religionis desiderio arderet, immensis quoque sumptibus *Biblia sacra* & *Theologorum* aliquot scripta in linguam *Turcicam* & *Croaticam* converti, & ad gentes illarum linguarum peritas transferri curavit, laudabili sane & digno, quod ad posteritatem transmittatur, pietatis exemplo, quodque Principes, & qui majoribus opibus subnixi sunt, deinceps imitentur. Hoc ille. Epitaphium ei scriptum *Tubingæ* in templo legitur simplex. Anno 1564. den 27. Decembr. starb der wolgebohrne Herr / Herr Hans Ungnad / Freyherr zu Sonneck. Dem Gott gead. Baumhauer. inscript. monum. *Tubing. B. 3.* conf. *M. Zeiler. itin. Germ. P. 1 p. 318. P. 2. p. 162.* Prædicat ejus etiam pietatem *M. Crus. Annal. Sæv. P. 3. L. 12. c. 11. p. 726.* ubi inter alia de ipso & posteriori (nam prior *Anna Turria Comes* fuerat,) conjugē *Magdalena C. Barbiensi*: Quam erat hoc pulcrum spectaculum, omni hic populo, & rarum, imo unicum: quando conciones sacras frequenter adibant, manibus inter se junctis incedentes? Canus Dominus, venerando aspectu: mulier ætate formaque integra, viri & heri sui observantissima.

§. III. Quod Ungnadiorum nomen attinet, quod loco antiqui de *Weissenwolf* usurpatum est, ajunt ex eo natum esse, quod ex hac gente *Henricus Guntheri* filius, cum tyrannum *Turpinum de Schachenstein* in arce illa, quæ in gentis hujus Dominio *Waldenstein* sita erat, 1240. obsideret, eamque oppugnaret, gratiam ei facere nullam

nullam voluerit: unde ab istius uxore hoc agnomen inditum non displicuisse familiæ, quod ipsimet sibi honori ducerent. Sed cum *Comitum* dignitate suscepta priscum illud *Wveissenwolfiorum* receptum est.

Inter Au-
strios.
Imperii
ordines.

§. IV. In Austriâ *David Ungnadius* primus fuit, qui inter proceres recipi obtinuerit. Nunc inter *imperii Comites* Svevico scamno annumerantur, in quibus *David Comes Wveissenwolfius* præses Cameræ imperialis (nepos alterius Davidis, qui legatione ad Ottomannicam aulam prudenter obitâ & Cæsarea dignitate studiole servata clarus 1600. decessit,) comitis 1654. subscripsit.

Scutum.

§. V. In *Sibmach. Wapenb. P. I. p. 20.* scutum attribuitur quadripertitum. Prima quadra *rubea lupum rapacem argenteum* continet, quæ tessera primæva ipso nomine teste fuit. (Unde errat *Sibmach.* cum canem vocat. *Rüde.*) Secunda & tertia *cærulea murum* continet *ter pinnatum aureum*. Quod symbolum est familiæ de *Tumersdorf* in Styria. Quarta areola *rubea* continet *duos molossos argentatos aversos millis aureis colligatos salientes*. Cujus laterculi interpretationem non vidi.

Tumers-
dorf.

Apex.

§. VI. Galeæ tres insunt coronatæ. Prima insidet lupus scutarius. Secunda sustinet duo cornua, argenteum & rubeum, & post illa alas duas, quarum prioris superior pars auro fulget, inferior cærulea est, alterius colores inversi sunt. Tertia insident duo molossi argentei, millis aureis. Lacinia sunt circa primam galeam argenteæ & coccineæ, circa secundam cæruleæ & aureæ, circa extremam coccineæ & aureæ.

Tituli.

§. VII. Titulus *Davidi Ungnadio* 1654. in Comit. Ratisponense subscriptione ille datur: *Comes in Wveissenwolf, Baro in Sonn- & Erseck, Dn. Dynastiarum Steyr-eck, Erbach, Rayth & Grüeskirch.*

CAPUT CIV.

Com. & Bar. de Volckrah.

ARGUMENTUM.

I. Familia

2. Scutum.

3. Missendorf.

4. Galea.

§. I.

Familia.

Perillustris familia Comitum & Baronum de *Volckrah* ex vetustis inquilinis *Austria* est, prius tamen provinciæ supra *Analum* quam infra eum: quamvis juxta *V. Lazii* sententiam ex *Suevia* venerint. *Bucelinus Germ. P. 3. p. 246.* eam orditur à *Stephano Volckhra* seu de *Volckrain* circa 1422. sed vetustior eorum est memoria. Ita legitur in antiquis chartis 1355. *Fridericus Volcrak in Pach* (*der Volckhra zu Pach*) 1386. *Stephanus Volckrah de Koppenberg*, nescio an cum superiori idem.

Scutum.

§. II. Scutum quadripertitum *Sibmach. Wapenb. P. I. pag. 38.* in prima areola & extrema aurea (*Sibmach. argento* pingit) *dua cornices* (*Kräen oder Holstranen cristis rubeis* (*mit rothen fäpplein auff dem kopff*)) *trunco arboris, cujus radices & abscissorum ramorum vestigia visuntur, pali instar locato utrinque adhaerentes* (*zu beyderseits an einem holzfarben stamm mit wurzeln und abgehackten ästlein*) *so in mittel des schilds nach der länge erscheint/leben/*) repræsentantur. Hæc gentilis tessera est, olim tamen nonnunquam unica *cornix* comparebat.

Missen-
dorf.

§. III. Secundæ & tertiæ areolæ *prasinæ* inducitur *fascia aurea*, designandæ extinctæ familiæ de *Missendorf* seu *Missingdorf*, ob matrimonium *Stephani Volckrah & Marthe de Missendorf*. Hæc illis areola in scuto quadrifido à *Ferdinando I.* & jussu *ra cærulea* utendi 1525. concessa est.

Galea.

§. IV. Galeæ scuto incumbunt duæ coronatæ, priori insidit truncus primi laterculi cum appendentibus cornicibus. Ex altera protenditur jugum alarum viridium fascia aurea exaratarum. Lacinia hinc circum volitant argenteæ & ruberæ, isthinc aureæ & prasinæ.

CAPUT CV.

Com. & Bar. de Vrsenbeck.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Vrsenbeck.

3. Pfaffendorff.

4. Galea.

§. I.

Perillustis gens *Vrsenbeckiorum Comitum & Baronum* titulis incluta, ex *Styria*, ubi Familia.
munus hereditarium *Erbstäbelmeister-ant* obtinere, in *Austriam* venit, pri-
ma tamen origine ex *Bavaria* sunt. Quia vero diu in hac non superfuere, *Vvigh.*
Hund. f. 346. eos recenset inter extinctos, quorum in torneamentis mentio fiat (*die*
abgestorbene Thurnier-genossen /) facit tamen mentionem eorum etiam, qui
extra majorum patriam superent, & addit nomen sortitos ab *Vrsenbach* (*von dem*
Hofmarck Vrsenbach im Mitterfelfer Landgericht /) & veterem sepulturam fuis-
se in *Ober-Altaych. 1165. Eridericus Vrsenpeck* eques in torneamentis *Tigurinis* legi-
tur, & *1179. Leonhardus* eques in ludis *Coloniensibus. 1403.* mortuus est *Petrus Vrsen-*
peck Abbas in Ober-Altaych. Porro sub *Ferdinando I.* in *Austria Petschach* obtinue-
runt. In *Georgii Bernardi L.B.* qui superiori seculo vixit, liberis *Christophoro Ioanne*
Christophoro, Georgio Christophoro & Marquardo Christophoro peculiare ortæ sunt
lineæ.

§. II. Insignia repræsentat *Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 79.* in nobilitate Bava- Vrsenbeck
rica. Area prima transverse secatur, & superiori regione nigra inferius auro tingi-
tur: quæ gentilis est tessera. Addit *Hundius* allegatus, quosdam *Ursenpeckios* rotam
apicis etiam scuto intulisse.

§. III. Laterculus secundus & tertius rubeus duo sceptrâ liliata & decussatim lo- Pfaffen-
cata argentea continet; quod symbolum fuit extinctæ familiæ *Styriæ Pfaffendorfer,*
ex matrimonio *Bernardi Vrsenbeck* (qui *Georgii Bernardi* avus fuit,) & *Veronica de*
Pfaffendorff.

§. IV. Cassides scuto duæ coronatæ insistent: ex priore expanduntur alæ duæ, Galeæ.
quarum prioris superiora alterius inferiora nigricant, reliqua auro flavent, ante has
autem inter duo cornua, contrariâ ad sectionem alarum tincturâ affecta, *rota argentea*
locatur. *Lacinia* sunt aureæ & nigra. Alteri insistent tres mitræ latæ (seu *Ducales*) ru-
beæ ora reducta argentea, una super alteram locatæ: superiori vero imponuntur
quinque plumæ struthionica, duæ rubeæ tres argenteæ. *Lacinia* etiam sunt ex ar-
gento & cocco.

CAPUT CVI.

Vrsini. Duces Bracciani, &c. Principes & Com.
de Rosenberg.

ARGUMENTUM.

8. Horum deductio.

9. Gentis decora. Finis. Successio.

10. Scutum. Dignitas principalis. *Rosenbergii*
Franconia.

11. Apex.

12. *Rosenbergii Carinthia.*

13. Scutum & Galea.

14. Rosa solius usus.

15. *Spangstein. Tituli.*

1. Origo familia.

2. Italici rami.

3. Scutum Duc. *Bracciani.*

4. Area majoris scuti.

5. Tessera propria *Vrsinorum.*

6. Apex.

7. Ex illis *Rosenbergii.*

§. I.

V*rsinorum* celebre nomen in *Italia* est, & inter quatuor *Principes familias Romane* Origo
nobilitatis numerantur, rebus gestis incluti, & olim *Columniorum* fere perpetui familia
adversarii, his pro *Gibellina, Vrsinis* pro *Guelfica* parte stantibus. *Fr. Sansovinus* domum
hanc

hanc descripsit, & refert *Mundillam* filium *Alduini Capitanei Gothi* ab *ursa* fuisse lactatum, unde nomen *Vrsinorum* ceperit. *Alduinum* autem occisum acie, in qua tamen victoria ex ejus parte steterit, & sepultum esse in suo vexillo, quod baltheis argenteis & rubeis pictum erat, cui injecerint milites rosas candidas, verum hostili cruore tinctas. *Raph. Volaterranus* ait, *Primienum* & *Vrsinum* fratres filios *C. Vrsini Capitanei Spoletani*, cum à Lombardorum obsidione Romam liberassent, à senatu & populo his insigniis & jure civitatis donatos. Ex Germania illis originem *Ernestus Brotuffus Chron. & Gen. Anhalt.* aliam L.I.C.IO. assignat, nimirum *Aribertum* seu *Aribonem* II. filium *Ariberti Vrsini*, orti ex *Beringia* Saxonica familia (ex qua majorum aliquis odio Francorum ad Romanos, & quidem Theodosium juniorem venerit, eique militarem operam navarit, unde *Beringorum* nomen in *Vrsinum* mutatum sit) Romæ mansisse, cum frater *Radebotus* patri in ditionibus *Ballenstett* & *Ascaniæ* in Germania succederet, cumque prole careret, ejus hereditatem iterum ex fratre *Radeboto* nepotem *Aribertum* seu *Aribonem* III. crevisse, & autorem Romanorum *Ursinorum* factum, ac 708. extinctum esse.

Italici rami.

§. II. Quicquid vero de origine sit, quæ disquisitio cum nimis alte ascendit, plerumque in fabulas desinit, saltem nihil certi reperit, hodiernum gens ea Romæ claret, & plures numerat *Duces* ac *proceres*, qui amplas ditiones possident. Ex illis enim sunt *Duces Bracciani, Sanctigemini, Gravina, Montisrotundi, Castelli, March. Montis S. Savini, Principes Matricia, Comites Petiliani, Anguillaria* & alii.

Scutum Duc Bracciani.

§. III. Ducis *Bracciani*, quicaput familiæ est, scutum tale repræsentat *Sammarth. l'est. de l'Esp. p. 43.* ut quadris totidem *Aragonici* pali, *Imperialis* aquila, *Andina* lilia, subjecta cruce *Hierosolymitana*, & *Hungarica* fasciæ repræsentarentur: eis vero nova parma imponeretur denuo quadripartita. Prima & extrema areola, quæ proprie *Ursina* & gentilis est, ternis baltheis argenteis & rubeis exaratur imposito cephalo argenteo cum rosa rubea, auro gemmata, alio capite s. fascia subjecta aurea, cum anguilla cærulea. *Sylv. Petrasancta* ita enunciat *ress. gentil. pag. 488.* *Rosa punicea, gemmata guttulis aureolis, & in apice scutario argenteolo sata, cum subjecta inscripta aureoli metalli, in qua serpit anguillula cyanea, atque insuper cum ima parmularigione oblique sexies ostro atque argento lemniscata.* Secunda & tertia argentea ursum refert erectum nigrum, cum numella aurea.

Areolæ majoris scuti.

§. IV. Quod attinet majoris clypei quadras, rationem earum assignare nescio: haud dubie vero ab aliqua filia Regis Siculi ex *Aragonis Ursino* alicui elocata allegabuntur: ibi enim facile prædicta *deiyuata* concurrent.

Tessera propria Ursinorum.

§. V. Rosa & fasciæ *Ursinorum*, quod dixi, sunt symbolum: Anguilla notat Comitatum *Anguillariæ*: Hunc tenere peculiare Comites, quos ex parte enumerat *Henninges Theatr. T. 4. P. 1. p. 1065.* Cum vero *Franciscus Aversis* filius ob itinera publica infestata à paulo II. pontifice, cujus monita aspernatus erat, captus fuisset, & per quinquennium detentus, demum *Innocentius VIII.* Anguillariam his Comitibus ademit, atque *Franciscetto Ciboni* seu *Ciboo* dedit, à quo in familiam *Vrsinam* venit. Hisce comitibus *Henning.* dicto loco anguillam tribuit, quam dein videntur *Ursini* inseruisse fasciolæ capiti subjectæ. Nescio vero an universa gens ea utatur. Certe *Virginio Vrsino* Cardinali idem *Sammarth. p. 415.* anguillam non adscribit. *Ursus* cum numella ad nomen gentis alludit.

Apex.

§. VI. Scuto imponitur galea coronata, ex qua nascitur ursus niger cum numella aurea, dextro pede rosam gestans purpuream. Laciniæ dependent argenteæ & rubeæ.

Ex illis Rosenbergii.

§. VII. Porro sicuti ad Italos *Ursinos* & *Columnios* plurimæ Germanorum familiæ originem suam referre amarunt, incerta traditione: quemadmodum cum primis ad *Ursinos* referre amant *Ascaniam Illustrissimam* stirpem, quam tamen antiquiorem *Ursinis Romanis*, & hos ex ea ortos, sed altero ramo *Beringiorum* extincto ex illo Romano gentem denuo propagatam esse tradit, ut §. I. diximus, *Brotuffus*: ita tamen vix dubium patitur *Illustrissimæ* familiæ *Rosenbergiæ* ex *Ursinis* derivatio, cui in primis insignia favent.

Horum deductio.

§. VIII. *Celeber. Bucelini Germ. P. IV. p. 232.* de origine illa verba sunt: *Vitellus Vrsinus Romanus circa annum 1150. turbas Arnoldistarum fugiens cum cognato an fratre Nicoloto*

Nicoloto Ursino, ille sub Henrico Duce in Carinthia, hic sub Hermannio Goritia Comite in Slavonia consedit, iste Ursinorum Comitum de Blagay in Carniola, ille Comitum Rosenbergiorum in Carinthia autor fuit. Vitellus à Slavus Viteck dictus fuit, quod parvum Vitum seu Vitellum sonat. Huic filios dat Viteck II. à cuius filio Wollebius Rosenbergios Bohemia deducit & Henricum I. à quo Carinthii. Quamvis autem dissentiant, quæ paulo ante in genesi Rosenbergiorum Bohemorum p. 230. dixerat, cum Viteckum I. jam Dominum de Rosenberg & Crumlow circa 1150. dicat, & Henrico alios de posteris, dominos de Crumlow, de Alubecka, de Falckenstein: non tamen ob hanc differentiam, deductionem totam in dubium revocandam credo.

§. ix. In Bohemia certe linea, quæ ibi sedem fixit, celeberrima fuit. Wocko Gentis ducis enim, qui 1262. mortuus est, regni Bohemia fuit Marescallus, Capitaneus Austria & Styria cora. sub Ottocaro rege; filii Wutko iterum regni Marescallus, Henricus Burggravitus seu Prorex Bohemia, Nicolaus Episcopus Pragensis. Henrici filius Petrus supremus regni fuit Camerarius, & regis Wenceslai III. viduam Violam seu Elisabetham Teschinentsem in Finis, matrimonio habuit. Hujus nepos Henricus denuo Prorex in Bohemia claruit. Imo Wockonis IV. Gubernatoris Bohemia filii quatuor ordine Gubernatores fuere Henricus, Ioannes, Iodocus, Petrus: Unde eandem dignitatem deinceps gessit Wilhelmus, gentis, quæ in fratre ejus Petro Wockone, qui vivus adhuc Crumloviam Bohemia civitatem, Rosenbergiorum sedem, cum ditione annexa Rudolpho II. Imp. cesserat & veluti donaverat, 1611. in Bohemia defecit, penultimus, Eq. A. V. qui ex quatuor conjugibus Catharina Brunsvicensi, Sophia Brandenburgica, Anna Maria Badensi & Polyxena Bernsteinia nullam sustulit prolem. Memorat Zeiler. itin. Germ. P. I. p. 166. ex veteri Successio. pacto Dominos de Schvvanberg in bona Rosenbergia successisse. Unde etiam civitas Sobieslavia, quæ semper Rosenbergiis fidelis manserat, & ab ultimo Petro libertate donata fuerat, Schvvanbergium patronum elegerit: qui etiam in ea ex testamento Petri collegium aliquod condiderit.

§. x. Wilhelmi scutum ita describit Chifflet. Eq. A. V. n. 267. Scutum sexies argento & minio oblique dextrorsus teniatum (bandé) caput scuti argenteum rosa coccinea auro gemmata impressum: idem caput sustentatum (chef soutenu) aurea transversaria, quæ cerulea anguilla est exarata. Prorsus eodem modo repræsentat clypeum Sibmach. Wapenb. P. I. pag. 8. (Principibus Rosenbergios annumerans, forte ob dignitatem, qua in regno cluebant, sed & Mart. Zeiler. itin. Germ. P. I. pag. 167. Dignitas Principalis & 621. eos Principes vocat, Fürst und Regent des Hauses Rosenberg/) excepto quod anguilla mentionem non facit, quæ etiam ex his insignibus merito exulat. Ursini enim Romani, quod §. 5. vidimus, eam ob Comitatum Anguillaria inseruerunt. Ex eo vero apparet παγόγαρα in Bucelini opere commissum, cum his Rosenbergiis scutum tribuit transverse sectum & palis alternante tinctura distinctum, quod Rosenbergiorum in Franconia est symbolum. vide Sibmach. Wapenb. P. I. pag. 100. cuius Rosenber- gi Fran- conia. vestigium in Hatzfeldio scuto videbimus.

§. xi. Apex est galea coronata, cui innititur rosa rubea auro gemmata. Chifflet. Apex, loc. cit. eam monticulo argenteo incumbere memorat. Laciniæ sunt ex argento & cocco.

§. xii. Quod illustrissimos Rosenbergios Carinthia attinet, quos diximus §. 8. à Bucelino derivari ex Henrico I. Witeckonis filio, eorum deductio in dicto autore videri potest. In Styriam immigrarant, sed reversus est circa 1550. Udalricus, cuius pater Maximilianus pleraque vendiderat, in Carinthiam. Udalrici nepos Ioannes Andreas S. R. I. Comes creatus est, & Imperatoris Consiliarius intimus atque Camerarius, nec non Burggravius Carinthia & Deputatorum præses perpetuus fuit. Filio ejus Wulfgango Andrea etiam titulus Hereditarii Carinthia aule præfecti tribuitur. In hoc & fratre Georgio Nicolao, quorum utrique filii sunt, Illustrissimum familiae decus consistit.

§. xiii. Hisce scutum deberi, quod Fürst. Wapenb. P. V. p. 9. recenset, existimo. Illud quadripartitum primo alveolo argenteo diagonalem baltheum nigrum inscribit, tribus numis argenteis oneratum; secunda areola bipertita est ex argento & cocco, inscripta rosa tetraphylla ad similis sectionis modum tincta; tertia area aurea stellam rubeam continet; quarta ex minio & argento diagonaliter secta refert ferrum quo porta muniuntur (si figuram recte capio,) utroque extremo trifoliato, situ diagonali contrario

contrario, & tinctura item areæ oppositæ. His media incumbit parmula argentea cum rosa ruben. Galeæ insistent quinque, media sustinet rosam rubeam; proxima à dextris coronata alarum expansarum & primi alveoli symbolo exaratarum jugum; extrema à dextris iterum coronata alam cum typo laterculi tertii; quæ mediæ ad la-
vam assistit sustinet columnam vel pileum orientalem acuminatum ex minio & argento bipertitum, & rosa pariter secta fastigiatum: Ultima ad sinistram coronata videtur *πρωτομὴν* urfi hastam ferentis sustinere. Laciniæ hinc pinguntur auro & rubeo colore, isthinc eodem colore & altero metallo.

Rosæ so-
lius usus.

§. XIV. Quod sola rosa utantur, *Vrsinam* deductionem non potest in dubium revocare; quò faciunt illa Clariss. *Æg. Gelenii de Colon. Agripp. magnis* L. 2. f. 33. p. 195. De *Vrsinorum Romæ adhuc florentium Principum armis* existimo, ea composita esse, & initio rosam fuisse, inde ob *Anguillariæ Ducatum adjectam institam insignitam anguilla at-
que lemniscos navem representantes.*

Spang-
stein.

Tituli.

§. XV. Quid areolis singulis num. 13. repræsentetur, fateor me ignorare (nisi forte ultima areola notat familiam *Spangstein*, ex qua fuit *Barbara*, uxor *Georgii de Rosenberg* circa 1460. conf. *Sibmach. Wapenb.* P. 1. pag. 47.) Si quis extitulo coniecturam facere velit, talem dat *Bucelinus Iosepho Paridi: Comes in Rosenberg, Baro in Lerche-
nau & Gravenstein, Dn. in Sonneck, Feyerbergstein & Hohenbergen.*

CAPUT CVII.

*Truchsess. seu Dapiferi de Waldpurg, Com. de Wolfceck,
Zeil, Scheer, Trauchburg, Friedberg.*

ARGUMENTUM.

1. Origo eadem cum *Althanniis*.
2. Antiquiora.
3. Deductio.
4. Continuatio. *Lineæ Sonnenbergia. Wolfceca. Scheerensis.*
5. Scutum. *Leones Suevia.*
6. Dignitas *Dapiferatus hereditarii in imperio.*
7. *Dapiferatus Suevia; inde Imperii. Selden-
eccii.*
8. Apex.

9. Scutum Com. *Sonnenbergiorum.*
10. Scutum plenius, & galea.
11. Virgo scutum tenens.
12. Tituli.
13. *Waldpurg. Wolfceck. Waldsee. Marstetten. Trauchburg. Advocatio Isnenfis. Friedberg. Scheer. Zeil.*
14. *Aliorum Comitatum & Dominiorum tessera.*
15. *Pincerna de Winterstetten.*
16. Insignia.
17. Rami alio protensi.

§. I.

Origo ea-
dem cum
Althanniis

Quod Illustrissimorum *Waldpurgiorum Dapiferorum* attinet originem, de ea nonnihil diximus cap. I. hujus libri, cum de Comitibus *Althanniis* mentio fieret; comunes enim majores cum istis hæc familia habere perhibetur, usque ad *Wernerum Com. de Thann*, *Dapiferum Waldpurgium*, patrem *Gebhardi*, à quo nostri *Waldpurgii*, & *Friderici*, qui *pincernas de Winterstetten & Althannios* illos severit.

Antiquio-
ra.

§. II. Qui altius ad incerta ascendere amant, his sufficere possunt, quæ ex *Felice Fabro I. H. Sæv. c. 21.* adducuntur: *Romulum Ducem Suevia* sub *Constantino M.* famulo suo *Gebhardo* præter Comitum *Trauchburgium*, ob mortem ultimi *Theodoric* Comitum ad se delapsum, domum venatoriam, quam *Waldpurg* ob sylvas circumstitas dixerit, dedisse, nec non insignia trium conorum seu botrorum pineorum aureorum (*dannzapffen*) in clypeo caruleo: super galeam vero pinum ejusmodi pomis aureis ornatum. *Lyrerus* autem alicujus meminisse dicitur, qui 104. vixit. Dubito autem, an ejusmodi traditiones, quæ historiarum peritioribus à fabulis parum distare videntur, familiarum honori serviant, quæ propriis decoribus satis superque illustres sunt.

Deductio.

§. III. Cæterum quod aliis etiam usu venit familiis, graduum certa deductio vix ad liquidum reducitur, apud alios alia occurrente. Vix aliam vero ausim præferre illi, quæ apud *Celeberr. Gabr. Bucelin. Germ. Tom. II. & dein T. IV. p. 8.* reperitur.

Unde

Unde à Gebhardo, ad quem supra citato loco descendimus, ordiendo illius filii fuerunt, præter alios Gebhardus Abbas VVeingartensis & Conradus Comes de Thann Mare-
scallus Conradi III. Hoc natus est Eberhardus de Thann Imperatoribus Friderico I. &
Henrico VI. charissimus. Eo nati Henricus Waldpurgius Friderici I. aulae præfectus,
qui Hierosolymis decessit, & Bertholdus Dn. in Trauchburg, Judex aulicus Imp. Tiguri,
pater Bertholdi junioris, quo nati Bertholdus Dapifer in Rhordorf & Utricus in
Trauchburg, unde duæ lineæ, quarum hæc in nepote Henrico, ista Rhordorfia in abne-
potibus Ottone, qui obiit 1376. Friccone, cujus emortualis 1369. & Conrado defecit.
Henrici VValdpurgii (qui Bertholdi frater) filius fuit Eberhardus, denuo pater Henri-
ci & Friderici, qui autor Dapiferorum in VVarthausen, Henrico genitus Eberhar-
dus, qui obiit 1292. hoc Joannes Dapifer S. R. I. Dn. in VValdpurg, Judex provincia-
lis Sveviæ, mortuus 1338. & pater Eberhardi, à quo plerisque autoribus jam certior est
deductio.

§. IV. Hic Eberhardus maritus Agnetis Ducissæ Teccie genuit Ottonem patrem Continua-
tio.
Ottonis 1386. ad Sempacum cæsi, atque Joannem. (de hoc Crus. annal. Svev. P. 3. L. 6.
c. 3. p. 313.) Hic jam Joannes solus Dapiferorum superstes, & inde pater communis fa-
ctus est trium linearum, Sonnenbergensis, VVolfecce & Scheerensis, per totidem filios Lineæ Son-
nenbergiæ.
Eberhardum, Georgium, Jacobum. Sed prima etiam defecit. Nam Eberhardus Co-
mes Sonnenbergæ & Fridbergæ, filios quidem genuit Ottonem Episcopum Constantiæ,
Eberhardum, Joannem & Andream, qui tres connubia iniere, sed nulli masculus super-
fuit. Quod VVolfecce attinet, Georgii pronepos Georgius III. Dux fœderis Svevici
in VVirtenbergico & rustico bello, deinceps Ferdinandi locum tenens in Ducatu VVirten-
bergico, qui Præfecturam Sveviæ pignoris nomine pro 50000. floren. accepit, alium Wolfec-
cia.
genuit Georgium IV. hic Jacobum, qui communis pater est lineæ VVolfecce per Hen-
ricum, Comitem creatum à Ferdinando II. patrem Maximiliani VVilibaldi bello cele-
bris Comitis, & Zeilensis per Frobenium, quo natus est Joannes Jacobus, item Comes à
Ferdinando II. Imp. creatus, nec non Ferdinandi Camerarius & bellicus Consiliarius, qui
1677. decessit, modernorum genitor. Tertia Scheerensis oritur à Jacobo, dicto der gûl-
dene oder heilige Ritter/ ob susceptum Hierosolyma & ad montem Catharinæ seu Sinai Scheeren-
sis.
iter, Præfecturam Sveviæ Sigismundo D. Austriæ vendidit, ejusque gessit nomine. Hoc
inter alios editus est VWilhelmus, genitor Ottonis Cardinalis & Episcopi Augustani,
qui seculo superiori inclaruit, & Wilhelmi, qui de Carolo V. & Maximiliano Imperatori-
bus benè meritus est, legatus ad Reges Hispaniæ, Galliæ, Poloniæ. Hoc nati sunt Geb-
hardus Archiepiscopus & Elector Colonienfis, qua dignitate pulsus ob ductam uxorem
in exilio vixit, de quo historiæ superioris seculi loquuntur, Carolus Camera præses &
Christophorus gentis propagator. Hujus filii VWilhelmus Henricus item Camera præ-
ses Comites in Trauchburg, Fridberg & Scheer proleuit, Fridericus autem Comites in
Fridberg & Trauchburg.

§. V. Sed scutum familiæ jam videamus apud Sibmach. Wapenb. P. I. p. 19. quod est Scutum.
aureum tribus insigne nigris leonibus leopardorum more gradientibus, auribus, lin-
guis & falculis rubeis. (die Dhrldcher/ Zungen und Griff roth.) Hoc ipsum Leones
Sveviæ.
Sveviæ Ducatus esse, dubio vacat, vid. Wapenb. P. II. pag. 2. Unde autem ad VVald-
purgios venerit, non ex eo est, quod originem trahant ab antiquis Sveviæ Ducibus; ut
VVollio placuit in vita Fab. Donavii, sed ita rem enarrare solent; fuisse Henricum VVald-
purgium Dapiferum in servitio Conradini Svevicæ familiæ ultimi, ipso cum Italiam pe-
tiisse, & hero ultima adhuc officia præstitisse, cum Neapoli 1268. à Carolo Andino R.
Neapolitano supplicio afficeretur, inde acceptam ab eo chirothecam seu annulum signa-
torium, ut petierat, Petro R. Aragoniæ, heredi instituto, attulisse: qui, quod heres face-
re potuerit, ob eam fidem Domino suo exhibitam insignia Svevica Henrico concesserit,
quibus mutatum avitum scutum: crediturque ipsum Ducatum donaturus fuisse, si penes
ipsum stetisset. Conf. VV. Laz. de migr. gent. L. 8. pag. 432. VValz. Württenb.
Stamm und Namens Quell. P. II. c. 8. p. 147.

§. VI. Huic scuto leonibus exornato Bucelinus ubique addit caput scutarium Dignitas
Dapifera-
tus heredi-
tarii in Im-
impresso pomo imperiali: quamvis verò non exprimantur colores, certum tamen est
pomum auro & aream cocco tingendam, quia eadem tinctura est scutuli Palatini vel
nunc Bavarici, quo Archidapiferatus dignitas denotatur. Hivero VValdpurgii sunt perio.

Imperii *Dapiferi hereditarii*, atque ita domus illius Serenissimæ in hoc officio Vicarii Conf. *Limn. Jur. publ.* 3. 7. 73. Ob quam causam, exemplo familiarum Limpurgiæ, Pappenheimiæ, Zolleraniæ, hæc etiam dignitatis istam tesseram scuto inseruit, & quidem, si contractius sit scutum, quod audivimus, capiti inscriptum. **Das Simpel oder ordinari-Wapen bestehet in den dreien schwarzen Löwen / samt einem obgesetzten rothen Schwencel / worinnen der vergülde Reichs-Äpfel gesetzt ist:** Id vero eo facilius fuit, quia vexillum plerumque ita repræsentabatur, ut superior ora rubea tania latiori prætexta esset, **mit einem rothen Schwencel** / ob quod hæc etiam inscripta est dignitas hereditaria.

Dapifera-
tus Sve-
viæ: inde
Imperii.

§. VII. Cæterum pridem fuerant *Suevici Ducatus hereditarii Dapiferi*, unde eorum nomen ortum videtur, quod officium, nisi vetustius est, (nam *Henning. Theat. T. 3. P. I. p. 375.* memorat *Comites à Maurstetten & Weissenhorn, Barones de Neyffen*, antiquos Ducatus Sveviæ Dapiferos,) saltem à familia Augustorum *Suevica* poterat ortum trahere, in cuius servitiis hi nostri assidui fuere. Porro in A. B. c. 27. num. 6. officio huic nomen datur *Magister coquinae*, qui ad analogiam reliquorum diceretur *Vicedapifer* seu *Subdapifer*, nostris *Truchseß*. (*Erb-Truchseß und Ruchelmeister.*) Conf. *Limn. ad d. l. obs.* 8. Fuit verò eo tempore hæc dignitas penes *Nordenbergiam* familiam, deinceps ad *Seldenecios* devenit: ut ex *Besoldo Limn. d. l. obs.* 9. Solches *Erblüchenmeisters- und Truchseßen- Amt haben die von Seldeneck zu Lehengtragen / von dem Churfürsten bey Rhein / und hat Anno 1538. Churfürst Ludwig Pfalzgraf wegen besorgenden Abgangs des Seldeneckischen Stammes solches Amtes Anwartschaft denen von Waldpurg verliehen.* Inde expectativam gente priori extincta impletam oportet. Hæc vero causa *Thuan. L. 32. Seldenec- cii.* utrumque nomen *Seldeneck-Nordenberg* in nobilitate Franconica tribuatur, non immeritò forte cogitari posset, eandem fuisse familiam, sed in diversis lineis diversa nomina sortitam, de quo alii cogitent. Quod autem *Limneus* dubitat, quo sensu *Waldpurgensis* tempore *Friderici & Philippi* dicatur *Dapifer*, dubitatione vix egebat, quia *Suevorum*, atque ita ex *Suevica* familia ortorum Imperatorum hi fuerant *Dapiferi*, & ipse postea *observ. 29. p. 569. ex Pappenheimio Sueviæ Dapiferos* vocat nobiles viros de *Waldpurg*.

Apex.

§. VIII. Galeæ hujus scuti imponitur culcitra *rubea* holoserica (*quarreau ou coussin de velours cramoisy*,) *aureis* ornata *globulis & panniculis*, & super ea *cauda pavonina*. Tum adjicitur magno gentis decore *vexillum Suevicum*: lacinia vero sunt *aureæ & nigrae*.

Scutum
C. Son-
nenber-
giorum.

§. IX. Hæc insignia vetusta sunt, quibus nunc etiam utuntur, cum contractius scutum placet; sed alias alia etiam adduntur areolæ. Linea *Sonnenbergia*, quæ jam extincta est, utebatur, ut apparet *Wapenb. P. II. pag. 19.* scuto quadripertito, cum enim in areola prima & quarta essent *leones Waldpurgii* (*Henninges. Theatr. T. 3. P. I. p. 369.* ordinem areolarum invertit, quod & aliunde intelligo rectius esse,) latere tunc secundo & tertio *caruleis* inscripta est *Solis radiosi* imago *aurea*, monticulo *tricipiti* (*Henning. hunc etiam omittit*) *nigro* innixa. Imponitur galea scuto non *Waldpurgia* seu *Sonnenbergia* coronata, cum jugo expanso alarum *carulearum*, sole scutario ornatarum. *Lacinia* sunt ex auro & cyano. Porro Comitatum *Sonnenbergium* non procul à Geroltztal & valle Prétigovia supra Veldkirchiam situm (nunc cum *Bludenz* una dynastia est,) ab Imp. *Friderico III.* emit *Eberhardus* 1463. sed demum eundem 53000. floren. *Sigismundus Austriæ Duci* iterum vendere coactus est. Alibi legi à *Sigismundo* emisse, sed brevi iterum amisisse, atque interpositione *Helvetiorum* pecuniam pro eo accepisse.

Scutum
plenius, &
galeæ.

§. X. Nunc quando pleniori placet scuto uti, in ejus primo & quarto quadrante *leones Suevici* familiares gradiuntur: in secundo *caruleo* super triplici monte *nigro* *Solis radiosi* *Sonnenbergiorum* fulget: in tertio *caelestino* tres botri *pinei* *prisci Waldpurgii* comparent, de quibus num. 2. Media incumbit *parmula rubea* cum mundi *sphæra aurea*, *Dapiferorum* dignitatem notans. Incumbunt *clypeo* quatuor *galeæ*: ex quibus *prior* coronata *pinum viridem* ornatam *promis aureis* sustinet: *secunda* mediante *culcitra rubea* cum *globulis & panniculis* ex *meliori metallo*, ex eodem

eadem incumbit mundi figura: *tertia* gentilis est pulvino tecta, cum cauda pavonina & vexillo Svevico, imminente leonibus pomo imperiali: *Extremam* coronatam ornant alæ cæruleæ singulis solibus aureis insignes: alibilem solem innitentem monticulis inter alas hæcè conspici. Mysterium hujus apicis illud ex Illustrissima gente intellexi: **Diese blaue Sonnen-Flügel zeigen an den Cyfer/so ein jeder Mensch zu der Liebe Gottes und zu der Seligkeit haben/ und gleichsam mit Flügeln dazu aspiriren solle.** Lacinia circumfunduntur scuto aureæ & nigræ.

§. XI. Scutum stipat virago seu heroina veste candida, quæ longum syrma trahit, ^{Virgo scutum tenens.} ejus fimbriis auro prætextis, collari ex prisco more ornata, crinibus contortis, quæ altera manu scutum tenet, altera vexillum Svevicum. Une pucelle Heroine en habit d'argent bordé d'or, trainant une queue à la moderne, la fraise au col pliée & les cheveux entrelasées ou tortillées à l'antique.

§. XII. Quod titulos attinet, diversæ lineæ diversis utuntur: *Wolfecce* illum vidi: Tituli. *S. R. Imp. hereditarius Dapifer* seu *Truchsessius*, *Com. in Wolfecck*, *Baro in Waldpurg*, *Dominus in Waldsee*, *Zeil & Marstetten*. *Zeilensis* ex illa ortæ istum: *S. R. I. Dapifer hereditarius*, *Comes in Zeil*, *Dominus in Waldpurg*, *Wurzach*, *Marstetten*, *Wolfecck & Waldsee*. Lineæ *Trauchburgicæ* hunc: *S. R. Imp. Dapifer hereditarius*, *Comes in Trauchburg & Fridberg*, *Dominus in Waldpurg & Scheer*. Demum *Friedbergensis* unica transpositione: *S. R. I. Dapifer hereditarius in Friedberg & Trauchburg*, *On. in Waldpurg & Scheer*.

§. XIII. Titulorum horum rationes jam reddendæ sunt: De *Dapiferatu* dictum *Waldpurg* est. *Waldpurg* in Algovia prope Ravenspurgum ex veteri patrimonio & imperii feudum est: illius vero dimidiam partem ab agnato V Vilhelmo 12000. floren. emit Georgius ex V *Wolfecce* linea. *Wolfecck* in Algoja attulit marito Joanni *Clara On. de Neyf*. ^{Wolfecck.} *fen*, sed castrum dicitur conditum à Joanne Com. Sonnenbergensi, & ab ejus filia Apollonia Georgio agnato marito suo allatum. *Waldsee* arx est & oppidum non procul Bibe- ^{Waldsee.} raco: videtur etiam ex antiquis possessionibus domus esse, quam feudo à V *Waldpurgiis* tenuerit familia, cui à V *Waldsee* nomen, quæ forte cum in Austriam concessisset, ubi amplis ditionibus aucta est, Svevicas has possessiones reliquit. Sanè *Lazius de migr. gent. L. 8. p. 465.* de Henrico V *Waldseensi* scribit, in Svevia prædia habuerat à Dapiferis à V *Waldpurg* beneficio. Cæterum ibi Fridericus II. monasterium fundavit, ubi Dapiferis sepultura est. Conf. *Crus. annal. Svev. P. 2. L. 11. c. 11. pag. 478.* *Marstetten* ^{Marstetten} emère *Truchsessii* à *Kænisceis*, cum hi *Rotenfels* emissent. *Wurzach* ex iis est, ^{Wurzach} quæ à *Clara de Neyffen* conjuge obtinuit Joannes. *Trauchburg* supra vidimus tra- ^{Trauch-} ditione tribui dono Romuli D. Sveviæ. Rectius apud *Henning. Theat. T. 3. P. 1. p. 299.* ab *Eberhardo Landgravio* vel *Comite Nellenburgensi* partem Comitatus *Trauchburgici* in Algovia Joanni Dapifero V *Waldpurgio* concessam legitur. P. 367. id de toto Comitatu dicitur, & additur *Advocatia Isnensis*, tum una cum *Eberhardo Nellenburgio* fit mentio *Henrici C. Veringensis*, nec non redemptum esse 100. mar- ^{Advocatia Isnensis.} cis argent. *Lazius* ita de migr. gent. L. 8. p. 432. *Comitatum Trauchburg ab Henrico C. à Veringen & Eberhardo à Nellenburg redimens totum suæ familiæ adjecit.* Ex quo colligo, jam prius partem penes hanc stirpem fuisse. Unde seculo decimo memoratur *Hesso Dapifer de Waldpurg*, *Comes de Thann & Comes de Trauchburg*, qui advocatus cœnobii Campidunensis ab Abbate constitutus sit. Porro *Advocatiā Isnensem* vendidit *Otto Dapifer*, 9000. libris obolorum civibus, qua ratione civitas ad imperium pervenit. Literæ emtionis scriptæ sunt 1365. Alii memorant, eum ab Isnenfibus 8000. aureor. quæ Leopoldo Austrio mutuo dederat, vicissim accepisse, ea conditione, ut si ex bello non reverteretur, libertate gauderent, quod factum, ipso 1386. ad Sempacum cæso. *Fridbergium* (ab arce *Fridberg* inter Mengen & Saulgen sita,) comitatum cum ^{Fridberg.} *Scheer* oppido (à quo etiam ditioni vicinæ ad Danubium nomen **das Ländlein Scheer** ^{Scheer.} inditum. *Zeiler. itin. Germ. P. 2. p. 46.*) à Friderico III. emit Eberhardus C. Sonnenbergius 1463. Filius autem Andreas circa oppidum *Scheer* arcem ædificare cæpit 1486. Porro etiam ex Sonnenbergiis bonis aliqua in ipsorum potestate mansisse oportet, ex eo quia in matricula imperii ob ea ipsis certa quota assignatur. vid. *Mart. Zeiler. itin. Germ. P. 2. pag. 20. 21.* *Zeil* in Algoja prope Leutkirch quomodo obtigerit, non *Zeil* exprimere possum.

Aliorum
Comita-
tuum &
Dominio-
rum tesse-
ra.

§. XIV. Ex hoc videre est, Illustrissimos VValdpurgios, si areolarum multitudine delectarentur, pluribus non destitui, quibus clypeum complerent. Ita inferere possent Comitatus *Fridbergici* tesseram auream cum leone rubeo, cui apex respondet ejusdem *πρωτομνη*: (qui idem leo est Habsburgius & Zeringius:) Nec non *Trauchburgici*, nimirum nigram aquilam in argento: tum dynastiae *Bussensis*, videlicet rubeum Z vel unicum (oder Griffel) in auro, quæ etiam figura galeæ insistit, hexagonæ tabulæ, cujus extremitates ornant pavoninæ pennæ, inscripta; tum *Kisleckia*, videlicet in auro pantheram nigram salientem cum apice similis *πρωτομνης*. Sed & Comitatuum *Rohrdorffii*, *Saulgavii* & *Warthausii*, symbola adiscere possent: cum illius & hujus Comites jam à pluribus seculis dicti sint.

Pincernæ
de Winter-
stetten.

§. XV. Hic ramus fuit ipsorum VValdpurgiorum, atque ita posteritatis Gebhardi VVernero prognati senioris filii. Non tamen omnino obliviscemur eorum, qui à *Fridrico* ejus fratre *pincerna de Winterstetten* descendunt: Hujus atnepos *Conradus de Thann & Winterstetten*, frater seu patruelis *Henrici Episcopi Constantiensis*, genuit *Eberhardum de Thann & Winterstetten*, atque *Ioannem Dn. ab Althann*, cujus progeniem Comites Althannios c. I. vidimus. Sed *Eberhardus* continua serie profecit *pincernas de Winterstetten*, quorum posteritas etiamnum superest. Prioribus seculis pleraque conjugia ex Comitibus aut Baronibus sumpta sunt; uti occurrunt uxores ex *Ducibus Teccia*, Comitibus de *Tockenbourg*, *Heiligenberg*, *Kyburg*, *Kirchberg*, *Montfort*, *Habsburg*, *Veringen*, Baronibus de *Wildenberg*, *Justingen*, *Razuns*: sed forte quod familiarum fortunæ decrevissent, non solum posteriores equestri fere conditione fuere contenti, sed eodem ordine quæsiere matrimonia, quæ mutatio in aliis etiam stirpibus sæpius observata. Cæterum hi pincernarum forte inde nomen gessere, quia *pincernæ hereditarii Sveviæ fuerunt*, teste *Limn. ad A. B. c. 27. §. 6. obs. 29. p. 569.*

Insignia.

§. XVI. Insignia horum exhibentur inter equites Sveviæ *Wapenb. P. I. p. 111.* quadripertita, ut prima & quarta quadra referant *uncum utrinque hamatum nigrum in solo argenteo*: secunda & tertia (Bucelinus ordinem invertit) *celestina ternos pini aureos botros* referant, quod §. 2. tradidere, vetus familiarum fuisse symbolum. Galeæ imponuntur duæ coronatæ, quarum prior, laciniis dependentibus nigris & argenteis, sustinet hermam æthiopis nigro habitu, cornibus capiti admotis aureis: secunda insistit pinus viridis aureis ornata conis seu botris. Phaletæ sunt ex auro & cyano.

Rami alio
protenfi.

§. XVII. Ex eadem gente aliquis in *Franciam* sub Erchembaldo Duce Francicæ militiæ transiisse, alii in *Italiam* penetrasse dicuntur: Sicuti *Marchio di Thann* ad hanc stirpem referri amat: alii in *Borussia* sedem fixere.

CAPUT CVIII.

Com. de Wallenstein: ubi etiam Dux Fridland.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Linea.
2. Scutum.
3. Apex.

4. Ducis Fridlandiæ fata.
5. Scutum apud Chiffletium.
6. Fridland. Sagan.
7. Scutum auctius Megapolitanis laterculis.
8. Titulus.

§. I.

Familia.

W Allensteiniam seu *Waldsteiniam* apud *Bohemos* illustrissimam gentem *Celeber. Gabr. Bucelinus Germ. T. 3. p. 251.* deducit à *Ioanne Dn. de Waldstein* seu *Wallenstein*, qui regnante Ottocaro V. Rege Bohemiæ circa 1252. vixit, pater *Zdenckonis*, avus *Joannis II.* proavus *Zdenckonis II.* quo *Hineck* natus est, pater *Hasseckii*, qui militiæ Dux & sub Sigismundo supremus Camerarius Regni Bohemiæ 1427. fuit. Eo iterum genitus est *Henick* seu *Hincko* Magister aulae reginæ Bohemicæ conjugis Georgii (cujus filiam *Sophiam* uxorem habuisse perhibetur, quam alibi in *Constadia* genealogia vidisse non memini) communis pater trium linearum ex filiis totidem. Primus *Hineck Dn. de VValdstein*, Burianum genuit, hic *Zdenckonem*, iste *Hinconem*, *Hinconis* Comititis patrem. Tertiū *Bernardi de Waldstein in Welisio* linea in proneptibus defecisse videtur. Medius *Joannes de Waldstein in Stara & Stepanitz*, qui 1556. excessit,

Linea.

cessit, genuit *Wilhelmum* & *Zdenckonem*, *Zdencko Georgium*, hic *Wilhelmum Alberti Wenceslai Eusebii Ducis Fridlandiæ* patrem, quorum iste non nisi filiam reliquit. *Wilhelmus* habuit filium *Joannem*, hic *Adamum* Comitem *VVallsteinium*, cui destinatus erat torquis Equestris Aurei Velleris, sed mors eum præripuit, hic reliquit *Maximilianum* Comitem, supremum Imperatoris Camerarium, aliquot liberorum patrem.

§. II. Familiæ scutum repræsentat *Sibmach. Wapenb. P. I. pag. 31. quadriparti. Scutum.* *tum ex auro & cyano, totidem leonibus coronatis inscriptis, qui aurei celestinas quadras, cerulei aureas implent, adversis frontibus.* Cum in Bucelin. d. l. solus leo genti tribuatur, nescio an sculpturæ habenda sit fides, nec ne? si sculptor non erravit, alterum leonem ex aliqua affinitate accessisse oportet, quam tamen designare potis non sum.

§. III. Apicem constituunt ex coronatâ galeâ protensæ *alæ cerulea & aurea*; quæ Apex. etiam tinctura est laciniarum.

§. IV. Celebre in primis nomen fuit ex hac stirpe præfati Fridlandii Ducis. *Cu-Ducis* *jus illud elogium Brachel. hist. nostri temp. L. 5. p. 230. inseruit: Natus est in Bohe-Fridlandiæ* *miâ loco nobili. Adolescens varias regiones peragravit, sed in Italia præcipue fata.* *litteris operam dedit. Ingenio fuit inquieto varioque & ad arma promptior. Gloriæ & famæ, cujus si moderata sit, est commendabilis cupiditas, supra modum appetens: sæpe solitus dicere ad suos, ab humili & depresso animo nihil magnum egregiumque expectari posse. Cultu vitæ habituque magnifico fuit, & ex quo celsitudinem animi æstimares. Primum illi matrimonium cum illustri ac prædivite Hungariâ vidua fuit. Qua non multo post defuncta Comitissæ Har-rachii, qui magna in aula Cæsaris gratia floruit, filiam duxit. Hic illi primus gradus atque aditus ad benevolentiam Cæsaris fuit. Qua ita deinceps va-luit, ut Comes primum, deinde Dux, ac Princeps Imperii, denique bis summus exercitus Imperatorii Præfectus, cum amplissima potestate renunciaretur. Cæ-terum exorientem potentiam suam, donec adjici aliquid poterat, temperatè ha-buit. Iræ injuriarumque impatientissimus fuit; adeo ut multi existiment, jam inde ab eo tempore, quo in Comitissæ Ratisponensibus ante triennium Præ-fectura militari exutus est, concepisse animo ultionem, qua Cæsarem Imperium-que pessundaret. Sed hæc utut sint, Scriptorum fidei relinquo: nam nihil de iis affirmare habeo. De eo quicquid sit, dubitari nequit, quod ejus in Imperatorem summa fuerint prius merita. 1621. Bethlemio Gabori oppositus fuerat. 1625. in bel-lo Danico insignia ejus gesta extitere. 1626. ad Dessaviam Mansfeldio gravem in-tulit cladem, inde in Ungariam arma transtulit. 1628. Megapolitanus Ducatus antiquis Ducibus Adolfo Friderico & Johanne Alberto remotis proscriptisque, eo quod Da-niæ regi militassent, neque Cæsari revocanti paruissent, ipsi collatus est, & Domi-nium Balthici maris affectatum, aut saltem tentata maritimo litore occupato irruptio in Danim validior. Facile in potestatem concessere Rostochium & Vismaria, sed victori restitit Stralsundia, licet summa vi impugnata, quæ ad Daniæ & Sveciæ au-xilia respexit, non ultima causa Sveciæ in imperium expeditionis. 1630. ita jam imperii Ordinibus potentia ejus suspecta reddita erat, ut in Comitissæ Ratisponensibus commune omnium postulatum esset, ut præfectura militaris VVallensteinio abroga-retur, cum ipsi ut supremo capiti non modo delicta militiæ imputarentur, verum etiam novi Principis, qui fortunæ felicitatem intemperantius ferret, morum asperita-te & æqualium contemptu cunctos offenderet, ac unius gratiæ Cæsaris securus nullo Principum aut legum Imperii respectu teneretur, vulgo *Dictator Imperii* dictus, apud omnes esset extremum odium. Imperium militare sibi abrogari non moleste visus est ferre, qui forte ad se brevi redeundum prospexerat. Quod 1632. factum est, ut Cæsareis rebus Lipsiensi prælio attritis, novus militiæ Dux postularetur. Cum te-nuisset oblata accipere, ab Eggenbergio Principe animum expugnari passus est, & suscepit imperium, sed iis conditionibus, ut suo arbitrato bellum gereret, hospitia & hyberna pro lubitu assignaret, pacem, cum quibus visum esset, faceret, neque eorum, quæ gereret, rationem reddere cogeretur. Inde brevi collecto exercitu Bohemiam recuperavit, Regis Svecici successus ad Norimbergam cunctando fregit, ad Lüzam verò victus est, quo prælio tamen Rex cecidit. 1634. Cum novo sacramento omnes primorum Ordinum Duces obstrinxisset, ne paterentur sibi invito imperium militare*

abrogari, exitium sibi maturavit, & Egræ Leslæo autore à præfidiariis loci Scotis & Hibernis cum Terskio, Kinskio & Illoo, qui consiliorum habebantur complices, de uno tamen dubitatum, trucidatus, tragicum tantæ potentæ habuit exitum, variantibus de ejus delicto vel innocentia judiciis.

Scutum
apud Chif-
fletium.

§. V. Equitibus Aurei Velleris ab Hispano Rege adscriptus erat, qui tamen minimè videbatur illi parti addictus, ex quo nonnulli credidere ruinam ejus promotam. Scutum ipsius, quo tum utebatur, Chifflet. Eq. A. V. n. 362. ita descripsit. *In scuto miniato aquila aurea* (in Gallico, d'argent, argentea, quod etiam malim, ob ea quæ sequuntur) *corona & cruribus aureis, alia item corona circa collum aurea: Aquilæ corpori appictum scutulum ab summo bipertitum: Pars dextra argentea, Angelo dimidiato impressa, veste & alis cæruleis cum mitella argentea pectori decussatim imposita; sustentante laterculo cyaneo, aureo leoné impresso: Pars sinistra, cyano & auro quadripartita, cum quatuor leonibus, binis sibi vultu utrinque adversis, metallicis in solo colorato, coloratis in metallico. Galea coronata tortili regum priscorum diademate, spiris mixtis: ex auro & cyano, argento & minio. Apex, aquila scutariæ similis. Laciniæ utrinque, in summo, ex argento & minio: in medio ex argento & cyano; in imo ex auro & minio.*

Fridland.

Sagani.

§. VI. Ex his quatuor in totidem quadris leones notare VValdsteiniam seu VValensteiniam ipsam gentem, ex prioribus liquet: Angelum cum supposito leone aureo crediderim *Fridlandiæ* Ducatum designare, Cæsarea gratia ipsi collatum. De aquila quod dicam, si Chiffletii descriptio mendo caret, vix habeo. Quando vero *Sagani* etiam Ducatum titulis adscripsit, hujusque Ducatus (*Wapenb. P. 2. p. 5.*) tessera continet in auro aquilam nigram, fortè non immeritò aliquis dubitet, rectè à Chiffletio tinctum esse scutum & aquilam, eique Saganensem substituendam dicat. Ast nihil definire audeo.

Scutum
auctius
Megapoli-
tanis la-
terculis.

§. VII. Cum jam Megapolitanum etiam Ducatum teneret, ampliori clypeo usus est, illorum quoque laterculorum ascitis decoribus. Unde vidi 1633. in moneta illam dispositionem, ut duæ transversæ lineæ in tres regiones dividerent scutum. In suprema regione seu capite tres areolæ juxta positæ continebant *caput bubalum Megapolitani* seu *Meckelnburgii Ducatus signum*, aquilam, quam ego *Saganensem* existimo, *Angelum*, ut puto, *Fridlandium* cum subjecto leone. Fascia clypei iterum tres laterculos exhibebat; ex quibus in medio visebantur *Wallensteinii* quatuor leones, stipati hinc bubalo capite *Vandalicæ*, isthinc *Stargardiæ* sectione transversa. Demum scuti pes bipertitus gryphum *Rostochii*, & manum quæ annulum porrigit, *Suerini* notam, referebat. De quibus areolis Megapolitanis L. I. c. 61. actum est. Ratio verò, quare illas asciverit, ex beneficio Imperatoris est, qui eum his Principatibus ornaverat, Principibus ex læsæ Majestatis capite exautoratis. Quæ inter alias causa eorum consanguineum Gustavum Adolphum regem ad arma capiendam induxit: Hujus ope recepere Duces avitum patrimonium, & cæde VValensteinii exspiravit ei facta donatio.

Titulus.

§. VIII. Titulum eidem monetæ illum adjectum vidi: *Albertus D. G. Dux Megapolis, Fridlandiæ & Sagani, Princeps Vandalicæ.*

CAPUT CIX.

Bar. de Welz.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Linea.

2. Tessera gentilis duplex.

3. Reichenburg.

4. Galea.

§. I.

Familia.

Per illustres gentis *Velziorum Baronum* origo ex *Carinthia* esse videtur, de *Ober- & Nider-Wels* nomine assumpto, inde in *Styriam* & *Austriam* se diffuderunt. Capitales vero lineæ esse videntur apud *Celeb. G. Bucelin. Germ. P. 1. p. 269. 270. Carinthia & Styria*. Quarum illam à *Baltasaro Velzer* circa 1400. orditur, quæ in ejus nepotibus

Man-

367
Mauritii filii Baltasaro & Georgio in duas lineas abiit: *Hujus* primum constituit *Conradum Welzer* sub principium seculi decimi quarti. Ejus nepos *Conradus Wulfin-* Lineæ.
gum & Joannem genuit, à quibus iterum duo rami, nisi quod in *VVulfsingi* nepotibus
Wulfsingo & Sigismundo iterum unus in duos surculos distinctus est. In *Austria* potis-
 simum tres numeratæ sunt lineæ, *Sichartia, Pruzendorfia & Ebersteinia*. Potissimum
 verò hæc stirps in *Austriam* venit sub *Ferdinando I. Imperatore*, & *Sicharts* jure connu-
 biali, inde hereditate *Greizenstatt & Pruzendorf* obtinuit. Accessit etiam *Libera-*
rum Baronum dignitas, qua hodierno etiam tempore familia claret.

§. II. Scutum exhibet *Sibmach. Wapenb. P. I. pag. 34.* quadrifariam divisum. Tessera gentilis duplex. Prima quadra bipertita est ex *minio & argento*: in illo *brachium curvatum*, & *armatum ex argento*, in hoc iterum *brachium curvatum cocco indutum* repræsentatur. Quæ duo brachia manus jungunt, tanquam *fidei* dandæ symbolo. Secunda vero & tertia *nigra triangulum argenteum ex inferiori dextro angulo in caput scuti & latus sinistrum ductum* (sein weisser Zwickel nach der Schrems unter sich geneigt /) ostendat. Hæ tessera gentilis est, & aliqui ex ea gente solo illo triangulo, alii solis brachiis utebantur, demum quadrifariam disposito scuto tota familia utrumque deſſyna conjunxit.

§. III. Toti incumbit parmula media *argentea*, referens *lupum cæruleum auro coronatum*. Quæ tessera est ab extincta familia *Reichenburg*, affinitate illis, quantum Reichenburg. reperio, bis connexa. Nam *Ruperti à Welz* ex *Styriis* uxor prior fuit *Margareta* vel *Barbara de Reichenburg* & ex *Carinthis* *Sigismundus Polyxenam de Reichenburg* quartam uxorem habuit. Hanc gentem esse autumo Dominorum à *Reichenburg* Styrorum, qui in *Carniolæ* finibus castra habebant, & à *Lazio* migr. gent. L. 6. pag. 211. aliqui recensentur, ultimo expresso *Joanne*, qui 1511. vixerit.

§. IV. Galeæ scutum tres premunt coronatæ, quarum *priorem* ornant duæ alæ Galeæ. expansæ, coccinea & argentea, cum brachiis & manibus junctis, symbolo primi laterculi scutarii: *secundæ* infidet lupus coronatus; *ultima* sustinet quinque plumas struthionicas argenteas & nigras. *Latinie* autem argento pinguntur, cui adduntur colores circa primam rubeus, circa secundam cæruleus, circa tertiam ater.

CAPUT CX.

Com. de Wirbm.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Linea.*

2. *Insignia.*
3. *Ratio.*

§. I.

Celeberrimus *Gabr. Bucelinus Germ. Tom. 3. pag. 257.* Illustrissimos de *Wirbm* seu *Familia.* *Wirbna* Dominos & Comites refert ad *Werboslaum de Wirbm* sub Arnolfo seu Ortone II. Imperatore. Inde quatuor fratres enumerat, qui 1220. fundarint monasterium in *Schweyniz* & alterum *Gryskiense*, *Stephanus senior*, *Franciscus*, *Stephanus junior* & *Andreas*: quod verò eos VVerboslai filios constituit, cum Chronologia conciliari nequit. A *Stephano III.* de VVirbm (qui 1241. funestissimo Silesiæ adversus Tataros prælio prope Lignicium cum filio Andrea cecidit) justam seriem necit. Ejus autem filio Andrea natus *Joannes*, hoc *Gindricus senior*, pater *Gindrici junioris* 1301. Episcopi Vratislaviensis & *Henrici* seu *Hinconis*, tutoris Principum Vratislaviensium: hujus filio *Michaëli*, & nepoti *Joanni* titulus datur *Comes & Dominus de Wirbm*. Joanne natus est *Hinck* seu *Henricus*, qui 1445. obiit, relicto filio *Ioanne Domino & Comite de Wirbm & Freudenthal in Franckenstein*, qui 1477. excessit. Hoc geniti linearum autores *Lineæ.* *Bernardus & Joannes*, sed quæ ex hoc prodiit, defecit. Bernardo alii nati *Joannes & Stephanus*, illo *Henricus Com. à Wirbm*, Capitaneus provincialis Moraviæ, plurium liberorum pater. *Stephanus* genuit *Joannem de VVirbm in Hilschin* Capitaneum provincialem Troppaviensem, *Carolus in Schilersdorf*, *Bartholomeum in Trüdeck*, & *Albertum in Dobrosławiz & Neukirchen*, patrem *Ioannis, Stephani & Bernardi*, ex quibus

quibus Stephanus alium Stephanum genuit *Comitem de Wirbm, Dominum in Dobros-*
lawiz πολυπαιδα.

Insignia.

§. II. Insignia sunt in *Fürst. Wapenb. P. III. p. 21.* scuto *ceruleo* inducta *fascia aurea*, *Comitibus ex eodem metallo sex liliis*, quorum terna caput, totidem pedem clypei occupant. Galea scutum premit coronata, quæ sustinet columnam auream, aurea sagitta transfixam. Lacinia etiam cælestina sunt & aureæ.

Ratio.

§. III. Rationem insignium ex Bucelino allegabo, qui ita de autore gentis Werboslao. *Werboslaus de Wirbm, sub Arnulpho Imp. sive Ottone II. Regi Galliarum militans caeso manu propria hostium generali Duce Columnio Romano gentilitiis tribus liliis tria Regis insuper meretur, cum columna super galeam sagitta transfixa.*

CAPUT CXI.

Com. & Baron. de Windischgrätz.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Comes Gottlieb.

2. Scutum. Wolfsthal.

3. Gradner.

4. Apex.

5. Tituli. Trautmansdorf.

§. I.

Familia.

Illustrissimi Comites & Barones de Windischgrätz Styri sunt, teste *Wolfg. Lazio de migr. gent. L. 6. p. 215.* qui Reinbertum primum enumerat, qui 1370. floruerit. *Gabr. Bucelin. Germ. T. 3. p. 255.* ad Fridericum ascendit, qui 1307. obierit, pater *Conradi*, quo nati *Sigismundus & Rupertus*: in illius posteris *Sigfridus & Nicolaus* à *Ferdinando Liberis Baronibus* adscripti, vel, ut *Lazius* loquitur, *libertate donati & in patriciorum ordinem allekti sunt*. *Rupertus Colomanum* genuit, hic *Christophorum*, patrem *Erasmi & Pancratii*, qui 1578. ex Styria in *Austriam* concessit, & ibi receptus in Procerum ordinem, *Andream L. B.* genuit, quo natus est Illustrissimus *Gottlieb* Comes, aulici Imperialis Consilii Senator, multis legationibus & officiis de Augusto atque Imperio optime meritus, familiae suæ fidus.

Comes.
Gottlieb.

Scutum.

§. II. Scuto apud *Sibmach. Wapenb. P. I. pag. 20.* utuntur quadripartito. Primus & quartus laterculus *rubeus caput vertagi (Windkopff)* uti *Sibmacherus* vocat, forte allusurus ad nomen, vel potius *caput lupinum cum colli parte*, ex *argento* continet, quæ tessera gentilis est. Area proxima *nigra numos Byzantinos tres aureos puncto medio notatos, vel annulos crassiores ex auro, gelbe dicke ring* refert. Ejus explanationem non vidi. Tertiæ quadræ figura insolita est: fortè non ineptè dixeris, *nigra areæ cephalum argenteum prætendi, & inscribi cantherium ex eodem metallo capiti isti immersum.* (Aliter, ein weißer Strich nach der Zwerch und aus desselben Mitten abwerths ein weißer Winkelhacken im schwarzen Feld.) Hæc ab extincta gente de *Wolfsthal* derivatur; ex qua *Richardis de Wolfsthal* nupsit *Ruperto Dn. de Windischgrätz* Sigismundi fratri.

Wolfsthal.

§. III. Toti incumbit alia parmula iterum quadripartita: Cujus prima & quarta areola *rubea vexillum Ecclesiasticum* continet *argenteum*: secunda & tertia *argentea nigrum balthcum diagonalem sinistrum* (vidi etiam *dextrum pingi*) defert: media his quadrantibus incumbens *rubea spinam seu ossicula piscis (fischgrad)* ex auro. Tota hæc parma est familiae *Gradneriæ*, ex qua *Maria Jacobo Dn. de Windischgrätz* nupsit, unde vidi, mox hujus filio *Seifrido* clypeum assignari quadripartitum, ut gentilis *canis seu lupi* caput primum & extremum locum occuparet, tota autem *Gradneria* parma secundum & tertium. Ipsam familiam, quæ equestris fuit, sed ex ea 1464. *Bernardus & Virgilius Barones* leguntur, quod concernit, haud dubiè medio laterculo notatur, reliquas tesseras aliunde adscitas oportet.

Gradner.

§. IV. Clypeum premunt tres coronatæ galeæ: ex quarum priori exsurgit caput canis vel lupi argenteum. Super secunda tres plumæ struthionice rubeæ visuntur, mediis incumbente spina piscis ex auro. Tertiæ imponitur nigra rotunda tabula, impressis sex aureis numis, sed punctatis. Lacinia sunt circa primam argenteæ & coccineæ, circa secundam rubeæ & aureæ, circa tertiam aureæ & furvæ.

§. V. Ti-

§. V. Titulus ille est Illustrissimi Comitis Gottliebii: S. R. Imp. Comes & Dn. in Tituli, VVindischgrätz, Liber Baro in VValdstein & in Thal, Dn. in Trautmansdorf, Statuli Provincialis Styriae Magister hereditarius. (Erblandstallmeister in Steyr.) Quod Trautmansdorf attinet, Archidux Carolus 1576. vel 1578. eam, quæ prius ad Trautmansdorf cænobium Millestadium in Carinthia seu ordinem Sancti Georgii spectaverat, VVindischgrätzis vendidit.

CAPUT CXII.

Com. de Wolckenstein.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Ejus deductio. Linea.

3. Linea Trostburgia.

4. Rodneccia.

5. Scutum ex Chiffletio.

6. Sibmachero.

7. Wolckenstein à Maulrappis.

8. Villanders & Pradel.

9. Rodnegg.

10. Inter ordines imperii.

§. I.

Illustrissima VVolckensteiniorum Comitum stirps ex antiquissimis Tirolensis agri est. Familia. De ea ita Illustr. Comes Brandisus Tirol. Adl. Ehrenkr. p. 102. Edle Ritter von Villanders und Pardell/ befanden sich schon Anno 650. rittermässig und Herrscher des Gerichts Villanders/ ob wol auch andere allda wohnende Geschlechter diesen Namen fuhreten/ so seynd doch diese die jenige/ von denen die jetzige Grafen von Wolckenstein unmittelbar abstiegen. Dann Randl von Villanders und Pardell erkauffte Anno 1291. das alte Schloß Wolckenstein von Kuberto Maulrappen/ dessen Sohn Conradus alsdann Anno 1307. die Uberschrift von Wolckenstein zu brauchen angefangen/ dessen Mit- Erben theils gleichwol den Namen von Villanders allein behalten.

§. II. Gabr. Bucel. Germ. T. 2. Bb. 1. primum nominat Chunonem Dn. de Villanders 1018. Justam autem seriem deducit à Chunone II. seu Chunrado de Pradelle 1150. Cujus filii Bertholdus & Henricus posteritatem habuerunt, quam omittit, medii fratris Tegenonis de Villanders potissimum rationem habens: eo natus VVilhelmus, hoc Gerlochus I. qui 1296. obiit, judex civitatis Bolzanensis: hoc præter alios nati Henricus lineæ in Gravetsch sator, quæ in ejus pronepote Joachimo defecit, & Randoldus seu Randaldus, qui 1319. obiit, pater ex Dorothea Dn. de Rotenburg & Kaltern Henrici V. cujus posterius nomen de Villanders & Pradel retinere, atque Conradi, qui primus VVolckensteinii nomen assumpsit, & Burggravius fuit in Seben, extinctus 1373. genitor præter Ezelinum, VVilhelmum & Joannem, quorum brevior fuit posteritas, in primis Frederici, quo Michael & Oswaldus nati, duarum linearum autores in Trostburg & Rodneck, divisione instituta 1402. Ejus deductio.

§. III. In Trostburgia linea Michael Bertholdum suscepit, hic VVilhelmum primum lineæ Baronem, qui 1522. excessit, pater VVilhelmi II. Baronis, quem ex duabus Trostburgia conjugibus plurimi genitorem agnovere: in quibus eminent suscepti VVilhelmus (Bertholdi Comitis parens) Marcus Siticus, Engelhardus, Caspar, Melchior Hannibal, qui omnes posteritatem habuere. Ultimo genitus est Franciscus Christophorus, maritus Com. Ebersteinæ, ob quam pars Comitatus ad VVolckensteinios.

§. IV. Quod attinet Rodnecciam lineam, Oswaldus Oswaldum III. suscepit primum ejus Baronem, hic Matthæum, Sigismundum & Joannem, quorum non diuturna fuit progenies, & Michaëlem Equitem Velleris aurei, qui Vitum reliquit gestis bellicis clarum, hic Christophorum, in cujus filiis Carolo, Christophoro juniore, Sigismundo totidem rami exivere, horum verò filii Comitum dignitate exornati sunt. Rodneccia.

§. V. Michaëlis ex Rodneccis, quem diximus Equitem Aurei velleris fuisse, scutum ita describit Chifflet. Eq. A. V. n. 142. Scutum quadripartitum I. & IV. quadrans, oblique dextrorsus in nubem divisus, ex argento & minio. II. & III. cæruleus palo tripartito argenteo in summitate peracuto impressus. Galea auro coronata. Apex. Elephantinae promuscides geminae coccineæ, tergis obversa, pictis pavonum orbiculis in Scutum ex Chiffletio.

externo ambitu ornata: in promuscidum medio aureum sepimentum, plumis tribus argenteis fastigiatum. Plumatile acrostolium argenteum & miniatum.

Ex Sibmachero.

§. VI. In *Sibmach. Wapenb.* P. 1. pag. 26. non multo aliter representatur, nisi quod secundus laterculus & tertius transversè, sed inæqualiter distinguitur, inferiori angustiori parte *rubea*, superiori latiori *cælestina*, in qua tres acuminati pali seu pyramides ex argento visuntur. Toti huic clypeo imponitur parmula media *cærulea* cum *cantherio argenteo*. Imponuntur duæ coronatæ galeæ, ex quarum anteriori cornua (quæ Chiffletio sæpius in proboscides commutantur) *rubea*, utraque quinque orbiculis pavonis in exteriori margine ornata, protenduntur, inter ea autem sepi aureæ impositæ conspiciuntur tres plumæ struthionice argentatæ; Laciniæ verò dependent *rubeæ* & argenteæ: ex posteriori casside coronata protenduntur naturali colore picta duo cornua cervina, inter quæ consistit pileus orientalis ex cyano & minio bipertitus, coronatus & plumis cæruleis atque argenteis fastigiatus, ora reducta argentea. Laciniæ etiam sunt argenteæ & cælestinæ.

Wolckenstein à Maulrappiis.

§. VII. Laterculus nubibus distinctus nomine indice designat *Wolckenstein*, seu familiam *Maulrappiam*, quæ arcem illam possedit. De hac Illustriss. Com. *Franciscus Adam. Brandisius* p. 75. *Edle Maulrappen haben ihr Herkommen von der alten Beste/ so auff einem hohen Felsen in Greden stehet/ allezeit mit Wolcken umgeben/ und daruin Wolckenstein genennet wird. Diese ist Anno 1291. oder 1292. von den Maulrappen Rudolpho von Villanders zu Pradel verkauft worden/ dannenhero Anno 1328. sich Conrad oder Randold von Villanders des obgedachten Rudolffs Sohn zum ersten mahl von diesem Schloß von Wolckenstein geschrieben/ von dem die jetzige Grafen von Wolckenstein herkommen. Sie/ Maulrappen/ waren ums Jahr 1256. Erb-Beamte und Belehute des Stiffts Brixen/ sollen auch mit den edlen Bingen eines gleichen Geschlechts gewesen seyn/ und ist/ nachdem sie auff dem Landtag zu Meran Anno 1361. erschienen/ von ihnen nicht mehr wissend.*

Villanders & Pradel. Rodnegg.

§. VIII. Pali acuminati seu pyramides videntur tessera vetus & gentilis esse de Villanders & Pradel.

§. IX. De medio scutulo non aliud habeo, quam quod eo *Rodneg* denotari existimo, nam familiæ huic cantherium sæpe memoratus Comes *Brandisius* tribuit. Idem de ea gente p. 85. ita loquitur. *Edle von Rodneck oder Rodanck Anno 1100. Herren des selbigen schönen Berghauses seynd im Stifft Brixen (dem Conrad dieses Geschlechts Anno 1201. als Bischoff vorgestanden/) Anno 1233. vor Erb-Cammerer und Marschalck erkannt worden/ und weilen sie mit denen von Schönegg eines Geblüts/ als ist auch ihr Abgang unter denselben begriffen.* Idem q. 106. memorat *Vitum B. Wolckensteinium* cum Imp. Maximiliano ex Belgio rediisse, multa rerum gestarum gloria, de quibus *Guicciard. Gerard. de Roo & Sigism. Betul. Spiegel der Ehren* legendi: unde ei Maximilianus torquem aurei velleris ipse indiderit, & Dominium *Rodnegg* donarit. Verum enim vero illi, qui inter equites aurei velleris legitur, non *Vito*, sed *Michaëli* nomen fuit, & idem Comes mox altera linea jam 1402. (antequam Maximilianus nasceretur) in fraterna divisione inter *Michaëlem Leonardum & Oswaldum*, huic *Rodnegg* attribuit, quod invicem conciliare fati nescio.

Inter ordines Imperii.

§. X. *Zeiler. itin. Germ.* P. 2. p. 23. familiam hanc in matricula imperii recenset, addit vero ab Austriaca domo eximi sine onere; & fuisse Episcopatus Brixienis Archidapiferos, quæ nunc etiam eorum dignitas est. Quod vero conjicit, ex ea Comites *Wolckensteinios* in Tirolensi agro derivandos esse, plus quàm conjectura est.

CAPUT CXIII.

Baron. Wurmprand.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.

3. Galea.

§. I.

Familia.

Perillustris *Wurmprandiorum* prosapia ex antiquis *Austrie* inquilinis est, & diu *Stuppach* versus *Styriae* fines possedit, aliquando etiam in *Scyriam* transit, & ibi munus

munus hereditarium *Archimagirorum* (*Erbschulmeister*) nacta est. *Stephanus Wurmprand de Stuppach* 1301. vixit, & *Glocknizii* sepultus est. 1380. aliquis ex ea gente feuda accepit ab Alberto III. D. Austriae. Gentem deducit *Bucel. Germ. P. 3. p. 260.* ab *Antonio Wurmprand* circa 1490. Ejus nepotem *Matthæum* assignat, qui quod diximus *Styriae hereditarius culinae praefectus* constitutus sit. Ejus filiis *Liberorum Baronum* titulum idem ascribit, quos primos illo honore affectos oportet.

§. II. Scutum repræsentatur in *P. Fürst. Wapenb. P. 3. p. 35.* Esse vero debet *ar-* Scutum, *genteum*, in quo *colli viridi* insistit *nigri coloris vermis crassior* seu *draco, basilisci fere specie, verum sine alis & crista, pedibus galli gallinacei, cauda aliquoties contorta, sursum porrecto capite, auribus oblongis, ex quibus ignis erumpit, rostro gestans titionem aureum utrinque ardentem.* Ein schwarzer dicker Wurm mit Hahnenfüßen und gewundenem Schwanz/ auch krumm aufgereckten Kragen / fast wie ein Basilisc/ doch ohne Flügel und Rammi/ aber lange Ohren mit daraus erscheinendem Feuer/ habend auch einen gelben Prügel mit ausschlagendem Feuer zu beyderseits/ oder einen Brand im Schnabel habend. In *Fürstii* libro *crista* videtur addita, quæ tamen abesse debebat: sed nec vestigium aurium & ex illis flammæ adest. In *Bucelino* *draco* in *avis* *πρωτομην*, quæ *titionem* rostro gerat mutatur. Est vero duplex paronomasia in *vermis* seu *draconis* & *titionis* nomine. *Wurm. Brand.*

§. III. Ex galea coronata exurgit *draco* seu *vermis scutarius*. *Lacinia pinguntur* Galeæ, *argento & cocco*; quæ tinctura cur contra regulam assumpta sit, non capio.

CAPUT CXIV.

Com. Zani.

ARGUMENTUM.

1. Familia. *Giani. Florentini.*

2. *Bononienses. Marcus Antonius Thalassarcha Pontificius.*

3. *Comites Castri Aputei. C. Valerius.*

4. *Insignia.*

5. *Leo. An ex Gothis.*

6. *Caput liliatum.*

7. *Ramus Roboreus.*

8. *Zanii Veneti.*

9. *Joannii in Provincia.*

10. *Magistratus Antianus.*

11. *Tituli.*

§. I.

Inclutam *Zaniorum* familiam Illustr. Abbas *Eugen. Gamurrini Istor. Geneal. delle Famil. Tosc. & Umbr. p. 250.* ex *Thuscia* allegat; vetus autem nomen fuisse *Gianni*, sed deinceps unius literæ substitutione variatum. Primus ab eo recensetur *Gianni*, qui alias *Fuscus* (*Ego Gianni qui Fusco vocor*) circa 1000. pater alterius *Ioannis* seu *Gian-* *ni*, quem benefactorem Abbatia S. Gaudentii experta sit, & patrem habuerit iterum *Io-* *annes*, hunc *Geraldus* seu *Gerardus*, parens alterius *Ioannis*, & hic *Geraldi*, quo natus est *Ioannes*, qui Magistratum *Florentiæ* gessit circa 1200. ut & filius *Geraldus*, cujus filius iterum *Geraldus* Consul *Florentiæ* extitit 1280.

§. II. Hi *Florentiam* incoluerant *Zani*, sed *Geraldi* modo dicti filius *Caraduccius Bononiensis* seu *Duccius Bononiam* se contulit, ibique ascriptus est societati militari *Thuscorum* circa 1310. & genuit *Geraldum* seu *Gialdum*, qui iterum inter Proconsules *Florentiæ* recensetur 1340. & filios habuit *Duccium* & *Nannum*. Ille pater fuit *Nicolai*, cui inspectio munitionum in *Bononiensi* tractu commissa, atque *Ioannis*, qui dictus *Zano Zani* 1420. jura *Bononiæ* professus est. Hoc *Duccius* & *Ioannes* nati sunt, juris eruditione uterque clari, & duarum linearum capita. *Duccio* iterum nati *Dominicus, Bartholomæus. Franciscus, Matthæus*. Ex his *Francisci*, qui *Confalonarius* populi à Papa 1506. electus est, linea defecit, *Matthæus* Canonicus fuit, *Bartholomæus Dionysium* genuit equitem, patrem *Marci Antonii*, qui militia navali in primis claruit, ætatis 17. anno triremis Capitaneus, inde *Carolo Sfortiæ*, qui suas triremes Regi *Franciæ* adjunxerat 1553. locum tenens militavit: postea à *Gregorio XIII. Pontifice* ei classis Pontificiæ post mortem *Marci Antonii Columnii* obitum imperium delatum, (sicuti in brevi Pontificio vocatur, *Triremium nostrarum Capitaneus Generalis*) Plures verò expeditiones maritimas cum *Joanne Austriaco Hispanicæ classis Duce* suscepit, ad *Guletam, Tuncetum*, aliò.

Marcus
Antonius
Thalaffi-
archa
Pontifi-
cius.

Cum mortuus esset, hoc Epitaphio ornatusest: D.O.M. Marco Antonio de Zanis nobili Bononiensi, qui ob eximias animi dotes, reique maritimæ peritiam à Gregorio XIII. Pontifice Max. in vicem præfecti creatus, quoad vixit classem maritimam strenue ac fideliter gubernavit. Bartholomæus & Joannes fratres, Joannes, Alexander & Angelus filii M.P. Vixit annos 58. obiit Idus Febr. MDLXXXI. Filius Joannes à Francisco Maria D. Urbinate Comitatum Massæ in statu Montefeltro accepit; hujus filius Carolus Comes, qui 1650. decessit, Collegium S. Caroli Bononiæ instituit.

Comites
Castri A-
putei.

§. III. Superest progenies Dominici, qui itidem Duccii filius fuerat, & genuit Mattheum, Andream & Constantium Abbatem. Andrea Comite nati sunt Bonifacius Abbas S. Salvatoris Bononiæ, Johannes Ludovicus & Paulus investitus de Comitatu Castri Aputei seu Castello d' Apozzo in statu Montefeltro: pater Comitum Julii Casaris, Caroli Antonii, Constantii Abb. & Andreae, qui Marchio & Comes atque ex Loretia Austriaca Correggia Principis Siri gener fuit, & in aula Cæsarea dignitate clarus ex-cessit 1651. Carolus Antonius autem genuit Com. Valerium, varia virtute & literis cla-

C. Valerius

Insignia.

risimum, Pauli & Francisci Salesii patrem, atque Johannem Ludovicum, qui Cæsaris auspiciis in Transylvania & Ungaria cum multa laude militavit.

§. IV. Scuto familia utitur transverse secto ex argento & nigro colore, inscripto Leone, qui pari sectione affectus oppositos servat colores. Imminet caput scutarium æru-
leum,, cum tribus aureis liliis Francicis, ea distinguente lambella seu fasciola (rastrum alii vocant) quadrifida. Clypeo imponitur galea recta laciniis, quæ dependent argenteis & nigris: Ex ea verò exurgit leo niger ramum quercus Roboreæ aureum ostentans.

Leo.

An ex Go-
this?

§. V. Leonem hunc præfatus Gamurrinus Gothicæ origini per conjecturam ascribit. Cum enim allegasset ex Agathia Maxentium Zanum, in Imperio orientali, & ex Procopio Theodorum Zanum, qui post Justinianum inter ceteros obtinebat Romanorum præfectos primatum, & lectoris arbitrio reliquisset deductionem, addit: Non istimo perodisprezzabile l'osservazion dell'armi, che porta questa famiglia, ergendo un leone mezo nero in campo d'argento, e mezo d'argento in campo nero; insegna antica usata da Gotti, come si vede nella Gothia d' Andrea Bureo, posta ne' nuovi d' Atlanti di Gio. & Guglielmo Bleau, il che puo dare conjettura d'aver questa un origine nobilissima molto antica. Non tamen existimo contemnendam observationem armorum gentilitiorum, quæ sunt leo media sui parte niger in argento, & dimidius argenteus in nigro: qua tessera olim Gothi usi, ut videre est in Gothia Andreae Burei, inserta Atlanti lo-
hannis & Guil. Blaurorum, unde conjectura duci potest originis nobilis si-
stis sine.

Caput li-
liatum.

§. VI. Quod cephalum cum liliis attinet, rationem, nec non alia stirpem concernentia, ver-
bis Illustrissimi Com. Valerii de Zanis ex epistola ad me scripta quam meis enarrare malo: Guel-
forum ac Gibellinorum nomen Germania vestra in Italiam transduxit. Qui Guelfas assequabantur partes,
Aristocratiam aut Democratiam contra Monarchiam & Imperialem factionem amabant. Italia univ-
his divisa, gens contra gentem surrexit; cives in concives pugnabant, filii in parentes, frater in fratrem
decertabant, ut manifestum est, & ex notissimis historiis certum. Gens nostra de Zanis ex Hetruria Bononiæ
migravit tribus tantummodo retro ante seculis, scilicet anno 1379. In Hetruria locuples & notabilis armis
entuit. Ex investituris apparet, Progenitores meos Gianum, Kalojoannis, Andrea Anno D. 930. castra
quadam in Mugellana Hetruria provincia tenuisse, & cum Ubaldinis in Mugello Principibus ac Dominis cogna-
tiones contraxisse. In Guelfarum partium bello accessit, & Gialdus progenitor meus in pugna Montis aperti
inter quatuor vexilliferos seu signiferos primarios nobilesque (ut ex archivis Florentinis constat) commu-
ratur, contra Manfredum Svevum Apulia regem. Hinc est in causa, cur gens mea tria lilia aurea purpureo
rastrum in campo ceruleo divisa ad caput insignium anteponat. Hoc etenim signo Rex Carolus ac Rex Rob-
tus Andegavenses, Apulia & Neapolis reges (Guelfa factionis Protectores & Duces) utebantur, & militabant
hac quoque signa in vexillis familia & militaribus extollebant iidem Reges.

Ramus
Roboreus.

§. VII. Quod ramum quercus Roboreæ attinet, iterum audiamus præfatum Com.
Valerium: Ultimis seculis Julii II. Pontif. Maximi Roborem ramum aureum ex
ejusdem quercu aurea aliquando leo gentilitius meus ex media superiori parte ni-
ger in campo argenteo, ex inferiori media argenteus in campo nigro inter branchias
tenuit: ob feuda, quæ in Provincia Feretrana Dominatione Ducum Roboreorum
familia mea & nunc obtinet. Nunc ramum hujusmodi medius leo niger supra
galeam, quæ scuto supereminet, effert. Nunc ergo in clypeo omittitur ille ramus.

Zani Ve-
neti.

§. VIII. Cum hac familia iidem esse creduntur, qui Zaniorum apud Venetos
nomen gestant: quod Gamurrinus Abbas pag. 363. probat ex Crescentio. Observat
etiam

etiam ipsos illos Venetos olim dictos esse *Gianni*, creditque partem gentis in Thulciam migrasse: allegat etiam ex epistola Bernardi Zani Veneti ad Ulpianum Zani Jctum Bonon. 1488. *Nos etenim ex eadem domo ac familia procreati sumus.* Cui porro probando addit: *Nè in ciò occorre ricercare prova maggiore di quella, che si vede nell'armi, lequali fanno l'una e l'altra di queste famiglia, perche esse sono grandemente simili ed uniformi.* Nec argumentum peti potest majus illo, quod ex armis desumitur utriusque gentis, quæ valde similia & uniformia sunt. Nec tamen qualia Venetorum sint, disertè exprimit.

§. IX. Adducit etiam Abbas p. 252. ex *Soulierii Toscana Franc.* quod *Joannes Joannius* (Gioan Giovanni) transierit Florentia in Provinciam, ibique 1400. fuerit unus ^{Joannii in Provincia.} Gubernatorum & Secretarius Regis Siculi Comitum Provinciarum, à quo descendat familia *Joanniorum Provincialium* (li Giovanni) Dominorum Castri novi (di Castelnovo.) Quò facit tessera scutaria, referens *leonem nigrum armatum argento.* Quod de agnatione utriusque gentis nos minus dubitare sinit.

§. X. Facit hoc quoque ad decus gentis, quod Abbas refert, ducentorum annorum ^{Magistratus Antiatrus.} spatio raro exemplo familiam Zaniam excelsum & supremum Magistratum Dominorum *Antiatum* seu *Anzianorum* octuagies novies gessisse.

§. XI. Titulus est: *De Zanis, Castri Putei seu Aputei Comes & Casalichi Masse Feretrane Dominus.* Marchionis ritulum vidimus etiam n. 3. ^{Tituli.}

CAPUT CXV.

Domini à Zelcking.

ARGUMENTUM.

1. Nomen. Bona.
2. Familia. Linea.

3. Scutum. Tessera Zelckigia.
4. Altera Zelckigia linea. Schallaburg.
5. Apex.

§. I.

EX vetustis *Austriæ* inquilinis sunt Perillustres *Zelckigii Domini*, nomen haud dubie ^{Nomen.} biè nacti à castro *Zelcking* prope Melck infra Anasum, quod ad ipsos spectavit: Ex possessionibus eorum etiam fuere *Schallaburg*, *Freydeck*, *Schæneck*, *Sierendorf* infra ^{Bona.} Anasum, quin & supra Anasum *Leonstein* & *Weinperg*.

§. II. Genealogiam *Celeb. Bucel. Germ. T. 2.* refert ad *Ottomarum de Schlierbach*, ^{Familia.} cujus majores inter Palatinos Guelforum enituerint circa 1213. Ei tribuit filios *Conradum* & *Henricum de Schlierbach* dictos *de Zelcking*: Illius posteritas in sexto videtur gradu defecisse. *Henrico* natus *Ludovicus de Zelcking* alias *Schlierbach*, hoc genitus *Otho de Zelcking*, pater *Henrici* & *Othonis junioris*, qui pater *Othonis III.* hic *Calcholdi*, quo *Georgius*, isto *Otho Dn. de Zelcking* natus est, in cujus filiabus linea defecit: *Henricum* patrem habuit *Albere*, hunc *Wilhelmus*, *Wilhelmum Christophorus*, qui ^{Linea.} *Vitum* & *Joannem* genuit, quorum hic brevior, ille diuturnior habuit posteritatem.

§. III. Scuto utuntur apud *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 20.* quadripartito; Prima ^{Scutum.} areola linea diagonali sinistra secatur, ut superior pars sit argentea, inferior cyanea: quæ etiam tinctura est quartæ areolæ, sed linea diagonali dextra, quod forte elegantius ex oppositione visum est. Hæc tessera vetus fuit *Zelckigiorum*. Videas tamen alicubi non ^{Tessera Zelckigia.} diagonali, sed perpendiculari linea divisum scutum, & argento atque cyano tinctum.

§. IV. Areola secunda & tertia coccinea continet (*leonem diagonali linea secum, superiori corporis parte aurea, inferioei cærulea, coronatum* (corona tamen veteres non ^{Alter Zelckigia linea.} usi erant.) Hæc tessera videtur fuisse alterius *Zelckigie* lineæ, quæ à *Conrado* deducta prior defecit, & quidem ascita ob Dominium *Schallaburg*, undenunc quoque *Losen-* ^{Schallaburg.} *steinii* hoc utuntur laterculo (vid. L. I. c. 57. n. 3.) Nam *Anna* *Henrici* filia *Bernardo Dn. de Losenstein* nupserat, per quam fortè *Schallaburg* ad *Losensteinios* delatum est. Porro extincta ista linea superstites *Zelckigii* ab Imperatore *Friderico IV.* utramque tesseram in quadripartitum scutum compingendi, & rubra cera utendi jus 1476. obtinuerunt.

§. V. Apici serviunt duabus galeis coronatis imposita singula juga alarum complicata quorum prius linea diagonali secatur, argento & cyano; alterum rubeum foliolis aureis ^{Apex.} spargitur. *Lacinie* hinc argenteæ sunt & cælestinæ, isthinc aureæ cocco reflexæ.

CAPUT CXVI.

Com. & Bar. de Zinzendorf.

ARGUMENTUM.

1. Origo.
2. Familia deductio. Linea. Comites.
3. Scutum. Shecken vom Wald.

4. Pottendorf.
5. Tessera gentilis.
6. Apex.
7. Tituli.

§. I.

Origo.

Illustrissimi Zinzendorffii inter *Austriae* inquilinos vetustos sunt, alii tamen putant, eos *ex Helvetia* cum Rudolpho Augusto vel Alberto I. in eam pervenisse; alii prædium Zinzendorf (à quo vel suum sumsisse, vel suum ei indidisse nomen videntur) ad S. Leonhardi in sylva (*im Borst*) situm jam ab initio regiminis Habsburgici possidere.

Familia deductio.

§. II. Vixerunt 1288. Otto Zinzendorfer in Hausseck & Henricus Cinzendorfer, ut veteres chartæ docent. Ottoni Buc. G. T. 2. patrem dat Marquardum circa 1240. Inde 1303. memoratur Henricus senior Cinzendorfer in Zinzenhof, cujus filii Henricus, Rudolphus & Seifridus 1332. Zinzenhof Lilienfeldiæ vendidere. Horum vero apud Bucelinum mentionem nullam video, qui Ottoni Ottonem juniorem filium dat, huic Alberonem, Seifridum, Georgium & Ottonem, patrem Henrici atque Christiani, quonatus est Christophorus, à quo Celeb. Rittershusius genealogiam orditur; hujus nepos fuit Christophorus supremus inferioris Austriae venationum Magister, qui 1539. decessit, pater Stephani in Hausseck & Joannis in Pottendorf, à quibus duæ lineæ exivere. Joanne iterum nati Alexander, Johannes Fridericus & Otto, novorum denuo ramorum Principes. Cæterum 1662. Augusti gratia Albertus, Johannes Wilhelmus, Ferdinandus, Maximilianus Erasmus & Sigismundus Ernestus Comitum S. Imperii dignitate ornati sunt.

Scutum.

Shecken vom Wald.

Pottendorf.

§. III. Scuto utuntur quadripertito apud Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 25. In prima & quarta quadra argentea dimidius lupus nativo colore pictus conspicitur. Quæ tessera dicitur obtigisse ab extincta familia Shecken vom Wald seu potius simpliciter vom Wald. Et quidem olim hoc symbolum solum gentili suo in quadrifido scuto apponere solebant.

Tessera gentilis.

Apex.

§. IV. Laterculus secundus & tertius transversè secatur, & ex sectione in superiori parte cærulea exurgit leo argenteus, inferiori parte tota rubente. Der halbe weisse Löw im obern nach der Zwerch voneinander getheilten blauen Feld/ dessen Untertheil ganz roth ist. Ita notatur familia de Pottendorf, cujus hæres Sophia Friderici filia Christophoro Zinzendorffio nupsit, qui linearum diversarum est communis pater. In Fürst. P. 5. p. 16. tamen Pottendorffis datur in scuto cælestino leo integer coronatus argenteus.

Tituli.

§. V. Toti incumbit scutulum quadrifidum, prima quadra rubea, quarta nigra, reliquis duabus argenteis. Quod *δέρμα* familiare, & ascito Pottendorffio symbolo in hunc locum repositum est.

§. VI. Galeæ tres imponuntur clypeo; media coronata sustinet duo cornua bubalina, superiori parte argento & minio, inferius nigro & argento distincta, adhærentibus extremo margini ternis sphaerulis argenteis, & ante cornua comparente cornu venatorio nigro, auro armillato: haud dubiè notando officio hereditario præfectura venationum. Unde majores eo cornu & corona non uti solebant. Anteriorum cassidem veteres corona tegebant, quæ nunc vel planè omittitur, vel in diadema tortile ex argento & nigro commutatur; ex ea autem exurgit *πρωτομή* lupi scutarii. Extremam itidem diademate tortili ex cocco & argento tegunt; super eam inter cornua ex cyano & argento secta, quibus adhærent utrinque sena vexilla rubea, prorumpit leo argenteus. Lacinia circumfunduntur galeæ Waldiæ nigrae & argenteæ, Zinzendorffia mediæ argenteæ cocco reflexæ, ultimæ Pottendorffia argenteæ atque cælestinae.

§. VII. Titulus est: S. R. Imp. Comes & Dominus de Zinzendorf & Pottendorf, Dom. Dynastia Freydeck & Schœneck, Thürnstein & vallis Wachau, hereditarius Provincialis Magister venationum Austria infra Anasum, Erblandjägermeister. Apud alios etiam lego titulos Dn. in Carlsbach, item Sierendorf, Weiteneck, Feistritz, Scharffeneck.

CAPUT CXVII.

Princ. & Com. de Zollern seu Hohenzollern.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Linea.
2. Scutum. Zollern.
3. Cervus. Veringen. Sigmaringen.
4. Dignitas Camerar. Imp. hereditaria.

5. Falckenstein. Varia hujus nominis familia. Penes quam Camerarii dignitas? Weinspergii. Sainsheimii.
6. Galeæ. Lacinia.
7. Tituli.
8. Hereditas Bergensis.

§. I.

§. I.

DE Illustrissimæ *Zolleranæ* familiæ origine nonnihil memoravimus in nostra *Sylloge* Familia.
Geneal. hist. p. 415. ob Serenissimos Marchiones & Electores *Brandenburgicos*,
 qui ex ea originem duxere, neque hic necesse est, eadem repetere. Sufficiat tantum ab *Ei-*
telfriderico Comite ordiri, qui Rudolphum Imperatorem avunculum, & *Fridericum*
Burggravorum Norimbergensium, & integræ stirpis *Brandburgicæ* satorum, fratrem ha-
 buit. Hujus trinepos fuit *Eitelfridericus E. A. V.* unde *Chifflet. n. 109.* ejus recenset in-
 signia, & *primus Cameræ Imperialis Præses*, qui 1512. mortuus est, & *Fridericum*
Episc. Augustanum fratrem habuit. Hoc & *Magdalena Brandenburgica* nati *Fran-*
ciscus Wolfgangus, Joachimus & Eitelfridericus, sed illorum filii improles decessere:
 hoc *Carolus* natus est, plurium linearum autor ex filiis *Eitelfriderico, Carolo, Christo-* Linea.
phoro & Joachimo, verum quæ ab his descendere, iterum defecere, in primis duobus di-
 rimuntur lineæ *Hechingensis & Sigmaringensis*.

§. II. Scuto utuntur in utraque linea quadripertito. Ejus prima & quarta areola denuo Scutum.
duabus lineis quadripertita est ex argento & nigro. Hæc *Zollerani Comitatus* tessera
 est, dicti ab arce vetusta juxta Hechingam, non procul Tubinga sita, *Zollern* seu ab altitu- Zollern.
 dine *Hohenzollern*, quam *Petrus Columnius* (vel aliis *Ferfridus*) tempore Henrici V.
 condidisse, & in memoriam *Zagarollæ* suæ in Italia relictæ hoc nomine (quod deinceps
 Germanis in hunc sonum corruptum sit) nuncupasse fertur. Ita *Cernitius*. Alii à *vestiga-*
libus, quæ Imperatores concesserint, appellatam putant, & quod apparet multo vetustio-
 rem faciunt, quia jam 829. *Dancko* arcem eam tenuerit. Cæterum aliud symbolum *Fel-*
Malleolus apud *Heping. de jur. in sign. L. 6. P. 6. p. 372.* his versibus assignat, *Zollren*
stat niveo rufus leo margine lato, sylvis atque nigris spatiis octo variato. Quod vel
 erroneum est, vel insignia deinceps mutata esse oportet. Porro alveolum hunc suis etiam
 insignibus inseruere *Brandburgici*, testandæ originis ergo: vid. *L. 1. c. 13. n. 25.*

§. III. In secundo & tertio laterculo cervus aureus tricipitis monticuli viridis culmini insiluit. De co- Cervus.
 lore areæ video dissentire autores. *Sibm. Wapenb. P. 1. p. 14.* eam cyaneam facit, *Chifflet. Eq. A. V. n.*
342. rubeam, cui alias vidi favere picturas. Sed illud præeligo. Cervum etiam *P. Fürst. in Wapenb. P. 3.*
p. 6. nigrum pingit, quod nollem. Hujus laterculi significationem non planè capio: aliqui *Veringen-* Veringen.
sem Comitatum notari arbitrantur: ego malo *Sigmaringensem*. *Veringensium* in *Svevia Rhetica* Comi-
 tum, qui sanguine *Dillingensibus* juncti fuere, genealogiam aliquam exhibet *Lazius de migr. gent. L. 8 p. 20.*
 In qua duo viri docti, *Nottingus* seu *Nottingerus Episcop. Constantiensis*, qui multa soluta & ligata oratione
 scripsit. Evangelistas Commentariis illustravit, cautiones, quæ in Constantiensi Ecclesia usurpantur,
 composuit, & 935. mortuus est, atque *Hermannus Contractus* Historicus, Poeta & Astronomus sui tem-
 poris (circa 1066.) clarissimus. Cæterum Genealogia integra non est, & ad 1337. tantum pertingit;
 unde quando familia defecerit, seu quomodo successio ad *Zolleranos* delata sit, non discerno, nisi id
 factum est per *Werdenbergios*. Quod *Sigmaringam* attinet, hanc non dubito à *Werdenbergiis* obtentam.
 Austriaci enim, testè *M. Zeil. Itin. Germ. P. 2. p. 29.* *Carolo Zollernano* concessere, quæ ex *Werdenber-* Sigmarin-
 gia successione, dimidiam nempe partem, obtinuerant. Verum ex illis bonis sola *Sigmaringa* 1588. gen.
 Imperio adjudicata, *Veringam* autem in Austriacorum potestate mansisse oportet. Porro quod *Sigma-*
ringam hanc notari existimo, id etiam argumento est, quod adhuc Com. *Eitelfridericus* 1500. eo al-
 veolo nondum usus est, ap. *Chifflet. E. A. V. n. 109.*

§. IV. Toti imponitur scutulum medium rubeum duobus sceptris aureis in decussim collocatis impres- Dignitas
 sum; Hoc deigmate notatur dignitas *Camerarii hereditarii Imperii*, in quo munere familia hæc agnatis Cam Imp.
 suis *Brandburgicis Electoribus* præstat operam vicariam. Unde apud *Limn. ad A. B. c. 27. §. 4. obs. 5.* hereditaria.
pag. 534. ex *Hermanno Mauro* allegat, in coronatione *Caroli V.* regiis manibus in aurea pelvi aquam ex-
 hibitam fuisse à *M. Brandenburgensi & C. Zollernano* minore Imperii *Camerario*. Quoniam v. *Electo-*
ri Brandenburgico convenit, ut sceptrum Imperatori præferat, *A. B. c. 22.* inde controversia nata est in-
 ter *Electoris legatos & Zollernanos Comites*, utris hoc jus conveniat: 1653. pro *Zolleranis* utp. heredita-
 riis *Camerariis*, ut pro reliquis hereditariis officiis (*Erb-Vemter*) pronunciatum est: adversus quod
 protestati sunt *Electores Brandenburgici legati*, & transactionem cum *Zolleranis* atque morem hæ-
 ctenus receptum allegarunt. Conf. *Limn. jur. publ. T. V. add. ad L. 3. c. 6. n. 74. p. 200.* Porro *Eitelfri-*
dericus Comes, quem §. 1. *A. V. E.* Equitem & primum *Cameræ* præsidem dixi, primus hoc *Camerarii*
munus gessisse, & eo circa primordia superioris seculi ornatus fuisse apparet, nam 1507. in subscriptio-
 ne der *Cammer. Berichts-Ordnung zu Costniz auffgericht* vocatur, des *H. Reichs Erb-Cammerer*.
 (In *A. B. c. 27. n. 6. Subcamerarius* vel simpliciter *c. 29. n. 3. Camerarius*) Cum verò 1500. *Eq. A. V.*
 crearetur, nec titulo id adhuc adscriptum est apud *Chifflet. n. 109.* nec symbolum sceptrorum scuto in-
 sertum, quod dein n. 342. in parma Principis *Joannis Georgii* apparet.

§. V. Olim ea dignitas, nescio, an hereditaria fuerit. *Limn. ad A. B. c. 27. §. 6.* mentionem fa- Falcken-
 cit, quod sub *Friderico secundo* 1216. fuerit *Camerarius Imperii* *Dieto de Ravenspurg.* In *A. B. d. 1.* stein.
 autem dilerte fit mentio *Falckensteiniorum*. Qui vero *Falckensteinii* intelligantur, cum non una
 gens

- gens eo nomine sit inquisitione dignum est. Certè *Falckensteinii*, qui inter procures imperii nunc quoque sunt, illa non sunt defuncti dignitate. Cum verò in *Wapenb. P. 2. p. 26.* lego aliquos Dominos de *Falckenstein*, qui ipsissimam tesseram in *Zolleranorum* alveolo secundo & tertio designatam, videlicet scutum cæruleum, cum cervo aureo tricipiti colliculo simili insistentem, gestabant, apice tamen alio, qui constabat cervo exurgente aureo: nova exinde nascitur conjectura, illum laterculum *Falckensteiniam* successionem notare, quacum forte conjuncta fuit dignitas *Camerarii*; ut ita conjecturæ reliquæ de *Veringa* & *Sigmaringa* caderent. Sed ne quidem qui *Falckensteinii* fuerint, satis expeditum est. Arces enim plures eo nomine in Germania extant. *M. Zeilerus* plures enumerat *Itin. Germ. P. 2. p. 26.* *Am Harz* (seu in *Hercynia*, cujus peculiare fuisse *Comites*, uti aliquot recenset 1220. 1271. 1286. 1322. sed testatur inde ad *Episcopos Halberstadienses* & ab his ad nobiles de *Assenburg* venisse *Hamelman. de fam. emort. L. 1. p. 32. 33.*) in *Argow* (hæc penes *Helvetios*), am *En* in *Bayern* (cujus *Comites Henninges Theatr. T. 3. P. 1. p. 505. 506.* enumerat, atque ultimo *Sibotho* 1272. occiso, à *Frisingen* *Episcopo Comit. Duci Bavariz* in feudum datum,) *fürm Wald auch in Bayern* in der *Wetterau* item *zwischen Kayserslautern und Berresheim* (al. am *Donnersberg* unde *Comites Imperii*.) Præter hæc fortè alia loca ejusdem nominis reperiuntur. Nullum verò ex his huc quadrat. Unde in ea conjectura acquiesco, intelligi arcem *Falckenstein* in *sylva nigra* sitam, à qua denominari credo liberum Dominium *Falckenstein*, quod inter status Imperii computatum (vid. *Zeil. d. l.*) *Austriaci* exheruerunt. Hujus ergo Dominos *Camerariorum* dignitatem gessisse, eorumque successionem quacumque tandem occasione ad *Zollerios* venisse oportet. Id verò non satis intelligo, quomodo apud *Limn. ad A. B. C. 27. n. 6. obs. 6.* recenseatur, quod Anno 1440. mentio fiat *Conradi Winspergii Rom. Imp. hereditarii Camerarii*. De quo etiam supra c. 73. n. 19. 20. Nam eo tempore penes *Falckensteinios* adhuc dignitatem fuisse crederem. Ibidem refert, quod *Maximilianus I.* circa 1504. *Georgium* à *Sainsheim* & ejus masculos heredes *S. R. Imp. hereditarios Camerarios* creaverit: vid. *supr. c. 85. n. 12.* sed liberos non suscepit, unde post eum videntur *Zollerani* hoc axioma ornati esse. De titulo & exercitio hujus officii *Carolus C. Zolleranus* apud *Limn. d. l. obs. 5.* ita disposuit de Anno 1575. d. 24. Jan. quod vocari solet *Zollerische Erbeinigung* & ab *Imp.* confirmatum est. Es mögen sich auch unsere Söhne/ und alle künfftige Grafen von Hohenzollern ehelich gebohren/ schreiben/ und des Titul/ Schild und Helms/ Grafen von Hohenzollern/ Sigmaringen und Veringen/ Herren zu Hagerloch und Wehrenstein/ des H. Röm. Reichs Erb. Cammerer/ 2c. gebrauchen: Doch soll allein der Älteste/ so darzu geschickt ist/ des H. Reichs Erb. Cammerers Amt verwesen und verwalten/ auch nicht/ er gönnte das dem andern seines Namens und Stammes/ der nach ihm der Älteste/ oder ohne das am Hofe ist; Welches bey seinem freyen Willen steht/ und es zu thun Macht hat. Also soll es/ solang es bey Uns/ auch Unseren Erben und Nachkommen Hand/ gehalten werden. Wann aber der Junge haber des Erb. Cammerers Amts nicht im Hof wäre/ oder auch nicht auff dem Reichs-Tag bey hand den/ da die Kays. Maj. Fürsten. Lehen verleihen würde/ es geschehe in der Cammer oder öffentlich/ und aber ein anderer gebohrner Graf von Zollern der Enden/ (ob er schon nicht Hof-Diener wäre) zu Hof oder auff dem Reichs-Tag wäre/ so hat derselbige Zug und Macht das Amt-Geld von dem Kays. Obristen. Cammerern oder Hof-Canzlern zu erfordern/ und nicht nachzugeben/ dann Wir/ auch Unsere Vorfahren/ dessen in offenbarer/ gewehrlicher und richtiger possession vel quasi seyn: Wie dann neulich verschieenen 70. Jahr Unser Sohn Carl/ so mit der Fürstl. Durchl. Erbherzog Ferdinand zu Oesterreich/ 2c. zu Prag gewest/ am Kays. Hofe; und als Herzog Julius zu Braunschweig und N. Landgraf zu Leuchtenberg/ daselbst die Lehen empfangen/ der Herr Prokhorstai/ Ihr. Majestät Cammerer/ die beyde Amt-Geld Unserm Sohn Carln erlegen und bezahlen müssen.
- Galeæ.** §. VI. Apex tribus constat galeis coronatis. *Dextera* sustinet caput vertagi argenteum tessellis primi & quarti quadrantis pictum, pro designando *C. Zollerio*. Ex quo veteribus *Burggraviis Norimbergensibus* in *galea* usitatum vertagi caput esse petendum, non improbabilius censeo. *Media* sustinet imperiale sceptrum aureum erectum designandæ dignitati hereditariæ. *Sinistra* duobus rubentibus cornibus cervinis ornatur. *Lacinie* dependent juxta *Sibmach.* circa primam ruberæ & aureæ, mediam cyaneæ & aureæ, circa extremam nigræ & argenteæ. Sed *παρόραμα* esse credo ex alveolorum ratione: Et primæ quidem *galeæ* addendas nigras & argenteas, secundæ coccineas & aureas, cæruleas & aureas tertiæ.
- Tituli.** §. VII. Titulus sollemnis est: *Princeps de Hohenzollern, C. in Sigmaringen, Veringen & Schwabegg. Dn. in Hagerloch & Wehrstein, S. R. Imp. hereditarius Camerarius.* Principum titulo insigniti sunt primi hoc seculo *Serenissimi*, ex altera linea *Joannes Georgius*, ex altera *Mainradus*, pridem *Comites*. De Comitatu *Schwabecio* diximus occasione *Ahlefeldiorum* insignium *L. 1. c. 1.* Qua ratione autem ad hanc gentem devenerit, non novi, quod de reliquis etiam fateri necesse habeo.
- Hereditas Bergensis.** §. VIII. Nova accessio videbatur domui obtigisse matrimonio *Eitelfriderici Principis Zollerani & Mariæ f. Henrici C. Bergensis*, heredis amplæ admodum successionis in *Belgio*, cum vero eo matrimonio non nisi filia nata esset *Henrica Francisca*, quæ 1662. *Friderico Mauricio Turrio C. Arvernæ* nupsit, aliorum ea iterum translata est.

FINIS LIBRI SECUNDI.

LIBER

LIBER TERTIUS.

CAPUT I.

Com. de Aspermont, Lynden & Reckheim.

ARGUMENTUM.

1. Familia ex Atestinis.	9. Crux Asperimontia.
2. Comites Asperimontii.	10. Leo Reckheimius.
3. Ramus Asperimontiorum. Dominium ad Leiningenses.	11. Aquila Estensis.
4. Reliqui rami Asperimontia gentis.	12. Galea.
5. Ramus Lyndensis. Reckheim.	13. Canis venatici origo.
6. Scutum Asperimontium.	14. Controversia de Comitatu vel Dominio Asprimontii. Sententia Parisina.
7. Cum aquila Estensi.	15. Titulus.
8. Lyndensis rami scutum.	16. Baron. de Lynden.

§. I.

Asperimontiorum Illustrissimam gentem nuper admodum 1676. breviter, sed multa Familia ex cum cura complexus est Clariss. Dn. Joannes Holtacker Decanus Vormatiensis, Atestinis. cui deductionem istam debeo. Derivat vero ex gente Atestina, ex qua primum nominat Cajum Aetium (forte potius Actium) ex Aetiorum antiqua stirpe, qui circa 411. Atestinorum adversus Alaricum & Radagisum Dux fuerit; ei dat filium Aurelium Aetium, nepotem Tiberium Principem Atestinum, Vicentinum, Montferratensem & Feltrinum, pronepotem Fl. Aphorismum, abnepotem Maximum, atnepotem Bonifacium, trinepotem Valerianum, Principes Atestes & Feltrii. Hunc facit patrem Aldoardi Principis Atestini & Gundelardi, qui 636. vixerit, & Dagoberti aulae Magister fuerit, genitor Eriberti, à quo domus Canossia, & hoc majoris Aldoardi seu Alconardi: quem parentem habuerint Ramfridus Regis Franciae aulae praefectus atque Marchio Moraviae, & Alconardus, pater Sigisfridi, primi Asperimontani Comitis.

§. II. Sigisfridum hunc Atestinum, qui vixerit 681. gratia patrui Ramfridi praefecti Palatii, & suis de Carolo Martello Meritis obtinuisse ait Comitatum Asprimontium in confiniis Lotharingiae, & conjugem Bertholdem Metensem, qua natus sit Theobaldus I. Comes & Dominus Asprimontii & Dunii, hoc Sigisfridus II. isto Theobaldus II. hoc Sigisfridus III. pater Theobaldi III. avus Oduini I. proavus Theobaldi IV. qui ex prima conjugē Beatrice Loffensi suscepit Fridericum in torneamento 938. memoratum, & ex altera Lucretia M. Anconitani Bonifacii filia, Pontificis tum nepte, Dolinum ac Albertum. Dolinus reliquit Albertum I. hic Arnoldum I. genitorem Alberti II. Comitis Asperimontii & Dunii, qui ex Margareta f. Theodorici C. Theodonisvillae reliquerit Gobertum, Theodoricum, Arnoldum, Anselmum & Oduinum. Ex his reliqui improles, Gobertus & Arnoldus II. duarum linearum autores fuere, Asperimontii & Lyndensis.

§. III. Gobertus C. Asprimontii & Dunii, à quo familiam P. Anseume Palais de Ramus Asperimontiorum. Phonn. p. 287. orditur, Godofredum Bullioneum in Palæstinam comitatus est, & Gobertum II. reliquit, qui circa 1191. obiit, pater Godefridi I. (quo natus est Ioannes Episcopus Virodunensis & dein Metensis, mortuus 1240. & Gobertus III. qui post bellicam navatam operam Philippo Augusto, Ludovico VIII. & Ludovico IX. redux ex Palæstina regimen patruo 1246. cessit, & monasterium ingressus est) & Goberti IV. (quem cum tertio Anseume confundere videtur) patris Godefridi II. qui Lorettam seu Mariam heredem Comitatus Saræpontani uxorem habuit, sed prole caruit, & Goberti V. qui redux ab expeditione in orientem cum Ludovico S. suscepta Princeps creatus est, & circa 1259. vixit, & reliquit Thomam Dn. de Chaumont en Porcean, qui filium habuit,

habuit, atque *Godefridum* Principem & Comitem Asperimontii & Dunii, cui ab uxore *Isabella* filia *Nicolai* Dominia de *Kieurain* in *Hannonia* & *Ambliſia* obtigere. Hos parentes habuere *Henricus* Episcopus *Virodunensis*, qui obiit 1345. atque *Gobertus VI.* Princeps & Comes *Asprimontii*, *Ambliſia*, *Dunii*, mortuus 1325. pater *Joannis* Dn. de *Conſans* & *Forpach* & *Godefridi IV.* Principis, cui 1354. *Metis* *Carolus IV.* conceſſit, ut dominium *Asperimontium* masculis ſtirpis natu majoribus ſemper affixum eſſet, & 1357. poteſtatem nobiles creandi, moneta cudendi & privilegia *Palatinatus* largitus eſt. Eo natus eſt *Gobertus VII.* qui (teſte *Anſeaume*) *Dun* pro *Buzancy* 1377. cum *Roberto D. Barrenſi* commutavit, & filio *Godefrido V.* Dominium *Asprimontium*, cum 1380. uxorem duceret *Joannam* de *Saux*, donavit. Hic vero cum filium haberet *Gobertum*, hoc præterito filia *Joannæ* Comitatum *Asperimontium* reliquit, quæ eum attulit marito *Johanni Guidoni* Dn. d' *Autel* ſeu d' *Hoſtel* (vel de *Eltern*) à cujus filia ſeu ex filio *Huberto* nepte *Anna* Dominium *Asperimontium* *Emico C. Leiningenſis* maritus obtinuit.

Domini-
um ad
Leinin-
genſes.
Reliqui
rami *Aspe-
rimontia*
gentis.

§. IV. *Gobertus VIII.* Dn. de *Buzancy* & Princ. *Ambliſia* contradixit alienationi *Asprimontii*, & jus ſuum ſibi ſervari voluit: filium habuit *Edoardum*, patrem *Goberti IX.* Princ. *Ambliſia* (quo natus *Joannes*, pater *Joannis II.* qui *Asperimontium* Comitatum iterum quaſivit ſuæ familia vindicare, & obſequiis militaribus à *Carolo V.* 1525. diploma meruit, quo de antiquo patrimonio familia investiretur, ſed ſine liberis mortuus eſt, ejus vero ſoror *Antonia Ambliſiam* marito *Renato Anglurio* Dn. de *Bourlemont* attulit, & *Gobertus* Dn. de *Tullin*, tantum filiarum pater,) atque *Godofredi Dn. de Sorcy*, quo præter alios nati duorum ramorum auctores, nempe *Ioannes III. Dn. de Sorcy Nantueil*, & *Guilielmus Dn. de Vandy*. *Joannes* reliquit *Ioannem IV.* qui caput familia factus morte *Johannis* Principis *Ambliſii*, in jus à *Carolo V.* conceſſum ſucceſſit, ſed ſine liberis mortuus eſt, & *Carolus Dn. de Nantueil*, qui genuit *Carolus Dn. de Ballam*, qui in captivitate *Turcica* multa paſſus eſt, & deceſſit 1642. *Claudius*, *Chriſtophorus*, *Absalonem* & *Samuelem*. *Absalon* reliquit *Carolus C. d' Aspermont*, patrem *Sereniſſimæ Mariæ Luiſæ*, quæ *Carolus D. Lotharingæ* maritum habuit, nunc vero Comitem *Mansfeldia*. *Samuel* autem Dominus de *Coulomne*, reliquit *Carolus* Dn. de *Coulomne*, dictum Baron. d' *Aspermont*, qui 1652. in obſidione *Stamparum* interiit, pater *Henrici*, ad quem de injus masculæ ſucceſſionis *Asperimontis* delapſum eſt. Quod *Guilielmum* attinet Dn. de *Vandy*, ſuſcepit *Joannem* Dn. de *Vandy*, patrem *Renati*, avum *Joannis* cæſi 1638. proavum *Absalonis Claudii M. de Vandy*, *Guilielmum*, genitorem *Petri B. de S. Loup*, qui *Joannem* reliquit, & *Claudii* Dn. de *Neuville lez Voſigny*, nec non *Gobertum* Dn. de *Marqueny*.

Ramus
Lyndenſis.

§. V. Hic alter gentis ramus fuit, cui nunc alterum addamus *Lyndenſum* ab *Arnoldo II.* *Goberti* fratre derivatum, qui ab uxore *Helena Culenburgia* 1120. Comitatum *Lynden* accepit, 1096. *Godofredum Bullioneum* comitatus eſt, pater *Wilhelmi*, cui uxor *Agnes Mompelicardienſis*, avus *Florentii*, quem 1203. cognatus Comes *Buranus* occidit. Eo & *Agnete B. de VVachtendonck*, natus eſt *Wilhelmus II.* *Chriſtinæ Brederodiz* maritus; his *Florentius II.* maritus *Agnētis* de *Botſelar*, iſtis præter alios *Theodoricus* & *Stephanus*: hic Dominus in *Vernuyſen* filium habuit *Stephanum*, nepotem *Theodoricum Fridericum* 1340. *Ludovici Imperatoris* *Mareſcallum* aulae, à quo Comitatum *Altsburg* feudo accepit, ſed ex duabus uxoribus *Adelheide Virnenburgia* *Electoris Coloniensis* ſorore & *VValburgi Mœrſia* deſcendit. Ille (*Theodoricus*) genuit ex *Margareta Burggravia Montfortia* *Theodoricum II.* hic ex *Agnete Baroniffa* de *Herlar* *Theodoricum III.* maritum *Ermengardis Bar. de Keppel*; quibus genitus *Ioannes I.* qui ex *Margareta C. de Gennep* reliquit *Theodoricum IV.* maritum *Mariæ C. Hornanæ*, & *Stephanus III.* qui vixit 1380. atque ex *Isabella C. Tornacenſi* herede libera Imperii dynaſtiæ *Hemmen* reliquit *Theodoricum V.* quo & *Alice B. de VVinzen* ſatus eſt *Ioannes II.* pater ex *Falſvina C. Tornacenſi* *Theodorici Dn. in Hemmen*, qui *Friderici Auguſti* *Conſiliarius* & *Camerarius* fuit, atque *Stephani II.* auctoris ex *VValpurgæ C. Bronchorſtia* duarum linearum ex filiis duobus. *Ioannes* Dominus in *Muffenberg* illam lineam propagavit, quæ 1590. in *Casparo* & *Stephano* *Eqq. Melitenſibus* atque *Carolo Canonico Leodiensis* defecit: *Theodoricus VI. Lyndenſem* continuavit, pater ex *Maria Baroniffa* & herede de *Eldern* *Georgii*, *Roberti*, *Theodorici*, *Hermannii*: à primo orti ſunt Burg-

Burggravi de Dormal, qui defecere, à secundo Comites Aspermontii & Lindæ, Bar. de Froidcourt, tertius Decan. Leodiensis fuit: Quartus *Hermannus* duxit Mariam de Landrys Halmalen, & Comitatum Imperii *Reckheimensem* emit; Ego genitus est *Ernestus*, Reckheim ex Antonia Gouffieria Bonnivetia pater *Ferdinandi*, quo & Elisabetha Fürstenbergia in lucem editi sunt Illustrissimi *Franciscus Gobertus*, Canonicus Colonienfis, Salisburgensis & Leodiensis, *Ferdinandus Gobertus*, Comes & Dominus in Aspermont, Dun, Lynden & Reckheim, cui 1676. jus ex lite quæsitum in Comitatum Aspermontium agnati cessere, *Carolus* Canonicus Colonienfis & Leodiensis, atque *Fridericus*.

§. VI. Quod insignia attinet, *Aspermontium* scutum repræsentatur in **Wapenb.** Scutum Aspermontium. P. 2. p. 34. sub nomine Baron. *Appermont*, videlicet *rubeum* cum *cruce argentea*. Galea coronata autem in tabula sexangula, cujus singuli anguli aureis globulis & pennis pavonis ornantur, eadem crux insistit; lacinia autem sunt ex minio & argento. Quæ eadem insignia repetuntur in *Fürst. Wapenb.* P. 3. p. 23. titulo *Com. de Appermundt*, hoc solo discrimine, quod tabula cassidi insistentis sit octangula.

§. VII. Alibi vidi bipertitum datum scutum his Aspermontiis, cujus dextrum latus *Cum aquila Estensis*, de qua mox, occuparet, sinistrum *cruce prædicta*. Verum quando in *Leiningensem* clypeum sola crux relata est, nescio quam certa sit traditio de aquila illo veteri usu: saltem constanter eum servatum non fuisse apparet.

§. VIII. Quod *Lindensem* seu *Reckheimium* ramum concernit, scutum exhibet *Fürst. Wapenb.* P. 5. pag. 9. quadripertitum, in cujus primo & quarto laterculo *rubeo crux fulget aurea*: in secundo & tertio *aurco leo* conspicitur *rubeus*: toti vero imponitur scutulum *caelestinum*, cum *aquila argentea*. *Lyndensis rami scutur.*

§. IX. *Cruce Aspermontia* est, & dicitur à duobus fratribus sumta, *Goberto I.* & *Arnoldo II.* duorum capitalium ramorum autoribus, cum Godofredi Bullionci in Palæstinam expeditioni interfuissent, quod alii eadem causa eo tempore factitarunt: illo tamen inter fratres discrimine, quod Gobertus argentea delectatus, Arnoldus aurea usus sit. Quæ colorum variatio non infrequens prioribus seculis fuit. Quod vero minori fratri melius metallum concessum sit, illam assignant causam, quia Arnoldus Ducem aliquem Saracenorum ante exercitum sua manu confecerit.

§. X. Leo tessera est Comitatus *Reckheimii*, quem quod audivimus *Hermannus* Leo *Reckheimius*. Comes sibi comparavit. Dynastiam *Reckum* in VVestphalico circulo *M. Zeil. itin. Germ. P. 2. p. 27.* & ex eo *Limn. jur. publ. T. 4. ad 4. 7. pag. 559.* in matricula imperii recenset, hoc addito: *Hat 1602. Herman von der Linden/Herr zu Hautheim inngehabt/der damahls deswegen angefordert worden.* Quem Hermannum nostrum fuisse existimo. A quo verò emerit, non recordor legisse, nisi forte ex eo conjiciendum sit, Arenbergios vendidisse, quia in eadem matricula legitur sub titulo: *Gefürstete Grafen zu Arenberg / denen die Herrschafften Esden/ Rutschfort/ Birnenberg und Reckum vorhin zuständig.* In *Fürst. Wapenb.* P. 3. pag. 18. Comites de Reckheim exhibentur, qui scuto usi nigro, duabus fasciis argenteis exarato, quales etiam cornua duo nigra apicis exornant. Qui vero hi fuerint, determinare nescio.

§. XI. Aquila mediiscutuli *Estensis* est, & originem gentis designare creditur: Aquila Estensis, sicuti nunc etiam Estensis seu *Atestina* domus, uti L. I. c. 6. n. 2. 3. vidimus, aquila tali utitur, sed coronata. Ea usus adhuc est Albertus Goberti & Arnoldi II. pater, qui duo crucem, quod audivimus, ascrivere, posterius tamen non semel iterum aquila usi perhibentur.

§. XII. Scuto, & quidem aliquando peculiari corona contexto, galeæ tres insistent, Galeæ. omnes coronatæ: Ex media exsurgit aquila argentea gentilis; ex tertia *Reckheimius* leo: primæ vero insistit canis venaticus niger cum millo aureo, quales duo etiam scutum tenentes pinguntur, capitibus in extremas cassides abditis.

§. XIII. Canis venatici istam rationem traditio familiaris allegat. Arnoldum II. cum Comitem Hollandiæ Ultrajectum comitaretur, cum à via aberrasset, reperis- *Canis venatici origo.* se canem venaticum nigrum cum millo aureo, ab hoc ei monstratam viam per amnem, ubi eum eques superare potuerit, inde in pratum, in quo animi gratia spantem repererit Helenam de Boislichem Domini Culenburgii filiam, quam dein uxorem, & ab ejus cognato Episcopo Ultrajectensi hoc intuitu Comitatum

Contro-
versia de
Com vel
Dominio
Aspri-
montii.

Sententia
Parifina.

Sententia Parisina.

§. XIV. Quod ipsum Comitatum seu Baroniam Asprimontii attinet, quam Anseume vocat Illustrissimam & vetustissimam Austrasiæ Baroniam; diximus §. 3. quod Godofridus Asprimontanus filix concesserit 1387. hanc dynastiam; Unde ad Lemingen- ses ea delapsa est. Contradixit vero Gobertus filius. Ex ejus posteris Joannes d'Aspremont, Princeps Amblicie à Carolo V. cui fidelia servitia præstiterat, literis datis 1525. Jan. Bruxellis investituram Asperimontis obtinuit, sed cum sine liberis decessisset, agnatus Joannes Dñ. de Sorcy in jus successit. De novo verò litem illam intendit 1638. Leitus ningsibus & Lotharingo Ducì, ad quem translata pars erat ab Henrica Clivia, Carolingensibus & Lotharingo Ducì, ad quem translata pars erat ab Henrica Clivia, Carolinus Asprimontius : Demum 1655. in curia Parisiensi pronunciatur pro Carolo, inter alia illis verbis : A déclaré & declare les terres & Seigneuries d'Aspremont, & de Dun, leurs appartenances & dependances, fief masculin affecté par la Loy de l'investiture aux aisnez masles de la famille d'Aspremont, à l'exclusion des qualitez ne scio an mendum sit inscriptionis) appartenir au dit Charles d'Aspremont, comme aisné & descendu en ligne directe de la dite famille d'Aspremont , & en consequence ordonne, que les dites terres & Seigneuries d'Aspremont & de Dun, appartenances & dependances, luy seront rendues & delaisées avec restitution des fruits depuis l'année 1566. comme aussi les titres & papiers concernant les droits d'icelles Seigneuries, qui se trouveront es thresors de Nancy, Bar & ailleurs, luy seront remis par nostre dit procureur general, &c. Porro Carolus hic non nisi filiam genuit Mariam Luisam, dein Caroli Ducis Lotharingie conjugem : itaque ad Henricum agnatum jus sententiæ ista partem delapsum est. Cum vero sumtus ad executionem sententiæ deficere videretur, ille cum alijs propinquioribus agnatis, M. de Vendy, B. de S. Loup & reliquis, jus transcribere 8. Mart. 1676. Ferdinando Goberto ex Lyndensis Reckheimijs, Ferdinandus ille describitur : Comes de Lynden

Titulus.

§. XV. Titulus in Comitibus 1654. Ferdinando ille adscribitur: *Comes de Lynden & Reckum, Baro de Borschem, Tienes & Steinbock, Dominus in Blaringen, Hautin & S. Simon*. Quorum vero non omnium rationem edere valeo. Inde titulus additus est Comitibus *D' Aspremont, Dun, Lynden & Reckum* seu *Reckeim*.

Baron de
Lynden.

§.XVI. *Barones de Lynden*, ex quibus Canonicus Leodiensis est *Carolus Ernestus*, utentes vidi sola cruce gentili, & cane coronatæ galeæ infidente, nec non telamonibus duobus canibus.

CAPUT II.

Com. de Barby.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*
2. *Scutum.*
3. *Rosenberg.*

4. *Mulingen.*
5. *Barbatimulli Barbiensesis.*
6. *Galea Walternienburg.*
7. *Alteragalea.*
8. *Titulus.*

§. I.

Família.

EX illis, quæ nostra memoria extinctæ sunt, familiis Illustrissima plerasque antecedit Comitum *Barbiensium*. Eam ordiuntur à *Burchardo Comite de Barby*, qui circa 1149. vixerit. Sed antiquior alius memoratur *Waltherus Comes*, qui 786. Carolo M. stipendia meruerit (conf. *Zeil. itin. Germ. P. 2. p. 68.*) Burchardi modò dicti nepos fuit *Guntherus*, pater *Burchardi II. & Waltheri*, qui licet pater *Buffonis* lineam non produxit. Burchardi II. nepos *Albertus*, qui 1332. obiit, cum Alberto II. Electore & D. Saxonix Archiepiscopum Magdeburgicum Gerhardum, occupato castro Gommern, debellavit. Ejus pronepos *Burchardus IV. Eglensem* dynastiam 1416. post mortem ultimi Domini occupavit, & tandem monachus 1420. mortuus est. Sed filius *Guntherus* Eglensem arcem & oppidum Magdeburgicis oppignoravit. Ejus filius *Burchardus V.* qui cum Christiano II. R. Daniæ per octennium peregrinatus erat, plurium filiorum, quorum alii in regimine alter alteri succedere, pater fuit. Ex illis *Wolfgangus* quinque

quinque ordine Electorum Saxonie Consiliarius, 1665. mortuus, ex conjugē *Agnete Mansfeldica* viginti liberos suscepit: Ex quibus filii militarem fere vitam sectati. *Wolfgangus* Metenti obsidioni, prælio quo Albertus Brandenburgicus interiit, bello Gallorum adversus Anglos 1557. Gothæ obsidioni, Condeanis partibus 1567. *Albertus*, cui vivo patre regimen commissum, Turcico bello, Quintiniano prælio, Ordinibus adversus Albanum, *Burcardus* castris Friderici II. R. Daniae, Ungarico bello, Gothanæ obsidioni, *Christophorus* Ungaricæ & Condeanæ militiæ, *Georgius* item Condeanis, *Iustus* Danorum exercitui contra Svecos, Ungarico bello & cum fratre *Joanne Georgio* regis Galliarum copiis interfuere. Solus autem *Iustus* gentem produxit, relicto *Alberto Friderico* & *Iusto Gunthero*. Isto natus est *Augustus Ludovicus*, qui morte sua 1639. gentis masculam progeniem terminavit, frater quatuor sororum *Christine Elisabethæ*, *Justine Sophiæ*, *Æmilie Julianæ*, *Antoniæ Sibyllæ*, quarum priores Serenissimis & Illustrissimis conjugibus elocatae sunt ex *Brunsvicensi*, *Frisia*, *Schwarzburgia* domibus.

§. II. Scutum exhibetur in *Sibmach. Wapenb.* P. I. pag. 16. quadripertitum, ut Scutum. prima & extrema arcola *rubea* singulas *rosas argenteas auro gemmatas* exhibeat: secunda & tertia *argento* tincta *aquilam minio* infectam. *Henning. Theatr. Geneal.* T. 3. P. 2 pag. 350. areolarum ordinem invertit.

§. III. Rosæ *Rosenbergiæ* dynastiæ, à *Rosenberg* dictæ, quod dimidio milliari à Rosenberg Barby distat non procul à confluentibus Salæ & Albis, nota est, quam stirps hæc feudo à Magdeburgico Archiepiscopatu tenuit. Et quidem antiqua gentis possessio fuit, cum jam *Waltheri* Barbientis Comitis filius *Buffo*, qui seculo decimoquarto ineunte vixit, & Fridericum II. in orientem comitatus est, eam titulis ascripserit suis.

§. IV. Rosam comitatur *aquila Mulingensis*. Hunc comitatum quando familia Mulingen acquisiverit, non compertum habeo. Lego autem apud Henning. Mulingam (arcem inter Stafford & Barby sitam) ab Alberto Comite 1318. restauratam. *Mulingensem* aquilam etiam in Ascaniorum seu Anhaltinorum scuto volare vidimus L. I. c. 5. n. 19. sed argenteam in cærulea quadra.

§. V. Hisce quadrantibus imponi merito debet, quæ tamen sæpiusculè omissa est, media parmula *cærulea*, in qua conspiciuntur *duo muli barbati* (*Barben*) *aversi aurati*, vel ex naturali colore ad flavum nonnihil inclinantes. (*etwas gelblicht*.) Est tamen ubi etiam solum *minio* pisces *cæruleo* colore infecti fuere: quin alias argento quoque solum, mullos cæruleo colore tinctos conspicias. Sed quod primum dixi, in arcis templo ita conspici accepi. Cæterum ipso nomine indice barbati hi pisces comitatum *Barby* designant, ab oppido & arce ad Albim (qui intumescens sæpius damnosus est) dictum. Eam dynastiam hac dignitate *Comitatus Imperialis* 1510. Maximilianus Augustus ornavit. Unde hucusque scamno *Westphalo-Saxoniorum* comitum ascripti hi comitiis interesse soliti sunt. Extincta autem gente *Augustus Dux Saxonie* comitatum crevit, suisque titulis ascripsit, piscibus in proprium relatis scutum.

§. VI. Galeæ incumbunt scuto duæ; quarum *priori* culcitra coccinea imponitur, cui catulus insidet candidus millo nigro. *Henning.* l. c. coronat cassidem & capiti canis imponit aliquas pavoninas pennas. Hæc galea Barbiano comitatui propria est, nisi fortè designat Dominium *Walter Nienburg*, quam arcem *Waltherus Comes* 1278. mortuus destructo Münch-Neuenburg condidit, & de suo nomine dixit. Eam verò dynastiam extincta familia ad se relapsam Saxonie Elector *Joanni Principi Anhaltino* concessit, unde L. I. c. 5. n. 28. in scuto Zervestano arcolam capite canino inter alas prospectante ornatam vidimus.

§. VII. Alteram galeam tegit orientalis oblongus pileus argentatus, ora reducta coccinea, inter lanceas duas minio & argento tæniatas: quarum tamen in schemate suo Henninges mentionem nullam facit. Alii pileum nigrum faciunt, & oram argento reducunt. Laciniæ utrinque argenteæ & coccineæ volitant.

§. VIII. Titulus fuit: *Comes in Barby & Mulingen.*

CAPUT III.

Ex Ducibus Brabantinis Com. de Walheim, Dom. de Wittem, Boutersem, &c.

ARGUMENTUM.

1. Familia.
2. Scutum Bergens. C. de Walheim.
3. Ratio.
4. Galea.

5. Scutum Sevenbergium.
6. Alius C. de Walheim.
7. Wittemiorum.
8. Scutum.
9. Galea.
10. Berge.

§. I.

Familia.

EX incluta *Brabantina* stirpe Ducali per naturam ortæ sunt duæ familiæ, altera cognomento *de Glimes* Comitum *Bergarum*, & qui nunc etiam superant *Grimbergenjium*, altera *Witthemiorum*.

Scutum.
Bergens.
Com. de
Walheim.

§. II. Ex ista fuit *Ioannes Bergensis Dn. de Walain*, quem inter equites aurei *Velleris* recenset *Chifflet. n. 91.* & ejus insignia ita describit: *Area scuti prasina, rhombis tribus argenteis in rhombum perforatis inscripta: caput scutarium aureum palo coccineo tripertito exaratum: Honorarius quadrans Brabanticus: omnia simbolo simul juncta pro Bergensiteffera: cum alioqui rhombi perforati Boutersemiam dynastiam, pali Mechliniam denotent.*

Ratio.

§. III. Ratio horum evidens erit ex sequentibus: Autor gentis fuit *Ioannes* filius naturalis *Ioannis III. Ducis Brabantiæ*, qui 1428. decessit, (inde quadrans honorarius) hic nepotem habuit *Ioannem Labeonem*, qui à matre *Ioanna f. Henrici Witthemii Boutersheimii Bergas ad Somam* nactus est, quas *Comitum*, dein *Marchionum* titulo posteri tenuere, sed cum *Ioannes* ultimus sine prole 1567. moreretur, soror *Mencia* marito *Joanni Merodio* attulit, à cujus filia *Margareta* conjuge *Ioannis Witthemii Boutersemii*, huic genti successio denuo delata; verum iterum ad *Bergenses* Comites per filias translata est.

Galea.

§. IV. *Galea* coronata exhibet *onagri caput antihermionicum, rostro & summis aurium argenteis, in medio armaturæ geminæ crurulis argenteæ, auro illustratæ* (costoyé de deux greves ou jambieres d'armes, enrichies d'or.) *Lacinia nigro & auro picta.*

Scutum
Sevenberg

§. V. Ex ea gente *Cornelius Bergensis Dn. de Sevenberg* scutum in corde conchula coccinea fregit discernendi causa. *Chifflet. E. A. V. num. 110. ut & Maximilianus num. 147.*

Alius C. de
Walheim.

§. VI. *Ioannes M. Bergensis C. Walheimius* ex eadem familia eodem usus est scuto, quod §. 2. explicavimus, nisi quod leoni *Brabantino* latius concessum spatium, capite scutario in duas partes diviso, in quarum dextra ille, in sinistra pali *Mechlinii* locum haberent. Hos *Bergenses Walheimios* *Zciler. & ex eo Limn. Jur. Publ. T. IV. add. ad 4. 7. p. 558.* in matricula imperii recenset, sed à *Burgundis* exemptus docet.

Witte-
miorum.

§. VII. Quod *Witthemios* attinet, illi descendunt à *Joanne Joannis II. Ducis Brabantiæ* filio naturali, qui cognomine de *Corfelaer & Dominus de Witthem* fuit, atque ab uxore *Amelberga de Duvenvorde*, *Dominium Boutersheim* accepit; Ex eo geniti *Ioannes Dominus de Witthem, & Henricus Dominus de Boutersheim*, cujus nepos illud *Boutersheim* vendidit: Ut & *Ioannis* nepos *Fridericus Witthemium* 1466. vendidit. Alius *Joannis* pronepos *Henricus Dominus de Bersele Boutersheimium* per emtionem recuperavit, & ille est, cujus insignia *Chifflet. n. 97.* inter equites aurei velleris recenset.

Scutum

§. VIII. Scuto ille *Henricus* usus est quadripertito; in quadra prima & quarta *Brabantica* inscripta tesseræ, videlicet leone nigro in area aurea: In secunda & tertia *argentea crux striata cerulea* conspicitur, quod symbolum est *Witthemium*. *Brabantini* autem leonis ratio ex ortu gentis, quem diximus, derivanda est.

Galea.

§. IX. *Galeæ* coronatæ impositum conspicitur caput *onagri hermionicum*: *lacinia* verò auro & atro pinguntur.

§. X.

§. X. Quomodo ad hanc gentem successio *Bergarum* delata, sed denuo ad Mon- *Berga-*
tanos seu *Bergenses* Comites delapsa sit, §. 3. dictum est.

CAPUT IV.

Brancaccii Duc. de Villars.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Cardinales. Linea.

2. Brancaccii in Francia.

3. Scutum ex Geloto.

4. Rationes. Joyeuse. S. Didier.

5. Ex Sammarthano scutum. Apex.

6. Titulus.

7. Brancacciorum in Neapol. tessera.

§. I.

Illustrissimam familiam *Brancacciorum* seu de *Brancas* P. Anseume Palais de l'honn. Familia.
p. 358. ad *Brancaccios Neapolitanos* refert: Ex quibus *Cardinales* fuere *Renaldus* Cardinales
Brancaccius 1385. *Ludovicus* 1408. *Nicolaus* in Concilio Pisano, *Thomas* 1411. *Ma-*
rius Archiepiscopus Viterbiensis 1633. Inprimis celebris fuit *Alexander Brancaccius*
Eq. cognomine *Imbriac*, Marecallus Siciliæ & Achaïæ 1364. à quo plures lineæ; *Bran-*
cacci, *Imbriachi*, *Brancacci de Vescovo*, *Brancacci del Gliuolo*, *Brancacci del Car-* Lineæ.
dinale.

§. II. *Buffilius Brancaccius* Marecallus Papæ Clementis, secutus partes *Ludovici Brancacii*
Andini R. Siciliæ circa 1384. in *Provincia* fortunarum sedem fixit, & ex *Margareta de* in Francia.
Amorosis genuit *Nicolaum* Cardinalem, *Ioannem* (à quo *Avenionenses*) & *Bartholo-*
mæum Dn. de Maubec, qui ex *Maria de Forcalquier* filium habuit *Sævolam* seu *Gan-*
cher, ex donatione avunculi *Raymundi*, Baronem de *Cereste*, cum obligatione nominis
& armorum de *Forcalquier*, unde natus *Gaucher II. B. de Cereste* maritus *Isabellæ d'*
Agoult de Sault, pater *Casparis B. de Cereste*, à quo reliqui Barones de *Cereste*, nec non
Comites de *Forcalquier*, & *Emondi* seu *Animondi B. d'Oise*. Hic ex *Catharina de*
Joyeuse genuit *Casparum B. d'Oise*, *Andream* Gubernatorem *Rotomagi* & *Gratiæ* por-
tus, ab *Henrico IV.* *Admiralis* *Franciæ* creati, & *Georgium*, qui *Dux de Villars* creatus
est, pater *Ludovici Francisci* Ducis de *Villars* ac *Caroli* Com. de *Brancas*. Ille filios
habet *C. de Maubec* & *M. d'Oise*.

§. III. *Admiralis* scutum ita describit *Geliot. indic. p. 343.* quod quadripartito u- Scutum
sus sit: ita ut primam & quartam aream rubeam divideret palus argenteus tribus tur- ex Geloto
ribus cæruleis exaratus, additis utrinque binis gryphinis pedibus in palum conversis,
areæ circumducto limbo denticulato ex argento & cæruleo. Secundus & quartus qua-
dripartitus erat ex *Iousanis* & *Sandidieris* symbolis, quorum illa sunt areola palis ternis
aureis & cælestinis exarata, cum capite scutario rubeo tribus hydri aureis onerato: hæc
autem leo argenteus in campo cæruleo; cui circumdatur limbus ex cocco inscriptis octo
liliis aureis, quæ *Carolus VI.* domui benè meritæ concesserat. Media parmula aurea in-
cumbat quadrantibus, & ornabatur rubea cruce florida.

§. IV. Area prima est *Brancaccia* ipsa, hujus sc. *Franciæ* lineæ. *Iousana* & *San-* Rationes,
didieria est assumpta ob matrem *Admiralis* *Catharinam* sororem *Guilielmi Vicecom. d.* Joyeuse.
Joyeuse, Marecalli *Franciæ*, cujus filius *Dux* fuit. Ipsa gens deducitur à *Guidone Dn.*
de Joyeuse, qui 1255. vixit. Quod *S. Didier* attinet; *Ludovicus Dn. de Joyeuse* sibi *S. Didier*,
heredem de *S. Didier* & *la Masche* junxerat. Crucis floridæ non capio significationem.

§. V. *Sammarthanus l'Est. de Fr. p. 321.* aliter tingit scutum, illudque cæruleum, Ex Sam-
turres autem miniatas esse jubet, opere cæmentario nigro, tum pro pedibus gryphinis sub- marthano
stituit leoninos & limbum omittit: quocum ego etiam facere malim; inprimis quod pe- scutum.
des leoninos attinet. *Galea* scuto incumbit coronata cum protenso pede leonino ex au- Apex.
ro. *Laciniæ* autem dependent argenteæ, azureæ & rubæ.

§. VI. Titulus est: *De Brancas Dux de Villars, Par Franciæ, Marchio de Gravil.* Tituli,
le & de Grandchamp, Comes de Maubec, Vicecomes de Coutance, Baro d'Oise, de l'
Isle de la Ferté Bernad, Dominus de Beaubec. Ducatus dignitas collata est 28. Jul. 1627
Pariatus 1652. sed non nisi in Provinciali curia *Aquensi* confirmata. *Villars* hitum est
in *Provincia*, pridem *Marchionatus* titulo insigne, inde conjunctum cum *Baronia d'Oise*
& *Champtercier*, cum *Ducali* axioma accederet.

§. VII.

Brancac-
ciorum in
Neapol.
tessera.

§. VII. Quatuor in Neapolitano regno linearum scuta ita describit *Paillot sc. des Arm. pag. 517. Brancacci Imbriachi* utuntur in cæruleo scuto argenteo palo, inscriptis tribus aquilis coccineis cum quatuor pedibus leoninis aureis, quorum bini ex lateribus utrinque prodenduntur. *Brancacci del Vescovo* seu *Voscorio*, palum vellere vario tegunt, & sex pedes leoninos lateribus jungunt. *Brancacci del Gliuolo* solum utuntur quatuor leoninis pedibus; *Brancacci de Cardinale* fasciæ argenteæ addunt quatuor pedes leoninos.

CAPUT V.

Com. de Brandis.

ARGUMENTUM.

1. Comes Franciscus Adamus.

2. Familia linea Rhætica.

3. Tirolensis. Deductio. Eq. de Lanaburg. Comitum dignitas.

4. Scutum linea Rhætica.

5. Tirolensis.

6. Apex.

7. Conjectura de duplici tessera.

8. Titulus.

§. I.

C Franciscus
Adamus.

Illustrissimus *Franciscus Adamus Comes de Brandis* insigni cura & industria *Tirolensis Comitatus* historiam nuper admodum 1678. Bolzani edidit, sub nomine *Des Tirol. Adlers immergrünendes Ehrenkränzel*. In eo suæ etiam inclutæ stirpis pag. 47. & seq. brevem *διατύπωσιν* exhibet, ex qua huc transferemus, quæ in rem nostram faciunt.

Familia
linea Rhæ-
tica.

§. II. Ex Joh. Stumpf. Chron. Helvet. ostendit, hos *Brandisios* jam ante 600. annos *Comitibus Sævicis* annumeratos fuisse. Lineæ vero duæ fuere, quarum altera in *VValgovia*, non procul Curia Rhætia circa 1500. defecit, ejusque heres *Verena Ulrici Dn. Brandisi* filia *Alvici Comitis Sulzensis* conjux, illi genti attulit successionem ditionum Rhætis conterminarum *Vaduz, Schellenberg, Blumenneck*. De qua re in *Sulziis Comitibus* videbimus, quorum scutum hanc etiam aream complectitur.

Tirolensis.

§. III. Altera linea, quam etiam Rhætis illis subjicit *Henning. Theatr. Geneal. T. 3. P. I. pag. 480.* illo titulo: *à Brandis & Leonburg, Barones in Tyrolensi Comitatu*. Ubi hi ex priori trunco exierint, non memini me legisse. Præfatus vero Comes asserit, eos cum istis unius esse originis. Et quidem *Henricum I 179.* fortalitium *Launeburg* possedisse, & modernam arcem *Brandis* condidisse, unde deinceps dicti sint *Nobiles Brandisi de Launeburg* (*Edle Brandiser von Launeburg*) quod castrum montanum supra pagum *Lana* situm est. Hic *Henricus*, à quo etiam seriem orditur, sed nomen ignorat *Gabr. Bucelin. Germ. T. II. F. 3.* qui nomine de *Leunam* usus est, advocatum se dixit Ecclesiæ *VViltinensis* seu de *VViltau* monasterii. Ejus filius *Hildebrandus de Launburg* itidem 1212. advocatia illa gavisus, inque ea ab Alberto C. Tirolensi confirmatus est, pater ex *Mechtilde de Pardell Brandochi, Berchtholdi, Henrici & Conradi*, (*Bucelinus* vocat *Brantolonem, Hildeprandum, Conradum*,) qui 1236. 17. Sept. bona sua & castra inter se partiti sunt, in præsentia Alberti Com. Tirolensis, plurimumque generosorum virorum. Junioribus natu arx *Leonburg* seu *Lanaburg* cum appertinentiis obligit, unde dicti sunt equites de *Leonburg*, quorum linea 1461. occidit. *Brandochus* s. *Brantolo* sortitus est veterem turrem, & novam conditam arcem *Brandis*, unde ei nomen *Eq. de Brandis*. Eo, qui 1250. mortuus est, ex *Trautsonia* matre nati *Hildeprandus III. & Brandochus II.* Isto autem ex *Liechtensteinia* uxore *SSchwichardus, Burchardus, Nicolaus*. *Schwichardum* & *Mazam de Villanders* parentes agnovit 1338. *Randoldus I.* seu *Rudolphus* & *Hildeprandus IV.* Ille *Catharinam de Mareuth* uxorem habuit, & filium *Randoldum II.* qui 1400. moriens ex secunda uxore *Margareta Botschia de Zvvingenberg* reliquit *Leonem & Christophorum*. Ex tertia vero *Margareta de Villanders Wolfgangum, Burchardum, Randolphum*. (quorum medius posteritatem habuit in tertium gradum.) *Leo* autem ex *Catharina Halin de Maynburg* suscepit *Leonem II. Gothardum, Randoldum III. Burchardum III. & Wolfgangum*, (qui tres tamen ex *Bucelino* videntur potius *Burcardi* filii fuisse) *Gothardi* linea in nepotibus videtur

Eq. de La-
naburg.

videtur defecisse. Ex his Leo autem 1461. post mortem Cypriani Eq. de Leonburg istam arcem & quæ adhærebant ad Brandisios postliminio reduxit, pater ex Anna de Stratten *Jacobi II. Antonii & Joannis*; Jacobus ex Helena de Niederthor suscepit *Jacobum Christophorum*, sed ex Anna Fiegerin de Fridberg (cujus mentionem Comes Franciscus Adamus non facit) *Antonium, Joannem Henricum, Leonem*. Antonius plures filios habuit, ex quibus Antonius Baro alterius Antonii Baronis pater fuit. *Joannes Henricus* ex Margareta Thanrædlin Baron. de Tarenberg genuit *Jacobum Andream* Baronem, Capitaneum Provinciam ad Athesin, & secretioris Consilii Cæsarei Senatorem, omnium Brandisiorum hodie avum: illo enim nati sunt post alios ex Sibylla Barbara Händlin, *Andreas Wilhelmus*, ex Maria Isabella Barone Lambergia *Vitus Benno*, iste Camerarius Augusti, & inferioris Austriæ Cameræ Vicepræses, hic Capitaneus provincialis ad Athesin & Archiducis Consiliarius secretior, qui duo Illustrissimum decus *Comitum Imperii* à Ferdinando III. assecuti sunt; eorum vero hunc *Franciscus Adamus*, ex quo plura allegavi, patrem agnoscit.

Comitum dignitas.

§. IV. Quod *Rhæticam* lineam attinet, ejus scutum (sub nomine *Prandis*) exhibet *Wapenb.* P. 2. p. 32. Videlicet *argenteum* cum *titione nigro*, cujus ramorum detruncatorum vestigia visuntur, *ardente*, situ diagonali locato. Qualis etiam coronatæ galeæ insistit, dependentibus laciniis nigris & argenteis. Hæc areola, quod diximus, in Sulziorum etiam Comitum clypeo comparet.

Scutum lineæ Rhætica.

§. V. *Tirolensis* rami alia est tessera, quam in nobilitate Tirolensi exhibet *Sibinachs.* *Wapenb.* P. I. p. 42. In ea enim quadripartiti scuti aream primam & quartam *argenteas* ornant singuli *leones rubei* introrsum versi. Secundus & tertius laterculus bipertiti sunt; Cæterum in superioris priori, in inferioris posteriori latere argenteo leo iterum comparet rubeus, cum opposito tanquam colludens, reliqua (videlicet superioris sinistra, inferioris dextra medietas) cærulea est.

Tirolensis.

§. VI. Scuto imponuntur duæ galeæ; ex *priori* exurgit leo rubeus, cujus collum acuminibus aureis, quæ pennis nigris ornantur (*gelber Ramen mit schwarzen Federlein*) asperatur: *Posteriori* insistit pileus orientalis argenteus ora reducta rubea, coronatus & pennis nigris fastigiatus, à lateribus adhærent pileo singuli pedes ursini rubei. Laciniæ sunt ex argento & cocco.

Apex.

§. VII. Unde duplex *deŷŷua* hos Brandisios notet, non legi. Conjectura autem non improbabilis est, alteram lineam eorum, qui de Lanaburg seu Leonberg deinceps dicti, gentili leoni addidisse medietatem cæruleam, quam tesseram, cum istarum hereditatem crevissent, cæteri potuere recipere. Sed nihil affirmo, nec etiam mihi constat, an cum dignitate Comitum scutum novo decore fuerit illustratum.

Conjectura de duplici tessera.

§. VIII. Titulum non alium vidi, quam quem præfatus Comes suo nomini adjicit: *Comes de Brandis, Comitatus Tirolensis hereditarius Camerarius. Erbsilber Cammerer.*

Titulus.

CAPUT VI.

Episcopus Brixinensis.

ARGUMENTUM.

4. Officiales.

5. Dignitas Principum Imperii. Diplomata imperialia. Exemptio Austriaca.

6. Capitulum Cathedrale.

7. Episcopi Paulini tessera, Symbolum.

8. Apex. Titulus.

§. I.

IN Amplissimo Comitatu Tirolensi in Italiæ finibus *Brixia* seu veteribus *Brixino*. *Brixia*, conf. *Mart. Zeiler. itin. Germ.* P. 2. p. 179. sita est, urbs Episcopatu nobilis, alia à *Brixia* Cenomanorum seu Lombardiæ (*Brescia*.) Autor Episcopatus traditur *S. Cassianus*, qui 360. sub Joviano Imp. vel ut Brixinensia documenta volunt, tempore Juliani Apostatæ & Damasi Episcopi Romani *Sabiona* (seu Sâben) ubi regium castrum Sabiona fuerat,

Dddd

fuerat, Evangelium annunciare cæpit, verum pulsus ab idololatriis ad Imolam trucidatus est 365. à discipulis instinctu parentum impiorum. Allegatur vetus distichon:

*Vox Patris almi nona Christum docet in Sibiona.
Immolata transfixum graphiis hic immolat ipsum.*

Episcopi. Post hunc allegatur *S. Lucanus* ex Paulo Diacono & Matthæo Radero (quem tamen Bucel. Germ. P. I. p. 46. nescit.) Inde *S. Ingenuinus*, circa 395. vel juxta alios demum 590. quod turbulento tempore ob Hunnorum irruptiones non solum Sabiona, sed & alia planè devastata essent. Inde numeratur *S. Constantius* circa 645. Demum Sabiona Brixiam translatus est Episcopatus, quod alii *Richperto*, alii *Albuino*, quem Sanctis quoque annumerant, Bucelinus *Hartvico* trigesimo Episcopo tribuunt; ejus antecessori *Herbardo* Bucelinus adscribit, quod Brixiam seu Brixinam manibus cinxerit; verum Illustriss. Comes *Franciscus Adamus Brandisius* hoc ab Hartvico factum memorat, *Tirol. Ch. renfr.* p. 6. Forte dixeris, non simultaneam translationem illam fuisse. Inter sequen-

Cardinales tes Episcopos plures fuere Cardinales, *Nicolaus Cusanus*, sui temporis miraculum habitus, *Melchior à Meckau*, *Bernardus à Gloss*, *Christophorus Madrucius*, *Andreas Austriacus*. *Poppo* autem, vel juxta alios *Stephanus*, ab hoc Episcopatu ad Patriarchalem *Aquilejensem*, inde *Papalem* sedem *Romanam*, translatus est 1048. sub nomine *Damasi secundi*.

**Damasus
secundus.
Scutum
moder-
num.**

§. II. Qui nunc sedem premit Reverendissimus Episcopus *Paulinus* scuto utitur semel perpendiculariter, bis transversè secto. In prima area *rubea* graditur *agnus argenteus retrospiciens, unguis & fulgore qui caput ambit ex auro, qui gestat vexillum argenteum rubea cruce insignitum, ex cruce aurea suspensum*. *Sibmach. Wapenb.* P. I. pag. 11. agnum non facit retrospicere, & ei tricollem montem subjicit.

**Episcopa-
tus agnus.
S. Agnes.**

§. III. Hæc tessera ipsum notat *Episcopatum*. Non desunt vero, qui ad eam traditionem respici existimant, quod cum *JESUS Christus* virgini *Agneti* appareret, eamque de imminente gloriosa martyrii corona edoceret, niveum agnum à dextris suis consistere virgo viderit: hujus vero sanctæ Martyris caput se possidere Ecclesia illa credit. Affert hanc quorundam conjecturam præfatus *Franciscus Adamus Com. Brandisius* p. 6. 7. sed assentiri nequit, quod caput hoc Ecclesiæ demum Pontifex *Damasus II.* quem diximus Episcopum ejus prius fuisse, dono dederit; Ecclesia verò prius hæc tessera usa sit.

Officiales.

§. IV. Huic Episcopatu tribuunt majores officiales teste C. Brandisio & veteri libro membranaceo, Marescallum *Ducem Bavariæ*, Camerarium *Ducem Carinthiæ*, Pincernam *Ducem Meraniæ*, Dapiferum *Sveviæ Ducem*. Alios, forte istorum sub-officiales, Bucelinus recenset Dominos de *Schoneck* Marescallos, de *Rodnegg* Camera-rios, de *Seben* Pincernas, de *Castelruto* Dapiferos: quibus hodie succedere, primis *Barones à Welsperg*, Camerariis *Columnii B. de Vels*, Pincernis *Comites de Thun*, ultimis *Barones, nunc Comites, de Wolckenstein*. Multos etiam nobiles & illustres vasallos Ecclesia hæc habet, imo Serenissima *Domus Austriaca* quædam ab ea feuda insignia recognoscit.

**Dignitas
Principum
Imperii.**

§. V. Annexa ei est, ut aliis plerisque Episcopatibus, dignitas *Principis Imperii*. Ostenditur in Archivo Episcopali privilegium authenticum *Ludovici Pii*, quod jam 814. cum sedes adhuc Sebionæ esset, Imperator præfatus Episcopum *Landfridum*, cum Ecclesiæ subditis & appertinentibus, in peculiarem Imperii tutelam suscepit, eo addito, ut ipse & successores non alii quam Rom. Imperio obedirent: Quod 909. solemniter petiit Rex Rom. *Ludovicus V.* addito, avum & patrem, nec non prædictum *Ludovicum* primum, hanc Ecclesiam & Episcopatum in peculiarem protectionem suscepisse. Quibus accedunt alia ab Imperatoribus & regibus obtenta diplomata, *Conradi* 916. *Otonis II.* 977. *Henrici IV.* 1111. *Friderici I.* 1155. 1179. *Friderici II.* 1218. *Conradi IV.* 1240. 1252. *Alberti I.* 1303. *Caroli IV.* 1349. 1366. *Sigismundi* 1415. *Friderici IV.* 1473. Inprimis *Fridericus I.* Henrico Episcopo jus Telonii, Pedagii & Monetæ cudendæ concessit, teste *Avent. Chron. Boj. L. 5. p. 324.* & *Wigul. Hund. Metrop. Salzburg.* Imp. *Henricus* tempore Pontificis *Benedicti VIII.* Episcopatu Dynastiam *Veldes in Carniola* octo milliaribus Labaco distantem, cum insula dicta *Insul bey unser Lieben Frauen im Werth* concessit. Episcopo *sessio & suffragium* in principum senatu est, quo quoties res fert etiam uti solet: Quod verò attinet onera imperii (præter contri-

**Diploma-
ta Impe-
rialia.**

contributionem ad *Cameram*, quam Episcopus ipse solvit,) *eximitur* ab Archiducibus *Austriæ*, ex pactis initis ob defensionem subditorum & ditionum, quæ Episcopales ubique cinctæ vel mistæ sunt Austriacis, verum absque detrimento & præjudicio dignitatis immediatæ, & aliorum in Imperio jurium: in quod 1548. in Augustanis Comitibus reliqui Imperii Status consensere, cum prius 1511. contradixissent. Observat vero etiam ex *Matthæo Bunglechnero* Comes *Brandisus*, sæpius in Dietis provincialibus, quas Duces Baviaræ, cum Tirolensibus imperarent, instituerant, comparuisse, haud dubiè ob defensionem & tutelam ditionum. De querelis, quas Episcopatus Brixinensis moverit ob nimiam gravationem dioceseos, & extensionem jurium Austriacorum ultra ea, quæ ab antiquo ob beneficium protectionis, eo inprimis tempore cæptæ, quo adversus Venetos Maximilianus I. bellum gesserat, recepta fuerint, conf. *Limn. Jur. Publ. T. IV. add. ad L. 5. c. 2. p. 687. 688.*

§. VI. Laterculus secundus *argenteus* continet *aquilam* expansam *rubeam*, *cruribus* & *rostro aureis*, ex quo metallo etiam *coron* capiti, & transversio situ medio *capiti* & alis *Episcopale pedum* imponitur. Ita ajunt notari *Capitulum Cathedrale* (*Dum. Capitel*) quod constat Canonicis, partim ex equestri, partim Doctorum ordine, quorum hos Theologiæ vel Jurisprudentiæ in universitate una vel pluribus quinquennalem operam navasse, & gradum Doctoris vel Licentiatii assecutos, istos generis nobilitatem quatuor avorum vel aviarum (*vier ahnen*) nobilium demonstratione ostendere necesse est. Huic capitulo in Dietis provincialibus Tirolensibus locus est honorificus, quem per legatum servare solet.

§. VII. Tertia & extrema quadra *rubea pelicanum ex argento* continet, aureo *ro-* Episcopi
stro pectus mordentem, cum ternis pullis argenteis. Tum quarta & quinta *cærulea* re- Paulini
fert *sagittam* diagonali situ *argenteam*, aureis pinnulis (*gesieder*) armatam, stipante tessera,
eam utrinque stella sexangulari aurea. Hæc tessera est familiaris moderni Episcopi, quem ordine 89. numerant, & qui prius dictus *Paulinus Mayr*, antea Canonicus & Summus Pœnitentiarius, post mortem Sigismundi Altonsi ex Comitibus de Thun Episcopi Tridentini & Brixinensis 1677. à Canonicis unanimi suffragio singulari Imperatoris Augusti virtutibus ejus faventis beneplacito electus est. In ejus scutum modò explicatum ita luit nescio quis:

*Hic aquila est, agnus, pelicanus, sidera, tela,
Quam bene pro patria junxerat ista Deus.*

Symbolum vero sibi elegit sciurum cum lemmate; *Mansuetè & serio.*

§. VIII. Huic scuto quæ imponi soleant galeæ non vidi, sed tantum tiaram Episcopalem argenteam auro & gemmis ornatam, adjectis hinc pedo Episcopali, isthinc gladio potestatis temporalis iudice. Titulus simplex est; *Episcopus Brixinensis & S. R. Imp. Princeps.*

CAPUT VII.

Bronchorstii, Com. ab Anholt.

ARGUMENTUM.

1. Scutum.
2. Progenitores Comitum Anholtini.
3. Bronchorst. Controversia.
4. Baer.
5. Batenburg.

6. Milendonck. Drachenfels.
7. Columnia origo.
8. Laterculus ignotus.
9. Meuland.
10. Reuland.
11. Apex.
12. Barones Battenburgii. Comit. Gronsfelda.

§. I.

Celeberrimus *Chifflet. Insign. Eq. A. V. n. 372.* exhibet scutum Comitum *Iohannis Scutum. Iacobi Comitum de Bronchorst & de Anholt, Baronis de Battenburg, Milendonck & Latum*, transversè & ad perpendiculum in quadras novem sectum.

Progeni-
tores Co-
mitis An-
holtini.

§. II. *Ægre laterculorum ratio intelligitur, nisi Comitissillius ante oculos ponantur*
maiores:

		Theodoricus Dn. de	Theodoricus Dn. de Bronchorst
		Bronch. & Batenb.	& Batenburg † 1509.
	Jacobus Dn.	† 1558.	Anna VVickeden Dn. de Moi-
Theodoricus	de Bronch.		land.
& Joannes	& Batenb.	Elifabetha de Noyel-	Gislenus Dn. de Noyelle.
Carolus fra-	† 1583.	le.	Elifabetha de Liechtervelde.
tres , Com.		Joannes Dn. de Mi-	- - - - - de Milendonck.
de Bron-	Getrudis de	lendonck & Dra-	- - - - - de Merode.
chorst.	[Milendonck]	chenfels.	Hermannus Georgius C.de Lim-
		Maria Limburgia.	burg & Stirum.
			Maria Hojenfis.

Bronch.

Contro-
versia.

Bacr.

Batenburg

**Milen-
donck.**

Drachen-
fels.

Columnnia
origo.

Laterculus ignotus.

§. III. Laterculus primus *coccineus argenteum leonem* deferat in laevam conversum (non alia ratione quam ob laterculorum dispositionem , ut more Germanis recepto fera introrsus convertatur) corona, lingua & falcibus aureis, cauda bifida, & in decussim trajecta. Hoc emblemata est *Bronchorstiae* gentis. Hæc satis antiqua fortunæ tamen suæ incrementa fere Henrico VII. debet. Primum in illa legi *Gisbertum* anno 1233. Inde 1275. *Ioannes Episcopus Traiectinus*, dein alius *Gisbertus Archiepiscopus Bremenensis* fuit. Cæterum cum *Guilelmus Bronchorstius* uxorem habuisset *Ioannam Dominam Batenburgiam*, inde nati *Gisbertus, Theodorus & Balduinus*. Ex quibus hic *apud* decessit, iste *Batenburgios* Dominos prosequitur: ille *Bronchorstios*. Hi decessere in *Iodoco* seu *Iusto C. Bronchorstio & Dn. Borculoensi*, qui 1553. improlis, licet *Mariæ Hojenis* maritus, decessit. Successionem vero prætulerunt ex amita ejus *Hedvige Ottoni Comiti Diepholtino* nupta, hujus neptis *Irmgardis Essendiensis* Abbatisa, & ejus ex *Friderico* fratre nepos *Rudolphus, Diepholtini* Comites, nec non alia ex origine *Irmgardis Limburgia Wischia* cum filio *Hermannio Georgio*: ut & agnatus *Theodoricus ex Batenburgiis*: sed vicere *Limburgii*. Unde etiam in Limburgio-Styrumio- rum scuto ille leo conspicitur: ut vidimus L. 2. c. 51. n. 11.

§. IV. Altera areola *aurea baltheo miniato* exaratur, notandæ dynastiæ Baer. Hæc in *Egmondiorum* patrimonio, & inter titulos VVilhelmi Egmondani Domini Iselsteinii fuit. Filia vero *Elisabetha* Gisberto Bronchorstio nupta *Baram & Latum* attulit genti.

attulit genti.
§. V. Qui huic contiguus est laterculus *rubeus decussim ex auro*, quatuor ad angulos forficibus comitibus ex eodem metallo, continet. Ita notatur *Batenburg* dynastia, de qua notat *Teschemacher*. p. 539. eam seu juxta aliquos à *Batto Cattorum* Regis filio sicut etiam *Bataviam* insulam totam, seu quod malit utramque à bonitate agri, quod saltus nempe pascuis irriguis sit optimus, dictam. Cæterum eam V Vilhelmo Bronchorstio *Ioanna Batenburgica* uxor attulit: & à parentibus secundus filius *Theodoricus* accepit, à quo novæ linæ tres *Batenburgiorum Anholtinorum*, *Batenburgiorum Brechtiorum* & Comitum *Gronsfeldiorum* ortæ.

§. VI. Quadra quarta seu medii ordinis prima *sexies auro & furvo transverse fasciatur*, quo *Milendonckium* notatur; cui mox addemus sextam *deſſynæ*: quod est in *minio argenteus draco corona & falculis aureis, Drachenfelsio* Dominio ex allusione nominis designando. Hos laterculos Joannes Jacobus habuit à matre *Gertrude & avo Joanne Dn. de Milendonck & Drachenfels*, Burggravio hereditario Archiepiscopatus Colonienſis.

Coloniensis.

§. VII. Media areola *coccinea columnam* defert *argenteam capitulo coronato & basi aureis*. Quod alias *Columnensium* in Italia est hieroglyphicum, nomini alludens: sed inde *Anholtinis* datum: qui originem à Columnis derivant, & ajunt aliquem in Germaniam concessisse, & illam condidisse arcem.

maniam concessisse, & illam condidisse arcem.
§. VIII. Ultimæ regionis primus laterculus *rubeus scutulum argenteum* refert,
mitella cærulea obliquè dextrorsus toti super imposita. Ejus significationem nec apud
Chiffletium vidi, nec ipse conjectura assequor.

§. IX. Pro-

§. IX. Proximus laterculus nigro & auro quadripartitus visitur, cum geminis leu- Meuland.
nibus coronatis, obversis frontibus commissis, toti super appictis, media parte metal-
licis in solo colorato, coloratis in metallico. Ita notatur Meuland seu Moiland: quam
prope Calcariam sitam Annae Wickedene matrimonio Theodoricus quartus acqui-
sivit.

§. X. Aureus laterculus extremus balthicum cochleatum caeruleum extrema later- Reuland.
culi non attingentem defert: quod Reuland interpretatur Chiffletius: Hoc Dominium
à Maria Limburgia Joannis Jacobi avia materna, quam Teschenmacherus Meidericen-
sem Rulandam vocat, derivandum existimo.

§. XI. Galea insitit scuto coronata, ex qua protenduntur bini pedes leonini falca- Apex.
tis digitis stringentes singuli globulum coccineum. Hunc apicem existimo esse Bron-
chorstium, sed uti est L. 2. c. § I. n. 9. pedes potius ursinos agnoscendos, nigroque colore,
globos autem argento tingendos. Nihil tamen definitio. Laciniae autem dextrae argen-
teae, sinistrae aureae sunt, utrinque minio reflexae.

§. XII. Quod Batenburgiorum Baronum, qui Brechtium ad Mosam, Westbe- Baron. Ba-
rentrecht & Morkirch in Hollandia, in Juliaco autem Frechheim possident, & Bron- tenburgii
chorstii extinctis illius Comitatus assumere titulum, atque secundum gentis ramum
constituunt, tum Gronsfeldiorum Comitum, in quibus tertia linea consistit, insignia at- Comit.
tinet, ea exhibere nequeo, cum nondum ea videndi copia fuerit. Gronsfeldii Comit. Gronsfel-
ille titulus legitur in Comitibus Ratisponensibus 1654. Comes de Bronchorst, in Gronsfeld dia,
& Eberstein, Baro de Batenburg & Rimburg, Dominus in Alpen & Hunneppel.

CAPUT VIII.

Coloniensis Archiepiscopus & Elector.

ARGUMENTUM.

1. Colonia.	13. Leodium. Episcopatus.
2. Scutum Electorale.	14. Buillon. Ad Leodienses.
3. Archiepiscopatus. Archicancellariatus per Ita-	15. Turria domus in Buillonius.
liam.	16. Franchimont.
4. Westphalia. Equus. Color albus.	17. Com. Loffensis. Ad Heinsbergios. Episcopatum.
5. Westphalia ad diocesis.	18. Scuta Electoris plura.
6. Diploma concessionis.	19. Bullionii scuti augmentum.
7. Angrivaria seu Angaria.	20. Hildesheim Com. Winzenburg. Homburg. Clades
8. Arnsperg Comitatus. Quomodo ad diocesis.	illata Episcopatus. Controversia.
9. Insignia mystice explicata.	21. Berchtesgaden.
10. Media parmula.	22. Leuchtenberg.
11. Apex. Telamones. Pedum. Ensis.	23. Com. Horn. Familia. Successio. Jus in Imperio.
12. Moderni Electoris reliqua dignitates.	24. Scutum ex his compositum.
	25. Tituli.

§. I.

Sicuti Colonia Agrippinae in Ubiis, Romanis jam temporibus celebre nomen fuit, ita Colonia.
Archiepiscopatus etiam, qui ab ea civitate nomen nanciscitur, amplissimus est, & à
multo tempore Electorali fastigio clarissimus.

§. II. Scutum Electorale pingit Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 3. & Fürst. P. 3. p. 3. Scutum:
quadripartitum ex Coloniensi, Westphalica, Angrivaria & Arnspergia tesseleris. Toti Electorali
vero imponi consuevit parmula cuius Electori gentilis.

§. III. Primam aream argenteam crux nigra ornat, designando ipsi Archiepiscopi- Archie-
patui, qui fere Rheno, Trevirensi diocesi, Juliacensi, Geldrico & Cliveni Ducatibus piscopatus
includitur. Post Maternum, qui Evangelii in illa etiam Ecclesia prima semina jecisse
traditur, in serie Episcoporum, quæ ad nos usque necitur, primus legitur Euphrates
Photinianus anno 378. à Gothis Arianis Ecclesiæ præfectus, sed iterum loco mo-
tus: cui successit Severinus Burdegalenis electus 396. qui Merisæo secundus legitur.
Sed Æg. Gelen. de Colon. Agripp. amplitudine L. 1. synt. 6. Aquilinam, Maternum
secundum & alios anonymos interjicit: Euphratem autem duodecimum enumerat.

Archican-
cellariatus
per Ita-
liam.

Equus.

Color al-
bus.

c. 3. c. 2. obf. 7. 8. p. 239. 240.
§. IV. *Westphalia* designat *equus effrenis argenteus in laterculorubeo*. Hanc Saxonix olim partem fuisse notum, & distinctio inter Ostphalos & Westphalos, passim tradita est. Unde equus hic Saxonum tessera fuit, vel Saxonix familiæ ab *Hengisto* & *Horsto* derivatæ. Ab his enim, quod nomini responderet, symbolum equum assumtum referunt; & quidem atrum, quia nigri equi, si nulla alba nota insigniti sint, fere indomiti habeantur. (vide ex *Joh. Gorop. Becan. Joh. Linn. Jur. publ.* 6. 61.) Niger color dein in album commutatus est, cum Christiana sacra genti illata, sponte, an jussu? disquirat *Theod. Hæping. Jur. insign.* c. 8. §. 1. m. 5. n. 108. & seq. confer c. 2. §. 10. n. 1016. De hac tessera ita differit *P. Albinus Sächs. Stamm.* p. 294. 295. Dieses ist ein angeborenes Wapen gewesen/ des uralten Sächsischen Geschlechts/ so wir jetzt das Widenkindische nennen. // Ob aber gleich diejenige Herrschafften oder Fürstenthum/ darauß es gemeiniglich referiret und gezogen wird / in Westphalen gelegen/ welches Land das Widenkindische Geschlecht zu der Zeit/ da die Sachsen noch unten an der Elbe gesessen/ noch nicht inne gehabt/ sondern nachmahls allererst einbekommen/ so sind doch hingegen fürnehme Leute der Meynung/ daß eben dieses Wapen auch des Geschlechts Stamm-Wapen in Holstein und Engern (welches an Jütland stößet) gewesen: Als aus welchem sie auch die alten Namen Hengst und Horst/ so beyde in der alten Teutschen Sprach ein Roß oder Pferd bedeuten/ zur Andeutung genommen haben/ und welches sie aus Holstein und von der See und Elbe mit sich in Westphalen gebracht/ und also endlich auff der Herrschafft Engern auch gebraucht/ dessen Orts es ihnen im Christenthum/ wie ferner folgt/ geändert worden. De area ipsa an rubea, num purpurea esse debeat? vide disputantes *Le Labourerium & Claud. Fr. Menestr.* hunc in *L'art du blas. justif.* c. 3. p. 60.

Westpha-
lia ad dice-
cesin.

Diploma
concessio-
nis,

§. V. Hanc *Saxoniam* partem, cum *Henricus Leo*, potentissimus Germaniæ, qui unquam fuerat, Princeps, *Friderici Barbarossæ* iram incurrisset, & proscriptus esset, *Philippus Coloniensis Archiepiscopus*, ex *Hinspergiis* Comitibus, autoritate Imperatoris occupavit & sibi asseruit; solutis, ut quidam addunt, ut firmior esset possessio, 50. marcis puri argenti. Vid. *Haping. de jur. insign. c. 6. P. 1. p. 337. P. 7. n. 1161.*

§. VI. Opera pretium est, hic inferi compendium *diplomatis*, quo *Westphaliae & Angariae* Ducatum 1180. *Fridericus* Archiepiscopo Colonienſi conceſſerit, quod ex *Gelenio* repetit *Limn. Jur. publ. Tom. 5. add. ad 3. 7. p. 174. 175.* Tam præſentium quam futurorum Imperii fidelium noverit univerſitas, qualiter *Henricus*, quondam Dux *Bavariae & Westphaliae*, eo quod Eccleſiarum Dei & Nobilium Imperii libertatem, poſſeſſiones eorum occupando, & jura eorum imminuendo, graviter oppreſſerit, ex inſtanti Principum querimonia & Nobilium plurimorum, quia citatione vocatus Majeſtati noſtræ præſentari contemſerit, & pro hac contumacia proſcriptionis noſtræ inciderit ſententiam. Deinde quoniam in Eccleſias Dei, & Principum & Nobilium jura & libertatem graſſari non deſtiterit, tam pro illorum injuria, quam pro multiplici contemtu Nobis exhibito, ac præcipue, pro evidenti reatu Majeſtatis, & ſubſædali jure legitimo, hinc edito ad noſtram citatus audientiam, eo quod ſe abſentâſſet, nec aliquem pro ſe miſiſſet reſponſalem, contumax judicatus eſt, ac proinde, tam Ducatus *Bavariae*, quam *Westphaliae & Angariae*, quam etiam univerſa, quæ ab Imperio tenuerit beneficia, per unanimem Principum ſententiam, in ſolemni curia *Wirceburg* celebrata, ei abjudicata ſunt, noſtroque juri addiſta & poteſtati. Nos itaque habita cum Principibus deliberatione,

communi ipsorum consilio Ducatum, qui dicitur *Westphaliae & Angariae*, in duo divisimus, consideratione meritorum, quibus dilectus Princeps noster Philippus Coloniensis Archiepiscopus, ob honorem Imperialis coronae promovendum, & manutenendum, nec rerum dispendia, nec personae formidans pericula, gratia Imperialis promeruit privilegium, unam partem, videlicet, quae in Episcopatum Coloniensem, & per totum Patheburnensem Episcopatum protendebatur, cum omni jure & jurisdictione, videlicet, cum comitatibus, cum advocatiis, cum conductionibus, cum mansis, cum curtibus, cum beneficiis, cum ministerialibus, cum mancipiis, & cum omnibus ad eundem Ducatum pertinentibus, Ecclesiae Coloniensi legitimo donationis titulo Imperatoria liberalitate contulimus, & requisita à Principibus sententia, an id fieri liceret, adjudicata, & communi Principum & totius curiae assensu approbata, accedente quoque consensu publico dilecti consanguinei nostri, Ducis Bernhardi, cui reliquam partem Ducatus concessimus; Præmemoratum Archiepiscopum Philippum, portione illa Ducatus suae collata Ecclesiae, vexillo Imperiali solemniter investivimus, &c. Inde Gelen. p. 46. hoc disticho colit Philippum:

*Ortu Heinsbergiacus magnus virtute Philippus,
Mænia, & Angariam Westphaliæque dedit.*

Mirari tamen subit, qui fiat, quod à VVestphalico circulo VVestphaliæ Dux exclusus sit, Electorali circulo solo contineri malens?

§. VII. Laterculus tertius coccineus tria corda aurea repræsentat. Alii tria ^{Angrivaria seu Angaria.} *ma-* lunt *folia marina rubra*. Hæc *Angrivaria* vel ut in diplomate Augusto legitur *Angaria* (*Engern*) est, ipsa quoque VVestphaliæ pars, quam cum VVestphaliæ Ducatu Colonia ex Henrici Leonis Principatibus accepit. Cum verò ea in Saxonum Ascaniorum seu Lauenburgiorum scuto tribus scarabei cornibus repræsentari soleat, de differentia non habeo quod dicam. Certè in *Wapenb.* P. 2. p. 4. Angariæ illa cornua rubea in argenteo solo tribuuntur, ita tamen pinguntur, ut videri possint corda, quibus imposita sint trifolia singula. Conf. *Hæping. de jur. insig.* c. 6. P. 1. n. 46. seq. P. 5. n. 783. seq. & quæ ego superius L. 1. c. 5. n. 6. 7. de errore, quo Brenense symbolum pro Angrivario substitutum sit, notavi.

§. VIII. Laterculus extremus *cæruleus aquilam* continet *argenteam, rostro & cruribus aureis*, notando comitatu ^{Arnsperg Comitatus.} *Arnspergio*, qui ab oppido & arce ad Ruhram sito nomen habet. Aquilam vero scuti ad nomen alludere ipse sonus ostendit. Qua ratione ad Coloniensem Archiepiscopatum delatus sit hic comitatus, audiamus ex Gelenio, *Limneum Jur. publ.* T. 5. add. ad 3. 7. p. 175. *Godfridus postremus ex familia Arensbergica Comes, cum ex Anna Clivica nullos heredes amplius expectaret, suadentibus, & sigillorum suffragio confirmantibus nobilibus, oppidis, totoque statu, Anno MCCC LXVIII. 25. August. ditionem suam, quæ inter Westphalici Ducatus limites alias etiam continebatur, cum universis clientibus, armamentario, Archivis, jurisdictionibus & juribus, vendidit Cunoni Administratori, & S. Coloniensi Ecclesiae, ipsam etiam dignitatem, officium seu prerogativam juris principilariatus seu Antebellatoris inter Visurgim & Rhenum: atque ex eo tempore Episcopi Colonienses unicipitem aquilam insignibus suis addiderunt, & jus habent Archistrategi & Generalatus bellorum, inter Rhenum & Visurgim, cum potestate dandi conductum, & mandare, ne absque Archiepiscopi consensu in eo inter amnes Rhenum & Visurgim tractu arces aut munimenta quisquam moliatur, quibus aut ducendi exercitus officium, aut cæteri conductus libertas impediatur.* Idem porro Godfridus, de quo dixi, Arnsbergensium regulorum postremus in MS. Genealog. notatur obiisse 1371. ut necrologia docent 21. Febr. *Gelenius de admir. sacra & civili magnit. Colon. L. 3. synt. 1. §. 6. pag. 251.* Audiamus de eadem re alium scriptorem luculentum. *Browerus annal. Trevir. L. 18. p. 242.* ita recenset. *Godfridus Comes, postquam magnis olim diæcesin bellorum injuriis lacerasset, & exacta jam ætate, omni que amissa spe prolis suscipiendæ, in votis esset, cum conjuge effeta otio se dicare atque servitio divino, Comitatu suo in manus Cunonis & Ecclesiae tradito subsidioque vicissim, quantum ad sustinendam dignitatem & impensas honesti ministerii satis esset, ex Ecclesiae possessionibus accepto, Brulam oppidum haud procul Agrippinensi urbe ad quietem concessit.*

infignia
mystice
explicata

§. IX. In hæc infignia sensu mystico ludentem audiamus ex eod. *Linneo Merseum in Catal. Elect. Eccles.*

*Si virtus, si vera fides, si gloria Christi,
Est cordi & patriæ si Tibi cura Tuae.
Sub cruce sis fortis, cor speque fideque coruscet,
Hostibus esto metus, civibus esto pater.
Hac tendis virtute velut Jovis ales ad astra,
Victricique levas pulchra trophæa manu.
Acer equus, cor, crux, aquila insignesque leones,
Hoc sacri in clypeo Præfulis ecce monent.*

Media
parmula.

Apex.
Telamones.
Pedum.
Ensis.

§. X. Toti imponere solet Elector gentile gestamen, quale nunc est *Bavaro-Palatium*, quadripertitum ex rhombis Bavaricis & leone Palatino.

§. XI. Clypeo huic insistit *mitra Archiepiscopalis* solito ornatu instructa: adjiciuntur etiam *pedum Episcopale* & *gladius*; nec non *telamones*, hinc *gryphus* isthinc *leo*: aliquando solos *leones* usurpari existimo. Cæterum ensis pedo pastorali additus & quidem præpositus temporalem jurisdictionem notat. Diciturque primus *Otto I. Augustus* fratri *Brunoni Archiepiscopo* Lotharingæ Ducatum cum seculari potestate concessisse. Quamvis autem Lotharingæ dominium ex eo ad alios delatum sit, semel assumptum symbolum reliquorum dominiorum, quæ summa potestate tenet, ratione retineri utique potuit: prout aliis etiam Episcopis usu venire novimus.

Moderni
Electoris
reliquæ
dignitates.

Leodium.

§. XII. Qui nunc Coloniensem dioccesin regit *Eminentissimus Maximilianus Henricus* Baviaræ Dux, simul etiam *Leodiensem* Episcopatum & Principatum moderatur, nec non *Hildesheimium* & præposituram *Berchtolsgradensem*. Addamus ergo nunc primo scutum, quod *Leodii* gratia aliquando peculiariter usurpare solet.

Episcopatus.

§. XIII. Clypeus *Leodiensis* quadripertitus est; inque eo primam areolam *rubeam* insignit *columna* (peron) *argentea basi quadrangulâ*, aliquot constanti gradibus innitens, *coronide* seu *epistyllo aureo* ornata. Hoc *Wapenb.* P. I. p. 220. *Leodiensi civitati* datur symbolum, & in monetis etiam Episcopatu dari video: ita tamen, ut conspiciam *columnam meliori metallo* tingi, & imponi summitati *cruciculam*. Hoc certius est, quam ut *Sibmachero* credamus, qui *Wapenb.* P. I. p. 10. *Leodiensi Episcopatu* assignat *parmam auream*, cum *balthæo dextro tessellis rubris & argenteis* exarato. Forte vidit non-nemo gentile *Erardi Marcani* Episcopi *Leodiensis* scutum, & quod familiæ fuit, Ecclesiæ adscripsit, fascia etiam illa tessellata in balthæum immutata. In sigillo Electorali alicubi vidi columnæ addi literas, hinc L, isthinc C, sed in monetis *Leodienses* tesseræ exhibentibus non comparent. Porro Episcopatus initio in *Tungris* tuerat, ubi *S. Maternum* primum nominant, qui in aliis etiam sedibus primus numeratur. Ultimus *Tungris* præfuisse dicitur *S. Servatius* triseclisenex, quo à *Tungrensibus* pulso *Trajectum* sedes translata est. Hic substitit usque ad *S. Hubertum*, qui 700. capit Ecclesiam moderari, & primus *Trajecto Leodium* migravit, quæ in hanc usque diem Episcopatus amplissimi caput permansit. Cæterum hic Episcopatus ab anno 1580. atque ita per integrum pene seculum eundem cum *Colonensibus* præfulem habuit, & nunc quoque habet.

Buillon.

Ad Leodienses.

§. XIV. Laterculus proximus *rubeus* continet *fasciam argenteam*. Quod insigne est *Bullionensis Ducatus*, nomen suum sortiti à castro *Buillon* ad fluviolum *Semoy* sito in *Ardenatibus*. Hoc inclaruit in primis à *Godofredo Bullioneo*, qui Christiani ad occupandam *Palæstinam* exercitus dux, & dein primus *Hierosolymorum* Rex fuit. Ab hoc *Bullionium* ad Episcopatum *Leodiensem* venit: Unde vidi *Bullionii* *parmam bipertitam*, ut hinc fascia esset, sinistro autem latere *columna Leodiensis*, verum aurea in caruleo: nisi pictoris aliquis intercessit error. Qua ratione vero ad *Leodienses* pervenerit hoc *Bullionium*, *Petri Merffæi* quam meis verbis eloqui malo. Ita autem hic; *Hic* (*Godofredus de Buillon* Dux *Lotharingæ*) *ob devotionem cum aliis multis nobilibus profectus est Hierosolymam. Convenit igitur cum Otberto Episcopo, ut traderet castrum Bullion fortissimum unde ditioni Leodiensi multa damna accedebant* certa conditione, ut si rediret, redimeret, sin mixus, in perpetuum esset *Ecclesiæ D. Lamberti & B. Virginis Mariæ*. *Otbertus igitur postulata pecuniam obtulit, sc. mille & quingentas marcas* (apud alios legi 6000. marcas) *argenti puri*. Dux igitur & ejus here-

heredes ante assignatam diem obierunt, & sic possessio castri cum suis attinentiis cessit Episcopatu Leodiensi. Sub Alberto II. castrum Bullion Comes Barrensis dolose occupavit, sed Episcopus vi expugnatum ad Ecclesiam reduxit. Caterum primus ex Episcopis Ducale nomen fuisse legitur Johannes Heinsbergius, qui comitabatur Philip-pum bonum ad tractatus Atrebat. 1435. (disc. du duche de Buillon) Episcopum il-lum Spertum vocat, cui Godofredus vendiderit Bullionium, Duard. Nonius Leo cens. in Jos. Teix. & ait venditionem factam majori gloria, ut tunc dicebant, venditoris quam emtoris.

§. xv. Quamvis vero ad Leodienses modo predicto hic Principatus devenerit, Turria domustamen Turria & titulo & symbolo hoc scutario æque utitur. De qua re dixi-mus L. 1. c. 93. num. 7. Porro nupera pace Neomagenfi Casareo-Gallica 1679. ^{domus in Buillon jus.} conclusa, ita art. 28. de hoc Ducatu disponitur: Cum ab antiquo controversia sit, de ca-stro & Ducatu Bullionensi, inter Episcopum & Principem Leodinsensem & Duces ejus no-minis, conventum est, ut Duce Bullionensi in ea in qua nunc est possessione manente, contro-versia illa amicabili via vel per arbitros à partibus intra trimestre à rathibita pace nomi-nandos terminetur, via facti penitus exclusa. Ob hunc articulum Elector Colonien-sis protestationem in comitiis Ratisponensibus eodem anno interposuit, atque ad protocollum referri postulavit, hujus tenoris: Serenissima sua Celsitudo Electoralis, Dominus Maximilianus Henricus Archiepiscopus & Princeps Elector Colonien-sis, E-piscopus & Princeps Leodiensis, Viso tractatu pacis Casareo-Gallicatot votis expetita, co-gitur ex necessitate juramenti, quo erga dictam Ecclesiam Leodiensem obligatur, decla-rare, prout declarat, articulum 28. Ducatum Bullionensem concernentem citra ullum suum mandatum aut consensum fuisse & esse insertum, neque inseri debuisse, quia notori-um est, dictum Ducatum ab Imperio separatum esse & independentem, ideoque sperat fore, ut integrum jus ejusdem Ecclesie Leodiensis, que nullas in presenti bello habuit partes, permaneat, contestando quod hac declaratione nullatenus intendat dictum tractatum ali-unde convelli. Sign. Colon. d. 17. Febr. 1679.

§. xvi. Proximus laterculus argenteus tres leones prasinos linguis cruentis con-tinet. Hic notat Marchionatum & Franchimont: qui jam diu Episcopatu junctus ^{Franchi-mont.} fuit, nec tamen reperi, quando primum ad eum delatus fuerit. Ejus causa Wazo Ju-liacensis Comes Episcopus (qui 1048. mortuus est) cum Dux Lotharingie Mar-chionatum hunc sibi asserere conaretur, auxilio Comitis Limburgii, hos excommu-nicavit, & armis ad petendam pacem coegit. ^{C. L. Offen-sis.}

§. xvii. Ultima areole quaternas fascias rubeas auro inducit. Alibi eam qui-nis auri & cocci fasciis exaratam vidi. Ita designatur comitatus Loffensis seu Lanen-sis (de Looz) satis amplus & antiquus, ad quem Hasselt, Masseyek, & alia spectant. In Sibmach. Wabenb. P. 1. p. 19. scutum Loffense exhibetur, & quidem in illis fas-ciata quadra comparent, verum aurum in argentum commutatur. Loffenses hos Comites ad Immonem referunt, qui Lotharienses adversus Brunonem Archiepisco-pum Coloniensem concitarit 958. (conf. David. Blondell. plen. assert. Geneal. Franc. T. 2. p. 90 tab. 143. Hujus nepos fuit Gislebertus Comes Loffensis Emma C. Namurcensis maritus & Baldrici Episcopi Leodiensis frater, reliquorum autem Comitum propagator. Ex posteris Ludovicus Comes 1202. dicitur Episcopatu & Ecclesie Leodiensi comitatum donasse, feudo deinceps tenendum, ut deficientibus masculis ad Ecclesiam relaberetur. Cum vero Ludovicus ultimus Comes ipsa nocte ^{Ad Hein-bergios.} Vincentii sine masculis decessisset, 1336. ejus sorore & Godofredo II. Domino Heins-bergio natus Theodoricus III. comitatum Loffensem occupavit, refragante Ecclesia Leodiensi, qua istam Ludovici donationem, Theodoricus consanguinitatem & ulti-mam avunculi voluntatem allegabant. Inde diffidia: & 1336. Theodoricus per fili-um Godofredum quinque capituli Leodiensis villas incendit, vastavit & depositis co-mitatus Officialibus magnam partem subditorum contra Episcopum eduxit, sed & Ducem Brabantinum contra Episcopum juvit, atque demum per sententiam Archie-piscopi Colonien-sis & Hanoniae Comitis, ipso Episcopo Adolpho Marcano, qui ^{Episcopa-tum.} affinis erat, clam favente Loffensis Comes declaratus est. Sed 1343. resumta lite & compositione frustra tentata autoritate Apostolica excommunicatus est. Inde ab Imperatore Carolo IV. sententiam Archiepiscopi confirmari desideravit, Tandem

1346. per Abbatem S. Nicasii Rhemensem, ad hoc à Pontifice ablegatum, quinque arbitros a capitulo obtinuit, eorumque opera eo rem reduxit, ut Episcopus Engelbertusei investituram Comitatus, Abbas absolutionem impertirentur. Cum vero Theodoricus filium Godofredum vivus extulisset, heredem dixit propinquum Godofredum III. Heinsbergium Dn. Dalenbrachii, qui inde Comes Loffensis dictus. Hic 1361. occupato Stochheimio & vicinis opidis fortiter quidem sed frustra Comitatum retinere studuit. Demum seu de jure seu de viribus suis desperans, quicquid sibi in eum competere, in affinem suum Arnoldum de Rumines pro certa pecunia summatim transtulit. (Hæc fere ex *V Vern. Teschenmach. annal. Jul. Cliv. & Mont. P. 2. p. 408. 409. q.*) Inde Joannes Arculejus Episcopus comitatum Episcopatu plene junxit. Ita Merj. *Cat. il. Elect. Eccles. in indice Episc. Leod. de Joanne: Obsedit castrum Rumines, cepit & funditus subvertit: Dominus ejus cessit de comitatu Loffensi, tradens eum Ecclesie Leod. eni.* Titulum tamen Loffensem seu Lanensem in posteris Godfredi Heinsbergii continuasse video, dum illi durarent.

Scuta Ele-
ctoris
plura.

§. xviii. Hoc scutum fuit Leodiense, cujus quadris media parma *Bavaro-Palatina* incubare solet. Alibi vidi scuto gentili Electoris mitra Electorali tecto circumdari duodecim scuta peculiararia, superne *Coloniense*, cum cruce nigra, inde hinc *Hildesheimum*, isthiac *Leodiense*, mox *Berchtelsgadium*, & ex opposito *Francimontanum*. Infimo loco tria sunt scuta *Arnspergium*, *Loffense* cum intercepto *Hornano*. Ex his quatuor mitra Episcopali, totidem Ducali, reliqua corona Comitum tecta

Bulli oni-
scuti aug-
mentum

conspiciuntur.
§. xix. Ex his illa notari merentur: quatuor hic scuta reperiri, quorum in prioribus non est facta mentio, & scutum *Bulli neum* auctius pingi, videlicet bipertitum, ut dextram partem coccineam permeet fascia argentea, sinistrum latus celestinum ornetur aurea columna cum basi gradibus constante & imposita crucicula Leodiensium tessera. Quam parma medietatem additam reor, cum Ducatus Episcopatu accederet, ut ita hujus in illum jus in ipsa parma compateret. In monetis tamen Episcopalibus solius fasciæ usum vidi, sicuti etiam in Turrio scuto nullum hujus columnæ est vestigium. Scuta vero nondum commemorata sunt *Hildesheimum*, *Berchtelsgadium*, *Leuchtenbergium* & *Hornanum*.

Hildes-
heim.

§. xx. *Hildesheimia* parma simplex est, nempe bipertita ex argento & minio: quod adeo idem symbolum est cum *Halberstadio*: conf. L. I. c. 13. num. 21. nisi quod alicubi observavi tincturæ ordinem aliquando inversum. Longe aliud *Hildesheimio* Episcopatu tribuit *Sibmach. Wappenb. P. 1. p. 10.* videlicet & cocco & auro quadripartitum, sed fallitur. Ipsum *Hildesheimium* Episcopatum quod attinet, magna ex parte Brunsvicensibus ditionibus cinctum; cum fundavit (ut est in epitome Casp. Bruschii) *Carolus M.* apud *Elzium* seu regiam aulam amanissimum quendam pagum in concursu *Salæ* ac *Lynii* pisculentissimorum fluviolorum situm, ubi templum cathedrale in honorem S. Petri conditum, & Episcopatus *Aulicensis* dictus est: inde *Ludovicus pius* eum transtulit in locum, quem à cœlitus missa nive *Hildesheim*, & demum parum immutata voce *Hildesheim* dixerunt. Primus vero Episcopus fuit *Guntharius* seu *Guntherus*, qui 835. decessit. De Episcopo vigesimo primo *Bernardo* Comite *Rotenburgio* ita idem *Bruschius*: *Acquisivit per revelationem ac admonitionem familiaris cujusdam spiritus (quem Chronica Saxonum à rustico pileo, quo tectus incedebat, Hudikhin vocant.) Winzenburgensem Comitatum & opidum Alveldense: postquam Hermannus ultimus Comes à Winzenburg, Saxonici cujusdam ac prepotentis reguli intersector, relictis suis omnibus ditionibus in spontaneum exilium abierat, nemini postea suorum unquam visus. Eum comitatum totum cum consensu Imperatoris Lotharii Saxonis possedit. Adologo vigesimo quarto Episcopo ait: Emit cum consensu Frederici Barbarossæ Comitatum Homburgensem. Joannes, qui 1261. decessit Paynensem Comitatum emit, quem vero Brunsvicenses Duces sibi asserere conati. De Henrico II. Episcopo 34. iterum *Bruschius*: Consecutus est privilegia & novorum comitatum *Dasselensis* & *Caninitergi* investituram ab Imperatore Henrico VI. *Lucenburgio* Emit *Bochheimium* opidum cum adjacente territorio. Uti vero non uno modo*

C. Win-
zenburg

Homburg.

cre-

creverat diæcesis, ita superioris seculi principio cladem gravissimam temeritate Jo-
annis Episcopi ex familia Saxonum Afceniorum passa est. Eo tempore septem co-
mitatus sub se habebat Episcopatus, *Winzenburg, Sladen, Poppenburg, Peine, Olden-* Clades il-
burg, Levenstein & Hunsruck: Hujus potentia & confederati Henrici Lunabur-
gici aliorumque fiducia Episcopus Henrico & Erico Ducibus Brunsvicensibus ac
Francisco Episcopo Mindensi 1519. bellum intulit, tempore interregni post Maxi-
milianum mortem: sed post variam fortunam Carolo V. in solium Augustum colloca-
to ob publicam pacem violatam proscriptus, eaque proscriptio (quam viribus con-
fisi sarcasmi deridebant) iterata est. Verum ille demum successus fuit, ut Episco-
po præter *Hildesheimium* civitatem non nisi tres arces *Peyne, Steuervald & Marie-* lata Epif.
burg superessent, reliqua Brunsvicensi Ducatui infererentur: unde illa pars minor
Diæcesis, hæc major deinceps dicta est. (*das kleinere und grössere stift.*) Hoc se-
culo 1629. Camera Spirensis sententia lata restitutionem Hildesheimensium ditio-
num præcepit: sed Fridericus Ulricus Dux Brunsvicensis revisionem quasivit at-
que obtinuit. Inde Goslarie amica transactio tentata & instituta est, ut in Brunsvi-
censium potestate bello acquisita manerent, donec revisionis judicio res terminare-
tur. De religione etiam & ejus exercitio pacta inita: quæ in pace Osnabrug. confir-
mata sunt illis verbis: *Inter illa, quæ Episcopus Hildesimensis & Duces Brunsvico-Luna-*
burgenses de religione ejusque exercitio statuum & subditorum Episcopatus Hildesimensis Contro-
nonnullis pactis 1643. transegerunt (videlicet rata sit.) Excipiantur verò à dicto termino versia.
& Catholicis reserventur novem monasteria in Episcopatu Hildesimensi sita, quibus Duces
Brunsvicenses certis conditionibus eodem anno cesserunt. Ob hanc rationem, quæ Hil-
desheimia diæceseos nomine imperio debentur, pro rata sua Episcopus & Dux Brun-
svicensis solvunt. Elector modernus *Maximilianus Henricus* patruo Ferdinando
1650. mortuo in hoc etiam Episcopatu successit.

§. XXI. *Berchtolsghadia* parma rubea duas claves argenteas decussatim locatas
exhibet. Porro præpositura est ditissima & principali fastigio ornata non procul Salis-
burgo, Ordinis Canoniorum *S. Augustini*. Ea vero quod spiritualia attinet immédia-
te Romanæ sedis, in temporalibus autem sine medio Imperatori subjecta est. (vide *Berchtols-*
Zeiler. de X. circ. Imp. pag. 229.) Unde locum & suffragium in comitiis imperii ha-
bet. Originem & præfules nullibi exhibitos legi. Administrator autem ejus nunc est
Elector, de quo modo agimus.

§. XXII. *Leuchtenbergia* pelta argentea fascia caelestina ornatur. De illa fami-
lia & tessera actum est L. I. c. 50. Ibidem n. 6. notavimus, ad Bavaros stirpe 1646. ex-
tincta de latam successionem, & quidem Eminentissimi Electoris nostri mater *Matthil-* Leuchten-
dis ex ea gente fuit. berg.

§. XXIII. Ultimum locum occupat scutulum *Hornanum*, aureum, tribus cor-
nibus venatoriis rubeis auro in medio vinctis ornatum. Paulo aliter Chifflet, in scuto
Jacobi C. Hornani Eq. A. V. num. 121. *Triacornua* venatoria coccinea, argento armil-
lata, in scuto aureo. Cui fidem facile attribuerim. Addit idem apicem huic parmae
debitum, qui sit pileus turbinatus hermionicus margine pavonico (au bord de plu-
mes de paon) & lacinias, quæ Ponticæ seu hermionicae & coccineæ. Caterum quod
gentem attinet, derivari amat ex Illustrissima *Lovanienfium* prosapia, seu per mascu-
los seu per Beatricem Joannis vel Henrici Lovanienfis Dn de Gaesbeck filiam, Ger-
hardi Dn. Hornani seculo decimo quarto uxorem: Hoc Guilelmus natus est, mari-
tus Isabellæ Cliviæ, (à qua in istum comitatum prætenfio quam filius Adolfo Marca-
no vendidit) pater (præter *Arnoldum* Episcopum Ultrajectinum, qui 1389. decessit)
Guilelmi, Theodorici & Theodorici alterius: ab hoc Domini de Leende orti, ab isto Domino
de Bauffignies linea adhuc durans, tum Comitum de Hautkerke, tum Comitum de Baus-
signies, Dominorum de Lockern & de Kessel, ab illo reliqui Domini de Horn. Et qui-
dem Guilelmi pronepos fuit *Jacobus primus Comes*, qui 1488 obiit, pater *Joannis Epi-*
scopi Leodiensis, Jacobi II. C. de Horn, Friderici Dn. de Montigny, Ioanna uxore Guilelmi
Com. Nuenarii. Jacobus reliquit *Jacobum III. & Ioannem Com. Hornæ*, sed *Andreas*, unde
hic privignis *Montmorencius* comitatum donavit, *Philippo & Florentio*, quorum avia
Maria Hornana Friderici Montignii filia fuerat. *Philippus Montmorencius Comes Horn-*
nanus, quia *Nuenarii* eundem comitatum prætendebant, *Ioanna* neptem *Walpurgim*
Nuena-

Jus in
Imperio.

Nuenariam duxit sopienda controversia, sed 1568. decollatus ab Albano prole caruit, ut & frater *Florentius*, post eum Comes. Ceterum fuit comitatus hic, cui à castr. *Horn* non procul *Rurmonda* sito nomen est, feudum imperiale, & in matricula imperii recensetur. Vid. *M. Zeil. itin. Germ. P. 2. p. 22.* & ex eo *Limn. T. IV.* Addit vero ab anno 1567. nihil imperio contribuisset, quod eum *Domus Burgundica* in potestatem redegerit, cum adhuc isto anno Comes 1400. fl. solvisset. Idem d. l. p. 234. memorat, Comitissam *Nuenariam* & *Marsiam* decollati *Hornani* viduam cum 1600. moreretur *Hornanum Comitatum* legasse *Georgio Eberhardo Com. Solmensi.* Qua ratione vero ad Episcopatum *Leodiensem* delatus sit hic comitatus, nondum comperi, nisi forte ex eo est, quod *Hornanus* comitatus in *Loffensi* comitatu situs sit.

Scutum
ex his
composi-
tum.

§. xxiv. Ex his confectum vidi majus sigillum *Colonienſe*, quod superioribus annis in usu fuisse apparet, cum Elector *Abbatiam Stabulensem* administraret: quod tribus perpendicularibus & totidem transversis lineis secabatur. Primus ordo areolarum erat *Leodiensis* & *Hildesheimii* Episcopatum, *Berchtelsgadii* & *Stabulensis* Principatum: In secundo visabantur *Westphalia*, *Angaria* (si recte expressum typum discerno.) *Bullionii* Ducatus, *Leuchtenbergii* Landgraviatus. In tertio ordine occurrebant *Franchimontium*, *Arnsperga*, *Loffia*, & areola vacua, forte regalium indicio: cuspidem scuti occupabat tessera *Hornana*. Medio autem incumbebat *Colonienſe* scutum, cum *Bavaricis* divinis cruci mediæ impositis.

Tituli.

§. xxv. Tituli solennes sunt: *Archiepiscopus Colonienſis*, & *Electoꝝ S. R. Imp. Archicancellarius per Italiam*, *Dux Westphaliae & Angariae*, &c. moderni autem Electoris: *Archiepiscopus Coloniae*, *S. R. Imperii Elector* & *per Italiam Archicancellarius*, *Episcopus Hildesheimii & Leodii*, *Administrator in Berchtesgaden*, *Superioris & Inferioris Bavariae*, *nec non Superioris Palatinatus*, *Westphaliae*, *Angariae* & *Bullionii Dux*, *Comes Palatinus Rheni*, *Landgravius Leuchtenbergae*, *Marchio Franchimontii*. *Rationes singulorum elogiorum ex superioribus evidentes sunt.*

CAPUT IX.

Com. & Bar. de Criechingen.

ARGUMENTUM.

1. Familia & Lineæ.
2. Scutum.

3. Galea.
4. Parma media. An Büttlingen?
5. Galea altera.
6. Titulus. Mareſcallatus Ducatus Lutemburg.

§. I.

Familia
& lineæ.

Illuſtriſſimam *Criechingiorum* in *Auſtrasia* Comitum gentem vidi referri apud *Henning. Theatr. T. 3. P. 1. p. 436.* ad *Ioannem Baronem de Criechingen & Pyrringen*, *Elisabethæ Dauniæ* maritum: eo natus est alius *Ioannes*, hoc iterum *Ioannes* *Irmgardis Rollingenſis* maritus, pater *Georgii & Wirichii*, illo natus iterum *Georgius*, qui tamen *Henningeſio* filius est *Wirichii*, pater *Petri Ernesti*, avus *Alberti Ludovici*, quo geniti *Casimirus Otto*, *Georgius Otto*, *Ioannes Ludovicus*, & qui hujus manu 1665. cecidit *Ernestus Casimirus*: *Wirichius* genuit *Petrum Ernestum*, *Wilhelmum* patrem, *Chriſtophorum* & juxta aliquos *Georgium juniorem*, de quo modo diximus; *Chriſtophorus* filios habuit *Franciscum Ernestum*, qui *Rubeaqui* nomine *Episcopi Argentinenſis* locumtenens fuit, *Petrus Ernestus & Lotharius*; iste iterum *Franciscum Ernestum* reliquit *Decanum Argentinenſem*, qui 1671. decessit; hic (*Lotharius*) *Franciscum Ernestum* alium. Observant à duobus ſeculis genti huic jus fuisse, in *Capitulo Argentoratensi* *Canonicum præſentandi*.

Scutum

§. II. Scutum exhibet *Sibmach. Wapent. P. 1. pag. 28.* quadripertitum: ut primam & quartam areolam argenteam permeet fascia rubea: secundam vero & tertiam rubeam ornet crux aurea anchorata. Priorem tesseram gentilem esse non dubito: de cruce quod dicam non habeo, nisi sit ex *Rollingenſi* affinitate: meminimus enim in *Rollingenſi* scuto me crucem istam aliquando vidisse.

§. III. Cly.

§. III. Clypeo imponitur galea superbiens jugo expanso alarum, quarum Galea priorem argenteam fascia rubea, posteriorem rubeam aurea permeat. Laciniae etiam coccineae sunt, hinc argento, isthinc meliori metallo reflexae.

§. IV. Recentius vidi quadrantibus impositum scutulum leone insignitum, Parma sed colores expressos non vidi: si conjectura agere liceat, dixerim notari *Biittin- media gen*, nam in *Wapenb. P.2. pag. 13.* huic familiae datur in parma rubea leo aureus, *An Biittingen*, qualis etiam inter alas nigras foliis sparsas confidet super casside.

§. V. In sigillo vidi galeas duas: alteram cum jugo alarum, alteram cum *Galea al- tera* insidente vulpecula.

§. VI. Tituli fuere: *Barones de Criechingen* (seu Crehanges) & *Püttingen*, *Titulus Mare-* *Marescalli hereditarii Ducatus Lucenburgii.* Postquam vero 1617. inter *Comites Im-* *scallatus* *perii* asciti sunt, titulum alterius lineae istum vidi: *S. R. Imp. Comites in Dorstuvei-* *Duc. Lu-* *ler, Criechingen & Püttingen, Dn. in Taintron, Lonois & Lesenich, Marescalli heredita-* *cenburg* *rii Ducatus Lucenburg.* Praecipue observari meretur dignitas *Marescallatus*, quae in *Daunia* familia fuit, quod in illo capite videbimus: sed à filia *Rollingensibus* ob- tigit, inde *Wilhelmi Dn. de Rollingen, Daun & Sibenborn* filia *Irmgardis* heredita- tem marito *Ioanni Baroni Criechingio* attulit, contradicentibus tamen reliquis *Rol-* *lingensibus.*

CAPUT X.

Domus Croviaca seu Crojensis.

ARGUMENTUM.

1. Domus origo ex Regibus Hungaria. Linea.	7. Ernesti Bogislai D. Croje.
2. Scutum lineae Arschorana.	8. Linea Rœuxia.
3. Croje fascia. Renty.	9. Anna heredis Cimacensis.
4. Guilhelmi Dn. de Chievres discernicula.	10. Anna Cimacensis. Solreorum.
5. Guilhelmi M. Rentiaci.	11. Tituli.
6. Scutum lineae Havreana.	12. Havreana.
	13. Rœuxia.
	14. Cimacensis.

§. I.

EX Hungaria regibus Illustrissima Croviacorum seu Crojorum familia deduci amat, *Domus origo ex* atque ita ad *Attilam* referri Hunnorum regem & universae Europae terrorem: *Regibus Hunga-* *riae.* ab hoc, quos fabulosa antiquitas delectat, sed nescio qua fide aut specie, per 33. gra- dus ad *Nimrodum* Chusi filium, celeberrimum coram Domino venatorem & Baby- lonici imperii Principem Gen. x. ducunt. A quo ad *Adamum* ex sacris literis facilis ascensus. Ferunt autem, *Andrea II. Regis Hungaria* filium tertio genitum *Andream* Bela fratre à Tataris pulso ad *Venetos* habuisse perfugium, & ibi *Sibyllam* senatoris *Petri Cumani* uxorem duxisse, ex qua natus *Marcus*, qui perosus mercaturam cir- ca 1266. in Franciam concesserit, & in aula Philippi Regis uxorem impetraverit *Catharinam* heredem *Dominiorum Araina & Croje.* (quae prope Amiens sita, nunc pagus est.) Horum filius fuit *Guilelmus*, cui uxor *Anna f. Arnoldi C. de Guines*, unde titulus familiae illatus. Horum pronepos iterum *Guilelmus Isabellam de Renty* heredem uxorem habuit, & hujus filius *Ioannes*, qui praelio ad *Azin-court* 1415. cecidit, *Mariam* seu *Margaretam f. Ioannis de Craon* (de Credonio) *Dn. de Domp-* *mart.* Hi communes sunt parentes reliquae universae Croviacae gentis. Inprimis enim illis nati sunt *Antonius Porceani* (quod à *Carolo Duce Aureliano*, ut *lytron* *Anglis* conficeret, vendere coacto emerat) *Comes & Ioannes* à *Carolo Burgundiae* *Duce* 1473. *Cimaci Comes* creatus, ac ab uxore *Maria f. Simonis Lalani Dominus* *de Kieurain.* Antonio genitus est *Philippus Porceani Comes & Ioannes Dn. de* *Rœux*: *Philippo* natus est *Henricus*, hoc *Philippus Arschori Dux*, pater inter *Philippi Ducis Arschorani*, cujus filia hereditatem *Lignesia* familiae intulit, & *Caroli Philippi M. de Havray* seu *Havrè* (à cujus filia reliqui nunc *Duces*, dicti de *Havrè & de Croy*, *Marchiones de Renty ex Solreis*) & *Ernesti Ducis de Croy*, quo & *Anna Pomerana* natus 1620. *Serenissimus Ernestus Bogislaus D. Croviaci* locum- tenens *Brandenburgici Electoris in Borussia, Pomerania ulteriori & Princip. Camini.*

Ioanne Dn. de Ræux nati sunt *Fridericus Dn. de Ræux*, à quo alii ejus nominis, & *Ioannes à matre Dominus Crecquii* apud *Atrebates* (de *Crecq*) à quo fati *Comites* & jam *Principes de Megen*, atque *Comites de Ræux*. *Ioanne Cimacensi* *Antonii Porceani* fratre natus est *Philippus Comes de Cimay*; hoc *Carolus Cimacensis Princeps*, *Anna* pater, quæ marito *Philippo* agnato *Arescotano Duci* hereditatem attulit, & *Antonius Dn. de Saimpy* seu *S. Piati*, à quo *Comites de Solre*, & nunc *Duces de Havre & Croy*. Itaque lineas potiores numero quinque, *Arescotanorum*, *Havreorum* & *Croiorum*, *Ræuxiorum* & *Megenium*, *Cimacensium* & *Solreorum*. De quibus ordine,

Scutum lineæ Ar- schotana §. II. Quod primam attinet lineam, ejus & secundæ atque tertiæ communis pater *Antonius Dn. de Croy & de Renty*, dein ex emtione *Comes Porceani* 1429. inter primos Equites A. V. electus est. Ubi ejus scutum *Joh. Jac. Chifflet*, n. 15, ita recenset: Scutum quadripertitum: Primus & ultimus quadrans septenis ex argento & coccino fasciis transversis impressus; secundus & tertius argenteus tribus dolabris coccineis, duabus in summo dorsis obversis, tertia in imo laterculo. Galea aurea coronata redimita. Apex: canis indagatoris caput furrum, minio numellatum, limb i clavis & armilla aureis, inter geminas argenteas triplicis ordinis alas. Acroterium plumeum, argenteum & coccineum. (Alas has *Lips. cent. 1. ep. ad Belg. 44.* ex avitis *Hungaricis* insignibus derivat.)

Croja fasciæ. Rentyi §. III. Ex his tres in argento fasciæ rubæ tessera sunt *Croviacorum* gentilis, ex *Hungariæ* scuto retentæ, indicio ortus. vide de fasciis *Hungaricis* L. I. c. 9. n. 14. Dolabræ autem *Rentiacum* designant, quod familiæ obtigit ex matrimonio *Guilelmi Croji & Isabella filiæ Andree Baronis Rentiaci*.

Guil. Dn. de Chievres diff. cernicula §. IV. *Antonii* nepos fuit *Guilelmus Dn. de Chievres M. Arescoti*, cui cura educandi *Caroli V.* demandata est. Hic avito quadripertito scuto distinctionis gratia aliam parmulam mediam imposuit, primo loco & quarto *Lucenburgicum leonem*, secundo *Lotharingicum baltheum cum aquilulis*, & tertio barbato mullos comitibus cruciculis brachiatis representantem. *Lucenburgium* insigne à matre *Isabella* seu *Jacobæ* *Lucenburgica*, *Lotharingicum* vero & *Barrense* ab aviis paterna *Margareta Lotharingica* & materna *Ioanna Barrensi* derivandum non dubito. Et in *Belgio* mos ille distinctionum à matre vel avia non infrequens est, uti P. 1. cap. 8. notavimus.

Guil. M. Rentiaci §. V. *Guilelmi* fratre *Henrico* genitus est *Philippus Dux Arescoti*, hoc iterum *Philippus*, & hoc *Carolus*, qui omnes Equites aurei velleris eodem usi sunt scuto, quo ex avis *Antonius*: ut videre est apud *Chiffletium* n. 132. 212. & 286. sed *Philippi Arescotani* primi Ducis filius *Guilelmus M. Rentiacus* apud *Chifflet*, n. 234. distinctionis gratia toti quadripertito clypeo imposuit *Albretanum* symbolum, quod quadris ceruleis (impressis liliis Francicis) & rubeis constat, hujus iterum medio imposito scutulo *Britannico* seu muris *Pontici* vellere farto. Distinctio denuo à matre sumpta est, quæ fuit agnata *Anna Croja Cimacensis* hæres, nata matre *Luisa Albretana*, cujus mater fuit *Francisca de Britannia* f. *Guilielmi Vicecomitis Lemovicum*.

Scutum lineæ Havreanæ. §. VI. Linea *Havreana* seu *Havrechana* ex *Arescotiis* procescit. In ea *Carolus Philippus*, qui 1613. extinctus est, apud *Chifflet*, n. 287. scuto familiari ex *Croja & Rentiaci* gestaminibus quadripertito integrum clypeum *Lotharingicum*, octo laterculis *Hungarica*, *Neapolitana*, *Hierosolymitana*, *Aragonica*, *Andina*, *Geldrica*, *Iuliacensis*, *Barrensis* & reliquis imposita *Lotharingica* gestamina complectentem, imponit. Ratio iterum in promptu est. Ille enim *Carolus Philippus* natus erat *Anna Lotharingica* *Philippi Arescotani Ducis* secunda conjuge. Patris autem insignia servavit filius *Carolus Alexander* n. 335. apud eundem.

Ernesti Bogislai D Crojæ. §. VII. Ad eandem *Havreanam* lineam spectat *Ernestus Bogislaus Dux Croja*, gentis suæ decus. Hujus sigillo expressum scutum vidi, linea transversa & duabus perpendicularibus in sex areas divisum, incumbente toti scutulo medio, quod *Lotharingicum baltheum & aleriones* deferit. Ex laterculis primus *Croviacas* fascias, tertius dolabras *Rentiacas* referunt. Reliquos quod colores expressi non sint, haud satis capio, conjectura tamen quid assequar tentabo. In secundo video ascriptam crucem duplicem comitibus duabus stellulis. An dicemus *Caminensem* Episcopatum designari, qui 1637. Principi obvenit? Certe cruce ille insignitur; stellæ tamen adjectæ

adjecta rem faciunt dubiam. Fasciam quinti laterculi vix ambigo *Vinstingensem* esse, adeoque *argenteam* in *caruleo*. Nam non solum *Diana Dommartinia*, quæ Principis avia, proavia *Magdalena Vinstingensis* fuit, sed & dynastiæ illius pars hucusque ad hunc spectavit Principem, conf. de Rheingrav. In ultimo quadrante sculptus visitur *balthesus comitibus plintheidibus*: hunc *Orguillier* vel *Ogiville* exponi legi, ex quagen- te fuit *Magdalena mater Beatrix*. Demum quartæ areolo conspicitur impressa *crux*, & hujus medio imposita *parmula*, iterum *scutulo insignita*. De hac quod dicam non habeo, nisi *Dommartinia* illa fuerit *tessera*.

§. viii. *Ræuxia* linea item ab Antonio derivatur. In ea *Fridericus Crojus E.* A. V. apud *Chifflet*. n. 123. gentili & *Rentiaco* symbolo, imposuit aliud *scutulum quadripartitum*. In cuius primo & quarto quadrante *Lotharingicum*, secundo *Alen- sonium*, tertio *Harcutium* gestamen videre est. Hanc distinctionem credo assum- ringicam, natam Antonio *Lotharingio* & *Maria herede Harcuria*, filia *Joannis IV.* Dn. *Harcuria* & *Maria Alensonia*. Patris *scutum* retinuit apud eundem *Chniffletium* n. 163. *Adrianus Dn de Beaurain*

§. ix. *Joannes Antonii* frater alterius *rami* autor est, & apud *Chifflet*. n. 22 in- ter *Equites aurei velleris scuto Crojo & Rentiaco* *tesseris ornato* *mediam* imposuit *parmulam quadripartitam*, cuius primus & quartus quadrans *rhombis & aureis & coccineis* exaratus, secundus & tertius *Flandrico leone* insignitus fuit. Hæc iterum di- stinctio à matre sumta est. Nam *thombi* illi *Craoniam* gentem designant, quæ à *Ro- berto Landerici Com. Nivernensis* filio descendit. Hic enim *Robertus*, cum *Godofre- reliqui Domini de Graon* usque ad *Amalticum IV.* qui 1373. sine liberis decessit, & heredem habuit *Isabellam* sororem, unde successio ad *Sulliacam Domum*, in quam ille *Dominorum de la Suse*, quorum successio matrimonio *Ambrosia uxoris Joannis* ad *Domum Campanam* delapsa est: hic *Dominorum de S. Maure*, de *Fertebernard*, & demum de *Dompmart*, ex qua *Margareta Joannis Croji* uxor, & *Joannis* istius mater fuit. *Flandrica* autem *tessera Craonia* miscetur ob *Margareta aviâ* *Margaretam f. S. Maure uxorem*. Quod vero apicem *Joannis* hujus attinet, non alius fuit quam *An- tonii fratris*. Patris *scutum* denuo inter *Equites A. V.* servarunt filii *Philippus C. Ci- macensis* (n. 74.) & *Michael Dn. de S. Piat* (n. 112.) & nepotes *Carolus* (n. 104.) *Anto- nius* (n. 143) abnepos *Philippus Comes de Solre* (n. 288.) & hujus filius *Joannes* (n. 327)

§. x. Ita universa *Joannis* posteritas eadem usa fuerit dispositione, nisi quod *Anna hereres Cimaci*, filia *Caroli*, *Albretano* & *Britannico* symbolo suum *scutum* onerasse videtur, ex eo quia filius iisdem deinceps usus est, uti vidimus num. 5. Tum *Havrea* successione ad *Solreos* delata, cum titulo etiam distinctio, oqua prior linea materno jure usâ erat, simul translata est, ut videlicet integrum *scutum Lotharingi-* cum toti incumbat.

§. xi. Quod titulos attinet. In primo ramo fuere illæ dynastiæ, quarum titu- lis usi sunt. Ducatus *Arscotanus* in *Brabantia*. *Arscotum* autem & *Birbecam* à *Mar- gareta Lotharinga Antonio marito allatam* lego. In ejus *Antonii* vero patrimonio prius erant *Croja*, *Renty*, *Senegem & Arain*. Inde accessere etiam *Beaumont*, *Mont- ornet*, *Porcean*: In primis *Anna Cimacensis* connubio Principatus de *Cimay*, *Dom- nia de Avenes*, *Landrecy*, *S. Venant*, *Kiurain* seu *Queurain*, quam *Isabella Godfrido Asparimontio* marito, hujus filia *Mathildis* iterum suo *Ottoni Lolano* attulit, à matre habuit *Simon* filius, cujus proneptis *Maria* attulit marito *Joanni Crojo* *Anna* proa- vo. Demum comitatus *Mogensis* accessit *Caroli Cimacensis* & *Maria Brimeæ* matrimonio.

§. xii. In altera linea sunt tituli *Marchionum de Havray* & demum *Ducum de Croj* Legovero *Henricum IV. Regem Franciæ Croviaco* 1598. dignitatem *Ducalem* con- tulisse. Tum *Comes de Fontenoy* à *Diana Dommartinia* *Caroli Philippi uxore*, nec non ab eadem ob oviam *Annam* filiam *Ferdinandi de Neuchastel Dn. de Montagu & Magdalena Domina Vinstingia*, *Baronum Vinstingia* seu de *Fenestranges*. Integer titulus *Celsissimi*

Lineæ
RœuxiæAnna hæ-
redis Cia-
macensisAnna Ci-
macensisSolreo-
rum,

Tituli

Havreanæ

Celsissimi Ernesti Bogislai est : *Dux Croja & Arschoti, S. R. Imperii Princeps, Marchio in Havray, Comes & Dominus in Fontainoy, Bajone, Domp martin, nec non in Neugarten & Massau.* Quæ duo posteriora prius ad Ebersteiniam apud Pomeranos gentem spectarant, unde oportet, gente illa nostra memoria extincta, ad hunc ea beneficia transiisse.

Rœuxiæ. §. XIII. In tertia tituli sunt Dominorum & dein Comitum de *Rœux*; nec non Domina de *Crecq* & de *Clargues* attulit Joanni lineæ auctori uxor Joanna. Tum lego nomina Dominorum de *Beaurain*, de *Fremessen*, & demum Comitum atque nunc Principum de *Megen*.

Cimacensis. §. XIV. Cimacenses tituli jam §. II. occasione Annæ heredis recensiti sunt. In ultima linea leguntur Comites de *Solre*, nunc etiam Duces de *Havrè & Croy*, Marchiones de *Renty*: tum tituli Dominorum *S. Piat* seu *Saimpy*, *Thou*, (quod Maria Craonia attulerat) *L. Escluse*, *Fontaines*, &c.

CAPUT XI.

Episcopus Curiensis.

ARGUMENTUM.

1. Episcopatus. *S. Lucius*.2. *Asimo*. Episcopus maritus.

3. Reliqui Episcopi. Episcopatus incrementa.

4. Modernus Episcopus.

5. Scutum.

6. Episcopatus Officiales. Duces Austria

7. Familia de Monte.

(pincerna.

8. Apex.

9. Titulus. Ius in Imperio.

§. I.

Episcopus. Inter Episcopatus Rheno adritos, qui plures numerantur, primus est in Rætia Curiensis seu Churensis, inde dici solet *Curia summa*, quia non procul Rheni fontibus prima occurrit. Episcopatus initium *Caspari Bruschius* refert ad annum 440. sed *Bucelin. Germ. P. I. p. 3.* putat ab ipso Apostolo *S. Petro* fundatum, unde & opidum *Veldkirchium* & adrita proxime regio *Campus S. Petri* appelletur. Primum tamen Episcopum vocat *S. Lucium*; cuius etiam mentionem *Bruschius* facit: sed ostendit incertum esse, *Lucius* ille, an ex regio Britannico stemmate, an potius, quod mallet, *Cyrenæus*, *Simonis & Iude* filius fuerit? In hoc conveniunt, fuisse primum *Bavarorum ac Rhetorum* Apostolum. Dicitur martyrio coronatus 180.

Asimo. §. II. Primum post *Lucium* Episcopum *Bruschius* vocat *Asimonem*, qui Chalcedonensi interfuit Concilio: sed *Bucelinus* ante eum nominat *Valentinum* etiam *Passaviensem* antistitem & *Gaudentium*. Inter eos, qui succedere, memorabilis est *Paschalis* numero apud *Bruschium* decimus quartus: Cujus verba huc transferam: *Paschalis Comes Brigantinus, Vigilii Præsidis Rætiae filius: Episcopus Curiensis, habuit uxorem, Dominam Esopejam Comitissam de Rætia alta: quæ etiam in vetustis diplomatibus nominatim ponitur, & se subscripsit Antistitam Churiensem: præsertim in fundatoris literis vetustissimi monialium cænobii Caczes in Tumiliasca supra Rætium siti. Ejus cænobii fundatores fuerunt, iste Paschalis Episcopus & ejus filius Victor, successor patris in Episcopatu. Prima ejusdem Abbatisa legitur fuisse Domina Vespula, Paschalis Episcopi ex Esopeja conjuge filia: cujus soror Ursicina ejusdem loci monialis fuit. Successorem habuit filium Victorem, de quo necesse non est, ut cum Bucelino dubitemus, an forte non filius sed nepos fuerit; ita enim inscriptio monumenti habet: Victor Episcopus Curiensis unacum matre sua fundator hujus monasterii: & cum eo Paschalis Episcopus Curiensis, genitor & antecessor eius.*

Reliqui Episcopi. §. III. Rothario Episcopo *Carolus Crassus Rex Galliae* dedit ditionem & villam *Fluminis* 881. *Valdoni* autem 940. *Otto I. Imperator Pludentum* opidulum *Drusianæ vallis*: nec non ejus successor *Hardoberto*, quod Episcopatus *Saracenorum* irruptionibus damnis affectus esset, quadam bona prædia in *Zizerspago & Alfaria*: *Otto II. Hildiboldo* pensionem vectigalium pntis *Clavennensis* in *Prægallia* 995. *Egino* qui obiit 1174 primus à *Friderico Barbarossa* apud *Bruschium* Princeps est salutatus & habi-

tus ob insignes suas virtutes, & singularem fidem Friderico datam & fideliter præstigitam : qui etiam investivit advocatia Episcopatus sui *Fridericum Suevia Ducem Augusti filium* 1170. *Henricus* ex Montfortiis Comitibus emit castra *Asperimontis & Rheims* ; Inde *Ulricus* ex Lenzburgiis comitibus *Rietbergum* castrum *Tumiliasca* prodestinus *Vicecomes Mediolanensis* 1494. totam *vallem Tellinam*, communitatem in *Bornam & Plurium* donavit ; Multas etiam idem Episcopus *Hartmannus* arces in potestatem Episcopatus redegit, *Ramuncensem*, *Griffensteiniam*, *Haldensteiniam*.

§. iv. Modernus Episcopus est Reverendissimus *Ulricus* qui 23. Febr. 1661. e. *Modericus Borromeo*, deinceps Cardinali, assistentibus Abbatibus *Iusto Fabariensi* (Pfeffer) & *Adalberto Disentiensi* in templo Cathedrali Curiae solenniter inauguratus est.

§. v. Scuto utitur quadriperto : prima & quarta area argentea capricornum salientem nigrum continet ; secunda & tertia carule a dimidium unicornis ex auro, sectione apparente cruenta. Scuto impositam galeam non vidi, sed ejus loco tantum tiaram Episcopalem : adjectis post clypeum hinc pedo Episcopali, isthinc gladio Politicæ potestatis indice.

§. vi. Capricornus notat Episcopatum, de cujus præcipuis incrementis diximus. De Officialibus ejus ita *Bruschius* : Hic obiter sciat lector, *Austria Archiduces pincernas, Dominos de Marmoribus Marsallos, Comites Metenses vel Amasios Dapiferos* fuisse Episcopatus *Churensis*. Hodie vero *Dapiferorum & Camerariorum officium* confert Episcopus suo arbitratu, cui familia voluerit. Imprimis memoratu dignum, quod *Austriaci pincernarum feudo teneant*. Ita idem *Brusch.* de *Ulrico Episcopo* : Investivit feudis *Martisseninii castri & pincernarum officii Albertum seniore Austria Ducem* 1337. in *ther. Badensibus*. Idem de *Hartmanno Episcopo* : Ab hoc Episcopo accepit in feudum *Ernestus Austria Dux officium Pincerna Churensis & totum Comitatum Tirolensem Anno Dom. 1415.* sicuti antea acceperant ab *Ulrico Episcopo Duxes Austriae Fridericus, Albertus & Otto*. De *Ortliebo Episcopo* idem : Is investivit feudis officii pincernarum & provinciarum ad Comitatum *Tirolensem* pertinentium *Sigismundum Austria, Styria & Carinthia Ducem an. 1460.* Successores etiam *Augusti feuda* hæc ab Episcopis recipere non gravati sunt. Porro ita *officiales recenset Bucelinus* : *Marescalli equites de Martels seu Marmore, de nigro marmore ; Dapiferi Comites de Matsch ; Pincerna Comites Tirolis ; Camerarii Barones de Belmont.* Ex quibus illustris diaceseos hujus splendor colligitur.

§. vii. Dimidium unicornis tessera est familiae *Montia seu Montana*, de Monte. Hanc gentem *Celeb. Gabr. Bucelin. Germ. P. 4. p. 176.* ad Romanos refert ; & nominat *Lavium & Aetium de Monte*, qui *Valentiniani Augusti tempore* 370. celebres extiterint, ex quorum posteris in *Rhatia stirps* hæc descenderit. Justam seriem necit à *Durischello de Monte*, qui circa 1343. vixit : ejus nepos *Rudolphus* filios habuit *Jacobum & Beatum s. Bathum*, utrumque præfectum *Longanezia*, duorum ramorum auctores. Beato nati *Wilhelmus & Albertus* ; illo *Gallus Dominus de Lavvenberg*, istius rami sator : hoc *Albertus*, pater *Lucii Colonelli* celebris sub Rege *Francorum*, avus *Alberti*, quo *Ulricus Episcopus* satus est.

§. viii. Huic genti sub nomine *V. Mon.* idem plane scutum ascribit *Sibmach. Apex Wapenb. P. 1. pag. 204.* Apicem autem *dux ruyv* dat iterum monocerotis aurei, sed alati ala carulea foliolis argenteis sata. Laciniæ autem caelestinæ & aureæ.

§. ix. Titulus est : *Episcopus Curia, S. R. Imp. Princeps, Dominus in Fürstenburg & Gros-Engstingen*, De *Fürstenburgo* memorat *Brusch.* Episcopum *Conradum Bar. de Bellomonte*, qui 1282. obiit, extruxisse arcem *Fürstenburgum in Athesina valle prope sanum S. Floriani consensu & favore Meinardi Austria Ducis. Dignitas Principalis* collata est à *Friderico* 1170. Caterum diu Episcopus dietis imperialibus & circularibus non interfuit, sed 1642. *Ulmam ad Conventum* circularem misit, petens ut post hac etiam vocaretur, qui quoq; in ultimis 1640. *Comitiis Ratisponentibus suffragium* in senatu Principum habuisset : quod etiam concessum est. Verum de his conf. *Limn. Jur. publ. T. IV. add. ad L. 4. c. 7. p. 482, 483.*

CAPUT XII.

Rex Daniae & Norvegiae, & Duces Holsatiae, Com. Oldenburgi.

ARGUMENTUM.

1. Scutum cruce distinctum. Hujus origo.
2. Dania regnum. Leonum color. Regni origo. Regum familia.
3. Norvegia. Leo Bippenniger. Regum linea. Ius in eum hereditarium.
4. Com. & Bar. de Zimmern.
5. Gothia. An Scania? Potius Iuthia.
6. Vandalia seu Slavia. Danorum in eam jus. Gothi & Vandali, Gothorum draco & duplex symbolum.
7. Tres coronae Unio trium regnorum. De illis lites. Vetustior coronarum usus.
8. Gotlandia. Unde agnus? Ad Svecos transfertur. Wisbia. Leges maritimae Gotlandicae.
9. Holsatia. Urtica an ocelli flores? Clavi ex passione. Urticaratio. Scutulum medium.
10. Holsatiae significatio. Ditiones ad Danos. Ducatus axioma.
11. Stormaria. Hamburgum. Wagria.
12. Slesvicum. Ad Danos. Divisio.
13. Islandia.
14. Oldenburgum. Crux an fasciae? Imperii archi-recti. Familia. Linea. Successio.
15. Delmenhorst. Comites. Ad Bremenses. Recuperata ab Oldenburgicis. Cessio Svecorum.

16. Dietmarsia Domini. A Danis victa.
17. Diversitas tesserarum, Scutula ditionum regum circumdata.
18. Scuti successiva incrementa.
19. Corona clausa. Regni nulli subjecti jus.
20. Apex. Atlantes.
21. Ordo Elephantum.
22. Titulus.
23. Scutum regium maius.
24. Femera.
25. Bornholmia.
26. Osilia.
27. Ferroenses insula Gronlandia.
28. Svaningii abacus contractus.
29. Scutum Principis Georgii. Titulus.
30. Scutum Ducum Holsatiae.
31. Norvegiae jus hereditarium. Slesvicum. Holsatia.
32. Scutum Episcopi Lubecensis.
33. Galea Holsatica.
34. Titulus.
35. Scutum Com. Oldenburgii. Javera.
36. Successio in ultimi Comitis ditiones.
37. Scutum Guldenleuviorum Jarvigen Jarlsberg.
38. Titulus.
39. Scutum C. Antonii Aldenburgii.
40. Titulus.

Scutum
cruce di-
stinctum.

Hujus
origo.

§ 1.
Potentissimorum Daniae Regum clypeus (quem explicuit in Chorogr. Daniae p. 770. Joannes Isacius Pontanus) frequenter quadrifariam secatur, sectione instituta per crucem argenteam, quod rarioris est exempli. Hanc crucem Ioh. Iac. Chiff. Eq. A. V. n. 160. Aldenburgici seu Oldenburgici Comitatus insigne esse opinatur. In eo vero fallitur, cum inferius aliud ^{diver-} Oldenburgicum conspectui exhibeatur. Aliam rationem crucis arbitror, nempe ut memoria serveretur ejus miraculi, quod sub VV. Valdemaro II. an. 1218. accidisse fertur, in expeditione Regis in Livonos, quibus Christiana religio simul allata est. Ita rem refert Ioan. Isaac. Pontan. rey. Dan. L. 6. p. 306. (qui tamen Chorogr. Dan. p. 771. hanc cruci candidae in vexillo Gotlandico rationem tribuit) Dum certamen cernitur (prope arcem & opidum Volmar, curâ Regis nomine nomen) factum, ut Dani amissa per errorem, quam sequebantur, aquila, in fugam agerentur, ac mox dimisso caelitus ^{no-} vexillo, in cuius rubra planicie crux alba erat descripta, cujusmodi etiam secuti fuerant, gradum continuo revocarint, atque edito acerrimo conflictu aciem hostilem perruperint, atque egregiam ad suos, fuso hoste, victoriam reportarint. Addit dein Pontanus: Hanc etiam ob causam, quod idem Rex Christo fidem ad ultimos hos Livoniae atque Esthoniae populos propagavit, ostentant etiamnum regni insignia in solo rubeo crucem candidam, nec aliunde est, quod Esthoniae titulus Daniae regibus jam olim est attributus, vexillum vero, de quo dictum, Danebroga exinde est nominatum, ac magna semper religione, veluti regni Palladium aliquod, custoditum. Atque existimatum putatumque, in praeliis omnibus ex eo certantium pendere fortunam: Ad morem fortasse; quo Caesar quoque Constantinus crucem labaris intextam militi praeferebat, cum ejusmodi symbolo, in hoc signo vinces. An vero vexillum idem calo, ut memoravimus, dimissum sit, an vero à Pontifice Romano; ut Regis studium excitaret, loco cruciatae, quemadmodum id temporis vocabant, submissum, disputare hoc loco non est animus. Id saltem addam, quod tradunt rerum memoriae, post duo circiter secula, cum adversus Dietmarsos bellum gereret Rex Iohannes, tum inter cetera à victoribus direptum periisse.

§. II. Superior sicuti pars ter ad perpendicularum secta, quatuor primarias exhibet areas. Prima ex illis meliori metallo tineta & corculis rubeis sparsa tres caruleos leopardos, linguis & falculis (atque si Chiffletio fides esset, quæ tamen hic fallit, coronis) aureis refert. Quæ corcula vocamus, alii lacrymas existimant: quarum tamen in heraldica arte non eadem cum cordibus figura pingitur. De leopardorum colore itidem disceptatur. Hæping. l. c. p. 312. virides eos fingit, nec minus etiam ex sinopide eos tingi vult Dav. Blondell. Plen. assert. Geneal. Franc. T. 2. p. 2.363. Accedit G. Fournier. Geograph. orbis Not. P. 1. l. 2. cap. 10. Nec non D. T. V. X. auctor libri les estats, empires & princ. du mond. p. 1457. qui ita: Lyons verds en champ d'or, semés de larmes de sang ou de cœurs d'hommes. Sed potior fides Jona Elverfeldio, qui de Holsat, cl. 2. ita canit, ab ipso Hæpingio, qui meminisse debebat, adductus:

Danidos illustris terrorum sceptrum leonum
in croceo jactant cerula colla solo.

Ipsius Danici regni hoc emblemata esse, modo audivimus. Antiquorum autem Danorum & Alanorum symbolum fuisse Gallum Gallinaceum, pugnacitatis hieroglyphicum, alibi legi. Regnum hoc, ex Arctois meridionalius, & quod Norvegia, Svecia, Eidora atque mari concluditur, reges suos ad quendam Danum refert, qui (supputante Erico Rege) circa Davidis tempora imperaverit genti, & de se nomen regno indiderit. A Dano illo non una familia regno potita est, initio ipsius Dani seu Skildungorum, dein Hotheri qui Atisli Svecici regis filius fuit, post eam Unguini, qui ex Rege Gothia Dania Rex testamento institutus fertur, demum Siwaldina. Illam historia Danica partem ob multas admixtas fabulas recte dixeris, ad tempora nimirum Caroli Magni: ab hoc periodus incipit, & in ea iterum non ex una familia Reges; primam à Gotrico seu Gotfrido cui cum præfato magni nominis Imperatore ob Witikindum Saxonem & Nordalbingiam negotium fuit, deducunt, & Danicam recte appellaveris: alteram Norvegi- cam à Siwardo cognomento Ringone regis Norvegici filio; hanc excegit, Anglica dicta, autore Svenone III. cognomento Estritio, qui Ulfone seu Wolf Anglo & Estrita Canuti M. sorore natus fuerat: Hæc defecit in Margareta quæ initio filii Olai, quam ex Haquino R. Norvegia suscepit, nomine, dein suo, imperavit non Dania solum, sed toti septentrioni. Post eam non nisi Erico D. Pomerania, qui historicam narrationem gentis Danica edidit, & Christophoro Palatino interjectis, Oldenburgica familia scepro admota est, quæ nunc etiam illud feliciter moderatur: Creditur vero hos leones Danus primus Rex Anno 1252. post diluvium, cum Seelandiam, Fioniam, Jutiam & alias insulas ad regni titulum evexisset, ei symbolicam dedisse notam, ternario leonum tria freta Oresundicum, Balticum, & Mittelfahrsundicum designaturus.

§. III. Proximam aream rubeam exornat leo coronatus aureus, securim militarem (Amazonicam alioqui vocant Streitart. Cyr. Spangenberg. Aldersp. P. 2. L. 12. c. 35. pag. 321. b. alias Hellepart) bipennem argenteam, aureo manubrio ferens. De hac iterum Elverfeldius: Ditio Norvegia leo regna bipennifer ora,
Indicat in rosea bella que tractat humo.

M. Gilb. de Varenn. R. d'arm p. 2. p. 276. leonis figuram ab exemplo Pompej, M. deducit, qui in gemma in sculptum gesserit leonem ensiferum. Videbimus tamen in P. generali c. 5. plura exempla leonum, qui falculis varia instrumenta apprehensa gestant. Emblemata hoc Norvegia esse poëta nos docuit. Commentum ex eo esse liquet, cum Malleolus apud Hæping. de jur. insign. p. 313. fingit; Norvegia regis scutum simpliciter sine figura esse nigrum. Porro Norvegia (Adamo Bremensi & Cranzio Northmannia dicta, seu quod probabilius à situ Arctum versus, seu à Nore Humli Svecia regis filio, Dani fratre, nomen accepit) ad ultimum Europa septentrionem versus promontorium Noricaep à confiniis Westrogothia protenditur, & Oceano sinusq; Codani faucibus, atque Svecia qua contermina est Sevone monte clauditur. Habuit regnum hoc suos reges peculiare, quia aliquando Danis & Svecis graves fuere. Ita primus ex illis octo seculis Christi ævo superior Svihdagerus seu Svigdagero (uti eum anonymi historia compendiosa R. R. Dania ab Erpoldo Lindebrogio edita vocat, atque Grami regis Danici filium facit, cujus tamen non filius sed sororius generque fuit, ut ex Saxone Pontanus R. Dan. L. 1. p. 13.) præter Norvegiam suam duo illa regna vicina rexit, & hujus symboli dicitur fuisse autor. Ab eo etiam secunda, quæ diutius sceptrum gessit in Svecia

familia descendit, nec non ex Nervegis, ut §. præced. diximus, Danicæ regnatricis stirps post Caroli M. ætatem secunda. Vicissim ab *Haldani II. R. Danicæ filio Asmundo* omnes deinceps reges *Norvegiæ* orti sunt. Defecit tandem regum progenies in *Olao Haquini Norvegiæ regis* atque *Margaretæ Danicæ* (quæ Danicæ hanc junxit tesseram) filio, qui vivis excessit 1387. Illo inter alia epicedio ornatus, quod apud *Pontanum L. 8. p. 510.* legere est, & dignum, cujus saltem aliqua huc adscribam disticha;

*Danica Norvago genuit me Margaritis illis,
Quæ fuit Haquino tradita connubio.
Et jus Norvagam, sed Danum gratia regem
Signat, ubi fatis cum patre cedit avus.
Sed mihi regna negat mors immatura deinceps,
Norvagia ut Dano pareat imperio,*

Jus in
eam he-
reditari-
um.

Ex eo Danico conjunctum regnum, & nunc quoque conjunctum vel potius subiectum manet; ejus hereditario titulo toti jam *Holsaticæ Domui* communicato. Subjectionis plenariæ ausam præbuit seditio, quæ autore *Hermolao Hudfæd*, instigante *Stenone Sturio* adversus *Ioannem* regem principio superioris seculi excitata fuerat. Ei vero compescenda missus à patre *Christiernus*, dein Rex: qui quæ egerit *Ioh. Schvvaning*, in vita ejus describit. Paucis complectitur *Ioh. Cluverus epit. histor. p. 696*, Mittitur in Norvegiam *Christiernus regis filius*, qui victo acie *Gerlofo Hudfæto* (ita *Hermolaum* illum nuncupat) multos cum eo nobiles afficit suppliciis, domitosque *Norvegos*, masculos & seve- re ad officium reduxit, maxima a vite libertatis parte diminutos. Ex eo magis heredes se *Norvegiæ Danorum reges* gessere. Et hoc argumento *Svecos* suos ad defectionem à rege *Joanne* inter alia sollicitabat *Steno* apud *Ioh. Meurs. hist. Dan. L. 2. p. 110*. Respicere *Norvegiam*, quæ cum *Dania* postquam *fadus* iniisset, prisca libertate exuta in extremam servitutem misere dejecta esset. Ast mirum non est, ita loqui qui defectionis, jure puni- tæ, autor fuerat

Com. &
B. de Zim-
mern.

§. IV. Barones & dein Comites *Cimbriæ* seu *Zimmerenses*, qui in *Svevia* ditiones habuere, in insignibus gestarunt leonem argenteum bipennigerum in scuto caruleo. Ubi videre est *Wapent. P. 1. pag. 17*. Argumento hujus leonis crediti sunt ex prisca *Norvegorum* prosapia descendisse. Id certum est, familiam in *Germania* à pluribus sæculis floruisse, unde si ex septentrione huc delati sunt, id à mille fere annis factum oportet. Ex iis vero quæ *P. 1. c. 2.* diximus constat, eo tempore insignium non eum quidem ceps fuit morem neque usum hereditarium fuisse. Porro memoratur aliquis *Cimbriæ* Baro *Adelbertus 912.* qui *Mutliebam Comitissam Calvensem uxorem* Habuerit. Gentem, quantum novi, clausit extremus marium *Wilhelmus* seculo hoc ineunte. De reli- quis areolis *Zimmerensis* scuti actum est *L. 1. c. 35. n. 7, 8.* cum *Helfensteiniorum* facta est mentio.

Gothia.

§. V. Qui proximus est laterculus rubeus in capite leopardum vel leonem aureum, in inferiori autem parte triplici ordine disposita novem corcula ejusdem metalli continet apud *Sibmach.* & alios; sed didici, rectius laterculum auro pingi, leonem cyaneum, corda rubea, representari. *Elverveldius* ita exprimit:

*Corda novem propero qui transiit incluta saltu
Gothorum prodit signa vetusta leo,*

Gothorum (de quorum antiquis *duxuori* conf. *Haping. de jur. insign. c. 2. §. 20. p. 163.* & seq. *P. 3. & 4. n. 516. p. 313.*) gens multis gestis celebrata in *Italia* & *Hispania* regnavit davit non unius seculi. Ipsa vero *Gothia*, quæ *Sveciam* & *Daniam* interjacet, aliquando proprios, aliquando cum *Svecia* communes habuit reges, atque adeo cum hac etiam *Danos*; hujus memoria superest in regio scuto pariter & in titulo. Nisi malis, cum *Gothia* antiqua pars fuerit *Scania*, cum *Hallandia* & *Blekingia* provinciis, reliqua *Gothia*, quæ in *Ostrogothiam*, *Vestrogothiam* & *Smalandiam* dispescitur, ad meridiem contigua, hanc regni *Gothici* partem, quæ ad nostram memoriam *Danico* scepro sub- dita fuit, isto leone notari. Videmus enim prædictas reliquas *Gothicas* suum etiam pe- culiare singulas habuisse signum. Conjecturæ hæc aliorum fuere, verum à Nobilissimo *Joanne Mothio* Regio secretario, historia patriæ callentissimo & ejus decorum studio- fissimo, qui magnam eorum partem, quæ hic trado, nec non quæ partem generalem, & librum hujus specialis partis quartum *D. V.* exornatura sunt, benevole communi-

An Sca-
nia.

pavit, certiora edoctus sum. Notari videlicet *Iuthiam* seu *Cimbriam*, & quidem leone Pontius
designari *Limfjordam Iuthia* seu *Limvicum* finum, quo ab ortu in occasum provincia *Juthia*
irrigatur novem cordibus autem Ducatus seu territoria, quæ quondam in *Jutia* nume-
rata sunt, quibus omnibus eadem hæc imago leonis & corda. Ita vero appellata sunt,
Vonsyssel (Vonsilia seu Vandalica terra) *Cimmersyssel*, *Haresyssel*, *Loversyssel*, *Obfsyssel*,
Hemmersyssel, *Varesyssel*, *Almundsyssel*, *Istingsyssel* (*Syssel* notat territorium.) Hoc ergo
symbolo in signis militaribus utebantur, quod omnes Ducatus fere carulo & impetuo-
so mari cingerentur, & sinu illo alluerentur, unde corda eo direxerint, sed bus ibi lo-
auxiliorum fidem faciebant. Autor ejus symboli fertur fuisse, si tam alte ascendere li-
ceat, *Segudus* primus *Jutia* judex Anno mundi 1960 & ita quarto post diluvium secu-
lo. Porro *Iuthiam* à *Gothis* traxisse nomen, autor est H. Grøt proleg. ad hist. Goth. p. 10.

§. VI. Extrema area primi ordipis iterum *rubea draconem* (alias serpentem seu
vermem alatum seu *lindworm* vocant) coronatum aureum continet, Chiffletio teste. *Vanyalia*
Nam *Sibmach. Varenb. P. 1. pag. 2. laterculum auro tingit, & draconem colore na-*
turali pingi jubet. *Elverveldius* ita de hoc insigni:

Terribilis Slavos pernicipibus extulit alis,

Et loca propugnat sanguino lenta draco,

Primum versum ita eloquitur Pontanus:

Hinc rigidos Slavos effert pernicipibus alis.

Vandalorum antiquum etiam signum draconem fuisse, *Olaus M.* refert. Notari vero *Danco-*
Vandalos, *Venetos* seu *Slavos* (quos tamen rectius distinxeris, ut *Vandali* Germanica *rum in*
gens fuerit, *Venedi* & *Slavi* Sarmatica, quæ *Baltici* maris oras, indigenis alio profectis *cum ju-*
vacuas, occuparunt) non ab *Elverveldio* tantum sed & à Regum titulo discimus. Un-
de vero illud jus vel titulus, disceptatur. *Canutum*, qui *sanctus* nuncupatur, à *Lothario*
Imperatore regem *Obotritorum* constitutum esse constat, quamvis in circumstantiis
non eadem omnes autores dicant. conf. *Pont. R. Dan. L. 1. p. 207.* Sed *Obotritorum* &
Vandalorum seu *Vindorum* non æque late patet nomen, licet *Obotriti* utique *Vindis*
annumerandi sint. Postea vero *Slavicas* gentes bona ex parte à *Danis* subactas esse, iti-
dem ex scriptoribus liquido probatur. Quamvis vero ex isto *Danico* obsequio ad
imperium illæ redierint (conf. de his prolixius differentem *Celeberr. Conring. de finib.*
Imp. Germ. c. 16. p. 244. seqq.) atque ita à non uno seculo *Dania* Reges in *Slavia* nihil
possideant, insolens tamen non est, sed plurimum magnatum exemplis constat, cum ti-
tulis etiam notas servari provinciarum, quæ alius jam parent. Significationi *Vandalo-*
rum prius laudatus *Mothius* addit, *Gothos* & *Vandalos* junctim intelligi; & quidem ve-
teres *Gothos* usos tali verme seu dracone, ut & simul insulas *Seelandiam*, *Monam* seu
Mæn & *Falstria*. Præterea constare ex historia antiqua *Danorum*, tempore *Gothi* ju-
dicis sexti *Jutarum*, qui & *Seelandiam* sub potestate sua habebant, *Juthos* & *Cimbros* & *Vang-*
in *Scaniam* transisse, atq; nomen incolarum mutasse cum appellatione *Getharum* f. *dali.*
Gothorum, & quidem ad illius nomen *Guthos* seu *Gynthingos*. Ne vero hæc provinciæ
acquisitæ unquam ab invicem separarentur. Judicem *Guthi* eis tesseram militarem au-
reum draconem in minio tribuisse, quem situs provinciæ repræsentare videatur. *Van-*
dalos seu *Vindos* quidem etiam usos in insignibus simili verme alato, non nihil ta-
men immutato. Verum tamen *Vandalorum* symbolum esse caput *bulalum*, quod
nunc quoque in scuto *Megapolitano* comparet. Quod jus ad regnum hoc spectet,
Voldemarum ad *Daniam* reduxisse regnum *Vandalicum*, cum *Metas* ad *Fridericum*
Augustum profectus cum eo fadus percussisset, & ab eo regnum hoc susceperet. Ast
ante hanc jam pater ejus *Canutus* non modo *Ducatum* suum *Slesvicensem* expulsis
Saxonibus liberaverat, sed & *Slavorum* terras occupaverat, captis *Pribislo* & *Nico-*
loti principibus eorum; unde quod occupavimus dicere, à *Lothario II.* Imperatore
1128: Rex Vinidorum seu *Vandalorum* creatus & coronatus est. Sequenti tempore in *Gotho-*
figillis *Erici Glippingii* & *Erici Menvedii* regni *Sclavorum* mentionem nomini regni *eo & du-*
Danici additum videbimus proximo numero. Porro alibi quoque legas, *Gothis* tri- *plex sym-*
butum fuisse aliquando draconem. Ita de veteri symbolo *Gothorum* duplici *M. loh.*
Fraxineus apud *Cyriac. Spangenb. Adelp. P. 2. L. 12. c. 35. p. 319.*

Mollia tunc at avis ducentibus otia Gothis

Vexillum effigiem mitis habebat ovis.

*Sin vero in populos Mars tristem accenderat iram,
Horrida flammivomi signa draconis erant.*

Confirmat illud etiam Job. Loccen. antiq. Svec. Goth. L. 3. c. 2. p. 120. 121. In vexillis suis olim Gothi præter alia circumtulērunt tempore belli imaginem draconis contorti & alati (textilis anguis dicitur Sidonio in Panegyri.) in pace agni figuram. Hujus rei clarum facit testimonium insigne illud monumentum, quod in urbe Thuringia Gotha à Gothis ita dicta, repertum, olim veteri istic turri affixum, deinde illa destructa in vestibulo curiæ positum fuit, una cum versibus Germanicis, teste Heidero in Orationibus suis, quorum versuum sententiam his expressi versibus Latinis:

*Quando vetusta urbis turris destructa Gothana,
inventum est isthinc insigne agni atque draconis.
Agni insigne Gothi gestarum tempore pacis,
tempore sed belli contra hostem insigne draconis.*

Hoc egregium monumentum significabat, in armis Gothos formidabiles, in hostem acres ac strenuos, domi erga suos lenes ac tractabiles, erga deditos atque devictos placabiles mites & humanos esse. Idem in suis Gothis prædicat Joannes Magnus hist. Svec. c. 41. Gothi non secus ac agni domi conversantur, foris autem & contra hostes leonum ferociam imitantur.

Tres coronæ.

§. v 11. Inferior scuti pars, duo siterum quadrantes, quadripertitos, exhibet. Anterior, qui totius scuti est quintus, in prima area carulea (Hæping. de jur. insign. c. 6. p. 3. §. 5. p. 314. rubeam per errorem vocat) tres coronas aureas refert. Audiamus iterum Poëtam:

*Florentemque trium regnorum fulgida glaucis
In clypeis unit terna corona statum.*

Unio trium regnorum.

Aliqui Sveciam notari volunt, nonnulli tres Gothicas provincias, Scaniam, Hallandiam, Blekingiam: Alii (ita Hæping. de jur. insign. c. 6. p. 3. cl. 5. §. 2. n. 530.) quod Norvegia, Dania & provincialis Gothia, Hallandia, Blekingia & Schoniam imperet: sed Elverfeldio & Pontano tutius adhibetur fides, qui unionem trium regnorum, nempe Dania, Svecia & Norvegia designari perhibent. Svibdagerus, ut §. 3. occupavimus dicere, prius traditur fuisse, qui tria hæc regna possideret: qui verò ob hanc causam originem trium coronarum ad ipsum referunt, nescio quam certa fide id faciant. Vptonus de milit. offic. p. 128. Svenoni & filiis, qui in Anglia regnarunt, tres coronas tribuit, sed aurea in scuto rubente, & ut altera alteri incumberet. Verum si tres hujusmodi coronas usurpatis fuisse, & illis totidem regna significari concedatur, non tamen alia quam Dania, Anglia & Norvegia illa fuerint, quod vero concernit trium regnorum septentrionalium unionem, ista areola significatam, à Margareta Regina est, quæ tribus regnis imperavit, atque tandem effecit generalibus regnorum comitiis Calmaria habitis, ut decerneretur (verbis utar Pontani rer. Dan. L. 9. p. 528. unanimi omni procerum voce, ut uno sub Rege, unoque Domino tria regna in perpetuum essent agerentque. Nec fas esset regnorum uni, regem assumere eligereve, nisi unanimi regnorum singulorum suffragio. Hæc fœderatio An. 1397. (vidi annum 1388. ab aliis exprimi) celebrata, ipso die Margareta virginis, jussuque ut hac unione discordia omnes ceteraque regnorum atque indigenarum odia sublata, sopitaque, nec unquam regnorum alterum in alterum insurgeret, aut bello occasiones præberet. Verum enim vero hæc fœderatio paci atque unitati inter regna stabilienda instituta dissidiorum tamen ac belli inter Danos Svecosque occasio identidem extitit, & alteri alteris objecerunt, quod pactis his non steterent. De ipsis tribus coronis inter duo hæc regnalis fuit, sed demum terminata Anno 1570. pace Stetinensi: Cujus ille articulus (verbis Thuani L. 47. p. 807.) trium coronarum insignia, quæ uterque Rex pro suis vindicat, utrique usurpare jus sit: Dum lis Cesaris, Augusti Saxonis Septemviri, Julii Brunsvicii, Brandenburgici Septemviri, & Georgii Johannis Palatini, in quos partes compromittere tenebuntur, arbitrio decidatur. An ex eo tempore lis decisa sit, mihi non constat. Sed in pacificatione 1613. inter Christianum IV. & Gustavum Adolphum Reges, cum prius Sveci unam coronarum eximi postulassent (quod non nisi Dania & Norvegia coherent) vel alio colore pingi vellent, usus denovo utrique regum servatus est. Ita nunc quoque uterque Rex hoc utitur emblemate, licet diversa explicatione. His illud addi debet, quod etiam ante illam regnorum unionem aliquibus Dania regibus coronarum usus fuerit familiaris: ita

Vetustior coronarum usu.

extat sigillum Erici Glippingii regis 1272. quo exprimitur regia scamno insidens imago, dextra sceptrum læva elevatum globum mundi indicem superposita cruce

tenens, capite gestans coronam duas autem alias lateribus appositas habens: Literæ peribolo inscribuntur: † ERICUS DEI GRATIA DANORUM SCLAVORUMQUE REGIS. Iterum 1288. Regis *Erici Menved* illud sigillum visitur, cum inscriptione: † SECRETUM ERICI DEI GRATIA DANORUM SCLAVORUMQUE REGIS. Regis vero eadem figura est, coronas duas juxta se, tertiam vero capiti impositam habentis. *Valdemari IV.* Regis scutum cruci inscribit novem coronas. Quæ notasse historiarum studiosos juvat.

§. VIII. Proximus laterculus *rubeus agnem Paschalem* a continet *candidum*, gestan-
tem ex cruce aurea pendens vexillum argenteum, cruce rubea insignitum, seu potius
ut apud *Pontanum* est, vexillum rubeum cum candida cruce: quæ eo refert narrationem

§. I. De hujus & alterius quadre significatione ita *Elversfeldius*:

*Piscibus Islandi gaudent: Gottlandia summe
parta refert agno Christo trophæa tuo.*

Gothlandia seu *Gutlandia* insula maris Baltici, aliis etiam *Gothia* appellatur, in longitu-
dine miliaria circiter octodecim, in latitudine haud ultra quinque patet. Eam ajunt
primum à *Guthi* Judicis sexti Jutarum filio *Thielvaro* circa annum 607. post diluvium
occupatum esse: cum enim pater hunc cum insigni multitudine Jutarum & Cimbrorum
emississet, eum in *Bornholmiam* invenisse & occupasse, inde hanc insulam, quam à
patris nomine *Guthlandiam* dixerit: dedisse vero insulæ militarem tesseram agnum *A-*
malon cum *candidum* in minio, supra illum collocato *lilio*; cum vero Christiana religio
loco paganismi introducta esset, substitutum esse agnum Paschalem cum vexillo cru-
cem impressam referente. Unde vero Gothis agnus, conf. paulo ante n. 6. Porro insula
modo Svecis, modo Danis, sed ut plurimum hisce subjecta fuit. Olim regem habuisse
eo constat, quod *Vnguinus*, quem *Haldanus* Rex Danie heredem scripsit, à *Pontano* *Rer.* Ad Sve-
Dan. L. 1. pag. 20. *Gottlandia* regulus, ab aliis *Gothia* Rex appellatur. In *Pace Steitinen-*
si (*Thuan* L. 47. p. 808) Svecia omnem in hanc insulam prætensionem abdicat: Ve-
rum pace *Bromsebroensi* Svecia iterum juncta est Urbs insulæ primaria *Visbia* emporiū
quondam celeberrimum fuit, & pro insigni utitur eodem agno Paschali cum cruce &
vexillo, in cujus ambitu scriptum: *Agnus DEI, qui tollis peccata mundi miserere nobis.*
Et da eternam pacem temporibus nostris. *P. Bert. com. rer. Germ.* L. 3. p. 713. Porro
quæ de maritimis negotiis insulæ *Gothlandia* habitatoribus placuerunt, tantum in se habent
aquitatis, tum prudentia, ut omnes Oceani accolæ eo non tanquam proprio, sed velut gen-
tium Jure utantur. *H. Grot.* in proleg. ad Hist. Goth. p. 64. *Legesma-
ritimæ
Gottlandi-
cæ,*

§. IX. Tertia quadrantis hujus dextri areola, quæ infimi ordinis prima est, *minio*
tingitur, & figuram continet, de qua non omnes idem sentiunt: *Chiff.* Eq. A. V. n. 160
ita enunciat, tres ocelli flores, totidemque urtica folia argentea, triangulariter coeuntia in
corde laterculi coccinei, scutulo argenteo impresso. *De gueules à trois ocillets & trois fucilles
d'orties d'argent, mis en triangle au cœur de l'escu, qui est chargé d'un petit écusson d'ar-
gent.* Ast adversarii sui *Ioh. Ferrandi* censuram neque hic effugere potuit, utpote qui
Epist. pro lil. p. 109. solam urticam agnoscit, ocelli floribus expungi jussis, neque in
hoc, ut arbitror, injuria contradicit *Ferrandus*. Ut tamen *Chifflet* non hæc dicatur fin-
xisse, sed pictorum, figuras scutarias mirum sæpe in modum pro suo arbitrato alteranti
um, perierit error adscribatur. Si enim consules *Wap.* P. 2. p. 18. *Schauenburgicum*
scutum, quod cum *Holsatrico* deigmate idem esse debet, ita repræsentatur, ut in medio
sit parmula & quidem rhombis rubeis & ceruleis referra, adjectis tribus ocelli flori-
bus vel floris foliis aureis, tribus urtica foliis argenteis, ut illi urtica foliis, hæc elavis
substituta agnoscat: ex quo *Chiffletius*, vel qui illi prævivere, errorem suum hause-
runt. Cum autem *Ferrandus* illos etiam carpit, qui urtica folio clavos addunt, non æque
omnes habebit sibi adsti Pulantes. Nam non modo species, qua figura hæc pingi solet,
clavos refert, sed & consentit traditio. Interim potissimum *deirymæ* hujus laterculi est
ipsum folium urticae, clavi accessorium. Audiamus iterum *Elversfeldium*:

Quid tamen in rubro candens urtica? vetustas

contulit, inculti stirps erat illa soli.

Et aliter: *Holsatiam mineos candens urtica per agros.*

Stormaria cygnum fulva corona decet.

Poeta illud his verbis respicit, quod apud *Spangenb.* traditur, *Adolphum I.* cum
Schauen-

*Gottlan-
dia.*

*Unde a
gnus?*

*Ad Sve-
cos trans-
fertur.
Wisbia.*

*Legesma-
ritimæ
Gottlandi-
cæ,*

*Holsatia.
Urtica
an ocelli
flores,*

*Clavi ex
passione
Urticæ
ratio.*

Scutu-
lum me-
dium.
Holsatiae
significa-
tio.

Comites.

Ditiones
ad Danos

Ducatus
axioina

Schauenburgum in monte *Nesselberg* seu *Nettelberg* condidisset, omisso caruleo, quo antea usus fuerit, leone, ab Imperatore urtica hoc folium, quod memoriam loci urticis antea confiti servaret, accepisse. Aliam tamen rationem *Danckvverth.* in *Holsat. L. 3. c. 2. p. 182.* ex conjectura sua in medium assert: *Meine Muthmassung ist/ daß Graf Adolph der Dritte/ nachdem er ganz Holslein/ Dietmarsen mitgerech- net/ einbekommen/ hatte von der Figur des Landes Holslein/ die einem auf der spizen stehenden Nesselblat ähnlich (also/ daß die zwey Häupter in Wagren und Dietmarsen/ die ander und dritte Spitze machen/) das Wappen eines Nesselblats/ und bald darauf die drey Nägel/ vielleicht von Kaiser Friedrich dem ersten / mit dem er in das gelobte Land gezogen / (quod 1189. factum est) oder auch von den Bischöffen fürs vor dem andern Zug in Palästina erlangt. Hoc etiam allegat ex Meibomii NN. ad Herm. *Lehrbeck* / urticae foliis tres adjici clavos, quales in passione Christi usurpatos credimus. Ubi figura hujus tesserae accuratius picta videbatur, tribus foliis urticae & clavis medium inferebatur scutulum, cujus etiam *Chifflet.* superius mentionem fecit, sed sectum, superiori parte argentea inferiori rubea.*

§. x. *Urtica* hac in regio scuto *Holsatiam* notat: quamvis memoratus *Danckvverth* ipse l. cit. vix definire audeat, *Schauenburgici* Comitatus, an *Holsatiae* prius insignia ista fuerint, atque ita uter ab altero acceperit? Ceterum quod *Holsatiam* concernit, ejus emblemata in scuto Danico visitur, non ex eo, quia aliquando *Nordalbingia* regibus *Daniae* paruit (qua de re consuli potest *Herm. Conring. de sinib. Imp. Germ. c. 16. p. 232. seq.*) sed alio titulo *Adolfum II.* ex *Schauenburgicis* Comitem *Lotharius II.* Imperator *Holsatiae*, postquam *Bilingiorum*, qui *Saxoniae* imperaverant, familia defecisset, Comitis elogio praefecit. Contra hujus nepotem *Adolphum III.* alium Comitem *Holsatiae* constituit, & vasallum fecit, *Henricum C. de Badewidi* *Albertus Brandenburgicus* Marchio, neque tamen possessione de juri *Schauenburgici* potuere. Cum vero *Adolfus* extinctus esset, vidua *Henrico C. Orlamundano* nupsit, qui ex eo Gubernator *Holsatiae*, ut & ejus filius *Albertus* aliquando *Holsatiae* Comitis titulum gessit. Sub *Adolfo IV.* tertii filio, in eo erat, ut excideret familia ditione avita: illum enim & *Henricus* leo comitatu exiit, & postea *Waldemar* *Daniae* Rex captum juri suo renunciare coegit. Verum filius ejus *Adolfus V.* revocatus à subditis sua recepit, & armis vindicavit. Hic pater duorum fuit filiorum, quorum *Joannes Wag- riam*, *Gerhardus* reliqua obtinuit. Illius mascula posteritas in tertia generatione defecit, atque ita hereditas ad agnatos relapsa est. *Gerhardus* iterum duos habuit filios, *Henricum* & *Gerhardum*. Ex his *Gerhardus Schauenburgicum* comitatum nactus, in *Holsatia* praeter *Pinnebergensem* ditionem nihil tenuit: *Henricus* autem reliquam omnem ditionem. Ex hujus posteris ultimus fuit *Adolfus*, *Gerhardi* primi ex hac gente *Slesvicensium Ducis* filius, qui 1459. satis concessit, & heredem habuit ex sorore nepotem *Christianum Oldenburgicum* & (ad quod avunculi, qui ipse sceptrum oblatum recusaverat, commendatio plurimum contulerat) *Daniae Regem*. Non vero sine controversia illa fuit hereditas, agnato *Ottone*, qui ex *Schauenburgica* linea supet- rat, jus suum in *Holsatiam* persequente. Quis exitus controversiae, ita enarrat *Alb. Cranz. Saxon. L. II. p. 309.* *Proceres Holsatorum* sui fecere arbitrii quem vellent *Domini- num*, elegeruntque *Regem Daniae*, ut fieret Comes *Holsatiae*, data ingenti pecunia *Ottoni*, qui juri suo renunciaret: praesertim assentiente feudi *Domino Episcopo Lubecensi*, qui comitatum illum imperiali dono solet concedere, ut verus & directus feudi Dominus. Paulo aliter *Ioh. Meursius hist. Dan. L. I. p. 32.* Cum nec quicquam aliquoties convenissent, & jura suum Rex tueri armis velle praeseferret: tandem opera potissimum *Arnoldi Episcopi Lube- censis*, cui pro *Cesare* conferendi jus competeret, Comitatu *Christianus* Rex donatur: Cum *Othone* prius Comitem, filiosque 43000. aureorum per solutis, ut juri suo renunciarent, induxisset. Inde etiam *Gerhardo* ac *Mauritio* fratribus suis, de successione illa pari jure contendentibus, altera 40000. se pollicitus daturum, plene denique sibi universum acquirit anno 1460. Cum non illico solveretur pecunia, *Gerhardus* aliquoties *Holsatiam* invasit, semper tamen res composita, & frater à rege, quam meruisse videbatur, mitius habitus est. Inde 1474. novum decus *Holsatiae* accessit, de quo iterum *Meursius p. 52.* Rex inter viam Imperatorem *Fridericum III.* adit, *Rotenburgi* tunc agentem, a quo exceptus honorifice & pro regis tam potentis dignitate, post sermonem de regnum suo.

gentem admodum ferocem, finitimis gravem, nulli Principi subjectam, & libertate usurpata insolentem. Eam sibi, quando non sit è republica, populum sine Principe agere, subjici petit: tum Holsatiae ac Stormaria Comitatum, ac Diethmarsia regionem in Ducatum commutari. Nec gravatus Imperator, annuit amici regis postulatis, & extincto vetere Comitatus titulo, ac Ducatu ex tribus illis ditionibus uno facto, regi hunc, solemnem in talibus more, confert: literisque in remissam requisitis domum firmat. Ex eo tempore Ducatus axiomam servatum, & Reges sequentes & agnati (de quo infra n. 30.) ditiones inter se tam divisas, nec non tanquam Principes & membra imperii, inter reliquos Principes suum locum tenuerunt.

§. XI. Holsatiam excipit, quæ illius generaliori nomine saepe simul comprehenditur, Stormaria, denotata proximo laterculo, qui rubeus cycnum argenteum pedibus nigris, cujus collo inserta aurea corona conspicitur (Pontanus dicit cervicem coronatum) defert. Figuræ rationem aliqui dant, quia magnam partem ad Albim sita provincia palustris sit. (conf. Pontan. Chorogr. Dan. p. 666.) De hoc ita Poëta:

Candidus exili juncto diademate collo

In mineis chypei sedibus extat olor.

Porro eosdem semper cum Holsatia Comites Stormaria habuit; initio seculi non principio Udonem de Meyendorf, & ejus posteros; post hos in Saxonia Ducum, quos à Bilingio satore cognominant, potestate iterum uterque comitatus hæsit, & plerumque Ducis frater illos rexit. Demum in Scauenburgicam familiam delapsus uterque, quæ ibi facta expertus sit, ex priori §. constat Porro an Stormaria olore hoc antiquitus usafit, asseverare non ausim, cum nec in Schauenburgicis insignibus ejus sit vestigium, nec Hamburgum (in Stormaria, non Holsatia proprie dicta, sita urbs) insignibus propriis illius avis sed urticæ figuram adjiciat: In qua urtica Domus Holsatica juris in urbem sui nonnullum indicium quærit. (conf. Thuan. L. 47. p. 804.) Itaque ab aliquot seculis demum, & à familia, quæ nunc imperat, cycnum hunc ut Stormariæ esse assumptum, si liceat, conjicio: forte tunc cum ab Imperatore dignitas Ducalis collata est. Primum vero Holsatorum, qui se Stormariæ Dominum inscribi voluerit, lego fuisse Henricum Osnabrugensem electum apud Pontan. R. Dan. L. 9. p. 565. Porro præter Stormariam etiam Vagria Holsatiæ latius dictæ provinciis annumeratur. Sed de hac Elverveld. de Holsat. cl. 1. Nulla de hac provincia Principes Holsati usurpant, caput tamen bubalum, cum Obotritorum olim sub potestate fuerit, ipsi assignatur. Et versu:

Hæc sed Obotritis olim subjecta superbis,

Frontis habet torvi signatremenda bovis.

Addit Pontanus Chorogr. Dan. p. 668. Nec aliud fuisse Cimbris vetustissimis, cum Italiam invaderent, gentilitia imaginis loco, Plutarchus autor est, illud insuper adjiciens, caput illud tauri, atrum in solo croceo locatum fuisse.

§. XII. Quadrans ultimus iterum quadripartitus Slesvicense, Islandicum, Oldenburgicum, & Delmenhorstense insignia exhibet. Prima areola aurea duos leones gradientes caruleos continet. Elverfeldius ita exprimit:

Exhibet in chypeo geminus flavente Ducatus

Fortia Slesvigæ carulus arma leo.

Et expressis simul limitibus:

Regia Slesvigæ signat Coldinga Ducatum,

Eidora quem refluens turbidus ambit aquis.

Fertilis Anglorum per tesqua virentia terra

Claudatur excellens amne. Livolde, tuo.

Illius in crocea duplices tellure leones

Fortia caruleis signa coloris erunt.

Quia leones duos etiam Normannia Duces gestarunt, Danckvverth de Holsat. L. 2. c. 3. p. 74 concludit, eandem cum Slesvicensi fuisse familiam, de quo ipse viderit. Aliqui credunt, Slesvicenses hos leones duos jam ante ann. mundi 1960. cognitos fuisse. Nescio annon probabilius sit, cum tres ejusmodi leones Daniæ emblemata sint, à Slesvicensibus Ducibus duos gestos, cum illi Regii sanguinis fuerint. Quod genus discerniculi Patre 1. c. 8. notavimus. Conjuncturam juvat historia, nam hic Slesvicensis (seu

utriusque etiam vocitatum fuisse ex fœderis formula apud Pontan. *Rer. Dan. L. 7. pag. 439.* videre est, Jutia vel Jutia Australis apud eund. *L. 6. p. 317.*) Ducatus (antea enim Imperator tibi *Marchionatum* constituerat excursionibus Danorum cohibendis, sed cum sustulere Dani. vid. *Cranz. Dan. L. 4. p. 81. 82.*) initio in regia familia habuit. Primus mihi succurrit *Canutus* Erici Eigodi filius, quem Slesvicensi hoc Ducatu à Nicolao Rege donatum fuisse, memorat *Pontan. Rer. Dan. L. 5. p. 206.* Inde ejus filius *Valdemarus* summoto competitore, Ducatum obtinuit (p. 218.) Post partem filius ei *Canutus*, à fratre Rege Canuto impetravit (*L. 6. p. 281.*) Hic ipse filium Abelem Ducem designavit (p. 317.) Postea hac conditione inter Regem Christophorum atque Holsatos bellum compositum est, ut Rex liberis Abelis (fratris quondam sui) ubi ad annos pubertatis venissent, Slesvicensem Ducatum restitueret, atque ea præfectura eosdem ornaret. *L. 6. p. 340.* Id factum ita est, unde Slesvicensis Ducatus in Abelis posteris ad *Henricum* usque abnepotem, qui 1385. extinctus est, habuit. De eo tempore ita *Pontanus L. 7. p. 439.* *Istis temporibus Slesvicensis Ducatus, cum eum regne clientelarem haberi Duces atque eis sanguine juncti Holsati nollent, quod tamen Dania Reges sibi debere judicabant, veluti Eridis pomum ac contentionis perpetua seges materiaque fuit.* Cum in Henrico illa Ducum stirps defecisset, Rex *Olavus* annuente matre *Margareta*, in publicis regni comitiis Neoburgi sub festum D. Joannis, præsentibus regnorum suorum Episcopis aliquot, & regni proceribus pluribus, Gerharδο Henrici ferrei defuncti Holsatiae Comititis filio Ducatum eundem, derulit, ea scilicet lege, ut Regis ac regni Daniae beneficium agnosceret: eoque præstito promissaque fide vexillum illi de manu in manum pro more Rex tradidit, ipse Dux ac regni cliens declaratus est, universis qui aderant bonum factum acclamantibus. Fratres interim *Albertus* ac *Henricus* Comitum Holsatiae titulum retinere, nec ad Ducum dignitatem tum evecti sunt Pontani iterum verba fuerunt, *L. 8. p. 509.* Quæ postea, Gerharδο à *Dietmarsis* 1374. caso, ejus vidua & filiis cum Rege Dania ob feudum hoc, quod isti hereditarium esse volebant, hoc id non largiente, & feuda Dania ad vitam modo & gratiam concedi asseverante, controversia intercesserint, ut etiam armis ageretur, *L. 9. ejusdem auctoris pluribus enarratur, sed non omnia exscribam.* Imperator etiam *Sigismundus* electus arbiter pro rege & regno pronunciavit 1424. Demum 1435. transactio facta est inter Ericum Regem & Adolsum Ducem: qui iterum à Christophoro Rege 1440. feudum accepit per vexilli Ducalis exhibitionem, ac ad finem vitæ tenuit. Extincto *Adolfo*, *Ioh. Meurs. Hist. Dan. L. 1. p. 32.* inquit: *nullum omnino dubium fuisse, quin corona iterum Danica ipso jure jungeretur, & Alb. Cranzius Saxon. L. 11. p. 309.* Ducatus tum corona consolidatur; quod diu à regibus per multos labores erat quitum. Verum enimvero Christiano I. Rege mortuo inter filios de Slesvici atque ac Holsatiae Ducatu actum est, quos (ita idem *Meursius L. 2. pag. 61.* Ducatus jure sibi hereditario Christianus acquisiverat. Et holsati quidem arbitrabantur, æquum esse, ut quando Ioannes major natus Daniam & Sveciam obtineret, Friderico integri Ducatus cederent; Slesvicum quidem instar feudi, unde regno obnoxius deinceps foret: Holsatia vero ac Stormaria in regnorum tam insignium compensationem quandam. Regni autem proceres sic censebant, quando Ioannes duo regna non successionem certa, verum electione & fortuito teneret, non iniquum existimandum, ut *Fridericus* aut Norvegiæ sibi regnum totum sumeret, inque vicem integros Ducatus eos fratri traderet; aut si illud displiceret, facta distributione, quanta æquitate posset, sorte fratres inter se partirentur. In hanc demum sententiam itum est. Iterum inter *Friderici* hujus filios *Christianum III. Regem, Ioannem & Adolsum* 1544. partitio Ducatum instituta est. Joanne autem mortuo non nihil de successionem ejus disceptatum. Ex eo hucusque partem *Slesvicensis* Ducatus (in quem totum jam à longo tempore Imperio Romano-Germanico nullum jus fuisse, ipse juris alioqui Germani accerrimus vindex *Conring. de finib. Imp. Germ. c. 15.* largitur,) Regia familia, alteram Ducalis, quæ à sede principali *Gottorpina* vocatur, sed tanquam feudum Danicum usque ad *Rotschildensem* pacem, qua superioritas concessa, tenuere.

Islandia. §. XIII. Areola Slesvicensi proxima rubea Islandiam notat, eique signanda æsellum piscem argenteum auro coronatum deferit. Quali emblemate etiam urbs *Berg* Norvegiæ in sinistra scuti parte utitur apud *Haping.*

Atque loco capitis salpam diademagerentem

Portat hyperborei dona beata maris.

Islandia illa Arctoi moris insula, quæ Thule antiquorum agnoscenda sit nec ne, inter doctos disceptatur, à Norvegis exulibus primum habitata esse fertur. Detecta à pirata Norvego Madoder tempore Norvegiæ regis Haraldî Haarfager, dicta ab eo Sneeland: Inde iterum à Gardo Glumson, à quo dicta Gardenholm. Postea à rege Haraldò eò missi Flocke, Heriolf, Torolf & Faxæ 872. Ex quibus Flocke beneficio corvico delatus est. Torolfus iterum, qui regionem laudaverat, cum universa familia & frequentia colonia iussus eò abivit. Extat de Islandicæ gentis primordiis & veteri re publica (quæ Aristocratica fuit) tractatus Arngrini Jona, qui ipse Islandus fuit. Cum Norvegiæ regno in potestatem Danorum hanc insulam devenisse, arbitror: Nunc per præfectum regium gubernatur. Tessera autem hac primum uti cepit 1380. Margareta regina: quia ex illo piscium genere optimi circa hanc insulam & copiosissimi capiuntur: quæ coronæ ratio esse potest.

§. XIV. Sequitur Oldenburgica area, quæ scuti totius penultima est, aurea nempe Olden-
per rubeas duas fascias continens: Alii Delmenhorstium his trabibus notari; Olden-
burgum autem cruce signari existimant. Ita certe Elverfeldius & Pontanus:

Celsa trabes gemini pingit Delmenhorsta coloris:

Oldenburgicam crux velut (vehit) alba domum.

Ac iterum:

Oldenburgica crux candida stirpis acerbæ

Immemores Christi nos vetat esse crucis.

Picta trabum facies gemino distincta colore,

Delmenhorsta Comitum stemmata prisca notat.

Sed Hamelmannus ipse scriptor Oldenburgicus, trabes Oldenburgo, Delmenhorstio crucem assignat. Ei suffragatur series laterculorum, si titulo conferatur: & quod Furstenbergia nobilis Westphaliæ familia (vid. Bapenb. P. 2. p. 197. conf. supra quæ ego de hac gente L. 3. c. 25. n. 21.) idem *divinus* fascias nempe gestans, aliquam cum Oldenburgicis agnationem evincere studuit apud Haping. de jur. inf. c. 13. n. 44. Porro Oldenburgicis Julii Cæsaris tempore caput virgineum pro signo fuisse, à Carolo M. autem datam crucem ferunt, quibus fingere volupe est. Nec tamen verior fuerit illa Hamelman. sententia apud Haping. de jur. inf. c. 6. P. 7. p. 374. quod olim scutum quadripartitum fuerit, ita ut primus & quartus laterculus equum candidum, secundus & tertius leonem dimidiatum referret: sed quod symbola ab Henrico Aucupe sint immutata, ut leoni substitueretur crux, in argumentum, quod æque ac Flandriæ, Tirolis, Ferrariæ Comites, Imperii & fidei esse debeant defensores. Tum quia Imperii sint Architecti, ac per Frisiam hinc inde extruxerint arces & pontes, trabes datas esse. Aliorum iridem ratio forte non plus ex vero trahit, quod Fridericus, filius Hunnonis Oldenburgici, cum pater conjurationis in Henricum IV. Imperatorem postulatus & ad leonem condemnatus esset, pro eo certamine ferino defunctus, victor leonis, ab Imperatore acceperit fascias, quas Henricus tincto in leonis sanguinem digito pinxit. Haping. de jur. inf. c. 6. P. 7. p. 374. Porro Oldenburgicorum Comitum stirps traditione communi eæ Witikindi Saxonis posteris, & nominatim Ringelheimii Comitibus deducitur. Prima eorum linea, in qua celebris Otto, cui argenteum inauratum cornu, quod adhuc ostenditur, à spectro oblatum, defecit in Friderico Hunonis gloriosi filio, cujus modo mentionem fecimus. Hereditatem ejus postulabat agnatus proximus Milo Alvelschia Comes, sed spe suæ excidit, ad successionem ex testamento Friderici vocato hujus amitimo Elimaro Hajonis Frisii Dn. in Potenburg & Mommenburg filio, qui ipse etiam agnatus, sed pluribus gradibus intercedentibus, fuisse fertur. Ab Elimaro reliqui Oldenburgici, in quibus vere lineæ Wildeshusana & Bruckhusina extinctæ citius. In primis celebris fuit Theodoricus cognomento Fortunatus, ad quem Comitatus Oldenburgicus & Delmenhorstianus integri delapsi, & à secunda uxore ejus filius jus in Slesvicensem & Golsaticum Ducatus. Hi tres fuere Christianus I. Daniæ Rex, regum successorum & Ducum Holsatiæ sator, Mauritius, cujus filius Iacobus celebs vitam clausit & Gerhardus sequentium Oldenburgicorum

pater. Comitatus vero Oldenburgicus in divisione huic obtigit, atque ita ad ultimum usque in posterorum fuit potestate. Reges vero Daniæ & Duces Holsatiæ utpote agnati non minus notam hanc suis in clypeis servarunt: & extincto 1667. Comitum ultimo *Antonio Gunthero* successio ad Regem pariter atque Holsaticam domum, non tamen sine disceptatione inter lineas, delata est. Licet enim *Christianus I.* pro se & posteris Comitibus renunciasset, 1571. novum jus familiæ acquisitum est, cum *Adolpho Holsatiæ Duci*, ejus fratri ac regi fratris filio in Spirenſibus Comitibus *Maximilianus II. Augustus* ultro expectativam, si Oldenburgicam stirpem extingui contingeret, atque ita feuda imperio aperirentur, offerret & conferret.

Delmenhorſt

Comites

Ad Bremenſes

Recuperata Oldenburg.

Sessio Svecorum.

Dietmarſiæ Do. mini.

§. vx. Ultima quadra *œrulea*, *crucem in imo speculatam auream* seu potius *rubea argenteam* (uti à regia linea usurpari vidi, nam in Holsaticis scutis illa tinctura ex cyano & auro servatur) continet. Quod aliqui *Oldenburgum* hac cruce notari velint, §. proximo diximus. Absurdi vero sunt, qui *Juthiam* designari autumant, absque ulla ratione: & quidem si *Jutiæ* hoc *ſignum* esset, hic non ei deberetur locus. Significatio autem genuina est *Delmenhorſti* Comitatus. Hic contiguus Oldenburgico nomen à castro habet, quod 1247. ad *Delmam* fluvium *Otto Comes Oldenburgicus* condidit, & ibi *Otto* ejus ex fratre nepos 1253. *Canonicorum Collegium* instituit, tum 1270. civitatis jus concessit. Hic fratris *Joannis* filios *Joannem* & *Christianum* heredes scripsit, qui communi regimine ditionibus præfuere, donec 1334. divisione instituta illi *Oldenburgum*, huic *Delmenhorſtum* cessit. Eorum filii *Conradus Oldenburgicus* & *Otto Delmenhorſtius* 1360. de non alienando pactum inierunt: sed qui *Ottonis* fratre *Christiano* natus est *Otto V.* sua *Capitulo Bremensi* oppignoravit, demum 1414. feudo obstrinxit hac conditione, ut si filius debitum 6000. marcarum *Bremensium* exsolvere non posset, à *Capitulo Archiepiscopus* eligeretur, & dominium *Delmenhorſtii* *Archiepiscopatu* accresceret. Filius *Nicolaus* *Archiepiscopus* electus est, sed ea dignitate ob debitorum onus iterum cessit, ac dein patris ac propriam donationem, postquam de pactis familiæ hereditariis edoctus fuisset, revocavit, & agnato atque affini *Theodorico Comiti Oldenburgico* Comitatum adhuc vivus addixit. Cum dein inter istius filios *Mauritius Delmenhorſtum* nactus esset, hoc defuncto *Henricus Schvvarzeburgicus* *Administrator* *Bremensis* & *Episcopus Monasteriensis*, cujus autoritate prius, quæ *Mauritio* & *Gerhardo* fuerant dissensiones, erant compositæ, bello *Gerhardum*, qui *Mauritii* liberorum erat tutor, aggreditur, & demum 1482. *Delmenhorſtum* fame in potestatem ridigit. *Gerhardi* filii deinceps vi, ut ei *Delmenhorſtum* cederent, coacti sunt: ita *Henricus* *Monasterienſi* *Episcopatu* junxit. 1538. *Antonius Oldenburgicus* Comes & fratres avitam possessionem à *Monasteriensibus* repetierunt, obtento priori anno à *Camera Spirensi* mandato restitutorio. Inde bellum, sed iterum compositum, & ut juri res committeretur à mediatoribus injunctum. Demum 1547. vi sua recuperavit *Antonius*. Unde 1566. cum *Rex Daniæ* & *Holsatiæ Duces*, ut agnati, Comitatum *Oldenburgici* & *Delmenhorſtani* feuda ab *Imperatore* simul requirerent, hic *C. Delmenhorſtanum* Comitatum recens acquisitum haberi voluit: sed frustra obnitente *Comite* expectativa *Holsaticæ* domui concessa est. Inter ejus filios *Joannes Oldenburgium*, *Antonius Delmenhorſtanum* Comitatum nactus est; hujus filius *Christianus* 1647. heredem habuit patruelem *Antonium Guntherum*, qui 1667. moriens Comitatus suos *Daniæ Regis* & *Holsatiæ* reliquit. Porro 1660. in pace *Rothſchildenſi* *Rex Sveciæ* juri suo, quod ratione *Archiepiscopatus Bremensis* in pace *Osnabrugensi* in Comitatum *Delmenhorſtium* vel *Dietmarſiam* prætereundum posset, omnino renunciavit *Daniæ* & *Holsatorum* bono. *Monasterienses* autem ob *Delmenhorſti* occupationem litem *Spiræ* proſecuti sunt, sed 1670. 21. Oct. ab actione intentata spoli *Holsaticæ* domus omnino absoluta & lis terminata est.

§. xvi. Unica superest parmula, quæ toti imponitur *rubea cataphractum aureo thorace equo albo*, cujus instructus *niger*, insidentem & stricto gladio minentem continet. Hac *Dietmarſia* notatur. *Elverfeldius* ita:

Ense quid educto cataphractus? Marte rebelles

Holsatia victos denotat esse viros.

Dietmarsiam hanc ob ortu Eidora flumen, ab occasu Oceanus Britannicus, ab Aquilone fossa & aggeres, à meridie Albis cingunt. Initio *Comites* eum rexere, quos tamen plerosque male habuerunt feroces populi: Unde tandem *Hartvicius Rudolphi Marchionis*, quem cum filio trucidarant, ipsaque istius conjugem *Valpurgim* naribus & auribus inhonesto vulnere mutilatam, in profluentem abjecerant, frater & heres, ea immanitate percussus, accepta compensationis titulo Stadensi ditione jus omne in *Dietmarsiam* suum *Bremensi* antistiti resignavit. Hinc ab *Henrico Leone* etiam subacta est: sed ab eo iterum tempore non semel Dominos mutarunt, nullius patientes. Inprimis sæpius cum *Holsatis*, jus antiquum subinde repetituris, pugnarum, & datæ acceptæque clades. Ubi vero *Christianus I.* Danicæ Rex successionem *Holsatiæ* adeptus est, eamque (conf. n. 10.) *Ducatus*, non jam *Comitatus*, titulo beneficio *Friderici III.* Cæsaris acceperat, (Meursius Hist. Dan. L. 2. pag. 91. terram nulli Domino subjectam, sed *Ecclesiæ Bremensis*, si quandoque urgeretur, *Dominatum* prætendentem, & à multis ante seculis *Dania* regibus, quibus subdita olim fuerat, rebellantem, ab Imperatore donatam asserit.) *Dietmarsii* *Holsatiæ* ambitu si nul comprehensi potentiorum experti sunt adversarium. Evocati tamen ut in verba Christiani jurarent 1474. illi antiquiorem *Bremensi* antistiti olim datam causati fidem recitaverunt. conf. *Albert. Cranz. Sax. L. 12. c. 12. p. 317. & Dan. L. 8. c. 38. pag. 196* Filius *Ioannes* ipso seculari anno 1500. vi eos ad obsequium perducere conatus, sed expeditione in eos suscepta cladem gravissimam perpeffus est. Unde iterum genti usus libertatis suæ ad annum usque 1559. quo à Rege *Friderico II.* atque *Ioanne & Adolfo* *Holsatiæ* Ducibus bellum in eos susceptum, & *Ioanne Ranzovio* summo rerum præfecto intra unius fere mensis spatium confectum est, *Dietmarsii* ut se imperio eorum submitterent vi adactis (conf. de hisce omnibus *Thuan. L. 12. p. m. 979 seq.* & qui peculiari commentario bellum *Dietmarsicum* 1569. descripsit, *Christianum Cilicium Cimbrum*.) Ex quo tempore in obsequio mansere, & sicuti reliqua *Holsatia* divisa est, hujus quoque provinciæ pars Regi pars *Gottorpinæ* domui adscripta ab utrisque regitur. Pace *Danica* 1660. Rex *Sveciæ* itidem renunciavit omni juri, quod ratione *Bremensis Archiepiscopatus*, in *Ducatum* conversi, in *Dietmarsiam* æque ac *Delmenhorstum* haberet vel prætendere posset, quod §. proximo allegavimus. Porro demum post hanc victoriam provinciæ istud emblemata datum esse, & prius vel nullum habuisse vel id omisum, conjicio, non tantum ex recitatis *Elverfeldii* verbis, verum etiam quia *Christierni II.* scutum aliis symbolis insigne equite hoc caruit apud *Chifflet. E. A. V. n. 160.* Unde sub *Holsatiæ* nomine hanc etiam ditionem, cujus prætensionem abdicasse credendus non est, complexus fuerit.

§. XVII. Ita vidimus areas, quas regius clypeus defert: Circa quas illud etiam observandum, inferiorem seriem, quæ *Holsatiam*, *Stormariam*, *Oldenburgum* & *Delmenhorstum* designat, una cum *Dietmarsico* equite ditiones esse, quas Rex clientelari ab Imperio jure tenet, reliquas vero ob hoc superiori sede locatas *Daniæ* suæ proprio. In titulis etiam, illarum mentio has antecedit; omnium tamen, quod deinceps patebit, non exprimitur. Unde series omnium horum *δρυμῶν* in monetis argenteis exhibetur illa, ut mediam *Danicam* parmam stipent leo *Norvegicus*, corona *Scutula ditionum*, tres, (vides hic ordinem scuti non nihil variari) Leo *Gothicus*, draco *Sclavicus*, regio circumdara, agnus *Gotlandiæ*, piscis *Islandiæ*, leones *Slesvicenses*, urtica *Holsatica*, cygnus *Stormaria*, eques *Dietmarsia*, trabes *Oldenburgica*, crux *Delmenhorstana*. Post hanc parmulam medio inter eam & *Norvegicam* loco alia comparet, quam non alibi expressam vidi, & ob hoc colores exprimere, imo ne quidem figuram aliter quam quod avis sit, complicatis consistens alis, discernere possum, credo tamen esse aquilam *Osilia*, de qua n. 26. agemus.

§. XVIII. Quod sæpius imò plerumque contigit, scutum istud regium subinde crevit areolis, neque semper omnes illas continuit vel continere potuit. *Christierni II.* scutum à *Chiffletio* describi *Eq. A. V. num. 160.* aliquoties allegavi: Illius vero ista fuit dispositio, ut scutum coccineum crux argentea plana in quaternos quadran-

quadrantes angulares distingueret: illa serie, ut *Dania* primum, proximum *tres corona* (quas Chiffletius *Sveciam* interpretatur.) *Norvegia* tertium, ultimum *Slavia* impleant. Scuti majoris medio impressum aliud scutum quadripartitum representatur, in quo primam & quartam aream leones *Slesvicensis*, secundam *Holsatica* urtica, & tertiam *Stormaricus* cygnus occupabant: omnibus symbolis demum adjecta parmula aurea zona duplici coccinea exarata, qua *Delmenhorstum* notari ille credit: quo merito? Supra vidimus §. 14. Quæ vero ante familiam *Olfato Oldenburgicam* solio admotam clypei fuerit dispositio, hæcenus nullibi vidi, neque nisi aliunde edoctus conjecturas proprias venditare sustineo.

Corona
clausa,

§. XIX. Scuto huic si imponatur *corona*, clausa est, ex more hodiernorum regum universali. De quo P. 1. cap. 6. actum. Reclamat quidem *Lud. Guyon. T. 2. de divers. leçons L. 2. c. 26. alleg. Limn. lur. publ. addit. T. IV. ad 6, 6. p. 106.* & Regi *Daniæ*, quia sit *Imperii vassallus*, coronam clausam abjudicat, in regem non parum hoc suo asserto injurius. Si eo respicit, quia Rex *Daniæ* feuda *Imperii*, *Holsatica* nimirum & *Oldenburgica*, teneat, & eorum ratione obstrictus sit: absurdus etiam est: quis enim fando audivit, eo nomine imminui quæ aliunde est Majestatem, si eadem persona aliorum beneficiorum nomine obstringatur alii? vel quis *Hispaniæ* regi coronam clausam abjudicaverit, eo quod Medio ani & *Burgundicarum* ditionum vel aliarum ratione beneficiarius sit *Imperii*? Vel an regis sui coronam aliter effigendam credidisset *Guyon*, si *Alsatiæ*, & alia quæ *Monasteriensis* pace regno suo acquisivit, non pleno sed fiduciario jure accepisset? Si vero ipsius regni ratione *Danum Imperio* subicere velit, majestatem illius nimium violat. Si enim aliquando homagii vinculo *Dania* *Imperio* subiecta fuisset, de quo facto inter historicos controversatur, neque res plane expedita est, saltem à quingentis fere annis nexu illo clientelari solutam & pristinam suæ Majestatis libertatem servasse, accuratissimus jurium *Imperii* assertor *Herm. Conring. de finib. Imp. Germ. cap. 14. p. 220.* non diffiteretur, unde ex eo nullum *Guyoti* asserto præsidium. Porro vidi representari regiam coronam, ut quatuor semicirculis clauderetur, regii principis tribus, fratris regii duobus.

Regni nulli
subjecti
jus.

Apex.

§. XX. *Galea*, si quæ clypeo addatur, ex Chiffletio d. l. imponi deberent octo vexilla quadrata carulea, cruce argentea picta, hastis aureis, quatuor in dextram totidem in laevam conversa. Plumarium instructum idem auro & cyano tingit. Si vero addantur *Atlantes* scuto, illi viri sunt duo sylvestres.

Atlantes,

Ordo Elephantanti.

§. XXI. Adjicitur demum insigne *Ordinis equestris*, qui ab *elephanti* emblemate nomen accepit. De eo ita *Pontanus*:

*Turrigeri hæc celebres cingunt Elephantis honores,
Fama volans quorum tollitur aqua polo.*

Ordinem instituisse refertur *Christianus I. 1458.* *Lundæ* Metropoli *Scaniæ*, cum filius ejus *Joannes Christinæ* *Saxonicæ* Principem nuptiis sibi jungeret. Torques ita describitur à *Gallis*: *P. Paillet. vraye & parf. sc. des arm. voce ordre. p. 501. De croix ancrées & d'Elephans, au bout duquel estoit suspendu par trois chainettes une image de la vierge à demy corps tenant le petit IESVS, soutenue d'un croissant, & entouré de rayons de soleil faits en pointes & en ondes.* Quod videlicet constet alternatim crucibus anchoratis & elephantibus, ex torque tribus catenulis suspensa imagine virginis *Θεοτόκῃ* *Lunæ* bicorni insidentis, & in gremio filiolum foventis, radiis solaribus rectis & flexuosis circumdata. Hujus ratio, quia sub invocatione *B. Mariæ Virginis*, uti temporis superstitio habebat, ordo institutus. Loco crucium ancoratarum *calcaria* substituit supra §. 2. citatus *D. T. V. Y. Estats des emp. p. 1457.* Qui idem numum aureum, in quo eo representari *tres clavos* addit. Ita si res habeat, ratio ex §. 9. facile peteretur. Quo vero equites ornari solebant torques aureus, hunc in modum depingitur ab *Anselm. de la V. Mar. Pal. de l'honn. P. 2. c. 39. p. 161.* quod ex eo dependeat elephas aureus argenteo ornatus, dorso gestans turriculam argenteam lapidum juncturis atris, & insistentis terræ viridi & floridæ. Rationem, cur elephas symbolo huic adhibitus sit, memoratus *D. T. V. Y.* allegat, quia elephas inter feras proxime homini accedat, ornatus virtutum, fortitudinis militaris, prudentiæ, religionis, pietatis, clementiæ, quarum admoneri gestantes utile sit, imaginibus. Plura quæ illustrando huic argumento, in primis ex domesticis

domesticis Daniae scriptoribus, serviunt, haftenus non reperi. Neque etiam habeo, quae de recentius à Rege, qui nunc feliciter imperat, instituto ordine *Dannebrogio* ejusque insignibus dicam.

§. XXII. Illustrando clypeo, quem modo explicavimus, servit titulus Regis solemnis, qui ille est: *Dania, Norvegia, Vinidorum seu Vandalarum, Gothorumque Rex, Dux Slesvici, Holsatiae, Stormariae & Dietmarsorum, Comes Oldenburgi & Delmenhorstii, &c.* Titulus,

§. XXIII. Et haec quidem explicant *scutum regium*, quale communiter illud representari solet, amplioris vero aliquando clypei usus est in negotiis solemnioribus, qualia sunt *tractatus, foedera* & hujus generis similia. Porro in eo medium occupat novum *scutum regium* transverse sectum, cujus superior bipartita *Danicum & Norvegicum* exhibet *deŷŷpa*, inferior pars angustior *tres coronas*, unius regnorum; cui scutulo *regia corona clausa* incumbit; circa illud reliquae *areolae* sunt, in scuti capite, quod *parmae* isti *mediae* imponitur, representantur *teŷŷerae*, *Vandalica, Juthica, Slesvicensis, Holsatica*: Secunda & tertia regio, *mediae parmae*, non nisi utrinque singulas *quadras* addunt, quae sunt in illa hinc *Stormaria*, isthinc *Dietmarsia*; in hac à dextris *Oldenburgia*, à sinistris *Delmenhorstana*: quarta series sub scutulo medio quatuor *laterculos* exhibet, ex quibus primus *cyaneus* refert *auream coronam*, secundus *rubeus draconem aureum*, tertius *rubeus agnem pascha-lem Gotlandia*, quartus *caruleus aquilam* vel *argento* vel *suo colore pictam*: In pede scuti *tres* denuo sunt *areae*, quarum media est *Islandica*, à dextris stipata *prasinâ* (*sittiggrün* /) *inŷcripto ariete argenteo*, à sinistris *caeleŷtina* cum *urŷo argenteo*. Scutum regium majus,

§. XXIV. Ex his videmus quinque novas comparere *areolas*, nunc ordine illustrandas. Corona aurea *laterculi cyanei* notat *insulam Femariam* seu *Femern*. De qua ita *Johan. Isaac. Pontan. Chorogr. Dan. descr. pag. 721. Fimbriam Cimbrici nominis vestigium unica tantum litera immutata referre quibusdam placet. Vnde & Cimbria parva iisdem dicitur. At si nomen, quo censetur, vernaculum inspiciamus propius, vix quidquam ejusmodi apparebit. Est autem id Femern / nihil cum Cimbria aut Cimbris commune aut consonum habens. Superius non esse eam Burchaniam Plinii, quam & Fabariam appellatam idem ait, satis est demonstratum. Sita vero ex opposito Wagriæ, à continente brevi trajectu separata, piscatu & grata fertilitate famosa est, cum vix ulla sit in tota insula terra gleba, quae non siliginem & maxime quidem triticum copiose producat; & ejusmodi quidem, quod in oras exteras ob grani praestantiam ut plurimum avehitur. Olim in ea munita fuit arx Glabecensis, cujus non nisi rudera supersunt. Hujus patriæ suæ miserabile excidium, quod 1416. & altera vice potissimum 1420. perpeŷŷa sit tota insula à Rege Erico, cum ei adversus Holsatos insulae Dominos bellum, & ab insulanis semel iterumque magna cum clade addito ludibrio ipse reŷectus eŷŷet, describit Celeberrimus Kiloniensis Theologus primarius D. Christianus Kortholt peculiari tractatu: *Femaria desolata*: cujus crudelitatis, cum nec ætati, nec sexui, nec ordini, nec sacris parçitum sit, conscientia præcipua causa eŷŷe dicatur, ob quam Ericus expiandis peccatis peregrinationem sacram Hierosolyma suscepit.*

§. XXV. *Draco* coronæ hujus proximus notat *insulam Bornholmiam*. (Quam aliis etiam *Borundiam* dictam legi in vita *Christierni II.*) De qua itidem nonnihil ex *Pontano* adferamus *Chorogr. Dan. pag. 733. Superato promontorio Falsterboensi Bornholmia se offert, quinque miliaribus ab Australi littore, à Scania circiter quatuor remota. Memorat ejus arces Santovicum & Hamerhusum, & opida Nexøam, Rondeam, & quam olorum paludem vocent Svaneker vulgo. Longitudinem miliaribus Germanicis septem protendi, duobus latam patere. Saxoni Grammatico dici Boringiam: Adamo Bremensi, omiŷŷa priori ŷyllaba Holmam: qui etiam vocat Dania portum ac fidam stationem navium, quæ à barbaris in Graciam dirigi soleant. Addit: Præterea pecore ac pascuis adeo fertilis habetur, ut ad exteras etiam regiones præter butyrum & se-vum, frumentum quoque itemque lanam & carnem ovinam bovinamque muria conditam abunde transmittat. Traditur vero anno 607. post diluvium superius non semel* Bornhol-, mia.

Lib. III. Cap. XII.

memoratus *Guthi* iudex *Jutarum* sextus classem frequentem duce filio *Thietbano* emisisse, novas ditiones quæsitum. Primum ergo occurrisse hanc insulam quam occuparint, & à nomine ducis è primariis *Beori Beorsholm* dixerint. Conjectura etiam est, quod Gothico regno connumerata insula tessera illius regis jus quoque nata sit.

Oslia.

§. XXVI. Aquila *Oslia* insulam designat. De qua ita *Pontanus Chorogr.* pag. 734. *Gotlandiam proxime sequitur Oslia magno sinui Livonia ab occasu objecta, quatuordecim miliaribus in longitudinem septem circiter in latitudinem patens. Quondam collegiata Canoniorum Ordinis Teutonici societas totam possedit, salvo tamen jure, quod Regi Danorum perpetuo competiit. Nunc Danica in universum corona innexa, eidem regno adhæret. Castrum habet Arnsburgum, regio presidio communitum. Numerus incolarum ad 4000. & ultra censetur. In his ex nobili prosapia habentur familie triginta. Meminimus superius, hanc videri Plinii *Oserictam*, &c. Idem in *Hist. Rer. Dan.* L. 6. p. 318. memorat olim ad Archiepiscopum Lundensem relatos, præter *Revalensem*, *Torpatensem* ac *Curlandiam*, etiam *Oslia* Episcopum, eosque inter senatores *Dania* regni accensos. Postea verò conqueritur L. 7. pag. 340. *Abelem* regem universam *Oslia* jurisdictionem, quam ejus majores sartamtectam conservarant, *Hermann* ejusdem Episcopo in totum concessisse: literis scriptis *Nyborgi* 1251. quas *Pontanus* ibirefert. Addit deinceps: In eum modum à regni possessione abalienata est tum temporis *Oslia*. Quæ postmodum *Magistri* subinde *Prutenorum*, subinde & regni *Dania* patrocinium secuta. Constatque *Christophorum Bavarum* & *Christianum* I. sicuti & ante eos *Valdemarum* III. & *Ericum Pomeranum*, non modo diacesin *Osliensium* tutatos, sed & immunitates eorundem confirmasse. Quamvis suis postremo temporibus regem *Fridericum* II. in confesso sit, insulam totam ab Episcopo *Oslien* ultimo *Joanne Munchausen* dato pretiore redemisse. Hujus emtionis etiam mentionem facit *Thuan* L. 26. p. 1195. *Petro* exinde in *Svecorum* potestatem insula hæc concessit; de qua ita sonant verba *pacific. Bromsebroensis* num. 25. Nomine Regis & regni *Dania* in compensationem & satisfactionem pro restitutis provinciis, castellis, urbibus & terris bello occupatis cedi post alia *Oslia* cum *Arensborgo* & suis subjacentibus insulis & attinentiis, una cum omni eo pertinente populo, terra, eminentia, dominio, jurisdictione Ecclesiastica & civili, censibus, redditibus, vectigali, pensionibus & juribus terra marique, prout reges *Dania* & speciatim *R. Majestas Rex Christianus IV.* jam regens, hætenus eis fructi sunt ac possederunt, ut cedant in posterum *R. Majestati*, ejus successoribus & corona *Svecia* in perpetuam possessione, velut de ea rem singulatim concepta cessionis litera à *R. Majestate* & universo regni *Dania* senatu subscripta & signata prolixius ostendunt.*

Feroenses insulæ.

Gronlandia.

§. XXVII. *Aries* tessera est insularum *Feroë* seu *Feroënsium*, de quibus hoc observandum: Anno 868. tempore *Haraldi Harfageri* Regis *Norvegia* multos *Norvegos* eo se contulisse, commodius habitaturos, cum pirata *Grimerus Camban* primus detexisset, & nomen *Feroe* indidisset. Tempore autem *Sigurti Hierusalafaris* Regis *Norvegia* circa 1100. plane insulæ *Norvegia* subditæ sunt, Episcopis & iudicibus eo missis. *Vrsus* ultimæ quadræ *Grænlundiam* designat, à viriditate ita dictam, sensu *magni Scaligeri Exerc.* 104. §. 1. De hac ita *G. Fourn. Geogr. Orb. Notit. P. I. L. 1. c. 10. p. 16.* Vasta est regio *Americanis* plagis vel conjuncta, vel ab iis tantum freto *Davis* disjuncta circa gradum latitudinis *Borealis* 60. Appulsus ad eam *Ericus Rufus* anno Domini 982. *Gronlandiam* dixit, hoc est, terram viridem, quod gramen & illud pascentes capreolos in ea reperisset. Sinum ad quem appulit, de suo nomine *Erricsfiorden* dixit, & in eo pagos *Brattalyd* & *Stokanes* extruxit. *Leifus Erici* filius sacro fonte ablatus in *Norvagia* studio *Olai Truggeri* *Norvagia* Regis, *Gronlandos* ad fidem convertit. Divisa aliquanto postea in Orientalem & Occidentalem, in illa parœcorum regiones 12. constituta, in hac tantum quatuor; omnes *Norvagi* tributo obnoxia sunt facta anno 1123. Sequenti proximo, rogatu Regis, *Arnaldus* à *Lundensi* Episcopo *Scania* factus Episcopus *Gronlandia*, sedem posuit *Gardia*; Cui undecim successores tribuunt annales ad annum scilicet 1389. quo *Henricus* quidam præfuit, qui *Neoburgi* in *Fionia* comitiis dicitur adfuisse; cui etiam successerunt alii ad annum 1416. Sed illa nostratibus nautis, qui *Spitsbergam* petunt, plane incognita sunt, qui dum ad eas partes appellant, ut ex *Balenis* oleum exprimant, nihil non vastum & glacie oblitum

obitum hic reperiunt. Qua vero occasione hac fuerit olim à Norvegis intermissa navigatio, incertum. In pestilentiam dictam nigram referunt aliqui, quæ olim Norvegia magnam intulit vastitatem, alii ex coacervata glacierum copia, quæ impedita adeo ea reddit littora, ut vix ea præterquam à parte qua Libonotum Borealem spectant hodie, quamvis & id subinde difficulter, detur contingere. Quando Guilielmus Baffin huc se contulit sub annum 1616. incolæ adhuc reperit, qui pectora tundebant. Porro Ericus ille Rufus seu Raude Torvvaldi filius cum patre ob eadem profugus initio in Islandiam concesserat, & patre mortuo ipse Gronlandiam detexit, Islandos autem ut eodem transiret illexit. Episcopos, qui à Norvegia eo venere, istos vidi. 1. Ericus. 2. Arnhaltus, qui 1150. in Norvegiam rediit. 3. Jon Kœter 1150. 4. Jon. qui 1200. mortuus. 5. Halga, 1230. extinctus. 6. Nicolaus mortuus 1242. 7. Olaus factus Episcopus 1280. 8. Tord, 1288. 9. Arne. 10. Jon Skalle 1342. Hi vero omnes Trundheimii ordinati, & isti Archiepiscopo subditi fuere. Pontanus *Rer. Dan. L. 5. p. 222.* ad annum 1153. notat, Nicolaum Breckspærre Cardinalem, qui postea fuit Hadrianus IV. Pontifex, missum à Papa Eugenio Norvegiam, quæ tum adhuc Lundensi Danorum Archiepiscopo parebat, Nidrosiæ (Trundheimium alias diximus) primum Metropolitanum Joannem constituisse, ejusque ditioni atque imperio subjectos dictoque audientes esse voluisse Asloensem, Bergensem, Stavangriensem, Hamerensem, Orcadensem cum Islandensi & Gronlandensi Episcopos. *L. 7. p. 476.* idem tradit, quod Fournieurs etiam perhibuit: Esse qui tradant, post eam epidemicam luem (1338) fuisse intermissam ac neglectam, quæ ad ora Gronlandiæ solemniter antea atque annua fuerat incolarum regni navigatio. Iterum *L. 9. p. 521.* ad ann. 1389. Eadem circiter tempestate Nucleri nonnulli alique negotiatores Gronlandiam classe petierant contra morem ac præter edicta regia id temporis longa consuetudine servata. His etenim diebus Islandia, Vestenora, Helgelandia, Feroa, Findmarckia regis reginaque propriæ erant, nec aliorum nisi regis solius classibus frequentari solebant. Eaque de causis dies dicta negotiatoribus jam nominatis. Qui cum declarassent, ac vero ostendissent, se nullo studio, sed sola necessitate ac vi ventorum mobilibusque glacierum aquis innatantium compulso id fecisse, indemnes ac liberi pronunciati sunt. Liqueatque per ea tempora Gronlandicam navigationem minus fuisse periculosam, cum nondum coacervata esset ex Trollebottis glacierum ea copia, quæ nunc impedit ea omnia ac difficilia reddit; adeo ut vix nisi à parte insule, qua Libonotum Borealem spectat, terram hodie, quamvis & id subinde difficulter, detur contingere.

§. xxviii. Priores & consuetos laterculos scuti regii Celeberr. Svaningius Svaningius
abacus
Aus.
Chronologia Danica 1650. inseruit abaco, cujus tantum hic exhibemus summam; contra
1. *Cimbria septentrionalis* & *Gothia* notatur leone novena corda transiliente: autor perhibetur Segudus primus Cimbrorum Judex Anno mundi 1960. 2. *Gothlandia* signatur agno Amalonico albo. Autor Thielvarus primus Gothlandiæ Princeps Ann. mundi 2264. 3. *Dania* tribus leonibus, quibus singulis tria adjecta sunt corda, à Dana primo Rege Daniæ Anno mundi 2910. 4. *Slavia* regio Obotritorum seu Wandalarum gaudet dracone fulvo seu aureo in solo rubro. Assumit *Valdemarus I.* An. Chr. 1153. 5. *Norvegia* utitur leone cum bipenni: *Margareta* regina attulit. 1380. 6. *Islandia* jactat piscem coronatum à *Margareta* 1380. 7. *Vnio trium regnorum Arctorum* coronis tribus denotatur à *Margareta* 1388. 8. *Oldenburgum* duas deferat trabes à *Christiano I.* 1448. Ab eodem 9. *Delmenhorstum*, quod notatur cruce alba. 10. *Cimbria meridionalis* & *Ducatus Slesvicensis* utitur binis leonibus cæruleis in solo luteo, à *Christiano I.* 1459. 11. *Holsatia* delectatur utrica argentea, à *Christiano* eodem 1459. Nec non 12. *Stormaria* cum cygno candido, cujus collum corona aurea ornatur. 13. *Dietmarsia* symbolum est eques cataphractus albo insidens equo, ex victoria *Friderici II.* 1559. Ac ita notat illa symbola jam durasse annos illa serie. 3640. 3336. 2690. 498. 271. 271. 263. 203. 203. 292. 192. 92. Addit vero quatuor primis tantum probabiliter Chronologiam accommodatam esse, & sagacioribus esse posse dubium, an iisdem temporibus ea fuerint Cimbris & reliquis cœva. Posse tamen eos ad annos monstratos referri, quod diligentius inquirentibus sit manifestum. Addit illa etiam: agno Amalonico additum 1219. vexillum cum cruce tempore *Waldemari*. Tum non omnium *δαιμνίων* primam originem designari, sed quando illis scutum Danicum augeri aperit.

Scutum
Principis
Georgii.

§. xxix. Uti hactenus ista de ipso regio scuto tractata sunt, quibus & majores & qui nunc etiam feliciter regnat Potentissimus Rex *Christianus V.* usi sunt & utitur, ita tunc de reliquis etiam ejusdem regiae familiae agere convenit. Cum vero Regi frater sit Serenissimus Princeps *Georgius*, hujus clypeum merito ante reliquos lustrabimus. Utitur vero ille iisdem pene areolis, quibus regia parma plenior ornatur, sed aliter dispositis. Scutum enim ejus duabus transversis lineis, in tres regiones secatur. Caput seu suprema regio quinque quadras continet, tesseris *Luthia*, *Gothia* & *Vandalia*, *Bornholmia*, *Groenlandia*, *Islandia* repletas. Fascia praeter medium scutulum, ex altera ejus complectitur hinc *Femera* & *Slesvici*, isthinc *Holsatia* atque *Gotlandia* hieroglyphica. Pes scuti quatuor quadras refert *Stormariam*, *Oldenburgicam*, *Delmenhorstanam*, *Dietmarsicam* cum inserta triquetra areola, quam scuti implet, cum aquila *Osiliae*. Quam vero diximus mediae fasciae incubare, parmula eadem cum regia sectione tesseras complectitur *Danicam*, *Norvegicam* & unionis: eidem corona incumbit duobus semicirculis clausa, qualis toti etiam scuto majori incubat: neque enim hactenus videre licuit galeas isti scuto debitas. Titulus est: *Princeps hereditarius Daniae, Norvegiae, Vandalorum & Gothorum, Dux Slesvici, Holsatiae, Stormariae & Diethmarsiae, Comes Oldenburgici & Delmenhorstae, &c.*

Titulus

Scutum
Ducum
Holsatiae

§. xxx. Ex illis quae dicta sunt de regio scuto, nullo negotio intelliguntur insignia Serenissimorum *Holsatiae Ducum*, qui Regis gentiles sunt, & in duos in primis ramos *Sonderburgensem*, ex quo iterum *Nordburgicus*, *Glucksburgicus*, atque *Platenensis* pullularunt, & qui *Holsatiae* nomine cum Rege in Imperii conventibus sessione fruitur, *Gottorpinam* distinguuntur. Nullam vero insignium inter lineas istas vidi differentiam: sed (conf. *Sibmach. Wapenb. P. I. pag. 7.*) universi scutum linea transversa in duas secant partes, quarum superior aureas continet binas, in prior leone bipennifero *Norvegico*, in altero leonibus *Slesvicensibus* expressis: inferiori pars tres laterculos continet, & in his symbola inter *Holsaticum* ac *Stormarium* medium quod nonnunquam areolae triquetrae inferitur *Dietmarsicum*: toti incumbit parmula quadrata divisione trabes *Oldenburgicas* atque crucem *Delmenhorstensem*, sed quod monitum auream in caelestino solo, referens.

Norvegiae
jus
hereditarium.
Slesvici
cum.
Holsatiae.

§. xxxi. *Norvegia* utuntur hieroglyphico *Holsatiae* Duces, quia in potestatem redactum illud regum, patrimoniale hactenus familiae creditum est, quod supra §. 3. jam monui: Ex eo titulus etiam toti *Holsaticae* Domui communis hereditum *Norvegiae*. *Slesvicensis* Ducatus itidem ex media parte, alteram enim Rex tenet, à Ducibus tenetur, quod §. 12. diximus: De reliquis etiam *Holsatia*, *Stormaria* & *Dietmarsia* nec non *Oldenburgo* & *Delmenhorsto* illa tantum consulere necesse est, quae superius diximus: pari enim jure & titulo cum *Daniae* regibus *Holsatiae* Duces ista possident, cum & hic, nonnisi qua ex *Holsatiae* Ducibus est, portiones suas teneat. Id tamen observari meretur, obtinuisse *Christiernum II.* *Daniae* Regem, ab Imperatore affine suo 1522. ut *Holsatiam* solus feudo Imperiali teneret, ab ipso vicissim patruus reciperet: id vero à *Friderico* obtineri non potuit, atque adeo successu caruit: neque ex eo memini tentatum est.

Scutum
Episcopi
Lubecensis

§. xxxii. Hoc solum discrimen occurrit, si quis ex Ducibus *Episcopatum* teneat, quod non semel contigit. Ita nunc quoque Serenissimus Dux *Augustus Fridericus*, ejus qui *Gottorpinæ* lineae Princeps est Serenissimi Ducis *Christiani Alberti* frater, *Lubecensium* Episcopus audit, & scuto utitur bis secto, ut supremam regionem impleant *Norvegicum* & *Slesvicense*, mediam circa scutulum *Episcopale*, hinc *Holsaticum*, isthinc *Stormarium*, infimam hinc *Dietmarsicum*, isthinc quadripartitum *Oldenburgica* & *Delmenhorstana* symbola. Quae vero areolae coeunt, mediam sedem implet parmula carulea, *Lubecensis* *Episcopatus* hieroglyphicon, auream crucem, imposita desuper quae praesulum esse solet, mita auro ornata, representans. Scuto pro more subjiciuntur decussatim hinc ensis politicae potestatis index, isthinc pedum *Episcopale*. Apicem huic *Episcopatus* *Elverfeldius* addit sex vexilla *Holsatricis* utricis picta, & de illis ita canit:

*Bellagerenda monent ancilia iuncta bacillo
ara pro solo munere proque focis.*

Verum iustas apex potius non nisi tribus constat vexillis, & quidem rubeis sed cruce Lubecensi pictis.

§. xxxiii. Huic scuto imponi tres *Galeas*, omnes coronatas, ut tamen etiam *Galeæ* mitra ducalis per coronas emineat, solemne est: *Media* leonem bipenniferum re- *Holfatiæ* præsentat: *Dextra* sustinet bacillos tres argenteos, qui in aureos globulos desinunt, *cæ.* vel juxta alios aureos, hi vero pavoninis pennis insertis superbiunt, *Slesvicensi* Ducatui representando. *Sinistra* imponuntur septem vexilla rubea *Holfaticis* picta, lanceis aureis. *Lacinia* caudibus circumfusa anteriori auro & cyano, *media* auro & minio, *ulteriori* cocco & argento tinguntur.

§. xxxiv. *Titulus* respondet clypeo: *Heres Norvegia, Dux Slesvici, Holfatiæ, Titulus Stormaria & Dietmarsorum, Comes Oldenburgi & Delmenhorstii, &c.* Additur, si quæ dignitas *Episcopalis* est, illico post hereditarii in Norvegiæ juris mentionem.

§. xxxv. Addenda est declinatio *Oldenburgici* scuti, quale illud esse solebat, *Scutum C. Oldenburgii.* cum superesset extra *Holfaticum* ramum, qui illa symbola sola gestaret. In *Elverdii* *Holfatia* ita pingitur, ut quadratim sectum in prima & quarta area trabes *Oldenburgicas*, in secunda & tertia *Delmenhorstianam* crucem, de quibus §. 14. & 15. contineat. In *Sibmach. Wapenb. P. 2. pag. 19.* media parmula additur cum *leone*, sed non exprimitur color. Unde eam explicare integrum mihi non est. Si tamen conjiciendi sit libertas, parmulam celestinam, leonem aureum vellem, ut ita designaretur *Ieverana* dynastia, quam *Ioannes Oldenburgius* Comes obtinuit à *Maria Edonis Wimecken Domini Ieverani & Heilvigæ Oldenburgicæ* filia, cum *Rustringia, Ostringia & Wangelandia*, quarum etiam subditos *Maria* ei adhuc viva jura revolvit.

§. xxxvi. Clausit lineam morte sua *Antonius Guntherus* 1667. nulla ex con- *Successio* jure suscepta prole: Unde successio delapsa est ad agnatos. De modo succeden- *in ult. Co-* di, cum *Serenissimus Dux Joachimus Ernestus*, ex *Plæmensi* linea, gradu propin- *mitis di-* quior esset, inter hanc, nec non regiam & *Gottorpinam* domum, orta lites, & ea *tionis.* ad *Cæsaream* aulam delata sunt. Pronunciatum pro *Plæmensibus*, quibuscum *Rex* pro sua parte transfegerat, compensationis loco pecunia numerata & nonnullis in *Holfatia* concessis locis. Unde *Rex* possessionem *Comitatus* adivit. *Ieverana* vero dynastia ad *Anhaltinos Severstanos* translata est.

§. xxxvii. E regio sanguine sunt *Guldenlövvii*, quod per naturam filiis *Re-* *Scutum* *gum* nomen conceditur, in quibus primas tenet *Illustrissimus Ulricus Fridericus Gul-* *Gulden-* *denlovv* *Friderico III. Rege* genitus. *Scutum* quadripertitum est mediante cruce ar- *löevvig-* *gentea*, *cujus extrema* medio paulo latiora sunt: *Prima & ultima area* *carulea* re- *rum.* ferunt *leopardum argenteum auro coronatum*, qui *bipennem incurvam Norvegi-* *cam auream* tractat: Quod symbolum est *Comitatus Iarvvigen* in *Norvegia*. *Se-* *Jarvvig-* *cunda & tertia area* *linea diagonali* sinistra distinguitur, hinc *rubea* isthinc *atra*, de- *gen.* signando *Comitatui Iarlsberg*. His incumbit medium scutulum coronatum *ru-* *Jarlsberg* *beum*, quod pingitur cruce angustiori *argentea* impositis toti duobus *leonibus gra-* *dientibus* (*gestrecte löwen*) *aureis coronatis*. *Scuto* imponitur *corona Princi-* *pum*, cui insidet adversus *leo coronatus aureus*, qui utroque pede anteriori ge- *stat* *bina vexilla quadrata*, & singula oblonga in duas lacinias terminata; *Vexil-* *la omnia rubea* crucibus *argenteis* exornantur, oblongis autem *dextro angulo su-* *periori* *litera F. numero 3. implexa*, *corona* *desuper incumbente* (*indicio nominis* *Friderici III. Regis*) *imprimitur*. *Telamonum* vicem subeunt duo *elephantes candi-* *di tergis obversi*, quorum non nisi *capita & pedes* apparent, *reliqua corporum par-* *te* *post clypeum latente*.

Titulus.

§. xxxiii. Titulus est : *Güdenleu, in Iaruvigen, Iarlsberg & Herzhorn, &c. Comes, R. M. Dan. Pror ex regni Norvegia, Consil. intimus, Generalis Ctampi Marefcal. lus, supremus Camerarius, Gubernator Provincia & urbis Bergensis Eq. ordinis Elephanti, Tribuitur titulus, Høh Excellenz.*

Scutum

C. Anton.
Alden.
burgii.

§. xxxix. Ultimo Comite Oldenburgico & Illustri Ungnadia sub spe matrimonii genitus est Illustrissimus *Antonius*, qui ab Imperatore legitimationem & Comitis Imperii titulum assecutus est. Scuto utitur quadripartitio in *P. Fürst. Wapenb. P. 4. pag. 1.* Prima & ultima quadra *carulea equum salientem argenteum* continet: secunda & tertia *argentea ternas rosas rubeas auro gemmatas*. Media parma incumbit his *lateralibus bipertita*, hinc *aurea aquilam bicipitem nigram*, (Augustæ gratiæ signum) isthinc item *aurea duas fascias Oldenburgicas rubeas* deferens. Scuto imponuntur tres *galeæ coronatæ*: quarum *anteriori* innituntur tres *plumæ struthionicae erectæ antrosum reflexæ*, *media carulea*, reliquæ *aureæ*: *Media* insidet aquila imperialis *nigra*; *ex ultima* exsurgit *leo aureus rubeam linguam exferens*. *Lacinia* sunt *argenteæ, caelestina & rubea*.

Titulus.

§. XL. Titulum vidi: *S. Romani Imperii Comes, Baro in Aldenburg, Nobil. Dominus in Varel, Kniphausen & Dortovart, Eq. Regia Majest. Dania consiliarius intimus, & Porrex Comitatum Oldenburgici & Delmenhorstani.*

Cap. XIII.

Com. à Daun.

ARGUMENTUM.

1. *Familie series. Quædam successio ad Rollingen-
genses. Ad Manderscheidios. Reineccios.*
Domini in Daun. Comites.

2. *Scutum. Apex.*

3. *Scutum auctum. Sassenheim.*

4. *Scutum comitum.*

5. *Apex. Titulus.*

6. *Domini in Zevel.*

7. *De Marte. De Zolver.*

§. I.

Illustrissima familia *Daunia* s. *Dhaunia* (à castro *Dhaun* s. *Dhuyn* s. *Dune* in Eifelâ sito ^{Familie} ^{series.} *lita* nuncupata) alibi à me aliqua ex parte recensita est, videlicet in appendice priori subjuncta Parti IV. seu auctario secundo *Theatri Progonologici*. Unde hic breviores esse possumus. Antiquissima memoria ejus est in *Wilhelmo Dn. de Daun*, quem *Trevirensis Archiepiscopus* adversus *Hunnos* auxilio *Henrici Aucupis* 933. misisse memoratur, & commilitones *Ulricus Dn. de Oberstein*, *Diepoldus Dn. de Reipolz kirch*, *Ludovicus Raugravius* nominantur. Post hunc leguntur in torneamentis comparuisse 968. *Wilhelmus Dn. in Dhun* Mersburgi, 996. *Fridericus Dn. in Dhun* Brunsvici, 1042. *Henricus Dn. in Dhun*, Halis, 1197. *Andreas* Norimbergæ, 1209. *Wernerus* Wormatiæ. Plenam tamen ex his vel aliis genealogiamnectere non audeo. Ea quam ex communicatione Illustrissimi Comititis *Dhaunii* *Wilhelmi Joannis Antonii* accepi, designatio orditur ab *Henrico de Duna*, qui *Marescallus Comitatus Lucenburgici* factus est 1223. & pater fuit *Richardi*, qui cum matre *Sobilia de Linzer* monasterio *Clarifontis* 1256. villam *Elter* dedit, ut & *Henrici*, à quo linea de *Zevel* orta est. Sed *Richardo* natus *Ægidius*, hoc *Henricus Dn. de Duna* in *Dinspörn*. *Henrico* nati *Richardus*, *Ægidius*, *Henricus*, *Fridericus*, & quem modo dicta designatio adjicit reliquis, illa vero, quam alio capite, quo *Comitis Falckensteinii* describetur scutum, adducemus, ^{Quædam} ^{successio} ^{ad Rollin-} ^{genses.} relatio aliunde eum derivat, *Cuno Falckensteiniorum* sator. *Richardi* filia *Anna Ioanni* ^{Ad Man-} ^{derschei-} ^{dios.} ^{Reinec-} ^{cios.} *de Rollingen* nuplit, eique familiæ attulit *Marescallatum Lucenburgii*, qui deinde per *Rollingensem* filiam iterum transiit ad *Criechingios*. Et hæc causa est, quod in *Rollingen* clypeo clathri *Daunii* visuntur. *Henrico* nati duo *Richardi senior & junior*: illo *Theodorici* iterum duo nati, quorum senior non nisi filiam *Luciam*, junior filium *Richardum* genuere: qui conjuges parentes fuere *Theodorici*, *Irmgardis* atq; *Catharina*: ex his fratre sine liberis mortuo *Irmgardis Theodorico C. Manderscheidio* habitationem ^{Ad Man-} ^{derschei-} ^{dios.} ^{Reinec-} ^{cios.} in arce *Daun* & vetus castrum in *Daun* (qua causa *Manderscheidii* etiam clathris *Daun-* ^{Ad Man-} ^{derschei-} ^{dios.} ^{Reinec-} ^{cios.} *niis* utuntur, sed 1667. *Electori* partem suam in *Daun* vendidere.) *Catharina Ioanni* *Dn. de Reineck Broich Eifelâ & Clussart* attulit, de quibus uterque à *Trevirensi*, qui partem castri *Daun* sibi reservavit, & nunc quoque servat, sunt investiti. *Richardus junior* item *Henrici* filius diuturniorem habuit prosapiam, ab eo enim descenderunt *Domini de Dhaun*, qui licet partem & plerumque domicilium in castro *Daun*, (in quo ^{Domini in} ^{Daun.} hodie *Electori Trevirensi* & isti lineæ soli pars superest) & alia deductionis suæ documenta haberent, per plures generationes servatum nomen *Dominorum de Daun* paulatim omisere, & se simpliciter de *Daun* seu *Dune* appellare contenti fuere: unde quia bona possidebant matriculæ nobilitatis inserta, sortis sublimioris, quam equestris conditio est, non esse per errorem à multis crediti & proditi sunt. Cæterum ex his *Richardi* atnepos *Petrus de Duna* *Magnus* aulae *Trevirensis* fuit *Magister*, & pater *Wilhelmi*, quo geniti præter alios *Wilhelmus*, *Carolus*, *Theodoricus* *Nicolaus*: ille & hic uterque filium genuere, sed ἀπαίδας. Iste *Carolus Dominus in Sassenheim & Hollesfels* ex *Agnete de Hagen* herede & *Domina in Sassenheim*, uxore sua, genuit præter alios *Ioannem Iacobum* *Commendatorem* *Balliviæ provincialis Austriacæ* (*Randcommen-* ^{Comites} *thur*) & *Philippum Ernestum*, quorum meritis datum est, ut *Ferdinandus III. Augustus* eos veteri *Dominorum* titulo restitueret, & novo axiomate *Comitum* augeret: qua dignitate nunc etiam *Philippi Ernesti* filii Illustrissimi *Wilhelmus Ioannes Antonius* & *Carolus Fridericus* germani fulgent: uterque *S. Cæs. Majest. Camerarius*, ille etiam ejusdem *Consiliarius aulicus bellicus*, *Colonellus* & *vigiliarum Magister Viennæ*, nec

H h h h

non

non Regis Hispaniæ Consiliarius bellicus & Colonellus legionis Teutonicæ pedestris. De *Canonis* Illustrissima posteritate deinceps dicemus.

Scutum.
Apex.

§. II. Quod insignia attinet, veterum Dauniorum pro more antiquitatis scutum simplex fuit, videlicet *aureum clathris ternis rubeis* distinctum: apex autem erat ex galea exurgens *cycnus argenteus alis expansis nigris*: Lacinia etiam fuere ex argento, nigro reflexa. Ita gestarunt insignia 1361. Henricus Dn. de Dune, & filius Richardus senior: hujus vero frater Richardus junior eodem servato apice sinistram addidit *quadrantem caruleum*, cum *duobus liliis argenteis*, quod discerniculum esse reor. Henrici frater Fridericus Dn. in Dune 1333. scuto usus est item clathrato, sed imposuit galeæ apicem alium, caput videlicet cum collo equi candidum, minio frenatum.

Scutum
aureum.

§. III. Linea Richardi junioris servavit *caruleum* illum quadrantem sinistram, usque ad *Carolus de Daun*, qui circa 1590. scuto usus est quadripartito, in primum & extremum laterculum locatis clathris cum quadrante liliato: in secundum autem & tertium alveolum *aureos* inscriptis singulis *leonibus nigris, lingua exserta rubea*: cui clypeo duæ impositæ sunt galeæ, utraque coronata: prior servabat antiquum apicem cycnum, alteri insitebat leo scutarius. Hoc novo symbolo non dubito designari Dominium *Sassenheim*, quod ab uxore *Agnete ab Hagen*, Electoris Trevirensis Joannis Ludovici sorore, *Carolus Daunius* nactus est.

Sassen-
heim.

Scutum
Comitum.

§. IV. Cum *Comitum* accederet dignitas, ita dispositus est clypeus, ut ei quadripartito media parmula imponeretur, & quidem coronata cum Dauniis clathris. In majori scuto locum suum servat leo *Sassenheimius*: prima & ultima arcola transversè secatur, superiori parte *carulea* cum duobus liliis argenteis, inferiori nigra inscripta corona aurea (seu dicere malis, ut favet pictura, alveolum esse nigrum cum corona aurea, impositum vero caput scutarium *caruleum* cum duobus liliis.) Hujus laterculi originem ex discerniculo antememorato repetendam puto, ut quæ olim figura illi serviisset usui, nunc nova dispositione & augmento decoraret parvam.

Apex.

§. V. Clypeo ita disposito imponuntur galeæ tres coronatæ, ex quibus media est vetus illa *Daunia*, anterior *Sassenheimia* cum leone, extrema sustinet alam nigram impressa corona aurea. Lacinia omnes sunt argenteæ & nigrae. His *de hunc* hodie etiam utuntur prænotati fratres duo Comites, quorum titulus est, *Comitum & Dominorum in Daun*.

Titulus.

Domini in
Zewel.

§. VI. *Canonis*, ex quo *Falckensteinii Comites* sunt, posteritatem hic omitimus, peculiari capite recensendam. Ad eandem vero gentem spectat linea *Dominorum Dauniorum in Zewel*, de quorum insignibus agere necesse est. Huc spectant fratres tres *Ioannes, Wilhelmus & Richardus de Dune Domini in Zewel* 1313. filii *Henrici*, cujus frater *Richardus* reliqui stemmatis autor fuit. Hi clathros gestarunt, sed argenteos (de hoc discerniculi genere in mutatione colorum actum P. I. c. 8.) rubeo scuto inductos cum ponticulo seu fasciola trifida *carulea* supremo scuti margini adhaerente: quod novum genus discerniculi est. Apex fuit herma virilis nigro amictu cum pileo turbinato rubro, pennis nigris superius fastigiato. Simili apice & scuto usus est *Wilhelmus de Dune dictus Zewel* 1433. sed ut mediæ juncturæ clathrorum in scuto *caruleis* vincirentur ligaminibus seu nexibus, ommissa fasciola trifida.

De Marte.

§. VII. Reperiuntur alia etiam cognomen linearum *Dauniarum*, ut tamen quomodo cum stirpe connectendæ sint mihi non constet. Ita fuere *Daunii de Marte*. Petro Wyhe von der Marte 1470. datur clypeus *Daunius* communis, cum quadrante *caruleo* & liliis, unde istius rami hunc stolonem fuisse oportet. Galeæ incumbit inter duas alas expansas nigras scutulum *Daunium* clathratum, incumbente litera

De Zolver.

S. *rubea*. Alii de *Zolver* dicti sunt. Inter quos fuere *Theodoricus & Richardus* fratres, dicti de *Zolver*, circa 1478. qui scuto *Daunio* communi imposuere apicem pileum latum nigrum, cum duabus asininis auribus item nigris. Alia *Dauniorum* insignia vidi, quos ad certas lineas referre non possum. Ita *Ioannes de Dune*, qui vixit 1349. scuto justo *Daunio* usus est, verum apicis loco imposuit galeæ *coccineum* pileum turbinatum, nigris pennis superius ornatum. Alius *Theodoricus de Dune* circa 1450. & scuti & clathrorum mutavit colorem; illud constituens argenteum, hos rubeos. Galeam tegebat fascia toruli ex argento & nigro, prominente capite hircino argenteo cornibus nigris. Omnes tamen constanter laciniiis argenteis & nigris usos apparet. Quæ

Quæ pleraque ex picturis ab Illustrissimo Comite *Wilhelmo Ioanne Antonio* gratiose communicatis collegi, & lectori exhibeo.

Cap. XIV.

Barones Dotzi.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.

3. Apex.

§. I.

EX Ungariæ Baronibus Perillustris *Andreas Dotzi Baro in Tschuernovviz* seu *Ser- Familia*
enovviz in Austriam concessit, atque inter proceres ejus receptus est, atque *Râben-*
stein ac *Gererstorf* acquisivit.

§. II. Familiæ insignia sunt apud *Fürst. Wapenb. P. V. p. 17.* scutum diagonali *Scutum*
dextra linea sectum, in cujus anteriori seu inferiori parte *carulea stella micat aurea*: in
superiori *argentea leo graditur rubeus, falculis dextri pedis caruleam sphaerulam seu*
orbem tenens.

§. III. Ex *galea coronata* exurgit *leo rubeus orbem caelestinum ostentans. Laci- Apex,*
niæ tinguntur *rubeo & caruleo coloribus.*

Cap. XV.

De Dursfort Dux de Duras.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.

§. I.

Familiæ illustris *Dursfortia* seu de *Durasfort* justam longius deductam non vidi *Familia*
arborem. Quod tamen communicatum est fragmentum, à *Wilhelmo de Duras*
circa 1452. incipit: Ejus nepos *Franciscus* ad Papiam cecidit 1525. Filius *Symphorianus,*
nepos *Iacobus* fuit, quo natus *Iohannes Iacobus Marchio de Duras, Comes de Lorges* ab
uxore *Maria f. Iacobi C. de Montgomery.* His nati *Guido Aldonzius & Henricus de Dur-*
fort Marchiones de Duras, quorum hic 1650. cecidit ad Stephani fanum, iste 1670.
mortuus est, pater ex *Elisabetha Turrio-Bullionia Iacobi, Friderici, Guidonis Aldonzii, Lu-*
dovici; quorum primus *Dux Durassius & Francia Marecallus,* secundus *C. de Rozan,*
tertius iterum *Marecallus Francia & Comes de Lorges,* ultimus in Anglia *Comes de*
Ferversham creatus est.

§. II. *Duci Durassio* video tribui scutum quadripertitum; in cujus prima & *Scutum*
quarta area *rubea leo conspicitur argenteus*: secundæ & tertiæ *argentea inducitur*
balthæus caruleus. Hoc *δ᾿ῆγμα* esse audio gentis: sed cui attribuam laterculum cum
leone non habeo: Neque de *apice* plura vidi.

Cap. XVI.

Com. ab Ems seu Hohen-Ems.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.

3. Apex.

4. Tirulus.

§. I.

Inter Rhætos à multis seculis claruit Illustrissima *Amisiorum* seu *Emsiorum* familia, *Familia*
Iutpote cujus teste *G. Bucelin. Germ. T. IV. p. 69.* anno 890. & 910. mentio fit. Memo-

rantur *Georgius ab Ems Dn. in Alten-Ems* in torneamentis Rotenburgicis 942. *VValtherus* in Hallensibus 1048. *Theodoricus* in Colonienfibus 1179. Celebres etiam fratres allegantur *VWilhelmus Dn. in Alten-Ems* & *Arnoldus Dn. ab Ems in Hohen-Ems* circa 1290. qui modernos ex se dedit. In his gentis fortunam auxit *VWolfgangus Theodoricus Comes ab Ems*, qui *Claram Mediceam* Pii IV. Pontificis sororem conjugem habebat, & ex ea præter alios genuit *Iacobum Hannibalem* & *Marcum Siticum* Episcopum Constantiensem & Cardinalem, 1595. defunctum, quem nescio qua fide, (nisi typothetæ error sit) præfatus Bucelinus patrem constituit *Roberti ab Ems Com. in Gallara Marchionis Galleffi*, quo natus *Ioannes Angelus Dux Alt-Emsii*, pater Petri II. Ducis. *Iacobus Hannibal* uxorem habuit *Hortensiam Borromaam* Cardinalis Caroli, quem Pontifex sanctum esse iussit, germanam; unde nati *Caspar Comes* & *Marcus Siticus Archiepiscopus Salisburgensis*. *Caspar* pater fuit *Iacobi Hannibalis*, quo *Carolus Fridericus* & *Franciscus VWilhelmus* geniti: ille *Cornelia Lucia Ducissa Alt-Emsia*, Petro Duce & *Angelica Medicea*, quæ *Cosmum Magnum Ducem* parentem habuerat, genitæ maritus, hic *Eleonora Furstenbergia*, uterque filiorum parens.

Scutum.

§. II. Scutum apud *Sibmach. Wap. P. 1. p. 16.* cyaneum pingitur cum capricorno aereo, cornibus nigris. Ad nomen *Ems* alludi videtur, uti *damas gemsen* vocitare solemus.

Apex.

§. III. Galea æque capricorni scutarii sustinet, & phaleras circa se fundit cyano & auro tinctas.

Titulus.

§. IV. Titulus *Carolo Friderico Comiti* ille 1654. in comitiis adseribitur, *Comes in Hohen-Ems, Gallara & Vaduz, Dn. in Schellenberg, Dorenbeurn & Lustenau.* *Hohen-Ems* castrum duplex est, vetus & novum, olim *Amisam*, inter *Brigantium* & *Veldkirch*, sub quibus *Ems* situm est. Titulus comitatus à *Ferdinando I. Iacobo Hannibali* collatus est, quem *Pius IV. Pontifex Romani* status generalis constituit. *Gallaram* seu *Galeratam* in *Mediolanensi Ducatu* concessit *Rex Hispaniæ*. *Vaduz* (quod *Veldkirchio* milliari distat) & *Schellenberg* *Caspar comes* 1613. à *Carolo Ludovico C. Sulzio* 200000. aureis emit.

Cap. XVII.

D'Estampes, M. de Mauny & de Valençay.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Linea de Mauny. De Valençay, D'Antry.

3. Scutum.

4. Tituli.

§. I.

Familia.

Illustri splendore jam diu *Estampia* seu *Stampensis* Domus floruit, quam ad *Ioannem d'Estampes* referunt, qui sub *Ludovico Crasso* vixit. Ex eo descendit *Robertus* seu *Robinetus d'Estampes, Dn. de Salbris & de la Fertè Imbaud* cubicularius *Joannis Ducis Biruricensis* & ejus testamenti executor 1416. pater quinque filiorum, (conf. *P. Anseume Palais de l'honn. p. 303. seq.*) ex quibus *Ioannes Episcopus Carcassonis* 1455. obiit, *Ioannes* alius *Episcopus Nivernensis* decessit 1462. *Guilelmus Episcopus Condomensis* fuit, duo autem gentem propagarunt: nimirum *Ioannes Dn. de S. Cierques Dominorum de la Fertè Nabert* autor, cujus neptis *Margareta* hereditatem *Nectario Dn. de Senne-terre* attulit, sed major *Robertus Dn. de la Fertè Imbaud, de Valençay, de Salbry & de Tillay*, fuit *Caroli VII. Consiliarius & Cubicularius*, nec non *Marescallus & Seneschallus Borbonii*, qui 1478. uxorem duxit *Margaretam de Beauvilliers Dn. de la Fertè Nabert*. His natus est *Robertus II. communis pater* ex tribus filiis *Ioanne, Ludovico, Roberto* trium linearum.

Linea de Mauny.

§. II. Prima linea *Ioannis* est *Dominorum de la Fertè Imbaud*, continuata per *Ludovicum* (cujus frater *Robertus* novum ramum *Dominorum de la Motte des Annordre* ex se dedit) *Claudium* & *Iacobum*, quorum hic *Marchio de Mauny Marescallus Franciæ* 1651. creatus est, & 1668. moriens *Franciscum Marchionem de Mauny* reliquit. Altera linea *Ludovici Dn. de Valençay*, hunc titulum gessit, continuata per *Iacobum, Ioannem,*

De Valençay.

Ioannem, Iacobum Colonellum equitatus Francisci levis armaturæ, cuius frater Leonorus Episcopus Carnutum dein Archiepiscopus Rhemorum, alius Achilles Generalis Melitensis, inde exereus Pontificii, demum Cardinalis fuit: Eo natus Ioannes & Dominicus M. de Valençay Margareta Montmorencia Butevillia maritus & ex ea pater. Tertia linea Roberti Dn. d'Autry, d'Ardelon, & de Thellay istos titulos servavit.

D'Autry.

§. III. Scutum gentile est *caruleum*, duabus triangularibus sectionibus aureis in quinque partes æquales distributum (*d'azur à deux girons d'or, mis en chevron*, vel à deux girons d'or, partageant l'escu en cinq parties égales) imposito cephalo argenteo, cui inscribuntur tres corona Ducales rubea. Hoc utrique lineæ commune video assignari à Sammarth. p. 421. & 529. Apicem quo utantur nullibi vidi.

Scutum.

§. IV. Tituli sunt alterius lineæ: D'Estampes, Baro de la Ferté Imbaud, Marchio de Mauny. Alterius: D'Estampes Marchio de Valençay, Dn. d'Haplincourt, &c. Ultimus hic titulus est à conjugē Johannis d'Estampes, Dn. de Valençay, Sara filia & herede Ioannis Dn. d'Haplincourt, de Bertencourt, de Preully, &c.

Tituli.

Cap. XVIII.

C. Fuchs de Fuchsberg.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Linea in Hohen-Eppan. In lauffenburg. In Lebenberg.

3. Scutum.

4. Fuchs de Fuchsberg.

5. Lebenberg.

6. Passer.

7. Galea.

8. Titulus. lauffenburg. Hohen-Eppan.

§. I.

EX Tirolensi nobilitate prisca sunt Perillustres Fuchsi de Fuchsberg Barones, nunc vero Comites. De illis ita Comes Brandisus Tyrol. Adlers Ehrenfr. pag. 54. Familia: Edle jetzt Grafen Fuchsen von Fuchsberg / Passer und Lebenberg / fließen vom uralten Adelsichen hauß her / so schon vor vier hundert jahr als rittermäßig in Tyrol gelebt.

§. II. Diligentissimus Gabr. Bucelin. Germ. T. 2. eos deducit ab Vdalrico Fuchs de Fuchsberg seniore Dn. de Eppan, circa 1257. quo natus Vdalricus junior, pater Wolfhardi, qui sator ex Iacobo & Vdalrico duarum linearum. Jacobi abneptris Elisabetha domina in Hohen-Eppan & Korb lineam clausit, & maiorem partem bonorum attulit primo suo marito agnato Ioanni. Vdalrico natus Christophorus, cui Barbara de lauffenburg heres nupsit. His parentibus geniti Wolfhardus & Hildeprandus. Hildeprandus Deganum genuit, hic Deganum alium & Christophorum, post mortem uxoris Margareta de Maxelrain Episcopum Brixinensem, & Christophori patrem. Deganus iste iterum Deganum filium habuit, genitorem Friderici, quo natus est Carolus Fuchs de Fuchsberg in lauffenburg, marium iterum in hac linea extremus. Wolfhardus autem Dorothea de Lebenberg maritus istum ramum ex se emisit, pater Thoma, avus Ioannis, cui agnata Elisabetha heres lineæ in Hohen-Eppan nupsit, & peperit Christophorum, quo editus Carolus, patens Ioannis Christophori atque Caroli, cui primo Illustrissima Comitum dignitas collata est; quo nunc etiam gens utitur.

Linea in Hohen-Eppan.

In lauffenburg.

In Lebenberg.

§. III. Scutum in Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 23. representatur quadripertitum. Prima & quarta quadra aurea vulpem rubeam complectitur. Secundam & tertiam argenteam permeat fascia carulea, toti imposito leone rubeo. His quadris imponitur parmula media rubea, ex cuius pede in capitis marginem exsurgit triangulum caruleum: alii dicent trabeam scutariam seu chlamydem rubeam supra tunicam intextam caruleam.

Scutum.

§. IV. Vulpes ipso nomine indice designat familiam Fuchs de Fuchsberg, quæ arx est unter S. Pauls: dessen war schon 1267. Herr Ulrich Fuchs der Landsfürstlichen herrschafft Lebenträger. Ut loquitur Comes Brandis. p. 168.

Fuchs de Fuchsberg

§. V. Leo in fasciato laterculo designat Lebenberg. Familia ea verus fuit, & nomen gessit ab arce Lebenberg seu Lœvvenberg supra Lanam. De ea ita Comes

Lebenberg.

Brandis. Tirol. Adl. Ehrenfr. p. 72. Edle Ritter von Löwenberg/ deren stamm
 menhaus das schloß Löwenberg ob Lana/ sollen mit denen von Lanaburg ei-
 nes wapens seyn / werden schon anno 1250. schriftlich angezogen / und führete
 Herbot ein sohn Hugonis de Congo anno 1280. den ritterlichen titul von Lö-
 wenberg. Leonardus anno 1408. Landhauptmann an der Etsch ist ohne mann-
 lichen erben anno 1410. der menschlichkeit entgangen. Und weilener eine einige
 tochter Dorotheam Wolfarten Fuchs von Fuchsberg und Jauffen ehegesellin
 verlassen / als ist das schloß Löwenberg an das Fuchsische haus gelangt. Sed
 pag. 54. Dorotheæ Wolfardi uxoris patrem Petermannum pro Leonardo vocat,
 quam iste 1421. duxit.

Passer.

§. VI. Scutulum medium designat familiam *Passer*, etiam Tirolensem. De
 qua saepe memoratus Comes Brandisius p. 80. Edle von Passer / Gerichtsherrn
 derselbigen herrschafft / und wohnhafft auff dem schloß Jauffenburg / Rues-
 brecht und Berchthold besuchten anno 1361. den Landtag zu Meran / Barbara
 aber / Reinberti des letzten tochter / hindergabe nach tödtlichem hintritt 1390.
 Christoff Fuchs ihrem eheherrn dieses ihr zeitliches vermögen. Nomen
 stirpi fuit à Passer, districtu judiciali (gericht Passer) non procul Merania, un-
 de emanat fluvius Passer seu Passer, qui exundans Meraniæ aliquoties gravissima
 intulit damna.

Galeæ.

§. VII. Clypeum premunt tres galeæ: *Prima* tegitur pileolo rubeo, cujus ora
 argento reducitur, cum insidente vulpecula rubea. Lacinia autem sunt aureæ &
 coccineæ. *Media* coronata sustinet jugum alarum explicatum, cum typo seu sectione
 medii scutuli; phaleris dependentibus caelestinis & rubeis. E corona *extrema* exsurgit
 leo rubeus. Dependent lacinia argenteæ & rubea.

Titulus
Jauffen-
burg.Hohen-
Eppan.

§. VIII. Titulum ita format Buccelinus: *Fuchs de Fuchsberg, Comes de Lebenberg
 & Triendenstein, Dominus in Jauffenburg*. Quod attinet *Triendenstein*, nihil de eo di-
 cere possum. *Jauffenburg* castrum est in judicio Passer (gericht Passer) quod con-
 didit Rupertus de Passer, & feudo obtulit regi Henrico. Margareta autem in pro-
 prietatem jus commutavit, & Bertholdo de Passer 1363. hypothecario jure concessit.
 Cum vero 1383. Christophorus Fuchs Barbaram de Passer duxisset, hanc etiam
 dynastiam nactus est. Vidimus etiam §. 2. *Hohen-Eppan* seu *Eppan* in patrimonio sit-
 tis fuisse: castrum illud fuit sedes veterum Comitum de Eppiano, quod volunt brevi
 post Christum natum à Gallis conditum. Inde traditum est Comitibus de *Eschelech*:
 Post litem diuturnam 1365. Ducissa Margareta vel Rudolphus id Petro de *Schenna* at-
 tribuit. Inde illud 1400. *Starckenbergii*. 1494. *Jacobus Fuchs*. 1550. *Joannes de Trautson*.
 1557. *Abundius de Tschetsch*. & 1614. *Comites Fuchsi* feudo accepere.

Cap. XIX.

Princ. & Com. de Fürstenberg & Episcopus Argentinensis.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo. Deductio. Com. Friburgi. Ura-
cum. Liechteneck. Successio ad Badenses.
Henning. error.
2. Fürstenbergii. Linea. Heiligenbergia. Blom-
bergia.
3. Scutum.
4. Aquila Fürstenbergia. Friburgia.
5. Werdenberg. Comitum origo. Successio.
6. Heiligenberg. Nomen. Comites. Successio.
Controversia cum Abb. in Salmansweiler.
7. Galeæ & apex.
8. Usus scutuli Werdenbergia-Heiligenbergii.

9. Scutum Episcopi Argentinensis.
10. Episcopatus Argentinensis.
11. Abbatia Murbacensis.
12. Luderensis.
13. Alsatia Landgraviatus.
14. Novum scutum Episcopi.
15. Abb. Stabulensis.
16. Malmundariensis.
17. Galeæ Episcopi.
18. Tituli.
19. Rationes. Baar. Hausen. Gundelfingen.
Wildenstein. Messkirch. Stülingen. Ha-
wen. Weitra.
20. Principalis dignitas.

Inter procures Sveviæ nulla familia est, quæ vetustate & illustri splendore superet ^{Familia} *Illustriſſimam Fürstenbergiam* stirpem. Eam referunt ad *Henricum Comitem Friburgi* ^{origo.} & *Furstenbergæ, Landgravium in Stülingen & Baar*, cui tamen altius adscendens diligentissimus *Gabr. Bucelinus Germ. P. IV. p. 88.* patrem assignat *Egonem II.* 801. avum *Chunonem C. Fürstenberg & Landgrav. Stülingensem* 748. proavum *Egonem* seu *Eganum Agilolfingici generis heroem* circa 670. Henrico filios dant *Ludovicum C. Fürstenbergæ, Landgravium Stülingensem* 921. Gregorii Regis Scotiæ ex Agnete filia generum, ^{Deductio.} & *Egonem C. Friburgi* (*Bucelinus* hunc etiam *Fürstenbergium* vocat) cuius linea in pronepote *Conrado* terminata est. *Ludovico* juxta aliquos nati *Ego* atque *Henricus*, (*Bucelinus* vero solum *Egonem*, quem IV. vocat, maritum *Agnetis Ducissæ Teccæ* ei dat, *Henricum* autem *Verenæ Habsburgiæ* maritum circa 1000. ejus filium facit,) hoc *Ego*, pater *Henrici, Ottonis & Egonis VIII.* Ex quibus *Henricus* posteritatem habuit, ^{Com. Fri-} quæ circa principium seculi decimi quinti defecit: *Otto* sator est *Fürstenbergiorum* ^{burgi.} modernorum, *Ego Friburgiorum*. *Egone* enim natus *Ego IX.* uxorem habuit *Agnetem Bertholdi Ducis Zæringiæ* filiam, quæ, cum frater *Bertholdus* ultimus Dux sine heredibus moreretur, in *Brisgoia* & nigra silva ex ejus hereditate plurima obrinuit, in quibus *Friburgum* fuisse reor. His natus præter *Conradum Cardinalem*, qui *Papatum* recusasse dicitur, & *Bertholdum Abbatem* in *Luzel* al. in *Salmansweiler* (qui ipsi duo esse videntur, quos avunculus *Bertholdus* ob electionem sui ad Imperium oppignoraverat electoribus, & qui ex voto sacro ordini addicti *Comitatum* suum *Vracensem* partim *Eslingensi* monasterio, partim vitrico *Eberhardo C. Wirtenbergio* reliquisse dicuntur: nam *Uracensis* etiam comitatus in hac gente fuerat. ^{Uracum.} *conf. mea Syllog. Geneal. p. 554. 555.*) *Ego X.* cognomento *Barbatus Comes Friburgi* & aliorum in *Brisgoia*. Hoc iterum nati *Gebhardus Episcopus Spirensis, Cuno* seu *Conradus, Bertholdus & Ego. Conrado* autem *Conradus II. Ego XII. & Henricus*, qui juxta alios 1265. *Vracum Wirtenbergicis* vendidit. ^{Lichten-} *Ego* pater *Conradi* fuit, hic *Friderici*, à cuius filia nupta *Godofredo Com-* ^{eck.} *Tubingensi Liechteneck* ad eam gentem pervenit, & *Egonis XIV.* à quo *Friburgenses*, qui prius multis juvantibus cum Domino suo bellum gesserant victores, libertatem 2000. marcis argenti emere, quo argento ipse *Badenweiler* emit; in filio ejus *Ioanne*, quem 1386. ad *Sempacum* cecidisse perhibet *Bucelinus*, linea tota omnibus fere fatentibus *Genealogis* terminata est. Eum vero ad *Sempacum* cecidisse impossibile est ex donatione, quam mox allegabimus, cuius apud *Badenses* documenta sunt; Præterea in syllabo eorum, qui in cruento isto prælio cecidere, nullius *Friburgensis* mentio fit, sed *Ioannis C. Fürstenbergii*, clypeo etiam picto cum limbo *Fürstenbergio*. Porro hic *Joannes*, qui circa 1458. sine liberis decessit, heredem habuit *M. Rudolfum* ex *Badensibus*. ^{Successio.} *Hochbergiis Rætelandum* sororium, cui jam 1444. coram officiali *Basileensi*, si sine liberis decederet vivus *Badenweiler* donaverat. Et quidem hic ab eo præter *Badenweiler* obrinuit, non equidem *Susenberg* & dominium *Ræteln*, quæ familiæ jam erant) quod notandum adversus *Lazium de migr. gent. L. 8. pag. 415.* cum dicit: *Qui, Rudolfus, mortuo sororio successit in omnes pene Friburgensium ditiones, videlicet Landgraviatum Brisgovia, comitatum Susenberg, comitatum Rætl, & dominium Badenweiler,* sed feuda *Basileensi* in *Brisgoia*. *Comitatum Neocastrensem* seu *Welschneuburg* in *Helvetia* & in *Burgundia* *Dominium S. Georgii* cum aliis. Quod ad *Novocastrensem* attinet comitatum, illum mater *Ioannis Verena* filia *Henrici ultimi Novocastrensis* filia attulisse dicitur. ^{Henning;} *conf. Henninges Theatr. T. III. P. 1. p. 325.* (Ubi *ἀελεψία* autoris mirari ^{error.} licet, qui cum *Henrici C. Neocastrensis* filiam seculo decimo quinto, ut ex collatione p. 293. patet, recte dicat attulisse marito comitatum, eadem tamen pagina asserit, quandam filiam *Ulrici*, qui floruerit circa 1250. junctam fuisse *Comiti à Ræteln*, ratione cuius matrimonii *Neuburgensis* comitatus ad *Rætenses* devolutus fuerit, à quibus ad *Hochbergenses* pervenerit, & inde ad *Comites Friburgenses*, à quorum ultimo *Principes Austriaci* illum emerint: uti enim falsum est, unquam eum *Neocastrensem* comitatum ab *Austriacis*, utpote qui ab *Hochbergia-Rætelandis* ad *Longavilleos* pervenit, apud quos adhuc est: ita etiam inepte distinguit *Rætelandos & Hochbergios*, & quidem hos illis præponit, cum tamen prius *Hochbergenses* quam *Ræte-*

Rætelandi fuerint: tum non à Rætelandis vel Hochbergenſibus ad Friburgios, ſed ab his ad illos pervenit hereditas, quod ſui oblitus ſequentibus lineis tradit.) Dominium vero S. Georgii videri poteſt Joanni obtigiffe ab uxore filia Comitis S. Georgii in Burgundia (ut Henning. tradit l. c. p. 293. nam Lazius ineptè l. c. p. 415. tradit fuiſſe Com. de S. Georgio Hungarum, eamque dat Joanni Com. Fürſtenbergio.) Sed de hoc certi nihil aſſeverare audeo.

Fürſten-
bergii.

Lineæ.

Heiligen-
bergia.
Blombergia.

Scutum.

Aquila
Fürſten-
bergia.

Friburgia.

Werden-
berg.

Comitum
origo.

§. II. Hic Friburgius ramus fuit: *Fürſtenbergium* ab Ottone deducit Bucelinus, quem aliæ genealogiæ neſciunt: (unde Lazius diſiſionem linearum *Friburgienſis* & *Fürſtenbergia* vult factam in filiis *Egonis* & *Agnetiſ Zeringia Canone* atque *Egone* circa 1200. ita & *Zeilerus*:) Eo vero natum ille ait *Bertholdum*, hoc *Henricum* Annæ Montfortiæ maritum, de quo Bucelinus allegat verba Rudolphi I. ad principes & ordines Romaniolæ: *Cum Comes idem ſit os ex offibus noſtris & caro de carne tranſſumtus, eundem quaſi familiaris dilectionis pignus eximium hilares & devoti ſuſcipite.* Hoc natus *Conradus*, *Conrado Henricus*, qui 1443. obiit *Agnetiſ ſeu Viegæ Zolleranzæ* maritus, iſto poſt alios *Henricus*, pater *Conradi*, avus *Wolfgangi*, poſt quem Genealogi fere conſentiunt, in majoribus aſſignandis varii. Hujus alter filius *Wilhelmus* novam videbatur acceſſionem bonis Fürſtenbergicis aſſerre, cum duxiſſet *Bonam Claudii Novocaſtrenſis* filiam, unde ipſe & qui alteram ſororem *Elisabetham* duxerat *Felix Comes Werdenbergius*, *Dominia Blaumont*, *Hericourt*, *Clemont* & *Châſtelot* prætenderunt, contra Wirtenbergicos *Mompelicardi Comites*, & armis in poſſeſſione eorum manſerunt, demum jura ceſſere *Ferdinando Archiduci*, hic *Gabrieli Salamanca C. Ortenburgio*: ſed & uterque Comes prole caruerunt, atque ita nihil in ſtirpe hæſit: alter filius *Fridericus* communis pater eſt eorum, qui hodie ſuperant; Nam filii *Joachimus* & *Chriſtophorus* autores fuere rami, ille *Werdenbergii*, hic *Blombergii*. *Joachimo* denuo natus eſt *Fridericus*, in cujus filiis iterum lineæ in diſverſum abeunt, nam *Jacobus Ludovicus Doneſchingam* habebat, *Heiligenbergam Ego*; ſed iſtam in filio terminatam credo. *Ego* pater eſt illorum, qui hodie clarent. *Chriſtophori* nepos iterum *Chriſtophorus* pater fuit *Friderici Rudolphi* atque *Vraſſlai*, à quibus *Blombergia* & *Meſſkirchia* lineæ.

§. III. Satis diu nos enarratio linearum tenuit. Videamus nunc clypeum gentilitium. In *Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 16.* repræſentatur aureus cum aquila rubea, caruleis roſtro & cruribus, margine ſcuti argenteo nubibus caruleis variegato, ſeu phraſi Chiffletii, ex argento & cyano in nubem introrſus diſiſo. Pectori autem aquilæ aliud ſcutulum imponitur quadripartitum, cujus quadra prima & quarta rubent vexillo Eccleſiaſtico trifariam pinnato argenteo ornata, ſecunda & tertia argentea baltheum diagonalem cochleatum (ſtrum ſparren) continent nigrum.

§. IV. Aquila cum limbo *Fürſtenbergiorum* teſſera eſt propria, quia vero *Friburgienſes* (conf. *Fürſt. Wap. P. III. p. 23.*) aquila eadem pro ſymbolo uſi, videtur limbus ille diſcerniculum fuiſſe (*brisure*) quorum uſum, qui nunc plane exolevit apud noſtros, Germanis olim non fuiſſe ignotum P. I. c. 8. oſtendimus. Ex hoc colligas, inter fratres, ubi linearum divergium factum eſt, cum majorem fuiſſe, quo *Friburgienſes*, minorem quo *Fürſtenbergii* orti fuere. Quæ conjectura ſi vera ſit, *Fürſtenbergii* illa lineæ extincta limbo ſuperſedere potuiſſent. Cæterum comitatus hic majori ex parte in nigra ſylva & circa eam inter Wirtenbergicum Ducatum, *Briſgoiam* & alia *Sveviæ* ſitus eſt, atque fontes *Danubii* poſſidet.

§. V. Eccleſiaſticum vexillum ſcuti pectoralis notat *Werdenbergium* comitatum. Fallitur enim *Sibmach. Wapenb. P. 2. pag. 12.* quod *Werdenbergiis* dat rubeum in argento vexillum, quod *Montfortiorum* eſt. Cæterum *Werdenbergia* familia, ſi fides *Lazio de migr. gent. L. 8. p. 443.* deſcendit ab *Henrico*, qui circa 890. vixit, & *Ludovico II.* imperante caſtrum *VVerdenberg* conſtruxit, à quo dein poſteris nomen: Eum ait fuiſſe fratrem germanum *Roderici C. Palatini alta Rhatia*, unde deſcendunt *Montfortii Comites*, *Anſhelmi C. à Rheineck & Veldkirch*, & *Rolandi Com. Tubingenſis* atque *Herrenbergenſis*, nec non *Cadelochi*, à quo *Brigantini* deſcendant. Hi omnes diſcuntur uſi vexillo Eccleſiaſtico, ſed ejus & arearum coloribus mutatis. Quod genus diſcerniculi apud veteres frequens vidimus P. I. c. 8. ſed L. 2. c. 56. n. 1. de *Montfortiis* amplius ea de re actum eſt. Cæterum eodem loco *Henninges* memoria labitur, cum

Werden-

Successio.

Heiligen-
berg.
Nomen.

Agnes. Ux. Eberhardi C. de Kirchberg. Barbara. Uxor Conradi Com.
de Kaltern.

Contro-
versia cum
Abb. Sala-
mansyvel-
ler.

Galeæ &
apex.

dicit, alios dare *aquilam scutariam*, cæruleæ & argenteæ tortili fasciæ impositam, quod convenit cum *Friburgensi* apice. *P. Fürst. Wapenb.* P. 3. p. 23. Laciniæ sunt ex *auro & cocco*. *Posterior* coronata (in *Wapenb.* P. 2. p. 21. coronæ nulla mentio) ornatur capite & collo canis vestigatoris argenteis, cujus auri baltheus *Heiligenbergius* cochleatus inprimitur. Laciniæ sunt atræ & argenteæ. Errat *Henninges*, cum pag. 356. hunc apicem *Werdenbergis* dat. Uti vero ille hodiernus apex est, ita observandum, *Fürstenbergios*, qui mos superiorum seculorum fuit, aliquando variasse: ita vidi picturam equitis scuto *Fürstenbergico* armati, cujus cassidi imposita conspiciebantur *duo cornua venatoria* cum suis ligamentis. Quod etiam ita conspicitur in epitaphio *Annæ Montfortiæ*, conjugis *Gæzoni C. Fürstenbergii*, quæ 1341. decessit. Alia pictura referebat equitem, cujus cassidi insidebat avis ad volatum se, alas leviter expandendo, parans. Sed cum semel orbis ille placuisset, & cimeria mutandi mos in desuetudinem abivisset, jam æque gentilis ille apex habetur, atque clypeus genti proprius est.

Ufus scutuli *Werdenbergæ* *Heiligenbergii*.
Scutum
Ep. *Argentinen*sis.

§. VIII. Hoc scutulum *Werdenberga-Heiligenbergium* à linea, quæ à *Christophoro* descendit, alicubi omissum vidi, ab aliis tamen retentum. Alteram autem lineam *Joachimico* adhuc uti non dubium est.

§. IX. Ex hac est Illustrissimus & Reverendissimus *Franciscus Ego, Episcopus Argentoratensis*: qui usus est scuto quadripertito. Primus laterculus *rubeus* permeatur *baltheo diagonali argenteo*: secundus bipertitus in priori areola *argentea* erectum *canem venaticum nigrum*, cum aureo millo & annulo *rubeo*; posteriori vero *rubea* manum *nigram* vel *carnei* coloris, erectis *tribus digitis jurantem*, indumento brachii *cinereo*, continet: tertius quadripertitum symbola *Werdenbergio-Heiligenbergia* repetit: quartus *rubeus argenteum baltheum* continet, cujus extremitates *trifoliato ornamento* seu *reticulo* terminantur. Conf. alia phrasi *Gelenii* supra L. 1. c. 9. n. 69. Media parma est *Fürstenbergia*.

Episcopatus *Argentinen*sis.

§. X. Baltheus est *Episcopatus Argentinen*sis symbolum. Hunc evocato *Ultrajecto*, cujus *Episcopus* fuerat, *Amando Aquitano Dagobertus*, ut eum sibi propiorem haberet, fundasse circa 658. scribitur: cui deinceps successit *Arbogastus*, à quo *Dagoberti* filium *Sigebertum* è mortuis resuscitatum tradunt. Cum superiori seculo ad finem properante *Canonicorum* magna pars *Evangelicam* veritatem agnovisset, post mortem *Joannis C. Manderscheidii* 1592. duo electi sunt *Episcopi*, ab *Evangelicis Ioannes Georgius Marchio Brandenburgicus* *Electoris* filius, à *Romana* parte *Carolus Dux Lotharingiæ*; inde armis res acta, demum in certos principes compromissum: Sic penes *Carolus* *Episcopatus* mansit, alia compensatione *Evangelicis* *Canonicis* concessa. Post *Carolus Leopoldus*, hoc resignante & uxorem ducente *Leopoldus VII. Wilhelmus* *Archiduces Austriæ* *Episcopatum* rexere. Hoc demum 1662. extincto *Franciscus Ego* electus est. Cæterum in Collegium *Canonicorum* huius *Episcopatus* non ab uno seculo duntaxat cooptantur illustres Principes, Comites & Barones, qui fidem suæ illustris prosapiæ majorum legitima demonstratione fecerint. *Episcopis* sedes est *Tabernis Alsaticis*. Ei *Episcopatus* in pace *Monasteriensi*, cum *Alsatia Regi Franciæ* cederetur, sua servata est libertas & immedietas.

Abbatia *Murbacensis*.

§. XI. Canis niger tessera est *Abbatia Benedictinæ Murbacensis* in *Alsatia* superiori ad *Vogasi* montana, quæ *Principali* dignitate fulget, & olim potentissima fuit, plurimosque adhuc nobiles & aliquos illustres vasallos habet. Fundavit eam *Eberhardus Dux Alemanniæ* circa 726. & tandem senex in ea vitam finivit, atque sepulcrum habet: Post *Abbatem Iohannem Georgium de Kalckenried*, *Leopoldus* & *Leop. Wilhelmus Austriaci Episcopi Argentinen*ses huius etiam *Abbatia* administratores fuere: post quos eandem dignitatem gestat, de quo hic agimus, *Celissimus Franciscus Ego Fürstenbergius*. Canis tesseram conjiciunt ad *Guelforum* nomen alludere, qui ex *Eberhardi* fuere posteris. Porro *Abbatia* fuit in protectione *Austriæ*, & exempta est à domo *Austriaca*, ut tamen immedietati ejus non præjudicaretur, nec *juri circuli Rhenani*, cujus membrum est. Conf. *Limn. Jur. Publ. T. 4. add. ad §. 2. p. 687*. Servatur etiam huic & *Luderensi Abbatia* ibidem sua immedietas in pace *Monasteriensi*, qua *Alsatia Regi Franciæ* cessa est.

§. XII. Pro

§. xii. Proxima tessera manus sursum porrecta est Abbatiæ *Luders*, quæ *Luders-*
sumtibus *Berthildis* reginæ in *Burgundia* & *Alsatia* confiniis fundata, & à *Clothar-*
rio Rege plurimum aucta est : sed deinceps *Murbacensi* Abbatiæ conjuncta. Ipsa
quoque *Principali* dignitate fulget ; unde in subscriptione Comitiorum *Ratispo-*
nensium 1654. legitur nomen *Leopoldi Wilhelmi*, als Administratoris *hender*
Fürstlicher Stifter Murbach und Luders.

§. xiii. Extremi laterculi balthus *reticulatus* vel *prætextatus* notat *Alsatia* sc. *Alsatia*
Inferioris Landgraviatum : Cui symbolo tamen eidem *Alsatia* notandæ *Austriaci* coro- *Landgra-*
nas addere solent, quod L. i. c. 9. n. 63. vidimus. Porro uti in *Alsatia* inferiori ipse *Episco-*
patus situs est, ita tamen *Landgraviatum* demum *Ioannes Episcopus Argentinensis*, gente
Liechtenbergicus 1358. ab *Oetingiis* Comitibus, quorum linea, ex successione *Egeshei-*
mensium Comitum, *Landgraviatum* *Alsatia* tenuerat, emit, de quo quædam dixi-
mus L. i. c. 67. n. 3. 4. 5. & 6. Ejusdem mentionem facit *Bernh. Herzog. Chron. Alsat.*
L. 4. in *Episcopo* 70. p. 97. & L. 5. de famil. *Liechtenbergica* pag. 7. ubi primum hunc
Joannem *Landgravi* titulo usum esse perhibet.

§. xiv. Nunc *Episcopale* scutum aliquot auctum est areolis, ut videlicet qua- *Novum*
driperitum, primo laterculo *Argentinensem Episcopatum*, secundo *Abbatias Lude-* *scutum E-*
rensem & Murbacensem, quarto *Alsatia Landgraviatum* contineat : Tertius vero bi- *piscopi.*
peritum iterum est : priori medietate *argentea*, in qua monti viridi insistit *basiliscus* :
Posteriori item *argentea*, in qua ante arborem viridem super *gramineo monte* graditur
agnus candidus pedum *pastorale rubeum* gestans. Quadris incumbit *parmula media*
Fürstenbergia principali mitra contexta : cujus forte pectori scutulum *Heiligenberga-*
Werdenbergium imponendum fuerit.

§. xv. *Agnus* laterculi terti designat *Abbatiam Stabulensem* seu *Stabuleti* prin. *Abb. Sta-*
cipali dignitate fulgentem. *Cœnobium* hoc *Benedictinum* in diœcesi *Leodiensi* *Sige-* *bulensis.*
bertus Rex 657. fundavit & dotavit. Primus ejus *Abbas* perhibetur *Remaclus* pridem
Trajectensi *Episcopus*. Post *Christophorum* Com. *Manderscheidium* à *Gerhardo*
Grosbeckio *Episcopo* *Leodiensi* hæc *Abbatia* eosdem habuit *Abbatas*, qui etiam *E-*
piscopi *Leodienses* fuere. nisi quod post *Ferdinandum* *Ducem* *Bavariæ* & *Archi-*
episcopum *Colonensem* *Abbatia* præfuit *Wilhelmus* à *Bavaria* *Baro* *de Hollingho-*
ven : inde *Maximilianus Henricus* modernus *Electo*r, qui cessit *Episcopo* (de quo hic
agimus) *Argentinensi*. Porro aliter de hujus *Abbatia* tessera loquitur *Haping. de jur.*
insign. c. 6. P. i. p. 234. Admodum memorabile est, quod Abbatiam Stablo diœceseos
Leodiensis dictam volunt, quasi *luporum stabulum*, quod tempore *D. Remacii* nihil aliud
hoc loco esset, quam *stabula alta ferarum*. Et vulgo narrant, eundem *Remaclum*, cum
monasterium hoc conderet, *asini* usum ministerio, ad comportandam materiam, quem
cum devorasset *lupus*, *Remaclum* *lupum* damnasse ad subeundas *asini* vices, eumque se
morigerum omnino præstitisse, atque ea de causa *lupum* onera portantem in hujus loci
insignibus effigiari : ex *Abr. Ortelio*.

§. xvi. *Basiliscus* notat *Abbatiam Malmundariensem* seu *Malmedyr* itidem in *Malmun-*
diœcesi *Leodiensi* in *Lucenburgia* ditioe à *Sigeberto* Rege 675. fundatam. Porro *dariensis.*
Cuono *Abbas* *Stabulensis* 1128. obtinuit à *Friderico* *Archiepiscopo* *Colonensi* defi-
niri : *Ut Malmundarium* eo *subjectionis* jure *Stabulensi* *Ecclesiæ* obediat, quo jure omnes
cella vel *præpositura* suis *cœnobiis* subesse videntur. *Gabr. Bucelin. Germ. T. 2. p. 280.*
Idem addit pag. 284. *Monasteria Stabulense & Malmundariense congregationi Bursfel-*
densi incorporata sunt sub *Maximiliano Henrico* *Archiepiscopo* *Colonensi*, & prioribus
Ioanne *Lansmal* & *Everhardo* *de Marteu* anno 1656. *Guilelmus* *Comes* à *Manderscheid*
olim quidem illa reformavit secundum statuta *Congregationis Bursfeldensis*, sed *congre-*
gationi illa non *subjecit*.

§. xvii. Ita descripto scuto subjiciuntur situ decussato pedum & gladius, tem- *Galez E-*
poralis potestatis nota : imponuntur autem nonnunquam hinc mitra *Episcopalis*, ist- *piscopi.*
hinc juxta eam principalis rubea, vellere hermionico reflexa : nonnunquam autem
quinque imponuntur *galezæ*, quarum prima coronata apicem *Werdenbergium* susti-
net, videlicet mitram *Episcopalem* coccineam auro ornatam : secunda tecta mi-
tra *Principali* rubea sustinet alam coccineam baltheo *Argentinensi* pictam. *Media*

imponitur iterum tiara Episcopalis rubea, è qua exurgit species virginea, rubeo amictu & coronata, dextra annulum sursum porrigens. Ita notatur Landgraviatus Alsatiae, videlicet inferioris, uti videre est ex *Herzog. Chron. Alsat. L. 3. cap. 1. p. 1.* ubi hunc apicem & baltheum reticulatum tribuit Alsatiae inferiori, superioriautem baltheum cum sex coronis. Idem istam galeam primum imponit scuto Joannis Liechtenbergici Episcopi, qui Landgraviatum hunc, quod audivimus, emerat. p. 92. *Quarta* galea pulvillo impositum globum *Fürstenbergium*; extrema coronata caput molossi, Heiligenbergium apicem, sustinet.

Tituli,

§. XVIII. Tituli sunt, vetustiores quidem: Comes in *Fürstenberg, Heiligenberg & VVerdenberg, Landgravius in Baare*. Hodierni vero, lineæ *Heiligenbergica*: Comes in *Fürstenberg, Heiligenberg & VVerdenberg, Landgravius in Baar, (in der Baar) Dominus in Hausen in valle Kinzigia (im Rinzigerthal) & in VVeitra, (auf Weitra)* alibi additur *Trochtelfingen & VVehrenvug. Meskirchia* lineæ: Comes in *Fürstenberg, Heiligenberg & VVerdenberg, Landgravius in Baar, Baro in Gundelfingen, Dominus in Hausen in valle Kinzigia, VWildenstein & Meskirchen*: *Blombergia* demum: Comes in *Fürstenberg, Heiligenberg & VVerdenberg, Landgravius in Baare & in Stülingen, Dominus in Heuven & Hausen Kinzigia vallis, in (auff) Lischau, Trackau & Kornhaus.* Episcopi autem Argentiniensis: *Episcopus Argentiniensis, Administrator Murbacensis, Luderensis & Stabulensis, Landgravius Alsatia, Princeps in Fürstenberg.*

Rationes.
Baar.
Hausen.Gundel-
fingen
Wilden-
stein.
Meskirch

Stülingen.

Heuven.

Weitra.

Principalis
dignitas.

§. XIX. Quod attinet Landgraviatum Baarensem, ad eum spectant *Fürstenberg, Hüfingen, Doneschingen & Blomberg*, apud Zeiler. de x. circ. p. 558. Quod *Hausen* attinet in valle Kinzigia, in sylva nigra situm est ad fluvium Kinzig. Hoc quoque ex gentis veteri patrimonio est. Tituli *Gundelfingen, VWildenstein & Meskirch* ab Helfensteiniis, cum *Vratislaus* Comes Joannam Eleonoram ex Meskirchiis, & Franciscam Carolinam ex Wiesensteigiis, atque ita Helfensteinia utraque linea, uxores habuisset, asciti sunt, gente illa tota extincta, cujus ditiones ex parte adiverunt. *Stülingen* vidimus §. 1. ex primis possessionibus gentis fuisse. Inde vero ad *Lupfenses* translatum fuisse oportet, nam Henricus Lupfensium Comitum ultimus legitur *Landgravius Stulinga, Dn. in Hohenheven & Rosneck* fuisse. Hoc 1582. mortuo obtinuit successionem *Conradus Pappenheimius*, licet multa cum difficultate, qua de re in capite de insignibus Pappenheimiis agitur. Tenuit eandem *Maximilianus* filius, qui 1639. obiit, sed non nisi filiam reliquit *Maximilianam Mariam Friderici Rudolphi Com. Fürstenbergici* uxorem. *Heuven* seu *Hohenheven* in Hegoviâ dynastia est, in quâ opidulum Engen. In matricula imperii legitur apud Zeiler. itin. Germ. P. 2. pag. 26. Habuit suos peculiare dynastas, quorum ultimus *Albertus Arbogastus* 1570. mortuus est. Post Lupfensis ultimi Comitum mortem *Conradus Pappenheimius*, quod audivimus, eam beneficio Imperatoris adiit. *VVeitra* opidum, arx & dynastia est inferioris Austriae in Bohemiae finibus. Quædam alia evolvere nescio.

§. XX. Accessit demum gratia Augusti nostri certis ex stirpe personis *Principale* axioma, quo tot seculorum decoribus nova imposita est corona.

CAPUT XX.

*De la Grange, Dn. de Montigny, Com. de Maligny,
M. d'Arquien.*

ARGUMENTUM.

1. Familia.
2. Deductio. Linea de Fouillay.
3. Linea de Montigny & d'Arquien. Regina

- Polonia.
4. Scutum.
5. Alia familia nominis de la Grange & earum tessera.

§. I.

Familia.

INcluta in Biturigibus Grangeorum gens à *P. Anseaume Pal. de l'honn. p. 396.* describitur: sed & peculiari folio impresso eam deductam vidi ab *Illustri Hozierio* concinnatam & probationibus suis instructam.

§. II. Pri.

§. II. Primus, non qui nobilitatem stirpi intulit, sed cujus mentionem faciunt Deductio.
documenta certa chartarum, est *Ioannes de la Grange, Dominus de Montigny, de la Reculée, du haut & du bas Fouillay, du Chaumoy, de Vesvre, des Barres & de la Grange*: Ei vero patrem tribuunt *Gabrielem*, avum *Ioannem*, proavum *Ioannem de la Grange* Balivum Axonæ. Cæterum Joanne isto, qui Caroli VIII. expeditioni Neapolitanæ interfuit tormentariæ rei intentus, & prælio ad Fournoue 1495. cecidit, nati sunt ex Helena de la Riviere, *Godofredus Dn. de Montigny*, & *Ioannes Dn. du Fouillay*. Hic pater Linea du Fouillay.
fuit Caroli Dn. de la Reculée, avus *Francisci Dn. du Fouillay*, proavus *Francisci II.* cujus filia 1628. agnato Henrico Antonio vendidit *Dominia de la Grange, du Fouillay & de Chanteraine*.

§. III. *Godofredus Montignii* rami autor fuit, & ex *Ioanna Guitois Dn. d'Arquien* genuit præter *Simonem Dn. d'Arquien* cognomento *Guitois* (*Claudii & Gilberti* Linea de Montigny & d'Arquien.
d'Arquien patrem) & *Leonardum Canonicum Bituricensem*, successorem *Franciscum Dn. de Montigny*, qui suscepit *Franciscum Dn. de Pymaaron & Carolum Dn. de Montigny & d'Arquien*, maritum *Luisæ de la Rochechouart* ex familia illustrissima & *Anna de Brichanteau*: hæc mater fuit *Francisci Abbat. de Fontmorigny* atque *Caroli Stephani Dn. de Villedonné*, à quo reliqui ejus nominis: *Luisa* verò ex *Carolo* suscepit præter alios plures inprimis *Franciscum* atque *Antonium*. *Franciscus Dn. de Montigny* fuit *Marescallus Franciæ*, Gubernator agri *Vindocini, Biturigum, Metarum, Tulli, Veroduni*, & 1617. moriens reliquit *Henricum Antonium Dn. de Montigny* non nisi filia *Gabrielidis* 1644. *Ludovico Châlon du Blé M. d'Uxelles* nuptæ patrem. *Antonius Dn. d'Arquien* pro rege moderatus est *Metas, Calesium & Giennium*, & militari laude etiam claruit. Eo nati sunt *Ioannes Iacobus Dn. d'Arquien Vic. de Soulangis, Achilles Com. de Maligny, March. des Essoisses, Henricus Dn. de Beaumont* seu *Marchio d'Arquien*. Primus pater fuit *Antonii C. d'Arquien & de Soulangis* (quo geniti *Alexander Comes & Joannes Claudius*) & *Francisci March. de Breviande*, (quo natus *Lazarus Dn. de Senan*.) *Secundus* non nisi filiam reliquit. *Tertius* ex *Francisca de la Chastre* liberos suscepit, *Annam Ludovicum March. d'Arquien, Ludovicum, Luisam Mariam* uxorem *Francisci G. de Bethune*, atque *Mariam Casimiram*, nuptam *Ioanni Principi Samoscio*, deinceps *Ioanni Sobieskio* magno *Marescallo & Polemarcho*, & nunc *Regi Poloniae*. Illustrissimo Regina Poloniæ.
sua gentis decore, ex regia hac affinitate.

§. IV. Scuto utitur familia *cæruleo tres rangiferos* (*ranchiers* seu *ranchers*: aliis Scutum
id feræ genus cervus *πλατύκερος*, aliis *alce* dicitur) gradientes ex auro repræsentante:
2. 1. Similem *πρωτομύνη* apici inservire existimo, quamvis eam vidisse non meminerim.

§. V. Præter hanc alias etiam familias nominis *de la Grange* observare licet. Alii fami-
Ego ex *Pailloto* illas notavi. *La Grange* p. 84. quæ utitur in clypeo prasino leone au-
reo, inducto baltheo angustiori dextro rubeo. *La Grange* p. 122. ex qua aliquis *Cardi-
nalis*; cujus tessera in parma rubea tres merulæ argenteæ cum quadrante honorario liæ nomi-
nis de la
Grange &
earum tes-
seræ.
hermionico. Et ead. pag. *La Grange Billemont* in *Valesio* agro, cujus symbolum est
clypeus rhombisaureis & sabuleis exaratus, cum quadrante argenteo, inscriptis no-
vem lunis rubeis, 1. 3. 2. 3. & cordi impressa stella item coccinea. *La Grange* pag. 518.
cujus clypeus sectus ex transverso, palis ternis exaratur, aureis & rubeis, tinctura ad se-
ctionis modum alternante (pallé contrepallé.) *Grange* in *Burgundiæ comitatu* p. 583.
quæ inscribit peltæ coccineæ decussim ex auro. *La Grange de Montilles* in *Ducatu Bur-
gund.* (p. 662.) cujus clypeus cæruleus continet cantherium aureum, oneratum luna
crescente rubea, comitibus ex superiori parte duabus stellis aureis, inferius rosa ar-
gentea. *La Grange le Roy* pag. 2. quæ stirps utitur clypeo azureo cum tribus aviculis
argenteis & ex eodem metallo luna interposita. *La Grange-Trianon* pag. 162. cujus
δείγμα in solo rubeo cantherius denticulatus argenteus, cui alius imponitur niger;
lunæ vero aureæ tres cantherii lateribus & pedi adponuntur. *La Grange Villeberny*
in *Burgundia Duc.* p. 561. quæ designatur scuto cæruleo cum cantherio aureo, comi-
tibus tribus floribus pentaphyllis argenteis. Vix præter nominis convenientiam in-
ter has familias aliud esse vinculum reor.

CAPUT XXI.

Bar. Greiffenclau de Volraths.

ARGUMENTUM.

Georg. Fridericus Elector Moguntinus
Georgius Philippus.

1. Familia.

2. Deductio. Richardus Elector Trevirensis.

3. Scutum. Ypelbrunn.

4. Apex.

§. I.

Familia.

Perillustriſ Greiffenclauiorum de Volraths (quod poſterius ex adoptione nomen aſſum-
tum, ut ex Caſp. Lerch. à Dirmſtein. Theod. Haping. de jur. inf. c. 8. n. 458. p. 597.) familia
in nobilitate equeſtri Rhenana à pluribus ſeculis floruit. Ex ea interfuit ludis equeſtri-
bus Gœtinganis 1119. Vernerus eques, Tigurinis 1165. iterum Vernerus eques & Fri-
dericus, Colonienſibus 1179. Henricus eques Wormatiensibus 1209. Philippus, Ioannes
& Georgius. 1220. memorantur Emricho pater, & ejusdem nominis filius 1238. Fride-
ricus Canonicus Moguntinus.

Deductio.

§. II. Juſtam ſeriem vidi à Friderico Greiffenclau, qui 1351. mortuus eſt, pater
Friderici, avus Friderici, qui Irmgardim de Ippelbrunn uxorem habuit. His plures fi-
lii nati, Fridericus, qui demum poſt uxoris mortem Franciſcanum ordinem aſſumſit,
Henricus Decanus cathedralis Moguntinus & Canonicus Trevirenſis, Ioannes pater
alterius Ioannis Canonici, Emericus, Eberhardus Canonicus Moguntinus: Friderico
nati Ioannes Vicedominus Rhingojæ & Fridericus: illo, qui 1480. deceſſit, Ioannes,
Fridericus, Richardus, Eberhardus: primus filias tantum reliquit: tertius Elector & Ar-
chiepiſcopus Trevirenſis fuit ab anno 1511. ad 1531. Petrus Merſſæus hoc ei elogium tri-
buit: *Talem ſe præſtitit Principem, qualem vix Germania multis retro ſeculis.* It-
erum: *Præfuit ſumma cum laude ac utilitate annis viginti.* Sepultus eſt in majori Eccle-
ſia Treviris ante aram S. crucis, non mediocri totius populi luctu, merito pater patriæ.
Hujus magna fuit inter Principes Electores propter multiplicem rerum uſum & ſtudium
libertatis autoritas. Orationem ejus, quæ Caroli V. electionem diſſuadebat, & ſi ad
externum Principem abeundum eſſet, Gallum quam Hiſpanum malebat, aut ex
Germanis proceribus aliquem eligendum cenſebat, 1519. recenſet Johan. Sleid. L. 1.
p. 22. ubi addit: *nam hujus (Richardi) erat celebre nomen propter ſingularem induſtriam
uſumque rerum.* Quartus Canonicus fuit. Secundus (Fridericus) qui obiit 1529. gentem
propagavit, pater Richardi, avus Dietheri, qui 1614. fatiſ raptus eſt. Eum patrem habue-
re præter alios Georgius Fridericus Elector & Archiep. Moguntinus atque Epicoſus Wor-
matienſis à 1626. ad 1629. & Henricus Conſiliarius Moguntinus & Rhingoviæ Vice-
dominus: genitor iterum Perilluſtrium Baronum, Friderici Vicedomini atque Geo-
rgii Philippi, qui Conſiliarius Moguntinus, Electoris nomine *Kœniſſteinam* regit, vir
multa virtute, doctrina, rerum uſu clarus, in primis Genealogiarum nobilium ſi quis
alius peritiſſimus, & de meis illius argumenti ſtudiis præclare meritus: multa quoque
prole, in qua gentis ſpes ſupereſt, dives.

Georg.
Frideric.
Elect. Mo-
gunt.
Georg.
Philippus

Scutum

§. III. Scutum exhibet Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 123. ſed areolarum inverſo
ordine: nam in quadripartito clypeo prima & quarta area tranſverſè ſecta, cujus ſu-
perior pars argentata eſt, inferior celeſtina, continet octo ſceptra liliata, in medio coeun-
tia & in crucem & decuſſim diſpoſita ex auro: quæ teſſera gentiliſ eſt. Secunda & tertia
areola nigra exaratur baltheo argenteo dextro vel ſiniſtro: quo ſymbolo designari in-
telligo Ipelbrunn ſeu Ypelbrunn, ex qua Irmgardis Friderico equiti, qui 1398. 1417. vi-
xit, nupſit.

Ypelbrunn

Apex.

§. IV. Galeam unguibus premit pes gryphinus aureus, (qui apex ad nomen allu-
dit) ſuperius nigris vel potius cæruleis & argenteis plumis ornatus. Sibm. vocat Buſch.
Laciniæ ſunt hinc aureæ & cæruleæ, iſthinc nigrae & argenteæ.

CAPUT XXII.

Com. ab Hardeck.

ARGUMENTUM.

1. Familia ex Prueschenkii. Prueschenkii de Lindenhofen.
2. Altera linea Bar. de Stettenberg. Com. ab Hardeck.
3. Scutum.
4. Comitatus Hardeck in aliquot familiis. Burggrav. Magdeburg.
5. Com. Glacensis. Varia mutationes circa eum.
6. Com. Machland.
7. Baron. Stettenberg.
8. Dom. Cruezen.
9. Galea.
10. Scutum recentius.
11. Reicheneck. famil.
12. Prueschenk.
13. Status immediatus.
14. Tituli.

§. I.

PRimam Illustrissimæ Hardeccie familiae originem refert Celeb. P. Bucel. Germ. T. III. Familia ex Prueschenkii. ad Sigerlum Prueschenck, vel ut Lazius scribit de migr. gent. L. 6. p. 212. Brueshenk nobilem Styrum, qui sub Henrico IV. circa 1069. & 1102. claruerit, genueritq; ex Eva Grotin Alberonem, patrem ex Margareta de Pienzenau Friderici, hunc ex Brigitta de Rosenhart Stephani Prueschenck, cujus circa 1195. & 1204. memoria est: Huic tres assignantur filii Leopoldus, Henricus & Ruegerus, ex quibus duo posteriores duarum linearum sunt autores. Ruegerus natus minor pater fuit Rudigeri Burggravi in Freyenstein circa 1224. Cujus nepotes Vlricus & Fridericus Freyenstein vendidere 1333. Friderici abnepos, relicta Austria militatum in Bavariam concessit 1403. inde in superio- Prueschenck de Lindenhofen. rem Palatinatum, ubi Lindenhoven emit: ex quo tota prosapia Nobilissimæ stirpis Prueschenckiorum de Lindenhofen, in qua diu claruit, suis meritis & officiorum, quæ sub Sereniss. Saxonica domo cum honore gessit, dignitate illustris Zacharias Prueschenck de Lindenhofen.

§. II. Ad sublimiorem fortunæ gradum evecta est posteritas alterius Stephani Altera linea Bar. de Stettenberg. filii Henrici Prueschenck, cujus filius Henricus fuit Dominæ de Stubenberg maritus, quibus parentibus geniti Henricus Dn. Castri Haymburg & Vlricus, qui aulicus Alberti I. (qui sæpe ejus opera in legationibus usus) primus gentem extulit. vid. Laz. d. l. & conjugem habuit Annam Comitem Hardecciam ex Burggraviis Magdeburgicis: his genitus Iodocus seu Iobst, hoc iterum Vlricus, parens Henrici Domini in Steinthorf, qui iterum filium habuit Iodocum seu Iobst, genitorem Balthasaris præfecti in Mureck Styriæ inferioris & Stephani Domini in Stettenberg, qui filios reliquit Sigismundum & Henricum, utrumque Friderico IV. ad invidiam usque multorum gratiosum, quorum ille supremus aulae Marescallus, hic etiam Maximiliani Imperatoris Confiliarius, Camera-rius & bello Mediolanensi Dux fuit, uterque autem Barones in Stettenberg & demum Comites in Hardeck creati, de quo comitatu investitura 1494. in comitiis Worma- Com. ab Hardeck. riensibus collata est. Filios Henricus inter alios habuit Ioannem, Vlricum & Iulium: iste Camerae Imperialis præses & præf. exitit, illius posteritas in tercia generatione defecit: Iulii durabilior fuit. Quamvis enim inter filios ejus Iulius, qui Iuliusburg ar- cem condidit, cælebs manserit, Ferdinandus & Vlricus non nisi filias post se relique- rint, Sigismundi & Bernhardi filii sine mascula prole defecerint, Henricus tamen Geor- gium Fridericum reliquit, communem patrem Illustrissimorum Hardecciorum, qui ho- die superant, ex duobus filiis Iulio & Philippo duabus lineis profatis.

§. III. Quod vero insignia gentis attinet, non uno semper illa scuto uti solita Scutum est: considerabimus pro more primum istud, quod Sibmacherus describit Wapenb. P. 1. p. 15. & nunc etiam in usu est. Id vero quadripartitum dici potest, prima regio- ne in duas iterum distincta: In primo ergo quadrante, ejusque latere dextro caruleo leo aureus columnam ejusdem metalli tenet: sinistram partem distinguunt terni aurei & rubei balthei sinistri (alii malunt duos tantum auro tingi.) Secundus quadrans denuo bipertitus est, sed ut non nisi unam tesseram constituat: in latere priori coccineo exten- ditur aquila argentea, in posteriori iterum argenteo duo sunt pali rubei. Tertius qua- drans argenteus aquilam expansam deservit (præter regulas artis) auro insignem.
Quarta

Quarta regio *argentea cruce insignitur rubea, marginem nusquam contingente* (alaïsee.) His quadrantibus imponitur *parmula media iterum quadripartita, area prima & quarta aurea rubeum orbem, globum seu byzantinum numum deferente, secunda vero & tertia tessillis repleta, quaternis rubeis, quinque vero argenteis.*

Comitat.
Hardeck
in aliquot
familias.

Burggrav.
Magde-
burg.

§. iv. Horum laterculorum rationes si investigemus, *leo cum columna* notat *Hardeccium* in *Austria* comitatum. Hunc non in una gente hæsisse reperi. Fuit enim in *Comitum à Pleien* ditione, ut videre est apud *Henning. Theatr. T. III. P. I. p. 504. ex Laz. de migr. gent. L. 7. p. 321. 322.* ubi mentionem facit *Bernardi C. de Pleien & Hardeck* circa 1070. iterum *Lutoldi III.* qui in *Austria* castra *Hardeck, Terraspurg & Znoymam* possederit, cuius filius *Lupoldus* & nepos *Lutoldus IV.* iterum *Comites de Pleien & Hardeck* vocantur: hic ex *Conrado* filio nepotes habuit *Conradum & Ottonem* comites in *Pleien & Hardeck*, qui sine liberis in bello *Hungarico* periere circa 1262. *Otonis* autem uxor *Villeburgis Helfensteinia* dicitur ad secundum maritum *Bertholdum de Ravensvald* bona transtulisse. Quod & memorat *Laz. de migr. gent. L. 8 p. 427.* his verbis: *Qua secundis nuptiis Berchtoldo à Rabensvald Burggraviorum Magdeburgensium cognato se conjunxerat, unde Burggravii Magdeburgenses Comites Hardeccenses in Austria processere.* Cum his non satis conciliare possum, quæ *Cyriacus Spangenberg. Adelsp. P. I. L. 10. c. 20. p. 318.* refert, ubi *Burggravios Magdeburgenses* recenset. Nam inter *Burggravios Burchardum IV.* vocat *Dn. Quersfurti & Comitem Hardeccia*, quem exceperit frater *Burchardus V.* ad annum 1249. Quo tamen, ut ex *Henningefio* audivimus, adhuc *Pleiensenses* superabant. *Burchardi IV.* filium *Burchardum VI.* iterum vocat *Nob. Dn. de Querfort, C. de Mansfeld & Hardeck.* Post hos 1340. *Bertholdum* enumerat *C. Hardeccia*, & post eum filium *Ioannem*, cui *Rudolphus Elector Saxonie* cum filia *Burggraviatum* dederit, ea conditione, ut reverteretur ad *Saxoniam* domum, si ex matrimonio non essent liberi: hanc conditionem extitisse *Saxones* testantur: atque ita ad eos *Burggraviatus* rediit, à quo ab *Imp. Sigismundo* hucusque investiti sunt. *Lazius* autem *L. 12. Reip. Rom. s. 7. c. 7.* *Ioanni Hardeccio* memorato filios dat (forte ex alia uxore) *Ioannem & Bertholdum*, ex illo *Ioannes III.* hoc natus *Michael Com. Hardeccius*, qui omnes ut & *Burchardus Hardeccius*, *judex aulicus Caroli IV.* 1366. *Burggravii Magdeburgici* salutati sunt. Ultimus vero lineæ *Michael* decessit 1474. qui etiam *Austrie* *Marescallus* fuerat. Unde, quod §. 2. diximus, hæc familia in *Comitiis Wormatiensibus* de *Comitatu Hardeccio* investita est, & hunc *primarium* suum titulum, *Prueschenckiorum* veteri nomine abolito, retinuit. Porro *primorum Comitum tritavia* fuerat *Anna C. Hardeccia* ex *Magdeburgicis Burggraviis*. Si consulamus *Hamelmann. de fam. emort. L. 2. p. 119.* ille aliam plane arcem allegat *Hardeck* in ditione & terra *Göttingensi*, in eo loco, ubi nunc est opidum & arx *Hardeffen*: addit: *Tres Burchardos nobiles Domines de Quervorde & Burggravios in Magdeburg scripsisse se Dominos vel Comites in Hardeck*: quod nonnulli hoc *Hardeck* putent, quod deinceps distinguit ab *Austriaco*. Iterum pag. 138. mentionem facit belli inter *Comites de Hardeck & Nidek*, quorum hoc etiam in terra *Göttingensi*. Iterum p. 164. memorat, per ultimi *Comitis in Hardeck* filiam *Hardeffen & Horst* pervenisse ad nobiles de *Rostorf*. Cogitent de istis doctiores.

C. Glacensis.

Varia mutationes circa eum.

§. v. *Balthei diagonales sinistri* denotant *Comitatum Glaciensem* in *Silesia*. (conf. *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 22.* ubi tamen *dextri* pinguntur.) Hunc *Boleslaus ex Piasleis Dux Monsterbergius* 1322. vel 1326. *Ioanni R. Bohemie* vendidit, quod principium fuit potestatis *Bohemorum* in *Silesiam*. Reddidit quidem ei comitatum *Carolus IV.* filius ad dies vitæ, sed ut *Bohemicae coronæ* subderetur. Posthæc 1462. *Georgii Podiebradii filii Victorinus & Henricus à Friderico IV.* 1462. quem obsidione liberaverant, *Comites Glacenses & Principes Monsterbergici* creantur. Ab *Henrici* filiis, inter quos *Alberto Glaz* obtigerat, comitatum hunc emisit videtur *Ulricus Comes Hardeccius*, qui sororem eorum *Zedenam* seu *Sidoniam* uxorem habebat, & quidem emtionis annus 1500. pretium 60000. floren. denominantur in *geneal. Nicol. Rittershusii*. Eundem comitatum *Christophorus Comes Joannis filius* 1537. *Ferdinando Austriaco* vendidit: à quo eundem suo sibi ære comparavit *Ernestus Bavarus Archiepiscopus Salisburgius & Episcopus Passaviensis*, qui *Episcopatu* abdicato in eum ipse

ipse concessit, ac ibi vitam suam 1560. terminavit. Laterculus autem pristinae possessionis memoriam familiae conservat.

§. vi. Proxima area, quæ hinc *aquilam*, isthinc defert *palos*, notat *Machlandiam* (*das Machlands viertheil ob der Eng.*) Protus hæc eadem tessera est cum ea, quæ in scuto Austriaco (vid. L. 1. c. 9. num. 72.) *Principatum super Anasum* notabat, nisi quod illa aquila nigra in auro apparet. Est vero hæc *Machlandia* Austriae illius supra Anasum pars Bohemiae proxima, cujus metropolis *Freystadium*. Habuit ea suos Comites ex *Burggraviis Ratisponensibus* descendentes, & Pleiensibus Hardecis sanguine junctos. Illos videre licet apud *Laſium de migr. gent. L. 7. p. 319. 320.* Ubi memorat ultimo *Friderico* in terra sancta mortuo Lupoldum VI. D. Austriae ab Imperio feudum obtinuisse. Hunc comitatum etiam beneficio Imperatorum hi Comites obtinere.

§. vii. *Aurea aquila in solo argenteo* notat Baroniam *Stettenberg*: quæ jam in potestate Stephani fuisse apparet, cujus filii Sigismundus & Henricus *Baronum* hoc titulo insigniti sunt.

§. viii. *Cruz ultimæ areolæ* notat Dominium *Creusen* in superiori Austria situm, quod tamen quando acquisiverint, non observavi. Sed mediæ parmulae tesseras explicare non integrum est.

§. ix. Hunc clypeum premunt quatuor cassides: *Prima* coronata sustinet alam argenteam baltheo dextro aureo exarata, cum laciniis ejusdem tincturæ: ex altera coronata expanditur jugum alarum baltheis, hinc dextris, isthinc sinistris rubeis & aureis exaratarum: *Lacinia* etiam sunt ex cocco & auro. *Tertia* insitit tabula septangula, (*ein schirm*/) typo scutario duplici quadrantis secundi impressa, angulis ornatis singulis pennis pavoninis. *Phaleræ* dependent argenteæ & rubæ. *Quarta* coronata cassis iterum premitur jugo alarum complicato, cum typo superiori parte primi & extremi, inferiori secundi & tertii alveoli medii scuti: *Lacinia* sunt ex argento & minio.

§. x. Hæc *διατύπωσις* fuit insignium, qualia apud Sibmacherum extant, & quæ nunc etiam in usu esse, aliunde sum monitus. Alibi tamen memini, diversam non-nihil dispositionem vidisse: ut caput quidem scuti plane idem esset, quod modo contemplati fuimus: pedis etiam areolæ aquilam & crucem referrent, nisi quod hæc liliata pingebatur: ast inter has infimas areolas interceptiebatur (*ein gezwickell*) alia triquetra rubea cum brachio armato ex sinistro latere procedente, & vel evaginatam gladium vel potius clavam militarem (*ein Pusikan*/) quæ argento tingebantur: tum loco mediæ parmulae supra descriptæ inferebatur alia argentea cum ave nigra sed maculis interstinctæ, rubeis rostro & pedibus, insistente tricipiti collo-culo viridi.

§. xi. Brachium armatum designat familiam *Reicheneck*, ex qua tria matrimonia Hardeciorum vel potius *Prueschenckiorum* lego: *Henrici & Elisabethæ* de Reicheneck, circa 1219. *Vlrici & Brigittæ* circa 1345. *Stephani & Margareta* circa 1480. quarum hæc primorum Comitum Hardeciorum mater, ista abavia, illa tritavi avia fuit.

§. xii. Avis nigra *Prueschenckiorum* vetus fuit tessera, quæ deinceps reliquis locum fecit, aliquando tamen origini testandæ resumta fuit.

§. xiii. Eos quondam *immediate* subjectos imperio fuisse oportet, cum in *ma-tricula Imperii* legantur, & certus modus contributionis assignatus sit, (vid. *Zeil. itin. Germ. P. 2. p. 23.*) & eorum mentio fiat in *Constitut. Caroli V.* de anno 1529. §. *Graffen persönlich*. Sed deinceps à domo Austriaca sine onere exempti sunt.

§. xiv. Ad titulos solemnes etiam referendum est, quod vocantur *hereditarii* *Pin-cerna Austria, nec non Syria Dapiferi hereditarii*.

CAPUT XXIII.

Landgravii Hassia.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Ex Brabantinis. Sophia controversia. Compositio. Linea. Cassellana. Darmstattina.
2. Scutum Cassellana. Hirschfeld. Abbatia. Principatus pace Monasteriensi cessus.
3. Comitatus Ziegenhain. Ad Hassos.
4. Com. Catimelibocensis. Familia. Successio.
5. Controversia cum Nassoviis. Decisio.
6. Com. Diez. Hered. ad Nassovios. Catimelibocios. Hassos.
7. Com. Nidda. Aneadem familia cum Ziegenhain?
8. Urtica Schaumburgia.
9. Familia.
10. Comitatus ad Hassos translatus.

11. Leo Hassiacus. Differentia à Thuringico.
12. Brabantinus leo cur non assumtus? Mos antiquitatis exemplis ostensus.
13. Scutum linea Darmstattina. Fascia Isenburgica. Quomodo ad Hassiacam domum?
14. Galea.
15. Tituli.
16. Eppstein. Domini & Comites ad Hassos.
17. Iter. Ad Moguntinos & Hassos: Waldeccios. Wolfi de Gutenberg.
18. Pless. Famil. Origo. de Schruvanringen. Tesser. Successio ad Hassos.
19. Franckenstein. Ex Hennebergiis.
20. Scutum Cardinalis Hassia. M. Prioratus Joanniticus. Episcop. Uratislavia. Silesia.
21. Scutum Hassiacum carmine illustratum.

§. I.

Familia.

Ex Brabantinis.

Sophia
contro-
versia.
Compo-
sitio.Linea Caf-
sellana.
Darmstat-
tina.Scutum
Cassella-
na.Hirschfeld
Abbatia.

Serenissimi Hassia Landgravii, quod alibi in Sylloge Genealogica fusius executi sumus, originem sumunt ex *Brabantinis Ducibus*, familiâ quæ non una affinitate *Carolidarum* genti, cum in flore esset, conjuncta fuit, atque adeo nulli alii antiquitate & illustri splendore cedit. Ex Brabantinis vero Dux *Henricus II.* cognomento *Magnanimus* post Mariam Philippi Imperatoris & Irenes Angelæ Constantinopolitanæ filiam *Henrici III.* à quo reliqui *Brabantini Duces* propagati sunt, matrem, *Sophiam Ludovici Landgr. Thuringia* filiam duxerat. Ex hac genitus *Henricus* cognomento puer huic stirpi ortum dedit. Cæterum *Thuringia Landgravii*, ex quibus ejus mater, ad *Ludovicum* quendam *Barbatum Caroli*, ex *Caroli M.* posteris, *Lotharingæ Ducis* filium, genus referebant, & in *Henrico Sophia* patruo, qui adversus *Fridericum II. Imperium* Papa jussu arripuit, defecere. Hujus morte controversia inter *Sophiam* & ejus amicum *Henricum illustrem Misnia Marchionem*, cui præter jus maternum ab Imperatore expectativa data erat, nata est: & ex controversia bellum. Demum ita res compositæ, ut *successionis* inter domos has pacto inito, *Thuringia* pars Orientalis in *Misniorum* potestate maneret, Occidentalem vel *Hassiam* *Sophia* & *Henricus* haberet: atque ita hæc ad posterum translata est, & quod deinceps videbimus, non una accessione crevit. Porro in *Philippi Magnanimi*, cujus memoriam & elogia superioris seculi annales nunquam intermori sinent, filiis in duos ramos stirps hæc se diffudit. A *Wilhelmo* primogenito ortus est *Cassellanus*, quem vocant, à *Georgio Darmstattinus*, appellatione ab habitatione desumpta. Illius Princeps est *Serenissimus Landgravius Carolus*, qui à matre proximis annis susceptum regimen gerit. Hujus verò *Serenissimus Landgravius Ernestus Ludovicus*, qui cum fratribus sub laudatissima *Serenissimæ Parentis* cura in spem publicam adolescit. Utriusque rami sunt, illius *Reinfelsius*, hujus vero *Homburgius*, sed iisdem clypeis stirpis suæ uti solent.

§. II. In *Sibmach. Wapenb. P. I. pag. 8.* viderelicet insignia, quibus ante hac domus usa est: nunc vero auctus est arearum numerus. *Cassellana* linea scutum semel perpendiculariter, bis transversè secatur, imposita toti scuto in media regione alia parvula. Primus capitis laterculus *argenteus crucem duplicem*, ad modum Archiepiscopalis crucis effigiatam, & *minio* tinctam comprehendit. Hoc symbolo *Hirschfeld* notatur, contermina *Buchonia*, *Ziegenhainæ* & inferiori *Hassia* Abbatia *Wapenb. P. I. pag. 13.* In civitate *Hersfeld* (seu *Herolfeldiam* hoc nomen seu *Heersfeld* ab exercitu derivatum velimus) 737. Abbatia Benedictina fundata, & ditio partim à *Bonifacio Moguntino* empta, partim à *Thuringis* & *Hassis* attributa est. Eam etiam *Pipinus* & *Carolus Magnus*, cujus præceptor *Alcuinus* ibi situs est, multis beneficiis ornavit. Abbas

Abbas primus fuit *Lullus*. Tertius *Bruno* à Ludovico pio 845. privilegia insignia obtinuit. Exsequentibus Abbatibus plures ad Episcopatus promoti, *Diethardus* jun. ad Hildesheimium, *Burchardus* ad Halberstadensem, *Gothardus* 1013. ad Hildesheimium, *Bardo Germaniae Chrysostomus* dictus ad Moguntinum, *Rudolphus* 1035. ad Paderbornensem; Quadragesimus septimus numeratur *Reinardus* de Boineburg, qui pietate & de Abbacia pluribus meritis commendatur 1569. Abbas *Michaël Gymnasio Hersfeldam* ornavit. Demum postquam *Abbatia* aliquandiu à Principibus Hassiæ administrata fuerat, deinceps *Principatus* nomen induit, & in pace *Monaster-Osnabrug.* 1648. Domui Hassiacæ istis verbis transcripta est: *Secundo domus Hasso-Cassellana, ejusque successores Abbatiam Hirschfeldensem cum omnibus appertinentiis secularibus & Ecclesiasticis, seu intra seu extra territorium (ut præpositura Gellingen) sitis (Salvis tamen juri- bus, quæ domus Saxonica à tempore immemoriali possidet) retineant, & eo nomine investituram à Casarea Majestate, toties quoties casus evenerit, petant & fidelitatem præstent.*

Principa-
tus ex-
pate Mona-
steriensis.

§. III. In alterius quadræ, quæ transversè secatur, parte superiori nigra stella aurea fulget, inferiori parte auro puro tincta. Hoc δῆγμα amplissimum Comitatum *Ziegenhainium* (*Wapenb.* P. 2. p. 20.) ad quem *Rauschenberg, Gemünda, cænob. Haina* (olim Comitum conditorium, nunc xenodochium) *Neukirch, Ziegenhain, Treysa, Schvvarzenborn* spectant, designat. Erroneum est, cum Comitatus huic *Cyr. Spangenb. Adelsp.* Part. 2. lib. 12. c. 37. p. 325. duas rubeas stellas tribuit in clypeo nigro. Comitatus ejus *Dilich. Chron. Hass.* P. I. p. 91. & 92. deducit à Ludovici ferrei Landgravii *Thuringia* filio *Friderico*, qui primus Comes ejus 1173. in divisione factus est. Eo nati *Godfridus & Fridericus*, isto *Henricus, Ludovicus senior & Gerlacus*, pater *Ludovici junioris & Rudolphi*: *Henricus* filios præter alios habuit *Popponem* Comitem *Reichenbaccensem*, cujus filius ἀπαίς ad agnatos remisit successionem, & *Gotfredum* patrem *Burchardi* Archiepiscopi *Salisburgensis*, & *Gotfridi III.* Com. qui obiit 1270. Hoc nati *Godofredus Contentiosus & Bertholdus*, isto *Ioannes*, qui *Niddanum* comitatum crevit, pater *Engelhardi & Ioannis*, quo iterum natus *Godofredus V.* pater *Ioannis, Ottonis, Archiepiscopi Trevirensis* 1419. qui vir insignis, quod clerum reformare anniteretur, multorum odia incurrit, & fortissimè pertulit, *Godofredi VI. & Sigismundi*. Ex his *Godofredus*, qui 1425. decessit, ex *Eppsteinia* Comite reliquit *Ioannem* Comitem ultimum, virum stupendi roboris. Hoc 1453. defuncto Comitatum cum *Niddano* *Ludovicus Landgravius Hassiæ* obtinuit. Contradicebant *Hohenloici* successioni, quia *Elisabetha Ziegenhainensis* *Ulrico* Comiti *Hanoico* nupta *Elisabetham* genuerat, *Alberti C. Hohenloici* uxorem, hujus ergo filii successionem *Ziegenhainensem* quæviserent. *Controversia* ad nepotes usque duravit, demum in Comitibus *Wormatiensibus* terminata est, *Hassorum*, qui Comitatum retinebant, commodo. Alii verò memorant, *Ioannem* prædictum jam 1445. Comitatum *Ludovico* vendidisse, sed servato sibi usufructu. *Cyr. Spangenb. Adelsp.* P. I. L. 10. c. 15. p. 303. b. ita refert, penes quem fides esto. *Gras Johann von Ziegenhain und Nidda / der letzte dieses geschlechts / hatte einem Kauffmann grosses gut auff der strassen nehmen lassen: Als nun derselbe Kauffmann mit vielen ansuchen / bitten und flehen nichts wieder bekommen fonte / wartet er der gelegenheit / daß Landgraff Ludwig (als er im gelobten land gewesen /) auff der wieder-reise gen Venedig kam. Da er nun daselbst den Grafen Johann bey sich hatte / sprach ihn der Kauffmann ernstlich an / umb wieder-erstattung des entwandten guts / und der auffgelauffenen schäden / mit betrohung / da er ihn dessen nicht alsbald befriedigen wolte / solches an die Obrigkeit zu Venedig gelangen zu lassen / und schleuniges recht wider ihn zu begehren. Da nun Landgraff Ludwig diesen ernst vermercket / schlug er sich in handel / und erstattet dem Kauffmann seinen verlust / doch musste der Grass ihm die Grasschaft Ziegenhain dafür verschreiben / darnach gab er dem Grafen vollends so viel herauß / und vergliche sich mit demselben / daß / weil er keine Leibes-erben hatte / er und sein gemahl (die eine von Waldeck war /) die zeit ihres lebens die Grasschaft inne haben / und (doch weiter unbeschwehret) gebrauchen sol.en / darnach sollte sie an Hessen fallen / wie auch geschehen. Wiewol die Grafen von Hohenloß auch daran anspruch haben wolten /*

Comita-
tus Zie-
genhain.

Ad Hassos

wolten/ ward doch solches endlich zu Worms anno 1495. verglichen/ und Ziegenhain Hessen zugesprochen. In Chron. MS. Waldecc. Praßeri legitur, Ludovicum Landgravium etiam Ortoni *Waldeccio* Comiti, cujus avia fuerat *Agnes Ziegenhainensis*, ob resignationem Comitatum Niddani & Ziegenhainii 100. aureos annuos confirmasse. Ex quo quis colligat, omnibus satisfactum fuisse, qui in Comitatum aliquid juris asserabant.

C. Catimelibocensis.

Familia.

Successio.

Controversia cum Nassoviis.

Decisio.

C. Diez.

Hered. ad Nassovios.

§. iv. Area proxima aurea pardum, sed erecto situ, rubeum cum corona carulea continet, designando comitatu Catimelibocensi seu Cazenelenbogen. Amplissimus hic Comitatus fuit, & ipsi Comites ante hac celeberrimi. Primum eorum legimus 927. notatum *Wolfgangum*, qui dein ludis equestribus Magdeburgicis & Constantiensibus interfuit. Hujus pronepos constituitur *Reinhardus* ex Abbate Limburgio 1058. *Episcopus Spirensis*: hujus frater *Wolfgangus* pronepotem habuit *Wilhelmum* Hermannii Landgravii adversus Philippum & Ottonem IV. Augustos parastatam, patrem *Dieterici* & *Wilhelmi* III. quorum hic *Reichenberg*, ille *Rheinfels* 1246. imposito contra Rhenanarum civitatum voluntatem telonio, ob quod 1255. arx frustra obsessa est, condidit. Ab utroque lineæ. Ex *Dieterici* posteris *Wilhelmus* & *Eberhardus* fratres, ille *Burgschwalbach*, hic *Dornburg* condidit. Istius verò filii lineam terminarunt. *Wilhelmi* III. pronepos *Theodoricus* circa 1330. filios habuit *Joannem* II. & *Fridericum*, unde denuo rami; ramus *Friderici* exaruit in *Wolfgango* seniore, cujus filia agnato ex Joannis linea *Wolfgangi* juniori nupta fuit, mater *Philippi senioris*, avia *Philippi junioris*, cum quibus Philippo hoc 1453. & post eum patre 1479. extinctis familia defecit. Heres *Philippi* filia *Anna* *Henrico* Landgravio *Hassie* nupta successionem attulit. His parentibus nati *Wilhelmus*, *Mechtildis*, *Elisabetha*. Mortuo vero sine liberis *Wilhelmo* agnati familiari lege & certo pacto, non in ea tantum bona, quæ à patre & avita hic possederat, sed & in materna recens acquisita succedere.

§. v. Contradixere successioni *Clivenses* & *Nassovii*, cum *Henrici* filia *Mathildis* Joanni Duci *Clivæ* & *Elisabetha* Joanni Comiti *Nassoviæ* ex *Dillenburger* ramo nupsissent; inde in primis inter *Nassovios*, quibus *Clivii* jus vendidere, & *Hassiacos* jure actum est. (De controversia scripsere *Molin. consil. 17. Joh. Bapt. Cesar. L. 2. consil. illustr. Oldendorp. cons. 5. vol. 2. Simon. Pistoris apud Modest. Pistoris. 10. vol. 1. Ritterh. de Feud. 16. n. 20.*) Et quidem 1548. pro illis pronunciatum est, apud *Sleidanum* Lib. 21. p. 642. Sed 1552. in *Passaviensi* transactione apud eundem Lib. 24. pag. 784. inter articulos ille etiam fuit: *Vt quæ Landgravio est cum Nassoviæ Comite de ditione Cattorum controversia recognoscatur per Principes Electores, & ab iis etiam quos ad eam rem designabunt tum reus tum actor: Ex iis deinde Cesar deligat VI. qui summam rei tractent, sic tamen, ut biennio causa definiatur.* Nec tamen breviori illo termino decidi potuit; sed 1557. res composita est. Rem ita narrat *Thuan. Lib. 19. p. m. 863. Francofurti ad Mœnum* per delegatos Principes ac judices, *Ottonem* *Henricum* & *Augustum* *Septemviros*, *Wilhelmum* *Clivensem* & alios controversia de Cattorum *Melibocorum* ditione, quæ jam amplius L. annis agitata fuerat, inter *Nassovios* & *Hassia* Principes amicè composita est: *Philippo* *Hesso* Comitatum Cattorum retinente & *Wilhelmo* *Arausiensi* Principi 600000. aureos exsolvente, & Comitatum *Diezensem* pro 15000. reddente. Tituli vero & insignia utrique communia esse jussa sunt.

§. vi. Quarta area rubea duos leones gradientes vel pardos aureos continet, lingua & falcibus caruleis. *Diezensis* Comitatus ad utramque *Lani* ripam situs, ab oppido *Diez*, quod intra mœnia duas rupes, (utraque arcem insignem sustinet,) nomen sortitus, & cum 1388. *Gerlacus* ultimus Comes mortuus esset, Comitatus aureus (*Die guldene Grafschaft* *Dilich. Chron. Hass. P. 1. p. 48.*) dictus, hoc hieroglyphico designatur. Habuit ille suos Comites peculiare, quorum tamen plenam deductionem non vidi; ultimus fuit *Gerlacus* filius *Gerhardi* Comitis, qui 1368. vixerat: *Gerlacus* filiam reliquit *Iutam*, quæ *Adolpho* C. *Nassovio*, filio Joannis & fratri *Engelberti*, à quo *Arausionenses* & *Dillenburgerii* descenderunt, nupta Comitatum *Diezensem* attulit: hic eum fratri *Engelberto* oppignoravit, & eum in communionem tituli admisit. Unde cum *Adolphus* non nisi filiam *Iutam* reliquisset, *Godofredo* Dn. *Eppsteinio* nuptam, post ejus mortem inter hunc & *Engelbertum* lis orta est, quæ 1440. in hunc modum composita, ut Comitatus medietas ad *Eppsteinios*, altera ad *Nassovios* spectaret. Unde *Godofredo*

Godofredum ultimum illius lineæ, *Comitem Diezium* cognominatum legi. Hic vel *Catimelibocios*.
 pater ipsius Godofredus suam *Dieziam* partem Comiti Catimelibocensi oppignora-
 vit. Nam cum prius inter Archiepiscopum Trevirensē Jacobum & Philippum
 Comitem Cazenelebogium atque Godofredum Eppsteinium tractatum fuisset, ut
 Elector utrique quartam Comitatus partem feudo concederet, sicuti etiam 1457. Phi-
 lippus de feudo investitus est; Godofredus ilico Philippo suam quartam 30000. au-
 reis oppignoravit. Atque ita medietas Diezia partim tanquam vetus feudum, par-
 tim jure hypothecario ad Catimelibocenses pervenit. Iterum 1449. Henricus suero
 Philippo suam partem Dieziam 18000. aureis oppignoraverat. Cum 1479. familia
 Catimelibocensis defecisset, cum reliquis bonis hæc etiam Diezia ad Hassos translata
 est, atque ita eodem anno Henricus Landgravius investituram de quarta illa Die-
 zia & Catimelibociis ditionibus accepit, nec non filius ejus 1488. Iterum 1500. atque
 1506. Wilhelmus medius, regentes Principatus quoque 1514. & Philippus Landgra-
 vius 1533. 1541. 1555. Tandem in compositione controversiæ Catimelibociæ Diezia si-
 mul comprehensa fuit, & quarta pars Nassoviis cum communione tituli cessa. Un-
 de 1558. primum in literis Hassorum feudalibus ea quarta omitti cæpit.

§. vii. Laterculus in ima regione dexter ex nigro & auro transversè sectus in C. Nidda,
 superiori parte nigricante stellis duabus aureis (in *Wapenb.* P. 1. pag. 8. argento tin-
 guntur, sed nobiliori metallo *Wapenb.* P. 3. pag. 40.) superbit. Signum est Comita-
 tus Nydensis seu Niddani, qui cum Ziegenhainensi simul in familiam allatus est. Por-
 ro ex iis, quæ P. 1. c. 8. observata sunt, historiæ peritis æstimandum relinquimus, an
 hoc argumento Ziegenhainenses & Niddani Comites omnino ejusdem familiæ fuisse
 dicendi sint? Quo casu differentia unius & duarum stellarum distinctioni serviisset
 inter lineas: qualia exempla discerniculorum loco alleg. P. 1. c. 8. dedimus. Sane *Di-
 lich. Chron. Hess. P. 1. p. 92.* memorat, Engelhardum ultimum Comitem Niddanum
 1329. decessisse, & ob hoc comitatum Ziegenhainiis obtigisse, quod ex eadem stir-
 pe fuissent.

§. viii. Ultima areola coccinea urticam candentem exhibet. Aliis terminis ex-
 primere placuit Chiffletio Eq. A. V. insign. 160. cum ita describit: *Tres ocelli flores, to-
 tidemque urtica folia argentea triangulariter coeuntia in corde laterculi coccinei scu-
 tulo argenteo impresso.* In quo valde fallitur, de urtica enim constans familiæ est sen-
 tentia. Cæterum de hac tessera, quæ & *Holsatiam* & *Schaumburgium* comitatum no-
 tat, quod satis esse potest egimus L. 1. c. 86. num. 6. confer. *Sibmach. Wapenb.* P. 1.
 pag. 18.

§. ix. Porro *Schaumburgicam* familiam quod concernit, ea ex nobilibus de *San-
 dersleben* orta fortunæ initia debuit *Brunoni Episcopo Mindensi*, cujus fratrem *Adolphum*
 1030. vel 1032. Conradus II. Imperator *Schaumburgicum Comitem* constituit. Hic avus
 alterius *Adolphi* fuit, qui primus à Lothario Imp. *Holsatiæ Comitatum* nactus est.
 Quod *Holsatiæ* successionem attinet, de ea & loc. alleg L. 1. c. 86. & in descriptione
 Danici regii clypei agitur. Nam *Adolpho* 1459. extincto illa ad *Oldenburgiam* fami-
 liam transit, excluso agnato Ottone Schaumburgi Comite, qui demum accepto
 pretio cessit sua præensione. Hujus posteritas duravit ad nostram memoriam, ulti-
 mo Ottone 1640. vivis exempto, cum prius familiæ, beneficio Ferdinandi II. Augusti,
 axioma *Principale* accessisset, quo *Ernestus* gavisus est, sed æneis.

§. x. In pace Osnabrugensi & Monasteriensi istis verbis ad Hassiacam fami-
 liam hic comitatus translatus est. *Tertio: Ius directi & utilis Domini in Præfecturas
 Schaumburg, Bückenburg, Saxenbagen & Statthagen, Episcopatus Mindano antehac as-
 sertum & adjudicatum porro ad Dn. VVilhelmum, modernum Hassiæ Landgravium,
 ejusque successores plenarie in perpetuum citra ulteriorem dicti Episcopatus, aut alterius
 cujusvis contradictionem aut turbationem pertineat: salva tamen transactione inter
 Christianum Ludovicum Ducem Brunsvico-Lunaburgensem & Hassiæ Landgravios, Phi-
 lippumque Comitem de Lippe inita; firma etiam manente, qua inter eandem Landgra-
 viam & dictum Comitem inita est, conventionem, quatenus Casarea Majestati & Sa-
 cro Romano Imperio non præjudicat.* Unde hoc nomine in Collegio Comitum Saxonia
 & Westphalia in comitiis Imperii, nec non in dietis circuli Westphalici, Serenissima
 Domus suum servat locum.

Leo Haffiacus.

Differentia à Thuringico.

Brabantinus leo cur non assumtus?

Mos antiquitatis exemplis ostensus.

Scutum lin. Darmstattina.

Fasciæ Isenburgicæ.

§. XI. Hisce areolis incumbit media *parmula carulea*, in qua salit *leo coronatus decem taniis transversis argenteis & rubeis* distinctus. (Frustra est *M. Gilb. de Varenn. R. d' arm. P. 2. p. 276.* cum leonem hunc argento solo tingit, eique quam teneat bipennem assignat.) Qua ratione à *Thuringico leone* distingui possit, alibi diximus in *Insign. Saxon. f. 1. n. 2.* & infra in cap. de Saxonia repetemus. *Münsterus Cosmogr.* putat transpositas argenteas & rubeas taniis. Mallem ego, leonem Haffiacum denis semper lineis pingi ex communi usu, cum *Albinus & Sachs* Thuringico non nisi octonas inducant. Porro Haffia hoc leone (de ejus antiquitate lege, sed cum judicio, quæ apud *Heping.* extant de *Jur. inf. pag. 357.*) notatur, atque ita primaria hæc areola est. Cur tanta inter hunc & Thuringicum leonem convenientia sit, ex illis intelligere licet, quæ §. 1. adduximus.

§. XII. Porro mirari subeat, cur *Brabantini leonis* nullum hic vestigium: cum §. 1. audiverimus, Brabantinorum Ducum nostros Landgravios, non quidem heredes (nam extincto ramo istorum Ducum altero, Principatus non ad agnatos sed more *Belgicarum Provinciarum* per scēminas in alias domos transit) ast indubios & quidem mascula progenie posteros ac descendentes fuisse, ad quos adeo gestaminis illius jus utique spectabat. Verum enim verò uti Henricum illum & ejus posteros nemo à leone hoc usurpando arcere potuisset, tanquam paterna & avita tesseræ, si ea placuisset uti, ita tamen hic, cum Hassiam nactus esset, hujus symbolo uti maluit, imprimis quando eo seculo mos plura in unum scutum combinandi nondum invaluerat: unde prætulit tesseram Principatus, quem possidebat, illi, quæ designaret Ducatum in fratris potestate constitutum. Nec exemplo res ea superioribus seculis caruit. Ita *Hermannus Zeringensis*, cum *Juditham Com Badensem*, ejus ditionis heredem, duxisset, omisso avito leone Zeringio Badensem baltheum assumpsit. Ita *Serenissima Austriaca* domus non leone Habsburgico tanquam gentili tesseræ utitur, nec *Brandenburgica* quadratura Zollerana, sed illa fascia Austriaca hæc aquila Marchica; quamvis antiqua symbola scutis majoribus inserant, sed loco posteriori. Ita cum *Ioannes Spanheimius* Adelheidam heredem Saynensem duxisset, ejus ex filio *Ioanne* nepotes *Henricus & Godfridus* seculo decimo tertio hereditatem partiti sunt, ille *Spanheimium* retinens Comitatum, hic *Saynensem*: qui cum posteris Spanheimium & titulum & insignia omisit assumtis Saynensibus. Non aliter *Philippus Falckensteinus* cum *Annam Münzenbergicam* heredem duxisset, omisso avito titulo & scuto Münzenbergicis acquievit. In Francica ipsa regia domo, quia ad *Britannia* Ducatum pervenire ex *Drocensibus*, nullum vestigium regionum liborum retinere, sed uti sunt hermonico scuto Britannico: sed & ipsi *Drocenses* atque *Curtenai* pro more ejus seculi loco liliorum alia assumerunt *δείγματα*. Plura adduci possent, sed hæc sufficiant exempla, docendo mori superiorum seculorum, à quo nostra consuetudo augendis scutorum areolis intenta non nihil abludit.

§. XIII. Hac scuti dispositione *Cassellana* linea utitur, nec aliâ *Darmstattina*, nisi quod in hujus clypeo observavi quintam areolam iterum transversè sectam, ut *Niddano* symbolo subjiciatur novum *δείγμα*, duas fascias nigras solo argenteo inscribens. Hoc designatur *Isenburgicus Comitatus*: cujus hanc tesseram isti duplici titulo ascrivit. Nam *Henricus Comes Isenburgius*, qui 1601. mortuus est, Hassiacæ domui præcipua sua bona, *die Dren-eich* / (*Triquernatem ditionem*) *Præfectur. Kelscherbach* cum omni superioritate, regalibus & juribus vendidit; cui quidem contractui agnati *Henrici* contradixere, causa ad tribunal imperii Spirense delata. Demum 1635. ab Imperatore *Ferdinando II.* totus comitatus, quod ad fiscum ex occasione bellicorum mortuum recidisse diceretur, Landgravio *Georgio* concessus, & investitura collata est, cum omni superioritate, regalibus & juribus: Mandatum etiam *Camæræ*, ut priores lites hac donatione sublata, nec alius *Isenburgi & Budingæ Dominus*, quam Landgravius agnosceretur: demum post varia hinc inde, imprimis 1640. *Norimbergæ*, & dein *Ratisponæ* acta, 1642. transactum, eaque transactio à *Vilhelmo Ottone, Ludovico Arnaldo, Ioanne Ludovico, Ioanne Ernesto C. Isenburgiis, Maria Magdalena* vidua *Isenburgia*, nec non eorum assistentibus *Ludovico Henrico C. Nassoviæ, Georgio Dn. Fleckensteinio, Georgio Alberto C. Erpachio* subscriptione approbata, ac ab Imperatore *Ferdinando III.* intercessionem Electorum confirmata est, ut totus comitatus *Isenburgius*

burgiis restitueretur, tribus & dimidio exceptis pagis, reservata Darmstattinis expectativa seu successione in casum deficientium masculorum & tituli jure. Quæ transactio pluribus articulis constans 1643. Marpurgi typis publicata est. Hac causa & observandam quasi possessionem successionis in scuto hoc *δελγμα* retinetur. Inde licet Comites in pacificatione *Monasterio-Osnabrugensi* transactionem cassari peterent, jus tamen Hassis suum illis verbis servatum est, quæ ita sonant: *Comites de Isenburg gaudeant amnestia generali supra art. 2. & 3. descripta, salvis tamen juribus Domino Georgio Landgravio Hassiæ vel cuivis tertio contra eosdem, ut & contra Comites de Hobensolms competentibus.* Quamvis vero in concessione Imperiali *Cassellana* lineæ (cui adversus Imperatorem tum bellum fuit) non mentio fiat, nihilominus eodem jure eadem gaudet, ex pactis familiæ & confraternitate antiqua inter se & cum Saxonica domo inira, ut etiam ad ea quæ deinceps acquiruntur bona reliquis successionis jus ex ordine esset. Haftenus tamen & tessera illa & titulo ea linea abstinuit.

§. xiv. Incumbunt huic scuto quinque galeæ. *Media* coronata, *Hassiacæ* parmu- Galeæ læ respondens, sustinet duo cornua argentea, ex quibus utrinque foliati ramuli prominent. Volunt aliqui myrtilorum fruticetum ramulis hisce exhiberi. (vid. *Haping. de jur. insign. p. 359. 360.*) Quæ ad *dextram* proxima est, etiam coronata & cauda pavonina superbiens, *Hirschfeldensem* principatum notat; quæ *sinistram* Hassiacæ afficit caprum exsurgentem alatum nigrum, cornibus & pedibus aureis, alis *Ziegenhainensi* emblemate pictis refert. *Extrema ad dextram* etiam coronâ insignis est, & sustinet jugum alarum complicatarum: utraque vero nigra in orbe aureo symbolum *Catimelibocense* repetit. Demum quæ ad *levam ultima* est tortili diademate tegitur, & quinque vexillis *Schaumburgicis*, in quibus urticæ singulæ pinguntur, pro fulcro est. Hæc vero vexilla pinguntur, inter duo sceptrâ pavoninis pennis fastigiata. Alibi loco diadematis tortilis vidi coronâ spineâ cassidem obtectam: cujus eadem ratio quæ clavorum in arcola Schaumburgica credi potest, utpote quibus clavos in passione Christi usurpatos notari volunt. Uti L. i. c. 86. n. 6. 9. vidimus.

§. xv. Titulus Principum, qui illustrando scuto servit, ille est: *Landgravius Hassiæ, Princeps Hirschfeldæ, Comes Catimeliboci, Diezia, Ziegenhaina, Nidde & Schaumburgi, &c.* Linea *Darmstattina* autem post Schaumburg adjicit *Isenburgi & Budingæ*. Vidi ubi aliquando titulus amplior usurpatus fuit, additis elogiis *Dominus in Eppstein, Pless, Itter & Franckenstein.* Tituli.

§. xvi. Titulus hic occasionem dat, de illis dynastiis quædam verba addendi. *Eppsteinia* suos olim *Dominos* vel *Comites* habuit, quorum à *Sigfrido Eppsteinio, Sigfridi* ex Abbate Fuldensi *Archiepiscopi Moguntini* electi 1059. patre, deductionem vidi. Præter primum illum successu temporis duo alii *Sigfridi*, & demum *Gerhardus Archiepiscopi Moguntinæ* sedem rexere. Hujus qui 1304. obiit, ex fratre *Godofredo* nepos *Godofredus* ex uxore *Lucardi Falckensteinia Comitatum Kænigsteinium* obtinuit, pater *Godofredi & Eberhardi*; hujus linea defecit 1537. in *Anna Botonis C. Stolbergii* uxore, à qua *Stolbergiis* illa jura, de quibus in scuto *Stolbergio*: illius (*Godofredi*) nepos *Godofredus Dn. Eppsteinii C. Diezius*, quod supra vidimus num. 6. alterius masculos terminavit, sed 1492. *Wilhelmo Landgravio Hassiæ Eppsteiniam Dynastiam* 46000. floren. vendidit. Insignia sunt *Wapenb. P. i. pag. 14. ternis argenteis & rubeis cantheriis* exaratum scutum, galea vero pileolo lato rubeo (cujus ora reducta argento splendet) tecta sustinet super globulo argenteo illius summitati imposito penarum pavoninarum fasciculum. Eppstein.
Domini & Comites.
Ad Hassos.

§. xvii. *Itter* Dominium est ad Ederam fluvium ab arce *Itter* in valle super rupe sita dictum. Peculiares olim habuit *Dominos*. Ex quibus apud *Cranzium Metrop. L. 8. c. 47.* Comes *Theodoricus* in *Itter, Episcopus Paderbornensis* fuit. Demum 1361. quod Dynasta regiminis lubricine suum agnatum confodisset, à *Landgravio Henrico & Archiepiscopo Moguntino* occupatum, homicida autem in cœnobium *Haina* detrusus est: Teste *Dilich. p. i. Chron. Hass. p. 128.* qui idem *Part. 2 Chron. p. 197.* historiam ita repetit. 1361. *Umb diese zeit hat ein Herr von Itter / auß zu viel ungebührlicher begierde und verlangen zum regiment / seinen Bertern erstochen / und ihm also die ganze herrschafft unterwürffig gemacht. Weiln dann solche mordthat billiche straff verdienet / hat Landgraf Henrich samt Gerlach dem Erghb.* Itter.
Ad Moguntinos & Hassos.

Waldec-
cios.
wolf. de
Guten-
berg.
Erzbischoff zu Maynz / und Otten Grafen von Waldeck das schloß Jtter be-
lagert / gewonnen / und das Ländlein vor sich und seine mitgehülffen behalten /
den mörder aber in das Closter Haina verdammet. *Dominium hoc Mogun-*
tini dein Comitibus Waldecie oppignorarunt, hi nobilibus Wolfis de Gutenberg con-
cesserunt in antichresin. Ob quod controversia orta, cujus causa Hamelmann. de fa-
mil. emort. L. 2. p. 130. ait: Cum nobilibus de Volvencertavit hoc nomine Landgravius
Philippus pater. Insignia sunt leone ornata, ut videre est apud Dilich. Chron. Hass. p. 1.
p. 119. b. in scutulo arcis delineationi apposito, sed absque colorum indicio, & qui-
dem, nisi illa sculptoris ægyptia fuit, limbo inclusus est leo. Quia vero in Wapenb.
P. 1. p. 140. Wolfis de Gutenberg in secunda & tertia arcola cerulea tribuitur leo au-
reus, capite & collo argenteis, non improbabilis est conjectura, ipsum illum Iterani Do-
minii fuisse notam.

Pless.
Familie
origo de
Schwan-
ringen.
Tessera.
Successio
ad Hassos.
§. XVIII. Plessia liberadynastia non procul Gœtinga sita, *Wihl. Dilich. Chron.*
Hass. p. 150. teste, familie de Schwanringen dictæ (ex qua 793. Balduinus de Schwan-
ringen in Hockelheim habitavit) patrimonialis fuit: ipsa arce Plessia à Gotschalco de
Schwanringen condita. Eos Schwanringios Henricus Anceps post Mersburgium
prælium Dominorum ordini ascripsit, & serym dedit in auro duos uncios igniarios ru-
beos sulfureis filis circumvolutos. (zwey rothe Feuerhacken / mit den darumb ge-
wundenen schwefel-faden.) Familia duravit usque in seculum superius, & matri-
moniorum splendore dignitatem tutata est. Eam recenset ex parte Hamelmann. de fa-
mil. emort. L. 2. p. 141. seq. Ultimus mortuus est 1571. Theodoricus. Thuan. lib. 50. p. 983.
Ita ejus mentionem facit: In Saxonia nobilis ac perantiqua familia Plessia Theodori
morte extincta est, & ejus amplissimum patrimonium ac castella Hassia Princeps, cujus
beneficiaria erat, possessum ivit. Addit Hamelman. d. 1. p. 144. Istius Domini sunt mul-
ta feuda passim hinc inde nobilibus & patritiis in diversis urbibus collata, quæ etiam o-
mnes beneficiarii post demortuum ultimum Dominum nobilem de Plessia Theodorum V.
acceperunt in feudum à Landgravio Hassia Wilhelmo. Cæterum fuit Plessis illis inter
Ordines Imperii & in hujus matricula locus. vid. Zeil. itin. Germ. P. 2. p. 23. Hierogly-
phicum scuto aureo impressum superius Dilichii verbis enumeravi. Exiguum diti-
men phraseos est apud Cyriac. Spangenh. Aldersp. P. 2. L. 12. c. 40. p. 329. zwey rothe
feyer-eyssen mit drey schwefel-kerzen zusammen gebunden im gelben feld.
Apex est, galeæ coronatæ imposita vel columna vel in columnæ speciem pileus orien-
talis oblongus pennis pavoninis fastigiatus, quem similis scutariæ figura medium
perforat.

Francken-
stein.
Ex Hen-
nebergii.
§. XIX. Franckenstein Dominium esse reor, ad quod Smalkaldia, quam do-
mus Hassiaca ex hereditate Hennebergica obtinuit, spectasse videtur. Nam *Dilich.*
Chron. Hass. p. 1. iconi Smalkaldia urbis ex sinistro latere ipsius civitatis scutum
dextro clypeum addit cum leone coronato, addita inscriptione Franckenstein. Cæ-
terum Bertholdus VIII. C. Hennebergius filiam elocavit Domino de Franckenstein,
quibus nati sunt Ludovicus & Sigbotus, à quibus Bertholdus princeps avunculus ditio-
nem emit. Spangenh. Chron. Henneb. L. 5. c. 4.

Scutum
Cardinalis
Hassia.
§. XX. Ex hac gente est etiam *Eminentissimus Fridericus* Ludovici fidelis ex
Darmstattina linea filius: cujus scutum dignitatibus Ecclesiasticis auctum meretur
peculiariter describi. Utitur Princeps hic scuto quadripartito: cujus prima & ultima
areola *rubea senis liliis argenteis 3. 2. 1. exornantur, secunda vero & tertia aurea aqu-*
lam nigram defert, cujus pectori impressa *luna argentea* conspicitur. Huic scuto
aliud medium incumbit scutum, denuo quadripartitum, cujus prima & extrema areo-
la *rubea cruce argentea* impressa est, secunda & tertia integrum exhibet *Hassiacum*
supra descriptum clypeum. Ex his *crux* notat *Magnum prioratum Ordinis Joanni-*
tici. Lilia Vratislaviensem Episcopatum: aquila illis juncta Ducatum Silesia (promore
Silesiæ Ducatum, quem alibi notavi, ut fere omnes etiam peculiaribus suis *serijs*
soleant addere aquilam Silesiæ.) Huic toti scuto imponitur *petafus Cardinalitius* cum
dependentibus ex more loris.

Scutum
Hassiacum
carminē
illustra-
tum,
§. XXI. Ita descripta insignia gentilitia Hassiaca juvat audire à Poëta com-
mendata, in memoria *Mauritii Landgravii.*

Caruleam

Caruleam triplici fulgentem casside peltam,
 Et qua praterea mystica signa vides;
 Haud frustra veteres usurpavere Monarcha,
 Sub quorum imperio Cattidos ora fuit.
 Nempe velut forti LEO pectore prastat, & VRI
 Pra reliquis magnum CORNVA robur habent.
 Viribus Hassiaci sic consilioque Dynasta,
 Inter Teutonicos enituere Duces.
 Testantur satis hoc pro Religione duella
 Et patria, forti qua subiere animo.
 Nam nisi GVILLELMOS fortes, fortesque PHILIPPOS
 Donasset populo gratia dia suo;
 Haftenus in tenebris Germania caeca sederet,
 Et premeret Tuscum libera colla jugum.
 Hinc velut Alcides nunc inter SIDERA fulgent,
 Cingit & illorum pulchra CORONA caput.

CAPUT XXII.

Com. & Bar. de Mærsberg.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Barones. Comites. Linea Carinthiaca.

2. Insignia.

3. Mærsberg. Befort.

4. Titulus.

§. I.

INcluta Mærsbergiorum dynastarum stirps à pluribus seculis vigunt. Genealogia Familia: vero quas Celeberrimi Viri Nic. Rittershusius & G. Bucel. P. 3. Germ. p. 136. recensent, circa antiquiora plurimum differunt. Antiquissima occurrit memoria Antonii & VValtheri Dominorum de Mærsberg 1085. A Friderico III. Augusto 1488. dignitas Liberi Baronis in Casparum Mærsbergium collata est. Eo nati præter alios duo totidem linearum autores Ioannes Iacobus & Ioannes. Ille iterum Ioannem Iacobum ge- Barones. nuit, patrem Hieronymi, avum Georgii Comitis, qui ex Dorothea Susanna Gleichenfi Comites. Comite reliquit Illustrissimum Ludovicum Fridericum Comitem superstitem. Ioannes autem lineæ Carinthiaca sator Franciscum genuit genitorem Petri, quem parentem Linea Ca- habuit Ioachimus, atque Ioannis Friderici, quo genitus est Iulius Comes, & isto atq; rinthia. Sidonia Principe Eggenbergia Illustrissimus Ioannes Vricus Comes.

§. II. Insignia repræsentantur Sibmach. Wapenb. P. I. p. 27. Scutum est quadri- Insignia, fidum: areola prima & quarta carulea referente tres aquilas vel aviculas expansas aureas: secunda & tertia tessellis quatuor argenteis quinque interponit rubeas. Sed ordo areolarum potius invertendus fuit, aquilis in secundum, tessellis in primum repositis locum. Imponuntur vero duæ galeæ coronatæ, ex quarum priori Sibmacherus protendit alas duas caruleas ternis aquilis aureis insignitas: posteriori autem imponit hermam æthiopis tessellas scutarias veste referentis, & fascia tortili ex argento & cocco caput redimiti. Verum istæ etiam galeæ transponendæ sunt. Lacinia alteri circumfunduntur cælestina, & aurea, alteri argentea & rubra.

§. III. Tessellas Mærsbergiam dynastiam designare existimo. Aviculas Befor- Mærsberg tio attribuo. Mersberg seu Merspurg arx est in monte sita in Sundgoia Alsatia, milliari à Pfiretarum arce, qui Pfiretenses Comites omni illi tractui quondam imperarunt. Befor- Befort. fort autem itidem arx est Sundgoiæ, in confiniis Montpelicardensis Principatus & Lotharingiæ. De his Christ. Urstisus in Chr. Basil. L. I. c. 18. ita: Von den Edelleuten dieses landes seyn die Herren von Mersperg gefreyet worden/ welches ein ziemlich schloß ist/ eine meilwegs hinter Pfirt/ nicht fern von Lûgel auf einem berg gelegen. Râyser Friderich der Dritte macht Herrn Caspern zum Freyherrn/ und Mersperg zu einer Herrschaft anno 1488. Râyser Maximilian gab

gab ihm zu lehen Befort / (welches an seine vordern pfands-weiß gekommen/) Rosenfels / Ingelsot und Eschis gegen einer summa gelds / und Biſchoff Arnold zu Basel liehe Conraden von Mersperg zuvor die herrschafft Muron und Froberg. Kurz verruckter jahren hat die Desterreichische Regierung im Obern-Elsaß das schloß Mersperg zu ihres Landsfürsten händen genommen / damit es nicht obligendes schulden-lasts halben in fremde hände verändert würde. Sie sollen (als ihre vermuthung mit sich bringt/) von den Grafen von Rupe oder Roche (eine tag reiß hinter Mersperg in Burgund) abkommen seyn. Porro cum reliqua Sundgoja & Alsatia Austriaca hæ etiam dynastix in potestatem Regis Gallix pace Monasteriensi transiere, & sub ea persistunt. Olim hi dynastæ in *matricula imperii* fuere, veluti videre est in *M. Zeiler. Itin. Germ.* P. 2. p. 27. & *Joh. Limn. Iur. publ. T. 4. add. ad 4, 7. pag. 559.* sed additur, eos eximi ab Austriacis, sine onere.

Titulus.

§. IV. Titulus nunc alterius lineæ ille est: *Comes in Mærsberg, Dominus in Befort, Blanckenhain & Cranichfeld.* Horum duorum Dominiorum jus est à *Dorothea Susanna* filia Walrabi seu Volrathi Com. Gleichensis ex linea Blanckenhaina-Cranichfeldia ultimi, matre moderni Comitis, qui ea causa partem dynastix *Blanckenhain & Nieder-Cranichfeld* possidet in Thuringia. Titulum lineæ *Carinthiaca*, ex qua unus in Austria habitans in Augusta aula magna autoritate pollet, non vidi, an aliquid addatur avitis elogiis de *Mærsberg & Befort.*

CAPUT XXV.

Episc. Monasteriensis, ut & Paderbornensis.

ARGUMENTUM.

1. Scutum Episcopi Christophori Bernardi.
2. Episcopatus Monasteriensis. Civitas Monasterium.
3. Dominia diaceſeos. Ahufen.
4. Horstmar.
5. Ludinghausen.
6. Ottenstein.
7. Vecht.
8. Controversia de Com. Delmenhorst.
9. Corveia Abbatia.
10. Burggr. Stromberg. An in Palatinatu? Jus ob illum suffragii in comitiis.
11. Quomodo ad Monasterienses.
12. Borculo seu Borckelohé. Successio. Contro-

versia ex ea orta. Bellum. Pax.

13. Fundamenta Episcopi in causa Borculoensi.
14. Galen. Gaelen Rhenani.
15. Galea.
16. Peditum. Gladius. Principatus dignitas. Titulus.
17. Episcopi Ferdinandi Fürstenbergii Paderbornii scutum.
18. Paderbornia crucis ratio.
19. Episcopatus. Advocatia. Com. Warburg. Haholt. Stoppelberg.
20. Com. Pirmont.
21. Fürstenberg. Familia origo. Deductio.
22. Galea Episcopi.
23. Titulus.

§. I.

Scutum
Episc.
Christoph
Bernardi.

Monasteriensium Præſulum insignia lustraturi ab initio considerabimus proximi Episcopi Christophori Bernardi clypeum, quo circa ultima vitæ tempora usus est: illud duabus perpendicularibus lineis in tres palos distinguebatur: primo & tertio denuo in binas regiones sectis, medio præter mediam parmulam duos alveolos referente, ut ita in universum regiones novem fuerint, media parmula connumerata. Et quidem supremus & infimus laterculus medii pali *Monasteriensium* Episcopatum, prima primi & secunda tertii pali regio *Corvejensem* Abbatiam, prima tertii & extrema primi *Strombergium* Burggraviatum, secunda primi & ultima tertii pali regio *Borculohicam* dynastiam, demum media parmula *familiam Episcopi* propriam designabant.

Episcopatus
Monasteriensis.

§. II. *Monasteriensium* Episcopatum designat alveolus *caruleus*, quem transit fascia *aurea*. Paulo aliter *Erpoldus Lindenbrog. Chron. Caroli M. p. 174.* de Ludgero primo Episcopo. Man findet beschrieben / daß er erstlich ein schwerd und Biſchoffsſtab creuz-weiß zum wapen geführet / nachmahl ist dem stift ein roth / weiß und gelbes wapen gegeben. Unde colligas: ex cocco, argento & auro transver-

transversim sectam esse parvam. Cæterum Episcopatus hic Westphaliæ latissimus Frisia utraque, Transsalaria, Geldria, Clivia, Marca, Westphaliæ Ducatu, Minden- si & Osnabrugensi diæcesibus fere cingitur. Tertia hæc fuit Episcopalis Ecclesia, quam Carolus M. fundavit in mediterraneis Saxoniam, nunc Westphaliæ, in *Mimingerode* seu *Mimingardefurd* loco, qui postea ab insigni ibi ab Hermanno Episcopo (qui 1050. obiit) fundato monasterio *Monasterium* est nominatus, Metropolis totius Westphaliæ. Primus Episcopus fuit *Ludgerus Frisus*, Hildegriini Abbatis Halberstadiensis frater mortuus 809. Inter successores 1246. Otto Comes *Bentheimius* primus electus est per clerum Episcopus, siquidem ad ipsius usque tempora Imperatores ibi *antistites constituerant*, ut P. Merffaus catal. Episc. Monast. loquitur. Cæterum cum libertate majori *civitas Monasterium* eo usque gavisa fuisset, 1661. ab hoc Episcopo in potestatem plenam redacta, & ejus rei memoriale numis ad posteritatis memoriam impressum est.

Civ. Mo-
nasterium.

§. III. Ad hunc Episcopatum, præter ea quæ clypeus exhibet Dominia, aliæ Dominia etiam devolutæ sunt ditiones & dynastia. Quarum aliquas enumerabimus, in pri- diæceseos.
mis ex Hamelmanno de famil. emort. Ex illis est *Ahusen*. De quo ita dictus autor: L. I. Ahusen.
pag. 6. *Dominium in diæcesi Monasteriensi, ubi est adhuc ejus nominis civitas & arx ut-
cunque munita. Anno Domini 1305. vixit Ottho Dominus de Ahusen, qui unus ex fidei-
jussoribus pro Simone Comite de Lippia, teste Cranzio in Metropoli lib. 8. cap. 52. &
Erthwino Erthmann in Chronico Osnabrugensi. Gobelinus Persona (olim Decanus Bi-
leveldia, & deinde Monachus in Bodecken) sic scribit in suo Cosmodromio ante annos du-
centos: Episcopus Monasteriensis per Comites de Teckelnburg & de Lippia destruxit ad
injuriam Ioannis Domini de Ahusen, Castella Ahusen & Deipena. Arx illa Ahusen fuit ha-
tenuis multorum Episcoporum Monasteriensium sedes, & dicitur ad illud Dominium per-
tinuisse civitas Bucholt, & arx & oppidum Meppen. Fuit quoque anno 1306. quando E-
piscopus Monasteriensis pugnaret cum Osnabrugensi, in castris Episcopi Monasteriensis
cum multis Comitibus quidam Dominus de Ahusen, teste Erthwino Erthman in Chronico
Osnabrugensi. Ottho Hojensis Comes, Episcopus Monasteriensis, ad se hoc Dominium vi-
transluisse dicitur. Sed jam ille Ottho Hojensis pluresque in eo loco Episcopi cum nobili-
bus Dominis de Ahusen perierunt & transferunt, ita ut hic finem habuerint, verum quo
transferint ignoratur.*

§. IV. Sequatur Comitatus seu Dynastia *Horstmar*. De qua iterum Hamelmann. Horstmar.
L. I. p. 42. *Proprius Comitatus in Westphalia in diæcesi Monasteriensi, & arx & oppi-
dum Horstmar adhuc in vigore est & floret: Situm à Monasteriensi urbe ad tria millia-
ria. Ultimus Comes Bernhardus, ut apparuit olim ante annos centum in templo civitatis
Horstmaria fuit annotatus, sicut scribit Vernerus Rolevingius in laudibus antiquæ Sa-
xonia, hoc est, Westphalia, ubi ultimum ejus loci Comitem sic vocat, & adjungit, hunc
fuisse virum insigni probitate spectabilem, cujus tanta fuerit virtus, ut ab omnibus ho-
minibus quasi delitiæ habitus, & apud Arnoldum Abbatem Lubecensem in supplemento
Chronici Schlavorum lib. 5. cap. 3. meminit nobilis viri Domini Bernardi de Horstemer.
Existimarunt multi senes, urbes, Coisfeldiam, Borcken, Metelen & Bilderbecken civitates
subjectas fuisse Comiti Horstmario, quod nos in medio relinquimus. Per se Horstmar jam
in ditione Monasteriensi præfectura est satis ampla, & ad eum quoque Comitatum perti-
nuere arx & præfectura Ruschavv, quæ dicitur vulgo Comitibus Steinvordiensibus oppi-
gnorata, Für egliche weuelinck Höverpfennige / eglichen weissen Balcken / und
eglichen blauen Binden. Sed hæc sunt incerta.*

§. V. Succedat Dominium *Ludinghausen*. De quo ita Hamelmann. L. I. p. 47. Luding-
Oppidum & arx in diæcesi Monasteriensi ad tria miliaria ab urbe Monasteriensi & tria haufen.
miliaria ab urbe Hammone sita. Vernerus Rolevingius Carthusianus in laudibus anti-
quæ Saxonia, hoc est, Westphalia, refert inter Comitatus & Dominia veteris Westphalia
ante annos centum, & hunc etiam: Et Leuoldus de Northof in Chronico Comitum de
Marcka meminit Hermannii Domini de Ludinckhusen. Existimant nonnulli hoc Domi-
nium fuisse feudum Abbatis Verdensis & pertinuisse ad hoc Dominium, præfecturam &
oppidum Dulmen. Iam Episcopo & Capitulo Monasteriensi paret, wie das daran ge-
kommen / weiß ich nicht. Quod credo sic factum esse, ut aut Domini isti in sua familia
deserint esse vel defecerint, vel ex suo dominio ejecti sint.

Otten-
stein.

§. VI. Jam de Ottenstein eundem audiamus L. I. pag. 55. Est dominium in diaceſi Monasterienſi, & caſtrum cum oppido ibi adhuc extat in vicinia Comitatus Sutphanienſis, quod olim Henricus Comes à Solms obtinuit, ſcribens ſe Comitem in Solmes & Dominum in Ottenſtein, cui ademit caſtrum & oppidum cum tribus Præfecturis Ottho Comes Hojenſis, Episcopus Monasterienſis. De hoc vide Cranz. in Saxon. lib. 10. c. 25. Fuere tres præfectura ad hoc dominium pertinentes, ut Ottenſtein & Vbelgunna, in qua, ut arce primaria, cinxerat Comitem ad anni ſpatium iſte præſul. Eſt verò opem Comiti auxiliumque præberent Dux Clivia & Dux Geldria, Landgravius Haſſia, Comites in Morſe & Vitgenſtein, & obſonia in arcem ferrent: Tamen Episcopus Ottho continuavit obſidionem, donec caſtrum expugnaret. Caſtrum Ubelgun/ fuit contiguum oppido Scoppingen, quod ſubſuit huic dominio & planè everſum caſtrum illud eſt. Iterum: Tandem Comes Henricus de Solms, ex certis quibusdam ſui iſtius Domini bonis vixit Sutphania, & unicam filiam elocavit Comiti in Bentheim, & ei assignavit bona hereditaria, qua ex eo Comitatu retinuerat. Hac Erthovinus Erthmann in Chronico Oſnabrugeniſi habet. Hujus Henrici patrem Ioannes Schipphoverus in Chronico Aldenburgico vocat Ioannem, quem prior Episcopus Monasterienſis Florentinus de VVeuelinckhove captivum habuit.

Vecht.

§. VII. Nunc de Vechtenſi comitatu idem qui conſulatur meretur. L. I. pag. 67. Oppidum & arx in dimidio inter Bremam & Oſnaburgum urbes ſitum, in contiguo oppidi & præfectura VVildeshuſen & Cloppenborch & in terminis diaceſeos Oſnaburgeniſis & Comitatus Diepholdiani: Ibi fuit proprius Comitatus, cujus jus attulit ad ſuam Eccleſiam Episcopus Monasterienſis pro certa pecunia, nempe Ottho Comes de Lippia, teſte Cranzio lib. 8. Metrop. c. 31. Alii dicunt hiſtorici fuiſſe Otthonem Bentheimenſem. Sub præfectura Vechte ſubſunt 15. parochia, & ſub una parochia ſape comprehenduntur 10. vel 12. pagi, & ſunt in illa præfectura 31. ſtructura nobilium, die man Burchmenne nennet. Hunc Comes Aldenburgeniſis habuit uxorem ſibi Guillam filiam Comitis Vechtenſis Dudo- nis ante annos 500. Dicitur ad Vechtenſem Comitatum quoque pertinuiſſe aliqua pars Emeslandia, ut Niehaus præfectura cum oppido Haſelundo & Aſchendorff & ipſam urbem Emedam modo in orientali Phryſia ſitam huic ſubſuiſſe ajunt: Et quanquam illam primus orientalis Phryſia Comes Vldericus initis certis cum Hamburgeniſibus conditionibus ad ſe transferret, tamen ejus filius Ezardus primus coactus eſt hujus civitatis nomine transigere cum Otthone (Hojenſe Comite) Episcopo Monasterienſi (quem bellatorem vocarunt) urbem eam nomine Comitatus Vechtenſis, quaſi ei ſubſeſſet, repetente, ſummam pecunia numerare. Vulgo in oppido Vechte & ejus præfectura dicitur ultima Comitissa videlicet virgo dicta fuiſſe Munlio, Fräulein Munlio, quam noluiſſe cum quoquam inire matrimonium, ſed cælibem permanere voluiſſe tradunt ſeniores, quanquam alii aliter de ea referant. Vulgo autem ſic refertur, quod cum matrimonii cum ea ineundi cauſa ei moleſtus eſſet quidam Comes Diepholdianus, & cum illa hoc recuſaret, tandem inimicitia inter vicinos Comites orirentur, ut res proceſſerit ad bellum, & ita certaverit nobilis Domina de Vechte Munlio cum vicino Comite. Ideo veniens ad Episcopum & Capitulum Oſnaburgeniſe ab eis opem petiit, ea conditione quod poſt mortem dominium ſuum ipſis assignare velit, ſi jam in ſuum patrocinium ſuſciperent eam. Sed illi poſtquam cum vicinis nollent controverſiam habere, ideo illa recta tranſiens ad Monasterienſes fertur dixiſſe, **will Peter nicht / Paul wird gerne /** (quia vulgo dicitur Petrus patronus Oſnaburgeniſis Eccleſia, & deinde Paulus Monasterienſis) & ſic tranſegit cum Monasterienſibus. Quanquam iſta fabuloſa cenſeant periti, & longè aliter de Comitatu & ejus ultimis hereditibus referant: Ut ſe res habent, hoc certum eſt, ibi mutationem eſſe aliquam factam in Comitatu, & Comites Vechtenſes non eſſe amplius in rerum natura, ſed deſuiſſe ante aliquot ſecula.

Contro-
verſia de
Com. Del-
menhorſt.

§. VIII. Præter iſta Monasterienſis diaceſis etiam Delmenhorſtum pluribus annis tenuit; Henricus enim Archiepiſcopus Bremeniſis & Monasterienſis Episcopus, cum Mauritius ex Oldenburgicis Comes Delmenhorſtanus non deſineret turbas ciere, cum proximis civitatibus inito fœdere 1481. Delmenhorſtum obſedit, & ſeq. anno Comitem cepit. Unde Merſſæus in illo Episcopo: *Dulmenhorſt* (Delmenhorſt dicere volebat) D. Pauli Eccleſia adjecit. Hamelmannus de famil. emort. L. I. p. 19. 20. dicit ereptum Jacobo Mauriti filio & ejus tutori Gerhardo. Manſit vero in ditione Monasterienſium Delmenhorſtum, donec 1547. Antonius Oldenburgicus commiſſa.

commissariorum Cæsareorum jussu vi reciperet: ob quod Oldenburgici, in Camera Spirensi spoliis postulati, sed demum 1670. absoluti sunt.

§. ix. Redeamus vero ad Episcopale nostrum scutum: in quo proximum locum post Monasteriensem Ediscopatum dignitatis locum occupat, denotata laterculo *transverse secto ex auro & minio* (vid. *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 13.*) Abbatia Ord. Benedictini *Corbeiensis* seu *Corveiensis*, ita dicta ex nomine alterius *Corbeia* seu *Corbia Franciæ*, fundata à Ludovico pio & ejus conjugē Juditha 822. quo primus etiam Abbas *Adelardus*, antequam structura perficeretur, decessit. Ferax ea fuit virorum eruditione clarissimorum, qui olim cœnobiorum finis & usus fuerat. Ad hanc Abbatiam Principali dignitate præfulgentem spectat civitas *Hoxter* seu *Huxtaria* ad *Virsurgim*, salva tamen ei libertate & domui Brunsvicensi advocatia atque protectione. Qua de causa superioribus annis non sine gravi motu certatum est. Porro Administrator hujus Abbatia fuit Christophorus Bernardus, cujus hic clypeum spectamus.

§. x. Jam *Stromburgii* seu *Strombergii Burggraviatus* tessera occurrit quæ est alveolus ex argento & minio medius sectus, argento inscriptis tribus aviculis nigris. (confer *Sibmach. Wapenb. P. 2. pag. 7.* ubi apex additur, galeæ innitens octangula tabula cum typo scutario.) *Stromburg* seu *Stromberg* arx, unde nomen huic Burggraviatui, non procul Lupia fluvio & opidis *Widenburg* ac *Rheda* sita est. Unde labitur post *Freherum Limn. Jur. publ. 4. 4. 87.* quando hunc titulum ascribit castro antiquissimo in *Cynonoto* (*lauff dem Hunderück*) inter *Simeram* & *Crucenacum*, capiti amplissimæ præfecturæ, sub ditione Palatina. Sed *Tom. V. add. ad h. l. p. 240.* Monasteriensi Episcopo etiam tribuit, & refert, qua ratione ille 1653. quia in collatione feodorum sibi quoque titulus *Burggravi S. R. Imp. in Stromberg* cum dependentibus inde juribus & regalibus concessus sit, *Burggravi Imperii* autem principali fulgeant dignitate, *jus novi suffragii* in comitiis sibi tribui petierit, atque obtinuerit, ut ad directorium Moguntinum ea causa decretum fieret. Unde etiam in subscriptione recessus Comitialis de anno 1654. subscriptioni Episcopi additur *ob Burggraviatum Strombergium*.

§. xi. Qua ratione ad Monasterienses devenerit hic Burggraviatus, ita *Hamelmannus* refert de *famil. emort. L. 1. p. 69.* ex *Erthvini Erthmann. Chron. Osnabrug.* Cum *Burchardus de Stromberge Burggravius* (quem *Chronicon Aldenburgense* Ioannem vocat) inciperet hinc inde prædari per plateas, ceperunt Episcopus Monasteriensis *Florentinus de Vveulinckhove Dominus*, *Theodorus nobilis de Horne*, Episcopus *Osnaburgensis*, & *Paderbornensis* Episcopus, *Henricus Nobilis do Spiegel* & Comes de *Marca Engelbergii*, & *urbs Susatum*, quæ damna varia ab eo senserat, cingere arcem illamque invadere, & cum ei opem vel ferre vel in *Rheden* vicino Dominio eum fovere diceretur *Nicolaus Comes Tecklenburgicus*, cujus hic *Burchardus* sororius erat, adegerunt & ipsum, ut *Burggraviatum* dimitteret, qui fugiens ad *Brunsvicenses* in *Grubenhagen*, ex cujus familia erat ipsius mater oriunda, ibi moritur relinquens unicam filiam, quæ diu vixit in cœnobio *Harsebrock* ditionis *Osnaburgensis* & fuit ibi *Abbatissa*. Cum vero eam arcem ad se raperent Monasterienses, hoc alii non equo animo tulere, & ideo postea de novo arcem *Stromberg* cinxerunt Episcopus *Paderbornensis*, *urbs Susatum*, & *Comites Hojenses* & *Markenses*. Sed Monasterienses arcem & amplum dominium vi obtinuerunt promovere. Sed alii testantur, *Burggraviatum* à *Carolo IV.* proscriptum fuisse, unde Monasteriensis in proscritum moverit, & ditionem 1372. occupatam sibi servaverit. *Cyr. Spangenberg. Adelsp. L. 10. c. 15. p. 298.* ita loquitur. *Stromberg in Westphalen. Als bey Kays. ser Carl des Vierdten zeiten der Graf zu Stromberg etlicher verwürckung halben in die acht kommen / ist diese seine Grafschaft dem stift Münster zuerkannt worden.* Iterum memorat *L. 10. c. 21. p. 319. b.* ultimo nomen fuisse *Burchardo* & filiam *Abbatissam*.

§. xii. Succedit symbolum Domini *Borcuto* seu *Borckelohe*, quod est area rubea ornata tribus vitellis seu byzantinis numis aureis. De hoc in *Limburgo Styrumio* etiam actum est clypeo. *L. 2. c. 53.* Habuit illud suos Dominos, quorum ultimus *Gerhardus* circa 1385. generum habuit *Bronchorstium* Comitem: ex his 1406. *Gisbertus Bronchorstius* illud voluntariè Episcopo & Diœcesi Monasteriensi feudo obtulit, & investituram. Quæ sibi

Successio.

Contro-
versia ex
ea orta.

sibi conferri passus est, ut relevet ab Episcopo & Diœcesi Monasteriensi. Quæ eadem deinceps continuata est investitura, quoad mascula progenies duraret Bronchorstiorum; Ubi vero horum linea in *Iodoco* seu *Iusto* 1553. defecit, non solum inter Comitum Diepholtinum & Limburgium de successione lites ortæ sunt: sed & *monasteriensis Episcopus* ut feudum vacuum dynastiam sibi asseruit, & in Camera litem intentavit, demum possessionem etiam occupavit. *Hamelmann. de famil. emort. L. I. pag. 10.* ita de ea re. *Ab Episcopo Bernardo Rasfeldico convocati beneficiarii nobiles diœceseos Monasteriensis, quando quoquo de Dominio Borchloo dissentirent Comes Hermannus Georgius de Limburg & Comes Rudolphus Diepholticus, concluderunt tandem, ut adjudicarint Episcopo & Ecclesie Monasteriensi hoc Dominium. Interim uterque prædictus Comes retinet sibi in titulis nomen hujus Dominii, & uterque Comes hætenus cum Monasteriensibus ratione hujus Dominii certavit jure in Camera Imperiali.* Interveniit autem curia Geldrica, & superioritatem Dominii suo Ducatui adserens coram se judicari causam urfit. Restitit Episcopus, nec eos judices agnoscere voluit, sed demum per procuratorem causam egit. Unde tandem utraque pars renuncians ulterioribus productionibus causam ut sententia diceretur conclusit. Pronunciatum itaque est 1613. contra Episcopum, qui querelam initio ad Ordines generales detulit inde mandatis Cameræ Spirensis, ubi causam agi postulabat, adversam partem ad omittendam in curia Geldrica actionem urfit; cum nemo amplius ipsius causa ageret, processu contumaciæ instituto 1615. Episcopus damnatur ad restitutionem Dominii, damnorum & impensarum, quæ summa 1622. taxata est 52395. floren. Vi hujus sententiæ 1616. immissus est in Dominium occupatum *Limburgius* Comes. Inde varia acta, & cum transactiones propositæ locum non invenissent, non desiere Geldri Episcopum urgere, ut etiam 1642. jura & præensiones Monasterienses hætenus subjicerentur. Demum Episcopus Christophorus Bernardus non solum perrexit in Comites *Limburgios* ob contumaciam agere, & eos mandatis cameræ urgere, ut Dominium per formam attentatus occupatum restituerent, & à sententia Geldricæ curiæ tanquam ab incompetenti judice lata desisterent. Ordines vero Comites vertabant, ne morem gererent, & datis ad Cameram literis causæ seriem exponebant. Demum Episcopus in Hollandos moturus hanc etiam hujus Dominii causam literis ad ordines 15. Sept. 1665. scriptis istis verbis inseruit: **Und dann unsere Herrschaft Borcheloh/so sie anno 1616. durch ihre waffen unrechtmässig occupiret/samt andern uns zuständigen orten/immerher mit gewalt und unrecht durch ihre macht vorenthalten bleibt/ und über das/ nachdem ihnen nicht genug gewesen/ obgemelt gewaltthätige invasion uns anzuthun/ zu continuation ihres feindlichen gemüths uns mit execution der etwan anno 1613. 1615. und 1642. incompetenten & nulliter in obgemeltd Borchelohischer zu Speyer vor unseren stift rechtlich decidirter sachen ausgesprochener Urnheimischer urtheilen/ gar auff eine unauffbringliche grosse summa gelds von 150000. gûlden de dato Graffenhag den 17. Jun. 1664. schriftlich zu betrauen.** Responderunt ad hoc ordines, sed mox armis actum, & ab Episcopo castrum *Borcheloh* obsidione captum. Demum 1666. mense Aprili *Clivis* conclusa pace sancita est Dominii restitutio, sed ut ratione juris directi vel utilis Dominii res in eo statu maneret, quo ante bellum fuerat: Episcopus vero cum capitulo, juri superioritatis (nullo tamen Imperii juri facto præjudicio) renunciaret.

Bellum.

Pax.

Funda-
menta E-
piscopi in
causa Bor-
culoensi.

§. XIII. Dignum porro est, ut qui alibi *Limburgio-Styrumiorum* & *Geldricæ curiæ* rationes allegavimus, hic etiam Episcopi & Diœceseos fundamenta cum exceptionibus aliquibus adversæ partis adducamus, quæ illa reperi:

I. *Feudalis natura* introducta oblatione Gisberti II. & quidem in investitura Gisberti III. 1477. diserte dicitur *veri feudi masculini*.

Exc. 1. Monasteriensia feuda ad utrumque sexum deferuntur; etiam vulgari regula de *feudis Episcopalibus* hoc confirmante.

2. Privilegium feudorum Monasteriensium diserte habet ea verba: **Sint daer nine sone / sollen wy die gueder / die man hat van unser Kercken in manguet / oder dienstmansguet laten versallen / vermiddels erflicker folgung op de dochter als op de sone.** Conf. *Frid. Sand. de Feud. Geldr. Tract. I. tit. 3. c. I. §. 7.*

3. Con-

3. **Conditio Gisberti III.** investituræ adjecta nequit præjudicium afferre heredibus Gisberti primi acquisite, unde investitura Friderici 1490. **Toe unsen und unsen stifts rechten mann-lehen/en tho al sulcken rechten/ als de von uns und unsen Kercken to Münster to lehen gaend/ und sine vorsehren van uns und unsen vorherren die toe lehen ontfanghen hadden.**

II. *Feudum apertum more Iusti comitis*, qui improlis decessit 1553. rediit ad dominum. Unde jam consolidatum utile cum directo Dominio.

Except. Non defecit tota Gisberti II. linea, superstite *Irmgarda Limburgica*.

III. Unde 1579. post Mariæ Hojenis viduæ Iusti, quæ usumfructum habuerat, mortem Monasterienses, qui hætenus *in petitorio* agebant in Camera Spirensi, dominium cum præfectura-Liechtenvorde ut suo jure *occuparent* coacti sunt, & illis *hominagium* præstitum est.

Except. 1. Fœmina heres omni remota tam Domini quam agnatorum contradictione in possessione omnium bonorum debet immitti, & in ea defendi, donec alio juris remedio evincatur. Tanto magis cum jus Domini non est liquidum. Agnoverant autem Monasterienses Irmgradam esse in possessione, eo ipso quod egerunt in petitorio, quæ lis pendebat in Camera.

2. Mox post hoc Irmgarda & dein successores à Monasteriensibus redintegrationem possessionis petiere, ut volender erepta amica transactione rederentur. Cum nihil ita nec literis commendatitiis variorum proficeretur, litem Monasteriensibus intentavit Iustus, coram curia provinciali Geldricæ, ubi etiam loco citati Episcopi procurator cum sufficienti potestate comparuit; unde ibidem pronociatum est contra Episcopatum.

IV. *Autoritatis Camera Imperialis*, ad cujus sententiam provocat Episcopus in literis §. preced. allegatis.

Exc. Causam Geldricæ curiæ subiectam in ea agi oportuit.

V. *Perpetua juris conservatio* cum & Episcopus sententiam Geldricam ab incompetenti iudice latam adeoque nullius valoris agnoscere recusaret, & Camera Spirensis frequentibus mandatis adversus Limburgium ageret.

Except. Geldricæ curiæ debebatur cognitio, & sententia in rem judicatam abiit. Unde ad literas Episcopi ita Ordines 15. Sept. 1665. **Nicht in kompetenter & nulliter als ungültige personen/ sondern welche die parthenen beyderseits zum richter erkannt/ in der sache litem contestiret/ ung vermög der rechten cum renunciatione ulterioris productionis beschlossen hätten.**

§. xiv. Superest media parmula aurea cum *tribus uncis utrinque hamatis rubris*. *Galen.* Quæ tessera gentilis est familiæ equestri Westphalicæ. (conf. *Sibmach. Wapenb.* P. pag. 191.) *de Galen.* Cajus stirpis ramum esse puto, eorum qui sub nomine *de Gaelen* in Rhenana nobilitate gerunt in rubeo scuto tres uncus similes sed ar genteos: (*Wapenb.* P. 1. p. 126.) quæ mutatio colorum discerniculi species est. *Gaelen Rhenani.*

§. xv. Hæc scuti dispositio *Christophoro Bernardo Galenio* propria fuit. Huic imponebantur galeæ coronatæ quatuor, nonnunquam quinque, mitræ Episcopali supposita alia casside. Cæterum hæc mitra medium occupat locum suis consuetis ornamentis conspicua: ad dextram ei assistit *Galenia* galea, quæ aliquando repræsentatur cum ala vel complicato alarum iugo uncus gentiles repræsentante, aliquando inter duas alas medium sustinens scutulum integrum *Galenium*: *extima* ad dextram, prius antequam *Corveia* accederet, erat ala cum *Strombergensi* typo, inde vidi tria pedalia, qualia Abbatum sunt, ex corona galeæ protensa, haud dubie pro *Corveia*: proxima mediæ ad sinistram est *Monasteriensis*, nam Episcopale scutulum compareret inter duo cornua: extrema repræsentabat in ala *Borculoenses* globos vel vitellos: inde vidi duas alas, quarum alteri *Strombergium* alteri *Borculoense* symbolum inscriptum erat. Alarum, & inscriptarum figurarum nec non laciniarum tincturam ex clypeo facile colligi autumo.

§. xvi. Huic scuto subiciebantur hinc *pedum Episcopale*, isthinc *gladius*, *Eccle.* *Pedum.* *Gladius.* *fiastica & politica potestatis indicio* Episcopis familiari. Memorat verò *Mersseus in catal. Episc. Monast.* primum fuisse *Hermannum* ex Comitibus Cazenelebogis Episcopum, qui Imperatorem in Italiam secutus ab eo obtinuerit, ut ipse & successores

Princi-

Principat. dignitas. Titulus. principes appellarentur, ac potestate gladii secularis uterentur. Porro titulus Episcopi, qui his insignibus respondebat, erat: *Episcopus Monasterii, Administrator Corveia, Burggravius in Stromberg, S. R. Imp. Princeps & Dominus in Borckelohe.*

Episc. Ferdinandi Fürstenbergii Paderbornii scutum §. XVII. Episcopo Christophoro Bernardo 1678. vivis exempto successit priorem Coadjutor Reverendissimus *Ferdinandus B. à Fürstenberg*, Episcopus *Paderbornius*, Princeps literarum & pacis amore inclytus, quæ Episcopi propria elogia, & omnibus triumphis potiora habenda sunt. Hic cum prius scuto quadripartito ex *Paderbornensi & Piermonti* symbolo usus fuisset, nunc duabus transversis & totidem perpendicularibus lineis scutum in novem areolas distinguit: ita tamen ut media areola tanquam peculiaris incubet, quæ est *Fürstenbergia*, Episcopo gentilis. *Paderbornensis* tessera occupat in capite & pede scuti mediam regionem: eam stipat in suprema serie à dextris, in inferiori à sinistris fascia *Monasteriensis*: *Strombergio* symbolo alterum latus semper occupante. Gentili mediæ peltæ assistunt, hinc crux *Pirmontana*, isthinc *Borculoenses* vitelli seu numi.

Paderborniæ crucis ratio. §. XVIII. *Paderbornensis* tessera est in *rubea area crux aurea*. Rationem hujus tesserae ita enarrat *Gobelinus Persona* vetus scriptor sub *Arnolpho Cæsare*, cit. *Hapting. de jur. insign. c. 6. P. 1. n. 65. p. 240.* *Hic locus viris omni nobilitate generis animique semper insignibus abundabat, ut non esset dubium, quin patria civibus & cives patria congruerent, & sibi utrinque vicissim ornamento forent.* Hic etenim locus est, in quo saxo de silice *Marpesia* cautis ab extremo eo deducto, ferro percusso fidei Christiana scintilla profiliit, quæ radiantibus sub armis verbi flatu excitata, in tantum exarsit incendium, quod non solum omnes Saxonum verum etiam plures *Vandalorum* seu *Slavorum* aliarumque gentium longe sepositarum regiones, ipsius non consumens sed illuminans flamma pervasit, non immerito per novum *Apostolum*, lingua ferrea rebellium sanguine tincta fidem Christi fortiter prædicantem, signum triumphale, quo non solum terrena, imo & aërea potestates arcentur, crucis videlicet rubentis effigies eidem loco insignium armorum præsumitur esse detectum.

Episcopatus. §. XIX. Hic *Episcopatus* inter *Brunsvicensem* ducatum, *Waldeccium*, *Marchum* & *Lippiensem* Comitatum fere conclusus, fundatorem habuit post Saxones domitos *Carolus Magnus* circa 794. Primus vero ejus Episcopus fuit *Hadumarius* vel *Herimarus*, qui 804. mortuus est. Huic Episcopatu eidem *Augustus* pro more eorum temporum *Advocatum* constituit *Witikindum Com. Svalenbergium & Waldeccium*, cujus posterius *advocati* eam semper tenuere, usque ad alium *Witikindum* Comitem, qui 1187. cum *Friderico Barbarossa* *Palæstinam* petiturus, cum ad sumtus conficiendos egeret pecunia, eam Episcopo acceptis 300. marcis argenti remisisse perhibetur. Quod enim initio beneficium fuerat Episcopis, spirituali tantum curæ intentis, ut penes alios cura protectionis & politicorum negotiorum esset, illud eo seculo jam ceperat oneri esse viris imperandi cupidis, & qui curas seculi jam non abominabantur. Porro ad hanc diæcesin etiam spectat *Dominium* seu *Comitatus Warburg* vel ut scribit *Hamelmann. de famil. emori. L. 1. p. 81. Warburg.* Cæterum ita hic d. l. de eo narrat: *Civitas in ditione Paderbornensi fuit, olim proprius Comitatus, quem mortuo ultimo ejus Comite Dedicone ab Imp. Henrico II. impetrat Meinwercus & Episcopus Paderbornensis, sed cum haberet adversarium sibi (propinquum Dediconis) Bernardum, ipsum pecunia, bonis & donis placavit, & illum ex Baronibus credo fuisse de Warberg in Saxon. Vide etiam Cranz. L. 4. Metrop. c. 4. Meinwercus ille Com. Geldrus à Desterbant cognatus Augusti fuit, unde quicquid voluit ab hoc impetravit. Idem Imperator Ecclesiæ Paderbornensi incendio afflictæ concessit 1011. comitatum Haholt.* morte ultimi Comitis vacuefactum: quem Episcopus Bernardo Comiti *Lippia* dedit. Porro Comitibus de *Stoppelberg* extinctis circa 1320. *Paderbornensis* Episcopus & *Lippia* Comites inter se ditiones partiti sunt. vid. *Piderit. Chron. Lipp.*

Com. Pirmont. §. XX. *Comitatus Pirmontanus* designatur area argentea, cui crux anchorata vel saltem repandis extremitatibus picta & anchorata similis *rubea* inscribitur. Hunc Comitatum à Castro *Pirmont*, quod à se conditum & à Petri nomine *Petrimont* seu *Piermont* appellatum *Philippus Archiepiscopus Colonienfis* *Witkindo C. Svalenbergio* feudo concesserat, dictum possedit linea *Svalenbergio-Waldecciorum*, à qua cum extincta esset eum accepere *Spiegelbergii*. Quid deinceps de eo factum, audiamus Ha-

Hamelmann. de famil. emort. L. 3. p. 169. Quitta: Huic (sc. Philippo ultimo ex Spiegelbergiis Pirmontii Comiti) successit *Hermannus Simon C. Lippiensis*, qui ducta *Ursula* sorore *Philippi* in uxorem, sit possessor istius Comitatus, sed voluit ab hoc Comitatu exclusum *Rembertus Episcopus Paderbornensis*, qui hunc Comitatum ut suum feudum post demortuo illo successor *Joannes Com. Hoynensis* & sobrinus *Hermani Simonis*, ut *Paderbornensis* præsul (qui erat etiam *Episcopus Monasteriensis* & *Osnaburgensis*) effecit, ut consentiente capitulo majoris Ecclesie inauguraretur *Hermannus Simon* isto beneficio vel Comitatu, & fieret *Ecclesia Paderbornensis* vassallus. P. p. cum recensuisset, *Philippum* filium *Hermani Simonis* item 1583. improlem mortuum esse, & matris nomine *Gleichios Comites* ut veros heredes Comitatum occupasse, addit: Et licet eam arcem & Comitatum, ut suum feudum repeteret prædictus Princeps *Paderbornensis* præsul *Henricus Dux Saxonia* & cum illo Cathedralis Ecclesie capitulares, ac milite cingerent arcem *Pirmunt*, copioso tamen auxilio Illustrissimi *Brunsvicensium Principis Ducis Philippi de Grubenhagen* & nobilium fratrum de *Salderen* inprimis *Henrici* & *Burchardi* retinuerunt arcem, & re infecta *Paderbornenses* ab obsidione arcis discesserunt. Inde ad *Gleichios* delata est successio: his extinctis *Waldeccii* eam adivere. Nec vero sibi defuere *Paderbornenses*, sed *Episcopus* (qui idem *Archiepiscopus* erat *Coloniensis*) 1629. vi rem aggressus est. Variavit fortuna pro fortuna partium in imperio. Post varia acta A. 1668. omninò transactum est, Comitatu penes *Waldeccios* manente, *Episcopatu* autem asserta successione in casum deficientium masculorum. De qua re in c. de insign. *Waldeccii*.

§. XXI. Gentilis parmula *Fürstenbergia* est aurea inductis fasciis duabus rubeis. *Fürstenberg. Conf. Wap. P. 2. p. 107.* Familia hæc à Comitibus *Svevia*, qui simili nomine gaudent, de qua superius c. 19. actum est, diversa, creditur, ipso scuti aliquo indicio, ex *Oldenburgicis* comitibus descendisse, ut autoritate Collegii *Paderborn.* testatur *Th. Hapting. de jur. insign. c. 13. n. 44.* Idem perhibet *Celeberr. G. Bucelin. Germ. P. 5. p. 86.* & integram Genealogiam stirpis nectit à *Reinhardo Nob. Domino de Fürstenberg*, qui prælio ad *Welfsholz* A. 1115. interfuerit. Cujus filius *Fridericus* calamitati *Henrici Leonis* quem sequebatur involutus est, à *Philippo Archiepiscopo Coloniensi* exciso castro *Fürstenberg*; unde *Waterlapiam* inter *Werle* & *Nehem* in *Fürstenbergæ* vicinia ædificavit. Hujusdemum filius *Hermannus Fürstenbergam* beneficio *Archiepiscopi Engelberti* instauratam recuperavit, pater *Friderici* & *Wenemari*, atque adeo duarum linearum, ex quibus hæc 1596. defecit. In illa *Friderici* nepos *Wenemarus* iterum *Wenemarus*, *Fridericum* atque *Ludolfum* genuit, à quorum hoc *Fürstenbergii* in *Hollinghofen* descendant, ab illo *Fürstenbergii* in *Livonia*: iste vero (*Fridericus*) abnepotem habuit *Fridericum*, quatuor *Electorum Coloniensium* Consiliarium, qui sibi & suis per *Deductio* contractum antichræstos acquisivit *Bilstein* & *Waldenburg*: Eo nati *Theodoricus Episcopus Paderbornensis*, electus 1585. & mortuus 1618. atque *Caspar*, quinque *Electorum Coloniensium* & *Moguntin.* Consiliarius intimus & *Westphaliæ* Archisatrapa: hujus ex filio *Friderico* nepotes sunt *Wilhelmus* *Chorepiscopus Trevirensis*, *Ferdinandus Episcopus Paderbornensis*, cujus hic lustramus scutum, atque illis major, qui stemmatis propagator est, sed 1662. obiit, *Fridericus*, his titulis inclutus S. R. Imp. Liber Baro, Satrapa in *Fredeburg*, Advocatus hereditarius in *Grasschafft*, Dynasta in *Bilstein*, *Waldenburg* & *Obernkirchen*, &c.

§. XXII. Huic scuto *Episcopus* imponit galeas septem. Ex quibus media pul- *Galeæ* vino imponit *Episcopalem* mitram suis instructam ornamentis: proxima ei ad dex- *Episcopi* tram iterum pulvinari imponit crucem erectam trabe ima oblongiori; qui apex est *Paderbornius*; ei iterum proxima est coronata, ex qua ala *Strombergensi* symbolo picta expanditur: prima ad dextram denuo coronata duobus ornatur erectis foliis oblongis aureis cocco fasciatis: qui apex est *Fürstenbergius*, *Wapenb. P. 2. pag. 107.* Ex sinistro latere proxima est mediæ *Episcopali* tiaræ galea *Monasteriensis* coronata, cui inter duo cornua incumbit scutulum *Monasteriense*. Huic proxima iterum est coronata cum *Pirmontano* cimero, hoc est, pileo orientali oblongo vel columna ex auro, impositis pennis pavoninis, quæ summam exornant; pileum autem vel

M m m m

columnam

columnam transadigit trabs crucis ancorata: Ultima galea coronata alam cum Borcu-
loensi tessera sustinet.

Titulus.

§. XXIII. Titulus demum ille est: *Episcopus Paderborna & Monasterii, Burg-
gravius in Stromberg, S. R. Imperii Princeps, Comes in Pyrmont, Dominus in Borckelohé,
Baro de Fürstenberg.*

Cap. XXVI.

Com. & Principes Nassovii, & Principes Arausion.

A R G U M E N T U M.

1. Familia. Nasua. Theodosius. Philippus Sol-
mensium sator. Ramus Geldricus. Successio.
Insignia Geldrica.
2. Continuatio familia. Henricus dives.
3. Ramus Idsteinius. Adolphus Imperator. Linea.
Vvisbadensis. Sarapontana. VVeilburgia.
4. Dillenburgius ramus. Bielseinensis linea. A-
rausionensis. Dillenburgia.
5. Scutum linea Sarapontana. Accessiones. Nass-
viatessera. Geldrica. Plinthis. Arx Nass-
ovia. Comitatus Burgundia.
6. Mærs seu Meurs.
7. Saruverdensis Com. Conjunctio cum Mærsio.
Hujus successio. Ipse Comitatus Saruverd.
Successio. Ius cum Leiningius & D. Lotha-
ringia.
8. Sarapontanus Com. Familia. Continuata per
Mompelicardenses. Linea de Commercy.
Successio ad Nassovios. De Sarebruche in
Anglia.
9. Lahr & Malberg. A Geroldseccis ad Sar-
uverdanos. Nassovios.
10. Galea. Nassovia. Leo coronatus. Saruverdo-
Mærsia. Sarapontana.
11. Scutum auctius. VVeilnau. Mehrenberg.
Galee plures.
12. Tituli. Dynastie ad hanc familiam spectan-
tes.
13. Rami Catimelibocensis scutum. Nassovia. Ca-
timelibocum. Vianda. Diezia.
14. Galea. Nassovia. Catimelibocensis. Die-
zensis.
15. Scutum Princ. Arausionensis.
16. Fam. Cabillonis seu Challon. Linea de Arlay.
Successio ad Nassovios.
17. An jus aliquod in Comitatum Challonium?
18. Princ. Arausionis. Guilelmus Courtnez. Bal-
zii. In Arausionem jus Imperii. An bina an
singula cornua?
19. Com. Genevensis. Familia. Successio ad Thoi-
reos. Ad Sabaudos. Pratenso Cabillonio-
rum.
20. Galea.
21. Scutum Mauriti Principis. Moderni. Bor-
selia. Vera. Bura.
22. Tituli.
23. Moderni. Linga. Tonnera. Pentheuria. Char-
ny Com. Bura. Leerdam. Sanmartensdyck.
Iselstein.
24. March. Vera & Vlissinga. Ex Borseliis. Ad
Burgundos. Arausionenses.
25. Antverpie Burggrav. Vicecom. Vefontinus.
Arlatum. Nofereth. Chasteaubelin. Arqueil.
Chasteauguyon.
26. Breda. Polanen. Dieft. Grimberg. S. Ku-
Doesburg. Gravia. Cuyck. VVillemstätt.
27. Pratenso in quadam jura Juliaci.
28. Scuta linearum Sigenensis. Dillenburgia. Ha-
damaria.
29. Ex Sigenensibus Principis VVilhelmi Mau-
ritii.
30. Ex Dillenburgicis linea Schaumburgia.
31. Linea Diezensis.
32. Conjectura de aliis familiis ex Nassovia. Say-
nensi. Goritia. Homburgia. Kirchbergia.

§. I.

Familia.

Nasua.

Theodo-
sius.)Philippus
Solmensi-
um sator.

NULLI præcipuarum Imperii nostri familiarum Illustrissima Nassoviorum gens
(quam Joh. Textor in chronico, & Andr. Christianus in oratione parentali Com. Jo-
annis senioris fusius describunt,) splendore vel antiquitate cedit, multas haud dubie
vincit. Eam, si etiam ad Nasuam Ducem Svevorum, qui cum fratre Cimberio, quem
Cimbrorum seu Zimmerengium Comitum aliqui fingunt autorem, in Gallias excu-
rerunt (Unde Frischlinus: At Nassovæum vivit adhuc decus surgens Adolfo Casare &
ultimo à Nassuâ, qui olim secutus Te fuit Arioviste Teuto, apud Casarem) recurrere no-
limus (vid. Christoph. Bröver. antiq. & annal. Trevir. L. 1. p. 113.) uti à Theodosio, cui
uxor Nassovium Comitatum seculo Christiano septimo attulerit, deducere amant, in-
tegram hoc loco enumerare nostri non est instituti. Quosdam tamen proceræ hu-
jus & amplissimæ arboris ramos notare necesse erit. Eberhardo Nassovio, qui seculo
nono vixit, & parentem habuit alium Eberhardum cognomento potentem, filios assi-
gnant quatuor. Ex his Philippus Solmensium arcem ad cognominem fluvium extruxit,
Illustrissi-

Illustrissima Solmensis stirpis, cujus insignia L. 2. c. 89. consideravimus, sator. *Joannes, Fridericus & Arnoldus* reliquas avitas ditiones rexere. *Arnoldo* satus est *Warmundus*, cujus abnepos fuit *Walramus* sub Ottone M. belli Dux, cui emortualem annum scribunt fuisse, quæ æ Christianæ post millenarium vigesimus numerabatur. *Walramo* liberi fuere *Otto & Walramus*, quorum ille à prima uxore *Adelheide Wichardi* filia *Geldriam*, à secunda *Sophia Wichmanni Zutphaniam* nactus est, & investituram horum Comitatum accepit, anno 1079. Inter ejus ex *Adelheide* posteros, trinepotis filius *Rainoldus Rufus Geldria* à *Ludovico Bavaro Imperatore* axioma *Ducale* impetravit A. 1329. & duo reliquit filios *Rainaldum Crassum* atque *Edoardum*. Hi parricidalibus bellis inter se diu conflictati sunt, ille *Heckerstorum*, hic *Bronchorstorum* factionibus adjutus: Victor *Edoardus* fratrem toto decennio captivum detinuit ad mortem usque suam. Demum fratri superstes *Rainaldus* è carcere dimissus paucos menses ditiones rexit, & decedens dubiam reliquit successionem. *Heckeria* factio fovit sororem natu majorem *Margaretam*, quæ *Godofredi Comitis Lenensis*, dein *Joannis Comitis Clivenfis*, ultimo *Johannis Castilionii Comitis Blesensis* uxor fuerat. Sed *Bronchorstorum* ope, *Maria* alterius sororis filius *Wilhelmus Dux Juliacensis* successit, & huic frater *Rainaldus*. Cum uterque prole careret, soror *Joanna Johannis Arculei* uxor (cui frater moriens *Geldriam* tradiderat) successionem ad generum ex *Maria* filia *Joannem Egmondanum* & ejus filium *Arnoldum* transmisit: cum eandem agnati *Rainaldi* in *Juliaco* successores *Duces Bergenses* sibi afferere conarentur. Verum armis *Arnoldus* jus aviæ vindicavit; demum à filio *Adolpho* in carcere detentus, & à *Catolo D. Burgundiæ* liberatus, hunc scripsit heredem. Successit tamen *Adolphi* filius *Carolus Egmondanus* victoriis multis clarissimus, qui cum *Burgundica* domo transiit, ut si sobolem non susceperet, ad *Carolum Imperatorem* omnes ditiones devolverentur: sed antequam moreretur, ipso consentiente *Wilhelmus Dux Juliaci, Clivia & Montium* A. 1538. ad *Ducatum* capeffendum vocatus, verum cum quadrienno nequicquam potentiori oblectatus esset, *Carolo V. Augusto* ditionem cedere coactus est. Ex quo tempore *Geldria* cum reliquis provinciis *Belgicis* in *Hispanica* potestate permansit, nisi quantum ejus *Ordinum foederatorum Republicæ* accessit, & præeam inter septem foederatas provincias constituit. Porro refert *Textor Chion. Nassov. p. 60.* *Geldriæ* antiquum dæyua fuisse in scuto aureo tres rubentes messili flores, inde verò mutatum & *Nassovicum leonem* substitutum esse. In eo autem memoria labitur, quod leonem argento tingi perhibet, qui tamen ut *Nassovicus* auro fulget. Deinceps à *Wilhelmo Juliacensi & Geldrico Duce*, *Ducatibus* his unitis duo leones obverso situ juncti sunt, ut nimitum *Geldricus* seu *Nassovicus* *Juliacensem* in altera scuti parte aurea nigrum respiceret, qui *Ducatibus* etiam divulsis retenti insignia *Geldrica* constituerunt, & nunc quoque constituunt. Vid. *Text. p. 7. Conf. de his etiam L. 1. c. 21. n. 1. 3. & c. 38. n. 62. 69.*

§. II. *Walrami*, qui *Otonis Geldrici* frater, ex *Roberto* nepos fuit *Walramus*, *Conradi II. Imperatoris* miles, *Roberti*, qui in *Palæstina* *Friderici Barbarossæ* auspiciis exercitum duxit, & *Henrici* pater. Hoc natus est *Otto*, *Ottone Henricus* cognomento dives, omnium, qui nunc ex hac gente superant, communis pater. Porro filios habuit *Henricus* duos *Walramum & Ottonem*: qui A. 1255. ita inter se partiti sunt, ut *Walramo* *Idsteinensis & Weilburgensis*, *Ottoni* *Dillenburgius & Beilsteinus* Comitatus cederent: quæ partitio literis consignata est, in quibus *Nassovix Comites Advocati Rheni, Erbvoigte des Rheins* nuncupantur (*Andr. Christiani* orat. de ortu, vita & obitu *Joan. Sen. C. Nassov. B. 2 b.*) Ab his duæ lineæ *Idsteinensis* seu *Weilburgica & Catimelibocensis* seu *Dillenburgica*.

§. III. *Idsteinensis* seu *Weilburgica* lineæ (quæ dein à nova hereditate *Sarapontana* etiam dicta est,) autor *Walramus* sub *Rudolpho I. Imperatore* prætorio fuit præfectus, & præter *Dieterum Archiepiscopum Trevirensensem* atque *Walrabum, Philippum & Emiconis* patrem, genuit *Adolphum*, qui *Augusta* dignitate 1292. ornari meruit, neque nisi cum vita, prælio 1298. cæsus, eam amisit. Heredes non quidem axiomaticis Imperialis sed avitarum ditionum habuit, *Rupertum*, *Bohemæ Regis* generum, & *Gerlacum*; hic (pater etiam *Gerlaci Archiepiscopi Moguntini*) *Adolphum & Joannem*: *Adolphus*, duorum *Archiepiscoporum Moguntinorum Adolphi & Joannis* pater ex

Lineæ. *Wisbadensis.* alio filio *Gerlaco Adolphum* genuit, iterum alius Archiepiscopi Moguntini *Adolphi & Joannis* patrem. Ex *Joanne* reliqua pars lineæ (à *Wibaden & Idstein* cognominata) propagata est, ad *Johannem Ludovicum* usque, qui 1605. vivis excessit, heredibus agnatis ex altera nempe *Weilburgica* lineâ. Quam à successione, tanquam feuda aperta & ad Dominum revoluta essent, *Moguntinus* excludere nequicquam laboravit. Hæc in *Joanne* Adolphi fratre Gerlaci filio cepit, & à *Joanna Comitissa Sarapontana* Joanni nupta novis ditionibus in Austrasia aucta est. Joannis filius *Philippus*, Joannem & *Philippum* genuit, ab illo *Sarapontani* alii, filius & nepotes. Tum Joannes ab uxore prima *Joanna* f. Joannis C. Loenæ & Heinsbergæ, quæ 1450. obiit, successionem *Heinsbergæ* obtinuerat, sed filia *Elisabetha* eandem marito *Wilhelmo* D. Juliaci & Montium attulit. *Philippi* progenies nunc quoque durat; Ejus enim abnepos *Ludovicus*, qui agnato in *Wibadensi* ditione successit, ex tribus filiis trium iterum linearum autor est. *Wilhelmus Ludovicus Sarapontum* nactus tres filios Comites Illustrissimos *Joannem Ludovicum*, *Gustavum Adolphum*, *Valtrabum* reliquit, quorum hic & ille, & istius bello nupero cæsi vidua atque filii, nunc quoque ditiones moderantur, & sedes habent *Ottvile*, *Saraponti*, *Ufingæ*; alter Joannes *Idsteinæ* habitabat, & Illustrissimum *Georgium Augustum Samuelem* filium reliquit: *Ernestus Casimirus* *Weilburgum* sortitus filium habuit *Fridericum*, 1675. extinctum, qui filios genuit, qui nunc superant Illustrissimi Comites.

Dillenburghius ramus. §. IV. Quod *Dilleburgicam* seu *Catimelibocensem* concernit lineam: in ea *Otonis* filius *Henricus Ottonem* genuit & *Henricum*; quorum hic sator *Beilsteiniorum* fuit, qui hoc seculo defecit. *Otto Viandam* nactus est, & filium *Joannem* habuit, qui ab uxore *Margareta Marcana* prætensionem in *Marcam* genti intulit: Illa de eo *Textor* allegat ex tapete veteri acui picta verba: *Interea de Marcha juris nonnihil prætendebat. Quo vivus usus est nunquam: is tandem adjutus præsidis Joannis Com. de Clevis pro jure XIII. M. aureorum accepit.* Hujus filii *Adolphus* ab uxore *Gutha Diezensem* Comitatum, *Engelbertus* à *Joanna* amplissimas in *Belgiis* ditiones adepti sunt. *Engelbertus* filium habuit *Joannem*, hic *Engelbertum* & *Johannem*, *Henrici & Wilhelmi* patrem, iste *Renati* primi ex *Nassovius Arausionensis* Principis pater fuit; hic inter alios genuit *Wilhelmum* & *Johannem*; isti patruelis *Arausionensem* principatum transcripserunt; & ab eo, qui nunc etiam Princeps est, descendit pronepos *Serenissimus Wilhelmus Henricus*. *Joanni* autem, à quibus novæ lineæ, quatuor fuere filii, namque à *Joanne Sigenensis*, à *Georgio Dillenburgia*, ab *Ernesto Casimiro Diezensis* & à *Johanne Ludovico Hadamaria* descendunt. His verò omnibus commune Principum nomen gratia Imperiali accessit.

Scutum lineæ Sarapontanæ. §. V. Ex his apparet, duos nunc etiam stirpi hujus superesse capitales ramos *Sarapontanum* & *Catimelibocensem* s. *Dilleburgensem*. Horum verò insignia differunt. Quod *Sarapontanum* ramum, qui prior est, concernit, non semper eadem scuti servata est dispositio. Primum unica areola contenti leonem aureum (sed corona destitutum) gestabant, *Nassovia* symbolo (de quo mox.) Inde leo *Sarapontanus* adjectus est (de quo §. 8.) ita ut uterque leo bis repeteretur, scuto quadrifariam secto. Nova accessio facta est, Dominio *Mehrenburg* (Vide §. 11.) parmulae alii, quæ quadrantibus incumberet, inscripto. Hinc 1572. *Mehrenburgico* symbolo expuncto, illa dispositio sumpta est, quæ conspicitur apud *Sibmach. Wapenb. P. 2 p. 14.* & jam à nobis explicanda est. Porro scutum hoc quadripartitum est, imposita toti alia parmula bipertita. Arca prima carulea leonem continet aureum, lingua & falculis rubeis, circa leonem plinthidibus (hastulas *Haptingus* nuncupat, & nos de earum significatione bellica disserentem adduximus *Gelenium* P. 1. L. 5. f. 1. m. 2. §. 41.) aureis sparsis. Hoc primum & ipsius familiæ *δᾶγμα* est, unde solum in omnibus *Nassovicis* scutis videre illud licet. Et quidem in familia antiquitus hoc insigne in usu fuisse, argumento est, quod idem datur *Geldria* (Conf. *Chifflet. Eq. A. V. n. 38.*) solum situ leonis obverso & adjecta corona, atque omissis plinthidibus, sed 1. primum discrimen accidentarium est, situ mutato, ut respiciat alterum leonem *Juliacentem*. Conf. *supr. §. 1. 2.* Secunda differentia videtur accessisse, cum *Ducalis* dignitas addita esset. 3. Quod *plinthides* ar-
Nassovia
reclera.
Geldrica.
Plinthides. tinet, si conjecturis agendum foret, crediderim *Otonem*, à quo *Geldricus* ramus, primogenitum fuisse, adeoque pro seculi more, solum sine mutatione scutum gentilitium

gentilicium retinuisse, *Valramum* autem discerniculi causa plinthidibus sparsisse suum. Quod si ita habeat, *Geldrica* linea extincta plinthides has omitti mos exigebat: verum retentæ sunt, ut aliis exemplis idem contigisse observavimus. P. 1. cap. 8, sed hodie primum usum non amplius obtinent, cum arcæ Nassovicæ nunc sint necessaria figura. Quod idem hic leo, sed inversis coloribus, etiam Solmenses comites notet, L. 2. c. 89. vidimus. Cæterum uti familiæ hoc emblemata præcipuum est, ita ipse Comitatus Nassovius illo etiam designatur, nomen sortitus à civitate & arcæ Nassau. ^{Arx Nassovia,} Quam arcem sub Walrabo, qui 942. vixit, conditam perhibet *Frider. Veberus pastor Mosbac. in MS. Geneal. Nass.* Prætereaque memorat circa A. 1125. Canonicos Wormatienses Dominis de proprietate montis, in qua arx ædificata, controversiam movisse. Unde demum Nassovii coacti sunt circa A. 1138. ab Hillino Archiepiscopo Trevirensi, cui illi jus permutatione cesserant, arcem montemque feudo accipere. De quo vid. *Brouver. annal. Trevir. L. 14. num. 118. pag. 64.* Porro in *Nassovia* utrique lineæ adhuc commune jus servatur. Cæterum cum eadem plane insignia sint Comitatus *Burgundia*, inde fides aliqua fieri posset veteri (apud *Textor. Chron. Nass. p. 32.*) traditioni, de duobus fratribus, Comitibus *Lebartii*, quos Julius Cæsar ex Italia secum adduxerit, & alterum *Burgundia* Comitem, alterum præfectum districtus circa Confluentiam constituerit: nisi nimis multa essent, quæ prohibent, quo minus historiæ mediocriter peritus autem commento illi præbere posset. Ut jam non dicam, illud *Burgundia* Comitatus *δῆγμα* non primum fuisse. (Conf. *Geliot. parf. scienc. des arm. voce Armes pag. 42.*) Id tamen crediderim, hanc insignium Burgundicorum & Nassovicorum convenientiam auctori occasionem commenti subministrasse.

Comitatus Burgundia.

§. VI. Altera arcæ non est nigra, inducta fascia aurea, uti *Sibmacherus* loc. cit. pingit: sed (uti rectius P. 2. p. 19.) aurea, inducta fascia nigra. Denotatur ista comitatus *Mærsius* seu *Meursius*, qui dein Sarwerdano conjunctus est. Unde quæ circa hunc dicenda, ad proximum numerum referimus.

Mærs seu Meurs.

§. VII. Tertius quadrans niger continet aquilam bicipitem argenteam, rostro & cruribus aureis. (in *Wapenb. P. 2. pag. 13.* pingitur aquila simplex.) Notatur Comitatus *Sarverdensis* in Austrasia. Porro ad *Ludovicum Comitem Sarverdensem*, qui circa A. 1246. floruisse legitur, familiam hanc referunt, ex qua *Fridericus Archiepiscopus Coloniensem* ab anno 1370. tenuit, & tres ordine Augustos consecravat. *Catharina* vel *Valpurgis* heres Comitatus *Friderico Comiti Mærsia* nupsisse perhibetur, eique Comitatum attulisse A. 1408. à quo tempore Sarwerdanum & Moersium symbola conjuncta sunt. *Friderico* præter *Theodoricum* Archiepiscopum Coloniensem (qui Albertum & *Fridericum III.* Imperatores coronavit,) *Henricum* & *Valrabum* Episcopos Monasterienses, dantur filii duo *Fridericus* & *Joannes*, quibus Comitatus suos distribuisse pater legitur. In illius progenie *Meursius*, in hujus *Sarverdanus* Comitatus inprimis hæsit. *Fridericus* tamen etiam Sarverdensem comitatum adversus *Rudolphum* Episcopum Metensem & *Carolus* Lotharingæ Ducem ope *Friderici Archiepiscopi Coloniensis* proavunculi retinuit. *Friderico* natus est *Vincentius Mærsia Comes*, qui ex *Anna Palatina Fridericum* genuerat, sed cum hic ante patrem mortuus, filius vero ipsius *Bernardus* in Gallia pro *Carolo Egmondano Geldria Duce* obfessus esset, Comitatum A. 1493. genero, ex filia vel nepte *Margareta, Wilhelmo Comiti Wiedano* tradidit. *Bernardus* tamen ex Gallia redux non *Wiedanos* sed agnatos *Sarverdenses* successores declaravit, adeoque *Vincentio* A. 1500. mortuo ad hos successio delata est: sed inter hos etiam A. 1510. *Joanne* ultimo defuncto hereditatem crevit *Anna Wiedensis Wilhelmo* & *Margareta Mörfensi* nata, *Wilhelmi C. Nuenariae* conjux. (confer de hoc *Teschernach. annal. Jul. Cliv. & Mont. P. 2. pag. 345.*) Hi genuerunt *Hermannum* & *Æmiliam Valpurgim*. Ille 1578. mortuus ætate 15. Hæc primum *Philippi Montmorencii Com. Hornani*, quem Dux Albanus capite truncavit A. 1568. dein agnati *Adolfi Nuenarii* uxor itidem prole caruit. Et quod ex *Thuan. L. 124. p. 686.* disco, A. 1600. mortua hæredem habuit, quem testamento instituerat, *Mauritium Nassovium*, qui adversus Coloniensem Septemvirum, seu potius (ut *Meteran. Nederl. Kriegs. H. L. 20. pag. 104.* memorat.) Duce *Juliaco Clivium*, qui tanquam feudi Dominus, ad se illud jam spectare prætendebat (unde *Mærsia* fasciæ denuo mentionem in *Palatinis, Neoburgicæ* lineæ, insignibus deprehendimus) armata manu hereditatem

Sarverdensis C. Conjunctio cum Mærsia.

Hujus successio.

Ipse comi-
tarius Sar-
verd.

Lis cum
Leining. &
Lotharing.

Sarapontanus C.

Familia.

Continua-
ra per
Mompeli-
cardenses.

Linea de
Commer-
cy.
Successio
ad Nassovios.

De Sar-
bruche in
Anglia.

Lahr &
Malberg.

diratem crevit. Quod verò hæc Nassovia linea symbolum non modo Sarverdanum sed & *Marsum* servat, inde factum arbitror, quoniam cum semel conjuncta fuerint, Sarverdana successione ad se delata, quæ jam coaluerant, *ἀντιστα* separari noluerunt. Ipsum Sarverdensem Comitatum quod concernit, ille in Joannis supradicti posteris mansit, donec *Johannes Jacobus* A. 1527. morte sua masculorum ordinem clauderet. Ei patruelis fuit *Catharina* Joannis Ludovici C. Nassovii uxor. His geniti sunt *Joannes Ludovicus* & *Joannes*, uterque cœlibes & *ἀνιδες*, atque *Catharina Emiconis Comitissæ Leiningii* uxor. Masculis, qui ex Joannis Ludovici utroque conjugio progeniti fuerant, extinctis agnati succedere: absque controversia quidem in Sarapontanitione. Sarverdensem verò controversam reddebant *Leiningii* ob dictam *Catharinam*, unde lites ortæ, nec dum judicio planæ terminatæ; sed intervenit *Lotharingia Dux*, qui tanquam feudum *Masculinum* sibi vindicavit Comitatum, & armis detinuit. In pace *Osnabrugensi* & *Monasteriensi* Comitibus Nassoviis Sarapontanis jubentur restitui omnes eorum Comitatus, &c. nominatim verò *Comitatus Sarapontanus* & *Sarverdanus* integri cum omni causa; ut & fortalitium *Homburg* cum tormentis bellicis mobilibusque ibi repertis; *salvis utrinque respectively tam ratione Anno 1629. 7. Jul. per sententiam adjudicatorum in revisorio, quam aliis etiam de illatis damnis, competentibus juribus, actionibus, exceptionibus & beneficiis juris, juxta leges Imperii determinandis, nisi partes potius ament amica transactione rem componi. Salvo etiam jure, quod Comitibus de Leiningen Daxburg in dicto Comitatu Sarverdano competere potest.*

§. VIII. Quarta area cyanea argenteis cruciculis sparsa ejusdem metalli leonem auro coronatum exserta lingua sanguinea, continet, designando comitatui Sarapontano seu Sarbruckensi. (unde per errorem factum credo, quod eum *Haping. de jur. insign. c. 6. §. 6. n. 896. pag. 373. pro Nassovio accipit.*) Ex *Wapenb. P. 2. p. 13. videmus cruciculas brachiatas pingi, & quod alibi vidi spiculas.* Hic Comitatus Austrasiæ Sarverdano contiguus olim suos peculiare habuit Comites; ex quibus *Fridericus* legitur 1126. vixisse, & ejus frater *Albertus Archiepiscopus Moguntinus* & Cancellarius *Lotharii Imperatoris* fuisse. *Friderico* nati *Agnes* *Friderici D. Sveviæ*, cujus filius *Fridericus Barbarossa* Augustus rebus gestis celeberrimus est, uxor, atque *Simon Comes*, cujus filius & nepos idem gessere nomen: Eorum verò filia & soror *Mathildis* Comitatum marito *Amedeo Mompelicardensi, Domino Montisfalconis*, qui A. 1248. *Jonvillanum* in itinere ultramarino comitatus est, attulit. His parentibus editus est *Simon IV.* isto *Joannes I. hoc Joannes II. & Simon.* Ille A. 1366. *Pincerna Franciæ* fuit & *Sarapontis Comes*, pater *Joanna*, quæ *Joanni Comiti Nassovia* nupsit: hic ex avia hereditate *Dominus de Commercy* novam emisit lineam, in qua *Robertus Sarbruckensis* (seu *Sarapontanus* *Joannam* Comitissam *Rocci* (de *Roucy*) & *Braine* uxorem habuit, unde uterque Comitatus huic stirpi Sarapontanæ illatus est: Ejus vero lineæ hereditas deum per tres sorores *Philippam* *Carolo Sillio Rupisguidonii* (de *Rocheguyon*) *Domino*, *Catharinam* *Antonio Rojensi* dynastæ, *Guilelmam* *Roberto Marcato D. Bullio-* mino nuptas, in hæc familias transfusa est. Porro quod *Joannam* heredem *Sarapontis* concernit, quæ *Joanni Nassovio Weilburgensi*, *Adolphi Augusti* nepoti nupsit, mater ex eo fuit *Philippi*, qui *Weilburgum* & *Sarapontem* simul iterum tenuit, sed in hujus filiis *Joannes* hunc, *Philippus* illum Comitatum nactus est: Istius verò extincta posteritate mascula, hujus nepotes succedere. Iterum *Philippus* alterius *Philippi* filius & *Alberti* frater *Sarapontem* tenuit, sed cum prole mascula careret, patrio *Ludovicus* successit; in hujus liberis *Wilhelmo Ludovico* *Sarapontanæ* ditiones obtigere, & in ejus filiis nunc quoque superant. Porro apud *Geliot. indic. armor. voce Semé* mentio fit alicujus Anglicæ familiæ de *Sarebruche*, cujus insigne gentilitium sit in area cærulea cruciculis brachiatis atque spicularis aureis confita leo argenteus aurea corona insignis, quod nullo mutato, nisi crucicularum metallo, comitum Sarapontanorum vidimus fuisse symbolum; an exinde colligemus, ex secundogenitis veteris stirpis quendam in Angliam pervenisse, & isti familiæ dedisse originem? conjecturam juverent multa exempla.

§. IX. Quod toti imponitur scutulum linea perpendiculari iterum secatur, & quidem *Sibmacherus* anteriorem partem auro tingit, inducta fascia argentea: alteram iterum

iterum *tuream* describit cum *leone nigro*. Verum illud regulæ Heraldicæ non permittunt: nec rectius alii areolam *minio*, fasciam argento tingunt, quo *Viandam* designari perperam credunt: unde aliis fidem adhibere malo, qui laterculum *auro*, fasciam non *argento* sed *minio* tingunt, qua ratione etiam Illustrissima familia in scutis cum pingi curat; ut tamen *Malbergensis* leo dextram, *Lohrana* fascia lævam occupet, situ quam apud *Sibmacherum* est inverso. His duobus symbolis *Labram* & *Malbergam* notari constat. Unde in Serenissimorum *Marchionum Badensium* scuto easdem vidimus areas. L. 2. cap. 4. Porro accipio, *Malbergam* suos peculiare olim habuisse Comites, quos absque heredibus masculis extinctos dynastæ *Geroldseccii*, aut ut agnati proximi, aut obtento aliis modis feudo, aut matrimonio *Malbergiæ* Comitissæ & *Walteri* Dn. de *Hohen-Geroldseck* (qui Monasterii *Loræ* fundator vivis excessit A. 1277.) exceperunt. Unde, quæ *Lohræ*, fascia rubra auream percurrere parvam, *Geroldsecciorum* etiam gentile signum est: Imo à Dominis Dominio demum inditum fuisse credibile est. A *Geroldseccii* (in quibus post divisionem, qua A. 1277. inter fratres *Walterum* & duos *Henricos* instituta, *Waltero* & alteri *Henrico* *Labranum* & *Malbergense* Dominia assignata sunt, peculiarem fuisse lineam Dominorum de *Geroldseck* & *Lohræ* refert, & eam in stirpe tertiam constituit *Bernhard. Herzog. Chron. Alsat. L. 5. p. 113. 120.*) ad *Sarverdanos* devoluta est successio, quod inde factum autumo, quia *Henrici Geroldseccii* filia *Adelheidis Joanni Com. Sarverdensi* & *Mærsio* nupsit seculo decimoquinto. Inde jus etiam horum dominiorum ad *Nassovios*, viam gentem eadem ratione atque *Sarwerdana* reliqua successio delatum est. vid. §. 7.

§. X. Scuto huic impositæ cernuntur tres deauratæ galeæ: Prima sustinet *leo aureum coronatum* inter duo *carulea cornua*, *plinthidibus aureis conspersa*. Hunc apicem adscribunt dono *Ruperti senioris Electoris Palatini*, qui matre *Nassoviâ* ipse editus consanguineis *Adolfo* & *Joanni Gerlaci* filiis *Palatinum* leonem argumento singularis affectus donaverit. Vid. *Haping. de Jur. insign. c. 6. §. 894. pag. 373. & c. 8. §. 3. n. 268.* ubi ait feudo datum esse. Hæc ratio est, quod *Carimelibocensis* linea, quæ ab istis non descendit, apice hoc neutiquam utitur. Leonis coronam, linguam & falculas sanguine tingi perhibent, notandæ Imperatoris *Adolphi* cruentæ coronæ. Ita *Frid. Weber. in MSc. Genealog.* Von wegen dieser blutigen Niederlag König *Adolfen* führen unter den *Nassauischen Grafen* allein diese Grafen / so von seiner Linie hero gebohren / in ihrem Wapen-Schild (in hoc errasse videtur) einen gecrönten güldenen Löwen mit einer rothen Cron / rothen Zungen und rothen Klauen an den Pooten / die andere Grafen aber ohne eine Cron. Antequam vero hoc leone uterentur *Nassovii*, galea gentiliam eulcitra coccineâ, cui sertum rosarum impositum esset, contegere solebant. Media galea coronata sustinet cum collo caput aureum lupi (veluti *Chifflet. Eq. A. V. n. 25.* in descriptione insignium *Frid. Valerani C. Moersia E. A. V. vocat, vertagi*) millo furvo, limbo, spiculis & annulis argenteis; quo insigni *Sarverdo-Mærsus* Comitatus notatur. Extrema galea *Sarapontana* est (Conf. *Sibmach. Wapenb. P. 2. pag. 13.*) superbiens jugo alarum, quarum superiora argento candent, inferior pars nigricat. Hoc jugum alarum ante *Sarverdensem* successionem galeæ *Nassovicæ* solebant addere, sed quia spatium ita permittebat expansum. Addidere deinceps tertiam galeam *Mehrenbergicam*, de qua n. seq. quæ tamen aliquandiu *Sarverdensi* locum facere iussa est. *Phalera* galearum primæ tinguntur auro & cyano, secundæ eodem metallo & nigro colore, tertiæ argento & atro colore.

§. XI. Hæc *Sarapontanæ* lineæ parma assignatur à *Sibmachero*: & usurpabatur à tota illa, usque ad annum 1656. quo nonnullæ iterum areæ insertæ sunt, & quidem illa dispositione, quæ nunc communiter retinetur, ut duæ transversæ lineæ in tres partes illud distinguant. Caput tres areas continet *Sarapontanam*, *Sarverdensem* & *Mærsiam*: Pes scuti duas, *Malbergensem* & *Labranam*. In media regione principem parmulam *Nassovicam* leone & plinthidibus insignem stipant, hinc à dextris in laterculo aureo duo pardi vel leones gradientes rubei, isthinc in quadra viridi decussis aureus, quem duodecim crucicula aurea, angulis ternæ adscriptæ, comitantur. Leones memorati hieroglyphicon sunt Comitatus *Weilnau*, (Conf. *Wapenb. P. 2. pag. 7.*) de quo

Mehren-
berg.Galeæ plu-
res.

Tituli.

Dynastiæ
ad hanc
familiam
spectantes.Rami Ca-
timeliboc-
ensis scu-
tum.
Nassovia.Catimeli-
bocum.

Vianda.

Diezia.

de quo tamen non constat mihi, quando familia illum acquisiverit. Decussis cum crucibus denotat Dominium *Mehrenberg*. De hoc notandum ex *Text. Chron. Nass.* pag. 88. Joannis Comitis Nassovii Weilburgensis, qui Joannam Sarapontanam heredem in secundo thalamo habuit, primam conjugem heredem Dominiorum *Mehrenberg & Gleiberg* fuisse. Nomen vero ipsius & familiæ Textor nescit. Sed *Brorver. annal. Trevir.* L. 17. n. 152. p. 224. in tabulis publicis non Joanni solum sed & patri ejus *Gerlaco* elogium *Merbergi* tribui perhibet. Scuto ita aucto, numerus galearum itidem auctus est; ut nunc quidem septem illi insistant. Medium locum *Nassovica* cassis obtinet: hanc stipant à dextris illa, quæ jugum alarum, quas superius argentum, inferius ater color tingit, complicatum sustinet, notando comitatu Sarapontano: à *levâ* alia galea, ex qua prominet jugum alarum nigrarum complicatum, impressa in aureo orbe duorum pardorum imagine, qua doceor respici comitatum *Weilnaui*. Sarapontanæ galeæ proxima est *Mærsta*, & huic (atque adeo à dextro latere prima) *Mehrenbergica*, quæ diademate tortili ex cocco & auro tecta sustinet quadram prasinam decussis & cruciculis insignem, cujus extrema pennæ rubæ ornant. *Weilnaviensis* cassidi adstat *Labrana*, hermam juvenilem sustinens rubro indutum, & caput rubeo orientali pileo tectum, ut tamen vestis collare & pilei ora reducta auro splendeat. Quæ brachia debebant, cornua prodeunt aurea. Ultima à lævis est galea *Malbogensis*, sustinens tabulam auream leone nigro insignem, & undique nigris plumis decoratam. Quæ circumvolitant *psalera*, utroque metallo, cyano, cocco & nigro colore tinguntur.

§. XII. Titulus huic lineæ peculiaris ille est, *Comites Nassovia, Sarapontis & Sarwerda, Domini Labra, Wisbada, Idsteinii, &c.* Verum non modo istorum Dominiorum non omnium in scuto comparent symbola, sed plures in Familiæ Illustrissimæ potestate superant Dynastiæ, quas scutum hoc non complectitur. 1. Comitatus *Weilburgius*. 2. Dominium *Wisbaden* & 3. *Isstein*. Quæ ex antiquo patrimonio gentis fuisse existimo. 4. Dominium *Gleiberg*, quod cum *Mehrenbergico* allatum num. præcedenti vidimus. 5. Dominium *Wehen*. 6. Dominium *Burgschwalbach*. 7. Dominium *Kirberg*. 8. Dominium *Kirchheim*. 9. Dominium *Stauff*. 10. Dominium *Homburg*. 11. Dominium *Ottweiler*. 12. Præfectura *Herbizheim*. Quæ posteriora Sarapontanæ & Sarwerdensi successioni debentur: de prioribus quæ dicam non habeo.

§. XIII. Quod ad *Catimelibocensem* attinet ramum, qui ejus fuere Comites & nunc sunt Principes, itidem quadripartito utuntur scuto: in cujus prima quadra *Nassovius* leo cum plinthis conspicitur, de quo jam §. 5. diximus: nam istum solum laterculum gentilem, hæc linea cum priori communem habet. Secunda quadra aurea continet pardum pedibus in prædam expansis rubeum cum corona carulea, qui etiam *falcularum & linguæ* extensæ color est. Hic notat *Catimelibocensem* seu *Cazeneleburgium* comitatum: cujus jus familiæ allatum est, cum *Henrici Landgravii Hassia* ex herede *Catimelibocensi* filia *Elisabetha* Joanni C. Nassovio nupsisset. Inde controversia inter *Hassos*, qui Henrici filio Wilhelmo in maternis æque ac paternis bonis succedere volebant, atque *Clivios & Nassovios*, qui ab uxoribus *Catimelibocenses* ditiones sibi vindicabant, agitata est; in qua A. 1548. pro Nassoviis (his vero *Clivii* suum jus etiam cesserant) pronunciatum apud *Sleidan.* L. 21. pag. 642. Sed in Passaviensi transactione (*Sleidan.* L. 24. p. 784.) recognitio causæ decreta: atque demum 1557. Francofurti ad Mœnum Principum arbitratorum prudentia res composita est. (Vid. *Thuan.* L. 19. pag. 863.) Inde tituli & insignia *Hassia* & *Nassovii* communia, *Catimelibocensi* penes *Hassos*, qui propter eum 600000. aureor. *Nassovii* solverunt, *Diezen* comitatu penes *Nassovios* remanentibus. Conf. quæ supra cap. 23. de *Hass.* scuto. n. 4. & 5. notavimus, & *Textor. Chron. Nassov.* p. 109. 110. Porro in Silesiorum Chronicis legi A. 1462. *Georgio Podiebradio R. Bohemia* & filiis à *Friderico III.* Imperatore, cui auxilio fuerant, expectativam in comitatum *Catimelibocensem* datam esse. Nec tamen ex eo jus persecutos legi. Tertius laterculus coccineus argenteam fasciam continet, & *Viandensem* in *Lucenburgii* comitatum significat. Hunc cum Dynastiis *S. Viandi & Diesbergæ* A. 1340. obtinuit familia matrimonio *Otonis Com. Nassovii & Adelheidis Gisberdi C. Viandensis* filia. Quartus autem rubeus refert duos leones gradientes (vel pardos) aureos, linguis & falculis caruleis. Notari hoc laterculo *Diezen* comitatum, dubio

dubio vacat. Qua vero ratione ad domum Nassovicam comitatus delatus sit, ista apud *Job. Textor. Chron. Nassov.* p. 97. lego: Nimirum Ottonis Comitis Nassovii ex Adelheide Viandensi nepotem *Adolfum* duxisse *Jutam* seu *Gutam Gerhardi Comitis Diezii* filiam & heredem: ex hac vero non suscepisse masculam prolem, sed filiam duntaxat matri cognominem, quæ *Godfredo Baroni Eppsteinio* nupsit: Adolpho extincto, inter fratrem *Engelbertum* & generum *Godofredum* disceptatum esse de hereditate comitatus Diezii, quem ille (*Engelbertus*) titulo oppignerationis & immisionis à fratre ad se delapsus esse contenderit. Inde litem diremtam ab Ottone Archiepiscopo Trevirensi 1420. & utrumque ad successionem simultaneam vocatos esse. Unde etiam nepoti *Godofredo Eppsteinensi* titulum Comitis Diezii adscriptum lego. In transactione, qua controversia Catimelibocensis terminata est, conditio hæc etiam fuit, ut Comitatus ille Diezius (alibi tantum quartam ejus partem exprimi vidi) Nassoviis redderetur. Sed de his etiam pluribus actum in scuto Hassiaco. c. 23. num. 6.

§. XIV. Huic scuto insistent tres galeæ auratæ, quarum primæ imponitur jugum complicatum alarum nigrarum, inscripto baltheo diagonali argenteo, quinque foliola aurea complectente; hanc *Nassoviam* an *Viandensem* dicam, non habeo. Galeæ.
Nassovia. Malim vero istud. Media galea sustinet jugum expansum alarum nigrarum, in quarum utraque comparet pardus rubeus *Catimelibocensis* in sphaera aurea: Demum ultimarum cassidi aliud jugum alarum complicatum imponitur, eique inscripti visuntur pardi *Diezenses* aurei in rubeo circulo. Catimeli-
bocensis.
Diezensis. Lacinia circumvolitant galeam primam cæruleæ & aureæ (quod indicio servit, illam *Nassoviam* esse) mediam rubeæ & aureæ, tertiam argenteæ & coccineæ. Aliam verò galeam *Nassovio Engelberto* tribuit *Chifflet.* insign. Eq. A. V. n. 77. quæ aureo virgarum sepimento coronetur, & ei apex impositus conspiciatur, binæ alæ pinnis commissæ nigro & argento oblique dextrorsus sectæ. Num. 363. scuto Joannis Comitis Nassovii galea additur coronata auro, & apex alæ geminæ nigræ obversæ, singulæ virgeo sepimento aureo in medio præinctæ. Tum *Sammarthan.* L'Etat. de L'Europ. T. 2. pag. 159. quatuor describit galeas: quarum prima alam nigram simplicem, reliquæ singulæ jugum sustineant alarum nigrarum, nisi quod in extrema id complicatum, in mediis expansum sit, tum quod in circulis peculiaribus *Cazenelebogium*, *Viandense*, *Diezense* δαγµα alas exornent. An ita nunc gerant, certo asleverare nequeo: nec tamen existimo.

§. XV. Hæc insignia fuere ex Sibmachero: quando vero lineæ Catimelibocensis rami plures sunt, singularum clypeos exhibere necessum est. Ex illis prima est Principum *Auraicorum* seu *Arausionensium*, qui eodem plane scuto cum reliquis gentilibus utuntur, nempe quod quadripartitum *Nassovium*, *Catimelibocense*, *Viandense* & *Diezense* (neque enim audiendus est *M. Gilb. de Varenn. R. d'arm. P. 1. pag. 148.* qui Diezios illos leones *Brunsvicenses* interpretatur) symbola continet. Toti vero scuto, qua coeunt quadrantes, *Auraicam* parmulam superimponunt: hæc iterum perpendiculariter & transversim secta quatuor laterculos continet, incubante his etiam quadrantibus novo scutulo. Scutum
Pr. Arau-
sionensis.

§. XVI. Area parmula Nassovio clypeo impositæ prima & quarta coccinea, baltheum defert aureum. Hoc insigne est familia *Cabillonensis* seu *de Challon.* Familia
Cabillonæ
seu Chal-
lon. *Stephanus Comes Burgundia*, qui ex ramo Matisconensi veterum Burgundia Comitum ortus erat, & 1237. vivis excessit, ab uxore *Beatrice Guilelmi III. Comitis Cabillonensis* seu *Challonii* filia hunc comitatum dotalem accepit, sed eundem ille & filius *Joannes Hugoni Duci Burgundia* concesserunt, alia compensatione accepta & servato titulo. Joannes iste tres, quorum posteritas aliquandiu duravit, filios habuit, *Hugonem Comitem Palatinum Burgundia*, cujus neptis hereditatem Philippo Longo R. Francia marito attulit, *Joannem Cabillonensem Dominum Rupisfortis* (Rochefort) & ab uxore *Comitem Altissiodori* seu *Auxerræ* atque *Joannem Cabillonensem Dn. Arlaum* seu *Arlati* (de Arlay) Linea de
Arlay. Joannis Rupisfortii posteris accessit etiam Comitatus *Tonneræ*: ultima hujus lineæ *Margareta Cabillonensis Oliverii de Hufson* cubicularii Caroli VII. R. Francia uxor fuit, & ejus filius Joannes Comitatum *Tonneræ*, quem *Margareta* soror *Joanna Ludovico Principi Arausionensi* vendiderat, 1453. redemit, atque ad posteros transmissit. Cum verò Joannis neptis *Luisa S. Aniani Domina* nupsit *Claudio* vel *Emerico*

N n n n

de Beau-

Succellio
ad Naffo-
vros.

An jus ali-
quod in
Comita-
tum Chal-
lonium?

Pr. Arau-
fionis.

Guilelm.
Courtnez.

de Beauvilliers, cujus posteritas hodie etiam durat: hac ex causa Cabillonensis balthetus nunc quoque in scuto Ducis de S. Aignan conspicitur, quod vidimus L. 1. c. 10. n. 4. Quod vero Joannem Dn. Arlati seu Arlaum concernit, hujus abnepos Joannes Chal-
lonius Dn. Arlaus uxorem habuit Raymundi Bauscii seu Balzii (de Baux) Principis Arau-
fionensis filiam & heredem, à qua 1388. in possessionem Principatus venit; ab ejus se-
cundogenito Joanne, Domini de Cuiet, Viteau atque de Brignon, & Comites de Joigny sunt
orti; Sed natu major Ludovicus cognomine Bonus, pater Guilelmi, & avus Joannis,
Principum Araufionensium fuit. Hoc geniti sunt Philibertus Princeps & Claudia
Henrici Com. Nassovii uxor. Ille copiarum Caroli V. ad Florentiam Dux 1530. mor-
tem oppetiit; instituto herede filio sororis Renato Nassovio Comite, qui inde Prin-
ceps Araufionensis factus est, ea conditione, ut nomen & arma Cabillonensia seu Chal-
lonia assumeret; Hic cum 1544. in Landresiana obsidione occumberet improlis, ite-
rum heredem instituit patruelem Wilhelmum Nassovium, à quo ad modernum usque
Serenissimum Wilhelmum Henricum Wilhelmi pronepotem, Principatus successione
continua delapsus est. Observat vero Textor Chron. Nassov. pag. 208. cum Philippus
Wilhelmus Princeps Araufionis Eleonoram Borboniam Condeam duceret, Regem
Galliae in affinitatis honorem Principatum Araufionis restituisse, cum renunciatione
omnis juris, quod Francia in illum prætendere posset. Thuanus vero L. 136. pag. 1192.
hoc tantum memorat: gratiam ei factam, ut in antiquam Araufionensis Principatus
possessionem, à qua per hac bella dejectus fuerat, restitueretur.

§. XVII. Observandum verò, Cabillonense hoc δῆγμα à Philiberto Araufionis
Principe & majoribus usurpatum, & ad Nassovios translatum, non ob id quod prae-
tenderent in ipsum Cabillonensem Comitatum, sed ut indicium esset familiae. Nam Jo-
annes Comes Burgundiae 1327. Comitatus Cabillonensem, quem à matre habebat, & Au-
xonensem permutavit, uti §. præcedenti observavimus, cum Hugone Duce Burgundiae,
accipiens ea, quæ Duci ultra Ararim in Burgundiae Comitatu à Jocerando Domino
Brancionis obtrigerant. Conf. Sammarthian. Geneal. Franc. L. 38. c. 9. Andr. du Chesne.
histor. Burg. & in antiq. des Villes. L. 6. c. 9. Lud. Gollut. mem. de la Fr. comté. Servatus
tamen est titulus, vel potius in cognomen familiae mutatus est. Unde quod in ma-
tricula imperii sub Carolo V. Princeps Cabillonensis (scriptura variat, cum imperiti scri-
ba vel typotheta vitium accessisse videatur, Calm, Colm, Colin, recte Chalon) legitur
in Rhenano circulo (Conf. Limn. Jur. publ. 1, 7, 30.) non intelligendus est ipse comi-
tatus vel Principatus Cabillonensis, in quem Philibertus & majores nihil prætende-
runt (uti quidem exinde vir quidam celeberrimus & de literis atque imperio ejus-
que finibus optime meritus, Imperio jus aliquod in eo adhuc asserit,) sed vel Princi-
patus Araufionis, vel aliae in Burgundia possessiones, quas Cabillonensis familia, unde
ille, tenuit, intelliguntur, principe eorum in matriculam relato. Sed etiam vidimus in
pactis Madrit. 1. 37. quibus in favorem Philiberti Cabillonensis Principis Araufionen-
sis quaedam disponuntur, quæque ei adempta erant, restitui jubentur, Cabillonis nul-
lam fieri mentionem: & disertè non Comes seu Princeps Cabillonis, Prince de Cha-
lon, sed Philibert de Chalon, Prince d'Orange, Philibertus Cabillonius Princeps Araufionis,
appellatur, ut vel sic appareat, nomen Cabillonis gentile habitum, nullo ad jus ali-
quod in Comitatum olim alienatum respectu.

§. XVIII. Secundum & tertium locum occupat area aurea (Sibmach. argen-
team facit) duo cornua venatoria cerulea, vigaminibus & ornatu rubentibus, conti-
nens. Hæ area designant ipsum Principatum Araufionensem seu Auraicum ad Rho-
danum, Avenionensem Comitatu & Vivaresio inclusum. Origo insignium ex aequi-
vocatione & quidem ineptâ satis (adeoque ad illud genus referenda, de quo P. 1. c. 9.
diximus) si credamus Nostradamus Histor. Provinc. P. 2. p. 166. qui ita: Il faut sçavoir,
qu'il y avoit du temps de Charle Magne un Guillaume au Courtnez, lequel conquist la
cité d'Orange tenue & occupée des Sarasins, duquel sont venus les Princes l'Orange,
qui par le sur nom du Courtnez portent en leurs armes le cornet. Scire oportet, quod
tempore Caroli Magni fuerit quidam Guilelmus Curti-Nasi, qui civitatem Araufionen-
sem à Saracenorum potestate eripuit; ab eo Principes Araufionenses descendunt, qui
ob agnomen Curtinasi cornu insignibus gestant. Porro qui Guilelmi illius, quem Re-
gis Arelatensis & Principis Araufionensis elogium sibi vindicasse dicunt, fuerint suc-
cessores,

cessores, non legi. Id certum est, ab anno 1240. *Bauscis* seu *Balzis* (de Baulx) Principatum paruisse, sed jure Clientelari à Provincia Comitibus. Successionem Principum videre licet apud *Thuan.* L. 31. p. 143. Porro ultima ex hac gente inter Arausionenses (nam in Italia diu adhuc superfuere.) *Maria* filia *Raymundi* attulit hereditatem marito *Joanni Cabillonio Arlao*: De cujus posteris, & quomodo ad Nassovios delapsa sit successio, præced. §. vidimus. Porro ex eodem *Thuano* discere licet, in fide Imperii olim hunc Principatum fuisse: unde *Celeberr. Conring. de fin. Imper. Germ.* c. 25. p. 622. seq. pluribus infert, quod ne nunc quidem jus in eum Imperio perierit. Habetur tamen Principatus, qui soli DEO obnoxius sit, & aliorum omnium legibus solutus: quod idem *Conringius* loco citato examinat. Cæterum quæ hic in singulis laterculis bina pinguntur cornua, alibi nonnisi singula video exprimi; quod & mallem, cum videam in id consentire Gallos (vid. post alios *Brianville jeu d'arm.* p. 53. & *Sammarthan. L'est. de l'Europ.* T. 2. p. 156.) & Italos, ex quibus *Campanile dell'armi.* in famil. Balz. p. 145. 147. proditea cornua carulea vel viridia fuisse, & ab illis etiam esse gestata Balziis, qui Arausionem non tenuerunt. Ipsi verò Balzii suæ familiæ symbolon his cornibus addebant, in parma coccinea stellam sexdecim radiorum argenteam.

In Arab.
nonem jus
Imperii.

An bina an
singula
cornua?

§. XIX. Huic item scutulo medio (*sur le tout du tout*) incumbit alia parvula novæ tessellis ex auro (quo quinque tinguntur) & cyano interpuncta. Galli dicunt; *cinq points d'or equipollez à quatre d'azur*. Notatur isto emblemate Comitatus Genevensis. Hujus Comitem *Ratbertum* lego vixisse 890. Ab eo continua serie descendunt reliqui Comites usque ad *Amedeum III.* qui quidem plurium filiorum (*Aymonis III. Amedei IV. Joannis, Petri & Roberti*, qui *Papale* solium sub nomine *Clementis VII.* tenuit, & A. 1394. mortuus est) pater extitit, sed in his terminata est mascula progenies Genevensium. Fuerunt etiam *Amedæo* filiarum plures, sed ex illis *Maria Jo. Cabillonio Arlao*, & dein *Humberto VII. Domino Thoireo* nupta filium genuit *Humbertum VIII.* qui avunculo *Papa* solus successit: Altera (ut de reliquis nihil dicamus) *Joanna Raymundo Balcio Principi Arausionis* nupsit, unde hujus gener *Joannes Cabillonensis* etiam prætendit Comitatum, sed prævalentibus *Thoireis*, nam *Wenceslaus Imp. Humberto VIII.* investituram contulit, caruit prætensio successu. Dein ab *Humberto patruus Odo* nactus est Comitatum, & *Sabaudia Comiti* 1401. 5. Augusti vendidit. Servatum tamen à *Cabillonis* hoc prætensionis symbolum in scuto generitio, atque ita simul ad Nassovios translatus adhuc servatur. De aliis huc spectantibus vide in scuto Sabaudico L. 1. c. 82. n. 11. 12.

C. Gene-
vensis.

Familia

Successio
ad Thoi-
reos.

Ad Sabau-
dos.
Præten-
sio
Cabillo-
norum.

§. XX. Huic scuto Arausionenses, tres galeas imponunt, quarum prior diademate tortili tecta sustinet jugum alarum coloribus *Cabillonensibus* discretarum: phaleræ dependentes pinguntur coccineæ & argenteæ, cum analogia alterum metallum posceret. Ex media galea coronata sursum porriguntur cornua cervina aurea; *Principatus Arausionensis* nota. Lacinia huic etiam dantur argenteæ & miniata. Ultimam denuo tegit diadema tortile, sustinens jugum alarum aurearum, in quibus intra circulum rubeum duo *Diezenses leones*. Lacinia sunt aureæ & caruleæ.

Galeæ.

§. XXI. Aliam vidi dispositionem, qua *Mauritius Nassovius Princeps Arausionensis* uti solebat. Scutum enim quadripartitum erat; & singuli quadrantes iterum quadripartiti. Primus & quartus ex *Cabillonis, Arausionensibus* & in medio scutulo *Genevensibus* emblematis: Secundus & tertius ex *Nassoviis, Catimelibociis, Viandensibus, Diezensibus*. Toti impositum erat scutulum, quod fascias & sertum rutaceum *Saxonum* complectebatur; quod more Belgico ob matrem suam *Annam Mariam Mauriti Electoris & Ducis Saxonie* filiam, assumpsit; haud dubie ut ita se à fratribus distingueret. Qui fratri successit Princeps *Henricus Fridericus*, hujus filius, & qui nunc superest nepos, quam superius explicavimus, dispositionem servarunt, auctam tamen duabus parvulis, quarum altera supra *Cabillonio-Arausionense* scutum lineæ, quæ Nassovium & Catimelibocensem laterculum distinguit, altera infra illud lineæ, quæ Viandense & Diezense deiquæ separat, incumbit. Prior continet fasciam simplicem; altera fasciam alternis pinnis utrinque asperatam: prout in sigillo observavi: Ex eo conjicio priorem fasciam argento, parvam atro colore tingendam, quæ nota est *Borselia*, & ex eo *Vera*. De quo titulo §. seq. dicam. Inferiorem parvulam minio fasciam argento

Scutum
Mauriti
Principis

Modernis

Borselia
Vetas

- Bura.** tinctam velim, ut ita Comitatus *Buranus* designetur, cujus illud est signum apud *Chifflet*. Eq. A. V. n. 120. De titulo vero mox §. seq. & 23. agendum erit.
- Tituli.** §. XXII. *Arausionensium* illum titulum, cujus tamen pleraque in insignibus expressa non sunt, legi: *Princeps Arausionensis, Comes Nassovia, Catimeliboci, Vianda & Diezia, Marchio Vera & Vlissinga, Burggravius Antverpia, Vicecomes Vesonionis, Baro Breda, Diesta, Grimberga, Arlai seu Arlati, Nozereti, Dominus Castribellini, &c.* Ita *Wilhelmus Princeps Arausionis* à *Textore* vocitatur. Principis *Mauritii* alium vidi: *Natus Princeps Arausionis, Comes Nassovia, Catimeliboci, Vianda, Diecia, Marchio Vera & Vlissinga, Dominus S. Viti, Doesburgi, civit Grava & ditionis Cuyck.* Accessit dein etiam titulus *Com. Mersia*, (de jure vide supra §. 7.)
- Moderni.** §. XXIII. *Moderni* Principis titulos multo prolixiores enarrat *Celeberr. Petrus Sammarthanus* L'etat de L'Europ. T. 2. p. 154. *Prince d'Orange, Comte de Nassau, Cazenelebogen, Vianden, Diez, Lingen, Maurs, de Tonnere, Pontyeure, Charny, Bueren, Leerdam; Marquis de la Vere & de Flessingues; Seigneur & Baron de Breda, de la Ville de Grave, & Pays de Cuyck, Diest, Grimberges, Herstal, Gravendonck, Warneston, Arlay, Nozeroy; Arqueil, Chasteaubelin, Chasteauguyon, Orbe, Grignon, Montsaucon, Rougemont, les Baux, S. Vit, Daesbourg, Polanen, Willemstad, Nieruvaert, Yselstein, S. Martinsdyck, Geertruydenberg, Chasteaurenard, les hautes & basses Survalves, Naelduyck, Gravesande; Burggrave ou Vicomte hereditaire d'Anvers, & de Besançon, Mareschal hereditaire de Hollande, premier noble de Seelande, &c.* Horum omnium rationem non plane assequor, multorum tamen: de quibus aliqua subnectam, illis omiſſis quæ in prioribus exposita sunt. De *Linga* comitatu *Westphalia* sequentia notare convenit. In *Tecklenburgicorum* Comitum potestate fuit, usque ad 1546. quo *Carolus V.* *Conrado* Comiti, quod contra se feudi Dominum militasset, *Lingam* cum tota ditione ademit. Deinceps armis ad *Fœderatos Ordines* devenit; hi 1597. memorante *Thuan.* L. II. p. 462. ut gratum animum erga bene meritam de se familiam testarentur, ad sarcindas tot ab ea acceptas jacturas compensationis potius titulo quam beneficii loco in *Mauritium* contulerunt. Inde in pace *Hispano-Belgica* ann. 1648. ita constitutum est n. 50. *Resignat & renunciat pariter prefatus Dominus Rex omnibus & singulis juribus & prætensionibus, tam proprietatis, cessionum, quam aliis, quas aliquo modo posset prætendere super civitatem, Comitatum & Dominium Linga, super quatuor paraciis, aliaque jure isthuc spectantia, quemadmodum etiam super civitates & dominia Bivergernam & Cloppenburgum aliasque prætensiones, in & contra quemcunque demum illæ esse possent, ut realiter & de facto in perpetuum queant permanere apud dictum Dominum Principem Auriacum, ejus heredes & successores aut actionem habentes, in pleno proprietatis jure secundum literas donationis & investiturae Caroli V. Imp. de die 3. Novemb. A. 1546. & initam postea transactionem inter Comitem Buranum & C. Tecklenburgensem de die 15. Mart. 1548. & novissime juxta cessionem ea super factam mense Novembr. 1578. quam predictus Dominus Rex, in quantum ipsum posset concernere, confirmavit & confirmat per presentem tractatum.* Porro si vera narrat *Zeiler.* de X. circ. Imper. Germ. p. 794. hæc *Linga* 1649. vel 1650. *Monasteriensi Episcopo* vendita fuerit. Quod *Tonnera* seu *Tornodori* Comitatum in *Gallia* concernit: hic in familiam *Cabillonensem* delatus est, cum *Guilelmus Cabillonius Comes Auxerra* A. 1292. à matertera *Margareta Burgundica*, quæ in matrimonio *Caroli I. Regis Sicilia* vixisset, illum obtineret. Abneptis *Guilelmi* *Joanna Johannis de la Baume* uxor 1440. jus suum in *Tonnera* Comitatum *Ludovico Principi Arausionis* vendidit: sed ab hoc redemptum *Joannes de Hussen*, *Joannæ* ex sorore nepos, suæ familiæ intulit, & ad posterum transmisit. *Pentheuria* seu *Pentieure* Comitatum in *Britannia*, ab uxore *Catharina Richardi Britanni* *Com. Stampensis* filia 1438. ducta accepit *Guilelmus Cabillonius Arausionensis Princeps*: unde in *Madritensibus* pactis ann. 1526. num. 37. bono *Philiberri Cabilonii* sancitur, *Luy soit encore restitué ce qu'il tenoit, avant la guerre de la Comté de Ponthieure, à sçavoir Lambale, Moncontour, les ports & havres de Crenon & Encrenon & autres terres & droits en dependants, ainsi qu'il les possédoit avant la dite guerre.* Ejusdem *Guilelmi* filio, *Philiberti* patri, *Joanne Principi Arausionensi* uxor secunda, ex qua *Philibertus*, filia *Antonii Lucenburgici*, Comitatum de *Charny*, quem à matre *Antonia de Beau-fremont* habebat, attulit. Verum eundem deinceps à Principe *Auriaca* *Philippo Chabotio*

Chabotio donatum lego: in cuius posteris hæcenus hæsit. *Buranus* Comitatus in Ba-
tavia ab *Elisabetha* f. *Joannis Burani C. Hochstratensis* allatus est marito *Gerhardo Co-*
miti Culenburgio; hujus filia *Aleida* eundem, nec non *Leerdamensem*, intulit in Eg-
mondanam familiam, nupta *Friderico Egmondano*: Hujus nepos fuit *Maximilianus Eg-*
mondanus Buranus, cuius satis celebre nomen est: Porro cum mascula is prole care-
ret, ab *Anna* ejus filia uxore sua *Wilhelmus Nassovius Princeps Arausionensis*, *Buram*,
Leerdam, *Iselstein* & *Sanmartensdyck* obtinuit. Ex his *Leerdam* nec non *Sanmartens-*
dyck eadem via ad *Egmondanos* venerat. *Iselsteina* autem seculo decimo quarto ma-
trimonio *Joannis Egmondani* atque *Guida Amstelia Iselsteinii* Domina huic genti obti-
gerat. (Conf. *Burana* & *Iselsteinia* insignia *Egmondanis* juncta apud *Chifflet*. Eq. A. V.
n. 120. & supra L. 1. c. 21. n. 8.) Porro patre *Wilhelmo* adhuc vivo filius ex *Anna Eg-*
mondana Philippus Wilhelmus Burani Comitis gessit titulum.

§. XXIV. De *Vera* & *Vlissinga* Marchionatu nunc dicam. *Vera* seu *Campoveria* March.
Vasacriæ in *Selandia* urbs, vetus familiæ *Borselii* (unde hujus dēyua Marchionatus in-
ditum, imo etiam ut in *Lud. Guicciard. descr. Belg.* p. 357. videre est, ipsius urbis scutum
inter duas ex mari surgentes turres, ex quibus singuli viri clavigeri prospectant, refert
parmulam *Borseliorum*,) patrimonium, & ab ea circa 1358. maniis cincta est. Acces-
sit dein *Maximiliani* Imperatoris tempore Marchionatus axioma: præter varia ad
mercaturam inprimis facientia privilegia. In eadem etiam olim sedes *Architalassi*
& *Consiliariorum* Admiralitatis totius *Belgii*, atque in hunc finem 1564. ad asservan-
das machinas bellicas & reliquum classicum apparatus ibi armamentarium ab *Hi-*
spanis extructum est. Porro per *Annam Wolfardi Borselii* 1486. extincti filiam, & *Phi-*
lippi Burgundi Dn. de Beures uxorem, ad hanc familiam possessio & *Vera* & *Vlissinga*,
quæ isti priori jungi solet, delata est. Demum cum *Philippi* & *Anne* nepos *Maximi-*
lianus Vera Marchio extinctus esset, consensu *Zelandiæ* ordinum Marchionatum hunc
una cum *Vlissinga* emit *Princeps Arausionensis Wilhelmus* 146000. floren. & 1581. inau-
guratus est, teste *Job. de Laet. Resp. Belg. confæder.* p. 127. 128. 129. Postea apud *Thuan.*
L. 89. p. 400. legitur Marchionatus hic præmium virtutis 1588. in *Mauritium* collatus,
cuso ad rei memoriam argenteo numo, in cujus antica parte insignia *Nassovia* & *Verensis*
familiarum calata erant inter se colligata, cum inscriptione: *Nodus indissolubilis. Ve-*
rum non ita priorem titulum, quo ad *Nassovios* devenerat, extinctum existimo, sed
ab Ordinibus confirmatum. Inprimis vero hanc hereditatis portionem pater *Wil-*
helmus *Mauritio* peculiarem esse testamento voluit. Porro ob hunc Marchionatum
titulis ascriptum credo illum, *Premier noble de Seelande*. Quod ex illo *Lud. Guicciard.*
descr. Belg. p. 358. colligere est: *Vera Marchio* ex antiquo quodam statuto eâ gaudet præ-
rogativa, ut solus ac sine ullo competitore in conventibus Ordinum terra, suffragium fe-
rat pro *Zelandica* omni nobilitate.

§. XXV. Burggraviatum *Antverpiæ* ab *Engelberto* Comite *Nassovia* familiæ *Antverpiæ*
illatum perhibet *Textor.* p. 102. & permutationis titulo à *Wilhelmo D. Juliacensi* ac-
quisitum, una cum *Diestia*, *Sichemo* & *Seelheimio*. Quod Vicecomitatum *Vesontinum* Vicec. Ve-
concernit, ille pars est successionis *Arausionensis*. Huc spectant illa *Job. Jac. Chifflet.* soncinus.
Vesont. P. 1. c. 60. p. 235. *Hugo* & *Joannes de Cabilone Dominus de Arlati* anno 1293. gra-
viter inter se dissentiunt pro Vicecomitatu & Majoria, juribus in civitate *Bisontina*,
quæ male præfecturam urbanam civitatis *Bisontinæ* vocavit *Nicol. Vignierius in Chron.*
Burgundionum; cum sint jura quædam particularia, à quibus (sicut etiam à Regalia)
cives *Bisontini*, dum lubet, lites suas ad *Gubernatorum* senatum deducunt, & supremum
eorum judicium postulant. Illa Vicecomitatus & Majoriæ jura dictus *Joannes de Cabi-*
lone acceperat ab *Odono Domino Montisferrandi*, & ab *Humberto Domino Clavallis in*
montibus. Ab hoc *Joanne Cabillonensi Arlati* seu *Arlati* Domino descendit *Philiber-*
tus Princeps Arausionensis, à quo tota successio ad *Nassovios* transmissa est, quod §. 16.
vidimus: in ea ergo simul hunc Vicecomitatum *Vesontinum* contineri non dubito.
Eodem referimus titulum *Dominii Arlati* seu *Arlay*, quem à *Joanne Cabillonensi*
jam gestatum vidimus: imò nomen erat, quo à reliquis fratribus *Joannes* distingueba-
tur, & lineam novam orsus est. Itaque hoc etiam *Dominium* ad *Philibertum* devo-
lutum, non ambigo. De *Noserecho* quod peculiariter monerem, non observavi, ad
eandem tamen successionem spectat; ut & *Castrobelinum*. Hujus mentionem reperio

in Cabillonensi familia, quod præfatorum Hugonis & Joannis Cabillonensium frater *Petrus* seu *Perrinus* Dynasta fuerit *Castribelini* seu de *Chasteau-Belin*. Quia verò huic, quod liberis careret, successit frater germanus *Johannes C. Altissiodori*, & titulus in hujus quoque posteris legitur, ignoro, qua ratione ad Arausionenses hic delatus sit. Id vero constat, ex induciis inter Hispanos & Ordines 1609. conclusis, num. 4. in causa *Chastel-Belinenſi* processum sub vitam Wilhelmi Princ. Arausionensis ante supremum conciliū Mechliniense fuisse intentatum contra procuratorem Regis Hispaniæ. Et quidem in illo articulo promissum, intra annum terminandum: cum vero id factum non esset, in artic. pacis *Hispano-Belgica* anni 1648. num. 28. constituitur, ut fiscus desistat ab omnibus & singulis bonis in prædicta causa postulatis: renunciēt etiam omnibus actionibus & prætensionibus, quas prædictus fiscus in illa bona habere posset: ut realiter atque de facto possint occupari inque liberam & plenam capi possessionem à Principe Arausionensi. Non minus ad successionem Cabillonensem spectant *Arqueil*, cujus titulum gestavit Henricus Cabillonius Joannis, qui Arausionensem heredem duxit, frater A. 1397. extinctus, nec non *Chasteauguyon*, à quo denominari solitus est Hugo Cabillonius, Ludovici Boni Principis Arausionensis ex secundo matrimonio filius: cum enim Henricus & Hugo mascula prole caruerint, hereditatem apud Cabillonios mansisse existimo. Forte ex aliis enumeratis nonnulla pariter ad eandem Cabillonensem successionem spectant, de quibus tamen certi aliquid asserere nequeo.

§. XXVI. Quod *Bredam* attinet, Baroniam Brabantia, hanc à Duce Brabantia Joanne 1351. *Joannes Polanus* emit: Ejus vero neptis *Joanna*, cum *Engelberto C. Nassovia* 1404. nupsisset, hanc successionem domui intulit. Eodem spectare credo titulum *Polanen*, quia illius familia Joannam heredem *Bredæ* fuisse legi. Addunt alii ab eadem allata *Diest*, *Grimberg* & *Marchion. Antverpiæ* (forte Burggraviatum dicere volebant) sed *Antverpiæ* & *Diestiæ* titulum (autore Textore) aliunde arcessivimus. *Grimbergii* Domini partem Nassoviis allatam ab *Adelheide Viandensi* (de qua §. 13.) iterum perhibet Textor. Eidem debentur Domina *S. Viti* & *Doesburgi* seu *Diesbergæ*. De *Gravia* & ditiumcula *Cuyck* illa scienda sunt. Quod *Maximilianus Egmondanus Bura Comes* opidum *Graviam* cum territorio *Cuyckano* à Duce Brabantia, Ordinibus non invitis, pignori acceperit, cum magnam pecuniæ vim Duci mutuam dedisset. Per ejus filiam ad *Arausionensem* Principem jus hoc delapsum est. Qua ratione tandem proprietas Nassoviis accreverit, artic. 49. pacis Hispano-Belgica exprimitur istis verbis: *Dictus Dominus Rex* (sc. Hispaniæ) *resignat & renunciat omnibus prætensionibus de redimendo aut revindicando aliisque omnibus juribus & prætensionibus, quas posset habere aut prætendere aliquo modo super civitate Graviæ, ditiumcula de Cuyck, illius appertinentiis aut dependentiis, antiquo Baronatu Brabantia ante hac in pignus retentis à defuncto Domino Principe Auriaco, cujus oppignorationis redemptio cassata est, atque in proprietatem conversa, translatumque in utilitatem defuncti Domini Principis Mauritiimense Decembri 1611. per Dominos Ordines Generales uniti Belgii, tanquam supremam jurisdictionem habentes in jam antedictam civitatem Graviensem, ditiumculam de Cuyck, juxta & secundum formam literarum patentium ea super expeditarum, virtute cujus conversionis & cessionis dictus Dominus Princeps Auriacus in presenti, heredes & successores ejus aut actionem habentes, in perpetuum gaudebunt plena & absoluta proprietate dictæ civitatis & ditiumcula Cuyck cum omnibus appertinentiis & dependentiis.* *Willemstad* condidit & à suo nomine dici jussit Princeps Arausionensis A. 1583. & tum opidi tum insulæ, in qua situm est, dominium anno seq. ab Ordinibus Brabantia accepit.

§. XXVII. Admonent loca illa Arausionensium Principum titulis expressa, ut prætensionis mentionem faciam, quam *Maria Lana-Heinspergia* Joannis Comitiss Nassovii in *Dillenburg* uxor genti suæ intulit. Ob hanc enim Nassovii prætenderunt quartam partem proventuum Juliacensium, dotem *Philippæ Juliacensis Godofredo C. Lanensi* seu *Lossio* nuptæ, quæ Mariæ avia fuit, & partem quartam pretii pro *Geldria* accepti. Causam hanc egit Magnus ille Hugo Grotius, cujus extat consilium pro Nassoviis Arausionensibus in causa Juliacensi. Exhibebimus vero hic fundamenta:

I. Dos *Philippæ* f. *Wilhelmi March. Juliacensis* Godofredo Comiti *Lanenſi* nupta assignata fuit 2200. floren. dein ob non solutas pensiones aucta ad 2250. Hanc cum usuris petere possunt Nassovii ob *Mariam Lanensem* *Philippæ* neptem Joanni Nassovio nuptam, à qua illi descendunt.

II. *Adolfus Dux Montanus* cum *Joanne Com. Lanensi*, filio *Godofredi & Philippæ Juliacensis*, quia *Reginaldus* agnatus *Dux Juliacensis* liberis carebat, cui gradu propior erat, licet per famellas, quarum jus non eo tempore spernebatur, ac præterea satis in provincia potens, *Joannes*, adeoq; in potiunda ditione ipse hujus amicitia egebat, 1420. pactum iniit, quo *Adolfo* ita successio agnati destinebatur, ut solus quidem de Principatu investiretur, sed *Joanni & heredibus* quadrantem ditionum eorumque utilitatem concederet. Conditio impleta 1423. mortuo *Reinaldo*, ac *Joannes* quadrantem acceptum ad posteros *Wilhelmum Blancoheimium*, cum quo pactum factus A. 1437. repetitum ac sacramento firmatum, *Gerhardum & Wilhelmum II.* transmisit: unde hi sæpe *Duces* aut *Domini in Juliaco* appellati. Cum vero ultimus 1467. sine liberis mortuus esset, proamita *Philippa Widenſis* (ἀπαις) & *Maria Johannis C. Nassovii* uxor hereditatem poscunt, & in hac dictum quadrantem. *Juliacenses*, quod proles mascula & heres feudalitatis defecisset, negant, & ab Imperatore hujus etiam quartæ partis investituram 1468. salvo tamen jure cujuslibet alterius obtinent. Sed Imperator 1470. rescribit, ne investitura facta eis fraudi esset. Et postea 1476. viſa pacti formula id confirmat: insuper si quod jus *Wilhelmi Blancoheimii* morte ad Imperium delapsum esset, id dono addens, atque *Gerhardo* factam concessionem revocans.

III. Cum post *Reinaldi* mortem *Geldriam* invaſiſſet *Arnoldus Egmondanus*, ad quam etiam jus *Juliacensis* ac *Lanenſis* habebant: tandem *Gerhardus Juliacensis* jus suum 1473. *Carolo D. Burgundiæ* vendidit 80000. aureis Electoralibus, cujus summa quarta pars ex superiori conventionione *Lanensibus* atque per hos *Nassovii* debetur.

Objectiones, quæ prætensioni opponuntur, illæ fere sunt:

1. Præscriptio.

Except. Bona fides defuit; sed & sæpe interpellati hæredes, ut jus *Nassoviorum* non ignorarent. Eadem interrupta 1471. & 1474. citatione, etiam si litis non sit secuta contestatio, culpa *Juliacensium*. Semel autem interrupta præscriptio sec. Jus Canonicum non iterum inchoari potest, Jure civili autem requiruntur 40. anni, qui à 1476. ad 1542. si demas *Engelberti* captivitatem, *Henrici* minorennitatem, & bella, ac *Renati* absentiam, numerari nequeunt. A. 1544. ipsi *Juliacenses* respondendo ad libellum *Nassov.* litem sunt contestati. Postea quoque, si demantur quæ demi possunt, non remanebunt anni, qui sufficiant præscriptioni.

2. Pactum inter *Adolfum & Joannem* illicitum, quia de hereditate viventis fuerit.

Exc. Lex illa Juris Civilis sola nitens præsumptione, non semper obligat, unde plura exempla inter illustres Germaniæ. Sed & postea cum *Blancoheimiis* ea cessâ sint, ex postfacto saltem coaluisset: adde etiam novum *Gerhardi & Wilhelmi* factus.

3. Transactio fieri debet de jure dubio, hic vero jus *Adolfi* certum ante *Joannem*, ob faminiam lineam non idoneum.

Except. Ad ditiones illas sæpe, à faminis quod petebatur, jus validum fuit. Præterea factus fuit, ut verba sonant, pacis publicæ & tuendorum civium ergo.

4. De divisione Ducatum, nisi Cæsar probaverit, invalidæ sunt pactiones.

Except. Sæpe in Germania Principatus divisi sunt. Nec hic agitur de divisione domini, sed jurisdictionis, administrationis & proventuum. Tum Cæsaris *Friderici* confirmatio supplet consensus vicem. Et *Blancoheimii* possessione 50. annorum præscribere.

5. Paciscentes fuere *Adolfus & Joannes* cum filiis, filiarum nulla mentione: quæ alias quoque à feudis jure arcentur.

Except. Cum patre descendentibus omnibus jus natum: filii testimonio tantum adhibiti. Nec jus percipiendorum fructuum feudum est.

6. Ab Imper. Friderico obtinuit consolidatoriam concessionem quartæ hujus partis Gerhardus: & merito quarta pars reliquis accrescere debebat.

Except. Exceptit Imperator saluum cujuscunque alterius jus: & dein quoque concessionem revocavit.

7. Alii Wilhelmi Blancoheimii propiores fuere heredes.

Except. Negando: & si fuissent, eorum silentio jus aliis suum non perit.

8. Multa interim acta inter Julienses & Nassovios, nec tamen facta hujus juris mentio.

Except. Ea negotia cum hoc nihil habuere commune. Alibi Nassovii testati, quod animum repetendi non abjecerint.

Hæc fundamenta sunt. Porro initio Imperator A. 1471. 1472. Carolum Burgundum suo nomine cognoscere jusserat, sed adversus hunc Julienses excepere, quod Nassovius ejus sit vasallus. 1474. ad se revocavit causam, & Trevirensi tradidit. Inde 1497. fædus factum, ut amica transactione non forensi disceptatione res ageretur. 1502. & 1513. J. Cui Stoeheimii & Aquisgrani frustra ob hoc convenire. 1517. ad alium convenum non comparuere Julienses, 1519. apud hos egere Cæsaris legati, ut controversia finiretur. 1543. *Renatus Nassovius*, ut causa juxta promissum pacis legibus expediretur, non obtinet, sed Dux ad transactionem monetur: Unde res Bruxellas, dein 1544. Spiram transfertur. Inde aliis incommodis Nassovii à persequendo jure detenti. Mauritius etiam 1611. adhuc quiescere maluit, quam sua præensione amicorum Principum causam gravare. Postea tamen proposuit. Porro ob hanc præensionem non vidi quicquam ex Lanensi scuto assumtum vel gentili clypeo insertum esse.

Scuta lineæ
nearum Si-
genensis,
Dillenbur-
gicæ.
Hadama-
ria
Ex Sige-
nensibus
Principis
Wilhelmi
Mauritii.

§. XXVIII. Ista de scuto Arausionensi: Cum vero supra n. 4. diximus, à Joanne Wilhelmi Principis Arausionensis fratre quatuor esse lineas, *Sigenensem*, *Dilleburgensem*, *Dieziam*, *Hadamariam*. Ex illa prima, secunda & quarta lineæ eodem plane utuntur scuto quadripartito ex Nassoviis, Catimelibocensibus, Viandensibus & Dieziis symbolis, nulla quæ mihi quidem innotuerit accessione.

§. XXIX. Ex Sigenensi ramo tamen prodiit Serenissimus *Wilhelmus Mauritius*, Henrici, à cujus fratre majori Joanne reliqua Sigenensis linea descendit, filius. Hic eodem scuto quod modo diximus quadripartito utitur, sed toti imponit novum scutum quadripartitum, ex leone coronato rubeo in solo argenteo, argenteo coronato in rubeo, duobus pardis seu leonibus gradientibus rubeis in auro, & tribus vitellis seu nubis Byzantinis aureis in cocco. Hic clypeus est Limburgio-Styrumius: nam leoprior *Limburgiam* gentem, argenteus leo *Bronchorstiam*, duo pardi *Wischiam*, tres vitelli (quos alii rubeos fingunt, solumque aureum) *Borculoensem* dynastiam notant. Vide L. 2. c. 51. num. 9. & seq. Jus vero horum laterculorum est à Celsissimi *Wilhelmi Mauriti* matre *Maria Magdalena* Georgii Ernesti C. Limburgio-Styrumii filia, Henrico Nassovio 1646. nupta & 1653. extincta: quæ hereditatem paternam ad filiam transmisit. Galea quoque clypeo imponuntur sex: prima *Nassovia*, secunda *Catimelibocensis*, tertia *Diezia*, quas in antecedentibus vidimus: sed adduntur deinceps ex *Limburgiis* totidem galeæ novæ coronatæ (vid. L. 2. c. 51. n. 9.) videlicet ipsa *Limburgia*, ex qua ante caudam pavoninam exurgit leo rubeus: *Wischia*, cujus apex constat duobus pedibus equinis rubeo & aurato sursum protensis: & *Bronchorstia* quæ sustinet duos pedes urfinos (vel leoninos) argenteos, qui singulos globos stringunt argenteos. Lacinia sunt hinc cæruleæ & aureæ, isthinc argenteæ & rubeæ. Scuto subicitur crux Joannitica argentea, & dependet ex fascia nigra, crux nigra argenteo limbo ambita. Titulus est: *Princeps Nassovia*, *Comes Catimeliboci*, *Vianda*, *Diezia*, *Limburgi* & *Bronchorstii*. *Dominus in Beilstein*, *Styrum*, *Wisch*, *Borck-lohe*, *Liechtenvord* & *Wildenburg*, *Hereditarius vexillifer* (*Eröpaner, Herr*) *Ducatus Geldria* & *Zutphania*, *Equestrium Ordinum Joannitici & Teutonici eques*, *Commendator in Grünberg & Schooten*, *Chiliarcha legionis pedestris*, & *præfectus turma Helvetica pratoriana in militia Ordinum fæderati Belgii*.

Ex Dillen-
burgicis
lineæ
Schaum-
burgicæ,

§. XXX. Ex Dillenburgico *Schaumburgius* ramus prodiit, autore *Adolpho Ludovico* Henrici filio, quæ *Elisabetham Carolam*, Celeberrimi bello Ducis *Petri C. Holzapfelii* filiam uxorem habuit, & ex ea non nisi faminea prole relicta proximis annis decessit.

decessit. Hic scuto Dillenburgio consuetudo imposuit *Holzapseliam*, quæ describitur *Fürst. Wapenb. P. 4. p. 7.* Ea vero quadripartita in primo & quarto laterculo *rubeo leonem* (vel argenteum, ut est in Fürstio, vel teste pictura transmissa) *aurum*, repræsentat, qui scipionem militaris imperii, vel ut est in Fürstio clavum, falcibus tenet: in secundo & tertio *argenteo gryphum rubeum*, unguibus dextri pedis globum caruleum vel potius pomum aureum prætendentem ostendit: toti iterum imponitur scutulum caruleum, in quo duos ramos mali sylvestris suo colore pictos & pomis ternis auratis ornatos, imposita corona conjungit ex meliore metallo. Galeas scuto huic imponi solitas non vidi. Credo tamen, quod Nassoviis tribus consuetis tres etiam *Holzapselia* coronatæ jungantur: quarum primæ inter duas alas rubeas leo laterculi primi cum scipione insitit: secunda inter jugum alarum carulearum expansum sustinet ramum mali sylvestris, foliis & pomis auratis exornatum: Super tertia iterum inter alas argenteas gryphus secundi alveoli visitur. Porro *Schaumburg*, unde, utpote ab habitatione, lineæ in vulgari usu nomen, à Westerburgiis Leiningiis emta est.

§. XXXI. Rami quoque *Diezensis* non vidi plena insignia, suis expressa coloribus, sed tantum viduæ Principis scutum, quo propriæ Arausionensi medietati ex latere dextro mariti symbolum pro more jungit, vasculo impressum. Erat vero illud semel ad perpendicularum, bis transverse sectum. Areolas primas quatuor conficiebant tesserae *Nassovia*, *Catimelibocensis*, *Viandensis*, *Diezia*: In quinta gradiens conspiciebatur *cervus*: sextam permeabat *fascia*. Toti vero cruce insignita parmula incumbibat. Crucem nescio cui origini tribuam, nisi sit indicium Commendæ aliqujus Johannitæ. Nec de fascia quicquam dicere possum, cum tinctura ignota sit. Cervum quod attinet, eum *Spiegelbergium*, adeoque naturali colore repræsentandum, laterculum autem argento pingendum esse (Vid. *Wapenb. P. 2. pag. 15.*) non dubito. Porro habuit Comitatus Spiegelbergius suos peculiare Comitibus ab antiquo, ex quibus Joanni datur uxor Ursula filia Henrici Comitiss de Pyrmont, quæ ei istam attulisse dicitur hereditatem. Totam masculam progeniem autem defecit A. 1557. cum Philippus prælio ad Quintini fanum cecidisset. Inde ad *Gleichenenses* successio delata est, Walpurgi Spiegelbergia natos. Vide supra L. 2. c. 32. n. 3. Cum vero hos etiam finivisset A. 1630. mors Joannis Ludovici Comitiss, feudum Comitatus Spiegelbergii feudi jure relapsum est ad *Brunsvicenses*. Sed audiamus de eo Zeiler. itin. Germa. P. 2. p. 25. in matricula imperii de Spiegelbergiis ita loquentem. Spiegelberg. Ist anno 1612. von den Grafen von Gleichen vertreten worden. Dann ob wol nach des letzten Grafen von Spiegelberg und Pirmont Todt A. 1583. sich solcher Grafschaften / als wegen Pirmont mit Paderborn / und wegen Spiegelberg und dem Flecken Copenbrück / mit Herzog Erichen von Braunschweig Unruhen erhoben / so haben doch Graf Philipp Ernst und Graf Hans Ludwig von Gleichen / die beyde noch A. 1607. gelebet / als von Frauen Walpurgin Gräfin zu Spiegelberg und Pirmont (im Westphälischen Cränse) gebohren / solche Güter bekommen / auch folgender Zeit den Anschlag erstattet. Besiße Joh. Leznerum in der Dasselischen Chronic. L. 3. cap. 78. Hamelmann. in der Oldenburg. Chronic. P. 3. f. 437. und Laur. Peccenstein in Theatr. Sax. c. 16. Quod hic tradit Zeilerus de ultimi Spiegelbergii morte, quæ 1583. contigerit, non accipiendum de extincta mascula progenie, quæ jam 1557. in Philippo defecerat; sed illo an. 1583. mortuus est *Philippus Comes Lippia, Spiegelberga & Pirmontii*, qui avunculo Philippo successerat. Ut ipse Zeilerus alibi de X. circuli Imp. pag. 877. de ea re paulo fufius agit. Copenbrügge ein Schloß / hat vor Jahren zur Grafschaft Spiegelberg / an das Fürstenthum Calenberg stoffend / gehört / und ist mit Pirmont zum Westphälischen Cränse gerechnet worden: daherumb der Fluß Leina / die Städte Elze / Erdagsen / Hameln und Münden / so alle Braunschweigisch sind. Als anno 1557. den 10. Augusti Philippus der letzte Graf zu Spiegelberg und Pirmont in der Schlacht vor S. Quintin erschossen worden / und anno 1583. auch Graf Philipp zur Lippe / Spiegelberg und Pirmont gestorben / hat Herzog Erich der jüngere von Braunschweig dieses Haus und Flecken Copenbrücke das vornehmste in der gemeldten Grafschaft Spiegelberg alsobalden als Braunschweigisch Lehen

eingegenommen/ und nachmahls den jüngern Grafen von Gleichen/ des nechst verstorbenen Graf Philippsen Mutter Schwester Sohn damit belehnet. Wie folgendes der letzte Graf zu Gleichen/ Piermont und Spiegelberg Graf Hans Ludwig den 17. Jan. A. 1633. (debebat legi 1630.) auch verschieden/ ist mit solcher Grafschafft Herr Heinrich Julii Herzogen zu Braunschweig und Lüneburg Endam/ Herr Graf Ernst Casimir zu Nassau/ 2c. belehnet worden; die anjeho Herr Wilhelm Friederich Graf zu Nassau/ Stadthalter und Capitain-General in Westfriesland/ 2c. mit allen Regalien und Herrlichkeiten durch die Belehnung von Herr Herzog Georg Wilhelmen/ 2c. als regierenden Herrn des Fürstenthums Calenberg 2c. beschehen/ hat. Galeas quas familiaribus addat hæc linea nusquam vidi.

Conjectura de aliis familiis ex Nassovia, Saynensi.

Goritia.

Homburgia, Kirchbergia.

§. XXXII. Sunt & aliæ familiæ, quibus ortum suum in Nassovia quarunt. Ita Saynensem deducere aliqui a Friderico Friderici C. Nassovii filio Eberhardi fratre, Philippi autem conditoris Solmensium patruo magno: qui Saynam condidit. In insignibus hoc tantum observo, Saynensibus leonem vel potius pardum erectum representari, sed aureum in scuto coccineo. (vide peculiari capite de Sayn.) Ejusdem Philippi Solmensium autoris frater Arnoldus inter alios genuisse dicitur Ottonem, qui militiam secutus Comes Palatini Carinthia filiam duxerit uxorem, & Goritia Comites proseverit. Scutum Comitum Goritia (Wapenb. P. 2. p. 20. conf. L. 1. c. 9. n. 67. in insign. Austr.) nonnihil istam sententiam confirmare videtur, id enim ex sinistro angulo diagonaliter sectum, in posteriori quidem parte argentea duos rubeos baltheos complectitur, in priori vero cærulea leonem aureum: quod symbolum est Nassovicum. Ante hos quidam Arnoldus Nassovius, Walrami filius & frater, Ludovicum genuisse perhibetur, à quo Comites Hombergenses in Austrasia descendant: horum vero scutum vidisse non memini. De Kirchbergis aliqua conjectura allata est L. 1. c. 46. num. 2.

Cap. XXVII.

Domus Palatino-Bavarica.

ARGUMENTUM.

1. Familiae origo. Ex Vitelsbachis. Otto Dux Bavaria.
2. Ludovicus. Comitatus Palatinus. Ludovicus Severus. Linea Palatina & Bavarica.
3. Linea Rudolphina. Electoralis. Simmerensis. Bipontina. Veldentina. Neoburgica. Spanheimia.
4. Scuta varia utriusque lineæ.
5. Scutum Friderici II. Elect. Scuta colligata. Mos veterum.
6. Leo Palatinus. De origine. Leo in scutis vasallorum Palatinorum.
7. Palatinatus. Amplitudo. Jara.
8. Vasalli.
9. Palatinatus per plures familias vagatus. Leo ab Ardennatibus.
10. Rhombi Bavarici. Origo. Numerus.
11. Bavaria Ducatus in pluribus familiis.
12. Scutulum vacuum. Pomum Imperiale. Ordo periscelidis.
13. Galea. Apex. Telamones.
14. Tituli.
15. Scutum lineæ Simmerensis. Spanheimius Comitatus.
16. Jus Palatinum in Com. Spanheimio. Ex donatione. Ex hereditate Veldentina.
17. Apex. Titulus.

18. Neoburgica lineæ. Bavaria. Principatus Neoburgicus.
19. Ducatus Juliaci. Clivia. Montium.
20. Jus Neoburgicum in Ducatus istos.
21. Veldentinus Comitatus.
22. Com. Maroanus & Ravensberg.
23. C. Mærs. Mauritius Nassov. heres institutus. Jus Cliviorum.
24. Leo Palatinus. Tituli.
25. Galea.
26. Linea Bipontina insignia vetustiora.
27. Scutum modernum Bipontinum.
28. Jus Bipontinorum in Juliaso-Clivensi successione.
29. Scutum lineæ Spanheimia.
30. Ducis Christiani II.
31. Rappolstein. Hohenack. Regium feudum. Berckheim.
32. Galea.
33. Tituli.
34. Ducis Joannis Caroli.
35. Abbatissa Quedlinburgia.
36. Scutum lineæ Veldentina.
37. Linea Ludoviciana. Scutum Electoris Bavarica. Leo Palatinus an ante rhombos Bavaricos? Tituli.
38. Pomum Imperiale. Origo & significatio. Electoratus ad Bavaros.

13. Galea.

39. Galea.
 40. Maximiliani Ducis clypeus.
 41. Coloniensis Electoris. Episcopi Frisingensis & Ratisponensis.
 42. Episcopatus Frisingensis. Comit. Verdenfels. Officiales Episcopatus.
 43. Episcop. Ratisponensis. Officiales.
 44. Comites de Wartenberg.
 45. Insignia. Tituli.
 46. Wilhelmi D. Bavaria, C. Hollandia scutum.
 47. Schirensium scutum. Eccard. Herzog Bundschuch. Wittelsbach. Ilungii.
 48. De Schirensium scuto conjectura.

§. I.

Quam ab Augustissimo Carolo Magno vulgaris traditio, *Andrea Presb. Ratisponensis*, *Joh. Trithemii*, *Sebast. Münsteri*, *Hub. Thomæ Leodii*, *Elia Reusneri*, *Marq. Freheri*, *Christoph. Gervoldi* & aliorum suffragiis munita, derivat, Serenissima domus Palatina nulli alii Imperii nostri stirpi secunda, non semel Imperiali diademate (quod est ubi recusavit oblatum) & regis coronis, qua ne nunc quidem caret, præfulgida, à Palatiis Imperatorum nomen sortita & multis insignibus prærogativis & privilegiis à pluribus seculis incluta, ex *Schirensibus* & *Wittelsbachis* Comitibus intermediam originem duxit. In his cum per injuriam temporum & scriptorum incuriam aliquo tempore stirps intermorta videretur, refluente virtute *Otonis*. Hic quintus eo nomine, major dictus, *Friderico Barbarossa* Imperatori à pugione & aquila fuit, & post plura obsequia & egregia officia præstita *Henrico Leone* proscripto 1180. illius beneficio *Bavaria Ducatum* nactus, avitum patrimonium hac ratione in familiam quasi postliminio reduxit.

§. II. Filius *Ludovicus* cognomento *probus*, beatas illas *Palatinorum ad Rhenum* terras, favore Imperatoris *Friderici* hujus nominis *secundi*, cui ipsum percarum & familiarem fuisse, apparet ex ipsius Augusti quadam super ejus obitu epistola ad filium ejus *Otonem* scripta, anno 1215. nactus est, à quo etiam omne genus metalli, tam in auro & argento quam in aliis, in terris Palatinatus & *Bavariæ*, quod hæcenus Imperii fuerat, anno 1219. in feudum recepit, & ex hoc tempore *Ludovicus* ipsiusque posteris se *Comites Palatinos Rheni* & *Duces Bavaria* &c. scripsere. *Ludovicus* filium reliquit *Otonem* illustrem, hic *Ludovicum Severum*, communem omnium, qui hodie quoque superant, ex hac stirpe satorem, qui suo suffragio, potestate à reliquis Electoribus accepta, *Rudolphum C. Habspurgicum* ad solium *Augustum* evexit. Ut adeo *Domus Austriaca* Palatinæ debeat incrementorum reliquorum prima fundamenta. Ex ejus filiis, *Rudolfus* ejus, quæ ex *Palatina*, *Ludovicus Augusta* dignitate clarus, alterius, quæ *Bavarica* nuncupatur, linearum autores existunt.

§. III. Inter *Rudolfi* posteros *Rupertus* ejus pronepos *Imperiale solium* conscendit, & ex filio *Ludovico Barbato* Electores Palatinos sevit, qui superiori seculo in *Otone Henrico* ultimo ex hac linea Electore A. 1559. defecere; alter filius *Stephanus*, *Fridericus* & *Ludovicus* nigrum genuit. Ille *Simmerensem* rami, hic *Bipontinum* emisit. Ad *Simmeranum* deinceps devolutus est, prior linea extincta, *Electoralis*, in quo ut per multa adhuc secula in seros nepotes daret, supremus rerum omnium arbiter faxit. *Bipontinus* iterum patitur suas divisiones; Cum *Ludovici* nigri filius *Alexander* pater fuerit *Ludovici* & *Ruperti*: Hic *Veldentinam* lineam orsus est, illius filius *Wolfgangus* ex filiis *Philippo Ludovico*, *Neoburgicos* & *Salzbacenses*, *Johanne Bipontinos* & *Svecicos*, *Carolo Spanheimios* seu *Birckenfeldios* sevit.

§. IV. Inde mirum non est, gente in tot lineas divisa, insignium etiam dispositionem fuisse & esse non unam: ita considerabimus in *Rudolfina* domo 1. *Electoralis* insignia. 2. *Simmerensis* Principis, qui ex *Electoralis* domo proxime ortus erat. 3. Scutum *Neoburgicum*, quod *Salzbacensis* linea etiam servat. 4. *Bipontinorum* & *Svecica* lineæ. 5. *Birckenfeldios* seu *Spanheimios*. 6. *Veldentinum* clypeum. In domo *Ludoviciana* solum succurrit scutum *Electoralis* & *Ducalis*, tum *Coloniensis* Electoris, de quo jam c. 8. actum est, nec non *Episcopi Frisingensis* & *Ratisponensis*.

§. V. Si ab *Electoralis* Palatino emblemate ordiamur. Exhibet equidem Chifflet. Scutum in insign. Eq. A. V. n. 127. scutum *Friderici II. Electoris* hunc in modum: quadripartitum. Primus & quartus quadrans pullus leone coronato aureo, linguis & falcibus coccineis impressus. Secundus & tertius uno supra viginti rhombis argenteis & caruleis, oblique dextrorsum dispositis exaratus. Impositum quadrantibus scutulum coccineum sphaera mundi

Scuta col-
ligata.Mos ve-
terum.Leo Pala-
tinus.

De origine.

Leo in scu-
tis vasallo-
rum Pa-
latinorum.Palatina-
rus.Amplitu-
do.

Jura.

mundi aurea impressum. Quantum tamen alibi videre licuit, solenne fere electoribus fuit, (cujus vetustissimum exemplum est in *Ruperto Præjuniori* 1399.) tria scuta gesta-
re colligata: (*escus liez*) De quo aliquid dixi P. 1. c. 3. n. 77. Qui mos nunc quoque ob-
servatur. Conf. *Wapenb.* P. 1. p. 3. & P. 3. p. 4. Scuti vero quadripertiti, quale Chiffle-
tius describit, vix reperietur exemplum, quo aliquis usus esset, excepto *Ludovico Ru-*
perti præjunioris filio, cui ea dispositio placuit. Verustiores ante *Rupertum* circa in-
signia minus fuere curiosi; unde sæpius Palatinos Electores observare licet equo insi-
dentes, dextraque nudum gladium vibrantes, in anteriori parte chlamydis suæ vel etiam
equi, leonem Palatinum, nonnunquam etiam cassidi ipsorum insidentem *Leonem*,
Rhombos vero *Bavaricos* tergo equi inspersos representantes. Quo etiam insigni *Fri-*
dericus I. Victoriosus quandoque usus est. Minores natu ex hac familia antiquitus non-
nunquam etiam in triangulari scuto solum *leonem*, neglectis rhombis *Bavaricis* in insi-
gnibus exhibuisse reperiuntur.

§. VI. Quod ergo moderni Serenissimi Electoris attinet insignia, constant illa
tribus scutis colligatis. *Primum nigrum* est & *leonem* exhibet *aureum*, *rubentibus co-*
rona, lingua & falcibus: quod ex Chiffletio modo audivimus, nisi quod hic *coronam*
minio tingere oblitus est. *Cauda* etiam simplex est, sed cum nodo in medio. Ob-
servavit vero *Leodius* in insignibus *Henrici C. Palatini Rheni & Dn. in Lacu*, qui 1603.
vixit, leonem sine corona cum duplici cauda. Notatur hoc leone *Palatinatus Theod.*
Haping. de Jure insign. c. 6. P. 5. §. 2. pag. 338. (Quo & *Marq. Freherus* inclinatur) inde
leonem derivat, quia descendant ex *Palatinis* veteribus *Francorum*; Gentes autem &
familias à Francis ortas, plerasque sumxisse leones, originis docendæ gratia. Sed alibi
c. 2. §. 10. n. 1018. leonem derivaverat ab insigni *Herculis XI. Germanorum Regis* primi-
que *Bojorum* auctoris. Utram derivationem amplectaris, vereor, ut ostendi possit,
tam veterem gentilitiorum *δερματων* fuisse usum. De quo P. 1. c. 2. dictum est. Cur non
arbitrium veterum, quibus feræ præ aliis generosæ habitæ imago placuit, unicam &
hujus Palatini leonis, & quoties in aliorum parvis similis figura occurrit, causam
agnoscere malimus, quam ad incertas & fabulis fere mistas recurrere antiquitates?
Ob hanc causam vero non raro amarunt Palatini mansuetos alere leones, quorum
δέρμα scutum exornabat. Quando vero Palatinæ historiæ alioquin insigne decus
Marq. Freherus orig. Palat. P. 1. c. 13. ex hoc leone colligit, *Nassovios, Solmenses, Say-*
nenses, Witgensteinios, Leonsteinios in clientela Palatina esse, collectionis, si univer-
salis perhibeatur, firmitatem desiderarim. Sunt enim familiæ illustres huic Domui
feudi vinculo obstrictæ, in quorum clypeis nullus leo salit: & multi hanc feram in
clypeis ostentant, in quos nihil juris Palatinatui. Nec tamen distiteri licet, etiam bo-
nificio tributam insignium partem. Ita adhuc extant in archivo *Adolphi & Joannis*
Comitum Nassoviorum literæ reversales de an. 1353. quibus continentur; *daß ihnen von*
Pfalzgraf Ruprecht dem ältern zu rechtem Lehen verlichen worden/ zwey Hõr-
ner von der von Nassau Wapen auf dem Helm zu führen/ und dazwischen ei-
nen güldenen Löwen/ und sollen jederzeit die zween ältesten Söhne von selbigem
Stamm solchen Helm von der Pfalz wegen führen. Sic etiam *Philippus* Elector
Palatinus *Ludovico* Comiti in *Læwenstein* insignia Comitibus *Loewensteinensis* anno
1488. concessit.

§. VII. *Palatinatus* hoc symbolo designatus, districtus est, amœnissimis & fer-
tilissimis, *Rheno & Nicro*, præter alios, fluviis irriguus, vigore multorum præcipuo-
rum jurium, regaliū & privilegiorum à Rom. Imperatoribus & Regibus Comitibus
Palatinis ad conservandam ipsorum dignitatem & officium à multis seculis conce-
ssorum, tum etiam ratione plurium insignium feudorum, quorum vinculo multæ
Principum & Comitum familiæ huic Comitatu obstrictæ sunt, per *Franconiam, Sve-*
viam, Alsatiam, Hassiam, Moguntinum, Trevirensen & Coloniensem Electoratus, ut &
Ducatum Juliacensem latissime se diffundens, nullisque certis limitibus & finibus de-
terminatus. Quod autem præcipua hujus Serenissimæ familiæ privilegia, regalia &
dignitates sublimes attinet, ut jam de notissimo illo jure *Wildfangiatus*, de quo stylo
& pilo ante paucos annos acriter pugnatum est. Item de jure *relocationis*, cujus vigo-
re Domina & loca Imperii à Cæsaribus oppignorata reluere & redimere illi licet,
item de singulari illo privilegio, *desß Kessel-Handwercks*/ quod se per *Alsatiam*
Franco-

Franconiam, Sveviam & vicina territoria longe lateque extendit, quodque in districtu Franconico Nobiles *de Zobel*, in Alsatico Nobiles *de Ratsamhausen* subfeudi loco ab Electoribus Palatinis recognoscunt, & aliis quamplurimis taceam; Quantum est, quod Serenissima hæc Domus inter Electores seculares, post Bohemæ Regem principem locum semper tenuit, & *Archidapiferatu* reliquis præfuit? Quantum est, quod ipsius Imperatoris, non alius quam hi ipsi *Judices* constituti? Quantum est, quod defuncto vel absente Imperatore *administratio Imperii* ad ipsos devolvatur, quæ omnia ipsis ratione hujus *Comitis Palatini* competunt?

§. VIII. Quam longe lateque autem primi *Palatini Comites* jam olim imperaverint, argumento sunt, tum plurimæ Ecclesiarum & Monasteriorum in Trevirensi & Colonienſi diœcesi ab ipsis institutæ foundationes eorumque donationes, tum veteris hujus familiæ propria & patrimonialia bona, quæ partim ipsi adhuc possident, partim aliis Principibus, Comitibus & regulis beneficiario jure concesserunt: nam quicquid fere est inter *Conſtaentes & Andernacum*, Comitatus de *Virnenberg*, de *Wieda*, de *Sayn*, de *Manderscheid* & potissima Ducatus *Juliacensis* pars ab ipsis feudati jure dependet. Quibus alii Principes & Comites, pari fidelitatis jure ipsis obstricti accedunt, cum Serenissimi hi Comites nihil præclarius duxerint, quam tot tantorumque Illustrum clientum & vasallorum subsidiis se fultos & stipatos videre. Horum vero illum catalogum accepi: Ex *Principum* ordine agnati *Palatini* lineæ *Neoburgicæ*, *Bipontinæ*, *Svevicæ* (Princ. Adolf Joann. sed res controversa est,) *Spanheimiæ*, utraque domus *Hassiacæ*, utraque *Badensis*, *Nassovio Sigenensis*. Ex *Comitibus* *Castellani*, *Cronbergii*, *Erpacenses*, *Hanovii*, *Isenburgii*, *Loewensteinii*, *Leiningenses* *Hartenburgici* & *Westerburgici*, *Nassovii Sarapontani*, *Oetingenses*, *Rhingravii* (Controversa lis est, nec dum illi investiti) *Saynenses* & *Wirgensteinii*, *Sinzendorffii*, *Solmenses*, *Wiedani*, *Raungravi*, tum ratione Principatus *Simmerensis* *Schoembergii*, *Falckensteinii*, *Crazii* *Scharffensteinii*. Ex *Baronum & Dominorum* numero *Boemser*, *Waldenburg*, *Limpurg*, *Metternich*, *Sickingen*. Cum *Dahlberg* & *Hoheneck* controversia intercedit, & feuda pro apertis habentur.

§. IX. *Palatinatus* hic nono seculo in potestate fuit familiæ alicujus *Austrasicæ* seu *Mosellanicæ*. Ex hac *Hofmannus* primum constituit *Sigundfridum Electorem Palatinum Rheni, D. Lotharingiæ & Mosellanicæ*. Eundem alii *Erenfridum* nominant (in MSer. Biblioth. Palat.) ipsumque *Conradi Sveviæ & Lotharingiæ Ducis* ex filio *Ottone* nepotem faciunt. Juxta alios ille *Sigundfridus* vel *Sigfridus* filius fuit *Godfridi*, nepos *Ricuini* Comitum *Ardenna*, agnatus *Godfredi & Gothelonis*, tum *Ottonis*, *Fridericorum* duorum & *Theodorici Ducum Lotharingiæ superioris* & Comitum *Barri*, qui in historia celebres fuere. Ipsum *Sigfridum* ab Abbate S. Maximini *Lucenburgicum* castrum accepisse, & inde Comititis titulum gestasse lego. Eo præter *Cunigundam Augustam* *Henrici II.* conjugem, tum *Fridericum*, à quo dein tota *Limburgica & Lucenburgica* familia, & alios fratres, natus est *Henricus*, quem affinis Imperator 1002. *Bavaria Ducatu* donavit: hujus vel filius vel ex fratre nepos fuit *Henricus II. Dux Baviaræ & Comes Palatinus & Dominus in Lacu*, qui anno 1093. Monasterium in Lacu prope *Andernacum* in Trevirensi diœcesi de bonis suis patrimonialibus fundavit. Uxoris ipsius nomen *Adelheidis*. Et quidem hic, ut literæ foundationis docent, ætas fuit. Ei successit (vid. *Leod. & Freher.*) *Sigfridus*, cujus stirps in *Hermann*o, qui 1148. vixit, defecit: Ex ea leguntur *Cuno*, *Fridericus*, *Godfridus* *Palatini*, & emortuales designantur iis anni 1050. 1078. 1126. *Godfrido* filius datur dictus ille lineæ ultimus *Hermannus C. Palat. Rheni*. Hoc etiam tempore vixit alius *Henricus Comes Palatinus Rheni, & Stalæcca* supra *Bacharacum* suam sedem habuit, testibus literis oppignorationis anno 1147. quibus ad implendum peregrinationis suæ propositum Comitibus de *Spanheim* *Henrico*, *Alberto* & *Godfredo* pro certa marcarum summa aliquas villas pignoris loco dedit. Ejusdem mentio fit in literis A. 1156. quibus *Fridericus I.* Marchionatum *Austriæ* in Ducatum convertit, & à *Bavaria* separavit. Huic *Conradum* *Friderici Imp.* fratrem successisse, ejusque uxori *Irmengardi* nomen fuisse varia documenta *Archivi Electoralis Palatini* de annis 1155. 1161. 1163. docent. Ex quibus etiam docetur, jam tum temporis *Conradum* hunc Comitem *Palatinum Rheni* fuisse, & non demum, quod alias creditum A. 1170. ei Comitatum *Palatinum* feudo concessum fuisse. Uxorem ejus alii

Elisabetham vocant filiam Cunonis, qui Franconia Dux ab Irmgardis Henrici C. Palatini filia Principatum istum tenuerit. Filius *Conradi* hujus Sveci *Conradus Palatinus*, qui *Bacharaci* vel imposito castello *Stalecke* habitavit, 1198. fatis concessit, relicta quod alii perhibent sorore vel potius ut in literis est 1189. filia *Agnete* seu *Clementia*, quæ nupsit *Henrico Saxoni* Henrici Leonis Celeberrimi & Potentissimi Germaniæ Principis filio, qui *Palatinum* nactus A. 1196 & 1213. extinctus atque *Schoënaugia* sepultus est. Iste Henricus advocatiam Ecclesiæ & civitatis *Trevirensis*, quam hætenus Comites Palatini ad Rhenum gesserant, Archiepiscopo A. 1198. resignavit. Hujus filia *Agnes* seu *Gertrudis* *Ottoni Wittelsbachio* Bavariæ Duci nupsit. Nec tamen ab ea Palatinatus familiæ illatus est, sed jam A. 1215. *Ludovicus* Ottonis parens de Principatu investitus, qui se *Comitem Palatinum Rheni* scripsit, nec non ab Imperatore eo titulo mactatus est, quod metalla Palatinatus ipsi tanquam *Comiti Palatino* 1219. ab Imperatore in feudum concessa, & A. 1225. *Heidelbergam* cum castro ab Episcopo *Wormatiensi* in feudum ipsi data, unde ibidem sedem fixit, eodemque anno monasterio *Schoënaugien* exemptionem à telonio & Umgeld in *Heidelberg* concessit. Ex eo tempore, qui non unam gentem pervagatus erat, in hac acquievit Palatinatus, & in ea ad ultimum perseverare avert. Porro variis titulis ditiones Palatinæ crevere, quorum symbolis, ad modum quidem aliarum stirpium, ista clypeum suum ornare neglexit. Ex prædictis vero, si quis ab origine *δέρμα* gentilitia arcessere velit, videtur, non rectius arcessi leonem, quam ab *Ardennensibus*, quibus leones gentiles fuisse, *Brabantinorum*, *Lucenburgen*, *Limburgen* Principum, qui primorum Palatinorum agnati fuisse creduntur, exempla satis probant. Certe hæc conjectura, quam *Hæpingii* paulo ante rejecta, probabilior esset, si quis eam tueri vellet.

Leo ab Ardennatibus.

Rhombi Bavarici.

Origo.

§. X. Altera parma rhombis argenteis & caruleis oblique dextrorsum dispositis exaratur (*Lozengé d'argent & d'azur de 21. pièces mises en bande*) alii scutum tessellatum, virgatum alii, nonnulli scaccos Bavaricos; item reticulatos & decussatos rhombos vocitant. Nostri *wecke*. Originem quidam derivant à vetustis Bavaris, qui semper gestarint 24. panes (*wecken*) in memoriam ejus, quod *Psammetychus* Ægyptius (apud Herod. Eut.) cum pueri absque humanæ vocis quam audissent usu nutriti clamarent *becha*, Scythi & Phrygibus *πρωτίαν* originis adscripserit, quia in eorum lingua vox ista panem notet: honori autem participare voluisse *Bojos*. Ita quidem *Wolfgangus Lazius*, sed vix Poëtis digna est fabula. Et si hujus generis conjecturis certandum esset, forte *Hæpingius* audiendus fuerit, qui de Jur. insign. cap. 6. P. 5. §. 2. p. 339. colorum varietates *Jacobo* adscribi posse existimaret ex Genes. 30, 38. 39. Ex *M. Welfero Boicarum* antiq. scriptore diligentissimo L. 2. p. 15. *Freherus* à sagulis virgatis (*ραβδωτά & πλανθία* vocant.) Gallorum derivat, qui Romam cepere, in quibus *Bojorum* Ducem *Chrixum Silius* L. 4. recenset: quadris modice in rhombos compressis. Observat *Welferus* loco cit. quod virgata sagula, quæ sint apud *Virgil.* læve explicavit *Grammaticus* *Interpres Servius*. Addens illa: *Versicoloria* appellavere *Tacitus* 2. *Histor.* & *Sidonius* L. 4. ep. 20. *Barbarus* inferioris ævi scriptor (*Sangallensis* de vita *Caroli M.* sub finem L. 1.) Gallos illis ad *Caroli* ætatem usque usos esse ostendit. Ex *Diodoro* L. 8. c. 9. paret, fuisse in tessellatam prope speciem interstincta & coloribus variegata, ut si quem retium plagas & maculas pictis tabellis explere & solidare delectet, funiculi decussati virgarum vicem sint, sic suturarum vice in segmentatis vestimentis istis, quas si aurata lineæ ad ornatum clauderent, omne enim Gallicum nomen auro apprime delectabatur, vestes auro virgata dictæ, quod de *Chrixo Silius* scripsit. Confer *Hæping.* de Jur. insign. c. 6. P. 5. n. 680. At de illo genere laterculorum, quod in rhombos areolas comprimit, merito dubitat *Phil. Cluver.* *Germ. antiq.* c. 16. pag. 138. eò quod non videatur hoc ferre textura, nisi sagum ex segmentis confutum fuerit: quod etiam *Welferus* innuit. De numero tessellarum idem *Welferus* p. 16. Rhombos plerique ter septenos observare, alii aliter constituere. In causas ejus numeri, uti colorum itidem naturam & præstantiam, atque inde significatum subtilius inquirere, vereor frustra fieri, etiamsi antiqua est numerorum superstitio, & benigna otiosis hac omnis ad differendum materia. Certe non adeo accurate ille numerus observatur, ut non aliquando novendecim, tredecim, plures paucioresve pingantur.

Numerus.

§. XI. Rhom-

§. XI. Rhombis his *Bavariam* Austria, Salisburgensi Archiepiscopatu, Tirolensi *Bavariae* Comitatu, Svevia, Franconia, Bohemia inclusam notari, dubio vacat: & quidem *Welfe*. ^{Ducatus in pluribus familiis.} *rus* l. c. vetustissimam Boicorum insignium partem hanc agnoscit: atque memorat, militem *Thoracomachum* in prisco de *rebus bellicis* libro (qui *notitia utriusque Imperii* subiectus) hujus generis virgato sagulo ornatum visi. Et quidem *Bavaria*, vel si antiquum præplaceat nomen *Bojaria* (à *Bojis* & *Avaribus* composita voce.) *Vindelici* & *Norici* antiqui partem non exiguam complectitur: veteribus tamen quam nunc amplior fuit. Veteres Principes & Reges, qui domi vel foris celebres fuere, apud *Welferum* & *Joannem Aventinum* videre est. Nobis non vacat, illos prolixius recensere. Sufficiat dixisse, quod regnum *Bojariorum Thassilone*, quod contra se conspirasset, in monasterium detruso terminaverit, & sibi subjecerit *Carolus M.* In hujus posteris *Bojaria* permansit ad *Ludovicum* usque *Arnolfi* Imp. filium. Inde Ducatum gessit *Arnolfus* cognomento *malus*, *Luitpoldi* seu *Leopoldi* filius, quem tamen alii *Ludovici Augusti* fratrem faciunt, & cujus in historia *Conradi I.* & *Henrici I.* quibus cum non semel ei res & bella, satis frequens mentio. *Arnolfum* excepit *Otonis* Imper. gratia frater *Bertholdus*, qui 948. sine liberis decessit. Inde quod *Arnolfi* filii inconsulto se *Bojariam* usurparent, illis rejectis eam concessit fratri *Henrico Otto M. Augustus*; iste filio reliquit, hic iterum suo, quibus cum patre & avo idem nomen. Tertius ad Imperiale solium evectus, & demum *Sanctorum* albo adscriptus est *Henricus II.* Hujus beneficio affinis *Henricus ex Mosellanicis* (de quo §. 9.) Ducatum nactus est, & post hunc *Henricus* *Conradi II. Augusti* filius, dein ipse Imperator; Hic *Henrici* decessoris filio *Henrico* Principatum reliquit, & dein eundem concessit ipsius genero *Conrado* s. *Canon D. Wormatia & Charintia*, sed dein ob res non optime ab hoc administratas, eo excluso, filio suo *Henrico*, qui inter Imperatores dein quarti agnomen gessit. Hic matri *Agneti*, dein *Otoni Saxoni* provinciam regendam dedit, atque demum cum iste Imperatori se opponere non semel ausus esset, *Welfo* *Estensis* Marchionis filio. In hujus familia *Bojaria* diutius mansit, & idem primus ad posteros eam transmittendi facultatem obtinuisse videtur; unde successere filii *Welfus* & *Henricus* cognomento *niger*, huic iterum filius *Henricus superbus*, *Conradi III.* hostis, ac tandem ab eo ejectus *Bavaria*. Dignitatem huic ablatam suscepit *Leopoldus* *Austriæ* Marchio, & ad filium *Henricum* transtulit: uterque tamen armis *Welfi III.* & *Henrici*, qui *Leo* agnominatus est, ob eam exerciti: Donec tandem *Fridericus Barbarossa* litem ita dirimeret, 1156. ut alteri *Orientelem* partem, quæ *Austriæ* nomen gerit, concederet, alteri *Henrico Leoni Occidentalem*, quæ *Bojaria* appellari perrexit, traderet. Sed idem hic *Leo* sæpe Imperatori rebellis, tandem ditionibus exutus est omnibus. Inter has *Bojariam* seu *Bavariam* (quod jam §. 1. dixi.) 1180. idem Imperator contulit *Otoni Wittelsbachio* ex *Scheirensibus*, tanquam legitimo & proximo veterum Ducum heredi. *Otonis* filius fuit *Ludovicus*, qui plures dynastias avitis possessionibus adiecit, & quod §. 9. vidimus *Palatinatus Rheni* & Principatum primus ab Imperatore *Friderico II.* nactus est, pater *Otonis*, cui etiam filia *Henrici* *Palatini* nupsit; Ex his omnes qui deinceps fuere *Palatini* & *Bavariæ* Duces orti sunt.

§. XII. Tertia parmula, quæ imo loco inter duas interjacet, absque figura tantum rubet. Hoc veteris in ista domo moris fuit, antequam 1544. *Fridericus II. Carolus V.* autore ei pomum imperiale aureum infereret; Conf. *Dan. Pare. histor. Palat. p. 271.* ^{Scutulum vacuum.} Insigne hoc fuit dignitatis, qua *Archidapifer Imperii* Elector audiebat, eo vero Electo. ^{Pomum Imperiale.} ratu ad domum *Bavaticam* translato, & alio sub *Archithesaurarii* titulo pace *Osnabrugensi* erecto, priscum illud scutulum vacuum resumere, quam nova figura uti præplacuit. Vidi equidem aliquando coronam, qua Imperator coronari solet, parmulae inscriptam, ea forma, qua *Illustrissimi Comites Sinzendorffii*, thesaurarii sub *Palatino* hereditarii, nunc utuntur, vid. *Wapenb. P. 5. pag. 3.* verum ipsius *Serenissimi* Electoris usus in moneta & sigillo illud, aliud videlicet quod jam occupavi dicere, me docuit, videlicet coronam nunquam ascitam esse. Hisce scutis *Serenissimus*, qui nunc est, ^{Ordo periscelidis.} Octovir periscelidem circumdat *Ordinis Anglicani* (de quo *P. 1. c. 7.*) insigne, cum inscriptione solita: *Hony soit qui mal y pense.*

§. XIII. Scutis his unica imponitur galea, eique adversa fronte insidens leo scutarius. vid. *Wapenb. P. 3. pag. 4.* Quæ circumfluunt galeam & scutula contegunt ^{Galea Apex.} lacinia,

Telamones.

Tituli.

Scutum
lineæ Sim-
merensis.Spanheimius
Comitatus.Jus Palati-
num in C.
Spanheimio.Ex dona-
tione.Ex heredi-
tate Vel-
dentina.

lacinia, rubeo & atro colore tinguntur. Præter morem artis hoc fit, quod sine metallo sint *phalera*: sed rationem nullo autore adhuc didici. Telamones addi solent duo leones, vel si ab adverso situ *leopardos* dicere necesse sit.

§. XIV. Respondet his insignibus titulus sollemnis, qui ille est: Comes Palatinus Rheni (*Pfalzgraf bey Rhein*) S. Romani Imperii Elector & Archithesaurarius, Dux Bavarie.

§. XV. *Simmerensem* lineam proximam esse dixi Electorali, utpote ex Friderici V. fratre Ludovico Philippo ortam, nunc vero extinctam. Imo ipsa Electoralis moderna linea ea est, quæ *Simmerana* olim dicebatur. Ejus autor *Fridericus* anno 1448. & 1455. quadripartito usus est scuto, ut primum & extremum quadrantem *leo Palatinus*, reliquos duos *rhombi Bavarici* implerent, toti nova imposita parvula cum tessellis *Spanheimiis*. Galeæ etiam imposuit leonem cum pavoninis pennis inter duo cornua absque *rhombis Bavaricis* adversa fronte residentem; quandoque vero pavoninae pennæ, quæ ex *Spanheimio* apice adscitæ videntur, omissæ sunt. Ex posteris *Richardus* iterum quadripartito usus est clypeo sed sine tessellis *Spanheimiis*, qui etiam loco integri leonis capite tantum leonis sine corona pro apice usus est. Reliqui *Simmerenses* & nuper adhuc *Serenissimus Ludovicus Henricus* tria scuta ad modum Electoralis scuti colligata exhibuerunt. Quorum primum *Palatinum leonem*, alterum *Bavaricos rhombos*, tertium seu medium, ima tamen sede locatum, tessellas referebat, ex auro & cyano. Symbolum hoc est *Spanheimii* comitatus, & quidem anterioris. Porro de *Spanheimiis* Comitibus aliqua diximus L. 2. c. 4. in historia insignium *Badensium*.

§. XVI. Quod jus Palatinum in Comitatum *Spanheimium* attinet, illud partim ex donatione est, partim ex hereditate. *Rupertus* *Ruperti* præjunioris postea Regis Romanorum filius anno 1392. in uxorem duxit *Simonis & Mariæ* Comitum *Spanheimii & Viandæ* unicam filiam *Elisabetham*, hac conditione, ut *Simone & Maria* parentibus defunctis, *Rupertus* cum conjuge in Comitatu *Spanheimii & Viandæ* eorumque appertinentiis succederet. Sed cum hic *Rupertus* circa annum 1397. nulla relicta prole è vivis excessisset, res effectui caruit. Relicta vero vidua *Elisabetha*, consentiente patre *Simone*, propter favorem & officia ipsi à *Ruperto* Romanorum Rege præstita, quintam partem anterioris Comitatus *Spanheimii*, in qua *Crucenacum* civitas sita, eidem anno 1405. donavit. Hanc donationem postea defuncto patre *Simone*, *Ludovico* prædicti *Ruperti* filio anno 1416. de novo confirmavit, eique possessionem hujus quintæ partis tradidit, atque hac ratione hæc quinta pars lineæ Electorali obvenit. Quamvis erga alibi proditum inveniatur, quod *Elisabetha Palatina* *Simonis* junioris C. *Spanheimii*, qui 1414. decessit, vidua, quam mariti fr. *Joannes*, ab isto prius expulsus, omnino ditionibus ejicere tentabat, *Ludovicum* Palatinum invocaverit tutorem, atque ei partem Comitatus *Spanheimii* deinceps condonaverit. Ex superioribus tamen apparet, hanc *Elisabetham* non fuisse viduam sed filiam *Simonis* Com. *Spanheimii*. Tum quintam hanc partem non legati, quod nonnulli produnt, sed donationis inter vivos titulo domui Electorali obtigisse. Erroneam etiam esse illorum opinionem, qui timore expulsionis hanc donationem factam asserunt, cum literæ ultimæ donationis clarè testentur, hanc donationem fuisse factam cum consensu & beneplacito Comitum *Johannis* tanquam proximi agnati, hac donationis causa adjuncta, quo nimirum ipsa *Elisabetha* & dictus Comes *Johannes* reliquis suis ditionibus, sub tutela & præsidio Palatinorum, eo securius gaudere possent. Quod vero attinet reliquas duas quintas Comitatus, dictâ *Elisabethâ* anno 1416. defunctâ, prædictus Comes *Johannes* totum Comitatum *Spanheimii*, excepta quinta Electorali parte, solus possedit. Hic anno 1415. condito testamento *Bernhardum Marchionem Badensem & Fridericum Comitem Veldentia* tanquam proximos cognatos, nam amita ejus *Mechtildis* *Rudolpho* Marchioni, *Loretta* *Henrico* C. *Veldentia* nuptæ fuerant, heredes dicti Comitatus pro æqualibus partibus instituit, qui etiam *Johanne* anno 1437. defuncto, dictum Comitatum occuparunt. Hujus *Friderici ultimi Veldentii* Comitum unicam filiam *Annam* cum *Stephanus Comes Palat. Rheni*, *Ruperti* Rom. Regis filius secundo genitus in matrimonio haberet, defuncto dicto *Friderico*, tum Comitatus *Veldentia* tum etiam quicquid *Fridericus* in Comitatu *Spanheimii* possederat, ad ipsum *Stephanum*

Stephanum uxorio jure devoluta sunt, qui anno 1444. condito testamento *Fridericum* filium primogenitum heredem in partibus *Comitatus Spanheimii* & terris *Simmerensibus* scripsit, jussitque ut ipse & heredes gauderent titulo & insignibus *Comitatus Spanheimii*, *Ludovicus* vero secundogenitus *Comitatus Veldentiae* cum terris *Bipontinis* possideret, & ea insignia atque titulum possideret. Ex eoque tempore linea *Simmerensis*, cujus hic *Fridericus* autor fuit, his terris cum *Badensibus* pari jure gavisa est. Donec superiori seculo Electoratu ad hanc lineam devoluto vigore pactorum A. 1560. ulterior *Comitatus Spanheimii* pars Duci *Wolfgango* ex linea *Bipontina* obvenit. Cujus posterii *Spanheimii* & *Veldentii* titulis conjunctim usi sunt.

§. XVII. Insignibus imponitur galea, leonem *Palatinum* inter duo cornua rhombis *Bavaricis* picta adversa fronte confidentem sustinens. Observavi superiori seculo alterum cornuum rhombis *Spanheimiis* aureis atque caruleis pictum, coronæ vero leonis pavoninas pennas, quod supra etiam à *Friderico* factum vidimus, ex *Spanheimio* apice impositas fuisse. Titulus est: *Comes Pal. Rheni, Dux Bavarie & Com. Spanheimii, &c.*

§. XVII. *Neoburgica* lineæ succedit scutum, quod *Sulzbacensibus* commune esse jam monui. Id hodie (nam *Wolfgangus*, cui liberalitate *Otonis Henrici* Electoris *Ducatus Neoburgicus* obtigit, quadripartito usus est scuto ex symbolis *Palatinis* & *Bavaricis*, media parmula imposita *Veldentiana*: quod imitatus est filius *Philippus Ludovicus*: sed & olim *Philippus* & *Otto Henricus* nondum Elector hac erant, excepta parmula *Veldentina* qua non utebantur,) ter ad perpendicularum, transversim vero semel secatur. (coupé d'un, party de trois) Imposita toti parmula media singulari. Area prima *Bavaricum* symbolum exhibet, & quidem ex *Palatinis* lineis omnibus non nisi hæc aliquid possidet, quod *Bavarie* esset. Ista vero *Neoburgica* ditio ex *Bavarica* hereditate ita accessit: Cum *Georgius* dives ex *Landshutana* linea *Dux Bavarie*, generum ex unica filia *Elisabetha Rupertum* *Philippi* Electoris *Palatini* filium, omnium ditionum heredem testamento scripserat, nec agnati ex *Monachien*si linea se excludi paterentur, bellum ortum erat gravissimum, & *Palatina* domui satis damnosum. Demum res composita, Imperator, a quo *Palatini* hac ex causa proscripti, reconciliatus, *Ruperti* autem liberis aliqua avitæ hereditatis nomine assignata, quæ in *Neoburgici* hujus rami potestate sunt. Ea dein *Otto Henricus* *Ruperti* filius Elector testamento ad *Wolfgangum* agnatum transtulit, cujus filius *Philippus Ludovicus* in eadem successit.

§. XIX. Altera area aurea leonem nigrum refert, lingua rubea, dentibus & falculis argenteis. Hæc *Juliacensem* Ducatum inter *Leodienses*, *Limburgios*, *Trevirenses*, *Colonienses* & *Clivos* medium denotat. Qua ratione cum *Bergensi Principatu* demum & *Clivensi* junctus sit, in *Brandeb. & Juliacens.* insign. diximus, L. 1. c. 13. & L. 2. c. 46. neque hic repetere integrum est. Proxima coccinea scutulo argenteo in corde impressa carbunculo radiato aureo, nodato, liliato & smaragdo in medio instructo in totam aream protenso, ut *Chiffenii* insign. E. A. V. num. 41. verbis loquar, fulget. Acht Liliën Stäbe. Ista designatur *Clivia*, *Geldria*, *Juliacensibus*, *Montanis*, *Coloniensibus* & *Westphalia* cincta. Sed de hac etiam, quod satis esse visum, locis citatis dictum est. Sequitur pro Ducatu *Bergensi* seu *Montano*, *Clivis* atque *Coloniensi* & *Monasterien*si diæcesibus circumdato, laterculus quartus argenteus exornatus leone rubeo, cujus corona & falcula auro tinguntur, lingua carulea protenditur, cauda autem bifida in decussim trajicitur. Sed de *Bergensi* historia non minus allegatis capitibus legere est, quæ huc alias spectarent.

§. XX. Tres istos laterculos, quo jure in sua transtulerint insignia *Palatini*, imprimis vero qui *Neoburgica* domus tituli sint, nunc dispiciendum. Ante omnia ergo sciendum est, *Wilhelmo* Ducatum *Juliaci*, *Clivie* atque *Montium* (quorum hic illeque à matre, iste paternæ successionis erat) domino & *Maria Austriacæ* natos esse, *Carolus Fridericus*, *Johannem Wilhelmum*, *Mariam Eleonoram*, *Annam*, *Magdalenam* & *Sibyllam*. Primus vivo adhuc patre morte sua spem suorum destituit; alter in fata concessit 1609. masculorum gentis ultimus. Ex filiabus primogenita *Alberto Friderico Marchioni Brandenburgico Duci Borussia* nupsit, *Anna* mater, à qua *Serenissima* domus *Brandenburgica* jus suum arcessit. Tertia *Johanni Comiti Palatino* elocata est, & *Bipontina* familiæ prætensionem attulit. Quarta ex *Carolo M. Burgovia* non

habuit liberos, sed prætensionem dein *Neoburgicis* cessisse dicitur. A secunda vero *Anna Philippi Ludovici Com. Palatini*, *Neoburgicorum* Principis, uxore jus suum posterius deducunt. Quod illis titulis nititur: 1. *Privilegio*, quod ob Mariam neptem 1546. Carolus V. Augustus Wilhelmo Duci concessit, ut deficientibus masculis filiarum eorum, & ex una vel pluribus nati heredes ad successionem vocarentur. Aliqua verba diplomatis huc transferre è re esse videtur: So kein männlicher Leibes-Erbe von sein H. Wilhelms Leib erböhren mehr vorhanden ---- Auff seine H. Wilhelms eheliche Tochter ---- von einer oder mehr eheliche gebohrne Leibes-Erben ---- auff derselbigen männliche Leibes-Erben. Casum hunc morte Johannis Wilhelmi extitisse, itaque ad successionem vocatam Annam, atque ejus filium *Wolfgangum Wilhelmmum*: Exclufa *Anna* Brandeburgica Mariæ Eleonoræ, filia cum in secundo gradu masculinitatis in diplomate Imperiali diserta addatur mentio. 2. *Primogenitura seu majoratu*, & quod Imperialia feuda soleant tantum primogenito obtinere: quo jure *Magdalena & Sibylla* excludantur. 3. *Conditione ditionum*, quæ ita 1496. unitæ, unione 1559. ab Imp. confirmata, ut in perpetuum sint indissolubiles, & tantum seniori proximo obtinere possint: quod iterum excludendis minoribus sororibus urgetur, quas quidem Carolus V. instituerit omnes, sed servato gradus & ætatis discrimine. 4. *Pactis dotalitiis & renunciatione sororum*. His titulis nixus *Wolfgangus V. Wilhelmus* Palatinus 1609. Johanne Wilhelmo avunculo extincto ilico in Comitatu Marcano & alibi possessionem arripuit. Alibi præverterunt Brandenburgici. Quæ secuta sint, alleg. c. 13. §. II. enumeravimus. Hodie in *Neoburgicorum* potestate sunt *Juliensis & Montanus Ducatus*, pactis cum Brandenburgica domo initis.

Veldentianus Comitatus.

§. XXI. Quinta area, quæ secundi ordinis prima est, *argentea leonem caruleum lingua & falculis aureis* (alii minio tingunt) continet. Aliqui coronam etiam addunt: In *Wapenb. P. 2. pag. 17.* pingitur obverso vultu, tanquam leopardus, ubi etiam apex visitur, si quis hujus aræ ergo gestetur, nempe *caput Molossi aureum cum millo rubeo*. Notatur symbolo hoc Comitatus *Veldentianus*, à castro Veldenz Mosella adfuso denominatus. De antiquis Comitibus Veldentianis parum mihi constat. Palatinis autem ille oblatus est, cum *Anna Friderici ultimi Comitis* filia, quæ ab avia *Loreta Spanheimensi* ad illas ditiones etiam jus attulit, *Stephano Com. Palatino* modernorum Palatinorum communi patri nupsisset. Vid. paulo ante §. 16.

C. Marcanus & Ravensperg.

§. XXII. *Marcanum* Comitatum notat, quæ succedit, area aurea inducta fasciæ transversa, triplici ductu tessellata argento & minio: & altera iterum *argentea tribus rubeis cantheriis* insignis, *Ravenspergium*. De his etiam, quæ scire conducat, ex L. I. c. 13. & L. 2. c. 46. lector repetet, ne actum hic agam. Quo jure vero Palatini suis symbolis hæc addant, modo audivimus: *Marca* enim ad Cliviam, *Ravensperga* ad *Juliensem* successionem spectat, quæ dein conjunctæ fuerunt. Hodie uterque Comitatus in potestate *Brandeburgicorum* est. Porro cum *Gilb. Varen. R. d'arm. P. 3. pag. 371.* *Adolpho Comiti Montium* adscribit tres hos cantherios, hunc ratione *Ravenspergiæ* eos gestasse oportet; non quod unquam illud *δ᾿ῆγμα* fuisset *Montanorum*.

C. Mærs.

§. XXIII. Extremus laterculus est aureus fasciam nigram referens. Hic Comitatus *Meurs* seu *Mærsium* notat, in confiniis *Clivensium & Colonienfium* situm, cuius præcipuum castrum & munitio illud nomen gestat. Qua ratione ad *Mærseenses* Comites successio etiam *Sarwerdana* translata sit, proximo cap. n. 6. 7. in historia insignium *Nassovicorum* diximus. Inprimis vero huc spectat, quod *Æmilia Walpurgis Mærsia ultima Comitissa*, extincta 1600. heredem quidem scripserit *Mauritium C. Nassovicum*; sed Dux *Juliaco-Clivius* ad se tanquam Dominum recidisse feudum contenderit. Allegabatur (conf. *Vern. Teschenmach. annal. Jul. Cliv. P. 2. p. 344. & seqq.*) quod A. 1287. *Theodoricus* pater & 1294. *Theodoricus* filius *Theodorico C. Clivensi* de Comitatu juramentum fidelitatis præstiterit. Quod *Ludovicus Imp. 1317. & 1351.* *Joannes C. Clivensis* confirmarint, & hic de novo *Theodoricum 1375.* de Comitatu investiverit. Allegatur porro investitura *Friderici C. Mærsensis 1375.* ab *Adolfo C. Clivensi*. Inde *Mærseenses* vicissim allegabant A. 1402. *litteras feudi absolutorias* à *Joanne Comite 1361.* datas, sed aliquamdiu occultatas. Has *Adolfus D. Cliviæ* falsas & supposititias arguit. Inde controversia ad *Archiepiscopum Colonensem* devoluta est A. 1411. sed aliquoties

Mauritius Nassov. heres institutus.

Jus Cliviorum.

aliquoties suspensa: demum *Wilhelmus Novariensis* seu *Neuenarius* ob conjugem certis pactis à Johanne & Wilhelmo Ducibus Clivia obtinuit investituram A. 1542. 1553. Hermannofilio 1578. extincto, Clivia denuo sibi apertum esse feudum contendit. Ast de novo *Walpurgim* & maritum ejus *Adolfum* A. 1584. *Wilhelmus* feudo donavit, ea conditione, ut post ejus mortem ad Cliviam reverteretur. Cum *Alexander Farnesius* Parmensis, quod *Adolfus* Ordinibus militaret, A. 1586. *Marsam* expugnasset, tacentibus Cliviis, consensu Ordinum iste de ea pactus est. Restituit dein *Walpurgim Mauritiu* A. 1597. quam & Admiralis Castiliæ, Gubernator Belgii, confirmavit. Mortua *Walpurgi Clivenses* oppidum & ditionem integro anno occupârunt: sed prævaluit qui armis hereditatem crevit *Mauritius*, & 1601. eos eiecit. Areolam vero hanc Nassovii Saræpontani in scuto retinent, sed sine præensione, quod sciam, in Comitatum.

§. XXIV. Toti imponitur scutulum *Palatinum* leone inigne: de quo nunc nihil peculiare monendum est. Scuto vero huic responder titulus: *Comes Palatinus Rheni, Bavaria, Juliaci, Clivia & Montium Dux, Comes Veldentii, Spanheimii, Marce, Ravenspergæ & Marsia, Dominus Ravensteina, &c.* Pfaltzgraf bey Rhein / in Bâhern / zu Gûlich / Cleve und Berg Herzog / Graf zu Veldent / Spanheim / der Marck / Ravensperg und Mörk / Herr zu Ravenstein.

§. XXV. Scuto incumbunt cassides quinque: quarum media est *Palatina*, coronata cum leone coronato aureo, confidente inter cornua tessellata Bavarica. Phaleræ sunt rubræ & nigræ. Quæ huic ad dextram adstat, ex auro gryphum exorientem sine pedibus, vel aquilam expansis alis, aut ex aliorum sententia molossi alati cum millo rubeo refert, notando Ducatui *Juliacensi*. Vid. L. I. c. 13. Lacinia aurea & nigræ. Huic proxima atque ita prima galea est *Bavarica*, coronata, supra quam inter alas sed complicatas, rhombis Bavaricis insignes, confidet leo Palatinus coronatus; circumvolitant lacinia argentea & cyanea. Ex sinistra *Palatina* cassidi adstat alia pro *Clivia* Ducatu & Marcano Comitatu, sustinens caput bubalum rubens, circulo argenteo trajecto per nares, cornibus argenteis vel aureis, corona aurea, cujus circulus ex argento & minio tessellatus conspicitur, redimitum. Fasciæ circumvolantes tinguntur auro & cocco. Extrema ad lævam coronata pavonina cauda insignis est, & ex ea phaleræ argento & cocco infectæ dependent, designando Principatui *Montano*. *Telamones* si qui adponuntur sunt duo leones, qui nonnunquam, ut in *Sibmach. Warpenb. P. 1. p. 4.* repræsentantur prospectantes per cassides.

§. XXVI. *Bipontina* linea non una dispositione usa est. Autor ejus *Stephanus* 1417. leone coronato, cujus lateri scutum *Bavaricos* rhombos referens impressum erat, pro insigni usus est. Sequentibus annis quadripartitum scutum, symbola *Palatina* & *Bavarica* bis repetens, cum parmula *Veldentina* in medio illorum, assumsit: qui mos etiam à filio ipsius *Ludovico nigro* fuit observatus. Hujus filius *Alexander* nonnunquam simili usus est dispositione; alia vero tria scuta colligavit, quorum dextrum leonem *Palatinum*, sinistrum *Bavaricos* rhombos, medium in ima sede *Veldentium* leonem continuit. Scutis imposita est galea eique adversa fronte insidens leo coronatus inter cornua tessellata. Addita dein altera galea cum leone inter alas tessellatas. *Joannes primus* sæpius usus est quadripartito scuto cum parmula *Veldentiana*, aliquando etiam sine illa.

§. XXVII. Ab anno 1609. alia dispositione *Bipontini* utuntur, ut quatuor perpendiculares & una transversa linea scutum secent in decem areolas, seu bipertitum dicere malis, ut dein prior pars iterum quadripartita, symbola *Palatina* & *Bavarica* bis reperat, imposita ejus medio parmula *Veldentiana*. Posterior pars sex areolis constat, quarum superiores sunt *Juliacensis, Clivensis, Montana*, inferiores *Marcana, Ravenspergia & Marsensis*. Ad eundem modum *Svecica* linea sua symbola disponit. Rex tamen scutum gentilitium, quod regio clypeo sede media imponit, non nisi quadrifariam fecit, & *Bavarico, Juliacensi, Clivio & Montano* delypaci, quibus medius insidet *Palatinus* leo, replet: quod L. 2. c. 95. num. 12. vidimus. Qui *Landsbergæ* habitaverat Serenissimus Princeps *Fridericus Ludovicus* non nihil dispositionem aliquando mutaverat: Cum enim in anteriori parte *Palatina* & *Bavarica*, nec non in posterioris partis capite *Juliacensis, Clivia & Montana* hieroglyphica retinisset, in hujus

pede nonnisi duas areolas *Marcanam* & *Ravenspergiam* (expuncta *Mærsia*) retulit. *Veldentianam* autem parvulam medio scuto inseruit. Ex eo tamen vidi eandem cum priori Bipontina dispositionem, nisi quod nonnunquam *Veldentinum* scutulum medio loco reponitur. Galeæ etiam eadem, quæ num. 25. enumerata sunt, scutum premunt. Titulum quod concernit, eodem plane Bipontini priores usi sunt, quem n. 24. Neoburgicis adscripsimus: *Landsbergii* autem & *Svecica* linea *Mærsio* titulo, quantum observavi, abstinuere.

Jus Bipontinorum in Juliaco Clivenfi successione.

§. XXVIII. Unum adhuc de *Bipontinis* monendum, quo videlicet jure *Juliaco-Clivenfi* *de ymala* scutis suis præferant. Id ergo omne nititur privilegio, quod à *Carolo V.* diximus concessum *Wilhelmo D. Juliaci* & uxori ejus *Mariæ* nepri suæ. Cum enim horum filia tertia *Magdalena* nupserit *Joanni Comiti Palatino*, *Bipontinorum* satori, jus sibi morte *Johannis Wilhelmi* partum contendunt, in tertiam feudorum partem, quia tres omnino sorores superstites *Carolinum* privilegium ad successionem vocaverit, atque ita cum *Magdalena*, *Anna* & *Sibylla* reliquas duas partes sibi vindicare debuerint; nunc vero dimidium sibi deberi ajunt, postquam *Sibylla Burgovica* morte portio hujus reliquis sororibus accreverit. Hoc jus uti validum agnoscat, probant Imperatori & facultatem fuisse privilegii hujus concedendi, & voluntatem; ob quam non respiciendum sit, quid olim circa successionem observari consueverit, sed quid ipse in posterum indulserit, tum etiam legitimo modo illud ad instantiam patris *Wilhelmi* concessum esse. Ob hoc 1590. *Eslingæ* inter *Philippum Ludovicum Neoburgicum* & *Johannem Bipontinum* Palatinos fratres duarum sororum maritos transactum, ut quicquid eveniret, uxorum suarum jura conjunctim persequerentur. Unde A. 1609. in *Tremonienti* inter *Brandenburgicos* & *Neoburgicos* transactione, *Bipontinæ* & *Burgoviæ* jura sua integra servata sunt. Cum *Bipontina*, clausulâ (quis ex illis duobus successor esset) sibi præjudicium fieri conquereretur, eidem 1610. *Hale Suevorum* satisfactum est, eâ testificatione, quod nec in petitorio nec possessorio juri ejus quicquam detractum intelligatur. In illis, quæ deinceps acta sunt, *Bipontini* partem pene nullam fecere, qui bellis misceri volebant: sed quamvis etiam tardius jus suum docuerint, id fraudi sibi esse non debere, monstrarunt.

Scutum lineæ Spanheimiæ.

§. XXIX. Sequitur linea *Spanheimia* seu *Bircosfeldia* à castro, quod habitationi pridem inservierat, quæ cepit in *Carolo*, & nunc in *Serenissimis* fratribus *Christiano* & *Johanne Carolo* Palatinis consistit. In hac linea *Carolus* ejus autor tribus usus est scutulis, quorum primum leonem *Palatinum*, alterum rhombos *Bavaricos*, medium quod imum erat *Veldentinum* leonem referebat, omnis *Spanheimis* tessellis. Inde filio *Georgio Wilhelmo*, & nepoti *Carolo Ottoni* usui fuit scutum quadripartitum, ejus primam & quartam aream leo *Palatinus* replet, secundam rhombi *Bavarici*; in tertia tessellæ *Spanheimicæ* gestantur ex argento & minio. Toti imponitur parvula *Veldentinum* leonem referens. In his *Spanheimicæ* imprimis merentur tessellæ notari, quæ designant ulteriorem Comitatum *Spanheimium*, quem cum domo *Badensi* communi jure linea hæc regit. Unde nunc Palatini *Spanheimii* vocitari amant. *Walsp. Spanheim.* De jure in Comitatum hunc §. 16. egimus. De *Badensium* titulo L. 2. c. 4. n. 5. Galeæ itidem duæ sunt, utraque coronata, & quidem *Palatina* altera, altera *Bavarica*: quas n. 25. consideravimus.

Ducis Christiani II.

§. XXX. Patrueli *Carolo Ottoni* extincto *Serenissimus Dux Christianus II.* *Christiani I.* filius successit, qui aliquot areolis insignia sua auxit, unde scuto utitur bipartito: dextrum latus quadripartitum est, & ejus primus & quartus laterculus leone *Palatino* superbit, secundus & tertius *Bavaricis rhombis* exaratur. Sinistrum latus iterum in quadras secatur, quarum prima *Veldentinum* leonem refert, secunda tessellæ *Spanheimicæ*, tertia argentea tria scutula coccinea, quarta ejusdem metalli tria capita *aquilina* seu *corvina* nigra avulsa, auro coronata, refert.

Rappolsteini. Hohenack.

§. XXXI. Ex his scutula *Rappolsteinia*, capita *corvina* vel *aquilina* *Hohenacciam* dynastis notant. De his quod satis est peculiari actum est capite L. 2. c. 72. *Verustissimorum* Comitum familiam clausit 1673. Illustrissimus Comes *Joannes Jacobus*, relictis Illustrissimis filiabus *Catharina Agatha* & *Anna Dorothea*, quarum illa felici connubio *Sereniss. Palatino* juncta est. Unde eodem anno *Christianissimus Rex Franciæ*, cum *Brisacum* tenderet, & *Rupisvillæ* hospitio usus esset, defuncti genero, regie familie non uno

uno nexu alias quoque juncto Principi, & de se optime merito, ditiones sociari omnes, ^{Regium} quæ in Alsatia & Vogaso sitæ sunt, & partim in Lotharingiam protendantur, novo feu- ^{feudum.} do contrulit, & in ejus verba subditorum fidem homagio obstringi iussit. Quibus ac-
cessit Dominium *Berckheim* Rupisvillano territorio contiguum, quod olim sub Austria- ^{Berckheim} ca ditione, postmodum beneficio regio Duci *Montausferio* (qui hanc titulis suis ascri-
psit) donatum, sed ab eo nuper Palatino nostro venditum est.

§. XXXII. Galeæ sex clypeum premunt: quarum mediæ duæ coronatæ, *Palatino* & *Bavarica*, ^{Galeæ.} sustinent confidentes singulos leones Palatinos, inter duo cornua, & duas alas, Bavaricis rhombis picta: has stipant hinc apex *Veldentinus*, caput molossi aureum cum lingua & millo rubeis, isthinc *Spanheimius*, videlicet supra pileum ru-
beum argento reductum, cauda pavonina inferius ligata. Prima ad dextram galea est *Rappolsteinia*, extrema ad sinistram *Hobenaccia*, utraque descripta L. 2. cap. 72. num. 13. 14.

§. XXXIII. Titulus respondet: *Comes Palatinus Rheni, Dux Bavaria, Comes Veldentii, Spanheimii, Rappolsteinii & Hobenaccii, &c.* ^{Tituli.} Cujus ratio ex superioribus evi-
dens est.

§. XXXIV. Frater ejus Serenissimus Dux *Joannes Carolus* quadripertito clypeo ^{Ducis Jo-} utitur ex *Palatino* & *Bavarico* symbolo, media incubante parmula *Veldentina*. ^{annis Ca-} Galeæ ^{roli.} autem imponuntur duæ, *Palatina* atque *Bavarica*. Titulus est: *Comes Palatinus Rheni, Dux Bavaria, Comes Veldentii & Spanheimii, &c.*

§. XXXV. Ad hanc lineam spectat Serenissima *Anna Sophia Abbatisa Quedlin-* ^{Abbatissæ} *burgia*. Huic clypeus placuit una perpendiculari & duabus transversis in sex areolas ^{Quedlin-} distinctus: prima & quarta est *Palatino* leone insignis: secunda & tertia rhombis ^{burgiæ.} *Bavaricis*. Quintam ornat leo *Veldentinus*, extremam implent *Spanheimica* tessella. Hisce laterculis incumbit media parmula *rubea*, continens duos cultros incisori-
os (*Credentz & Messer*) decussatim locatos, laminis argenteis, auratis capulis. Ita designatur *Abbatia Quedlinburgia*. Eam in Saxonia fundavit honori sancti Ser-
vatii *Henricus auceps*, & filiam *Mathildem* primam *Abbatissam* constituit. Principi-
pali autem dignitate fulget, & in Comitibus jure sessionis atque suffragii fruitur. Ab
anno 1539. Evangelica religio introducta est. Civitas *Quedlinburg* ad Bode fluv. sita,
olim potens, & inter Hanseaticas numerata, A. 1477. libertatem perdidit, postquam
eam, quod *Abbatissæ* immorigera fuisset, frater *Ernestus Elector Saxonie* (nam Ad-
vocatus & protector *Abbatissæ* Elector ille est) devicit. Porro quam nos figuram recte
cultros diximus, *Cyriac. Spangenh. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 40. pag. 329. limas* vocat. *Zwen*
Serslen übereinander geschrenckt. Galeæ imponuntur clypeo tres, *Bavarica, Palati-*
na, Spanheimia.

§. XXXVI. Ordo Genealogiæ Palatinæ jam nos ducit ad clypeum lineæ, cui à ^{Scutum} *Veldentino* Comitatu appellatio: In vulgus vero ea à loco habitationis, qui sæpius *Lau-* ^{lineæ Veld-} *terecca & Lücelssteinium* fuerunt, vocitari solebat. Ejus autor *Rupertus* triplicius est ^{dentiniæ.} scuto, *Palatino, Bavarico*, & inter hæc paulo inferius *Veldentino*. Successores vero
quadripertito usi sunt ex *Palatino* atque *Bavarico* laterculis, toti imposito *Veldenti-*
no. Qui modus nunc quoque servatur. In *Wapenb. P. 1. pag. 4. Veldentinum* scutu-
lum non conspicitur. Galeæ imponuntur scuto duæ, coronatæ, prorsus uti §. 29. Titu-
lus est: *Comes Palatinus Rheni, Dux Bavaria, Comes Veldentii, &c.* *Veldentinum* nunc
Comitatum præ aliis eximium possidet hæc linea: & quidem in pacif. *Monasteriensis*
& *Osnabrugensis* ita sancitum: *Princeps Leopoldus Ludovicus Comes Palatinus Rheni re-*
stituatur penitus in Comitatum Veldenz ad Mosellam tam in Ecclesiasticis quam politi-
cis, contra hætenus attentata, in eum, quo anno 1624. ipsius parens fuit, statum. Jam vero
antea 1646. ab Hispanis castrum illud *Veldenz*, & prius reditus, reddita erant. Idem
Serenissimus Princeps superioribus annis cum Electore *Trevirensi* certa de quibus-
dam in illo juribus pacta inivit.

§. XXXVII. Vidimus ita qui ex *Rudolfina* stirpe prodierunt ramos. Nunc ^{Linea Lus-} transeamus ad *Ludovicianam*, seu quæ à *Ludovico Augusto* profata est. In ea primum ^{doviciana.} est *Electoralis* scutum. Hoc in *Wapenb. P. 3. pag. 4.* ita repræsentatur, ut primus & ^{Scutum} *quartus quadrans leonem Palatinum*, secundus & tertius rhombos *Bavaricos* referat, ^{Electoris} *scutulum* vero toti impositum *coccineum pomum Imperiale* seu *crucigerum aureum* ^{Bavariæ}

Leo Palatinus ante rhombos Bavaricos?

Tituli.

Pomum Imperiale.

Origo & significatio.

contineat. Eadem, nisi quod parmulam mediam attinet, dispositio fuit in *Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 4.* Et quidem quod Electoratus non *Duci Bavaria* sed *Comiti Palatino* adhæreat, *Marq. Freherus*, cui cum *Christophoro Gervoldo* de ea materia disputatio fuit, hoc etiam argumentum allegavit: *Quod leones Palatinos in deigmate & insignibus gentilitiis ad dextram & honestiorem partem potius collocarint, quam virgatum alternantibus caruleo candidoque colore rhombis clypeum, inde ab obfesso Capitolio Breno-que & Chrixo Ducibus cognitum.* Verum & modernus Serenissimus Elector & pater eius Maximilianus ordine inverso uti amarunt. Ita ut prima & quarta area *Bavaricis* tessellis repletur. In secunda & tertia *leo Palatinus* repræsentaretur. Mutationem similem in titulis (nam hi etiam à *Frehero* in argumentum allegati) obtinui, nam ante pacem conclusam *Maximiliano Electori* istum ordinem tributum vidi: *Comes Palatinus Rheni, Dux superioris & inferioris Bavaria, &c. S. Rom. Imperii Archidapifer & Elector, &c.* Exin ille placuit, qui nunc quoque continuatur: *Superioris & inferioris Bavaria, nec non superioris Palatinatus Dux, Comes Palatinus Rheni, S. Rom. Imperii Archidapifer & Elector, Landgravius Leuchtenberga, &c.* In Ober- und Nieder- Bavern / auch der Obern- Pfaltz Herzog / Pfaltzgraf bey Rhein / des H. Römischen Reichs Erbtzuchses und Churfürst / Landgraf zu Leuchtenberg / &c.

§. XXXVIII. Porro in Electoralibus his insignibus præcipuam observationem meretur parmula media, *Electoralis* dignitatis index. Supra §. 12. memoravi, vetustiores Palatinos tertium scutulum gessisse non nisi cocco tinctum: Inde vero *Carolo V.* concedente 1544. pomum quod vocant *Imperiale* inseruit *Fridericus II. Dav. Pare. hist. Pal. p. 271. Casp. Lerch à Dirmstein 2. Grundf. n. 75. p. 66. idq; exemplo Saxonis & Brandenburgici Electorum, quorum ille gladios, hic sceptrum insignibus inserunt, quæ Augustus præferre solent.* Palatinus autem in A. B. C. 22. pomum hoc præferre jubetur: uti veteres etiam Græci Imperatores suos habuere *μηλοφόρος*. De pomo hoc Imperiali quod aliquando *mundum* (le monde) vocant, ita *Henricus Spelman Aspilog. pag. 38. Primus eum invenit Benedictus Papa, & anno 1012. Henrico Imperatori Romam venienti documento dedit, ne mundo aliter imperaret, quam ut ipse vivifica crucis vexillo dignus tueri videretur. Acceptum Henricus Imp. statim misit Cluniacensi monasterio conservandum teste Glabro Rudolpho. Eadem allegat ex Vignierio & Bzovio. Limn. Jur. publ. T. IV. add. ad 2, 4, 28. p. 223. & ad Capitulationem Cas. Caroli V. art. 30. p. 329. Verum potius vero originem alii quærunt. Isidor. 17. orig. 49. qui ad Augustum refert pomum seu pilam seu globum Imperatorum: Crucem additam à Constantino, Nicephoro teste probant, ut doceretur, orbem à Christo virtute crucis triumphatum esse. Non mihi tempero, quin adscribam verba *Godofr. Viterb. de mysterio hujus pomi seu palle (ballen) ex Limn. Jure publ. 2, 4, 27.**

*Aureus ille globus, pomum vel palla vocatur,
Unde figuratum mundum gestare putatur.*

*Quando coronatur, palla ferenda datur.
Significat mundum, forma perhibere rotundum.
Intus habet plenum, terrestri pondere fundum,
Quem tenet arcanum, palla ferenda manu.*

Et paulo post:

*Crux super est pomo, cæla super insita dono.
Suspice corde bono, rex, qua tibi mystica promo.
Teque sedente throno, prospice quid sit homo.
Crux & palla simul pariter connexa tenentur,
Hac magis, illa minus, per te reverenda videntur;
Hac ferit, hac sanat; hac perit, illa manet.
Si mundana cupis pugno concludere regna,
Significata crucis tibi sunt reverenter habenda,*

Servulus esto DEI, qui tua sceptrum regit.

Conf. de ead. sphaera seu globo *Theod. Haping. de jur. insign. c. 6. P. 4. s. l. n. 605. seqq.* Porro inseruit hanc parmulam insignibus *Maximilianus*, cum ob susceptum à Bohemis regnum proscriptus esset *Fridericus V.* Palatinus Elector, & ab Imperatore *Ferdinan-*

Ferdinando II. in Comitibus Ratisponensibus 1623. ipsi Electoratus isti ablatus conferretur. Et quidem initio tantum ad vitam datus, potestas autem de eo postea disposita. Electoratus ad Bavatos, nendi Imperatori servata fuerat: deinceps vero 1626. totus Palatinatus superior & quatuor praefectura inferioris & Electoratus hereditarii jus priori beneficio addita sunt. Pace denuo *Osnabrugensi* atque *Monasteriensi* eadem Electoralis dignitas, quam Electores Palatini antehac habuerant, cum omnibus regaliis, officiis, praecedentiis, insigniis, *juribus quibuscunque ad hanc dignitatem spectantibus confirmata est, ut penes Maximilianum & totam lineam Guilhelminam, quoad ea supersit, permaneat.* Unde jus illius parmulae.

§. XXXIX. Huic scuto imminet galea duae coronatae; super priori leo aureus confidet, coccinea redimitus corona, inter duo cornua caruleis ac argenteis rhombis variegata; e quibus virga aurea prominent foliis ornata: quo solo *Palatinus* Bavarorum apex, a reliquis Palatinis differt. Lacinia hinc fusco colore, isthinc rubeo tinguntur. Altera dependentibus phaleris argenteis & cyaneis repraesentat leonem aureum, confidentem inter duas alas Bavaricis tessellis distinctas, ex quibus denuo prominent foliola aurea. Inter has *Electoralis mitra* visitur clypeum tegere, rubea pontici muris pelle farta, & globo Imperiali in summitate aucta. Telamonum vices sustinent leones duo, sed leopardorum instar vultibus obversis. Galea,

§. XL. Ab hac dispositione scutum Serenissimi Ducis *Maximiliani* nihil abre existimo, nisi quod media parmula soli Electori propria est. Unde etiam titulos praeter Electoralem communes reor. Maximil. Ducis clypeus,

§. XLI. Ex linea altera *Alberto* Maximiliani primi Electoris fratre lata fratrum uterque Ecclesiastica dignitate fulget. *Eminetissimus Maximilianus Henricus* Archiepiscopus & Elector *Coloniensis* est; de cujus scutis c. 8. quod satis est egimus. Alter Reverendissimus & Serenissimus *Albertus Sigismundus* Episcopus est *Frisingensis* & *Ratisponensis*. Hujus illud vidi scutum, ut primam & quartam areolam occuparet tessera *Frisingensis*, secundam & tertiam *Ratisponensis*. Toti incumberet parmula *Bavaricis* & *Palatinis* *delyma* quadripartita. Galeas non vidi, sed earum loco crucem Episcopalem clypeo impositam, quam hinc mitra Episcopalis & juxta eam pedum, isthinc tiara Ducalis gladio proxima stipabant. Titulus est: *Episcopus Frisinga & Ratispona superioris & inferioris Bavaria, nec non superioris Palatinatus Dux, Comes Palatinus Rheni, Landgravius Leuchtenberge, &c.* Coloniensis Electoris. Episc. Frisingensis & Ratisponensis,

§. XLII. *Frisingensis* Episcopatus tessera est in laterculo argenteo caput *athiopis nigrum*, aurea corona coronatum, veste qua collum & humeros tegit coccinea. Civitas *Frisinga* seu *Fruxinum* ad fluv. *Molacum* (ander *Mosach*) in Bavaria sita est. Primus ejus Episcopus *S. Corbinianus* circa 730. perhibetur vixisse. E successoribus fuit *Otto* Leopoldi Marchionis Austriae filius, qui 1158. decessit, & celebre nomen ad posteritatem transmisit, historia scripta, qua adhuc *Ottonis Frisingensis* praescriptum titulum gestat. Porro 13. praefecturas Episcopatus hic sub se habet. Verum diaceseos territorium seculare angustis terminis includitur, Bavaria Ducatu cinctum: spectat vero ad illud dynastia *Burckrain*, nec non Comitatus *Werdenfels* inter Bavaricos & Tirolenses limites, cum *Mittenuvald* *Partenkirchen* & *Gernisgau*, quem Comitatum cum dependentiis Comes ab *Escheloch* & *Werdenfels* diacesei attribuit, ut ex *Wiguleo Hundio* refert *M. Zeiler*. itin. Germ. P. 2. p. 182. Reliqua bona Episcopatus sub alieno imperio sunt, duae videlicet praefectura sub Ducatu Bavariae, octo autem sub dominatione Austriaca, conf. *Limn. Jur. publ. T. 4. add. ad 4, 7. p. 484.* utpote Dominia *Entzersdorf* & *Holnburg* ad ipsam supra Viennam, in Carniola Dominium *Lack*, in Styria *Rotensels*, alia in Tirol. Olim vero plura adhuc Episcopatus bona erant in *Istria*, *Dalmatia*, *Sclavonia*, *Marca Tarvisina*, quae nunc Turcae vel Venetis subsunt. Ministeriales habuit Episcopatus *Dapiferos* Dynastas & Barones de *Freundsberg*, *Marescallos* Nobiles de *Perckheim*, dein de *Pienzenau*, *Camerarios* de *Waldeck*, tum Domicellos de *Raindorf*, *Pincernas* de *Richolfestorf*, tum *Judmannos*, demum equites de *Preysing in Kopfberg*. Conf. *Bucelin. Germ. T. 1. p. 47.* Episcopatus Frisingensis, Comit. Werdenfels. Officialis Episcopatus,

§. XLIII. Quod *Ratisponensem* attinet Episcopatum, ille designatur in rubeo scuto *baltheo* diagonali argenteo. Primum *Bucelin. Germ. T. 1. p. 46.* nominat *Paulinum* circa 470. vel 484. Inde *S. Lupum* Sclavorum Episcopum, qui Christum Ep. Ratisponensis, *Ratisponae*.

Ratisponæ prædicans martyrium sit 489. passus. Ex successoribus etiam *S. Emmeranus* fuit, Aquitanus & Martyr 652. nec non *S. Erhardus*. Justam tamen seriem orditur non nisi à Garibaldo seu Gaubaldo, quem Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus circa 739. constituit. Ex successoribus etiam fuit *Albertus M.* præceptor Thomæ Aquinatis, Dominus de Bolnstetten, ob eruditionem suo tempore clarus, qui 1280. obiit. Porro ad hunc etiam Episcopum aliqua spectant sub ditione Austriaca. Officiales sunt *Pincerna* hæreditarii Barones de *Pfetten*, *Marescalli* Comites de *Törring*, *Camerarii* Equites de *Stingelheim*, Dapiferi illustris familia *Notthastia de Werenberg*. *Bucelinus* vero Marescallos vocat ab *Eck*. Pincernas de *Layming*.

Comites de
Warten-
berg.

§. XLIV. *Ferdinando* Bavarix Duce, qui Maximiliani Electoris patruus erat, & conjuge *Maria Pettenbeckia* nati sunt plures liberi, qui quod mater inæqualis fuisset, Comitum *Wartenbergiorum* titulum nacti sunt. Ex quibus *Franciscus Wilhelmus* Episcopus Osnabrugensis, Verdensis, Mindensis, Ratisponensis & demum Cardinalis fuit, extinctus 1661. Ejus fratre *Ernesto Bennone* natus est Illustrissimus *Albertus Ernestus* Canonicus Ratisponensis; præter quem unus adhuc superest, qui in spem familiæ adolefcit.

Insignia.

§. XLV. Hi Comites Illustrissimi utuntur *Bavarico* virgato scuto, eique imponunt *Palatinum* leonem coronatum; utroque familiari symbolo in unum laterculum compacto. Clypeo insidet *galea* coronata, cui inter alas Bavaricas virgatas & foliolis exterius ornatas adversa fronte insidet leo Palatinus coronatus. Titulum vidi: *Comes de Wartenberg & Hachenburg, Dominus in VVald*.

Tituli.

Wilhelmi
D. Bavarix
C. Hollan-
diæ scu-
tum.

§. XLVI. Quod veteres clypeos attinet, *Ed. Bisseus N. N.* ad *Upton*. pag. 2. *Wilhelmo Bavarix Duci C. Hollandiæ* scutum assignat quadratim discissum, in quo primus & quartus quadrans uno supra viginti rhombis argenteis & cæruleis obliq; dextrorsum dispositis exaratur, secundus & tertius aureus leone coccineo insignitur. Observandum hic, secundam & tertiam areolam *Hollandiæ* Comitatum designare, qui aliquandiu in illa gente fuit. Tum illud etiam memoratu dignum est: nihil symbolorum *Palatinorum* conspici in hoc clypeo.

Scheiren-
sum scu-
tum.

§. XLVII. Antequam hinc abeamus, considerandum est scutum, quod *Scheirensibus Palatinis* attribuitur in *Wapenb. P. 2. pag. 4.* Illud quadripartitum primo quadrante leonem *Palatinum*, secundo *Bavaricas tessellas*, tertio aureo calceamenti nigri & corrigiis rubeis circumvoluti genus, quarto cæruleo fasciam tortuosam seu cichleatam auream refert. Calceus ille memorialis esse dicitur *Eckhardi* cognomento *mit dem Bundschuch* ex *Scheirensium* prosapia. Rationem nominis & symboli illam reddidit *Lazius de migr. gent. L. 7. p. 290.* ab eo eventu, quod in *Asia* militans (*Eckhardus*) sub *Godo, redo Buloniensi* (*Bullioneo*) in inopinata *Saracenorum* invasione, ad calceum erectum *Christianos* re subita collegisset, atque aciem restituisset. *P. p. Condidit opidulum Ried, in Norico Ripensi*, cui calceum illum erectum insignibus indidit. Idem tere refert ex *Andr. Presbyteri Chron. Bav. pag. 49. Th. Heping. de jur. insign. c. 5. n. 34. p. 189.* Ob futuram rei memoriam, quod *Jerusalem* ordine pedestri per *Eckardum C. de Scheyrn Bavarix Ducem*, modo vulgari *Herzog Bundschuch* dictum, recuperata fuit, factum est, ut ipse & posterius ejus rubeis corrigiis ligatum calceamenti genus, ut ante in vexillis, ita & deinceps in armis deferrent. Vel ut ipsiusmet *Andrea Ratispon.* verba sonant: *Eckardus Comes de Scheirn* repetiit *Ducatum Bavarix*, & ob hoc ter duxit *Ungaros* super regnum *Romanum*. Tandem initis pactis *Ducatus* ei fuit restitutus, sic ut ipse *Eckardus* cum potentia suorum in subsidium passagii ad recuperationem sepulchri *Domini* deberet proficisci. Cum autem exercitus in *Constantinopolim* venisset, consultum fuit, ut ordine pedestri in terram sanctam venirent. Contigit tunc quod prædictus *Eckardus* peronatus id est culponeis tali genere calceamentorum, quod vulgares vocant ligatum calceum, cum rubeis corrigiis incederet, ob hoc ut exercitui multum notus esset. Et ubicunque noctu castra metabantur, in signum calceus figebatur, ad quod signum exercitus quam plurimum confluebat: ex quo factum est, ut calceus in vexillo signaretur, sepulchrumque *Domini* sub hoc signo recuperaretur. Exinde capit nomen, ut modo vulgari *Herzog Bundschuch* vocaretur, & sic ob futuram rei memoriam, quod *Jerusalem* ordine pedestri fuit recuperata, factum est, ut ipse & posterius sui hoc genus calceamenti in armis ferre deberent. Quod de quarto laterculo dicam non habeo, nisi error tincturæ fuerit, & ille

Eccard.
Herzog
Bund-
schuch.

& ille argento, fascia autem cocco tingenda sint. Nam Laz. d. l. p. 291. memorat de *Com. Witelspachiis* (hi *Schirensium* soboles) quod habebant arma ab *Ilungiiis* Augustanis non multum dissimilia. Quod arguit, *Ilungios* non solum à Comitibus descendisse, verum etiam originis esse *Scyriensium*, cujus plerique alii sunt *Bavaria Comites*, de *Pögen*, ab *Hohenward*, à *Dachau*, à *Wolffrahtshausen* & ab *Abensperg*. Caterum *scala* (ita tortuosam hanc fasciam appellat) in *Witelspacensibus* rubea erat in albo campo: Cum *Ilungii* duplicem talem gerant unam rubram & alteram nigram. Eundem descensum *Ilungiorum* seu *Hohenriedensium* Comitum atque *Mæringensium* Comitum à Palatinis *Witelspacensibus* is urget *Haping. de Jur. Insign. cap. 13. n. 46. pag. 755.* sed differt in tincturæ modo: Campus in *Witelspacensium* armis rubeus est, & sectio triangularis, (alia appellatio fasciæ tortuosæ) alba, quem in modum etiam pingitur in *Sibmach. Wapenb. P. 2. pag. 17. conf. supra de Ilungiiis. L. 2. cap. 45.* Galea imponitur coronata, superbiens leone *Palatino* inter alas *Bejaricarum* in modum lingulas considerente.

§. XLVIII. Caterum si, quid de his insignibus videatur, explicandum sit: vix mihi tempero, quin commentis annumerem. Dum *Schirensium* nomen in usu, *Palatina & Bavarica* *deiyuā* huc non quadrabant: quamvis enim dicantur *Schirer* ses dignitate ea claruisse, quod prætorio s. palatio *Bavarico* fuerint præfecti, ad hanc tamen *leo Palatinatus* (qui ea tempestate per alias vagabatur familias) index nihil spectabat; ubi vero *Otto* *Bavariam*, *Ludovicus* *Palatinatum* acceperant, *Witelspacensia* symbola, & inprimis calceum illum *Eccardi* scuto inserta fuisse, nemo dicet, quam qui ignorat, qua simplicitate illo seculo scuta fuerint formata. Et quidem tum *Schirensium* nomen, postquam *Otto* tertius *Schirense* castrum in monasterium converterat, in desuetudinem abiit, & cum *Witelspachio* commutatum est; cum tamen illud prius his insignibus præscribatur. Patiat verò alios suo sensu circa hæc abundare.

Cap. XXVIII.

Com. & Domini de Pappenheim, Marecalli Imperii, nec non
Com. & Domini de Rechberg.

A R G U M E N T U M.

1. Familia.	6. Marecallatus tessera.
2. Matthæi Pappenheimii liber. Origo ex Calatinis.	7. Officium.
3. Veteres ex ea. Rechbergiorum origo.	8. Functiones.
4. Amplior deductio. Lineæ. Biberbachia. Algovica. Greventhalensis. Trentlingensis. Alesheimia. Qui hodie superant.	9. Pappenheimia tessera.
5. Scutum.	10. Galea. Prior.
	11. Altera.
	12. De Stültingensi lineæ.
	13. Insignia hodierna.
	14. Rechbergii Comites. Barones.
	15. Insignia.

§. I.

Marecallorum à Pappenheim seu Bappenheim Illustrissima familia variis decoribus, inprimis Marecallatus hereditario munere, in imperio à pluribus seculis claret.

Desß H. Römischen Reichs Erbmarschallen.

§. II. Gentem suam descripsit prolixè A. 1495. *Matthæus Marecallus Pappenheimii* Doctor Juris & Canonicus, quod opus A. 1554. Augustæ Germanicè excusum est; illo titulo: *De origine & familia Illustrum Dominorum de Calatin, qui hodie sunt Domini à Bappenheim S. R. Imperii Marecalli hereditarii liber, autore Nobili & Reverendo Viro D. Matthæo à Bappenheim & Biberbach, &c. Marecallus, I. V. Doctore & Canonico Augustano.* Adduntur illi versus:

De Calatin Dominos, prognatos Romulidarum

stirpe, sub Augusto Teutonis ora videt.

Cæsaris hinc aula Marscalli nomine dicti:

Pramia virtutis talia signa ferunt.

Ex hoc ita *M. Crus.* *annal. Svec. P. 2. L. 12. c. 17. p. 570.* Deducit suam familiam à Romanis Calatinis: quorum unus vixit ante Christum 442. circiter *L. Attilius Longus*, Anno sc. V. Cond. 310. unus ex *XViris*. Omnes enim *Attilios* etiam *Calatinos* nominatos ostendit: & qui consul ante Christum *M. Attilius Glabrio* dicatur, eum nominari 2. *Flori. 8. Attilium Augusti* deinde privignis *Tiberio & Druso* contra Germanos bellantibus, facile creditu esse, cum ipsis etiam *Attilios & Calatinos* militasse; atque ita in *Vindelicia & Rhatia* remansisse. Arcem non longe infra quam in *Danubium* *Lycus* influat, ad ripam *Danubii* edificasse: quam *Calatinam* vocaverint: cujus nunc rudera videantur. Veteres enim solitos esse nomina sua aedificiis imponere. Alteram quoque arcem ibi condidisse *Attiliam*: nunc *Altenburg* dictam. Ambo sunt supra *Neoburgum* dimidiato milliario in monte alto propter *Danubium*. Aedificatas eas arbitratur aliquanto ante quam *Tiberius* fieret Imperator Romanus, quando nondum fuerint cognita *Ulma, Lauinga, Dillinga*.

Veteres ex
sa.

Rechbergiorum
origo.

§. III. Plenam antiquiorum seculorum Genealogiam non vidi, sed primus apud eundem *Crusium* occurrit *Ernestus Marescallus de Calentin* circa 1160. qui *Eufaliam Neiffensem* Baronissam filiam *Bertholdi Com. Maurstettensis* ex *Berchta* seu *Agnete Burgovia* conjugem habuit, & vel pater vel ex filio *Henrico*, marito *Annæ Alberto* postremo Dn. *Biberbachii* natæ, avus fuit *Henrici*, qui *Ottonem Witelspachium*, *Philippi Imperatoris* cæde infamem, vindicta publica trucidavit. Eum *Lazius* vocat *Henricum II. Marescallum de Biberbach*, datque fratres *Udalricum* ac *Hildebrandum* Marescallos de *Rechberg*, *Sigfridum* Episcopum *Augustanum* & *Rudolphum* Marescallum à *Calentin & Pappenheim*. *Henniges T. 3. Geneal. P. 1. p. 464.* *Utricum* alium addit Episcopum *Spirensen*, istum vero *Udalricum* seu *Utricum* satorem constituit *Rechbergiorum*, Marescallorum in *Reichen* seu *Reichenau*, *Hildebrandum* reliquæ gentis *Rechbergiæ* autorem, quæ nunc quoque *Comitem & Barones* numerat. Cæterum *Friderico II. Imp. mortuo Witelspachenses* (teste eodem *Crus. P. 3. L. 2. c. 6. pag. 72.*) ab exilio redierunt, & *Calatinos* ferro & igne persecuti sunt: & omnibus expulere bonis, quæ antebac *Neoburgi & circum ab Imp. Henrico VI. feudi nomine* possederant. Quo tempore hi nati sunt *Biberbachium & Truitschaimium*. Vexati sunt & à *Bavaris* ex genere *Witelspachiorum* ortis. Non tamen amittere Marescalcatum potuerunt: sed hodie die *Edlen von Pappenheim* vocantur. Gradum unum adjicit *Bucelinus*, *Ernesto* patrem assignans *Henricum I.* qui A. 1131. claruerit.

Amplior
ductio.

Lineæ. Bi-
berbachia.

Algovica.

Greven-
thalensis.
Treutlin-
gentis.

Aleshei-
mia.

Qui hodie
superant.

§. IV. Clariss. *Rittershusius* orditur ab *Henrico*, qui 1278. decessit, maritus *Potentiana Ulrici II. Com. Aichelbergii* ex *Gundelfingia* matre filia, & *Priscæ Stöffelen-* sis Bar. ex *Dilingensi* parente genitæ, quem *Bucelinus* nepotem constituit memorati supra *Rudolphi*. Ex hac geniti *Henricus & Hildebrandus*. Hic autor est lineæ *Dominorum in Biberbach, Elgau & Reichen*: (Quorum Genealogiam *Bucelin.* inserit *Germ. T. IV. p. 170.* Insignia etiam quadripartita facit, ut vario veluti *Pappenheimio*, arcola secunda & tertia jungerentur castoribus singulis insignes:) Ille atavus vel *Bucelino* abavus fuit *Hauptonis II. Marescalli*, qui ex conjugibus *Corona de Rotenstein*, atque *Barbara de Rechberg*, quorum illa A. 1419. hæc 1460. ipse 1439. vel sec. *Crusium* 1436. decessit, pater fuit *Henrici & Conradi, Georgii & Sigismundi*. A primo linea *Algovica* orta est, sed defecit 1639. morte *Maximiliani Landgravii Stilinga*, cujus unicus filius *Henricus Ludovicus* A. 1633. cum ferventius expugnationem arcis *Hohenstollensis* urgeret, globo tormenti ictus interierat. A *Conrado* linea *Greventhalensis* originem traxerat, sed A. 1575. in *Joachimo* vel ejus filiis defecit. *Georgius* sator fuit lineæ *Treutlingensis* seu *Treichlingensis*, quam celebriorem reddidit *Godofridus Henricus Comes à Pappenheim*, à *Bucelino* alter sui seculi *Alexander & Julius* cognominatus, qui 1632. eodem prælio cum *Gustavo Adolfo Svecorum* rege occubuit, relicto filio *Wolfgango Adamo*, qui A. 1647. duello interemtus hanc etiam clausit. Superest ex *Sigismundo* linea *Alezheimensis*, itidem in aliquot ramos distincta. Et quidem *Sigismundi* nepotes *Thomas & Haupto* iterum duos emisere ramos, quorum ille in proneponibus vel abnepotibus exaruit: isto *Vitus Hippolitus*, hoc iterum *Georgius Philippus* natus est, communis omnium qui hodie superant pater, 1622. extinctus. Eo enim nati *Wolfgangus Philippus & Franciscus Christophorus*. Unde vocantur lineæ, die *Wolff-Philippische und Frantz-Christophorische*: illa Romana sacra professa, hac in Evangelica confessione perseverante. *Wolfgangi* superant filii Illustrissimi *Carolus Philippus Gustavus*, nunc senior

senior Mareſcallus hereditarius, deſſ S. Römischen Reichs ältester Erb-Marschall/ & Comes regens, Marquardus Joannes VVolfgangus, Ludovicus Franciscus, Joannes Georgius; Francisci Christophori autem filius item superest Illustrissimus VVolfgangus Christophorus VWilhelmus, nach ältester Reichs-Erb-Marschall. Illi (Carolo Philippo Gustavo) titulus iste datur: S. Romani Imp. senior Mareſcallus hereditarius, Comes in Pappenheim, Dn. in Rotenstein, Calden & Bellenberg.

S. V. Familiae scutum repræsentat Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 19. ut quadrifidum sit, & area prima & quarta Mareſcallatus αἰγλωα, secunda & tertia gentilem tesseram referat. Scutum,

S. VI. Mareſcallatus insigne est laterculus transverse sectus superiori parte nigra, inferiori argentea, impositis coccineis duobus gladiis, in decussim trajectis. Mareſcallatus tessera.

S. VII. Dicuntur vero Mareſcalli imperii hereditarii. Nonnunquam titulum illum vidi, Romani imperii & Ducatus Suevia Mareſcalci. apud Crus. P. 3. Annal. Suv. L. 3. c. 8. p. 166. & alibi. Iterum apud eund. L. 3. c. 10. pag. 172. Hildebrandus titulum sumit Imperialis aula Mareſcalci, ita & L. 1. c. 12. p. 38. Henricus Bappenheimius Sacri Imperii & aula Cæsarea Mareſcallus. In A. B. cap. 27. num. 6. vocatur Vice Mareſcallus. Officium,

S. VIII. De functione eorum in Imperio legendus est ex Sixto Sommero Limn. Jur. publ. T. 5. addit. ad 3. 7. p. 177. seq. prolixè admodum: nec non in T. 1. L. 3. c. 7. Controversia autem inter hunc Mareſcallum Imperii & Mareſcallum aulicum aliquoties exorta est. Id imprimis observata dignum, seniore Mareſcallum hujus familiae munus exercere, non autem illum, cujus pater vel avus exercuit, cum simpliciter ad ætatem non vero linearum successionem respiciatur. De quo aliquoties altercatum, sed dein familiaris ea de re transactio inita est. Vocatur vero Mareſcallus hic ad comitia, non ut status, sed ad functionem exercendam, apud eund. Limn. Jur. publ. T. 4. add. ad 9. 1. pag. 404. Eum Serenissimi Electoris Saxonici esse vicarium seu subofficialem ipsum nomen & hæc gladiatorum tessera indicant. Exemplum Pappenheimii, qui ingredienti Romam Cæsari Friderico III. A. 1452. ensen prætulit, videre est apud Crus. P. 3. annal. Suv. L. 7. c. 10. p. 397. Functiones.

S. IX. Pappenheimia propria area, quæ secundum & tertium locum occupat, vario vellere caruleo & argenteo consuitur, triplici ductu (de vair.) Crus. annal. Suv. P. 2. L. 11. c. 10. p. 479. vocat insignia Calatinorum sex cassides, unam in imo scuti, duas in medio, tres in supremo loco. Nostri vocare solent Eisenhütlein. Pappenheimia tessera.

S. X. Clypeo imponuntur duæ galeæ, quarum prior coronata sustinet lanceis aureis in decussim trajectis suspensa duo vexilla primi & quarti quadrantis symbolo pila, laciniis dependentibus argenteis & atris. Galeæ prior.

S. XI. Altera galea laciniis argenteis (errorem esse puto in armoriali, quod alterum metallum exprimitur, nisi ad apicis tincturam fiat respectus) & caruleis ornata repræsentat Æthiopissam coronatam, crinibus in fasciculum tortum collectis, sine brachiis, sed auro indutam. Rationem qui quærent, consulant sæpe citatum Crus. P. 3. annal. Suv. L. 3. c. 5. p. 151. 152. Quod sutor civis Lauinganus vicerit Mareſcallum ex provocatione, unde meruerit civitati caput Æthiopis, Mareſcallorum pridem apicem, his dara Æthiopissa. Alter.

Quando ferum domuit sutor vix tantulus hostem,
qui Lauingana civis in urbe fuit:

Officii memor & testis virtutis avita:

hos urbi clypeos Cæsar & arma dedit.

videlicet caput Æthiopis ornatum corona & torque aureo. Conf. Wapenb. P. 1. pag. 224. Aliam relationem ex Matthæo Pappenheimio ibidem addit: Cum bellum adversum Hungaros monomachia decernendum esset, ab Imperatore Mareſcallum de Calatin certamini destinatum, jamque ad id accinctum, sed à S. Georgio monitum, ut sutori Lauingano provinciam hanc cederet, paruisse. Unde cum hic victor extitisset, ajunt petiisse, ut Calatini Æthiopissam super galea gestarent. Quod Fr. Felix narrat. Condonemus vero antiquitati ea, quæ huic seculo nostro risum moverent: imprimis cum addatur, Georgium in rei fidem Mareſcallo pollicem suum manu detractum dedisse, cujus partem in auro adhuc conservent Kaisheimii, alteram vero partem in Pappenheim. Sed

alibi etiam vidimus, hermas muliebres non indignas habitas viris primatibus, ut ad talia recurrere non sit necesse.

De Stülin-
genfi linea,

§. XII. An alia linea alias tesseras junxerint, non equidem mihi constat, probabile tamen est, inprimis de *Landgraviorum Stülingensium* linea: de qua illud observandum est, *Conrado* Marescallo Pappenheimio, qui tribus Augustis Ferdinando I. Maximiliano II. & Rudolpho II. inserviit, à Maximiliano A. 1572. scripto promissum esse, si *Henricum Lupsum Comitem* contingeret sine masculis mori, Landgraviatum Stülingensem, cum Dominio *Hevven* & opidulo *Engen*, ipsi (Conrado) feudo concedendum. Cum vero Henricus A. 1582. extinctus esset, *Conrado* renitebantur *Carolus C. Zolleranus*, & *Petrus Baro Marspergius*, qui Margaretam Lupfiam conjugem habebat. Itaque *Conradus* filius *Cæsareo* scripto propria autoritate arcem Stülingen & opidum Engen occupavit, sed hac causa mandato Cæsaris à Ludovico D. Wirtenbergio A. 1591. captus atque Tubingam ductus est. Inde jus suum scripto persecutus, id 1594. Cæsari & Principibus Ratisponæ exhibuit. Demum res composita. Hæc recenset *Zeiler. Itin. Germ. P. 2. p. 344. ex M. Cruf. annal. Suer. P. 3. L. 12. c. 28. p. 785. & c. 38. p. 827.* Filia demum Maximiliani, *Conradi* neptis, *Maximiliana Maria* hereditatem marito *Friderico Rudolpho C. Fürstenbergio* attulit.

Insignia
hodierna.

§. XIII. Moderna dispositio insignium illa est, ut laterculis quatuor, quadripartim Marescallatus & Pappenheimias tesseras referentibus, imponatur caput scutarium aureum cum aquila expansa imperiali nigra, ejus & rostrum & pedes minio tinguntur, nec non ejusdem coloris imponitur diadema. Galeæ imponuntur duæ coronatæ, altera cum duobus vexillis Marescallatus gladiis insignitis, altera cum herma Æthiopissæ, de qua num. 10. Lacinias vidi hinc auro & nigro, isthinc eodem metallo & cæruleo colore tingi: nescio vero an mendum subesse dicam. Aliquando una vidi contentos galea, ita ut Æthiopissam stipent duo illa Marescallatus vexilla.

Rechbergii.

Comites.

Barones.

Insignia.

§. XIV. Vidimus §. 3. *Rechbergiorum* communem esse cum Pappenheimiis ortum; unde de his etiam pauca. Cæterum quamvis altiores titulos illi non affectarent, à pluribus tamen seculis illustrissimas contraxere affinitates, cum familiis Comitum & Dominorum Celeberrimorum *Helfensteiniis*, *Sulziis*, *Kirchbergiis*, *Veringensibus*, *Tubingensibus*, *Liechtenbergiis*, *VVeinspergiis*, *Aicheimiis*, *Zolleranis*, *Waldpurgis*, *Polheimiis*, *VVerdenbergiis*, *Metschiis*, *Schvvarzenbergiis*, *Archensibus*, *Erpachiis*, *Montfortiis*, *Rotenburgiis*, *Aspermontiis*, *Staffelanis*, *Ortenburgiis*, *Gravenecciis* & aliis. Imo *Vitus* de Rechberg *Æmillam Teccensem Ducissam* duxit. Demum Comitum axioma uni lineæ ab Imperatore hoc seculo accessit. Illa vero linea defecit, sola superstitie filia, quæ Comiti Limburgio Styrumio nupta est. Baronum vero linea superest.

§. XV. Vetus insigne semper fuit & hodie manet laterculus aureus insignitus duobus leonibus rubeis tergis obversis, & caudis implicatis. Vid. *Wapenb. P. 1. pag. 25. P. 4. pag. 1.* ubi vocantur *Comites de Rechberg & Rotenlævven*. Nobilium lineæ *Wapenb. P. 1. pag. 110.* clypeus assignatur argenteus. Apex est exurgens cervus aureus, cornibus rubeis. Sed *Wapenb. P. 4. pag. 1.* adduntur duæ aliæ galeæ coronatæ, quarum priori insidet leo corona clausa redimitus, ex altera prospicit caput aquilinum coronatum rubeum. Adduntur etiam duo vexilla decussatim post scutum locata rubea, in quorum altero ovalis parmula argentea tres leones rubeos repræsentat: in altera itidem compareret orbis perpendiculariter sectus, ejus prior pars rubea dimidiata aquilam argenteam continet, posterior fasciis rubeis & argenteis exaratur. Barones autem veteri & simplici scuto atque apice utuntur.

Barones in Polheim.

1. Familia. Antiquiores.
2. Baronum titulus in VVolfango renovatus.
3. Veteres possessiones.
4. Linea varia. VVartenburgia. Laxendorfsia.
Steinhausia. Rechbergia. Parzenfs. Leibni-
zia. VVartenburgia.
5. Linea Leibnizia.
6. Scutum. Polheimia tessera.
7. Metschiale. Familia.

8. *Wartenburgialinea. Wolfgangus. Subdistin-*
ctiones.
9. *Scutum. An Parz ? Tozenbach.*
10. *Galea.*
11. *Linea Parzensis.*
12. *Scutum. Eckardsau.*
13. *Galea.*
14. *Scutum auctius.*
15. *Alind.*
16. *Galea.*

§. I.

QUamvis de antiquissima inter Austrios & Styrios proceres gentis *Polheimia* ori-
gine nihil certi dici possit, ejus tamen deductio ultra 600. annos indubia fide
demonstrari potest, ab aliquo *Pilgrino*, cujus nomen A. 1073. 1075. multis aliis illustribus
præponitur. *P. Fürst. in Chron. Ungar.* vetustidorem aliquem *Joannem Polheimia* malle-
gat, qui uxorem duxerit *Aleani Godofredi D. Britannia* filiam. *Pilgrini* illius filius
Theodoricus inter Ottocari M. Styriæ ministros legitur A. 1108. *Henrico*, qui ejus fratre
VVicardo natus est, A. 1126. *Ottocarus* Marchio feudum contulit. *Theodoricus III.* inter-
fuit expeditioni *Andræ Reg. Ungariæ* & *Leopoldi D. Austriæ* in *Palæstinam* & *Ægy-*
ptum, nec rediit. *Leopoldus* autem ludis Equestribus *Herbipolitanis* 1235. interfuit. Ut
jam alios præteream.

S. II. *Baronum* titulus familiae antiquus, sed dein intermissus, & ob merita *Baronum*
Wolfgangi renovatus est. Juvat ascribere verba Maximiliani Imp. ex diplomate dato *titulus in*
Lintii 22. Febr. A. 1507. Die Herren von Polheim sind vor diesem schon zu Frey- *Wolfgangi*
herren erhebt/ gewürdiget/ geadelt/ gemacht/ und in die Gemeinschaft der *go* *renovatus.*
Freyherrn genommen und gesetzt worden/ und aber durch Länge der Jahr
oder Verlichrung der Brieff deshalb aufgangen/ solcher Titul in Abnehmen
kommen/ und sich die bemeldte von Polheim nicht gebraucht/ haben wir
demnach angesehen/ solches obbemeldten Wolfgang - - - und seiner Voral-
tern alt/ erbar/ adelich Herkommen/ und ihr angenehme/ getreue/ vleissig/
willig/ täglich und nützliche Dienste/ so er dem H. Reich/ und sonderlich unseren
Häusern Oesterreich und Burgund nun gute zeithero mit Darstreckung seines
Leibes/ Haab und Güter -- -- gethan hat/ und täglich thut und thun mag/ - - -
und daher ihm und seinen Erben/ obangezeigten Freyherrlichen Titul gnädig-
lich widerumb verneuert/ und von sondern Gnaden denselben auch auff die
Häuser Wartenburg genannt/- - - desselben ehelichen Leibes Erben für und für in
Ewigkeit unsers und des H. Reichs Freyherrn und freyen Fräulein zu Polheim
und Wartenburg/ 2c.

§. III. Vidi etiam in domesticis monumentis designationem arcium & Do-
miniorum, quæ in potestate *Polheimiorum* fuere & sunt, ex qua de amplitudine ejus
judicare liceat. Ita vero enumerantur: *Wartenburg, Scherenstein, Seisenburg, Rech-
berg, Tozenbach, Steinhaus, Rohr, Polheim zu Wels, Polheim zu Leibniz, Puchheim, La-
xendorf, Parz, Waldenfels, zum Thurn, Wolfceck, Lüzelburg, Jernharting, Ottenschlag,
Aggstein, Würding, Koblsburg, Hohenberg, Rasbach, Veldmühl, Musselbach, Windern, Ort-
zu Traunsee, Tegernbach, Tieffenbach, Liechteneck, Pockdüss, Teutsch-Altenburg, Schifer-
eck, Mannerstorf, Pinningen.* Quibus accedunt opida & vici fori jus habentes, *Gries-
kirchen, Schwans, Tummelkahn, Kemnaten.*

§. IV. In varias lineas gens distincta est: omnium pater fuit *Alberto III. Capita-* Linea va-
neus Austriæ superioris, & Friderici Austrii adversus Belam R. Ungariæ A. 1236. dux ria.
bellicus πολύταις. Warten-
 Eo nati inter alios *Alberto IV. Henricus, Ortolphus, Philippus, VVeicar* burgis.
dis. *Primi* linea denuo in alias fissa est *Wartenbergiam, Laxendorfiam, Steinbusiam;* Laxendore-
fia.

Rechbergia, j

Parzensis.
Leibnizia,
Wartenburgia,
Linea Leibnizia,Scutum.
Polheimia
tessera.Metschia,
ala.

Familia.

Wartenburgia li.
uea
Wolfgangus, jSubdisting-
tiones.

Scutum.

An Parz?

Tozenbach,

sed terminata 1391. morte *Martini*, qui Abbas fuit in *Crembsmünster*. *Tertii* nepotes lineam clausere. *Ultimi* posteritas in filiis terminata est, in quibus *Veicardus* inter *Salisburgenses* Episcopos celebre nomen habuit. *Henricus Rechbergii* rami sator fuit, in quibus *Veicardus* Episcopus fuit *Passaviensis*, qui *Chronicon* suorum temporum scripsit, quod in *Bibliotheca Augusta* servatur *Viennæ*: Eum terminavit *Wolfgangus* 1454. A solo *Philippo* (quem alii *Alberonis III.* ex fratre *Henrico* & *Jutha Wasserburgia* nepotem constituunt, *Rudolfus I.* autem *Consiliarium* & adversus *Ottocarum R. Bohemiarum* ducem bellicum habuit,) progenies durabilis fuit. Eo enim nati *Godfridus* & *Wernerus*, hoc autem *Weicardus* & *Pilgrinus*: inde totidem lineæ, à *Gotfrido Parzensis* seu *Welfensis* (in *Wels zu Parz*) provinciæ supra *Anasum*, à *Weicardo Leibnizensis* in *Styria*, à *Pilgrino Wartenburgica* in provincia supra *Anasum*: quarum mox insignia considerabimus.

§. V. Quod attinet lineam *Leibniciam*, quæ iterum defecit, orta ea est, quod dixi, à *Weicardo*, qui *Catharina* filia *Friderici à Leibniz* ducta arcem *Leibniciam* in *Styria* asscutus est, & ad posteros transmisit. Hanc in primis ornavit virtus *Erhardi II.*, qui imperialis *Consiliarius*, *Camerarius*, inferioris *Austriæ* regens & *Ferdinandi I.* 1527. locum tenens, nec non 1530. *Styriæ* ad *Comitia Augustana* legatus fuit, & ex *Catharina* filia *Gaudentii C. à Metsch* liberos genuit, ac ex illis nepotes, sed in his & nominatim *Gaudentio* linea extincta est, herede *Ladislao à Kunring*, qui sorore ipsius natus erat, atque *Reinperto à Gleiniz*.

§. VI. Hæc, ut & reliquæ lineæ, initio usa est solo *Polheimio* avito symbolo, quod est parma octo taniis rubeis & argenteis dextrorsus oblique exarata. (cointcè, vier rotthe und vier weisse Striche oder Bälchen nach der schräg auff einander.) Alicubi sinistras illas taniis vidi pingi, uti alibi notatum est, Germanis antiquis non plurimum illius situs discrimen observatum.

§. VII. Inde concessum est ab Imp. *Maximiliano* præfato *Erhardo*, ut cum A. 1497. mense *Julio* socer ejus mortuus esset, ipse & posteri bona & titulos ac insignia *Metschia* usurparent, quæ sunt tres ala caruleæ in alveolo argenteo. Conf. *Wapenb. P. 2. pag. 13.* Liberi tamen, ignotum qua causa, hoc beneficio non sunt usi, & bona *Metschia* in fiscum relata. Cæterum illa familia *Comitum à Metsch* seu *Matsch* seu *Amasia* vetus fuit, & 1171. aliquis *Laurentius Dominus Amatie* claruit. Inter posteros modo nomen *Advocati* de *Metsch*, modo *Domini*, demum *Comitis* usurpatum. Gentem vero quod dixi clausit *Gaudentius*. Eadem autem *Metschia* insignia 1613. Imperator *Matthias Gundaccaro* ex *Parcensibus* concessit.

§. VIII. *Wartenburgia* linea à *Pilgrino* deducta, in primis ornata est virtute & meritis *Wolfgangi*, qui Cæsarum *Friderici III.* & *Maximiliani* *Consiliarius*, aulae *Marcescallus* & supremus *Capitaneus* inferioris *Austriæ*, *Styriæ*, *Carinthiæ* & *Carniolæ* fuit: inde primus *cubicularius* *Philippi R. Hispaniæ*. Ejusdem ministerio *Annam Britannicam* *Maximilianus* sibi despondit, quam postea *Carolus VIII. Franciæ Rex* sibi rapuit. Inter *Eq. aurei velleris* etiam lectus est, vid. *Chifflet. inf. Eq. A. vell. n. 108.* *Joannam f. Wolfardi Baronis Borselii* atque *Carolæ Borboniæ* uxorem meruit, & quod caput est, *Baronum* nomen in gente renovari ab Imperatore impetravit. Filius *Cyriacus* item *Imperialis Consiliarius*, aulae *Magister*, *Capitaneus* provinciæ *Austriæ* supra *Anasum* & locum tenens *Austriæ* fuit, & ex filiis *Weicardo*, *Maximiliano*, *Cosmimo* lineas prosevit *Wartenburgiam*, *Schopfensteiniam*, quæ in prima generatione defecit, & *Puchheimiam*.

§. IX. Hujus lineæ scutum representatur *Wapenb. P. 1. p. 21.* quadrifidum, prima & quarta quadra *Polheimias* taniis deferente, secunda & tertia rubea, aquilam coronatam & ad perpendicularum auro & cyano divisam representante. Hanc tesseram *Chifflet.* geri putat pro Dominio *Parz*, quo & *Sibmacherus* inclinat: sed domestica gentis documenta, gratia *Perillustri* *Wolfgangi Caroli Polheimii* mihi communicata docuere, aquilam hanc designare *Tozenbach* seu *Tözenbach*. Quod ornamentum marito *Wicardo Polheimio Alberti Austriaci Consiliario* circa A. 1394. & quidem concessione *Alberti* attulit uxor *Dorothea à Tozenbach*. Ab hoc vero *Weicardo* non *Parzia* sed *Wartenburgia* domus descendit. Verum illi etiam lineæ 1613. Imperator jus hujus tesseræ largitus est.

§. X. Huic

§. X. Huic scuto imponuntur duæ galeæ coronatæ, quarum prior jugum alarum Galeæ, sustinet, iisdem taniis obliquis exaratum, quæ laterculum Polheimium distinxere. Alteri aquila Tozenbachia insistit. Lacinia circumvolant, hanc argenteæ & coccineæ, istam aureæ & cyaneæ.

§. XI. A Godfrido linea *Parzensis* sata, zum Steinhaus / Parzund Lühelburg. In ea inprimis claruit *Martinus*, Imperatoris Consiliarius & inter equites *au-* Linea Par-
zensis. *rei velleris* lectus, de Maximiliano autem in bello Gallia & moribus Belgicis optime meritis. Filius ejus *Sigismundus Ludovicus*, è totidem filiis *Andrea*, *Ludovica* & *Sigismundo* tres lineas iterum dedit, in *Ottenschlag*, *Liechteneck*, & *Parzac Steinhaus*, quarum hanc tamen *Sigismundi* filius *Georgius Rupertus* 1608. terminavit; primam autem *Andreae* nepos *Carolus* 1626. media vero adhuc superest.

§. XII. Hæc linea etiam *Polheimias* solum taniis gessit, *Cbiffletio* teste, cum Scutum. n. 92. inter *Eq. A. V.* Martini insignia recensuit. Dein ut videre est in *Wapenb. P. 1. p. 21.* parma quadripartita divisa usi sunt, ut prima & quarta quadra *Polheimias* contineret taniolas, secunda & tertia nigra leonem contineret argenteum, rubeam linguam exferentem, auro coronatum aurea catena collo inserta. Quod hujus significationem attinget, in *Polheimiis* documentis memoratur, Maximilianum II. Imperatorem *Paulo Martino Polheimio* *Sigismundi Ludovici* filio & fratribus diplomate 15. Dec. A. 157 Eckardsau. scripto concessisse insignia *Eckardsavia*, ob matrem *Annam* filiam *Wilhelmi* ultimi Domini de *Eckardsau*, quæ ipsa leone hoc exprimentur. *Gabr. Bucelin. Germ. P. 3. p. 29.* ubi *Eckardsaviam* familiam ab *Ottone*: qui supremus & hereditarius *Austriæ* Camerarius A. 1255. claruerit, deducit, scutum gentile adjicit leone coronato insignitum. Sed nullum adest catenæ vestigium. Verum cum non raro illius sculptor aberraverit, in hoc etiam vix adeo certa illi fides fuerit.

§. XIII. Parmæ duæ insistent galeæ coronatæ, altera *Polheimia*, altera nisi fallor Galeæ. *Eckardsavia*, sustinens emergentem leonem catenatum. Lacinia dependentes utrinque argento pinguntur, addito coloribus hinc rubeo, isthinc nigro.

§. XIV. Aucta sunt insignia ex eo tempore, cum *Gundaccaro Polheimio*, qui Scutum
auctius. *Rudolfi II. Matthiæ & Ferdinandi II.* Consiliarius, cubicularius, Consilii aulici Assessor, & Cameræ Præses fuit, arque *Matthiæ* nomine 37. legationes obivit, Imperator 1613. concederet, ut *Tozenbachia* & *Metschia* symbola, ex duabus lineis *Wartenburgica* & *Leibnicia*, suæ etiam parmæ insereret.

§. XV. Huc refero insignia *Polheimia* ex *Fürst. Wapenb. P. V. pag. 6.* quæ bi- Aliud. partita sunt. Dextra pars iterum quadripartita *Polheimias* taniis & leonem *Eckardsavium* (catenæ vero nullum apparet indicium, quod incuria sculptoris tribuo) componit. Posterior scuti pars non minus in quatuor laterculos dispescitur: quorum primus & quartus aquilam *Tozenbachiam* continet (verum iterum sculptoris vitio omissa corona.) Secundus argenteus tria capita nescio quorum animalium carulea defert. Ego vero vix dubito, illa capita in alas commutanda esse, & qui in reliquis, ut vidimus, laterculis oscitavit, sculptorem non diligentius alas illas inspexisse. Ita fuerint *Metschia* insignia. Tertius laterculus plus habet difficultatis, nam in eo rubeo conspicitur columna coronata argentea, & subter eam figura, quam vix expressero, nisi quod rhombo perforato similis est. Cujus areæ significationem neutiquam capio. Nisi dixeris illam etiam columnam ad *Metschia* *δέρμα* spectare: vidi enim alicubi *Metschium* scutum, hinc alis, ex dextra autem parte columna illa insigne.

§. XVI. Scuto isti imponuntur quatuor galeæ coronatæ: Prima sustinet alam Galeæ. *Polheimiis* diagonalibus taniis exaratum: secunda *αετομην* leonis argentei coronati, & collum millo revincti, qui scipionem vel trabem humeris gestans representatur: Tertia insistit aquila *Tozenbachia*: Quarta innititur coronata argentea columna.

Henricus Valesius Gallia regis frater, qui tamen isto mortuo, ne fraternum amitteret, acquisitum regnum amittendi periculum maluit. Cum abdicatus esset, electus est *Stephanus Bathorius Transsylvania* princeps: & post hunc *Sigismundus Svecus*, post quem filii regnarunt *Vladislaus* & *Joannes Casimirus*: quorum uterque sine sobole, ille decessit, hic regno se abdicavit: Unde 1669. lectus est Rex *Michael Thomas Korybut Wisniowizky*, è Ducibus Wisniowiziis, qui ex familia Lithvania magnorum Ducum & Jagellonis patruo descenderunt. Hoc sine liberis extincto, suffectus est suffragiis, qui nunc gloriose regnat, *Serenissimus Joannes Sobiesky*, pridem regni Marescallus & exercituum Imperator. Reges d'inceps lecti. Modernus Rex Joannes III.

§. III. Scutum regis Polonia, qui tum *Sigismundus III.* fuit, *Sibmacher.* ita exhibet *Wapenb.* P. 1. pag. 2. ut *Polonicum* *δαγμα* primam & quartam, reliquas duas *Lithvanicum* occupet: Gentilis tessera constituat parmulam mediam. Eadem *δαγμα* duorum filiorum fuit, nisi quod æque ac pater nonnunquam *Svecica* symbola suis adiecere. Scutum Sigismundi III.

§. IV. *Polonicum* proprium symbolum est in area *rubea aquila argentea, corona, rostro & cruribus aureis*, aliis item ad pectus aureo vinculo colligatis. Ita *Chifflet.* *Inf. Eq. A. V. n. 161.* Unde errorem esse credo in *Sibmachero*, qui loco illius vinculi literam *S* auream innectit aquilæ. Nisi dixeris, quod haud opinor, *Sigismundum* nominis initialem aquilæ addidisse. Huius aquilæ rationem ex eo reperunt communiter, quod circa 550. *Lechus*, cum extrueret *Gnesnam*, quondam Principis, nunc primantiensis regiam, aquilarum candidarum nidum repererit, nascentis imperii augurium. Ab hoc hido aiunt accepisse civitatem nomen, & assumptum regni hoc insigne. Ita *Thuan.* L. 56. pag. 1225. Unde principibus *Polonis* alba aquila expansis alis insigne etiam hodie manet. Aquila Polonorum insigne.

§. V. Observat *Cl. Fauchet de l'orig. de Cheval. c. 3. p. 26.* cum in Gallia mandato regis *Caroli IX.* ignes artificiales pararentur, latitiæ testanda gratia ob electionem *Henrici Regis*, arma *Polonica* *argento & nigro* colore picta, quod colores regii scuti nescirentur: id vero aliquibus mali prælagi rem esse visam; patuisse vero fecialium Gallorum ejus temporis imperitiam. Ignorantia colorum in Gallia.

§. VI. Area secunda & tertia *Lithvaniam* notat: cujus *δαγμα* est in minio cataphractus eques argenteus strictum ensen dextra tenens, scuto caruleo *Hungarica cruce aurea impressa* è cervicibus pendulo: insidens equo item argenteo, caruleis phaleris aurea clavatis instructo. Verba iterum sunt *Chifflet.* *Inf. E. A. V. n. 294.* Lithvania tessera.

§. VII. *Lithvanorum* principes à quodam *Italo Polemone* seu *Palemone* deduce reamant: ex cujus posteris *Mendocus* 1252. baptismo suscepto à Pontifice regium nomen obtinuit, sed postea ad gentilitium relapsus est. Stirpe hac extincta, *Vitenes M. Dux Lithvania & Samogitia* designatus est: quem circa 1300. *Gediminus* stabuli præfectus obtruncavit, ejusque viduam duxit, atque principatum suscepit. Hic septem filios reliquit singulis præfectos provinciis. Ex iis tertius *Olgirdus* pater *Jagellonis* fuit, quem solio *Polonico* impositum §. 2. diximus. Porro inter regni & nuptiarum regiarum conditiones illa fuit, ut *Lithvania* cum annexis ditionibus *Polonia* jungeretur, unumque cum ea corpus fieret. Quæ unio etiam cum *Jagellonidarum* stirps deficeret, permansit, & nunc quoque durat, ex æquata utraque gente. Lithvania principes. Unio cum Polonia.

§. VIII. Hisce quadris, quæ regibus communes, media parmula imponitur, *Sigismundo* propria: quæ lineis duabus in balthei modum obliq; ductis secatur in tres partes *caruleam, argenteam, & coccineam*, inscripta *mergite aurea utrinque cocco ligata*. Quæ tessera gentilitia *Wasarum* est in *Svecia*, ex qua familia reges *Svecia* & ex his *Sigismundus* ortum traxere. De hoc symbolo actum est L. 2. c. 95. Wasarum scutulum.

§. IX. Porro cum *Sigismundus* hic Rex *Svecia*, sed ei ab Ordinibus renunciatum, ejusque patruus *Carolus* in solum evectus fuerit, *Svecica* *δαγμα* *Polonicis* ille & filii miscuere: non uno modo, aliquando enim *Svecicum* scutum ex *Svecicis* coronis & *Gothicis* fluviiis atque leone, media parmula *Wasensi*, toti imponere solèbant: aliquando ita miscebant, ut prima quadra *Poloniam*, secunda *Sveciam*, tertia *Lithvaniam*, quarta *Gothiam*, media *Wasarum* gentem notaret. Svecica insignia conjuncta.

§. X. Cum vero *Sigismundo*, qui patri *Joanni* 1592. in regno *Svecia* successerat, pridem *Polonia* Rex ob varias causas A. 1599. Comitibus *Stockolmiensibus* imperium Controversia ob Sveciam & bella.

abrogatum, & quia frater Joannes subterfugiebat, in *Carolus* patrum translatus fuerit, à quo ad *Gustavum Adolphum* filium, & ab hoc ad *Christinam* filiam, devolutum est, postquam amittens *Carolus Gustavus Palatinus* successit, moderni pater, inde bella inter utramque gentem, Svecis regem suum & libertatem, Polonis sui regis jura propugnantibus. Unde etiam Sveci, ut Poloni regni sui insignia ferrent, ægre ferebant: hi vero cum jure illud etiam juris documentum dimittere volebant.

Præten-
sio
Polonorum
in Sveciam,
cum Sve-
corum re-
sponsis,

§. XI. Locus hic invitat, ut more solito *Polonorum* istorum *Regum* jura, quæ in *Sveciam* prætendebant, & *Svecorum* vicissim fundamenta, quæ illis opponebant, enarrem. Cæterum historiam præcipuam, ex qua ista petenda, legere licet apud *Thuan. L. 115. 119. 121. & 131.* Edidit etiam peculiarem relationem *Jac. Zypotius* ad *Guilhelm. à S. Clemente.* Fuere autem istæ rationes Polonorum, quibus injuria dejectum *Sigismundum*, adeoque prætensionis suæ justitiam probare nitebantur.

I. *Desita electione* desit etiam statuum consuetudo & necessitas regum potestatem, quod electis fieri consueverit, legibus circumscribendi. Unde *Gustavo, Erico & Joanni* nullæ præscriptæ. Ac ita præscriptione prior sublata consuetudo.

Respondebant Sveci. 1. Successio nec per se mutat nec mutavit in *Svecia* regnandi conditiones, sed ad hoc opus esset expresso aut tacito consentu populi. *Conf. Thuan. L. 115. p. 288.*

2. Lex ea vetus diserte in *hereditaria unione* adhuc vivo *Joanne A. 1590.* repetita est.

3. Adversus laudabile regnum *Gustavi & Joannis* opus non fuit multis præfidiis, quæ arrepta forent, si quod illi secus egissent: *Erici* hoc docet exemplum.

II. Inique adactus *Sigismundus*, quem pridem *Sveci Catholicum* noverant, à *Carolo & Ordinibus* ad *leges libertati successionis suæ hereditariae contrarias*, & nulli prius regum præscriptas ineundas, de nullo præjudicio *Augustanæ Confessioni* faciendo, & diversæ religionis hominibus non adhibendis ad munia.

Resp. Svec. 1. Hoc ipso testamento *Gustavi M. & hereditaria unione* sancitum fuerat.

2. *Sigismundus* religionem Pontificiam professus vi testamenti incapax regni erat: cum vero benigna voluntate Statuum nihilominus admissus sit, hi sibi æque suæ religionis libertatem servare potuerunt.

3. Jam olim ordines, si quid in rege novo suspectum erat, novis conditionibus præscriptis mature sibi cavere soliti sunt. Quod hic quam maxime locum habet. Nec eadem prius necessitas, cum reges eandem profiterentur fidem.

III. *Ordines in regis jura involarunt*, comitia indicendo, leges condendo, jurisdictionem sublata ad regem provocatione exercendo. In hoc instituto insuper habitis interdictis perseverarunt, ministros regios dejecerunt, regique consiliis, dictis, factis, armis obstitere, violatæ fidei rei. *Thuan. L. 115. p. 286.*

Resp. Svec. 1. Rex nulla idonea regni administrandi ordinatione relicta discessit (quam dein è portu misit formulam, multis modis imperfecta, inutilis, vitiosa fuit) nullum Governatorem moribus regni necessarium instituens, *Carolo* Senatores æquali potestate adjungens, & Statibus adimens jura, quæ semper illis competierant. *Mithob. 5. p. 55. 56.*

2. Itaque necessitate coacti *Ordines* de regis reditu sibi nihil certi promittere potes, *Sudercopiam* indictis comitiis rempublicam ordinarunt, fide regi integra: *Carolus* autem pro rege præsidem regni esse voluerunt. Hæc *Arbogensibus* comitiis repetita. *Mith. 5. p. 57. Conf. Thuan. L. 115. p. 286. 287. L. 119. p. 469.*

3. Ordinibus semper conveniendi libertas integra fuit, nec regis jura imminuit. Exempla etiam in *Germania & Polonia* habet.

4. Novæ constitutiones à *Carolo* non factæ, sed veteres revocatæ in usum.

5. In *Svecia* præsentem etiam rege illa est *Comitiorum* autoritas, ut decreta eorum non regis nisi tacita sed *Ordinum* autoritate expediantur & promulgentur.

6. Inhibita non relatio sed appellatio ad regem, quoad ille nullo *Svecici* juris consulto instructus in *Polonia* abesset, ne causæ ad peregrinum forum traherentur.

7. Regiis mandatis parendum non fuit, cum is in jura non sua involavit, & eatenus nullum habuit imperium. Conf. *Grot. I. B. & P.* 1, 4, 13.

IV. *Carolus cuncta ad lubricum gessit*, in regni administrationem involavit, exclusis Senatoribus in se solum auctoritatem transferre conatus est, à rege populi animos abalienavit, adhibito imaginario consensu Ordinum, qui non interfuerunt, vel metu aut fraude in partes pertracti. *Thuan. L. 115. pag. 286. L. 119. pag. 468. L. 121. pag. 564.*

Resp. Svec. 1. Calumniose hæc Carolo objiciuntur, non minus ac alia quorum non convictus est. Conf. *Thuan. L. 121. p. 565.*

2. Ipse Joannes Rex Carolum per filii absentiam proregem esse testamento iussit. *Sudercopensis* comitia idem ei munus detulere, & ut depositum reciperet 1597. *Arbogensis* impulere.

3. Si regnandi avidus fuisset, prius delatum sceptrum acceptare poterat. Vide *Typot. apud Thuan. L. 131. p. 983.*

4. Carolus non prius suscepit regnum, quam Joannes Sigismundi frater, in quem illud transferre ipse studebat, onus à se deprecaretur, & solemnī formula cederet. *Thuan. L. 131. p. 986.*

V. Rex ubi in Sveciam satellitio è subditis collecto, tum honoris causa, tum ne Caroli injuriis obnoxius esset, munitus venit, *tanquam hostis Calmariensi* portu portaque clausis habitus est: & post *Lincopiense* prælium, regiis per induciarum speciem repentina irruptione oppressis, infelix ad conditiones iniquas vi coactus, quibus obligari non debuit; Unde *Stocholmiam* cum iturus esset, tempestate *Calmariam* reiectus, & alioqui in comitiis ludibrio, utpote sine potestate, futurus, non tamen animo regni deferendi, in *Poloniam* rediit. Conf. *Thuan. L. 121. p. 566. 567.*

Respons. Svec. 1. Satellitio plura peregrinorum militum millia necessaria non fuere.

2. Non negatus regi, si à vi abstineret, suus honos & obedientia. Et omnia tentata media, ut res transigeretur amicè, rege non audiente conditiones.

3. Post victoriam etiam Carolus omni cultu eum prosecutus est.

4. *Lincopienses* conditiones nihil iniqui nec novi habuere.

5. Metus si quis adfuit pactis, non injustus fuit. Nec regibus ab his promissis restitutio conceditur.

6. Quæ de animo Caroli & subditorum in se Sigismundus suspicatus est, vana fuere.

7. Discessus causæ frustra tempestas prætextitur, & hoc quoque rege indignum fuit, quod ante Reipublicæ turbatæ constitutionem ex regno insciis proceribus discessit.

VI. In propria causa iudices esse non debuere Sveci, nec homagio obstricti illo se vinculo liberare.

Resp. Svec. 1. In omni regno, ubi astricta imperantium potestas, iudicium universis Ordinibus debetur: arbitros non semper commoditas vel necessitas permittit.

2. Ipse Sigismundus arbitros, de quibus convenerat, licet saepe rogatus vocare supersedit.

3. Svecorum homagii, juramento regis & pacto tanquam conditioni innixi, hoc violato obligatio desit.

VII. Saltem *Sigismundi liberi innoxii* prateriri non poterant. Nec iniqua conditione gravari *Vladislaus*.

Resp. Svec. 1. Succedunt liberi parentibus in eo statu, in quo tempore mortis fuerunt, unde quæ amissa prius, etiam amissa sunt heredibus.

2. Nullibi liberi nisi in patrimonialibus regnis jus proprium habent, sed tantum à parentibus, adeoque post horum fata.

3. Jus feudale huc non trahendum.

4. *Waldemaro* & *Magno* regibus abdicatis Sveci jam olim noluere liberos succedere.

5. *Vladislao* certa conditione non iniqua, sed nixà testamento *Gustavi*, oblata

corona, quam noluit accipere. Unde jure tota progenies Sigismundi comitiis *Lincopienfibus* 1600. exclufa. Joannes autem ultro 1604. & 1606. ceflit fuo jure. *Thuan. L. 131. pag. 986.*

Fundamen-
ta Sveco-
rum ad-
verfus Po-
lonos,
cum ho-
rum re-
fponfis.

Fundamenta Svecorum, quibus factum tuentur, apud *Hect. Job. Mitbob. de Controv. Sveco Polon.* inprimis illa funt

I. Nifi reges faciant, quæ ante inaugurationem juramento promifere, jus & potestas ordinibus Sveciæ femper fuit, vi & armis reliftendi & obedientiam illis negandi: quæ non folum aliarum gentium ratio eft, cum non temere credi poffit, aliquam abfoluto imperio ejus: fe fubjecturam fuiffe, vel tolerare voluiffe, quem publicam utilitatem vel omnino non vel non præcipue putaffent curaturum: verum etiam in Svecia exempla fuppetunt *Ragvaldi, Svercheri, Waldemari, Birgeri, Magni Smeck, Alberti Megapolitani, Erici Pomerani, Christiani, Johannis & Chriftierni II.* Danorum, oppugnatorum, caforum, folio dejectorum, pulforum. Recens etiam exemplum eft *Erici*. Nec à Polonorum moribus hæc abludunt.

Refpond. Polon. 1. Mutata conditio regni, cum electivum regnum fieret hereditarium.

2. De exemplorum etiam iuftitia quæri poteft.

3. Adverfus imperantes fubditorum vis femper injufta. Confer *Grot. de I. B. P. 1. 4. 1. feq.*

II. A Sigismundo, qui diu ante ad Ordines miffis literis leges patrias fape agnoverat, & ad confirmandam obligationem ex *hereditaria unione* 1590. tenebatur, poft multas tergiverfationes ante coronationem *Ordinibus data fides & leges jurata.* Conf. *Thuan. L. 109. p. 1407.*

Refp. Polon. Ad hoc quoque juramentum cum injuria coactus eft Sigismundus, quod à decessoribus non exactum fuerat.

III. A Rege *adverfus hoc juramentum multa designata*, cum religioni præjudicium faceret variis modis (ne plura auderet facultas & occasio tantum Principi in religionem Pontificiam fingulari zelo ardenti defuere. Vid. *Mitbob. 1. pag. 14. 22. cap. 1. p. 62.* adde de fufcepto *A. V. ordine* dicam) Ordines & Carolum ab ufurium fuorum arcere vellet. Vid. *Mitbob. 1. p. 27. 28.* non ordinata republica difcederet, ad fe omnem potestatem traheret, Vid. *Mitbob. 5. p. 64. 65.* Sudercopienfia comitia & ftatuta impugnaret, ac ita hoc auderet, quod nec licet præfenti regi. Adde vitæ Caroli infidias ftructas, exercitum invadendæ Sveciæ in Finnonia fuffentatum, provinciales à milite divexatos, & crudeliter habitos, *Esthoniæ* alienationem tentatam, *Mofcis* traditam *Kexholmiam*. Conf. *Thuan. L. 115. p. 286. feq. L. 119. p. 468. feq.*

Refp. Polon. Alia calumniofe affinguntur Sigismundo, aut fufpicionibus vanis nituntur, aut jure regio facta funt, fine vitio.

IV. *Ingreffus in regnum hoftilis*, A. 1594. Caroli feftatores proferipti, Finnones & *Esthones* in Sveciam evocati, conditiones rejectæ, *Lincopenfia* pacta, quibus parti à conventionem recedenti ut altera refiftere poffet fancitum, iterum violata, difceffus fugæ fimilis, quem Poloni etiam in Henrico Galliarum rege abdicatione ultii funt. Inde adhuc *Calmaria* relictum præfidium, à quo multa hoftilia patrata facinora. *Thuan. L. 121. p. 566. 567.*

Refp. Polon. Sux fecuritati Rex quod profpexit, quod iniquis conditionibus teneri noluit, & demum periculo, quod *Stocholmiæ* à Carolo imminebat, fe fubduxit, nemo jure reprehenderit.

V. Regis decreto comitiorum *Jenecopenfium & Stocholmiensium* ad redeundum, nifi regno excidere mallet, aut filium in Sveciam in religione Evangelica educandum mittere, vocati *contumacia*, & *animus* in Svecos *hoftilis*, varia ratione captis eorum & detentis navibus, commerciis prohibitis, factionibus fufcitatis, rebellionis crimine objecto, vicinis in eos concitatis, monftratus. *Thuan. L. 121. p. 573.*

Refp. Polon. 1. Illuforia regis evocatio, nullis miffis navibus, fine milite, nulla fecuri adventus cautione interpofita, & ut perpetuo ibi maneret. (Hanc conditionem à fe appofitam Sveci negant.)

2. Conditio filio præfcripta iniqua.

3. Quæ

3. Quae acta, non hostis sed regis, suos ad obsequium reducturi, animum ostendunt.

VI. Regni jure in Carolum translati in posteros ejus legitima transmissio.

Resp. Polon. Non justior successorum, quam quem à Carolo accepere, titulus esse potest.

§. XII. Haec utriusque partis fundamenta fuerunt. Quod historiam attinet. Historia
Cum ita regi renunciassent Sveci, arma utrinque publice sumta, & inprimis in *Livonia* Bella.
gestum est bellum, variante fortuna, dum *Carolus* viveret, qui se tamen ad pacem Inducia.
obtulerat. *Thuan.* L. 138. p. 1247. 1248. Sub *Gustavo Adolpho* filio A. 1618. de *induciis* in
biennium convenit: Inde 1621. *Riga* cum multis aliis in *Livonia* ab eodem, dein
quod reliquum fuerat 1625. capta sunt, ac in *Borussiam* anno seq. arma translata. Fer-
vebat tamdiu, altero in alterum culpam pacis non coalescentis rejiciente, bellum, do-
nec 1629. in sexennium, medias partes suas interponentibus Gallo, Anglo & Brande-
burgico *inducia* conclusae: Has A. 1635. in 26. annos *Uladislaus* & *Christina* produxere.
Cum vero 1655. novum bellum (de causis conf. synopticam relationem *Spreng. Polon.*
Novantiq. p. 121. seq.) exarsisset inter *Carolum Gustavum* Sveciae & *Johannem Casimirum*
Poloniae reges, renovata omnium litium memoria. Magnis bellum illud viribus &
animis gestum, usque ad annum 1660. quo pax in monasterio *Olivenfi* ad *Dantiscum* Pax.
feliciter conclusa est, & finita praeensio. Inprimis postquam *Joannes Casimirus* vi-
ta excedens in *Polonia* terminaverit illam *Wasarum* progeniem.

§. XIII. Quae moderni *Potentissimi* regis ejusque decessoris gentilia arma fue- Hodiernū
rint vel sint, mihi non satis cognitum, haud dubie vero eundem locum *parmulæ* scutum
mediae occupabunt. ignotum.

§. XIV. Scuto regio imponitur *corona*, quae regibus jam in usu est, *clausa*: vel Corona.
si *galea* uti lubet, aperta sine clathris, simili *corona* *clausa* ornata. Apicis loco in usu Galea.
est apud *Chifflet.* n. 161. *Aquila exorians* *scutariae* similis: Ex *galea* defluunt *laciniae* Apex.
argento & *cocco* insignes. *Atlantes Sammarthani* *Estat. de la Pologn.* c. 1. p. 502. tribuit Telamō-
duos leones: & *papilionem* regium seu *tentorium* *coccineum* *aquilulis* *argenteis* con- nes.
situm: interius *vellere* *muris Pontici* *fartum*.

§. XV. Titulum *Poloniae* regis *Joannis Casimiri* idem *Sammarthan.* p. 500. ita de Titulus
scribit: *Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Mazoviae, Samogithiae, Kio-* Joannis
viae, Volhiniae, Podoliae, Podlachie, Polotii, Vitepsii, Pomeraniae, Livoniae, Curlandia, Casimiri.
Valachiae, Smolenski, Severiae, Cernichoviae, Michaloviae. Additur dein titulus
Svecicus.

§. XVI. De *Polonia* & *Lithvania* dictum est. Quod *Magni-Ducis* titulum con- M. Ducas
cernit, *Thuan.* conjectura non displicet L. 56. p. 1227. *Lithvaniae Principes Magni Ducis* tus Lich-
titulum *usurpabant*, non ab *Imperatoribus* *concessum*, sed ut *Moscorum Principes plu-* vaniae.
rium Ducum *ditionibus* in *unum* *coalescentibus* hanc *prærogativam* *sibi* *privata* *autori-*
tate *sumserunt*, ita & *Lithvanos Duces* *fecisse* *vero* *simile* *fit.* *Russiam* à *majoribus* *sæpe* Russiae.
impugnata, *sæpe* *victa*, tandem *Casimirus M.* in *provinciam* *redegit.* *Borussiam* Borussiae.
Equites Teutonici, à *Duce Mazoviae* *exciti*, occuparunt: inde cum *regibus Poloniae*
gravia *gessere* *bella*: Demum *nobiles* & *civitates Borussiae*, quod *tyrannicè* *haberi*
crederent, magno *Magistro Ordinis fidelitatis* *juramentum* *renunciarunt*, & se in
Casimiri regis *dedere* *clientelam*: sed 1466. ita *transactum* *est*, ut *regi superior Borussia*
cederet, *inferior* *beneficio* *regis* *ab* *equitibus* *teneretur.* *Transactioni* *haec* *Frideri-*
cus D. Saxonia *Magister* *creatus* *stare* & *Polonis* *sacramentum* *dicere* *noluit*, ast ob
hoc *fugere* *coactus* *est*; cum *eius* *successor Albertus Brandenburgicus* *itidem* *repugna-*
set, jamque *armis* *cogi* *prospiceret*, nec ab *Imperio* *auxilia* *nancisceretur*, *Borussiae*
partem *ordini* *prius* *cessam* *feudo* à *Rege* *accepit*, quam *nunc* *quoque* *successores*
tenent. De *titulo* ita *ille Albertus* 1526. apud *Hortleder.* de *caus. bell. Germ.* 1, 3, 1.
p. 1955. *Haben sich auch dieselbige Königl. Maj. in Polen lang vor unsern Zeiten*
Herren und Erblingen in Preussen geschrieben. Conf. supra L. 1. c. 13. n. 7.

§. XVII. *Mazovia*, inter *Borussiam*, *Poloniam*, *Russiam* & *Lithvaniam* sita, no- Mazovia.
men *sortita* *dicitur* à *Maslao*, qui *eius* *principatum* *invito* *Micislao* *rege* *obtinuit*, seu
rebellione *seu* *Imperiali* *potestate.* *Filius* *vero Casimirus* *Maslao* à *suis* *suspensum* *eum* *re-*
cuperavit. In *Boleslai Crivousti* *liberis* *Mazoviam* *post* *Lesci* *mortem* *cum* *Cujavia*

Casimirus nactus est. Ejus filius *Conradus* iterum Mazoviam Dux rexit & ad posteros transmisit. In his *Ziemomislus* seu *Ziemovitus* se Casimiro Regi submisit, atque ita provinciam regno uniri passus est. Demum 1462. morte *Uladislai* Ducatus *Rava, Plocensis & Belzensis*, & 1526. morte ultimorum *Joannis* atque *Stanislai* reliqua Mazovia ad regem omnino rediere. *Mazovia* *Wapenb.* P. 2. pag. 3. tribuitur scutum rubrum cum aquila argentea, pectore auream semilunam trifoliatam deferente: qualis etiam in apice è coronata galea exsurgit.

Samogitia.

Kiovia,
Volhinia,
Podolia,
Podlachia
Polotia,
Vitepsia.

§. XVIII. *Samogitia* ab antiquo *Lithvania* annumerata, cum eadem *Polonis* accessit. Eam ad cultiorem modum *Sigismundus* Rex revocare cepit circa 1572. ut qui prius per sylvas dispersi, vicatim habitare inciperent. *Kiovia*, caput olim *Russiae* ad *Borysthenem* & frequens emporium, Ducatus caput est, quem & *Volhiniam*, *Podoliam*, *Podlachiam* cum *Lithvania* *Polonis* accessisse autumo, & ex *Thvano* disco L. 56. p. 1228. *Polotiam* & *Witepsiam* eidem annumeravero. Cæterum hanc à *Moscis* 1579. *Stephanus* recepit Conf. *Thuan.* L. 36. p. 326. & L. 69. p. 501. Ubi quibus *Dominis* paruerit *Polotia*, enumeratur in hunc sensum: *Ea antiquitus suos Duces habuit, & sub A. C. 980. vel ut Russici annales patant annos à condita mundi 6488. Rochuvoldo Duci paruit, qui ab Vlodimiro Magno ob negatam in matrimonium filiam bello petitus imperium vitamque ac duos filios amisit. Ab eo tempore Russi Principes eam tenuerunt, donec eorum extincta stirpe Lithvanis, ut quadam alia Russia ditiones, cessit. Dein Jagellone Polonia Rege electa, cum Andreas ejus F. Polotia dominatum arripuisset, recepta est, & inde usque ad annum 1563. in fide regum Polonia permansit, quod à Joanne Moscorum Duce capta fuit.*

Pomerania.

§. XIX. *Pomerania*, quæ in titulis Regis legitur, non illa est, quam sub eo nomine Duces ab aliquot seculis rexere, & quæ pace *Olinabrugia* inter *Svecos* & *Brandenburgum* Electorem divisa est, Imperii nostro tempore haud dubie portio: sed pars antiquæ *Pomerania*, quæ sub nomine *Pomerania* seu *Pomerellia Palatinatum* Regiæ *Borussiae* constituit, nec non feudum *Butoviense* & *Lauenburgium*, quod 1526. *Sigismundus* Rex *Barnimo* Duci contulit. Olim equidem *Svantiborus* *Pomeranus* *Micislai* R. *Poloniae* auspiciis victus, & licet denuo restitisset se submittere coactus fuerat. Inter ejus posteros, qui ulteriorem *Pomeraniam* tenuerant, frequentia bella adversus *Polonos* gessere: aliqui ex illis sua *Cruciferis* legarunt: qui etiam 1313. magnam partem *Borussiae* suæ adjunxere: iterum 1295. *Mestovini* morte tota progenie ulterioris *Pomeraniae* Ducum extincta, *Poloni* istius hereditatem, quam etiam citerioris Principatus Duces, utpote agnati, sibi vindicare nitebantur, vindicarunt. Unde quicquid *Pomeraniae* penes *Polonos* est, vel ab hoc *Mestovino* vel cum *Borussia* obtinuerunt.

Walachia.

§. XX. *Walachiam* quod concernit, *Sigismundus* Rex superiori seculo *Valachia* victa, *Bogdanum* *Waiwodam* sibi jurare coegit. Hoc seculo *Sigismundus* III. *Constantinum* *Vaivodam* *Walachiae* infelicitè adversus *Tomiam* à *Tureis* substitutum restituere tentarat. Cladem ultì *Wisniovicus* & *Korecius* *Tomia* profligato & in fuga occiso, *Michailonem* praposuerunt. Iterum A. 1620. bellum *Walachicum* pro *Gratiano* *Waiwoda* fortius quam feliciter gestum. Nec vero potuit *Turcarum* imperio provincia subtrahi aut vindicari.

Smolenscum.

Severia,
Cernichovia,
Michalovia.

§. XXI. *Smolenscum* à multo tempore *Eridos* pomum fuit inter *Moscas* & *Polonos*. Superioris seculi principio illud cepit *Moscus* *Basilius*: hoc nostro seculo recepit post biennii obsidionem *Sigismundus* III. sed iterum in potestatem *Moscorum* illud devenit. Quod *Severiam* & *Cernichoviam* attinet, *Joannes* *Basilides* seculo decimo quinto ademerat *Alexandro* *Poloniae* regi: verum *Vladislai* *Sigismundi* sui herois fortissimi virtuti regnum illa recepta debet. *Michalotiam* seu uti typi habent *Mischaloviam*, quam innuat *Sammarthanus* vel ab illo relatus titulus, ignoro. Quamvis enim *Michloviam* è duodecim *Borussiae* Principatibus unus sit, cui *Strasburgum* tribui video: non tamen capio, cur illius præ aliis peculiaris mentio in titulo fieret. An *Mohiloviam* notari dicemus, quam *Witepsiae* Ducatui ascribunt? Nihil definire hic possum.

Livonia.

§. XXII. Superfunt ex titulo duo nomina *Livonia* & *Curlandia*. Et quidem generali notione *Livonia* *Esthoniæ*, *Lettiam* & *Curlandiam* complectens, cum semel Germanis

Germanis innotuisset, postea introducta religione Christiana sub Imperatoris Germanici fide Archiepiscopo Rigensi, & qui libertate à Borussia Magistro sibi ære parata 1513. Principibus imperii annumerari capit, Magno Magistro Ordinis Livonici, inter quos continuæ fere contentiones fuere, paruit. Mutationi tandem Moscus occasionem dedit, cum 1557. ob negatum tributum & alias ut causabatur induciarum conditiones non servatas, bello provinciam adoriretur, & ab Imperio frustra auxilia expectarentur: (ob quod imperio jus suum periisse concedit *Celeb. Herm. Conring. de Imp. Germ. c. 29. p. 828. 839.*) unde alii alibi auxilia quærere coacti sunt. *Revalia* Svecis se permisit, *Osliensis* & *Curonensis* Episcopus Danis, reliqua *Polonis*. Hi *Gothardo Ketlero*, qui Magn. Magister Ordinis fuerat, *Curlandiam* & *Semigalliam* feudi jure à corona tenendam tribuerunt, cætera ut alias provincias imperii sui habituri. (Conf. historiam ex *Chytræo* apud *Thuan. L. 21. p. 954. seqq.*) Quamvis vero *Esthoniæ*, utpote quæ ad Svecorum auxilia confugerat, in potestate non habuerint, & reliqua etiam *Livoniæ* à Svecis erepta amiserint, universam tamen *Livoniam* sibi deberi prætenderunt. Videamus utriusque partis fundamenta.

Prætentunt *Poloni*.

I. In *Esthoniæ*. Quod *Revalia* subjecta Magistro Ordinis Livonici non habuerit potestatem, se à reliquo corpore separandi, unde jus à Magistro cessum *Polonis* illam etiam complectitur. Cumque Mosci pacem facerent 1582. universam *Livoniam* atque ita in hac *Esthoniæ* quoque *Polonis* concessere. Conf. *Thuan. L. 76. p. 800.* Sed & *Sigismundus Sveciæ Rex* eam prætensionem *Reip.* donavit. Quæ conditio electionis fuerat. *Thuan. L. 88. p. 352.*

Prætentio
Polonorum
in Esthoni-
am & Livoni-
am.

Resp. Svec. (Vid. *Heck. Joh. Mithob. Controv. Svec. Polon. c. 2.*) 1. *Revalia*, cum *Harria* & *Wiria* se 1561. Svecis permisit apud *Thuan. L. 26. p. 1195. 1196.* quod non modo alias omnibus licuit, sed & hic factum eodem jure, quo reliqua *Livonia* inconsulto Imperatore, supremo magistratu, *Poloniæ* accessit.

Responsio
Svecorum.

2. *Revaliensium* deditio pluribus mensibus ante facta, quam *Polonis* se permitteret reliqua *Livonia*.

3. A Magistro *Livoniæ* etiam requisito nulla obtineri potuere auxilia: sed nec à *Polonis* certa sperari poterant, qui postea quoque *Esthoniæ* reliquam & *Lettiæ* ab hoste miserè vexari passi sunt: pacem autem ab illo & restitutionem provincie sine Svecis non impetraturi fuerant. Postea quoque adversus Moscos bellum ob hac gerendum fuit. Vid. *Thuan. L. 96. p. 722. L. 100. p. 899.*

4. Reliqua *Esthoniæ*, quæ liberare *Poloni* neglexerant, & pleraque ante Moscorum invasionem nunquam in Polonorum venerant possessionem, bello justo Moscis extorsit *Joannes Rex Sveciæ* 1581. qui non alia conditione in belli societatem venit, & diu hostis impetum solus sustinuit. Vid. *Thuan. L. 76. p. 803.* Obvertunt vero *Poloni*. Quod *Stephanus* ab invasione *Joannem*, qui arma in Moscos vertenda in ipsam verterat *Livoniam*, dehortatus sit. Vid. *Thuan. L. 73. p. 667. 673.*

5. *Stephanus* durante bello, in *Esthoniæ* nullius juris sui mentionem fecit: potius de *Wesenberga* & *Tolsberga* receptis gratulatus est. Confer *Thuan. L. 76. p. 801. 802. 803.*

6. *Livoniæ* tutela à *Carolo V. Ferdinando I. & Maximiliano II.* commendata Svecis, tandem etiam illi facta est potestas vicini Principis patrocinium ambiendi. *Thuan. L. 88. p. 358.*

7. Ut maximè jus fuisset *Polonis* in *Esthoniæ*, bello tamen à Moscis erepta, & à Svecis recuperata, his cedunt, Conf. *Grot. I. B. & P. 3, 6, 7.* saltem quousque impensæ redderentur. Adde & prætensionem dotis, apud *Thuan. L. 76. p. 802.*

8. Mosci quod amiserant non iterum pace cedere potuere *Polonis*.

9. Ipse *Sigismundus* de adjungenda *Poloniæ* provincia sæpe compellatus, regno carere quam conditionem inire maluit. *Thuan. L. 88. p. 353. 357. 358.*

10. Si tandem consensisse detur, pactio adversus leges regni & avi testamentum nullius esse potest valoris. Et juramento se obligavit, ne faceret. *Thuan. L. 88. p. 357.* Et causa hæc quoque addenda foret aliis, ob quas regno exutus est.

II. In reliquam *Livoniam*; Quod hæc *Sigismundo Augusto Regi*, & *Reip. Poloniæ* se subjecit, deserta ab Imperio, vid. *Thuan. L. 28. p. 33. 34. L. 96. p. 721.*

Resp.

Resp. Sveci. Conf. Mithob. d. l. c. 3. pag. 42. 1. In *Livonia* summa vi adortus est *Svecos* *Sigismundus Rex* abdicatus: itaque provinciam hostilem occupare jure belli potuere *Sveci*, quod in primis 1621. & 1625. factum. De causa *Svecica* justitia alibi agitur.

2. Quaecunque in bello solemniter occupantur, victoriis dominio gentium jure cedunt. *Conf. Grot. de I. B. & P. 3. 6. 2.* His vero obvertunt *Poloni*, *Svecorum* adversus regem suum arma nihil acquirere regno suo potuisse.

Ceterum pactis in sexennium induciis A. 1629. in *Livonia* utrique in id tempus parti relicta sunt, quæ tenebant, nisi quod *Curlandiam* restituere *Sveci* jussi. *Conf. Me-
teran. Nederl. Histor. L. 46. p. 644.* Idem fere tenor fuit induciarum A. 1635. in 26. annos protensarum. Tandem A. 1660. in *Olivenfi* pace prætensio finem accepisse apparet. Ita enim in ea decretum art. 4. vid. *Loccen. Hist. Svec. p. 905.* *Serenissimus Rex & status Ordinesque regni Polonia, Magnique Ducatus Lithuania, à modo & in perpetuum cedunt vi hujus pacificationis Serenissimo Regi Svecia, ejusque successoribus regibus regnoque Svecia, omnem illam Livoniam trans Dunanam, quam Svecia hætenus per tempus induciarum tenuit & possedit, ut & partes cis Dunanas omnes, & insulam Rügen in mari sitam, quas per idem tempus induciarum Svecia tenuit & possedit; nec non quicquid juris Legibus & Reipublica Polonia in Esthoniæ & Oesiliæ hætenus ullo modo competere poterat. Atque hæc quidem omnia & singula, cum omnibus suis pertinentiis, terrestribus & maritimis, urbibus, arcibus, propugnaculis, bonis & proventibus, nec non juribus, jurisdictionibus, regalibus & superioritatibus, tam in Ecclesiasticis, quam in politicis nullis penitus exceptis, in plenum Dominium & proprietatem regum regnique Svecia transferunt; Ordinesque & subditos in illa Livonia ejusque recensitis partibus, omni erga Regem & Rempublicam Poloniam obedientia vinculo & fidelitatis sacramento exsolvant, nihil unquam in eos ac dictam Livoniam ejusque pertinentias posthac prætensuri. Cis Dunam autem Serenissimi Reges regnumque Svecia non ulterius, quam hætenus, fines suæ possessionis in Curlandia aut Semigallia promoveant, aut servitutes à subditis illustrissimi Curlandiæ Ducis exigant; aut ullum jus lignardi, aliudve quodvis in Curlandia aut Semigallia prætendant. Commissarii verò ad declarandos & determinandos ab utraque parte fines, ab utrinque deputabuntur, & commissio hæc intra quatuor septimanas à subscripto tractatu inchoetur, & intra duas expediatur. Iterum art. 5. Pars Livonia eaque Australis, quæ ante hæc & per hæc bella & temporibus induciarum sub ditio-
ne fuit regni Polonia Magnique Ducatus Lithuania, nempe Dñeburgum, Rositen, Lutzen, Marienhusen itemque omnia loca, quæ per Commissarios ad id utrinque deputandos Polonica possessionis per tempus induciarum fuisse invenientur, cum omnibus suis pertinentiis, territoriis, urbibus, pagis, fructibus & proventibus, teloniisque juribus directoque & utili Dominio remaneant in possessione Serenissimorum Regum ac regni Polonia, Magnique Ducatus Lithuania, nec Serenissimi Reges regnumque Svecia in istam partem Livonia, ut ab altera diversam, neque in Ducatus Curlandiæ Semigalliaque & districtum Piltensem, vel respectu Livonia Septentrionalis, vel quovis alio prætextu, nullum unquam jus prætendent aut prætereundum poterunt. Cum vero Magnus Dux Moschovia non modo dictam Livoniam Polonicam, sed etiam partem Svecia occupatas armis nunc teneat, ideo conventum est, ut si Respublica Polonica aliquid ex Livonia Svecica quocunque tempore à Moschis, armis, tractatibus aut aliter receperit, teneatur totum id Svecia ultro & gratuito non imputatis belli expensis restituere: eodem modo & vicissim, si regnum Svecia aliquid ex Livonia Polonica quocunque tempore à Moschis, armis, tractatibus, aut aliter receperit, teneatur totum illud Polonia & Magni Ducatus Lithuania ultro & gratuito, non imputatis belli expensis, restituere. Titulis & Insignibus Livonia tum Sacra Regia Majestas Svecia ejusque successores Reges Svecia ratione Septentrionalis Livonia sub titulo Ducatus, tum Sacra Regia Majestas Polonia & Magni Ducatus Lithuania ratione Australis Livonia sub titulo Ducatus promiscue utentur.*

Scutula
provincia-
rum regio
clypeo cir-
cumdata.

§. XXIII. Alicubi vidi *Sigismundi III.* scutum cum scutulis regnorum, Principatum & Palatinatum duplici ordine illi circumfusus, quæ hic enumerabo prout ea picta vidi, de fide pictoris, an nunquam in coloribus assignandis aberraverit (cujus aliquot ipse exempla notavi) sponsores me ne utiquam interponens. Majus scutum quadripertitum erat ex Polonica aquila & Lithvanico equite. Ei imponebatur me-
dium

dium aliud scutum ex *Svecia* & *Gothia* tessellis quadripertitum, cum *Wasarum* media parmula. Huic scuto torque aurei velleris circumdato & corona redimito 46. scutula adjiciuntur. In suprema regione scuto majori imponitur scutulum rubeum cum argentea aquila coronata, *Polonia* avito symbolo. A dextera proximæ sunt parmulae, in duos circulos seu ordines distributæ & catenis aureis conjunctæ; Exterior referebat illos titulos *Polonia majoris*, *Svecia*, *Duc. zur Mas*, *Podolia*, *Duc. Siradia*, *Razivilliorum Duc. Olyka*, *Palatinatus Calisia*, *Palatinatus Siradia*, *Palatinatus Lublini*, *Palatinatus Kiovia*, *Palatinatus Trocensis*, *Dobrinia*. Interior circulus continet scutula *Wasarum* gentile, *Duc. Mossovia*, *Livonia*, *Palatinatus Sandonaria*, *D. Zatoria*, *Palatinatus Lancicia*, *Palatinatus Minscensis*, *Palatinatus Plocensis*, *Palatin. Polocensis*, *Palatin. Podlachia*. Ex sinistra parte exterior ordo ille est *Polonia minoris*, *Magni Duc. Lithvania*, *Duc. Russia*, *Duc. Borussia*, *Duc. Pomerania*, *Duc. Silesia*, *Palatinatus Chelmenensis*, *Palatinatus Msoiskavensis*, *Livensis*, (quod nomen duobus datur scutulis) *Vilcomariensis*, *Palatinatus Walachia*. Interior vero has parmulas exhibet *Regni Gothici*, *Duc. Samogitia*, *Duc. Slupzensis*, *Palat. Belzensis*, *Palat. Breskensis*, *Palat. Novogrodensis*, *Palat. Ravensis*, *Velinia regionis*, *Palat. Smolenscensis*, *Palat. Bresciensis*. Infimum locum obtinebat extremas duas series jungens pelta *Moldavia*. Ex his ad *Svecicam* successionem spectant clypei *Svecicus*, *Gothicus* & *Wasarum*. Ad *Poloniam majorem* referuntur *Palatinatus Calisia*, *Lencicia*, *Brestensis* (ita enim credo legendum loco *Breskensis*) *Siradia*, quæ inter Ducatus collocatur, & tanquam *Palatinatus* reperitur, *Rava*. Ad *minorem Poloniam* spectant *Sandomiria* (ita enim legendum est, non *Sandonaria*) & *Lublini* *Palatinatus*, *Zatoria* Ducatus. Ad *Lithvaniam* spectat *Trocensis* & *Bresciensis* *Palatinatus*. *Russia rubra* connumerantur *Podolia*, *Kiovia*, *Volhinia*, *Belzensis*, *Chelmenensis* *Palatinatus* & *Satrapia*, *Olyka* Duc. *Russia alba* autem *Novogradensis*, *Minscensis*, *Polocensis*, *Smolenscensis*, *Sluzkensis* & *Mosaiskensis* Ducatus, *Mazovia*, quam duplici nomine *Ducus zur Mas*, & *Mossovia* expressam vidi, quod forte ob aliquot Ducum illorum lineas factum est, sub se complectitur *Plocensem* *Palatinatum*, *Podlachiam*, terram *Dobrinensem*; eodem spectat *Livensis* *Castellanatus* & territorium. Nec tamen satis video, cur duæ *Liventes* tessellæ ostendantur.

§. XXIV. Insignia illa sunt: in serie dextra externa *Polonia majoris*, aquila auro coronata argentea in minio, *Svecia* tres coronæ aureæ in carulco, *Duc. zur Mas* aquila argentea in minio, *Podolia* in caruleo Sol aureus quindecim radiis, qui singuli in stellas terminantur, fulgurans, *Siradia Duc.* in auro clypeo à dextris aquila media nigra, cui à sinistris tergo adhæret erectus ursus fuscus, corona capiribus impendente, *Razivilliorum Ducatus Olyka* in auro aquila nigra, pectore deferens parmam quadripertitam, in qua arcolum primam tria cornua venatoria ornant, reliquarum non agnoscere potui symbola, *Calisia* in scuto tessellato auro & nigro caput adversum bubali rubei, annulo argenteo per nares trajecto, & desuper incumbente corona aurea, *Siradiensis* *Palatinatus* iterum ursus erectus tergo adhærens aquilæ dimidiæ, sed rubeæ & quidem ex sinistro latere locatæ in parma argentea, *Lublini* in caruleo gradens cervus suo colore pictus collari revinctus; *Kiovia* in caruleo eques dextram versus conversus, & in lævam ursus erectus, utrique incumbente desuper corona aurea, *Trocensis* *Palatinatus* in minio pars manium cum duabus turribus utrinque & in medio porta ex argento, *Dobrinia* in nigro facies triplex Geryonis coronata auro. In interiori ambitu dextro: *Wasarum* parma gentilis transverse secta ex cyano, argento & cocco, incumbente fasciculo spicarum utrinque revincto auro, *Mossovia* s. *Mazovia* in nigro aquila argentea auro coronata, *Livonia* in cyano gryphus aureus, (*Cyriac. Spangenberg. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 34. pag. 317. b.* *Livonia* tribuit in area carulea gryphum aureum alis cocco infectis,) *Sandomiria* pelta bipertita hinc coccinea, isthinc ternis aureis & nigris fasciis exarata, *Zatoria* in argento aquila rubea, *Lancicia* in carulea gradens agnus paschalis retrospiciens ex argento cum vexillo candido, rubea cruce insignito, *Minscensis* *Palatinatus* in rubeo eques cataphractus gladio minans, equo albo insidens, clypeo argenteo inscripta cruce coccinea, *Plocensis* in argento aquila nigra, *Polocensis* in caruleo eques cataphractus, ensen evaginatum gestans & scutum cruce rubea insigne, equo argentato insidens, *Podlachia* in auro ad dextram properans eques cataphractus gladio minax, ad sinistram respiciens aquila nigra. In

ordine sinistro exteriori *Polonia minoris* in minio aquila argentea auto coronata (nullam differentiam à majori observo, quam quod hujus aquila lavam, minoris dextram respicit, quod tamen à phantasia pictoris proficisci potuit) *M. Duc. Litvania*, in caeruleo eques cataphractus argenteus gladio minax, crucem miniatum duplicem scuto argentato impressam gestans, insidens equo argentato, freno & reliquo instructu equi nec non ephippio & dependente stragulo coccineis, *Russia Duc.* in caeruleo leo aureus coronatus, *Borussia Duc.* in argento aquila nigra è cuius pectore protenditur brachium armatum gladio minitans, *Duc. Pomerania* in caeruleo gryphus rubeus, *Silesia Duc.* in auro aquila nigra, inscripta pectori semiluna & crucicula argentea, *Chelmenfis Palatinatus* in scuto argenteo inter tres arbores gradiens elephas naturali colore, *Mosaisko* in minio eques cataphractus cum gladio evaginato, clypeo cruce nigra inscripta, sella rubea, equo argentato. *Livense* prius symbolum est in caelestino scuto angelus argentatus, dextra argenteum, sinistra aureum tenens scipionem tanquam iter faciens, alterum idem cum Ducali Siradiensi, nisi quod clypeus pro auro est argenteus, *Vilcomaria* in minio angelus argentatus dextra scipionem aureum tenens, *Valachia* in argento leo niger, auro coronatus, comitibus ex auro stella ad cervicem ejus, sub sinistro anteriori pede luna falcata. In ordine interiori sinistro sunt scuta *Gothia*, cum leone rubeo super fluviis saliente, *Duc. Samogitia* aureum cum leone erecto fusco, *Duc. Slupcensis* aureum cum grypho rubeo, *Belzensis Palat.* rubeum cum equo alato argenteo, *Palat. Brestensis* aureum cum erecto urso fusco, cuius tergo adharet sinistram aspiciens dimidia aquila atra, *Novogradensis Palat.* caeruleum insignitum equite, cataphracto gladio & clypeo argenteo cruce rubea insignito, ephippio rubeo, quo equus candidus sternitur, *Ravensis Palat.* rubeum cum aquila argentata, *Smolenscensis Palat.* argenteum cum vexillo diagonaliter locato rubeo inscripta quadra aurea, ex lancea aurea dependente: *Bresciensis* caeruleum cum equite cataphracto, qui gladium evaginarum vibrat, scutum gerit rubea cruce ornatum, & insidet stragulo rubeo, quo equus argenteus sternitur. Infimum *Moldavia* scutulum caeruleum refert caput bubali adversum aureum, stella inter cornua micante ex eodem metallo, & appositus è lateribus hinc lunula isthinc rosa argenteis.

Silesiorum
aquila.

§. XXV. Hæc de Polonicis insignibus & titulis. Antequam vero caput hoc claudamus, de *Silesia* etiam insignibus agendum. Cum enim ejus Principes ad *Uladislavum* genus referant, qui *Boleslai Crivousti* filius à fratribus Principatu pulsus, & cum à Friderico Imperatore reduceretur mortuus est, filii quidem *Silesiam* solam retinere, sed simul tesseram Polonicam, illius seculi more coloribus variatam. Ita *Schickfus. Chron. Siles. 2, 1. pag. 6.* *Schlesische Fürsten sich von den Polen ganz separirt / auch den weissen Adler / welchen sie insgemein von den Polnischen Königen / ihren Vorfahren / ererbet / an Farben und Abwechslung der Adler und andern geändert / damit sie je nichts gemeines mit den Polen haben möchten.* Quod ultimum hoc attinet, aliquid ad mutationem contulisse Polonorum odium, nescio quam firmum sit, nam etiam ipsi *Silesii* Principes haudquaquam ex mutuo odio aquilas suas variarunt. Potius ex more seculi id factum est, quo fratres & agnati certis discerniculis (quorum apud nos genus est, colorum variatio P. 1. c. 8.) tesseras distinguere solebant. Unde quæ nunc Principatuum habentur insignia, forte potius Principum fuere, qui inter se distinctione illa usi, demum Ducatibus symbola sua reliquerunt. De colore aquilarum ita etiam *C. Spangenberg. P. 2. L. 12. c. 34. p. 316. b.* *Die Schlesiener haben weissen Adler geführt / bis auff's 1333. Jahr / da sie den Polen zu wider schwarze oder andere Farb Adler angenommen.* De quo mox etiam n. 27.

Silesiæ
provincia-
rum tessera.

§. XXVI. Propria *Silesiæ* parma aurea est, impressa aquila nigra coronata, deferente pectore semilunam & huic impositam cruciculam, argentei coloris. Ita *Wapenb. P. 2. pag. 5.* *Saganensi* Principatui datur ibidem similis aquila, nisi quod corona caret, & crucicula; In quem modum ibidem pingitur *Crofnensis*. Ast in scuto Electorali *Crofnensi* aquilæ substernitur area argentea, & pectoris lunulæ additur crucicula: in eodem *Jägerndorfensi* seu *Carnovia* aquilæ in parmula argentea expansæ pectori cornu venatorium inscribitur, quod in *Wapenb. d. 1.* non comparet. *Oelsensis* aquila iterum ibidem nigra scuto auro inscribitur, & pectore lunulam argenteam deferit. *Teschinensi* Principatui datur in caeruleo clypeo aquila coronata aurea. Quæ etiam in *Ratiborii*

Ratiborii scuti bipertiti parte priori conspicitur, sed sine corona. Tantum *Oppaviensi* seu *Troppavio* Ducatui datur parma solum ex argento & cocco bipertita, quali etiam distinctione pars ulterior *Ratiboria* peltæ, sed ordine inverso tingitur. Singulis hisce scutis in citato armoriali nostro apices dantur, *Silesio* duo cornua aurea, ex quibus utrinque quina vexilla protenduntur hinc duo aurea, tria rubea, isthinc duo rubea, tria aurea: *Crosnensi* duo cornua, nigrum & aureum, & interea hinc tria aurea, isthinc tria nigra vexilla, *Saganensi* aquila consistens, semilunam argenteam deferens pectore, *Jegerndorfio* duo cornua venatoria obversa, quibus tertium incumbit, *Oelsensi* cauda pavonina, in qua aquila scutaria expansa apparet, *Tischinensi* aquila scutaria, *Ratiborio*, jugum alarum, quarum alterius interiora cærulea pennis aureis, alterius argentea rubeis ornantur, *Troppaviensi* inter cornua argenteum & coccineum sex vexilla, terna in dextram locata cocco, in lavam totidem argento picta. Galeæ autem omnes præter *Saganensem* coronatæ sunt. Laciniis utuntur *Silesia*, *Crosna*, *Oelsa*, *Saganum atris & aureis*, *Carnovia*, *argenteis & furvis*, *Teschena* aureis & cyaneis, *Oppavia* argenteis & rubeis, *Ratiboria* hinc cæruleis & aureis, isthinc argenteis & miniatis.

§. XXVII. Ex civitatum *Ratiboria* & *Oelsa* scutis, quæ videre licet *Wapenb.* P. I. pag. 222. dubium alicui esse possit, annon aliquandiu quidam horum Principum aquilam argenteam in solo rubeo, quæ Polonorum est, retinuerint: cum enim ex Principum suorum scutis dono civitates aliquid accipere soleant, *Ratiboria* anteriori bipertiti clypei regione dimidiam talem aquilam, *Oelsa* integram, quæ pedibus schedam argenteam gestet, ostentat.

§. XXVIII. *Silesiorum* Ducum duo inprimis scuta aliquot arcolis constantia in *Sibmachero* conspiciuntur P. I. p. 6. quæ jam lustrabimus. *Ligniciorum & Brigen- sum* Ducum, (qui in *Piasceorum* Principum ultimo *Georgio Wilhelmo* A. 1675 defecere,) quod est, quadripartitum prima & quarta quadra aurea aquilam expansam nigram, quæ semilunam pectori impressam gerit, repræsentat: secunda autem & tertia tessellata est ex argento & minio. (der Lignitzische Schachzamel.) Si conjiciendi sit libertas, aquilam illam nigram ab *Vratislaviensibus* Ducibus gestatam existimo, nam talis in civitatis *Vratislavia* secundo laterculo *Wapenb.* P. I. pag. 222. conspicitur. Ex *Vratislaviensibus* autem orti *Lignicii* sunt. *Tessellas* *Boleslaus* calvus forte assumpsit, cum enim *Jaueræ* civitati in eod. *Wapenb.* l. c. tribuantur similes tessellæ, haud dubie Principis donum, *Svidnicia* & *Jauerana* lineæ illas tessellas etiam in usu fuisse oportet: ea vero cum *Ligniciis* ab illo *Boleslao* descendit. In *Sibmachero* superadditur parmula mediâ lineâ diagonali ex dextro angulo bipertita, & argento atque cocco tincta: hanc vero suam non agnoscunt *Silesia* Principes.

§. XXIX. Scuto huic cassides imponuntur tres. Mediam exornant pennæ pavoninæ duplici ordine in orbem dispositæ, ambientes sphaeram auream cum aquila scutaria exoriente. Anteriori insistit aquila nigra oblique locata cum semiluna argentea in pectore: quæ *Silesia* est. Has duas galeas circumvolant lacinia nigra & aurea. *Extrema*, ex qua dependent phaleræ ex cocco & argento, imponitur globulus aureus sustinens scutulum tessellatum *Lignicium*.

§. XXX. Titulus non uno modo usurpabatur, sed prout Principatus alii aliis assignati fuere. Tres fratres nostra ætate ita usurpabant: *Georgius Dux Silesia, Lignicii & Briega.* (in *Schlesien zur Lignitz und Brieg.*) *Ludovicus Dux Silesia, Lignicii, Briega & Goldbergæ.* *Christianus D. Silesia, Lignicii, Briega & Vohlabia.*

§. XXXI. *Monsterbergia* parma apud eundem *Sibmach.* *Wapenb.* P. I. pag. 6. item quadripartita est: Primus laterculus bipertitus ex auro & argento aquilam continet item bipertitam in auro nigram, in argento rubeam, pectori impressa semiluna argentea. Hoc dñyua est *Monsterbergii* Principatus, quod à *Boleslao* seu *Bulcone* ridiculo *D. Monsterbergio* *Boleslai Calvi* *Lignicii* nepote vel ejus patre *Boleslao* seu *Bulcone* assumptum reor. Inde Ducatui adhæsit: unde nunc in *Auerspergi* Principis, quem Imperator illo titulo ornavit, clypeo conspicitur apud *Fürst. Wapenb.* P. 3. pag. 5.

§. XXXII. Alter laterculus totam *Silesiam* aquilam sine mutatione repræsentat. Sive ob familiam *Silesiam*, ex qua Ducum etiam iste ramus descendit: seu quod

Lignicia.

Oelsa designatur totius symbolo: quamvis supra diximus, illi Ducatui eam aquilam dari, sed sine corona & crucicula. Tertia areola *Lignicias tessellas* complectitur: quas suspicatus sum §. 28. à Boleslao Calvo assumas, unde ad *Monsterbergiam* lineam etiam delapsæ sunt, licet in *Lignicium Principatum* nulla quod sciam fuerit prætenfio.

Glazius
Comit.

§. XXXIII. Ultimam areolam rubeam duo balthei sinistri aurei distinguunt, quæ *Glazensis* seu *Cladscani* Comitatus nota est: Hunc A. 1326. *Boleslaus Monsterbergius* Joanni R. Bohemiæ vendidit, quod ei primum in Silesiam potestatis principium fuit. Iterum Carolus IV. Comitatum ipsi ad dies vitæ reddidit, sed ut coronæ Bohemiæ subderetur. Inde A. 1462. *Victorinum* & *Henricos* duos *Georgii Regis Bohemiæ* filios *Fridericus III.* Imperator, quem à Viennensibus obsessum liberaverant, gratitudinis ergo Comites *Glazii* (cujus dominium *Georgii* mater *Anna VVartenbergia* familiæ jam intulerat) & *Duces Monsterbergii* creavit: unde Comitatus ille in familia mansit aliquandiu: sed post varias mutationes A. 1579. in regiam possessionem rediit.

Cunstatt.

§. XXXIV. Scutulum medium *Cunstadiense* transverse secatur, inferiori parte argentea, superiori nigra, per quam ejusdem metalli duæ transeunt fasciæ. Nota hæc est familiæ *Podiebradiæ* seu *Cunstadie*, quam ab antiquis Comitibus *Bernecciis* & *Niddanis* deducere amant. Ex illis sub Rege *Wenceslao* & *Ottocaro* celebris fuit *Bosco* seu *Bozko C. Berneckius* & *Burggravius Znaymius* fundator monasterii *Soraviensis* in *Moravia*. Eo natus *Gerhardus Cunstadium* condidit, unde filius *Smilo* avito titulo relicto *Cunstadium* assumpsit. Ejus nepos *Bosco* ab uxore *Rosenbergia Podiebradium* natus est. Ejus vero pronepos in primis celebris fuit *Georgius*, qui 1458. Rex electus est, quod axioma etiam licet à multis impugnatum ad vitæ finem retinuit. Ex illius filio *Henrico* familia orta est *Ducum*, quorum ultimus *Carolus Fridericus* A. 1647. vita excessit.

Monster-
bergæ fata.

§. XXXV. In hac gente *Monsterbergam* *Henrico* & fratribus à *Friderico Imperatorii* nomine concessam modo diximus. A. 1489. Rex *Matthias* ipsis illum Principatum & *Franckenstein* eripuit: sed recepere illo mortuo. A. 1495. *Olsnensis* Ducatus & *Volavia*, qui extinctis Ducibus ex *Piastea* gente ad regem redierant, à Rege *Vladislao* illis concessi, sed ut *Podiebradium* regi cederent. *Henricus II.* Dux *Monsterberg* & *Franckenstein* oppigneravit *Duci Lignicio* *Friderico II.* Ab eo vero A. 1550. redemit *Ferdinandus*, ab hoc iterum Dux *Joannes*. Demum vero ob debita graviora ad *Maximilianum II.* Imperatorem uterque Principatus devoluti, ipsis Ordinibus ad hoc liberaliter pretium repræsentantibus. *Oelsa* tamen in potestate gentis mansit, atque beneficio Imperatoris filię ultimi *Caroli Friderici Elisabetha Maria* concessa est, quæ marito *Sylvio Nimrodo D. VVirtenbergio* attulit, atque ab his parentibus filii habent: & *Oelsa-Silesiam* aquilam toti *Wirttenbergio* clypeo imponunt.

Sternberg.

§. XXXVI. In eodem scuto *Wirttenbergio* *Silesio* inter duos inferiores quadrantes vidi insertum laterculum, tricipiti colli insistentem stellam repræsentantem. Laterculo cyaneum colorem stella aureum convenire existimo: ut notetur Dominium *Sternberg.* ex *Wapenb.* P. I. pag. 32. Nam *Catharina Wenceslai de Bercka* & *Duba*, judicis provincialis *Moraviæ*, filia Dominium illud in *Moravia* marito *Carolo D. Monsterbergio* attulit.

Galeæ.

§. XXXVII. Huic scuto impositæ tres galeæ. Media sustentabat jugum alarum expansum aureis, nigris, rubeis, aureis, nigris & argenteis baltheis exaratum: quod ex colore judico apicem esse *Monsterbergium*, dependentibus laciniis utroque metallo, rubeo & nigro colore pictis: Forte *Cunstadius* in iisdem latet apex: Anterior galea, cujus phaleræ rubæ & argenteæ, caudas duas pavoninas, quibus singulæ lunæ tessellatæ ejusdem tincturæ (videlicet rubæ & argenteæ) inscriptæ: posterior in cauda pavonina in auro aquilam *Silesiacam* monstrabant; Laciniæ circumvolitant atræ & aureæ.

Tituli.

§. XXXVIII. Titulus *Ducum* fuit: *Dux Monsterbergæ, in Silesia, Oelsæ, Comes Glazii, Dominus in Sternberg, Jaischvitz & Mezibor. Herzog zu Münsterberg in Schlesien / zu Dels / Graf zu Glaz / Herr auf Sternberg / Jaischwitz und Mezibor. Mecziboria* bona à *Leichinskio* emit *Carolus II.*

Cap. XXXI.

Barones Rauber.

ARGUMENTUM.

1. Familia.
2. Lazii deductio.
3. Possessiones in Austria.

4. Scutum.
5. Rauber. Planckenstein.
6. Galea.
7. Circkniz. Lacus naturæ miraculum.

§. I.

Generosa *Baronum Rauberorum* familia originaria est ex *Carniola*. Ex ea *Gabr. Bu. Familia. Gelin. Germ. T. 3. pag. 185.* primum exprimit *Matthæum Rauber* cognomento *Engelschalck*, qui claruerit 1378. Hoc geniti *Stephanus* alias *Engelschalck* & *Leonardus* *Margaretæ* de *Planckenstein* maritus. Hoc nati *Hermannus*, *Gaspar*, *Nicolaus*, *Joannes*, *Adamus*, quibus omnibus sobolem adscribit. Ex illis idem *Joanni* titulum liberi Baronis tribuit, nec non reliquorum filiis. *Nicolaus* natus est *Christophorus Episcopus Labacensis*, & administrator *Seccoviensis*, qui 1536. decessit.

§. II. De illisita *VVolsfg. Lazius de migr. gent. L. 6. p. 204.* Domini *Engelschalli*, *Rauber* cognomento, *Carni*, & *Comitum Artenburgensium* vasalli, à latrociniis quibus *Dominis suis* operam locabant, nomen adepti, qui hodie possident apud *Carlsbyn* arcem. Quod nominis rationem attinet, viderit unde conjecturam probet autor, mihi vero non fit simile, nomen ascitum quod dedecori esset. Recenset vero post *Stephanum*, qui beneficio *Comitum Artenburgensium* s. *Ortenburgensium Velach* possederit circa *A. 1379.* *Joannem*. 1389. *Matthæum*. 1400. *Joannem* & *Jacobum*, qui *Circkniz* possederunt *A. 1431.* *Leonhardum* & *Nicolaum* à *Maximiliano I.* Baronum subfelliis ascriptum, quorum ille *Cæsaris* *Marescalcum* egerit, hic ex *Moerspergensis* heroide *Alfara* (*Juditha*) genuerit *VVolsfgangum Theodoricum*, qui illo tempore castrum *Kaysersberg* in *Styria* supra *Leubnam* opidum tenuerit. Inde allegat *Gregorium* ex linea, quæ dignitatem Baronum non habuerit, tum *Joannem*, *Jacobum*, *Andream* & *Eberhardum*, qui in *Carinthia* *Carlstein* atque in *Austria* *Petronellam* possederint.

§. III. Familia hæc ex *Carniola* in *Austriam* sub *Maximiliano I.* transit, atque ibi *Petternell*, *Planckenstein* & *Krumau* am *Kamp* hypothecario jure obtinuit.

§. IV. Insignia exhibet *Fürst. Wapenb. P. 5. pag. 17.* Et quidem quadripartitum Scutum, est scutum. In prima area, cui extrema consonat, argentea, visitur dimidius bubalus seu urus (*Wüffel-Ochs* oder *Ure-Ochs*) niger, auribus (ex quibus flammæ prorumpentes apparent) & lingua rubeis, cornibus auratis & eodem metallo per nares trajecto annulo. Secundum & tertium laterculum rubeum transit baltheus sinister nigrarum & argentearum tessellarum duplici ordine variegatus.

§. V. Gentilis tessera est bubalus: Baltheus notat familiam de *Planckenstein*, cuius heres *Margareta* in matrimonio *Leonardi Rauber* seculo decimo quinto vixit.

§. VI. Galeæ duæ insistant coronatæ, ex quarum priori exurgit bubali caput: è posteriori protenditur jugum complicatum alarum tessellato baltheo exaratarum. Laciniæ sunt argenteæ, hinc nigro isthinc rubeo colore reflexæ.

§. VII. In titulis vidimus mentionem *Circknitii* seu *Circonitii*, à quo nomen est *Circkniz*. *Circonicensis* lacui, naturæ miraculo: quod ita describit *Georg. Fournier. Geogr. orb. Notit. L. II. c. 13.* *Tribus minutis à fonte Laubaci amnis*, in pago *Zirckniz* lacus est, qui quotannis aquis derepente ex abdito venientibus cum ingenti copia piscium exundat, appetente estate exarescit: sic ut quo in loco fuit piscatus, in eo possis sementem jacere, quæ post vigesimum diem possit secari: magna tamen ejus pars præter juncum gignit nihil. *M. Zeiler. itin. Germ. P. 2. c. 15. p. 176.* ita describit: *Daselbst fast alle Jahr / um das Ende des Herbsts das Wasser auß den Löchern gähling herfür kommt / sehr viel Fisch mit sich bringt / und das ganze Feld überschwemmet. So bald aber der Sommer herben nahet / sich das Wasser wieder verlieret / und der Boden trucken wird / dergestalt / daß / wo man zuvor neulich gefischt / und Hecht über zwö Ehlen lang / und Euten / so auß den Hölen der Berge lebendig herfür kommen / gefangen / man jehund saen / erndten / und so man will / auch jagen kan.*

Cap. XXXII.

Com. à Sayn & VVitgenstein.

A R G U M E N T U M.

1. Familia. Ex Nassoviis creditur orta.
2. Altera ex Spanheimiis. Diploma de divisione Comitatum inter Godofredum & Henricum fratres. Saynius ramus.
3. Scutum Sayniorum Comitum.
4. Leo Saynius. Origo. Spanheimie tessella omissa.
5. Controversia cum Elect. Trevirensi. Controversia filiarum Ernesti cum patris.
6. Hachenburg.
7. Homburg.

8. Maynzberg.
9. Freisburg.
10. Sirck.
11. Galea.
12. Tessera Manderscheidio & Saxonico scito inserta.
13. Ramus Homburgio-VVitgensteinus.
14. Scutum linea Georgii.
15. VVitgenstein.
16. Linea VVilhelmi.
17. Galea.
18. Linea Ludovici jun. Lauterburg. Lohr & Clettenberg. Honstein.

§. I.

Familia.

Ex Nassoviis creditur orta.

Comitatus Saynensis in Westphalico circulo, qua ille Rhenano confinis est, situs, Hachenburg, Altenkirchen & alia comprehendit: nec uni semper familiae paruit. Traditionem si sequamur, prima stirps Comitum ex Nassoviis, quorum conterminae conditiones, orta fuerit. Ita Textor Nassoviorum scriptor Fridericum appellat, à ejus fratre Eberhardo, ejusque filio Eberhardo cognomento potente seu magnifico reliquam Nassoviam, quae nunc quoque rerum feliciter potitur, gentem derivat, ipsum vero perhibet seculo nono in Hispania adversus Mauros bellum gessisse, & arcem Sayn condidisse, atque ex Sigetha filia VValtheri de Byland seu Blians genuisse VValtherum reliquorum Comitum conditorem. Quos hic posteros habuerit, non legi. Si tamen aliqua scriptoris torneamentorum sit autoritas, illi recensentur comparuisse in ludis Magdeburgicis 935. Gebhardus, Rotenburgicis 942. Suveicardus, 1019. Trevirensibus Eisenbardus, 1209. Colonienfibus Gebhardus. Ex ea descendisse oportet Brunonem Archiepiscopum Colonensem, qui 1205. loco Adolphi Montani depositi electus, quod Ottoni Imperatori studeret, à Philippo Augusto bis captus, demum dimissus & A. 1208. mortuus est: Ille fratres habuit, Eberhardum, Gerlacum praepositum Sevelingenfem & Henricum Comitem, quo Henricus II. cognomento Magnus natus est, qui 1246. marium ultimus familiam terminavit.

Altera ex Spanheimiis.

Diploma de divisione Comitatum inter Godofredum & Henricum fratres.

§. II. Sore Henrici II. & Joanne C. Spanheimio natus est alius Joannes, Henrici C. Spanheimii & Godofredi pater, qui à Palatino Electore A. 1273. Comes Saynensis investitus est, novae stirpis conditor. Ceterum operae pretium esse reor, ut exhibeam instrumentum divisionis hereditariae inter Godofredum illum Saynensem & Henricum Spanheimium Comitem, quod ita sonat. Wir Godesfried / Grafe zu Sayn / thun männiglichem / so diesen Brieff sehen werden / kundt und zu wissen / als sich zwischen uns an einem / und unsern geliebten Bruder Henrichen / am andern Theil / unser Erbschaft / Theilung halben Streit erhalten / und derselbige Henrich auf seinem guten Willen / consens und mit gegebener Treuen angelobt / das jenig / was wir über all solche Theilung der Erbschaft verordnen würden / für geneht und fast zu halten / Inhalt darüber fernere uffgerichter Brieffen / derwegen in Meinung all solchen Streit und Uneinigkeiten / so erwachsen künden / vorzubauen / sagen und verordnen wir / daß gemeldter unser Bruder Henrich einhaben solle die Graffschaft Spanheim mit ihren Schlössern / Bestungen / Burg / getreuen / Lehen / Leuten / Diensten und Leuten aller massen / wie unser Vatter Johann / Grave zu Spanheim / dieselbe besitzet und ein hat. Darneben alle allodial Güter / welche uns und unserem Bruder obgenannt durch Absterben weyland guter Gedächtniß / Alheiden / Grävinnen zu Spanheim berühren / an welcher Seiten Rheins die gelegen / ermeldter Heinrich allein haben soll / neben das Dorff Mendigh / Winnungh / und die Advocatiam von Trure mit ihren Aufkumpfen und Gefällen. Darauß dann wir mit Hand und Palm verziehen / alsbald aber

Über unser Vatter tödtlich abgehen / oder seine Erbschaft resigniren wurd /
 sollen wir innerhalb Jahres-Frist von Tagh unsers Vatters Absterbens oder sei-
 ner resignation ermeldtem unsern Bruder Heinrichen auß unseren Gütern / wel-
 che ihm am besten gelegen / verweihen / fünffzig Marck Cöllnisch jährlicher Rent-
 then / nach unser und seiner Freunde Rath zu empfangen / welche fünffzig
 Marck Renthen wir oder unsere Erben wieder kauffen mögen mit fünffhundert
 Marcken / und im Fall wir die Halbscheid all solcher fünffhundert Marck bezah-
 len werden / soll die Halbscheid derselben fünffhundert Marck an uns frey wie-
 derumb kommen. Wir halten uns aber bevor die Graffschafft Sayn mit ih-
 ren Schlössern / Bestungen / getreuen Lehen-Leuten / Diensten / und anderen ih-
 ren zugehörigen an der Seiten des Rheins / da das Schloß Sayn gelegen ist. Es
 sollen auch alle Güter / welche nach Absterben unser Vassen wensland Mechtis-
 den / Gräffinnen zu Sayn / an uns beyden nach Todt unsers Vatters fallen wer-
 den / auch alle Diensten und Leuten frey oder eigen mit den angehörigen Herr-
 lichkeiten der Schlösser Sayn / Nachenburg / Weltersperg / Breßbracht und
 Holstein / wo dieselbe auch hinkommen werden / von dieser oder der andern
 Seiten Rheins / unser seyn und bleiben. Ingleichen sagen und bezeugen wir /
 daß die angehörige getreue Diensten und Leute der Schlösser Spanheim / Dille /
 Starckenberg und Ellenbach ermeldtem unserem Vatter jehz zugehörig / un-
 serem Bruder dienen sollen / sie bleiben gleich wo sie wollen. Wollen auch zum
 andern / daß unsere Kinder / welche ehelich gehalten werden / die seyen mann-
 oder weiblichen Geschlechts ohne einige molestation oder Bi derwärtigkeit / der-
 wegen einer dem andern zuzufügen / all solcher Güter erfreuet seyn sollen. Zu
 Urkundt und Bezeugnuß dieser Dingen haben wir unser / unsers Vatters / und
 unsers Vetteren Walani von Spanheim / Canonichen zu Cölln / Gerhard Gras-
 fen von Newenar / Johannes Herrn zu Wildenburg / und Hermans von Müs-
 lenarcken Siegeln an diesem Brieff thun hangen. Geschehen zu Sayne / im
 Jahr unsers HERRN / tausend / zweyhundert / vier und siebentzig / am Tag des
 heiligen Vincentii. Ita videmus, Godofredo non nisi Saynensem Comitatum &
 titulum retentum, Spanheimio solo penes Henricum manente, quod sicuti à mo-
 ribus nostri seculi valde abludit, ita ista ætate non infrequens fuit. Porro hoc Godo-
 fredo & Jura Homburgia nati Joannes & Engelbertus diversos emisere ramos: hic Hom-
 burgium, qui Wittgenst. inia successione deinceps auctus est, ille Saynensem, illorum
 Comitum, qui usque ad 1606. quo masculorum ultimus Henricus fatus concessit, comi-
 tatus præfuere: à quibus matrimonio Annæ Elisabethæ & Wilhelmi C. Wittgensteinii
 ad hunc rami successio delapsa est.

Saynensis
ramus.

§. III. Qui ex illa gente Saynensi ultimi fuere, scuto usi sunt, quale apud Sib-
 macher. Wapenb. P. I. pag. 17. describitur, ut quadripartita area media alia parmula
 incumbat. Hæc descriptio primum merito locum hic occupabit.

Scutum
Saynensium
Comitum.

§. IV. Media hæc parmula rubea, leonem adverso vultu seu leopardum aureum
 repræsentat cauda bifurcata, (Löw mit ganzem Angesicht und doppelt gespalte-
 nen Schweiff) quod vetus dāyppa est Saynense. De ejus origine nihil certi habeo. Origō
 Textor ut & M^{sa} Salmensis produnt, Fridericum Sayna conditorem, ei materna insignia
 appendisse. Mater autem ei assignatur Rosina Blanca Ludovici Ducis de Argeben (seu
 Angaben) filia, cui ex eo leonem hunc convenisse credendum esset. Uti vero igno-
 tissimus hic Ducatus, & tota relatio non immerito suspecta est, ita nihil hic asserere
 audeo. Si tamen certum sit, Nassovios & Saynenses agnatos fuisse, rerum harum peri-
 tionibus dispiciendum relinquo, an leonem Saynenses communem cum Nassoviis
 habuerint, colore paræ, qui discerniculi modus superioribus seculis obtinuit, im-
 mutato & vultus situ converso. De eo etiam dubitari posset, qui factum sit, quod
 Saynensi Comitatu ad Spanheimiam stirpem, quod modo diximus, translatō, hæc
 ascititium symbolum gentili suo prætulerit, Saynensi leone in locum tessellarum
 Spanheimiarum substituto. Huic tamen dubio satisfiet facile, si morem antiquio-
 rem cogitemus: quo non admodum insolens fuit, successionis causa tesseras avitas
 plane immutari aut omiti. Ita Ottenburgios etiam Comites ex Spanheimis ortos
 suo loco dicemus; sed in horum quoque parma non magis quam Saynensi
 vestigium

Spanheim-
mæ tessell-
la omittit.

vestigium tessellarum Spanheimiarum apparet. Ita Leo Hassiacus in Brabantini locum successit, Norimbergensis in vicem quadrarum Zolleriarum, trabes & sericum Saxonicum Ascaniorum veteris familiae tesseras oblitterarunt in scuto Lauenburgio.

Contro-
versia cum
El. Trevir.

§. V. Comitatum ex originaria gente in Spanheimiam delapsum vidimus: In hac ad Henricum usque duravit ἀπαίδα extinctum A. 1606. Post hunc visus est Comitatus ad Archiepiscopatum *Trevirensen* tanquam caducus devolvi, ex masculini feudi natura, & Engelberti, ex quo Wirgensteinii, facta renunciatione, eo magis quia perhibebatur, ob diu intermissam investituram A. 1452. ex gratia Gerharδο Comiti novam concessam esse, quæ agnatos non comprehendat: & Annæ Elisabethæ Hermannii filiae obstarè poterat, quod à patruo semel exclusa perpetuo excludi deberet. His vero opponebatur (Confer *Gründlicher Bericht in Sachen Herrn Graf Ernsen zu Sayn und Witgenstein gegen Jh. Churfl. Gnaden und das Erzhist zu Trier*) feudi Saynensis natura foemineæ successionis capax, quod & *Hillini* atque *Balduini* Archiepiscoporum investituræ, heredem latissimo nomine utentes, & exemplum comitatus ad Spanheimios devoluti demonstrarent. Unde licet alia ex parte etiam *Fridericus Elector Palatinus*, qui jam 1602. quædam occupaverat, & à subditis jurementum exegerat, ut post mortem Henrici nullum alium agnoscerent Dominum, *Ludovico* Witgensteinio Comiti aulæ suæ præfecto investituram concessisset, successio tamen ad hujus filium *Annæ Elisabethæ Saynensis maritum*, hujusque filium *Ernestum* delatum est. Huic successit filius *Ludovicus*, & fratri 1636. mortuo sorores *Ernestina* & *Joanna*. His patrum, interque eos *Christianus*, à reliquis cessione sibi facta, controversiam moverunt, investituræ Palatinæ & prærogativæ masculinorum quoad superessent ante famellas innixi. Verum cum alia quam Saynensi matre ex *Wilhelmo* geniti essent, successionem eos prohibere nepres, ex renunciatione *Engelberti* monstrantes, nullum hujus posteris succedendi jus competere, quoad ex Joannis Saynia progenie quicquam superesset: ex hac vero ab avia ipsæ descendebant, non vero avi, quem *Christianus* patrem communem habebat, jure nitebantur. Vicin etiam harum causa, & licet pro majori natu, ut succederet, jus aliquod primogenituræ feudali titulo & investituris antiquis, quibus feudum Saynense pro indiviso possideri jubetur, allegaretur, sed his argumentis, quibus primogenitura non sufficienter probabatur, opponerentur alia, sorores duæ succedere, altera Illustrissimo *Salentino Ernesto C. Manderscheidio*, altera *Serenissimis Joanni Landgravio Hassie*, dein *Joanni Georgio Duci Saxoniae* nupta. Illi *Hachenburg*, huic *Altenkirchen* attributa. Illa præter filias filium reliquit *Maximilianum*, quo 1674. mortuo nova de successionem contentio, quæ pactis iterum terminata est. Hæc ex secundo thoro floridam utriusque sexus sobolem suscepit, eique *Serenissima* Saxonica domus novam hoc ditionum debet incrementum.

Hachen-
burg.

§. VI. Ad hunc Comitatum spectat *Hachenburg*, quod *Coloniensis Elector* 1636. tanquam feudum vacuum sibi addixit: jus vero suum tuitæ sunt virgines Ernesti filia, scripto cujus ille titulus: Informatio juris & facti, wie weyland Herrn Graf Ernsen zu Sayn und Witgenstein des ältern nachgelassene beyde Fräulein Töchter Ernestina und Johanna zu dem Schloß/Stadt und Ampt Hachenburg mit allen pertinentien gegen Chur/Cölln / so es 1636. unter dem Vorwandt eines eröffneten und heimgefallenen Manns/Leben gewaltthätiger Weise eingezogen / berechtiget sind. Verum postea in pace *Osnabrug.* & *Monaster.* restitutio imperata, his verbis: *Vidua Domini Ernesti C. Saynensis restituatur in eam possessionem arcis opidi & præfectura Hachenburg cum pertinentiis, ut & pagi Bendorf, in qua fuit ante destitutionem, salva tamen jure cujusvis.*

Homburg.

§. VII. Areola prima quadripertitæ parmæ rubæ castrum ἀργυρον argentatum continet: Hac dynastia notatur *Homburgia*, quam *Juta Homburgia* *Gotfrido Comiti Saynio* attulisse memoratur. Unde horum filii *Joannes* & *Engelbertus* in divisione 1294. instituta eam partiti sunt, ut uterque ad posteros medietatem dynastiae transmitteret. Quæ ratione ἀργυρα utrique etiam ramo fuit commune.

Maynz-
berg.

§. VIII. Qui proximus illi est laterculus argenteus clavem rubeam perpendiculi situ locatam continet, quæ tessera est dynastiae *Maynzberg* seu *Menzberg* inter Merim

Metim & Trevirim sita. Hanc ex patrimonio familiae *Sircanae* fuisse videtur: ex qua per Elisabetham Arnoldi Dn. de Sirck filiam Gerhardi C. Saynensis conjugem ad hanc gentem delata est. Demum ea *Dorothea Catharina Adolphi C. Saynensis* filiae, quae *Carolus Ludovicus C. Salzensis* maritum habuit, in compensationem data est, cum Hermannii filia *Anna Elisabetha* in Comitatum *Saynensem* sola succederet. Unde nunc quoque Sulziis parere videtur, sub Lotharingiorum & Trevirensium imperio.

§. IX. In pede scuti prior area *nigra diagonalem sinistram balthcum argenteum* Freisburg. continet, *tribus capitibus aprugis nigris* impressum: notando Dominio *Freysburg*. Hoc olim peculiare dynastas creditur habuisse, de quibus tamen certiora non constant. Ab illis vel matrimonio vel testamento ad Saynios pervenisse oportet: Ceterum cum reliquis Saynensibus bonis ad Ernesti filias hoc quoque delatum est.

§. X. Areola ultima *aurea diagonali dextro baltheo rubeo* exaratur, illi vero impressae *tres conchae marinae argenteae* conspiciuntur. Tessera haec omnino familiae *Sircanae* est, uti etiam in *Sibmacks Wapenb.* P. 2. pag. 14. videre licet. Cum vero ad *Sircanos* dynastia *Monclar* spectaverit, in Treviris qua Lotharingiam respiciunt sita, haec quoque eodem symbolo exprimitur. Ceterum eadem qua *Mainzberg* occasione ad Saynenses & ab his ad Sulzios devenit.

§. XI. Huic scuto insistant galeae tres, quarum *media* coronata ex auro pileum Galeae. orientalem acuminatum & superiori parte nonnihil inflexum (unde aliquibus cornu videtur repraesentare) sustinet, *Saynensem* apicem. Alicubi videas ejus oram minio reductam. Laciniae vero auro & coeco fulgent. Anteriorem cassidem castrum argenteum *δρυπυον* premit, phaleris illo metallo & minio tinctis, *Homburgio* notando. Ex *lava* exsurgit candidum caput equinum cum collo, cui clavis *Mainzbergia* inprimitur, & ornatus lacinarum iisdem tincturis constat.

§. XII. Diximus duas filias Ernesti *Ernestinam* & *Joannam* jus paternum maritis attulisse à domo *Manderscheidia* & *Saxonica*. Unde L. 1. cap. 59. n. 19. vidimus, quod *Maximilianus Manderscheidus* Comes quadripartitam patnam ex tesseris *Saynia*, *Witgensteinia*, *Freisburgia*, *Homburgia* gentili scuto imposuerit. Ob eandem causam scuto suo *Saxonico* Serenissimi liberi Ducis Joannis Georgii & Joannae Saynensis quadras easdem *Sayniam*, *Witgensteiniam*, *Freisburgiam* atque *Homburgiam* inserunt, quod capite *Saxonico* insignibus distincto vidimus.

§. XIII. Fuit hoc scutum, quod *Saynensis* stirps usurpavit ex Joanne prognata. Huic fratrem *Engelbertum* fuisse §. 2. diximus, qui *Homburgum* & *Valendar* 1294. in partitione fraterna, quam *Adolphus Imperator* confirmavit, nactus est, cum pro se & posteris Saynensi Comitatu renuntiasset. Unde non Comites *Saynenses*, sed *Engelbertus Saynensis Dominus Homburgi & Valendaria* dictus est. Ejus nepos *Salentinus Elisabetham Wittgensteiniam* heredem hujus Comitatus duxit, novus Comitum *Wittgensteiniorum* sator per filium *Joannem*. Joannis abnepos fuit *Ludovicus senior* *πρότερος*. Hujus tres filii *Georgius*, *Wilhelmus* & *Ludovicus* totidem lineas dedere. Quarum nunc consideranda sunt sceta.

§. XIV. Ex Georgio descendunt, quibus parent *Berleburg*, *Homburg* & *Neumegen*. Ramus Homburgio Wittgensteinius. Horum in moneta illam vidi dispositionem, ut scutum quadripartitum, in prima media leonem seu leopardum *Saynensem*, in secunda areola castrum *Homburgium*, in tertia balthcum sinistram capitibus aprugis exaratum *Freisburgia* dynastia, in prima vero & quarta argentea duos palos nigras *Wittgensteinium* *δύο παλάς* contineret. Alibi in moneta observatum est Comitum *Georgii Wilhelmi* scutum quatuor laterculorum, quorum primus *Saynam*, secundus *Homburgum*, tertius *Freisburgum*, quartus *Wittgenstein* continet. *Homburgiam* tessera ex jure gestant *Engelberti*, cui medietas Domini addita. *Saynensem* vero (quem tamen leonem in hac linea non adversa facie, qui leopardorum situs est, sed prospectante pingendum, atque ita distinguendum alii volunt,) & *Freysburgiam* ob praetensionem, quam sibi in successionem Saynensis familiae asserunt, cui a Saynensibus successoribus *Engelberti* renunciatio obrenditur, & praetensioni contradicitur.

§. XV. Nigri palus *Wittgensteinium* Comitatum designant, Hassiae conterminum & à castro *Wittgenstein*, quod circa 780. conditum ajunt, denominatum. Huic

Tit

praeuisse

præfuisse dicuntur ab antiquo Comites, eò ut *Dilichius Chron. Hass.* perhibet p. 88. 89. à Pipino Magistro Palatii Francici cum Waldensteinis & Reichenbacensibus translati: quorum mascula progenies defecit in *Friderico* 1360. *Elisabetha* patre, quæ *Salentino Saynensi* Domino Homburgi Comitatum istum attulit, à quo ad posteros propagatus est, & nunc quoque illis parer.

Linea
Wilhelmi.

§. XVI. *Wilhelmi* linea est, quæ & *Ernestum* dedit, Saynensem ex matre heredem, & ejus ex eodem patre fratres. Dispositio scuti quadripartiti illa est, ut primus laterculus *Saynensem* leonem, secundus *Witgensteinios* palos, tertius *Homburgium* castrum *διπύρον*, quartus baltheum aprugnis capitibus insignitum *Freisburgium* referant.

Galeæ.

§. XVII. Huic scuto imponunt galeas tres, quarum prior coronata sustinet pileum orientalem inflexum, vel aliorum sensu, cornu, ex auro, Saynensem apicem; media contexta est pileolo lato nigro, ora reducta argentea, cui insunt plumæ struthionice duæ nigre interpositæ tribus argenteis, pro *Witgensteinio*: tertia sustinet *Homburgium* castrum: Lacinia circumfunduntur primæ aureæ & coccineæ, mediæ nigra & argenteæ, ultimæ argenteæ & rubræ.

Linea Lu-
dovici jun.

§. XVIII. Superest linea *Ludovici junioris*, cujus filius *Joannes* apud Electorem Brandenburgicum gratia & meritis pollens, ejusdemque in Marchia, Principatu Mindensi arque Comitatu Ravenspurgio locumtenens, *Honsteinia* successionis aliquid nactus est, unde scuti luculentæ accessiones. Hoc enim, quo ista jam utitur linea, in sex areolas duabus transversis & una perpendiculari, toti incumbente aliaparmula, secatur. Ex his medium illud scutulum *Saynensem* leopardum; dexter vero in scuti imo laterculus *Freisburgium* baltheum representant. Tum areola secunda seu capitis sinistra *Homburgiam* turrin refert. Reliqua ad *Honsteiniam* successionem spectant: nam areola prima rubra leonem continet aureum, sanguineam linguam & falculas extendentem, tertia, sive quæ subtus hanc est, quaternis fasciis rubeis & totidem aureis exaratur. Quæ pro symbolo *Lauterburgio* usurpantur. Quarta vero area argentea nigrum cervum complectitur *Lakranam* & *Clettenbergiam* tesseram, ultimam demum (quæ isti subjicitur) tessellis argenteis & miniatis impletur, *Honsteinio* Comitatu notando. De his *Honsteinis* symbolis actum in scuto Brunsvicensi L. 2. c. 9. n. 13. 14. & porro agitur in *Schwarzenburgio* & *Stolbergio*. Cæterum *Labr* & *Clettenberg* in pace *Osnabrugensi* irrevocabiler penes Episcopatum Halberstadiensem manere iussa, adeoque familiæ Electorali Brandenburgicæ addicta sunt: unde Electoris gratia Joanni Comiti feuda illa attributa, quæ nunc quoque Illustrissimi filii tenent. Mirum vero subit, qui fiat, quod *Witgensteinii* palii omnino hic omitti sunt? Nec galeas quot quasve scuto ita descripto imponere soleant, videre mihi contigit.

Lauter-
burg.
Lohr &
Cletten-
berg.
Honstein.

Cap. XXXIII.

Dom. de Schanburg.

ARGUMENTUM.

1. Origo ex Bohemia Duc.
2. Ulterior deductio. Linea.

3. Scutum.
4. Apex.
5. Inter Ordines Imperii.
6. Tituli.

§. I.

Origo ex
Bohemiæ
Duc.

Illustrissimi *Schanburgii* in *Voitlandia* dynastæ originem referunt ad veteres *Bohemiæ* Duces seu Principes. (Quamvis *Zeiler. itin. Germ.* P. 2. L. 4. p. 65. jam Caroli Magni ævo eos floruisse referat.) Ex his *Vratislaus*, qui apud *Henning. Theatr. Geneal.* T. 4. P. 2. p. 258. ex Ducibus vigesimus secundus numeratur, & primus ab Henrico IV. Rex declaratus est A. 1087. ex *Svatana* seu *Sventochna* sorore *Boleslai* audacis R. Poloniæ, quæ ipso eum coronata est, præter alios genuit *Wladislaum* Ducem vigesimum octavum, patrem non solum *Wladislai*, qui secundus Rex Bohemiæ à *Friderico Barossa* constitutus est, verum etiam *Theobaldi*, qui à fratre missus in auxilium *Augusto* contra *Mediolanenses* in Italia perit. Hoc natus est *Theobaldus II.* qui condidit arcem

atrem Schanburg. Hujus filius fuit *Theobaldus III.* nepos *Theobaldus IV.* Bohemiae provincialis iudex, (*Land-Richter*) pronepos *Hermannus*, qui reliquæ stirpis propagator A. 1300. mortuus est.

§. II. Celeb. *Rittershusius* orditur seriem à *Vito Gutha* Burggraviae *Leisnicensis* conjugæ: patre *Friderici* ad *Aussick* A. 1426. cæsi, avo *Friderici*, qui A. 1481. mortuus est. (Huic vero *Bucelinus*, qui in aliis etiam à *Rittershusio* discrepat, parentes assignat *Wolfgangum* & *Cunigundam Ortenburgiam*.) *Friderico Ernestus* natus est, hoc alius *Ernestus*, qui A. 1534. mortuus ex *Amalia Leisnicensi* reliquit *Georgium*, *Hugonem*, *Wolfgangum*, linearum *Glauchensis*, *Waldenburgia* & *Penicensis* satores. Hodie iterum tres lineæ sunt, in *Liechtenstein*, *Hartenstein* & *Waldenburg* Illustrissimi *Otto Albertus* cum filio *Ottone Ludovico* & nepotibus, in *Glauch* Illustrissimus *Godofredus Ernestus* filius *Wolfgangi Ernesti*, & in *Penick* A. 1657. defuncti *Wolfgangi Henrici* filii Illustrissimi *Samuel Henricus* & *Wolfgangus Henricus*.

§. III. Scuto utuntur *baltheis binis rubeis & argenteis* exarato. Eos dextros pinxit *Sibmach. Wapenb. P. I. pag. 31.* quocum facere familiam. Vidi tamen in picturis etiam *sinistros* representatos.

§. IV. Ex galea coronata expanditur jugum alarum scutario typo impressarum. *Apex* *Lacinie* sunt *rubeæ & argenteæ*.

§. V. Numerantur hi dynastiae inter *Ordines Imperii*, tributo illis in scamno *Comitum Wetteravia* suffragio, & loco in *Circulo Saxonico* superiori. Conf. *M. Zeiler. de X. circ. imp. p. 298.*

§. VI. Titulus est: *Dominus de Schanburg, Dn. in Glaucha & Waldenburg.* *Ernesto* autem *Rittershusius* illum tribuit titulum: *Dominus de Schanburg, in Hartenstein, Glaucha, Waldenburg, Liechtenstein & Hohenstein ad Albim, Lohmen & Veklen.* In illorum potestate etiam est *Penick* ad *Muldam Schneebergicum*, quondam *Leisnickiorum*, ex quibus *Hugonis* ultimi filia *Amalia*, quod audivimus, *Ernesti* uxor fuerat: cum autem familiam extinctam recidisset ad *Saxones*, accepi *Mauritium Electorem Schanburgis* illud reddidisse, *Hohensteinia* ab ipsis recepta.

Cap. XXXIV.

Com. de Schvvarzenburg.

A R G U M E N T U M.

1. Familia. *Guntherus Imperator.* Ex quatuor Comit. Imperii.
2. Scutum.
3. *Arnstatt. Sondershausen. Schvvarzenburg.* Familia origo.
4. *Honsteinia tessera.*
5. Qua quibus dynastiis tribuenda?

6. *Honsteinia familia & successio.*
7. *Furca & pecten.* Dignitas *Archippocomitis*
8. *Diploma Imperiale.*
9. *Galea.*
10. *Telamones.*
11. *Scutula juxta posita.*
12. *Tituli.*
13. *Conjectura de Helderungis.*

§. I.

Illustrissimi Comites *Schvvarzburgici* seu *Schvvarzenburgici* non eo solum, quod Lex eorum gente *Guntherus* ad Augustam dignitatem A. 1349. eligi meruit, (quem nuper, de re literaria universim & imprimis de pietatis studio, nec non hac stirpe, cui inservit, præclare meritis *D. Ahasverus Fritschius* digno commentario posteritatis memoriam iterum commendavit,) sed etiam quod peculiari elogio in quatuor Comitibus Imperii (quorum reliqui *Clivius*, *Cileiensis* & *Sabaudus* Principali dignitate dein ornati, illi duo etiam pridem esse desierunt,) numerentur, præ multis aliis stirpibus celebres habentur. *Limn. Jur. Publ. 4, 8, 88.* de iisdem memorat, quod conservatores sint privilegii de ordinibus in *Bohemia* non evocandis.

§. II. Eorum insignia depicta extant *Wapenb. P. I. pag. 14.* in quibus nisi fallor ad hunc diem nihil mutatum. Porro scutum bipertitum est in *Schvvarzburgica*, quæ dextram, & *Honsteinia* quæ laevam occupant; vel si malis quadripartitum dicere, mediante cruce aureis & cyaneis taniis exarata. Hujus crucis mysterium non capio.

Arnstätt.

Sonders-
hausen.)Schwarz-
burg.Familia
origo.Honsteinia
tessellæ.Quæ qui-
bus dyna-
stiis tribu-
endæ?Honsteinia
familia &
successio.

§. III. Pars anterior in quadrantes secatur: quorum primus & quartus aureus aquilam nigram, secundus & tertius argenteus par cornuum rubeorum cum cervinorum cranii aliqua parte adhaerente repræsentant. Illo symbolo Arnstätt, hoc Sondershusanam dynastiam notari existimo. Quod de Sondershusio testatur Cyr. Spangenberg. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 35. p. 319. b. His incumbit scutulum caruleum leonem aureum coronatum deferens. Th. Heping. de jur. insign. P. 6. c. 6. n. 915. pag. 376. leonem averſa cervice pingi perhibet, de quo dubito. Hoc gentilitium insigne est, & Comitatus amplissimi in Thuringia nota. Gentis originem referunt ad Vitikindum cognomento nigrum, qui 779. à Carolo M. captus, cumque baptismum reciperet Ludovici nomine insignitus, & Andegavensium Comes creatus sit: Patrem cum ajunt fuisse Vitikindi & Valpertii, qui in baptismo Caroli & Ludovici nomen assumerint. Hoc genitos addunt Gleichenses Comites, qui A. 1630. morte Johannis Ludovici ultimi defecere. Vitikindum autem vel Carolum conditorem Schwarzburgici castri & gentis constituunt. Si traditioni isti fides, exemplum hoc fuerit fratrum, qui iisdem *deiyuasi* servatis, tantum colores immutarunt: Gleichiorum enim leo in caruleo clypeo argento fulget. Quicquid vero de illa origine sit, certe affinitates in familia reperire licet, non nisi illustres, & frequenter ex domibus Principum quæſitas.

§. IV. Altera pars Honsteinia defert symbola, & quidem iterum quadripartita est: laterculus primus & quartus tessellas argenteas & rubeas refert, secundus & tertius superiori sui parte carulea leonem gradientem aureum, inferiori aurea duas fascias caruleas; vel si fidem Wapenb. P. 1. pag. 24. & P. 3. pag. 15. sequamur, quæ hic cyanea diximus, coccoringenda fuerint, quod etiam in Brunsvicensi scuto docuimus, & infra ex diplomate imperiali certum esse patebit. Unde etiam liquet, quaternas pingendas esse fascias. Hisce incumbit medium scutulum argenteum ornatum cervo rubeo vel potius nigro.

§. V. Hæc ad successionem Honsteiniam spectare dubium non est: quæ vero *deiyuasi* quibus dynastiis applicanda, non omnibus æque expeditum. Cervum Honsteinis adſcribit Wapenb. P. 3. p. 15. sed pro rubeo nigrum, qualis etiam in Brunsvicensium scuto viſitur, quod cum sit, patet, quod sculptor noster erraverit. Si omnino rubeum esse vellemus, Spiegelbergiorum Comitum talem fuisse ex Wapenb. P. 2. p. 15. disco. Sed quid Spiegelberga ad Honsteinios? Tessellas vicissim Honsteinio Comitatu attribui, & alibi vidi & Wapenb. P. 2. pag. 14. verum P. 3. pag. 15. retractata priori sententia, illo hieroglyphico Lohra designatur. Leonem cum fasciis Clettenbergensi dynastiæ tribuit. Wapenb. P. 2. pag. 24. Sed Lauterburgensi Wapenb. P. 3. pag. 15. Verum enim vero ut ex his dubiis extricarem me, certiora edocuit Brunsvicensium Excellentissimus Archivarius Joh. Henricus Hofmannus, quando ex indubiis documentis, sepulchralibus monumentis & sigillis docuit: Honsteiniam designari tessellis, Lauterburgam seu Lauterbergam leone & fasciis, Clettenbergiam cervo, ut superius L. 2. c. 9. cum Brunsvicensium evolverem clypeum, pluribus deduxi.

§. VI. Porro quod Honsteiniam gentem perantiquam concernit, eam derivare amant à Ludovico C. de Linderbech & Bilstein, cui uxor fuerit Jura filia Ludovici Barbari Landgravii Thuringiæ: huic filium dant Berengarium, conditorem Honsteinia. Berengarii filius Ludovicus Dn. Labra nuncupatur, sed nonnisi filiam genuit Adelheidem, quæ cum marito Volcmanno C. Lauterburgio A. 1127. monasterium ingressa est; alter filius Berengarii Conradus avus fuit Eligeri primi Honsteiniorum Comitis: ejus pronepos Theodoricus II. dicitur Clettenberg suis adjecisse circa A. 1260. Ultimus marium familiam Ernestus VII. clausit. Cum vero defuncto hoc 1593. ditiones occupasset Henricus Julius D. Brunsvicensis, Episcopus Halberstadiensis, Schwarzburgici & Stolbergici jus sibi in illis vindicarunt. Idque ex eo successionis mutui pacto, de quo Joh. Limn. Jur. Publ. T. IV. add. ad 4, 8, 176. p. 628. memorat, quod de certis civitatibus & pagis inter familias Schwarzburgicam, Honsteinensem & Stolbergensem initum, & à feudi Dominis adprobatum fuerit. De quo in cap. de Stolbergiis insignibus potissimum agitur. Porro cum in pacificatione Osnabrugensi Halberstadius Episcopus Electori Brandenburgico æquivalentiæ nomine attributus sit, diserte etiam cautum est: ut Comitatus Honsteinensis pro ea parte, qua feudum est Episcopatus Halberstadiensis, consistens in duabus dynastiis seu præfecturis, Lohra & Clettenberg, & quibusdam opidis una cum eo pertinentibus

mentibus bonis & juribus, porro quoque penes istum Episcopatum irrevocabiliter permaneat, non obstante neque vigorem habente ulla contradictione, quæ à quoquam in contrarium moveri posset. §. Cum etiam. Atque ita familiis Schwarzburgicæ & Stolbergicæ subtrahæ sunt hæ dynastiæ, ob quod tamen æquivalentem satisfactionem urere Comites Schwarzburgici & Stolbergii in Comitibus Ratisponensibus A. 1654. nec non in modernis eandem petitionem reperire. Verum quod dixi, de his inferius occasione Stolbergiorum prolixius differetur.

§. VII. Pedem scuti argenteum occupat *furca* (Streu Gabel) & *peden* seu *rastrum* minio tincta: quæ à Schwarzenburgicis Leutenbergicis agnatis suis, qui superiori seculo in Philippo defecere, altera Illustrissimorum Comitum, qui superant, linea accepit. Ajunt designari, quod Comites hi Imperii stabulo fuerint præfecti seu *archipocomi* (Reichs Stallmeister.) Neque enim insolens est nostris, dignitatum etiam notas inferere scutis.

Furca & pecten.

Dignitas Archipocomi. Diploma Imperiale.

§. VIII. Operæ pretium videtur, huc inferere partem diplomatis, quo Schwarzburgica insignia enunciantur, & illis atque Stolbergicis Comitibus Honsteinia insignia conceduntur. Ita vero sonat diploma: Wir Rudolph der Andere/ von Gottes Gnaden/ erwählter Römischer Kaysler/ zu allen Zeiten Mehrer des Reichs/ in Germanien/ zu Hungarn/ Böhheim/ Dalmatien/ Croarien und Slavonien König/ Erzherzog zu Oesterreich/ etc. bekennen öffentlich/ daß uns die Wohlgebohrne/ unsere und des Reichs liebe getreue/ Wilhelm und Albrecht Gebrüdere/ auch Günther/ für sich selbst/ und dann an statt seiner Gebrüdere/ Anthoni Heinrichen/ Hans Günthern und Christian Günthern/ aller der vier Grafen des Reichs/ Grafen zu Schwarzburg/ Herren zu Arnstatt/ Sondershausen und Leutenberg/ und samt ihnen die auch Wohlgebohrne/ unsere und des Reichs liebe getreue/ Wolff Ernst/ Johann Heinrich/ Ludewig Georg und Christoph/ Gebrüdere und Bettern/ Grafen zu Stolberg und Bernigeroda/ unterthänigst zu erkennen geben/ welcher massen auff weyland Graf Ernsts des lebt lebenden/ des Stammes und Namens zu Honstein/ nechsthin anno der wenigern Zahl drey und neunzig erfolgten tödtlichen Abgang desselben Graf und Herrschafft/ an sie/ die benannte Grafen zu Schwarzburg und das Gräfliche Haus Stolberg/ erblich gefallen und kommen/ und uns daher demüthiglich angeruffen und gebethen/ dieweil solch jetzt angeregter vermannet und abgestorben Gräflich Honsteinischer Namen/ Titul/ Schild und Helm/ uns/ als regierendem Römischen Kaysler/ erledigt und eröffnet/ daß wir dasselbige ihnen/ denen Grafen zu Schwarzburg/ so auch denen zu Stolberg/ als nechstbefreundten/ und wie angehöret/ in den Honsteinischen Graf und Herrschafften Successorn und Erben/ aus besonderen Gnaden/ zu verleihen/ und mit dem Gräflichen Schwarzburg und Stolbergischen Namen/ Titul und Wapen zu uniren/ auch künfftig also zu führen und zu gebrauchen/ zu bewilligen und zu vergönnen gnädigst geruhen: deßhalben wir angesehen solch der Grafen zu Schwarzburg und Stolberg sämtlich unterthänig ziemliche Bitte/ auch die getreu/ gehorsame/ nützliche und wolerspriessliche Dienste/ so nicht allein ihre Vorfahren/ unsern löblichen Vorfahren am Reich/ Römischen Kaysern und Kaysen zu Kriegen und Friedenszeiten/ sondern sie/ die beyde Gräfliche Häuser/ uns selbst in mannigfaltige Wege gehorsamlich bewiesen/ und künfftig zu thun/ nicht weniger unterthänigst erbötig seyn/ auch wol thun mögen und sollen. Und darüber mit wolbedachtem Muth/ gutem Rath und rechten Wissen gnädigst darein bewilliget/ auch einem jeglichen Gräflichen Geschlecht/ nemlich den Grafen zu Schwarzburg eines/ deßgleichen den Grafen zu Stolberg ein besonderes Privilegium darüber verfertigen und erfolgen lassen. Und so viel demnach die Grafen zu Schwarzburg belanget/ haben wir den obgenannten Wilhelm/ Albrecht/ Günthern/ Anthoni Heinrichen/ Hans Günthern und Christian Günthern/ Gebrüdern der vier Grafen des Reichs/ Grafen zu Schwarzburg/ so wol ihren ehelichen Leibes Erben/ und derselben Erbeng Erben/ Grafen und Gräfin/ und insgemein ihrem ganzen Gräflichen Haus/ samt und sonders in Ewigkeit gebethener massen/ nicht alleine Gräflichen

Honsteinischen verledigten Namen und Titul / nemlich / daß sie sich von nun an zu und neben ihrem alten hergebrachten gewöhnlichen Titul / der vier Grafen des Reichs / Grafen zu Schwarzburg / Herren zu Arnstadt / Sondershausen und Leutenberg / auch Grafen zu Honstein / Herren zu Lohra und Clettenberg schreiben und nennen sollen / gnädiglich verliehen / sondern noch darzu ihr ur-altes Gräflich anererbtes Wappen mit dem Honsteinischen gnädiglich unirt / vermehret / gezieret und verbessert / und dasselbe also nachfolgender gestalt zu führen und zu gebrauchen / gegönnet und erlaubet : Nemlich einen Schild / dadurch gehet durchaus vom gelben und blauen schrencks-weise abgetheilten Balcken / ein Creutz zu des Schildes linken Seiten / nach dem Aufdruck ist das Honsteinische Wappen quartirt / also / daß das untere äussere und das obere innere Quartier schach-weise in roth und weiß aufgesetzt. Die übrigen zwey in mitte nach der zwerg in zwey / deren das untere wieder in acht Strassen unterschieden / als die erste / dritte / fünfte und siebende roth / die andern gelb / und Obertheil ganz roth / darinnen über und für sich ein gelber Löw / mit über sich geschwungenen Schwanz / roth aufgeschlagener Zungen / und für sich geworffenen Pranken zum Raub geschickt. Dann ferner in Mitte dieser Quartirung des Schildes ein klein weißes Schild / darinnen für sich ein schwarzer Hirsch mit doppelten Gestirn von sechs / ob der Seitendrehe / und oben so viel Enden / zum Lauff gestellet / erscheint / (welches nun alles / wie gehöret / vorhin die Grafen zu Honstein geführt haben :) Das andere und vordere Theil des Schildes ist auch gleicher Weise quartirt / und darinnen ihr / der Grafen zu Schwarzburg / anererbtes uralt-Gräfliches Wappen begriffen / wie auch im Grund des Schildes unter beyden zusammen gefügten Schwarzburgischen und Honsteinischen Wappen / in einem besondern weissen Feld / der gelb Hüthen-Rechen / und darob die rothe Sabel / alles ungefaßt beygesetzt. Über den Schild gehendren gegen einander gekehrte / offene und gekrönte Adelic Thurniers-Helm herfür / und stehet auff dem äussern oder linken zwischen einem doppelten Hirsch-Gestirn von sechs / als unten drey und oben so viel Zincken / deren das äussere roth und innere Gestirn weiß ist / über sich ein ausgebreiteter blauge-spiegelter Pfauen-Schwanz : auf der Mitten oder andern Thurniers-Helm aber / über und für sich in vorder Theile eines gekrönten Löwen mit aufgestreckten Pranken / roth aufgeschlagener Zungen / auf dessen Cron über sich auch ein ausgebreiteter blau-gespigelter Pfauen-Schwanz / mit einem gelben Rechen / und dann auff den vordern oder dritten Helm / zwischen zweyen rothen Hirsch-Gestirn / jedes von sechs / als unten drey und oben so viel Enden entspringen / ein aufrechts und einwärts gekehrter ausgebreiteter schwarzer Adler zum Flug geschickt : allermassen solch unirt / vermehret / gezieret und verbessert Gräflich Wappen in Mitte dieses unsers Kayserslichen Brieffs gemahlet / und mit Farben eigentlicher aufgestrichen zu sehen ist. Verleihen und geben derowegen nochmahls vielbesagtem Gräflichen Haus Schwarzburg solche Gnade und Freyheit / gönnen und erlauben ihnen auch ewiglich den verledigten Gräflichen Honsteinischen Namen und Titul / so wol der verstandener massen zusammengefügte Wappen / Schild und Helm also auszuführen und zu gebrauchen / alles auß Römischer Kayserslicher Macht / Vollkommenheit / hiermit wissentlich und in Krafft dieses Brieffs / und meynen und wollen / daß nun fürbaß hin / obgemelde Wilhelm / Albrecht / auch Günther / Anthoni Heinrich / Hans Günther / und Christian Günther / Gebrüder und Vettern / Grafen zu Schwarzburg / desgleichen ihre eheliche Leibes-Erben / und derselben Erbes-Erben / Grafen und Gräfin / mehr vorbesagten und ob specificirten Gräflichen Honsteinischen Namen / Titul / Wappen / Schild und Helm / zu und neben den ihren in allen und jedlichen Gräflichen ehrlichen / redlichen / ritterlichen Sachen und Geschäften / zu Schimpf und zu Ernst / in Stürmen / Streiten / Kämpfen / Thurnieren / Gestecken / Gesechten / Ritterspielen / Feldzügen / Panieren / Gezellen / Aufschlägen / Insiegeln / Petschaften / Begräbnüssen / Gemälden / Geprägen auf der Münz / und sonst an allen Orten und Enden / nach ihren Ehren / Nothdurften / Willen und Volgefallen / in Ewigkeit gebrauchen und

und genießen sollen und mögen/ als andere Gräfliche Geschlechter solches alles haben/ sich des zu gebrauchen und genießen/ auch vor diesem die Grafen zu Honstein (als viel ihren Namen/ Titel und Wapen/ Schild und Helm belanget/) genossen und gebraucht haben/ von Recht oder Gewonheit wegen/ von aller männiglich unverhindert.

§. IX. Galeæ coronatæ clypeum hunc premunt tres: *media Schwarzenburg. Galea, gicum* leonem exhibet confidentem vel juxta diploma imperiale potius *desoum leon-* nis, pedibus anterioribus extensis, fronte adversa, coronam & super eam pavoninas pennas capite gestantem: quæ circumvolitant laciniae auro & atro colore tinguntur: quales etiam circa anteriorem galeam sunt: supra quam inter duo rubea cornua cervina aquila nigra apparet, *Arnstattina & Sondershusia* symbola: *Leva* galea iterum inter duo cornua cervina, alterum argenteum, coccineum alterum, caudam pavoninam monstrat, laciniis itidem cocco & argento pictis. *Honsteinio* laterculo hæc castis responderet. Et quidem Ernestus Honsteinius duas galeas utramque coronatam gestabat, alteri cornua alteri caudam istam imponens.

§. X. *Telamones* scuto adduntur vir & foeminea sylvestres nudi, obscœna foliis ^{Telamones.} velati, & fronde capita redimiri: manu uterque gerit vexillum, ex rubro & argento bipertitum.

§. XI. In aureis numis circa crucem vidi representari quatuor scutula, cornua, ^{Scutula juxta posita.} aquilam, cervum & tessellas, quæ in scuto reperiuntur, representantia: & in media cruce aliud cum leone Schwarzburgico: Galeis autem adjiciuntur furca & rastrum.

§. XII. Titulus, quo nunc uti consuevere, ille est: *Quatuor Comitum Imperii, Tituli. Comes in Schwarzburg & Honstein, Dominus in Arnstatt, Sondershausen, Leutenberg, Lohra & Clettenberg, &c.* Der vier Grafen des Reichs/ Graf zu Schwarzburg und Honstein/ Herr zu Arnstatt/ Sondershausen/ Leutenberg/ Lohra und Clettenberg. De titulo quatuor Comitum S. R. Imp. consuli potest supra laudatus Celeberr. D. *Fritschius* in *supplem. Speidelio-Besoldiano* voce *Schwarzburg*. nec non *pecul. discursu, in volum. 1. Var. exercit. jur. publ. n. 14.*

§. XIII. Quærit etiam posset, annon Heldrungii veteres cum Schwarzburgicis ^{Conjectura de Heldrungis.} ejusdem fuerint gentis ob convenientiam insignium? Baltheus enim Heldrungia inducus aræ discerniculum esse potuisset. Sed nihil definitio.

Cap. XXXV.

Comites de Sulz.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Nobiles Sulzii Alsatia. Comitum successio.
2. Scutum.
3. Sulz. Alia loca ejus nominis.
4. Brandis.

5. Galea.
6. Medium scutulum.
7. Titulus. Kletgovia. Landgraviatus. Thüngen. Monclar. Mainzberg.
8. Judex Rorovila.
9. Titulus vetustior.

§. I.

Sulziorum Comitum Illustrissimorum (alia equitum hoc nomine in *Alsatia* familia ^{Familia Nobiles Sulzii Alsatia.} Sest, cujus insignia à *Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 196.* referuntur bipertita, videlicet ex cyano & auro, quorum illi stella & luna bicornis cornibus deorsum versis ex eodem metallo inscribuntur) familia apud Doctiss. *Gabr. Bucel. Germ. T. IV. p. 269.* refertur ad *Alvicum* (quod nomen in primis huic stirpi familiare fuit) circa 910. celebrem. Inde aliorum mentio fit, sed dubia serie generationum. Ex illis sunt *Alvicus* Abbas divitis Augiæ 958. *Alvicus* Fabariensis 974. *Alvicus* Episcopus Argentinensis A. 1006. mortui. ^{Comitum successio.} Certior deductio est ab *Hermann* cognomento *juniore*, qui gratia plurimum apud *Rudolphum* Imp. valuit: quo natus *Albertus*, hoc *Hermannus*, *Hermann* *Hermannus* IV. pater *Rudolphi* primi *Kletgovia* Landgravi: quo editus post alios *Alvicus*, qui ab uxore *Verena Brandisam* hereditatem acquisivit. Hic denuo pater fuit *Rudolphi*, is *Joanni*

Joannis Ludovici, hic Alvici, hic Caroli Ludovici, cui nupsit Dorothea Catharina Sannensis. Isti parentes fuere Alvici & Caroli Ludovici Ernesti, à quibus duæ lineæ.

Scurum.

§. II. Insignia describuntur à Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 16. Et quidem sunt quadripertita. Prima area & quarta transverse argento & cocco distinguitur, tribus cuspidibus rubris ascendentibus, in caput scuti argenteum. Secunda & tertia argentea continet sitionem nigrum sed ardentem, diagonaliter seu in balthei modum locatum.

Sulz.

Alia loca
ejus no-
minis.

§. III. Priortessera Sulzium designat Comitatum non procul Scaphusia. Alia ejus nominis loca plura sunt, & ab hoc Comitatu Sulzio distinguenda: ita Sulz situm prope Gebwiler in Rubeaquensi ditione in superiori Alsatiâ, in inferiori Alsatiâ duo ejusdem nominis reperiuntur, alterum prope Molsheimium, alterum Fleckensteiniorum inter Hagenoam & Weissenburgum: aliud in Wirtembergico agro ad Nicrum non procul Tubingâ, aliud in Thuringia ad Ilmam.

Brandis.

§. IV. Titio notat allusione ad nomen evidenti Dominium Brandis in Walgovia. Conf. Wapenb. P. 2. pag. 32. Hoc familiae obtigit matrimonio Verena, Ulrico Dn. de Brandis natæ, & Alvici C. Sulzii A. 1477. Integrum illorum Dominorum non vidi genealogiam. Tres ex ea gente Episcopi notantur, Henricus & Mangoldus Constantiensis, ille A. 1383. hic 1385. mortui & Ortliebo Curiensis 1491. defunctus. Ditiones Rhæti sunt conterminæ. Vid. Zeiler. itin. Germ. P. 2. p. 348. Inprimis inter eas est dynastia Vallis dulcis seu Vaduz in Elthionibus (Conf. Stumpf. Chron. Helvet. L. 10. cap. 30.) nec non Schellenberg, quæ à Sulziis emere Comites Emili seu Altemsii (Hohenemss.) Præterea Dominium Blumeneck, quod Sulzii vendidere canobio Weingartensi. De his Brandis etiam actum est supra c. 5.

Galeæ.

§. V. Galeæ scuto insistent duæ coronatæ: prior Sulzia cum tiara Episcopali iisdem cuspidibus argenteis & rubeis distincta, laciniis etiam similis tincturæ: posterior Brandisia, cum erecto titione nigro ardente. Phaleræ sunt nigrae & argenteæ.

Medium
scutulum.

§. VI. Huic scuto quadripertito, quod in moneta vidi, jam additur medium scutulum, cujus tamen figuram satis discernere non potui, unde neque hic exprimere: Videtur tamen tres mergites referre.

Titulus.

Kletgovia.

Landgra-
viatus.

Thüngen.

Monclar.
Mainz-
berg.Judex
Rotvvilæ.Titulus
vetustior.

§. VII. Titulus est: Comes in Sulz, Landgravius Kletgovia, Dominus in Thüngen, Monclar & Münzburg seu potius Mainzberg, S. R. Imp. hereditarius aulicus judex (Erb. Hofrichter) Rotvvilæ. Kletgovia seu pagus Litobricus à Scaphusia juxta Rhenum ad quatuor milliaria versus Waldshutam protensus ad finem nigrae sylvæ, sed fertilis, licet nec in eum nec ex eo ullus fluvius fluat. Landgraviatus titulo eluit (sed principali tamen dignitate non insigniti. Conf. Limn. Jur. Publ. 4, 4, 79. Unde etiam notat, eos aliquando simpliciter se Comites Kleggovia dixisse, & ob hoc etiam Comitatus Sulzii nomen præponere.) Obeum Comites Sulzii sunt cives Tigurini. Conf. Zeiler. Itin. Germ. P. 2. p. 406. Ubi addit, alias vocari Comitatum Thüngen & Balm. Verum Thüngen ad Zollerios delatum oportet, qui quæ imperio debentur ejus nomine solvunt. Porro ditionem hanc obtinere Sulzii matrimonio Rudolphi Comitis, cum filiam Joannis Habsburgii, suæ lineæ ultimi Landgravii Clergovia, duxisset. De Thüngen diximus. Monclar in potestate familiae Sircanæ fuit, nec non Mainzberg in confiniis Trevirorum & Lotharingorum sita. Ea vero dominia postea matrimonio Elisabethæ Sircanæ & Gerhardi C. Saynii ad familiam Sayniam devenere. Demum cum Henricus ultimus 1606. mortuus esset, & alterius fratris Hermannii filia succederet sola in Comitatu Saynensi, alterius fratris Adolphi filia Carolo Ludovico C. Sulzio nuptæ seu ejuslibetis hæc dominia concessa sunt.

§. VIII. Dignitas Judicis Rotvvilensis ex eo est, quia cum Conradus III. Rotwilæ 1146. vel 1147. Cæsareum Judicium aulicum institueret, quod jus Svevico, Francoconico, Austriaco & Rhenano circulis (in quibus tamen plures status jurisdictioni ejus exempti sunt) dicit, præsidem seu prætorem judicii Comitem constituit Sulzium, quod officium hæcenus postea semper ab Imperatore feudo acceperet. Conf. Zeil. Itin. Germ. P. 2. p. 474.

§. IX. Vetustiorum titulum vidi: Comes de Sulz, Blumeneck & Vaduz, Dominus in Schellenberg, Kletgovia Landgravius, &c. Postquam autem 1611. Rudolphus Comes Vaduzia bona, ut vidimus §. 4. vendidit, in titulis omissa reor.

Cap. XXXVI.

Pincerna & Dn. de Tautenberg.

A R G U M E N T U M.

1. Familia. De Vargila. Rami. Thuringicus. Belgicus.
2. Insignia ex Chiffletio.
3. Fürstio.
4. In matricula.
5. Pincernarum titulus.

§. I.

Incluta Pincernarum & Dominorum de Tautenberg seu Tautenburg gens Thuringi-
ca, quam 1590. à Bartholomæo Clamorino peculiari tractatu descriptam accepi, Ro-
mana originis esse perhibetur, & olim de Varila seu Vargila seu de Saleck titulum gessit. De Vargila
Prima memoria est Alberti pincernæ, qui uxorem habuit Oddam seu Attham filiam
Friderici Burggravii Misnii, quo natus dicitur Wilhelmus, supremus aulæ Henri-
ci IV. præfectus 1042. Inter posteros plurimi claruere armis & alia virtute clari viri.
Inprimis Joannes Tautenburgius Georgii Saxonie Ducis in Frisia vicarius fuit, & duos Rami.
reliquit filios, totidem ramorum Thuringici & Belgici autores, Joannem atque Geor- Thuringi-
gium. Illius pronepos totam familiam morte sua 1640. clausit Christianus, cujus Do-
minia Tautenburg & Frauenbrunn ad Saxoniam domum relapsa, nunc etiam à Du-
ce Saxonico Mauritio possidentur. Georgius, qui Eques aurei velleris 1531. ascitus est,
Frisiamque & dein Groeningam rexit, pater fuit præter alios Friderici Episcopi Ultraje-
ctini, qui 1580. seu 1582. decessit, & Joannis, quo genitus est Jodocus Belgica hujus lineæ
marium extremus A. 1615. à sicariis occisus, cujus ex sorore Levina nepos Adrianus de
Mangelaer pincernæ & Domini de Tautenburg titulum assumsit. Belgicus.

§. II. Insignia Chifflet. Insign. Aur. Vell. n. 181. ita describit: Scutum denis diago- Insignia ex
nalibus taniolis ex argento & cyano exaratum. Galea auro coronata. Apex bina promuscides Chiffletio
dorsis obversis scuti modo taniata. Lacinie argenteæ & cyaneæ.

§. III. In Fürst. Wapenb. P. 3. pag. 44. taniæ quatuor tantum pinguntur cæru- Fürstio.
leæ in argenteo clypeo, & quidem pro dextris sinistra, tum loco cornuum, seu ut Chif-
fletius vocat promuscidum, ex coronata galea protenditur jugum alarum taniis scu-
tariis exaratarum.

§. IV. Recensentur inter Ordines Imperii in matricula apud M Zeil. Itin. Germ. In matri-
P. 2. p. 26. Sed quod Domus Saxonica eos cum onere exemerit. cula.

§. V. Pincernarum (Schencken) nomen dicitur ex munere esse, quod vel apud Pincerna-
Imperatorem seu potius Francorum aut Thuringorum Reges gesserint. Ex Peccen- rum titu-
stein. Linn. Jur. Publ. T. IV. add. ad 4, 7. p. 558. lus.

Cap. XXXVII.

Com. de Taxis seu Tassii.

A R G U M E N T U M.

1. Auctores. Zazzera, Lopez de Haro. Chifflet.
2. Puteani inscriptio.
3. Origo. Ex Turrianis.
4. Lamoratus Turrianus gentis autor.
5. Deductio stirpis. Linea ex Simone. Comites.
6. Linea ex Antonio & Gabriele.
7. Scuti augmenta. Taxis.
8. Discernicula naturaliam.
9. Discerniculum lineæ Com. de Villamediana.
10. Scutum Marchionum de Paul. Paluzzii de Albertoni. Gotifredi. Matthæi.
11. Antonii M. de Paul majores.
12. Scutum Antonii. Simonis. Neuhausii. Ca- farelli.
13. Corona. Diadema tortile. Cauda pavonina. Cornu venatorium. Telamones. Symbolum.
14. Scutum hodiernum Comitum.

§. I.

POST Franciscum Zazzeram Neapolitanum, & Alonsum Lopez de Haro Hispa- Auctores.
num, qui prolixè illustrarunt Illustrissimam Tassiorum seu Taxisiorum familiam, Zazzera,
Uuuu ejusdem Haro.

Chifflet.

ejusdem decora Nobiliss. *Julius Chiffletius* justo commentario (titulo *les Marques d'honneur de la Maison de Tassis* edit. Antverp. A. 1645.) explicuit, ex quo pleraque huc transtuli.

Puteani
inscriptio.

§. II. Meretur vero ante omnia huc adscribi inscriptio stylo *Cel. Erici Puteani* concepta, ut præfigeretur portæ facelli sepulchralis hujus domus in civit. *Bruxellensi*, quod quæ de ea dicenda sunt compendio fere exhibeat. Ita autem sonat: *Tassiorum originem, virtutem, gloriam lege, quisquis magna aut capis aut miraris. Origo apud Bergomates ab antiquo illustris fuit: virtus una urbe claudi nescia, gloriam tota Europa peperit. Sic nati, evecti, inchoiti, Austria familia annis jam ducentis incorrupta fide & obsequio vixerunt, apud Cæsares cursorum magistri: quod munus & inveniendi sibi vindicarunt, & administrando magis meruerunt: honores item alios toga & sagi: nunc legati ad Principes externos, nunc à consiliis status & belli, nunc provinciis præfecti: Comites, Marchiones, ac liberi Barones Imperii. Sed ista origine, virtute, gloria, viros mori, hoc monumentum indicat.*

Origo.

Ex Tur-
rianis.

§. III. Quod originem gentis attinet, omittimus conjecturas de *Taxi* R. Hungarorum, qui 949. copiis suis Italiam invasit, & decem modios numorum à *Berengario* R. Italiæ accepit, atque forte aliquem suorum post se reliquerit gentis satorem. Sed certioribus acquiescimus documentis, quibus ea ex *Turrianis*,) *Mediolano* hi aliquandiu imperarunt) deducitur. Quod horum attinet originem altiore, de ea L. 2. c. 102. de Comitibus *Turriis* seu de *Thurn* actum est. Hic sufficiat notasse, quod *Guido Turriacus* (qui 1311. mortuus est) feudo *Mediolanum* ab Imperatore tenuerit, & genuerit *Franciscum*, *Henrico VII.* adversum, qua causa gens deinde oppressa est, *Simonem*, *Nardinum*, *Anzuratum*, *Guidettum* & *Lamoratum*, quorum ultimus huc spectat novæ stirpis & nominis autor.

Lamoratus
Turrianus
gentis au-
tor.

§. IV. *Lamoratus Turrianus* *Mediolanensi* ditione excedere adversæ partis potentia coactus ad *Bergomenses* migravit, & in *valle Cornelia* sedem fixit, ubi mons vicinus est *Taxus* (*Tasso* seu *Taz*) qui animalibus ejus nominis in primis abundat, (quæ ratio aliquando insignium esse solet, ut vidimus *Part. gen. c. 2. p. 116.*) quorum venatione *Lamoratus* otium fallere solebat. Inde nomen & scuti figuram orta qui credunt, aliis rectius arbitrari videntur. Ejus in *valle Cornelia* sepulti hoc Epitaphium *Zazzera* habet: *D. O. M. Ex antiqua & nobili familia de Turrianis ortus Lamurat Tassus nuncupatus, fortune parens, invicto animo, belli indefessus, pacis amator, privatam gerens vitam, hic in Domino resurrecturus expectat. Nec indigna est quæ legatur ejus vita prosopopæia eleganti descripta apud Chifflet. P. 1. c. 4. p. 52.*

NATIVS ego *Insubrum* claro de sanguine, nomen
Cui *TURRIS* (clypei prisca figura) dedit:
Cum patre & agnatis laribus depulsus avitis
Tentavi antiquas vi reparare domos:
Sed frustra, *Henrico* sceptrum moderante *Quiritum*,
Hostem qui nummis juvit & auxiliis.
Cumque suas passim jactarent ambo cruore
Natorum & nostro tingere velle manus;
Me tandem in montem *TAXVM* cum stirpe recepi,
Hospitiumque mihi *Bergama* terra fuit.
Ipse locus, nomenque jugi, nomenque ferarum,
TAXI cognomen mox peperere mihi.
Id fuit in numero fratrum discrimen, & hoc me
Distingui passim nomine fama tulit.
Hinc nati dicti sunt *TASSI*, horumque nepotes
Jussi fortune symbola ferre mea:
Dum risit, dixi, hanc turrito in vertice scuti
Signate, & gemino flore notate genus;
Ejusdem porro fati adversantis, in ipsâ
Aucti à me clypei cuspide ferte notam.
Et quoniam soleo venatu avertere curas,
Jactura ut liceat non meminisse mea;

Si fa.

*Si sapitis, TAXI, toties quem dextera fixit,
Continua ante oculos forma superstes erit.*

S. V. Lamorato natus est *Franciscus*, hoc *Franciscus II.* pater *Rogerii*, quem omnes hujus gentis communem patrem agnoscunt. Hic ad *Fridericum III.* Imperatorem in Germaniam se contulit, ejus factus cubicularius & rei venatoria praefectus, qui primus gradus fuit dignitatis, qua dein non uno modo apud familiam Austriacam Tassii gavisi sunt. *Rogero* nati *Franciscus*, *Simon*, *Antonius* & *Gabriel*. Ille senior ob nepotem dictus, in aula *Friderici* patri successit; reliqui trium linearum fuere autores. *Simon* filios habuit *Franciscum* juniorem, *Rogarium* & *Joannem*; *Francisco* Maximilianus in praemium meritorum propriorum & patris contulit feudo magistrum veredariorum seu Postarum quas vocant in omnibus ditionibus suis, quas possideret, & quas deinceps acquiraturus esset. Inde perpetuus aulae comes fuit apud Maximilianum I. nec non Philippum & Carolum, filium atque nepotem, demum mortuus est 1518. *ayau*. A fratribus autem duo rami prodire. *Joannes* illum ex se dedit, qui est *Baronum de Rotensels*, qui Postarum praefecti *Augusta*. *Rogero* autem nati sunt *Joh. Baptista*, *Maphaus*, *David* & *Simon*; Ex illis *David* in *Tirol* mansit, & Tridenti sedem fixit, tum a Maximiliano praefectus est castello S. Felicis Veronae, ceterum heri sui amore omnia sua perdidit, unde filius *Rogarius* 1540. a *Carolo V.* praefectura Postarum donatus est, *Venetis* sede assignata; eo natus *Ferdinandus* paternae functioni successit, & *Octavium* denuo successorem reliquit. Ceteri tres fratres 1518. a *Carolo V.* privilegium acceperunt, ut in ipsius & maternis regnis tanquam inquilini omnibus juribus fruerentur civium. Ex reliquis *Maphaus* Postarum Magister in *Hispania* tantum filias reliquit, *Simon* postarum generalis praefectus *Mediolani* *Antonium* genuit *Marchionem Pauli*, a quo illa linea. *Joannes Baptista* autem prater *Joannem Baptistam* Commendatorem Ord. S. Jacobi & Philippi II. Oratorem ad Regem *Franciae*, atque *Rogarium* Decanum Antverpiensem genuit *Raymundum* in aula *Philippi II.* gratiosum (patrem *Philippi Archiepiscopi Granatensis*, *Petri* Eq. S. Jacobi, celebris bello Ducis, atque *Johannis* 1603. primi Comitum de *Villamediana* creati, qui pacem inter Hispanos & Anglos sanxit, & filium *Joannem II.* Comitem reliquit sed *apud*,) atque *Leonardum*; Hic gratia *Philippi II.* & *III.* floruit, quam fide promeruerat, nec non *L. Baro Imperii* a *Rudolpho* inter cubicularios allectus est: moriens 1612. filium reliquit *Lamorallum primum Comitem*, iterum *Matthiae* Imperat. Camerarium, nec non postarum praefectum hereditarium, cui successit filius *Leonardus Comes* pater Illustrissimi *Lamoralli Claudii Francisci* Magistri Veredarium hereditarii per Germaniam, Belgium, &c. avus Illustrissimorum Comitum, qui nunc etiam clarent.

S. VI. Hi posterii fuere *Simonis*, quod vero reliquos fratres ejus attinet, *Antonius* & *Gabrielem*, illo *Matthias* natus est, pater *Ferdinandi*, *Philippi* & *Josephi Baronum*; *Gabriel* autem *Josephum* & *Ludovicum* filios habuit, quorum hujus posteritas defecisse videtur; a *Josepho* vero linea *Baronum* descendit, *Dominorum de Weschenburen*, qui postea praefecti hereditarii sunt in anterioribus ditionibus Archiducalibus.

S. VII. Quod attinet insignia, memoratus *Chiffletius* P. 1. c. 2. illam mutationem, quae successive facta sit, recenset. Primo *Turrianam* fuisse tesseram, turrem postquam duo sceptrum liliata decussatim locantur. Inde postquam ex illa stirpe ramus *Tassiorum* exiit, (uti superioribus seculis insolens non fuit, minores natu plane aliis uti tessellis, quod vel regia Francica domus testari potest,) scuto hos usos transverse secto, in cujus capite haud dubie argenteo turris avita ruberet, comitibus utrinque liliis, indicio sceptrorum olim usitatorum: in pede autem scuti caruleo gradientem pictum fuisse *taxum* seu *melim* ex argento. Ubi vero in Austriacorum ditiones migrarunt, loco *Turriani* capitis, superiorem scuti partem auro tinxere, eique inscribere *Maximiliani* gratia aquilam exorientem simplicem, Regis Romani notam; sed a *Carolo V.* A. 1534. aquilam bicipitem imperialem nigram diadematam. Quae etiam facies est scuti *Taxiorum* in *Wapenb.* P. 1. pag. 39. Eadem est figura scuti, quod *Chiffletius* suis *Taxis* adscribit, nullis aliis arcibus auctum. De ipsa animalis specie memorat *Chifflet*, aliquibus dubitatum fuisse, nec deesse, qui malint, ut *nefrens* vel *porcellus lanatus* agnoscat quam *melis*. Ut ita *Mediolanensis* origo hoc etiam symbolo denotetur. Sicuti *S. Ambrosius* autor est, *Mediolanum* inde fuisse dictum, quod *aper*

media parte lanatus in urbis fundamentis feratur repertus, & *Isidor. in Orig.* Suem in medio lanceam inventam esse: nec non *Sidon. Apollin. L. 7. p. 17.*

Rura paludicola temnis populosa Ravenna,

& qua lanigero de sue nomen habent.

Ex male formata autem suis imagine taxum natum, quales errores hinc inde etiam observare in proclivi est. De *taxo* autem mea sententia nomen familiae nos dubitare vix finit.

Discerni-
culum na-
turalium,

§. VIII. *Discernicula* à gente hac usurpata esse, apud *Chiffletium* non vidi, (quod ex eo inprimis est, quia plerique in diversas regiones secessere, ubi discerniculatorum usus non solet necessarius haberi,) nisi quod attinet *naturales*. Nam P. 3. c. 14. 15. 16. p. 206. & seq. *Philippo Taxio* filio naturali *Johannis Taxii C. de Villamediana Abbati de Hitero* in Navarra tribuit scutum Taxium, *stella* decem radiorum *argentea* meli scutaria subposita; alii *Philippo Equiti S. Jacobi* loco *stellæ lunulam* tribuit *argenteam*: Prioris autem *Philippi* fratri *Joanni* dat scutum Taxium *linea diagonali sinistra* fractum, qui alias modus solemnissimus est, quo notantur natalium defectus.

Discerni-
culum li-
near C. de
Villame-
diana,

§. IX. In linea *Comitum de Villamediana* soli *Petro Eq. S. Jacobi* tribuit scutum au-
ctius, quadripartitum videlicet ex *Tassio* symbolo & *Acugno*, quod assumpsit, forte di-
scernendi causa propter matrem *Catharinam de Acugna* seu *Acunna*: constans novem
cuneis seu triangulis minutis, cum limbo quinque scutis Lusitanicis ornato.

Scutum
March, de
Paul.
Paluzzii de
Albertoni.
Gotifredi.

§. X. Soli linea *Marchionum de Paul* *Chiffletius* scutum plenius tribuit, quatuor
videlicet arcularum; ex quibus prima *Taxiorum* seu *Tassiorum* gentilis est: Secundus la-
terculus, qui designat familiam *Paluziorum de Albertoni*, in cephalo aureo, quem su-
stinet fasciola carulea, refert leonem gradientem rubeum coronatum: laterculi pe-
de rubeo, tribus cantheriis aureis impresso. Tertia quadra familiae *Gotifredi*, rubea
continet leonem vario vellere indutum, capite, juba, corona, lingua & falcibus aureis,
quibus arreptum tenet librum privilegiorum clausum, & ligatum, purpureum, quin-
que clavis aureis in decussim dispositis munitum, exteriori superficie argentea (*ayant*
la tranche d'argent.) Extrema area *Mattheorum* tessellam exhibet, tessellata argento
& cyano, baltheo dextro aureo toti incumbente, cum cephalo scutario aureo aequi-
lam Imperii simplicem continente.

Antonii
M. de Paul
majores,

§. XI. Hoc scutum, quod fuit *Antonii II. M. de Paul*, avos & avias ejus exhi-
bet, quos huc annotare necesse est:

Antonius de	Simon de Tassis M. de	Antonius de Tassis M. de Paul.
Tassis M. de	Paul.	Lavinia f. Pauli Gotifredi.
Paul.	Maria Paluzzi Alber-	Jacobus Paluzzi Albertoni.
	toni.	Victoria Matthæi.

Ex his facile colligere est, quos designet scutum. Gentem de *Paluzziis* commendat
Chiffletius ab illustri antiquitate, & quod ex ea descenderit *Ludovica Paluzzia*, quæ
1533. defuncta sit in opinione sanctitatis, quamvis canonisationem ob defectum docu-
mentorum familia nondum obtinuerit.

Scutum
Antonii
Simonis.

§. XII. Ex eadem linea *Antonio* equiti *Alcantaræ Antonii* modo dicti patruo
Chifflet. Tassiorum scutum tribuit, sed cum limbo numis byzantinis decem impresso.
Simoni ejus fratri *Antonii* parenti quadrifidum scutum assignatur; in cujus primo
laterculo *Tassia* sunt symbola, in secundo *Gotifredia*, in tertio *Neuhausia*, in quarto *Ca-
farellia*. Rationes iterum sunt ex progenologica tabula:

Neuhaufii.
Cafarelli.

Simon de Tassis	Antonius de Tassis M. de	Simon Turrianus de Tassis.
M. de Paul.	Paul.	Magdalena de Neuhausen.
	Lavinia Gotifredi.	Pompejus Gotifredi.
		Victoria Cafarelli.

De *Gotifredia* tessera nihil porro dicendum, quando ea §. 8. explicata est. *Neuhausia*
constat argento inducto baltheo tessellato triplici ductu tessellis coccineis & atris.
Ea *Karstia* vel *Com. Goritiensis* in Foro *Julii* est familia, quæ eadem existimatur cum
stirpe *Baronum de Tschernembel*. Conf. L. 1. c. 93. n. 2. 3. & L. 2. c. 59. n. 9. Notandus
hic error ex Germanici nostri idiomatis inscitia à *Zazzera* & post illum *Chiffletio*
commisus, cum *Magdalena Neuhausia* dicitur de *Renaus* seu de *Renausen*, quod so-
net *Castelnovo* seu *Chasteauneuf*. Hoc vero non significaret vocula *Renaus* sed
Neuhaus.

Neubaus. Quod *Casarellus* attinet Romanos, eorum scutum *Silv. Petrasanta* ita enunciat: aureus leo in parmula bipertita dextero semisse, & in semisse laevo quaternae pinnula trigona, coccinea aureaque, cum cephalo scutario aureo, in quo expanditur aquila nigra simplex. Demum *Antonio* primo *Marchioni de Paul* eodem autore clypeus datur ex *Tassia & Neubausia* tessera quadripertitus.

§. XIII. Quod jam attinet apicem his scutis *Tassii* debitum, in *Sibmach.* *Wapenb.* l. c. præter coronam, galea diademate tortili ex auro & cæruleo tegitur, quod etiam imago *Lamorati* apud *Chiffletium* agnoscit. Supra coronam eminet cauda pavonina, (quam quidem *Chiffletius* in orbem figurat) & ei inprimitur cornu venatorium aureum (in *Wapenb.* perperam nigrum pingitur) cocco ligatum: Sunt qui illud denotandæ dignitati, qua veredariorum præfecti sunt, servire credunt. Verum à *Fr. Zazzera* refelluntur, quia *Lamoratus Turrianus* jam cornu hoc apici imposuerit: Onde erraròno molti, in credere che i Signori di questa famiglia levassero il cornetto, come padroni delle poste; poiche avanti che fossero Corrieri Maggiori le portavano sopra le loro arme; come quello che significa in loro, il Dominio delle valle del Cornello, nella medesima guisa che il Tasso per la montagna del Tasso. Unde multi errant, credentes, quod hujus familiæ proceres cornu apici imposuerint, tanquam veredariorum præfecti; quandoquidem priusquam cursorum Magistri constituerentur, arma hoc timbro ornabant, significando dominio vallis *Cornelia*, eodem modo sicuti *taxus* animal montem *Tasso* designat. His quod opponam non habeo. *Lacinia* sunt in *Sibmach.* aureæ & cælestina. *Telamones* scutum tenent duo leones, quos *Chifflet.* inde ascitos putat, quia *Comitum Valsassina* scutum leonem continuit, quorum hereditas ad *Turrianos* delata est per *Taccii* *Comitis* filias *Turrianis* nuptas; ut ita tessera, quæ scuto non inserta fuerat, saltem circa scutum adhuc compareret. Symbolum familiare est: PERPETUA FIDE: quam incorruptam *Austriacæ* domui ultra duo secula servarunt, ejus rei testimonium à *Philippo II.* & aliis nacti honorificum.

§. XIV. Ista de scuto *Taxiorum*, prout apud *Chiffletium* illud extat. Ab eo tempore ornando decori *Illustrissimorum Comitum areolarum* auctus est numerus, unde quadripertito clypeo nunc utuntur, in cujus quadra prima & ultima argentea ante duo sceptræ cærulea, nodis & liliis aureis ornata, turris *Turrianorum* rubea comparet, in secunda & tertia aurea leo rubeus corona lingua & falcibus cæruleis, *Valsassina* *Comitatus* indicium: unde etiam præter elogium *S. R. Imperii Comitum Turrianorum de Tassis*, *Comites Valsassina* seu *Vallis Saxina* indigetantur. Toti imponitur parmula, cærulea cum taxo argenteo. Ex galea coronata protenditur explicata cauda pavonina oculis suis resplendens, impresso cornu venatorio aureo, cocco ligato. *Lacinia* circumvolitant argenteæ & coccineæ: scutum vero tenent duo leones aurei linguis sanguineis.

Cap. XXXVIII.

Episcopus Tridenti.

ARGUMENTUM.

1. Tridentum. Episcopi.	medietas. Officiales. Querela.
2. Scutum.	4. Capitulum.
3. Episcopatus bona. Pacta cum Austriacis. Im-	5. Famil. de Albertis.
	6. Apex.
	7. Apex famil. Albertia. Significatio.

§. I.

Tridentum urbs antiqua ad *Athesin* in confiniis fere *Germaniæ & Italiæ* sita, nobilis *Episcopatus* caput est. De *Episcopis* prolixè scripsisse *Janum Pyrrhum* testatur *Celeb. Bucel. Germ. T. 1. 48.* qui etiam eosdem enumerat, nec non *Illustrissimus Comes Franciscus Adamus Brandisius Tirol. Adlers & Shrenkr. p. 1.* Primus allegatur *Jovinus*, quem 45. post ascensionem Domini anno *Hermagoras S. Marci* discipulus & *Aquileiensis Episcopus* *Ecclesiæ* huic præfecerit. Post eum alii antistites enumerantur

Uuuu 3

usque

usque ad *Vigilium Romanum* nobilem, qui sub Honorio Imperatore 383. cum fratribus Claudiano & Majoriano in has oras venit, & ab Abundantio Aquilejensi Patriarcha commissam Episcopem suscepit, multoque studio idololatriam extirpavit, tandem in valle *Rendena*, cum Saturni ædem destrueret, ab incolis gentilibus lapidatus. Ultimi Episcopi fuere tres ordine *Madruzii*, quorum duo Cardinales, *Sigismundus Franciscus Archidux Austriacus*, *Ernestus Adelbertus C. Harrachius* Cardinales, *Sigismundus Alphonsus C. de Thun* Episcopus Brixienfis, & qui nunc tiaram gestat Reverendissimus & Celsissimus *Franciscus S. R. Imp. Eques de Albertis*.

Scutum.

§. II. Scutum Tridentinum *argenteum* est impressum *aquila nigra*, cujus rostrum & pedes auro coruscant, quæ etiam circulorum foliatorum in alis tinctura est; tota vero aquila rubeis flammulis vel sanguineis guttis spargitur, qui etiam linguæ protensæ color est. Conf. *Wapenb. P. 1. pag. 12.*

Episcopatus bona.

§. III. Hic Episcopatus non unius Principis liberalitate crevit. Præfatus Comes Brandisus testatur, *Theodosium Augustum* post susceptum 398. baptismum donasse valles *Legerinam & Ursinicum*. A *Carolo M.* donatam esse urbem *Reiff* & Dominium *Judicariam*: sed à *Conrado* civitatem *Bolzanum* seu *Botzen*. Postea non unam calamitatem diæcesis sensit; postquam vero Serenissima *Austriaca* Domus Tirolim obtinuit, Episcopatu omnia restituit. Inde *Albertus Ortenburgius* Episcopus 1365. *Albertum & Leopoldum* Duces Austriæ tanquam Tirolenses Comites scriptis literis suæ diæceseos *Advocatos* agnovit, & eos suæ etiam assistentiæ certos reddidit.

Pacta cum Austriacis.

Alia quoque pacta inita sub *Friderico IV. Maximiliano & Ferdinando I.* Constitutum etiam A. 1511. ut Episcopatus nomine legati in *provincialibus Tirolensibus* diebus comparerent, ubi de pace, salute & defensione patriæ ageretur, nec non ut ejus nomine certa quota solveretur, vicissim Domus Austriaca, quod diæcesis debet, ipsa solveret. Qua de causa *recessus Comitiorum Augustanorum* 1548. legendus est. Hæc vero non impediunt, quo minus Episcopatus, cui securitas ab Austriaca protectione

Immedietas, Officiales, Querelæ.

major est, *immedietate sua* gaudeat, suoque in Comitibus loco & suffragio fruatur. Officiales ejus recenset *Bucelinus*, quod *pincernæ hereditarii* sint Comites *de Thun*, *Marescalli* Barones *de Firmian*. De *querelis* Episcopatus adversus Archiducissam *Claudiam*, jus suum ultra quam par videatur extendentem, ad imperium delatis legatur *Job. Limn. Jur. publ. T. IV. add. ad 4, 7. p. 486. seq.*

Capitulum.

§. IV. Capitulum constat nobilibus, qui ex utroque latere avorum fidem facere queant, & literatis, qui quinquennium literis operam dederint. Ejus scutum *Brandisus Comes* repræsentat templi structura insigne.

Famil. de Albertis.

§. V. Moderni Episcopi clypeus quatuor laterculis constat: ex quibus primus & ultimus Episcopalem aquilam defert: reliqui duo tesseram Episcopi gentilem repetunt, quæ nobilissimæ familiæ de *Albertis* à *Ferdinando I. Imp.* 1558. cum expressione nobilitatis à quatuor avis paternis & maternis de novo concessa est. Constat vero ea arcola, quam trabs seu fascia angustior aurea seu crocea transversa permeat, inferiori parte areolæ ternis iterum palis rubeis & viridibus distincta, superiori carulea aquilam argenteam alis & pedibus aureis expansis, rostroque itidem aureo hiantem, ac lingua rubea exerta, ad dexteram clypei circumferentiam spectantem.

Apex.

§. VI. Scuto imponitur mitra Episcopalis argentea auro, unionibus & gemmis instructa, adjectis hinc gladio potestatis temporalis indicio inde pedito Episcopali.

Apex fam. Albertiæ.

§. VII. Apicem Episcopalem alium non vidi: quod vero *Episcopi gentilem apicem* concernit: galea tegitur diademate tortili ex auro, argento, cocco & viridi colore, dependentibus laciniis s. phaleris hinc rubeis & aureis isthinc argenteis & celestinis. Imponitur vero arbor laurus cum foliis & fructibus nativi coloris. Tesserae autem illud *hieroglyphicum* observant: aquilæ pectus candidum denotare candorem sincerumque animum familiæ, alas vero eximium scientiarum splendorem & merita, ob quæ merito ad accipiendam laureæ coronam in altam laurum nitatur evolare.

Significatio.

Cap. XXXIX.

Comites VValdeccia.

ARGUMENTUM.

1. Com. VValdeccia & Svalenbergæ. Advocati Paderborn. Burggravii Magdeburg.
2. Continuatio. Advocatia Paderborn. alienata. Svalenbergenses. Hereditas ad quos. Svalenberg duplex.
3. VValdeccii reliqui Comites.
4. Continuatio. Linea hodierna.
5. Scutum Com. Georgii Friderici.
6. Stella VValdeccia.
7. Comitatus. Titulus Dei gratia. Feudalis ob-
stricta. Controversia inde nata. Transactio.
8. Com. Pyrmont. Pyrmont ad Rhenum. Pirmont
tanquam Petrimont. Comitatus ad Spie-
gelbergios, Ad Gleichenses.
9. Ad VValdeccios. Controversia cum Paderborn.
Transactio.
10. Gleichius leo. Dominium Thonna.
11. Com. Culenburgius. Successio.
12. Controversia de superioritate Culenburgii.

13. Præpositura Halberstadia. Prioratus Joan-
niticus.
14. Dom. VVerth. Controversia cum Episcopo
Monasteriensi.
15. Dom. VVitem.
16. Controversia de ejus superioritate.
17. Pallant. Familia. Successio. Controver-
sia de eo.
18. Galea.
19. Scutum Com. Christiani Ludovici.
20. Galea.
21. Præsentio in Rappolsteiniam successionem.
22. Tituli.
23. Kinsweiler, Engelsdorf, Frechem & Ba-
chum. Lis Manderseheidia. Controversia
cum filiabus Hohenzolleranis. Sententia
Mechlinia. Sententia Camera de Kerpen &
Castelburg.
24. Controversia cum Pallantinis de Mariames.
25. Successio fæminina in feuda Juliacensia.

S. I.

Waldeccensium Comitum Illustrissimorum familia vetustate aut splendore vario Com. Waldec-
nulli stirpi sui ordinis concedit: Eam derivare amant ex VVitikindo, quem Waldec-
Svalenbergæ Comitem Carolus M. 780. Paderbornensi à se fundatæ Ecclesiæ seculi cia & Sva-
ejus more advocatum, hoc est, defensorem & civilium causarum administratorem lenbergæ.
(de qua dignitate & more ejus seculi, advocatos sive protectores Episcopatibus contra Advocati
infideles instituendi Alb. Stad. ad ann. 798. Stumpsius L. 5. c. 3. alii. Quam Cujacius ma- Paderborn.
ximam dignitatem fuisse perhibet, & inter summa regalia refert, tit. de Pac. tenend.
f. alleg. deduct. Fiscal. pro Waldecc.) dedit. Uti Dav. Chytr. Chron. Sax. L. 12. in fin.
Piderit. Chron. Lipp. P. 2. p. 242. & post hos plures asserunt. Hic legitur Widikindus
Comes de Svalenberg & Waldeck unus è primoribus Westphaliæ in *annual. rer. Franc.*
ann. 777. Posterius etiam promiscuè illa servarunt nomina, donec stemmate diviso
Comitum de VWaldeck pro more avi, ramorum alter de Svalenberg, alter de
VValdeck nomen retinuit. In specie Witikindo huic filium assignant Adelbertum,
qui Ludovici pii miles fuerit 830. & postea hujus filii Lotharii, ex cujus partibus in
prælio Altissiodorensi occubuerit 841. Huic filium assignant Conradum, quem anno
900. *Burggravium Magdeburgensem* constitutum ajunt: Cunrado dicitur successisse Burggrav.
in Comitatu filius VWilhelmus, Conradi Ducis Francorum miles, nec non Henrici Magde-
auctoris in Hunnos atque Vandalos, sub quo etiam 938. ludis Magdeburgicis eque- burg.
stribus interfuisse fertur. VWilhelmo filius datur Otto, quem Rittershusius dicit 998.
sub Ottone unum quatuor *militum imperii* constitutum. Eundem patrem facit VViti-
kindi II. & Conradi, quem *Magdeburgicum Burggravium* A. 1028. sub Henrico IV. fuisse
trahit, à quo nova Burggraviorum progenies, quæ in ejus abnepote 1115. Manfredo
terminata sit.

§. II. Witikindus II. qui Comitibus Mindensibus interfuit sub Conrado Salico Continua-
1030. & uxorem habuit Adelgundim de Plesse sororem. Imali Episcop. Paderbornensis Rit- tio.
tershusio dicitur suscepisse Guntherum Archiepiscopum Magdeburgicum A. 1077. cujus
tamen in catalogo Archiepiscoporum locus non est, sed eo tempore sedem tenuit
VVernerius, qui 1078. vel 1080. periit, & Ottonem stirpis propagatorem. Ottoni, qui
Henrico IV. 1072. adversus Rudolphum D. Sveviæ Anti-Cæsarem adstitit, filios dant
Henricum (qui tamen Præfatus Witikindi II. filius) Paderbornæ, initio controversa
cum Henrico C. de Aslow electione, dein hoc Magdeburgensem sedem nato
quieta

Advotatia
Paderborn
alienata.

Svalenberg-
genes.

Hereditas
ad quos.

Svalen-
berg du-
plex.

quieta administratione Episcopum à 1084. ad 1126. atque *Witikindum III.* qui Henrico V. adhaesit, & pugna ad Iylvam Guelficam seu *Welfsholtz* 1115. fortiter se gessit. Cum uxore Ludrida C. Arnsbergia hortante cognato *Bernardo Episcopo Paderbornensi* monasterium *Marienmünster* circa arcem Altenburg A. 1128. extruxit & dotavit. 1137. Lotharium Imperatorem, alias etiam ejus comes & bene de eo meritis, in Italiam comitatus est, sed 1138. extincti corpus ad sepulturam in Saxoniam reduxit, eodemque mortuus est. Huic Rittershusius filios dat *Henricum, Witikindum, Vulquinum, Rudolphum* (qui aliis Adolfus & Witikindi V. frater, Ratisponensibus Comitibus 1180. interfuit, & decreto subscripsit) *Witikindum* notat 1130. sub Lothario Imp. Comitibus Goslariae interfuisse, quod alii patri ipsius tribuunt. *Vulquino* denuo dat filios *Henricum, Hermannum* (qui post graves inimicitias cum Episcopo Paderbornensi *Benedictinum* monasterium ingressus est) *Witikindum IV. & Vulquinum*. Ex his *Hermannus* expeditioni militari Henrici VI. interfuit. *Witikindus* autem IV, seu V. (patruo connumerato) cum ipso illo Hermanno & Henrico fratribus Friderico Barbarossæ (cujus auspiciis pugnans etiam prius ab Henrico Leone captus fuerat *Cranz. L. 7. Metrop. c. 9.*) comes in Palaestinam ivit, & Imperatore extincto cum Ludovico Thuringiae Landgravio in reditu A. 1190. mortuus est. Hic fratrum istorum consensu 1187. vel 1189. ut sumtus itineris sacri conficeret, acceptis 300. marcis auri puri *advocatiam Paderbornensem* (quæ præter protectionem etiam imperium & jurisdictionem notabat) eâ addita conditione, ut in perpetuum sui & patris Vulquini & avi Witikindi in anniversariis depositionum diebus haberent memoriam, Bernardo Episcopo cognato suo cessit. *Conf. Cranz. L. 7. Metrop. c. 28.* Idem 1184. de *Pymontano* castro ab *Archiepiscopo Coloniensi*, quem in occupanda Westfalia adjuverat, hoc verò castrum cum pagis Desdorf & Lovenhausen sibi servaverat (*MS. Chron. Waldecc. Praßeri*) investitus est. Ei filios dant *Witikindum* Canonicum, *Adolphum* (qui *Praßeri* ejus frater) *Godschalcum*, & totidem ramorum autores *Vulquinum, Vvernerum, Henricum*. Ex his hic *Sternbergenses* dicitur sevisse Comites, quorum ultimus Comes 1399. defecerit. Ex *Vvernero Pymontani* descendunt, de quibus n. 8. *Vulquinus*, qui cum Adolpho fratre monasterium *Neze* 1218. ubi nunc conditorium defunctorum est, condiderat, & 1228. obiit, pater fuit præter *Witikindum Episcopum Osnabrugensem* 1262. extinctum, *Godfridi & Adolphi*. Istum *Svalenbergensem* satorem faciunt, qui in aliquot ramos divisi. Ultimum Rittershusius ait fuisse *Henricum* 1356. qui *Ottoni Com. Waldeccio* bona sua cesserit, quod 1346. per donationem inter vivos factum, & ita bona familiae in unum iterum corpus consolidata, *Praßer Chronol. MS. Waldecciorum* perhibet. Ast quamvis *Henricus* ille Comes de *Svalenberg* omnia sua bona allodialia & feudalialia præfente Theodorico Abb. Corveiensis in arce Waldeck in vigilia Nativ. Dom. Anno 1356. suo consanguineo *Ottoni C. Waldeccio* & suis heredibus, qui ipsi per lineam masculinam veluti à stipite nativo sui Comitatus *Svalenberg* dignoscantur originaliter descendisse, addixit. Verum *Witikindo* vita defuncto *Baldwinus Episcopus Paderbornensis & Comites Lippiaci Otto & Bernardus*, qui dimidium Comitatus *Svalenbergensis* ab Abb. *Corveiensis* in feudum, recognoscebant, Comitibus Henrici quartam apprehenderunt, & ille cum præfatis comitibus totum comitatum post multas rixas facta transactione in tres partes divisit, ut Episcopatus Paderbornensis unam, & Comitibus duas tertias tenerent, anno 1358. in die Antonii, excluso Comite Ottone Waldeccio, ad quem jure successionis & cessionis erat devoluta una quarta. Porro ille *Henricus C. de Svalenberg* possederat non solum quartam castri in Comitatu *Svalenbergio*, sed etiam pro parte castrum *Svalenberg* in satrapia *Eisenbergensi* Comitatus *Waldecii*. Erant enim diversa castra & diversæ lineæ sed unius familiae. Idem *Henricus* confirmavit omnes donationes per antecessores & vasallos monasterio S. Mariae prope *Svalenberg* factas 1354. *Ludovici* autem *C. de Svalenberg* filia *Alheid* nupsit *Simoni C. Lippiæ*, qui feudum *Svalenbergense* ab Abbate *Corveiensis* possidens assumpsit pro insigni stellam *Svalenbergiam* octangulam cum *Waldeccis* communem, cum imposta hirundine, ad differentiam alterius lineæ. Porro alterius castri *Svalenbergici* rudera in *Eisenbergia* præfectura *Waldecciorum*, cum certissimis vestigiis triplicis fossæ & valli non procul à pago *Svalenfeld* adhuc dum extant.

§. III. Ab *Adolpho* (qui *Wilhelmi Hollandi Augusti* aulae praefectus & ejus auctoritatis fuit, ut in electione illi potissima debuerit *Alfonsus Castellanus*, quod *Richardus Anglo* praelatus sit) reliqui *Waldeccenses* propagati, sine alia tituli mutatione: eo vero nati *Adolphus Episcopus Leodiensis*, *Godfridus Episcopus Mindensis* & *Otto III.* stemmatis propagator. Huic quem 1305. Adelepsi nobiles occiderunt, filios ex *Sophia Hassiaca* assignat *Rittershusius Henricum*, *Godfridum Episcopum Mindensem*, *Adolfum Canonicum*, *Ludovicum Episcopum Bremensem*, *Ottonem*, *Eberhardum*. Verum *Godfridus Mindensis* ita bis occurrit, & vel hic vel inter *Adolfi* filios expungendus est. *Henricus* *Ludovico Imperatori* fidelem operam praestitit pro adipiscendo regno Romano 1313. & 1320. unde ei 1200. marcas argenti ex telonio *Düdensdorff* dedit. De eo porro *Chronicon Dan.* Praefert *Waldecc.* ita: *Hic Ludovicus Imperator etiam ob fida in imperium merita Consules, senatum populumque imperialis urbis & ora Tremoniensis Comiti Henrico defendendos commisit, firmiterque mandavit, ut ipsi in juribus & servitiis praestationibus nomine regio parerent, collectas imperii penderent, debitaque cum obedientia obtemperarent A.C. 1323.* Quo tempore etiam ab Imperatore *Ludovico* in *Episcopatu Osnabrugensi & Monasteriensi Comiti Waldeccio* jurisdictio in *Judeos* pro solvendis annuis contributionibus, praestandis imperii servitiis, concessa fuit, quale jus in *Judeos* solis Electoribus competebat. Ex *A. Bulla* c. 9. unde dictus fuit memorandus Princeps. *Cranz. L. 9. Metropol. c. 5.* Ejus ex *Adelheide Clivia* (post *Theodoricum & Henricum Colonienfes Canonicos*) filius *Otto IV.* itidem in gratia *Caroli IV. Imperatoris* floruit, qui ipsi 1600. marcas argenti pro auxiliis contra Imperatoris & Imperii hostes latis constituit. Huic cum natus esset ex *Mechtilde Lunaburgica*, (cui patris successor *Wilhelmus Brunsvicensis* 100000. marcas argenti solvere condemnatus, cumque renueret in bannum imperii declaratus est.) filius *Henricus VI.* seu ferreus dictus, hic *Wenceslai*, quem 1378. *Aquisgrano* redeuntem in arce *Waldeck* honorifice exceperat, gratia non minori fruitus, & ab eo de Comitatu suo *Waldeccensi*, mit seinen Herrschaften / freyen Stühlen / Böllen / Gerichten / heimliche und öffentliche Frey, Grafen zu präsentiren aliisque dignitatibus fuit investitus. Quod iterum factum 1421. die *Mercurii* post *Latare* mandato *Sigismundi Imperatoris* per *Adolfum C. Nassovium* ejus commissarium.

§. IV. *Henrico* ferreo duo nati ex *Elisabetha Bergenfi* filii *Henricus & Adolfus*, duorum ramorum autores, quorum hic, *Landaviensis*, in *Adolfi* nepote *Ottone* 1495. defecit. Cui *Ottoni* 1465. seu 1455. *Ludovicus Landgravius Hassia junior* pacifici filius pro ipso & masculis heredibus confirmaverat 100. aureos annuos (quæ solutio 1495. morte *Ottonis* cessavit) ob resignationem Comitatum *Ziegenhaynensis & Niddani*: avia enim *Ottonis*, quæ *Adolpho* 1381. nupserat, *Agnes* natu major fuerat filia *Comitis Ziegenhaynii*, qui absque liberis masculis mortuus fuerat, cum *Landgravio* minor filia nupisset, sed conjugium illud *Hassiaca Genealogia* non agnoscunt, & venditione *Hassis* Comitatus istos acquisitos narrant. *Henricus* *Adolfi* frater iterum *Volradi* pater est, quo geniti *Philippus I. & II.* Ille *Wildungensem* lineam ex se dedit, quæ A. 1598. in *Wilhelmo Ernesto* *Tubingæ* studiis operam navante sed extincto defecit, transmissa ad agnatos hereditate, in primis proavia *Margaretæ Ostfrisiæ*, quæ *Ezardi Ostfrisii* filia marito tertiam partem paternæ successionis attulit. *Philippus* autem *Secundus* pridem fratre vivo monasticæ destinatus, & A. 1524. mortuus, *Maximiliano* (à quo etiam 1495. 29. Aug. praesentibus *Landgraviis* duobus *Wilhelmis* regalia Comitatus recognovit) & *Carolo V. Imperatoribus* inserviit, unde ille 1483. 100. aureos *Rhenanos* ad vitæ finem ei assignavit, hic etiam nec non *Philippus R. Hispaniæ*, *Electores Moguntinus*, *Colonienfis*, *Saxonicus*, *Brandenburgicus*, *Duces Brunsvicenses*, *Megapolitanus*, *Juliacensis*, stipendium militare (*Manngeld*) eidem constituerunt. Fuit etiam militiæ in *Westphalia* Dux & Comitatus *Ravenspurgici* Vicarius. Eo nati *Georgius*, qui *Parisiis* mortuus, *Franciscus Monasteriensem, Osnabrugensem & Mindensem* Episcopus, quem *Anabaptistæ* exercuerunt in urbe *Monasterio* turbantes, unde eam aliorum auxilio cepit 1535. & gentis propagator *Philippus III.* qui 1539. mortuus ex *Adelheide Hojensi* & *Anna Clivia Ducissa*, quam auctoritate *Maximiliani Imperatoris* & parentum consensu duxit, multam sustulit prolem. In filiis *Volrado & Joanne pio* dux iterum lineæ cepere *Isenbergia & Wildungensis*: hanc vero

Lineæ
hodiernæ.

Joannis filius, Bernardi Episcopi Osnabrugensis frater, *Franciscus* 1597. clausit. *Volradus* 1546. inter præsides Colloquii Ratisponensis fuit, & ex Anastasia Schwarzburgica denuò numerosam prolem habuit. Ex filiis *Josias*, qui 1588. mortuus est, communis pater est duarum, quæ nunc etiam superant, linearum *Isenbergia* & *Wildungenfis*, cum enim ex Maria Barbiensi sustulisset *Christianum* & *Volradum*, ab his superest hodie quoque progenies. Christianus in præcipua Augusti nostri Ferdinandi II. grana floruit, & inaurata clave inter Camerarios ejus splenduit, cumque moreretur 1638. ex Elisabetha Nassovia reliquit post filias plures *Philippum* atque *Joannem*, quorum hic in *Landau* habitans A. 1668. sine prole mortuus est, ille Chiliarcha Cæsareus 1645. post prælium ad Thabor vitam amisit, pater ex Anna Catharina Witgensteinia *Christiani Ludovici* atque *Josie*, quorum hic post alias militares expeditiones A. 1669. in propugnanda *Candia* Brunsvicensium copiarum Dux spiritum profudit (ejus digna elogia à *Job. Christophoro Rumetsch* Rectore Spirensi consignata extant) ille vero solus lineæ suæ ex Anna Elisabetha *Rappolsteinia* filios plures novæ gentis suæ spei genuit. Ex altera lineæ *Volradus*, qui 1640. decessit, ex Anna Jacobi M. Badensis atque Elisabethæ Culenburgicæ filia reliquit *Philippum Theodorum* atque *Georgium Fridericum*, quorum hic, illo A. 1645. & ejus filio *Henrico Volrado* 1664. extinctis, jam etiam 1678. amisso unico qui superfuerat filio *Carolo Gustavo*, lineam suam solus constituit, & militibus pluribus expeditionibus, quibus cum summo imperio præfuit, inclaruit.

Scutum
C. Georgii
Friderici.

§. V. Cum duas audivimus superesse lineas, utriusque scutum ut lustremus, exigit ordo. Illustrissimus Comes *Georgius Fridericus* scutum duabus perpendicularibus lineis, & totidem transversis in novem, connumerato medio scutulo, laterculos partitur. Ex his media parmula aurea stellam octo radiorum (unde corrigendus liber armor. *Sibmach.* P. I. p. 15. qui sex tantum designat) ostentat.

Stella Wal-
deccia.

§. VI. *Stella nigra* monstri instar videri potest, cum lucis potius quam tenebrarum color conveniat caelesti luminari. Verum enim verò alibi etiam notatum, à naturæ consuetudine fecialium libertatem sapissime abire. In hoc verò colore hieroglyphicon etiam quærit Doctissimus *Æg. Gelenius de Col. Agripp. magnit.* L. 2. f. 4. p. 138. Alii populi scutum gerebant nigrum, & ferali tinctum colore, quasi infernum incuteret aspectum: eandem feralem umbram, cum aliorum, tum compositus ad terrorem clypeus *Waldeckensium Comitum* atrata sua stella representare videtur. Cæterum stellam gentis antiquum fuisse *δῆρυα* apparere: cum alias *Svalenbergiam* & *Sternbergiam* ipsas etiam sed alius coloris stellis usas fuisse appareat.

Comitatus.

§. VII. Notari *Waldeccium Comitatum* indubium est: hic *Hassia*, *Paderbornensis* Episcopatu & *Colonienfi* diœcesi, *Marcano Comitatu* & *Lippiensi* cinctus, olim *Westphalia* annumeratus, nunc in *superiori Rhenano circulo* legitur, satis amplius, opidis & nobilitate frequens, cum metallis & aliis quæ humanis usibus necessaria dives est. Eum supremo semper jure tenere Comites, unde formulâ illâ *DEI gratia*, von Gottes Gnaden à 700. annis usi sunt: ita in pacto (*Burgfrieden*) de castro *Sirns* *Steneck* inito & juramento firmato illa verba legere est: Nos *DEI gratia Hermannus Landgravius Hassie*, & nos eadem gratia *Henricus Comes in VValdeck* & nos *Adolfus* filius ejus confitemur. Eadem formula adhuc *Philippus II.* usus est, ut videre est in *Chron. MS. Waldecc. Præsseri*. De investitura *Henrico* ferreo concessa §. 3. vidimus. Exin negari nequit, quod *Henrici ferrei* filius *Henricus*, & nepotes *Volradus* *Henrici* atque *Otto Adolphi* filius A. 1431. & 1438. *Ludovico Landgravio Hassie Comitatum suum obtulerint*, quem ab eo masculino hereditario feudo (*Erbinann. Rehen*) reciperent, principum patrocinio & defensione gavisuri, & si Comitum masculam progeniem emori contingeret, Comitatum ipsis concedentes (Cont. literas feudales & reversales in *Act. Publ. Londorp.* P. 4. p. 401. 402. 403. 404.) unde *Hassiaci* apud *Hæping. de jur. inf.* c. 13. n. 120. cum *Wilhelmus Landgravius* à *Maximiliano* investiretur, hoc etiam scutum additum reliquis perhibent. Inde verò conquesti sunt Comites, quod *Hassi* in omnimodam subjectionem feudalem hanc obligationem commutare studerent. Propter quod A. 1549. à fiscali Imperii in Camera Spirensi Domui *Hassiacæ* & *Waldeccia* processus intentatus est, ut in possessione omnium dignitatum atque axiomatum, quæ Imperii Comitibus debentur, conservarentur. Unde adhuc 1612. & 1619. ab Imperatoribus *Matthia* & *Ferdinando* regalia Comitatus cum appertinentiis, utpote, gleit-

Titulus
Dei gratia.Feudalis
obstrictio.

Gleit-Strassen/ Zoll/ Frey-Grasen zu präsentiren/ Saltz-Bruppen/ Bergwerck/ Münzen/ &c. recognoverunt. Hoc imprimis seculo de novo lis ea agitata est inter *Mauritium Landgravium & Christianum* atque *Volradum Comites* A. 1621. (Conf. acta allegata pag. 388. seqq. Inprimis extat publicis typis descripta deductio in continenti, so in favorem der Herren Grafen von Waldeck an dem Kaiserlichen Cammer-gericht zu Speyer A. 1619. ex parte Fiscalis in puncto exemptionis contra Hessen übergeben worden / ubi late deducitur, quam pleno jure ab antiquo semper Comites Waldeccii omni illa libertate & prerogativa usi sint, quâ fruuntur alii Comites Imperii, in multis etiam Principibus æquati) occasione controversiarum, quæ Corbaco & Comitibus intercedebant. Porro scriptis & vi actum est: demum 1635. inter Landgravium Wilhelmum atque duos illos Comites fratres *transactio* facta, A. 1647. à Landgravio Georgio deinceps confirmata est, quæ in *instrumento pacis Osnabrugensis* rata esse & plenissimum ac perpetuum robur obtinere, omnesque tum Hassiæ Principes tum Waldeccie Comites obstringere jubetur: quæ abolita exemptionis præensione & manente Comitibus omnimoda dignitate Comitum imperii, quæ nulli unquam obligata fuit, nec non sessionis ac suffragii in imperio, atque circulo integris (sicuti semper regalia & cætera specialia ad dominium soliti sunt) feudalisi obligatio ob ditiones seu comitatum ea obstrictum servatur. Porro Comitibus Imperator Matthias A. 1613. privilegium de non appellando infra 400. aureos à judicio provinciali Waldeccio: Ferdinandus II. autem, ut non tantum Generosi Wolgebohrne/ sed Illustres Hoch- und Wolgebohrne inscriberentur, tympanoque uterentur æreo, concessit.

§. VIII. Prima arcola juxta Sibmacherum *aurea*, sed usu familiæ, quod picturæ monstrarunt, *argentea crucem rubeam* continet, cujus extrema utrinque repanda ab ancoratæ figura parum differunt. Ea *Pyrmontanum* designat Comitatum à castro non procul Hammela sito dictum, in Westphalia, atque adeo distinctum à dynastia *Pyrmontia* in Rhenanis partibus, quæ penes *Waldpottios Bassenheimios* est, & ejus ratione A. 1654. subscripsit Ratisponæ *Joannes Lotharius Baro de Waldpott in Bassenheim, Dñ. in Pyrmont & Zevenich.* Licet *M. Zeiler. de circul. T. 9. circ. Westphal. p. 760.* huic etiam Comitatu illam subscriptionem tribuat, sed per errorem (Eandem dynastiam notari non dubito nomine Baronum *Pyrmontiorum* in indice statuum apud *Limn. Jur. Publ. IV. 7.* licet idem addit. *T. 4. p. 559.* ea de *Pyrmontio* Comitatu interpretari maluerit. Nec non *Zeiler. Itin. Germ. P. 2. pag. 27.* cum tamen *Pyrmontium* Comitatum p. 25. cum *Spiegelbergio* prius complexus esset.) Quod vero *Comitatum* (hunc enim titulum alterum *Pyrmontium* non sibi arrogavit) concernit, acidulis, quas sanitatis servandæ aut recuperandæ gratia ex dissitis etiam locis quamplurimi invisere & iis valetudinem firmare solent, satis celebrem, §. 2. diximus: *Pyrmontanos* Comites ex *Wernero* deduci, qui seculo duodecimo *Witikindi C. Svalenbergii & Waldeccii* filius fuit. *Cranzius* vero *Saxon. L. 2. c. 22.* aliam assignat originem: *Comites de Pyrmont Gallici generis nobiles fuisse, & idem esse, ac si de ignito monte dicerentur.* Longe plus ex vero trahere videtur alia etymologia: quod videlicet *Philippus Archiepiscopus Colonienfis* tempore *Friderici Barbarossæ*, cum allodium aliquod *Udisdorp* dictum cum omnibus pertinentiis emisset, & ad tuitionem Ducatus Westphalici castrum ædificasset, illud *B. Petro* dedicaverit, adeoque *Petri montem* vel dialecto *com- muni Pyrmontem* dixerit; porro idem *Philippus* A. 1184. 4. Non. April. *Witikindo C. Svalenbergio* illud feudo concessit, quod in territorio *Svalenbergiorum* situm esset. Cæterum à *Wernero* illo *Witikindi* filio reliquos *Pyrmontanos* deducit *Rittershusius* ad *Henricum* usque, qui A. 1380. vixerit, atque pater fuerit *Joannis, Henrici* atque *Mauritii*, in quibus mascula progenies defecerit, & *Ursula* nuptæ *Joanni C. Spiegelbergio, Joannis* filio, *Friderici* nepoti. Joanne natus *Mauritius* atque *Fridericus*, quorum hoc natus *Philippus*, qui 1557. ad Quintini fanum cecidit, *Ursula* *Hermani Simonis C. Lippia* uxor (hos duos *Mauritio* liberos perperam assignat) *Walpurgis Georgii C. Gleichenfis* conjux, & *Maria* *Abb. Essendiensis. Ursula* natus *Philippus C. Lippia & Pyrmontii*, sed 1583. cælebs mortuus, *Walpurgi* vero *Philippus Ernestus, Joan. Ludovicus & Georgius C. Gleichen, Spiegelberga & Pyrmontii.* De his rebus & successione *Pyrmontana* ita

Hamelmann. de famil. emortuis L. 3. pag. 169. *Est nomen Gallicum ut Tremont. Fuit aliquando Abbas Corbejensis Bodo Comes in Pyrmont. Ultimus ejus Comitatus masculus heres fuit Philippus filius Friderici, nepos Philippi, &c. (supra avum Joannem ex Rittershusio diximus, cum quo etiam Henninges facit) qui in bello ad Quintinum 1558. gesto perijt, heros excellens, in die Laurentii, & est Cameraci sepultus in S. templo. Huic successit Hermannus Simon Comes Lippiensis, qui ducta Ursula sorore Philippi in uxorem, fit possessor istius Comitatus: sed voluit ab hoc Comitatu exclusum Rembertus Episcopus Paderbornensis, qui hunc Comitatum ut suum feudum post demortuum ultimum masculum heredem ad se suam diacesin transferre voluit. Sed mortuo illo successor Joannes C. Hoynensis & sobrinus Hermannii Simonis, ut Paderbornensis præsul (qui erat etiam Episcopus Monasteriensis & Osnabrugensis) effecit, ut consentiente capitulo majoris Ecclesie inauguraretur Hermannus Simon isto beneficio vel Comitatu, & heret Ecclesia Paderbornensis vasallus. Hic Hermannus Simon genuit filium unicum Philippum nomine, qui cum Archiepiscopo Bremensi, Henrico D. Saxoniae Angrivaria, Westfaliae, Administratore Ecclesiarum Osnabrugensis & Paderbornensis, Coloniam proficisceretur, in itinere cepit agrotare, & mox moritur, anno Dom. 1583. Per ejus mortem mater territa, statim illa nobilis & pia matrona incidens in agritudinem mox quoque extinguitur, cujus deinde nepotes ex sorore VValpurgi, vidua Georgii Comitæ à Gleichen Domini in Thonna, & filii prædicti Georgii & VValpurgis tres fratres Philippus Ernestus, Johannes Ludovicus & Georgius junior, armata manu, ut veri heredes, nomine matris arcem Pyrmontanam invadunt & occupant. Et licet eam arcem & Comitatum ut suum feudum repeteret prædictus Princeps Paderbornensis præsul Henricus D. Saxoniae & cum illo Capitulares Cathedralis Ecclesie, ac milite cingerent arcem Pyrmont, copioso tamen auxilio Illustrissimi Principis Brunsvicensium Ducis Philippi de Grubenhagen & nobilium fratrum de Salderen inprimis Henrici & Burchardi retinuerunt arcem, & re infecta Paderbornenses ab obsidione arcis discesserunt. Arx illa est eleganter munita & extructa per Hermannum Simonem C. Lippiensem.*

Ad Waldeccios.

§. IX. Ita intelleximus, quo jure ad Gleichios Comitatus ille devenerit, unde etiam in *Gleicheni* scuto *Wapenb. P. 1. pag. 17. Spiegelbergio* cervo, *Pyrmontana* crux quadrifaria sectione jungitur, imposito medio scutulo *Gleichio*. Iterum nec in hac gente Comitatus diu hæsit, utpote quæ in *Joanne Ludovico* 1630. defecit. Porro Joannis Ludovici illius testamento A. 1619. Comitatum hunc hereditarium & proprium cum onere A. 1625. quiete obtinere Waldeccii & in his Christianus, aliquor etiam pagos & villas ad Comitatum Pyrmontensem spectantes à Brunsvicensi domo A. 1630. feudo accepit. Cæterum, qui quædam bona hujus Comitatus *Episcopus Paderbornensis* prætendebat esse feudalìa capituli, lis in Camera pependit ab anno 1584. sed tamen ad probationem vel conclusionem perventum non est. Cum ergo Waldeccii Comitatum nacti essent, Ferdinandus Elector Colonienfis & Episcopus Paderbornensis à 1629. ad 1630. per decem menses arcem acri obsidione cinxit, & globis igneis vexavit, tandem dirutam dilaceratamque occupavit, omnemque jurisdictionem tam Ecclesiasticam quàm secularem sibi asseruit. Unde novus in Camera processus super litigiosa possessione. Et Comites obtinere mandata de non offendendo & non turbando. In conventu etiam Electorali A. 1630. Episcopo & Capitulo advocatio militis mandata est. Demum *Georgius D. Lunaburgicus* Dux inferioris Saxonie nomine *Waldecciorum* possessionem recuperavit, sed Dux Cæsareus Göz arcem Cæsaris nomine occupavit; ita Paderbornenses iterum nacti sunt possessionem. Verum anno 1646. cum *Königsmarckius* Svecorum Generalis arcem obsessam ad deditionem adegisset, possessio Comitum renovata, & pastores August. Confessionis restituti, & eadem possessio in tractatu pacis confirmata fuit, licet instrumento pacis diserte non infereretur, attestato de hoc concessio. Iterum A. 1650. delegati in oppido Leuden Paderborn. ditionis convenerunt, demum partibus citatis iisque pro & contra auditis, isti tandem Waldeccensibus Comitibus possessionem Comitatus Pyrmont cum omnibus juribus, salvo tamen Paderbornensium jure petitorii, secundum instrumentum pacis confirmarunt. Demum omnes controversiæ illæ A. 1668. hunc in modum cum moderno Episcopo Paderbornensi compositi sunt, ut Comites Waldeccenses totum Comitatum Pyrmontanum, prout hodie conspicitur, jure proprietatis plenissimo & sine ulla recogni-

Controversiæ cum Paderborn.

recognitione feudali possideant, eodem utantur, fruuntur, suffragium & sessionem ejus nomine in conventibus circularibus & Imperii obtineant, ceteraque omnia jura, nullo excepto, habeant, atque exercent: quod si vero contingat, stirpem eorum masculinam penitus extinguere, constitutum est, ut idem ille Comitatus integer, qualis nunc est, ad Episcopatum Paderbornensem, post exsolutionem 20000. imperialium filiabus Waldeccensibus factam, devolvatur, ut tamen donec solutio fiat filiarum in possessione relinquantur.

Transactio.

§. X. Tertia areola *carulea leonem argenteum*, auro coronatum, lingua coccinea protensa repræsentat: qui *Gleichia* Comitum familiare *δῆγμα* fuit: unde idem in *Hohenloicorum* jam scuto etiam visitur, ob aliquam eorum successionem. Cum vero Waldeccii præter expectativam in *Spiegelbergam* à Brunsvicensibus, etiam A. 1621. à Saxoniarum Ducibus dynastiarum *Thonnensis* obtinuerint, Pincerna Tautenbergio sine liberis masculis extincto, Philippus Comes Waldeccius suo, fratris & agnatorum nomine de Domino hoc à Friderico Wilhelmo D. Saxoniarum 31. Decembris A. 1640. investitus, & investitura 1646. renovata est. Porro Thonnam ex antiquo Gleichiorum patrimonio fuisse argumento est, quod seculo undecimo *Ervinus* Comes Gleichius jam dicatur *Dn. de Thonna*. Cæterum cum Thonnae dynastiarum peculiaris forte tessera non fuerit, illi notanda Gleichium signum assumptum est.

Gleichius leo.

Dominium Thonna.

§. XI. Secunda areola *Pyrmontia & Gleichio-Thonnenfi intercepta aurea* ter repetitam ex minio figuram refert, quam *Columellarum* esse existimo, cum basi & epistylis & medio quoque earundem crassiori. Aliquando tamen calicum specie pingi figuram vidi. Notari *Culenburgam* dubium non est. Conf. *Wapenb.* P. 2. pag. 35. Gentem originariam quod concernit, eam à *Sigisberti Ducis Aquitaniae* filio, Dieterici C. Hollandiarum fratre *Walgero* derivant, ejus nepotes *Henricus Teisterbantios* Comites continuaverint, frater vero *Gerbrandus* (qui 925. obiit) *Dn. de Bæfichem & Zalem* fuerit. Hujus trinepotem *Rudolphum* ajunt conditorem esse *Culenburgi*. Cum ergo filia ejus *Aleida* nupta *Joanni Burano*, antequam patri filius nasceretur, marito *Dominium Bæfichem* seu *Businchem* dotis loco attulerit, qui dein natus est patri, *Hubertus Culenburgi Dominus* nuncupatus est, & ex Anna *Dn. de Zuylen* genuit *Joannem patrem Huberti*, quem ajunt aviarum insignia (credo paronomastica esse *Zuylen* s. *columna* *Seulen*) sibi vindicasse, solo apice *Boesinghenfi* servato. Hujus filius *Hubertus Culenburgum* liberam antea Baroniam, ut se firmaret adversus *Wilhelmum Hollandum Imperatorem & Florentium C. Hollandiarum*, *Reinaldo C. Geldriae* obtulit, ut ab eo in feudum reciperet 1280. Hæc familia defecit in *Gasparo*, qui A. 1504. mortuus, præter *Elisabetham Hockstrata* Dominam & *Joannis Lucenburgii* atque *Antonii Lalanii* uxorem sed sterilem, reliquit *Annam Joannis de Pallant* uxorem *Culenburgii Dominam*. Ita ex his *Pallantii* descenderunt reliqui *Culenburgii Domini & Comites*, quorum ultimus *Florentius* mortuus A. 1639. sororis suæ *Elisabethæ* ex *Jacobo Marchione Badensi* nepotem *Philippum Theodoricum* heredem constituit, quo & filio ejus 1665. extincto ad fratrem & patruum successio delata est, qui ob hoc laterculo isto utitur.

C. Culenburgius.

Successio.

§. XII. Hi *Culenburgi* dynastiarum vel comites ab omni tempore, sicuti olim *Theodoricus Eliæ Graii* filius à *Carolo Martello* Comes *Clivius* creatus, liberum *Teisterbantium* comitatum (à matre, avo an conjuge? dubium est) tenuerat, & post eum *Bosichemii* suas ditiones, in possessione supremi juris in *Dominium* suum fuerant, usque ad *Conventum Provinciale Arnheimii* A. 1638. habitum, quo jus eorum in *Dubium* revocari cepit. Objiciebat *Waldeccensibus* *fiscus* oblationem in feudum & recognitionem. 2. exercitium *Geldricæ* superioritatis activum & passivum. 3. limitum inclusionem. Nempe *Hubertum III.* *Dn. de Bosichem* A. 1280. consensu agnatorum castrum & civitatem *Culenburgiam* ob metum imminentis belli 100. libris denar. Holland. vendidisse *Reinaldo C. Geldriae*, & ab eo pignori accepisse bona ejus apud *Lanxmonde & Lanxmere*. Inde castrum *Huberto & successoribus* secundum jus *Zutfanense* feudo datum; à quo tempore Comites à Ducibus *Geldriae* omnia illa bona continue cognoverint cum omni jurisdictione & pertinentiis. Datum etiam *Geldris* jus aperturæ (*zu einem offenen Hauß gemacht*) ut tempore belli Dux uteretur civitate, quam in pace restitueret: & quidem feudum esse ligium. Sed reponant *Waldeccii*: hodiernum castrum *Culenburgium*, quod in Boreali parte *Leccæ*

Contractus de superioritate Culenburgii.

litum, cum A. 1280. feudo offerretur Culenburgia, nondum extitisse, sed demum in solo libero (auff einer von alten Münsterischen Lehen frey gemachten Hussen Landes) A. 1377. extructum, cum jam vetus in oblatione contentum castrum diu in bello corruisset A. 1357. ab Alberto Bavaro C. Hollandiæ destructum: unde hujus castri in nulla recognitione fiat mentio: tum ista oblatione non censendam jurisdictionem territorialem & superioritatem translatam. Vicissim probabant Waldeccii allodialitatem & superioritatem Culenburgiam. 1. *Origine* ex Dominis liberrimi Comitatus Teisterbantici. 2. *Exercitio*. Habitos enim Comites immediata membra Imperii: & A. 1431. à Sigismundo Imperatore ad Comitatus Norimbergensia citatos comparuisse. Effectum in matricula. Habuisse exercitium 1. affigendi mandata juris & ordinationes. 2. collectandi. 3. aggratiandi. 4. privilegia concedendi. 5. occupandi bona vacantia. 6. confiscandi. 7. statuendi de sepulturis. 8. nundinarum. 9. vectigalium. 10. venationis. 11. piscationis. 12. indictionis servitorum & operarum. 13. fœderum. 3. *Præscriptione*.

Præpositura Halberstadia,

Prioratus Joanniticus,

§. XIII. Areolam quartam *caruleam* expansa *aquila argentea* ornat, quam testam explicari audio *præpositura cathedrali Halberstadiensi* designandæ, qua Illustrissimus Comes fruitur: nec non sextam areolam, quæ altero latere Waldecciam stellam stipat, & *cyanea cruce argentea* extremis item nonnihil repandis in anchorata formam continet, notam esse *Ordinis Joannitici*, cujus per Saxoniam & Vandaliam idem Prior est. Porro quæ de *præpositura Halberstadiensi* pacificatio *Osnabrugensis*, quæ Episcopatus Brandenburgicæ domui assertus est, constituta sint, in eadem videre est. De cruce Ordinis miror, quod laterculo inferatur *caruleo*, cum alioqui *argentea* in *rubeo* & *plano* quidem militiam illam Joanniticam notare soleat.

Dom. Werth.

Controversia cum Ep. Monasteriensi,

§. XIV. Areola septima, quæ pedis prima est *argentea leonem nigrum* continet, cujus *corona & lingua rubent*. Hunc sed sine corona Wapenb. P. 2. pag. 35. quadripartita dispositione Culenburgiis designat. Designatur dynastia Werth prope Velsiam sita. Hoc dominium olim tenere Domini de Lalan, à quibus successio delata est ad Culenburgios, per Lalaniam filiam Huberto IV. Culenburgio nuptam, quæ A. 1369. investita est, ab his ad Palantios, tum Waldeccenses: ac ita rer extinctis intra trecentos annos lineis masculinis ut feudum promiscuum transiit ad eos, qui ex femellis prognati erant. Et adhuc à Christophoro Bernardo Episcopo Monasteriensi 1664. investitura collata est Henrico Volratho Comiti Waldeccio. Inde A. 1665. cum Comes Georgius Fridericus in bello Episcopi adversus Ordines Belgicos secutus esset arma Hollando-Brunsvicensia, ut horum exercituum ductor, controversia ei cum Episcopo nata est, qui investituram conferre tergiversabatur, & occupationem castri meditari credebatur, ut Comes præsidium ei tuendo excitis Calcario militibus reciperet. Inde varia disputabantur. Inprimis vero Comes præter qualitatem feudalem, qua dynastia Episcopatu obstricta esset, nullam aliam Episcopo superioritatem concedebat, quod ab immemoriali tempore Comites de Culenburg omnes superioritatis territorialis actus in districtu Werthenensi exercuerint: nec admittebat, Baroniam hanc in districtu Monasteriensi sitam, potius ab ipso territorio Monasteriensi separatissimum esse corpus assererebat. Quamobrem causa ad Imperialem senatum delata est, Waldeccis in possessione manentibus.

Dom. Witten.

§. XV. Quæ proxima est iterum *carulea cruce argentea* refert, sed à margine sejunctis extremis usque parum inflexis. Hoc symbolum est Wittenhemii Domini, quod alias solet designare in parmula *argentea crux striata carulea*. Ita enim id exhibet in scuto Henr. Wittenhemii Dn. de Bersela. Eq. A. V. Chifflet. insign. Eq. A. V. n. 97. & post eum Silv. de Petrasancta. Ipsum dominium, quod non uno modo scribitur in vetustis chartis Wittenhem, Witten, Wittenheim, Wiesen, Weisen, in potestate fuit rammi, qui ex Joannis II. Ducis Brabantini filio naturali Joanne dicto de Corselaer Dn. de Wittenhem descendit: cum enim alter ejus filius Henricus Dominus Battersheimii esset, alter Joannes Dominus de Wittenhem fuit, quod transmisit ad filium Joannem, quo natus Fridericus A. 1466. Wittenhemium vendidit Theodorico Pallantio, quo ille Joannes natus est, qui Culenburgiam heredem duxit, unde cum reliquis Culenburgicæ successionis partibus hæc quoque dynastia ad Waldeccios delata est.

§. XVI. De

Controversia
de ejus
superioritate.

§. XVI. De hoc etiam Dominio controversia jam ab antiquo fuit cum *Brabantino regimine*, quod illud sibi & circulo Burgundico vindicare conabatur, tanquam jus Hispanicum, quod Joh. de Coslaer A. 1355. dynastiam à Wenceslao D. Brabantiae oblatam feudo accepisset, in ea Baronia tam quoad jus collectandi quam justitiam administrandam aliosque superioritatis territorialis actus plane fundatum sit. Sed contradixit acriter Imperium in comitiis A. 1570. decreto ut ab hoc commissarii Bruxellas mitteretur, tum & *circulus Westphalicus*: quin & modernus Imperator A. 1664. Gubernatorem Belgii monuit, de non turbandis Waldeccis, & denuò A. 1666. partes Spiram citatae sunt. Ostendere possunt Waldeccii, quod *Barones Witthemii* ab aliquot seculis annumerati fuerint imperii ordinibus. Ita in Comitiis *Norimbergensibus* A. 1435. matriculae inferius legitur *Theodoricus de Wiesen*: nec non A. 1467. iterum in *Norimbergensibus*, in *Ratisponensibus* 1471. 1480. in *Norimberg*. Unde etiam exprimitur in matricula 1521. Dux vero Albanus sub prætexitu rebellionis Florentii Com. Culenburgii 1568. Dominium hoc, ut & alia ejus bona, Werth, Weidenbrug fisco intulit, qui de eo querelas ad imperium detulit, & aliquandiu sua contribuere perrexit A. 1604. filius certa conditione restitutus est ab Archiducibus, quæ tamen submitio ex necessitate facta præjudicium creare nequit, vel imperio jus suum imminuere. Unde lis hæc in petitorio adhuc pender, Imperium vero & Waldeccii in possessione vel quasi sunt immediatis, tam quoad imperii jurisdictionem, quam quoad sessionem & votum in conventibus circularibus.

§. XVI. Arcola ultima *ternis aureis & nigris fasciis* exaratur, Dominio *Pallant* notando. Familia illa ex sanguine *Regum Poloniae* deduci amat, in quæ ejus fidem *Friderici III.* seu pulchri Imperatoris allegatur diploma. Primus nominatur *Wilbrandus* s. *Wichpertus Germinetzki*, qui Carolo M. gratus in Germania substituit primus. Ejus posterius dicti *Domini de Paland* seu *Pallant*, de *Bredemb* & *Wildenburg*, & in nonnullos aliquoties ramos diffusi, affinitate autem pluribus Comitum familiis juncti sunt. Ex illis *Fridericus pulcher* A. 1316. *Wernerum Baronem* primum creavit, cujus pronepos *Wernerus* uxorem secundam A. 1395. duxit *Alvertam*, quam *Bucelinus* vocat *Dominam in Engelstorf, Thum, Asselborn, Kinsweiler, Mosbach*. Ab eorum filiis *Theodorico, Carsilio IX. Adamo, Joanne, Joanne altero, Emondo*, totidem lineæ. *Theodoricus* ex illis *Wildenburgum* ex familiaribus bonis tenuit, & quod diximus *Witthemium* emit: pater *Joannis*, quem diximus ab uxore *Culenburgiam* successionem ductum: cujus nepos *Florentius* A. 1555. Comes *Culenburgi* à Carolo V. creati meruit. Ejusque filius *Florentius* 1639. mortuus Waldeccios heredes reliquit. Et quidem Dominium *Pallant* tanquam hereditarium bonum post mortem Florentii II. Culenburgii Waldeccii receperunt: inde vero *Hobenzollerana* filia opposuere, quod vi statutorum *Juhacensium* de avitis bonis familiaribus (*Stock und Stamm Güter*) disponi non posset. Sed his opposita *pacta dotalia Florentii I. Culenburgii*, quibus cautum, ut in casum deficientium masculorum primi matrimonii, filius secundi matrimonii (qui erat Florentius II.) *Pallant* retineret; hoc autem moriente sine liberis, filiabus primi matrimonii jus suum ex vi statutorum salvum maneret: Jam vero statutis diserte sanciti, ut bona illata in matrimonium primum (nisi pactis aliter disponatur) manere debeant libens illius matrimonii. Ex quo capite causa obtenta est, manente processu etiam super immediate hujus Domini, quod Imperiale esse asseritur.

Controversia
de eo.

§. XVIII. Scuto huic quinque imponuntur galeæ seu potius tres, ob angustiam spatii reliquis duabus ad latera scuti locatis. Media coronata jugum alarum *Waldeccia* stella notatarum expansum & inter ea pileum Orientalem, s. columnam malis, crucis *Pymontana* uno radio in sceptri floridi figuram effigato perforatam; coronatam atque pennis pavoninis fastigiatam sustinet: ex sinistra coronata leo *Gleichensis* exurgit: anterior seu dextra caput cum collo oblongo capreoli seu hinnuli caruleum ostendit: quæ lateri dextro apponitur coronata est, & ornata *vestigiis* leonis nigri arcolæ septimæ. Quæ verò ad levam sit pat clypeum, iterum coronata inter alas expansas nigras scutulum *Pallantium* servat. Laciniæ *Waldeccenses* sunt aureæ & nigrae, *Culenburgia* ejusdem metalli coccæ reflexæ, *Gleichia* argentea & carulea; *Werthenses* pingi vidi miniatas & atreas, quas tamen regula videtur argenteas & nigras poscere. *Pallantia* pinguntur nigro colore & auro. Quod *Culenburgius* apex tinctura sua

sua nihil scuto analogon servet, forte ejus indicium est, quod supra diximus *Byssinghemium* servatum apicem *Zuylensæ* scuto ascito.

Scutum
C. Chri-
stiani Lu-
dovici &
filiorum.

§. XIX. Illustrissimi Comitis Christiani Ludovici scutum proprium quadripartitum pingi solet ex *Pirmontanis* & *Gleichio-Tonnensibus* tesseris, imposita media parmula *Waldeccensi*: *Galeæ* tres imponuntur, media *Waldeccia*, anterior *Pirmontana*, sinistra *Gleichio-Tonnensis*: Nunc vero propter filios clypeus pari sectione cum illo, quem modo consideravimus, in novem areolas, connumerat a media parmula, distinguitur. Ex illis medium locum *Waldeccia* stella occupat, primum & ultimum crux repanda *Pirmontia*: secundam & octavam quadram argenteas terna pelta rubea exornant, tertiam & septimam argenteas terna corvina vel aquilina capita nigra aureis linguis & coronis: Quarta autem & sexta argentea plinthidibus caruleis sparsa ostentant singula leonem rubrum coronatum.

Galeæ.

§. XX. Huic clypeo incumbunt *galeæ* quinque; media *Waldeccia*, jugo alarum expanso constans, huic à dextris proxima *Pirmontana*, cujus apex est columna seu pileus orientalis acuminatus ex auro, impositis corona & pennis pavoninis, transadigente figuram trabe rubee crucis scutariæ, quæ aliis sceptrum dicitur: Proxima ad sinistram est *Rappolsteinia*; prima ad dextram *Hohenaccia*, ultima ad laevam *Geroldseccia*: quas L. 2. 72. n. 13. 14. 15. vidimus. *Lacinia* autem sunt circa *Waldecciam* atra & aurea, circa *Pirmontiam* aurea & coccinea, circa *Rappolsteiniam* & *Geroldsecciam* argentea & rubea, circa *Hohenacciam* argentea & furva.

Præten-
sio
in Rappol-
steiniam
successio-
nem.

§. XXI. Rationes laterculorum *Rappolsteinii*, *Hohenaccii* & *Geroldseccii* repetuntur ab *Anna Elisabetha Georgii Friderici* ex *Rappolsteinii* maribus penultimi filia, quam Illustrissimus Comes Christianus Ludovicus A. 1658. matrimonio duxit, & A. 1676. numerosa ac florenti sobole ex ea reliqua, morte amisit. Ob quam prætendunt successionem simultaneam cum matris patruelibus *Johannis Jacobi* ultimi *Rappolsteinii* Comitis filiabus, in allodialia, feuda merè hereditaria & promiscua seu fœminis æque ac maribus conferri solita: qualia sint quæ olim *Austriaca* fuerint, nec non *Basileensis* & *Argentoratensis*. In cujus juris confirmationem adducitur, hæc dicta feuda jam à tribus seculis & ultra per pacta specialia inter Dominos feudi ac tum temporis existentes vasallos *Ulricum* ac *Brunonem* Dominos *Rappolsteinios*, accedente insuper supremi tum temporis istorum feudorum Domini directi Imperatoris nimirum *Caroli IV.* speciali confirmatione & autoritate, ex masculinis fœminina seu promiscua effecta sint: ita quidem ut post defunctos istos fratres absque prole masculula legitima succederent fœminæ earumque liberi & heredes in infinitum: quæ causa *Herzlanda Ulrici* filia plene successerit patri, non attenta existentia patris & patruelium. Ita simili modo succedere non patruo sed ex jure majorum parenti *Annam Elisabetham*, cujus patruus *Joannes Jacobus* in se suscepit ejus tutelam honorariam & administrationem totius paternæ hereditatis, qui etiam in hujus neptis sua pactis dotalibus à se confectis & subscriptis de jure successionis eidem competente certam provisionem expresserit. Accedit quod feudum *Bambergensis* Episcopi, consistens in decimis vinearum ad *Reichenweyler* opidum in terris imperii ac territorio *Mompelicardensi*, pridem masculinum, nova gratia prædicto Comiti Christiano Ludovico collatum sit, cujus ut pro utraque linea fœminina concederetur instantia successu caruerant. Huic prætensioni Serenissimus Christianus Comes Palatinus *Rheni*, qui conjugem habet Comitis *Joannis Jacobi* præfati filiam majorem natu, contradicit, & obvertit, non solum uxorem suam ejusque sororem, utpote ultimo defuncti filius alterâ ex fratre nepte, quo gradu *Anna Elisabetha Waldeccia* remotior fuerit, propiores parenti solas succedere, huic autem non nisi post illarum sine liberis mortem in quibusdam successionem deberi: verum etiam nova gratia Christianissimi *Francia Regis*, in quem non solum *Austriacorum* feudorum jus sed etiam supremum Dominium & superioritas *Landgraviatus* superioris & inferioris *Alsatia*, pace *Monasteriensis* translatum sit, sibi omnes soceri ditiones feudo collatas & sacramento astrictas esse.

Tituli.

§. XXII. Superest ut titulos exhibeamus: Illustrissimus *Georgius Fridericus* salutatur Comes *Waldeccia*, *Pyrmonti* & *Culenburgi*, *L. Bar. in Thonna, Pallant, Witthem, Werth & Wildenburg*, Dominus in *Linden, Leden, Kinsweiler, Engelsdorf, Frechem, Bachum, Dalem, &c.* Præpositus Cathedralis *Halberstadii*, Ordinis Equestris *Joannitici*,

Joannitici Eques & Commendator in Lagovv, Fœderati Belgii Generalis campi Marescal-
lus & Gubernator Mastrichii seu Mosatrajecti. Illustrissimus vero Com. Christianus Lu-
dovicus illo utitur titulo: Comes in Waldeck & Pirmont, Dominus in Thonna, Caesar. Majest.
& Imperialis aula Consiliarius Generalis vigil. præfectus & leg. pedestris Chiliarcha. Nunc
Rappolsteinii quoque tituli filii adjicientur.

§. XXIII. In titulo vidimus nomina dynastiarum Kinsvveiler, Engelsdorf, Frechem seu Frechem & Bachum in Juliacensi Ducatu sitarum, de quarum jure itidem ali-
qua dicenda sunt. Theodorici C. Manderscheidii & Margareta Sombrevia, Dn. Kerpen
sis, filius alter Franciscus, ex Anna C. Isenburgia, ducta patre consentiente, eaque con-
ditione ut liberi bonorum paternorum maternorumque heredes essent, genuerat Eri-
cam, dein Philippo Nassovio, & Elisabetham Florentio C. Culenburgio nuptas, & ante pa-
trem A. 1549. decesserat; Pater vero ne bona familiæ ad alios transferrentur, 1551. testa-
mentum à Carolo V. confirmatum condidit, quo majoratus inter filios & descenden-
tes sanciebatur, ad supersitem filium Theodoricum hereditate Dominiorum transmis-
sa, & neptibus ex Francisco non nisi 20000. talerorum constitutis. Cum ergo Theodo-
ricus (medius dictus) patri ex hoc testamento contra pacta dotalia patris & fratris suc-
cessisset, exclusis neptibus ex fratre, harum mater Anna coram senatu summo Lucel-
burgio pro filiabus portionem hereditariam quæsit: continuatur deinde litem generi,
Nassovius & Culenburgius, sed motibus Belgicis in persecutione juris impediti sunt. Cu-
lenburgio & Elisabetha Manderscheidia nata est Elisabetha Culenburgia, ad quam adeo
jure spectabat arx & Dynastia Beris in Lotharingia, arx & dynastia Berpurg in Lucen-
burgio, arx & dynastia Tifferdingen in Lucenburgio, Domus de Faye in eodem, Domus de
Velsperg, Dynastia S. Joannenberg, Dynastia Kinsvveiler, Engelsdorf, Frechem, Bachum,
Wildenburg, Dahlem. Ea Jacobo M. Badensi A. 1584. nupsit, duarum filiarum ex eo, dein
Carolo C. Zollerano, quatuor ex isto, & demum Joanni Ludovico Baroni ab Hohenfaxe,
unius filii mater, Christophori Ludovici. Hohenfaxis litem reassumit, & 1618. Mecklinia
sententiam obtinuit, qua Theodorici heredes ad dimidiam partem bonorum Theo-
dorici senioris, Francisco filio ejusque filiabus debitam, juxta divisionem A. 1541. Sleida
initam restituendam condemnabantur. Cum post hanc sententiam Volradus Comes
Waldeccia, cui Anna Jacobi & Elisabetha major filia, matre consentiente, nupsit,
rescisceret, Hohenfaxium dynastias Kerpen & Castelburg, Comitum Marciano abjudica-
tas, in eum iterum translaturum, se conatibus opposuit. Elisabetha vero quæ 1606.
filiabus primi matrimonii dynastias Juliacenses Kinsvveiler, Engelsdorf, Frechem &
Bachum proprietarie & irrevocabiler cesserat, ex jure Juliacensi, quo rupro thoro li-
beris primi matrimonii bona ita æquisita intelliguntur, ut matre de illis disponendi
nullum supersit arbitrium, mortua A. 1620. testamento Zolleranas filias & Hohenfa-
xium filium universales heredes instituit, exclusis, tertii mariti, quod credebatur, per-
suasione, filiabus ex primo matrimonio Badensibus: inde nova Hohenfaxis extincto
adversus Zolleranas controversia. Ac ita Volradus C. VValdeccius sæpe tentata via
concordiæ, cum nihil obtinisset, 1626. in curia Lucenburgia, quia in eo Ducatu major
hereditatis pars sita erat, litem intentavit, postulans ex hereditate socrus duos se-
ptunces, unum ex capite uxoris, alterum ex capite Jacobæ ejus sororis, quæ moriens
eam heredem dixerat, & ex Christophori Ludovici Hohenfaxis hereditate iridem
duos semisses. Opponebant filia Zollerana, Ducissa Arschotana & sorores. 1. Testa-
mentum maternum A. 1609. conditum, quo Badenses filias, quod in religione Evange-
lica se educari passæ essent, neque ad revocationem Cæsaris, & matris admonitio-
nem ad Pontificiam redissent, hæreseos titulo excluserat: cui addebatur, quod in
Hispanicis ditionibus nemo succedere queat, nisi Catholice religioni addictus, si
quam maximè sine testamento materno fuisset. 2. Quod quatuor ditiones Juliacen-
ses filiabus primi matrimonii concessæ sint, atque ita istæ legitimas portiones jam ac-
ceperint. Inde his sæpe quidem interrupta, sed subinde resumta, & à C. Georgio Fri-
derico continuata est. Exheredationi materna obvertebatur, quod ex causis par-
tim falsis, partim insufficientibus, universis autem nullis, nulliter facta sit: nec non
quod testamentum, in quo facta esse prætendatur, apertissimo vitio nullitatis laborer.
1. Quidem, quod contra legem conventionis matrimonialis inter eam & Jacobum Mar-
chionem Badensem initæ factum sit. 2. Quod in eo, contra quam l. hac consultissimæ.

Contro-
versia cum
filiabus Ho-
henzolle-
ranis.

C. de Testament. cautum est, actus dorsalis notarii, qui in testamentis instar formæ est, neque à testatrice neque à testibus subscriptus sit. 3. Quod bona, super quibus testamento hoc dispositum, ut maximam partem sint feudalia, super quibus tum temporis cum hoc testamentum conderetur anno videlicet 1609. testari non erat permissum. 4. Quod secundum jus Lucenburgense tempore huius testamenti conditi conjux post mortem alterius superstes in præjudicium liberorum primi matrimonii ne quidem de bonis propriis, neque inter vivos (nisi ex causa legibus permessa atque accedente auctoritate iudicis) neque per testamentum disponere potuerit. 5. Quod similiter tum temporis non licuerit, uni ex liberis plus relinquere quam aliis, quod tamen in hoc testamento factum est: secundum quod non tantum in suprema curia Mechliniensi ita fuerit iudicatum, verum etiam paucis abhinc annis idem decisum in hac curia in causa Lœwenstein · Rochefort contra Criechingen, &c. Addebatur nullitas causæ, quæ fuerit *religio Lutherana*: cum tamen ipse Jacobus & Elisabetha huic primum religioni fuissent addicti, & filias in ea baptisari curaverint: licet vero deinceps à Pistorio seducti ad Pontificios transierint, filiæ tamen infantes relictæ sub curâ agnatorum secundum legum dispositionem educatæ sunt in ea fidei professione, & Anna ὁμοδόξῳ marito, matre consentiente, nupta. Præterea mater post conditum illud testamentum filias primi matrimonii omni materna benevolentia iterum complexa est, animi placiti testimonio. Sed & *paci religiosa* repugnat talis exhereditatio, nec non induciis 1609. inter Regem Hispaniæ atque Ordines Bataviæ pactis, secutamque demum *pacem*, quibus bona Protestantium à confiscatione exempta, & statutum, ne cui sua religio fraudi esset. Quod ad *Dynastias Juliacenses* attinet, in legitimam imputari nequeunt, cum sint tanquam præcipuum aliquod liberorum primi matrimonii ex lege municipali, & quidem à matre cessa, donatione quadam remuneratoria & sic per dispositionem inter vivos, nec relictæ titulo institutionis. His argumentis causa acta, & nuper adhuc illa sententia 1678. 28. Maj. Mechliniæ publicata est: *Le Roy adjuge au dit appellant* (hic est Comes Georgius Fridericus Waldeccius contra Mariam Cleophen Hohenzolleranam Duc. Arcthotanam) *dux septiemes en la succession de Dame Elisabeth Comtesse de Culenbourg, & deux sixiemes en celle du Baron Christophre Louis de Hohenfahlen, avec fruits & levées à liquider devant Commis.* Quia etiam sententia reconventio quæ sita à parte adversa rejecta, & sententia Luxemburgici senatus confirmata est. Porro lis hæc concernit Dynastias *Neuerburg, Berburg, Zolvern, Tifferdingen, Berris, Velzberg.* Quod alia attinet, A. 1657. in Camera Spirensi etiam pronunciatum, ut Anna Waldeccia cum sorore Jacobea, cum sororibus & fratre ex secundo & tertio thoro in portiones pares, dimidium Dominium *Kerpen & Castelburg*, admitterentur.

Sententia
Mechliniæ.

Sententia
Camerae
de Kerpen.

Contro-
versia cum
Palantiis
de Maria-
mes.
Successio

fæminina
in feuda
Juliacensi.

§. XXIV. Ob easdem Dynastias *Kinsvveiler, Engelsdorf, Freckem & Bachum*, lis intercedit Waldeccis cum *Palantiis de Mariames*, verum adversus eos non tantum in possessorio res evicta est, verum etiam plena victoria speratur, quod ostendere confidunt illi, hos à primo acquirente non descendere.

§. XXV. In *feuda Juliacensi masculina*, quorum in superioribus mentio, gratiosa concessione Ducis Neoburgici patris in casum deficientium masculorum, fæmellis etiam Waldeccis succedendi jus attributum est.

Serius transmissa vel elaborata.

Cap. XL.

Episc. Augustanus, & familia Freybergia.

A R G U M E N T U M.

1. Scutum Episcopi.
2. Episcopi Augustani. Diaceleos augmenta.
3. Officiales. Advocati.
4. Tessera Freybergia.
5. Gentis origo ex Crusio.
6. Alia gentis ex eodem.
7. Ex Lazio.
8. Ex Bucelino. Familia ex Curiatii. Freibur-

gii Alsatia. Linea in Aichstetten. Muotingen. Aschau.

9. Linea in Steislingen & Eisenberg. Domini in Justinggen & Oepfingen.
10. Scuta linearum diversarum. Carinthia. Aschavia. Bavarica alterius. Eisenbergia.
11. Linea Baronum Justingensum. Oepfingen.
12. Inter ordines imperii ob Justinggen. Dominum Steislingen. Ad Wirtenbergios.
13. Episcopalis apex.

§. I.

Reverendissimi & Celsissimi Joannis Christophori Freybergii, Episcopi Augustani, seu Scutum Episcopi. tum quadripertitum est; primo & quarto laterculo ex cocco & argento bipertito, secundo & tertio transverse secto, ita ut caput argento fulgeat, inferiori medietati carulea inscribantur tres globi seu numi byzantini ex auro.

§. II. Quod Augustanum attinet in Svevis Episcopatum, ab Augusta Vindelico- Episcopi Augustani. rum celeberrima urbe dictum: primum inter præsules numerant (Vid. Casp. Brusch. de Ep. Germ. c. 8.) Solum Hilarie, cujus filia Afra fuit, fratrem. Is enim dicitur à Narcisso, qui ex Hispania venerat, indito nomine Dionysii baptizatus, & ad prædicandum Evangelium incensus fuisse, quod biennio facere perrexerit, inde cum suis à Gajo tyranno sub Diocletiano circa 300. trucidatus. Inter posteros leguntur Simbertus ex Lotharingæ Ducibus Caroli M. sorore editus, pridem Maubacensis Abbas, in cujus Diaceleos augmenta. gratiam Episcopatum Carolus auxit, VVidgarius seu VVidogerus Helvetiorum Apostolus habitus, Ulricus ex Comitibus Kyburgiis & Dillingensibus, Henricus C. à Geyershausen, qui heres suæ gentis Comitatum avitum diaccesi adjecit. Hermannus iterum Comes Kyburgiis & Dillingensis, qui civitatem & arcem Dillingensem Episcopatu dedit, nec non comitatum VVitulinsensem & omnes fere pagos, usque ad Werdeam Svevicam sitos. VVolhardus à Roth, qui Episcopatu multas dedit arces, plures in Marchionatu Burgevio emit.

§. III. Officiales Episcopatus enumerat Gabr. Bucel. Germ. T. 1. pag. 13. Marescallos Officiales. de Oberndorf, hisque extinctis Dynastas de Paumgarten; Dapiferos equites de Kulenthal ex familia Marescallorum de Dornsparg & post horum obitum Equites de Stadion; Pincernas equites de VVaul & his mortuis nobiles de VVelden: Camerarios olim nobiles de VWellenburg, postea de Hoheneck. Advocati olim fuere Comites de Advocati. Balzhausen & Schuvabeck: cum vero Hardovicus Episcopus Schwabecensis extinctis Fridericum Barbarossam & ejus filios Advocatos & patronos Episcopatus constitueret, à Guelfis, qui ad se quam hos Sveviæ Duces hoc jus potius pertinere causabantur, plurima ferre coactus est.

§. IV. Quod ad reliquos duos laterculos attinet, continent illi tesseram Freybergiam Episcopo familiarem, nempe quod diximus, laterculum transverse sectum ex argento & cyano, inscriptis cælestinæ parti tribus globis s. numis Byzantinis aureis, quos ab aliis dotter / vel poma äpfel dictos vidi. Tessera Freybergia.

§. V. De hac gente audiamus Mart. Crusium Annal. Sæv. P. 2. L. 6. c. 7. p. 190. Gentis origo ex Crusio. Anno 1030. reperio vixisse Dominum Thaman (Thomam) de Friberg, equitem auratum: Freybergenses nobiles. cujus uxor fuerit Margareta, Gundelfingensis Baronissa. Est autem nobilis Freybergerorum familia Svevia perantiqua: cujus plura genera vidi ante biennium, in libro quodam illorum genealogico. Unum Eisenbergensium & Steislingensium (inter quos hic Thamas) alterum Kircheimensium, Angelbergensium, VVolsbergensium: tertium Bavariam & Aschaviam incolentium. Quidam Muetinga habitaverunt in Rhotenthala. Alii

Saxenses
Barones.Rothen-
thala.Kirchberg
Barones.Steislinga
alt.Steislinga
nevv.

Angelberg.

Haimert-
dinga.Aliagentis
ex eodem

Ex Lazio.

Ex Buce-
lino.
Familia ex
Curatiis.

Achstetam arcem habitant : quæ inter *Ulmam* & *Biberacum* sita est, spatio ternarum utrinque horarum. De ortu autem hujus familia, in libro prædicto scriptum in hanc sententiam erat. Invenitur (inquit) in veteribus *Ulnæ Chronicis* : *Freibergenses* à quodam Romano Curio, cum aliis Romanis nobilibus expulso, progressos esse : & postea in *Curvalla* castellum adificasse, cui nomen *Friberg* : situm 2. miliaribus supra Curiam, oppidum juxta *Rhenum*. Ab ea arce illis nomen extitit. Primus, qui ibi habitavit, nominabatur *Thaman* à *Friberg*, antiquior videlicet illo superius posito *Thamane*. Uxorem habuit *Annam de Brandis*, *Baronissam* : alio nomine *Ermenritin* dictam. Contentio autem superiori *Thamani* fuit, cum quodam Saxici generis Barone : qui & ipse in *Curvalla* habitavit : in quo certamine hic *Fribergerus* mortuus est, relictis duobus filiis. Saxus porro ille vehementer oppugnans *Margaretam* viduam, coegit tandem eam vendere castellum cum bonis, ac discedere. Collectis itaque aliquot pecuniis : ipsa cum filiis in *Sueviam* se transtulit, in locum nomine *Rhotenthalam* : ubi pagos & villas cum bonis emit : quæ nunc à cænobii *Ochsenhausano* & *Heppachensi* tenentur : pars etiam quadam, à *Steinensibus* nobilibus. Ædificavit porro sibi vidua domicilium *Medingam* : deinde arcem *Untermedingam*, ad rivum *Rhotum*, quam appellavit *Fribergam* : quod nomen ei collapsæ adhuc manet : ubi villa est, pertinens ad nobiles à *Stein*. In ea arce collocavit natu majorem filiorum : qui duxit liberam *Baronissam* à *Kirchberg*, adferentem ipsi dotis loco *Pfaffenhofam* : & arcem, non longe inde distantem, *Nervabausam*. Insignia *Kirchbergensis*. In scuto æthiops, cum flava in capite corona : & cum flava Episcopali infula in manu dextera. Alter filius, *Baronissam* ab *Altensteislinga* duxit : quæ ei pro dote attulit hanc ditionem. Insignia *Altensteislingensis*. In scuto, à dextra sinistram versus, striga vel trabes alba 4. & alternatim interpositæ rubræ 3. Nomina horum conjugum ponuntur : *Herr Thaman de Freiberg*, & *Anna Kirchbergensis* : *Herr Henricus de Freiberg*, & *Margareta Altensteislingensis*. Insignia horum *Freibergerum*. Scutum bicolor : cujus superior pars, alba : inferior verò, glauca, cum novem inibi vitellis ovi, sive pilulis flavis : quorum 4. supra, 2. infra, in medio 3. Ex his 2. fratribus, multi nati sunt filii : à quibus *Nervensteislinga* est adificata. Voluisssem tempora singulis rebus adjecta fuisse : sed desiderabantur. Horum filiorum unus, *Herrgottus Sifridus de Freiberg*, in *Bavaria* duxit nobilem uxorem, *Annam de Asch* : quæ ditionem *Aschiam* & arcem, ad eum attulit. Alius, *Herr Hiltebrandus*, uxorem habuit *Euphrosinam de Angelberg*. Alius, *Leonhardus*, *Emerentiam de Haimmerdingen*, non procul civitate *Memminga*. Cateri, alius alibi, benè & fortiter segefferunt. Habent sepulturam honestam *Heppacha* & *Ochsenhausa*.

§. VI. Iterum idem *Crusius* P. 3. L. 2. p. 89. lineas illas enumerat 1. *Eisenbergenses* & *Steislingenses*, 2. *Kirchheimenses*, *Angelbergenses*, 3. *Achstettenses*, 4. *Aschavienses* & *Muettingenses*, stellam in insignibus habentes, cateri & antiqui vitellos novem, recentiores autem tres. Alibi etiam mentionem *Freibergiorum* facit, ut P. 3. L. 3. pag. 189. L. 5. p. 257. ubi posteritatem *Burcardi* ex *Eisenbergensibus* & *Steislingensibus*, cum novem vitellis in insignibus enarrat. Iterum L. 5. p. 286. ubi refert circa 1374 duxisse *Conradum Freibergium* *Conradi* equitis *Muetingæ* filium *Viti Mautneri Aschavia* Domini unicam filiam *Claram*, atque sic à *Mautneris* transisse *Aschaviam* ad *Freibergios*. Demum L. II. pag. 681. cum *Eberhardum* equitem memorat, *Petri* filium, *Wilhelmi* nepotem, qui 1551. emerit de *Fetzeris* quædam *Neialingensis* bona in Ducatu *Wittenbergico* sita 30. mill. flor. Emit etiam *Dominium Ronau* 1557. flor. 25000.

§. VII. *Laz. de migr. gent.* L. 8. p. 470. item eorum meminit, eosque vocat nobiles equites *Sveviæ* à *Freyberg*. Qui in clypeo diviso per latitudinem coloribusque albo & cælestino distincto tres aureos globos in cælestina parte gerant, & dividantur in *Freybergios de Angelberg* & *Freybergios de Steislingen*, quibus patrem communem dat *Henricum Baronissæ de Steislingen* circa 1200. maritum, patrem *Friderici*, à quo *Steislingii*, & *Henrici*, appellati de *Angelberg*.

§. VIII. Integram genealogiam exhibet *Celeb. Gabr. Bucel. Germ. T. 2.* eam referens ad *Homagium Curium* seu *Curiatum* de libero monte *Dominum* arcis ejus, duobus fere miliaribus supra *Curiam Rhotorum* constructæ circa 809. Cui filium dat *Damianum*, qui superius *Thomas* dictus, circa 837. cujus uxor *Ernried Baronissa de Brandis*, cum maritus durantibus dissidiis cum Barone Saxensi decessisset, demum huic *Freibergam*

bergam arcem vendidit, & cum duobus filiis in Sveviam (in das Pothal) concesserit, comparatis ibi bonis, quæ nunc in potestate cœnobiorum *Oxenhusen* & *Hegbach* supersunt. Inter filios Damiani, Bucelinus *Thoma* posteritatem dat in quartam generationem; *Henrico* vero atnepotem *Thomam* assignat *Freibergium* circa A. 1030. *Margareta Gundelfingia* maritum, *Burcardi* patrem, avum *Henrici*, proavum *Gasparii*, quo geniti *Adam* & *Christophorus*: *Adam* filius datur *Otho*, maritus Comitissæ *Kirchbergiæ*, nepos *Godofredus* circa A. 1209. quo geniti *Eberhardus* & *Erbo*; ab hoc ait factos in *Alsatia Freibergios*, qui novem globos aureos retinuerint. (In *Wapenb.* P. 2. pag. 132. *Freiburgii* inter *Alsatos* recensentur, sed iis sex tantum globi in caelestino scuto, cuius caput argento cander, tribuuntur. Ita etiam in *Bernh. Herzog. Chron. Alsat.* L. 6. p. 170. Die von *Frenburg* im *Elssas* haben geführt einen getheilten Schild/ oben weiß und unten blau/ in dem untern blauen Feld sechs weiße Kugeln/ auff dem Helm einen Schwabnen/ Hals/ dadurch zwei gelbe Kronen/ darinnen fünf weiße Strauß/ Federn. Diese sind zu *Strassburg* Hausgenossen worden A. 1266. 1283. Videmus tamen hic globos altero metallo tinctos.) Ab *Eberhardo* deducit reliquos *Freibergios* ab *Achstetten* ad hoc usque tempus. *Christophoro*, quem *Adami* fratrem audivimus, & *Cæcilie* Marescallæ de *Pappenheim*, filii dantur *Eberhardi* duo, quorum uni *Barbara Dn. in Hohensteinslingen* A. 1196. alteri *Leonora de Stein* uxores assignantur. *Eberhardo* & *Leonora* datur filius *Bertholdus*, huic *Bertholdus* & *Conradus*, ex quibus *Conradus* ex *Adelheide de Lævvensfels* herede iterum *Conradum* genuit, qui quinquies eques, & quidem ter *Hierotolymis* creatus dicitur, tum *Bertholdum* & *Conradum*; ex quibus istius posteritas superiori seculo videtur defecisse. Sed ex *Conrado* hucusque propagati sunt *Barones de Freyberg*. Quod vero *Bertholdum* attinet *Bertholdi* filium: eo *Conradus* natus est, cui ob vigilantiam ajunt tributas stellas: ejus filius fuit *Conradus in Moutingen*, pater *Conradi* & *Georgii*, quorum illi *Clara Mautnerin ab Aschau* illam hereditatem attulit: uterque vero posteritatem longam reliquit. Freiburgii Alsatie.
Lineæ in Achsterten.
Moutingen. Aschau.

§. IX. Demum quod lineam attinet *Steislingensem* & *Eisenbergiam* ab *Eberhardo* & *Barbara Dn. de Hohensteinslingen* deductam, incipit ea à filio eorum *Georgio* circa A. 1209. Hujus filius *Henricus* ex *Erntruda de Schoenstein* herede *Dominii de Angelberg* cognomento *Mazenss* suscepit *Burcardum* & *Henricum* cognomento *Stubenrauch*: *Burcardus* suscepit *Fridericum Joannem in Hohen-Freyberg*, patrem *Burcardi*, quo & *Cordula* pincerna *Bafon. de Winterstetten* nati *Henricus* & *Burcardus*, ex quibus hujus pronepotes lineam terminarunt, illius vero posteritas late diffusa superest. *Henricus* cognomento *Stubenrauch* (ratio agnominis videri potest apud *Crus. annal. Suev.* P. 3. L. 3. pag. 189.) genuit *Fridericum*, hic *Henricum*, à quo iterum lineæ. Ex his est *Ludovicus* seu *Luzà Freyberg Dominus in Oepfingen & Justingen*, qui obiit A. 1523. maritus *Sibillæ Goffenbrotin*, heres magnarum opum. His natus *Georgius Ludovicus*, isto *Ferdinandus*, hoc *Georgius Ludovicus Baro de Justingen & Oepfingen*, qui decessit 1623. emtis *Dominii Staufenneck* in *Wittenbergio* agro & *Vorbach* in *Lotharingia*, nec non *Joannes Blicardus*. Linea in Steislingen & Eisenberg.
Dn. in Justingen & Oepfingen.

§. X. In *Sibm. Wapenb.* illa *Freybergiorum* extant insignia. Prima inter *Carinthios* pag. 45. qui gestant in scuto aureo ex monticulo tricolli argenteo exurgentem leonem nigrum, qui ramum detruncatum argenteum incurvatum prioribus gestat pedibus, qualis etiam ex coronata galea exurgit. Dubitari posset, an hi ad eandem stirpem referendi sint, cum nihil avitæ tesserae retineant, nisi *Bucelinus* lineæ *Aschaviensi* & *Moutingensi* tribueret hoc etiam symbolum. Scutum enim pingit quadrupertitum, ut in primo & quarto laterculo *Freybergia* insignia compareant, sed insignita novem globis, in secundo & tertio leo hic exurgens conspiciatur: Toti demum imponit mediam parmulam ornata tribus stellis interque eas luna cornibus deorsum versis. Cujus significationem non capio. Dein pag. 78. refert, inter *Bavarios Freybergios* in *Aschau* usos scuto quadrupertito, cuius prima & quarta quadra transverse secta superius argento cander, in inferiori autem carulea tres stellæ aureæ fulgent; cuius mysterii ratio §. 8. explicata est. In secundo & tertio laterculo cineritio (*Nischen-Farb*) monticulus est tricolli aureus: quod δᾱγμα familiæ *Aschavia* fuisse docemur *Wapenb.* P. 2. p. 58. Huic scuto imponuntur duæ galeæ, coronatæ, prior fastigiata decem plumis Scuta linearum diversarum. Carinthie. Aschavia.

Bavaricæ
alterius.Eisenber-
giz.Lineæ Ba-
sonum Ju-
stingenf.

Oepfingen.

Inter ordi-
nes Impe-
rii ob Ju-
stingen.Dn. Steis-
lingen, l
Ad Wirten-
bergios.Episcopalis
apex.

plumis struthionicis argenteis quadruplici serie locatis. Secundæ insitit aquila ex-
panfa coronata, vel potius vultur volaturiens (P. 2. pag. 58.) ex argento. Laciniæ sunt
hinc argenteæ & cæruleæ, isthinc cinereæ & aureæ. P. 83. iterum *Freybergii* inter Ba-
varicos recensentur, sed cum tribus tantum stellis: Tum plumæ struthionice cassidi
impositæ sunt 11. serie duplici dispositæ. Demum pag. 112. recensentur *Freybergii* in
Eisenberg ex Svevicis, quorum illud *δ᾿ῆγμα* est, quod modo vidimus in scuto Episco-
pali. Apex constat quinque struthionicis plumis argenteis coronatæ galeæ im-
positis.

§. XI. Quod demum attinet lineam *Justingensem*, ei inter Barones pag. 30. datur
scutum quadripartitum: in cuius prima & quarta quadra *Freybergia* tessera cum tri-
bus globis apparet. Secunda cærulea refert *balthæum dextrum ex ramo detruncato*
argenteo. Tertia aurea *balthæum* continet linea diagonali ex nigro & argento biperti-
tum. Hic bipertitus balthæus notat *Oepfingen*, quod ex *Wapenb.* P. 2. pag. 99. vide-
re est: ubi apex additur constans duobus cornibus ad modum scuti sectis. Hac causa
secundum latereculum pro *Justingensi* dynastia usurpari non dubite. Galea imponuntur
duæ, prior coronata cum plumis struthionicis quinque argenteis: altera sustinet ca-
put cynci argenteum, cuius collum linea transversa aurea perforat, utrinque sustinens
bacillum ex eodem metallo coronatum & pennis pavoninis fastigiatum. Laciniæ sunt
utrinque cæruleæ & argenteæ.

§. XII. Huic lineæ locus inter *Ordines Imperii* est propter dynastiam *Justingen*,
quam qua ratione acceperint, non memini legisse. Ea in *matricula Imperii* recense-
tur. Vid. *M. Zeiler. Itin. Germ.* P. 2. c. 1. p. 2. & ex eo *Limn.* Hac causa adhuc 1654. Co-
mitis subscripsit: *Wegen der Inhaber der Herrschafft Justingen in Schwaben /*
Albrecht Ernst / Freyherr von Freyberg von Eisenberg. Känserl. auch Röm- /
schon / auch in Hungarn und Böhheim Königs / und Chur- / Bähr. respectiv
Rath und Cammerer. Altera etiam dynastia gentis *Steislingen* an der *Steig*
non procul *Justinga*, in *matricula imperii* fuit, ut idem testatur *Zeilerus*. Verum ad
Wirtenbergicum Ducem deinceps delapsa est. De quo ita *Crus. Annal. Suev.* P. 3. L.
12. c. 28. p. 780. *Mortuo sub initium hujus anni (1582.) nobili viro Pancratio Freiberg*
absque liberis & collateralibus heredibus: qui fuerat vassallus Principis de Wirtenbergici,
Steislingensis illius ditio Duci Ludovico cessit, ut legitimo feudi Domino. Addit *Zeilerus*
transactum esse cum aliquibus, qui prætensionem habuerint.

§. XIII. Ista occasione Episcopalis scuti de *Freibergii* sufficiant. Porro illi clypeo
præter mitram *Episcopalem* argenteam auro ornatam & pulvinari impositam, insistunt
duæ galeæ coronatæ: quarum prior *Episcopalis* sustinet tabulam duodecim angulorum,
ex minio & argento bipertitam, cuius singulis admoventur angulis singulæ pennæ
pavoninæ deauratæ: Altera *Freibergia* sustinet quinque erectas struthionicas plumas
argenteas retrorsum reflexas. Tum scuto decussatim subjiciuntur, pro more, hinc
gladius temporalis potestatis index, isthinc pedum. Laciniæ sunt hinc argenteæ & ru-
beæ, isthinc ejusdem metalli & cælestinæ.

Cap. XLI.

Barones ab Eck.

A R G U M E N T U M.

1. Familia. Linea.

2. Scutum.

3. Explicatio. *Reichenburg.*

4. Galea.

§. I.

Familia.

Linea.

Scutum.

ILLustris familia *Baronum ab Eck* à *Clariss. Bucelino Germ. T. III. pag. 27.* deducitur à *Ja-*
cobo ab Eck circa 1150. Cuius nepos *Georgius ab Eck* filios habuit *Bonaventuram, Joan-*
nem Josephum & Franciscum Josephum Liberos Barones ab Eck, à quibus totidem lineæ,
quæ denuo in alias distinctæ sunt, prodire.

§. II. Scutum apud *Sibmach. Wapenb.* P. 1. pag. 23. pingitur quadripartitum. In
prima

prima & extrema quadra bipertita ex cocco & argento apparet lunula cornibus sursum versis eadem partitione scuti affecta & contrariis coloribus tincta. Areola secunda & tertia argentea lupum continet caruleum, ejusdem coloris corona ornatum. Media incumbit parmula bipertita, priori latere nigro, quod transmeat fascia argentea, posterior ex argento & nigro tessellato.

§. III. Horum laterculorum rationes explicare nequeo, ut ne quidem satis discernam, prima an media sit gentilis tessera. Lupus similis in *Welzerorum* clypeo, uti vidimus L. 2. c. 109. notavit familiam *Reichenburg*, nisi quod ille lupus aurea corona ornatur. Verum quæ *Eckii* cum *Reichenburgiis* sit conjunctio, conjectura non assequor.

§. IV. Galeæ sunt tres coronatæ: Prior jugum alarum explicatum sustinet, sectionem & lunulas primi laterculi continentium. Media gryphem exorientem, cuius corpus tessellis argenteis & atris ornatur, alæ nigrae fasciam argenteam referunt. Extrema insidet lupus scutarius. Lacinia sunt circa primam galeam coccineæ, circa mediam nigrae, circa ultimam cyaneæ, omnes argento reflexæ.

Cap. XLII.

Episcopus Eichstettensis.

A R G U M E N T U M.

1. Episcopi scutum.

2. Episcopatus ipse.

3. Vasalli. Officiales.

4. Eichstettensium pacifica indoles. *Hirschbergius Comitatus.*5. *Lis pracedentia.*6. *Familia Schenckiorum de Castel.*7. *Schenck de Landeck.*

8. Galeæ.

9. *Pedum. Ensis.*10. *Titulus.*

§. I.

Reverendissimi & Cellissimi *Eichstettensium* Episcopi *Marquardi*, hoc tempore Plenipotentarii Casarei in Comitibus Ratisponensibus, scutum quadripartitum est: area prima & quarta argentea singula iuga cornuum cervinorum rubeorum cum adherente cranii parte exhibet: secunda & tertia itidem in argento exhibent binos gradientes leones rubeos auro coronatos. Totum imponitur parmula ovali forma cum suis ornamentis, rubea exhibens pedum Episcopale argenteum.

§. II. Media parmula est tessera ipsius Episcopatus *Eichstettensis* seu *Aichstettensis* seu veteri nomine *Aureatensis* (à civitate ab *Attila* olim everfa,) connumerati circulo Franconico, sed *Sveviæ* & superiori *Palatinatu* contermini. Eum ad preces *Schwiggeri Comitum de Hirschberg*, magnam sui comitatus partem ad hoc contribuentis, circa 745. (unde in *Metropolitana Archidiacesi Moguntina* hic primus fuit Episcopus) ad *Almonam* seu *Altimolam*, fluvium *Norici*, fundavit *Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus*, & primum Episcopum ejus constituit, ex sorore *Bonna* nepotem *Wilibaldum*, cuius pater *Richardus Anglorum Rex* fuisse perhibetur. E successoribus *Gebhardus Comes Calvensis* A. 1055. Pontifex creatus est, & sub nomine *Victoris II.* biennio sedi *Romanæ* præfuit.

§. III. Porro licet amplitudine sua plures alios *Germaniæ* Episcopatus non æquet, satis tamen amplius ille etiam est, & pluribus vasallis nobilibus potens. A quo etiam Principes & Comites feuda recognoscunt. Catalogum equestrum familiarum, quæ ab hac sede beneficiis fruitæ sunt A. 1479. sub *Wilhelmo de Reichenau* confectum *Celeb. P. G. Bucelin. Germ. P. 1. p. 17.* recenset 135. ex quibus aliquot illustres sunt Comites. Idem Officiales hujus diæceseos illos enumerat: quod fuerint *Marescalli* hereditarii olim equites de *Kuttenheim*, nunc *Durneri*: *Camerarii* olim equites ab *Oetingen*, dein de *Schaumberg*: *Dapiferi* quondam equites de *Mur*, hinc *Leonrodii*: *Pincerna* Nobiles ab *Arberg* postea equites ab *Eyb*.

§. IV. Elogium paucis aliis Episcopatibus *Germaniæ* commune huic attribuit *Caspar. Brusch. in epit. in Catal. Episc. Aystett.* cum de *Alberto II. Episcopo* sermonem fecisset: *Pacis, ut ceteri fere omnes antecessores studiosissimus, qua insigni pietate longe excellit*

excellit *Episcopatus iste Aureatensis omnes alios, quos habet universa Germania. Soli enim Aureatenses & Aychstadiani conservanda pacis & tranquillitatis publica semper amantes & studiosi, nunquam arma sumsisse, nunquam bella gessisse, aut ullius inquietis autores fuisse leguntur.* Elogium sane omni aliorum potentiae aut opulentiae, & mille triumphis vel palmis, non æquiparandum sed longissime præponendum, & sicuti omnibus qui Christi nomen profitentur, ita inprimis illis viris dignum, qui Ecclesiae (hæc verò bella, arma, sanguinem horret) Præsides atque Præsules audire amant. Unde quicquid castrorum & locorum in diæcesi est, vel aliorum pietate vel emptione atque pacificis modis, ad eam devenit: ut hinc inde idem Bruschi in syllabo eomonstrat. Inprimis sicuti Schwiggerus *Hirschbergius Comes* primus autor fuerat hujus condendi *Episcopatus*, ita ultimus ejus gentis *Gebhardus*, qui ut & *Episcopus Conradus* eodem anno mortui 1304. avitam arcem ac totum Comitatum *Hirsbergensem* cum opido Berchingensi ac toto ad hunc comitatum pertinente territorio Aichstadianæ Ecclesiae donavit: de qua donatione illi apud Bruschium extant versus, seculum suum, cui talia condonari oportet, & poësi rudi & versus ultimi sensu redolentes:

Montem cervorum clarum castrumque decorum

Et res Conrado Gebhardus ego tibi trado.

Quas Willebaldi vice suscipias patris almi,

Aeternam ut requiem mihi is impetret atque salutem.

Lis præcedentiz.

§. V. De lite præcedentia inter hunc & *Spirensen* *Episcopatum* conf. *Linn. Jur. publ. T. V. add. ad 4, 7. p. 252.* Jam etiam olim cum *Wormatiensi* lite intercessisse *Conrado Episcopo* modo memorato in *Comitiis Norimbergenfibus* sub *Alberto I.* sed ostensis diplomaribus vicisse *Aichstadiensem*, eodem Bruschio teste didici.

Familia Schenckiorum de Castel.

§. VI. Duo cornua cervina singula quinque dactylis ramosa notant illustrem familiam *Schenckiorum de Oberbeuern & Castel*: quæ à 600. fere annis claruit, & quidem quinto ab hoc seculo *Baronum* titulo ab Augustis ornata, ille verò, qui lapsu temporis (uti majores nostri titularum minus studiosi erant, quod infinitis exemplis doceri potest) neglectus erat, nuper admodum à *Leopoldo* Imperatore renovatus est. Integram familiæ deductionem nondum vidi; partem aliquam à seculo decimo quinto Germaniæ suæ *Part. III. p. 173.* inseruit Doctissimus *Bucelinus*. Ubi videre est tres inprimis lineas ortas in filiis *Joannis Udalrici*, qui circa 1500. claruit: ab *Ulrico* eam quæ denuo in duos ramos distincta est, alteram à *Jacobo Christophoro*, & de mum à istam, ex qua ortus est Illustrissimus *Episcopus*.

Schenck de Landeck.

§. VII. Duo leones rubei designant familiam *Schenckiorum de Landeck*, ex qua *Kunigunda Udalrico Schenckio de Castel*, qui circa A. 1480. vixit, nupta fuit, & ex eo *Joannem Udalricum* genuit, quem diximus fuisse plurium linearum autorem. Hæc familia inter equeſtres *Svevicas* sub nomine *Schencken von Buren & Landeck* refertur in *Wapenb. P. 2. pag. 86.* sed corona leonibus non imposita conspicitur, quod à sculptore neglectum esse potest.

Galeæ.

§. VIII. Huic scuto insunt quatuor galeæ, quarum primam ornant cornua cervina, gentilis *Schenckiorum* apex: secundam tiara *Episcopalis* auro & gemmis ornata & pulvillo rubeo imposita premit: è tertia coronata protenditur brachium cocco indutum, manu pedum *Episcopale* argenteum sursum protendens, apex *Eichstadius*: è quarta coronata exurgit herma virilis rubeo amictu, ora collaris reducta argentea: quod cimierion est *Landeckiorum* pincernatum. Laciniae autem sunt ex argento & cocco.

Pedum. Ensis.

§. IX. Subjiciuntur scuto pedum *Episcopale* & ensis decussatim locata, indicandæ potestati Ecclesiasticæ & seculari, more reliquorum *Episcoporum*, ex quo illis cum *Episcopali* dignitate omnia jura politica ab Augustis concessa sunt. Speciatim *Bruschius de Erckenvaldo* octavo *Episcopo*, qui 902. mortuus est, testatur, jus cudendæ monetæ à *Ludovico III. Imperatore* consecutum esse.

Titulus

§. X. Titulus simplex est, sicuti symbolum ipsum quod *Episcopatum* notat. *S. R. Imperii Princeps & Episcopus Eichstadiensis.*

Cap. XLIII.

Baro de Gruenthal.

A R G U M E N T U M.

1. Familia. Deductio. Linea.

2. Scutum antiquum.

3. Aedii temporis.

4. Recentius à Rudolpho II.

5. Diploma Imperiale.

6. Bona.

7. Titulus.

§. I.

Illustris Gruenthaliorum familia (quam aliqui ex Bavaria arcessunt) à G. Bucelin. Familia.
Germ. P. 3. p. 68. refertur ad quendam Colmannum, sed longe antiquior est gentis
 memoria. Quam Perillustis Baro Carolus communicavit, Genealogia incipit à Deductio.
Wickero de Grienthal dicto prope Cappellam, patre Wickheri (circa A. 1197.) Henrici,
 Hochprandi, Calchochi, Grimoldi, Irmgardis, Leucardis, & Bertholdi, quo geniti
 Henricus dictus de Capella A. 1343. Wilibaldus eques, Leutwinus Gruenthal dictus de
 Capella miles, qui obiit 1271. hoc geniti Conradus, Ulricus (qui decessit 1282.) & Ru-
 gerus dictus de Capella extinctus 1271. pater Philippi, Wenceslai, Rugeri jun. Jodo-
 ci, Sigismundi, & Udalrici de Grienthal dicti. Stockacker, genitoris iterum Cunigundis
 monialis in Niedermünster, Gosvini, Ulrici jun. Philippi jun. Werner, Georgii, Hen-
 ricus & Ulrici de Grienthal in Gebelkoven militis A. 1367. qui filium habuit Nicolaum de-
 functum A. 1397. Hic Wilibaldum jun. qui vixit A. 1489. hic iterum Andream Grienthaler
 in Allendorf, qui obiit A. 1479. Hunc parentem habuerunt Georgius, Sigismundus Col-
 mannus in Litzelburg Caesaris Camerarius, pater Georgii, Wolfgangi, Erasmi, Ste-
 phani atque alterius Wolfgangi in Kremseck, qui decessit A. 1576. Consiliarius Caesareus
 & Provincialis Austriae superioris. Hoc geniti ex Anna Enencklin Adam Helfricus in
 Kremseck, Julius in Dietach (qui obiit A. 1605. filio Joanne Adamo 1602. amisso) Philip-
 pus Jacobus in Zeidlern: ast ex Ursula Köllenpeckia in Sallaberg & Ottstorf, Wolfgangus
 Nicolaus, Andreas Assessor Camerae, Joannes Dietmarus in Rorwilling & Staufmül,
 Jacobus in Burgersdorf & Vogtstatt, Erhardus in Achleuten, Joannes in Düslingen.
 Ex his plerique reliquere sobolem. Præcipuae vero lineae fuere Philippi Jacobi, & Linea.
 Wolfgangi Nicolai. Ille rei annonariae praefectus (Kaiserlicher General-Providant-
 Commissarius) genuit præter Joannem Adamum, Joannem Andream Consil. Cæ-
 sar. & Georgium, inprimis Wolfgangum Dietmarum in Dietach & Ottstorf, qui A. 1655.
 extinctus est pater Perillustum Baronum Philippi, qui in Austriam rediit, Dietmari qui
 in Mansfeldia comitatu consedit, Caroli & Ludovici. Wolfgangus Nicolaus autem Cæ-
 sareus Consiliarius & Senatus Imperialis aulici Assessor itidem numerosam sobolem
 reliquit.

§. II. Scutum familiae antiquissimum fuit aureum, inscripto pede aquilino ni- Scutum
 gro abscisso, vulneris carne cruenta, & ossis medio extante argenteo. Ei imponeba- antiquum.
 tur cassis coronata, ex qua iterum protendebatur pes aquilæ. Laciniae aureae & nigrae
 sunt. Hæc pictura extat in monasterio Niedermünster Ratisponæ, in quo moniales fue-
 rant A. 1179. Irmengardis & Leugardis Grünthaliae sorores. Unde A. 1666. Abbatissa Ma-
 ria hujus rei testimonium Grünthalis concessit.

§. III. Ex eo tessera nonnihil immutata, ut videre est in Sibmach. Wapenb. P. I. Medii tem-
 pag. 37. ut in scuto argenteo ex tribus collibus aureis exurgeret rubeo indutus amictu vir, poris.
 crus aquilinum sanguine stillans pede aurato super humeros gestans. Apex fuit ex co-
 ronata galea protensum brachium, rubeo indutum, ora reducta aurea, crus & pedem
 volucris tenens. Laciniae argenteae sunt & rubrae.

§. IV. Demum à Rudolpho II. Augusto concessum est 1603. scutum quadriparti- Recentius
 tum, in quo laterculum primum & quartum aureum ornat crus aquilinum nigrum a- à Rudol-
 vitum; in secundo autem & tertio argenteo conspicitur è margine scuti prodiens bra- pho II.
 chium curvatum, rubeo amictu, ora reducta argentea, manu carnei coloris. Galea cly-
 peum premunt duæ: Prior coronata, ex qua dependent laciniae nigrae & aureae cum
 aquilino crure sursum protenso: Posterior sustinet hermam virilem, veste & pileolo

Zzzz

lato

lato rubeo, utriusque ora reducia argentea. Phalerae sunt argenteae & coccineae. Ita conspicitur apud *Sibmach. Wapenb. P. I. pag. 33.*

Diploma
Imperiale.

S. V. Operæ pretium est, ut hic exhibeamus partem diplomatis Augusti, quod modo allegavimus: Wir Rudolff der Andere / 2c. Wann wir nun gütlich angesehen / wahrgenommen / und betracht / das wir alt adelich und rittermässig Herkommen und Geschlechten / darinnen sich unsere getreuen lieben / Julius / Wolff Niclas / Jacob / Erhard und Hans Joachim / Gebrüder / dann auch ihres Brudern / weyland Philipp Jacoben Grüenthalers nachgelassene Söhne / Wolff Dietmar / Hans Andreas und Georg Grünthaler / und ihre Vorältern / als fürnehme Land- Leut des Ritterstands unsers Erz- Herzogthums Ob der Ens / von unverdencklicher zeithero befinden / auch die angenehme / getreue / nützliche und ersprießlichen Dienste / so ihre Vorältern und sie gedachten unsern Vorfahren / und dem löblichen Hauß Desterreich über die hundert Jahr / sonderlich aber Willibald Grüenthaler / weyland Kaysers Friederichen / Barbarossa genandt / als desselben Feld-Marschall und Ober-Richter / in die achtzehnen Jahr lang / dann weyland Andreasen von Grüenthal Sohn Colman / Kaysers Fridrichen dem Dritten / zu Hof / und als Cämmerling / bis an sein End / nicht weniger auch Wolfgang / als ernanntes Colmans Sohn / weyland dem Durchleuchtigsten Fürsten / Herrn Ferdinanden / Römischen Kaysers / unsern lieben Herrn Vden. von Jugend auf so wol auf Reisen als Stätten / Hoflagern / wie auch verschieenen 1527. Jahrs auf den Reisen mit Gabriel Grafen von Ortenburg / als ernanntes Kaysers Ferdinanden Legaten nach Burgund / Brabant und Engeland / hernach als Gegen-Händler bey dem Bisthom-Amt Ob der Ens / auch in anticipir- und Aufbringung grosser Summa Gelds / desgleichen dem Bohaimischen Bergwerck und Münz-Sachen / auch in andern von Ihrer Majestät und Lieb ihme anbevolenen und anvertrauten ansehnlichen Handlungen / Geschäften und Commissionen; So dann / als obermeldtes Kaysers Ferdinandi / so wol Kaysers Maximiliani / beeder hochlöbl. Gedächtnuß / Rath über 34. Jahr lang / zugleich auch sie / die obgenandten Grüenthaler Gebrüder / uns und unserm löblichen Hauß Desterreich / insonderheit Julius / dem Durchleuchtigsten Fürsten / Herrn Philippen / Königen zu Hispanien / 2c. unserem freundlichen lieben Vettern / Schwagern und Brudern / noch anno 1566. in ihrer Lieb Königreichen Neapolis und Apulia / als Fendrich über ein Hochteutsches Fändlein Kriegs-Volck wider den Türcken / wie auch jüngst-verflossenen 79. Jahrs / als unserer Landschafft Ob der Ens bestellter Hauptmann über ein Fändlein Hochteutsches Kriegs-Volck / wie auch Wolff Niclas beide in Verrichtungen unterschiedlicher commissionen / und dann Jacob und Erhardt / alle die Grünthaler Gebrüder / in diesen offenen Krieg und Feldzügen / wider gemeiner Christenheit Erbfeind dem Türcken / denen er Jacob von anno 93. bis daher alle Jahr und ohne Besoldungen als ein Rittersmann / wie auch Erhard verflossenen 94. Jahrs / bey Eroberung der Haupt-Bestung Gran / und unseren Desterreichischen Land-Leuten zu Ross / zu unserem gnädigsten Beniegen und Wohlgefallen unverdrossentlich erzeigt und bewiesen / noch täglichen thun / und hinfüro samt ihren Vettern zu erzeigen sich gehorsamist erbieten / auch wol thuen mögen und sollen. So haben wir demnach mit wolbedachtem Muth / guten Rath / und rechten Wissen / bemeldten Juliusen / Wolff Niclas / Jacob / Erhard / Hans Joachim / Wolff Dietmaren / Hans Andreen und Georgen / Grünthalern / Gebrüdern und Vettern / ihr zuvor habend wir alt Adelich-Rittermässig Wappen und Kleinodt nachfolgender massen verändert / vermehret / gezieret und gebessert / und solches ihnen / ihren ehelichen Leibes-Erben und derselben Erbens-Erben / Mann- und Frauen-Personen / hinfüro ewiglich also zu führen und zu gebrauchen gnädiglich gegönnet und erlaubt: Nemlichen ein quartirten Schild / dessen hinter unter und vorder Ober-Beldungen gelb oder Gold-Farb / in jeder derselben einwärts erscheinet ein schwarzer abgehauener Adlers-Fuß mit unter sich gekehrten Klauen und obenaufgehenden Bain. (als ihr vorig Wappen.) Die andern

zwo Beldungen aber / deren Quartierungen weiß oder Silber-Farb / in jeder derselben einwärts erscheint ein rother Arm / vornen mit weissen Überschläglin / auf dem Schild zween gegen einander gekehrte freye offene Adelige Thurniers-Helm / zur linken mit weisser und rother / rechten Seiten aber gelber und schwar-her Helm-Decken gezieret / auf dem hintern Helm erscheint aufrechts für sich ohne Arm / ein Vordertheil eines Mannes im langen Haar / angethan in einem langen engen rothen Leib-Rock / umb den Hals ein weisses Überschlägl / und auf dem Kopff habend ein klein rundes rothes Hietl / auf dem vordern Helm ein Gold-Farbe Königliche Cron / darauß erscheint ein schwarzer abgehauener Adlers-Fuß mit über sich gekehrten Klauen. Alsdann solch Adelig Wappen und Klainod / samt derselben Veränder-Mehr-Zier-und Besserungen in Mitte des gegenwärtigen unsers Kayserlichen Brieffs gemahlet / und mit Farben eigentlich außgestrichen ist. Über dieses und damit obernannte / Julius / Wolff Niclas / Jacob / Erhard / Hans Joachim / Wolff Dietmar / Hans Andre / Geörge / die Grüenthaler / Gebrüder und Better / ihrer Vorältern und ihrer selbst en gelaisten auffrechten / redlichen und erspriesslichen Dienste sich umb so viel destomehr zu erfreuen / so haben wir ihnen / ihren ehelichen Leibes-Erben / und derselben Erbens-Erben / Manns- und Frauen-Personen / noch ferner diese besondere Gnade gethan / und Freyheit gegeben / daß sie nun hinfüro in ewige Zeit gegen uns und sonst jedermänniglich / was Würden / Stands oder Wesen die sind / in allen ihren Schrifften / Reden / Tituln / Insiegeln / Handlungen / Geschäften und Aemtern nichts außgenommen / sich mit Auflassung des bißher gehaltenen Zunahmens Grüenthaler / hinfüro / wie ihre Vorältern vor uralten Zeiten gethan / die von Grüenthal nennen und schreiben / ihnen auch solcher Titul von uns / unsern Causleyen und männiglich gegeben / und sie also an allen Orten und Enden / in allen und jeglichen Händeln und Sachen / geistlichen und weltlichen dafür gehalten / ge-ehret / genennet und geschrieben werden sollen unverhindert männigliches. Thun alles hiemit aus Römischer Kayserl. und Lands-Fürstlicher Macht / Vollkommen-hait / wissentlich in Crafft dieses Brieffs / 2c.

§. VI. Sub Ferdinando I. in Austria acquisivere *Kremseck*, inde alia bona *Ottstorf* Bona, & *Achleuten*, atque in inferiori Austria *Wang* & *Reinsperg*.

§. VII. Titulum Wolfgangi Dietmari illum vidi: *Dominus de Gruenthal, Baro Titulus*
in Achleuten, in Dietac & Ottstorf. Freyherr auff Achleuten / zu Dietach und
Ottstorf.

Cap. XLIV.

Com. & Barones ab Kielmanseck.

ARGUMENTUM.

1. *Austriaca lineae. Comitum scutum.*
2. *Galea.*
3. *Fascia Austriaca.*

4. *Holsatica linea.*
5. *Scutum.*
6. *Galea.*
7. *Diploma Imperiale.*
8. *Vetus dispositio.*

g. I.

Incluta *Kielmanseckiorum* familia in duabus consistit lineis, quarum altera *Austriam* Austriaca
 Tornat, altera *Holsatiam*. Quod *Austriacam* linea. concernit *Illustrissimorum Comitum* Comitum
 stirpem, *Fürst. Wapenb.* P. 5. pag. 7. scutum repræsentat, quod quadripartitum est: scutum.
 prima & quarta arcola iterum bipartita, sinistro lateri *rubeo* inducit *fasciam argente-*
am, in dextro *argenteo* ante *columnam auream*, *aureo* etiam diademate, ex quo vittæ
coccineæ dependent, fastigiatam, *laurea viridis coccigata* apparet: secunda & tertia
 ex *auro* & *caruleo*, *aureo baltheo* sinistro diagonaliter secatur, in superiori *aurea* parte
 expansa *aquila nigra*. Huic clypeo imponitur *parmula transverse secta*, in cu-
 jus capite *rubeo* duo *leones argentei* colludentes se respiciunt, pes vero *ternis aureis* & *ni-*
gris fasciis exaratur.

Galeæ.

§. II. Galeæ tres sunt coronatæ: quarum *prima* columna cum laurea insistit; ex *media* inter duo cornua, quorum dextri superior pars argento, inferior minio, sinistri superior pars auro inferior cyano tinguntur, exurgit leo coronatus argenteus, utrumque falcibus prehensens cornu. In *sinistra* galea comparet herma amictu ex auro & cyano bipertito. Lacinia dependent hinc nigra & aurea, isthinc argentea & rubentes.

Fascia Austriaca.

§. III. *Fasciam Austriacam* gratia memorosynon esse, dubitari non potest. *Columnam* cum laurea corolla & fascias ex atro ac auro gentilem tesseram existimo. De reliquis non satis mihi constat.

Holsatica linea.

§. IV. *Holsatica* linea, quam celeberrimi parentis in Holsaticam domum merita plurimum exornarunt, subsistit in Perillustribus Baronibus Joanne Henrico, Friderico Christiano & Joanne Adolpho Kielmannis de Kielmanseck.

Scutum.

§. V. Scuto hic etiam ab Augusto nostro A. 1679. aucti sunt quadripertito: Et quidem laterculus primus atque quartus bipertitus hinc iterum *fasciam Austriacam*, isthinc in *argento columnam auream coronatam*, ex qua vitris *rubeis* suspensa corolla *laurea viridis* conspicitur, continet. In secunda quadra aurea *colliculo viridi* insistit *juvenis nudus*, laurea caput redimitus & pubem contextus, sinistram lateri admovens: dextra *clavam* humero impositam gestans. In tertio *cæruleo* visuntur tria *triangula* seu *cunei* ex auro, cuspidibus deorsum versis. Tori incumbit scutulum medium *aureum ter nigro fasciatum*.

Galeæ.

§. VI. Huic parmae imponuntur duæ galeæ coronatæ, quarum *prima* sustinet columnam scutariam cum laurea: ex *altera* inter expansas alas dextram *cæruleam* fasciâ aureâ, sinistram auream *cælestinâ* exaratas, pubetenus exsurgentem nudam clavigeri juvenis, laurea coronati & lauri foliis sub umbilico revincti, imaginem videas. *Lacinia* è dextra galea exterius dependent rubea & argentea, è sinistra cyanea & aurea, interior ex utraque nigra & aurea.

Diploma Imperiale.

§. VII. Ut vero rectius hæc intelligantur, addimus diploma Augusti nostri Leopoldi A. 1679. 8. Maji Laxenburgi dati, quantum ejus huc spectat. Und zu mehrerer Gezeugniß / Glauben und Gedächtniß solcher unserer Gnaden und Erhebung in den alten Freyherrn Standt haben wir ihnen / den obbenandten Freyherrn von Kielmanseck / nicht allein ihr bißher geführtes adelich und ritterlich Wappen gnädiglich confirmiret / sondern auch nachfolgender Gestalt noch mit nachkommen den und mehr andern Stücken verbessert / und der andern in unserm Erz-Herzogthum Oesterreich ansässig und wohnhaften Linie deren von Kielmanseck Wapen (doch ihnen ohne Nachtheil /) fast gleichförmig gemacht / und ihnen / auch ihren ehelichen Leibes-Erben und derselben Erbeng-Erben hinfüro ewiglich zu führen und zu gebrauchen gnädigst erlaubet / zugelassen und vergönnet / als mit Namen ist ein quartierter Schild / jede Quartier oder Beldung wiederum also abgetheilet / daß der hinter unter und vordern Obern-Beldungen hinterer oder linker nach der Länge / von unten biß oben gescheidene halbe Theil / roth oder rubin farbe / in welchem nach Gestalt unsers Oesterreichischen Wappens in mitte nach zwerch eine breite weisse Strassen / beede vordere Theil aber weiß oder silber farbe / in welchem jedwedern ein gelb oder goldfarbe gerad über sich stehende Seule / auf welchen oben auf ein Königlische güldene Kron / und unterhalb fast in der Mit ten ein mit rothen Banden zusammen geknüpffter grüner Lorbeer-Kranz hanget / vor der untere aber blau oder lasur farbe / in welchem drey gelb oder goldfarbe Spickel / als oben zwey neben einander / und drunten Drenangels weisse einer / hinter obere aber / gelb oder goldfarbe / worinn auf einem grünen Hübel eine ganz nackende junge Manns Person / mit kurzen braunen Haaren und Bart / auf dem Kopff und unter dem Bauch um den Leib einen grünen Lorbeer-Kranz / den linken Arm in die Hüfft spreuzend / in der rechten aber einen Kolben zurück über die Achsel haltend: in Mitte des quartierten Schilds ein gelb oder goldfarbes Herz-Schildel / wodurch über zwerch in gleicher Abtheilung gehen drey schwarze Balcken: auf dem Schild zwey blau angeloffene / auf die Zier vergoldte / einwärts gegen einander gestellte / offene adeliche Thurniers-Helm / mit anhangenden güldenen Ketteln und Kleinodien / deren der zur linken mit blau und

und gelben / der zur rechten roth und weissen / und jedweder einwärts schwarz und gelben Helm / Decken / und einer gelb oder goldfarben Königlichen Kron gezieret / aus dem hindern erscheinet die im Schild beschriebene nackende Manns Gestalt / bis an die Hüften / und grünen Kranz / zwischen zwey mit den Sachsen einwärts gekehrten Adlers Flügeln / deren der lincke gelb oder goldfarb / wodurch in Mitten über zwerg ein blau oder lasurfarb / der rechte aber blau oder lasurfarb / wodurch eine gelb oder goldfarbe Strassen gehet / auf dem vordern Helm aus der Kron die im Schild beschriebene gekrönte gelb oder goldfarbe Seule / mit anhängendem grünen Lorbeer Kranz ; Alsdann solch confirmirt vermehrt und verbessertes Freyherrliches Wappen in dieses unsers libell - weiß geschriebenen Brieffs sechsten Blats erster Seiten gemahlet / und mit Farben eigentlicher entworffen und ausgestrichen ist.

§. VIII. Ante hanc concessionem paulo alia dispositio erat, ut in Fürst. Wap. ^{Vetus dispositio} P. 3. p. 153. in nobilitate Holsatica videre est. Nam parma quadripartita in primo & quarto laterculo *rubeo columnam argenteam cum laurea & corona* referebat, in secundo laterculo *aureo nudus claviger* conspiciebatur, in tertio tria triangula sed pertusa apparebant. Unde videre est, non nisi primum laterculum nonnihil immutatum & fasciæ Austriæ accessione auctum, tum medium scutulum additum esse. *Gales* in usu erat una cum imagine clavatoris inter alas, quæ nunc secundum locum occupat.

Cap. XLV.

Com. de Leiningen & Dagsburg.

A R G U M E N T U M.

1. Dux familia Leiningia.

2. Leiningenses veteres. Linea Landgraviorum. Rixingia. Dagsburgia. Hartenburgia & Falckenburgia.

3. Scutum. Tessera Leiningia. Ponticuli rario.

4. Dagsburgum. Comites. Successio.

5. Asperimontium. Familia. Successio. Controversia.

6. Galea.

7. Westerburgia.

§. I.

A Leiningensibus ditionibus, quæ in Palatinatus & Episcopatus Wormatiensis atque ^{Dux fami-} Spirensis confiniis sitæ sunt, duæ Illustrissimæ familiæ nomen sortiuntur, quæ ^{liæ Lei-} Dagsburgio & Westerburgio discernuntur agnomine. ^{ningia.}

§. II. Quæ originaria familia fuit, haud dubie ex antiquissimis in hac Rhenana ^{Leiningen-} ora stirpibus censeretur. Ex ea leguntur in ludis equestribus Magdeburgicis ^{ses veteres.} Wiprechtus A. 938. Constantiensibus 948. *Fridericus*, Trevirensibus 1019. *Schaffardus*, Goetingensibus 1119. *Emico*, Tigurinis 1165. *Emico II.* Colonienibus 1179. *Hesso*. Ut de posterioribus non dicam. Inprimis plures ex ea Episcopi fuere; Enumerantur *Spirenses* ex his comitibus Episcopi *Sigfridus* 1127. qui 1147. defunctus, *Guntbertus* 1148. fundator Maulbronnæ, 1156. mortuus, *Henricus* 1245. 1272. extinctus, *Emico* à 1314. ad 1328. Herbipolitani duo fratres *Hezelinus* à 1130. ad 1131. & *Emericus* inde ad 1147. Augustanus *Emericus* à 1064. ad 1277. Bambergensis *Bertholdus* (aliis Leopoldus) à 1257. ad 1285. Imo *Joffridus* seu *Godofridus* (cum quo nomine, attenta Lotharingorum pronuntiatione, idem nomen puto, quod aliquoties in hac familia legitur Schaffardus) 1395. Archiepiscopus Moguntinus electus est, cui tamen Pontifex Joannem Nassovium opposuit. Dicitur vero inprimis in duos ramos stirps distincta, in filiis *Friderici*, *Friderico* & *Joffrido*, quorum illi *Leiningia* ditiones cessere, huic à matre *Dagsburgia*, *Dagsburgum*. Illius linea defecit in abnepotibus *Hessone II.* Landgravio *Leiningio*, cui *Elisabetha Ba-* ^{Linea Landgra-} *varia* Dux conjux fuit, & *Friderico*, qui 1448. cælebs mortuus est; horum vero soror ^{vivunt.} *Reinhardo Domino* à *Westerburg* elocata successionem ei detulit. *Joffredus* iterum genuit *Fridericum* seu *Frizmannum*, & *Emiconem V.* Illi tribuitur uxor *Comitissa* à *Rixin-* ^{Rixingia.} *gen*, quæ heres unius *Salmenfis* rami, penes quem *Richecuria* seu *Rixinga* in Lotharingiæ finibus fuerat, hanc hereditatem attulit. In Chesneo etiam lego, cum maritum fuisse *Mariæ Castillonia*, viduæ *Rudolfi I.* Lotharingiæ Ducis, & ob hoc privigni nomine illum rexisse *Ducatum*. Cæterum ipsius progenies in quintam duravit generationem.

Demum *Human C. Leiningia & Rixingia* genuit *Walpurgim & Elisabetham*. Illa *Johanni de Hobenfels, Dn. de Reipolzkirch*, (male alii de Rappolstein,) hæc *Emiconi Daunio Falckensteinio Dn. de Oberstein* nupta est, mater *Hamani*, qui *Barbaram Dauniam* genuit, *Simoni VVeckero C. Bipontino*, & post hunc *Joanni Jacobo C. Ebersteinio* elocatam. Ex illo genita *Amalia*, quæ marito *Philippo C. Leiningio & Westeburgio* præter alias prætensiones *Rixingam* etiam attulit. Emico autem *Friderici* frater reliquos *Dagsburgios* prosevit. In cujus posteris *Emico IX.* ex filiis *Joanne Philippo & Emicone X.* ramos *Hartenburgium & Dagsburgium* seu *Falckenburgium* ex se dedit, ex quorum hoc novus surculus *Heidesheimius* ortus est.

§. III. Hæc familia originaria *Leiningensis* scuto utitur quadripartito. Prima & quarta areola *carulea tres argenteos vultures* seu *aquilas*, imminente desuper *fasciolarubea* seu *ponticulo (lambel)* defert. Notatur ipsa familia hoc symbolo. Sed quæ fasciolæ ratio sit, nec ipsa quidem familia satis caller. Inde aliqua allegantur, quæ honori stirpis potius officerent quam proderent. Si conjecturæ locus sit, ex artis more crediderim inter *Friderici* filios *Fridericum & Joffridum*, à quibus duas lineas egressas dixi, ita constitutum esse, ut major natu avitam parmam simplicem gestaret, minor vero natu frater discerniculum hoc assumeret. Ex illis enim, quæ P. I. c. 8. adducta sunt, exemplis satis patet, Germanis veteribus, imprimis in cis Rhenana ora seu Gallica morem illum discerniculatorum per lacinias non fuisse ignotum. Cum vero ratio assumti discerniculi temporis lapsu oblivioni traderetur, quamvis deficiente majori linea jus armorum planorum ad alteram delapsum esset lineam, retenta est distinctionis nota, etiam sine necessitate, quod sæpius alias etiam factum esse alibi monstravimus.

§. IV. Laterculus secundus & tertius *Dagsburgiam* tesseram continet, quæ est in *argenteo alveolo*, quem *limbus rubeus* circumdat, *leo niger*, toti superinductis octo *sceptris aureis liliatis in crucem & decussim dispositis*. Conf. *Wapenb. P. 2. pag. 7.* Notari *Dagsburgium* comitatum à castro *Alsatiae* in *Vogaso* sito dictum, dubium non est. Cæterum ex convenientia & nominis & insignium sunt, qui ejusdem originis *Liechtenbergios & Dagsburgios* veteres fuisset autumant: nam alterum castrum à die alterum à luce appellationem sortitum est, & *Dagsburgicus* clypeus non nisi *sceptris illis liliatis à Liechtenbergico* differt. Conf. insign. *Hanov. L. 2. c. 41. n. II. Bernb. Herz. in Chr. Alsat. L. 5. p. 2.* ex liliatis *sceptris* etiam conjecturam facit, feudum fuisse *Francicum*. Sed malim ego in illis rationem discerniculi quæri. Cæterum *Dagsburgiam* gentem quod attinet, eam vidi ab *Hugone Hugeshovii* conditore derivari, qui *Hugonis Alsatiae Comitæ* filius, atque *Gerhardi C. Metensis*, à quo tota *Lotharingica* familia descendit, nec non *Guntrami*, *Habsburgiorum* & ex his *Austriacorum* satoris, frater fuisse perhibetur. Hoc *Hugone Hugonem* genitum ajunt, patrem non solum *Brunonis Episcopi Tullensis*, qui dein sub nomine *Leonis IX. Pontifex Romanus* fuit, sed & *Hugonis II.* qui *Hadvidem Hugonis Capeti Regis* filiam uxorem habuit. His genitus *Albertus*, quo & *Ermesinde Lucenburgica* nati *Hugo III. & Luitgardis*, quorum illum antea decessisse, hanc heredem *Godefrido Lotharingo* nupsisse perhibent. Ita & finita fuerit progenies; quod tamen cum reliqua *Historia* non convenit. Siquidem *Friderico Leiningio*, de quo §. 2. secunda uxor datur *Joanna Dagsburgica*: unde ab aliquo minore natu vel *Hugonis I. filio*, qualis legitur *Gerhardus Adelheidis Svevicæ* maritus, vel *Alberti*, qualis memoratur aliquis *Henricus*, ramum superfuisse oportet, cujus heres *Friderico* dotalem dynastiam *Dagsburgiam* attulit: ex quo tempore in potestate familiæ ad nos usque permansit.

§. V. Toti imponitur scutulum medium *rubeum cruce argentea* impressum. Quo *Asprimontium* Dominium non procul *Metis* situm denotatur. Vid. *Wapenb. P. 2. pag. 34. Fürst. Wapenb. P. 3. pag. 23.* Cæterum fuit *Asprimontana* familia satis celebris, de qua etiam L. 3. c. 1. egimus. Conf. *P. Anseaum. Pal. de l'Honn. P. 5. p. 287. & seq.* qui originem ejus refert ad *Gobertum*, qui A. 1136. vixit, *Hadvidis f. Godefredi II. C. de Joviniaco* seu *Joigny* maritum. Ex hoc matrimonio reliqua stirps prodiit, in qua *Joannes Episcopus Virodunensis* & postea *Metensis* fuit, & 1240. mortuus est: alius *Henricus* item *Episcopus Virodunensem* rexit, & A. 1345. mortuus est. *Godofredus IV. Dominus Asprimontis* imprimis gratus apud *Carolum IV.* fuit, & ab eo præter alia jura Domui suæ potestatem

Dagsburgia.
Hartenburgia & Falckenburgia,
Scutum,

Tessera
Leiningia.

Ponticuli
ratio,

Dagsburgum.

Comites,

Successio,

Asprimontium,

Familia,

statem A. 1357. diplomate scripto impetravit, ignobiles nisi alterius servi essent in nobilium & equitum Ordinem cooptandi, notarios creandi & spurios legitimi. ^{Successio.} Hujus nepos Godofredus V. per filiam Joannam Baronatum suum genero transmisit Joanni Dn. d'Autel seu de Elter, unde natus est Hubertus Dn. de Autel & de Aspermont, pater Anna, quæ Emiconi VII. Comiti Leiningensi dotale Dominium Aspermontis attulit. Cæterum alii Aspermontani collateralis lineæ deinceps controversiam Leiningiis moverunt: quod Godofredus V. præter Joannam illam Joanni Elteta- ^{Controversia.} no nuptam filium habuerit Gobertum VII. Asprimontanum Dn. de Busancy & Principem de Amblise: à quo reliqui Principes de Amblise usque ad Joannem II. Principum illorum ultimum, qui cum Carolum V. secutus fidelem operam in bello navasset A. 1525. diplomate obtinuit investituram Baronatus Aspermontis, sed sine prole relicta decessit. Inde ex alia linea Dominorum de Sorcy Joannes II. prætendit ad se agnati illius sui jus devolutum: Verum caruit prole, unde ex fratre Carolo Dn. de Nantueil nepos Claudius testamento patruum prætensionem sibi arrogavit, sed hic etiam destitutus fuit sobole. Inde hujus fratre Absalone natus Carolus III. Comitis Aspermontis titulum sumisit, pater Maria Luisa deinceps Ducissæ Lotharingicæ. Alius etiam ramus est Comitum Reckheimsium & Lindensium Aspermontana gentis, cui nuper jus sententia Curia Francicæ in Comitatum Aspermontis obtentum Gallici agnati concessere.

§. V. Galeæ hoc scutum premunt tres: prior Leiningia est, quæ sustinet arbor- ^{Galeæ.} rem viridem flosculis argenteis exornatam: media Dagsburgia expandit alas duas nigras corculis argenteis impressas (Wapenb. P. 2. pag. 7.) sin. str. Aspermontana, quæ (Wapenb. P. 2. pag. 34.) coronata sexangulam tabulam sustinet rubeam, argentea cruce notatam, singulis angulis totidem globulis & pennis pavoninis ornatam. Alibi vidi mediam Leiningiam, sinistram Dagsburgiam, dextram Aspermontanam, quæ coronata inter duo cornua aquilinum caput coronatum sustineat. Laciniæ dependent ex prima argenteæ & cæruleæ, ex media aureæ & rubæ, ex ultima argenteæ & rubæ.

§. VI. Altera familia origine est Westerburgia, à castro in Westerwald sito no- ^{Westerburgia.} men habens, & ipsa quoque antiquitate & gentis splendore cum quavis alia contendere valet. Unde Hermannio Bilingio Saxonix Duci ante plura secula uxor datur Hildegardis Westerburgia. Hujus vero scutum, cuius medius laterculus mihi ignotus est, hic explicare nequeo, sed pluribus de eo doceri expecto.

Cap. XLVI.

Com. & Bar. de Metternich, V Winnaberg & Beilstein.

A R G U M E N T U M.

1. Familia. Linea. Burscheidia.

2. Scutum.

3. Winnenberga-Beilsteinia linea.

4. Familia V Winnenbergia. Philippi Baronis ^{αγογοι.}

5. Inter proceres imperii.

6. Duo rami hujus lineæ. Elector Carolus Henricus Moguntinus.

7. Galeæ.

8. Familia Alster dict. Metternich in Metternich & Wolf dict. Metternich in Grackr.

§. I.

ILLustris Metternichia stirps in Rhenana nobilitate jam à multo tempore floruit. ^{Familia.} Ejus hodiernum quinque supersunt lineæ, duæ in Juliaco, Metternichii de Müllen- ^{Linca.} arck & de Niderberg dicti, una in Lotharingia Metternichii de Rodendorf, alia in Lucen- burgio Metternichii de Burscheid seu de Dodenburg & demum Metternichii de VVinnenberg & Beilstein. Harum duarum, quas ultimas enumeravi, communem patrem vidi Carolum (filium Joannis, nepotem alius Joannis,) qui Emundum genuit, & Theodoricam: illo & Amalia Kolbia de Fettelhofen natus est Joannes, pater inter alios Lotharii, qui Trevirensium Archiepiscopus & Elector fuit, & A. 1623. extinctus est, atque Joannis Dieterici, hoc nati Joannes Reinhardus præpositus Moguntinus & Archiducis Leopoldi Wilhelmi Administrator in Episcopatu Halberstadio, Carolus Chorepiscopus Trevirensis, Emericus præpositus Trevirensis, & pridem Cæsarearum legionum ^{trium}

Purschei-
dia.

trium Colonellus, nec non *Vilhelmus & Lotharius*, duorum ramorum *Beilsteinii & Vinnebergii* capita. *Theodoricus Emundi* frater Dominus de *Borscheid & Zivel*, præter *Gothardum* Dominorum de *Zivel* propagatorem, reliquit *Stephanum*, à quo continuati Domini de *Borscheid*, nam pater fuit *Theodorici*, hic *Joannis Gerhardi*, qui filios habuit *Lotharium Fridericum* Episcopum *Spirensen*, & dein Archiepiscopum *Moguntinum* atque Episcopum *Vormatiensem*, cujus scutum L. I. c. 64. explicavimus, & Perillustrem *Volfgangum Henricum* Baronem de *Metternich in Burscheid*, Annæ *Margaretæ Schænborniæ* maritum.

Scutum.

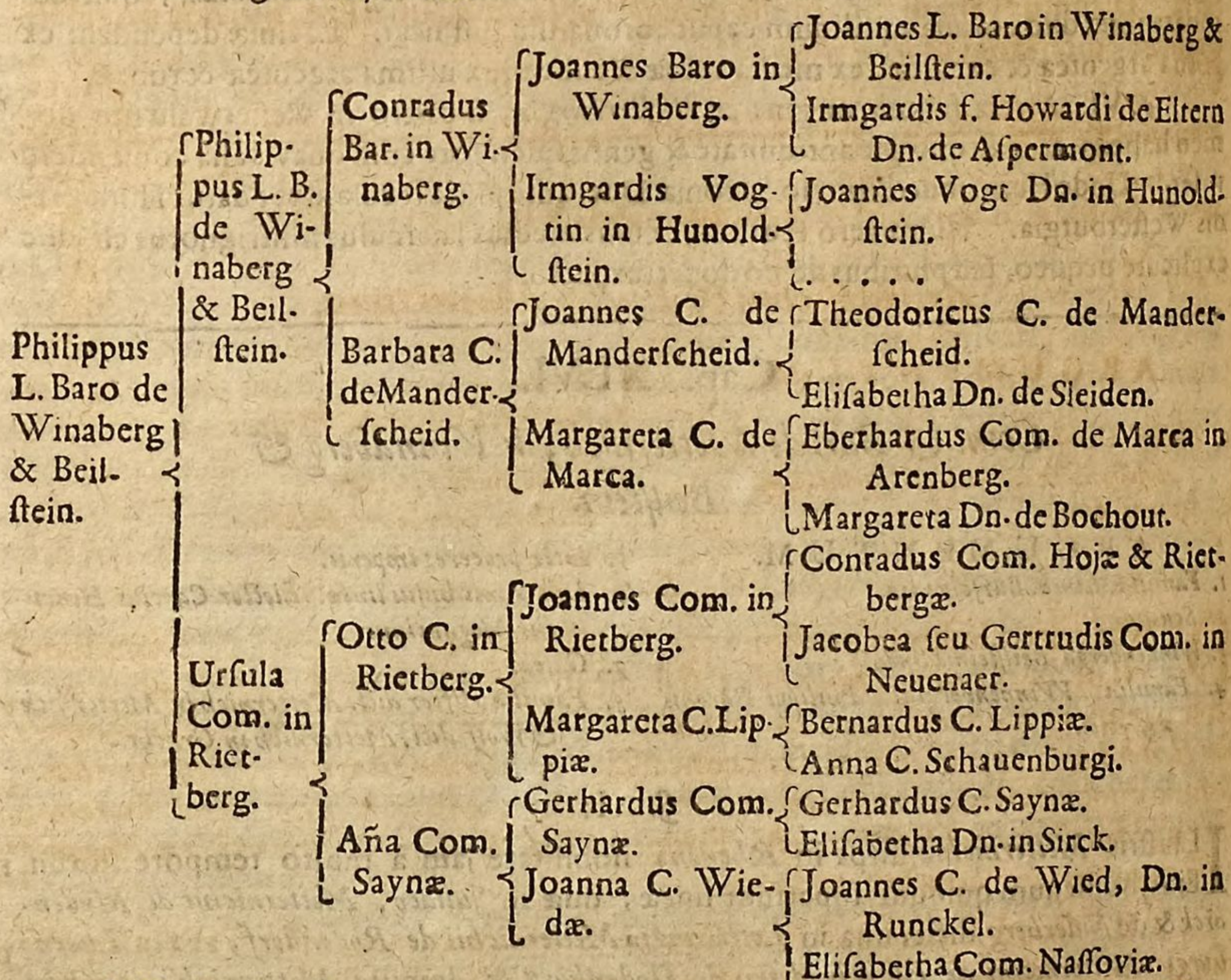
§. II. Genti commune scutum est argenteum tribus conchis marinis nigris infigne (*Meer-Muscheln oder Musters-Schaalen*) Vid. *Sibmach. Wapenb.* P. 1. pag. 187. Clypeo imponitur galea coronata, ex qua prominet caput cum collo cynci candidi rostro nigricante. Lacinia vero dependent nigra & argentea.

Winnen-
berga-Beil-
steinia li-
nea.

§. III. Linea *Vinnabergio-Beilsteinia* scuto utitur quadripartito, in cujus prima & quarta areola rubea balthæus cochleatus pingitur caraleus, comitibus utrinque ternis cruciculis aureis: In secunda & tertia iterum coccinea repræsentantur tria cornua venatoria argentea. Toti demum imponitur scutulum ipsum *Metternichium* familiare.

Familia
Winnen-
berga.

§. IV. Scutum majus dynastias *Vinnabergiam* seu *Vinnebergiam & Beilsteiniam* designat. Vid. *Wapenb.* P. 1. p. 25. Hæ parvere familiæ, cujus fragmentum quatuor graduum *Henning. Theatr. geneal.* T. 3. P. 1. p. 352. recenset: plenam vero deductionem nusquam ego vidi. Ea demum defecit hoc seculo, atque quantum mihi constat, ad Electorem *Trevirensen* delapsa sunt feuda, qui ea huic stirpi contulit. Ut vero gentis decor pateat, huc transfero tabulam progonologicam *Philippi junioris L. Bar. Winnebergii & Beilsteinii* Consiliarii Palatini & Burggravii *Alzeiensis*, cujus filia *Joanna Henrici C. Ortenburgici* conjux fuit

Philippi
Baronis.
φίλιππος.Inter pro-
ceres Im-
perii.

§. V. His dynastiis in *matricula Imperii* locus est. Vid. *M. Zeiler. itin. Germ.* P. 2. p. 22. & ex eo *Limn.* Connumerantur vero, licet *Trevirensi* diæcesi circumdata, circulo *Vestphalico & Comitum Saxo Westphalicorum* scamno. Earum ratione huic etiam illustri genti nunc in dietis circularibus & imperialibus locus est, & subscripsit Comitibus A. 1654. *Lotharius L. Baro de Metternich, Vinneberg & Beilstein, Dominus in Zopfer & Kænigsberg, Senatus Imperialis aulici Senator & Cæsareus Camerarius & Colonellus, Trevirensis Consiliarius intimus, Provincialis curia Magister & Satrapa* Confluen-

Confluentinus pro se & reliquis Dominis de Winnaberga & Beilstein, nec non *Philippus Emericus L. Baro de Metternich, Winneburg & Beilstein, Dominus in Berburg & Königsruart.*

§. VI. Porro hæc linea iterum duos, quod §. I. dixi, ramos habet ex duobus fratribus *Lothario* prædicto & ejus fratre *Wilhelmo*: ille in *Winneberg*, hic in *Beilstein*. Hic Burggravius Egranus, Colonellus Hispanus & Senatus aulici Imperialis bellici Assessor, pater fuit defuncti Eminentissimi Electoris *Caroli Henrici*, qui hac causa Winnabergio Beilsteiniam parmam Electorali scuto mediam imposuit, & Illustrissimi jam Comitatus dignitate aucti *Philippi Emerici* prædicti, qui Camerarius Imperatoris, Colonellus & Burggravius Egræ est, trium filiorum pater. *Lotharius*, qui 1663. defunctus est, moderni Perillustris dynastæ Winnabergii genitor fuit.

Duo rami
hujus li-
neæ.

El. Carol.
Henricus
Moguntin.

§. VII. Linea hæc *Winnaberga-Beilsteinia* utitur duabus galeis, priori videlicet coronata *Metternichia* cum collo cygni; ex altera autem exurgit apex *Winnebergius* caput capricorni cum collo ex nigro & argento bipertitum. Laciniæ utriusque casidis sunt argenteæ & atræ. Has duas galeas etiam præfatus Elector Moguntinus reliquis galeis adjecit.

Galeæ.

§. VIII. Aliæ familiæ etiam Metternichio nomine utuntur, ab hac plane diversa: alii vocantur *Alfter* dicti *Metternich in Metternich* (zu Metternich.) Alii *Bar. Wolfii Metternich in Gracht* (zur Gracht/) quæ ipsorum dynastia est. Illi *Julienses*, quod audio, fruuntur tessera leonis rubei in argento: Metternichio autem nomine utuntur à domicilio in pago Metternichio Colonienfis diæcesis: Sed *Wolfius* in usu est scutum transverse sectum, in cujus capite cæruleo apparet lambella seu fasciola trifida (aliquando pontem Tiberinum vocant) argentea: in pede argenteo lupus naturalis colore pictus gradiens. Cassis imponitur diademate tortili cælestino & argenteo, quæ etiam tinctura est laciniarum, contexta, ex quo exurgit *deslopp* lupi scutarii. Dicuntur vero originarii esse ex *Hassia*, ubi adhuc supersint, qui hoc deigmate utantur, dicti *Wolfii de Hauenstein*.

Familiæ
Alfter dicti.
Metternich in
Metternich.
& Wolf dicti.
Metternich in
Gracht.

Cap. XLVII.

Archiepiscopus & Elector Moguntinus.

ARGUMENTUM.

1. Elector Carolus Henricus ex Metternichiiis.
2. Scutum illius.

3. Galea.
4. Scutum Electoris moderni.
5. Galea.
6. Ingelheimia familia.
7. Electoris tabula progenologica.

§. I.

DUM in operis hujus impressione typographica præla sudarent, post excusum caput 64. libri primi, *Moguntina sedis* dicatum, bis iterum eadem alios accepit præfules: Cum enim, cujus ibi scutum lustravimus, Eminentissimus *Damianus Hartardus* ex *Leyanis* A. 1678. fatis concessisset, ei *Carolus Henricus* ex *Metternichiiis*, & huic quoque vivis intra annum verrentem exempto, adhuc A. 1679. mense Novembris *Anselmus Franciscus* successit, Eminentissimi Electores & Archiepiscopi Moguntini, quorum jam scuta lustranda sunt.

El. Carol.
Henricus
ex Metternichiiis.

Anselmus
Franciscus
ex Ingelheim.

§. II. Quod Eminentissimum *Carolus Henricus* attinet, clypeo usus est quadrupertito ex *Moguntina* & *Vormatiensi* symbolo, loco prædicto L. I. c. 64. fatis explicatis. His vero quadris imponebatur aliud scutulum quadrupertitum: cujus prima & quarta arcola rubea continet baltheum cochleatum cæruleum, quem utrinque comitantur ternæ cruciculæ aureæ: secundus & tertius laterculus item rubeus continebat terna cornua venatoria ex argento. Media vero alia his iterum areolis imponebatur parmula argentea cum tribus conchyliis seu conchis marinis nigris. Ex his baltheus cochleatus *Winnebergium*, cornua *Beilsteinium*,

Scutum
illius.

nium, & conchæ Metternichium sunt δᾱγμα, de quibus proximo capite egimus.

Galeæ.

§. III. Galeæ erant quinque, quarum *mediam Archiepiscopalis* mitra, *proximam* rota *Moguntina* & *clavis Vormatiensis* tabulæ sexangulæ inscripta, *extremas Metternichius* cygnus ex corona nascens, & caput cum collo capricorni *Winnebergius* apex ornabant.

Scutum
Electoris
moderni.

§. IV. Eminentissimus, qui nunc feliciter sedem tenet, *Anselmus Franciscus* scuto utitur quadripertito, cujus primam & extremam aream iterum *Moguntina* rota insignit; secunda & tertia *nigra* ornatur *cruce tessellata duplici tessellarum aurearum & coccinearum* tractu.

Galeæ.

§. V. Galeæ scuto tres imponuntur, media cum mitra *Archiepiscopali* pulvinari imposita, anterior tecta pileolo electorali rubeo, cujus ora reducta vellere pontici muris splendet, sustinet rotam *Moguntinam*. *Extrema* ornatur jugo expanso alarum nigrarum, cruce tessellata scutaria exornatarum.

Ingelheimia
familia.

§. VI. Cruxilla tessellata, quæ in *Sibmach. Wapenb. P. I. pag. 124.* minio & argento pingitur (ubi etiam corona galeæ imponitur, & loco jugi unica tantum ala pingitur, aliter quam domesticæ picturæ, quas secutus sum, ferunt,) notat *Generosam* familiam de *Ingelheim* in *Rhenana* nobilitate à pluribus seculis illustrem. *Integram* genealogiam ejus non vidi, reperio vero in ludis *Equestribus Constantiensi* 948. nomen *Henrici de Ingelheim*, in *Tigurino A. 1165.* *Martini de Ingelheim* equitis, nec non *Barbaræ Ingelheimiæ* viduæ *Theoderici de Cronberg.* In *Norimbergenfi A. 1197.* *Joannis de Ingelheim*, qui proximi ludi *Wormatiensis* præfectus destinabatur & dein fuit, nec non *Anastasiæ* virginis *Ingelheimiæ.* Hodie præter *Electorem* non nisi duo stirpis hujus superant, *Illustres Joannes Lucas* *Canonicus Moguntinus*, & *Franciscus Adolphus Dietericus*, ille *Philippo Wilhelmo* *Pro-Chiliarcha*, hic *Philippo Ludovico* præfecto *Miltenburgio* nati, qui patrum habuere *Marsilium Godofredum* *Decanum Moguntinum*, *A. 1679.* extinctum, & avum *Godofridum* *Electoris patrum* magnum.

Electoris
tabula
progonologica.

§. VII. Electoris proavi & aviæ 64. huc ascribi merentur, quos ista tabula exhibet:

ANSELMUS
FRANCISCUS
FRIDERICUS ab
Ingelheim Elector &
Archiepiscopus Mo-
guntinus

Georg. Joannes de Ingel- heim.	Marfil. Godofr. de Ingel- heim.	Marfil. de Ingel- heim.	Joannes ab Ingel- heim.	Jacobus ab Ingel- heim.	Joannes ab Ingelheim Eques. Elisabetha V Volfin de Spanheim. Georgius Brendel ab Homburg. Elisabetha de Eltern.
Amalia de Fle- ckenstein.	Marfil. de Ingel- heim.	Elisabet. de Reif- fenberg.	Elisabet. de Reif- fenberg.	Doroth. Brendlin de Homb. Marfil. de Reiffen- berg. Margareta de Staf- fel.	 de Reiffenberg. Spechtin de Bubenheim. Dietherus de Staffel. Elisabetha de Hattstein.
Johan. Georg Lang- werth de Sim- mern.	Amalia de Fle- ckenstein.	Frideric. de Fle- cken- stein.	Frideric. de Fle- cken- stein.	Nicolaus de Fle- ckenstein. Margar. Greiffen- clauin de Vollr. Christophorus de Drath.	Joannes de Fleckenstein. Margarera de Rathsamhausen. Fridericus Greiffenclau de Voll- Anna de Elter. (raths.
Eva de Schæn- born.	Johan. Georg Lang- werth de Sim- mern.	... Lang- werth de Sim- mern.	... Lang- werth de Sim- mern.	Marg- rera de Drath.	 de Drath. de Helmstatt. (vveiler. Sturmfeder de Oppen- Steinhäuserin de Ridenfels.
Juditha de Mu- derspach.	Johan. Georg Lang- werth de Sim- mern.	... Schad de Ost- heim.	... Schad de Ost- heim.	Marg. Sturmfed. de Oppenw.	 de Helmstatt. (vveiler. Sturmfeder de Oppen- Steinhäuserin de Ridenfels.
Frideric. Sturmfe- der de Oppen- weiler.	Johan. Georg Lang- werth de Sim- mern.	... Heders- dorf.	... Heders- dorf.	Joan. de Schæn- born.	Gilbertus de Schœnborn. Anna de Scharpfenstein. Joannes Preder de Hoenstein. de VVinnenberg.
Agnes Cam. de Worms diēt. de Dalberg.	Johan. Georg Lang- werth de Sim- mern.	Joan. de Schæn- born.	Joan. de Schæn- born.	Elisab. Prederin. de Hoenstein.	Daniel de Muder spach: Gutade Nassau.
Wolfg. Frideric. Sturmfe- der de Oppen- weiler.	Agnes Cam. de Worms diēt. de Dalberg.	Georg. Cam. de Worms, diēt. de Dalberg.	Georg. Cam. de Worms, diēt. de Dalberg.	Emericus de Mu- derspach. Anna Schenckin de Schweinsb.	Henricus Schenck de Schvveins- Cathar. de Rolzhausen. (berg Sturmfeder de Oppenweiler de Hoenstein.
Elisabe- tha Na- gelin de Dürm- stein.	Wolfg. Frideric. Sturmfe- der de Oppen- weiler.	Agnes Cam. de Worms diēt. de Dalberg.	Agnes Cam. de Worms diēt. de Dalberg.	Frideric. Sturmfe- der de Oppen- weiler.	Eberhard. Vezer de Geispizheim. Elisabetha de Ingelheim. de Hürnheim. Loffenstein. de Hohenaltingen. Ellerbach.
Cathar. Crazin de Schar- fenstein.	Wolfg. Frideric. Sturmfe- der de Oppen- weiler.	Agnes Cam. de Worms diēt. de Dalberg.	Agnes Cam. de Worms diēt. de Dalberg.	Georg. Cam. de Worms, diēt. de Dalberg.	Wolfg. Camer. de Worms D. de Dalberg. Gertraud Greiffenclauin de Vol- Schvveickard de Sickingen. (raths Margareta de Hohenberg.
Philippus Craz de Scharfen- stein.	Wolfg. Frideric. Sturmfe- der de Oppen- weiler.	Agnes Cam. de Worms diēt. de Dalberg.	Agnes Cam. de Worms diēt. de Dalberg.	Georg. Cam. de Worms, diēt. de Dalberg.	Joannes de Flersheim. Ottilia Krauchin de Kirchheim. Erhardus de Helmstatt. Gisela de Rathsamhausen.
Cathar. Crazin de Schar- fenstein.	Wolfg. Frideric. Sturmfe- der de Oppen- weiler.	Agnes Cam. de Worms diēt. de Dalberg.	Agnes Cam. de Worms diēt. de Dalberg.	Georg. Cam. de Worms, diēt. de Dalberg.	 Nagel de Dürmstein. de Scharnhäusen. de Remchingen. Kranichin de Kirchheim.
Cathar. Crazin de Schar- fenstein.	Wolfg. Frideric. Sturmfe- der de Oppen- weiler.	Agnes Cam. de Worms diēt. de Dalberg.	Agnes Cam. de Worms diēt. de Dalberg.	Georg. Cam. de Worms, diēt. de Dalberg.	Andreas de Heppenheim, D. de Viola de Reiffenberg. (Saal. Joan. Roth de Burgschwalbach. Ellerbach.
Cathar. Crazin de Schar- fenstein.	Wolfg. Frideric. Sturmfe- der de Oppen- weiler.	Agnes Cam. de Worms diēt. de Dalberg.	Agnes Cam. de Worms diēt. de Dalberg.	Georg. Cam. de Worms, diēt. de Dalberg.	Henricus Craz de Scharpfenstein. Margarera de Soetern. Adam de Schœnberg. Gutha de Walbrun.
Cathar. Crazin de Schar- fenstein.	Wolfg. Frideric. Sturmfe- der de Oppen- weiler.	Agnes Cam. de Worms diēt. de Dalberg.	Agnes Cam. de Worms diēt. de Dalberg.	Georg. Cam. de Worms, diēt. de Dalberg.	Philippus de Schœnenburg. Elisabetha von der Leyen. Herman. Weiler de Nickenich. Maria de Burscheid.

Cap. XLVIII.

Com. de Ortenburg veteris prosapia, & Com. de Ortenburg in Carinthia.

A R G U M E N T U M.

1. Familia historia.
2. Elogia ex Aventino. Werdensteinio. Spangenbergio.
3. Veteres Comites. Arnulfus Comes Parisiensis.
4. Hartvicus Archiepisc. Salisburg. Comitatus Spanheimius.
5. Continuatio familia.
6. Ramus Ducum Carinthie & Comitum Ortenburgiorum in Carinthia.
7. Bavaricus ramus. Varia linea. Pacta hereditaria.
8. Baltheus gentilis.
9. Insignia aucta. Spanheimia tessella. Alae Ortenburgicae. Ortenburgium Carinthia ad Gabr. Salamancam translatum.
10. Scutum Ducum Carinthie.
11. Comitum Ortenburgi Carinthii.
12. Cilejensium Comitum. Saaneck. Com. Sternberg.
13. Scutum linea Bavarica.
14. Carmine explicatum scutum.
15. Tituli. Ortenburg. Antiquior prosapia. Neu-

- Ortenburg.
16. Inter status Imperii. Controversia cum Bavaris.
 17. Titulus Dei gratia. Comites Principes.
 18. Titulus C. Christiani. Seldenau. Nendek. Mattighoven.
 19. Hereditas C. ab Hals. C. Murach. Alie accessiones.
 20. Veteres familia possessiones & vasalli.
 21. Vasalli hodierni.
 22. Palatinatus Bavaria.
 23. Ortenburgum Carinthia translatum ad Cilejenses. Inde Austrios.
 24. Comitatus Ortenburg concessus Gabrieli de Salamanca.
 25. Familia nova illorum Comitum. Ortenburg ad Widmannios.
 26. Gabrielis & posterorum scutum.
 27. Ortenburg. Gratia Imperialis. Privilegium Palatinum.
 28. Galea.
 29. Widmanniorum insignia.
 30. Scutum & Galea.

§. I.

Familia historia.

Illustrissima Ortenburgiorum in Bavaria Comitum familia nulli facile antiquitate profapia, meritorum gloria, & quibus successu temporis gavisam est possessionum amplitudine concedit. Eam integram M. Gall. 1641. descripsit, & historiam ita adornavit, ut typis idonea sit, & nongentorum annorum seriem complectatur. Illustrissimus vero Comes Christianus de gente sua bene merens integram arborem Monachii ari incidi curavit, additis ubique insignibus: à quo & ista tabula & historia manuscripta atque alia documenta gratiose communicata sunt, ex quibus de hac quam aliis familiis prolixius agere licet.

Elogia ex Aventino.

§. II. Job. Avent. L. 7. Annal. Bojor. hoc elogium tribuit, Ejus (nimirum Henrici, qui Dei gratia se Comitem Artenbergensem dixit A. 1236.) posteri adhuc vetus cognomen servant, & in Bojaria omnium Bojorum nobilissimi secundum regulam censentur: Eos autem ab Angelberto nobilissimo Charionum legato deducit. Johan. Georg. à Werdenstein Canon. August. & Eichstett. ita de gente sentit: Illustres Comites Ortenburgicos in Bojaria Aborigenes esse, & ex ea in Carinthiam migrasse, Domicilium novum construxisse, illud ex avito & perantiquo in Bojis castro denominasse, aliquot rationibus & evidentibus conjecturis adductus plane sentio. Cyriac. Spangenberg. Adelsp. L. 10. cap. 15. Artenburg oder Ortenburg in Böhern sind die ältesten und edelsten Herren nach den Herzogen/ und liegt diese Graffschafft zwischen der Donau/ Isar/ Inn und Salz: Mann schreibt ihneu den Hoch und Wohlgebohrnen Herrn/ darumb/ weil sich ihre Ankunfft von alten Herzogen zu Rärndten her erstrecket. Porro gentem hanc describit Wigul. Hund. P. 2. ut & Henniges Theatr. geneal. T. 3. P. 1. p. 246. & seq.

Veteres Comites.

§. III. Primum omnium video allegari Ortliebum Com. Ortenburgium, qui circa 740. praelio maximæ parti nobilitatis Bojaricæ & Svevicæ infauisto ad Feilenforst pro libertate patriæ adversus Carolum Martellum cecidit: cum ex præcipuis proceribus Bojaricæ tum fuisse appareat. Inte Rapatonis C. Ortenburgici mentio fit in vetusto libro in Wurzthal sub Carolo M. circa 801. Post eum Rapato II. sub Ludovico Pio,

Pio 100. prædia Episcopo Passaviensi dono dedit, quam donationem manu Augusti confirmatam in tabulario istius Ecclesiæ servari legi. Inde mentio fit *Arnolphi* seu *Arnoldi*, qui sub Carolo simplice circa finem seculi noni Comes *Parisiensis* & præfectus Palatii Francici fuisse perhibetur. Ita in libro *Lutetiæ 1555. edito, titulo Catalogue des Illustres Mareschaux de France depuis le Roy Clouis II. jusques au Roy de France Henry II.* legitur: *Messire Arnulphe ou Arnoul de Artenberg, C. de Paris, du temps du Roy Charles le simple fils de Louys le Begue 894. ou plus tost l'an 900. Et portoit du gueules à la bande bretesee d'or costoyée de six fleurs de lys de mesme.* Quod vero aliquæ conjecturæ Francicæ lineæ inserunt Arnolphum hunc, & Hugonis Capeti patrum vel agnatum volunt, peritis Historiæ Francicæ, postquam tota illa Capetina origo lucī clarissimæ exposita est, ægre persuadebitur: sed & vetus familiæ hujus in Bojis splendor, quem priores adducti Comites probant, non minus illis, quam ista externa deductio, honorificus est.

Arnulfus
Com. Pa-
risiensis.

§. IV. Certior demum & non interruptis gradibus continuata deductio familiæ est à *Friderico C. Spanheimio & Ortenburgio Hartvici*, qui *Salisburgensis Archiepiscopus* à 989. vel 991. ad 1020. vel 1023. diacesin rexit, & *Sanctorum* diptychis deinceps inscriptus est, fratre vel juxta alios ex fratre nepote. Quando vero Comes *Spanheimius* vocatur, creditur *Arnolphus* supra dictus in Francia potens comitatum istum *Spanheimensem* obtinuisse. Ita de ea re *Imbricius* apud præfatum *M. Gallum*: *Quin ob fidem atque industriam eidem Comitatum Spanheimensem Gallia tum regno adhaerentem donaverit, cui vicina arx quadam ab Arnolde illo haud dubie condita, vestrum etiamnum cognomen immortalī celebritatis atque splendoris testificatione retinet.* *Lazius* vero *L. 2. de migr. gent. pag. 96.* originem *Spanheimiorum* Comitum refert ad *Hugonem Guilelmi C. Aureliæ* ex Carolidis filium, *Ludovici* primi *Hassia & Thuringia Landgravi* fratrem, qui ex Comitissa *Sponheimii* genuerit *Vigandum* Comitum *Sponheimii*, reliquorum deinceps satores. Alibi vidi *Friderico* fratrem assignari *Henricum*, & ab illo reliquos deduci, quorum postea hereditatem *Serenissima Domus Palatina & Badensis* crevere.

Hartvicius
Archiep.
Salisburg.

Comitat.
Spanheimius.

§. V. Quicquid vero hujus sit, *Fridericum* istum primum in *Carinthiam* migrasse apparet, ubi *Richardim* filiam *Henrici Ducis Carinthia* de stirpe Comitum de *Muerzthal* duxit, & amplum doti consecutus territorium, *Spital* opido parem vicum & arcem *Ortenburgicam* ad perpetuam *Danubianæ Rhenensisque* dominationis memoriam (ut *M. Galli* verba habent) extruxit. Eum *Lazius* ducibus *Carinthia* annumerat, verum à *Lothario* Imperatore, qui *Erbonis Palatini Ratisponensis* partes tutabatur, à ducatu prohibitus est, contentus Comitatu *Lavantino*. Alii vero filio *Friderici Seifrido* ab uxore alia *Richarda* ultimi Comitissæ filia illum Comitatum obtigisse arbitrantur. Sed & *Friderico* datur frater *Sigwardus* Comes *Spanheimius & Ortenburgius*, ex quo *Henninges* reliquos *Ortenburgios* deducere mavult. *Friderico* autem nati *Engelbertus*, *Laurentius* & *Seyfridus*, *Engelberto Engelbertus II.* qui etiam *Istria Marchio* & ex *Hedvige Henrici de Eppenstein Ducis Carinthia* filia (A. 1102. mortua) gener fuit: eo nati *Henricus*, *Engelbertus*, *Hartvicius*, *Bernardus*, *Seyfridus*. *Henricus* ab avo adoptatus gentis hujus primus fuit *Dux Carinthia*, sed prole caruit, *Hartvicius* à 1086. ad 1100. vel 1101. *Archiepiscopus* fuit *Magdeburgicus*, *Bernardus* Comes de *Strichsee* in *Palæstina* A. 1147. defunctus est, à *Rittershusio* autem sator Comitum *Lavantinorum* atque *Spanheimiorum* constituitur: *Sigfridus* Comes *Liboduni* seu *Liebnaru* (castrum est ad *Salzam*) illius nominis reliquos Comites propagavit, qui in ejus pronepote *Bernardo* A. 1229. defecere, & ditio ad *Bavaros* delata est. *Engelbertus* fratri in ducatu *Carinthia* confirmante Imperatore *Conrado III.* A. 1140. successit, & ultimus *Lavantini Comitatus* titulum usurpasse dicitur; pater *Ulrici*, *Engelberti*, *Rapatonis* & *Hartvici*: ex quibus *Engelbertus Marchio Istria & Crainburgi* fuit, mortuus A. 1190. *Hartvicius Episcopus Ratisponensis*, duo reliqui duarum linearum *Carinthica & Bavari-* ca fuere autores.

Continua-
tio familiæ;

§. VI. In ramo *Carinthio Ulrico* Duce natus est præter *Henricum & Wernerum*, *Hermannus Dux* seu *Archidux Carinthia*, iterum pater non solum *Ulrici*, qui tradito fratri Principatu 1202. decessit, alterius *Ulrici Episcopi Gurcensis*, & *Guilelmi* Comitissæ, sed in primis etiam *Bernardi* atque *Hermannii*: ille *Dux Carinthia* reliquit præter

Ramus
Ducum Car-
inthia &
Com. Or-
tenburg. in
Carinthia.

Henricum Episcopum Chimini lacus seu Chiemsee & *Philippum* Archiepiscopum *Salisburgensem*, qui demum etiam *Carinthiam* administravit, *Ulricum* ultimum *Carinthiae* ex hac stirpe Ducem, 1269. mortuum, qui prius Ducatum sive ex pacto sive testamento avunculo suo Regi Bohemiae *Ottocaro* à morte occupandum tradidit. *Hermannus* autem *Bernardi* frater ceteros *Ortenburgios* in carnis sevit, qui defecere in atnepote ejus *Friderico C. in Ortenburg & Sternberg*, qui amisso quem susceperat filio 1420. masculos sui rami clausit, cum prius cum *Cilejensibus* pactum mutuae successionis 1377. iniisset, quod etiam *Sigismundus* Imperator confirmavit; ob quod hic *Augustus* socerum suum *Hermannum* juniorem *Cilia Comitem* in ditiones *Ortenburgicas* immisit, qui juxta alios *Catharinam* *Friderici* sororem dicitur matrem vel aviam habuisse.

Bavaricus
ramus.

§. VII. Quod demum *Bavaricam lineam* concernit, ea autores habet *Rapatonem* seu *Ratboldum* *Ulrici D. Carinthiae* fratrem, *Marchionem Crayburgi* & *Comitem Ortenburgi* in *Bavaria*, & *Elisabetham Sulzbacensem* *Comitem* ejus uxorem; quorum ille A. 1190. hæc 1205. fatis concessit. His nati sunt *Rapato M. Crayburgius*, & post mortem *Otonis Wittelspachii Comes Palatinus Bavariae*, quod beneficium *Otonis IV. Augusti* perhibetur fuisse, atque *Henricus C. Ortenburgius*. *Rapato* iterum genuit *Henricum M. Crayburgium* & *Rapatonem C. Palatinum*: Hoc 1249. mortuo, cum filii *Wilhelmus* & *Hermannus* virilem ætatem non attigissent, ejus ex filia *Elisabetha* gener *Hermannus* seu *Hartmannus C. Werdenbergius*, quod eum patruus uxoris *Henricus* in adeunda hereditate socii impediret, omnia castella sua in *Bavaria* *Otoni Duci Bavariae* vendidit. *Henricus* *Rapatonis* frater *Ortenburgius Comes* præter alios filios reliquit *Rapatonem Comitem in Ortenburg & Murach*, *Marescallum Bavariae*, patrem *Henrici*, cujus filii improles fuere, atque *Alrami*. Hoc *Henricus* natus est, qui *Georgium* genuit, *Alramum* & *Atilam* seu *Azel* totidem linearum autores; sed neptes *Alrami* *Veronica* uxor *Wolfgangi Dn. de Waldsee* *Marescalli hereditarii Austriae*, & *Attila* *Margareta* *Henrico Nothast de Werenberg* nupta suas terminarunt: *Georgius* præter alios *Henricum* genuit, hic alium *Henricum*, patrem *Sebastiani*, atque *Georgii*, qui filios habuit sed non nepotes; *Sebastianus* denuo trium linearum lator fuit, ex *Christophoro*, *Ulrico* atque *Wilhelmo*. *Wilhelmi* posteritas defecit in filiis *Friderico* & *Sebastiano*, quorum ille ad *Carmagnolam* 1544. hic ad *Senas* cecidit; *Christophorus* *Joachimum* suscepit, qui turbato mortalitatis ordine filium *Antonium* & nepotem *Fridericum* posthumum 1473. extulit, & 1600. extinctus est, adoptato ex agnatis *Friderico Casimiro*. *Ulricus* pater fuit *Alexandri* & *Caroli*: hujus filii sine liberis fuere; ille *Joannem* & *Ulricum* suscepit: prioris nepos *Fridericus Casimirus*, *Joachimi* adoptivus filius, 1658. lineam clausit: *Ulricus* genuit *Georgium*, in cujus filio & nepote Illustrissimis *Christiano* & *Georgii Reinhardi* filio *Georgio Philippo* tota hæc familia consistit, & spes futurorum resider. Porro 1565. *Joannes*, *Joachimus* & *Ulricus* *Comites* inter se pro *Domus suae non uno casu*, in primis famellarum hereditatibus ad alios translatis, attrita conservatione, unionem hereditariam & certam familiæ pacta inivere, quæ *Maximilianus II. Augustus* sua autoritate confirmavit. Porro temperare mihi non possum, quin ex literis, quibus illa complexi sunt, quædam huc transferam, pietatem & prudentiam illa fortuna dignam exprimentia: So haben wir auf Anrufung des Dreineinigen Allmächtigen Gottes / und in Hoffnung seines Göttlichen gnadenreichen Segens / mit vorhergehendem wolbedachtem Rath verständiger gelehrten Leute uns nachfolgender Erb-Statuten / Ordnung und Gesehen unseres Geschlechts mit einander verglichen / dergleichen Schmäherung unseres Namens und Stammens / so viel an uns / und GOTT der HERR Gnade darzu verleihet / zuvorkommen / daneben auch bey unseren Erben und Nachkommen absteigender Linien / gute Zucht / Erbarkeit / ein Gräßlich Weesen zu fortpflanzen / und die Unordnungen / so sich bey denen jetzigen geschwinden Läuften hin und wieder / auch etwan unter denen wolgebohrnen Leuten / an Leben / Zehung / Pracht und anderen Überfluß / mit Verderbung und Untergang ihrer vielen ganz beschwerlich erzeigen / bey unseren Erben und Erbensch- Erben / so viel an uns ist / anzustellen. Und hierumb bekennen wir hiemit im ersten Eingang dieser Ordnung öffentlich / daß wir die Erhaltung unserer absteigenden Erben

Varia li-
acæ.

Pacta he-
reditaria.

und unseres Nahmens vornehmlich der Göttlichen Allmächtigkeit zuschreiben wissen / daß ohne dieselbe und ihren himmlischen Segen nichts bestehen oder beharrlich erhalten werden mag. Wir bitten auch aus Christlichem Eifer und Herzen / die Heilige untheilbare Dreyfaltigkeit wolle diese unsere menschliche Ordnung und Vorsehung / samt unsern Nachkommen und Erben / denen Grafen und Gräfinnen zu Ortenburg / mit reichen Gnaden jederzeit Väterlich und gnädiglich bedencken und segnen. Und dieweil wir berührte unsere hier einzuleibte statuta allein für solche Mittel halten / zu denen uns Gott der Herr selbst Anleitung gegeben; So hoffen wir allermänniglich / dem dieses Libell zu lesen oder zu hören vorkommt / werde überflüssig darauf verstehen / daß wir der Göttlichen Allmächtigkeit und ihrem Willen darinnen nicht vorgreifen / noch dem Gewalt Gottes / mit menschlicher Vernunft / Gedanken / umbzuden einzäumen wollen / sondern wir wissen / haben es auch an anderen mit Christlichem Mitleiden erfahren / daß menschliche Gedanken wider den Rath Gottes nichts vermögen. Wir bitten aber unsern geliebten Herrn und Vatter im Himmel / daß Er der Auriga und Auctor unsers und unserer Erben und Erbenschicksal Glück und Heils zeitlich und ewig seyn und bleiben wolle; Ermahnen auch dieselbe unsere absteigende Erben und ihre Erbenschicksal Erben ernstlich / daß sie nach uns in gleichen Fußstapffen treten / und das Hauptstück ihrer Volfahrt jederzeit einig und allein bey der Göttlichen Dreyeinigkeit mit Christlichem Glauben und Gebet suchen wollen / so wird unser hierinn erzeugte Fürträchtigkeit ihnen und ihren Leibes Erben zu Heil / Gutem und Ruhm gedenken mögen. So dann unter den uralten ansehnlichen Geschlechtern im Heil. Reich / bey ihrem vielen löblichen Herkommen / darzu wider gemeine Kaiserliche und andere Rechte mit nichten ist / solche statuta, dispositiones und Ordnungen aufzurichten / dadurch die Geschlechter bey vermöglichem Ansehen und guten Würden langwierig conserviret werden mögen. Hierumb / und auß diesen allen jetzt erzehlten Bewegnissen / und dazu der sondern Ursachen zwischen uns und unseren Nachkommen Fried / Ruh / Einigkeit und gleichen guten Verstand zu pflanzen und zu perpetuiren / haben wir für uns selbst und unsere jedes Erben und Nachkommen / mit zeitigem guten / vorbedachten Rath / freyes ungezwungenes Gemüths und Willens / mit keiner Furcht / Irrung / Zwang oder Mißverstandt hinterkommen / zu den Zeiten und Tagen / als wir solches Verstandes / Vernunft / und sonst aller anderer Geschicklichkeit halber von Rechts und Gewohnheit wegen wol thun / auch von allen unseren liegenden und fahrenden Haab und Gütern / vermög der Rechten / unsers freyen Willens und Gefallens / wol disponiren können und möchten / &c.

§. VIII. Quod insignia gentis concernit, primis tribuitur in scuto *rubeo balthaeus diagonalis dexter utrinque alternatim pinnatus argenteus*. Quam tesseram familiarem credere licet, vel symbolum Comitatus Ortenburgici in Bavaria. Talem ab Arnoldo C. Parisiensi, sed aureum & comitatum sex liliis ex eodem metallo, gestatum §. 3. vidimus. Sed superioribus seculis non infrequens fuit metalla commutare.

§. IX. Inde Friderico & fratribus video tribui scutum bipertitum, ex latere dextro apparentibus tessellis, quas argento & minio tingendas arbitror; sinistra autem medietate iterum transverse secta, ita ut superior pars familiarem balthaeum pinnatum referat, inferior contineat ex angulis scuti argentei inferioribus in supremum capitis marginem lineis nonnihil curvatis ductum triangulum (Æciales suis terminis vocarent trabeam scutariam seu chlamydem argenteam supra tunicam intextam rubeam) rubeum, in scriptis aliis tribus, quæ in argento rubent, infima candet in minio. (Nostra lingua: Im dreschichtig gespißt / auch winkelmässig in einander geschrenckten und mit gleichen Farben umbgewechselten Feld zwei rothe und eine weisse Spitze.) Tessellæ notant Sponheimium Comitatum, quod alibi in Palatino & Badensi scuto vidimus. *Ala he*, si quid conjectura valeo, Ortenburgum in Carinthia notant; unde M. Gall. Hartvico Salisburgensium Archipræfuli illam tesseram primum tribuit, quo autore frater Fridericus in Carinthiam venit, & Ortenburgum condidit: de quo

Ortenburgum Carinthiae ad Gabr. Salamancam translatum.

quo ita *W. Laz. L. 6. migr. gent. pag. 184.* *Fridericus filius Rapatonis primi Palatini Crayburgensis & Comitum Ortenburgensis in Bavaria ex prosapia Landgraviorum de Stevenyng, & Comitum Neuburgensium Varnbacensiumque descendens, primus ab Henrico V. ac qui ea tempestate praefederunt Patriarchis Aquilejensibus praesulibusque Salisburgensibus Carinthiaeque Ducibus ditionem castraque in Carnis adeptus, in memoriam avi apud Bajoarios castri paulo infra Spital opidum arcem in colle Artenburg adificavit. In quo tamen priora, quae de ejus prosapia dicuntur, examen aliquod sustinere possent. Caterum audivimus Ortenburgiam illam successionem deinceps ad Cilejenses translata, à quibus ad Austriacos delapsa est, ex quibus Maximilianus I. comitatum Joanni C. Ortenburgio ex Bavarica linea ob merita de se promiserat, quod tamen non impletum est, Joanne in praelio ad Batileam A. 1499. occiso, sed postea Ferdinandus primus eum concessit Gabrieli de Salamanca, novae deinceps, quod postea videbimus, stirpis satori. Bavaricus tamen ramus istis etiam alis uti perrexit, quod ex illis descendat, ad quos Ortenburg Carinthiae spectaverat, atque adeo jus sibi aliquod in id fuisse crediderit, nisi infelicitas temporum obstitisset. Unde cum quo diximus Comitatus Gabrieli concederetur, superstites in Bavaria Comites damna ex majorum conniventia in conservandis familiae feudis orta pensitantes, à Carolo V. Imperatore & Comitatus restitutionem & insignium novae familiae concessorum revocationem quaesiverunt, questi: Herr Gabriel hat sich nicht allein unsers erblichen Namens der Grafen zu Ortenburg / so unsere Vordältern vor etlich hundert Jahren ohne dergleichen Aenderung von männiglich / sondern auch unser und unserer Vordältern Wappens und Kleinodien / bis an uns erblich hergebracht / angemast. Unde Ferdinandus literis datis ad regimina Austriae, Tirolis & Carinthiae 1530. plene informari petiit, qua ratione comitatus ad domum suam delapsus esset, & quibus fundamentis Comitum horum petitio niteretur, sed à suis confirmatus, omni jure Gabrieli pro arbitrio suo ditionem, quae in Domus potestate jam diu fuisset, tradidisse demum respondit. Porro hoc ipsum argumento est, alis illis Ortenburgum Carinthiae notari, quia Cilejensibus illae etiam usurpatae, quibus in Ortenburgum Bavariae nulla fuit praetensio.*

Scutum Ducum Carinthiae.

§. X. Qui secuti sunt ex hac stirpe *Carinthiae Duces*: hujus Ducatus adjecere symbolum. Hoc L. I. c. 9. n. 68. vidimus constare parma bipertita, cujus prior pars aurea tres gradientes leones nigros, posterior (aliquando situs variatur) rubea fasciam argenteam continet. In scutis tabulae Ortenburgicae insculptis ita representatur, ut quadripartita prima areola balthcum gentilem, secunda leones, tertia alas Ortenburgicas, quarta fasciam referant. Merito tamen dubitari potest, utrum fascia illa Ducibus ex hac stirpe convenire potuerit, cum ea ab Austriacis accessisse videatur, postquam illa domus Ducatu potita est.

Com. Ortenburgi Carinthii.

§. XI. Reliquis Ortenburgicis in Carinthia Comitibus scutum idem quadripartitum tribuitur, quo nunc etiam gens utitur, ut primam & extremam aream balthcum, reliquas alas exornent.

Cilejensium Comitum.

§. XII. Addimus, quia illis etiam de quibus Ortenburgica tribuuntur, Comitum Cilejensium scutum, quod ari incisum vidi quadripartitum, ita ut secundam quadram balthcum, & extremam ala Ortenburgiorum implerent, prima iterum quadripartita esset, ex Cilejensi veteri tessera, tertiam tria bovina capita nigra ornarent. Horum capitum explicationem conjectura non assequor. In propria vero quadripartita Cilejensis parmae prima & ultima areola caerulea terna fulgent stellae aureae sex radiarum: secundae & tertiae argenteis inducuntur binae fasciae rubae: quod L. I. c. 9. n. 71.

Saaneck.

monui. Fascias credo familiare esse symbolum Dominorum de Soaneck seu Saaneck seu Saoneck, ex quibus Cilejenses Comites, demum Principes creati, orti sunt, sicut etiam in tabula Ortenburgica Catharinae marito Ulrico Dn. de Soaneck tale scutum fasciatum apponitur. Quod vero stellas attinet, non dubito illis notari Comitatum Sternbergium in Carinthia, quem à Valtbero Comite Ortenburgici in Carinthia Comites emere, quod certum est, licet non satis de emtore constet: aliqui enim illud tribuunt Meinardo I. alii filio ejus Meinardo II. alii demum Ottoni II. De prioribus comitibus Sternbergiis ita Lazius L. 6. de migr. gent. pag. 181. Comites à Sternberg, Malatin & Treven cognati, imo ejusdem stemmatis cum comitibus de Haunburg, Pfanneberg & Cilejensibus.

C. Sternberg.

Cilejensibus, ab *Ossiaco Carinthia canobio* usque *Villacum* dominati sunt: quo tractu rui-
na adhuc castri *Sternberg* visuntur. Addit demum ultimum *Cilejensem* Comitem
cum *Austriis* successionem reliquisset, uxori certum tractum designasse, quæ nubens
postea *Vitobitio* (*Witovvitz*) *Bohemo*, cujus ille opera in bellis fuerat usus, *Sternbergi*
nomen assensu *Friderici III.* Imperatoris obtento in aliam familiam intulerit, quæ ad-
huc in *Bohemis* celebris habeatur: quò videlicet venditis prædiis agrisque apud *Car-*
tres stellas aureas in caelestino clypeo, veluti & *Cilejensium*. Ex quibus unam stellam
in similis coloris campo *Fridericus* novæ isti *Sternbergensium* prosapia concess-
ferit, qua adhuc ipsius tempore usa sit familia. Quod etiam videre est in *Sibmach.*
Wapenb. P. 1. pag. 32. ubi stella insistit monticulo tricipiti argenteo. Idem *Lazius*
p. 180. comitibus *Starchantiis* & *Haymburgiis*, quos itidem cum *Pfannenbergiis* atque
Ciliensibus facit ejusdem prosapia, tribuit tres stellas aureas in rubro clypeo. Porro
Fridericus Carinthiacæ ex *Ortenburgiis* linea ultimus, interdum (teste sapius me-
morato *M. Gallo*) solis tribus illis stellis in solo caruleo, galeæ affixis duabus alis, usus
est, reliquis tesseris *Ortenburgicis* omissis: quod docent literæ 138. 1390. Unde eo
clarius est, has stellas *Sternbergiam* certo esse tesseram, quod alias dubius conjece-
ram, & ab *Ortenburgiis* ad *Cilejenses* delapsam, fasciisque avitis additam fuisse. *Ul-*
rico Comiti Cilejensi vidi tributos tres clypeos, ex quibus unus cum alis *Ortenbur-*
gicis fuit.

§. XIII. *Bavarica* linea, quam solam superesse supra jam diximus, eodem ad-
huc utitur scuto quadripartito, cujus §. II. mentio facta est, quod visitur simili modo
pictum apud *Sibmach. Wapenb.* P. 1. pag. 15. Ei vero imponuntur tres coronata ga-
lea: *Prima* gentilis est, & ut habet domestica traditio, à mille annis usitata, nisi quod
olim veteri more clausa repræsentabatur: sustinet autem jugum alarum nigrarum
complicatum, & foliolis aureis sparsum. *Lacinia* etiam sunt aureæ & atræ. *Media*
insistit pavo naturali colore pictus caudam in orbem extendens, laciniis, sicut etiam
è *tertia casside*, dependentibus argenteis & coccineis: Hunc, si liceat conjecturis
agere, *Ortenburgico Comitatu Carinthia* tribuerim, nec non *tertia* cassidis apicem,
qui est inter argenteam & rubeam alas stella aurea: quo speciatim *Sternbergium* co-
mitatum designari ex proximis patere potest. Unde apparet sollicitos *Ortenbur-*
gicos majores fuisse, ut alterius agnatæ lineæ tesseræ æque ac proprias servarent, li-
cet infeliciores in eo fuerint, quod exciderint successionem.

Scutum
lineæ Ba-
varicæ.

§. XIV. Hæc insignia ita poëtice illustravit *Fridericus Stock Neumurensis*:

Carminè
explicatum
scutum.

Cur hac exornant murorum insignia pinna?

Cur aquilis pavo stellaque juncta fuit?

Quatuor illustres virtutum ostendere formas,
quas cernis credo quatuor ipse notas.

Regia nam res est populos defendere jure:
hinc ala volucrum regis inesse solent.

Astriferoque venit felix prudentia calo,
aurea quo vultus vertere stella jubet.

Commonstrant urbis valida fera prælia pinna,
duraque pro patriis ferre pericla focis.

Dejicit expansas divina modestia pennas,
pavoni nigros cum monet esse pedes.

Sic virtute genus surgit virtuteque crescit
antiquum, virtus sic facit una genus.

§. XV. Quod titulum concernit, simplici fere uti consuevere: *S. R. Imperii an-* Tituli.
tiquioris prosapia Comites, in & de Ortenburg: Desß altern Geschlechts Grafen zu Ortenburg.
Ortenburg. Quod ipsum nomen *Ortenburg* attinet, non tantum aliquando scri-
ptura variat, & *Ortenberg* communiter in vetustioribus scripturis legitur, sed etiam
quidam exinde discrimen inter Comitatum *Bavaricum* & *Carinthiacum* constituere
voluere, tanquam huic *Ortenburg*, illi *Ortenberg* nomen esset. Quo argumento Co-
mitem *Ulricum*, à se comitatum *Ortenburgicum* quarentem, *Fridericus III.* Impera-
tor dimisisse dicitur, *Ihr send ein Graf von Ortenberg / so sind diese Grafen*
Bbb bb gewesen

Antiquior
prosapia.

gewesen Grafen von Ortenburg. Hodie vero illud nomen Ortenberg pene in desuetudinem abiit. Quod vero vocantur *antiquioris prosapia*, fit hoc discriminis causa ab illis, qui à *Gabriele de Salamanca* descendebant, quocum nova familia orta est. Postquam enim in eo frustra fuere, quod revocandum nomen Ortenburgicum, & ab eo arcendum Gabrielem, petierant, ita non aliud expeditius medium ab illis semet separandi supererat. quam ista veteris stirpis mentione expressa. Quod vero nonnunquam aliqui se dixere Comites in *Neu Ortenburg*, sicuti Georgius vocatur *Graf zu Neuen Ortenburg* 1399. id alium sensum habet, quia Georgio in arce nova Ortenburgica sedes fuit. Cum duæ in Comitatu arces fuissent Ortenburgicæ, vetus & nova.

Neu-Or-
tenburg.Inter status
Imperii.

§. XVI. Aliquando diserta mentio addi solet, quod *S.R. Imperii Comites* sint, ut ita eorum dignitas *immediata* exprimatur. Domus quidem *Bavarica* comitatum hunc *eximere* & vasallis suis ascribere tentavit. Memorat etiam *Henninges Theatr. Gen. T. 3. P. 1. p. 249.* Georgium Comitem Ortenburgium cum fratre Azelo in captivitatem ductum à tutoribus Friderici ejusque filii Henrici Ducum Bavaricæ, coactosque ut se vasallos eorum agnoscerent. Controversia apud posteros in *Camera* continuata & scriptis tractata, quæ publice excusa sunt. Sed apud eundem *Henning. p. 253.* Joachimus Comes Ortenburgius declaratus est imperii Comes, qui immediate ab Imperatore feudum Ortenburgicum accipere debeat, quod in *Camera Spirensi* pronunciatum 1573. 24. Mart. Unde Comitum horum semper inter alios imperii Ordines in *matricula* mentio fit. Conf. *Limn. Jur. publ. T. IV. add. ad 4, 7. p. 152.* Qua causa etiam in *comitiis* subscribere solent, & adhuc 1654. Ratisponensi recessui subscriptum legitur *Friderici Casimiri* nomen.

Contro-
versia cum
Bavariis.Titulus
Dei gratia.

§. XVII. Huc spectat, quod olim *DEI gratia* se Comites nuncupare solebant, quod pluribus diplomatum exemplis in præfata historia *M. Galli* demonstrari potest. Sicuti adhuc 1307. in donatione, qua Henricus Comes canobium Alderspach ornavit, *Ich Henrich von Gottes Gnaden Graf von Ortenberch.* Primus vero omisit eam formulam, celsæ dignitatis indicem, modestia inductus *Christophorus* Comes, qui 1551. mortuus est. Quin imo *Comites Principes* seu *Gesürstete Grafen* aliquando dicti sunt, quod sententiæ definitivæ verbis Gallus de *Alramo IV.* circa 1450. demonstrat. Idem elogium tribuitur *Georgio tertio* Comiti in literis judiciariis deposita quædam apud Bernaueros concernentibus, præside Thoma Siegenheimer, assessoribus Stephano de Clofen in Arnsdorf, Andrea Schwarzensteiner, Georgio Marschalck, Wilhelmo Mautter, Georgio Watzenstorfer anno 1465.

Comites
Principes.Titulus C.
Christiani.

Seldenau.

Neudeck.

Mattigho-
ven.

§. XVIII. Auctus deinceps titulus, qui nunc ab Illustrissimo Comite *Christiano* ille usurpatur, *Antiquioris prosapia Comes in Ortenburg, Dominus in Seldenau, Neydeck & Eggelheim, &c. Bavaricus Electoralis Consiliarius secretus & Camerarius, & Ducatus superioris Palatinatus Produx.* Hæc elogia personalia sunt. Quod vero *Seldenau* attinet, dynastia ea dotalis fuit Ulrico I. Comiti ab uxore Veronica filia Joannis Baronis ab Aichberg, Dn. in Hals, Mos & Saldenau ductæ 1500. Quod *Neudeck* attinet, illud familia debet *Christophoro* Comiti. Cum enim *Joannes Holub* eam à Georgio de Traun docentibus literis emisset, demum *Friderici Holub Dn. de Mattighoven & Neydeck* filia unica *Anna* nupsit præfato Comiti *Christophoro*, eumque 1525. testamento unicum pene suorum bonorum heredem reliquit. Ipsa vero dynastia *Mattighoven* à Ludovico divite Bavaricæ Duce Joanni Holub de Stockach equiti Bohemio supradicto, Friderici parenti, ob fidelia servitia, in primis navatam operam in prælio Giengensi 1463. feudo concessa erat: cumq; ob malculorum defectum relapsa esset ad Bavaros, iterum tamen *Christophorus* à Duce Wilhelmo eam masculis suis posteris certa prius numerata pecunia 1548. ut proprietarius impetravit.

Hereditas
C. ab Hals.

§. XIX. Præter hæc titulo expressa alia quoque in potestatem familiæ venerunt. Quorum aliqua enumerabo. *Henricus V.* Comes uxorem habuit *Agnetem* filiam *Alrami Comitis ab Hals*, quæ post mortem patris Comitatum eum tanquam heres occupare nitebatur, moto propterea bello, quod per Joannem Burggravium Norimbergensem & Joannem Landgravium Leuchtenbergensem compositum, hac ratione, ut persolutis 2000. librarum numor. Ratisponensium Comiti Leopoldo gentis ultimo adhuc superstiti Comitatus maneret A. 1350. Eo vero defuncto cum Joanne Leuchtenbergensi Ortenburgius nomine uxorio adiit hereditatem, & in sortem accepit.

accepit *Lemberg*, *Baumgarten*, *Thaun*, *Harbach*, *Gauehoven* & *Curtim in Moringen* cum decimis A. 1379. Sed idem Henricus eodem anno *Sambach* & *Gauehoven* seu *Gaincoven* Ottoni Electori Brandenburgico atque Friderico Bavarie Duci cum beneficio reuisionis vendidit. Rapato Comes Ortenburgius A. 1272. 1285. omnia sua bona intra Danubium & sylvam Bohemicam comitatumque *Murach*, quem pater Henricus C. *Murach*, continuerat ab uxore *Rixa* filia Com. *Hohenburgici*, Ludovico Bavarie Duci vendidit. Nec non feudum vexilliferum, vulgo *Sahulehen* & officium *Marescalli* socero suo Alberto Comiti de Hals, cuius filiam *Cunigundam* uxorem habebat, consensu Ducum inferioris Bavarie Ottonis, Stephani & Ludovici tradidit. Cuius cessionis literae scriptae sunt A. 1293. Vicissim Alramo Ortenburgio Comiti, Straubingae datis literis 1381. Joannes Landgravius Leuchtenbergius Comitatum *Lannspereck*, item *Aiterhofen* & *Wallerstorf* post mortem suam tradenda ordinavit, eo quod bona materna sibi cesserit: Daß wir haben angesehen die Lieb und Treue / die uns unser lieber Oheim Graf Alram zu Ortenberch gethan hat / und hat uns seines mütterlichen Guts abgetreten / dafür schaffen wir ihm und seinen Erben und Nachkommen nach unserm Todt unser Schloß und Grafschaft Lannspereck / und auch darzu Aiterhofen und Wallersdorff mit allen Zugehörn. Iterum à Joanne & Georgio Landgraviis Leuchtenbergicis Azel II. Comes Ortenburgius A. 1416. emit *Engelsperg* seu *Engelburg* 3300. ducat. Idem Azel emerat arces *Bernstein* & *Ramsfels* A. 1416. cum conditione de redimendo intra sexennium; ob hanc redemptionem ei bellum cum Joanne C. Leuchtenbergio intercessit: Demum quod possessio parum tuta esset 1438. easdem vendidit Henrico Bavarie Duci. Posthac cum Sebastianus Comes Ortenburgi duxisset Mariam filiam Johannis Dn. de *Rorbach* in Austria, qui *Neoburgi ad Oenum*, quam dynastiam cum arcibus *Wernstein*, *Frauenhaus* & *Naunfels* ab Imperatore emerat, à Friderico III. A. 1463. Comes imperii creatus erat, socero mortuo ille militari manu comitatum occupavit, sed à Caesareanis copiis in castro *Neuburg* obsessus, tandem acceptis aliquot millibus aureorum cessit, & Augusto reconciliatus est, cujus literae de eo datae leguntur A. 1473.

Aliæ accessiones.

§. XX. Ex his apparet, Comitum horum amplas admodum fuisse possessiones, quarum tamen, ut sunt familiarum vices, plures variis causis ad alios translatae sunt, uti ex parte vidimus. De aliquibus, & eorum vetustis nominibus ita *Aventinus* L. 7. *Annal. Boic.* *Artenbergium* arx est inferioris *Vindeliciae* inter confluentes *Oeni* & *Danubii* sita. *Pleinting* vero civitas haud procul in ripa *Histri* in vicum abiit, translata ad tertium ferme lapidem *Vilzhofium*. Illic quondam *Quintanorum* Colonia Romana insignis, villa nunc sunt, nomen servantes. *Rünhen*. *Carnoburgium* (*Oranburg*) arx opidum in ora *Noricorum* *Oeno* alluitur inter *Medultum* atque *Vasserburgium* olim *Hochodunum* atque *Carnodunum* civitates *Vindelicorum* cubat. *Wolf. Laz. L. 7. de migr. gent. pag. 291.* ita enumerat ditiones: *Pradia* apud *Bojarios* *Kraynburg*, *Mattichoven*, *Maurkirchen*, *Gern*, *Ortenburg* infra *Vilzhoven* & multa alia cum opida tum castra in *Neukircherland*, *Rottall* & *Vilczstall*: apud *Carnos* vero habuere feuda, à Principibus quidem *Austriæ*, *Artenburg*, *Spittall*, *Kellerberg*, *Steyerberg*, *Sumereck*, *Landtrost*, *Hohenperg*, *Waessenstain*, *Neissenfels*, *Weyneck*: & à *Zayring* fluvio usque ad *Culpam* fluvium per *Carniolam*, *Oberstain*, *Falckensdorf*, *Zobesperg*, *Ratmansdorf*, *Polam*, *Orneck*, *Reiffnitz*, *Stain*, *Waldenburg*, *Liebeckh*, *Altenburg*, *Gravenverd*: & à *Salzburgensi* praefule, *S. Rudbertum*, *Treffen*, *Wincklarn*, *Lynden*, *Freyach*, *Tuchant*, *Auffercz*, *Lonstatt*, *Syrchau*, *Weleyn* & alia pleraque. Ibidem eorum vasallos describit in *Carinthia*, familias quarum aliqua nunc etiam Illustrissimo splendore fulgent. *Liebenberger*, *Kellerberger*, *Smernecker*, *Weixelberger*, *Paradeyser*, *Kevenhuller*, *Gilgenberger*, *Schloßberger*, *Leytschacher*, *Debriacher*, *Keutschacher*, *Mottniczer*, *Steyerberger*, *Sebriacher*, *Fleischberger*, *Alkersperger*, *Zobelsperger*, *Goriacher*, *Lichtenberger*, *Straßperger*, *Kuenberger*, *Rotenstainer*, *Wardberger*, *Gutenavver*, *Mengensperger*, *Hartenberger*, *Dietristainer*, *Talhamer*, *Kuslinger*, *Lueger*, *Velger*, *Strasser*, *Gesicz*, *Risenberger*, *Feystrizer*, *Rauber*, *Gradiser*, *Tobliacher*, *Rosenberger*, *Werdenstainer* & *Alzeier*, qui *Dapiferi* comitus hereditarii, ut vocant, fuerant. Atque hos omnes cum nobiles tum oppida castraque superius enumerata beneficio *Carinthiae* Ducum ac postea *Austriæ* Principum possidebant. Iterum: Quondam totum tractum *Neukircherland* in *Bavaria* possidebant, condiderantque *Vilczboviam*, & *Landveram* adversus oppositos *Bogenses* in ulteriorem

Veteres familiarum possessiones & vasalli.

Danubii ripam tenebant. Hodie pauca castella cum castro Ortenburgo eo tractu possident, transmigrantesque ultra Oenum procul Scherdinga & Rieda Matichoviam & alia multa beneficio Ducum Bojaria tenent.

Vasalli ho-
dierni.

§. XXI. Quamvis autem pro ratione vicissitudinis, quæ res humanas rotat, & cum sæpe novas stirpes in sublime ferat, veterum fortunas atterit, plurimum coarctata sit veterum ditionum amplitudo, supersunt tamen illæ, quæ gentis splendorem satis tuentur, & vasallorum bene magnus numerus eum exornat. A Comite Friderico Casimiro adhuc feuda suo recognovere ab anno 1628. Illustri decore & nobilitate inclutæ familiæ *Bar. Hohenfeld, Pelckhoyer, Messenbeck, Bar. Pirchingen, Episcop. Chiemsee, Eszvurm, Com. Tattenbach, Dachsburg, Rainer in Hackenbach, Com. Fugger, Auer, Eisenreich, Hoberck, Rehlinger in Goldenstein & Radeck, Paulsdorf, Ritz in Gruob & Schölnach, Tengler in Ramblsperg, Schachner in Tödenrveiß, Trenbach, Pienzenau, Aëtzinger, C. Törting, B. Baumgarten, Abbas S. Salvatoris, Schleich in Harbach, Mayrhofer, Perlaching, Pirching, B. de Taufkirchen, Leuprechting, B. Tannberg, Fuchs in Ebenhoven & Seldenburg, & in Purgel, B. Donnersberg, Hoholting, Hiernhaim, Kraus, Mandel in Deitenhofen, Scheibl, Seibelsdorf, Lerchenfeld, Riederer à Paar in Eckersheim, Edelrveck à Schanau.*

Palatinat.
Bavariæ.

§. XXII. Audivimus §. 7. *Palatinatum Bavaria* etiam aliquandiu in gente hac fuisse, quæ dignitas longe maxima fuit. Ita de eo Aventinus L. 7. *Annal. Boic.* *Qui tum summus honor secundum præsidem erat, dignitate ceteros antecedeat, vicariam operam & curam prædiorum Cesareanorum, fisci que procuratorem præstans Imperatori. Præfectura tamen hujuscemodi & sicut vocabant Lantgravos & Palatii gravos, omnis sublata est, Majestate tum Imperatoria domesticis seditionibus in ordinem redacta, privati quique peculatores proxima sibi prædia regia atque ararii publici vectigalia, ac militare, quod Fanenlehen nuncupant, occuparunt. Censui quoque quem viritum universi quotannis pensitabant, & Künigsteuram vocabant, antiquatus, atque oblivione obrutus est, adeo ut ne obulus quidem nunc ad Imperatorem jure ordinario redeat, nisi immunes, & ut autumant, liberos extra ordinem tributo onerare velit. Porro ex sequentibus Aventini verbis colligere videor, illi præfecturæ annexa fuisse Messing, Pleinting, Dachsperg, Reichenberg, Rottenburg, Giesbach, Marquardstein.*

Ortenbur-
gum Car-
inthiæ
translatum
ad Cile-
nsis.

§. XXIII. Audivimus Ortenburgicis Comitibus in Carinthia extinctis, præteritis agnatis ex Bavarica linea, illas ditiones Comitibus *Cilejensibus* collatas esse, qui inter *quatuor Imperii Comites* numerantur, & ex quibus Sigismundus Imperator Hermannum II. socerum suum ad *Principis Imperii* sublimitatem evexit, & comitatu *Seger* in Sclavonia & *Dominio Schackenthorn* in confiniis Styriæ donavit. Titulus translatus ad eos Comitatus Ortenburgici in diplomate Sigismundi Imperatoris A. 1420. dato duplex allegatur, feudi ad Imperium reditio, & pacta mutua hereditaria: *Wann nundie Graffschafft zu Ortenburg mit allen seinen Herrschafften/ Schlößern/ Stätten/ Nutzen und Zugehörungen von uns und dem H. Römischen Reich zu Lehen rührt/ von Todtes wegen des wolgebohrnen Friderichs Grafen zu Ortenburg sel. ledig worden ist/ und wann wir des gute Kundschaft und Unterweisung haben/ daß der wolgebohrne Herman Graf zu Cili und in Seger unser lieber Schwäher in solcher Einigung mit dem vorigen Friderichen gewesen ist/ daß er die Graffschafft zu Ortenburg billich erbet/ und nachfolget/ nach solchem Hertkommen/ als sie dann beedersaits ihr Graffschafft und Herrschafft vor langen Zeiten gegeneinander verschrieben und vermacht haben/ &c.* Exinde vero idem *Hermannus*, cum *Friderico & Ulrico* Comitibus, si quidem absque heredibus masculis decederent, A. 1433. *Ortenburgica* illa bona *Alberto Duci Austriae*, cujus favore illam successionem obtinuerint, legarunt, *Wir sehen dazu an die grosse Gnade/ Gunst/ Hülff und Förderung/ so uns von dem löblichen Haus Oesterreich/ unser gnädigen Herrschafft/ vielfältig erzeigt seyn.* Iterum *Fridericus* cum filio *Ulrico* A. 1443. *Duces Austriae* heredes dixere bonorum suorum, *Comitatus Cileja, Ortenburgi, Sternberga & reliquarum dynastiarum*: ut tamen filias si quæ essent elocare tenerentur *Austriaci*. Ita demum factum, ut A. 1456. casu à *Corvinis Ulrico* *Fridericus Augustus* hereditatem cerneret.

Inde Au-
strios.

§. XXIV. Friderici pronepos *Ferdinandus*, quod diximus §. 9. & 15. *Gabrieli Salamanca Hispano Baroni in Freyenstein & Carlsbach A. 1524. Comitatum Ortenburgium in feudum concessit.* Diploma feudale ita sonat: Wir Ferdinand von Österreich Gnad / Prinz in Hispanien / Erz-Herzog zu Österreich / Herzog zu Burgund / Steyer / Crain und Kärndten / bekennen für uns / unsere Erben und Nachkommen / öffentlich mit diesem Brieff / und thun kundt allermänniglich / als wir in kurz verschieener Zeit unser Fürstenthum Österreich / Steyer / Kärndten und Crain / und andere Land / Graffschaften / Herrschaften und Gebiete / so von wienland dem Allerdurchleuchtigsten Fürsten und Herrn / Herrn Maximilian / Römischen Kaysern / und Erz-Herzogen zu Österreich / unsern lieben Herrn und Anherren / hochlöblichsten Gedächtniß / auf uns ererbt seyn / wie die Graffschaft Ortenburg mit etlichen andern Herrschaften / Schlössern / Aemblern und Gerichten / in unserm Erz-Herzogthum Kärndten gelegen / so durch Absterbender Manns-Personen Nahmens und Stammens der Grafen von Cilli / an unser Haus Österreich kommen / darnach zertheilt / nemlich / Schloß und Herrschaft Sternberg: item, die Aemlter Tiweng / Feustritz und Starkawon und Stein bey Traburg / mit derselben Zue- und Zugehörungen / erblich vergeben und verkauft / und die hernach bestimmten Herrschaften / Schloß / Aemlter und Gericht / als Goldenstein / Putersberg / Falsenstein / Brumburg / Gericht und Amlt Graßkirchen / Weissenstein / Fresach / Diennersperg / Aßrik und Wiser / Aemlter mit ihren Zugehörungen / umb eine namliche Summa Gelds etlichen sonder Personen / auf Ablösung Pfand- und Pfleg-weiß innzuhaben und zu genießen / verschrieben und verpfändt worden seyn / daß wir demnach / damit gedachte Graffschaft Ortenburg / und die andern obgemeldten Herrschaften / an unsere Erben und Haus Österreich / zu Ehren und gut wiederum zusammen gebracht / und davon gedienet werden möge / und der Edl / unser lieber getreuer Gabriel Salamanca / Freyherr zu Freyenstein und Carlsberg / unser Rath / Schatzmeister / General und Hauptmann zu der Neuenstadt / seiner getreuen fleißigen Dienst / die er vor allen andern / unsern trefflichen Rätthen / von unser Zute / und sonderlich in Erinnerung derselben / unserer erblichen Fürstenthum und Landen / mit Aufrichtung und Fürsichung guter Ordnung / zu Mehrung und Zusammenhaltung unsers Cammer-Guts gethan / und sich in solchen unsern Diensten kein Gefährlichkeit seines Leibs verhindern lassen / sondern allwegen uns / unsern Landen und Leuten zu Ehren und Nutz / nach allem seinem Vermögen / als unser getreuer Rath und Diener gehandelt hat / als wol billich ist eine stattliche ehrliche Belohnung und Ergeßlichkeit solches alles empfahen / dadurch ander unser Diener uns / unserm Haus Österreich und dergleichen mit Lieb und Treuen zu dienen anzuhängen / Gutes und Böses mit uns zugewarten / und ohne all Entsetzen und Scheuen bezustehen und zu dienen gereizet werden / den obgemeldten Gabrieln von Salamanca / der aus sonder Lieb zu uns tragend / umb sein eigen Geld und zeitlich Vermögen in einer Summa / in unsern erblichen Fürstenthumen Possels und Güter gekauft und überkommen / und sich dadurch unsern Landessen gemacht hat / nicht allein mit unserm Willen / sondern zeitigen Rath unser trefflichen Rätthen und Land-Leut / die zu dieser Zeit bey uns an unserm Hof gewesen / und zum Theil vor Beschluß und datum dieses Brieffs mit Nahmen benannt seyn / auch eigener Bewegniß und rechten Wissen / und aus sonder Gnaden wolbedächtlich unsere Graffschaft Ortenburg mit sambt den Marckt und Mauth zu Spitall / der Herrschaft Schloß und Marckt Obertraburg / und der daselbst / auch den zu Mautner zu Wincklern / und an der Mauth unter dem Creußberg / mit den Aemblern Pendorff und Somerega / und aller ihrer Zugehörung / gegeben und zugestellt / und ihm zugelassen / Macht / Gewalt und Erlaubniß gegeben haben / daß derselb von Salamanca die obbestimten verkauften und verpfändten Stück / Herrschaften / Schlösser / Aemlter und Gericht mit ihren Zugehörungen / Leuten und Gütern mit der Zeit an sich kaufen /

kauffen/ und umb die Pfand-Schilling/ darauf gesetzt/ wie wir selbst zu thun
 Macht haben/ und thun könnten und mögen/ an sich lösen und bringen/ und so
 es sein Gelegenheit wird/ daß so er aus bemeldten Stücken an sich löst/ andern
 umb dieselbe Summa wiederum versehen mag/ und demnach wie obgemelt un-
 sere Graffschafft Ortenburg/ mit allem dem/ so von Alter darein und darzu
 gehört hat/ auch der nachfolgenden Herrschafften/ Schlösser/ Aembter und Ge-
 richten/ als nemlich Unser Schloß Ortenburg/ mit den zweyen Fischwenden auf
 Müllstetter-See/ die eine am Eingang/ die andere am Ausgang desselben See:
 Item/ die Fischwend auf der Traa von der Meel-Brücken unter Sarenburg/
 bis an der Villacher Fischwend: item, Markt und Mauth zum Spital/ mehr
 die Aembter Weissenstein/ Fresach/ Someregg/ Hiennersperg/ Brundorff/
 Affritz und Wiser/ Startawon/ Feystritz und Tweng: item, das Schloß und
 Herrschafft Sternberg: item, die Herrschafft Schloß und Markt Obertraburg/
 mit sambt der Mauth daselbst/ auch den zu Mautten zu Wincklern/ und ander
 Mauth unter dem Creutzberg: item, die Herrschafften und Schlösser Golden-
 stein und Puttersberg sambt dem Laßthal: item, mehr Schloß und Herrschafft
 Falkenstein/ mit sambt dem Land-Gericht darzu gehörig/ auch der Mauth und
 Aufschlag zu Dellach: item, Gericht und Ambt zu Großkirchheim: Item/ Herr-
 schafft und Schloß Gruenburg mit sambt den zweyen Stubenberger- und Fre-
 sacher-Aembter im Beilthal und in der Gegend/ und dann das Schloß Stein bey
 Obertraburg sambt aller obgemeldter Herrschafften/ Leuten und Gütern/ und al-
 ler und jeglicher Obrigkeit/ Bergwercken/ von weiß Metall die sehen/ jeto im
 Bau und Wesen/ oder werden noch künftig erfunden/ gewaltsam/ Vogtrech-
 ten/ Eigenschafften der Leut/ geistlich und weltlichen Lebensschafften der Ritter
 und Peit-Lehen/ der Edlen auch Burgern und anderer Unterthanen/ so in ge-
 meldter Graffschafft Ortenburg und den bestimmten Herrschafften/ Gerichten
 und Aembtern gesessen seyn/ und von Alters her darein und darzu gehört haben/
 und gemeiniglich mit allen andern Aembtern/Land-Gerichten/hohen und niedern
 Gerichten/ und allen andern Zu- und Ein-zugehörigen/ Ehren/ Nutzen/ besetzten
 und unbesetzten/ Renten/Zinsen/Gülden/ Robaten/ Frondiensten/ wie die gehei-
 sen und genennt/ auch allen Steuern/Mauthen/Zöllen/Zwingern/Pennen/Pu-
 sen/Fächten/hohen und niedern Gerichten/Wäldern und Hölzern/Wildpennen/
 Gejanden/Wassern/Wasserflüssen/Mühlen/Fischhausen/Beyern/Wein und
 Baum-Gärten/Lackeln/auch Stätln/Häusern/Gütern/Früchten/ und gemein-
 lich mit allem dem/ so von Recht und Gewohnheit wegen/ erblich käufflich oder
 in andere Weg je in gedachte Graffschafft Ortenburg/ und vorbestimmte Herr-
 schafft/ Gericht und Aembter gehöret haben/ und noch gehören sollen und mö-
 gen. Wie dann durch Absterben gedachter Manns-Personen/ Nahnens und
 Stammens/ Grafen zu Cili/ solches alles und jedes/ nichts ausgenommen/ zu
 Berg und Thal/ besuchtes und unbesuchtes/ gefundens oder ungefundens/ an
 gedacht Unser Haus Oesterreich erblich kommen/ und in andere Weg von Alter in
 Unser Cammer gezogen und gebracht worden ist/zu Unserm und des Haus Oester-
 reich Lehen gemacht/ und mit samt den Pann/ in der jetzt gemeldten Graffschafft
 Ortenburg/ und den genannten Herrschafften/ Gerichten und Aembtern über das
 Blut zu richten/ gedachten von Salamanca zu rechten Mann-Lehen/ gnädiglich
 verliehen haben/ auch gesetzt und geordnet/ daß die Herrschafften/ Schloß/Aemb-
 ter/ Gericht und Güter/ die von Alters her zu genannter Graffschafft Orten-
 burg gehöret haben/ mit aller ihrer Zugehörung/ wie obsteht/ nichts davon
 ausgenommen/ jeto und hinführo und in Ewigkeit/ der benannten Graffschafft
 Ortenburg incorporiret und eingeleibet/ mit gutem Titel dafür geacht/ ver-
 standen und gehalten seyn/ und aller der Freyheit und Gnaden/ so die berührte
 Graffschafft Ortenburg hat/ genießen sollen. Wissentlich in Krafft diß Brieffs/
 also/ daß der gemeldte von Salamanca und seine eheliche Leibes-Erben und der-
 selben Erbens-Erben/ Manns-Personen/ solches alles von Uns und Unsern Er-
 ben und Nachkommen/ und dem bemeldten Unserm Haus Oesterreich/ so oft
 das Fahlen kommt/ zu Lehen empfaben/ und die Stück und Güter/ so er jeto
 einnehm-

einnehmen / und dann auch die / so wir / als auch vorstehet / an sich kauffen und
 lösen werden / inhaben / nützen / niessen / und den Bann in der berührten Graff-
 schafft Ortenburg / und obbemehten ihren einverleibten Herrschaften / Aemtern
 und Gerichten / die sie jetzo inhaben / und noch an sich bringen / über das Blut zu
 richten haben / und den ihren Amt-Leuten und Richtern zu gebrauchen befehlen /
 doch / daß sie bey den Eyden / so uns der gemeldt Gabriel von Salamanca dar-
 umb gethan / und er und sein mannlliche Leibes-Erben hernachmahls unter ihren
 Lehens-Pflichten / Uns und Unsern Erben und Nachkommen ferner und je sie sich
 solchen Banns zu gebrauchen annehmen / auch thun / und ihr jeder von seinen
 Amt-Leuten auch nehmen sollen / zu handeln / zu richten und zu gebaren / dem rei-
 chen als den armen / und den armen als den reichen / und darinnen nicht anzu-
 sehen / weder Lieb / Laid / Muth / Gab / Gunst / Furcht / Freundschaft noch
 sonst kein ander Sach / allein gerecht / Gericht und Recht / wie sich gebühret / und in
 massen sie das gegen G D T dem Allmächtigen am jüngsten Gericht verant-
 worten wollen / alles treulichen und ungefehrlichen von allerinniglich un-
 verhindert ; doch Uns und Unsern Haus Oesterreich an Unser Obrigkeit / als
 Landsteuern und Raissen / die uns ander Grafen und Herren in Unsern Fürstenthum
 und Landen zu jederzeit thun werden / in allweg unvergriffen und un-
 schädlich. Der oft genannt Salamanca hat uns auch darauff gewöhnliche
 Gelübde und Andt gethan / Uns und Unserm Haus Oesterreich / von solcher an-
 gezeigter Lehen wegen / getreu / gehorsam und gewärtig zu seyn / Uns und Un-
 sern Erben und Nachkommen / Fürsten zu Oesterreich für seinen rechten Erbher-
 ren zu dienen / und zuthun als sich von solcher Lehen wegen zu thun gebührt ;
 und auff das alles haben wir auch genandten Gabrieln von Salamanca für
 uns / all unser Erben und Nachkommen / zugesagt und versprochen / und thun
 wissentlich mit dem Brieff / ob über kurz oder lang durch Absterben desselben
 von Salamanca / oder seiner ehelichen Erben / oder derselbigen ehelichen Leibes-
 Erben Manns-personen / die gemeldte Graffschafft und Herrschafft / wiederum
 unserm Haus Oesterreich anfiehle / oder ledig würden / daß wir oder unser Er-
 ben oder Nachkommen / des lezt-verstorbenen Erben / desselben eigen gelassen
 Haab und Güter / auch die Summa Gelds / darumb der gemeldt von Salamanca
 oder seine Erben / die obberührten / dieser Zeit verkaufften und verpfändten der
 bestimmten Graffschafft Ortenburg / und den andern Herrschaften zugehör-
 gen Stück erkaufft und gelöst hätten / auff ihr urkundlich Anzeigen auch bewei-
 sen / ohn all Auszug und Widerredt / geben und bezahlen / und dieselben / des lezt
 verstorbenen Erben / die berührte Graffschafft / Herrschaften / und ihr Zugehö-
 rungen innhaben / gebrauchen und genießen und unverhindert dabey gelas-
 sen / und der samment- oder sonderlich abzutreten / nicht schuldig seyn sollen /
 Wir / unsere Erben und Nachkommen haben ihnen dann zuvor dieselben auß-
 gegeben Summa Gelds / ohne Minderung und Abschlag der Niessung solcher
 Graffschafft / ihreningeleibten Herrschaften / Schlössern / Aemtern und Gerichten /
 und allen ihren Zugehörung / Gefäll und Nuzung / oders völiglich und gänzlich
 vergünzt und bezahlt / ohn all ihr Kostung und Schaden. Wir / Unsere Erben und
 Nachkommen / sollen und wollen auch gemeldten von Salamanca / und seine
 Erben bey obgemeldter Graffschafft Ortenburg / Herrschaften und dergleichen
 Zugehörung nichts davon außgenommen gnädiglich schützen / schirmen und
 darwider von niemand / wer der ist / wider Recht nicht dringen / bekümmern
 oder beschwehren lassen in einig Weg noch Weiß / und des alles zu stäten / wahren
 Urkunt haben Wir dieses Brieffs Inhalt mit eigenen hierunter gestellten
 Handschrift ratificirt / bekräftiget / und mit unsern anhängenden Insigel verfer-
 tiget. So seyn auch der Ehrwürdig Fürst und Herz Bernhard / Bischoff zu
 Trient / Unser Freund / und Unser Fürstlichen Hofraths-Präsident , und
 die Edlen / Ehrsamten und Gelehrten / Unser lieb getreue Chriac Freyherr zu
 Polheim und Wartenburg / Unser Hofmeister und Lands-Hauptmann in
 Oesterreich Ob der Ens / Doctor Johann Fabri, Georg von Herberstein / und
 Hans von Sillerberg bey dieser obgemeldten Belehnung gewesen / Daß ihr jeder
 mit

mit seiner Handschrift / an diesem Brieff zu Ende gestellt / bekandt und bezeugt. Der geben ist in des Heiligen Reichs Stadt Nürnberg / den zehenden Tag des Monats Martii, nach Christi Geburt fünffzehnhundert / und im vier und zwanzigsten Jahr. Quid pro sui juris conservatione vel recuperatione egerint hac in causa priscae familiae agnati in Bavaria, supra monitum est: sed prevaluit semel facta concessio.

Familia
nova illo-
rum Comi-
tum,

Ortenburg
ad Wid-
mannios.

Gabrielis
& postero-
rum scu-
tum,

§. XXV. Gabriel ille ortu Hispanus *Consalvi* filius, *Francisci* nepos, *Consalvi* pronepos, *Joannis Friderici* abnepos ex duabus conjugibus *Elisabetha Ebersteinia*, & *Elisabetha March. Badensi* affinitate plures illustres domos sibi junxit: ex priori prater alios *Ferdinandum*, ex altera *Ernestum* suscepit, quorum uterque sobolem habuit, sed demum mascula progenies circa A. 1640. in *Georgio* Comite defecit: atque ita relapsa sunt ad *Austriacos* ditiones, sed eadem deinceps pretio addictae sunt ditissimis fratribus *Widmanniis* ex *Venetâ Nobilitate*, qui alioqui *S. Paternionem* plurimaque alia castra & latifundia in illis oris possidebant.

§. XXVI. Quod *Gabrielis* & posterorum attinet scutum, repraesentatur in *Sibm. Wapenb. P. 1. pag. 15. & Fürst. Wapenb. P. 5. pag. 6.* sub nomine *Salamanca*. Et quidem clypeus quadripartitus in primo & quarto laterculo tesseram *Ortenburgiam*, videlicet triangulari sectioni impositas tres alas continet (vidi tamen alicubi colores inversos, ut duae argenteae, una rubea essent.) Secundum & tertium alveolum rubrum percurrit fascia argentea, quam superius terna inferius bina comitantur aurea aquila vel alauda expansae. His incumbit parmula media iterum triangulo vel cuspede ascendente in tres regiones distincta, in quarum duabus superioribus aureis singuli leones adversi rubei (juxta aliquos coronati) locantur: inferior cerulea liliū continet argenteum.

Ortenburg.
Gratia Im-
perialis.
Privilegi-
um Palati-
num,

§. XXVII. Alae, quod supra monui, Comitatum in *Carinthia* notant, & ex Imperiali gratia sunt ascitae. Fasciae & aquilarum rationem non assequor, nisi dicas esse gratiae documentum, & ex veteri & novo *Austriaco* symbolo compositum; uti in primis Gabriel ille faventissimo usus est *Ferdinando*, & ante *Ortenburgica* bona, 1523. in *Austria* jam *Freyenstein* & *Carlsbach* acquisiverat. Eundem & posteros *Carolus V. Comites Palatinos* creavit, & *Comites Palatinos* alios creandi potestate instruxit 1524. eo addito, ut privilegium successorum posthac non egeret confirmatione. Conf. *Limn. Jur. publ. III, 18, 45. IV, 4, 48.* quod jus eos exercuisse, exemplis sibi constare tradit *M. Zeiler. itin. Germ. P. 2. pag. 366.* Media parma gentilis & ex *Hispania* allata esse videtur.

Galea.

§. XXVIII. Scuto suo hi *Ortenburgii Gabrielidae* imponebant galeas tres coronatas, quarum duae extremae singulae jugum alarum sustinent complicatum cum typo, illa (dextra) primi & quarti, hac secundi & tertii laterculi: ex media vero exurgit leo adversus rubeus auro coronatus. Laciniae circumvolitant primam argenteam & rubeam, secundam & tertiam coccineam & auream.

Widman-
norum
insignia.

§. XXIX. Hac familia iterum nostrorum patrum memoria extincta cum Comitatus *Ortenburgicus* in *Carinthia*, quod diximus, concessus esset *Widmanniis* nobilitati *Venetae* adscriptis: hi scutum idem assumsere, nisi quod mediae parmulae gentilis loco, suam substituere, quamvis enim *Sammartb. l' Est. de l' Ital. p. 462. Christophoro Widmannio Cardinali* istam etiam *Salamancarum* assignet: in hoc tamen erratum est.

Scutum &
galea,

§. XXX. Porro horum *Ortenburgo-Widmanniorum* clypeum exhibet *P. Fürst. Wapenb. P. 5. pag. 10. & Paillot. vr. & parf. sc. des arm. p. 439.* Et quidem, quod occupavimus dicere, is plane easdem quadras continet, quas §. 8. vidimus, (cum enim *Paillot* laterculi primi argentum in aurum mutat, minium secundi alveoli in argentum, argentum fasciae in minium, aurum vero aquilarum, quas ex quinque senas facit, in nigrum colorem, *παρόεμα* est, extero facile condonandum,) sed mediam parmulam bipertitam imponit, dextro latere aureo cum lilio ceruleo, sinistro ceruleo cum luna cornuta sed facie humana picta aurea: (In hujus parmulae colore iterum variat *Paillot*, nam totam cyano tingit, liliū vero & lunam argento, verum *Fürstio* malim fidem adhibere,) quod *δ᾽εῖμα Widmanniorum* esse ex eo suspicor. Galeas imponit quatuor & lateribus duas adhuc jungit, omnes coronatas. Prima ad dextram est ea, quae ala typum laterculi

laterculi primi, extrema ad lævam quæ laterculi secundi figuram inscribit: secunda leonem adversum coronatum ex galea exsurgentem sustinet: quæ cassides sunt §. 28. descriptæ: Tertia quatuor sustinet struthionicas plumas cæruleam, auream, rubeam, argenteam, cujus non capio significationem. Dæ lateri clypei junctæ galeæ singulas alas iterum ostentant, quarum alteri aureæ liliū, alteri cyaneæ luna mediū scutuli impressa apparet. Lacinia juxta regulam sunt ex auro & cyano.

Cap. XLIX.

Principes & Com. Ostfrisia.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo. Gretsilani. Ulricus Comes. Ezardus Magnus. Evangelica religio. Primogenitura. Linea Belgica. Ostfrisia. Rietbergia.
2. Scutum ex Sibmachero. Rietberg. Domus Brocmeria. Comites Rietberga.
3. Successio ad Lippienses. Frisios.
4. Frisia harpyja. Stella Nordana. Frisia Comites. Principes.
5. Esens. Stedesdorf. Witmund. Quomodo ad Frisios. Transactio Berumana. Libertas

Esensum.

6. Galea.
7. Linea Belgica scutum. Uken.
8. Rietbergia linea.
9. Principum scutum. Frisia. Rietberga.
10. Dominia trans Ladana & Reideria. Manslucht.
11. Jevern. Controversia de Dominio.
12. Esens. Stedesdorf. Witmund.
13. Tituli: Principum. Comitum.
14. Repertus Ulrici annulus signatorius. Locus in Comitibus. Cognatio cum aliis illustribus.

§. I.

ILLUSTRISSIMA Comitum Frisia Orientalis seu Ostfrisia familia, cujus linea, uti postmo-
Idum dicitur in Principum Imperii evecta est fastigium, originem debet Capitaneis
& Dominis in Gretsil, qui Sircsenii à pierisque, at quàm recte nescire se dicit Ubbo
Emmius rer. Frisic. lib. 14. p. 211. nominati fuerunt, ex quorum perantiqua & principe
inter Frisios familia Edzardus seculo post Christum natum decimo tertio genuit
cum uxore Doda, filia insignis Kenonis Brocmerii, qui Oldeburgi in Brocmeria in arce
bene munita, cujus rudera adhuc exstant, sedem habuit, & non solum omnem Broc-
meriam ac Auricanum agrum possedit, sed etiam amplissimas opes per Amasanam
ditionem habuit, seque Brokia Marienhovia & Aurichovia Rectorem & Dominum
vocitavit, Ulricum Gretsilanum, qui in bello contra VVimodios, ultra Visurgim flu-
men habitantes, propter cocinnatam ab ipsis, uti annales dicunt, agnatæ Sircseniis
familia Idsingia Euvénardi Capitanei Nordani mortem, moto, pugnando fortiter,
non inglorius anno 1373. decessit. Protulit porro & hocce matrimonium, Imelonem
& Haronem Gretanum, nec non Ennonem Nordanum, qui & Gretsilianus dictus, fratres
germanos Sircsenios (idem Ubbo Emmius libr. histor. 17. p. 246. & libr. 19. p. 289.) quo-
rum ultimus Enno summa virtute & autoritate heros, moriens reliquit filios Edzar-
dum & Ulricum, quorum ille Rector & perpetuus judex à Frisiis electus, postquam
Brocmeriam & alias etiam ditiones jure successionis, belli & matrimonii sui juris fe-
cerat, mense Septembri A. 1441. improlis mortuus est. Hic, nimirum Ulricus, non so-
lum fratri, cujus & pari jure socius & victor in bellis gestis fuit, anno Christi 1454. non
solum in regimine & omnibus juribus ut heres successit, verum etiam assumpta Focco-
nis Lebrani nepte & Uconis filia Theda in matrimonium, initaque cum proximiori-
bus aliis agnatis sive cognatis transactione, intestinum Frisicæ nobilitatis odium &
vulnus factionum civilium, miranda admodum prudentiâ, solidavit & delevit. Ne-
mo enim in universa Frisia, Ulrico, opibus, honore, gratia & prudentia, par, nullus-
que erat, cui ille, si voluisset, se potuisset submittere. Vid. Emm. libr. histor. 25. p. 372.
Et cum jam antea quoque præter alias has ditiones, civitatem arcesque Emdanam &
Lierortanam nec non universam Marmeriam & Reideriam, quæ etiam pars Frisia Ori-
entalis habetur, Vid. Emm. in descr. Fris. Oriental. Chorogr. circa initium, optimo jure
dominii & imperii tenebat, anno 1454. ab Imperatore Friderico, prævia recognitione
feudali, una cum conjugè & posteris, in quos hæc dignitas perpetuo jure simul colla-
ta, Comes Frisia Orientalis creatus & cum regalibus imperii investitus. Hoc Ulrico
Ccc cc natus

Familia
origo.
Gretsilani.

Ulricus
Comes,

Edzardus Magnus. natus est *Edzardus*, qui ob res in patria & alibi præclare gestas *Magnus*, imò testante *Ubbon. Emm. histor. lib. 54. p. 845.* omnium Frisorum à tempore Regum clarissimus, nec ulli Comitum seculo suo virtute ac gloria secundus jure meritoque dici meruit, Protectorque *Gravingensis*, & primus fuit, qui abjecto Papismo, haustis ex *Lutheri scriptis lucis Evangelica* salutiferæ primitiis, ipsius Confessioni nomen dedit, & postea integrum fere Comitatum exemplo suo ad veram fidem & religionem perduxit, quam etiam ipsius posterii regentes illibatam & *Augustana* invariata Protestantium Principum Confessioni conformem sanctè in præsens usque tempus laudabiliter conservarunt. Instituit etiam Edzardus jus *primogenitura*, & quod unus ex descendibus in imperium solummodo succedere debeat, qui tamen reliquis fortunam industria & virtute quæsituris pecunia ex æquo & bono satisfacere teneatur, quod ipsum jus etiam deinceps accedente confirmatione Cæsarea inviolabiliter observatum & novis pactioibus familiæ firmatum est. Reliquit Edzardus post se filios *Ennonem II. & Johannem*, in quibus scinduntur lineæ: quorum hic pronuba Regina & gubernatrice Belgii *Maria* anno 1539. præsentē ac nuptias cohonestante *Fridenico* Palatino Electore duxit filiam *Dorotheam Maximiliani Imperatoris*, atque per hocce matrimonium sator fuit *Dominorum de Durbuy*, quibus *Falcoburgum, Dalem & gubernatio Ducatus Limburgici* Falcoburgo finitimi, administranda etiam commissa sunt. Ille vero ut primogenitus vivens, patri in regimine jure feudi ex pacto & providentia majorum constituti successit, & in medio ætatis robore Emdæ A. 1540. 8. Calend. Octobr. decessit, relinquens ex uxore *Anna Oldenburgica* filios *Edzardum, Christophorum, & Johannem*, totidemque filias *Elisabetham, Annam & Heilvvigam*. Edzardus iterum est *Ennonis III.* pater atque *Johannis*, à quorum illo *Ostfrisia* moderna, hoc *Rietbergica* linea. Diximus Edzardum genuisse *Ennonem* tertium ejusque fratrem, nimirum ex conjugē *Catharina Gustavi Regis Sveciæ* filia, cum qua anno 1558. ipse Calendis Octobris *Stockholmia* matrimonium contraxit, & plures etiam alios liberos utriusque sexus præter prænominatos duos genuit, quorum tamen masculini qui fuerunt generis, absque liberis, partim in bello Hungarico contra Turcas, partim etiam alibi vitam cum morte commutaverunt, & sexus muliebris in Electoralis Palatinæ & aliarum Principum comitumque imperii familiarum matrimonia transivit.

Scutum ex Sibmach. S. II. Scutum Frisiæ Comitum in *Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 17. & Furst. P. 3. pag. 5.* à summo tripertitum repræsentatur, cum duæ perpendiculares illud in tres partes secant. Primus *rubeus auream aquilam* continet, quo notatur Comitatus *Rietbergicus* in Westphalia, vel in simul, ut alii volunt, insignia domus *Brocmeria*. Hic Comitatus *Rietbergicus* suos habuit Comites, quorum ultima *Albeida Ottoni Comiti Hoja* (al. *Henrico*) nupsit. His parentibus geniti *Henricus, Conradus, Johannes*: Ille Episcopus *Verdensis*, hic rami unius *Hojensis* propagator, iste vero *Rietbergiorum* novus sator. Differunt tamen auctores circa hanc Genealogiam, & aliam à reliquis *Riettershusius* suis tabulis inseruit. *Conrado Johannes*, hoc *Otto* natus est, *Ottonis* atque *Johannis* pater; de his audiamus *Hamelman. de famil. emort. lib. 3. p. 171.* Joannes cum aliquando fratrem *Ottonem Comitem in Rietberg ex arce & Comitatu Rietbergico* excluderet, ut incertis sedibus diu hinc inde vagaretur, & tandem in obsidione & castris *Caroli V.* ante urbem *Metensem* moreretur, nunquam reversus ad suum comitatum, sic demum & hic in arce ea obsidetur & capitur anno 1558. atque ita captus nunquam rediit ad hunc ipsum suum comitatum, sed quoque moritur in peregrinis locis. Nam cum Comitem *Lippensem* lacessivisset, hic cum aggressus *Rietbergam* auxilio Episcopi *Paderbornensis* obsedit. Demum circulus *Westfalicus* intercessit, *Rietberga* abscedere jussu *Lippensi*, ac arce occupata, Joanne autem, ob fractam pacem ad perpetuos carceres condemnato, unde etiam *Coloniæ* in custodia decessit. *Piderit. Chron. Lipp. P. 2. p. 628. seq. Ubbo Emm. lib. histor. 60. p. 960.*

Sucessio ad Lippenses. Frisios. S. III. Joanni huic natæ non nisi duæ filiæ *Armgardis & Valpurgis*, illa initio agnato *Erico Comiti Hoja* nupsit, dein *Simoni Com. Lippie*, qui duo mariti eā vivā obtinere comitatum, unde in *Lippia* scuto *Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 17.* palus medius *Rietbergicam* tesseram defert. Cum verò ex neutro marito proles suscepta esset, *Armgardis* sorori A. 1584. successit *Walpurgis*, atque adeo marito *Ennoni III. C. Frisia.* Jus

ius Comitatus attulit. Ea natæ Sabina Catharina & Agnes, illa Joanni patruo, hæc Gundaccaro Principi Lichtensteinio nupta. Ille ab uxore sua Rietbergicum Comitatum obtinuit, & ad posterorū transmissit, penes quos nunc etiam est.

§. IV. Medius palus niger est aquilam expansam auream capite virgineo corona-^{Frifia Har-} to (Chifflet. Eq. A. V. n. 224. Harpyam vocat) cum quatuor aureis stellis sex radiorum,^{pyja.} duabus in summo, totidem in imo laterculo, quæ Nordanum ab Idsingia familia acceptum^{Stellæ} Dominium denotant. De hac figura ita Eruditissimus Æg. Gelen. de Colon. Agripp. ma-^{Nordana.} gnit. l. 2. s. 2. p. 133. Bruçteri olim ufi harpya seu ave cum humano capite, ut gerunt ho-^{Frifia Co-} die Principes Orientalis Frifia. Cæterum Harpyæ, ipsa Frifia Orientalis, & Circse-^{mites,} niorum Gretsilanorum insigne, designatur symbolo, quarum illa cum in varias dyna-
stias distincta, libertate sua gauderet, sed inter horum Dominos frequentes essent
contentiones perpetuæque dissidia, factiones, tumultus, imo contumacia in ipsum
imperium studia, Ulricus, quod s. i. retuli, propter singularem suam in sedandis tur-
bis, faciendâ concordia, & reducendo rebelli populo in obsequium, impensam, vir-
tutem atque industriam; (quam ipsam tamen causam moralem licet Ubb. Emmius
nimio amore pristinae patriæ libertatis quadantenus imminuere velle videatur, in
ipso tenore primæ investituræ Cæsareæ, veluti documento omni probatione mayo-
re, clarissimis verbis perspicue legitur,) Comes ejus à Friderico III. 1454. creatus & à
feciali proclamatus est; titulo tamen Comitis Ostfrisiæ, quo à Cæsare mactatus erat,
declinandæ invidiæ causa, abstinuit, contentus se dicere Comitem in Norden, Emden,
Greetziel, Aurick & Berum Ostfrisiæ, quo in negotio summopere laudatur à Magno
Forstnero in not. ad Tacit. libr. 1. annal. qui ipsum desuper cum Augusto Cæsare com-
parat. Sed deinceps titulus qualis datus erat, omni jure, & absque ulla controversia
vel contradictione, in præsens usque tempus non tantum usurpatus, sed etiam auctus
est. Nostra memoria novum accessit axioma, cum Ulrici, qui ex ennone tertio
ejusque secunda conjuge Anna Duce Holsatiæ & Sleswici natus fuit, & primoge-^{Principes:} nito fratri Comiti Rudolpho, in arce Berumana infeliceiter occiso, successit, filii Enno
Ludovicus A. 1654. & deinde 1662. Georgius Christianus, Principum dignitate ornarentur,
quæ nunc hæret in hujus posthumo Serenissimo Principe Christiano Eberhardo, qui sub
tutelâ Serenissimæ matris Christina Charlotta Ducis Württembergia & Teccia in spem
domus & subditorum adolefcit, & ab Imperatore Gloriosissimo Leopoldo nostro, una-
nimi omnium statuum Imperii consensu, anno 1665. in durantibus adhuc Comitibus Ra-
tisponensibus, ad sessionem & votum Principum admissus est, cui & posteris felix impe-
rium, & fortunaram tranquillitatem boni precantur.

§. V. Palus tertius quadripartitus est: cum prima & quarta areola (Chifflet. or-^{Esens.} dinem invertit) carulea sit geminis appictis pinnata cauda vexillulis aureis, hastis in de-
cussim trajectis: Secunda autem & tertia aurea contineat ursum perrepentem nigrum,
numella aurea, lingua & oculis argenteis impressum: His symbolis designantur Domi-
nia Esens, Stedesdorf & Witmund. Porro Dominus de Esens ultimus, Balthasar, vir in-^{Stedesdorf} quietus, A. 1540. mortuus est, adeoque ei successit sororis Annæ maritus Otto Comes de^{Witmund} Rietberg, cum soror Armgardis prole caruisset, unde ab hujus nepte Walpurgi here-
ditas ad Frifios. Sed & pridem jus aliquod in Esens & Witmund prætendebant Fri-^{Quomodo} sii, atque vidua Ennonis II. Anna Oldeburgica de ea Dominiorum translatione co-^{ad Frifios,} ram Imperatore ejusque Commissariis, nec non in publicis imperii Comitibus multi-
fariè conquesta erat, & desuper ad formulam feudi Ostfrisiæ, in qua Esena tanquam
pars feudi recensetur, provocaverat. Cæterum absque ullo effectu: hinc jus sine re
ac frustra fuisse, obstante potentia domus Burgundicæ, quæ in possessione domini
directi, devicto Carolo Geldrorum Duce, sibi à Balthasare Esensi ejusque sorore & so-
roris filio Comite nimirum Jobanne Rietbergico, obvenientis erat, eamque è manibus
sibi eripi non patiebatur, testatur Ubb. Emm. lib. histor. 60. p. 956. ceu etiam constat,
Rietbergici captivi filias in possessione rerum omnium Harlinganarum patri succes-
sisse. Idem Emm. pag. 960. Quæ possessio & plenum dynastiarum Esens, Stedesdorf
& Witmund veluti Harlingie Dominium demum per matrimonium Ennonis III. cum
prima conjuge Walpurgi, & deinde inter ejus liberos Sabinam Catharinam & Agne-
tem, earundemque parentem sæpius memoratum Ennonem III. subsecutam Beruma-^{Transactio} nam juratam transactionem & renunciationem, quæ postea in diversis Viennensibus à^{Berumana.}

Cæsare confirmatis pactiōibus, ab utriusque successoribus sancte renovata & de-
nuò stabilita fuit, ad Domum Regentem Ostfriscam irrevocabiliter transit. Quæ,
cum renovatio feudi juxta leges moresque feudales petenda est, eam quidem etiam
ab Imperatore juxta contenta primæva investituræ Ulricianæ, nec non quoque à Re-
ge Hispaniarum & Provincia Batavica, Geldro Zutphania, veluti ducibus & regen-
tibus Geldriæ, ex formula veteri expetere teneantur, onera tamen Imperii exinde
non solvuntur, sed sunt istæ dynastiæ à tempore plusquam immemoriali ab hisce
prorsus exemptæ. Plane uti etiam nihil contribuunt ad ærarium Ostfrisicæ commu-
ne, vulgò *Collegium*, quod Emdæ frequentatur, neque appellatur à Cancellaria *Esensi*,
ad quam alias à judicum inferiorum Harlinganorum sententiis provocatur, ad dica-
steria Principis Ostfrisicæ superiora, puta Cancellariam quatenus talem, vel curiam auli-
cam, *das Hof Gericht* / sed coguntur gravari appellare ad *Principem* ipsum, qui deinde
per Consiliarios causam cognoscit, & salvo secundum rerum exigentiam beneficio
revisionis, restitutionisque in integrum, nec non transmissionis actorum, rem totam
absque ulla ulteriori provocatione, ad alia suprema judicia, sive Imperii, sive Hispano-
Geldrica absolvit, & per ministros suos Harlinganos exequitur.

Libertas
Esensium.

Galeæ.

§. VI. Huic clypeo imponuntur tres galeæ coronatæ: quarum media *Frisiam*
designans duos sustinet *fasciculos plumarios nigros*, vel juxta alios *argenteos*, inter
quos comparet *lilium aureum*; Chifflet. Eq. A. V. insign. 338. ita eloquitur: *Penna ge-
mina argentea, tergis obversa, in medio lilium aureum pede mutilo (au pied coupé) alio
simili resupino sustentatum*. Quod erroneum puto. Lacinia nigra sunt & aurea. Prior
galea *Rietbergica* exornatur aquila exoriente aurea rubeis alis, phaleris dependentibus
ejusdem tincturæ. Extrema galea duo vexilla aurea sustinet, quæ stipant caruleum
lilium: Lacinia dependent iterum aurea & cyanea. Qui apex respondet dominiis
reliquis.

Lineæ
Belgicæ
scutum.)

Uken.

§. VII. Quod attinet lineam *Belgicam Dominorum in Durbuy*, de qua §. 1. *Joan-
nis A. 1555.* inter equites aurei velleris relati scutum describit Chifflet. insign. A. V. n. 214.
quod fuerit à summo bipertitum, dextero latere *Frisia* symbolum referente, sinistro
autem *cyano & minio oblique dextrorsum bipertito*, & *Geminis aureis leonibus impresso*,
capite scutario aureo, aquila erumpente nigra auro coronata picto, quod interpretatur
Uken: cujus vero rationem reddere ignoro: nisi quod verisimile sit, quod insignia
herois *Focconis Uconis Lebrani*, unde etiam *Ucoburgim* in Reideria nomen habet, in-
digitare voluerit. Apicem etiam assignat *aureum leonem, lingua coccinea, sedentem
in medio duorum proboscium* (ita autor ille vocare solet, quæ cornua verius sunt bu-
bula) quæ oblique dextrorsum auro & furvo sunt tæniata. Lacinias quoque auro &
nigro pingit.

Rietbergi-
ca linea.

Principum
scutum.

Frisia.
Rietberga.

§. VIII. *Rietbergicam* lineam superstitem illa parma uti existimo, quæ ex armo-
riali nostro §. 2. & seq. descripta est.

§. IX. Quod vero *Principes* attinet, vidi eos nunc eminentiori & cum galea
principali fastigio conveniente corona, ornato clypeo uti, qui una perpendiculari &
duabus transversis lineis, in sex areolas dispescitur, quarum prima continet *Harpyjam
Ostfriscam & Circksenianam*, cum quatuor stellis coruscantibus *Idingio-Nordanis*, de
quibus antea. Secunda aquilam rubram, in alis & capite tribus auratis coronis spe-
ctabilem, quâ tessera, insignia *Rietbergæ & Brocmeriæ* cum pertinentiis pristinis de-
notantur.

Dominia
trans Læ-
dana &
Reideria.
Man-
schlacht.

§. X. Tertia argentea fasciam continet coccineam, sex rhombulis argenteis & aureis
impressam, comitibus tribus celestis lunis inversis. Notari hac tessera putantur do-
minia trans *Ledana & Reiderana*, *Ober-Ledinger und Reiderland* / & inprimis de
Manschlacht quasi *Mahnen* / id est, *Mahuden-Geschlecht* / quod etiam olim cum
reliquis prænominatis ad *Circksenios* seu *Grethsilanos* Capitaneos, & in specie *Ulri-
cum*, ante Comitatum, optimo jure pervenit, & hodie in præfectura *Grethsilana* in
pago, cui *Manschlacht* nomen, rudera arcis adhuc videri possunt.

Jevera.

§. XI. Quarta area carulea leonem repræsentat argenteum, cujus collo inserta
corona aurea, sed inversa. Hoc dærym esse volunt domini *Jeverani*, quod & ipsum una
cum vicina huic regione *Stadt & Budjadinger Land* / nec non aliis, partim libe-
raliter expressis, partim in investiura prima Ostfrisca contentis limitibus, suis
ditionibus

ditionibus Ulrico in feudum concessum fuit, meminitque desuper *Ubbo Emmius hist. Frisia. lib. 54. circa finem.* certæ cujusdam transactionis inter *Ennonem Ostfrisia & An-* Contro-
versa de
Dominio.
tonium Oldenburgi Comitem, senescente anno M D XXIX. interponentibus sese Rege Daniæ Christiano & Florentio Comite Egmundo initæ, diciturque ex hoc capite adhuc processum in aula Imperiali, ratione Domini *Jeverani*, quod alias nunc Princeps Anhaltinus jure hæreditario Oldenburgico sibi obveniente obtinet, (unde L. 1. c. 5. n. 26. leonem hunc sed sine corona collo inserta in scuto Anhaltino. Servesta-
no vidimus) indecisum pendere.

§. XII. Quinta demonstrat ursum *Eensem*, de quo supra §. 5. cujus dominium Esem.
Stedes-
dorf.
Stedesdorfum, quod quondam Wibetus Capitaneus possedit, pars, & hodie pagus non incelebris est; Sexta sive ultima, *duo flagella invicem juncta*, vel decussatim lo-
cata (superius n. 5. vexilla ex Sibmachero & Chiffletio vocabantur, sed flagra esse de-
bere certioribus autoribus didici,) veluti insigne dynastiæ *Witmundanae* con-
rinet. Witmund.

§. XIII. Titulus est: *Princeps Frisia Orientalis, Comes Rietberga, Dominus in* Tituli.
Principum.
Esens, Stedesdorf & Witmund, &c. Comitum vero (quorum adhuc duo ex Ulrici ter-
tio genito filio, Edzardo Ferdinando ejusque conjugæ Anna Dorothea C. de Crie-
chingen & Puttingen, quæ aulam suam in civitate Nordana fovet, bono publico in
salutem & perennitatem Domus Ostfrisicæ supersunt, Illustrissimi Edzardus Wilhel-
mus & Fridericus Ulricus, nunc peregrinationem Gallicam meditantibus) ille, *Comes* Comitum.
& Dominus Ostfrisia & Rietberga, Dominus in Esens, Stedesdorf & Witmund, &c. Atque
ita quidem iste titulus in aula Imperiali & ab aliis quoque domui regenti Ostfrisicæ
tribuitur: quamvis compertum habeam, Principes & Comites ipsos, qui ab Ulrico
tertio descendunt, titulo *Rietbergico* sponte, nescio tamen ob quam causam, hæte-
nus in suis inscriptionibus & titulis abstinuisse. Illustrissimorum Rietbergæ Comi-
tum, qui Joannis nepotes supersunt, idem plane cum istis titulus est.

§. XIV. Notari etiam porro circa hanc familiam antiquissimam meretur, quod Repertus
Ulrician-
nulus si-
gnatorius.
Ulrici primi, Comitis Frisicæ Orientalis, annulus signatorius, qui ultra ducentos & am-
plius annos deperditus fuit, ante paucos annos post natum modernum Principem
Ostfrisicæ, *Christianum Eberhardum*, à rustico quodam, non procul à loco, ubi quon-
dam arx *Uplengen* steterat, agrum aratro vertente, repertus fuerit, quod ipsum multi-
pro felici augurio interpretantur. 2. Quod familia hæc Ostfrisica in *Principum di-* Locus in
Comitiis.
gnitatem evecta, *alternet* in Comitibus imperii, cum *Familia Principum de Fürstenberg*,
lineæ Heiligenbergianæ, ita tamen ut Domui Ostfrisicæ, jus prædiciæ bis, absque ulla
interruptione, Domui Fürstenbergicæ autem tertia demum vice, quemadmodum
etiam ita in præsentibus Comitibus Ratisponensibus, tempore introductionis & in aliis
actibus observatum, & imposterum quoque secundum tenorem desuper anno 1667.
initæ conventionis sanctè observabitur, competere debeat. 3. Quod domus prin- Cognatio
cum aliis
illustribus.
cipalis Ostfrisica, cum Imperatorum & plerorumque Regum *Europæorum*, nec non
Electorum, Principum & præcipuorum Comitum Imperii familiis, vel affinitate vel con-
sanguinitate & cognatione juncta sit, uti facillime ex inductione, si opus præsens longi-
tudinem admitteret, in continenti demonstrari posset.

Cap. L.

Barones de Reck.

ARGUMENTUM.

1. Familia.	4. Scutum.
2. Linea in Reck. In Heessen. In Steinfurth. In Witten. In Stockhausen. (senegg.)	5. Comites de Volmenstein.
3. Episcopus Livon. Paderbornæ. Bar. in Scharf-	6. Hereditas ad Reckios. Heessen & Steinfurt.
	7. De Volmensteiniis Hamelmannus.
	8. Galea hodierna duo.

§. I.

Illustris *Baronum de Reck* (von der Recke!) familia in *Marcano Comitatu* jam olim in- Familia.
ter equestres claruit; in plures tamen divisa est lineas, quas destitutus plena genealo-
gia non possum omnes enumerare.

Lineæ.
In Reck.

In Heessen.

In Stein-
furt.

In Witten.
In Stock-
hausen.

Ep. Livon.

Paderbor-
na.

B. in Scharf-
feneq.

Scutum.

Comites
de Vol-
menstein.

Hereditas
ad Reckios.

Heessen &
Steinfurt.

S. II. Inprimis gentem illustravit matrimonium *Godofredi* (seu *Gord*) von der *Reck* / & *Agneta*) *Volmensteinia*, de qua deinceps dicemus. His nati *Joannes*, qui patri successit in domo *Reck* & pago *Heren*, *Gerhardus* qui reliqua proxima bona natus est, pater plurimum linearum, *Theodoricus* qui in materna successit bona, inprimis dynastias *Heessen* & *Steinfurt* in *Drene*; Hoc ex *Ketlerin* in *Affen* nati *Gerd*, *Dietericus* & *Adrianus* *Canonicus* *Monasteriensis*, ab illis duæ lineæ in *Heessen* & *Steinfurt*: In priori linea illa fuit successio: *Gerd* ex *Sophia* de *Morrien* in *Nortkirchen* genuit *Dietericum*, hic ex *Sophia* de *Heiden* in *Hagenbecke*, *Gerhardum* equitem sancti sepulcri, (in obsidione *Monasteriensis* A. 1533. bellici consilii senatorem clarum) hic ex *Anna* de *Asbecke* in *Asbecke* *Joannem*: patrem ex *Ermgardis* *Schenckinck* in *Beuren*, *Jodoci*, cui ex *Elberta* *Kettler* in *Hovestatt* natus *Goddardus*, maritus *Margaretæ* de *Bueren*, & dein *Hedwigis* de *Aschebrock* ex Domo *Mahlenberg*. Hunc patrem habet Perillustis *Bernardus Dietericus*, qui illa communicavit, & in ejus matrimonio vivit *Clara Margareta Eugenia* agnata ex domo *Curll*. Quod vero lineam concernit *Steinfurtiam*, in ea *Dietericus* ex *Margareta* de *Langen* in *Stockum* genuit *Joannem*, hic ex *Joanna* de *Merlen* in *Milendunck* *Joannem*, patrem ex *Margareta* de *Aldenbockum* in *Wisch*, *Joannis*, genitoris ex *Anna* agnata ex linea de *Heessen* *Joannis*, quo & *Elisabetha* agnata in *Recke*, iterum *Joannes* natus, & hoc atque *Mechtilde* de *Gahlen* in *Ermelinghove* Perillustis *Joannes Dietericus* conjux *Sophiæ Elisabethæ* de *Ascheberg* in *Venne*, *Hangen* & *Geist*. Ex *Steinfurtiis* etiam descendunt lineæ, *Reckii* in *Witten*, & *Reckii* in *Stockhausen*, quorum illam ornat hoc tempore Perillustis *Mordio* von der *Recke* *Electoralis* in *Clivia* *Consiliarius*.

S. III. Ex eadem familia claruere superiori seculo *Joannes* *Episcopus* & *Princeps* *Livoniæ*: Nostro vero *Theodoricus Adolphus* *Baro* ex domo *Curll* patris supradictæ *Claræ Margareta Eugenia*, qui post mortem A. 1650. *Ferdinandi* *Archiepiscopi* *Coloniensis* in *Paderbornio* *Episcopatu* successor electus est, cui illa elogium *Celeb. Gabr. Bucel. Germ. T. 1. p. 21.* admeritur: *Nobilitate generis, singulari eruditione, autoritate, rerum gerendarum dextérité & ante omnia eximia omnium virtutum laude celebratissimus.* Sic & in aula *Ferdinandi II. Imperatoris* claruit ex *Steinfurtiis* *Joannes de Reck*, *Baro de Scharffenegg*, *Cæsari* à *cubiculis* & *consiliis* *Imperio* *aulicis*, quem senatum etiam præses rexit.

S. IV. *Scutum* exhibetur apud *Sibmach. Bapenb. P. 1. pag. 30.* quadripartitum: Ita ut primus & quartus laterculus caruleus contineat fasciam argenteis & rubeis palis distinctam: In secundo & tertio quadrante argenteo visuntur tria foliola rubea (vocant *Cleeblat* seu trifolium) ex globulo medio aureo prodeuntia. Huic imponitur galea coronata, cui insistit figura secundi & tertii laterculi, cincta hinc ala carulea quam fascia palis distincta percurrit, isthinc cornu argenteum. Laciniæ sunt argenteæ, dextra parte rubeo colore, sinistra cyaneo reflexæ.

S. V. Fascia palis exarata gentile symbolum est: sed folia secundi & tertii quadrantis à vetustis Comitibus Imperii de *Volmenstein*, quæ arx in *Marcani* Comitatus præfectura *Wetter* sita est, derivantur. Hi *Comites* pluribus feudis imperii ornati fuerant, in quibus fere 20. nobiles domus & castra erant. Sicuti etiam *Adolphi* *Com. Marcani* consanguinei fuere teste *Stangenfoll. L. 3. ann. Circ. Westfal. f. 237.* Ubi memorat, *Fridericum Barbarossam* Augustum civitatem *Lünen* ereptam *Henrico Leoni* Majestatis damnato, donasse *Diterico C. de Volmenstein* ob fidelia ad *Alexandriam* præstita obsequia, qui dein eam consanguineo *Adolpho C. Marciano* vendiderit: li- dem *Comites Balliviam* & *Commendam Mülheim* *Ordini Teutonico* legarunt. Uti idem refert *Stangenfoll. L. 3. f. 373.*

S. VI. Hujus familiæ ultimo mare *Joanne* circa A. 1415. extincto, hereditas ejus ad sororem *Agnetem* devoluta est, quæ nupsit uti **S. 2.** vidimus *Godofredo* von der *Reck* equiti & dynastæ *Marciano*, non procul opido *Camen*, eique attulit præter alia familiaria bona duo Dominia *Heessen* & *Steinfurt* in *Episcopatu Monasteriensi* cum mero & mixto imperio. Filius *Dietericus* von der *Recke* / ob fidelia bello præstita obsequia à *Sigismundo Imp. A. 1433.* nova gratia de omnibus *Cæsareis* & *Imperii* feudis matcul- nis maternæ stirpis inveltus, & *Volmensteinis* insignibus auctus est. Unde posses- sores

fores istarum dynastiarum & posterii eorum tanquam *vasalli imperii* & ex veterum Comitum sanguine merito Barones imperii aestimantur.

§. VII. Horum Comitum vel ut vocat *Dominorum de Volmenstein* etiam mentionem facit Cl. *Hamelman*, de fam. emort. L. 2. pag. 150. his verbis: *Proprium Dominium in amplissimo Comitatu de Marcka, & jam oppidum cum collapso castro ejus nominis est situm in praefectura VVetter (Lenoldus de Northof in Chronico Marckensium Comitum meminit Dominorum de Volmenstene) & postquam ultimus Dominus Theodorus dissentiret vel controversiam haberet cum Duce Clivensi, qui erat & est Comes de Marcka propter terminos & alia bona, & tunc bellum esset coortum propter urbem Susatum & ejus jus inter Coloniensem Praesulem Theodorum natum Comitem in Morse & inter Ducem Clivensem Joannem ejusque filium Adolphum, stetit à partibus praesulis Theodorus ultimus Dominus in Volmerstein, & ita ille in isto bello cecidit, & tunc Dominium atque oppidum invasit Princeps patria, sed Theodori ultimi istius Domini heredis masculi erat relicta unica filia N. quam duxit Dominus in Heyssen prope Hammonem urbem, & cum ea obtinuit nonnulla bona, quae partim in Monasteriensi obtinebat is Dominus Theodoricus & sui antecessores: Verum in hoc mundo omnia vergunt ad interitum. Hæc ex superiori relatione ab ipsis Baronibus subministrata facile ubi discrepant corrigi possunt.*

§. VIII. Praefato scuto quadripertito nunc duas galeas imponere solent, ex quarum priori protenditur jugum expansum alarum caeruleatum fascia scutaria exaratarum: altera sustinet inter duo cornua folia globulo adhaerentia ex clypeo repetita.

Cap. LI.

Com. Stolberga.

ARGUMENTUM.

1. Stolberga. Familia. Titulus Dei gratia.	11. Marca.
2. Scutum Com. Ludovici ex Sibmacher.	12. Stolberg. De origine traditio. Boto. Linea hodierna.
3. Koenigstein. A Munzenbergicis ad Falckensteinios. Ad Eppsteinios. Ad Stolbergios. Moguntini occupant.	13. Galea.
4. Fundamenta pratenstionis Stolbergica in Koenigstein. Moguntinorum.	14. Dispositio scuti sine Wertheimio laterculo. Aigmont seu Agimont.
5. Com. Rupisfortius seu Rochefort. ad Marcanos. Ad Eppsteinios. Ad Stolbergios. Ad Læwensteinios. Stolbergiorum pratenstio.	15. Diploma Caroli V. de insignibus Stolbergio-Koenigsteinio-Eppsteinis.
6. Com. Wertheimius. Ad Stolbergios. Ad Læwensteinios.	16. Galea.
7. Eppstein. Familia. Successio.	17. Scutum auctum. Tota moderna dispositio.
8. Breunberg.	18. Honsteina. Jus Stolbergium. Umo hereditaria. Lohr. Clettenberg. Historia. Dominia in pace Brandenburgico concessa. Petita satisfactio.
9. Munzenberg.	19. Galea.
10. VVernigerode. Comites piscationum praefecti.	20. Tituli.

§. I.

Stolberga à chalybe (von den Stahl-Gruben/ ut Joach. Beust. in orat. de vit. Johannis Schneidewini celebris Jcto ibi nati existimat) dictum oppidum & castrum in Hercynia sylva, auf dem Harß/ caput est comitatus, qui inde nomen gerit, & Thuringiae confinis Honsteinio ac Mansfeldio comitatibus includitur. Familia autem, in cuius potestate est, si etiam ad traditiones fabulosas ascendere nolumus, haud dubie ex Germaniae antiquissimis est, & in iis numeratur, ex quibus prisca Saxones suos Ethnarchas soliti sunt eligere, sequenti tempore communi cum aliquibus aliis imperii Comitibus titulo, nos DEI gratia, frequenter usi sunt, quod literis in archivo assertatis restari possunt.

§. II. Illustrissimae hujus stirpis scutum, quod superiori seculo Comiti Ludovico, (qui gentis suae sidus Carolo V. Ferdinando I. & Maximiliano II. à consiliis arcanis inservivit,

De Volmensteiniis Hamelmannus.

Galea hodierna duc.

Stolberga.

Familia.

Titulus Dei gratia.

Scutum C. Ludovici ex Sibmacher.

inserviit, multisque legationibus, orator insignis & doctissimus inclaruit,) in usu fuit, repræsentatur in *Sibmach. Wapenb.* P. 2. pag. 14. Porro duabus perpendicularibus & totidem transversis lineis in octo areolas secatur, quibus media parmula loco nonæ incumbit.

Kœnig-
stein.
A Münzen-
bergicis,

Ad Falcken-
steinios.

Ad Epp-
steinios.

Ad Stol-
bergios.

Moguntini
occupant.

Fundamen-
ta præten-
sionis Stol-
bergicæ in
Kœnig-
stein.

§. III. Quæ ordinis prima est, auro fulget, & leonem continet nigrum. Ita notatur Comitatus seu Dominium *Kœnigstein*, à castro quod altero miliari Francofurti nostro distat. Dynastiam hanc *Münzenbergii* olim in potestate habuere. Ex his A. 1220. vixit *Ulricus D. de Münzenberg*, qui filium *Ulricum juniorem* & quinque filias (Alibi tantum trium mentionem feci, reliquarum ignarus, sed & alia ex his corrigi velim) genuit, quæ illucris elocatz sunt matrimoniis ex domibus *Falckensteinia*, *Hanovia*, *Weinsbergia*, *Schanbergia*, *Pappenheimia*. *Ulrico* sine liberis mortuo, ejus sororii succedere, & se cohæredes atque condominos dixere. Inde vero initio *Engelhardus de Weinsperg* & frater *Conradus* A. 1256. iterum duo *Engelhardi de Weinsperg*. A. 1270. tum *Agnes* vidua *Conradi de Schanberg* *Ulrici* soror 1272. (filius *Conradus Dn. de Schanenberg* confirmavit A. 1282.) inde *Henricus* & *Hildebrandus* *Marescalli de Pappenheim Heildevvigi*, quæ sororum una fuit, nepotes A. 1286. & *Adelheidis* itidem sororum una, cum filio *Ulrico C. Hanovia* (servata tamen sexta parte) A. 1288. partes & jura sua *Falckensteinii* filiis *Philippi*, *Philippo* & *Wernero*, vendiderunt & cesserunt: nempe in *Münzenberg*, *Affenheim*, *Hayn*, *Kœnigstein* & *Bobenhausen*. Ut ita *Falckensteinii* excepta sexta parte plene successerint *Münzenbergiis* istis. Inde etiam *Falckensteinia* domus in *Wernero* Archiepiscopo *Trevirensi* terminata est, superstitibus quinque iterum filiabus, quæ maritos habuere Comites de *Sayn*, *Virnberg*, *Solms*, *Eppstein* & *Isenburg*. Itaque A. 1419. *Buzbaci* congregati istarum mariti, eam partitionem instituerunt, ut tertiam partem *Godofredus* & *Eberhardus Eppsteinii* soli, reliquas duas tertias ceteri *Gerhardus C. Saynensis*, *Rupertus C. Virnenburgius*, *Bernardus* & *Joannes C. Solmensis*, & *Dietericus Comes Isenburgius* simul haberent. In portione *Eppsteiniorum* civitas *Buzbach*, *Grüningen*, *Ziegenberg*, *Cransberg*, dimid. *Münzenberg*, dimid. *Rodheim*, *Lichen*, *Kœnigstein*, relictio in *Hofheim*, & dimid. arx *Vilbel* numerabantur. Addita divisioni illa conditio, ne qua pars aliquid hujus hereditatis alienaret sub poena perjurii. Porro *Godofredi* illius *Eppsteinii* ex *Lucardi Falckensteinia* filius *Eberhardus* primus suæ familiæ titulum *Comitis* obtinuit. Pronepotes ejus fuere, qui stirpis extremi, *Eberhardus*, *Georgius*, *Philippus*, horumque soror *Anna* *Boronis* *Com. Stolbergii* uxor. Cum ergo *Eberhardus* A. 1535. sine liberis extinctus esset, ad *Annam*, quæ 1521. in *Comit. Wortmariensis* ab Imperatore consensu Electorum avitum jus fratri succedendi denuo obtinuerat, hæreditatis jus delatum est, in primis quia *Eberhardus* ita etiam testamento, quod *Carolus V.* confirmavit, sanxerat. Ita *Kœnigsteinii* possessionem accepit *Ludovicus* filius, ad annum usque 1574. quo mortuus est. Ab eo ad 1581. gavisus est possessione frater ejus *Christophorus*. Hoc 1581. mortuo, cum successissent ex fratre nepotes *Ludovicus*, *Georgius* & *Christophorus*, hos Elector *Moguntinus* deiecit, expectativam allegans, quam in casum *Christophori* sine liberis morientis sibi concesserit *Maximilianus II. Augustus*. Accessit dein transactio cum Comitibus 1590. qua tamen deinceps hi obstringi non credidere, quia transegerint ignorantes proprii juris, minores, atque ultra dimidium læsi. Edita sunt hunc in finem *Stolbergische* documenta. Iterumque 1663. deductio deß *Gräfflichen Stolbergischen Erb-Rechts/wie auch nullitatum & vitiorum tam processus instituti quam transactionis, die Gräffschafft Kœnigstein belangend*. Hactenus vero in potestate *Moguntinorum* *Kœnigsteinia* superest.

§. IV. Fundamenta prætensionis suæ in Comitatum *Stolbergii* varia allegant: compendio ea exhibet argumentum deductioni præfatæ præfixum, quod huc transfero I. *Vetus observantia*, quia feuda imperialia per *Münzenbergiam* filiam *Falckensteinii* & per *Falckensteiniam* *Eppsteinii* obtigerint, atque adeo origine & natura, vel pacto seu concessione aut saltem consuetudine & observantia, sint fœminina. Addunt, *Falckensteinios* & *Eppsteinios* non ex gratia vel errore & ignorantia aliave causa sed ob competens jus hereditarium de his imperialibus feudis investitos. Declarare etiam conantur *R. Sigismundi* literas feudales, quod illis vetus natura feudorum confirmata non vero alterata sit, nec alterari potuerit. II. *Cæsareum indultum*, in quo

quo 1521. Anna Eppsteinia liberi omnes vocati ad successionem, ut tamen semper non nisi unus masculus succedat & regat: qui modus succedendi juribus, naturæ feudalis & Kœnigsteinia domus observantiæ congruat: quia feuda regalia sint individua, ideoque unum tantum successorem & regentem admittant, præ aliis autem succedat primogenitus. Addunt: Kœnigsteinia feuda imperialia non esse nova feuda. Itaque post mortem Eberhardi Comitis successionem debitam fuisse Annæ, & post hanc ejus filio primogenito, qui tamen renunciaverit juri suo, & in testamentum Eberhardi consenserit. Omnes vero Annæ liberos utriusque sexus ad successionem vocatos esse, licet non nisi unus subinde masculus succedat & regat. III. *Com. Eberhardi testamentum*, quod Stolbergii è certis causis & utilitatibus acceptarint, licet etiam sine illo jure successionis instructi. Eo vero testamento contineri substitutiones fideicommissarias: adeoque Comiti Christophoro substitutos hodiernos, & simul omnes gravatos. IV. *Litera insignium* 1548. à Carolo V. Imp. Stolbergiis concessæ. V. *Cæsarea litera confirmatoria & protectoria*. VI. *Anna Stolbergio-Kœnigsteinia* renunciatio 1499. ita facta, ut successio in casum masculæ stirpis deficientis reservaretur. VII. *Ferdinandi I. decretum* A. 1562. Porro addunt Stolbergii, sibi feuda etiam inferiora seu ab inferioribus Dominis dependentia deberi. Ex illis fundamentis colligunt, feuda non fuisse aperta, adeoque jure Moguntinos non potuisse occupare Kœnigsteinium Comitatum, nec Stolbergios dejicere: ad eam restitutionem Moguntinos etiam urgeri reciproca obligatione & fide vasallis debita, nec non DEI mandato & commutationibus. Si vero etiam aperta feuda fuissent, debuisse Stolbergiis ante alios concedi: tum allodialia etiam in Comitatu bona multa Moguntinis esse, quæ etiam si feuda aperta, non potuerint occupari. Sed nec Moguntinis juris sui defunt fundamenta: 1. Quod morte Christophori feuda aperta fuerint imperio, in quæ Danieli Archiepiscopo 1575. à Maximiliano II. Imperatore data sit expectativa. 2. Quod per commissionem 1582. ab Imp. Rudolpho II. decreta Moguntini immissio. 3. Quod secuta Cæsarea investitura. 4. Quod 1590. transegerint de universa causa cum Moguntinis Stolbergii, certam etiam pro prætensione pecuniæ partem pacti. Vidi allegari etiam 5. *prescriptionem*. 6. *Debita* Comitum Ludovici & Christophori, à creditoribus in Moguntinos translata, &c. Porro armis restituit Comites Sveciæ Rex 1631. sed Cæsareis copiis 1635. iterum cedere coacti sunt.

§. V. Proxima area aurea aquilam defert rubeam rostro, pedibus, & unguibus caruleis. Ita notatur Comitatus *Rupifortius* seu *Roche fort*, (nostris *Rutschfort*) in *Ardenna*. Fuere autem olim Comites illi præ aliis celebres. Ex quibus *Joannes Rupifortius* filius Theodorici uxorem habuit Isabellam f. Joannis C. Lossenius, Dominam *d'Agimont*: Theodorico fratri ejus datur uxor de Molembais, cujus ex filio . . . & Felicitate filia Lamberti Dn. de Doupie & de Herstal nepos fuit Joannes Dn. de Roche fort & d'Agimont, maritus filia Dn. d'Autel seu de Eltern Marecalli Lucenburghii: his nata *Agnes* heres, uxor *Eberhardi Marcani Dn. Arenberga*, qui 1440. decessit. Ad Marcanos. Ad Eppsteinios. Ad Stolbergios. Ad Lœwensteinios. Stolbergiorum prætensio pendet. His geniti Eberhardus, Joannes & Ludovicus, hoc Eberhardus, Engelbertus, Ludovicus, Philippus & *Luisa*, quæ *Philippo Eppsteinio Dn. Kœnigsteina* nupta *Rupifortiam* successionem ei attulit, & ejus filia *Anna* iterum suo marito *Botoni C. Stolbergio*; Ab his parentibus Comitatum habuit *Ludovicus*, & ab hujus filia *Anna* obtinuerunt eundem *Lœwensteinii*, ut vidimus L. 1. c. 56. n. 10. (ubi tamen vidimus, quod alia tessera Comitatum hunc designent.) Porro contradicunt *Stolbergii* eorum in *Rupifortia* bona successionem, eo quod Ludovicus ista ad filias transferendo contra pacta familiæ egerit, nec alienare bona stirpi jam affixa potuerit: unde desuper in Camera lis prætensio pendet.

§. VI. Tertius laterculus transversè secatur, parte superiori aurea aquilam nigram dimidiam continente: inferiori cyanea tres rosas argenteas auro gemmatas, vel aureas. *Wertheimium* in Franconia Comitatum notari hoc emblemate, L. 1. c. 56. ubi de Lœwensteinis insignibus actum est, docui, & quidem quod *Ludovicus Stolbergius*, cujus hic consideramus scutum, illa feuda filiabus suis acquisiverit, inter quas demum omne jus ad minimam natu Annam devolutum est, à qua nunc etiam *Lœwensteinii* Comites ditiones illas tenent. Unde post Ludovicum nemo alius *Stolbergius* hac tessera usus est. C. Wertheimius. Ad Stolbergios. Ad Lœwensteinios.

Eppstein.
Familia,

Successio.

Breuberg.

Münzen-
berg.Werni-
gerode.Comites
piscatio-
num præ-
fecti.

Marca.

Stolberg.

De origine
traditio.

§. VII. In secundo ordine prima area *ternis cantheriis coccineis & argenteis* exaratur: Denotando dominio *Eppstein*. Proceres hujus familiae ex antiquioribus Germaniae computati sunt, & ex iis *quatuor Electores Moguntini* numerantur, & *quintus ex Falckensteinis*, matre *Eppsteinia* natus. Primus ex illis *Sigfridus* ex Abbate *Fuldensi* Archiepiscopali sedi admotus 1084. fatis concessit. Cum familia seculo decimo quinto in duas lineas distincta esset, prior in *Godofredo* (qui dimidiam partem *Eppsteinia* dynastiae 1492. *Wilhelmo Landgravio Hassiae* vendiderat) 1520. altera *Königsteinia* 1535. in *Eberhardo* Annae fratre terminata est: Hanc hereditatis suae jus *Stolbergii* attulisse diximus n. 3. De hoc Dominio & *Moguntinorum* fundamentis conf. *Klock. P. 2. consil. 45.*

§. VIII. Ejus quae sinistra mediae parvae contigua est area *argento* tingitur, & *duabus coccineis fasciis* exornatur, designando Dominio *Breubergio*. Hoc *Wertbeimio* Comitatus diu junctum, quomodo ad *Stolbergios* delapsum, & inde iterum ad *Læwensteinios* relapsum sit, ex n. 6. & L. 1. c. 56. constat. Lis tamen inter eos adhuc de eo pendet: unde quamvis nunc non amplius fasciae illae *Breubergiae* in scuto appareant, titulis tamen inferere non cessant *Stolbergii*, quod n. 20. apparebit.

§. IX. In ultimo ordine prima area transversè secatur, & *auro ac cocco* tingitur. Notatur hac sectione *Münzenbergium* dominium. Cujus jus ad *Falckensteinios*, ab his ad *Eppsteinios* delapsum ex n. 3. meminimus. Et alibi etiam eandem tesseram in *Hanoviorum* & *Solmensium* Comitum scutis vidimus, ad quos pars etiam hereditatis spectavit.

§. X. Laterculus qui proximus est *argenteus*, *pisces duos rubeos* (*truttas Forelsien/* vocat *Spangenberg. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 36. p. 328.* quae phrasis etiam est imperialis diplomatis,) capitibus & caudis invicem obversos continet, ut designetur *Wernigerodensis* Comitatus, *Brunsvicensibus*, *Halberstadenfibus* & *Rheinsteiniis* ditionibus inclusus *Theod. Haping. de jur. insign. c. 6. P. 6. n. 9. 18. p. 376.* ex *Hamelmanno* ideo gestari pisces adscribit, quia *Wernigerodenses* Comites, ab Imperatore *piscationi* fuerant praepositi. Comitatum ad *Stolbergios* venisse 1329. alicubi legi: in *Genealogia* autem *Stolbergia*, quaedam *Wernigerodensis* in *Botonis* Comitis *Stolbergii*, qui 1400. vixit, conjugio vixisse narratur.

§. XI. Area ultima *aurea* continet fasciam triplici tessellarum *argento & minio* pictarum ductu exaratam. Hæc notat *Marcanum* Comitatum. Ex hac familia fuit *Luisa Marcana* *Rupitortii* Comitissa, quæ *Philippo Eppsteinio* nupta *Annam* *Botonis* *Stolbergii* conjugem aliquoties jam memoratam genuit. Huic origini notandæ fasciae ista servit. Forte ideo assumpta, quia *Luisa* illa unius rami ultima fuit, at citra quod sciam aliqua in *Marcanum* ipsum Comitatum præensione.

§. XII. Superest media parvula, quæ *aurea* *cervum gradientem nigrum*, cujus cornua singula sex dactylis fruticosa sunt, repræsentat, ipsi *Stolbergio* Comitatus designando. Ex *Henningesio*, *Dressero*, *Peccensteinio*, *Theod. Haping. de jur. insign. c. 6. P. 6. 916. pag. 376.* rationem illam allegat: Fuisse quendam *Ottonem de Columna* nobilem *Romanum*, qui militans *Justino juniori Imperatori* circa *A. C. 566.* in *Harcynia* sylva cepit *cervum nigrum* in montibus *Stolbergicis*, quo dono Imperatori misso, eum admiratione eum suscepisse, & ut ejusmodi coloris *cervum* in clypeo gestaret, ipsi concessisse, addita insuper *Harcynia* sylva in hereditatem possidenda, ubi *Stolberga* arx, (ut habet *MS. Chronicon Thuringiae*) jam adificata erat, *A. C. 530.* Alii mutatis parum circumstantiis ita (dubia quamvis apud me fide) referunt: saltus & sylva *Cheruscorum* Comitum de *Stolberg* antiquitus ferarum fertilissima, jam per usum pene promiscuum privatis indultum sterilissima. Hujus majorem partem *Justinianus Caesar Germaniam* peragrans, feudi beneficio *Ottoni de Columna Venatori* suo equiti strenuo in monte *Stolberg* prope *Rodleberodt*, ubi arx primæva & familiaris pridem jacuit, jam desolata, *cervum nigrum*, ante hac non visum, capienti, eundemque *Cæsari* offerenti vivum, contulit. Verum enimvero penes quem non omnis antiquitas sine examine suscipitur, de traditionis hujus veritate non unam dubitandi reperiet causam, si qui Germaniæ status illis Imperatoribus fuerit, vel leviter expenderit: quicquid vero sit, tessera jam familiaris est, & non insignibus tantum, sed & quod vulgo apparet, monetis *cervum* suum *Stolbergii* inprimunt. Ipsam familiam hic enarrare necesse non est. Communis pater eorum qui

qui ab aliquo tempore vixere, fuit *Boto* Eques auratus, qui *Palastinam* A. 1493. comes *Boto* Eberhardi Ducis Wirtenbergici invisit, sed talem reperit, ut conspecta facie hodierna teste *B. Luther.* (*T. 9. Altenb. f. 37.*) dixerit: *Er nehme sein Land in Teutschland das für/ das solt ihm lieber seyn.* Idem dein ditiones 30. annis feliciter rexit, autoritate & virtute insignis, 1537. mortuus. Ei *Anna Eppsteinia* 13. peperit liberos, & jus, de quo superius, attulit; inter filios *Ludovicus*, cujus n. 2. & seq. vidimus scutum, mares non reliquit, duæ vero lineæ prognatæ sunt, ex *Wolfgango*, in ejus nepote *Wolfgango Georgio* 1631. extincta, & ex *Henrico*, qui prius fuerat Decanus Coloniensis, Elector futurus si ab Augustana Confessione recederet; Hic *Ludovicum Georgium* & *Christophorum* reliquit, illum patrem *Henrici Volrathi*, qui in exilio Francofurti vixit, & 1641. decessit sine mare; hunc genitorem *Henrici Ernesti* & *Joannis Martini*, à quibus duæ lineæ supersunt, nempe Illustrissimi Comites, *Ernestus* & *Ludovicus Christianus* primi, & *Christophorus Ludovicus* atque *Fridericus Wilhelmus* alterius filii, quibus in *Ilseburg, Gendern, Ortenberg, & Stolberg* sedes.

Lineæ
hodiernæ.

§. XIII. Scuto huic imposuit *Ludovicus* tres galeas; quarum media *Stolbergia* inter duas candentes plumas struthionicas caudam pavoninam sustinet, laciniis aureis & nigris: anterior *Eppsteinio-Kænicsteinia* (conf. *Wapenb. P. 2. pag. 14. 15.*) tegitur pileolo lato rubeo, cujus ora reducta vellere muris pontici candet, imposito fasciculo pavoninarum pennarum globulo aureo insertarum: Laciniæ sunt argento & cocco tinctæ. Quæ ad levam est coronam etiam sustinet, ex qua exsurgit *Wertheimica aquila* (alibi male gryphus vocatur) coronata aurea cum vexillis *Beubergicis*. Phaleræ dependent ex auro & cocco.

§. XIV. Hoc scutum fuit *Ludovici Comitis*, postquam *Wertheimium Comitatum* obtinuisset, prius enim alia utebatur dispositione, quæ nunc etiam à familia, sed additis *Honsteiniis* tesseris, servatur. Nempe scuti transverse secti caput continebat tres areolas, primam *Stolbergiam*, huic contiguam *Kænicsteiniam*, & demum *Rupifortiam*: Reliqua clypei pars inferior sed superiori amplior in tres palos distinguitur, quorum primus pisces *Wernigerodenses* refert, secundus transverse sectus *Eppsteinios* cantherios & *Münzenbergiam* sectionem continet, tertius iterum in duas regiones divisus superiori areola *Marcanam* fasciam ostentat, inferior *quinis aureis & rubeis fasciis* exaratur. Ita designari debet *Aigmund*, forte scriptura accuratiori *Aigimont*, quod *Dominium* ab *Isabella Loffensi* allatum est *Rupifortis*, quod n. 5. vidimus observavi vero ipsas istas fascias *Lenensem* (i. *Loffium Comitatum* vel familiam designasse, uti nunc quoque in *Coloniensis Archiepiscopi* scutulis comparet, numero tamen fasciarum rubearum una immينو, quod pictorum negligentia tribui potest. Subit etiam de hoc cogitatio, annon fasciæ in *Ludovici* scuto n. 8. notatæ huic *Aigimontio* potius quam *Breuberga*tribuendæ sint, & chalcoglyphes in metallo assignando erraverit. Ast pro *Breuberga* apicis vexillum pugnat.

§. XV. Hanc parmam *Stolbergio-Kænicsteinio-Eppsteiniam* describit accuratius diploma *Caroli V. Augusti* 1548. 17. Maji Augustæ Vindelicorum *Wolfgango*, *Ludovico* & fratribus Comitibus *Stolbergiis* concessum, cujus ad illustrationem superiorum partem huc transferre visum est: Wann Uns nun die Edlen Unser und des Reichs liebe Getreuen / *Wolfgang* / *Ludwig* und deren Gebrüder / *Grafen zu Stolberg* / *Königstein* und *Rutschenfort* vorbracht / daß ihnen über ihre Graffschafften *Stolberg* und *Wernigeroda* / so sie von ihren Vorältern ererbet / durch Göttliche Schickung und Gnade etliche andere Graf und Herrschafften / als nemlichen *Königstein* / *Eppstein* / *Münzenberg* / *Rutschenfort* / *Mareß* und *Aigimont* / seithero anererbet und zugestanden / deren Wappen / Titel und Nahmen sie etliche gebraucht / und die alle (doch auf unsere gnädigste Vergünstigung) zu gebrauchen in willens wären / und Uns darauf demüthiglich angeruffen und gebeten / daß Wir ihnen solche Titel / Nahmen / Wappen und Kleinod sambt und neben ihren alten erblichen Wappen / Titel und Nahmen zu führen und zu gebrauchen / zu gönnen und zu erlauben / und ihnen dieselben zu confirmiren / zu bestätten / und von neuem zu geben und zu verleihen / gnädiglich geruheten. Das haben Wir angesehen solch ihr demüthige fleißige Bitt / auch das altadeliche Herkommen des Geschlechts der *Grafen von Stolberg* / und darzu die stäte Lieb

und Neigung / auch getreue / nützliche und ersprießliche Dienste / so ihre Vordern und sie weyland Unsern Vorfahren / Römischen Kaysern und Königen löblicher Gedächtniß / auch Uns und dem Heiligen Reich bißhero mit Darstreckung ihrer Leib und Güter / in mancherley Wege / williglich gethan und bewiesen haben / und sich hinfüro zu thun gehorsamlich und willig erbiethen / auch thun mögen und sollen: Und darumb mit wolbedachtem Muth / gutem Rath und rechter Wissen den obgenannten Wolffgängen / Rudwigen und deren Gebrüdern / Grafen zu Stolberg / Königstein und Rutschenfort / zu ihren alten anererbten Wappen / Kleinodien / Titel und Nahmen aller obberührten Graf und Herrschafften Titel / Nahmen / Wappen und Kleinode nachfolgender Weise mit und beyeinander zu führen und zu gebrauchen gegönnet / erlaubet / confirmirt / bestättet und von neuem gnädiglichen verliehen und gegeben / mit Nahmen einen Schild in mitten überzweg entzwen / und jedes Theil nach der Länge in drey Theil getheilet / im obern vordern ihre anererbte Stolbergische Wappen / nemlich in einem gelben oder goldfarben Felde / für sich ein schwarzer Hirsch von zwölf Enden / mit außschlagender Zunge zum Gange geschickt / in mitten das Königsteinische Wappen in einer gelben Feldung / für sich aufrechts ein schwarzer Löw mit rother außschlagender Zungen und zurück auffgeworffenem Schwanz / seine vorder gerechte Pranken gegen dem obern Ecke der Feldungen / und die Gelincke fürwärts haltende / und das hinter Obertheil auch gelb / darein ein rother Adler mit einem Kopff für sich gekehrt / mit blauen oder lasurfarben Schnabel / Füßen und Klauen / rother außgeschlagener Zungen und außgelassenen Flügeln / so die Grafen von Rutschenfort geführt haben. Das vorder Untertheil des Schilds weiß oder silberfarb / darinn aufrechts zwo rothe Forellen / mit Maul und Schwanz gegen einander gebogen / so der Graffschafft Wernigeroda Wappen. Das mitteltail des Schilds überzweg getheilet / im untern der Herrschafft Münsenberg Wappen / nemlich ein Schild nach der zwerg in zwey Theil abgesetzt / das unter gelb / das ober roth / und im obern Theil der Herrschafft Eppstein Wappen / nemlich ein Schild sparrnweiß in sechs Theil abgesetzt / das unter dritte und fünfte roth / und die andern drey Theil weiß / und das hinter Untertheil des Schilds auch in zwey / deren unter in zehen gleiche Theil alles nach zwerg abgesetzt / das unter roth / ander gelb / und also nacheinander von diesen zweyen Farben abgewechselt / so die von Aligmont / und das Obertheil auch gelb / in mitten derselben von dem vorder in das Hintertheil gehet eine Strassen auch nach der Länge in drey / und der ein jedes nach der zwerg in acht gleiche Theil / von roth und weissen Farben / nemlich das vorder unter und ober beyde roth / und das mittel weiß / und also fürwärts nacheinander Schachtsweise abgewechselt / so die von Marck geführt haben / welche sambt allen andern oberzehlten Graf und Herrschafften / außershalb Stolberg und Wernigerode / von ihrer Mutter auf sie erblich kommen und erwachsen seyn / auf dem Schilde drey Thurnier Helme / der vorder mit gelb und schwarzer Helmdecke / darauf ein gelbe oder goldfarbe Königliche Crone / darauß erscheinende zwischen zweyen weissen Strauß Federn ein gespiegelter Pfauen Schwanz seiner natürlichen Farben und Gestalt / der mittel mit rother und weißer Helmdecken / darauf ein rother breiter Hut / form aufgestülpt / der Stülz von Hermelin / auf dem Hut eine gelbe runde Kugel / darauß erscheinend auch ein gespiegelter Pfauen Schwanz von Farben / wie auf dem vordern Helm / und der hinter Thurniers Helm mit gelber und rother Helmdecken bedeckt / auf dem Helm auch eine gelbe oder goldfarbe Königliche Crone / darauf stehend ein rother Adler mit einem Kopff / blauen Schnabel und Füßen / roth außschlagender Zungen und außgelassenen Flügeln / allermassen / wie im obern Hintertheil des Schilds geschickt / und dann solche Wappen und Kleinod in mitte dieses Unseres Kayserlichen Brieffs gemahlet / und mit Farben eigentlicher aufgestrichen ist / [] Gönnen und erlauben ihnen dieselben obbestimmter massen / sambt den dreyen Thurniers Helmen und Helms Kleinodien / darauß auch Nahmen und Titel berührter Graf und Herrschafften zu führen und zu gebrauchen: Confirmiren / bestätten / verliehen und geben ihnen das alles von

Im. Kayserl. Macht/ Vollkommenheit/ wesentlich in Kraft dieses Briefs/ und
manen/ sehen und wollen/ daß nun hinfüro an/ die obgenannten Welfgang/
Ludwig/ und deren Gebrüder/ Grafen zu Stolberg/ Königstein und Rutscher-
fort/ ihre eheliche Leibes-Erben/ und derselben Erbens-Erben für und für in
Ewigkeit die obberührte Wappen vorbestimmter massen/ sambt den dreyen
Thurniers-Helmen und Helms-Kleinodern darauf/ nun hinfüro an zu ewigen
Zeiten führen/ etc.

§. XVI. Ita audivimus huic quoque clypeo tres dari galeas, quarum *prima* co-
ronata dependentibus laciniis atris aureis imponitur inter duas struthionicas plu-
mas argenteas cauda pavonina: *Media* tegitur lato pileolo rubeo, ora reducta her-
mionica, imposito globo aureo, ex quo cauda pavonina apparet, phaleris argenteis
& rubeis: *Extrema* coronata insistit aquila rubea rostro & pedibus caeruleis, vittis
circumvolitantibus rubeis & aureis. Prima est Stolbergia, secunda Eppsteinio-
Koenigsteinia, tertia Rupifortia.

§. XVII. Deinceps auctus est numerus areolarum, *Honsteiniis* adjectis symbo-
lis, quorum c. 34. huius libri in *Schwarzburgico* clypeo fecimus mentionem, unde
ista jam in usu est dispositio: ut *dextram* scuti bipertiti partem *Stolbergia* *dextra*,
lavam *Honsteinia* occupent. Illa areas octo triplici serie exhibent, in prima serie vi-
suntur, *Stolbergius* cervus, leo *Koenigsteinus*, aquila *Rupifortia*. In secunda pilces
Wernigerodenses, cantherii *Eppsteinenses*, fascia tessellata *Marcana*, in pede scuti duæ
tantum sunt quadræ, piscium laterculo in hanc etiam regionem protenso, repræsen-
tantes sectionem *Münzenbergicam*, atque fascias *Agimontanas*. Lavam partem occu-
pant *Honsteinia* insignia, quæ quadripartita sunt. Primus & quartus laterculus *tessel-*
lis argento & minio tinctis repletur, secundus nova sectione distinctus, superiori parte
rubea leonem gradientem aureum, inferiori aurea duas fascias coccineas refert, seu po-
tius *quaternis auri & cocci fasciis*, ut est in imperiali diplomate, exaratur (in *Was-*
penb. P. I. pag. 14. tit. Schwartzburg. pro rubeo caeruleus color falso substituitur,) *quod*
in tertio quadrante pro more repetitur. In media parmula *argentea* graditur
cervus rubeus, seu potius ipso docente imperiali diplomate *niger* cornuum utroque
sex dactylis fruticoso. In his explicandis nonnihil laborant. Verum L. 2. cap. 9. ubi
de Brunsvicensi actum est scuto, ex documentis indubiis monstratum est, quid quo-
vis symbolo designetur, quod etiam c. 34. in consideratione Schwartzburgici scuti re-
petiimus, allato *diplomate à Rudolpho II. Stolbergiis* non minus quam *Schwarzburgi-*
cis concessio, quod hic quoque repetendum, nisi lectori ad paginam 709. 710. recurrere
facile esset.

§. XVIII. De ipsis *Honsteiniis*, Illustrissima pridem familia, repetere nolumus, *Honstei-*
quæ citatis locis consignata sunt. Huius loci illud potius est, ut titulum *Stolbergen-*
sis familiæ, quo sibi jus in hæreditatem *Honsteiniam* cum *Schwarzburgicis* com-
mune asserit, hic explicemus. De eo aliquot pagellæ typis A. 1671. impressæ extant:
Kurze jedoch beständige Deduction der Herren Grafen zu Schwarzburg und
Stolberg/ etc. wegen der beyden Honsteinischen Herrschaften Lobre und Clet-
tenberg. Ubi traditur A. 1433. inter Domos tres *Schwarzburgiam*, *Stolbergiam* &
Honsteiniam *confraternitatem* hereditariam initam esse, ut unius masculis deficien-
tibus reliquæ in bona huic fœderi inserta succederent, & apud Dominos feudi con-
iunctim agerent. *Honsteini* in hanc unionem intulere arcem & dynastiam *Lohra*
cum duobus opidulis *Ellrich* & *Bleicheroda*, nec non Dominium *Clettenberg* cum
pagis & dependentiis. His pactis firmandis subditi *Honsteini* in eventum sacra-
mento fidem *Schwarzburgiis* & *Stolbergiis* obstrinxere, nec non consensum suum
impertiti sunt feudorum Domini: sicuti quod attinet *Lohram* & dicta opidula *Land-*
gravius Fridericus mox ab initio unionem hanc approbavit & confirmavit, quod et-
iam à *Wilhelmo D. Saxonia* 1461. *Georgio* 1498. 1518. 1533. *D. Henrico* 1540. atque *Electo-*
ribus Mauritio & *Augusto* repetitum. Sed A. 1573. *Augustus* Elector dynastiam *Lohr*
cum pertinentiis *Capitulo Cathedrali Halberstadio* sede vacante concessit, permutatio-
ne aliorum Mansfeldiorum bonorum: conditione tamen expressa, ne hic contra-
ctus Comitibus *Schwarzburgicis* & *Stolbergiis* damno esset, & ut *Capitulum* à fu-
turo Archiepiscopo his investituram obtineat. Quod *Clettenbergam* attinet, *Cletten-*
D d d d d 3 feudum *bergi-*

feudum *Halberstadtium*, simultanea investitura Comitibus his unitis ab Episcopis *Gebhardo* 1459. *Ernesto* 1494. *Alberto* 1515. *Sigismundo* 1557. & sede vacante à capitulo continuata est, donec A. 1579. *Julius* Brunsvicensis postularetur, qui requisitus Comitibus *Schwarzenburgicis* & *Stolbergiis* simultaneam investituram negavit, & A. 1583. non nisi *Ernestum Honsteinium* solum feudo mactare voluit, qui ob formulam investituræ mutatam eam acceptare renuit, nihil tamen effecit, & durante hac controversia 1593. extinctus est. Cum ergo casus unionis extitisset, *Schwarzburgici* & *Stolbergici* possessionem dynastiarum duarum adivere, subditis in fidem acceptis, sed eodem anno à *Duce Henrico Julio*, ob impetratum ab Episcopatu feudi jus manu armata depulsi sunt. Ob hoc Comites Duci super litigiosa possessione litem in *Camera* intenderunt; pro quibus pronunciatum 1605. executio mandata & revisio denegata est 1618. 1619. 1620. partitione imperata. Unde *Fridericus Ulricus* Dux ad amicam compositionem se obtulit, quæ ob motus bellicos secuta non est: inde 1625. à *Cæsareis* copiis arces *Lohra* & *Clettenberg* occupatæ, & dein ab Imperatore totus *Honsteinus* Comitatus *Christophoro Simoni B. de Thun* pro 60000. florenorum in antichresin concessus est. Ne tam minus Comitibus 1597. ab Imperatore libertates fodinarum metallicarum, protectio Imperialis, viarum seu conductuum jura & alia regalia in Comitatu *Honsteinio*, una cum titulo, insignibus & nomine *Com. Honsteiniorum* collata, & hæcenus subinde renovata sunt, ut ad omnia Comitatus tanquam Comites *Honsteinii* vocarentur, quod adhuc A. 1640. factum est. Post hæc 1634. transactione facta *Fridericus Ulricus* Dux dynastiam *Lohranam* reddidit, sed *Clettenbergiam* cum opidulo *Elrich* ad dies vitæ retinendam pactus est. Unde ejus morte secuta, 1635. hæc etiam à successoribus redita, atque adeo Comites in plenam possessionem juris sui collocati sunt, in fide denuo susceptis subditis, cancellaria instituta *Bleicherodæ* & multo in reparationem variorum sumtu facto. Decenter etiam insinuata hac transactione ab *Halberstadiensibus* actualem investituram requisivere. Ast 1636. *Johannes Reichardus Metternichus* Moguntinus præpositus & vicarius *Halberstadius* utramque dynastiam nomine Episcopali occupavit: contradixere *Schwarzburgii* & *Stolbergii*, & jus protestando reservare conati, querelis ad Imperatorem, ad Archiducem *Leopoldum Wilhelmum* tanquam Episcopum, & in Conventu Imperii *Ratisponensi* 1636. ad Collegium Electorale delatis, à quo causa eorum intercessione adjuta. Obstitere desideriis bellica tempora: demum pace *Osnabrugia* Domui Electorali *Brandenburgicæ* hæc Dominia satisfactionis loco data sunt illis verbis: Cum etiam Comitatus *Honsteinensis* pro ea parte qua feudum est Episcopatus *Halberstadiensis*, consistens in duabus dynastiis sive præfecturis *Lohra* & *Klettenberg* & quibusdam oppidis, una cum eo pertinentibus bonis & jurebus, post ultimo defunctum Comitem hujus familia, eidem Episcopatu applicatus atque à Domino Archiduce *Leopoldo Guilielmo*, tanquam Episcopo *Halberstadiensi*, hæcenus possessus fuerit, hunc eundem Comitatum porro quoque penes istum Episcopatum irrevocabiliter permanere placuit, adeo ut Domino Electori tanquam hereditario possessori jam dicti Episcopatus *Halberstadiensis* de memorato comitatu disponendi libera facultas esse debeat, non obstante nec vigorem habente ulla contradictione; quæ à quoquam in contrarium moveri possit. Cum ita exciderint Comites his dynastiis hac pacificatione communis salutis causa facta, inter restituendos referri petiere, & A. 1654. in Comitibus *Ratisponensibus* in eorum indiculum in publica dictatura relati sunt, æquivalentem hujus damni sui satisfactionem petentes & adhuc sperantes.

Historia.

Dominia
in pace
Brandenburgico
concessa.

Petita satisfactio.

Galeæ.

§. XIX. Scuto isti tres etiam hodie incumbunt galeæ, omnes coronatæ. Media tecta pileolo rubeo, cujus ora pontici muris vellere retegitur, inter duo cornua cervina argenteum & rubrum pavoninam caudam globulo aureo impositam refert, atque adeo *Honsteinium* & *Eppsteinio-Kœnigsteinium* (vid. *Wapenb.* P. 2. p. 14. 15.) apicem conjungit. Anterior *Stolbergia* coronata inter duas struthionicas argenteas plumas mediam pavoninam caudam sustinet: extremam coronatam *Rupisfortiam* cauda iterum pavonina ornat, impressam ferens aquilam scutariam. Lacinia sunt hinc nigra, isthinc rubra, utrinque auro reflexa, circa mediam tamen sunt argentea & coccinea.

Tituli.

§. XX. Titulus hæc insignia ille illustrat: *Com. Stolberga, Kœnigsteinii, Rupisfortii,*

forti, (Rohefort,) Wernigerode & Honsteinii, Dn. in Eppstein, Münzenberg, Breun-
burg, Aigunt, Lobra & Clettenberg.

Cap. LII.

Com. de VVolfstein.

ARGUMENTUM.

1. Familia, Barones, Comes.
2. Scutum, Galea.

3. In Bucelino scutum alienum.
4. Titulus.
5. Inter proceres imperii.

§. I.

Illustrem VVolfsteiniorum gentem Bucelin. P. 4. Germ. pag. 317. ad Ehrnpertum seu ^{Familia.} Ehrnprechtum refert, qui A. 1080. ludis Augustanis interfuerit: ante quem alius VVilhelmus praesentia sua Brunsvicensia torneamenta 996. ornaverat. Ehrnperto nati Henricus, Ehrnbertus, VVolfgangus: à quorum hoc gens continuata. Et quidem ejus filius Theodoricus VVolfhardum genuit, patrem praeter alios Gundelmanni & Engelhardi, à quibus linea: sed prior in tertia generatione defecit. Engelhardus filium habuit VVernerum, hic Engelhardum genitorem Godefridi & Alberti. Hic qui 1356. obiit, posteritatem habuit, in pronepotibus terminatam: Ille (Godofridus) alium Godofridum genuit, hic ex VVilpurgi Comitissa de Kirchberg VVilhelmum Erentrudae Com. de VVeissenborn conjugem, patrem Friderici, quo natus Henricus, hoc autem praeter alios Engelhardus, militia celebris sed caelebs, & Wilhelmus Magdalena de Wal-
dau maritus, à quo Amplissimus Rittersbusius tabulam suam orsus est: hic Godofre-
dum reliquit, iste Godofredum juniorem, hic Albertum, qui Wilhelmi pater est: quem
superiori seculo patrem habuere Adamus, Godofredus Canonicus Bambergensis & ^{Barones,} Augustanus, Joannes atque Bernardus primi in gente sua Baronum titulo ornati. Ad-
dit de Bernardo Bucelinus: Anno Chr. 1561. caelebs decessit, memorabile plerumque fami-
lia non diu superstitis post status mutationem futura. Ast gens hac incluta, nunc quo-
que per Dei gratiam superest. Cum Adami filius Joannes Andreas (qui Bucelino Wolf-
gangus Andreas dicitur, & 1585. mortuus est) Joannem Adamum reliquerit, hic iterum ^{Comes,} Georgium Albertum atque Joannem Fridericum, qui morte sua 1650. reliquit Albertum
Fridericum nunc gratia Augusti nostri Illustrissimo Comitibus axiomate ornatum.

§. II. Scutum gentile apud Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 19. simplex est, ^{Scutum,} aureum ^{Galea.} duobus leonibus gradientibus coccineis insigne. Galea vero duae incumbunt, prior co-
ronata sustinet inter expansas alas duas nigras foliolis aureis sparsas leonem exori-
entem coronatum aureum: Ex altera protenditur cum collo caput lupi nigrum,
aureo ore oviculam nigram portantis, millo revinctum aureo. Laciniae etiam extra
analogiam tincturae scutariae sunt aureae & atrae. In hoc vero gentili symbolo etiam
aucta dignitate nihil immutatum est.

§. III. Ex hoc apparet, scutum, quod Bucelinus genti tribuit, tribus fasciis exa-
ratum, per errorem ei assignatum esse.

§. IV. Titulus habet: Comes in VVolfstein, Dominus in Obern-Sulzburg & ^{In Bucelino,} ^{scutum} ^{alienum.} ^{Titulus,} Pynbaum. Quod Sulzburg attinet, forte est ex matrimonio Weneri Wollstei-
nii & Margaretæ de Sulzburg, circa finem seculi decimi tertii, vel quarti ini-
tium.

§. V. Inter Imperii proceres sunt, & connumerantur Bavarico circulo. vid. Zei-
ler. de X. circ. T. 4. p. 225. ^{Inter pro-} ^{ceres imp-} ^{perii.}

Cap. LIII.

Com. de Isenburg & Bidingen.

A R G U M E N T U M.

1. *Varia loca nominis Isenburg seu Eisenburg. Veteres Comites.*
2. *Origo gentis. Isenburgii ad Ruram.*
3. *Deductio lineæ inferioris Isenburgica seu Grensavia. Salentinus Elector. Ernestus.*
4. *Budingenses. Linea prior Grensavia.*
5. *Continuatio Budingensium. Dieterus Archi-*

6. *episc. Moguntinus. Linea Keltersbachensis. Bir-
steinia. Iterum Offenbachia. Budingensis.*
7. *Scutum. Apex.*
8. *Antonio concessus leo. Hardeccii.*
9. *Linea inferioris Isenburgica scutum.*
10. *Isenburg in scuto & titulis Wiedensium.*
11. *Titulus. Isenburg infer. Successio. Agnato-
rum pratenso.*
11. *Budingen. Superior Comitatus.*

S. I.

Varia loca
nominis
Isenburg.
seu Eisen-
burg.

IN Germania nostra plures sunt Comitatus, Dominia, arces, quibus ferrei montis vel castri, *Isenburg, Isenburg, Eisenburg, Eisenberg* (qui veterum chartarum plures lustravit, inveniet talium nominum scripturam variam, nec illud à superiorum seculorum orthographiæ minus curiosorum more abhorre,) appellatio fuit. In *Osterlandia* Comitatus *Isenbergius* seu *Eisenbergius* fuit, quem 1395. Wilhelmus Marchio Misniæ comparasse dicitur, & cujus nunc etiam symbolum in Saxonico clypeo visitur, unde de eo egimus in comm. de Sax. insign. c. 1. n. 27. Aliud *Isenburgum ad Rubram* in Westphalia situm est, quod ex Marcano-Altenacensi familia *Eberhardus* filius *Adolfi C. Altenacensis* atque frater *Engelberti* Comitis Montium una cum castris *Lippe & Nienburg* tenuerat, & ad filium aut ex *Arnoldo* filio nepotem *Fridericum* transmisit, qui more ejus seculi, quo à ditionibus quisque suis cognominari solebant, dictus est Comes *Isenburgius*, sed ob agnatum *Engelbertum* Archiepiscopum Coloniensem trucidatum supplicio 1227. periit, unde dirutis in partem castris auxilio Colonienfium agnati marcani ditionum majorem partem occuparunt, sed quod ex illo *Friderico & Margareta Limburgia Theodoricus & Fridericus* filii superessent, his auxilio avunculi *Limburgensis* pars hereditatis paternæ recuperata, & 1243. transactio instituta est, illi vero à *Limburgo ad Lainam* dein nomen sumere Comitum *Limburgensium*, *Isenburgensi* omisso, nec non rosa, quæ avita tessera fuerat, cum leone *Limburgio* commutata, auctores *Styrumiorum*, qui nunc etiam superant. (de qua re egimus superius L. 2. c. 51. n. 5. seq.) Aliud castrum est ad *Rubeaquum* seu *Ruffach* in *Allatia* *Isenburg* seu *Eisenburg* à *Dagoberto* conditum, sæpius sedes Episcoporum *Argentoratensium*, sed dirutum. *Isenberga* quoque in *Waldeccis* est, unde Comitum aliqua linea denominatur, & in ea arce sedes viduæ est. Sed & in *Svevia* *Eisenberga* est, à qua *Freibergiorum* una linea denominatur *Eisenbergia* (supra c. 49. n. 6. 9.) Inprimis vero celebris est Comitatus *Isenburgius* seu *Isenburgius* à castro familiari non procul *Rheno* ita dictus, cujus Dominos & eorum insignia hic considerabimus. Porro non uno modo nomen hoc olim scriptum esse argumento est subscriptio diplomatis apud *Nicol. Serar. Rerum Mogunt.* cui anno 1135. *Regenboldus & Gerlacus de Isenberg* subscripsere. In libro torneamentorum, pag. 23. refertur *Magdeburgicis ludis* 938. interfuisse *Joannes* Comes in *Eysenburg*. In torneam *Brunsvic.* pag. 996. *Arnoldus Dn. in Eisenburg*, quem ob hanc tituli variationem regentis Comitatus putant fuisse filium vel fratrem.

Veteres
Comites.

Origo
gentis.

S. II. Quæ plerarumque Illustrissimarum familiarum fata fuere, ut & documenta pleraque antiquiora variis casibus perierint, & prisci minus curiosi in sua progenie notanda fuerint, eadem hujus etiam fors est, unde justam seriem non nisi ad *Henricum Isenburgium Comitem*, qui à 1240. usque ad 1286. floruit, deducere hæcenus licuit. Ex hujus autem haud dubie majoribus fuit *Hesso Comes & Dn. de Isenburg*, qui 1140. vixit, & conjugem habuit filiam *Ludovici senioris Comitis in Arnstein, Domini Vesalia, Bopartia, Goarifani & Lansteinii*. Hujus affinis *Ludovicus junior*, qui cum uxore *Gutha de Bonneburg* in cœnobium *Pramonstratense*, quod fundaverat, jur

Gnade

Quade **G**ottes dictum, ingressus & A. 1135. mortuus est, Isenburgieis ditiones tradidit: qui magna ex parte illas *Nassoviis* vel *Catimelibocensibus* vendidere. Hestone autem natus dicitur *Arnoldus Episcopus Ultrajectinus* A. 1197. & *Joannes Com. & Dominus de Isenburg* 1183. *Irmgardis Catimelibocensis* maritus. Huic video filios assignari *Fridericum Engelbertum & Brunonem Episcopos Osnabrugenses*, *Dietericum Episcopum Monasteriensem*, & *Lotharium prapositum Coloniensem ad S. Cuniberti*, tum *Friderici filium Dieterum* nominari, qui *Henrici supra memorati* pater fuerit. Verum enimvero *Fridericus* ille cum fratribus, quod s. superiori monuimus ad *Marcanam* familiam spectat, & alterius *Isenburgii ad Ruram* fuit Comes, gente atque insignibus à nostris distans, & quod alibi deduximus, *Limburgiorum - Styrumiorum* sator. *Henrici* vero frater creditur fuisse *Arnoldus* Comes, qui inter *Electores & Archiepiscopos Trevirenses* refertur, & A. 1259. excessit.

Isenburgii
ad Ruram.

§. III. *Henrico* creditur uxor fuisse ex *Limburgiorum ad Lanum* gente. Eo vero nati sunt *Gerlacus*, *Ludovicus & Eberhardus*. Ex his *Ludovicus* Budingensis rami sator indubie est, ab *Eberhardo* reliqua linea dicta de *Nieder-Isenburg*, quam tamen alii à *Gerlaco* decivant, sed & in gradu assignatione video nonnihil variari. Hic dabo ab Illustrissima familia subministratam, isto ordine, ut *Eberhardo* genitus sit *Salentinus* maritus *Margaretæ C. Solmensis*, qui fratrem habuit *Gerlacum* maritum *Judithæ Eppsteinæ*, & filium *Salentinum II.* cui ab *Adelheide* filia *Eberhardi Dn. de Grensau* seu *Grenzau* agnata istud Dominium obigit. *Salentino II.* natus *Salentinus* Canonicus Mogunt. A. 1429. & prapositus Coloniensis A. 1472. extinctus, & *Gerlacus*, ex *Hildegardi* filia *Arnoldi Dn. de Sirek* pater *Salentini*, quo & *Margaretæ f. Bernardi C. Solmensis* nati *Salentinus Comes Isenburgii & Dn. in Johannisberg*, prope *Lucenburgum*, Hypothecarius Dominus opidi *Nimegen*, qui uxorem habuit *Elisabetham f. Henrici Dn. de Havelstein* seu *Hunoldstein*, atque *Gerlacus Dominus in Grensau*, qui suscepit ex *Anastasia Com. de Moers*, præter *Joannem Electorem Trevirenses*, qui ab *Alberto Brandenburgio* plurimum vexatus A. 1556. decessit, *Gerlacum*, & *Henricum* successorem: Hic iterum ex *Margaretæ Wertheimæ Salentinum*, *Antonium*, & *Joannem Canonicum*: Ex his *Antonio* 1577. improle ex *Antonia Penelope Biederodia* mortuo, *Salentinus*, qui *Archiepiscopus Coloniensis & Episcopus Paderbornius* fuerat, mittam cum Comitatus regimine commutavit, & ex *Antonia Wilhelma Lignesia Arenbergia* suscepit *Ernestum*, qui Comes *Isenburgii & Dn. Grensavie*, Hispaniæ Camerarius & Consiliarius status & belli, Campi Marecallus, & Eques Aurei velleris A. 1664. nullis ex *Carolina Pr. Arenbergia & Maria Anna Hohenzollerana* relictis liberis decedens suam clausit lin. am.

Deductio
lineæ in-
ferioris
Isenburgi-
cæ l. Gren-
savie.

Salentinus
Electo.

Ernestus.

§. IV. Quod ad *Ludovicum* attinet, ejus linea superior *Isenburgica* vel *Budingensis* dicta est: is *Helvigem Budingensem* ex parte heredem uxorem habuit, & adhuc A. 1302. vixit. Habuit filios *Henricum*, cui *Lisa de Hohenfels* uxor, *Ludovicum* prapositum *Wezlatiensem*, *Wilhelmum* successorem sed prædecessorem, *Fridericum & Lotharium* seu *Lutherum* antea Ecclesiasticum, sed dein *Isengardis Munzenbergæ* maritum. Hic in suis A. 1321. numeravit *Budingen*, *Eckartshausen*, *Fiosbach*, tertiam partem in *Wolferborn*, die *Gericht Sassinhausen*, *Breidenau*, *Sinsinbach*, *Nauenrod*, *Erbach*, quæ omnia sua & quidem feuda vocat, tertiam partem in *Seelbold*, *Erbachtheil* am *Landgericht* / partem in *Efflurbach*, *Cleeburg Gericht* dimid. *Grensau* cum appertinentiis, *Vilmar*, &c. 1324. una cum *Trimbergio* à *Godofredo Dn. de Bruneck* emit ejus partem in *Burggravia* u *Gelnhusano*, nec non A. 1335. à *Trimpergiis Birstein & Udenhain*. Eo nati *Henricus & Philippus*, quorum hunc pater parochiæ *Budingensi* præsentavit A. 1324. sed patri & fratri rebellis factus est; res transacta A. 1337. eique concessa *Grensavie*. Eo natus *Eberhardus Dn. in Grensau*, qui 1371. cum patruo & patrueli pactus est, ut agnati *Gerlaci Isenburgii* Domini hereditatem armis occuparent; & posthac nihil *Isenburgiorum* bonorum Principi cuiquam vendereliceret. Eo atque *Mechtilde C. Marcana* nati *Philippus*, *Mechtildis* conjux *Joannis C. Nassoviæ & Adelheidis* uxor *Salentini C. Isenburgii*. Illo mortuo *Dieterus* Comes *Isenburgius* transigens cum *Abbate S. Mathiæ Trevir.* feudi Domino *Vilmariam* obtinet, *Grensavie* autem ad *Isenburgii* inferioris Comites delabitur.

Budingensis.

Linea prior
Grensavie.

Continua-
tio Budin-
gensium.

Dieterus
Archiep.
Mogunt.

Linea Kel-
stersbacen-
sis.

Birsteinia.

Iterum Of-
fenbachia.
Budingens-
is.

Scutum.

Apex.

S. V. Major frater *Philippi* fuit *Henricus* Adelheidis Hanoicæ 1332. maritus. Ei cum fratre, dein Trimbergiis, de *Birsteina* controversia fuit, & A. 1358. cum *Weilnavis* pacem castrensem (*Burgfrieden*) constituit, A. 1353. Budingæ libertatem civitatis concessit. Nati sunt illo *Joannes*, *Henricus* & *Wilhelmus* præpositus Limpurgensis. *Joannes* Sophiæ Wertheimæ maritus, genuit *Agnetem* Gerlaci C. Wiedensis uxorem atque *Joannem*, qui A. 1405. cum aliquibus nobilibus castrum *Stade* à Johanne Dn. Limpurgio emit. A. 1399. primus aliqua fenda *Palatina* accepit, & A. 1408. mortuus est, relicto ex *Margareta* Cazenlecbogia *Dietero*, qui ad A. 1461. superavit, ab uxore *Elisabetha* C. Solmensi, vigore *Falckensteinia* divisionis 1419. 1420. quædam in *Triquerna-tibus* (*Dreueich*) & *VVetteravia* obrinuit, verum ob Saynensium communionem filio *Ludovico* necesse fuit pretio eadem comparare. A. 1442. præter exemptionem à peregrinis judiciis 1434. à *Sigismundo* concessam, ab Imperatore *Friderico* Comes & *Budinga* Comitatus titulo ornatur, quo nec eguerat, à majoribus è Comitum prosapia ortus, qua dignitate nunquam excederat. Cum *Weilnavii* eousque in communione *Birsteina* fuissent, ei 1438. vendidere *Birsteinam*, *Reichenbach* & alia. Eo nati sunt *Dieterus*, *Bernardus* Eq. Teuton. *Joannes* Carthusianus, *Otto* Eq. *Joann.* *Ludovicus*, *Philippus*, *Joannes*. Ex his *Dieterus* Archiepiscopus & Elector Moguntinus fuit, electus 1459. controversa cum *Adolpho Nassovio* electione, sed Pontificem *Pium II.* ex illis præcipue causis, quod onera clero imposita improbaret, pallium tanti non redimere vellet, & convocationem Electorum ex Pontificis voluntate suspendere renueret, adversum experiri coactus est, unde gravissima bella, pro ipso faciente *Friderico* Victorioso Palatino Electore; cedere vero, Moguntia occupata, & certis assignatis locis contentus esse necesse habuit A. 1462. donec 1475. *Adolpho* mortuo succederet; mortuus est A. 1482. *Academia Moguntina* autor. Solus vero in Comitatu patri ex ejus voluntate successit *Ludovicus*, qui plura Comitatu avito augendo coëmit, pretio ad 128000. floren. ascendente, & felicissime sua rexit, ad mortem usque 1511. Testamento etiam de liberis disposuit, quod tamen servatum non est. Reliquit ex *Maria* Nassovia, *Dieterum*, *Philippum* & *Joannem*, quorum ille cælebs, hi duo lineas ex se dedere *Kelstersbachensem* & *Birsteinensem*; In illa *Philippo* *Antonius* natus est, pater ex *Anna* C. Wiedensi conjuge *Georgii*, *Wolfgangi*, *Henrici*, qui successive ditionibus præfuerunt, sed liberis caruere, hic etiam qui 1601. mortuus, *Kelstersbachum* Hassiacis vendidit, quod contra pacta familiæ factum agnati impugnare, & litem in Camera Spirensi intentarunt. Aliæ etiam lites exortæ ob *Joannem* *Ottorem* *Antonii* ex *Catharina* *Gumpe-lia* filium, de cujus natalibus disceptabatur. In altera linea *Joannes* ejus autor, qui 1517. & 1519. cum fratribus partitus est hereditatem, & ex *Dietheri* morte A. 1521. *Birsteinam* atque *Wechtersbach* accepit, reliquit A. 1533. moriens ex *Anna* *Schwarzenburgia*, *Reinhardum* 1568. *Antonium* 1548. *Ludovicum* 1588. *Ottorem* posthumum ex vulnere prælio *Sivershusano* accepto 1553. extinctos, & stemmatis propagatorem *Philippum*, quo & *Eh-rengardi* *Solmensi* natus est *Wolfgangus* *Ernestus* solus totius Comitatus ex hereditate Dominus, qui A. 1633. mortuus est, genitis ex prima & tertia conjuge *Anna* *Gleichia* & *Juliana* *Witgensteinia*, filiis qui ad maturitatem pervenere *Wolfgangus* *Henrico*, *Philippo* *Ernesto*, *Philippo* *Ludovico*, *Wilhelmo* *Ottone*, *Ludovico* *Arnoldo*, *Joanne* *Ernesto*: à primo & ultimo duæ lineæ, quæ nunc etiam superant, prognatæ, ab habitationis loco dictæ, *Offenbachia* atque *Budingensis*. In illa superant ex *Maria* *Magdalena* *Nassovia* filius & nepotes Illustrissimi *Joannes* *Ludovicus*, *Mariæ* *Julianæ* *Hanoviæ*, ac *Luiſæ* *Nassoviæ* Principis, atque *Joannes* *Philippus* *Carolæ* *Amaliæ* *Palatinæ*, *Wilhelmus* *Mauritius* *Annæ* *Amaliæ* agnatæ mariti; In *Budingensi* superant sub Illustrissima matris *Mariæ* *Carolæ* *Erpachia* cura Illustrissimi *Joannes* *Casimirus*, *Ferdinandus* *Maximilianus*, *Georgius* *Albertus*, *Carolus* *Augustus*.

S. VI. Quod tesseram gentilitiam attinet, pro more vetustissimarum plurimarum stirpium simplex ea est, videlicet argento inducta due fasciæ nigra. In diplomate, quo in *Antonii* Comitris gratiam scutum auctum est à *Carolo* V. 1547. 12. Novemb. ita describitur: Ein weisser oder silberfarber Schild/ darinnen überzweg gehen zwei schwarze Strassen mit der Feldung gleicher Grösse eingetheilet/ auff dem Schild ein gelb oder goldfarber Thurnier-Helm/ gezieret mit weiss und schwarzen Helindecken/ darauf gegen einander zween schwarze auffgethane Flügel/ in jedem sieben

sieben gelber oder goldfarber Linden-Blätter abwärts gekehrt. Quibus verbis etiam apex describitur, videlicet jugum expansum alarum nigrarum, quarum singulae septenis foliis tilia aureis spargitur. Laciniae sunt argenteae & atrae.

§. VII. Diximus Comitatus Antonii scutum novo auctum esse decore, imposito nimirum fasciis gentilibus parmula *carulea leone aureo*, cujus lingua & falculae rubent, insignita: qualis etiam adversus galeae insidet inter alas familiares foliolis sparsas. Laciniae etiam hinc atrae & argenteae, isthinc aureae & caelestinae circumfunduntur. Ita verba habent diplomatis: Dieses nachgeschriebene Wappen und Kleinod / so weyland Sein / Grafens Antonii / Vorältern die Grafen von der Hardeck geführt und gebauet haben / und durch Absterben desselben Geschlechts männlichen Stammens uns und dem Reich heimgefallen ist / nemlich ein blauer oder lasurfarber Schild / darinnen für sich aufrechts ein gelber oder goldfarber Löw mit außschlagender rother Zungen und Klauen / aufgeworffenen Schwanz / seine vordere rechte Pranken gegen der vordern über dem Schild und die lincke abwärts haltend in mitte des obbestimmten ihres alten Ysenburgischen Wappens / und dann auff dem Helm zwischen beyden Flügeln aufrechts auch einen gelben oder goldfarben Löwen mit außgeschlagener rothen Zunge und rothen Klauen. Porro audimus ab Hardeccis esse hunc leonem, & hos in Antonii majoribus numeratis; Fateor autem me non habere, quod de hac re dicam, qui nec Hardeccios in avis Antonii juxta genealogias hactenus visas deprehendo, nec satis discerno, an iidem sint Hardeccii Austriaci, quorum jam insignia & titulus isto tempore in Prueschenckia familia fuerat. vid. supra c. 22. an alii qui hic vocantur, von der Hardeck. Porro linea Antonii Kelsterspaciensis in ejus filiis terminata, hoc quoque symbolum desit.

Antonius concessus leo.

Hardeccii.

§. VIII. Quod inferioris Ysenburgi lineam attinet, illi video tribui in argento duas fascias rubeas, quales etiam sunt in Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 17. in laterculo primo & quarto Ysenburgio, & quidem tales ab illa familia diutius gestatas non dubito: quod aliqui errore factum existimant, ego vero suspicor, ex more superiorum seculorum soliti factum, quo pluries duo fratres distinguendis lineis colores figurarum soliti sunt mutare. Relatum accepi, cum Ernestus istius lineae ultimus Budingam aliquando accessisset, vidissetque insignia fasciarum nigrarum, agnovisse suorum *παρρηγία*, & de eo meditatam, ut has suas mutaret: quod factum esse ex eo video, quando Chifflet. *ins. Eq. A. V. n. 373.* Ernesti scutum & apicem argento & nigro pingit, sicuti supra descripsimus. In Sibmachero autem rubeis illis fasciis in quadripartito scuto, opponuntur binæ fasciae nigrae auro inductae laterculorum secundi & tertii. Ita etiam duas imponit galeas, utramque jugo expanso alarum ornatum, quarum subinde prior argento duas fascias rubeas, altera aurea nigras continet. Laciniae sunt hinc atrae & argenteae, isthinc nigrae & aureae. Forte dixeris Grensaviam altero symbolo notari.

Linea inferioris Ysenburgiae scutum.

§. IX. In Wiedensi scuto L. 1. c. 99. n. 2. 5, vidimus itidem fascias rubeas Ysenburgias, de quibus illud prioribus addendum est. Joannem C. Ysenburgi ex Budingensi bus A. 1376. cum Wilhelmo Com. Wiedensi de agnati Gerlaci Ysenburgi hereditate (ad quam unde jus Wiedensibus fuerit nondum comperi,) ita pactum esse, ut filius Wilhelmi Gerlacus Joannis filiam Agnetem duceret, & istam sibi vindicaret: ob quod in castro familiari Ysenburg portio sua est Wiedensibus, & 1402. Gerlacus & Agnes renunciarunt universae dynastiae Budingensi & reliquae successioni Joannis.

Ysenburg in scuto & titulis Wiedensium.

§. X. Titulus simplex est: *Comites de Ysenburg & Bidingen.* Ysenburgi nomen notat ipsum Comitatum, à castro illo gentili denominatum, qui annumeratur circulo inferiori Rhenano seu Electorali. Porro extincto A. 1664. Ernesto sine liberis agnati confestim misere, qui possessionem apprehenderent, sed percipere, ab Electoribus Trevirensi & Palatino proprio nomine, & ab Abb. Fuldensi nomine Baronis de Walderdorf, qui pridem feudorum Fuldensium expectativam obtinuerat, eam jam occupatam; unde Ysenburgii querelas suas detulere, nec tamen responsa categorica obtinere, hactenus vero tumultibus bellicis à persequenda praetensione, agnatione nixa, impediti de futuro successu melius sperant.

Titulus Ysenburg inferioris Successio.

Agnatorum praetensio.

Budingen,
Superior
Comitatus.

§. XI. Budingæ titulo simul reliquas ditiones ab ista linea vario jure acquisitas comprehendere non dubito, quas nomine Ober-Isenburg appellare solent, qui Comitatus est in *superiori Rheno* circulo, & Comitibus in *scamno Wetteravico* locus. Ita in matricula apud Zeiler. itin. Germ. P. 2. pag. 22. legitur Ober-Isenburg und Büdingen. Non quod in his ditionibus aliud hujus nominis castrum sit, respectu alterius superius Isenburgum dictum, sed eo sensu, ut intelligantur provinciae superiores gentis Isenburgicae. Sicuti simili modo nonnunquam Liechtenbergicae & conterminae ditiones vocantur superior Comitatus Hanoicus, seu potius familiae Hanoicae. Porro audivimus Budingam ab Helvige allatam esse familiam. Scendum vero præter Helvigem tres adhuc fuisse filias Budingenses, elocatas in familias Braunecciam, Brübergiam, Trimbergiam: quæ adeo hereditatem simul cum Isenburgicis adiere. Deinceps vero paulatim vario jure & non uno contractu ad Isenburgios reliquæ etiam portiones delatæ sunt. Ipsos Budingenses dynastas quod concernit, in torneam. Magdeburg. 934. mentio fit Margaretae viduæ Dieterici Dn. de Budingen, in Trevirensi A. 1019. Wolfgangi Dn. de Budingen. 1209. in Wormatiensi Antonii Dn. de Budingen. Ita & A. 1195. Hartmannus Dn. de Budingen coenobium Conradsdorf condidit: Justam vero genealogiam non vidi. Helvigis Budingensis heres sigillo usa est insignito mulieris figura, longa veste, & dextræ accipitrem impositum gestans. Quod tamen non tam *δᾶγμα* familiare esse reor, quam ex consuetudine illius seculi, quo ab illis, qui frequenter antiqua monumenta spectarunt, accepi, sapissime nobiles & illustres foeminas eo habitu suam sigillis impressisse imaginem.

FINIS LIBRI TERTII.

INDEX

INDEX PRIMUS

Familiarum quarum integra scuta explicantur, assignato numero libri, capitis & paginae, nec non tabulae aeneae in qua reperiuntur, una cum correctionibus & emendationibus necessariis.

A Bensperg Com. II, 100, 548. Tab. XXIV.
 Aiguillon Duc. Famil. Vignerod. II, 66, 50. Tab. XX.
 Albæ Dux fam. Tolet. I, 88, 351. tabul. XIII.
 Alberta fam. Duc. de Luynes & de Chaunes I, 1, 1. tab. 1.
 Albretania Dom. ex qua Reg. Navarra. I, 2, 3. tab. I.
 Albuquerque Duc. fam. Cueva. II, 17, 428. tab. IV. & XVI.
 Aldenburg. Com. III, 12, 615. tab. XXVII.
 Aleison. Dux. fam. Franc. I, 24, 118. tab. VI.
 Altamira March. fam. Osor. I, 68, 277. tab. XI.
 Althann Com. II, 1, 377. tab. XV.
 Andinus Dux. fam. Franc. I, 24, 118. tab. VI.
 Angliæ Regn. I, 2, 9. tab. 1.
 Anhalt Princ. I, 5, 33. tab. 1.
 Arausionis Princ. (Orange.) III, 26, 657. tab. XXIX.
 Arcos Dux. famil. Pont. II, 71, 230. tab. XI.
 Arenberg. princ. I, 4, 23. tab. I. (Ad n. 3. p. 24, adde. Familia refertur ad Walterum de Ligne, qui 1280. vixit, & ejus nepos Joannes Dn. de Ligne Eustachiam heredem Barbansonii duxit. Joannis pronepos Antonius 1503, Comitatum Fauquenberg emit: ejus filius Jacobus 1549. Comes, pronepos Lamorallus 1602. ab Archiduce Alberto Princeps de Ligne creatus est. Antonii patruus Wilhelmus Arenbergiorum fator est.)
 Argentinensis Episc. III, 19, 626, tab. XXVIII.
 Arpajon Dux. II, 2, 377. tab. XV.
 Arquien M. famil. la Grange. III, 20, 628. tab. XXVIII.
 Artesia Com. fam. Franc. I, 24, 118. tab. VI.
 Ascania fam. I, 5, 25. tab. I. (p. 37. l. 34. dena, adde vel duodena.)
 Aspan. Bar. II, 3, 379. tab. XV.
 Aspermont. C. de Reckheim. III, 1, 577, tab. XXVI.
 Astorga March. fam. Osorio. I, 68, 277. tab. XI.
 Atestina Dom. I, 6, 39. tab. I.
 Avalos, I, 7, 41. tab. I.
 Augustanus Episc. III, 40, 719. tab. XXXII.
 Aumontii Dux. I, 8, 41. tab. I.
 Aureliani Dux. fam. Franc. I, 24, 118. tab. VI.
 Auria vid. Doria.
 Austriaca Domns. I, 9, 42. tab. II. (p. 43. ubi dicitur, aquilæ Imperialis rostrum & crura cocco tingi, adde sapius vero auro fulgent. p. 55. ad num. 40. Ad verba: Duces defecere. Anticeps adhuc quaestio est, num Albertus Tirolis Comes successerit Meraniæ Duci postremo?

an vero id potiorib. argumentis de Mainhardo secundo Goritiæ Comitæ sit statuendum? In utramque partem argumenta speciosa sunt, quæ Vir illustris & de patria optime meritus subministravit: quibus probe expensis vix aliud colligas, quam non obscuris argumentis apparere, Tirolensis Comitatus & Meraniæ Ducis separatos fuisse Principatus, qui post ejusdem Ottonis obitum paulatim coaluerint, possessoribus dimisso Meraniæ Ducum (utpote alieno) & retento Tirolis Comitum (quippe proprio suo) à castro Tirol (cui etiamnum certus assignatus districtus Capitaneo Athesino, vulgo *dem Landshauptmann an der Etsch und Burggrafen zu Tirol* / immediate parens) derivato titulo contentis: quo hodie comprehenditur, quicquid iis in partibus olim Goritiensium, Meranensium seu Meraniorum atque Tirolensium fuit Principum divisim, non tam ex vulgari loquendi usu, quam quod omnium horum ditiones anno 1500. Maximiliano I. cessere, & in unam subinde provinciam redactæ sunt. P. 56. ad eund. §. 40. ad verba *Totius Tirolis Dominus*. Ab illustri Viro illa notantur: Procedunt hæc omnia eo sensu, quo Tirolensis comitatus anno 1284. sumebatur, cujus temporis hic loci mentio fit: nam ab an. 1272. quo Mainhardus junior ejusque frater Albertus paterna inter se diviserunt bona, Tirolensis ditionis non adhuc reputabatur sed Goritiensis, quod à propugnaculo ad oram Vallis Pustrißæ vulgo *Poshterthal oder Mülbacherclausen* / Carinthiam versus protenditur: donec anno 1500. post obitum Leonardi postremi Goritiæ Comitatus, uti ante insinuat, & ab ipso autore f. 63. §. 67. de Goritia quoque notatur sub Maximiliano Imp. coalesceret. Testis est Wigul. Hund. *Bayr. Stammenb.* f. 75. Eodem modo etiam intelligendum ac explicandum venit, quando legitur à Margareta cognomento *Maultaschin* Comitatum Tirolensem anno 1367. Rudolfo, Alberto & Leopoldo Austriacis fratrib. dono datum esse: etenim & tunc pars illa, quæ Alberto Goritiensi in divisione obvenit, non denotatur: si autem Comitatum in recentiori sumamus significatione, qualis nempe nunc est, non exigua sane pars defuit Mainhardo, nam terræ & Dominia Pustrißæ Carinthiam versus, quæ Comitibus Goritiæ paruerant, vi recessus provincialis an. 1511. tunc demum Tirolis accessere: vide *das 1511. jährige Tirolische Landlibell*

Index Primus.

libellum in anfang: ibi, auch die von Prälaten/
Adel und Stätten und gerichten bemeldter
unser Fürstl. Graffschafft Tirol mit samt
den Unterthanen und Leuten in der Herr-
schafft Lins auch dem Buxstertal/ &c. p.
61. n. 63. Alsatia Landgraviatus superior
notatur baltheo cum coronis, sed inferior
baltheo reticulato, quæ hic non distinxit. vid.
Bernh. Hergog. Chron. All. L. 3. pr. & ipse
aliqua notavi L. 3. c. 19. P. 63. §. 68. l. 8. à
fin. alteram aream, lege auream.)

Baden March. II, 4, 380. Tab. III.

Bala Siciliana March. Fam. Mendoza, I, 63,
254. tab. X.

Bamberg. Episc. II, 5, 387. tab. XV.

Barby Com. III, 2, 580. tab. XXVI.

Bavarico-Palatina Domus. III, 27, 666. tabul.
XXX.

Beauvilliers f. Bellovillerii D. de S. Aignan. I, 10.
68. tab. III.

Bemelberg. Bar. II, 7, 394. tab. XV.

Bentheim Com. II, 11, 70. tab. III.

Beringen Com. fam. Ascan. I, 5, 35. tab. I.

Berry Dux. fam. Franc. I, 24, 118. tab. VI.

Bethunia Dom. Duc. de Sully, Bethune, Char-
rots. II, 6, 391. tab. XV.

Borgia Duc Gandia. I, 12, 74. tab. III.

Boyneburg Bar. II, 7, 394. tab. XV.

ex Brabant. C. de Walheim, & Dn. de Wittem.
III, 3, 582. tab. XXVI.

Bracciani Dux. fam. Ursina. II, 106, 557. tab.
XXIV.

Bragantia Dux. fam. Ursina. II, 106, 557. tab.
XXIV.

Bragantia Dux. fam. Portugall. I, 72, 283. tab.
XII.

Brancaccii. D. de Villars. III, 4, 383. tab. XXVI.

Brandenburg. Elect. & March. I, 13, 74. tab. III.

(Ad p. 95. n. 44. post verba: *usurpatam vidi*.
Adde: ex conventionem desuper instituta inter
utramque lineam mense Oct. 1650. quo et-
iam septem galeæ sumtæ Post verba: *cyaneo*
pingitur laterculo. Id vero per errorem, nam
esse debet argentea in minio, quales etiam
lacinia scutum tegunt. Hæc tessera Cami-
nensis demum ascita est 1660.)

Brandis Com. III, 5, 584. tab. XXVI.

Brederode. Com. & Dom. II, 8, 391. tab. XV.

Brissac Dux. fam. Cossæ. II, 15, 421. tabul. XV.

Britannia M. Reges. I, 3, 9. tab. I.

Brixinens. Episc. III, 6, 583. tab. XXVI.

Bronchorst C. Anholt. III, 7, 587. tab. XXVI.

Brunsvici Duces. II, 9, 397. tab. III. sed accu-
rator. tab. XV.

Budes G. Guebrian. I, 14, 98. tab. III.

Bullion Dux. fam. Turria. I, 93, 361. tab. XIV.

Burnonvilla Duc. II, 10, 410. tab. XV.

Burgundia Dux. Fam. Franc. I, 24, 119. tab. VI.

Cambout D. de Coislin. II, 11, 412. tab. XV.

Cannete March. fam. Mendoz. I. 63, 254.
tab. X.

Cardona Dux. fam. Cordub. II, 14, 419. tab. XVI.

Castella Com. II, 12, 413. tab. IV.

Cerdæ. D. Medina Geli. I, 15, 99. tab. IV.

Chabot. Dux de Rohan. I, 79, 316. tabul. XII.

Chaunes Dux. fam. Albert. I, 1, 1. tab. I.

Chasteauneuf. March. fam. Senneterre. II, 87.
530. tab. XXII.

Choiseul. Dux I, 16, 100. tab. IV. (ad §. 1.
(Fulconis hic memorati pater fuit Rayne-
rius II. avus Rogerius, proavus Raynerus I.
qui 1084. vixit.)

Chollonitsch Com. I, 47, 212. tab. VIII.

Clivia Duc. II, 46, 469. tab. XVIII.

Colonia Archiep. & Elect. III, 8, 89. tab. IV.
& XXVI.

Clam Bar. II, 13, 415. tab. XVI.

Coeslin Dux. fam. Cambout, II, 11, 412. tab.
XV.

Columnia Dom. I, 17, 100. tab. IV. (Phila-
delphus de Mugnos derivat nomen Columni-
um à fratribus duobus Calio & Pyrrho filiis
Marii, qui castrum extruxerint, & in ejus media
area columnam collocaverint, à qua castello
& familia nomen. Consistit jam familia in
duabus lineis. 1. Conestabilis Neapolitani
Laurentii Columnæ D. Paliani ejusque fra-
tris Philippi Principis de Taurino & Sonni-
no. 2. Ducis Carboniani & princ. Palæstri-
næ Julii Cæsaris. Nam tertia Ducum de Gal-
licano & Zagarola 1660. in Pompejo defecit.)

Concin. Com. & Bar. I, 8, 101. tab. IV. (ibip.
102. n. 4. post *sinistrum* adde *argenteum*.)

Condeus princ. fam. Franc. I, 24, 118. tab. VI.

Conty. princ. fam. Franc. I, 24, 118. tab. VI.

Corunnia Com. fam. Mendoz. I, 63, 254. tab. X.

Cordubensis Dom. II, 15, 411. tab. XVI. (p.
416. emortualis Consalvi Cordub. D.
Sessæ assignatur 1606. sed 1578. mortuus est.
Verum 1606. obiit sororis ejus Beatricis
ex Eerdinando de Angresola & Cardona filius
Antonius.)

Cossæ. D. de Brissac. II, 15, 421. tab. XV.

Crequia Domus. II, 16, 422. tab. IV.

Criechingen C. & Bar. III, 9, 596. tab. XXVI.

Cronberg Com. I, 19, 102. tab. IV. (p. 102.
n. 2. pro *rubea fasciam refert auream lege aurea*
fasciam refert rubeam.)

Croviaca seu Croja Dom. III, 10, 597. tab. IV.

Grussol D. Utica. I, 20, 105. tab. IV. (p. 105.
n. 3. post *quaternis* adde, *vel frequentius ter-
nis*.)

Cueva D. Albuquerque. II, 7, 428. tab. IV. &
XVI.

Curienf. Episcop. II, 600. tab. XXVI.

Dania Rex. III, 12, 62. tab. V. & XXVII.

Davalos. I, 7, 41. tab. I.

Daunii Com. III, 13, 617. tab. V.

Dauvet des Marets. II, 18, 429. tab. XVI.

Degenberg. II, 19, 430. tab. XVI. (p. 430. Lo-
co verborum: in *quorum uno*, &c. Legas:
defecit familia in Sigismundo 1602. Porro
titulo usi sunt: Barones in Degenberg, Do-
mini in Schvvarzach & Greyffenstein, here-
ditarii aulae Magistri *Erbbhofmeister* Ba-
varia.)

Delfinus, fam. Franc. I, 24, 117. tab. V.

Dhona Burggr. II, 20, 430. tab. V.

Dietrichstein. II, 21, 432. tab. V. (p. 432. n. 10.
post: *lava tres plumas struthionicas: argen-
teas, lege aureas, cum impresso angue*)

Doria. II, 22, 436. tab. XVI.

Dotzi

Index Primus.

Dotzi Bar. III, 14, 619. Tab. XXVIII.
Durfort D. Duras. III, 15, 619. tab. XXVIII.

ECK Bar. III, 41, 732. Tab. V.
Egmond Com. I, 21, 106. tab. V.
Eichstett Episc. III, 42, 733. tab. XXXII.
Elbæuf Dux. I, 58, 237. tab. IX.
Emsf. Hohenems. III, 16, 619. tab. XXVIII.
Engoulesme Dux I, 24, 118. tab. VI.
Erpach Com. II, 23, 437. tab. V.
Escalonæ Dux. fam. Pachec. I, 69, 277. tabul.
XI.
Espéron Dux. fam. Nogaret. I, 66, 272. tab.
XI.
Estampes Dom III, 17, 620. tab. XXVIII.
Estenes. I, 6, 39. tab. I.
Estrees Dux. II, 24, 442. tab. XVI.
Evreux Com. fam. Franc. I, 24, 118. tab. VI.

FArnesii D. Parmæ. I, 22, 107. tab. V. (Ex
his vixit principio seculi undecimi Pepo-
nius Farnesius, cujus filius Bartholomeus
Aldobrandinus Farnesius, aliis Rainutius,
gentem propagavit. Rainutius VI. susce-
pit duarum linearum autores Petrum Ludo-
vicum Pontificis Pauli III. patrem, à quo
Parmenses, & Bartholomeum, à quo Duces
Lateræ, quam lineam 1668. clausit Hiero-
nymus Farnesius.)

Feria Duc. fam. Cordub. II, 14, 417. 420. tab.
XVI.

la Ferté Dux. fam. Senneterre. II, 87, 530. tab.
XXII.

Fleckenstein Bar. I, 23, 108. tab. V.

Florentiæ Magn. Dux. fam. Medic. I, 62, 251.
tab. X.

Foix D. de Rendan. II, 25, 443. tab. XVI.

Franciæ Regn. I, 24, 109. tab. VI.

Frauenberg. II, 26, 446. tab. XVI.

Fraunhofen, f. Fronhofen. II, 27, 448. tab.
XVI.

Freundsberg seu Fronsberg. II, 28, 448. tab.
XVII.

(p. 449. n. 5. in dii eis lege in dietis.)

Frias Dux. fam. Velasco. I, 95, 372. tab. XIV.

Fridland Dux. II, 108, 564.

Frisia. vid. Ostfrisia.

Frising. Episc. III, 27, 679. tab. XXX.

Fuchs de Fuchsberg Com. III, 18, 621. tab.
XXVIII.

Fugger Com. I, 25, 127. tab. VI.

Fürstenberg Princ. & Com. III, 19, 622. tab.
XXVIII.

GAndiæ Dux. fam. Borgia. I, 12, 74. tab. III.

Gaymann Bar. I, 26, 128. tab. VI.

Gera Bar. II, 29, 449. tab. XVII.

Geyersberg Com. I, 27, 129. tab. VII.

Gienger. Bar. 50, 450. tab. XVII. (p. 450. l.
ult. inferiori argentea lege aurea.)

Gileifs Bar. II, 31, 451. tab. XVII.

Giron. Dux Ossunæ. I, 28, 129. tab. VII.

Gleichen Com. II, 32, 451. tab. XVII. (p. 453.
n. 4. Crucis Pyrmontanæ aream ex Sibma-

chero trado, eam vero à Comitibus Waldec-
ciis argento vidi tingi.)

Gondy D. de Rais. II, 33, 453. tab. XVII. (ad
§. 1. Familiam pluribus deducit Eugen.
Gammurin. Geneal. Tusc. & Umbr. Refe-
runtur ad Fortem Gondium circa 1099. cu-
jus filius Bellicosus Gondi 1140. claruit.
Porro adde p. 454. l. 2. post fratrem adde,
1676. mortuum, Lin. 4. post *Lesdignieres* ad-
de, ad quem ita hereditas translata.)

Gonzagæ D. Mantuæ, I, 29, 130. tab. VII.

Gorrevod D. de Pontdevaux. II, 34, 454. tab.
XVII.

Grammontan. Dux. I, 30, 140. tab. VII.

Grancey Com. fam. Rouxel. II, 76, 517. tab.
XXI.

la Grange M. Arquien. III, 20, 628. tabul.
XXVIII.

Gravenack Com. & Bar. II, 35, 455. tab. XVII.
Greiffenclau de Volraths. III, 21, 630. tabul
XXVIII.

Greiffen Bar. II, 36, 456. tab. XVII. (sub fin.
§. 2. adde: defecisse familia dicitur 1639. in
Rudolfo.)

Grimaldi Princ. de Monaco. II, 37, 456. tabul.
XVII. (Familiam peculiari libro descripsit
Carolus Venasque.)

Grunthal. Bar. III, 43, 735. tab. XXXIII.

Guebriant. Com. fam. Budes. I, 14, 98. tabul.
III.

Guelfica domus. II, 9, 397. tab. III. & XV.

Guevaræ Com. Ognatæ. I, 31, 142. tab. VII.

Guldenlovv Com. III, 12, 615. tab. XXVII.

Gumpenberg. II, 38, 459. tab. XVII.

Gutenstein. II, 39, 459. tab. XVII. (Familiam
descripsit Bohuslaus Balbinus Jesuita.)

Guzmannia domus, I, 32, 142. tab. VII.

HAG Com. II, 26, 446. tab. XVI.

Hager ab Alentsteig. II, 40, 460. tabul.
XVIII.

Hanoviæ Com. II, 41, 460. tabul. XVIII.

(pag. 461. num. 8. *coccineo pileo rubeo de le
rubeo.*)

Harcourt Princ. Dom. Lotharing. I, 58, 237.
tab. IX.

Hardeck Com. III, 22, 631. tab. XXVIII.

Harlæi de Chanvalon, I, 33, 143. tab. VII.

Harrach Com. I, 34, 145. tab. VII.

Hassia Landgr. III, 23, 634. tab. XXIX.

Havray Dux. famil. Croj. III, 10, 597.
tab. IV.

Haym Bar. II, 42, 464. tab. XVIII. (Adde:
Familiam derivanda est à Benedicto ab Haym
Imper. Ludovici Bavari Duce militari. A
quo circa 1350. brachium armatum clava
aurea accepit scuto inferendum. Nepos
Henricus in Styria confedit. Christo-
phorus Casareus Consiliarius Camera, loco
prioris nominis Haymer, ab Haym nomina-
ricepit, & 1571. mortuus est. Andreas à
Bucelino nominatus Benedicti fuit prone-
pos.)

Index Primus.

- Helfenstein Com. I. 35, 145. Tab. XXVII.
 Henriquez famil. I. 36, 147. Tab. XXVII.
 Herberstein Com. & Bar. I. 17, 148. tab. XXVII.
 Herbipolis Episc. I. 64, 257. II. 5, 307. tab. XI.
 & XV.
 Hispaniarum Rex. I. 8, 159. tab. II. & IV.
 Hochstrata Com. fam. Lalain. II. 49, 482. tab.
 XVIII.
 Hofkirch Com. & Bar. I. 39, 205. tab. VIII.
 Hofman. Bar. I. 40, 206. tab. VIII.
 Hohberg Com. & Bar. II. 43, 464. tab. XVIII.
 Hohenems vide Ems.
 Hohenfeld Com. & Bar. I. 41, 206. tab. VIII.
 Hohenlohe Com. I. 42, 207. tab. IX.
 Hohenvvaldeck Com. II. 53, 493. tab. XIX.
 Holfatæ Dux. III. 12, 614. b. tab. V.
 Hospitalii D. de Vitry. II. 44, 467. tab. XIX.
 (Add. Francisci & Joannis, qui 1314. vixere,
 pater fuit Fridericus de Gallucia Comes de
 Hospitale in regno Neapolitano: Joannis fi-
 lius Renatus 1356. ex Neapoli in Franciam
 concessit, ac ibi arbalistariorum præfectus
 fuit, ac posteris reliquit nomen l'Hospital.
 Ex hoc aliqua conjectura de Andina & Arago-
 nia tessera esse potest.)
 Hoyos Com. I. 49, 208. tab. VIII.
Ilung Bar. II. 45, 468. tab. XVIII,
 Imperator. I. 9, 42. 43. tab. II.
 Infantadgo Dux. Fam. Mendoza. I. 63, 253.
 tab. X.
 Juliaco-Clivii. II. 46, 469. tab. XIX.
KHevenhüller Com. & Bar. II. 47, 473. tab.
 XIX.
 Khünburg Com. & Bar. I. 44, 209. tab. VIII.
 Khuon de Belasy. Com. I. 4, 210. tab. IX.
 Kielmanseck Com. & Bar. III. 44, 737. tab.
 XXXII.
 Kirchberg. Burpgr. I. 46, 210. tab. VIII.
 Kœnigseck Com. II. 48, 475. tab. XVIII. (Ad
 §. 2. add. Duo linearum autores Comites
 Johannes Georgius & Hugo uterque 1666.
 extincti sunt.)
 Kollonitsch Com. I. 47, 212. tab. VIII.
 Künseck seu Kœnigseck. II. 48, 475. tabul.
 XVIII.
 Kuoffstein I. 48, 212. tab. VIII.
LAlania Dom. II. 49, 482. tab. XVIII.
 Lamberg Com. & Bar. I. 49, 213. tab. VIII.
 Lauenburg Sax. vid. Sax. Angr.
 Lannoia Domus. II. 50, 483. tab. XVIII. (p. 485.
 n. 6. sub fin. ita lege, cum Carolo eadem tes-
 sera usus est. n. 269. Horatius Princ. Sulmo-
 nensis Caroli frater, mortuus 1597. relicto fi-
 lio Philippo II. qui moriens 1600. Philip-
 pum III. reliquit 1604. infelici casu extin-
 ctum. Qua ratione feuda Sulmonæ & Vena-
 fri ad regem Hispaniæ recidere, qui 1605.
 nepoti Pontificis Marco Antonio Borghesio
 Sulmonam contulit, quam nunc nepos Jo-
 annes Baptista possidet. Venafrum autem
 Marchio Ambrosius Spinola obtinuit, sed do-
 mui Perettanæ vendidit.)
 Leining, Dagsburg. Com. III. 45. 739. tab.
 XXXIII.
 Lesdiguieres Dux. fam. Crequy, II. 16, 422.
 tab. IV.
 Leuchtenberg Landgr. I. 50, 214. tab. IX.
 Levia famil. Duc. de Ventadour. I. 51, 215.
 tab. IX.
 Leyen. Mogunt. Elect. I. 64, 263. tabul. XI.
 Elect. Trevir. I. 91, 357. 360. tab. XIV.
 Leysseri Baron. I. 52, 216. tab. IX.
 Limburgii Duces & Comites Styrum. II. 51,
 485. tab. XIX. (p. 486. n. 5. *major vel filius*
dele vel quod abundat. (p. 488. n. 9. *duobus*
leonibus, adde vel paradis rubeis. ibid. num. 11.
 pro *Anhaltinorum* lege *Anholtinorum.*)
 Limpurg pincern. I. 53, 317. tab. IX.
 Lippia Com. I. 54. 220. tab. IX. (p. 221. num.
 3. aliqui etiam Svalenbergiam stellam octo
 radiis pingunt. pag. 222. n. 5. sub fin. De his
 pleniora & certiora infra reperies. L. 3. c. 2.
 p. 720.)
 Lœbl. Bar. I. 55, 223. tab. IX.
 Lœvenstein Com. I. 56, 224. tab. IX.
 Longavillæ Duc. fam. Franc. I. 24, 118. tab. VI.
 Losenstein Com. I. 7, 227. tab. IX.
 Lotharingica Domus. I. 58, 228. tab. IX.
 Lubecen. Episc. Dom. Holf. III. 12, 614. b.
 tab. XXVII.
 Lusitania vid. Portugal.
 Luynes Dux. fam. Albert. I. 1, 1. tab. I.
Magdeburg Archiepisc. proleg. 25. tabul.
 Prælim.
 Manderscheid Com. I. 59, 242. tab. X. (p.
 245. n. 14. *adjungunt aureos adde vel argen-*
teos n. 19. pro *Freiskirchium* lege *Freisbur-*
gium. p. 246. n. 20. sub fin. Adde. Apice
 utuntur duarum galearum, quarum prior
 coronata caudæ pavoninæ inferit sphaeram
 cum leone Blanckenheimio, altera exurgen-
 te cycno Daunio superbit.)
 Mansfeld. Com. I. 60, 246. tab. X. (Ad num. 1.
 In Burchardi IV. Dn. in Querfort & Burg-
 gravii Magdeburgici filii lineæ divisæ sunt:
 A Gebhardo nobiles Domini de Querfort
 continuati, à Burchardo V. qui 1189. mor-
 tuus, Mansfeldii: nam ejus filius Burchardus
 Burggrav, Mugdeburgius Sophiam Comita-
 tus Mansfeldici heredem duxerat. Ad n. 7.
 Nobiles Domini de Putliz adhuc in Marchia
 & Prignizia supersunt, Marchiæ Marefcalli
 hereditarii.)
 Mantuæ Duces. Gonzag. fam. I. 29, 130. tab.
 VII.
 Maqueda Dux. fam. Velasco. I. 95, 372. tab.
 XIV.
 Marefts Com. fam. Dauvet. II. 18, 429. tab. XVI.
 Matignon C. de Thorigny. II. 52, 492. tab. XIX.
 Mauny March. fam. Estampes. III. 17, 620.
 tab. XXVIII.
 Maxelrayn seu Meichselrayn Com. II. 53, 493.
 tab. XIX.
 Meckau Com. II. 54, 494. tab. XIX. (Ad §. 2.
 Melchioris pater, Cardinalis avus, Helfridus
 de Meckau Domum Ostrau bihorio Halis
 distentem inhabitavit.)
 Mecklenburg s. Megapol. Duc. I. 61, 248. ta-
 bul. X.

Index Primus.

Medicea Domus M.D. Florent. I, 62, 251. tab. X.
 (Ad n. 1. Familiam præ aliis accuratius descripsit Franciscus de Zazzera. Autor est Lip-
 pus seu Philippus Medices, qui primus Flo-
 rentiæ confedit, & 12. 8. mortuus est, pater
 quatuor filiorum. A primo Clarissimo de-
 scendunt superstites Marchiones de Mari-
 gnano, ex qua linea etiam fuit Pius IV. Papa.
 A secundo Galvano plurimi hodie supersti-
 tes derivantur. Tertius Eberhardus sevit
 modernos Magnos Duces; A quarto Rivicio
 Principes de Ottajano sati sunt, ex quibus
 Papa Leo XI. 16. 5. mortuus est.)
Medinæ Celi. Fam. Cerdan. I, 15, 99. tab. IV.
Medinæ Sidoniæ Dux. fam. Gusman. I, 32, 142.
 tab. VII.
Melphit. princ. fam. Doria. II, 22, 436. tab. XVI.
Mendoza Domus. I, 63, 23. tab. X. (Ad n. 1.
 Ultra Petrum, qui ad Aliubarota 1285. cecidit,
 viginti gradibus ascendunt ad autorem
 stirpis Lopezium f. Lupum Biscainorum seu
 Cantabrorum Capitaneum, cujus filius For-
 tunius Lopez Zaria C. Cantabriæ fuit. For-
 tunii trinepotis Lopezii Sanchez Dn. in Lo-
 dio filius Enneus Lopez nomen Mendozae
 primus assumpsit, in ejus trinepotis Didaci
 Hurtadi Mendozae pronepotibus linea in di-
 versum abiverè, ab altero Didaco illis de-
 scendentibus, quos tabula nostra A exhibet,
 ab altero fratre Joanne Dominis in Mendibil,
 de quibus tab. B. à tertio Ferdinando Men-
 doziis Portugalliæ.)
Mersburg. Administ. proleg. 26. tab. prælim.
Metternich. Com. & Bar. III, 46, 741. tab.
 XXXIII.
Elect. Mogunt. I, 64, 262. III, 47, 743. tab. XI.
Mirandulæ princ. fam. Pici I, 70, 279. tab. XI.
Misniæ Burggr. I, 81, 321. tab. XIII.
Modenæ Duc. ex Estens. I, 6, 39. tab. I.
Möersberg Com. III, 24, 41. tab. XXIX.
Moguntinus Archiep. & Elect. I, 64, 256. tab.
 XI. III, 47, 743. tab. XXXIII. (p. 264. n. 15.
 dele coronata ex mentione galeæ Leyanæ.)
Molart. Com. & Bar. II, 55, 494. tab. XIX. (p.
 495. n. 5. post auro tingitur adde: sicuti etiam
 turris quadræ secunda & tertia.)
Monaco princ. fam. Grimaldi. II, 37, 457.
 tab. XVII.
Monasteriens. Episc. III, 25, 642. tab. XXIX.
Montausier Dux. fam. S. Maure. II, 77, 517.
 tab. XXI.
Montbazou Dux. fam. Rohan. I, 79, 313. tab.
 XII.
Montfort Com. II, 59, 691. tab. XIX.
Montmorencia Domus. I, 65, 268 seq.
 tab. XI.
Montpenferii Duc. famil. Frasc. I, 24, 118.
 tab. VI.
Mortemar Dux. fam. Rochechouart I, 77, 358.
 tab. XII.

Nassoviæ Princ. & Com. III, 26, 650.
 tab. XXIX.
Navarræ Reg. Ex fam. Albret. I, 2, 5. tab. I.
Naumburg. Administ. proleg. 27. tab. prælim.
Nelleburg Com. II, 57, 498. tab. XIX.

Neufville D. de Villeroy. II, 58, 499. tab. XX.
Neuhaufs Bar. aliquot stirpes. II, 59, 500. tab.
 XIX. (Ad §. 7. Bohemica Neuhausiorum
 familia cum Joachimi Cancellarii nepote Jo-
 achimo Ultrico defecit 1604. bona vero per
 matrimonium ad domum Slavvata deve-
 nere)
Neydeck Bar. II, 60, 501. tab. XIX. (p. 501. n.
 3. tricollis monti adde argenteo.)
Noailles Dux. II, 61, 502. tab. XX.
Noirmontier Dux. fam. Tremoll. I, 90, 356.
 tab. XIV.
Nogaret Duc. Espernon. I, 66, 271. tab. XI.
 (p. 272. n. 10. ad verba: verum inter affini-
 tates Foxias. Correctio infra reperietur L. 2.
 c. 25. n. 2. p. 444.)

Oedt Bar. II, 62, 502. Tab. XX.
Oetingæ Com. & Princ. I, 67, 274. tab. XI.
Oldenburg Com. III, 12, 615. tab. IV.
Oppersdorf Com. II, 63, 503. tab. XX.
Orsbeck Elect. Trevir. I, 91, 360. tab. XIV.
Ortenburg Com. veter. profap. III, 48, 746. Sa-
 lamancidæ. 755. Widmannii. 758. tab.
 XXXIII.
Osnabrug Episc. II, 9, 408.
Oforii. I, 68, 276. tab. XI. (Ad n. 1. Petri O-
 forii Ducis de Aguiar atavus fuit Martinus O-
 forius Dn. de Villalobos.)
Ostfrisiæ Princ. & Com. III, 49, 759. tab.
 XXXIII.

Pacheca fam. I, 69, 277. Tab. XI.
Paderborn. Episc. III, 25, 648. tab. XXIX.
Palatino-Bavarica Domus. III, 27, 666. tab.
 XXX.
Palfy Com. II, 64, 504. tab. XX.
Pappenheim Com. & Dom. III, 28, 681. tab.
 XXXI.
Parmæ Duc. fam. Farnesiæ. I, 22, 107. tab. V.
Pici D. Mirandulæ. I, 70, 279. tab. XI.
Plessis Liencourt Duc. II, 65, 504. tab. XX.
Plessis Richelieu Duc. II, 66, 505. tab. XX. (du
 Chesne peculiari libro gentem descripsit,
 eamque deducit à Francisci in n. 1. memorati
 tritavi patre Guilelmo Dn. in Breux & Ver-
 rouliere, qui 1201. vixit, & patrum Lauren-
 tium habuit, à quo Plessii in Cypro.)
Polheim Bar. III, 20, 685. tab. XXXI.
Poloniæ Regn. III, 30, 688. tab. XXXI.
Pontdevaux Dux. fam. Gorrevod. II, 34, 454.
 tab. XVII.
Pontii D. Arcos. I, 71, 280. tab. XI.
Portugalliæ Reg. I, 72, 280. tab. XII.
Pötting. Com. & Bar. II, 67, 506. tab. XX.
Potier. D. de Tresmes. II, 73, 297. tab. XII.
Prag. Bar. II, 68, 506. tab. XX.
Priego Com. Fam. Mendoza. I, 63, 254. tab. X.
Præsing. Bar. II, 69, 507. tab. XX.
Promniz Com. I, 74, 299. tab. XII. (p. 299. n. 6.
 pro Augusto nostro lege Ferdinando Tertio Au-
 gusto. In margine pro Leopoldi lege Ferdi-
 nandi Tertii.)
Puchheim Com. & Bar. II, 70, 507. tab. XX.

Quedlinburg Abb. III, 27, 677. tab. XXX.

Fff ff 3

Ranzov

Ranzov Com. I, 75, 302. Tab. XII.
 Rappach Bar. II, 71, 508. tab. XXI.
 Rappolstein Com. II, 72, 509. tab. XXI.
 Ratifpon. Episc. III, 27, 677. tab. XXX.
 Rauber Bar. III, 31, 701. tab. XXXII.
 Reck Baron III, 50, 763. tab. XXXIII.
 Reckheim Com. famil. Aspermont. III, 1, 577. tab. XXVI.
 Reder seu Ræder Bar. duæ familiae. II, 73, 515. tab. XXI.
 Rendandux. fam. Fox. II, 25, 443. tab. XVI.
 Retz Dux. fam. Gondy. II, 33, 453. tab. XVII.
 Rheni & Sylv. Com. I, 76, 306. tab. XII.
 Riccii f. Ritzen. II, 91, 535.
 Richelieu Dux. fam. Pleffis. II, 66, 505. tab. XX.
 Rietberg Com. III, 49, 762. tab. XXXIII.
 Rochechouart D. de Mortemar. I, 77, 308. tab. XII.
 Rochefoucaut seu Rupifulcaud. Duc. I, 78, 310. tab. XII.
 Roheguyon Dux. fam. Pleffis. II, 65, 504. tab. XX.
 Roggendorf. II, 74, 515. tab. XXI.
 Rohanea domus. I, 79, 312. tab. XII.
 Rosenberg Princ. II, 106, 558. Comites 559. tab. XXIV.
 Rosmadec March. I, 80, 317. tab. XII.
 Rotthal Com. II, 75, 516. tab. XXI.
 Rouxel Com. de Grancey. II, 76, 517. tab. XXI. (p. 517. n. 2. *gallinaceis* adde *rubeis*.)
 Rutheni seu Reussen de Plauen. I, 81, 318. tabul. XIII.
 Rye M. de Varambon. I, 82, 322. tab. XIII. (Ex hac familia vixit Hubertus de Rye Dn. de Belmeux, qui 1363. mortuus est. Julius Chiffletius eam scripto deduxit. Defecit autem circa 1647. in Ferdinando de Rye & la-Pala M. de Varambon, cujus bona & titulos ex sorore Joanna nepos Ferdinandus de Poitiers, C. de S. Valier, nunc possidet.)

Sabaudica domus. I, 83, 327. tab. XIII.
 Sainsheim. II, 85, 526. 527. tab. XXII.
 S. Aignan Dux. famil. Beauvilliers. I, 10, 68. tab. III.
 S. Maure. Dux de Montausier. II, 77, 517. tab. XXI.
 S. Simon Dux. II, 85, 846. tab. XIII.
 Salmæ Com. in Lotharing. I, 84, 342. in Neuburg 344. in Reiferscheid 345. tabul. XIII.
 Salmæ Princ. I, 76, 306. tab. XII.
 Sauer de Kosiach Com. & Bar. II, 78, 520. tab. XXI. (p. 520. num. 2. pro P. 3. p. 16. lege P. 4. p. 16. & pro P. 5. lege P. 3. Iterum num. 3. annulum aureum. adde, *vel rubeum*, nam vidi picturas differre. P. 521. n. 6. ex eodem metallo adde *vel rubeum*.)
 Saxon. Angriæ Duc. seu Lauenburg. I, 5, 25. tab. I.
 Saxonica domus Elect. & Ducal. Proleg. & Tab. prælim. (Add. ad fin. Titulos ex mo-

re in reliquo opere consveto addamus Serenissimæ familiae consvetos, qui illi sunt: Serenissimi *Electoris*. Dux Saxoniae, Juliaci, Cliviae & Montium, S. Rom. Imperii Archimarescallus & Elector, Landgravius Thuringiae, Marchio Misniae, nec non utriusque Lusatiae, Burggravius Magdeburgi, Comes Marcae & Ravensbergæ, Dominus in Ravenstein. Serenissimi Ducis *Augusti*: Postulatus Administrator Primatus & Archidiacef. Magdeburgicae, Dux Saxoniae, Juliaci, Cliviae & Montium, Landgravius Thuringiae, Marchio Misniae, & utriusque Lusatiae, Comes Marcae, Ravensbergæ & Barbiæ, Dominus in Ravenstein. Serenissimi Ducis *Christiani*: Dux Saxoniae, Juliaci, Cliviae & Montium, Postulatus Administrator Diacefeos Merseburgicae, Landgravius Thuringiae, Marchio Misniae nec non utriusque Lusatiae, Comes Marcae & Ravensbergæ, Dominus in Ravenstein. Serenissimi Ducis *Mauritii*: Dux Saxoniae, Juliaci, Cliviae & Montium, Postulatus Administrator Diacefeos Naumburgicae, Landgravius Thuringiae, Marchio Misniae & utriusque Lusatiae, Princeps Comes Hennebergæ, Comes Marcae & Ravensbergæ, Dominus in Ravenstein, Locumtenens (*Statthalter*) Balliviae Thuringiae. Totius Serenissimæ *Lineæ Ernestinae*: Dux Saxoniae, Juliaci, Cliviae & Montium, Landgravius Thuringiae, Marchio Misniae, Princeps Comes Hennebergæ, Com. Marcae & Ravensbergæ, Dominus in Ravenstein. In ea vero Serenissimi Duces *Fridericus Augustus*, *Ioannes Georgius* & *Ioannes Wilhelmus* ex Isennacensibus quædam interferunt in hunc modum: Duces Saxoniae, Juliaci, Cliviae & Montium, Landgravius Thuringiae, March. Misniae, Principes Comites Hennebergæ, Comit. Saynæ, Witgensteinii, Marcae & Ravensbergæ, Dn. in Ravenstein. Sed & Serenissim. Dux *Fridericus* ex Gothanis addit sub finem: Dominus in Ravenstein & Thonna. Rationes singularum differentiarum ex ipsa tractatione patefunt.)

Sayn Com. III, 32, 702. tab. XXXI.
 Schallenberg Com. II, 79, 521. tab. XXI.
 Schaumburg Com. & Princ. I, 86, 347. tab. XIII.
 Scherfenberg Dom. II, 80, 522. tab. XXI.
 Schifer Bar. II, 81, 524. tab. XXI.
 Schneidbeck Dn. de Schänkirchen. II, 82, 524. tab. XXII.
 Schanborn Bar. II, 83, 525. tab. XXII. Elect. Mogunt. I, 64, 256. tab. XI.
 Schœnburg Dom. III, 33, 706. tab. XXXII.
 Schrattenbach Bar. II, 84, 526. tab. XXII.
 Schvvarzenberg Princ. & Com. II, 85, 526. seq. tab. XXII.
 Schvvarzenburg Com. III, 34, 707. tab. XXXII. (Add. Licet familia Lohram & Clettenbergam amiserit, Honsteinia alioqui success-

Index Primus.

lonis partes, non contemnendam tamen partem comitatus, & in ea Kelbram atque Heringiam communi cum Stolbergiis jure possidet.

Seemann. Bar. II, 86, 529. tab. XXII.

Segorbia Duc. fam. Cordub. II, 14, 419. tabul. XVI.

Senneterre. D. de la Ferté. II, 87, 530. tabul. XXII.

Silesia Duc. III, 30, 698. tab. XXXI.

Sintzendorf Com. II, 88, 530. tab. XXII. (p. 531. n. 4. post *capite autem adderubeo*. n. 6. Quaternas fascias aureas & rubeas existimo esse à comitatu *Reineck*, unde linea nomen vid. *Wapenb.* 2. p. 7. Vidimus hanc tesseram etiam in scuto Hanoico. Ita cadit mea conjectura de anseris Corbavio apici imponendo, & manet omnino cynus *Reineccius*.)

Soissons Com. fam. Franc. I, 24, 118. tab. VI.

Solms Com. II, 89, 532. tab. XXIII.

Sonderndorf Bar. II, 90, 534. tab. XXIII. (p. 535. Intera inspexi in *Sibmach*. *Wapenb.* 1. p. 31. sub nomine *Sundersdorf* accuratius representatum apicem (in scuto etiam loco binorum baltheorum argenteorum & rubeorum, argento duobalthei inscribuntur) videlicet, priorib. duob. cornib. adjiciuntur in interiori & exteriori margine quaterna sceptrà liliata. Posteriora cornua media secantur ex minio & argento, & non struthionici sed pavoninis quaternis pennis utrique margini admotis exornantur.)

Sprinzenstein Com. II, 91, 535. tab. XXIII.

Stahrenberg Com. II, 92, 536. tab. XXIII.

Stampensis domus. v. Estamp. III, 17, 620. XXVIII.

Steger de Ladendorf Bar. II, 93, 539. tabul. XXIII.

Stolberg Com. III, 51, 765. tabul. XXXIII. (Add. n. 18. Comitatus hujus Honsteinii insignem adhuc portionem possident Illustrissimæ familiæ Stolbergia & Schvartzenburgia: Et quidem ipsam arcem Honstein atque præfecturam Stolbergii soli, Kelbra & Heringen utraque Domus in communione.)

Strein de Schvvarzenau Bar. II, 94, 539. tabul. XXIII.

Stubenberg Bar. I, 87, 349. tab. XIII.

Styrum Com. Limburg. II, 51, 485. tab. XIX.

Sveciæ regnum. I, 95, 540. tab. XXIII.

Sully Dux. fam. Bethune. II, 6, 391. tabul. XV.

Sulmonæ princ. fam. Lannoi. II, 50, 483. tabul. XVIII.

Sulz Com. III, 35, 711. tab. XXXII.

Tautenberg Dom. III, 36, 713. tab. XXXII.

Taxis seu Tassis Com. III, 37, 713. tab. XXXII.

Teuffel Bar. II, 96, 546. tab. XXIII.

Teuffenbach Bar. II, 97, 547. tab. XXIII.

Thanhausen Com. & Bar. II, 99, 548. tab. XXIV.

Thanrâdl Bar. II, 98, 547. tab. XXIV.

Thorigny Com. fam. Matignon. II, 52, 492. tab. XIX.

Thouars Dux. fam. Tremoll. I, 90, 353. tab. XIV.

Thurn vid. Turriani.

Toletana domus. I, 88, 351. tab. XIII. (Ad n. 1. Laurentius Miniatus in Hist. Commena, refert

Petrum Comnenum Isaacii Comneni Sebastocratoris & Imp. Constantinopolitani filium, cujus pater 1081. mortuus in Castiliam venisse, & ab Alfonso VI. Comitem de Carion creatum duxisse Ximenam Alfonso Nunnez filiam, & ex ea quinque genuisse liberos, à quibus domus Toletana oriatur. Sed Argotus de Molina & alii autores Hispani testantur Petrum illum quinque filiorum patrem non fuisse Græcum, sed dictum Petrum Gutierrez de Toledo parentes habuisse Gomezium Gonfales C. de Carrion & Mariam Fernandez de Toledo filiam Telli Gutierrez de Toledo, cujus Mariæ avus Gutierus Ruyz Roderici Arnuldez filius & Com. Sanctii Castellani Camerarius primus nomen Toletanum asciverit, ortus ex Athanagildo Visigothorum circa 530. rege. Testatus est ille Petrus 1. 66.)

Traun Com. II, 100, 548. tab. XXIV.

Trautmansdorf Com. II, 101, 549. tab. XXIV.

Trautson Com. I, 89, 352. tab. XIII. (p. 352. n. 2. pro P. 2. lege P. 1. & n. 7. lege *dextro lateri adjecta cassis pulvillo nigro impositas struthionicas nigras plumas argenteo, seu minio & argento variegato, petiolo exhibet.*)

Tremollia domus. I, 90, 355. tab. XIV. (Integro opere eam describere Sammarthani.)

Tresines Dux. fam. Potier. I, 73, 297. tabul. XII.

Trevir. Archiep. & Elect. I, 91, 357. tab. XIV.

Tridenti Episc. III, 38, 717. tab. XXXII.

Truchsess Waldpurg C. II, 107, 560. tab. XXV.

Tschernembl. Domini. I, 92, 361. tab. XIV.

Tubingæ Com. II, 56, 495. tab. XIX.

Turria domus. I, 93, 361. tab. XIV. (p. 362. n. 2. pro *bipertito*, lege *quadripertito*.)

Turriani seu de Thurn Com. II, 102, 551. tab. XXIV.

Turzon Bar. & Com. I, 94, 372.

Valençay March. fam. Estamp. III, 17, 620. tab. XXVIII.

Varambon March. fam. Rye. I, 82, 322. tabul. XIII.

Velasca domus. I, 95, 372. tab. XIV. (p. 372. n. 1. ut ex eo sint. adde *Duces de Frias*. Porro descendit hæc domus ex Joanne Sanchez de Velasco, qui 1115. vixit, & per cujus filium Didacum ac nepotem Sanctium ea propagata est. Joan. Lavanna vult Sanctium Sanchez de Velasco Sanctii nepotem qui 1200. vixit primum à Ferdinando IV. Castellano *Conestabilis* dignitatem obtinuisse.)

Vendosme Dux. fam. Franc. I, 24, 119. tab. VI.

Ventadour Dux. Dom. Levis I, 51, 217. tab. IX.

Vermendois Dux. fam. Franc. I, 24, 119. tabul. VI.

Vignerod Duc. Aiguillon. III, 66, 505. tabul. XX.

Villars Duc. Fam. Brancas. III, 4, 583. tabul. XXVI.

Villeroy Dux. fam. Neuville. II, 58, 499. tabul. XX.

Vintler

Index Primus.

- Vintler de Platfch Bar. I, 96, 373. tab. XIV.
 Ungnad Com. de Weiffenvolf. II, 103, 555. tab. XXIV.
 Volckersdorf. I, 97, 374. tab. XIV. (p. 375. n. 3. *pro aureis lege nigris caudis pontici muris.*)
 Volckrah Com. & Bar. II, 104, 556. tab. XXIV.
 Urbini Duc. I, 98, 375. tab. XIV.
 Urfenbeck. Com. & Bar. II, 105, 557. tab. XXIV.
 Ursina domus. II, 106, 557. tab. XXIV.
 Ufez Dux. Famil. Cruffol. I. 20, 105. tab. IV.
- W** Aldeck Com. III, 29, 719. tab. XXXIV.
 Waldpurg. vid. Truchfefs. II, 107, 560. tab. XXV.
 Wallenstein Com. II, 108, 564. tab. XXIV.
 Weiffenvolf. vid. Ungnad. tab. XXIV.
 Welz Baron. II, 109, 566. tab. XXV.
 Wertheim Com. I, 56, 224. tab. IX.
 Wied Com. I, 99, 376. tab. XIV.
 Winterstetten pincern. II, 107, 564. tab. XXV.
- Wirbm Com. II, 110, 567. tab. XXV.
 Windifchgraz Com. & Bar. II, 111, 568. tab. XXV.
 Witgenstein Com. III, 33, 705. tab. XXXI.
 Wittem. III, 3, 582. tab. XXVI.
 Wolckenstein Com. II, 112, 569. tab. XXV.
 Wolffstein Com. III, 52, 773. tab. XXXIV.
 Wurmprand Bar. II, 113, 570. tab. XXV.
- Y** Senburg & Buding. Com. III, 53, 774. tab. XXXIV.
- Z** Ani Com. II, 114, 571. 572. tab. XXV.
 Zelcking Dom. II, 115, 573. tab. XXV.
 Zinzendorf Com. & Bar. II, 116, 574. tab. XXV.
 Zollern Princ. & Com. II, 117, 574. tab. XXV. (p. 575. n. 7. *De Comitatu Schvvabeccio: ita lege, dicemus occasione Ahlefeldiorum insignium suo loco.*)
 Zunigarum domus. I, 100, 376.

INDEX SECUNDUS

Familiarum, Principatum, Dominiorum, quorum tesserae & insignia hoc opere exhibentur.

- A** Bensperg. 549.
 Achaja 339.
 Acigne 120.
 Acunna 277. 278. 716.
 Adrichum 397.
 Aeckerl. 548.
 Agout 422.
 Aguyar 372.
 Aigmont seu Agimont 769.
 Aigremont 100.
 Ailly 2.
 Albert. 1.
 Albertis 718.
 Albrechtsheim 379.
 Albret. 4. 120. 122. in Nogaret. 273. Mantuan. 131. 139. Lignef. 24. Croj. 599. in Ryenf. 323.
 Aldobrandino 143.
 Alenfon. 118. in Mantuan. 131. 139. in Croj. 599.
 Alfter 346.
 Algarbia 189.
 Algezira 189.
 Alleman. 120.
 Alpen Dom. 73.
 Alfatia Landgr. 61. infer. 627.
 Altembs. vide Ems.
 Amboise 355. 142.
 Amerthal 414.
 Anafina prov. f. Austria supra Anaf. 65.
 Anckenstein 350. 538.
 Andalusia R. 186.
- Andini 118. in Lotharing. 229. 230. Henriquez 148. in Cordub. 4. 9. 421. in Colfe. 422. Hospital 467. Urfin. 558.
 Anduse 216.
 Angermannia 544.
 Angermunda 79.
 Anglia regn. 10.
 Angresola 421.
 Angria 591. in Ascan. 26. in Sabaud. 328. 330. an in Saxon. Proleg. 18. 19.
 Anguillara 558.
 Anhalt princ. 33.
 Antichamp. 120.
 Antiochia 340.
 Antverpia March. 180. 199.
 Apeher 106.
 Apchon 120.
 Apelvoisin 519.
 Aquino 41.
 Aragonia Regn. 165. in Lotharing. 229. 231.
 Albret. 5. 7. 122. Mantuan. 130. 136. Guzman. 143. Henriquez. 148. Avalos. 47.
 Borgia 74. in Arpajon. 379. in Cordub. 418. 419. 421. in Colfe 422. Hospital 467. in Urbin. 375. in Pontis 280. Rohan. 313.
 Nogaret 272. Urfin 558.
 Araufion (f. Orange) 658.
 Arcoliers 119.
 Arculeji 106. in Burnonvill. 412.
 Arenberg. Princ. 23.
 Argentinens. Episc. 626.
 Argenton 120.

Armagnac

Index Secundus.

Armagnac 5. 7. 122.
 Armenia 328. 329.
 Arnspurg com. 591.
 Arnstatt 708.
 Arnstein 247.
 Arpajon 379.
 Artaud 424.
 Artesia 118. 131. 138. 196.
 Arvernia 363. Delfin. Arvern. 364.
 Ascania Com. 35.
 Aschau 731.
 Aspan 379.
 Asperg 497.
 Aspermont Com. & Dom. 579. 740.
 Asteria 141.
 Atestini 39. 579.
 Avalos 41.
 Aubigny 119.
 Avellaneda 376.
 Aufenstein 474.
 Augusta Duc. 328.
 Augusta Episc. 729.
 Aulnoy 298.
 Aumont 42.
 Aura seu Aufan 141.
 Aurelian. f. Orleans 118. in Tremoll. 355.
 356.
 Auria. vid. Doria.
 Austria Archiduc. 53. 176. in Farnes. 108.
 Herberstein 155.
 Austria vetus 53.
 Ayerva 165. 182.

B Aden Com. 67.
 Baden March. 382.
 Badenvveiler 383.
 Baer 588.
 Baillet 298.
 Baleares 182.
 Ballenstett 35.
 Balzo seu Baux. in Burnonvill. 412. Rohan. 317.
 Egmond 107. Aumont. 42.
 Bamberg. Episc. 387.
 Barbanfon 24.
 Barby Com. 581. Proleg. 26.
 Barcinon. Com. 165.
 Barri Duc. 229. 231. in Mantuan. 130. 136. in
 Croj. 598.
 Bart 90.
 Batenburg. 588.
 Bavaria Duc. 670. 671. 677. in Svec. 544. in
 Lœvvenstein 225. in Harlay 144. in Bur-
 nonvill. 412.
 Baugé seu Beugey 339.
 Bazan. 376.
 Bearn 5. 122. 23. 445.
 Beaufort Turenne 371.
 Beaujeu 118.
 Beaumanoir 318.
 Beaumont 20. 351.
 Beaufart 119.
 Beauvau 99.
 Beauvilliers 69.
 du Bec Crespin 458.

Bedbur 346.
 Befort 641.
 Begue Vilaines 99.
 Beilstein 742.
 Belasy. vid. Khuon.
 Belchitenf. Bar. 165. 182.
 Belzenf. Pal. 698.
 Bemelberg seu Bamelberg 394.
 Bentheim Com. 70.
 Berchtelsgraden 595.
 Bergen Duc. 75. 471.
 Beringen 355.
 Bernburg 37.
 Berneck 55. 503.
 Berry 118.
 Bertrand 120.
 Bethune 392. 120. in Choiseul 100.
 Bettingen Com. 244.
 Bickenbach 442.
 Bidaure 417.
 Bigorre 7.
 Bipontum Com. 462.
 Biscaia 201.
 Bitfch Com. 463.
 Blanchefort 422.
 Blanckenberg Com. 406.
 Blanckenheim 243.
 Bocfozel 426.
 Bohemia Regn. 49.
 Bonne 422.
 Bononia Com. 362.
 Borbon seu Bourbon. 118. in Arpajoniis
 379. Cofse 422. Gondy 454. Ma-
 tignon 493. Rosnadéck 318. Tremoll.
 353. Potier 298. Rochehouart 309.
 Beauvillier 68.
 Borckelohe 488. 645. 664.
 Borgia 74.
 Bornholm inf. 613.
 Borselia 659.
 Borussia Duc. 79. 693. 698.
 Bothnia 544.
 Boucan 508.
 Bourdeaux Puypaulin 272.
 Bournonville 410.
 le Bourfier 519.
 Boutersheim 582.
 Boyneburg 294.
 Brabantia 178. in Mantuan. 131. 138.
 Wittem & Walheim 582. in Gorrevod
 455.
 Bragantia Duc. 283.
 Brancas 583.
 Brandenburg March. 78.
 Brandis. in Rhat. & in Tirol. 585. 712.
 Brederode 396.
 Brem. Archiep. 544.
 Brenæ Com. Proleg. 19. inde in Ascan. 27.
 Brescienfis Pal. 698.
 Bressia 338.
 Brestenfis Pal. 698.
 Breuberg 225. 441. 768.
 Brezé 144.

Ggg gg

Brifgojæ

Index Secundus.

- Brisgoja Landgr. 380.
 Britannorum veterum reges 9.
 Britannia. in Rohan 313. 314. in Cimac. 24.
 Croj. 599. in Colfe 422. in Rochehouart
 310. pratenf. Hifp. 204.
 Brixia Epifc. 586.
 Brocmeria 760.
 Bronchorft Com. 588. in Limburg. 488. Naf-
 fov. 664.
 Bruchhaufen Com. vetus & nov. 402.
 Brunsvici Duc. 398.
 Budes 98. 120.
 Budiffina 51. *Proleg.* 15.
 Budliz 247.
 Bueil 458.
 Buillon Duc. 364. 592. 594.
 Bura 660.
 Burgovia March. 60.
 Burgundia 54. 176. 119. in Gorrevod. 455.
 Lannoi 485. Farnes. 108. in Mantuan. 131.
 139. Beauvilliers 68.
 Burgundia Comit. 196. 197. 136. 338. 655.
 Bufering 470.
 Burnonville feu Bournonville 410.
 Bullen 564.
 Buffon 99.
 Buttingen 597.

Cabrera 148.
 Caffarelli 716.
 Cajania 544.
 Califfa 697.
 Cambout 413.
 Camin. Epifc. vel princ. 91. 95. 598.
 Candie 120.
 Carafa 143.
 Cardenas 372.
 Cardona 418.
 Carelia 545.
 Carency 392. 119.
 Carinthia 63. 165. 750.
 Carniola 55. 191.
 Carnovia 88. 698.
 Caffubia 83. 84.
 Caffella Norica 414.
 Caffel Com. 414.
 Caffel. Schencken 734.
 Caffelalt 550.
 Caffilia Regn. 162. in Cerdan. 99. Albret. 5. 7.
 in Portug. 282. 283. Giron. 13. Guzman.
 142. 143. in Herberft. 155. in Badenf. 385.
 Cordub. 417. 418. 419. 421. Noga-
 ret 272.
 Caffro 283. 182.
 Catelnburg 409.
 Catimeliboc. feu Cazenelebogen Com. 636.
 656.
 la Cauchie 443.
 Cerda 99. in Cordub. 418.
 Chaalon Epifc. 119.
 Chablais 328.
 Chabot 42. 316.
 Chalencen 120. 371.
 Challon in Araufion. 657. in Beauvilliers
 68.
 Chapelle 318.
 Chateaubrient 99. 120. 519.
 Chateaudun 119.
 la Chafre 468.
 Chelm 698.
 Choifeul 100.
 Cibo 279.
 Cileia Com. 64. 750.
 Cimbria 605.
 Cifnero 130.
 Ciam 415.
 Clermont 69.
 Clettenberg 405. 706. 708. 771.
 Clivia. *Proleg.* 8. 80. 470. 673. in Mant. 131.
 137.
 Coitivy 355.
 Colombo 283.
 Colonienf. Archiep. 589. Archipraefectura 73.
 Column. 100. in Lannoi. 485. in Gonzag.
 140. in Guzman. 143. in Bronchorft
 588.
 Comares 420.
 Cominges 141.
 Comps 425.
 Concin Com. & Bar. 101.
 Concordia 280.
 Conde 118.
 Constantinopolit. Imp. 130. 135.
 Conty 118.
 Corbau 521. 531. 532.
 Corduba Regn. 186. famil. 416.
 Corfica 188.
 Corveia Abb. 645.
 Coffa Neapol. 421.
 Colfe 421.
 Couvran 99.
 Cranichfeld 321.
 Craon 355. 356. 599.
 Crayenftein 470.
 Crequy 422.
 Creutzen 633.
 Criechingen Com. 596.
 Croatia regn. 52.
 Cronberg 103. 264.
 Cronenburg 244.
 Crofna Duc. 88. 698.
 Croy 508. in Harlay 144. in Lignef. 21.
 Cruffol 105.
 Cueva 428. 120.
 Culenburg Com. 725.
 Cunftad 700.
 Curienf. Epifc. 601.
 Cyprus. 328. 329. 330.

Dachftul Bar. 109.
 Dagsburg Com. 740.
 Dailly 2.
 Dalcarlia 544.
 Dalmatia R. 51.
 Dania R. 603. in Svec. 544.
 Davalos. 41.
 Daun Eifelie 618. 244.
 Dauvet 429.
 Degenberg 430.
 Delfinus 117.
 Delmen-

Index Secundus.

- Delmenhorst 611 b. conf. 644.
 Dernbach 389.
 Dhona 431.
 Diepholt Com. 401.
 Dietmarsia 611. 612.
 Dietrichstein 432.
 Diez Com. 636. 656.
 van Dörr. 526.
 Doria 43.
 Dotzi Bar. 619.
 Drachenfels 588.
 Dreux 119.
 Drongeln 470.
 Durfort de Duras 619.
 van der Duyn 397.
 Duyfant 119.
 Dyck 346.
- E** Berstein in Padenf. 383.
 Eberstein Brunsvic. 399.
 Eberstein Pomeran. 400.
 Eboracensis Dux 22.
 Eck Bar. 732.
 Eckardsau 687.
 Egmond. 106. in Burnonvill. 412.
 Eichstett Episc. 733.
 Eisenberg Com. proleg. 20.
 Elshout 470.
 Ems Com. 620.
 Engelsburg 322.
 Engoulesme 118.
 Eppstein 639. 768.
 Erpach 441.
 Escars 309.
 Esens 221. 761. 763.
 Espinay 99.
 Estain 119.
 Estampes 621.
 Estenles 30. 579.
 Esthonia 545. 595.
 Estouteville 68.
 Estrac 273.
 Estrees 443.
 Eureux 5. 6. 118. 315. 273. 122.
 Exericæ 165. 182.
- F** Alckenburg 396.
 Falckenstein 352. 245.
 Falckenstein 575.
 Farnesii 108.
 Faverot 120.
 Fay en Beauvoisis 120.
 Femera inf. 613.
 Ferretum seu Pfirt 63.
 Ferroe inf. 613.
 la Ferté Hubert 68.
 Figueroa 416. 418.
 Finckenstein 435.
 Finlandia 544. Orient. & Occid. 545.
 Flandria 179. in Gorrevod. 455. in Choiseul
 100. Croj. 599.
 Fleckenstein Bar. 109.
 Florentia civit. 253.
 Foix 5. 6. 444. 273. 165. 122.
- Fossigny seu Foucigny 340.
 Franchimont March. 593.
 Francia R. 112. in Angl. R. scut. 10. Tremoll.
 353. 356. Rohan. 313. Nogaret. 272. Har-
 lay 144. in Cerdan. 99.
 Franckenstein Dom. 640.
 Franconia Duc. 261. 388. conf. 218.
 Frauenberg 447.
 Fraunhofen seu Fronhoven 448.
 Fravvenberg Sjev. 448.
 Freiburg seu Friburg Com. 624.
 Freisburg 245. 705. Proleg. 28.
 Freyberg 729.
 Fridberg Com. 564.
 Fridland Duc. 566.
 Frisia seu Westfrisia 189. Ostfrisia 761.
 Frising Episc. 679.
 Fronsberg seu Friendsperg 449. 494.
 Fuchs de Fuchsberg 621.
 Fugger Com. 127.
 Furstenberg Princ. & Com. 624.
 Furstenbetg Bar. 649.
- G** Alen. 647.
 Galiot. 105.
 Gallicia R. 182.
 Gans de Pudliz 248.
 Garleben 79.
 Gehmen 348. 488.
 Geiser 460.
 Geldria Duc. 193. 194. 651. in Lotharing. 229.
 232. Egmond 106. in Burnonvill. 412.
 Genev. in Sabaud. 328. 331. Nassov. Arauf.
 659. in Ryenf. 323.
 Gentian. 119.
 Gera 450.
 Geroldseck 104. in Bad. 384.
 Geroldseck ad Vogasum 513. 728.
 Gestricia 544.
 Gex 340.
 Geyer f. de Geyersberg Com. 129.
 Gibaltar 189.
 Gienger 450.
 Gienna 182.
 Gileis 451.
 Giron 129.
 Glatz Com. 632. 700.
 Gleichen Com. 453. in Hohenloh 208. in
 Waldeck 725.
 Gomegnies 147.
 Gondy 454.
 Gonzaga 130. in Gusman. 143.
 Goritia Com. 63. 665.
 Gorrevod 454.
 Gothia R. 542. 605. 605.
 Gotifredy 716.
 Gotlandia inf. 607.
 Goudhoeven 470.
 Gourdon-Genouillac 105.
 Goyon 492. 493.
 Gradner 568.
 Grammont 141.
 Granata Regn. 175.
 la Grange Arquien 629. ibid. alia fam. nom.
 la Grange.
- Ggg ggg 2
- Graven-

Index Secundus.

Gravenneck 455.
 Greiffenclau de Volraths 630.
 Greifneck 520.
 Greysen 456.
 Grimaldi 458.
 Grœninga 201.
 Grœnlandia 613.
 Groote 397.
 Grünthal Bar. 735.
 Guevara 142.
 Guipuscoa 202.
 Gùldenlov 615.
 Gumpenberg 459.
 Gundelfingen 146. 128.
 Gutenhag 156.
 Gutenstein 459.
 Guzkovia 90.
 Guzman. 142. in Henriquez 148. in Cordub.
 417.

H Abspurg Com. 60.
 Hackenbruch 346.
 Hag. Com. 447. Aliud Hag 156.
 Hager 460.
 Halberstatt Episc. 87. 406. præpositura. 727.
 Hallermund 408.
 Hals Com. 215.
 Hannonia 197. 198.
 Hanovix Com. 461.
 Harcourt 509.
 Hardeck Com. 632.
 Hardeck 777.
 Harlay 144.
 Harrach Com. 145.
 Hassia Landgr. 638.
 Haverskercke Rasse 347.
 la Haye 519.
 Haym Bar. 464.
 Hedickhuysen 470.
 Heilgenberg Com. 625.
 Heldringen 247. 711.
 Helfenstein Com. 146. in Fugger. 128.
 Helfenstein Dominium. 73.
 Hellingia. 544.
 Heneti 249.
 Henneberg Princ. & Com. proleg. 22. 23.
 Henriquez 148. in Cordub. 418. Zunig. 376.
 Oforii 277. Pachec. 277. Portug. 283.
 Herberstein Com. & Bar. 149.
 Herbipolis Episc. 261.
 Herrenberg 497.
 Hesbeen 470.
 Heusda ibid.
 Hibernix Regn. 15.
 Hierosolymorum regn. prætens. 240. Hispan.
 184. in Sabaud. 338. in Lotharing. 229.
 231. Mantuan. 131. Urfin. 558. in Ba-
 dens. 356. Tremoll. 356. Urfin. 375.
 Avalos 41.
 Hildesheim Episc. 594.
 Hirschfeld Abb. & Princ. 634.
 Hælzler 550.
 Hofkirch Com. 205.
 Hofmann. Bar. 206.

Hohberg. 466.
 Hohenack 13. 676. 728.
 Hohenberg C. Sjev. 67.
 Hohenberg 55.
 Hohenems Com. 620.
 Hohenfeld Com. & Bar. 206.
 Hohenlohe Com. 207.
 Hohenvvaldeck 493.
 Hohenzollern Com. 89. 575.
 Hoja Com. 71. 400.
 Hollandix Com. 189. in Bavar. 680.
 Hollenburg 435.
 Holfatia 607.
 Hoizapfel 665.
 Homburg Com. 400.
 Homburg Dom. in Sayn 704. Proleg. 28.
 Homburg Dom. 245.
 Honstein Com. 405. 506. 708. 771.
 Hopfenbach. seu Hoppenbach 361.
 Horn Com. 595.
 Hospital 468. 120.
 Hovvard 14. 15.
 Hoym 464.
 Hoyos 209.
 Hungar. 46. 47. in Hispan. 181. in Lotharing.
 229. 230. in Urfin. 375. Avalos 41. Urfin.
 558.
 Hufson 68.

J Aen 182.
 Jarlsberg 615.
 Jarvvigen 615.
 Idling 761.
 Jegerndorf Duc. 88. 69.
 Jemtia 544.
 Jevern 38. 615. 762.
 Ilfung 48.
 Imperium 43. in Tremol. 356. Urfin. 558.
 Orientale 130. 135.
 Ingelheim 744.
 Ingria 545.
 Jochel 536.
 Joyeuse 236. 583.
 Iselstein 107.
 Isenburg. infer. 376.
 Isenburg Buding. 638.
 Islandia 610. 611.
 Itter 639. 640.
 Julbach 538.
 Juliacum. proleg. 10. 75. 470. 673. Lotha-
 ring. 229. 233. Egmond. 106.
 Justingen Dom. 731. 732.
 Juthia 605.

K Ellerberg 474.
 Kerpen 244.
 Kexholmia 545.
 Khevenhüller 473.
 Khünburg Com. 209.
 Khuon de Belasy Com. 210.
 Kielmanseck Com. & Bar. 737.
 Kiovia. 694. 697.
 Kirburg 307.

Kirchberg

Index Secundus.

- Kirchberg Burggr. 211. aliquot alia famil. Lotharinga Duc. 229. 233. (infer. Lotharing. 191.) in Potier 298. Rohan. 313. in Croj. 598. 599.
 ibid.
 Kirchberg Com. 128.
 Kirchberg Styr. 550.
 Kisleck 564.
 Kniphausen 38.
 Kœnigseck 482.
 Kœnigstein Com. 766.
 Kollonitsch Com. 212.
 Kosiach 520.
 Kranichberg 213.
 Knoffstein Com. 212.
 Kyburg Com. 62.
L Ahr 384. 654. 708.
 Lahr in Brunsvic. 405. 706. 771.
 Lamberg Com. & Bar. 213.
 Lancicia 697.
 Landeck 734.
 Landsberg March. Proleg. 15.
 Lanes 519.
 Langenburg 208.
 Langerac 397.
 Langres Episcop. 119.
 Lanuza 165.
 Laon Episc. 119.
 Lapis 521. 531. 352.
 Lappia 544.
 Lara 372.
 Laval 270. Tremoll. 353. 354.
 Lauenroda 409.
 Lauterburg 405. 706. 708.
 Lebenberg 621.
 Legionis Regn. 162. in Giron 130. Guzman 142. 143. in Cerdan. 99. in Pont. 280. Colomb. 281. Nogaret. 272. in Baden. 385. in Cordub. 418. 419. 421. Lannoi 485.
 Leiningen Com. 740.
 Leisnick 35.
 Lemos 283.
 Lenoxii 22.
 Lentzburg 67.
 Leodienf. Episc. 592.
 Leon vid. Pontii.
 Leuchtenberg Landgr. 215. 595. 678.
 Levis seu Levias famil. 216. in Crassol 105.
 Leyana fam. 360. 263.
 Liechtenberg 462.
 Lignes 24.
 Lignicii Duc. 699.
 Limburg Duc. 191. 486. Limburg ad Lainam 486. 488. 72. 654.
 Limpurg pinc. 218. 219.
 Limpurg ad Lanum 219. 220.
 Lippia Com. 221.
 Liplia Proleg. 15.
 Lithvania M. Duc. 689. 693.
 Liva 698.
 Livonia 694. 697.
 Læbl Baron. 224.
 Lœvvenstein Com 224.
 Lombardia 130. 132.
 Longueville 118. in Raiz 454.
 Longvy 323.
 Losenstein 228. 55.
 Lössenf. Com. seu de Læn. 593.
 Lubecenf. Episc. 614. b.
 Lublin 697.
 Lucenburg D. 191. 192. 486 in Sabaud. 328. Tremoll. 356. Egmond 107. in Burnonvill. 412. Gorrevod 455. Chabot 317. Potier 298. Aumont 42. Marefcalli Trevir. 357. Croj. 598.
 Luders Abb. 627.
 Lunæburg Duc. 399.
 Lusatia sup. & infer. Proleg. 14. 15. 151.
 Lusignan 328. 298. 316.
 Lusitania vid. Portugal.
 du Lys 119.
M Achland 633.
 Magdeburg Archiep. nunc Duc. 76. Proleg. 25. Burggrav. Proleg. 17. 632.
 Magdeleine 428.
 Mahlberg 384. 654.
 Maille 42.
 Mainland 15.
 Majorica 182. 186.
 Malberg 345.
 Malgold 102.
 Mallinger 546.
 Malmanduria f. Malmedy Abb. 627.
 Mansdorf 474.
 Manderscheid Com. 243.
 Manschlacht 762.
 Manriquez 372. 373.
 Mantua 130. 131.
 Manuel. 416. 485.
 Marca Com. 86. 472. 674. in Saxon. Proleg. 21. in Arenberg 23. 24. in Lœvvenst. 226. 227. in Mant. 131. 138. in Harlay 144. in Stolberg 768.
 Marchand. 519.
 Matignon 493.
 Matthai 716.
 Maubec 423.
 Maulrapp 570.
 Maure 309.
 Maynzberg 704.
 Mayr 587.
 Maxelrain f. Mexelrain 493.
 Mazovia 693. 697.
 Mechlinia 199. 200. 582.
 Meckau f. Meggau. 494.
 Meckelburg f. Megapol. Duc. 249. 566.
 Medicea domus 252.
 Mediolani Duc. 194. 196. in Tremoll. 355. 356. Rochechouart 309. Rohan. 313.
 Mehrenberg 652. 656.
 Melun in Burnonvill. 412.
 Mendoza 253. in Cordub. 410. Cuv. 418. Velasc. 372. Guevar. 142.
 Merodii 165.
 Mersburg. Episc. Proleg. 26.
 Metfch Com. 686.
 Metternich. 742. Mogunt. Archiep. 256. 743. Trevir. 359.
 Metternich in Metternich 743.
 Meuland 589.
 Ggg gg 3 Middel-

Index Secundus.

- Middelpaddia 544.
 Milendonck 588.
 Mindensis Episc. 89.
 Minorica 186.
 Minscenf. Palat. 697.
 Mirandula 279.
 Misnia March. *Proleg.* 6. Burggrav. 322.
 Missendorf 556.
 Mœrs Com. 653. 674.
 Mœrsberg Com. 641.
 Moguntinus Archiep. 256. 743.
 Molac 318.
 Molart. 495.
 Moldavia 698.
 Monasteriens. Episc. 642.
 Monmouth Dux 22.
 Monsterberg Duc 699.
 Monstreuil Bellay 519.
 Montagu 225. 323.
 Montani seu de Monte 601.
 Montauban 423.
 Montausier 519.
 Montchal 120.
 Montfелtre 375.
 Montferratum 328. 335. in Mantuan. 130. 132.
 Montiam Duc 75. 471. 673.
 Montlaur 423. 237.
 Montmorency 270. in Budes 99. in Burnon-
 vill. 412. Dauvet. 429. Rosmadec. 318.
 Potier 298.
 Montpensier 118.
 Morainville 119.
 Moravia March. 50.
 Mosaisko 698.
 Moscoso 277.
 la Motte 519.
 Mulingen 36. 581.
 Munzenberg 461. 533. 768.
 Murbach Abb. 626.
 Murcia R. 189.

N Amurcum 198.
 Narbona 371.
 Narva 545.
 Nassovia Princ. & Com. 652.
 Navarra Regn. 5. 6. 121. in Hispan. 181. in
 Tolet. 351. in Rochechouard. 309. Rohan
 313. 315. Nogaret 272.
 Naumburg Episc. *Proleg.* 27.
 Neapolis Regn. 171. 184. in Lotharing. 229.
 230. in Badens. 385. Avalos 41.
 Nelleburg 67. 499.
 Nericia 544.
 Neuberg seu Neuperg 156.
 Neufchâtel 373.
 Neufville Villeroy 499.
 Neuhaus. aliquot famil. 500.
 501. 361. 716.
 Neydeck 501.
 Nicæa 339.
 Nidda Com. 637.
 Niderthor 210.
 Nivernii 136.
 Noailles 502.
 Nogaret 272.
 Nopping 415.
 Norden 761.
 Norimberg Burggr. 82.
 Northumbria Com. 22.
 Norvegia 603. in Svec. 344.
 Novograd 698.
 Noyon Episc. 119.
 Nylandia 545.

O Botriti 249.
 Ochsenstein Dom. 462.
 Oedt 503.
 Oelandia 545.
 Oels 698.
 Oepfingen 732.
 Oldenburg 611.
 Olsburg 409.
 Olyka 697.
 Oppavia 699.
 Oppersdorf 503. 504.
 Orange 658.
 Orguiller 599.
 Orlamundæ Com. *Proleg.* 16.
 Ornano 237.
 Orsbeck 360.
 Ortenburg Bavar. Com. 749.
 Ortenburg Carinth. Com. 749.
 Osilia seu Oesel ins. 613.
 Osnabrug Episc. 408.
 Osorii 277. 283.
 Osterberg 129.
 Osterburg 79.
 Ostervviz 435.
 Ostfrisia Princ. & Com. 760. 761. 762.
 Ostrogothia 544.
 Oudenhofen 470.

P Acheco 277.
 Paderborn Episc. 648.
 Paillas. 419.
 Palæologi 135.
 Palatin 668. in Svec. 544. in Harlay 144. in
 Burnonvill. 412.
 Palatinatus Saxon. *Proleg.* 26.
 Palfy 504.
 Pallant Dom. 728.
 la Palu 323.
 Paluzzi de Albertoni 716.
 Pappenheim Marefc. 688.
 Passleyr 622.
 Pedemontium (Piemont) 338.
 Pemelburg 395.
 Pereyra 277. 278.
 Perger de Clam 415.
 Perneck seu Berneck 503.
 Perner de Rauchenscach 464.
 Pettau 538.
 Peyne 409.
 Pfaffendorf 557.
 Pfirt Com. 63.
 Phannenberg 497.
 Pici 279.
 Planckenstein 701.
 Platsch 374.

Index Secundus.

Pleisna. *Proleg.* 16. 17.
Plesse 409. 640.
Plessis Liencourt 504.
Plessis Pralin. 100.
Plessis Richelieu 505.
Plez 299.
Plocenf. Pal. 697.
Pirmont seu Pymont Com. 723. in Paderb.
648. in Gleich. 453.
Plymouth Com. 22.
Podlachia 694. 697.
Podolia 694. 697.
Podvvein seu Pottvvein 213.
Pötting 505.
Poictiers 69. 144.
Polheim Bar. 686.
Polonia R. 689.
Polotia 694. 697.
Pomerania Duc. 83. 694. 698.
Poncii de Leon 280. in Cordub. 417.
Pons 505. 371.
Pontecroix 318.
Poole 273.
Poppenburg 409.
Portail 120.
Portenau f. Portus Naonis 64.
Portocarrero 277. 278.
Portugal. Reg. 281. 178. in Farnes. 108. Gi-
ron 130.
Potier 298.
Pottendorff 574.
Pradel 170.
Prag Bar. 507.
Precontal 120.
Præsing. Bar. 507.
Promniz 299.
Prueschenck 633.
Prum Abb. 360.
Pymont. vid. Pirmont.

Q Uedlinburg Abb. 677.
Querfort 246.

R Aina 501.
Rancon 519.
Ranzau Com. 305.
Rappach 508.
Rapperfchvveil 67.
Rappolstein Com. 509. 512. 676. 728.
Ratibor Duc. 699.
Ratispon. Episc. 679.
Ratzenburg Episc. 250.
Rava 698.
Rauber Bar. 701.
Rauchenschach 464.
Ravensperg 472. 89. 674. *Proleg.* 22.
Razivill 697.
Rechberg Gom & Bar. 684.
Rechberg 547.
Reck Bar. 764.
Reckheim 579.
Redern seu Rædern 515.
Regenstein seu Reinstein Com. 406.
Reichenburg 567. 733.

Reicheneck 633.
Reiferscheid 345.
Reigelsperg seu Reichelsperg 525.
Reineck seu Rineck 461. alii 497.
Reipolzkirch 245.
Renty 598.
Retel 131. 139.
Reuland 589.
Rheda 73.
Rheims Archiepisc. 119.
Rhingravii seu Rheni Com. 306.
Ribera 417. 148.
Richmondia Dux 22.
Rietberg 221. 760.
Rinfeldia Com. 67.
Rivoire 120.
Roborea gens 375. in Zani 572.
Rochebaron 42.
Rochechouart 308. 310.
Rochevoucaut 311.
in Rochechouart 309.
Rochevort Com. 226. 227. 767.
Rodemachern 386.
Rodnegg 570.
Rædern seu Redern 515.
Ræteln 383.
Roggendorf 516.
Rohan 312. 314. 316. in Hospital. 468.
in Rochechouart 309. in Albert. 1.
Roman. Imper. 43. Regnum 46.
Romhild. *Proleg.* 30.
Rosenberg Princ. 558. Comit. 559. Dom. in
Barby 581.
Rosendael 470.
Rosmadec 318.
Rosseck 102.
Rostochium 249. 566.
Rotenburg Com. 413.
Rotenlovven 684.
Rotthal Com. 516.
in Dietrichstein 435.
Roucy Com. 243.
Rouffillon 119.
Rouhaut 467.
Roxas 421.
Ruffec 468.
Rugia princ. 93.
Runckel 376.
Rupin Com. 91.
Russia 693. 698.
Rutheni seu Reussen de Plauen 320.
Rutlandia Com. & Mannours 23.
Rye 323.
Ryvoire 454.

S Aaneck 750.
Saubaud. Duc. 324. 336. in Tremoll. 355. in
Potier 298. in Beauvill. 69.
Sagan 698. 566.
S. Briffon. 68.
S. Cheron 141.
S. Crucis Baron. 554.
S. Didier 237. 583.
S. Gilles 120.

S. Leger

Index Secundus.

- S. Leger 120.
 S. Maure 519.
 S. Severino 313.
 S. Simon. 346. 429.
 Sainsheim feu Saynsheim 527. 528.
 Salamanca 758.
 Salm 344. in Ardenna 345. in scuto Rhinagr. 309.
 Saluciarum March. 340.
 Sandomiria 697.
 Sardinia Regn. 186. 188.
 Sarebruche 654.
 Sarpont. feu Sarbruck 654. 419. 144.
 Sarvverden Com. 653.
 Sassenheim 628.
 Sauer de Kosiach Com. 520.
 Saulgau 477.
 Savolaxia 545.
 Saut-Agout 422.
 Saxon. Duc. & Elect. *Proleg.* 7. 25. in Sabaud. 328. Mantuan. 130. 361. Nogaret 272. Saxon. Palatinatus. *Proleg.* 11.
 Sayn Com. 703. 245. 665. *Proleg.* 28.
 Scaligeri f. la Scala 214.
 Schallaburg 228. 573.
 Schallenberg. 521.
 Scharfeneck 226.
 Schauenburg Com. 348. 222. 637.
 Schaul in Engelstein 506.
 Schaumburg f. Schaumberg 537.
 Schecken vom Wald 574.
 Schencken de Castel & Landeck 734.
 Scherding 344. 532.
 Scherfenberg 524.
 Scheyrn 680.
 Schifer Bar. 524.
 Schneidbeck & Schœnkirch 524.
 Schœnborn 262. 525.
 Schœnburg 706. 707.
 Schomberg 505.
 Schrattenbach 526.
 Schrofenstein 352.
 Schvvarzenberg 527.
 Schvvarzenburg 708.
 Slavonia Regn. 52.
 Sclavia 605.
 Scœdel 450.
 Scotia Regn. 13. in Rohan. 313.
 Seehausen 79.
 Seelandia vid. Zeelandia.
 Seemann Bar. 529.
 Segorbia Duc. 182.
 Seiseneck 547.
 Senneterre f. S. Nectaire 530.
 Sevilia R. 186.
 Sichelbach 539.
 Sichelstein 403.
 Sicilia Regn. 171. in Guzman. 143. in Baden. 385. Cordub. 418. 419. 421. Hospital 467. Tremoll. 553. Urbin. 375. Potier 298. Nogaret 272.
 Sigmaringen Com. 575.
 Silesia 50. 51. 640. 698.
 Simoning 206.
 Siradia 697.
 Sirck 705.
 Slavia 605.
 Sleida 244.
 Slesvici Duc. 609.
 Slupcens. Duc. 698.
 van der Sluys 470.
 Smalandia 544.
 Smolenscum. 694. 698.
 Soissons 118. in Potier 298.
 Solms Com. 533.
 Soltvvedel 79.
 Somerfet M. Vigorn. 23.
 Sonderndorf 535.
 Sondershausen 708.
 Sonnenberg com. 562.
 Sonnevvald 334.
 Sora 299.
 Sotomayor 376.
 Southampton Dux 22.
 Soyrer feu Soydern 500.
 Spangstein 560.
 Spanheim Com. in Baden. 382. 385. in Palat. 672. 676. in Ortenb. 749. De iisd. 702. 703.
 Spiegelberg 452. 665.
 Spiering 470.
 Spiræ Episc. 262. 360.
 Sprechenstein 352.
 Stablo f. Stabuleti Abb. 627.
 Stadler 500.
 Stahrenberg 55. 537.
 Stargardia 90. 250. 566.
 Stedesdorf 221. 221. 763.
 Steger 539.
 Steinfort Com. 72.
 Stendalia 79.
 Sternberg com. 348.
 Sternberg Carinth. 65. 750.
 Sternberg Morav. 700.
 Stettenberg. 633.
 Stettin Duc. 83. 84.
 Steyersberg 209.
 Stolberg Com. 768.
 Stormaria 609.
 Strasperg com. 303.
 Strein. Bar. 539.
 Stromberg 645.
 Stuart 14. 120.
 Stubenberg Bar. 349.
 Styria 54. 191.
 Svalenberg Com. 222.
 Suarez de Figueroa 416. 254.
 Sudermannia 544.
 Svecia regn. 541. in Polon. 689. in Baden. 385.
 Sverin Com. & Episc. 250. 566.
 Svevia 59. 199. 561.
 Sufolck 273.
 Sully 68.
 Sulz Com. 712.
 Sulzbach 414.
 Summuculo 41.
 Susa feu Segusio 338.
 Sylvestres Com. 306.

Index Secundus.

TAvasthia 545.
Tautenberg Dom. 713.
Taxis Com. 715.
Tecklenburg Com. 71.
Teiling 397.
Teneramunda 392.
Teschenduc. 698.
Tetnang 497.
Teuffel Bar. 546.
Teuffenbach Bar. 547.
Thalberg 435.
Thanhausen 548.
Thanrædl 547.
Thengen 499.
Thiernstein 540.
Thonna 725. *Proleg.* 29.
Thoars 355.
Thoire-Villars 215.
Thuringia Landgrav. *Proleg.* 4. 5 Palatinatus
Proleg. 14. Burggr. 211.
Thurn Com. 553.
vom Thurn 374.
Tirolis Com. 55. 180.
Toleti Regn. 182.
Toletana Dom. 351.
Toll 397.
Tolosæ Com. 378. 428. 272.
Toulangeon 141.
Tournay Episc. 119.
Tournon 120.
Tozenbach 686.
Transilvania 201.
Trauchburg 564.
Traun 549.
Trautmansdorf Com. 550.
Trautson 552.
Tremollii 353. in Dauvet. 429. Beauvill.
68.
Trevirens. Archiep. 357.
Tridenti Episc. 718.
Trocens. Pal. 697.
Tschernembl Dom. 361.
Tubingæ Com. 497.
Tumerstorf 556.
Turenna Vicec. 363.
Turriani 553.
Turrii 362. in Tremoll. 355.
Turzon Com. & Bar. 372.
Tyvarlan 318.

Vendosme 99. 119. 298. 519.
Vera 659.
Veraguæ Duc. 283.
Verden Episc. 544.
Verduyn 397.
Veringen 575.
Vermandois 119. 347. 429.
Vernueil. 119.
Vestmannia 544.
Vexin 120.
Vianda 656.
Vidaurii. 182.
Vignerod. 505.
Vilcomaria 698.
Villahermosa 182.
Villalobos 277. 283.
Villanders 570.
Villequier 42.
Vinidorum Marchia. 64.
Vinstingen 308. 599.
Vintler 373.
Virnenburg Com. 243. 226. 227.
Vinaria Com. *Proleg.* 16.
Ucken 762.
Ultrajectum 200. 201.
Ungnad. Weissenvvolf 556.
Volckersdorf 375.
Volckrah 556.
Volmenstein 764.
Voltea fam. la Voute 216.
Voluyre de Ruffec 468.
Vormbach 344.
Uplandia 544.
Uratislavia Episc. 640.
Urbini Duc. 375.
Urgel 419.
Ursenbeck Com. 557.
Ursini vet. in Germ. 33.
Ursini Rom. 558.
Urslingen 512. 514.
Usenberg 381.
Usendom 90.
Usez 105.

WAlachia 694. 698.
vom Wald 574.
Waldburg Truchsess Com. 561.
Waldeck Com. 722.
Waldersee 36.
Walter-Nienburg 38. 581.
Wangen 513.
Wannsdorf 36.
Wartenberg Com. 680.
Wasa seu de Wasa 543. 689.
Weilnau Com. 655.
Weinsperg 513. 514. 525. 550.
Weispriach 473.
Weissenburg præposit. 262. 360.
Weissenhorn 128.
Welp 408. an idem 37.
Welz seu Welzer Bar. 567.
Werben 79.
Werdenberg Com. 497. 624.
Hhh hh

Werms-

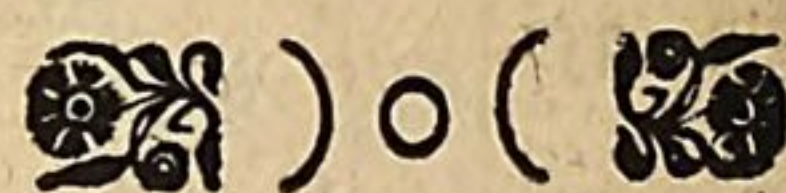
Index Secundus.

Wermelandia 544.
 Wernigerode Com. 768.
 Werth 727.
 Wertheim Comit. 225. 767.
 Westphalia 590. in Sabaud. 328.
 Westrogothia 544.
 Wevelinghoven 72.
 Widmann 758.
 Wied Com. 376.
 Wildenfels 534.
 Wildenstein 146.
 Wildgravii 306.
 Wildhaufs 516.
 Windeck 109.
 Windischgrez Com. & Bar. 568.
 Winneberg 742.
 Winzenburg 409.
 Wirbm Com. 568.
 Wirtemberg Duc. 60.
 Wisch 488. 664.
 Witgenstein Com. 245. 705. *Proleg.* 28.
 Wittmund 761. 763.
 Wittelspach 681.
 Wittem 582. 787.
 Wolckenstein Com. 570.
 Woldenbeg 409.
 Wolf dict. Metternich zur Gracht 743.

Wolfsthal 568.
 Wolgast 90.
 Wormatia Episc. 262. 743.
 Wunsdorp 408.
 Wurmberg 349. 538.
 Wurmprand Bar. 571.
 Wyck 470.

Y Ben 535.
 Ypelbrom 630.
 Ysenburg 776.

Z Ani Com. 572.
 Zator 697.
 Zeelandia Com. 198.
 Zelcking Dom. 573.
 Ziegenhain Com. 635.
 Zimmern Com. 147. 604.
 Zinzendorf Com. & Bar. 574.
 Zollern Com. 89.
 Zuniga 376. in Cordub. 417. in Guzman.
 143.
 Zutfania 199.

INDEX TERTIUS.

Continens nomina Principatuum, dominiorum vel locorum, quorum mentio fit in titulis, vel à quibus linearum nomina, vel de quorum translatione hinc inde agitur.

A.

Aholt f. Aholz. 120.
 223.
 Achaia. 336.
 Achau. 508.
 Achleuten. 521. 531. 735.
 737.
 Achstetten. 729. 731.
 Acier. 106.
 Acigné. 411.
 Acquest. 269.
 Adorf. 321.
 Adrianopolis. 392.
 Ethiopia. 284.
 Agenois. 506.
 Aggstein. 685.
 Aguiar. 276.
 Ahufen. 643.
 Aichelberg. 473.
 Aiguillon. 505.
 Aiguilly. 429.
 Ainæd. 460.
 Aire. 210.
 Aiterhofen. 753.
 Aix. 425.
 Alais. 239.
 Alba Duc. 351.
 Alba de Lisse. 147.
 Albergar. 278.
 Albershofen. 524.
 Albert. 506.
 Albret. 365. 371.
 Albuquerque. 428.
 Alcala 148.
 Alcanniza. 148.
 Alck. 357.
 Alenfon. 238.
 Alentsteig. 460.
 Alesheim. 682.
 Alfeld. 594.
 Algarbia. 284.
 Algava. 143.
 Alisia. 337.
 Allendorf. 547.
 des Allods. 428.
 Almanz. 307.
 Almanza. 148.
 Alnetum f. Lannoy. 484.
 Alpen. 589.

Alfat. Landgrav. 274.
 Altamira. 277.
 Altena. 470.
 Altenberg. 210.
 Altenburg. 753.
 Altengera. 431.
 Altenkirchen. 702.
 Alubeka. 559.
 Amalphi. 314.
 Amblesia. 578.
 Ameida. 306.
 America. 190.
 Amiens viced. 2.
 Ampurias. 420.
 Ancona. 39.
 Angelberg. 729.
 Anghien. 24.
 de l'Angle. 423.
 Angria f. Engern. 26. 32.
 22.
 Anguillata. 558.
 Anhusen. 498.
 Annonay. 216.
 Anspach. 95.
 Antverp. Burggr. 661.
 Apcher. 105.
 Apozzocastello. 572. 373.
 Arabia. 284.
 Arain. 599.
 Arburg. 507.
 Arburg. 129.
 Arc. 468.
 Arckeln. 470.
 Ardelon. 621.
 Arenberg. 471.
 Arennes. 2.
 Arevalo. 376.
 Argen. 495. 497.
 Ariann. 140.
 Arlay. 657. 661.
 Armagnac. 240.
 Arqueil. 662.
 Arquien. 629.
 Arschot. 24. 598. 599.
 Arvernia. 362. 365.
 371.
 Arzem. 399.
 Ascha. 357.
 Aschach. 538.
 Aschavv. 729.

Hhh hh 2

Ascoli. 425.
 Aspang. 432.
 Aspermont in Rhæt. 601.
 Asselborn. 727.
 Assenheim. 766.
 Asta. 390. 484. 341.
 Astorga. 377.
 Asturia. 203.
 Athenæ duc. 202.
 Attichy. 270.
 Avaugour. 270.
 Aubenas. 426.
 Audregnies. 484.
 Avellino. 425.
 Avesnes. 24. 599.
 Aufferz. 753.
 Augenvveiler. 308.
 Augusta. 330.
 Aulendorf. 476. 482.
 Aumale. 234. 237.
 Aumont. 42.
 Aunac. 311.
 Auriac. 417.
 Aurick. 761.
 Ausillac. 519.
 Auteville. 270.
 Autresche. 392.
 Autry. 621.
 Auvraymesnil. 269.
 Ayamonte. 143.
 Ayen. 502.
 Aymargues. 106.

B.

BAar. 623. 628.
 Babenhufa. 461.
 Bachum. 728. 729.
 Baden Com. 61. 62.
 Badenvveiler. 623.
 Baena. 421.
 Baer. 107.
 la Bala Siciliana. 254.
 Balaisfon. 331.
 Baldern. 276.
 Ballam. 578.
 Banneza. 376.
 Banterlu. 269.
 Barbesieux. 311. 506.
 Barcellona. 201.

Barco-

Index Tertius.

Parcoda vila. 351
 Barenburg. 402
 Barlin. 411. 412
 des Barres. 629
 Baruth. 533.
 du Bastiment. 309
 Bavaria. 670. 673. 398
 Bavaria Palatinatus. 754
 Bauge. 337
 La Baume des Arnauds.
 424
 Baumgarten. 753
 Bauffignies. 595
 des Baux. 458
 Baye. 392
 Bayecs. 311
 Bayon. 308
 Bays. 356
 Bearn. 444
 Beaubec. 513
 Beaucours. 492
 Beaudegnies. 2
 Beaufort. 457
 Beaufremont 445
 Beaumont. 24. 311. 143.
 484. 504. 599. 629
 Beaupreau. 421. 453
 Beaurain. 411. 600
 Beaufault. 269
 Beauvoir. 484
 Beblingen. 457. 458.
 Beçay. 413
 Beconne. 425
 Begueux. 423
 Bedbur. 346. 487
 Bedeilles. 8
 Beiar. 376
 Beilstein. 651
 Belain. 316
 Belhade. 519
 Bellan. 429
 Bellenberg 683
 Bellefroid. 311
 Bellegarde. 106. 425
 Bellisle. 453
 Belquin. 423
 Belmonte. 278
 Benaon f. Benon. 353. 356
 Benauges. 444
 Berburg. 743
 Berckheim. 677. 520
 Bergen op Zoom. 582
 Bergues. 392
 Beris. 729
 Bernstein. 753
 Berneul. 429
 Bernieules. 423
 Berpurg. 729
 Berrie. 356
 Bersee. 269
 Berum. 761
 Berze. 42
 Bethsan f. Bessan. 391
 Bettingen. 242
 Beurage. 24
 Beurieres. 424

Beuvry. 269.
 Biberbach. 684.
 Biberstein. 521.
 Bickenbach. 442.
 Bidassoa. 142.
 Bierback. 423.
 Bihelstetten. 432.
 Billigracz. 523.
 Bilstein. 649.
 Binand. 240.
 Bipontum. 462. in Palat. 667.
 675.
 Birbeck. 599.
 Birckenfeld. 667. 676.
 Birstein. 776.
 Biscaia. 201.
 Bisignani. 314.
 Bitich. 233.
 Bittingen. 307.
 Blaichach. 495.
 Blais. 413.
 Blamont. 237. 624.
 Blanckenheim. 242.
 Blanckenheim. Thuring. 452.
 642.
 Blancmesnil. 297.
 Blanctyre. 14.
 Blaringen. 580.
 Blattenhart. 514.
 Blaubeuren, Blauthal. 497.
 Bleinherode. 771.
 Bleignac. 311
 Blomberg. 221. 223. 264
 Bludenz. 625.
 Blumeneck. 584. 712.
 Blumau. 500.
 Bobenhausen. 766.
 Bochheim. 594.
 Bosenpeug. 208.
 Boisbelle. 393.
 Boisdauphin. 354. 270
 La Boissiere. 311.
 Bolonia Com. 410.
 Bolzanum. 718
 Bommel. 470
 Bonateck. 431.
 Bondu 12.
 Bonneval. 424.
 Bonnivet. 309
 Bontin. 393.
 Borchelohe f. Borckelohe.
 403. 488. 489.
 Borchorst. 303.
 Bormio. 601
 Borschem. 580.
 Borsel. 483.
 La Bosse. 458
 Bouligneux. 323
 Boulogne Bar. 530
 Bourdet. 309
 Bourgogniere. 429.
 Bourry. 458
 Bours. 260
 Bourfau. 429
 Boufargues. 1
 Bouffac. 309
 Bouteville. 270.

Boyfichem. 725.
 Bozolo. 131.
 Bracciano. 558.
 Braga. 278.
 Brake. 221. 223.
 Brancas. 583.
 Brandenburg Dom. Clerve.
 357.
 Brantes. 1.
 Brauneck. 207.
 Braunfels. 533.
 Bray. 269.
 Brecht. 589.
 Breda. 662.
 Bredebend. 727.
 Bredeberg. 303.
 Bree. 270.
 Bregenz. 496. 497.
 Breidenau. 775.
 Brema. 545.
 Brenzthal. 497.
 Breskefant. 82.
 Bresteau. 354.
 Breviande. 629.
 Breuil Bernard. 520.
 Briancourt. 425.
 Brieg. 699.
 Brignon. 658.
 Brinon. 530.
 Brion. 240.
 Briotz. 2.
 Briquieres. 378.
 Brissac. 421.
 Brive. 502.
 Britannia. Præf. Hisp. 204.
 Brodnaf. Broda. 552. 554
 Brocmeria. 719.
 Broich in Eifel. 617.
 Bronchorst. 403. 492.
 Brosse. 309.
 La Broye. 2.
 Bruch. f. Broich. 487.
 Bruchhufen. 402.
 Buch. 444.
 Buchvvald. 466.
 Buckeburg. 221. 637.
 Bucz. 495.
 Budingen. 639. 778.
 Budissina. 302.
 Bueil. 457.
 Buendia. 420.
 Bugnicourt. 482.
 Buhenstein. 474.
 Buis. 458.
 Burckrain. 679.
 Buren. 106. 470. 483. 661.
 Burgau 550.
 Burgberg. 456.
 Burgdorf. 62.
 Burgerstorf. 735.
 Burgschvvalbach. 636. 656.
 Burscheid. 741.
 Busancy. 230. 340. 578.
 Busclatio. 601.
 Butavv. 95.
 Butera. 101.

Index Tertius.

Butrago. 253.
Buttenf. Com. 345.
Butzbach. 766.

C.

CAbra. 417.
Cabrieres 426.
Cadahalso. 278
Cadenat. 106.
Cadenet. 1.
Calabria. 203. 237.
Calden. 683.
Calentin. 682.
Calvinet. 458.
Camerberg. 432.
Camerino. 375.
Cammer. 216. 473.
Camp. 377.
Campania. 457.
Canaples. 423. 427.
Canaria inf. 190.
Cannete 254.
Candale. 444.
Canusia. 457.
Capres. 411.
Carboniano. 101.
Carbonieres. 502.
Carcassona. 443.
Carcheil. 413.
Cardona. 418. 419.
Carella. 545.
Carency. 391.
Cariniano. 337.
Carinthia. 745.
Carlsbach. 574. 755. 758.
Carlsberg. 474. 475.
Caromb. 425.
Carouil. 425.
Carpi. 39. 40.
Carrades. 458.
Carretto. 331.
Carrike. 14.
Casalichi. 573.
Casara. 280.
Caserta. 354. 270.
Cassel. Hass. 634.
Casselberg. 242.
Cassubia. 545.
Castelbon. 444.
Castelburg. 729.
Castelgeloux. 4.
Castellato. 552.
Castello. 558.
Castelmoron. 4.
Castelstuart. 14.
Castilione. 131. 101.
Castillon. 444.
Castrogeriz. 254.
Catalonia. 166. 203.
Caumont. 24. 412.
Cauroy. 484.
Cea. 420.
Cenete. 254.

Cerbaya. 1.
Cerdania. 203.
Cereste. 583.
Cernichovia. 694.
Ceva. 335. 342.
Chablais. 330.
La Chaife. 504.
Chaligny. 234.
Chalouyau. 354. 270.
Chambre. 502.
Chandenier. 309.
Chanouffe. 424.
Chantemerle. 317.
Chanteraine. 629.
Chantocé. 314.
Chanvalon. 143.
Chapelle. 318.
La Chapelle Bellouin. 506
Chappes. 42.
Charente. 311.
Charlus. 216.
Charny 240. 317. 660.
Charrots. 392. 393.
Chars. 1.
Chassepierre. 226.
Chasteaubelin. 661.
Chasteau Bricon. 4.
Chasteaubrient. 519.
Chasteaudun. 356.
Chasteaugiron. 421.
Chasteaugoyon. 492.
Chasteaguyon. 662.
Chasteauneuf. 426. 530.
Chasteauregnaud. 425. 426.
Chasteaurenard. 660.
Chasteauthierry. 355. 371.
Chasteauvillain. 468.
Chastel. 421.
Chastelot. 624.
Chastillon. 354. 270.
Chastillon le Roy. 309.
Chavignon. 392.
Chaumont. 311. en Porcean.
577.
Chaumoy. 629.
Chaunes. 1. 2.
Chemille. 421.
Cheuvreuse. 236. 1.
Cheylane. 530.
Chievres. 598.
Chillou. 505.
Chinon. 500.
Choceniz. 459.
Choisy. 467.
Cimay. 24. 597.
Circkniz. 701.
Clargues. 600.
Claven. 600. 601.
Cleeburg. 775.
Clement. 450.
S. Clement d'Isalguier 309.
Clemont. 100. 624.
Clervaux. 484.
Clery. 423.
Clesmont. 517.

Hh hhh 3

Clotinga. 396.
Cluffart. 617.
Coarase. 8.
Coconas. 342.
Cœuyres. 442. 443.
Coiron. 311.
Coislin. 413.
Colmitz. 216.
Comares. 419. 420.
Combemont. 425.
Comps. 425.
Comper. 318.
Concordia. 279.
Condes. 454.
Conflans. 269. 578.
Conradsvvalde. 465.
Conteville. 411.
Corfou. 424.
Coria. 351.
Cornon. 454.
Corvaro. 101.
Corunna. 254.
Corzana. 254.
Cosan. 215.
Cosnac. 506.
Coffe. 421.
Coubert. 468.
Couetmen. 421.
Couliege. 240.
Courville. 392. 393.
Coutance. 583.
Coze. 506.
Cozen. 552.
Cranichfeld. 208. 452.
642.
Cransberg. 766.
Craon. 353.
Craschen. 431.
Cravezana. 335.
Grayburg. 745. 753.
Grecq. 598. 600.
Cressly. 269.
Crevecœur. 42.
Creuzen. 494.
Croisilles. 269.
Grozon. 317. 318.
Crumlau. 559.
Grummendyck. 303.
Crussol. 105.
Cuifet. 658.
Cuisieux. 105.
Culenburg. 470.
Culmbach. 95.
Cunaberg. 469.
Curban. 424.
Cusazois. 519.
Cuyck. 662.
Cypieres. 424.
Czeltfchach. 432.

D.

DAlberg. 432.
Dalem. 728. 729. 760.
Dami.

Index Tertius.

Damisia. 412
 Damonet. 100
 Dannberg. 442
 Darmstatt Hass. 634
 Dassel. 594
 Daun Eifel. 242.
 Daun. 306. 307
 Demstrub. 304
 Denia. 420
 Depenau. 401
 Dethmold. 220
 Deutschendorf. 431
 Dia. 337
 Didonne. 356
 Diemansvveiler. 514
 Diest 662
 Dietach. 735. 737
 Dietz Com. 348
 Dillenburg. 651
 Dillingen. 729
 Dimringen. 307. 308
 Dinsborn. 617
 Divion. 412
 Dobroslavvitz. 567
 Dodenburg. 741
 Dodendael. 483
 Doesburg. 662
 Dollendorf. 246
 Dompmart. 427. 356
 Dompmartin. 600
 Doneschingen. 624
 Donnerskirchen. 216
 Donzenac. 216
 Dormal. 578
 Dorenbeuren. 620
 Dornburg. 636
 Dortvart. 616.
 Dorstvveiler. 597
 Douan. 216
 Dozenbach. 549
 Dragburg. 474
 Drage. 304
 Dreux. 4. 8
 Drongel. 470
 Droschiz. 431
 Drosendorf. 495
 Drugfen. 506.
 Dun. 579
 Durbuy. 790
 Durrenbach. 466
 Düslingen. 735
 Duynslake. 470

E.

E Benau. 432
 Ebensfeld. 350
 Eberhardsbühel. 524
 Eberstein. 223. 567
 Eberstorf. 5
 Eboli. 457
 Eck. 446. 213
 Eckardshaufen. 775
 Eckern. 483

Efferdingen. 537
 Ehrenhausen. 350
 Einbeck. 409
 Einæd. 377
 Eisenberg. 729. 731
 Elbauf. 234. 237. 239
 Ellrich. 771
 Emden. 749
 Emerberg. 523
 Endingen. 382
 Engelsberg. 753
 Engelsdorf. 727. 729
 Engelstein. 506.
 Engern f. Angria. 221.
 223
 Engoulesme. 238
 Enseck. 450
 Entremont. 484
 Enzersdorf. 679
 Eppan. 622
 Erbach. 556.
 Erçazada. 351
 Erdberg. 508
 Erenburg. 402
 Erlach. 529
 Erneu. 432
 Ernstbrun. 531. 532
 Erp. 246
 Erseck. 516
 Escalona. 277
 Eschelberg. 450. 549
 Eschelsdorff. 303
 Eschis. 642
 Escornaix. 483.
 L'Espare. 493. 4.
 Espeluches. 425
 Espernon. duc. 271
 Espinay. 356.
 Esquencourt. 269
 Esportes. 629
 des Essars. 520
 Esthonia. 545. 595
 Estillac. 311
 Estrabonne. 42
 L'Estrange. 530
 Evreux. 365. 371.

F.

La **F** Aigne. 518. 354.
 270.
 Fainfeld. 212
 Falckenburg. 223. 740.
 760
 Falckensdorf. 753
 Falckenstein in Enstal. 508
 Falckenstein. 559
 Farbus. 483
 Farnetum. 107
 Farnroda. 211
 Faudoas. 309
 Faye. 729
 Faye la Vineuse. 506
 Fayelle. 42

Feistriz 516. 574
 Feria Duc. 416. 420
 Ferrara 39. 397
 la Ferté Bernard. 583
 la Ferté Imbaud. 620
 la Ferté Nabert. 530
 Feuereck. 531
 Feversham. 619
 Feyerspergstein. 560
 Finckenstein 436
 Fleix seu Flers 444
 Fleurines. 233
 Fliscourt. 2.
 Flochberg. 275.
 Flohenheim. 307.
 Florenfac. 215. 106.
 Flosbach. 775.
 Flossilles. 269
 Fœcklebruck. 507
 Foix. 443
 Foncieres. 100
 Fontaines. 600
 Fontenoy. 599
 Forcalquier. 583
 Forcalquieret 425
 Forest Greilly. 42
 la Forest Thaumier. 499.
 Forpach. 578
 Forst 399
 Fortunata inf. 190. 100
 Fosseux. 259
 Fougeray. 519
 Fouillay. 629
 Francavilla 41
 Frachimont. 343
 Franckenburg. 206. 473
 Franckenstein. 567
 Fraucourt. 429
 Frauenberg. 528
 Frauenbrünz. 713
 Frauenburg. 350
 Frauenhofen. 476
 Frechheim. 589. 728. 729
 Fredeburg. 649
 Freiberg. 467
 Freideck. 540. 573
 Fremessen. 600
 du Fresnoy. 484
 Fressin. 427.
 Freudenberg. 4 2
 Freudenthal. 567
 Freyach. 753
 Freyenstein. 755. 758
 Freyling. 524
 Freystatt. 450
 Frias. 372
 Friburg Com. 623
 Friburgum. 342
 Fridau. 531. 532. 538
 Fridberg. 561. 563
 Fridburg. 444
 Fridland. 467. 565
 Frizendorf. 451
 Froidcourt. 579
 Fronfac. 505

Front-

Index Tertius.

Frontenay. 312. 316.
Furstenau. 441.
Furstenberg in Com. Eber-
stein. 399.
Furstenburg. 601.
Furstenstein. 466. 467.

G.

GAel. 318.
Gaidorf. 218.
Gaiffac. 1.
Galesio. 620.
Gallenberg. 523.
Gallicano. 101.
Gallovvay. 14.
Callspach. 128.
Galves 254.
Gars 213.
Gartenau. 535.
Gatesleben. 302.
Gauchoven f. Gaincoven.
753.
Gauer. 106. 107.
Gazolo 131.
Gehmen. 488.
Gemund. 456.
Genevens. Princ. & Civit.
331.
Genua. 126. 39.
Gera 319.
Geras. 424.
Gerdrez. 8.
Gereut. 373.
Gererstorf 619.
Gern. 753.
Gernhusen 497.
Gernisgau. 679.
Geroldstein. 242. 243.
Geroldsthal. 635.
Gersbacum 383.
Gertruydenberg. 660.
Gesiefs. 474.
Geudern. 769.
Geysenhausen. 729.
Gfall. 456.
Gibraleon. 376.
Gie 312.
Gierstorf. 466.
Gießingholm. 304.
Gimborn. 528.
Glandage 425.
Glauch. 707.
Glech. 350.
Gleichenberg. 550.
Gleichenstein. 452.
Gleifs. 129. 516.
Glisberg. 321.
Gneznau. 474.
Goggitsch. 531. 145.
Goldberg. 699.
Goortresson. 483.
Gorrevod. 454.

Gotiano. 202.
Gottsberg. 467.
Gouiniere. 492.
Goussainville. 269.
Grafenstein. 431.
Grafschafft. 649.
Graiz. 319.
Grancey. 517.
Grandchamp. 583.
des Granges. 427.
Grassen. 430.
Gravendonck. 660.
Graveneck (Austr.) 372.
Gravenstein. 550. 560.
Gravenverth. 753.
Gravesande. 660.
Gravia. 662.
Graville. 583.
Greiffenberg. 211.
Greiffenfels. 474. 501.
Greiffenstein. 533.
Greillenstein. 212.
Greilly. 444.
Greizenstatt. 567.
Grellendorf. 129.
Grensau. 775. seq.
Gresil. 427.
Grethsil. 759. 761.
Gravina. 558.
la Greve. 317.
Greventhal. 682.
Grienpuhel. 206.
Grieskirchen. 68.
Griffenstein. 6015.
Grignon. 660.
Grimaud. 425. 426.
Grimberg. 612.
Gris. 373.
Grœninga. 201.
Groin. 399.
Groitsch. 302.
Gronsfeld 389.
Groslay 797.
Grosliere. 530.
Gros. 350.
Gros-Engstingen. 601.
Grubenhagen. 409.
Grueskirch. 556.
Grumbach. 307.
Grumenil. 346.
Gruningen. 766.
Grunpuhel. 450.
Gruob. 535.
Guace. 495.
la Guerche. 421.
Guercheville. 311. 504. 595.
Guiche. 142.
Guimené. 312. 315.
Guinea. 284. 353.
Guines Com. 410. 353.
la Guiraire. 519.
Guisa. 236. 238.
Gumpazdorf. 474.
Gundelfingen 628.

Gunderstorf. 473. 516. 546.
Gurckfeld. 552.
Gurnicz. 424.
Gurson. 444.
Gutachusen. 514.
Gutenberg. 350.
Gutersvvyck. 70.
Gutenstein. 454.
Gutenberg. 253.
Gutmansdorf. 466.

H.

HAbach. 213.
Habizheim. 442.
Hachenburg. 246. 702. 704.
Bavaria. 680.
Hachicourt. 483.
Hackenbroich. 487. 346.
Hadamar. 652. 664.
Hag. 445.
Hagemeau. 142.
Haggenburg. 500.
Haholt. 648.
Halbenrein. 350.
Haldenstein 601.
Halincourt. 499.
du Hallier. 467.
Hallot. 270.
Hals Com. 752.
Haplincourt. 671.
Harcourt 237. 239. 240.
Hardiplanc. 484.
Haugenfels. 495.
Haro. 372.
Hart. 129.
Hartenburg. 740.
Hartenstein. 321. 707.
Hartheim. 212.
Hartperg. 432.
Havray 597.
Haus. 129.
Hausampacher. 350.
Hausen. 628.
Haussch. 574.
Hautin. 580.
Hautkercke. 595.
Hautpont. 484.
Haydersdorf. 547.
Haygetloch Com. 576.
Hayn. 766.
Hebuterne. 392.
Hechingen. 575.
Heessen. 764.
Hegau. 68. 498. 499.
Hegenberg. 521.
Heidesheim. 740.
Heimdorf 129.
Helfenstein Dom. 357.
Helmstorf 303.
Hemmen. 578.
Hemont. 423.

Hen-

Index Tertius.

Hennin. 41.
 Henrichemont. 393
 Herbimont. 226
 Herbizheim. 656
 Herboval. 2
 Hericourt. 624
 Hermansdorf 539
 Herrenberg. 497. 498.
 Herspringen. 386.
 Herftal 660
 Hertenstein. 540
 Hertzhorn. 615
 Hespach 356.
 Heusden. 470
 Hevven. 628. 684
 Heilperg. 503.
 Heyminsdorf. 431
 Hierosolym. regn. prat. 248
 Hilschin. 567.
 Hirel. 98
 Hirsparg. 734
 Hirtenberg. 487
 Hita. 253.
 Hochberg M. 381. 467
 Hochingberg. 467
 Hochstraten. 482
 Hœftein. 350
 Hogenfelde. 303
 Hohenack. 509
 Hohenberg. 467. 685. Carinthia. 713. Hohenb. 560
 Hohen Eppan. 622
 Hohen-Havven. 628
 Hohenkottenheim. 528.
 529
 Hohenlandsparg. 528
 Hohenrieden. 468
 Hohenstein 303. ad Albim.
 707.
 Hohenvvang. 523
 Hühingen. 381
 Holeschau. 517.
 Hollenburg 436
 Holenburg. 350. 679
 Hollenfels. 617
 Holfat. Com. 347. 348
 Holzdorf. 431
 Homburg. 594
 Homburg Nass. 634
 Homburg. Nass. 656
 Horn. Com. 483. 269
 Horn in Puchheim. 508
 Horstmar. 643
 Hostel. 392
 Houlefort. 412
 Houree. 411
 Hubenstein. 447
 Hubermont. 269
 Huesca 351
 Hundstuck. 594. 595
 Hungen. 533
 Hunneppel. 589
 Hufte. 392
 I.

J Abiniere. 505
 Jaifchvitz. 700

Jarjaye. 425.
 Jarnac. 317
 Jars. 309
 Jauffenburg. 622
 Iching. 521
 Idstein. 651
 Idungsbeug, Idunsprug,
 Idolzberg. 213. 216
 Jernharding. 685
 Ilseburg. 769
 Immendorf. 548
 Immenstatt. 495
 India. 190. 284
 Infantadgo Duc. 253
 Innermeth 14
 Ingelfot. 642
 Interfeer. 436
 Johannisberg. 775
 Joigny. 353. 453. 518. 270.
 658
 Joncy 42
 Jonfac. 519
 Jonvelles. 356
 Jonville. 23. 238
 Joyeuse. 238
 Isenberg. 221
 Isenburg. 357
 Isenburg ad Ruram. 486
 Iselstein. 661
 L'Islebonne. 239
 L'Islebouchard. 506
 Isles. 42
 Istria. 345
 Iudeln. 350
 Iudicaria 718
 Iugenheim. 442
 Iunckerath. 242
 Iungnau. 625
 Ivvy. 484

K.

K Acz. 350
 Kail. 242. 246
 Kapfenberg. 349. 350
 Kellerberg. 753
 Keltersbach. 776
 Kenzingen. 381
 Kerpen. 242. 246. 729. 730
 Kessel. 595
 Kestnyck. 350
 Kexholm. 546
 Kieuvrain. vid. Quieuvrain.
 Kilonium. 347
 Kindsberg. 431
 Kindsweiler. 727. 729
 Kirburg. 307
 Kirchheim. 656
 Kirchheim. 729
 Kirchstetten. 549
 Kletgovia. 712
 Kletkamp. 303
 Klingenbrunn. 467
 Kniephausen 616
 Knope. 301
 Kobelspurg. 685

Kobelltorff. 474
 Königsberg. 533. 742
 Königswart. 743
 Kogel. 473.
 Koppenberg. 556.
 Korbach. 467
 Kornhaus. 628.
 Kottigenbrunn. 209
 Krakendorff. 452
 Kranichfeld. 211
 Kransegg. 216
 Kremseck. 735. 737.
 Kruman am Kamp. 701
 Krumpach 508
 Kyrburg. 306. 656

L.

L Ack. 679
 Ladendorf. 539
 Lalain. 24
 Lampach. 345
 Lanaburg f. Leonburg. 584
 Lanckovitz. 155
 Landes. 492
 Landrecy. 24. 599
 Landskron. 475
 Landtrost. 523. 753
 Langeac. 311
 Langenargen. 496
 Langenburg. 207. 208
 Lannoy. 484
 Lanques. 100
 Lannsberg. 753
 Lantusc. 457
 Lapponia. 546
 Larché. 502
 Laval Drome & Laval Turenne.
 424
 Lavant. 747
 Laubach. 533
 Laventhal 388
 Launay. 492
 Lauraguais. 371
 S. Laurent du Cros. 427
 Laureffe. 270
 Laxendorff. 685
 Laye. 427
 Leaunes. 411
 Lecca. 379
 Leden. 728.
 Lediguières. 422. 427
 Leende. 595
 Leerdam. 661
 Legerina vallis. 718
 Leibniz. 685
 Leinfelden. 514
 Leisnick. 302
 Leisten. 211
 Leitemischl. 550
 Lemgovv. 220
 Lenberg. 753
 Lenoncourt. 517
 Lennep. 74
 Lentour. 502
 Lenzburg. 61

Leon.

Index Tertius.

Joyeuse 238.
Isenberg 221.
Isenburg 357.
Isenburg ad Ruram 486.
Iselstein 661.
L'Islebonne 239.
L'Islebouchard 506.
Isles 42.
Istria 345.
Judeln 350.
Judicaria 718.
Jugenheim 442.
Junckerath 242.
Jungnau 625.
Ivvy 484.

K.

K Acz 350.
Kail 242 246.
Kapfenberg 349 350.
Kellerberg 753.
Kelstersbach 776.
Kenzingen 381.
Kerpen. 242. 246. 729.
730.
Kessel 595.
Kestnyck 350.
Kexholm 546.
Kieuvrain. vid. Quiouvrain.
Kilonium 347.
Kindsberg 431.
Kindsweiler 727 729.
Kirburg 307.
Kirchheim 656.
Kirchheim 729.
Kirchstetten. 549.
Kletgova 712.
Kletkamp 303.
Klingenbrunn 467.
Kniephausen 616.
Knope 301.
Kobelspur 685.
Kobelsdorff 474.
Königsberg 533. 742.
Königsvert 743.
Kogel 473.
Koppenberg 556.
Korbach 467.
Kornhaus 628.
Kottigenbrunn 209.
Krakendorff 452.
Kranichfeld 211.
Kransegg 216.
Kremseck 735. 737.
Kruman am Kamp 701.

Krumpach 508.
Kyrburg 306. 656.

L.

L Ack 679.
Ladendorf 539.
Lalain 24.
Lampach 345.
Lanaburg seu Leonburg.
584.

Lanekovvitz 155.
Landes 492.
Landrecy 24 599.
Landskron 475.
Landtrost 523 753.
Langeac 311.
Langenargen 496.
Langenburg 207 208.
Lannoy 484.
Lanques 100.
Lannsberg 753.
Lantrusc 457.
Lapponia 546.
Larche 502.
Laval Drome & Laval Tu-
renne 424

Lavant 747.
Laubach 533.
Laventhal 388.
Launay 492.
Lauraguais 371.
S. Laurent du Cros 427.
Laurelle 270.
Laxendorf 685.
Laye 427.
Leaunes 411.
Lecca 379.
Leden 728.
Lediguières 422 427.
Leende 595.
Leerdam 661.
Legerina vallis 718.
Leibniz 685.
Leinfelden 514.
Leisnick 302.
Leisten 211.
Leitemischl 550.
Lemgovv 220.
Lenberg 753.
Lenoncourt 517.
Lennep 74.
Lentour 502.
Lenzburg 61.
Leon 316.
Leonbach 521.

Leonstein. 573.
Lerchenau 560.
Lerin 351.
Lerma 420.
Lesdain 482 484.
Lefenich 597.
Levenau 402.
Levvenstein 595.
Levis 106.
Leuse 483.
Leutenberg 709 711.
Lezay 354 270.
Lich 533.
Libenau 495. 747.
Liechtenau 524.
Liechtenberg 469.
aliud 210.
Liechteneck 497.
aliud 685.
Liechtenstein 473.
Liechtstein 707.
Liencourt 504 311.
Lierort 759.
Limburg 486 345.
Limeil 363 371.
Limoges 309.
Limpurg Brisgovia 383.

Linden 728.
Lingen 660.
Lippe 486.
Liptnix 554.
Lis 42.
Lischau 628.
Litschan 507.
Livonia 545.
Lobenstein 321.
Lockern 595.
Locres 392.
Lœn 469.
Loersdorf 303.
Lœvvenberg 601.
Lœvvenholm 304.

Lohnen 707.
Longueville 444.
Lonray 493.
Lonois 597.
Lonsatt 753.
Lorgeril 315.
Lorges. 619.
Loriol 425.
Loudun 356.
Loue 354 270.
La Loupe 520.
Louvigner 142.
Luc 424 425.
Ludinghausen 643.
Lufftenberg 521.
Lumain 471.
Lullinis 331.
Lunis 424.

Index Tertius.

Lusatix March 302
Lulle 270
Lustenau 620.
Luthumiere 493.
Luynes 1.
Lüzelsburg 685
Lynden 578.
Lynden Carinth. 753.
Lys 484.

M.

MAdeck f. Madach 498.
499.
Mämmersdorff 474.
Mästenhausen 446.
Magdeburg Burgg. 302.
Magnè 311.
Magny 2. 499.
Maillard 411.
Maille 270
Maingoval 484.
Mainzberg 712.
Malenchambres 502.
Maleffe 502.
Malestroit 421.
Maligny 629.
Malmort 502.
Mangern 529
Mansberg 496.
Mansee 474.
Mantua 39.
Maqueda 372.
Marcè 491.
Marchburg 523.
Marchena 280.
Marcillac 311.
Matck 471.
Marckbrait 528.
Marennès 4. 8. 405.
Marets 429.
Mareuil 1. 392.
Marey 517.
Marigny 1.
Marines 427.
Marly 269.
Marmeria 759.
Marnay 454.
Marqueny 578.
Marro 342.
Marfan 240.
Marſchalck Zimmern. 456.
Marſillac 518.
Marſtetten 563.
Marte 618.
Marthal 498.

Maſſa Ferentana 573.
Maſſau 600.
Matignon 492.
Matray 358.
Matricia 552.
Mattighofen 752 753.
Maubec 583 426.
Mauleon 356.

Mauleuvrier 472.
Mauny 620
Maupertuis 492.
Maurkirchen 753.
Medavy 517.
Meckmul 225
Medina Celi 99.
Medinade Rio ſecco. 148.
Medina Sidonia 142.
Medina les Torres. 143.
Megen 598.
Meille 444.
Meiſſau 549.
Melchingen 625.
Melgar 148.

Melphi 437.
Menton 457
Merchingen 307.
Mercœur 234. 236.
Merenſtein 106.

Merles 502.
Meru 42.
Meſſillac 216.
Meſſkirch 146 624. 628.
Metellino 278.

Metzibor 700.
Michalovia 694.
Michelbach 216.
Michelſtetten 450.
Michlenſtatt 439
Miſſiens 4. 8.

Mirabeau 506.
Mirambeau 505.
Miranda 376
Mirandula 279.

Mirebeau 317 379.
Mireboix 215.
Miſnia Burggrav 321.
(March 302.

Miſon 424.
Miſſimerio 457.
Mittergraben 516
Mittevald 679.

Modena 39. 40. 398.
Modene 426.
Modunio 459
Mörungen 302.

Molac 318
los Molares 148.
Molembaix 484.
Molembeque 392
Molfetta 140.
Molina 202.

Molinot 42
Mollenburg 515.
Mollendorf 129.
Monaco 457
Monclar 712 379.
Monclard 502

Moncornet 24 599
Monettier 424.
Morbeque 269
Morea 336 342
Moret 458.
moreul 427.

moringen 459 468.
Morkirch 589
Mornas 1.
mortagne 493 506.
mortemat 309
mosbach 727.

moſnac 519
La motte 42 311
La motte des Anordre.
620
motterie 484.
mouchy 502.
mouſſaye 492.
mouy 234
moya 278.
mucidan 317 311.
Muetingen 729
Mullenarck 741.
Miindelheim 449.
Murach Com. 753
Murau 528
Mureck 350.
Muret 393.
Murray 14
Muſſelbach 685
Muſſenberg 578.

N.

NAeltvvyck 660
Najera 373
Nantueil 443 378
Nannyedel 517
Nauenrodt 775
Peauſſe 314
Neëlle 518 354 270

Ne

Index Tertius.

Negau 550.
 Neiffenfels 753.
 Neully 311.
 Nelleburg 499.
 Nemours 337.
 Neopatria 202.
 Neublund 240.
 Neuburg. (Palat. 667. 673.
 Neuburg am Inn 532.
 Neudau 556.
 Neuenlembach 210.
 Neudeck 752.
 Neuersdorf 303.
 Neuerburg 246 730.
 Nevers 131.
 Neufchâtel. 24. 384. 322.
 226. 623.
 Neugarten 600.
 Neuhaus 535.
 Neukirchen 567.
 Neunzen 216.
 Neuperg 155.
 Neustadt ad Cocar 550.
 Neuville 307 308 269.
 Neyras 3.
 Niclasburg 436.
 Nidau 61.
 Niderberg 741.
 Niervvart 660.
 Niderturnbach 539.
 Niebla 142.
 Nienburg 402 486.
 Nienhaven 303.
 Nienhus 303.
 Nimegen 775.
 Nissina 302.
 Nivelle 483. 269.
 Nogent le Berthune 393.
 Noitmonstier 353 356.
 Nola 424 425.
 Nollay 42.
 Nomeny 237.
 Norden 761.
 Nosereth 661.
 Noaustre Foucaut 518 311.
 Novello 342.
 Nubey 431.
 Nuvellara 131.

O.

Oberdragfen 507
 Obergrabern 350.
 Obernkirchen 649.
 Oberhielmingen 514
 Obertumeriz 466 467.

Oberstein 753.
 Obervvalsee 206.
 Obitz 459.
 Ochiltry 14.
 Offenbach 776.
 Ogiville 308.
 Ognate 142.
 Oise 583.
 Okors 431.
 Oldenburg in Hildesh. 595.
 Oliergues 362.
 Olmiz 321.
 Onelia 342.
 Onolsbacum 276 95.
 Operbaix 482.
 Orbe 660.
 Orbiavallis 509. 513.
 Orgaz 143.
 Orgemont 48.
 Orgieres 504.
 Orgon 424.
 Orillac 519.
 Oristagno 202.
 Orlay 357.
 Orneck 753.
 Oropesa 148.
 Ort 523.
 Ortenberg (Stolberg) 769.
 Orteneck 213. 214.
 Ortna 497.
 Orval 4. 392.
 Ofen 399.
 Oslavven 377.
 Osterode 321.
 Ostervviz 475.
 Ostro Gothia. 544.
 Ottenschlag 516 685.
 Ottenstein 213. 214. 644.
 Ottstorf 735. 737.
 Ottvveiler 652. 656.
 Ouschamp 504.

P.

Pach 556.
 Pacy 270.
 Paillas 420.
 Païrdorff 531.
 Paliano 101.
 Palestrina 101.
 Palma 278.
 Pancker 303.
 du Parc d'Archiac 311.
 Parma 108.
 Partenkirchen 679.
 Parz 685.
 Pasquieres 425.
 Paul 716.
 Payn 594.
 Pazy 354.

Peckha 496.
 Peckstadt 515 531.
 Pedemontium 336.
 La Penne 425.
 Penick 302 707.
 Pennaranda 376.
 Pentheuria 660.
 Peorbach 538.
 Perigny 504.
 Perigord 4.
 La Perine 504.
 Pernau supra Anaf. 535.

du Peron 453.
 Persia 284.
 Pervvart 102.
 Petersberg 449.
 Petiliano 558.
 Petra 457.
 Petternel 701.
 Pezenkirchen 451.
 Pfannenbergs 432 496.

Pfattenstein 473.
 Pfædelbach 207.
 Pfullendorf 497.
 Philippina iul. 190.
 Piedrahita 351.
 Piegon 424.
 Pierrefonds 443.
 Pillon 424.
 Pinnenberg 347 304.
 Pinningen 685.
 Piograd 350.
 Platsch 373.
 Plauen 319.
 Pisany 520.
 Piquigny 2.
 Piscaria 47.
 Placentia 108.
 Placentia 376.
 Pleffismorvent 517. Rosina-
 dec. 317.

Plouer 492.
 Pludenz 600.
 Plurs 601.
 Pockdüll 685.
 Poix 429.
 Pola 457.
 Polam 753.
 Polanen 662.
 Polignac 426.
 Poll 399.
 Pomerania. Duc. 545.

Pommerith 492.
 Pons 4. 8.
 Pontamousson 237.
 Pontchâteau 413.
 Pont de courlay 505.
 Pontdevaux 454.
 Pontdormy 427.

Index Tertius.

Ponthieu C. 238. 239.
410.
Poppenburg 595.
Porcean 24 597 599.
Porhoet 316
Pouance 421 519
Poxau 460
Poza 421
Prages 420
Prata 457
Praunsparg 549
Prella 342.
Presberg 507
des Prests 411
Pretigou 625
Priego 417 420 254
Prinzendorf 500.
Privas 530.
Prodau 303.
Provincia Com. 231 237.
Pruun 446. 508.
Pruzendorf 567.
Puchberg 524.
Puchheim 685.
Puckflus 549.
Puckenstein 523.
Puerto S. Maria 99.
Pugny 519 520.
Puigne 519.
Pulny 308.
Pulleck 523
Putlos 303
Pustervvald 155
Puyseuls 518
Pymauron 629
Pyrha 216.
Pyrnbaum 773.
Pytingen 597

Q

Q Uarenbeck 303.
Quasly 517.
Quicuvrain 24. 482. 578.
597 599.
Quintin 492.

R

R Abenstein 432
Rabensvvald 632.
Rabs 508
Rahenstein 619.
Ragny 423.
Raina 501
Raineval 2.
Raiz 317 354 270 453.

Rambouillet 520.
Ramfels 753
Ramunz 601.
Ranchicourt 412
Randan 311
Ranzenbach 450
Rapperschvyl 61 514
Rappolstein. Rappolsvilla.
509 512
Rapoltenstein 514
Raschala 451
Raspach 685
Rasse 346
Rastenber 501
Ratenstein 507
Ratmansdorf 753 432
Ravenstein 81 675
Rayth 556
Razes 443.
Rechberg 547 685
La Recukée 629
Reggio 39 40
Reichenau 682
Reichenbach 776 534.
Reichenberg 636.
Reideria 759
Reiffniz 753
Reiff 718.
Reifferscheid 345
Reigelsperg seu Reichelsperg
515 525
Reigersperg 386.
Reineck 495 531.
Reines 429
Reinfelden 61
Reinfels 634 636
Reinsperg 737
Reipottenbach 549
Remlingen 414
Remoulin 106
Rendan 444
Rendelstein 373
Rendsburg 347
Renneburg 483
Rennersdorf 532
Rennes 350.
Retel 4
Reuth 436.
Retz vide Raiz
Rheda 223.
Rhelane 424
Rhemedas 452
Rhodez 379
Ribadeo 41.
Ribeaupierre 550
Ribilla 327.
Richebourg 391.
Richecourt 345
Richelieu 505.
Richmond 14
Rietberg 401.
Rietberg in Tumiliafca 601.
Riethan 436
Rieulay 484

Rieux 237. 239. 240.
429.
Rimboul 433
Rimburg 589
Rinquellent 411.
Risse 423.
Rittersperg 213.
Rixingen seu Richecour. 739
345.
Robeque 24 269.
Rochberg 474.
La Roche 322 323. 426.
484.
Rochebernard 354. 413.
Rochecerviere 317.
Rochechalais 519.
Rochechouart 309.
Rochecorbon 1.
Rochefort 315. 239. 240. in
Arpaion 378. in Marcan.
471.
Roheguyon 311. 493. 504.
Rochetaille 42.
Rochetesson 493.
des Roches 518.
Roches Baritaur 519.
Rodendorff 741.
Rodnegg 569.
Rædelheim 533.
Raux 597.
Rohnstock 467.
Rohr 685.
Rhordorff 561. 564.
Roggendorff 532. 515.
Rollancourt 484.
Rolle 444.
Romont 341.
Roquebrune 458.
Rorvissing 735
Rosenau 456.
Rosenberg 516.
Rosenfels 642.
Rosnay 467.
Rosny 392.
Rossac 311.
Rossitz 128.
Rostock 431.
Rotendorf 521.
Roteneck 450.
Rotenfels 476. 482. 495.
496.
Rotengrub 208. 523
Rothenpuhel 213.
Rothenfels 679. 715.
Rotenstein 683.
Roucy 311. 386.
Rovergne 378.
Rougemont 660.
Rouffillon Com. 203. praz-
tens. Gallica in comm.
169.
Rouverel 423.

Royan

Index Tertius.

Ruyan 353. Roze 311.
 Rozlar 308.
 Ruckh 498.
 Rudenhausen 414.
 Rueda 148.
 Rugia 545.
 Rulant 386.
 Rumigny 233.
 Runcklstein 373.
 Rupereux 429.
 Ruperstal 521.
 Rupisvilla 509. 512.
 Rutten 373.
 Ryfenberg 459.
 S.
SAaneck 507.
 Sabioneta 131. 140. 143.
 Sable 354. 270.
 Sassenburg 246.
 Sagries 1.
 Saimpy 598.
 Sains 2.
 S. Claude 311.
 S. Sulpise 105.
 S. Leu 269.
 S. Lo 493.
 S. Loup. 578.
 S. Gemini 558.
 S. Geniez 106.
 S. Georges 623. 384.
 S. Jouan 318.
 S. Maure 311. 517.
 S. Ouen 309.
 S. Romiasc 237.
 S. Mesme 467.
 S. Remy 458.
 S. Severe 309.
 S. Simon 580.
 S. Stephano 437.
 S. Aignan 69.
 S. Aubin 270. 354.
 S. Andre 425.
 S. Augeau 311.
 S. Aulaye 317.
 S. Hippolyte 425.
 S. Joannsberg 719.
 S. Basile 3.
 S. Celerin 493.
 S. Cire. 517.
 S. Cherly 106.
 S. Stefano de Gorma 278.
 S. Valerien 429.
 S. Julien 425.
 S. Marfal 530.

S. Martensburg. 532.
 S. Martinsdyck. 106. 483.
 S. Trivier. 403. (661.
 S. Tome. 425.
 S. Victour. 530.
 S. Vir. 539. 451. 662.
 Salbris. 620.
 Salerno. 457. 314.
 Salins. 455. 66. 199.
 Salles. 519. 520.
 Salm. 237. 238. 343.
 Salucia. 335.
 Salzau. 303.
 Salvagnac. 379.
 Salvaterra. 351.
 Samaberg. 552.
 Sambach. 753.
 Samblançay. 1.
 Samogitia. 694.
 Sandricourt. 346.
 Sancerre. 458.
 Sanfelice 457.
 Santagadea. 420.
 Santes 484.
 Sanzay 144.
 Sarenthein 373.
 Sarverden 237. 238.
 Sassenburg 220. 223.
 Sassenheim 617.
 Satvifsch 303.
 Sauenstein. 213.
 Saulgau 91. 564.
 Sault. 424. (387.
 Sausenberg 381.
 Saugeon. 506.
 Savona 335.
 Savonieres. 504.
 Savournon 424.
 Saxonie Duc. 398.
 Scania 545.
 Schackenthurn. 754.
 Scherding 345. 532.
 Schallaburg 350. 573.
 Scharzfild 405.
 Scharffenegg. 225. 764. 574.
 Schauenstein 213.
 Schaugarten 304.
 Schaumburg. (Nass.) 664.
 Scheer 496. 501. 563. (665.
 Scheibs 456.
 Schellenberg 594. 620. 712.
 Scherenstein 685.
 Scherneck 459.
 Schiferock. 685.
 Schilersdorff 567.
 Schillingsfurst 207.
 Schiltach 510. 514.
 Schiltern 216.
 Schinckel 303.
 Schinckelberg 449.
 Schalge 303.
 Schleitz 321.
 Schliers 493.
 Schlüsselberg 550.

Schmidburg. 307.
 Schmidefeld. 218.
 Schmolde. 303. 306.
 Schneeberg. 213.
 Schæmberg. 442.
 Schæneck. 573. 574.
 Schæneich. 514.
 Schoneck. 506.
 Schonnenforst. 452.
 Schonnvverde. 303.
 Schængraten. 350. 516.
 Schopfenstein. 68.
 Schrevenborn. 304.
 Schvvabeck. 576.
 Schvvans. 685.
 Schvvvarzenau. 539.
 Schvvvarzenbach. 474.
 Schvvvechat. 508.
 Schvvverdburg. 361.
 Seaux. 298.
 Sebourg. 484.
 Sedan. 364. 471.
 Seegvart. 106.
 Seehaus. 528.
 Seger. 754.
 Segobia 418. Schekamp 303.
 Seisenburg 685. Seiseneck 521.
 Seldenau 752. Selles 392.
 Senecey. 445. Senegem. 24.
 599. Senfftenberg. 206. Sen-
 zelles. 484. Serain. 411. Ser-
 vestum. 38. Servieut. 457.
 Sesa. 417. 421. Sevenberg.
 24. 582. Severac. 378. 379.
 Severia 694.
 Sicharts. 567. Sieburg. 474.
 Siechtenberg. 350.
 Sieck. 402.
 Siedenburg. 402.
 Siegen. 652. 664.
 Siellenbach. 467.
 Sigenstein. 529.
 Sille le Guillaume. 421.
 Silly 288. Simmern 667. 672.
 Simoning. 508. Sinchingen.
 529. Sirendorf. 155. 573.
 Sirvela. 372. Sitzenberg. 456.
 Sitzendorff. 532. 216. 350.
 Sitzenthal. 129.
 Sladen. 595. Sleiden. 242.
 Slesvici Duc. 347.
 Smalandra. 544.
 Smalcaldia. 640.
 Sobieslavia. 559.
 Soissons. 337. vicecom. 443.
 Soisyaux Loges. 467.
 Solre. 598. 600. Solre le Cha-
 teau. 484. Sorma. 421.
 Sommerau. 495.
 Sonnberg. 451.
 Sonneck. 556. 560.
 Sonnevvald. 533. Sonnino.
 101.
 Sora. 375. Sorcy. 578.
 l i i i i 3 Sou-

Index Tertius.

Soubize 315 316.
 Soulangis 629.
 Soyon 106.
 Spanheim 747.
 Speckfeld 218 207.
 Spilberg 276. 523.
 Spitall 753.
 Spitz 212.
 Spolet Duc. 509.
 Sprinzenstein 535.
 Staden. Wetterav 776.
 Stadtkirchen 500.
 Stara 565.
 Stauff 656.
 Stauffen. 476. 482. 495.
 496.
 Straufmühl 735.
 Stayn 753 507.
 Steckstein 514.
 Steigerberg 402.
 Stein 373 213.
 Steinbock 580.
 Steinfurt 764.
 Steinhaus 685.
 Steinpüchel 213.
 Steislingen 729 731 732.
 Stepanitz 565.
 Sternberg Com. 348. 223.
 Stertzigen 449.
 Stettin 545.
 Steyer 206.
 Steyreck 556.
 Steyersberg 350. 753.
 Stiliano 143.
 Stockhausen 764.
 Stockheim 68 499.
 Stolzenu 402.
 Stoppelberg 223. 648.
 Stormaria 347.
 Stranzendorf 547.
 Strasperg 449.
 Strassfried 449.
 Straupiz 431.
 Strechau 206.
 Stubeck 350.
 Struchsenstein 208.
 Stülingen 623 682 684.
 Stuppach 570.
 Styrum 487 664.
 Svalenberg 719.
 Svammerdam 396.
 Sudderingen 304.
 Sudermannia 544.
 Svevia Duc. proleg. 17.
 Sully 353 392.
 Sulmona 484.
 Sulzbach 667. 673.
 Sulzburg 773.
 Sumereck 753.
 Summa 314.
 Suntheim 218.
 Sufa 336.
 La Sufe 356 270.

Svvyck 483.
 Syrchau 753.

T.

TAillebourg 353.
 Taintrou 597.
 Taliacozzi 101.
 Tallard 426.
 Talmont 520. 353.
 Tangermund 302.
 Tarentum princ. 355.
 Tarifa 148.
 Tartas 3.
 Tartigny 270.
 Taxberg 524.
 Teba 143.
 Tegernbach 685.
 du Teil 425.
 Teilinga 397.
 Teiniz 550.
 Teisterbant 469.
 Teliina vallis. 601.
 Tenda 341.
 Tendilla 254.
 Teneramunda 392.
 Terra nova 417. 458. 337.
 314.
 Terraspurg 632.
 Tertreiouan 98.
 Tetnang 495. 476.
 Tettenhusen 514.
 Teutsch Aldenburg 685.
 Teutschen Brodersdorf.
 532.
 Thal 569.
 Thalberg 436 516.
 Thann 377 564.
 Thaur 753.
 Theano 457.
 Thellay 621.
 Thengen 499.
 Thernberg 547.
 Thierberg 449 503.
 Thonna 452.
 Thor 1.
 Thorigny 492.
 Thou 600.
 Thouarce 421.
 Thouars 353 468.
 Thiernstein 574.
 Thum 727.

Thun 61. 62.
 Thungen 712.
 Thury 270 42.
 Tiffauge 421.
 Tifferdingen 729.
 Tieffenbach 685.
 Tillay 620.
 Tillisburg 375.
 Tienes 580.
 Toisley 453.
 Tonnay Charente 309.
 Tonnerre 69. 657. 660.
 Tour Brillebaud 42.
 Tournon 216.
 Torilia 437.
 Tofters 496.
 La Tour 453.
 Tourriere 311.
 Tours 1.
 Tozenbach 685 550.
 Trackau 618.
 Tratenneck 128.
 Traietto 140.
 Transilvania 202.
 Traquuhair 14.
 Trauchburg 561 563.
 Traunsee. 685.
 Trautmansdorf 549. 569.
 Trazberg 469.
 Treffen 350.
 Trelou 429.
 Tremouille 356.
 Trefiedel 206.
 Trefmes 298.
 Trets 424.
 Treven 474. 523.
 Treves 270.
 Treutlingen 682.
 Triendenstein 622.
 Tripalda 425.
 Tripolis Com. 378 203.
 Trochtelfingen 625 618.
 Troja 523.
 Tronchienes 484.
 Troneck 307.
 Trostburg 569.
 Trudeck 567.
 Tichuernovviz 619.
 Tubingen 497 498.
 Tuchant 753.
 Tulli vicec 371.
 Tullin 578.
 Tuntern 303.
 Turcoing 484.
 Turenne 371.

VValdenfels 685.

V.

VAduz 548 620 712.

Vaihingen 276

Valcorneias 351

Valençay 620.

Valendar 705

Valentia 278

Valentionis 457 337.

La Vallee 411 457.

Vallieu 442.

Valfassina 552.

Vandy 578.

Varambon 322 323.

Varax 322.

Vardes 458

Varel 616

Varenaes 2.

Varnpach 344.

Vasto 41 335

Vaud 336.

Vaudemont 233 234 237.

Vaux 346 454.

Ucht 402.

Vecht 644.

Vejar 376.

Veistriz 474 538.

Velach 701

Veldeck 466.

Veldkirchen 474 496.

Veldmühl 685.

Veldsparg 507.

Velsperg 729.

Vendegies 269.

Vendeuil 392.

Ventium 457

Venusia 457

Vera 661.

Vercellæ 342

Verden 545

Vernueil 269.

Verona 39.

Vertueil 3. 311.

Vescovato 131.

Vesontin. Vicecom. 661.

Vesvre 629.

Veygio 444.

Uffenheim 207.

Viana 396. 470.

Vienne 427

Vilbel 766

Vilach 388.

Villalobos 276.

Villalva 420.

Villamaçar 420.

Villamediana 715.

Index Tertius.

Villanova 278.

Villanova del Rio 351.

Villard 425.

Villars 216 583

Villebon 393.

Villedonne 629.

Ville le grand 444

Villemor 413.

Villena 278

Villeroy 499

Vilmar 775.

Vilthal 497.

Vinacourt 2.

Vinckenstein 474

Vinstingen 305

Vintimilia 457.

Vischach 469

Viteau 658

Vitinchoven 487

Vitre 356.

Vitry 467. 468.

Vitry le Broise 429.

Ullisinga 661.

Ultrajectum 200 201 Brugg.
396.

Umstadt 225.

Vogtstatt 735.

Volckersdorf 374.

Volhinia 694.

Volsholle 396

Vornholz 223.

La Voute 216.

Vouvent 317.

Urfort 411.

Urhoio 351

Uriolant 423

Ursinicum 718.

Urslingen 510

Ufeldingen 386

Ulez 105

Ulingen 652.

Utelles 457.

Uzberg 225.

VV.

WAchau 574

VVächsenburg 450

VVaesenstein 753

VVagria 347

VVahagnies 484.

VVald 680 456

VValdburg 563

VValdeck (Hohenvvaldeck)

493.

VValdeck 474

VValdenburg 493 207. 649.

707 in Carnis 213. 753.

VValdenfels 685.

Waldreichs 377

Waldsee 563

Waldstein 569

Wallerstein 275

Wollerstorf 753

Waltenburg 432.

Wammendorp 303

Wang 727

Warneston 660.

Wartenberg 431.

Wartenburg 985.

Wartenstein 242

Warthausen 564

zum Wasen 531

Wasserburg 496.

Wasserschet 554.

Wastines 269

Watzenhofen 538

Wehen 656.

Wehrnberg 475.

Wehrenvrag 628

Wehrstein 576

Wei kersheim 207.

Weidenholz 212

Weilburg 651 656.

Weinperg 573

VVeinsperg 550 225.

Weinzirl 101.

Weissenwolff 556.

Weiteneck 547 574 459

Weitenstein 474

Weiterfeld 538.

Weitra 456 506 628.

Weleyn 753

Welheim 147.

Welissio 564

Welp 408

Wels 206 685.

Werdenfels Com. 679

Wermelandia 544.

Weschenbeuren 715

Westberentrecht 589

Wester Gothia 544.

Wevelinghofen 348

Wexeneck 452.

Weyda 319

VVeyer zum Haggen 521.

VVeyneck 573

VViesensteig 146

VVildeck 474.

VVildenburg 307 345 664

724 729.

VVildenfels 533

VVildenstein 628.

VVildhausen 155

VVildungen 721

VVil-

Index Tertius.

Willemstatt 662.
Willerval 484.
Wilstede 303.
Wilstein 307.
Wimy 483.
Wincklarn 753.
Windberg 211.
Windeck 361 471.
Windern 685.
Windhag 507.
Windisch Gräß 474
Wineda 514.
Windtau 155.
Winzenburg 594.
Wisbaden 656.
Wisch 492.
Wismaria 545.
Witisingen 729.

Witten 764.
Wittingau 528.
Wocking 102.
Wohlau 699.
Wolfseck 685 561.
Wolfpassing 549.
Wolfsberg 729.
Wolfseck 506 450.
Wolfstein 129.
Wunsdorf 408.
Wurmberg 349 155.
Wurding 685.
Wurzach 563.
X.

Xiquena 278.

Z

Zagorolo 101.
Zahara 280.

Zassung 212.
Zeidlern 735.
Zeil 561. 563.
Zeringia 381.
Zewel 617.
Zevehuyfen 106.
Ziegenberg 766.
Ziegenhain 461 208.
Zistersdorff 377.
Zivel 742
Znoim 632.
Zoblsparg 753.
Zolver 618.
Zoovermeer 106.
Zopfer 742.
Zul 483.
Zutten 237 107.

lung 111.
llern 735.
561. 661.
ngia 33.
617.
enborten 13.
enberg 102.
mbain 464.
sdorf 377.
742.
n 632.
perg 738.
r 618.
rmet 116.
r 742.
33.
237 107.

Spener, Philipp Jakob

Historia Insignium Illustrium Sev Operis Heraldici Pars Specialis
Continens Delineationem Insignium Plerorumque Regum, Ducum, Principum ...
In Cultiori Europa

Francofvrti Ad Moenvm 1717

Bamberg, Staatsbibliothek -- Her.f.8#2
urn:nbn:de:bvb:12-bsb11698826-0
VD18 11150645-011